

e potest f^o congruētia meritorum. et h^o mō dicit
 idē Ansel. Nō pōt de^o peccatū īpunitū sine
 satisfactōe dimitte: nec peccatō: ad britudi
 nē: qualē hītur^o erat an^o peccatū: poterit p^o
 uenire. Ad p^o autē; dō. q^o mīa hoīs lau
 dat ī remissōe delicti sine satisfactōe: cū hō
 ē puata psona. cū aut hō ē p^o publica: ut in
 dex: q^o ē mīster iusticie: vitupabil^o ē remissio
 culpe sine satisfactōe. p^oterea cū de^o sit sūm^o
 inder^o et ordinator: iusticie: ad laudē ei^o non
 esset dimitte p^o peccatū sine satisfactōe. Ad
 2° qd^o obf. q^o de^o p^ocipit ī nos peccatib^o sine
 satisfactōe dimitte. dō f^o Ansel. q^o nulla
 ē repugnātia: q^o de^o p^ocipiat peccatib^o ī nos
 sine satisfactōe dimitte: et tñ ipse nō dimit
 tat. Nā h^o fac^o: ut nō p^osumam^o accipe quod
 soli^o dei ē. s. vindictā iniuriarū. qd^o nō ē n^oz:
 s^o soli^o dei. Ad nullū enī p^oteret vindictā su
 mere iniuriarū: nisi ad deū: q^o vñs ē oīs: v^o
 ad iudicē. q^o ē mīster hīs p^oterē s^o ipso ordi
 nata. et p^ocipit p^oter h^o nobis dimitte sine sa
 tisfactōe. s^o ipse d^o vindictā facē. Ad 3°
 dō. q^o liberas arbitrii nō ē nisi ad h^o qd^o ex
 pedit: aut qd^o decet. sic dicit Ansel. ī li. de li. ar.
 vñ nulla libertas eēt si dicēf. de^o pōt facē
 malū. Si igit nō decet f^o ordinationē rōis
 iusticie: ut oīsus est: nec expedit ut de^o di
 mittat peccatū sine satisfactōe: nō eēt vicē
 da libertas: si dimittef peccatū sine satisfactōe.
 Ad q^ortū dō f^o Ansel. Nō benigni
 tas dei vicēda ē q^o aliqd^o indecēs opaf. et iō
 nō ē benignitas dei: si sit cō iusticia: aut si
 ordinet ad indecētia. vnde sic iusticia sine
 mīa crudel^o ē et vitiosa: ita benignitas sine
 iusticia vitiosa ē. et ita si dimittef peccatū
 sine satisfactōe: ista benignitas eēt iusticia
 et oparef ad indecētia in deo. vñ nō eēt be
 nignitas. qd^o intellige f^o distinctiōe p^odictā
 vñ Ansel. Nō p^oteret ad dei libertatem aut
 benignitatē: peccatē q^o nō soluit deo: impu
 nitū dimitte. Ad q^ontū dō f^o Ansel. q^o
 aliq^o sunt ī qb^o seqf. si deus vult h^o illd^o ē in
 stū. Alia sunt ī qb^o nō seqf. s^o seqf. si deus
 vult h^o. q^o ipē nō ē de^o: vel ipē nō ē iust^o. q^o
 qdā sunt q^o velle deū ē cōueniēs. et ī talibus
 seqf. de^o vult h^o. q^o ē iustū. Sūt etiā alia: que
 velle deū ē incōueniēs. ut si veller eē igno
 rās et mēdar. h^o velle eēt incōueniēs: et cōf
 se veller et iniuste. et iō ī talib^o nō seqf. de^o
 vult h^o. q^o h^o ē iustū et decens. s^o solū ī ill: que
 velle deū est cōueniēs. vñ bñ seqf. de^o vult
 ut p^onat. q^o h^o ē iustū. q^o h^o nō ē incōueniens

de^o. velle aut dimitte peccatū sine satisfactōe
 nō ē cōueniēs deo: sic p^o ex p^odictis. vñ
 nō seqf. q^o illud sit iustū. vñ dicit Ansel. Si nō
 decet deū aliqd^o inordinate aut iniuste fa
 cere: nō p^oteret ad ei^o libertatē et benignita
 tē: peccatē q^o nō soluit deo: īpunitū dimitte.

Habito q^o nō pōt repari hūana
 nā sū satisfactōe peccati

p^o qd^o lapsa ē: q^orit vtrū hō hāc satisfactōez
 possit facē p^o se. ad e^o rei ingitōez q^oreda sūt
 duo. Primo g^oralē an possit hō satisfacē
 de aliq^o peccato. 2° an possit aliq^o mō satisf
 facē p^o originali peccato: qd^o ē peccatū: p^o qd^o
 nā huana lapsa ē. Ad p^omū obf^o sic. z. thi.
 .z. of. de^o seneti^o negat nō pōt. Aug. Cū sit
 iust^o: nō pōt negare suā iusticiā peccatib^o.
 Cū q^o p^oteret sit ad miserēdū p^o mīam. q^o ad
 cōdenādū p^o iusticiā: nō pōt negare suā mīaz
 ad se cōfugiētib^o. Cū q^o hō p^o libez arbitriū
 possit cōfugē ad mīaz faciēdo qd^o ī se ē. q^o p^o
 li. ar. pōt cōfugē ueniā et remissionē peccati. q^o
 p^o li. ar. pōt satisfacē de peccato. 3° ad iō
 Nulla iusticia erigit ab aliq^o sup^o posse illi^o.
 Si igit hō nō h^o potētiā satisfaciēdi supra
 suā potētiā. q^o sūma iusticia nō erigit ab eo
 q^o faciat p^o peccato nisi f^o suā potētiā. Sed
 qd^o ē ī sua po^o pōt. q^o pōt facē p^o peccato q^ontū
 erigit dīna iusticia. q^o et satisfacē. Contra
 Offensa dī excedit oēs creaturā. et h^o declar
 rat Ansel. dicens. Cōsidero actiōne malā. leuiss
 simū quoddā video. S; cū itueoz q^o sit cōf^o
 um uolūtati dei ē grauissimū dānū et nullū
 dāno cōpabile ītelligo. Si igit uolūtati dei
 cōf^oritū ē grauissimū. cū oē pccm mortale sit
 h^o. q^o oē peccatū mortale ē grauissimū ma
 lū. et offensa ei^o excedit oēs creaturā. S; f^o
 mēsurā peccati d; fieri satisfactio de peccō.
 q^o satisfactō p^o peccato mortali d; excedē oēs
 creaturā. q^o nec hō nec aliq^o creatura potest
 satisfacē p^o illo. 3° ad idē. Querit Ansel.
 a discipulo suo. qd^o reddes deo p^o peccato.
 et ille rñdet. p^onam. cor cōtritū. abstinētiā. et
 h^o. Et Ansel. In oīb^o his nō reddis deo qd^o
 ei nō debeas an^o peccatū. et h^o rōne creatōis
 tue et boni qd^o accepisti a deo. an^o dicit sic. Oīs
 ista debes deo q^o did. unde tāt^o d; eē amor
 q^o nullā letitiā sentire debeas. nisi de ill^o que
 auxiliū aut spē dāt p^oueniēdi ad deū. homo
 itaq^o etiā nō peccat; se totū et qcqd^o facere
 pōt deo d; . Si ergo nō obēt cōputari ī satisfactōe
 ea q^o an^o peccatū obēt. ergo nō pōt hō
 aliqd^o facē quod possit computari ī peccati

prior est ad misericordiam et misericordiam
 ad dānationem et iustitiam

fatiffactōe. q̄ hō p se nō pōt fatiffacē p peccō
 R. cū querit vtrū hō p se possit fatiffa-
 cere p peccato dō ē. q̄ nō p se sine dono grē
 Ad p̄mā rōnē i cōrū dō. q̄ si hō ad deū
 ofugiat faciēdo qd̄ i se ē. de' dat ei grāz. et
 tñ hō nō ē ex dignitate hoīs faciēt qd̄ i se ē.
 s̄ hō ē ex liberalitate sūme bonitati. Satisfac-
 tio ē digna recōpēfatio p peccato. s̄ q̄d̄m
 ē hō i peccato: ē idign' dō. nec aliq̄d̄ fūciū
 dignū dō facē pōt. q̄ nec pōt de se facē satisf-
 factiōne dignā. q̄ ad hō q̄ fatiffaciat: opz q̄
 de' det dignitatē. s. grāz gratū faciētē. Et
 sic hō de se nō pōt facē satisfactiōne d̄ peccō
 sine dīno auxilio. Si obf. Si hō faciat qd̄
 i se ē. de' dat ei grāz. q̄ p se pōt fatiffacē. nō
 seqf. imo fatiffaciet ex grā sibi collata.

Ad secūdā rōnē cum dī. De' nō exigit a
 creatura sup̄ posse. distinguēdū ē q̄ duplex
 ē posse. est. n. posse potētia actīa. et ē posse po-
 tētia susceptīua. A creatura autē; rōnali. s.
 hoīs nō exigit de' sup̄ posse potētia susceptī-
 ua. pōt. n. hō suscipe grām q̄ diu viuūt. qua
 suscepta hō; p̄rē fatiffaciēdi de peccatū. vñ
 si de' exigit ab hoīs fatiffactiōne: nō exigit
 sup̄ posse hō dīctū. Si autē exigit ab hoīs
 q̄ ē i peccato fatiffactiōne: quīs i hoīs nō sit
 posse fatiffacē potētia actīua: nō ē icōueniēs
 q̄a hō accidit ex culpabili defcū hoīs r̄nuēt:
 aut negligēt suscipe facultatē fatiffaciēdi:
 que est ex gratia.

Consequens est que

stio vtrū possit hō p se fatiffacē p peccato
 originalī. Ad quod sic. Si aliq̄s pōt fatiffacē
 de maiori: pōt fatiffacē de minori. S; q̄ hō
 p grāz sibi datā pōt fatiffacē d̄ peccato mor-
 tali actuali: qd̄ mai' ē q̄ peccatū originalē.
 q̄ q̄ hō pōt fatiffacē de peccato originali p
 grāz sibi datā. Q̄ autē peccatū mortale actu-
 ale mai' sit q̄ originalē: p̄. q̄a peccatū maius
 f' dī iusticiā magis punif. S; peccatū mor-
 tale actualē magis punif q̄ peccatū originalē
 q̄a actualē punif pena duplici. s. pena dāni:
 q̄ ē carētia visidōis dei. et pena sensibili: q̄ est
 pena gehēne. Originalē hō solū punif pena
 dāni. s. carētia visidōis dei. q̄ actualē ē maius
 originali. Itē sic dicit scī. De' nō dimittit
 peccatū i pte. s̄ i toto. et hō ē intelligēdū f'
 scōs: q̄ dimittēdo vnū peccatū dimittit ali-
 ud quātū ad offensam et pene eterne reatū.
 Un̄ dicit scī q̄ p̄banū ē a deo i pte spare
 veniā. S; hoīs faciēt qd̄ i se ē p grām iustifi-

catōis sibi datā dimittit peccatū actualē
 mortale. q̄ et peccatū originalē sibi dimittit
 p grām: faciēdo qd̄ i se ē. q̄ q̄ hō p grāz iu-
 stificatiōis pōt fatiffacē p peccato originali

Itē i Adā idē fuit numero peccatū origi-
 nale et actualē. q̄ si Adā fatiffacit p peccato
 actuali: fatiffacē p originali. q̄ si non ē i nobis
 peccatū originalē: nisi ab ipso. p̄ q̄ deletū ē
 peccatū originalē p fatiffactōe; Ade. q̄ p ho-
 minē potuit fieri fatiffactio. Itē sic lux et
 tenebre opponunt. ita peccatū et grā oppo-
 nūt f' Dam. S; adueniente luce nullo mō
 remanēt tenebre. q̄ adueniēte grā i Adā et
 i scīs p̄rē: sic i Abrahā et i Jacob: nullo mō
 tenebra originalis peccati potuit remanē: q̄
 excludit a visidōe dei: et excecatur oculū mētis
 ne intueat glā dei. q̄ potuit fieri fatiffactio
 et remissio peccati originali p grām iustifica-
 tōis sine incarnatiōe filii dei. Itē q̄ diu
 fuit morb': fuit medicina. Cū q̄ p staturē cir-
 cūfisiōis remittēt suo tpe originale peccatū
 sic mō p baptismū. Nō necē fuit ppter r̄mis-
 sionē illi' deū icarnari. Ad opp' sic obf.
 Nihil posteri' nā pōt agē i id qd̄ ē p̄us nā.
 S; mot' q̄cūq; volūtari' est nāl' posterior
 p̄tō originali. q̄ null' mot' volūtari' pōt i
 p̄tō originali. q̄ null' mot' volūtari' pōt
 eē remissio' p̄tō originali. S; oīs motus nō
 fatiffactō' ē mot' volūtari'. q̄ nullo modo
 pōt eē ad deletiōne originali. q̄ hō nullo mō
 pōt fatiffacē p p̄tō originali. Q̄ autē oīs mot'
 volūtari' sit posterior nā p̄tō originali: p̄. q̄a
 ceptio hoīs aīcedit oēs motū volūtariū;
 i ipso. S; p̄tō originalē aīcedit oēs motū volūtariū
 q̄ p̄tō originalē aīcedit oēs motū volūtariū
 i homine. q̄ et fatiffactōiū et quēz aliū. Q̄
 autē p̄tō originalē aīcedit ceptionē: p̄
 p̄s. dicitē. Ecce. n. iniquitatib' cepte' sū. et
 i pec. s. mea. mea. Itē f' q̄ dicit Ansel.
 Nō sufficē ad hō q̄ aliq̄s fatiffaciat: reddere
 qd̄ ablatū ē: nisi etiā pl' restituat q̄ abstulit
 S; hō p̄m' p̄tō originalē se totū et totā
 hūanam nām i posteris deo abstulit. Ro. 5.
 Propterea sic p vnū hoīem mors intravit in
 hūc mūdū. p̄tō intravit: et p̄tō mors. et
 ita i oēs p̄rāsūt: i q̄ oēs peccauerūt. q̄ null'
 hō pōt fatiffacē p p̄tō originali. q̄a optēt
 q̄ pl' reddēt q̄ se totū: et plus q̄ sit tota hu-
 mana nā. qd̄ nō pōt eē. Itē Amb. sup illud
 Heb. z. Decebat. n. eū ppter q̄ oīa et p q̄ oīa
 q̄ multos filios i glā adduxerat: auctorē sa-
 lutē eoz p passionē cōsumare. nisi xps morēf

*posse duplex posse potētia actīa
 actīa et posse potētia susceptīua*

peccatum duplex p̄tō actualē et originalē

hō n̄ redimēt. et n̄ redēpt̄ perirz. Sed nisi xps incarnaret non morēf. et sic homo pirz penit̄. B̄ aut̄ ē īp̄ssibile f̄. Anf. et a sūma bonitate penit̄ alienū: vt creaturā rōnalē perire penitus suat. s̄ redēptio hūane n̄ fit p̄ satisfactiōē p̄ti original. q̄ ad satisfactiōē p̄ti original nōcīa est incarnatio xpi.

Itē Ro. 5. In q̄. s. Adā oēs peccauerunt. p̄tm̄. n. originale trāsiit ī oēs hoīes. Un̄. i. Cor. 15. Et sic ī Adā oēs moriūt. ita 7 ī xpo oēs uiuificabūt. p̄tm̄ q̄ originale vlt̄ ē oī n̄ hūane. S; satisfactio hoīs vnī ē bonū singularē. q̄ nulla satisfactio alicui hoīs ē cōmēsurabil culpe originali. Sed f̄ mēsurā p̄ti debēt fieri satisfactio p̄ p̄tō. q̄ null̄ hō singularis pōt satisfacē p̄ p̄tō originali: etiā si sibi grā offeratur. Possēt dici ad hoc q̄ imo poterit hō satisfacē p̄ p̄tō originali. f̄ qd̄ ī se ē. q̄ sic singularē ē: 7 eius satisfactio singularis. Cōt. p̄tm̄ originale n̄ ē ī aliq̄ singulari. sic ī Petro. q̄ Petr̄ ē: v̄l q̄ hoc singularē ē. S; q̄ ē de ḡne Adē. v̄n̄ ī ip̄o ē a pte sui ḡnis. 7 nō a pte sue p̄sone. q̄ p̄tm̄ originale ī quocūq̄ hoīe fit: ē vitiū ḡnis. Satisfactio aut̄ hoīs singularis ē act̄ p̄sone. S; null̄ act̄ p̄sonal pōt expiare vitiū ḡnis. q̄ nullo mō pōt aliq̄s hō satisfacē p̄ p̄tō originali: nec ī se: nec ī alio. Itē sic ē ponē gen̄ humanū 7 quāl; p̄tē illī ḡnis. ita ē ponere vitiū p̄sonale: qd̄ ē vitiū p̄sone sic p̄tm̄ aliq̄ act̄uale: qd̄ ē ex volūtate alic̄ p̄sone. et ē ponē p̄tm̄ ḡnale p̄tm̄ totī generis. et hoc ē p̄tm̄ originale. S; sic se h; culpa ad p̄sonā ita se h; satisfactio culpe ad p̄sonā. S; p̄sona nō h; p̄tātē nisi ī illū actū c̄ ē p̄n̄. Cum q̄ act̄ culpe originali nō sit act̄ volūtarī alic̄ p̄sone hoīs q̄ sit fil̄ Adē. s̄ ē vitiū generis q̄ nec satisfactio illī erit ex actū persone.

Itē differt dicē nām: 7 rē n̄. sic dicē glari. q̄ nā d̄r̄ ipsa spēs sic hō. res n̄ hō dicē p̄sonā. Res aut̄ n̄ nūq̄ dat̄ eē n̄. s̄ magis eō. S; qd̄ nūq̄ pōt eē p̄ncipiū ad eē alicui: nec ad repationē eē. q̄ res n̄ hūane nō pōt esse p̄ncipiū repatōis eē humane n̄. S; repatio humane n̄ fit p̄ satisfactōē p̄ti original. q̄ satisfactio p̄ti original n̄ pōt fieri p̄ aliquā p̄sonā humanā. et ita nec p̄ aliquē hoīe singularē. Itē oē p̄tm̄ ē iniusticia. S; qdā ē iniusticia quā fac̄ homo sibi: et h̄ fit p̄ p̄tm̄ act̄uale. Alia ē iniusticia q̄ fit hoī. et h̄ fit p̄ p̄tm̄ originale. S; f̄ modū fiēdi p̄tm̄ ē satisfactio p̄ p̄tō. S; iniusticia q̄ ē a p̄tō origi

nali inest p̄sone isti hoīs ab alio et non a se q̄ 7 iniusticia p̄ quā fit satisfactio p̄ p̄tō originali fieri p̄sone hoīs ab alio. q̄ null̄ hō pōt satisfacē p̄ p̄tō originali. etiā p̄ eo qd̄ est in ip̄o. s̄ op̄ q̄ sit ab alio satisfactio.

Responsio

Ad satisfactioē p̄ti regrif̄ grā d̄i p̄ quā fit absolutio reat̄ eterni 7 sustinētia pene t̄palis. p̄n̄ ē ex dei mīa. 2° ex iniusticia. iō sic ad remissionē p̄ti actualis: qd̄ ē p̄tm̄ hoīs ex se ip̄o regrif̄ cū grā dolor̄ seu stritio ad h̄ vt satisfaciāt p̄ p̄tō. Que qd̄ est pena t̄pal. Ita ad satisfactioē originali p̄ti qd̄ ē p̄tm̄ hoīs ab alio stritū non ab actu suo: regrif̄ cū grā exolo pene t̄palis ab alio: sine p̄ aliū: ut locū beat̄ dina iusticia. Ad id̄ q̄ qd̄ p̄mo obr̄. Rndet̄ q̄ cū p̄tm̄ actuale sit ab actu p̄sone ex ipsa. p̄tm̄ hō originale ē ex vitiō n̄ ip̄i p̄: 7 non ex ipsa: s̄ ab alio. sicut dic̄ Ansel. q̄ p̄sona corūpit nām: s̄ nā corūpit p̄sonā. iō nō seq̄: q̄ si p̄sona potest satisfacē p̄ actuali: q̄ possit satisfacē p̄ originali: quod ē min̄. q̄ originale 7 actuale nō sunt p̄tā eiusdē generis. et iō nō est p̄p̄ia op̄atio f̄ magis 7 min̄ inter ea. Ad 2° d̄. q̄ cū d̄r̄. de nō pōt dimitte p̄tm̄ in pte s̄ ī toto: h̄ intelligēdū ē quātū ad offensa; 7 reatū eterne pene: quā de nō dimittit p̄ gratiā iustificatōis de sua sūma mīa. S; nō est intelligēdū de debito t̄palis pene: q̄ regrif̄ rōe iniusticie. al̄ de n̄ relinquēt p̄tm̄ impunitū. Ad 3° d̄. q̄ duplex honor̄ debet̄ deo Un̄ ī nā. alī ī p̄sona. Honorē in nā aufert culpa original. Honorē p̄sone culpa actual. Honorē q̄ ī p̄sona quē abstulit culpa actual p̄ grām iustificatōis pōt deo reddē p̄sona. Honorē hō ī nā: quē abstulit culpa original: nō pōt deo reddē p̄sona alic̄ hoīs: nisi sit talis que p̄pōdēt in plus q̄ sit tota humana nā. Ad q̄rtū d̄. q̄ originale 7 actuale in Adā fuit idē quātū ad actū. s̄ nō fuit idē quātū ad reatū. p̄tm̄. n. Adē duplicē hūit reatū. q̄ si ipse seruasset p̄ceptū a deo datū esset remuneratōis cā quātū ad p̄sonā 7 quātū ad nām. q̄ ex obediētia remuneratōis hūisset ī se 7 in sua posteritate. sic dicit Ansel. iō 7 reat̄ fuit duplex in p̄uaricatōe p̄cepti. Actualis in quātū abstulit p̄miū p̄. et originalis in quātū abstulit p̄miū n̄. Un̄ p̄tm̄ Adē obligauit p̄sonā 7 obligauit nām. maxime q̄ tota erat ī Adā 7 Eua. Et sic p̄ corūpit nām. vt dic̄ Ansel. nec seq̄. Adā;

in adam omnes peccauerunt peccatum originale transiit in omnes homines sicut in adam omnes mortuuntur ita et in christo omnes uiuificabuntur peccatum originale universale est omni naturae humane natura est ipsa sicut sicut homo res natura est persona peccatum originale est peccatum singulare bonum sortis

peccatum originale fit in actu personae singularem exigua sed peccatum originale est peccatum natura ipsius personae et non exigua persona sed ab alio peccatum originale est peccatum actuale non sicut eiusdem generis

per grām satisfecit p reatu actuali. g. r. p ori-
ginali. ga psona Ade potuit p grām satisfi-
cere de reatu psonae. si n̄ p reatu n̄. sic oñsuz
ē supra. Ad qntū vō. q. i. p̄rib. p grām vī
mittebat p̄m originale quātū ad offēsas
r reatū pene eterne: que erat tenebra eterne
carētie vīsiōis dei. Nō tñ dimittebat pena
tpalis: q̄ erat carētia vīsiōis dei: q̄sq; fu-
isset satisfactū put dēm ē. Et s̄l̄r vō est ad
ultimū. ga medicīa circūcisiōis sanabat ori-
ginale q̄tū ad offēsa r eternū reatū. s̄ non
quantum ad temporalem.

Emonstrato q. hō n̄ pōt

satisfacē p se de p̄tō: p qd̄ est lapsa
hūana nā. Querit̄ vt p satisfactō possit fieri
p aliam creaturā. et querit̄ duo. p̄mo
vtrū possit fieri p angelicā nām. 2. an p
aliq̄ aliā creaturā.

Ad primum ob̄ sic. sumpta

ppōe quā accipi-
unt scī. Quia homo cecidit p aliū ipellētē:
oueniēs ē q̄ beat aliū releuatē. g. cū homo
cecidit p angelū impellētē: oueniēs ē ut ha-
beat angelū releuatē. g. oueniēs ē vt satisfi-
ctio fiat p angelū. Itē Ro. 5. Multo magis
iustificati i sanguine ipsi salui erim? ab ira
p ipm. glo. Ut sic iusticia vincēt diabol? qd̄
cōt̄er explanat. ga cum in xpō nihil dignū
morte inueniret: occidit eū tñ. et iō iustū ē:
vt debitores quos tenebat: liberi dimittat̄.
Si ḡ hec ē rō quare diabol? iuste pdidit oēs
in qb? dñū hēbat an̄ passionē. ga misit ma-
num i illū i quo nihil iuris hūit: r pcurauit
ei? mortē. g. cū ista rō posset seruari. si āgel?
accepisset carnē: r diabol? pcurasset ei? mor-
tē. p angelū de iusticia posset fieri satisfactō

Conf. De rōne iusticie ē: vt q peccauit sa-
tisfaciat. ga ille q obligauit v; solūe debirū.
S; i satisfactōe p p̄tō originali v; seruari
iusticia. g. p hoīes; v; fieri illa satisfactio: n̄ p
angelū. Itē reat? p̄tō originalis obligat
totā humanā nām: r oēs illi? generis seu n̄
ad dānationē eternā. S; null? angel? pōt ex
se equari toti humane n̄. Si ḡ i satisfactōe
sic dicit Ansel. op; fieri restitutio de ablato: r
emēda de iniuria. Et ita ill? p qd̄ fit satisfi-
ctio v; eē mai? q̄ omissū. et op; plus reddē
q̄ fuit ablatū. g. o; q ille p que fit satisfactio
de p̄tō originali: sit rātus: q̄ possit eq̄ri toti
hūane n̄. et q̄ etiā plus valeat. S; null? an-
gel? singularis ē hi?. g. p nullū angelum pōt

fieri satisfactio hi?. Itē et si hō repec: op; q
q̄ restituat ad dignitatē illā: quā hūitus
erat an̄ p̄m: si nō peccasset. S; si repec p an-
gelū: nō pōt restitui ad illā dignitatē. g. per
angelū n̄ pōt nec v; rparari. Q̄ aut n̄ poss;
restitui ad illā dignitatē: quā hūitus? erat: si
nō peccasset: si reparet p angelū: p; qm si n̄
peccasset cēt eq̄lis angelis dei i celis. et hoc
idē nobis pmittit post repationē r resurre-
ctionē. Mat. 22. Mar. 12. Luce. 20. Erūt sicut
angeli dei in celo. Si autē repec p angelū:
nullo mō poterit puenire ad illā dignitatē.
q̄ sit equalis angelis. ga hō fact? ē ad imagi-
nē r similitudinē dei. S̄n. 2. S; rōe sue repa-
tionis v; hō seruitiū ei: p que repat? ē. g. si p
angelū reparet: cēt ei angel? oñs. hoc autē
n̄ decet dignitatē humanā. g. nullo mō pōt
eē: q̄ hō p angelū reparet ad suā dignitatē
Et iste vne rōes fundat̄ sup auctoritate An-
sel. qui dicit. Quēcūq; alia psona hominem a
morte redimēt. ei? seruus i de; hō recte indi-
cetur. qd̄ si esset: nullaten? restaurat? esset i
illā dignitatē: quā hūitus? erat: si n̄ peccasset.
cū ipse qui nō nisi seruus dei r equal angel
bonis futur? erat: seruus esset ei? q̄ de? non
esset. Cōcedendū igit? ē? Ansel. r itatē
q̄ nō potuit hō nec debuit p angelū repari

Ad p̄mā rōnē in contrariū vō. q̄ idē ordo
seruat? ē in lapsu r i repatiōe hūani gn̄s.
ga sic ibi fuit cōsensus mulieris cā p̄tō malo
angelo eidē suggerēt. g. n. 3. ita cā repatiōis
hoīs fuit cōsensus mulieris bono angelo ei-
dē nūciāt. Luce. 1. Cui r̄ndet virgo. Ecce an-
cilla dñi zc. Ad istū. n. cōsensu; cōsecuta ē in-
carnatio. et ppter h̄ dñ cā reparationis. Et
sic pater qualiter ordo reparatiōis cōseq̄ ad
ordinē lapsus. Un̄ sic in lapsu fuit mal? an-
gel? suggestor. ita i reparatiōe fuit bon? an-
gel? n̄re reparatiōis p̄dicator. Ad secūdam
vō. q̄ rō iusticie i n̄ra redēptōe respicit: q̄
fiat satisfactio. S; de exigētia iusticie ē: q̄ q
peccauit satisfaciat. Angel? aut n̄ peccauit:
et iō nō cēt satisfactū: si p angelū incarnatū
fiēt satisfactio. qm r si diabol? mittēt manū
i angelū incarnatū: nō tñ fiēt satisfactio.
Ad ill? rō qd̄ ob̄. q̄ diabolus iuste detine-
bat hoīes; zc. r̄ndet Ansel. Quānis hō iuste a
diabolo torquēt: ipm tñ iniuste torq̄bat. hō
nāq; meruerat vt puniret: nec ab ullo oue-
nienti? p̄ ab illo cui cōsenserat vt peccaret.
diaboli rō nullū meritum erat vt puniret:
imo tanto faciebat iniusti?: quāto nō ad h̄

*reatus peccati originalis obligant
totam humanam naturam et omnes eius
generis seu naturam ad dānationem
eternam*

*homo ante peccatum erat iustus ad dignitatem
homo si non peccasset esset equalis angeli in celo*

amore iusticie: s̄ istū malicie impellebat ad torquendum.

Secundo queritur

utrū possit fieri reparatio hūani generis per creaturā aliam ab angelo. Ad quod sic obf̄ Aug. Vīna iusticia nō plus exigit in pena: q̄ commissū fuerit in culpa. Si q̄ commissū est in culpa Ade a para creatura. q̄ nō exigit satisfactiōne nisi pare creature. q̄ para creatura poterit satisfacē. Itē tota bonitas hūmani generis ē finita. q̄ ipsa est creata. Et oīs creatura ē finita. q̄ posset inueniri vel creari a deo para creatura p̄ quā posset eē recōp̄satio bonitati amisse. q̄ i aliq̄ creatura posset esse equalētia bonitati amisse. q̄ p̄ illa potuit fieri reparatio. Conē. Sic dicit sc̄i mai⁹ ē d̄ impio facē piū: q̄ creare celū ⁊ terrā. S; p̄ lapsū hūani generis oēs ceciderūt i impietate. Ergo ad B q̄ d̄ impiis fiat piū: op̄ q̄ interueniat maior: a h̄io: q̄ fuerit creatio celi ⁊ terre. Si q̄ actio maior nō pōt venire nisi a h̄tute creatoris oī potent: p̄ q̄ p̄ nullā h̄tute creature pōt fieri h̄i⁹ actio: q̄ est reparatio hūani generis. Itē Ansel. Necē ē q̄ bonitas dei p̄ incōmutabilitatē suā p̄ficiat i hōie qd̄ incepit. Itē B negt fieri ut fiat hōis reparatio: nisi sit q̄ soluat deo p̄ p̄dō hōis aliquid mai⁹ q̄ oē qd̄ p̄ter deū ē. Ex B seq̄. q̄ ille q̄ poterit dare de suo aliquid mai⁹: q̄ oē qd̄ nō ē deus: poterit hāc satisfactiōne facē: et nō ali⁹. S; nulla creatura pōt dare aliqd̄ qd̄ sit mai⁹ q̄ oē qd̄ ē p̄ter deū: nisi de⁹ sol⁹. q̄ nihil ē mai⁹ oīs q̄ sunt p̄ter deū: nisi de⁹ sol⁹. q̄ solū hāc satisfactiōne pōt facē sol⁹ de⁹: ⁊ nō aliq̄ creatura. R. Cōcedēdū q̄ nulla para creatura pōt hāc satisfactiōne facē. Ad p̄mā rōnē i contrariū dō q̄ quātitas peccati Ade d; attendi quantū ad ista tria. s. quātū ad peccatē. et quātū ad iordinationē p̄dī. et quātū ad illū i quē peccat. Et q̄ quātitas p̄dī debeat attēdi p̄ op̄ationē ad illū: i quē peccat: p̄. qm̄ si aliq̄ offendēt regē ⁊ militē: pl⁹ offendēt offēdēdo regē q̄ militē. Et ita quātitas istī⁹ offense attēdit ex pte ei⁹ i quē peccat. his q̄ modis attēdit dīna iusticia q̄titate p̄dī ade. L; q̄ p̄mā Ade quātū ē ex pte peccat: fuerit solū creature. tñ peccauit Adā i bonū infinitū: s. i deū. Itē deordinauit et reā fec̄ tota; humanā nām. q̄ h̄ istos duos ad min⁹ est p̄mā Ade infinitū et trāscēdēs oēs; hūanas

creaturā. Si q̄ de⁹ d; exigē i pena q̄tū cōmissū ē i culpa. p; q̄ d; exigere penā i finitā pro p̄dō Ade. Aut si admittat satisfactiōne d; fieri satisfactio a tali p̄sona: in qua sit infinitū bonū: et a qua sit ordinatio toti⁹ hūane nē. S; nulla para creatura ē h̄i⁹. et p̄pter B de iusticia n̄ fuit: ut p̄ para creaturā fiet h̄i⁹ satisfactio. Ad 2⁹ dō. q̄ bonitas creature finita ē i se. tñ ipsa ordinata ē ad infinitū bonū. Qm̄ h̄o ipm̄ offendit: deordinata ē ab illo: ⁊ ē rea infiniti mali. Cū q̄ bonitas creature sit finita: p; q̄ nulla creatura para posset hūane nē restituē illō a quo deordinata ē p̄ p̄mā. q̄ bonitas creature cū sit finita: nō pōt recōp̄sare hūane nē bonitates infinitas. Jam igit h̄m⁹ q̄ p̄ deū fieri debēt reparatio: nō p̄ aliquā creaturā para.

Probato

q̄ reparatio hūani generis nō possit fieri sine satisfactiōe. et q̄ nō possit fieri p̄ hōiem puz. nec p̄ creaturā aliā. oñdēdū ē q̄ n̄ debeat fieri p̄ hōies deū. Ad qd̄ sic obf̄. Et dē h̄tutis ē creare ⁊ recreare. s. h̄tutis infinite. q̄ sic i creatōe n̄ itercidit aliqd̄ mediū nec vnif de⁹ i creatōe alicui creature. q̄ nec i recreādo vnif alicui creature: nec debēt cadē actio creature media ad B q̄ recreet humanū gen⁹. q̄ p̄ se debēt f̄create humanā nām. Itē solo h̄bo voluit de⁹ creare oīa. S̄n. i. Dixit ⁊ facta sunt. q̄ solo h̄bo nō vnif to alii debuit reparare. Nō q̄ seq̄ q̄ h̄bū caro factū sit ad B ut h̄o reget. Itē Ansel. Nō ē sapiēs q̄ n̄ vult vitare indecētā cū possit B; miseria. mors. sitis. esuries. ⁊ passibilitas ista nō decēt dīnā nām. q̄ si velle de⁹ ista accipe: dicē m̄ ipm̄ inspiere. S; ista deomitat hūanā nām. q̄ nō decet deū ut accipiat ⁊ vnif humane nē ad B q̄ satisfaciāt pro p̄dō hōis. Et B ē qd̄ dicit Ansel. ponēdo op̄ionē infidelīū. Si dicit q̄ hec cīa n̄ potuit facē de⁹ solo iussu: quē d̄ta creasse iubendo dicit. repugnatis vobismetipsis. q̄ impotētē ipm̄ facit. Ecce sup̄ hoc fundat 2⁹ obō. Deinde dicit. aut si fatemini q̄ potuit: s; non voluit: nisi hoc mō. quō sapiētē potestis eū oñdē. quē sine vlla rōne tā indecētā velle pati asserit. Conē. Si de⁹ solo h̄bo ⁊ solo iussu liberasset hūanā nām. q̄ liberasset; eā p̄ potētā suā sine satisfactōe commissū. q̄ dimississet p̄mā hōis impunitū. hoc autē i possibile q̄ nō debēt liberare gen⁹ hūanū p̄ potētā; solā. nec p̄ solū iussū. Q̄ autē; de⁹ nō debuit

*solus deus potest
facere a non
aliqua creatura*

*diuina iusticia
tota bonitas humani generis
finita casu creata
omnis creatura est finita
p̄ lapsū humani generis omnes
cecidērūt in impietatem
magis ad deū ipso facere p̄mā
q̄ creare aliam creaturam*

*bonitas creature est finita in se et est ordinata ad infinitum bonum
verbum caro factum recuperavit hominem
si deus solo verbo et solo iussu liberasset humanam naturam liberasset eam p̄ potētiam suam sine satisfactioe commissi*

peccatū dimitte impunitū p̄. ga sic de' nō
 p̄t facē malū. ita nec p̄t facē aliqd inordi-
 natū. S; p̄m inordinatū nō dimittit: nisi
 satisfactio vel pena sequat. sic dicit Ansel. ḡ
 n̄ debēt dimitte p̄m sine satisfactōe. Itē
 de' nō debēt satisfacē h; posset. sol' autē hō
 inter creaturas oēs debēt satisfacē: s; n̄ p̄t.
 p̄pter quātitatē p̄m. ḡ necē ē q' satisfaciat:
 d' q' p̄t: et hō q' d; ḡ debēt satisfacē d' hō
 et nō sol' de' nec sol' hō. et h̄ ē quod dicit
 Ansel. Nō p̄t facē hāc satisfactiōē nisi d'.
 nec eādē nisi hō. aliqñ n̄ satisfacēt hō. Si ḡ
 d̄stat q' necē ē hoīez repari: nec h̄ valet esse
 nisi fiat p̄dicta satisfactio: quā nō p̄t facē
 nisi de': nec d; nisi hō. necē ē igit q' eā faciat
 deus hō. Itē ad h̄ q' sit satisfactio p̄dicta
 op; q' sit ab illo q' possit: et ab illo q' d;. S; h̄
 nō potest inueniri nec in solo deo: nec ī solo
 hoīez: nisi vniat de' hoī. ga de' p̄t: s; nō d;. hō
 hō d; s; nō p̄t. ḡ op; q' ille faciat hāc sa-
 tisfactiōē q' sit hō de'. n̄ ali' r̄ ali'. r̄ h̄ ē qd
 dicit Ansel. Si nō sit idē de': qd r̄ hō. ī possibi-
 le ē q' ambo nō faciāt qd fieri necē ē. s. repa-
 tiōē hūanā. Nā de' nō faciet. ga nō d;. nec
 hō. ga nec p̄t. ut ḡ h̄ faciat deus hō necē ē
 ipm eē p̄fectū hoīez p̄fectū deū. q' hāc satisfac-
 tiōē factū ē. Qd d̄cedēdū ē. q' hāc sa-
 tisfactiōē regit necitas iusticie: ut fiat per
 deū vntū humane n̄. Ad p̄mā rōnem
 in contrariū d̄d. q' nō ē sile oīo de actu creati-
 onis r̄ recreatiōis. Nā ad' creatiōis ē solū p
 rōnē potētie. et cū illa potētia sit infinita. et
 cā sui opis nō exigit aliquā creaturā mediā
 ī creando: imo hoc repugnaret sūme potē-
 tie: qd oparet p̄ mediū aliqō: quātū ē de rōe
 potētie: ga si exigēt creatura mediā: iā non
 esset tota cā sue opatiōis. et p̄pter h̄ ī crea-
 tiōe r̄ nō opat' ē de' p̄ creaturā hūanā
 mediā. Recreatio aut nō solū ē p̄ rōnē po':
 s; cū h̄ p̄ rōnē iusticie. ga ī recreatiōe agitur
 de dimissioe p̄m: ad quā de iusticia seq̄ sa-
 tisfactio. sic p̄batū ē supi'. et ga hāc satisfac-
 tiōē potest facē de': s; nō deb; de se. cā d;
 hō: s; nō p̄t. p̄pter hoc op; q' ī recreatiōe
 vniat de' hūane n̄. Et p̄ h̄ p; R' ad 2°.
 Ad 3° d̄d. q' de' penalitates nō assūpsit
 sine rōne: s; sūma rōe: r̄ altissimo d̄silio sapie
 dei. vñ dicit Ansel. Nō ne vī satis necessaria
 rō cur h̄: de' facē que dixim' debuit. ga hu-
 manū gen' tā p̄ciosū op' ei' oīo pierat. nec
 decebat ut qd deus de bouine p̄posuerat:
 penit' ānihilaret. nec ei' p̄positū ad effectū;

oaci poterat: nisi gen' humanū ab ipso cre-
 atore suo talī liberaret. Itā ḡ hēm' ex p̄dcif
 q' p̄ hoīez deū d; fieri reparatio humani ge-
 neris r̄ satisfactio peccati.

Equitur de

ueniē-
 tia incar-
 natōis. circa quā ingreda sunt ista
 p̄mo de ueniētia incarnatiōis posita nā
 lapsa. Deinde de ueniētia incarnatiōis: si
 nō fuisset nā lapsa. Itē q' ad p' q̄rit in
 p̄mis de ueniētia incarnatiōis a pte vnibi-
 liū ī ḡnali. Deinde a pte vnibiliū ī sp̄ali.
 Itē a pte vnibiliū ī sp̄ali q̄rit d' ueniētia
 vnibilitatis ex pte oīne n̄. vtrū oīna nā sit
 vnibil. Utrū abstractis p̄sonis sit vnibil.
 Utrū sit vnibilis ī vna p̄sona tm: v̄l etiā
 in plib' p̄sonis. Deinde dato q' ī vna tm
 querit in qua. Itē ex pte hūane n̄ q̄rit d'
 vnibilitate p̄ opatiōez ad nām angelicā.
 Deinde de vnibilitate p̄ opatiōem ad oēm
 aliā creaturā. Deinde vtrū hūanitas as-
 sumpta debeat esse n̄ri generis. vtrū homo
 ille potuit esse Adā. Deinde vtrū hō ille
 debuit plasmani p̄ viā generatiōis. Utrū
 de viro sine muliere. Utrū de muliere tm

Primo ergo queri

tur ī generali vtrū oīna nā: r̄ humana sint
 vnibiles ad innicē. Aug' ī li. de aīa r̄ spū.
 Silia gaudēt silib'. Ex h̄. n. ē corp' vnibile
 aīe. ga ī sūmū aīe. s. fantasma vel fatasticus
 spūs. et supmū corpis. s. sensualitas silia sūt
 ḡ cū nā oīna r̄ humana sint siles. cū sit hō
 ad imaginē dei fact'. p; q' sunt vnibiles.

Itē Aug' in li. de aīa r̄ spū. Sic supmū
 aīe. s. intelligētia sine mēs imaginē r̄ silitu-
 dinē gerit sui supioris. idest dei. vñ ei' su-
 scepiua eē potuit et ad vniōē p̄sonalē. sic
 supmū carnis. s. sensualitas aīe gerēs silitu-
 dinē: ad vniōē p̄sonalē ei' eēntiā suscipere
 p̄t. Siles ḡ ē opatio quātū ad vnibilitates
 mētis: que ē supma p̄s aīe ad deū. r̄ sensua-
 litas: que ē supmū carnis ad animā. Si ḡ sen-
 sualitas carnis nālī ē vnibil ipsi aīe vniōē
 p̄sonali. ita nālī ordine aīa hūana erit vni-
 bilis deo vniōē p̄sonali. Conē. Oīa vni-
 bilia sunt silia. S; oīs silitudo ē s' aliquam
 formā cōez. ḡ oīa vnibilia h̄nt aliq' formā
 cōem. S; nō ē accipe aliqd cōe dei r̄ hoīs:
 sine creatoris r̄ creature. nec ī ḡne nec ī spe
 ḡ nō ē accipe aliq' mō silitudinē inter deū r̄
 hoīez. ergo nā oīna r̄ hūana n̄ sūt vnibiles

*satisfactio peccati regit necessitas
 iusticia ut fiat p̄ deum vntum humane
 natura*

*similia gaudēt quilibet
 ut corpus vnibile aīe s. infirmum aīe
 fantasma vel fatasticus spiritus
 suprema corporis. s. sensualitas similia sunt
 natura diuina et natura humana sūt similes ideo
 sūt vnibiles. sicut suprema aīe. r̄
 intelligētia sine mag' imaginem et sicut silitudine
 gerit sicut superioris. r̄ dei nālī eius suscipit assu-
 ptiōē. ut vnionem personalem sic suprema corp'*

2° rō ad idem. Nulla inter q̄ ē penit^o di-
 stātia improporōabil sunt vnibilia. S; cre-
 ator ⁊ creatura sunt hi^o. q̄a distātia ē inter
 hec infinita. sic inter finitū ⁊ infinitū. ergo
 nullo mō sūt vnibilia. R^o. dō q̄ similitudo
 dupl^r attēdit inter aliq̄. Aut s^o formā cōez
 p̄cipatā ab illis. et h^o mō nō ē similitudo aliq̄
 inter nām dīnā ⁊ hūanā creaturā. Uel s^o
 conueniētiā p̄portōis vnus ad alterum. et h^o
 dupl^r. Uno mō opādo duo ad tertiu. et h^o
 mō iusticia increata ⁊ creata conueniūt. s; nō
 i aliq̄ forma cōi genē vel spē. q̄a iusticia in-
 creata ē sba dīna. iusticia hō creata est q̄li-
 tas. S; conueniūt i hūitudine ad eūdē effectū:
 q̄ ē reddē vniciū q̄d suū ē. Alio mō attē-
 dit hęc similitudo opādo vnū ad altez. vt si
 dicaz. De^o ē bon^o. creatura ē bona. bonitas
 increata ē bonitas p̄ essentiam. s; ipse de^o. et
 ad hāc ordinat bonitas creata. Hoc q̄ q̄d di-
 co ordinari ad illā: fac conueniētiā ⁊ similitudi-
 nē bonitat create ad increatā. Nō tñ ē dō.
 q̄ bonitas increata sit filis bonitati create.
 s; e^o. q̄a nūq̄ determinat similitudo respectu
 ali^o deterioris: s; respectu maioris vel eq̄lis
 Sic q̄ dom^o in ope similis ē domui vel arti-
 i mēte. eo q̄ facta ē ⁊ dūta i esse s^o illā. s; nō
 d^o e^o ars similis domui. Ita creatura filis
 d^o creatori. q̄a ē ordinabilis illi. et nō e^o. q̄
 similitudo attēdit i ordie vel hūitudine uni^o ad
 alterā. et ex h^o sūt vnibiles. Ad 2° dō. q̄
 q̄dā ē distātia essentialis rei ad rē. et h^o mō
 infinita ē distātia n^o dīne ad nām creatā.
 Alia ē distātia rez s^o esse ordinis. et hec nō
 ē infinita creature ad creatorē. et s^o istam
 min^o distat hō a deo: q̄ aliq̄ alia creatura.
 q̄a ultimū corp^o in nā ē corpus hūanū cō-
 municās cū oī corpe in nā. Simil^r ultima
 forma in nā ē aīa rōalis. Et inde ē q̄ omnia
 alia ordinat ad hoīes. et ideo est p̄pinq̄ior
 deo. et ita est ei vnibilis.

Sequitur de conueniētiā in-
 carnationis a
 pte vnibiliū i spāli. Et q̄rit^r utrū nā dīna sit
 vnibilis hūane. Ad q̄d sic ob^r. De unitū est
 terminatū. q̄ oē vnibile ē terminabile. Sed
 nullū infinitū ē terminabile. q̄ nullū infini-
 tū ē vnibile. S; nā dīna ē infinita. q̄ ipsa nō
 ē vnibilis. Si dicat q̄ nā dīna in se cōside-
 rata nō ē terminabilis. s; s^o q̄ cā. q̄a cā quo
 dāmō terminat ad suū effectū. Cōt. s^o q̄
 cā est i rōne potētie. seq̄t q̄ potētia dei sit
 terminata. q̄d ē falsū. Itē oē vnibile est

*infinita increata et substantia
 diuina infinita creatura est
 qualitas conueniēt in habitudo
 ad eundem effectum q̄ est redere
 vniciū q̄d suū est. hęc est
 bonitas bonitas increata et bonitas
 hęc est vnitas vnitas increata
 vnitas est vnitas forma in natura
 vnitas diuina est infinita*

potētiāle respectu unionis. S; oē potētiāle ē
 imperfctū respectu maioris p̄fectōis. Si q̄ oīf
 imperfctio relegat a deo. q̄ ⁊ vnibilitas.

Cōt. Dei potētia ē i oēs actū: q̄ nō ponit
 inordinatōez vel defectū. Si q̄ vnire nō po-
 nit inordinatōez vel defectū. q̄ dīna poten-
 tia pōt sibi vnire hūanā nām. q̄a h^o quod ē
 vnire sibi nō ponit defectū act^o ul inordina-
 tōez: s; sumā p̄fectionē ⁊ ordinē. R^o. Infi-
 nitū d^o dupl^r. s; q̄d nec finit aliq̄d nec finit
 ab aliquo. et sic ē dīna eētia infinita ab eter-
 no s^o se. q̄a sic nō finit nec finit ab aliq̄. Uel
 d^o infinitū: q̄d nō finit ab alio: s; finit aliud. et
 h^o mō d^o infinita s^o q̄ ad ipsaz ordinat crea-
 tura. Et ista distātia h^o ex hūitudine hūius
 p̄positōis in. addite p̄ opōnē ei q̄d ē finitū:
 q̄ pōt d^o abnegationē finiti i q̄tū finitēs: ul
 finiti iquātū finitū. Est. n. dicē dīna eētia
 finire creaturas iquātū ab ipsa sūt ut a p̄n^o
 ⁊ iquātū ad ipsā ordinat vt ad finē. et sunt
 s^o ipsam. Nā sic dicē Trimegist^o. Dīna eētia
 ē sic spera itelligibilis. cui^o cētū ē ubiq̄
 circūferētia nō nūsq̄. Inquātū. n. dīna
 essentia cōsiderat vt res i se p̄fecta est. cui^o nō
 ē accipe finē bonitat. et sic cōsiderat ut circū-
 ferētia. cui^o nō ē accipere finē nec p̄n^o. s; ē e^o
 oīa. Sic ē de bonitate dei. Uel pōt cōsidera-
 ri ut ē i creatura finitēs ipsaz ⁊ limitās ⁊ de-
 ducē. et sic d^o cētū. q̄a sic cētū finit lineas
 et ab ipō linee deducit. ita creator finit cre-
 aturas et limitat ⁊ deducē eas. Ad 2° hō
 .s. De vnibile ē potētiāle respectu unōis zē
 dō. q̄ duplex ē potētia. s. actiua ⁊ passiua.
 Si loquamur de potētia passiua: sic neq̄ est
 q̄ nā dīna nullo mō ē vnibilis. q̄a q̄d ē uni-
 bile hoc mō ē potētiāle respectu maioris p̄-
 fectōis. q̄a q̄ nō est potētiāle: q̄ potētia dei p̄-
 ficiat ex actu icarnatōis. p̄pter h^o nō ē ponē
 s^o uīa istā dīnā nām vnibile. Si aut loqua-
 mur de potētia actiua sic nā dīna ē vnibilis
 hūmāe. q̄a i deo ē potētia actiua: ut sibi uni-
 at nām humanā. vnibile igit^r d^o de nā dīna
 s^o potētiā actiua. s. q̄ possit sibi vnire nām
 creatā. De nā hō humanā d^o fin potētiā
 passiua. eo q̄ possit vniri. et i hoc fuit sumā
 ostētio ⁊ māifestatio sue potētie. Pōt eim
 q̄ nō possit vniri actiue n^o hūmāe. h^o nō dicēt
 esse p̄fectōis i deo. Et sic cōcedētū est q̄ nā
 dīna ⁊ humana sūt vnibiles.

Postea queritur utrū
 abs^r

ais psonis sit vnibilis dīna nā. et ostēdit q̄
*natura diuina in se nō est terminabilis
 potētia dei est infinita oīe potētiāle
 est imperfctum respectu maioris p̄fecti
 vnitas vnitas imperfctio relegatur a deo
 potētia dei est in actum actum q̄ non ponit
 inordinatōem vel defectum
 dīna essentia est vnitas q̄ vnitas vnibilis
 vnitas vnitas est ubiq̄ circūferētia
 vnitas vnitas potētia duplex vnitas
 vnitas vnitas vnitas vnitas vnitas*

nō. Supponim⁹. n. q^o unio i^o dīnis sit sbalis:
 7 n̄ accidētalis. S; oīs unio sbalis ē n̄: vel
 p̄sone. q̄a i^o sba dīna n̄ ē reperire nisi nāz v̄l
 rē n̄. Res s̄o n̄ ē p̄sona: vbi cōtigit repire
 p̄sonā. unio ḡ sbalis erit i^o nā vel i^o p̄sona. Si
 igit⁹ dīna nā unie⁹ hūane: s̄ erit vel i^o unita
 te n̄. v̄l p̄. S; p̄ n̄. quia iā positū ē q^o p̄ sūt
 abstracte. Cū ḡ unio supponat ens: erit illa
 unio i^o unitate n̄. ḡ cū hoc sit impossibile. sic
 hic ita mōstrat: n̄ vniet⁹ dīna nā humane i^o
 unitate n̄ nec p̄. v̄t p̄ ex dictis. ḡ nullo mō
 ē unibilis abstractis p̄sonis. Ad idē euidē
 ti⁹ arg^o. Ansel. Si vniret⁹ dīna nā hūane nō
 abstractis p̄sonis: aut ipsa dīna nā mutabit⁹
 i^o hūana. aut e⁹. aut fiet tertia nā ex illis p̄
 unione. vel saltē fiet v̄traq; unio i^o alia nā.
 Tertiu⁹ ē impossibile. q̄a ex hoc seq⁹ q^o dīna
 nā sit possibilis ad v̄teriore p̄fectionē. Itē
 sequēter s̄ q^o eēt aliqd: qd̄ neq; esset creatū
 neq; s̄ creatū. s. id tertiu⁹. S̄ilf duo p̄ma sūt
 i^o possibilis. Aut eēt dicē post unione. nā di
 uina ē humana et e⁹. ḡ n̄ fiet unio i^o nā. s̄ilr
 nec i^o p̄: cū ponat⁹ eē abstracte. igit⁹ abstractis
 p̄sonis ē. Si dicat⁹ q^o hoc sit v̄ez ḡ p̄sōis
 i^o creatis. v̄n̄ n̄ fiet unio i^o p̄sona increata. s̄ i^o
 p̄sona creata. sic i^o hōie aliq̄. Con̄. nihilo
 min⁹ adhuc seq⁹ incōueniēs. s. q^o dīna nā sit
 possibilis ad maiore p̄fectōe. et ita eēt māl
 respectu unitat⁹ create. Redit ḡ ad idē qd̄
 p̄us. Si dicat⁹ q^o illa ē talis unio sic accēt⁹
 7 sbiecti. q̄a hūana nā i^o illa unioe degnat i^o
 accētis. q̄a oē qd̄ aduenit rei post eē cōpletū
 tenet modū siue nām accētis. Talis aut est
 hūana nā respectu dīne i^o illa unioe. Cōf
 Ubicūq; ē unio sbiecti 7 accētis: accētis trā
 sit i^o unitate sbiecti ita q^o ē v̄nū numero cuz
 ipso. v̄t albū 7 sof. cū v̄l sof. albus. ḡ s̄ hoc
 hūana nā trāsiret i^o unitate n̄ dīne: quod ē
 i^o impossibile. Preterea sequēter q^o dīna nā eēt
 sb̄i respectu hūane. qd̄ itēz impossibile ē.
 Ad opp^o sic. Abstractis p̄sonis adhuc in
 telligit⁹ dīna essentia: et intelligit⁹ i^o ipsa oīpo
 tētia siue sūma potētia. sapia 7 bonitas. S; n̄
 ē oīpotētia nisi dīna eētia poss; se vnire
 hūane. ḡ si remaneat i^o ipsa oīpotētia. p̄ q^o
 abstractis p̄sonis pōt se illi vnire. et ita est
 adhuc unibilis. Item remanet scia q̄ scit
 suā oīpotētia. et sua bonitas: qua n̄ vult dī
 mittē perire creaturā hūanā. nec aut suffici
 unt ad illā unione 7 faciūt ipsā. ḡ abstractis
 p̄sonis p̄ intellectū adhuc ē unibilis diuina
 eētia. R^o s̄ Anf. De icarnatōe x̄bi nā

dīna 7 hūana n̄ pōt inuicem mutari: nec ita
 misceri. ut qdā tertia fiat ex duab⁹: q̄ nec sit
 dīna nec hūana. ḡ in p^o necē ē unione fieri.
 dico ḡ q^o abstractis p̄sonis n̄ itelligo dīnam
 nā: posse vniri. Et si aliqs forte poss; s̄ itel
 lig: ego n̄ itelligo. q̄a sicut dic⁹ Jo. Dama. 3.
 li. Op; scire q^o n̄ s̄ termiatōe; n̄ vel x̄sōe;
 vel alteratōe; vel cōfusōe; caro dīni. i. hūani
 tas deificata v̄l. et sb̄dit auctoritatē theolo
 gi Gregorii nisseni. Hoc n̄ s̄m trāsmutatōe;
 n̄ sit. s̄ s̄m cōspēctinā unione: q̄ s̄m iposta
 sim: s̄m quā idisibilib⁹ deo x̄bo unita ē. et eā
 q̄ ē inuicē nāz circū icēssione: v̄t am⁹: 7 fer
 ri ignitōem. et sb̄dit. Quēadmodū. n. ignitō
 n̄ trāsmutat igniti nām: et eā q̄ ignis. s̄ mō
 strat 7 ignitū: 7 qd̄ ignuit. et n̄ vni⁹ s̄ duo
 rū ē demonstratiū. Preterea v̄d. q^o abstra
 ctis p̄sonis n̄ pōt intelligi illa unio: q̄a nūq;
 itellec⁹ n̄ itelligit nām eē i^o actū: nisi i^o re n̄
 sicut hūanitatē eē i^o actū n̄ itelligo nisi i^o ba
 bēte ipsa; S̄ilr igit⁹ nec vnitatē itelligo nisi
 i^o hūte dīna nāz. h̄ns aut illā ē p̄ nel iposta
 sis. Cū igit⁹ p̄ rē n̄ tm̄ sit itelligibil⁹ vniri: cō
 stat q^o n̄ pōt itelligi vniri: si abstr̄hāt⁹ p̄ siue
 res n̄ ab ipa n̄. qd̄ pleni⁹ ifra videbit.

Ratio q^o dīna natura n̄ itelligit⁹ uni
 bilis abstractis p̄sonis: cōsequē
 ter ē qd̄ v̄trū sit unibilis i^o p̄ vna ul⁹ i^o plib⁹
 p̄sōis. Et q^o i^o plib⁹ n̄. Sic creatio ē op^o tri
 nitat⁹. ita recreatō sine icarnatō. S; tota tri
 nitas uniformiter se h̄z ad creatōe; nec ali
 qd̄ attribuit⁹ uni p̄: qd̄ n̄ alii q̄tū ad opus
 creatōis. ḡ s̄ilf opus recreatōis toti trinitati
 attribuit⁹. nec magis debz attribui p̄ filii q̄
 alii p̄. S; recreatō facta ē per icarnatōe; ḡ
 dīna natura i^o trib⁹ p̄sōis ē icarnabil⁹ siue i^o
 carnata. 2° rō tal⁹ ē. i. c. p̄. di. tertū libri
 s̄ctē. dic⁹ mag⁹. Q^o p̄r 7 fili⁹ 7 spūs scūs po
 tuerūt icarnari. ḡ p̄rās ad icarnadū fuit eis
 cōis. ḡ p̄ aliqd̄ cōē i^o ipis. S; nihil ē cōē i^o ipis
 nisi essētia. ḡ essētia i^o p̄re 7 filio 7 spū s̄cto
 potuit icarnari. ḡ i^o plib⁹ p̄sōis potest fieri
 icarnatō. Itē qd̄cūq; esse h̄z dīna essētia
 i^o natura icreata: pōt habē i^o natura creata.
 cū potētia dīna p̄cipue q̄ ad suū esse sit it̄er
 m̄abil⁹. S; i^o natura icreata habz esse i^o trib⁹
 p̄sōis. ḡ i^o natura creata potest esse dīna essē
 tia i^o trib⁹ p̄sōis. S; i^o natura creata ē p̄ icar
 natōem siue p̄ unioem. ḡ i^o trib⁹ p̄sōis. Ad
 oppositū sic. Dīs unio nel ē i^o unitate nature
 nel i^o unitate p̄. Si igit⁹ dīna essētia uniat⁹ i^o
 plibus p̄sōis: nel hoc erit i^o unitate nature

*unio in diuina et humana non potest inuicem
 mixta fieri ut quidam opinantur
 sed ex duabus que nec sunt diuina nec humana
 in persona diuina fit unio habens diuina
 naturam et personam vel ipostasis*

*nihil est commune
 in personis diuina
 nisi in essentia
 diuina*

*potest in diuina
 personam que vel
 summa est
 in se in se*

*unio in diuina et humana
 et non accidētalis in substantia
 diuina non reperitur nisi in natura
 vel in natura personam vel
 personam personam diuina sunt
 abstracta in se in se in natura
 diuina cum pluribus personis pot
 esse completum in se in se in
 naturam accidētis abstractis*

*natura diuina et humana non potest inuicem
 mutari nec ita mixta fieri ut quidam opinantur
 fiat ex duabus que nec sunt diuina nec humana
 in persona diuina fit unio habens diuina
 naturam et personam vel ipostasis
 creatio est opus trinitatis et tota trinitas
 uniformiter se habet et creatio nec aliqd
 attribuitur uni personam vel re alia quoniam alius
 creatiois*

ul i unitate p. s; n. sic on suz e i alia qoe
 deducendo ad icoueniens. silr nec p. ga ubi e
 pluralitas psonaz: ibi n e unitas p. ga uni
 tas 7 pluralitas psonaz opponit. Si g unio
 dine n cu humana terminat ad unitate p
 p; q n pot ei vniri i plurib' psonis. Itz
 diuersas psonas ee una eade q psona i uno
 eodeq; hoie: b negt itelligi. sic dic Ansel. ga
 ibi eet repugnaria itellectu. S; si dina eentia
 itelligat i plib' psonis ee vnibilis n hu
 mane. esset tuc itelligē ples psonas esse una
 g cu b sit i possibile. 7 pimum e impossibile.
 Media pbat sic. s. q si dina eentia vniret i
 plib' psonis: itelligent p' ee una iquatū illa
 na i q fieret unio triū psonaz itelligēt. ut i
 ar homo: uel sicut ididū: n ut spēs. unde si
 trinitas psonaz assumēt hoicem uel hūani
 tate: illa hūanitas n eet cois ut spēs. s ut in
 didū. Illud aut indidū aut e p. aut n. et
 cu sit roalis n indidua sba. g est p. g esset
 itelligē plures psonas ee una: qd nequit itel
 ligi s. Ansel. Et b est qd dic Ansel. Si hō un'
 cu plurib' psonis e vna p': n. ee e plures p
 sonas: q alie sunt: ad se iuicē ee vna eadeq;
 psona. Itē i possibile e diuersaz psonaz
 puetatū eade ee collectionē. Sed si ples p'
 dine assumerēt vnū eideq; hoie: eet diuer
 saz psonaz puetatū collectio. q illd e im
 possibile. Itē si p' 7 si. 7 spūs. s. assūpissēt
 b ididū i b. tē qdūq; eet puetas ei'. eet p
 puetas p'ris 7 si. 7 spūs. s. s; p' unionē ipsi'
 ad psonā p'ris i unitatē p' e puetas s; hu
 puetas p' p'ris. g s; b e p' generās. Itē
 p' unionē eiusdē ad filiū e puetas ei' pue
 tas filii. g s; b e p' genita. Silr p' unionē ad
 spm scm e p' pcedēs. Cū g p' unionē ad q'z
 psonā beat s; b puetate cuiusq; p'. et q'libz
 p' coicet puetates s; b. seqt necessario q
 propetas cuiusq; p' sit p'ris. et silr filii. et silr
 spūs scī. et ita erit ibi ofusio psonaz. R'
 Qm circa istā sacratissimā mām nihil e te
 mere asserēdum. quānis Ansel. dicat. z. li. cur
 de' hō. Q plures p' n pnt vnū eideq; ho
 minē a sumē. ga nccē e i una persona unioēz
 fieri. tñ dō sine iudicio. q cu d' vn' 7 idē
 hō: pōt supponi vna 7 eadē p'. uel vnū in
 didū. D'ia. n. e inter indiduum 7 psonā.
 persona. n. dic' rē sūme discretā: uel distin
 ctā puetate digniori. et inde est q nullo
 mō pōt un' 7 idē hō: g sit psona ul assūpra
 i unitatē p': assumi a trib' psonis. ga psona
 litas dignioris ppuetati n potest ee ex pte

hūane n. nec etiā ex pte dinaz psonaz: cu;
 sint tres p'. Et id reliq' q a trib' psonis n
 pōt assumi un' 7 idē hō i unitate p'. sic nec
 e possibile tres psonas posse ofandi. Si hō
 un' 7 idē homo supponat indidū. s. opōsi
 tū hoc singulare ex aia 7 coipe. s' hūc mo
 dū pōset ofedi: q tres p' possent assumē 7
 coicare unū 7 eudē hoie: ut indidū. Cui'
 modi aut sit illa coicatio: n e hois diffinire
 Ad p' g obm dicim' q i creatioē itelli
 git vnū solū. et illud e actio. et h; se unifor
 miter ad totā trinitatē. S; i incarnatione
 duo itelligūt. s. actio et unio. qd g actiois e
 i incarnatione unifor miter se h; ad totā tri
 nitatē: sic 7 creatio. un' hē tota trinitas cre
 at: ita tota trinitas opata e incarnationē.
 S; pter actioē adhuc itelligit unio uel re
 latio ad carnē rōne cui' supadditi. n ouēt
 fieri i plurib' psonis. sic dictam e. Ad z'
 dō. q mag' loq' i snis d potētia icarnadi
 s' modū illū qui ofessas e. Ad 3' dō. q
 illd qd d' silr se hē zē. itē p'at quid in ad
 aliqd. qm qd d' i p' qdūq; esse zē. b ee dic
 ee qd. s ee i trib' personis ad aliqd i z'. qm
 dicit esse relatum.

Quæstio queritur

i q persona dina nā sit unibilis hu
 mane. et qru' bic duo. Primo utrū patri
 oueniat incarnari: sic filio. et silr utrū spūi
 scō. z' utz p'ri 7 spūi. s. sit possibile icarna
 ri supposito q eis n congruat op' icarnatōis.

Circa primum sic. ut detur

q icarnari
 oueniat p'ri. Op' icarnatōis fuit onsiuū sū
 me potētie. Cū g sūma potētia attribuat
 p'ri: uidef q p'ri ouēiat icarnario. Q autem
 ita sit. dic Jo. Dam. 3. li. i. c. De' ens perfect'
 perfect' hō sit. et perficif qd e oīum nouoz
 nouissimū. qd solū nouū s; sole. per qd infi
 nita dei hūs ondif. quid. n. mai' q' deum
 fieri hoie: Ex quo reliq' q icarnatio e on
 sua sūme potētie. g poti' ouenit p'ri incar
 nari q filio. Itē dic Jo. Dam. q i icarna
 tione mōstrat sūma bonitas 7 iusticia. boni
 tas qdē ga n desperit p'riū plasmat' i firmi
 tatē. S; uiscera ei' omota sūt i ipō cadēte:
 et manū porrexit. Iusticia hō qm hoie iusto
 n alio: fec uincē tyrānū. s; sile silr resaluanit
 S; onsiō bonitat' 7 iusticie attribuit spūi. s.
 g spūi scō attribuit icarnari poti' q filio.
 Conē. Ansel. z. li. cur de' hō. xi. c. Si q'libz

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a commentary or gloss on the main text. The text is partially obscured by a large stain on the left side of the page.

Handwritten marginal notes in a cursive script, continuing the commentary or gloss. The text is partially obscured by a large stain on the right side of the page.

alia psona a filio incarnaret: essent duo filii i trinitate. fili. s. dei q. r. an incarnatione fili? e. et ille q. p. incarnationem. et ille q. p. incarnatione erit fili? ignis. et erit i psonis iequalitas f. dignitate natiuitatis. Itē idē i eodem. Nō p quo erat oratur? et diabol? que erat expugnatur? ambo falsa similitudine dei per propā uolūtate pferant. vñ spālius q. ad uersus filiū peccauerūt. que hā similitudo patris credit illi. itaq. cui spāli? fit iuraria conueniēti? attribuit culpe uindicta aut indulgentia. Itē idē i eodē. Conueniēti? sonat filiū supplicare p̄ri: q. alia psonā alii. q. magis conuenit incarnari filio q. alii p. Et he sunt rōes Anselmi. Itē Hugo de scō Uic. in li. de sacramēt. Qui astutia: uicerat iastū fuit ut nō fortitudine s. prudētia uincēt. ut i eodē q. se uictor crederat: uict? sternēt. iux illud Job. 26. Et prudētia ei? percussit supbū. Cū q. prudētia attribuat filio: potius conuenit filio incarnari. Itē Aug. i li. de trini. Conueniēs nō erat ut p̄ ab alio mittēt: q. ab alio nō erat Conueniēs aut fuit ut p̄mo mittēt fili? qui a solo p̄re ē. Deinde spūs. s. q. ē a p̄re r. filio. p. fili? uenit ut hoīes liberaret. Deinde spūs scūs: ut hoīes btificaret. Itē Aug. i eodē Ut hoīes ex deo nascerēt: p̄ ex ipis natus ē de? Nō q. sicut i terra nisi m̄res. q. iam hūit p̄rem i celo. optuit nos filios fieri p. adoptionē p. illū q. ē fili? n. Cū q. ad B sit incarnatō ut de filiis ire efficiamur filii grē: potius conuenit ipsi filio incarnatō. q. d. cedim? Et q. ob̄ de conueniētia incarnatōis ad p̄re rōe potētie r. conueniētia bonitatis ad spm. s. n. arguit q. incarnatio conueniēti? op̄etatur p̄ri r. spūi. s. q. filio. Est. n. conueniētia f. appropata r. f. propā. Conueniētia f. appropata ē q. assumitur f. appropationē potētie p̄ri. sapie filio. bonitatis spūi. s. Conueniētia f. p̄pā ē q. ē fm propā p̄ris r. filii r. sps scī. q. sūt paternitas filiatio. r. spiratio. faciēdo aut opationem f. appropata: q. sunt potētia. sapia. bonitas ad triplex gen? opatiōis dīne. s. creationis recreatōis. r. glificatōis. Op? creatōis magis ē p̄tines ad potētia. Recreatōis uo ad sapia. Glificatōis ad bonitatem. sic p̄ ex d̄is Et ita cū sapia appropet filio: magis adhuc f. hāc opatōe conuenit filio incarnari. faciēdo uo opationē f. p̄pā magis conuenit ipsi filio incarnatio. Nā filio magis conuenit eē filiū q. aliis. Et itē sic tāgiti? genologia Luce. 3. q. incipit ab Adā. q. p̄ fuit fili? p. adoptōe: cū

cecciderit ab hac filiatōe cū tota posteritate sua: opz redire ad hāc p. illū: q. ab eterno est genit? et p. illū regnari. Qd. q. d̄ a Job. Dam. iō d̄ ut ostendat q. tota trinitas opata ē incarnatōe filii. vñ ad B designandū fuit ibi: qd. ē sūme potētie. sūme sapie. r. sūme bonitatis. Opus potētie fuit ostensum i B: q. nouoz nouissimū fuit elenatū i uidiōe cum ueritate. Sapie sūme op? fuit ibi ostensū: eo q. decētissime recōciliatio facta fuit. q. per deū hoīez facta fuit recōciliatio hoīs ad deum. Op? hō sūme bonitatis quātū ad p̄re m̄e: eo q. nō despectit p̄pūi plasmatis firmi tate. Quātū uo ad p̄re iusticie: eo q. idē fuit uincēs: q. an fuerat uict? et q. an fuerat uict? fuit postea uict?. Et iō d̄ic 3o. i. c. 3. li. q. mōstrat fil bonitas r. sapia r. iusti? r. po? d̄i

Supposito q. p̄ri r. spūi scō nō congruat incarnari: ultrē? ē qd. ut sit possibile p̄re r. spūi. s. incarnari: sic filiū. Ad qd. sic obr. So d̄r ref imago q. i ea ē similitudo exp̄ssa. q. cū exp̄ssio: similitudo resp̄u trinitatis sit i hoīe q. i ceteris creaturis: recte d̄: hō eē imago trinitatis. r. nō cetera creature. S; eo ē res unibilis alii. q. ē similitudo ei? exp̄ssa. q. eo ē res unibilis alii: q. ē ei? imago. Si q. hō eque ē imago totū trinitatis. q. eque unibilis ē hoī q. libz p. d̄ina. q. possibile ē p̄tre r. spm. scm. incarnari. sic filiū. Itē cū caritas q. attribuit spūi scō sit rō ad incarnatōe: eisdē attribuēda ē incarnatio potius q. filio. vñ Mar. i. Qd. i ea natū ē zc. Sup illō glo. Sola caritas fecit filiū incarnari. S; caritas attribuit spūi scō. q. zc. Ad opp. i. li. cur de? hō. d̄ic Anf. Qd. incōueniens deo sequi possibile. S; si alia p. q. fili? incarnaret sequēt incōueniēs deo. q. i possibile ē alia psonā q. filiū incarnari. Media p. incōueniēs n. ē deo q. sit cōfusio dignitatis psonaz. S; si pater incarnaret: eēt i deo cōfusio dignitatis psonaz. q. tūc necessario p̄r d̄icēt eē filius et ita p̄r r. fili? cōfusā hēret nōtationē. Non q. manēt tpāl? distictio psonaz: sic eternali. Itē soli filio conuenit eē filiū. p̄ri hō r. spūi. s. discōueniret eē filiū. q. ex B sequēt cōfusio properatū. Si q. quelz discōueniētia i d̄inis ē i possibile. q. i possibile erat p̄rem vel spm. s. incarnari: seu filiū hoīs fieri. R. d̄d. q. est posse d̄inū dupl̄. s. posse absolute. et hō mō d̄r. 3. sent. Quelz psona potuit incarnari. Et ē posse de congruetia. et hoc mō soli filio conuenit incarnari. Ad p. q. d̄d. f. q. d̄ic Aug.

prudētia attribuitur filio
 filius uenit ut homo liberaretur
 et spiritus sanctus ut homines
 btificaretur idē primo uenit
 filio q. solo pater est deus
 spiritus sanctus uenit q. p. pater
 et filio

eo dicitur res imago quo in ea est similitudo
 exp̄ssa homo est imago uobis trinitatis
 caritas attribuitur spiritui sc̄to
 quolibet incōueniens deo est impossibile
 incōueniens est deo q. sit cōfusio dignitatis
 personarū quolibet de cōueniētiā
 in d̄inis. q. i possibile
 posse duplex posse absolute exp̄ssa de cōgruetia

g r magis e ei' imago. q' vnibilior. Item Aug. i li. de aia r spi. Aia fm metē e bens imaginē dei i potētia cognoscēdi: et silitu dinē i potētia diligēdi. S; bec duo magis repiūt i angelo. g rō imaginis est magis in ipō. g r vnibilior. Itē Aug. i li. de trini. Eo aia imago dei ē: q' memit. intelligit. r di ligit eū: a quo facta ē. S; isti aū' magis repe riūt i angelo. g r magis imago q' aia hūana g r vnibilior. Ad opp' hō sic. Aug. i ser mone de imagine. Nulli alii creature dedit de' q' sit imago: q' hōi. g r nō angelo. Si ergo imago est exp'ssa silitudo: nulli alii dedit: q' esset exp'ssa silitudo: q' hōi. S; exp'ssam sili tudinē seqt vnibilitas. g r nulli alii creature q' homini dedit q' esset oco vnibilis.

Responsio dō q' silitudo cre ature rōnalis ad deū f' plura ē i homine q' i angelo. ē. n. sili tudo in nā. i p'. i potētia. In nā. qa sic dicit Aug. i sermōe de imagine. Sic de' vbiq' to tus ē: oia viuificās mouēs r gubernās: sic aia vbiq' i suo corpe tota uiget mouet r gu bernat. qd nō conuenit angelo. cū nō sit sba ui nificādo corpi attributa. Itē i hōie ē sili tudo i psona. qa i hōie ē rō psonalis f' or dinē origis. qa hō ē ab hōie: sicut i dōnis d' a deo. Angel' autē nō ē ab angelo. Itē i hōie ē silitudo i potētia. qa i hōie ē poten tia rñdēs totalitati exēplaris. f' q' ait Au ga. Aia ad similitudinē toti' sapie facta oī um similitudies i se gerit. Cū. n. i dōno exē plari sit rō eē corporalis r esse spūalis inue nif i aia: et i hōie utq' corporeale r spūale esse r posse r potētia ad corp' i aia. et potē tia i se abstracta. qd nō iuenif i āgelo. Ex his g p' q' nā hūana ē vnibilior dīne q' āgelica

Ad p'mā aut rōnē sumptā ex auctoritate f' fidozi dō. q' attingit cōsiderare dīnā essen tiā absolute. h ē nō put ē cā: neq' put ē i per sonis. Uel attingit cōsiderare ipsam non abso lute sine ut abstractā. h put ē cā: r put ē in hōie eā. hoc ē i re n' sine i psonis. Primo mō dō. f' q' cōsideratur ut abstracta. q' ipse angel' magis exp'mit dīnā unitatē: r magis existit ad silitudinē dīne unitatis. qa rōne maioris simplicitat' magis accedit ad nām vnibilitat' dīne: put sic cōsiderat dīnā nā. Si aut cōsidet dīnā eēntia ut cā: r put nō ē abstracta a psonis. sic hō magis exp'mit simi litudinē ipi' q' angel'. qa sic dcm ē: hō est magis rep'ntatiuus cause exterior' dīne q'

angel'. Itē sicut dicitur ē: rō psonalitāt' hē ē i deo: magis exp'mit i hōie q' i angelo. Determinatū ē sup'ius. q' dīnā essentia put cōsiderat' penit' ut abstracta a psonis: nō intel ligit eē vnibilis. S; solū put cōsiderat' i re n' siue i psonis. Et ideo a pte illa: qua angelus magis exp'mit similitudinē illi': nō ē vnio cū dīnā nā. h solū a pte illa qua hō ei' similitu dinē magis exp'mit. et iō nā hūana ē vnibi lis deo: r i angelica. Ad 2' dō. q' nō ual; nā hūana ē cōpositior q' angelica. g minus vnibilis. instantia. Corp' simplex sicut elemē tū ppter nām simplicitat' magis accedit ad nām aie q' corpus cōpositū siue elemētū. g magis ē aiabile. itē nō seqt. imo oppositū. aia. n. qa simplex ē iō erigit corp' cōpositū. qa quāto aliqd simplici' ē i nā: tanto multi plic' i hūate. Cū g anima sit forma simplex: imo simplicissīma inter formas creatas vni biles: p' q' ipsa ē multiplex i hūate: r diuer sa: opat oīum pn'. ita q' ei' actōes nō sunt vnusmodi: cū plures hēat vires. Et ideo cū p corp' opet: necesse ē ut ei rñdeat corp' cōpositū r diuersa: nā: sic elemētātū: et nō vni' n': cuiusmodi ē elemētū. qa p illd nō opa ret nisi uno mō. Regit g corp' elemētātū organizatū: ut q' uis aie opans p organū opet p organū sibi pportidabile. Sic g ex pte ista dō. q' cū dīnā essentia sit simplicissīma: h corpus hūanū sit cōpositū: poterit tñ fieri unio n' hūane cū dīnā: sic corporis cōpositi cū aia simplici. vñ nō seqt ē cōpositior hūana nā. g min' vnibilis. Ad 3' qd obf' ex au thoritate Dio. dō. q' exēplar dīnū exp'mit in creatura duplī. Uel quātū ad cognitiōem. Uel quātū ad esse. Quātū ad cognitiōem: duplī. s. actu vel potētia. Dico g q' quantū ad cognitiōem actu exp'mit i āgelo exēplar dīnū qa angel' cognoscit p similitudinē omnes creaturā sibi inditā a cā exēplari a creatiōe sua. Silt' aia h h; q' rō ad potētiā. h f' viā essendi maior ē exp'ssio dīni exēplaris i hōie q' i angelo. qa hō h; similitudinē cū oī crea tura. s. corporali r spūali: quaz rōes sunt i exēplari dīno: qd nō h; angel'. Et ita homo ē vnibilior: cū f' uia essendi magis exp'mat si militudinē exēplaris dīni. Ad aliud de ecclesiastico. qd obf'. q' pmo oīum creatā est sapia: dō. q' creatura duplī ordinat' ad deū .s. ut a quo ē. r ut ad quē ē. Sed; g illū mō dū: quo ordinat' creatura ad deū ut a quo ē nō ē vnibilis creatura creatori. qa vnio hēt

imago est expressa similitudo in homine est expressa similitudo animalis similitudinem rationis sapientia facta omnium similitudines in se regit in hūano exēplari est ratio esse corporalis et esse spiritalis in unum est in anima et in homine ut vñ corpus et spirituale esse in se et potest ut dicitur ad cor. ut in omni et potest ut dicitur ad cor. ut in omni et potest ut dicitur ad cor.

ratio personalitatis sicut est in deo magis exp'mit ut in homine q' in angelo exēplar hūanum duplex consideratur exp'mit in creatura dupliciter vel quātū ad cognitiōem vel quātū ad esse

esse s^m accessus; et n^o s^m recessus, s^m aut^{em} h^{uic} modu^m recedit creatura a creatore, et s^m b^o procedit illa r^o. s; s^m q^o ordinat ad deū ut ad finē, sic accedit. Et s^m istam via; magis accedit aīa ad deū: q̄ āgel^o: quo ad hoc: qm̄ homo ē vltima creatura: et vltima ī ordine vniuersi: et finis alia; creatura;: qd̄ n̄ āgelus, et ita vnibilior: q̄a magis accedēs. Ad aliud qd̄ obī. q̄ hō min^o assilat cū deo ī nā et psona q̄ āgel^o: iā p; hoc esse falsum, q̄a quātū ad nām hō assilat simplr, et simlīr quātū ad psonā. Et si obiciat, q̄ opōsitior ē rō psonalis ī hoīe q̄ ī āngelo: et ita minus vnibilis, vō, q̄ nō, q̄a illa rō psonalis ī āngelo nō assilat rōi psonali ī deo, imo magis .q. tenet nām oppōnis, s; in hoīe assilat rō psonalis rōi psonali ī deo. Qualitas etiā et origo solū faciūt distictōe; ī psonis, s; ī dīna nā ē psona s; rōnē origis et nō qualitaris, q̄a q̄litas vbi ī forma singularis, una aut^{em} ē singularis dīnitas: et eadē ē ī trib^o p̄dīs. In āgel^o aut^{em} ē distictio psonalis s^m q̄litate solū q̄a un^o forma sua singulari differt ab alio āngelo. In hoīe aut^{em} ē vtroq; mō, et ita rō psonalis ī deo et ī āngelo magis se hēt modo oppōsitō q̄ ī hoīe et deo: nec ī pedit vt dīctū ē opō vnionē. Ad aliud qd̄ obī. q̄ maior capacitas et p̄cipatio dei ē ī āngelo q̄ ī hoīe: vō, q̄ ista capacitas penes cognitionē ī āngelo ē maior capacitas et p̄cipatio q̄ ī hoīe: quātū ē de nā op̄ditōis, s; bec n̄ ē causa sufficiens vnibilitatē. Ad aliud vō, q̄ imago dīe similitudinē exp̄ssam, exp̄ssio aut^{em} similitudinē attēdit n̄ solū s^m op̄patōe; vni^o p̄tis, s; totius ad id eū^m imago ē, quia q̄ homo s; op̄patōe; totū ad deū magis ē ī imitatōe q̄ āngel^o, p̄t sup̄ vīctū ē, ideo et magis et xī^o ē imago q̄ āngel^o: quāuis āngel^o s; p̄tē cōparat^o ad deū sic obiciat: poss; dici similitōe. Ang^o vō determinat imaginis rōem ī hoīe ī illa auctoritate s^m p̄tē: nō s; totū eē hoīs. Ad aliud vō, q̄ isti ad^o, s; mēnisse, intelligere et diligē eū a quo creatura rōnalis est facta: p̄t esse dupl^r. Vel ī potētia ad mēnisse et cognoscē et diligē deū ī sua nā, i. ī nā creature: ī qua ipsa facta ē. Et hoc modo isti ad^o magis oueniūt hoī: et magis sunt ī hoīe p̄ imitatōe; ad deū q̄ ī āngelo, q̄a cognoscet deū ī sua nā, s; hūana. Vel p̄t eē ī alia nā: in qua rōnalis creatura n̄ ē facta, et hoc mō magis oueniūt āngelo. Quia vō imago attēdit s; q̄ ista attēdit ī maiori

ofornitate. p̄mo autem mō maior ē ofornitas. iō hō s; erit magis imago q̄ āngel^o cū sit nat^o ad mēnisse et intelligē et diligere deū ī sua nā, q̄ hūana ē: et vnitū s; n̄, vñ Job. 19. In carne mea videbo deū saluatore^m meam.

Postea queritur de

vnibilitate hūanē ad dīnā p̄ op̄parationē ad creaturā: sic ad vniuersū, et q̄rit^o vtrum vnibilior sit nā vniuersi deo: q̄ hūana: vel min^o. Et q̄ magis sit vnibilis nā vniuersi dīne q̄ hūana nā vñ. Effect^o vñs magis as similat cause vñ q̄ effect^o p̄ticularis. s; de^o ē cā vñs, vniuersi vō effect^o vñs ē, et hō effectus p̄ticularis, q̄ magis assilat vniuersum deo q̄ hō. s; maiorē assilat eū seq̄ maior vnibilitas, q̄ vniuersū magis vnibile ē deo q̄ hō. Itē ad idē triplex ē mūd^o, s; archetip^o, de quo dīc^o Boet^o l. 3° de p̄lo, pulch^r pulcherrim^o mēte gerēs. Et ille mūd^o itel ligibilis. Itē ē mūd^o sensibilis vel sensual, et iste ē duplex, s; maior et minor, maior est vniuersū; minor ē ipse homo, et vñ vniuersū; et trīnētia rez corpaliū et spūaliū, minor vō ē hō, et iō vñ hō oīs creatura, q̄a hō hēt oueniētā cū oīs creatura, s; minor mūdus magis eōgat a mūdō archetipo; et minus accedit ad ipsum q̄ maior mūd^o, cū tīcāf diminutīne respectū maioris mūd^o, q̄ maior mūd^o q̄ vñ vniuersum imēdiat^o se hab; ad mūdū archetipū q̄ mūd^o minor; q̄ vñ hō, q̄ vnibilior ē mūd^o cū ipso deo sine mūd^o archetipo; qd̄ idē ē: q̄ minor mūd^o qui est hō. Itē bonū p̄ficiē bonitate, q̄ bonū p̄ticularē p̄ficiē bonitate p̄ticulari, et bonū vñe vñ bonitate, q̄ cū hō sit bonū p̄ticularē: p̄ficiē p̄ticulari bonitate. Et cū vniuersū sit bonū vñe, q̄a ī 2° q̄n. bñ. Vidit de^o cūctā q̄ fecerat: et erat valde bona. In vniuerso erat valde bona, q̄ vniuersū p̄ficiē bonitate vniuersali s; sūma bonitas ē bonitas vniuersalis, ergo magis op̄perit q̄ vniat sūma bonitas que est de^o: vniuerso, et vniuersū cū illa q̄ homo. Ad opp^o sic. Magis assimilat effect^o vniuersalis vni^o cause vniuersali: que ē vniat q̄ effect^o vniuersalis multiplicat^o. Si q̄ hō ē effect^o vniuersalis et vni^o, oēs, n. n^o vniunē ī hoīe, rez vō vniuersitas ē effect^o vniuersalis multiplicat^o siue n̄ vni^o. Cā vō vniuersalis: que ē de^o: ē vniat, q̄ magis accedit ad illā hō q̄ vniuersum, q̄ magis ē vnibilis illi.

*Qualitas vniuersalis facit distictioem
impersonis sed inclinatio natura
est distictio personalis q̄ est inclinatio
natura est persona secundum rationem
originis et non qualitaris q̄ qualitas
licet vbi forma singularis
magis est singularis diuinitatis
cūctū est vniuersū personis
magis est distictio personalis secundum
qualitates vniuersalis secundum
magis est vniuersalis secundum
magis est vniuersalis secundum*

Itē rei que ē simplex, et una nā magis assi-
milat qd ē oppositū et una nā: qd ē oppositū
et ples nē ppter duplicē oppositionē. S; vni-
uersū dicē oppositū et plures nās. hō hō opposi-
tū et i unā nā: qd ē hūana. qā nā corpālis et
spūalis i hōie reducūt i vnitātē tertienē. qd
deo magis assimilāt hō qd vniuersū. qd ei est
vnbilior. Itē mūdus fact' ē ppter hōies;
fm qd ē Origenes. Et hō ppter deū. Si g
rex vniuersita: ad hōies ordinat. et p ho-
minē ad deū. imediat' et ppiqu' se habet
hō ad deū qd vniuersū. qd zc. R'. Cōcedē-
dū ē qd vniuersū nō ē vnbile deo. s; hō qā
effectū multiplicatō nō v; vni vnitā cāe
simplicissime: nisi reducāt in vnitātē nē.

Ad p' dō. qd magis assilari dē dupl'r. s.
quātitatīe et qualitātīe. Quātitatīe hē
i plurib' sic cōcedo: qd effect' vlis magis assi-
milat cause vli qd p'icularis. qā plus multi-
plicat cause vlis effect' in illo effectū. sed pl'
qualitatīe. qd falsū ē: imo sic pl' assimilāt
hō deo. qā et si hō sit effect' p'icularis f' se
nihilomin' ē effect' vlis in quātū. q. d'lat ex
oib' naturis. qā vniō ē effect' vnic' magis
qualitatīe unitati assimilāt: qd ē de'. Ad
z' dō qd similitudo mūdi archetipi pōt du-
pliciter repñtari i mundo sensibili. vel ma-
gis diffuse. vel magis expresse. Si magis dif-
fuse sic magis repñtat in vniuerso. Magis
hō expresse repñtat i hōie: i qd repñtat vnitātē
i nā. et f' modū p' filii dei: qd dicit mūdus
archetip'. Ad vltimū iā p; solutio ex di-
ctis. Nam bonū i vniuerso est multiplicare:
quāuis vniū ordine. bonū hō qd ē hūana nā
ē vniū re et ordine. Vn bonū i vniuerso nō
ē vnbile in diuisibili vnitati: que est diuina
natura. sed bonum humana natura.

Consequenter est qd utz
hūanitas
assumpta debuit eē nostri generis. qd nō v'f
oportuit qd ille hō qui debuit satisfacere p
peccato oīū: maxime eēt elōgat' a peccato:
nec hēz oneniētiā cū p'cto. S; magis ē elon-
gat' a p'cto qd nec h; rē p'cti: nec similitudinē
carnis p'cti: qd q h; aliqd istoz. qd ille debuit
eē talis: qd nec hēret rē p'cti: nec similitudinē
carnis p'cti. S; nō poterat esse hō nri gnis:
qn hēret similitudinē carnis p'cti. qd hō ille:
cui vnit' ē deus: nō debuit esse nri generis:
siue de genē Ade. s; debuit esse de nouo cre-
at': et esse alteri' generis. Ad opp' sunt
rōnes Anf. quaz pma talis. Si nouū hōies

facē nō ex genē Ade: nō p'inebit ad gen' hu-
manū. quare nō debuit satisfacē p eo. qā non
venit de illo. S; sic iustū ē vt p culpa hōis
hō satisfaciāt. ita iustū ē vt ille q satisfecit:
sit idē aut eiusdē generis cū eo q fec' p'ctm.
Alr nec Adā nec aliqs satisfacēt p se. Si g
opz q satisfactio sit ab illo q v; satisfacē: ne-
cesse ē q ille hō sit nri gnis: et n alterius.

z' rō Anf. talis ē. Adā et totū gen' hūa-
nū p se sterisset sine sustentatiōe alteri' crea-
ture: si nō peccasset. qd si opz q idē gen' resur-
gat qd cecidit: opz q p se et resurgat et rele-
uet. qā p se stetit. S; si ille hō esset alteri'
gnis qd de genē Ade: nō resurgēt p se genus
hūanū. qā n surgēt p aliquē sui gnis. qd zc.

Tertia rō Anf. Si Adā nō peccasset: nō
indigēt aliquo releuāte: nec aliquo sustinē-
te. et hec erat dignitas hōis cōstituti an' pec-
catū. Si igit' repatio v; esse ad illā dignita-
tē rehabēdā: opz q ipse releuet nō p aliquē q
nō sit sui gnis. aut nō puenit ad p'linā digni-
tātē: qd cōcedēdū ē. Et rō ad obiectū qd si-
militudo carnis p'cti put d' i xpo: ē cū sū-
ma elōgatōe a p'cto. qā nō v'f hoc ppter simi-
litudinē q sit i culpa. s; ppter similitudinē
que ē i pena. que qdē i nobis ē pena p p'cto.
In xpo hō ē vtra oē p'ctm. qā assumpta fuit
pena a xpo ad satisfactiōē et emēdatiōem
nri p'cti. Rō aut' p'dicta currit ac si dicit' si-
militudo p'cti rōe culpe p'cti: nō rōe pene. qd ē
assumpta ad emēdatiōem peccati.

Deinde queri vtrū ille
homo de-
buit esse Adam. qd sic videt. Ab apostolo hē
s. ad ro. Nos peccam' i Adā peccāte. qd de-
bem' satisfacē i Adā satisfaciēte. Si g' debe-
ret satisfacē. et de' pōt: ille hō maxime debz
esse Adā. qd ille q satisfacē v; eē de' hō Adā.
Ad idē. Opz de iusticia qd ille q v; satisf-
faciat: qā maxime ille idē numero: q obliga-
uit ad debitū: v; ipz solue. S; ille fuit adā. qd
Adā v; satisfacē. et de' pōt. qd deus hō Adā
v; satisfacē. Itē si Adā nō peccasset erat i
statu et dignitate: qd trāsdidisset iusticiā. i.
nālē rectitudinē toti sue posteritati. sicut
trāsdidit eis iniusticiā originālē post p'ctm.
S; repatio ē ad rehabēdā p'ctinā dignitatē
q necē ē qd Adā restituat i illā p'ctinā digni-
tātē. ut trāsfundat iusticiā oībus filiis suis
vel nō erit repatio Ade pfecta. et hoc nō pōt
esse nisi ipse sit xps. Ille iust' homo que de'
assumit: erit Adā. alr nō f'istuet i dignitatē
b ;

*... naturam per se... spiritus...
... in se... vel... unitate
... filius...
... agens...*

... in alio peccato

psina. Ad oppositū sic. Anf. dic. Quilibz
 incōueniēs deo seq̄ impossibile. Sed si ille
 homo: cui vnif de: esset Adā: sequēf incon
 ueniēs deo. q̄ ipossibile ē q̄ ille hō sit Adā.
 Media p̄. nā si ille hō esset Adā: sequeret q̄
 properates q̄ oueniūt ade: ouenirēt illi hōi
 q̄ esset dicē de illo hōie: sicut de adā q̄ pec
 cavit. S; ille hō ē de: et p̄prietates q̄ oueni
 unt illi hōi. oueniūt filio dei cui vnif. q̄ cūz
 sit dicē de illo hōie q̄ peccauit: erit dicē q̄ si
 li? dei peccauit. qd̄ impiū ē dicere. q̄ a deo
 qcqd̄ enorme ē remouet. et qcqd̄ ē laudabi
 le i ipō intelligit. sic q̄ de? nō p̄t esse q̄ pec
 cavit. nec Adā ille q̄ nō peccauit. ita impo
 sibile ē q̄ iste hō sit Adā. R. Cōcedēdū ē
 q̄ ille hō assūpt? a filio dei: p̄ quē d; fieri sa
 tisfactio nō debuit esse Adā. q̄ tūc eēt dicē
 de filio dei q̄ esset peccator. Ad p̄mū dō
 q̄ nō seq̄. q̄ si Adā potuit trāsfundē in ius
 ticiā originalem in sua posteritate: q̄ ipse
 posset satisfacē. et B ē. q̄ i p̄tō Ade fuisset
 p? n? corruptio. q̄ si seruasset obediētiā:
 remuneratū fuisset p? sue n? i posteritate
 sua. p̄ trāsgressiōē hō p̄cepti punit? ē in p?
 sua nā. q̄ cū tota nā hūana esset in Adā:
 poterat illā totā corrupē corrupēdo suā pfo
 nā. Et p̄pter B oēs filii Ade sunt rei. sic dic
 apls ro. c. In quo oēs peccauerūt zc. S; ipse
 n̄ potuit nām restitue. q̄ Adam fuit res n?
 sue. et fuit singulare hōis. Singulare autēz
 hōis nūq̄ est p̄ncipiū sue n? ad esse. S; solū
 ipse de? q̄ creauit nāz. quāuis singulare pos
 sit eē p̄ncipiū sue n? ad n̄ esse. sicut ad nō bñ
 esse. S; qd̄ nō ē p̄ncipiū ad eē. nec ē p̄ncipiū
 ad repatōez esse. Ad adam n̄ potuit repare
 nām hūanā. nec oēs alii possent p̄pter eādē
 ipotētiā. Optuit q̄ q̄ reparatō hūane n? eēt
 p̄n? illi? n̄ d; ḡie illi? sic oñsuz ē. s; p̄n? illi?
 ē de? res illi? ḡnis ē hō. q̄ reparatō hūane n?
 debuit esse de? hō et nō Adā. Ad 2° dō.
 q̄ esset iniusticia n̄ incōueniēs si ille hō eēt
 Adā. q̄ cū nō possit satisfacē nisi de? n̄ uni
 tus hōi. sequēf q̄ de? esset unit? cū homine
 peccatore i unitate p?. qd̄ eēt absurdū dicē.
 Et id̄ oportuit assumē nām hūanā mūdā n̄
 imūne ab oī p̄tō. Ad 3° dō. q̄ adam re
 paraf ad maiore dignitatē q̄ p̄us hūit. q̄
 si hoc fuit dignitas in adā: q̄ debuit trāsfun
 dere iusticiā i oēs posteros suos. certe hoc
 erit maxime dignitas: q̄ ille q̄ ē p̄ncipiū
 ade: erit fili? ade. qd̄ forte nō fiet si n̄ peccaf
 set. vñ ad maiore dignitatē repaf p̄ incar

nationē: q̄ p̄us hūerit: cū p̄ncipiū toti? n? n̄
 toti? iusticie sit fili? ade. Et p̄pter B o; q̄
 ipse de? sit hō de ḡie ade: et nō adam. s; de
 filiis ade. q̄ i hoc casu ade summa n̄ sup̄ma
 dignitas p̄ repationē. Jā igit hēn? q̄ ille
 hō d; esse de genere ade. et n̄ debet eē adā.

Consequenter que

rit vtrū oueniat q̄ ille hō sit de adā p̄ viā
 generatōis. q̄ sic videt. Ubi ē morb? ubi d; zc
 adhiberi medicina. Si q̄ morb? humane n?
 ē maxime i viā ḡnatōis. q̄ p̄ illā trāsfundi
 tur culpa originalis. q̄ caro xpi q̄ ē medicīa
 morbi isti? d; educi p̄ viā ḡnatōis: ut medi
 cina ponat i loco morbi. Ad oppositū sic.
 Nō ouenit ut caro imūnis ab oī p̄tō. n̄ que
 assumit i satisfactōez p̄ p̄tō. et cui d; vniri
 d̄initas. q̄ educat p̄ viā p̄ quā trāsfunditur
 p̄tō. S; p̄ viā ḡnatōis hūane trāsfunditur
 p̄tō originale i posteros ab adā. P̄tō q̄
 q̄ caro xpi nō educet p̄ viā ḡnatōis hūane.
 Qd̄ cōcedēdū ē. et ad illud qd̄ obf r̄idēdū
 fm angu. q̄ i ḡnatōe humana duo attēdūt
 sba corpulēta. n̄ rō seialis. Substātia corpu
 lēta ē. q̄ mālē. Rō seialis ē. q̄ formale. Et f?
 rōnē seiale quā comitat? cupia n̄ original
 culpa. etiā trāsfusio originalis p̄tō non fm
 sbam corpulēta. Ut q̄ caro xpi medicina sit
 necessariū est ut penit? liberata sit a morbo
 cupie. n̄ ita q̄ n̄ educat fm rōnē seiale. Et
 ut loco morbi apponat ipsa medicina: ouēit
 ut educat p̄ d̄cisionē corpulēta sbe q̄ d̄cisa
 ē a corpore gloriose x̄ginis. Cōuenit q̄ ut i
 ḡnatōe xpi de adā educat sola sba. rō nero
 educēdi sit nō natura seminalis. s; gratia n̄
 opatio sp̄s sancti.

Deinde queritur

ut
 oue
 niēs fuerit educatio carnis xpi de uiro n̄ mu
 liere. ad quod sic arguit anf. dicēs. Non est
 multo labore ut oñdas q̄ mūdū n̄ honestū
 pereabit ille hō d; solo uiro n̄ femina q̄ de
 omixtione utriusq;. sic oēs filii hōiuz. q̄ oue
 niēt? ē ut ille hō p̄ceet d; solo uiro ul mlre
 q̄ d; uiro n̄ muliē p̄ omixtionē. Ad opp?
 sic. dic 3o. dam. q̄ sp̄s scūs p̄uenit i x̄ginē
 n̄ purgavit ipsa; tradēs ei x̄tutē ḡnatina; zc
 ubi dei. S; silr poss; sp̄s scūs p̄uēire i uiro
 n̄ muliē: n̄ purgare eos. ita q̄ sine aliqua im
 mūdiā ḡnarēt. sic eēt si adam nō peccafz.
 q̄ oueniēs fuit ut educēf d; uiro n̄ muliē. sic
 alio modo. Itē p̄ncipiū corruptionis fuit

*prohibet incōueniens hoc sequitur spiritus. s. p̄uenit in uirgine
 impossibile in adam nō peccauit impugnat ipsam uoluntate ei
 adā non potuit reparare malum nam impugnat generationem morbi dei
 humano*

p vix 7 muliere. s. Adā 7 Eua. q̄ uenit q̄
p̄n^o repationis sit ex uiro 7 mulie. Solo
ad p̄mū dō. q̄ cū duplex sit x̄pi aduēt^o. p̄m^o
ī carnatōe. 2° ī ḡnali resurrectōe. Et du-
plex sit corruptio ex originali p̄tō. s. cor-
ruptio n° 7 corruptio p^o p̄ aduētū p̄mam in
carne ē abolitio corruptōis p^o. p̄ aduētū 2°
ē abolitio corruptōis n^o. q̄a sic d̄r. i. Cor. 15.
Tūc fiet sermo: q̄ scriptus ē. Ubi ē mors vi-
ctoria tua: ubi ē mors stimul^o tuus. Quia q̄
corruptio n^o trāsfandit p̄ viā ḡnationis ex
uiro 7 mulie: q̄ nō ē tollenda p̄ aduētū p̄^o
ī carnē. idō nec uenit ut ueniat x̄ps ī carnē
seiatā: p̄ virum 7 muliere. Ad 2° dō f^o
Ans. q̄ ueniētis fuit ut quēadmodū p̄m^o 7
cā n̄re vānatōis sumpsit ortū de femina. ita
ueniētis ē ut medicīa n̄ri p̄xi 7 cā n̄re sal-
uatōis nascat^o 7 assumat solū de femina.

Consequenter queriētis
educat^o caro x̄pi de uiro q̄ de mulie tm̄. vel
e^o. Ad qd̄ sic. p̄mam p̄n^o p̄pagationis 7
transductōis corruptōis originalis p̄xi fuit
a uiro 7 n̄ a mulie. q̄a ī hoīe ē p̄ma rō ḡna-
tōis. ī mulie secūda. Si q̄ p̄ncipiū originalis
corruptōis uenit a uiro 7 non a muliere. q̄
p̄ncipiū repatōis d̄z uenire a uiro solū: 7 n̄
a muliere. q̄ ueniētis ē q̄ ex solo uiro edu-
cat^o caro x̄pi: q̄ ex sola muliere. Ad opp^o
sic Ans. Quatuor modis pōt de^o facē hoīes
aut nec de uiro: nec de mulie. sic fecit adam.
aut de uiro 7 femina. aut de uiro tm̄. sicut
fecit Eua aut de mulre tm̄ 7 nō de uiro. s; hūc
quartū modū nō fecerat hoīem añ in-
carnationē. s; p̄ tres p̄mos modos. ut q̄ mō-
straret p̄fectio d̄n̄e potētie optuit ut facēt
hoīes q̄to modo. s. de muliere tm̄ sine uiro.
Nihil q̄ ueniētis q̄ de feia tm̄ assumat
illū hoīem quē querim^o. s. hoīem p̄ quē debz
fieri n̄ra liberatio. Itē Ans. d̄r. q̄ ille hō
d̄z nasci de femina h̄gine. sic. Si uirgo erat q̄
fuit cā toti^o mali hūano generi: multo ma-
gis decet ut h̄go sit q̄ erit cā toti^o boni hūa-
no ḡni. Si q̄ Eua h̄go fuit cā totius mali. q̄
multo magis uirgo est mater x̄pi. q̄ cā ē fru-
strifera toti^o boni 7 toti^o salutis humano ge-
neri. Itē Ans. Si femina facta de uiro sū
muliere fuit facta de uiro h̄gine. sicut Eua
de adā. q̄ ueniētis ē q̄ vir q̄ sit de muliere
sine uiro: sicut d̄ muliere h̄gine. q̄ x̄ps debuit
nasci de h̄gine. Itē Ans. De femina rātū
malū p̄cessit. q̄ oportuit ad reformandam

sp̄m eoz. ut de mulre rātū bonū p̄cedēt. s.
illud bonū p̄ qd̄ sum^o a malo liberati. Et sic
p; p̄ p̄dictas rōnes. q̄ x̄ps debuit nasci solū
de femina 7 h̄gine. Qd̄ ocedētū ē. q̄a sic d̄r
et Aug. in li. octaginta triū qōnū. De^o cū li-
berat: nō p̄tē aliquā tm̄: s; totū liberat. sapia
aut 7 h̄bu dei q̄ d̄r fili^o uirgenit^o: hoīe sa-
scepto liberatoe; hoīs īdicauit. hoīs autem
liberatio ī utroq; sexu debuit appere. q̄ q̄a
illū optebat suscipe q̄ sex^o honoratioe ē. cōf-
erat ut feminei sex^o liberatio hinc apparēt.
q̄ ille uir de femina nat^o est. Et p̄ h̄ solutē
rō ad oppositū. q̄ ueniētis sit ip̄m nasci ex
solo uiro q̄ ex sola muliere.

Consequens est q̄rere de cō-
ueniētia incar-
nationis: si nō fuisset nā lapsa p̄ p̄m^o. utru
s. eēt rō vel ueniētia ad īcarnatōes. et oī
d̄r q̄ sic. d̄r. n. Dio^o. q̄ bonū ē diffusiuū sui
esse. sic nos dicim^o. q̄ in d̄n̄is p̄r diffundit
suā bonitatē ī filiū p̄ ḡnatioe. et ab utroq; ē
diffusio ī sp̄m. s. p̄ p̄cessioe. Et hec diffusio
ē ī trinitate. et hec ē sūma diffusio creatura
nō exīte. q̄ h̄ sūmū bonū exīte creatura nō
se diffūdit ī creaturā: adhuc erit cogitare
maiorē diffusionē q̄ diffusionē ei^o. Si q̄ eua
d̄z esse sūma diffusio. q̄a ē sūmū bonū. ueni-
ētis ē q̄ diffūdat ī creatura. s; hec diffusio
n̄ pōt ītelligi sūma: nisi ip̄e ueniat creatura
q̄ uenit q̄ de^o ueniat creatura: 7 maxime
hūane. sic oī sū ē. q̄ posito q̄ ipsa n̄ eēt lapsa
adhuc et ueniret sūmū bonū. Itē n̄ ē bea-
tudo nisi ī deo. Itē creatura rōnalis to-
ta ē b̄rificabilis. s; creatura rōnalis: q̄ ē hō:
h; duplicē cognitionē. s. sensitiuā 7 intelle-
ctiuā. et h; delectatōem ī utraq;. Si q̄ tota ē
b̄rificabilis. q̄ 7° sensū 7 fm̄ intellectū. q̄
oportet q̄ ī deo b̄rificet q̄tū ad utruq;. s;
ī deo 7° se cōsiderādo 7 ī p̄pā nā nō pōt be-
artificari sens^o. s; sol^o intellect^o. q̄a n̄ b̄rificat
nec delectat sens^o nisi ī sensibili solū. sine ī eo
qd̄ corpale ē. Si q̄ tot^o hō d̄z b̄rificari ī deo
opz deū eēt corpale 7 sensibile. s; nō ē ueniētis
ut assumat q̄l; corpale nām. s; solū hūanas
sic d̄ctū ē. Itē cōtingit ītelligē tres p̄so-
nas ī unitate s̄be. 7 ex opposito tres s̄bas in
unitate p̄sone. et inter hec duo tres p̄sonas
ī trib^o s̄btātis. Si q̄ unū extremoz ē ī rez
nā. ut tres p̄sone ī una s̄ba. ut ī trinitate. 7
mediū ut tres p^o ī trib^o s̄btātis demōstra-
tis trib^o hoīb^o uel angelis. uel una p̄sona in
trinitate uno angelo 7 hoīe. q̄ cōtingit ponē

*diffusio
satisfactio uel*

noto s. c.

*origines: duplex est uisus adiectus
p̄p̄mū in incarnatione secūda in
ḡnali corruptione
corruptio uolūtas h̄ng p̄ op̄t^o f̄re
hoīem aut n̄ra de uiro aut de h̄gine
aut de uiro 7 femina aut de uiro
p̄p̄mū aut de muliere aut de uiro
uero saluā uolūtas h̄ng p̄ op̄t^o f̄re
non f̄re ut n̄ra in incarnatione
aut de uiro aut de h̄gine*

*origines dei dicitur uel h̄ng dei q̄ dicitur filius
uolūtas h̄ng p̄ op̄t^o f̄re
inductio p̄p̄mū de h̄gine sua bonitatem infelicitatem
p̄p̄mū et ab utroq; est diffusio in spiritum s̄ctum
p̄p̄mū et h̄ng h̄ng p̄ op̄t^o f̄re
h̄ng p̄ op̄t^o f̄re h̄ng p̄ op̄t^o f̄re
nō est beatitudo nisi in deo h̄ng h̄ng h̄ng
cognitionem sensualem et intellectum et h̄ng h̄ng
h̄ng h̄ng h̄ng*

tertiū. vñ. vnā psonā i trib' s'ib'is. s' b' n' pōt fieri nisi p vniorē dīne n' ad hūanā. quia in nulla alia creatura ē ponē duas s'bas: q' in hoīe. s. spūalē et corporealē. ut aiām et corp' s'ib' nulla creatura potest hoīe; p'ficē ita q' uniaf cū illa. ga angel' b' n' pōt: cum hō f' p'tē supiorē sit angelo eq'is. ouenit igit q' sit unio dīne n' ad hūanā i unitate p' ut sit in rez vniuersitate p'fectio. ut sic tres p' i una nā: et tres p' i trib' naturis. ita tres n' i una p'. s. dīnitas. corp'. et aīa. Itē nos inuenim' unitatē n' i trib' p'fōis. et ē b' de p'fectōe n' ut i deo. Itē nos inuenim' unitatē p' i plurib' naturis ut i hoīe. Si g' de p'fectōe n' ē qd' ē i plurib' p'fōis. g' et de p'fectōe p' erit q' pōt eē i plurib' naturis. Si g' semp' qd' ē p'fecti': ē deo tribuēdū quātū ad nām et quātū ad psonā. sic dīna nā ē enō i plurib' p'fōis. ita dīna p' erit potēs eē i pluribus naturis. s' b' n' pōt poni ab eterno. ga ples n' n' pōt eē ab eterno. Est g' aliq' dīna p' in pl' b' naturis ex tpe. s' b' nō ē possibile: nisi uniaf n' create. Cōuenit igit ad oīfionē p'fecti' i psonalitate dīna: q' uniaf dīna nā n' create i psona dīna. s' b' n' ouenit cuilibet ut dicit' ē. s' solū hūane. non aut' cuilz p' in trinitate: nisi soli filio. ut sup' dicit' ē. Reliq' tur g' q' circūscripto lapsu hūane n': adhuc ē ouenētia uniois i psona filii. Ad opp' est auctoritas. Tūbil nasci p'fuit nisi redimi p'fuisse. g' inutilis esset incarnatio: nisi se cura fuisset redēptio. s' si nā nō esset lapsa nō fuisset redēptio. g' supposito q' nā nō sit lapsa: null' ē fruct' incarnationis. g' nō ouenit deo incarnari: cū nō oueniat deo aliqd' facē frustra. R' sine p'uidicio ocedendū ē q' etiā si nō fuisset hūana nā lapsa: adhuc est ouenētia ad incarnationem. f' q' dicit' b'ris Ber. sup' Jonā. i. Scio. n. q' p'pter n' e' hec tēpestas grādis sup' nos. exponēs illō x'bu de filio dei dicēs. q' Lucifer p'uidit rōnalē creaturā assumēdā i unitate p' filii dei. uidit et iuidit. vñ inuidia fuit cā casus diaboli: et monēs ipm ad rēptādū hoīe: et se icitari inuidebat. ut p' p'ctm demēf hūana nā assūptionē et unibilitatē ad deū. Ex quo patz q' Lucifer itellerit unione hūane n' ad deū: n' exīte lapsu humane n'. et ipm lapsu itellexit ut ipeditiū uniois. p'pter qd' pcurauit lapsus. Ex b' g' relinq' q' circūscripto lapsu adhuc ē ponē ouenētia incarnationis. p' terea ad b' idē ē qd' dicit' b'ris Aug'. in li. de

aīa et spū. propterea de' fact' ē hō: ut totū hoīe; i se b'ificaret. ut sine hō igredēf int' p' itellēdū: sine egredēf ex' p' sensu; i creatore suo pascua inueniret. pascua int' i cognitōe deit'at'. pascua foris i cognitōe saluatoris. hec autem rō manet etiā circūscripto lapsu hūane n'. Ad id g' qd' obf' rōndēdū ē q' illa auctoritas itelligit supposito reatu n' lapsu. vñ sensus ē q' si fili' dei esset incarnat': et nō soluisset reatu: nihil p'fuisse hūmane n': ga nō b'ificaret: nec redimēf. al' aut' ē si circūscribat' laps' hūane n' put' dē; ē

Abito de ^{necitate icar}
^{natiois et cō}
ueniētia: oīs ē igrē de p'destiatōe incarnationis. circa quā p're querēda sūt ista
Utrū fili' dei sit p'destinat' p'. Utrū sit p'destinat' esse hō z'. Utrū sit p'destinat' esse fili' dei z'. Ad qd' sit p'destinat' 4'. Utrū p' ipz' sim' p'destinati s'. Utrū uniuoce dicat' p'destiatō d' ipō et d' nobis o'

Ad primum ^{obf' hoc mō. Ad}
^{ro. s. Quos p'de}
stinavit: hos et uocauit. Glo. p'destinavit nō exītes. uocauit auersos. g' p'destinatio ē nō exītia. g' nō ouenit filio dei. ga nūq' fuit n' exīta. Itē Aug. Destinatus ē p'destinatus q' nōdū ē. Hec t'ba dicit' p'pter illos q' i unigenitū dei impietate loquūt. et putāt eū esse onumerādū inter eos: q' cū aī nō fuerāt: p'destinati sunt ut essent. g' nō ē ocedendū q' fili' dei sit p'destinat'. Itē si fili' dei ē p'destinat' ab eterno: aut s' dīna nā: aut f' hūana nā. nō fm dīna nām. oīstat ga aī ipm nihil. nec fm hūanā. ga ab eterno nō hūit hūanā nām. ergo nō ē p'destinat' fm illā. Itē solius creature ē p'destinari. ergo iste termin' p'destinat' copulat quid creatū filio dei. s' nullū creatū iest filio dei ab eterno. ergo nō ē p'destinat'. Ad opp' sic. Jo. Dam. Non scādalizabit' ad nomē creature q' se t'mem: aut seruū: aut granū natū de terra noīauit Cū ergo ouenēter dicat' fili' dei creatura: ouenēter dicit' p'destinat'. Itē Aug. x'p'z factū creaturā: p' quā facta est oīs creatura: optuit oēs creaturā tē h' hōre. ergo fili' dei ē creatura. Cū ergo imediate seq' ad r' alē creaturā final' bonā eē p'destinatā. Cū fili' dei sit rōnalis creatura final' bona: erit p'destinat'. Itē i p'n. i. 4. Jo. d'f. In demo p'ris mei māfiones multe sunt: respectu quaz d'f p'destinatio. Si ergo d'fctio māfionū ē fm

Handwritten notes in Latin script, including phrases like 'deus est attributus', 'materiam et quod', 'veritatem', 'propter hoc hinc factus est homo', 'si filius dei esset incarnatus', 'soluisset reatu nihil profuisse humane nature', 'non beatificaretur', 'distinguitur', 'distinguitur', 'distinguitur'.

distinctione meritorum, et distinctio meritorum
 s^m distinctione gratiarum et personarum. Cuius meritum
 sit per se persone, et predestinatio erit christi s^m q^m p^a
 s^m s^m q^m p^a est filius dei, et predestinatio convenit
 filio dei. Item quicquid convenit filio dei per naturam:
 convenit filio hominis per gratiam et eorum. Non sumit quod
 quicquid convenit filio dei: convenit filio hominis et eorum
 s^m cum filio hominis conveniat esse predestinatum: et filio
 dei sicut convenit esse predestinatum. Solo vero
 quod cum in hoc quod dico predestinatum ratione hominis preposi-
 tionis preteritio alicuius: ad id quod
 dicitur predestinatum: non est alicuius respectu
 filii dei. Item absolute non est concedendum quod filius dei
 est predestinatus: nisi cum determinatione dicitur s^m
 quod homo. Item hoc est quod voluit dicitur Augustinus in illa glo.
 ad romanos, et Origenes in premissa auctoritate. Non est
 absolute concedendum est filium dei esse predestinatum. s^m
 s^m quod homo. Ad id quod obicitur tertio. quod s^m quod homo
 non fuit ab eterno, vel s^m naturam humanam, et non est
 predestinatus ab eterno secundum humanam naturam: vero, quod
 non sequitur. Nam iste terminus homo vel humana
 natura amplius ad supponendum per humanitatem
 futura, nunquam habet vel habuit ab eterno, sed qua
 bitur erat, sicut cum dicitur aliquis homo predestinatus ab eter-
 no, iste terminus homo supponit per hominem si quod fuit
 vel erat, sed quod est futurus in tempore. Ad quartum
 vero, quod hoc dicitur predestinatus habet in se duo pri-
 cipia inclusa. Item est predestinatus: quod predestinatus
 bitur. Item hoc quod dico predestinatus: nihil copulat in
 predestinato, sed in predestinante, hoc autem quod dico
 bitur: copulat in predestinato non de presenti vel
 de preterito, sed de futuro, et ideo non sequitur, nihil
 creatum inest filio dei ab eterno, et non est prede-
 stinatus secundum quod homo, quia ab eterno erat dicere quod
 aliquid ei ieratur, scilicet humanitas: respectu cuius est pre-
 destinatio contra ad beatitudinem gratiam et gloriam. Sic est
 per rationem ad obiecta ad preteritum negativam. Ad
 ea vero que obiciebant in preteritum affirmativa vero,
 ad primum quod dicitur Job, Domine, quod non scandalizabitur
 quod filius dei dicitur creatura secundum quod dicitur servus aut
 famulus, quia non dicitur ista esse absolute, sed cum redupli-
 catione, scilicet s^m quod homo, ita etiam s^m quod homo concedendum
 est quod est predestinatus: et hoc propter hereticos, sed quod dicitur
 Augustinus, quia cum determinatione est dicitur propter
 hereticos, filius dei est creatura secundum quod homo. Ad
 illud vero Augustinus. Item factum creaturam dicitur, vero, quod
 vox est quod filius dei s^m quod est creatura: est predesti-
 natus. Ad tertium vero quod obicitur quod meritum at-
 tribuitur per dicitur, vero, quia cum filius dei sit filius hominis
 ratione illa: qua dicitur filius hominis: est distinctio me-
 riti s^m distinctione gratiarum: quia gratia est s^m distinctio
 ne ipsa sive individui hominis ex parte humane

non ratione persone eterne sine ex parte humane
 nature, ita etiam predestinatum. Ad ultimum vero, quod
 illa regula beati Augustini est intelligenda. Quicquid
 convenit filio dei, convenit filio hominis et eorum, non
 absolute, sed cum reduplicacione intellecta vel ex-
 pressa, ut vel filius dei est creatura: vel cepit esse s^m
 quod homo, ita etiam filius dei est predestinatus s^m quod homo.

Consequenter queri

tur utrum sit concedendum quod filius dei predestinatus
 sit esse homo sicut eorum, et cum esse filium dei sit ex gratia
 illi hominis, propter quod est dicitur illi homines predestina-
 tum esse filium dei, esse autem hominem non est ex gratia
 filio dei, et non erit dicitur filium dei esse predestina-
 tum ut sit homo. Item quia unio humanitatis ad di-
 nitatem est per gratiam illi hominis, ideo est dicitur illi homines
 esse predestinatum filium dei, et cum unio divinitalis
 ad humanitatem non sit ex gratia filio dei, et non erit
 dicitur filium dei esse predestinatum esse hominem. Item
 cum hoc quod dicitur predestinatum ponat antecedentem
 respectu predestinati, nihil autem antecedit filium
 dei, et non potest dici predestinatus esse homo vel ali-
 quod aliud. Ad oppositum sic, filius dei est homo,
 et vel ex gratia vel ex natura, sed non ex natura est homo. Reli-
 quum est quod ex gratia est homo, si igitur ex gratia est homo, et est
 predestinatus esse homo: cum ostendat quod illa gratia sit pre-
 destinata quod filius dei est homo. R^o. Refert cum
 dicitur de aliquo predestinatus absolute: vel sine de-
 terminacione, et cum dicitur cum determinatione. Cum
 enim dicitur, iste homo est predestinatus absolute: sensus
 est, est presentis ad beatitudinem gratiam in presenti,
 et gloria in futuro, propterea non est dicitur, filius dei est
 predestinatus nisi cum determinatione, scilicet filius dei
 secundum quod homo. Cum vero dicitur cum determinatione, ut cum
 dicitur, ille homo est predestinatus filius dei, sensus est
 id est preordinatus ex gratia ad hoc ut sit filius dei.

Secundum hoc ergo dicitur, quod cum dicitur, christus est predesti-
 natus esse homo, sensus est id est preordinatus est ex gratia
 ad hoc quod sit homo. Distinguedum est autem in hac pro-
 positione. Nam respectu antecedentis denotatur per
 hanc prepositionem preteritum dicitur preordinatus et re-
 spectu calitatis quod notatur per hanc prepositionem ex,
 cum dicitur ex gratia: potest esse respectu suppositi: vel re-
 spectu illi ad quod dicitur ordinatus. Si respectu sup-
 positi: falsa est, quia suppositum est filius dei respectu
 cuius non est accipere calitatem vel antecedentem. Si re-
 spectu eius ad quod dicitur ordinatus, scilicet quod est esse homo
 vera est, quia respectu esse hominis est antecedens omnia ordina-
 tio et gratia causa, et est sensus filius dei est preordinatus
 esse homo ex gratia, ut antecedens et calitas dicatur re-
 spectu eius quod dico esse homo, non respectu filii dei. Et
 per hoc per solutio ad obiecta.

*meritum est per se personam
 quod convenit filio dei per naturam
 convenit filio hominis per gratiam
 et converso ipostasis, i. individualis*

*iste homo est predestinatus, i. iste homo est
 preordinatus ad habendum gratiam in presentis et
 gloria in futuro. ille homo est predestinatus
 filius dei, i. est preordinatus ex gratia
 ad hoc quod sit filius dei. christus est predesti-
 natus esse homo, i. est preordinatus ex
 gratia ad hoc quod sit homo
 predestinatus est ille homo, i. est preordinatus
 causa sui esse*

Postea queritur ^{ut}

lit ^{hec} fili? di e pdestinat? ad h ut sit fili? di.
 Qd pbat. iste ho e pdestinat? ee fili? dei. S;
 qd onet isti: onet filio dei. qd fili? dei e pde
 stinat? ut sit fili? dei. 2° ro. ad Ro. i. Qui
 pdestinat? e ee fili? dei i virtute. Ambrosi?
 exponit de p^o filii dei. qd ee. Ad opposituz
 sic. Nec dicitio pdestinatuz notat ancessione
 calē. Si q nulla ca ancessit filiu dei. Reliqe
 q q n possit dici fili? dei pdestinat? ad hoc
 ut sit fili? dei. Solo. Cu d^r pdestinatuz cu
 determinatōe osiderādū ē an aliqd sit i lo
 cutiōe: respectu e^o possit dici ancessio calis.
 que iporat p hoc nomē pdestinatuz. Si ho
 nō ineniat i locutiōe: nō ē ccedēda. et iō hec
 ē falsa. fili? di e pdestinat? ee fili? dei. ga re
 spectu filii dei q designat ab utraq; pre nō ē
 accipe ancessione calē. Iste aut sunt te: fm
 q dictū ē fili? dei f^o q ho. pdestinat? ē. n^o si
 lius dei pdestinat? ē ee homo. ga ē inuenire
 i locutiōe ex aliqua pre: respectu e^o notat an
 cessio calis. Ad illud q qd pmo obr: iā p;
 rātio. Ad illud vero Ambro. dō. q ipse acci
 pit ee p manifestari f^o improperatē locuti
 onū i scripturis: q d^r res incipe ee: cū icipit
 manifestari nel inotescē. et f^o B ē sensus. fi
 li? dei pdestinat? ee fili? dei i teute. i. pde
 stinat? ē n manifestari fili? di. et nō ancessio
 calis respectu manifestatōis: n^o respectu filii di

Deinde querit ad qd sit pdesti
 na? xps fm q ho. et cū
 i xpo sit grā fm quā est qdā ho singularis.

Ite fm q ē caput ecclie. Ite grā unio
 nis fm quā vna nā ē unita cū humana. Et
 hec ē triplex grā. querit an pdestinatio xpi
 sit ppatio grē hui? uel illi? uel uniuersūsq;
 hūz. et cū grā q attēdit fm q ē hois singu
 laris i formā hūc hois; uel aiām hui? hois
 sit grā creata. q respectu hui? grē erit pde
 stinatio. Ite ex pre alia cū grā f^o quā est
 caput ecclie sit grā infinita. ga fm illā ē in
 flūēs i corpus ecclie. Et de hac d^r Jo. i. De
 plenitudine ei? accepim? oēs. Et. 3. Jo. Non
 ē ei dar? spūs ad mēsurā. q grā ista est grā
 increata: cū grā creata sit finita 7 nō flūēs.
 Cū q pdestinatio nō sit respectu icreati: nō
 erit pdestinatio respectu h^o grē. Ad opp^o
 glo. sup eplam ad ro. Nullū maius donum
 posset de? p̄stare hoib?: q ut xbu sūt: p qd
 oīa ddidit: fecit illis caput: 7 ipsos tā p mē
 bra coaptaret. q grā fm quā ē caput ecclie ē

Indignatus esse filius dei

iniquitate predestinatio

notat ancessione calē

hōi subula causa ancessio

filium dei de pdestinatio

iniquitate ancessio

notat ancessio

notat ancessio

notat ancessio

donū dei. q ē creata. q pdestinatio ē respectu
 ipsi? Solo. Cōcedēdū ē 7 dō. q cū i xpo
 sit triplex grā. grā uniois. grā h^o singularis
 hois. 7 grā fm quā ē caput. pdestinatio xpi
 ē respectu h^o triplid grē. Ad illō q quod
 obicit. q grā fm quā ē caput: nō ē creata
 dō. q sic caritas donū ē i nobis dupl^o. s. do
 nū icreatū. s. qd ē spūs. f. et donū creatū: qd
 ē vt? Ita grā fm quā ē caput: itelligit icre
 ata. 7 ipse ē spūs. f. q ē dat? ei nō ad mēsurā
 Et preterea grā creata: secundam quam per
 teute increate influit i alios. et de plentu
 dine ei? accepim? omnes. i. Jo.

Alterius est ^{qo} ut p xpi;
^{fm?} pdestina
 ti. hoc ē qre vtrū ipse sit ca effectiua uel exē
 plaris: uel finalis nre pdestinatōis. Ad
 p^o mū vt q sic. Nā p ad eph. Qui pdestina
 uit nos i adoptionē filioz p Jhs xpm. q pre
 destinatio Christi ē ca nre pdestinatōis.

Ite resurrectio sua ē ca nre resurrectiōis
 q cū pdestinatio respiciat gliaz resurrecti
 onis finalē pdestinatio Christi ē ca nre pre
 destinationis. Ite ordo ē i pdestinatōe
 ordo aut talis ē i pdestinatōe. qd pbat
 Job. 38. Nūqd nosti ordinē celū glo. Ordine
 celi nosse ē supnaz dispositionum occultas
 dispōnes vidē. q pdestinatōes ordinē hnt

Ite. 3. ad ro. Nā quos presciuit 7 pdesti
 nauit sformes fieri imagini filii sui. q pre
 destinatio ē sformitas imaginis filii. Cū q
 pus sit imago q illud qd ad imaginē ē. Si
 imago filii intrāsitine e ipse xpus pdesti
 nat? pdestinatio Christi p̄or erit pdesti
 natiōe nra. et sicut imago ad illud qd ē ad
 imaginē. q sic exēplar. Ite i li. de pdesti
 natōe scōz diē. preclarissimū lumē nre pre
 destinatiōis ē xpus Jhs. q se h; sic ca manife
 statina ad nram pdestinatōe. Ite ad
 eph. 4. Ascēdit sup oēs celos. ut implēt oīa.
 ergo xpus ē finis oīum. S; que ē opatio pre
 destinati ad pdestinatū: eadē ē opatio pre
 destinatiōis ad pdestinatōem. Si q xpus
 ē finis oīuz pdestinatioz. ergo pdestina
 tio sua ē finis oīum pdestinatioū. Est
 ergo ca finalis oīuz pdestinatioū. Ex his
 ergo rlinquit q pdestinatio xpi ē ca effectiua
 exēplaris 7 final oīuz pdestinatioū. Ad
 opp^o sic. Oēs rōnes eterne simul sunt i mte
 vna. 7 fm has ē pdestinatio. ergo prede
 stinationes p pdestinatioz simul sunt i mte
 vna. Nō ergo p p̄us 7 postēius. Cū ergo cā

effectiva antecedat: relinquitur quod predestinatio christi non est causa effectiva: cum simul sit in aliis in mente divina. Item ad hoc est auctoritas Augustini que dicitur. Quod clarissimum lumen nostre predestinationis est christus. et intelligitur hoc de christo secundum quod homo. Sed quod dicitur Augustinus in glo. super primam ad romanos. quia ipse dicitur. quod ille homo sine meritis habuit sola gratia ut esset filius dei. et de eodem dicitur. quod est lumen nostre predestinationis. Sed secundum quod homo obicitur. Quod sunt ab eterno predestinati. et unusquisque habet suam rationem in mente divina. quod dicitur ratio est lumen nostre predestinationis. quod unusquisque habet proprium lumen sue predestinationis. non ergo est ponere christum esse lumen nostre predestinationis. Sed secundum quod christus est lumen: dicitur causa exemplaris. ergo christus non est causa exemplaris nostre predestinationis. 3^a ratio. Si christus est finis nostre predestinationis. si christus non esset incarnatus: non esset predestinatio christi ergo predestinationes nostre carerent fine. ergo frustrarentur. ergo omnes predestinati frustrarentur: quod nullus poneret. Non igitur est causa finalis nec exemplaris nec effectiva. Solo. dicitur quod cum dico predestinationem christi nomine predestinationis ratione principalis significati: quod est divina prescientia cum approbatione dicitur eternum. ratione vero connotati: quod est gratia christi et gloria: dico temporalem. Attendendo ergo ad principale significatum predestinatio christi et aliorum predestinationes si sunt in mente divina. Attendendo vero ad connotatum est ordo predestinationis christi ad alias predestinationes secundum quod nos dicimus quod gratia et gloria in christo est causa et ex gratia et glorie nostre. Secundum hoc solam obiectum primum. quia quantum ad principale significatum eius: quod dico predestinatio: quod est eternum non est positum nec calitas. predestinationis christi ad alias. Sed in quantum ad connotatum: quod est temporale: est positum et calitas.

Ad 2^{am} rationem quod obicitur. quod christus est lumen nostre predestinationis: dicitur quod duplex est lumen predestinationis. scilicet eternum et temporale ratione significati in predestinatione: quod est eternum dicitur. quod christus secundum quod deus et sapientia eterna est lumen predestinationis omnium predestinatorum et singulorum. et cum sit unum et idem lumen. tamen quia ad multos est quod sunt predestinati: multiplex accipitur respectus ad ipsum. ut dicitur et huius et illius lumen. Ratione vero connotati in predestinatione: quod est temporale. scilicet gratia dicitur. quod christus secundum quod homo est lumen temporale nostre predestinationis. quia hec superabundantia est ipsius superflua gratia: qua assumpta est in unitate patris. ita quod filius dei naturalis est filius hominis. et unusquisque predestinatorum participatio est illius superflua gratia est filius adoptatus. unde gratia sua est velut lumen in sole. nostre vero gratia sic radii operati ad solem. Ad ultimum quod

*omnis sub abstracto predestinati et unusquisque
habet suam rationem in mente divina
Lumen christi est lumen causa
exemplaris ratio dei est lumen
prescientia*

obicitur. quod christus non est finis. dicitur eademmodum in aliis. quod in predestinatione est prescientia et gratia finalis. unum ut significatum. aliud ut connotatum.

Si ergo respiciamus ad prescientiam: sua predestinatio non est finis nostre predestinationis. Si autem respiciamus ad gratiam connotatam: sic est finis. gratia enim unionis que est in christo: est terminus omnium gratiarum nostrarum. quia omnis nostre gratie terminatur ad suam. et rationes nostre glorie ad suam. Ad illud ergo quod obicitur quod frustrarentur predestinationes: si non esset incarnatio: dicitur quod frustrarentur quantum ad finem convenientissimum: non tamen simpliciter. quia alio modo liberatio esset. et ille esset finis. si non ita convenienter. Et sic patet quod se habet predestinatio christi ut causa ad nostram predestinationem.

Ultimo queritur ut predestinatio dicatur equivoce vel univoce de predestinatione christi et aliorum. Ad quod sic obicitur. Predestinatio est salvandorum. Salvandi autem sunt qui possunt egrotare per culpam. Cum ergo christus non potuerit egrotare secundum quod dicitur Augustinus. Alii peccato servire potuerunt. ipse vero non. ergo non est salvandorum. ergo ei non convenit ratio predestinationis secundum quod dicitur predestinatio est preordinatio salvandorum. ergo etc.

Item dicitur Augustinus. Predestinatio est propositum miserendi. Sed miseria in nobis et in christo equivoce dicitur. quia in nobis est miseria contraria. in ipso vero est voluntarie assumpta. ergo equivoce dicitur. Solutio dicitur. quod predestinatio aliquam diffinitur per operationem et gratiam liberatam a malo. aut per cooperationem ad gratiam ordinatam ad gloriam. Primo modo dicitur predestinatio preordinatio salvandorum et propositum miserendi. 2° modo dicitur predestinatio preparatio gratie in presenti et glorie in futuro. Primo modo non dicitur univoce predestinatio de christo et de aliis: quantum ad connotatum: quod est gratia liberata a malo. quantum autem ad 2° modum dicitur univoce.

Retractato de necessitate et convenientia et predestinatione incarnationis omnis est in grege de actu incarnationis: quod consideratur duobus modis. scilicet in fieri et in facto esse. 1° in incarnationis in fieri dicitur assumptio. 2° in incarnationis in facto esse dicitur unio. Primo ergo querendum est de actu assumptiois. 2° de actu unionis. De assumptioe autem querunt ista. Primo de assumpte. 2° de assumpto. De primo queritur per utrum assumptio coiscat divine nature. 2° utrum conveniat tribus personis. De assumpto queritur per utrum natura humana sit assumpta. 2° utrum natura

*predestinationis est salvandorum pro christiano
actus incarnationis in fieri dicitur assumptio
actus incarnationis in facto esse dicitur unio*

*patet filius unigenitus pater secundum
omnem suam vitam propter regenerationem
et generationem et processionem
unitas naturam fuit filius*

humana fm corp^o 7 aia; sit assumpta. 3°
vtru corp^o sit assumptu mediare aia. 4°
vtru psona sit assumpta. 5° qual^r intelli
git homo assumpt^o. 6° de coassumptis.
7° de constituto per assumptionem.

Ad primum sic.

Quicqd convenit
dine n^o: ouenit toti trinitati. S; assumē hu
manā nām nō conuenit p^ri 7 spū scō. g^o nec
dine n°. 3te Anf. i li. de incarnatiōe xpi.
Nō differūt oīo p^r fili^o 7 spūs scūs. s. i. cēn
tia dīna. Si g^o nā dīna assumit humanā nām
g^o p^r 7 fili^o 7 spūs. s. assumūt hūanā nām.

Ad opp^o sic. Assumē dic^o actionē. S; adō
ouenit sbe 7 n^o. g^o assumē ouenit dine n^o.

3te arguit p^r file. Nā infundendo creat^o: 7
creando infundit. et eiusdē fm se ē creare
aiam et eā unire. g^o eodē mō eiusdem fm se
erit humanā nām assumptā creare: 7 eā as
sumere. g^o cū nā dīna creauerit hūanā: assū
pit eā. 3te assumere 7 assūptionē facē cō
uertit. S; dīna nā fecit assumptōez. g^o dīna
nā assumptū hūanā. 3te q^ris quāuis ista
cedat. nā dīna assumptū hūanā nām. Nū
qd ista cedit. essentia dīna assumptū hūa
nā nām. cū ipsa nā dicat essentia. 7 e^o.

3te cū n^o hūmāe oueniat assumi 7 uniri
p^rie. g^o sif^o ip^si n^o dine ouenit assumere 7
unire. Sic. n. v^o se hēre nā dīna ad unioēz
7 assūptionē actiā. sicut nā humana ad
unioē 7 assūptionē passiā. R^o. Assu
mere d^r cōiter 7 improprie ad aliqd sumē.
Et f^o hūc modū tota trinitas assumit filio
hūanā nām. 3te assumē d^r cōiter 7 p^rie
ad se sumē. qd pōt eē duob^o modis. vel ad
se sumē vt uniat. vel ad se sumē vt in quo
uniat. Assumē hō p^ruissime d^r in se sumē:
vel ad se final^r sumē. qd idē ē. fm modum
istū ouenit p^rone solū assumē. ga B ē sumē
in se: vt in quo uniat. Scd^o modū aliū: quo
assumē dic^o ad se sumē ut sibi uniat: sic oue
nit dine n^o assumē hūanā. Scd^o g^o q^r cōiter
7 improprie d^r: ouenit trinitati. fm q^r cōiter
7 p^rie: ouenit dine n^o. fm hō q^r p^ruissime
sic ouenit p^rone filii. Et fm B in vno sensu
pcedūt rōnes ad vtrāq^o p^rē obiectē. in alio
sensu nō. Ad ea g^o q^r obieciūt p^rē negatiuā
rūdendū ē p^r dicēdo: q^r dīnā nām assumere
humanam pōt accipi dupl^r. Vno mō ut nā
dīna cōsideret fm se vt vna in trib^o p^rontis.
et B mō nō ē cōcedēdū dīnā natura; assum
pisse hūanā: p^rie sumēdo assumē. Vel f^o

q^r cōsiderat nā dīna tota i vna psona. s. filii.
et B mō nā dīna assūpit hūanā. i. sibi vni
nit. Ad illō g^o qd obiecit. Quicqd ouenit
dine n^o: ouenit toti trinitati. S; assumē nō
ouenit toti trinitati. g^o nec dine n^o. d^r. q^r in
B q^r dico assumē: ouo itelligūt. s. sumē adō
7 resp^o ad idē: q^r notat p^r ad se: fm q^r nos
exponim^o assumē. i. ad se sumē. et rōne ist^o
resp^o nō ouenit toti trinitati: quā oueniat
n^o. ga tota trinitas fm q^r trinitas nō est in
vna psona. s. tota nā ē i vna persona. Et sic
p^r solo ad ea que obieciūt ad p^rē negatiuā

Ad ea hō q^r obieciūt ad p^rē affirmatiuā
s. ad p^rū d^r. q^r assumē dic^o actionē: 7 cū B
nām relōnis. s. ad se vel in se. vñ nō seq^r q^r
si actio ouenit n^o: q^r actio quocūq^o alio sup
addito oueniat. Ad 2° hō d^r. q^r non est
file de unione aie 7 assūptōe. p^rter respe
ctū supadditū. Ad tertiu^o hō d^r. q^r nō cō
uertit assumē 7 assūptionē facē. fm q^r assu
mere p^rie d^r: quāuis ouertat fm q^r dicat
improp^r. Ad quartū hō d^r q^r quāuis id
sit nā 7 cēntia. tñ dīa ē i rōne dicēdi. quā
cēntia d^r quo res ē. nā hō quo res agit vel
patit. Assumere aut^o dic^o sic actionē. assumi
sicut passiōē. Et iō assumē 7 assumi dicūt
de nā 7 nō de cēntia. vñ nō est cōcedēdū q^r
quāuis dīna nā assumat: p^rter B dīna cēn
tia. Ad vltimū d^r. q^r proprie loquendo
dīa ē inter assūptionē 7 unioē. Nā unio
prop^r dic^o opatōez duoz ad tertiu^o. Assū
ptio hō dicit opationē vnius ad vnum.
Assumē. n. ē aliquid sibi copulare. vñ dicit
hūitadinē eius in quo est unio ad aliud. et iō
dīna nā p^rpe loquēdo nō d^r dici assumē. licz
p^rpe dicat vni^o: uniri hūane n^o i unitatē p^r

Consequenter

queritur
vtrum as
sumptio oueniat trib^o psonis. Ad quod sic.
Quicquid facit p^r: facit filii. 7 e^o. ga indī
sa sunt opa trinitati. S; fili^o assumptū carnē
g^o 7 p^r. 3te dic^o Jo. Dam. q^r pater 7 fili^o 7
spūs scūs f^o oīa sunt unū p^rter ignatōez ge
neratōez 7 p^ressionē. S; assūptio nec ē in
generatio. nec aliqd alioz. g^o sunt unū i assū
ptione. g^o q^r psona assumit hūanā nām.

R^o f^o Aug. in li. de fide ad Petru^o. Q^r tri
nitas assūptionē fecit. f^o hō: nō p^ri ul spū
scō. vñ 7 idīsa ē assūptio quātū ad actionē
7 quātū ad psonā cui ouenit. ga unū 7 indī
uise p^r filii. Nōndū aut^o ē q^r i argumētari
one ē mutatio p^rdicati. mutat. n. qd i aliud.

*verbo non
passivum
genitum
indivisum
op^rativo
quātum
absolutio
nō et
quātum
personam
cui ouenit
p^ris et
indivise
personam
filiū*

*indivisum
sūt opera
trinitatis*

*quod conuenit diuine nature unitatis
toti trinitati non differunt a unitate
filius et spiritus sanctus in essentia diuina
totam naturam suam in una persona
naturam diuinam acquisit humanam
naturam operum diuine actionum
conuenit substantia et nature
natura infusa et creatura in creatura infusa
et essentia secundum se est operum animarum
et natura naturam diuinam et ipsa essentia diuina
est assumere et agere*

nā sicut dicit Hugo de sancto Victore. Cū dicitur fili⁹ dei carnē assumpsit ex vi occulte relationis: quā intelligit q̄ sibi uniuert id de patre nō dicitur. q̄ si idē dicitur nō idē. s̄ aliud intelligit res. q̄ sicut alii i p̄sona ē p̄r. alii fili⁹. sic aliud dicitur: cū fili⁹ incarnat⁹ dicitur: q̄ si p̄r incarnatus dicitur. Nō igitur dicitur ē: si filius carnē assumpsit idcirco carnē assumpsisse et p̄r. sic dicitur nō est. si fili⁹ carnē sibi uniuert: eādē carnem sibi uniuertisse et p̄r. et ē figura dicitur. Legitur i. l. Judic. i. q. Danue uxore accepit filio suo nō tñ sibi uxore accepit q̄ filio uxore accepit. Nemo ē q̄ argumētet et dicat. si p̄r filio uxore accepit. q̄ uxore accepit p̄r. et cecidat uxore ratū eē patrē. q̄ filio uxore accepit. quare q̄ incarnat⁹ dicat eē p̄r. q̄ filio suo carnem uniuert. sic fili⁹ dicitur incarnat⁹. q̄ carnē sibi copulauit. Ad 2° dicitur q̄ q̄dā dicitur i deo absolute sine respectu ad creaturas. sic sunt notiones proprietates relationes. et sicut bonitas et sapientia: et cetera. Quedā dicitur i deo sine attribuit deo sicut relationes ad creaturas. et hui⁹ ē assumptio. Assumptio. n. nō ponit aliquid i assumēte: q̄ assumēs aliquā inonationē accipiat. s̄ ponit aliquid i assumpto: q̄ sit inouatio i creatura assumpta. Illud autē 3o. Dam. intelligit p̄ter operationem ad creaturā.

Consequens est qd̄ de ipso assumpto. et p̄mo vtrū nā hūana sit assumpta. Ad quod sic. Nā sicut p̄rietatē locutionis nō videtur cecidit. p̄ assumptio nām. Nā cū nā diffinitur quatuor modis a bo. i. l. de duabus naturis et una p̄ xpi coisime sic. Nā ē eorū q̄ quomō itellētu capi p̄t. In q̄ diffinitōe accidētia et sicut stinēt. Nec. n. oīa itellētu capi p̄t. Addit autē quomō. q̄ deo et m̄ p̄fecto itellētu intelligi nō p̄t. s̄ ceteraz rez p̄uatione. Coīter hō diffinit nā ut oueniat solū sicut corporeis et icorporeis. hoc mō nā ē vel qd̄ facit: uel qd̄ pati p̄t. Stricte etiā diffinit nā ut oueniat solū corporeis. s̄ mō nā ē p̄ncipiū mot⁹ p̄ se nō p̄ accidēs. 4° mō diffinit nā sicut q̄ nos dicim⁹ diuersam eēnām aurī et argētī i hō p̄prietatē rez mōstrare cupiētē. Hoc mō natura ē vnāquāq; re informans specifica dīa. Secūm vltimā diffinitionem duas i xpo naturas eē stituit. Si q̄ hō vltimo mō dicat natura. s. specifica dīa humane n. dē ē auctoritas 3o. Dama. l. xi. c. Verbu nō ēā q̄ nuda et cōsideratōe cōtēplā nā assumptio. neq; eā q̄ i spē cōsiderat. s. specifi-

cam dīa. sic ē rōnalitas hōis. Relinq̄t q̄ nō p̄t dici: assumpsit hūanā naturā. Itē si dicat q̄ natura accipit alī. s. vis insita re b⁹ p̄creās sicut ex filib⁹. S; hō etiā mō nō p̄t dici natura assumpta. q̄ vis illa p̄creādī sicut cōsequē assūptionē. q̄ etiā i exīte xpo: sicut q̄ p̄t multiplicare spē; in quātū hō. q̄ hō etiā mō nō p̄t dici assumpta natura. Itē assūptio fait miraculosa nō sicut natura. et idē ex illa p̄t nō rōnē tenuit nō: q̄ est vis p̄creādī sicut ex filib⁹. q̄ nec sicut modū istū vel aliam potest dici assūpsisse naturā. qd̄ bñ cōcedendū ē sicut aliū modū dīcēdi naturā. dī. n. nā alio mō ex q̄ sit eē rei naturalis: vel ex quibus res ē nata. Et sicut hūc modū tā corp⁹ q̄ aīa dīcūt nā. q̄ ex his eē hūanū ē natū et stituitur. Itē q̄rit an sic cōcedit ista. persona assūpsit hūanā naturā. debeat ista cōcedi. p̄ assumptio hūanā eēntiā: cū idē sit oīo natura et eēntia. Ad qd̄ dicitur q̄ quānis sint idem re natura et eēntia: tñ differūt rōne. Natura. n. respic̄ rem i fieri. eēntia hō respic̄ rem s̄ eē. q̄ nō fuit i eē res assumpta a hō assūptōne. idē nō dicitur cōcedi assūpsit hūanā eēntiā. S; dicitur cōcedi. assūpsit hūanā naturā. q̄ assumebat res q̄ nō erat: s̄ q̄ fiebat.

Post hoc ingredū ē vtrū humana nō sicut corp⁹ et aīam sit assumpta. Nā qdā heretici dicebant q̄ nō fuit verū corp⁹. s̄ fantastiū. ut Valentin⁹. Appollinaris dixit q̄ aīa fuit sine sensu. Euanon⁹ dixit q̄ fuit caro vnita absq; aīa. Cōt̄. Hūana nō fuit lapsa sicut aīam i appetitu sciēdi sic deo. lapsa etiā fuit s̄ carnē in gustādo de pomo. Sicut. 3. Si q̄ torū qd̄ est lapsū p̄ peccatū dicitur repari p̄ xpm. q̄ ad reparationē p̄tinz assūptio vtriusq; s. aīe et corp⁹. Itē nō ouenit sūmo medico curare naturā sicut p̄t: et sicut p̄t incuratā dimittere. S; si sūm⁹ medic⁹ naturā hūanā assūpsisset i parte vel aīe vel carnis: i p̄t eā curasset: nō sicut totū. q̄ sic dicit 3o. Dama. q̄ i assūptibile ē: incurabile ē. Relinq̄t q̄ q̄ assumpta ē in toto et nō i p̄t. Ad opp⁹ sic. Nature maxime distātes minime sūt vnibiles. Si q̄ maxime distāt nō: q̄ nec oueniūt genere vel spē vel etiā silitudine: minime erūt vnibiles. Talis autē ē nō dīa et nō carnis. q̄ nec oueniunt genere uel specie nec etiā silitudine. quēadmodū aīa p̄ hoc q̄ est ad imaginem et silitudine dei. Relinq̄t q̄ q̄ nō ē vnibilis. Itē maior est distātia inter spūale dīnū

in scripto alius in persona et pater et alius filius. dicitur uti sub non et aliud quodam dicitur. vobis esse. ideo absolute sicut p̄r. sicut sicut notiones proprietates relationes. naturae est. similiter bonitas et sapientia et cetera. quodam dicitur in deo sicut attribuitur. deo sicut relationes ad creaturas et. in scripto et scriptio scriptio non ponit. aliquid sicut quod aliquam inuentionem dicitur sicut p̄r. dicitur in scripto quod.

idem est omnino natura et essentia quae sicut differunt ratione natura respicit non sicut in fieri essentia respicit non sicut in esse. minus est ab imaginem et similitudines dei.

*... de ...
...
...
... sibi apparet*

et quodcumque corpus: quod inter corpus calidum
et corpus frigidum. Si ergo corpus calidum non potest
uniri corpori frigido sine mutatione nisi alteri
et non poterit uniri corpori humani spiritui
divino sine mutatione alteri nisi. Sed spiritus divinus
non potest mutari. ergo si uniat corpori humani
spiritui divino: mutabitur: et iam non manebit corpus.
Cassa igitur est unio et una. Relinquitur ergo quod non
est unibile corpus humani deo. Item non distan-
tes magis accedunt ad unionem minorem quam ad
unionem maiorem vel maximam. Est autem unio
creature ad deum per gratiam presentem et per gloriam fu-
turam secundum cognitionem et amorem. Maior autem imo
maxima est unio creature ad deum: quod est in unita-
te personalis. quia maior est uniri in persona quam uniri
sine cognitione vel voluntate. Magis igitur ac-
cedet omnis creatura ad unionem primam cum deo
quam ad secundam. Si ergo impossibile est ut corporea
natura uniat deo sine prima: impossibile est quod uniat
sine secundam. Et he sunt obiectioes hereticorum.
Ad primum obiectio quod natura humana et divina non con-
veniunt in genere nec in specie. tamen sunt in similitudine
sine aliquo modo. non quia divina natura assimilatur corpo-
ree. sed magis quia ipsa natura corporea assimilatur
divine secundum aliquam similitudinem. quod est odita iuxta ex-
emplar sapientie divine. Et propterea est participatio
bonitatis divine secundum aliquem gradum et ipsius boni-
tatis vestigiium. secundum quod dicit beatus Hieronymus.
archie angelice. Nihil enim corpus quod sunt vestigia boni
participatioe partium: ut eloquor veritas ait. Omnia
bona valde. Est ergo ex omnibus intellectualibus et
materialibus formare dissiles similitudines. Distin-
guendum tamen est. quod est similitudo creature ad deum
secundum imaginem. et sine vestigiium. Secundum imaginem
vel rationalis anima. Et secundum vestigiium vel irrationalis.
et ista corporea: in qua et si non sit imago expressa
trinitatis: est tamen in ea vestigiium summe bonitatis.
Ad secundum obiectio quod duplex est esse. Est enim esse
ordinis. Sicut duplex est distantia. essentialis vel
naturalis. quantum ad esse naturae. et quantum ad esse ordinis.
Distantia quantum ad esse naturae facit hoc non esse similitudinem
hanc rem non esse illam. Distantia vero quantum ad esse or-
dinis facit hanc rem non esse ordinatam ad illam: siue non
ordinari ad illam. Secundum primum modum maior est
distantia dei siue divine naturae ad qualem creaturam:
quam alicuius creature ad qualem creaturam aliam
incomparabilem. Et hoc modo veritas est quod maior est dei
ad humanum corpus: quam corpus calidum ad cor-
poreum frigidum. vel ignis ad aquam. Sed secundum
modum obiectio est. quod est distantia parva corporis humani
ad deum siue ad divinum spiritum: et minus distat quam
corporeum calidum a frigido. quia hoc non ordinat

ad illud: cum sit ei contrarium. Hoc vero ordinat ad
deum in ratione propinqua. Ad divinum enim esse ordinat
quod ab ipso oditum est: non solum spirituale esse: imo
etiam corporeale. non sicut in spiritualibus: sic alias
omnium esse: magis accedit ad ipsum rationalis anima.
ita in corporalibus magis accedit ad ipsum
corporea natura et humana. Ad corpus enim humanum or-
dinat omnia corpora: nec est aliquod corpus in
universo: cum quo non conveniat. propterea cum sit
ultimum corporeum in genere corporum: immediate
se habet ad deum. et ideo est unibile. Ad tertium obiectio
quod quis corporea natura de se secundum quod corporea: non
sit ordinata ad unionem cum deo: quod est per gratiam
et gloriam: tamen corporea natura sine quod humana et ro-
nali anima unificata et perfecta ordinabilis est ad
illam: non sine se: sed sine illa. et etiam ipsa rationalis anima
ordinabilis est ad beatitudinem in creatore suo secundum partem
intellectualem: quod non convenit cum corpore. et sine parte sen-
sitiva quod unis cum corpore. non dicit beatus Augustinus. ut su-
per dictum est in libro de anima et spiritu. de optima de factis
est homo: ut totum hominem in se beatificaret. et ut con-
versio hominis esset ad ipsum. et tota dilectio esset in illo
cum assensu carnis videtur per carnem: et assensu
mentis per veritatis contemplationem. Et hoc est totum
bonum hominis ut siue ingreditur sine egredere
pascua in factore suo inveniret. pascua foris in
humanitate salvatoris. et pascua intus in
veritate creatoris.

Consequens est quod nunc
assumptum mediante anima. Ad quod sic. Separata
anima a carne adhuc mansit unio carnis et veri-
tatis. ergo et immediate uniebatur caro veritati. non
igitur mediante anima vel intellectu. Item essentia
liter est veritas in omni creatura: et immediate. quia
non est in una creatura per aliam. Sed multo magis
est in humana natura: in qua est essentialis et personalis. ergo
est in humana natura. scilicet corpore et anima immediate: non in uno
propter aliud. ergo sine medio unis veritas carni.
Item si in unione anima aliquid modo ponatur medius
quod separato medio ab extremis: sic in morte
ipsa anima a corpore non fiet separatio extremi ab ex-
tremo. id est veritatis a corpore. Si ergo manet unio
veritatis ad corpus: non est inter illa medium rationale
anima. Ad oppositum est auctoritas Iohannis Damasceni. Unum
tamen est carni per intellectum dei verbum. Item Gregorius.
Carne veritas anima mediante suscepit. Item
Augustinus in epistola ad Volusianum. propria veritas animam
rationalem: et per eadem corpus humanum sibi apparet
secundum distinguendo. quod est medium necessitatis. et
est medium congruitatis. Medium necessitatis ligat
extrema. ita quod eo remoto separet extrema.

*...
...
...*

*Spiritus divinus non potest mutari
natura corporea assimilatur divina
secundum aliquam similitudinem
conditio in se exemplar sapientie divine
similitudo secundum imaginem et
secundum vestigium secundum inopiam
ut rationalis anima et secundum respectum
ut irrationalis anima et substantia
corporea. esse duplex esse unibile
propterea deus factus est homo ut patrum
humanam vitam beatificaret et conser-
varet in se. et in se et in se dilectio
esset in illo in se et in se
per carnem et mentem in se per
divinitatis contemplationem et hoc
est totum bonum hominis
essentia liter et divina in omni creatura
in humana solus in se et in se
essentialis et personalis*

quæadmodum armonia sine præstantia corporis
 dicitur ligans animam et corpus. id ipsa destructa se-
 quitur separatio. Medius vero congruitati non ligat
 extrema. sicut dicitur ordinem in extremis. quæad-
 modum est in elementato. quævis enim sunt elementa
 quatuor: tamen ordine non media sunt inter ignem
 qui est subtilissimus: et terram qui est grossissima: aer et
 aqua. Secundum hunc modum si loquamur de
 medio necessitatis inter spirituale substantia et increata:
 qui est deitas: et corporale creatura: in christo nullum
 fuit medium. Si vero loquamur de medio secundum
 ordinem congruentiam: medium est duplex. scilicet spiritus et
 anima. quia inter spirituale naturam non formam corpori et
 corpoream substantiam non formam spiritui domino sunt duo
 media ordinate natura. ubi natura spiritualis formis
 spiritui domino. Et spiritualis natura formis spiritui huma-
 no. Et hec dicitur spiritus et anima. spiritus quantum ad
 superioris partem anime in quantum est separabilis. Anima vero
 secundum inferioris partem anime in quantum est animas corpus et
 unibilis. Et sic modo intelligitur quod a deo dicitur deus per
 spiritum et per animam corpus humanum sibi cooperantur.
 Et per hoc per se solo ad primum et secundum obiectum. Unde
 Augustinus in libro de anima et spiritu. Ut spiritum anime intelli-
 gentia sine mensura deus spiritus: imaginem et similitu-
 dinem gerit superioris. id est dei. unde et eius susceptio-
 na esse potuit. et ad unionem personalem: quoniam ipse
 voluit absque ulla demeritatione non suscepta fu-
 it. sic spiritum carnis. id est sensualitas anime gerens
 similitudinem ad unionem personalem: eius essentia sus-
 ceptio potest anime. Unde relinquitur quod hoc modo inter
 deum et corpus medium est spiritus et anima. Ad vlti-
 mum vero dicitur quod cum summa bonitas coiscat se ali-
 cui: nunquam ab eo recedit: cui se coiscat: nisi esset
 indignitas illi. aliter non esset summa bonitas. et
 hoc tenet sine coiscet se vado gratiam. sine uni-
 endo se cum creatura. quia hunc humanam naturam in christo
 tantum in corpore: quod anima non fuit possibile ad indigni-
 tatem: non fuit separabilis unio ubi ad carnem: sic nec
 anime ad verbum.

Deinde queritur utrum persona sit
 assumpta. Ad quod sic videtur
 per auctoritatem Jo. Damasceni. libro 3. c. xi. Verbum incar-
 natum deus neque eam: sed nuda contemplatione conside-
 rat: nam assumptum. Unde non hoc est incarnatio. sed
 fictio incarnationis. Neque eam qui in sepe considerat. sed
 eam qui in athomo. primicias enim assumptum nostre
 masse. non secundum se ipsum iam subsistere et athomum
 existere prius. et ita ab ipso assumptum. Sed in ipsa
 filii ipostati existente. igitur assumptum namque in atho-
 mo. Sed namque existens in athomo est persona. quod assumptum
 personam. persona enim rationalis non individualis substantia. quod
 dicitur in athomo. Item Ric. de sancto

Uic. i. li. de trinitate. dicitur quod in omni determi-
 natum per penes rationem originis. In angelis vero
 penes rationem qualitatis. In homine vero secundum utrumque
 modum. Cum ergo in natura humana assumpta sit alia per-
 sona originis: quod in filio dei. quia descendit secundum
 carnem a matre. et secundum naturam divinam est a patre.
 Item est alia proprietates qualitatis sue forme. quod
 filius est alia et alia personitas. Item Augustinus in li.
 de incarnatione ubi dicit. Quod filius dei non assumpsit
 hominem simpliciter. sed hunc hominem. scilicet hominem. Si ergo hic
 homo homo est rationalis non individualis substantia. quod assumpsit
 personam. Item persona est res distincta proprietate ad
 dignitatem pertinere secundum aliam definitionem. Unde
 dicitur Boetius in li. de duabus naturis et una persona
 christi. quod hoc nomen dignitatis substantiam accommoda-
 tum est. Si ergo cum homo assumptus: nam eius exaltatus: nec
 aliquid de proprietate vel dignitate eius minuitur
 Relinquatur quod persona est assumpta. Item cum sint
 tres a se invicem distincte filii creati. assumptum. et unire
 istas est quod creare prius est quod assumptum. Itaque cum est
 terminus creatio est inceptio assumptionis. cum
 ergo creare terminet ad actum. ens ergo erit assum-
 ptio entis actu. ergo persona: cum ens actu hic sit persona.
 Ad oppositum. Augustinus in li. de fide ad Petrum. Deus
 namque hominis assumpsit non personam. Relinquitur igitur
 quod non assumpsit personam. Item Boetius de Nesto-
 rianis. Si duabus personis manentibus in christo distinctio
 facta est natura: unum de duobus nihil effici potuit
 omnino. ex duabus personis nihil unum effici potuit
 nihil igitur unum secundum Nestorianis christus est. ac per hoc omnino
 nihil. Quod non est unum nec esse omnino potest. Sed esse
 christus manifeste et faciter ostenditur unum. igitur
 dicitur christum. quod si ita est: unum christi sine dubita-
 tione personam esse necesse est. Item si persona assumpta
 est: necesse est in christo duas esse personas: quia non potest
 dici absorberi persona humana in assumptione. cum non sit
 erit prius persona assumpta. manet igitur in christo et
 differetes non et diverse persona. non est igitur unum in natura
 nec unum in persona. Relinquitur igitur quod non est unio dei
 ad hominem: nisi sicut in aliis hominibus. quod est absur-
 dum. Relinquitur igitur quod persona non est assumpta.
 Quod procedendum est: et respondendum ad obiecta. ubi
 quod ad esse persona requiritur triplex distinctio. scilicet singu-
 laritatis. incoicabilitatis. et dignitatis. Distin-
 ctio singularitatis est in anima aliqua: ubi est in corpore.
 est enim distincta a qualitate anima aliqua proprietate sin-
 gulari. Distinctio vero incoicabilitatis est qua
 habet aliquid singulare. ut iste animus animalis. Sed hoc non
 habet anima existens in corpore: cum ipsa et corpus coiscet in
 constituendo unum esse. Distinctio vero dignitatis
 est qua prius aliquis homo distinguitur ab alio ratio-
 nalitate individuali: que quidem est dignissima

*animus et corpus coram
 necesse in consuetudine
 unum esse
 huiusmodi singulari
 ritatis et personae
 aliquid unum esse
 in corpore
 et huiusmodi
 equaliter
 anima
 aliquid
 proprie
 singulari
 filius dei non existit
 hominem in personae
 sed hunc hominem
 singulari et individuali
 unum esse
 rationalis natura in anima
 duas substantias
 personae et eius disti-
 ctio proprie
 ad huiusmodi tempus
 creatura
 proprie et eius
 singulari
 huiusmodi
 anima et corpus
 adesse personae
 proprie et eius
 disti-
 ctio*

*spiritus vocatur illa pars superioris personae est rationalis
 anima quae separabilis anima vero est persona est individualis substantia rationalis
 illa pars animae quae est pars inferioris individualis descendens personae partes
 secundum quod est anima et corpus et unitate rationem originis in aequaliter personae
 superioris anima intelligitur personae partes rationem qualitatis inferioris vero secundum utrumque
 licet spiritus originem et similitudinem naturam in natura humana aequaliter est anima
 perit superioris anima cum generat bonitas proprie et originis et inflexio dei quod anima
 comunitate se aliquid unum ab eo recedit cui secundum carnis unitatem et secundum naturam
 comunitate se aliquid unum ab eo recedit cui secundum carnis unitatem et secundum naturam*

proprietat. qd sic dicitur Bo. Hoc nom psona digniorib⁹ accommodatū ē sibi. Ad eē q̄ psona regit hec triplex distinctio. singularitatis. et communicabilitatis. et dignitatis. q̄ attendit finem proprietatis digniorē. Dicendū q̄ p̄ma distinctio ē ī aīa xp̄i. s. singularitatis. et etiā ī corpore. p̄ma et 2^a ē ī opposito ex aīa et corpore q̄ pot̄ notari cū dico hic hō: demonstrato cōposito ex aīa et corpore. s. singulare. Prima hō et 2^a et 3^a ē ī xp̄o deo hōie. et quāvis p̄ma et secūda possit h̄re ex pte hūane n^o: tñ tertiā n̄ pot̄ nisi ex rōe dīne psonae. et ita eē psonā ī xp̄o n̄ ē rōne hūane n^o. Cū. n. rō p^o assumatur ab excellētiōi proprietate et digniori. dignior aut̄ proprietatē ī xp̄o n̄ ē ex pte hūane n^o s̄ ex pte dīne psonae. Propterea relinq̄ q̄ n̄ ē assumptio p^o. Distinctio. n. psonarū d̄ esse s̄ id qd̄ in ip̄is psonis iuenit nobilitatē. qd̄ q̄ ī hōie assumpto nobilitatū ē eē filiū dei. id ē s̄ B̄ inest ei distinctio psonalis: ut sit una p^o cū filio dei. Ad p^o q̄ ob̄ de Jo. Dam q̄ assumptū hūanitatē ī arborio: v̄ est. non tñ seq̄ ex B̄ q̄ assumptū psonā. qd̄ per arboriū qd̄ ē idem qd̄ indidū. nō notatur nisi distinctio singularitatis vel incoicabilitatis: n̄ dignitatis: a qua sumit rō p^o. Ad 2° hō qd̄ ob̄ de Ricardo v̄ ē. q̄ h̄ sit alia proprietatē n^o et originis ī hōie assumpto: q̄ ī filio dei. n̄ tñ seq̄ q̄ alia psona. qd̄ persona sic dicitur rō p̄lata: et sic distinctio: ut n̄ sit possibilis ad v̄teriorē v̄ionē: et distinctio p̄prietate digniorē. qd̄ n̄ v̄enit xp̄o s̄m q̄ hō.

Ad tertiū Anf. v̄. q̄ cum dicitur assumptū hūc hōiem: p̄ hoc n̄ demonstrat p^o: q̄ vna est filii dei et filii hōis. s̄ demonstrat indidū. s. illud cōstitutū ex corpore et aīa singulare.

Et qd̄ ob̄ q̄ h̄ ē rōnalis n^o indidū s̄ba. q̄ p^o. v̄ ē q̄ vis ē ī B̄ q̄ dico indidū et importat illa triplex distinctio: que dicta ē. v̄ negādū ē q̄ n̄ est indidū. cū sit adhuc possibile ad v̄ionē cū digniori s̄ba. Ad 4° v̄ q̄ iā p̄ r̄sio qd̄ nec p^o assumit: nec tñ ē diminutio dignitatis: s̄ psonalitatis ē a p̄prietate digniori. Ad 5° v̄. q̄ aliqui creat̄ aliqd̄ p̄ se. aliqd̄ v̄t ī alio. Si sit creatū p̄ se non ī alio: et sic indidū rōnalis n^o erit p^o. Si hō sit creatū v̄t ī alio: s̄ sit indidū n^o rōnalis: n̄ tñ erit p^o. qd̄ n̄ ē a quolibet alio distincta s̄ba. Et hac rōne nec rōnalis aīa: que infundēdo corpore creat̄ et creādo infūdē n̄ ē p^o filii mō. qd̄ h̄ cōpositū ex corpore et aīa creādo assumit: et assumēdo creat̄: non pot̄

dici p^o. Et si ob̄ s̄ q̄ obicit Anf. ī li. de incarnatōe v̄bi. qd̄ de^o ē p^o. hō assumptū est p^o. q̄ vna p^o sunt ī xp̄o. s̄ q̄ quēadmodum p̄ ē de^o. filii ē de^o. n̄ tñ plures dīi: s̄ vna est de^o. ita ī xp̄o de^o est p^o. hō ē p^o. n̄ tñ vna p^o: s̄ vna p^o. nec designari pot̄ filii⁹ dī sine filio hōis vel e^o. qd̄ idē ē filii⁹ dei et filii⁹ hōis. et eadē ē v̄bi et assumptū hōis p̄prietatū collectio. Diversarū aut̄ psonarū impossibile ē eadē p̄prietatū eē eadē collectionē. aut eadē de inuicē p̄dicari. Itē querit cū aīa sit nobilitatū ī hōie: sic filii⁹ dei ī xp̄o: quare aīa n̄ d̄r assumē corp^o ī psonā suā: sicut filii⁹ dei hōminē. Ad qd̄ reddidit multiplex rō. Una ē qd̄ assumēs p̄s ē q̄ assumptū. et qd̄ assumit inseparabiliter assumit. quoz̄ neut^o v̄enit aīe respectu corporis. Itē assumēs cū unitur assumpto: efficit aliquā unitatē. aīa aut̄ nō facit v̄ionē suā ad corp^o. qd̄ sit creat̄ et infundit. Itē assumēs et assumptū n̄ cōponit aliqd̄ totū: nec sunt ptes alicui⁹ totū s̄ aīa cū corpore hōis: cōponit: et sunt ptes illi⁹. Itē cū hoc dubitat̄ de quodā: qd̄ dicit magister ī 3°. s̄niar. s. q̄ aīa separata a corpore ē psona. s̄ cū p^o sit attributa rei ex aliqua dignitate: ī resurrectione corporis minuet̄ ei⁹ dignitas. v̄n̄ v̄. q̄ aīa separata n̄ est psona. qm̄ ē s̄ba coicabilis n̄ coicās. v̄n̄ nō ē verū qd̄ dicit mag^o: nisi ipse accipiat psonā p̄ indidū. et hui⁹ rei determinatio. alibi plenius innuetur.

Consequēter queri

tur q̄i intelligit hō assumptū. Ad qd̄ ob̄ p^o sic. de auctoritatib⁹ Jo. Dam. qui dicit. Qd̄ nō ē sumē coem sp̄m ī d̄no Jhu xp̄o. q̄ xp̄s s̄ q̄ hō n̄ ē eiusdē sp̄i cū aliis hōib⁹. q̄ hō d̄r equocē de xp̄o et de aliis. Itē de quolibet q̄ hō p̄dicat ipsa sp̄s cois. Si q̄ cois sp̄s n̄ p̄dicat de xp̄o. qd̄ n̄ ē ibi coem sp̄m sumē. Relinq̄ q̄ xp̄s nō ē hō. Cū q̄ xp̄s sit hō: reliquit q̄ est coem sp̄m sumē. Ad opp^o sic. Sp̄s ē totū eē indidū. sicut hec sp̄s hō ē totū eē p̄culariū hōis. s̄ hō nō ē totū. eē xp̄i. Reliquit igit q̄ nō ē coem sp̄s sumē de xp̄o et de aliis. Itē q̄i cū d̄r hūana nā assumpta a xp̄o: qd̄ supponat. aut. n. supponit corp^o et aīa: ex q̄b⁹ cōponit hō. aut supponit cōpositū ex his. Si p^o mō. q̄ p̄ humanam nām n̄ supponit ptes hōis: nō cōpositio ipsarū. ergo si partes sic sumptae nō cōstituūt hōis: nō erit dicitur ex assumptōe corporis et

*hac ratione personarum dignioribus admodum vna separata a corpore est
et substantius ad personam regitur personam species et
triplex distinctio singularitatis et communicabilitatis et dignitatis
indidui et dignioribus admodum et indiduum
personae et corporis*

aie hūane n̄ xpm eē hoīem. Si z' mō. s̄ o po
 sitū ex corpore 7 aīa ē hō. q̄ erit dicē xpm as
 sumpsisse hoīem. S; assumēs n̄ est assumptū:
 ut dī i regulis fidei. q̄ xps nō ē hō. Itē si
 assumpsit hoīem. aut igit hoīem coēm spēm
 aut singularē. Si pmo mō tm. q̄ accidit er
 ro: q̄ destruit a 3o. Dam. Si z' mō. q̄ assum
 psit psonā: cū hō singularis sit psona: qd̄ est
 error. Nō. n. psona assumpsit psonā s̄ nā: sic
 dic̄ Aug. Occasione h̄ querit vtrū assū
 psit hoīes. Ad qd̄ inducūt auctoritates 7 rō
 nes. p̄ ex ps. Beatus que elegisti 7 assum.
 Aug. Anatha sit q̄ dic̄ filiū dei hoīes; semel
 assumptū deposuisse. Itē; filiū dei assum
 psit corp' 7 aīa; sil iuncta. S; corp' 7 aīa sil
 iuncta faciūt hoīes. q̄ filiū dei assumpsit hoīes;
 Itē hō p̄prie loquēdo denotat a p̄prietat
 tib' aīe. vñ p̄prie dī rōnalis. 7 sil a p̄prietat
 tib' corporis. vñ p̄prie dī colorat'. q̄ multo
 forti' denotabit a p̄prietatibus vtriusq;. q̄
 cū assumptio sit dispositio corporis 7 aīe: p
 p̄prie dī dī hō assumpt'. q̄ filiū dei assūpsit
 hoīes. Ad opp'. Assumpsit hoīes; s̄ n̄ nisi
 istū. q̄ iste hō ē assumpt'. q̄ p̄ ē assumpta: qd̄ ē
 error damnat'. R' ad pmū. Ad' p se at
 tribuit ip̄is singularib'. p accidens hō ip̄i
 sp̄i. vñ p se ad' currēdi' ouenit singulari:
 cū dī. hō currit. p accidēs hō ip̄i sp̄i. Sed; q̄
 h̄ācmodū dī. q̄ assumi importat actū: q̄ p
 se ouenit n̄ singulari vnite xpo. Per acci
 dēs hō ip̄i n̄ vñ. Qd̄ q̄ dic̄ 3o. Dam. nō dī
 dic̄. q̄ n̄ intēdit negare qn per accidēs nā
 n̄ sit assumpta a xpo. S; q̄ ipsa vñ nā n̄
 sit assumpta sine nā singulari. q̄ supponit p
 se: cū dī nā assumpta a xpo. Ad illud qd̄
 obicit de auctoritatib' 3o. Dama. Q̄ in dīo
 3hu xpo nō ē coēm spēm sumē. dī. q̄ ita in
 telligit. q̄ n̄ ouenit de xpo dicē coēm spēm
 oīatā ex deitate 7 humanitate. q̄ nec de'
 eēt nec hō. sicut dicebāt heretici. sicut p̄ p
 hoc qd̄ s̄ dī. Ne. p. n. fact' ē ne. p. aliqñ fiet
 ali' xps. n̄ negat q̄ q̄ hō de ip̄o n̄ p̄dice
 tur ipsa coīs spēs. 7 vniuoce sicut de aliis.
 Vel pōt intelligi al'. q̄ n̄ p̄sus eodē mō p̄
 dicat de xpo 7 de aliis. q̄ p̄dicata de aliis
 oprehēdūt totū eē ip̄oz. Sed p̄dicari de
 xpo n̄ oprehēdit totū eē xpi. q̄ n̄ oprehēdit
 deitate. n̄ tñ seq̄ q̄ dicat equoce de xpo.
 q̄ p̄dicata de xpo p̄dicat totū eē ei' quātū
 ad hūanā naturā eo mō: quo 7 alioz hoīu;
 Et iō vniuoce. Et p h̄ p̄ solo ad oīa dī bec
 obiecta. Ad tertiu' hō obiectū q̄ q̄ritur qd̄

supponat: cū dī hūana nā. dī. q̄ refert dīe
 hūanā nā; 7 hoīes; 7 humanitatē. q̄ hūa
 na nā dīe oponētia vnita. hō hō noīat qd̄ ē
 ex his. humanitas hō noīat illud quod ē. Di
 cēdū ē q̄ q̄ humana nā supponit ipsa o po
 nētia. s̄ vnita. Si. n. itelligit separata corp'
 ab aīa: n̄ intelligit totalitas n̄. q̄ n̄ totali
 tas ponit n̄ solū ipsas ptes. s̄ etiā vniōnem
 ipsaz. Ad illud hō qd̄ q̄rit vltimo vtrū
 assumpsit hoīem: rñ dī. q̄ p̄prie loquēdo cū
 homo dicat qd̄ ē ostitutū ex corpore 7 aīa:
 7 sit opletū ut n̄ possibile ad aliud oplemē
 tū. opletū aut ex corpore 7 aīa rōnali ē pso
 na. 3o sicut nō dī dī bec. assumpsit psonā
 ita etiā n̄ dī dī bec. assumpsit hoīem p̄prie
 loquēdo. q̄ ex rōne vbi assumptiois. s. assū
 psit. vñ dī quoddā ostitutum ex corpore 7
 aīa n̄ vniōnē. tñ s̄b impropetate: s̄m quaz
 nos accipim' hoīes; p hūana nā. et nā; hūa
 nā p corpore 7 aīa vnitis dī hō assumptus
 Un̄ 7 ille auctoritates s̄m h̄ac impropetate
 accipiēde sunt ut accipiat ibi homo p hoīs
 nā. Ad illud q̄ qd̄ obī. assūpsit corpus 7
 aīa; sil iuncta. q̄ assumpsit hoīes; dī. q̄ nō se
 q̄. imo ē ibi mutatio p̄dicamēti. omutatur
 .n. ibi qd̄ in q̄ p̄cedit ab assumptioe n̄ ad
 assumptionē p̄sone. Ad vltimū hō dī. q̄
 hō denotat a dispositioe suaz p̄tū: que sūt
 ptes sine dispositiones absolute. S; n̄ a dis
 positioib': que sunt respectiue. Un̄ cū eē p̄tē
 sit dispositio respectiua aīe: cū dī. aīa ē pars
 hoīs: nō tñ ab hac denotat hō. ut dicatur
 hō ē ps hoīs. Eodē mō cū assumptio sit p
 p̄prietas respectiua vtriusq; partis: n̄ dicet h̄
 toto. qd̄ ostitutū ex p̄tib'. q̄ n̄ denotat ip̄m
 Et iō n̄ valet illud. q̄ filius dei zc.

Consequenter q̄ri
 tur
 de coassumptis. s. penalitatib'. cir
 ca que querūt plura. Primo an xps assū
 psit humanam naturam cū passibilitate et
 defectu. 2. quos defectus assumpsit: 7 q̄s
 nō. 3. ad qd̄ assumpt ista. 4. de ostitu
 to p assumptionem.

Ad quod sic obī. 3o. Dam. diui
 dit inter actū 7 passi
 onē mot'. Sed; q̄ sūt ab aīa s̄ nā actus
 sunt. Sedm̄ aut q̄ imoderate sūt 7 p̄ter
 nām passioēs sunt. Si q̄ i xpo nō ē ponē im
 moderatā mot' aīe: nō erit i eo ponē passi
 onē. q̄ nec passibilitatē. Itē Remigi' ois
 finit passionē sic. Passio est mot' anime per

Passio est motus anime per passionem boni vel mali

suspicionē boni et mali. Si igitur ubique est suspicio: incertitudo. In anima autem christi nulla fuit incertitudo. Relinquitur ergo nec suspicio boni et mali. igitur nec passio. Item omne quod patitur ab aliquo est inferius eo a quo patitur. Si igitur natura christi nulla virtute creata est inferior, igitur a nulla creatura potest pati. Illud enim quod infertur passionē: semper virtuosius est eo quod patitur. Item quatuor sunt perturbaciones sic dicit Augustinus. gaudium. dolor. spes. et metus. Ex bono quod movetur in presentia est gaudium. Ex malo dolor. Item ex bono quod movetur in futuro est spes. Ex malo metus. Unde Boetius in libro de consolatione. Vivere si vis tramite recto. Gaudia pelle: pelle timorem. Spemque fugato: nec dolor adsit. Si igitur anima christi non erat nata ab aliquo perturbari. igitur non erit passibilis. passio enim diffinitur a Damasceno. Motus appetitive sensibilis in imaginatione boni et mali. Item cuius non est causa ei non est effectus ordinatus ad causam illam. Sed causa passibilitatis secundum quod pena est culpa. igitur eius non est culpa: nec eius passibilitas est. Cum igitur in christo non fuerit culpa. igitur nec passibilitas. Item iniustus est innocens et non delinquentem punire. Si igitur christus fuit omnino innocens: iniustus erat in eo esse penam vel passibilitatem. Item passibilitas est in spiritualibus dupliciter. Uno modo secundum quod dicitur per culpam alteri mediante carne. ut in anima per punitionem. Et tunc sit dicitur pena et culpa. Alio modo secundum quod contrahitur per culpam propriam mediante inordinatam voluntatem. ut in demonibus. Sed neutro istorum modorum potest pena contrahi ab anima christi. igitur nullo modo erit in ea passibilitas. Item summum gaudium non contrahitur secum passionem. Si igitur in anima christi erat summum gaudium ex gloria fructus inseparabilis. igitur non poterat inesse passio. Item Paulus in raptu nescivit an in corpore esset an extra corpus. igitur non fuit in eo sensus. an anima esset in corpore. igitur nec sensus eius: quod est pati in corpore. ergo manente raptu non patitur: si esset tunc in carne passio. Cum igitur plus sit semper adherere deitati quam per unam horam. ergo adherentia anime cum deitate in christo multo fortius absorbit sensum passionis quam fuit in carne. Item Moyses vidit deum non in sua specie: sed solummodo figuris: sic dicit beatus Gregorius. Quoad in hoc corpore vivimus: videri potest deus per quasdam imagines. per seipsum autem suum videri non potest. Si ergo Moyses ex ipsa visione tantam accepit delectationem: quam absorbet passio ne ieiunii. 40. diebus. ergo multo fortius anima christi quam videbat deum facie ad faciem: sine omni figura abstrahere ab omni sensu passionis.

Item probat Seneca quod in sapientem non potest cadere

perturbatio aliqua. ergo nec passio. Sapientes autem christum nullum negabit. ergo in christo non potuit cadere passio. Preterea ratio ad hoc. validior est quod ledit eo quod leditur. Non est autem negatio validior virtute. non autem leditur quod nisi ab homine neque. Relinquitur ergo quod non potest ledi sapiens.

Item omnis iniuria est diminutio alicuius rei quam auferri potest. Sapientem autem nihil potest perdere. omnia enim se reposuit et nihil fortune credit. bona sua habet in solido virtute dicitur: quod fortunis non indiget. ergo non potest res ipsi auferri vel minui ergo non potest pati iniuriam. ergo non est passibilis.

Item nihil eripit fortuna nisi quod dedit. virtutem autem non dat. ergo eam non deest. Libera igitur est virtus iniolabilis incoscussa. ergo habens virtutem non potest pati iniuriam. Ad oppositum sic. Jo. Damascenus. Anima corpore inciso dolet et contrahitur. Et hoc est quod unum corpus passibile. Cum ergo fuerit tale corpus christi: fuit in corpore passibilitas et in anima contrahibilitas. Item Damascenus. De quod est creatum est fructibile secundum generationem et corruptionem: vel alterationem. Cum ergo anima christi creata sit: et corpus erit fructibile secundum generationem et corruptionem vel alterationem. Sed omne tale est passibile. ergo corpus et anima christi est passibile per naturam. Item non inest actus alicui nisi fuerit eidem potentia ad actum eundem. et cui inest finis actus: eidem inest actus. Si ergo finis non assumptus est redemptio per sustinentiam penam. ergo inest ei actus et potentia sustinendi penam. ergo et passibilitas. Item ad hoc sunt auctoritates Isaia. 53. Vere languo. non ipse. Et Mattheus. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem. Respondeo Jo. Damascenus. Passio generaliter dicta est motus ex alio in aliud. hoc autem potest esse dupliciter. Vel in aliud secundum naturam. Vel in aliud per naturam. Si hoc in aliud secundum naturam: fit mutatio vel motus dicitur tunc passio et passibile a patre greco: quod sonat informatio. et hoc modo dicitur anima passibilis. id est receptibilis ipsorum intelligibilium scientiarum et virtutum: ad quod secundum naturam nata est. Hoc modo generalissime dicitur passibilitas respectu cuiusque creature in quantum est receptibilis cuiuscumque perfectionis. Si hoc propter naturam: tunc passio dicitur spiritualis. secundum quod distinguit Jo. Damascenus inter operationem et passionem. quia operatio dicitur motus: quod est secundum naturam. Passio vero dicitur motus quod est propter naturam. sic cordis pulsus non est nisi motus passio est. non tamen sic dicitur Damascenus. omnes motus passivi passiones vocantur. sed quod sunt vehementiores et in sensum procedentes. Qui enim passivi sunt et insensibiles non dum passiones sunt. Jo. Damascenus diffinit passioem secundum hunc modum. Passio est motus propter naturam sensibilis. Distinguedum est ergo

1° hūc modū: q̄ cū passibilitas sit potentia
 patiēdi. potētia aut̄ tripl̄ considerat̄. p̄mo ut
 potētia indisposita ad patiēdū. 2° ut dispo
 sita ad patiēdū. 3° ut nēcessitas ad patiēdū.
 Dicēdum q̄ q̄ in Adā fuit potētia ad pati
 endū: s̄ indisposita ī statu inocētie. In nobis
 hō ē potētia q̄ ē cū nēcessitate ad patiēdū. In
 dño hō 3° hūc fuit medio modo. s̄. potētia cu;
 dispōne ad patiēdū. assumpit q̄ nām nām
 cū passibilitate. nō cū cōtēria dispōne ad pa
 tiēdū: mel q̄ ēēt cū nēcessitate ad patiēdū. quia
 oīa s̄bicta erāt ei⁹ volūtati. 3^a. 53. Oblat⁹
 ē q̄a voluit. s̄ que erat cū dispōne ad patiē
 dū. Ad rōnes aut̄ ī cōtēriū dō ad p̄mū. q̄
 sicut moderātia dō duob⁹ modis. s̄. 1° nām;
 et 2° rōnē. ita ī moderātia duob⁹ modis.
 s̄m nām q̄ nullo mō est culpabilis s̄ penalis.
 s̄m rōnē hō q̄ nō solū ē penalis s̄ culpabilis.
 Dicēdū q̄ q̄ ī x̄po nō fuit imoderātia 1° mo
 dū 2°: s̄ s̄m p̄mū. S̄; distiguēdo imode
 rātia s̄m nām dupl̄. ī dispōne vel nēcessitate
 In dispōne ad patiēdū sic fuit ī x̄po. cū nēc
 sare hō fuit ī nobis. Ad 2° dōt quidā. q̄
 duplex ē suspicio. s̄m rōnē. et s̄; sensualitatē
 In x̄po q̄ fuit suspicio boni ī mali s̄ sensualit
 atē. nō tñ ī eo fuit suspicio s̄m rōnē: s̄ plena
 certitudo. q̄d nobis nō v̄t s̄; q̄ suspicio dubi
 tationē dicit. p̄t dōt oīci q̄ suspicio p̄prie su
 mis. et sic dubitatōes; īportat. et sic nō sumis
 ī rōne Remigii. Sumis etiā noīe extēso. pat
 dic apprebhōne sine cognitionem. et sic su
 mis ī rōe Remigii s̄b s̄ sensu. Passio ē mo
 tus aīe p̄ apprebhōne boni vel mali. et sic su
 mis ī x̄po. Ad tertiu^o dō. q̄ ē considerare
 nām hūanitaris x̄pi dupl̄. s̄m s̄bam. ī s̄m
 dispositōem ad redēptionē. Scdm p̄mū mo
 dū nulla creatura p̄t agē ī hūanitatē x̄pi.
 nec ip̄a pati ab aliqua. S̄; s̄m modū 2° est
 assumpta passibilitas: ī potētia sustinendi
 voluntarie penā a creatura inferiori. Ad
 quartū dō sic. Perturbatio aliq̄n est motus
 sensualitatis. q̄n q̄ p̄tis rōnalis. p̄tont ē mot⁹
 sensualitatis: sic fuit ī x̄po. p̄tont est motus
 p̄tis rōnalis: p̄t cē duob⁹ modis. v̄l ī p̄te:
 pat ē nām. et sic potuit cē ī x̄po ex īfirmitate.
 vel dispositōe assumpta. vel pat est rō sine
 rōnalis. et sic nequa q̄ p̄t adhuc perturbatio
 sumi. pat passio nullo mō generans inordi
 nationē: ut iram vel impatiām: v̄l aliquod
 bi⁹. et sic fuit ī x̄po. Alio mō pat passio in
 ducēs inordinatōem ire vel impatie v̄l ali
 cūius bi⁹ auertētis a bono vel p̄ocatis ad

malū. Et sic nullo mō fuit ī x̄po. nec bi⁹ per
 turbatione nata fuit aliq̄ mō aīa x̄pi ptur
 bari. Ad q̄ntū vbi dō. q̄ pene semp cā est
 culpa. dō p̄ interēptōem. q̄a sic dicit Grego⁹.
 sup Job. 7. Utinā appenderē. s̄c. Pena du
 plicē h̄; ordinatōes. Unā ad culpā q̄ p̄cedit
 Alterā ad gl̄ia; quā p̄cedit. Job q̄ sustinuit
 penā nō p̄pter culpā quā ipse cōmisit. s̄ p̄pter
 gl̄ie augmētum. 3° nō ē v̄ez q̄ oīs pena sit
 p̄pter culpā. Un̄ 3°. 9. dō d̄ ceco nato. Neq;
 hic peccauit: nec p̄tes ei⁹. s̄ vt manifestē
 opa d̄ci illo. ubi etiā oñdit. q̄ pena ē aliq̄n
 p̄pter gl̄ia; dei manifestādā. Ad sextū dō
 ī distiguēdū. q̄ aliq̄s p̄t puniri iuste sine
 culpa. nō tñ sine cā. Et h̄ mō nō ē iustū inocen
 tem puniri. Cā aut̄ maxima fuit redemptio
 hūani gn̄is: quare x̄ps voluit puniri. Ad
 7° dō. q̄ passibilitas ī aīa x̄pi nō ē p̄ modū
 illū: quo ē ī demonib⁹. vel p̄ modū illū quo
 ē ī aīab⁹ puuloz oīo. aliqua tñ cōueniētia ē
 Nā ī aīab⁹ puuloz ē passibilitas p̄ cōpassibi
 litatē s̄m q̄ dicit 3°. Dam. q̄ aīa corpore inci
 so cōdolet ī cōpatif. ita ī aīa x̄pi ex vnione
 ad carnē h̄; cōpassibilitatem. s̄m q̄ dō p̄ ad
 Cor. 2. Si. n. cognouissent: nūq̄ dñm gl̄ie cru
 cifixissent. Blo. Corp⁹ patif ī mortif. aīa nō
 mouit s̄ cōpatif. deitas aut̄ neq; mouit neq;
 patif. Sic q̄ ē q̄dā cōueniētia passibilitatē aīe
 x̄pi ī puuloz. Est aut̄ dissilitudo. q̄a aīa
 puuli h̄; nēcessitatē ad pati. et h̄ ex culpa cō
 f̄ta. Aīa aut̄ x̄pi h̄; dispositōes ad pati nō ex
 culpa cōf̄ta: s̄ voluntarie assumpta. Ex alia
 p̄te aliqua ē cōueniētia cū passibilitate. q̄ ē ī
 demonib⁹. Nā ī demonib⁹ inquātū sunt sp̄s
 creati: ē passibilitas s̄tribilitatē p̄ nām. sic dicit
 3°. Dam. Dē creatū s̄tribile ē. Et ita aīa x̄pi
 inquātū creata s̄tribil fuit p̄ nām: quāuis s̄;
 q̄ vnita deitati inuertibilis a bono s̄m ele
 ctionē. Est aut̄ dissilitudo q̄a in demonib⁹
 ē passibilitas cōf̄ta ex cōpa aīa cū nēcessitate
 ad penā. Ad octauū dō q̄ est cōsiderare
 aīa; x̄pi ut aīa; Et ē ip̄a; cōsiderare ut sp̄m
 pat distiguē beat⁹ Aug. in li. de spū ī aīa.
 Aīa ex eo dicta ē: q̄ ad vinēdū adiunet cor
 pas. i. viuificet. Spūs ip̄e ē p̄ spūali nām. Spūs
 nāq; ad s̄bam v̄t. anima dō ad viuificatōes.
 Inquātū ē s̄ba rōnalis sp̄s ē. aīa hō inquātū
 ē vita corpis. Scdm h̄ q̄ dō. q̄ aīa x̄pi s̄m
 q̄ spūs erat ī sūmo gaudio a p̄ma cōditione
 Inquātū hō vnica corpis passibili hūit passi
 bilitatē. et erat ī eodē sūmū gaudiū ī passi
 bilitatē: nō tñ s̄m idē. In aīa. n. ē nām quibilitatē

ad corp^o. et ex illa pte erat passibilitas i aia
est etia nā spūs s^o quā sepabilis ē et manēs
sepata: s^o quā erat bñtudo cū nulla passi-
litate. Ad nonū dō. q^o i raptis cōtēplātib^o
rapiē s^o sensibilis quātū ad actū suū sine
vū. et etiā ad aīe irrōnalis quātū ad actū
suū respectu corpis. Et iō ē q^o i raptu Pauli
n̄ fuit passiois sensus: nec etiā p rōnē cog-
nitio passiois: si fiet i corpe. In aīa xpi non
erat hī^o abstractio. imo pfecte vires hēbant
vūs et aī^o suos i corpe. et iō i eo fuit sēsus
passionis dolor et tristitia. Ad decimū dō
Moysē dō. q^o delectatio illa que erat ex vīsi-
one i Moysē nō absorbuīt passionē ex toto:
quā patē ex ieiunio: quāuis diminuēt a tāto
Ex ipā. n. dulcedine vīsiōis n̄ reputabat hī^o
passionē. et ex frute ipsi^o dulcedis retarda-
bat effect^o passiois vt sustinet ieiunium. 40.
diez. sicut etiā legit i dño Jhu factū Mat.
4. In dño fuit alī q^o i Moysē. quia i Moysē
fuit i passibilitas ad rps. Et sū dīctū modū
p pōgatiā grē singularis. In xpo xō fuit
passibilitas p dispēlatōez grē redēptiois.

Ad ultimū dō. q^o xbu^o Benece itelligēdū
ē p se. In sapiētē. n. vt ē sapiēs n̄ cadit p-
turbatio. et h̄ sumpta p̄turbatōe eo modo: quo
ē inducta inordinatōis. s. ire vel impatē
vel hī^o alicui^o auertētis a bono: vel excitat^o
ad malum sicut dīctum est.

Consequenter quif
quof
defect^o assumpit: et quos nō. Circa
quō querit qdā. Primo quif de defectibus
ex pte aīe. 2° de defectib^o gñalī ex pte aīe
et corpis. Et circa 2° quiritur an ex pte aīe
assumpit ignorātiā ex pte itelle^o. tristitiā
xō timorem et iram ex parte affectus.

Quantum ad pri^{mum} sic obi
cit ex auctoritate beati Ambrosii. qui dīc q^o
i xpo sensus p̄ficiēbat hūan^o: nō dīn^o: expo-
nēs illud Luce. 2. Proficiēbat Jhus erate et
sapia. Et s^o auctoritatē Jsaie. 8. Quia aī q^o
sciat puer vocare patrē suū et matrē suā zc.
dīc q^o ex pte cognitōis infantia p hūanā im-
prudētiā q^o adhuc nō didicit ignorabat. ex
q^o exp̄sse v̄f q^o assumpserit ignorātiā. Itē
Jo. van. 3. li. dīc. Ignorātē et seruilē assūp-
nām. Itē Ansel. 2. li. cur de^o hō. Cur non
poterat ille hō xē eē ignorās. sic xē mortalis
erat. Ex quo arguit cū xē assumpserit mor-
talitatē: q^o et ignorātiā. Ad oppositū sic.

Ans. Illa assumptio i unitate p^o filii dei nō
nīā sapiēter a sūma sapia fiet. et iō nō assu-
met i boīe quō nullo mō vtilē ē: s̄ valde no-
xiū ē ad op^o: quō idē hō factur^o ē. Ignorātia
nāq^o ad nihil illi vtilē eēt: s̄ ad multa noxia
Itē idē. quō tot et tāta facit opa sine im-
mēsa sapia. Itē idē. Quō illi crederēt ho-
mines: si illū scirēt nescirēt. Si aut nescirēt:
ad qd erit ei vtilē ignorātia. Itē Jo. van
Proficē dī erate et sapia p augmentationem
erat. eā que inerat sibi sapia sū grām i ma-
nifestationē inducēs. Quō aut dñt ipsuz erate
proficē et sapia. vt additamētū suscipiētē
nō eā q^o s^o ipostasim ē vniōnē venerāf.

Itē maior ē cognitio creature p vniōnē:
q^o p cōp̄hensionē. Si q^o i cognitōe p cōp̄hensionē
que erit i glia. nō manet ignorātia. q^o nec cū
vniōne poterit eē ignorātia. Itē si aliquis
ocul^o hēret similitudines oīum vībiliū: xtus
vīsiua vniōne illi oculo hēret cognitōez oīuz
sensibiliū. q^o cū itelle^o aīe xpi vniōne sit intel-
lectui increato: i quo sunt rōnes et idee rez
oīuz: itelle^o xpi hēbit cognitōnē oīuz sū
ignorātia alicui^o. Quō cōcedēdū ē. Ad p^o
mā q^o rōnē q^o pcedit sū auctoritatē Ambro.
rūdet mag^o i. 3. li. senten. et dīc. q^o hec vba
Ambro. ex pte illumināt ad vītate: q^o quidez
ē q^o xps iux duas nās duas hēbat scias. Ex
pte xō male itelle^o p̄bēt mām erroris. s.
q^o xps i pñ^o hūit ignorātiā. p̄p̄tēa mag^o dīc
Intelligēda sūt vba Ambrosii vt quātū ad
vīsiū hoīum et sui sensus oīōnē p̄ficisse vī-
cāf. Ad secūdā rōnē dō sū Jo. van. et
sū Grego. theologum. Sepato quō nīr: ab eo
quō intelligit et serua dīcēt et ignorās caro
p̄pter ipostaseos aut. i. p̄sone indīsilē uni-
ōnē vitata est aīa dñi futuroz cognitōe ut
et reliqs dīnis signis. Ad tertiā rōnē dō
s^o Ans. Sapiēter de^o assumpit mortalitatē:
q^o sapiēter et valde utilē utēf. Ignorātiā xō
nō poterit assūmē sapiēter. qā nūq^o ē utilis:
s̄ semp noxia: nisi forte p eā mala nolūtas q^o
nūq^o i illo erit: ab effectū restringitur.

Post hoc queritur
utrū assumpserit tristitiā ex pte affect^o. Ad
quō ē auctoritas exp̄ssa Mat. 26. Tristis est
aīa mea zc. Itē ad h̄ ē auctoritas Ambro.
Suscepit tristitiā meā cōfidēter. tristitiā no-
mino q^o crucem p̄dico. Ad opp^o Jsa. 42.
Nō erit tristis neq^o turbulēt^o zc. R^o. Est
tristitia ex cōditōis nēcitate. et s^o passionē

que attendit i pturbatōe rōnis. Et hoc mō
nō fuit i xpo tristitia. Et ē tristitia ex volū-
tate dispēsarōis siue fm passionē que attrē-
dit i sensualitate pter pturbatōes rōnis. et
h mō fuit i xpo tristitia. p̄tētia sic pate-
bit ē cōsiderare rōnē vt nām. et rōnē ut rōes.
Si vt nām sic etiā fuit tristitia fm rōnē. Si
vt rōnē: sic nō fuit i rōne tristitia.

Consequēter querit v̄z i xpo fuerit ue-
ra passio timoris. Ad qd ē auctoritas Tho-
bie. 6. Quem expanescēs Thobias clamanit
voce magna dicēs zc. Glo. Xps i mortē piclo
cepit pauē: nō diaboli: s̄ mortē nāli carnis
fragilitate phorescēs. Itē Jo. dama. Ti-
moris nomē duplicē h̄ intelligētā. Est. n. ti-
mor nālis nolēte aīa vīdi a corpe ppter eā
q̄ i p̄n̄ a cōditore iposita est ei nālē cōditionē
Et dicit q̄ x̄bū hō factū fuit i expiētia hui⁹ ti-
moris. q̄ timor et p̄nor: sūt nāliū passionū
et nō sbiecta: p̄dō. Ad oppositū. Aug. in
li. 3. q̄nū. Signū p̄fectōis null⁹ timor ē. Cū
q̄ i xpo sūma p̄fectio fuerit: i eo n̄ fuit aliq̄s
timor. Itē Hiero. Cōtristat nō timore pa-
tiēdi: q̄ ad h̄ venit. s̄ ppter scādālū aploz
et euerionē Jrlm. Itē cū multipl̄ dicat
timor. Est. n. timor nālis: quo aīa nō vult se
parari a corpe: vt dictū ē. Et ē timor gratu-
itus multipl̄. Seruilis quo aliq̄s ex̄ns in
p̄tō timet penā eternā. Et ē timor initialis
quo aliq̄s timet ne possit satisfacere p̄ p̄t̄s
deo. Et ē timor filial quo fili⁹. i. aliq̄s p̄fect⁹
timet offensā p̄ris celestis. Itē ē timor viti-
osus: quo aliq̄s eligit peccare ne ledat i pos-
sessiōe. Human⁹: quo aliquis eligit peccare:
ne ledat a corpe. Si q̄ null⁹ istoz modoz
fuit i xpo: relinq̄t q̄ nō fuit timor i xpo. Cō-
stans. n. ē q̄ i eo nō fuit timor vitiosus: nec
timor gratuit⁹. seruil⁹ q̄ ē cū p̄tō. nec timor
initialis q̄ ē ex p̄terito p̄tō. nec timor filial
respectu offense p̄ris p̄ futuz p̄t̄m. q̄ nec ē
eo fuit act⁹ peccādi: nec potētia ad peccādū
q̄ solū fuit i eo timor nālis: q̄ ē respectu sepa-
tionis aīe a corpe. S; cōtra h̄ ē q̄ Paul⁹
phil. i. cupit dissolui et eē cū xpo. et sic dicit
Aug. Miles coronād⁹ gaudet mori. et dñs
coronatur⁹ timet mortē. q. d. nō. Itē. i. Jo.
4. Perfecta caritas foras emittit timorem.
Cū q̄ i xpo fuerit p̄fecta caritas: a xpo exclu-
sit oīo timorē. Solo dō. sic dictū ē. q̄ ē ti-
mor nālis. et timor gratuit⁹. et ē timor viti-
osus. Timor nālis d̄ multipl̄. Est. n. timor

nālis p̄ modū n̄. quō dicit Jo. dama. Q̄ timor
nālis ē nolēte aīa diuidi a corpe zc. p̄pter
qd aīa nālī timet et agoniā patit et refugit
mortē velat nā morbū. Est itē timor nālī
p̄ modū sensualitatē i app̄hēsiōe futuri mali
p̄ sensu; fm q̄ ip̄e Jo. dama. dicit alibi. q̄ ma-
lū qd expectat cōstituit timorē. et h̄ ex parte
sensualitatē n̄ rōnis. Et istis duobus modis
fuit timor nālis i xpo. Est etiā timor nālis
fm modū cōp̄hēsiōis: que ē fm rōnē. s̄ q̄ d̄
timeri malū intelligibile. vt iebēna vel indī-
ciū dīnū. et hic timor nō fuit i xpo. Et ē ti-
mor nālis fm imoderatōe; n̄. fm q̄ dicit Jo.
dama. Q̄ timor ē ex p̄ditōe cogitaciōum et
credulitate cū ignorātia: q̄ timor p̄ter nāz
ē. quō non fuit timor in xpo. sicut dicit Jo. da-
ma. q̄ ē irrōnal et p̄ter nāz. vñ dicit. Ideo n̄
timuit nisi passiōis tpe et dispēsarōe se ip̄m
cōt̄. nō. n. ignorabat tps. Itē timor gra-
tuit⁹ d̄ multipl̄. s. seruilis. inicialis. et filia-
lis. q̄ ē dicēd⁹ timor offense et reuerētie: quo
ultimo mō fuit solū timor gratuit⁹ i xpo. et
hic ē timor dñi sanct⁹ q̄ p̄ma. i. se. se. de quo
Jsa. xi. Replebit eū spūs timoris dñi. De
timore aut vitioso planū ē q̄ nullo mō fuit
i xpo. Ad illd q̄ dicit q̄ dicit Aug. q̄ si-
gnū p̄fectōis null⁹ ē timor. intelligit d̄ timore
i nāli vel vitioso. Ad 2⁹ Hieronymi p̄-
rūsiō. q̄ n̄ fuit i ip̄o timor seu tristitia pati-
endi fm p̄tē rōnalē ppter se. fm q̄ cōsidera-
mus p̄tē rōnalē vt rōnalē. sicut postea pate-
bit. quānis fuerit i eo s̄ p̄tē sensualē. vt s̄
rōnē ut nāz. Ad tertiu dō. q̄ i xpo fuit ti-
mor nālis pene vno mō pat̄ distinctū ē. et ti-
mor gratuit⁹ alio mō pat̄ distinctū ē. Et
ad illud qd dicit de paulo dō. q̄ ē timor fm
rōnē. et ē timor s̄ sensualitatē. Timor fm
sensualitatē fuit i paulo et in xpo. Item
timor fm rōnē ē duplex. q̄ ē cōsiderare rōes
vt nāz; s̄ quā vnif corpi. et nālī p̄ h̄ cōpati-
tur. Et ē cōsiderare rōnē vt rōnē s̄ q̄ nō se
h̄ ad corp⁹: imo actū h̄ ex̄ corp⁹. p̄mo mō
h̄ nālē ordinē ad corp⁹. 2⁹ modo ē i ordine
ad deū volūtariē. p̄mo modo fuit timor in
paulo et i xpo. 2⁹ mō tō nō. Ad q̄rtū iā
p̄ rūsiō. q̄ illud qd d̄ p̄fecta caritas foras
emittit timorē. intelligit de timore q̄ ē cum
imp̄fectōe. sic timor seruilis. inicial. et timor
offense. nō de timore reuerētie: q̄ ē timor fi-
lialis permanens in seculum seculi.

Sed ulterius

querit vtrum xps hnt timo-
re reuerentie maiorē q̄ nos. qd̄ vñ p̄ illd̄ isa.
xi. Replebit eum sp̄s timoris dñi zc. Ergo
xps plenissime hnt donū timoris ⁊ reuerē-
tie. Ad opp^o. Timor reuerentie ē resilitio
a magnitudine dñe maiestati i p̄p̄ia puita-
te. Cū ḡ i nobis sit maior puitas q̄ i xpo: ma-
ior ē effect^o timoris fuerētie i nobis q̄ i xpo
R^o. Nō dñ maior timor reuerentie: q̄ in
maiorē puitatē. s̄ q̄ maior ē resilitio: q̄ ni-
hil adest nisi voluntaria stictio dñe maie-
stati: que magis est in xpo q̄ in aliquo alio.
et ideo dicit. Repleuit eum sp̄s ri. do.

Consequenter

querit an in xpo pas-
sio ire fuerit. et vñ q̄ n̄ cū dicat Aug. Ira
ē turbulēt^o ai appetit^o auferendi ea q̄ facili-
tatē a dñi is i p̄dūt. s̄; B n̄ fuit i xpo. Reli-
quit ḡ q̄ i xpo n̄ fuit ira. 2° rō Jo. dama.
Ira ē desiderii repunitōis. Cū ḡ xps nihil
fecerit amore vindicte: s̄ iusticie. Relinq̄ ḡ
q̄ i xpo n̄ fuit ira. 3° rō Jo. dam. Ira ē fer-
uor ei^o qd̄ circa cor ē sanguis ex euaporatio-
ne sellis. s̄; B ē peauē dispōnis. Cū ḡ i xpo n̄
fuerit aliqua peauē dispōitio. ḡ i xpo n̄ fuit
ira. Quarta rō. Si i xpo fuit ira: nō fuit i
eo ira nisi p̄ zelū. s̄; dñ sup̄ Job. c. Uiz stul-
tū interficit iracūdia zc. Ergo. Ira p̄ uitiū
oculū mētis excecāt. ira p̄ zelū illuīat. Et in-
de mēs turbata p̄ficiat: vt inde clarescat: sic
infirmari oculo colliriū imittit: et lux p̄us
negat. s̄; postea pleni^o restituit. Cū ḡ in xpo
n̄ fuerit mētis p̄turbatio. Relinq̄ q̄ i xpo
n̄ fuerit ira p̄ zelū. ḡ nec ira vñ. R^o. Ira
dñ dupl^o. Est. n. ira appetit^o vindicte cū p̄-
turbatōe: quō diffinit ira ab Aug. Ira ē tur-
bulēt^o appetit^o zc. et a Jo. dam. Ira ē feruor
⁊ cetera. Scdm̄ istū modū n̄ fuit i xpo. Alio
mō dñ appetit^o vindicte absq̄ p̄turbatōe
ex amore iusticie. et B mō fuit ira i xpo. Dñ
i ps̄. Tūc loq̄ ad eos i ira sua. zc. Glo. Ira dñ
n̄ ē p̄turbatio mētis: q̄ ē ab eo penit^o aliena.
s̄; vis qua iuste iudicat. Et p̄ B ps̄ rñsio ad
auctoritatē Aug. et ad illā Jo. dam. Ira est
feruor zc. Ad aliū hō qd̄ ob̄ de Jo. dam.
Ira ē appetit^o repunitōis zc. dñ. q̄ appetit^o
vindicte dñ dupl^o. Vno mō pueniēs ex im-
patia lese occupie. sic dñ Jo. dama. Ira ē au-
dax vindex lese occupie. Cū. n. occupiamus
aliquid ⁊ p̄hibemur ab aliquo: irascimur ad-
uersus eū. quō dñ ro. iz. Non vosmetipsos

defendētes carissimi zc. Alio mō ē pueniēs
ex amore iusticie dñe. quō dñt scti apod. 6.
Usquequo dñe sctūs etern^o n̄ vindicas san-
guinē n̄m de his q̄ hnt i terra. Et B mō
solū fuit i xpo appetit^o vindicte. Ad vlti-
mū hō qd̄ obicit de ira p̄ zelū dñ. q̄ ira per
zelū duo ponit i nobis. s. appetitū iniurie dñ
vindicte ex amore iusticie. Et p̄turbatōe
infirmatatis hūane ex B qd̄ estimat defect^o
potētie ad vindicadū. Primū ē p̄fectionis
2° imp̄fectionis. Qd̄ ḡ ē p̄fectionis iusticie fuit
i xpo. qñ. s. eiecit emētes ⁊ vedētes d̄ tēplo
Qd̄ autē ē imp̄fectionis. s. p̄turbatio ex estia-
tione impotētie nō fuit in xpo.

Consequenter que

rit de defectib^o gñal^o ex pte aīe ⁊ corporis.
et cū dicat Jo. dam. q̄ xp̄s oēs defect^o no-
stros accepit i se p̄ter peccatū. querit vtrū
B sit vez. q̄ vñ i multis hēre instatiā. Non
n. xps accepit errorē vel ignoratiā: nec fo-
mitē. q̄ nō ē p̄m̄: s̄; pena. Remanet. n. post
mūdationē; a peccato originali. nec itez oīa
genera egritudinū assumpsit xps. Itē; nec
oēs defect^o q̄ insunt hōi ex pte corporis: assū-
psit xps. Insunt. n. defect^o p̄ defectū mēbroz
⁊ p̄ sup̄abūdatiā p̄tū: qd̄ quidē nō assūpsit
xps. Si dicat q̄ illa distictio restringit ad
defect^o quos congruebat xps accipere: istō nihil
ē. qm̄ im B n̄ posset p̄m̄ excipere ab illa tota
litate: cū n̄ contineat i illa. Ad B intelligēdū
ē q̄ defect^o p̄tū accipit hic: nō ē quecūq̄ rei
absentia. s̄; p̄uatio alicui^o rei ab aliquo cui
nata ē inesse. Vñ i Adā an̄ p̄m̄ potētia ad
mōiēdū sine absentia corruptibilitatis seu
absentia alicui^o scie nō erat defect^o. q̄ non
erant nata tūc ei inesse. Sed p̄uatiōes eoz q̄
nate sunt inē ipsi Ade ⁊ aliis hōib^o. hi^o ap-
pellat defect^o. s̄; nōndū adhuc q̄ cū isti
defect^o sint pena: dupl^o dñf. Est. n. qdā pe-
na a p̄tō ⁊ ad p̄m̄: cuiusmodi est error ex
pte aīe ⁊ fomes ex pte corporis. Ali^o ē defect^o
q̄ ē pena a p̄tō. s̄; n̄ est pena ad p̄m̄: cuius-
modi ē i nobis necitas ad mōiēdū. fames.
sitis. ⁊ hi^o. Itē iste defect^o ē duplex. qm̄ q-
dā sunt defect^o q̄ insunt vñ hōi: ⁊ de neci-
tate. vt necitas ad mōiēdū. fames. sitis ⁊
silia. Alii sunt defect^o q̄ nō vñ insunt omni
hōi. s̄; vn^o vni. ali^o alii. cuiusmodi sunt gñā
egritudinū ⁊ defect^o mēbroz. Dicēdū ḡ q̄
Dam. p̄ B nomē defectū intelligit defectus
vles. n̄ p̄clares: ⁊ defect^o q̄ sūt a p̄tō: n̄ q

sunt ad peccatū. s. errorem et fomitem. quā sunt initium sine causa quoquomō peccati.

Consequenter querit ad quod assumpsit huius defectus. et redditur duplex causa. 3. sent. di. 15. Prima est quod suscepit defectus corporis et anime. ut probaretur deus corpus et animam habere. 2. hic accepit vetustatem simpliciter pene. ut nostram dupliciter consumat culpa et pene

Quantum ad primam causam ob hoc modo. In resurrectione gloriosa non erunt huius defectus fames et sitis in corpore. Dolor et timor in anima. quod pistos defectus non probat veritas corporis et anime. Item defectus opponit veritati. quia non est defectus nisi respectu veritatis. quod pistos defectus non probat veritatem. Item Anselmus. 2. li. cur deus homo. c. xi. Si pertinet ad veritatem humane nature mortalitas. nunquam posset esse homo: quod esset immortalis. quod non pertinet ad sinceritatem humane nature corruptibilitas sine incorruptibilitas. quoniam neutrum facit aut destruit hominem: sed altera valet ad eius miseriam: altera ad eius beatitudinem.

Item idem in eodem. Quia nullus est homo qui non moriatur. idcirco mortale ponitur in hominis definitione a philosophis: quod non crederent totum hominem aliqui potuisse aut posse esse immortale. quare non sufficit hoc ad monstrandum christum hominem: debet mortale esse. quia verus homo erat. Ex quo relinquitur quod nec veritas humane nature probat mortalitatem: nec essentia. Respondeo. dicitur quod dicitur. 1. Cor. 15. Veritas corporis aiale. surget spirituale. et prius est quod aiale: deinde quod spirituale. Secundum hoc quod dicitur. quod aliud est omnino deus veritatem corporis ut est aiale. Aliud est omnino deus veritatem corporis ut est spirituale. primum modo est indigens alimento. 2. modo non. Sicut aliud est omnino deus veritatem anime ut est unita corpori aiali. Aliud ut est unita corpori spirituali. Dicendum est quod per defectum fames et sitis probat veritas corporis aialis: non veritas corporis spiritualis. Sicut per dolorem et tristitiam probat veritas unitate anime corpori aiali: quia non probat veritas anime unitate corpori spirituali vel ut separate.

Consequenter querit de causa quod dicitur quod assumpsit vetustatem pene ut nostram dupliciter consumat. i. culpa et pene. Ad quod ob hoc sic. Si pena passionis christi fuit sufficiens ad sumptionem pene et culpe in nobis quantum ad reatum. quod christus passus tota culpa et pena deus esse scripta in nobis esse videmus. Quia dicitur Beda quod quatuor sunt nobis infligenda pro peccato. Ad. s. infirmitas. ignorantia. malicia. concupiscentia. Ex quo videtur quod non

fuit causa sufficiens nostre redemptionis. Item sic dicit Anselmus. 1. li. cur deus homo. Ad satisfactionem debent non sufficit solummodo reddere quod ablatum est. sed pro contumelia illata pro deo reddere quod abstulit. Cum ergo plus sit separatio a deo pro caritate visionis dei: quod separatio anime a corpore. quod separatio anime a corpore in morte christi non satisfacet pro reatu separationis a deo et caritate visionis: que est pro culpa originali. Item cum nullum temporale sit proportionabile eterno. Reatus autem separationis pro culpa originali erat eternus. quod pro illo non poterit satisfactio temporalis. cum oporteat esse proportionem satisfactorum ad illud pro quo satisfacet. Et de hoc plenius inferi. Ingressus. Respondeo. quedam est causa sufficiens et completa. que non habet semper effectum sibi circumstantum: sed tempore determinato. Et alia est que habet semper effectum sibi coniunctum. s. gratia motus solis circa terram est causa eclipsis sufficiens. non tamen quolibet tempore relinquit istum effectum. sed tempore determinato. ignis vero causa est caloris et semper relinquit istum effectum. Dicendum ergo quod passio christi est causa sufficiens et completa ad sumptionem pene et culpe in nobis. Sed distinguendum est: quia pena potest considerari cum reatu separationis a deo seu caritate visionis. Vel sine reatu. Respondeo. quod est materia et exercitium virtutis. sicut quod distinguit virtutes Gregorius. super Job. 4. Quod est pena que infligitur homini propter reatum peccati. et est pena que ordinatur ad meritum sine peccato. Dicendum est quod passio christi sicut causa circumstanti delet omnem penam quantum ad reatum in illis: quod suscipiunt sacramentum sue passionis. s. baptismum. In quantum vero pena est virtutis exercitium: non delet omnem penam in peccati. sed delebit in futuro tempore determinato: cum corruptibile hoc induet incorruptionem. 1. Cor. 15. Et sic patet solo ad primum. Ad 2. dicitur quod in pena satisfactoria duo necessaria sunt. scilicet voluntas et pena nec oportet quod maior sit pena qua satisfacet: quam pena pro qua satisfacet. Sed quod voluntas coniuncta pene maior sit. quantum est separatio anime a corpore in morte christi non fuerit maior pena quam pena separationis a deo: tamen voluntas coniuncta morti seu separationi anime a corpore maior est. voluntas. nam que est in unione cum deo gaudens de separatione anime a corpore est digna satisfactio pro separatione anime a deo. Non ergo est satisfactoria passio ratione separationis anime a corpore tamen. sed ratione voluntatis separationis: que excellit penam originalis peccati. unde Anselmus. Si a te querebatur utrum pro toto mundo velles occidere christum. respondendum est quod non. quia vita sua fuit nobilissima. sicut et voluntas nobilissima: qua erat expressis in unione ad deum. Ad tertium iam

p; rñio. ga sicut i satisfactōe ex pte nra reg
rit uolūtas et pena. op; n. q; sit dolor de pec
cato: et q; sit gaudiū d; pena. ita et i xpo fuit
pena passionis i corpe: et pena etiā opassiois
i dolore p pccō hūani gnīs cū uolūtare ma
xima patiedi: i quo ē opletmētū satisfactōis
que quidē erat uolūtas respectu sustinendi
quācūq; penā p pccō hūani gnīs. et ga uo
lūtas ad patiedi nō erat hoīs puri. s; hoīs
vniti deo: q; ē bonū īfinitū. Et ga ipsa uolū
tas ē i unioē ad īfinitū bonū et eternū: ppor
tionabilē reatui eterno sepatiōis et īfinito.

Consequenter que

ritur de ostituto p assumptione. Circa qd
nōnde sunt opiones. 3. vnde sbiūgēde sūt
dubitatiōes que incidūt circa ipsas. Sunt
autē tres opiones. Prima quarū pmo dicit q
i incarnatiōe xpi dñi ostitut⁹ ē qdā homo
ex aīa rōnali et humana carne sūstēs pūg
unioē nā: nō tpe. 2. dicit q; ille hō cepit eē
de⁹: et de⁹ cepit eē ille hō. ita ut de⁹ fact⁹ sit
hō et e⁹. ille homo fact⁹ sit de⁹. 3. ga i xpo
sūt due sbe oplete: quāz vtraq; facit aliqd
i unitate p; iux illd. gemine gigas sbe dicit
xpm eē duo. 4. dicit q; assumēs ē assūptū
i. fili⁹ dei ē hō siue filius hoīs. tñ supposito
filio hoīs nō supponit fili⁹ dei: nec e⁹. 5.
et ultimo dicit q; ille hō nō ē dīne et hūmāe
n: s; tñ humane. 2. opinio dicit pmo. q
ille hō nō solū ostitut⁹ ē ex illis duob⁹. s; ex
aīa rōnali et humana carne. s; ex trib⁹ sbeis
in unitate psonae. s; ex deitate. et aīa. et carne
nō tñ dñi ibi deitas sicut pars. 2. dicit pso
nā xpi fuisse simplicē aīa incarnatiōē. s; in
incarnatiōe dicit eā esse factam opositā rōne
assumptē n. 3. dicit q; dīna psona assūpsit
quid: nō hoīem hunc vel illum. s; nām hoīs
vl humanā. quod ē oē pma opionē. et ex h
dicit xpm esse unū tñ et nō duo. 4. dicit q;
nō cepit ille homo eē de⁹: s; e⁹. ga nō fuit illd
suppositū hoīs aīa q; ipse esset deus: nec tpe
nec nā. qd ē oppositū pme opionis. Ter
tia opinio dicit q; illa duo. v; aīa et caro ita
sunt vnite psonae xpi vel nō dīne in xbo ut
ex illis duob⁹ vel trib⁹ nō sit aliqua una sba
vel psona. s; magis xbu dei uelutū ē illis
duob⁹ uelut quodā indomito. vñ dicit q; xps
s; q; hō nō est qd: nec xbu i cepit eē qd i in
carnatiōe. s; qualr ens. nō quodā mō se habēs
Et ex oñti vñ dicit q; illa unio nō fuit sba:
s; q. accētis cū sbo: accipiētes illud phil. z.

In similitudine hoīs fact⁹: et habitu iuent⁹ ut
homo. Iste sunt tres opiniones per se. De
cetero vidēdū ē de rōne distinctiōis ipsaz:
ubi tres fuerūt sūte. Prima quāz distin
guit istas tres opinioēs. Cū. n. sūt due nō i
ipostati xpi: ē respicē utraq; nām. ut faciētē
qd i una psona. vel unā ut faciētē qd. et al
terā p modū hīr. et h; dupl. vel ita ut hu
mana nā ponit p modū hīr. dīna ut faciat
qd. uel e⁹. ut humana nā qd dīna p modū
hīr. pat dñ qd a sbeis hī. de⁹ p grāz ībitatē
maxime i sbeo sbeo q; xpo p grāz uniois
pimū dñt asserē et ponē opionē secūdā.
2. dicit ponē opionē tertiā. Tertiū xō dñt
ponē opionē pma. et hoc forte ga dñ ille hō
deificat⁹ maxime s; illā opionē. Sed oē
hoc obf. Nā pma opinio dicit xpm esse duo
s; duas nās. qd nō accidēt si dīna nā esset
ibi p modū hīr. Itē magis eēt reprobā
da pma opio q; tertiā: cū magis ouciat eūz
fide simplr deū hīr iuentū ut hoīs: q; hoīs;
hīr iuentū ut deū: cū h; i dīna scriptura nō
legat. illud xō legit. ppter ea nō uidēt rōe
supradicta distinguū opinioēs. ppter quod
dicit alii. q; iste opiones distinguū hoc mō.
due. n. pme dñt assūptū a xbo eē qd. Tertia
xō opio dicit q; nō assūpsit qd: s; quō se hūf
Item pma opinio dicit q; assūpsit qu. d. s.
hoīum sban. s. quādā dīantā et aīa et cor
pore. Alia xō opinio dicit q; assūpsit qd: nō
hoīem: s; hoīs nām. Inde est q; pma opinio
dicit q; xps ē duo. 2. dicit q; xps ē unū. 3. dicit q;
xps s; q; homo nō ē quid. imo illa unio fuit
q. accētis cū sbo. Inde ē q; pma opinio cō
cedit deū cep. sbe eē hoīem: et hoīem cepisse
eē deū. 2. vero negat q; nō cepit hō eē de⁹
s; e⁹. 3. xō dicit q; nō cepit eē qd: s; quodā
mō se hūf. Alii alio mō distinguū s; tri
plicē speculatiōē respectu eē i xpo. Est. n. eē
morale. et eē nāle. et eē rōnale. Prima g; opi
nio respexit ad eē nāle. et quia due nature
sunt i xpo: dicit xpm eē duo. et ga utraq; ē
oplete sba: s; q; dñ. gemine gigas sbe dicit
deū cepisse eē hoīem: et hoīs cepisse eē deū.
Sequēs xō opinio respexit ad eē morale. per
sona. n. nomē ē dignitatis. dignitas autē ad
eē moris retorquet. unde ad psonā pinent
morales pperates. ita dicit ga psona est una.
xps ē un⁹. et ga vnite sūt nō i p; ita q; de⁹ ē
hō et e⁹: dicit xps eē unū. et ga oplete sba nō
unif oplete. hoc ē dicit. psona nō unif psonae
s; nā n. Dico autē nām humanam et corpus

siūta sine hūc hoīes ex dīna et nā humana
ostātē. Jō nō cedit q̄ hō cepit eē de⁹. s̄ e⁹
nec q̄ homo est deificat⁹: s̄ de⁹ ē humanat⁹.

Tertia hō opinio cōsiderat eē rōnale. vñ
dic̄ xpm̄ eē qd̄ s̄ q̄ de⁹: et aliquo mō se hñ-
tem. s̄m q̄ hō. et h̄ p̄pter eē hū me n̄: quod
aduenit post cōpletā ipostasiū. Nā cum dūe
n̄ sint vnire i hac p̄sona: vna eaz aduenit
post eē hū p̄sonē. Qd̄ aut̄ aduenit post eē
ipostasiū nō cedit i qd̄ ipsi⁹ ipostasiū: s̄ i q̄lī
eius ut quōq̄mō se habēt. Et ideo ista opio
dic̄ q̄ xps̄ nō ē qd̄ s̄ q̄ hō. Nec igit̄ ē dīlī
ctio opionū: quarū tertia reprobara est per
decret̄ alex̄andri. quia p̄p̄nqua est er-
rou. sicut infra plenius manifestabitur.

Meritur aut̄ de prima
opione cōtra
quā ob̄ hoc mō. Nā ista opio ponit
plura. Primo. n. ponit q̄ fili⁹ dei incepit
eē homo: et q̄ hō incepit eē fili⁹ dei. et q̄ fili⁹
assumpit hoīem. 2. ponit q̄ assumēs. i. fi-
lius dei ē assumptam. i. hō sine fili⁹ hoīs. tñ
supposito filio hoīs nō supponit fili⁹ dei nec
e⁹. 3. ponit q̄ ille homo non est diuine et
humane nature. sed humane tantum.

Contra primum ob̄ h̄
mō. J̄
le homo cepit esse de⁹. et cōstat q̄ in instanti
incarnatōis. q̄ recēter ē de⁹. qd̄ falsum est et
incōueniēs. Nā dicit b̄tus Aug. q̄ eth̄ xp̄s̄
ē recens hō nō tñ recēs de⁹. Itē si iste hō
īcepit eē tpe incarnatōis. q̄ se poterat dici
q̄ nō fuit tpe abrae. q̄ iudei se poterāt cō-
dicere xp̄o. Jō. 8. referētes ad filiū hoīs: cum
ipse dicer̄. Nā q̄ abraham fieret ego sum.

Re ad hūm. q̄ nō leḡ. est recēter de⁹. q̄
ē recēs de⁹. q̄ aduerbiū cū sit adiectiuū s̄bi
ponit significatōes: suam nō circa suppositū
s̄ circa copulatū. S; recens cū sit nomē adie-
ctiuū ponit rē suā circa suū suppositū. et est
instātia. iste ē recēter senex. q̄ recens senex.

Ad 2. d̄. q̄ h̄ ille p̄ponēs nō sint cōrie.
cū i una affirmat̄ aliqd̄ de filio dei: et nega-
tur de filio hoīs. tñ si referat̄ ad p̄sonā. q̄
eadē ē p̄sona filii dei et filio hoīs: eadē erit
cōdīctio s̄m quē modū vrebāt istis p̄positi
onib⁹ xps̄ et iudei. referēdo hō ad suppositū
indīuiduū nō erit cōdīctio. nō enim idem ē
suppositum hominis et filii dei.

Contra 2. ob̄ h̄ mō. Si assumēs
ē assumptū: cū assumptum
sit unitū: et assumēs sit unīes. q̄ s̄bū carnē

ul humanitatē assumē nō ē nisi eā sibi unire
vel cōiūgē. q̄ idē ē unīes et unitū. q̄ ideo sibi
unīes: qd̄ ē impossibile. Itē si assumēs ē as-
sumptū. q̄ assumēs ē hūana nā. q̄ humana
nā ē assumpta. q̄ pari rōne e⁹ assumptū erit
assumēs. q̄ hō erit fili⁹ dei vel fili⁹ hoīs erit
fili⁹ dei. S; fili⁹ dei ē dīna eētia. q̄ fili⁹ hoīs
ē dīna eētia sine nā: qd̄ negat ista opio.

Itē quēcūq̄ vni et eidē sūt eadē inter se
sunt eadē. Si q̄ fili⁹ hoīs ē idē filio dei: et fi-
lius dei ē idē cū dīna eētia. q̄ et fili⁹ hoīs ē
ides: qd̄ dīna eētia. qd̄ ipsa negat. Item
Ans. Supposito filio hoīs supponit fili⁹ dei
Jō. 3. Et nemo ascendit in celum nisi qui de
celo descendit fili⁹ hoīs q̄ ē i celo. q̄ ille qui
descendit de celo ē fili⁹ hoīs. et supposito illo
supponit fili⁹ hoīs. s̄ ille ē fili⁹ dei. q̄ supposito
filio dei supponit fili⁹ hominis. Itē dicit
Aug. Quicqd̄ uenit filio dei p̄ nām: uenit
filio hoīs p̄ grām. q̄ cū dicat̄ de filio dei: p̄ ē
dīna eētia p̄ nām: et q̄ creauit mūdū: p̄t
dici de filio hoīs: q̄ ē dīna eētia: et q̄ crea-
uit mūdū. Itē si qd̄ uenit filio dei nō cō-
uenit filio hoīs. sicut ipse dic̄. q̄ nō p̄p̄ie d̄
fili⁹ hoīs creauit mūdū. q̄ ex h̄ sequit̄. si nō
creauit mūdū: q̄ nō ē creator mūdū. q̄ nō ē
fili⁹ dei. Itē s̄ba sunt filii hoīs Jō. 8. Ego
p̄n̄ q̄ et loquor vobis. Aut̄ q̄ d̄ p̄ncipiū p̄-
sonalī. aut eētialī. Si p̄sonalī: s̄ h̄ modo n̄
dic̄ nisi respectu sp̄s. s̄ qd̄ ē falsum. Relin-
quitur igit̄ q̄ ē p̄ncipiū eētialī. S; hoc mō
nō d̄ nisi respectu creaturaz. q̄ fili⁹ hoīs ē
p̄n̄ creaturaz: et creauit mūdū. q̄ qcquid
uenit filio dei uenit filio hoīs. et supposi-
to uno supponit alter. Solo sustinendo
quātū ualem⁹ s̄ catholica f̄itate istā opi-
onē: q̄ ē q̄ fili⁹ dei assumptū quēdā hoīes
et aīa et carne: et ita sibi unīat ut hō ille eēt
fili⁹ dei et e⁹. d̄ q̄ possum⁹ loqui d̄ illo ho-
mine n̄ loquēdo de filio dei. ut cū dicimus
iste homo incepit eē. vel incepit eē de⁹: neu-
trū quoz possum⁹ dic̄ de filio dei. S̄lī
e⁹ possum⁹ loqui de filio dei n̄ loquēdo de
filio hoīs. ut cū dico q̄ ē genit⁹ ab eterno. et
q̄ ē de p̄e sine m̄re: q̄ n̄ ueniūt filio hoīs:
proprie loquēdo. J̄deo distinguunt et dic̄
q̄ omnes iste p̄ponēs sunt duplices. fili⁹ dei
ē passus vel mortuus. q̄ si teneat̄ iste termi-
nus passus vel mortuus s̄b̄stātine: vera est
simp̄lī. q̄ fili⁹ dei ē ille q̄ ē passus. i. fili⁹ hoīs
Si hō teneat̄ adiectiue falsa ē. q̄ eē passus
n̄ uenit filio dei s̄ q̄ fili⁹ dei ē. Similī

*filius dei est diuina essentia et natura
filius huius assumptus quendam humanam
ex quina et carne carnis sibi unīat
ut hōus illa sit filius dei et contra*

iste sūt duplices. iste puer: demōstrato filio
hoīs: ē etern⁹ vel a patre genit⁹. Nā si adie/
ctine false sunt. Si sibi tūc se sunt sibi p̄di/
cto sensu. Ad p̄m q̄ obicit dō. q̄ n̄ seq̄
assumēs ē assumptū. q̄ idē unit⁹ sibi. s̄ bene
seq̄. q̄ unies ē unitū. refert. n. dicē aliquid
uniri sibi. et aliqd eē sibi unitū. nūq̄. n. vere
pōt dici aliqd sibi uniri. tū se pōt dici ali/
qd sibi unitū. q̄a talē sibi unirit sibi hoīem
q̄ fecit ut ille hō eēt idē; q̄ ipse. Ad 2°
dō. q̄ ista opinio dicē assumētē eē assumptū
q̄ fili⁹ dei ē hō: et tūc hoīs; eē assumptū p̄pe
loquēdo. Si autē dicat humanā nā; assumptā
eē: n̄ dicēt ista opinio assumētē eē assumptū;
s̄ negaret. Sicut e^o cedit q̄ assumptū ē as/
sumēs. q̄a hō ē p̄sona q̄ ē fili⁹ dei. Si autē di/
ceret nā dīna assumēs: nullo mō dicēt q̄ as/
sumptū eēt assumēs. p̄prie loquēdo. quia
negat q̄ filius hoīs sit dīna eētētia. Hec ḡ
opinio dicē assumētē eē assumptū. q̄a as/
sumētē dicē: nō nām dīnā: s̄ rē n̄. s. filiū dei.
Sicut dicē q̄ assumptū ē res n̄ humane. s. iste
homo pot⁹ q̄ humana nā. Ad illō vero
q̄ obicit 3° dō. q̄ n̄ seq̄. hoc ē idē illi. q̄ sup/
posito vno supponit alter. ut q̄ d̄ de uno
d̄ de altero. et ē instātia. p̄ ē idē dīne eēt/
tie: et dīna eētētia idē ē filio q̄ p̄ ē idē q̄
fili⁹. Idem dico masculine v̄l p̄ ē fili⁹. Sicut
nec seq̄. fili⁹ dei ē eētētia dīna: et fili⁹ hoīs
ē idem filio dei. q̄ fili⁹ hoīs ē dīna eētētia: et
est ibi s̄oph^a accētis. q̄. n. accidentalis bitu/
do ē filio hoīs ad filiū dei. eētētia hoīs filii
dei ad eētētia dīnā. Ad illud q̄ 4° obicē.
nemo ascendit i celo. r̄ndēt et d̄nt q̄ impro/
pria ē: et d̄ exponi hoc mō. fili⁹ hoīs descē/
dit de celo. q̄a ille q̄ ē fili⁹ hoīs descēdit de
celo. Ad q̄ntū obicētū dō. q̄ illa p̄positio
Aug. itelligit̄ improprie. q̄cqd̄ d̄uenit filio
dei p̄ nām d̄uenit filio hoīs p̄ grām. v̄n sic
itelligēdū ē. q̄a ille q̄ ē fili⁹ dei ē fili⁹ hoīs:
et e^o. v̄n semp̄ referēd⁹ ē intellect⁹ p̄ponis
ad p̄sonā: n̄ ad suppositū indīduum. Ad
sextrū obicētū dō. q̄ ibi ē s̄oph^a accētis. non
creant mūdū. q̄ nō ē creator. q̄a cū d̄ non
creant neq̄ ad n̄. i. oclūsiōne hoīs negat̄
res n̄. s. q̄ fili⁹ hoīs nō sit ille q̄ ē creator: sic
nō seq̄. statua n̄ ē nāl. q̄ statua n̄ ē res n̄.

Ad 7° obicētū dō. q̄ cū d̄. ego p̄m^o qui
et loquor vobis. hoc q̄ dico p̄m^o pōt sumi sibi
stātine. s. p̄ filio dei. et sic s̄; ē. v̄l adiective
et sic falsus ē. q̄a s̄ istos nō cedit q̄ filius
hoīs se hēat relatiue vt p̄m^o ad creaturas;

v̄l ad sp̄m. s. quāuis ille q̄ ē p̄m^o. s. fili⁹ dei.

Contra tertium

Demōstrato filio hoīs: iste hō nō ē dīne n̄:
s̄ tūc hūane. q̄ ē parus hō. q̄ n̄ ē de⁹. Itē
demōstrato filio hoīs inq̄ntū hī. iste hō ē
genit⁹ a m̄re: et n̄ ē genit⁹ a p̄re inq̄ntū hī
q̄ ē fili⁹ matris et n̄ fili⁹ patris. Itē filius
hoīs ē de⁹. p̄ ē de⁹. aut q̄ plures tū. aut un⁹
de⁹. n̄ p̄les dī. ergo un⁹ ē de⁹. S; un⁹ de⁹ nō
ē nisi vna eētētia. ergo filius hoīs et p̄ sunt
vna eētētia. ergo fili⁹ hoīs ē dīna eētētia.

R̄ ad p̄mū. ē par⁹ hō. ergo n̄ ē de⁹. n̄ nāl;
Nā hec dīctio pur⁹ facit exclusionē suā; rōe
alteri⁹ eētētie v̄l n̄. nō rōne rei n̄. v̄n debet
sic arguē. est par⁹ hō. ergo n̄ ē alia eētētia ab
hoīe. ergo nō ē dīna eētētia. et non q̄ sit res
dīne eētētie: q̄ supponit p̄ hō nomē de⁹. cum
v̄l fili⁹ hoīs ē de⁹. i. fili⁹ hoīs ē fili⁹ q̄ ē deus

Ad 2° dō. q̄ hō nomē fili⁹ pōt accipi ad/
iective. et hō mō v̄l ē q̄ fili⁹ matris n̄ ē fili/
us patris. Vel s̄stātine. et hoc mō falsa est

Ad 3° dō. q̄ n̄ seq̄. fili⁹ hoīs ē de⁹. p̄ ē
de⁹. ergo un⁹ de⁹ vel p̄les. Nā alr̄ p̄dicatur
de⁹ de filio hoīs. alr̄ de p̄re. Cū. n. d̄r̄ d̄ filio
hoīs: p̄dicat p̄sonā seu rē n̄. v̄n sensus ē. fi/
li⁹ hoīs ē de⁹. i. fili⁹ hoīs ē ille qui est deus.
Cū vero d̄r̄ de p̄re p̄dicat formā siue nām
dīnā. v̄n sensus ē. pater ē de⁹. i. dīna eētētia
et iō n̄ seq̄. ergo un⁹ de⁹ vel p̄les. q̄a p̄sona
et eētētia i rōne dīcēdi in parte sunt idem:
et in parte diuersa. et ideo non sequit̄.

Arca secundam

opinionem dubitat̄ multipl̄. q̄a hec
opinio ponit q̄ x̄ps ē vnum. Querit̄ primo
vtrū x̄ps sit unū vel duo. 2° an x̄ps s̄ q̄
hō sit deus. 3° an x̄ps s̄ q̄ hō sit idīduū.

4° an x̄ps homo sit p̄sona. 5° et vltimo
q̄a hec opinio ponit. q̄ p̄sonā op̄sitā: querit̄
vtrū i x̄po sit ponē itēdēz totū vel partis.

Circa p̄mū p̄cedit hō mō. ut. s. x̄ps
sit unū vel duo. Ad quod sic
p̄mo h̄r̄ auctoritas Aug. i ench. posita i 3 li.
scētū. Utraq̄ s̄ba dīna et hūana filius est
vnic⁹ dei patris. s̄ aliud p̄pter h̄bam. aliud
p̄pter hoīs. ergo x̄ps ē aliud et aliud. Est
ergo duo. Itē s̄sidor⁹ i li. de trīni. Medi/
ator dei et hoīs hō s̄ h̄us: quāuis aliud sit a
patre. aliud de h̄g. n. n̄ tū ali⁹. ergo x̄ps est
aliud et aliud. ergo est plura neutraliter.

Item Ansel. de incarnatiōe verbi. Non

*utratq; substantia dicitur et humana
filius est patris dei patris sed aliud
propter verbum et aliud propter humanam
mediator dei et hominis hanc igitur quāuis
aliud sit a patre aliud de utroque non
pariter aliud*

est ali' de': ali' hō i xpo: quānis sit ali' de'
aliud hō. g. p. m. Itē quoq; diffinitōes v'
rōnes sbe sunt diuerse: ipsa sunt diuerfa. S;
dei 7 hoīs sunt diuerse rōnes. g. xpus cū sit
de' 7 hō ē diuerfa. Itē xps ē aliquid qd
ē p. ga de'. et ē aliqd qd nō ē p. ga hō. g. ē
duo. n. g. vnu. Ad opp' sic. Ber. ad Enge
niū papā distiguit ples modos vnitati. Itē
qs ponit sūmū gradū vnitati: q tres p' sunt
vnu vnitati sbe. 2' loco dicit q illa ē vnitati
qua e' tres sbe sunt i una psona. g. vnitati
triū nāz i xpo ē maior q vnitati duaz nāz
i hoīe. et ita cū homo nō dicat eē pla ppter
duas nās: s. vnu. nec xps dicat eē plura: sed
vnu. Itē Bo'. in li. de duab' naturis 7
vna xpi psona. De qd ē in quātū ē vnu ē. S;
eē xpm faciter ostenditur. vnu g. dicim' xpy
Solo. dō q refert dicit h eē h. et h eē h'.
Itē refert dicit nāz 7 rē n' i oib' citra p. m.
s. deū. Dicendū g. q quānis ples n' sint in
xpo. nō tñ p. dicat de xpo i reatitudine. hoc
ē dicit vt xps sit ipius n'. et h quātū ē ex pte
hūane n'. ga ex pte dīne nō differt nā 7 res
n'. ga psona ē eētia. nec differt etiā h dicit
eē h. et h eē h'. ga psona ē dīna eētia. et p'
ē dīne eētie. S; ex pte hūane n' differt. fal
sum. n. ē. xps ē humana n'. et tñ vey ē xps ē
humane n': vel hīs humanā nām. Quia g.
nō p. dicat p eētia nā humana de psona. s. d.
xpo: s. p. cam. nō dī xps pla ppter pluralita
te nāz. ga ea q dicit i obligate nō nūme
rāt. Ex p. dicitis g. rōnib' nō seqt q xpus sit
pla: s. q sit pluriū. sicut nō seqt ex pte hoīs:
q quānis sit corp' 7 aīa dīctā: et aīa ē unū
7 corp' ē unū. g. hō ē plura. Ad auctorita
tes ho obiectas dō. q itelligūt p. cam. vñ cū
dī aliud 7 ali' dē xps: d; exponi. ali' 7 ali'
n'. s. dīne 7 hūane. vñ fm intellectum p. p. iū
magis p. dicat hoc eē h': q h esse hoc. Ad
quartā ho rōnē qua obiē. Quoz diffinitōes
sunt diuerse: ipsa sunt diuerfa dō. q h vey
ē vbi dī aliqd de aliquo i reatitudine 7 for
malē: nō p. cam. vbi ho i obligate nō sequit.
vñ nō seqt diuerse sunt diffinitōes corpo
ree 7 incorporee nature. S; hō est corporee 7
incorporee n'. g. hō ē diuerfa. Ad quintā
rōnē iā p. rñsio. ga cū dī xps ē aliqd qd nō
ē p. iste termin' aliquid supponit p. hoīe: s.
n. p. dīna eētia. Cū ho dī est aliqd: qd ē p.
supponit p. dīna eētia. nō g. seqt. g. ē aliqd
qd ē p. 7 qd nō ē p. imo ē ibi falla figure dī
tionis a plib' suppositōib' ad vnā. quia in

conclusionē iste termin' aliqd vnitati solū hēt
suppositōes. vnde oportet q teneat ant pro
vina eētia tantum. ant p. homine tm.

Secundo queritur an
f' q hō sit de'. Nā omne qd p. dicat de aliq
inquātū ipm ē. ant ē sicut per se accidēs illi.
ant diffinitio: aut ps diffinitōis: aut effectus
illi'. S; nullo istoz modoz se h; de' ad xpy
fm q homo. g. fm q hō nō ē de'. Itē xps
fm q hō ē aīal rōnale mortale. Si g. bec rō
repugnat eē dīno. g. xps f' q hō nō erit d'.
g. nec f' q hō fili' dei. Itē querit vtrum
xps i quātū iste hō sit de': ant dei fili'. et cū
eē hoīs f' suā diffinitōes repugnet eē dīno
g. et eē isti' hoīs. g. si fm q ē hō nō ē de': nec
fm q iste hō ē de'. Preterea. De' nō opaf
ad istū hoīs; sicut diffinitio vel pars diffini
tionis. nec sicut p. se accidēs vel effect'. ergo
inquātū iste hō nō ē de'. Ad opp'. xpus
f' q hō h; p. tate dimittēdi peccata. g. Mat.
Ut sciatis qm fili' hoīs h; p. tate dimittēdi
p. tati. tūc ait paralitico. surge 7c. S; p. tati dī
mittēdi p. tati ē soli' dei. g. f' q hō ē de'.

Solo. dicendū ē. q bec p. positio f'. accipit
m. l. p. l. i. c. t. e. r. a. l. i. q. n. n. f'. notat cam. aliqñ ho
oditōes; n'. aliqñ ho vnitati p'. Preterea
notat cam aliqñ efficiētē. ut xps fm q deus
resurrexit. aliqñ mālē. ut xps f; q hō nos re
demit. Aliqñ ho cā; formalē. ut xps f; q d'
ē aliqd. Cōditionē ho n' notat cū dicit fili'
dei fm q de' dimittit p. tati. i. xps fm q est
hīs nā; dīnā dimittit p. tati. Aliqñ ho cono
tat vnitati p'. ut cū dī xps fm q hō creauit
stellas. i. xps fm q ē ille vel illa psona que ē
hō: creauit stellas. Sicut cū dī fm q hō hab;
p. tate dimittēdi p. tati. Scō; hūc modū patet
rñsio ad obiectum. ga si bec dīctio fm notat
cam vel oditōes; n': falla ē bec. xps fm q hō
ē de' vel dei fili'. Si ho noter vnitati p. sone
ha ē: quia si noter oditio n': sensus ē. xps rōe
hūane n' ē de'. et hoc ē fallum. Scōm ho q
notat oditio p': sensus ē. xps fm q ē ille: qui
ē hō ē de'. et h itez fallum ē. et p. hoc patet
rñsio ad p. m. a. obiectōem. Ad secūdā dō.
q diffinitiones assignat n' vel eētie: nō p.
sue indīdai. nñ diuerse n' fm diffinitionē
sunt unī indīdai. Idē. n. ē indīdai albi 7
hoīs. 7 tñ ē alia diffinitio albi 7 hoīs. Sicut
vna 7 eadē p' dei 7 hoīs; alia sit diffinitō
dī 7 hoīs. Ad tertiā dō. q bec ē distigūē
da. xps fm q iste hō ē de'. Nā h p. nomē iste

*propter alius hanc alius hanc
vntatis quoniam sit alius hanc alius
homo magis personae sui inuen
nitatis subiecta*

*in simplicibus id est res ipsa hinc natura
supposita natura propria essentia quo
modo in ipso in quantum filius dei est
ipostasis quae persona saltem natura est*

pōt demonstrare indiū hōis. et fm hoc si
hec ppositio fm notet cam: falsa ē. Si vero
notet unione psonale: va ē. sicut patz ex iam
dictis. Uel potest demonstrare psonā filii dī
Et iste termin⁹ hō p appositōes iungat illi
et f⁹ hō ē simplr. xps f⁹ q⁹ fili⁹ dei q⁹ ē hō
ē de⁹. Et f⁹ hoc soluit hec questio.

Tertio queritur an xps fm q

hō sit indiū. et cū indiūatio dicat duob⁹
mōis. p⁹. s. et z⁹. p⁹ indiūatio ē i ipostasi
fm se rōne prietatis singularis: q⁹ ab omni
alia distinguit se ipsa. f⁹ q⁹ dī petrus alius
esse a paulo. z⁹ hō indiūatio ē p prietates
aduētiētes cōter ipsi ipostasi fm q⁹ dī
indiūatio collectio prietatū: que nūq⁹ in
alio eadē erūt. Scdm hō dī indiūatiō duob⁹
modis. Indiūatiō pmo. s. ipostasi. i. ipsa sba
singularis rōne singularitatis sbe. Nā si ab
strahāt oēs prietates que sunt i petro et i
paulo: adhuc tū hec sba ē alia ab illa. Alio
mō dī indiūatiō ex collectōe ipsaz prietatū
que nūq⁹ i alio eadē ē. S; cōdit q⁹ utroq⁹
mō dī hō fm q⁹ hō sine xps fm q⁹ homo
indiūatiō. Nā pmo mō p q⁹ ē indiūatiō. est. n.
indiūatiō sba f⁹ q⁹ hō: que se ipsa diuidit ab
aliis oib⁹ hōib⁹. Itē et z⁹ mō. q⁹ f⁹ q⁹ hō
vel hō ē hōis collectōes prietatū: quā nō ē i
alio repire. q⁹ fm vtrāq⁹ rōne indiūatiōis
est indiūatiō. Itē sicut p q⁹ fortes sua sba
singulari distinguit a ceteris. ita et xps fm
q⁹ hō a ceteris hōib⁹. Sic. n. fortei quāitate
et qualitate distinguit a ceteris. ita etiā hō
vel xps fm q⁹ hō a ceteris hōib⁹. S; ex istis
dī fortes indiūatiō. Relinquit q⁹ hō dī silr
indiūatiō. Ad opp⁹ dicē Jo. Dam. In dno
hō xpo nō ē coēm spēm ponē uel sumē. q⁹
xps nō ē indiūatiō hōi spēm homo nec alterius
q⁹ nō ē indiūatiō fm q⁹ homo. Itē si xps f⁹
q⁹ hō ē indiūatiō. q⁹ fm q⁹ ē homo ē un⁹ quis.
et fm q⁹ de⁹ ē silr un⁹ q⁹: q⁹ una psona. q⁹ ē
duo q⁹. q⁹ reddit icōueniēs. s. vtra simbolū
q⁹ de⁹ et hō nō ē vn⁹ xps. Solo vō et no
randū ad euidentia ist⁹ qōnis. q⁹ differunt
ipostasi. psona. indiūatiō. suppositū siue sup
posita nā. Ipostasi. n. ē exntia vel sba incoī
cabilis ex qbuscūq⁹ distinguitib⁹. et hec rō
colligit ex determinatōe Ric. de scō Uic. q⁹
aliqui accipit psonā p ipostasi. Persona hō
fm rē et nomē p⁹ ē sba incoīcabil⁹ rōnalis di
stincta p ppetatē dignitatis. vñ ex hō p q⁹
oīs psona ē ipostasi: s; nō ouertit. In naturis

n. rōnalis nā rōnalis que dignitatē impoz
tat. sua ipostasi ē psona. In aliis hō naturis
nō ē sua ipostasi psona: nisi loquēdo de p⁹
grāmaticē. hō autē ē adhuc in relone ad actū
rōnalis n⁹. s. loq fm q⁹ pma p⁹ ē que de se lo
q⁹. z⁹ ad quā sit sermo. 3⁹ de qua sit sermo.
Itē indiūatiō dī duplr tā indiūatiō sba: q⁹
se ipsa diuidit a qualz alia: tā hōis collectōes
prietatū: que nūq⁹ i alio eadē ē repire: sicut
dictū ē pus. Itē nā supposita: siue suppositū
dī forma i mā. ut aīa i corpore: vel corp⁹
et aīa unita. et hō in ipostasi. In simplicib⁹ hō
id q⁹ res ē dī nā supposita. s; tñ ppe exntia
ē quo res ē. Nā hō q⁹ opat agit uel patit
q⁹ ē hō supposita nā: sicut si dicet de⁹ et dei
tas. de⁹ dicē q⁹ ē. deitas hō quo ē. qui ē nero
dicit suppositū: q⁹ ē res n⁹. ut i deo aliqua
psonaz: uel i hōie aliq⁹ hōiū. Ex his q⁹ re
lingit q⁹ ipostasi ē cois p⁹ et indiūatiō. unde
xps in quantum fili⁹ dei ē ipostasi: q⁹ ē psona.
In quantum hō ē iste homo ē ipostasi q⁹ ē indi
uidiū. Ex quo relinquit q⁹ ab eterno fuit p⁹
s; nō ab eterno indiūatiō. Ad auctoritatē
hō Jo. Dam. iā p; ex supiorib⁹ rōlio. q⁹ sic in
telligenda ē. Nō ē coēm spēm ponē de xpo
i. nō uenit pdicare coēm spēm de xpo: que
quidē opbedat oīnā nām et humanā. q. cō
flata ex duab⁹. s. diuinitate et humanitate. et
tñ ē accipe coēm spēm f⁹ hūanā nām cum
aliis duob⁹. Ad secūdā vero rōne et ultri
mā vō. q⁹ inter psonā et suppositā nām me
diū ē indiūatiō sine indiūatiō sba. Mediū autē
v; hēre uenientia cū extremis. Erit q⁹ indi
uidua sba coīcās cū extremis. Cū q⁹ multe
sint supposita n⁹ i xpo. vna autē p⁹ dicet de
indiūatiō hōis: q⁹ ē aliud q⁹ sit fm q⁹ de⁹. et
q⁹ nō ē aliud hoc qdē referētes ad psonam.
illud autē ad suppositā nām. et fm hō intelli
gūt ples auctoritates. Ad illō q⁹ obicit
q⁹ ē vn⁹ quis et ali⁹ q⁹. q⁹ duo q⁹. vō. q⁹ non
seq⁹. Nā duo dicē vnū numero. hoc autē ē i
illis in quib⁹ ē significatio distincta tā p situ
aliter. hō autē nō ē indiūatiō sba filii hōis et
p⁹ fili⁹ dei. imo sunt indistincte unita: ita
etiam ut sit filius hominis filius dei et ey⁹.
Et sic patet solutio huius questionis.

Quarto queritur utz xps fm q

fm q homo sit psona. Ad quod sic. Xps fm
q homo ē rōnalis n⁹ indiūatiō sba. q⁹ ē indi
uidiū hōi spēm homo. et hec est rō psona fm
Boetiū. q⁹ ei uenit rō persone fm q⁹ homo

*hōis natura
ipostasi
quasi
indivisi
existit
fuit ab
eterna
persona
saltem
ab eterna
sine indi
uidua*

*inter p
sonam et
suppositā
naturā
mediū
est indi
uidua
substantia*

*persona secundum rationem
propria persona est substantia
incommunicabilis rationalis
distincta p proprietatem
dignitatis q dicitur ipostasi*

*est forma in materia ut anima
in corpore uel corpus et anima
unita ipostasi personae
personae et individuum individuum
est ipostasi ipostasi est persona*

*Distinctio ipostasi personae individuum ipostasi
sine supposito natura ipostasi est propria
vel substantia incommunicabilis qbuscūq⁹ distinctibus
unita persona est ipostasi saltem incommunicabilis
velis que dignitatem importat sua ipostasi est*

Relinqt igit q. fm q. hō ē psona. Itē ihs fm q. ihs: qd ē nomen xpi fm q. hō: rñ def
 oneniter ad interrogatōes factā p. quis. ut
 si querat. quis docet. oneniter rñ def ihs.
 S; quis nō querit nisi de psona. q. ihs i q. tū
 ihs ē psona. Itē nullū seqt incōueniēs si
 dicat q. ihs inq. ihs ē psona. vnde nō
 videt valē pbatio magistri i 3. sententiaz.
 Si fili? dei fm q. ihs ē psona. q. creata vel
 increata. S; nō increata. q. creata. S; creata
 psona nō ē p. nō ē fili? nō ē spūs scūs. q. est
 quaternitas i psonis. qd nō videt sequi. qd
 si dicat q. sit creata: et q. creata sit increata
 nullū seqt incōueniēs. Nā recte or. q. filius
 dei ē rōalis et etern? creat? et icreat?. Si
 dicat fm magm i sent. q. nō onenit ei rō
 tota psona: qd nō ē. a. istud indidua sba. qd
 nō ē p se sonā: s; alii rei diūta. S; si rōe fili?
 dei nō ē ens p se sonā: s; alii rei diūta. q. nō
 ē psona. Itē si dicat q. psona h; i se incoi
 cabilitatē cū alio. aut illū intelligit de incoi
 cabilitate s; n. actū: aut s; potētiā. Si s; actū
 q. rōaia separata a corpore eēt p. Si s; potē
 tiā. q. null? hō eēt psona: cū vnusq. potu
 isset vniri deo i psona. Itē An. i li. de in
 carnatōe xpi. Sic pater ē de? fili? ē de?. ita
 i xpo de? ē psona. homo ē psona. S; p. i q. tū
 p. ē de?. q. xps inq. ihs ē psona. Itē n
 cū psonalitas sit aliqd bonū hoīs. videt s;
 hō q. psona dīna auferat aliqd bonū ab hoīe
 assumpto: si s; q. hō nō ē psona. q. xps s;
 hō ē psona. Itē obr. rōe pdestina. idē. qd
 si xps inq. ihs ē pdestinat? eēt fili? dei: et
 illud qd ē pdestinatū ē ab eterno mō. q. mō
 fm q. hō ē fili? dei. q. hō ē psona. Ad
 oppositū sic. Persona dīc. q. p se vnū. vñ p.
 ē sba a qual; alia distincta: et nō diūta. Si
 q. fm q. ihs ē psona: s; q. hō ē separ? a dīna
 psona: qd ē falsum. Relinqt igit q. fm q. hō
 nō est psona. Itē in nicheno oculio or. q. i
 incarnatōe p. assumpsit psonā. q. nō manit
 psona creata cū increata. q. fm q. ihs nō est
 psona. Itē s; q. ihs ē p. et fm q. xpi est
 psona. q. ē due psona. q. et duo qs. q. nō ē un?
 q. de? et hō nō ē un? xps. qd ē tra. simbolū
 fidei. Si dicat q. nō sequit. q. duo quis. q. nif
 s; q. homo sit psona. et s; q. de? sit p. quia
 hec psona ē illa psona. sicut fili? hoīs ē fili?
 dei. illud nihil ē sicut patet p. ppriā rōne ad
 oppositū: cū psona dicat. q. p se vnū. etc.
 Solo dō s; vtrāq. optōne q. xps fm q.
 hō nō ē psona. ē tñ indidua sicut ē dictū. un

cū querit. vtrū xps fm q. homo sit qs. si hoc
 nomē quis supponit gūaliter sbam singula
 rē. hoc ē vicē si supponit indidua. dico q. ē
 qs. Si vero supponat sbam singularem non
 alteri digniori diūta: s; distincta: q. ē p. dico
 q. s; q. hō s; mō nō ē qs. Ad rōnes q. ob.
 iectas rñdendū: sicut tactū ē pus: q. ad s; q.
 sit p. requit triplex determinatio vel disti
 ctio. s. singularitatis. incoicabilitatis. et dignita
 tis. Prima determinatio ē i aīa fortis: q.
 singulari sua sba differt a qualibet alia. et
 hec distinctio opponit indistinctiōi vltimā.
 Secūda distinctio ē in indiduo cuiuslib; rei
 irrōnalis: sic i hoc equo et i hoc asino. et hoc
 ē incoicabilitatis. ex hoc. s. q. nō est coicabile
 alii ut pars. et hec distinctio opponit indi
 stinctiōi incoicabilitatis: quēadmodū partes
 coicāt i toto: ut ex vna cū alia sit totū. Ter
 tia distinctio i sō. s. dignitatis. ex eo. s. q. ei?
 humanitas nō ē diūta forme digniori. s; est
 distincta a qualibet digniori. et hec distinctio
 opponit vnibilitati ad sba; digniorē. Et
 cedū q. s; hō q. triplex distinctio requit ad
 eē psona. et ab vltima sumit rō psona. qd
 ab vltima deficit xps fm q. homo: nō ē pso
 na fm q. hō. et ideo rñ in oculio: q. dignior
 psona adueniēs assumpsit psonā. hoc ē vicē
 fecit q. non eēt psona. Ad illud qd obicit
 de rōne Boetii. q. ē indidua sba etc. dō q. si
 indidua sba impoeret illā triplicē distinctiōem
 fm hoc ē distinctio psona. et s; hō cedēdū ē
 q. xps fm q. hō nō ē indidua sba rōnalis
 n. Si xō solū dicat duas psonas: distinctas
 erit dicē tūc q. ē indidua sba rōnalis n. nō
 tñ seqt q. psona. Ad secūda rō que dicit
 q. qs. qrit de psona. dō ē. q. qs. pōt querē de
 psona: et pōt querē de indiduo. et p hoc p.
 rñsio. Ad tertiā rō que dicit q. nō seqtur
 q. ternitas i psonis dō. q. imo necio si ihs in
 quātū ihs ē psona. qd si ē psona inq. ihs
 ihs ē separ? a filio dei. et ita necio ē alia p.
 q. fili? dei. et cū ihs sit de? sequit necio q. i
 vnitatis essent quatuor p. Ad quartam
 rōne q. ē circa rñsionē q. ibi ponit. dō. sic su
 perius plies dictū ē. rō p. dīc. indidua sba;
 et i indiduatōe intelligit incoicabilitatis sine
 etiā vnibilitas ad formā digniorē seu pfecti
 orē. nā respectu indignioris nō artēdit istū
 vnde cū ppriā rōnalitas i indiduo hoīe
 puro sit nō ordinata ad digniorē: ex hac erit
 ei psonalitas: nō tñ ex hac tollit qn sit possi
 bilis ad alias formas accidentales. pprie tñ

dō cū ināidūns hō sit sba p se fixa: n̄ dicē
 nō esse p se: quāuis sit vmbilis ip̄sis accidē-
 talib⁹ formis. s̄ ipse forme accidentales dicē
 ei vmbiles ⁊ adiacētes. Scdm̄ hūc modū
 dō ē q̄ quis hō assump⁹ ppter B q̄ vmbil
 caret eē psonali. vni⁹. n. p̄fectioni. tñ filius
 dei quāuis vni⁹ hō: psonā a se h̄. ga i cō-
 paratōe ad hūanā nām ē sba fixa et per se:
 hoc ē nō i alio vt adiacēs. Humana hō nā
 ē vn̄ta ei vt adiacēs. ga hō p̄us nō existēs
 vni⁹ filio dei ab eterno ex̄sti. et ita quo ad
 hoc tenet modū accidēt: quāuis nō sit acci-
 dens. Ad quintā dō. q̄ incoicabilitas in
 rōne p̄ dī nō solū p p̄uationē ad. s̄ p p̄ua-
 tōez aptitudinis sine potētie dispositae. n̄ tñ
 p p̄uatōez potētie p̄me. par dīc Aug⁹. Q̄ in
 costa erat vnde possēt fieri mulier: s̄ nō vn̄
 fieret. hoc ē dicē. ibi erat potētia. i. possibili-
 tas obediētie. q̄ est in oī creatura: ut ex ipsa
 faciat creator q̄qd vult. nō tñ ibi erat apti-
 tudo seu potētia disposita. Unde ē q̄ cū hō
 bus ⁊ angelis nō sit aptitudo ad vnionē cū
 filio dei v̄l cū alio: ē i eis incoicabilitas: que
 requir̄ ad psonā. Ad sextā rōnē dō. sicut
 p̄us. q̄ cū dī x̄ps s̄m q̄ homo ē p̄: q̄ bec dī
 cō s̄m ē ex̄p̄sua unitatis p̄sone: ⁊ h̄ vital
 r̄n̄sōis ex eo: q̄ ibidē s̄bdīc. nec tñ due sūt
 s̄ vna p̄. Ad septimā dō. q̄ vnio dīne n̄
 ad humanā nullū bonū aufert hōi. imo sic
 dīc Aug. in li. de morib⁹ manicheoz. Crea-
 tor n̄ nō corrupit nām. vñ nec fili⁹ dei p̄so-
 nā hōis corrupit. ga corruptio n̄ ē nisi p̄s
 rei ex̄st. s̄ ille hō n̄ fuit p̄s q̄ eēt assump⁹
 nec ē etiā diminutio dignitatis hōis. quia
 quāuis n̄ h̄uerit p̄sonalitātē hūanā: h̄t tñ
 p̄sonalitātē dīnā. Ad octauā rōnē dō. q̄
 bec ē duplex. x̄ps s̄m q̄ hō ē p̄destinat⁹ esse
 fili⁹ dei. ga hoc q̄ dico s̄m: p̄t dicē cām re-
 spectu ei⁹ q̄ dico p̄destinat⁹. vel respectu ei⁹
 q̄ dico eē filium. Si respectu ei⁹ q̄ dico p̄-
 destinātū: tūc v̄a ē. ga s̄m q̄ hō ē. q̄ mā p̄de-
 stinatōis. ga ei ouenit p̄destinatū eē fili⁹ dī
 Si hō respectu ei⁹ q̄ dico fili⁹ dei: falsa ē. ga
 nulla p̄t nōri cālitās vt sit s̄sus. x̄ps ē p̄de-
 stinat⁹ vt sit fili⁹ dei s̄ q̄ hō. Si tñ B q̄ dico
 s̄m non diceret cām: sed vnionē p̄sonalē: v̄a
 esset. sicut patet ex supradictis.

Quinto queritur

q̄ vtrū i x̄po sit ponē intētiōnē totū
 ⁊ ptis. Et circa h̄ p̄mo q̄rit vtrū hūanitas
 sit p̄s p̄. 2⁹ vtrū x̄ps debeat dici totū.

Quantum ad primū

obf̄ d
 hoc q̄d h̄ i 3⁹ sūiaz. Un̄ dīc magr̄ s̄; aucto-
 ritatē Aug. q̄ p̄ n̄ oīst̄ ex deo ⁊ hōie. q̄ to-
 tū ex p̄tib⁹. hūanitas igit̄ nō ē p̄s p̄. Ad
 oppositū sic. s̄. leu. sup̄ illū tex. ptē ep̄bi deci-
 ma. dīc Esici⁹. Decima p̄s ep̄bi ē hūanitas
 x̄pi. ep̄bi aut̄ m̄sura triū modioz significat
 trinitatē. sit q̄ argumētū. Signū ē p̄s signi.
 q̄ signatū ē pars signati. Sed decima pars si-
 gnificat hūanitatē. q̄ hūanitas ē pars trini-
 nitatē. s̄; n̄ nisi rōne filii. q̄ ē pars p̄ filii.

3⁹e Jo Dam. X̄ps ē ip̄stalis ex dīnā ⁊ hu-
 mana nā. q̄ humana nā ē pars ip̄stalis x̄pi.

Solo dō. q̄ pars dī. s̄. modis. Uno mō
 dī pars illū i q̄d ē possibile diuidi s̄ quāti-
 tatē. Alio mō dī pars id q̄d n̄merat su-
 um totū: sicut i q̄titate discreta: q̄ dī pars
 aliquota al̄ q̄ in quāto continuo. 3⁹ mō dī
 pars i quā possibile ē formā dīdi absq̄ q̄ti-
 tate. sic dicē dñf̄ partes ḡnis. 4⁹ mō dī
 pars q̄ ouenit i op̄nē alie⁹ totū s̄m nā; ut
 cupz dī pars spere cupree. 5⁹ mō dī pars
 que ouenit i op̄ositionē alicui⁹ totū s̄m rō-
 nē vt i dīffōne. gen⁹ ⁊ dīc dñf̄ partes sp̄i
 Dicēdū q̄ p̄p̄e loquēdo n̄ ē dō hūanā nā;
 eē partē x̄pi p̄pter rōnē Aug. ga videre⁹ ex
 B ip̄so aū hūanitatē eē fili⁹ dei dīminat⁹ v̄l
 imperf̄ctā. tñ si d̄; reduci ad aliquā rōnem
 partis: d̄; reduci ad partē dīffinitōis. ga si
 vellem⁹ dīffinire x̄pm: nos dicēm⁹ ip̄m esse
 personā in dīnā ⁊ humana nā.

Secundo queritur

B
 utz x̄ps debeat dici totū. Et cū totū ⁊ pars
 dicā⁹ ad aliqd: s̄ n̄ ē dicē i x̄po partē hūanā
 vel dīnā nām. q̄ n̄ ē dicē i ip̄so totū. Ad
 opp⁹ sic. Jo. Dam. Tot⁹ fuit i sepulchro: s̄ n̄
 totū. Solo. Totū dī duob⁹ modis. Uno
 mō totū dī ex op̄ōne p̄tīū. et hoc mō totū
 et pars dñf̄ ad aliqd. et a quo remouet in-
 tentio partis ⁊ totū. Alio mō dī totū ex
 eo q̄d nihil ē accipe eē: q̄d d̄; eē in f̄. ⁊ B mō
 x̄ps dī eē tot⁹ ⁊ totū. vt tot⁹ ad personam.
 totū ad nā; referat. et ideo dī in sepulchro
 tot⁹ quātū ad personā. s̄ n̄ totū quantū ad
 nām. ga aliquid erat tunc extra. s̄. anima.

Circa tertiam

opinione;
 dubitatur
 vtrū x̄ps sit aliquid: q̄d negat tertia opinio
 ⁊ due p̄me cedūt. Ad q̄d sic obf̄. X̄ps ē d̄
 ⁊ homo. s̄; eē deū ē eē q̄d. et eē hōiem s̄lfr.

Personam consistens in
 et hūanā existens in p̄p̄tatis
 et dīnā et hūanā existens
 hūanitas et hūanitas
 est formam hūanā obz̄ p̄tīū
 existens in p̄p̄tatis in p̄p̄tatis
 ⁊ fuit totū ad personam s̄l non totū quātū
 ad naturam q̄. omnia existens

Christus est perfectus deus et unus est perfectus homo

S; xps e aliqd s qd hō. qd si xps e aliqd fm qd hō. xps e qd qd. et ita dno. qd vñ incōueniēs. Itē si xps e vnū qd vnitate creata. et oīstat qd e vnū qd vnitate increata eēntialr. S; iste sunt diuerse unitates eēntialr. qd xps erit duo eēntialr. qd xps nō e vnū.

Itē forma sbalis facit sbalr differre. Si qd in xpo sunt due forme sbales eēntialr differētes. qd seqt: si s qd e hō e aliqd: faciet sbalē vñā in xpo. qd si humanitas ponit forma sbalis in xpo. qd accidit: si fm qd hō e aliqd. et vnitas sibi: nōcē e qd xps sbalr differat. qd e aliud r aliud. Itē vna qdditas n° i tribus psonis facit tres psonas. s. p̄m. r filiū. r sp̄m. s. eē vnū. qd ples qdditates nāz faciunt vnā psonā eē plura. Si qd incōueniēs est dicē xpm eē plura. nō vnū. Relinqt qd qd xps fm qd hō nō e qd: cū sit qd fm qd de. Vera igit ē opio qd dicit. qd cū dī. xps e hō: non dī xps eē aliqd: s aliquo mō se hñs. Itē xps fm qd de: hñs eē opletū fm nām oīnā: r hñs qd psona dīna ab eterno. nec hñanitas adueniens addit aliqd ipi p̄ vel ipi n°. Cū qd illō qd oseqt eē opletū ipi p̄sone r n° sit hñ adiacēs r nō qd respectu illi. Relinqt qd xps fm qd hō nō e aliqd. Ad oppositū e decretales Alexādri pape. Cū xps sit p̄fct̄ de p̄fct̄ hō: qua temeritate qd audet dicere. qd xps s qd homo nō e aliqd. Ne autem tanta i ecclia dei possit sboriri abasio: duocatis magistris sb anatbate interdica. p qua decretales p: qd dānata ē opio tertia. Solo dō. qd e oīderare nām rei: cū dī xpus e hō. Aut rōnē dicēdi. Si oīderādo nām rei aliquis dicēt. qd xps fm qd hō nō e qd vel aliqd: erraret sine dubio. et fm istā opionē dānatam procedēt. S; si qd attēdēs rōnē dicēdi dicēt qd cū dī xps est hō vel fact̄ hō: nō p̄dicat li homo vt qd de xpo: quāuis sit qd: s qd p̄dicar; quō se hñs nō vidēt absolute errare s illud apli. z. p̄bil. Habitu inuēt̄ vt hō. sup quo sbo disputās Aug. in li. s. z. qōnū. vbi dīstinguit hñtū fm quatuor modos: quorū vn° e. cū illud qd hñ nō mutat a sua nā: sed aliā spēm r formā accipit. pnt applicat hñti vt est vestis: qd deiecta atq; deposita nō hēt eā formā quā sumit i data. qd genus oīgruit huic opatōi: cū dī habitu inuēt̄ vt hō. fm B qd dicēm̄ ad p̄dictā qōnē qd xps fm qd hō e qd r aliqd. s tñ nō p̄dicat ut qd. S; ga opiones p̄p̄nque errozi nō sūt extēdēde: ideo absolute dicat sine dīstīctōe qd xpus fm qd

hō e qd r aliqd. Rñdēdū aut ad obiecta p̄mo fm p̄mā opionē. qd xps e duo neutralr s tñ nō e duo masculine. Est. n. un. i. vna p̄ s nō vnū. i. vna nā. et ideo nō eēt incōueniēs ocedē i vno sensu rōnes: qd oīdunt qd xps e duo. Ad ultimā aut rōnē: qd obiebat. qd hñanitas aduenit post eē opletū. qd nō e qd. dō qd nō seqt. qd etiā aduenit post. tñ assūmit i vnitate p̄: quēadmodū posito qd aīa crearet aī corp: r postmodū corp: ei vniret: nō sequēt p̄pter hoc qd corp: nō eēt qd ipi hōis: quāuis osequēt ad eē rōnale opletū ipi aīe. Scdm aut opionē secūdā incōueniēs e: qd xps sit duo. imo e vnū solū: r rñdēt ad obligata. Ad p̄mū cū dī. xps e de r hō: si fiat copulatio rōne suppositoz: falsa ē. Si hō rōne nāz: tūc ē hā. qd nō est ibi nisi vnū suppositū: r tamē diuerse n°. Et ad id quod obiebat. qd e qd fm qd de: r aliud qd fm qd hō. qd duo. nō seqt. qd illud qd fm qd hō nō oīnumerat cū illo quid qd e deus. qd nō sunt qd vni gñis. Ad aliud dō. qd quāuis i xpo sit binari eēntialis: vna tñ unitatū illi binariū degenerat. qd i accidentalē liceat mō ita loq sicut doctores locuti sunt. vñ unitas qd e ex pte humane n°. et ideo ille binari nō numerat sbiecta s nās: quēadmodū numerat accidētū nō numerat sbiecta: s suas formas. Et p h p̄ solo ad aliud: qd forme iste sbales faciūt eēntialr differre naturas: s nō ipm suppositū. qd vna illaz: sicut dīctū ē qd degenerat i accidēs: eo qd est post adueniēs. Et p hoc paret solutio ad aliud.

Acto de actu ^{incarnatio}
 nis quātū ad assūptōem: de cetero dō e de ipso quātū ad unionē. Nā act̄ incarnatōis p̄t duplr oīderari. Aut. n. oīderatur i fieri: r sic dī assumptio. Aut oīderat i factū eē. et sic dī unio. Queris igit de actu unōis. Primo de eē h° unōis. z qd est eā h° unōis. 3° de effectū h° unōis. Itē de eē unōis q̄rit. Primo i qd sit ista unio. z e° sit unitas i hac unōe. 3° an sit maxima inter oēs unitates creatas. Itē cū in oīnis intelligam̄ nām sicut vnitate in dō r re n°: r psonā: r ypostasim. est qd. P̄mo an sit unio i psona. z an abstracta psona posset eē unio i ypostasi. 3° utrū abstracta psona r ypostasi posset eē unio i re n°.

forma substancialis facit substancialiter differre una glia natura in tribus personis facit tres personas. s. patrem et filium et spiritum sctum esse unum christus est deus sicut dicitur in scripturis deus habet esse completum secundum naturam diuinam et secundum qd persona diuina est esse et humanitas adueniens ad deum aliquid in se ipse vel ipse natura unio

christus est unus in una persona sed non in una natura humanitas aduenit post esse completum in christo est unum suppositum et diuersa natura forme substanciales faciunt essentialiter differre naturas sed non ipsum suppositum in christo est binarius essentialis unum in unum. lines binariis degenerat in unum deus ut in incarnatione consideratur vel inferior et sic dicitur unum in unum in unum esse et sic binarius unio

Quantuz ad primuz

articulū obf sic. Nulla vnitas unita siue cōiūcta ē vnitas psonalis. ga cū psona sit p se sonās: et vnitas nō dī cē cōiūcta. S; vnitas filii dei cū vnif carni: nō ē vnitas p se: sed cōiūcta. g nō ē psonalis. Maior etiā p; p magistrū i snūis. vbi querit vtrū xps fm q bō sit psona. et dic q aīa n ē p: quānis sit sba rōnalis. ga n ē p se sonās: s cōiūcta carni. igitur vnio filii dei cū carne n ē vnio i psona.

Itē nihil pōt cē mediū et extremū s; eādē rōnē. S; psona dīna et hūana nā sunt extrema isti vniois. g n sit bec vnio i psona: cū mediū sit illd i qd sit vnio extremoz. Itē nihil terminat ad se ipm. Si g vnita terminat ad illud in qd sit vnio: p; q nullū vnioz ē illud in quo sit vnio. Si g i hac vnioe psona ē vnita. s. ipse fili? dei. g n ē vnio i p.

Ad opp. Si vnio ista n ē i psona. g ē in nā. Aut g i nā creata. aut i nā increata. Si i nā increata: q ē dīna nā. g nā dīna et hūana vnū sunt in illa vnioe. qd ē impossibile. Sif h ē i nā creata sequē idē incōueniens ga dīnerse n tē erūt vna nā. Itē bec vnio n ē i natura. s ē i nā nel p. g est i psona.

Itē dupl? vnūē aliqua. Aliqñ ita q unū ē p dñans alteri. aliqñ n. Qñ pmo modo sit vnio: tūc p dñans trahit alterz ad sui unitatē. Qñ hō 2° mō: tūc vnū n trahit alterū ad sui unitatē. s ex his sit tertiu. S; in hac vnioe nā dīna p dñat hūane. g trahit ipaz ad sui unitatē. S; n pōt trahi i unitatē n ita q sit eadē nā cū illa. g trahit ipsa; i unitatē p. Bec g vnio ē i p: et non i nā creata nec increata. Solo dō. q unū sba; dī duplīter. s. simplr. et f^o qd. Unū simplr dicitur duob^o modis. s. unū p unitatē. et unū p vnioe. Unū p unitatē ē illud unū in quo n est multitudo: qd. s. n ē i multis nec ex multis ut de^o. Unū hō p vnioe ē qd ē i multis vel ex multis. Unū f^o qd ē unū p appōnē: qd n ē simplr unū: s p appōnē alicui^o ad alterz. et h unū dī triplr. ga aliqñ unū vnif alteri p appōnē. ita q neutz ab altero aliqua cōbit denotatōez; nec p pteratē. aliqñ ita unū appōnē alteri: q unū trahit ab altero p pteratē aliqua: s n denotatōez. Aliqñ hō ita q unū trahit ab altero denotatōez; s n p pteratē. Sbi grā. lapis appōnē lapidi i acruo: et sit unū ex ipsis p aggregatōez; et tñ un^o lapis ab altero denotatōez; n trahit nec p pteratē.

*nula vnitas unita siue cognita
est vnitas personalis*

2° modo vnif per appositōe pōmū vel aromaticū manū. pōmū. n. appositū manū afficit manū odore: ita q man^o ab eo trahit aliquā p pteratē s n denotatōez. 3° mō vnif vnif p appositōem illi q vnif et ea: ga ille recipit denotatōem a vnif. et vnif vnif. s nō recipit p pteratē aliqua a vnif nec trahit ex h aliqua p pteratē fm quā afficit. Unū aut simplr: qd ē unū vnioe dicitur multiplr. Unō mō qñ aliqua duo vnif seruata nā utriusq; et sine mutatiōe utriusq; n^o. Alio mō qñ n seruata utraq; nā. et h pōt cē duplr. ga aut mutat nā i utroq; aut i altero. In altero mutat nā: sicut qñ unū ē p dñans i alterū. ga trahit ipm i suā unitatē vel nām. sicut p; i vnioe vini multi cū parū de aqua i utroq; mutat. sicut i vnioe aque et mellis: qñ ex illis cōponit tertiu. Itē vnio q ē utraq; nā seruata ē duplex. ga aut ex illis sit tertiu. aut n s sit unū de altero.

Pmo mō ē vnio aīe et corporis i unū boīez; cōpositū ex illis. Nō. n. mutat nā aīe neq; corporis. 2° mō ē vnio sic dicitur q sarculus piri vnif arbori cui inserit sicut pomo ul alii seruaf. n. nā. s. utriusq; s. piri et pomi: nec nūq; fiet piz pomū: nec ex illis efficit tertiu. s. arbor aliqua que nec sit piz nec pomū. s unū sit de altero siue ē de altero sic piri de pomo. ga in insertiōe dñans ēbit alterā ad sui unitatē ita q ē de illo. s n ē illd. In vnioe igit i qua mutat alterz ē vnio i eo qd trahit alterz ad suā nām. In vnioe i qua utrūq; mutat ē vnio i tertio. s. tertia natura. qd. s. tertiu ex illis efficit siue cōfici. S; i vnioe in qua est unū de altero sicut i vnioe p insertiōe ē vnio i una ypostasi. Ita q una ē ypostasis duaz nāz. unū piri et pomi i eodē stipite inserto: postq; vnif p insertiōe ē eadē ypostasis. s. eadē arbor que hēt duas nās oīo differētes. et ē ibi unū ypostasi nā

Scom hūc modū dō sicut possum^o dicē. Nā n sum^o digni corrigiā calciamēti solūē. h ē sacramtū vniois exponē. q vnio humanitatis ad deitatē ē illa i q unū sit vel ē de altero. et n i q unū sit alterz. nec i q unū. s. tertiu sit ex illis. Un dicit brūs Jacob^o Jad. i. In māfuetudie suscipite istū xbu. i. filiū dei hūane n unitū. et ita cū dīna p sit p dñans i hac vnioe trahit hūanā naturā ad unitatē sue ypostasis. Un hūanitas n ē pars dīne p. s ē dīlla. ga ē una ypostasis utri^oq;. seruaf aut itegritas utriusq; n^o. et ob hoc

dic Jac. suscipite xbu in fitu. Et sic p3 q unio ista e i una ypostasi vna vel p3. Ad pma rone i xruu od. q p se vno modo excludit ens cu alio. Alio mo depedes ab alio. ita q p se e ide qd n cu alio vl n depedes ab alio

Qu g dr q p3 e ens p se: vez e. i. n depedes ab alio. s n excludit q n sit ens cu alio. Un p3 e ens p se. i. n depedes ab alio. potest tñ esse cu alio fm q sba dr ens p se. l3 sit alii oiuta: ga n depedet ab eo. Un pomu unitu piro e ens p se: ga ab eo n depedet. Et silr fili lins dei e ens p se i hac unioe. ga n depedet ab huana na sua ypostasis uel p3. Sed o Nulla vnitas vnita e vnitas psonal. Ad B od. q aligd vnif alit ita q trahit ad vnitate ei: 7 picipat ea. vel ita q ipm dat sua vnitate alteri. et trahit ipm ad sua vnitate sicut qn pomu onaf i insertioe ei cu piro: trahit p3 ad vnitate sue ypostasis. p3 aut ita vnif ei: q ipm picipat 7 ad ea o trahit. vnitas g illi qd ita vnif q trahit ad vnitate alteri n e psonalis. s vnitas ei quod sic vnif q aliez trahit. Hoc mo vnif fili dei huane n. ga ebit ipm ad vnitate sue ypostasis. et n e3. et ideo ei vnitas e psonalis.

Ad secuda rone. q obf q nihil e mediu3 7 extremu s eade rone: od. q cu dr bec arbor vnif surculo: possum considerare hac arboru vt e res n. vel vt e indidu. ga refert considerare sic 7 sic. sic patebit inferi. Et put e res n sic e extremu vniõis. pat aut e indidu sic e mediu istu vniõis. ga sic e illd i quo sit vnio. ga bec res. s. arbor vnif surclo indiuiduitate vel ypostasi. Silr fili dei fm intelligerie rone vt e res n. sic e extremum istu vniõis. pat aut e p3 sic e mediu istius vniõis. ga xbu vnif humane n in p3. et sic differeter e mediu 7 extremu. Ad tertia rone qua obf q nihil terminat ad se od. q neq e s eade rone. s: sicut circulo inchoat linea 7 etia illa terminat. unde idem ad se terminat. s differt fm rone. Silr od q p3 q e fili dei pat e res n: sic e extremu vnionis prout aut e p3: sic e mediu: et terminat vnio ne. et sic terminat ad se. differt tñ fm rones

S; tuc qris alteri sic. Persona illa quam tu dicis ee mediu vniõis: vnif. In quo ergo vnif. cu sit vnio i aliquo simul de illo: i quo vnif. erit qd i quo vnif. et sic erit abire i istu nitu. Ad B od. q alr vnif extremu extreme. et mediu extremis. Nam extrema iuce se i plis n vnif. s p mediu. Mediu autem se

ipso vnif extremis. Et ppter B no e qre de vnioe mediu: i quo sit: cu se ipso vnif: non p aliqd mediu. Silr e od de p3. Et sic p3 solo.

Secundo queritur

utru abstracta p3 sine rone p3 possit vnio illa fieri sine intelligi i ypostasi. et ostēdit q sic. qm ois p3 e ypostasis: et n e3. qm ypostasis e coe 7 ad psona 7 ad indidu n irronalis Persona aut solu e circa ididu rei ronali. Un quodl; indidu e ypostasis: et silr quel; p3. s n quodl; indidu e p3. g circūscripta rone p3 sine abstracta p3: adhuc poterit remane ypostasis unibil. et poterit intelligi vnio ista: sic pot intelligi ypostasis abstracta rone p3. Itē i sba noiali intellr ypostasis ut actu distincta ppietate signata. In sba aut pronoiali intellr ypostasis: n ut actu distincta ppietate signata. s ut distingubilis. Un vice do so. dico sbam singularē actu distinctā p pperatē signatā. Cu vero dico iste: significo sbam singularē nō distinctā actu aliqua ppietate signata. s dico mera sbam 7 distingubile. s; ypostasis 7 p3 differūt: sic distingubile 7 distinctū. ga p3 dic distinctū. ypostasis ho distingubile. ypostasis g dicit sbam ut pronoiale. psona aut dic sbam ut noiale. s; abstracta sba noiali adhuc remanet 7 intelligit sbā pnoiale: ga abstracta ppietate distincte sbam singularē actu: adhuc remanet sbstantia ut distingubilis. Ergo abstracta persona adhuc remanet et intelligitur ypostasis 7 unibilis. Ergo potest predicta vnio intelligi fieri in ypostasi abstracta p3. Ad oppositū sic. In ppetuis n differt ee 7 posse. ga e ibi potētia pfecta 7 semp e actu. s; ypostasis dic distingubile: et ita potētia. Persona aut dic distinctū actu: et ita actu. g i ppetuis n differt p3 7 ypostasis. g abstracta p3 i deo p itelleū: nullo modo poterit itelligi ypostasis. Abstracta g vnioe in p3: nullo mo poterit itelligi vnio i ypostasi. Itē i vnif n e potētia possibilis itelligi sine actu. ga in deo nulla e impediō potētie. Potētia ho p actu pfici. Qui g aufert actu: aufert 7 potētia. s; ibi e distingui actu ppietate signata. et h ptnet ad psona. Et silr posse distingui et h ad ypostasi. g q aufert psonam 7 abstractit: aufert ypostasi. g abstracta psona n pot itelligi i deo vnio i ypostasi. Solo. dicit qdā q fm itelligerie rone abstractio p3 pot itelligi i deo vnob modis. Aut quia

*persona. Licet definitio ypostasis delecta
distingubile ypostasis licet
substantia ut pronoiale personam
autem dicit substantiam ut nominalem
in ypostasi non desunt esset et psona
q est ibi potētia pfecta et semp e actu
indivisiōis non e potētia possibilis intelligi
sicut q dicitur nulli op imperiosio vnio
potest p actu pfectatur vnio licet
substantia ut pronoiale personam*

*vnio personae est ypostasis sed non est contra
in ypostasi est vnio al personam et ad indiuidu
non irronalis sub personae et sub vnioe
indivisiōis rei ronalis qual libet indiuidu
et ypostasis et similiter qualibet personae sub vnio
qualibet indiuidu et personae substantia nominalem
si intelligitur ypostasis ut dicitur definitio ypostasis
ad substantiam pronoiale intelligitur ypostasis non
non distingubile personae et vnioe sub distingubilibus
ypostasis et personae substantia ut pronoiale personam*

totali psonalitas a deo intelligit abstrahi.
 aut ab una psona solu. s. ab hac psona pater
 Uel ab aliqua alia. s. abstrahedo psona i do
 Docz mo adhuc reman; r itellr ypostasis
 i do. Et sic pot adhuc itelligi unio i yposta
 si. s; abstrahedo psona p mo: nullo mo pot
 itelligi unio i ypostasi dina. ga p' penit' ab
 strach n pot itelligi ee actu ypostasis. r b e
 ga abstracta psona abstrahit ypostasis actu
 nec pot itelligi: nec remanet actu. sicut nec
 psonalis sba abstracta notali: s solu pote
 tia. s; q aufert sba; actu entem: aufert uni
 one. ga nuq itelligit unio ad re solu ente;
 i potetia s actu. Qui q aufert simplr psona
 i deo aufert omne respectu ypostasis ad uni
 one. Ad pma q rone qua obr q abstracta
 psona adhuc itelligit ypostasis. od. q ab
 strach p' simplr n itelligit ypostasis ut sba
 ens actu. et ita n itelligit ut vnibilis ab
 strach p'. Ad secunda rone silr od est q
 redit i ide cu p'. Uel pot alr dici. q sicut
 sup i pmo li. determinatu e: abstractis p' pue
 ratib' psonalib': adhuc e itelligit ypostasis i
 vnio: r distinctas suo mo. l; n p' p'ietatib'
 psonalib'. Un cu otingat itelligere illas
 r suo mo distinctas: e itelligit eas ut vni
 biles. Ad illud q qd obr q i p' p'etuis non
 differt ee r posse ee. od. q b nihil facit ad p
 positu. ga l; i vnio n sit aliqua ypostasis vi
 stinguibilis tm: s actu distincta. ga idem est
 ibi ypostasis r p'. pot tm itelligi ypostasis
 sine distinguibilis respectu p' p'ietatis psona
 lis. i. n distincta p' p'ietate psonali. s; bi gratia
 pot itelligi i vnio vn' ee ab uno: vl unus
 a duob' n itelligedo p gnatioes: vel p spi
 ratoes. et ita pot itelligi ypostasis absq p
 sonali p' p'ietate. Ad aliud od. q intelli
 gedo i vnio distingubile sine ypostasim: n
 itelligedo impfctoe; potetie respectu alic'
 actu pficti. ga ibi idem e ypostasis r psona
 potetia r ad'. nec sic itelligedo ponit aliq
 impfctio i ipsis ypostasib'. Un sic itelliged
 do vel sic no distinguit sine vidit ex parte
 vnio psonaz: s ex parte itelliged. Adod'
 itelligedi differens ponit. pot igit itelligi
 ypostasis vnibilis. n tm vnibilis in vnitate
 psonali sine i vnitate ypostasios.

Tertio queritur vtruz
 abstracta ypostasi r psona a dina na: possit adhuc
 itelligi unio dine n' ad huanam nam i re n'
 et ondis q sic. ga pot ee q n itelliga forte

nec istu. i. nec psona nec ypostasim. tm adhuc
 possu itelligit hntē huanā nā; q silr i oīna
 nā posito q n itelligā psonā nec ypostasim:
 possum tm itelligit adhuc hntē dinā nām
 s; dina nā put ē i hntē: sic appellat res n'.
 q adhuc itelligo re n'. q abstracta psona r
 ypostasi: adhuc possum itelligit vnionem
 istā i re n'. Ad oppositū sic. In hoīe est nā
 r res n'. Nā ē hūanitas: que dicit quo homo
 ē. Res n' duplex ē. s. res n' vltis. et res n'
 singularis. Res n' vltis ē hō. ga dicit hūani
 tatē i hntē eā vlr. Res n' singularis est iste
 homo. ga dicit nām hāc i hntē singulari. Nā
 aut i hntē appellat res n'. Nā hō dicit quo ē
 Res n' vltis dicit qd ē. res n' singularis dicit qd
 ē. Res n' vltis nuq poterit ee ens i actu sine
 re n' singularis. q n pot itelligi actu sine il
 la. ga vltē i sui diffinitōe cernit ee singula
 ris. Est. n. vltē dicibile de plurib'. Itē hō
 q ē res n' vltis dicit hūanitatē coīter.
 s; iste hō q ē res n' singularis dicit hūani
 tatē mo singulari. et ita dicit re n' put est
 sbicibilis p' p'etari. s; hec ē rō ypostasis. q n
 pot itelligi res n' singularis: qu itelligat
 ypostasis: nec res n' vltis qu itelligat ee res
 n' singularis. et dicit fm actu. Unio igit re
 n' vltis r particularis sine ypostasi nullo mo
 pot itelligi. Abstracta q psona r ypostasi:
 n pot hec vnio ee i re n' ullo mo. Solutō
 od q qdā dnt q i hoīe ē ponē quo ē r qd ē
 r qd ē. Quo ē dicit ipsam nām. Quid ē dicit
 ipsam nām put ē in hntē coīter. Quis ē dicit
 p' p'az put ē i hntē singulari. Et ita unū dicit
 re n' singularis. alēz vnūuersalis. Sed res
 nature singularis ē duplex. ga aut i potetia
 ad significatōe; r ad p' p'etate distinguetes.
 et sic appellat ypostasis. Aut ē actu signata
 p' p'etate distincta. et sic appellat p' r indini
 duū. s; differt ga p' solu attēdit i creatu
 ra rōnali. Indidū hō coīter attēdit i rōnali
 r irrōnali. Silr i deo ē nā. s. deitas. et est
 ibi ut res n' vnūuersalis r singularis s; rōnē
 itelligētē r loquēdi. ga fm re qd i deo
 ē unū ē. nec sunt iste intentiōes. s. vnūersale
 r singulare i deo. sic alias pbatū ē. tm cū di
 co de: dico ut re n' vnūuersalis. ga dico dei
 tatē ut i hntē coīter: n appropādo ad hanc
 psonā nel ad aliā. Cū hō dico iste q ē de: de
 mōstrata aliqua psonaz: dico ut re n' singu
 laris. Cū hō dico p' nel sūi nel spūs. s. dico
 psonā. s; si hūana nā uniat alicui: non fiet
 unio i nā solu. cū deitas i deo sit q nā coīs

Abstrahedo psona p mo: nullo mo pot itelligi unio i ypostasi dina. ga p' penit' abstrach n pot itelligi ee actu ypostasis. r b e ga abstracta psona abstrahit ypostasis actu nec pot itelligi: nec remanet actu. sicut nec psonalis sba abstracta notali: s solu potetia. s; q aufert sba; actu entem: aufert unione. ga nuq itelligit unio ad re solu ente; i potetia s actu. Qui q aufert simplr psona i deo aufert omne respectu ypostasis ad unione. Ad pma q rone qua obr q abstracta psona adhuc itelligit ypostasis. od. q abstrach p' simplr n itelligit ypostasis ut sba ens actu. et ita n itelligit ut vnibilis abstrach p'. Ad secunda rone silr od est q redit i ide cu p'. Uel pot alr dici. q sicut sup i pmo li. determinatu e: abstractis p' p'ueratib' psonalib': adhuc e itelligit ypostasis i vnio: r distinctas suo mo. l; n p' p'ietatib' psonalib'. Un cu otingat itelligere illas r suo mo distinctas: e itelligit eas ut vnibiles. Ad illud q qd obr q i p' p'etuis non differt ee r posse ee. od. q b nihil facit ad ppositu. ga l; i vnio n sit aliqua ypostasis vistinguibilis tm: s actu distincta. ga idem est ibi ypostasis r p'. pot tm itelligi ypostasis sine distinguibilis respectu p' p'ietatis psonalis. i. n distincta p' p'ietate psonali. s; bi gratia pot itelligi i vnio vn' ee ab uno: vl unus a duob' n itelligedo p gnatioes: vel p spiratoes. et ita pot itelligi ypostasis absq psonali p' p'ietate. Ad aliud od. q itelligedo i vnio distingubile sine ypostasim: n itelligedo impfctoe; potetie respectu alic' actu pficti. ga ibi idem e ypostasis r psona potetia r ad'. nec sic itelligedo ponit aliq impfctio i ipsis ypostasib'. Un sic itelligedo vel sic no distinguit sine vidit ex parte vnio psonaz: s ex parte itelliged. Adod' itelligedi differens ponit. pot igit itelligi ypostasis vnibilis. n tm vnibilis in vnitate psonali sine i vnitate ypostasios.

nature. Pari rone i ren' vltis. g' i re nature
vt singularis. S; res n' vt singularis i deo
e iste q est de'. Persona aut e pr: ga dic eaz
vt signata actu. Sic aut se bz p' ad yposta-
sim: ita ipostasis ad re n' singularis. ga p ad
ditoe; alic' respel'. g' si abstracta p' simplr
nulla pot itelligi i ypostasi unio. silr abstra-
cta ypostasi nulla poterit itelligi i ren' unio

Ad rone otraria dō q abstracta psona r
ypostasi adhuc intellr res n'. s; n' pot itelligi
vt vnibil. Alr vt nobis dō. q res nature
pōt itelligi vnibilis passine: imo iux modū
ceptōis intellex' nri facili' itellr res n' r
ypostasis vnibilis: q' p'. ga vt sic itelligūf
Intelligunt vt i maiori distātia ab vltima
distiñtōe: que e ex psonali ppietate. Un' r i
maiori aptitudine ad vnionē. n' tñ ad unio
nem i vnitate psonē s; ypostaseos vel hñtis
nām. nec e alia rō pposita cogēs ad otrariū
cogūt tñ ad oñdēdū q res n' nec ypostasis
inquātū h' pot itelligi vnibilis i vnitate
psonē. psona vnibilis actiue pot itelligi cū
i nullo pūdicat vñe prāti ex h' itellecta
vel cōsideratōe. nec itelligit diminuta dīna
ptās: sine cōsideret vt hñtis nām dīnā: sine
vt ypostasis sine ut p'. Sine igit vnibil itelli
gat potēs vniri sine potēs vnire: res hñs dī
nā nā; vnibil pot itelligi. silr ypostasis dīna

Quarto queritur de

cā h' vniois e' sit vtz. s. grā sit cā h' uniois
pōt ad h' vari rñio fm Jo. dam. q dñi
tas vnif corpōi mediāte itellecta vel aīa.
et aīa mediāte grā. et ita cū aīa sit suscepti
ua grē: inde e q grā e vinculū istī' vnionis
cū corp' p aīam: que e susceptiua grē: uniaf
dñitati. S; otra hāc rōnē obr sic. Inter
imaginē r illō cui e imago: si aliqd addit:
qd sit alteri' gnīs: plus facit dissilitudinē q
silitudinē. ga imago e expōsa silitudo ei':
cui' e imago. S; aīa e imago dñitat. g' si ali
qd alteri' gnīs veniret mediū inter aīam r
dñitatem: iducer; dissilitudinē inter ea
Sra hō e alteri' gnīs q' dī imago que e aīa
g' mediāte tpsa n' fit unio aīe xpi cū dñita
te. q grā r imago dei: que e aīa sint alteri'
gnīs p; ga aīa e i gñe nāli: r grā i gñe gra
tuito. Cōf. Impossibile e creaturā p nām
creature sblimari sup creaturā sine sup sta
tū creature. S; unio hūanitat ad dñitatē
e sblimatio creature sup creaturā: sine sup
statū creature: q n' pot maior cogitari. g' nō

*personae est potestatis in hinc
et signata acta dñitatis vnif
corpōi vnibilis vnibilis vnibilis
et acta mediāte vnibilis vnibilis
gnōtis vnibilis vnibilis vnibilis
corpōi p aīam que e susceptiua
grā vnibilis dñitatis vnibilis
vnibilis vnibilis vnibilis vnibilis
vnibilis vnibilis vnibilis vnibilis*

pōt aliq mō p nā; hūane creature q uniaf
ad dñitatē. Dec g unio n' e p nām. g' e per
aliqō additū ipsi n'. qd eleuet ipsa; sup oē;
nām. S; illud additū e donū gratis datū;
n'. g' e grā. et cū p illud fiat unio. erit igitur
grā i xpo cā vnionis. Solo dō. et ccedēn
q i xpo sit grā uniois ad uniedū hūanitatē
cū dñitate. et h' e ga n' e possibile creature
hūane: q ipsa p donū cōditōis n' eleuet et
dispoaf ad dñā vnionē. et iō necia e ei grā
que eleuet ad hoc r disponet ipsam quam
nos appellam' grām uniois. Ad rōnem
otraria qua obr q si aliqd alteri' gnīs addi
tur inter imaginē r illud cui' est imago zc.
dō q e imago dei i potētia r i actu. imago
dei i potētia e ipsa aīa p nām. imago hō dī
i actu e ipsa aīa p grām: r si alr q' p grām:
ga ipsa grā e silitudo dei in actu. et illud
qd trahit imaginē de potētia in actu e grā:
que facit d' silitudo potētia actu simile. et ideo
venit iter imaginē r illō e' e ut actu affilet
et itez illa ppositio inter imaginē r illō e' e
imago: si aliqd addit qd sit alteri' gnīs poti'
fac' dissilitudinē q silitudinē. falsa e ubi illō
qd addit e pfectio alterius. grā hō e pfectio
imaginis trahēs ipsa; de potētia i actum. et
ideo ponit r facit silitudinē ei' ad illud
cui' e. de hoc pleni' habebis infra.

Quinto queritur

si sit unitas in hac vnione. utrū sit nālis. Ad
qd sic Arif. in meth. sua distinguit unū in
unū p se. et unū p accēs. Unū p accēs est
sicut accēs r sōm: vel duo accidētia i uno
sō. Unū hō p se e. io. modis. ga aliqua sunt
unū cōtinuatōe. sicut quoz e termin' un'. et
e unū forma sine spē. ga sō h' cōphēdit unū;
spē ut fortes r plato. 3' mō e unū genē ut
hō r bos. 4' mō unū diffinitōe ut diffinitio
r diffinitū. et silr spēs gnīs. 5' mō e unū in
dñitabilitate: qd nullo mō h; multitudinē.
sic panz. 6' mō e unū numero ut singulare.
7' mō e unū vniversalitate. 8' unū totali
tate. et h' e unū pfectōe: ga totū r pfectū idē
r sic circū e magis un' aliis figuris. ga p
fectior e. 9' dñ unū pportōe ut sicut se habz
nauta ad nauē. ita magister ad scholas. nū
sūt unū i pportōe i regēdo. io' e unū mā.
xps autē de' r hō nullo isto; modoz e unū
ga nec pportōe nec totalitate. ga xps n' est
unū sic circū: nec unū vilitate. ga vniversa
le e gen' vel spēs. et h' n' e ponē i xpo quātū

*in scripto sit vnitas vnionis ab vnitate hūanitatē
vnibilis vnibilis vnibilis vnibilis
gnōtis vnibilis vnibilis vnibilis
vnibilis vnibilis vnibilis vnibilis
vnibilis vnibilis vnibilis vnibilis
vnibilis vnibilis vnibilis vnibilis
vnibilis vnibilis vnibilis vnibilis*

ad illā uniōem. nec unum ī gñe. nec unum
 specie. nec unum numero. ga illud unū semp
 ē alicui⁹ spēi. xps autē n̄ op̄bēdit s̄b spē aliq̄
 s̄ istā uniōne. nec unū indissibilitate ut p̄
 dicitur. ga in xpo intelligit̄ dñs et dñia n̄rū:
 nec unū forma. nec unū diffinitōe. Unio ḡ
 illa ad aliquā unitatē nō reducitur. Item
 Algazel in sua metha. distinguit unū ī unū
 simplr. et ī unū fm qd. Unū simplr est trib⁹
 modis. Quoddā ī quo nō ē multitudo actu
 nec potētia. sicut panis et unitas et de⁹. Ali
 ud ē ī quo ē multitudo potētia s̄ n̄ actu. sic
 otinuū ut linea: q̄ unū ē ī actu. multa tñ ī po
 tētia p̄ dñsionē. 3⁹ mō ē unū ī quo ē multi
 tudo potētia et effectū. illa tñ multa unūf:
 ut lect⁹ et mēbz. ga in manu plura sunt po
 tētia et actu: ut caro et ossa et nerui. Unū
 tō s̄ qd ē. s. modis. s. unū gñe. unū spē. unū
 accidete. ut nix et camphora. unū sbo. unū
 p̄portōe. s̄ ī predicta uniōe n̄ ē unū gñe vel
 spē. mel p̄portōe. mel numero. nec unū sbo: ga
 de⁹ nulli ē s̄biect⁹. Itē n̄ est ibi unū simplr
 p̄mo mō nec 2⁹ mō: sicut linea: ga hec unitas
 solū ē ī reb⁹ que sunt unū n̄ p̄ otinuatōem
 s̄līf nec unū 3⁹ mō: sic lect⁹. ga tale unū ē p̄
 otitudoes et op̄ositōes et diuersis p̄tib⁹. S;
 B mō n̄ d̄r xps unū: ga nature in xpo n̄ sūt
 p̄tes op̄onētes ip̄m. vñ diuersitas n̄ ē ibi ali
 qua partis: cū pars de sui nā incōplectōem
 et possibilitatē dicat. q̄ nullo mō est ibi aliq̄
 nāliū unitatū: nec otis alicui⁹. Solo dō
 ē ad istā q̄nē q̄ unitas illa ad quā trahit
 hec uniō: nō ē nature s̄ grē. p̄s aut loquit̄
 de unitatib⁹ nature. et p̄pter h̄ ista n̄ otinet̄
 ī dñsionē sua. tñ aliquo mō est reducibilis ad
 aliq̄s illaz. et quo ad p̄mā dñsionēz redu
 cēda ē ad unū totalitatē: s̄ n̄ totalitate par
 tiū sicut man⁹: s̄ totalitate p̄fectōis. ga illud
 unū qd ē xps. in quo ē predicta unio p̄fectis
 simū ē. unde semp̄ salua catholica cōfessione
 pōt dīci q̄ ī xpo ē unitas totalitate numero
 et indissibilitate p̄ aliquā similitudinē. quia in
 quātū de⁹ d̄r unū indissibilitate. in quātū d̄r
 un⁹ hō d̄r unū numero. Cū tō d̄r un⁹. i. una
 p̄sona ī duab⁹ naturis intellr unitas totali
 tate. et sic illa unitas reducibil ē ad unitatē
 s̄ totalitatē p̄fectōis. Ad id quo 2⁹ obr̄
 de unitatib⁹ s̄ p̄m dō. q̄ xps ē unū simplr
 S; unū simplr d̄r duob⁹ modis. s. unū uniōe
 et unū unitate. Unū unitate d̄r duplr. Qd
 dā ē in quo n̄ ē multitudo actu nec potētia
 ut de⁹. Et ē unū ī quo ē multitudo potētia

s̄ non actu ut linea. Unū uniōe ē ī quo sunt
 multa potētia et actu. ut lect⁹. ad hāc unita
 tē reducibil ē unitas qua xps ē unū. n̄ quia
 xps sit op̄osit⁹ ex plib⁹ naturis tāq̄ ex p̄tib⁹
 s̄ ga sunt ī co p̄les n̄ actu et potētia unitate
 .s. dñtas. aīa. et corp⁹. talis aut unitas uniōis
 est in p̄sona.

Sexto queritur utrū illd
 unū ad
 qd terminat ista unio sit maxime unū inter
 alias unitates creatas. Ad qd sic. B. ī quito
 de cōsideratione ad Eugeniū. Inter oīa que
 recte dñt unū arcē tenet unitas trinitatis:
 qua tres p̄sone sunt una s̄ba. 2⁹ p̄cellit illa
 unitas: qua tres nature sunt una p̄. S; hec
 ē unitas q̄ xps ē unū. ḡ p̄ unitatē trinitatis
 que increata ē: maxima est unitas xpi inter
 oēs unitates creatas. Itē quecūq̄ unūf
 in aliquo: quātō illd ē simplici⁹: tanto ex ill
 ē magis unū. Si ḡ ī xpo unio dñe n̄ ad hu
 manā ē ī p̄sona simplicissima. ḡ hec unio ter
 minat ad maxime unū. Itē ostēdit q̄ sit
 maior q̄ unitas aīe et corporis ī p̄sona hoīs
 Maior ē unitas: q̄ n̄ ē sepabilis ul dissolubi
 lis q̄ illa q̄ ē h̄. S; unio dñe n̄ et humane
 ī p̄sona xpi n̄ ē aliquo mō sepabilis vel disso
 lubilis. Unio tō aīe et corporis ī p̄sona hoīs
 est sepabilis. ḡ ad maiorē unitatē terminat
 illa q̄ ista. Minor p̄. in uniōe dñe nature
 ad humanā in p̄sona: p̄sona vincit et ligat
 illas nās. S; p̄sona ē unitas indissolubilis. ḡ
 ligat illas nās indissolublr. ḡ n̄ ē aliquo mō
 sepabilis hec unitas. ḡ ē maxima inter crea
 tas. Itē ē nā et res n̄. p̄fectissima tō unī
 tas ē aliquoz: q̄ sūt una nā: sic plū p̄sonaz
 in trinitate. Si ḡ hec ē p̄fectissima unitas: q̄
 est in dñe nā. ḡ post illa p̄fectissima ē inter
 alias unitates creatas unitas q̄ ē in re dñe
 n̄. hec aut ē unitas xpi. ḡ ip̄a ē maxima iter
 omnes unitates creatas. Ad oppositū sic
 Magis ē unū qd ē unū ī nā et p̄ qd ē unū
 ī p̄ tñ. S; unio aīe et corporis ī hoīe termi
 nat ad unū ī nā et p̄. ga ex uniōe hoz resul
 tat ī hoīe nā una et p̄ una. In xpo aut ter
 minat unio dñtatis et humanitatis ad unū ī
 p̄ solū. ḡ illd unū ad qd terminat hec unio
 iter unitates creatas n̄ ē maxie unū. Itē
 mīma est unitas q̄ est fm mīmū esse. S; uni
 tas q̄ est fm relatōez est mīmū esse. ḡ unitas
 fm relatōem est mīma. S; unitas qua xps
 est unū: est unitas fm relatōem. ḡ est mīma
 iter unitates creatas. Q̄ autem unitas fm

*unum simpliciter quodam est in quo
 non est melius ut unum potest in
 ut hanc naturam esse nō sūt
 partes componentes
 dicit qd indivisibilis in deo non
 est melius ut unum potest in*

*inter oīa q̄ recte hāntur unum ar
 taret unitas trinitatis que tres p̄sone
 sūt una substātia sicut p̄fectō illa
 unitas qua tres nature sūt una p̄sona
 unitas trinitatis est unitas unitas crisi
 est trinitatis huius dñtas nature et
 hanc in p̄sona crisi non est aliquo
 modo separabilis vel dissolubilis
 p̄sona est unitas unitas trinitatis*

relatōem sit f^o mīmū eē: p; qā inter oīa p̄dī
 canīta relatio mīme h; deesse. Alia. n. ponūt
 aliqd ī sbo: quo dempto uel addito sit mu-
 tatio ī sbo. Lōgū. n. ponit aliqd ī sbo f; quā
 titatē. albū f^o qualitātē. logē fm adōnē. hō
 fm s̄bam. Si dicat de aliquo q̄ sit hō r sic d
 aliis. bis. n. remotis uel additis sit mutatio
 ī sbo. S; predicādo relatōes de aliquo n̄ po-
 nit aliqd in ip̄o: quo dempto uel addito fiat
 mutatio in illo. ut si dicat aliqs p̄m^o. hoc n̄
 ponit aliquā mutationē ī ip̄o: quā ueniat
 alter añ ip̄; iam n̄ ē p̄m^o: nec p̄ h̄ ē mutatio
 alie^o n̄ facta ī sbo. et sic relatio n̄bīl addit
 ad eē: qd̄ additū sit nā aliqua. et p̄pter hoc
 mīme h; deesse. et ideo unio terminata ad
 ip̄m ē mīma. Q̄ aut̄ unio ī xp̄o terminat̄ ad
 unitatē fm relatōem p; qā ī trinitate n̄ est
 nisi eē sbe r eē relatiōis. Esse sbe ptinet ad
 eēntiā. Esse relatiōis ptinet ad p̄sonā. qā eē
 p̄sone ē eē relatiōis. f̄ hec unio terminat̄ ad
 unitatē p̄sone filiū dī. et cū dico filiū n̄ dico
 qd̄ f̄ aliqd. q̄ unitas xp̄i ē fm eē relationis.
 Itē magis ē unū qd̄ ē ex p̄ticipantib; q̄
 qd̄ ē ex plurib;. S; ī xp̄o sunt tres unitates
 entes actū. s. unitas diuine n̄. unitas aīe. r
 unitas corporis. et sunt etiā sbales. In hōie
 autem nō inueniūt̄ nisi due. s. unitas aīe. et
 unitas corporis. q̄ min^o ē unū xp̄s q̄ homo
 Itē Algazel diuidit unū ī unū simplr r ī
 unū fm qd̄. Unū simplr triplr. Quoddā in
 quo n̄ ē multitudo actu nec potētia. Qd̄dā
 ī quo ē multitudo actu r potētia. Unū p^o
 mō magis ē unū q̄ unū 2° mō. Et unum 2°
 mō magis ē unū q̄ unū tertio mō. Cū q̄ xp̄s
 sit unū tertio mō. linea hō 2° mō. q̄ magis ē
 unū linea q̄ xp̄s. Itē unū homogeneū ma-
 gis ē unū q̄ unū eterogeneū. qā unū qd̄ ē
 unū n̄ ī toto r ī p̄tib; magis ē unū: q̄ qd̄ ē
 diuersarū nā 2. ut elemētū magis ē unū: q̄
 elemētātū. q̄ cū xp̄s sit unū eterogeneū. qā
 est diuersarum. aer hō uel aliqd elemētū sit
 unū hōgeneū et unū n̄. q̄ ē magis unū q̄
 xp̄s. Itē q̄ magis distāt ī unōe min^o sunt
 unū. S; magis distāt ī unōe dīna nā r hu-
 mana: q̄ corp^o r aīa ī unōe hōis. q̄ minus
 ē unū: qd̄ ē ex dīna r humana nā: q̄ homo
 q̄ ē ex corpore r aīa. q̄ unitas xp̄i n̄ ē maxīa
 iter unitates creatas. Solo. p̄nōnda ē q̄
 dā diuisio unitatis: quā ponit. B. ī li. de cō-
 sideratōe ad Engeniū distinguit unitatē f^o
 .9. modos. p^o ī corpe. 2° ī hōie. 3° ī deo. Uni-
 tatē ī corpe assignat duplicē. p^o est unitas

collektina: sic cū multi lapides unū in uno
 aceruo. 2° ē unitas cōformatiua: sic cū multa
 mēbra unū ī uno corpe ad cōformādū ip̄m
 p̄ma istaz unitatū fac̄ unū fm qd̄. f. unū
 aggregatiōe. 2° fac̄ unū simplr: sic dicimus
 multa mēbra eē unū corpe. Unitatē hō ī
 hōie assignat triplicez. p^o ē unitas in iure.
 2° ē unitas ī nā. 3° ē unitas uolūtate. Uni-
 tas iuris ē unitas coniugata: quā sit ut duo iā
 n̄ sint duo: s̄ una caro. ut nīr r uxor sūt una
 caro. B. n. 3. Et h̄ ē unū iure: qā unū h; p̄tātē
 corporis alteri. i. Cor. 7. Et p̄t̄ uterq; ī aliam
 ut ī se. neutrū hō p̄p̄iā corporis h; p̄tātē.
 Unitatē aut̄ ī nā assignat duplicē. f. quātū
 ad eē. et quātū ad bñ eē. Unitas. quātū ad
 eē est unitas natīua: quā unitate aīa r caro
 efficiū uel nasciū unū hō. Unitas quātū ad
 bñ eē ē unitas p̄catiua: quā homo uirtutis
 n̄ īstabil: n̄ dīssilis: f̄ un^o s̄bimet semp nitē
 iueniri. uult dicē q̄ ql; hō p̄ nām uult semp
 unā hēre stātē: qā semp uellet eē ī nā sana:
 nūq̄ ifirm^o. Unitatē ī uolūtate assignat
 duplicē. qā qd̄ā ē quātū ad p̄ximū. queda;
 quātū ad deū. Quātū ad p̄ximū hec ē cōfen-
 tanea. cū. f. p̄ caritatē multoz hōiū est cor
 unū r anima una. Actū. 4. Unitas uolūtate
 quātū ad deū est unitas uolūtaria. cū. s. anima
 uolūtaria oīb; adherēs deo un^o sp̄s ē. i. Cor. 6.
 Unitatē ī deo assignat duplicē. s. unitas ī nā
 r unitas ī p^o. Unitas ī p^o ē unitas dignitua
 q̄ hūana nā r diuina ī una p^o ē. f. q̄ unitate
 lim^o n̄ assumpt^o est a hōe ī unā p̄sonā. Uni-
 tas ī nā ē cōsbalis unitas sicut unitas trini-
 tatis: q̄ tres p^o sūt una sba r nā: q̄ xp̄s est
 unū. Unitas dignitua q̄ est ī p^o una. Di-
 cēdū q̄ q̄ ē qd̄ā unitas ī uno. et qd̄ā unitas
 ī plurib;. sic ille q̄ dicit sūt. De p̄ma n̄ loq̄. B.
 f̄ solū de unitate ī plurib;: et iter oīa q̄ dicūt
 unū hoc modo uerz ē: q̄ arcē tenet unitas
 trinitatis: quā tres p^o sūt una sba. 2° illa
 unitas p̄cellit oēs alias unitates: q̄ tres n̄
 sunt una p^o. Un. B. dicit. Decuit q̄ p̄ hōie
 cōstitutū ē sacramētū cū sūma q̄ de^o: r ī deo
 est unitate cōgruerit: ut quō ibi tres p^o una
 sba: ita hic tres essentie una nā. Qñ q̄ q̄rif
 utrū illa unitas: q̄ xp̄s ē unū sit maxīma. cō-
 cedo q̄ p^o unitatē trinitatē illa unitas ma-
 xīma iter oēs unitates p̄dictas: q̄ sūt ī plurib;
 Ad p̄mam rōnem ī cōtrariū dō. q̄ magis
 unū r min^o unū p̄t̄ dici duplicē. s. quātitati-
 ue r q̄litatiue. Quātitatiue magis ē unū qd̄
 plurib; modis ē unū. uel qd̄ ī plurib; ē unum.

*inter omnes yulicūm rōnis
 unū habet de esse in cōpō
 sūt p̄p̄iā unitatē actus actu unū
 sicut motus unū anima et
 unitas corporis ut sūt substantias
 in sōne inueniūt̄ duos uoces
 anima et unitas corporis unū
 simpliciter et unū secundum qd̄
 longē unū in quo unū aut̄ unū de actu*

*habent motus et hūana natura sūt in unā p̄sona
 in unitate sūt tres p̄sonae q̄ unū substantiam unam*

q̄litate magis ē unū q̄d magis ē īdiuisus.
 Primo mō magis ē hō aliq̄s unū: q̄a ī plib^o
 ē unū. s. ī nā 7 ī p^o. 2° mō ē xp̄us magis
 unū q̄ aliq̄s hō. q̄a magis est indīsa unitas
 dīnitatē ad hūanitatē ī xp̄o ī p^o: q̄ unio aīe
 nel corporis. ut oñsūz ē: 7 īsepabilior q̄ ali
 qua alia unitas. et h̄ ē magis unū dīctū sim
 plī. Ad secūda dō q̄ ē relatio s̄sistēs: 7
 relatio assistēs. Prīma h̄z maxime deesse. 2°
 mīme. Ad q̄d nōndū. q̄ est s̄ba. mā. 7 for
 ma. s̄ba mā ē vt potētia. forma vt act^o. s. po
 tētia dī relatio ad actū 7 eō. q̄ 7 ī p̄ncipiis
 s̄be inuenit relatio: que ita cēntial ē: q̄ nisi
 ipsa cēt: s̄ba n̄ cēt. Hec q̄ relatio ē p̄n^o ad eē
 ips^o s̄be. et hec ē s̄sistēs uel īsistēs. Relatio
 assistēs ē q̄ seq̄t ad eē s̄be: q̄ cāt ex opatione
 rez aliquoz p̄dicamtoz īnicē sicut ad s̄ba;
 sequit iste relatioes idēz. diuersūz. Ex h̄. n.
 q̄ eadem forma s̄balis ponit ī duob^o assistit
 7 seq̄t hec relatio: que ē idēptitatis sp̄e.
 S̄līr ex h̄ q̄ s̄sistēs quāritas cāt hec relo:
 q̄ ē eq̄litate. et hec relatio mīme h̄z deesse:
 q̄ cāt solū ex aliis. In trinitate q̄ ē relo. sed
 hec ē relatio sicut īsistēs uel s̄sistēs: 7 non
 assistēs. un̄ facit p̄sonā dīssimē eē: q̄a p̄sonal
 ē vt alibi declaratū est. hec. n. relatio magis
 h̄z deesse q̄ aliqua alia s̄ba creata. Et ita cū
 vnitas xp̄i sit ī p^o: q̄ h̄z esse istius relonis: p̄
 q̄ ipsa h̄z maxime eē inter creatas vnitates
 Ad tertiā dō q̄ vnū ē duplī. s. ī nā. 7 ī
 p^o. Prīmo mō deccurrit obiectio. 2° mō ma
 gis ē vnū xp̄s. q̄a ille tres vnitates sunt ma
 gis indīse 7 īsepabiles ī xp̄o q̄ ille due que
 sunt ī hoīe. Ad quartā 7 q̄ntā dō. q̄ est
 vnū nā 7 re n^o sue p̄p̄stasi. Si dicim^o vnū
 nā: sic aliq̄d hōgeneū magis ē vnū q̄ xp̄s. s.
 re n^o magis ē vnū xp̄s. q̄a res n^o que ē ī xp̄o
 magis h̄z eē indīsus. Ad sextā dō. q̄ ī for
 mis mālib^o bene seq̄t q̄ que magis distāt: si
 vniāt minus sunt vnū. s. ī formis sp̄ialib^o
 q̄ magis distāt magis vniūt. et h^o rō ē sim
 plicitas ips^o forme. q̄a ī simplici n̄ ē dīuisio
 ptis 7 ptis. et p̄pter h̄ cū vniūt totū sil unīf
 s. n̄ sic ē ī forma māli: q̄ p̄cipabil ē 7 distē
 sa. forma igit p^o q̄ ē s̄bū: cū sit simplicitima
 maxime se vnit: 7 maxime facit vnū. Et
 ideo xp̄s est maxime vnū.

Septimo queritur

de effectu h^o uniois. et circa hūc duo
q̄rūt. Prīmū ē vtrū vnio faciat mutati
onē ī unitis. 2° ē supposito q̄ non omnino

*relatio subsistens et relatio assistens
 substantia formata et informata
 substantia materia et spiritus forma
 actus in principis substantia inuenitur
 relatio que est essentialiter et quasi
 ipsa esset substantia non esset relatio
 et principium esset ipsius substantia et
 hec est quod substantia vel informata*

vtrum faciat de vnitis: q̄ vnū sit alterū:
vel vnū in alterum.

Quantum ad p̄mū sic obr.

De q̄d ē alio
 mō se h̄ns nūc q̄ p̄us ē mutatu. s. oē q̄d est
 nūc aliud q̄ p̄us ē alio mō se h̄ns nūc q̄ p^o.
 q̄ oē q̄d est aliud q̄ p̄us ē mutatu. s. s̄bū p
 unionē cū carne ē aliud q̄ p̄us. q̄ hec unio
 facit mutationē ī dīna nā. Mutari. n. nihil
 aliud ē q̄ alio mō se h̄ere nūc q̄ p̄us. s. pl^o
 ē eē aliq̄d nē q̄d n̄ p̄us: q̄ eē alio mō se h̄ns
 nūc q̄ p̄us. Si q̄ illud facit mutatoz. q̄ 7 ill^o
 s. s̄bū ī hac vniōe ē aliq̄d: q̄d nō p̄us. quia
 mō ē homo 7 p̄us n̄ fuit. q̄ ē mutatu. Itē
 oē q̄d trāsit d̄ nō eē ad eē mutat. q̄ oē quod
 trāsit de aliquo nō eē ad eē mutat. s. filius
 dei p̄ incarnationē trāsit de nō eē hō ad eē
 hō. q̄ ī vniōe illa mutat. Ad oppositū. oē
 mutabile ē īmfectū. s. s̄bū eternum nullo
 mō ē īmfectū. q̄ nullo mō est mutabile nec
 mutatu. Un̄ Ber. De^o semper ē idēz: 7 uno
 modo se h̄ns 7 un^o sibi. ps. Tu aut idē ipse es
 7 anni tui n̄ deficiēt. Solo. Quedā unūf
 ita q̄ sit mutatio ī utroq̄ unitoz: ut aqua
 unīf cū vino. Uel ī altero tm̄. sic cū unīf lux
 solis ipsi aeri: lux nō mutat ī illa unīōe: nec
 recipit aliquā dispōnē: quā n̄ hūit p̄us: licet
 mō sit illuminās 7 p̄us nō. h̄ enim nō ponit
 nouā dispōnē ī luce: ponit tm̄ ī recipiēte. q̄a
 mō ē illūiatū 7 n̄ p̄us. Scdm̄ hoc dō. q̄
 unio s̄bi ad carnē nullā facit mutatoz: ī s̄bo
 s̄ solū ē mutatio ī ipsa humanitate: que mō
 recipit radiū dīnitatis 7 p̄us nō. et p̄pter
 hoc nō ē facta mutatio ī luce eterna. Ad
 primā rōnē ī otrariū dō. q̄ aliq̄d dī alī
 se h̄ns q̄ p̄us uel p̄pter mutationē que est ī
 illo. Uel p̄pter mutationē ī altero. quod se
 habet mō ad ipm̄ aī q̄ p̄us. sicut sol dīcīf
 illuminās ab actiōne quā h̄t ī aerē: quod n̄
 p̄us. et tm̄ nō mutat ī se. s. aer nūc se habz
 aliter ad ipm̄ q̄ p̄us. Sol autē de se se h̄t
 eodē modo. Sic dico q̄ uerbu; nō se h̄t alī
 q̄ p̄us. s. alī se habz aliquid ad uerbum q̄
 p̄us. s. ipsa humanitas. Ad secūda s̄līr
 r̄ndēdū est. Ad tertiā dō. q̄ fili^o dei non
 transit de nō eē aliquo ad aliquod eē p̄ istā
 unioez. s. quid quod se habet ad ipsam. sic
 humana natura transit de non esse diuino
 ad esse diuinū; per unionē cum uerbo ī una
 persona 7 ī unam esse persone.

Secundo queritur

*omni mutabile est imperfectum
 hunc semper spiritus unio uerbi ad carnem
 melius facit autem in uerbo sub
 habem est mutatio in ipsa unio
 que modo recipit uoluntatis
 est p̄us non est idē non est facta
 mutatio in luce eterna
 humana natura transit de non esse diuinum
 ad esse diuinum per unionem cum uerbo in una
 persona et in unam esse persone*

utrum hec unio faciat qd hō sit x̄bū recte. vel
 sit i se h̄ns hoies. Ad qd sic Aug. Talis fuit
 ista susceptio q̄ deū facēt hoies; et hoies deū
 q̄ facēt x̄bū recte sit hō. Itē Aug. Tanta
 fuit illa unio: ut q̄qd̄ uenit filio dei p̄ nā;
 uenit filio hois p̄ grās. S; q̄cūq; sūt h̄ mō
 unū recte p̄dicat̄ d̄ alio. q̄ erit recte p̄dicare
 filiū hois d̄ filio di. Itē. B. s. de cōsiderati
 one. Tam exp̄sam vim uniois ex se presert
 ea p̄: qua de⁹ et hō un⁹ ē xp̄us: ut si uno de
 inuicē predices: nō errasti. deū v; hoiem et
 hoiem deū. Itē si nō p̄dico aliqd̄ i recti
 tudine: s; totū i obligate: sicut dicit̄ quidā
 cū d̄r fili⁹ dei ē hō. sensus ē. i. fili⁹ dei est ens
 in humanitate. Hec igit̄ unio n̄ facit h̄ eē h̄:
 s; h̄ eē i illo. q̄ minor ē hec unio q̄ unio acci
 dētis ad s̄b̄m: que facit qd unū p̄dicet̄ de al
 tero recte. Itē si dicat̄ qd n̄ p̄dicat̄ ibi esse
 s; h̄ere. q̄a sensus ē. fili⁹ dei ē h̄ns h̄ūanitatē
 q̄ hec p̄dicatio solus dicit̄ quō se h̄et. et ita
 redit̄ 3° op̄io q̄ damnata ē in sent̄. Nā ex p̄
 dicatiōe s; h̄itū n̄ seq̄t̄ alia unio. vñ nō se
 q̄t̄. iste ē h̄ns vestem. q̄ vestis ei unīf. S; ex
 pte ista sit unio filii hois et filii dei. q̄ pl⁹ p̄
 dico qd h̄itū dicit̄. fili⁹ dei ē hō. Dicunt
 qdā qd idem p̄dicat̄ de se cū d̄r. fili⁹ dei ē
 homo: s; alī se h̄ns. vñ sensus ē. fili⁹ dei ē fi
 lius q̄ ē hō. et sic i p̄dicatiōe intelligit̄ impli
 catio. s. ille q̄ est hō. S; ubiq; ē p̄dicatio p
 implicatiōem: locutio impropria ē. vñ cū in
 uenim⁹ i auctoritatibus scōr. qd nā generat
 nām i trinitate: improprie d̄r: et exponēdū ē
 i. ille q̄ ē nā generat illū q̄ est nā. s. p̄ filiū.
 q̄a h̄ p̄prie n̄ uenit ibi n̄: s; ei q̄ ē nā. s. p̄i.
 q̄ filii sensus ē. fili⁹ dei ē hō. i. fili⁹ dei ē ille
 q̄ ē homo. impropria ē hec p̄dicatio. fili⁹ dei ē
 homo: qd ē incōueniēs. Itē querit̄ de illa
 implicatiōe: que ē ille q̄ ē hō. h. n. p̄dicat̄ idē;
 de se et n̄ aliud. cū dico ille q̄ ē homo. q̄ erit
 sensus filius dei ē fili⁹ q̄ ē fili⁹ q̄ ē homo.
 Silf itē querit̄ de hac implicatiōe. et sic in
 infinitū. et etiā ibi ē negatio. igit̄ nō ē ibi p̄
 dicatio s; h̄itū. s; recta cū d̄r fili⁹ dei est hō
 Solo. nōndū qd i p̄dicatiōib⁹ d̄nis maxia
 ē d̄nia. Aliqñ ē ibi p̄dicatio p̄ entitatē. i. per
 idēp̄ritatē. Aliqñ p̄dicat̄ i d̄nis eē de. alī
 eē hui⁹. alīqñ eē ad. alīqñ eē a. x̄bi grā. qñ alī
 quid p̄dicat̄ i d̄nis ab eterno: ē p̄dicatio p̄
 entitatē. ut fili⁹ dei ē de⁹. et silf de⁹ ē potēs.
 hec. n. ē p̄dicatio p̄ idētitatē essentie. Aliqñ
 aut̄ in d̄nis p̄dicat̄ eē ad. sic cū p̄dicat̄ notio
 nes p̄sonales de deo. sic cū dico. de⁹ generat

ō ē genit⁹. per h̄ qd dico genit⁹ vel generās
 nō dico qd s; eē ad aliquid: s; m̄ relatiōem p̄
 ad p̄sonā: quā p̄dicat̄ generās genitū et p̄
 cedēs: et h̄i sunt relatiōes d̄ine. i. d̄inaz p̄
 sonaz. S; ē alia relatio creatoris ad creatu
 ras: quā p̄dicant̄ de deo ista noīa. d̄ns cā et
 h̄i. q̄a cā d̄r ad effē; et d̄ns ad f̄m; s; p̄ ad
 aliqd̄ nō d̄ic qd. nñ generās genitū p̄dicat̄
 de deo ad aliqd̄ qd n̄ ē qd uel s̄ba. q̄a d̄icūt
 relatiōem p̄sonalē. S; s; ad aliqd̄ dicit̄ quid
 i deo. vñ d̄icēdo. de⁹ ē cā sue d̄ns. hic p̄di
 cat̄ relatio q̄ ē qd uel s̄ba. vñ s̄ba p̄ modū
 relatiōis ibi p̄dicat̄. Aliqñ aut̄ i d̄nis p̄dica
 tur eē hui⁹. vel eē in. qd idē ē. et n̄ sumat̄ ibi
 eē in: sic accidēs i s̄bo. Et hoc mō sit p̄dica
 tio hic fm qd assignat Aug⁹. Un⁹ est vtrāq;
 demōstrata humana et d̄ina nā. s. xp̄s. Hec
 n. p̄dicatio nō ē p̄ idētitatē eētie ad min⁹
 ex pte humane n̄: s; ex pte d̄ine. q̄a fili⁹ di et
 d̄ina nā sūt idē p̄ eētia: cū i deo n̄ differūt
 nā et res n̄. S; fili⁹ di et h̄ūana nā n̄ sūt idē;
 vñ sensus illi⁹ p̄dicatiōis ē idē. xp̄s ē in d̄ina
 et humana nā: vel d̄ine et humane n̄. Aliqñ
 aut̄ ibi p̄dicat̄ eē a. ut cū d̄r. d̄ns est fortitu
 do mea. d̄ns ē spes mea. Nā sensus ē fortitu
 do mea ē a deo. spes mea ē a deo. Et hec est
 p̄dicatio fm quā p̄dicam⁹ effectū; de cā. S;
 vlteri⁹ p̄dicat̄ i d̄nis eē de. et talis ē ibi p̄
 dicatio. de⁹ ē homo. fili⁹ dei ē homo. Nā; sic
 d̄itū ē: i xp̄o ē unio d̄ine et h̄ūane n̄: que est
 q̄i unio p̄ insertiōes. S; i unioe p̄ insertiōem
 unū n̄ ē alterz nec i altero. s; unū sit de ypo
 stasi alteri. sic qñ p̄z insertū pomo fit una
 ypostasis ex duab⁹ naturis. s. una arbor. q̄a
 unū trahit alterz ad suā ypostasi; et ita unū
 fit de altero quantū ad eē sue ypostasi; Uñ
 p̄z ē de eē ypostasi; uel arboris cui unīf: et
 h̄it pomū. et p̄pter h̄ cū d̄r ista arbor ē p̄z:
 hic p̄dicat̄ eē de. q̄a p̄z ē de eē illi⁹ arboris
 Silf cū d̄r xp̄s ē hō. q̄a nō solū ē sensus. xp̄s
 ē ens i h̄ūana nā. imo etiā humana nā ē de
 xp̄o. Sicut q̄ cū dico. homo ē aīal. hoc genit̄
 animal nō p̄dicat̄ totū esse hominis. s; dicit̄
 de illo. Silf et hic ita. q̄ ē uerbū insitū: quod
 trahit humanā nām ad esse sue ypostasi; et
 qd est de sua ypostasi; sicut p̄z de ypostasi;
 pomi. et tñ nā p̄ri nō ē nā pomi. Silf nec
 d̄inina nā est humana: nec una nā fit de
 alia. s; facit hec unio unā nām eē de ypo
 stasi alterius: et nō unā esse aliam. Et ita n̄
 p̄dicat̄ ibi habitus solum: nec esse in solum:
 s; esse de. Et sic facit qd homo est de eē p̄sone

provisio solus fuit ista susceptio qd deum
actio faceret hominem et hominem deum
prolatio ista fuit illa unio et qd qd dicitur
notio filio dei et naturam d̄inam in se
genitio filio hominis et naturam humanam
 unū uniois qd p̄prie est in personam qd
 deus et homo unū est in se et in se
 d̄inam p̄dicat̄. nō est in se et in se
 hominem et hominem deum

creatur liberabitur a seruitute corruptionis in libertate
glorie filiorum dei

Biblioteca Valenciana
plenitudo liberationis a culpa
plenitudo liberationis a peccato
plenitudo liberationis a peccato
in hac vita est facta obsequium
inmundum reuerentis quam fecit
origines
secunda
origines
origines
origines

ubi sine quid sine ypostasis. et si q sit ipm re
ste. imo pdicaf ubi ee de. et sic facit q homo
e de ee p ubi sine qd sine ypostasis. et si q sit
ipm recte. imo pdicaf ubi esse de. et i recti
tudine filius dei e homo. sic et hic cu dr. hec
arbor est piz. Ad qd igit obf. q ista susce
ptio fac hoies ee deu et deu hoiem: p rnsio.
qa h homo i pdicado dr recte de deo: et eo
n tr homo e recte de. s figur homo sine na
huana ee de ypostasi filii dei. Silf rnsio
e ad illud Ber. Ad alia p rnsio. qa opiones
supposite n vsq; sunt ve: vt asserut rationes
contra illas pposite.

Expeditis cum ^{aditu}
^{torio}
xpi qonib' pntentib' ad misterium
incarnatois filii dei: onter cu oi reuerentia
queredu e de sacrametis ceptois et natita
tis: que ei ueniunt rone assumpte carnis. Et
pmo de ceptoe. circa qua querunt hec.
pmo de tpe ceptois. 2o de ordine ce
ptois. 3o de pncipiis et rone ceptois.
4o de scitate ceptois. 5o de pfectione
onici corpis.

Queritur ergo de
tpe incarnatois. Et pmo queredu e de uila
tione icarnationis: quare p tata tpa dilata
e. s; hec qd determinat uenieter i igitoe
moralii d tpe latois euageliu quatū ad pns
Ad p nondu est ubi apli ad Gal. 4. At
ubi uenit plenitudo tpris: misit de filiu suu
factu de muliere: factu; s; lege. vt illos q s;
lege erat redimet. zc. Circa hac auctoritate;
apli sunt quatuor dubitatioes. p e de ple
nitudine tpris. 2o de missione: qua dr. misit
deus filiu. 3o de h q dicit factu de muliere
4o de hoc q dr factu s; lege. Circa pmu
obf Nat. 13. Que cu impleta eet. dr de sage
na. Glo. Utr i fine seculi. g an fine seculi n e
tpris impletio. It. i. Cor. 14. Ex pte cogsem?
et ex pte ppham? s; cu uenerit qd pfectu e
euacuabit qd ex pte e. g n e tpe gre donoz;
plenitudo. Qd. n. e ex pte nuc e totu plenu.
It. ro. 8. Nos ipsi pmitias spūs hntes it
gemim' adoptioes; f. d. expe. zc. g n e plenu
do quatū ad adoptione. It; sic ibide dr
ois creatura igeniscit et pturit usq; adhuc
zc. g non est plenitudo quatū ad liberatōem
R. est plenitudo n. gre. et glo. ie. Et na
ture plenitudo duplex e. pmo qtu ad oditi
onē rez opletā fru gen' et spēm. d qua uicif

gn. z. Coplenit de die septimo op' suū quod
fecerat: et regenit zc. 2o quantū ad multi
plicatoe; d quo dr i ps. 111 e terra et pleni
tudo ei zc. Et Isa. 34. Audiat terra et pleni
tudo ei orbis et oē germē ei zc. Plenu
do ho gre dr tps incarnatois et redēptōis
xpi. pmo p opatōe; ad deū. In incarnatiōe
n. facta e plena picipatio deitatis. vñ Col. 2.
In ipso bñtat oīs plenitudo deitatis corpali.
2o p opatōe; ad angelū. qa ruina angeloz
repat p redēptōe; ex electis hoib'. ps. 3. Judi
cabit i narōib' implebit ruinas. zc. 3o p cō
paratōe; ad hoīem multiplē. pmo i plena li
beratōe a culpa p mīam. Col. 1. In ipso oppla
cuit oēm plenitudinē inbitare: et p eū recō
ciliari. Deinde i plena pceptōe beni neci
ad salutē quatū ad bonū uitalis ad itellē;
et grē quatū ad effectū. de qua Jo. 1. Plenu;
grē et uitalis. et s; dicit. de plenitudine ei' ac
cepim' oēs. 4o p opatōe; ad oēs creaturā
que ex incarnatōe pficiē. Cū. n. oīs creatu
ra ordines ad hoīem. et humana nā uinitur
dine: oplet uniuersa creatura: eū qua coicat
hō: sine sit corpali sine spūali. Et h e quod
dr Eph. 1. Scdm bñplacitū ei': qd pposit i
dispensatōe plenitudinis tpoz instaurare oīa
i xpo que i celo et in terra sunt zc. Vis g rō
nib' dr tps grē tps plenitudinis. Plenu
tudo ho glie atredif quatū ad duo. p q tu;
ad plenitudinē numeri electoz: de q Apoc.
6. Sustinete modicū donec impleat numer'
frūm vroz. 2o quatū ad pceptōe; eterno;
bonoz. de qua eccliasici. 24. In plenitudie
scōz deretio mea. Ad pmū obiectū ias p;
rnsio. qa gl. illa intelligit de plenitudine nu
meri electoz: q n pnet ad plēitudinē grē s;
glie. Ad 2o qd dr de cognitōe in pte dō
q e plēitudo quatū ad statum sufficiēs. et
e plēitudo simplē pfecta. Quatū ad pmā est
plenitudo scōz donoz i pnti. s; n quatū ad
secūda i mēbis xpi. s. Ad tertiu qd obf
de plēitudine adoptōis dicēdū. q e plēitu
do adoptōis i re et i spē. plēitudo adoptōis
i re n e i pnti: s; i spē. vñ ibidē dicit apls. Spe
salui facti sum'. Ad ultimū qd obf de ple
nitudine liberatōis dicēdū. q e plenitudo
liberatōis a culpa. et e plēitudo liberatōis a
pena. p e p tute redēptōis. 2o ho erit per
gliam future beatitudinis. Unde ro. 8. Qm
creatura liberabitur a seruitute corruptōis
in libertatē glorie filioz dei.

homo non est ueritas deus sed
homo sine natura humana esse
huiusmodi filii dei ubi uenit
plenitudo sanguinis uicis deus
filium suum factum de muliere
factum sub lege et illos qui sub lege
erant redemerit
omni finem seculi non est impletio temporis
sed plenitudo glorie

plenitudo gratie et dignitas incarnationis
reuelationis christi in incarnatione facta
et plena participatio deitatis p in
ipso abicit oīs plenitudo deitatis
corporaliter scilicet beatiplacitum eius
p ppositio in dō ppositio plenitudinis
temporis in ppositio in dō ppositio plenitudinis
et in dō ppositio plenitudinis glorie

Consequenter que

rit quō de? misit filiū suū. Determinatiōes
h^o qōnis regre s̄ li. i. i. inglitiōe de uotionib^o
qōne. de missiōe.

Consequenter que

rit quō fact^o de muliere: quāuis istud factū
sit sup̄. Cū autē tota massa i Adā fuisset cor
rupta: cū s̄ba xpi oīo sit mūda: v̄ q̄ n̄ de
buisset eē facta nec de viro nec de muliere
sic Adā n̄ fuit fact^o de viro nec de muliere.

Itē quare n̄ fuit fact^o d̄ viro: sic Eua fuit
facta de Adā. Ad quod r̄hdet Ansel. i. z. li.
cur de hō dicēs. Quatuor modis potest de
facē hoīes: v; aut de viro r̄ feīa. sic assiduus
monstrat vsus. aut nec de viro nec de feīa.
sic creauit Adā. Aut de viro sine feīa. sicut
fecit Eua. Aut de feīa sine viro. qd̄ nōdū fe
cerat. s. a. n̄ incarnatiōes. Ut igit hūc modus
prober sue s̄biacere p̄tati: et ad h̄ ipm̄ opus
dilātū eē nihil oueniet: q̄ ut d̄ femina sine
viro assumat illū hoīem: quē querim^o. et in
h̄ oīdie magnitudo sue potētie. q̄a maius
ē facē sine assumē carnē de nā corrupta q̄ d̄
incorrupta. Itē q̄rit qualr̄ brā h̄go dicat
m̄ xpi s̄ q̄ hō: cū dicat hic fact^o de muliere
n̄ nat^o ad gal. 4. Ad ro. i. fact^o ex seie David
s̄ carnē. Nō. n̄. seq̄ aliqd̄ factū ē de carne
h̄gis. q̄ natū ē de h̄gine vel fili^o h̄gis. nā pe
dicul^o fit de carne hoīs: r̄ tñ n̄ ē fili^o hoīs.

R̄ vtrūq^o d̄ natū r̄ factū. Natū. Nat.
i. Qd̄ i ea natū ē de spū scō ē. Luce. i. Quod
nascef̄ ex te sc̄m̄ vocabit̄ fili^o dei. factū vero
d̄ gal. 4. r̄ ad ro. i. et r̄o hūc ē ad oīdēdū:
q̄ n̄ nālī p̄p̄gatiōe d̄ carne h̄ginis ē educta
caro dñi saluatoris. s̄ vtute r̄ grā spūs scī.
vñ Luce. i. Spūs scūs sup̄ueniet i te: r̄ vtus
altissimi obūbrabit tibi. Ideo s̄ r̄ qd̄ nascef̄
ex te sc̄m̄ vocabit̄ filius dei. In Dan. z. lapis
abscondēbat̄ de mōte sine manib^o. S; iuē
hoc obf̄. nā p̄ h̄ v̄ q̄ brā h̄go oceptōi n̄ pre
buit nisi māle p̄ncipiū. S; c̄. Si n̄ p̄buit
nisi māle p̄ncipiū. q̄ n̄ pōt̄ dici mater xpi: quē ad
modū nec Adā q̄ p̄buit māle p̄ncipiū ad formā
dū carnē xpi: nō d̄ ei^o p̄f̄. nec hō d̄ pater
pedicali: q̄a p̄bet ei māle p̄ncipiū. Itē nō na
scif̄ aliqs̄ nisi ex grā mte h̄te potētiā ḡnari
uā. S; ipse xps̄ nat^o ē de h̄gine sic d̄ Mat. b.
i. Qd̄ i ea natū ē. q̄ ipsa nō fuit p̄ncipiū māle
solū: imo etiā adinū oceptōis carnīs xpi.

Itē Jo. dam. post ascēsum scē h̄ginis sp̄s

*150 massa adam fuit corrupta
substantia christi uanias qd mundum
mestur molis gessit deus faceret
canicem*

s. sup̄uenit i ipsa; purgās ipsa; r̄ vtutes
oceptiua s̄bi dei tribuēs. simul aut r̄ gene
ratiua. q̄ ipsa fuit n̄ solam māle p̄ncipiū: s̄ p̄ncipiū
generatiuū ipsi^o carnīs xpi. R̄ est loq̄ de
brā h̄gine quātū ad statū p̄cedētē sup̄ueni
onē spūs scī. et s̄ h̄ i ea fuit solū māle p̄ncipiū
r̄ respiciēs hūc statū. Apl̄s ro. i. dicit.
Qui fact^o ē ex seie David s̄m̄ carnē. Et q̄tū
ad statū post sup̄uentōe; i qua recepit h̄u
tē ḡnariua a spū sancto. et quātū ad hoc d̄
natus r̄ genitus de uirgine.

Consequenter que

rit d̄ hoc q̄ d̄ factū s̄b lege. In ps̄. i. sup̄ illū
locū et i lege dñi. d̄ic Aug. Aliud ē eē sub
lege. r̄ aliō i lege. Qui ē i lege s̄m̄ legē agit
voluntarie obediēs legi. Qui aut ē s̄b lege
s̄m̄ legē agit n̄cēitatis timore coact^o. S; in
xpo nulla potuit eē coactio. Itē iusto nō ē
lex posita. i. ad Th̄. i. Nō ē igit xps̄ s̄b lege.

Itē d̄ic vt redimēt eos q̄ s̄b lege erant. q̄
si ipse erat s̄b lege: ipse erat redēptur^o se.

R̄ eē s̄b lege d̄ duob^o mōis. Sit. n̄. s̄biectio
volūtaria. et est s̄biectio n̄cēitat. Primo mō
s̄m̄ p̄mā fuit s̄b lege. s̄ s̄m̄ secūda s̄biectio ē
n̄. vñ gl. ad gal. 4. Sub lege. i. s̄b onere legis
sicut s̄b alijs penis: n̄ ut ab ea expiaref̄. s̄ vt
ab ea liberaret. vñ fact^o s̄b lege d̄ic glo. Ut
circūcisus appareat: quasi fili^o Abrae signū
h̄is ei^o cui p̄missus fuerat. In quo impleta
ē circūcisio: et ita signū ias̄ cessat. Ad illō
qd̄ obf̄ q̄ iusto n̄ est lex posita d̄. q̄ hoc d̄
qa qd̄ iust^o agit n̄ agit timore s̄ amore. legis
aut r̄ euāgelii sic d̄ic Aug^o. extra Adamāriū
ē breuissima d̄ia timor r̄ amor. Ad aliud
qd̄ arguit: vt eos q̄ s̄b lege erāt redimēt. q̄
redēptur^o se. n̄ seq̄. Nā alio mō d̄ xps̄ s̄b
lege. aliter redempti ab ipso.

Consequenter que

rit de ordine oceptōis vtrū caro xpi p̄us sit
erit ocepta q̄ assumpta. Ad qd̄ r̄nd; magē
i sentētijs. q̄ n̄ p̄us s̄m̄ t̄ps̄ ocepta ē q̄ assū
pta. s̄ simul. Sed querif̄ cū p̄intelligatur
oceptio carnīs: que erit r̄o: vt n̄ p̄us ocepte
q̄ assumēf̄. Itē supposito q̄ n̄ p̄us s̄m̄ t̄ps̄
sit oceptio q̄ assumptio. querif̄ tñ qd̄ isto
sit p̄us s̄m̄ nā. Nā cū oceptio carnīs possit
intelligi sine assumptōe: s̄ n̄ eo^o. p̄us ē nālī
oceptio q̄ assumptio. Itē p̄ ē nālī sumē
q̄ assumē: q̄a assumē ē ad se sumē. et p̄us est
ēntialī esse carnīs: q̄ sumptio carnīs. Cū q̄

circūcisio simul fuit corrupta et ocepta

causa mouit... no desceperit... liberacionis ratio fuit... finalis in liberatione... ratio in liberatione...

inceptione... inchoatione... inchoatio... inchoatione...

ceptio det ee carni: pus e nalf ceptio su / proe r assuptoe. Con. In incarnatoe fuit opatio dina r opatio creat. et: por fuit opa tio dina qd opatio creature. Cu g assumẽ sit opatio dei. ceptio fo opatio xginis. relinqe q plus e nalf assumptio ceptioe. Item cu circa incarnatoe; xbi accipiat multi ast' v; mltio. incarnatio. ceptio. assuptio. vno factio seu creatio. que erit istoz dria. Itẽ e ne ordo in bis actib' f' pus r posteri' tpe ant secundum prius r posterioris natura.

R. ad p' d' q' ceptio n' d' pcedẽ assu ptione tpe: b' simul ee. et h' ppter tres rões. Prima e q' ta assumptio q' ceptio sũt acti ones ipsi' sũme potẽtie; q' e infinita; et e' h' e' sup tps; quãnis mediãte xgine accipere: d' qua caro dñi sumpta e. Et id nō conuenit vt f' successione tps opes pus ceptione r p' assumptoez. 2' rō e q' actões iste sũt grẽ n' nales. Brã aut eleuata e sup tps; et e' opa tio q' e ab ipsa sine nro arbitrio: b' nutu dño

3' rō e q' sic opus pme cõditiõis absq' oĩ successioẽ tps fuit i creatõe. ita op' recrea tionis d; ee absq' oĩ successione tps. Ad 2' d' q' f' nã; pus e ceptio q' assumptio passiuã. Est. n. assumptio actiuã: q' e assumpti et e assumptio passiuã: q' e assumpti. Ordine n' assumpti pus e assumpti accipi q' assumi quãnis sil tpe e ceptio cũ assumptioẽ passi uã. Ordine fo n' assumpti: q' e por: pus erit assumptio actiuã ceptioe. Ad 3' d' q' illi sic distinguũt. Missio. n. e p' dñe. s. filii. Immissio intell' rō pcessiois ab alio cũ effe ctu manifestatois i creatura vt dic Aug. in li. de trini. vñ missio p̄tinet ad filiũ: n' ad di uinã nã; Incarnatio fo p̄tinet ad dñã nãm prout e in p' filii. q' incarnatũ ee idẽ; e qd carni vnitũ ee. Et hoc p̄tinet ad nãm dñã i p' filii: e' p' nã dñã e vnita humãe. Cõce ptio. n. p̄tinet ad nã; hũanã. In carne. n. p̄e accipit illud qd p gnatoe; educit. Cũ caro p̄e d' concipi. Creatio fo sine factio p̄tinet ad hũanã nã; i aia. Ipsa. n. e facta; nō ifecta sicut dñã nã; r creata de nibilo nō sic caro q' facta e de aliquo. Vnio fo e nã; diuine r humane i p'. Assumptio etenĩ p̄tinet e p̄sone dñe respectu hũane n'. Sic igit' p̄ istoz di stinctio. Ordo aut istoz actuũ n' fm tẽp' accipit: b' fm rōem intelligẽtie. Pu' igit' est missio p' i respectu humanen'. Deinde e ceptio ipsi' carnis i xgine. Tertio e crea tio seu factio aie cũ infusioe. 4' e assumptõ

utri' q' ab ipsa p' dina. s' e unio: q' e termin' assuptiois. d; q' vnio posset intelligi deitatz ad solã aia; id' d' seqt sexto loco incarnatio: qua expmĩt vnio deitatz nō solũ ad animã; s' ad carnẽ in vnitate p̄sone.

Consequenter

de p̄n' r rõe ceptiois. Querit igit' qua rõe dicat xps cept' de spũ scõ. Ad qd assignat tres rões. de qb' querit p̄ singula Prima rō e oĩsio caritat. 2' e ostensio grẽ: quã nulla p̄cesserũt merita. 3' q' ope ratõe r xture spūs sci cept' e. 4' querit quare nō dicat filius spūs sancti.

Quantus ad primus

Aug. i encl. Cũ illa creatura quã xgo cõce pit r pepit: quãnis ad solã p̄sonã filii p̄tinetõ tota trinitas fecerit. neq. n. sepabilia sũt opa trinitatis; cur i ea faciẽda sol' spūs scũs noĩand' e. et qñ vn' trũ i aliquo ope noĩat vnũ uersa opari trinitas intelligat: ita x' e: et exẽplis doceri p̄t. Querit g' vtrũ caritat sit rõ ceptiois. Et v' q' sic. Jo. 4. Sic de' di lexit mĩdũ: vt filiũ suũ vnigenitũ daret. Glo. filiũ hoĩs q' idẽ e fili' dei et dilectõẽ di ad hoc missus. Itẽ Mat. i. Qd in ea natũ e de spũ. s. e. zc. Glo. Sola caritas fecit eũ in carnari. Con. ẽ. Jo. Dam. In assumptione q̄tuor mōstrãt. bonitas. sapia. potẽtia. iusticia. q' n' solũ rō fuit incarnatois bonitas ca ritatis. imo sapie. potẽtie. r iusticie. R. rō incarnatois p̄t accipi fm differẽtẽ cali tatẽ. Si. n. considerem' cam mouetẽ sũmã bo nitatẽ ad repatoẽ hũani gñis: rō fuit cari tas fm q' dic Jo. Dam. Mōstrãt caritas in incarnatoe: nō desperit p̄pũ plasmatũ in firmitatẽ: b' viscera ei' comota sunt zc. Si fo considerem' cã; effectiuã: rō fuit demonstratio potẽtie. q' sic dic Jo. Dam. In quo de' fact' e hō mōstrãt infinita dei x̄tus. Si considerẽ cã formalis siue mod' liberationis: ratio fuit sũma sapia: q' fm Jo. Dam. decetissime exco gitauit hũanã redẽptionẽ: f' q' d' Job. 26. Pudentia ei' percussit sup bũ zc. Si fo considerẽ m' cãm finalẽ incarnationis: que fuit nostra redẽptio: rō incarnationis fuit iusticia. f' q' d' Mat. 3. Sic docet nos implẽ oẽm iusticia

Notina aut cã q' ex pte dei attẽdit: est por fm rōnẽ intelligẽtie oĩbus aliis. Et ideo caritas e p' rō incarnationis. Et ideo dicit xpus cept' de spũ scõ. Quare si caritas est

in incarnatione fuit operatio... inchoatione fuit operatio... inchoatio... inchoatione...

in incarnatione fuit operatio... inchoatione fuit operatio... inchoatio... inchoatione...

inchoatione fuit operatio... inchoatio... inchoatione...

ratio incarnationis. et ideo dicitur de spiritu sancto
 quare etiam non dicitur de caritate: sic de spiritu
 sancto. R. dicitur quod spiritus sanctus dicitur: et quod spiritus. s.
 opus. Dicitur autem in quantum donum. dicitur autem in quantum
 caritas. opus autem in quantum spiritus. caritas enim
 nomen est doni. spiritus autem nomen est personae. Et ideo
 dicitur de spiritu sancto. non tamen de caritate. quia
 quantum spiritus sanctus sit amor: non tamen opus in quantum
 amor. s. amor est quo opus. non congruit ergo dici co-
 ceptus de caritate: sed de spiritu sancto opere per carita-
 tem. Item dicitur quod in aliis operibus una notata
 persona tres intelligitur: sic dicit Augustinus super. Dicitur
 quod in opere per conditoris. gen. i. s. Augustinus cum dicitur. Dixit
 deus: fiat: et factum est. et vidit deus quod esset bonum etc.
 Dicitur intelligitur qui dixit. fiat. Quod autem dicitur factum est
 proculdubio per verbum. Per hoc quod dicitur vidit quod esset
 bonum. spiritus sanctus intelligitur. Et sic tota trinitas
 in suis operibus intimatur. Sicut in opere regenerationis:
 cum baptizabatur in nomine christi. In hoc nomine christus
 per unigenitum: et filius qui unigenitus: et spiritus sanctus
 unigenitus intelligitur.

Quantum ad secun-

da ratione dicit Augustinus. Profecto modo iste: qui natus
 est christus de Maria sic filius: et de spiritu sancto: non sic
 filius: insinuat nobis gratias dei: de qua habet nullis
 procedentibus meritis in ipso exordio non sue: quo
 ipse cepit verbo dei copulari et filius hominis in
 tanta perfectione: ut idem esset filius dei: et filius
 hominis. et filius hominis qui filius dei. In nomine humane
 susceptio fieret quodam modo ipsa gratia illi homini
 naturalis: qua nullum possit admittit peccatum: quod
 gratia deo per spiritum sanctum est significata: quia ipse prope
 sic est deus: ut sit etiam donum dei. Queritur ergo
 utrum nullis procedentibus meritis uniuersis sibi natura
 naturam: quod nullis dicitur. Ad Titum 2. Appruit gratia
 dei saluatoris nostri omnibus hominibus erudientes nos. et
 loquitur de gratia incarnationis. Unigenitus glo. Saluator
 noster dei filius: et inuisibilis sit in forma dei. tamen
 per gratiam appruit in forma serui. Sed ut dicit Augustinus.
 Quod est ex gratia non est ex meritis. Item ad Titum
 3. Appruit benignitas et humanitas saluatoris
 nostri dei: non ex operibus iusticie etc. Loquitur autem ibi
 apostolus de benignitate omnia in incarnatione. vnde
 glo. ibi cum benignus humanatus deus saluator
 noster appruit. Item super illud psalmi. Respice in testa-
 mentum tuum. dicitur glo. quod meminit promissionis: quia
 merita defecerunt. et loquitur de promissione incarnationis.
 Ex his patet quod non procedentibus meritis
 incarnatus est filius dei. Cuius psalmi. fiat misericordia tua
 domine super nos quemadmodum sperauimus in te. finis
 glo. hic insinuat desiderium prophete de incarna-

tione et meritum adimpletionis. primum cum dicitur
 si. m. t. d. f. n. Unigenitus glo. incarnationem desiderat
 impleri propheta. 2. ibi. Quomodo dicitur sperauimus
 in te. Unigenitus glo. Quo merito quemadmodum
 quod ita fiat. et propter hoc fiat: quia sperauimus in te. non
 alio. hec glo. Ex hoc ut quod meritum fuit respectu
 incarnationis. Item psalmi. Propter misericordiam inopi-
 am et ge. pau. ne exur. dicit dominus. Glo. Approbo
 in filio in hoc tempore gratie. Ex hoc patet quod loquitur ibi de
 incarnatione seu appetitione in carne. Sicut tangitur
 ibi meritum. Unigenitus glo. ibidem. Hoc faciam propter
 gemitum pauperum: quod de malis gemit: et peccatis
 contritus. Nam aliter non essent digni auxilio. hec glo.
 Hoc autem dignitas est merito gemituum et contri-
 tionis. ergo etc. Item quod meretur principale: meretur et
 illud quod operatur ad illud. ut qui meretur habere
 domum vel castrum: meretur preparationem ad hoc quod
 sit castrum. Sed sancti patres ante aduentum christi: eo quod
 decesserunt in caritate meruerunt beatitudinem
 patrie. Item cum incarnatio christi sit cooperatio
 beatitudini patrie: antiqui patres decesserunt in cari-
 tate meruerunt incarnationem christi. Item Jo. 6.
 Petite et accipietis etc. quod intelligitur si fiat
 petitio cum conditoris efficacibus ad meritum ex-
 auditio. que sunt per se pie et perseueranter et ad
 salutem. meretur igitur oratio digne et modo debito ef-
 fusa exaudiri. Sed constat quod patres antiqui asse-
 ruitissime desiderauerunt aduentum filii dei in
 carne et instatissime illam postulauerunt. Unigenitus
 Jsa. 64. Utinam distrupes celos et descendes.
 Glo. In propria sua et omnium prophetarum aduentum christi
 desideratum loquitur Jsa. prouidens aduentum filii dei
 Item in psalmi. Inclina celos et descende. Quod autem
 pie et perseueranter et ad salutem postulauerint
 manifestum est. igitur meruerunt exaudiri. etc.

R. dicitur quod cum dicit Augustinus. nullis procedentibus
 meritis homo copulatur est verbo dei. potest intelligi
 vel de meritis illius hominis qui copulatur est verbo
 cuius nulla precesserunt merita. quia in instanti sue
 conceptionis copulatur est. Et tunc intelligitur nullis pre-
 cedentibus meritis. s. hominis assumpti. Et tunc
 plana sunt obiecta. quia licet nulla preerant illius
 hominis merita. erat tamen merita ecclesie precedentia
 Vel potest intelligi de meritis ecclesie. et tunc
 responderi potest. quod est meritum congrui quod precessit. et est
 meritum condigni quod non precessit. Meritum autem con-
 grui non tollit gratiam. Ad quod igitur obicitur de me-
 rito spei etc. dicitur quod hoc intelligitur de merito con-
 grui. Non autem videtur hec ratio sufficiens cum virtuti-
 bus meretur ex condigno finis quosdam. propter quod
 dicitur. Glo. non dicitur quod propheta meruerit incarna-
 tionem merito spei. sed quod desiderabat incarnationem;

*apertis gratia dei saluatoris nostri
 omnibus hominibus erudiat nos
 saluator noster filius dei et inuisibilis
 sit forma dei tamen et gratia appruit in
 forma serui quod est ex gratia non ex
 meritis appruit benignitas et humanitas
 saluatoris nostri dei non ex operibus iusticie
 cum benignitas humanitas deus saluator noster*

adimpleri. Incarnatio autem non est completa in assumptione humane nature: sed in assumptione et reparatione hominis mediante incarnatione: propter quam per se erat dispensatio incarnationis. Ex spe igitur beata ex permissione incarnationis ipsa; desiderabat. ex ipsa spe merendo eiusdem adimplendae; petebat dicendo. *Et hoc signum glorie quod est incarnatione; desiderat propheta impleri ut per seculum possit esse. unde petebat esse perfectum ex adimplendae incarnationis.* Ad quod obsequium digni erant merito gemitus et stridoris. Dicendum quod est dignitas congrui: sic erant digni. et est dignitas indigni: et sic non erant digni. Ad quod obsequium quod meretur principale: meretur cooperativum ad illud potest dici secundum quosdam quod beatitudine patrie non meretur quod ex indigno: sed solum ex congruo. Sed supposito contrario. scilicet quod beati merentur illam ex indigno quod nobis sine iudicio videtur dicendum quod caritas illam meretur merito indigni. potest dici quod quis meretur aliquid principale. non tamen meretur quod cooperativum ad illud. poterat. nam dominus contulisse iustis beatitudine sine cooperacione mediatoris. scilicet christi hominis. Quia igitur iste modus confertur non fuit necessarius nec sic meruerunt de condigno beatitudine. Non igitur meruerunt incarnatione; quod operabatur illis ipsam beatitudine. Ad quod obsequium quod meruerunt efficacia orationis. unde quod antiqui patres non petebant a domino incarnationem eius: sed incarnationis accelerationem. bene. nam constitit eis ex permissione facta patriarchis et revelatione facta prophetis quod deus incarnaretur. Unde non instabant ad impetrandum incarnatione; sed ad impetrandum acceleratione; incarnationis. Preterea una conditio quod requiritur ad hoc quod oratio sit efficax est per se. Ad hoc autem quod fiat per se operatio; quod postulet aliquid obtinendum in ipso petere. hoc autem non fiebat in petitione incarnationis filii. unde deficiit illa conditio orationis efficax que est per se. Si autem postulassent a deo plenam beatitudine mediante incarnatione: non video quare non impetrassent. dummodo occurrissent omnia: quod ad efficaciam orationis requiritur. unde plena beatitudo mediante incarnatione cadit sub merito orationis Incarnatio autem nequaquam quia non deus oratio efficax nisi respectu boni habendi in ipso petente. quod non per hoc quod deus pro se.

Tertio queritur de

hoc quod dicitur quod operatio et virtute spiritus sancti conceptus est. Dicitur. Ambrosius in libro de spiritu sancto. Si quia ex operatione et virtute spiritus sancti conceptus est: ergo negetur spiritus sancti virtute incarnationis auctore. Sed eadem

ratione videtur dici conceptus de patre et filio: cum eorum virtute et virtute ergo conceptus. quod spiritus sanctus est et operatur hic a patre et filio. igitur auctoritas operationis spiritus sancti. primo residet penes patrem et filium. igitur auctoritas incarnationis virtute magis attribueda est patri et filio quam spiritui sancto. Tercio operatio incarnationis est mirabile: et magis mirabile quam aliquid aliud. quia omne aliud est solummodo circa aliquid creatum. Sed hoc non est circa creatum solum: sed etiam circa increatum. In hoc opere fit unio extremorum: quorum unum est creatum: alterum increatum. Sed omnia alia opera mirabilia per indifferentiam referuntur ad trinitatem personarum. Sicut videtur quod idem si referri habeat ad aliquam personam: per aliquam rationem; appropriatis hoc videtur fieri ad illam personam: penes quam primo residet auctoritas patris. scilicet ad patrem. Preterea opera creationis per indifferentiam referuntur ad trinitatem personarum. Sicut videtur quod debeat esse de operibus recreationis. Non igitur magis appropriat spiritui sancto: quam patri vel filio. Respondeo quod filius deus conceptus operatione et virtute spiritus sancti. videtur per appropriacionem eo quod secundum rationem sit proximus ad actum conceptionis siue incarnationis. ut per quem sine in quo ad nos divina descendunt. Unde Augustinus de spiritu et anima. Nobis omnis usus veritatis est ex manere quodammodo. Nam et qui propter nobis videtur esse spiritus sanctus. utpote patris et filii unum. ex ipso nimis est omnis usus gratie cum patre et filio: et post in eodem a patre per filium et spiritum. vel potius in spiritu divina ad nos descendunt. Alia ratio est. Augustinus de sancto videtur per similitudinem conceptionis naturalis qua est amor motuum ad conceptionem: sed quod ipse dicit in muliere amor viri. in viro amor mulieris id agere solet ut quia in altero solo natura sibi sufficiens non est: alterutrum sibi per dilectionem conveniat. ut quod in neutra per se potuit: in utraque per se cum altera possit. Semel igitur humani partem solum formandum a muliere concipitur: quod simul a viro et a muliere seminatur. quod in muliere per amorem viri: et in viro per amorem mulieris natura operatur. Consequenter assignat rationem quare Maria dicitur de spiritu sancto concepta dicens. Concepta Maria de spiritu sancto: non quod de se ipso spiritus sancti. scilicet semine partem accepit. sed quia per amorem et operationem spiritus sancti ex carne virginis divino partem se ministraret. Nam quia in corde eius amor spiritus sancti singulariter ardebat. id est in carne eius amor spiritus sancti mirabilia faciebat: et dilectio in corde non accepit socium: eius operatio in carne illi non habebat exemplum. Ad aliud videtur quod auctor quodammodo videtur coherere ab actione. quodammodo per personam. Ab actione originali principali. per modo deus spiritus sanctus auctor incarnationis et ratione

*In opera incarnationis per unum et per amorem
quorum unum est creatum et alterum increatum
omne aliud est circa aliquid creatum
referuntur ad trinitatem personarum
conceptionem de spiritu sancto non per
substantiam spiritus sancti. scilicet sonantem per amorem
accipit sed per amorem et operationem
et per incarnationem virginis hinc partem substantiam
natura operatur*

supradicta. n. z. Ad illud qd seqt dicit qd si aucto: dicit penes quem residet p' pncipaliras: sine auctoritas locu beret: qd pponit: n e sic: ut ta xtu e. Ad vltimu dicit qd sic dicit Aug. de aia r spu. qd spūs. s. est patris p filii mun'. vñ rō muneris pprie uenit spūi scō ppter qd r illa q pprie rōne sine pprietatez muneris dicit: spūi. s. attribuūf. Talia autē sunt dona gratuita. ut pote quib' fit hoīs reparatio. Prætea hi' dona n dāt nisi enti actū. Creatio autē e pductio n entis in eē. vñ collatio eoz quib' uenit rō doni ut muneris sequit ee actū: ppter qd dona que referūtur ad recreationē appropant spūi scō. Un fec' e de opib' creationis r recreationis.

Prætea in opib' conditionis sine creatōis e qdā mod' appropatōis. l. effect' indifferēter sit a trib' psonis. Auctoritas. n. patri attribuit. ars filio. cālitās sine diffusio spūi. s. Un Aug'. xi. de ci. dei. Quia tria quedā maxime sciēda de creatura nobis oportuit intī mari. quis eā fecerit. p qd fecerit. quare fecerit ingt. Dixit de'. fiat lux. et facta est lux. et vidit de' lacē qd bona ē. Si q' querim' qd fecerit: de' ē. Si p quid fecerit. dixit de' r scā ē. Si quare fecerit. qd bona ē: nec actoz e excellētiōz deo: nec ars efficacior dei xbo: nec cā melior q' ut bonū crearet a bono. Dicēdū igit' q' l. i creatōe coē sit op' triū psonaz. rñ rōne aliqua p distinctōez fit appropatio psonis. qd ut dicit Aug. io. de ci. dei. p' intelligitur q' dixit fiat. Qd autē intell' factū. pculdubio p filiū factū est. In eo xbo q' d' vidit de' q' bonū eēt: spūs scūs intell'. Et sic trinitas i suis opib' intīmaf. Sic erit in recreatiōe in qua multo magis signū bonitatis apparet. Plus. n. ē aiam reparē q' creare celū r terrā. Sic ē g' ut p'ceptōez faciat p xbu sine i xbo r sua bonitate: que appropat spūi scō. vñ bonitas ē q' cā dicitur ut cui appropat ipsa diffusio i ipa unioē sine i nostre nature assumptione.

Quarto queritur ut dicitur filius spūs scī. Cū. n. dicat' cept' de spū. s. cur n sit fili' spūs scī. Rñ deñ est p' Aug. in ench. nō esse ccedendū q' q' de aliqua re nascit' otinuo fili' eē nūcupet. et ē instantia in capillo r pediculo: q' nascit' d' hoīe: r i aqua r spū scō: de q' nascit' si deles. Qñ dicit autē q' n' ouertit' cōntia. si aliqd nascit' de aliquo q' sit ei' fili'. uel si dicat' fili' q' nascat' de illo.

et ē exēplū in illis: q' dñf filii iebēne. Circa hāc qōne querit' sic r oñdit' q' nō sit fili' spūs scī. Dic. n. Aug. q' nat' ē de Maria sic fili'. et de spū sancto nō sic fili'. Itē Aug. de trini. z. Jhs neq' suus neq' spūs scī filius dici pōt. Cōñ. Quocūq' p' indrā coopatur alicui effectui ad pductionē alicui' i esse fm indifferētē relonē se hñt ad illud. Si g' p' r spūs scūs p indrā se hñt et indifferēter coopāt' incarnatōi xpi sine natiuitati ei' r pālī: fm indifferētē relatōez se hñt ad xpm hoīez. Si g' fili' q' q' bō d' fili' dei patris: et de' p' pater illi'. et eadē rōne spūs. s. dicit' p' eiusdē. S; qd uenit illi hoī uenit filio dei. Jgit' fili' dei ē fili' spūs scī. Itē tota trinitas ē p' n' r. et sic spūs. s. eadē rōe: r p' illi' hoīs. S; qd uenit illi hoī: uenit filio dī g' zc. Q' aut trinitas sit p' n' h' 3o. i. Tedit eis ptātē filios dei fieri. d' d' iustis. Nec aut filiatio ē p' grāz. S; i xpo fuit abūdātissīma grā. Un r ipe d; dicit maxie fili' spūs scī: cut appropat donū grē. Dic. n. Aug. Tanto magis efficit' fili': quāto largi' dāt ei spūs bon'. S; cū largissime data ē grā xpo hoī: maxie dicit' fili'. Itē i can. deuter. De' nōne ipe ē p' tuus: q' possedit fecit r creauit te. Sed dicit' q' tota trinitas fecit r creauit hoīem illū zc. Itē sicut in trinitate sunt tres p' i eadē eēntia: sic i vñō Jhs sunt tres n' i eadē p'. ut dicit. B. s. Supma q' ē dīnitā. i. fima q' ē caro. media q' ē aia. Sed rōne supme n' ē fili'. s. dei patris. rōne infime ē fili'. s. xginis matris. Jgit' et rōne n' medie s' h' erit fili'. s. creatōis ul' recreatōis. S; sine sic: sine sic erit fili' trinitatis. et ita fili' spūs scī ut sup'. Itē p' b' q' d' ceptus de spū scō notat' alia relatio xpi ad spm scm. xpi dico fm q' bō: r b' ē fm rōne ouginis. Multo igit' magis dicit' fili' spūs scī: q' bō pur' dicit' p' grām filius trinitat'. R'. In dīnis nō ē aliqd ponēdū: vñ sequat' relatōnū seu pperatū psonaliū d' fasio. Ubi. n. pfectissim' ordo ē: ut in dīnis psonis: ibi nulla pōt esse d' fasio: ppter qd nulla rōne ponēdū ē i dīnis psonis: vñ sequat' relationū d' fasio vel psonaliū pperatū patris r spūs scī. Un Ansel. Propter b' sol' fili' icarnat' ē: ut pater nō coīcet rōnē filii: nec eo'. nec spūs scūs rōnē filii vel p'ris ut sic distinguūf relatōes psonaz eternalf. ita etiaz distinguātur t'palī: et ille q' fuit fili' dī ab eterno sit fili' xgīs t'palī. Cōcedēdū autē ē q' ē fili' patris et est filius dei. s. cū d' r

*Sicut distinguuntur relationes personarum
et moraliter ita etiam distinguuntur ergo
relegat' ut dicit' fuit dicit' dicit' ut
filius uirginis uirginaliter*

*trinitas est pater noster
filius in christo uel homo fuit p' h' b' h' i' s' i' m' g' n' e
sicut in trinitate sub tres personae in eadem essentia
sic in homine in se sub tres nature in eadem persona
supremo q' est h' i' c' i' u' s' i' n' f' i' c' i' o' n' q' u' e' q' u' e' r' e' u' n' d' e' q'
est ordo in dīnitat' non est p' u' n' d' e' n' o' a' l' i' q' u' o' u' n' d' e'
sequitur confusio relationum s' m' p' p' r' i' e' t' a' t' e' p' e' r' s' o' n' a'
notum p' f' e' c' t' i' s' i' m' u' s' a' r' d' u' a' p' i' o' d' i' u' i' s' p' e' r' s' o' n' a' t' e' b' i'
nulla est d' f' a' s' i' o' p' r' o' u' e' r' b' o' s' o' l' u' s' f' i' l' i' u' s' i' n' c' o' r' p' o' r' a' t' e' r*

fili' p'ris intell' de eterna g'nat'oe. Cū x'p' d'f
 fili' dei intell' fm b'uanā nām: de filiatōe q'
 ē p' creationē ⁊ grām. Et cū d'f fili' dei p'ris
 intell' q' q' ē fili' dei p'ris p' nām ē filius dei
 p' grām. n' tñ uenit cecedi q' sit fili' trinita-
 tis simpl'. Possit tñ cecedi cū determinatōe
 ut ē fili' trinitatis p' creationē. Quāuis. n.
 eē deū ueniat patri. filio. ⁊ spūi scō. n' uenit
 q' dicat' fili' filii vel fili' spūs scī: me cōfū-
 dan' rōnes i' psonis. Pari rōe n' cecedi fili'
 trinitatis. quia de rōne trinitatis intell' p'f
 fili' ⁊ spūs. s. h'ntes unā eēntiā. l'z bñ cecedi-
 tur q' sit fili' dei. Uñ i' ps. sup illud. de uētre
 matris mee de' me' es tu. glo. Scdm illd qd
 ē de m're h'eo: nō f' id qd ē de te h'eo. Nā d'
 te es p' me: s' de matre es de' me' et creator
 f' q' hō sum. s' f' q' deus sum a te sū genit'
 Ad h' igit' qd p'mo ob' d'd. q' l'z i' trib' p'
 sonis sit indrīa i' actōe q'tū ad incarnatōes
 filii. n' tñ est indrīa i' relatiōe respectu i'car-
 nati. sic nec seqf. est idrīa i' eēntiā. g' i' relōe
 Actio autē h' eēntial' est. si autē esset actio siue
 ut actio psonalis ut g'nare spirare. ⁊ h'i': bñ
 sequeret. q'a ad h'i' actōes siue ut actōes se-
 quūf p' cōformitatē. relatiōes ⁊ p'petates per-
 sonales. s. ad idēntitatē actōum ⁊ diuersitatē
 idēntitas ⁊ diuersitas relatiōum ⁊ p'petatū. nō
 autē sic ē d' actōib' eēntialib' et si qñ q' sic. b' n'
 ē n'ccitate cōntie formalis s' m'alis. Ad ali-
 ud qd ob' q' tota trinitas d'f p' n'f zc. d'd. q'
 n' ē sile de nobis ⁊ de x'p'o hōie. grā. n. in b'i-
 tās q' ē i' nobis a trinitate fac' nos filios dei.
 nō nāles s' adoptiuos. cuiusmōi filiatio x'p'o
 n' uenit. Brā autē que est i' x'p'o a trinitate:
 q' qdē grā ē grā uniois: fac' x'p'um filiū dei
 nālē. Nālis autē fili' nō pōt dici nisi dei p'ris
 p'pter rōnē supradictā: ne. s. accedat i' d'nis
 relatiōum ⁊ p'petatū cōfusio. l'z igit' i' x'p'o sit
 grā gratū faciēs supaddita n'. q'a etiā ē su-
 paddita grā uniois: p'pter quā ē fili' p' nāz
 et a qua p'p'e est fili'. nō autē ē fili' nālis tri-
 nitat' p' grām: q' est supaddita n': que solum
 gratū fac': n' debet ab hac grā dici fili' trini-
 tat' ul' spūs scī. Ad qd ob' q' tātō magis
 effici' fili' zc. d'd. q' intell' de filiatōe fm q'
 cōiter se h'i' ad filiatōes p' grām: et ad filiar-
 onē p' nām. et q'a ceteris hōib' uenit soluz
 eē filios p' grām: nō filios p' nām. x'p'o autem
 hōi cui nō ē dat' spūs ad mēsurā p' grā uni-
 onis: uenit eē filiū p'ris p' nām. ideo magis
 esse' est fili' q' ali'. Uñ i' ps. sup illud. De
 suscepit dextera tua. glo. i. sapiā tua s'bum

tuū. In x'p'o. n. hōie ⁊ nos i' illo sum' assūpti
 s' diuerso mō. ille p' unioē. nos p' adoptōes.

Ad aliud d'd q' licz tota trinitas fecerit
 hōies illū: vñ pōt dici fili' trinitat' p' creati-
 onē: siue spūs. s. bec. n. cecedi. iste hō ē filius
 spūs scī p' creatōem: put iste hōie d'c sup-
 positū siue idēntū hōis: n' psonā filii. bec. n.
 n' cecedi. fili' dei ē fili' spūs scī p' creatōem
 q'a h'itudines seu p'petates filii ⁊ spūs. s. n'
 respiciūt se correlatiue. vñ nullo mō d'd est
 fili' dei fili' spūs. s. Si autē obiciat' fili' dei
 ē hōie ille q' est fili' spūs scī p' creatōem. g'
 ē fili' spūs scī p' creatōem. Dicēdū q' non
 seqf. q'a et si aliqua que d'ntur de isto hōie:
 d'ntur de filio dei: n' tñ quecūq'. utpote que
 d'ca ponūt cōfusioē psonaliū p'petatū: ul' q'
 impediūt h'itudinē relatiōum psonaliū: que
 accidēt: si dicēt' fili' dei: fili' spūs scī p' crea-
 tōes. q'a tūc eadē psona esset spirator ⁊ fili'
 respectu eiusd'. Præterea pōt dici q' ē log
 de grā x'p'i f' q' p' eā h'itat' i' eo trinitas. et est
 log de ea f' q' p' illā ē unio. p'mo mō ē cōpa-
 tio x'p'i hōis ad totā trinitatē. z' mō ē cōpatō
 illi' hōis ad d'nā psonā. Scdm p'mā cōpa-
 tōes grē iste hō ē fili' dei. n' tñ uenit cecedi
 q' fili' trinitat' p'pter rōnes; p'dictā. q'a i' hac
 cōpatōe n' ē fili' patris ut patris. s' fm q' de'
 Nec filius filii ut filii. s' fm q' de'. nec spūs
 scī filr. Et iō n' d'z dici fili' trinitat' s' dei.

Scd'z secūdā cōpatōes ē cōpatō ad d'nā p-
 sonā p' grām uniois: et p' eadē grā; ē filius
 p'ris p' nāz. Et h' q' tico iste hō sup'pōit ip'sā
 psonā eternā. Ad qd ob' de cōicatōe idē-
 omatū d'd. q' bec cōicatō n' ē general' oīuz
 s' eoz que absolute assignāt uenire. Et sūt
 oīs p'fatine assumpta ad hōis cōpatōes: cui'
 modi sunt i'firmitas siue penalitas moriēdi
 patiēdi famē: sitim: et alia h'i': que hōis con-
 gruit reparatōi. Ad qd ob' q' rōne additi-
 onis medie n'. s. aīe d'z spūs scūs dici p'f. d'd
 q' n' est sile de naturis extremis ⁊ media. su-
 p'ma. n. nā put ē ipsi' filii siue fili' est de s'ba
 patris seu de ip'so p're p' cōformitatē p'ncipa-
 lem: p'pter qd uenit illi mod' eēndi a p're:
 q' ē p'pus filio. s'ulr ⁊ ifuna nā. s. caro x'p'i est
 de carne x'g'is. d'z. n. eē f' carne a carne x'g'is
 p'opter qd illi uenit mod' eēndi a brā x'g'i-
 ne: q' ē p'pus filio. s'z nā media. s. aīa exit in
 eē p' creationē. vñ n' ē ex aliquo p' acceptōes
 esse de s'ba alie'. vñ quātū ad aīam n' uenit
 ei mod' aliq's q' sit p'pus filio. Quia igitur
 fili' quātū ad nām sup'mā ē de s'ba patris.

quantū ad carnē susceptā de sba matris dī
 fili? p̄is r matris rōne illi? duplicis n̄ hīre
 siue modi ex̄ndi. Ad illō qd̄ ultimo ob̄
 quare n̄ ē fili? spūs sc̄i: ex quo ē de spū. s. dō.
 q̄ eē de aliquo dī tripl̄. Aut sic de mā. aut
 sic d̄ sba. aut sic d̄ p̄ate. Solo medio mō
 eē de aliquo ponit filiarōem: dūmodo adda
 tur filitudo n̄ sp̄i. s̄m q̄ dīc̄ 30. Dama. C̄
 gnare ē sile de sua sba pduc̄. s̄ p̄mū modū
 produciē pedicul? de hoīe. s̄ modū 2° fili?
 a p̄c. s̄ modū 3° op? siue effect? ab artifice.
 Et h̄ ultimo mō dī ceptio de spū sc̄o s̄ q̄
 dīc̄ Ambrosi? r Hugo de sc̄o Uic. i li. de sa
 crament. Id̄ idcirco p̄ xpi dīc̄ ē: ga eius
 amor ceptōes h̄gīs opat? ē. et n̄ de sua eēn
 tia h̄gini semē part? tribuit. s̄ de carne p̄pa
 h̄gini sbam mīstrauit. Xps̄ ḡ r de h̄gine est
 nat? et de carne h̄gīs carnis sbam accepit.
 Spūs sc̄us nāq; h̄gini sup̄uenit: ut p̄ eius
 opatōes caro xpi d̄ carne h̄gīs formaret.

Ad maiorem euiden

riā p̄ditōz q̄rit hic icidēter de grā xpi q̄l̄
 illi dicat nālis. cū grā r natura ex opposito
 vid̄at. Ad qd̄ dō ē q̄ nāle dī duob? modis
 Uel qd̄ ē a nā. et h̄ mō grā n̄ fuit nāl i xpo.
 Uel qd̄ ē p̄ modū n̄. et h̄ mō grā dī nālis.
 ga sic nāles vires insunt inseparib̄ sbo. ita
 grā inseparib̄ inest xpo. Nāle etiā dī qd̄ est
 rei inatū a p̄n? sue d̄ditōis. Et h̄ mō dīc̄
 h̄itas nāles q̄ inditi sunt aie a sua creatiōe
 Sed; hūc etiā modū dī grā xpo nālis. quia
 inata ē xpo hoi a d̄ditōe. Itē querit quō
 dicat xps̄ oīna grā corpāl̄ replet?. Doc. n.
 dī. z. Col. In ipso h̄itat oīs plenitudo d̄ni
 tati corpāl̄: cū c̄stet q̄ deitas n̄ mō corpāl̄
 h̄itet i xpo. Ad qd̄ dō q̄ illō intell̄ mul
 tipl̄ s̄m q̄ h̄t̄ ibi i glo. Uno modo ut accipi
 at tropice. vñ dīc̄ glo. Trāstato xbo vsus ē
 et p̄pter c̄pletōes ombraz legalīū figuraz
 dixit corpāl̄. i. r c̄pletōe: ga i ipso c̄plet̄ oīa
 ut quodāmodo sit corp? r impletio ombra
 rū legis. i. significatōum illaz ipse sit f̄itas

Alio modo ut accipiat ad l̄fam. vñ dicit
 glo. Dīc̄ corpāl̄ ga i xpi corpe qd̄ assumpsit
 de h̄gine tā d̄ i tēplo h̄itat deus. Uel posset
 alio mō intelligi: p̄ dī corpāl̄ s̄ modū trine
 dimēsiōis: qua determinat corpus. Est. n. d̄
 i reb? trib? modis. In oīb? creaturis ē p̄ cō
 tinētiā r c̄seruatōes. In sc̄is ē p̄ grāz r cari
 tatē. In xpo xbo ē p̄ vnionē. p̄mū mod? cō
 pat̄ dimēsiōi lōgitudis. ga s̄ illū modū dī

sa. s. q̄ attingit a fine vsq; ad finē fortiter
 r disponit oīa suauiter. 2° mod? opaf̄ di
 mēsiōi latitudis. ga caritas ē latitudo spūa
 lis. vñ ps̄. Dīs c̄sumatōis vidi finē latū. m.
 .t. n. 3° mod? q̄ ē p̄ vnionē opaf̄ p̄fuditari
 ga ille mod? intim? ē. Ep̄s. 3. Ut possitis c̄p̄
 h̄edere q̄ sit longitudo quātū ad p̄mū. Latitudo
 quātū ad 2°. et p̄fundū quātū ad 3°.
 ut sblimitas referat̄ ad hūanā nā; q̄ sblima
 ta ē ad vnionē cū d̄ina. et p̄fundū referat̄
 ad d̄inā q̄ intime p̄ vnitate p̄ vnita est ad
 humanā. ga ḡ h̄ triplici mō ē deitas in xpo:
 iō dī replet? grā corpāl̄iter. vñ i ps̄. sup̄ illō
 Mons i quo b̄n placitū ē deo h̄itare i eo. gl.
 Uerbū h̄itabit eū. i. hoīes xpm vsq; i finem
 ga p̄sonaliter vnit? ē ei. i quo h̄itat oīs ple
 nitudo d̄nitati corpāl̄iter. Sic. n. vtiq; h̄bū
 i carne ut etiā h̄bū caro factū solū dīc̄t. iō
 homo h̄bo i vnā p̄sonā copalaref.

Consequenter

que
 dū ē d̄ sc̄itate ceptōis. et h̄ duplr
 p̄mo quātū ad sc̄itatē ceptiē matris.
 2° quātū ad sc̄itatē cepti filii. Itē de sc̄i
 tate ceptiēis duplr. p̄mo de illa q̄ fuit
 aī ceptōes filii r aī h̄gīs nat̄itatē i utero
 sue matris. 2° de illa q̄ fuit i ceptōe filii
 cū facta ē mater. Querit igit̄ i parte ista
 de p̄ sc̄ificatōe h̄gīs i utero matris. De
 2° sc̄ificatōe h̄gīs i ceptu saluatoz. De sc̄i
 tate cepti filii. ad quod introduc̄t questio
 de determinatōe an fuerit xpi.

Quantus ad primuz

querit quoz sit sc̄ificatio ut pateat qd̄ sit et
 i quo casu fuerit h̄gīs sc̄ificatio vl sc̄ificata
 a quo fuerit sc̄ificatio vel sc̄ificata. Cum
 querit cui? sit sc̄ificatio dubitari p̄t. p̄mo
 vtrū sit rei rōnalis solū. 2° vtrū sit rōnal
 rei: q̄ ē xps̄: an rei rōnalis q̄ ē pura creatura.

Ad primuz

arguit sic. Cū sc̄ifi
 catio opponit̄ pec
 cato. vbi n̄ erit peccatū: nec erit sc̄ificatio.
 S; peccatū n̄ ē ponē i re irrōnali. s̄ nec sc̄ifi
 cationē. s̄ sc̄ificatio solū ē i re rōnali. Ad
 oppositū. In ultimo ero. et fere p̄ totā legē
 inuenim? tabernaculū sc̄ū; r oleū vnctiōis
 sc̄; r vasa sc̄ā r vestes sc̄ās. sic vestes Arō
 et hec oīa sunt res irrationales. S; vbi ē s̄a
 ctitas: r sc̄ificatio. Non ḡ solū ē i re rationa
 li sc̄ificatio. R̄ dō. q̄ sc̄ificatio nihil aliō
 ē q̄ motus ad sc̄itatē. sic dealbatio dī mor?

*ḡm in vno mō p̄posito dicitur sc̄ificatio opponitur p̄p̄tō
 naturalis dicitur qd̄ op̄ vnctūm ip̄iū
 sua cōditionis habens naturales p̄p̄
 q̄ vultū suū vnino c̄gnatione
 in ipso ab̄it̄ oīa p̄ vnctūm d̄nitatis
 Corpāl̄iter r c̄pletōe*

ad albedinē. S; sc̄itas d̄r quatuor modis. Est. n. sc̄itas p̄ dedicatiōe; ad cultū dei. Et ē sc̄itas p̄ emūdatōe; a p̄tō. 3° mō d̄r sc̄itas ī scriptura ipsa abstractio a carnali actu. 4° mō d̄r sc̄itas p̄ cōfirmatiōem ī bonū. Sc̄itas t̄o p̄ dedicatiōe; ad cultum d̄r coiffime. vñ cōuenit r̄ rei rōnali r̄ irrōnali: vñ modo sit dedicata ad cultū dei. Ab hac sc̄ificatiōe dicebāf nazarei sancti: ga dedicati erāt ad cultū di. vt b̄r Numeri. 6. q̄ nō debēt nazarei bibē vinū: nec radē comā. et postea addit. d̄ ritu eoz ita faciet unusq̄sq; ad p̄fectōe; sanitat̄ sue. Hoc etiā mō dicebant sacerdotes sc̄i. sic p̄. s. Leui. Ubi loq̄f de cōsecratiōe sacerdotū: q̄ sunt cultui d̄no mācipati vñ dedicati. posuit laminā aureā cōsecratā ī sc̄ificatione. Et b̄ etiā mō dicūt xp̄iani sc̄i: quia dedicati sunt ad cultum dei ī baptisate. Hoc etiā mō dicūt res irrōnales sc̄ificate. tabernaculū. s. r̄ vasa sancta. Numeri. 6. Cōpleuit moyses tabernaculū vnxit r̄ sc̄ificauit. 2° ē sc̄itas p̄ emūdatiōe; a p̄tō. de q̄ b̄r. 6. ad ro. Nūc aut̄ liberati a p̄tō serui sc̄i dei hētis fructū ī sc̄ificatiōe. Et silr̄ ad Tes. 4. Nō vocauit nos de^{us} ī imūdiā: s̄ ī sc̄ificatiōe. 3° mō ē sc̄itas p̄ abstractionē a carnali actu. de quo exo. 19. p̄cipit moysi vt sc̄ificet pplm. Uade inqt ad pplm r̄ sc̄ifica eos hodie r̄ cras. et lauet vestimēta. Et dic̄ glo q̄ sc̄ificatio ista erat abstinentia a mulierib;. De hac. i. R. zi. vbi querit si mūdi sunt pueri maxime a mulieribus. Sūt ne vasa pueroz sancti. Et r̄ndet d̄d. Et q̄dē si de mulierib; q̄re cōtinuam;. 2c. 4° mō ē sanitas vel sc̄ificatio p̄ cōfirmatiōem ī bonum. etiā ī ps. Dñe q̄s habitabit ī taber. tuo: aut q̄s req̄. ī mo. s. t. inocēs manib;. 2c. Per mōtē sc̄m significat cōfirmatiōe; vñ sc̄m vno mō idē ē q̄d cōfirmatū. sc̄m alio mō grece idē; ē q̄d agros. ab a q̄d est sine. et ḡyos terra. vñ sc̄m. i. sine terra. Et p̄ terrā siḡf p̄t̄m vel culpa. hoc ē sc̄m p̄ emūdatiōem a p̄tō. Sc̄m q̄ p̄mū mō dū ē sc̄ificatio rei rōnalis r̄ irrōnalis. s; alios modos ē solū rei rōnalis.

Cōsequenter queri

tur vtrū sc̄ificatio sit ipsi xp̄i. et uidef q̄ n̄. Dan. 9. Cū uenerit sc̄us sc̄oz. glo. dic̄ xp̄s q̄ ē sc̄us n̄ d̄z d̄ci sc̄ificat;. q̄ sc̄ificatiō n̄ d̄z d̄ci de xp̄o. Itē sc̄ificatio ē motus de n̄ sancto ad sanctū. S; xp̄s nūq̄ fuit non sanct;. q̄ n̄ p̄t d̄ci sc̄ificat;. Cōt. Jere.

Sanctus sanctus

i. p̄t q̄ exires de n̄tre sc̄ificanti re. glo. Quidā hūc locū sup̄ saluatore; intelligūt: q̄ p̄usq; ī utero v̄ginali founaret: r̄ añq; exire; de uulua ē sc̄ificat;. Jere. 12. 30. et loq̄f fili; dei ad patrē. Ego p̄ eis sc̄ifico me ip̄s; glo. Aug. Ego me hoies; sc̄ifico ī me t̄bo S; talis ē sc̄ificatio xp̄i. q̄ xp̄s ē sc̄ificatus. Solo d̄d. q̄ sc̄ificatio ē motus ad sc̄itātē. Hoc aut̄ p̄t eē dupl̄. ga omnis mot; ē ab aliquo ī a'iqd. Sc̄ificatio autē dic̄ motū in sc̄itātē. vñ sc̄itas ē terminus in quē ipsi; sc̄ificatiōis. S; mot; ī sc̄itātē d̄r aliqñ de sancto ī sanctū. aliqñ de n̄ sancto ī sanctū. Et mot; de n̄ sancto ī sanctū ē dupl̄. ga n̄ sc̄m p̄t d̄ci puatiue. siue cōtrarie vel negatiue. Nō sanctum negatiue p̄t d̄ci de eo q̄d n̄ ē. ga illud q̄d n̄ ē: est nō sc̄m. Nō sc̄z cōtrarie vel puatiue d̄r de eo q̄d ē tm̄ puatū sc̄itātē: siue h̄ns cōf̄riā dispositōe; ad sc̄itātē: sic aliq; peccator. Sc̄ificatio t̄o de nō sancto d̄r uel ga de n̄ sancto negatiue. uel de n̄ sancto puatiue siue cōf̄rie Sc̄ificatio t̄o que ē de nō sancto negatiue illa fuit ī xp̄o hoie ī ipsa incarnatiōe sua. s. qñ creabat ei; brā aia: p̄us fuit dic̄ de ea n̄ sanctū: ga p̄us fuerat n̄ ens. In sua autē creatione fuit mutata de n̄ ente ī ens: et de non sancto negatiue ī sanctū. Et b̄ mō loq̄f glo. Jere. i. Alio mō d̄r sc̄ificatio mot; de n̄ sancto puatiue siue cōtrarie ī sc̄itātē. et ista sc̄ificatione sc̄ificat; fuit Jolbes baptista ī utero. ga Jolbes añ sc̄ificatōe; fuit puatus sc̄itātē: et hēbat dispositōe; cōf̄riā. s. culpā originalē. Hoc etiā mō sc̄ificat; gl; p̄usq; ī baptisate. Nec autē sc̄ificatio non fuit ī xp̄o. ga xp̄s hō nūq; fuit puat; sc̄itātē. Sc̄ificatio t̄o q̄ ē mot; ī sc̄itātē d̄ sancto ē dupl̄. Uno mō cū mouet aliq; de minor sc̄itātē in maiore sc̄itātē. Alio mō n̄ ga moueat ī maiore sc̄itātē. s̄ quia mouet ī cōtinuatiōem sc̄itātē. De sc̄itātē p̄ mō hēm; 30. 17. ubi xp̄s orat patrē p̄ apl̄is dicēs. P̄r sc̄ifica eos ī x̄itate. et tñ iā erāt sc̄i apl̄i. glo. dic̄. Sic grā tua īcepta ē sc̄ificatio: p̄ quā iā n̄ sunt de mūdo. ita eadē grā p̄seuerēt ī x̄itate. i. ī sc̄itātē: que ē ī p̄seuerātia ut d̄ sc̄itātē iusticie p̄ntis pueniāt ad sc̄itātē iusticie finalis. Cū p̄ q̄ sc̄ificatio ibi dic̄ motū ī maiore sc̄itātē. Loquēdo autē de sc̄ificatione alia que ē ī cōtinuatiōem r̄ extēsiōem sc̄itātis: hoc modo sc̄ificat; illi q̄ sunt in patria: et

*sc̄ificatio est motus ad sc̄itātē
sanctas p̄ terminus aliquos q̄d
satisfactoris*

nō ē sanctificatio ppe mot^o. qā tota sū in se. s. ppter otinuationē dī qī mot^o. Illi. n. q sūt i patria semp otinuat i sanctitate. sic lucere dīc qdā extēsiōe t otinuat dēs. et h mō est scificatio i xpo: cū dī i 3o. Ego p eis scifico me ipi; i otinuo me i scitate: ut a me rciptat scitate. et i gl. sū ego me hoīz scifico in me verbo.

Consequenter que
de scificatōe brē xgis. In quo statu potuit scificari. Et circa h plura querūt. Primū ē an aī oceptōez fuerit scificata. 2° ē an i oceptōe fuerit scificata. 3° ē an p oceptōez aī ifusiōe aīe fuerit scificata. 4° an post aīe ifusiōe fuerit scificata in in utero matris sue.

Ad primū ergo arguit sic. xi. ad ro. dī. Si radix ē scā: t rami sunt sancti. s. sic se hnt parentes brē xgis ad ipsam sic radix ad ramū. Si g i parētib^o brē xgis potuit esse scificatio t infusio scitat. g ram^o. s. brā xgo potuit i eis scificari. s. qd potuit ei boni offerri: ē ei collatū. g ipsa fuit scificata i parentib^o suis aī oceptōez. Itē. s. ad ro. Nos peccamus oēs i Adā. g oēs peccam^o i radice. s. scificatio cū sit p infusiōe grē opponit peccato. g nos oēs potuim^o scificari i radice. g et brā xgo: cū fortio: sit grā ad scificatōez q culpa ad odēnatōez. s. qd potuit habere boni hnt. h supponim^o. g fuit scificata in radice. s. i parētib^o aī oceptōez. Cōn. B. in epla otra ludinenses canonicos monet qōne de scificatōe xgis dicēs. Dī ne scificata qren^o iā scāta oceptē. ac p h scūs vocaret ocept^o et obicit dī B. Nō valuit aī scā eē q esset. s. nō erat aī q oceptē. g n potuit scificari aī q oceptē. Itē epb. z. Eram^o oēs nā filii ire. s. nā ista se extēdit vsq; ad brāz xgi n. g brā xgo fuit filia ire. Nō g scificata aī oceptōez in parētib^o. Brā g hui^o querit quare n potuit scificari i parētib^o. Solo. dō q duplex ē scificatio. s. scificatio n. et scificatio p. Scificatio p ē p pntē grāz. Scificatio n nō erit nisi p futurā glā. qā ibi scificabit nā. s. i glā pnt innuif. i. Cor. i. s. In resurrectōe. n. scificabit nā ipa. qā fiet sermo q scrip^o ē. Ubi ē mors victor: a tua. ubi ē mors stim^o rous. Et appellat stimulū fomitē. Scificatio aut q ē p baptismū: et q ē p pntē grām n ē scificatio n. s. scificatio solu

p. s. fomes adhuc remanet post baptismū i nā: et trāssundit p gnatiōe; i totā nāz. ppter h n ē gnatio sine peccato. qā nā nō ē scificata. et p gnatione trāssundit nā. iō necesse ē vt qd gnaf i gnatiōe otrabat peccatū. Et ppter hoc brā xgo nō potuit i parētib^o suis scificari. imo necē fuit q i gnatiōe sua oerberet pntm a parētib^o. Erat etiā i ipis ante oceptionē quātū ad rōne n^o et n^o p. et ppter h i ipis scificari n potuit. Ad p^o obiectū dō q ē scitas n^o t p^o. Licz g radix sit sancta quātū ad psonā. nō tñ ram^o ē sanct^o. s. radix brē xgis. i. parētes ei^o n potuerūt scificari quātū ad nām: s. quātū ad psonā. Cūz g nā i parētib^o sit radix ipa: a qua pcedit p gnatione: cū illa n potuerit scificari. nec brā xgo i illa radice. Et itēz logf apls ibi de iudeis et oī illos q despiciēbant indeos asserētes q n saluaret. ppter qd oñdit apls q iudei aliqñ saluabūt. qā radix. s. parētes eoz sic sci patres saluati sunt. g rami saluabūt. s. iudei: qā sunt aliqñ imitaturi fidē sanctoz patrū. et h ē fm viā pdestinatiōis: et n n^o. qā ita pordinatū ē a deo: nec loquit de oīb^o iudeis: s. i gñe logf. qā aliqñ saluabūt. et sic p; q n fac hec auctoritas ad ppositū. Ad aliud dō sic vīdū ē q pntm p corripit nā; sic pntm Ade. qā ab eo depēdebat tota nā hūana. Scificatio hō q ē pfectio p n potuit scificare nām. vñ si Adā eēt scificat^o n ideo eēt scificata nā hūana. vñ scificatio i radice redit i scificatōez p: t n n^o. Quia g n educit rōne p^o s rōne n^o. vnde vis gnarina est vis n^o t nō p^o nisi rōne n^o. iō n potuim^o i Adā scificari: nec eadē rōne brā xgo i parētib^o suis. qā educimur ex pte illa ex qua n ē scitas. s. p viā n^o. Uia aut n^o nec nā potuit scificari p Adam.

Consequenter queri
tur vtz brā xgo potuit scificari i oceptōe sua. et ostēdit beatus. B. q non dicēs. forte inter amplex^o maritales scitas ipsi oceptōi se imiscuit. vt sil scificata fuerit t ocepta. ita forte dicēs. s. oī h obic sic. s. h igt nō admittit rō. quō nāq; aut scitas absq; spū scificatē: aut sco spūi societas cum pō fuit. aut pntm quō non fuit vbilibido nō de fuit. Itē. B. Aī oceptōez mīme scificari potuit. qā non erat: s. nec i ipō oceptu. ppter pntm qd inerat. Restat g vt post oceptū in utero iā exn^o scificationē accepisse credat

*omnis aīe natura filii ire q
natura ire scificatōis qd ad
beata virginem
fomes peccati s stimulus peccati
stimulus s fomes
vis generatōis est vis natura et nō
persona nisi natura natura*

*fomes s stimulus adhuc remanet post baptismum
in natura et tñs filius ut p generationem in
totam naturam ppter hoc non est generatio sine
peccato q natura non est scificata
pdestinatio s pignus liberationis
generatio y persona cognoscit naturam et personam et
q ab eo dependet totam naturam humanam
scificatio in natura s scificationem personam et naturam*

q̄ excluso p̄tō scā; sc̄ nat̄ratē: n̄ tñ̄ ocepti
onē. q̄ p̄ceptōes n̄ i oceptōe fuit sc̄ficata.

Itē. B. p̄ oceptōes ad xp̄s. Si paucis filio-
rū hoīū; datū ē cū sc̄itate nasci: n̄ tñ̄ ocepti:
vt vni sane fuaret p̄rogatiua sc̄i ocepti v̄l
sc̄ificatiōis i oceptu. Cū q̄ xp̄s h̄eat p̄rogati-
uā sc̄i ocepti: p̄ q̄ aliqs ali⁹ n̄ fuit sc̄ificat⁹ i
oceptu. q̄ nec brā x̄go. Itē. B. Sol⁹ Jhs d̄
sp̄s. f. ocepti: q̄ sol⁹ añ oceptū sc̄us. quo ex-
cepto respic̄ vn̄uersos: qd̄ vn⁹ humil̄ ofire-
tur. Inigratib⁹ ocepti sū ⁊ i p̄t̄is ocepti me-
m̄ mea. Sol⁹ q̄ xp̄s ocepti ē absq̄ p̄tō. nō q̄
brā x̄go fuit i suo oceptu sc̄ificata. Itē h̄
brā x̄go n̄ fuit; ocepta i p̄tō. q̄ n̄ fuit; obli-
gata p̄tō: nec h̄m̄; reatu p̄t̄i. Si q̄ qd̄ n̄ h̄
reatū p̄t̄i n̄ indiget redēptōe. q̄ redēptio
ē p̄ter obligatiōe; ad p̄t̄m ⁊ ad reatū p̄t̄i.
q̄ n̄ indiget redēptōe p̄ xp̄s. qd̄ f̄ carolicā
fidē n̄ ē ponēdū. Itē saluator: n̄ sic p̄ libe-
rādis oib⁹ venit: a nullū a reatu libez re-
perit. q̄ nec brā; x̄gūe inuēit liberā a reatu
p̄t̄i. q̄ ocepta fuit i p̄tō. n̄ q̄ sc̄ificata fuit i
oceptu suo. Ad opp⁹. Coit⁹ oingal p̄t̄ eē
meritorū sic dīc̄ Aug. vt fuit i Abraam: qñ
Sarra ocepti Jsaac: q̄ h̄ sc̄ ex obīa. S; ubi
cūq; ē meritū: ibi est grā mouēs. vbiq; est
grā mouēs: ē ibi p̄ntia sp̄s. f. S; vbiq; ē
p̄ntia sp̄s. sibi p̄t̄ esse sc̄ificatio. q̄ i coitu
oingali p̄t̄ eē sc̄ificatio. Cū q̄ gl̄iosa virgo
ocepta fuerit i coitu oingali: ibi potuit sc̄ifi-
cari. S; q̄qd̄ boni potuit ei dari datū est. q̄
datū ē ei q̄ eēt sc̄ificata i oceptu suo. Itē
ut distinguūt theologī. Coit⁹ oingal ē tripl̄
Aliqñ ē meritorū. aliqñ licit⁹. aliqñ illicit⁹.
Et itelligat illicit⁹ coiter quātū ad veniale
p̄t̄m ⁊ mortale. Coit⁹ h̄o meritorū ē dupl̄.
Quia aliqñ fit cā plis suscitāde ad cultū dī
sic si h̄o mouēt p̄ caritatē ad suscitādū p̄lez
ad cultū dei i coitu maritali n̄ oingali. iste
coit⁹ eēt meritorū: sic fuit i Abraam q̄ suscita-
uit p̄lez v̄no. et ip̄m ad h̄ mouit caritas vt
ḡiaret filiū: q̄ seruiret deo. Ali⁹ ē cā red-
dēdi debitū uxori. et de h̄ h̄. i. Cor. 7. Uxori
vir debitū reddat. vñ si aliqs h̄o mouēt ad
coitū n̄ cā libid̄is sue. s̄ vt p̄ h̄ reddēt uxori
sue debitū: qd̄ ei dī. q̄ vir n̄ h̄ p̄t̄ē corp̄is
sui. s̄ mulier: et e⁹: mouēt ex iusticia. vñ co-
itus ille ei eēt meritorū. Est etiā coit⁹ qui
dī licit⁹. sic qñ mouēt h̄o ad coitū oingalē;
cā fornicatiōis vitāde: f̄ q̄ dīc̄ apl̄s. i. Cor. 6
Un⁹ q̄sq; h̄eat suā p̄pter fornicatiōes. Est
coit⁹ oingal q̄ dī p̄missus. sic dī coit⁹ fragil̄

vt cū aliqs coit cū uxore sua nō cā vitande
fornicatiōis: nec p̄pter aliquā cām p̄dictā. f̄
q̄ q̄rit i uxore sua delectatōe; suā: quā tñ̄ i
alterā n̄ q̄rit: postponēdo tñ̄ delectatōe; suā
illi delectatōi q̄ ē i deo. et ad coitū istū seq̄
p̄t̄m: q̄ delectat i creatura: f̄ tñ̄ veniale: eo
q̄ postponit illā delectatōe; delectatōi q̄ ē in
deo. Est ali⁹ coit⁹ q̄ dī phibit⁹. sic qñ ali-
qs coit solū cū uxore sua cā libid̄is expellē-
de: sic facēt cū meretrice. et q̄rit i ea delecta-
tione; p̄ meretricas blāditiās: sic facēt cum
meretrice. et ad tale coitū seq̄ p̄t̄m morta-
le. Ex his q̄ h̄m̄ q̄ aliqs ē coit⁹ oingal me-
ritorū. S; vbi ē meritū ibi mouet grā: et ibi
ē p̄fētia sp̄s. f. et ita sc̄ificatio. q̄ i aliq̄ coitu
p̄t̄ eē sc̄ificatō. q̄ brā x̄go potuit i oceptu
sc̄ificari. q̄ potuit eē meritorū ocepti. S;
datū ē ei oē bonū qd̄ potuit. q̄ i oceptu sc̄ifi-
cata fuit. R. Supposito q̄ alibi disputat
q̄ coit⁹ oingalis possit eē meritorū: distinguē-
dū. q̄ ē oiderare oingalē coitū meritorū f̄
q̄ ē act⁹ p̄ vel n̄. p̄out ē act⁹ p̄ sic ē ibi vo-
lūtas mouēs. p̄out ē act⁹ n̄. sic ē ibi natura
mouens. sed differēt: quia inquātū est ille
act⁹ a volūate mouēt: sic etiā ibi mouet ca-
ritas. inquātū ē a nā mouēt: sic etiā ibi mo-
uet fomes p̄t̄i. q̄ sic ille act⁹ ordinat⁹ est ad
p̄t̄m Ade et ex fomite p̄t̄i. Volūtas. n. mo-
uet ibi h̄o ordinē caritatē. et a p̄te illa ē meri-
torū. Nā aut̄ mouet ibi fm̄ inordinatōe; et
a p̄te illa ē libido i coitu ⁊ p̄t̄m. S; oceptio
seq̄ ad coitū: et respic̄ nām mouēt: et non
volūtatē. Coceptio. n. dīc̄ om̄ p̄t̄ionē: q̄ ē in
p̄ncipis sc̄ialib⁹ viri ⁊ mulieris: q̄ omixtio
fit p̄ nām. et iō nā ē mouēs oitū i oceptōe
A p̄te aut̄ illi omixtionis ē libido. Et p̄pter
h̄ dīc̄. B. Quō p̄t̄m nō fuit ubi libido nō de-
fuit. L; q̄ coit⁹ ex una p̄te possit eē meritorū
nūq; tñ̄ oceptio poterit eē meritoria. et ita
nec sc̄ificatio i oceptione. Et ideo brā virgo
i sua oceptione sc̄ificari non potuit.

Consequenter queri

tur vtrū brā x̄go p̄ suā conceptionē fuerit
sc̄ificata añ infusione aīe. ita q̄ caro ei⁹ esset
sc̄ificata ante q̄ infundēt aīa i ea. Et oñdīc̄
q̄ sic. sic i Luc. i. h̄ de bo. Jo. qñ brā x̄go sa-
lutanit helysabet p̄ anūtiatōe; āgeli ei sc̄as
.s. q̄ ocepit saluatorē: exultauit i gaudio in-
fans i vtero. dīc̄ glo. Nōdum i eo erat sp̄s
vite. et tñ̄ iā erat sp̄s grē. Si ergo qd̄ datū
ē Jobi nō dī denegari gl̄iose x̄gini: p̄ q̄ añ

aīe ei⁹ infusione i carne fuit caro ei⁹ scificata
 Jte Jere. i. dixit dñs ad Jere. Prius q̄ te
 formare i utero noui te: et prius q̄ exires de
 vtre scificani te. S; noscē dei ē duplī. ga ē
 noticia simplī: et ē noticia approbatōis. No
 ticia simplī ē qua nouit bona ⁊ mala indif
 ferēter. Noticia approbatōis ē q̄ solū nouit
 bona: et qua approbat ipsa bona: s⁹ quā dīc
 dñs mat. 25. Nescio nos. Cōstat q̄ dñs loq̄
 ad Jere. d. noticia approbatōis. S; illa nūq̄
 est nisi de bono. q̄ iā erat Jere. in statu bono
 aīe ei⁹ format⁹ i utero. S; aīe formationē
 corpis n̄ infundit aīa. q̄ aīe infusione aīe erat
 i statu bono. S; q̄ dātū ē Jere. n̄ debuit ne
 gari brē h̄zī. q̄ ipsa fuit scificata i utero aīe
 infusione aīe. Cōn. Nihil ptinē ad grā; q̄
 n̄ ptinet ad glīā. ga grā ordinata ē ad glīā;
 S; Aug. dīc i li. d. ci. dī d. abo: riuīs q̄ nō ptē
 nēt ad glīā resurrectionis. ga nihil ptinet ad
 glīā resurrectionis nisi q̄ cecidit p mortē. S;
 illi non ceciderūt p mortē: ga nūq̄ h̄uerunt
 vitā. vñ n̄ ptinet ad resurrectionis glīā.
 Sīlī cū caro aīe infusione aīe nullo mō ptine
 at ad glīā. ga dato q̄ nūq̄ aīe: nūq̄ glīfica
 bit. q̄ nullo mō ptinet ad grā; S; scificatio
 ē p grā; q̄ aīe infusione aīe nō pōt scificari.
 Jte zi. exo. hēn⁹ legē de pcutiēte mulierē
 pgnatē. et distinguit ibi i glo. q̄ si puerpiū
 fuerit informe: ille nō d; dānari nec indicat
 homicida. s; solū punit pena pecuniaria: ⁊ n̄
 morte. Si aut puerpiū fuit formatū; ille d;
 iudicari homicida. Aīe informatōes aut n̄ ē
 fer⁹ aīat⁹. Uidem⁹ q̄ lex dei n̄ oputat ferū
 aīe aīatōes. q̄ nullo mō pōt scificari aīe aīa
 tionē. Solo. vñ. q̄ caro aīe aīatōes; nullo
 mō pōt scificari. et rō b⁹ ē: ga corp⁹ n̄m de
 se ē corruptibile: nec h; de se nām ppetuati
 onis ad eē. S; nccitas ppetuitatē eē inest ipsi
 ex unōe ad aīa; rōalē: q̄ ē sba ppetua. nñ ex
 h; q̄ pficit ipmī ei vitā rōnal. ex unione re
 tinet corp⁹ humanū possibilitatē ad vitā p
 petuā et nccitatē resurgēdi: sic aut nō est in
 corpib⁹ aliis aīatis. ga nō h̄nt ordinem nec
 unōe ad formā ppetuā. ga aīa vegetabil
 ⁊ sensibilis: q̄ sunt pfectōes alioz corporum
 aīatoz sunt corruptibiles. S; q̄ corp⁹ hu
 manū accipit ex unione ad aīa; possibilitatē
 ad glīā. Cū igit grā ordinē ad glīā: sīlī ac
 cipiet possibilitatē suscipiēdi grā; p unōe
 sui ad aīa; Sīc q̄ corpus aīe aīatōes; n̄ hab;
 dditōes; p quā possit ordinari ad glīā. sīlī
 nec dditōes; p quā possit ordinari ad grām.

q̄ aīe aīatōes; n̄ pōt suscipere grā; q̄ nec scifi
 catōes; cū scificatio sit p grā;. Ad illō q̄
 obr de Jobe d. sic p; i lra. q̄ tē erat sextus
 mēsis Jobis: q̄ missus fuit āgel⁹ ad Mariā
 et p⁹ ei⁹ salutarōes; accessit ipa ad Helysabet
 et salutauit eā: et ad vocem ipsi⁹ exultauit
 puer i gaudio i utero. S; sic dīc Aug. iuxta
 Iniaz; medicoz corp⁹ format usq; ad .40. dies
 quo formato aīa infundit. Et sic sexto mēse
 ē corp⁹ aīatū: ⁊ uiuificatū. q̄ i Jobe erat iaz
 aīa ⁊ spūs uite. Sed tē q̄rit quō dīc glo. q̄
 nōdū i ipso erat spūs uite. Dicēdū q̄ aliq̄
 v̄ res eē q̄ n̄ inotescit. aliq̄ n̄ eē cū n̄ inote
 scit. q̄ q̄ v̄ q̄ nō dū erat i ipso spūs uite: s;
 ē vez quātū ad manifestatiōes. ga n̄ ad huc
 inotescebat q̄ h̄eret spm uite. Quātū tō ad
 vegetatōes; ⁊ uiuificatōes; erat ibi spūs uite
 s; n̄ appebat quātū ad mortū. Ad aliō q̄
 obr de Jere. Prius q̄ tē. noui te. d. q̄ ibi lo
 q̄ de noticia approbatōis. S; noticia appro
 batōis ē duplex. q̄dā s⁹ pdestinatōes; q̄dā s;
 pntē iusticiā. p⁹ nō ponit bonū i actu: s; bo
 nū futu. ⁊ ponit pntē grē bonū i actu co
 gnito. Cū q̄ dicit. prius q̄ tē. noui te. intellē de
 noticia approbatōis s⁹ pdestinatōes; q̄ non
 ponit bonū v̄l grā; i pnti i actu. s; i futuro i
 ipso cognito. Illud q̄ noscē n̄ ponit scificati
 onē i Jere. aīe formatōes; s; i futuro s⁹ pdesti
 natōes; et h; ē q̄ dīc. b. d. de Jere. Pulchre
 inter figuratōes; i utero. et pturitiōes; ex ute
 ro dñi distinctit oraculū. ut illā tm̄ p̄cogni
 tā. s. figuratōes; vel formatōes; istā. s. pturiti
 onē scitat; munere p̄ornatā ostēdēt: ne quis
 p̄be p̄rogatiuā putauit d sola p̄scia est
 mādā. Et sic p; q̄ aīe figuratōes; fuit tm̄ mō
 scificatio i Jere. ut p̄cognita ⁊ approbata ⁊
 nō i actu: sic possū dicē: q̄ ante creatōes; mū
 di nouit nos noticia approbatōis.

Et sequenter queri

tur an p⁹ infusione aīe fuerit scificata i ute
 ro m̄is sue: quāuis ista q̄ mota sit p li. in
 fctatu de trinitate. vbi q̄rit quō de⁹ sit i re
 b⁹ p grā; et ostēdēt q̄ nō fuit scificata sic dīc
 Aug. ad Dardanū. Nō uideo quō edificent
 boies i domū dī ad hēndū i se ibitātē deū;
 nisi cū fuerint renati: q̄ nō possūt eē āteq̄
 nati. Ex h; sic obr. Null⁹ pōt h̄ere deū in b̄
 tātē i se nisi fuerit renat⁹. non potest eē rena
 tus anteq̄ nat⁹. ergo null⁹ ante q̄ natus pōt
 h̄ere deū ibitātē i se. Si ergo de⁹ in b̄rat p
 grā; null⁹ i utero anteq̄ sit nat⁹ potest h̄ere

grām. Cū igitur scificatio sit p grām inbitatē p
q brā hgo i utero mris sue añ suā natitatē
n̄ potuit scificari. Itē Aug. ad Dardanū.
Illa scificatio q̄ efficimur singuli tēpla dī n̄
ē nisi renatoꝝ: qd̄ n̄ nisi nati hoīes esse p̄nt.
S; posset dici. q̄ legis q̄ Jo. 7. 7. Jere. fuerunt
scificati i utero añ q̄ eent nati. Conē quod
Aug. obiē h̄ mō. de hoīb' ostitutis inter ma
terna viscera: vtrū existimem' eos aliquo sã
scificatōis mō donari. et h̄ ppter Jo. 7. 7. Jere.
tñ illa scificatio qua efficimur tēpla dei nō
ē nisi renatoꝝ: qd̄ n̄ nisi nati hoīes esse p̄nt.
S; illa scificatio ē p receptionē grē. q̄ p re
ceptionē grē efficimur tēpla dei. q̄ brā hgo
i utero n̄ potuit recipere grā; nec scificatōez
añ suā natitatē. Posset dici ad h̄ q̄ duplex
ē natitas. s. natitas i utero: et natiuitas ex
utero. Scificatōne aut̄ añ natitatē i utero
nemo p̄t h̄ere. s. añ natitatē ex utero p̄t.
q̄ iā ē ifusa anima i utero carni. Et ita d̄
de xpo Mat. i. Qd̄ i ea natū ē de spū scō est
Con̄ opponit Aug. h̄ mō. Huic natitati q̄
s. ē i utero iā accedit z' natitas q̄ ē ex utero
q̄ iā n̄ erit z' natitas illa p qua renasci dici
mur: s. tertia. Dñs aut̄ cū hinc loquē inquit
Nisi q̄s renatus fuerit venio zc. eā oputans
p̄mā natitatē q̄ sit i m̄se pariete n̄ ocapiete: q̄
sit ex ea: n̄ q̄ sit i ea. q̄ renasci d̄ respectu na
tiuitatis ex utero: q̄ ē i m̄se pariete: 7 n̄ respe
ctu natitatē i utero. Itē iā dicē z' natiui
tas: quā dñs vocat secundā. q̄ cū n̄ possit ali
qs scificari añ q̄ renasci: n̄ p̄t aliqs scifica
sci i utero. Itē si hō regnari i utero p̄t
p grā; cū restat illi adhuc nasci: renasci añ
q̄ nasci. qd̄ fieri nullo mō p̄t. q̄ nec scifi
cari p̄t p grā; spūs añ q̄ nasci. q̄ scifica
ri n̄ ē nisi renasci. q̄ hgo n̄ potuit scificari i
utero. Itē obiē Aug. de scificatōe Jere. vi
cēs. Illa scificatio p̄t n̄ incōueniēter s' p
destinationē intelligi. sic filios dei appellat
euāgelii nōdū renatos. s. p̄destinatos solū:
cū d̄ Jo. xi. Xps erat mortur' ut filios des
ogregaret i vnū. hic vocat filios dei s' p̄de
stinationē solū. s. nōdū regnatos. q̄ fil' i illa
scificatōe oueniēter p̄t intelligi. Nō ē igit̄
instātia de Jere. q̄ possit fieri scificatio aīe
natitatē ex utero. Itē Hiero. Nō credas
mibi qd̄ dixerō tibi: nisi traxero de nouo ul
veteri testō. S; de scificatōe uirgīs i utero
nihil iuenit nec i nouo nec i veteri testō. q̄
n̄ d; credi fuisse scificata i utero. Ad op
positū. Ber. i epla ad canonicos lugd. Legō

de Jeremia p̄sq̄ exiret de vulua scificat'
sit. et de Jo. bap. n̄ sec' sentio: q̄ deū i utero
sensit. Itē Jere. i. dixit dñs iere. P̄iusq̄
exires de v̄tre scificani te. Slo. Jobes etiā
scificat' fuit i utero: et spm. s. accepit. Itē
Luce. i. ubi dixit Helysaber ad Mariam. Ut
aut̄ facta ē vox salutarōis tue i aurib' meis
exultant infans i gaudio i utero meo. dicit
glo. Ambrosii. Nō pus m̄ ē repleta spū. s. q̄
fili'. s. fili' replet' replet et m̄ez: et apparet
qd̄ angel' dixerat. q̄ spū. s. replebit' adhuc
ex utero mris sue. Ex his q̄ pat; q̄ Jobes
fuit scificat' i utero: et fil' iere. Ex his sic
arguit. B. Qd̄ pand mortaliū ostat eē colla
tū: fas certe n̄ ē tate h̄gini fuisse negatū. S;
ostat aliis collatā eē grā; scificatōis i utero
sic Jo. 7. 7. Jere. q̄ scificatio i utero fuit colla
ta h̄gini. q̄ m̄ dñi p̄culdubio pus fuit sc̄ta
q̄ nata. Itē Ber. Nō fallit oīo sc̄a ecclia
celebrās sc̄as ei' natitatē diē. S; statui i p̄tō
n̄ debet gaudiū nec solēntas s. lutt'. q̄ cum
natitati brē h̄gīs debeat gaudiū 7 solēni
tas: p; q̄ ei' natitas fuit sc̄a. q̄ brā hgo p̄ius
fuit sc̄a q̄ nata. q̄ si esset nata i p̄tō potius
eēt flendū de sua natitate q̄ gaudendū.

Itē Ansel. i li. d̄ oceptu h̄ginali. Decebat
vt illi' hoīs oceptio d̄ m̄re purissima fieret
ea puritate: qua maior s̄b deo negt̄ intelligi
Et ponit rōnē h̄. Cui de' p̄ vnū filiiū: quē
de corde suo genuit equalē sibi ita dare dis
ponebat: vt nāl' eēt vn' cidēq; coīs dei p̄if
7 h̄gīs fili'. et quā s̄bal' fili' sibi m̄ez facere
eligebat: et de qua spūs sc̄s opatur' erat: ut
d̄ illa ocapet 7 nascet ille: de q̄ ip̄e p̄cedebat
et p̄ h̄ decebat vt illi' hoīs. s. xpi oceptio d̄
matre purissima fiet: qua puritate nulla ma
ior possit intelligi s̄b deo. S; si n̄ eēt purifica
ta 7 scificata i utero: intelligēt maior puri
tas i iobē 7 iere. q̄ i h̄gīe. Si q̄ i illis n̄ p̄t
intelligi maior puritas q̄ i h̄gīe: relinq; q̄
pus fuit brā hgo scificata q̄ nata. Solo.
Cōcedēdū ē q̄ gliosa hgo añ suā natitatez
p̄ifusionē aīe i suo corpe fuit scificata i ut
ero mris sue. et ocedēdū etiā q̄ maiori dono
grē fuit ditata q̄ aliqs ali'. Ad rōes aut̄
Aug. d̄. q̄ ē regnatio q̄ ē p grā; sacroz. et
h̄ ē fm legē coēz. ē alia q̄ ē p grām spūs. s. et
hec ē s' legē p̄uarā. q̄ sic dic̄ Aug. De' nō
alligant h̄rutē suā sacris. Un̄ quānis vede
rit h̄rutē sacris 7 potētiā scificadi: n̄bilo
mū' p̄t ip̄e iustificare p grām spūs. s. sine
susceptōe sacri. unde sine sacro potest dare

*illa sacrificatio q̄ efficimur
singuli singulis nō nisi
renatoꝝ*

gram. dō. q. Aug. loqf de regnāone ul san
 ctificatione: q̄ ē 6° legē coēm: et n̄ 6° legem
 puatā. qd̄ p; q̄ illa sc̄ificatio qua singli effi
 cimur rēpla dei zc. et p̄ b̄ q̄ dīc̄ singuli: sigt
 q̄ illa sc̄ificatio ptinet ad oēs. et vult dīcē
 q̄ illa sc̄ificatio: q̄ ptinet ad oēs: nō pōt esse
 nisi fuerit hō nat^o. q̄ b̄ ē p̄ grāz baptīsmat
 s̄ null^o pōt baptīzari in vtero. Et silf̄ cū dīc̄
 Aug. de hoīb^o ostitūtis zc. vult dīstinguere
 q̄ sc̄ificatio puata: et coīs. et n̄ vult dīcere
 q̄ 3o. 7 Jere. nō fuerit i vtero sc̄ificati sc̄ifi
 catione puata. s̄ q̄ n̄ fuerit sc̄ificati i vtero
 sc̄ificatōe coīs: q̄ ē 6° legē coēs; p̄ susceptiōe
 sacri. vñ cū dīc̄ illa sc̄ificatio qua singuli zc.
 Et cū dīc̄ vtrū extinem^o eos zc. vlt dīcē q̄
 sc̄ificatio ptinēs ad oēs n̄ pōt esse nisi hoīs
 nati: q̄ ē p̄ sacra. s̄ illa q̄ ē p̄ grāz; p̄rogati
 ue spūs. s̄ pōt eē i vtero. Et silf̄ illa xba acci
 pit. nisi q̄s renat^o fuerit venio zc. intelligit
 de regnāōe nel sc̄ificatōe: q̄ ē 6° legē coēs
 q̄ ē p̄ sacm̄ baptīsmat. qd̄ p; p̄ illō qd̄ seqf̄
 ex aq̄ 7 spū. s̄. Sāctīf. catō aut̄ brē xgīf̄ 3o. et
 Jere. fuit p̄rogatiue p̄ grāz; spūs sc̄i 7 p̄ legē
 puatā: et marie sc̄ificatio brē xginis. Ad
 aliō dō q̄ et si sc̄ificatio. b. xgīs i vtero n̄ le
 gat̄ exp̄ssa. legīf̄ tñ i sc̄ificatōe. ps. Sc̄ificauit
 tabernaculū suū altīssim^o. q̄ p̄figurata fuit
 i mult̄ locis i veteri 7 nouo testō. Silf̄ legī
 tur i rōe fidei i veteri 7 nouo te. Nā legīf̄
 de 3o. 7 Jere. q̄ sc̄ificati fuerint i vtero. s̄
 qd̄ aliis ē cessūz: n̄ ē tātē xgī negatū. et ita
 fides ē 7 rō fidei: q̄ credēdū ē: exq̄ illi fue
 runt sc̄ificati i vtero: q̄ silf̄ brā xgo et mlro
 forti^o fuit sc̄ificata in vtero.

Consequenter queri

tur a q̄ fuit sc̄ificata i vtero. Ad qd̄ sic. Nō
 ē dubiū qn̄ brā xgo i p̄ma sc̄ificatōe fuerit
 sc̄ificata a culpa. qd̄ ē q̄ vtrū i p̄^o fuit sc̄ifica
 ta a fomite. Et oñ dīc̄ q̄ sic. B. Tecuit regi
 nā xginū absq̄ oī p̄tō dūcē vitā. s̄ si post
 p̄mā sc̄ificatōe; remāssit fomes: remāssit
 inclinatio ad p̄tīm ncc̄io. q̄ fomes ē inclina
 tiuus ad p̄tīm ad min^o venīle inenitabilf̄.
 Si q̄ remāssit fomes: nō pōss; vitā dūcere
 absq̄ oī p̄tō ad min^o venīali. q̄ p̄ p̄mā sc̄ifi
 cationē n̄ remāssit fomes: s̄ fuit sc̄ificata ab
 illo. Itē. B. Puro q̄ copiosior grā sc̄ifica
 tōis i ipsā descēdit: que n̄ solū ei^o sc̄ificauit
 ortū. s̄ ab oī p̄tō deinceps custodir; imūnē
 Cōf. Inconueniēs ē rēdēri ad sūmā p̄fcti
 onē remouē p̄motiū ad virtutē. s̄ brā xgo

debat tendē ad sūmā p̄fctiōe. q̄ ab ea n̄
 debuit remoueri illō qd̄ ē p̄motiū ad virtutē.
 s̄ fomes ē p̄motiū ad virtutē. q̄ sic dicit
 Aug^o. hac rōne remanet fomes i nobis post
 baptīsmū. s. ad exercitiū virtut. Itē sic hēf̄
 .i. Luce. Tuā aīa; ipsi^o p̄trāsibit gladi^o. Sup
 b̄ dīc̄ Dam. Dolo:es quos xgo effugit pariet
 hos i xpi passione sustinuit. Passio q̄ ista ul
 gladi^o p̄trāsuit aīa; xgīs sic carnē xpi. Sed
 gladi^o p̄trāsies aīa; magis penetrat q̄ pene
 trans corp^o nel carnē. q̄ maiorē hēbat virgo
 passione vel dolore q̄ si gladi^o ille penetrā;
 carnē ei^o. q̄ xgo hūit p̄turbatōe; i aīa ex sū
 mo dolore. s̄ p̄turbatio ē effect^o fomitis ad
 huc remanēt. q̄ p̄ p̄mā sc̄ificatōe; hūit fo
 mitē vel remāssit fomes i aīa; xgīs. Item
 Aug. i qōnib^o no. 7 ve. te. Luce. 2. q̄ dīc̄ Sy
 meon ad Mariā. Tuā ipsi^o aīa; p̄trāsibit gla
 di^o zc. B. vñ q̄ sigat: q̄ etiam Mariā p̄ quā
 gestū ē mīsterium incarnationis saluatoris
 i morte oñi dubitaret. n̄ tñ i dubitatōe per
 manēt. Sic. n. aīa; p̄trāsit gladi^o: si dubitatō
 n̄ p̄maneat in cogitatōe. sed pellat sup̄ueniē
 te reformāte se p̄stina virtute. Sed dubitatio
 circa fidē p̄cedit ex vitio fomitis. Solo.
 dō. q̄ fomes respic̄ nām: et respic̄ p̄sonā. In
 p̄^o autē sc̄ificatōe n̄ remouebat fomes a
 xgīne inquātū respic̄ nām: s̄ i 2°. q̄ i 2° mū
 data fuit caro ei^o vt ē p̄n^o ad carnē aliā. et
 B vt de ipsa carne xgīs sumēt caro sine pec
 cato: q̄ xgo vniret. fomes aut̄ put respicit
 p̄sonā duplice; h; effectū: quoz un^o ē p̄nitas
 ad malū. 2° ē difficultas ad bonū. De p̄^o effe
 ctū h̄f̄ gñ. s. p̄oni sunt sensus hoīs ad ma
 lū ab adolescentia sua. De utroq; etiam dīc̄
 ap̄ls ad ro. 7. Non. n. qd̄ uolo h̄ ago bonū. B
 dīc̄ p̄pter difficultatē ad bonū. Sed qd̄ odio
 malū illō facio. B dīc̄ p̄pter p̄nitatē ad ma
 lū. Fouitan sic dīcūt: nō oīo fomes extin
 guebat i p̄^o p̄ grām p̄^o sc̄ificatōis. s̄ solū
 quātū dīc̄ p̄nitatē ad malū. In 2° xgo quātū
 ad difficultatē ad bonū. vñ q̄ tñ ad h̄ post
 p̄mā sc̄ificatōe nō posset peccare: s̄ extin
 guēt tota p̄nitas: q̄ ē ad malū: tñ adhuc p̄
 illā remāssit difficultas ad bonū: q̄ remora
 fuit i 2° sc̄ificatōe. Credo tñ firmiter q̄ brā
 xgo i p̄^o sc̄ificatōe quātū ad suā p̄sonā ita
 purgata fuit et a p̄tō et a fomite: put dicit
 p̄nitatē ad malū 7 difficultatē ad bonū:
 q̄ nihil i p̄^o sua remāssit purgādū: s̄ solū i nā
 Ad oīm q̄ dō. q̄ ē p̄motiū virtutē duplf̄
 sic p̄motiū sanitatē. Est. n. p̄motiū sanitatē

*fomes est inclinatio
 ad peccatum ab aīa; nati
 inuisibilis*

*fomes est p̄nitas ab virtute
 p̄turbatōe remāssit fomes in nobis post
 baptīsmū ab exercitiū virtutis
 fomes est p̄nitas ad virtutē et difficultas ad bonū*

i sano et i egro. et n̄ eide p̄motiuū sanitat. i vtroq; q̄a vnū ē p̄motiuū sanitat. et cōseruatiuū i sano. s̄ i egro n̄: imo puocaret maiore egritudine i egro. Sicut aqua ē p̄motiuū sanitatis in egro. sed non i sano. s̄ poti⁹ p̄moueret egritudine i eo. Sicut ē p̄motiuū vtutis i nā sana et i nā egra. fomes ḡ in nā lapsa et egra p̄ p̄tū ē p̄motiuū ad vtutē; p̄ accidēs: s̄ n̄ i nā sana. vñ si Adā n̄ peccass; aliquo mō fomes n̄ eēt p̄motiuū ad vtutē: s̄ p̄tū puocatiuū ē. Est igit fomes p̄motiu⁹ vtutis i nā lapsa solus; i p̄tū: q̄a in aliis n̄ mouet fomes vtutē: s̄ i p̄tū: q̄a resistit et abstinēt a p̄tū: ad q̄o inclināt eos fomes. et hec ē vt̄ maxima. et iō d̄ fomes p̄mouēt in eis vtutē. vnde i Paulo b̄ modo puocauit vtutē. q̄a dolebat de stimulo carnis. vñ vic. 2. Cor. 12. Dat⁹ ē mibi stimulu⁹ carnis zc. hoc n. puocabat ipm̄ ad humilitatē. s̄ si reuelationū dīnāz magnitudo n̄ extollēt ipm̄: nec ex eis sup̄biret. s̄ teneret i tāta humilitate: quāta fuit humilitas x̄ḡis: q̄n̄ angel⁹ anūciat ei et reuelauit secreta dei. vñ ipsa dixit Quia resperit humilitatē ancille sue. Credo si ita eēt i Paulo: nō dicēm⁹ q̄ stimulu⁹ vel fomes eēt mā humilitatē i ipso: imo i p̄tū vtutis; q̄a i ipso eēt passio elatiōis nisi eēt fomes; iō d̄ fomes puocatiuū humilitatis i ipso; in nā ḡ sana fomes n̄ ē puocatiuū vtutis. Cū ḡ brā x̄go p̄ sp̄alissimā grām sc̄ificatiōis tota fuit facta sana i p̄ sc̄ificatiōe: i ea n̄ p̄moueret vtutē. Ad aliud d̄ q̄ in x̄gine fuit dolor de passiōe filii sui s̄ p̄tū inferiorē aīe. s̄ s̄ sensualitatē. et etiā s̄ p̄tū inferiorē rōnis: n̄ tñ tāt⁹ quāt⁹ i filio. s̄ s̄ p̄tū superiorē p̄tū qua ipsa cōsiderauit fructū passiōis. s̄ redēptionē n̄rā; que fuit sūmū gaudiū: q̄a ip̄s fructū maxime desiderabat. et ideo maxime gaudēbat. Tal̄ ḡ dolor n̄ ouiebat ex fomite: nec ex p̄tū: s̄ ex nālī pietate et sensualitate. Quia dolor q̄ p̄uenit ex fomite catur ex inordinatōe viriū: qua aīa p̄turbat vt minus videat vitz et bonū. q̄ dolor n̄ fuit i brā x̄gine. Ad illud Aug. d̄. q̄ d̄ria ē inter sp̄m̄ et aīa;: q̄lis inter rōnē et sensualitatē. Rō ḡ se tenet ex p̄tū sp̄s. sensualitas ex p̄tū aīe. Nō dixit aut̄ Aug. q̄ dubitatio p̄tū r̄t̄ret sp̄m̄: s̄ aīa;: s̄ ē sensualitatis nāz. Nūq̄ aut̄ rōnalez p̄tū x̄ḡis dubitatio infidelitatis tetigit. q̄a i fide nūq̄ dubitauit. imo discipul⁹ n̄ credētib⁹ i passiōe sola in fide stetit. Intelligēda aut̄ ē hec dubitatio pietatē nālīs: n̄ hesitatio

infidelitatis. Vel p̄tū vici q̄ fuit dubitatio admiratiōis: q̄ solet q̄n̄ q̄ hēre ortū ex cōsideratiōe rei stupēde. Nouebat n. brā x̄go stupore admiratiōis cū vidēt filiū suū: q̄ firmiter credidit deū talē patiētē. c̄ modi cōsideratiōe solet associare quedā dubitatio vt poss; cogitar. ē ne iste fili⁹ me⁹ q̄ sic pati n̄ dō

Consequenter ^{gr̄is} ^{de s̄a}
 sc̄ificatiōe br̄e x̄ḡis i cōceptu saluatoris. et i hūc modū. p̄ an nēcia fuerit sc̄ificatio 1^a. 2^a a quo fuerit sc̄ificata. 3^a per quid fuerit sanctificata.

Ad primum procedi

tur sic. Prima sc̄ificatio: quā hūit brā x̄go in vtero abstulit oēs; culpā ab ea. Abstulit etiā fomitē p̄tū. Relinq̄ igit q̄ p̄ p̄mā sc̄ificatiōe nihil remāsit i uirgine purificandū. ḡ n̄ fuit alia sc̄ificatio nēcia. q̄a inutilis eēt. Quā sc̄ificata et purificata fuerit a culpa originali et a fomite p̄tū. s̄. dicētē. Copiosior grā sc̄ificatiōis i ipsa; descendit: q̄ n̄ solū ei⁹ ortū sc̄ificauit. s̄ ab oī peccato deinceps custodinit imūne. ḡ n̄ indigebat alia sc̄ificatiōe. 3^a ē sc̄ificatio cois: q̄ ē p̄ sac̄m. et est sc̄ificatio sp̄alis: q̄ ē p̄ grā; sp̄s. s̄. et hec fuit i 30. et 3ere. et sp̄alissima fuit i brā x̄gine: et p̄ grā; sp̄alissimā. Hoc n. op̄z vicē cū copiosior fuerit. Maior ḡ ē grā sc̄ificatiōis i uirgine q̄ in aliis. et grā sc̄ificatiōis sp̄alis q̄ grā sc̄ificatiōis cois. Sed grā sc̄ificatiōis cois remouet culpā: remanet tñ fomes et p̄nitas ad peccādū: sicut p̄tū i baptizat: et b̄ cū quadā inenitabilitate peccādi. Plus ḡ dat de uirtute sc̄ificatiōis sp̄ali. ḡ ipsa remouet culpā originale et fomitē vel p̄nitatē ad peccādū: s̄ n̄ p̄nitatē ad quodlibet p̄tū: s̄ ad p̄tū mortale: sic credis fuisse i 30. et 3ere. s̄ grā sc̄ificatiōis i uirgine abūdat vlt̄ istas. ḡ brā uirgo ita sc̄ificata fuit i vtero: vt remouēt culpa originalis et fomes sine p̄nitas ad culpā n̄ solū mortale: s̄ etiā venialem. ḡ nihil remāsit i ea purgādū. Ad opp⁹. sic b̄ di. 3. tertii libri sn̄iaz iux̄ sc̄oz attestatiōe. Caro assumpta a verbo p̄tū p̄tū obnoxia fuit: sic reliq̄ x̄ḡis caro. s̄ sp̄s. s̄. op̄tōe ita mūdada ut ab oī cōtagiōe p̄tū imūnis vniret verbo. Mariā q̄ sp̄s. s̄. i ea p̄ueniēs a p̄tū p̄tū mūdauit et a fomite p̄tū etiā liberauit. ḡ i digebat 2^a purgatiōe i cōceptōe filii sui. 3^a ē h̄c vicē Hugo catholice veritatis diffinitio ē. q̄ fili⁹ dei de

*3^a in sc̄ificatiōe carnis p̄mouet
 culpā vtutis et fomes vtutis
 vtutis culpā vtutis et fomes vtutis*

carne obnoxia p̄t̄i carnē assumpsit liberatā a p̄t̄o: et tūc liberata q̄m mūda: a. et tūc mūda q̄m assumpta. ḡ caro ḡginis añ filii sui oceptōez fuit imūda ⁊ indigēs purgatione

Itē sic b̄f a Jo. Dam. i. 3. li. p̄ o sensu; brē ḡgis sp̄s. l. sup̄uenit i ipsā f̄ b̄bū dñi: q̄d dicit angel⁹ purgās ipsā. ḡ ad huc erat aliqua labes in ipsa p̄ p̄mā sc̄ificatōez purgāda.

Solo. v̄d. q̄ caro brē ḡgis duplicem hūit ordinē. unū. s. ad suā brā; aīaz. et sic cōsideratur i se n̄ p̄ op̄atōez ad aliā carnē. aliū hūit ordinē ad nā; f̄ quā ipsa poterat esse p̄n̄ alteri⁹ carnis p̄ gnationē. s. q̄ ex ipsa posset alia caro descīdi p̄ gnationē; sicut ē de carne hoīs: q̄a p̄t̄ i se cōsiderari n̄ inquātū ē p̄n̄ ad aliā carnē: ḡ p̄t̄ ab ipsa descīdi p̄ gnationē. Loquēdo ḡ de carne ḡgis v̄troq; mō v̄d ē q̄ ipsa fuit sc̄ificata. s. i p̄ sc̄ificatione fuit caro ei⁹ sc̄ificata: f̄ q̄ cōsiderat̄ i se i op̄atōe ad suā aīaz. s. f̄ q̄ ē caro singularis p̄. Un̄ quātū ad p̄mā sc̄ificata ē i p̄ sc̄ificatōe.

In 2. bo sc̄ificatōe fuit sc̄ificata inquātū potuit eē p̄n̄ ad carnē aliā. et sic fuit sc̄ificata inquātū respiciebat nā; et h̄ v̄t de ipsa accipet̄ caro v̄niēda h̄bo sine p̄t̄o. q̄a f̄ illā duplicē op̄atōez vel cōsideratōez carnis n̄rē ē duplex imparitas. Quia igiḡ solū quātū; ad se ipsa; fuit sc̄ificata i p̄ sc̄ificatōe. 3o n̄cīa fuit 2. et illa p̄ sc̄ificatio remouit ab ea oē q̄d poterat eē inclinatiū ad peccatū; ⁊ ad mot⁹ carnales: q̄ serpunt i carne velut serpētes: et tāta fuit illa sc̄ificatio v̄t etiam extēdēt ad alios: et q̄ extīguēt oēs ocp̄ias carnalē i alio. et p̄pter h̄ v̄t cedr̄ eccl̄. 24. et q̄i cedr̄ zc. Quia sic cedr̄ interfic̄ serpētes odore suo. ita sc̄ificatio ei⁹ irradiabat i aliis et i eis extīguebat oēs mot⁹ ocp̄ie carnales i carne serpētes. Et silf̄ op̄af̄ mirre eccl̄. 24. Ego sic mirra electa zc. q̄a sic mirra interficit v̄mes: ita ei⁹ sc̄itas interficiebat v̄mes. i. ocp̄ias carnales. v̄n̄ etiā dicunt infideles. Cum Maria pulcherrima fuerit: a nullo tñ vn̄ p̄ potuit cōcupisci. et h̄ erat q̄a v̄tus sue castitati ⁊ sc̄itati extīguebat oēm motū carnalē i aliis aspiciētib⁹ ipsa; et h̄ac p̄rogatiua hūit p̄ oib⁹ sc̄ificat̄ et ḡgib⁹. q̄a sc̄itas earū n̄ extīguebat mot⁹ nec ocp̄ias i aliis: nec trāsfūdēbat ad alios. Sic p̄ ad qd sc̄ificatio 2. fuit n̄cīa. q̄a p̄ p̄mam erat sc̄ificata plenissime i se q̄tū ad p̄sonā. p̄ secundā fuit sc̄ificata v̄t poterat eē p̄ nā; p̄n̄ ad carnē; aliā p̄ decisionē a carne sua. Ad p̄mā aut̄

rōnē; v̄d. q̄ fomes corūpit p̄sonā: et corūpit nā; Inquātū aut̄ corūpit p̄sonā: sic fuit extīd⁹ fomes i p̄ sc̄ificatōe. S; n̄ inquātū; corūpit nām. et p̄pter h̄ n̄cīa fuit sc̄ificatō 2. i qua tollēt fomes inquātū corūpit nām Et i illa sc̄ificatōe excessit Jo. ⁊ Jere. q̄a magis ⁊ copiosi⁹ sc̄ificat̄ i se q̄ alii. Illi etiā alio mō n̄ erāt sc̄ificati q̄ i se ipsa.

Consequenter ^{q̄riē a q̄}

sc̄ificata fuerit. Et q̄runt tria. p̄ v̄trū sc̄ificata fuerit a culpa i oceptōe filii dei. 2. v̄trū a potētia peccādi. 3. v̄trū a reatu carentie v̄sionis.

Ad primum sic obf̄. Q. anser-
ref p̄m ab ipsa p̄
ista sc̄ificatōez p̄ Luce. i. Sp̄s. l. sup̄ueniet i
te zc. Glo. dicit. Sup̄uenies sp̄s. l. i ḡgine mētē
ip̄i ab oī sordē nitioz castificauit. S; n̄ fuit
facta 2. sc̄ificatio. ḡ 2. sc̄ificatio abstulit a
brā ḡgine sordes vitioz. ḡ ⁊ p̄m̄. Item
Aug. i. li. de p̄f̄ctōe iusticie hoīs eē sine p̄t̄o
de solo vnigenito i hac vita ē dicitū. Itē
Aug. i. eodē. Ap̄s cū m̄stros eligēt ordinā
dos nō ait. Si q̄s sine p̄t̄o ē: q̄d inueniri nō
p̄t̄. S; ait. si q̄s sine crimine est. q̄d inueniri
p̄t̄. Ex his v̄t q̄ brā ḡgo etiā p̄ oceptōem
n̄ fuerit sine p̄t̄o. Conf̄. B. Decuit reginā
ḡginū absq; oī p̄t̄o ducē virā; et loq̄ post
p̄mā sc̄ificatōez. ḡ añ sc̄dam sc̄ificatōez erat
imūnis a p̄t̄o. ḡ 2. sc̄ificatio nullū abstulit
p̄m̄ ab ipsa. Itē Aug. i. li. de baptisimo par
nuloz. Sola medicina parere n̄o vulnēri
potuit: q̄ n̄ ex p̄t̄i vulnere germen pie plis
emisit. S; ipsa emisit piā. plē ex carne. Relin
q̄ igiḡ q̄ i carne n̄ erat vuln⁹ p̄t̄i. ḡ n̄ fuit
2. sc̄ificata a p̄t̄o: cū n̄ h̄ret p̄m̄. Item
Aug. 3. de sc̄im⁹: q̄ grē sit plus collatū ad
vincēdū ex oī parte p̄m̄: q̄ ocp̄ie ⁊ parere
meruit: quē oīst̄ nullū hūisse p̄m̄ hac ex
cepta oēs sc̄i dñi. i. Jo. i. Si dixerim⁹ q̄ p̄m̄
n̄ h̄m⁹ nos ip̄os seducim⁹ zc. R. f̄ quos
dam v̄d distinguēdo. q̄ p̄m̄ aliqñ v̄t pena
p̄t̄i. ro. 8. De p̄t̄o dānauit p̄t̄ā i carne. Al̄i
v̄t p̄m̄ fomes p̄t̄i f̄ q̄ v̄t ro. 7. S; q̄d nolo
facio illō. nō opoz illō: s; q̄d h̄tat i me p̄m̄
Et itēz. p̄m̄ occōne p̄m̄adarū zc. Aliqñ bo
v̄t p̄m̄ reat⁹ ip̄i p̄t̄i. Ro. 6. Qui mortuus
ē p̄t̄o iustificat⁹ ē a p̄t̄o. Sc̄dm̄ h̄ r̄ndēdū
ē. si p̄m̄ dicat̄ pena p̄t̄i v̄d ē. q̄ caro ḡginis
añ oceptōem filii fuit obnoxia p̄t̄o: et forte
p̄ oceptōez. et dico obnoxietatē et n̄cītatē

ad sustinēdū penam p̄t̄i sic corpales necita-
tes et mortē. Si hō p̄t̄m dicatreat̄ p̄t̄i: quē
reatū br̄is An̄f. dicit carentiā debite iusticie
sue maculā. Hoc mō nec caro ipsius nec aīa
fuit obnoxia p̄t̄o a statu p̄s̄ificatōis. Si hō
p̄t̄m dicat fomes p̄t̄i dō. q̄ fomes dupl̄ cō-
siderat̄ vel op̄at̄. ad p̄sonā vel ad nām. fin
q̄ viciat p̄sonā: n̄ fuit obnoxia p̄t̄o p̄p̄ā s̄ā-
ctificationē. s̄ q̄ op̄at̄ ad nām n̄ fuit obno-
xia p̄t̄o p̄ secundā. Sed al̄ p̄t̄ dicit̄: et forte
mel̄ q̄ differt p̄t̄m et vitiū. Nā p̄t̄m dicit̄
culpā. vitiū hō n̄ dicit̄ culpā: s̄ illud q̄ seq̄r̄
ex culpa. s. penā. Nō vult ḡ glo. sup̄dicta di-
cere q̄ tūc fuerit liberata a p̄t̄o p̄ illā sc̄ifi-
cationē secundā: cū n̄ hēret p̄t̄m: s̄ fuit libe-
rata a sordib̄ vitioꝝ. i. ab illis difficultatib̄
quas hēbat ad tendēdū ī bonū: q̄ difficulta-
tes dicit̄ corruptiones potētiaꝝ aīe sue vi-
tia potētiaꝝ: q̄ sunt obambulatōes eaz̄. et
ab his sordib̄ fuit liberata: ita vt sine diffi-
cultate p̄mpta fuit ad oē bonū diligēdū et
vex̄ discernēdū. Est etiā al̄ dō. Sup̄posito
q̄ fuerit sc̄ificata ī p̄s̄ificatōe ab istis vici-
cultatib̄: qm̄ oī res tūc fieri cum īnotescit.
Sensus ḡ illi glo. vel auctoritatē ē sp̄s. s. c̄. ca-
stificat̄. i. castā oñdit. s. qm̄ cepit filii suū
q̄ aliqua alia res nō ita bñ p̄barer̄ illā casti-
ficatōe: sic ceptio filii dei. Nō vult ḡ dicit̄.
q̄ p̄us n̄ esset castificata a sordē vitioꝝ. s̄ q̄
tūc castitas eī manifestī appuit: qm̄ filium
suū cepit.

Consequenter queri

tur vtrū fuerit sc̄ificata br̄a hō a potētia
peccādi. et oñdit q̄ n̄. Triplex. n. distinguit̄
stat̄. s. stat̄ inocētie. stat̄ n̄ lapsē. et status
glorie. In statu inocētie ē potētia ad pec-
cādū et ad n̄ peccādū. In statu n̄ lapsē ē ne-
cēlitas ad peccādū. In statu glorie n̄ ē poten-
tia peccādi. In duplici ḡ statu ē potētia pec-
cādi. ī solo autem statu glorie nō est poten-
tia peccādi. Si ḡ gliosa hō p̄ secundā sc̄ifi-
catōe: ī ceptōe filii sui n̄ erat adhuc ī sta-
tu glorie: q̄ adhuc hēbat potētia peccādi
vel ad peccādū. ḡ ī 2^a sc̄ificatōe n̄ fuit abla-
ta potētia peccādi ab ea. Itē apl̄s ad ro.
s. Stripēdia p̄t̄i moꝝ. s̄ ī br̄a hō remā-
sit potētia moriēdi p̄ secundā sc̄ificatōe. ḡ
et potētia peccādi. Cōf̄ Aug. ī li. de gr̄a et
nā dicit̄. In de scim̄ q̄ ei gr̄e pl̄ sit collatū ad
viciēdū ex oī pte p̄t̄m: q̄ ceptio et parere po-
tuit: quē oī stat̄ nullū hūisse p̄t̄m. Si ḡ ex ple-

nitudine gr̄e data ē marie p̄t̄as ad vicēdū:
ex oī pte p̄t̄m: et h̄ ī ceptōe filii. ḡ ī ipsa n̄
remāsit potētia ad peccādū. Itē duplex ē
p̄t̄m. s. veniale et mortale. Sil̄ ē potētia ad
peccādū mortāl̄ et venial̄. S̄ mīma gr̄a au-
fert p̄t̄m mortale. vñ mīma gr̄a nō op̄at̄
secū mortale. gr̄a hō p̄fecta auferit p̄t̄m ve-
niale: nec īp̄m vllō mō secū patit̄. vñ cū p̄fe-
cta gr̄a nō pōt̄ morari p̄t̄m mortale: nec ali-
q̄d veniale. ḡ cū p̄fectissima gr̄a n̄ remane-
bit potētia ad peccādū. Si ḡ postq̄ hō cepit
filii in ipsa fuit sūma plenitudo gr̄e. vñ
dixit angelus. Ave gr̄a plena. ḡ 2^a sc̄ificatio
eī abstulit potētia ad peccādū. q̄ n̄ potuit
remanē cū gr̄a p̄fectissima. Solo dō. q̄ sic
ī angelis cōfirmatis p̄ suā cōfirmatōe: n̄ re-
māsit potētia ad peccādū. ita ī gliosa hōine
p̄ sc̄ificationē illā quā hūit ī ceptione filii
sui nō remāsit potētia ad peccādū. q̄ abla-
ta fuit p̄ sc̄ificatōe: illā quā hūit: cū dixit
angel̄ Luce. i. Ave gr̄a plena. vñ plenitudo
gr̄e fuit gr̄a cōfirmatōis ī bonū. S̄ nōndū
q̄ potētia li. ar. vno mō cōsiderat̄ put se hēt
indifferēter ad peccādū et n̄ peccādū. Et h̄
mō cōsiderat̄ q̄ indisposita ad h̄ vel ad illū
Alio mō cōsiderat̄ cū dispositōe ad peccādū
Tertio mō cū dispositōe ad n̄ peccādū. 4°
mō cū necitate ad peccādū. 5° mō cū neci-
tate ad n̄ peccādū. Cōsiderat̄ potētia liberi
arbitrii vt indisposita et vt disposita et vt
necitas sic potētia m̄ pōt̄ cōsiderari put nō
ē disposita ad aliquā formā: s̄ indifferēter se
hēt ad oēs. Alio mō put ē disposita ad aliq̄
formā. 3° mō put ē necitas ad aliquā formā
Et tūc n̄ pōt̄ eē sine illa. p̄ mō fuit potentia
liberi arbitrii ī Adā ī statu inocētie. s̄ n̄ dis-
posita: s̄ indifferēter se hēt ad peccādū vel
nō peccādū. vñ eccl̄. i. s. d̄. Reliquit eū dñs ī
manu cōsiliū sui. i. li. ar. pt̄ate. Man̄. n. ibi di-
cit̄ pt̄atē li. ar. In regnatis p̄ sac̄; baptis̄mi
est potentia li. ar. cū dispositōe ad peccādū
q̄ ab ipsis n̄ auferit fomes q̄ ē dispositio in-
clinās ad peccādū. In nō regnatis ē potētia
li. ar. cū necitate ad peccādū. vñ fomes ī ill
n̄ solū ē vt dispositio ad peccādū. s̄ vt q̄dā
necitas. In sc̄ificat̄ ē potētia disposita ad
n̄ peccādū: sicut ī Jo. et Jere. ī br̄a virgine p̄
gr̄am sc̄ificatōis ultime q̄ maxime sup̄abū
dat oīb̄ aliis sc̄ificatōib̄: q̄ ē p̄ plenitudi-
nē gr̄e: ē potētia li. ar. Necitas ad n̄ peccā-
dū: et sic p̄ illā sc̄ificatōe: n̄ hūit potētiam
peccādi. vñ Aug. Cum de peccatis agit̄: de

Maria nullā volo fieri mētionē. Ad p^o aut obm dō. q̄ n̄ possit peccare n̄ solū ptinē ad statū glorie: s̄ etiā ad statū pfecte grē: sic ē i scō boie p̄fenerāte finalr q̄ mox cū p̄fuerātta i bonū: nō hēt potētiā peccādi. s. in ultimo instāti. tñ nō ē i statu glie: s̄ ē i statu plene grē. q̄ p̄fenerantia ē finalis status plene grē. Cū ḡ brā h̄go p̄ sc̄ificatōe; sc̄dā; eēt in statu plene grē. vñ dixit angel^o. Ave grā plena. p̄ q̄ n̄ hūit potētiā ad peccādū.

Ad aliud dō. q̄ ex corruptiōe originali ē aliqd qd̄ ē pure p culpa. Quidā pure pena qui dā mediū: sic fomes: q̄ ē i nobis dispositio ad peccādū. dico ḡ q̄ i h̄gine n̄ remāsit culpa p̄ secūdā sc̄ificatōe; nec dispositio ad culpā. s. fomes. s̄ solū illd̄: qd̄ ē pure pena. s. q̄ ipsa fuit mortalis p̄ secūdā sc̄ificatōe; et hāc etiā penā accepit fili^o ei^o x̄ps uolūtariē vñ q̄ pure pena ista n̄ fuit ordinās ad culpā s̄ ad maiore glā sup Job. 4. Est pena ordinās ad culpā et ad glā. et ita n̄ remāsit i ea pena pat ad culpā: s̄ pat ad maiore glā. Apls autē; loq̄t i n̄ sc̄ificatū i qd̄ fomes remanet.

Consequenter queri

tur utrū i brā h̄gine p̄ secūdā sc̄ificatiōem remāsit reat^o. s. carētie visōis. et vñ q̄ n̄. q̄ originali p̄dō debet carētia visōis dei. Sed ab ipsa h̄gine re notū fuit p̄m originale: cū sequela sua i z^o sc̄ificatōe. ḡ p̄ illā n̄ remāsit i ea reat^o carētie visōis dei. Cōf. posito q̄ x̄ps n̄ morēf: ad hāc n̄ remouēf rumphea sine interclusio ad brām visōis. ḡ si brā h̄go morēf an̄ q̄ x̄ps eēt passus: interclusio inter ipsā et brā; visōis eēt. ḡ n̄ euolaret ad glā ḡ i ipsa renāsit reat^o illi^o p̄ secūdā sc̄ificatiōe. Solo dō q̄ sic duo sunt q̄ p̄hibēt visōis. s. defect^o visus ut cecitas: et defect^o luminis. s. s̄ sunt duo que p̄hibent visōis dei eternā. p̄uās visōis: et p̄hibēs lumē. Visōis n̄ p̄uās fuit culpa ouginalis i singulis p̄sonis. Prohibēs aut lumē fuit ipsa rūphea q̄ ē ex reatu n̄ hūane generali manēs i n̄sa. P̄mū p̄hibet visōis eternā i b̄tu. z^o i actu i n̄ circūcis. ḡ fuit carētia visōis et quātum ad defectū visus et quātū ad defectū luis: q̄ tpe circūcisōis n̄ fuerūt circūcis. In circūcisōis aut sic i Abraā et sc̄is p̄ib^o fuit carētia visōis quātū ad defectū luis reat^o vñ hūane n̄: q̄ designat p̄ rūphea: q̄ solū potuit remoneri p̄ passionē x̄pi. In h̄gine ḡ p̄ grās datā i sc̄ificatōe remouebat q̄ qd̄ debebat re-

moneri: qd̄ erat p̄tinēs ad cecitatē p̄: s̄ n̄ qd̄ p̄tinebat ad reatu n̄. ex quo ē defect^o luis. iō q̄ brā h̄go n̄ euolaret an̄ passionē si morēf. s̄ n̄ fac defect^o ex pte ipsi^o vidētis. s̄ q̄ sc̄ificatio n̄ remouet tenebrā n̄. s. rūphea: q̄ est p̄hibēs exteri^o. qd̄ solū tollit p̄ passionē x̄pi.

Consequenter querit per brā h̄go sc̄ificata. Et dicit archāgel^o Sabuiel Luce. i. S̄ps. s. supueniet i te. et h̄. al. ob. ti. uñ Jo. dam. S̄ps. s. supueniēs i eā purgavit eā.

Itē dicit Hugo. q̄ i corde ei^o amor sp̄s sc̄i singulariter ardebat. iō i carne ipsius amor sp̄s. s. mirabilia faciebat. s. i creat^o. Sc̄ificauit ḡ eā sp̄s. s. Cōf. Uidet q̄ p̄ creaturā fuit sc̄ificata. s. p̄ angelū q̄ uenit ad ipsam q̄ sic dicit Dionys^o: triplex ē act^o angeli. s. p̄ficere. illustrare purgare. Ad illustratōe; seq̄ purgatio. uñ n̄ illustrat qn purget. s̄ angel^o Sabuiel missus ad Mariā i p̄sa; illustrauit. q̄ h̄go recepit lumē cognitōis ab angelo. cum ipse dixit. S̄ps. s. supueniet i te zc. ḡ Sabuiel angel^o purgavit ipsā. ḡ purgata fuit p̄ angelū. Solo dō. q̄ duplex ē purgatio. Quedā ē purgatio a p̄dō et secula p̄ti: et h̄ solū fit p̄ beatē increatā: et ē solū dei. 4. 3. Ego sup ipse q̄ deleo iniquitates p̄pter me. Et ad he. i. Purgatōe; p̄dō; facies. S̄ p̄ purgatio seq̄ le p̄ti ē a solo deo. et h̄^o h̄ purgata fuit brā h̄go effectiue p̄ sp̄s sc̄m. Est alia purgatio q̄ ē quātū ad defectū cognitōis. s. qn purgatur intellectu ab eo qd̄ nescit. Et talis purgatio h̄ fieri p̄ angelos. q̄ oēs angeli sūt manifestatores: ut dicit Dio^o. et i h̄ q̄ manifestātes sūt purgatores. Hac purgatōe q̄ ē ab ignorātia fuit brā h̄go purgata p̄ angelam qn purgavit eā ab ignorātia: qua nesciebat quō d̄cipet filiū dei: cū dicit. quō fiet istud. qm̄ uix n̄ cognosco. Et dixit angel^o. Spirit^o sanctus superueniet in te zc.

Consequenter querit de sanctitate conceptiōis ex parte concepti. circa qd̄ querit de carne x̄pi utrū an̄ conceptiōe fuerit obnoxia p̄dō. Et h̄^o h̄ mouet qd̄: utrū x̄ps decimat^o sit in Abraā sic dicit apls de leui ad he. 7. cum decimatio debēt rōne p̄ti. Ad h̄ obf h̄ mō. Illa decimatio aut fuit h̄^o carnē. aut h̄; aīa; Nō h̄^o aīa; qm̄ Leni i Abraā n̄ fuit fm̄ aīa; ḡ fm̄ carnē. s̄; tā x̄ps q̄ Leni fuit i Abraā; fm̄ carnē indistincte. ḡ tā x̄ps q̄ Leni fuit decimat^o. Nulla. n. erat oīa carnis Abrae ad

carnē Leui: et ad carnē xp̄i. Itē q̄a oēs fui
 m̄ i lūbis Āde. q̄n peccauit: oēs peccauim̄
 i Ādā. q̄ pari rōe. q̄a oēs lenite fuerūt i lam
 bis Ab̄rae: oēs decimati sūt i Ab̄raā. q̄ pari
 rōe xp̄s: cū fuerit i lumbis Ab̄rae: decimat̄
 ē in Ab̄raā. Itē tota caro br̄e h̄gis fuit in
 lumbis Ab̄rae decimata. q̄ q̄l; ei? pars. Sed
 caro xp̄i fuit pars. q̄ fuit decimata. Itē
 tota massa humani generis fuit corrupta in
 ada; et indigēs curatōe. S; caro xp̄i fuit de
 massa humani generis. q̄ indignat̄ curatōe
 q̄ et decimatione: q̄a sic dicit Aug. decimabat̄
 q̄d curabat̄. Itē xp̄s fuit circūcisus et al
 tari oblat̄: s; n̄ h̄uerit p̄m̄ originale: quare
 n̄ silf decimat̄. Cont̄ ē auctoritas apli ad
 heb. 7. vbi p̄bat q̄ sacerdotiū xp̄i: q̄d ē fm̄ or
 dinē Melchisedech: mai? ē sacerdotio Leui
 q̄a Leui decimat̄ fuit: q̄n abraam decimas
 dedit Melch. S̄n. 14. et dicit apls: q̄ dignior
 ē q̄ accipit decimas: q̄ q̄ dat. q̄ Melch. fuit
 dignior abraā. Itē dignior ē q̄ b̄ndic̄: q̄ q̄
 b̄ndic̄. S; Melch. b̄ndixit abrae. sic dicit gr̄
 i. 4. et toti posteritati. q̄ dignior fuit tota po
 steritate abrae. q̄ et dignior Leui. q̄ ē digni?
 sacerdotiū xp̄i: q̄d ē fm̄ ordinē Melch. sacer
 dotio leuitico. Relinquitur q̄ xp̄s n̄ ē deci
 mat̄ i abraā sic Leui. Itē decimatio daba
 tur rōne culpe originalis: p̄ quā erat a missa
 decima dragma q̄ fuerat p̄dita Luce. 12. s. ge
 nus humanū. Si q̄ culpa originalis nullū re
 spectū h̄ ad carnē xp̄i: nullo mō pōt dici de
 cimata. Itē ob̄tra rōne apli: quia n̄ v̄
 valē: quēadmodū n̄ valet si oēs papa est in
 lumbis patris sui: et p̄ su? det decimas ali
 cui sacerdoti: p̄ p̄ter h̄ sacerdos sit digni
 or dño papa. q̄ pari rōne n̄ seq̄ q̄ leui sit di
 gnior Melch. Itē dicit Aug. Q̄d decima
 bat̄ curabat̄. S; null? fuit curat? i abraā: q̄a
 tam abraā q̄ sua posteritas descēdebat ad
 lumbū vsq; ad xp̄m. q̄ null? decimabatur in
 abraā. q̄ nec leui. Itē si ob̄to decimaz tūc
 diminuebat occupā; q̄ et mō vsq; diminuerē
 si q̄ mō n̄ diminiuit: nec tūc. q̄ nihil profuit
 eē decimatū quo ad remediū originalis.

Itē erat ne oēs b̄ndic̄ i abraam: sic deci
 mati. eadē. n. v̄ rō. p̄terea cū i b̄ndic̄tio
 ne et decimatione Melch. diminueb̄ original
 occupā. S; h̄ n̄ erat nisi p̄ter collatōes gr̄e
 gr̄a aut n̄ ē nisi i aīa. q̄ cū aīa n̄ sit ex duce:
 nihil ē dictū leui b̄ndic̄: fuisse i abraā. Nulle
 q̄ sūt rōes apli. R? s? op̄onē q̄rūdā: quā
 ponit Aug. de scō vic. i. l. de sacris. Quidā

patant carnē illā q̄ accepta ē a x̄bo ab initō
 i p̄ parēte: q̄n tota massa p̄ p̄m̄ ē corrupta:
 a contagione corruptōis p̄m̄ immunē fuisse cu
 stoditā. Aut. n. q̄ illa p̄m̄ s; p̄m̄ eē n̄ de
 buit: p̄ quā ip̄a humana nā a p̄m̄ liberāda
 fuit. Ad p̄bandā q̄ extimatiōe; suā ad
 ducūt rōne apli: q̄ cū nouum sacerdotiū ve
 teri p̄ferēdū asserēt. Melch. q̄ typū xp̄i aut
 noui sacerdotiū vicē gerebat: ab abraā deci
 mas accepisse oñdit. Quō aut Leui: qui s?
 carnē i lumbis patris tūc fuit: decimat̄ est
 et xp̄s q̄ fm̄ carnē ibidē fuit decimat̄ nō ē.
 nullā cam posse inueniri putāt: nisi q̄a caro
 Leui cū culpa ibi fuit. Caro x̄o xp̄i sine culpa
 fuit. sic nāq; Leui i lumbis abrae decimatus
 ē. q̄a nām et culpā ibi h̄uit. et q̄a nām et cul
 pam inde acceptur? fuit. xp̄s aut decimatus
 n̄ ē. p̄terea q̄ inde solū nām acceptur? erat
 et culpā ibi n̄ h̄uit. S; q̄a caro leui et caro xp̄i
 i abraā n̄ erat actū s; potētia: p̄terea nō v̄
 aliqua rō dici ut dicat̄ caro a p̄m̄ a p̄ncipio
 fuisse custodita. Propter h̄ dō s? gl. ad he.
 7. Q̄ duo sunt i seie. compulēta s̄ba. et innisi
 bilis rō. q̄d eē i lumbis abrae: v̄ dupl̄ māl̄. s.
 s? compulēta s̄ba. et s? innisibile rōne: q̄ q̄d
 ē rō p̄pagationis cū libidine. Omnes q̄ p̄ter
 xp̄m fuerūt in lumbis abrae utroq; mō. xp̄s
 aut t̄m̄ mō māl̄: q̄a compulēta s̄ba; de carne
 br̄e h̄gis sumpsit. Rō aut acceptōis n̄ a viri
 li seie: s; desup venit. Et iō oēs p̄ter xp̄m de
 cimari debuerūt. q̄a erant obligati: n̄ t̄m̄ q̄a
 ibi erāt māl̄. s; q̄a ibi erant s? seialē rōne;.
 Et p̄ h̄ p̄ solo ad ob̄m̄ p̄. Ad 2? x̄o dō. q̄
 caro xp̄i eē i lumbis v̄ duob? modis. s? actū:
 et s? potētia. s? actū nec caro Leui nec caro
 xp̄i fuit i lumbis abrae. Itē s? potētia
 dupl̄. aut v̄n fieri possit. aut v̄n fiat. sic dicit
 Aug. Q̄m̄ i costa erat v̄n possit fieri māl̄: s;
 n̄ b̄n fieret. V̄n possit fieri dicit mālē cā; v̄n
 fiat dicit actiua seu formalē. Scdm̄ h̄ q̄ dō. q̄
 ceteri hoīes a x̄po fuerūt i lumbis abrae in
 potētia fm̄ utroq; modū. xp̄s x̄o n̄ nisi s? p̄.
 Obligari aut p̄m̄ ē eo q̄ sunt in lumbis fm̄
 potētia actiua q̄ debet solū seialē rōne: q̄ fm̄
 legē carnalis occupā oēs ḡnat. et ideo deci
 mabiles. Ad 3? q̄d ob̄ de carne h̄gis dō
 q̄ refert dicit carnē i abraā fm̄ q̄ ē i potētia
 ad carnē h̄gis. et fm̄ q̄ ē i potētia ad carnē
 xp̄i. Nā put ē i potētia ad carnē h̄gis: sic ē
 educēda fm̄ potētia mālē et rōne p̄pagatio
 nis cū libidine. et iō decimabilis. Scdm̄ x̄o q̄
 i potētia ad carnē xp̄i: sic solū ponit potētia

mālis: q̄ educēda ē ī actū p̄ opatōe; sp̄s. f. et
 id̄ n̄ decimabil. tota ḡ caro h̄ginis erat deci
 mabil. s̄ n̄ tota caro h̄ginis ut ī potētia ad
 carnē xp̄i. Eod̄ mō r̄ndē ad q̄rtū q̄ ob̄r
 q̄ tota massa h̄iani generis fuit corrupta ī
 Adā. A 5° q̄ ob̄r de circūcisiōe dō. q̄ n̄
 ē file de circūcisiōe et decimatōe. q̄a decima
 tio fiebat rōne n̄: n̄ rōne p̄. Nō. n. ī lumbis
 Abrae decimabāt hoīes ī actū ex̄ntes. Circū
 cisiō hō et oblatio fiebat rōne p̄: nec fuit rō
 circūcisiōis xp̄i p̄pter se vel p̄pter culpā ori
 ginalē: s̄ p̄pter nos. et ad oīdēdū penalita
 tē assumptā. Ad illō aut̄ q̄ ob̄r dē rōne;
 apl̄i dō. q̄ rō p̄cedit supposita p̄positione q̄
 abraā fuit dignior oī sua posteritate: et h̄c
 sup̄pōit iux̄ opōm iudeoz. o seq̄ figif s̄ sup
 posito. q̄ si abraā ē dignior Melch. ī q̄ figu
 ras sacerdotiū xp̄i. et abraā ē dignior Leui et
 sua posteritate. ḡ Melch. est dignior Leui et
 sacerdotiū ei⁹: et ita sacerdotiū xp̄i. Ad
 illō q̄ ob̄r s̄⁹ auctoritatē Aug. Nō decima
 bat nisi q̄ curabat. s̄ quosdā exponit. deci
 mabat. i. ad reddēdā decimā obligabat. q̄
 curabat. i. q̄ curatōe indigebat. Sed al̄ et
 meli⁹ exponit. decimabat q̄ curabat. q̄a in
 oblatōe decima et abrae curatio original mor
 bi p̄ xp̄m significabat. vñ siḡtio curatōis
 erat ī oblatōe abrae. s̄ effect⁹ erat p̄ fidē xp̄i.
 et id̄ n̄ p̄cedit oblatō. Ad illō q̄ ob̄r q̄
 oblatō decima et diminuebat occupā. dō
 q̄ h̄ n̄ erat ex̄tate sua: s̄ ex̄tate gr̄e fidei
 offerētū. vñ n̄ erat eis alligata gr̄a sic mō ī
 sacro baptismi alligat gr̄a p̄ xp̄m: cui⁹ t̄tate
 originalis occupā minuit. tñ siḡtio dimi
 nutōis occupē original erat ī decima: sic dicit
 Hugo de scō Uic. In lege n̄ali primo data
 sunt sacra. decimatōes. sacrificia. et oblatōes
 ut ī decimatione p̄dōz remissio. in sacrifi
 ciis mortificatio. in oblatōe boni op̄is exhibitio
 siḡref. S; obscura fuit siḡtio ī sacro decima
 tionis: vbi hō de his q̄ possidebat p̄tē obtu
 lit. ut ad hūc modū q̄ erat imp̄fectōis sibi
 tribuēt. q̄ ad bonitatē spectat: deo īputat;
 et s̄ sibi voluerūt. 9. p̄tes retēte. q̄a nouena
 ri⁹ signū imp̄fectionis ē a denario p̄fecto
 deficiens. Ad ultimū dō fm̄ Aug. q̄ oīa
 creata fuerūt fm̄ materiā vel fm̄ similitudinē
 Silr̄ dō q̄ sunt filii abrae fm̄ carnē. et sunt
 filii abrae s̄⁹ fidē. Illi sūt filii fm̄ mām. Isti
 sunt s̄⁹ similitudinē: q̄a imitatores fidei abrae
 B̄ndictio igif erat oīuz in abraā: q̄ erat filii
 eius p̄ fidē. i. imitatores fidei ei⁹. vñ ad ro.

.xi. Nō. n. qui fm̄ carnem sunt filii dei. s̄ qui
 filii p̄missionis extimant in semine zc. Itē
 ro. 4. Signū accepit circūcisiōis ut pater sit
 oīum credētū: nō his qui sunt ex circūcisi
 one: s̄ his q̄ sectant̄ vestigia fidei patris n̄ri
 abrae. De decimatōe aut̄ n̄ ē sic. q̄a decima
 tio ē p̄signatio faciēde liberatōis p̄ xp̄s: que
 quo ad sufficientiā respicit omnes: s̄ quo ad
 efficaciam: nō omnes: s̄ tm̄ electos. Dec ḡ est
 rō quare omnes decimabant: nō omnes b̄n
 dicebāt. Et q̄ ob̄r q̄ gr̄a nō ē ex̄ duce nec
 aīa dō. q̄ l; vna aīa n̄ sit ab altera: nec gr̄a
 trāsūda ab aīa ī aīa; una tñ p̄t h̄re filitu
 dinē. i. ex⁹ credēdi ab alia. et sic p̄ solo ad
 p̄dicta.

Deinde queritur de p̄
 fectōe d̄nici corpis. Ad q̄ ang⁹ ī li. de fide ad
 Petru. firmissime tene et nullaten⁹ dubites
 nō carnē xp̄i sine d̄nitate ceptā in utero
 virginis p̄us q̄ suscipere a h̄o. s̄ ip̄; h̄ū d̄ni
 sue carnis assumptione ceptū ipsāq; carnē
 h̄bi assumptione ceptā. Si ḡ ip̄m h̄ū assū
 p̄sit corpus p̄fectū et formatū totali. ḡ simul
 corpus fuit ceptū et formatū. Itē ang⁹.
 ī li. de trini. Non ex utero virginis p̄us caro
 cepta ē: et postea deitas venit in carnē: sed
 mox ut h̄ū venit in uterū seruata p̄p̄rieta
 te nature p̄p̄e factū ē caro: et p̄fect⁹ hō ī ve
 ritate carnis et anime. Con̄. ang⁹ sup̄ Jo.
 .2. Soluite templum. et s̄bdif. 46. annis edī
 ficatū ē tēplū zc. Die numer⁹ p̄fectioni d̄nici
 corpis ceptū: quot dieb⁹ forma corpis
 humani p̄fici. ex quo arguit q̄ p̄us fuit ce
 cepta caro xp̄i et formata q̄ h̄o vnita: sic ē
 in aliis corporib⁹ que p̄us ceptū et formā
 q̄ anime infundantur. R. Non hoc dixit
 ang⁹. ut negaret quin caro illa esset cepta
 simul et formata et assumpta. sed quia mem
 broz distinctio in ipso momēto ceptōis et
 vnionis adeo erat parua: ut humano visui
 vix posset s̄bici. In dieb⁹ aut̄ illis quos me
 morat est notabilis facta. Et nō q̄ dicit ang⁹.
 in li. 3. q̄d̄nū. De numero diez p̄fectionis
 corpis xp̄i ceptio humana sic d̄ p̄cedere
 et p̄fici ut p̄mis sex dieb⁹ q̄i lactis h̄eant
 similitudinē; 9. dieb⁹ d̄uertit in sanguinē. de
 inde. 12. dieb⁹ solidet. 15. diebus forme vsq;
 ad p̄fecta membra. deinde vsq; ad tempus
 partus in magnitudine augeat. 45. ḡ et uno
 addito: q̄ sūmā significat sit cōsumatio tē
 pli. q̄ si multiplicet hic numerus per sex: 9

non ex utero virginis p̄us caro ceptā et
 postea deitas venit in carnem s̄b. mox ut verbum
 uenit in uterū seruata p̄p̄rieta nature
 p̄p̄rie factum est caro et p̄fectus homo in ueritate
 carnis et anime

erat caput huius numeri fiunt. 200. 7. 76. i. nouem menses 7 sex dies: qui computantur ab octauo Cal. aprilis: quo die conceptus dñs credit: vsq; ad octauū Calen. ianuarii: quo die natus est. Non igitur absurde. 46. annis fabricatum est templū: quod corp⁹ ei⁹ significabat ut quot anni fuerūt i fabricacione templi: tot dies fuerūt i fabricatōe corp⁹ dñici. 7 sic p̄ q̄ dñs hic numer⁹ p̄fectōi dñici corp⁹ ouer.

Inquisito de his

que pertinent ad conceptionē: ingrēdū est de natiuitate filii dei in hunc modum.

Primo an diuina natura sit nata. 2° an due sint natiuitates filii dei. 3° an possint dici duo filii. 4° vtrum xps sit filius ad optinus. Quinto utrū vniuoce dicat filii dei 7 fili⁹ x̄gis. Sexto ad maiorē declarationē querit de filiatione s̄ adoptionē.

Primo igitur dubitat vtrū diuina natura sit nata de virgine et videt q̄ sic. Idem est deus 7 diuina eētia. Cum igitur vere dicat. deus est nat⁹ de virgine igitur vere dicet. diuina natura ē nata de virgine

Item diuina natura ē incarnata. s; incarnatio ordinat ad generationē. igitur diuina nā est genita. igitur nata. Item Aug⁹ dicit expresse diuina nām accipi 7 nasci de humana natura

Conf. Si diuina natura est nata de virgine. igitur diuina natura est filia virginis. quod est abusus dicere. Itē omni cui ouenit eē nātum ouenit esse ab alio. Si ergo diuine nature nullo modo ouenit esse ab alio: nec ei ouerit esse nat⁹: cū ipsa sit ens nō ab alio.

Re^o vō pro regula q̄ nulla dictio significat proprietatem psonalē creatā; vel increatā ouenit diuine eētie. Inde est q̄ sicut diuine eētie nō ouenit esse genitā vel generari. q̄a hec ē proprietatē filii: que ponit esse ab alio 7 increatā: ita nō ouenit diuine eētie mitti vel nasci. quia in hoc q̄ dico mitti 7 nasci: intelligitur esse ab alio. quod nullo modo cōuenit diuine eētie.

Ad p̄mū igitur obiectū vō. q̄ nō est simile nec sequit. deus ē nat⁹. igitur diuina eētia est nata: quāuis hoc nomē de⁹ 7 diuina eētia significet idem. tñ alio modo: quia diuina eētia significat eētiam vt eētiam. i. in absolute ab omni relatione. Et ideo nō supponit psonam: nec ei ouenit p̄rietatē personalis. Hoc nomen de⁹ deus vt habet illam eētiam; significat. et quia hoc ouenit persone hēre eētiam diuinam. ideo h

nomen deus supponit personam: et ei ouerit p̄rietatē personalis. quāuis igitur dicat de⁹ nat⁹ nō tñ dicet eētia nata. Ad 2° vō q̄ nō sequit incarnatio ordinat ad generationē. igitur cū diuina eētia sit incarnata est nata. nā; incarnatio eētie nō est ordinata ad generationē eētie: sed ad generationē persone. et ideo nō sequit q̄ diuina eētia sit nata de virgine sed persona. Ad vltimū vō q̄ auctoritates debēt intelligi hoc modo: vt nō dicat natura accipi vel nasci: quātū est de se: s; hoc rōne persone. unī sensus est. natura eterna nō posset accipi vel nasci. s; ē ille q̄ ē natura diuina. s. filius nō posset accipi sine susceptōe veritatis humane nature.

Consequenter

querit an sint due natiuitates filii dei. Et arguit sic. Nūc eternitatis 7 nūc tēporis nō faciūt numer⁹: quia eternitas cum tempore est. igitur nec faciūt bis. igitur cum xps filius hoīs nat⁹ sit i tpe. xps filii dei natus i eternitate: nō ē dicere q̄ sit bis natus. Itē; bis dicē numer⁹ 7 interruptionē tēporis. igitur 7 discōtinuationē 7 distātiā. Si igitur non potest poni distātia eētis i eternitate 7 eētis i tēpore: cum simul sint: nō erit dicē bis natum xpm p̄pter eternam natiuitatē 7 temporālē

Re^o hec dictio bis dupliciter dicat. Quā; enim significat numerū temporis. quā; ordinem aliquorū se hūitiam s̄m p̄us 7 posterius. Secūdu p̄mū modū hec dictio bis ponit interruptionē tēporis vel vicissitudinē. et idē s̄m hūc modū nō esset dicere xpm bis genitum. Secūdu autem modū aliū ē dicere xps bis genitum. quia per hoc notat ordo generationis temporalis ad eternā. et quia eternitas p̄or est tempore 7 nō temp⁹. ideo rōne natiuitatis eterne 7 t̄p̄alis est dicere bis natum xpm 7 bis genitum.

Consequenter que

ritur an xp̄s possit dici duo filii. et videt q̄ sic. Quia cum filiū esse dicat rōne natiuitatis: et due sūt natiuitates xp̄i. igitur xp̄s est duo filii

Item alia est s̄stātia de qua genitus est filii⁹ x̄gis. alia de qua genitus est filii⁹ dei. igitur duo erūt filii: ex quo s̄stātia liter sūt due generationes. Item gñans dñs ad genitū. Si igitur sunt duo gñantes 7 duo geniti. igitur 7 duo filii

Itē p̄sona cōsequē nām. igitur si plures nature sūt i xp̄o: 7 plures erūt p̄. q̄a multiplicato p̄ori multiplicabit quod cōsequens ē ad illū

*hinc est q̄
significat eētiam
necessariā in abso
lutā ab omni
relatione*

*Deus est deus et diuina essentia
Deus est natus de virgine
diuina natura est incarnata
diuina natura accipi et nasci
de humana natura
nullo dictio significat propri
etate personā creatā vel
increatā sicut diuina essentia
deus est diuina essentia illa significat*

*procedit ad hunc modum
sed nō est ita*

Si igitur generatio secundum plures naturas necesse est plures personas esse genitas. igitur duo geniti personam. ergo Christus est duo geniti personam.

Item sicut se habet quantum ad unitatem et pluralitatem uniuersalem ad singulare. sic se habet natura ad rem nature. Si igitur plurius uniuersalius non est unum singulare vel particulare. igitur nec plarium naturarum erit una res nature. igitur nec una persona. Sed Christus est genitus quantum ad duas naturas. igitur non est una persona. igitur est duo filii. Rursus deo. quod generatio non soluz comparat ad natum: sed ad illud ex quo est generatio. et ideo quantum non multiplicet natum tamen multiplicat generatio vel natus ex parte eius: ex quo est generatio. Et ideo non sequitur due generationes vel due natiuitates. igitur duo filii vel duo nati: quemadmodum non sequitur. due datones igitur duo data. cum dominus dat seruo aliquid ad tempus: et postmodum dat ei ad perpetuitatem. sicut etiam non sequitur. due factones. ergo duo facta: sicut cum aliquis facit imaginem et postea deaurat eam: sed bene sequitur. ergo factus dupliciter. Et per hoc patet ratio ad primum. Ad 2° dicendum. quod non sequitur. due sunt substantie: ex quibus est generatio. ergo duo filii. quia unitas filiationis non est respectu eius ex quo est generatio: sed eius cuius est. hoc est ratione quod generat. Et quia generatio ista est unius personae sine persone. ideo una est filiationis et unus est filius. Ad tertium dicendum. quod non sequitur. due generationes. igitur duo geniti. Nam aliquid unum et idem potest referri duobus differentibus secundum differentem habitudinem: nec ex hac ratione sequitur ipsum esse duo. Ita unus et idem filius se habet relative ad patrem per generationem diuinam: et ad matrem per generationem humanam: nec erit diuersa filiationis: sed est filiationis respectu diuersorum. Similiter nec erit duo filii. quia filiationis dicitur per ueritatem sine relationem persone.

Ad illud quod obicitur ultimo in duabus rationibus sicut prius factum est. quia ut dicit Boetius de duabus naturis. quod persona non est in accidentibus: sed solum in substantiis: et non in quibuscunque: sed in rationabilibus. et non in quibuscunque rationabilibus: sed solum in diuinis. Sed ulterius addendum est quod est quedam substantia indiuidua per se habens substantiam. Quedam ratio est que non habet per se substantiam sicut anima: sed sit substantia rationalis indiuidua: non habet per se substantiam: et ideo non est dicenda persona. Persona enim consistit naturam rationalem indiuiduam per se existentem in substantia. Tunc est quod cum humana natura in Christo non ha-

beat per se substantiam: non habet esse persona: imo cum persona dicat substantiam completam non possibilem ad perfectionem digniore: nullo modo dicitur per se humana natura. Per hoc etiam patet solo. Non enim est uerum quod persona sequatur naturam quaque: sed nam per se substantiam. Preterea non est comparatio. quod sicut unum indiuiduum non potest esse diuersorum uniuersaliu: quod una persona non possit esse plurius naturarum: quia uniuersale dicitur totum esse indiuidui. natura uero dicitur ut parte vel quasi parte ipsius persone: sicut patet quod due nature sunt in una persona in homine. scilicet anima et caro.

Sed si obicitur. quod se substantiam perfectionis est. Cum igitur natura aliorum hominum sit per se substantiam: non autem natura humana in Christo uidebitur humana natura Christi esse imperfecta respectu naturarum aliorum hominum. Dicendum quod esse unibile perfectioni uel forme digniori non est perfectionis: imo magis perfectionis ut patet: quia uis uergetabilis perfectionis est in sensibilibus: quod in uergetabilibus et tamen in uergetabilibus est per se. in sensibilibus uero est in unione et ordine ad formam digniore. Similiter uis sensibilis perfectior est in homine ubi est in ordine ad rationem: quod in brutis ubi est per se substantiam. Similiter natura humana perfectionis est in Christo: quia in unione ad diuinam naturam: quod in aliis hominibus ubi est per se substantiam.

Consequenter que

ritur utrum Christus sit filius adoptiuus. Et uidetur quod sic. Dylari^o li. de trinitate. Potestatis dignitas non amittitur: cum carnis humanitas adoptat. igitur Christus secundum quod homo est filius adoptiuus. Item Augustin^o de uocatione sanctorum. Ea gratia fit ab initio fidei homo quicumque Christianus: quia gratia ille homo factus est Christus: sed homo fit Christianus per gratiam adoptionis. igitur ille homo fit Christus per gratiam adoptionis. ergo est filius adoptiuus. Item bene dicitur. Christus secundum quod homo est creatura. ergo sicut Christus secundum quod homo est filius adoptiuus. Contra. Phil. 2. Dominus Jesus est in gloria dei patris. etc. Glo. In quantum homo assumpsit nomen dei non per gratiam adoptionis: sed per gratiam unionis. scilicet ut non sit adoptio deus. sed Christus deus: cui flectitur omne genu. Item Ro. 1. Qui predestinatus est filius dei etc. Ambrosi^o. Uolui scripturas: nunquam filium adoptiuum inueni. Item Augustin^o in ecclesiasticis dogmatibus. Natus est secundum ueritatem nunc ex deo dei filius: et secundum ueritatem nunc ex homine hominis filius ut ueritas geniti non adoptione. non appellatio: sed in utraque

natiuitate filii nomen nascendo haberet.

Rñdeo. cū adoptio sit vt de nō filio fiat fili⁹. nō est autē dicē. q̄ xp̄s fm q̄ homo fa erit n̄ filius. ideo fm q̄ homo nō potest dici fili⁹ adoptiuus. Ad auctoritatē Hyllarii q̄ dicit q̄ carnis humanitas adoptat dicēdū q̄ humanitas carnis potest accipi dupl̄. fm sp̄s om̄nē. aut fm sb̄stātia singulare. nullo modo ē dicēdum: q̄ humanitas in xp̄o adoptet fm sb̄am singulare. Secūdū hō sp̄m om̄nē potest dici adoptari humanitas in xp̄o. s̄ hoc n̄ respectu xp̄i: s̄ respectu alioꝝ hominū: qui cum xp̄o om̄nē h̄nt humanitatē ut dicēt humanitas adoptari fm hūc sensū quia que n̄ hēbat eē filiū i aliis: i xp̄o hēt esse filiū. Et fm hūc modum humanitas siue homo de nō filio i aliis fit fili⁹ i xp̄o. Et fm h̄ d̄ humanitas adoptari i xp̄o. Ad aliud dicēdum. q̄ ē grā creata informās aiām. et ē grā increata causans creatā. Quādo ḡ dicit Aug⁹. Eadē grā qua homo fit xp̄ian⁹. et homo fact⁹ ē xp̄us: intel̄. s̄ de grā increata: que est sp̄s sanct⁹: qua sicut causa efficiere effici tur homo xp̄ian⁹: et ille homo factus est xp̄s Gratia hō creata n̄ eadē: q̄ illa in homine puro ē grā adoptionis. In xp̄o hō hōie grā unionis. Itē ad tertiū dicēdū. q̄ adoptio ponit differēre statum humane nature. vnū i quo fit n̄ fili⁹. quod n̄ ē inuenire in xp̄o fm q̄ homo. Creatura uero n̄ ponit status differētiā: s̄ solammō esse de nihilo. quod uenit xp̄o fm q̄ homo. Prētēa creatura ponit eē post n̄ eē. Adoptio hō bñ eē post male eē. qd̄ nullo mō uenit xp̄o fm q̄ homo.

Consequenter que

ritur utrū xp̄us uniuoce dicat filius dei et filius virginis. Et d̄ q̄ sic. Quia cum dicat fili⁹ hoīs et fili⁹ dei fm rōnē generatōis nāl̄ ex utraq̄ parte n̄ d̄ equoꝝe fili⁹ s̄ uniuoce

Cōtra. fili⁹ h̄ḡis est p̄ decisionē partis a h̄ḡine. fili⁹ hō dei patris ē n̄ p̄ decisionē: s̄ p̄ totalitatē ipsi⁹ sb̄stātie: quā accepit a patre ergo equoꝝe d̄ fili⁹: nō uniuoce. Rñdeo. nō d̄ uniuoce. nec equoꝝe: s̄ analogice. i. s̄ p̄us et posterius: quēadmodū bonitas de bono creato et increato. Item querit̄ utrū debeat dici fili⁹ nā. Nā s̄ dicit̄ auctoritatē s̄ctoz̄: et cū fili⁹ dicat̄ filiatōe. de⁹ hō dicit̄ de⁹ natura: que d̄na est. homo hō d̄ homo humana natura. Xp̄us enim deitate d̄ de⁹

humanitate homo. filiatōe fili⁹. Nō igit̄ nā ē fili⁹: s̄ magis filiatōe. Itē cū essentia sit idem quod nā: poterit̄ ne dici fili⁹ essentia: sicut filius natura. Rñdeo ad p̄mum fm q̄ dicit̄ Magister in sentētis. Aliter dicit̄ de⁹ natura. aliter filius natura. Cū enim d̄ de⁹ natura: ablatiuus est q̄ formalis. sicut si dicēt̄ deitate de⁹. Cū hō d̄ fili⁹ natura: non ē ablatiuus quasi formalis: s̄ q̄ materialis siue sb̄alis. unde sensus ē fili⁹ natura. i. filius habēs naturā. vñ licet dicat̄ filius filiatione formaliter: nihilomin⁹ ē deus natura. Ad aliud dicēdum. q̄ cū dico essentia: dico deitate absolute. cū hō dico naturā: dico deitatem cū rōne generationis. s. filii. Natura. n. est essentia habēs virtutē p̄ducēdi ex se simile propt̄ea quāuis cecidat filius natura: nō tñ cecidi debet filius essentia i ablatiuo: cū per ablatiuū significet̄ circūstātia materialis.

Consequenter que

ritur ad maiore declarationē de filiatōe p̄ adoptionē i hūc modū. Primo utrum ratio p̄nitatis siue filiatōis dicat uniuoce de nobis et filio dei. 2⁹ utrū rō qua d̄ p̄ noster ueniat patri tātū: aut toti trinitati 3⁹ utrū xp̄us fm q̄ homo sit fili⁹ trinitat̄ siue filius adoptōis. 4⁹ unde sit in nobis filiatō. Quinto utrum ante incarnationem fuerit filiatō.

Ad primum sic obicitur

Unū uni opponit̄ uno genere oppositōis. Si ergo alia est relatio qua xp̄s d̄ fili⁹ patris: et qua nos dicimur filii patris. q̄ illa ē increata. et ista creata. ergo alia ē relatio qua d̄ pater filii. et qua d̄ pater noster. ergo hec paternitas alia est ab illa p̄nitate. Item Jo. 20. Ascēdo ad patrē meū et patrē uestrum x̄c. intel̄. Aliter d̄ meum. aliter d̄ uestrū. Deū d̄ natura. uestrū hō grā. ergo alia ē rō p̄nitatis et filiatōis: qua d̄ pater filii. et q̄ dicit̄ pater noster. Cōtra. Augustin⁹ i libro de trinitate. Pater dicitur p̄ncipiū filii quō genuit eū. et p̄ncipiū sp̄s. s. quō donū ei⁹ est. et p̄ncipiū creature quō creauit eā. et tñ p̄pter has rōnes diuersas nō multiplicat̄ rō p̄ncipiū. ergo cū d̄ pater filii et pater creature: n̄ multiplicabit̄ rō patris respectu filii et respectu creature rōnalis. Item Ephe. 3. s̄le hō genui mea ante deum et patrē a quo oīs

paternitas in celo et in terra noiaf. Ergo paternitas in celo et in terra fm hoc non dicit fm rōne diuersa. Cū g paternitas in celo sit qua dicitur pater filii. paternitas in terra qua dicitur pater noster. g non erit differens ratio: cū dicitur pater filii: et euz dicitur pater noster. Rūdeo sicut cū dicitur pater filii respectu filii et respectu creature. ratio pater ex parte eius quod est principium non mutat: s; ex parte illorum ad que dicitur principium. vñ non est dicere plura principia. Simili modo cum dicitur pater filii et pater noster: non est differentia paternitatis ex parte eius qui dicitur pater s; rem: s; tm fm modū. S; ex parte eorum ad quos dicitur pater. sicut cum dicitur principium filii dicitur pater filii. Cum vero dicitur principium creature: dicitur pater essentialiter. Similiter cum dicitur pater filii: dicitur pater filii. cū dicitur pater creature dicitur pater essentialiter. nec est ibi differentia fm rem: s; tm fm modum. Ad illud g quod pmo obicit. qd vnum non opponit multis correlatiue. dō qd falsum est etiam in inferioribus. imo cū vnus est pater multorum: vnū opponit multis correlatiue. Dicendum ergo est qd non multiplicat relatio in patre fm essentialitatem: cū dicitur deo qd pater filii: et cum dicitur pater noster. s; solum est ibi differentia modus: quānis multiplicet in his que sunt ab eo. Ad illud quod dicit Augustinus super Job. Aliter dicitur meum: aliter vestrum etc. dō qd grā et nā non faciūt distinctionē ex parte illius a quo. s; ex parte eorum que sunt ab illo.

Consequenter querit ut ratio pater nitat respectu nostri oueniat toti trinitati: et cum filius fm rōnem nominis non dicat respectum ad posterius s; ad prius: et similiter spūs in quātū spūs. nomē autē paternitatis dicat respectu ad posterius. ergo non ouenit filio qd dicitur pater noster: quēadmodū nec dicitur filii noster: quia filiatio dicitur in respectu ad prius. pari rōne nec spūs scūs. Item abstractis personis ab essentia: adhuc remanet summa bonitas p intellectu quo ad nos. Sed summa bonitas quo ad nos non oñdit nisi per impartitionē grē. g adhuc intelligit impartitio grē. ergo et filiatio. Ex quo relinquatur qd esse filium p grām non depēdet a patre et spū sancto. Contra. Ipse filii dicitur in euangelio. fili remittunt tibi peccata tua. ergo persequens dicit se patrem. Item ad ephe. 4. Vñ deus. vnus dñs. vna fides. vnum

baptisma. vnus deus pater omnium. Dicit glo. Pater omnium dicitur creatōe: s; fidelium regeneratione. Si g creatio et regeneratio est cois effectus triū personarū. g et pater. Rūdeo dicendum. qd pater noster dicitur communiter de tribus personis. ad filiatioem enim p grām regit qd sim ad imaginē et similitudinē p grām. Qd autē sim in esse grē hoc ptinet ad pater. Qd ad imaginē ad filii: qui est imago patris. Qd autē ad similitudinē ad spūm scūm qd est similitudo: p quā assimilamur deo. Pretēa a pater per filiiū regimur. Ab utroq; p spūm sanctum reformamur: ex qd duobus est filiatio p adoptionē. Ex quo relinqt qd ratio paternitatis: qd dicitur pater noster ouenit toti trinitati. Ad illud quod pmo obicit dicitur. qd nomē paternitatis ouenit filio non eo qd filii: s; eo qd principium grē redēptionis. Similiter spūs sanctus non eo qd dicitur spūs. s; eo qd nobis est in pignus eterne hereditatis. Unde Aug. in libro de aīa et spū. filii dedit in precii redēptionis. spūm scūm in puilegiū adoptionis. se deniq; totū seruat hēditatē adoptionis. Ad aliud dō qd quāuis abstractis personis intelligit impartitio grē non tm fm appropriatā rōne: ut grē adoptionis. ad grām enim adoptionis ouerunt duo in filiis. Ade: qui nascit filii ire: sive filii dyaboli. Primū est redēptio a filiatioe dyaboli. Secūdū est adoptatio in filiatioem dei. Primū p appropriatōem fit a patre p filii. 2° ab utroq; p spūm scūm. Unde Aug. in libro de aīa et spū. Pater tradidit filii: quo redimet seruos. misit spūm scūm: quo seruos adoptaret in filios.

Consequenter querit utrum xpūs fm qd homo sit filius trinitatis. Et bec questio supra determinata est: ubi queritur quare xpūs non dicitur filii spūs sancti.

Consequenter queritur unde sit filiatio. Nā ad ro. s. dicit. Ipse spūs reddit testimoniū spūi nostro qd filii dicitur. g p spūm sumus filii adoptionis. Item supra Aug. Misit spūm scūm ut seruos adoptaret in filios. Item. s. Ro. Nō accepistis spūm seruitutis s; spūm adoptionis: in quo clamam; abba pater. Glo. Timor castus qui bonus est et pficiēs nos geuerat filios. ergo p timorem efficimur filii. Item Jo. i. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credūt

ia no' e eius. ergo p' fidē efficiamur filii. Itē
 3° Job. Quod natū est ex spū. et sequit'. Nisi
 q's renat' fuerit ex aqua et spū scō. g' p' sacra
 mētū baptisimī efficiamur filii dei. ga p' illud
 regiamur. Itē. i. 3o. i. Videte qualē cari
 tatē dedit nobis deus: ut filii dei nosemur.
 et simus. g' filii sumus p' caritatem. Item
 Aug. ipsa humilitas facit nos nasci de spū
 sancto. g' sumus filii p' humilitate. Item
 Aug. Comptum est nos esse filios p' adoptio
 nē p' illum qui ē fili' p' naturā. g' filii sumus
 p' filiū. Querit' g' istoz differētia. Rñdeo
 adoptio respicit causam increatā: et causas
 creatam. Causa increata est trinitas duplf.
 Per grām in pñti: et gloriā in futuro. Per
 grām hō hoc modo pater p' filiū tollēs filia
 tionē dyaboli i redēptōe. et p' spūm scūm cō
 ferens filiationē dei. et hoc modo descēdūt
 vīna ad nos. Ad glā hō pater p' spūm sū
 ctum reducit nos ad cōformitatē filii: et fili'
 reducit nos ad imaginem patris. Un' Aug.
 in libro de anima et spū. Spūs sanct' pducit
 essentiā ad xpūm: quam ipse sine macula et
 ruga tradet regnū deo et patri. Causa vero
 creata determinat multipliciter s'm differē
 tem cōsiderationē. Nā causa disponēs ē hu
 militas. causa efficiēs est grā sacramenti. cā
 pficiens respectu patris timor filialis. respe
 ctu filii fides. respectu spūs sancti caritas.

Consequenter que

rit' utrū ante incarnationē fuerit filiatio p'
 adoptionē. Et cū dicat Job. i. Q' postq' xbu
 caro factum est. dedit eis potestātē filios dī
 fieri hīs zc. videt' q' ante incarnationē non
 fuerit filiatio p' adoptionē. Itē d' in 3° li.
 sent. di. s. Nos dicimur filii adoptiui: ga cū
 nati fuerim' filii ire. ephe. z. p' grām facti su
 mus filii dei. Cum g' in statu inocētie n' eēt
 filii ire. g' nec poterāt esse adoptiui filii. ergo
 Adam ante peccatū nō fuit filius adoptio
 nis. Cōtra. Ante incarnationē et ante pec
 catū et p' sancti erant filii. al' nō ptinēt ad
 hereditatē. Unde 3sa. 63. Vere tu pater no
 ster es: et Abraam nos nesciuit. Aut ergo fi
 lii naturales. aut adoptiui. aut solū filii per
 creationē: sicut cetera. nō pmo modo: nec 3°
 solum. Relinquit' g' c' filii adoptiui. R'.
 adoptio respicit duplicē terminū. a quo: et
 ad quem. Quātū ad terminū a quo refert' i
 statu ante peccatū et post peccatū. nam i sta

tu post peccatum de filio ire fit fili'. In sta
 tu vero ante peccatū nō de filio ire: s' de nō
 filio p' grām fit fili'. vñ post peccatum ē cō
 traria dispositio ad filiationē. In statu ino
 centie negatio filiationis. Quātū hō ad ter
 minū ad quē refert' ante incarnationē et p'.
 Nā ante incarnationē ex fide incarnatois
 erat si iatio i potētia. nō i effectu. g' ē cū cōse
 cutione hereditatis. Post incarnationē hō
 et passionē erat filiatio i effectu cū cōse
 cutione hereditatis remota obligatōe p' passionem.

Item refert' adoptio ante peccatū: si non
 esset incarnatio: et post peccatū post incar
 nationē. Nā si nō eēt incarnatio eēt solū he
 reditas in terra fluente mel. s. in dulcedine
 dīnitatis tm. Per incarnationē hō ē heredi
 tas aucta i terra fluente lac et mel. i. delecta
 tionē dīnitatis et humanitatis assumpte in
 vnitare p'sone filii dei. Un'. s. ro. Heredes
 quidem dei. coheredes autem xpī.

Consequenter

ing ren
 dū est de grā xpī. hec enim questio
 p'ambula est ad ceteras: que sunt de p'ate
 scia. volūtate. et merito dñi saluatoris. Que
 redū est g' generaliter. Primo an in xpo
 sit ponēda grā que d' vniōis. 2° an i xpo
 ponēda sit grā s'm quā ē caput. 3° an i xpo
 ponēda sit grā absoluta ut cōsiderat' ut q'
 dam homo singularis. Deinde in spāli d'
 istis gratis querendū est.

Ad primum obicit' sic. In xpo
 est vniō dīnitat'
 ad corpus. Si g' ipsam corp' nō ē susceptiuū
 grē. g' nō vniō corpus dīnitati: nec dīnitas
 corpori p' grām. Adnot' patet. s. q' corpus n'
 sit susceptiuū grē. quia opposita nata sunt fi
 eri circa idem. et quod nō ē susceptiuū grē
 vniōis oppositi: nō est susceptiuū alteri'. pec
 catū hō et grā sunt opposita. Sed corpus nō
 est susceptiuū peccati. g' nec grē. nō g' ē aliq'
 grā que vniat corpus cū dīnitate. Ex hoc
 vltorius arguit'. quoniā simul ē rō vniendi
 totā humanitatē dīnitati. Si g' corpus unīf
 dīnitati sine grā. g' humanitas unīf dīnī
 tati sine grā. Ad illud potest dari rñsio
 3° Jo. Damas. q' dīnitas unīf corpori medi
 ante intellecta vel anima: et anima mediāte
 grā. et ita cum aīa sit susceptiua grē: inde ē
 q' grā est vinculum illius vniōis. ga corp'
 unīf aīe: et p' ipsam aīam que est susceptiua

grē vnif dīnitati. **S**; ctra **H** obf **H** mō.
In triduo erat separata aīa a corpore xpi: et
tū corpus xpi vnicebat dīnitati. q̄ nō vnice-
bat p aīam. q̄ in triduo nō vnicebat corpus
xpi dīnitati p grām: s̄ idem est mod⁹ et fuit
vniciendi humanitatē cū dīnitate in cōceptōe
3hu xpi: et semper. Cum q̄ in triduo nō fue-
rit hec unio per grām. q̄ nec in eius cōceptōe

Item ponatur per impossibile q̄ aīa ī tri-
duo separatur a dīnitate. aut igit ppter **H**
soluif vnio dīnitatis ad corpus. aut non. Si
nō q̄ si nō vnif corpus dīnitati p grām nisi
rōne anime. q̄ grā nō fuit mediū unionis in
triduo. q̄ illa unio que ē ī xpo nō fuit p grā;

Item potentior ē h̄us educens effectum
sine medio: q̄ cū medio. q̄a ex defectu virtutis
est q̄ indiget medio ad pductionē sui opis.
Sed virtus dīna est potentissima. q̄ semper p-
ducit effectum suū sine medio. Cum q̄ eius
effectus fuerit incarnatio siue vnio humani-
tatis ad dīnitatē in xpo. q̄ hec unio fuit sine
medio. q̄ grā non fuit mediū in illa vnione
et sic in xpo nō ē ponere grām vniciōis. Ad
oppositū. Aug. Maior grā n̄ potest cogitari
q̄ q̄ fili⁹ hoīs sit filius dei. Sed filius hoīs ē
filius dei per vnionē. q̄ grā vnionis est in
xpo. Itē Aug. Quicquid ouenit filio dei
p naturā ouenit filio hominis p grām. Sed
hoc q̄ oueniat filio hominis: q̄ ouenit filio
dei: nō ē et alia grā: q̄ que unit filium hoīs
filio dei. q̄ necesse ē ponē grām vniciōis ī xpo.

Itē **Jo. i. h̄** q̄ verbū caro factum ē plenū
grē et virtutis. q̄ ē grā vnionis h̄bi cū carne.

Item impossibile ē creaturā p naturā cre-
ture s̄blimari sup creaturā siue sup statum
creature. Sed vnio humanitatis ad dīnita-
tē ē s̄blimatio creature sup creaturā siue su-
per statum creature: qua nō potest cogitari
maior. q̄ nō est aliquo modo per naturā hu-
mane nature: q̄ vnietur ad dīnitatē. ergo
necesse ē q̄ sit p aliquid additū nature: quod
eleuet ipsum sup omnem naturā. Sed illud
est donū gratis datū. Constat ergo grā. Et
cū p illud fiat illa vnio: necesse est ponē grām
vnionis ī xpo. Solo dicēdū et cōcedēdū ē
q̄ ī xpo sit grā vniciōis humanitatis ad dīni-
tatē. et rō huius ē: q̄a nō ē possibile ipsi cre-
ature humane p donum cōditionis nature:
q̄ eleuet et disponat ad dīnā vnionē. et ideo
necessaria est ei grā: que eleuet et disponat
ipsam ad vnionē dīnam. hāc aut grām dici

mus grām vniciōis. Ad p̄mum quod obf ī
cōtrariū q̄ corpus n̄ est susceptiuū grē. dō
q̄ susceptiuū grē d̄r dupl̄. s. p se et p aliud.
sicut ē susceptiuū peccati p se et p aliud. sola
rōnalis creatura ē susceptiua peccati p se: et
grē p se. corpus h̄o p accidēs siue p aliud. s.
p animam. q̄a tū anima ē pfectio corporis:
et corpus ē susceptiuū pfectionis ab anima.
Pfectio anime que est grā mediāte anima
suscipit a corpore: quācadmodū erit ī glia.
Gloria enim erit ī aīa: et aīa glificata p̄fici-
et corp⁹. et inde erit in corpore gloria. simil̄
est de grā. q̄a anima est pfectio corporis. grā
vero est pfectio anime. et ideo mediāte aīa
corporis est pfectio. Dicēdū igit q̄ in xpo
sicut ipsa anima vnicebatur dīnitati p grā;
vnionis: ita ipsum corpus p eādē grām vnice-
bat dīnitate mediāte anima. sicut dicit
Dama. q̄ mediāte intellectu vnif dīnitati

Ad illud q̄d postea obf de triduo. et ad
illud q̄d sequit dō q̄ in triduo vnicebat dī-
nitas corpori mediāte aīa: quāuis eēt etiā
separata a corpore. Nam aīa ex quo vnif cor-
pori reliquit ī corpore dispositōes que rema-
net ī corpore: separata aīa ab ipso. et illa dis-
positio est ipsius aīe sicut effectus: Et ppter
hoc quicquid fit per illam dispositiōem vel
mediāte illa fit mediāte aīa siue cause p̄xi-
me. mediāte h̄o illa dispositiōe erat vnio dī-
nitas ad corpus in triduo. et idē d̄r q̄ me-
diāte aīa fuit vnio. q̄a mediāte dispositiōe
verelicta ab aīa ī ipso corpore: p quam corp⁹
ad vnionē disponebat et tenebat ī vnioe.
q̄d manifestat sic. Aug. mouet q̄nē de abor-
tuis scrib⁹ utrū ptineat ad resurrexionem
et vicit q̄ n̄. q̄a ipsum p̄erperū nōdū fuit
animatū. et ppter hoc corp⁹ abortiuū nihil
sortit ab aīa. q̄a nōdū fuit vnitū aīe. et ideo
ex imp̄siōe aīe n̄ sortit dispositiōes ad incor-
ruptōes et p̄petuitatē. et ideo omnino resol-
uit ī p̄stina materiā. Corpus h̄o Herodis p-
tinet ad resurrexionē: s̄ n̄ ad btām. q̄a corp⁹
eius unitum fuit aīe: que erat s̄ba immortalis
et p̄petua: que tamē nullā habebat grā; nec
cōdignitatē ad glia p grā; et ideo ē q̄ sortit
corp⁹ p dispositiōes ad eē p̄petuū: s̄ n̄ gliosū
et vnicefitez anime Herodis. Ulterius ē
ī corpore br̄i Petri: q̄a fuit unitū corpus ei⁹
aīe que erat s̄ba p̄petua et habēs grām ex q̄
erat ī eo cōdignitas ad gloriā. et ideo ex eius
imp̄siōe sortit possibilitatē ad resurrexionē

et ad e: perpetuum et gloriosum. De quo corpus Petri separata anima Petri ab ipso possibilitate ordinata ad gloriam. Ulterius fuit in corpore Iesu Christi: quia plus fuit in ipso quam in aliis, quia non solum erat gratia communis in anima sua sicut in aliis animabus sanctis, sicut in anima Petri, immo ulterius in sua beata anima erat gratia unionis ad divinitatem. Sicut ergo in corpore Petri per unionem ad substantiam perpetuam: que erat eius anima habens etiam gratiam; relinquebat potestas in corpore Petri ad resurrectionem ad gloriam. Eodem modo in domino Iesu gratia unionis qua beata eius anima uniebatur divinitati: relinquebat in corpore eius ab anima sua que erat perpetua et gratiosa omni plenitudine gratie: possibilitatem ad eum perpetuum et gloriosum et ad divinam unionem. Abstracta vero anima non abstractis impressio que est ab anima in corpore. Unde in corpore Iesu Christi manet dispositio ad divinam unionem separata anima per quam dispositionem manet unio corporis ad divinitatem, quia quilibet materia sortitur proprietatem et dispositionem sue forme. Et ita anima Christi separata a corpore in triduo illud quod ex anima erat, scilicet impressio fuit medium: vel dispositio unionis corporis ad divinitatem.

Ad aliud quod obicitur, quod potentior est virtus, scilicet dicendum, quod gratia unionis sit necessaria in Christo ad unionem divinitatis, et humanitatis non est de impotentia deitatis, sed de impotentia humanitatis, quia ipsa deitas de se potentiam habet ad actionem sufficiens ad unendum sibi humanitatem sine aliquo medio et adiutorio. Sed ipsa humanitas impotentiam habet de se ad hoc: quod uniat divinitati. Per additionem, nature impossibile est quod disponat ad unionem illam, quia oportet quod in illa unione elevetur supra omnes naturam et creaturam.

Consequenter que

ritur an in Christo sit ponenda gratia secundum quam est caput ecclesie. Ad Ephe. i. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam: que est corpus eius, et secundum humanam naturam. Si ergo Christus est caput super omnem ecclesiam: et hoc habet ex dono patris, quia dicit, Ipsum dedit, et istud donum est gratia, ergo ex gratia habet quod sit caput ecclesie.

Item Aug. ad Dardanum. In Christo habitat omnis plenitudo gratie: sicut in capite: in quo sunt omnes sensus, ergo ipse est velut caput ex gratia dei, ergo in ipso est gratia secundum quam est caput ecclesie. Item Hugo de sancto Uic. in li. de sacramentis

rit. Sicut spiritus hominis mediante capite ad membra descendit vivificanda: sic spiritus sanctus per Christum venit ad Christianos: cuius plenitudo quidem est in capite, participatio vero in membris.

Ad oppositum supponit hec propositio: que asserit a sanctis. Corruptio originalis tradita est per peccatum Adae, et per carnem traducitur in nobis, quia enim caro est ex duce: et ex carne generatur caro, ideo traducitur de carne in carne per generationem. Sed gratia non traducitur, quia anima est subiectum gratie, anima vero non est ex duce. Unde sicut non traducitur anima ab anima: ita nec gratia a gratia. Sed cum corruptio originalis sit in carne sicut traducitur caro ex carne: ita corruptio.

Ex his obicitur. Anime non sunt ex duce: imo sunt divise et distincte a deo create immediate, iuxta illud psalmi. Qui fixit sigillatim corda eorum, ergo ab anima Christi non traducitur gratia ad alias nostras, ergo non perficitur anima ab ipsa gratia anime Christi, non potest ergo anima ipsius transfundere gratiam nec influere ad alias nostras. Sed alia ratione non dicitur caput: nisi quia sicut caput vitam et spiritum transfundit aliis membris: ita Christus gratiam membris suis: que sunt fideles anime. Cum ergo hec non possint esse: relinquitur quod in eo non est gratia secundum quam sit caput.

Item Aug. Deus nulla interposita natura ab ipsa prima veritate format. Sed hec formatio nihil aliud est quam perfectio: que est gratia in anima vel in mente, ergo ipsa gratia est immediate in animabus nostris ab ipsa prima veritate. Item nulli creature est dare gratiam, quia sicut anima immediate est a deo: ita eius perfectio: que est gratia, ergo gratia nullo mediante est a deo, ergo cum Christus in quantum homo sit creatura: non potest esse medium influentie gratie dei ad nos. Sed alia ratione non dicitur habere gratiam secundum quam dicitur caput ecclesie, ergo non est in ipso ponenda gratia secundum quam dicitur esse caput ecclesie. Solutio. dicendum quod in Christo secundum quod homo est ponenda gratia secundum quam est caput ecclesie. Ad illud intelligendum notandum est quod influentia gratie est a deo sine medio: et per medium sine medio, Christus secundum quod deus immediate est dator gratie auctoritate et improba ratione efficietis, unde Isa. 43. dicitur. Ego sum ipse qui deleo iniquitates propter me, per medium Christus secundum quod homo multis modis. Est enim medium per modum fidei, per modum meriti, per modum desiderii: sive orationis, per modum dispositionis. Per modum fidei patet ipse considerat in fide, fides enim que de Christo sine deo homine est disponit immediate animam ad gratiam, imo impossibile fuit nisi

Et illa aliquē gratiam eē dō. Uñ propter b̄
dicit p̄r Mat. 4. Sic ē filius meus dilectus in
quo mihi bñ placuit. Glo. i. per ip̄s mihi alii
placent. Aug. Sine fide mediatoris nunq̄
aliquis placuit deo. Sil̄ p̄ modū meriti:
quia p̄ passionē suam meruit a patre ut da-
ret gra omnibus credentib⁹ in ip̄s; et amā-
tibus ipsam fm q̄ d̄r Jsa. 5. Iniquitates eo-
rū ipse portabit: et ideo dispartiam ei pluri-
mos. Sil̄ per modū desiderii sine orōnis.
quia omnib⁹ credentib⁹ et desiderantib⁹ grā;
orat et desiderat fm q̄ legit ro. 8. Deus qui
iustificat: quis est q̄ condemnet? Jhs xp̄s qui
sedet ad dexterā patris: qui et interpellat p̄
nobis. Et. i. Jo. 2. Advocatū habem⁹ ap̄d pa-
trē Jhm xp̄m iustū. et ipse ē p̄pitiatio p̄ pec-
catis nostris. Ipse. n. est mediū sicut advoca-
tus et orans p̄ nobis: ut nobis detur grā.

Itē per modū dispositōis quātū ad nās.
quia tota natura humana ante incarnatōē
erat digna odio et reprobatione p̄pter p̄m̄
originale. Sed cū fuit natura humana assū-
pta a filio dei in unitate p̄sone disponebat
rōne p̄destinatōis ad grām dispositōe congru-
itatis sine dignitatis. Sicut ḡ p̄ vnū hoīem
fuit lapsa: ita p̄ vnū hoīem deū. s. xp̄m per
unionē cum dīnitate fuit disposita ad iusti-
ficationē. Uñ ad ro. 5. d̄r. Sicut p̄ vnus de-
lectū omnes hoīes i condēnationē. sic et p̄ uni⁹
iusticiā oēs hoīes i iustificationē uite. Quia
delect⁹ esset filio habēti humanā naturam:
si ipsa tota perderet. Ad p̄m̄ in contrariū
dicēdū. q̄ peccatū traducit vno mō et grā
alio modo. Peccatū enī traducit p̄ naturā
corruptionis. grā ḡ p̄ sp̄m sc̄m. Sicut ḡ ui-
demus continuationē ab Adam vsq̄ ad vlti-
mū filiū Ade. et hāc continuationē facit natu-
ra. et quia ipsa corrupta fuit in Adam. ideo
corrupta ē in omnibus aliis. et ideo p̄ ipsam
traducit corruptio originalis in filiis Ade.
Sic sp̄s sc̄s: p̄ quē abundat grā in aīa xp̄i
quātū ad omnē grē actū. In aliis sanctis
similē grām infundit. et sicut vn⁹ est sp̄s ca-
pitis et mēbroꝝ viuificās caput et membra
Sic idem sp̄s p̄ quē i nobis ē grā et in xp̄o.
Et hoc est quod dicit Hugo in li. de sacra-
mentis. Sicut sp̄s hoīs mediāte capite ad
membra descendit viuificāda. sic sp̄s sc̄s
p̄ xp̄m uenit ad xp̄ianos: cui⁹ plenitudo qdē
est in capite: participatio ḡo i mēbris. vñ sp̄s
ille plenissime viuificat caput. cōsequenter

alia membra. et in capite sunt omnes sensus
in membris ḡo est sensus vnus. s. rā. sicut
dicit Aug. Est ḡ hoc modo grā in nobis ab
anima xp̄i p̄ sp̄m sc̄m. Ad aliud quod
opponitur. q̄ mens nulla interposita natura
ab ipsa p̄ma v̄itate format. d̄d. q̄ aliud ē di-
cere animā formari p̄ grām: et animā accipe
grām. In ter formationē aīe p̄ grām et deū
nullū ē mediū. imo ip̄a trinitas format ipsā
.i. reducit i oīnā formationē et similitudinē. et
hec formatio ē gratificatio. S; in acceptiōe
grē ab anima potest incidere mediū. quia ac-
ceptio respicit dantē et accipiētē. Sed inter
dantē et accipiētē potest esse mediū. dico vñ
fidei vel meriti: vñ alioꝝ mōꝝ: quos dixim⁹
sup̄. Ad aliud quod ob̄r. q̄ nullius crea-
ture edare grām. d̄d. q̄ dare grām p̄ modū
auctoritatis solius dei ē. edare grām p̄ mo-
dum impetrationis et meriti: et sic de aliis
modis pōt esse creature. Et sic est ipsi⁹ Jhs
xp̄i fm q̄ homo.

Consequenter que

ritur an in xp̄o ponēda sit grā absoluta vt
considerat vt quidā homo singularis: sicut in
aliis hoīb⁹ sanctis. Et ostēdit q̄ n̄: quoniā
maior lux absorbet minores. S; grā unionis
qua homo vnif deo: vt sit idem homo: qd̄
deus: est maior grā que possit cogitari. vñ
est sicut maior lux: gloria ḡo singularis sc̄i-
tis in hoīe singulari ē sicut minor lux. ḡ hec
grā in xp̄o qua diceret fact⁹ hō singularis:
absorbet p̄ grā unionis hoīs ad deū: que ē
i xp̄o. ḡ i xp̄o nō est ponēda talis grā. Itē
grā vniōis ē summa. q̄ maior cogitari nō po-
test. Est ḡ sufficiens ad oīa opabilia: que pōt
efficere grā. S; vanū ē ponē p̄ plura ad qd̄
sufficit vnum. Si ḡ grā unionis sufficit ad
omnia operāda. ergo cū ipsa sit in xp̄o: nanū
esset ponē gratiā singularis sanctitatis.

Ad oppositū. Requiescet super euz sp̄s
d̄ni. Jsa. xi. Sp̄s sapie et intellectus zc. et lo-
quif de xp̄o. S; he sunt singulares grē dono-
rū seu sc̄tū. ḡ i ipso sunt gratie singulares
sc̄tū. In ipso ḡ est ponē gratiā singularis
sanctitatis fm q̄ est quidā hō sicut in aliis.

Solutio dicēdū. q̄ in xp̄o fuit grā singu-
laris sanctitatis f̄m quā esset quidā sanctus
hō. ita vt nihil deesset sibi de grā que posset
haberi ab hoīe. Itē ipse fuit hō deus: et iō
necessaria fuit in eo grā vniōis. q̄ sit hō

deus hoc hēt ipse p unionē. 3° ipse fuit mediator dei et hoīs. et ideo fuit grā in ipso sicut quā esset caput: ut esset mediū influētie grē in nobis sicut caput ad alia membra.

Ad p^{ri}mā rōnē in contrariū dicēdū. q^o nō ē sicut de luce corporali et spūali. In luce. n. corporali minor lux absorbet a maiori: sicut nō in luce spūali. et hec ē rō q^{ia} omnia lumina corporalia sunt ad unū actū. s. ad manifestādum visibile. et loquor de ipsis quātū ad illuatiōnē. et ideo quātū ad manifestatiōes unum absorbet ab alio. Sicut rō quātū ad virtutē non absorbet una lux p alia. vñ sicut stelle nō absorbet p virtutē solis: nec virtus lune. imo retinet stelle et luna spūales opatiōes et influētiās suāz virtutū ad ista inferiora. Licet enim luna nō luceat de tē ut illuēt nos: tñ retinet suam virtutē: nec absorbet a virtute solis: imo potius ab ipsa fortificat. et virtutes stellarūz similit. vnde in lūlarib⁹ celestib⁹ fortificat et multiplicat virtus unius lūis: quādo coniūgit cum alio. In luce vero spūali: que ē grā non sunt omnia luminaria ad unū actū: sed ad diuersos: per quos dirigūt animā et illumināt diuersimode. sicut fides illuāt aīam et dirigit ad credēdū: et manifestat ei quid debet credere. Caritas ad diligēdū. et ppter hoc vna nō absorbet ab alia in anima. Sicut fortificat p coniūctiōnē cū altera. sic grā in xpo grā unionis et alie grē nō sunt ad unū actū. et ideo vna nō absorbet ab alia. Ad aliū dicēdū. q^o nō est vanū ponere istas grās in xpo siue grām sic multiplicatā. q^{ia} ad diuersa sunt. Dico tamē q^o vna ē grā sicut eētia in xpo: nō tñ est vna cōsiderado operationē vel actū: quia alius actus est vnire humanitātē dīnitati. alius actus influere grāz et eē exemplar ad omnes animas sanctas p spūm sanctam. Item sua anima poterat cogitare de sūma bonitate et amare eam. et hic est alius actus a predictis. Secūdū p^{ri}mū attēdit in xpo grā unionis. Quātū ad 2° grā sicut quā est caput ecclie siue mediū influētie grē in aīab⁹ nostris. Quātū ad tertiū grā singularis sanctitatis. Et ita cū isti actus nō supfluat: sicut vixime sunt in xpo. ideo nō ē vanum ponere istas grās in xpo.

Consequenter que
de istis gratiis in spūali. **Primo** de grā unionis. 2° de grā sicut quā est caput.

3° de grā singularis sanctitatis. 3° de grā unionis querit. **Primo** de eētia ipsi⁹ grē unionis absolute. 2° de eētia ipsi⁹ p opatiōnē ad grāz: sicut quā xpus dicit esse caput.

Queritur ergo de grā
oni absolute utrum sit creata uel increata
Et oñdē q^o sit increata. Nulla creatura h^{ab}et actum supra creaturā effectiue uel formalē. Sed grā unionis est ad actum: q^o est sup oēz creaturam. s. vnire humanitātē diuinitati. Uniri enim dīnitati: que ē pncipium oīum creaturaz: est supra omnē creaturā. q^o causa effectiua uel formalis illius unionis ē supra omnē creaturā. q^o nō ē creatura. ē igitur increata. 3° eccl. i. Vanitas uanitatū et omnia uanitas. Ex h^{oc} oīa nihil coniūgit ul coniūgē pot uanitatē uirtuti nisi uirtus. Cū grā hūana nā sit uanitas. diuinitas sit uirtus. q^o cū nulla creatura sit uirtus: nulla creatura pot eē coniūgēs uirtutē humanitati: uel eō humanitātē uirtuti. Si grā unionis est illū p quod fit unio ista. grā grā unionis nō erit creata. 3° Jo. 3. Pater diligit filiū. nō enim ad mēsuram dedit ei spūm. ex hoc arguit. Omnis creatura est in mensura: q^{ia} omne creatū est mēsuratū et creatū sicut certa mensura: sicut habet sap. c. xi. Omnia in pondere numero et mensura disposuisti. Sicut spūz q^o datus est ipsi xpo in unione ē sine mensura. q^o nō ē creat⁹. Spūz aut ille d^{icitur} grā. q^o grā data xpo in unione est increata. 3° ad ro. i. Predestinat⁹ ē fili⁹ dei in uirtute. super illud dicit Aug⁹. Nos sum⁹ filiū grā. ipse aut fili⁹ nā. Si querat an ad hominē referat: sane dici pot. i. si querat si ipse homo sit fili⁹ p nām patris. sane pot dici. Sicut ipse homo nō ē fili⁹ nisi p unionē. q^o unionis grā facit illū hominē esse filiū natura. hoc est esse illum filiū: qui est filius patris eternalē sicut hoc nō posset facere aliquod temporale. q^o grā unionis nō ē temporalis. ē igitur eterna. q^o increata. Ad oppositū dicit Raban⁹. Cum spūz sanct⁹ datus: hoc nō ē tātū sicut eētia in telligēdū. sicut sicut dona eius. q^o cū dicim⁹ ipsūz datū xpo nō ad mēsurā: nō debem⁹ solū intelligere de eētia spūz sancti: sicut etiam de donis spūz sancti: que sunt sapia. itellec⁹ et c. Sicut hētur. xi. 3sa. Si grā spūz uel grā in illis donis est creata. q^o in xpo ppter spūz sanctū fuit gratia unionis creata. Item cōditio

humanitatis xpi nō pcedit tpe vnionē ipsi
humanitatis cū dīnitāte: lic; pcedat ordine
nature. Simul enim tpe fuit dīta et vnita

In ipsa g vnione humanitatis xpi ad dī
nitatē: aut ipsi humanitati aduēt aliqua
dispositio: q nō ē nature: s; supaddit nature
aut nō aliqua que nō sit nature. Si dicat
q nō aduenit ei aliqua dispō que nō sit n.
ex hoc sequit q non plus se habet ad hoc q
vnit; hec hūanitas xpi ad dīnitāte: q̄ alia
hūanitas. hoc aut falsum ē et incōueniens. g
aduēt ei aliqua dispositio: que nō ē nature
humane. g supaddita ē et ei gratis data ad
vnionē ipsi cū dīnitāte. g ipsa ē grā vniois
necessaria ē ḡ creata dispositio ipsa gratia
vniois. Solutio. intelligendū ē pmo ad
solutionē; huius questionis. q̄ grā vniois
duplex est. Est enim grā vniois disponēs:
et ē grā vniois oplens. Disponēs est grā
creata. Cōplēs hō et pficiēs est grā increata
et hec ē ipse spūs scūs. Ipse enim spūs scūs
nō solū p̄ appropiāte; ē donū: s; etiā p̄ suā;
pprietatē ē amor pcedēs a patre et filio. q̄
amor ē p̄ proprietatē. ideo est donū p̄ proprietatē
q̄ illud quo pp̄te datur aliquid alii ē amor
vñ amor est ratio doni: et est illud qd̄ pmo
donat: quia si ex alia causa det̄ aliquid q̄ ex
pura liberalitate et amore: nō ē donū pp̄te:
vt si det̄ aliquid ex timore: nō ē donū s; redi
bitio. Similiter si ex cupiditate detur: non ē
donū s; quest. ḡ donū pp̄te respicit libera
litatē et amorē dātis. q̄ ḡ spūs scūs ē amor
ideo ē donū. et quia est donū: ideo ipse ē grā
Ipse ḡ ē grā increata. Grā hō creata est ip̄a
dispositio que ab increata relinquit: que dis
positio nō ē aliud q̄ deiformitas vel dīna af
similatio. Dicēdū igit q̄ est grā vniois
duplex. creata. et increata. grā increata est
spūs scūs: qui ē sicut oplens et pficiens vlt
timo ista; vnionē. S; grā creata ē disponēs
ad hāc vnionē ex pte humanitatis. et causa:
pp̄ter quā oportet ponere illud duplex me
diū in vnione hec ē. q̄ maxime distant sba
creata et increata. s. dīnitas et humanitas.
vñ ad hoc q̄ conueniāt in vnionē necesse est
q̄ veniat mediū in duplici rōne. Medius
autē est grā vniois que interuenit ad illa;
vnionē. Cum igit ex vna pte sit sba creata
s. humanitas. ex alia parte sit sba increata. s.
dīnitas: oportet q̄ grā vniois illa; sit grā
creata et grā increata. S; nō pōt esse vna grā

creata et increata. ḡ op; q̄ sit duplex. op; igit
duplex esse mediū in illa vnionē. grām increa
ta; ex parte dīnitatis: et grām creatā ex pre
humanitatis. Et sic p; q̄ in illa vnionē necesse
est esse duplicē grām: que sit mediū vniois:
s. grām creatā et increatā que ē spūs scūs.

Rō aut pp̄ter quā; hoc magis attribuit
spūi scūs q̄ sit grā increata vniois q̄ alii p
sone hec ē. Scd; n. illud quod pp̄tius ē
nobis ex pte dīnitatis s; illud debet esse
vnio dīnitatis ad humanitatē: que ē natura
nostra. quia que vnū maxime unū ē eo ī
quo appropiāte. pp̄tius ante; dicim; p
ticipatiōe vel cōione. Scd; n. q̄ dīnitas p̄
cipat et cōicat se creature: d̄r̄ accedē ul ap
prop̄quare: nō aliter. Vñ Aug. in libro d̄ aīa
et spū hoc mō ponit fieri vnionē aīe cū cor
pore: q̄ aīa s; illud: s; qd̄ magis appropi
quat cū corpore unū corpori. hoc aut ē infir
mu; ipsi aīe: q̄ illud quod est infimū ipsius
aīe maxime accedit ad naturā corporis. s; il
corpus s; illud s; qd̄ magis appropiāte
aīe unū cū ipsa aīa. hoc aut ē sup̄tenti cor
poris. Corp; n. s; sup̄mum suū: quod ē spūs
magis appropiāte ad naturā aīe. q̄ illud
sup̄mū ē s; bilissimū: qd̄ sit in corpore. et q̄
magis accedit ad naturā aīe: ideo ē mediū;
ex parte corporis ad unū cū corpus cū aīa.

Similr̄ ē in parte ista p̄t̄ possum; p̄ q̄ dā
silitudinē dicē. quia s; illud s; quod ma
gis accedit dīnitas ad humanam nām: s; illud
ex parte humanitatis d̄r̄ esse vnio dī
nitatē cū humana natura in xpo. Illud aut
s; qd̄ magis accedit dīnitas ad humanam
naturā ē spūs scūs: sic dicit Aug. in libro de
aīa et spiritu dicēs. Q̄ oīs usus dīnitatis est
nobis ex munere: qui est spūs. s. Vñ p̄ ipsum
ē nobis cōmunio totius trinitatis. Et ratio
huius est: q̄ spūs scūs amor est. illud enim
p̄ qd̄ cōmunicat se trinitas ē amor. amor aut
essēntialiter et personaliter in ipsa trinitate ē
spūs scūs. et ideo p̄ ipsum ē nobis cōmunio
dīnitatis: que cōmunio dīnitatis sūma fuit in
ipsa vnionē ipsi ad humanitatē in xpo in unitate
persone. et ideo spūs scūs potius dicitur me
diū istū vniois ex pte dīnitatis q̄ alia per
sona. Itē dicit Dio. in li. de di. no. Amor ē
uis unitina. Si ḡ debet uniri dīnitas huma
nitati: magis debet ei attribui q̄ sit ratio ul
mediū huius vniois: q̄ alii. quia amor ē spūs
scūs per pp̄tate. Item spūs scūs ē

nerus et vinculum: et unio patris et filii: ut dicit Aug⁹. et hoc eo quod est amor. Sicut ergo spiritus sancto unio est unio: et diuina personarum in diuina natura: et est ostensum unitatis eorum. ita unio ei ut sit unio naturarum in una persona filii. Debem⁹ propterea intelligere gratiam creatam unionis in christo in tanta perfectione et consummate et excellentia: ut non solum disponat ad amorem et cogitationem dei creatam et tale: qualis appetit homini deo. sed ulterius ad unitatem personalem cum deo: ita disponendo: quod quicquid unio fiat filio dei per naturam: unio fiat filio hominis per gratiam: sicut dicit Aug⁹. Et sic gratia unionis creata est perfectissima assimilatio creature rationalis ad deum: que possit esse aut intelligi. Gratia vero unionis increata est spiritus sanctus.

Ad primum ergo dicendum quod obicitur in contrarium. quod si loquamur de forma complete: sic nulla creatura potest se habere formaliter ad actum super omnem creaturam. sed loquendo de forma disponente: sic potest se habere formaliter ad ipsum aliquo modo: quia potest ad ipsum disponere: sed non ipsum complere. Hoc ergo modo se habet gratia creata ad unionem in christo formaliter. ex parte humanitatis: quia ipsa est velut forma disponens ad unionem ex parte humanitatis. Gratia vero increata: que est spiritus sanctus: est operans et perficiens illam unionem. Ad aliud dicendum quod gratia creata habet duplicem respectum. scilicet quod dicimus quod omnis creatura duplex habet respectum. quia creatura comparatur ad illud a quo est: et ad illud de quo est. Si respiciamus illud a quo est: sic inuenimus deum: quia est a deo. Si respiciamus illud de quo est: sic inuenimus nihil: quia omnis creatura in quantum creatura de nihilo est. Ex hoc vero quod creatura est de nihilo: ex hoc est vanitas: et habet esse tribile: sicut dicit Dam⁹. Sed ex respectu ad illud a quo est: quod est prima veritas. scilicet deus. ex hoc ipsa est creatura bene esse verum: et non est secundum vanitatem. Ad aliud per se solo: quod in christo est gratia unionis duplex. scilicet creata et increata. Gratia unionis increata illa est infinita et sine mensura. et hoc est spiritus sanctus. et de hac loquitur. 6. 30. Non est ei datus spiritus ad mensuram. Sed gratia unionis creata est in mensura. et de hac non loquitur 30. Unum nullum est inconueniens quod dicatur gratia ei⁹ increata infinita: et quod in ipso sit gratia creata finita. Istud tamen inuenies plane determinatum in primo libro. in questione de infinitate diuine essentie. Ultimam tamen per dicta patet.

Consequenter ^{gratificatio}
de
omnia unionis per comparationem: ad gratiam secundum quam est caput. Et primo queritur an gratia unionis sit eadem cum gratia secundum quam est caput. 2° queritur que illarum sit prior.

Ad primum arguitur

sic. Aug⁹. Nulla maior gratia cogitari potest: quam quod filius hominis sit filius dei. Sed hec est gratia unionis. ergo nulla maior gratia potest cogitari: quam gratia unionis. hec ergo est in christo. de qua habet Job. 1. De plenitudine eius accepimus omnes gratiam. Et illa gratia de qua nos accepimus: est illa secundum quam christus est caput. ergo gratia unionis in christo est gratia illa secundum quam christus est caput. Item Hugo de scoto. dicit in libro de sacramentis. Unum est spiritus qui per christum venit ad christianos: cuius plenitudo in capite et participatio in membris. Sed plenitudo spiritus in capite est gratia unionis. ipsa vero participatio que uenit a capite in membra est gratia secundum quam est caput. quia ex illa finit participatio in membris. ergo eadem est hec gratia cum alia. Ad oppositum. Ad alium actum est gratia unionis. et gratia secundum quam est caput. ergo est alia et alia gratia. Maior pars gratia unionis est ad unicum humanitatem cum deitate. alia ad unicum caput et membra. Sed isti sunt actus diuersi. ergo ab alia et alia gratia.

Solo modo. quod gratia unionis intelligitur gratia creata et gratia increata. Et si secundum gratiam secundum quam christus est caput intelligitur gratia creata et increata. Si ergo intelligas ex utraque parte gratiam increatam dico quod eadem est gratia unionis increata: et gratia secundum quam est caput. increata re et ratione. scilicet spiritus sanctus. Et hoc uult dicere auctoritas Aug⁹. scilicet quod unum est spiritus qui per christum uenit ad christianos. cuius plenitudo in capite participatio in membris. Si autem intelligamus gratiam unionis creatam. et gratiam secundum quam est caput creatam. sic differt gratia a gratia secundum rationem. et non secundum substantiam. sicut si diceretur. quod eadem est lux que plenissime lucet in sole. et per quam est influentia luminis a sole per radios ad ista inferiora. Si secundum eadem est gratia unionis que ex sua plenitudine lucet in christo et que per virtutem lucet. et lucet et radiat ab ipso in alios. scilicet in membris. et ipsa eadem secundum substantiam. secundum quam lucet in christo unio humanitatem deitati deus gratia unionis. Sed secundum quam ab ipso radiat in membris deus gratia secundum quam est caput. Et per hoc solus ratio in contrarium. quia non ostendit diuersitatem essentie. sed secundum respectum quod solum sunt secundum diuersas rationes gratie.

Consequenter que

ritur que istaz grāz sit pōz: en; differāt s^o intelligētē rōnem. an grā vniōnis: vel grā fm quā ē caput. Et videt q^o grā vniōnis sit pōz. q^o quo posito ponit aliud: et quo remoto remouet: illud ē p^o illo natura. Sed posita grā vniōnis ponit grā fm quā est caput et remota hac remouet illa. q^o pōz ē grā vniōnis natura q^o illa. Item caput ē p^o vniōnis anime: et postmodū influit vitam et sensum aliis membris. Similr dicit Aug. Humanitas xpī vnif^o vnitati q^o anime. q^o vnitatis ē vita ipsius humanitatis. ex hoc oñdit xpī humanitas caput: et infundit ad alios vitam spūalē et sensum. S; caput p^o respicit uitā et spm quā influit. q^o humanitas xpī p^o vnif^o vnitati: q^o influat aliis vitam spūalē. q^o pōz est grā vniōnis q^o grā influētē fm quā est caput. Ad oppositum. Grā vniōnis nō fuit nisi tempore incarnatōis xpī. quia non fuit: quousq^o vniret humanitas xpī vnitati. S; grā fm quā dicitur caput fuit ante incarnatōem iuxta auctoritates sanctorū. q^o illa fuit a p^o mo iusto et influebat in omnib^o iustis. sicut i Abel et in sanctis patrib^o: vitam et lumē grē: rōne fidei mediatoris. q^o prior ē grā fm quā est caput: q^o grā vniōnis. Si dicat q^o grā vniōnis erat in fide: et ideo pcedebat grām influētē. sicut in Abel erat fides de incarnatione xpī. et ita fides de grā vniōnis. et ex hac fide sequebatur influētia grē in ipso. Tūc obī. Esse in fide nō ē eē simplr s^o fm qd q^o esse grā vniōnis i fide nō erat esse simplr s^o alia simplr erat. s. grā influētē: fm quā est caput: quia influebat aliis. q^o prior est simplr grā influētē. fm quā est caput: quia influebat aliis. q^o pōz ē simpliciter grā influētē q^o vniōnis. Solutio. dicēdū. q^o xpūs dicitur esse caput rōne fidei. Un̄ eo ipso est caput q^o credit^o. Et quia fides nostra et antiquorum eadē est: quānis p tempora variē: vnū tñ ē creditū et idē. et tñ nos credim^o xpī incarnationē. ipi xō crediderūt incarnationē sine futura; incarnationē; et q^o creditū idē: iō fides una modo et tūc. sicut dicit Aug^o. ideo vnū caput omnib^o credentib^o i xpī modo et tūc: quia non est fides de homine tantū: s^o de homine deo. Nec autē nō mirabatur ante incarnationē et post. Ex hoc xō q^o est fides de homine deo credit^o grā vniōnis. ex hoc vero q^o cre-

dit^o gratia vniōnis est xpūs vel homo deus nobis caput: et nos membra eius. aliter non. s. nisi habeam^o fidem de homine deo: sive de deo homine. Est ergo prior fm rōne intelligentie grā vniōnis: q^o grā fm quā ē caput: licet eadē sit fm sbam. q^o aliter nō esset caput nostrū: nisi credem^o grām vniōnis. Ad rōnes in contrariū dicēdū. q^o grā fm quā est caput ponit eē simplr ex parte vnitatis: sed ex parte humanitatis nō ponit esse simplr. s^o esse in fide. Gratia vero vniōnis credita facit q^o sit caput: et ppter hoc an incarnationem erat caput.

Consequenter que
rit^o b^o
grā xpī fm quā est caput. Et q^o rōnē tria. Primo fm quā rōnem xpūs dicitur caput. 2° quoz uel cuius sit caput. 3° de vniōne capitis ad corpus: et eoz. Querit^o q^o fm quam rōne sit caput. et circa hoc tria querūt. Primum ē fm quā p^orietate dicat^o caput utrū p grā; influētē. 2° p quā nāz dicatur esse caput. Tertium an alii conueniat esse caput.

Ad primum. Secūdū quā p^orietate dicit^o eē caput pcedit sic. Caput. n. dicit^o methaphorice in aliis sicut rex dicit^o esse caput regni: quia per suū imperiū mouet regnū. Si q^o xpūs fm q^o homo est rex regū. q^o h; regnū sup omnē creaturam. fm q^o habet. i. apod. In femore suo scriptum est. rex regū et dñs dñantiū. q^o fm hoc dicit^o esse caput. Item meli^o et dignius in quolibet genere dicit^o caput i illo genere. sicut leo dicit^o caput animalū: q^o est dignissimū et nobilissimū a aliis. Si q^o xpūs ē dignissimus et nobilissim^o in genere rōnaliū: constat q^o ipse fm hoc est caput creaturaz rōnaliū. Item paterfamilias dicit^o esse caput sue familie: q^o omnib^o puidet. q^o cū xpūs se habeat in hūc modū ad eccliam quia pastor est et epūs animaz et puidet et regit eccliam. sicut habet. i. Petri. z. Eratis sicut oues errātes. s^o nunc conuertit^o estis ad pastore et epūm animaz vestraz. Et ad Col. i. Ipse est caput corporis ecclie. Glo. Ipse ita se habet ad eccliam sicut caput ad corpus. puidet enim ecclie et regit eā. q^o fm hāc p^orietate dicitur caput. Item ita se habet caput ad animā pficiētē per sensum: q^o in capite sunt oēs sensus: s^o i corpore nō. Si q^o xpūs h^o modo se habet ad spm

sanctū a quo accipit omnes modos grē sicut caput ad aīam. nos hō sicut membra: qā nos omnes sensus grē uel modos grē ab ipso recepim⁹. ḡ ipse dī fm hunc modū caput nostrū. qā plenitudinē grē recepit a spū scto sic caput ab anima. Nos hō sicut membra. ⁊ hoc ē qđ dicit Aug. ad Dardanū. In capite quod ē xp̄s sunt omnes sensus grē. In aliis hō est sol⁹ rā: quib⁹ datus est spūs ad mēsuram. Dicit ḡ xp̄s caput fm has p̄prietates: qā est uelut rex: ⁊ qā ē dignissim⁹ creaturaz rōnaliū: et qā est in rōne p̄uidentis: ⁊ qā habet plenitudinē grē quatū ad oēm sensū grē. Ad oppositū. Prover. 4. Omni custodia custodi cor tuū: quoniā ab ipso uita p̄cedit. Sicut ḡ a capite fluunt sensus in membris: ita a corde fluit uita in membris. S; p̄or actus anime ē uita. 2⁹ actus est illuminare uel sensificare: ⁊ etiā p̄us p̄cedit uita a corde in membris: ⁊ post sensus a capite in membris. Si ḡ a p̄mo actu debet xp̄s magis denotari q̄ a 2⁹: magis debet dici xp̄s cor ecclesie q̄ caput ecclesie. Solo. v. q̄ quāuis xp̄s possit dici caput fm p̄dictas methaphoras eo. s. q̄ fit in rōne mouentis regnū sicut rex in rōne dignissimi ⁊ p̄uidentis ecclesie. Et qnia ē in eo plenitudo grē quatū ad oēs sensum spūalē grē: sicut omnes sensus sunt in capite: tñ p̄p̄ia rōne dī caput p̄ rōnē influēt. ut sicut ab ipso capite est influētia sensus ⁊ motus fm diuersas partes ei⁹. qā ab anteriori parte capitis fluunt nerui: per quos fluit sensus ad mēbra. A posteriori hō parte fluūt nerui p̄ quos fluūt mot⁹ ab aīa ad singula membra. Sicut xp̄s in ecclesia influīt sensum ⁊ motū spūaliter. sensum influīt p̄ fidē. motū hō p̄ amorē. Influit enī sensū fidei ⁊ motū amoris. et illa rōne p̄p̄ie dicit caput ecclesie. vñ fm q̄ uidem⁹ q̄ caput qđā modo gerit uicē anime in mouēdo corpus: ⁊ cōsulēdo ei p̄ sensum. ita ē de xp̄o respectu ecclesie. qā se habet ad ipsam in rōne mouētis ⁊ cōsulētis p̄ sensum grē: quē ei influīt. vnde ad Col. i. Jp̄s est caput corporis ecclesie. glo. Capiti omnia s̄bicta sunt ad opandū. Jd̄ aut. s. caput supra locatū est ad cōsulēdū: qā ip̄sus aīe quodāmodo uicem gerit caput. In hoc q̄ dicit ad operādū ostēdit quomodo mot⁹ est a capite in membris. In hoc q̄ dicit ad cōsulēdū: ostēdit q̄ sensus ē ab ipso in mēbro. Ad illud qđ obī. q̄ magis dicit cor

ecclesie q̄ caput. vñ. sic dicit Aug. in li. d̄ aīa ⁊ spū. Q̄ triplex est vis anime ad corp⁹. s. vis nālis: que opaf in epare. et vis vitalis: que opaf in corde. et vis aīalis: que opaf in cerebro. Uis naturalis dī illa que est nutritiua: sicut digestiua. retentiua. expulsiua: ⁊ etiā augmentatiua. Uis vitalis que opaf in corde est illa vnde ē mot⁹ cordis cōtinue. Uis aīalis est illa que opaf in cerebro: vnde ē mot⁹ ⁊ sensus in membris. et fm hoc uideū mot⁹ ⁊ spūs qui sunt uehicula s̄tutum. s. in spūm naturalem. s. uitalē ⁊ aīalē. Sed operationes s̄tutis naturalis omnino sunt inuolūtariē: nec s̄bictē sunt rōni. Operationes animales omnino s̄bictē sunt rōni. et ideo recipiunt imperiū ab ipsa. Operationes uitales parti; sunt s̄bictē rationi. parti; nō: ⁊ ideo parti; sunt uoluntariē: partim naturales. Secūdu hoc ḡ uideū. q̄ ille motus qui est a xp̄o capite in corpus ecclesie est omnino fm motū uolūtariū: qui simplr nō est naturalis: nel uitalis: ideo poti⁹ dicit xp̄s caput ecclesie methaphorice fm illū motū q̄ cor uel epar.

Consequenter queri

tur fm quā naturā dicat xp̄s eē caput. Aut enī dī caput s̄ diuinā naturā. aut s̄ hūanā. Q̄ s̄ diuinā patet. ad eph. i. Jp̄m dedit caput sup omnē ecclesia; que est corpus ip̄s. Glo. Super oēs ecclesia; que in celo ⁊ in terra ē: dū cōstitē hūc eē p̄ quē facti sūt. s̄bictū enī ei tāq̄ capiti a quo trahunt originē. s̄ ex ip̄o facti sunt fm ueritatē. Relinq̄ ḡ q̄ fm ueritatē ē caput ecclesie. Cōtra. Uñ nature sunt caput ⁊ corpus. Si ḡ xp̄s fm diuinā naturā; et ecclesia nō sunt unī nature. imo s̄ hūanā. ḡ nō est caput ecclesie s̄ diuinā naturā. s̄ hūanā. Ad hoc intelligēdū est. q̄ caput ecclesie dī cōmuniter ⁊ p̄p̄e. Cōiter tota trinitas ē caput ecclesie. P̄op̄ie xp̄s hō siue deus homo est caput ecclesie. Tota enī trinitas mouet ⁊ regit ecclesia; ⁊ infundit grām ei qua sentiat p̄ fide; ⁊ moueat p̄ caritatem. Uñ i rōne regētis ⁊ influētis se hēt ad ipsā fm hō hūanitatē p̄p̄ie dī caput. qā hoc mō se hēt ad ecclesia; fm rōnem cōformitatis ad ipsā; p̄ grām ⁊ naturā. Uñ Ep̄b. i. Jp̄sum dedit caput zc. glo. P̄op̄ie dī caput s̄ hūanitatē: s̄ quā ei cōiūgit ecclesia nā ⁊ grā.

Consequenter que

ritur utrū alii ueniat esse caput ecclesie: q̄
x̄po homini deo. Et queritur utrū sp̄i s̄c̄o
ueniat eē caput ecclesie. et q̄ sic uidet. qm̄
q̄ sp̄i s̄c̄o fluit omnis gr̄a. eo enī q̄ nobis
dat sp̄s s̄c̄us: dat nobis oīs gr̄a. q̄ t̄ oīs
mot⁹ gr̄e t̄ sensus nobis dat p̄ sp̄m s̄c̄um.
Cū ḡ a capite influet sensus t̄ mot⁹: t̄ eo d̄
caput. ḡ sp̄s s̄c̄us est caput ecclesie. Itē
ad ep̄b. 4. Unū corp⁹ t̄ vn⁹ sp̄s. s̄c̄e eccle.
S̄lo. Un⁹ sp̄s bitat ī nobis: quo vnū effici
mur. Unū enī corpus efficiatur p̄ societate
quā facit sp̄s s̄c̄us. Si ḡ sp̄s facit nos esse
in tanta societate: qua h̄m̄ vnū corpus. ḡ
ipse est nostrū caput regēs illud vnū corp⁹.

Itē querit utrū patri ueniat esse caput
eccle. Et v̄ q̄ sic: qm̄. i. ad cor. xi. d̄. Caput
mulieris vir. Caput viri x̄ps. caput x̄pi de⁹
S̄lo. Caput x̄pi de⁹ pater: q̄ ab ipso genit⁹
est. et ideo dignū ē vt filii caput pater dica
tur. Ex hoc relinq̄ q̄ ipsi filii s̄c̄i d̄nitatē;
pater ē caput. Si ḡ filii s̄c̄i d̄nitatē ē caput
eccle: multo magis t̄ pater est caput eccle.

Itē ibidē dicit glo. super illud. caput x̄pi
v̄na eētia vel trinitas caput x̄pi s̄m q̄ h̄o
q̄a deitas creatrix ē creature assume sine
trinitas. Si ḡ trinitas est caput x̄pi s̄c̄i q̄
homo: t̄ x̄ps s̄m humanitate est caput ec
clesie. ḡ multo magis ipsa trinitas est caput
eccle. ḡ t̄ p̄ t̄ sp̄s s̄c̄us. Si ḡ nō uenit
soli filio. Solo d̄. q̄ caput d̄ coīter t̄ p̄
p̄ie. Secundū q̄ d̄ caput coīter: nihil plus
importat q̄ eē p̄ncipiū. S̄; duob⁹ modis est
p̄ncipiū: quia pater ē p̄ncipiū ad v̄nas p̄o
nas. Trinitas ē p̄ncipiū ad creaturas. et in
hoc ē v̄ria. q̄a p̄ncipiū quod d̄ pater ad v̄
nas p̄sonas ē p̄ncipiū in idēitate s̄be. sed
trinitas ē p̄ncipiū ad creaturas ī diuersita
te s̄be: q̄a ē p̄ncipiū creature faciens illā eē
de nihilo. Sed pater ē p̄ncipiū filii de se ip̄o
q̄a de sua s̄bā generat filii. et de sua s̄bā cū
ip̄o filio spirat sp̄m s̄c̄um. Et ita s̄c̄i h̄ ca
put d̄ dupl̄. Uno mō quod ē p̄ncipiū ad
aliud in idēitate s̄be. Alio modo ī diuersi
tate. Et vt pleni⁹ dicat caput om̄niter ac
cipiē essential̄. et sic dicit p̄ncipiū respectu
creature: t̄ supponit trinitatē. et hoc modo
d̄ trinitas creatrix caput creature. Caput
etiam om̄niter d̄ p̄sonal̄. et aliq̄n p̄ vna
persona: sicut dicitur pater caput filii gene
ratione eterna. aliq̄n p̄ duab⁹ p̄sonis: s̄c̄i q̄
pater t̄ filius dicūt caput sp̄s s̄c̄i spira

tionē eterna. Et s̄c̄i h̄c modū d̄. i. cor. xi. in
gl. dignū ē vt filii caput pater dicat. S̄c̄i
ḡ modis d̄ caput coīter. Caput p̄ncipiū nō so
lū dicit intētionē p̄ncipiū: s̄ etia influētie
sensus t̄ motus sp̄ialis. Et h̄ dupl̄. q̄a pōt
dici caput p̄ rōne influētie t̄m: vel p̄ rōnem
influētie: t̄ p̄ conformitatē nature. Primo mō
trinitas d̄ caput eccle t̄ x̄ps s̄c̄i d̄nitatē
s̄c̄i. s̄m rōne influētie t̄m sensus fidei t̄ mot⁹
caritatis. 2⁹ mō d̄ x̄ps s̄m humanitate;
caput eccle. quia ei coniūgit natura t̄ gr̄a: sic
dicitur est. Primo mō d̄ caput min⁹ p̄ncipiū. 2⁹
modo magis p̄ncipiū. S̄c̄i ḡ x̄ps p̄ncipiū uenit
esse caput eccle. hoc ē s̄m rōne influētie.
t̄ conformitatē nature. et hoc s̄; humanitatē
Trinitati s̄c̄i t̄ x̄ps s̄m d̄nitatē uenit esse
eccle caput min⁹ p̄ncipiū. hoc est s̄m rōnem
influētie t̄m. Patri s̄c̄i t̄ sp̄i s̄c̄o coīter
q̄a ē p̄ncipiū ad creaturas. et etiā min⁹ p̄ncipiū

Ad rōes ḡ iam patet solo. et p̄mo ad illū
q̄d obr̄ de sp̄i s̄c̄o. q̄a quāuis ab ip̄o sit in
fluentia ī ecclesia omnis sensus t̄ mot⁹ sp̄ia
lis gr̄e: non t̄n ei uenit q̄ sit in conformitate
nature cū eccle. et ideo nō cōuenit ei p̄ncipiū
esse caput: s̄ coīter t̄ minus p̄ncipiū. Similiter
q̄d obr̄ de patre d̄. q̄ ei nō uenit eē caput
nisi coīter t̄ min⁹ p̄ncipiū p̄pter defectū con
formitatis nature cū ecclesia.

Consequenter ^{gr̄is}
^{gr̄us}
x̄ps sit caput. Et querant̄ tria.

Primo utrū x̄ps sit caput angeloz. 2⁹
utrū sit caput om̄nū electoz. 3⁹ utrū sit
caput reproboz. 4⁹ utrū sit caput aiarū
t̄m: aut corpoz t̄ animaz.

Ad primum ^{sic obr̄.} Uni⁹ n⁹
^{sunt corp⁹ t̄ ca}
put. Si ḡ x̄ps inquātū homo: t̄ angeli non
sunt vnus nature. ḡ x̄ps s̄m q̄ homo nō ē
caput angeloz: s̄ hoīum solum. Contra.
Ad col. 2. Qui est caput om̄nis p̄ncipatus t̄
potestatis. et loq̄ de x̄po. Ibi dicit glo. Non
t̄mō hoīs: s̄ oīs p̄ncipat⁹ t̄ potestatis an
gelice ipse est caput. t̄ sequit̄. Et nos ḡ īplē
potest qui sup̄nos ciues implet. Ex quo reli
quit cum ibi loquat̄ de x̄po homine q̄ x̄ps
inquātū homo est caput angeloz. Item
omnia s̄bicat s̄b pedib⁹ eius. ad ep̄. i. aucto
ritate p̄s. S̄lo. sicut pes est infima pars cor
poris: ita ī x̄po infima pars ē humanitas: quā
angeli adorāt. Ex quo reliquit q̄ angeli sūt

Subiecti ipsi humanitati. Si ergo dicitur caput ecclesie eo quod regit ecclesiam sibi subiectam. ergo sicut dicitur dicitur caput angelorum eo quod regit et imperat angelis sibi subiectis. Solo istud patet ex predictis. Nam si dicatur caput per metaphoram: quia rex dicitur caput regni et mouens et imperans ipsi. Sic ipse Christus in quantum homo est caput angelorum. quia ipse est rex constitutus super omnes angelos qui adorant eum. Si autem dicatur caput secundum conformitatem nature: sic Christus in quantum homo non est caput angelorum simpliciter: sed secundum quod dicitur dicitur anima rationalis quantum ad partem superiorem intellectiuam habet conformitatem cum angelis. Est ergo caput ipsis in quantum conformatur eis in natura per partem rationis intellectiuam. Notandum autem est caput simpliciter isto modo: quia plenam habet conformitatem cum illis.

Consequenter queritur

utrum sit caput electorum omnium. Ad quod sic obicitur. Ipse Christus proprie non est caput nisi secundum quod homo. Si ergo non fuit homo ante incarnationem ergo non fuit caput ante incarnationem. ergo nec fuit caput sanctorum patrum ante incarnationem existentium. Item Christus dicitur caput ecclesie proprie propter conformitatem nature: quia habet eam ecclesiam. Si ergo ante incarnationem non erat ipse conformis in natura cum ecclesia. ergo non erat caput ecclesie siue fidelium: qui sunt membra ecclesie ante incarnationem. Contra. Christus eo dicitur esse caput: quo creditus esse homo proprie loquendo. Si ergo eadem fide crederetur a primo iusto ante incarnationem usque ad ultimum iustum post incarnationem. Sed post incarnationem creditus iam esse homo. ab illis autem futurus homo. et tamen fides eadem. quia creditum idem. scilicet deus homo. ergo eque est caput eorum qui fuerunt ante incarnationem et post. Item autem Christus dicitur caput post incarnationem propter naturam quam iam habet humanam: que est natura conformis fidelibus: aut propter fidem: quam habent fideles et illa humanitate. Si solum dicatur caput quia habet humanitatem. ergo cum secundum humanitatem equaliter conueniat cum hominibus fidelibus et infidelibus: equaliter esset caput fidelium et infidelium: quod maximum est inconueniens: quia nunquam homo existens in peccato nec infidelis est membrum eius proprie. eo ergo dicitur caput quod creditus homo cum amore. Si ergo fides ista manet eadem in sanctis ante incarnationem et post: tempore scilicet variato: manifestum est quod equaliter et eodem

modo est caput sanctorum existentium ante incarnationem et post. Item col. i. Ipse est caput corporis ecclesie. Solo. querit cum ecclesia ab Abel inceperit: quod Christus est caput eorum: qui tunc fuerunt. Et respondet quod dicitur caput secundum diuinitatem et humanitatem. Secundum diuinitatem fuit principium et fundator ecclesie: quia omnes iustos qui ab Abel usque ad ultimum iustum generantur virtute diuinitatis illuminauit. Secundum humanitatem etiam potest dici caput vel principium ecclesie: quia super fidem humanitatis eius fundata est. Ex hoc expresse relinquitur quod si ecclesia fuit fundata super fidem humanitatis sue ante incarnationem. et eo dicitur caput quo est fides et sua humanitate. ergo est caput eorum quod fuerunt ante incarnationem fidelium: sicut eorum quod sunt post incarnationem. Solo. dicitur secundum Augustinum. qui ponit exemplum in li. de cateti: adis rudibus quod exemplum habet. 38. gen. de filiis Iude in quorum natiuitate Zaram prior eduxit manum: in qua obstetrix ligauit coccineum dicens. Iste egredietur prior. illo vero retrahente manum egredientis est alter. Et dicit Augustinus. Quod sicut Zaram dum nascere prior emisit manum: postmodum caput secutum est. deinde cetera membra. sed tamen caput dignitate et potestate precellit. Item tempore sequeret. Item Christus mediator dei et hominum in patriarchis et prophetis premisit manum ante quam apparet in carne vinculis legis superbum populum restringente siue operimentem. tempore autem nascendi secutum est caput corporis ecclesie: cui adhaerunt omnes fideles credendo. Relinquitur ergo quod fuit caput fidelium et presentium et antiquorum. Non sequitur ergo. tunc non fuit homo. ergo tunc non fuit caput. quia ipse est caput eo quod est creditus homo et amatus. Ad primum obiectum in contrarium patet responsio. quia Christus non dicitur caput eo quod est homo in re: sed eo quod est homo in fide. Unde quia creditus est esse homo. ideo est caput hoc modo. similiter se habet ad antiquos et presentes quia eadem fides est. Unde sicut eadem est predestinatio et veritas predestinationis ante exitum rei predestinate et post: licet res mutetur. similiter eadem est veritas fidei: qua creditus est Christus incarnatus vel incarnatus. Item tempore varietur. Ad aliud sicut patet responsio.

Consequenter queritur

utrum Christus sit caput reproborum: qui sunt in fide et caritate: tamen in hoc non perseuerabunt. Ad quod sic obicitur. Corpus Christi uerum: quod traxit de

& gine e figura et sacramentum corporis mystici
 quod est ecclesia: quia sicut corpus christi est operatum ex
 purissimis sanguinibus virginibus et pertinentibus
 ad gloriam resurrectionis: ita a simili corpus mystici
 cui: quod est ecclesia operatum est ex purissimis et
 fidelibus animabus pertinentibus ad gloriam resurrectionis
 quod non sunt membra ecclesie nisi pertinentes ad glo-
 riam resurrectionis. Sed reprobi existentes in fide
 et caritate: qui tamen non perseverabunt: et infideles
 non pertinent ad gloriam resurrectionis: sed pertinent
 ad resurrectionem. quod nullus reprobus est membrum
 ecclesie. quod christus non est caput reproborum etiam
 existentium in caritate. Contra. Reprobi exi-
 stentes in fide et caritate recipiunt a christo sen-
 sum et motum: quia cum sint in caritate et fide: ha-
 bent sensum fidei et motum amoris. et constat
 quod hoc habet a capite. Item ipsi sunt in con-
 formitate nature ad christum. Christus ergo caput est eorum
 et ipsi membra eius. Solo vero quod esse membrum
 christi vel ecclesie non ponit nisi sensus: gratia per fide
 et motum per amorem: et conformitatem cum christo in natura
 et quia ista sunt in reprobis existentibus in fide et
 caritate: sed non cum perseverantia. id quod dicitur sunt ista
 in illis: decedunt ergo sunt membra christi et ecclesie
 et operantur ad christum tanquam ad caput quantum ad
 presentem statum in quo sunt in fide et caritate. quoniam
 autem postea decedunt ab istis: tunc erunt membra
 abscissa a corpore ecclesie. Ad rationem vero in
 contrarium. quod corpus christi vere figura est et sacramentum cor-
 poris mystici quantum ad presentem statum: sed non quantum
 ad futurum. ratio autem procedit ac si respiciat statum
 futurum: cum obicitur de pertinentibus ad gloriam
 resurrectionis.

Consequenter que

rit vtrum christus sit caput animarum tantum: aut corporum
 et animarum. Ad quod sic arguitur. Oportet quod membra
 habeant continuationem ad caput. Sed corpora
 nostra nullatenus possunt habere continuationem:
 nec coniunctionem ad corpus et animam ipsius christi. quod
 corpora nostra non sunt membra eius. quod ipse non
 est caput corporum nostrorum. Contra. i. Cor. 6.
 Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt christi
 quod ipse est caput corporum nostrorum. Solo vero. sic
 habet. i. Cor. 6. An nescitis etc. Solo. Christus caput
 nostrum est eo quod factus est propter nos. Corpus autem
 eius est ecclesia. Si tantummodo animam suscepisset
 sine corpore: membra eius non essent nisi anime no-
 stre. Quia vero corpus suscepit: et corporis
 caput est. Qui enim corpus suscepit et corporis
 caput est. Et sic patet quod christus non solum est caput

animarum sed etiam corporum. Ad rationem in contrarium
 vero. quod corpora nostra dupliciter habent coniunctio-
 nem cum corpore christi. Una propter similitudinem
 in specie. Alia propter perfectionem unam et eandem.
 Corpora ergo nostra habent coniunctionem cum corpore
 christi. quia sunt corpora eiusdem speciei nostra
 corpora et suum corpus. Coniunctio vero que est
 propter perfectionem unam potest esse dupliciter: quia
 est perfectio nature: et sic anima est perfectio. et
 est perfectio sanctificationis nostre. et hoc est spiritus
 sanctus. Dicendum ergo quod attendendo perfectionem
 nature: que est anima sic corpora nostra et suum
 non habent perfectionem unam: quia alia est anima
 christi: que perficit corpus christi sed numerum: et que
 corpora nostra. Sed corpora nostra habent per-
 fectionem unam: accipiendo perfectionem sanctifi-
 cationis que est spiritus sanctus. Perfectio enim
 corporis non solum est anima: sed etiam spiritus. scilicet.
 Cuius corpora nostra templum sunt. sicut habet
 i. ad Cor. 6. Nescitis quoniam membra vestra
 templum sunt spiritus sancti. Sed anima perficit quantum
 ad esse nature. spiritus sanctus quantum ad esse san-
 ctificationis. Idem autem spiritus. scilicet. qui sanctifi-
 cat corpus christi: sanctificat et corpora nostra:
 cum sumus in fide et caritate. Ex hac speciali
 sanctificatione imprimis dispositio et pertinet
 ad gloriam resurrectionis. Unde apostolus ad Rom.
 .8. probat per hoc corporum resurrectionem gloriosam
 dicens. Si spiritus eius qui suscitavit Iesum a
 mortuis habitat in nobis vivificabit et mor-
 talia corpora nostra propter inbitantem spiritum. scilicet. in nobis.

Consequenter est quod

de unione capitis ad membra: et quod
 rantur duo. Nam caput primo unum membrum
 et postea influit in illis. Primo ergo queritur de
 unione capitis ad corpus. 2º de influentia
 capitis ad corpus. Quantum ad primum tria quod
 rantur. Primo vtrum mali pertineant ad illam
 unionem. 2º per quod sit unio membrorum in corpore
 ecclesie. 3º qualis est unio capitis ad corpus.

Ad primum argui

tur sic. Dicit Hugo in li. de sacramentis. per fi-
 dem acceptam unionem. per caritatem vivificatio-
 nem. et loquitur de unione: et vivificatione corporis
 ecclesie. Sed multi existentes in peccato mortali habent
 fidem informem: sed non habeant caritatem. ergo ad
 unionem pertinet corporis ecclesie per fidem: licet
 non pertineat ad vivificationem per caritatem.

Contra. Hugo in eodem li. Nihil in corpore

mortuum: nihil est corpus vinum. Sed omnes existerunt in peccato mortali est mortuus. quod non est in corpore. quod nullus existens in peccato mortali pertinet ad unionem corporis ecclesie. Solo dicitur quod ad unionem corporis mystici siue ecclesie nunquam proprie pertinet existens in peccato mortali. tamen refert dicitur unitatem ecclesie et corporis ecclesie. In unitate. n. ecclesie sunt boni et mali: dummodo habeant fidem rectam. et hoc est quod beatus Hieronymus dicit. Quod ipsi tritico adiuncta sunt zizania. et dicit Augustinus quod ecclesia est ager: in qua radicatur triticum. i. boni: et zizania hoc est mali simul. tamen in fine separabuntur. Unitas vero corporis ecclesie non est nisi per fidem formatam caritate. et de hac intelligit Hugo cum dicit. Per fidem accepimus unionem. s. formatam. Non sunt ergo secundum propriam rationem corporis de corpore ecclesie mali: quantum sunt de ecclesia. Et cum dicit Hugo. Per fidem accepimus unionem. per caritatem vivificatorem. ipse loquitur per similitudinem corporis humani: quia in corpore humano est quedam unio membrorum materialis. sic unio que est per nervos. Alia est formalis. sicut illa que est membrorum per participationem unius vite communis ab anima. s. h. in corpore ecclesie ponit duplicem unionem. Unam quam in aliam. et hanc appellat unionem per fidem. Aliam formalis. et hec est per caritatem.

Consequenter que
ritur per quid est unio membrorum in corpore ecclesie ad quod sic. Diversa est fides et caritas habitus fidei et caritatis: et differt numero fides mea et tua. s. ex diversis numero non est proprie unio ergo cum non ponatur unitas in corpore ecclesie nisi per fidem et caritatem. si ergo unio simpliciter in corpore ecclesie per fidem et caritatem. s. solum versus adunatio membrorum ecclesie: sic est acervus lapidum. Contra. i. Cor. 10. Unum corpus multi sumus: et unum panis. Glo. Unum oves sumus ecclesia una uniti vinculo fidei spei et caritatis: et mutua operum exhibitione. Queritur ergo quod dicitur istud unum. s. quod fideles habentes caritatem siue ecclesia dicitur esse unum et unum corpus et unum panis. Solo dicitur quod unum corpus dicitur ab una perfectione et a consilii dispositione. Dicitur ergo unum corpus ecclesia ab una perfectione. una. n. est perfectio in capite nostro christo et in omnibus sanctis creditibus et amantibus ipsius: et hec perfectio est spiritus sanctus ex quo est nobis coitio trinitatis. Unum dicitur de sancto. Uic. dicit. In corpore uno unum spiritus. i. unum est corpus ecclesie ab uno spiritu. Unum dicitur. ecclesia sancta corpus christi est uno spiritu sanctificata et unita fide una. huius

modi corporis membra sunt singuli fideles: et omnes unum corpus existunt propter spiritum unum et fidem unam. Est ergo unitas huius corporis. s. ecclesie ab una perfectione. s. a spiritu sancto: qui unum et idem est in omnibus. Divisiones. n. gratiarum sunt idem: aut spiritus sicut dicitur. i. Cor. 12. Sicut est unitas in corpore a consilii dispositione: quia in omnibus sanctis est quedam consimilis dispositio in participatione unitus perfectionis. s. spiritus. s. Et hec similitudo dispositio attenditur quatuor ad quatuor. Quia quantum ad cognitionem rationis. et quantum ad desiderium occupabilis. et quantum ad expectationem irascibilis. et quantum ad operum imitationem. Unitas ergo que est in illis a consilii dispositione quantum ad cognitionem est per fidem. idem. n. creditur. sicut idem appetunt vel volunt. s. summam bonitatem per caritatem. Est ergo quantum ad desiderium occupabilis unitas per caritatem unam. Sicut idem expectant. s. eternam beatitudinem. et hoc per spem. Unitas ergo quantum ad expectationem ipsius irascibilis quantum ad spem unam. Sicut idem imitantur. s. h. christum. per operum exhibitionem. Et ista quatuor rationes in glo. super illud Col. 2. Caput ex quo totum corpus conexum est. dicitur glo. Caput caritate et gratia plenum. et hic est christus. de cuius plenitudine accipit de totum corpus. i. ecclesia per nexum caritatis: et divisiones spei et fidei et operum fideles coniuncti sunt et filii. et hic notantur quatuor predicta. Ex his ergo patet quod unitas corporis ecclesie est ex consilii dispositione. Sunt ergo similes in fide spe caritate et opere. Ad rationem autem contrarium. quod ex diversis numero non fit unum. dicitur. quod sicut videmus in corpore animalis: quod in membris corporis habeat propriam spem: qua distinguitur ab alio membro item habet membra in corpore commune perfectionem. s. unitatem communem: qua vivit ab anima una. Similiter dicitur de corpore ecclesie: quod quilibet membrum ecclesie corporis habet propriam perfectionem suam. s. gratiam. fidem caritatem. et spem. ita quod in ea fides non est tua numero. et sic de aliis. Habent etiam membra ecclesie unam communem perfectionem. s. per spiritum sanctum. sic dicit Hugo. A spiritu uno corpus unum. Unum a parte ista est unitas in corpore ecclesie et membris eius. Item fides quantum ad illud: quod creditur est eadem numero in omnibus sanctis qui sunt membra ecclesie: quia idem numero credunt. s. christum h. christum. Unde quantum ad hoc est fides eadem numero in omnibus credentibus. Sed non quantum ad illud quod creditur. quia illud quo creditur non est idem numero in illis: s. est simile vel idem specie.

Consequenter que

rit de vnione capitis ad corp^o. et e^o. Utz
hec sit vnio simplici^o. Ad q^o sic obicit. Ad
ep^o. i. Et ipm dedit caput sup oem ecclesia
glo. Nullu maius donu possit de^o p^ostasse
hoi. q^o q^o h^ou suu p quod odidit oia faceret
illis caput vt illos illi tanq^o mēbra coaptat^o.
Ex q^o relinquit q^o uerbū dei effici^o caput
nr^o. et nos mēbra ipi coaptata. Itē vic ibi
glo. b. ista coaptatione illi^o doni q^o coaptat^o
dicens. vt esset fili^o dei filius hois. vn^o de^o
cū patre. vnus hō cū hoibus. Si ergo ipse fi
lius hois est vnus de^o cū deo vnitate sim
plici^o. Ergo et cū hoie est vnus vnitate sim
plici^o. Con. filius hois est vn^o ul vnū cum
deo vnitate in psona. Sed nos non sumus
vnū cū xpo vnitate i psona. Nec ecē alia vni
tate nisi volūtatē. s. ga idē volumus q^o ipse
vult. Sed nō est vnū vnitate. Unū in volun
tate. et vnū in psona. Quia vnū in psona ē
vnū simpli. sicut p^o de corpe et aia. Unū hō.
in volūtatē nō est vnū simpli. Ergo nō est
vnū simpli ipm caput et corp^o. Querit^o g^o quō
sunt vnū. Solo v^o d. fm Hugl. de seo vic. q^o
exponit illud Jo. xvii. Pat^o scē sua eos in no
mine tuo quos dōdisti mihi vt sint vnū sicut
et nos zc. Distinguit vnū multiplici^o. ga est
vnū in nā. Et hoc mō p^o et filius et spūs scs
sunt vnū. Scdo mō ē vnū in psona. quō hū
nitas et diuinitas sunt vnū in psona filii.
Tertio mō ē vnū p iusticiā pntem et futurā
gliaz. Et illd ē vnū q^o attendit in cōformi
tate volūtatē. p^ota et p^ofectissima vnitas ē
vnio psona et in nā vna. Scda ē vnitas nāz
in psona vna. Tertia hō vnitas est vnio capi
tis et corpis ecclesie. que est vnitas cōformi
tatis in volūtatē vna. Et hec est p iusticiā
pntem. Quia sic dicit Ansel. iusticia ē recti
tudo volūtatē. Et v^o vnitas fm analogiā.
vn Hugo loquēs de istis vnitatib^o. vic uer
bū cum patre vnū in nā. Vō cu; uerbo vnū
in psona. Mēbra cū capite sunt vnū in iusti
cia pmo et postea vnū in gloria.

Consequenter que

rit de influētia gratie a capite xpo
in corp^o ecclesie. sūda^o aut hec q^o sup illud
Jo. p. De plenitudine ei^o nos oēs accepimus
grām p grā. Et q^o ista pnt^o hoc mō. p^oio
queritur vtz possit esse influētia a xpo hōi
in corp^o ecclesie. Scdo querit^o vtz ab ipso

xpo hōie possit esse influētia grē ab ipso in
angel. Tertio querit^o de influētia grē ab ipso
i hoies. vtz maior fuerit p^o icarnatoz q^o an

Ad primum sic Jo. pmo
D^ota et vi
tas p hōm xpm facta est. glo. hōa remissio
oium peccatoz. s. p ipm hōm xpm est grā
remissionis peccatoz. s. grām remissionis
peccati i^oluit in corpe. et mēbris ecclesie.
Itē Aug^o sup illd Jo. i. De plenitudine ei^o zc
et super illud. Plenū grē et ueritatis. dicit
Accepimus de ipius plenitudine grām vt
in ipm credamus. et ueritatē vt ipm intelliga
mus. ga intellect^o diuinoz osequit^o ad fidez

Ad oppositū Ysa. xliii. Ego sū. ego sum ipse
q^o uelco iniquitates tuas ppter me dicit dñs
Solus g^o dei est uelere p^ota ppter se. ergo so
lius dei est influere grām remissionis p^ota.
Nō igit^o est hoc possibile xpo hōi. Solo v^o d
q^o xps hō i^oluit grām corpi ecclesie et mem
bris ei^o tribus modis. Uno mō p modū me
riti. Alio mō p modū exemplaris. Tertio mō
p modū capitis. Per modū meriti est i nobis
grā ab ipso xpo hōie. Quia ipse est qui meru
it nobis grā; p quā remitterent^o peccata nrā
et gratiā qua cognoscerem^o et diligere^o
ipm: oibus credentib^o in ipm et diligentib^o
hoc meruit fm q^o hēf. Ro. v. Sicut p vni^o
hois inobediētiā cōstituti sunt multi pecca
tores. ita p vnus hois xpi obediētiā. iusti
cōstituunt^o multi. Scdo mō i^oluit nobis
grā; p modū exemplaris. sicut n. uide^o q^o se
h^o exemplar ad exēplū. et q^o dā mō exēplū educit
ab exēplari. ita in ipso xpo hōie est exēplar
ppositū grē: cui debem^o nos coaptare et cō
formare. Unde ipse est liber vite iux^o que de
bēt scribi nostri libri. i. scēte que sūt libri vt
hēf in Apoc. x. Et ista edictio sigē in. i. ad
Cor. xv. p^omus hō de terra. terrenus. scds hō
de celo celestis. Sicut g^o portauimus imagi
nē terreni: portemus imaginē celestis. Ter
tius mod^o influētie ab ipso est p modū capi
tis. Est aut^o quidā amor et appetit^o nālis ca
pitis ad mēbra. p^o n. caput quodā nāli amo
re diligit mēbra. Un^o et spūs aīales q^o sunt i
capite ex hoc amore decurrūt a capite i mē
bris. Un^o si aliq^o mēb^o p ledat^o decurrūt spūs
a capite ad ptem illā uolentē et ibi colligūt^o
Influētia g^o capitis ad mēbra vt sensificent^o
et moueant^o est p nāle amorē et hūc appetitū
i^oplet spūs aīalis fluēs a capite i mēbra uel i
mēbris. Scdm b^o v^o d^o q^o spūs i^ocreat^o p que ē

nobis coelo toti⁹ trinitatis. s. spūs sc̄s habū
dat in nro capite. s. xp̄o. et ipsius xp̄i: et sue
br̄e sic est desiderii ut p̄cipem⁹ suū spm̄
Ipe uero spūs explet desideria q̄d h̄z xp̄us
ad nos. p̄pter amorē quē h̄z erga nos. Et h̄
mō est influētia gr̄e a xp̄o capite in corpus
ecclie. Un̄ Hugo. Sic ut spūs hōis mediāte
capite ad membra descendit uiuificanda: sic
spūs sc̄s p̄ xp̄m uenit ad xp̄ianos: et pleni-
tudo quidē est in capite. p̄cipatio hō in mē-
bris. Ad p̄mū v̄d. q̄ est remissio p̄ti q̄tū
ad maculā: et q̄tū ad penā. P̄tia est a xp̄o s̄z
deitate. S̄cda est a xp̄o s̄m q̄ hō p̄ modum
meriti satisfactionis. Ad illud q̄d obicit
de glo. sup̄ Jo. De plenitudine ei⁹ accepti-
mus gr̄as: et v̄d. q̄ ab ip̄o xp̄o s̄m deitatem
accepimus h̄ autē s̄ ab ip̄o xp̄o in q̄tū: hō
accepimus h̄ p̄ modū meriti et modis aliis
ut dictum est.

Consequenter que

rit. ut a xp̄o hōie possit esse influētia gr̄e
in angelis. Ad quod sic obicit sup̄ illud Luc̄
2°. Inuenerūt eū sedentē in tēplo in medio
doctoꝝ et discipulorū. Dicit in terra q̄ an-
gelos docet in celo. Si q̄ s̄m q̄ hō discat in
tra. Ergo s̄m s̄z q̄ hō docet angelos in celo.
A chusto q̄ hōie accipiūt angeli v̄d. Anam
vitatis. q̄ receperūt influētia sc̄ie ab ip̄o.

Itē Dyo. in Jerarchia ipse scripture s̄bas
angelicas introducit ap̄d Ioh̄z xp̄i q̄reres et p̄
nobis sue diuine actiōis sc̄ias discentes et col-
ip̄m Ioh̄m imēdiāte docentem. Ergo ab ip̄o
Ioh̄a s̄ue a xp̄o hōie accipiūt sc̄iam ip̄i angelī
Item Psal. lxxiii. Quis est iste qui uenit de
Edon tinctis uestib⁹ de Bosra et. Ita dice-
bant angeli: q̄n̄ Ioh̄s ascendit in celū: et dice-
bat eis Ego qui loquor iusticiā et. Ex q̄ p̄
q̄ ip̄e dicebat eos de misterio sue incarna-
tionis. Ad oppositū. Angeli erāt b̄ti ante
incarnationē xp̄i: s̄ beatitudo eēt stat⁹ oīum
bonorū aggregatōe p̄fecta. q̄ ip̄i erant in sta-
tu oīum bonorū aggregatōe p̄fecto. Ergo
nihil deficiebat eis de aliq̄ bono. Nec d̄ so-
cūditate aliq̄. nec cognitōe. Ergo nō indigē-
bāt edoceri a xp̄o hōie. Ergo nō receperūt
aliquā influētia cognitōis ab ip̄o. Itē
ostat q̄ nō indigent ab ip̄o xp̄o remissione
peccati: nec redemptōe. Si. n. nō incarnaref
xp̄s. nihil oīnis essent ip̄i b̄ti. Nō recipiunt
q̄ ab ip̄o aliquā influētia. Solo v̄d q̄ a
capite xp̄o hōie accipiūt angeli cognitōe

vitatis: et honorē: et dulcedinē: et iocundita-
tē: cognitōe vitatis. Quia erudiunt ab ip̄o
imo per ecclesiā etiā q̄ est corp⁹ ei⁹ innotuit
eis misterii incarnationis. Nec erubescunt
erudiri p̄ ip̄am. Un̄ Ap̄ls ad Eph. iii. Ut in-
notescat p̄ncipib⁹ et potestatib⁹ in celesti-
bus p̄ ecclesiā multiformis gr̄e dei s̄m p̄fē-
nitōne seculoꝝ quā fecit in xp̄o Ihu d̄no
nostro. Itē sicut ibi dicit glo. Innotescat
p̄ ecclesiā que dona dei recepit. i. per ap̄los
in ecclesiā p̄dicantes p̄ncipib⁹ et potestatib⁹
i. diuersis ordinibus angeloꝝ: qui sunt in ce-
lestibus. i. in celo. ubi et nos erimus. Dicit nāq̄
br̄us Iero⁹. Angelicas dignitates sup̄ meo-
ratū misterii ad puz nō intellexisse donec cō-
pleta est passio xp̄i: et ap̄lo et p̄dicatio p̄ gen-
tes dilatata. Itē accipiūt honorē. q̄ attē-
dit q̄tū ad reparatōe: seu restauratōe rui-
ne angelice. Nō enī p̄a erat eis detractum
honoris ex ruina apostata et angeloꝝ. sed p̄
carnationē et passio: sit reparatio seu restau-
ratio ruine angelice p̄ hōies ip̄entes numeꝝ
ip̄o et angeloꝝ. sed q̄d h̄et p̄f. Judicabit in
nationibus implebit ruinas. et Et ad Ep̄he. i.
Benedict⁹ de⁹ et p̄f d̄ni nostri ihu xp̄i et. De
pposuit in eo dispensatōe plenitudinis tem-
poꝝ instaurare oīa in xp̄o: q̄ in celo: et que in
tra s̄t in ip̄o et. Glo. dicit. Proposuit instaura-
re. i. ad p̄mū statū reducere oīa p̄ peccatum
destructa: angeloꝝ et hōies. Quia p̄ hōies re-
stitutionē ruina angeloꝝ. reparat⁹ instaurat⁹
que in celis sunt. s. q̄d cecidit in angelis re-
staurat⁹ in hōibus. Itē accipiūt dulcedinē
et iocunditatē ab ip̄a hūanitate xp̄i. Dicit enī
magnā iocunditatē et dulcedinē in contem-
platione diuinitatis. Sed cū uident diuinitatē
in hūanitate. eis alius modus est dulcedi-
nis: p̄pter q̄d dicit Pet̄⁹. In q̄ desiderant
angeli asp̄icere. et hac rōne d̄r Joel. iii. Col-
les fluent lac et mel. Colles angeli sunt q̄ an-
incarnatōe: s̄uebant mel in dulcedine contem-
plationis diuinitatis in se. s̄: ex ei⁹ incarna-
tione fluūt dulcedine contemplationis diuini-
tatis in hūanitate q̄ s̄gē p̄ lac. Ad rōes in
conuētū v̄d. q̄ est beatitudo in gaudio cō-
stali. et beatitudo in gaudio cōno accidenta-
li. s̄ue sup̄addito. Gaudiū s̄ale est in contem-
platione diuinitatis. ibi. n. est s̄ba beatitudi-
nis rōnalis creature. Gaudiū accidentale est
in contemplatōe societatis hūanitatis cū di-
uinitate. Quātū q̄ ad s̄bas gaudiū nihil accre-
scit in gaudio beatitudinis. s̄z tm̄ q̄tū ad

multitudinē. Quia plurib⁹ modis hāt modo gaudiū in beatitudine q̄ ante incarnationē. Q̄ ḡ obicit. angelis nihil vult. ex quo sunt bñ. hoc est neq̄ q̄tū ad s̄bam gaudiū. seu beatitudinis. S; nō q̄tum ad multitudinem.

Consequenter est qd̄ de influentia a capite xpo in hoies. vtz maior sit post incarnationē. q̄ ante. vel equalis. Ad quod sic. xps est nobis caput. et ipis qui fuerūt an incarnationē p̄ fide; et caritate. et p̄ fidem et caritate nobis influit et ipis. Si ḡ equalis est fides et caritas in patrib⁹ an incarnationē. Ergo eq̄lis est influentia a capite xpo in hoibus ante incarnationē et post. Cōn. An incarnationē nō receperūt patres gratiā remissionis peccate est carentia visionis dei. S; post incarnationē et passionē xpi receperūt hoies facti totalit̄ gratiā remissionis illius peccate. et alia rū penaz eternaz. ergo maior est influentia gr̄e a capite xpo in hoies p̄ incarnationem q̄ ante. Itē sacra noue legis: q̄ hnt x̄tute p̄ passionē xpi. maiore hnt virtutē. q̄ sacra meta uerit. Efficūit. n. qd̄ figurāt. Itē. z. ad Cor. 3°. Nos uero oēs reuelata facie gloriā oñi speculantes zē. Ipi x̄o sub uelanie Ergo plus recipim⁹ de cogitacōe ueritatis a xpo q̄ ipi. Solo vō. q̄ ecclesia p̄ incarnationē et passionē xpi maiore recipit gr̄am ab ipō xpo capite q̄ ante. Un̄ hēt Ro. 3. Q̄ ip̄e de⁹ p̄posuit xpm̄ p̄piciatorē p̄ fide in sāguine. hoc est p̄ fidem passionis ad ostensio; iusticie sue. hoc est iustificacōis p̄ passionem p̄pter remissionē p̄cedentū uictorū. in sustentationē dei ad ostensio; iusticie sue i h̄ tpe. Et uult dicere q̄ p̄ fide passionis xpi. erat remissio peccatorū antiquorū et modernorū. S; differenter. quia an incarnationē p̄ fidem passionis erat remissio peccatorū: q̄tum ad culpā: et nō q̄tū ad oēm penā. Quia remanebat pena carentie visionis dei. Sed p̄ incarnationē eius et passionē est remissio peccatorū q̄tum ad oēm culpā et penā. Un̄ ante incarnationē erat in sustentatione. idest expectatione. carentes uisione dei gloriosa. Sed nō patet nobis gloria. Ad aliud qd̄ obicit in cōtrariū. q̄ equalis erat fides et caritas i patribus an incarnationē: et in illis qui sunt p̄ dicendū. q̄ fides ecclesie ante incarnationē et post equalis est. cū x̄tiosior est post q̄ an̄ Et h̄ est. q̄a p̄ incarnationē et passionē h; metū passionis xpi sibi diunctū. qd̄ nō hēbat an̄

Un̄ qui credit xpm̄ incarnatū et passū habet meritū sue passionis sibi diunctū. Un̄ rōne meriti passionis xpi sibi diuncti ē maioris x̄tutis q̄ ante. et efficit aliquid quod nō ante

Consequenter que

rit. Utz gr̄a xpi fm̄ q̄ est quidā hō singularis sit gr̄a plenitudinis et ostēdit q̄ sic Jo i. Uerbu caro factū ē zē. plenu gr̄a et x̄tutis S; uerbu caro factū est ip̄e xps hō. Ergo et xps ut quidā hō hūit plenitudine gr̄e ad oē bonū et x̄tutis q̄tū ad sciam oium. Cōn. In xpo hōie nō fuerūt oēs x̄tutes. S; nō est plenitudo gr̄e sine plenitudine oium x̄tutū Ergo in xpo nō fuit plenissima gr̄a. Qd̄ p; quia in xpo nō fuit fides. q̄ est p̄ma uirtutū. Nā fides est cū uisione enigmatica. xps enī uidebat sine enigmate. Sibi nō hūit sp̄e. Nā spes est expectatio future beatitudis que nō habet. Ipe autē iā beatitudinē hēbat nec expectabat eā. Itē p̄ma est vna x̄tutū. Sed xps nō habuit ea. Nā p̄ma est x̄tus. qua commissa mala cū emēdationis p̄posito: plangimus et odimus. Sicut hētur in. 4°. Iniaz.

Item si dicat q̄ in xpo put est quidā hō singularis est plenitudo gratie. Sic fuit in bñ x̄gine: et in bñ Stephano. Un̄ Actū. vi. v̄ Stephanus plenus gr̄a et fortitudine. Et similit̄ v̄. q̄ plenitudo gratie est in ecclesia.

Querit ḡ^o quō differat plenitudo gr̄e in istis Postea q̄rit. vtz xps fm̄ gratia quā habet ut quidā homo singularis possit dici membrū corpis ecclesie. Et v̄ q̄ sic. Quia fm̄ istā gratiā: est sicut quidā singularis hō sc̄s. sic fuit Petr⁹ v̄ vnus alius. S; oēs sc̄i sūt mēbra ecclesie. Ergo xps fm̄ hāc gratiā est mēbrū ecclesie. Si dicat q̄ hoc nō pōt eē. q̄a ip̄e est caput ecclesie. Et iō n̄ pōt eē mēbrū. Itō nihil est. q̄a caput est p̄ncipale mēbrū corpis Ergo xps pōt esse mēbrū corpis mistici. ecclesie cū sit caput ei⁹. Nā cor epar et caput sūt mēbra p̄ncipalia corpis. Itē. i. Cor. 12°. Uos autē estis corp⁹ xpi et mēbra de mēbro. i. de ihu xpo. xps ḡ est mēbrū. Solo vōm q̄ cū in xpo sit gratia vnionis: et gr̄a fm̄ quā est caput: et gr̄a fm̄ quā est quidā hō singularis sc̄s. dicimus q̄ gr̄a sic tripliciter uicta in ipō pōt dici gr̄a plenitudinis fm̄ rōe; cause finalis. gr̄a plenitudinis ē gr̄a vnionis. quia sūma et p̄fectissima ē in ipō. Nā vltim⁹ effectus gr̄e et p̄fectior est nos unire deo. S; in aliis a xpo nō est unire nisi p̄ cognitiō; et amore

In xpo ho no solum fm cognitione et amo-
re, sed et in unitate persone, ut sit idem fili⁹ ho-
minis qui et fili⁹ dei. Et hec est maior unio
que posset esse vel cogitari. Un ista est effectus
plenissimus qui possit esse gratie. Sed et ro-
vero cae effectus gratia xpi fm qua est caput
est gra plenitudinis. Quia sicut quedam lumina-
ria pficiunt suo luce solis: et non habent potestate
influendi suum lumem in alios, sicut p³ de cart^o de
Queda ho no solum retinet suum lumem in se, s^{ed}
ipm influunt et illuminant alia corpa, sicut p³
de flama. Ita gratia xpi radiat ab ipso ad ali-
os, no aut gra in aliis scis, sed tm pficit ipso-
rum aias: nec habet potestatem influendi ipam. Et
ppf h^{ic} sicut lumem in flama or plenu. Lumen
ho in carbone semiplenu. Ita gra in xpo s^{ed}
qua est caput, v³ dicit gra plena. In aliis scis
no. Sed v³ dicit gra semiplena. Sedm ho
roes cae formalis: or gra singularis xpi gra
plenitudinis: plene informans aiam xpi: et
plenissime oes vires bte aie ei⁹ qtu ad oes
act⁹ ipso. Quia in ipso est gra cognitionis
xpatatis oium. Et hoc pficit qtu ad actum ro-
nis: et pficit qtu ad actum occupabilis: q est
amor bonitatis: et qtu ad actum irascibilis
In aliis ho ex scis h^{ic} ipa informans fm excel-
lentia ad unum actum, no tm ad oes act⁹. et cum
in aliis scis sit peminetia respectu alie⁹ doni,
fm q dicit de scis Eccl^o. 44°. No est inue-
tus illis illi. In xpo est peminetia respectu
oium dono. Quia no h^{ic} gratia ad unum
actum gr^e tm s^{ed} ad oes: et hoc est qd dicit Aug⁹
Q accepit gratia totali et vlt. Un comparo
gr^e xpi ad gratias alio: fm plenitudinem et
pfectionem est. fm q comparatur figura circuli
ad alias figuras angulares. Circulus enim
est capacissima figura respectu aliarum. Ita gra
xpi capacissima est. Capax. n. est ois act⁹ cui-
libet virtutis: qd no est in aliis g^ois scdm
Ad roes in contrariu d^o. Q s^{ed} quedam dona
gratuita cu ipfectione: quedam aut sine ipfe-
ctione. h^{ic} est qd no dicit ipfectionem. fides at
est donu gratuitu cu ipfectione. Un no so-
lum dicit ipfectionem: imo etiam noiat ipfectionem
Na fides est que assentit xpatati qua no videt
hoc qd dico assentire xpatati ipfectionis est
S^{ed} h^{ic} qd dico qua no videt ipfectionis. Sicut
pnia est donu gratuitu cu ipfectione. Pnia
enim est xpus consistens in detestatione mali.
qd commissu e. Detestatio mali dicit ipfectio-
nem. S^{ed} qd commissu est dicit ipfectionem. Perfe-
ctionis. n. est detestari malu. S^{ed} ipfectiois est

q commissu sunt. Cu igitur in ipa gra q est plena
imo plenissima sicut gra xpi nulla sit ipfectio
p³ q no deberent in ipso esse dona gratiarum cu
ipfectione rone sue pfectionis. Et ppter hoc
fides in rone fidei: nec spes in rone spei: nec pnia
in rone pnice debuerunt esse in xpo. quia sub
ronib⁹ illis dicit ipfectionem. Sed illud solu
qd erat pfectu in illis donis fuit in xpo. In
ipso. n. fuit assensus pme xpatati: qd est pfectio
ois in fide. S^{ed} illud quod e ipfectionis in fi-
de no fuit in xpo. s. cognitio enigmatica. Si-
militer in ipso fuit maxie qd est pfectiois in spe
s. adhesio cu bono. S^{ed} no cu illa ipfectione
q est expectatio boni qd no habet. Sicut illud
qd est pfectionis in pnice fuit maxie in ipso.
Quia nuq^{am} aliquis tm potuit detestari peccm
qtu ipse detestabatur. Quia nuq^{am} h^{ic}uit aliquis
tanta oppositio voluntatis ad malu aliquod.
Sed qd est pfectionis gr^e et plenitudinis
est in gra xpi absoluta. Et io in ipso e gra
plenitudinis. Ad aliud d^o. q plenitudo
gr^e or multiplex. dicit. n. plenitudo gr^e qtu
ad sufficientiam: h^{ic} e que sufficit aie ad hndu
vita eterna et aureola. Et hoc mo Stephan⁹
or plenus gra. Actuu. 5°. Suan. gra no so-
lum fuit odigna aurea. i. premio eterno. s. bal.
imo et aureola. Meruit. n. aurea et aureola
qa fuit picator et martir. 2° or plenitudo
gr^e qtu ad numerositatem. Et h^{ic} mo ecclesia
or plena gra. qa no e aliquod genus gratie
qd no sit in ecclesia: qtu ad aliqd mebr⁹ eius
Ita q h^{ic} dicit istud. Alii aliud. Un Aplius
Dimensiones graz sunt. idem aut sp^us. Alii va-
tur sermo sapie Alii hmo scie i. Cor^o. 13°.
Tertio mo e plenitudo gr^e p^{ro}gatione sup
oem creatura pura. et hec e in bra xgine. Lu-
ce. i. Ave gra plena. Et hoc. n. q ipa e mater
sui deie ei quedam excellentia et p^{ro}gatiua
gr^e: cui n^{on} pot pura creatura opari. Un Ansel-
Nep^o decens erat ut ea puritate q maior sb
deo nequit intelligi. Virgo illa miteret cui
de⁹ pat^{er} vniciu filiu que de corde suo equalit^{er}
sibi genitu tanq^{am} se ipm diligebat. 4° or
plenitudo gr^e qtu ad osumationem suae pfe-
ctione et hoc est in xpo hoie. Un Jo. i. Plenu
gr^e et xpatatis. qa h^{ic}uit graz qtu ad oes actum
pfectu. Et ex hoc etiam e q xps no h^{ic}uit fidem
et spem sb his ronib⁹. quia no sunt gratie co-
sumate: imo sunt eoz que nodu h^{ic}uit. Et io
dicit illud qd dicit ei ipfectionem. Xps aut
h^{ic}uit gram pfectionis et ad oem actum pfectu
Ad alia qd. Ut xps fm gratia absoluta

fit mēbz corpis ecclesie. vō q̄ x̄ps v̄r caput ecclesie fm̄ humanitatē et diuinitatē. Si ḡo dicat̄ caput fm̄ diuinitatē. et opemus ad h̄ caput humanitatē x̄pi. sic x̄ps fm̄ humanitatē est mēbz. s̄. ip̄ius diuinitatis que ē caput quia ip̄a diuinitas cui vnita est hūanitas mouet ip̄am humanitatē et sensificat: sicut caput mēbra. et hoc mō x̄ps est mēbz corp̄is ecclesie: et caput est diuinitas. hoc modo d̄r. i. Cor. 12. Vos autē estis corpus x̄pi et mēbra de mēbro. glo. de mēbro. i. de x̄po capite. Un̄ appellat̄ ibi x̄pm caput fm̄ humanitatē; cāc. mēbz respectu diuinitatis. Si x̄o dicat̄ caput fm̄ hūanitatē sic nō v̄z dicit̄ mēbz corp̄is ecclesie: s̄ caput. Sed tūc obicit̄ contra. Qm̄ caput est mēbz corp̄is: et d̄ integritate ip̄ius. Dicendū q̄ nō est p̄ oīa s̄. de capite et corp̄e materiali et sp̄iali. q̄a in capite et corp̄e materialit̄a ē q̄ cū influat caput ad corp̄ et ad singula ei⁹ mēbra: x̄pm t̄n caput indiget alijs mēbris. Un̄ alia mēbra influūt ip̄i. Sic enī a capite influūt sensus ip̄i cordi: ita a corde influūt v̄ra capiti. Et s̄r ab epate influūt nutrimentū ad caput: sine quib⁹ nō p̄t esse caput. Un̄ mutuo sibi s̄uunt caput et membra m̄lta. Un̄ caput materiale: nō solū se habet in rōne influētis ad alia mēbra. Sed etiā in rōne recipientis ab ip̄is. q̄a se h̄nt in mutua indigentia. Ita q̄ mēbra indigent capite et eo⁹. Un̄. i. ad Cor. 12. Nō p̄t autē dicere oculus manui: oga tua nō indigeo. Aut itē caput pedibus. nō estis mihi necessarij. S; x̄ps fm̄ humanitatē que est caput sp̄iale respectu corp̄is sp̄ialis ecclesie nō indiget mēbris suis. Un̄ se h̄z ad ip̄a solū in rōne influētis et nō ab ip̄is recipientis. Et iō v̄r caput corp̄is ecclesie et nō membrum. quia nō indiget corp̄e. et sic patet responsio.

Est inquisitionē

de gr̄a x̄pi ip̄o adiuuante inquirentiū est de eius scia fm̄ q̄ hō in hūc modum
 Primo vtz in x̄po fm̄ duas naturas sit ponere duas scias 2° vtz scia fuit in x̄po ab initio sue conceptionis. aut p̄ successiōis rēp̄is acquirat̄. Tertio vtz fuerit sine aliq̄ ignorantia. 4° vtz fuerit oīam. Quarto vtz fm̄ oēm modū sciēdi humanū. Sexto vtz aliquā sciam recepit ab angel. Septio vtz equalis fuerit scia x̄pi scie dei.

Ad primum arguit̄ sic Cū in x̄po sit vna p̄fō

Un̄ aut̄ p̄fōne vna est p̄fectio. Scia autē est p̄fectio. Relinquit̄ ḡo q̄ vna erit scia x̄pi.
 Itē cū x̄ps sit sciens fm̄ sciam increata. Scia autē increata est certissima: et p̄fectissima: et nobilissima de oibus. q̄ fm̄ illā x̄ps de oib⁹ h̄z p̄fectissimā et nobilissimā sciam. Unum est autē ponere h̄ri p̄ plura: quod p̄fecte h̄c p̄ vnū. Relinquit̄ ergo q̄ x̄ps nō h̄z scientiāz aliā q̄ increatā. Itē h̄ns sciam nobilitate nō indiget ignoditioni. Cū ḡm x̄ps sit scia p̄ gratiā vnionis et scia increata. Sup̄flue ergo ponet̄ in x̄po alie scie create. s̄. nāc integre et p̄fecte et scia exp̄ientie. Itē scia x̄pi q̄ est p̄ gratiā vnionis est fm̄ maius lumen q̄ sint alie tres sequētes. S; sic est in luce corp̄ali q̄ maius lumē absorbet minus. Ergo s̄r erit in lumine sp̄iali. ergo nō manent in x̄po alii modi sciēdi. nisi solū duo p̄mi s̄p̄ distincti: quoz vnus est scientie increate. alius ē p̄ lumē gr̄e vnionis. Itē in angelis p̄ formationē nō remāsit cognitio v̄sper tinanc in hōibus adueniēte gr̄a cōp̄hensionis siue beatitudinis manebit scia fidei. quia cū tenerit q̄d p̄fectū ē: euacuabit̄ q̄d ex p̄te est. i. Cor. 13. Ergo in x̄po nō potuit esse scia create: cū scientia increata uel ad minus scia vnionis uel cōp̄hensionis. Cōn. Jo. d̄m⁹ Quoz sunt diuerse nāc: eoz sunt diuerse opationes. Opationibus autē p̄portional̄ habitus. Ergo cū in x̄po sūt diuerse opationes p̄pter diuersas nās. erūt in ip̄o diuersi habitus. ḡo cū scientia vicat̄ habitū fm̄ diuinam naturā et humanā. in x̄po erūt diuerse scientie
 Itē si in x̄po nō esset nisi scientia increata nō esset aīa x̄pi sciens. cū scientia anime qua scit formalit̄ sit create: eadē rōe nec esset diligens. nec br̄a. Relinquit̄ igit̄ q̄ ip̄a ē scia scientia create. Itē sicut dicit Bo. in lib⁹ de duabus naturis et vna p̄fōne x̄pi. X̄ps accepit aliquid a triplici statu hūani generis seu Ade. Unus status fuit qui debet̄ ei si sterisset. s̄. status beatitudinis in p̄mum. Alius fuit status in statu in quo erat. s̄. stat⁹ innocentie fm̄ quē statū debebat̄ ei scia q̄ debet̄ nāc integre et p̄fecte. Alius status fuit post lapsū fm̄ quē statū hūit scientiam criminētalē. Hūit etiā scia; pene pct̄i p̄ exp̄ientia. A p̄mo ḡo statu hūit x̄ps scientiā cōp̄hensionis. a sc̄do statu scientiā nāc integre et p̄fecte. a tertio statu scientiā exp̄ientie: s̄. i. nō exp̄ientie culde. s̄ tm̄ pene. Relinquit̄ igit̄ q̄ p̄ter scientiā increatā et scientiā gr̄e

unionis est in xpo triplex alia scia: sicut sup
 dictu est. Qd ocedendu est. vob. igit ad pnu
 q habitus no diuersificat fm psona. imo h
 nam. Un dicit 3o. dam. Q in xpo sunt di
 uerse voluntates ppter diuersas nas: r silr
 vob in xpo ppter diuersas nas diuersas sci
 entias: creata r increata. Ad aliud vob. q
 quis xps ho vna sit psona cu filio dei: ppe
 psonale vnione est sciens scia increata: sicut
 filius dei. Un rone psona no indiget alia scia
 tr rone psona in humana na indiget alia sci
 entia. s. creata. No. n. debz esse humana na in
 xpo imperfecta quod osequeret si careret scia
 creata. Sz pfectior v; esse in ipso na oibus
 aliis. Jo oi genere sciendi scia creata o; q
 sit pfecta illa aia. Ad aliud vob. Q duplex
 est necessitas vel indigentia. vna quide erei
 in se. Altera est respectu finis: q quide necessi
 tas ide est qd utilitas pat necessariu dicit
 vtile in vno sensu. Dicendu g q xps ho hns
 sciam vnionis r oprehensionis ppter se no
 indiget altero mo sciendi. Sz qa assumpsit
 humana natura. vt genus humanu p veruz
 hoicm redimeret: respectu finis isti? necessa
 erat duplex in xpo scia nalis. s. r scia expien
 tie. Scia nalis siue nate integre r pfecte. vt ue
 rus ho pbaret. Scia vo expientie. vt genus
 humanu p sensu pene. r expientia redime
 r h? se se sunt vtiliores seu magis ouenien
 tes fini pdicto: qutis alie simplr meliores.

Ad aliud vob. q in corpilibus minus lu
 me obfuscat r absorbet a maiori. Et ro h?
 est. qm oia lnia corpalia sunt ad vnu actuz
 s. manifestationis. qui quide act? p se r pfe
 ctissime est a luce maiori. Sz in spualib? no
 sic. No. n. oia lnia spiritualia sunt ad vnum
 actuz. Distinguedu tu est fm statu ophen
 sionis r viatoris. Viatoris. n. no est vnus act?
 s. ples. Un luminaria plura xrtutu seu dono
 ru in viatore no sut ad vnu actuz. r inde est
 q no est eade cognitio fm spem p illa. In sta
 tu vo oprehensionis: in qtu oprehensionis n
 enis vn? act? qui determinat fm sumu luis
 r totalitate vturis eius. Lume. s. diuine vi
 sionis in gloria. Sedm hoc ergo dicere vo
 lunt: q alie cognitiones q sunt fm minora
 lnia. s. fidei r hui? absorbenf. Et fm hoc ac
 cipit illud qd dicit cu uenerit qd pfectu e zc
 Xps aut erat in statu ophen sionis simul r vi
 atoris fm ptes aie differentes inferiores r
 supio. Et io scientia oprehensionis no ab
 sorbebat alias scias. r sic ps solo ad obiecta

omni uisus gl personam xpi

Consequenter que

rit. Ut scia indita fuerit xpo ab initio sue
 ceptionis uel p successionem tps acqumta
 Ad quod sic arguit. Debe. 5. Didicit ex his
 q passus est obedientia. Sz viscere est veire
 in noticia illius: qd pus no hnt. Ergo xps
 no hnt plenā sciam a principio. ergo acqumta
 est. Itē psal. Qui tribuit mihi intellectū zc.
 Slo. vsq ad mortē erudiuit me ps inferior
 mea. s. carnis assumptio ut expirer tenebras
 mortis. Ergo ex aliqua pte fuit in eo scia ac
 quista. Itē sup illud Luc. 2. Proficiebat
 puer ibus etate r sa. Beda. Sicut carnis est
 etate pfcere: sic aie grē r sapia. Ergo rece
 pit cognitō; quā prius no hebat. Itē Leo
 papa. Adorauerūt infantē in nullo ab aliis
 gnalitate infātie dissimilē. Sz no hnt aliqua
 noticia pūnet ad generalitatē infātie. Ergo
 no hnt tūc noticia. g? postea pfcit. Itē
 Dam? Oportet cognoscere. qm seruile r ig?
 rantē nām accepit. Serua. n. dei est hois nā
 qui fecit eā. r no hz futuroz cognitō;. Itē
 Si ipfectionē hnt ex pte affectiue. Multo
 fortius ex pte cognitue que ordinat ad affe
 ctia. Cū g? ostat q ipfectō; hnt ex pte
 affectiue sensibilis: fm quā hnt tristitiam r
 timor. Ergo ex pte cognitue sensibilis ha
 buit ipfectō;. Itē silr rone vr q in parte
 rōnali hnt ipfectionē: qtu ad cognitō;. Cuz
 etiā in pte rōnali hnt ipfectō;. qtu ad af
 fectiua. quod pbat. Dicit. n. Iero. Cepit zhs
 timere. nā aie ei? videre? irrōnabilis. Ergo
 in rōne fuit timor. Sedm ergo hnt moduz
 viatoris fuit timor in rōne. Itē Debr. 4.
 No habemus pont. ficē qui no possit com
 pati zc. Aug? Multiplex est in xpo nā. Una
 fm quam patiebat. s. corp? altera fm quā cō
 patiebat. s. aia. tertia fm quā nec patiebat
 nec opatiebat. s. diuinitas. Ergo si recte vi
 stuxit: aia fm oem partē patiebat. quia fm
 sensitua patiēdo. fm affectiua rōnabile cō
 patiēdo. ergo r in rationali. Et ita didicit
 p expientia psilla. Itē deus assūpsit hu
 manā naturā in similitudinē carnis peti. Quia
 assūpsit eā de massa peccati. Ro. 8. Sz illō
 est humane nate corrupte. Sz fm hominē or
 dinata cognitio est ut ex multis sensib? fiat
 vna memoria. r ex multis memoriis vnum
 expimentū. Ergo hic modus cognitionis
 erat etiā i xpo. Itē Aug? sup Geni. Angeli
 cognitionē matutinā hnt i comparatione

*Deus ostendit hnt natura
 in similitudinem carnis peti
 hnt angeli non de massa peccati
 hnt humanam naturam corruptam*

ad uerbū uespertina. In opatione rez in genere suo. Ergo si xps utroq; mō cognouit hūit cognitionē utraq;. et irapotuit crescere uespertina scia ei. sicut angeloz. quia possūt fieri q̄ nō sunt. Con. Greg. sup illud Luce 2. Proficiebat etate et sapia etc. Nō accipiēdo qd nō hēbat p̄ accessū t̄pis. sed p̄ dēdo uo nū gr̄e. Itē Dam. proficere dicebat fm eā que inerat sibi sapiam in manifestationē ducēs. Relinquit q̄ nō defuit scia l3 manifestatione. Itē nihil hīs habitū fm nobilitate modū et p̄fectū h3 ordinatōz ad illaz h3 modū ip̄fectū. S3 ignobilior est ille qui ē h3 exp̄ientia. illo q̄ est fm uia aliā. Ergo xps nō p̄fecit in scia fm exp̄ientia. Itē xpus fm intellectū fuit op̄bensor. S3 aia ī glia nullo mō ordinat ad habitū exp̄imentalē. imo euacti at huius habitū. tan q̄ id qd ip̄fectū est. cū adē cognitio p̄fecta. Si ergo p̄fctm tollit ip̄fectū p̄teritū. nō ordinat ad ip̄fectū futurū. Relinquit q̄ qd cognitō in p̄t. nō fuit in xpo. ex quo hūit cognitōz p̄fectaz. Solo un. est mod. sciendi in xpo fm diuinā naturā. et ibi scia idē est qd id ip̄m. i. qd ei. essentia. iste mod. fuit in filio uel ab eterno. Sedus est in xpo fm gratiā uniois quā sciam nulla aliā creatura habuit. Itē. n. modus distinguit ab oī alio sciēte. Itē. terti. est fm gratiā op̄bensoris. ī hac cōdicant angeli. et aie scē. Itē. q̄t. fm nām integrā aie. fm quā hūit Adāz sciaz ī statu inocētie. et hāc hūit p̄fct. q̄ alii puri hōies. Itē. quint. fm penalē nām assumptā. Itē. sext. est quedā gr̄a uata xpo ad cognoscendū res fm nūmēz fm p̄gressū t̄pis. que fuit a principio uata aie xpi. fm intellectū. nō dico ip̄a cognitio. et q̄tū ad primū. sicut se h3 ante īcarnatōz et p. Sedus xpo nō fuit ab eterno fm hāc oīam hūit cognitionē. s. eoz. que p̄tinebant ad misterū incarnationis. passionis et redēptionis. hāc etiā nō hūerūt āgeli statū p̄firmatōz. Un. dixerūt Ysa. 63. Quis est iste. q̄ uenit de Edō etc. Et si aliqui habuerūt. h fuit ex supadditōe ali quā. nō ex ip̄a glia. Et fm h3 intelligit illud ad Eph. 3. Ut innotescat p̄ncipatib. et potestatis p̄ ecclesiā. Sedm xpo tertū mod. cognitionis. s. op̄bensoris. hūit cognitōez oīum p̄tinentiū ad suā gloriā. et suoz. eoz. que ordinant ad illa. Quart. xpo mod. cognitionis que est fm nām integrā. q̄ fuit in Adā. S. 4. Adduxit ea ad Adā. ut uideret etc. fuit in xpo fm nām integrā quā assumpt

Quint. qui est cognitōis. que est fm nām penalē. fuit sicut in xpo. In hac uidit uinculatas penalitates fm exp̄ientia in affectiua. quā tū cognouit fm aliū modū. S3 fm gratiā cognitionis. que uata est sibi p̄ gr̄am uniois. Un. p̄sciuit illas fm gr̄am que fuit gr̄a uniois. Sext. modus cognitionis e ad cognoscendū nō ut p̄ior. que affectiue fuit h3 cognitue ex sensu. Un. specialis gr̄a quā hūit ad sciendū. fuit ei uata quo ad exp̄ientia incognitiua. Nōndū aut. qd est duplex cognitio in sensu p̄ exp̄ientia. Cognitio enī in sensu est duobus modis. Uno mō cum res est in sensu fm similitudinē. Alio modo cū est in sensu fm formā. Aliē. n. est similitudo coloris in oculo. Aliē. dolor. Et fm hoc duplex est cognitio in xpo fm exp̄ientia. P̄tia q̄tū ad nām penalē. Sedā q̄tū ad speciales gr̄am cognoscendi res. fm nūmēz p̄cessū t̄pis. Ad obiecta xpo incontrariū uel. q̄ quedā antē intelligit fm cognitōz op̄lectā fm gr̄am uniois et op̄bensoris. et itēgre nāc. Aliē. xpo intelligit fm cognitōz exp̄imentalē. Aliē. xpo fm manifestatōz quo ad nos.

Nō tū. qd si quicquid nouit p̄mo modo. Quod p̄us nō nouit illo eodē mō. Nō u3 p̄pter h3 uici ignorantia. Ignorantia. uel esse aliē. quod p̄us nō fuit cognitū. et de his que necessaria sūt. S3 talis nō fuit in xpo. Nō enī p̄t uici qd aliquid nō nouit. qd nō p̄ius. qd sensibilia que addidit p̄ exp̄ientia p̄us nouit p̄ modū nobilitate et p̄fectiōe. Ignorantia at ē defcūs p̄fectōis. Et sic p̄ r̄fio ad p̄io obiecta. Quia et si uidit ex his que passus est obedientia. et si erudit. est usq; ad mortem. Nō p̄p̄ h3 sed qd fuit ignorās. Quia qd p̄cessū t̄pis cognouit scia exp̄imentalē. p̄us recognouit alio mō cognitōis. Sicut intelligendū est de aliis obiectis sequētib. Unde nō uel ī aliquid nō notū oīo p̄ p̄cessū t̄pis sed ī aliquid nō notū sic. Ad hoc qd dicit Dam. qd assumpsit nām seruilē. et ignorāte. uicendū. qd seruilis uel rōe peccati. S3 sic nō fuit ī eo fuit. s3 fuit rōe pene. Ad quā obligata fuit hūana nām p̄p̄ peccatū. qd xpo uel ignorās. hoc refert ad genus nāc. nō ad nām put fuit ī xpo. Itē. ei3 uel fili. nō seruus. Un. Ansel. ondit. qd nō uenit ip̄m assumere ignorāte uicēs. Quō tot et rāta faceret ille hō sine imēsa sapia. Ubi ondit. qd nō fuit ignorātia nature respectu hōi. nec respectu mali. sic si nihil am. qd nō cogit. sicut nihil hōi ē

qđ nō amet. Sic nihil est qđ ignoret. Bonū aut nō pfecte nouit. nisi qui scit illud a malo discernere. Et sic nō fuit ignorantia nec respectū mali nec respectū boni. Ad qđ obicit qđ ipse fuit ex pte cognitiue: sicut ex pte affectiue. vđ. qđ nō est vep. quia ipse vñs dispensatiue: et fm congruitate redemptionis nostre: assumpsit ipsefectiones quasda ex pte affectiue. put congruebat nre redemptōi. Nō aut ex pte cognitiue. Quia hui⁹ defect⁹. s. qđ pponunt ignorantia noxiū essent in multis et in nullo vtilis. vt vult Ansel. Ad aliud Aug⁹. qđ obicit qđ passio fuit in itelligibili affectiua. sicut passio insensitiua dicendū qđ h̄ intelligibilis pars est: et sentiens vel cōpariēs corpali qñ patiebat: nihilominus fruebat pfecte. Ex hoc. n. qđ patiebat gaudebat. Un̄ pfectū hūit gaudiū: et maximā passiōez quia ex hoc fuit gaudiū pfecti⁹. sicut est in scis patientib⁹ p xpo. Gloria x̄o illa et gaudiū erat: fm ordinē ad supius. s. ad diuinam nām sibi unitā: fm quā residebat rō totius redemptōis. Cōpassio x̄o fm ordinatōz ad inferius. Un̄ h̄ passio esset et passio. ex magnitudine tri glorie nō reputabaf. Præterea h̄ hoc vidicerit p expientiā. sciuit tñ alio mō vt supradictū est. Un̄ nō fuit ignorāz. h̄ enī rōnalis ps vidicerit p expientiā. sciuit tamē alio mō. Ad aliud qđ obicit: qđ ex multis sensib⁹ vna memoria ē. vđ. qđ duplex est cognitio expimentalis. vna p viā acquisitionis scie fm qđ ex multis memoriis colligit vnū expimentū: et ex multis expimētis vnū vlc quod est principiū scie. Alia est in via exercitiū practice. sicut cū aliquis habz theoreticam medicinē: expit et pcedit in opibus practice In p̄ma via est motus ab incognito ad cognitū. In 2⁹ x̄o ē mot⁹ nō ab incognito ad cognitū. S; a cognitō h̄ mō incognitū h̄ aliū modū. Sic dic p̄ha. Prima via est ipsefectionis nāc. qđ est mot⁹ ab ignorantia ad sciam. Et iō nō ē ponēda in xpo. Secda x̄o via ē pfectionis nāc. Nā fm eā nō est mot⁹ ab ignorantia ad sciam. Sed ab h̄ scia ad alteri⁹ modi sciam. Præterea venire a posteriorib⁹ in p̄ta est fm nām corruptā: et ipsefectā. 3⁹ vero venire est fm nām pfectā in p̄mo statu. et ita fuit in xpo. Ad aliud vđ. qđ dissimilitē est in xpo. et in angelis matutinū et vespertinum Vespertina enī cognitio pp̄te v̄ in creatura que possibilitatē h̄ ad obscuritatē. Vespertinū n. dicit possibilitatē ad obscuritatē: et

hec possibilitas fuit in angelis. Un̄ hoc fuit in nā alia a xpo tm. S; in ipso nō fuit hec possibilitas pp̄t vnionē. Un̄ et si habuit cognitionē rez in genere suo. nō ouertit cum cognitione vespertina nisi fiat additio. s. possibilitas ad obscuritatē. Un̄ h̄re cognitionē in genere suo cū tali possibilitate: ouertitur cū cognitione vespertina. S; talē nō hūit xps Ergo nec vespertina. S; statī cū vnita est nā humana cū diuina hūit gratiā. Et sic fuit cū luce: et nō cū obscuritate aliq̄ sicut angeli quantum est de natura sua.

Consequenter que

riē. Utp̄ scia xpi fuit sine aliqua ignorantia Dicit. n. Ambro⁹ in. 3. li. de spū scō. Sic de⁹ pfectōz nāc assumpsit hūane. suscepit sensū hōis. sed nō sensu carnis illat⁹. Sensu hōis aiām dixit turbatā. sensu hōis exiuit et cognouit. Sensu hōis pfectit. sicut scriptum ē Ihs p̄ficiēbat etate sapia et grā. Quo p̄ficiēbat v̄ sapia p̄ficus etatis: et p̄ficus sapie n̄ diuine. sed hūane. Et sequit̄ exp̄s at agnitiōis infātia p humanā vtiq; ip̄udentiā: qđ adhuc nō vidicit ignorabat. Itē Jo. Da. 3. li. 3. ignorantē et seruilē assumpsit naturam Itē Ansel. 2. Cur de⁹ hō. Cur nō poterat ille hō x̄e esse ignorāz. Sicut x̄e mortalis erat. Ex quo arguit. Cū x̄e assumpsit ip̄e mortalitatē qđ et x̄e ignorantia Cōn. Ansel. Illa assumptio in vnitate p̄sone filii dei nō nisi sapientē a sūma sapia fiebat. Et iō nō assumpsit in hōie: quod nullo mō vtilis. sed valde noxiū ē ad suū op⁹: qđ idē hō factur⁹ est Ignorantia nōq; ad nihilū illi vtilis esset. s. ad multa noxia. Itē quō tot et tāta opa facit: sine imēsa sapia. Itē idē Ansel. quō illi credēt hōies. si illū scirēt nescientē. Si autē nesceret ad quid esset illi vtilis ignorātia. Itē Jo. Dam. Proficere v̄ etate sapia: p̄ augmētatiōz etatis: eā que ei inerat sapiam in manifestatiōz vices. Qui autē v̄cūt ip̄m p̄ficere etate et sapia. vt additamētū suscipiēt. nō eā que fm ipostasim vnionē uenerātur Itē maior est cognitio creature p vnionē: qđ p apprehensiōz. Si ergo in cognitione que erat p apprehensiōz: i glia n̄ manet. ergo nec cū vnioe poterit esse ignorātia. Item si aliq̄s ocul⁹ h̄eret sicut dicit oīz: visibiliū vnitas: virt⁹ visua iūcta illi oculo h̄eret cognitiōez oīum sensibiliū. Ergo cū intellect⁹ aie xpi sit iūct⁹ intellectui creato. i quo rōes et

*Utrum sit cognitio eius
infātia et hūana
visibilis et invisibilis
aliter non dicitur
ignoratē et scire
naturam cuius potest
illu homo nre esse ignorat⁹
sicut nre mortalit⁹ erat
illa op̄entio inuita et p̄p̄ta*

*Sic hūis p̄fectionem
agensis hūana subiect⁹
hūanis subiect⁹ carnis inflatus
scia hūanis animo dixit turbat⁹
scia hūanis exp̄ientia et cognitiōe scia
hūanis p̄ficientia p̄ficientia et scia
et gratia quomodo p̄ficiēbat illi sapientia
p̄ficientia et p̄ficientia sapientia*

Sapienter deus agnoscit mortalitatem. nihil amat nisi bonum. dominus christi. nemo scit nisi pater. dominus filius. dominus pater et filius et spiritus sanctus. in unum deum et in unum filium et in unum spiritum sanctum.

idee rez oium sunt intellectus xpi habebit cognitio; oium sine ignoratia alic. Qd occidendum est. Ad pmu in contrarium fm Jo. dama. Si fm theologu Grego. Sepa bis qd vr ab eo qd intelligit et scrua dicee et ignorans caro. ppter ipostaficos aut. i. p- sone indivisibile vniione vitata est aia vni futuroz cognitoe. Ad scdm tndet Ansel Sapient de? assumpsit mortalitate qua sapi ent et valde vtilis vteret. Ignoratiā xpo non poterat assumere sapient. qa nūq est vtilis sed sp noxia nisi forte mala uolūtas que nū qd in illo erit ab effectu restringat. Ad au ctouitate Ambro. mid; mgr i senti. exponedo dicens. q intelligenda sunt xba Ambro. vt qitū ad visū hoium et sui sensus ostensione profecisse dicatur.

Consequenter que

ris vtz scia xpi fuerit oium. i. vtz oium ha buerit sciam. Ad quod sic Ansel. lib. 2. Cur de? ho. Nihil amat qd no cognoscat. Si g? nihil est boni: quod aia xpi no amet. Ergo nihil est boni qd ignoret. Bonū aut nō pfe cte nouit. nisi q scit a malo illō discerne. Nil ergo ent malū: quod ignorabat. ex quo re liquif. q oium tā bonoz q maloz hūit sciaz. Itē Apocls. Dignus est agnus qui occi- sus est accipere virtutem: et diuinitatem et sapiam. glo. oium rez cognitō; sicut xba sibi vnitū. Con. Darb. 13. De die illa nō scit: neq; filius zc. Ergo ipse fm qd hō diem iudicii ignorauit. Itē Jero. Solus pater et fili? et spūs scūs. vnus de? in sua scia: ali is incognitū h reseruat. Ergo ab illa cog- nitione excludit oīs creatura. g? et xpi aia.

Itē Ambro. Per humanā iprudentiā qd adhuc nō vidicit ignorabat. R? aliud est lo qui de nā in se. aliō de nā vnta. Qd ergo vr nescire de hora iudicii intelligit rōe nāe i se IRōe xpo nāe vnite h; noritiā illius. Un Da m? fm theologū Grego. Si sepabis qd vr ab eo quod intelligit ignorās vr caro. ppter p sone xpo indivisibile vniōne vitata est aia vni futuroz cognitōe. Uel alit fm Rab. et Bedā. Cū vr nescire filius. intelligit de fi- lio adoptiuo. Un dicūt ondis nō de vnige- to: sed de adoptiuo filio h dixisse. et per h pz misio ad pmū. Ad scdm vō. fm Ansel. in li. Cur de? hō. Cū dictū est xps vidicit i telligendū est. fecit alios discere. vel quod p scienciam nō ignorauit expimēto vidicit.

Secdm h querit. vtz scqur: xps h; sciam oium. ergo h; sciam creadi mūdu. Ad qd vō. qd hoc est duplex. xps h; sciam creandi mundū. quia iste genitiuus creadi pōt vice habitudinē ad sciam cāe mātis. uel effectiue Si dicat habitudinē cāe mātis: ya est. et est sensus: h; sciam creandi. h; sciam de crea- turis: aut de ipa creatōe. Si dicat habitudi- nē cāe efficientis falsa est. quia tūc est scūs h; sciaz ad creandū. I ad h; vr crect: qd falsū ē

Consequenter que

ris. vtz xps hūit sciam fm oēm modū sciē di. Querit g? vtz hūit sciam deliberati- uā. quod vr. quia ista est pprie humane nāe ipē aut accepit oēs pprietates hūane nature ergo et istā hūit. Con. Dam. In xpi aia n inquit? consiliū et electōz. Nō eni habuit ignorantia. R? electio vr duplici: et cō- siliū sifr. Uno mō cōsiliū vr appetit? inquisi- tionis et qd ignorat: et electio poptio pro- ueniēs ex h; cōsilio. et hoc nō nō fuit i xpo cōsiliū: nec electio. Alio mō cōsiliū vr di- scretio in trina boni a malo: et electio poptō boni: et hoc mō fuit in xpi aia cōsiliū: et electō et scia deliberatiua. Itē qrit. vtz i xpo fue rit cōgnit? successiua ex pte itellēs speculatiui Nā dicit Aug? li. 15. de trinitate. Oium sci- entia vno aspectu videbimus. nec erūt volu- biles cognitiones de vno in aliud. ergo mī- to magis itellect? xpi. vnit? sūme sapie. oia sciebat et creplabat. Con. Scia in xpo ho- mine est fm nām rōnis hūane. S; rō fm qd ē ppria hoīs: et facit vniām a deo: et angelis occurrit ab vno cognito et accepto in aliud et ab vno prius accepto p? aliud. vt a pmissis ad cōclusionē. S; ostar vbi cūq; ē talis cog- nitione: est successio. nec est in vno aspectu. Relinquif igit qd scia xpi fm rōz humanā ex pte speculationis est successiua. Item Grego. Cū mēs hoīs ad vnū se ouertit: auer- tit se ab alio. R? cū multiplex sicut deū est sit scia in xpo creata: scia. i. fm gratiā vni- onis: et scia cōprehensionis: et scia nāe pfecte et scia expientie. Secdm duas pmas est scia in xpo sub vno aspectu: nō successiua. quia ē in cōtemplatōe cāe: que de? est: in qua videt oia fil. fm qd dicit Apłs in. i. ad Cor. 13. Tūc cognosca sicut et cognit? sū. quia sicut de? cognoscit nos in se ipō: et oia alia: ita et nos in gloria cōprehendim? nos et oia alia in xpo et ita fil oia. Et hoc mō aia xpi p grāz vniōis

deus agnoscit nos in se ipso et oia alia in christo et ita fil oia. Et hoc modo aia xpi p gratia unionis

et apprehensionis filii nonit oia no successitue
Secdm xpo sciam integre nac: et sciam expie
tic no specularat oia siml. Sz erat recurfus
ab vno noto ad aliud notu. no tri a noto ad
ignotu. f a noto fm huc modu: i ignoro fm
aliu modu. fm quod dicit phs. Quia sciens
ppter qd nescit ipm quia. cu igit postea
ipm da cognoscit: no mouet a cognito i no
cognitu. sed a cognito sic in icognitu sz aliu
modu. et fm hoc pz ratio ad obiecta.

Coseqt qrit. vtz cognitio p experientia ma
fit in aia xpi p separatione. da vr q hi scia
bona est. sed nullu bonu ei defuit. ergo ista
scia pmanit. Con. Ista scia fit p passioez
sensus. Sz nulla passio pmanit: nec sensus
passio. ergo nec ista scia pmanit. R. in co
gnitioe experientie ipfecio est. R. e ei impe
ctiois no pot remanere in beatificata aia
fm ptem sensibile. Et id qa in pte est no re
manet fm qb dr. i. Cor. 13. Cu venerit quod
pfectu est euacuabit quod ex pte est.

Consequenter que

rit. vtz xps acceperit aliquam sciam ab angel.
Ad qb sic Dyo. i. Jerachia angelica. Per age
los videmus eu sub paternis legib. ordina
tu. Sz superior ordo inferiori illuminat: et sic de
inceps. Relinquit q. q. suprem. ordo ad
min. erat illuminatiu. aie xpi. Con. Ad heb
i. Minuisti eu paulomin. ab angelis. glo. B
est rone passionis no potentie. Ergo nec ra
tioe scie minor erat angelis. Itē glo. ibid
na metis humane qua assumpsit xpus sol. maior
est de. Ergo no est minor angelis. q. nuq.
huit illuminatione ab eis. qb procedendu est

Ad illud q. qb dicit Dyo. ob. q. no itel
ligit ipe q. subdit angelis quantum ad sci
entiam. Sed q. p angelicu officiu incarnatio
nis ministeriu dispensatu est. Un dicit. Vi
deo ca diuinu humanitatis misteriu angeli
docuerit. sicut diuissim. Gabriel Zachariaz
docuit et Maria. Alius angeloz Joseph e
rudiebat. Et ipe Jhs supcelestiu essentiaz
supessential. centia subdit patris et dei per
angelos dissonib. p ipos nuciaf ad ioseph
Jhu a d egyptu recessio. et ruisus ad iudeaz
reditio.

Consequenter que

rit. vtz scia aie xpi fuerit equalis scie dei
Ad qb sic obiect. Quiritas scie attendit fm
quantitate scibiliu. Si g. equalia sunt scibilia

aie xpi. scibilib. scie dei eqles erunt sciencie
Item Du. de. sa. v. Aia xpi eq sapiens e
vt de. Con scia dei est sua essentia: et co
prehendit sua essentia et sua potentia et o
tute. Cu g. centia po et xtus sunt infinita. ec
scia dei infinita. Cu ergo scia aie xpi sit fini
ta quia creata. Impossibile est equari. Itē
Dugo de sco vic. Unu scio et indubitanter
affirmo. quia aut alia scia pter diuinam in
aia xpi no fuit. aut si alia fuit. ei equalis no
fuit. Itē psal. Mirabilis facta est sciencia
tua. ex me sfortata est et no potero ad eam
glo. No vnit. diuine nac no pot ei eqri i scia

R. est considerare diuinam essentia. fm qb
dr respectu sui. et fm qb dr respectu creatori.
Secdm q. dr respectu sui est scia essentie et
xtutis infinite. et fm hunc modu nihil est ei
equabile. Secdm xpo q. dr respectu creaturaz
considerat diuina sciencia in triplici respectu
primus respectus est ad id. qb scit. Secus ad
mediu p qb scit. Tertius est ad modu q. scitur
Et ad hoc q. dicat aliqd equale scie dei o.
q. equet fm hec tria. quod no est possibile
creature aliquo mo. Dicendu q. q. opari
one habita scie aie xpi ad diuinam sciam fm
illud qb scit est dicere aiam xpi eque scire si
cut de. quia scit oia que de. Coparioc xpo
habita quatu ad mediu p qb scit. vel quatu
ad modu quo scit no erit dicere equalitate
Quia de. scit oia p se ipm sicut cam oium
Aia xpo xpi no p se ipam cam. imo p ca. de
Ecce ineqlitas quatu ad mediu. Preterea
clarus et luculenti. est cognitio dei q. co
gnitio anime xpi de reb. oib. quia ipe de.
oēs res videt vt in se. Aia uero xpi no vt in
se. vt in deo. Ex q. pz inequalitas quatum
ad modu. Et quo relinquitur simpliciter in
equalitas et icqualis.

Ost inquisitioz

p de gra et scia xpi. et inquirendum
est de potentia chulsi. et queruntur duo.
Primu an generalit fuerit in xpo potentia
no peccandi. Secdo vtz i ipo fm q. homo
fuerit omnipotentia.

Ad primum obf sic. Ansel. Quo dicemus
eu no potuisse metiri: quod sp est peccatum
eu dicat iudeis de pre Si dixero. da no scio
cum ero similis vobis medax. et inf hec xba
dicat no scio eu. Ergo ipe potuit ee medax
ergo potuit peccare. Itē idē Ansel. Quis

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'in ueneris qd persequi', 'est anormatus qd est', 'yorta est superior', 'ordo inferiorum laicorum', 'si dixerit vobis medax', 'non scio eua', and 'dico vobis quod quicunque ligat'.

cum dicat has tres dictiones no potuisse
pferre sine aliis xbi: vt dicitur no scio cu
qd si faceret vt ipe ait cet meday. cu ergo h
potuit peccare potuit. Itē si xps non pot
peccare. ergo de necessitate oseruat iusticiā
ergo no est laudā^o de iusticia. Cū g^o sit lau
dandus relinquit q^o pot peccare. Itē pō
peccādi ipis scis coopaf ad meritū 7 pmiū
sicut d^r Ecclē. 3° Potuit trāsgredi: 7 no est
trāsgressus. facē ma. 7 no fecit. Relinq^r g^o si
aufera^t a xpo pō peccādi: q^o minuat de pe
mio 7 merito ei^o. R^o ad pmiū fm Ansel.
in l^o. Cur de^o hō. Oīs prās sequit uolūtate
Cū n. d^r q^o possū loqui uel ambulare. subau
dit si uolo. Si n. no intelligit uolūtas no est
prās. sed necessitas. nā cū dico quia uolens
possū trahi aut uinci. no est hoc mea prās: s
necessitas 7 prās alteri^o. no est n. aliud possū
trahi aut uinci: q^o ali^o me trahē aut uincere
pōt. Possū^o itaq^o uicē de xpo. quia cū d^r
potuit mēiri. subaudit^r si uellet. qm nolens
no potuit mēiri. Cū g^o no potuēit uelle mē
tiri. no minus uici pōt nequisse mēiri.

Ad aliud d^r. q^o est necessitas coactionis
7 p^rhibitionis. Et cū aliq^o bonū sit ex h^o
necessitate no debet laus: quia ista tollit uo
luntatē. et est necessitas imutabilitatis. Et
ista no tollit uolūtate nec laudē. sed ponit i
mutabilitatē uolūtatis in bono. 7 h^o modo
de^o d^r ex necessitate esse bon^o. 7 seruare iu
sticiā. ita etiā xps. no tñ pmo mō fm q^o ne
cessitas d^r p^rhibitionis uel coactionis. Und^o
Ansel. iproprie dicit necitas ubi no est coa
ctio nec p^rhibitio. Quapropt^r q^o de^o pfecte
h^o se quicqd h^o maxie laudand^o est de bo
nis: que h^o 7 seruat ea nlla necessitate. s p
pria 7 eterna im utabilitate. fm hoc g^o p^r q^o
necitas imutabilitatis d^r pprie necessitas.
no tñ tollit laudē. Ad aliud d^r. q^o pō pec
cādi inquātū h^o loquēdo formalr no coopa
tur ad pmiū. nec etiā ad meritū. sed inquātū
pō peccādi eadē est. q^o est pō benefaciendi. pō
peccādi d^r cooperari ad meritū no inquātū
est peccādi: s inquātū pō formalr loquēdo
Ad pmiū xō mālit solū d^r pō peccādi co
opari. q^o mā alie erit q^o hūit potentiā peccā
di. 7 tñ no vsus est ea ad peccatū. Ex q^o ma
nifestū est q^o no d^r simplr potentia peccādi
coopari ad meritū uel pmiū: s fm quid. Si
pl^r cooperatur ad meritū potētia libertatis
arbitrii. fm q^o est ad faciendū uel no facieb^o
seu faciendū 7 no faciēdi. no fm q^o ē peccādi

7 no peccādi. hoc g^o poneret in xpo que sim
plicif est potentia merendi.

Consequenter que

rit. vtz in xpo fuerit oipotentia. Ad q^o sic
30.3^o. No est ei dat^o spūs ad mēsurā. g^o data
ē ei grā no mensurata. Ergo cū grā sit ad co
gnoscedū 7 ad opandū. ergo ei data ē grā
sine mēsurā ad cognoscedū 7 ad opandū.
Ergo sicut p gratiā imensā siue no mēsurā
7 cognoscedi beat sciam oīum. Ita p gra
tiā opandi imensā poterit opari oīa. Itē
rōnalis aīa est imago trinitatis per naturam
sed imago trinitatis attendit quātū ad po
tentiā sciam 7 uolūtate. Ergo sicut p nām
aīa est capax dīne scie ita 7 potentie. Ergo
sicut aīa xpi nālī pō potuit cape oēs sciētā
ita oipotentiā. s datū est illi aīe p gratiā
esse illud c^o erat capax p nām. g^o ei data est
oipotentia. Itē cū sint tria: pō scia 7 uolū
tas. potentia no ponit sciam: nec scia uolun
tate. s e^o scia ponit potentiā: 7 uolūtas sci
etiā. ita q^o osequit^r necessario. si uoluntas est
scia est: 7 si scia est. pō est. no enī est sciētia
nisi a pō sciendi. Ex hoc g^o relinquit q^o nā q^o
est capax uolūtate ē capax scie: 7 que ē capax
scie dei: 7 potentie dei erit capax. Itē oīs
scia practica alie^o boni opis est cā effectiua
uel exēplaris illi^o opis. ei g^o scia oīum com
p^rhendat speculatiuā 7 practicā sciam oīum
7 in xpo sit oīscia: erit in ipō fm animā scia
practica oīum. Ergo erit cā effectiua uel exē
plaris oīum. Si g^o h^o sciam sequit potētia
actiua: erit in aīa xpi prās faciendi omīa.

Itē artifex mālis no solūmō ofert alii sci
entiā speculatiuā sui opis. s etiā actiua. g^o
cū artifex sumus oulerit xpo hōi oīsciam
Relinquit q^o no solū dedit ei sciam specu
latiua: s etiā actiua oīum. Ergo 7 p oseq^r
oipotentiā. frustra. esset actiua pō nisi cēt
pō ad actū. Itē si diceret q^o no pōt vari
oipotentia creature. ppter h^o quia est ifinita
Ergo sicut nec scia cū ipa sit ifinita 7 maio
ris extensionis q^o pō dei. Ad quecūq^o enim
se extendit pō 7 scia. sed no ouertit quia sci
entia se extendit ad bona 7 mala entia: 7 no
entia. Potentia xō no se extendit ad mala
magis. igit^r erit capax potentie. cū sit mino
ris extensionis creatura q^o scie. Conē. Oīs
pō c^o est susceptibilis creatura oseq^r essen
tiam creature. Si g^o pō faciendi. uel creandi
oīa nullo mō osequit^r essentiā alie^o creature

*no sciencia nisi per seipsum
voluntate
saluus iusticiam
habet oia q^o habet
est de bonis que habet
nullo necessitate
inaccessibile*

*no est ei datus spiritum ad oīs uiam
rationalis anima est imago trinitatis
imago trinitatis est datus quibus ad positum sciētiam
et uoluntatem cū sit uia positum sciētiam et uoluntatem
positum no potest sciētiam et uoluntatem sed
conuersa sciētiam potest uoluntatem et uoluntatem sciētiam
in q^o saluus uoluntatem si uoluntatem est sciētiam et si
Sciētiam potest uoluntatem no est sciētiam nisi osequit^r
sciētiam*

sed añcedit oēm creaturā. ergo potentie fa-
ciendi. uel creādi oīa. nō erit susceptibil' ali-
qua creatura. g^o nec xpi aīa. Itē nihil pōt
esse sui ipius principiū. cū g^o oīpotentia sit
aīa xpi et oīum principiū. ergo nec aīa xpi
nec aliqd oīum pōt hēre oīpotentiā. Itē
nulla pōt entis creari tūscendat ens. cū ergo
pōt creandi tūscendat ens. q̄a est opatiua de
nō ente simplr ens. et de nihilo aliquid. ergo
nulla potentia entis creati pōt esse potentie
creandi. g^o nec p^o se g^o oīpotentia. g^o aīa
xpi nō hūit nec hēre potuit oīpotentiā.

R^o dcedendū est q̄ aīa xpi nō h; nec ha-
buit oīpotentiā sicut oīsciam: nisi eo modo
quo ut hūisse diuinitatē e^o est oīpotentia
nō tū ut hūisse oīpotentiā ut ex se poss; facē
oīa. sicut ex alia pte h; oīsciam. q̄a ex se pōt
scire oīa. Ad p̄mū autē dicendū q̄ data ē
ei grā sine mensura: sed ad cognoscendum et
opandū s̄m pōsibilitatē nāe cognoscentis et
opantis data est grā sine mensura ad cog-
scibilia creature et ad oīa opabilia creature
tū oīa simplr cognoscibilia sūt creature rō-
nali. nō tū oīa opabilia. p̄pterea nō sequit' q̄
sicut p̄ gram hūit oīsciam q̄ oīpotentiā

Ad aliud dicendū q̄ oīscia nō ponit cau-
salitatē ut principiū re; sed solūmō ponit si-
militudinē ad res oēs: et iō cū aīa. sicut dicit
Aug^o. ad similitudinē toti^o sapie facta sit ē
oīum similitudo in potentia p̄ intellectū. scia autē
nihil aliud est q̄ similitudo intellect^o ad rem.
Erit igit' aīa p̄ nām capax oīscie. Oīpotentiā
x̄o pōt causalitatē et principiū re; oīuz q̄
nullo mō pōt uenire hūit' principiū siue ei
q̄d est de principio. talis autē est oīs creatu-
ra et rōnalis aīa. ex quo euident' est q̄ nullo
mō est capax oīpotentie. Ad aliud dō. q̄
pōt ut duplr. Uno^o pōt ut respectū actus inte-
rioris s̄m q̄ ut pōt cognoscendi. uel uolēdi.
Alio mō ut pōt respectū actus exterioris s̄m
q̄ ut pōt opandi p̄mō dicta potentia oīscie
ad sciam. Secūdo x̄o mō nō. sequit' n. si scia ē
pōt cognoscendi est. s̄ nō sequit'. si scia est. pōt
opandi est. illo g^o mō quo pōt sequit' ad sciam;
est pōt ad oīa: sicut et scia. sed hec nō est pōt
opandi: s̄ pōt cognoscendi oīa. Ad aliud
dō. q̄ scientia p̄ctica duobus modis habet'
habet' enī scientia p̄ctica p̄ctice et ha-
bet' scientia p̄ctica speculatiue. p̄ctice enī
refert' ad opus seu ad executionē opus. Spe-
culatiue x̄o cū nō refert' ad executionē opus
sed ad contemplatiōē opus. s̄m h' g^o dō: q̄ aīa

xpi hūit scientiā p̄cticā omniū. speculatiue
nō p̄ctice. et ita scientia omniū p̄ctica q̄
fuit in deo p̄ctice. s. ad executōē opus fuit
in aīa xpi speculatiue. s. ad contemplationem
opus. Et hoc mō sumus artifex omniū. de-
dit scientiā p̄cticā omniū xpo hōi. Ad sci-
entiā autē dictā hoc mō nō sequit' oīpotentiā
sed ad scientiā p̄cticā alio mō dictā. Ad
aliud dō. q̄ quicqd est creature est finitum
actu. In rōnalis aīa quātū ad potentiā vno
mō est infinita. Alio mō finita. Infinita. n. ē
quātū ad potentiā cognoscēdi. Nō. n. detēmi-
nat' ad aliqua cognoscibilia. q̄n adhuc possit
in pla si cēt. et iō quātū est de se ē infinita pōt
Quātū x̄o ad potentiā opandi. Anima rōal
est finita: quia detēminat' ad finita opabilia
quia ita dat' q̄ ad tot et nō ad pla. Ex quo
p̄t q̄ nō est s̄m s̄m ex pte capacitatis scientie
dei: et potentie. q̄a potentia cognoscēdi que
quodā mō infinita est quodā mō est capax
ipius scientie infinite. Ex alia pte pōt opan-
di que finita est nō est capax potentie infini-
te dei. Itē si q̄rat' p̄pter q̄d creature non
pōt ferri pōt creādi. sicut generato pōt gene-
randi. Generat' n. hō hūit potentiā genera-
di hominē. ergo eadē rōe ut q̄ creatū possit
hēre potentiā creādi. R̄ndū est q̄ h' est q̄a
oīs creatura agit de suppositoē m̄e. Non
enī pōt esse tota cā sui opus. sicut p̄ma pōt bi
quia g^o potētia creādi est in nō subiectam
mām. Inde est q̄ creatura nō est susceptibil'
potentie creādi. Itē si q̄rat' ut anima xpi
hūit omniū uoluntatē sicut scientiā: quod
videt' quia hūit uoluntatē oīs boni. Unū
quodq; autē iquātū est: bonū est. g^o hūit uo-
luntatē omniū. Cōn. uolūtas ut ad opus
Unū nihil ē deū. uolo domū. s; uolo facē do-
mū: et ita ut q̄ sicut pōt est act^o: ita et uolun-
tas. ergo sicut nō hūit oīuz potentiā. ita nec
oīuz uoluntatē. R^o. uolūtas et cōsensu vi-
cunt' duplr. Est. n. uolūtas appetit' rei ut sit
vel rei ut fiat. p̄mō mō est uolūtas omniū
Secūdo mō nō. p̄mō uolūtas ut respectū existē-
tie boni. Secūdo mō ut respectū opationis boni

R̄dine cōsequē

ti d̄rendū est de uolūtatē: et orōne
et merito saluatoris. Uolūtas in actu cor-
dis est. oīo in actu cordis et oris. meritum
in actu cordis et oris et opus. P̄mō q̄rat'
de uolūtatē xpi s̄m q̄ hō. Secūdo de orōne
Tertio de merito. Quantū ad uolūtatē

querit. an in xpo fuerit diuerse uoluntates.

Secdo an in xpo fuerit contrarie uoluntates

Ad primum obicit sic. Ma-

th. 26. p. si pos-
sibile est inseat a me calix iste. Verum n. qd
ego uolo: s. quod tu uis. Ex hoc ondit mgr
in xpo diuerfas fuisse uoluntates. i. distint.
iii. li. scilicet dices. Quo ce ambigendū non
ē diuersitas in xpo fuisse uoluntates iux-
tas nās. s. diuinam et humanā uoluntate. Et
humana uolūtas duplex est affectus rōnis et
affectus sensualitatis: et uolūtas diuina et ra-
tionis uolebat: s. uolūtas sensualitatis re-
fugiebat. Itē ibidē. qui hōis nām susce-
pit q. s. hōis subire debuit. Si g. hōis ē du-
plex affectus rōnis et sensualitatis. ergo et in
xpo debuit esse geminus affectus uel duplex.
Uolūtas rōnis qua uellet mori: et sensualita-
tis qua nollet. Itē q. duplex sit affectus ho-
minis ostendit Jo. 21. ubi dicit. Petre cū se-
nteris extendes manus tuas et alius te
ciget: et ducet te quo tu n. uis. Et exēplo pau-
li dicitur. Cupio dissolui et esse cū xpo. ad
phi. p. ter qd dicit Aug. q. Paulus mētis af-
fectus rōnis cupit dissolui et esse cū xpo. sensu
autē carnis refugit: ex his arguit diuerfas uo-
luntates esse in xpo uel fuisse. Con. si xpus
uolebat mori uolūtas rōnis: et uolūtas se-
sualitatis uolebat. Ergo caro in xpo concu-
piscēbat aduersus spm et e. s. fm qd dicit ad
Galat. 5. sed hoc est falsū. Nō g. fuerūt in
eo diuerse uoluntates. R. Aug. nō nullū
ē uitiū cū caro concupiscit aduersus spm et se
et talis rixa ratiō: certatio i. aīa xpi nllate
esse potuit. quia carnalis concupiscētia ibi esse
nequit. uel et i. uolūtas fuit uel erat et rōni
placēbat ut fm carnē nollet quatenus uitas
hūanitatis in eo pbaret. sic g. p. rāio q. di-
uerse fuerūt uoluntates: nec tñ fuit rebellio
carnis ad spiritum.

Consequenter que

rit. an in xpo fuerint uoluntates contrarie. Ad
quod sic Aug. sup. gen. Oē aīal fuit i. archa
noe. Quia oēs motus fuerūt pacati in xpo. g.
in eo non erat contraria uolūtas sensualitatis
uolūtati opis. Itē motus sensualitatis in
xpo aut erat ordinatus sub uolūtas: aut non
ostans ē q. n. inordinatus. Relinquit g. q. or-
dinatus. q. erat sub uolūtas rōnis. et fm uo-
luntate rōnis. Con. Contrarie uoluntates sūt
que sunt contrarię. Sicut dicit Aug. in li. 6.

*quod si possibile est uoluntas
una calix iste*

trinitate. q. fm spēs uolitor. distinguuntur
spēs uoluntati. Cū g. uoluntas sensualitatis
et rōnis in xpo fuerūt contrarię. q. una erat
uolūtas uiuēdi: altera moriēdi. g. fuerunt
uoluntates contrarie. Itē ex pte carnis erat cō-
cupiscētia uiuēdi: ex pte spūs concupiscētia mori-
ēdi. g. in xpo caro concupiscēbat aduersus
spm. Itē Jero. dicit. q. uoluntas hūana p. f.
fragilitate carnis recusat passione. S. uo-
lūtas diuina p. p. erat p. ficere dispensati-
onē. Secdm hoc g. obicit cū teneret xpus
uoluntate humanā conformare uolūtas diuine
et sciēt uolebat contrariū. s. nō mori. ergo pec-
cauit. g. in xpo fuit inordinata uoluntas.

Itē aut uolūtas hūana dicitur a Jero. Uolū-
tas rōnis: aut sensualitatis. Si uolūtas rōnis
ergo uoluntas rōnis nō erat conformis uolū-
tati diuine. g. peccauit. si uoluntas sensuali-
tatis. Aut ergo motus ille uoluntatis erat or-
dinatus: aut inordinatus. si inordinatus. g. non
approbatus a ratōe. Si ordinatus. ergo appro-
batus a ratōe. g. rōnē uolebat idē sensualitati et re-
dit idē qd p. s. q. peccauit. Itē oīs motus
uoluntatis dicitur uolūtas ē illicitus. g. cum
motus q. uolebat nō mori sit cōtrarius diuine uolun-
tati que erat ad mori. g. illicitus. R. p. nō
dū est q. xps dicitur hūisse diuerfas uoluntates
quatuor modi. p. mo. iuxta duas nās diuinā
et humanā dicitur in xpo diuerse uoluntates
diuina. s. uoluntas et hūana. Secdo mo. s. hu-
manā nām dicitur in xpo diuerse uolunta-
tes. s. rōnis et uolūtas sensualitatis. Tertio
mo. dicitur in xpo diuerse uoluntates s. rōnis.
Quia rōnis h. quādā uolūtas ut nā est unibi-
lis corpi et h. uolūtas. ut rōnis est p. oīa con-
formis diuinitati. Et fm hoc dicerent di-
uerse uoluntates in xpo: uoluntas nālis et
uolūtas rōnis. Quarto mo. dicitur diuerse
uoluntates in xpo rōnis sui: et rōnis mēbroz.
Dicendū ergo q. in xpo fuerūt diuerse uo-
luntates: ut qdā dicit uelle in psona sua. qdā
nō in psona mēbroz. Dicendū g. q. in xpo
fuerūt diuerse uoluntates: sed nō contrarie. nec
uoluntas sensualitatis contraria uolūtati rōnis
nec uoluntas hūana contraria uolūtati diuine
nec uolūtas nālis contraria uolūtati rōnis. nec
uolūtas rōnis psonę suę contraria uolūtati.
rōnis mēbroz. q. n. quis quidā distinguat q. est
contrarietas nāe duplex. nālis et moralis. Contri-
etas moralis est que est de contrariis in morib.
Contrarietas autē in moribus dicitur fm ratiōz
boni et mali. ga ergo i. xpo utriusq. erat bonū.

*uoluntas hūana est ratiōnis uel sensualitatis
in homine est uolūtas et uolūtas sensualitatis*

i. viuere et mori. Voluntas sensualitatis et rationis non fuerunt contrariae in moribus cum utrumque sit bonum. Contrarietas vero naturalis est illa quae est de contrariis in natura. Contraria autem in natura attenduntur secundum contrarias dispositiones in natura. Unde secundum hoc viuere et mori sunt contraria: et voluntas sensualitatis et rationis secundum hoc fuerunt contrariae. Et secundum hoc voluntates contrarie. Non tamen ex hoc sequitur quod inordinatio fuit in christo. Quia ordinatio et inordinatio attenduntur secundum rationem moralem. secundum rationem boni et mali. Sed verbum est recte in 3o. d. 1. Quia christus habuit diuersas voluntates: sed non contrarias. Contrariae natae sunt fieri circa idem, quia ergo non erat circa idem voluntas moriendi et viuendi nec secundum idem in christo, quia unum est circa sensualitatem. Aliud circa rationem non erit contrarietas voluntatis sensualitatis et rationis. Ad illud quod obicitur quod voluntates sunt contrarie quae sunt contrariae: verbum quod non est verum nisi ubi sunt eiusdem generis voluntates. Voluntas autem sensualitatis et rationis non sunt eiusdem generis, quia illa habet liberam praeterem respectu sui actus. Ista vero habet inditam necessitatem. Ad aliud verbum quod non dicitur contrarietas carnis et spiritus: eo quod caro occupat aliquid quod non occupat spiritus. Sed quia caro occupat aliquid quod spiritus non vult eam occupare, et hoc modo dicitur Galat. 5. caro concupiscit aduersus spiritum: et spiritus aduersus carnem. hoc enim sibi inuicem aduersantur. scilicet in nobis. Propter hoc dicitur aduersari in nobis occupatio carnis et spiritus. Quia occupatio carnis et spiritus contrariantur non solum ipsa occupata. In domino autem Iesu quibus ipsa occupata fuerint contraria a spiritu et carne. scilicet viuere et mori: tamen occupatio carnis non erat contraria ipsi occupatio spiritus, quia spiritus volebat quod ipsa hoc occuparet. Ad aliud verbum quod illud argumentum non valet tenebat conformare voluntatem humanam voluntati diuinae: ergo peccauit, quia propter illa intelligitur indefinite non verum. Non enim tenebat omnem suam voluntatem conformare voluntati diuinae. Sed quae est rationis solum, voluntas enim sensualitatis est determinata ad unam partem a conditore ad ea, scilicet appetenda quae sunt vite seruatiua: et fugienda contraria. Voluntas vero rationis ipsa est libera contra sui actum, et ei lex imponitur conformacionis, scilicet ad diuinam voluntatem. Ad aliud verbum quod a Iero. appellatur voluntas humana voluntas sensualitatis uel voluntas rationis naturalis, et dicitur dicitur quod ille motus fuit ordinatus, et voluntas rationis uoluit idem unum quod sensualitas, alio non

Uoluit. n. ut ille motus surgeret, sed noluit ut prederet. Preterea uoluit absolute siue in spiritu quod uoluit sensualitas, scilicet viuere. Conditione vero nisi redemptionis uoluit oppositum, scilicet mori, uoluntate ergo naturali uoluit idem cum sensualitate, scilicet viuere. Rationali vero uoluntate consideratione nisi redemptionis uoluit mori nec sunt uoluntates contrarie: sed diuerse. Ad aliud verbum quod motus uoluntariis dicitur proprie et improprie. Notus uoluntariis proprie dicitur voluntate rationali quae est contra sui actum, ut dictum est, et ideo ei lex imponitur: et ideo circa motum eius est licitum et illicitum. Notus vero uoluntariis improprie dicitur naturalis uoluntatis uel sensualitatis qui est de terminatus ad unam partem, et ideo necessarius, et ideo circa illum motum non cadit licitum uel illicitum.

Item incidenter queritur de illo verbo apostoli. Cupio dissolui et esse cum christo. phil. 1. quia contrarium uerbum. 2. Cor. 5. Nolumus expoliari sed superuestiri etc. Respondent quod uoluntate naturali siue sensualitatis uolebat expoliari: sed superuestiri. Sed uoluntate rationis cupiebat dissolui. Sed contra hoc obicitur phil. 1. ubi dicitur Cupio dissolui etc. melius permanere in carne propter uos necessarium et hoc confidens. quia manebo etc. Ex quo relinquitur quod melius erat ei remanere in carne propter fratres. Sed apostolus uoluntate rationali uolebat quod melius est, ergo uoluntate rationali uolebat non dissolui. ergo uoluntate rationali uolebat contraria. Item utrumque ex caritate uolebat, ergo uolebat contraria ex caritate quod non uerum ueniens. Ad quod dicitur quod in carne est infirmitas aggravans animam et naturam secundum quod dicitur Aug. 12. d. 1. 1. 1. Quia corpus corruptibile aggravat animam: non quia corpus: sed quia corrumpit se. Cum ergo dicitur nolumus expoliari: sed superuestiri dicitur respectu naturae. quod non dicitur cupio dissolui dicitur respectu aggravatis infirmitatis uel corruptionis.

Ad aliud vero quod obicitur dicitur quod est voluntas absolute soluta et est voluntas conditionalis, voluntas absoluta est quae aliquid uolumus simpliciter, voluntas vero condicionalis est quae uolumus aliquid ratione alterius causae trahentis uel impellentis. Voluntas vero dissolutionis in paulo non erat absolute sed conditione ut esset cum christo, voluntas vero absoluta erat manere, tamen secundum determinatum apostoli neque erat absolute uoluntatum quia manere erat propter utilitatem fratrum, dissolui erat ut esset cum christo, et ideo non erant voluntates simpliciter absolute, quia erant conditionales et propter hoc pars solutio ad obiecta

Consequenter ^{q. r. f.}
 de oratione xpi. Et querit duo. Pr^o
 utp^o oravit fm affectione ronis uel sensuali-
 tis. Sec^o utp^o in omi oratione sua fuerit in
 omnibus exauditus.

Ad primum ^{arguit sic dicit}
 est assensus intellect^o in deū. g^o orō solum
 est virtutis intellective siue ronis. Nō igit^r
 oravit xps fm sensualitate. Itē orō ē pi^o
 metis affectus in deū direct^o sicut dicunt
 scī. Si g^o sensualitas nō dirigat in diuina.
 qā nec pōt cogitare diuina. ergo nec affici
 cō diuina. Ergo pi^o affect^o in deū directus
 nullo^o est sensualitatis. g^o nec orō: illa ergo
 orō xpi qua oravit ut infiret calix nō fuit se-
 sensualitatis s^o ronis. Itē ad solā rōē p^o tinet
 offerre res siue p^o ditionē siue alio^o. Ad sen-
 sensualitātē nō p^o tinet simplr res apprehēdē^o n^o
 p^o collatiōē uel ditionē. Cū g^o petitiō illa p^o
 poneret a xpo sub ditione. Pr^o si possibile
 est rē. Relinquit^r q^o petitiō illa uel orō fuit
 ronis r^o nō sensualitatis. Itē nūq^o discre-
 t^o fm discretiōē opaf aliqd cōnriū uelit
 g^o xps nō petit aliquid cōnriū uelit fm
 rōem. Cū g^o petierit tñsitū passionis. Relin-
 quit^r q^o uoluit q^o trāsiret passio fm rōē; ergo
 fm rōē orabat uel petebat nō moti. Cōn-
 illud ex p^o se est q^o dicit mgr. 17. disti. in li. 3°
 dicēs. Ex affectu hūano sensualitatis nō rō-
 nis illud uoluit r^o petit: nec impetratit. nec
 id petit ut impetraret. Itē d^o q^o illa petitiō
 uel oratio fuit ronis r^o sensualitatis. s^o aliter
 r^o alr: qā sensualitatis ut mouētis. ronis ut
 pponeris. Unū dicit q^o in hac petitiōe ratio
 fuit sicut aduocat^o sensualitatis. Unde r^o in
 petitione nōnda est mā petitionis r^o forma
 mā petitionis fuit ut tñsiret calix. forma nō
 fuit cōditionalis. si possibile esset fm diuina;
 dispositiōē. mā g^o petitiōnis uel orōnis
 sūp^o h^o rō a sensualitate: s^o formā petitiōis uel
 orōnis ex se: sen ex sua intentione adiunxit
 r^o p^o hoc soluū trā p^oma obiecta. Ad illd
 quod obicit q^o nullus discret^o facit aliquid
 cōnriū uelit. d^o q^o discret^o ppter se n^o fac
 aliquid cōnriū uelit s^o ppter alios. discre-
 t^o n. r^o bonus ppter alios bene opaf aliquid
 q^o si pleret quodāmo esset cōnē illud q^o
 uult. sicut accidit in illis qui docēt alios pu-
 gnare. qā faciūt intemrationes ad ledendum
 r^o tñ nolūt ledere. fm istū modū d^o q^o xps

pposuit petitiōē uel orationē quā impetrare
 noluit ppter instructionē nostrā duplicem
 p^ota est qā p^o illā instrumur q^o nobis licet
 uelle aliqd p^o p^o ex sensualitate: nec est pi-
 culosū martirib^o si horreat mortē cū filius
 dei illā horruerit. Alia ē q^o nos debe^o suppo-
 nere uolūtātē sensualitatis uolūtati diuine
 in piculis positi. Unū subiūxit uerūtā nō sic
 ego uolo sed sicut tu.

Consequenter que

rit. utp^o xps in omi oratione sua fuerit in omib^o
 exaudit^o q^o p^oaf p^o illud hebre. 5°. In oibus
 exaudit^o ē p^o sua reuerentia. Itē ipse pie r^o
 iuste petiit in oibus q^o petendū erat. Ergo
 in oibus debuit exaudiri. Itē ipse erat sū-
 mus sacerdos: scūs innocens: ipolūt^o sicut or
 ad hebre. 7°. Ergo ipse p^o oibus debuit impetra-
 re p^o quib^o orauit. Itē psal. Uoluntate la-
 bioꝝ ei^o n^o fraudasti eū. Cōn. psal. De^o me^o
 clamabo p^o diē r^o nō exaudies rē. Item pe-
 tiit ut tñsiret passio in quo nō est exauditus
 Nō g^o in oibus est exaudit^o. Itē d^o q^o i
 oibus est exaudit^o q^o tñ est de se fm formā
 petitionis. Illa g^o auctas psal. De^o me^o cla-
 mabo p^o diē r^o nō exau. nō intelligit de capite
 fm se. sed de capite rōne mēbroꝝ. Ad ali-
 ud dicendū q^o fm formā petitionis est exau-
 dit^o nō fm materiā. nō enī petit passionē a-
 moueri absolute sed sub ditione.

Consequenter que

ritur
 de merito xpi circa q^o querit ista
 Pr^omo an p^o p^o ponendū sit in xpo meri-
 tū. Sec^o de tpe meriti uel merendi quātū
 ad ipm. Tertio de eā merendi. Quarto d^o
 effectu meriti.

Ad primum ^{de debito de-}
 bitū. Quia sicut dicit Aug^o q^o meremur. q^o ex
 debito reddif. Cū g^o xpo nihil fuerit indebi-
 tū. g^o xps nō potuit mereri. ut fieret debitū
 g^o nec simplr mereri. Itē xps a p^oncipio
 sue cōditionis fm q^o hō fuit in statu opre-
 hensoris siue bti: quia fruebat^r sicut scī i glā
 sed status oprehensoris nō est mereri. g^o nec
 xpi. Itē b^o dilla. diē non sibi orauit ut
 tñsiret calix. sed p^o hōibus: quia p^o calicē pas-
 sionis tēptandi erant oēs discipuli. g^o pari-
 rōne nec sibi meruit. Itē quicūq^o meretur
 pficit in melius. Si g^o xps nō poterat pfi-
 cere in melius sibi. Relinquit^r q^o nō poterat

oratione assignat intellectus in deum. status comprehensiois non est meriti

mereri sibi. q̄ aut̄ nō posset p̄ficere p̄batur
 auct̄e Grego. dicentis. Nō h̄uit x̄ps iux̄ aīe
 meritū quo potuisset p̄ficere, in mēbris at̄
 que nos sumus cotidie p̄ficere. Itē omne
 meritū est ex motu caritatis. q̄ nō est beati-
 tudo nec p̄s beatitudinis. q̄a si esset beatitudo
 v̄l p̄s beatitudinis. sequeretur q̄ idē esset p̄mū
 et meritū. et ita idē esset cā et effectus respectu
 eiusdē. Cū ḡo in x̄po motus caritatis fuerit p̄s
 beatitudinis. relinquere q̄ nō fuerit merito-
 rius. Ergo nec aliq̄s alius motus. cū a motu
 caritatis hēant oēs alii esse meritorii. Itē
 cū in x̄po fuerat sūma caritas. magis mere-
 bat x̄ps q̄ aliquis hō mereat ex caritate. s̄
 hō ex caritate mereat visionē dei. et dilectiōz
 eternā. Si ḡo nō ē possibile mereri maius q̄
 sit visio dei. et dilectio eterna. Nō ergo erit
 possit ille x̄po h̄uit sūmā caritatē mereri sibi
 cū visioz et dilectioz di h̄uit a deceptōe. Cōi
 Aug. Humilitas x̄pi claritatis est meritum
 Claritas x̄o h̄uitatis est p̄mū. R̄o me-
 reri d̄r multiplici. Uno d̄r mereri ip̄s proprie
 sicut dicitur mereri interpretatiu. put̄ dicitur
 q̄ existens in peccato mortali. bonū faciens
 et mala intentione mereat. quia deus retribu-
 ei maius q̄ faciat. et iō interpretat deus remun-
 nerando. ac si ille meruisset. Alio d̄r mere-
 ri cōiter s̄m q̄ d̄r mereri de oīgruo s̄m quē
 modū dicitur s̄i mereri p̄mā gr̄am existēti
 in peccato. Tertio mo d̄r mereri proprie
 s̄m q̄ nos dicimus mereri de non debi-
 to facere debitum. s̄m quē modū dicimus
 mereri ex gr̄a et libero arbitrio vitā eternam
 s̄m q̄ d̄r. s̄c̄a t̄bi. ult. De reliquo reposita ē
 mihi corona iusticie. quā reddet mihi in illa
 die iustus iudex. Quarto d̄r mereri de
 debito facere maius debitū. s̄m quē modū
 d̄r mereri ex sequētib⁹ opib⁹ factis in ca-
 ritate. Un̄ Aug⁹ ad bonif. S̄c̄a mereat auge-
 ri vt aucta mereat. et p̄fici. Istis modis d̄r me-
 reri i nobis. Quinto d̄r mereri de debi-
 to habit⁹ facere debitū act⁹. s̄m quē modū
 x̄ps meruit sibi. q̄a cū ab instanti deceptio-
 ne deberet ei p̄ habitū plenitudinis gr̄e quem
 hēbat oē bonū. t̄n p̄ x̄ps successū ex actu gr̄e
 in opib⁹ suis excellentib⁹ fecit q̄ sibi de-
 bereat ex actu q̄ sibi debebat ex habitu. Et
 p̄ hoc p̄missio ad p̄mū obiectū. Ad s̄c̄m
 r̄ndent hoc mo q̄a sicut angeli qui iā h̄i s̄i
 duplicē h̄i opationē. Unā qua deplatur
 deū. aliā qua ministrant nobis. et s̄m illā qua
 deplatur nō merent. s̄ iā s̄i h̄i in ista p̄mū

Sed̄ x̄o ministeriū quo ministrant nobis me-
 rent excellentiā et augmentū ipsius p̄mū. s̄
 illū modū magni d̄i angeli. hō x̄ps dupli-
 cē h̄i opationē aīe. s̄. p̄tem rōnis. unā qua
 deplatur gloriā diuinitatis s̄m quā erat
 deprehensor et beat⁹. Aliā s̄m quā opabat vi-
 s̄pensationē n̄e redemptōis in corpe morta-
 li. s̄m quē modū merebat. et erat in statu via-
 toris. Ad aliud v̄d. q̄ illud q̄ d̄r v̄d. d̄y. l.
 Nō sibi orauit intelligit. q̄a nō timore passi-
 onis ex p̄te rōnis orauit quo ad se. Quāuis
 timore sensualitatis orauerit p̄ se. vt patz ex
 dictis. S̄c̄a d̄r v̄d. q̄ quātū ad suā superiōrē
 p̄tem nihil meruit. cū s̄m illā esset beat⁹ quā-
 uis illā meruit quātū ad aliā p̄te inferiorē
 et sensualitatē ex p̄te corpis. s̄m quā erat passi-
 bilitas et mortalitas. et ip̄e meruit ip̄sibili-
 tatē et immortalitatē corpe. hoc infra patebit
 plan⁹. Ad aliud v̄d. q̄ aīa x̄pi s̄m p̄tem su-
 p̄iōrē nō poterat p̄ficere in meli⁹ cū ab ista
 deceptio- nis hēret plenitudinē gr̄e et x̄ita-
 tis. Et s̄m hoc intelligit auct̄as Grego. Sed̄
 x̄o p̄te inferiorē s̄m quā hēbat opatōz ad pas-
 sibile corpe erat p̄ficere in meli⁹. q̄a iux̄ illaz
 et p̄ter illā. d̄r in psal. et hebrei. Minuisti
 eū paulomin⁹ ab angelis etc. quo ad illā ergo
 erat ip̄fectio et rōne illius poterat dici p̄f̄s

Ad aliud v̄d. q̄ motus caritatis duplex est
 Est motus caritatis in deum. Et est mo-
 tus caritatis in proximum. Motus caritatis
 in deū est s̄m viā superiōrē. Motus caritatis in
 proximum s̄m viā inferiorē rōnis. Motus x̄o ca-
 ritatis in deū in x̄po erat p̄s beatitudinis ip̄s
 Motus x̄o caritatis in proximum erat act⁹ meri-
 tou. Quia motus caritatis in deū erat s̄m sta-
 tū patrie. sed motus caritatis in proximum erat
 s̄m statū vie. Ad vltimū v̄d. q̄ mai⁹ bonū
 meruit x̄pus actu sue caritatis q̄ aliq̄s hō
 s̄m bonū illud q̄ meruit x̄ps p̄r̄ intelligi
 q̄ ad nos. aut q̄ ad ip̄s. q̄ ad ip̄s n̄ meruit ma-
 ius bonū beatitudie q̄ nos meremur. s̄. i ge-
 nere. sed hoc nō fuit ex defectu caritatis sue
 s̄ ex plenitudie sue gr̄e que augeri nō pote-
 rat quo ad ip̄m. quo ad nos x̄o meruit mai⁹
 bonū. quia ip̄e oib⁹ nobis x̄o meruit mai⁹
 nā. quātū est de se. Un̄ p̄mū sue caritati nō
 fuit p̄ticulare sed v̄l oībus. nec nos ex acti-
 bus nostris possem⁹ mereri vitā eternā nisi
 ei⁹ meritū p̄cessisset. sic igit patz de merito
 x̄pi. vtz sibi uel mēbris meruit.

Consequenter q̄
 r̄e

*hanc et superba meritoria uigilantem
 hic in hibernia uel in christum*

*motus caritatis duplex
 unus p̄ motum superioris
 alio p̄ motum inferioris*

de tpe merendi quātū ad ipm xpm. Et qru-
tur duo. Primo vtz ab initio ceptionis me-
ruerit. Secdo an i vita potuerit no mereri.

Ad primum sic in 3° l^o. scilicet
is. vlti. or. ab
ipa ceptione tm meruit quātū p martiri
tollerantia. Con. pu^o est esse q opari. S;
oe mereri est opari. g^o pu^o est esse q mereri.
g^o pu^o fuit xps q meruerit. No g^o ab initio
ceptionis. s^o p ceptione meruit. Item
nullus meret nisi sit diuisus a materno vte-
ro. Cu g^o a principio sue ceptionis no est; vi-
uisus a materno vtero a principio sue cepti-
onis no meruit. R^o est pncipiū ex supru
uel inē supru. Si dicat pncipiū itra supru;
no est vice q a principio ceptionis meruerit
qa tūc pncipiū illud dicit illud istans quo
pducebat in esse p spm. s. Si x^o in tūū uel
pncipiū dicat ex sumptū. tūc est dicere q
xps meruit a principio ceptionis. qa stat;
postq cept^o est hūit plenū vsum li. arbi. r
fuit vir pfect^o qtu ad aia; plenitū dīne scie
r grē r vū rōnis r pfect^o quātū ad corpus
fuit quātū ad distributō; mēbroz r forma-
tionē. Licet no qtu ad quātitatē: s^o m qd or
Iere. 3°. Mulier circūdabit vtz. Ad aliud
v^o. q l; no fuerit diuisus a materno vtero
s^o m camē sue corp^o. quia in eo erāt pfecte q
cūq; redunt ad meritū merebat. Incarna-
tō corpis no tollit pntem merendi aliis co-
currentib^o que sufficiūt ad meritū r per h
patet responsio ad obiecta.

Consequenter que

rit. an xps potuerit no mereri i vita. Ad qd
sic. Cū oe meritorū sit uoluntariū pot fieri r
no fieri p arbitriū uoluntatis. Ergo poterat
xps mereri r no mereri. Itē puuli bap-
tizi sine oi merito pueniūt ad gloriā. g^o xps
sine oi merito puenire poterat ad gloriā im-
mortalitatis. Itē in xpo erat libz arbitriū
determinatū in bonū necessario. Cū q^o meri-
tū attendat penes li. ar. indeterminatū g^o xps
no poterat mereri. cū no ueniret illud sibi
ecce. 3°. Nonuit tnsgrēdi r no est tnsgrēss^o

Con. gloriosius est h^o pmiū ex suo meri-
to q no ex suo merito. Si g^o beatitudo xpi
no potuit esse gloriosior q fuit. g^o no potu-
it illā no h^o ex merito. Itē existenti i sta-
tu merendi pfectōis est mereri: r ipfectōis
no mereri. s^o g^o quicqd est pfectionis neces-
sario est ei tribuendū. g^o necesse fuit ipm me-

consequenter r in pncipio

mereri i statu merendi. stat^o aut merendi aie ē
cū existit in carne passibili. quia adhuc est i
via uisitans a fine glie cōsumate. R^o v^o.
q xps s^o m rōe; illā qua erat viator no pote-
rat no mereri. Alia. n. rōnalis xpi duplicē ha-
bebat opatō; vna s^o m opatō; ē ad diuinam
nām cui uniebat s^o m qua frucebat r cōtēpla-
bat diuinitatē. alia s^o m opatō; quā habebat
ad corp^o cui uniebat s^o m pma opatō; erat in
statu cōprehensōis r beatitudis. Secdm se-
cundā opatō; erat in statu viatoris r merē-
di. Secdm hoc g^o ab initio ceptionis mereba-
tur qa stutes no poterant in eo esse ociose

Ad illud qd obicit q mereri est uolunta-
riū. g^o poterat no mereri. v^o. q mereri pot
vici dupl^o i pncipali r i vli. In pncipali vt
cū or mereri s^o motu uel illo: uel opatō; huc
uel illa. Et h^o mo poterat xps mereri r no me-
reri. i. mereri hoc motu r no mereri illo mo-
tu. qa in pntē sua erat moueri uel no moue-
ri hoc motu. Si x^o mereri dicat in vli sic n
poterat no mereri. quia quāuis poss; no me-
reri hoc motu uel illo: tū no poterat esse qd
meret aliquo: nec ex hoc sequet q mereri n
sit uoluntariū. qa uoluntariū s^o p ueterinae
respetū act^o singularis uel pncipalis. Sile est
cū opponit de pctō uentali qd no pot vitari
Intelligendū est q pot vitari i hoc motu r
i illo no. tam pot vitari i vli in quocūq;

Ad illud qd obicit de puulis dicendū;
q puuli sine pprio merito pueniūt ad glia;
no tm sine merito xpi. r rō est qa no hnt po-
testatē vtendi li^o ar^o nec vsum xtuū possūt
h^o. In xpo aut no sic. qa ab initio ceptionis
habuit pntem arbitrii r vtebat arbitrio: r
iō mouebat meritorie s^o m habit^o xrtutum
Un. Iere. 3°. Nouū faciet vns sup terrā mu-
lier circūdabit vtz. Et iō no est hile de xpo
r de puulis. Ad aliud v^o. q libz ar. erat
i xpo determinatū i bonū qd est finis ita q
no erat ab illo auersio. In bono x^o qd ē ad
finē: qd est penes opa xrtutū distinguendū
quia si dicas bonū i vli sic erat li. ar. vterita-
tū in bonū. Si dicas bonū i pncipali: vt i h
ope uel illo: sic erat ideterminatū r poterat
hoc op^o facere uel dimittere. Et iō manet
determinatō s^o m quā attendit meritū. Est. n
duplex ideteriatio li. ar. vna est iter bonū;
r malū: seu iter bñfacere r malefacere. alia
est iter hoc bonū r illud bonū: siue facere
hoc r no facere. vtraq; ideteriatio est i nro
li. ar. Secda tm fuit i xpo sufficiēs ad merē-

*possit esse sicut nobis agitur
et salis factio non solum
etiam quod satisfactoria quo ad
remissionem peccati*

et sic per solutio ad obiecta.

Consequenter

de causa merendi: Et querunt tria. Primum quomodo meruit caritate. Secundo quomodo meruit actione. Tertio quomodo meruit passione.

Ad primum

sic. De merito in minus est quod sit primum quod reddit de merito. Cum ergo caritas Christi excederet omne primum vel admodum excederet: cum de se remuneret supra dignum. ergo non poterat mereri per caritatem. Item gratia quod dulcedine et iocunditate in deo habere poterat per caritatem aia Christi dabatur ab initio conceptionis. Si ergo primum aie per merito est ipsa iocunditas in deo. Relinquit ergo quod per caritatem nihil amplius merebatur. Contra. De operationi voluntarie debetur laus vel vituperium vel indignitas: cum est recte facta laus et primum: cum male facta vituperium et supplicium: cum indifferentem nec laus nec vituperium. Cum ergo Christus operaretur voluntarie et recte. Constat enim: omnibus circumstantiis debetur. ergo debebatur ei laus et primum. Item Christus erat in statu operationis. ergo operabatur aut digne deo: aut non digne. Constat quod digne. ergo operationi ipsius debebatur de primum. Contra. n. conceptio fidei est quod omnem operationem factam propter se digne remunerat de quod procedendum est. Ad illud vero quod obicitur de remuneratioe supra dignum. hoc intelligitur respectu actus in quantum principium ipsi est creatura non in quantum actus meritorii principium est gratia etiam increata. Unde in Christo erat remuneratio actus caritatis supra dignum in quantum principium eius erat liberum creatum: sed quantum ad principium summe gratie etiam increate: que erat principium mouens in Christo non erat supra dignum. Ad aliud vero quod meritum in Christo non erat respectu primum spiritualis quod consistit in contemplatione diuinitatis et in fruitione summe bonitatis: sed respectu primum accidentalis quod determinatur in felicitate creata per sensibilibus et immortalitate corporis quantum ad ipsum. quantum vero ad nos impletio nostre redemptionis. Ad aliud volunt dicere quod est meritum rei habite. et hoc fuit in Christo respectu primum spiritualis sicut dicitur quod angeli merentur beatitudinem habitam ministrando nobis et est meritum rei habite. et hoc fuit in Christo respectu immortalitatis et impassibilitatis. et melius est ut dicatur sic dictum est ad precedentem obiectum.

Consequenter que

rit quomodo meruit Christus per actionem ad quod sic. Christus

ab initio conceptionis habuit plenitudinem gratie et meritum. ergo quicquid meruit per passionem meruit erat ante per dilectionem et operationem. quia quantitas meriti attenditur penes quantitatem gratie et caritatis. ergo cum per passionem meruerit apertio ianne et liberatione. ergo et hoc ante meruerat. Item Christus quod motu suo meruit nobis vitam eternam. quod maius est quam apertio ianne vel liberatio. ergo in quibus motu meruit quod minus est. scilicet ianne apertio et liberatio. Item si quolibet motu suo meruit nobis vitam eternam. ergo et illud quod de necessitate annexum est vite eterne. ergo et apertio ianne et liberatione. ergo et ante passionem illud meruit.

Item Luc. 3. Baptizato primo apertio sunt celi dicit Beda quod per baptismum aperta est ianua paradisi. Item dicunt alie auctores quod per assensionem aperta est ianua paradisi. non ergo per passionem. Contra Ambrosio. super epistolam ad romanos. Tunc fuit peccatum nostrum ut saluari non possemus nisi unigenitus dei filius pro nobis mereret debitorum mortem.

Item dicitur quod quantum ad vim merendi quod attenditur penes gratiam et caritatem tunc meruit ante passionem quantum post. sed non quantum ad effectum meriti. quantum autem ad effectum meriti meruit nobis aditum regni. Tota enim vis meriti consistit penes gratiam et caritatem non tamen totus effectus sicut tota vis incubandi ligna consistit penes ignem. non tamen totus effectus sicut vena est puri. et sic per solutio ad primum.

Ad aliud vero quod ex caritate est meritum vite eterne. sed ex caritate informate passionem est meritum remissionis peccati: propterea non sedetur meruit ex caritate nobis vitam eternam. ergo meruit quod minus est. scilicet liberatio. quia ad liberationem requiritur solo peccati: quia hoc est meritum remissionis peccati. Ad aliud vero quod cum dicitur meruit quolibet motu suo nobis vitam eternam intelligi potest dupliciter in potentia et in effectu. In potentia meruit nobis quolibet motu vitam eternam non tamen quod erat annexum. scilicet apertio ianne et liberatione. In effectu vero non meruit nisi exhibita satisfactione per originali reatu. Unde dicitur quod quodlibet opus Christi ante passionem fuit nobis meritorium. sed passio fuit nobis meritoria et satisfactoria. meritoria vite eterne: et satisfactoria quo ad remissionem peccati. Ad vltimum vero quod in baptismo Christi dicitur apertio ianne paradisi per figuram. Illa enim apertio celi in baptismo Christi fuit figura: quod baptizatis vel baptizandis baptismo Christi ex virtute passionis aperit ianua. In passione vero dicitur apertio ianne per causam et meritum. In assensionem vero per effectum.

*infectus per vitam caritatis fuit
gloriam habitam gratia et iocunditate
intra fuit primum et gratia et
saluari non possemus nisi unigenitus
dei filius pro nobis mereret
debitorum nostris
caritas informata passione est
meritum remissionis peccati
etiam requiritur liberatio*

Consequenter que

ne. quō xps mēuit p passioz. Ad qd sic. xps ab initio sue ceptionis hūit pare caritate; in oī sua actione ⁊ passione. Quātitas autē meriti attendit fm quātitatē caritatis. ergo par fuit meritū xpi in oī sua actione ⁊ passione ab initio ceptionis. g. nihil meruit sibi p passionē. Itē tota vis merendi ē penes caritatē. Si g. in xpo ab initio fuit eadē caritas. ⁊ eodē mō se hns. ergo idē meritū. nihil g. nouū sibi meruit p passionē. Itē Greg. No hūit oīno xps iux aīe meritū quo potuisset p̄ficere. In mēbris autē que nos sumus cotidie p̄ficat. Itē cū p passionē nō fecerit de debito debitū. nec de debito magis debitū. qā caritas in eo non poterat augeri qre nec meritū. g. nec de debito habit. debitū usus. cū pius p usum caritatis ⁊ aliaz x̄tutū meruerit oē bonū. Relinquit g. p passionē nihil meruit fm aliquam rōz merendi. Itē passio in xpo erat ex pte corpis ⁊ opassio ex pte aīe irrationali. ⁊ nō ex pte rōali. g. cū oē meritū sit fm pte rōalē nō erat passio eius meritoria. Itē passio est mot. inuoluntari. Mot. aut inuoluntari. nō est meritori. g. passio nō fuit meritoria. Contra Aug. sup Jo. Ut xps clarificaret p̄us humiliat. est passionē. Hūilitas claritatis est meritū. Celaritas humilitatis est p̄miū. R. meritū q̄tū ad x̄tutē consistit penes caritatē. q̄tū x̄o ad effectū consistit in ope mouēte caritate siue sit op. interi. sicut uolūtas. siue exteri. q̄tū ad agere ⁊ pati. Attendēdo g. ad x̄tutē meriti tm̄ meruit xps an passionē q̄tū in passione. Attendēdo x̄o ad effectū meriti plus meruit. i. plibus modis. siue i plurib. fm q̄ dicit mgr̄ in sententiis. dis. li. Q. nō p̄fecit q̄tū ad virtutē meriti. s. q̄tū ad numer. meritoz. Ad illud autē qd obiciē de quātitate meriti vō. qd de quātitate meriti est loqui dupl. aut p modū quātitatis cōtinue. fm qd vō quātitas virtualis in merito ⁊ hoc etiā attendit q̄tū ad caritatē. Aut per modū quātitatis dīserete. ⁊ hoc attenditur quāti ad numer. effectū ipsius meriti fm p̄mū modū equale fuit in xpo sp̄ meritum fm modū scdm multiplicabaf. Ad aliud iā p̄ misio. qā vis merendi consistit penes caritatē nō tū totus effect. sicut p̄ qd tota vis comburendi consistit penes ignē. nō tū tot. effect. imo effect. obustionis consistit in igne

⁊ mā lignoz. s. eodē mō tota vis merendi in caritate consistit. effectus x̄o consistit penes caritatē ⁊ opa caritate informata. Ad auctoritatē Greg. p̄ misio p mgr̄m qā vō itelligi qd nō p̄fecit quāti ad vim merendi. s. quāti ad numer. meritoz. sicut dictū est. Ad aliud vō. qd mereri nō solū vō fm illas rōnes de debito facere debitū. uel de debito facere magis debitū. s. fm quas rōnes nō pōt poni mereri in xpo. s. mereri vō de debito habit. faciendo debitū vsus. fm quē modū nō vō meruisse a principio ceptionis. qā cū fm habitū gr̄e x̄tutū esset vīgnus oībus bonis nō excludo in actu x̄tutū ex ipō etiā actu hūit dignitatē ⁊ debebat ei oē bonū. vt nō solū h̄et dignitatē respectū p̄mi ex habitu sed etiā h̄et meritū p̄mi ex actu. Dī etiā alio. mereri ex debito vni. actus facere debitū alteri. act. fm quē modū xps merebat quoz actu ⁊ qd meruerat p vni actū x̄tutis merebat p alie. actu virtutis. ⁊ qd meruerat p actionē merebat per passionē. ⁊ ita p plura idē meruit. fm g. hūe modū vō meruisse p passionē immortalitatis corpis ⁊ impassibilitate aīe. qā cū pius meruisset ex actōe illud ⁊ esset ibi debitū p actionē. idē meruit ex passione. ⁊ factū est ei debitū p passionē. sic g. est i ipō mereri p passionē. qā ex debito vni. act. fit debitū alteri. act. Ad aliud vō. qd passio erat in pte irrationali sicut accidēs in subiecto. Passio x̄o erat in pte rōnali sicut uolūtū in volente qā g. passio nō erat i pte irrationali solū. s. etiā i pte rōnali. tm̄ fm aliū modū. s. fm quē attendit meriti. Nō enī aliqd vō meritorii nisi sit in uoluntate. sicut uolūtū ⁊ placitū. p̄f. b. est passio xpi meritoria. qā fuit i pte rōali sic uolūtū ⁊ placitū. Ad aliud vō. qd alr fuit passio i xpo. alr i aliis scis. In xpo enī fuit passio uoluntaria. ⁊ q̄tū ad fieri. ⁊ quāti ad esse. nō enī i corpe suo passio fieret nisi uoluisset. nec etiā i ipō esset passio nisi uoluisset. Erat eē passio uoluntaria quāti ad actū. qā ei placebat pati. In scis x̄o quīs passio quāti ad fieri. ⁊ quāti ad esse nō subiacet uoluntati. qā ē a uolētā extrinsecus agente. tm̄ i ipō pati qd est effect. passionis est uolūtū. Uti fm hoc p̄ qd i scis passio fm qd est inuoluntaria. simp. icē tm̄ uoluntaria quo ad effectū. ⁊ idē meritoria. In xpo x̄o ⁊ quo ad cām ⁊ quo ad effectū est uoluntaria. Cum g. vō passio est inuoluntaria

*passio in ipso est appetitus corporis
et in passio est appetitus irrationalis
et non appetitus rationalis
passio est appetitus inordinatus
in ipso est clarificatio et gratia humilis
claritas est passio humilitatis et claritatis
est appetitus claritatis humilitatis et gratia*

in ista natura...

natura humana... in resurrectione...

in xpo. ubi. qd falsuz est nec qdum ad causas nec qdum ad effectum.

Consequenter que

de effectu meriti xpi: et qd meritu xpi oplet p passionem...

Ad primum

ad mortem: morte aut crucis. ppter qd et de exaltavit illu...

is. vi. 3. li. sen. De Ambro. itellit illd de nali donatone...

Ad illud qd dicit apls. Divina naturam exantia fuisse...

Ad aliud ubi. qd cu natura nobilior ignobiliori vnt...

Consequenter que

rit. an xps meruit sui corpis glorificatione Ad qd sic Ambro...

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Christus factus est obedientissimus' and 'Christus est deus y-nobis...

est gloria corporis. Ad aliud vobis. quod quoniam corpus christi non habet debitum mortalitatis nihil omnino immortalitate poterat mereri quantum ad acceleratores; sed quod dicitur quod christus per passionem accelerationem resurrectionis meruit iuxta auctorem psalmi. Non dabis sanctum tuum uti. cor. 1. Acti. 2. Solutis doloribus inferni. iuxta quod impossibile erat illum detineri ab eo. etc. gloria. per trificationem et incinerationem quibus caruit.

Postquam tamen dicitur quod non est inconueniens si dicamus quod ex maiori bono. scilicet ex caritate christus meruit minus bonum. scilicet immortalitatem corporis quia hoc non est ex defectu caritatis ipsius meritis: imo ex perfectione que cum non habeat maius bonum in quo se extendat. extendit se in bonum minus merendum. Sicut vobis ad aliud quod non est inconueniens: quoniam immortalitas sit debita corpori: quod cadat sub merito; rationem merendi. quia dicitur est superius quod meriti est facere de debito magis debitum.

Consequenter que

rit. qualiter meruit nomen quod est super eum nomen de quo phil. 2. Et queritur de hoc nomine ihesus vix illud meruit christus: et an oueniat ei ex tempore vel ab eterno. Ad quod sic Math. 1. Vocabis nomen eius ihm. glo. Non impones quod ab angelo vel ab eterno est impositum. quod ab eterno habuit huius nomen. quod illud non meruit. Item si hoc nomen est ab eterno impositum: vel ab angelo. quod non erat ex tempore impositum vel ab homine. scilicet ioseph.

Contra. Hoc nomen ihesus ouenit christo ab effectu salutis. scilicet quod dicitur Math. 1. Ipse saluum faciet populum suum a peccatis eorum. quod cum per passionem meruerit effectum salutis nostre. Relinquitur quod meruit hoc nomen per passionem. Item Crisostomus exponens illud locum dicens. Vocabis nomen eius ihm dicit ioseph. hoc nomen dabo tibi imponendum et si non sit tuus: sed ea que patris sunt circa ipsum demonstrabis. Respondeo hoc nomen ihesus idem est quod saluator. Saluator autem triplex dicitur: vel ab actu saluandi: vel ab habitu: vel a potentia saluandi: scilicet quod dicitur a potentia saluandi: scilicet huius ouenit hoc nomen ab eterno: et dicitur impositum ab eterno. sed quod dicitur ab habitu saluandi: sic dicitur impositum ex tempore ab angelo quod ouenit a principio conceptionis. Secundum hoc quod dicitur ab actu saluandi scilicet hoc dicitur impositum a ioseph ratione future passionis. et hoc modo dicitur illud nomen meruisse.

Item queritur

quia huius nomen ihesus. Ad quod dicitur vobis. quod cum

deus et homo vnus sit christus in vnitatem persone potest signi persona christi duplici. vel ratione vniue nate in operatione ad humanam finem qua dicitur ihesus. saluator. et deo enim in humana natura ouenit saluare. vel ratione humane nature in operatione ad diuinam. et hoc modo notat christus quod dicitur ratione humane nature per vniouem ad diuinam.

Consequenter que

rit. an meruit nomen dei. hoc est manifestati onem nominis scilicet quod dicitur in. 3. h. sent. 18. distin.

Ad quod sic obicitur Math. 8. Dicebant demones ihesu fili david. ad quod uenisti an tempore torquere nos. Glo. in innotuit quod oportuit non sic angelis. per hoc quod est vita et lux supple innotuit demonibus: sed eis terrendis per quedam virtutis effecta. quod cum demones haberent sciam per effectum virtutis christi. quod esset deus an passionem. quod non meruit per passionem noticiam vel manifestati onem nominis diuini. Item Luce. 4. Dixit demon scio quod sis factus dei. glo. omnium in terra videntes se continuo iudicandos esse credebant. quod cum scirent se non esse iudicandos nisi a deo sciebant christum esse deum.

Item. 1. Cor. 12. sup illud. Si cognouisset etc. Glo. maiores iudei qui ad cognitionem legis tenebant sciuerunt quod esset christus. Minores vero et simplices qui ad cognitionem legis non tenebant nescierunt. ergo cum demones maiorem habeant cognitionem maioribus iudeorum. Demones ut maiores iudeorum sciuerunt christus esse deum quod per passionem non meruit illius nominis manifestati onem. Contra. 1. Cor. 12. sup illud si cognouisset nomen quod dicitur glie crucifixi esset etc. sed hoc quod dicitur iudeis exponit: dicitur crucifixissent. i. crucifixi permitissent. sed scilicet quod de demonibus dicitur crucifixissent. i. crucifixi suggestissent. quod nec demones: nec iudei cognouerunt. Respondeo vobis. quod si cognouerunt nec demones nec iudei christum esse deum. quoniam cognouerunt ipsum esse sanctum vix

Ad illud quod obicitur primo vobis. quod cognitio illa per effectum inducebat ad credendum ipsum virtute vniue operari. Sed non ad credendum quod esset deus. Vbi. 1. Cor. 12. Si cognouissent etc. glo. quod dicitur demones in euangelio magis ex suspitione quam cognitione dicere credendi sunt.

Ad secundum vobis. quod illud quod dicitur continuo se iudicandos credebant intelligitur de credulitate fidei virtutis: sed de credulitate opinionis.

Ad vltimum vobis. quod tam maiores quam minores iudei ex ignorantia peccauerunt. Sed differunt quia maiores sciuerunt ipsum esse messiam: sed non

*ipse iustus saluum facit peccatum
suum operans eorum*

*Legit hoc vobis est vobis in vnitatem
personam vel personam diuinam vel personam humanam
habetur demones iuxta filium david ad quem
uenerunt omnia iuxta cognouerunt nos
demon dixit quod sic sciebant hoc si illud cognouerunt
magis habent gloriam crucifixi*

deū. q̄a nō intuentebāt exp̄ssum in lege s̄m
suū intellectū. Mores aut̄ utrūq; ignorabāt

Consequenter que

rit. qual̄ meruit remissionē pene et̄me per
passionē. Et querit̄ tria. Pr̄mo qual̄ me
ruit v̄l̄ delectioē culpe. Sec̄do qual̄ remis
sionē pene et̄me. Tertio qual̄ ex merito
passionis sit remissio temporalis pene.

Ad primum obiect̄ sic: Ansel

in l̄. 2. cur de
hō. i. 4. e. Dic mihi cur ita tui cor̄ iudicat vt
pl̄ bonitat. Un̄ p̄m̄ i lesione h̄ hōis q̄ oīa
alia q̄ excogitari p̄nt. cū oīa quecūq; fuit. pec
cata conē illū sint. Et r̄idet discipul̄ qm̄ pec
catū q̄d in p̄sona eius sit icōpabilē superat
oīa alia peccata: que cū p̄sonā illius excogi
tari p̄nt. Et sequit̄ ita videmus q̄a violatōi
vite corp̄alis h̄ hōis nllā imēntitas uel m̄l
tudo peccatorū cū p̄sonā dei opari valet.
Itē idē putas ne tm̄ bonū tā amabile posse
sufficere ad solūndū q̄d debet̄ p̄ peccatis
totius mūdi. r̄ r̄idet imo pl̄ p̄t̄ i infinitū
Vides igit̄ quō hec vita vincat oīa peccata
si p̄ illis def. si ḡ dare vitā est mortē acci
pere sicut datio h̄ vite p̄ualet oibus hōiū
peccatis: ita r̄ acceptioē mortis. Conē
idē Ansel. Si tā malū est x̄pm̄ occidere qm̄
bona est vita ei. quō p̄t̄ mors eius sup̄are
r̄ velere peccata eorū qui eū occiderūt. Aut
si alicui eorū peccatū veleret quō p̄t̄ aliorū
quoq; hōiū peccata velere. Credimus enī
q̄ r̄ multi ex illis saluati sunt r̄ innumerabi
les alii saluati. R̄ s̄m Ansel. 2. lib. cur
de hō. i. 5. e. hanc q̄c̄z soluit Apls qui d̄c̄
Quia si cognouissent nūq; deū glorie auct̄
i x̄ssent tm̄. Nāq; differūt sciēt̄ factū pec
catū r̄ q̄d p̄ ignorantia fit ut malū q̄d nūq;
facere possent p̄ nimerate sua si cognosce
ret̄ veniale: sic q̄a ignorant̄ factū est. Deum
enī occidere nullus hō vnq; sciēt̄ saltē vel
le possit. Et iō qui occiderūt illū ignorant̄
nō in illud infinitū peccatū cui nulla alia pec
cata opari p̄nt. pr̄uerūt. Nā si cōsiderauit̄ ei
imaginē ad videndū q̄ bona esset vita illa:
h̄z h̄ q̄d ignorat̄ factū est. sed. q. sciēt̄ fieret
q̄d nec nūq; fecit aliquis nec facere potuit.

Consequenter que

rit. qual̄ meruit remissionē pene et̄me per
passio nē. Ad q̄d sic Ansel. in. l. i. cur de hō
viē. Oportet in satisfactōe plus reddere q̄

*quod si ignoratis magis hanc gloria
vires p̄ssit̄ tantum*

fit ablatū. Si ḡ mors x̄pi est satisfactoria p̄
pena et̄rna. q̄a hec iusta est redēptio. pena
aut̄ et̄rna est ablatio vite et̄me. ergo mors
x̄pi erit maius q̄ sit vita et̄rna. s̄m hoc ḡ
obiect̄ sic: Dignior est vita qua aīa viuit de
q̄ vita qua viuit in carne. Dignior etiā est
vita gratie q̄ vita n̄c. ḡ mors que p̄nuat
vitā in carne vel vitā n̄c nō erit op̄nsabil̄
p̄ morte que p̄nuat vitā in deo siue gratie. s̄
talis fuit mors x̄pi: tal̄ ex alia pte fuit mors
culpe. uel reat̄ pene et̄rne. Relinquit̄ ḡ q̄
nō fuit satisfactoria p̄ pena et̄na. Itē con
iunctio aīe ad deū est diuictio ad vitā que eā
p̄ficiet. Cōiunctio aīe ad carnē ponit vitā qua
aīa efficit. Maior aut̄ est delectatio in sua p
fectione q̄ in illo cui est p̄fectio. Ergo op̄
sitū erit maior pena. Maior ḡ pena erit mors
culpe q̄ possit esse mors x̄pi in sep̄atioē aīe
a corpe. Itē tanta p̄t̄ esse delectatio aīe
cū deo q̄ facit appetere sep̄atioē aīe a corpe
sicut p̄ in paulo phi. i. ḡ incōpabilē maior
pena est sep̄atio aīe a deo: q̄ sep̄atio anime
a corpe. Itē maior est pena q̄ aufert pacē
aīe in se q̄ que aufert pacē aīe ad corpus. Si
ḡ p̄ mortē culpe p̄det pacē in se p̄ mortem
corp̄alē pacē ad carnē. ergo p̄mū. Cōi. Uī
ta x̄pi qua viuebat in carne erat vita dei.
sed nulla vita qua viuat creatura est maior
vita dei. Relinquit̄ ḡ q̄ dare h̄c vitā erit
maius q̄ fuerit ablatio vite et̄rne. Itēz
Ansel. 2. cur de hō. Putas ne tm̄ bonū tam
amabile quātū fuit vita x̄pi posse sufficē ad
solūndū q̄d debet̄ p̄ peccatis toti mūdi
imo plus p̄t̄ in infinitū. Relinquit̄ ḡ q̄ da
tio h̄ vite p̄ualet oibus hōiū peccatis. ḡ
r̄ acceptio mortis q̄d cōcedendū est. Ad
obiecta hō v̄d. q̄ in satisfactione nō solum
pensandū est quātū soluat̄: s̄ a quanto r̄ ex
quātō soluat̄. Si ḡ vita x̄pi qua viuebat in
carne p̄ animā v̄ntā diuinitati cōsideret̄ ma
ius est vita x̄pi rōne aīe vn̄ite diuinitati. q̄
aliq̄ vita creature. Si hō cōsideret̄ absolute
maius est vita qua aīa viuit deo: r̄ pena ma
xia est mors siue sep̄atio ab illa vita. non tm̄
sentit̄ vt maxima nisi in statu sep̄ationis a
corpe. in quo statu aīa nata est ad fruendū
illa vita. Pr̄terea si cōsideret̄ a quātō fue
rit satisfactio p̄ mortalitatē x̄pi: q̄a ab ipso
v̄t̄ filio qui est v̄t̄ de. iuenit̄ sup̄ om̄nē
extinctionē pene satisfactū fuisse. Unde ro.
8. Qui filio suo vn̄igenito nō peccit sed p̄
nobis oibus tradidit illū quō nō nobis oīa

*oportet in satisfactioe plus reddere
q̄ sit ablatio mors vn̄it̄ est
satisfactoria pro pena et̄rna
cognatio anime ad deum r̄ cognatio
ablatio que con̄ p̄ficiet̄ sol̄ cognitio
anime ad carnem ponit̄ aīe que
anima efficit̄ in corpore vn̄it̄
maius est vita que vn̄it̄ aīe ad deum
sep̄atio anime a corpore*

donauit. i. donauit et remisit. Preterea si
consideret ex quāto. i. ex quāta caritate mortē
subicit: quā fuit caritas imensa. Inuenietur
sup oēm modū estimationis satisfactio.

Predicte igit rōnes pcedūt facta opati
one mortis culpe seu pene eterne ad mor-
tem hominis puri.

Consequenter que

rit. qualis ex merito passionis sit remissio pe-
ne tpalis. Ad quod sic obicit. Trens. i. O vos
oēs qui transitis p viā: attendite et videte si
est dolor sicut dolor me. Ergo dolor xpi
excessit oēs dolores. Itē psal. Oēs fluctus
tuos induxisti sup me. glo. i. oēs passiones

Itē Aug. in li. de ci. dei. Dolor adempti
boni est testimoniū nāe bone. Si g. in xpo
fuit optima nā et opletio et bonū ademptū
maximū. ergo su. dolor maximus. Conē
qto aliquid magis voluntariū: tanto min. ē
penale. S; passio et mors xpi maxie fuit vo-
luntaria inf oīum passiones. g. min. penalis

Itē passio xpi erat diuncta maxie dele-
tationi: que erat in aīa xpi qtu ad supiorē
ptē. g. plus h; de solatione q alic. passio
g. minus penalis. Itē qtu aliqua passio
minus h; de cā. merito patiēdi minus est
penalis maxie viri pfecti. sed tal fuit passio
xpi. R. magis penale dī uel qd magis ē
eōn nā patientis: et hoc mō passio xpi fuit
maxie penalis. v. qd magis h; de cā uel mi-
nus de solatione. et hoc mō nō fuit maxie
penalis. vel qd magis est contra uoluntatem
patientis. Et hoc dupl. uel conē uoluntate
nālē uel sensualitatis. Et hoc mō maxie fuit
penalis: vel conē uoluntate rōnis et sic non
maxie penalis et p hoc soluit obiecta.

Consequenter que

rit. quō nostrā mortē moriendo destruxit
hoc. n. dicitur auctes. Con. destruxit mortē
g. tpalē uel eternā. tpalē nō: quā ita morimur
ut prius. eternā nō. quā psciri ad mortē ita vā-
nant sicut prius. Ergo nō destruxit mortem
tpalē uel eternā. R. d. q. destruxit mor-
tē p cām. Mortis. n. eius est cā. f. meritoria de-
structionis future mortis in glorioza resur-
rectione. Mortē etiā eternā destruxit i suis
quia fecit ut eā nō incurrerent. sed et domus
mortis tpalis destruxit in plurib. Ita enī
dīabat mors pū q timore mortis retro
abibant. sed post factū est: ut nō ticeret s; g. t.

*Christus mortē destruxit nostrā
nosstrā*

ter curreret ad mortē: quō i martirib. claruit.

Consequenter in

quisitionis inquit ut agamus de ve-
neranda et sup oia recogitanda omnia passio-
ne cui inquisitionis pres erit sex. Prima
inquit de xitate passionis. Secda de gene-
ralitate passionis. Tertia de necessitate pas-
sionis. Quarta de ouenientia passionis.

Quinta de quāritate passionis. Sexta de
causauitate et effectu passionis. Circa xita-
tē passionis duo querunt. Primo de potē-
tia passionis. Secdo de actu et sensu passiois

Ad primum arguit sic. Pie-
tior ē nā agē
patientē. Si g. nulla nā est pstantior nā xpi
ergo nō pōt pati ab aliquo. maior p. p. Aug.
sup gen. i. z. dicentē. Omī mō pstantior est
nā agens: nā patientē. Itē corp. nostruz
alterius est nāe q corp. xpi. quā infirme nāe ē
corp. nostz. Corp. xpi est pstantior nāe ut
sferatur vndis et sistat in liquidis: et si uera
trāscurrat. Si g. corp. xpi h; pstatem nature
h. Ergo corp. xpi nō habet infirmitatē nāe
nostre. ergo nō habet dolous nostri nām.

Itē corp. xpi est oceptū de spū sācto: et a
pncipio celesti et nō a pncipio nāe: sicut
nāe corpis nrī. Et quō relinqt q nō h; nām
ad uolendū sicut corp. nrī. Itē nō pōt
fieri ut timor significet in xbis euāgelii. q-
bus dī transeat a me calix iste. cū fiducia
teneat in factis. Cū g. fidutiā habuerit in fa-
ctis. sic p. Math. i. 6. vbi dicit petro. Scanda-
lū mibi exuade retro me. Cū predicet pas-
sionē: ut q nō timuerit passionē. Preterea
quō timuit qui armat. obuius p dicit. Reli-
quit g. q nō fuit timor in mente: et ita nec
dolor. Itē nō est infirmitas in corpe ad c.
occursum osternata p sequentiū agmina su-
pinatis corpibus occidūt. S; tale fuit corp.
xpi: sicut habet Jo. i. 6. Ergo relinquit q nō
fuit infirmitas in corpe xpi cui. erat tanta
xritas. Itē res que est sanatiua et ablatiua
doloris vniū sup dolorē. sed talis fuit man.
xpi et corp. Relinquit g. q nec man. nec
corp. xpi habuit doloris infirmitatē. Itē
obicit p opationē ad statū. Ade. dicebat enī
Adā immortalis quia poterat nō mori: si enim
uellet nō esset mortalis. ergo filii cū xps non
patēt nisi uellet nō v; vici passibilis. Itē
est gratia que opatit secū peccatū. s. veniale
et est amplior grā que nō opatit peccatum.

*g. z
gratia veniale
obicit sicut non esse mortalis*

personam filii conuenit pati propter
necessitatem naturae non tamen conuenit
quod passibilis minus in passibilis
corporeis corpore in se ipso non inueniatur

tñ opat' penā peccati: sicut fuit de grā bte
ignis. Et est alia grā que neutqz isto qz se-
cu patit: sicut grā fruitionis. g° cū xps hāc
hūit nō d; vici passibilis. Ad oppositum
Augl de ci. dci. Est aliqua nā beata et imor-
tal. Et est alia misera et mortalis ei opposita
Et est media que ē misera et immortalis. sed
illud mediū est mediū viuens. qā nō pōit
nos i idē: s; in diuisū. qā sepat nos a deo. Id
introducūt vnum mediatozē i bīm qui habet
beatitudinē et mortalitatē. g° ē passibilis.

Consequenter que

riē de sensu passionis. ponit. n. Dyl. x°. de tri-
nitate. et introducūt similitudinē celi pforan-
tis aera. Et cū in aere sit passio null' tñ est
ibi sensus passionis. is. vi. 3. li. senten. Si g°
sitr caro xpi patiebat in carne xpi nō fuit se-
sus passionis. Itē ex hoc expōit dicit. vi-
cēs virtus corpis sine sensu pene vim pene
desentientis excepit. Itē idē Dyl. x°. de tri.
Tu xpo qui sensu rōnis intelligis: dñs; Ibm
ad qd festinat timere et ostentatē fortes in-
firmitate trepidare: et vulnera nō pmittentē
volere vulneratū: et otumelia crucis deho-
nestati. cui crux osensus ad veū est et redi-
t' ad regnū: ex quib' verbis v' Dyl. dicere
expōit in xpo nō fuisse passiois sensus.

Itē Dyo' ad 3o euāgelistā. Absit vt ego
ita infantiā ut credā nos aliquid pati s; et cor-
poris passiones solum iudicare ipm sentire
credo. Si g° nō est discipulus sup magistrū
Si apli nō patiebant. q° nec xps. Itē Dyl
Uirt' corpis sine sensu pene vi pene dese-
nietis excepit. g° nō hūit sensū pene. Itē
erat sūma delectatio in ipō qua maior exco-
gitari nō pōt. qā oprehensor erat. ergo secus
nō patiebat passionis sensū. Coi. Psa. 53°
Uere lā tuores nostros ipse tulit zc. Et Ma-
rb. 26°. Tristia est aia mea zc. Itē Psa. 53°
Uidimus eū vix doloꝝ et scientē infirmita-
tē. Itē querit de v'ia passionis in xpo et
i nobis. Sic passus est iohes an portā latinā
et tres pueri. Dan. 3°. et isti sine osensu pene
et sic nō est passus xps. Circa soloz; h' qōis
nō soloz; m'ri in 3°. li. senten. is. vi. vbi dicit
Audisti lector zc. et est sūma responsionis vt
intelligant xba Dyl. quibus dicit dolorem
passionis in xpm nō incidisse et h'. qā in se
nō hūit eam seu meritū doloris. s. originale
peccatū suē qā in eo nō hūit vñum passio
sine dolor: seu qā in eo nō fuit necessitas vo-

lendi siue timēdi. In xbis g° Dyl. nō exclu-
dit veritas passionis a xpo. S; excludit eā
vñum et necessitas patiendi. Vñ m'ri ostē-
dit p eundē Dyl. verā tristitiā et passionem
fuisse. vbi dicit tristitia aut zc. vna est auētal
Dyl. in li° de tri. in qua dicit qz tristitia fuit
in xpo. sed tñ cā tristitia ei' fuit defect' apo-
stoloꝝ et hoc est qd v' ibi interrogo qd sit
triste esse zc. Itē Dyl. in lib° de synodis.
dicit qz genera passionū infirmitatē carnis
uel carnis affecterit nō tñ viuinitatē xbi. et h'
v' ibi: cū hec passionū grā zc. Alii dicūt
qz cā in xpo sint due nāe in vna psona illa q'
dicit Dyl. ibi intelligūt de psona put est i
viuina nā: s; m quā nō habuit passibilitatem
nec nām volentis rōne cui vñonis psonalis
qd v' de filio dei v' de filio hōis. Unde
illud qd dicit de ipassibilitate qdū ad hōiez
hoc v' rōne psonē: nō rōne humane nature.
Et hoc p; xbum Dyl. in li° de synodis. x-
bū caro factū est pati potuit. S; passibile eē
nō potuit. quia passibilitas nature infirme
sigtio est. Et est rō vici qā aer' p'inet ad p-
sonā. sed passibilitas p'inet ad naturā. Ideo
p'one filii ouenit pati ppter assūptā naturā
nō tñ ouenit qz sit passibilis. Et s; hoc ex-
ponūt xba Dyl. Sed m' g° hāc opioez; v' qz
aliquid fuit passibile in xpo simplr. s. corpus
aliquid xpo ipassibile simplr. tñ s; m quid pas-
sibile sicut aia. sicut dicit iob. vana'. Aia im-
passibilis existens corpe inciso. ipa nō incisa
odolet et opatit. aliquid xpo simplr ipassibile
et opassibile. sic vñitas put dicit iob. vana.
qz viuinitas ipassibilis eius nō est opassa cor-
pori. sicut sole sup lucēte in ligno. si securis i-
cidat lignū icisibilis et ipassibilis remanz; sol
sic psona vere erit ipassibilis: et cū pati dicit
rōne huane nature. sed qz xba Dyl. nō intel-
ligant de psona sed de ipa huana natura ex-
pōit hēf in lra. vbi expōit dicit Dyl. hūit sane
illud vñi corp' doloris nri naturā: si corpus
nostz id nature h; vt calcet vndas. Itē
quā infirmitatē vñatā h' corpis credis cui'
tantā hūit natura stutē. p'eterea dixerūt
alii assignātes vñam inē potentiā patiendi
et passibilitatē. Nā potentia patiendi dicit so-
lus potentia materialē. Passibilitas xpo dicit
p'ter illā potentiā aptitudinē que est necitas
ad patiendū: s; m que modū v' qz materia p-
ma nō est mobilis s; m se surū vel deorsum
sed tā est in ea pō ad motum sed put est ei
diūcta grauitas v' mobil' qā h; aptitudinē

solus
corporei
simplr
in passibilis
et opassibilis
in se ipso
nō inueniatur
dicitur
in passibilis
et opassibilis
corporei
in se ipso

si similitudo corporis corporis patiebatur in
corpore v' ipso nō fuit sensus passionis
virtus corporis sine sensu pene non

desentientis excepit
passibilis nature infirme
significatio

personam filii conuenit pati propter
necessitatem naturae non tamen conuenit
quod passibilis minus in passibilis
corporeis corpore in se ipso non inueniatur
dicitur
in passibilis
et opassibilis
corporei
in se ipso

ad hoc ut moueat deorsu: fm huc modum
 uoluit dicere de na huana xpi. qd habuit na3
 ad patiendu no tn est passibilis. qa non hnt
 necessitate ad patiendu. Et hoc uoluit scisse
 Dyl q dicit in li° de synodis. qd xps pati po
 tuit: s passibilis esse no potuit: qa in na hua
 na xpi no fuit principiu male disponens ne
 cessario ad patiendu. qb quide est lex occupi
 scientie sine fomitis traducta sicut in nobis
 Sed pncipiū patiendi fuit ex natura sua. s. a
 ea efficiente. s. in uoluntate ei? qui nisi ipse uo
 luisse no potuisset pati: nec vulnerari: nec
 ledi. Et hoc mo exponit xba Dyl. qd no ha
 buit nam ad uolendu. i. lege nre seu meritū
 fm qua est necessitas ad patiendu. Slti ex
 ponit no huisse sensu pnc: qa no fuit disie
 sus uoluntatis. r to or uoloz no fuisse in se
 su. qa no fuit in sensu uoluntatis displicen
 tia. Ad illud xba qd or no timuisse non
 uoluisse dicit: qd hoc or qa no fuerit in co
 passionibus h? sicut in nobis put diffinitur
 a pso per motu inuoluntariu. fm h g° sol
 uunt oia. S3 cont hoc obicit. s°. Debr. sup
 illud. Si g° esset sup tra no esset sacerdos te
 glo. quid ta congruet offerret p hoib? qd hua
 na caro: r quid ta aptum imolationi qd caro
 mortalis: r sequit de sacrificio qb obtulit
 xps in passione de quo h est intelligendum
 Un ibi or. vnus ipse erat q offerrebat r quod
 offerrebat. Et quo relinqd qd caro xpi no so
 lu habuit potentia ad imolatione r passioe3
 s etia dispositione r aptitudinē. Itē Bo
 eti° in li° de duab? nās r vna psona xpi di
 stinguuit tres stat? hois: statū innocentie. sta
 tū miserie. statū beatitudinis. r dicit q a sta
 tu innocentie accepit xps alere indigens ali
 mēto sic Adā hnt. A statu miserie accepit
 corp? mortale. Un dicit mortale corp? assū
 psit ut morte a genere huano fugaret. A sta
 tu xpo beatitudinis accepit peccādi ipassibi
 litatē. Si g° est corp? mortale r no est cū pō
 sine aptitudine. Relinquit qd corp? xpi hnt
 aptitudinē ad moriendu r patiendu. R° h3
 btm Augl. Uolūtate tristitia suscepit ueraz
 qno carne. Et sicut dicit btm s Dyl. De tri
 nitate. No ille de celo est hns ad patiendu
 corp? r passus est sed nā no hns ad uolend
 Itē Dyl. qn ā infirmitatē oriatā h? corpis
 credis e? tanta hnt nā uirtutē. Itē Dyl.
 h3 forma corpis nostri esset in xpo no tamen
 vitiose infirmitatis nre forma erat in corpē
 fm g° btm Augl. p3 qd fuit passio i xpo: s bte

era uoluntati. Un dicit uolūtate tristitia susce
 pit xam: qno uoluntate carne uerā. Scdm
 xba btm Dyl. no fuit passio in xpo p necessi
 tatē. Et iō dicit nām no hns ad uolendum
 nec p oriationē ut passio oriaree sue volun
 tati: ppter qb dicit no infirmitatē oriatam
 h? corpis: nec p uitiū sine peccati ob noxte
 tatē. ppter qb dicit no vitiose infirmitatis
 nre erat forma in xpi corpē. Dicendū ergo
 fm huc modū ad uoluntatē; xba btm
 Dyl. r pcedentiū scōp qd in xpo alr fuit pō
 patiendi qd sit in nobis in statu miserie. r qd
 fuerit in Adā in statu innocentie. In nobis
 tū est pō cū necessitate patiendi r volūta
 te no patiendi: nec potente phibere passioe3
 In Adā fuit pō i statu innocentie sine aliqua
 necessitate r dispōe ad patiendu: r volūta
 te ad patiendu: nec potente phibere passioe3
 si esset. In orio xba fuit pō ad patiendu3
 no tn indisposita ut in Adā. nec cū necessita
 te ad patiendu ut in nobis: s cū dispōe ad
 patiendu r cū uolūtate potēre phibere pas
 sione. Dicendū igit qd cū sit potētia actiua
 r passiva. Potētia actiua i nobis est solum
 subiecta uolūtati. potētia passiva no. sed se
 quit oritio; nre. In orio xba potētia
 passiva sicut pō actiua fuit subiecta uolūta
 ti. ut esset oria sui act? r sue passionis ut sic
 uolūtatis nra h3 orium sui act? potēs phibē
 eū uel educere. Ita xpi uolūtatis orium ha
 buit r potēs fuit phibere passioe3 a potētia
 patiēdi assūpta uel ipam educere i actū pati
 ēdi. Et iō qa passio i effectu i xpo uolūtebat
 a uolūtate: quis esset pō disposita pati i car
 ne. ppter ea dicit Dyl. qd no h3 nā; uolūtatis nec
 excipit sensū pene necio nec timet nec uolet
 vel sentit uuln? per nām: tn dicit cū de pas
 sum r hre corp? ad patiēdu: nec ifirmitatē3
 oriatā; suo corpē nec vitiose ifirmitatis for
 mā hūisse. Dicendū g° qd Adā ad hoc qd
 esset ipassibilis erat ex oritate orine pfectio
 nis fm Augl. li. de sacramētis n ex sua nā
 Itē i nobis est passibilitas cū necessitate
 ad patiēdu. sed in xpo erat dispō ad passibi
 litatē: tn potēs erat phibere oēs passioe3
 r h3 hēbat amplius qd Adam. Nos xba hēm?
 orium actionū nostraz no passionū fm or
 māc. Xps aut habuit vtrūq3 orium. Et hoc
 uult Dyl. i aucte pdicta. Ad illud qb qd
 de gra fructiois qd debēt phibere oēs passi
 onē r solum passiois. Dicendū qd gratia in
 xpo oriderat dupl? uel fm se r sic hēbat

in
 con
 p
 g
 p
 p
 p

naturā humana crispi habuit naturā
 ad patiēdu no tamen est passibilis qd
 no habuit necessitatem ad patiēdu
 tres sub statū hominis statū uolūtatis
 statū miserie statū beatitudinis
 hanc illa de celo r hēbat ad patiēdu
 corpus et passus est sub natura non
 habuit ad patiēdu

potētia est duplex actiua et passiva

sumā delectationē. vt ordinat ad redempti-
onē sic exagebat qd h̄t et passibilitatē q̄a exi-
gebat penā. Ad aliud qd obicit qd hēbat
sumā delectationē et voluntatē ad patien-
dū et iō impassibilis. v̄d. fm Augl. de aīa et spū.
Aīa dupl̄r considerat vt aīa et sic h̄z relationē
ad mēbra que viuificat et hoc mō patiebat
uel considerat vt spūs et sic fruebat. Ad ali-
ud qd obicit p̄ auctem Dion. ad Jo. euange-
listā v̄d. qd intelligit de passione perturbate
rōz et nō de passione. Ad illud qd que-
rit de sensu passionis. q̄a vt dicitur Dyl. qd
nō h̄uit sensu passionis. v̄d. qd sic distinguit
passio et passio. ita v̄z distingui sentire et
psentire vt sentire dicitur de sensu perturbate
rōz. psentire v̄d. sēsu qd est solūmō in sensuali-
tate. Ad aliud qd querit de vīa passio-
nū in nobis et in xpo. v̄d. qd in nobis est ne-
cessitas ad patiendū. In ipso x̄o solūmō vī-
spositio absqz vlla necessitate. Itē nos pa-
timur velimus nolim⁹. ipse autē vīam ha-
bit sue passionis vt dictū est. Itē nos
passibilitatē hēmus p̄ cām. q̄a p̄ peccatū seu
ex peccato. ipse autē passibilitatē h̄uit nō per
cām vel necessitatem aliquam. sed sola vo-
luntate assumpta.

Consequenter

de generalitate passionis xpi. Et q̄
runt duo. Pr̄o de generalitate passibiliū
Sec̄do de ḡnralitate passionis. Circa p̄mū
querit p̄mo. v̄z patet fm sensualitatem
Sec̄do v̄z fm rōez et si h̄t fm sup̄iore et inf̄e-
riore. Tertio v̄z patet fm oēm volunta-
tē. Quarto v̄z patet aīa xpi fm q̄ aīa et
fm q̄ spiritus.

Ad primum

sic obicit Dyl. i li. de trinitate
x̄o. v̄d. v̄z sunt nālia p̄ aīe ad gloriā arden-
tis calorē. vt passionē suas nesciāt et valne-
ra ignorent et mortem nō intelligāt. Ergo si
in aliquib⁹ feruor fidei absorbet passionem
multo forti⁹ gr̄a in x̄o absorbet oēm pas-
sionē. Vñ Dyl. libidē. T̄ris gloriē in h̄is x̄pus
c⁹ similitudo x̄tus est. c⁹ spūs et h̄mo nā corpis
est. v̄d. et mancus in nō man⁹ man⁹ iu-
ber extēdere. et cecus nat⁹ natiuitatis vitia
nō sentit. et trunc⁹ aure nō trime⁹ est. in ea
infirmirate corpis deputabit: in qua glori-
ōsos ac beatos viros fidei sue spū nō relin-
quit. Item si dicit qd intelligit de sensu
rōnis nō carnis. Cōn. Dyl. qd pati animus

glie cupiditate ostendit ad se pati corp⁹ aīa
vegetante nō sentiat. ergo si corp⁹ nō habet
sensum: qm̄ anim⁹ p̄pter amorē gloriē vult
pati. Relinquit qd nec in iō. cū maxie fue-
rit amator gloriē. Si dicit qd nō sentire d̄r
q̄a nō reputat tñ est ibi sensus passionis ve-
rus. Cōn. Dyl. xi. de trinitate nō vis im-
pie heretice vt trisente palmas clauo x̄p̄ n̄
voluerit. Interrogo cur pueri ignem nō ti-
muerūt nec voluerunt. aut quid in eoz nā
fuit vt nām ignis excederet. Si g⁹ bona est
cōpatio quā ponit v̄r qd x̄p̄s clauo nō sense-
rit. R⁹ v̄d. qd Dyl. nō vult remouere v̄z
sensū passionis s̄ errorē arri. Vñ dicit volūtē
pl̄iqz eoz ex passionis metu et ex infirmitate
patiēdi nō in natura eū impassibilis v̄ci fuisse
vt qui timuit et voluit nō fuerit in ea secu-
ritate p̄tatis q̄ nō timet. vel in ea spūs i cor-
ruptione que nō vult. Sic g⁹ dicebat Arri⁹
ipm̄ n̄ eē deū si passus esset vere. Dicēdū
g⁹ qd passio xpi fuit fm sensum et in pte sen-
sibili. Tamē fm Dyl. hec est vīa. et fm Dam
Assignat autē Dyl. x. de tri. vīam i passione
xpi et nra. Est. n. pati ex infirmitate. et ē pati
ex p̄tate. Qui patit et nō p̄t p̄hibere passioz
patit ex infirmitate. Qui autē p̄t p̄hibere pa-
tit ex p̄tate. Vñ dicit Dam⁹. Passus est vni-
genit⁹ de⁹ omnū incurrentes in se passio-
nū nostraz infirmitates: s̄ passus p̄tate sue
nature. sicut et p̄tate sue nature nat⁹ ē. No-
straz autē pati est ex infirmitate. Ad auctēz
Dyl. v̄d. qd vult ostēdere excellentiā nature
vine et etiā hūane. Vñ cū obicit qd martires
nō sentiūt passionē. v̄d. qd hoc est q̄a nō re-
putant p̄pter amorē gloriē imo superant
passionē. Ad aliud qd obicit de pueris
in ignē positis. Dam⁹. v̄d. qd nō vult exclu-
dere sensū passionū sed ostēdere excellentiā
nāc. Natura. n. d̄r natura patiēdi ex corrupti-
one hūane cōditōis et Adā que nō fuit i x̄po
et in nobis est passibilitas cōtracta ex necessi-
tate. In x̄po autē solūmō assumpta et hoc in-
tendit ostēdere. Unde dicit habēs nri volo-
ris corp⁹. sed nāz nō habēs ad volēdū. Vñ
Dyl. x. de tri. dicit. Cū lege hōium nat⁹ sit. nō
tñ lege hōium accept⁹ est habēs in se cōstitu-
tionē hūane cōditionis i p̄tate. et ipse eē cōstōez
hūane cōditōis in origine. Patet g⁹ qd vult
ostēdere excellentiā hūane nature in x̄po.

Consequenter que

rit. vt passio sit in xpo fm rōez inferiorem

*non habet relationem ad aīam
et h̄m̄i p̄tate et hoc modo p̄tate
alio modo consideratur vt spiritus
et sic fruebat*

*ipsum non esse deum si passus esset vere
et p̄tate infirmitate et est p̄tate
p̄tate. et p̄tate
passus est vni genitus deus aīam incurrentes
in se passionē angustiam infirmitatis
sub passus vni genitus deus aīam incurrentes
et vni genitus deus aīam incurrentes
passus est vni genitus deus aīam incurrentes*

et superiorē. Ad quod sic obicitur. Adā peccavit h3
 pte superiorē et inferiorē: et etiā punitus est. ergo
 et xps debuit satisfacere h3m vtrāq. Si vi
 cas qd duplī est considerare superiorē pte rōnis
 vt est nā: vel vt est rō. Si consideret vt est rō
 sic nō fuit in xpo passio. sed pur consideratur
 vt nā. Conē. In h3 ar. cū peccat est rō vt rō.
 Peccatū autē est in h3 ar. cū nō eligit eligen
 da. ergo pena v3 esse in rōne vt est rō. nō so
 lū vt est nā. Si dicat rō vt rō duplī con
 siderat: vt ad suū superius ordinat: et sic nullaz
 habet passionē nec culpā. Si consideret vt cō
 parat ad suū inferius. s. ad suas vires sic hūit
 passionē et culpā superior rō in Adā. Conē
 Math. 14. Tristis est aīa mea etc. Jero. Patē
 aīa xpi ne credat irrationalis: s. magis vt rōal
 h3m qd ducitur ad suū fugius. hoc est h3m
 superiorē portionē. Relingit g. qd in illa fuit
 passio. Itē ibidē Ambro. Remota dele
 ctatione veritatis tedio hūane calamitatis
 afficit: ex hoc vt qd patiebatur vt uerū hō. ex
 quo sepata erat delectatio veritatis. Itē
 Adā peccavit ex apprehensione veritatis: et h3m
 superiorē partē: et ita h3m qd rō ducitur ad suū
 superius fuit in Adā culpa. ergo in ipō h3m
 debuit esse pena seu passio. Con. xps fu
 it apprehensor. g. sūmā hūit delectationem
 ex illa pte. g. xps nihil patiebatur h3m rōem cō
 uersā ad superius suū. R. v3. sine iudi
 cio qd est considerare rōes duplī. h3m qd dicit
 Aug. qd rō diuidit se in duo in superiorē et i
 feriorē. h3m duplicē opatiōz. Item rō potest
 duplī considerari: vel vt rō ul vt natura. h3m qd
 considerat vt nā appetit vnionē cū suo corpe
 et refugit separationē. v3. g. qd in xpo fuit pas
 sio in rōne. h3m qd rō: et h3m qd nā. Vn Jero. 26
 Math. Tristis est aīa mea etc. tristat ppter
 scandalū aploz. Et hoc intelligendū est de
 inferiori rōne. Scandalū xpo nō est solum in
 rōne: vt nā seu mor. scandalū quē habet vt
 dicit Dyl. s. i rōe: vt rō. In superiorē xpo pte fuit
 passio ut est nā nō vt est rō. De g. obicitur
 p Jero. Patē aīa xpi ne putet esse irrationalis
 v3. qd ipse loquit cōi hereticos qui dicebāt
 ipm solū h3e veritatē cū corpe sine aīa. Vn
 ostendit cū hūisse rōem. Ad aliud qd ob
 icit qd remota delectatione veritatis tedio
 hūane calamitatis afficit. v3. qd xps an pas
 sionē gaudebat in superiorē pte rōnis. Et ex h3
 erat influētia ipsius virib. inferiorib. a quib.
 remota est solationis influētia in passione
 Vn h3m h3 intelligenda est auēras Ambro. s.

illud. De me. dicitis me. ut quid etc. Clamat
 homo veritatis separatione mortuus.
 Sed constat qd non intelligit de separati
 one vnionis. sed de separatione solationis i
 fluētis sup inferiorē vires qd etiā ipuales
 viri. Vn sentiūt dicētes h3m psal. Oīa ossa
 mea dicēt dñe d3s siliis tibi etc. Ad ill. qd
 obicit qd Adā ex apprehensione veritatis pec
 cavit. v3. qd apprehensio veritatis est duplī
 vna h3m auersionē h3m qd ei pponit bonum
 mutabile: et alia h3m apprehensionē qd ei ad
 beret sperto oī mutabili: et h3m h3 erat opte
 bensio in aīa xpi. h3m hāc autē apprehensione
 nullo mō committit peccatū: s. h3m pma. vnde
 illa apprehensio nō dicitur: qd xps debuit vo
 lere h3m illā ptem qua comprehendit.

Consequenter que

titur. vtz pateretur xps h3m oēm uolūtatē
 Ad qd sic. Passio fit i xpo h3m qd culpa fuit
 in Adā. s3 culpa fuit in Adā h3m uolūtatē
 sensualitatis et rōnis. ergo et pena vel passio
 i xpo. Conē. Est pena dānatoria in inferno
 purgatoria purgatio: Satisfactoria i p
 senti: In pena dānatoria est pena sine uolū
 tate. In pena purgatoria cū uolūtatē. In pena
 satisfactoria ex uolūtatē. s3 ubi est uolūtas
 ibi est gaudiū de satisfactione p culpa. g.
 gaudet uolūtas de passione. ergo in xpo nō
 fuit passio uolūtatē rōnis qua gaudebat d
 satisfactione. Itē martires gaudent de
 passionib. qd ibi adest qd uolūt. Latrones
 cruciantur: qd ibi est qd displicet. sed ubi ē
 qd uult aliquis nō est tristitia. g. nec xpus
 habuit passionē rōis. Itē ex eadē pte non
 pot esse uolūtū et inuolūtū. placitū et nō pla
 citū: gaudiū et tristitia Ergo si in pte rōnis
 fugiois erat gaudiū. h3m illā nō uerat tristi
 cia. Itē Arrius posuit qd passio fuit i xpo
 h3m oēm nām xpi. sed quē si ponamus sicut
 Arri. si ponemus passionem magis meri
 toriā qd nūc. et vt qd sic: qd maiorē ponerem
 passionē: et ita magis meritū: et magis meri
 toriā. s3 ad h3 dicit possit qd nō dī magis
 meritoria passio: qd maior. s. qd ex maio: i ca
 ritate. R. h3m Dama. Uolūtas est rōnis et
 libi appetit. Uolūtas nō est pprie ex pte se
 sensualitatis: s. solū ex pte rōnis. qd est appetit
 rōnis. s. appetit. duplī. iō uolūtas duplex:
 appetit. rōnalis et nālis. sicut rōnalis uolū
 tas est duplex. ē nālis rōdens appetitui nāli
 rōnis. et deliberatiua quālibet appetitui rōali

h3m pte superiorē et inferiorē
 superiorē et inferiorē ut aīa
 superiorē et inferiorē ut aīa
 in duo in superiorē et inferiorē
 superiorē et inferiorē ut aīa
 superiorē et inferiorē ut aīa

passio uolūtatē fuit generalis
 et purgatoria in inferno purgatoria in
 purgatorio

utraq; aut uoluntas idē est fm rē: & differens fm rōez. In nāli g^o uoluntate fuit passio. & nō in uoluntate. Nāis aut uoluntas est p opationē ad suū corp^o: & uolet de contrario s. de separatione. idē passio fuit in uoluntate rationali. Deliberatua est fm quā otulit utilitatē passionis: & fm hāc nō fuit passio. fm hō rindendū est ad oīa obiecta. Et h; hāc distinctionē distinguedū est cū obiectū q̄ habuit gaudium sumū et cetera.

Consequenter que

nē. utz passio fuerit h; uoluntate absolutā uoluntate. Ad qd sic obiectū. De illud qd appetit: appetit uoluntate uoluntate. & xpus appetebat pati nō uoluntate absoluta. & uoluntate. s. p. redēptōe. g^o zc. Coni. Ubicunq; est appetit^o uoluntatis uoluntatis ē pti uoluntati: & pti uoluntati. Et ponit Dam^o exēplū de illo qui p̄icit merces in mari nec ē simplr illa uoluntas. Et g^o xps passus est uoluntate uoluntate. ergo sua passio nō fuit simplr uoluntaria. ergo nec simplr laudabilis q̄a solū actus uoluntari laudabiles sūt.

Itē si nō fuit uoluntaria fuit opulio. & ubi est uoluntas uoluntatis est opulsa uoluntatis & in xpo nō est ponere uoluntate opulsa. g^o nec uoluntate. Itē i Ro. 5°. Uix p iusto qd mouit. Orig. distinguit. Est aliquis qd mouit necessitate: & p̄icit: talis mouit p iusto. Est alius qui uult mori ex caritate: sic matres talis mouit p bono. Querit g^o oīa istoz & si xps passus est: & uoluit pati nō p iusto. necessitate: qd v̄. g^o p bono mortu^o est. & uoluntate. g^o & mera uoluntate: q̄a meli^o sp̄ est ei tribuendū. R^o triplex ē uoluntas: absoluta Uelle absolutū est quo aliquid appetit nō aliqua coactione ex alio. Et est uelle absolutū: quo aliquid appetit ppter se: sic uoluntate. Utroq; nō fuit uoluntas absoluta in xpo: q̄a a nullo fuit coacta. pterea appetebat aliquid ppter se. s. britudinē mēbris suis. s. terra. P̄ia est uoluntas absoluta. nō relata ad aliud. Si g^o accipit uoluntas absoluta pmo modo uel sebo. Sic xps uoluit pati uoluntate absoluta. si aut accipit absoluta idē est uoluntas nō relata ad aliud sic nō fuit absoluta.

Consequenter que

rit. utz aīa xpi pateret fm q̄ est aīa: & h; q̄ est spūs fm qd dicit Aug^o. Q̄ aīa dupliciter

pōt considerari fm suū esse. absolutū: & sic est spūs. & fm opationē ad corp^o: & sic est aīa.

Ad qd arguit sic. passio seu satisfactio o; esse fm qd obligati sumus. sed obligati sumus in aīa: & fm q̄ aīa: & fm q̄ spūs est g^o zc. Conē in pte aīe supiori ponim^o gaudium nō tristitiā. Uñ rō ut considerat ut rō absolutū a pena. & est uoluntas ut deliberata: & hoc q̄a plus abstractū q̄ nāli a corpore. ergo cū aīa in q̄tū spūs oīno abstractū: ut q̄ ut sic considerat nullaten^o patiat. R^o fm Aug^o spūs oī multipl^r. Aliqñ oī nomē sbe spūal^r Aliqñ nomē potentie. & hoc multipl^r: q̄a nominat potentia aīe rōnalis ut est in esse absoluto nō relato ad corpus. uel ut est unita corp^o. Duo mō considerata sic est idē qd rō considerata ut rō: & sic nō fuit in xpo passio. Q̄ g^o obiectū q̄ nā nra erat obligata fm animā & fm spm̄ zc. ob. q̄ non sequit^r q̄a eodē mō posset destrui distinctio q̄ est de rōne ut rō Et rō h^o est q̄a uoluntaria o; esse passionē sed ad uoluntaria exigit q̄ sit in aliqua pte gaudium: & hoc est in supiori pte rōnis. Ad meritū. n. occurrit uoluntas seu passio uoluntaria

Itē si oīno remoueret delectatio seu gaudium a supiori pte rōnis: tūc sūma esset tristitia & ita impatientia: & ita nō cēt passio nec uoluntaria nec meritoria. Quia ex h; seqret qd pateret sine caritate. & amore. qui amor maxie exigit in ope meritorio. Itē si obiectū illud Math. Tristis est aīa mea usq; ad mortē. Dio. remota delectatione eterne ueritatis: tedio hūane calamitatis afficit. Ex q̄ ut p̄ etiā fm ptem supiorē que est in contemplatōe ueritatis fuerit passus. Ad qd ob. sic supra tactū est. q̄ sicut oī lux solis remoueri cū non illūinat ptem inferiorē quis nū q̄ remoueat lux ab ipō corpore solis: ita delectatio diuina fm rōz oī amoueri cū nō radiabat sup ptem inferiorē in passione. ppter qd dicebat de^o me^o ut qd me dereliquisti zc. ut eo dicit^r derelict^o quo passioni subiectus. In q̄tum g^o p delectatōez p̄tis supioris uires inferiores cū delectabantur. nō dicitur derelict^o. sed in q̄tum dispensatiue sbebebat^r. delectatio in passione oī remota delectatione eterne ueritatis: tedio humane calamitatis affici.

Consequenter que

de gñalitate passionis q̄tū ad gñā passionū. Et pmo q̄ritur. utz hūit oīa gñā

*animā dupliciter consideratur secundum
summa esse absolutum et sic est spiritus
absolutum in corpore et sic
est anima obligatio est in anima*

passionū corpaliū. Secūdo ut passus sit oī
gēne passionū spiritaliū esset querendū. Et
hāc qōe; hēs determinatā supra ī īquiritiōe
de assumptione hūane nāe qōe de effectib⁹
quos cū nā nostra assūpsit xps.

Circa primum ergo obi-

ciat sic. Dyl
x. de tri. Unigenit⁹ de⁹ ad pagendū mortis
sue sacrām cōsumasse oē humanaz gen⁹ pas-
sionū testat⁹ est: cū inclinato capite emisit
spiritū. ergo passus est oī genere passionis
hūane: tā corpis q̄ spūal. Itē Dam⁹. Lo-
tū hōiem: et oīa que hōis sunt assūpsit p̄
peccatū. Nāles etiā et indetractabiles passi-
ones: q̄cūq; ex trāsgressione in humana ve-
nere vitā. g. passus ē fm oē gen⁹ passionū

Itē passio xpi fuit satisfactoria fm oī mo-
dā iusticiā. Et oīmoda iusticia erigit q̄ fiat
satisfactio p̄ penā eiusde gēis. g. si oē genus
passionū humanaz v; absolui p̄ passionē xpi
ergo passus est fm oē passionē. Itē oīs
hīs oēs opationes oīum viriū: est hīs oēs
passiones. Et xps fuit hī. g. et oēs nāles
viriū opationes sint passionēs: p; p̄ Damāc.
qui dicit q̄ ira est opatio seu actio ipi⁹ ir-
ascibilis: et tū est passio. Uñ p; q̄ actiones s̄
passiones. Cōn. Oīs passio inq̄tū passio
est inuolūtaria. Et nihil inuolūtariū ponēd
est in xpo. Ergo nulla passio ponēda ē ī xpo.

Itē passio est mot⁹ ab aliquo incedente
passio. Et nullus mot⁹ poterat fieri in xpo v̄
esse cui cederet nā xpi. Ergo nec aliq̄ passio
et est defect⁹ cognitue et affectue. Et
nullus defect⁹ cognitue fuit in xpo. g. nec
defectus affectue. Sed huiusmodi defect⁹
est passio. ergo et. Si dicat q̄ nō est hīc
q̄a debuit tollere penā nō ignorantia: et ita
xps debuit hīc passionē nō ignorantiam.

Cōn. Utraq; debuit tollere xps et ex pte
affectue et cognitue. q. vtrūq; debuit acci-
pere. sed nō accepit defectū ex pte cognitue
g. nec ex pte affectue. g. nec passionē. Itē
oīs passio: aut est p̄ modū passiois: aut p̄ pas-
siois. s. nō fuit in xpo p̄ modū passiois. Quia
nō fuit eius rō turbata. Ysa. 42. Nō erit tri-
stis nec turbulent⁹ et. Itē nec p̄ modum
passiois: q̄a p̄ passio est subit⁹ mot⁹ fm glo-
sup illd apli eob. 4. Ira scimini et nolite pec-
care et. Ira est subit⁹ mot⁹ et. sed nihil subī-
tum fuit in xpo. ergo nec passio. q̄ nihil subī-
tū fuerit in eo p; quia nihil passus est quod
nō p̄viderit. R. fm .b. Augl. et Dyl. et pas-

sio culpabilis q̄ nūq; fuit in xpo. Et est pas-
sio penal duplex. Quēda q̄ derogat dignita-
ti. Et quēda que nō. Prīa est sicut dixerem⁹
passionē p̄ modū passionis q̄ turbaret rōem
Sic ignorantia fm Augl. Sic ocupia: quia
hec derogāt dignitati sue. Itē ille passio-
nes que nō derogāt dignitati sūt duplicē
Quēda sunt ordinate ad nostrā redemptiō;
quēda nō. Prīme sunt sicut infirmitates. fe-
bres. et hī. hec nō cooperent ad nostrā redē-
ptiō. Dicendū g. fm Augl. Q̄ assūpsit oēs
passiones nō culpabiles: et sue dignitati nō
derogantes. et ad nostrā redemptiōē ordi-
natas. Et hīc vult Dyl. de tri. Ad hī
aut q̄ obicit p̄ auctem Dyl. v. d. q̄ v̄ est
q̄ assūpsit oē gen⁹ passionū: nō tū oēm sp̄z
Uñ dicit nihil vitiose infirmitatis assūpsit

Ad illud q̄ obicit p̄ auctem Dama. v. d.
q̄ ipse determinat quid assūpsit. cū dicit nāles
et indetractabiles. Passiones nāles que que-
runt oibus: nec p̄nt detrahī ab hōi: vt fames
sitis et hī. Nō tū q̄ peccatū aliq̄ dicit culpā
vel q̄ ē ordinās ad culpā. vt sic peccatū dicit
idē q̄ culpa ul q̄ ordinās est ad peccatū v̄
p̄nitentē. vel q̄ ē ex peccato. et he sūt penē q̄
infant oib⁹: vel inf̄t aliq̄ illas assūpsit q̄
infant oibus. et hoc vult dicere Dam⁹.

Ad illud q̄ obicit q̄ debuit pati fm oī-
modā iusticiā et. v. d. q̄ nō erigit in satisfac-
tione pati fm oē genus penē. Et erigit eg-
ualentia penē: q̄ sit pena equalēs. Item
o; q̄ sit odignitas in satisfactioe. Si autē
poneremus oēs passiones in xpo: iā nō hua-
ret odignitas: et ita nec satisfactio. Ad il-
lud q̄ obicit oīs hīs nāles viriū opatio-
nes et. v. d. q̄ passio v̄ a patre quod est in
formare. Uñ cōprehensioes et affectiones vi-
cūe passiones in aīa. et de his passionib⁹ in-
telligit auctas Jo. vama. Si xpo passio dicitur
act⁹ seu mot⁹ p̄ter nām. tūc v̄ passio a
patre: et de hac non intelligit illa p̄pō. Ad
p̄mū q̄ obicit incontrū v. d. q̄ uolūtariū
et inuolūtariū dicitur dupl̄ sic supra disti-
guitur uolūtas vt est nā: vel vt est delibe-
ratia. fm deliberatō; nihil fuit inuolūtariū
in xpo. Itē aliq̄ fit passio p̄ter uolūtatē;
Aliq̄ cōtra uolūtatē cū nō p̄t p̄hibere hī
passionē. Ulterius fuit in xpo qui passus est
ex uolūtatē. Uñ dicit vama. Nihil coactū
in xpo cōsiderat⁹: s. oīa uolūtaria uolēs eturi-
uit. volens situit et. Ad aliud q̄ obicit
de ignorantia. v. d. fm Ansel. in li. cur de hō

religiosus gus ystianus

dehuit assumere illos defectus qui utiles essent ad redemptionem. Ignorantia autem nihil utilis est. Et ideo non debuit ea assumere sed compassio erat necessaria. ideo assumpsit. Ad aliud quod obicitur quod nihil subitum in christo est. ubi quod subitum est dupliciter: quod non est primum ratione. et hoc modo nihil fuit subitum in christo. Uel subitum est idem quod non primum sensualitate: et sic libitum fuit in christo.

Consequenter queritur de necessitate omnium passionis. Et querunt tria. Primum de necessitate quantum ad causam inferiorem materialem uel formalem. Secundo de necessitate quantum ad causam inferiorem finalem. Tertio de necessitate quantum ad causam superiorem efficientem ad nostram redemptionem.

Ad primum Augustinus. Christus assumpsit primitias carnis nostre. Sed primitie carnis nostre sunt caro hominis ante peccatum. In statu innocentie. cum ergo in illo statu non haberet hominem necessitatem ad moriendum: si poterat tamen nec caro christi. Item super illud Job 3. Qui desursum venit super omnes est. Augustinus. Quia de altitudine humane nature ante peccatum accepit hominem dei naturam humanam. Si igitur in illa altitudine non fuit necessitas ad moriendum. Relinquitur quod nec in carne christi.

Item necessitas ad moriendum est pena peccati. Si remota causa universaliter remouetur effectus. Relinquitur igitur cum caro christi fuerit penitus sine peccato. Quia magis etiam quam Adama immunis fuit a peccato in statu innocentie: eo quod non potuit peccare: quod potuit Adama. ergo neci carne eius debuit esse necessitas ad moriendum. Item Anselmus. Quia uoluntas dei nulla necessitate facit aliquid sed sola pretere. Et uoluntas christi fuit uoluntas dei: nulla necessitate mortuus est: si sola pretere. Item Augustinus. Cur deus homo. Cum queritur utrum deus homo potuit suare vitam suam: ut non moreretur. Dubitandum non est quoniam si habuit preterem suam: quis neque uelle suare ut non moreretur: et quoniam si a se ipso habuit: ut scilicet uelle non posset non necessitate. sed libera pretere animam suam posuit.

Item in eodem. Sicut non deus uicere: quia non potuit uelle non mori: aut necessitate uoluit mori. sic non est deus quod non potuit non mori: aut necessitate mortuus est. Item in eodem. Omnis necessitas: aut est coactio: aut prohibio: que uicere necessitates ouertur ad inimicem contrarie: sicut necesse est et impossibile. quicquid namque cogit esse: prohibet non esse. Et quod cogit non esse: prohibet esse.

Quomodo quod necesse est esse impossibile est non esse. et quod necesse est non esse: impossibile est esse. Item Augustinus. Si ergo in christo non fuit coactio ad mori nec prohibio ad non mori: ergo in christo non fuit necessitas ad moriendum. Contra. Omnis articulus fidei habet necessariam ueritatem. Cum ergo mori christum esset articulus fidei: necessaria erat ueritas ergo non poterat esse falsum. ergo necesse erat mori.

Item Anselmus. 2. li. Cur deus homo. Si mortuus non esset: homo de qua assumpsit est munda non fuisset. Quia hoc nequaquam ualuit euenire: mortem eius credendo: nec ille de illa potuit aliter assumi. Quare si non mortuus est ex necessitate postquam assumpsit est de homine: potuit de homine non esse assumptus: quod impossibile est. Item in eodem quod deus immutabilis uult non potest non esse. sed necesse est esse: quia potest si deus uoluit: ut homo ille moreretur: non potuit non mori. sed necesse habuit mori. Item idem in eodem. Ad hoc ualuit in christo diuersitas natura: et unitas persone. ut quod oportet erat fieri ad hominum restorationem: si humana natura non posset faceret diuina: et si diuina inueniret exhiberet humana: et non alius: nec alius sed idem ipse esset. qui utrumque perfecte existens per humanam solueret: quod illa debebat: et per diuinam posset quod expediebat. Ex qua uicere relinquitur quod si humana natura debebat pati christus. ut redimeret genus humanum. Si si habuit debitum. ergo habuit necessitatem debiti ad moriendum: seu obnoxietate quod idem est. Item Augustinus ad Julianum. Si tale carne quale habuit Adama in primo statu assumpsit christus. Non solum caro christi non esset caro peccati: sed nec similitudo carnis peccati. Quare utrum non assumpsit carnem de primo statu adeo sed de secundo. Et ita relinquitur quod assumpsit carnem. ut est in ea necessitas ad moriendum. Item assumpsit carnem de carne hominis licet non secundum legem propagationis. sed ope spiritus sancti. Cum ergo tota hominis caro habuit necessitatem ad moriendum ergo et caro christi. Item Debeo. 7. glo. Sic aliis hominibus statutum est se mori. ita christus eadem necessitate mortuus est. Relinquitur ergo quod christus mortuus est necessitate. Item secundum quod dicit philosophus in metaphysica. necessitatem est quatuor modis: secundum quatuor genera causarum. Est enim necessitas secundum causam formalem. secundum quod dicitur quod calidum de necessitate calefacit seu patiens de necessitate patitur. Et est necessitas secundum causam materialem secundum quam dicitur quod necesse est calidum in summo fieri ignem. secundum quod dicitur quod passibile in summo dispositum necesse est pati. Et est necessitas secundum causam efficientem: que uocatur necessitas secundum uolentiam uel coactionem: secundum quam dicitur quod

*de necessitate uoluntatis
de necessitate uoluntatis
de necessitate uoluntatis
de necessitate uoluntatis
de necessitate uoluntatis*

fontis lapide impulsu necesse est moveri. Et e-
 neitas fm cam finale fm qua dr q serram
 necesse est esse ex ferro et calibe: qd est ad vi-
 videndu dura et solida. Dicendu gº q in no-
 bis est necessitas ad moriendu vel patiendu
 fm cam malem: formale: et efficiente. In do-
 mino do ihu fuit necitas solu fm cam ad
 patiendu finale: fm qb dr Sal. 4º. Misit deº
 filiu suu zc. ut nos redimeret zc. Sed ista re-
 demptio no potuit esse nisi p satisfactione;
 nec satisfactio nisi p passione. Jo fm necita-
 te cae finalis fuit necessitas patiendi i xpo
 fm qb dr hebric. 9º. sup illud. Ut morte in-
 tercedente zc. glo. mors erat necessaria in
 redemptoe: et subdit tm vtiq; fuit nrm pecm
 vt saluari no possemus nisi virgentº dei fi-
 liº p nobis debitozibº mortis morerem. No
 aut in xpo fuit necitas ad moriendu: fm
 necitate; cae efficientis. qd nulla ca poterat
 eu cogere ad moriendu: ca in qua creata: nec
 est necitas fm roez cae malem. qd illa est ne-
 cessitas extraeta ex vitio ppagatois in nobis
 et illa est necessitas conditionis: nec necitas bz
 roez cae formalis: qd illa no pot phibere: nec e
 uoluntaria: qd dicit Jo. 8. amº Passioes et si fm
 lege nae fiebant in xpo: no tm coacte s uo-
 luntarie. Ad ea gº que obiciunt in prem ne-
 gatiua. Et ad pma duo ob. fm autem hoc
 in liº de duabº nais et via psona xpi: qd xps
 a triplici statu hois accepit aliqd. A pmo sta-
 tu accepit indigentia cibi et potº uel ad cibum
 et potu. A scdo necessitate ad moriendu. A
 tertio impossibilitate ad peccandu: et ita no ac-
 cepit carne in omi eo mo quo fuit ut Adam
 in statu pmo. ob. 3º qd cu dr assumpisse de
 altitudine huane nature: et d pmiss nre mas-
 se. s dr qd accepit carne cu plena subiectioe
 respectu metris: vt sicut caro an peccatu nullo
 mo occupabat aduersus spm. sed oino sibi
 ciebat. Sic et caro xpi etia plº subiciebatur
 spui no tm attendit similitudo qtu ad mortem
 qd in Ada fuit solu mortalitas fm potentia
 absq; aliq dispoe et necessitate ad moriendu
 In xpo do fuit mortalitas cu assueta dispo-
 sitione ad moriendu: que quidem dispo fm
 roez cae finalis pot necessitate. quis fm roez
 cae malem vel formalis ul efficiente put vi-
 ctu est no ponat necitate. Et p hoc p soluto
 ad duo pma. Ad aliº ob. qd h qb hic dr
 remota ca remouet effectus. intelligit in cas
 naturalibus et effectibº. No in cas innatibº. vñ
 exple Aug. tale e in liº de tri. infixio teli in

corpe e ca morbi. no tm remota infixione te-
 li remouet moribº. Preterea sicut victu est
 sup. pena no sp est effectº peccati in sustine-
 te pena. Queda cu pena est que no ordinae
 ad culpam: sed ad gloua sicut dicit beatus Gregº.
 Queda etia est pena p peccato alieno no p-
 pno quo fuit pena in xpo ad satisfactionem
 nri peccati no sui. Ad aliud Ansel. ob. qd
 est necessitas imutabilitatis: et e necitas coa-
 ctionis vel phibitois necessitate imutabi-
 litatis. ob. est qd necesse fuit xpm mou. quia
 imutabilis moui uoluit. necitate do coactio-
 nis uel phibitois mime. Un dicit Ansel. sic
 dicit. Idcirco no potuit no mori. quia vere
 moriturº erat: et io moriturº erat. qd hoc spo-
 te et imutabilis uoluit. scq; illu no ob aliud
 no potuisse no mori: nisi qd imutabili volun-
 tate uoluit mori. Ad oia alia obiecta per
 Ansel. ob. qd posse et no posse: et necesse et ipossi-
 bile dicitur duobº modis. Potentia uel ipo-
 tentia: necessitate uel impossibilitate. uel ipossi-
 bilitate q est in ipso. aut que est in alio. Cu gº
 dr de deo et de xpo necesse uel impossibile: intelli-
 gendu est no de necessitate. uel impossibilitate
 que e i ipso: s necessitate uel impossibilitate
 que est in alio: et hoc pprio mo accepto noie
 necessitatis. fm qd dr coactio uel phibitio
 et hoc est qb dicit Ansel. Cu dicimº iste ho
 pot uinci. Sensus est aliq pot eum vincere
 Un no potest potentia in ipso. sed in altero.
 Sicut cu dicimus ille no pot uinci. sensus est
 qd nullus eu vincere pot. Un p hoc no potest
 impotentia in ipso sed in altero. Sicut cu dici-
 mus de necessitate facere aliquid non signus
 qd in illo sit ali qua necitas: sed qd est in alio.
 Cu gº dicimº aliquid necesse ee: aut no esse in
 do no intelligit qd sit i illo necitas cogens aut
 phibens. sed signat qd in oibus aliis rebº e ne-
 cessitas phibens facere eas et cogens no fa-
 cere con hoc qb de deo dr. na cu dicimus
 qd necesse est deum sp vez dicere: et necesse e
 eu nuq metiri. no dr aliud nisi qd tata est i
 eo constantia suadi xitate ut necesse sit nul-
 la rem facere posse vt vez non dicat. aut ve-
 mentia. quaprope cu dicimus filiº dei non
 potuit no metiri. aut necesse huius mori non
 signat i illo ulla ipotetia seruadi vitā suā imor-
 tale. Sicut cu dr necessario uoluit mori. aut
 no potuit uelle si mori. No signat ipotetia uo-
 lēdi seruare vitā suā. sed imutabilitas uolun-
 tatis qua se spote ad hoc fecit hoiem. vt in
 eadē uoluntate pscueras morerem: et qd nulla

*misit filium suum ut nos
 redimeret nos erat necessitas
 in rebus etiam utiq; fuit nos p
 peccatum et saluari non potest nisi
 uirginitas dei filius pro nobis debito-
 ribus mortis uirginitas
 como uirginitas nullo modo coactio subie-
 aduersus spiritum sed uirginitas subiectionis*

In necessariis voluntatis potestas est
vultus libere volens et
liberatio voluntatis per se
in se potestatem voluntatis est
vultus non potestatem voluntatis

res potuit volūtate illā imutare. et p hoc p
nūcio ad omnia obiecta ad ptem negativam
Ad obiecta ad ptem affirmativā Ad tria
pma videndū est p distinctionē Ansel. li. 2.
Cur de hō. 17. ca. Est necessitas pcedens q
cā est vt sit res. Et est necitas sequēs quam
res facit. pcedens et efficiens necessitas est
cū vī celū volui. qā necē est vt voluāt. Se-
quēs xpo et que nihil efficit s̄ sit. hec est cu;
dico ex necessitate loqui cū loqris. Cum. n. b.
dico significo te nihil facere posse. vt ou-
loqris nō loquaris nō p aliqd te cogat ad lo-
quēdū. Nā violentia nālis cōditionis cogit
celū volui. Te xpo nulla necitas facit loqui.
S; vbiq; est pcedens necessitas et sequēs
nō aut vbi sequēs ibi statī et pcedens. Pos-
sumus nāq; dicere necē est celū volui. quia
voluīt. sed nō sūr est vep. idcirco te loq; qā
necē est vt loquaris. ita sequēs necitas cur-
rit p oia tpa hoc mō. Quicqd fuit necesse ē
fuisse. quicqd est necesse est esse. et necesse est
futurū fuisse. Quicqd futurū est. necē est esse
futurū. Si vis g^o oīum que fecit xp̄s. et q pas-
sus est verā scire necessitatē. scito oīa ex ne-
cessitate fuisse. qā ip̄e voluit. Voluntatē xpo
ei^o nulla pcessit necitas. qre si nō fuerūt nisi
quia ip̄e voluit. si nō voluisset non fuissent.
Per hāc g^o distinctionē necessitatis p solo
ad tria pmo obiecta. Ad aliud sūr p solo
p distinctionē Ansel. in eodē. li. 18. c. Scito
qā sicut attingit posse et nō posse. et necitates;
aliqui dicit. nō qā sūr i reb^o vbi dicitur. sed qm
sūr in alioata et debere. Quippe cū dicimus
paupes a diuitib^o elymosinā debere accipere
nō est aliud q diuites paupib^o debere clam
ipendē. hoc nōq; debitū non est exigendū a
paup. sed a diuite. De^o quoq; vī oībus de-
bere posse. nō qā in hoc ille atq; mō sit debi-
tor. S; qm oīa debent illi subesse. et vī dēre
facere qd vult. qm qd vult vī esse. ita qm vult
creatura aliquid facere qd suū est facere. et
nō facere vī debere facē. quia qd ip̄a vult
vī esse. Dns itaq; ih̄s cū mortē sicut dicimus
voluit sustinere. qm suū erat et pati et nō pati
debuit facere quod fecit. quia quod voluit
facere debuit facere. et non debuit facere
qā nō ex debito. et sic p solo ad quartū obie-
ctū. Ad alia xpo obiecta vī. fm Jo. sam.
q nāles nostre passiones fm nām et sup nā;
fuerūt in xpo. Secū nām. n. mouebant pas-
siones qm de^o pmittebat carn^o pati que sunt
ei^o ppria. Sup nām aut. qā nō pcedebant in

in dno nālia. nāles passiones voluntatem
libit. n. coactū in xpo cōsiderat. sed oīa vo-
luntaria volēs exiuit. volens situit. volens
mortuus est. Ad vltimū qd obicitur. ad
Debe. in glo. Sicut in aliis hōib^o statutū ē
zē. vī. q vis faciēda est in hoc q vī sel. nō
fit ibi cōpatio mortē ad mortē. sed mortis sel
ad mortē semel. fm q vī Ro. 9. Xps semel
p peccatis nostris mortu^o est zē. et sic absol-
uitur questio ista.

Consequenter que

rit de necessitate passionis qm ad inferio-
rē cām finalē fm q dicitur ferrā necē est eē
ex ferro et ex calibe. qā est ad scidendū. eodē
mō dicit vīat xpm necē est pati. quia scar-
nat^o est ad redemptionē. Ad qd sic Diegl.
Tanta debuit esse humilitas redemptoris
qra fuit supbia pūaricatoris. et quāta fuerit
hūilitas p. quia Adā ascendere voluit ad di-
tatē nō in vnione psonē. sed in cōformatione
scie. Sed de^o descendit vsq; ad vnionē cum
hūana. phi. 2. Dabitur inuet^o ut hō zē. Ergo
tāta fuit hūilitas qra pūaricatio. g^o nō necē
fuit xpm pati ad redimendū hōiem. Itē
tm meruit ab initio sue cōceptionis qm p^o
qd p. quia qritas meriti attendit penes ca-
ritatē. Si g^o tāta caritate mouebat ab initio
qra p^o. qā nō creuit caritas i eo cū sp fuerit
plenus grā et veritate. g^o tm meruit ante vī
p^o. g^o nō necesse erat pati. Itē Bern. vna
gutta sanguinis sufficiens fuit p̄ciū nostre
redemptionis. g^o p^o circūcisionē nō fuit ne-
cesse eū pati. Itē p solā gratiā reconcilia-
mur deo. g^o cū in plena recōdē liatōe sit plena
remissio pene et culpe. g^o nō fuit necia pas-
sio Ro. 9. Iustificati gratis p gratiā. Ad
oppositū Debe. 2. Dicebant. n. cū p passioē
cōsumare glo. nisi xps pateret hō nō redime-
ret. et nō redempt^o p̄ret et sic frustra oīa. Ex
quo relinquit q necesse fuit ip̄m pati ad re-
dimendū hōiem. Itē ad thy. 2. Apparuit
grā dei zē. glo. nō essemus p̄cipies diuini-
tatis ei^o nisi ess; p̄iceps mortalitatis nostre
g^o zē. R^o vī. fm Ansel. q de necessitate
redēptionis passus est xps. tm distinguēdū
est inter liberationē et redemptōē. Redimē
enī est rē suā iusto dōcio recuperare. et nisi esset
passio nō esset p iustū precū recuperatū qd
erat amissū. tm si alio mō liberasset q p pas-
sionē esset liberatio nō redemptio. Unde
dicit glo p̄dicta nisi xps moreret homo nō

advent
nō
si
liberatio
p
hōib^o
nō
vultus

omnes inuoluntatis est ad voluntatem
quod est inuoluntatis p̄cipies caritatis
vna gutta sanguinis vīstis sufficiens fuit
precium nostre redēptionis
dicitur cum p passionem cōsumere
nisi vīstus p̄cipies homo non
redimeretur q̄ p̄cipies gratia dei
nō esset p̄cipies diuinitatis dei
vīstus p̄cipies necessitatis nostre

redimeret posito q̄ debebat redimi. i. iusto
 p̄cio liberari vel recuperari. De^o. n. creavit de
 terra hōiem s̄m imaginē suā r̄ itez ouerit
 eū in ip̄am. i. in ip̄am imaginē quod factum
 est p̄ gratiā redemptionis. Eccl̄. 17°. Ad il
 lud q̄ obicit maior fuit hūilitas redempto
 ris ī incarnatōe q̄ sup̄bia p̄uicatoris. Ade
 Dicendū q̄ in peccato Ade nō solū fuit cla
 rior: s̄ etiā p̄uersa delectatio. Un̄ gen̄. 3°. U
 didit mulier lignū ē. r̄ fuit p̄uersa delectatō
 s̄m sp̄m. s̄m appetendo r̄ s̄m corp^o. s̄. come
 dendo. Un̄ sic ab elatōe inchoauit peccm̄ ade
 ita fuit cōsumatō ī cōmestōis delectatōe. eod̄
 mō dispensatio nostre redemptionis fuit in
 initio hūilitatis incarnationis p̄gressus in
 ouersatione in qua passus est p̄ passionem
 Un̄ sicut Luce. 19°. Cōsumatio v̄o fuit in
 passione. v̄n̄ dixit cōsumatū est. decuit enī
 sic adimplere oēm iusticiā vt sicut delectatio
 fuit p̄ oēs sensus p̄uicatoris. vt p̄ gen̄. 3°.
 Ita xp̄s passus est p̄ oēs sensus vt p̄ ī euā
 gelio. Ad aliud v̄o. q̄ mereri est dupl̄ i
 x̄tute r̄ in effectu. Meritū in x̄tute mensu
 rat s̄m caritatē: r̄ q̄ta caritas tm̄ meritum.
 Meritū in effectu nō solū est in caritate. s̄
 in caritate cōiuncta effectui. p̄iō mō tm̄ me
 ruit xp̄s in initio r̄ p̄. Secō mō nō. Unde
 p̄ volūtate cōiuncta caritati qua p̄dicabat: r̄
 huiusmōi faciebat: r̄ meruit r̄missionē pene
 sed p̄ caritatē cōiuncta effectui meruit remis
 sionē pene r̄ culpe totalit̄. Ad aliud quod
 obicit de vna gutta sanguinis ē. v̄o. q̄ sa
 tisfactoria pena p̄t̄ dupl̄ ponderari: aut s̄m
 genus aut s̄m circūstantias. Si s̄m circū
 stantias p̄sone ponderet̄ pena cū vita xp̄i sic
 vita dei. Sic quelz gutta sanguinis sufficiet
 fuit. Et sic intelligit̄ auēras. Ber. In satisfac
 ctōe at̄ ridē v̄z gen̄^o pene generi culpe. Et iō
 s̄m genus culpe nō fuit sufficiens. Ad a
 liud q̄ obicit p̄ solā gr̄a; reconciliamur ē
 Dicendū est q̄ v̄z supposita passione xp̄i
 Un̄ dicit Ap̄s. ro. 3°. Iustificari gratis p̄ fidē
 in sanguine. Unde si des sanguinis passiois
 est que iustificat.

Consequenter que
 rit̄ de necessitate passionis q̄ritū ad causam
 sup̄iorem. Ad q̄ sic. Necessitas multipl̄ dicit̄
 Necessitas cāe inferioris. s̄. que ponit ip̄ossi
 bilitatē nō essendi. s̄. q̄ ip̄ossibile est alr̄ se ha
 bere. Est necessitas cāe sup̄ioris que est ne
 cessitas imutabilitatis. vt cū d̄r̄ deū necē ē

esse bonū. seu illud fore q̄ de^o vult: r̄ de
 hac loquimur hic. Ansel. in li^o car de^o hō
 Quodlibet in cōueniens deo sequit̄ ip̄ossibile. i
 in deo poni cōueniens ē ip̄ossibile. imō q̄d
 libet oueniens necesse est deo attribui. s̄;
 nisi xp̄s patiat̄ sequit̄ inconueniens deo. g^o
 xp̄s necesse est pati: p̄batio minoris. nisi xp̄s
 morer̄ hō nō redimit̄. r̄ nisi redimatur fru
 stra sūt oīa. Ergo cū inconueniēs sit deo ali
 quid facere frustra. inconueniens est deo q̄
 xp̄s nō patiat̄. g^o necesse est xp̄m pati. Itē
 sup̄ illud Heb. 2°. Per passionē cōsumare zē
 glo. nisi xp̄s morer̄ hō nō redimeret̄: r̄ nō
 redempt̄ p̄iret. r̄ sic frustra essent oīa facta
 q̄d est ip̄ossibile. q̄re v̄r̄ q̄ necesse fuerit xp̄m
 pati. Si dicat̄ q̄ aliud est deū liberare: r̄ a
 liud hōiem liberari. Nō p̄ se nō poterat libe
 rari. cū nihil hēret: deus tm̄ poterat liberare
 Un̄ Greglin moralib^o. 20. Qui nos fecit ex
 istere de nihilo reuocare nos potuit s̄m mor
 te sua r̄ passione. Cōn. De^o nūq̄ sine satisf
 factione liberat hominē: sed nullus homo
 p̄t̄ satisfacere de originali: q̄ nō p̄t̄ satisfā
 cere de iniuria quā intulit deo. nec aliq̄ crea
 tura vt dicit Ansel. g^o oportuit q̄ esset hō
 de^o. Un̄ dicit Ansel. Ille qui de suo poterit
 dare q̄ sup̄et oē q̄d sub deo est. Natorē; ne
 cesse est esse oī eo q̄d sub deo est. Un̄ pie eli
 gendū fuisset Ade cōtemnere oīa sub deo q̄
 eū offendisse. Et sicut cuiuslibet peccator. ergo
 plus debuit reddere q̄ oīa que sunt s̄b deo
 q̄d nō p̄t̄ facere nisi de^o. g^o zē. Itē Ansel
 Nihil de^o p̄t̄ dimittere ordinatū. sed si di
 mitteret peccatū ip̄unitū ip̄e dimitteret ior
 dinatū. g^o nō p̄t̄ dimittere peccatū ip̄unitū
 s̄; punire peccatū est dupl̄ s̄m iusticiam i
 inferno: aut s̄m misericordiā in p̄iti punien
 do. g^o oportuit q̄ siemel sic puniret. Sed non
 ouenit d̄mine bonitati totalit̄ punire creatu
 rā humanā in inferno. q̄a tota obligat̄ p̄
 peccatū Ade. g^o oportuit q̄ hic recipiat sa
 tisfactionē. sed hō nō potuit satisfacere: r̄ tm̄
 debuit satisfacere. de^o aut̄ potuit. sed satisfā
 ctionis debito: nō fuit. Si g^o satisfactionē
 necē est esse p̄ penā ei^o qui v̄z r̄ p̄t̄. g^o necē
 est satisfactionē esse p̄ passionē hōis dei.

Si dicat̄ q̄ de^o potuit peccatū dimitte ip̄u
 nitū de potentia: nō de iusticia. q̄ disti^o p̄oīē
 Sen. is^o Nō potero celare Abraā. Cōn. Po
 nat̄ q̄ dimittat culpā humani gr̄is ip̄unitā
 s̄; si hoc facit ordinate facit. q̄a quicqd̄ fac
 ordinate facit. ergo nulla est distinctio. ergo

*in facere ad hunc solum finem dicitur
 sed etiam propter salutem
 consuetudinem est propter*

*qualiter in conueniens deo sequitur ipossibile
 quodlibet in conueniens deo sequitur ipossibile
 nisi christus patiatur sequitur inconueniens deo. g^o
 christus necesse est pati: probatio minoris. nisi christus
 moreretur homo non redimitur. et nisi redimatur frustra
 sunt omnia. Ergo cum inconueniens sit deo aliquid
 facere frustra. inconueniens est deo quod christus
 non patiatur. g^o necesse est christum pati. Item
 super illud Hebr. 2°. Per passionem consummare
 gloriam. nisi christus moreretur homo non redimeret:
 et non redemptus periret. et sic frustra essent omnia
 facta quod est impossibile. quare verum quod necesse
 fuerit christum pati. Si dicatur quod aliud est deum
 liberare: et aliud hominem liberari. Non pro se non
 poterat liberari. cum nihil haberet: deus tamen poterat
 liberare. Unde Gregorius in moralibus. 20. Qui nos
 fecit existeri de nihilo reuocare nos potuit simul morte
 sua et passione. Contra. Deus nunquam sine satisfac
 tione liberat hominem: sed nullus homo potest
 satisfacere de originali: quia non potest satisfacere
 de iniuria quam intulit deo. nec aliquis creatura
 vel dicit Anselmus. g^o oportuit quod esset homo
 deo. Unde dicit Anselmus. Ille qui de suo poterit
 dare quod superet omnem quod sub deo est. Natorum;
 necesse est esse omnino eo quod sub deo est. Unde pie
 eligendum fuisset Adae contemnere omnia sub deo
 quod eum offendisset. Et sicut cuiuslibet peccator.
 ergo plus debuit reddere quam omnia que sunt sub
 deo quod non potest facere nisi deo. g^o etiam. Item
 Anselmus. Nihil deo potest dimittere ordinatum.
 sed si dimitteret peccatum ipsum ipse dimitteret
 ordinatum. g^o non potest dimittere peccatum ipsum
 sed punire peccatum est dupliciter secundum iusticiam
 in inferno: aut secundum misericordiam in presentia
 puniendo. g^o oportuit quod si semel sic puniret. Sed
 non ouenit diuine bonitati totaliter punire creaturam
 humanam in inferno. quia tota obligatur pro
 peccato Adae. g^o oportuit quod hic recipiat
 satisfactionem. sed homo non potuit satisfacere: et
 tamen debuit satisfacere. deo autem potuit. sed
 satisfactionis debito: non fuit. Si ergo satisfactionem
 necesse est esse pro pena eius qui videtur et potest.
 g^o necesse est satisfactionem esse pro passione
 hominis dei.*

bonitas dei et misericordia debet esse
viam illam quae magis est ad salutem
optimam et optime adducere et optimam

necessitate eae superioris passus est. Contra
Jo. 3. Sic deus dilexit mundum ut filium suum
dedit. Si ergo dedit gratis dedit. non ergo necessitate.
R. s. m. Ansel. Est necessitas coeter dicta
sicut necessitas imutabilitatis: et est neces-
sitas proprie dei: sicut coactionis vel prohibi-
tionis. prima est in deo: secunda nunc. Si ergo refe-
ras necessitas passionis christi ad coactionem
vel prohibitionem. sic non necessitate aliquid passus
est. Unde dicit Ansel. Voluntas dei nulla neces-
sitate facit: sed sua praeter. Sed voluntas christi fuit
voluntas dei. Nulla ergo necessitate mortuus
est. sed sua praeter. Sed non ob aliud. videlicet enim
non potuisse non mori. nisi quia imutabili volun-
tate voluit non mori. Ad illud quod obicitur
quod dicitur inconveniens deo impossibile sequitur
quod si non liberasset esset conveniens secundum ius-
ticiam. Si vero alio modo liberasset esset conveniens secundum
misericordiam quod ad modum quod si modo liberavit est
conveniens secundum iusticiam misericordiam et sapientiam.

Ad obiecta omnia haec soloz super in quo de
pro dei li. i. ubi dicitur quod dicitur deo possibile
Consequenter que
de convenientia passionis christi. Et pro
quo ad convenientiam quo ad deum. Secundo quo
ad convenientiam quo ad nos. Item queritur quod
ad deum dupliciter. Primum si conveniens est iusticie
Secundo si conveniens misericordie.

Ad primum sic Ansel. quod ius-
ticia est bonorum
iustissimum omnium mori tradere pro peccatore
Quis si innocentem daret: ut nocentem libe-
raret dandus non iudicaret. ergo ut quod non
conveniat iusticie dei. Item Ansel. Si alii peccatores
salvare non potuit ubi est ei omnipotentia.
Si vero potuit si noluit: quomodo defendemus
ei misericordiam potentiam ei atque iusticiam. hec est op-
positio infidelium. Si dicitur quod non damnavit
nec edidit si permisit hoc fieri. Contra Ansel. Imo
pro precepit ut moreretur. Unde ps. 2. factus est
obediens patri usque ad mortem. Item Hebr. 4.
Didicit obedientiam ex his que passus est
Item Ro. 8. Proptio filio non precepit. ergo pro
tradidit eum in mortem: quod non videtur convenire ius-
ticie dei. R. s. d. quod modus iste fuit de convenie-
tia divine iusticie. Dei. iusticia est ut nunquam
peccatum dimittat sine pena. peccatum nullum
ordinat nisi in pena. secundum quod dicit Aug. in li.
de natura boni. Peccantes in suppliciis ordinat
ergo aut peccatum ordinat de districta iusticia
ut puniat eternaliter. Aut de iusticia cum misericordia

ut puniat temporaliter. et sic passus est de iusticia
quia non poterat reat? solum pro bonum purum.
Sed quod probat Ansel. Deo. non poterat reddere
sed debebat. deus poterat. sed non debebat.
Oportuit ergo quod solvetur homo deus. homo qui dicitur
et deus qui posset. Ad illud quod obicitur: quod ino-
center condemnare non est iustum. dicitur secundum Ansel.
quod ipsum pro non coegit ad mortem: sed ipse volunta-
te subit mortem. quia ergo voluntarius fuit. non
fuit iniusticia. Est tamen addendum ad solutionem
Ansel. quod referendo ad potentiam divinam ab-
solutam nulla esset iniuria punire innocentem: secundum
quod dicit Apostolus. Ro. xi. Numquid praeter habet
figurae. quia nulla actio dei potest esse iniusta
Item referendo ad iusticiam. dicitur quod deus ordi-
nat mala. Unde potest punire innocentem propter bo-
num quod inde elicit. scilicet salutem humani generis. Unde
sic punitur est. Job tamen pro bono proprio. Christus autem
pro alieno. quomodo ergo defendemus ei potentiam
et sapientiam. dicitur quod ex eo quod ex malis pene elicit
et bona ex hoc defendimus eius sapientiam. Pre-
terea quia non potest conquiri creatura de aliquid ini-
uria defendimus ei iusticiam. Ad aliud quod
obicitur precepit eum mori. dicitur secundum Ansel. quod vi-
sceribus est in his que fecit ex obedientia
quod. scilicet servavit misericordiam et iusticiam et veritatem et
obedientiam. unde dicit sponte subit mortem
non propter obedientiam deferendi vitam. sed propter
obedientiam suam iusticiam. in qua tamen firmis
perseveravit. ut inde mortem incurreret. Unde
quod patet precepit tenere veritatem propter ipsam deo
tenendam passus est.

Consequenter que
rit. ut conveniat divine misericordie. Ad quod sic. Bo-
nitas dei et misericordia debet eligere viam illam quae ma-
gis est ad salutem. Sed via que magis habet imita-
tores magis est ad salutem. Sed in via prosperitatis
magis habet imitatores: et dico prosperitatis
non culpabilis. ergo magis est ad salutem ergo illam
magis debuit elegisse quam mortem. Item
Dico. Optimum est optime adducere et optio
modo. Sed optime adducere salutem nostram sine pec-
cato aliter quam cum multorum peccato. sed pro passi-
one non adducit salutem nostram sine peccato multo
Ergo non convenit divine misericordie. R. s. d. h. Aug.
de vera religione. De peccato est ex eo quod
appetimus que christus contempsit: et quia refugimus
quod ipse sustinuit vel appetiuit. Appetiuit autem
christus paupertatem vilitatem et subiectionem. Bonitas
deus eligit divitias delicias et honores. Si
ergo elegisset viam prosperitatis non conveniret divine

quod dicitur deus dilexit mundum et
filium suum dedit
las nullo necessitate. fuit sed
propter ipsam
liberavit mundum iusticiam et
misericordiam et sapientiam
factus est obediens patri usque ad mortem
proptio filio non precepit ergo pro
tradidit eum in mortem

optime est optime adducere et optio
modo. Sed optime adducere salutem nostram sine pec-
cato aliter quam cum multorum peccato. sed pro passi-
one non adducit salutem nostram sine peccato multo
Ergo non convenit divine misericordie. R. s. d. h. Aug.
de vera religione. De peccato est ex eo quod
appetimus que christus contempsit: et quia refugimus
quod ipse sustinuit vel appetiuit. Appetiuit autem
christus paupertatem vilitatem et subiectionem. Bonitas
deus eligit divitias delicias et honores. Si
ergo elegisset viam prosperitatis non conveniret divine

mte. quia tunc non esset recessus a peccato. Ipse autem elegit tale in qua est recessus a peccato. vel potest dici quod redemptio hominis debuit fieri per satisfactionem pro peccato. Satisfactio autem pro peccato debet esse penalis et afflictiva. propter quod debuit esse redemptio hominis non per incesum in via per spiritum. Sed potius aduersitatis penalis.

Ad aliud quod obicitur optimi etc. Dicendum secundum Boetium. Ordo prudentie dicitur cuncta complecti: ut si quis ab assignato ordine recesserit in alium ordinem relabatur: et exemplum Anselmi est in centro et circumferentia. quanto enim plus elongatur a centro. tanto plus appropinquat circumferentiae. et e converso. eodem modo dicitur quod prudentia est sicut circumferentia cuncta continens. et quanto quis elongatur a vita proximitate morti et e converso. Sic est de iusticia et misericordia. Ipse autem non coegit libertatem arbitrii hominis: sed dedit necessitati ad redemptorem non cogendo liberum. Unde si opulisset: ut non posset ei interpretare mortem. iam habuisset coactam vitam. Unde ex proprio impetu morte intulerunt. Ipse autem ex malo impetu eorum bonum redemptionis perducit servato ordine.

Consequenter que

ritur de convenientia passionis quo ad nos. Ad quod sic. Matth. 21. forte verebunt filium meum Ieremias. forte vicem tangit liberum. eorum ut non intarent et mortem si non uellent. poterat ergo pati ab eis. Hoc supposito queritur ergo si convenienter esset ipsum pati a demonibus ut quod sic. quia diabolus fuit auctor culpe per quam est generum humanum perditum. ergo convenit ut per eundem introduceretur salus. et christum ergo convenienter fuit ut esset passus a demone. si non fuisset passus ab homine.

Item debet solvere reatum hominis non demonis ergo homo non debebat committere reatum in occidendo christum. Sed in morte christi augmentatum est peccatum vel reatum. ergo non debuit pati ab homine. Respondeo dicitur quod non fuisset passus a demone: si non fuisset passus ab homine. Unde si non fuisset passus ab homine nihilominus esset redemptio seu liberatio hominis: et sufficeret sola voluntas patiendi ad redemptorem: sine ad liberationem. Unde in Roma. 3. Et autem etc. merces imputatur etc. glo. et qui habet voluntatem et facultatem non sufficit sola voluntas. Et autem qui habet voluntatem et non facultatem sufficit sola voluntas. eodem modo dicitur de christo.

Ad aliud quod obicitur quod convenienter fuisset pati a demone. dicitur quod passus ab homine est passus a demone ut suggerente. ab homine ut exquire. Unde sicut suggestit peccatum homini primo.

sic suggestit fieri passionem: et conveniens fuit quod sicut vicit suggerendo solummodo. ut suggerendo solummodo vincat. Ad aliud quod obicitur quod non debuit pati ab homine. dicitur quod ille modus fuit convenientior et maxime ostensivus caritatis. Unde non solum soluit ab originali. imo allucens fuit ad amorem. cum a peccatoribus suslinceret in semetipso dicitur dicitur. Debe. 12. Et etiam oravit pro illis. Luc. 23.

Consequenter

queritur de quantitate passionis. Et queritur duo. Primo de quantitate in se. Secundo de quantitate in operatione ad satisfactionem.

Ad primum sic Augustinus. Testimonium nunc hoc est dolor adempti boni. ergo ubi melior nunc maior dolor. Sed nunc christi fuit optima. ergo in eo fuit maximus dolor. Item Terentius. Attendite et videte si est dolor sic dolor meum etc. Item dolor est sensus divisionis imperiens. Unde ubi est maxima convenientia: ibi est maximus dolor in dividendo. Sed christi nunc optime erat complexio natura etc. Contra. Passio quae magis habet sibi coniunctam delectationem minor est: et quae maxime contraria: minima est. sed christus se fruebat. ergo minima habuit passionem. Item cum nunc rapit ad operationes naturales. si dormiendo ut vegetabilis ad operationes interiores: tunc tota cessat ab operibus exterioribus: et ab actu rationis et huiusmodi. ergo multo fortius cum anima christi secundum rationem tota rapere ad dei contemplationem. minima habuit passionem.

Item motus maiores impediunt minores. Cum ergo christus maximo motu rapere et moveret in deum ergo motus doloris minor impediatur. Respondeo dicitur secundum Anselmum. Distinguedo nunc in christo: et etiam rationem. Dolor christi si consideret secundum naturam maximus est dolor. Magnus enim dolor est qui magis est contra naturam patientis. maior quae magis est contra naturam patientis et etiam contra voluntatem. Maior ergo fuit dolor in christo. quia magis contra naturam patientis. unde cum corpore eius fuit optime complexio et optime convenienter aie. Anima maxime voluit in separatione id maior dolor. Si consideret maior dolor secundum quod est contra voluntatem patientis hoc est dupliciter. Nunc est voluntas naturalis: et est voluntas rationis: vel voluntas rationalis. Primum modo fuit maximus dolor in christo. et secundo modo non fuit dolor in christo. Quia nunc fuit martyr qui tamen informatur caritate desideraret mori. et hoc est meritum passionis. Cum ergo obicitur quod habuit delectationem coniunctam. dicitur quod delectatio fuit

*Salissano prope...
penalis affliction*

*et cum oravit pro illis
debet esse sensus divisionis imperiens*

In voluntate ut est rō. Passio xpi in uolūta
te. ut est nā. et iō nō ex eadē pte fuit uolēta
tio et passio. vñ oportuit qd in vna pte bñct
sūmū gaudiū ut uolūtariē et ex caritate im
pleret passionē qd exigit ad meritū. et ex al
tera pte maximū dolorē. Et hoc vult oam
cū loquit de passionib⁹ sup nām zc.

Consequenter que

ritur de quantitate passionis p opationem
ad satisfacionē. Ad qd sic. Melior est vita g
ric et nobilior incōpabiliē vita nāe. Ergo d
structio illi⁹ peior. Si g⁹ p peccm subtrahit
vita grē. in morte xpi solū vita nāe. Ergo nō
est cōpabiliē mors xpi ad satisfaciendū pro
peccato. Itē peccm Ade fuit gnale. qd inf
fusu in oēs. mors xpi picularis. g⁹ nō potu
it eē satisfactoria p illo. Itē Ansel. Reat⁹
peccati mēsurāe sū magnitudinē nocumē
ti. tñ g⁹ fuit peccatū crucifixorū. seu crucifi
gentiū xpm. qd bonū fuit vita xpi. g⁹ non
est cōpensabilis ad satisfaciendū nisi p peccō
eoz. g⁹ nō p peccato oīum. Cōn. Ille qui
parit nō solū est hō. sed est de⁹. Si ergo pō
deret quilibz actio ei⁹. erit illa cōpensabilis
p quolibz peccato. Itē sū uolūtariē et cari
tate ē mēsurā meriti. Si g⁹ psona satisfaciēs
est psona dei. et caritas illa maxia qd excellit
oīa. g⁹ poterit satisfacere p qz culpa. R⁹
vñ. qd nō est cōsiderandū qdū passus est. sed
ex qto. vñ cōsiderādo circūstantias psonē. qd
filius dei est. et circūstantias passionis et hī
sufficiens est passio xpi ad oēs. et oīum satis
facionē. Ad illud qd obicit de subēctōe
vite nāe. vñ. qd vita xpi duplī pōt cōsiderari
ut est vita dei. vel ut est vita hōis in se. Si
cōsideret ut est vita dei. sic est sufficiens ad sa
tisfaciendū p infinitis peccatis. sed ut vita
hōis in se cōsideret nō esset sufficiens. Ad
aliud qd obicit qd satisfactio fuit picularis
peccm vñ. vñ. qd sicut peccatū gnale. ita et sa
tisfactio. Un⁹ et Ro. 5. Sicut p vni⁹ inobedi
entiā peccatores cōstituti sūt multi. Ita per
vni⁹ obediētiā iusti cōstituti sūt multi: qd
tum ad sufficiētiā. qd nō qdū ad efficiē
tiā. sicut sol cō sufficiens est illūinatōis oīz
hōīum. nō tam cō efficiens illūinatōis in oī
bus. quia nō in cecis. Ad aliud qd obicit
de peccato crucifixorū vñ. qd nescierūt vitā
xpi esse vitā dei. Un⁹. i. Cor. 2. Si cognouis
sent nūq̄ deū glorie crucifixissent zc. Un⁹ nō
est infinitū peccatū eoz. qd non attingebat

*peccatum ad hunc generalem est factum
transfusus in hunc*

nisi sū sciam eoz. Un⁹ nō intendebāt subtra
here nisi vitā hōis. vñ excusant ab infinito
et passio xpi p oīa sufficiens est ad soluendū
pro peccatis omnium.

Consequenter que

ritur de effectu passionis triice qd
ponunt quatuor. Prim⁹ iustificacionis a pec
catis. Sec⁹s recōciliatōis ad deū. Terri⁹
religatio pātis dyaboli. Quartus apertio
ianue paradisi.

Ad primum

obicit in hunc
modū Ysa. 43. Ego sum. ego sū ipse qd uoleo inuētares ppe
me. Ergo sol⁹ de⁹ est qd uolet peccm. Relinquit
g⁹ qd passio nō uolet peccatū. Quia uolētiē
et exclusiue dicit. Ego ego sū qui uoleo zc.
ut nulli alii tribuat. Itē dicit auētas qd
magis est de ipio facere piū qd creare celum
et terrā. Si g⁹ soli⁹ dei est creare soli⁹ dei ē
de ipio facere piū. Cū g⁹ p passionē nō pos
sit esse creatio. Per passioz nō pōt esse iusti
ficatio p quā est de ipio facere piū. Item
passio xpi nō attingat aiām iustificandā. qd
iā pterita est. nec etiā attingit tpe passionis
qd erat in alio subiecto. Relinquit igit qd nō
pōt agere in aiām. g⁹ nec uolere peccatū.

Itē sola grā uolet peccm. Si g⁹ passio xpi
nō est cō grē efficiēs seu vās. Ergo nec rāz
uolētiōis peccati. solus autē de⁹ est dator
gratie nō aliq̄ creatura. S; qd dicit Ber. Ab
sit ut pfectionē aiē tribuamus creature. do
autē ei⁹ creationē. cū longe pfect⁹ sit esse pfe
ctū qd factū. Ex quo p; qd solus de⁹ ē dator
grē nō aliqua creatura. Cōn. Apoc. 1. Lau
it nos a peccatis in sāguie suā. g⁹ sāguis
passionis lauit peccata. Itē Hebr. 9. Sā
guis xpi qui p spm sēm semetipm obtulit e
mū. dicit cōsciam nrām ab opib⁹ mortuis.

Itē ibidē dicit qd sine sanguinis effusōe nō
est remissio peccōz. R⁹ passio xpi se h; ad
rmissioz peccati modis plurib⁹. Est. n. passio
xpi duplī. in rei nā et i aiā. sū qd passio xpi ē i
rei natura opatur ad uolētiōē peccō duplīcī
p modū meriti. et p modū satisfacionis. In
peccato autē sūt duo. macula et reat⁹. macula
que ē deformitas ul dissilitudo ad deū. reat⁹
obligatio ad penā. Est igit passio causa
meritoria uolētiōis macule. qd meruit no
bis gratiā. et oē illud quo uolet peccm. Un⁹
Ro. 8. Si ppro filio nō pepit quō nō cum
illo oīa donauit. Et est etiā cō satisfactoria

*La uoluntate nos in sacrificio suo
sanguis christi et p. s. s. semetipsum obtulit
condidit condidit nostram ab
operibus nostris sine sanguinis
effusione et est remissio peccatorum
et est obligatio ad gratiam*

reat' pene: fm qd dicitur ysa. 53. Vere nostros
 languores ipse tulit etc. Uñ Ansel. 2. Cur de
 ho. Putas ne vita xpi tm bonu ta amabile
 posse sufficere ad soluendu qd debet p pec
 cati totu mudi Et ridet imo plus pot in in
 finitu r subdit. Uides igit quo vita hec vi
 cat oia peccata: si p illis deet. Sic g' passio
 xpi in ipa na rei delet peccatu vt ca merito
 ria gr'e ad delendu macula: r vt ca satisfa
 ctoria ad delendu reatu ad pena. Scdm ho
 q' passio xpi considerat fm ee qd hz in aibus
 valet etiã ad remissionem peccati quatuor modis
 per dilectionem. per fidem. per copassionem
 per imitationem. Istis enim quatuor modis
 coniungit aie r hz esse in illa. Passio igit xpi
 in dilectione r fide: valet ad deletionem ma
 cule. Passio ho xpi in copassione r imitatione
 valet ad deletionem obligatiois r reat' pene
 Passio g' xpi duob' modis valet ad delicti
 onem peccati: sicut dicit mgr in 3. In sap. is. dist.
 Prim' mod' est ex pte caritatis. Scds ex p
 te fidei. Ex pte caritatis mod' est p modum
 excitantis ad caritate. Ex pte fidei p modum
 efficientis. Mod' g' ex pte caritatis est: qd p
 passionem xpi excitat in nobis amor dei: fm
 qd dicit Apls i Ro. 5. Comendat de' carita
 te sua in nobis. qm cu essemus peccatores
 xps p nobis mortu' est. Et ex hoc attendi
 mus ad amadu ipm amore caritatis: q apit
 multitudinem peccatoru. Ex pte ho fidei ostē
 dit mod' p modum efficientis. qd passio xpi p
 fide formatã: que e cu amore dei: valet ad d
 letionem macule peci vt ca effectui diuina.
 r hoc in adultu i fide pua. vel cu sacramēto
 fidei vt baptisimatis ad deletionem macule in
 paulis: r est h ex fide aliena ecclesie. Uñ apls
 Ro. 4. Justicia dei p fide est ihu que ppo
 suit ppiciatorē p fide in sanguine. i. p fide pas
 sionis. Ex quo relinquit q' ex fide passionis
 est iustificatio: sine emudato peccatoru. Pas
 sio ho xpi in copassione r imitatione: vel p
 passionem r imitationem valet ad delictio; rea
 tus pene. Sz passio interior vt ca meritoria
 remissionis pene. imitatio in actu exteriori
 vt ca satisfactoria pene debite. De copassioe
 z. thi. 2. Si copatimur r coregnabimus. De
 imitatione. i. pe. 2. Xps passus e p nobis etc
 Dicendu igit ad primu q' ipse solus de' est
 ca delens culpa vt pncipale efficiens r agēs
 Passio ho xpi est in gne cae malis vel effi
 cientis vt meritoriu: qd no est pncipale sz
 coopans: sicut p; ex dictis. Cu ergo dicitur

Ego ego deleo iniquitates ppter me. intellr
 p exclusionem alteri' cae pncipalis no meri
 torie vel coopantis seu malis. Ad aliud
 vob. q' passio xpi iustificat fm q' consideratur
 in rei na p modum cae meritorie vel satisfa
 ctorie. Scds ho q' considerat vt h; esse in aia
 p fide sic solu iustificat in rone efficientis. Sz
 hoc est fides de ipa passione. r hoc p modum
 cae coopantis: no p modum cae opantis.

Ad aliud ia p; rrisio. Passio. n. xpi attingit
 aiam vel in modum meriti gr'e que aie datur
 uel in modum solutiois pene reat' p aia: vel in
 modum quo est in aia ut dilecta vt credea vt
 efficiens p copassionem r rformata p imitati
 onem vt dictu est. Ad vitimu ia p; rrisio. qd
 quis passio xpi no sit ca gratie effectiua. est
 tamen causa meritoria.

Consequenter que

nt de calitatis vna in iustificatione uel re
 missione peccati p passionem r p resurrectioem
 Na dicit Ro. 4. Mortu' e ppter delicta nra
 r resurrexit ppter iustificatoem nostrã. Que
 rit g' qre pl' attribuit remissio delicti passioi
 r iustificatio r resurrectioi q' eo'. Itē iustifi
 catio pot remissio; peti. Si g' resurrexit p
 pter iustificationem nostrã. Ergo r ppter pec
 cati remissionem. Itē si p passione est remis
 sio peccati per passionem est iustificatio. Itē
 glo. dicit ibi Ro. 5. Utraq; mors r resurre
 ctio xpi delicta tollit: r utraq; iustificat.
 No g' v; attribui morti tollere peccatum
 r resurrectioni iustificatio. Preterea dicit
 Ro. 3. Iustificati p fide in sanguine. Ergo
 passio uel fides passionis est ca nre iustifi
 cationis. Conuenienti' dicitur dixisse mortu'
 est ppter iustificationem nostrã r resurrexit
 ppter delicta nra. Itē xps p' resurrecti
 onem no erat in statu merendi. g' nihil meru
 it p resurrectionem. ergo resurrectio sua non
 fuit ca meritoria nre iustificationis uel nre
 resurrectionis. R' fm glo. Ro. 4. Mor
 tu' est etc. No q' utraq; i. mors r resurrectio
 xpi delicta nra tollant r utraq; iustificat
 Mors tm xpi sola interitu vite ueteris sigt
 r in resurrectione noua vita sigtur. Itē quia
 qtu ad signationis diuersitate verba diuisit.
 Ex quo accipit q' mors r resurrectio xpi co
 panē remissioni peccati r iustificationi vt
 ca r signum. Scdm q' signu mors copaf re
 missioni. resurrectio iusticie uel iustificatoi
 Scdm ho q' ca. utraq; ouenit vniq; sic sup

*cas deus homo ysa. 53. vere nostros
 non bonum tan amabile posse sufficere
 ad solvendum qd debet ppter peccata
 mundi in plus potest in infinitum
 ipse solus deus est causa delicti culpa
 in pncipale efficiens r agens passio
 vero iusti est iustitiae causa meritoria
 et efficiens r meritoria qd non
 est pncipale sed coopans*

obiectū est. et p hoc p nūo ad p mū. Ad aliad v b. q est iustificatio mot' ad ipfectaz iusticia: que est in pnti vita. Et est iustifica' mot' ad pfectā iusticiā que erit in pūa. Pu ma est p meritū passionis. Secda erit p resur rectionē q est eā nre gloriose resurrectionis et ita p oseques pfecte iusticie. Passio ergo et resurrectio indifferent iustificanc. vñ sup Ro. 3. glo. Noua vita a iustificatiōe incipit et i immortalitate pfectief. Ex his iā pat; nūo ad alia. S; addendū ē q iustificatio large vī respcū remissionis peti. et respcū adeptiois iusticie fm q iusticia ponit duos terminos a malo ad bonū. Strictē xpo respcū adeptio nis iusticie. Quātum g° ad figuratū passio xpi: tū resurrectio iustificat h; q iusticia su mit large. fm xpo q sūit strictē q tū ad eā passio xpi et resurrectio iustificat. h nō q tū ad figurā. Ad vltimū v b. q lic; stat' glic nō sit stat' merendi sumēdo p pte merituz q tū ad meritū sbalis p mū. et hoc q tū ad ex istentes in gloria. merent tū ipetrādo alia et aduocādo p illis. Un hēm. i. 3o. z. Aduo catū habem' apud patrē iē. De cālitare xpo resurrectionis infra dēterminabif.

Consequēter queritur d effectu recōciliatiōis ad deū. De q Ro. 5. Si adhuc cū inimici essem' recōcilia ti sumus dō p mortē filii ei'. Multo magis recōciliati salui erimus in vita xpi. fm istuz effectū dī xps mediator dei et hōiū. Que rūt igit' circa hęc tria. Pūo an sit mediato' Secdo fm quid mediato'. 3° quō mediato'

Circa primum sic habet ab Aug. 9°. de ci. di. Dixerūt quidā pbi mediatores esse inē nos et deū demones. qm de' est im mortalis et sine oī miseria. Hōies miseri et mortales. Demones miseri et imortales. ex hoc deludebant demones esse mediatores i ter nos et deū. qm imortale et misēz est me diū. Inē imortale et beatū: et mortale et mi sēz. Sed dēterminat Aug' q necē est habē aliū mediato'ē: quia mediato' hui' sepat et ipedit accessū ad bēitudinē. dicit. n. sic. 9°. de ci. dei. i. c. Ali' est medi' mal' q sepat ami cos. Ali' bon' q recōciliat iimicos. et iō mul ti sūt mediū separatores. qā multitudo q btā ē vni' dei picipatione sit beata: e' pationis picipatione misera multitudo maloz āge loz que se opponit poti' ad spedimentū: q

inēponit ad bēitudinis adiutorū. etiā ipsa multitudine obstreperit quodāmo ne possit ad illud beneficiū bonū pueniri. Tre beati angeli nō pnt esse mediatores: qm ipi sunt imortales et bti. quoz neq; p pueras ducit hōi. Dicit. sic Aug' in eodē li'. Boni igit' an geli inē miseros et mortales et btos imorta les mediū esse nō pnt: qā ipi quoq; et beati et imortales sut. Ex his p; q neq; āgeli boni neq; mali pnt esse mediatores. S; o; q aliq; sit mediato' q iū mortalis et beatus: mortal ad tps: et btos ppetuo: vt eo q mortal ad tē pus dūeniret cū hōie existenti in via. p hoc q bea' existens in patria talis est xps de' et hō. Un Aug' in eodē li'. Querend' est me di' qui nō solū hō. vtz etiā de' sit. vt hōies ex mortali miseria ad beatā immortalitē b' mediū. btā mortalitas iterueniendo pducat q neq; nūc nō fieri mortale oportebat neq; permanere mortalem. mortalis qui propue factus est. nō ifirmata xbi diuinitate: s; car nis ifirmitate susceptio aut pmanit i ipa carne mortalis qui resuscitauit a mortuis qm ipe est fruct' mediator ei' vt nec ipi p pter quos liberādos mediator effect' est in ppetua uel carnis morte remaneret. Pro iū mediato'ē iter nos et deū et mortalitatem hē oportuit tūscantē et bēitudinē pmanētē vt p idē qd tūit ogi uer et mortuus. et ad id qd pmanet transferret ex mortuis. Xps igit' mediū seu mediato' est dūentēs et celiās cui' picipatione et beneficentia hō miser et mortalis fieret bea' et imortalis. Un Aug' i eodē li'. Ad h se quippe iterponit mediū i mortalis et miser vt ad immortalitē beatā; tūire nō sinat. qm p sūit qd ipedit. i. ipa mi sēria. Ad hoc se aut' iterposuit imortalis et bea' vt mortalitate tūfacta: et ex mortuis faceret imortales. qd in se resurgendo mon strauit et ex miseris bonos. Un nūq; ipe di scēssit. Ex his patere pōt q xpus eē in q tūz hō: mediato' ē iter nos et deū. Extrema. n. sūt de' imortalis et bea' hō mortal et mi ser. mediū ē hō mortal et bea' q fuit xps q tū ad nām humanā. Un in eodē dic Aug' nō tū ob hoc mediato'. q xbiū maxie q p pe imortale et maxie beatū. Loge aut' a mor talib' miseris. S; mediato' p qd hō eo ipō vti q ostendens ad illud nō solū beatū. vtz etiā bñficiū nō oportere qri alios mediato res: per quos arbitremur nobis pūctōis gra dus esse molliendos: qā bea' et beneficis

*ad necessitatem habemus equum puerum
si alias in inimici essent recōciliati
sumus deo p mortem filii eius multo
magis recōciliati salui erimus in
uita ipsius deus est imortalis
et sine miseria omni
demonis sūt miseri et imortales
alius est mediū malus q sepat
amicos aliū bonus q recōciliat inimicos*

*angeli nō sūt mediatores q sūt
imortales et bati*

Deo princeps factus humanitatis nostre compendium
probitur participando deitatis sue. Nec enim nos
ab immortalitate et miseria liberatis ad angelos
immortales beatosque ita producit. ut eorum partici-
patione nos immortales et beati simus. sed ad
illam trinitatem et participatione angeli beati sunt:

Secundo queritur

in quid sit mediator: in quod quod christus deus esse me-
diator non in quantum homo. Medius enim dicitur colicare cum
utroque extremo. sed in quantum homo non colicat
nisi cum alio. scilicet cum nobis non cum deo. Ad hoc videtur
quod medium dicitur multipliciter. scilicet quantum ad convenientiam
nature: quantum ad convenientiam proprietatis: quantum ad
convenientiam persone. De medio quantum ad naturam: sic
est medium in colubis. hoc autem modo non est me-
dium inter deum et homines: quoniam non potest esse natura media
Deus autem aliter medium quantum ad convenientiam proprie-
tatum. Et hoc modo potest christus dici medium esse quantum
ad humanam naturam: et inter deum et homines: quoniam habet
proprietates convenientes cum utroque. cum deo. scilicet
beatitudinem plenitudinem gratie et scientie. et habet
alias in quibus colicat cum homine. scilicet mortalitatem
et alios defectus. Cum ergo dicitur quod necessarium est me-
dium colicare cum extremis. Et intelligendum est
quantum ad hoc quod extrema sunt: seu in eis habet que
sunt extrema. Sed deus et homo non sunt extrema habet
suas naturas: sed quantum ad suas proprietates. Unde
deus dicitur colicare extremum ratione sue immortalitatis
et beatitudinis. Homo vero ratione sue miserie et mor-
talitatis. Christus autem quantum ad naturam humanam utri-
usque colicat alteram proprietatem. Item alio modo
dicitur christus medium inter deum et homines: eo quod eius pro-
prios est in naturis duabus. Unde dicitur Damascenus. Quod
eius proprios est ex duabus naturis. quod sic expone-
re. ex duabus naturis subsistit. scilicet divina et humana
nec mutat divinam in humanam: nec humanam in di-
vinam. sed utraque in sua perfectione remanet. Christus
ergo quantum ad humanitatem potest dici media-
tor dei et hominum: quia habet quantum ad naturam colicat cum
hominibus solum: ratione tamen persone colicat cum deo. quoniam
persona habet filii dei non persona creatura aut opposi-
ta sed eternam simplice. De hoc mediatore vi-
ditur Iohannes in libro de trinitate. Mediator dicitur
et hominum. homo christus ihesus. non aliter in deitate. aliter
in humanitate. sed idem unus in utraque natura: nec
prius conceptus homo: nec prius homo editus: nec meritum
accepit ut deus esset. sed dei verbo manente in
comutabili essentia. assumpsit carnem in qua
impassibilis pati. immortalis mori. eternam aetate
secula temporaliter posset ostendi.

Tertio queritur

quomodo mediator sit Aug. de ci. vi. xi. Dic est mediator
dei et hominum: homo christus ihesus. per hoc mediator per
quod homo: per quod quia si inter eum qui tendit: et illum
quo tendit via media est: est spes perveniendi
Si autem dicitur et ignorat quia sit eundem: quid pro-
dest nosse quo eundem est. sola est aduersus omnes
errores via minutissima ut ipse sit deus et homo
quo inter deum et hominem. ita enim quod homo me-
diator est et via. Non dicitur quod hec sunt nomina que
dicuntur de deo in quod homo. mediator. vita. tem-
plum. caput. fundamentum. pastor. hostium. sacerdos
hostia sine sacrificio. et deceptor. et saluator. Et
sciendum quod ista nomina attribuntur christo homini in
diversos actus eius. Unde diversitas istorum no-
minum est penes unam actum christi hominis. Est
ergo unum actus christi hominis unum deitatis seu assumi
a filio dei in quo proprie habitat in unione
personale et quantum ad hunc actum dicitur templum. ista
propria et principalis habitatio dei in christo ho-
mine notatur in psalmo dicitur. Propterea unxit te deus
oleo leticie. Deinde est alius actus. scilicet participare pro-
prietates humane nature et diuine: eo enim quod huma-
na natura christi unum deitatis participat christus proprie-
tes diuine nature et humane: seu personam diuinam
et humanam naturam: et quantum ad hunc actum dicitur me-
diator. sed ex hac mediatore manet ei plenu-
do gratie: seu ex hac unione. sed plenus est largiri
seu effundere aliis de sua plenitudine. Et ideo
sequitur tertius actus christi in quantum homo. scilicet infundere
hominibus sensus spirituales seu largiri gratiam pro
ut dicitur de ipso iohannes. De plenitudine eius accepimus
omnes. et in hunc actum dicitur caput. Capitis
enim est influere sensum et vitam vel motum aliis
membris. Sed quia gratia primo offertur indistincte. ideo
per hanc infusionem gratie: seu collationem hominibus
sequitur distinctio anime: que quidem distinctio est
in intellectu et affectu. unum per effusionem gratie
consequuntur duo actus quantum ad distinctiones
gratie. scilicet illuminare intellectum: et accendere affe-
ctum. quantum ad actum illuminationis intellectus
quod est per intelligentiam fidei dicitur fundamentum
quantum ad actum attendendi affectum dicitur ho-
stium. Prius est ergo dare gratiam et deinde di-
stribuere. Item prius est illuminatio intelle-
ctus quam accensio affectus. sed post istos actus
est incorporare nos ecclesie quod fit per sacramen-
torum participationem: et quantum ad hunc actum
quod est nos per sacramenta regenerare. dicitur christus sa-
cerdos sed frustra esset regeneratio nisi sequeretur
nutritio que fit per ministracionem pastus: in

habet proprios naturas in
duo habitus ad unum fluxum ad unum
genitum et spiritum
existit medius in amaris duabus
ipostasis existit ex duabus naturis
ex duabus naturis subsistit et dicitur
ex hanc naturam naturam humanam in
hanc naturam naturam humanam in

existit medius in amaris duabus

quod dicitur Christus pasceret nos verbo spiritus: alio doctrinae
 et quantum ad hunc actum dicitur pastor. Sed quia obli-
 gati sumus ad carentiam visionis dei per origi-
 nale peccatum contractum a gentibus: et propter peccata
 actualia quae addidimus. ideo est alius actus Christi solue-
 re istam penam vel obligationem: et sic dicitur hostia vel re-
 demptor. Soluta autem ista pena vel obligatio
 est alius actus. scilicet amovere rubeam: quod non est alio
 quam amovere uelamentum metis in corde: et secundum hoc
 dicitur via. quoniam prius non erat via: quia ad deum gra-
 dere. Deinde est tribuere gloriam: et secundum hunc
 actum dicitur saluator. Sic ergo per distinctionem et ordinem
 istorum nominum per distributionem et ordinem actuum.

Consequenter que- ritur de effectu ablationis potestatis dyaboli

quantum ad potestatem nocendi et reprimendi. Ad quod sic
 obicitur Job. I. dyabolus non poterat ponere ma-
 num nec in Job nec in res eius nisi permissus. unde
 dicebat dominus. Mitte manum tuam: et cetera. ergo ante
 incarnationem non habebat potestatem nocendi nisi
 quantum erat permissus. Sed post passionem hanc potestatem
 permissus sicut per in flagellatione Antonii et alio-
 rum sanctorum. Relinquitur igitur quod per passionem non habet
 minorem potestatem. Item post passionem hanc potestatem
 exercendi corporaliter homines sicut per in multis
 que etiam sunt fideles. ergo non est per passionem dimi-
 nuta potestas nocendi. Item li. ar. super librum fuit a
 necessitate coactionis. ergo ante passionem per tem-
 peratorem dyaboli non poterat cogi ad peccandum
 sicut nec modo. ergo non maiorem habuit dyabolus
 potestatem reprimendi quam modo. Item per circumscriptionem
 in scriptis ante passionem debebat culpa originalis
 et culpa actualis per caritatem. Ergo cum non habet
 potestatem operari puniendi nisi ratione peccati non habet
 tunc potestatem puniendi bonos: sic nec modo. ergo cetera.

Contra. Apoc. 12. Uidi angelum descendere
 de celo et apprehendit draconem qui est dyabolus
 et ligavit eum cetera. Per quem angelum intelligitur
 Christus. ergo post passionem Christi diminuta est potestas dyabo-
 li ut minus possit quam prius. Item per passi-
 onem absolutam est reatum in illis qui baptizantur
 originalis et etiam actualis culpe. Cum ergo dyabolus
 non habeat potestatem nisi ratione peccati: nullam omnino
 hanc potestatem. Item ante passionem dyabolus adora-
 batur ut deus. sed post passionem per mundum
 iam nusquam adoratur. Ex quo certissime relinquitur
 quod potestatem amisit cum hoc maxime appetat. scilicet ad-
 orari ut deus. Item sancti angeli post incarnationem
 naturam quam humanam reuerentur. Unde angelus
 Jobi volenti se adorare dixit. Uide ne fece-
 ris cum seruis tuis super et fratrum tuorum. vlt. Apoc.

12. ubi dicitur quod dyabolus post passionem Christi minor est
 hanc potestatem in naturam humanam unde quia subiecta est
 ei potestas qua prius subiciebatur eam in infidelibus
 sibi ydolatriam et veneratorem quam deus. subtracta
 ei etiam in fidelibus in quibus propter fidem passio-
 nis non hanc potestatem nisi quatenus ei permissus est
 ad exercitum virtutis. In fidelibus. n. caracem pas-
 sionis est. scilicet crucis ex sacramento baptismatis que
 dyaboli potestas cohibetur. Unde Apoc. 17. dicitur. qua-
 tuor angelis. Nolite nocere quoad usque signe-
 mus seruos dei nostri in frontibus eorum. Rursus
 igitur ad illud quod obicitur primo ubi dicitur quod simpliciter dyabo-
 lus permissus est nocere. Minor potestatem hanc post
 passionem quam prius in ipsis fidelibus. quia fideles
 post passionem fortiora arma habent defensionis
 et resistentie contra omnem impugnatum dyaboli.
 Unde 6. ad eph. In omnibus sumetes scutum fidei
 ut possitis omnia tela nequissimi extinguere. Da-
 bet etiam nomen ihesu. cetera nominis inuocatio pellit
 demones: sicut dicitur Mat. 17. In nomine meo
 demonia eicientur. Ad secundum ubi dicitur quod post
 passionem hanc potestatem exercendi corpora. sed non quorum
 cumque nec qualicumque. potestatem non exercendi habet
 corpora excoicatum per se et ab ecclesia: secundum quod
 dicitur 1. Cor. 5. De fornicatore quem excoicauit
 Apolos dicens. Iudicauit illum qui hanc potestatem est tradere
 sathane in iterum in carnis cetera. Eorum vero qui
 non sunt peccati ab ecclesia fidelium potestatem non hanc
 nisi quatenus a deo permissus: vel ad hominum
 coactionem: vel ad sanctorum exercitum et coronam. hanc
 quod dicitur de beato Antonio postquam fuit a dyabo-
 lo flagellatus. quod ei querenti a domino apparere
 sibi ubi erat cum flagellaretur. respondebat. An-
 thonii prius etiam. sed victoriam expectabam. Ante
 passionem vero ut dicitur potestatem habebat exercendi cor-
 poraliter omnes propter illos qui solo privilegio spe-
 ciali tenebantur a domino: hanc quod de sancto Job legitur
 Nonne tu uallasti domum eius cetera. Nonne tria uerba
 tur super dyabolus potestatem puniendi ut maiorem habet
 potestatem seducendi per culpam sicut et nunc in excoica-
 tis et infidelibus. Ad tertium ubi dicitur quod est co-
 actio sufficiens et est coactio inducens. quantum
 ad coactionem sufficientem li. ar. super fuit liberum
 a necessitate coactionis. quantum vero ad coacti-
 onem inducentem que attendit quo ad terrores
 et dolores peccatorum: vel quantum ad cupiditates et
 blandicias uoluptatum. In his. inducit li. ar.
 ante passionem magis potuit quam post. Minus
 enim potest dyabolus inducere terrendo uel blan-
 diendo post passionem quam prius. cum et ipse terre-
 at ab ipso signaculo crucis: et inuocatione
 nominis Christi secundum quod dicitur 1. Sa. 30. Auoce domini

patribus Assur virga percussus etc. Ad vltimū vobis quod quis delectat in seculis culpa originali et actualis quātū ad maculā: et quo ad diuinā offensā: et quo ad reatū gehēnciō tamen quātū ad reatū carētie vīōnis diuincitōe e' hēbat vya' p'tātem detinēdo eos i limbo

Consequenter queri

tur de effectu apertionis ianue paradisi. Et primo dubitatur quid dicatur decretū: et quod est differentia decreti et cyrographi. Ad quod b' vobis. s'm quod dicitur coll. 2. Delens quod aduersus nos erat cyrographū decreti: et ipm tulit d' medio affigens illud cruci. B'lo. decretū d' fuit quod Ade p'cepit. s. de ligno scientie boni et mali ne comedas. h' decreti violati cyrographū. i. memoriā delent de' qn peccatū p'mi pentis p sanguinē xpi abluir. Scdm g' h' p' quod decretū d' diuinū p'ceptū quod datū fuit Ade. Cyrographū d' memoria p'uaricatiōis Ade: sive reat' peccati Ade. 3'te alio' exponit glo. Decretū est snia cūctis hōib' aduersa qua. s. dcm est. Noite mouemini. Cyrographū d' peccatū Ade: quod q' cautōz' o'tra nos tenebat vya'. sed istud cyrographū tulit: cū nobis delicta cōdonauit. s'm hoc g' patz' quod decretū d' snia dei respectū necessitatis mortis: seu exclusionis a via celesti. Cyrographū hō erat reat' peccati Ade in totū gen' humanum.

Consequenter dubi

tatur de ipotentia apertionis. de qua d' Apoc. 5. Q. nullus erat qui possit aperire libz' et liber d' in quo o'ia legū' sūma et vīna sapiā seu veritas de quo Apoc. 20. Liber ap' est qui est liber vite: clausio h' libri est clausio o'rationis diuine p'pter reatū originalis peccati. Ex qua antē p' quod nullus poterat p' meritū suū puenire ad diuinā o'templatōz': et hoc est ap'ri ianuā paradisi. S' o'tra h' obr'. Quātū eūq' caritas fuit p'ciōsa et v'iuosa tpe n'ro. tāta fuit et eā p'ciōsa t'pib' Abrahe. Si ergo virt' caritatis et p'ciōsitate tpe isto meref vitā etnā: et o'templatōz' d' videly aditū paradisi. Et q' caritas t'm t'pib' Abrahe meruit aditū paradisi. g' sine passione xpi esset adit' in paradisu. 3'te si Abrahā meruit intrare paradisu meruit ap'riōz' paradisi. g' manēte merito Abrahe necesse erat introitū esse: seu xps pate ref seu nō. 3'te sicut dicit Ap'ls ad Gal. 3. Abrahe victē sunt p'missiones. q' quidē pro-

missiones de hēditate nō p'tinebāt ad trena sed ad celestia. Cū g' o'stet quod liberalior ē rex etern' quod t'pali: cū sequat' ex ista pte: quod si alii quis fuit regi terreno p' bono t'pali tibi cōmissio meref bonū t'pale. Ergo multo fort' ex pte alia. Si Abrahā seruiat regi eterno pro hereditate sibi p'missa eterna meref illam. Cū g' o'stat quod seruerit p' hereditate eterna sibi p'missa. constat quod meruit illā. ergo iust' iudex reddidisset sibi hereditate eternā. ergo sine passione esset ei patens adit' paradisi.

R' vobis. quod null' hōis caritas pot mereri vitā eternā p' peccatū: vbi iterueniente merito xpi. q'a oēs sūt originali reatu obligati ad satisfactōz': quā nullus sur' hō pot exhibere: c' p'batōz' inuenies tactā in quibus de incarnatōe. que quidē obligatio uel reatus est obtrusio diuine o'templatōis seu paradisi sed in hoc est v'ia inē fideles p' passionē et an. q'a ante passionē nō est solo satisfactōis originalis reat'. sed p' passionē est solo originalis reat'. et iō fidelib' post passionē ex tute sacramēti passionis p' adit' ad paradisu: ante passionē hō nō. Ad illud g' quod p'mo obr' quod tāta fuit caritas tē: q'ta nē cōcedo. Nō tū ex hoc sequit' quod meruit aditū p'us sicut nūc. Et rō h' est: q'a caritas an passionē nō h' meritū passionis xpi o'unctū. per quod solū ē originalis solo reat'. sed p' passionē h' caritas meritū xpi o'unctū. q'a iā exhibitū est in est quod meref post passionē quod nō p'us. Ad s'm vobis. quod nō sequit' Abrahā meruit intrare paradisu. g' meruit apertionē ianue paradisi. qm ap'ri ianue paradisi nihil aliud intelligit quod solutio debiti originalis reat'. uel p' originali peccato. et ponit exēplū in p're qui obligat debito terrā suā: filio de iure hereditario o'petit hereditas p'ris: nō tū poterit illā habere nisi soluto debito p'ris. Un sicut iste v'z' intrare terrā suā: nō v'z' absolui a debito pro quo obligata est prius quod intret. ita et in hac pte p'us optuit solui debitū p' peccato Ade p' passionē xpi an' quod possit esse introit' ad paradisu. nullus aut' debitū soluere potuit nisi xps. patet g' quod nō sequit' quod obiectū ē. Nō enī sedē quod si quis mereat' o'sequēs: quod mereat' antecedens. Ad vltimū p' n'ro. nō enī facta est Abrahe p'missio nisi in semie. quod exponit Ap'ls. Qui ē xps sub o'ditione. ergo fiebat p'missio abrahe hereditatis eterne. q' fuit i'plera in xpi passione. Et ex hoc nō sedē quod debeat ei sine xpi passione. 3'te icidē

quæ de xpo Ambro. dicitur. Saluari non
possent nisi unigenit' di moreret p nobis
debito' mortis. 3. li. in iaz. 18. vi. Conē
qđ obr sic Ergo Abraā fuit debitor mort'
g' dignus morte. nō g' dignus vita eterna
Itē si mortis debitor fuit: et mortis spūalis
g' debuit vānari. cū mors spūalis sit debitu
mortis spūalis. vel ipa vānatio. Itē Ansel
in li. cur de' hō. Nihil aspius uel difficilius
pōt hō ad honorē dei sponte et nō ex debi-
to pati qđ mortē: et nullaten' pōt se magi va-
re hō dō ad honorē qđ cū se tradit morti ad
illi' di honorē. Ergo aliq's pōt pati: nō ex me-
rito sed ad honorē dei. Relinquit g' qđ nō
oēs sūt debitorē mortis. Itē obr d' ipō
xps ex obedientia mortuus est. sic d' ph. 2.
xps fact' est obediens usq; ad mortē. ergo
erat debitor mortis: qā tenebat ex pcepto
pris moti p redemptione huani generis.

Itē dicit Aug'. Seruitia q̄ta min' debita
tāto glorioziora. ergo cū passio xpi fuit ma-
xime debita: qā maxie dēbat obedire patri:
minus fuit grata. R' ad p̄mū dō: qđ du-
plex est dignitas sufficientie et cooperationis
Si respiciamus ad dignitatē sufficientie nō
est dignitas in Abraā. vel in aliq' alio respec-
tu vite eterne seu passionē xpi. Si xpo vica-
tur dignitas cooperationis: dignitas fuit i
Abraā respecū vite eterne. Cooperat' n. est passio
xpi. i. operat' est. vt per passionē h'et vitā eter-
nā. Ad aliud dō qđ obicit qđ erat debi-
tor mortis distinguendū est qđ est mors mul-
tipl. Est. n. mors separatio aie a corpe. Et est
mors separatio aie a deo. Un' v' mortale pec-
catū. Et est mors ppetua separatio aie a vīna
beatitudine irrepabilē. Un' v' mors eterna
Et est mors separatio aie a dei contemplatione
seu btā visione nō ppetuo. sed ad tps. Et fm
hūc modū accipit mors. cū d' ab Ambro. qđ
oēs erāt debitorē mortis. Et hoc mō fuit
Abraā debitor mortis spūalis. Et p hoc p-
missio ad p̄mū. Ad illud dō qđ scdo obr
dō. Qđ vānatio est ppetua separatio a deo. Et
id est mors irremediabilis: nō aut sic dicit
debitū mortis: qā nō accipit de morte irre-
mediabilis sicut dicitū est. Ad tertiu dō.
qđ auctas Ansel. nō intelligit de alio homie
a xpo. Un' ibi statū sequit' talē o' esse illū: qđ
p peccato hōis satisfacē possit vt mori pos-
sit: si velit. Et seq' video plane illū hominez
quē q̄rimus talē esse optere qui nec ex neces-
sitate moriā: qā oipotens erit: nec ex debito

quē nūq' peccator erit: et mori possit ex libe-
ra uolūtate. qā necessariū erit. Ad quartū
dō. Qđ est debitū dupl. Est. n. debitū ex ne-
cessitate. et est debitū ex caritate. p̄mū nō
fuit xps debitor mortis. sed scdo mō. Un'
Ansel. 2. Car de' hō. Das ih̄s cū mortē su-
stinere uoluit: qm suū erat pati et nō pati de-
buit facere qđ fecit. qā qđ uoluit fieri debu-
it. et nō debuit facere: qā nō ex debito. Ex h'
relinquit qđ est debitū ex necessitate: et de-
bitū ex ordinata uolūtate. p̄mū nō debu-
it mori. sed scdo mō. quia ordinata erat sua
uoluntas p obedientiā sub uolūtate pris. nō
tū sequit' qđ debitor. qā esse debitorē ipōrat
necessitate mortis. Ad vltimū dō. Qđ opari
ex debito pcepti pōt q's dupl attendēdo ad
obligationē pcepti: uel attendēdo ad boni-
tatē pcepti: s' est uicē attendēdo ad po-
restatē pcepti: uel ad bonitatē pcepti: s'
attendens p̄tatem pcepti: uimuit me-
ritū suū. quia attendit ipam obligatō: vt o-
bitum. Attendens uero bonitate pcepti:
Et ideo solum ad opandū ferē amore boni-
tatis pcepti: nō ex debito p̄tatis. In p̄-
mo g' sensu intelligit aug' qđ seruitia q̄to
magis debita: tanto minus grata. secundo
modo fuit in xpo.

Ultimo queritur

de calitate passionis: nā pater tradidit filium
Ro. 8. Qui etiā p̄p̄io filio suo nō peccat. &
p nobis oib' dedit illū. fili' dedit se ip̄s. i.
pe. 2. Tradebat autē iniuste se iudicātū zē.
Judas etiā tradidit illum. Math. 14. Judas
scaryor qui tradidit eū. Silr et iudei tradide-
rūt eū. Un' Math. 26. Dicebat autē pylat'
qđ p inuidiā tradidissent illū zē. sed actio pa-
tris et filii fuit bona actio. Jude et iudeoz
fuit mala. Obicit g' sic. coiriaz cap sunt
effect' coirii. Uolūtas dei et xpi: et uolūtas
iude et iudeoz sūt cāe contrarie. g' effect' con-
trarii. g' passio xpi nō erit effectus illorum.

Itē si de' uult passionē xpi et iudei uolūtē
idē. g' uolēdo hoc oformāt uolūtate suam
uolūtati uine. g' nō peccat. Itē cū pater fu-
it cā et filius: et iudas et iudei: aut eodē ḡne
cāe: aut differenti: nō differenti cū sit in ḡne
cāe efficientis nō eodē. qā uia cā in genere
boni: sic d' 20. disti. li. 3. in iaz. Qualr ergo
pater et filii iuste potuerūt tradere innocentē
ad mortē. Est. n. iustū innocentē punire. R'

*pater tradidit filium coiriaz
pater et filius iuste potuerūt
tradere innocentē ad mortem*

pōt vici: qm̄ pōt et fili⁹ tradiderūt: q̄a pōm
 suā ne fieret nō exercuerunt. si. n. uoluerunt
 exercuisse potentia. nullaten⁹ ipm̄ iudei cru
 cifisse potuissent. Et vltra distinguendū
 ē: qm̄ ē bonū mltiplr. Ex genere sui: et bonū
 ex fine. Sic econtrio vtr̄ malū mltiplr. pōt
 vtiq; qd̄ est bonū ex genere: esse malū ex finē
 et e⁹. quod est malū ex ḡne esse bonū ex fi
 ne: vel ex circūstantia. Scdm̄ hoc g⁹ vob. q̄
 ipm̄ tradere erat malū ex ḡne. Et absolute
 erat malū. ipm̄ tñ tradē vt gen⁹ humanum
 redimeret: erat bonū ex fine. Scdm̄ hoc g⁹
 vob. q̄ p̄r̄ edidit filiū: et ipe seip̄s ad hoc vt pe
 nā sustineret; p̄ liberatōe generis huani. hoc
 aut̄ bonū erat: ex hoc est qd̄ dicit Ap̄ls ad gal
 4. Nisi de⁹ filiū suū factū ex muliere: sc̄m̄
 sub lege vt eos qui sub lege erāt redimeret
 vt adoptiōes filioꝝ recipem⁹. Et iō fili⁹ se
 tradidit vt obediret patri. Un̄ fact⁹ est p̄r̄
 obediens vsq; ad mortē. Et p̄r̄. 2. Nō autēz
 iudas et iudei ex h̄ fine tradiderūt: sed iudei
 ne amitterent locū et gentē. xi. 30. Et iudas
 fili⁹ ex auaricia: et iō isti peccauerūt. Intentio
 n. informat opationē. Un̄ bona uel mala vtr̄
 rōne intentionis. Un̄ dicit Ambro. q̄ intērio
 seu affect⁹ nomē ipōnit. Et sic p̄r̄ solo ad q̄r
 tū obiectū. Ad p̄mū aut̄ vob. q̄ est effect⁹
 cāe q̄ efficit: et est effect⁹ quē efficit. Contri
 aut̄ fuerūt effect⁹ uoluntatū dei et iudeoꝝ
 quib⁹ effecerūt. q̄a contrarie intentiōes vtr̄
 iudeoꝝ et act⁹ consequētes. tñ effect⁹ quē effe
 cerūt est idē: videlz passio xp̄i q̄uis ex diuer
 sa intentione. et illud nō est incōueniēs q̄ad
 mod⁹ distinguit op⁹ opans: et op⁹ opatum.
 Opus g⁹ opans nō fuit idē. tñ idē fuit opus
 opatū. Et p̄ hoc p̄r̄ r̄sio ad p̄mū. Ad sc̄d⁹
 vob. q̄ formatio uolūtatis huane ad diuinam
 nō est in uolēdo qd̄ de⁹ vult. sed in uolēdo
 eo mō quo de⁹ vult nos uelle: qd̄ nō fuit in
 iudeis. Ad tertiu⁹ vob. q̄ de⁹ p̄r̄ fuit cā effi
 ciens mortis xp̄i vt p̄mittentis nō vt p̄hibēs
 mortē cū possēt. Xp̄s x̄o vt passionē uolūta
 rie suscipiens: nec p̄hibēs cū possēt. Iudei
 x̄o et iudas vt cā p̄curans. Crucifixores x̄o
 cā inferens mortē. Itē q̄r̄ de effectu pas
 sionis xp̄i: an sit bon⁹ vel malus. Cū. n. passio
 xp̄i sit bona et ipam opati sint iudas et in di
 vtr̄ q̄ iudas et iudei opati sint bonū. R⁹
 vob. q̄ nō: qm̄ passio xp̄i nō erat bona nisi ex
 fine: quē finē iudas et iudei nō habebant: s̄ po
 ti⁹ contrariū. Dicend⁹ g⁹ qm̄ passio xp̄i opatur
 ad p̄tatem et ad cām inferentē vt est effect⁹

actionis iudei et iudeoꝝ que mala est. est ipa
 passio mala. qm̄ bon⁹ effect⁹ nō pōt esse a cā
 p̄ria mala. vt illa passio est patētis uolētis
 et desiderantis p̄ suā passionē gen⁹ huani
 redimere. bona est et meritoria. qm̄ nō sic est
 passio pura. sed p̄r̄ referē ad inferentē: est
 passio pura. et ideo nō meritoria.

Inquisito de vnicā
 i one cū oī deuotione. Inq̄renū est
 de ei⁹ sacratissima morte: ex c⁹ consideratione
 magis esset lugendū q̄ disputandū. Solent
 tñ querere circa hoc disputantes. P̄r̄o
 an mors xp̄i deat intelligi sepatio huaita
 tis a diuinitate. 2. an occidendū sit simplr
 de xp̄o q̄ fuerit mortu⁹. 3. an occidendū
 q̄ in triduo fuerit hō. 4. de descensu aīe
 ei⁹ ad inferos. 5. de dēte ei⁹ i sepulcro

Ad primum arguit sic sicut
 die Dam⁹. Ca
 ro vnita est ueritati mediāte aīa et intellē
 g⁹ p̄ aīam vnictas caro diuinitati. Soluta
 g⁹ vnioe aīe et intellēs ad carnē: soluet̄ neces
 sario vnio diuinitatis ad eandē. sepato enī
 medio diuinitate extrema. sepato necessario ex
 tremū ab extremo. Cū g⁹ i morte ostet q̄ sc̄a
 est sepatio aīe et intellē a carne. ergo facta
 est sepatio ueritatis ab eadē. Itē dicit aug⁹
 Mors quā timēt hōies sepatio est aīe a car
 ne. Mors aut̄ quā nō timēt est sepatio aīe a
 deo. vtrāq; x̄o dyaboli suasu hōis p̄pinata
 est. Si g⁹ mors xp̄i debuit uelere mortē quā
 dyab⁹ p̄pinauerat hōi. g⁹ mors xp̄i debuit eē
 sepatio aīe a carne et a diuinitate. Itē Ambro
 tractans illud Math. 27. Jhs clamās uoce
 magna dicēs. De⁹ de⁹ me⁹ vt quid me deie
 liq̄sti. Clamat hō sepatoe diuinitati mortu
 r⁹. Nā cū diuinitas mortis libera sit vtiq;
 mors ibi esse nō poterat nisi uita discedēt:
 q̄a uita diuinitas est. ex quo relinq̄ p̄mū
 Itē Anastasi⁹. Maledict⁹ qui totū hōies
 quē assūpsit dei fili⁹ uenuo assūptū: vel libe
 ratū tertio die a mortuis resurrexisse nō cō
 fitef. Relinquit g⁹ q̄ uenuo assūpt⁹ est hō
 in resurrectione quā assūperat in incarnatione
 Deposuerat g⁹ cū in morte. Itē cū i xp̄o
 sit vnio carnis ad aīam et vnio carnis ad di
 uinitatē pot̄ est nā vnio carnis ad aīam et or
 dinat̄ ad vnionē carnis ad diuinitatē. si g⁹
 p̄ma est dissolubilis p̄ mortē. g⁹ et sc̄da.

Itē vnio diuinitatis ad carnē est p̄ gr̄az
 S; sicutū ḡre nō potest esse nisi rōnalis sba

*pater tradidit filium et ipse seipsum
 ad hoc ut peccata subderet pro
 liberatione peccatis humani
 dicit filium suum factorem
 ueliam factum sub lege uel
 q̄ sub lege erat redimeret
 ut aduptiones filioꝝ recipere
 ideo filius se tradidit et obediret patri
 vnio diuinitatis ad carnē est p̄ gr̄az*

*caro vnicta ueritati mediāte aīa et intellē
 et vnioe aīe et intellēs ad carnē: soluet̄ neces
 sario vnio diuinitatis ad eandē. sepato enī
 medio diuinitate extrema. sepato necessario ex
 tremū ab extremo. Cū g⁹ i morte ostet q̄ sc̄a
 est sepatio aīe et intellē a carne. ergo facta
 est sepatio ueritatis ab eadē. Itē dicit aug⁹
 Mors quā timēt hōies sepatio est aīe a car
 ne. Mors aut̄ quā nō timēt est sepatio aīe a
 deo. vtrāq; x̄o dyaboli suasu hōis p̄pinata
 est. Si g⁹ mors xp̄i debuit uelere mortē quā
 dyab⁹ p̄pinauerat hōi. g⁹ mors xp̄i debuit eē
 sepatio aīe a carne et a diuinitate. Itē Ambro
 tractans illud Math. 27. Jhs clamās uoce
 magna dicēs. De⁹ de⁹ me⁹ vt quid me deie
 liq̄sti. Clamat hō sepatoe diuinitati mortu
 r⁹. Nā cū diuinitas mortis libera sit vtiq;
 mors ibi esse nō poterat nisi uita discedēt:
 q̄a uita diuinitas est. ex quo relinq̄ p̄mū
 Itē Anastasi⁹. Maledict⁹ qui totū hōies
 quē assūpsit dei fili⁹ uenuo assūptū: vel libe
 ratū tertio die a mortuis resurrexisse nō cō
 fitef. Relinquit g⁹ q̄ uenuo assūpt⁹ est hō
 in resurrectione quā assūperat in incarnatione
 Deposuerat g⁹ cū in morte. Itē cū i xp̄o
 sit vnio carnis ad aīam et vnio carnis ad di
 uinitatē pot̄ est nā vnio carnis ad aīam et or
 dinat̄ ad vnionē carnis ad diuinitatē. si g⁹
 p̄ma est dissolubilis p̄ mortē. g⁹ et sc̄da.*

divinitas inseparabilis est ab utroque personarum acq. ista una ipostasis
in hunc hinc est corpus et anima secundum idem principium inest
ipostasi habentis subsistentiam ut in morte obitarius hinc magis
sequitur ut in ipostasi utriusque habens nati corpus acq. anima propria habet

Separata est a carne anima. separata rationalis substantia. se-
parata est gratia a natura. ut in unione cum divina natura. Item
Jo. x. Ego pono animam meam: ut iterum sumam
eam. nemo tollit eam a me. sed ego pono eam a me
ipso. constat quod istud non dicit caro: sed divinitas.
ergo divinitas proposuit deponere animam

Item cum caro non habet partem a se ponendi
vel sumendi animam. ergo ista non poterunt esse verba
ratione carnis. ergo si verba sunt: verba sunt ratione divi-
nitatis. ergo divinitas deposuit animam in morte.

Item cum anima sui natura per subtractionem gratie sit se-
parabilis a divina natura. sicut et corpus. Queritur an
ergo. si divinitas sit separabilis de sui natura ab anima
et carne quibus unita fuit quod si dicatur. ergo simpliciter
est separabilis divinitas ab humanitate. Contra
Augustinus super Jo. x. Ego pono animam meam etc. Ver-
bum ex quo suscepit hominem. i. carnem et animam quod
deposuit animam: ut esset anima separata a verbo. sed
caro posuit animam: quoniam expiravit: quod redeunte re-
surrexit. Mors ergo ad tempus carnem et animam sepa-
ruit. sed neutra a verbo dei. Item Jo. dam. si
mortuus est ut homo et scilicet anima ab eo corpore
divisa est. Tamen divinitas inseparabilis ab utro
que permanit: neque ista una ipostasis in duas
divisa est. Et in corpore et anima sunt idem a principio
in ubi ipostasi habuerunt subsistentiam. et in mor-
te a se invicem divisa manserunt singulum cor-
pus una ipostasi ubi habent: neque corpus neque anima
proprium habent ipostasi propter ubi ipostasi.

Item leo papa. Tanta est unio dei et hominis: ut
nec supplicio possent dirimi. nec morte di-
stingui. igitur mors christi non debet intelligi sepa-
re a carne: quod deinde est. Et videndum est ad
obiectionem. Ad primum distinguendo quod est me-
dium unionis in aliqua extrema dupliciter neces-
sitate: et congruitatis. Necessitatis medium sicut
vita vegetabilis et sensibilis. Media sunt uni-
onis vite rationalis ad carnem ita ut separata vita
vegetabilis et sensibilis a carne separata vita rationalis
a carne. Medium vero congruitatis est: ut aqua est
medium inter terram et aerem. Congruit. n. ut inter ter-
ram que est frigida et sicca per naturam et aerem: qui
est humidus et calidus per naturam. sit aqua media que
est frigida et humidus. non tamen necessitatis est
medium. quia remota aqua nihil est: vniest aer terre.
Dicendum ergo quod anima et intellectus est medium con-
gruitatis unionis divinitatis ad carnem non
necessitatis. intellectus. n. et anima propter naturam in-
corporetatis magis conveniunt cum divina natura
quam caro. Et ideo congruitatis medium est: non tamen
necessitatis: quia divina natura non indiget aliquid ad

sui unionem cum aliqua creatura. Inde est quod sepa-
ratione facta anima a carne non sequitur separatio car-
nis a divinitate. Ad secundum videtur quod mors
christi et tunc habuit velendi mortem quam propria
navit hominem: hoc quod erat mors dei. Mors autem
dei esse non potuit: quantum ad divinam naturam. ergo mors
dei esse non potuit nisi quantum ad humanam quam
assumpsit naturam. Adiecit ergo christus hinc huma-
nam naturam in ipsa humana natura separata anima a carne
divinitatis anima et carne cum divinitate. Et ideo ni-
hil ad propositum: quod arguitur ex auctoritate Augustini.

Ad tertium videtur quod sic intelligitur separatio in au-
toritate Ambrosii. sic intelligitur derelictio in
auctoritate evangelii. Ut quod me derelictio. Derelictio. n.
intelligitur non quantum ad recessum divinitatis ab ho-
mine: quantum ad unionem. sed solum quantum ad recessum
quantum ad perfectionem. Si nulla derelictio intel-
ligeret unionis solo. An morte facta fuisset
dei et hominis solo. quia ante mortem dixit. Deus
deus meus etc. Alioquin fuisset aliquid tempus. quando
christus adhuc homo vivens erat et non deus. quod est ab-
surdum. Separatio ergo divinitatis a carne debet intelli-
gi quantum ad subtractionem perfectionis qua per
proprium non amovet violentiam passionis non quantum
ad solo unionis. Ad quartum videtur quod in ver-
bis Anastasii. assumptio intelligitur non solum carnem
tamen: sed solum totum. Non. videlicet simpliciter hominem: assum-
ptum de novo. sed totum hominem ut ostendat hominem
assumptum. de novo unum in resurrectione qui
prius in morte fuerat divinus separata anima a car-
ne. Ad quintum videtur quod non sequitur. hec unio se-
quitur vel ordinatur ad illam. ergo si hec separatur et
illa: quod per se. quia est unio manus vel pedis ad cor-
pus ordinata. Ad unionem corporis cum anima. et tamen
ostendit esse separatam manus et pedis a corpore
manere tamen unione corporis cum anima. quia unio
carnis ad animam ordinatur ad unionem carnis ad
divinam naturam. ideo sequitur quod separata unione anima
a carne. sequitur unio carnis a divinitate.

Ad sextum videtur quod est gratia que conformatur naturam
spirituale divine quantum ad cognitionem et amorem.
Et hoc gratia subiectum est naturam rationalem. Et est gratia
que conformatur solum quod possibile est naturam corpo-
rale ad divinam quantum ad susceptionem divine
actionis et virtutis. Et hoc gratia subiectum potest
esse naturam corporalem. Et gratia hoc fuit summe in incar-
natione christi ut esset assumptibilis a verbo dei
et susceptibilis divine unitatis. Ad septimum
videtur quod Augustinus quod caro potest et sunt anima: non parte
sua: sed parte inhabitatis carne divinitatis. verba
ergo illa sunt christi ratione carnis in quantum: hoc in se po-
testate divinitatis. Ad ultimum videtur quod

est separabilis anima separata
anima rationalis anima

corpus est anima
separatio anima vel
carnis a divinitate
sed separatio anima
a corpore non
necessitatis est
medium unionis
natura rationalis vel
corporealis est
medium congruitatis

ergo quod anima
separata anima
separatio anima vel
carnis a divinitate
sed separatio anima
a corpore non
necessitatis est
medium unionis
natura rationalis vel
corporealis est
medium congruitatis

separatio anima vel
carnis a divinitate
sed separatio anima
a corpore non

palis fuit illa...
et hanciam deum...
mimo no loquitur esse unum corpus

nāe hūane ueniūt dīne p̄sone: vt sit dicere
p̄sonā mortuā ⁊ passā: ⁊ ita deū mortuum
⁊ passū. Ad vltimū dō. q̄ aīa ē vnita cor
pori in vnitate nāe: ⁊ iō ex vnione vel con
iūctione aīe ad carnē resultat vita in carne.
Vita n. est act⁹ ⁊ p̄fectio nāe. Dīnitas x̄o n̄
vnit carnī in vnitate nāe. ⁊ iō q̄uis dīnitas
sit vita ⁊ cā vite. vbi est ueniens suscepti
bile tñ ex vnione dīnitatis cū carne vel cor
pore nō erit dicē corp⁹ viuere vel esse viuū
q̄a nō est dicere vnā vitā cōmūne nāe deita
ti ⁊ carnī esse.

Deinde queritur an
x̄ps
i triduo mortu⁹ fuerit hō. Circa hoc sic obi
ciē. Si aīa nūq̄ fuisset vnita corpi. Et si vi
uerfa assūpta fuissent a x̄bo: nūq̄ fuisset hō
S; i triduo n̄ fuit aīa vnita carnī. ḡ tē nō fu
it hō. Itē in illo triduo fuit hō: ⁊ nō po
tuit loqui: nec audire: nec videre: nec aliq̄
aliud officiū hōis exercere. ergo in illo tri
duo fuit hō cec⁹ surd⁹ mut⁹: q̄d est abusio
dicere. Itē sicut dicit Boetius. Triplex est
stat⁹ hōis ante peccatū p̄ peccatū: ⁊ status
glorie. Prim⁹ fuit posse mori ⁊ posse n̄ mo
ri. Sec⁹ nō posse nō mori. Terti⁹ x̄o nō pos
se mori. quo exprimit immortalitas glorie quā
tūc nō hūit x̄ps: sed nullū istoz hūit in tri
duo. ḡ nō fuit hō. Itē nūq̄ fuit hō i illo
triduo: quia nec in sepulchro cū ibi nō hēz
siam: nec in inferno cū ibi nō habēt corpus
Relinquitur ḡ q̄ nūq̄ fuit hō. Cōn. Aug
Talis fuit illa susceptio que deū faceret ho
minē: ⁊ hōiem deū. sed illa susceptio nūq̄
desit esse. ḡ nūq̄ desit de⁹ esse hō. Itē
Psal. Tu es sacerdos in eternū ⁊c. Ergo nū
q̄ desit esse sacerdos. ḡ nec desit esse hō
ex quo fact⁹ est sacerdos in incarnatione.

Itē quicquid p̄us fuit subiectū rōnalitati
fuit subiectū rōnalitati in triduo. q̄a aīa non
desit esse vnita x̄bo. ḡ nō desit esse rōal
Sili rōne nec desit cē sba corpalis: q̄a caro il
la nō desit esse vnita x̄bo. ḡ ip̄e x̄ps in tri
duo fuit sba corp̄ea rōnalis. ḡ fuit hō. Itē
in illo triduo fuit p̄positus hūane nāe: seu
hūis humanā nām. q̄a hūit aīam ⁊ carnē sibi
vnitā. ḡ fuit hō. Itē Hugo de sacramētis
Quid est stult⁹ dicere q̄ q̄ homo tūc eē de
finat q̄ x̄e esse incipit: ⁊ tanto vtiq̄ veri⁹ ē
q̄to x̄ius est in quo esse incipit. ḡ cū hō s̄a
ctus in morte incipiat esse beat⁹ q̄d est eē ue
rissimū. ḡ stultissimū est dicere: q̄ hō tūc eē

desinat. Itē idē Paulus inquit. Cupio dis
solui ⁊ esse cū x̄po. quid cupis mori ⁊ in x̄po
esse. imo dicit quidā q̄d mori est nihil esse
q̄a nō eris q̄d fuisti p̄ mortē. Si istis credis
Paulē mortē nō optas: nisi forte nō esse desi
deras. Relinquit igit q̄ in morte nō desinit
esse aliq̄s hō. ḡ multo magis: nec filius dei
desinit esse hō. Ad hoc diuersi diuersa re
xerūt. Quidā idistricte dixerūt q̄ x̄ps in tri
duo fuit hō vt mgr ⁊ Hugo de scō vic. sed
differenti rōe. Nā mgr dicit q̄ fuit homo
q̄a hūit illā eandē nām ip̄e de⁹ sibi vnitam
⁊ eodē mō quo p̄us: ex qua vnione dī hō. dī
cit etiā q̄ aīr est in puro hōie aīr in x̄po. q̄a
in puro hōie n̄ ē nisi vna vnio. scilicet ad carnē
sed in x̄po sunt due vniones. Vna vnio hu
manitatis ad diuinitatē. ⁊ hec facit eū ho
minē. Alia est aīe ad carnē: ⁊ hec facit eum
viuere. Vn cū hec fuēt soluta in triduo di
cūt cū fuisse mortuū. S; quia aliq̄ nō fuit so
luta dicit ip̄s fuisse hōies. Ad h̄ autē q̄
dī x̄ps nūq̄ fuit hō i illo triduo. ip̄i ridet
q̄ in inferno fuit hō ⁊ in sepulchro. q̄a in v
troq̄ habuit humanā nām. Quidā tñ illoz
sunt qui dicit q̄ in aliis duob⁹ locis fuit hō
ita q̄ in neutro. Hugo x̄o cecidit sicut q̄ x̄ps
in triduo fuit hō. Vn dicit q̄ recte x̄bum
postq̄ factū est hō: nūq̄ postea hō esse desit
q̄a se nec in morte carnis ab assūpta hūani
tate nūq̄ diuisit: tñ sua op̄io est q̄ eē p̄sona
le hōis consistat penes aīam p̄ncipalit. Unde
dicit q̄ sp̄s rōnalis p̄prie dī p̄sona nume
ro discret⁹: ⁊ rōe discernē. Vn dicit p̄sonaz
esse. q̄ se sonantē siue singularit̄ discernētē
inquantū numero discreta est p̄ se. Iquantū
rōne discernit sonantē siue iudicantē per se
intelligim⁹. Sedm hanc distinctionē p̄p̄e
dicimus q̄ sp̄s rōnalis p̄sona est. Corp⁹ x̄o
vnitū ip̄i sp̄i rōnali accipit ab eo vt sit p̄sō
Utrūq̄ x̄o vnitū ip̄i p̄sone x̄bi accipiūt ab
ip̄o uerbo esse p̄sone. Cōcedit igit Hugo q̄
hō mortuus est homo. nec q̄s homo viuere
desinit: desinit esse homo. q̄a aīa nō moritur
nec viuere desinit. etiā q̄i viuificare desinit
quāuis fortassis s̄m sensū loquēdi nō possit
dici homo. q̄a illud nomē de terra sumptūz
est. tñ s̄m esse p̄ncipale ip̄ius hōis est dicere
hominē esse etiā cū sepatur sp̄s a corpore
Vn arguit i hunc modū. Cū homo ex corpore
⁊ aīa cōstet: tñ p̄pter unā p̄tē que ē corp⁹ dī
homo corp⁹. Multo ḡ magis p̄p̄tē aliā
que aīa est dī dīci aīa. Si enī ex p̄te totum

magis est vnus corpus in vnitate
naturae et illo ex vnione vel
congiuntione vnice ad carnem
resultat vnus corpus vnus
est vnus et p̄fectio vnus
dīnitas vero nō vnus q̄d aīa
in vnitate naturae
triplex est vnus hō vnus vnus vnus
p̄p̄tē vnus et p̄fectio vnus

nām et nomē trahere dicitur ab illo p̄cul dubio
 p̄re que dignior et melior est. Recte et nām
 et nomē trahere dicitur: quāuis hūana locū
 ab illa p̄re hōis potissimū uocabula forma-
 nerit: q̄ primo in hōie sensus hūanus agno-
 uit. Solū enī corp⁹ in hōie v̄r. et iō a corpore
 hōis nomē sumit. Ex his ḡo reliquit Dugo
 q̄ si homo: dicitur personā hō mortu⁹ est hō
 Si hō hō dicat aīe et corpis v̄nonē. homo
 mortu⁹ nō est hō. Unī dicit se parā aīa a carne
 eadē p̄sona spūs rōnalis remanet: que h̄ for-
 tassī s̄m sensū loquēdi. hō tā dicit nō possit
 q̄ id q̄d iā de terra sūptū erat: nā sibi v̄ntū
 nō hēat: nō tñ minus p̄sona est et eadē p̄sōa
 que p̄us fuit. Scdm̄ ḡo ip̄m Dugo. est dicere
 x̄pm̄ in triduo esse hōies. S; oīa op̄i om̄
 Dugo. est op̄io alioz qui dicit. q̄ aīa n̄ est
 p̄sona. Sustinetes ḡo ip̄z distinguem⁹ istā
 x̄ps̄ in triduo est hō. Quia h̄ q̄ dico homo
 p̄t dicere diuētū ex aīa et corpore. Et h̄ mō
 x̄ps̄ in triduo nō fuit hō. vel p̄t dicere hoc
 q̄ dico hō p̄sonā h̄ntē; hūanā nām: h̄ ē cor-
 pus et aīa: et s̄m h̄ x̄ps̄ in triduo fuit homo
 Alīi h̄o dixerūt distīnctē q̄ x̄ps̄ i triduo
 nō fuit hō. dicētes q̄ ad h̄ q̄ purus homo sit
 homo. Unū tñ exigūt. s. v̄nio aīe ad carnem
 Sed ad hoc q̄ x̄ps̄ sit hō duo exigūt. s. v̄nio
 humanitatis ad deū. et v̄nio aīe ad carnē. q̄
 h̄o facilius est destrūere q̄ cōstrūere. Dicunt
 q̄ q̄a v̄na illaz fuit soluta. s. v̄nio aīe ad car-
 nē: tūc nō fuit hō. Ad h̄ n. q̄ sit hō alb⁹ duo
 exigūt. q̄ sit hō: et q̄ sit alb⁹. S; ad h̄ q̄ nō sit
 homo alb⁹: sufficit q̄ aliter nō sit. Ad illū
 ergo q̄d obicit p̄mo: q̄ talis fuit illa susce-
 ptio. Dicendū q̄ illa susceptio fecit hōies
 q̄a fuit aīe et carnis v̄nitaz. Ex h̄ q̄ fuit aīe
 et carnis solū nō fecit hōies. S; ex h̄ q̄ aīe et
 carnis v̄nitaz. q̄a ḡo v̄nio aīe et carnis d̄sit. iō
 inf̄ duo v̄nitit esse homo. Ad scdm̄ vero
 q̄d obī. Tu es sacerdos in eternū. r̄. r̄ident
 dicentes hoc esse deū. q̄a sacerdotiū x̄pi fu-
 turū erat in eternū. nec ei⁹ sacerdotio aliud
 successit sicut sacerdotio Aaron successit
 sacerdotium x̄pi. Ad tertium respondēt
 q̄ nō sequit. fuit s̄ba corpora rational. ergo
 homo. p̄cedit. n. ab insufficienti. dicit enī q̄
 quedā p̄prietates sunt que tñ sumuntur h̄z
 aīam ut aīalitas. quedā tñ s̄m corp⁹ ut cor-
 poreitas. quedā ex cōursu aīe et carnis ut hu-
 manitas. Ad h̄ ḡo q̄ sit homo oportuit q̄ oēs
 tales p̄prietates ibi sint que s̄m carnē sunt
 et que s̄m aīa: sunt: et que sunt ex cōursu illo

homo nō est p̄sona subsistens

rū dūctoz: et iō n̄ sequit. Ad quartū d̄b.
 q̄ n̄ sequit ē ypostasis hūane n̄c. ḡo homo
 In x̄po h̄o ypostasis seu p̄sona n̄ est ratione
 hūane n̄c. sed rōne nature diuine in x̄bo: et
 ideo n̄ sequit nisi solū q̄ est ypostasis habēs
 humanā nām. i. corp⁹ et aīam. Ad rationes
 h̄o Dugo. de factō vic. p̄z m̄sio ex predictis
 h̄bts. Alīi h̄o distinguūt q̄ est cōsiderare
 esse hōis s̄m actū et r̄e. et h̄z h̄ distīnctō homo
 s̄ba cōposita ex corpore et aīa rationali: et est cō-
 siderare esse hōis s̄m habitū et rōes. Et s̄m h̄
 distīnctō homo. est aīa rōale. p̄mo dicit
 q̄ hec nō est x̄a. Cesar est homo: vel homo
 mortuus est hō. Scdo dicit q̄ x̄e s̄m. Ce-
 sar est hō: hō mortu⁹ est hō. q̄a p̄mo ponit
 esse hōis s̄m actū Scdo h̄o mō nō affirmat
 esse hōis s̄m actū. sed solū s̄m habitū et rōes
 q̄d est esse abstractū a tpe. h̄ ḡo mō voluit
 cōcedere q̄ x̄ps̄ in triduo est hō. p̄mo mō nō
 p̄t tñ dicit alī: q̄ hō d̄r materialit̄ et for-
 malit̄. materialit̄ loquēdo x̄ps̄ in triduo est
 hō. q̄a h̄t esse in aīa et corpore: ex quibus cōsti-
 tuit̄ homo. formalit̄ h̄o non ē homo q̄a nō
 fuit ibi cōpositio ex corpore et aīa. Unī est for-
 malis cōstitutio hōis. q̄a ḡo est ypostasis seu
 p̄sona habēs aīam et corp⁹. est dicere q̄ est
 materialit̄ homo. q̄a h̄o nō est ypostasis seu
 p̄sona subsistens in corpore et aīa v̄ntis nō est
 dicere q̄ sit formalit̄ homo.

Consequenter que

rit de descensu x̄pi ad inferos. Ad q̄d obici-
 tur sic. Aug⁹ dicit ad Vardanū. Inō facile a-
 licubi in scripturis nomē inferni in bono i-
 uenit. Itē Sap. 2. Nō est agnit⁹ qui re-
 nersus sit ab inferis. Itē Luce. 16. Mari-
 nū chaos firmatū ē inf̄ nos et uos. ḡo v̄r q̄
 x̄ps̄ nō descenderit ad infernū. Itē dicit
 Ieroni. Hodie mecum eris in paradiso. sed h̄ n̄
 dicit ratione d̄itatis sed ratione aīe. Cu; ḡo
 paradysus et infernus sint opposita loca. in tri-
 duo nō fuit aīa x̄pi in inferno. S; c̄ Act.
 2. dicit. Beat⁹ Petri⁹ x̄pm̄ soluisse oīa dolores
 inferni quib⁹ nō poterat detineri. Item
 Dam⁹. Descendit ad infernū aīa d̄ficata ut
 q̄admodum h̄s qui in terra sunt: ort⁹ est
 sol iusticie: ita h̄s que sub terra sunt et in te-
 nebus et umbra mortis sedent sup̄place fecat
 Quod cōcedendū ē et videndū ad obiecta
 q̄ infernus v̄no mō d̄r loc⁹: et est nomē loci
 inferni deputati aīabus d̄natis. et h̄ modo

b. 4

*ipostasis. i. persona
 in x̄po ipostasis seu persona non est rationalis
 humanitas. sed ratio. nature diuine in x̄bo*

dicebant sancti descendisse ad inferos vel
 i inferno: et aia xpi. Alio dicitur actus et maxie
 penalis ut magis sit nome pene quam loci. et hinc
 hoc demones existentes in isto aere caligi-
 noso dicunt esse in inferno ratione pene. Unde
 zero feblicitans et si in lectis ponat ebur-
 neis: feruore tamen aut frigore multi laboris neq-
 uitare. ita demones et si in teplicis uel ydol-
 colant aureis: seu quocumque modo paere uecti
 igne tamen spardent i ebennali. Isto ergo modo non
 potest aliquis reuerti ab inferis: nec xpus dicitur
 descendere ad infernum. Ad illud vero quod con-
 sequenter obicitur de paradiso: sicut dicitur quod vno modo
 paradus potest dicere nome loci. Alio nome sum-
 mi gaudii: et summe delectationis. que est in
 deo: et hoc ultio accipitur est quod dixit dominus la-
 troni. Hodie mecum eris in paradiso. Sed quod
 dicit Augustinus ad Dardanum. Si hinc inquit hoiem
 quod de xpo suscepit. puta dem esse hodie
 mecum eris in paradiso. non ex his xbis estiman-
 dum est in celo paradus. Non illa die futurus
 erat xpus homo in celo: et post quis audeat dicere
 vnum ihm ad penales inferni partes venisse
 nec fuisse apud eos qui in synu Abiae req-
 uescunt ubi fuit ipse: intelligendum est paradus que
 latronis aie polliceri dignatus est: quod si ita est
 gnaie nome paradus: est ubi felicitate vniuersa et p-
 vbiq; paradus sit quisq; bonorum: ibi est cum
 illo qui vbiq; est. Item quod videtur xpus de-
 scendit ad infernum inferi: et cum limbo dicitur
 ubi erant aie scorum liberandorum. et hic erat in-
 fernus superior. Infernum vero inferior erat locus
 suppliciorum: ubi erant aie non liberandorum: sed
 perpetuo damnatorum de quo inferno dicitur. In infer-
 no nulla est redemptio etc. Si ergo non descendit
 ad infernum nisi propter animas liberandas. ergo
 non descendit ad infernum inferi. Con psal-
 Eruiisti aiam meam ex inferno inferiori. Item
 Zach. 9. Tu homo in sanguine testis eduxisti
 vinetos de lacu zyglo. haec eos qui tenebantur
 vineti in inferni carceribus: ubi eos nulla refri-
 gerauerat misericordia: quam ille viues querebat. tua li-
 berasti misericordia. sed ostans est quod ille viues erat
 i inferno inferiori. Relinquitur igitur quod xpus descendit
 ad infernum inferi. Ratione inferi vel inferior
 dicitur triplex: ratione meriti: ratione pene: ratione loci. Ratione
 meriti ut existentes in peccato mortali dicuntur
 esse i inferno et dicuntur erui quoniam illi iati ad peni-
 tentiam conuertuntur ad dolendum de suis peccatis.
 Ratione pene dicitur infernus inferior: pena eterne
 damnationis de qua non est liberatio. Ratione vero
 loci dicitur infernus inferior in respectu ad locum

nostre habitationis: ut propter miseras quas
 hic sustinemus dicitur infernus. Unde Augustinus in quibus
 super Genesim. est infernus inferior isto inferno in quo
 sumus in hac carne: et in hac mortalitate. cor-
 pus non mortuum est propter peccatum. ergo et hinc se
 mortui: ut non miretur quod infernus dicitur haec mor-
 tuis habundat. Sed ergo Augustinus propter duo in-
 ferna. quorum alterum est superior: alterum inferius
 missus est dei filius vniuersis liberans. ad hoc
 nascendo ad illud moriendo. Et hinc hoc patet
 responso ad obiecta.

Consequenter queri

tur de herte xpi in sepulcro. Ad quod sic. De to-
 tu dicitur relative ad partem. Si ergo totum fuit in se-
 pulcro. ergo quod pars eius: quod falsum est. Relinquitur
 ergo quod non fuit totum in sepulchro: neque vbiq;

Item sicut dicit Augustinus et probat Hugo de sa-
 cto vic. Veritas pars non fuit: ut ex ipsa totum fie-
 ret maius ipsa. nec in ipsa pars fuit. ut in ipsa ali-
 quid esset minus ipsa. ergo ab ipsa veritate in christo
 remouetur ois ratio totum et pars. ergo et ab ipsa hu-
 manitate. Non pars dicitur nisi respectu partis. Ergo
 humanitas non est pars in christo cum diuinitate. si
 ergo potest dici totum in christo. cum ois totum dicatur
 respectu partis. nihil est ergo dicere totum vbiq; est
 seu totum. Item obicitur quod corpus christi potest esse in
 pluribus locis. haec est in diuersis altaribus: sed quod
 ratio. aptum est esse in duobus: ita in tribus et qua-
 tuor: et sic deinceps. ergo et si corpus christi poterit
 esse vbiq; multo fortiori ratione et aia. ergo si to-
 tum referat ad humanam naturam. totum potest esse vbi-
 q;. Item distinguit Hugo quod aliud est aliq-
 uis per unionem ad unitatem componi. alium ad aliq-
 uis unitatem componi. quoniam aliqua per unionem
 ad unitatem componitur nomine totum partes coiscare
 non potest. ubi gratia partes rectum et fundam etum
 hec tria quedam sunt: et nullum horum per se domus
 est. quoniam non aliqua alicui unitate sua ex se hinc
 per unionem componitur in participatione illi trans-
 eunt cum componitur: et nome illi partes cum illo
 participare incipiant. sicut per unionem unitatem
 illi partes participare inceperunt et ponit exemplum. cor-
 pus rationali spiritui unitum. non dat illi ut sit perso-
 na. sed coniectum accipit ab illo ut sit vna perso-
 na cum illo. sic humanitas iuncto deo non quidem
 dedit illi ut esset persona: sed unita illi accepit
 personam cum illo. Ex hoc ergo arguitur. Si humani-
 tas accepit ex unionem unitatem persone. ergo cum
 unitas persone sit vbiq; accipiet esse vbiq;. ergo
 erit dicere: quod tota humana natura est vbiq;.

Item dubitatur de hoc quod dicit magister 3. li.

humanitas accipit ex unionem
 unitatem persone unitatem
 persone est vbiq;

in sent. 2o. d. 1. q. nō maior erat psona. vbi al
 ter tū vntū bebat q̄ vbi erat neutz hñs
 vntū. Ex quo vñ iplicā: q̄ alicubi erat neu
 t̄z hñs. Con. Postq̄ nām humanā assū
 p̄t: nūq̄ deposuit. ḡ nūq̄ fuit neutz hñs
 R̄ totū vno d̄r idem q̄ p̄fectū. et hoc
 mō totū nō d̄r ad p̄tem. Alio totū dicit̄ ex
 p̄tibus cōstitutū. Primo d̄r totū fuisse xp̄s
 in triduo et in inferno et in sepulcro: et non
 totū. q̄a totū p̄tinet ad p̄sonā: que quidē per
 fecte erat: vbiq̄ et plene. Totū x̄o p̄tinet ad
 nām: que quidē f̄m hūanā nām: nec erat vbi
 q̄: nec etiā erat p̄fecte in sepulchro: nec p̄fē
 in inferno: sed f̄m p̄tē. et p̄ hoc patz r̄nsio ad
 p̄mū. Ad f̄m vñ q̄ int̄tio p̄tis remouet̄
 ab hūanitate p̄ op̄ationē ip̄i ad diuinitatē
 Cū. n. cū dicitate venit in op̄posito; ip̄i p̄fē
 xp̄i. nō t̄i ab ea remouet̄ intentio totū et p̄
 tis f̄m q̄d accipit̄ f̄m se. Un̄ Hugo de sco
 vic. In humanitate sola iueniē p̄tes et to
 tū in p̄tib. Cōstat. n. hō ut quoddā totū ex
 p̄tibus. scilicet et carne. p̄pterea igit̄ x̄bū totū
 hōiem assūp̄t. q̄a totū q̄d erat hōis assum
 p̄t. scilicet corp̄ et aiām: nō aut̄ totū hō in sepul
 cro iacuit sed p̄s hōis. Ad tertiū vñ. q̄d il
 lām creatā separā: et illām diuinā. mediā ē
 dignitate et excellētia nāe. nā vnta diuine
 sbe. Oīs aut̄ sba creata est circūscripta. et in
 vno solo loco. Substātia x̄o diuina: q̄a incircū
 scripta vbiq̄ est. sba x̄o vnta diuine nature v
 nionis excellit̄ oēm aliā: et h̄z esse in plurib.
 locis. sed q̄a in min. q̄ diuina. s̄o nō est pos
 sibile v t̄ sit vbiq̄. Nō ḡ sequit̄ p̄t esse i h̄
 et in illo. ḡ in quolibz: q̄a nō est cōsiliis rō ad eē
 vbiq̄. P̄tēta solū d̄terminat̄ ei eē i plu
 ribus rōe sacramēti: q̄uis f̄m sp̄m difficil
 limū sit d̄finire an natum sit esse in uno lo
 co t̄m uel in plurib. Ad aliud vñ. q̄d cum
 d̄r q̄ hūanitas accipit̄ vntatē p̄sone. intelli
 gendū est q̄a hūanitas nō h̄z aliā p̄sonalita
 tē: nisi que est p̄sone diuine: t̄i ip̄a hūanitas
 est ip̄a p̄sona. Et iō nō sequit̄ q̄ ab ea accipi
 at esse vbiq̄. Ad vltimū vñ. q̄d nō it̄dit
 mgr̄ negare vniōnē hūane nāe cū diuina
 absolute: sed respecū loci. q̄uis. n. de. sit s̄p
 nō t̄i et semp̄ hic cū angelo. s̄ sit sp̄ cū ange
 lo: q̄m angel. nō est hic. s̄l̄r xp̄s sp̄ ē hñs hu
 manā nām. sed nō sp̄ est hñs nām. in hoc lo
 co i quo nō est nā hūana: et hec est intentio
 mgr̄i. Vltio ad pleniorē intelligenā q̄ri
 tur. quō descendere dicit̄ de xp̄o. cū dicit̄
 descendisse ad inferos uel descendisse de ce

lo. Et p̄mo querit̄ an descendē oueniat xp̄o
 f̄m diuinā nām ad q̄d sic. Ascendere et d̄ce
 dere sunt actiōnes circūscripte sbe. xp̄s f̄m
 diuinā nām est incircūscripta sba. ḡ nō cō
 uenit ei ascendē et descendere de celo rōne
 diuine sbe. ḡ rōne hūane nāe. ḡ de et p̄p̄e
 filius hōis descendit de celo rōe cōditōis hu
 mane nāe. Itē fili. dei f̄m diuinā naturā
 est vbiq̄. ḡ nō mutat locū. ḡ nō descendit
 Itē obr̄ de hoc q̄d d̄r Jo. 3. Nemo ascē
 dit i celū: nisi qui de celo descendit fili. hōis
 Sed solus xp̄s descendit. ḡ solus xp̄s ascen
 dit i celū. ḡ nos nō ascēdemus. R̄ vñ
 q̄d cū descendit i xp̄o itelligit̄ f̄m diuinā
 nām i op̄atōe ad humanā q̄admodū itelligit̄
 missio f̄m q̄d dicit̄ Aug. i li. de tri. vic. cū
 gelista Jo. 1. In mūdo erat et mūdo p̄ ip̄m
 fact. est zc. Deinde subiūgit̄ i pp̄ia venit zc.
 illuc aut̄ missus est quo uenit. illuc ḡ miss.
 est ubi erat. Missus aut̄ d̄r i q̄tum apparuit
 foris i creatura corporali qui ē i nā sp̄iali
 oculis mortaliū sp̄ occult. est descendit. igit̄
 nō aliud itelligit̄ nisi app̄atio sublimitat̄
 x̄bi i humilitate humanitatis assūpte. Ea
 x̄o que obiciūt̄ p̄mo nō p̄cedūt i hac via
 quia accipiūt̄ ascensu; uel descendit; f̄m q̄d s̄
 p̄p̄ietates creature. Et p̄ hoc patz r̄nsio ad
 duo p̄ma. Ad vltimū; x̄o vñ. q̄d p̄p̄o xp̄i
 aliq̄ accipit̄ eū; p̄c̄iōe p̄ solo capite. que
 admodū d̄r Jo. 2. Qui desursu; uenit super
 oēs est. Aliq̄i x̄o p̄ toto corp̄e ecclesie seu p̄
 capite i q̄tum sunt ei mēbra unita. uidelicet
 oēs fideles existētes i caritate. Et hoc mō
 accipit̄ i Jo. 3. Nemo ascendit i celum zc. Un̄
 Aug. i li. de bap. puuloz. In unitate eius
 oēs imutādi leuādiq̄ d̄currunt: ut ille q̄ de
 scēdit: sit ille qui ascendit: nō aliud se deputās
 q̄ corp̄ nōstrū. ut de ip̄o et ecclesia x̄ius di
 cat̄ erūt vno i carne una. Nō ḡ sc̄d̄ solus
 xp̄s ascendit. Nō ḡ nos ascēdem. quia sic
 dicit̄ glo. sup Jo. 3. Nemo ascendit zc. n̄ ascē
 dunt i celū: nisi sint mēbra coherētia illi qui
 est una p̄sona hō et dei filius. Sic ḡ termi
 nat̄ hec ps ad laudē et gloriā ih̄u xp̄i.

Est inquisitiōz

passiōis et mortis vniūce. Inquirēd
 est de resurrectiōe et demōstratiōe resurre
 ctiōis. Circa resurrectiōz x̄o q̄rendūz erit
 p̄mo de ueritate resurrectiōis. Secdo de
 cālitate et effectū resurrectiōis. Tertio de
 tempore resurreccionis.

*Yohes resurrexerat humanam naturam
 magis hōis uel uerbum uel
 hōiā uel uerū*

*scilicet et discolori et ueritas et ueritas
 substantia corpus secundum hūanā naturā
 est incircūscripta substantia filius dei scilicet
 hūanā naturā et uerū et uerū in mūdo erat
 et mūdo p̄ ip̄m factus est et uerū hūanā
 inquitam apparuit foris in creatura hūana ḡ iōis
 in uerū spiritali oculis mortaliū sc̄p̄o uerū
 est descendit q̄ d̄r uerū uerū super oēs est*

De passionem sequentibus erat sedifficium pro adyphalon

De Circa ueritatem

quæ duo an sit quid sit q̄ patebunt in inq̄stōe habitae: de necessitate resurrectionis. Ex quo relinquē q̄a est. De mō resurrectionis. ex quo relinquē quid est.

Ad primum

igitur arguitur i hūc modum. i. Cor. i. Si x̄ps nō resurrexit inanis ē fides nostra zc. Ex hoc v̄ necessariū q̄ x̄ps resurrexit. Quia necesse est fidē nr̄am esse veram.

Itē Luc. vlti. Quid v̄bati estis. ibi glo. si nō est vitas resurrectionis: p̄dit ē fructus passionis. g. r. necessaria est ad nostrā redēptō. Itē I Ro. 5. Nos saluari sumus ab ira p̄ ip̄m. S; saluatio ab ira est terminus a quo. s. a pena. Saluari in vita est s̄ ad quē. s. ad vitā. Un̄ glo. ibidē. vt iuste viuamus. q̄a alit̄ viuē nō poteramus. Si g. p̄ aiām solū descēden tē ad inferos: x̄ps mortuus saluauit nos ab ira. g. ad saluandū in vita exigūt q̄ sit viuus. g. exigūt r. ei. g. necessaria est. Ad oppositū Jo. 5. Audient qui in monumēt s̄ zc Aug. per x̄bū dei sit resurrectō aiā. per x̄bū carnē sc̄m sit r. corporis. Juxta hoc arguit Ad plenā restitutōz nō exigūt nisi r. aiē r. corporis. S; p̄ incarnatōz sit r. r. restō h. q̄a x̄bū caro sc̄m est Jo. i. Ergo ad plenā restōz nō est necessaria r. x̄pi. Itē ad idē Plena restō fit i remissione culpe r. pene. Si g. p̄ passionē fit plena remissio pene r. clpe. g. r. plena restō. Quia iust. v̄is reddet v̄nici q̄ qd meruit. S; sc̄i meruerūt gloriā soluta pena originali. g. plē per passionē est restō. Q; p̄ passionē fieret restō p; p̄ illd. i. Peccata nr̄a tulit in corpe suo s̄ lignuz Et Ysa. 53. Cuius liuore sanati sumus. Et p̄ illd col. 2. Delēs cyrographū decreti. i. diuinam Iniam zc. Itē in passioē d̄r cōsumatū est. Jo. 19. Ergo sufficient erat satisfactū p̄ culpa Ade. Sed si Adā nō peccasset trāsseret ad gloriā ergo r. tā cito post passionē hō poterat trāsseri. g. zc. Itē passio amouit rumpēā. g. r. obstaculū videndi deū. g. nec ad gloriā aiāz neciā est r. r. v̄d. q̄ neciā ē r. x̄pi r. viatorib; r. beatis. l; alio r. alto mō Viatorib; est necessaria triplici rōe. r. beatif duplici rōe. Viatorib; p̄mo pp̄ iustificatōz nr̄a; Un̄ I Ro. 4. Refrexit pp̄t iustificatōz nostrā. Sc̄do p̄pter gratiā ipetrandā. seu p̄pter reconciliatōz. Un̄ Heb. x. Ut appare at vltui dei p̄ nobis. sin corpe r. aiā vt oriet

pro nobis. Un̄ dicit q̄ cā meritōria ē quodā mō: vt de? pater nobis misēat. Tertia rō est ex pte suscipientis gratiā. s. p̄pter dispositōz ampliorē ad suscipiendū gr̄a; v̄nde tota humana nā ordinat ad x̄pm: r. est irreuerentia etiā sc̄is angelis postq̄ assumpta est. vii potest ip̄a suscipere maiore gratiā q̄ ante poss; v̄n̄ in assumptione accepit h? dispositōz. In passione recepit maiore dispositōne r. in resurrectione ampliorē. Un̄ gnalis dispō aplior in nā humana ad gratiā est ex nā eiusd̄ specie que resurrexit in x̄po. q̄a magis ex hoc ē accepta deo. Præterea dispō p̄sonalis est in credente: s̄m q̄ dicit Apl̄s I Ro. 4. Q; resurrexit p̄pter iustificatōz nostrā: mortuus est p̄pter delicta nostra: q̄ d̄r pp̄t fidē r. amorē; Intelligendū est g. q̄ r. iustificat. s̄ r. passio: s̄ passio iustificat in adultis solū p̄ fidez r. amorē. i. vt credita r. dilecta. Hoc. n. exigūt ad hoc vt effectus iustificationis beaf. Un̄ b̄ sufficientis est cā iustificationis passio. s̄ non efficiens nisi credat de? passus. ad qd maxie r. opaf. vel glo. intelligit si nō est vitas resurrectionis. q. d. frustrabit. q̄a nō crederetur Et sup̄ psal. Que vilitas i sanguine meo. Glo. Si statim nō resurgo corruptūq; fuerit corpe meū. Nemini anticiabo nullū lucrabor: r. ita p̄bit cōfessio. s. testimoniū veritatis. Et ideo Act. 2. Quē deus suscitauit solutis dolorib; b? zc. Glo. assertio resurrectionis h? sic neciā est r. viatorib;. Itē beatis necessaria est resurrectio x̄pi dupl̄ ad maiore gloriā spir̄ituū. r. hoc est cōe aiabus r. angelis q̄a glorificata hūanitate x̄pi: est duplex delectatio in x̄po. Una in cōtemplatōe diuinitat. Alia in cōtemplatōe hūanitat. in qua etiā angeli desiderant p̄spicere. i. Pe. i. r. hoc de presēti itēz ad resurrectionē corporis. sua. n. r. crit cā future resurrectionis: r. hoc in futuro. v̄n̄ in psal. Ad vesperum demorabitur fletus r. ad matutinū letitia. Glo. v̄is resurrexit mane. idē nobis p̄mittens p̄ suā resurrectionē. que est efficiens cāe resurrectionis nr̄e r. aiē r. corporis. Ad illud qd obiē p̄ x̄bū carnem sc̄m sit r. corporis v̄d. qd v̄ez est. s̄ hec non est p̄tia dispō. imo exigūt alie. s. p̄ x̄bum passū in carne r. resurgens: r. ueniens ad iudiciū iste sunt dispositiones p̄rie nostre resurrectionis. Ad aliud qd obiē q̄ plena est remissio culpe r. pene p̄ passionē v̄d. q̄ plena est q̄tū ad sufficientiā. nō t̄n̄ q̄tū ad efficiētiā. v̄n̄ p̄ passionē nō credit de?. vt dictū est

*si corpus non resurrexit inanis est fides
resurrexit propter iustificationem
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam
resurrexit propter gloriam*

si per resurrectionem creditur deus. unde assertio resurrectionis testimonium est veritatis. dicitur gl. fr. illud psal. Que utilitas in sanguine meo etc.

Ad aliud quod obicitur quod consumatum est. dicitur quod huiusmodi satisfactum esset pro culpa Adae. et quo ad hoc consumatum. tamen regrebat vltimum aptio iamque per efficientiam que debuit fieri passensum christi in celum. Unde in morte christi non fuit omnino consumatio corporum que requirebant ad plenam iustorum beatificationem: quia ordinatum fuit. siue omni providentia dispositum ut in carne gloriosa introducerentur in celum. et hoc exigit ad habendam tantam gloriam quantum debebant habere.

Consequenter queritur

de modo resurrectionis. scilicet an sit idem modus resurgendi in christo et in nobis. Ad quod sic. nostra resurrectio est a morte et ab incineratione. queritur an hoc modo sit in christo: ut possibile sit sic fieri. Ad quod Damascenus 4. libro. Resurrectio omni est corporis facti incorrupti et aie unio. 6. in resurrectione christi corpus transiit de corruptione ad incorruptum. 6. corpus eius fuit corruptum corpus secundum quod dicit apostolus de corpore nostro. i. Cor. 15. oportuit corruptibile habere induere incorruptionem etc. Item Gregorius. Morte nostram moriendo destruxit. sed christus non solum debuit destrui mortem. a dissolutione aie et corporis. sed mortem que attendit in corruptione. id est in incineratione. Item mortalitas respicit dissolutionem aie et corporis. Incineratio dissolutionem corporis habet sententiam omni. Gen. 3. Terra es etc. Sed passio christi soluit debitum mortis. 6. et debitum incinerationis solvere debuit incineratione sua. ergo debuit incinerari. Item philosophus 2. de animalibus se usque ad mortem. quare 6. usque ad incinerationem. Item in corpore nostro est vitium originis. quia vitium est cum origine. Item vitium est in unione corporis et aie. sed propter vitium in coniunctione corporis et aie. inest nobis vitium mortalitatis scilicet separationis corporis et aie. 6. et propter vitium originis inest nobis incineratio. Si 6. christus accepit penam que consequitur ad vitium unionis ergo christus sicut debuit accipere illam penam que est propter vitium originis. scilicet incinerationem. Item sicut dicitur Gen. 22. decimat est Abraham non tamen christus: quia solum descendit secundum corpulentiam secundam. non tamen secundum invisibilem rationem. scilicet concupiscentiam originis. sicut levi. Item hoc videtur quod christus eo quod descendit secundum corpulentiam secundam: accepit mortalitatem. et quia non descendit secundum seminale rationem non accepit incinerationem: sicut alii homines si habent

ponat. Contra. Corpus descendens ab Adam secundum est contrarietati: quia est ex contrariis: que appetunt ire in regiones diversas: sed ad tale corpus sequitur incineratio. ergo secundum quod ab Adam descendit secundum corpulentiam secundam. corpus eius est incinerabile. Item contrarietas est inter animam et spiritum sanctum. Caro concupiscit etc. sed ista rebellio que consequitur ad invisibilem concupiscentiam et in spiritu bene ordinato facit concupiscere mortem. Unde Romanus 7. Quis me liberabit etc. Ergo mortalitas sequitur ad invisibilem rationem. 6. secundum hanc nec christus hanc debuit suscipere penam. Item Act. 2. Letatum est cor. etc. in hoc crevit letitia. pro resurrectione: sua in exemplum nobis dabat. 6. et eius est in exemplum. ergo cum nostra sit ab incineratione et morte: et sua videtur esse. Ad oppositum psal. Non dabis semini tuum videre corruptionem. etc. corpus meum sanctificatum per quod alia sanctificatur non patiens corrumpi. Item si Christus aliqua creata unio corpori non patitur ipsi corrumpi. si anima unio unius corpori. 6. multo fortius Christus unio unio corpori: non patetur ipsum corrumpi.

Item ad unam resurrectionis sue et non e videtur esse: quod dicit Damascenus. quod quedam resurrectionis distinctio est communis: que est talis. Resurrectio est corporis et aie increata copulatio. et ratio hec convenit suscitationi: sicut in Lazaro suscitato ad vitam mortalem. Item quedam videtur propria. talis resurrectio est eius quod cecidit et dissolutum est animalis scilicet resurrectio: et appellatur casum mortem: que consequitur ad peccatum: nec stare potest cum natura recta. hoc modo omnes resurgemus: dissolutum: videtur incinerationem. scilicet ibi apponitur ad unam suscitatum per miracula. illa. non videtur propria. quia est resurrectio ad corpus corruptibile. et ita per casurum et mortuum. Item secundum Damascenum. Quedam videtur appropriata. talis resurrectio est eius quod cecidit scilicet resurrectio: et hoc potest convenire bene virgini secundum quod pie creditur a quibusdam quod iam surrexit: nec ponitur ibi dissolutum. quia nihil de corpore eius invenitur. Unde non creditur incineratum. sed ponitur casus qui refertur ad mortem. Alia est propria unio. talis resurrectio est corporis facti incorrupti. id est impassibilis iterata unio. nec ponitur ibi casus: quia mors christi non fuit casus oppositus nature recte. Ad hoc 6. quod obicitur quod propter fuit corruptum videtur secundum psal. Non dabis semini tuum videre corruptionem. etc. uno modo videtur corruptio passio nis vel passibilitatis hoc convenit corpori christi. Alia putrefactionis hoc non convenit ei. Unde glo. corpus meum a te sanctificatum videtur corruptionem. id est putrefactum: alibi videtur pati corruptionem:

resurrectio hominis est corporis facti

corpus incorruptum

incorruptum est anima unio

corpus accipit penam propter vitium

id est vulneratione: ubi que utilitas i sanguine meo dñi des. in cor. Ad aliud qd obicit Qui mortē nrā in zc. ob. qd nō dicit xpo qd p incinerationē suā vesti ueret nostra. Nam corp⁹ ei⁹ erat unitū deitati ⁊ aīe. Mors at est sepatio corp⁹ ⁊ aīe. qd g⁹ xps assumpsit corp⁹ in q̄ debebat fieri receptio. iō assumpsit mortalitatē. sed ita nō est de icineratiōe. qd unio erat cū corp⁹ ⁊ aīa sepatib⁹. iō secuta est mors vel mortalitas. S; unio carnis indissolubilis erat cū deitate regere corp⁹: ne irret in dissolutionē. Unī psal. Assimilabor descēdētib⁹ i lacū. blo. si siluēis. i. cessābis a otinētia. assimilabor descēdētib⁹ i lacū. Ex eo. n. qd mibi sp uerbū unū nō sū talis q̄ies ceteri hōies qui uascūf in p̄fūda miseria. b̄bum est hōis xpi ad deitatē. miseria magna est mortalitas. s; p̄fūda icineratio ⁊ corruptio. Ad aliud qd obr̄ qd mors est solutio mortis. g⁹ icineratio icinerationis ob. qd nō sequit̄. imo sufficit mors ad solutionē mortis ⁊ incinerationis. Unī Job. i. Utinā apprebenderē peccā mea zc. ⁊ appellat peccata sua: peccata hūani generis p̄ quib⁹ satisfecit. ⁊ si ista p̄dent p̄ponderat passio xpi ad sufficientiā p̄ mille mūdīs. Unī qd xps uiuit vita dei. ⁊ eadē xpi vita ⁊ di. sicut dicit Ansel. 3o mors ei⁹ p̄ponderat. Ad aliud qd obr̄. qd humiliavit se ad mortē. g⁹ debuit se humiliare ad icinerationē. ob. qd nō debuit: qd sic humiliare usq; ad p̄fūda miseriā. qd nō decuit ipm. Unī nec in ipa passione accepit illā p̄fūda miseriā: que est in p̄urbatione rōnis. q̄ est vltimus effect⁹ passionis ex pte aīe. Unī nō ab solta est sua rō mortis dolore: h; fuerit sepatio corp⁹ ⁊ aīe eodē mō ob. qd nō decuit qd descenderet usq; ad vltimū effectū p̄ mortē s. icinerationē ex pte corp⁹. Ad aliud qd obr̄: qd accepit mortē que osequit̄ ad vitiūz diuictionis. s. corp⁹ ⁊ aīe. g⁹ zc. ob. s; Aug. qd debuit accipere qd duciret ad nostrā redēptionē: ⁊ suā nō dedecet dignitatē. Incineratio aut suā dedecet dignitatē. qd seque vitiū originis qd nō accepit xps. Unī. i. Cor. i. s. Primus hō de terra terren⁹. sc̄d̄s d̄ celo celestis. Unī glo. dicit qd fuit a p̄ncipio celestis. Unī sic dicitū est: sicut nō habuēt vltimū effectū passionis ex pte aīe sicut p̄. cū dicit Centurio x̄e fili⁹ dei erat iste. Unī aīa non monebat organū corp⁹: nec impediebat vis motiua sicut in nobis: ita nec ex pte corp⁹ icineratio. Ad illud qd obr̄ qd ad esse de

Adā fm corpulentā ibam sequit̄ icineratio ob. qd nō ē. sed icineratio seque vitiū originis. vñ si Adā nō peccasset nec filii ei⁹ nō haberent vitiū originis: nec expoliaremur: sed supuestremur fm illud. i. Cor. v. Ad illud quod obr̄: qd mortalitas sequit̄ ad inuisibile rōem ppter qd nec xps debuit hāc suscipere ob. qd nō sequit̄ qui n. uenit in carnē vt hōiem redimet: debuit accipere que ducirent ad hominis redemptionē. Unī licz nō debuerit ad mortē obligari ut ad sequelā inuisibilis rōis duciens in fuit vt illā dispensatiue acciperet in q̄tu; duciebat nre redēptioni. Ad aliud qd obr̄: qd xpi est nobis exemplar dicit qd sifr est nostre exēplar. q̄tū a d̄ trūnū ad quē. s. ad immortalitatē. s; nō sifr q̄tum ad terminū a quo. s. ab icineratione est exemplar nostre immortalitatis ⁊ icorruptionis: nō corruptionis seu incinerationis.

Consequenter que

de cāitate ⁊ effectu resurrectionis. Et p̄mo querit̄ in quo ḡnie eāe dicitur sit cālitas resurrectionis. Sec̄do an eā iustificatiōis aīaz ⁊ qualr. 3o an sit cā resurrectionis corp⁹. 4o de mō causandi: vtz cā remota ab effectu uel diuicta: ⁊ vtz necessaria uel ottingens. 5o de oīa cālitatis p̄ passiones ⁊ resurrectionem.

Ad primum scilicet in q̄ ḡnie sit. Querit̄ p̄mo an in ḡnie eāe meritorie uel efficiētis uel materialis. Et obr̄ sic ad p̄mū. Mereri nō dicit xpo fm qd de: s; fm qd hō. Si g⁹ mereri non est p̄ mortē. g⁹ nec r̄ est cā meritoria cum sit p̄ mortē. Itē stat⁹ merendi p̄tinet ad statū viatoris ⁊ seruētis c⁹ stat⁹ termin⁹ ē beatitudo. Si g⁹ xps resurgens nō est in statu merendi: qd est ad finē seu ad terminum g⁹ zc. Itē p̄. z. Prop̄ qd de exaltauit illū zc. hoc p̄tinet ad p̄mū nō ad meritū. Sed resurrectio p̄tinet ad exaltationē. ergo si exaltatio ordinat̄ ad p̄mū nō ad meritū ⁊ resurrectio: g⁹ resurrectio nō p̄tinet ad meritum Itē caritas est radix meriti: ⁊ fm q̄titate caritatis est q̄titas meriti. Si g⁹ t̄ta caritas fuit in xpo ab instanti conceptionis q̄ta p̄. g⁹ tm̄ meruit ab illo in statu q̄tū p̄. g⁹ zc. Conē. Nō est icōueniens ponere in angel statū merendi ⁊ beatitudinis. sifr nec i xpo an mortē. g⁹ in xpo p̄ mortē. sifr nō erit icōueniens ponere meritū ⁊ beatitudinē. Itē

corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe

corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe
corp⁹ xpi fuit sepatio corp⁹ ⁊ aīe

xps anticipavit tps merendi: qd ab instanti
sue conceptionis meruit: qd no fuit fm legem
eodem. 3.º silr no erit incoueniens ponē meritū
in xpo post mortem.

Consequenter que

rit vtz sit rīº eiº cā efficiens. Ad qd sic. qd re
surrectio xpi iustificet p; p glo. Ro. 4.º. Ue-
q iustificat moztē rīº. sup illud. Refrexit
ppter iustificatōz nostrā. sed iustificatio est
iustū facere. Itē gl. bidē. vt iuste viuam?
q alr no poteramus. gº est cā efficiēs. Itē
i. Cor. 15.º. Si xps pdeat glo. qui ē cā efficiēs
nostre resurrectionis. Itē psal. Ad uespum
de morabif zc. Glo. rīº xpi cā est nostre resur-
rectionis aie in pnti: r corpis in futuro.

Con. Nihil ignobiliº in nā pōt agere i no-
bilibus. S; oē corpº ignobilis est: qd tūc q;
sit nobile aīa. gº quel; passio corpis ignobi-
lior ē qual; passioe aīe. gº rīº xpi no pōt esse
cā iustificationis aīe efficiens. Itē q no
sit cā resurrectionis vī sic. Maiº est esse pscm
q̄ scm. Sed nulla creatura pōt esse creatio
corpis. ergo nec reparatio.

Postea queritur an

in gñe cāe materialis. Ad qd sic. Resurrectio
no h; effectū nisi in q̄tū credita. S; no vī cā
nisi respu effectº. sed fm qd credit est mā
fidei. gº est cā material. Con. Si dicatur
q sit solū cā in gñe cāe materialis. gº no est
cā resurrectionis maloz. qd fides no est in
ipis malis: r alif no efficit resurrectionē. gº
no est cā materialis resurrectionis coz.

Q aut no sit ita p; p glo. sup psal. Dabit
uoci sue uo. n. gl. efficacīa suscitadi oēs mō-
tuos. Rº vī. q rīº est in gñe cāe merito-
rie sed no ppte. r in gñe cāe efficiēti ppe
r in gñe cāe mālīs in q̄tū credita. In genere
cāe finalis in q̄tū amata: r in gñe cāe forma-
lis uel exemplaris in q̄tū cōsiderata. In gñe
gº cāe meritorie est iproprie. Nā meritū no
est in beatitudine cōpleta cū sit finitū. nec est
instātia in angelis. sed est in gñe cāe p mo-
dū interpellationis. Un Ro. 8.º. Inpellat p
nobis: r de scīs oramus adiuuent nos eoz
merita. Q obr q non esset incoueniens
in xpo meritū post mortē vī. q falsum est
imo cōueniens esset ppte sumēdo meritū;
qd hoc esset ponere viatore quodāmo. Un d
Jo. 21.º. Stetit in littore zc. Glo. vī de scīs in
littore erūt cū in fine cū xpo resurrexerūt

*nihil ignobilis in actu
nobilis*

Effect gº hoc incoueniens: qd hoc eff; ponere
ipm no in statu quietis qd ligetur plit?

Ad aliud qd obr q anticipavit tempus
merendi zc vī. q no fuit incoueniens q me-
ret pº mortē. nec sue dignitati. nec sue redē-
ptioni cōueniret. Un in passione totū meri-
tū eiº est cōsumarū. Ad aliud qd q̄it an
sit cā efficiēs vī. q sic h; glo. r fm scōs. vī
gº q est in gñe cāe efficiēti. s. p modū ope-
rantis ipe xps resurgens. Un Jo. 6.º. Venit
hora r nūc est zc. Glo. p xbu filii dei sit rīº
aīaz. Per xbu scm in carne sit corpoz rīº
Cā aut resurrectionis pma ē ipe deº. Cā me-
dia ipa humanitas xbi seu xbu humanatū
Cā pta est ipa humanitas xbi apprens glo-
riosa i iudicio. Q obr q equale fuit me-
ritū ab instāti conceptionis zc. vī. q possumº
loqui de merito duplici q̄tum ad formam
merendi: seu quantum ad vim merendi. r
sic verum est q tm meruit a cōceptione q̄-
tū post. Uel possumº etiā loqui de merito q̄-
tū ad numerº meritor. huc quātū ad effem
meriti. r sic no rātū meruit quātū pº. Et est
exēplū in igne cº tota vis oburendi ē in igne
ti maior est obusio cū pla accendit ligna
Ita vī. q tota vis meriti est in caritate. tri-
ples sunt effectº in pluribº effectibº uel opi-
bus caritatis. uel maiº est meritū in pluribº
effectibº caritatis. Ad aliud qd obr q ali-
ter viuere no poteramº. s. iuste nisi p resurre-
ctionē vī. q hoc intelligendū est pte iuste
vīe modū iusticie seu iustificationis cōplete
seu pfecte. r est rñsio ex illa glo. Ro. 4.º. Re-
surrexit ppter iustificationē nostrā. Glo. no
na vita a iustificatione icipit r i glia cōsumat
Un est iustificatio pfecta cū hō ptingit ad
pfectionē iusticie: r est abolita pena scilicet
ad culpā r ipa culpa. Resurrectio aut ordi-
nat ad pfectionē iusticie: r pfectio iusticie
est in oimoda abolitione pene: que est etiā
icineratio: qd n fiet nisi p resurrectōz. Ad
aliud qd obr q nihil ignobiliº altero n pōt
agere in nobiliº zc. Si gº corpº quātūcūq;
dignū no pōt digniº esse aīa. Nec passio cor-
pori poterit eē cā iustificationis aīe vī. h; illd
Jo. 6.º. Caro no pdest quicq. Un nihil pdest
qd caro: sed qd caro vnita xbo sicut p; in sa-
cramēto altaris de quo ibi dī. Qui no man-
ducat carnē zc. Passio. n. corpis r resurrectº
vt ē simplr corpis no ē cā passionis aīe. i. iu-
stificationis. s. corpis vniti xbo. Et ex h; p;
rñsio ad illud qd obr q nulla creatura pōt

est creatio corporum. Un nec reparatio: quia creatura
non est corporum reparatio: ut est creatura abso-
lute: sicut ut est unita creatori. Ad aliud quod
obicitur an sit in genere cause materialis: quia non iusti-
ficat nisi in quantum credita. quod non ducit malis
deum. quod est causa resurrectionis cum imutatioe glo-
riosa. i. Cor. 15. Oes quidem resurgemus: sed non
oes imutabimur: et hoc in bonis in quantum cre-
dita et amata. et est causa resurrectionis non cum
immutatione et hoc in peccatoribus. Primo modo
est in genere cause materialis in bonis. Secundo modo in
genere cause efficientis in omnibus. sic ergo intenditur
cum queritur de calitate resurrectionis christi.

Consequenter que

rit. An sit christi sit causa iustificationis animarum et
quod. Et queritur utrum sit in genere cause efficientis
Ad quod sic Ro. 4. Resurrexit propter iustifi-
cationem nostram. Hoc. utraque mors christi et sit ius-
tificans. Item per hunc. Ad agnoscendum virtutem
resurrectionis eius. Hoc. ex resurrectione eius
iustificamur. Contra. sit christi ordinatur ad fu-
turam gloriam. iustificatio ad presentem gratiam
ergo nulla est calitas resurrectionis respectu ius-
tificationis. Item sicut se habet passio ad iusti-
ficationem. sic sit ad nostram resurrectionem. ergo
iustificatio est per passionem. ergo non per resurrecti-
onem. Item Ro. 4. Iustificati per fidem in san-
guine. id est per fidem passionis. quare ergo magis at-
tribuitur operibus iustificationem resurrectioni quam pas-
sioni: cum vixit resurrexit propter iustificationem: et
item ad hoc quod aliqua causa agit in subiecto
non quod attingat illud si sit non attingit. queritur
qualiter iustificat. Ad hoc dicitur quod sit christi po-
test duplex considerari: ut est in re vel ut est anima
per considerationem sic tactum est superius in quod de
passione. Item quod consideratur in re: sic se habet duobus
modis ad nostram iustificationem. scilicet per modum
dispositionis: et per modum exemplaris. per modum
dispositionis: quia tota humana natura ordinatur ad
naturam humanam in christo. Un cum vixit in christo dei-
tas: tota sublimatur ita ut sit in tota participati-
one deitatis. Hinc est quod habet irreuerentia a
sanctis angelis. ut dicitur Apoc. 19. Et habet per
quod dicitur quod ante incarnationem adorabatur ab homi-
nibus non adoratur etiam a barbaris nationibus. Di-
sponitur ergo magis ac magis per incarnationem
et passionem: et etiam per resurrectionem ad maio-
rem gratiam. unde psal. Respice in faciem christi tui.
Hoc. fac christum innotescere omnibus ut possimus
ire de virtute in virtute. Item se habet per modum
exemplaris ad nostram: Item quod dicitur Ro. 6. Que-

admodum christus resurrexit: ita nos in notitate
abulemus. isto modo se habet ad iustificationem: non
per se. Duplex enim est iustificatio. Una iustifi-
cacio est rectitudo a curvitate in rectitudi-
ne. Iustificatio in presenti est a curvitate culpe ad
rectitudinem gratie. futura vero iustificatio erit
a curvitate miserie ad omnimodam rectitudinem
et sic iustificationis future est exemplar seu causa
exemplaris. sic se habet sicut quod consideratur in re: sicut autem
quod consideratur in anima ut credita et amata iustifi-
cat. sicut dicitur et in gloria consumatur. Ad
illud quod obicitur quod magis attribuitur iustificatio
passioni. dicitur quod non sequitur: quia plena iustifica-
tio ab omnimoda miseria non erit nisi in beatitudine
que iustificatio incipit in presenti. et in beatitudine
consumatur. Item quod dicitur glo. Ro. 4. Nova vita
in iustificatione incipit etc. Ad aliud quod ob-
icitur quod utraque iustificat dicitur quod verum est etiam quod
tunc creditur et amatur. sed hoc est disponendo. sit
enim credita et amata disponit ad iustificationem:
Resurrectio vero signum est et causa iustificationis
solu. Passio causa est sicut quod dicitur glo. Bede. et id
magis attribuitur iustificatio resurrectioni quam
passioni. quia signum et causa et complementum.

Consequenter queri

tur an sit causa resurrectionis corporum. Et primo
queritur an sit bonorum et malorum: an bonorum et malorum
Ad primum sic psal. Dabit voci sue vocem. Hoc. suscitandi
generales omnes mortuos etc. Item Job 19. Venit hora et nunc est etc. Hoc. per verbum carne
semel fuerit: corporum resurrectio in futuro. Item
ibidem omnes qui in monumentis sunt audient
vocem filii dei etc. Contra. Sicut se habet passio
sicut calitate ad redemptionem: sic sit ad resurrecti-
onem. Si ergo passio non habet effectum nisi in bonis
quia non iustificat nisi bonos. ergo nec sit erit causa
nisi resurrectionis bonorum. Item quicquid fecit
fecit propter iustificationem nostram et propter remis-
sionem peccatorum. Un Ro. 4. Mortuus est propter
delicta etc. ergo resurrectio non habebit effe-
ctum nisi in bonis quod habet remissionem peccatorum.

Si dicatur quod generalior est calitas resurrecti-
onis quam passionis. Queritur ergo quare calitas re-
surrectionis sit generalior: et attingat bonos et ma-
los plus quam calitas passionis. Ad quod dicitur
quod resurrectio christi est causa resurrectionis bonorum et
malorum: sicut differens. quia bonorum cum imutatioe
malorum non cum imutatioe. Item Hebr. 6. funda-
mentum resurrectionis mortuorum. Hoc. nisi aliquid
credatur quod resurrectio christi efficit nostram. non
sicut super quod fundamentum edificet. Ad primum

*resurrectio propter iustificationem nostram et propter remissionem peccatorum
natura resurrectio christi ordinatur ad futuram gloriam si aliqua
causa agit in subiecto non quod attingat illud si sit non attingit. queritur
qualiter iustificat. Ad hoc dicitur quod sit christi potest duplex considerari: ut est in re vel ut est anima
per considerationem sic tactum est superius in quod de passione. Item quod consideratur in re: sic se habet duobus
modis ad nostram iustificationem. scilicet per modum dispositionis: et per modum exemplaris. per modum dispositionis: quia tota humana natura ordinatur ad naturam humanam in christo. Un cum vixit in christo dei-
tas: tota sublimatur ita ut sit in tota participati-
one deitatis. Hinc est quod habet irreuerentia a sanctis angelis. ut dicitur Apoc. 19. Et habet per quod dicitur quod ante incarnationem adorabatur ab hominibus non adoratur etiam a barbaris nationibus. Dis-
ponitur ergo magis ac magis per incarnationem et passionem: et etiam per resurrectionem ad maiorem gratiam. unde psal. Respice in faciem christi tui. Hoc. fac christum innotescere omnibus ut possimus ire de virtute in virtute. Item se habet per modum exemplaris ad nostram: Item quod dicitur Ro. 6. Que-*

obiectū dō. q̄ vno mō. s. loquēdo de resurre-
 ctione glorioſa sic se b; rī ad resurrecti-
 onē. sic passio ad redemptionē. vel iustificati-
 onē. Si aut loqm̄r de resurrectione coiter
 nō sic se b; rī rō b; est. q̄a xp̄s resurgens glorio-
 se cā est resurrectionis. nō tñ p̄ducit effectus
 nisi cū apparebit iudex viuoz r̄ mortuoz. u; q̄
 auctas iudicādi data est ei ei glorioſa re-
 surrectione. fm̄ q̄ dicit glo. bi. Parauit in
 iudicio tronū. s. q̄a iudicat? fuit. datū est iu-
 diciū ei. 3o etiā dī p̄bi. 2o. Propter passionē
 dedit illi nomē. q̄d est sup oē nomē. Et hoc
 ec̄ dī Math. vltio. Data est mihi oīs ptas. zc̄
 r̄ hoc est sup bonos r̄ malos. r̄ ita cū venit
 iudex oēs o; resurgere. Ad aliud vō. q̄
 l; xp̄s fecerit q̄d fecit p̄pter iustificationem
 nostrā. nō tñ seq̄tur q̄ rī sua nō hēbit effe-
 ctū nisi in iustificatis. Licet. n. que fecit xp̄s
 ordinata fuerint ad hōis iustificationē. ni-
 biloi. q̄a humiliāuit se ad sustinēdū dura. r̄
 indecentia. data fuit illi sublimatio q̄tūm
 ad p̄tatem exercēdi iudiciū q̄tū ad bonos r̄
 malos. ut p; ex p̄actis. Un̄ cālitās resurre-
 ctionis fuit generalior cālitāte passionis
 Un̄ cū uenerit ad iudicandū oēs. resurgent.

Consequenter que

rif de mō an se beat ut cā diuncta. uel ut re-
 mota ad nostrā resurrectionē. r̄ si rī efficit
 mō in sc̄is resurrectionē corpōz. Ad quod
 Ambro. Sandiū patrifamilias. fidelū sibi le-
 titia coītrae ut quē subsecuti sūt similitudine
 passionis coītenē gloriā resurrectionis. fm̄
 q̄d dī. 2. Cor. i. Si socii fuerim? pas. zc̄. ergo
 vī q̄ rī ei? sit cā diuncta. Itē Ambrosi.
 ibidē in quodā s̄mone pasch. Math. 25. M̄
 ta corpa scōz surrexerūt legimus in prima
 resurrectionis festiuitate scōz corpa susci-
 rata fuisse. cur nō quotiēs festiuitas resurre-
 ctionis ei? celebrat? quotiēs resurgere creda-
 mus r̄ scōs. Itē Jero? in s̄mone de assū-
 ptione. neci testes nō essēt nisi x̄a esset eoz
 rī. Itē fm̄ illud Act. 2. Sepulcrū illius
 apud nos est. In quodā sermone Jero? nō
 fuit ausus dicere q̄ ip̄e aut corpus eius
 apud nos est. sed sepulcrū ei? zc̄. Silt q̄rit
 de glorioſa x̄gine an resurrexerit. Ad q̄d R?
 q̄a deo nihil est ip̄ossibile. nec nos factū de
 btā x̄gine abnuim?. Con. psal. Ad uespe-
 rū demorabit sc̄t? zc̄. Elo. sc̄tus est miseria
 originalis culpe que demorabit vsq; ad diē
 dñi. quo rī? nostra futura est. g? nō sumus

*Lata est vbi omis post
 flens est miseria originalis
 culpe q̄ demorabit vsq; ad
 diē dñi*

resurrecturi vsq; ad diē dñi. Itē Job. 15
 Nō resurgz tō donec attentaſ celi. i. donec
 mouet glo. nō negat resurgere. s̄ donec at-
 tentaſ celi. g? zc̄. Itē Act. 2. Quē de? su-
 scitauit. glo. nō cōi resurrectione que in fine
 differet. s̄ que tertia die celebraret. Itē
 idē p; ad sensū cū sint apud nos corpora san-
 ctōz. R? dō. fm̄ Aug. ad Paulinū. Alii
 sūt humani limites rez. alii diuinaz signa
 x̄turū. alia que nālr. alia que mirabilē sunt
 vō. g? q̄ fm̄ cursum nāe nō v; esse resurrectō
 ante innouationē mūdi per passionē. Igitur
 xp̄i fuit meritū r̄ nostre iustificationis r̄ no-
 stre resurrectionis r̄ glorie quo ad corp? r̄ q̄
 ad animā. Un̄ p̄ sufficientiā restituet homo
 p̄ illā in p̄stina dignitatē. sed adhuc nō erat
 effect? p̄duct?. q̄a duplex erat adhuc tentio
 s. aīaz in limbo. r̄ corpōz incineratione. Ad
 solucndā tentionē aīaz apparuit x̄bū i aīa
 apud iseros. Silt ad solucndā tentionē corpo-
 rī oportuit q̄ x̄bū cū aīa r̄ corpōz appareat
 vlt q̄d fiet p? innouationē. Prim? effect?. s.
 liberatōis aīaz fact? ē statī p? passionē. Reli-
 qu? fiet p? innouationē mūdi. ut dcm̄ est. p-
 portionalia. n. sunt locus r̄ locatū. iō ad glo-
 riā corpōz exigūt innouatio loco. s; ergo
 limites rez nō v; esse resurrectio corpōz
 nisi cū apparebit in iudicio inouato mundo
 Innouatio aut nō v; esse nisi opla mōtra
 li generatione. sed fm̄ diuina signa x̄turum
 nō est negandū q̄n aliquoz rī? sit. fm̄ Jero.
 Qui nō ausus est negare resurrectionē btē
 x̄ginis. Dicendū ad illud Ambro. q̄ gau-
 diū patrifamilias zc̄. q̄ est rī? in merito r̄
 in re. Un̄ Ambro. Est plane societas. q̄a si nō
 resurrexerūt corpe. resurrexerūt iā mēte. Un̄
 Ambro. itelligit de merito nō de re. Ad
 aliud q̄d obr̄ de resurrectione corpōz sancto-
 rū. vō. s; Jero. Propē cautela salua fide pio
 magis desidrio dubitare o; q̄ temere dis-
 finire que sine piculo sciri nō p̄nt. vel potest
 dici. q̄ x̄a fuit eoz rī? s. in corpore uero nō
 fantastico r̄ aīa. sed opleto eo p̄pter q̄d re-
 suscitati fuerūt redacti sunt in puluere. ut
 vult Aug? de imrabilib? sacre scripture.
 Un̄ dicit corpa scōz de monumētis ueniē-
 tia in monumēta se retraxerūt ubi vltimam
 resurrectionem expectant.

Consequenter que

rif an sit cā necessaria uel otingens. Ad q̄d
 sic. i. Cor. i. 5. Si xp̄s resurrexit r̄ nos resurgē?

*resurrexit et ergo post uero resurrectionem mundi generis
 post completo mortali generatione*

per se ad hoc involucrium...
saluati sumus ab ira & gratiam...
et reconciliati sumus patri

si consequentia est necessaria a causa ad effectum. g.
r.^o xpi causa est necessaria. Con. Si necessaria causa
est. g.^o circumscribita illa non erit ponere nostram
aut circumscribita illa sit r.^o nra p.^o quia circumscribita
redemptione et resurrectione. necesse est
esse diuinam iusticiam: et ita oportet reddere unicuique
quod meruit: et ita necessaria est r.^o ut fiat re-
tributio in anima et corpore. Item alius modus
fuit deo possibilis. g.^o r.^o est causa contingens.

R.^o vbi. q. est necessarium p. se et p. accidens
Primum est q. non potuit nec potest nec poterit
aliter se habere. Per accidens est q. non potest aliter
se habere: potuit. talis est r.^o vel aliter est necessitas
sicut in causa superiori et inferiori sic et veritas.
Item sicut in causa superiori dupliciter est necessitas
scientie: et est necessitas iusticie. Necessitate
scientie necessaria erat r.^o xpi. et etiam ab initio
quia ibi ab eterno erat ordinatum: non tamen neces-
saria necessitate iusticie. imo p.^o lapsu soluz
necessaria fuit necessitate iusticie. et nostra sicut cir-
cumscribita redemptione necessaria erat r.^o h.
huc modum ultimam. Item sicut in causa inferiori sicut
distinguentium: quia aut se habet ad se producendum
effectum. i. cuncta effectui: et sic non est causa neces-
saria uel se habet ad producendum effectum suum i-
determinato tempore: ut motus celi. in tali situ est
causa eclipsis: sic r.^o xpi ordinata in iudicio est
necessaria nostre resurrectionis causa. Et hoc
dicit glossa super illud psalmi. Dabit uocem suam. et
p. hoc p. ratio ad obiecta.

Consequenter queri
tur de uita passionis et resurrectionis i cau-
sando. Ad quod sic Ro. 5.º Non sicut delictum
ita et donum. Sicut in maius est donum christi quam pec-
catum Ade. Si ergo peccatum Ade introduxit pec-
catum in animam et pena. ergo donum mortis christi fuit
sufficiens causa pro his omnibus uelendis ergo r.^o n.
est causa. Item saluatore expectamus ea parte que
potest sibi subicere omnia. ph. 3.º Sed hec partes uita
est illi pro passione. ph. 2.º Propter quod deus
exaltauit illum. g.^o totum referendum est ad pas-
sionem. R.^o passio christi ut fuit causa meritoria nostre
resurrectionis et felicitatis. Sed descensus ad
inferos: et r.^o fuit sicut efficiencia. Un. Ro. 5.º
Sicut saluati sumus ab ira pro passione et recon-
ciliati patri: non tamen restituti pro effectum felicitati.
sed est felicitas essentialis: et hec erit in deo
Et est felicitas accidentalis que est ex consortio
uel loco. x. b. u. g.^o descendens liberauit seors
a loco uoluntatis sicut quod dicit glossa. Act. 2.º Solutio
a uoluntate inferni. unde restituit sicut effectus

felicitate que in deo est pro descensu ad inferos.
Sed alia est felicitas in contemplatione hu-
manitatis: et hanc habuerunt pro resurrectione
et hec itez est felicitas accidentalis. Sed in af-
fensione addita est felicitas accidentalis que est
ex consortio angelorum et pulchritudine loci. s. ce-
li empyrei. Ulteri^o addet aduentus ad iudicium
quia tunc erit plena restitutio felicitatis. s. i. anima
bus et corporibus: et sic sunt differentes cau-
salitates sicut effectum. et sic p. ratio ad obiecta

Consequenter

de tempore resurrectionis christi. Et queritur
primo de acceleratione resurrectionis. 2.º de di-
latione resurrectionis usque ad tertium diem. 3.º
de determinatione resurrectionis quantum ad
diem et horam.

Ad primum sic obf. Debit. z.
Debit pro omnia
fratribus similari. g.^o debuit eis similari in natura
et gratia et sicut in gloria. non uero ergo quod debuerit
gloriam suscepisse nisi cum fratribus. g.^o nec ante
fratres resurgere. Item sic se habet christus ad ecclesiam
sicut caput ad corpus. Sed inconueniens est caput
esse uisibile corpori in natura. unde monstrum est. sicut
statua illa Dan. 2.º Sicut est inconueniens quod sit
uisibile in gratia. Ergo eadem ratio uero inconueniens
quod sit uisibile in gloria. Sed si ponatur r.^o christi ante
generale ponitur uisibile caput et corpus. g.^o z.
Item proportionaliter se habent gratia et gloria. Si ergo
non precessit gratia sicut in capite. g.^o non debet
precedere gloria. quod autem non precesserit sicut in re gratia. p.
quia gratia fuit in antiquis patribus qui erant eius
membra. Si ergo sicut in re et ordine non precessit in ca-
pite gratia. g.^o nec debet precedere gloria. Item Le-
ui. 19.º Non morabitur opus mercenarii apud te. z.
hec est lex uina non debet merces mercenarii detineri.
Ergo sicut meruerunt gloriam anime et corporis
completa redemptione pro christi. g.^o non debet detineri
quod habeant mercedem suam. g.^o debuit resurgere
cum christo. uel quare retinetur merces eorum. Item
stipendium peti mors est. Ro. 6.º Sed peccatus
originalis eorum est omnibus. quia sicut omnes uel peccauerunt.
Sed pro christi sit destructio mortis que fuit
pro peccato Ade. g.^o in resurrectione christi debent
omnes resurgere. R.^o vbi. cum queritur de acce-
leratione resurrectionis christi an conueniens fuit
causa differri vbi. q. non nec fuit conueniens quod
ad ipsum: nec quod ad nos: quod ad ipsum: quia non
est filius sua conditio nostre conditio. quia sua est a
principio celestis. i. Col. 1.º Sed hoc de celo ce-
lestis. Sicut quia non humano ritu: sed uero diuino

... necessitas est...
... ab initio...
... restitutio felicitatis...
... in anima et corpore...
... ab initio...
... non necessitate...
... saluati sumus...
... ab initio...
... ab initio...
... ab initio...

conceptus est et natus. Nra xpo additio de pmo freno est. vñ ibidē qhs terrenus tales et freni
 Itē qd est pms et maxis in dignitate. Dignū est vt pms resurgat in gloria. Itē qm ad nos nō fuit conueniens qd differret rēci. imo necessariū erat qd resurgeret quo ad nos: qd ad faciendū fide in nobis: qd nisi cito resurgeret. qd nullus deinceps ipm crederet esse deū. Itē necessariū fuit qd cito resurgeret vt daret nobis forma: et exemplar nre resurrectionis. Nō n. possemus ista allici ad amorē beatitudinis: nisi exēplar nre resurrectionis viderem. Un. i. Cor. 15. Pūmitie xps ecclesie dignitas in xpo: p quā o3 resurgere. Un. glo. Pūm. tpe maxim. dignitate qui pō: resurrexit vt fidē faceret: et formam daret credentib. zc. Ecce triplex rō supradcā
 Qd aut obr qd debuit fratrib. pōia assimilari. vñ. qd vep est in his qd necessaria sūt ad nostrā redemptō: et conueniunt sue dignitati. Qd aut differet rēci nō pdesset ad nostrā redemptiōem: imo noceret et etiā suā dignitatē: vt p̄dictū est nō deceret. Ad aliud qd obr qd nō debuit pcedē gloria capitis. quia nō pcedit grā. vñ. qd ordo glorie nō artē. sicut fm ordinē tps: sicut fm ordinē dignitatis. Un. qd h3 p̄rogatiua in grā v3 h3c p̄rogatiua in gloria. Un. sup psal. Preuenisti eū in benedictionib. zc. Glo. in eo plenitudo diuinitatis habitauit vt ipse sit pmo genit. in mult. fratrib. p̄ ceteris hīs spiritū. i. gratiā et p̄ ceteris resurgens zc. Ad aliud qd obr qd nō v3 detineri merces scōz vñ. qd si retributō p̄mii differret: fm meritū vltra tps quo cōferendū est: tūc nō esset iusticia. si aut differret fm qd ipse ordinat qui pot. illā retribuit ex gratiā q̄ ex meritis. et put. agruit tē nō ē iniusticia: et qd illud est fm generalē iusticiā qua debet p̄mii electis. et qd oēs in sil. remunerabūt. Un. Apoc. 5. Date sūt illis singule stole: et dicitū est vt sustinerent modicū donec impleat numer. frat. Si querit quare differet resurrectio gñalis vñ. qd nō v3 esse an inouationē mūdi: qm locus et locatū se h3c debet fm p̄portionē qd qd nō conuenit qd mū dus iste inouet donec impleat numer. electorum: qd o3 qd sit locus merendi. Itē nō p̄portione loci locato. Itē Aug. 20. de ciui dei. Nobis in meli. imutatis ipse mūd. inouabit vt ita p̄portione loci locato. Ad aliud qd obr qd oēs in Adā peccauim. Dicendū qd oēs peccauim in Adā fm causas

nō tñ fm effectū: eodē mō oēs resurgemus cū xpo fm cām nō fm effectum.

Consequenter que

rit de dilatione resurrectionis usq in diem tertiu. Ad qd sic. Nō est maior dignitas sui q̄ oñi. Si g. ex in dignitate est resurrectiōis dilatio. g. nō magis v3 differri resurrectio xpi q̄ alie serui. vñ. aliqui serui rapient obuiam xpo in aera p̄ma testa. 4. Et erit eoz rēci mo mēto tps. Ergo multo forti. rēci xpi. Itē Act. 2. Impossibile erat verbum detineri morte zc. Ergo necessariū fuit ipm resurgere Si g. ponat qd nō resurrexit ante diem tertiu g. ponim. ipm detentū morte. Itē psal. Que utilitas in san. meo. Glo. si nō statū resurgō zc. Con. i. Cor. 15. Resurrexit tertio die Glo. pbata nra morte et hoc tertio die vt credat eadē p̄tate nos posse suscitare. sed si statū resurrexisset nō crederet vere mortu. cum g. nō debuere resurgere: ita vt pbaret veraz morte debuit differri rēci v3q in diē tertiu vt sicut in ore duoz vel trū testimoniū stat oē vñ. g. in illis trib. dieb. expit possit oē factū. Itē vñ. qd conueniens fuit qd expectaret tertiu diē p̄pter tria. p̄p̄tē h̄gione Luc. 22. Oportuit xpm pati: et resurgē t̄tia die. Glo. merito vna die et duab. noctibus in sepulcro iacuit. qd lucē. i. gratiā sue mortū q̄ tñ in carne erat tenebas nre vuple mortis: qd in carne et aia erāt opposuit. Et ad significandū qd lux sue mortis curauit nram vuplā mortē. Secōdo p̄pter pbationē qd sicut in ore duoz vel trū testimoniū stat oē vñ. sic in trib. dieb. expit oē factū Un. hec ē rō litteralis. s. vt pbaret verā mortē fm glo. p̄dictā. 3. p̄p̄tē sue p̄tatis ostensionē. qd si statū resurrexisset nō videret h3c p̄tatem ponēdi aiam suā. h̄c resumendi zc. Et hoc est qd dicit glo. i. Cor. 15. Probata nra morte zc. Ad h. g. qd obr: qd nō ē maior gloria serui q̄ oñi. vñ. qd hoc nō est p̄p̄tē dignitatē seru. qd ipi statū resurgant: sed p̄pter gloriā electoz q̄ āplius nō v3 differri Un. in instanti mouent et incinerabunt et resurgent. Ad aliud qd obr qd impossibile erat ipm detineri morte. vñ. qd statū nō dicit nīmiū tps. sed breuitatē. s. usq ad diē tertiu Un. glo. i. Cor. 15. Probata vera morte et hoc tā cito. s. tertia die zc. Un. tā cito non dicit minimum tps sed breuitatem zc.

... qd nō conuenit qd mū dus iste inouet donec impleat numer. electorum: qd o3 qd sit locus merendi. Itē nō p̄portione loci locato. Itē Aug. 20. de ciui dei. Nobis in meli. imutatis ipse mūd. inouabit vt ita p̄portione loci locato. Ad aliud qd obr qd oēs in Adā peccauim. Dicendū qd oēs peccauim in Adā fm causas

Respon. illis singula sola et submissis effectum in ymaginē vñ. qd nō conuenit qd mū dus iste inouet donec impleat numer. frat. Si querit quare differet resurrectio gñalis vñ. qd nō v3 esse an inouationē mūdi: qm locus et locatū se h3c debet fm p̄portionē qd qd nō conuenit qd mū dus iste inouet donec impleat numer. electorum: qd o3 qd sit locus merendi. Itē nō p̄portione loci locato. Itē Aug. 20. de ciui dei. Nobis in meli. imutatis ipse mūd. inouabit vt ita p̄portione loci locato. Ad aliud qd obr qd oēs in Adā peccauim. Dicendū qd oēs peccauim in Adā fm causas

Cōsequenter queri

tur de veteratōe diei ⁊ hore. Querit g^o an tribus dieb⁹ ⁊ noctib⁹ fuerit mortu⁹ ⁊ p^o resurrexit. Ad qd̄ sic Math. 12°. sic ionas zē

Coil. Ro. 6°. Hoc scientes q̄a vet⁹ homo n⁹ crucifixus est vt destruat corp⁹ peccati. Glo. quieuit in sepulcro vna die ⁊ duabus noctib⁹. ga nostra duplā vetustate sua simpla cōsumpsit. Ad qd̄ ridendū: q̄ fuit ibi trib⁹ diebus ⁊ trib⁹ noctibus. ⁊ p^o tres dies nāles. 6. feria cū nocte pcedente erit vna dies: ⁊ ita p^o synodochen fuit ibi illa die. Itē fuit ibi p^o totū diē sabbati cū nocte pcedeti ⁊ ita p^o illū totū diē nālem absq⁹ synodoche

Itē nox pcedens vnicā refectionis cuz ipa die est vna dies nālis. ⁊ pillā noctē fuit ibi: ⁊ ita p^o diē nālem i. p^o synodoche: ⁊ ita p^o tres dies nāles fuit in sepulcro: nō tm̄ fuit ibi p^o vnu diē artificialē: ⁊ p^o duas noctes ite gras: ⁊ sic intelligit illud Ro. 6°. Itē q̄rit de hora cū v^o tertia die. Nūquid intelligitur de luce surrexit vel añ lucē: ⁊ v^o q̄ añ lucez pillō qd̄ v^o iudi. 16. Dormiunt sālon vsq⁹ ad medū noctis zē. Glo. Sāp̄son media nocte nō solū exiit sed portas tulit: ga redemptor n⁹ nō solū de inferno liber exiit: s⁹ de infemi claustro portas destruxit. ⁊ sic v^o q̄ añ lucē reherit. S; coil Aug⁹ sup illud i. Mach. 3°. Elegit iysias ptolome. Glo. ab hora nocti xpi vsq⁹ ad diluculū resurrectionis ostant hore xl. Si ipa nona cōnumeret. Cū g^o dixerit ibi q̄ in diluculo p^o q̄ nō ante lucē imo in die

Ad qd̄ ridendū q̄ nō sunt cōntra bec. ga q̄ v^o ante lucē surrexit respicit illud qd̄ dicit Jo. 20. Cū adhuc tenebre essent. Et sic intelligit illud ante lucē. i. ante q̄ esset clara dies i diluculo enī nōdū est clara dies.

Estat querere

de demōstratōe resurrectionis. Re surrectio aut demōstrata est bis anq̄ fieret In mote Petro ⁊ Jacobo ⁊ Jobi. 17°. math ⁊ postq̄ facta est plures discipul p^o dies. xl. apprens eis Acti. Questio g^o dicit circa p̄mā demōstrationē seu ostensionē glorie resurrectionis. De qua dicit Math. 17°. Trāsfuratur est ⁊ resplenduit facies ei⁹ sic sol: ⁊ uestimēta ei⁹ facta sūt alba sicut nix zē. Circa quā querūt plura. Primo v^o muta⁹ facta in corpe dñi v^o deat vici trāsfuratio. An claritas que apparuit in corpe dñi in illa

fuit x̄a vel imaginaria. An claritas illa cēt in corpe xpi vt in subiecto vel in aere circū fuso. An claritas illa fuit claritas que v^o gloriosa: vel silis gloriose. An claritas illa esset nālis vel assūpta: ⁊ circa h^o duo q̄unt

Primū est an claritas illa esset corpi xpi p̄nālem potentiā. Scdm̄ an esset nālis ei nō solū i potētia: s⁹ cē scdm̄ actū. An solū corpe xpi sit trāsfurabile. ⁊ vtz⁹ v^o deat vici trāsfuratio fuisse in Moysē ⁊ Helia. De opatione ⁊ vicia apparitionis dñice ante q̄ fieret ⁊ postq̄ facta est. De circūstantiis illi⁹ an. s. Moyses ⁊ Helias fuerūt ibi vere vel imaginarie. De visione apostolorū an visio illoz fuit oculo corporali.

Circa primum

ob⁹ in hūc modū ista mutatio scā in corpe figurato manete eadē figura que p̄us in illo p^o illā mutationez v^o vici trāsfuratio: s⁹ mutatio scā in corpe xpi in illa apparitione: q̄ respicendū facies eius sicut sol fuit scā in corpe figurato. ⁊ remāit eadē figura in eo corpe que p̄us erat g^o illa mutatio nō v^o vici trāsfuratio. Scūda rō apparitionis est in corpe xpi ante resurrectionē ⁊ p^o resurrectionē. Et tūc obr⁹ sic. Sicut se h⁹ corpe mortale ad pprietatem mortale. ita se h⁹ corpe gloriofū ad pprietatē imortalē. g^o p̄murati. sicut corpe gloriofuz se h⁹ ad pprietatē corpis mortalis. Ita se hab⁹ corpe mortale ad pprietatē corpis gloriofi Si g^o p^o resurrectionē corpe xpi gloriofū fuit ostensū sub pprietate corpis mortalis q̄a sub palpabilitate. An resurrectionē vero corpe ei⁹ mortale fuit ostensū sub pprietate corpis gloriofi. Sed p̄ma ostensio que ē corporis gloriofi nō v^o trāsfuratio. g^o similit⁹ nec ista ostensio que est corporis mortalis: s⁹ pprietate corpis gloriofi: v^o vici trāsfuratio illa: ⁊ q̄ oueniat bec oparatio patet ex. 17°. Math. Trāsfuratur est ante eos zē. Glo. Be de ostendit claritatē silis future imortalitatis: sicut p^o in corpe imortali. ostēdit discipul suis nō mortalitātē: s⁹ formā silis mortalitatis: nō enī corpe mortale subditū est imortalitati: nec imortale mortalitati. Ad oppositū. i. Cor. 4°. hoc trāsfurauit in me ⁊ i apollo. Glo. in me ⁊ apollo figurā p̄posui. trāsfuratio igit⁹ nihil aliud est q̄ p̄positio figure. Si g^o xps p̄posuit illā claritatē in figurā glorie resurrectionis. ergo fuit p̄prio figure in illa mutatione g^o recte v^o trāsfuratio ⁊

trāsfuratio est ut resplenduit facies eius sicut sol cōspiciētiis p̄positio figure. Ita sicut alba sicut nix

5 p3 Math. 17. Transfiguratus est x̄c. glo. gloria future resurrectōis ondit. x̄ps g^o ondit illā claritatē in ppositōe figure. hoc est in signū future resurrectōis. Solo v̄b. q̄ figura in scriptura v̄r triplr. Uno. n. mō v̄r figura distinctio fm q̄titate. 7 hoc v̄r pprie figura. De hac legit Sap. 7. In ventre m̄ris figurat^o sum. 2° v̄r figura idē q̄b forma Et hoc mō v̄r figura fm qualitatē. 7 est in q̄rta spē qualitatis: que est forma: uel cē aliquid ostans figura. De hac hēf. i. Cor. 7. Preterit figura h^o mūdi. 3° v̄r figura. idem q̄b signū rei. De hac hēf. i. Cor. 17. Nec autē in figura cōrigebāt illis. Cū igit^r trāfiguratio sit mutatio figure seu fm figurā p̄r trāfiguratio esse mutatio figure fm q̄titate uel fm qualitatē: uel ostensio signi. Si g^o v̄r trāfiguratio mutatio figure fm q̄titate h^o mō nō fuit trāfiguratio in apparitōe illa x̄pi sed dicēdo trāfigurationē sc̄do mō hoc ē s̄z q̄ v̄r quedā trāformatio: 7 mutatio in formā aliā. De qua etiā v̄r. z. Cor. xi. Sathanas trāfiguratur se in angelū lucis hoc mō fuit ibi trāfiguratio. Loquēdo g^o de trāfiguratiōe v̄cā tertio mō. Hoc mō etiā fuit ibi trāfiguratio sicut p̄z ex glo. p̄dicta. i. Cor. 13. fm h^o g^o v̄b. q̄ loquēdo de trāfiguratiōe p̄mo bene p̄cedit rō p̄ma. s̄ n̄ sc̄do uel tertio mō

Ad aliud v̄b. q̄ trāfiguratio idē ē q̄b trāformatio 7 assimilatio ad aliqd: s̄ ubi ē mutatio seu assimilatio ignobilioris ad nobili^o pprie v̄r assimilatio: uel trāformatio: 7 nō e^o sicut domus in mēte: seu ars nō dicitur s̄lts domui i ope seu artificio: s̄ e^o. Dom^o in ope v̄r s̄lts arti: seu domui in mēte. Sed corp^o gloriofū nobili^o est q̄ corp^o mortale. Ubi g^o fuit ostensio corpis gloriofi p^o resurrectionē sub pprietate corpis mortalis: non debuit dici trāfiguratio uel assimilatio gloriofi ad nō gloriofū: q̄a erat s̄b pprietate d^oterioris q̄ sui. S̄z ubi fuit ostensio corpis mortalis ante resurrectionē s̄b pprietate corpis nobilioris. s. gloriofi. s. sub imortalitate recte d̄z v̄r assimilatio ad gloriofū corp^o.

Postea queritur

claritas que apparuit in corpe x̄pi fuit vera vel imaginaria. Ad q̄b sic Luce. 9. Nō gustabūt mortē donec videant regnū d̄i. Glo. Be de glorificationē corpis in trāfiguratione. i. imaginariā repritatōz future beatitudis: ex q̄ p̄z glorificatio illa seu claritas fuit imagi

naria 7 nō x̄a. Itē cōsiliis mutatio fiebat in ueste x̄pi 7 in facie ei^o. sed in ueste ei^o nō fuit sc̄a mutatio coloris vni^o i colore alii. q̄a ex nō alba: n̄ fuit facta alba. Cū g^o se hēat color uestis ad splendore illū: sicut pprietas corpis ad eūdez. Ergo facies x̄pi ex nō clara nō fiebat clara. Si g^o apparebat clara h^o erat solū claritate imaginaria. Cōn. Math. 17. Nō gustabūt mortē donec videant filiū hominis venientē in regno suo. Glo. in ea claritate in qua erit pacto iudicio: 7 loquit^r d̄ caritate quā visuri erant discipuli in trāfiguratione. Si g^o illa in qua erit pacto iudicio est x̄a. Et h^o s̄lts cū sit eadē illi est x̄a 7 nō imaginaria. Itē in natiuitate ondit x̄ps veraz subtilitatē. S̄lts nō exiisset clauso virginis utero. S̄lts ambulando sup mare verā agilitatē. q̄a alit nō ambulasset. Ergo s̄lts in trāfiguratione ostendit verā claritatē. Solut^o p̄cedendū est q̄ claritas illa fuit vera. Ad p̄mū q̄b obr̄ in cōditiū v̄b. q̄ imaginarium v̄r duplr sicut imago. Uno. n. mō v̄r imago s̄ltsudo que est exp̄ssa in re. Alio^o v̄r imago s̄ltsudo in cōprehensioe sicut nos dicim^o q̄ imagines rez corpaliū sūt in anima imaginaria. 7 g^o representatio p̄t v̄r ab imagine fm q̄b h̄z esse p̄ s̄ltsudine exp̄ssam in re uel in cōprehensione imaginaria. Ergo representatio future beatitudinis v̄r illa demōstratio glorie ab ip̄a s̄ltsudine exp̄ssa in re. q̄a ip̄a claritas exp̄ssa fuit s̄ltsudo claritatis future beatitudis: talis autē imaginaria representatio x̄a est. sed nō sc̄da hec est realis 7 de ista p̄cedit rō nō de p̄ma. Ad aliud v̄b sicut hēf. Luc. 9. facta est v̄r oraret species vult^o ei^o altera 7 uestit^o ei^o albus refulgēs ubi p̄t esse dyalintetica cōstructio vt sit sensus refulgens albus. 7 tūc erit v̄b. q̄ ex splendore circūfuso videbat^r alb^o. uel erit sensus fm q̄b ordinant^r x̄ba albus refulgens: 7 tē hoc est dicere: q̄ uestit^o alb^o refulgebat ex splendore vult^o illi^o. Et hoc mō v̄z fieri cōstructio: 7 ita ex nō alba nō fuit sc̄a alba.

Ad aliud v̄b. q̄ alit fuit mutatio in ueste 7 in facie: q̄a in facie erat imutatio ab interiori. ip̄a enī claritas q̄ resplenduit in facie p̄cedebat a x̄tute interiori. s. a x̄tute diuinitatis fm Aug^olm q̄ fiebat in ueste p̄cedebat ab exteriori: 7 solū ab exteriori erat mutatio in ueste. s. a splendore faciei. v̄r facies eius splendebat: 7 ex hoc uestis 7 x̄a fuit imutatio in facie: s̄ nō in ueste sicut p̄z ex p̄dicta anēte

*gloriam future resurrectionis
ostendit figura et distinctio
sicut in quibusdam figuris
forma. s. sc̄da qualitas
figura. s. signum rei
et mutatio figure
id est q̄b trāformatio et assimilatio
aliquid*

*nō gustabit mortē donec videat filium hominis
venientem in regno suo. i. in ea claritate imaginaria
peracto iudicio. imago. s. s̄ltsudo que est exp̄ssa
in re. imago. s. cōprehensio et s̄ltsudo
in imaginibus regum corpaliū sicut in anima
imaginaria.*

Luc. Nec debuit etiā ita eē hē in corpe xpi
quia corp' xpi erat glouificabile: et nō uclis
et ppter hoc d; ostendi in similitudinē ppetat
corpis glouosi q̄ similitudo realis est et xa.

Deinde queritur

de claritate illa que apparuit in corpe dñi. in quo
fuit ut in lbo. vtz. san corpe xpi: uel in aere
circūfuso. Ad qd sic Math. 17. Bonū ē nos
hic eē. Glo. petri' uides clarificatā hūanita-
te tāto offic' gaudio: ut nūq̄ uelit ab eius
iuita se cerni. Uidebat igit petri' clarificatā
hūanitatē: s; nō uideret clarificata hūanitas
nisi illa claritas eēt in hūanitate. g' illa clari-
tas erat in corpe dñi ut in subiecto. Itē
Math. 17. Transfiguratus est x. Glo. gloriā fu-
ture resurrectionis ostendit. Illa g' claritas erat
ad ostendendā gloriā future resurrectionis. s;
si illa claritas nō esset in corpe dñi ut in sub-
iecto: s; in aere. Itē p hoc nō ostenderet glia
future resurrectionis: q̄a claritas illa que erat i
future resurrectione: nō erat in aere s; in corpe
dñi. g' claritas illa que apparuit in transfigura-
tione eū esset in signū et ostensionē illi' que
erit in glouosa resurrectione: nō erat in aere ut
in subiecto: s; in corpe dñi. Itē alit est splē-
dor in sole: aut in colore. q̄a splēdor solis ab
initio est. Unī emittit splēdore in alia cor-
pora. In colore aut est splēdor ab extrinse-
co ut in ueste. Si g' facies ei' resplēdit sic
sol. Relinquit q̄ splēdor ille et claritas illa
erat in corpe dñi ut in lbo. Con. In cor-
pore xpi sicut in aliis corpibus erat duplex
nā. s. elementaris: et nā dñi corpis. s. nā cele-
stis: que est nā lucis: s; q̄ corp' nostrū ha-
beat potentia ad claritatē. hoc nō est p nām
elementale. q̄a s; illa est corpale: et subiectū
otrietati et opacū. Ergo hoc est p nām lu-
cis que cōiit elementa in corpe nro. sed sic
se h; nā elementaris ad nām lucis: ut eū una
apparet in corpib' alia occultat: sicut modo
apparet in corpib' nostris nā elementaris. s;
latet nā lucis. s; eōtrio erit in ipā gloriā i
corpibus glouificatis. q̄ natura lucis māife-
stabit: et natura elementaris latebit. Si g' una
manifestata alia later: eū in transfiguratione dñi
maneret natura elementaris i suo dñio i cor-
pore ipi: nec mutaret natura illa in ipō. q̄a
s; sensū adhuc erat passibilis et nat' ad pa-
tiendū. g' natura lucis et passibilitas ad cā
latebat in suo corpe. Ergo si a nā lucis ē cla-
ritas in corpib'. cōstat q̄ claritas illa in qua

tūc apparuit nō erat pductionē alie' de pō
in actu in ipō: s; ab extrinseco erat. ergo fuit
in aere ut in subiecto: et nō in corpe dñico.

Itē impossibile est q̄ circa idē subiectū sit
sint opacū et clar. Si g' natura elementaris
nō cōiitā infeparabilē opacitas s; actum
nullo' erat claritas s; actū in corpe: in quo
s; actū seruaf nā elementaris. sed in transfigu-
ratione seruabat adhuc s; actū natura ele-
mentaris in corpe dñico. q̄a s; illa erat adhuc
corpale et passibile. ergo opacitas erat s; a-
ctū in ipō. Claritas g' q̄ apparuit i ipō nō erat
ipius nec in ipō ut in subiecto: s; in aere circū-
fuso. Solo dō. q̄ claritas illa fuit in cor-
pore xpi tāq̄ in subiecto: et nō tm̄ in aere circū-
fuso. Unī Luc. 9. facta est dū oraret species
eius altera x. Et loquit de transfiguratione ipā
i. alterata: ut dicit glo. q̄ nō pōt esse nisi fieret i-
mutatio circa ipā. hoc aut fuit p claritates
Unī claritas fuit i corpe sicut in subiecto: et
alīe et alīe erat claritas in ueste et in corpore
q̄a i corpe erat ab iteriori sic dñi ē. et ita ut
i lbo. sed i ueste ab exteriori. s. a sup' uiso splē-
dore faciei. Ad pñū aut iconē dō. q̄ i
corpe dñi est cōsiderare multiplicē naturam
s. naturā corpis s; q̄ corp': et naturā corpo-
ris: s; q̄ aiati aīa rōali. uel corpis naturam
s; q̄ uirtū aīe: que ē plena oī gratia: et nā;
corpis ipi' pur cōiunctū est dñitati: q̄a illū
est alīi natura que cōiitā suā originē et na-
tūritatē. Nec at unio cōiitā natūritatē cor-
pis dñi. s; est ei ipā unio natura. Et p hunc
modū et s; has diuersas cōsiderationes cō-
positis: sunt habit' diuersi cōsequētes corpus
et p̄prietates diuersae. sicut p; corp' meu s; q̄
corp' est graue descendens deorsū nō mo-
bile aīe uel retro uel sursum: nec mobile motu
p̄gressiuo: pur aut est uirtū aīe rōali fortis
has p̄prietates: qd est mobile in ante et ret'
in sursum et eē in motu p̄gressiuo: quia anima
opatur ad ipm sicut motor ad mobile: sic cor-
pus dñi s; illas cōsideratōes fortis diuersas
p̄prietates. Secm. n. q̄ cōsiderat ut cor-
p' est i ipō natura elementaris dñans. et nā
celestis latens et q̄tū ad hoc. Unī uerū est q̄
fortis opacitatē et corruptō; s; ex unione ad
dñitatem fortis habitū. q̄ d; p̄cellē oīcreare
rōali. et ex natura illius uirtūis iest ei pō ad
agilitatē ad subtilitatē et ad claritatē. Unde
Dylari' i li. de tri. Habet corp' dñi naturā
ut ferat i uis. sicut in liq̄dis et structa tris
urrit: et sicut corp' relicū sue nāe est tēdēs

*petrus uides clarificatam
humanitatem. sicut ostendit gaudium
gloriam future resurrectionis
ostendit in corpore uisibilem
legit naturam elementarem et celestem
q̄a natura lucis et passibilitas ad claritatem
erat in suo corpore*

deorsū et immobile motu pgressivo. vntum
 no aie mouet. Et abile est ad hoc q mouea
 tur pgressiue sic corpus dñi eleuatū ad vni
 onē cū diuina natura b; aliquid vltra nām
 corpus et sortitē habilitatē et pārem ad qdā
 que nō ducunt corpū alteri hōis. s. clarita
 tē agilitatē et subtilitatē. et est ei naturalis
 ex illa vnione. Illud g° qd obicit rēt in
 corpus natura fm qd corp⁹. sed h est plus. s.
 ipm corp⁹ vntati vntū. et ex hoc sortitur
 pārem ad istā claritatē et ad aliā. Ad ali
 ud qd obī q nō sunt cōnra fil. v. d. q similr
 posset obicit de agilitate quā habuit ābulan
 do sup mare. et de subtilitate quā hūit na
 scendo de xgine: sicut hic opponit de clari
 tate: qā i ipō erat copulētia. nō g° subtilitas
 zc. ppē h v. d. q in exitu corpus dñi ex vtero
 xginis fuit fm actū subtilitas et copulētia
 fm habitū. filr ambulādo super aquas fuit
 actu agilitas in ipō: sed habitu granitas in
 transfiguratione: sic fuit claritas actu. et ex
 hac vnione ad vntatē: et opacitas in habitu
 hoc nō nihil phibet cōnra simul esse circa
 idem subiectum.

Consequenter que

rit an illa claritas fuerit gloriosa vel humilis
 gloriose. Ad qd sic Math. 17. Transfiguratus
 ē. Glo. Bede. i. corpe mortali ondit nō imor
 talitatē: s. claritatē similit future imortalita
 tis: sicut p° in corpe imortali ostēdit nō mor
 talitatē sed similitudinē sine formā similit mor
 talitati. Ex quo p; q nō fuit claritas glōsa
 quā ostendit: s. gloriose filis. Itē ibidē Be
 da in glo. Corpus mortale nō est subditum
 imortalitati: nec imortale imortalita
 tari. Si ergo corp⁹ dñi in transfiguratione ad
 huc erat mortale. g° claritas que fuit tūc in
 suo corpe nō fuit claritas imortalitatis. g°
 nō fuit gloriosa claritas: s. ei filis. Contra
 Math. 9. Transfiguratus est. Glo. in ea clara
 te i qua erit pacto iudicio. Sa. n. relatiuū est
 idēprati sbe. ergo supponit p illa et eadem
 claritate: fm sām in qua erit pacto iudicio.
 sed claritas in qua erit pacto iudicio est cla
 ritas gloriosa. Ergo et illa claritas fuit glo
 riosa. Itē ad phi. 3. Expectamus dñm ihs
 xpm qui reformabit zc. Glo. assimilabimur
 claritati quā habuit in transfiguratione. Sed
 claritas nostra erit glōsa. g° et illa quā hūit
 in transfiguratione fuit gloriosa. Itē Math
 18. Duxit eos in montē. Glo. gloriā maiesta

tis ostensur. Si ostendit eis gloriā maiesta
 tis. ergo claritatē glōsā ostendit: vel glōri
 osa fuit claritas in qua apparuit. Solo ad
 hic qd; pnotandū: qd hic sūt diuerse opin
 nes. Una ē q illa claritas nō fuit glōsosa: s.
 filis glōsose. Et hoc dicit iuxta auctoita
 tes Bede. que est in corpe mortali: ostendit
 nō imortalitatē zc. Alii dicūt q fuit glo
 riosa: s. fuit assūpta ad tps sicut aias et petra
 tes assūpit ante resurrectōz ad tps. s. aguita
 tē ābulando sup mare: et subtilitatē nācedo
 de glōsosa xgine et ipassibilitatē: sicut qñ
 dedit corp⁹ suū in sacramento in cena. Unde
 Jo. Corp⁹ qd habuit p naturā dedit discipul
 in cena nō mortale: nō corruptibile. Ita etiā
 in transfiguratione claritatē glōsā assūpit
 Et hoc fecit vt discipulis suis ostenderet
 gloriā sue et nostre resurrectionis. S; dñm
 est sine puidicio medio mō. s. q multiplex ē
 similitudo. Quedi est similitudo enigmatica in re
 que est oino alteri gn̄is: sicut nos dicimus
 q fides hic in via filis ē visioni in patria seu
 assimilaf cognitioni glōsose. Est itē similitu
 do realis. et hec est rez eiusdē generis. sed h
 pot esse duplr. quia aut fm pfectionē: aut h;
 ipfectionē. Si fm ipfectionē h mō dicim⁹ q
 caritas in via assimilaf caritati in p̄ria. Non
 eni eodē mō assimilaf quo fides cognitōi
 i patria qā fides assimilaf ei enigmatica: qā
 fides euacuabit: s. caritas vie caritati patrie
 reali: qā nō euacuabit caritas vie adueniēte
 illa que est in glōria: sed opletur ab ea. ergo
 est ei filis in re: sed tñ fm ipfectionē: quia
 differūt fm pfectū et ipfectū. Est etiā si
 militudo realis fm pfectionē: sicut nos dici
 mus q filius est filis p̄ri. Et caritas Petri
 in p̄ria caritati Pauli in p̄ria. Si g° loqua
 mur de similitudine enigmatica que est rez
 oino alteri gn̄is. hoc mō claritas illa nō fu
 it similis glōsose. S; dicēdo realē similitudē
 que est rez eiusdē generis. Tñ fm ipfectōz
 h mō fuit illa claritas similis glōsose. Un
 etiā potuit dici glōsosa fm quid. Si autem
 loquamur de similitudine reali que est fm pfe
 ctionē rez eiusdē gn̄is. hoc mō nō fuit ei si
 milis. s. fm opletū. et hoc p; quia sicut in aia
 xp̄ico q fuit vnta vntati fuit glōria h; p̄tē
 h; nō fm totū hoc est fm vī sup̄iorem: et non
 fm inferiorem: imo fm p̄tē inferiorem ierat ei pas
 sibilitas et miseria. et ea que itrāt glōriā: sed
 fm p̄tē sup̄iorem erat glōria. et ista glōria
 nō fuit alterius gn̄is q glōria quā p° hūit

isua vnta vntati fuit glōria h; p̄tē h; nō fm totū hoc est fm vī sup̄iorem: et non fm inferiorem: imo fm p̄tē inferiorem ierat ei passibilitas et miseria. et ea que itrāt glōriā: sed fm p̄tē sup̄iorem erat glōria. et ista glōria nō fuit alterius gn̄is q glōria quā p° hūit

Incipit tractatus de incarnatione

a. p. resurrectio; sic i dispensatioe q ondebaf
in suo corpe gloria: cu ipm esset vnitū veita
tu: sic aia poterat esse gloria fm ptē: et fm ptē
nō. Et dico fm ptē hoc est fm q vnitū veit
tari. qā sicut ex dispensatioe fuit q corp' illū
esset corruptibile et obscuro: et hoc ppter libe
rationē nostrā: sic ex dispensatioe fuit q ostē
deret in illa claritate an resurrectō; in qua
debut esse p: et hoc ppter corroboratioē
fidei nostre quā hūit ex unione ad veritate;
Et per hoc p3 solutio ad obiecta.

Postmodum queri

tur. vtz bec claritas fuit nālis illi uel assū
pta. Et pmo querit. vtz fuit in potentia nā
li. uel fuit assupta a xpo. Ad qd sic Math
i. Trisfiguratur est. Slo. fm spem illi' quam
hēbat p nām ostendit nō admittere carnem
quā assūperat uolūtate. Si g' spēm quā eis
ondit hēbat p nām; Ergo p nām hēbat clari
tate quā eis ondit. g' ei fuit claritas illa nā
Itē ipse assūpsit corp' oueniens dispen
sationi. quicqd g' fuit in eo. aut fuit ex natura
sue originis. aut ex dispensatione. Et ex nā
sue originis fuit ei oueniens nālis claritas.
qā fuit a principio celesti. s. a spū scō. de quo
dr esse cecepta pte sue originis: seu pncipiū
sue originis est ei nālis. Sicut ex dispensatioe
nālis ouenit ei: qā sic ex dispensatioe debuit
accipere passibilitatē et miserā ppter nostrā
redemptionē. ita ex dispensatione fuit: q an
mortē debuit ondere claritatē sue glori
ficationis ppter fidei nostre corroboratō; Sic
g' in assūptione debuit assumere ppteratem
ouenientē mortis. s. passibilitatē. ita in assū
ptione debuit assumere claritatē sue glori
ficationis. cū eā debuit an mortē ostendere
fuit g' nālis ei: et a pte origis: et sue dispen
sationis. Cōn. Dam. Oēs passiones nras
naturales et indēterabiles assūpsit pter peccā.
Et Boeti' dicit in li' d' duob' nāis. Ipse assū
psit passibilitates et alios defect' pter peccā
nō fm statū ante peccatū: s. fm statū scdm.
Si g' assūpsit defect' nostros: eū opacitas
sit p nām in nobis. q' in ipso fuit p naturam
Ergo p naturā nō fuit in ipso claritas. Ul
terius querit. vtz esset in eo nālis fm actū;
Ita q nō solū in pō naturali vt diceret eē
in eo fm actū: l; nō sp appareret. Ad qd sic
suppositis pcedentib': sic se h; claritas spūal
que est scia ad aiam xpi. ita se h; claritas cor
potis ad corp' xpi. Si g' ab initio sue cecepti

onis hūit sciam oīum sicut p: et qd dr pfe
cisse hoc est tm qtu ad manifestatioē: et ita
aia ei' sp fuit clara: g' sicut ab instāti ceceptio
nis sue hūit claritatē corpis fm actū: h; nō
sp appareret s. p dispensatō; Itē sp fuit i
aia xpi claritas qtu ad pte supiore ex vni
one ad diuinitatē: sic in inferiori passibilitas
ex unione ad corp'. Ergo sicut corp' eius cum
ess; vnitū diuinitati sic aia sp hūit fm actū
naturalē gloriā et claritatē in quadā sui pte
Cōn. Si diceret sequer q corp' ei' nō
esset passū fm oēm ptē: qā in pte illa nō ess;
passibilis in qua esset ista claritas. s. hoc nō
pōt cececi: qā sua bta aia fm ptē illā qua erat
vnita corpi totalitē patiebaf. Licet nō h; illā
qua vnita erat diuinitati. g' corp' ei' fm to
tū patiebaf. Solo vō. q naturale dr qua
tuor modis: fm quadruplicē cām. Uno' dr
naturale p opationē ad illud a quo res nata
est q est cā efficiens. Alio' fm opatō; ad
cām fm quā nata est: que ē pfectio et oplenē
tū eius. Tertio mō in opatione ad causam
de qua nata est que quidē est mā. 4' mō
in opatione ad cām ad quā nata est que dr
finis. Si g' diceret natura in corpe xpi a p
te originis seu in opatione ad illud a quo
nata est: sic passio nō est ei naturalis: nec iue
nit in ea passibilitas uel mortalitas. Un' Hy
la. x. de tri. Quid p naturā hūani corporis
carnē d' spū scō ceceptā iudicamus. Caro illa
de celis est. Si aut diceret fm cām fm quā
est caro. i. fm suū oplenētū. s. ex unione ad
diuinitatē: hoc mō adhuc dico q nō est i cor
pore xpi p naturā passibilitas: nec ea q oppo
nūt gloriē. et hoc p naturā illi' oplenētū sed
ex h' est corp' eius potestati nū sup oēs pass
iones. s. a plenitudine xti et vine. Sed; ergo
naturā originis et oplenētū nō erat passibi
litas i suo corpe. Accipiēdo at fm opationē
ad illud de quo ē nata caro xpi. fm hoc ē et
naturalis passibilitas et ppetates ceceptes
qā de carne xpi assūpta est. Assūpsit. n. de
nra natura: naturā corpulentā ex elementis
opositā et conrietati subiectam. Accipiēdo
aut scdm finē ad quē nata est: qā nata ē ad
redemptionē nostrā: ut p passionē nos redi
meret sic ad hoc est ei naturalis passio et mō
talitas. Cum g' querit vtz claritas fuit ei i
potentia naturali. Dico q sic pmo et scdo
accipiēdo naturā et potentiā naturalē. s. nō
aliis duob' modis. imo passibilitas fuit ei
in potentia naturali: et hoc est qd dicit Dyls.

*Christus fuit conceptus in
sua lingua et conceptus in
sua origine. christus conceptus
passiones in naturam ppter
nostram redemptionem
omnes passiones corporales
et indeterabiles assūpsit ppter
peccatum. ipse assūpsit passibilitates*

1°. de tri. Dicit corp^o dñi s^ue origis p^ontu;
no ex virtus humana conceptionis existens. s^u in
forma corpis n^ori virtutis sue p^ote ibi istens
et sic soluit p^omū p^oblemā. Ad scō; q^o q^o
rit^o vt. 2. habuit iūā claritatē sep in actu per
nā in l^o no apparet dō. q^o nō. Et q^o obr^o q^o sic
se h^o claritas aie ad aiā. ita claritas corpis
ad corp^o. Dicendū q^o p^or fieri illa opatio q^o
tū ad vnionē cū dīnitatē. vt q^otū ad dispensa
tionē n^oe redemptionis. Quātū g^o ad nā;
et p^otem vnionis fuit in aiā xpi scie. clari
tas et h^o ex dispensatōe. sed q^otū ad naturā
vnionis solū et p^otem vnionis potuit eē sp
claritas s^um actu in corpe xpi. sed nō ex di
spensatōe illi^o ad nostra redēptō; Repugna
ret enī dispensationi isti: q^o corp^o xpi non
esset passibile iā s^um totū q^o nō d^ocedi. q^o
cū ex dispensatōe fuerit q^o ei^o aiā debebat
pati s^um oēm vim quā bebat p^o opationē ad
corp^o. Cōstat q^o ex dispensatōe fuit q^o corp^o
ei^o s^um totū pateret. et sic q^otū ad hoc nō fu
it s^um actu claritas in ca. s^u in p^o. Lic^o q^otū
ad p^otem vnionis cū dīnitatē poterit ita eē
et sic q^otū ad hoc et illa opatio.

Consequenter que

rit an solū corp^o xpi fuit transfigurabile an eē
alia corpa sic Moysi et Helpe transfigurabilia
essent. Ad q^o sic Exodi. 34. hēf. q^o apparuit
facies Moysi comuta ex o^oortio dñi ex ma
ximo splendore. et. z. Cor. 13. D^o q^o nō poterat
filiū isrl intēdē i facie Moysi pp gloriā rale^o
eius: et dicit glo. ibi q^o tanta fuit claritas i
facie eius: p^o maior esse nō poterat. s^u i corpe
xpi poterat esse maior claritas q^o illa que fu
it in transfiguratione. Si g^o corp^o xpi d^o r^o transfi
gurati s^um illā claritatē. ita et corp^o Moysi
debet dici transfigurati: vel q^oe hoc ostensio
claritatis esset transfiguratio et ista non.

Itē. z. Cor. 13. Tanta erat claritas in facie
Moysi q^o non poterat percipi nisi uelaretur
g^o fuit maior claritas q^o claritas que fuit in
facie xpi. Si g^o ostensio illi^o in xpo d^o r^o transfi
guratio ita in Moysē. ergo aliud corp^o est
transfiguratio q^o corp^o xpi et magis etia deb^o
dici transfiguratio in corpe Moysi q^o in corpe
xpi. Itē Math. 2. nō cognoscebat eam
donec peperit z. Elo. Iosep mariā facie ad fa
cie videte nō poterat quā spūs scūs iplene
rat. Ex quo vt q^o gloriofa xgo fuit transfigu
rata sic corp^o xpi. Ad oppositū; Math. 17.
Resplenduit facies ei^o sic sol. dicit Jeroni^o

*non cognoscebat eam donec peperit
s. iosep. non fuit ad faciem
videre nō poterat quā spūs
scūs iplene rat. Iosep mariā
facie ad facie videte nō poterat
quā spūs scūs iplene rat.*

De^o nō pōt in hac vita tā clar^o facere. Ergo
simpl^o impossibile est q^o tāta claritas fuerit in
corpe Moysi et gloriose xginis q^ota fuit i cō
pore dñi: q^o tū sup p^obabat. Ex q^o viteri^o
obr^o: q^o cū transfiguratio sit in exp^ossionē silitu
dine ad claritate gloriose resurrectionis: solū
d^o dici transfiguratio in dño ihu et non in
aliis. Solo dō est sine p^oudicio sicut nos
dicimus: q^o al^o est fides filis visioni in p^oria
q^o caritas vie caritati in p^oria. Ita dicit^o nos
q^o al^o fuit silitudo glorie in facie Moysi et
in b^ota xgine et in corpe xpi: q^o in facie moy
si et b^ote xginis fuit silitudo claritatis q^o erat
alteri^o generis simpl^o q^o claritas glorie. Un
erat silitudo enigmatica sic silitudo fidei ad
visionē patrie. sed in corpe xpi fuit claritas q^o
erat eiusdē generis cū claritate glorie: et si n
simpl^o: s^um tū p^ote: sicut caritas vie assimilat
caritati patrie. et hoc est q^o radi^o claritatis
i facie moysi fuit a o^oortio s^umonis domini.
Silt^o in b^ota xgine fuit illa claritas ex o^oortio
dei quā bebat spūal^o in mēte: quā etia
bebat corp^oal^o in carne: sed in corpe xpi fuit
claritas ex v^otute vnionis corpis xpi cū dīni
tate. Et p^opter hoc nulla alia ostensio clar
tatis debuit dici transfiguratio sicut ista. q^o
solū illa que est in exp^ossa silitudine: ad gl^oiam
dei d^o dici transfiguratio: hoc aut solū fuit in
xpo et hoc est q^o claritas que fuit i aliis fu
it p^o gratiā o^osequentē naturā: s^u in corpe xpi
fuit p^o gratiā que est ei natura: vt dcm est. s.
per gratiā vnionis. Et ex hoc est q^o xior et
exp^ossior est silitudo gloriose claritatis i xpo
q^o alie. Ad illud g^o q^o obr^o q^o maior fuit
claritas in moyse quā nō poterat videri z.
Dicendū q^o nō sequit^o nō poterat videri. g^o
maior fuit seu magis ostensua glorie resur
rectionis. Nā q^o claritas in moyse nō possit vi
deri: hoc erat nō q^o maior esset. s^u quia offen
debat et disgregabat visū: sicut etia videri^o
de claritate solis que p^o hoc nō pōt videri
s^u claritas apparet in facie xpi erat dele
ctans visum et o^oortans: sicut claritas glie
que o^oortat et conuolat visū. Un in Apoc
zo. Cōpatur claritas ciuitatis supne et d^o si
milis lapidi iaspide: claritas demulcet et
o^oortat aspē; et sic itez q^otū ad h^o e claritas
xpi i maiou o^oformatōe et o^oformitate ad cla
ritatē glorie et in exp^ossa assimilatione: et iō
o^oortabat visū. Et p^o hoc soluunt tres p^ome
obiectioes. Ad aliud q^o obr^o q^o de^o nō
pōt tā clar^o facere: dō. q^o lic^o vnū ocludat rō

intelligendū est tñ qre dicit hic Jo. in corpe
 enī moyſi ⁊ xgims beate fuit pō passiva ad
 claritatē. vñ in eis fuit pō nō ptās. S; in cor
 pore xpi fuit pō que dr ptās. hcc ē activa pō
 ad hāc claritatē. Jo nō maior fuit. Et hoc est
 qd dicit Dyla. in forma corpis nri xrtis
 sue ptate dñstns. qd ergo vult dicit Jero?
 Qd deus nō poterat tā clar facere. hoc est
 ga co:pa nra hnt oppositōz cū gloria ppter
 peccatu. sed i corpe xpi erat imunitas a peccō
 An nō erat oppositū glorie. qd n. sine pecca
 to erat decept⁹ ⁊ diuinitati vnit⁹ nō pot de
 de pō congruēte tantā claritatē in aliis face
 h; posset de pō absoluta. Un negat hic pō cō
 gruēte ⁊ nō potentia absoluta. ex pte dei
 Ex pte aut creaturaz negat pō passiva que
 est in eis vt dem est. qd nō possent tantā cla
 ritatem sustinere vel suscipere. ⁊ hoc quia nō
 sunt imanes a peccō. sed xps pot. cū imanis
 sit. Et hoc vult dicere auctoritas.

Postea queritur

de
 cō
 patione hñ diuam apparitionis dominice re
 surrectionis anq̄ fieret: ⁊ p postq̄ facta ē
 Et pmo querit de pma apparitōe. scdo de
 scda. De pma apparitōe que fuit an resurre
 ctionē que dr infiguratio. Querit qre ostē
 sio gloriose relectiois poti⁹ facta fuit i illa
 p claritatē q̄ p alias ppterates: sic p agilita
 tē. subtilitatē. impassibilitatē. Ad hoc q̄ sit
 claritas nō solū est corpoz glouificatoz. imo
 cois est etiam aliis corpb⁹. sicut celo ⁊ stel
 lis. s; alie dicte ppterates sunt solū corpoz
 glificatoz ⁊ nō alioz corpoz. Cōuenientior
 at ē ostēscā p ppterates ppas q̄ p coēs. gō
 ouenientior esset q̄ illa demōstratio glorio
 se resurrectionis corpu; fieret in infigurati
 one p alias ppterates q̄ p claritatē. De se
 cūda at apparitōe q̄ if q̄ facta fuit a dño p
 suā resurrectionē cū apparuit discipulis ⁊ i
 trauit ianuis clausis. Et querit qre nō fuit
 facta p claritatē sicut p subtilitatē. Ad qd
 sic. Nā ipe de⁹ in euagelio p claritatē max
 mā sigt resurrectionē futurā ⁊ ei⁹ gloriā. cū
 dr. Fulgebūt iusti sicut sol. ⁊c. Math. 13. ergo
 ouementis fuit vt eā ostender; p claritatē
 q̄ p subtilitatē. Solo. dñ. ad pmo: q̄ cum
 sint ppterates q̄tuor hñ quas ostendit glo
 rificatio ipa claritas est pncipalis ad quam
 osequit̄ cerere. Nām enī lucis osequit̄ sub
 tilitas. Un lux p nām h; subtilitatē ⁊ ad pe
 netrandū corpa: ⁊ maxie corpa inuisibilia

sicut p; in lapide cristallino: qui penetratur a
 luce: sicut ad ipam osequit̄ agilitas. Un mor⁹
 uel mutatio ei⁹ est q̄ subita: sicut ipa; sequit̄
 impassibilitas. vñ etiā nullū inq̄namētū patit̄
 ab aliis. ga gō claritas ponit oēs alias ppter
 etates que sunt corpoz glouificatoz: ⁊ nul
 la alia ponit oēs alias. Jo ouenient fit osten
 sio glouificationis corpis p claritatē. Et pp
 hoc onia in euagelio signt gloriā resurrecti
 onis. nō multiplicat̄ xba: s; eā pficere ⁊ inte
 gre ⁊ totalit̄ sigt p claritatē: cū dicit. fulge
 būt iusti sicut sol. Ad scdm dñm. q̄ ordo
 debuit esse in ostensioe glorie resurrectiois
 hñ grad⁹. vnus grad⁹ debuit eē ad sensum
 ⁊ hic debuit eē pmo. Ali⁹ gō debuit esse ul
 tinus. Nā debuit esse ostensio illi⁹ quantū
 ad cognitioē sensitua ⁊ quantū ad intel
 lectua. Et sic cognitio sensitua pot est q̄ itel
 lectua. Ita conueniens fuit q̄ pma osten
 sio esset ad sensū. vltima ad intellectū. Et id
 pma ostensio que fuit in infiguratione an
 resurrectionē debuit esse p ppteratē ptenen
 tē ad sensū. hcc at maxie est claritas. ⁊ id de
 buit fieri p claritatē. Vltia aut que fuit p
 resurrectionē fuit ad intellectū. nec debuit
 fieri p claritatē cū sit ppteratas que maxime
 a sensu percipit̄. Sed p ppteratē que solo itel
 lectu: ⁊ sola rōnis collatione percipit̄: ⁊ nul
 lo mō p sensū. hcc aut fuit subtilitas quam
 nō capiebat sēsus. s; sola rō. Qd n. videbāt a
 postoli eū palpabile. h nō mōstrabat subtili
 tatē: s; solo intellectu ⁊ rōnis collatione per
 cebant ipm esse subtile. sic domus clausa e
 rat: ⁊ ipe intrauit ianuis clausis. ergo trāsi
 uit p maz. gō subtilis est. Ita gō faciēdo col
 lationē in se percipiebant q̄ esset subtilis.

Deinde queritur

de circūstantiis illi⁹ apparitionis. an. s. moy
 ⁊ de. fuerūt ibi vere uel imaginarie. vtrum
 s. apparuerūt ibi psonalit̄ uel in subiecta cre
 atura: uel angeli vice eoz. Ad qd sic Luc.
 9. Apparuerūt moy. ⁊ de. ⁊c. glo. sciendum
 nō corpa uel aias delye ⁊ Moyſi apparuisse
 Sed in subiecta creatura illa corpa fuisse
 formata. pōt etiā credi vt i āgelico mistēio
 hoc factū ess; vt angeli eoz psonas assume
 rent. gō nō apparuerūt ibi uere. Itē Aug⁹
 Ad simpliciu de aīa samuelis disputās dicit
 vt nō spūs Samuelis a rege sua suscitāt⁹ ē
 S; aut fantasma ul illuſio imaginaria oya
 boli fuit machiatōib⁹ scā q̄ ppha; samuclē

*in christo fuit ppteratas agilitatis
 subtilitatis impassibilitatis
 In queritis res fuerunt in christo
 ante resurrectionem et post resurrectionem
 in corpe in uel animo et in et
 nate apparuit*

ficut imagines rez solēt suis noīb' appella-
ri. h' g' Aug' p' incōueniētī q' aīa Samuel
suscitaret de rege sua et appareret Sauli. g'
sū incōueniens est q' spūs Moy. qui iā re-
quiescebat in sinu Abrae suscitaret et vere
ibi appareret. Et sū ipe Helyas cū iā esset tñs-
lar' ad paradī. Itē si Moy. ibi apparuit a-
postolis uel oculis aploz. ergo apparuit in
corpore: s' uenienti' in corpore p'p'io q' in alie-
no. g' fuit resuscitatus in corpore et aīa. Ergo
aīa eius fuit in suo corpore mortali. g' adhuc
erat in statu merendi. s' si sic g' adhuc pote-
rat moy. uānari qd' ē in cōueniens. Ad op-
positū Aug. loq's d' op' b' d'ni dicit. Q' si v-
nū est rez reliquū est rez: s' quicqd' fuit ibi
fuit op' dei gloriof. Ergo si nō fuit vā appa-
ritio Moy. et de. nec fuit vā apparitio d'ni

Solo. v' d' q' circa istā qōem sūt ples op'i-
ones. Una enī est q' quida ponunt. sicut q'
Moy. et de. nō apparuerūt ibi xē. sed solum
imaginariē: et hoc vult dicere iuz' auctē de
de in glo. p'dicta sup. 9'. Luc. d'iedū nō cor-
pora uel aīas Helye et Moy. zc. Alii dicūt
q' apparuerūt ibi Moy. et de. vere: et apparu-
it ibi moy. in suo corpore resūpto ad tps. Et h'
dicit iuz' illud Luc. 9'. faciamus hic tria ta-
bernacula. Glo. tres testes habem': de terra
aplos tres. de celo Moy. et de. et ipm p'cm
S; si nō fuerūt ibi vere nō potuerūt esse xē
testes. ergo fuerūt ibi vere Moy. et de. sicut
p'sona patris fuit ibi xē. Istud idē cōfirmant
p' glo. sup' illud Mat. 17'. Et apparuerūt moy
et Hely. Glo. Moyses legislator et de. p'p'be
taz' exi mi'. ergo xē apparuerūt ibi. quia isti
sunt xē Moyses et Helyas. Nos aut' vicim'
fm Aug. in li' de cura agenda p' mortuis
ad Paulinū dicentē. Alii sūt hūanaz' limi-
tes rez. Alia diuinaz' signa x'p'atū. Alia sūt
que nātr. Alia que mirabilē sūt. q'uis et nāc
de' adit ut sit et miraculis nā nō desit. Nō
igit' putandū est viuoz' reb' quosq' interesse
posse defūctos qm quibusdā sanandis uel
adiuādīs martires adsūt. S; iō pot' intel-
ligendū est q' p' diuinā potentia martires vi-
uoz' reb' intersūt. qm defūcti p' nām p'p'am
uiuoz' reb' interesse nō pnt. Et ex hoc sequit'
fm b' m' Aug. q' apparitio aīaz' p' mortem
fm limites rez: nō est possibilis. s' solū h' si-
gna diuinaz' x'tutū: seu solū fm diuinā
potentia: et nō fm rez naturā. Hoc g' nō d'
cim' q' apparuit ibi moy. aīa xē. s' h' p' diuinā
potentia: sic legim' ab Aug. q' aīe martirū

p' diuinā potentia pnt hōibus apparē. Unde
etiā Aug' ibidē dicit. Nō enī solus benefici-
oz' affectib': rez etiā ipis hōib' aspectib'
cōfessore felice apparuisse cuius vel inq'uis
pie a se dilectis cū a barbaris nota oppugna-
bat. Audiuim' nō incertis morib': s' testib'
certis. Utz' aut' aīa moy. corp' assūperit nō
legimus nec istud asserim'. s' dicimus q' sic
brūs felix apparuit aspectib' ciuū in aīa p'et
diuinā virtutē: nec p'pter hoc resūpit corp'
sic dicimus q' aīa moy. ibi fuit xē et eis ap-
paruit. s. aplis p' diuinā x'tutē: nec oportuit
q' resurgeret corp'. De Helya aut' qui viuus
erat bñ decedē d' ē: q' apparuit i aīa et corpore

S; tūc restat qō qm nō solū aīa moy. appa-
ruit cū ipa sit insensibilis: quō potuit moy. ap-
parē aspectib' aploz. Ad qd' v' d' q' s'ba spi-
ritualis duob' modis appareret sensui. s. ange-
lus. Uno p' corp' assūptū. Alio p' solā silitu-
dinē corpis quā facit i sensu: et quā imutat
sensū. Sicut. n. angel' p'ratem hēt sup' corpa
vt sic possit corp' assumere et apparere sen-
sui p' illud ita hēt potentia vt possit aliqua
silitudinē corpis in oculo efficere et p' illam
oculū imutare: vt ab oculo p' illā p'cipiat. Si-
cut g' mediāte corpore pōt facere silitudinem
quā cōprehendit ita et sine corpore. ita dico q'
aīa scā que gloriofa est h' istā potentia. et h'
mō potuit aīa moy. apparere oculis corpora-
lib' aploz: sine corporis assūptione: quā non
legimus in scriptura: et sic p' silitudinē corpo-
ris quā efficiebat in sensu p'cipiebat. Itē
et ad hoc faciendū nata est aīa: q' rō totius
corporis est in aīa: sic dicit Aug'. Un' nō so-
lū cōparatur ad corp' sic forma s' etiā sicut ars
Un' mēbra et ossa que sunt in corpore nātr
sunt in aīa sicut in arte. et ideo per diuinā
virtutē pōt apparere per silitudinē sine corpore

Sed vltim' restat q're q're nō apparuit
Enoch qui fuit ante legē sicut moyses q' fuit
cū legē et de. qui fuit p' legē: vt hēret testi-
moniu' ex his qui ante legē et cū legē et post
legē resurrectionis gloriose x'pi. Solo vi-
cendū. q' sicut dicit glo. sup. 9'. Luc. q' appa-
ruerūt ibi moy. vt habet testimoniū x'pi ex
legē. et Helyas vt hēret testimoniū ex p'p'his
s. vt ostendat ipm esse qui locut' est in legē
et p'p'his. ex legē p' moyse vt diceret hic est
de quo scripsi. Ex p'p'his p' Helyā vt diceret
hic est de quo p'p'ham. S; an' tps Abrahe n'
fuit facta distinctio: nec explicatio nostre
redemptionis et resurrectionis gloriose. Q' nō

*Substantia spirituales lucas. modis apparet sensui
- angelus vero nolo q' corpus assumptum ubi nolo q'
- idem in diuina corporis quo fuerit sensu
- et inquam inuoluit sensu*

debet fieri n̄ credebatur futura s̄ ip̄licite: nō
 explicite. Imo p̄mo fuit sc̄a abrahe explicatō
 quia g° Enoch fuit illi? t̄pis an̄ legē in quo
 nō erat explicatio nostre redēptōis. an. s̄: de
 beret fieri p̄ hominē solū vel p̄ angelū. vel p̄
 deū hominē. Jō nō apparuit Enoch ad ferē
 dū testimoniū in t̄nfiguracōe: s̄ legislator: et
 p̄pha. S; tūc querit. melius. n. sciret glo
 riosa r̄i? xpi si publicaret et p̄dicaret illa ap
 paritio. q̄re g° p̄hibuit discipulis suis ne
 dicerent eā: dicens. n̄emini dixeritis zc.

Solo sic dictū est oportuit q̄ fieret oñsio
 resurrectionis xpi anq̄ fieret. s̄ nō debuit eē
 p̄dicatio ei? nisi postq̄ sc̄a ē. q̄a oportuit q̄ p̄
 baret x̄itas v̄nice passionis anq̄ resurgeret
 S; si divulgata eēt illa ostensio resurrectionis
 an suā passionē p̄ hoc occultaret passionis
 veritas: et fides ip̄i? infirmaret. putaret enī
 q̄ nō esset x̄a ei? passio si p̄dicaret gloria sue
 resurrectionis: q̄a si sciret in suo corpe ante
 passionē tāta fuisse gloriā: et q̄ ip̄e apparuit
 in tanta claritate. s̄. sicut sol. crederet ei? pas
 sio nō esse x̄a: s̄ solū fantastica: sic dixerunt
 quidā heretici: q̄a g° ita debuit oñdi et ma
 nifestari gloria resurrectionis: ne p̄ hoc impedire
 tur fides x̄itati passiois. Jō nō debuit p̄dicari
 nisi postq̄ facta est ip̄a resurrectō.

Consequenter que

rit̄ de visione ap̄lo 2. an visio illoz potuit fi
 eri oculis corp̄alib? Ad quod sic. Nulli? cor
 poris pot̄ videri claritas q̄ cōequat̄ claritati
 solis ab oculis corp̄is aialis. S; claritas que
 fuit i corpe xpi fuit eq̄lis claritati solis: et eē
 maior sicut dicit glo. sup̄ illud math. 17°. Sa
 cies ei? sicut sol zc. Glo. nō h; clarit̄ q̄d oparet
 g° nō potuit videri ab oculis corp̄is aialis. s̄
 tales erant oculi corp̄ales ap̄lo 2. g° zc. Itē
 claritas que erat in corpe v̄ni: erat claritas
 corp̄is gloriofi. s̄ claritas corp̄is gloriofi: nō
 pot̄ p̄cipi a corpe non gloriofo. ergo ab ip̄is
 apl̄is: qui nō adhuc erant gloriofi nō po
 terāt corp̄alē videri. Itē petr? dixit. Dñe
 bonū est hic nos esse. g° claritas illa erat d̄
 lectabil̄ ip̄is ap̄stolis. sed ip̄a claritas erat
 excellēs oēm claritatē. Cū igit̄ sensus corp̄al̄
 nō delectet̄ in excellēti. sed corrūpit̄ ab ip̄o
 Cōstat q̄ nō p̄cipiebāt illā claritatē suo cor
 porali oculo: s̄ intellectuali. Solo v̄d. q̄
 visio ap̄stolo 2. fuit corp̄alis: et oculis cor
 poralib? p̄ceperūt claritatē v̄ni. Ad illud
 at̄ q̄d p̄mo obr̄ v̄d. q̄ est q̄dā claritas que ē

generatiua caloris. quedā que nō. Claritas q̄
 generat calorem rōne caloris cōsumētis hūidit̄
 tatē pupille sine organū vidēdi h; cōrietatē
 cū organo vidēdi: talis aut̄ est claritas sol
 et inde est q̄ cū est excellēs q̄ aggrauat̄ oeu
 lus p̄ illā et disgregat̄: et iō n̄ pot̄ ip̄as p̄cipi.
 S; claritas corp̄is gloriofi nō est generatiua
 caloris. Un̄ nullā h; cōrietatē cū ip̄o organo
 visus: sed est cōfortan̄ et delectat̄ visum. Et
 p̄p̄ hoc op̄at̄ claritati lapidi iaspidis: q̄ con
 fortat aspectū: et p̄pter hoc in sui excellentia
 n̄ est corruptiua visus: sic p̄. sed pot̄ ab oeu
 lo p̄cipi sine offēsiōe: talis aut̄ erat claritas
 quā hēbat x̄ps et quā videbāt ap̄stoli. Ad
 aliud v̄d. sicut dicit Aug? ad Paulinū intro
 ducēs aut̄em Ambro. Dūa est in s̄biis spiri
 tualib? et corp̄alib? in hoc q̄ in corp̄alibus
 ita est q̄ in n̄ra p̄tate est videre ip̄as: si p̄ntes
 sint. Un̄ nec ip̄a corp̄alia p̄nt p̄hibere q̄n vi
 deamus ea: et in necessitate hnt h. s. q̄ videa
 mus ea. s̄ in spiritualib? ita est q̄ in sua pote
 state et volūtate est q̄ a nobis videant̄: et n̄
 in n̄ra videre ip̄a. imo bene p̄nt p̄hibē ne vi
 deant̄ et bene p̄nt se manifestare in angelis
 In p̄tate g° corp̄is gloriofi aīati est p̄ nām
 aīe qua viuū: et q̄a sp̄uale est q̄ videat̄: s̄ nō
 in n̄ra p̄tate vel volūtate q̄ ip̄m videam?
 bene cōcedo sic. q̄ solū erat in volūtate et po
 testate corp̄is dñi q̄ vidēret ab ap̄stolis et
 nō in p̄tate ip̄oz. Ad tertiā rōe: v̄d. q̄ tri
 plex est dūa lucis. Est. n. lux que est i natura
 habēte cōrietatē sicut est ignea lux. Et est
 lux in nā nō hntē cōrietatē. s̄ multiformi
 tatē sic lux celestis: et hec est x̄ior: sicut enī
 lux ista isto? h; multiformitatē in ope ita et
 in v̄tute et in nā et lumine. Tertio? est lux in
 nā nō hntē cōrietatē: nec multiformitatē
 et talis ē lux celi ēpyrei: et talis silr est nā lu
 cis in corpe gloriofo sicut in celo ēpyreo
 q̄a est loc? ei? vnde ei p̄portional̄ nā lucis
 p̄mo? v̄d. cū est in excellēti nullo? h; cō
 nientia cū oculo s̄ cōrietatē rōe hūiditat̄
 cui cōrietatē. et p̄pter hoc existens in sua ex
 cellētiā corrūpit̄ oculū. Nā aut̄ lucis sc̄do?
 nō h; cōnientia silr cū oculo in suo excel
 lentia: q̄a nullo? cōnient cū oibus nāis oculi
 cū sit in oculo nā hūiditatis: claritatis: siccitatis:
 frigiditatis. Et p̄pter hoc cū illa nā lucis
 sit habēs multiformitatē: et nā multiformis
 nō cōscilat multiformem nām que est oculi
 Jō excedens in sua excellētiā nō cōscilat na
 turā oculi: et iō ab ip̄a natura oculi leditur

Lanier boni off. hinc 200

nec in ipsa oculi delectat: sed offendit. Sed non uniformis oculi non diffinit: et ideo natura lucis glorificati corporis oculi et confortat non que est in oculo: que multiformis est. Ita quod in aspectu ipsi oculi delectat: et ideo visibilis est oculis corporibus sine offensione.

Consequens est

adiuvare uno inquirere de demonstratione unice resurrectionis postquam facta est. de qua Acti. Prebuit se ipsum vivum per dies. 40. apprensus in multis argumentis. Circa quod quod primo in generali. deinde in speciali. In generali non primo quod dicat hec apparitio. 2º an argumenta apparitionis astruat fidem. 3º utrum argumenta illa evacuaret fidem quantum ad meritum. 4º de numero et sufficientia argumentorum.

Ad primum multipliciter

inveniri potest ex verbis Augustini in libro de trinitate. Ubi dicit quod legit dominus apparuisse in veteri testamento ut Abrahæ. Gene. 18. Et Moysi in rubo. Exodi. 3. Legit etiam apparuisse in novio post resurrectionem: sic habet in fine omnium evangeliorum. Si ergo sunt apparitiones et hec et ille. que sunt eiusdem rei sint: et si non in quo conveniant: et in quod differant. Ad quod dicimus quod illa apparitio que fuit in veteri testamento potest dici manifestatio divine nature immutabilis in subiecta creatura mutabili. Optebat. n. sicut dicit Augustinus in libro de civitate dei. creatura illa esse mutabile: quia sicut dicit ibi. De quod visibile est mutabile est. Apparitio vero potest in novo potest dici corporis impassibilis: quia passibilis ostensio.

Postea queritur

argumenta apparitionis astruat fidem. Ad quod sic Acti. Prebuit se ipsum vivum apostolis post passionem suam in multis argumentis per dies. 40. apprensus eis et loquens de regno dei. ex quo accipit quod ad probationem et ad faciendum fidem sue resurrectionis fuerunt apparitiones ille. Unde Damascenus dicit: quod ad certificandum vel credi faciendum fecit: quod illud quod passus est resurrexit.

Sed tunc obicitur quod per illas apparitiones magis infirmata sit fides resurrectionis quam confirmata. Primum quod si apparuit visibilis et ab oculis non glorificat. De autem hoc visibile sicut dicit Augustinus mutabile est. Apparuit ergo ut mutabilis. Si ergo resurgens gloriose immutabilis esse factus. Plus vero illa apparitio vane credi quam non resurrexisset gloriose quam oppositum. 2º quia

prebuit se ipsum palpabile. Si ergo in palpatione illa non solum fuerunt extrema contingenti: imo esse immutatio tangenti a contingente. Alii non esse palpatione. Tangens autem erat corpus non glorificatum. ergo prebuit se palpabile secundum qualitates tactus. hoc autem sunt calidum et frigidum asperum et leve fluidum et solidum etc. Si ergo iste non sunt corporum glorificationem magis ex his faciebat se credi tale qui non resurrexisset gloriose: quam qui resurrexisset. Preterea Iohannes. 20. dicit. Tunc infer digitum tuum huc: et affer manum tuam in lacum meum. Si ergo inferre vel immittere ponit concavitatem: ut quod adhuc in latere erat concavitas. Si ergo illa concavitas non erat ibi a natura. In resurrectione autem gloriose: sic dicit Augustinus in libro de civitate dei. remouet omnes dissimilitudines que propter naturam acciderent: et glorificabat corpus in illa dispositione qua erat bene dispositum secundum naturam: et concavitas illa non erat amota: magis potuit videri non resurrexisset quam resurrexisset gloriose. Aut si tu dicis quod non erat ibi concavitas: quis ostendit. tunc fuit ibi fictio. quod inconueniens est. Ad id dicitur quod cum resurrexisset motus mutabilitate ad immutabilitatem secundum inuentionem immutabilitatis precedentem et immutabilitatis sequentis non monstrabitur. Ubi spiritus immutabiles non videntur resurgere: nec corpora si se fuissent mortalia resurgere dicerent. Unde Damascenus. Resurrectio est eius quod cecidit iterata resurrectio. Sed hoc si ergo ad probandum resurrectionem christi non solum oportuit manifestari gloriam quam habuit vel habebat sed passionem que precesserat gloriam: et etiam quod ille idem qui passus fuerat passus erat idem qui nunc est gloriosus: et secundum hec preterita sunt argumenta apparitionum. Quod non prebuit se palpabile in loco vulnerum argumentum fuit quod passus fuerat: quod autem intravit ianuas clausas. argumentum fuit eius: quod erat corpus gloriosum. non quod hoc preponderent sensu exteriori et offerendo in ratione sensu primo poterat hoc cognoscere. Si enim post non erat ibi et postmodum erat cum fores esset clausa ante et post. potuerit intelligere quod intravit ianuas clausas. Et ex hoc videri quod erat spiritus vel corpus subtile: sed non erat spiritus: hoc bene videbant ex palpatione ex quo potuerunt intelligere quod erat illud corpus gloriosum. Quod autem prebuit se visibile sub eisdem iumentis et forma et figura sub quibus erat ante resurrectionem. hoc fuit argumentum quod idem qui passus fuit passus: postea gloriosus. Ad primum ergo quod obicitur quod esse visibile mutabile est. ergo si apparuit: ut visibilis apparuit ut mutabilis dicimus quod si dicatur ibi

*prebuit se ipsum vivum apostolis
post passionem suam in multis argumentis
post dies apparuit eis et loquens de
regno dei*

*argumentum. 1. manifestatio et certificatio
et confirmatio*

mutabile p mobili fm locū. sic corp⁹ glorifi-
 catū bene fuit mutabile. Agilitas. n. est dos
 ipius corpis gloriosi. Si autē dicat mutabile
 pro corruptibili tunc non sequitur fuit visi-
 bile. ergo mutabile idest corruptibile. sed
 sequeret. g^o corruptibile uel tāq⁹ corruptibi-
 le. Et hoc vez est solu q⁹ corp⁹ xpi tāq⁹ cor-
 ruptibile. nō tanq⁹ gloriosū videbat ab illis
 Sicut autē ad illud qd⁹ obr⁹ de palpatōe. Re-
 spondem⁹ q⁹ sūt quedā sensibilia p⁹ria. qdā
 coia tactu. ergo in palpatōe corpis xpi nō fuit
 oprehensa vna sensibilib⁹ p⁹ri. vt pote q⁹ eēt
 calidū uel frigidū. uel aliqd⁹ h⁹. S; pceptum
 fuit q⁹ esset corp⁹. et q⁹ talis figure et talis for-
 me. vñ nō sequit⁹ fuit palpatū. g^o calidū uel
 frigidū uel h⁹. sed solu q⁹ fuit corpus uel sic
 figuratū ul sic fortū. Si g^o obr⁹ q⁹ si fuit ibi
 tactus fuit ibi imutatio. dicimus q⁹ hec mu-
 tatio nō fuit ex pte ei⁹ q⁹ recipiebat. s; magis
 ex pte recipientis. Sicut autē ad illud quod
 obr⁹ dicimus q⁹ de illo differēt sentiūt
 ipi scilicet qm⁹ fm Aug⁹ l^o de ci. di. vltio. c. 20
 Qñ qrit vtz iudicia martiri remanebūt in
 ipis corpibus martiz glorificatis. Respōd⁹
 Aug⁹ et forasse videbim⁹. Nō. n. defortas i
 eis s; dignitas erit. Et quedā quis in corpe
 nō corpis. sed x⁹ tui pulcritudo fulgebit. nec
 iō tñ h⁹ aliqua martirib⁹ apurata et ablata s; f
 mēbra. sine ipis mēbris erūt in resurrectione
 mortuoz quib⁹ vcm est. Capilli capitis vñ
 nō pibit. sed si h⁹ decebit in illo nouo seculo
 vt iudicia gloriozoz vulnez in illa carne im-
 mortali erant ubi mēbra p⁹cederēt p⁹ul-
 sa uel secta sunt ibi cicatrices. S; tñ eisdem
 mēbris redditis nō p⁹ditis apparebūt. Sed;
 Dama. et Ansel. Sicut dō. q⁹ h⁹ cicatrices re-
 mansissent in carne xpi glorificata: dispēlatō
 erat nō nā. Vñ dīc. Eoz que p⁹ resurrectione
 nē deo digniori modi sūt diuersi. Nā et hoc
 xē nō fm nām: sed fm dispensatōz ad certi-
 ficandū uel credi faciendū: qm⁹ ipz q⁹ passū ē
 corp⁹ refregit: vt cicatrices ciba⁹ a tq⁹ potatō
 que p⁹ resurrectione fuerunt. Alia xē et fm
 nām vt transire d⁹ loco ad locū infatigabilē
 et p⁹ ianuas clausas intrare. Alia fm fictioez
 vt illud finit se longius ire. Vñ vult q⁹ fm
 tres vias fuerūt aliqua in corpe glorifica-
 to: que onsa sunt: quedā fm nām: quedā fm
 fictioz: quedā autē fm dispensationē. et hoc
 mō fuerūt in ipō cicatrices fm dispensatōz
 nō q⁹ dispensatio tollerēt x⁹ itatē: sed dispen-
 satione fiebat hoc: vt remanerent cicatrices

vt nostrā fide confirmaret. Si ergo obicitur
 q⁹ a dictione uel a p⁹ma dispositōe corporis
 xpi. nō erat ibi cicatrix. g^o nec in glorificatōe
 debuit remanere: pōt dici q⁹ glorificatio re-
 spicit creationē in corpe xpi: et etiā redēptōz
 Et si g^o nō q⁹ tū est ex p⁹mo respēu tñ q⁹ tū
 est ex scōz debuerūt remanere cicatrices in
 glorificatōe. et etiā ad maximā spēi corpis de
 corē. Vñ Apo cl⁹. vñ. Et velitus erat ve-
 ste aspersa sanguine.

Deinde queritur ^{vtx} illa
 argumēta euacuorūt fidē q⁹ tū ad meritum
 Ad qd⁹ sic Diego. fides nō h⁹ meritū cui hu-
 mana rō p⁹bet experimentū. g^o si eis fecit xpus
 argumēta quib⁹ p⁹nt suā resurrectōz capere eē
 ad sensū humanū vñ q⁹ in ipis nō h⁹ et apli⁹
 fides resurrectionis meritū. Itē Diego
 opatio diuina que rōne oprehendit mirabi-
 lis nō est. Si g^o ad hec fuerūt argumēta vt
 facerent illā resurrectōz rōe oprehendi. vñ q⁹
 nō fuit mirabilē. sed nō est meritūū credē-
 niū q⁹ est mirabile. vñ q⁹ nō fuit illō merito-
 rium credere. R^o dicim⁹ q⁹ si accipiens i-
 nitatē argumētū rōib⁹ et si ipi fiderit p⁹cul-
 dubio nō h⁹ fides meritū. Ex ea autē pte qua
 ipi fidei intunt etiā si h⁹ rōes. et argumē-
 ta ad idē. nihilominus tñ meritū h⁹ fides ex ea
 pte qua ipi intitē. Vñ Jo. 4. Jā nō p⁹pter tuā
 loquelā credim⁹. samaritani p⁹mo audierunt
 qdā quib⁹ q⁹ itrodaci a muliere potuerūt
 sed postea audierūt ipm⁹ thm tāq⁹ desursuz
 et tūc vcmū crediderūt. Vñ tūc vixerunt:
 Jā nō p⁹pter tuā loquelā xē. Sicut discipuli ac-
 ceperūt illa argumēta tāq⁹ itroductiua: vt il-
 luminati quodā mō hac illuminatōe ifertōi
 facili⁹ se subicerent illi illuminatōi que desur-
 sū est: fm c⁹ receptionē est fides. Ad aliō
 dicimus q⁹ sicut dīc Aug⁹. i l^o de videndo
 deo: Illud vñ oprehendi p⁹ue c⁹ termi tota-
 lit⁹ circūspiciūt. Opatio g^o resurrectōis mi-
 rabilis est: nec pōt totali oprehendi: imo so-
 lū a pte iferiori attingi pōt: sed oprehendi nō
 ga gloriā resurrectōis et x⁹ tute vidē nō pos-
 sumus ad plenū in p⁹nti: tñ et a posteriori pos-
 sumus eā itelligere: fm qd⁹ dīc Diego. Ex ipa
 rez spē q⁹ rōnales sumus: possumus colligē
 resurrectōez: et sicut Aug⁹ i l^o de q⁹ titate aie
 Si cursū nālem rez videamus certius erit
 nobis resurrectōz futurā: q⁹ solem eras fore
 outuz. Vñ. p⁹sumptiones sunt nō cause.

*fides no habet premium eius
 humana ratio quibus experientia*

Consequenter que

rit de nūero et sufficiētia argumētor. Ad qd sic. Patz. n. ex his que deā sunt: qd quecūq; oñdunt ipm esse corp' vt visio et certi' palpatō. Quedā autē qd esset corp' motū a spū. sicut māducatio: qd n. nō est motū a spū: corp' nō posset māducare. Qd autē esset vno corpōis ad spm sicut ad formā. hoc nō poterat ondi p sensū: s' per rōez. Un' argumētū b' potuerūt h'c: tū ex vobis q' eis dixerat an r' h'c: tōz vt marth. 16. et 20. Qñ dicebat eis an passio nē se esse passūz. dicebat postmodū et se eē resurrectūz. Eūribus etiā in Emaus. Luce 24. Apperuit scripturas: vt ipi itelligerent de ei' resurrectōe. fuit g' argumētū ex parte cognitionis x' b'oz et scripturaz: vt ipi cognoscerent et offerent. Qd si aiatus fuerat et h'ns spm sicut formā corp'z: et nō sicut motorem tm. qñ dixit illis x' b'z et passus est: tū cē nūc aiatus esset habēs spm nō formā corp'z. Qd autē esset illud corp' gloriofū fuit argumētū p' strationē ianuis clausis factā. quātū enī nō possent videre oculis: potuerūt tamē ppendere ex rōe subtilitate: et glouificationē ipi'. Et querit hic cū sint quoz votes q' tū claritas est pncipalis. Un' fm illā votem assignat d'ia glouificationē. i. Cor. 15. Alia est claritas zē. q' fm apparitionē illi' votis q' est claritas nō fecit ipis discipulis argumētū resurrectōis sicut fm subtilitate. fm hoc enī manifestauit se in t'nsfiguratione. Mat. 17.

Solo autē b' est q' ipi nō possent vidē claritatē istā si se fm claritatē manifestarent ill' p' resurrectōē. Un' Aug' ad Dorothū. Caro xpi glouificata resurrexit. sed noluit i illa claritate discipulis suis apparere. q' nō possent oculis mortalib' claritatē talē aspiciere. Si n. enī in t'nsfigurationē discipuli videre nō potuerūt: q' tō magis in resurrectōe: qd itelligendū est fm p'p'riā x'rutē possent tm fm x'rutē diuinā roborantē ipam sensitūā. Aliaz x'ro resurrectōz hēs sup' in q'ōe de t'nsfiguratione. Si r' at si queret q're nō manifestauit se p' manifestationē aliaz votū. sicut ipassibilitatē et agilitatē: dicūt q' nō potuit eē. Impossibile. n. vniuersalitatē dicit. vlc autē nō potest ad plēnū manifestare nisi p' p'p'os. Si g' ostendisset se ipassibile ab hoc non p'p' hoc ostenderet se ipassibile respectu alioz qui nō trant ibi. Si r' autē est de agilitate. Si enim ostendisset se agile respectu b' loci nō p'pter

hoc ostendisset in alia. Unde h' nō se poterant ita cito p'p'icendi nisi a rōe recta p' gratiā: et ita p' solā votē subtilitatis uolui illis facere argumētū sue resurrectōis. S' melius vō v' q' ad subtilitatē sequebant ipassibilitas et agilitas. Subtilitas. n. corp'is gloriofū ponit potentia actiua: cui nō posset obistere quecūq; resistentia alteri' corp'is. ex quo sequit' q' ipassibile. Itē subtilitas ponit s' b' tractionē ois grossifici et grauedinis corp' reitatis ad qd sequit' ois p' agilitatē.

Consequenter que

de argumētis apparitionis in spū. Et querit quoz. Primo de argumēto quoz ad visū. Secūdo q' tū ad tactū. Tertio q' tū ad gustum xpi.

Circa primū autem

querit sic. Dicitur vlt' loci q' vns apparuit in alia effigie. Aut g' apparuit in effigie corp'is glouificati visui non glouificato: et tūc cam improporcionalis sit natura corp'is glouificati visui non glouificato: fm p'p'riam auctoritatē Anglad Dorothū sup' dicitaz nō potuit videri a visu nō glouificato. n. ut spe corp'is nō glouificati. Aut g' illa species erat in illo corpore chasti: et sic due species erāt in eodē. s. spēs glouificata et nō glouificata. Aut erat illa spēs in aere circūfuso: et sic nō erat ibi x'itas. s. fantasma. P' t'ca si visus eūtiū i Emaus imutat' est cu motiū visus nō glouificati p'p'ie sit coloratū v' q' in corpore xpi esset color. Qd si occidit' stratiū est qm nā coloris nō saltat in nā corp'is glouificati. D' n. color extremas p'p'icui in corpore terminato. s. nō est h' nā in corp'ib' glouificatis. imo totali p'p'ia credunt esse. Itē si corp' stellaz nō v' s' colore q' sit ipaz. imo si vident' s' colore. ille ē color alienus. multo magis corpa glouificata que lucidiora sunt stellis: nō habebūt colorē in se. P' t'ca. si corp' glouificatū longe excedit nō glouificatū. et passio s'it excedit passionē: et s'it rō videndi longe erit alia in his et in illis. Si ergo rō videndi corp' nō glouificatū est color: rō videndi glouificatū nō erit color: s' lōge aliō g' nō viderūt ipm s' colore. neq; aliō possit viderem' s' colore. ergo penit' nō viderūt eū. P' t'ca cū ip'p'orcionata sunt corp' glouificatū: et oculus nō glouificat'. aut ad hoc q' p'p'orcionare' ad iūicē deponat suā

*ca. vlt' glouificatio et resurrectio
soluendū in illa dicitur de discipulis
suis ipaz.*

dispositionē. Aut eleuauit visum eoz. Aut
 ipz corp^o bēdat: q^o q^o volebat poterat videri
 et ostendere se talē: et q^o volebat talem. Si
 p^omo mō hoc nō v^o q^o stat q^o vos que est
 dispō p^opetua est. sed q^o amouet aliq^o nō est
 p^opetuu. g^o nō depofuit dispōe; suā. Si scō
 mō aut tm̄ ibimauit visū eoz vt glorifica-
 ret aut nō. si remāsit nō glorificat^o: q^o tūcūq^o
 eleuaret nodū habuit p^oportionē ad corpus
 glorificatū. nō g^o viderūt ipm̄ adhuc. Si vi-
 cat q^o fuit glorificat^o: hoc nō v^o v^o. Con-
 stat enī q^o is est ordo vt ab icōpletionē vie
 veniat ad p^ofectionē patrie nūq^o e^o. Si ergo
 glorificat^o fuisset eoz visus: nūq^o postmodū
 fuissent sub vna opposita. fuit aut illud. Co-
 stat g^o nō fuit glorificat^o. Si dicat^o 3° mō
 tūc obr̄ sicut p^ous: q^o nihil poterat ostendē
 nisi vellet decipere. nisi q^o erat in se. Erat g^o
 vtrūq^o in ipō. g^o corp^o illud et erat gloriosus: et
 nō gloriosus. q^o est icōueniēs. Itē similit^o
 pōt obici de illa spē p^ogrina: in q^o dñs appa-
 ruit. si. n. erat in ipō: cū be^o nō esset gloriosa
 erāt ibi due spēs. Si aut nō erat in ipō. ergo
 tm̄ erat iudificatio. hoc aut falsū est. Pre-
 terea Luc. vii. Tenebant oculi eoz ne ipz a-
 gnoscere. Querit g^o aut tenebant respecū
 spēs gloriose aut respecū nō gloriose: nō respecū
 gloriose. q^o constat q^o eā videri nō poterant:
 Ad q^o g^o impedirent ab eo uel dicerent impedi-
 ri. Si respecū nō gloriose quō tenebant: cum
 illā cape valerent. Circa soloz h^o q^ois. nō
 p^omo opioz p^obabile p^opositiui. dic. n. q^o corp^o
 glorificatū nālī pōt videri: et a corp^o glouifi-
 cato et nō glorificato: sicut et palpan. sed in h^o
 est vna: q^o corp^o nō glouificatū tangit^o deti-
 net^o et v^o velit nolit. S; corp^o glouificatū q^o
 vult pōt se visibile: q^o nō vult pōt se non
 visibile: sicut sup illud Luc. i. Apparuit ange-
 lus. dicit Ambro. de āgelis q^o in p^oate illoz
 est apparere et videri q^o uolūt: et nō videri q^o
 nō volūt. 2° nō. opioz Alisiodorensis q^o
 est q^o corp^o glouificatū v^o a nō glouificato: et
 hoc p^o imutatioz factā a p^ote vident^o: et aliquo
 mō p^o nature glouificatioz. Un̄ dicit q^o in cor-
 pore dñi nō fuit nisi vna forma. s. glouifica-
 ta. S; inde q^o placebat ei mutabat visū itūē
 tū: ac si esset nō glouificata: sicut cameleon
 quis que viuit ex acre nō h; nisi vnū colorē
 sed ex oppositione multoz colorū. i. alis cor-
 porib^o diuersoz colorū v^o esse. Sicut et Lopa-
 tius. Un̄ idē color nō semp eodē mō imutat
 sicut vnū colorē hūit dñs: s. sicut p^o miraculū

siue p^o pōm corp^o glouificati nō eodē modo
 sp^o imutat. Claz g^o fuit corp^o dñi p^o nām: s. p^o
 potentiā ostendebat vt obsecuz: q^o tū ad effe-
 ctū seu fm̄ modū imutandi et ista nō sunt
 contraria. sicut nō sunt contraria in cameleonē
 et thopatio. Dicim^o g^o q^o forma illa: seu ille
 mod^o imutandi in corp^o dñi erat. nō p^o p^o l^o
 contraria erāt in eodē. S; opioz istis obr̄
 p^o rōes p^odictas. Preterea v^o b. tenēdo mediū
 int^o p^odictas opioes q^o in xpo tm̄ fuit species
 vna et glouiosa in se. verūm q^o receptū non
 est in recipiēte nisi fm̄ modū recipiētis. Jō
 licet eēt glouiosa ipis tm̄ videbat nō ut glo-
 riosa: nō a p^ote ostendit: s. a p^ote illoz q^o pote-
 rat nō alī capere. Exēplū aut est d^o sole cui et
 si p^opter luciditatē suā ip^oportionabil sit vi-
 sui v^o tamē q^o fm̄ descensū solis ad p^oporti-
 onē attingit ipm̄ videri ab oculo. Descendit
 enī sol in radio: et radius itez descendit ad
 nubē: uel aliū h^o. et in illa via vidimus nos
 videre solē: etiā aliquo^o sub colore quous nul-
 lū colorē beat de se. imo color: iste est ei^o ad
 q^o ipē sol descēdendo p^oportionat^o ē oculis
 nr̄is. vici^o ergo q^o vident^o solē: nō tamē vide-
 mus eū in sua luciditate: nec vici^o eū hēre
 duas spēs. sicut aut vici^o q^o descendit nā
 ista glouificata: que lucidior est sole usq^o ad
 trāspēntia media: in quib^o aliquo^o visibil fecā
 est: nō tamē ut glouiosa: nec iō tm̄ vici^o ē
 alia spēs. s. vna eadē q^o nō pōt a nobis videri
 put est p^opter debilitatē nostrā. Preter h^o antez
 vici^o q^o natura humana quēcumq^o glouifi-
 ficet: euz nihil p^odat de xitate humanitatis
 sp^o seruat nām elemētarez: ex q^o uerissime fuit
 et q^o quis sit occultata p^ote dñi: nā celestis
 q^o est lux. q^o ibi est nā elemētaris: et sic nō
 dominā. Color aut sequit^o nām elemētarez
 et iō nō euacuat^o penit^o nā coloris a corpore
 glouificato. Un̄ erit ibi aliquid d^o nā coloris
 quous p^o dñi: sit lux. Quia g^o corp^o glouifi-
 cato pōt uti aia: fm̄ quāz nā: ipi^o corp^o nō
 est icōueniēs ut oculis glouificatis ostendat
 se fm̄ nā: quā cape possūt lucē nō glouifi-
 ficat^o: aut q^o nām lucis accipe nō possunt o-
 stendat se fm̄ illud q^o h; p^oportioez euz illis
 et ita nō erit sicut d^o sole qui videt^o s^o colore
 alieno solū. q^o illud corp^o est nature elemē-
 taris: et si occultate et sibiaccētis nature cele-
 stis domināt: nec tamē erūt ibi due species
 imo euz spēs vici^o op^otionē: vna at sit cō-
 pletio erit vna spēs: tamē ibi sunt p^otes na-
 ture fm̄ quas ostendat se unicitū: fm̄ illud

quod est in ipsa proportionabile videnti. Credi-
 tum quod iste color non erit eiusdem rationis cum colore qui
 nunc est imo longe alteri. His ergo visis faci-
 le est ridere ad obiecta. Non enim sequitur si non vi-
 debit sub specie gloriosa. ergo non erat gloriosum
 quoniam ratio habet speciem non erat ex parte visus: sed ex par-
 te videntium. et ideo non glorificatio per se arguitur
 ex parte videntium quae in viso. Quae autem quae videtur
 ibi sit color: iam per se ratio per praedicta. non enim erit ibi
 sicut in oculo sic est hic. nec sub eadem
 ratione. Quae ostendit de stellis: quae non videntur sub
 proprio colore: iam visu est. quod non est sicut: cum ni-
 bil sit in eis de natura elementari. Quae ostendit sicut
 quod si corpus glorificatum excedit non glorifica-
 tum. ergo ratio videndi ibi rationes videndi hic. ergo
 si hoc est ratio videndi. color ibi non erit potest dici
 quod non sequitur. ergo non erit ibi color. sed sicut si est
 color. non erit eiusdem rationis et nunc. Sicut
 quod queritur quid praedictorum trium fuit in illa visi-
 one viciniam quod quae uoluit manifestavit hoc quae
 uoluit illud. Si enim angeli habent faciem de cor-
 poribus non glorificatis. multo magis potest fi-
 eri de corpore glorificato. Sed si obicitur quod sicut
 se habet non glorificatum ad non videri et gloria-
 tum ad videri: sed non potuit faciem animae quantum ad
 potens ut non glorificatum non videret neque po-
 tuit facere ut gloriosum videret. Sed haec ob-
 iectio non recte arguit. imo si tanta est imper-
 fectio in corpore non glorificato. ex hoc videtur argui
 magna perfectio in corpore glorificato: sed maior
 est perfectio et maior designatio potentie. Si
 corpus glorificatum potest et manifestari sicut vult et
 occultari quae si posset occultari tamen. imo hoc vult
 non videret. quae imperfectionis esse et potentie.
 Et ideo utrumque potest quibus de imperfectione non glo-
 rificati sit. ut non possit occultari. Ad aliam
 quod queritur de ista specie pegrini videtur. quod sicut dicitur gl.
 ibi proportionabatur visus exteriori interiori. vnde
 Gregorius in omel. super illum locum Luc. vlt. habet egit
 foris visus in oculis corporis: quod apud illos age-
 batur in oculis cordis: apud se met ipsos intus
 amabant et dubitabant: et visus praesens eis aderat
 propter hoc quod amabant: sed aberat propter illud quod
 dubitabant. et ibidem Gregorius. Tale se exhibuit
 eis exteriori in corpore: quibus erat eis in mente. hoc
 etiam possumus nos videre frequenter quod dubitatio
 interior animae facit etiam exteriori dubitatione
 Vnde cum dicitur de hoc homine quod alibi sit: si aliquid eum
 videret. hoc ratione interioris dubitationis credendum
 non esse. sicut cum dicitur tu solus pegrinus intelligitur
 pegrinus. id est eximius sicut quod eis videbatur propter
 dubitationem interiori. Unde sicut dicitur Be-

da. Non veritate fallere etc. Ad aliud quod que-
 ritur ratio est tenebantur oculi: ut respectu speciei
 gloriose. vel non gloriose. viciniam quod non respectu
 habet nec illi: sed tenebantur oculi corporis: quo ad hoc
 ne ex visu eius quae intuebatur exteriori. possent
 interiori propendere cum esse ipsum christum. Si queratur
 quare potest cognitus est in hospicio quae in itinere
 Dicendum quod hoc fuit propter modum suum frangendi
 panem quod viderunt in domo. Vel sicut dicitur Gregorius.
 ad significandum quod melius cognoscitur veritas o-
 pere quam praedicatione. Unde gl. Luc. vlt. quae
 in expositione scripture non cognouerunt: in fra-
 ctione panis cognouerunt: quae non audientes
 legis: sed factores iustificaverunt. Et Ro. 3. Veritas
 melius operando quam audiendo intelligitur. Vnde a ma-
 datis tuis in agendis. et intellexi. Item si que-
 ratur quare plus in fractione panis cum cognoue-
 runt quam in alio actu: dicitur quod hoc fuit propter que-
 dam speciale modum frangendi ex veritate man-
 sui. quae sua fractio erat: velut cultelli incisio.

Equitur inquit

re de argumento quod fuit sumptum ex
 cicatricum ostensione et ex palpatioe. Luc. vlt.
 Palpate et videre: quae spiritus carne et ossa non
 habet. et primo de eo quod ex palpatioe. Secundo de
 eo quod ex cicatricum ostensione. Ad primum
 sic dicitur episcopus quod in palpatioe ostendebatur
 poris figura vel forma quae sunt sensibilia coelestia
 sed ostendit quod percipiebatur in palpatioe sensibi-
 le proprium hoc modo. Sensibile videtur in sensi-
 bile per se: et sensibile per accidens. Per accidens
 autem sensibile non quod sentitur sine seipso per se. Item
 ratio autem per se videtur insensibile per se et primo: et
 sensibile per se et non primo. Per se et primo sensi-
 bile est proprium per se et non primo est coelestis. ex quo
 relinquatur quod quantum ad esset sensibile coelestis: in ali-
 quo non quod percipiebatur sensu particulari illud
 nisi in eodem modo esset sensibile proprium respectu
 eiusdem sensus. quoniam visus. aer sit quantum ad non quod potest
 videri quantum ad aeris: et hoc quae non est color in
 aere: quo visus videtur magnitudo vel quantitas
 vel figura ipsius aeris. Ex quo itaque relinquatur
 quod non percipitur sensibile coelestis. nec a tactu neque ab
 alio sensu quoniam percipitur aliquid proprium. Si ergo
 propria sensibilia: sicut quod immutatur tactus non glo-
 rificatur sicut calidum et frigidum: vnde molle et
 durum. De autem sunt qualitates corporum non glorifi-
 catum. ergo corpus christi in isto tactu erat molle et
 durum: et ita ut videret corpus non glorificatum. ergo
 si fuit glorificatum non fuit palpabile ab illis.
 Item Luc. vlt. Palpate et videte quia spiritus

carne et ossa non habet sicut videtis me habere.
 ibi gl. agit pro resurrectione domini in corpore suo
 duo contra ostendit. scilicet corpus palpabile et ei-
 dem nature ut informet ad fidem. et incorruptibile
 alterius gratie glorie. ut iuget ad premium. Si ergo hoc
 ostendit. aut vere in ipso erant. aut non. si non
 vult fuisse deceptio. scilicet ostensio eius quod non est. Si
 sic. ergo fuerunt contra in eodem. Item palpa-
 bile et incorruptibile sunt contra. Ad palpa-
 bile. non sequitur corruptio: ut dicit Gregorius in o-
 mel. palce. Quod quod palpatum necesse est corrupti
 Et ita omne palpabile est passibile. Ergo si fu-
 erunt contra in eodem. Quare etiam ex alia pre-
 quo sunt contra incorruptibile seu glorifica-
 tum et palpabile. hoc non vult quoniam Luc. ult. sup-
 dictu locu. dicit Beda de corpore cuiusque re-
 surgentis loquens pro resurrectione est corpus
 nostrum subtile: per effectum spiritualis potentie et
 palpabile per naturam nature. quod est de nature nature
 non tollit in gloriosa resurrectione. Ergo etiam
 quod corpus glorificatum erit palpabile. Non
 ergo videtur contra. nec in christo nec in alio cor-
 pore glorificatum et palpabile. quod est ergo quod dicit
 Gregorius. Circa hanc questionem non diversas opinio-
 nes. Ad hanc generalis solo est. quod corpus glo-
 rificatum non est palpabile naturaliter a manibus non glo-
 rificatis. sicut nec visum est ab oculis non glorifi-
 catis. Sed palpabile est a manibus glorificatis.
 Cōcedit ergo quod palpatum fuit corpus a manibus
 discipulorum pro resurrecto: sed miraculose et pal-
 pabile et incorruptibile non sunt contra simpli-
 sed secundum rationem nature sunt contra. Item. non negoci-
 ans circa corpora que inuenit palpabilia ponit esse
 corruptibilia: quia non consuevit palpare nisi cor-
 pora corruptibilia: ergo ergo contra sunt secundum rationem
 nature. Item ponit Gregorius illa esse contra. licet
 simpli non sint contra. Et sic per solo ad primum
 obiectum. Ad aliud solus per hoc non valet hec
 argumentatio. Corpus christi palpabile est a ma-
 nibus discipulorum. et corruptibile. Deberet enim
 addi et est palpabile per naturam vel nature: et hoc est
 falsum: sic non valet hec argumentatio: hec est vir-
 go. ergo non peperit. sed sequitur hec est christus. ergo non
 peperit nature. Sed contra hanc solo multipliciter
 obicit quod corpus christi glorificatum. Aut est naturaliter
 palpabile a manibus non glorificatis: aut non
 Si sic habet oppositum. si non si ante passionem erat nature
 palpabile a manibus non glorificatis. Ergo va-
 riata est natura ergo corpus christi glorificatum non est
 eiusdem nature et erat ante passionem. et Gregorius vi-
 cit quod eiusdem nature. Item si eiusdem nature
 est et ante. si manente causa manet effectus. ergo

eum ante passionem esse palpabile ex natura quam
 habet a manibus non glorificatis: et modo ex causa
 natura est palpabile a manibus non glorificatis
 Item corpus christi glorificatum: aut potest palpari
 a manibus non glorificatis: aut non potest. Si non
 potest. Contra palpatum fuit a manibus discipulorum
 ergo poterat palpari. Si vero potest palpari a ma-
 nibus non glorificatis. ergo naturaliter palpari
 potest a manibus non glorificatis. Dicitur enim quod cecus
 naturaliter non potest videre: quia non potest videre na-
 turaliter. Sustinentes hanc opinionem respondet
 dicentes vel distinguentes triplicem naturam
 Unam que dicitur ad esse rei. scilicet naturales poten-
 tic. Alia que dicitur ad bene esse. videlicet habitus
 naturales per quos idonei sumus ad opera. Ter-
 tia que dicitur ad bene esse quantum ad nunc. scilicet ut
 fiant opera generationis et corruptionis. Unam
 dicitur interi hominis grossities. In qua est palpa-
 bilis: que remouebitur a resurrectione. Dicitur
 ergo quod non valet hec argumentatio. hoc corpus
 glorificatum naturaliter non potest palpari a non glo-
 rificatis. et prius poterat palpari naturaliter. ergo
 non est eiusdem nature et prius. Remanet enim
 palpabilitas naturalis grossities ergo que remota
 est: est proprietates tangibilis: sed est medium quo
 in presenti fit palpabilis. sicut medium in visu non est
 visibilis proprietates. sed lux vel color. Tangibilis
 enim proprietates sunt calidum et frigidum humi-
 dum siccum asperum leue molle durum ponderosum
 leue quorum nullum est grossities. Secundum autem
 oppositum sic dicitur est prius dicitur: quod corpus
 glorificatum secundum naturam voluntatis est palpabile
 et impalpabile per naturam: et hinc consonant pre-
 dicte auctores. Et ad illud quod primo obiciebatur
 dicitur. quod impalpabile et incorruptibile non sunt con-
 traria secundum naturalem rationem. Naturalis enim ratio non
 consuevit inuenire palpabilia nisi corruptibilia
 Ad secundum obiectum per solo: quod non valet secundum
 istam opinionem: hoc est palpabile naturaliter. ergo cor-
 ruptibile. Sed contra utramque opinionem sic obicitur
 Dicitur in euangelio. Fulgebunt iusti sicut solis
 dicitur Si ergo sol ex necessitate est visibilis na-
 ture. Unum vult si obiectum visui: eodem modo corpus
 glorificatum ex luce sua vel colore ex necessi-
 tate naturaliter visibile: esse oculo non glo-
 rificatis: et non est in voluntate sua videri vel non
 videri. imo vult velit nolit: omnino obiectum sit
 visui. Item nihil est palpabile sine resistetia
 hec propositum est quod se non: sed corpus glorificatum
 non resistit corpori non glorificato. Est enim subtile
 et penetratiuum. Unum dicitur sine miraculo post
 resurrectionem intrauit ad discipulos ianuis

clans. Si g^o corp^o glorificati ad nō glori-
ficatū nō sit resistentia. Glorificatū nō ē pal-
pabile a nō glouificato. Subtile. n. resistit sub-
tili. ⁊ glouosū glouioso. ⁊ grossū nō resistit
sobtili. Itē qñ corp^o glorificatū palpat a
nō glouificato: aut sumit aliquā pprietatē quā
pūs nō bebat: aut nullā. si nullā g^o q̄ tōe mō
est palpabile ⁊ pūs. ergo si mō palpat a cor-
pore nō glouificato: ⁊ pūs palpabat. cū eq̄
pinque essent. Si aliquā pprietatē assump-
sit nō nisi grossitū. ergo cū palpabat ē gros-
sū. g^o nō est subtile. g^o nec glouificatū. So-
lutio fm vltimā opionez que nobis magis
plz vdm est q̄ sicut lignū putridū ⁊ quidā
tmes duas hnt pprietates. s. luciditatez q̄
de nocte vī: ⁊ ppriū colorē que de die vī.
Silt corp^o glouificatū duas hz pprietates.
Est enī palpabile p̄ xitātē nāe ⁊ subtile per
effectū spūalis potentie. Unī cū nris palpat i-
litate pot palpari a corpore nō glouificato. cū
xō vī subtilitate nō pot palpari a nō glo-
uificato: ⁊ q̄ luciditas ligni putridi vel ver-
mis aliqñ vī: aliqñ nō: nō ē de n^o ligni putri-
di: ⁊ ab extrinseco. sed corpus glouificatū de
nā sue glouificationis hz qd vī si vult: ⁊ si nī
vult nō vī. ⁊ palpat si vult: ⁊ si nō vult non
palpat. Unī q̄ hnt btūs Bartholome^o a mi-
raculo nō glouificat^o. s. q̄ videbat qñ voluit
⁊ nō videbat qñ nō voluit. Dz corp^o glouifi-
catū de natura sue glouificationis. fm hoc
g^o facile est tridete ad obiecta. Ad pūmo
g^o obiectū dicim^o q̄ nō est sile de sole: quia
corp^o glouificatū dignioris potentie est q̄
sol. Est. n. corp^o spūale vt dicit Ap^ol. i. Co. 15
Seminatur corp^o aiāle surget corp^o spūale
Unī in ptāte sua hz videri ⁊ nō videri. sol āt
nō hz ptātem spūalem. Ad scdo obiectū
dicim^o q̄ hec est falsa. corp^o glouificatū nō
resistit corp^o nō glouificato. imo qñ vult resi-
stir: ⁊ sic p̄bet se palpabile. Abscondit. n. qñ
vult subtilitatē suā p̄ quā est penetratum
⁊ vī palpabilitate naturali. sic dicit Aug^o
in li. de ciui. dei. Q̄ vīs qñ apparuit visci-
pulis suis ⁊ p̄bit se visibile eis. abscondit lu-
cē suā. Ad 3° obiectū dicim^o us q̄ cū corp^o
glouificatū palpat a nō glouificato nō assuit
aliquā nouā pprietatē. s. vī quādā pprieta-
te qua pūs nō vtebat: videlz palpabilitate p-
pū enī est spūaliū q̄ arere qñ volūt. sic vī
de angelis sup̄ pmū Luc. Et p̄ rñsio ad oīa
Alii s̄t dicit q̄ re vera in ista paplatione
fuit sensus tact^o: ⁊ nō solū nō resp̄cū sensu-

bilis cōis: ⁊ resp̄cū ppriū. cū n. nature ipoten-
tis in corp^o sit cōaci e. potentis xō sit resi-
stere. Corp^o aut glouificatū nobili^o ⁊ poten-
ti^o sit nō glouificato: multo magis pot resistē
glouificatū nō glouificato q̄ econt. qñ vult
ille qui hz corp^o glouificatū. fuit g^o in palpa-
tione xpi. nō solū sensus q̄ntitatē uel figure
imo cē ibi fuit sensus resistentie. ⁊ etiā fm
magis ⁊ minus potuit p̄cipi illa resistentia
Dic. n. palpat ⁊ videte. q̄ spūs carnē xī. Unī
nō solū oportuit vt resisteret q̄ palpat imo
etiā oportuit vt differenti mō resistendi co-
gnoscerent carnē ⁊ ossa vt p̄cipiendo q̄ hoc
magis resisteret: illud minus p̄ciperet vīaz
q̄ hec esset caro: illud āt os. fuit g^o resistentia
ibi q̄ ppriū sensibile. s. in hoc est vīa a resi-
stentia corp^o nō glouificati: qñ resistentia
in corpore nō glouificato ē fm dispōz matērie
cōtempate. Resistentia xō in corpore glouifi-
cato nō est fm cōditionē matērie. imo magis
ex pte x̄tutis q̄ matērie. ⁊ p̄ hoc p̄ respon-
sio ad pmū. Ad scdm aut notandū est q̄
cū in corpore glouificato sit natura duplex. s.
celestis ⁊ elemētari^o D; aliā rōem palpan-
dē nature celestis. Et aliā rōem elemētari^o. q̄
g^o receptū nō sit in recipiente nisi fm mod^o
recipientis. Intelligendū est q̄ h; rō palpan-
di a corpore glouificato potuit esse rōe natu-
re celestis. Rō rī palpan-
di a nō glouificato
fuit magis fm naturā elemētari^o: qd cēt re-
uera corruptibile: si in eo dominaret natura
elemētari^o: q̄ g^o apprehendebat p̄tē ipotē-
tiā accipientū magis fm naturā elemētari^o
q̄ fm celestem: vt corruptibile apprehende-
bat q̄nis nō esset corruptibile. Et p̄pter h
bene dicit Greg^o q̄ vīa ostendit vīo cōn-
traria in corpore suo. nō q̄ sibi essent cōtraria in
re. sed q̄a mod^o in quo ostendit erat cōtrari^o
qualitati ostense: tamē nō ex pte ostendentē
s. ex pte ei^o cui ostendebat. Ad alia aut q̄
querit dicimus q̄ duplex est palpatio. Est
enī una que sequit naturā corp^o: fm q̄ cor-
pus oē solidū esse vī eo q̄ corp^o est: ⁊ hoc
bene ⁊ in corp^o glouificatū: nec ponit corru-
ptibile de se ⁊ de hac loquit Beda. Est āt
alia palpatio que addit rōz. q. matērie: ul ma-
terialitatē ⁊ grossiciē: s. qd distinguim^o su-
p̄riora ab his inferiorib^o q̄ hec sunt corpa
materialia: illa āt nō. Et hoc mō vī q̄ sola
palpabilia sunt grossa: que sūt densa uel cō-
densabilia fm rōem sue matērie ⁊ h modo
bene p̄t palpatio corruptibilitatē. Et fm h

log^o Greg^o cū dicit q^o oē qd palpatur ne-
cessē est corumpi.

Postea queritur de
cicatricib^o que in carne xpi apparuerūt vtrum
eas tangēt Thōas. Dicit enī quidā q^o non
tetigit illas: s^o sufficit ei q^o vñs ostendit sibi
illas et obtulit palpandas. Et ad hoc etiā in-
ducit q^o in penultio Jo. nō d^r. Quia tetigi
sti me Thōas credidisti: s^o q^o vidisti me zc.
Un^o v^r q^o viderit tm̄ et nō tetigerit. Sed
otra Leo papa. Quis dubitet a mortuis re-
diisse saluatore^o c^o p^riam agōuit ocul^o. atē
erauerit man^o. digit^o p^rscrutat^o est. ex quo v^r
q^o tetigerit. et si hoc redit qd qre d^r q^o vidi-
sti nō q^o tetigisti. Solo dicim^o q^o Thōas
et vidit et tetigit. sed ad suā fidē sufficit ei
videre. q^o cito n. vidit credidit. vñ de ipso d^r
quia vidisti zc. Quia in visu fuit primum et
sufficiens motinū ad credendū. Quia aut nos
possemus de eo dubitare q^o crediderat i vi-
su tm̄. id tetigit vt nos crederem^o sibi. ergo
vidit solū cicatrices. nobis aut nō solū vidit
sed et tetigit ut nullaten^o dubite^o. Un^o Leo
papa Thō. cū esset scūs et fidelis nō dubita-
uit: s^o ut oēm suspiciōne incredulitatis a no-
bis excluderet suffecit ad fidē p^rptiā vidisse
qd viderat: s^o nobis opat^o est vt tangeret q^o
videbat. Itē querit v^r cicatrices quas
xps seruauit qn̄ ostēdit eas discipulis suis
manserūt in ipso tm̄ ad rps ul^o mansere sint
sp̄ et in ppetuū. Dicit enī Dam^o. q^o tm̄ fm̄ di-
spensationē fuerūt in ipso: s^o qd est fm̄ dispē-
sationē est t^rpale. Itē obr̄ s^r qd sp̄ est at-
testat ei qd fm̄ nām ē. qd enī nāle est semp̄
d^r manere. Ergo qd nō est nāle nō sp̄ mane-
bit. s^o hi^o cicatrices nāles nō sunt. nō ergo sp̄
manebūt. Itē Luc^o vlti. Ondit eis man^o et
pedes. Glo. Bede. Cicatrices tūc suauit et i
iudicio seruat^o est. P^rio ad fidē refrecti-
onis astruendā. Deinde vt p nobis p^ri sup-
plicās qle gen^o mortis p hōie ptulerit sep̄
ostendat. Tertio vt sua morte redempti q^o
misericordis sint adiuti. ppositis eiusd^o mor-
tis insinuauit indicis. Postremo vt in iudi-
cio q^o iuste dānarent ipsi. denunciet ostēsa
quā ab illis accepit cicatrice. Si g^o o^o iste
cāe: qre cicatrices seruet vñs t^rpales sunt et
nō extendit effect^o ultra cām: vt q^o nō in per-
petuū: s^o t^rpaliē seruet solū vñs illas cicatri-
ces. Et otra Beda in fine eiusdē glo. nō
ex impō creandi cicatrices suauit: s^o vt in p-

petuū victorie sue circūferat triū: hā^o R^o
de hoc neur^o diffinim^o. s^o tamē de hoc d^r
Aug^o de ciui. dei. q^o si ad decentiā sunt mar-
tyrii iudicia reānebūt sp̄ ad decētā: et ad o-
stendenda signa victorie sp̄. Unde et si alie
cāe que determinant in illa glo. Bede tem-
porales sint. ista tamē sunt ppetuū. s. vltima
Q^o g^o dicit Dam^o q^o fm̄ vis. enationē fue-
rūt in ipso. dicim^o q^o si ad hoc ita est dispen-
satio. tm̄ ista nō opponit^o xitari nāe et ppetu-
itati. sed d^r dispensatio respectū alioz homi-
nū: in quib^o nō esset ita oueniens suari cic-
trices sic in ipso ad circūferendū ppetuū vi-
ctorie triūphū et redemptionis titulū q^o nos
p ista vulnera fideit: qd null^o alioz scōz fecē
Ad hoc qd obr̄ q^o cicatrices iste nō sunt
nāles: et ita nō debuerūt manere in gloria.
dicere possum^o sic oēm est sup^o q^o gloria
tio in xpo nō solū respicit creationis rōem
sed etiā rōem redemptionis. et iō dicim^o q^o
remanebūt. uel remanere poterūt in gloria.

Consequenter que

rit de argumēto sup^o ex pte gustus. quia
sup illud Luc^o vlti. Cū māducaisset dicit glo.
Greg^o ad innuādā xitari resurrectionis nō
solū tangi: s^o etiā ouesci noluit. Et corp^o glo-
rificatū nullo cibo idiget. manducatio. n. est
ppter cibi indigentia. magis g^o apparuit ex
illo ei^o r^o nō esse gloriosa. Ad qd dicit^o
q^o est manducatio ex indigentia dēp^rditōis
et hec nō ē i corpib^o glorificatis. Et de hac
pcedit obiectio p^rus scā. Est etiā māducatō
p^ratē. nō indigentie. et quia magis potētia
sunt corpa glorificata: q^o nō glorificata. Jo n̄
amiserat p^ratē illā. et hac manducatione
māducauit xps p^r resurrectionē. et hoc ē qd
dicit glo. ibidē d^r sequēt nō q^o ipse uel nos p^r
resurrectionē cibo debeamus indigere sed
vt corp^o nō sp̄m eē manifestaret māducauit
p^ratē nō necessitate. Aliē. n. absorbet aquam
terra sitiens. Aliē radi^o solis calens: illa indi-
gentia iste p^ratē. Voluit g^o ouesci ad insinu-
andā xitari resurrectionis. q^o s. corp^o suum
erat corp^o vep^o et nō fantastiū. fantasmata
enī et si soleant aliqui corp^o oculis apparē
nō tamē solēt comedere corpa fantastica ipse
aut comedit. Querit postea qd fiebat de
cibo que assumpsit xps postq^o hūit corpus
glorificatū. Aut. n. ouerterat in ei^o naturā
aut desinebat simplr esse. Q^o aut ouerteretur
in ei^o nām v^r uelle. Aug^o in li^o. 6°. q^onum.

future resurrectiois corp' ipse beatitudi
 nis eet si cibos cape n potuisset. Ex quo vr
 q' cibos possit cape uere corpus glorificatū
 Si g' x'a ciboꝝ captio est in ouersione in
 nām p'p'riā: vr q' ibi fuit ouersio in naturā
 illā. Itē Aug' in eodē dicit q' sicut āgeli
 legunt frequēt māducaſſe. ita vez fuit. ergo
 si angeli: multo min' habebāt naturā corp'is
 q' x'p's. manducauit g' x'p's vere. Item
 Aug' loquēs de istis māducaſionib' dicit
 nō vt statī in stomachū r intestina trāscāt
 sed cū viderent digeſſiſſe in spūalem nām
 ouertant. Cōi. Cū ibi nulla sit depditio
 si adderet ouertereſ. g' eſſet augmētū. Si g'
 nō eſt poſſibilis additio ad p'fectū. adhuc
 corp' glorificatū nō eſſet p'fectū: cū ei eſſet
 poſſibilis additio fieri. Preterea si idem in
 ſba eſt qd nutrit r qd auget. r nutritiō
 eſt p'us augmētō. vbi nō ē poſſibile nutritiō
 tū: nec augmētū. si g' ibi nō fuit poſſibile nu
 triuētū. g' neq' augmētū. Solo viciū
 q' in ouerſione x'p'i. r etiā angeloz sic dicit
 Aug' fuit x'itas. sed hec x'itas ouerſionis
 ſolū oſiſtit in maſticatōe cibi. r traiectione
 ei' in p'tem interiorē: r nō in ouerſione i cor
 p' vbi apponebat. tū x'ior eſt māducaſio
 x'p'i q' angel'. quia x'p's hō bz vi d'eterminatā
 ad māducaſionē p nām ſue aie. angel' x'o
 nō. Un' nullo mō sic dicit Aug. Licet mādu
 caret x'p's ouertereſ cibus in corp' eius.
 Ad illā autem Aug' que dicit q' in spūalem
 nām ouertat. o'd. q' nō eſt intelligendū in
 spūalē nām que ſit corp'is glorificati: ſ' itelli
 g' i spūalē naturā reſp'cū materialitatē quā
 hēbat p'us cibus aſſūptus. Un' q'admod' ra
 dius ſolis agens in aquā que groſſe nāc eſt
 ouertit illā nō in naturā ſuā ſ' in uapōrē cui'
 .ſ. eſt natura ſubtilis reſp'cū nature aque. ita
 pōt intelligi ex pte iſta.

De inquisitione

De vñica resurrectioe mōrendum
 est de ascensione vñi fm qd in simbolo cō
 tineſ. Ascendit ad celoſ. ſed et ad dexterā pa
 tris. Querendū igit' p'mo de ascensione eius
 ad celoſ. Deinde de ſeſſione ad dexterā dei
 patris. De ascensione aut' querūſ hec. p'io
 an ſit. 2º quid ſit. 3º quō ſit. 4º fm quid ſit
 5º qñ ſit. 6º ad quid ſit. 7º p'pter quid ſit
 ut p'pter quē fin ē uel effectum.

Ad primū sic ob' p'rationeſ
 coēs. Ad qd' 3

*ascendit ad celos sed ad dexteram
 patris*

corp' glorificatū sic. Ois mot' est act' ipse
 et ſ' u p'pter indigentia. Si corp'is gloriſi
 cati nullus est act' ipſe: nec ulla indigentia
 ergo nec mot'. Ergo cū ascenſio ſit motus
 corp'is gloriſicati nō ē ascenſio. ergo nec cor
 poris vñi p' gloriſicationē pōt eſſe ascenſio
 d'ino: p' q' corp'is gloriſicati nulla ſit indi
 gentia: q' hoc nō ouenit beatitudini. Nam
 aia nō oueret b'ā uel gloriſicata: ſ' aliquo i
 digeret ex uel intra. g' nec ſiſt corp': cū ſiſis
 ſit rō beatitudis corp'is r aie. Si g' corpus
 gloriſicatū indiget aliquo ſic loco. nō eſſet
 ſūme b'ā. nō igit' ouenit moueri ei ad locū
 g' nec ascenſio. Itē Aug' loquēs d' ſtatu
 beatitudinis aiaz in corp'ibus gloriſicat'. dicit
 Ibi erit q'equid uolet non erit quicqd' uolet
 ergo aia gloriſicata in ſuo corp'e gloriſicato
 hēbit quicqd' uolet. g' oē ſuū uolūtū erit ei p'
 ſens. g' nō q'ret aliquid ex ſe. ſ' cū uoluntas
 mouet q'rit aliquid ex ſe. g' nō mouebit cor
 pus aia p' gloriſicatō: ipſius. Item Aug'
 aia ſtabilita in deo: ſtabilitet oſequēt corpus
 ſuū. ſ' g' aia totalit' in deo ſtabilitet. g' corp'
 gloriſicatū totalit' ſtabilitet in ip'a aia. Ergo
 nullo' erit motus ipſius: cū totalit' in ip'a aia
 ſtabilitet. g' nullo' erit motus ipſius cū tota
 lit' ſtabilitū ſit. Itē corpa gloriſicata: nec
 mouēt p' naturā: nec p' uolūtātē. g' nec mo
 uēt. q' nō p' naturā patz. Motus. n. celi cā eſt
 oiu: motuū naturalū. ſed ceſſante cā ceſſat
 effectus: Si g' p' gloriſicationē corp'oz ceſſa
 bit motus celi. g' r motus corp'uz naturalis
 ceſſabit. ſiſt nec p' uolūtātē: quia uoluntas
 mouet p'pter quid. Cū g' illud eſſet aliud a
 vño: aliud a deo. ſequit' q' ouertereſ inten
 tio uoluntatis in aliud q' uelū. qd eſt oē aie
 beatitudinē. g' nō mouebit p' naturā nec p'
 uolūtātē nec p' uolūtātē oſtat g' r. Itē
 oē moueri eſt ipſeccionis. q' nullū mobile i
 q'itū mouet bz oſormitatē cū p'mo p'fecto. ſ'
 cū deo: cū nullo' ouenit moueri. g' ois mo
 tus in q'itū h' deficit a beatitudine. Si ergo
 bitudo eſt ſtatus oiu bonoz o'gregatiōe
 p'fectus. nō pōt ſiſtare motus r beatitudo
 Si g' corpus x'p'i fuit beatū poſt gloriſicati
 onē Cōſtat q' nullo' potuit moueri. Item
 corp'ibus n'ris gloriſicat' corpa celeſtia im
 mutabunt in meli'. r erūt in d'ete ſicut dicit
 glo. ſup illud Roma. 8º. Ois creatura igemī
 ſcit r. Quieſcēt nobis aſſūptis r. g' melius
 eſt eis eſſe in d'ete r p'fectius q' eſſe i motu
 Si ero corpa gloriſicata habebunt quicq'

*Ibi erit quicquid uolet non erit quicquid uolet
 corpa gloriſicata non mouentur p' naturā
 nec p' uolūtātē beatitudinis ſ' p' naturā
 aiaz bonorum o'gregatiōe p'fectus*

pfectionis erit et bonitatis in ipso. constat quod
 habebit omnino deum: et nullo motu. Sed omni
 nulis fuit ratio de corpore christi per glorificationem
 sic de aliis. 2o. Ad oppositum cum natura
 corporis determinata sit ad unum locum terminum. Si
 corpus glorificatum immobilitaret in illo loco
 omnino iam non possit; alia illa transire ab illo loco. et
 fieret igitur a virtute super corpus suum. 3o. et a be
 atitudine. poterit igitur corpus mouere. Item
 cum locus maxime conueniens corpori glorificato i
 quo predestinat natura celestis. scilicet sit celum.
 Quod autem corpus est mobile ad locum sibi conueniens
 et aia beata suo corpori eligit locum magis conuen
 ientem. Si ergo corpus christi sit in terris per naturam mo
 bilis et motoris mouebit ad celum. 3o. ascendit
 ad celos. Item ad hoc sunt auctores ad Rom.
 1o. Non dixit in corde tuo non ascendet in
 celum. Non cogites in corde tuo quod ascendet in
 celum quia qui hoc cogitat negat christum ascendisse
 christus ergo ascendit. 3o. ascensio est. Item psalm
 Dominus nubem ascensum tuum et loquitur de christo
 ergo christus ascendit. Item Acti. Uidentibus illis
 cleuatur est ergo. Solo corpus esse preter primum
 celum. scilicet locale. et per naturam corporis determinatum
 et coartatum ad unum locum solum. hec autem deter
 minatio ad unum locum solum non est pfectionis
 in eo: sed pfectionis. quia dicitur de unione sibi et
 virtutis et operationis. Unum causa prima que pfectis
 sima est ad nullum locum determinat. sicut ibi spualia
 que pfectiores sunt corporalibus. minime determi
 nat ad locum que corporales. Ex quo patet quod immo
 ri in loco solo est pfectionis ipsi corpori. Si ergo
 deest ei virtus qua possit moueri de loco ad
 locum: istud erit pfectionis in ipso. hoc autem est
 in illis que mouentur a principio quod est intra
 se. Iudicium ergo virtutis est moueri a principio
 intra se. Unum in aia: quia ipsa habet eam motus
 in se ipsis est moueri pfectionis respectu aia
 top: et hec est distinctio motus per operationem
 ad mouens. Sicut per operationem ad finem. distinguen
 dum est quod est motus propter supplementum indige
 tie: et est motus propter explicationem virtutis. mo
 tus primus per pfectionem immobili. sed secundus
 per pfectionem: quia si defectus virtutis est immo
 bilis in loco. virtus pfecte erit moueri de loco
 ad locum. Ascensio ergo christi non fuit motus
 huius principii ex se: nec fuit ad supplementum
 indigentie. sed habuit principium in se. scilicet sua beata
 aia: et naturam sui corporis glorificata obedientem
 aie: et utraque obedientem deitati: et non fuit
 motus in ipso propter supplementum indigentie
 sed propter declarandum virtutis. hoc autem motus est mo

tus in corporibus glorificatis. Rationes autem prime
 procedunt alio de motu. Ad primum ergo patet
 solo. tamen dicendum est quod est beatitudo substantialis et
 accidentalis. Substantialis beatitudo postquam est: non
 recipit magis nec minus. Accidentalibus autem
 aliquo recipit: ubi gratia substantialis beatitudinis aie
 est in gloria ex cognitione et amore et frui
 tione dei perpetua: que postquam est non augetur nec
 minuitur. Accidens autem beatitudinis veteris
 respectu exterioris sic gaudium illud quod habet de
 societate sua in qua est: et illud augetur et mi
 nuatur: sic dico de beatitudine substantialis corporis que
 est cum habet corpus esse quod necessarium est sue pfe
 ctioni. Accidentalibus autem est quicquid est con
 ueniens sue potentie ut locus conuenientissimus
 Unum Augustinus distinguit quod est absoluta pfectio
 et operata. prima habuit sine ascensione. Secunda
 operata habuit in ascensione. scilicet per ascensionem
 fuit in suo conuenientissimo ubi. Ad aliud
 verbum. per aia glorificata habet quicquid uolet esse
 ergo non poterit moueri. Si enim iste motus esset
 propter suum supplementum indigentie bene sequeretur
 et de alio non sequitur. Ad aliud verbum. quod cor
 pus glorificatum quicquid moueat: se stabiliet
 in sua beatitudine totali substantiali: quia habet ab aia: et
 ita se stabiliet in sua pfectione. non tamen sequitur
 quod totaliter stabiliet in loco secundum immobilitatem;
 ita quod non habeat virtutem mouendi se de uno loco
 ad alium locum. Ad aliud verbum. quod non mouet corpus
 per diuersionem intentionis uoluntatis a deo di
 uertendo se per intentionem et uoluntatem a deo
 sed per intentionem in deum: sic ut sentire Augustinus
 secundum philosophos de angelis. Cuiusmodi angeli mo
 uentur celos non potest diuerti intentio eorum a deo
 sed magis in faciendo hoc fertur in deum. quia
 mouentur celos ut suo creatori assimilentur secundum o
 perationem: ita verbum est quod aia mouendo corpus
 glorificatum: si moueret non diuertet intentio
 suam a deo: sed magis fertur in deum: ut per se assimi
 letur deo. Ad aliud quod obicitur verbum. quod moueri est im
 pfectionis: quod aliter est in re que nullo veteris
 ad locum: et que veteris quia in primo nullo mo
 uentur moueri localiter. sed quando est determinatum
 in loco. aut ponitur ibi deus: aut motus. Quies
 ibi est pfectionis: sed motus ibi est pfectio: et hoc
 ratione determinationis in loco: 3o. moueri non
 sit simpliciter pfectio: tamen moueri respectu deter
 minationis in loco pfectionis est. quia quando res
 mouetur de loco ad locum: minus est veteris
 ta ad locum: et maior est tunc conformitas eius cum
 deo qui non determinat in loco. cuius igitur
 corpus glorificatum quicquidque beatificatum sit

cū determinet in loco. p̄ q̄ cū beatitudine
ei⁹ pot̄ itare mot⁹ sine ipectione. Ad viti
mū p̄ iñsio: q̄a moueri a principio q̄d est in
se p̄pter declaratiō; x̄tat; est p̄fectionis.

Consequenter quid

lit ascensio et cum sit motus. Quis vtrū
sit mot⁹ nālis uel violent⁹. Ad q̄d sic. Omne
uectū de loco ad locū est violent⁹ motū sed
corp⁹ x̄pi in ascensione ad celos fuit uectū
de loco ad locū. g⁹ t̄uit violēt motū. Maior
p̄: q̄a quoz sunt spēs mot⁹ violenti. s. tract⁹
p̄uitas. uectio. uertigio. Minor p̄. Leo papa
in s̄mone de ascensione expōit illud uerbum
uicē. id⁹ illis eleuat⁹ e dices. Cū audis eleua
tū agnosce militie celestis obsequi. i. eo q̄ ele
uat diuinā potentia. in eo qui eleuat huanā
agnosce nām. g⁹ fuit eleuat⁹ et ita uectus.

Itē in psal. Angelis suis de⁹ mādauit de
te. glo. Nam b⁹ angelo; sublat⁹ est x̄ps in
celū. 3⁹ lat⁹ p̄ aliū. Itē mot⁹ nālis cuius;
corp⁹ est ad vbi oueniens sue nāe. sed corp⁹
humanū; siue sit glorificatū; siue nō. b̄t vbi
oueniens sue nāe eī celū. s. in pte m̄idi ele
mētari et nō in celo. Ergo nullo nāli moue
tor ad celū. s. ad ptem elemētare cūra celum
et. Itē p̄. Corp⁹ n. huanū; siue sit glori; catū
siue nō. elatū est seu elare. Celū aut empyreū
nō est elare. g⁹ nō h̄ ouenientē nām cū celo
empyreū. g⁹ celū empyreū nō pot̄ esse locus
ei⁹ nālis. cū sit p̄posito loci ad locatū. Si g⁹
ad ipm moueat corp⁹ humanū seu glori; ca
tū; cū nō mouet violent⁹. Ergo ascensio do
mūti corp⁹ in q̄ fuit h̄ motus. fuit violē
ta. Itē locus debet rei a pte m̄ae. vñ uel
m̄ināf locus rei. s. m̄ ueteriatō; sue q̄tatis
Quātitas aut est a pte m̄ae. sed m̄a corp⁹
huanū nō est celū empyreū; s. elatū. Ergo per
naturā erit in loco q̄d est elatū uel oplexio
natū ex elis. et nō in celo empyreo. g⁹ contra
naturā et violent⁹ mouet ad celū empyreum

Itē Greg⁹ dicit sup illud x̄bū hō quide;
p̄gre p̄ficiēs x̄. Carnis loc⁹ p̄prie terra ē
que q̄i ad p̄grinādū ducit vñ; p̄ redēpto
te in celo collocat. Peregrin⁹ g⁹ loc⁹ huane
nature est celū empyreū; p̄ n̄ ar̄ tra. g⁹ p̄
violentā mouebat corp⁹ x̄pi in ascensione
ad celū. Ad oppositū; Ysa. 63. Quis ē iste
qui uenit de edon x̄. Diadens in multitu
dine x̄tatis sue. hoc dixerūt angeli de x̄po
q̄i ascendit celos. ex q̄ p̄ q̄ mouebat x̄tate
p̄p̄ia. g⁹ nō sciebat. Itē Michae. 2. Ascē

dit pandens iter an̄ eos. g⁹ p̄p̄ia x̄tate ascē
dit Solo v̄b. q̄ ferri v̄r dupl. v̄mō. necel
sitate sustentationis. s. cū; virt⁹ corp⁹ nō ē
sufficiens ad sustinēdū motū. Alio⁹ v̄r aliqd
ferri obsequo ueneratōis sic rex fer̄ a suis mi
litibus. et papa ab epis suis. Cū g⁹ v̄r corp⁹
x̄pi fuisse lacuz p̄ angelos in ascensione h̄ fuit
solū; obsequo ueneratōis. et nō necitate sustē
tationis. Et h̄ est q̄d dicit Leo papa. Cum au
dis eleuatū agnosce militie celestis obsequi
et h̄i sup illud psal. In manibus portabunt
te. glo. portabunt te. i. angeli q̄ obsequēbāt
regi. et sic ad d̄mōstrationē honoris regalis
fuit istud. Et hoc sensu intelligit illud psalm
Curr⁹ di dece milibus multiplex milia letan
tiū x̄. Et p̄ h̄ solū; sc̄da ro. q̄a si esset uect⁹
p̄mō b̄n obtinet. Ad aliud v̄b. q̄ duplex ē
stat⁹ corp⁹. Et s̄m hoc duplex vita. s. aialis
et spūalis. sic distinguit Ap̄s. i. ad Cor. 15.
Ubi dicit p̄us est q̄o aiale est. Deinde q̄d sp̄i
rituale. s̄m q̄ est vita aialis ē natura corp⁹
aialis. et est ubi oueniens vite aiali. s̄m autē;
q̄ est vita sp̄itualis ē natura spūalis. Et est
loc⁹ uel ubi oueniens vite spūali. Ubi autē;
uel loc⁹ oueniens vite aiali est elatū; uel cor
p⁹ ex elis oplexionatū. Ubi ar̄ oueniēs vite
sp̄itualis ē celū; empyreū; nec h̄; corp⁹ s̄m vi
tā illā tanta ouenientā cū; ullo corp⁹ q̄tū;
h̄; cū; celo empyreo. Corp⁹ n. glori; catū; coap
tabit v̄r sit oueniens p̄ oia aie v̄euz orelatū
s̄ esse in celo empyreo plus est oueniens v̄ne
otemplatō; q̄; esse alicubi. et p̄pter h̄ oueni
entior loc⁹ empyreū; celū; s̄m vitā sp̄itua
lē est q̄; elm. q̄a g⁹ reb̄get tē corp⁹ sp̄itua
le. q̄i glori; ficabit. i. abstracta corpuletia et mo
le que ipedit motū; aie et obumbat ei⁹ con
tem; larō; et p̄pter hoc celū; empyreū; ē vbi
ouenientissimū; corp⁹ glori; catū; et nō cor
pus elemētare. Rō autē p̄cedit s̄m p̄imam
viā. Ad aliud v̄b. q̄ materia corp⁹ hu
mani nō solū; est elm. imo etiā d̄nta essētia
v̄r nobis sine p̄iudicio melioris sn̄e v̄r scil;
nā luci celi empyrei q̄d p̄. Corp⁹ n. aiarū; cōpo
sitū; ē ex cōtrariis. sed impossibile est q̄ oia
oueniāt et faciāt armoniā nisi p̄ naturā oci
liantē. hoc ar̄ nō pot̄ esse natura elaris. q̄a h̄;
ocontrariatē. g⁹ hec v̄z cē natura illa q̄ ociliat
naturas elemētares ocontrarias. et q̄ h̄; p̄por
tionē ad oēs. hec autē ē natura lucis. Ad h̄
g⁹ q̄ corpa sint debito et in debita armonia
oposita ad suscepiōnē aie. necesse ē naturā;
lucis in ipis corpib⁹ esse. sed corpa ita se b̄nt

ad suas pfectiones q̄ resp̄cū nobilitatis pfe
ctionis nobilitat̄ est disp̄o. Si ḡo ad suscepti
onē aīe vegetabilis ē disp̄o ex pte corp̄is cō
cilians ptes cōīnas corp̄is. ip̄a lux vībil̄ q̄
est lux firmam̄ti. cū aīa sc̄sibilis sit nobilitat̄
pfectio. necesse est q̄ lux nobilitat̄ disponat
et dicitur corp̄ ad susceptiōis ip̄ius. hec autē
est lux cristalina: que est lux celi cristalini. et
cū vltim̄ nobilitat̄ sit pfectio inf̄ istas aīa rō
nalis. necesse est q̄ lux nobilitat̄ disponat ad illas
hec autē lux est celi empyrei. necesse est ḡo q̄ lux
celi empyrei p̄ influentiā inf̄usa subint̄ et cor
p̄ humanū ad susceptiōē aīe rōnal̄. Et istud
apparet: q̄a hō alit̄ nō possit appellari mīor mū
dus nisi aliquid de celo empyreo inf̄lueret cor
pus humanū. hec autē est influētia lucis sine
s̄ in vita spiritali: q̄n̄ erit corp̄ gl̄ificat̄
tē natura lucis vīabil̄ in corp̄e et manifesta
bit̄. Nā autē elemētariis latebit̄ et occultabit̄
s̄ nō sit ecor̄io et iō dūeniet loc̄ corp̄i gl̄i
ficato s̄m naturā lucis et nō s̄m elemētare
Dic autē loc̄ erit celū empyrei: quia natura
lucis est celi empyrei. et ita naturalis locus
erit corp̄i gl̄ificato. Ad aliud dicens
q̄ est natura iformata in vita aīali que idiḡ
alimento. et de hac dicit Greḡ: q̄ pp̄rie lo
cus carnis terra est. sed hoc non est ver̄ de
natura instituta in vita spiritali. sic erit nā
corp̄is gl̄ificati. imo pp̄rie loc̄ erit celus
empyreum.

Postea queritur quō sit a
scētio. Querit̄. n. ut̄ ascētio sit mot̄ descri
pt̄ s̄m spaciū. et ut̄ ascētio sit mot̄ succes
siū in tpe. Ad qd̄ sic Auḡ. loquēs de cor
porib̄ gl̄ificati dicit. Ubicūq̄ sp̄s uoluerit
illic erit corp̄. ḡo mot̄ corp̄is gl̄ificati est
s̄m motū uolūtatis mouēt̄. sed mot̄ uolun
tat̄ mouēt̄ est ab vno in aliud: in p̄cto et
nō de scribendo spaciū. ḡo et mot̄ corp̄is gl̄i
ficati. Si ḡo silis rō motus fuit corp̄is dñi
p̄ resurrectōis dñi. s̄. in ascētio. Constat q̄
ascētio non fuit motus descriptus per spa
cium. nec successiuus in tpe. Itē s̄m p̄m
tria sunt que faciūt ad agilitatē mot̄. s̄. vir
tus mouēt̄is: figura ip̄ius mobilis: et spaciū
p̄ qd̄ est mot̄. Quāto enī spaciū min̄ resistit
corp̄i mobili. tāto citī mouet̄. sic p̄ q̄ citī
mouet̄ lapis ī aere q̄ ī aq̄ pp̄e mīorē resistē
tiā. S̄. ad hoc facit figura. q̄a disponit ad
motū. Un̄ figur̄ circularē sc̄d̄ mot̄ circu
laris: et rectā rectus s̄. et r̄tus mouēt̄is. q̄a

*ubi cuius spiritus uoluerit
Illic erit corpus*

tanta r̄tus mouet̄ in tāto tpe. et dupla r̄t̄
in minōri tpe in duplo: et quāto maior ē vir
tus tanto mouet̄ in minōri tpe. ergo ifinita
virtus mouet̄ in nullo tpe. Si ḡo in corp̄e xp̄i
post resurrectionē erat r̄tus ifinita ad mo
uendū mouebat corpus eius in nō tpe. ergo
motus eius in ascensione nō fuit successiū
in tpe. nec spacio descript̄. Itē posito va
cuo. Corpus motū per vacuū non describit
spaciū nec mouet̄ successiuē. sine in tpe. sed
in instāti: q̄a vna rō quare nō mouet̄ corp̄
in instāti est pp̄te resistētiā p̄tiū spaciū. s̄
corpus gl̄ificatū se h̄ ad corpus nō gl̄i
ficatū p̄ qd̄ mouet̄ sicut corpus motū p̄ va
cuū. ḡo nō mouet̄ in tēpore nec describendo
spaciū. Minor p̄ q̄a in nullo ptes corp̄is nō
gl̄ificati p̄nt retardare motum corp̄is gl̄i
ficati nec p̄hibere. sic nec uacuū motū cor
poris: qd̄ fieret p̄ ip̄m: et hoc est pp̄te subti
litate corp̄is gl̄ificati p̄ quā etiā mouetur
p̄ ip̄m: et p̄ ptes eius. ḡo r̄. Itē Auḡ. qd̄
bus de resurrectione dicit q̄ tales sunt mo
tus corp̄is gl̄ificator̄ sic motus radii so
lis. Un̄ ip̄e dicit q̄ corpus gl̄ificatū v̄c̄
iterualla pari celeritate atigit: ut radius so
lis qui nō citius puenit ad pp̄in̄dora spacia
opposita q̄ ad remotiora. Si ḡo nō citius. ḡo
nec describit̄ mutatio eius p̄ spaciū. ḡo nec
mot̄ corp̄is oīi in ascensione. R̄ndet̄ ad
illud q̄ motus corp̄is gl̄ificati est descri
ptus spacio et in successione. s̄ hoc nō est ex
pte resistētiā spaciū. sed ex pte dimensionis
corp̄is gl̄ificati moti quā h̄. s̄ sit gl̄ifi
catū. nō p̄t aut̄ itelligi dimētio sine parte
post partē. et ita itelligit̄ dimētio p̄tiū: et iō n̄
p̄t esse simul eius motus. Sed cōī istud
ob̄ sic et querit̄. Posito corp̄e gl̄ificato in
tāto spacio: p̄t ne esse in minōri spacio q̄ sit
mō q̄rū ad locū: par̄: q̄ sic qm̄ maioris p̄r̄t̄
est posse esse in maiori et minōri loco q̄ dē
minari ad altēz r̄m. Si ḡo quicqd̄ est p̄r̄tis
corp̄alis dūenit corp̄i gl̄ificato. ergo in eī
p̄r̄te est eē in maiori uel minōri loco. Non
igit̄ s̄m suā dimētiōē est descriptio motus
ip̄ius in spacio. ḡo eius dimētio nō impedit̄
q̄n̄ eius motus sit totus simul. ḡo r̄. Itē
corpus gl̄ificatū motū nō p̄t p̄hiberi p̄
ptes spaciū: nec et vna p̄ corp̄is gl̄ificati p̄t
p̄hibere aliā eius partē: cū plus dūeniant in
tūcē eius partes: q̄ cū v̄tibus loci et eī. q̄ p̄
tes loci cū iōis. Cū ḡo nec s̄m dimētiōem
nec s̄m spaciū: nec per partes p̄hibeat̄ quin

*corpus motus gl̄ificatus
describit spaciū acc̄ motus
s̄m suā dimētiōē*

totū sicut mouebat. p. qd̄ nihil prohibet motum ei⁹ qm̄ possit esse totū simul. et in istati. et quin ipm̄ corp⁹ totū sicut possit ferri ad locū. Ad oppositū. Qd̄ corpus dī simile est et habens partē post ptes. Et ergo mouet pti succedit ps. ergo successiue. s. corpus glouificatū retinet naturā et roez corpis. ergo zc. Ergo ascē sio dñi fuit successiua et omenurata spacio.

Item si ascē sio dñi nō describeret spaciū g⁹ mot⁹ cēt subito ad celū. g⁹ nō posset p̄cipi nec describi p̄ visum in motu suo. Si g⁹ vidētib⁹ apostolis eleuat⁹ est Actū. i. Cōstat qd̄ mot⁹ eius describebat spaciū et erat ī successione. Solutio nōndū qd̄ circa questōz istā diuerse sunt opiones. Quidā enī ponūt absolute. qd̄ corp⁹ glouificatū motū nō describitur p̄ spaciū. sicut nec uolūtas suo motu describebat spaciū. et uicūt qd̄ quādo ipa mouet a uolito in uolūtū: ipa nō mouet p̄ spaciū. ita etiā uicūt qd̄ nō mouet corp⁹ glouificatū p̄ spaciū. sed ipi deficiūt: qd̄ cum uolūtas seu aīa mouet a uolito in uolūtū: ipa nō mouet extra se ipam. S. cū mouet corpus de loco ad locū mouet extra se ipsum. Unde nō est simile. Itē p. qd̄ nō bene uicant qm̄ natura corpālis nūq̄ pōt p̄tingere ad subtilitatē nature spūal. ergo nec opatō nāe corpālis. Ad subtilitatē opationis nāe spūalis. Un̄ 13 glouificatū corp⁹ simplex sit in gñe corpōratōnū. et tamē p̄uenit ad simplicitatē anime. g⁹ nunq̄ simplicitas mot⁹ corpōratō pōt esse tāra q̄ta est simplicitas mot⁹ anime. Itē tamē uicūt hoc p̄pter p̄dictas auctes. Alii uicūt qd̄ corpus glouificatū in suo motu describebat spaciū et mouet in tpe. sed illb̄ tps est ip̄ceptibile. et illa descriptio est ip̄ceptibilis p̄pter subtilitatē corpōratō. Un̄ sicut radius si esset corp⁹ mouet ip̄ceptibilē in maiori uel minori spacio. ita uicūt de corpib⁹ glouificatis: tñ successiue mouent ut uicūt: quia in ipis est pars post partē et mouetur una post aliā sicut uicūt est. Alii uicūt in medio mō. qd̄ sicut se h̄ res ad circūscriptōz in loco ita se h̄ ad moueri in loco. Est ergo res que nullo mō circūscribit in loco. nec replet locū. nec ometit se loco. sicut ip̄e de⁹ qd̄ ubiq̄ est in circūscriptō. nec tamē sicut mā que replet locū mole sua. nec omenurat se loco: imo est sup̄ oīa et extra oīa: nō exclusus et intus omnia nō iclusus. Est alia res que circūscribit loco sed nō replet locū nec ometit

se loco: sicut angel⁹ circūscribit in loco ubi est et h̄ sua circūscriptio tñ sue uirtutis. Un̄ itē est ubi opatur nō tamē sua s̄ba replet locū. nec ometit se loco: quia sua circūscriptio nō ometit se circūscriptio loci.

Est alia res q̄ circūscribit in loco et ometit se loco: sed nō replet locū. Corpus enim pure lumiosum nō habet naturā repletuāz loci sicut radius solis: s̄m illos qui ponunt ipm̄ corpus. Quia si sit sol in aere nō p̄pter hoc est aer spissior: tamē circūscribit in illo loco: et ometit se ei. Est alia res que circūscribit et ometit se loco: et replet locū sicut corp⁹ elemētare nō glouificatū: et inde est qd̄ talia duo corpa nō possunt esse in eodē loco sensibili: quia replet locū. Uicūt g⁹ qd̄ quātum ad oditionē corpis glouificati pōt se describere et moueri successiue. s. quātū ē de p̄tate glouie pōt se nō ometiri et nō circūscribi sensibili: quia quādā p̄tate glouie est q̄i infinitū quo ad nos respectu possibilitatē corpis nō glouosi: et hoc est qd̄ uult uicere Aug⁹ qd̄ utraq̄ interualla pōt celeritate cōtingit zc. i. si uolūtas sit aīe pōt illud corp⁹ ferre in perceptioe per spaciū longū et breue. Et hoc est de p̄tate glouie nō corpōratō: quia corpus. Et sic p̄cedūt p̄me rōnes. Ad primū: in cōtrariū: qd̄ qd̄ e cōsiderare partes corp⁹ glouificati s̄m ordinē quē habēt in corpore. uel s̄m ordinē quē habēt ad locū. Primo mō est distantia et successio partū descriptibilis in illo. Ita qd̄ pars sit post partē. Sed sc̄do mō de p̄tate glouie oēs partes uino mō et simul quātum ad descriptionē p̄ceptibile possunt se habere ad unū locum. Ad aliud qd̄. et p̄cedendū est bene: qd̄ corp⁹ dōmini in ascē sioe mouebat d̄scribendo se ī spacio et successiue. s. hoc fuit ex uolūtate et nō ex necessitate sicut in aliis corpibus. Et per h̄ solūm obiecta.

Consequenter que

rit s̄m quid sit ascē sio in xpo. Et queritur an s̄m eandē naturā ascendit xps et descendit. Ad qd̄ ob̄ sic. 4. ad eph̄. Qd̄ ascendit qd̄ est nisi descendit p̄mū: in inferiores ptes terre. Glo. Cōstat qd̄ s̄m humanitatē xps descendit et ascendit zc. sed s̄m deitate que ubiq̄ est nec ascendit loco: nec descendit. et ita s̄m idē. s. s̄m humanitatē ascendit et descendit. Item Dama⁹. Ascendere et descendere

sunt proprietates corporis circūscripti. g^o diuine nature nō ouenit ascendere. Itē fm diuina natura est ubiq; sed hoc est con rationē descensus: quia ascensus et descensus ponit motū ab vno loco in aliū. Con Jo. 3°. Nemo ascendit in celū nisi qui descendit de celo. Glo. Ascendit fm qd hō. descendit fm qd de^o. nō ergo fm idē. Itē Aug^o in sermoe de ascensione. de nro fuit qd apprehendit de suo qd ascendit: fm ergo humanitatē pēdit in cruce: et fm diuinitatē ascendit. Solutio vō. qd descensus vō dupl^r: pprie. s. et ē pprie. Impropie vō descensus de xpo s; diuinitatē. s. ipa exinanitio deitatis: qua exinanuit semet ipm formā serui accipiens. Pbi 2°. Et hec est ipa apparitio in carne: quādo se vniuit puitati nre: et hec descensio nō ponit motū s; terminū vniōis. 4°. ad eph. Descendit in inferiores ptes terre. Glo. Descendit quidē diuinitas nō locali: s; p exinanitō; Descensus autē pprie est pfectas sbe diffinibilis in loco: fm qd dicit Dam^o. qd ascendere et descendere sunt proprietates rei circūscripte. Et hoc mō descendit fm humanitatem xps ad inferos: et descendet ad iudiciū. Un glo. sup illud. 4°. eph. Qd ascendit quid ē zc. vū fm aiām ad inferos descendit: fm corp^o et aiām ad celos ascendit. Itē ascensio s; vō dupl^r. s. pprie et impropie: impropie dicitur ascensio de xpo: ita exaltatio humanitatē xpi in resurrectione. qā manifestata ē pās et celsitudo deitatis. Alio mō vō ascensio ppe s; mō localis qui est ab inferiori loco ad superiorē locū. sumēdo igit ascensū et descensū pprie sic fm idē ascendit et descendit: qā descensus ei^o pprie fuit ad inferos: et hic fuit fm aiām. ascensus pprie fm aiām et corpus. Unde fm humanitatē fuit vtrūq;. Qd autē querit fm quid oueniat ascensio xpi vō. qd hec ppo: fm aliqui notat additionē nāe. Aliquando notat eām. Aliquando vnitatē proprie psonē. Conditionē nature notat: cū vō xpus fm qd homo passibilis: fm qd deus impassibilis. Causā notat cū vō xps fm qd de^o resurrexit: quia xrus diuina fuit cā resurrectionis. Unitatē psonē notat cū vō xpus fm qd hō creauit mūdū. i. xps fm qd est psona illa que habz humanitatē creauit mūdū. Si g^o fm impiti notet additionē nāe hoc mō xps s; humanitatē ascendit. Si notet eām sic ei conuenit ascensio fm diuinā naturā. quia xrus

*secundum humanitatem peruenit
in inferos et secundum diuinitatem
resurrexit*

diuina fuit cā sue ascensionis. Et hoc vult dicere Aug^o cū dicit de suo est qd ascendit loquēs causalit^r. i. xture sue deitatis fuit hō qd ascendit. Si notet vnitatē psonē sic est qd deus ascendit: et fm qd homo s; ascendit quia fm qd de^o est illa psona que est homo et hoc mō hō ascendit. Et sic pmissio ad p̄dicta argumēta. Et sic intelligit illud Jo. 3°. Nemo ascendit in celū: nisi qui descendit de celo filius hōis qui est in celo quantum ad vnitatē psonē loquit^r.

Deinde queritur qm̄
it ascensio xpi. Ad qd sic pbi. 2°. scūs ē obediens vsq; ad mortē: ppter qd et deus exaltauit illū zc. Ex quo etiā et fm btm Aug^o vō qd xps p passionē suā meruit exaltationē. non solū qm̄ ad gloriā resurrectionis sed etiam qm̄ ad locū exaltationis: ut. s. ascenderet. Ergo statim post passionē debuit ascendere.

Juxta hoc querit qre nō tertia die ascendit post resurrectionē: sicut tertia die resurrexit p passionē. Cū per tres dies pbari possit xitas resurrectionis. sicut per tres dies veritas passionis. Solo vō fm beatū Luc^o. qui dicit in actibus. i. Per dies. 40. apparens eis et loquēs de regno dei: qd dilata fuit ascensio eius p. 40. dies post resurrectionē. Et hoc dicit Leo papa in sermone de ascensione. Quadragesimarius expletus est numer^o sacratissimo ordine disposit^o: vt vū a dño hoc spacio mora corporalis extendere fides resurrectionis documēt^o necessarius mōstaret. Dicendū g^o qd dispensatio fuit qd natus fuit xps: et qd fuit mortuus: et qd resurrexit et qd ascendit: et sic ppter dispensationē dilata fuit resurrectio ei^o quousq; pbarē xitas passionis ei^o. Ita p dispensationē necessariū fuit differre ascensionē ei^o quousq; xitas sue resurrectionis pbarē. Et hoc est qd dicit Leo papa. per oē tēpus qd in resurrectionē dñi et ascensionē eius exactū est hoc puidencia dei curauit. hoc decuit vt dñs ihs xps de agnosceretur resuscitat^o qui uere erat nat^o passus et mortuus. S; querit quare plus fuit dilata ascensio post resurrectionē qm̄ p tres dies. vō. qd difficili^o erat pbarē veritatē resurrectionis qm̄ passionis: quia a tertia die usq; ad tertiam poterat de pbari passio: s; ad veram resurrectionem pbandā plures dies requirebant. Et iō mai^o tps requirebat inter ascensionē;

*fuit enim obediens usq; ad mortem
propter qd et deus exaltauit
illum*

et resurrectione quae in passione et resurrectione
 Item alia ratio est. quoniam consolationes vine semper
 superabundant tribulationibus. Et tempus illud passi-
 onis ante resurrectionem fuit tempus tribulationis
 apostolorum. Tempus autem quod fuit in resurrectione
 et ascensione. fuit tempus consolationis eorum. Et igitur
 divina bonitas semper vult extendere et augere
 tempus consolationis super tempus tribulationis san-
 ctorum. Item magis dilatatum fuit tempus in ascensionem
 et resurrectionem quam in passionem et resurre-
 ctionem. Sed tunc sequitur quod quare dilatatum
 fuit per 40 dies. et non per plures nec pauciores
 vobis. quod dies consolationis vine operantur ad ho-
 ram tribulationis. sicut annus ad diem. Et ita con-
 factum est in scriptura. et hoc est de misericor-
 dia dei ad quam pertinet quod magis extendat tem-
 pus consolationis quam tribulationis. Unde Psal-
 mi. Ad annuncian- dum misit me deus. ut predicarem
 annu placabilem domino. et diem ultionis deo nostro
 Unde pro die reddit annus. et diem pro hora. Cum
 ergo 40 fuerint horae passionis et tribulationis
 apostolorum. constat quod debuerint esse 40 dies
 consolationis. et hoc est quod dicitur glo. Actuum
 i. Quarta viginti horis mortuus fuerat. post
 hoc 40 diebus se viuere confirmat. et hoc fuit
 ut statum consolationis esset sicut hora. consola-
 tionis sicut dies. Et sic per propter quid. 40 die
 ascendit. et quod fuerunt 40 horae sue passionis
 et ita tribulationis apostolorum. illud per quod prima
 die fuit ibi per tres horas mortuus per unum diem
 et per duas noctes fuit in sepulchro. et hoc in
 quolibet per 12 horas. et ita 36 horis. et addatur
 tres prime. et erunt 39. et hora. 40. surrexit scilicet
 mane vitulo tertia die. et ita quadragesima
 die ascendit.

Postea queritur

de termino ascensionis christi ad celos
 qui notatur per hanc propositionem ad. cum de-
 scendit ad celos. Et primo queritur de termino ascen-
 sus respectu corporaliu. ut ascendit super omne
 corporeu. Secundo respectu spiritaliu. ut ascen-
 dit super omnes spiritus.

Ad primu obicitur

sic. Psal. Elevata est magnificentia tua super
 omnes celos in ascensione. s. ergo super celum empy-
 reu ascendit. s. ipsum ultimum corporu. ergo vult
 omnes celos et ultra omne corporeu. s. ultra non est
 nisi celum trinitatis. ergo ascendit usque ad celum
 trinitatis. Item locus determinatur non solum

per additionem nature vel ordinem universitatis
 imo etiam per meritum determinatur locus. igitur ubi
 est proportio meriti ad meritum per excellentiam
 est proportio loci ad locum. s. meriti christi
 quantum ad excellentiam non habet proportionem cum
 meritis aliorum. igitur per hoc videtur ei dare locum omnino
 differens a locis omnium creaturarum et angelo-
 rum. et etiam excellens locis earum. ergo locus in quo
 est sua gloria debet esse super locum angelorum
 quod est celum empyreum. s. ultra non est nisi celum
 trinitatis. ergo ascendit super omne corporeu. et
 usque ad celum trinitatis. Item Debe. 7. Excel-
 sior celis factus. Glo. i. omni rationali creatura. igitur
 angelis est excellens. ergo ascendit ultra locum
 angelorum et usque ad celum trinitatis: quia non
 est alibi ultra. Item psal. A summo celo egres-
 sio eius. Glo. i. ab equalitate patris et occur-
 sus eius. Glo. occurrit ipse homo plenitudinem di-
 vinitatis usque ad equalitatem patris. Occursus
 christi dicitur per homines. unde ad sedem patris ascendens
 occurrit. Item usque ad celum trinitatis et super omnes
 celos ascendit. Item. 40. ad eph. Ascendens
 in altum. Glo. dignitate et loco. et postea dicit
 textus. Super omnes celos. Ex quo patet quod super omnes ce-
 los ascendit non solum dignitate sed etiam loco
 et ita usque ad celum trinitatis. Ad oppositum
 psal. Dominus in celo sedes eius. igitur terminus
 sue ascensionis est celum. Si dicatur quod hoc intel-
 ligitur de celo trinitatis: quod est sedes eius. et sic
 est super alios. Con. Celum trinitatis non aliud
 est quam celsitudo trinitatis. sicut habet in. 2. sen-
 tentia. Sed impossibile est quod creatura villo modo
 sublevet usque ad celsitudinem trinitatis. quia sic
 creatura in aliquo equaretur creatori quod est
 impossibile. Unde etiam christus per hoc quod homo quia est creatu-
 ra non potest ei equari. igitur non potest ascendere usque
 ad celsitudinem trinitatis quod est celum trinita-
 tis. Unde igitur dominus in celo intelligitur de celo em-
 pyreo. Ergo ibi est terminus sue ascensionis et
 ita non est super omne corporeu. Solo videtur. sicut
 habet Debe. 2. ubi introducit auctorem psalmi
 Constituiti cum super opera manuum tuarum. et omnia
 subiecasti sub pedibus eius. Glo. s. patre et do-
 minio. ut adorent illum et vereantur per hoc igitur
 videtur quod quoniam christus constituitur super omnes. Nec pro-
 positio super potest dicere eminentiam dignitatis et
 potestatis. vel eminentiam loci. Si primo sic ascen-
 dit super omnia: quia omnia potestati et domino eius subieci-
 untur. Unde etiam ab angelis honoratur humanitas
 sua beata. Et hoc dicitur glo. Debe. 2. Consti-
 tuisti cum super opera manuum tuarum. Glo. i. super

digniora epa angelos et homines. Et itez de
 hic. pmo. Sed ad dexteram maiestatis excel
 sis. Glo. dices i excelsis no i loco cludit deū
 sed ostendit xpm oibus altiorē et oibus emi
 nentiorē. et hoc etiā ibi dicit tex. Si aut li s
 dicat ordinē loci. distinguendū q̄a sunt loca
 lia: et sunt nō localia. Ultimū orinēs. s. celū
 empyreū: locale nō est. Sup igit oia localia
 est loco: et nō sup nō localia est loco. sup oia
 dō dignitate et prāte. Ad rōes que osten
 dūt q̄ sup celū empyreū sit loco. vō. ad p̄mā
 q̄ si intelligat illud sup celos. s. prāte et di
 gnitate: sic bene dico. q̄ eleuata est sua p̄as
 sup oē celū. Un̄ data est ei p̄as in celo et in
 terra. et nomē sup oē nomē zc. Si aut istud
 intelligat localit nō est vez: q̄a sup nō locale
 ponere ordinē loci. nihil est dictu neq̄ possi
 bile. Quia ḡ corp̄ illud. s. celū empyreū ē nō
 locale: q̄a ultimū. Ideo dicē q̄ sit sup ipsum
 loco xps: hoc nihil est dictu. Ad aliū vō
 q̄ meritū xpi est meritū hominis: et etiam
 hoīs dei. Sedm q̄ hō est. fm hoc meritū ei
 bene pōt esse p̄portionale. sed fm q̄ homo
 deus nō. sed magis respicit meritū q̄ homo
 est. q̄ q̄ homo de. quia dei nō est mereri: et
 ita fm hoc cū ascensio oueniat ei. p̄tie fm
 q̄ hō. ouenient f̄minat sua ascensio ad locū
 angeloz. Itē si locus esset de s̄balib̄ bea
 titudi b̄i p̄ceder; obiectio: s̄ ita nō est. imo
 de accidentalib̄. eque. n. pōt beatificari xps
 in loco corpali: sicut in alio loco. Et iō nō se
 d̄ q̄ si meritū sit ip̄portionale q̄ loc̄ im
 portionalis: quia illud nō tenet nisi in ill
 que sunt de s̄ba beatitudinis sic sunt visio
 dilectō. et etiā potes. corpis agilitas. claritas
 s̄bitas. qui eni plus meruerit: et plus hēbit
 de beatitudine: et plus videbit: et plus ama
 bit zc. Un̄ s̄ba xps plus hēbit ista fm q̄ hō
 q̄ creatura alia. et ip̄portionalitē sicut me
 ritū ip̄portionale. Ad aliud p̄ solo fm
 distinctionē factā vt li excelsior dicat talem
 ordinē vel talē zc. Ad aliud q̄ ob̄ d̄ glo
 q̄ occurfus ei usq̄ ad sedē p̄is ouenit x̄
 fm hōtem: vōm q̄ fm aliquādo dicit aditi
 onē nāc. Aliq̄i vnitatē p̄sonē. Si dicat aditi
 onē nature: tūc hec distinguēda est. Xpo s̄
 hominē ouenit occurfus usq̄ ad sedē p̄is
 quia usq̄ pōt teneri exclusiue: vel inclusiue
 Si exclusiue tūc est d̄a: quia ponit tūc q̄ nō
 p̄tigerit ad sedem patris. tñ p̄fecte occurrit.
 nihilominus circa ipm et tñ usq̄ ad ipm: sicut

ille d̄ currere usq̄ ad ciuitatē qm̄ puenit v
 usq̄ ad portā: et tñ nō intrat sed manet extra
 et tūc usq̄ exclusiue tenet. Si aut intret tūc
 tenet inclusiue. Si aut hic li usq̄ tenet in
 clusiue: et li fm dicat aditionē nāc: sic est fal
 sa: quia ponit tūc q̄ p̄fecte attrigerit et p̄tic
 per celsitudinē p̄is. et ponit equalitate ip̄i
 ad patrē fm humanā nām: quod nō est pos
 sibile. Si dicat d̄itatē p̄sonē et tūc est sensus
 xps fm q̄ ip̄e est illa p̄sona que est homo oc
 currit usq̄ ad sedē patris. hoc bene vez est
 et est equalis patri. Ad aliud vōm. q̄ ob̄
 q̄ loco et dignitate ascendit sup omēs celos
 Dicendū q̄ sup oēs locos locabiles ascēdit
 loco et dignitate. sup omēs aut dignitate: s̄
 non loco.

Postea queritur de

termino ascensionis respectu spiritū. vtrū
 ascendit sup omēs spūs sicut sup angelos et
 aias beatas. Ad q̄ sic. s̄bitis spiritualibus
 debet locus spiritualis: et corpaliibus corpā
 Locus igit angeloz est spiritualis: et locus
 cuiuslib̄ corpis corpālis. et ita locus corpālis
 xpi. S̄ ip̄ossibile est q̄ aliq̄s loc̄ corpālis sit
 tante dignitatis q̄te spūalis. Ergo loc̄ cor
 pālis xpi n̄ ē tante dignitatis q̄te locus an
 geloz. ergo nō est sup eū: sed citra. Nō ergo
 sup spirituales s̄bas beatas ascendit. Itē
 angelica nā sublimat ad contemplationē diuī
 nā. Ad h̄ at nō pōt s̄blimari nā corpea cē in
 xpo. q̄a hoc est conē nām corpis. sed fm sub
 limationē nāc sublimat ei loc̄. Ergo locus
 angeloz et beataz aīaz sublimior est q̄ lo
 cus corpālis xpi. nō igit sup angelos ascen
 dit. Cōn. Corp̄ xpi est dignius oī corpāli
 creatura. Si ergo debet determinari locus
 fm dignitatē nāc. oportuit q̄ locus ei sit
 in supmo loco corpāli. Itē corp̄ xpi ē vni
 tū dicitari. S̄ vniō cū diuinitate est excellē
 tissima: quia nulla maior cogitari pōt in cre
 atura. ergo fm hoc excellit oēm creaturā: ḡ
 si fm dignitatē def locus sup angelos dabi
 tur locus eius. Solo vō. q̄ simpliciē xps
 ascendit et est sup oē corpāle et spirituale: s̄
 tñ different. quia sup oē locabile est loco. sim
 pliciē aut sup oē q̄ est creatū tā locale q̄ n̄
 locale est dignitate et prāte: et sic sup ange
 los. Un̄ ad epl̄. i. Constituens ad dexteram
 suā in celestibus sup oēm principatū et po
 testatem d̄tutē et d̄nationē zc. Ad p̄mā

rōem in cōtēriū dō. q̄ loc⁹ spūalis āgeli dī
triplicif. vno mō ipm corpus in qd operatur
fm q̄ dī angelus cē vbi opatur: v̄ dī iste
locus spūalis: quia q̄ āgelus sit vbi opatur
hoc intelligit̄ r̄ non p̄cipif̄ sensu. Alio mō
dī loc⁹ spūalis terminatio sue x̄tutis r̄
essētie. Tertio mō dī metaphorice put
de⁹ locus cōis angeloꝝ r̄ aiaȳ beataꝝ. Si
loquamur de loco spūali angeli. primo
q̄ dī spūale angeli rōne cōtenti: q̄a intelli
bilif̄ est in eo: sic supior est locus x̄pi fm cor
pus q̄ locus spūalis angeli. q̄a angelus in ce
lo ēpyreo est r̄ ibi opatur op̄: qd est oia
tus siue ornare: r̄ ultra q̄ angelus oinet est
ipe x̄ps: r̄ hic etiam locus spūalis nō est v̄
grior loco corpali x̄pi. Cū hic locus spūalis
corpalis sit fm veritatē. r̄ dicat̄ spūalis rōne
cōtenti qd est spūalif̄ in illo: r̄ itez cōtenti
corpale qd est x̄ps. digni⁹ est illo contento
spūali: rōe vnionis ad diuinitatē. Si loq̄
mur de loco spūali angeli scdo mō. Sic nul
la est opatio neq; p̄portio: q̄a termin⁹ corpif̄
r̄ t̄minus s̄be spūalis nō se habēt vnio
ce: sed equiuoce. Si tertio mō adhuc supius
est corpus x̄pi: q̄tū ad illū locū q̄ angelus
quia plus est saluari in deū p̄ vnionē r̄ vni
tatem p̄sone q̄ solū p̄ amore r̄ cōtemplatōez
cū vltio mō saluat̄ uel vnif̄ angel⁹ dō. cor
pus aut̄ x̄pi p̄mo mō. Ad aliud qd oñdit
q̄ locus x̄pi sit inferior angeloꝝ loco v̄dm
q̄ licet corporea nā in x̄po nō sublimet̄ ad
cōtemplationē: t̄n sublimet̄ ad vnionē cū di
uinitate. r̄ hec sublimatio supior est q̄ sub
limatio angeli. quia hec est in vnitatem p̄sone
cū deo: illa nō r̄ rōne h̄ debet̄ ei locus sub
limior in celo empyreo.

Consequenter ^{que}
p̄pter quid sit ascensio. s. quis fuit
fruct⁹ ascensionis. Et p̄mo querit̄ q̄s fuit
fructus ascensionis q̄tum ad ipm. Scdo
quis fuit fructus q̄tum ad nos.

Quantum ad primū
querit̄. vtz aliqua noua iocūditas ei accre
nit ex sua ascensione. Ad qd sic psal. Dele
ctationes in dextera tua usq; in finem. Glo.
Delectatio r̄ letitia erit mihi in cōsensu tuo
humanis obtutibus substracto. sed iste cō
sensus fuit in die ascensionis. ergo delecta⁹
r̄ letitia fuit ei in die ascensionis. accreuit

ei igit̄ aliqd nouū gaudiū. Ad oppositu;
x̄ps ante ascensionē erat p̄fecte beat⁹. S; be
atitudo est status oīum bonoꝝ cōgregatōe
perfectus. Ergo cū esset in illo statu nō erat
possibile: q̄ accresceret ei aliqd nouū gaudiū
ex ascēsiōe. Solo v̄ dī q̄ nouū gaudiū pōt
dici q̄ ad nouā speciē gaudiū r̄ q̄ ad numez
gaudiōꝝ. Aut pōt dici nouū gaudiū solū;
q̄a ē nou⁹ mō⁹ gaudendi ul gaudiū. Primo
nō accreuit ei nouū gaudiū: q̄a de nullo gau
uisus est in ascensione: de quo p̄s nō gau
deret. Vn̄ sicut mō gaudet de hoc q̄ sedet
ad dexterā patris. i. loco cōtentioni fruitioi
porioꝝ bonoꝝ patris. Ita p̄s gaudebat de
h̄ qd sciebat se scissū ad dexterā patris. S;
modus gaudiū differt: vnde ei accreuit nou⁹
modus solū. vnde sicut dicimus: q̄ cū sit de
scensus a theolice p̄ctice. ad p̄cticā exp̄
ētie nō sit descensus a noto ad ignotū. sed
ad notū alio mō: sic de nullo habuit delecta
tionē p̄ ascensionē: q̄n ante de illo hūit r̄ q̄
tum etiam ad numez gaudiōꝝ. t̄n nou⁹ mo
dus ipi humanitati accreuit. Cū p̄ exp̄ientia
sciuit r̄ vidit militiā angeloꝝ sibi s̄iectam

Consequenter ^{que}
iuxta hoc de fructu ascensionis q̄
ad nos. Et p̄mo quo ad mortuos. Scdo
quo ad viuos.

Ad primū obicitur
r̄ querit̄ vtz ascensio x̄pi sit cā nostre ascen
sionis. Et v̄ q̄ sic. q̄a sua resurrectio est cā
nostre resurrectionis. ḡo silr̄ zc. Itē Aug⁹
in sermone de ascensione. Mortis x̄pi vni
cat nos: resurrectio erexit: ascensio nexit. ḡo
sua ascensio est cā nostre subuectionis seu
ascensionis. Cōn. p̄ passiōē x̄pi amotum
fuit oē impedimentū qd erat ex pte nostra
ascendendi in celū. Silr̄ ex pte sanctoꝝ erat
meritū vt ascenderent r̄ glorificarent̄ in cel
Ergo de iusticia dei ipi ascenderēt: r̄ si x̄ps
nō ascendisset. ergo sua ascensio nō est causa
nostre ascensionis. Juxta hoc querit̄. vtz
ascensio x̄pi aperuit ianuā paradisi. Ad qd sic
Debre. 4. Habentes pontificē qui penetra
uit celos. Glo. penetrauit. i. penitus intrauit
vt nos sequi possimus. Ergo ascensio x̄pi
aperuit ianuā celi. Con. Mat. 12. scā
est h̄ra sexta. Glo. Vinine pietatis ordo po
secbat vt codē t̄pis articulo q̄ Ade p̄uaricati

R 4

*et ipse vobis ministrat nos regnum erexit
vltimo vobis*

*veniendo quatenus ad gloriam in conspectu
hominis quatenus ad iustitiam in conspectu
et quatenus ad gloriam in conspectu dei*

obcluserat. Latroni penitenti ianuam referat
retur padisi. sed hoc fuit in sua passione. ergo
passio xpi ianuam aperuit: no gº ascensio.

Itē Luc. 3º. Baptizato ihu et orare etc. Solo
dum aqua iordanis subit nobis ianuam ce
li pandit: et dum caro noxia aquis frigidibº
tingit. opposita noxiis quodā rubea ignea
extinguit. ergo baptismus eiº aperuit nobis
ianuam padisi. No est igitur effectº ascensiois
ppter hoc querit si ascensio aperuit et passio
et baptismus quomodo differēt. Solo duplex
est ordo. unus est ordo iusticie generalis. Et
est ordo dispensationis spalis. Ordo iusti
cie generalis attendit ante peccatū et pº. Et
operando istū ordinē. fm ipm debet reddi
bonis bona: et malis mala. et finalit mal sup
plicii eternū. S; ulterius est ordo qui respi
cit dispensationē spalem: que fuit etiā in
carnatione et passione et resurrectione et vni
ascensione. Quia hec oia fuerunt ex dispen
satione divina ppter nostrā redemptionem
pumo mō si no fuisset peccatū: sufficeret p
mus ordo ad apicndū ianuam celi. quia si fiet
nisi bonū: et redderet bonū p bono. Et hoc
mō no or ascensio vni cā nostre ascensionis
S; pº ad aliū ordinē est cā: quia ex dispen
satione ascensio et resurrectio et alia sacra
ta ordinant ad nostrā redemptōez. Et si
obr. Nōne iusticia generalis sufficeret ad
nostrā ascensionē sine aliis dispensationibº
spalibº. vº. qº sic ante peccatū: sed no pº pe
catū: imo sepº peccatū fm illā nobis redde
ret malū et nuqº bonū: quia no fuit bonum
nisi p operationē vel aspectū ad incarnationē
Et habendo fidē de ipa et de aliis sacramē
tis sicut dictū est et pbatū supius. Et si qº
ras an alie sint cause nostre redemptionis et
aperitionis ianue: vº. est qº sic. qm est causa
fm meritū et fm effectū. Scdm meritū cau
sa nostre ascensionis et resurrectionis tanqº
fuit ipa passio xpi. quia p suā passionē nobis
hoc meruit. Causa aut fm effectū vº pcepº
beatitudinis. Determinat aut beatitudo qº
tam ad gloriā in contemplatione veritatis et qº
tam ad visionē assumpse humanitatis: et qº
tam ad societate ofruentiū deo. Un fm hº
vº determinari effectus istius causalitatis.
Descensus igit ad inferos fuit effectº glorie
qº tam ad contemplatōez veritatis. Un tūc habi
tantibus in regione vmbie mortis lux orta
est eis. Sicut habet Ysa. 9º. quia aut huma

nitas xpi no erat glorificata ante resurrecti
onē. Dicimus qº resurrectio xpi fuit cā glie
que est in contemplatione et fruitione ipiº hu
manitatis: et hec fuit gloria in laete: sic pma
in melle fm pmissionē factā. Exo. 3º. Ascensio
aut cā fuit glorie que est in societate ofruē
tū. et in hoc est magna gloria et maxie in illo
loco qui plus picipat opatione dei et gtia
vbi congregate sunt beate aie cū angelis et sif
vident deū. Dunc enī gloriā adduxit ascen
sio. et sic pº qº ascensio est cā nostre beatitu
dinis siue ascensionis et alia sed differenter

Ad aliud qº obr de baptismo vº qº pas
sio aperuit celū fm meritū. baptismus sicut
cā disponens quia baptismus per gratiam
quā ofert disponit aiam vt sit digna illa be
titudine: ipa ascensio vt cā introducēs et hoc
est qº or in illis auctoritatibº pandens iter
ante eos. Mich. 2º. Et penetrauit. i. penitus
intrauit etc. 4º. ad Hebr.

Postea queritur de

fructu ascensionis quo ad vinētes et obticē
sic. Si oia actio xpi fuit ppter nostrā salutē
S; paitia vni magis esset ad nostrā salutē
qº eius absentia. gº no debuit ascendē. S; mo
rari nobiscū hic. Conē. Leo papa in hmo
ne de ascensione. Vni ihu vni humanā vdi
tionē sideribus iportavit credentibº celum
pº se patere monstravit. Si gº hoc erat neces
sariū nobis: pº qº necessariū fuit ipm ascen
dere. Itē ascendit sup oēs celos ut ad im
pleret oia. 4º ad Eph. Solo. Suis donis rōna
li creature et etiā oī creature pfectis sua ascē
sio et contulit dona. Ergo necessariū fuit no
bis ipm ascendere. Querit igit que sint
illa dona quibus oia ad spleuit in sui ascen
sione. Solo dicendū: qº duplex fuit fru
ctus vni ascensionis quo ad viuos. Unus
fuit qº tam ad certificationē spei beatitudis
alius fuit quā tam ad susceptionē et pti
pationē spaliorez diuini amoris. Primum
fructū assignat Leo papa dicēs. Ascensio xpi
nostra est puectio et quo pcessit gloria capiti
eo spes tendit et corpus. et sic ex ascensioe xpi
certiorat spes beatitudinis corporis. i. ecclie
siue spes nostra. De scdo fructu habemus
in Jo. 10º. Nisi ego abiero pacitus n̄ veniet
ad vos. Et dicit glo. Aug. 11º qº positus in
terra no posset vire. S; quia no sunt idonei
accipe. nisi cū fm carnē desistant noscere: et

*quatenus ad gloriam in conspectu
hominis quatenus ad iustitiam in conspectu
et quatenus ad gloriam in conspectu dei*

statis p' dicit. Si carnalit' desideratis capaces
 spūs nō eritis. Patet g' q' ipa p'ntia corpo-
 ralis erat agnatiua amoris carnalis dñi in
 apostolis. 7 ille amor carnalis impediebat: 7
 dīminuebat amorē spirituale dei. Et ideo
 dicit nisi ego abiero zc. Nisi p'ntia mea cor-
 poralis a uobis subtrahat: nō erit in uobis
 p'fectio diuini amoris: 7 hoc est quod dicit
 Aug'. sup illud Jo. Si cognoscetis me zc.
 7 ideo subtrabo a uobis formā istā serui in
 qua pater maior me est. ut ab oculis carnis
 serui forma subtracta dñi: spirituale uide
 possitis: 7 sic fruct' ascensionis ei' ē p'fectio
 diuini 7 spiritualis amoris 7 cognitiois sprit-
 ualis. Ad illud qd' ob' inconēriū dñi p'
 in semptionē. q' p'ntia corporalis ipius sal-
 uatous min' eēt ad nrā salutē. ga min' eēt
 ad nostrā spem: 7 minus ad diuinū amorē.
 Et id' necessariū fuit q'ntū ad nostrā salutē
 q' ascender'. Ad aliud qd' querit' quid sit
 deū: q' ad ipenit oīa suis donis. dō. q' illa
 impletio oīum dī q'ntū ad hominē qui habet
 coionē cum omnibus 7 qui quodamō est
 oīa fm qd' dī Sap. i. Et b' q' dīnet oīa sciē-
 tiam b; uocis: tbi appellat' q' dīnet omnia
 homo. Et filr' Math. vlt. Predicite euange-
 liū oī creature. appellat' hic oīs creatur' hō.
 Impleuit g' oīa. i. hominē suis donis. i. grā
 spūs sancti in sua ascensione. quia nō erant
 homines bene dispositi ad amorē spirituale
 nisi ipse auferret suam p'ntiam corporalem
 ab eis.

Consequenter

de ascensione xpi: 7 de termino ascē-
 sionis. Querendū est de sessione xpi ad dex-
 terā patris. De q' dī in simbolo: sed; ad dex-
 terā patris. Et circa hoc querit' quatuor.
 Primo an oueniat alii q' xpo sedere ad dex-
 terā patris. Secdo an xpo fm q' homo con-
 ueniat sedere ad dext' patris. Tertio an
 oueniat spūs sancto. Quarto an oueniat
 filio dei fm uicinā naturam.

Ad primū arguitur

fic. i. ad epb. Cōstituens illū ad dextera dō.
 i. eternā beatitudinē. Un' dicit q' dextera dī
 est beatitudo eterna que scis daf. sic sinistra
 eius misera ppetua que ipiis daf. Et oib'
 sanctis ouit quiescere in beatitudine eter-
 na. g' oibus scis aliis a xpo ouenit sedē ad

dextera patris. Contra. Dic dextera s; q'
 or de xpo nō exponit nisi dupl'. Sic pat; ad
 Roma. s. Ubi dī qui est ad dextera dei. i.
 patris. Solo. i. equalis patri: uel in portionibus
 bonis patris. ergo dextera patris uel esteq-
 litas p'ris: uel portioitas bonoz patris. Dec
 aut' sūt quibus nulla bona possunt cogitari
 meliora: ied nulli creature alii ouenit equali-
 tas cū p'rence portioitas bonoz p'ris. g' nulli
 alie creature a xpo ouenit sedē ad dext' p'ris

Itē ad epb. Cōstituens illū in celestibus
 Sed iste osensus ouenit nature diuine: uel
 creature unite diuinitati. Sed nulla creatu-
 ra talis est nisi xps. ergo nō ouenit alii q' xpo
 iste osensus. Ad pbandū minorē dicit Leo
 papa in h'mone de ascensione: Humanitas xpi
 est eterni patris recepta osensu. Et ponit ra-
 tionē hui' sic. Cōueniens erat ut illa' glorie
 sociaret' in trono cui' 7 nā copulabat' i filio
 Si g' sola humana nā xpi copulaf' diuinita-
 ti 7 nō alia. ergo zc. Solo dō. q' sedē ad
 dextera patris soli xpo ouenit. ita q' nō alii
 creature ab ipō ouenit iste osensus. unde eē
 nec angelis ouenit 7 hoc habet' p'mo ad He-
 bre. Cui aliquādo angeloꝝ dixit: iede a dex-
 teris meis q' dicat nulli. S; nōndū q' dis-
 ferūt esse ad dextera patris: 7 sedere ad dex-
 terā patris. Esse. n. ad dextera patris: 7 si pos-
 sit ouenire aliis a xpo: nō tamen sedere ad ei'
 dextera quia sedere iportat unione uel equa-
 litatē. 7 quandā coionē beatitudis cū patre
 qd' nulli alii a xpo ouenit. Sed esse ad dex-
 terā est esse in eterna beatitudine: quod bñ
 ouenit mult' aliis a xpo. Et per hoc soluit'
 ratio incontrarium.

Postea queritur an

xpo fm q' homo oueniat sedere ad dextera;
 patris. Ad qd' sic fm. n. p'mā expositionem
 eius qd' dīco sedere ad dextera patris nō est
 dubium qn' ei oueniat: quia ipse collocat' est
 in portioib' bonis patris. si amore dī in uisi-
 one ueritatis zc. Sed q'ntū ad aliā expositiō;
 qua exponit' sedē ad equalitatē patris ma-
 tor ē dubitatio. Ad qd' sic Jo. Dam'. Nō
 locale dextera patris dicimus. dextera enim
 7 sinistra eoꝝ q' circūscribūf sūt Dextera
 patris dicimus honorē 7 gloriā dei patris
 siue deitatis in qua dī filius ante secula ut
 de' patri osubstantialis 7 in uirginis incar-
 natus corpali' er' sedet' gloriificata ei' carne

*no localitatis
 in p'ntia patris
 patris dextera
 patris hinc
 honoris et gloria
 dignitatis sine
 dicitur in gen' dei
 filius ante secula
 Quod dicit
 patris osubstantialis
 et in uirginis incarnatus
 in p'ntia patris
 patris equalis patris
 ad in p'ntia bonis patris
 saluati
 in p'ntia unione uel equalitatis
 quādam conuersionem beatitudinis cum
 patre sedere ad dextera patris
 et ipse est coloratus
 in p'ntia bonis patris. i. amoris dei in
 uisione ueritatis zc.*

*nisi p'ntia non corporalis uobis dicitur uicini p'ntia
 subtrahatur nō eritis in nobis p'fectio qui op' ad dextera dñi
 diuini amoris si cognoscetis me ad in p'ntia bonis patris
 do subtrahat uobis formam istam serui in p'ntia unione uel equalitatis
 in qua pater maior me est quādam conuersionem beatitudinis cum
 p'ntia unione uel equalitatis quādam conuersionem beatitudinis cum
 sedere ad dextera patris et ipse est coloratus
 illam ad dextera patris in p'ntia bonis patris. i. amoris dei in
 beatitudinem de p'ntia hinc beatitudinis uisione ueritatis zc.*

*Si g^o dei filius cu^m glorificata eius carne se-
det ad dexteram patris in ipso p^{ro}p^{ter} p^{ro}p^{ter}*

*sedere ad dexteram patris in ipso p^{ro}p^{ter} p^{ro}p^{ter} distinctionem
personarum et equalitatem personarum ad personam
in gloria et honore et sic se habet spiritus sanctus
ad patrem equaliter p^{ro}p^{ter} in ad dicit aliquos*

Si g^o dei filius cu^m glorificata eius carne se-
det ad dexteram patris que d^{icitur} honor et gloria
dei patris. g^o fm q^{uod} homo sedet in equalita-
te patris. Itē psal. A sumo celo egressio ei?
Slo. ab equalitate patris egressio ei? et occur-
sus eius usq^{ue} ad sumu^m eius. Slo. i. in equalita-
te patris. Un^{de} dicit ipa glo. Occurrit ipse
homo plenitudine diuinitatis usq^{ue} ad equa-
litate patris. Ad oppositu^m. Impossibile est
q^{uod} creatura in aliquo equet^{ur} creatori quia ois
creatura finita. creator aut^{em} infinit^{us}. ergo im-
possibile est creaturam sedere in equalitate pa-
tris. S; xps in q^{uod}tu^m homo est creatura. ergo
noⁿ sedet in equalitate patris. g^o ei noⁿ conuenit
sedere ad dexteram patris fm vltima^m expositi-
one^m. Solo. v^{er}o. q^{uod} o^{mn}is filius in dextera patris
p^ot^{est} intelligi uel fm r^{ati}oem equalitatis uel fm
r^{ati}oem vnionis ad illu^m qui est equalis patri.
Si fm r^{ati}oem equalitatis. sic xpo non conuenit
iste o^{mn}is filius fm humana^m nam: vt fm dicat
o^{mn}is diuinitate. Si aut^{em} intelligat^{ur} hic fm r^{ati}oem
vnionis ad illum qui est equalis patri. Sic
iste o^{mn}is filius conuenit xpo s; q^{uod} ho^{mo} siue hu^{man}ita-
ti: et dicit ibi fm vnitate^m p^{er}sonae. conuenit enim
humanitati xpi vniri in vna p^{er}sona filii dei
qui est equalis patri. Et hoc mo^{do} dicit Dam^{ascenus}
Adorat^{ur} vna p^{er}sonalis cu^m carne ab o^{mn}i creatu-
ra. Et sic loquit^{ur} et intelligit Leo papa o^{mn}is filius
ist^{us} in p^{re}dicta auctoritate: et sic etiā loquit^{ur}
de isto o^{mn}is filio. Slo. sup^{er} illud. Et occurrit
eius zc. quia dicit glo. occurrit plenitudine
diuinitatis ad equalitate patris. Hec enim
plenitudo est p^{er} vnione^m ad diuinitate. Unde
p^{er} hoc sigⁿificat^{ur} q^{uod} hoc conuenit ei fm vnione^m illam
ad illum qui est equalis patri. s. filio dei fm
diuina^m naturam.

Consequenter queri
tur an spiritui sancto conueniat sedere ad dex-
teram patris. Ad q^{uod} sic obr^{uitur}: et accipit^{ur} sedere
fm sedam expositione^m que est sedere ad equi-
tate patris in li. de regulis fidei v^{er}o in patre
vnitas. in filio equalitas. in spu^{er} sancto vtri-
usq^{ue} conu^{er}sio. ergo soli filio conuenit sedere ad
equalitate patris et noⁿ spiritui sancto: Itē
dextera manu nos opamur. S; filio conuenit
hoc q^{uod} dico p^{ro} ipm oia fieri. Un^{de} Jo. i. Omnia
p^{er} ipm facta sunt. Et ad Ro. x. Ex ipso v^{er}o p^{ro}p^{ter}
ipm: et in ipso sunt oia. Ex ipso v^{er}o p^{ro}p^{ter} p^{ro}p^{ter}
in ipso p^{ro}p^{ter} spm scm p^{ro}p^{ter} ipm p^{ro}p^{ter} filiu^m. g^o
ipse est cui conuenit q^{uod} p^{ro} ipm sunt oia: et non

sp^{iritu}s sanct^{us}. ergo v^{er}o dicit^{ur} filius ad dexteram
Quia ex p^{ar}te illa qua opatur deus oia et non
sp^{iritu}s sc^{ilicet}us. Ad oppositu^m. Sedē ad dexteram
patris ip^{er}portat distinctione^m p^{er}sonar^{um}. et equa-
litate^m p^{er}sonae ad p^{er}sona^m in gloria: et honore. S;
sic se h^{ab}et sp^{iritu}s sanct^{us} ad patre^m. Ergo ei conuenit
sedere ad dexteram patris. Solo. v^{er}o. q^{uod} est
loqui de equalitate p^{ro}p^{ter} uel p^{ro}p^{ter} appropriari-
one^m s; q^{uod} sumit^{ur} p^{ro}p^{ter} n^{on} dicit ali^{us} o^{mn}is equalitas iⁿ
diuinitate nisi diuina^m essentia^m: vt virtute^m que noⁿ
est maior in p^{er}sonis in vna q^{uam} in alia. S; vna
eadem in qua coequat^{ur} p^{er}sonae hoc mo^{do} est vna
equalitas in diuinitate p^{er}sonis: sic vna essentia
Un^{de} equalitas est ipa diuina essentia. Alio
mo^{do} sumit^{ur} equalitas in diuinitate fm appropriati-
ato^m: vt dicat^{ur} equalitas o^{mn}is in not^{ione} siue
habitudine: et h^{oc} mo^{do} appropriat^{ur} filio. Equitas
enim ponit^{ur} dualitate^m. In ordine. n. p^{ri}mo diu-
nitate p^{er}sonar^{um} pater est p^{ri}ncipiu^m. fili^{us} itelligit^{ur}
p^{ro}p^{ter} ab illo. et ideo iⁿ filio p^{ri}ma dualitas q^{uod}
coequat^{ur} p^{ri}ncipio patri in essentia iⁿ x^{risti} tate et
etiā in not^{ione}: q^{uod} sicut pater est p^{er}sona a qua
alta est p^{er} spirato^m. Sic filius est p^{er}sona a qua
est alia p^{er}sona p^{er} eandem spirato^m. et hoc mo^{do}
op^{er}at^{ur}. Equalitas p^{ri}mo dicit^{ur} o^{mn}is iⁿ esse
tia diuina et x^{risti} tate et hoc conuenit cuilibet p^{er}so-
ne. et hoc mo^{do} sedere ad equalitate patris con-
uenit sp^{iritu}i sancto. sed si sedere ad equalitate^m
v^{er}o fm appropriatione^m fm q^{uod} equalitas v^{er}o s;
appropriato^m: que est co^oformitas in not^{ione}
sic soli filio et noⁿ sp^{iritu}i sc^{ilicet}o conuenit sedere ad
dexteram patris.

Consequenter que
ritur quo conuenit filio fm diuina^m nam sedere
ad equalitate patris et loquamur de equa-
litate fm not^{ione}: Et v^{er}o q^{uod} noⁿ conuenit h^{oc} mo^{do}
pat^{er} est p^{er}sona noⁿ ab alio a quo alius. et ex h^{oc}
attribuit^{ur} ei r^{ati}o auctoritatis et auctas p^{ri}ncipi-
cipiu^m. sed filius est ab alio h^{ab}et ab ipso alius. g^o
noⁿ est plena co^oformitas iⁿ not^{ione} filii ad pa-
tre^m. Cum ergo equalitas not^{ional} ip^{er}portet ple-
nam co^oformitate^m not^{ional}e. ergo noⁿ conuenit
filio sedere ad equalitate patris: que est iⁿ no-
t^{ione}: et ita nec ad dexteram h^{oc} mo^{do}. Itē Dyll.
in li. de synodis ponit^{ur} x^{risti} b^u concilii noⁿ exeq^{ue}
mus uel copamus filiu^m patri: sed subiectu^m
itelligimus: et loquit^{ur} de filio fm diuina^m
nam. ergo filio fm diuina^m nam noⁿ conuenit
sedere ad equalitate patris. ergo nec ad dex-
teram: cum fm equalitate dicamus sedere ad

*in gloria dicitur
unius in filio equalitas
in v^{er}o v^{er}o conu^{er}sio
et filium dicitur
sicut dicitur
in ipso v^{er}o in ipso
sicut dicitur*

*Si filius in glorificatione eius
carne sedet ad dexteram patris
dicitur honor gloria dei patris
sicut dicitur in equalitate
patris sicut dicitur homo p^{ro}p^{ter}
taliter dicitur equalitatem
patris sicut dicitur alium
et equalitatem p^{ro}p^{ter} sicut dicitur homo p^{ro}p^{ter}*

*nam in vna p^{er}sona filius dicitur
equalitatem p^{ro}p^{ter} conuenit plenitudine
diuinitatis ad equalitate patris
patris sicut dicitur alium
ad dexteram patris
persona noⁿ ab alio equalitatem
filius et ab alio dicitur ob ipso
alium equalitatem not^{ional}e
et equalitatem p^{ro}p^{ter} sicut dicitur homo p^{ro}p^{ter}*

*videntis filius hominis venientis
in nubibus caelestibus
venies laivus q' illuminabit
abscondita tenebrarum et operi
Significatio cordis cordium*

dexterā patris. Solo vob. absolute pprie
et p' appropatō; ducit equalitas filio et sedē
ad dexterā patris. Ad aliud xō qd obicit
vob. q' est vna inter equare et exquare. hec
enī est simplr neganda nō equamus filium
pri: hec aut' exponēda est mō exequam'. Eā
re enī dicit o'fō: mitare in nā et virtute: et B
est int' patrē et filiū. sed hec p'positio ex dicit
habitudine ad aliud v' ad principiū: et hec
beatitudo ducit filio et nō patri rōe cuius
v' nō exequam' filiū patri. i. nō exequamus
in ex. hoc est in habitu ipotata p' hanc
p'positionē ex. quia pater nō est ex alio sicut fi
lius: quia pater est pncipiū sine pncipio. fili'
est pncipiū de pncipio. sed subiectū intelligen
mus: q' a filio a patre. Unde rōe originis v'
illud uerbū et nō rōne virtutis et essentia. Nō
enī possumus dicere q' fili' sit ens nō ex a
lio sicut pater. Et ppter hoc nō exequamus
Un' statū accipit d'aliū ill' d' b'ū. Secū. 19. Plu
it v'ns a v'no. Et dicit nō enī pluit filius a se
ipō: sed a v'no auctore.

Inquisito de a,

scensione saluatoris ad celos. Con
sequēter inquirēdū est de aduētu eius ad
iudiciū. Nam discipulis victū est ab angel
Act. 2°. Viri galilei qd statis aspicientes in
celū. hic ih's qui assumpt' est a vobis in ce
lū: sic veniet quēadmodū vidistis eū ascen
dente. et Mat. 24°. Vidēbitis filiū hōis
venientē in n'p'ure mltā et maiestate. i. Cor. 4
Itaq; nolite ante t'p' iudicare quoad usq; ve
niat v'ns: qui illuminabit abscondita tenebra
rū: et mani' estabit o'silia cordiū. Et q'tum ē
ad pntem intentionē querit' hec. Primo
de signis p'cedentib' aduētu ad iudiciū
Secūdo d' loco et t'pe iudicii. Tertio de p
sona uēturū iudicis. Quarto de apparitōe
iudicis. Quinto de assistentib' iudicis.

Quantum ad primū

nō. q' fm Mat. 24°. A saluatore ponuntur
mlta genera signoz pambula aduētu iudi
cis. Quedā remora vt de v'neris generib'
tribulationū. Surget enī gens conē gentem
et regnū v'ra regnū zc. Oportet ei; hoc fieri
sed nūdū statim finis. Quedā xō p'p'ina
vt aduēnt' anti xpi et suoz. Unde ibi dicit
Cū ergo videritis abhominatō; desolatiois
que dca est a Daniele p'p'ha stante in loco

sancto. et ibi sequit. statim aut' p' tribulatio
nē zc. Quedā uero p'p'ina vt imutatio supe
rioz sol obscurabit zc. et sequit videbūt fi
liū hominis venientē. Quedā uero cuncta
vbi v' mittet angelos suos cū tuba zc. O
missis igit' signis remotis et p'p'ina de q
bus tractabit cū age' de iudicio generali.
In pnti queremus de signis p'p'is et dicit:

Meritur igitur

de illis tribus signis que ponūtur
Mat. 24°. Quoz vnu est imutatio corpo
rū celestiu. Aliud comotio x'tutū celozum
Tertiu apparitō signi redemptionis hōiū
Unde ibi v' sol obscurabit: et luna nō dabit
lumē. et stelle cadent de celo. ecce p'mū. Et x
tutes celoz mouebūt: ecce scdm. Et tūc ap
parebit signū filii hominis zc. ecce t'riū. Quar
tum xō signū ponit confragatio mundi in
psal. Ignis ante ipm p'cedet et inflābit in
circuito inimicos eius.

Quantuz ad primū

introducunt auctes Apoc. 8°. Et quart' an
gelus tuba cecinit: et p'cussa est tertia pars
solis: et tertia pars lune: et tertia ps stellaz
ita vt obscuraret tertia ps eoz. ysa. 1°. Qu
stelle celi et splendor eaz nō expandent lu
mē suū. obtenebrat' est sol i ortu suo et luna
nō splendet in lumē suo. Apoc. 8°. Et sol
fcs est niger tāq' face' ciliquis et luna tota
fca est sanguis: et stelle de celo ceciderūt zc
Coit. Constat q' corpa celestia salterabilia
sunt. g' nō obscurabunt. Item quō itelli
git' hec obscuratio aut p' mutacione factam
in ipis corpibus aut q'tum ad appitōne di
cūt' t'nsmutari. Itē cum constat q' fm s'bam
et fixationē sunt p'petua et imutabilia quō di
cunt' eadē de celo. R' q' obscuratio pōt
itelligi. uel imutatio sicut fuit in morte xpi
ita i d'stinatione mundi et exaltatōe xpi: uel
absconditō q'admod' mior lux sub maiora. ita
aduēntē maxia luminositate corpis xpi
obscurabunt p' absconditōne. Sol luna et stel
le celi. Unde zero. Sydera i die iudicii vide
bunt' obscurari non diminutōne sue lucis
accēte. sed claritate veri lumis supueniente
de qua ysa. 24°. Erubescet luna. et ofundet
sol cum regnauerit v'ns exercituū. Ceterz pa
cto iudicii die fiet q' idē p'p'ha dicit alibi
30. Et erit lux lune sicut lux sol: et lux sol erit

*proprio et appropriacione conuenit
equalitas filio et saluatori d'p'p'ia
v'ns q' uenit dicit' d'p'p'ia
in natura q' uenit et hoc est in
p'p'ia et filium filius est p'p'ia
in p'p'ia p'p'ia p'p'ia est p'p'ia
sine p'p'ia q' p'p'ia nō est ex alio
sine est filius sine uisus q' uisus
est uisus in celis sic uenit q' uenit*

Septempler sicut lux. 7. diep. Ad illud qd̄ q̄
riē q̄uo dicunt̄ cadere stelle de celo v̄d. q̄
hoc intelligit̄ duplici. Primo q̄tū ad mu-
tationē luminositat̄ in obscuritatē sicut v̄c̄
Raba. q̄ de stell̄ dictū est. 7. stelle cadent̄ de
celo hoc in Math. 24. ita scriptū est. 7. stel-
le celi erūt decedentes. hoc est suo lumine p̄-
nabunt̄ vt vicinū om̄i indicere aduentū.

Sedō pōt̄ intelligi quantū ad apparitiōz
sicut v̄r nunc vapor ascendens inflamatus
cadere ad modū stelle ut venientē p̄cedent
signa inflammatiōis mūdi. psal. 3gnis an̄ ip̄s
p̄. 2c. Eleuatis vaporib⁹ 7. inflamatis appa-
ret casus stellarum.

Circa secundum si- gnū q̄riē qd̄ intelligant̄ virtutes celoꝝ 7. cuꝝ

dicatur in psal. Benedicite d̄no om̄es virtu-
tes eius. ministri ei⁹ q̄ facitis voluntatē ei⁹
7. sequit̄ p̄ expositionē. Benedicite d̄no oēs
angeli virtutes celi. angeli itelligunt̄. 3te
Beda 7. remigius. Quid mir̄ tremere hōies
cuꝝ aspectu iudicis tremāt angelice ptates
Unde Job. 26. Columne celi tremiscunt
7. pauent̄ ad nutū ei⁹. Diego. Quid ergo fa-
cient tabule qm̄ tremēt colūne. Quid v̄gula
deserti patit̄ quādo cedrus pedis decutitur

Con. Cum angeli sint beati. beatitudo x̄o
excludit oēm miserā 7. mutabilitatē nullo
x̄e possunt̄ dici timore affici uel moueri.

3te quere nō dicūt̄ angeli hic sicut virtu-
tes. R̄o ad primū moueri dicunt̄ angeli
affectu ex contemplatione maiestatis x̄pi res-
hentes in p̄p̄ia p̄uitatem. 7. hic affectus d̄r
reuerentię sine timoris. Alio mō quantū
ad effectū exequēdo ministeriū cōsumatiōis
mūdi. 7. innouationis 7. hūane resurrectio-
nis. Ad aliud v̄d. q̄ angeli dicunt̄ ante
iudiciū. q̄a in ministeriū missi p̄pter eos qui
hereditatē capiūt̄ salutē. Debeo s̄ p̄mo. virtu-
tes vero in iudicio dicunt̄ p̄pter excellētā
opum motus in inouatōe mūdi 7. resurrecti-
one corporum.

Circa tertiu signūz

querit̄ quid dicat̄ signū filii hom̄is. Nam
signū illud pōt̄ itelligi mutipli. Et ad hoc re-
spondet̄ q̄ pōt̄ dici aut signū crucis. Unde
Baiso. Crux apparebit̄ sole lucentior exillēs
7. nō est necessitas excusatiōis cū viderit̄ cru-
cē. aut signa passiōis in carne x̄pi. Cū Baiso

Quidā putāt̄ crucē x̄pi ostendendā esse i ce-
lo. verius aut̄ ip̄m x̄pm habentē i corpore suo
testimonia passiōis. i. vulnēz lancee 7. cla-
uoz ut ip̄leat̄ illō Zach. 12. Uicebūt̄ i quē
transixerūt. Apocli. Ecce venit̄ cū nubib⁹ celi
7. videbit̄ eū om̄is oculus. 7. qui cū p̄fuge-
runt. aut signum crucis ip̄ellum frontibus
fidelium q̄ figurat̄ in Eze. 9. in thau. Sug-
frontes viroz gementū 7. volentiū. Apocli.
7. Nolite nocē terre 7. mari neq; arboribus
quousq; signemus seruos d̄ri nost̄. i. i fronti-
bus eoꝝ. Sed tūc querit̄ si apparebit̄ cuꝝ
cruce. v̄t hoc erit̄ cū cruce facta glorioza
uel nō. 7. v̄t q̄ erit̄ glorioza. qm̄ dicit̄ Baiso
Omel. 76. sup. Math. Q̄ tūc crux multo so-
laribus radiis lucentior erit. Ergo appare-
bit̄ in maiori luminositate q̄ habeat̄ sol 7. ra-
diū eius. Sed hoc nō pōt̄ esse nisi gloriōse
q̄a per sui glorificatiōē ita luminosā appare-
bit̄ nō p̄ suam nām. ergo apparebit̄ cū cruce
facta glorioza. Sed hoc posito querit̄. v̄t
ip̄a crux in hac imutatione uel luminositate p̄-
manebit̄. q̄a v̄t q̄ nō. q̄a si cut̄ dicit̄ Aug. Oia
que p̄pter hōis necessitatē creata sunt̄ desi-
nent̄ esse 7. cessabunt̄ qm̄ ip̄a necessitas hōis
cessabat. Sed vegetabilia 7. corpa mineralia
7. animalia bruta. 7. hi⁹ terre nascētia tñ ad hō-
minis necessitatē ordinata sunt. Elementa
aut̄ 7. hi⁹ nō solum creata sunt̄ p̄pter hōis
necessitatē. imo etiā p̄pter vniuersitatē deco-
rem. 7. ista manebunt̄ q̄tū ad hoc. q̄ sunt̄
ad decorē vniuersitatis euacuabunt̄ autem
q̄tū ad hōis q̄ sūt ad hōis necessitatē. Ergo
cum crux sit de numero vegetabilium. 7. ita p̄-
pter hom̄is necessitatē creata nō p̄manebit̄
imo desinit̄ esse postq̄ apparuerūt i hac cla-
ritate. ergo nō erit̄ gloriōsa. cum oē glori-
ficatū sit p̄petuum. R̄o v̄d. q̄ nihil h̄ o-
temere diffiniti cum sci ponāt̄ diuersa. Nā
fm̄ quosdā. Si corpa imutabunt̄. vt elemēta
que corruptibilia sūt 7. corpa celestia. Alio
fonti⁹ v̄t q̄ illō qd̄ fuit̄ instrumentū nostre
redemptiōis. 7. illō fuit̄ crux. Unde p̄ h̄ o-
itelli q̄ ip̄a crux i illa luce apparebit̄ v̄t q̄ v̄c̄
Baiso. q̄ lucētior erit̄ solarib⁹ radiis. 7. q̄
cē i illa remanebit̄. sic alia corpa 7. elementa
que corruptibilia sunt̄ de sui natura. cum
illō corp⁹ fuerit̄ nostre redemptiōis instrū
Unde p̄ hoc h̄. quandā dignitatē. ex q̄ v̄t
habē congruentiā ad p̄manendū sic illa. possit̄
dici tñ q̄ sic x̄ps in transfiguratione ostēdit̄

*crux apparbit̄ sola lucentior
exillēs*

quandā claritatē manēte adhuc corpe suo mortali. ita posset ibi ostendere claritatē in cruce manēte tali corpe corruptibili. et sic p^o talē ostensionē nō oporteret q^o remaneret. nō tamē est diffinita snia a sanctis. idco nec h^o diffinire uolumus sniam.

Circa quartum que

ritur de ofragratione que fiet p ignē. ut p^o pcedat iudiciū aut sequet. psal. Ignis ante ipm pcedet. Et vltio Ysa. sup illas. In igne veniet. Glo. qui purgabit electos. i. Col. 1.º. Uniuscuiusq^o quale sit opus ignis pbabit

Item Mal. 3.º. Ipse sedebit oflans. et post sequit^o et purgabit filios leui. et p^o acceda ad uos etc. Ex his oib^o arguit^o q^o p^ous est ofragratio q^o iudiciū. Conē. Arguit^o ex ordine iudiciū dēterminato ab Angl. de ci. dei. 20 ca. vltio. In illo iudicio has res dicimus eē uerturas. Heliā resbitē fidem iudeoz. anti xpi persecutor. xpm indicatur. mortuoz resur rectionē. bonoz et maloz direptionē. mūdi cōfragationē. eius vniq^o renouationē. et post existimo ea que a me commemorata sunt ordi ne oia esse uertura. Item v^o q^o h^oc omnia debeāt esse simul. s. ofragratio. iudiciū. et cōdemnatio. et h^oc. Eccl. 1.º. Qui uinit in eternū creauit omnia simul. ergo pari rōne oia siml recreabit. R^o pōt dici q^o ille ignis diuersos habebit effect^o. Purgabit enī. et fm hoc pcedet iudiciū. Nō enī accedent electi ad iudiciū nisi p^ous purgati. Item per ip^o ignē fiet in nouatio vniuersi. et hoc post cōdemnationē maloz. et fm hoc sequet. et fm hoc cōcordande sunt auctoritates que vident cōtrarie. Ad hoc quod ob^o q^o omnia repabū tur simul v^o. q^o nō est simile de ope creationis et repationis finalis. Nam creationis actus solum recipit cām creatiōis. et repatio h^o finalis et ofamatio respicit cām et creaturam rōnalem rōne cui^o dispensat nō simul sed fm exigentiā ipius. Ideo p^ous effectus est purgationis bonoz. Secundus erit iudiciū bonoz et maloz. Tertio succedet maloz cōdemnatio. et beatificatio bonoz. Poss^o tamē dici q^o sicut in ope p^ome cōditionis triplicat^o actus ut sit op^o creatiōis. opus distinctionis. et opus ornatus. ita in ope vltime cōsumationis triplicat^o actus. ut sit actus uel op^o purgationis. et opus discretionis iudiciū et opus retributiōis. et tñ simul omēs pur-

gabunt purgandi. simul omēs indicabūt. et p^oniabūt. q^ouis nō simul sit purgatio iudiciū et retributio.

Consequenter que

rit de signis cōiunctis. de quibus telioni. Quoniam ipse dris in iustu et in uoce archangeli et in tuba dei descendet de celo etc. Quia nō v^o ibi necessitas istoz. quia sicut solo x^o bo creauit de^o omnia ita solo verbo pōt oia suscitare. Ergo nō requirūt ista. Preterea que est v^oia inter tubā et uocē. qm p^o tubas v^o designari uox. Unde sup illud. 2.º. mat. Mittere angelos suos cū tuba. dicit Aug^o q^o tuba ē p^oas suscitandi mortuos. uox magna ut null^o remāeat nō iustificat^o. et ut cōf sint i iudicio. Et sup illud p^oma tessal. 4.º. In iusu etc. dicit glo. q^o tuba erit uox magna āgeloz in q^o g^o differt a uoce. Solo v^o. q^o in ipso iudicio bene sufficeret iustus di hē et in creando tñ ad notandū cōgruentiā apponunt^o illa tria. Nā sicut dicit^o est ipse ut tota trinitas iudicabit p^oate auctoritaz. filius dei in q^otu homo iudicabit p^oate excellentie Ipi aut^o angeli licet nō iudicent. Dabebunt tamē ministrē. in antecedens iudiciū. Ipi enī cōgregabūt electos a quatuor uctis terre. sic habet^o Math. 24.º. Ex cōueniētia g^o notat^o q^o ex pte di in illo iudicio est. et hoc nō i iustu In uoce archangeli nō q^o est ex parte xpi. In tuba notat^o q^o est ex parte āgeli. s. p^oas ministri xpi colata ad cōgregandū ad iudiciū. Unde Math. 24.º. Dabeb^o hic plane q^o mitt^o angelos suos cum tuba et uoce magna et cōgregabunt etc. Unde tuba ad angelos referē et si est uox potest dici uox angeloz. Unde psal. Ecce dabit uoci sue uocē virtutis. istud patet ibi ex glo. Sol^o ergo iustus sufficeret ad iudiciū. tamē ex cōgruentiā notant^o illa. q^o cōgruebat q^o aliquid notaret^o in illo iudicio ex pte dei. aliquid ex pte xpi hominis. aliquid ex pte angeloz ppter suū ministriū q^o antecedit iudiciū.

Postea queritur de

loco et tpe iudiciū. Et p^omo de loco: quia v^o q^o locus eius debet esse in valle yosephat fm q^o habet^o Joel. 3.º. Congregabo ergo oēs gentes in ualle yosephat ibi q^o disceptabo cū illis. et loquit^o de cōgregatione ad iudiciū ergo etc. Et cōii. psal. In celo parauit sedē

suā. Glo. de bonis et malis iudicabit in celo
 existēs. Conē i. thesal. i. ubi loquit de ad-
 ventu ad iudiciū. dicit in revelatiōe dñi no-
 strī ih̄a xpi de celo cū angelis venientis. g.
 dñs ad iudicandū venit de celo. nō ergo ī
 celo iudicabit. Solo vō. q. nō erit iudiciū
 in ualle yosephat. imo determinat glo. super
 illū locū ubi erit. Cū fm̄ glo. nihil aliud intel-
 ligit̄ ibi p uallem yosephat nisi uallis iudicii
 Unde nō determinat̄ ibi locus. diē. n. gl. sic
 Quidā pueriliter intelligūt q. in ualle que est
 in latere montis oliueti descendit̄ sit dñs
 ad iudiciū quod frivolum est: quia nō in ter-
 ra. sed in spacio hui⁹ aeris sedebit circa locū
 montis oliueti: ex quo ascendit. Et sumitur
 ex hoc qd dicit. z. thesal. 4. Sil rapiemur cū
 illis ī nubib⁹ obuiā xpo in aera. Et sicut 3o.
 griso ait. Angeli deferent ante eū signum
 crucis. yosephat interpretat̄ iudiciū dñi. Ad
 iudiciū ergo dñi congregabunt̄ nō solū in dī
 qui credere noluerunt. sed omēs impii qui ab
 initio fuerūt. Iusti x̄o nō descendēt ī uallē
 iudicii. i. damnationis. sed in nubibus eleua-
 bunt̄ obuiam xpo. Ad illud x̄o quod obi-
 cit. Iudicabit in celo existens. vult dicere q.
 xps p̄ ascensum eius in celo ad dexterā p̄ris
 sine in potioribus bonis patris accepit iudi-
 cianā p̄tatem. Et ideo dicit psal. Dominus
 in celo parauit sē. i. ex hoc habet potestatem
 iudiciariā. q. sedet in potissimis bonis p̄ris
 Unde sensus illius glo. non est talis q. dñs
 iudicabit in celo. Sed q. ip̄e qui mō est ex-
 istens in celo parauit sedē suā; p hoc qd ī ce-
 lo est ad dexteram patris parata est ip̄a xpo
 homini potestas iudiciaria.

Deinde queritur de
 tē-
 pore iudicii. Et p̄mo de die. Secundo de ho-
 ra iudicii p̄pter illud qd dicit Math. 24. Q.
 de die illa et hora nemo scit neq. etiā angeli
 celoꝝ. neq. etiā filii: sicut quedā littera dicit
 sed solus pater. Conē. Notitia est nomen
 eēntiale in trinitate. g. oīa quecūq. nouit p̄-
 nouit filius. ergo habet notitiā de illo die
 sicut pater. Item filius est sapiā patris. g.
 quecūq. sunt nota patri nota sunt filio.
 Item Math. 11. Et nemo nouit filiū: nisi
 pater neq. patre quis nouit nisi filius: et cui
 noluerit filius reuelare. Ex his pater q. idi-
 uisa est notitia patris et filii. ergo de omib⁹
 notitiā habet filius de quibus et p̄f. ergo

et illo die. Solutio vō. q. filius habuit
 et habet notitiā illi⁹ diei. Cum ergo dicit neq.
 filius. istud intelligit̄ de filio pro corpore suo
 q. est ecclesia. Unde cū dicit nisi solus pater
 nō excludit̄ filius neq. sp̄s sc̄s: quia in no-
 titiā patris est notitia filii et sp̄s sancti.
 ideo nō pōt excludi sed sit exclusio ip̄s⁹ cor-
 poris ecclesie. s. angeloz. et hoīum cui⁹ est ca-
 put cum dicit neq. filius: et hoc est qd dicit
 Aug⁹ in li. de verbis domini cū dixit p̄f
 scit. ideo hoc dixit q. in patre et filio scit. ne
 scit tamē filius. i. corpus ei⁹ in terra positū
 qd est ecclesia. Item dicit Aug⁹ Pater so-
 lus scire dicit q. solus facit filium scire: et est
 simile tempus uos de⁹ ut sciat. i. scire faciat
 si diligitis eū. Sed tūc querit̄. Xps homo
 nouit illā diē. q. v̄ q. sic. qm̄ coll.
 z. habet. q. in xpo sunt omēs thesauri sapie
 et scientie absconditi. qd est ergo q. dicit ne-
 mo. Dicendū est ad hoc fm̄ beatū Grego
 qui dicit. Nouit unigenitus hora iudicii. s.
 nō ex natura humanitatis. hoc est ex genera-
 li natura humanitatē: q. tunc alii homines sci-
 rent. sed ex x̄tute diuinitatis illuente sup̄ illū
 hominē. Cum ergo dicit nemo nouit x̄. p̄
 hoc nō excludit̄ xps homo a notitia illius
 diei. s. p̄ b̄ excludit̄ q. nō ex x̄tute hūmanitatē
 ip̄a; habet: sed ex x̄tute diuinitatē. Item
 querit̄ de hora iudicii. Prop̄ hoc quod dicit
 Math. 25. Media aut nocte clamor factus ē
 igit̄ erit nocte media. Conē. Rom. 2. In
 die ire et reuelatiōis iusti iudicii det. R.
 media nocte dicit uentur⁹ ut dicit Aug⁹ Non
 pro hora t̄pis. s. q. tūc ueniet cum non spe-
 rat̄. Media ergo nocte silet cum ualde obscu-
 rū erit. i. occultū ueniet. Dies enī dñi sicut
 far ī nocte ita ueniet. potest tamē nō icon-
 grue intelligi media nocte tempore uenturus
 q. ut ait Cassiodor⁹. Hoc tēpore p̄mogenita
 egypti percussa sunt. Aduētus uero xpi dicit̄
 dies dñi nō pro qualitate temporis: sed rez
 q. tunc cogitationes et cōsilia singuloꝝ pate-
 bant. i. Cor. 4. Nolite ante temp⁹ iudicare
 quousq. dñs uenerit q. illuminabit abscondi-
 ta tenebrarū: et manifestabit cōsilia cordium.

Cōsequenter queri-
 tur de p̄sona iudicis an soli filio ueniat et
 an s. humanā naturā iudicabit. Ad p̄mū
 sic habemus peccata approp̄ata cō p̄sonas
 sed iudiciū respicit peccatū qm̄ est de peccatē

*neg. scit filius nisi pater
 ad hoc uenit pater nouit filius
 neq. p̄ uelare notitiā q. non est eēntiale
 quousq. dominus in trinitate filius est separatio
 uenit q. filius patris quecūq. p̄t̄ nota p̄t̄
 nobis abscondita sub nota filio nemo nouit
 tenebrarū et cōsilia q. filia nisi pater neq. p̄t̄
 q. notitiā filia nisi pater neq. p̄t̄
 notitiā nisi filius et cui uoluerit filius reuelare*

*filius habet notitiā illius diei
 in notitiā patris q. notitiā filii
 et sp̄s sancti pater scit et uo
 pater et filius scit nisi filius. i.
 corpus in cruce sicut omēs uenit
 sapientia et scientia absconditi
 nō uenit cō uenit p̄t̄*

Biblioteca Valenciana
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat

indivisi. fm ergo appropationes peccatorum
sunt appropationes iudiciorum. sicut g^o habe^t
peccatum in patre in filium et in spm sanctum. ita
v^t q^{uod} pater de peccato: q^{uod} est con^{tra} ipm. et fi
li^{us} de peccato q^{uod} est con^{tra} ipm. Et sps sanct^{us}
de peccato q^{uod} est con^{tra} ipm; iudicabit. et ita est
liber p^{er}sonae est iudicare. It^{em} indivisa sunt
opa trinitatis ergo iudicat tota trinitas. noⁿ
g^o solus filius. Preterea v^t q^{uod} pater iudi
cat. qm Daniel. 7. habet. Q^{uod} antiquus dice^{re}
sedit et p^{er} antiquu^m dice^{re} signatur pater et loquit^{ur}
de sessione iudicii vel i iudicio. Und^e subdit
iudiciu^m sedit et libri apti sunt: et loq^uit^{ur} de iu
dicio extremi examinis. ergo ipius patris est
iudicare. Ad oppositu^m Jo. 5. Pater noⁿ iu
dicat quecunq^{ue}. sed o^mne iudiciu^m dedit filio. ergo
patris noⁿ est iudicare. nec sps sancti. s^{ed} soli^{us}
filii. qm omne iudiciu^m dedit filio. It^{em} ad
idem facit q^{uod} dicit psal. Deus iudiciu^m tuum
regi da. i. xpo dedit. Glo. et ita v^t q^{uod} soli^{us} filii
sit iudiciu^m. Solo fm Dugo. de sco victo.
Ita dicit^{ur} est q^{uod} pater noⁿ iudicat quecunq^{ue}. sed
o^mne iudiciu^m dedit filio. ac si diceret^{ur} patre^m ne
mo videbit in iudicio vivu^m et mortuorum
sed o^mes filiu^m. quia filius hominis est. vt possit
et ab impiis videri. cu^m et illi videbunt in que^m
pupugerunt. Q^{uod} igit^{ur} iudiciu^m dedit filio. quia
iudex iⁿ forma filii hominis apparebit. que for
ma noⁿ est patris sed filii. nec ea filii est inq^{ui}
tum equalis est p^{er}ti uel in qua. sed in q^{ui} minor
est patre. vt sit in iudicio conspicuus bonis et
malis. Sic ergo patet q^{uod} illud itelligit^{ur} de iu
dicio exteriori. nibilo^{minus} pater et tota trini
tas iudicabit in iudicio interiori seu intelligi
bili. q^{uod} indivisa sunt opa trinitatis. Un^{de} erit iu
diciu^m totius trinitatis. tam^{en} exteriori appare
bit esse soli^{us} filii. quia soli^{us} apparebit: et pro
fert sniam extra: et cam p^{ro}ponet. Si eni non
esset ibi illa platto snie: et p^{ro}po^{ne}re cae. nibilo^{minus}
aie iudicarent: quedam ad pena. quedam ad pre
miu^m. et habet^{ur} quel^{ibet} q^{uod} here deberet. Et hoc
dicim^{us} iudiciu^m interiori seu itelligibile: et il
lud est q^{uod} tota trinitas iudicat. filius autem
faciet illud q^{uod} ibi apparebit exteri^{us}. sine quo
nibilo^{minus} esset iudiciu^m. Sic ergo pat^{et} q^{uod} tota
trinitas iudicabit: et qual^{iter} solus filius. Q^{uod}
aut^{em} v^t in Daniel. q^{uod} antiqu^{us} dice^{re} sedit di
cimus. q^{uod} hoc v^t p^{ro}pter h^{oc} q^{uod} filius h^{ab}et a pa
tre q^{uod} iudicet. Unde dicit^{ur} illud ad venoran
du^m q^{uod} p^{er}sona filii habet a patre q^{uod} iudicet. et
q^{uod} pater noⁿ habet ab alio q^{uod} iudicet. q^{uod} ipse est

principiu^m noⁿ de principio. Ad ill^{ud} quod ob^{er}
est peccatu^m i patre et. vicim^{us} q^{uod} peccat i p^{er}ez
v^t quando homo peccat ex infirmitate noⁿ q^{uod}
offendat pater: et noⁿ fili^{us}. sed quia ex hoc v^t
covenit a patre cui^{us} est summa potentia. Sic
peccatu^m ex ignorantia v^t peccatu^m i filiu^m. q^{uod} p^{er}
illud v^t scouenit homo a filio qui est dei sa
pientia. Peccatu^m aut^{em} in spm sanctu^m v^t pec
catu^m ex malitia: q^{uod} p^{er} illud v^t scouenit homo
a spu^m sancto q^{uod} est summa bonitas. L³ ergo vi
cat peccatu^m i patre et. tam^{en} cois est offensa
iⁿ his triu^m p^{er}sonaz. Unde reat^{ur} et offensa cois
respiciunt tota trinitate: et ideo iudiciu^m illo^{rum}
cu^m sit ad penam est totus trinitas.

Queritur postea cu^m

pater o^mne iudiciu^m dedit filio sicut dicit
Jo. 5. v^t hoc itelligat^{ur} de p^{er}sona filii ratioe
humane nature tm: uel dicit tm. uel roe v^tri
usq^{ue} q^{uod} dicit tm. Ideo Huso. Dare iudiciu^m
filio nihil aliud est nisi iudice^m gignere. sed
iudice^m gigni est filii iⁿ vna na. g^o iudicare est
filii tantu^m i vna natura. Q^{uod} aut^{em} in humana
pater: qm Jo. 5. d^{icit}. Pratem dedit ei iudiciu^m
facere: q^{uod} filius hois est. g^o iudicare attribuit^{ur}
filio rone humane nae noⁿ dicit. Item he
brei. Tanto melior angel^{us} factus est Huso.
vult q^{uod} hoc itelligat^{ur} de xpo rone humane
nae q^{uod} effectus v^t ex tpe. Unde noⁿ dicit est
no. sed v^tatum s^{ed} v^t ex tempore uel cu^m tpe
ergo noⁿ dicit etemo. ergo q^{uod} v^t pater o^mne
iudiciu^m dedit filio: hoc v^t rone huane nae
in xpo qua^m habet ex tpe uel cum tpe. et noⁿ rone
dicit. q^{uod} hoc q^{uod} est dare onotat tps. ergo si
v^t filio q^{uod} iudicet hoc erit ex tpe: uel cum
tpe. Iudicare ergo ipi attribuit^{ur} i huana na

Solo v^t q^{uod} iudicare dicit ipi filio i v^tq^{ue}
natura. s. vna et humana. v^t ergo q^{uod} sic cu^m
v^t filius missus est a patre ibi est p^{ri}ncipale
signum. In hoc q^{uod} est missus. s. p^{er}missio que
est eterna. et ibi est onotatu^m t^{em}pale. Similiter
dico dedit ei iudiciu^m facere. q^{uod} p^{er} dare duo
ipostat. s. vnu^m q^{uod} est etnu^m. Al^{ter} q^{uod} est t^{em}pale: et
illud est onotatu^m rone p^{ri}ncipalis significati
q^{uod} est eternu^m. sensus est istius auctoritatis
potestate dedit ei iudiciu^m facere et. i. fili^{us}
habet a patre q^{uod} iudicet et rone h^{oc} dicit. H^{ic}
so. noⁿ p^{ro}pterea suscepit iudiciu^m qm homo est
q^{uod} q^{uod} p^{ro}hibet omes homies esse iudices: s^{ed}
q^{uod} ineffabilis illius s^{ed} est filius: p^{ro}pterea et
iudex. Unde fm huc modu^m v^t q^{uod} attribuit^{ur}

indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat
indivisa sunt quae trinitatis
pater non iudicat

ipſi filio eſſe iudicē rōne dīne nature: ſ; quā
habet pilitatē ad patrē: ſic dicit Būſo°. 3te
b q̄ eſt dare onotat t̄pale. Unde ſm hoc ſē
ſus eſt. dedit ei iudiciū facē. hoc eſt q̄ filius
cām opponat exterius dicens. Eſurui ⁊ n̄
vedidiſti mihi māducare zc. ⁊ ſniam p̄ferat
3te venite zc. Unde rōne illius onotari v̄
illud. Potēſtatē dedit ei iudiciū facere. qm̄
ſilius hominis eſt. Unde hanc clauſulā qm̄ ſi
lius hominis eſt vult ipſe legere coniungendo
oſequēti dicens. ita igiſ legendū eſt de p̄
dedit ei iudiciū facere: ⁊ nō mireris p̄pter b
q̄ filius hominis eſt. nō eſt mirandū. ſi ille
qui eſt filius dei habet p̄tatem iudicandi a
patre. licet acceperit humanā naturā. Alio°
lege ſic. qm̄ filius hominis eſt. dedit ei cām
p̄ponere ⁊ ſniam p̄ferre.

Cōſequenter queri

tur de apparitione iudicis in qua. ſ. forma
ueniet ⁊ apparebit reprobis. ſ. vtz̄ apparebit
eis ſm vtrāq; formā diuinitatis. ſ. ⁊ humani-
tatis ⁊ loq̄mur de apparitione itelligibili. nō
de ſenſibili q̄ per formā diuinitatis v̄. Dabēt
enim in preſenti mali aliquam cognitionē
ipſius diuinitatis ſeu iuſtitię. aut p̄ acquiſitōz
aut p̄ fidem: ex qua cognitione augmentat̄
⁊ aggravat̄ i ipſis otempt̄. ſm qd̄ v̄ Luce
iz. Scruus qui ſcit uoluntatē dñi ſui ⁊ non
facit vapulabit multis. Augmēto igiſ culpe
in iudicio ridebit augmentū pene. g° malis
ad augmentū ſue pene. Apparebit dñs in
iudicio ſm formā diuinitatis. ſm etiā qd̄ v̄
de demonibus. Jac. 2°. Demones credunt
⁊ otempt̄ ſcūt. Conē Yſo°. in lib° de ſūmo
bono. In iudicio reprobi humanitatē xp̄i in
qua iudicatus eſt videbūt vt uoleant. Diui-
nitatē uero ei nō uidebūt ne gaudeāt. Qui-
bus eni demonſtrat̄ ad gaudiū demonſtrat̄
⁊ in hac ſnā ocordat Aug° ⁊ omēs ſancti ⁊
Hugo de ſancto victore. Item Math. 5°.
Promittit̄ iſta viſio mundicie beatitudini
Beati mundo corde qm̄ ipſi deū videbūt. n̄
ergo mali imundi. Poſtea querit̄ vtrūz
eprobi videbūt humanitatē ſm q̄ glouifi-
cata eſt ⁊ glouioſa. Et v̄ q̄ nō: q̄ ad talem
viſionē ſequit̄ delectatio ſicut dictū eſt de
diuinitate. ergo zc. Item ſicut p̄ reſurre-
ctionē apparuit diſcipulis dubitantibus in
ſpecie p̄grina Luce. 24. Ita poterit tūc ma-
lis apparere in forma nō glouificata. 3te;

*eprobi loquuntur in iudicio ſcūdum
formam diuinitatis*

Aug° dicit q̄ oculus interior reſiciet̄ in cō-
templatione diuinitatis exterior in aspectu
humanitatis. Ergo ex aspectu corporis glouio-
ſi ſequat̄ delectatio. Ad hoc trident qm̄ ex-
cellens diſtancia ipſius xp̄i ad peccatores p̄-
uat delectationē que eſt in uiſione delecta-
bilis cū delectabili. quia tñ peccatores erūt
tē icorruptibiles: ipm̄ xp̄m videbūt. ſ nō ad
delectationē: quia in aspectu corporis glouifica-
ti. nō pōt delectari corp° nō glouificatū.

Item Luce. 16°. Inter nos ⁊ uos chaos
magnum firmatū eſt. ibi habet̄ ex glo. q̄ mali
ante ultimā ſniam cognoscēt aliquid quod
erit de gloria electoz. ⁊ hoc cedet eis in pe-
nam ſicut oſtigit de uiuente epulatione q̄ vi-
dit Lazari in hnu Abrabe. ſic igiſ abſq; de-
lectatione poterūt videre humanitatē xp̄i in
forma glouioſa. ad quā ordinati erant ex cre-
atione. ⁊ hoc cedet eis i penā. Querit̄ etiā
vtrūz oſtendet reprobis cicatrices uulnerum
qd̄ ſic v̄ Apocli. Uidebit̄ eū ois oculus: ⁊
qui eū pupugerūt. 3te querit̄ vtrūz appare-
bit uiſionē reprobis ⁊ electis ⁊ uideſ q̄
nō. Yſodo. Apparebit̄ terribl̄ reprobis ⁊ blā-
d° bonis. 3te Jere. 25°. A facie ire colūbe
ſlo. 3teg° in extremo iudicio. ⁊ incomuta-
bilis in ſe ipſo manet. ſed nequaquā ſub ſpecie
imutabilis apparebit: quia tñ quillis iuſtis
⁊ iniuſtis apparebit irar°. ſed vnde erit hęc
diſformitas. nungd̄ a pte ipſius iudicis cum
ſit vn° ⁊ idem ⁊ in ſe icomutabilis. Si dica-
tur q̄ hęc diſformitas erit ſm menta ⁊ de-
merita electoz ⁊ reproboz. Con. In b nō
determinat̄ niſi cāc diuerſitas. nec p̄pter b
mutabilē diſpō in iudice. 3te. 2°. Joel. Ter-
ribilis apparebit̄ malis etiā bonis. Quis g°
dicit Yſidoz°. ⁊ 3teg°. Q̄ eis apparebit blan-
dus. R° ad p̄mū ſm Hugo. de ſcō victo.
Cum boni ⁊ mali viſuri ſint iudicē uiuoz
⁊ mortuoz p̄cul dubio mali videre nō po-
terūt niſi ſm formā q̄ eſt filius hominis: ſed
cum claritate in qua iudicabit nō in hūanita-
te in qua iudicatus eſt. Nō eni in cruce xp̄s
itez̄ uideendus eſt. Ceterz̄ illā dei formā in q̄
cōlis eſt p̄ri. p̄cul dubio imp̄i n̄ videbūt. Nō
eni; ſunt mundi corde. Beati. n. qui ſunt mū-
di corde qm̄ ipſi deū videbūt. Alioqn̄ ſi fi-
lius dei iudex in forma in qua equalis ē pa-
tri etiā imp̄is cū iudicaturus eſt apparebit
quid eſt qd̄ pro magno dilectori ſuo police-
tur dicens. Ego diligā eū ⁊ oſtendam me

ipm illi. Est autem alia visio que non est facie ad faciem. imo est obscura. quia est cognitio specularis. Unde sic dicitur quod demones credunt et contremiscunt. Unde habet quaedam cognitionem obscuram de diuinitate per effectum diuine potentie. et etiam per illud quod datum fuit eis. ita mali habebunt hanc cognitionem obscuram per fidem et hec est cognitio specularis. et hec erit ipsorum ad penam. Hac enim cognitione cognoscent ipsum deum ut beneficium: et cognoscent ipsum per creaturas quas in beneficium contulit homini: quod quia ingrati sunt cedit illis ista cognitio ad tristitiam: et ita ad penam. et ideo ista habebunt ad maiorem sui damnationem.

Sed tunc obicitur. Numquid potest visio vari rationali creature non existente gaudio concupiscibilis: quoniam iste sunt diuersae vires aie ergo potest ab ipsis videri diuinitas sine gaudio. Dicendum quod visio que dicitur esse merces fidei non tamen est secundum intellectum speculatiuum. imo etiam secundum practicum. Et ideo visio illa est cum affectione. et ideo non potest esse in rationali sine gaudio concupiscibilis. cum obiectum sit asserens summam delectationem intellectui. ideo mali illam non habebunt. Electi autem videbunt ipsam diuinitatem facie ad faciem: et ipsam humanitatem glorificatam. Ad secundum quod obicitur vtrum mali videbunt humanitatem glorificatam ipsi dicendum quod sic secundum auctoritates sanctorum etiam iam dictas. Quod ergo obicitur quod hec visio humanitatis glorificate non potest esse sine gaudio sicut nec visio diuinitatis. Dicendum quod non est verum. Sensus enim delectatur in mediate sibi conuenienti. Unde ad habendum delectationem in visu non solum oportuit offerri luminosum visui: sed luminosum proportionale. Licet autem sit proportionale quantum ad visionem propter oculi immortalitatem non tamen quantum ad delectationem habendam in illo visu. oportet enim esse coniunctionem immortalis glorificati cum immortalis glorificato: quia delectatio est proportionalis conuenientis cum proportionali conuenienti. Ideo igitur visio ista cedit bonis ad gaudium et delectationem: quia ipsi habebunt oculum dispositum ad videndum et ad delectandum. habebunt enim oculum incorruptibilem et glorificatum. Mali autem cedet ad penam. Et hoc erit propter indispositionem oculi: quia non habebunt oculum dispositum: ut eius visionem sustineant sine pena: sic nec oculus noster visionem sol sustinet sine pena propter suam indispo-

sitionem. Quod ergo obicitur quod in visione humanitatis reficitur sensus exterior dicitur. quod neque est de oculo bene disposito: sed non est in aliquo punto cuiusmodi sunt oculi malorum. Sed tunc queritur numquid potest cedere visio diuinitatis ad penam oculo indислоposito sicut visio humanitatis. Constat quod sic. sicut enim mali videbunt ipsam humanitatem ad sui penam. ita et ipsam diuinitatem. cum nihil ibi debeat deesse: quod eis cedat ad penam. Secundo dicendum quod non solum non habebunt oculum intellectus non dispositum ad delectandum in ipsa diuinitate. immo etiam in dispositione habebunt ad videndum ipsum. sed enim incorruptibilitas vel perpetuitas intellectus est dispositio ad videndum diuinitatem. sicut ex parte alia dictum est. Nam si sic esset tunc anima in presenti videre posset diuinitatem facie ad faciem quod cum non habeant dispositionem ad eius visionem. Manifestum est quod non poterunt ipsum videre ad sui penalitatem. Preterea posito quod ipsum possent videre. non tamen posset esse eis hec visio in penam. imo non posset sine magno gaudio eis esse. quoniam ista visio est ita coniuncta summe delectationi quod nihil in ipsa potest videri quod non sit ad summam delectationem: cum ipsa sit finis omnium visionum. Et ideo visio ista non potest alicui conuenire nisi ad summam delectationem et nullo modo ad penam. Ad illud quod queritur vtrum mali videbunt cicatrices vulnerum ipsi dicitur quod sic. et cedit eis ad magnam penam quia ex hac visione ipsi percipient se esse omnino ingratos. Videbunt enim que et quanta passus est dei filius pro ipsis. Unde videbunt beneficium eius et hoc cedit eis ad magnum dolorem et tristitiam. Et hoc est quod dicit Iohannes Crisostomus super Mattheum omel. 76. Iusticiam maximam habens seque crucem. ita adueniet in illud iudicium Christus non vulnera solum: sed et mortem exprobrabilissimam ostendens. Cuius autem gratia hoc signum apparet ut et superabundantiam multa operiet iudeorum in uerecundiam: et propter hoc illorum perfidorum pro quibus passus est. et accipitur hoc ex illo uerbo Matthei. 24. Tunc apparebit filii hominis signum. hec est signum crucis. hec est illa mors exprobrabilissima de qua dicitur. 2. Sapientia. Morte turpissima condemnemus eum. Ad illud quod queritur vtrum uniformiter uel difformiter apparebit christi humanitas bonis et malis. dicendum quod difformiter: quoniam electis apparebit blandus.

et reprobis terribilis. Unde h[ab]et forma
apparens, tamen difformis recipient. et hoc e[st]
quod dicitur super illud zere. 25. A facie ire colum
be. Glo. Greg[orius] dicit quod eorum mentes eque
vnum respiciunt, sed non equaliter. Modifica
bunt quia et istis cum benignum ostendit
an[im]am iusticiam illis terribilem culpam
Unde quia diuersimode dispositi s[un]t ad ip[s]um
videndum boni et mali ideo differenter illis ap
parebit: sicut differentias dispositionu[m] in ip[s]is
Et habet exemplum huiusmodi de discipulis
cunctibus in Emmaus quibus domin[us] post resur
rectione[m] suam apparuit sub specie pegrin[us]
non sub specie corporis glorificati: quoniam sicut
vult Greg[orius]. Talis apparuit eis extra quale[m]
ip[s]um habebat intra. Unde quia habebat ip[s]us
ut pegrinum intus in mente. Ideo et ip[s]is ut
pegrinus apparuit: et sic s[ecundu]m dispositione[m] reci
pientium ip[s]um ip[s]is apparuit. Ita dicimus h[oc]
quod s[ecundu]m dispositiones recipientiu[m] bonis et ma
lis apparebit. Et hoc habet super illud Job.
40. Disperge superbos in furore tuo. vbi di
cit Greg[orius]. Ipe quidem in iudicio s[ecundu]m sciencia[m]
vniuersiu[m] quod modificabit irat[us] uel placatus

Ad illud quod ob[icitur]. Quod etiam terribil[is] appa
rebit bonis: et ita apparebit uniformiter bo
nis et malis. notanda est intelligentia illius
uerbi, dicendum est quod ip[s]e iudex xp[istu]s dicitur
terribilis duobus modis. Terribilis enim
potest dici in accessu ad iudiciu[m]. Uel terribi
lis in remunerando. vtroque ergo modo erit
terribilis ip[s]is reprobis in iudicio: quoniam
et in accessu eius ad iudiciu[m]: et in remune
ratione scutiet eis timorem d[omi]nacionis eter
ne. primo autem modo. s[ic] in accessu ad iudici
um erit terribilis ip[s]is reprobis. sed bland[us]
erit bonis facto iudicio siue in remunerati
one. Et propter hoc non dicitur ip[s]e terribilis in
sua: sed dies eius in qua accedet ad iudiciu[m]
Ipe tamen erit blandus et benignus in remu
nerando: quia supra condignum remunerabit
ip[s]is. Dicitur autem terribilis ip[s]is bonis in ac
cessu eius ad iudiciu[m]. propter hoc quod incutiet
eis timorem quendam reuerentie non terrorem
d[omi]nacionis et malis. Unde Job penult.
dicit. Quod timebunt angeli et terribi purgabu
tur. Unde dicit glo. quod angeli uocantur pre
dicatores seu nuncii qui nunciantur fidem
domini per bona opa: et iste p[ro]p[ter] erit ip[s]is
ad purgatione[m] si quid sit purgabile in ip[s]is
Unde dicit inuenso terrore percussit etiam su

perne patre nunci cōtremiscent. et quia in
eis hoc p[ro]p[ter] excoquitur si qua in eis po
tuit esse leuiam rubigo vitiu[m]: aperte sub
dit et terribi purgabuntur: non tamen erit ti
mor in ip[s]is de pena uel d[omi]nacione eter
na.

Consequenter que

ritur de assistentibus iudici. Et primo queri
tur. vtrum angeli iudicabunt. Ad quod sic. 2
Tessa. i. vbi loquitur de iudicio in reuelatioe
domini nostri ih[esu] xp[istu] de celo cum angelis
virtutis eius in flama ignis d[omi]nacionis dan
tis vindictam his qui non nouerunt deus ex
quo videtur: quod ip[s]i angeli uenient cum xp[istu]o
iudicaturi. Item Math[ei]. 19. habetur
quod ip[s]i apostoli iudicabunt. Unde dicit vos
qui secuti estis me in regeneratione: cum sedet
filius hominis in sede maiestatis sue sedebi
tis et nos super sedes duodecim: iudicantes
duodecim tribus ysa[rael]. Et in psal. 111. e sede
runt sedes in iudicio sedes super domum Da
uid. Glo. id est iusti et post dicit. Hi sedebunt
cum xp[istu]o super sedes duodecim ut iudicent
domum dauid. i. familiam xp[istu]i cui uederunt
cibum in tempore. iudicabunt autem illi quod
omnia reliquerunt xp[istu]m sequens. Ex his patet
quod omnes iudicabunt in illo iudicio. Item
sup[er] illud psal. 111. non resurgunt impii in iudicio
ibi assignat glo. quatuor ordines dicens quod
alii erunt qui iudicabunt et non iudicabuntur
ut apostoli et alii p[er]fectissimi. Si ergo homi
nes iudicabunt multo fortius angeli. et hoc
tali ratione patet quoniam angeli videntur magis
accedere ad rationem iudicis quam ip[s]i aposto
li. quoniam boni angeli nihil habuerunt de
iudicando. Sed apostoli boni aliquid habu
erunt de iudicando ad minus originale pec
catum et aliqua actualia aliquando. ip[s]i autem
angeli boni. non ergo angeli plus accedunt ad
rationem iudicis quam apostoli. Si ergo est ut
dicere quod apostoli iudicabunt. Multo magis
est istud dicere de angelis. Item Math[ei].
24. habetur. Cum venerit filius hominis in
maiestate sua et omnes angeli eius cum eo t[er]ra
et loquitur ibi de iudicio et loquitur de angelis
non de apostolis videtur quod angeli erunt
iudices et non apostoli. sed post erunt de iu
dicandis de quibus ibi dicit. Statuet oues
a dextera t[er]ra. Respondeo dicimus quod an
geli iudices non erunt. tamen habebunt

*et in iudicio ip[s]i maxime iudicandi
erunt in sede filius hominis in
sede iudicandi. sua salabitur
vos super sedes duodecim iudicantes
duodecim tribus ysa[rael]
in omnes filius hominis in maiest[ate]
sua et omnes angeli eius cum eo*

multiplex ministerium. Dabunt enim ministerium congregandi ad iudicium et suscitandi mortuos. Et ideo dicit apostolus prima Thessal. 4.º. Quia ipse dominus veniet in iussu et in uoce archangeli etc. venient ergo angeli ad illud officium et de isto officio uel ministerio habetur Mathei. 13.º. ubi dicit dominus quod messores sunt angeli scilicet congregantes ad iudicium et suscitantes. Et illud erit ante separationem. Unde ipsi conuocabunt ad iudicium et congregabunt. Item habebunt ministerium separandi secundum quod habetur. 24.º. Quia angeli uenient cum eo quod dicitur ratione huius ministerii. Unde sequitur. Post separet eos ab inuicem sicut pastor segregat oves ab edis. Et istud fiet ministerio angelorum. Et Mathei. 13.º. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem et mittent in caenum ignis.

Similiter testificatio erit ministerium eorum: quia testes erunt sicut dicit Remigius. Similiter post iudicium habebunt ministerium mittendi ad penas. Sicut habetur Mathei. 25.º. Mittent eos in caenum ignis. sic igitur multipliciter habebunt ministerium circa iudicium antecedens uel sequens ipsam: sed nec ipsi iudicabunt. Unde nec ipsi discutiant: neque diffinient. sed filius hominis christus discutiet et diffiniet. Unde non intelligitur quod ipsi angeli habeant ministerium iudicandi. Auctoritates igitur que dicunt quod ipsi uenient ad iudicium non intendunt dicere quod ipsi debeant iudicare: sed dicunt hoc propter diuersa ministeria que habebunt circa iudicium. Ad aliud dicendum quod non est simile de angelis et apostolis quoniam ipsi apostoli annunciauerunt fidem ihesu christi ipsis gentibus et iudeis et ideo uenient ad iudicium indicantes sicut testes. Est enim iudicium auctoritatis: et istud pertinet ad totam trinitatem: et est iudicium excellentie: et istud pertinet ad filium in humana natura. Apostoli autem sicut assessores et ueritatis testes iudicabunt: quia annunciauerunt fidem christi et fuerunt testes ipsius in hac uita: et sicut hic testes eius fuerunt. ita erunt testes ipsius in iudicio contra reprobos. Unde erunt iudices sicut assessores non quod proferant sententiam: uel quod causa

discutiant: sed assidebunt ibi ut testes et sicut dicitur. Item est iudicium comparationis: hoc etiam modo ipsi iudicabunt. quia comparatione ipsorum iudicabunt alii sicut infra patebit. De hoc iudicio Mathei. 25.º. dicitur uiri nimirum surgent in iudicio cum generatione hac et condemnabunt eam et cetera. Et post dicit regina austri surget in iudicio cum generatione ista et condemnabit eam: quia uenit a finibus terre audire sapientiam salomonis. Ergo obicitur quod angeli magis accedunt ad rationem iudicis dicendum quod non: quia non dicitur quod ipsi angeli annunciauerunt fidem christi ipsis iudeis et gentibus sicut apostoli. Item apostoli secuti sunt ipsam christum: et ideo dicitur eis Mathei. 23.º. Iudicabunt et ideo magis accedunt apostoli ut sint iudices quam angeli iudices inquam comparatione uel assessorie.

Postea queritur

de ipsis apostolis utrum ipsi iudicabunt quod sic uidetur Mathei. 23.º. Sedebitis et uos iudicantes. Et Mathei. 25.º. dicitur ipsi iudices uestri erunt: de apostolis loquitur. Contra apostoli non habent similem rationem iudicandi. quam habet ipsa gloriosa trinitas et christus homo: sed trinitas iudicat auctoritate. Christus homo iudicat exterius potestate sua exequendo secundum quam ergo rationem dicuntur apostoli iudicare. Si dicatur quod sunt iudices comparatione hoc certe conuenit aliis quam apostolis. Unde 25.º. Mathei habetur quod uiri nimirum consurgent in iudicio cum generatione ista et cetera. et loquitur de iudicio comparationis. Et similiter de regina austri. sicut ergo ipsi dicantur iudicare. ita et illi. Quo ergo que est ratio specialis quare dicitur est eis. Sedebitis super sedes duodecim.

Preterea queritur de hoc quod dicit sedebitis super sedes duodecim. secundum hoc uidetur quod alii non iudicabunt nisi duodecim apostoli. sed hoc est falsum quoniam ipse Paulus iudicabit et alii sancti uiri. quoniam Sapient. 3.º. dicitur. Iudicabunt sancti nationes et dominabuntur populis. Preterea obicitur de hoc quod dicitur iudicantes duodecim

*trinitas iudicat auctoritate in istis bonis uicibus
exterius potestate sua exequendo*

tribus israel quoniam ex hoc videtur q̄ alii non iudicent. Contra quod Joel. tertio habetur. Congregabo omnes gentes in valle josphat et disceptabo cum eis: et loquitur de disceptatione iudicii. Quare ergo specialiter dicit iudicantes duodecim tribus ysacl querit ergo s̄m quam rationem apostoli dicuntur iudicare et quare. Solutio dicendum q̄ s̄m triplicem rationem dicuntur apostoli iudices. iudicabunt enim comparatione. Item iudicabunt vt socii. Item iudicabunt vt testes vel assessores. Comparatione sicut dicitur de regina austri et viris ninivitis. id est comparatione peccatorum iudicabunt tribus ysacl. nam eisdem legibus erant educati iudei et isti. quia sicut dicit Crisostomus. Ipsi credentibus alii credere noluerunt. Item ipsi apostoli iudicabunt per associationem: quia scilicet socii sunt christi in hoc q̄ ipsum imitari sunt vt sicut associati erant christo imitatione passionis et tribulatione: ita erunt associati in potestate: et h̄c hoc dicitur q̄ iudicabunt potestate. in glo. prima Cor. sexto. An nescitis quoniam angelos iudicabimus. Unde dicit Crisostomus. Nomen troni aliquod magnum significat. manifestum est q̄ conregnabunt et communicabunt ipsi scilicet christo. Si enim sustinuerimus et conregnabimus. Item ipsi dicuntur iudices quia testes vel assessores: quia per imitationem christi testificantur ipsum iudicem. Unde dicit dominus ipse discipulis suis Act. primo. Vos eritis mihi testes in Ierusalem et in omni iudea et samaria et usq̄ ad ultimum terre. Unde et super illud Mathei duodecimo. Ipsi iudices vestri erunt. v̄c glo ipsi testes mei iudicii iudicabunt duodecim tribus israel. Sed obicitur prima Cor. sexto. An nescitis quoniam sancti de hoc mundo. Solo iudicabunt auctoritate et potestate. Contra hoc autem habetur Mathei duodecimo. Ipsi iudices vestri erunt Solo non potestate sed comparatione. Ad hoc dicendum q̄ ipsi iudicabunt comparatione sicut et dicit glo. prima Cor. sexto. Sancti iudicabunt melioris facti comparatione quia exemplo illorum perfidia huius mundi damnabitur: et post sequitur iudicabunt etiam auctoritate et potestate. Circa quod notandum q̄ potestas iudiciaria est multi-

pliciter. Est enim potestas auctoritatis: et hec est potestas trinitatis in iudicio. quia trinitas iudicabit auctoritate. Item est potestas excellentie: et hec est christi hominis in illo iudicio. Item est potestas comparationis qua scilicet fit comparatio ad iudicandos. Auctoritas autem est sententia digna imitatione. ipsa igitur trinitas iudicabit quia v̄bit potestate; christo homini: vt iudicet et similiter ipsis apostolis: quia ipsi sentiet idē i iudicio q̄ trinitas. Unde ipsa trinitas sentit ita esse iudicandum et christus et ipsi apostoli imitabuntur trinitatem.

Ad aliud ergo q̄ queritur verum soli apostoli iudicabunt: vel etiam alii viri sancti. videndum s̄m q̄ dicit Rabanus. Nemo potest tantum duodecim apostolos iudicatos nec tantum duodecim tribus iudicantibus tunc enim leuitica tribus non esset iudicanda et Paulus nō iudicans cum dicat. Nescitis quia angelos iudicabimus? tamen per quādam preminentiam dicitur illud de apostolis deimonono Mathei. Sedebitis. x̄. Licet etiam de aliis intelligatur.

Animma Theo
logice
discipline i duob' consistit
i fide et morib'. Expedi
tis i q'stioniob' p'inctib'
ad fidē vt de rēptore
cum adiutorio ihu xpi.

Procedēdū ē ad i q'stiones p'inetes ad mo
res. Ad i formationē aut morum cōcurrunt
necessario p'cepta et leges. g'ra et virtutes.
dōa. fructus et b'itudines. Leges et p'cepta
vt ostēdētia debitu' boni faciēdi: et mali ui
tadi g'ra. et virtutes zc. vt p'stātia facultatē
faciēdi et vitadi. P'ia igit' ps i q'stionis
moralis erit de legib' et p'cept. Secūda de
g'ra et uirtutib'. Tertia de donis: fructi
bus: et beatitudinib'. S; q'a oēs leges put
dic Aug'. Et p'cepta ab eterna lege deri
uata sūt. Ideo ab ipa lege eterna i choādū
est q'rendo. Primo an sit lex eterna. 2' an
notio ei' ip'ssa sit mēti rationali. Tertio
qd sit. Quarto de i'terione legis eterne
scdm q' i deo. Quinto de ei' i' mutabilita
te. Sexto de ei' i' unitate. Septimo de
deriuatione legū t'paliū ab ipsa. Octauo
d' sbiectis legis eterne. Nono de effectu
legis eterne.

Ad primum Psidorus in 2'
ethimologiaz
Si ratioe lex constat. lex erit oē qd ratioe
cōstiterit. Si g' puidētia dei cōstat ratione
Ergo puidētia dei est lex: s' n' nisi eterna.
Cū g' puidētia diuina sit: cōstat legē eternā
esse. Mino: patet: Nam sicut dic Boerius
Prouidētia ē diuina ratio a sūmo p'ncipe
cōstituta qua cūsta disponit. Ampli' Au
gustin' i libro de li. arbitrio. videt' lex ista
que regēdis ciuitatib' fert multa cōcedē.
atq; i' punita reliquere: que per diuinā pui
dentiā uīdicat. et attendit ibi Aug'. ista;
p'positionē assumere q' nullum malū deb;
esse i' punitū. Et q' similiter oīne malū pu
nit' secūdū aliā legē. Si g' est aliqd malū;
qd nō punit' p legē tēporalē et nō reliquit
i' punitū. g' punit' p legē eternā. Ergo ipsa
est. Item Aug'. i li. i. de libero arbitrio
Due leges ita sibi videt' contrarie vt vna
eaz honore dādi poplo tribuat potestātē.
Alia nō vt nullo mō i' vna ciuitate ēe pos
sint simul. Nūquid dicem' aliquā illarū;
iusta ēe et ferri minime debuisse: q'si dicat
n. d' ita vtraq; est iusta. Ex h' obicitur.
Impossibile ē leges contrarias tēporales

cōciliari i ratioe iusticie: nisi p legem non
habētē contrariū conciliatē illas: quā legē
eternā appellam'. Itē i' prem oppositā
arguit. Lex hab; statū i' dispōne latoris:
et sic nō meret' nomē legis: q'a q' diu est in
dispositiōe ad huc nō obligat. Itē hab;
esse i' p'ulgatiōe et tūc meret' nomē legis
q'a tūc ligat. Lex g' nō potest dici ex dis
positiōe s' ex p'ulgatione. Si g' p'ulga
tio aliquorū faciēdorū uel vitādorū n' pot
esse eterna: quia p'ulgatio fit creature.
Constat q' nō pot' lex esse eterna. Itē si
lex nō esset i' p'essa creature rationali non
ligaret eā: cū signū ē q' non ligat creatu
ras irracionales qd' nō ē i' p'essa: nō ē igit'
lex ex i' p'essioe nisi ad rationē: seu qd' ipū
mit' rationi. h'ec i' p'essio ē tēporalis et nō
eterna. Ergo i'terio legis ē tēporalis et nō
eterna. Solo dō scdm q' dic Aug'. in li.
de vera religione. Mēti nostre cōcessū est
videre legē veritat' i' mutabilē. Mens enī
n'ra iudicat de veritate i' mutabili: at iudī
cat istā p'positionē. Iustū ē vt omnia sint
ordinatissima. Cum g' ipsa sc; mēs humana
mutabilitatē pati possit erroris. Apparet
sup' mētē nostrā eē legē que veritas dicit.
hec aut' ē lex eterna: qd' enī ē sup' mētē nrā;
est eternū. Ad p'mū obiectū dō. sicut dic
Psidor' 2'. ethimologiaz; lex vno mō dicit'
a legendo. Alio' a ligādo: scdm q' dicitur
a legēdo: extēso noīe lectiōis nō solum ad
lectiōē tēporalē: sed ad lectiōē scdm q'
legit' in mēte: sic lex ē in dispōne. Lex aut'
put' ē i' p'ulgatiōe dicit' a ligādo. primo
g' mō ē eterna. 2' aut' nō. Tamē pot' distin
gui cū dicit' lex ligat: quia ligare pot' sumi
actiue ul' passiue. Si actiue sic lex eterna in
deo dicit' a ligādo: scdm q' accipit' passie:
dicit' respectu creature. Sed adhuc distin
guēdū de lege ligāte in deo: sicut de dno
in deo. Dominiū enī ē potestas cohercēdi
sbditos: et sic dicit' secūdū habitū: Ul' pot'
dici scd; actū. et sic dominiū ē act' cohercē
di sbditos: et vtrobiq; cōnotat' respect' ad
creaturā. s' p' mō i' habitu. 2' in actu. Sic g'
dominiū i' habitu de deo dicit' ab eterno:
dominiū i' actu ex tēpore. Ita lex si i' portet
habitū ligādi: sic ab eterno ē i' dispōne ad
ligādū: et hoc mō dicit' lex eterna. sed si im
portet actū ligādi nō. et p' hoc p' responsio
ad 2'. Ad tertium patet solo: nā licet
i' p'essio ab eterno non sit i' effectu cū est i'
ratione. Unde lex ab eterno ē i' dispōne: et

ad hoc ut aīe rationali īprimatur licet ab eterno nō īprimat in effectu.

Secundo queritur

An notio legis diuine sit īpressa cuilibet rōnali aīe ī creatione. Ad quod sic Aug^o. in li. de vera rligiōe ē lex scdm quā de^o iudicat oīa. de q̄ null^o iudicare pōt. s̄ hoc est lex eterna. Ergo null^o pōt iudicā de lege eterna. Si ḡ iudicare ē noscere p; q̄ ei^o notio nulu īpressa ē. Itē Aug^o. ī libro cōse. s̄. Ignorabā et nō nouerā iusticiā uerā ite riorē ex iustissima lege dei oīpotētis. qua formaret r̄gionū mores Cū ipa ubiq; esset h̄ aut ē lex eterna. ḡ Aug^o. ea ignorabat. ḡ nō est nota cuilibet aīe. Ad oppositū de vera rligiōe mēti nre talē legē vidē cōces sū ē. ḡ ipa ē nota aīe rationali: et ei^o notio ei īpressa. Itē Aug^o. ī li. de li. ar. eterne legis notio nobis īpressa ē. ea enī ē q̄ iustū est ut oīa sint ordinatissima. Querat enim a quolibet vtz īpressū sit aīe sue. et notū: q̄ iustū ē ut oīa sint ordinatissima. dicet vtiq; q̄ sic. Solo scd; beatū Aug^o in li. de vera religione eterna legem mūdis aīs fas est cognoscē iudicare nō ē fas. h̄ aut īterest iter nosse et iudicā. q̄ ad cognoscēdū satis est ut videam^o aliqd ita eē: v̄l nō esse. Ad iudicādū v̄o aliquid addim^o ut iudicemus ita posse eē v̄l alr venire. cū dicim^o. ita de bebit esse v̄l debuit: ut in suis operibus artifices faciūt. iudicare ḡ de lege eterna null^o pōt. q̄ iudicās sēp ē supior iudicatio s; vidē seu cognoscere eā cuilibet anime īpressū ē: et sic notio ei^o aīe īpressa ē: s̄ n̄ ei^o iudiciū: et p hoc soluit s̄ ob^o. Ad 2°. dō scdm Damā. ī li. p q̄ cognitio existēdi deū nobis naturaliter īstra ē. s̄ tñ in rātū sua luit p̄nciosa hominū malicia: et deduxit in baratrū: ut dicerēt nō esse deū: sicut in ps Dixit insipiēs in corde suo de^o nō ē. Sicut ḡ habitus cognoscēdi deū īpressus est aīe nāliter: tñ aīa actu pōt deū ignorare cum ipa evertit se ab habitu illo ad exteriora p sui maliciā: sic lex eterna nō ē oīni aīe scd; habitū tñ p maliciā nra; qñ q̄ ab ipa auertimur ad exteriora mala. ita q̄ ipsā ignoramus scdm actū. et h̄ vult dicē Aug^o. cū dicē Ignorabā. Nā quicūq; cōuertit se ad illuz habitū cognitōis legis eterne semper eaz cognosceret: et q̄ eā aliqñ ignorat. h̄ est p auersionem ab illa.

Tertio queritur quid ē lex

etna. Et assignat p̄res ei^o diffiōes. Aug^o. ī li. de li. ar. vna assignat dicens: ut breuit legis eterne nomē explicē: ea ē q̄ iustū ē ut oīa sint ordinatissima. Cōt istā diffiōnem obicit. Nō ē iustū ut oīa sit optia etiā bonitate quā nata sūt habē Ergo nō ē iustū; ut oīa sint ordinatissima. et q̄ sequat p; quia sitis ē rō boni et ordiati. Nā sicut maluz et iordinatū ex vna pte cadūt. ita bonū et ordiatū ex v^o pte: optimū et ordiatissimū ex vna. Q̄ aut n̄ sit iustū ut oīa sint optia p; qm si h̄ esset iustū oīa essēt optia bonitate: etiā quā nata sūt h̄re: h̄ aut ē flm. ḡ nō est iustū ut oīa sint ordinatissima. Itē alia diffiō legis eterne assignat ab Aug^o. in li. de va religione. Appar; sup mētē nostraz legē esse que veritas dicit: h̄ ē icōmutabil veritas: que ē lex omniū artiū: et lex oīpotētis artificid. Cōt hāc diffiōnez obicit. Et p̄ cōtra h̄ q̄ dicit lex oīū artiū. Nā sic dic Aug^o. s̄. de ciuitate dei. Inueniūtur artes magice et maliciose: si ḡ lex eterna nullius mali est. lex ḡ nō ē lex malarū artiū. ḡ male d̄r q̄ sit lex oīm artiū. ymo deber; addi q̄ est lex bonarū artiū. Sūr obicit cōt h̄ q̄ d̄r lex oīpotētis artificis: quia h̄ est libertas dei ut nulli legi s̄biaceat nulli^o iudicio. ut dic Ansel. ī li. cur deus hō. ḡ male dicit lex oīpotētis artificid. Tertia diffiō legis eterne pōit ab Aug^o. ī li. de li. ar. Lex eterna ē sūma ratio cui sp̄ obrēpandū est p quam mali miserā: bōi bonā vitā merēt: p quam illa que tēpalis ē recte serē recte q̄ mutat. Cōtra istā diffiōne obicit et p̄ cōt istō mē b̄n. cui sp̄ obrēpādū ē. qm lex ista eterna ē idē qd̄ dei volūtas: sūma enī rō ē volūtas dei. s; dicit aug^o. q̄ bon^o fili^o bōa volūta te vult prēm viuē: quē de^o vult mori. q̄ p̄ moriatur h̄ ē scdm legē eternā: seu scdm dei volūtatē: ḡ bon^o fili^o bene potest velle otrariū legi eterne. ḡ nō ē ei sēp obrēpādū Cōtra illō mēb̄ū. p quā mali miserā. bōi bonā vitā merēt obicit sic. qm ī volūtae nra cōsistit meritū et demeritū ī lege autē p̄miū vel suppliciū. ḡ per illā nō meremur. v̄l demeremur. Preterea querit an iste ratiōes notificent legē eternā scdm equales cōpationē ad rem: aut vna v̄lior sit alia. et quomō ei ouēiūt. Solo dō q̄ notio legis diuine cōsiderari potest tripliciter: sic et lex eterna. Nā lex eterna pōt cōsiderari scd; īspectū ad bona vel mala. v̄l scdm q̄ r̄pic bona tñ. et h̄ duplr. quia potest cōsiderari

scdm qd respicit bō gnāliter vel bō spālir. Que sut bō rational creature tm̄. Quāru; ḡ ad p̄mā rationē dicit ei h̄ rō. lex eterna ē qua iustū ē vt oīa sint ordinatissima. Lex enī eterna scdm qd ē ius ordinādi respicit bō ⁊ mala: ga de⁹ bō facit ⁊ ordinat. malū aut nō facit. sed ordinat. Un̄ ordiāre ē act⁹ cōis ipsi⁹ legis respētū bonorū ⁊ malorū ⁊ ita h̄ ē notio ipsi⁹ put respicit bō ⁊ mala. Scd; aut qd respicit bō gnāliter seu sint bō rational creature seu irrōnal dicit ei ista rō. Lex eterna ē lex oīū artiū. ⁊ lex oīpotēt artificis inquantū. n. est ars omnipotentis artificis respicit cām diuinā: que ē ars ⁊ cā oīū bonorū. Scd; aut qd respicit bō rational creature tm̄ cōuenit ei ista diffinitō. Lex eterna ē sūma rō cui sp̄ obtēpādū ē zc. Rōal enī creatura ordināda ē p̄ leges. Unde lex t̄pal fert ab hōie ⁊ sup bōies. ⁊ ita cum ei cōueniat ferre leges t̄pales vt dicit i diffinitōe. Cōstat qd h̄ ē respectu rōnal creaturē s̄lr qd dicit cui sp̄ obtēpādū ē cōuenit ei respectu creature rōal: quia solū rationali creature cōuenit ille act⁹ qd ē: obtēperare

Ad ob̄ cōtra p̄tiaz diffinitionē dō est: scdm Aug⁹. qui dicit in gen̄ sup illd. Uidit de⁹ cūda q̄ fecerat ⁊ erant zc. qd de singul̄ ē dictū qd erāt bō. de vniuersi aut qd erant valde bō. quia quodlibet in se ē bonū sed i vniuerso ē valde bonū. Distiguēdum ergo qd possūm̄ itelligē i singulari ⁊ h̄ mō dicit qd oīa erāt bō: vl̄ i vniuersitate. ⁊ h̄ duplr̄ vl̄ i respiciēdo ordinē vt nūc: vl̄ respiciēdo ordinē s̄plr̄: scdm qd cōp̄hendit totā seriē ordinis p̄sentū p̄teritorū ⁊ futuroz. quia res q̄ p̄sens est ad huc habet ordinem ad rē p̄teritā ⁊ ad aliā rez futurā. Si ḡ dicat̄ ordo vniuersi: ⁊ accipiat̄ pro ordīe vt nūc. ad h̄ nō ē dicē qd oīa sūt valde bō i vniuerso: qm̄ possunt esse meliora. s̄ op̄bēdendo totā seriē ordinis p̄sentū. p̄teritorū ⁊ futuroz sic oīa sūt valde bō in vniuerso. ita qd n̄ possūt ēē meliora. Sic ḡ bonum est qd oīa sint opt̄a nō in singulari: s̄ i ordine vniuersi put dictū est. eodē mō dō qd iustū ē vt oīa sint ordinatissima. Et h̄ mō intr̄ illa diffinitō. Uel p̄r dicit qd oīa in genere ordinatissima sūt in vniuerso scdm qd habet ab Aug⁹. s̄. sup gen̄. dicentē. Uolūtas diuīa s̄bic̄ sibi p̄mit⁹ oīa. Deīde creaturā corporalē spiritualē. Deīde irrōnalē rationalē. terrestrē celesti. Possētm̄ dicere qd

i illa ratiōe ē falla figure dicitōis. qd i illa diffinitōe li oīa nō hab; actualē sup̄pōnē. vñ nō sup̄pōit res ipsas i actu. imo ab eter no possēt dici istd: sed cū dicit̄ post. n̄ iustū est vt oīa sint opt̄a. li oīa hab; ibi sup̄pōez actualē ⁊ sup̄pōit ibi p̄ipsis reb⁹ actualiter existētib⁹: ⁊ vt nūc. Ad oppositū primo cōt̄ scd; diffinitōez dō. qd sic p̄p̄ie non ē lex que mala ē: seu que sonat malū: ita p̄p̄ie nō ē ars que mala ē. ars enī virtus ⁊ lex cadūt s̄b ratiōe boni. s̄lr malū vitiū ⁊ iherētia cadūt sub vna ratiōe. s̄. mali. Propt̄ea h̄ dicēdū qd artes magice iōtū ē ibi f̄itas sūt a lege eterna. iquātū autē ē ibi falsitas ⁊ malicia nō: nec sūt p̄p̄ie artes: ⁊ sic lex eterna nō ē lex earū. Illusio enī demonum p̄cipiū ē artiū magicarū: ⁊ quātū ad h̄ est ibi f̄itas ⁊ malicia ⁊ iordinatio: ⁊ sic p̄p̄ie nō sūt artes Ad zc. dō scdm Aug⁹. in li. cōfē. qd dicit. Lex tua dñe. lex legū: ⁊ lex tua: tu ⁊ tu ipsa lex. Istud ḡ debet intelligi in trāsitiue ⁊ nō trāsitiue. lex oīpotēt̄ artificis. Unde dicit Augustinus qd ipsa est summa f̄itas ⁊ constat qd summa veritas est deus Ratio aut̄ p̄cedit ac si illd trāsitiue ⁊ p̄ diuersitate diceretur. Diffinit̄ ḡ ibi lex eterna p̄ cōp̄ationē ad oīa bona geueraliter qd dicitur ab arte prima eterna que ē causa. Sed quedā bona sūt ab ipsa imediate sic illa que sūt ab op̄atiōe dīna. Quedā autem mediate. sic illa que sūt ab op̄atiōe huāna. Dicit ergo lex esse oīū artiū vt intelligat̄ esse regula op̄ationū bōaz a rationali creatura. Dicit aut̄ lex oīpotēt̄ artificis scdm qd ē regula illoz bonorū que imediate sunt a creatore. Ad obiectū p̄ cōt̄ tertiā diffinitionē dō qd hec diffinitio cōuenit legi eterne p̄ cōp̄ationē ad creaturā rationalē. scdm qd ipsa lex est p̄cipiū ordinis rōnalis creature: sicut dictum ē: s̄ rational creat̄a triplicē habet ordinē ad deum: ad se ⁊ ad proximum. Inquātū lex eterna ē p̄cipiū ordinis rational creature ad deū cui ordīnat̄ p̄ subiectionē ⁊ obediētā dñi cui obtēpādū ē. Inquātū autē ipsa ē p̄cipiū ordinis rational creature: ad se dicit̄ per quā mali miserā: boni zc. ga bō sibi meret̄ vel demeret̄ penā vel gloriā. Scdm qd est p̄cipiū ordinis ipsi⁹ ad proximum dñi p̄ quā illa que t̄pales ē redē fert̄ zc. ut ḡ oñdit qd ipsa ē p̄cipiū use ordinis rationalis creat̄e tot ponunt̄ mēbra in diffinitōe illa

Quod obicitur quod non est ei obtemperandum ubi quod
 rectitudo voluntatis nostre non se attendit in
 conformacione eius ad diuinam voluntatem respec-
 tu voliti: sed respectu volentis. Notus enim
 voluntatis comparat ad volentem et ad volitum;
 Conformatio ergo voluntatis mee ad diuinam se
 debet esse quantum ad volentem. et non semper ad
 volitum. Unde debeo me sic conformare ei ut
 ego vellem quod deus vult me velle: non ut velle
 quod vult seipsum. Unde super illud psalmi. Rectos decet
 collaudatio. dicitur glo. conuenit ut quicumque
 vult deus te velle. velis et tu. non dicit ut
 vel quicumque vult deus. et sic bonus filius volens
 patrem viuere: quem deus vult mori conformat
 voluntatem suam et obtemperat diuine. quia ipse
 vult quod deus vult ipsum velle. scilicet patrem vi-
 uere. Et sic dicit Augustinus in enchi. vult quod ipse
 filius velit patrem viuere ex naturali pietate.
 quod vult mori ex suo iudicio. Ad 2° dicendum
 quod meritum appellatur uno modo actus dignus bea-
 titudine vel miseria. Sic est bonus vel malus.
 Alio modo dicitur meritum ordo actus ad primum
 seu sit beatitudo seu sit pena. actus ergo est a li-
 ar. et ordo actus illius ad premium est a lege
 eterna. Unde quantum ad primum modum verum
 est quod dicitur quod in voluntate nostra consistit meri-
 tum et demeritum. et non secundo modo: quia ordinare
 actum bonum vel malum ad beatitudinem vel
 supplicium non est libere arbitrii. Unde Augustinus intendit
 quod lex eterna ordinat bonum actum ad beatitu-
 dinem. malum autem ad supplicium dicens hoc lex et-
 na incommutabili stabilitate firmavit ut in
 voluntate meritum an beatitudine et miseria
 premium. Et sic patet quod ordo ad premium
 est ex ipsa.

Quarto queritur de
 ratione legis eterne secundum quam intentionem
 sit in deo. an scilicet approprietur persone vel esse-
 tie. et quod essetie per Augustinum. ps. Apparet super me-
 te nostram esse legem que veritas dicit. nec am-
 bigendum est illam esse incommutabilem naturam: et
 ita est in deo secundum rationem essetie: et istud
 verum est. illa enim natura incommutabilis est diuina
 essetia. Sed tunc est questio utrum alicui persone
 approprietur et ostendat quod secundum intentionem
 patris et sic appropriatur persone patris. Augustinus.
 super gen. Deus naturas creat bonitate. volun-
 tates ordinat patre: ut nec sit natura que
 ab eo non sit: nec voluntas bona cui non presit
 nec mala que bene uti non possit. Potestas ergo
 in deo est principium ordinis. si ergo lex eterna

est principium ordinis. ergo est in deo secundum intensionem
 vel rationem patris. ergo appropriatur persone
 patris. Consequenter ostendit quod sit secundum intentionem
 veritatis. et ita appropriatur filio. quia lex eterna
 dicitur veritas. Unde Augustinus in li. de vera reli-
 gione Lex eterna est incommutabilis veritas. et
 vult ostendere quod lex approprietur filio sic iudi-
 cium filio in illo libro: et dicit pater non iudicat
 quemquam. sed omne iudicium dedit filio. et spiritualis
 homo a nemine iudicatur. id est a nullo homine.
 sed a sola ipsa lege. secundum quam iudicat omnia. et
 ideo visibilis deum est. oportet nos omnes exhibere
 in ante tribunal christi. Si ergo omne iudicium datum
 est filio. quoniam veritatis seu sapientie est iudi-
 care: et iudicium secundum legem est ut dicit. ergo
 lex est in deo secundum rationem veritatis appropriare
 filio. Consequenter ostendit quod secundum rationem
 bonitatis. et sic appropriatur spiritui sancto.
 ps. Non est qui se abscondat a calore eius. glo.
 id est a spiritu sancto: quod spiritus sanctus est lex
 et testimonium scripturae ergo appropriatur. et ita est secundum
 rationem bonitatis. Item super ad rom. Lex spiritus
 uite. glo. id est spiritus sanctus. qui docet quid agendum sit
 vult ergo quod spiritus sanctus est lex. et ita lex e-
 terna habet esse secundum rationem bonitatis. quia
 spiritui sancto attribuitur bonitas: secundum
 quam ergo intentionem sit in deo quare et cui appropriatur
 persone. Solo ubi quod ad quilibet legem con-
 currunt tria. scilicet auctoritas. veritas. et bonitas
 et hoc secundum tria que concurrunt ad hoc quod sit
 lex. scilicet principium legis: forma legis: et finis
 Ratione principii debet ei auctoritas: quia non
 potest esse principium legis nisi habens auctori-
 tatem. Ratione forme debet ei veritas. quia
 lex nunquam fertur sine recta ratione Item ratione
 finis debet ei bonitas. quia lex non est nisi
 ad bonum. Unde sic habet ex alia scientia. Lex
 est sanctio sancta iubens honestum prohibensque
 contrarium. Si ergo respiciamus in lege eterna
 auctoritatem dicitur in deo secundum rationem vel intensionem
 patris. et sic appropriatur persone patris.
 Si autem respiciamus veritatem secundum rationem for-
 malem sic appropriatur sapientie: et ita persone filii.
 respiciendo autem bonitatem que debet ei ratione
 finis. sic appropriatur spiritui sancto: Ex hoc
 patet qualiter isti effectus derivantur a lege eter-
 na. scilicet Imperare vetare etc. Nam isti actus impe-
 rare et vetare sunt ipsi legis ratione auctori-
 tatis. isti autem duo actus consulere et permittere sunt
 ipsi ratione veritatis. Isti autem duo: punire:
 premium tribuere sunt ipsi ratione bonitatis: et propter
 hoc dictum est a sapientibus quod bonitas est veritas legis.

et sic oportet quod lege inueniat rationem vel intentionem potestatis ut precipiat vel prohibeat. Item et ratio sitatis vel sapientie ut possit punire vel consulere: et ratio bonitatis ut puniat malefacta et puniat benefacta. Item enim pertinet ad bonitatem et sic secundum diuersas rationes comprehendit lex potestatem, sapientiam, et bonitatem. Et secundum hoc diuersos habet actus, per quod et ex hoc quod predicti actus legis respiciunt vires anime. Nam consuletur et punire respiciunt rationabile. Sunt enim actus legis ratione sitatis vel sapientie: et hoc pertinet ad rationabile. Impare autem et vetare pertinet ad irascibile. Punire et premium tribuere pertinet ad concupiscibile. Et sic cuiuslibet persone appropriat lex secundum tamen diuersas intentiones et diuersos actus.

Quinto queritur de immutabilitate legis eterne. Utrum sit immutabilis vel mutabilis. Ad quod sic: omnis lex precipiens contraria est variabilis siue mutabilis: lex eterna est huiusmodi ergo est mutabilis. Maior pars, quoniam secundum precepta variat lex. Minor pars per Augustinum in libro contra Iudeos. ubi dicit. Dominus si modo ipse quod aliquando vetasti: quis dubitat hoc esse faciendum. Ex quo propter dicit quod deus precipit quod ante vetuit: hoc precipit et vetat secundum legem eternam. Lex igitur eterna precipit contraria. Secunda ratio precipit deus aliquando plures habere uxores: modo autem vetat. Ergo aliquando precipit quod modo vetat. Unde Augustinus in libro contra Iudeos. Aliqua licuerunt in antiquo seculo iustis: que modo non licent. quia illis precipit dominus istud. istis aliud pro temporalibus causis. Ergo lex preceptionis diuine est mutabilis. si ergo virtus legis consistit in precepto: constat legem eternam esse mutabilem. Tertia ratio: istud patet ex propheta cominationis et promissionis. Ieremias. Repete loquar aduersus gentem et aduersus regnum. si penitentia egerit gens illa etc. hec est propheta cominationis. sed in fine propheta cominationis est mutabilis. quia post dicit aduersus gentem. post dicit si penitentia egerit etc. agam et ego penitentiam. sicut est de propheta promissionis sicut patet ibi et alibi. Si ergo sententia dei quando cominatur vel promittit per prophetas procedit a lege eterna. et hoc sententia est mutabilis. Ergo et lex eterna est mutabilis. Quarta ratio. Deus sententia que fertur sub conditione et non absolute mutabilis est: et maxime illa que dependet cum hoc a libero arbitrio. hoc sententia legis eterne fertur sub conditione et non absolute et maxime dependet a libero arbitrio. Ergo sententia legis eterne

est mutabilis. Ergo lex eterna est mutabilis. Minor patet. quoniam lex eterna nunquam iudicabit vel dicet absolute iste damnabit. hoc sub conditione ac si fuerit malus finaliter. sicut non dicet absolute iste saluabitur. Sed sub hac conditione si fuerit finaliter bonus. Unde si hoc dicet sub conditione malicie vel bonitatis finalis. Sed hec conditio que est: si fuerit bonus vel malus: finaliter dependet a libero arbitrio ex quo maxime sequitur quod sit mutabilis. Ad oppositum Augustinus in 3. contra Iudeos. Ignorabam iusticiam veram interiori non ex consuetudine iudicarem: sed ex iustissima lege dei omnipotentis: qua formarentur regionum mores: cum ipsa ubique et semper non alibi alia. non alias aliter: et omne tale simpliciter est immutabile. Ergo lex eterna simpliciter est immutabilis.

Secunda ratio Augustinus in libro de vera religione. cum secundum legem quadrature iudicet: et foris quadratum et lapis quadrat: et huiusmodi. Bursarius secundum totam equalitatem legem iudicetur conuenire motus pedum currentis formice: et gradientis elephantis: quis dubitat eadem ista legem in teruallis locorum et temporum: nec maiorem esse nec minorem: cum potentia superat omnia. hec est lex omnium artium cum sit omnia immutabilis. Solutio vero quod sicut deus voluntas dei dupliciter scilicet voluntas que est essentia dei: et hec est voluntas beneplaciti et hec est immutabilis: et voluntas signi et hec est mutabilis sic loquendo de lege diuina dupliciter possumus dicere: quod vno modo est mutabilis. Alio modo est immutabilis secundum quod dicit Bre. Deus non mutat consilium hoc sententia et appellat ibi consilium ratione diuina: secundum quam diiudicat et disponit omnia sententia aut appellatur ipse temporalis effectus qui sequitur et iste mutabilis est. Si ergo loquimur de lege secundum rationem consilii. sic ipsa immutabilis est. Si secundum rationem sententie: sic mutabilis. quia ipse temporalis effectus sequens ex ipsa mutat quotidie. hoc ipsa ratio secundum quam diiudicat et disponit et deriuat ab ipsa. effectus manet immutabilis et secundum primum modum dicitur lex eterna. scilicet secundum quod accipitur pro consilio vel ratione. secundum quod accipitur pro sententia non deus eterna. sed temporalis: tamen absolute lex dicitur ipsa ratio precipiendi uera dei etc. Effectus autem eius sunt preceptio prohibicio etc. Si ergo ipsa ratio immutabilis: patet quod lex eterna simpliciter est immutabilis. Effectus autem eius mutabiles sunt. Ad primam rationem in contrarium dicitur quod hec est falsa. Omnis lex precipiens contraria est mutabilis. nisi addat hoc secundum rationes contrarias. ut dicat omnis lex

p̄cipiēs cōtraria. ⁊ sc̄d; rationes cōtrarias
 zc. Lex at̄ et̄na nūq̄ p̄cipit s; rōnes cōtrarias
 imo sc̄d̄m rationē vnā ⁊ imutabilē. Ad
 sc̄d̄am dō q̄ soluit̄ ibi p̄ hoc qd̄ dicitur in
 auctoritate illa ex tēp̄alibus causis. vnde ē
 ibi mutatio rōne alicu⁹ tēp̄oralis. qd̄ sb̄ia
 cet legi et̄rne ⁊ ei⁹ p̄cepti. ⁊ hoc est quod
 dicit Aug⁹. in li. de vera religione. Ut ars
 rei medicine cum eadem maneat nec vllō
 p̄sō muref. mutat tamē p̄cepta lāguētib⁹
 quia mutabilē ē nostra valitudo. Ita diuīa
 p̄uidētia cū sit oīo icōmutabilis: mutabili
 tamē creature varie sb̄uenit p̄ diuersitate
 morborum. aliis alia iubet aut vetat: vnde
 varietas est in effecta tēp̄ali. Ad tertiū
 si dicat̄ sn̄ia legis et̄rne pena t̄p̄alis que
 debet̄ ex merito sic ipsa mutat̄. si aut̄ dica
 tur sn̄ia ip̄a ratio hoc ē et̄rna ⁊ imutabilē.
 Et q̄ obicit̄ q̄ ipsa respicit li. ar⁹. dō q̄
 actus isti⁹ sn̄ie mutabilē est. vnde q̄ iste pu
 nias b̄ est mutabile. s; rō sn̄ie que dicit̄ q̄
 si p̄maneat aliquis in malicia finaliter pu
 nief. imutabilis ē: licet ipsa sn̄ia seu actus
 sn̄ie sit mutabilis. Ratio aut̄ illi⁹ sn̄ie a li.
 ar⁹. nō depēdet. s; esse bonū finalr̄ depēde
 ar ab ip̄o. Uī Aug⁹ de li. ar⁹. pōit̄ exēplū
 de cōtrariis legibus. quarum vna tribuit
 populo pt̄ate; dandi honozē. alia aufert: ⁊
 dicit̄ q̄ rō harū imutabilis est: ⁊ tracta ex
 eternitate. Unde ipse dicit̄ Si p̄pls quodam
 tēp̄ore iuste honozes dedit. quodā rursus
 iuste nō dedit. hec ē vicissitudo tēp̄oralis
 vt esset iusta ex illa eternitate tracta est. b̄
 est ex rōe et̄rna qua sp̄ iustū est graue po
 pulū honozē dare: leuē nō dare. ⁊ similiter
 rō et̄rna imutabilē: que dicit̄ q̄ si p̄maneat
 in malo: finaliter punieris. dicit̄ et̄ q̄ si p̄ma
 neas in bono finaliter p̄miaberis. b̄ aut̄ rō
 imutabilis est ⁊ absoluta nō dependens a
 li. ar⁹. sic sn̄ia. Sed lex et̄rna dicit̄ ip̄a rō
 s̄et̄tie. Unde Aug⁹ in li. de li. ar⁹. Lex i. la
 que sn̄ia rō noīat̄ cui sp̄ obtēp̄andum est
 p̄ quā mali miserā: boni bonā vitā merent̄
 p̄ quā veniq; illa quā t̄p̄alē vocādā dixim⁹
 recte fertur recteq; mutat̄: pōt̄ ne cuiuspiam
 itelligēti nō icōmutabilē et̄rnaq; videri.
 quasi dicat̄ nō ex quo habeo legē et̄rnā:
 que est sn̄ia rō eē icōmutabilē. s; effectus
 eius sint mutabiles. quia temporales sunt.

Sexto queritur de vni
 gis et̄rne ⁊ querit̄ an sit vna vel plures.

Ad qd̄ sic Aug⁹ in li. lxxxiii. q. ubi loquitur
 de ratiōib⁹ quibus cōdite sūt creature dicit̄
 q̄ alia est ratio qua creatus est hō. alia qua
 creatus est equ⁹ zc. s; sicut se habēt iste rō
 nes ad creaturas. Ita lex et̄rna ad alias
 leges. s. tēp̄ales. q̄ ip̄a ē rō legū tēp̄oralū.
 Uī Aug⁹. lex et̄rna sn̄ia rō nūcupatur
 Si ḡ alia ⁊ alia rō istius creature ⁊ illi⁹ et
 silr lex et̄rna cū sit rō legū tēp̄oralū non
 est vna s; plures. Sc̄da rō Aug⁹. in li. de
 cat̄bizandis rudib⁹. Nonit̄ de⁹ ordinare
 deserētes se animas. ⁊ ex earū iusta mis̄ia.
 Inferiores pres creature cōuenientissimis
 atq; cōgruentissimis legib⁹ adiunade disp̄e
 sationes ordīare. oēs ḡ iustissimis dei legi
 bus dānati sunt. s; leges ille nō sunt aliud
 q̄ lex et̄na. ḡ sūt plures leges et̄rne. Ad
 opp⁹. sic dicit̄ Aug⁹. Lex et̄rna ē ars artiu⁹
 ⁊ lex oīpotētis artificis. ⁊ etiā sic ip̄e oīc̄ i
 li. cōse. Sicut ars medicine vna ē: ⁊ tamē h̄
 dria; p̄ceptozūata lex et̄rna. quia ita se h̄
 lex et̄rna ad leges tēp̄orales sicut ars me
 dicine ad sua p̄cepta. Ex his ḡ auctoritatib⁹
 videt̄ q̄ lex et̄rna sit vna: ⁊ q̄ nō p̄cipiat
 pluralitatē. Sc̄da rō nō ponim⁹ pluralitatē
 in diuinis propter diuersitatē respectuū.
 Nā si b̄ eēt cū b̄ nomē creator̄ veni de deo
 habeat plures respectus. Sequēref q̄ possent
 dici plures creatores: quia hab; respectum
 ad hāc creaturā. ⁊ ad illā zc. Ergo similē
 ratio diuersitatē respectu legis et̄rne ad
 tēp̄orales leges non ponet pluralitatem in
 lege et̄rna. licet ḡ plures sit leges tēp̄ora
 les. n̄ p̄pter h̄ plures et̄rne. Solo dicim⁹
 exēplare cam diuinā esse vt artes. put̄ dici
 mus ipsū opari ad vnum finē. Ars enī finē
 vni⁹ respicit. quia ars ē collec̄ p̄cipiorum
 ad vni⁹ finē tēdentū: ⁊ iō n̄ p̄t̄ i diuinis
 dici artes multe. Ratio aut̄ dicit̄ diuinam
 causā cōnotādo respectū ad creaturā: put̄
 ipsa habet̄ eē in ordine. Ordo aut̄ ad finē
 est. s; ē ordo rerū duplr̄. s. ordo rerū ad suū
 finē vltimū icreatū: ⁊ ē ordo rerū ad se iū
 cē sicut ordinātur corporalia ad locū. vel
 sicut ordināt̄ res ad suā vtilitatē. ⁊ sic or
 dināt̄ rōe sue dignitatē. Iste ordo ad fines
 p̄riculares habet̄ ex ordīe rerū ad iūicem.
 Sc̄d̄m ḡ q̄ rō respic̄ ordinē istū creaturā ⁊
 inter se. seu ad finē creatū. dicimus q̄ sunt
 plures rationes rōe cōnotati. Vna tamen
 sp̄ est rōe p̄ncipal̄ significati. Uī i oībus
 bis est vnitas rōe significati p̄ncipalis.

scdm q respicit ordinē rerū ad finē vltimū
 icreatū sic e vna sola rō. 7 hāc rationē cono-
 tat ars. quia huius finis: vna ratio scdm
 B dō. q lex eterna pōt dici vt ars: 7 ut rō.
 Est enī lex eterna ars eterna boni 7 veri.
 3te lex eterna fm Aug^o sūma rō nūcupat.
 Si dicim^o eaz vt artē sic e vna. Si autē dica-
 mus eā vt rōnē put rō accipit a fine p̄icu-
 lari sic plures sūt rōe cōnotati. sic sunt plu-
 res fines p̄ticulares. 7 bi grā. Lex qdā t̄pal e
 q popul^o det honores. Contraria autē lex assi-
 gnat i alio tpe. Ratio vni^o legis e leuitas
 7 iordiatio populi. rō alteri^o legis e graui-
 tas 7 honestas ppli. Et sic due sunt rōnes
 p̄ticulares istaru legū: 7 B attēdēdo ponūt
 fines p̄ticulares 7 ordinē rerū secūdu illos
 Sed attēdēdo artē v^o e rō illaz. quia illa
 eadē rō que dicit iustū est vt pplē grauis
 det honores dicit q iustū e vt leuis 7 inor-
 diat^o n̄ det hōres. Et p̄ B p̄ solo. Ad rō-
 nē qua obicit q nō dicūt plures creatores
 dō q i noib^o diuisiōnib^o q significat
 cōcrete nūq; debet r̄cipi multitudo vl plu-
 ralitas. cuiūq; conotēt plēs r̄spect^o. Un̄ n̄
 debent dici plures dñi. nec plures creato-
 res s̄ solū i noib^o distis p̄ abstractionē. sicut
 p̄dea 7 rō 7 bi^o. ga sunt noīa formatū. p̄t
 aliqñ pluralitas dici rōne cōnotati. tamen
 distiguendū q attēdēdo p̄cipale signifi-
 catū sp̄ est i istis vnitas. Si autē attēdam^o
 cōnotatū aut r̄spect^o ille cōnotat^o us est fm
 differētiā aut scdm vnitatē 7 idifferētiā.
 si z^o mō sic n̄ pōt dici pluralitas i illo noīe.
 vnde non dicūt p̄prie plura exēplaria vel
 artes. Si at̄ p̄ mō r̄c e vnitas i illo nomīe
 rōe p̄cipal signifiati 7 multitudo rōne
 cōnotati.

¶ Tercio queritur

de diuisione legū a lege etna. Et circa
 hāc questionē plura querūt. Primū e vtrū
 leges iniq; deriuēt a lege eterna. Scdm e
 vt lex fomit seu lex carnis deriuēt ab ip̄a
 Tertiu est vt leges huāe deriuēt ab ip̄a.
 Quarto vt lex naturalis deriuēt ab ip̄a.
 Quinto an lex moysi: s̄ illd̄ differē i gredū
 cū tractabif de lege moysi.

Queritur ergo p̄tio an
 ique de qb^o habet in ysa. Ut qui condunt
 leges iquas: deriuēt a lege eterna. Ad qd̄
 sic Volūtas dei n̄ pōt eē p̄cipiū vl causa

male volūtat. ga deus nō e auctor maloz. s̄
 nec lex eterna legū iiquarum. Ad opp^o
 Legis etne e p̄mittē sic p̄cipē. s̄ leges iuste
 ferūt iussu legis etne leges iniq; ferūt
 eius p̄missiōe. s̄ sic leges iuste ferūt ab ip̄a
 ita leges iniq; deriuantur 7 ferūt ab ip̄a.

Scda rō Lex eterna e qua oīa sūt ordina-
 tissīa vt dic̄ Aug^o. s̄ ab ip̄a ordināt leges
 iniq; 7 eq;. s̄ oīa ordiatā a lege etna deriuāt.
 7 ferūt ab ip̄a. Ergo leges iniq; deriuāt
 ab ip̄a. Solo dō q lex iiqua iquātū iqua
 est: nō e a lege eterna. Un̄ mali iquātū ma-
 li efficiēs cā si querit nō iuenit: non enī h̄z
 cām efficiētē. s̄ deficiētē sic ip̄e a^o malus
 ex defectu est sic dicit Aug^o. Ad p̄mam
 rōnē i contrariū dō. q e volūtas dei p̄cipiēs
 7 p̄mittēs. volūtas dei p̄cipiēs v̄r vel p̄oif
 i aliqd. s̄ cū v̄r volūtas dei p̄mittēs non
 pōit in aliqd ip̄a. Lex aut p̄mittēs nō v̄r in
 aliqd. s̄ B mō cū. i. qd̄ v̄r i aliqd non e i rōe
 cāe vel origis. 7 iō nō dicim^o eā eē p̄cipi^o.
 vel originē legis iique: cū solū cōpet ad eā
 sicut p̄mittēs. Ad scdm dō q malū in eo
 qd̄ malū n̄ e ordinatū s̄ dicēdo malū. dico
 naturā deficiētē a bono. cū dico naturā: vi-
 co rē bonā bōitate nate. s̄ dicēdo ipsā mali-
 ciā dico defectū a debito ordie: 7 iō malū e
 iordiatio. 7 iō malū iquātū malū B e rōe
 malicie nō e ordiatū. s̄ q dicat ordiatū
 B e rōe subsistēt. ga ip̄a ordinat ad supplē-
 cū eternū p̄ legē diuinā. ex quo noluit ordi-
 nari ad gloriā. vl p̄t dici q B argumentū
 nō valet. est ordinatū a lege eterna. s̄ e de-
 riuatū ab ea. nō enī e deriuatū ab ea nisi
 qten^o e ordinatū seu i ordie. Un̄ n̄ ipsū est
 a lege eterna s̄ eius ordo potius.

Secundo queritur

an lex fomitū seu lex carnis qd̄ idē est deri-
 uet a lege eterna. Ad qd̄ sic romanorū. s̄.
 Lex sp̄s vite in xpo ielu liberauit me. Slo.
 due leges bone sūt. lex sp̄s que peccatū tol-
 lit. Lex moysi que peccatū ostendit. lex pec-
 cati mala que reos facit. Si s̄ lex peccati fa-
 cit reū 7 est mala: 7 nullū malū a lege etna
 s̄ lex peccati seu lex fomitū qd̄ idē e nō est a
 lege eterna. Scda rō ro. 7. Uideo legem in
 mēbris meis captiuatē me i lege peccati.
 Slo. hec e lex mala qua quisq; carnali osue-
 tudie ip̄licat^o astrigit. Tertia rō ro. 7. Jā
 ego n̄ operor illud s̄ qd̄ habitat i me petm̄
 Sol. i. lex carnis ad quā dyabol^o vt ad suā

legem accedit. si igitur lex carnis est dyaboli. ut sua. igitur dyabolus est causa eius. igitur derivatur a lege dyaboli. et non a lege dei eterna. Quarta ratio Augustinus. i. de li. arbitrio. Non est ordinatissimum ut potentia potentioribus imperaret. quod necesse arbitror esse. ut plerumque possit mens quam cupiditas. Si igitur ex lege carnis est quod potentior potentiori imperet. scilicet caro spiritui: istud est contra rectum ordinem. sed quod est ab eterna lege est ordinatissimum. igitur lex carnis non derivatur ab eterna lege dei. Quarta ratio Augustinus. i. de li. ar. nullo modo rectus ordo est appellatus nisi meliora subiciuntur deterioribus. sed per legem carnis subicitur melius deteriori. scilicet spiritus carni: ratio sensualitati. igitur non est recto ordine. Si igitur nihil est ab eterna lege nisi sit recto ordine igitur. Sexta ratio Augustinus. i. de li. ar. Cum mens rationales animae moritur id dominatur in homine: cum dominatio in lege debet ea quam eterna esse comprehendit. Si igitur quoniam mens dominatur super sensualitatem: ad dominatur cui debet dominium secundum legem eternam. igitur a contrario. quando mens subicitur illi: dominatur illud cui non debetur dominium secundum legem eternam: sed illud dominium est secundum legem carnis ut fomitis. Ergo ipsa lex carnis non derivatur a lege eterna. Imo omnia est ei repugnans. Ad oppositum. Ro. 7. Scio quod non habitat in me sed est in carne mea bonum. Glo. Manet corruptio in corpore: robur tenens divine vite sine dote in adam. et post dicitur Ber. sed est lex carnis. Lex igitur carnis est robur divine vite et ita legis eterne. Secunda ratio Ro. 7. Ut deo legem in membris meis repugnantem legi meris mee. Glo. fomes peccati recte dicitur lex. quia legitime factum est. ut quod non obediit suo superiori: ei non serviat suum inferi. scilicet caro. sed a lege eterna est omnis lex legitima. si igitur lex fomitis recte et legitime dicitur lex. Constitat ipsius esse a lege eterna. Sed bene queritur cum lex fomitis appelletur a apostolo. lex peccati. lex membrorum omnium. cum plerumque sit quod in quantum lex est peccati non est a lege eterna. Queritur tamen secundum quod ipsa est lex membrorum an sit a lege eterna. Solummodo quod fomes importat quandam inordinationem et defectum in nobis ex peccato ade. que inordinatio et defectus est ex eo: quod non obedit inferi suo superiori: ut caro spiritui. fomes igitur in nobis pena est. sed est pena duplex. scilicet feditatis et passibilitatis: in quantum fomes est pena feditatis sic non est a deo. quia actus suus est deformis. quia actus feditatis non potest esse a deo ut a peccati sed a dyabolo. Secundum vero quod ipsa est pena passibilitatis et afflictionis. scilicet quod affligit animam

sic ipsa est a deo. Afflictio enim illa dicitur bonum. et ordinem ad divinam iustitiam. Afflictio enim ista temporalis est et ad bonum: ut homo coactus redeat et convertatur ad deum. Sed bene queritur quod anima videtur se ita delectari: et ratione vilitati et corruptioni subiecta: citius convertitur ad deum: et sic fomes in quantum est pena passibilitatis: a deo est et ordinatur ad deum. est enim divina iustitia. Lex igitur fomitis uno modo potest appellari lex passibilitatis. Alio modo lex feditatis. primum modo est ut affligens. et bene modo appellatur ea a plus legem membrorum. bene modo ipsa est et derivatur ab eterna lege. ipsa enim dicitur lex passibilitatis. scilicet secundum quod homo per eam habet legem ut affligatur ex illa et convertatur ad deum. Bene modo respicit ordinem divine iustitie. Sed bene autem quod lex fomitis dicitur lex feditatis. sic ipsa appellatur ab apostolo lex peccati. et sic lex ista non est a lege eterna. sed a dyabolo vel peccato. quia lex ista mala est. Unde super illud ad rom. 7. Scio quod non habitat in me sed est in carne mea. Dicitur glo. Quod est consortio anima maculat peccato. Dicitur autem mala bene modo quadruplici ratione. Primum quia facit reum. Secundum quia maculat animam. Tertium quia per eam quisque carnali consuetudine implicatur astrigitur. Quarto quia ad eam accedit dicitur ut ad suam. Nam fomes aut peccatum duos primos actus habet. scilicet anima; maculare. et ream facere. et remouere istum actum per baptismum. Sed dicitur maculare in quantum deformat anima; seu ymaginem dei. Rea vero facit anima; obligando ipsam ad penam. bene enim. duo facit peccatum seu fomes. et ita lex fomitis seu peccati. vel dicitur peccatum seu fomes macula. quia facit animam indignam gloria. Dicitur autem reus quia facit eam dignam penam. Alia autem duo facit post peccatum. Nam fomes post baptismum dupliciter habet in nobis effectum. scilicet difficultatem ad bonum: et prunitatem ad malum. primum dicitur mala quia implicat hominem ad concupiscentiam carnalem. Secundum dicitur mala. scilicet ratione prunitatem ad malum. quia ad eam dicitur ut ad suam accedit. Unde post dicitur glo. ut homo suggestionibus malis decipiat ne faciat homo que lex precipit. Quantum autem ad primum actum ante baptismum. quod est maculare dicitur in gloria. cuius consortio anima maculat. Quantum ad secundum quod est reum facere dicitur mala. Et sic glo. illa supradicta loquitur cum dicitur lex peccati mala: quia reos facit. His quatuor modis lex fomitis est lex peccati dicitur inordinationem et mala simpliciter: et sic nullo modo est a lege eterna. sed primum modo non dicitur inordinationem. scilicet secundum quod est lex passibilitatis. et sic est ab ipsa. Quantum ad bene. Dicitur enim glo. pre dicta quod tenet robur divine sententie. scilicet in hoc

ga affligit et punit animam propter peccatum quatum ad hunc et dicitur lex fomitis legitima. quia legitime factum est ut dicitur glo. Alia ut qui non obediuit suo superiori: ei non seruiat suum inferi.

Ad primam auctoritatem Augustini. ubi dicitur sic videtur quod iuste pro peccato subiciebatur homo diabolo ante passionem christi. Et tamen dicitur iuste tenebat eum. Ita hunc iustum est ut spiritus subiciatur carni: et tamen caro iniuste dominatur spiritui. quia legitimum est ut qui non obediuit suo superiori: ei non obediatur suum inferi. et loquimur quatum ad penam passibilitatis de lege ista. Ad secundam ubi dicitur quod est melius quatum ad esse nature et est melius quatum ad esse ordinis. Rationalis creatura melior est natura quam aliqua corporeum seu quam caro. sed cum ipsa efficiatur peccatrix peior est quatum ad esse ordinis quam caro. et quam aliqua creatura corporea. Si ergo respiciatur natura sic ipsa subicitur deteriori: cum subiciatur carni. sed si respiciatur ordinem sic subicitur meliori. quia ipsa caro magis suat ordinem suum quam ratio aia peccatrix. Ad tertiam ubi dicitur quod ex lege eterna est ordo nature: et est ordo iustitie. Ordine nature procedendum: quod ipsa mens ex lege eterna dominatur irrationabilibus aut motibus: seu ipsi se subicitur sualitati. sed postquam ipsa peccatrix efficiatur ordine iusticie: motibus illis subicitur ipsa mens et ipsi se subicitur sualitati ex lege eterna. et loquimur de illa subiectione in quatum inducit passibilitatem seu afflictionem in aia: seu in ratione et non in quatum penam feditatis sicut dictum est.

Tertio queritur de lib^{er} humanis an deriuentur a lege eterna. Ad quod sic Augustinus in .i. li. de li. ar. In temporalis lege nihil est iustum atque legitimum: quod non ex eterna homines sibi deriuauerunt: si ergo illis est aliquid iustum et legitimum ergo. 2° ratio si omnes bonitates deriuantur a bonitate prima: et omnes veritates a veritate prima. Ergo sicut omnes leges: a prima lege eterna. Ad oppositum iuxta Augustinum Lex humana relinquitur impunita que iustum est puniri. sed secundum legem diuinam nihil tunc dicitur impunitum nisi qui. ergo. Maior pars pro Augustino. i. de li. ar. Lex illa que regendis ciuitatibus fertur multa concedit atque impunita relinquit: que pro diuina prouidentia iudicatur. Secunda ratio. Lex humana iudicat liberos a pena. quos eterna iudicat reos ad penam. ergo non est ab illa. Maior pars pro Augustino qui ponit exemplum de illis qui occidunt ne occidant. vel ne amittant res temporales: quos lex humana iudicat esse liberos a pena. Lex eterna reos. Unde dicitur pro de li. ar. Non lex iusta est que dat preteritum ul

viatori ut latrones ne ab eo occidatur occidat. vel cuiuspiam viro aut femine. ut violenter sibi stuprore irruerit: aut illatum stuprum. si possit interimat. et potest ratione huius post. quomodo enim apud ea. scilicet legem eternam sunt isti peccato liberi: qui pro his rebus quas continentur humana cedere poluti sunt. Tertia ratio. Lex humana concedit aliqua mala fieri ut ne occidaris occidas: sed occidere hominem illud non potest fieri sine libidine. ergo concedit aliquid fieri ex libidine: et que non possunt fieri sine libidine hoc est sine improba et inordinata voluntate. sed hoc prohibet lex eterna ergo. Et quod homicidium non potest fieri sine libidine Augustinus probat. Quomodo possum dicere istos carere libidine. qui pro his rebus vigiliantibus quas possunt iusti amittere. aut si non possunt quod opus est pro his rebus usque ad hominis nece pergere. hoc dicitur propter castitatem quam nullus potest amittere iustus. Cum castitas sit virtus ipsius anime vel mentis. Solo ubi dicitur quod omnis lex humana et omnes leges quantum ad id quod habent iustum et legitimum in se tracte sunt a lege eterna. sic omne id quod bonum est in creatura tractum est ex bonitate prima. et quod uerum ex veritate prima. Ad primum quod obicitur in contrarium. quod illa dimittit impunita que pro diuina. Dicitur cum secundum Augustinum in primo libro de li. ar. Uides mihi legem istam que populo regendo scribitur recte illa permittit et pro diuina prouidentia vindicari. Ea. n. vindicanda sibi habet assumunt que facti sunt conciliande paci hominibus impitis. Et vult dicere quod lex temporalis non habet punire nisi mala que sunt contraria suo fini: qui est conciliatio pacis inter homines. Unde non assumunt sibi vindicanda mala contraria paci hominum ad deum. sic fornicationem et huiusmodi. Sed lex eterna hoc vult dicat. et propter hoc non sequitur ratio illa. Lex temporalis dimittit impunita que non vindicantur pro diuina nisi cum hoc addat. et ipsa posita est ad vindicandum mala illa. Ad secundam quod obicitur quod iudicat liberos quos eterna reos. Dicitur quod ex hoc non sequitur quod sit contraria legi eterne. sed quod sit imperfecta respectu ipsius. quia solus de illis iudicat lex temporalis: que sunt ad suum finem vel contra ipsam. Liberos ergo iudicat quos non inuenit contrarios paci inter homines: que pax est finis ipsius. sed lex eterna non solum respicit pacem istam. sed et pacem hominum ad deum. Et propter hoc iudicat reos quos temporalis liberos sic fornicatores et huiusmodi. et punit eos. et ita imperfecta est respectu legis eterne et non contraria. Unde Augustinus in li. de li. ar. dicit. Laudo et probo istam. scilicet legem temporalem quam inchoat minusque perfectam videtur minus relinquit

ipunita que p̄ diuinā tamē p̄uidētā v̄idi
cāf̄ r̄ recte. Ad tertiā dō p̄ it̄p̄rationē
q̄ lex tēporalis nūq̄ dīc̄ nec iubet q̄ aliqd
fiat ex libidīe. Un̄ dicit Aug⁹. q̄ lex nō h̄
culpā in B. r̄ ostēdit quō: q̄a ponat q̄ aliqs
vim vi repellat. aut ille ē ordinar⁹ ad hoc
r̄ iuste facit r̄ ordīate: vt cā ciuū tuēdoz
sicut miles vl̄ iudex: q̄ ē minister legis aut
nō: si sic. obtēpādū ē illi legi sine libidine
que hoc p̄cipit. si nō ē ordinar⁹ ad hoc. nūq̄
ei lex p̄cipit B. r̄ reliquit in sua p̄tate. Et B
ē qd̄ ipse dīc̄ i li. i. de li. ar⁹. Pōt̄ ḡ illi legi
que tuēdoz ciuū cā vim hostilē eadem vi
repelli iubet sine libidīe obtēpari. r̄ de om
nibus ministris qui iur̄ atq̄ ordīe p̄tātib⁹
quibuscūq̄ subiecti sunt illud dīci pōt̄. sed
illi hoīes lege iculpata. quō iculpāri queāt
eē nō video. Nō enī eos lex cogit occidere.
r̄ reliquit i p̄tate liberū. itaq̄ ē est neminē
necare pro his rebus. quas iuti possūt ami
ttēre. r̄ sic lex nō ē culpabilis: licet cōcedat
aliqua fieri que nō fiunt sine libidine. imo
illi qui faciūt qd̄ nō p̄cepit lex q̄ faciāt illa
r̄ dimittit eozū arbitrio.

Quarto queritur an lex
nālis
briuef̄ vniuersaliter a lege eterna. Ad qd̄
sic. Deriuatio legū a lege eterna ē p̄ rōnez
app̄bendētē legē eternā. S; soli rationali
creature cōcessū ē uidē legē eternā r̄ cōsulē
sicut dicit Aug⁹ in li. de ha religione. ḡ lex
naturalis solū put̄ ē i creatura rōnali deri
uat̄ a lege eterna. Cū ḡ sit lex naturalis in
creatura rōnali vl̄ irrōnali sic dīc̄ ysidor⁹
z⁹ et̄himologiaz q̄ lex nālis ē quā natura
docuit oīa aīalia. q̄ n̄ deriuat̄ vniuersalē
a lege eterna. Maior p̄positio p̄ per Aug⁹
i libro de li. ar⁹. Nihil ē iustū atq̄ legitimū
nisi q̄ hoīes sibi ex et̄na lege deriuauerūt.
r̄ hec deriuatio est p̄ app̄bensionē. Scda
rō. Nō ē deriuatio a lege nisi scdm̄ actū r̄
virtutē legis. r̄ actus seu virt⁹ legis vt dī
ctū est r̄ vt habet̄ i canone sūt. Impare. ve
tare. p̄mi ttē. cōsulere. punire. p̄miū tribuē.
Sed oēs isti actus solum respiciūt rōnalem
creaturā: quia nō fit p̄ceptio nec p̄hibitio
p̄ legē nisi rōnali creature r̄: nec p̄miatio:
nec cōsultus. q̄ solū lex put̄ est in creatura
rōnali deriuat̄ ab eterna lege. Aliqs di
ceret ad B q̄ isti sūt p̄p̄rii act⁹ legis. ne c̄ h̄
eos sit deriuatio legis. imo ē cōis act⁹ ipsi⁹
s. artare. scdm̄ quē sit deriuatio r̄ B cōuēt

legi eterne respectu rōnal̄ r̄ irrōnal̄ crea
ture. q̄a artat̄ iquātū determinat̄ potētiaz
que ē ideterminata i rōnali creatura r̄ irrō
nali. Et sic scd̄z rōnē artatiōis ē deriuatio
Un̄ aug⁹. sup̄ gen̄. Dis natura v̄sitatissi
mos curl⁹ h̄: r̄ q̄sdā naturales leges suas.
scdm̄ quas spirit⁹ vite q̄ creat⁹ h̄: quosdā
actus suos defiatos. quos etiā mala volun
tas nō pōt̄ excedē. Et silr̄ de elemētis dicit
ipe: r̄ elemēta hi⁹ corporea habēt̄ definitas
vim r̄ q̄litates p̄p̄rias. quid vnumquodq̄
valeat quid non valeat ex quo patet. q̄ ar
tatio illa respicit omnē creatura. S; cōē
B obicif̄ quia creatura irrōnal̄ artatur ex
necessitate rōnalis: n̄ cū sit arbitrio libera.
ḡ equiuoce ē artatio i illis. r̄ nō fm̄ aliquā
rōnē cōmunē. ex q̄ seq̄ illud qd̄ pu⁹. Ad
oppo⁹ Dis boītas ē vniuersaliter a boīta
te eterna. ḡ oīs lex natural̄ cū sit bona est
vniuersaliter a lege eterna ḡ z̄. Solo di
cēdū q̄ oīs lex naturalis ē a lege eterna. tñ
scdm̄ p̄p̄riū r̄ r̄mōtū: scdm̄ q̄ n̄. i q̄bus ē
se habet̄ scdm̄ p̄p̄riū r̄ r̄mōtū ad deū.
Est enī lex naturalis triplex. quedā que re
spicit ordinē rōnalis creature de q̄ habet̄
ad Ro z⁹. Cum gentes que legē nō habēt
naturaliter ea que legis sūt faciūt. r̄ et̄ dīc̄
ibi glo. Lex n̄. qua intelligit v̄nusquisq̄ et
sibi cōscius ē quid sit bonū r̄ quid malū.

Itē ē lex natural̄ respiciēs ordinē creat̄e
irrōnal̄ sēsibil̄: de qua dīc̄ ysidor⁹. Lex na
turalis ē qua nat̄a docuit oīa animalia vt
masculus cū feia. Itē ē lex naturalis respi
ciēs ordinē oīs alteri⁹ creature. s. irrōnal̄
r̄ isēsibil̄ de qua dīc̄ Aug⁹. i li. soliloq̄oz.
De⁹ cui⁹ legib⁹ rotat̄ poli: r̄ cursus suos si
dera pagūt. scdm̄ has differētias vniuersa
let̄ ē lex naturalis a lege eterna. p̄ria tamē
pp̄inqui⁹ q̄ scda r̄ tertia: r̄ scda q̄ tertia.
scdm̄ q̄ rōnalem creaturā cōstat̄ eē p̄ping
ozē deo q̄ sēsibilē. r̄ sēsibilē q̄ isēsibilē et
irrōnalem. Ad p̄mā rōnem in strariū
dō q̄ duplex ē nocio legis eterne fm̄ Aug⁹
Una ē lex eterna qua iustū ē vt oīa sint or
dinatissima. Alia est lex eterna que ē sū
rō cui obtēpādū est. qua mali miserā: boni
bonā vitā sequūt̄. Ex quib⁹ p̄ q̄ lex eterna
dicit̄ artem diuinā r̄ sapiētā iquātum
ordinat̄ creaturam r̄ motū creature. r̄ ita
ordo scdm̄ legē i oī creatura est ab ea r̄ lex
silr̄. r̄ ordo duplex. Quedā. n̄. creat̄a ē dñā
sui act⁹ sicut rōnalis. quedā nō sic irrōnal̄

creatura. ordinat g̃ lex eterna ordine neces-
sario actū irrōnal creature. actū at̃ rōnalis
nō ordinat ordine necessario s̃ reliquit eū
in arbitrio. Q̃ g̃ obicit q̃ derivatio a le-
ge eterna ē sc̃dm apprehensionē. dicendū q̃
h̃ dicit respectu legis tēporal. n̄ respectu
legis naturalis. Unde Aug̃ loquit de lege
tēporali cū dicit nihil iustū atq̃ legitimū
z̃ rō hui⁹ est. quia lex naturalis ē ī nobis
sine nostra coopatione s̃ ex dei iudicio
n̄ īpessione. Imprimis enī vim ordinis na-
turalem ipse de⁹ in rōnali n̄ irrōnali
creatura. s̃ in lege tēporali nos coopamur
ad hoc q̃ sit in nobis. h̃ aut̃ coopatio ē prō-
nē apphēdētē. n̄ iō de illa itelligit. Ad 2°
dō q̃ sicut calefacē diē actū p̃ se n̄ p̃cipa-
lē ignis indurare actū cōsequētē n̄ nō p̃-
cipalē. Ita artatio dicit effectū cōsequētē
legē. s̃ act⁹ p̃cipal currēs in oēs n̄ secundū
quē sit derivatio ē ordinare. q̃a lex eterna
ē qua iustū ē vt oīa sint ordiatissima. n̄ iste
actus decurrit n̄ ī p̃ceptiōe n̄ ī p̃hibitiōe:
n̄ ī aliis actib⁹ legis: n̄ vltim⁹ respectu cre-
ature irrōnalis n̄ ei⁹ act⁹ quia ordo currit
per omnē actū. Un̄ Aug̃ sup̃ geñ. 8. Volū-
tas diuina s̃biect sibi p̃mit oīa. Deinde cre-
tura corporeale spirituali. Deinde irrōnalez
rōnali. terrestre celesti. Et sic ordo decurrit
p̃ oīa. Possēt etiā dici q̃ extēso noīe p̃cepti
sicut nomīe obediētē currit illa derivatio
sc̃dm rōnem p̃cepti. Extēdim⁹ enī nomen
obediētē ad rōnalē n̄ irrōnalē creaturas:
sc̃dm q̃ dicim⁹ oīa obediūt deo. n̄ h̄ ē natu-
ralis s̃biect. 10. Unde ps̃. Mādauit n̄ crea-
tura sunt. p̃ceptū posuit: n̄ nō p̃teribit. Glo. Pre-
ceptū. i. legē n̄ cōditionē. n̄ s̃lr̃ Anselm⁹ p̃
Cur de⁹ hō. Unaqueq̃ creatura cū sibi pre-
ceptū ordinē naturaliter: aut rōnabiliter
seruat deo obedire d̃f. maxime rōnalis cui
datum ē itelligē qd̃ debeat. n̄ sic extēdēdo
p̃ceptū possēt dici q̃ currit illa derivatio
sc̃dm rationem p̃cepti.

Consequenter est

q̃stio de s̃biect legis et̃ne. Circa qua
plura iquirūt. Primū ē an volūtas diuina
sit s̃biecta legi et̃ne. Sc̃dm ē an fili⁹ dei
sit s̃biectus legi et̃ne. Tertiu⁹ ē an irrōnabi-
lia sit s̃biecta legi et̃ne. Quartū ē an rōna-
bilis sit mali hoīes sint ei s̃biecti. Quīntū ē
an boni sit ei s̃biecti.

Quantū ad primū

obicit sic. Volūtas dei cōsequit̃ ratiōez iu-
sticie. unde ē ad bona tātū n̄ ordiata l̄ sua
sciētia sit bonoz n̄ maloz. s̃ quicq̃d sequit̃
rationē iusticie ē s̃ lege eterna: quia lex et̃-
na summa rō nūcupat: n̄ ē ip̃a rō iusticie. g̃
volūtas dei ē s̃ lege eterna. g̃ s̃biect ei 2°
rō Anselmi. i. li. Cur de⁹ hō. Licet ī illis que
deū velle ē cōueniēs sequit̃ si de⁹ vult h̄ ē
iustū. tamē in eis que deū velle ē sc̃dūueniēs
nō sequat̃. vnde nō sequit̃ si de⁹ vult mētiri
q̃ iustū sit mētiri: imo potius q̃ ipse nō sit
de⁹: s̃ generaliter sequit̃ ecōuerso. si h̄ est
iustū de⁹ vult h̄. s̃ plus sequit̃ volūtas dei
iusticia q̃ ecōuerso. g̃ ē s̃biecta legi et̃ne.

Ad opp^o Aug^o ī li. de trinitate. Volūtas
dei ē p̃tia rō oīm sanitat̃ n̄ egritudis p̃mio-
rū n̄ penarū. S̃ p̃tie rōnis nō ē rō. g̃ cū lex
eterna sit rō cōstat: q̃ volūtat̃ diuine nō est
lex eterna. g̃ n̄ s̃biect ei volūtas dei. Sc̃da
rō Aug^o. i. li. lxxxiii. q. Qui q̃rit cāz volūtat̃
diuine querit maius volūtatē diuina: s̃ hoc
ē īpossibile iuenire. g̃ ipsi⁹ nō est aliqua cā.
nec rō. g̃ cū lex sit rō ei⁹ qd̃ ē ei s̃biectū: non
est lex. g̃ nō s̃biect legi et̃ne. Tertia rō
Anselmi. Cur de⁹ hō Cū de⁹ liber sit: nulli
legi nulliusq̃ iudicio subiacet. vt nihil de-
cens: nihil rectum sit nisi qd̃ vult. Solo
dō q̃ volūtas diuina nō ē s̃biecta legi. imo
ē ip̃a lex eterna. Un̄ dicit Aug^o. Tātū dif-
fert ī rōne itelligentie cū d̃f lex. n̄ cū dicit̃
volūtas respectu boni iquātū acceptat qd̃
bonū ē. eadē volūtas d̃f lex iquātū ordinat
qd̃ bonū est. Ad rōnē g̃ qua obicit q̃ volū-
tas dei s̃biectat̃ rōnē. Dicēdū q̃ sc̃dm rōnē
itelligētie vey ē q̃ volūtas dei ē cū rōne
Unde bñ sequit̃ deus vult h̄. g̃ hoc habet
rōnē. s̃ rō illa nihil aliud ē sc̃dm rē q̃ ip̃a
volūtas. Ad sc̃d̃ dō q̃ aliqñ det̃at̃ respe-
ctu diminuētis. aliqñ respectu n̄ diminuē-
tis. Quādo g̃ volūtas dei det̃erminat̃ respe-
ctu diminuētis. sicut ē mētiri nō sequit̃ iusti-
as. s̃ qñ det̃at̃ respectu nō diminuētis. sic
ē plus. n̄ h̄ act⁹ cū quib⁹ stat. tūc ad ipsam
sequitur iusticia. p̃ h̄ soluit̃ p̃ma rō.

Secundo queritur

An filius dei s̃biect legi et̃ne. Ad quod
sic. Ubicūq̃ iuenit̃ rō s̃biectiōis ibi ē dicē
s̃biectiōnē sc̃dm legē aliquā. q̃a oīs s̃biectō

est scdm legē aliquā. si ḡ i filio dei inuenit
rō sbiectionis ad patrē ḡ in eo est sbiectio
scdm legē aliquā. s̄ nō nisi scdm legē eter
nā. ḡ ipse scdm naturam diuinā ē sbiectus
legi eterne. Minor patet qm̄ Dyll. in libro
de synodis ponit sbū cōcilii dicēs. Nō ex
q̄mus uel copamus filiū patri. s̄ sbiectum
itelligimus scdm diuinā naturā. Est ergo
sbiectus scdm ius legis eterne. Scda rō
habef i eodē. Si quis vnū deū dicēs. xp̄m
aut̄ aīe oīa secula filiū dei obsecutū patri
i creatiōe oīm. nō cōfitef anathema sit. et
loqf scdm diuinitatē de filio dei. s̄ verbus
obsequiū ē sbū sbiectionis. hec aut̄ sbiectio
fit suis legis etne. ḡ zc. Ad opp^o. Aug^o.
i li. de ha religione. Ut nos de inferioribus
rebus iudicam^o. sic de nobis sola x̄itas iu
dicat. De ipa aut̄ nec pater: nec enī min^o ē
q̄ ipse. et iō que pater iudicat p̄ ipsū iudicat
et scō: s̄ dī q̄ pater oē iudiciū dedit filio.
Si ḡ fili^o ē ipa x̄itas. ḡ n̄ ē minor patre. nec
de ipō pater iudicat. ḡ nō sbicif patri ergo
nec legi eterne. Solutio. dō scdm beatus
Dyll. semp itelligētia dīctorū ex causis est
assumēda dicē. si. Un̄ iste auctoritates de
bēt expō. n̄ extēdi. nomē enī sbiectionis dī
multiplī. Aliqñ enī sonat idigni^o respectu
eius cui^o dī sbiectū. quō dīcim^o materiam
sbiectā forme. et passiuā actiuus: et inferiori
superiorib^o. Aliqñ enī sonat idigni^o quomō
dicim^o sbiatiā sbiectā accidēti. substantia
enī i eo q̄ dī sbm̄ dignior ē accidēte. q̄ dī
sbm̄ i eo q̄ facit accidens subsistere. Aliqñ
aut̄ sonat iequale quō dicim^o nature x̄turē
eē sbiectā nature. et x̄^o nature ē equalis n^o
cui^o ē. Pr̄mō ipōtat sbiectio habitudinē
scdm inferioritatē sicut habitudinē sbiecti
respectu eius qd̄ ē sup̄ illud. Scdo modo
ipōtat habitudinē respectu eius qd̄ est in
sbiecto. Tertio mō ipōtat habitudinē
que attendit in s̄ q̄ dico eē ab alio. sic x̄^o
ē a natura et s̄ ē habitudo origis. s̄ ḡ mō
habitudo sbiectionis filii ad patrē. ipōtat
habitudinē originis et n̄ idignitat. ul̄ infe
rioritat. s̄ eq̄litat. Un̄ exponēd̄ ē qd̄ dicif
nō exequam^o zc. i. nō dicim^o filiū equalē pa
tri. ita q̄ dicim^o filiū eē nō ex alio sic pr̄z
quia filius est a patre. Un̄ post illā auctori
tatē habef. neq̄ enī pluit ex se. s̄ a domino
s. auctoritate patris. Eodē mō intelligēdū
ē illud qd̄ dī filiū eē obsecutū patri i crea
tiōe. Nā sbum ob sequēdi n̄ notat ibi mō

ritatē vel diminutionē potētē in filio. sed
notat in patre p̄mā auctoritatē. vnde sic i
i perate e auctoritas p̄ia. i exequēte est au
cōritas ab illo. sic fili^o habet auctoritatē a
patre. et in patre ē p̄ia auctoritas creandi
res. Et quartū ad s̄ itelligit illud sicut et
pater i illo libro. Ex his ḡ nō sequif q̄ fili^o
scdm diuinā naturā sit sbiectus legi etne.
s̄ magis sequif q̄ ipse sit lex eterna. q̄ lex
dicit ius et ex aliqua p̄ia auctoritate. ipse
aut̄ fili^o est ius ipsū et rō que ē ex patre.

Tertio queritur an

irrationabilia sbicif legi eterne. Ad qd̄ sic
Dam. Actus inuoluntarij nec p̄cio nec pena
digni habēf. s̄ act^o irrationabiliū sunt i volū
tarij ḡ zc. Si ḡ legis eterne ē p̄mū tribuē:
et punire scdm meritū. Quia lex eterna est
que mali miserā: boni bonā uitā merentur.
ḡ nec irrationabilia: nec actus eorū cadūt sub
lege eterna. ḡ nō sbicif ei. Ad oppo^o
Aug^o. xix. de ci. dei. nullomō aliqd̄ legibus
sūm creatoris ordinatōisq̄ subtrahif. a q̄
pax vniuersitat̄ administrat. Quicqd̄ ḡ ē
i rerū vniuersitate cadit sub ordine legis
eterne. ḡ et irrationabilia. Solo dō fm̄ beatū
Ansel. q̄ irrationabilia sbicif legi eterne. s̄
ē sbiectio legis eterne naturalis et sine iu
dicio. Et s̄ mō irrationabilia sbicifur legi
eterne. Alia ē cū iudicio et s̄ mō rōnabilia
sbicifur. Oīs aut̄ creatura ei sbicif p̄ia
sbiectionē. Un̄ Ansel. Cur de^o homo Una
queq̄ creatura cū sibi p̄ceptū ordine nālī
aut rōnaliter seruat deo obedire dī. maxie
rōnalis cui datū ē itelligē quid debeat. et
ita quelibet creatura obedit et sbicifur le
gi eterne.

Quarto queritur ^{de}

rationabilibus. Et p̄ an mali r̄probi sbicifur
legi eterne. Ad qd̄ sic. Ro. s^o. Sapiētia car
nis inimica ē deo. legi enī dei nō ē sbiecta.
Slo. Un^o hō ē eadē q̄ natura a bono deo
cōdita bona. que heri sapiebat scdm carnē
hodie scdm spiritū. s. que dū viciū habet. n̄
pōt sbicif legi dei sic claudicatio n̄ pōt sbicif
recte abulatiōi. Si ḡ ipossibile ē q̄ claudica
tio sbicifur recte abulatiōi. Ergo ipossi
bile est q̄ natura hñs viciū sbicifur legi
eterne. s̄ hoīes r̄probi sūt hui^o n^o. ḡ zc. 2°
rō Augustini in li. de li. ar^o. Cum manifestū
sit alios hoīes esse amatores rez eternaz.

altos rez tēpaliū. cū sic duas leges eē ouēit
 vnā eternā: aliā tēporalē q̄s istoz; iudicas
 eterne legi eē s̄dedos. R̄nd; beatos illos
 s̄b eterna lege agē. Misericō tēporal lex
 ipōit. Ergo miseri reprobi q̄ sūt amatores
 rerū tēpaliū s̄biēt legi tēporali. sic boni
 legi eterne. q̄ sunt amatores eternoū. Cum
 ita se habeant ad illa: sicut isti ad istā. nō ḡ
 s̄biēt etne. Ad opp^o Aug^o i li. de carbe
 yzandis rudib^o. Nouit de^o ordiāre deserē
 tes se aīas. ⁊ ex eaz iusta miseria pres infe
 riores create sue ouenētissimis ⁊ congruen
 tissimis legib^o admirāde dispēsationis or
 nare. Ergo aīe s̄proboz que sūt deserētes
 deum ordinantur ordine diuino. S; ordo
 diuinus est lex eterna qua iustum est ut
 oīa ordiatissima sit. ergo s̄biēt ordini
 legis diuine vel eterne. Solo. dō secūduz
 Aug^o. i 3°. confe. q̄ s̄biēt legi eterne ē duplr
 vel ei^o p̄ceptiōi vel ei^o puniciōi. Mali ergo
 s̄biēt legi eterne quatū ad punitionē. sed
 nō s̄ne p̄ceptiōi. Un̄ Aug^o tertio cōfe. Dñe
 qui dimittit te q̄ it aut q̄ fugit nisi a te pla
 cido ad te iratū. Nam ibi iuenit legē tuaz
 i pena sua: ⁊ lex tua xitas ē ⁊ xitas tu. Ad
 p̄mā rōnē i cōtrariū dō scdm Ansel. in p̄
 Cur de^o hō vbi facit talē cōpationē Sic ea
 que celi ābitu cōtinēt nō eē s̄b celo: aut elō
 gari a celo nullaten^o p̄nt: nec fugē celū. nisi
 a app̄p̄quate. Itē q̄uis hō vl angel^o diuīe
 volūtati ⁊ ordinatiōi s̄biacē velit. cū eam
 fugē nō valet. q̄a si vult fugē te s̄b volun
 tate p̄cipiēte. fugit s̄b volūtate puniēte. et
 s̄ ēt dicit Boeti^o. Ordo cūtra cōplectif: ut
 si q̄s ab assignato ordīe recessit: i aliū ordī
 nē relabaf. ipsa enī lex eterna sic circū est
 q̄ enī fugit vnā p̄te app̄p̄quat alteri. Et
 ita h; mali ab ea recesserit quatū ad p̄ceptio
 nē sūt tñ sub ea quatū ad punitionē. Ad
 sed; q̄ nō sequit. Q si mali s̄biecti sūt legi
 tēpali q̄ p̄pter h nō sūt s̄biecti legi eterne.
 imo q̄ s̄bim est legi tēpali: ē s̄b; legi eterne
 ⁊ nō ecōuerso. q̄a cōplectif eā: ⁊ circuit oēs
 leges. Un̄ Aug^o. i li. de li. ar^o. Illō icōcussū
 teneas q̄ aprissē tā nō demōstrauit eos q̄
 tēpali legi s̄uūt: n̄ eē posse ab etna liberos.

Quinto queritur an
 s̄biēt legi eterne. Ad q̄d sic. i. Tbi. i.
 iusto nō ē lex posita. sed iniustis ⁊ nō sub
 ditis. S̄lofa posita. i. s̄posita ut sup̄. illum
 sit ⁊ ei dñef: i illa enī poci^o ē: ⁊ cū ipa q̄ s̄b

ipa. q̄a amic^o iusticie est. Ex quo p; q̄ iustus
 cū sit amator iusticie nō ē sine lege eterna.
 s̄ cū ipsa. Ad oppo^o. Aug^o. i li. de li. ar^o. Iu
 stos s̄b eterna lege agere existimo. Solo
 dō q̄ istud q̄d dico eē s̄b lege pōt duplr ac
 cipi. vel put dicit necessitate coactiōis. vl
 volūtate obediēdi. sic dicim^o q̄ aliter ē fi
 li^o s̄b patre: ⁊ seruus. q̄a suus sub patre est
 necessitate timoris coact^o. filius aut volūta
 te obediēdi. Iusti ḡ sūt sub lege volūtarie
 ⁊ nō necessitate coactionis. Un̄ p̄s. In lege
 domini volūtas ei^o. S̄lo. Aliud ē i lege eē.
 aliud sub lege. q̄ i lege ē scdm legē agit vo
 lūtarie obediēs legi. Qui aut sub lege ē s̄m
 leges agit necessitate timore coactus. Et h
 mō nō ē iustus sub lege s̄ p̄mo mō ut dictū
 ē vnde p̄ sensu dñ ad Gal. Misit de^o filiu;
 suum factum sub lege. s. volūtarie ⁊ nō ne
 cessitatis coactione.

Sexto queritur an bea
 ti s̄biēt
 tur legi etne. Ad q̄d sic Aug^o. 2°. de ci. dei.
 In ea certe ciuitate x̄a iusti^o ē: de qua scri
 ptura dicit. S̄lo. Dicta sūt de te ciuitas dei.
 ⁊ vocat ciuitatē illā beatitudinē. ḡ i ea est
 vera iusticia ḡ ⁊ ordo iuris: ⁊ ita lex. Ergo
 beati sūt s̄b lege. S̄cda rō p̄s. Custodiā legē
 tuā zē sep. Cassiodor^o dicit ⁊ distinguit legē
 p̄s̄ctem a lege que erit post. s̄ alia erit lex
 dñi q̄ se p̄mittit custodire p̄pls factissim^o
 Scit enī p̄ hāc ombriā legis ad ministeriū
 legis eterne ascendi. Nouit ēt osuerudinē
 āgeloꝝ ⁊ p̄tātū. dominū sine fine laudare.
 scit sūme beatitudinis esse solēnitāte dñm
 iugiter cōrueri. Scit deniq; fideliū ibi esse
 leges quas se p̄s̄ctus est sine fine seruare.
 Si ḡ i eterna beatitudinē sūt leges. ḡ beati
 sunt s̄b lege. Ad opp^o Aug^o in li. de li. ar^o.
 Lex eterna ē qua mali miserā. boni bonam
 vitā merēt. p̄ legē ḡ ē mereri. s̄ i beatitudi
 ne nō est tēpus merēdi. ḡ nec ordinādi sub
 lege. Solo dō scō; Aug^o. de li. ar. Lex etna
 ē cui sp̄ obtēpandū ē. ⁊ p̄ quā mali miserā;
 zc. Quātū ḡ ad h q̄ dñ. Per quā mali mi
 serā zc. nō manet lex i patria. q̄a ibi non est
 mereri. S; quātū ad h q̄ dñ. cui sp̄ ē obtēpā
 dū manet ipa lex i patria. Et quātū ad h
 sūt boni sub lege. s. cōformādo voluntate;
 suā volūtati diuine. h enī mō obtēpandū;
 legi eterne. Et quātū ad h loq; Cassiodor^o.

Nonā questio p̄cipa
 l est de

effectib⁹ legis etne respectu ronal creature
 Et prio querit de numero ipsoꝝ effectuum
 i generali. Secdo querit de ipsis effectib⁹
 i speciali. ⁊ sic ista questio p̄t̄ sic. quoniaꝝ
 p̄ querit de effectu p̄ceptiois ⁊ p̄hibiois.
 Secdo querit de effectu p̄missiois ⁊ cōsiliū.
 Tertio de effectu p̄nitionis ⁊ p̄matio
 nis. sed he questiones tractate sunt p̄ libro
 questioe de volūtate. Quātum ad primum
 obicif sic Ysidorus. Ois lex aut punit aut
 vetat. aut p̄cipit. ⁊ i omni effectu legis est
 punire. vel vetare. vel p̄cip̄. Ergo nō sunt
 nisi isti tres effect⁹ legis eterne. Ad opp^o
 q̄cūq; sūt eadē s; effectiā hñt eadē x̄uē ⁊
 eadē d̄riā; effectū. s; volūtas dei ⁊ lex et
 na sūt eadē scdm effectiā. Cū q̄ effectus vel
 signa volūtatis diuīe sūt quīq; ⁊ non tria
 rātū. s; p̄ceptū. p̄hibitio. cōsiliū. ⁊ p̄missio.
 ipletio seu opatio. q̄ erūt quīq; effect⁹ legis
 eterne. ⁊ nō tres rātū. Secda rō quia sicut
 dicit Ysidor⁹ ⁊ legis cōsult⁹. Uirt⁹ legis tē
 poral cōsistit i istis differētiis effectū. qui
 sūt p̄cipere. vetare. cōsultē. p̄mittē. punire
 p̄miare. Ergo cū lex tēporal trahat a lege
 eterna sicut visū ē patet. q̄ isti sex effectus
 sūt legis eterne ⁊ non tres rātū. Tertia
 rō lex eterna respicit actū ronal creature.
 Aut q̄ respicit actū qui fact⁹ ē aut q̄ facien
 dus est. si actū q̄ factus ē. aut ille est bonus
 aut mal⁹. si bonus sic retribuit. si malus sic
 punit. q̄ sunt duo effectus ipsi⁹ ex p̄te act⁹
 ronal creature facti. Si aut respiciat actū
 fiendū. aut ille act⁹ ē absolut⁹ aut cōparus
 Ut sic. Aut respicit ipm absolute aut cōpa
 t̄ie. si absolute. aut ille est act⁹ bon⁹ aut ma
 lus si bon⁹ sic p̄cipit si malus sic p̄hibet. si
 cōpariue. aut ille est bon⁹ aut malus. Si bo
 nus sic respectu eius ē cōsiliū ga consiliū
 est respectu melioris boni. si mal⁹ sic ē per
 missio que ē respectu mali. vel p̄pter B q̄ n̄
 fiat pei⁹. aut p̄pter B q̄ fiat bonū melius.
 habet q̄ quatuor differētiis effectū ex p̄te
 actus ronalis creature fiēdi. ⁊ duos ex p̄te
 facti. Et sic sūt sex differētie effectū legis
 eterne respectu ronalis creature ⁊ nō plēs
 Sed ad huc uidef q̄ dēt eē septim⁹. quonia
 ois actus ronalis creature ē ordīat⁹ a lege
 Si q̄ ē aliq; act⁹ q̄ non est impatus a lege
 eterna nec p̄hibet⁹ nec p̄missus. nec cōsult⁹
 ⁊ Ergo crit aliq̄ differentia effect⁹ legis et
 ne p̄ter p̄dictas respectu illi⁹ act⁹ ordinā
 di. Adinoꝝ p; ga quidā sunt act⁹ ronalis

creature indifferētes. qui nec sūt ipari nec
 vetiti ⁊c. p̄ legē eterna eos aut opoz; ordi
 naq; p̄ eā q̄ ⁊c. Et sic deficit vn⁹ i p̄dicta
 assignatiōe. Solo dō q̄ ois act⁹ eterne
 legis respectu ronal creature cōprehēdūt
 in istis sex. sic pat; p̄ rōnem que dicta est i
 qua assignat numer⁹ eoz. Ad rōne; p̄mā
 q̄ obicif q̄ nō sūt nisi tres. s; Ysidor⁹ dō
 q̄ Ysidor⁹ loquit⁹ de lege hūana: ⁊ nō de le
 ge diuīa. Lex aut hūana respicit malū p̄ se.
 ut ipm coherceat: bonū s; p̄ accidēs. lex s; p̄
 eterna cōuerso. scilicet bonū p̄ se respicit
 malū p̄ accidēs. Intellr q̄ illō hū Ysidori
 de lege hūana que iposita ē ad B ut malū;
 coherceat. Un̄ dicit ip̄e Ysidor⁹. facte sunt
 leges ut eaz metu hūana coherceat auda
 cia. turāq; sit inter reprobos innocentia ⁊ i
 ipsis formidato supplitio s̄frenes audacia
 nocēdi facultas. Ex q̄ patet q̄ lex hūana re
 spicit p̄ se malū ut ipm coherceat. ⁊ scd; B
 p̄ se h; p̄dictos effect⁹ tres p̄ accidēs. alios
 qui respiciūt bonū posuit s; i illa assigna
 tione act⁹ p̄ se. Nā cū lex tēporalis respiciat
 malū aut respicit ipm absolute aut cōpare.
 Si absolute B duplr. quia aut ul faciēdū. ⁊
 sic p̄hibet ipm. aut ut factū. ⁊ sic punit pro
 ip̄o. Si i cōpatione ut. s; nō fiat pei⁹ B mō
 p̄mittit ipm. Nam p̄mittit illicita ne fiant
 grauiora sic dicit Ysidor⁹. Ad aliā q̄stione;
 que ē de volūtate eterna ⁊ lege dō. q̄ plu
 res sunt actus legis eterne q̄ tres sic volū
 tatis. s; tamē differūt. h; enī volūtas diuīa:
 ⁊ lex eterna sūt eadē scdm effectiā. differūt
 tamē scdm rōnē itelligētie. ga volūtas re
 spicit actū. lex s; ordinē act⁹. ⁊ iō erit acci
 pere signa volūtatis s; differētiā act⁹. ⁊ effe
 ctus legis. scdm differētiā ordīs act⁹. Act⁹
 s; duplr respicit a volūtate. ga volūtas re
 spicit actū. aut dū fit. aut dū faciēd⁹ est si
 dū fit aut ille actus ē bon⁹ aut malus. si bo
 nus sic signū; volūtatis diuīe dicit⁹ ipletio
 seu opatio. si malus sic p̄missio. Un̄ Aug⁹. i
 ench. Qē qd̄ sit aut sit uolūtate dei p̄mittē
 te aut opante. si aut respicit actū ut fiēdū
 aut respic ip̄; ut absolute vitādū. aut ut ab
 solute faciēdū. aut i cōpariōe vitādū vel in
 cōpariōe faciēdū. Priomō p̄hibet. scdo p̄e
 cipit. ⁊. mō cōsult. ga cōsiliū nō solū ē s; spe
 ctu melioris boni faciēdi: imō ē respectu
 minoris mali vitandi. sicut respectu culpe
 venialis. Un̄ ecclesiastici. is. Post cōcupis
 cētias tuas nō eas. s; lex etna respic ordinē;

actus, respicit enī actum vt factū. Ordo autē act⁹ ē duplex. s. ordo fr̄tributionis: ⁊ ordo executiōis. Si respicit ordinē fr̄tributionis sic habet duos effect⁹. s. punire ⁊ p̄miare. s. punire est respectu mali. p̄miare respectu boni. Si autē respicit ordinē act⁹ i executiōe aut ille ordo ē absolut⁹ aut cōpat⁹. Si cōpat⁹, aut respectu boni. aut respectu mali. Si fr̄spectu boni sic ē cōsiliū. si respectu mali est p̄missio. Si absolut⁹ ⁊ respectu boni sic est p̄ceptū. Si absolut⁹ ⁊ respectu mali sic ē p̄hibitio. Ad vltimā rōnē qua obicitur de actib⁹ idifferētib⁹ rōnal creature vō q̄ ordo taliū actū ē p̄ effectū legis q̄ ē p̄missio. sed p̄mittere ē dupl. sicut habet i decreti di. 3. officiū seculariū siue ecclesiasticarum legū ē p̄cipere qd̄ necesse ē fieri. aut p̄hibē qd̄ malū ē fieri. p̄mittē vel licita vt p̄mium tribuē. uel quedā illicita vt dare libellum repudiū ne fiat grauiora. ⁊ sic est p̄missio licitorū: ⁊ illicitorū grauiora ne fiant. P̄mo ḡ mō loquēdo de p̄missiōe ordinat⁹ p̄ ipsū act⁹ idifferētes. q̄a si sic coartaret. li. ar. q̄ oīa ei p̄ciperēt v̄l p̄hiberēt esset ei piculū p̄iuaricationis. ⁊ iō factū ē q̄ qdā act⁹ sūt ei in p̄missione: sicut ea que licita sūt. p̄ h̄ enī q̄ talis ē p̄missio ordinat⁹ ad salutē.

Diuante diuī

na gratia. Cōsequēter iquirendū ē de legib⁹ deriuat⁹ a lege eterna ad ordinā dā rōnalē creaturā. Vāz autē quedā est rōnal creature idita vt lex natural. Quedā rō imposta seu addita. vt lex Moysi: lex euāgelii ⁊ hūana. p̄ior ḡ inquisitio erit de lege naturali. Cōsequēter rō de legibus additis: quātū p̄tinet ad theologicā iquisitio nē. De lege autē naturali iquisitio est talis. P̄mo an sit. Scdo quid sit. Tertio quō sit. Quarto quoz sit. cū querit an sit. P̄mo absolute querit an talis lex sit que sit rationali creature indita. Scdo dato q̄ sit. an creata vel icreata sit.

Ad primum ergo

arguit sic. Ro. 2. Cū enī gētes que legē nō habēt naturaliter ea que legis sūt faciunt. Glo. Et si nō habēt legē scriptā habēt naturalē: tamē qua quisq̄ intelligit: ⁊ sibi cōsciū est quid bonū ⁊ quid malū. Ex q̄ patz q̄ lex nālis ē. Scda rō ibidē ad Ro. d̄. Op⁹ legis scriptū i cordib⁹ suis. Glo. i. fir

mitar i p̄ressū rationi coz. dum illa opa laudat que lex iubet. illa dānat que lex p̄hibet. Ergo cū h̄ sit naturale cui libet homini. p̄ q̄ lex naturalis est. Tertia rō ecclesiastici 14. addidit illi disciplina: ⁊ legē vite. Glo. naturalē quā dedit homini vt s̄biceret suo creatori: ⁊ bonoz opū i se bonificetiā custodiret. ḡ lex naturalis est. Quarta ratio ē lex natural i irrōnali creatura isensibili qua dirigit in finem. Vñ Jere. 31. Si defecerint leges iste. s. solis ⁊ lune ⁊ stellarū celi. Ex quo patet q̄ sūt leges celi ⁊ terre. sicut ē lex inata irrōnali creatura s̄sibili scdm q̄ dicit Ysidor⁹. dicit q̄ lex natural ē quā nata docuit oīa animātia. p̄fectior atē ē creatura rationali oībus istis. Ergo necesse ē ponere q̄ habeat legem naturaliter sibi idita: qua dirigatur ⁊ regulet i suū finem. Ergo lex natural vniuersaliter habet eē. Quinta rō rōnal creature ē debitor voluntarie faciēdi bonū ⁊ vitādi malū. Si ḡ nō pōt facere bonū ⁊ vitare malū voluntarie nisi p̄ cognouerit. ḡ naturalit̄ h̄t notionē faciēdi bonū ⁊ vitādi malū. h̄ autē legē naturalem dicimus p̄ quā h̄ cognoscit. Sexta rō. Qm̄ sicut aīa nata ē ad cognoscēdū uerū: ita nata ē ad opandū bonū. Si ḡ p̄cipia cognoscēdi uerū sūt inata n̄ cuiuslibz discētis: ⁊ p̄cipia faciēdi bonū. Cū ḡ sit aīa debitor faciēdi bonū ⁊ fugiēdi malū. ḡ h̄ p̄cipia inata p̄ que regulet i faciēdo bonū: ⁊ fugiēdo malū: de quib⁹ ē lex que naturalis dicit. Septia rō. Jere. 5. Qui habētes oculos nō uidetis. Glo. dat itelligē q̄ absq̄ p̄cepto naturaliter debem⁹ itelligē que recta sūt. ḡ habem⁹ legē naturaliter ad h̄ nobis iditā. Ad oppo. Tria sūt p̄cipia. de. uolūtas ⁊ natura. Uolūtas ē sup̄ naturā. De autē sup̄ vtrūq̄. ḡ uolūtas ē sup̄ naturalia ex cōditiōe sua. ḡ ⁊ sup̄ omnē legē nature. ḡ nulla ē lex nature: que p̄scit li. ar. seu uolūtati. ḡ libitū arbitriū non h̄z eā. ⁊ sicut nec ipsū. ita nec alia. ḡ lex nālis nō ē indita. ⁊ ita n̄ ē. Scda rō Aug⁹ ē. Lex eterna ē nobis naturaliter i p̄ressa. ḡ ip̄a habet legē eternā sibi i p̄ressā qua iudicat oīa iteriora exteri⁹ aut h̄z legē scriptā qua iudicat exteriora. sicut legē moysi ⁊ euāgelicā. Ergo cum ista duo sufficiāt. vānū ē ponē aliam legē sibi iditā quā naturalē dicam⁹. Maior patz p̄ Aug⁹. in li. de li. ar. i. q̄ dicit. Ut breuiter legis eterne que nobis i p̄ressa ē notionem

explicē. h̄ ē quā intū ē ut oīa sūt ordīarissī
 ma. Tertia ratio ecclesiastici. i. s. Deus ab
 initio constituit hominē: et reliquit illum in
 manu cōsiliū sui. a dicit mādata et p̄cepta
 sua. Supposito at̄ q̄ nō adderet̄ nihil esset
 ei peccatū qd̄ faceret. si ḡ liberto: eēt rōna
 lis creatura. amoto pccō q̄ posito. q̄a posse
 peccare n̄ ē liberrat: et ī sūma sua libertate
 creatus est li. ar. ḡ nūq̄ cōcreatū ē cū illo.
 nec ei iditū mandatū nec p̄ceptū: et ita nec
 lex: cū eius sit p̄cipē. ḡ nec habet legē nālē.
 Quarta rō. li. ar. absolutū ē ab oī necessita
 te. s̄ lex nālīs ligat necessitate. ḡ absolutus
 ē ab ea. Mōr p̄ p̄ Aug. sup̄ gen. ad litt̄az
 Oīs n̄ usitatissim̄ curs̄ h̄ quas d̄z nāles
 leges suas scdm̄ quas sp̄s vite q̄ creat̄ est
 h̄ quosdā appetit̄ defiatos: quos ēt mala
 volūtas nō pōt excedē: s̄ lex que nō pōt ex
 cedi a volūate est lex necessitat. Ergo lex
 natural̄ ē lex necessitat. Quīta rō Ex pte
 sēl̄ n̄ ē for̄ aliq̄ inata ad h̄ sic r̄gula: ut na
 tura sēbilis pueniat ad suū finē. ḡ nec ex
 pte nature intellectual̄ cū sit p̄fectior q̄ sēsi
 bil̄. Sed tale qd̄ pōt ēē lex natural̄. s̄ ut sit
 r̄gula natural̄: q̄ aīa cognoscat qd̄ faciēdū
 sit: et qd̄ nō. ḡ non est in creatura rationali
 nec similiter ī aliis ḡ nō ē. Solo dō q̄ lex
 naturalis est sicut dicit apostolus. et ī crea
 tura rōnali. Nā sic cognit̄a h̄ p̄cipia s̄
 sibi innata: et notione illoz̄ sic hic. Omne
 totū ē maī sua pre: et de ql̄bet affirmatio ī
 negatio: ita et motū r̄gula h̄ sibi inatam
 p̄ quā regulat̄ ī bonū. h̄c aut̄ legē appella
 naturalē. Ad p̄mā rōnē ī cōtrariū qua obi
 cīt q̄ li. ar. ē sup̄ legē naturalē dō q̄ ē lex
 naturalis īfra li. ar. et sup̄ li. ar. et p̄ter li.
 ar. et cū li. ar. et extra li. ar. Infra li. ar.
 est scdm̄ q̄ dicit Dam. Q̄ quedā vires sūt
 que r̄cipiūt et obediūt li. ar. sicut ē vis ge
 neratiua que li. ar. s̄bicīt. q̄a si vult homo
 generat: et si nō vult nō. Un̄ ē ī sua pr̄te
 non generare. Lex ḡ naturalis que regulat
 motū nature obediēt sine subiecte li. ar. s̄.
 huī virium. ip̄a ē īfra li. ar. sic lex genera
 tionis. et hoc sensu dicit̄ esse voluntas sup̄
 naturā. s̄ subiectā. h̄ ē scdm̄ illā p̄te qua nā
 ei s̄bicīt. Et de hac lege naturali d̄ q̄ ipsa
 ē: quā natura docuit oīa animātia sicut est
 lex generationis. Itē ē lex natural̄ p̄ter
 li. ar. sic illa que r̄gulat̄ motū viriū que nō
 obediūt nec s̄bicūt li. ar. sic vult Dam.
 sic ē vis digestiua retētā: et h̄ vires nāles.

h̄ mō lex natural̄ n̄ solū se extēdit ad nām
 inferiorē. s̄ ad omnē naturā habentē appeti
 tū determinatū. scdm̄ h̄c enī ē appetit̄ det̄
 miat̄ ī vnoquoq̄. et scd̄z h̄ ē natural̄ appe
 tit̄ felicitati. Et ī h̄ sēsu dicit̄ Aug. sup̄ gen̄
 q̄ sūt leges scd̄z quas sp̄s vite h̄ appetit̄
 determinatos: quos ēt mala volūtas nō pōt
 excedē. Itē ē lex natural̄ cū ip̄o li. ar. hoc
 mō lex naturalis ē qua quisq̄ itelligit et si
 bi cōsci ē quid bonū et qd̄ malū. Itē est
 lex nālīs sup̄ li. ar. et sic lex naturalis ē lex
 icreata: que ē lex sūme illi n̄ icreate. et sic
 loquit̄ glo. sup̄ illd̄. xi. ad Ro. Tu aut̄ cōtra
 naturā insertus es ī bonā oliuā. dices cōtra
 illā sūmā nāle legē a noticia remotiua seu
 ip̄iorū seu ifirmoz̄. tamē deus nullo modo
 facit. q̄a cōtra se ip̄m nō facit. Et h̄ modo
 dicit̄ Aug. ī li. de f̄a fligide. Cum mēs būa
 na mutabilitatē pati possit erroris: appar̄z
 sup̄ menre nostra ēē legem que f̄itas dicit̄
 Itē ē lex naturalis extra li. ar. et sic d̄
 ī decret̄ q̄ lex natural̄ ē que ī lege et ī euā
 gelio cōtinet̄. et h̄ ē q̄a ip̄a a lege naturali
 extrahit̄: ut p̄cepta moralia et iudicia et h̄
 Si ḡ li. ar. vno mō h̄ legē naturalem: que
 sibi icreata est tanq̄ regula: que tamē sup̄
 ipsuz̄ est inquātū ē regula ipsi. Ad scd̄z
 dō q̄ cū d̄. Lex et̄na nobis nāliter īpressa
 ē h̄ ē notio eius sic p̄ ex f̄bis Aug. Notio
 aut̄ illa legis eterne īpressa aīe nihil aliud
 ē q̄ ipsa lex naturalis in aīa: que quidē est
 similitudo et ymago ipsi v̄iue legis: et di
 uine bōitat̄ ī aīa. Un̄ lex natural̄ est notio
 legis eterne īpressa aīe. sic ymago que est ī
 sigillo īprimēs est. ymago aut̄ que ē ī cera
 et īpressa: et ē similitudo et ymago illi que ē ī
 sigillo. Ita ē hic quia lex et̄na ē īprimēs.
 lex naturalis ē īpressa aīe. Ad tertiā qua
 obicit̄ q̄ li. ar. esset liberi si esset absolutū
 a lege et a mādat. dō q̄ nō Lex enī natural̄
 nō detrabit libertati ei. s̄ ē regula liberta
 tis sue. Anselm̄ aut̄ dicit q̄ libertas nō est
 dicēda ad id qd̄ nō expedit: nec qd̄ nō dec̄
 donat̄ aut̄ q̄ nō esset lex vel mādatū indi
 tū aīe adhuc īdecēs esset q̄ aīa se s̄biceret
 vilib̄ et inferiorib̄. sic peccato et s̄sualitati
 Regulat̄ aut̄ p̄ legē sibi iditā: q̄ ita nō s̄bi
 citur: et iō lex gubernat et dirigit ei liberta
 tatez. Ad quartā dō q̄ est quidā appetit̄
 rōnalis creature det̄miat̄. sic qui est ex pte
 finis. s̄ appetit̄ beatitudis: et odiū miserie
 Lex ḡ naturalis regulans istū appetitū ē

lex necessitatē ē etiā appetit⁹ ipsi⁹ deficiat⁹.
 .s. q. libere arbitriū pot. appetere vel nō appe-
 tere. pot. mouē vel nō mouē. et hī⁹ appetit⁹
 et actuū talium li⁹. ar⁹. Regula est. Lex na-
 turalis que nō ē lex necessitatē: que ē recte
 dicitur lex naturalis. eo q. cū ipsa natura nobis
 indita ē. Ad quā rōnē dō. q. nō ē sile
 de sēsu et intellectu. quoniā finis sēbilis na-
 ture: finis dico itētiōis: nō deficiat sup ipsā
 s; i se. Un ipsa ē sibi finis. s. rōnal natura
 habet finē determinatū sup se ipsā quē ad
 modū suū principiū. finē dico quē habet de
 sua itētiōe. illi enī nō habet de se nec i se
 sicut sensibilis. Unde ecclesiastici. 17. fecit
 de⁹ hominē ad ymaginē suā: et itēz conuer-
 tit illū in ipsū. Uū qd ē ei principiū ē ei finis
 et ita sup se habet finē: qd enī ē ad ymaginē
 nūq. terminat ad se: s. ad illū cui⁹ ē ymago.
 Et iō necesse ē q. habeat aliqd sibi ipse
 tāq. regulā pueniendi ad finē. Illud autē
 appellam⁹ naturalē legē regulatē ipsū
 i opatione boni. Alexander de ales.

Secundo queritur

Utrum lex naturalis sit creata vel increata.
 Ad qd sic. Lex naturalis ē scdm quā anime
 rōnales de istis inferiorib⁹ recte iudicāt. s;
 lex eterna ē hī⁹. Ergo lex naturalis ē lex eter-
 na. s. increata. Maior patet p Aug⁹. in libro
 de trinitate. Lex eterna ē pūa veritas: et
 lex omnū artū: et lex omnipotentis artificis. ut
 enī nos et oēs rōnales aīe sū fixatē de infe-
 riorib⁹ recte iudicem⁹. sic de nobis quādo
 eidē iherem⁹ sola fira iudicat: et hāc fira
 tē appellat legē eternā. et sic p eā recte iudi-
 cam⁹ de inferiorib⁹. Scda rō Aug⁹. i li. de
 trinitate. Mentis nostre cōcessū ē videre
 legē talē. s. h nō visioē corporali. illū p anū
 est. similiter nec ymaginaria. s. visioē itelle-
 ctuali. Sed dicit Aug⁹. q. visioē itelle-
 ctuali. videntur res que videntur re non simili-
 tudine: seu que non videntur ymagie: s. re
 ipsa. s. nō est similitudo aliq. vel ymago legis
 eterne i aīa. imo lex eterna ē i aīa. Sed lex
 naturalis: creata est ymago illi⁹. s. ipsa nō
 ē i aīa. s. si ē aliqua lex i aīa. h ē solū lex na-
 turalis increata. Ad oppo⁹ lex naturalis ob-
 scurat⁹ et obtenebrat⁹ p peccatū: sic habetur
 in Glo. Ro. 2° sed lex increata non. s. lex na-
 turalis est increata. Scda rō ecclesiastici
 17. Addidit ei disciplinā et legē vite here-
 ditauit illo. Glo. Uel legē littere ad corre-

ptionē legis naturalis scribi voluit. Lex
 naturalis ē corrigibilis. s. lex increata nō. qm in
 lege eterna seu increata non cadit mutabili-
 tas. s. lex naturalis non ē increata: sed creata.

Solo dō q. lex naturalis vno modo dicitur
 exemplaris pūa: et sic ipsa est pūa veritas. Et
 sic lex naturalis idē est qd lex eterna et incre-
 ata. Alio modo dicitur lex naturalis 2°: que ē exem-
 plū indita aīe ad cognoscēdū qd faciendū.
 et qd nō. et hī modo creata ē et cōcreata anime
 et de hac pcedit questio. et sic p q. ipsa est
 creata. Ad primā rōnē i contrariū dō. q.
 cū dicitur scdm legē eternā recte iudicam⁹ de
 illis inferiorib⁹. hic notat cā formalē exempla-
 ris. Cū autē dicitur scdm legē naturalē iudicam⁹
 de inferiorib⁹. hic notat cā formalē exemplaris.
 et ita differēt dicitur de istis illō. Ad scdm
 dō q. cū dicitur q. illud qd videt⁹ visioē itelle-
 ctuali. videt re ipsa. et nō similitudine. h⁹ vez
 ē de visioē itelle-ctuali: que ē 3° celū. Nam
 triplex ē visio. Pūo vna corporali que fit p
 sensū. Alia autē ymaginaria que fit i sōnis.
 Tertia itelle-ctuali. et ē hec triplex scdm tres
 celos. Nā ē visio itelle-ctualis que fit p simi-
 tudinē abstractā a sensu. Et h⁹ visio itelle-
 ctualis corporalis dicitur suo modo. Alia est visio
 itelle-ctualis que dicitur ymaginaria que fit p
 similitudinē abstractā ab ymaginatioē. 2°
 est qua cognoscit aīa rem: nō p similitudinē
 abstractā a sēsu uel ymaginatioē. s. q. cogno-
 scit re ut ē: et h⁹ ē tertiu celū. Et de hac dicit
 Paul⁹ cōcept⁹ vsq. ad tertiu celū: et h⁹ fuit
 visio p reuelationē. De hac autē visioē hāc
 est illa auctoritas aug⁹. nō de aliis nisi di-
 stinguatur duplex similitudo. s. corporalis et
 spiritualis. que s. videntur visione hac non
 videt similitudinē corporali s; spirituali vi-
 det quedā hac visioē. nā quedā videt aīa
 hac visioē: que nō videt nec similitudinē
 corporali nec spirituali. sicut qm videt se et
 suas affectiones: et actiones et suā iusticiā.
 Quedā autē videt hac visioē p similitudinē
 spiritualē sic Angelus et sic cognoscit iusti-
 tiā alteri⁹. Et ppter h⁹ ista ppositō idē dicitur
 dicitur. q. que videt⁹ visioē itelle-ctuali videntur
 re et nō similitudinē: ut intelliget de illis q
 videt aīa p se et p presentia seu p reuelatio-
 nē. vez ē tamē simpliciter q. nō videt simi-
 tudinē corporali aliqua hac visioē. s. tamē
 quedam sic similitudinē spirituali. et sic lex
 eterna in anima videtur per visionem
 itelle-ctualē.

Consequenter ^{que}
^{rit}

quod sit lex nãl. Et q̄rũt tria. Pr̄io quid sit i genere an poten⁹. ul passio. uel habitus. Secdo supposito q̄ sit habit⁹. an sit habit⁹ cognitiu⁹ ul motiu⁹. Tertio supposito q̄ motiu⁹ an sit idẽ qd̄ cõscia ⁊ sinderesis.

Ad primum sicut dicit

p̄b̄s. Dẽ qd̄ ẽ i aĩa aut ẽ potẽtia. aut passio. aut habit⁹. Sed lex natural̄ existẽs i aĩa n̄ ẽ potẽ⁹. qm̄ potẽtia ẽ idẽffata ⁊ ad opposita. Itẽ n̄ ẽ passio: cũ passio ut dicit Dam⁹ sit mot⁹ ex alio i aliud: lex nō. q̄ ip̄a ẽ habit⁹

Secda rō ut dicit p̄b̄s. Dabit⁹ ẽ dispositio difficile mobilis. s̄ lex naturalis ẽ in aĩa ut dispositio difficile mobilis. q̄ ip̄a est habit⁹.

Ad oppo⁹. Aug⁹ dicit q̄ habit⁹ ẽ q̄ aliqd̄ agit cũ op⁹ ẽ. s̄ lex natural̄ nō ẽ h̄⁹. q̄ ip̄a n̄ ẽ habit⁹. Dinos p̄. quoniam i p̄nulis nō habitat lex natural̄ ad agẽdũ: nec p̄ eã possit agi in eis. Similiter nec i dãnati potest agi aliqd̄ lege naturali ⁊ tñ ẽ i eis. Cum aut̄ a q̄busdã dicat: q̄ lex natural̄ act⁹ sit rōnis ⁊ habit⁹ volũtat̄. Querit an illõ sit verũ ⁊ ostendit p̄mo q̄ nō sit actus rōnis. quia nullus act⁹ rōnis ẽ inatus. imo rō cũ inascitur sopita ẽ q̄ntũ ad suũ actum. Cũ igitur lex naturalis sit inata ei cui⁹ ẽ. pat̄ q̄ non p̄t eẽ act⁹ rōnis. Secda rō sic videm⁹ q̄ nihil qd̄ sit accidẽs alicui⁹ p̄t eẽ s̄b̄stãtia alteri⁹. ita est i aliis generibus distinctio. q̄ nihil qd̄ sit qualitas alicui⁹: p̄t esse actio alterius. Si q̄ lex naturalis ẽ habit⁹ voluntat̄: ⁊ ita qualitas. q̄ nō est actus rōnis. Si dicat scdm̄ p̄b̄m q̄ duplex ẽ actus. s̄. p̄mus ut scia. ⁊ scds ut cõsiderare. Prim⁹ ẽ act⁹ i habitu. scds i effectu. Uer⁹ ẽ q̄ lex nãlis n̄ ẽ act⁹ rōnis i effectu. s̄ ẽ ei⁹ act⁹ i habitu.

Cõf̄ Prim⁹ enĩ act⁹ idẽ ẽ qd̄ habit⁹: sicut patet de scia. Esset igit̄ lex naturalis habitus rōnis sic volũtat̄: ⁊ ita nō magis uni⁹ q̄ alteri⁹. Secda rō in li. ar⁹ sũt tria scdm̄ que i ipso itelligit̄ ymago trinitat̄. s̄. facultas. ratio. volũtas. scdm̄ aut̄ facultatẽ itelligim⁹ ymaginẽ sũme potẽtie. scdm̄ rōnem ymaginẽ sapiẽtie. scdm̄ volũtatẽ ymaginẽ bonitat̄. Uirt⁹ aut̄ habit⁹ ẽ volũtat̄. Ars at̄ cũ sit idem qd̄ scia habit⁹ ẽ rōnis sic scia: licet differat i h̄ q̄ scia d̄ absolute. ars in cõpatione ad op⁹. Lex aut̄ naturalis habit⁹ ẽ facultat̄. q̄ nō ip̄s volũtat̄. Q̄ sit habit⁹

facultat̄ patet: quia lex d̄ q̄ ligat ⁊ artat. Sed nō pp̄ie d̄ artari rō seu iudiciũ imo iudiciũ esse de bono ⁊ malo. Sifr artatio nō ẽ ip̄s volũtat̄: q̄ solũ d̄ artatio i libro ar⁹ respectu facultat̄. Lex q̄ p̄ se ẽ habit⁹ facultat̄ nō volũtat̄ nec rōnis. Solo Quidã posuerũt q̄ lex natural̄ act⁹ sit rōnis ⁊ habit⁹ volũtat̄. Et cõfirmat opinionẽ suã ex h̄ qd̄ d̄ in Glo. z⁹ ad Ro. q̄ lex nãlis est q̄ quisq̄ itelligit ⁊ sibi cõscius ẽ qd̄ bonũ ⁊ quid malũ. Cũ enĩ itelligẽ sit act⁹ rōnis ex h̄ q̄ d̄ qua quisq̄ itelligit. dicũt q̄ ip̄a est actus rōnis. Ex h̄ rō q̄ d̄ ⁊ sibi cõscius ẽ q̄ cõsciu⁹ ip̄ortat habitũ. dicũt q̄ ẽ habit⁹ volũtat̄. Et q̄ d̄ act⁹ rōnis itelligit act⁹. i. qdã opatõ scdm̄ q̄ dicit Jobãnes. Dam⁹ Q̄ opatio ẽ vniuscuiusq̄ s̄be inat⁹ motus sicut lucẽ i sole. lucẽ enĩ ẽ act⁹ innat⁹ s̄be solis. Illũinare aut̄ ex opatiõẽ i alio: sic lex naturalis ẽ quoddã lucẽ i rōne. Est aut̄ i volũtate sic quedã habilitas ad bene opadũ. ⁊ itelligit act⁹ sic lucẽ nō sicut luminare i sole. Dõ tñ q̄ aduertendo illud qd̄ d̄ in glo illa. Ro. z⁹. hoc d̄ de lege nãli quãtum ad effectũ cõsequẽtẽ. ⁊ nō quãtum ad effectũ p̄cipalẽ. ⁊ p̄. s̄. q̄ lex natural̄ ẽ qua quisq̄ itelligit z̄. Et p̄pter h̄ dicim⁹ q̄ p̄ se ⁊ p̄cipaliter lex naturalis ẽ habit⁹ ipsius facultat̄. si aut̄ alioz̄ h̄ ẽ p̄sequẽs. Libertas. n. p̄ ⁊ p̄ se nō d̄ eẽ i volũtate: nec in ratiõẽ s̄ i facultate. q̄ ip̄i debet auctoritas ⁊ p̄sibilitas. Et a p̄te ei⁹ ẽ flexibilitas. Et ideo lex naturalis cũ se teneat a p̄te auctoritat̄ seu potestatis. ⁊ ita a p̄te flexibilitatis seu auctoritat̄ d̄ esse p̄io ⁊ p̄ se in facultate. tãq̄ r̄gula facultat̄. Nã sic grauitas seu p̄derositas i grauib⁹ regulat totũ motum grauis. ⁊ dicẽt eẽ lex ipsius motus. ita lex naturalis regulat motum rōnalis creature p̄cipaliter i eo qd̄ faciẽdũ ẽ. Et iõ a parte eius cuius p̄io ẽ libertas ⁊ ip̄erũ se tenet ⁊ ẽ flexibilitas ad opus. Uer⁹ aut̄ debeat dici habit⁹ facultat̄. Dõ q̄ duplex ẽ itẽtio habit⁹. vna scdm̄ q̄ d̄ habit⁹ dispõ difficile mobilis. ⁊ sic ip̄a ẽ habit⁹. Alia ẽ itẽtio habit⁹ scdm̄ quã d̄ denoiare habentẽ sic scia scientẽ. Et scdm̄ hãc viã nō itelligim⁹ ip̄ã legẽ nãlẽ posse dici habitũ. q̄ s̄m ip̄ã nō ẽ denoiatio habẽt̄. Ad p̄mã rōnẽ. sol uẽd̄ eo q̄ videt̄ posse ostendẽ q̄ sit habit⁹ scdm̄ quãlibet itẽtionẽ. Et dõ q̄ illa p̄positio p̄bi itelligẽda ẽ scdm̄ illã viã q̄ fuerit

res i aia. et e motus rez ad aia. Quia cu sunt res i aia p abstractione. e pone aliqd i quo fiunt. et sic potit potentia. et iterum res illa ifert passionem et imutationem ei i quo fit. et sic e passio: Item habilitat ipsa potentia: et sic e habitus: h aut mo no e lex natural i aia sicut res ille. Et ideo no habet hic locu illa pp. nec etia quedo e motus imo multa sunt in anima sicut etiam sue actiones que non sunt aliqd predictorum.

Hic consequenter

queritur vtru lex natural sit habitus cognitiuus. vel motiuus. Ad qd sic Ro. 3. Per legem fit cognitio peccati. Effectus g legis p se est cognitio. et dr h de lege scripta. g cu i intetioe legis oueniat lex scripta: et lex natural ipsa lex natural e habitus cognitiuus. cu eius effectus sit cognitio sicut et scripte. Secda ro glo. Ro. 2. Lex natural e qua quisq itelligit et eius effectus e itelligere. g e habitus cognitiuus. Tertia ro Ro. 2. Opus legis scriptu. Glo. i. firmiter ifixu roni. h habitus ifixus roni e cognitiuus. g et. Ad oppositu Nullus habitus cognitiuus ligat arbitriu ad faciendu vel no faciendu. quia cognitio non ligat. h lex dr eo q liget ad faciendu vl n. Ergo ipsa est habitus motiuus vel opatiuus. et no cognitiuus. Solo d d q cu li. ar. sit facultas uoluntatis et ronis. Pater q i intetioe li. ar. concurrunt tria. facultas. ratio. et uoluntas. ad que copatur lex natural. Et fm illas opationes habet triplicem actum. Primus e ligare que habet ad facultatem p copationem. Et h e ga facultas de se habet libera iflexione et io copatione illi eligare. Secda ar actus eius e ostendere que habet copatione ad rone. et h scdm itentionem qua lex dr eo q in ea legat sic dicit Ysidorus. 4. et bimolegiar. Lex a legedo dicit. Terti actus eius e instigare seu mouere ad bonu faciendu: et malu vitadu. que h copatione ad uoluntatem. scdm q dicit Ysidorus. 4. et b. Jus naturale comune oiu est. eo q vbiq i instinctu n no aliq constitutioe habet. Dicit g lex natural respectu facultatis sic ligas et artas. Respectu autem ratiōis sicut illuminas rone Respectu et uoluntatis sicut ad bonu instigans et sic pteci pat natura vtriusq habitus. s. et cognitiui et motiui et h diuersos ei actus pcedunt rones.

Postea queritur vtr

lex

naturalis sit idem quod conscientia et sideresis. Et queritur de conscientia. Conscientia autem distinguitur duobus modis. Unomodo conscientia est opinio de agendis et vitandis. id est opinio de eo quod debet vitari vel fieri. et de hac prima Cor. 8. Qui dam autem cum conscientia ydoli usque nunc. quod ydolatricum manducant: et conscientia eorum cum sit infirma polluunt. Alio modo dicitur conscientia sic Basilius dicit. secundum quod est quoddam iudicatum naturale. Ro. 2. Testimonium reddente illis conscientia eorum. Queritur ergo vtrum conscientia h secundo modo dicta idem sit quod lex natural. Ad quod sic Damascenus. Conscientia est lex intellectus nostri opposita peccato h lex natural est habitus. g idem sunt. Secda ro Ro. 2. Glo. Naturalis lex est qua quisque itelligit et sibi conscius est quid bonum et quid malum h conscientia est habitus g et. Ad oppositu conscientie est errare. legis naturalis nullomodo est errare. g ipsa non est conscientia. Secda ro conscientia respicit intellectus: quia dicitur conscientia. lex homo magis affectum g non sunt idem. Tertia ratio. Conscientia non est eadem apud omnes. lex natural est eadem apud omnes g non idem sunt. Post h queritur vtr idem sit quod sideresis. Ad quod sic sideres consistit circa dictam opandorum in generali. dicitur enim in ratione generali: et non in ratione propria: ea que facienda sunt: h talis est lex naturalis. idem igitur est effectus essentialis ipsarum. ergo sunt idem. Secda ro sideresis h instinctum quo ad bonum. sicut dicit Ysidorus q lex naturalis ad bonum instigat. Ergo habet eundem effectum essentialem. g et. Ad oppositu Ysidorus. sup ezech. ubi legitur de illi facieb. dicitur q p tres facies inferiores significat tres vires. s. concupiscibilis. irascibilis. rationalis. Quarta autem est super quam greci sideresim vocant. Sideresis g est potentia anime. g lex naturalis non est in potentia anime sed magis habitus potentie. g ipsa non est sideresis. 2. ratio Lex naturalis dirigit potentiam. ergo non est potentia ergo nec sideresis. Itē cum lex naturalis dicatur regula et conscientia regula. et sideresis regula. quibus que sit differentia. Solo d d ad primu. q lex natural non est conscientia nec sideresis h extendendo conueniunt i h quod est regulare. differunt tamen quoniam lex proprie est regula facultatis et primo et p se. mediante autem conscientia est regula rationis: quoniam conscientia ex lege format. mediante et sideresim si que est sintilla conscientie: est regula ipsius uoluntatis. Lex enim primo artando facultatem dicitur i facilitate quid faciendum et quod non: quoniam i facilitate est flexibilitas ad bonum vel malum

Lex autem dicat ei bonum faciendum: et malum vitandum. post hoc sequitur iudicium in ratione. et sic format conscientiam. ulterius facto iudicio quod sic debet esse. Deinde sequitur desiderium: que est sitilla conscientie que stimulat voluntatem ad bonum faciendum. Et ideo lex per se regulat facultatem. Mediante autem conscientia. hoc est secundum quod ratio accipit iudicium legis figurat rationem. Legis. n. ratio est ipsa et tunc format conscientiam. Mediante autem scintilla conscientie. id est desiderium regulat voluntatem: et sic differunt specialiter in hoc quod est regulare. quia conscientia est proprie regula in ratione. Desiderium in voluntate intelligendo ipsam et stimulado ad bonum. Ad illud ergo quod obicitur quod conscientia est lex intellectus nostri etc. hoc est quod conscientia dupliciter accipitur. materialiter vel formaliter. Conscientia formaliter est acceptio debite scientie legis: cum debito faciendi vel vitandi. et hoc modo conscientia non est lex sed format a lege. quia est ipsum iudicium rationis accipientis legem. Si accipiat materialiter sic conscientia est ipsum conscientium: mediante quo anima regulatur: et dirigit in operatione boni. Et hoc modo conscientia est lex intellectus. Ad secundam rationem dicitur quod glo illa loquitur quantum ad effectum legis: non enim vult dicere quod lex sit conscientia. sed quod facit conscientiam siue est causa conscientie ex qua format. Cum enim ratio legis sit in regula facultatis: que est lex. intelligit ibi debitum faciendi bonum et vitandi malum. et tunc sibi conscientia est. Ad 2am quod obicitur de desiderio dicitur quod lex proprie dicat ut regula. desiderium proprie dicat ut natura. et hoc est quia stimulat ad bonum ratum. Ad secundam rationem dicitur quod proprie lex mouet secundum instinctum sicut vult Ysidorus. Conscientia non mouet secundum iudicium. Desiderium autem secundum appetitum naturalem veri boni. ut sic dicitur est quod instinctus legis refertur ad facultatem. conscientie ad rationem. Desiderium autem ad voluntatem. Ex his colligitur quod lex naturalis est indita figura facultatis faciendorum. cum directione rationis. et instinctu voluntatis.

Quisio quod sit lex

naturalis et quod sit. Consequenter inquirendum est quod sit. Et per queritur quomodo sit quantum ad essentiam vtrum. scilicet sit delectibilis aut non. Secundo quantum ad mandata. Utrum sit mutabilis aut non. Quantum ad primum sic obicitur Ro. 2. cum gentes etc. Glo. non quod per nature nomine ut dicitur est negata sit gratia. sed potius per gratiam reprobata nam quia gratia tertio homine inouato. Lex instauratur quia deleuerat culpa. et vocat hoc naturalis: legem naturalem. ipsa ergo deleta est per culpam. ergo

delectibilis. Secunda ratio Malach. 2. Custodite spiritus vestros: et uxorem adolescentie tue noli despiciere. Glo. Uxor. id est naturalis legem in corde scriptam. que etiam incredulos compellit dicere deus iudicet deus videat: et ipsi cuncta. inter me et te di iudicanda permitto. hoc uxor residuum est spiritus nostri. quia nostro spiritui spiritus copulatur: que si recedit a nobis statim offendimus deum. ipsa ergo recedit et ita delectibilis est ab anima. 3a ratio quod potest in id quod maius est potest in id quod minus est. Si ergo culpa potest deleere legem gratie que plus est quam lex naturalis. Ergo potest deleere legem nature. et ita delectibilis est. Ad oppositum. Aug. 2. confite. furtum domus punit lex tua et lex scripta in cordibus hominum: quam nec ulla quidem deleuit iniquitas. Quis enim fur equo animo alium pariter fure. ex quo patet quod non est delectibilis. quonia si delectibilis esset. hoc esset propter iniquitatem aliquam. Solo dicitur quod aliquid dicitur deleui dupliciter. vel quantum ad essentiam. vel quantum ad effectum. sicut patet in eclipsi solis. Lux enim solis ibi non deficit quantum ad essentiam sed quantum ad effectum. que habet in nobis qui est luere. Lucet autem semper in se. eodem modo est in hac parte. quia lex naturalis que est sicut sol in anima quantum ad essentiam nunquam deletur ab ea: sed spiritus ibi lucet in se deletur tamen aliquando quantum ad effectum. scilicet quia non spiritus ipsa anima illuminat. sic cum anima auertitur a deo: et obtenebratur per peccatum. Ubi tenebra peccati interposita inter animam et deum prohibet istum effectum legis. Ubi Ro. 2. Cum gentes etc. Glo. Non ergo usque adeo in anima humana. ymago dei terrenorum affectuum labe detrita est. ut nulla in ea lineamenta remanserit. non omnino deletum est quod ibi per ymaginem dei coactum impressum est. Ubi semper manet scriptura legis naturalis in anima. Nam per ymaginem impressam est ipsa lex: et proprie hoc si deletur quantum ad lectionem propter terrenum affectum. non tamen quantum ad essentiam. Et ad hoc potest haberi ratio ex glo. predicta. Malach. 2. quia dicit ibi quod lex naturalis semper spiritui nostro copulatur. ergo non est delectibilis ab eo. Et hoc intelligendum est quantum ad essentiam legis naturalis.

Ad primam ergo rationem que ostendit quod simpliciter sit delectibilis dicitur quod est scriptio legis quantum ad essentiam. et est scriptio legis quantum ad manifestationem. Quod ergo dicitur quod lex iusticie naturalis scribitur hoc non est quantum ad essentiam. sed quantum ad manifestationem vtrum. scilicet luceat quod obtenebratum erat per peccatum. Ad secundam dicitur quod lex naturalis dicitur recedere quantum ad officium vel effectum. non tamen quantum ad essentiam. Sicut dicitur dominus recessisse quando non habet imperium in domo.

Ad tertium dicitur quod non sequitur quod si gratia potest deleri quod maius est quod possit deleri id quod minus est. quia non sequitur: gratia delet peccatum mortale quod maius est. sed delet peccatum veniale quod minus est. Sicut non sequitur culpa delet legem gratie que maior est. sed et legem nature: que minor est. Culpa enim naturaliter opponitur legi gratie et non legi nature. et ideo ipsam delet. et non istam nisi quantum ad effectum. et iterum licet lex gratie plus sit quantum ad virtutem quam lex nature. non tamen quantum ad diuturnitatem in se. quia naturaliter est edita a se illa ratio. et ita non est delectabilis per culpam sicut illa.

Secundo queritur

de modo efficiendi legem naturalem quantum ad mandatum. Et queritur utrum sit mutabilis quantum ad precepta iuris naturalis. Ad quod sic in decretis habetur distinctione. 6. quod naturale ius ab exordio rationalis creature incipiens manet immutabile. per hoc volens assignare differentiam eius ad legem scriptam. secundum quod naturale quantum ad sua precepta immobile est. Secunda ratio in eodem. di. 5. Naturale ius cepit ab exordio rationalis creature. nam nec variatur tempore. sed immutabile manet. Tertia ratio. Lex posita ab aliquo manente voluntate positore: et illo cui imposita est semper permanens. sed cum maneat voluntas ponens legem naturalem: et maneat rationalis creatura cui imposita est et ipsa lex naturalis manet immutabilis.

Ad oppositum. Ysidorus. 4. ethimol. Ius naturale comitatur omni nationi sed iure comitatur omni possessio: et omni una libertas. si ergo factio ista mutata est ita ut meo iure sit aliquid proprium. patet quod mutabilis est lex nature quantum ad suas sanctiones et mandata. Secunda ratio Ieremias. 3. Sed quod si continentur mulier. Sicut. Videns eam servire libidini sue: et in se mutata legem nature per quam quondam viro suo subiecta fuerat. si mutata est lex nature ergo est mutabilis. Tertia ratio ecclesiasticus. 17. Addidit eis disciplinam et legem vite. Sicut. Legem litterarum quantum ad correctionem legis naturalis scribi voluit. Lex ergo naturalis corrigibilis est. ergo et mutabilis: quia omne corrigibile mutabile est. Quarta ratio tempore Lamech. qui primus habuit plures uxores: fuit peccatum habere plures uxores. Unde dicitur glo. ibi. quod contra legem et naturam adulterium commisit. Post hoc non fuit illud peccatum. Unde Jacob plures habuit uxores sine peccato. Et dicitur Augustinus quod peccatum non erat quoniam mos erat: et hoc secundum ius naturale. ergo precepta iuris naturalis mutata sunt. Item in

decretis di. 8. Differt ius naturale a consuetudine. nam iure naturali omnia sunt contra omnes. Iure vero consuetudinis et constitutionis hoc meum est illud vero alteri. si primum mutatum est. ergo etc. Quarta ratio in decretis di. 1. Ius naturale est quod in lege et in euangelio continentur. Si ergo in lege continentur multa iura mutabilia: ius naturale est mutabile. Solo dicitur quod opinio quorundam est. quod in lege naturali quedam sunt sicut precepta et prohibitiones. ut fac aliis que tibi vis fieri: et non facias aliis quod tibi non vis fieri. Quedam autem sicut demonstrationes: ut omnia esse contra omnes. Et differt demonstratio legis naturalis a precepto: sicut consilium a precepto. Unde demonstratio ibi accipitur loco consilii. Dicunt ergo quod quantum ad precepta et prohibitiones immutabilis est lex naturalis. sed quantum ad demonstrationes est mutabilis. quia demonstrationes non sunt precepta: nec prohibitiones legis naturalis: sed solum demonstrationes ad quas anima non tenetur. sicut nec ad consilium nisi tempore necessitat. Aliter autem est dicitur. secundum beatum Augustinum. in li. confessionum. quod sic videtur quod medicina est ars immutabilis tamen medicina aliquando mutat precepta languentibus: et tamen ratio precepti artis in se est immutabilis: nec venit mutatio ista ex parte artis sed ex parte alia. scilicet eius cui ministratur ex arte. ita lex naturalis immutabilis est quantum ad rationem suorum preceptorum: et sanctionum: non tamen quantum ad observantiam omnium sanctionum sicut medicina. Ad primam ergo rationem que ostendit quod sit mutabilis in se. dicitur quod iure naturali esset omnia contra: et omni una libertas. hoc fuit ante peccatum. Post peccatum quedam sunt quibusdam propria. et hoc duo sunt per legem naturalem: sicut enim ars medicine dicitur vinum esse sanum: et eadem ars negat vinum egro. ita eadem lex naturalis dicit quod sane nature omnia sunt contra: et quod ita debet esse. et tamen eadem dabit nature egre proprietatem. nec mutat propter hoc quantum ad rationem sanctionis. imo eadem ratio que dicitur esse omnia contra in natura bene instituta: dicitur aliqua esse propria in natura destituta per peccatum. et sic solum est mutatio quantum ad observantiam sanctionum et effectuum. et non quantum ad rationes ipsorum. Ad secundam rationem dicitur quod non intendit dicitur glo. illa legem mutari simpliciter. sed solum in uxore illa quantum ad effectum: quem habet in illa. et hoc propter interpositionem culpe inter animam et deum. sicut sol debet mutari in nobis vel quod ad nos: quoniam non habet effectum in nobis. Ad tertiam dicitur. quod correctio quedam ponit viciam. quedam vero supplementum. non dicitur ergo lex naturalis correctiva per legem litterarum. quantum

ad aliquod vicium: quia hec correctio ponit mutabilitatem. s. solū quātū ad supplemētū: et hō nō ponit mutabilitatem. Lex enī nālis dicitur i generali sic patet: Cū dicit non facias alii zc. Sub hac enī generalitate cōpēndūf multa picularia. ut non occidas nō falsū testimonū dices zc. Lex aut littere explicat ista picularia. vnde scripta est ad correctionē supplemēti et non vici. Ad quartā de bigamo dō. q. si effect? mutat: nō tamē rō legis. Lex enī natural respicit illū cui fit: et ex hō nēit mutatio ista: quia cōia fiūt ppa. Itē respicit ip̄s deū cui? auctori tate fert. et scōm hō dicitur i mādato iserio ris sp̄ q. ip̄e q. sup̄ legē ē. s. de? possit mutat .s. legem. vnde nūq. auctoritas superioris excipit. Et ppter hō nūq. dicitur lex nālis q. solū vna esset vni? quonia; exciperet ab hō dictamē superioris auctoritas. Quātū at Jacob plures habuit. hō fuit auctoritate et volūta te dei. et ideo nō fuit cōtra dictamē legis. Ex dicti patet solo. s. rōis. Ad sextā rōnē respōdet Gratian? i decreti dices. q. i lege quedā sūt moralia: quedā at mistica. Mora lia quātū ad ius naturale reducūt. q. ergo dī q. i lege mutatio est facta. hō ē vix quātū ad ceremonialia. et non quātū ad moralia quātū ad litterā: nec quātū ad mistica. hoc ē quātū ad sēsum spiritualem.

Quesitum est de lege nāli

si est: et quid ē: et quō ē. Cōsequēter iqrēdu; est de ipsa: quorum est primū de differenti assignatiōe eoz: que ponit eē legis nālis.

Secū; ē an habeat pcepta ordinātia rōna lem creaturā ad deū. Tertiū ē an aliquo mō ordinet rōnalem creaturā ad irrōnales.

Quarto per que in lege naturali ordiat hō rōnalis ad proximū rōnalem. Quātū ad primū duo querūt ut magis pateat q. rō est lex naturalis. Primū ē de differenti assignatione eoz: que ponit esse iuris nālis a diuersis. Scōm ē de cōpatione iuris nālis ad positiuū. Quātū aut ad primū sic pceditur scōm Augustinū et Hugo. de sancto vic. Assignat duo pcepta iuris naturalis vni affirmatiuū et aliud negatiuū. Negatiuū nō facias alii: qd tibi nō vis fieri. Tob. 4°. Affirmatiuū. fac aliis qd tibi vis fieri. et sumit scōm hō qd dicit Mat. 7°. Quicūq. vultis ut faciāt vobis hoīes. et vos facite illis. Habem? g. q. ius naturale scōm istos

assignat quātū ad duo pcepta. Ulteri? fm Ysidor? 4. et bimol. habet q. ius naturale ē cōe omniū nationū. ut iuri et femine con iunctio. liberorum successio et educatio cōis oīum possessio. et oīm una libertas. Acquisitō oīm que celo et terra mariq. capiūt depōsi te rei vel cōmedate restitutio. violētie p uī repulsio. In hac assignatiōe plura ponunt q. i assignatiōe Aug. et Hugonis. et tamē nō pōt fieri reductio istorū ad illa. quia Ysi dor? assignat ea que debent eē iuris nālis scōm q. ipsū ius naturale ordiat naturā; vniuersalē: que ē spēs: et naturā singularē. qd patet. quonia; ad ordinem nature vlis p̄inet hō q. dicit maris et femine cōiunctio et libroz educatio et successio. Ad ordiatō nē aut singularis p̄inet illa que ponuntur in illa assignatiōe. Sed p̄dicta duo pcepta solū p̄inet ad ordinē vniū n. singularis. ad aliā naturā singularē. et hō dupl. s. scō; innocētā et scōm bñficētā. g. vna istarum assignationū ē supflua. vel alia diminuta

Itē Tulli? i fine rethorice alit assignat ius naturale dices. Jus nature ē qd nō opi nio: quedā inata vis iseruit. ut religio; pietatē. gratiā. vindicationē. obseruātia; v̄itatē. Si g. ius nature cōsistit i his differē tiis: p differētias aut hō assignatas: nō solū ē ordinatio creature rōnalis ad pximum: imo et ad deū. quia religio ad deū ordiat sicut patet p eius diffinitionē. Religio est que superioris cuiusdā nature quā diuinā; vocat curā ceremoniā; affert. Scōm autē p̄dictā assignationē Ysidori nō ē ordo p le gē ad deū. Ergo adhuc videt assignatio Ysidori insufficientes. Prop̄ hō breuiter querit de differenti istarū assignationū. Solo dō q. lex natural ē p̄cipiū ad oē ius mora le. fm q. vita hoīs debeat ordinari. Est aut ius naturale triplex. s. natiū. humanū. diuinū. Jus natiū dī cōiter. quia est illud debitū qd inascitur. Et ē cōe nō solū rōne nature singularis s. etia; ratiōe salutis sp̄i. et scōm hoc ius nature se extendit ad oīa animātia. sicut dicit Ysidorus q. lex nate est qd natura docuit oīa animātia. Jus aut humanū solū respicit ordinatiōē nature singularis. Unde hō mō appellat ius huma nū scōm qd dī ius gentiū. quia sic habetur .ff. de iustitia et iure. Jus gētū est q. gentes humane vtūtur. s. hoc solū p̄inet ad rōna lem creaturā. Jus aut diuinū dī q. ordiat

rōnal creatura ad gratiā: et scō; h̄ moralia legis Moysi emanāt a lege naturali. Scō; ḡ q̄ lex nāl respicit ius nature. p̄mo modo ē assignatio ipsi⁹ ab Ysidoro. Quia ius naturale p̄mo mō aut ordinat naturā ratione speciei: aut rōne singularis. Si rōne sp̄ei ḡ; h̄ sumūtur iste s̄ctiōes maris et femine cō iūctio: liberorū educatio et successio. Si ordi nāt naturā rōne singularis. sic sūt quedam sanctiōes eius respectu n̄ iustitute: respectu stat⁹ nature lapsae. Quedā aut̄ respectu n̄ bñ iustitute sūt due. s. cōis omniū possessio et omniū vna libertas ē. ḡ vna est respectu rerū. s. ista cōis omniū possessio. Alia autem ē respectu p̄sonarū. s. omniū vna libertas. Re spectu aut̄ status nature lapsae: habet alias sanctiōes. cū enī natura lapsa fuit: tūc cecidit ī defectū et passiōē seu passibilitatem. s. q̄ poterat pati p̄sona. Defect⁹ autem ille fuit defect⁹ respectu rerū. Et s̄m h̄ sūt due sanctiones. s. acquisitio. et restitutio. ḡ differūt: qm̄ vna ē ī acq̄redo p̄p̄iū. h̄. s. acq̄sitō oīm: que celo terra mariq; capiūt. que qdē nulli⁹ sūt deminiū. vñ respectu talīū ē hec acq̄sitio. Alia aut̄ ē ī restituēdo alienū. vñ ē respectu eorū que sūt p̄ximi. et secūcū hoc sumit̄ hec s̄ctio deposite rei ul' comēdate restitutō. Respectu aut̄ passibilitat̄ p̄sone sumit̄ alia s̄ctio: que est violēt̄ie p̄ vī sp̄ul sio. Illō enī ē ad remouēdū passiōē illatā ī p̄sona. Scōm aut̄ q̄ lex nāl respicit ius humanū sumit̄ assignatio Tullii. q̄a h̄ mō solū p̄inet ad ordinē nature singularis. In hac aut̄ assignatiōe nihil d̄ respectu n̄ae speciei. Natura aut̄ singularis p̄ ius h̄uanū dupliciter ordinat̄. s. ad deū et ad p̄ximū. Ad deū aut̄ ordinat̄ p̄ religionē. q̄a religio ē vt ipse dicit: que sup̄ioris cuiusdā nature quā diuinā uocat: cultū ceremoniāq; affert. Si autem ordinat̄ quātū ad p̄ximū. triplr attendit̄ ille ordo. aut quātū ad vī rōnalē aut irascibilē. aut cōcupiscibilē. Si quātū ad rōnalē: h̄ mō ius naturale dicit̄ x̄itātē et hec ē veritas assertoria vel p̄missoria: ex qua nascūtur pacta vel p̄missa. Vñ diffinit̄ h̄ veritas a Tullio. Veritas ē p̄ quā imuta ta ea que sūt: aut āte fuerūt. aut futura sūt dicūt. Si aut̄ attendit̄ ordo nature quātū ad irascibilē. sic ordinat̄ p̄ obseruatiā et vī dicationē. Et h̄ obseruatiā quedā fuerētia ē: ḡ differēt. quoniā ad vī irascibilē p̄inet reuerētia: cū. s. humiliat̄: et vindicatio. s. cū

audet: et sic debitū humilitat̄ ē reuerentia. seu obseruatiā: qd̄ idē ē. Vñ diffinit̄ obser uatiā dicens. Obseruatiā ē per quā homines aliqua dignitate aīcedētes cultu quedā et honore dignat̄. Vindicatio aut̄ sumit̄ s̄m q̄ audet. s. ī surgēdo ad iuriā. vñ diffinit̄ eā dñs. Vindicatio ē p̄ quā vis et iniuria et oīo cō id qd̄ ibi obfatur ē defendēdo aut vlciscēdo p̄pulsat̄. Si aut̄ ordinat̄ natura quātū ad cōcupiscibilē. sic ordinat̄ p̄ gratiā et pietatē. ḡ differēt. quoniā ipa cōcupisci bil̄ ordinat̄ p̄ naturā. vel motet̄ ad p̄p̄iquū cognatiōe vel patria. Itē ordinatur ad bñficiū. P̄mo mō ordinat̄ p̄ pietatē. Unde pietas ē p̄ quā sāguē cōiūctis patriaq; benī uolis officiū et diligēs tribuit̄ cult⁹. Scōdo aut̄ mō ordinatur p̄ gratiā. que gr̄a est qua d̄ hō gratus. Vñ dicit̄ q̄ gratia ē in qua amicitia et officiorū alteri⁹ meritoria remu neradi volūtas orinet̄: s̄m aut̄ q̄ ordinat̄ lex natural̄ ad ius diuinū. sic ordinatur ad gratiā. et sic loquit̄ de lege naturali. Aliē nō distīguūt iurispiriti. scōm q̄ respicit ius humanū. ordinat̄ aut̄ nos ad gratiā duplr: vel ordinando nos ad deū uel ad p̄ximū. si ad deū sic sanctio ē eius s̄biectio creature rōnalis suo creatori. Unde ecclesiastici. 17. Addidit illis disciplinā x̄c. dicit̄ glo. disci plinā naturalē qua dedit̄ hōi vt s̄biceret̄ suo creatori. Si aut̄ ordinat̄ nos ad p̄xi mū. h̄ ē duplr. aut scōm innocētia: et sic sanc tio eius ē. n̄ facias aliis x̄c. Lobi. 4. aut s̄m bñficiā et sic sumit̄ alia sanctio. seu aliud mā datum. s. qd̄cūq; vultis ut faciāt vobis hōies x̄c. Mat̄. 7. Et scōm hanc rationem determinat̄ legalia Moysi. scōm aliā leges positue Ex his patet differētia assignatio num legis naturalis.

Secundo queritur

de cōpatiōe legis nāl̄ ad ius positium. Et queritur vtrū aliqd̄ sit licitū scōm ius naturale. qd̄ nō sit licitū scōm ius positium et everso. Ad qd̄ sic Ysidorus appellat̄ fas ius naturale. Ius aut̄ appropat̄ iuri po sitiuo. dicit̄ ḡ sic. trāsire p̄ alienū agrū fas ē quia ē licitū. fas enī ē qd̄ ē licitū. ḡ n̄ est ius scōm ius positium. Imo veritū ē ī iure posi tiuo. ḡ ius positium facit̄ illicitū. qd̄ est lici tum scōm ius nature. ḡ sanctiōes eorū sunt cōtrarie. Scōda ratio aliqua sūt illicita s̄m ius naturale. sicut que sūt cōtraria s̄ctiōib⁹

legis naturalis. ut aliqua eēt ppria et nō cōia
 Illud tamē licitū ē scdm ius positiuū. Itē
 scdm ius naturale nō ē licitū aliqñ dñari
 alii: et aliqñ eēt seruū alteri. tamē scdm ius
 positiuū illud ē licitū. s. seruit⁹ et dominiū.
 g ius positiuū de illicito iure naturali facit
 licitū. g mutat sanctiōes eius et sup ipm ē.
 B aut falsū. g nō pōt mutare sanctiōes ei⁹:
 nec de illicito facit licitū et ecōuerso. ppter
 B qrit que sūt illa licita vel illicita in iure
 naturali que pōt mutare ius positiuū. Itē
 repitur ius nāle et mos: et honestas. querit⁹
 g differētia horū. quia obicit. Ius naturale
 est regula oīs iuris cōsequēt. g oē qd ē ius
 fieri habebit regulam in lege naturali. g
 qd fit scdm honestatē et scdm morē habet
 regulā i lege naturali. Maior p. quoniā lex
 naturalis ē a pñā iustitia. et iō regula iuris
 sequēt. Solo dō. Q lex natural quedam
 sanctit et dicitat ut debita. Quedā ut vri
 lia. quedā ut expediētia i aliis. Que dicitat
 ut debita. nō pōt ius positiuū de licito facit
 illicitū: uel ecōuerso. ga nō habet aliqd i ill
 Unde Hugo i li. de sacramētis dicit. Q in
 lege naturali tria sūt. pceptio. phibitio. et
 cōcessio. pceptū g et phibitū i lege nāli.
 B dicim⁹ debitū fieri uel nō fieri. que ergo
 sic pcepta uel phibita dicitat ut debita in
 his nihil pōt mutare ius positiuū. faciendo
 de nō pcepto pceptū. et de nō phibito phi
 bitū qui peccet. Un i his duob⁹ itelligitur
 debitū qd tibi nō uis fieri zc. et quecūq; uul
 tis zc. In 3° aut. s. i cōcessiōe itelligit⁹ vri
 le et expediēs. sūt. n. quedā i dicitatiōe eius.
 i rōne utilis. et q cōfert ad finē et B modo
 dicitat i natura bene iustituta oīa eēt cōia uel
 libertatē zc. hec enī i natura bñ iustituta cō
 ferrēt ad finē. Quedā at dicitat ut expedi
 ētia. et sic dicitat post peccatū aliqd eēt ppū
 ga aliis accideret icōmodū ppter cupiscētā
 hominū i societate hūana. s. dicitat seruit⁹
 turē et subiectionē. ga aliter irruerēt hoīes
 nisi haberēt qd coherceret eos. et tñ eadem
 ē regula uel rō: scdm quā dicitat i ratione
 utilis i natura bene iustituta oīa esse cōia.
 et scdm quā dicitat i rōne expediēt in nasa
 lapsa aliqua eēt ppria. Un Aug⁹ ponit ex^o.
 de medico q scdm eandē rōne uel artē quā
 dicitat uinū esse bonū sano. dicitat ipm esse
 malū egro. Q g obicit q transire p agrum
 alienum licitū est. scdm ius naturale zc. Dō
 q B nō ē de pcepto uel phibitiōe iuris nāl.

imo de cōcessiōe et iō nō pcedit. S. i. r. dō ad
 alia. Ad ultimū de differētia illoz triuz
 dō. q ius pprie respicit debitū. unde iustū
 pprie respicit debitū fieri uel nō fieri. Do
 nestū et nō respicit debitū. s. dignū. ul de
 cēs fieri uel non fieri. Un pprie honestum
 respicit approbādū simplr: Mos at vlteri⁹
 respicit approbādū ex cā. ul ex circūstātia.
 et nō approbādū simplr sic honestū. unde
 q vna sit vni⁹ istud honestū ē. q aut vna
 diuidat carnē suā. istud idecēs ē simplicē.
 Q aut tpe Habrae plures essēt vni⁹. Istō
 nō fuit simplr approbādū. s. ex cā et circū
 stātia. ga diuiso ituitu B faciebāt. et ppter
 multiplicationē plis. et ex B accidit q mu
 taf mos. honestū aut sp manet. ga quod est
 approbādū si plr: nūq; mutat. s. mos respic
 approbādū ex cā ul ex circūstātia. Ex causa
 sic aliqñ fuit habere plures. Cā fuit multi
 plica⁹ fidelitū ad cultū dei. ga tūc habunda
 bat ydolatria. Approbādū et fuit ex circū
 stātia. q fuit B ex dispēsatiōe diuīa. vñ de
 Lamech arguit ab Aug⁹. q habuit plures
 cōtra naturā et cōtra mores. ga nō fuit cā.
 ga nec fuit B cā multiplicationis plis. s. cā
 libidīs et sic cōtra naturā. ga nā intendit
 multiplicationē seu respicit. S. i. r. non fuit
 circūstātia. seu dispēsatio diuīa. similiter
 fecit cōtra morē. ga tūc nō erat cōsuetudo
 habere plures. Mos at respicit approbādū
 ex cōsuetudīe ob cām. et tunc nō fuit causa
 nec cōsuetudo.

Consequenter que

de lege nāli spālit an habeat pcep
 ta ordiatia ad deū. Et querit⁹ tria. Primū
 ē vtrū cōtineat mādatū ordinās ad deū.
 Secdo vtrū habeat vnde ordinē p fidē
 ad deum Tertio vtrū habeat vnde ordi
 nē p caritatem in deum.

Quantum ad primū

sic ecclesiastici. 17. Addidit illis disciplina;
 zc. Slo. Disciplinā et legē naturalē quā de
 dit hoī ut subiceret suo creatori. et bonozū
 opum i se honorificētā custodiret. g i lege
 naturali ē q hoī sbiciat suo creatori. et q ad
 ipm ordinē p obediētā. Secda rō Tulli⁹
 i fine rethorice dicit. q ius naturale ē qd nō
 opio genuit. s. quedā inata uis i seruit. ut
 fligione. pietatē zc. Et dicit q religio ē que
 supioris cuiusdā nature. quā diuinā uocat

cultu ceremoniā pafferūt Religio igitur confitit i cultu diuine nature. si igitur religio est p iuris natural. Ergo ius naturale ordiat ad deū et ad cultū ei. Ad op. Dugo de sac to vic. i lege nali. tātū duo pcepta fuerunt. s. qd tibi nō uis fieri alii nō facias. Xobi. 4. et quecūq; uultis ut faciant uobis zc. Mat h 7. s. p hec pcepta ordinat solū rōna lis creatura ad pximū: et non ad deū. igitur aut insufficienter diuidit Dugo. aut lex nō ordi nat ad deū. Secda rō. 2. Ro. Cū gētes zc. Glo. Lex naturalis ē iuriā nemini inferre. nec alienū p̄cipere a fraude et piurio absti nere et hi. et ut bieniter dicatur nolle alii facē qd tibi nō uis fieri qd euāgelice cōcor dat doctrine Mat h. 7. ex quo patet q pcepta legis nalis reducunt ad istd. Quecūq; uult ut faciat uobis hoies zc. Si igitur illud ordiat ad pximū: et nō ad deū p q non h lex naturalis pcepta ordinata ad deū. Solo dō scdm qd habet. 2. Ro. Cum gētes zc. ibi dicit glo. Quod h q hō est ad ymaginem et similitudinē dei. h lex qua itelligit et sibi cōsciū ē quid bonū et qd malū. In eo enim q h ē ad ymaginē. h cognitionē p̄me xita tis que de. ē. qa scdm Aug. Ymago atten dit i potentia cognoscēdi. Ex h rō q ē ad similitudinē: ē i potētia et debito diligēdi sumā bonitatē. Quia similitudo attēdit in potētia diligēdi. ut dicit Aug. et ppter h i lege ē q p ip̄ ordinat hō ad deū et ita ad pximū. Ad pmā rōnē i cōtrariū dō. q in illis mādatis itelligit ordo hois ad deum. Nā sicut i dilectiōe et mādat de dilectiōe pximi itelligit dilectio sui. qd p cū dicit. Non furtum facias zc. Istud reducitur ad istud mādatū non facias alii zc. et istud ad istd. fac alii qd tibi uis fieri. i. fac alii bonū qd tibi uis fieri bonū. h enī itelligit dilectio sui. sic ex parte ista ē resoluē man data legis natural ad dilectionē sui. resoluendo ipm et i ipa itelligit. h aut quecūq; uultis resoluē ad dilectionē sui. sicut uisū ē. et sic mādatū de dilectiōe sui ē illud i q fūdanf mādata iuris natural. s. i h qd ē diligere se put hō diligit se ordiate et ad finē bonum. itelligit dilectō dei et dilectio pximi. Si. n. diligo me et meū eē: diligo p naturā p̄ci mei eē et cōseruatiōis eius h aut ē deus. et sic i h naturaliter fūdaf dilectio dei. Itē vnūq; p naturā diligit sibi h se i specie: q: natura appetit suū sile. et sic i h itelligit

dilectio pximi. diligēdo enī me. diligo nali ter meā speciē. et mihi similitē i spē. Alio tñ mō dī dilectio sui fūdamētū ciuitati diabo li. s. put nō ē ordinata ad finē debitū. s. sic nō loqmur hic de ipsa. et sic pcepta nō i quā tū nature sūt fūdaf sup illud diligē se et sic patet quō ordinat ad deū et ad pximū. quia i dilectione sui itelligit dilectio sui et pximi. et ex h sequit. fac alii qd tibi uis fieri. Lex aut gratie eleuat naturā qa ponit oīm fūdamēta dilectiōm dei. Et sic p; respōtio

Consequenter queri

tur si i lege naturali ē qd p ipm ordinetur rōnalis creatura p fidē ad deū. s. utruq; lex natural dicitur fidē uni dei. et redēptoris et trinitat et hi. ad qd sic i Deuf. dī. Audi yf rabel. deus tuus vnus ē. h ē pceptū de fide uni dei. et post ibi seqt aliud mādatū de dilectiōe dei. cū dicit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo zc. Si igitur scdm mādatū qd ē de dilectiōe dei ē i lege naturali. qa autē lex et rō natural dicitur cuilibet hoc ergo et fides de vno deo. s. i sibi scripta. Ergo ē de lege naturali. S. i ostendit q fides redēptoris siue redēptiōis nostre sit de lege naturali. Jo. 4. da mihi bibere. Glo. Petit a nā potū ratiois i. qua cōditōr et redēptōr iuestigat. s. nō petit a natura nisi qd debz et pōt natura. Cū igitur petat q iuestiget condi torē et redēptōrē. igitur nobis dicitur fidem redēptōis. Si dicat q ip̄licite: et non spēalr. ut explicite. si igitur fides ip̄licite nostre redēptiōis ē i lege nali. qa lex natural dicitur q post lapsū hūana natura debeat r̄pari. Si igitur hec fides ip̄licite habeat oīa credēda de nostra redēptiōe. igitur lex nalis nobis dicitur oīa: que ad redēptionē ptinent. igitur nobis dicat nostrū redēptōrē seu illū p quē dēt fieri redēptio. Tertia rō est. quasi cōfirmatio pcedēt rōnis. qm dicit Dugo. Dēs q futu rā redēptionē crediderūt i quo fieret credi derūt. igitur i fide redēptiōis ē ip̄licite. in quo fiat redēptio. s. lex natural dicitur q redi mendū est genus humanum post lapsū Ergo dicitur in quo fiat redemptio. Quar ta rō qua ostendit q fides icarnatiōis: seu humanitatē christi sit ibi: et ita modō redēptiōis ip̄licite supposita hac ppositiōe. q rō naturalis animaduertit q tota beatitudo rationalis creature sit i deo et nō in alio. s. beatitudo rationalis creature consistit in

cōreplatiōe ⁊ delectatiōe bōitatis diuine. Creaſa aut̄ rōnal̄ duplicē h̄ cōreplatiōe. ſ. intellectiua ⁊ ſēſitiua. ḡ ad hoc q̄ tota in deo beatificet: oportet q̄ utrāq̄ habeat delectationē ī deo. ſ. delectationē n̄ contemplationē ſēſitiua n̄ pōt h̄re ī deo quātū ad diuinitatē. ſ. ſolū quātū ad intellectiua. ḡ ad h̄ q̄ tot⁹ hō beatificet. oportet vt vniat̄ de⁹ alicui creature ſenſibili. Ita q̄ ſit deus illa creatura ⁊ ecōuerſo. Si ḡ lex nāl̄ vl̄ rōnal̄ ei dictat vtrāq̄ delectationē ⁊ cōtemplationē ppter itegrā beatitudinē. ergo ex dictatiōe natural̄ rōnis ē fides diuinitat̄ ⁊ hūanitat̄. vl̄ creature ſenſibilis ei vnite. vt beatificet ſcōm̄ intellectū ⁊ ſēſū. Quāta rō. duplex ē notio ī aīa: īnata ⁊ acq̄ſita. Innata ē ex h̄ q̄ aīa ē ad ymaginē ⁊ imitationē p̄me x̄itat̄. Acq̄ſita x̄o ē experimēto ⁊ ſēſu ⁊ diſciplīa. ex eo. ſ. q̄ aīa noſcit h̄ mō p̄ rerū ſimilitudinē. Veritas aut̄ acq̄ſita n̄ ḡ vniuerſalior ē notio īnata q̄ acq̄ſita. Si ḡ notio acq̄ſita que ē p̄ ſēſū ⁊ diſciplinam duc̄ ad fidē īcarnatiōis ⁊ paſſiōis ⁊ reſurrectiōis aſcēſiōis ⁊ oīz eoz̄ que credēda ſūt ḡ multo magis notio īnata duc̄ ad oīa iſta ſ. h̄ ē ſcōm̄ legē naturalē. ḡ ſcōm̄ legē nālē habem⁹ fidē īcarnatiōis ⁊ redemptiōis ⁊ h̄i⁹. Quā aut̄ notio p̄ ſēſū ⁊ diſciplinā ducat ad p̄dictā fidē p̄. Naq̄ fides ē ex auditu. ⁊ ſic notio p̄ ſenſū ducit ad fidē. S; dic̄ Aug⁹ .22. de ciuitate dei. c. 5. Tria ſunt incredibilia que tamen facta ſūt. incredibile eſt x̄pm̄ reſurrexiſſe ī carne ⁊ ī celū aſcēdiſſe cū carne. Incredibile ē mundū rē tā incredibilem credidiſſe. ⁊ incredibile eſt hoſes ignobiles īſimos pauciſſimos īpitos. rē tā incredibile tā efficaciter mūdo ⁊ ī illo ē doct⁹ p̄ſuadē. potiff̄e hoz̄ triū incredibiliū. Primū volūt̄ iſti cū quib⁹ agim⁹ credē. Scōm̄ coguntur ⁊ cernē. q̄ non iueniūt vn̄ ſit factū. ſi non credūt tertiū. ḡ ſi expimēto habetur q̄ mūduſ credit rē tā incredibile. ⁊ ita tantum incredibile factū ē credibile. Ergo cognitio p̄ ſenſū ⁊ experiētiam ducit ī fidē paſſiōis ⁊ aſcēſiōis ⁊ h̄i⁹. Ad oppo⁹. Ro. p̄mo. Qd̄ notū ē dei manifeſtū ē illis. Glo. Multa ſūt que de deo p̄ naturā ſari nō poſſunt: ut de miſterio īcarnatiōis ⁊ redēptiōis. ḡ lex naturalis nō dictat fidē iſtorū. Poſt hoc querit̄ vtrū fides trinitat̄ ſit de dictatiōe legis natural̄. Ad qd̄ ſic Ro. i. Inuiſibilia dei p̄ ea que facta ſūt x̄. Glo. Per ſuiſibilia

intelligatur pater. p̄ virtutem fili⁹. p̄ diuinitatē ſpirit⁹ ſanct⁹. S; p̄hi naturalit̄ cognouerūt ſēpiternā uirtutē ⁊ deitatē. ḡ p̄ nālē legē potuerūt ſilr̄ cognoscē patrē. filium ⁊ ſpiritū factū. ḡ ⁊ habē fidē trinitatē nālē. Si aut̄ dicat̄ q̄ cognouerūt p̄ appropata. ſ. potētiā. ſapiētīā. ⁊ voluntatē. nō p̄ propria. h̄ ē ſcōm̄ diſtinctionē p̄ſonaz̄. tunc obicitur Aug⁹. dicit q̄ magi cognouerūt duas p̄ſonas. Rogato ⁊ Noz̄. h̄ ē patrē ⁊ genitū. ī tertio ſigno defecerūt. ga ī cognitiōe 3. p̄ſone. p̄ p̄petatē nō puenerunt. Nūquid cognouerūt duas p̄ſonas: p̄ p̄pa vel ſolum p̄ appropata. Si p̄ appropata ſolū. ḡ nō defecerūt ī 3. ſigno. ga ē appropiatū ſpiritum ſanctū naturalit̄ cognouerūt. ſ. bonitatē. ḡ cū dicat̄ q̄ in 3. ſigno defecerūt. Conſtat q̄ cognouerūt duas p̄ſonas ad min⁹ p̄ p̄pa. h̄ ē ſcōm̄ diſtinctionē p̄ſonaz̄. Ergo habuerūt cognitionē de duab⁹ p̄ſonis. ſ. de patre ⁊ filio. Poſtea querit̄ incidēt cū ſit fides de deo q̄ ſit creator vn⁹. ⁊ q̄ ſit īcarnat⁹. ⁊ q̄ ſit trin⁹ ⁊ vn⁹ vtrū ſit eadē fides: qd̄ nō uideſ. quia rō natural̄ attingit fidē hui⁹ q̄ deus ſit ⁊ q̄ deus ſit vn⁹. ſ. ad fidē īcarnatiōis ⁊ redēptiōis n̄ attingit natura. imo ad illā eleuat̄ grā p̄ma. ḡ ē a p̄cipio naſe h̄ aut̄ ē a p̄cipio gr̄e. ḡ ē alia fides ⁊ alia. 3. ſcda fides ē eoz̄ que excedūt naturā p̄ma aut̄ nō. Uñ Ro. i. q̄ notū ē dei. Glo. inotū dei ē rō ſubſtātie vel n̄. que omnem latet creaturā. Silr̄ ⁊ miſterīū liberationis hūane. ḡ alia ē et alia p̄ma fides et ſcda. 3. ſcna fm̄ potētiā et ſcōm̄ actū attingit ſeu puenit ad h̄ q̄ de⁹ ſit et q̄ ſit oīpotens et vn⁹ creator. Quā aut̄ īcarnat⁹ ſit. attingit quātū ad potētiā et nō quātū ad actū. Quēnī poſſit ſe unire et q̄ poſſit incarnari dicat̄ natura nō ſcōm̄ q̄ ſit ſcōm̄ actū. Quō ſit deus trin⁹ et vnus. ad illō nō peruenit nā. nec quātū ad potētiā nec quātū ad actū quia nō dictat q̄ ſit ſic. nec q̄ poſſit. h̄ enī gradus ē eleuatiffim⁹. vn̄ hic eleuat̄ naſa ſup̄ id qd̄ eſt de actu et potētiā. p̄ma ergo fides colligit̄ ex natura ſcōm̄ actū et potētiā. Scda ex nā fm̄ potētiā ſolum. tertia nec ſcōm̄ actū nec ſcōm̄ potētiā colligit̄ ex natura. ḡ nō ē eadē fides p̄ma cū ſcda. nec tertia cū p̄ma et ſcda. et ita alia fide credit̄ de⁹ eē. et eē oīpotēs creator. ⁊ eē eſſe īcarnatus ⁊ trinus et vnus. Solo. dō. q̄ fides d̄ duplicit̄. eſt enī fides que colligit̄

ex ratioib⁹ et fides qua ho⁹ assērit x̄itati. ppter se ex gr̄a et nō ppter rōnes. et h̄ scda fides nō ē n⁹ seu ex natura. imo p̄ci⁹ ei⁹ ē gr̄a. p̄ma ḡ fides ē n⁹. Assentit enī nā bene x̄itati ppter rōnem vl ppter testimonium. Unde istud assentire ē in lege naturali. Et ista fides sic collecta ex rōnibus vl testimo niis nō ē virt⁹. Itē itelligendū q̄ ē fides īplicita et explicita. Et dicit Hugo q̄ fides nūq̄ min⁹ habere potuit q̄ credere vnum deū: oīm dñm: rectore vniuersoz: collarozē oīm bonozū: et corū ḡ ī malis sūt. et eū q̄rūt et expectāt redemptore. Un̄ dō q̄ ī ratione p̄ticulari nō pōt legi fides articulozum. in lege nāli. s̄ ī rōne vniuersali. Lex ḡ nālis habet vnde possit dictare aīe oīa necessa ria ad salutē in vniuersali et īplicitē: faciē do credē et assētire testimonio rōnis. Ad scdam ḡ rōne qua obicit q̄ nō dicitur fides redēptiois dō. q̄ imo īplicitē sic dictum est Et q̄ obicit q̄ multa sūt que p natura; de deo sciri nō pōt. dō q̄ faciēda ē vis in h̄ q̄ dicit ministeriū icarnatiōis. et liberatiōis. Ante enī deffationē; factā Abrahe erat fi des cōditiois et redēptiois. Un̄ Aug⁹ dicit. q̄ null⁹ potuit saluari sine fide mediatois nō tamē erat explicita. sed post fuit magis explicita Abrahe. Cū dixit ei de⁹. In semine tuo benedicēs zē. et fuit hic explicit⁹ mod⁹ s̄ nō plene q̄a nesciebat adhuc an ab hoīe puro q̄ esset de semine Abrahe fieret redē ptio. an ab hoīe qui eēt de⁹. q̄ eēt de semīe Abrahe. Sed istō postea fuit expressū. s̄. q̄n̄ aduenit lex. et legales hostie: que passione; christi determinābant et figurabāt. maxime fuit h̄ expressū tpe Ysa. qui dixit. Ecce x̄go cōcipiet et pariet zē. Quātū ad articulum descēsus ad inferos videt̄ idēfata fuisse fi des tpe Jo baptiste: q̄ legis misisse discipu los ad querēdū. Tu es qui v̄tur⁹ es zē. Ad misterīū ḡ n̄ pōt lex naturalis ut dicitur q̄ sic vel sic debet fieri redēptio. q̄ nō potest dictare modū redēptiois: licet p rationem dicitur redēptionē. ad modū ḡ redēptionis et nō ad redēptionem vniuersalē pertinet illud q̄ d̄ misterīū incarnationis zē. Ad aliud q̄ querit̄ de fide trinitat̄ respōsum ē. i. li. questione 2^a. de cognitione dei. ī ptē negatiuā. tamen in ptē affirmatiuā potest dici scd̄ Ric. de sancto vic. Q̄ ad oīa que necesse ē eē n̄ desūt rōnes necessarie. Un̄ credēdū q̄ habet aīa nāles rōnes ad cōgno

scēdū sibi necessaria ad salutē: r̄n̄ ad vitā; per gratiam magis cognoscit. Ratio enim obtenebrata n̄ pot̄ illas pducē. nisi adiuta p gratiā et sic h̄ fide que assērit x̄itati illi. q̄ ē de⁹ vn⁹ et trinus p rōne aliquā ex lege nāli. Ad illud ḡ q̄ obicit̄ ibi dō. q̄ p̄bi nō habuerūt cognitionē naturalē de trini tate p p̄tia. habuerūt tñ vniuersalē nālē: qua possēt puenire ad generatē genitū; et pcedētē nō tamē habuerunt q̄ assentirent veritati ppter se sine gr̄a. uel dō q̄ cogno uerunt p appropata. et dicit̄ defecisse in 3° signo. nō quātū ad simplicē cognitionē boni tatis. s̄ quātū ad memoriales. q̄a h̄c nō ha buerūt. Ad vltim dō q̄ alia ē et alia fides qua credit p rōne naturalē deū esse vnum; et qua credit icarnatū trinu p rōne et testi moniū. et fides qua credūt assētiēdo x̄itati ppter se. quia vna ē acq̄sita p rōne. alia est īfusa p gratiā. Credē tamē deū vnū icarna tū trinu assētiēdo x̄itati ppter se. istud est de lege gratie. et sic nō est alia et alia fides. q̄ ista credūt de deo: eo mō quo credere est assentire x̄itati p̄me ppter se. h̄ enī articuli q̄dā magis remoti sūt ab vniuersali cogni tione. q̄dā min⁹: nō tamē ē alia et alia fides qua illis assentit ppter ipsā x̄itatē. Item lex naturalis nō venit ad fidē icarnatiōis nisi in vniuersali vt visū ē. Licet ad h̄ deū eē vnū magis ī speciali veniat. q̄a nō ē ita remotū a rōne naturali. sicut istud deū esse icarnatū et eē trinu. Ex his p̄ respōsio.

Postea queritur si

lex natura loquitur nobis. q̄ diligam⁹ deum sup oīa. Ad q̄ sic ecclesiastici. is. Addidit illis disciplinā zē. Glo. Dec naturalis lex et litteralis īfinitat: vt deus toto corde. tota aīa. tota uirtute diligam⁹. et mādāta ei⁹ in dei proximi dilectiōe custodiam⁹. Ergo in lege naturali possum⁹ legē caritatē et deus eē diligēdū sup oīa. q̄ h̄ ē diligere toto cor de. Scda rō. unusquisq; p naturā sup oīa diligit suū eē. s̄ diligēdo suum esse diligit p̄cipiū sui eē p naturā. s̄ dilectio q̄ diligit p̄cipiū sui esse equal est illi: qua diligit se vel maior etiā. si ḡ p̄cipiū optimū eē b̄ua ne creature est deus. ḡ diligit ipsum super oīa p naturā cū nō differat hec dilectio ab illa qua diligit se. Tertia rō diligere est velle alii bonū. sed ex lege naturali diligo deū. ḡ ex lege naturali volo ei suū bonum.

Ergo cum suum bonum sit sumum. volo ei per naturam suum bonum: sed diligendo me non volo mihi suum bonum. quia meum bonum non est sumum. sed per naturam maius bonum volo deo quam mihi. sed ex lege naturali habeo quod diligam deum super me et super omnia alia. Ad oppositum. Impossibile est quod intelligens intelligat aliquid plus se per naturam sed dilectio non extendit se ultra intelligentiam. quia non diligit bonum nisi cognitum. sed impossibile est quod aliquid diligit aliud plus se per naturam. Ergo ex lege naturali non potest creatura rationalis deum diligere ex caritate: sed est super se et supra omnia. Maior pars quod quedam res intelligitur per suas similitudines in anima: quedam autem per seipsas entes apud animam: sicut res que per presentiam sunt in anima. et hoc modo anima se intelligit et suam iustitiam et suas affectiones: quia sibi presens est. et illa similis. Si ergo hoc cognitio maior est quam illa: que est per similitudines cum nulla res sit presentior anime se ipsa. Impossibile est quod plus cognoscat aliquid aliud quam se. nec etiam deum. cum non sit ei ita presens sicut ipsa sibi. quia intelligit ipsum per similitudines: et per speculum in enigmate. Secunda ratio ad hoc quod intellectus intelligat deum si est. oportet quod spoliatur se sua forma. quia dato quod oratur se. iam adhuc videt deum similitudine et ita non sicut est. sed oportet quod exeat extra se vel super se. Ad hoc quod ipsum intelligat sicut est similis ad hoc quod ipsum diligit affectus plus se. quod ex se exeat. si ergo non potest per naturam exire extra se. nec legem super se. sed nec per naturam deum supra se diligere. et ita non ex caritate per naturam potest ipsum diligere. Solo deo quod diligere deum et super omnia et super se et propter se est in lege naturali tamquam in insinuatione et instigatione. sed non tamquam efficiere vel producere. Lex enim naturalis eo quod lex ostendit anime et insinuat: quod debet deum sic diligere eo autem quod naturalis se habet ad animam ut instigans ad hoc. Et ideo dicit glossa ecclesiastici. 17. Hec naturalis lex insinuat ut deum toto corde diligam. Unde dicit quod ad hoc insinuat et instigat sed non producit ad hoc. et ideo necessaria est lex gratie. que ad istud producat. vix etiam est quod cum hoc post peccatum necessaria est lex christi. Ad primam rationem deo quod non dicit glossa. quod non faciat lex diligere. sed quod insinuat. unde loquitur secundum insinuationem et non secundum conventionem. Ad aliam qua obicit quod unusquisque diligit suum esse et principium suum per naturam. deo quod dilectio principii est dupliciter. quia est diligere principium eo quod principium. Aut est diligere principium absolute: non eo quod principium ut possum diligere deum. quia deus in se vel

eo quod principium. In lege ergo naturali non est diligere principium in se et absolute super omnia. sed diligere ipsum in ratione qua est principium. istud bene est ibi. sed tunc eadem est dilectio sui et principii. quia principium in quantum principium non diligit anima nisi quod reflectit ipsum in suum esse quod diligit et non e converso. Et sic deum naturaliter non potest diligere plus se. quia natura non se extendit supra se.

Ad 3^{am} deum. quod non valet hoc ratio volo deo suum bonum. mihi non. sed plus diligo deum quam me. Sed bene sequitur. sed maius bonum volo ei. quam mihi. quia est ibi velle. et est ibi bonum. Potest ergo istud adverbium magis determinare ipsum velle. vel ipsum quod dico bonum. Si feratur ad bonum sic non sequitur ratio. si ad hoc quod est velle. sic sequitur. quia intentio dilectionis venit ex parte voluntatis. non ex parte sui boni. quod est volitum per naturam autem magis volo mihi meum bonum quod minus est quam deo suum bonum quod est maius. sicut miles magis vult sibi suam terram parvam quam regi suum regnum magnum. Ad rationes in contrarium deum. quod non est in parte nostra tamquam efficiente diligere deum super nos. et super omnia. est tamen istud in potestate nostra tamquam procedendo faciendo quod in se est. similiter non est in parte nostra quod intellectus et affectus expoliet se effectivum tamen propriatione.

Consequenter

querit de his per que ordinat lex naturalis ad proximum. Et quantum ad primum querit de tribus que ponuntur esse iuris naturalis secundum Ysidorum. Primum de matrimonio quod est coniunctio maris et femine. Secundo de communi omnium possessione.

Tertia de una omnium libertate. Quantum ad primum querit hec. Primum utrum matrimonium sit de lege naturali. Secundo de legitimitate personarum. Tertio utrum de lege naturali sit quod una vni. Quarto utrum inseparabilitas que est in matrimonio sit de lege naturali.

Quantum ad primum

sic obicit. Nihil quod sit ex institutione: est de lege naturali. matrimonium est hoc. sed tunc. Maior pars Ysidorus dicit quod ius naturale ubique institutum nature nec aliquo constitutione habetur. Minor pars per Hugo. de sacramentis qui dicit coniugium est societas quam deus ab initio inter masculum et feminam constituit. quando mulierem de latere viri formatam eidem sociavit. Secunda ratio que cumque sunt de lege naturali sunt eadem apud omnes. sed matrimonium non est hoc. sed non est de lege naturali

Quoniam patet, quod matrimonium infidelium est dissolubile vel sepabile, fidelium autem non, sed hoc facit differentiam essentialem, cum forma matrimonii sit coniunctio. Coniunctio autem opponitur separationi et ita non est idem essentialiter apud omnes.

Ad oppositum, secundum de iustitia et iure, ex lege naturali descendit maris et femine coniunctio quam nos matrimonium appellamus. Solo vero quod matrimonium potest dupliciter considerari, in quantum est res vel in quantum est signum. Considerando ergo rem matrimonii que est coniunctio maris et femine, sic est de lege naturali. In quantum vero est signum: est ab institutione diuina: et non ex lege naturali, nec est inconueniens quod ab alio et ab alio sit matrimonium res et signum. Sic circulus ab alio homine potest haberi quod sit circulus: et ab alio quod sit signum, signum enim ordinem dicit. Coniunctio enim maris et femine naturalis est, et quod illa coniunctio significet, scilicet inseparabilitatem vel coniunctionem christi et ecclesie et anime sancte ad deum, hoc habet a diuina institutione. Vel vero quod in omni sacramento sunt tria, scilicet similitudo, significatio, et sanctificatio. Similitudinem ergo habet matrimonium ex prima conditione, significationem ex informatione, sanctificationem vero ex redemptione, ex qua enim creatus est homo et facta: fuit naturale quod coniungerentur, et quod per hoc significaret coniunctio anime ad deum, vel christi ad ecclesiam, vel humanitatis et diuinitatis in christo. Illud fuit ab institutione diuina, quod autem sit sanctificatio hoc est gratia in matrimonio seu in coniunctis per matrimonium: hoc est per passionem christi: que sanctificat omnia sacramenta: et per ipsum habent omnia sacramenta virtutem ad sanctificandum matrimonium, ergo quantum ad similitudinem dico quod est ex lege naturali et est dictamine, nec hoc modo est ex institutione, quantum vero ad significationem non, quia sic est ex institutione, nec quantum ad sanctificationem, per hoc per responsio ad primam rationem. Ad secundam vero quod matrimonium quantum ad rem et similitudinem est idem apud omnes, quod coniunctio maris et femine eadem est apud omnes, et non quantum ad signum vel significationem. Aliud enim significat apud fideles et infideles, quod apud fideles significat inseparabilem unionem: que est dei ad humanam naturam: et christi ad ecclesiam. Et quia hoc unio est inseparabilis: propter hoc matrimonium fidelium est inseparabile, et apud infideles non significat copulam inseparabilem, quod tunc non est sepabile.

Secundo queritur

de legitimitate personarum utrum sit de dictatione legis naturalis, scilicet excipiantur a matri-

monio pater et mater et hi qui excipiuntur.

Ad quod sic gen. 2. dixit Adā. H. Hic os ex ossibus meis, et caro de carne mea, propter hoc reliquet homo patrem et matrem. A prima ergo conditione excludit a matrimonio pater et mater, et illud quod habet esse a prima conditione habet esse per naturam. Ergo per naturam excluditur pater et mater, cum lex ab origine ponat in personis. Ad oppositum. Lex naturalis est eadem apud omnes, si ergo apud barbaros non excludit pater et mater, nec aliqua persona, ergo ex lege naturali non est exclusio seu legitimitas personarum. Secunda ratio in fine. Videtur iter cetera animalia istius iuris patitur ceteri, et cetera animalia non discernunt iter personas que masculus coeat cum matre, ergo de lege naturali non est quod excipiantur pater et mater. Sicut queritur de lege naturali, utrum sit quod excipiantur frater et soror. Ad quod sic, omne quod est contra legem naturalem, semper est et fuit culpabile, sed non semper fuit culpabilis coitus fratris cum sorore, sicut in principio, ergo non est ex lege naturali: quod excipiantur frater et soror. Ad oppositum Augustinus de adulterinis coniugiis. Adulterii malum videtur fornicationem, videtur ab incestu, ergo maius malum est incestus quam fornicatio vel adulterium, si ergo adulterium est contra legem naturalem, ergo multo magis incestus, et incestus est cum est coitus persone cognate cum cognata vel fratris cum sorore. Quoniam ut ait Augustinus, incestus est lubricum carnis contra votum vel consanguinitatem vel affinitatem commissum. Ergo contra legem naturalem est coitus fratris cum sorore, ergo secundum legem naturalem excluduntur frater et soror a matrimonio. Solo vero sicut dicit Hugo, duas personas institutio excipit, scilicet patrem et matrem. Venit postea institutio secunda: que per legem facta est et excipit quasdam personas alias siue ad decorem nature, seu ad pudicitie augmentum, et tunc cepit ex prohibitione esse prohibitum: quod ex natura fuerat concessum secundum hoc vero quod lex naturalis quoddam dicitur, quod debetur, quoddam vero quod debetur et honestum. Lex ergo naturalis a matrimonio excipit fratrem et sororem, non quod debetur, sed quod honestum et debetur maxime in natura multiplicata. Quia etiam lex licet hoc in statu nature non multiplicare concederet, non tamen in statu nature multiplicare, excipit autem patrem et matrem tamquam debetur, et hoc est quia in generatione est duplex habitudo, scilicet habitudo principii generationis ad illud quod est de illo et hic est ordo prioris ad posterius. Item est ibi ordo in latere iter matrem et feminas, quod sunt coites generationis. Nam cum dico patrem et matrem

dico coites generatiōis. si ḡ coniūgerētur pater ⁊ filia in generatiōe: eēt comes generatiōis q̄ erat p̄cipiū gn̄atiōis: ⁊ ita cōfū deref ordo generatiōis. Si enī comes gn̄atiōis fieret p̄cipiū gn̄atiōis ⁊ ecōuerso. ⁊ ita cōfūderetur ordo generatiōis. q̄a ḡ lex natural dictat. q̄ oīa ordinare fiāt. dictat q̄ debet seruari iste ordo. Ideo dictat natura q̄ debet excipi pater ⁊ mater a gn̄atiōe Et ita a matrimonio. s̄ si frater coeat cū sorore: nō est ita imo comes generatiōis est cū comite nec cōfundit ordo. Et iō nō excipit illud lex natural: tāq̄ debitum: s̄ solum sic decēs ⁊ honestū: et patrē ⁊ matrē tanq̄ debitū. q̄a vsus generatiōis dēt cōformari ipsi ordini. Ad p̄mā ḡ rōnē qua obicitur de barbaris q̄ nō excipiūt p̄sonas aliquas: nec patrē nec matrē dō. q̄ nō ē s̄ apud eos ex natura q̄ nō excipiāt: s̄ ex cōcupiscentia libidinosa. ⁊ s̄ in aliis. Qd̄ aut̄ d̄r. s̄ nunc os de ossibus meis ⁊ caro de carna mea. p̄ s̄ intelligit virtus actiua ⁊ passiua que cōcurrūt i generatiōe. In osse enī ē robur per qd̄ significat uirt̄ actiua: i carne que i firmior ē uirt̄ passiua. Unde daf̄ intelligi: q̄ a generatiōe fortiori cōtrahat os ab inferiori. s̄ a muliere caro. Per s̄ aut̄ q̄ sequit̄ ⁊ adheret uoxi sue: ⁊ crūt duo i carne vna intelligit duplex unio ul̄ copla que ē i matrimonio. s̄ unio que ē p̄ cōsensū aīōrū: que intelligit p̄ s̄. ⁊ adheret uoxi sue. ⁊ unio que ē per copulā carnalē: que intelligit p̄ s̄. q̄ d̄r ⁊ crūt duo i carne vna i qua ē cōiunctio ad vna carnē p̄ducendam.

Tertio queritur utrū de dictamine legis natural sit q̄ vna sit vni⁹. q̄ sic uidet̄ gen̄. 4. dīc̄ glo. de Lamech. P̄m⁹ cōtra naturā ⁊ mores: duas uxores accepit. Ergo habē plures uxores ē cōtra naturam. Ergo de dictamine n̄ ē q̄ sit vna vni⁹. Secūda rō Ro. 2. Cū gentes zc̄ dicit glo. Lex naturalis ē nolle alii facē: qd̄ sibi non vult fieri. s̄ constat q̄ vir nollet q̄ mulier diuideret carnē suā cū plurib⁹. ḡ uir tenetur ex lege nō diuidē suā. ergo non habere plures uxores. Ad oppo^o gen̄. xix de Jacob habetur q̄ habuit p̄los. dicit Aug⁹. ibi q̄ non cōtra naturā. nec cōtra legē. nec cōtra mores fecit. ⁊ cōstat q̄ habuit plures. ḡ q̄ vna sit rātū vni⁹ nō est de dictamine n̄. Secūda rō. natura dictat q̄ multiplicāda est spēs. s̄

multiplicatio spēs melius fit p̄ plures q̄ per vna. ḡ nō erit de dictamine n̄ q̄ vna tantū sit vni⁹. Juxta s̄ querit̄ q̄re aliqui non licuit q̄ vna mulier haberet plures viros: sicut vn⁹ vir plures mulieres. Solo. dō. q̄ triplex est dictamine n̄ s̄m q̄ natura trib⁹ modis mouet: In nā. n. rationali aliquādo mouet nā ut nā. aliqui nā vt rō. alq̄ rō vt rō. Et scdm̄ s̄ diuersificat dictamen n̄. q̄ scdm̄ q̄ natura mouetur vt natura dictat masculinum cōiugi seīne ad multiplicatiōē spēs. scdm̄ at̄ q̄ natura mouet vt rō: dictat vt vn⁹ cū vna cōiugi dēt. ul̄ scdm̄ cōgruentiā stat⁹ ⁊ tēporis oportunitatē vnus cum plurib⁹: eo dispēsate: q̄ ē sup̄ naturā. q̄a nā vt rō cōfert ⁊ legit q̄ nō est faciēdū alteri: qd̄ sibi non vult fieri. vnde nasa vt ratio dictat vnū debē cōiugi cū vna simpliciter vel cū plurib⁹ exigere statu: ⁊ t̄p̄: eo dispēsate q̄ ē sup̄ naturā. scdm̄ autē q̄ rō mouet vt rō. alteri⁹ cōfert ⁊ dictat natura q̄ vn⁹ dēt cōiugi cū vna īseparabiliter cōiuncta. Et sic p̄ quō habē plures ē cōtra dictamen n̄: ⁊ quō nō. quia scdm̄ q̄ natura mouet ut nā non ē cōtra dictamen n̄ habē plures. nec scdm̄ q̄ nasa mouet vt rō. eo mō quo dictum est. alio mō sic. Ad p̄mā rōnē de Jacob. qua obicit̄ q̄ s̄ nō sit de dictamine nase. dō q̄ iō d̄r Jacob nō fecisse contra naturā. quia qd̄ fecit fecit cā plis. ⁊ sic nō fecit cōtra naturā scdm̄ q̄ natura mouet vt natura. Cōtra s̄o p̄ceptū iō d̄r. q̄ nno fecit. q̄a ex dispēsatiōe fecit q̄a dispēsatū fuit cū illo ab illo q̄ ē sup̄ naturā. Qd̄ aut̄ sit auctoritate superioris nō fit cōtra p̄ceptū. q̄a i p̄cepto intelligit̄ excludi auctoritas superioris. Cōtra mores d̄r nō fecisse. q̄a nō fecit cōtra cōsuetudinē: que n̄ esset approbāda. plurib⁹ enī rōnibus approbādū erat qd̄ fecit: s̄ quia fecit ex dispensatione. Secūdo ex cā honesta: q̄a. s̄. vt multiplicaret̄ p̄les. ⁊ numer⁹ fidelīū ad cultum dei. Tertio q̄a moderate vtebat̄ pluribus. Quarto approbāda erat cōsuetudo p̄pter sacramētū. q̄a oīa cōtingebat̄ illis i figuraz. Uū i plurib⁹ uxorb⁹ Abrahē: figurabatur differētia seruītiū deo. Alii. n. seruūt pro mercede q̄ significant̄ p̄ filios Agbar. Alii pro hereditate isti sūt filii Sarre. S̄ in duab⁹ uxorb⁹ Jacob liberis. significat duplex uita. actiua i Lia. contemplatiua in Ra chele. Et i qualibet sūt qd̄a mercenarii. et quidā liberi p̄ ḡ quare d̄r Jacob n̄ fecisse

cōtra naturā nec cōtra mores. Et de hoc ē dicit. Aug^o sup gen. Alia sunt peccata cōtra nām. alia cōtra mores. alia contra p̄cepta. s̄ Jacob B nō fecit cōtra naturā. q̄a nō lasciuiēdi s̄ gignēdi cā mulieribus utebaf. nec cōtra mores. quia ī illo tēpore ī illis terris factitabaf. nec cōtra p̄ceptū. q̄a nulla lege pbibebaf. Ad sc̄dam dō. q̄ natura dicit q̄ sp̄s multiplicet s̄ debito mō. Jus enim nāle ī hōie debet regulari rōne. Ratio aut dicit q̄ vna vni^o. Ad tertiā dō q̄ nūq̄ disp̄satū fuit cū muliere. Prima rō est. q̄a vna nō pōt fecūdari a pluribus. s̄ vnus bñ pōt fecūdari plures. Et iō nō esset vtile ad multiplicationē. 3te meli^o pōt seruari pax si vn^o dominet plurib^o. q̄ si plures dominarēt vni. 3te vir ē caput mulieris. iō magis est dispensatum cum eo. alia ratio ē sacramentum. quia sc̄licet vnus est s̄pons^o xpi. licet plures sint ecclesie.

Quarto queritur de

īsepabilitate matrimonii. Tria. n. sūt bona matrimonii. s̄. fides. proles. et sacramentū. p̄mū et sc̄dm ē de dictamine n^o. s̄ tertium n̄ videt esse de dictamine n^o. q̄a habet eē ex īstitutiōe. Sacramētū. n. h̄z eē ex īstitutiōe. Sc̄da rō. nullus actus nālis est peccatū. sed cōiunctio maris cū femina est natural. q̄ non est peccatū vūmō sit soluta. q̄a tūc nō ē cōtra legē naturalē. Tertia rō. actus cōmedēdi nō ē peccatū q̄n sit pro salute individui. q̄ eadē rōne act^o generatiōe nō erit peccatum vūmō sit ad multiplicatiōez sp̄i seu salutē.

4^a rō. mulier pōt sedare ad omne temp^o solū. q̄ multo fortius pōt sedare ad aliquod tēpus selū. Ad oppo^o sc̄dm legē nature debes alii facē qd̄ tibi vis fieri. s̄ nullus rōne ordinat^o vult q̄ affect^o vxoris sepetur a se. Ergo tenet sc̄dz illud p̄ceptū ad herēduz vxori sue īsepabilitē sc̄dm affectum. sicut vult se diligi īsepabilitē non ad tempus.

Solo dō q̄ ex lege naturali ē ordo ad deū et ad p̄ximū. Lex enī naturalis dicit q̄ hō nouificet deus et semp̄sp̄ aut nō pōt nisi in prole. vnde lex naturalis dicit multiplicatiōē plis ad cultū dei. et h̄ seruato ordine generationis vt p̄cipiū generatiōis non fiat comes ī gnātiōe: qd̄ cet si p̄f cōt̄heret cū filia. et ita excludit patrē ex debito. Post naturā aut multiplicatā excludit alias p̄sonas p̄pter honestatē sc̄dz. at q̄ ordinat ad

p̄ximū dicit nō facē alii: qd̄ hō nō vult fieri sibi. Et p̄ hoc dicit q̄ vna sit vnus. q̄a null^o vult q̄ vxor diuidat se pluribus. 3te dicit etia facē alii qd̄ sibi vult fieri. et inde venit q̄ dicit īsepabilitates. vult enī vir q̄ affect^o vxoris īsepabilitē adbe ret sibi. p̄ter qd̄ dēt idē vxori. Ad p̄mā rōne qua ostendit q̄ īsepabilitas est ex īstitutiōe. dō q̄ īsepabilitas sc̄dz q̄ ē ex dictamine legis naturalis n̄ ē signū nisi ī potē. q̄a ip̄a res h̄z naturalit̄ ex similitudine ordinez et possibilitatē ad significādū. s̄ q̄ significet actu. nō h̄z nisi ex īstitutiōe ex natura. q̄ rei habz vt possit significare īsepabilem vnionē xpi: et ecclesie: et diuie et hūane n^o in xpo. sed q̄ significet h̄z habet ex īstitutiōe.

Ad sc̄dam dō q̄ est nā generis: et est nā sp̄i. et sc̄dz h̄z lex nature general et special Ex p̄ma lege venit q̄ mascul^o cūz femia. et alia que est sp̄i. vt hōis vt ē hō et rational venit q̄ vnus cū vna. Cōtra p̄mū est peccatū sodomiticū. cōtra sc̄dm ē habē plures siml seu bigamia. Ad tertiū dō q̄ cōmedē ad sustētationē siglis pōt eē peccatū. si nō seruat mod^o neq̄ tēp^o: neq̄ materia cōueniens 3ta ex ista parte ī actu generatiōe requirit debita materia vt cū sua. sic cōmedēs non debet cōmedē furtiuū. Ad quartā dō. q̄ nō pōt sedare ad tēpus ordiāte. q̄a istud ē contra ius nature dictantis q̄ faciendū est aliteri qd̄ sibi vult fieri.

Hoc habito queri

tur p̄pter illud qd̄ dicit in diffinitiōe Vsi doui cōis oīm possessio. Utz de lege nat ali sint oīa coīa. Et videt q̄ nō. quia vbiq̄z ē acq̄sitiō et restitutiō alienoz ē p̄petariū. s̄ sic h̄z ī diffiōe Vsi. de lege nāli ē acq̄sitiō eorum que celo: et terra. mariq̄ capiuntur: et restitutiō depositoz. Ergo de lege nāli ē ius p̄petariū. q̄ nō dicit oīa esse coīa. 2^a rō cōtra legē nālem ē furtū qd̄ ē cōtractatiō rei aliene iūto dño. Ergo de lege naturali est habere p̄petiū. Ad oppo^o Aug^o super Jo. Jure hūano h̄ villa mea ē. h̄ seru^o meus ē. tolle iura Impatoris. Quis audet dicē h̄ villa mea est. me^o ē iste seruus. mea est ista dom^o. q̄ q̄ aliq̄s possit dicē h̄ est meus. hoc ē de iure Impatoris. q̄ habē p̄petiū ē solū de iure positiuo. Sc̄da ratio appropiare sibi alienū est cōtra ius naturale. q̄ appropiare sibi qd̄ ē cōe: ē cōtra ius naturale. ergo est

peccatū. Solutio dō. q. lex natural' circa cōmunionē et p̄p̄tate dicitur differēter. Dīcta enī aliqd̄ q̄a' debitū. et aliqd̄ q̄a' bonū. aliqd̄ q̄a' equū. q̄a' debitū dicitur q̄ in statu necessitat' sint oīa coīa. In statu enī isto sūt oīa coīcāda: et h̄ mō i p̄cepto ē coīcatō. et h̄ ē dictamē respectu rerū ad sustentationē p̄sonarū. et i de sumis. oīa que vultis vt faciāt uobis hoīes zc. Respectu hō p̄sonarū quātū ad multiplicationē plis dicitur q̄ v̄xor sit p̄p̄ua et scdm̄ oē temp'. Juxta illd̄ enī p̄cipū. Qd̄ tibi nō vis fieri alii nō feceris. aliē dicitur circa cōmunionē et p̄p̄tate aliqd̄ q̄a' bonū. q̄a' i statu n' bene institute dicitur oīa eē coīa. In statu vero nature corrupte dicitur q̄ bonū ē eē aliqua p̄p̄a. Alioquin boni egerēt et nō staret societas hūana. q̄a' mali rapent oīa. et ita scdm̄ diuersos status dicitur bonū esse q̄ oīa sint coīa. et q̄ aliqua sint p̄p̄ua. Dicitur et circa p̄p̄tate et coīoēz aliqd̄. quia equūz. Et scd̄z dictamē egtatis. dicitur q̄dā eē i appropabilia ut aerē. mare. littoza. Dicitur et q̄ ea que sūt appropabilia si i nulli' sit bonis occupāti cōcedātur. Qd̄ enī si nulli' dñio ē occupāti cōcedit. Et hīc ē acq̄sitō eoz que celo. terra. mari q̄ capiūt vt captio auū et pisciū. sic dicitur leges hūane. Ad illud qd̄ obf̄ q̄ q̄ appropiat sibi eōe peccat dō. q̄ eōe dupl'r dī. vno mō dī eōe qd̄ i nulli' hōis ē et tale si ē appropabile occupāti cōcedit. vt sūt aues pisces et lapides preciosi in littoze maris. Alio mō dicit eōe qd̄ ē alicui' vnīuersitat'. vt platea aliq̄ vel camp' coītat. In talib' nō h̄ appropiare sibi. quia hic fieret iniuria' coītati. In p̄mo aut' nulli sit iuria. et per h̄ p̄ solutio.

Hoc habito quia

dī i p̄ma diffinitōe Vsidori. q. lex natural' ē qua oīm ē vna libertas. Querit de dñio et seruitute. vtrū sit de dictamē legis nāl' qd̄ nō videt per illud Vsidori. 4. et bimol. Jus naturale ē cōe oīm nationū. et s̄ditur cōis oīm possessio: et oīm vna libertas. q̄ si scdm̄ naturā libertas ē oīm. Ergo seruitus et dominiū erit cōtra naturam. q̄ nō erit de lege n'. Scda rō Aug'. xix. de ci. dei. rōnālē hōis: factū ad ymaginē suā; uoluit nisi irrōnabilib' dūari. nō homines; hōi. s̄ hominem pecori. Ergo cōtra naturā est q̄ hō dīctur hōi. Tertia rō Grego. omnes homīes nā equales genuit. s̄ p̄ variis merit' dei dispē

ratio iusta. s̄ occulta p̄posuit. Ergo p̄elatio et s̄biectio h̄nt eē ex dispensatiōe. s̄ qd̄ ē solū ex dispensatiōe nō ē de nāl' lege. s̄ dominiū et seruit' nō sūt de lege nāl'. Quarta rō i li. institutionū. de iure nāl' gentiū et civili. vsu exigēte et hūanis necessitatib' gentes hūane quedā cōstituerunt illis. bella enim exorta sūt et captiuitates subsecute et seruitutes que sūt iuri naturali cōtrarie. Ergo cōstat q̄ seruitus non est de lege naturali.

Quarta rō. i eodē iure naturali ab initio oēs hoīes de iure liberi nascebātur ex hoc iure gētiū oēs pene cōtract' introducti sūt ut emptio. venditio. locatio. cōductio. societas. Depositum. mutuū et alii innumerabiles.

Ad oppo' Ro. i. 3. Nō solū p̄pter iram s̄ p̄pter concupiscētiā. et loquit' de s̄biectioe exhibēda. s̄ s̄biectio hōis ad hominē est de iure nāl' quia cōscia dicitur. Scda ratio. Aug'. xix. de ci. dei. penal' seruit' ea lege ordinat' que nālez iubet ordinē seruari. p̄turbari uetat. Quia si cōtra ea legē non cēt factū. nihil esset penali seruitute cohercendū. Ideo apostolus seruos monet esse s̄ditos dñis suis. Tertia rō i eodē. iustum est q̄ malis hoīb' sit utilis seruitus cū. s̄ i p̄obis auferē iuriarū licētia. et domiti melius se habebūt. q̄ i domiti dēteri' se habuerunt. Ex his manifeste ostēdit q̄ seruit' iusta sit et de lege nāl'. Solo dō q̄ ē loqui de nā s̄ statū ate peccatū: et post peccatū. Ante peccatū nō fuit seruit' scdm̄ vt dīc Aug'. xix. de ci. dei. Nullus i nā i qua p̄us deus hoīez condidit seruus ē hoīs: aut peccati. p̄ peccatū aut' iroducta ē seruit' sic pena peccati. Et iō sc̄ific' hō hōis: q̄a' fecit se seruū peccati Lex s̄ naturalis dicitur cōmunē libertatem oīm scdm̄ statū; n' iustitute. s̄ scdm̄ statū n' corrupte. dicitur q̄ necessaria est seruitus et dominiū ad cohercēdū malū. sic dīc Aug' i libro de ci. dei. q̄ sicut deus hōis: et animus corpori. ita rō dēt domiari et impare libidini. dicitur enī rō iustū eē vt rōnabiliter uiuentes dominēz his qui carnaliter uiuunt. Uñ Jere. 4. sup illud q̄ si cōtemnat mulier amatōz suū. dīc glo. Uidēs eū seruire libidini sue: et i se mutarā legē: p̄ quā cuidā ut rō s̄biecta fuerat. Ad illud Bre. q̄ dīc q̄ dispensatio diuina istud ordinauit dō q̄ dispensatio aliq̄ dī iuris relaxatio. vt q̄ Jacob habet; plures uxores h̄ modo qd̄ est ex dispensatione. nō est ex lege. Alio modo dī

dispensatio iuris restitutio sic hic ubi propter
petri libertas aliquo subiecta est. quod iustum est et
sine dictamine rationis. Dicitur enim lex naturalis.
quod Strabena est malis libertas: ut arceatur
eorum malicia. Ad illud quod obicitur de aucto-
ritate iuris que videtur dicere servitutes esse
contrarias legi naturali. dicitur quod duplex est servitus
una que procedit ex vi dominanti quam quis usurpat
per potentiam sibi dominium: et talis est contra legem.
Et de hac loquitur ibi. Alia est que procedit ex
merito peccati et ista dicitur lex naturalis: sicut
dicitur est auctoritate Augustini de civitate dei. pena
servitutum ea lege ordinatur. Ad illud quod obicitur
de apostolo. ad oppositum non solum propter iram. sed
propter conscientiam. Notandum quod duplex est servitus
una est necessitas que secuta est peccatum. Alia
est reverentia et honoris erga superiores. Et de
hac intelligit apostolus. cum dicit. Sed propter con-
scientiam. Bene dicitur conscientia spiritus quod reverentia
maioribus exhibenda est. Unde Tullius ponit de
lege naturali observantiam: per quam sicut idem dicitur
hominum dignitate antecedentes cultu quodam et
honore dignatur et propter hoc per se solo.

Consequens est

adiutare dei gratia inquirere de lege
Moyse. Et primo generaliter quantum ad legis
conditiones. Secundo in speciali quantum ad legis
precepta et factiones. Circa conditiones autem legis
mosayce inquirenda sunt hec. Primo de ratione
legis. Secundo de eternitate legis. Tertio de
impletione per christum. Quarto de onere obser-
vantie legalis. Quinto de iustificatione legis.

Quantum ad legis rationem inquirenda sunt hec.

Primo de utilitate legis. Secundo de neces-
sitate legis. 3. de ratione legis. 4. de pro-
prietate legis. 5. de ratione legis.

Quantum ad primum

sic proceditur Ro quinto. Lex non intravit ut
habundaret delictum. Glo. Nihil iusticie inge-
nium nisi habeat quod respiciat et venerit non
facile proficit: sed egrotat. et superveniens cedit
peccatis et appellat illud ingenium id est: quod legem
naturalem: seu vivacitatem discernendi: que venit
ex lege naturali. Et vult dicere quod nisi homo habeat
principium quod respiciat in summum bonum et mercedem
non proficit: sed egrotat. sed per legem Moyse respicit
homo deum tanquam actorem: et venerat tanquam retribu-
torem quia ad hoc ei data est. Ergo lex Moyse
fuit danda homini et ferenda. Secunda ratio prima
Ibi. Scimus quia lex bona est si quod ea legitime

utatur. scilicet ut per eam cognoscat morbum: et querat
medicum. Supposito ergo quod natura humana egra est.
obicitur sic. Qui egrotat necessaria seu utilis
est cognitio morbi sui: et questio medici. sed
lex Moyse hoc facit. quia facit cognoscere morbum
scilicet peccatum et querere medicum. scilicet deum. unde glo.
super illud Ro. 5. Lex subintravit etc. Ad hoc
data est lex ut homo deficiens in precepto et factus
peccator. liberator et salvator: quod regeret
ergo necessaria seu utilis est lex Moyse humane
nature: que egra est. lex igitur fuit ferenda. Ad
oppositum: per ad corinthios 15. Virtus peccati lex. Glo.
Lex prohibendo auget peccati cupiditatem. sed
nihil ad quod sequitur augmentum peccati est utile
saluti. sed ad legem consequitur augmentum peccati.
ergo non fuit lex Moyse utilis saluti. ergo non fuit
ferenda. Si dicatur quod lex non auget peccatum nisi
per occasionem solum. et non per causam. Contra hoc oppo-
nitur. Magis expedit anime saluti quod tollatur ea et
occasio peccati. quam quod solum tollatur ea et occa-
sio remaneat. cum ergo lex sit occasio peccati et
augmentum eius: salubre esset anime quod tolleretur lex
neque daretur: non igitur ferenda erat. Tertia
ratio Ro. 7. occasio accepta: per mandatum pecca-
tum operatum est in me omnem concupiscentiam. Glo. Dicta
est concupiscentia ex prohibitione legis. ergo lex ista
manit concupiscentia. ergo noxia fuit. et non expe-
diens ad salutem. ergo non debuit dari. Quarta
ratio. Nullus bonum ordinare datur quod nocet illi
cui datur. sic vinum licet sit bonum. tamen non datur
ordinare febricitanti: quia nocet illi. si ergo lex non
curat illis quibus datur. sic per per predictas aucto-
ritates. Et per multas alias. per quod non ordinate
datur. sed non erat danda nisi ordinate. ergo non
debuit dari. Quod autem lex noceret illi cui datur:
per ex auctoritate apostoli Ro. 7. Peccatum
per mandatum operatum est in me mortem ut fiat supra
modum peccatis peccatum. Quarta ratio. omne obre-
nebrans animam: plus nocet anime quam proficit. sed lex
obtenebrat animam. ergo plus nocet anime quam proficit.
ergo non erat ferenda. Minor per per illud Martini
4. Populus qui sedebat in tenebris etc. Ibi dicitur
Crisostomus. tenebre erant maxime secundum legem: que non
ad manifestanda dei iusticia data fuerat. sed
ad puniendam duriciam cordis eorum. sic ait dominus.
Propter duriciam cordis vestri Moyse ista
mandavit: et non ad salvandos eos sed excecandos.
Sexta ratio Augustini. contra faustum. lex impro-
bos peccatorum reatu ligat cum iubet quod non
possunt implere. sed peccatorum reatu maxime
nocet. ergo cum lex liget. reliquit quod lex maxime
nocet. per igitur nocet saluti anime quam proficit. ergo non

erat ferēda. Septia rō Aug^o i li. de nā r
grā. Natura qua hō ex adā nascit indiget
medico. s. lex non facit ad medicinā r cura
tionē morbi. imo ad ipm sequit̄ morbus et
ifirmitas: nocet q̄ saluti aīe. q̄ nō erat ferē
da. Octaua rō. Gal. 3°. Lex p̄t̄ trāsgressō
res posita est. Glo. i. ut hō supbe de suis vi
ribus fidēs accipet p̄cepta: i quib^o deficiēs
r fact^o p̄uuaricator: liberatorē saluatorēq̄
requireret. Data ē q̄ lex ut supborū cervix:
quos faceret transgredi humiliaref ut me
dicus optaref. De itētiōe q̄ legis erat: ut
hō post egritudinē medicū rgreret: r q̄ hō
p̄t̄ deficeret. s. cōstat q̄ iste nō est optim^o
modus adducendi ad medicū: q̄ ē. s. p egrit
tudinē q̄ si optimi ē optiā adducē. non est
aut̄ adductio optimi. cū fit malū ut ueniat
bonū. q̄ nō fuit latio legis bona. ut. s. factus
hō p̄uuaricator quereret bonū. Solutio dō
q̄ necessitas fuit dandi legē Moysi: et uti
litas p̄pter tres leges: quas distiguit apls
que sūt lex nature. lex concupiscētie. seu lex
fomitis: r lex euāgelii seu grē. r scōs B lex
Moysi decurrit scōm tres rationes diuine
dispēfatiōis. Dat̄ enī i auditoriū legis n^o. r
scōm B decurrit scōm misericordiā. datur
etiā i cobertionem legis p̄ccī ul fomit. r scōs
B decurrit scōm rōnes iusticie. Item datur
i signū r significatiōē legis grē. r directi
onē ad ipam. r scōm B decurrit scōm rōnē
sapiētie. De p̄ habet sup illō Ro. 5°. Lex s̄
tranit dic̄ glo. Data erat lex in adiutorium
hūane n^o. ut q̄ ipi n^o quodāmo iserta sūt
iusticie semia. Adderet lex cui^o auctoritate
r magisterio i genū nāle proficeret ad fru
ctū iusticie faciēdu. Et h ē prima utilitas
lationis legis. Secda aut̄ ei^o utilitas est ad
cobertionem legis p̄ccī ul fomit. Et de hac
habet Gal. 3°. Lex p̄pter trāsgressōres zc.
Glo. Lex posita ē p̄pter trāsgressiōē cobi
bēdā. i. ut saltē timore cessarēt hoīes tran
gredi. ut q̄ idē facerēt volūrate. Data ē
q̄ ut populū dei erudiret s̄ timore dei. ut
dign^o fieret accipē p̄missionē que ē christ^o.

Tertia utilitas fuit ad figurādā legem
grē ul euāgelii: r directionē ad ipā. Un̄
ps̄. Lex dñi immaculata ouertens aīas. Glo.
Cōuertēs aīas. i. sua districtiōe corrigēs ad
christi gratiā mittēs. Et sic p̄ q̄ ē ad cober
cēda peccata r ad directionem r figurati
onem legis grē. scōm B d̄ Ro. 5°. Lex s̄
tranit Glo. Erāt i illo populo tria genera

hoīm. s. duri. i. cipiētes. et p̄fecti. his oībus
data ē lex. s. duris dat̄ i flagellū. i. cipiētib^o
i pedagogū: data ē iustis i signū. s. future
grē p̄ christū. r Gal. 3° p̄pter trāsgressōres
B lo. Data est lex i signū futuroz. ut futura
figuris attestaref. Et scōm B tria erant i
lege. s. moralia que erāt ad dilucidādā legē
n^o. Et q̄ntū ad B erat ad iustruēdū i cipiētes

Itē habuit lex indicialia ad cobercēdū
legē concupiscētie vel fomit. r quātū ad hoc
erat duris i flagellū. Itē habuit figuralia
seu cerimonialia ad figurādā legē gratie.
qa figure erāt figure futuroz. Et q̄ntū ad
B fuit iustis i signū. scōs B q̄ patet itētiō r
utilitas legis ferēde. Ad p̄mā rōnē q̄ i cō
trariū dō. q̄ illō itelligit nō per cām. s. per
occasionē. Un̄ Ro. 4°. Lex irā opat̄ Glo. ad
B data ē lex. ut reos faceret deliquētes nō
efficiēti cā. s. nō adiunāte grā. Un̄ x̄bū illō
d̄ p̄ abnegationē. qa videlicet lex nō dat
gratiā. s. facit ostēsiōem peccati. r Ro. 7°.
Peccatū accepta occasiōe p̄ mādātū: opatū
ē i me zc. Ad scōs qua ob̄: q̄ magis expe
dit ut tollat̄ cā r occasiō zc dō q̄ quedā est
ocasio nulli^o boni i ductiā. i p̄mis occasiōi
b^o peccati x̄uz; ē q̄ tollēda est occasiō. r expe
dit eā nō dare. Occasiō aut̄ que ē alicuius
boni i ductiā: si sit circa rē i differētē: adhuc
bene cōcedo q̄ tollēda ē r vitāda. Si autē
sit circa rē necessariā ad salutē. dico q̄ non
expedit q̄ tollat̄. vnde si aliq̄s det alii occa
sionē scādali p̄p̄ veritatē vite uel doctrie
qa. s. p̄dicat x̄itatē vite r iusticie. nō p̄pter
B d̄t̄ dimittē suā p̄dicationē. s. si de aliquo
i differētē daret alii occasionem peccati et
scādali: expediret q̄ dimitteret. Lex autem
talis occasiō ē i ductiā boni: q̄ nullomō di
mittendū ē. s. necessariū ad salutē ut patet.
Dicim^o etiā q̄ lex sp̄ quantū ē de se factiā ē
boni. Un̄ Ro. 7°. Lex sancta r bona: r man
datū sanctū r iustū r bonū. q̄ ergo bonum
est mihi factū ē mors absit r dicit glo. Lex
ē ad uitā r iubet. Glo. Bona r mala p̄hibet
r fecit peccatum cognoscē. vnde d̄ sancta
i. sane docēs mādātū. iustū. i. iustificās pec
catorē: r bonū. i. vtile vitā acquirēs. s. q̄ nō
sequat̄ bonū. s. peccatū ex lege. B n̄ ē ex lege:
s. ex faciēte. vnde dic̄ eadē glo. post non est
ex ipā lege mors: s. ex uicio hoīs. qa nō lex s
fomes ē efficiēs cā mortis. Ad tertiā patet
solo p̄ p̄dicta: r maxie p̄ litterā sup̄ quā glo
illa ponit. r B ē q̄d dic̄ glo. Ro. 7°. sup̄ illud

itaq; lex sancta zc sicut medicina nō ē causa mortis. s̄ ostendit venena mortificata. lic; bis mali hoīes abutāt ad mortē suā: ul' alio rū. sic lex que venena peccatorū demōstrat. ⁊ hoīes; libertate sua abutētē q̄si frēo cohibet: ⁊ cōposito gressu incedē docet: nō ē cā efficiens peccā. s̄ potius uiciū; hoīs. i. fomes.

Ad quartā rōnē dō. q̄ lex de se nulli nocuit: q̄a iustis non obest. imo ē eis ī signum. Sicut ī sapiētib' nō obest. s̄ ē eis ī pedagogū. Sicut mal' nō nocet. q̄d p̄. Glo. sup illud. i. ad Th. p̄. Justo nō ē lex posita que dicitō data ē lex: ut ul' reū puniret. vel peccare volētes coherceret. sic ḡ valet malis. quia cohercet eos ne peccēt: ⁊ reos punit. Et h̄ fuit ītētio legis circa malos. Un̄ patet q̄ ordinate datur. quia dat scdm ordinē diuīe iusticie. q̄z sp̄ dat vel ut pueri' puniat. ul' ut peccare volēs coherceat: ⁊ utriq; ē bonū. Nam et ip̄a diuīa iusticia punit malos ī suppliciis.

Ad quīntā rōnē dō. sic dicit q̄dā glo. p̄dicta. data ē lex ad domādū supbum: et ad flagellādū durū: ⁊ ad īstruēdū īsapiētē: ad manifestationē et testimoniu; future gr̄e iustis. Logr̄ ḡ Criso' de ip̄a lege p̄ cōpationē; ad duos. Un̄ dicit ad puniēdā duriciā cordis eorū sicut ait dñs. p̄pter duriciā cordis vestri Moyses ista mādauit. Data enim fuit duris ī flagellū. ⁊ eos puniret infligendo penas. ut s̄trahēdo delectabilia et quātū; ad hoc dedit lex libellū repudiū: q̄d ē ī lege p̄ p̄missionē: ut ipsos duos. s̄. ⁊ p̄uerfos a malo s̄traheret. quia p̄oni erāt ad īterficiēdū uxores. et ut eos flagellaret in hoc q̄ non licebat eis rehabē uxores postq̄ eis dederāt libellū repudiū. sicut gl̄tonib' īfli gebat penā p̄hibēdo delectabilia gule: sic hūc cibū uel illū. ⁊c; sup̄bis etia; data fuit ad domādū superbiā eorū: q̄ ex arrogantia ⁊ p̄sūptiōe dicebāt nō deest qui impleat. s̄ deē q̄ iubeat. et istis data ē multitudo ceremonialiū: que īpossibile erat īplere. h̄ enim erat on' q̄d patres portare nō potuerūt. ⁊ sic fuerūt ī lege q̄tuor. s̄. moralia ad īstruēdū īsapiētes. sacramentalia ad significādū. iustis gratiā futurā. judicialia ad flagellādū malos. ceremonialia ad domādū supbos ⁊ p̄sūptuosos. ⁊ sic habēt q̄tuor. ut s̄ figuratib' accipiāt duo. s̄. ceremonialia ⁊ sacramentalia. Ad alias rōnes dō. q̄ sicut ē ordo diuīe p̄uidētie. ita duplex ordo legis. Est autē ordo p̄uidētie duplex. s̄. p̄cipal' in quo

statuif creatura. Ali' ē n̄ p̄cipal': q̄ post' ē ad h̄. ut si hō ab assignato ordine r̄cesserit ī aliū relabaf. ut si r̄cedat hō ab ordine misericordie. statū ē s̄ ordine iusticie. et h̄ dicit Boeti'. q̄ ordo cūcta cōplectif. ut si q̄s ab assignato sibi ordine r̄cesserit. statū ī aliū; ordinē r̄labaf. sic ī lege fuit ordo p̄cipal': q̄ fuit ut hō ordinaret ad deū: ⁊ alius quo ordinabat hominem ad penā: q̄n a p̄dicto ordine recedebat. vñ ut repumeret fomes peccati ī hoīe. ⁊ reducere hō ad gratiā. et iste fuit ordo misericordie. q̄a īstruebat īsapiētes ⁊ cohercebat peccatores a suo malo: Ordo nō p̄cipal' erat ordo iusticie q̄ ordinabat hominē ad flagella ⁊ egritudinē. ut p̄ h̄ ip̄m ad p̄iorē ordinē r̄uocaret. si ab ip̄o diuerteret. Un̄ si cōtingeret aliquē peccare reuocabat eū p̄ flagella. ⁊ iste fuit optimus modus adducēdi hoīem ad salutē. ut. s̄. malos flagellaret: ac p̄ hoc reuocaret ⁊ uolentes peccare a malo cohercet: et īsapiētes īstrueret. Lex ḡ simplicif erat ī adiutoriū ad bonū īstruēdo: ⁊ cohercēdo a malo: nō p̄cipaliter ad h̄ ut hō deficeret et fieret p̄uaricator. s̄ ut morbo p̄uaricatiōe crescēte medic' queref. sic dicit glo. sup illud Gal. 3. cōclufit oīa s̄ peccato zc. Et sic p̄ respōsio ad istā q̄stionē. que magis infra declarabit

Secundo queritur

an lex sit necessaria ad salutē. Ad quod sic Dugo de sācto vic. ī libro s̄tētiaz dicit. q̄ ī lege naturali fuerunt tria. s̄. p̄ceptio. et ista fuit de necessariis. prohibitio ⁊ ista fuit de noxiis. ⁊ cōcessio de īdifferētibus. s̄ nullam peccatū ita exccat hominē. q̄n cognoscat p̄ naturale iudicatoriū legis nālis qd faciēdo ⁊ qd vitādū. Un̄ Aug' ī questionib' uete. ⁊ no. testa. Quis nesciat qd bone uite cōueniat aut ignozat. quia qd sibi fieri nō uult alii nō debeat fieri. Ergo sine lege Moysi poterat hō cognoscē: qd sibi necessariū eēt. ad salutē. nō igitur necessaria erat salutē.

Secda rō. In nobis ē ip̄a uirt' diiudicaria eorū que sūt necessaria ad salutē. s̄. Sideret Sicut ī nobis ē ip̄a uirt' appetitiua salutis. q̄ sine lege poterat homo uidere seu cognoscere ⁊ desiderare: qd sibi erat necessariū; ad salutē. Ergo lex n̄ fuit ei necessaria. 3. rō Aug'. Ignorātia neminē sic excusat. ut hō s̄p̄iterno igne nō ardeat. ⁊ ītelligitur istud de ignorātia eorū; que sūt necessaria

ad salutē. s̄ ignorātia legis Moysi hominē excusat vt non ardeat eterno igne: sicut p̄ de beato Job ⁊ aliis sāctis: q̄ ignorauerūt legē tēpore legis: nec erāt de iudeis. q̄ ipsa lex Moysi nō ē necessaria ad salutem. Ad opp^o. Ad salutē necessaria est cognitio cre dēdoz: ⁊ opatio agēdoz. s̄ lex Moysi q̄ntūz ad figuralia facit cognitionē credēdoz: ⁊ ad ipsā ptinet. Quātū s̄o ad p̄cepta mo ralia ptinet ad opationē agēdoz: ē in eoz cognitionē. q̄ est necessaria ad salutē. Solo vō q̄ lex Moysi icludit legem nālē p̄ expli cationē i moralibus. legē s̄o gr̄e p̄ significa tiōez i cerimonialib⁹. ⁊ iō dēt dici necessaria saluti quātū ad moralia: que sūt legis nālīs. Util s̄o saluti q̄ntū ad cerimonialia ⁊ figu ralia ante lationē: ⁊ his q̄ nō erāt de gente iudeoz necessaria. Quātū s̄o post lationēz his qui de gēte iudeoz erāt quibus data ē lex. Et ex hoc patet respōsio ad obiecta.

Tertio queritur de

tpe latiois legis. Et p̄ querit vtrū āte pec catū debuit dari lex. Ad q̄ sic. Sūm⁹ medī cus dat medicinā nō solū curatiuā: s̄ etiam p̄seruatiuā. Si q̄ ē medicīa ad pccm̄ debuit eaz dare sūm⁹ medīc⁹: qui ē de⁹ añ peccatū. vt p̄seruaret hoīem a peccato. Scdo q̄rit an statū debuit dari post peccatū. ad q̄ sic. Quādiu ē morb⁹: tēpus ē medicīe. sicut dīc Dugo de sācto vic. i sētētīs. s̄ statim post pccm̄ fuit morb⁹. q̄ statim debuit adhiberi medicīa. s̄ lex est medicīa peccati. q̄ statū de buit dari post peccatū. q̄ sit medicīa patz. quia i vulneribus hoīs sauciati ifunditur vinū ⁊ oleū: sicut habet de samaritano qui misericordia mor⁹ sup eū ifundit vinum ⁊ oleū in vulnerib⁹ ei⁹: ⁊ sanauit eū Luc. x. ⁊ appellat ibi medicīa p̄ vinū: medicina p̄ le gem. Scdo rō. p̄ legē ē cognitio peccati. Ro. 4. ergo statū debuit dari lex postq̄ fuit peccati factū. qm̄ hoī talis ē necessaria sui peccati cognitio. ⁊ maxie quia tūc fuit hoīs rō tenebrata. vñ iōi gūit adintorio ad suuz peccatū cognoscēdū. Tertio querit vtrū ante diluuiū debuit dari lex. Ad q̄ sic. Lex data fuit ad cohercionē malicie et peccati. sic habet Gal. 4. Lex p̄pter trāsgressionēz posita ē dicit glo. cohibēda. s̄ āte diluuiū fuit maxia scclinatio et maxim⁹ flux⁹ ad pec catū. q̄ tūc fuit maxie necessaria cohercio peccati. et ita tūc fuit maxime necessarium

redisse lege. Minor p̄. s̄. q̄ maximus ēēt fluxus tūc ad peccatū. p̄ gen. 6. vbi dī. q̄ oīs caro corrupat uā suā: ⁊ tāru malū fece rat q̄ de⁹ faceret diluuiū ad puniēdū eos.

Scdo rō Aug⁹. i questionib⁹ ve. ⁊ no. te. dīc Data ē lex: ut que nesciebāt auctoritatē haberēt: i faciēdis supple ⁊ vitādis: et que latere ceperāt manifestarent. Lex q̄ Moysi dat auctoritatē faciēdoz ⁊ vitādoz: s̄ illō fuit sp̄ necessariū ēt ab iitio āte peccatum. q̄ debuit dari lex ante diluuiū. Tertia rō. Ante peccatū vixit hō s̄ aliqua lege sicut habet ecclesiastici. 17. Addidit illis legem uite zē. Sed post peccatum fuit maxia legis necessitas: ⁊ maior q̄ ante: vt sciret homo quō debet viuē. q̄ post pccm̄ āte diluuiū de buit dari lex Moysi. que ad h̄ dat. 4. q̄ri tur an post diluuiū āte tēp⁹ Abrahe debuit dari lex. Ad q̄ sic. Ysidor⁹. Date sūt leges vt carūz metu būana coherceat audacia. s̄ tūc fuit maxia audacia ⁊ iordinata. q̄ tūc voluerūt filii Noe edificare turrim: cuius cacumen p̄tingeret vsq̄ ad celū. sic habet gen. xi. Ergo tūc maxime debuit dari lex.

Quito querit an in tpe Abrahe debuit dari lex. ad q̄ sic. Tūc fuit maxia nēcitas legis. q̄ tūc fuit maxia cōueniētia: vt dare lex. q̄ tūc debuit dari. Maior enī p̄. Lex enī dat ad reuocādū ab ydolatria. s̄ tūc erat totus mūdus replet⁹ ydolatria. q̄ tūc fuit maxima necessitas legis. Minor p̄. p̄ q̄ndā glo. sup gen. que dīc. q̄ p̄ sex dies signatur sex etates: et tertia die q̄ sepatur terra ab aqs̄ significat separationē seu diuisionē: que facta fuit tpe abrahe populi dei fidelis: ab ydolatriis: quozum error van⁹ ⁊ instabilis que sepatio facta ē p̄ Abrahāz. Itē videt q̄ tūc fuit maxia cōueniētia dandī legē. quia tūc popul⁹ qui erat ad colēduz deū: erat dif cret⁹ ⁊ diuis⁹ ab aliis: ⁊ i h̄ accepāt signuz seu pactū circūcisiois: ⁊ illis dāda erat lex.

Itē iam erat Abrahe facta reuelatio de pmissioe illi⁹ q̄ significat⁹ erat p̄ legem. s̄. de xpo. qm̄ p̄misit dñs Abrahe. In semine tuo benedicet oēs gentes. q̄ maxie tūc erat cōueniēs dari legem vt mitteret ad xpm̄.

Solo vō q̄ n̄ debuit lex Moysi dari āte peccatū: nec vlla vtilitas ēēt. quia tūc nō erat necessaria figura ad significādū cum ēēt hō spiritali mēre p̄ditus: nec p̄hibito ad cohercēdū cōcupiscētiā: que inordinata nō erat. Dico tamen q̄ nūq̄ vixit homo sine

aliqua lege. Un̄ ēt Ade fuit addita lex aliq̄
 .f. lex disciplie. qm̄ dixit ei de ligno scientie
 boni ⁊ mali nō comedes. Un̄ auḡ. i. q̄stioi
 bus no ⁊ ve. tes. p̄mū lex formata i litteris.
 dari nō debuit. q̄a in natura ip̄a inserta quo
 dāmo est ip̄a creatoris noticia. Nā q̄s nesci
 at qd bone vite conueniat aut ignorat. q̄a
 qd sibi fieri non vult alii nō debeat fieri.
 Un̄ p̄us oportuit ut hō vteret lege nāli. ⁊
 cum illa ei deficeret sic fecit Ade. ⁊ lex s̄r
 disciplie: qm̄ peccauit adderet ei lex gal. 3.
 sup illud. quid igit lex glo. Nota q̄ non ait
 data ⁊ ordinata: q̄si ordinabiliter data sc̄z
 iter tēpus naturalis legis: de qua conuicti
 sūt: q̄ iuuare nō poterat: et tēpus gr̄e aūq̄
 gratiā cōuicēdi erāt de lege. S̄r nec post
 peccatū debuit statī dari. imo addita fuit
 lex legi n̄ ad ip̄sā ordinādā sc̄m diuersas
 etates sc̄m q̄ triplex ē iordinatō n̄: q̄a est
 inordinatio ip̄si incōcupiscibil. ip̄i irasci
 bilis. ip̄i rōnalis. P̄mo enī ante diluuiū uī
 guit iordinatio concupiscibilis maxime ⁊
 ad hāc restrīgēdā ⁊ ordinādā fuit addi
 ta lex quedā: i qua vixit hō ante diluuiū.
 3° gen̄. Sub te erit appetit^o tuus. f. s̄ rōne.
 hac at lege rupta post diluuiū fuit magna
 inordinatio irascibilis. f. qm̄ filii Noe volue
 rūt edificare turri vsq̄ ad celos p̄pter qd
 data ē lex ad ordinādā irascibile erga p̄i
 mū: que fuit. carnē cū sāguine nō comedet.
 ⁊ rō fuit ad horrozē sāguis ⁊ detestatiōem
 homicidii. vt horreret hō fundē sāguinem
 huānū. Postea ⁊o secuta ē iordinatio rōna
 bil tpe Abrahe. quia oēs erāt p̄dolatri. cōt̄
 hāc iordinatione: data fuit Abrahe lex cir
 cūcisionis in signū reuocatiōis ip̄si populi
 ad deū adorāctum: ⁊ in signum fedis inter
 p̄p̄s fidei ⁊ deū. Gen. 17. Ut sit signū iē me
 ⁊ vos. P̄mā iordinatio erat hoīs ad se. 2°
 hoīs ad p̄ximū. 3° hoīs ad deū. q̄a p̄pter
 p̄dola cultum dimittebāt diuinū. sic q̄ fuit
 aliq̄ lex addita hoī ante diluuiū: ⁊ post i
 tpe Abrahe. f. lex Moysi non debuit adhuc
 dari imo cū ip̄a sit ius hoīm iuētū s̄ uno
 iure p̄i: necesse fuit q̄ esset popul^o vnitus
 q̄ daret lex. A tpe autē circūcisōis cepit eē
 populi vnitas ⁊ discretio. Un̄ dicit Hugo
 q̄ ex tūc cepit vnitas populi dei: et vnitas
 cōuersatiōis fidelis que p̄mū figurata ē p̄
 sacramētū circūcisōis. postea significatur
 p̄ sacramētū baptisat. et iō atē n̄ debuit
 dari lex: imo lex circūcisōis fuit signū gr̄e

future. ⁊ iō debuit precedē. Preterea p̄ius
 oportuit q̄ esset fūdamentū legis. q̄ daret
 lex. Erāt autē fūdamentū ista quatuor. f. fides
 vnus dei. ⁊ fides incarnationis. p̄batio fi
 dei. ⁊ fidei firmitas. p̄us enī q̄ daret opor
 tuit eē attestatiōe fidei vni^o dei: ⁊ h̄ pre
 cessit i signo circūcisōis: que posita est in
 signū federis: inter deū ⁊ pplm̄. Attestatio
 autē fidei icarnatiōis facta est: qm̄ facta est
 p̄missio Abrahe de x̄po i semine tuo x̄. sed
 quia non sufficit testimonium in ore vnus
 imo in ore duorum vel trium stat oēs x̄bum.
 iō p̄i facta ē ista p̄missio ēt Isaac ⁊ Jacob.
 ⁊ r̄petita cuilibet i semine tuo x̄: q̄ daretur
 lex. Sed nec statī debuit dari. imo p̄i^o opor
 tuit q̄ esset fides p̄bata. P̄bata autē fuit
 i egypto p̄ aduersitates: ut. f. nulla aduersi
 tas posset eos auertere a fide: q̄bus danda
 erat lex ducēs i deū et icarnatum oportuit
 ēt q̄ esset firmata: ne posset populus seduci
 aliq̄ fallacia. firmata at fuit i mult signis
 ⁊ mirabilib^o: que ei dñs fecit ⁊ ostendit in
 exitu de egypto: ⁊ p̄ desertū. his autē factis
 ⁊ ipletis debuit dari ip̄a lex Moysi: que du
 cit i x̄pm. hoc autē fuit cōpletū i q̄rta etate.

Quarto queritur ^{qui}
 debuit dari lex ad qd sic. Actū. x. Nō ē p̄so
 nax acceptor de^o. Si q̄ iudei legūf nō solū
 deo accepti: s̄ multi alii: sicut multi gētiles
 vt p̄ de sancto Job. Ergo ita debuit illis
 dari lex sicut iudeis. Secda ratio sap. 6.
 Equal ē ei cura de oīs. Cura at dei duplex
 ē. f. generalis: quia p̄uidet oīs: ⁊ cura sp̄alis
 que ē directō hoīs p̄ legē ⁊ disciplinā. ergo
 si equalis ē ei cura general de oīs: eadē
 rōne dēt eē equal cura special de omnib^o
 hoīb^o: neq̄ dēt eē cura quo ad hoies. Sic
 nec i p̄ma cura: quo ad creaturas oēs. Ergo
 dēt dari lex equalit oīs hoīb^o. Tertia
 rō Mat̄ 5. Solē suū facit oriri sup bonos
 ⁊ malos. Magis autē ē deo cura aīarum q̄
 corporū. q̄ si lucē corporalem solis ministrat
 equalit oīb^o. q̄ ⁊ lucē spiritualement dēt mīstra
 re equalit oīb^o: que ē lux aīarū. h̄ autē ē lex.
 Un̄ p̄verbioz 6. Mādatum lucerna est x̄.
 Quarta rō Ro. 5. Subtrauit. Glo. p̄dit du
 plicē rōne: quare illis solis debuit dari: et
 nō aliis. vna ē q̄a ille populus solus scilicet
 iudeoz vnū deū colēs dign^o erat cui eloga
 dei credere. Alia rō ē q̄a de illo p̄plo erat
 fili^o dei nascitur^o. Contra p̄mā rōne obf

Quia in gentilibus erāt aliqui nō colentes
ydola. s̄ vnū deum sic in iudeis. vt beatus
Job 7 alii multi. s̄ p̄ istam rōnē debuit dari
illis lex. Cōtra sc̄dam rōnē; ga de patrib⁹
Abrahe nascitur⁹ eēt dei fili⁹: sic de Seth
7 aliis p̄decessorib⁹: p̄ hāc rōnē debuit dari
illis lex. Quare s̄ huic populo data fuit et
nō alii. Itē d̄r̄ i ecclesiastico. 17. Q̄ i unā
quāq̄ gētē p̄posuit deus rectorē s̄ angelū.
ga de ipsis h̄ itelligit: sicut s̄ angelus qui
erat rector gētis ebrayce mīstrauit eis legē
ita videt q̄ angeli q̄ erāt rectores aliarū
gētū deberēt mīstrare leges. aut videt cul
pa eē ipsis: eo q̄ nō mīstrauerūt. Item. ix.
Daniel habet. Q̄ Michael archāgel⁹ prin
ceps ē gētis Hebreorū. Uñ Danieli qui erat
hebreus d̄r̄ ibi Michael p̄iceps v̄r̄. Sicut le
git ibi q̄ alius erat angel⁹: qui erat p̄iceps
psarū. Alius gētis grecorū zc. sic s̄ Michael
mīstrauit legē hebreis: sic debuerūt alii an
geli facē aliis populis: v̄l quare nō. Solo
v̄d. Sic dictū ē de glo. Ro. 1. q̄ duplici de
cā data ē iudeis lex. 7 nō aliis. vna est quia
ille popul⁹ solū vnū deū colens dign⁹ erat
cui eloqa dei crederēt ceteris ydola colen
tibus. Uñ solus ille popul⁹ p̄parabat se ad
susceptionē legis. 7 ex h̄ erat dignitas i eo
Ad h̄ 2. q̄ d̄r̄ Mat. 7. Nolite sanctū
dare canib⁹: neq; margarit̄ picē añ porcos.
Et p̄ sanctū itelligit ibi legis eloquiū; per
margaritas sc̄te p̄phetarū. Alia rō ē vt d̄
scerneret ille popul⁹ de quo erat fili⁹ dei na
scitur⁹. Uñ Hugo in s̄tētis. Circūcisionis
sacm̄ sem̄ Abrahe sc̄ficādo 7 significādo
p̄t̄ datū ē sc̄ficādo: ut iustificaret. signifi
cādo: vt a ceteris gētib⁹ discerneret: q̄ten⁹
singularis 7 discreta generatio maneret de
qua x̄ps nascēt. quīs s̄ essēt i aliis populis
aliq̄ p̄sone deo accepte: tamē null⁹ popul⁹
p̄ter istū erat deo accept⁹. Lex aut̄ non dat
p̄sone: s̄ pp̄lo cōgregato 7 vnito viuēti s̄
vna cōsuetudinē. vñ h̄ ē rō q̄re nec Abrahe
nec Isaac nec Jacob. nec ēt tpe patriarcharū
data ē lex: imo solū postq̄ multiplicati sūt:
7 gnrāliter data ē illi pp̄lo lex nō alteri: q̄
nō erat ali⁹ q̄ deū coleret: v̄l se p̄pararet. et
p̄ter h̄ patet q̄ non fuit domin⁹ acceptor
p̄sonarū i datiōe legis. quia lex nō d̄t dari
p̄sone: s̄ pp̄lo vnito. imo viuēti 7 p̄parati
se ad diuinā obediōnē. Ad sc̄dam rōnē;
v̄d. Q̄ equal fuit cura deo: dādo oībus legē
quātū fuit ex pte ipsi⁹ et eq̄lter illā dedit

quātū erat de se. n̄ tñ ex pte suscipiētū fuit
equalitas: ga nō oēs fiebat digni p̄parādo
se. s̄ solus pp̄ls iudaic⁹. sic enī est de gratia
q̄ de⁹ nō vult necessitate dare gratiā suā
nō volētib⁹ eā habē. Uñ non vult hoīes de
necessitate esse beatos: ita nō vult hoīes de
necessitate dirigi i salutē: s̄ volūtariē. 7 ga
dat lex ad directionē i salutē. Ideo non de
buit dari nisi volētib⁹ dirigi. hi aut̄ fuerūt
soli q̄ se p̄parabant. Ex hoc p̄ q̄ nulli populo
conueniebat dari nisi isti. sic tamē dedit eis
legē: vt alii de gētibus possent ad eam trā
sire si vellēt. vnde sic data fuit huic pp̄lo.
ut 7 cuilibet alii: qui uellet eē s̄ lege. Et h̄
ē q̄ d̄r̄ Aug⁹ i questiōib⁹ no. 7 ne. tes. vñ
lex naturalis euauit oppressā cōsuetudine
delinquendi. tūc oportuit manifestari ut i iu
deis oēs audirēt. Et sic lex respiciebat oēs
quātū ad h̄: q̄ oēs poterāt audire i iudeis
7 trāsire ad legē si vellēt. Uñ i c̄o. xx. d̄r̄
Q̄ ante latationē legis: querebat a iudeis an
vellēt 7 cōfiterēt viuēti s̄ lege. Ad tertiā
v̄d. Q̄ sic lux corporalis nō lucet oculo nisi
disposito. ita lux spiritual̄ que ē lex nō dat
nisi disposito. Disposit⁹ aut̄ ē hō ad ipam.
p̄ volūtariē vt velit hō s̄ lege viuē. Ad
rōnē aut̄ que ē cōt̄ p̄mā rōnē. Glo. p̄ solo ex
dictis. Ad rōnē que ē cōt̄ sc̄dam. v̄d q̄ lex
quātū ad figuralia erat ducēs i x̄pm. Et
p̄pter h̄ anteq̄ fieret reuelatio de x̄po: non
debuit dari. nō fuit autem facta Seth. nec
Noe. nec aliis patribus Abrahe. s̄ fuit facta
p̄ Abrahe: cui dixit d̄s illi. i semie tuo zc
Et deinde illd̄ idē d̄r̄ Ysa. post Jacob vt
haberēt tres testes de fide icarnatiōis. sed
rūc ēt n̄ debuit dari. imo postq̄ pp̄ls esset
multiplicatus 7 vnit⁹: vt discret⁹ eēt pp̄ls
cui dabat: 7 de h̄ erat x̄ps nascitur⁹. Ad
aliud quo ostēdit q̄ culpa fuit āgelorū q̄ n̄
ministrauerūt legē his quib⁹ p̄erat dicēdū
sc̄dm beatus Dyo⁹ i ierarchia angelica. q̄
istud nō fuit culpa āgelorū: imo fuit culpa
gētū. quib⁹ domināt angeli: q̄ nō p̄parane
runt se ad susceptionē legis. nec nolebāt se
p̄parare. Uñ noluerūt r̄cipē illuminationē
p̄ legē: 7 quia nō dab nisi volētib⁹ eā Ideo
nō fuit eis lata: nec defuit h̄ p̄ angelos. q̄
bene mīstrasset: si illi se p̄passent. Et pp̄ h̄
fuit culpa gētū nō āgelorū. Sum⁹ enī arbi
trio liberi recipe: q̄ p̄ āgelos ministratur.
Et h̄ ē q̄ d̄r̄ d̄yo⁹. Si aut̄ qs dicat. quō
hebreorū pp̄ls reductus ē solus ad diuinā

illuminatiões. Respōdēdū q̄ non āgelozū
rectas domiatiões accusari o; de aliorum
gētū errore: s̄ illos populos p̄p̄is motibus
ex recta reductiōe: ad dominiū decedentes
amore p̄p̄io: et supbia: neq; coactā habem⁹
vitā. neq; p̄ p̄uidētie ptārem diuīa lumīa
reuelātur. Et itēdit p̄ h̄ dicē q̄ illa que sūt
p̄ potestātē p̄uidētie: sūt necessitatē. Que at
p̄pter ordinē non. Diuīa ḡ illūiatio facta p̄
legē. quia non ē p̄ potestātē p̄uidētie: sed p̄
ordinē: nō ē necessitatē ⁊ ideo nō fuit lata:
nec ministrata nisi volētibus. hec ḡ est sua
rō: quare aliis gētibus nō ministrabant an
geli legē. S; tūc posset queri quare istis p̄
āgelū suū Michaelē rectorē fuit ministrata:
nō similit̄ aliis gētibus p̄ suos angelos. Et
respōdet: q̄ alii populi habuerūt angelos:
⁊ etiā factos hoīes rectores. sicut fuit Mel
chisedech: tamē illi populi nō se p̄parauerūt
ad legē suscipiēdā. Soli at̄ hebrei conuersi
sūt ad deū ⁊ se p̄parauerūt: ⁊ ideo illis est
ministrata. ⁊ hoc ē qd̄ dī non simplex Mel
chisedech theosophia amīc dei tantū. s; ⁊ sa
cerdotē dei vocāt: ut habētibus p̄uidētiā.
a p̄te significēt: q̄ nō solū ad se existentem
deū erat conuersus: s; et̄ aliis. sic Jerarchia
ducatus; p̄bebat. ⁊ p̄boni apud egyptios: et
babiloniorum p̄ncipi ⁊ gentibus illis qui
dei ministri statuti sunt: formatarū ab an
gelis visionū: manifestatiões sanctis uiris
Danieli ⁊ Ioseph ex deo p̄ angelos sūt reue
late. ipsa altissimi p̄uidētia oēs homines
salutare suscitam⁹. manu ductionib⁹ distri
buēte solo p̄t̄ oēs ysrahel. ad xi lumīs dōati
onē ⁊ cognittonē ouerso. vñ theologia dic̄
deū possedisse ysrahel.

Consequens est que

rere de legis latore. Et p̄ cōtra manicheos.
Ostendēdū ē q̄ lex Moysi sit lata a bono ⁊
a solo deo. Scdō querit̄ vtrū sit lata ab eo
p̄ mīsteriū angelozū cōtra Manicheos. ḡ q̄
blasphemāt legē dicētes eā latā ore spūssio
a p̄ncipe tenebrarū. Arguit̄ ex testimoniis
nouī testamēti q̄ recipiūt sic̄ dicit saluator
Mat̄h. 15. Quare nos trāscredimī mādatū
dei p̄pter traditionem vestram. Deus enī;
dic̄ honora patrem tuū x̄. Scdā rō Luce
18. Inueni querenti: quid faciendo vitam
eternam possidebo. Respōdit dñs. Māda
ta nōsti. nō occides non mechaberis x̄. Lex
igit̄ a bono deo lata est. Si dicat̄ q̄ quātū

ad ceremonialia sit a malo deo: nō quātū
ad moralia. Cōtra. Mat̄h 8. Dixit domin⁹
leproso. Uade ⁊ offer mun⁹: quod precepit
Moyses ī testimoniū illis. s; constat q̄ illd̄
mun⁹ erat ceremonialia. Ergo ex h̄ q̄ p̄cepit
offerri approbavit ceremonialia: s; nullo mō
approbaret: aut p̄ciperet fieri qd̄ traditum
esset a diabolo. Ergo illa sūt a deo. Item
Jere 8. Ecce dies veniūt dicit dominus. et
cōsumabo sup domū israhel: ⁊ sup domum
iuda nouū testamētū. nō scdm̄ tastamētū;
qd̄ feci patribus eozū x̄. Ergo idem ē latoz
legis ⁊ euāgelii noui ⁊ vete. tes. Itē p̄
ad cor. ix. Adducit apostol⁹ illd̄. Nō alliga
bis os bouis triturātis. ⁊ dicit istud dictū
cē ī lege. ⁊ iducit ad ostēdēdū q̄ licitū erat
ei accipere sūpt⁹. Itē Jacobi. 4. Un⁹ ē legis
latoz: qui pot̄ pdere ⁊ viuificare: qd̄ ex his
p; lege esse datā a bono deo. Item Ro. 7.
Lex sancta ⁊ mādatū factū: ⁊ iustū ⁊ bonū
Ergo ē a bono ⁊ factū. ergo a lege eterna.

Itē volēti mibi facē bonū inuenio legem.
quoniā bona est. ergo a bono est. ḡ x̄. Itē p̄
ad Th. i. Bona ē lex si quis ea legitime vta
tur. Item. Mat̄h. 5. Non veni legem sol
uere: s; adimplere: sed nihil impletur a deo
nisi bonū. Itē de⁹ ex ore suo dixit eā legē
dei. Mat̄h. 5. Dimittitis legem dei propter
traditiones vestras. Ad oppositū; sicut
blasphēmie ipioz manicheoz s; spe rōcinā
tium. Aug⁹ ī libro de li. arbi. Iubet eterna
lex amorē auertere a tēporalibus: ⁊ emenda
rum ad eterna cōuerrere. s; lex Moysi si cō
uertit animum ad tēporalia: ⁊ auertit ab et̄
nis. ḡ ē cōtraria legi eterne. Ergo nō deri
uat̄ ab ea. Minor p; Nā lex Moysi ouertit
aīn; ad sua p̄missa Vsaie p̄. Si voluerit et
audierit me: bōa terre cōmedetis vt̄ terrā.
lac: ⁊ mel. ⁊ huiusmodi. Un̄ ad Ro. 3. Non
p̄ legē hereditas Abrahę ⁊ semini ei⁹ qua
p̄mittit̄ tēporalē hereditate; nō conuertit
ḡ animū ad eterna: s; ad tēporalia. Scdā
rō. A sūma rōne nō egredit̄ p̄ceptū aliqd̄
sine ratione. Cū ḡ ī lege Moysi sunt multa
p̄cepta. s; ceremonialia sine rōne. ḡ nō sunt
a sūma rōne: que est lex eterna. S; constat q̄
qdā sūt ab aliq̄ p̄ncipio ⁊ vno. Ergo a ma
lo p̄ncipi⁹ ⁊ dicūt manichēi. q̄ at̄ sit ibi multa
sine rōne p; quia qd̄ dī ī deū. Lana ⁊ lino
nō nestieris. s; nō coques edū in lacte ma
tris x̄. ista nullā hñt rōne. Tertia ratio.
Omne opus rectū sic̄ ī q̄ ē itērio opatois

ordinata ē ppter finē honorabilem ul' utilē.
 s̄ oē opus diuīe legis ē rectū. s̄ eius finis ē
 honorabilis ⁊ utilis. Si s̄ ponamus pre
 cepta ceremonialia esse ab eterno ⁊ bono. s̄
 corū esset finis honorabilis vel utilis. Sed
 h̄ ē falsū quia ex h̄ nō coques eduz; et non
 arabis in bone ⁊ asino: non acquirif aliqua
 bona dispositio in aīa: nec aliquod bonū in
 corpore scdm litterā: nec aliqua utilitas. s̄
 zc. Si dicat q̄ rō ē i ceremonialib': sicut in
 istis nō arabis i boue ⁊ asino. ⁊ n̄ uestieris
 in lana ⁊ lino ⁊ i aliis i quib' p̄hibēt mixti
 ones: q̄ lex Moysi p̄hibet omnē omixtionē
 nitādā ⁊ horredā: que ē i peccato cōf nām:
 ne hoīes qui tunc erāt proni ad malum de
 similib' ad similia trāsiret: ut ne crederēt
 q̄ sicut fit cōmixtio aliquoz: fieret omniū.
 s̄ nihilomin' sūt adhuc multa alia cerimo
 nialia: quozū nō ē rō. sicut nō coques edū zc
 Et quare tot hyrci ad litterā offerūt: ⁊ nō
 plures: ⁊ quare h̄ mō: et quare aries ⁊ non
 aliud: ⁊ sic de aliis. Ergo adhuc idē qd̄ pu'
 sequif: q̄ non deriuat lex Moysi p̄ uilitatē
 ab eterna. Itē ad hebreos. 7. Reprobatio
 fit p̄cedētis mādati ppter ifirmitatem ⁊ i
 utilitatē: et loquit̄ quātū ad ceremonialia:
 s̄ nihil ifirmū ⁊ inutile ē a lege eterna imo
 scdm q̄ cōferēs ē ⁊ uile. s̄ zc. Item Ro.
 7. Virtus peccati lex. s̄ lex est effectiuū pec
 cati. sed nullū tale ē a lege eterna: s̄ nec lex
 Moysi. Sexta rō ad Ro. 7. Lex s̄ intrauit
 ut habūdaret delictū. s̄ lex est auctōr
 tū peccati. et h̄ dicit glo: sup illud Ro. 4.
 Sed ei qui ex fide ē Abrabe. h̄o. Lex auget
 peccatum. s̄ nullum tale est a lege eterna s̄
 zc Item Ro 7. Passiones peccatorū que p
 legē erāt. s̄ lex Moysi ē cā illarū passionū.
 s̄ zc. Dicūt aut̄ quidā q̄ hec oīa itelligūtur
 p̄ occasiones ⁊ nō p̄ causā. s̄ q̄ lex sit augmē
 tatiū peccati zc. Sed tūc obicit̄: qm̄ si hoc
 eēt xum. s̄ idē esset posita lege ⁊ remota. s̄
 h̄ ē falsū. q̄a lege adueniēte peccatū factū
 est p̄uariatio. quia ubi nō ē lex neq; p̄uari
 catio Ro. 4. Lex s̄ dicit̄ causā peccati aliqua
 Ergo occasio non p̄nat ibi oīo cālitatem.
 Itē Ro. 7. Peccatū ē opatū i me p̄ mādatū
 omnē cōcupiscētiā: et dicit post ut fiat sup
 modū peccās peccatū p̄ mādatū. ex q̄ hēf
 q̄ mādatū opatur ad peccatū. ⁊ q̄ p̄ ipsum
 magis itēditur fomes. s̄ lex ē causa peccati
 aliquo mō ⁊ nō solū occasio. s̄ zc. Item sic
 se habet lex ad hominē post peccatū: sicut

uinū ad febricitatē. qm̄ sicut uinum bonū
 ē i se: n̄ malū ē egro vel febricitati. quia ē
 disposit' ad hoc ut iflāmetur a uino. ita lex
 in se sancta ⁊ mādatū sanctū: et bonum ut
 habet 7. ad ro. Tūc hō post peccatū disposi
 tus est ad malū: ad hoc. s̄ q̄ fomes incēdat
 per legē. s̄ datio uini egrotati nō potest eē
 ad bonū nec a bono medico: imo culpabilis
 esset. s̄ similiter datio legis Moysi n̄ pōt
 esse ad bonū nec a bono p̄cipio. s̄ zc. Itē
 Lex Moysi p̄cipit legē talionis: ut oculo
 pro oculo. uentē p̄ uentē. Lex eterna seu euā
 gelica p̄hibet. ergo cū cōtrarie sint nō sunt
 ab eodē. s̄ h̄ ē a bono p̄cipio. s̄ illa a malo.
 Itē lex Moysi dicit odi inimicū. lex euā
 gelica iubet cōtrariū. s̄ diligite inimicos ue
 stros. s̄ si h̄ ē a bono: illa ē a malo principio.
 Itē Moyses accessit libellū spudū iussit
 fieri ipsū; lex euāgelii p̄hibet ipsū. Ergo zc.
 Item lex data ab optio deo dirigit p̄ spm̄. s̄
 obseruata legis excludit spiritū. sic habet
 gal. 3. Si spiritu ducim' nō estis sub lege.
 s̄ non est data ab optimo. Item a bono nō
 est mīstratio dānationis et mortis. s̄ dicit
 2. cor. 3. q̄ littera occidit. et iterū d̄r ibi. si
 ministratio mortis fuit i gloria zc. et appel
 lat legem ministratiōē mortis. s̄ lex non ē
 a bono deo. Itē de' bon' nō ē auctor mē
 daci. s̄ actor legis est actor mendaci. sicut
 habet 3. regū. 22. ubi dicit. Quis decipiet
 Achab. et respondet vn'. Ero spūs mēdax
 i ore omniū p̄betarū eius. Et postea seq̄
 egredere ⁊ fac. s̄ iussit illi mētiri ⁊ decipe.
 s̄ p̄cipere ē esse auctorē. Auctor igit̄ legis ē
 auctor mēdaci. s̄ nō ē deus bonus. Item
 auctor ue. res. nō fuit fidelis ⁊ equus i suis
 mādatis. quia iussit rapinā filiis ysrael in
 egressu de egypto. p̄cepit etiā; uolū. i. q̄ si
 mularēt mutui cum nō intēderēt reddere
 Itē. Sal. 3. Quæcūq; sūt s̄ opibus legis.
 s̄ maledictio sūt: s̄ opa maledicta nō sūt
 ab optio deo. s̄ zc. Itē Mar. 5. Audistis
 quia dictū ē antiquis. ex h̄ uides distiguē
 ⁊ dicē q̄ ab alto data fuerūt illa: ⁊ ab alio
 danē ista noua. Itē ab eodē mādatē n̄ p̄
 dūt mādata cōtraria. s̄ cōtraria sūt diligē
 inimicū. qd̄ p̄cipit a deo. ⁊ odire inimicū
 qd̄ p̄cipitur ab auctore legis. s̄ lex non ē a
 bono deo. Itē de' nō ē sibi dissidēs et con
 trari' 4. exo. Auctor legis iurat se daturū
 terrā p̄missionis. alibi iurat se nō daturū.
 s̄ dissidet sibi ipsi. Ergo nō ē bon' de'. Itē

auctor veteris testamēti est auctor malorū. sic habet Amos 3. Si est malū ī ciuitate qđ nō faciat dominus. Solo. Dđ qđ lex Moysi data ē a bono deo. Ad p̄mā rōnē ī cōtra rīū dđ scđm Aug' contra aduersariū legis p̄phetarū. Unus est deus: vnus creator bonorū tēporalium et eternoꝝ. ita vn' ē deus auctor duorū testamētoꝝ. s. ve. et no. tes. tñ ī vno allicit p̄pē eterna. s. ī nouo Et ī velti p̄pter tēporalia Et ita cum nouū testm̄ seu lex euāgelica sit a lege eterna. Constat qđ si milie et lex moysaica que dicitur vetus testm̄. Ad id tñ qđ obicit. qđ lex moysaica conuertit animā ab eternis et conuertit ad temporalia dđ qđ ē conuertit ad tēporalia p̄pter tēporalia: vt ibi fiat status. Et h̄mō lex moysaica nō conuertit ad tēporalia. Item ē conuertit ad tēporalia: nō p̄pter se s̄ p̄pter eterna: et h̄mō lex Moysi conuertit ad tēporalia. s. vt p̄ h̄ alliciat hō ad eterna. s. ut ex dono moueat hominē: et alliciat ad amorē dantis. s. dei. Un' ī deus. x. Possideas frā quā iurauit tibi. Audi ysrael qđ petit vt timeas dñm et ambules ī viis eius: et diligas eum. Ad 2° dđ. qđ in lege Moysi duplex ē rō p̄cepti. s. lrāl et spiritual In oib' moralib' et iudicialib' ē rō lrālis manifesta. In ceremonialib' at ē hōi spirituali rō spiritual māifesta. S; litteral rō pōt accipi ī eis dupl: aut quātū ad generalitatē ī p̄oꝝ: aut quātū ad singularitatē: sicut quātū ad circūstārias. Primo mō pōt ī eis iueniri rō litteralis sicut in p̄cepto de phibitiōe cōmixtionū. sic dictū ē Sed scđo mō nō pōt iueniri Un' quare aries sacrificat nō aliud. Quare ī tali numero: et nō maiori nec mīori: et tñ ī his circūstāriis latz rō litteral: lic; nota sit aliq̄ spirituali vna quāq; circūstāria: quel; enī circūstāria habz rōnē spiritualē; notā hōi spirituali. Unde Mat. 5. Jota vñū. aut apex vn' nō trāfiet a lege quī oīa fiāt. Ex quo p; qđ ī oībus circūstāriis ē rō spūal. tñ illō īfra plenius det mīabif questioe de rōne ceremonialiū p̄ceptoꝝ. Ad tertiū dđ. qđ quorūdā p̄ceptoꝝ utilitas nobis nota ē: sic utilitas isti'. Nō occides. nō fornicaberis zē. Quorūdā autē utilitas non ē nobis nota: sic utilitas phibitionis esus ligni de nouo plantati: et illa quorū utilitas scif. vocat Rabi moyses ī deo iudicia. Alia vocat ceremonialia generali noīe. habem' tñ qđ oīa vocāf p̄cepta generali noīe: deus. 4. Audi ysrael p̄cepta

et iudicia que ego doceo te: vt facies ea et viuas et ingrediēs terram possideas cum ecce corū utilitas. Et filr deus. xxxii. Custodite et facite vniuersa que nō icassum sunt p̄cepta nobis. Ergo p; qđ ex ipsis habem' utilitatē. s. h̄ uel occultā v' manifestā. Et p̄ h̄ soluit rō. Sed tamē vlteri' pōt addi. qđ utilitas p̄cepti pōt eē ul' ex p̄cepto: ul' ex p̄cipiēte. s. ex obediētia ipsi' obreperantis. In multis ḡ ceremonialibus nō ē necesse dicē qđ sit ibi utilitas ex pte p̄cepti: tamen ē ibi ex pte p̄cipiētis. s. utilitas obediētie. Unde Aug' sup gen. 8. ubi loquit de phibitione. quā de' fecit Aderad qđ eēt vtilis. Tūc cā; iussiois hui' nō lōgi' differam'. sed hec ipa magna est hōis utilitas qđ deo seruit. In iubendo de' vtiliter fecit quicqđ iubere voluerit. Hōmus ḡ ī illis meritū et utilitatem obediētie. Ad 4° dđ. qđ dñs fit p̄probatō prioris mādati: p̄pter suā īfirmitatē. h̄ dñs quātū ad statū euāgelii: respectu cui' erat īfirmitas illa in ceremonialib'. Quia inutile esset ea eē cū euāgelio. Lex enī quātū ad illa erat vmbra: et figura corū que ī euāgelio īplētur. Et sic figura ē inutilis adueniēte figurato: p̄pter qđ ē. ita illa adueniēte euāgelio. Et p̄pter h̄ illō dicit īspē euāgelii: nō scđ; se: vñ 7° ad hebreos Trāslato sacerdotio necesse ē vt legis trāslatio fiat. Ad alias auctoritates dđ. qđ ē loqui de peccato seu de passionibus peccatorum: aut quantum ad sui notionem aut quantum ad sui augmentum. P̄mo mō itelligunt ille auctoritates caliter. qđ lex ipa fuit cā cognoscēdi peccatū. Un' Ro. 7. Peccatū nō cognouit nisi p̄ legē. Glo. Per legē passiones peccatorum. i. interiores concupiscentie fuerūt note. Si at loquamur de peccato quātū ad augmentū. sic oēs ille auctoritates itelligūt ab aplo p̄ occasionē nō p̄ cām: sicut dictū ē Un' Ro 7. Occasione accepta: peccm̄ p̄ mādatū opatū ē ī me zē: et sic passioes peccatorū nō sūt ante p̄ legē tāq; p̄ cā; s; per occasionē. Ergo querit qui dicē esse p̄ occasionē puat ne cām dđ. qđ differt dicē aliqd esse ex cā p̄ se: et ex causa per accidens: et ex casu et occasione Dicēdo enim causā p̄ se: et per accidens. dico p̄cipiū absolutū: s; differt. Si enī dicam dōificator edificat: dico cām p̄ se. dicēdo at music' edificat. dico causam p̄ accidens. s; dicēdo casum p̄ occasionē dico principium cōpatū. Nā casus et occasio sūt ex pluribus

causis confluentibus: et propter intentionem, sed differet: quia casus ex causis confluentibus est non contra riuus, occasio ex contrariis. Si dicatur iste iuenit thesaurum quem alius reposuit: dico ex casu, quia ibi sunt plures cause, scilicet quia iste reposuit: et quia ille fodit id iuenit, et tamen quia ille reposuit et quia iste fodit erat propter intentionem iuentendi thesaurum, sed occasio est ex causis contrariis: et contrarietibus propter intentionem, ut si dicatur: aqua superiecta igni magis facit feruere ignem. Due sunt hic cause respectu feruoris, scilicet calor: qui est causa pro se feruoris, et aqua que est frigida que est causa contrarii: quia est ad frigidum, et ita propter intentionem ad hoc quod sit maior feruor, tamen confluentibus his causis, quia calidum contrarium est frigidum: et e converso adueniente frigidum compressit calor: nec euaporat et compressus: ita postea magis feruet. Ad quod enim pro se ad compressum calorem, quod est ex illa compressione magis postea feruet: hoc erat propter intentionem: et ita occasionaliter. Sicut dicitur, quod lex erat ad bonum pro se, sicut ad compressum fomitum et concupiscentias prauas: et ad prohibendum illas, quia tamen spiritum nitimur iucturam: quia pro fomitum proni sumus ad malum ex hoc occasionaliter: et propter intentionem legis accidebat incensio fomitum. Ad octauam rationem solutum est per hoc. Ad nonam dicitur quod non est simile: quia lex se habet ad egrotum per peccatum pro se: ut medicina, vinum autem non sic se habet ad febricitantes: et sic posset esse quod medicina iueniens malam dispositionem occidit tamen hoc est pro occasione et propter intentionem: cum non ordinet ad hoc. Sic est ex parte ista. Lex enim erat ad bonum, scilicet ad cognitionem et detestationem peccati, quod autem cognito peccato fomes incensur: huius principium pro se erat corruptio carnis sicut calor feruoris ignis: et non lex nisi per occasionem, sicut aqua istius feruoris non est principium: et sic lege subintrante non crescit morbus sicut per causam: sed occasionaliter. Quod autem illud ulterius ordinet ad bonum, scilicet quod homo pro hoc humiliet cognoscendo suam infirmitatem: et utilitatem. Iste ordo ad bonum fuit a lege eterna, licet eius principium pro se esset malum. Ad decimam rationem, qua obicitur de talione, dicitur quod quedam sunt in lege moysayca secundum preceptionem, quedam secundum concessione. Que sunt in ea secundum preceptionem: bona sunt secundum rem: vel secundum significatiam, que autem secundum concessione, dicitur quod licet eorum ista sit concessio: tamen id quod concedit non spiritum licitum est. Unde Augustinus dicit in libro de li. ar. quod lex temporalis in se dat licentiam aliquorum: que eterna prohibet.

Unde dicit sic. Satis uideo contra huius accusationem legem esse munitam. Quia in eo populo quem regit minoribus malefactorum maiora committerent licentiam dedit, secundum hoc dicitur de legalionis, secundum quod potest Augustinus ibi dicens. Multo minus est eum quod aliene vite infidiat: quam eum quod suam tuet occidit. Unde patet quod lex talionis non est contra legem eterne, quia non facit hoc pro preceptionem, sed pro concessione, ut scilicet maius malum vitet, scilicet ne unus occidat alium. Sed ex hoc sequitur quod ipsa lex sit impecta: secundum quod dicitur apud plus, quod lex neminem ducit ad peccatum, qui scilicet sequat sensum litteralem. Sicut est de libello repudii. Cuius enim istius fuit pronitas hominum ad interficiendum uxores suas, cum displicebat eis. Unde ad uitandum illud maius malum concessit lex istud, tamen ipsa precepit et instituit quod non licet repudiare quacuque ex causa: hoc enim, nisi esset causa expressa. Unde hoc instituit contra repudium: et sic concessit ut permisit ipsum: tamen magis precepit contra ipsum: quam eum ipso, scilicet restringendo ipsum. Sicut quod dicitur lex, Diliges amicum tuum, hoc dicitur secundum preceptionem. Quod autem dicitur odi inimicum, hoc dicitur secundum concessione ut permissionem: quia propter pronitatem hominum ad malum, permittebatur eos edire ne peius accideret. Tamen notandum, quod est concedere pro approbationem: et sic lex non concessit ista maxime in eo quod non erat iudex ordinatus. Et est concedere pro non prohibitionem, et hoc modo concessit, quia non cohibebat: nec cohibebat ad contrarium: nec puniebat ex hoc: et tamen non precipiebat odire imo potius contrarium, scilicet diligere inimicum precipiebat. Unde in exo. precipit quod homo sbleuet asinum inimici sui, quod multo magis quod sbleuet personam cuius est asinus: et sic odium habet ex permissionem: et non precepto, imo magis eius contrarium, et id non est lex moysi contra iura legem eterne. Ad aliud dicitur quod lex noua et ueteris dicitur seu est data ab uno deo: sicut dicitur Jac. 4. Unus est legis lator, ille enim qui locutus fuerat in prophetis nouissime locutus est in noua lege: que sicut dicitur apud gal. 3. Ordinata est per angelos in manu mediatoris. Unde Ro. 3. Quid est apostolus in iudeo respondet multum pro omnem modum. Primum quod quia credita sunt illi eloquia dei. Ad illud quod quod primo obicitur quod lex excludit spiritum dicitur, quod est sub lege est dupl. scilicet necessitatis timore: vel obedientie voluntate, quod quod ducitur a spiritu non est sub lege pro modo, id est non impletur ex timore. Sed secundum modo sum est, quod aliquid est sub lege et ducit spiritum sicut et dominus sub lege factus dicitur ab apostolo. Ad aliud dicitur quod lex in se bona est: tamen occasio est mortis, sicut dicitur apud plus, pro ad cor. 8. quod scientia inflat.

quod non dicit ut ostendat quod mala est scilicet. sed illud dicit quod scilicet sine caritate occasio est superbie. Sic lex dicit ministratio donationis: non ut ostendat mala. sed ut ostendat cuius est occasio illi quod non habet gratiam. Et hoc est quod dicit Augustinus: non factum est spiritus bona est lex. sic solus spiritus bonus est: siue volenti bonus oculi noceat: seu sanos mulceat. Illud ergo non dicitur per efficientem causam: sed per occasionem. Ad aliud dicitur quod quedam attribuitur deo per operationem. quedam per permissionem sic dicitur. thesaurus dicitur. Mittet illi operatores erroris: ut crederet mendaciam. Et constat quod illud intelligendum est secundum permissionem. Sic illud quod dedit spiritum mendaciam. Sic. ix. ad Romanos. Quae vult idurat: non dicitur illud per operationem sed per permissionem. Ad quartum dicitur quod in facto Israelitarum pluribus rationibus potest intelligi fuisse egrotas: primo quia intelligitur fuisse donatio gratuita: ubi enim dicitur. Dedit dominus populo suo gratiam coram aegyptiis etc. Item contra scilicet excludit volentiam: quia sciebatur eos recedere et voluerunt dare. Alia ratio est ius et potestas domini ad dispensandum de rebus: sic vult ut transferat dominium cum voluerit. Item secundum legem talitudo: quia tenebatur illis aegyptii per laborem non fuisse iugiter: sed recompensatio laboris illorum: in qua seruierunt illi. Ad aliud dicitur quod est maledictum pene: et hoc modo erat sub maledicto propter obseruationes grauatas: et est maledictum culpe. et hoc modo non erant sub maledicto: quod erant sub operibus legis: quantum erant opera legis. sed quantum ad illos qui de operibus presumebant de se confidentes. uerum est quia erant sub maledicto propter presumptioes et superbiam: quia in operibus confidebant et hoc non quia a lege. Ad aliud dicitur quod per illud dicitur. Marthei non vult inuenire alium esse auctorem illius legis. et noue. sed vult inuenire quod lex Moysi data est a deo mediate. noua vero immediate. Ad aliud dicitur quod quedam erant in lege precepta. ut illa que pertinebant ad salutem et uitam. Quedam vero permissiona. sicut que data erant propter duriciam eorum: ut erat de libello repudii. Similiter dicitur de odio inimicorum. quod non erat preceptum: sed permissum. Ad aliud dicitur quod non permisit illis terram. nisi sub conditione. scilicet si non seruauerunt mandata ipsius. Quod autem non seruauerunt mandata: non fuit ex parte illius sed ex parte ipsorum. Ad aliud dicitur quod est malum culpe: et malum pene. Mali pene deus est auctor operando mali culpe non. sed permittit illud. Si obiciatur de illo dicitur Jo. x. Quoties uenerunt ante me fures sunt et latrones. sed Moyses fuit latro. Ad hoc Augustinus. Quod ante christum uenerunt fures fuerunt et latrones: quia missi

non sunt. Qui autem missi sunt non ante ipsum: sed cum ipso uenerunt.

Supposito quod lex Moysi sit lata ab optio deo. queritur utrum sit ab ipso data uel lata immediate: uel per ministerium angelorum. Ad quod sic gal. 3. Lex propter transgressiones posita est: donec ueniret semetipsum: cui promiserat. ordinata per angelos in manu mediatoris. Ex quo patet quod lex data sit ministerio angelorum. Item actum. 7. Accepistis legem in dispositione angelorum: et non custodistis.

Item actum 7. dicitur de Moysi: Hic est qui fuit in ecclesia: et in solitudine cum angelis: quod loquutus est ei. in monte synag. Recepit igitur legem a deo per angelum. Item hebreorum 2. habetur. Si enim quod per angelos dicitur est sermo factus est firmus. Sermo dei quod per angelos dicitur est ad Moysen: et ad ceteros fratres factus est firmus. id est uerum ut lex per miracula etc. Ex quo uult dicitur quod lex data sit Moysi per angelos. Item sumitur ratio a Dionysio in hierarchia angelica. est hoc omnium causa. et super omnia bonitatis propius ad communionem suam. ea que sunt uocare: ut unicuique eorum propria proportio diffinit. Summa ergo bonitas ducit homines ad se: et ad communionem suam: secundum proportionem ipsius bonitatis propria. sed angelus est prior creatura: quod homo media iter deum et hominem. ergo ducitur homo summa bonitate mediante angelo. Si ergo lex data est ad istam ductionem et directionem. Reliquum quod sit data homini per angelos. Item Dyo in eodem super celestium statum ornatus super ea: que tamen sunt et irroneabiliter inueniuntur: et ea que secundum nos sunt irroneabilia in hierarchia traditionis participatioe facte sunt. Si ergo hierarchia participatioe est. sicut dicit beatus Dyo. ut scilicet sub ordine per primas: que sunt angeli. Lex data est ad istam reductionem. Reliquum quod data fuit per angelos. Recepit igitur Moyses legem per angelos. Item Dyo. ibidem: Propterea ultra omnia cognoscitio angelica: digni facti sunt: eo quod per se ipsos educunt diuinam illuminationem: et per se in nos deferunt. que super nos sunt manifestationes. per eos igitur facte sunt legis manifestationes in nobis. Item Dyo. ibidem. Uideo quod et diuinum christi humanitatis ministerium angeli docuerunt. sicut diuinissimum Gabriel. Zachariam misteria docuit Mariam: quod in ipsa forma diuine formationis misterium. Sed dicit beatus Bernardus. Quod alicui de sanctis fuit concessum. uirgini gloriose non fuit negatum. Ergo quod fuit ei negatum: non fuit aliis concessum quod erat inferioribus quam ipsa. Si ergo docebat ergo per angelum

mysteriū diuine incarnationis. q. f. de ipa nascēt et nō p deū immediate. g. et moysi q fuit mltū inferior q̄ ipsa data et nūciata fuit lex p angelos: et nō a deo immediate. Itē Dyo⁹ in eodē 13. c. Ignis caliditas magis se ipm distribuit ad magis susceptiua et ad silitu dinem suā veniētia. Ad cōtrarias et s̄bas aut nullū: aut obscurū sue opatiōis uestigiū manifestat. ex his que nō sunt cognata per familiariter ad ipm se habentia accedit.

Itē hāc igit natural ordinationis rōne; supnatural oīs boni ornat⁹ et ordinatio cōgrue dilucidatiōis claritatē pmo apparētē copiosissimis effusionib⁹ et excellentissimis s̄bis manifestat. et per eas que p̄t essentie diuinū p̄cipāt radiū. sic g ignis p opatur i eo qd̄ ē sibi cōforme: et p illud accedit ad illud qd̄ nō ē sibi cognatū. sic claritas sūmī boni copiosissima effusio: et p̄ manifestat se sup excellentissimis s̄bis. s. angeli. et p eas alie magis remote diuinū; diuine lūc p̄cipāt radiū. Rational g creatura que ē hō diuine claritati illuminationē p angelos p̄cipāt. Si g lex data ē ei: ad eius illuminationē. g h̄ legē a deo p mysteriū angeloz. Ad opp⁹ mēs nulla interposita nā: a p̄ma s̄tate format. sic dicit Aug⁹. S; ipsa format p mada ta legis a deo. q; p hoc cognoscat et diligit deū. Ergo nulla inposita natura hab; hoc a deo: nō g p angelos. Itē numeri. xii. Habes qd̄ dicit dñs de Moysi. ore ad os loquar ei et palā nō p enigmata et figuras: et in fine deus. h̄c. Nō surrexit ultra p̄p̄ha i ysacl sicut Moyses. que dominus nosset facie ad facie. In oib⁹ signis atq; portenti q̄ misit p eū. et exo. 33. habes. Q loq̄bas dñs ei; Moyses facie ad facie. sicut homo loqui solet ad amicū suū. immediate ergo pcepit legē ab eo

Itē iter ymaginē et illud cui⁹ ē ymago nihil ē mediū: quia ymago est similitudo expressa. Sed scdm ymaginē venit uisū illu miatō i aīa rōnali: que ē ymago dei. g nullo medio illuminat aīa a deo. si g illuminatur p legē datā; a deo. Constat q; ipsā habē debuit immediate a deo: et nō mediāte aliquo.

Itē p totā legē legif. q; locut⁹ sit dñs ad Moysē: non p angelū: s; p se: et maxie qñ de dit ei legē. nō legitur locutus fuisse ad deū p angelū: sed p se. Solo dō q; lex data est a deo p angelos. i. p mysteriū angeloz. sicut p; p plures auctoritates. Un̄ Dyo⁹. i. ierarchia angelica docet theologia legē p angelos ad

nos puenire: tāq; legali ordīe illud legalit ponere. et h̄ ē p̄ma: et secūda i diuinū reduci et nō solū i suppositis et s̄bectis aīs. s; i eque potētib⁹ ipsa lex differē h̄ est p vnā quāq; ierarchiā p̄mas et medias et vltimas esse ordinationes et virtutes: sic p angelicaz naturā: rōnalis huāna debuit accipē legē; et ad deū reduci. Et h̄ ē qd̄ dicit ibidē paulo sup: sigdē vt theologia ait. ate legē et post legē. patres nostros angeli ad diuinū reducēbant: et ad rectā s̄tatis viā ex errore: et vita imūda reducētes aut occultas visio nes aut diuinās ante p̄dicationes p̄p̄ie reuelātes. Ad p̄mā rōnē i cōtrariū dō q; ex h̄ n̄ sequit⁹ q; aliqd̄ sit mediū i formatione mētis a deo: tāq; i formās. s; solū tāq; admī nicalās: et sic ad formationē mētis p legem requirit⁹ angelicū ministeriū: nō tāq; infor mas: s; solū tanq; admīniculās. et h̄ dicimus iuxta illud apli p̄ma ad corinthios; . i. neq; q plantat neq; qui rigat ē aliqd̄. s; qui i cremētū dat de⁹. quia sic agricola non ē ibi aliqd̄ quo fiat i cremētū: sic neq; angel⁹ quo fiat formatio vt i formās: sic tamē se h̄; doctor ad discipulū. Itē angel⁹ ad illā i formationē;

Ad scdm dō: q; nō p hoc negat quin per angelū data sit lex. s; p hoc vult ostendere q; excellentior reuelatio sibi facta est. Nam triplex ē visio. s. intellectual. ymaginaria. et corporal. Visio aut intellectual triplex est. Quedā ē que fit p spēm: seu p similitudinē corporalē a s̄sibus acceptā; et h̄ ē dei visio p enigmata. Alia enī dicit⁹ visio intellectu alis: que fit p similitudinē ymaginariam. et tal̄ visio d̄r eē p figuras: que representat inē vt i ymaginaria. aliqñ aut est visio intelle ctualis: que solū fit p spēm intelligibilē. et h̄ nō ē: nec per enigmata nec p figuras. et h̄c visio appellat⁹ tertii celū: de qua d̄r Paul⁹ fuisse rapt⁹ vsq; ad tertii celū. P̄ma visio seu reuelatio facta fuit Moysi i rubo. Secūda visio facta fuit Danieli: q; fiebāt ei reuelationes. non p similitudines representātes sen sui: sed reuelatio seu visio tertia facta fuit Moysi i latidē legis: cui mīstrabāt species intelligibiles per angelos: et iō dicitur q; nec p enigmata nec p figuras locut⁹ ē ei dñs. nō tamē p hoc negat⁹ mysteriū angelicū; in mīstrādo ei spēs intelligibiles. Ad tertii dō. Q; sicut videm⁹ i visu duplex eē mediū ga quoddā ē ibi mediū sic lux. Itē dicimus speculū representās ymaginē seu similitudines

rerū eē mediū ad vidēdū: et istud appellat
mediū qđ ē silitudo: quia representat silitu
dies: p quas agnoscat res p visū. Sic dicit
qđ de se habz ad aīaz: vt mediū itelligēdi
qđ ē sic lux. Angel⁹ autē sic speculū mīstrās
ei ymaginē. Unde itellect⁹ p lucē agnoscat
et accipiat aliquid. Inī aīam igif que ē dei
ymago et veū nihil ē mediū p modū lucis.
Est tamē aliqd mediū p modū silitudinis
uel speculi. et he sunt murenule auree: sicut
dicit Aug⁹. Dispensatiue similitudīes que
mīstrāt p āgelos. Unī canf. i. Dicunt sponse
munerulas aureas faciem⁹ tibi eniculas
argēto. vī alr pōt dici itērimēdo illd et di
cēdo qđ ī lege dñs fuerit locut⁹ cū Moyse et
dederit ei legē p āgelicū ministeriū. Unde
exo. 33. habetur. Qđ dixit dñs ad Moysem
Ecce ego mittā angelū meū qđ pcedet te: et
custodiet ī via: et introducet ad locum quē
pāni: obserua eum et audi vocē ei⁹. Ex quo
p; qđ p mīsteriū habet expressē ī lege a dño
Moyse eē legē datā. et ī 3. exodi habetur. qđ
apparuit Moyse ī flamma ignis de medio
rubi zē. Et vbi habet ibi dñs ī littera sep
tuagīta itēptum habet āgel⁹. vnde dicit
apparuit ei āgel⁹. Et beat⁹ Gregori⁹ cōcor
das huic lre dīc ibidē ī glo. āgel⁹ qđ Moyse
apparuisse describit: modo āgel⁹: mō dñs
memorat. Angel⁹ qđ exteri⁹ loquēdo seruit.
dō⁹ qđ itērius presidens efficacitā loquendi
tribuit. Cum enī loquēs ab itēriore regit: et
p obsequiū āgel⁹: et p īspiratiōez dñs memo
ratur. Vult g̃ Gregori⁹. qđ p obsequiū āgeli
exteri⁹ p diuinā īspiratiōem itērius data
sit lex Moyse. S; ad huc possēt obici cōtē h
p auctoritatē Aug⁹. ī soliloquiis dicit. Qđ sic
ī sole tria aduertim⁹: qđ ē qđ fulget qđ illu
minat. sic ī deo tria aduertē debem⁹. qđ est
qđ intelligit: qđ cetera intelligē facit. Si g̃
de⁹ facit cetera itelligē. g̃ ipē ē qđ itellect⁹
itelligit. igif ē imēdiat⁹ apud itellectū. sic
lux apud visū. Nihil g̃ ē mediū itē ipsū et
aīaz. Ergo si ab eo data ē lex: que quidē est
ad illuminādū animā. Unī puer. 6. Māda
tū lucerna et lex. Lux g̃ ē data aīe imēdiatē
nō fuit g̃ data Moyse p āgelicū mīsterium.

Ad h dō. qđ ī illuminatiōe: siue ī formatiōe
mētis a deo p legē nihil ē mediū tāq; infor
mās seu illuminās. s; solū sic adminiculan⁹
et h mō angelus ē ibi mediū. s; cōferendo et
adiuādō ad illuminatiōem: et h dupliciter
s; auferēdo īpedimētum. sic ille qui aperit

fenestrā vt illuminet dom⁹. et dñ tal illumi
nare domū: qđ. s; remouet īpediēs illūinatio
nē: et ē cōferēdo ad suscipiēdū illūinatiōem.
qđ excitat et mouet ad suscipiēdū: et psetat
silitudinē ad vidēdū: sic speculū presentat
oclo rei ymaginē nihilomī⁹ tñ de⁹ crit ime
diatē se habēs ad illūinatiōem mētis: sicut
lux ad oculum.

Postquaz inquisitū

est de latiōe legis Moyse. Restat nūc ingre
de cōrineria legis moysayce. Et circa h ples
sūt dubitatiōes. Prio quātū ad genera con
tētozū. Secdo quātū ad qualitātē cōtētozū.

Quātū ad primū q̃rit p. Utrū oīa que sūt
in lege contineant in vno genere. Secdo
an ī duplici genere tātū. Tertio an ī tri
plici genere tātū. ita qđ nō addat quartū.

Quarto de testimoniis ī lege s; qđ genere
cōtineat. Quinto de iustificatiōib⁹ sub
quo genere cōtineat. Sexto de pmissis et
cōsultis et cōminatiōibus s; quo.

Quantum ad primū

querit. Utrū oīa que sūt ī lege possūt rēduci
ad vñū gen⁹ moralū. Ita qđ oīa dicāt mora
lia. Ad qđ sic. Oīs act⁹ virtutis scdm se est
moral. S; oīs act⁹ pceptoz legis: seu mora
liū: seu cerimonialiū: seu iudicialiū est act⁹
virtutis. Ergo oīs actus oīs pcepti legis est
moral. Oīa g̃ pcepta legis quecūq; sint illa:
sūt moralia. Minor pbat pmo ī iudicialib⁹
qđ punire maleficiū ē act⁹ virtutis iusticie. s;
iste ē act⁹ et itēriū pcepti iudicial. ergo act⁹
pcepti iudicialis est mobilis. Iudicialia g̃
sūt ī genere moralū. S; illd p; de cerimo
nialib⁹. quia oē qđ ē necessariū ad salutem
ē ī genere moralū. s; talia erāt aliq̃ cerimo
nialia legis. s; sacramēntalia: quātū ad statū.
g̃ cerimonialia erāt moralia. Minor patz p
Aug⁹ cōtra faustū. qui dīc qđ essēt puarica
tores nisi facerēt. Item oīs actus latric est
moralis. s; act⁹ sacrificioz erāt latric quia
ill colebat de⁹. et honorabat ut deus. g̃ erāt
act⁹ morales. igif cerimonialia aliq̃. s; sacra
mēntalia erāt moralia. S; istud p; de oīb⁹
cerimonialib⁹: sic de isto. Nō arabis ī boue
et asino. nō coques edū in lacte matris. non
vestieris lana et lino zē: quoz nō erat ratio
manifesta. quia sic dīcūt iudei: expositores
legis ad litterā. oīa pcepta quoz nō est rō
manifesta dabāt iudeis vt reuocarent ab

ydolatria. q̄ erat it̄ctio talium; ceremonialium
 esse longe ab ydolatria. s̄ longe esse ab ydo
 latria: istud est morale vt scilicet hō deum
 colat ⁊ nō aliū: oīa igit̄ ceremonialia erant
 moralia. It̄ leuit. 17. Nō quilib; de domo
 ysacl. si occiderit bouē aut ouē: seu caprā ī
 castris vel ex castra: ⁊ nō obtulerit oblatio
 nē dño: ad hostiū tabernaculi. sāguinis re
 erit quasi sanguinē fuderit: sic p̄bit de me
 dio populi sui. Ideo offerre debent sacerdoti
 filii ysacl hostias suas: et nequaquā vltra
 imolabūt hostias suas demonib;. q̄ erāt ad
 cultū ⁊ honorē dei. It̄ ceremonialia legis
 quātū ad lrām renocabāt ab ydolatria: q̄
 ip̄is colebat ⁊ honorabat deus vt de. It̄
 quātū ad spirituale s̄cū docebat ī christū.
 s̄ h̄ ē morale. s̄. colere deū ⁊ ducē ī christū:
 q̄ ceremonialia erāt ī genere moralium: et sic
 ī uno genere. Ad oppo^m deut. 4. ostēdit
 vobis pactū suū qd̄ p̄cepit vt facēt ⁊ decē
 vba que scripsit ī duab; tabul; lapideis. mi
 hi; mandauit ī illo tēpore vt docerē vobis
 ceremonias ⁊ iudicia que facere deberetis.
 Triplex igit̄ ē gen^o p̄cepti ī lege. s̄. morale: qd̄
 pertinet ad decalogū: qd̄ significat̄ ibi p. x.
 vba: ⁊ ceremoniale atq; iudiciale: nō sunt q̄
 oīa q̄ cōtinēt ī lege ī ḡne moralium. ⁊ rō. ī le
 ge sūt p̄cepta: q̄ rō n̄ describit̄ ī lege nāli.
 sic ē p̄ceptū decalogi. In lege et̄ sūt p̄cepta
 q̄ rō n̄ ē d̄scripta ī lege n̄ sic p̄cepta disci
 plinē: ⁊ h̄ sūt ceremonialia. q̄ ī lege sūt p̄cepta
 n̄ ⁊ p̄cepta discipline: siue p̄cepta moralia ⁊
 ceremonialia ex opposito distincta. q̄ non sūt
 oīa ī ḡne moralium. Secūdo q̄rit̄ vt̄ que sūt
 ī lege cōtinēt̄ ī duplici genere tārum. Ad
 qd̄ sic Aug^o contra faustū. sūt p̄cepta vite
 agēde: ⁊ sūt p̄cepta vite significāde. S; p̄
 p̄ta vite agēde dicūt̄ moralia. que. s̄. docent
 quid agēdū. p̄cepta s̄o significāde vite di
 cūt̄ ceremonialia: que sūt ī signū: ⁊ nō disti
 guit̄ plura ḡna p̄ceptoz. Sunt igit̄ p̄cepta
 legis oīa ī duplici genere tārum. It̄ psal.
 A iudiciis tuis non declinaui. Glo. i. ab his
 que cōstituit̄ regulā ninēdi. Sūt q̄ iudicia
 recte vinēdi: s̄ moralia sūt h̄. q̄ idem sunt
 moralia legis ⁊ iudicialia. oīa igit̄ ī duplici
 genere cōtinēt̄. It̄ quidā expositor legis
 hebre^o dic. q̄ oē p̄ceptū cui^o utilitas nota ē
 d̄r̄ p̄iudiciū: quozū vero utilitas ignota ē:
 dicūt̄ ceremonie. s̄ tale est oē p̄ceptū q̄ eius
 utilitas nata ē vel ignota. q̄ oē p̄ceptū vel
 ē ceremoniale vel iudiciale: sūt q̄ oīa solū in

duplici ḡne tārum. It̄ deut. 5. Audi ysacl
 ceremonias atq; iudicia. reducit̄ q̄ ibi oīa:
 que cōtinēt̄ lex ad duo genera. s̄. ad cerimo
 nias ⁊ iudicia. It̄ leuitici. 18. facietis iu
 dicia mea: ⁊ p̄cepta mea seruabit̄. Ergo to
 tū qd̄ ē ī lege cōtinēt̄ s̄ iudiciis vel p̄cept.
 oīa igit̄ ī duplici genere cōtinēt̄. It̄ deut.
 4. Scitis q̄ docueri vobis p̄cepta atq; iudi
 cia. cōp̄hendit̄ q̄ oīa que cōtinēt̄ ī lege sub
 p̄ceptis ⁊ iudiciis. et ita s̄ duplici genere
 Ad oppo^m deut. 6. Dec sūt p̄cepta cerimo
 nie atq; iudicia: ⁊ constat q̄ nō poneret̄ in
 tali numero: nisi h̄ adiuicē disti; ḡuerēt̄. Si
 q̄ iudicia sūt puniēdoz ceremonie credēdoz
 Constat q̄ p̄cepta solū erūt faciēdoz. Est
 igit̄ triplex genus eoz: que cōtinēt̄ ī lege:
 nō solū q̄ ī duplici genere cōtinēt̄. Item
 deut. 4. Que ē alia gens sic sc̄lita: que h̄at
 ceremonias atq; iudicia: ⁊ vniuersā legem
 Cōprehēdūt̄ ergo ea que ī lege sūt sub tri
 plici differētia: nō solū s̄ duplici. Tertio
 querit̄ an oīa que cōtinēt̄ lex solū cōp̄hēdūt̄
 tur ī triplici genere. ita q̄ nō sūt plura ḡna
 mādatozū ī lege q̄ tria. Ad qd̄ sic deut. 5.
 Caue ne obliuiscaris donū dei tui: ⁊ negli
 gas mādata ei^o atq; iudicia: ⁊ ceremonias.
 q̄ totū qd̄ ē ī lege cōp̄hendit̄ s̄ hoc triplici
 genere. It̄ leui. 26. Dec sūt p̄cepta atq;
 iudicia: ⁊ leges quas dedit̄ dñs inter se et
 filios ysacl. Ex q̄ p; q̄ tota lex continetur
 ī triplici genere solū. Ad oppo^m ostēdit̄.
 q̄ o; addere quartū genus deutro xi. Ama
 donū dei tuū: et obserua p̄cepta eius: ce
 rimonia; iudicia: atq; mādata oī tempore.
 p̄ p̄cepta tāgit̄ unū gen^o. p̄ ceremonias aliud
 p̄ iudicia aliud. q̄ p̄ mādata tāgit̄ similiter
 quartū gen^o. It̄ ī lege erāt ceremonialia:
 nō sacramentalia: ⁊ ī lege erāt sacramentalia
 It̄ in lege erāt moralia ⁊ iudicialia exo.
 zi. Dec sūt iudicia que p̄pones eis. cerimo
 nialia sacramentalia erāt: que cōferebat̄ sic
 circūcisio Cerimonialia nō sacramentalia: ut
 non coques edū ī lacte matris tē. h̄. q̄ ceri
 monialia erāt s̄ duplici differētia: ⁊ erant
 alia duo genera. Ergo erāt quatuor genera
 ad que reducebāt̄ ea que cōtinēbāt̄ in lege
 Possēt̄ aut̄ dici: q̄ mādata nō faciūt̄ gen^o
 differēs a p̄ceptis. s̄ ostēdit̄ q̄ ymo qz dicit̄
 Jero. q̄ ī p̄ceptis ē iusticia. ī mādat̄ caritas:
 seu amor q̄ ī alio ⁊ alio genere sūt mādata
 ⁊ p̄cepta. faciūt̄ q̄ differētia ḡna. Si dica
 tur q̄ hoc nō segtur qz mādata stant pro

pceptis digniorib⁹ ptinētib⁹ ad amorē . sic
 sūt: Diliges dominū deū tuū zc. Et diliges
 pximū tuū zc. Cōtra pceptū ē ei⁹ q iubet ali
 quid p se: mādatū eius q iubet alqd p aliū.
 s multo digni⁹ ē picipere p se q p alia. ergo
 digni⁹ ē pceptū q mādatū. igit gen⁹ dñs.
 Prētēa aliqñ inenim⁹ legē cōdiuidētē cōt
 alia: aliqñ mādata: aliqñ oīa sibi iuicē cōdi
 uidētia qd nō ēt: nisi facerēt differētiā seu
 diuersū gen⁹. et querit ēt rō hoz. Quarto
 querit de testimoniis: quō se hnt ad pdicta
 genera. vtrū cōtineāt ī illis uel cōtincant
 illa. deuf. 6. Custodi pcepta testimōia atq;
 cerimonias. Querit q vtrū testimōia sint
 idē gen⁹ cū ill an differēs. Ad qd sic zero.
 dicit. q ī pceptū ē iusticia. ī mādatū caritas.
 ī testimoniis fides. igit in testimoniis cōti
 nēt credēda et nō ī aliis. Testimōia q faciūt
 gen⁹ differens. et sūt aliq pter illa. Si dicat⁹
 q sūt reducibilia. Querit ad que Nā ī ps.
 Sup illud testimoniū dñi fidele dic glo. qd
 qd cōbus fidelib⁹ pmittit i pleb⁹. igit testi
 monia sūt pmissiōes. s; pmissiōes nō sūt ī
 genere alioz: s; faciūt gen⁹ differēs ab illis
 q et testimōia non sūt q reducibilia ad ali
 qd illoz. Itē ps. Lex tua vitas. Glo. Vera
 p oīa. quia p eā ē cognitio peccati. et pibet
 testimonia iusticie dei. Testimōia igit sunt
 cōminatōes. s; cōminatōes cōtinēt s; testi
 mōis. qd qd ē ad pibēdō testimoniū cōtinēt
 s; testimonio. s; cōminatōes sūt ad pibēdō te
 stimonū insti⁹ dei. q cōtinēt s; testimoniis. s;
 cōminatōes vnt ab aliis: nec ī aliq gñe coz
 cōtinēt: nec ad aliq reducūt: q sūt nec te
 stimonia. sed faciūt gen⁹ differens ab illis
 oib⁹. Ad oppo⁹. ps. Testimoniū posuit in
 Jacob. Glo. Testimoniū dñi vet⁹ lex. qz nouū
 testamētū habz testimoniū a lege et pphs.
 Unde et tabernaculū testimoniū vicebatur
 illud q tot mistica figurabat testimonium.
 q dñi vet⁹ testamētū iquātū pbat. et testat⁹
 lex iquātū iuber: idē q significat p testimo
 niū. s; alia et alia rōne. Ita idē intelligit p
 Jacob et ysaac et pplus iudaicus. Ex his p;
 q testimoniū dñi lex: eo q figurat. q testimo
 nia sūt ipsa figuralia: nec faciūt aliud gen⁹
 ab illis. Itē ibidē dñi q lex bene vtētib⁹
 testimoniū est: quo fugiant peccata et male
 vtētib⁹ quo conscāt puniēdi et peccatores.
 sicut xps credentib⁹ ē lapis in caput āgeli
 piā. pe. 2. Nō credētib⁹ ē lapis offēsiōis
 Psaye. 8. Ex quo p; q testimonia sūt ipa

iudicialia. Quia iudicialia erāt ad fugiēd
 peccata. cōphēdūt q ī seipā testimōia. Itē
 Aug⁹ cōtra faustū. Scriptura illa tūc erat
 pceptū nūc testimoniū: et loq de legalibus
 Ergo testimōia sunt cerimonialia. Itē ps.
 Testimonia mea h q docebo eos. Glo. Testi
 monia: pcepta vite. q testimōia sūt ipa mo
 ralia: quia moralia sūt pcepta vite. Quō
 querit de iustificatiōib⁹ legis. an cōtineāt
 oīa pdicta uel ad aliq eozum reducāt. Ad
 qd sic ps. In eternū non obliuiscar iustifica
 tiones tuas. Glo. i. legē. q iustificatiōes oīa
 sicut lex cōphēdūt. Itē ps. Legē pone mihi
 dñe viā iustificationū tuaz. Glo. Lex eūdi
 sit mihi viā iustificationū tuarū. Reputat
 q iustificatiōes et legē idē. q cōtinēt oīa sic
 lex. Ad oppo⁹ videt q iustificatiōes rdu
 cāt ad genus moralū. Psal. ut custodiant
 iustificatiōes ei⁹. Glo. iustificatiōes sūt ubi
 ē euidēs et absoluta pceptio. vt diliges deū
 et pximū. Ergo iustificatiōes sūt ipa moza
 lia: seu ī genere moralū. et sic p; q rducūt
 ad moralia. s; cōt videt q reducuntur
 ad iudicialia. Psal. Urinā dirigāt uie mee
 Glo. iustificatiōes presto populo fuerūt: vt
 famul⁹ sex ānis seruiret. et pater reuerēter
 haberet: et fili⁹ disciplinaret. s; illō ē iudicia
 liū. q iustificatiōes sunt ī genere iudicialiū.

s; cōt videt q iustificatiōes sūt cerimōia
 lia Psal. Doce me iustificatiōes tuas. Glo. i.
 fm spūale ītellectū figuratias obseruātiās
 fac auertē iustificatiōes. q sūt cerimōialia.

Sed cōtra oīa ista. Psal. iustificationes
 tuas doce me. Glo. Quib⁹ tu iustificationē
 facis nō hō. iustificatiōes q sūt opa dei: et
 nō sūt opa hōis: que hōi picipiāt iplere. q nō
 reducūt: ad aliq pdictoz. Sexto qritur.
 Cū ī lege sit quedā cōsultra: seu cōsilia. pmis
 siōes. vt repudiū et cōminatōes: an faciāt
 dñi gñia a pdicti. an s; aliqb⁹ eoz cōphēdū
 tur. Cōsilia enī sunt vt leges votoz zc. Di
 āt act⁹ sūt differētes a pdicti. Ergo faciūt
 gñia differentia ab ill. Solo dō. q lex dñi
 multipliciter. dñi enī lex generalissime. dicit⁹
 lex gñaliter. dñi specialiter. dñi pticulariter

Generalissime. dñi lex: scriptura seu doctri
 na toti⁹ veteris tes. seu sit doctriā opādoz
 ad quā ptinēt libri Moysi. seu sit doctrina
 credēdoz: ad quā ptinēt pphetie ī quibus
 cōtinēt reuelatiōes edēdoz: siue doctrina
 orō⁹: ad quā ptinet doctriā psalmoz. Et h
 mō accipit lex. Jo. x. Nonne ī lege vestra

dictus est. Ego dixi dii estis. Constat enim quod istud dicitur in psalmo. Vult ergo dicitur quod doctrina psalmodum continet in lege. Sic ergo lex continet libros Moysi et omnes prophetas et psalmos. Secundo modo dicitur lex generaliter: et sic solum sumitur pro doctrina operando. Et sic dividitur contra psalmos et prophetas. et ad hanc coartatur lex. Licet ultimum. Nec sunt verba que locutus sum vobis: cum adhuc esset vobiscum, quoniam non impleti omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis. Ecce hic condidit legem contra prophetas et psalmos. sic lex continet doctrinam preceptorum ad quam pertinent libri Moysi: et doctrinam exemplorum: ad quam pertinet libri historiales. et doctrinam ammonitionum ad quam pertinet libri Salomonis. Tertio modo dicitur lex specialiter. et sic sumitur pro doctrina preceptorum: et eorum que pertinent ad observantiam: et sic solum continent libros Moysi. Et hoc modo sumitur lex. Rom. 7. Lex intravit ut habundaret delictum. Quarto modo dicitur particulariter lex et sic aliquando sumitur pro preceptis decalogi. secundum quod habetur Rom. 13. Qui diligit proximum legem implevit: et Mathei. 23. In his duobus mandatis tota lex pendet. Aliquando sumitur pro preceptis ceremonialibus: et sic sumitur ad hebreos. x. vmbra huiusmodi. lex futurorum. et prima ad Thimotheum. i. Iusto non est lex posita. Aliquando sumitur lex pro preceptis iudicialibus. et sic sumitur. Rom. 4. Lex ira operatur. Slo. i. pena. Ad hoc enim data est ut reos faceret temporali pena. oculum pro oculo. dentem pro dente etc. et et potest dici quod sumitur aliquando lex singulariter. exo. xii. Nec est lex phrase. Accipiendo ergo continentiam legis generaliter. sic continet doctrinam operando et credendum: et doctrinam orationum. Generaliter sic continet doctrinam operando. Sed specialiter sic continet doctrinam preceptorum. Sed adhuc distinguendum quod lex sic specialiter sumpta: quedam continet que sunt ipsi. Quedam que sunt ad legem: continentur ergo quedam in lege que sunt ad legem. et sic continet lex ammonitiones. argutiones. conationes: et permissiones. hoc enim ad legem dicitur esse. quod movet ad observantiam legis. si autem coartatur lex ad id quod est legis. Distinguendum est: quia quedam sunt ipsi legis per se: et hoc sunt in triplici differentia. Nec enim sunt moralia legis et iudicialia et ceremonialia. Quedam autem continet lex. quod sunt ipsius legis per accidens. et hoc modo continet consulta et permissa. Nam consultum respicit maius bonum ut fiat. unde respicit melius fieri. Permissum autem ne deterius fiat: et ut vitetur maius malum. Lex autem principaliter respicit preceptum et prohibitionem. Sed quod circa ista contingit fieri melius

et deterius. habet lex consulta ad melius ut fiat et permissa ne peius fiat. sic ergo principaliter continet illa tria genera preceptorum. scilicet moralia. ceremonialia. iudicialia. Nam sic dicit Augustinus. est preceptum vite significande: et ista sunt ceremonialia. et est preceptum vite agende: et istud est duplex. quod duplex est ratio agendi. scilicet honestum quod sua dignitate trahit ad se et allicit: et talia sunt moralia. Alia ratio agendi est expediens: ut. scilicet remoueatur impediens observantiam legis et talia sunt iudicialia. Ad rationes ergo quibus ostendit quod omnia continentur sub genere moralium. Dicitur quod bonum tripliciter est. scilicet bonum secundum se: bonum in genere: bonum ex circumstantia. Bonum ex circumstantia dicitur quodlibet indifferens. dummodo informetur aliqua bona circumstantia ut loquens de se est indifferens. tamen loqui propter deum bonum est ratione circumstantie addite: Bonum autem in genere duplex est. scilicet quia aut est in genere honesti aut expediens. bonum ergo in genere quod est honestum principaliter respicit morale. bonum expediens iudiciale. bonum vero ex circumstantia: criminalia. Sicut morale tripliciter potest dici.

Si ergo extendatur morale secundum quod extenditur bonum. ut dicatur morale ex circumstantia sic bonum sic ceremonialia potest dici moralia: et eorum institutio: revocatio ab idolatria ad cultum dei. Sunt enim in signum gratie. Si autem dicatur morale in genere boni expediens. hoc modo iudicialia potest dici moralia: proprie tamen morale respicit bonum in ratione honesti. Ad secundum quod queritur. an omnia que sunt legis in duplici genere continentur. scilicet ceremonialium et iudicialium. Dicitur quod iudicium sumitur ex ratione discernendi. Est autem discretio multiplex. Est discretio boni et mali: et est discretio veri et falsi. et est discretio que est in retributione pene et premii. Uno ergo modo dicitur iudicialia in discretione veri et falsi. et hoc modo sumitur iudicium in glo. Super illud psalmum. Iudica iudicium meum Slo. i. discretio: fidei mee. sic ergo dicitur iudicium quod discernitur veritate credendum ab errore. 2. modo iudicium dicitur in electione boni et mali seu discretione. et sic sumitur iudicium in psalmum. Iudicia eius in conspectu meo. Slo. i. premia iustorum: penas impiorum: flagella corrigendorum: retributiones peccatorum semper attendo et perseveranti correptione considero. coarsime ergo iudicium acceptum se extendit ad credenda et operanda. et sic comprehendit et moralia et alia. Sed contra dicitur potest esse in discretione que est in electione boni et mali. et sic se extendit ad operanda. et hoc modo comprehendit in se moralia. Sed proprie et specialiter dicitur iudicium in discretione que est in retributione pene et premii

et sic non continet moralia: et sic diuiduntur
 contra moralia ceremonialia. Ad tertium quod situm
 Utrum omnia que sunt in lege continentur in triplici
 genere. vel quod addit quartum genus. scilicet mandata.
 Dicitur quod per solo ex manifestatiōe quod moralia
 et iudicialia: secundum cōtinētiā se hñt ad alia.
 Et quod ob hoc quod addit quartum genus. scilicet mandata
 Dicitur quod iteratio mandati duplex est. dicitur enim manda-
 tum cōter. et sic cōp̄hendit oē quod iubet. Aliter
 proprie dicitur stricte secundum iterationē nominis. ut dicatur
 mandatum quod per alium iubet et quod non ex necessitate: sed
 quod hanc iterationē: quod per alium iubet stricte man-
 datum ad iudicialia et ceremonialia: que non
 iussit dominus per se: sed per Moysen: per que data sunt
 dominus enim per se promulgauit moralia. Sed per Moysen
 sunt ceremonialia et iudicialia. secundum hoc hanc
 iterationē non ex necessitate pertinet mandatum
 ad ea que pertinent ad amorem et eis appropinquat
 et sic uno modo diuidit contra preceptum: secundum. scilicet
 quod preceptum est ex timore et importat necessitatē.

Ad ea que obicitur dicitur quod sic in genere neri est
 verum. sed notum et secundo notum: sic in ratione boni op-
 andi est per notum sic dilectio: seu mandatum de
 dilectione: et est ibi quod est secundo notum: sic decalo-
 gus quod refertur et dependet a dilectione. et in
 hoc genere per notum: respicit mandatum. et per hoc per respon-
 sio quod non potest aliud genus per mandatum. Diliges
 dominum deum tuum: et proximum. Secundo hoc notum respicit
 preceptum: et per hoc per responsio. Quia non ponitur
 ad genus per mandatum et per preceptum. Sed ponitur
 alia dicitur in genere moysi. scilicet per notum: secundo notum.

Ad aliud dicitur quod ceremoniale dicitur cōter: et
 hoc modo id est. et tunc cōp̄hendit quantum figurale:
 siue sit sacramentale: seu non sacramentale. Est
 enim figurale credendum: et illud est sacramentale:
 et est figurale faciendum: et illud est ceremoniale:
 stricte sumendo ceremoniale. et sic stricte acce-
 ptum diuidit contra sacramentale. nam in sacramen-
 talibus proprie figurat vita cum remedio morbi.

In ceremonialibus hoc figurat vita cum ipsa
 sanitate vel virtute. Ad illud quod dicitur 4.
 de testimoniis quod se hñt ad alia. Dicitur quod te-
 stimonium dicitur quicquid sit in attestatiōe. dicitur autem
 testimonium sic attestatio dicitur. Nam dicitur testimo-
 niū firmiter: seu sapientie: et istud est in credendis
 Et hoc modo sumit Iero. testimonia. cum dicitur in te-
 stimoniis fides. Est iterum testimonium diuine
 iusticie: et sic dicitur testimonia cōminatiōes.

Item est testimonium diuine misericordie: et sic
 dicuntur testimonia promissiones. Item est
 testimonium maiestatis. et sic dicuntur testi-
 monia esse precepta Unde in preceptis est te-

stimonium maiestatis. Sed tripliciter. quod dicitur esse
 testimonium vel signum. et sic ceremonialia dicitur
 testimonium. Item dicitur esse testimonium: vel
 signum per modum rei: et hoc dupliciter: quia quedam
 est res que facit testimonium respectu sui ipsius
 vel lux. Et hoc modo precepta moralia dicitur testi-
 monia: quod in seipsis hñt testimonia: quod faciēda
 sunt vel dimittēda. Queda autem est res que facit
 testimonium respectu alteri: et sic iudicialia
 dicitur testimonia. quia ex pena illa quā infli-
 gebat: erat signum pene future malorum. ut. scilicet
 per illa sciret quod deponiat malos: et ita firmiter
 ista attestat alteri firmiter. Ad illud quod dicitur
 querit de iustificatiōibus dicitur quod iustificatiō:
 unum dicitur actus dei: et hoc modo non est effectus le-
 gis sed diuine gratie. Alio modo dicitur iustificatiō
 actus hominis. Et hoc tripliciter. quia aut considerat
 iustificatiō secundum esse iusticie: hoc est per cōp̄atiōem
 ad illud in quo est iusticia: et sic iustificatiō dicitur
 illud in quo est iusticia. et sic moralia dicuntur
 iustificatiōes. quod per illa est cōseruatiō iusticie
 Aut iustificatiō dicitur executiō iusticie. Et sic
 iudicialia dicitur iustificatiōes. Aut dicitur iusti-
 ficatiō vel signum iusticie. et sic ceremonialia
 dicitur iustificatiōes. quia sunt signa iusticie
 seu gratie future ante christi incarnationē. Et ex
 his per responsio ad omnia obiecta.

Consequenter

que
 de ordine legis Moysi quantum ad q̄li-
 tate contentorum proprie illud habet apostolus. Ro. 7. Lex
 quod est scilicet et mandatum factum: et iustum et bonum. Cir-
 quod querit sic. Primo. utrum oē quod continet in
 lege sit scilicet. Secundo. utrum oē quod continet in
 lege sit bonum. Tertia. utrum oē quod continet
 in lege sit iustum.

Quantum ad primum

sic procedit Augustinus cōtra Faustū dicitur quod illicitum est
 quod lege illa prohibet: qua naturalis ordo seruatur
 sed repudiū prohibet lege qua naturalis ordo seruatur
 sed repudiū est illicitum. Sed oē scilicet est licitum. non quod
 oē quod in lege continet: scilicet est. Minor pater. scilicet
 quod repudiū prohibet illa lege: qua naturalis ordo
 seruatur: hoc est lege naturali. quoniam de lege naturali est ma-
 trimonium indiuiduā vite cōsuetudinē. contra
 quā est repudiū. quod prohibet lege naturali. Si dicatur
 quod repudiū erat solū in lege sicut promissum ne-
 scilicet per fieri et id licitum. Contra non debent fieri
 mala ut veniant bona. quod nec sicut mala debent
 promitti ne veniant peiora. quod nullo modo est licitum
 repudiū. ut. scilicet. vitetur deterius malū. quod nec scilicet

nō g̃ oē mādatū legis sanctū. Itēz omne qd̃ ē contrariū legi caritatē ē illicitū. S; habē odio inimicū: ē cōtrariū legi caritatē: ergo ē illicitū. Si ergo odio habere inimicum istud cōtinet in lege: sic p; scdm̃ x̃bū saluatoris i enāgelio. g̃ aliq̃d mādatū illicitū cōtinet i lege. et ita nō sc̃m. Minor p; s. q; sit contrariū legi caritatē. Uñ ē i lege enāgelii: que est lex caritatē p̃cipit. Diligite inimicos vestros &c. Itēz 2. cor. 3. Q; si ministratio mortis litteris deformata fuit in gloria. Glo. Quia lex scdm̃ litterā multa i honesta p̃cipit: s; oē sanctū honestū. Ergo multa mādata cōtinebat lex nō sancta. Item Aug⁹ Peccatū ē dictū vel factū vel cōcupitū cōtē legē dei. S; tale ē expetitō talionis. q; mibi vīdicā &c. Ro. xii. Nō vīdicātes vos. ergo expetitio talionis ē peccatū. g̃ non sancta. s; lex cōtinet expetitōnē talionis sic p; oculus pro oculo &c. ergo continet aliq̃d non sancta.

Ad oppo⁹ Ro. 7. Lex quidē sācta. et i p̃f. Lex dñi imaculata &c. Quia igitur que cōtinet lex sācta sūt et imaculata. q; alr̃ ip̃a n̄ poss; dici sācta. Solo ad h̄ itelligēd̃ iux̃ aplm. q; lex cōtinet mādata sancta iusta et bona. Cum enī sit triplex gen⁹ mandati in lege. s. ceremoniale. morale. et iudiciale. et triplex q̃ litteras respōdēs singularit̃ illis trib⁹ ut dicat̃ māda⁹ sc̃m̃ q̃ntū ad ceremonialia. iustū q; ad iudicialia. bonū quē ad moralia. Un̄ p; h̄ vult ip̃e aplm̃ notare. q; p̃cipias dispositiōes mādatōz: scdm̃ suā g̃na. Ratio tñ boni currit p; signula. p̃cipie tñ dicat̃ sancta; respectu ceremonialiū. Ad h̄ enī fuerūt ceremonialia vt pati cōtē ad cultū diuinū: et h̄ respicit factū. Iudicialia s; erāt ad puniēdū malos: et h̄ respicit iustū. Moralia vero cōferebat bonitatē: scdm̃ ramos caritatis. q; sunt dilectio dei et proximi. Et iō p̃cipie d̃r̃ bonū respectu moralium. Un̄ manifeste continent moralia i se ipsis bonitatē. Ad illū qd̃ ob̃ de libello repudiū d̃r̃. q; i lege quedā sūt vt iusta: quedā vt pmissa: quedā vt cōsulta. Repudiū q̃ cōtinebat i lege vt pmissū et nō vt iustū. Un̄ lex ip̃a nō fuit p̃p̃t̃ repudiū s; p̃pter libellū. quia p̃cepit dari libellū: s; nō p̃cepit repudiū. s; solam p̃misit. Nā ibi erāt tria. vnū qd̃ erat i p̃cepto. s. ip̃e libellus. aliud qd̃ erat i p̃missione. s. repudiū ne. s. peius fieret. Tertium erat ibi i pena. s. q; repudiata. postea nō haberēt. xxii. deut. Et sic p̃ceptū legis nō fuit repudiū. s; libellus

p̃cepit enī libellū cōtē diuorciū. vt. s. moza dē scriptis apponēt. quantū ad diuorciū: ne sc; separēt sed retraherēt p; scribētes libellū. ab h̄ malo desiderio: ut p̃ illos disciplināret et h̄ fuit itētio legis. q; p̃cepit pius scribi libellū q; repudiaret: que nō poterāt scribē nisi magistri et doctores. et ex h̄ aperte fuit iusticia. quia itēdebāt q; recurrerēt ad magistrōs et doctores. vt illa facerēt ne sp̃udia rēt. Et iō p̃cepit q; si appeterēt diuorciū. q; nō repudiaret nisi p̃us facto libello. et ut i illa moza ip̃i ab illa mala voluntate cessarēt. et sic p; p̃pter quid fuit formatio libelli ante repudiū. Et h̄ ē qd̃ dicit Aug⁹. contra faustū: illud de vxore n̄ dimittēda qd̃ dñs p̃cepit: cū atq; dcm̃ sit. Quicūq; dimiserit vxorē suā det ei libellū repudiū. Si diligēt itueamur: uidebim⁹ si cōtrariū. atq; nōlebat vxorē dimitti a viro q; h̄c interposuit moza. vt i dissidiū anim⁹ p̃cepit et libelli cōscriptione refract⁹ abstereret. S; quid mali esset vxorē dimittē cogitaret. p̃sertim q; vt p̃hibēt apud hebreos scribē litteras hebreas nulli fas erat nisi solū scribis. Et dicit i eodē libellū vir bonus p̃udēs q; nō scriber; nisi i aīo nimis aduerso atq; p̃uerso cōsiliū cōcordie nō valeret. sic g̃ patet q; p̃misit solū repudiū ne fieret pei⁹: et nō p̃cepit: et sic lex eterna nō accusat nec dicitur iusta: quia p̃mittit mala fieri vt eliciat de illis bonū et ne fiat peiora: tñ mala nō facit sicut et lex Moysi nō erat iusta. q; p̃mittebat mala fieri vt uitaret peiora. s. homicidiū nec iō p̃t̃ dici q; faciat mala: vt veniant bona. q; nō faciebat h̄. s; solū p̃mittebat. L; enī non p̃t̃ fieri mala vt veniant bona. vel uitent̃ peiora: tamē possūt p̃mitti. Ad illū qd̃ obicit de odio inimicōz. d̃r̃. q; de itētio legis nō fuit q; habēt odio inimic⁹: supple quātū ad suā p̃sonā. imo magis itēdebat q; diligere et p̃cipiebat. Un̄ i exo. 23. p̃cipit lex. Si videris a finū odietis te iacere s; onere nō p̃transibis: s; cū eo s; bleuabis. Ecce si lex ista p̃cepit de re inimici tui. quanto magis p̃cipit de inimico tuo: vt ei succurras in necessitate. p̃pter h̄ d̃r̃. q; i eo q; ē inimicus tuo sūt. s. nā et vicium. Natura ergo inimici tui nō debes habē odio: s; potius diligere. s; uitū in illo debes odire. vnde lex non p̃misit odiū inimici quo ad naturam. sed quo ad vicium. vt. s. non odires illū: s; vicium in illo. tñ p̃pter prauū intellectū iudeoz corrigat

dn̄s h̄ mādātū ī euāgelio ⁊ non q̄ lex ī hoc male itēderet. Et h̄ ē qd̄ dicit Aug⁹ cōtra faustū unusq̄sq̄ ī iqu⁹ hō. īquātū ī iqu⁹ odio habēdus ē. Inquātū aut̄ hō ē: diligēdus est. Audito igit̄ ⁊ nō ītellecto q̄ antiquis dcm̄ erat. Odietis īmicū vestrū. ferebāt hoīes ī hoīs odiū: cū deberēt nō odisse nisi viciū: Nos corrigit dn̄s dicēdo. Diligite īmicos vestros p̄cipiēdo. ⁊ q̄ dicitur diligam⁹ īmicos cogit nos ītelligē quō: Nā possem⁹ vnū eū demq̄ hoīez odisse p̄pter culpā. ⁊ diligere p̄pter naturā. Ad aliō q̄ ostēdit q̄ lex ml̄ta ī honesta p̄cipiebat dō. q̄ ī honestū dicitur triplr. s. negatīe p̄uarīe. cōtrīe. Lex ḡ nihil p̄cipiebat ī honestū p̄uarīe: nec cōtrīe: s̄ bñ p̄cipiebat aliqd̄ ī honestū negatīe. q̄ p̄cipiebat aliqd̄ que de se n̄ erāt honesta: s̄ ex circūstātia erāt honesta. q̄ semp̄ ex aliqua causa fiebāt iusta ⁊ bona. Aut enī semp̄ ad lrām erat cā honesta: aut significatio honestatis

Ad 5° soluit Aug⁹ cōtra faustū dicens. Illud qd̄ dcm̄ ē antiq̄s. dentem pro dente. oculū pro oculo. quō cōtrariū h̄: qd̄ ait dn̄s Ego aut̄ dico vobis non resistē malo. S; si quis te p̄cussit ī maxillā d̄. Quis enī tan dē facile cōtētus ē: tātū repēdere vindictē q̄tū accepit ī iurie. Duic igit̄ ī moderate: ac per h̄ iuste vlcioni lex iustū modū figens legē penā rationis īstituit. h̄ ē vt̄ qualēcūq̄ quisq̄ ītulit īuriā: tale supplicīū p̄dat. Et post dīc̄ cū peccet. q̄ p̄ īmoderatōne īurie vult vīdicari: Nō peccat at̄ q̄ modū adhibēs iuste vīdicari vult: Remotior ē a p̄cō īiuste vīdicatē: qui nō vult oīo vīdicari. peccat enī qui exigit ultra debitū. nō p̄cāt aut̄ qui exigit debitū illud. Tamē q̄ dubitabile videt̄. Aliquim⁹ īfra disputationē.

Circa secundum sic

p̄cedit. Et q̄rit̄ vtrū oē mādātū legis sit bonū. Ad qd̄ sic. xx. E; c. Dedi eis p̄cepta n̄ bona: ⁊ iustificaciones nō bonas ī quib⁹ nō viuēt. Itē oē qd̄ nō ē cōferens seu qd̄ est carēs vtilitate: caret rōne boni. s̄ mādata cerimonialia erāt h̄: q̄ carebant vtilitate: nec cōferēbant aliqd̄. Vñ hebreozum 6°. Reprobatio fit p̄ois mandati p̄pter suam īutilitatē ⁊ loquit̄ de cerimōialibus. Ergo cerimonialia sūt nō bona. Itē oē qd̄ non cōfert aliquā cōmoditatē. est nō bonū. Sed talia sūt aliqua cerimonialia. vt̄ nō coques edū ī lacte matris. lana ⁊ lino nō indneris.

nō arabis ī boue ⁊ asino. Ergo ista mādāta sūt n̄ bona. nō ḡ bonū ē oē mādātū legis.

Ad oppo^o p^o. Lbi p̄. Bona ē lex si q̄ ea legitime vraf: s̄ nō dicet̄ bona nisi ea que continet esset bona. Itē deuf. 31. Nō ī casū p̄cepta sūt vobis ⁊ loquit̄ de uniuersis que scripta sūt ī lege. ḡ oīa habent vtilitatē. ḡ oīa sūt bona. Solo dō. q̄ oē mādātū qd̄ cōtinet ī lege ē bonū. s̄ distīguēdū est. quia ē bonū simplr: ⁊ istud ē bonū ex genē: ⁊ ita de se. Et ē bonū qd̄ dī cōgruū: ⁊ istud est bonū ex circūstātia. qñ ḡ dī dedi eis p̄cepta nō bona. Num ē: q̄ put̄ dī nō bona de se siue ex genē aliqua erat non bona: n̄ ex circūstātia oīa erāt bona. vñ oīa p̄cepta cerimōiarū dicūt̄ bona de cōgruo: h̄ ē ex circūstātia. s. quātū ad rōne īstitutiōis. q̄ sēp̄ ex aliqua bona cā īstituebāt: ⁊ h̄ mō loquit̄ apl̄s q̄ bona ē lex: si quis ea legitime vraf: nō tñ erāt oīa cerimōialia bona de se siue ex gñe. Et h̄ mō ītelligit̄ illud x̄bū E; c. et h̄ ē qd̄ dīc̄ Aug⁹ cōtra faustū. P̄plus enim ille qui ī corde suo lapideo multa p̄cepta magis cōgrua q̄ bona accepit quib⁹ tamē figurat̄ ⁊ p̄p̄arent̄ futura. Ad scdm̄ dō. q̄ loquit̄ ibi apl̄s nō simplr s̄ quātū ad statū noue legis: siue euāgelii: q̄ illa p̄cepta erāt ī significatiōne noue gratie siue legis euāgelii: que cū venerit sūt illa reprobāda nō simplr: s̄ īsp̄cū istoz. q̄ figurabāt ista que iā cotigerāt. Nota tñ q̄ ī ill p̄ceptis duo attendenda sūt. s. significatio: et obseruātia. Vult ḡ q̄ adueniēte lege euāgelii illa esset reprobāda supple quātū ad obseruātia ⁊ nullius vtilitatē: nec deberent ampli⁹ obseruari: nō tamē quātū ad significatiōne vult q̄ sint r̄probāda. sed quātū ad hoc sunt vtilia. sed quantum ad obseruātia est īutilitas eozum respectu status euāgelii. Et h̄ ē qd̄ dīc̄ Aug⁹ cōtra faustū Cessatiōne sabbatoz quidē sup̄acuā duci⁹ ad obseruādū. ex quo spes reuelata est n̄re quietis eterne. nō tñ ad legēdū ⁊ ītelligēdō sacrificia veteris testamētī: figure n̄re fue rūt: ⁊ oīa talia mult̄ ⁊ variis modis vnum sacrificiū cui⁹ nūc memoriā celebrā⁹ signauerunt. vnde isto reuelato et suo tēpore ablato illa de agēdi celebratē s̄blata sunt S; ī significādi auctoritate māserūt. Ad tertiū dō. q̄ oīa cerimonialia erant p̄pter aliquā vtilitatē. vñ illoz cerimōialiu nō erat rō māifesta. erat etiā vtilitas p̄mo. s.

reuoatō ab ydolatria. ipi enī miseri iudei
i uenerationē ydolorū hebāt quosdā rit⁹:
q̄s dñs p̄ ceremonialia p̄cepta damnauit. sic
mixturas faciebāt i uenerationē elemētōz
q̄ miscēt: que quidē elemēta ipi adorabāt. cō
tra qd̄ datū ē eis mādatū de mixturis ne fa
cerēt eas nō uestieris lana ⁊ lino zc. Et silr
p̄mos fruct⁹ arborū dabāt ydolis tāq̄; diis
n. zc. cōt̄ que oīa ut ab ipiis reuocarent ad
cultū dei. data sūt eis p̄cepta ceremonialia
Un̄ leuit. 17. Neq̄; apli⁹ offerret hostias
suas demōiis. Alia fuit utilitas ipsoz ceri
monialiū que erat i signū future gr̄e q̄ ad
p̄fectos. Et sic soluēdum ē ad illam rōnem
per iteremtionem.

Tertio queritur an

oē mādatū iustū sit: an cōtineat aliqd̄ non
iustū. Ad qd̄ sic Aug⁹ cōt̄ faustū. Bestial
nā nō peccat: q̄ nihil facit cōt̄ legē eternā
S; iustū ē ut nō peccās puniāz pro peccō. q̄
iustū ē q̄ aīalia que nō peccauerūt puniāz
pro peccō hoīz. S; tales erāt leges sacrificio
rū q̄ quidē aīalia nō peccātia puniebātur
pro peccato hoīm ⁊ iustificiebāt. Ergo erat
iuste. Et h̄ ē illud qd̄ dem̄ fuit ab aliq̄
bus. Quid meruē bones: aīal sine fraude
dolūq; . Itē de iusticia ē ut q̄ peccat puniā
tur. Ergo cū sol⁹ hō peccet ⁊ non aīalia de
iusticia ē q̄ sol⁹ hō puniāz: ⁊ nō aīalia: ⁊ sic
leges sacrificioz erāt iuste. Itē istd̄ ostē
dit de iudicialib⁹. q̄ iusticia ē ut p̄mēsu
ra culpe sit mēfura pene Un̄ deut. 25. Pro
mēfura peccati erit ⁊ plagaz modus. ubi
iq̄; maior culpa: o; sequi maior pena. Sed
i lege nō ē iusticia penarū scdm̄ quātitatez
culparū. Ergo ⁊ leges iudicialiū que penas
iherūt sūt iuste. Dicit p̄ q̄ exo. 22. habet
Pro vno boue furato quiq; boues restituāz
⁊ p̄ uno oue q̄tuor. Pro furata x̄o pecūia si
iueniāz fur: duplū reddet ita dicit lex. plus q̄
puniāz fur bonis ⁊ ouis q̄; fur pecunie. ⁊ tñ
ē maior culpa in furto pecunie q̄; in furto bo
nis uel ouis. q̄ maioris possit eē utilitatis
pecūia possessori suo q̄; bos uel ouis. q̄ non
infligitur pena scdm̄ quātitatez culpe. non
ē iq̄; equitas i pena. Itē istud p̄ in lege
rationalis. q̄ de iusticia ē ut nō soluz puniāz
s; etiā q̄ fiat restitutō leso. S; i lege talid̄is
nō fiebat restitutō leso. Un̄ non reddebāt
ei ocul⁹. s; solū puniebāt peccās. Un̄ oculū p̄
oculo zc. In lege x̄o furti fuit facta restitū

et tñ maioris erat utilitat ocul⁹: q̄ aliq̄ res
temporal. si q̄ lex non deffauit aliquā restitu
tione ibi. reliquit q̄ fuit iusta: non q̄ iusta
sūt oīa que cōtinēt i lege. ⁊ maxie quātum
ad legē rationalis. Itē de iusticia ē ut ma
iori bono reddat mai⁹ p̄mū. Un̄ nō ē equū
iudicium ut equale p̄mū reddat maiori et
minori bono. s; lex facit h̄. q̄ lex nō est iusta.
Nō q̄ oē qd̄ ē i lege ē iustum. Dicit p̄ q̄
22. deut. 17. Si abulaueris p̄ uia ⁊ iueneris
nidū ⁊ matrē pull: desup̄ scubātē n̄ tenebis
eā cū filiis: s; abire patieris. Et post s̄ditur
p̄missio. ut. s. bene sit tibi ⁊ lōgo uiuas tē
pore: s; idē p̄mū p̄mittit honorati patrem
⁊ matrē. xx. exo. qd̄ tū questioe in iustitiam
maius ē bonū. q̄ mādatū istud nō ē iustum:
nō sūt q̄ iusta oīa que cōtinēt i lege. Solo
qd̄ oīa cōtēta i lege sunt iusta sicut dem̄
ē nec ē aliqd̄ iustum cōtētū i lege. Et q̄
ob̄t de aīalib⁹ v̄d. q̄ nō puniūt pro peccato
s; patiūt pro homine. et h̄ p̄pter utilitatez
hoīs. ⁊ multiplex cā ē quare patiūt. Nā esse
aīal ⁊ suū uiuē et suū mori ē pro hoīe. Un̄
sic pro utilitate hoīs ⁊ sustentatiōe quo ad
corpus cōueniēs ē q̄ interficiant animalia
Ita q̄tū ad spiritalē utilitatē q̄ ipsi aīe
ē illud cōueniēs ē. h̄ aut utilitas fuit ut per
mortē aīaliū que nihil cōmiserāt. ostēderet
q̄ peccās dignus erat morte eterna: Unde
ostendit ei dñs p̄ mortem aīaliū: quantus
erat reat⁹ peccī i deū. Et p̄ h̄ peccās signifi
caret se dignū morte eterna. Alia utilitas
fuit ut iudicaret in eis districtio et rigor
iusticie diuine: ⁊ ostēderet eis. Nam maxim⁹
erat rigor iusticie. et videbat q̄ dñs vole
bat aīalia nō peccātia punire ut in hoc lege
rent discretione diuine iusticie ⁊ rigorem
quātum ad ipsos qui peccabāt. Tertia uti
litas fuit reuocatio ab ydolatria: quia ipsi
faciebāt sibi ydola s̄ figuris animalū: et
illa colebāt ⁊ adorabāt. ⁊ p̄pter h̄ ut reuo
carēt a cultu ydolorum ad cultū dei. Prece
pit eis dñs imolare aīalia: ⁊ talia q̄lia ipsi
nō erāt cōsueti adorare ut esset alter ritus
et separentur a pristino. Quarta utilitas
erat imolatiōis aīaliū p̄pter significatiōem
hostie: quā obtulit saluator pro peccatō oīm
Un̄ dicit quedā glo. sup̄ leuit. in principio.
q̄ oēs legales hostie: x̄pi hostiā figurabant
Ad 2. v̄d q̄ mult de causis iherūt maior
pena. Aliquē enī maioritas pene iherūt p̄p̄
maioritatez vāni: sicut p̄ q̄ lex plus punit

illū qui furat bouē q̄ qui furat ouē. quia p
vno boue debēt quīq̄ restitui: pro vna oue
quatuor. ⁊ B q̄ magis dānificat bō i amif
sione bouis q̄ ouis. quia vtilior ē bos. Silr
aliqui infert lex maiorē penā; rōne maioris
īclinatiōis: et sic maiorē infert penā furati
bouē ⁊ ouē q̄ furanti pecuniā. qz ipsa īcusto
dia recludit. Et iō quia facili⁹ comittitur
furtū ouis uel bouis q̄ pecūie: maior ē incli
natio ad furādū bonē uel ouē q̄ pecuniam.
Et ideo plus punit vt ab hac inclinatione
retrahat ⁊ coherceat. Itē infert aliquādo
maiorē penā rōne maioris facilitat⁹ ⁊ cōsue
tudinis: ⁊ iō plus punit lex furē q̄ raptorē.
punit enī furē i duplo. ⁊ raptorem i quito
solū. Unde nō oportet q̄ reddat nisi quātrā
ptē eius qd̄ rapuit: ⁊ illd̄ qd̄ rapuit. fur at
reddet ad min⁹ duplas ptē: sup̄ illud qd̄ ra
puit. Unde leui. 6. Nā que peccauerit ⁊ cō
tento dño negauerit depositū pximo suo:
uel vi aliqd̄ extorserit reddet oīa que per
fraudē voluit obtinē ītegrā. Et quātrā ī sup
ptē addet dño cui vānū intulerat. Ratio
aut̄ hui⁹ ē maior cōsuetudo ⁊ facilitas. Na
icē enī cōbitio magis ē nēcāria vbi ē maior
cōsuetudo. maior ē aut̄ cōsuetudo ⁊ pñitas
ad furādū q̄ ad rapiēdū. qz fur locus habet
furādū i ciuitate ⁊ extra. vnde i omni loco
furat: raptor nō. imo solū ex̄ portā ciuitatē.
Et iō maior ē cōbitio p penā ad declinādū
a furto q̄ a rapina. Et h̄ ē itētio legis. B at
iustum ē simplr. Ad 4° dō. q̄ pena legis
aliqui est scdm̄ equitatē. aliqui fm̄ districtio
nē. In pena taliōis ē equitas: ⁊ n̄ districtio
qz n̄ punit peccās i apli⁹ q̄ comisit. Unde
oculū pro oculo. dētē p dētē zē. ⁊ ratio est
In illis enī peccatis que fiūt mouēte occupi
scētia: punit lex scdm̄ districtionē. In illis
aut̄ que fiūt mouēte ira: punit scdm̄ eqtatē.
⁊ B ē ga mot⁹ occupiscētie pñior ē ⁊ pñior q̄
mot⁹ ire. Un̄ Damas. Ira ē audax. vindex
cōcupiscētie lese. Prop̄ qd̄ p̄ q̄ mot⁹ concu
piscētie pcedit motū ire: ⁊ pñior ē. vñ tota
corruptio ⁊ totus fluxus malicie ē ex parte
cōcupiscētie. Et ppter h̄ peccata que sunt
mouēte occupiscētia: punit fm̄ districtionē:
⁊ determinat i illis īstitutionē sic p̄ i furto.
⁊ nō sic ē de ira. Et ppter h̄ lex taliōis. que
punit peccata talia que fiūt mouēte ira. pu
nit scdm̄ eqtatē. nō scdm̄ districtionē. Un̄
nō determinat restitucionē aliquā ⁊ solū pe
nā infert eqle peccati. Ad 5° dō. q̄ pñiū

mai⁹ aliqui attēdit rōne maioris boni. aliqui
rōne maioris mali vitādi. Ratio ḡ pcepti de
dimissione matris sup̄ pullos īcubātis. fuit
vitatio maximi mali videlicet ydolatrie cō
suetudo. Quia ipsi iudei ydolatrie faciebāt
cōiecturatiōes suas ⁊ auguria i cātu taliū;
aniū siue garritu. Et silr i aliquibus mēbris
sic i extis. vt ḡ dimittēt cōsuetudo ista: et
intenti essēt ad cultū dei pmittere equale
pñiū pietatis: que erat in dimissioe matris
īcubātis sup̄ pullos. ⁊ pietatis que erat in
honorādo patrē. Et rō fuit maximū malū
vitādū sic dictū ē. Aliter dō. s. q̄ r̄tribu
tiōes pmissē nō sp̄ fiebant scdm̄ equitatem
correspōdētē meritis obseruātie mādatōz.
⁊ qñq̄ scōs beneplacitū pmittēt. cōsidēta
cōgruitate aliqua tm̄ pmittere min⁹ me
rēti quātū magis siue idē. vñ sic cōplacuit
diuine volūtatē pmittē lōgeuitatē liberis
ppter sustētationē eoz īesse a quib⁹ hēbāt
esse. Silr cōplacuit diuine volūtatē pmit
tē lōgeuitatē pmittētibus matrē pulloz
viuē vt ad h̄ pullificaret siue pullos multi
plicaret ad sustētationē vite pximoz. Pre
terea multa erāt motiua ad honorād̄ paren
tes. s. natura. siue īclinatō n̄. debitū: affectō
pietatis ⁊ h̄ q̄ nullū erat motim ad pmit
tēdū matrē pulloz viuē. p̄ptē qd̄ ouēieb;
vt maioris fieret promissio: ex ista pte q̄ ex
illa. maioris dico habito respectu ad aliud
mandatum.

c Insequenter que

de lege Moyfi quātū ad īpletionē
p̄ xpm̄ ppter illd̄ xbn̄ qd̄ dicit Mathei 5.
Nō veni solūe legē zē. Dño an xps legem
īpleuit ⁊ quō īpleuit. Scdo querit an īple
uit oīa. Quātū ad p̄mū sic obicit. Omnis
agēs cōtrā ea que legis sūt: ē solūens legem:
xps ē agēs cōtrā ea que legis sūt. Ergo est
solūens legē. Minor p̄ Mathei 8. Dabēt
q̄ extendēs manū: tetigit leprosu. ⁊ B erat
p̄bitum i lege. ḡ fecit cōtrā legē. ⁊ ira sol
uit eā. Sed nullus talis ē implens legem: ḡ
xps nō īpleuit legē. Si ad p̄mā p̄positionē
dicat q̄ h̄a ē de his q̄ sūt s̄biecti legi. ⁊ xps
nō erat s̄biectus legi. Tūc obf. Xps an̄ bap
tismū iuenit legē īpleuisse ⁊ fecisse ea que
erāt legis. ⁊ post baptismū non fecit ea que
erāt legis generaliter imo aliq̄ sic aliqua
n̄ scōs q̄ ei placebat. Ergo post baptismū
faciebat aliqua cōtrā legē. ḡ ipsā soluebat.

S; tñ tñc n̄ erat legi sbiect^o. q̄ n̄ o; ad h̄ q̄
aliquis soluat legē: q̄ sit legi sbiectus. Item
Mathei 8. Uade et ostēde te sacerdotibus
Slo. Mittit ad sacerdotes ne legē solūe v̄i
dētur. Vult q̄ dicē glo. q̄ nisi misisset ad sa
cerdotes q̄ soluisset legē. S; mitti ad sacer
dotes h̄ erat figurale. Et soluisset legē nisi
h̄ fecisset. q̄ sibi soluit legē i rāgendo lepro
sum. Quia p̄hibitū erat i lege et figurale. h̄
null^o tal̄ iplet legē. q̄ x̄ps n̄ ipleuit legē. Itē
dñs legis faciēs cōtra legē d̄r soluere legē:
alr tamē q̄ sbditus legi faciēs cōtra eam.
quia p̄mus d̄r solūe irrep̄hēbilr. ali^o autē;
rep̄hēbilr. Sed x̄ps qui ē dñs legis inue
nit fecisse cōtē legē. q̄ soluit legē h̄; tamen
irrep̄hēbiliter. Sed null^o solūe legē siue
r̄p̄hēbilr siue irrep̄hēbilr implet legē.
imo ē cōtrari^o legi. q̄ x̄ps nō ipleuit legē.

Itē d̄r i lege. Reddes dño tuo iuramen
ta tua. h̄ ē p̄ceptum morale iudiciale. h̄ x̄ps
p̄cepit cōtrariū hui^o. Mathei 5. cum dixit.
Ego autē dico vobis nō iurare oīo. q̄ soluit
legē quātū ad moralia: et nō ipleuit. Item
7° ad hebreos. Trāslato sacerdotio necesse
ē vt legis trāslatio fiat: S; trāslatū ē sacer
dotiū p̄ x̄pm. q̄ legis trāslatio fit p̄ x̄pm. sed
vbi ē legis trāslatio: est legis mutatio: et
vbi est legis mutatio nō est legis impletio.
Ergo per christum non ē impleta lex. Itē
2° cor. 3. Si qd̄ euacuatur p̄ gloriā ē. Multo
magis qd̄ manet i gloriā ē: et appellat illud
qd̄ euacuat legē Moy si. illud qd̄ manet legē
euāgelii. Ex h̄ sic ob̄r. Nihil qd̄ euacuat et
nō manet iquātū h̄i^o ipletū ē. Sed lex Moy
si p̄ x̄pm et gloriā ei^o euacuat et non manet
sicut habet ibi. Ergo p̄ x̄pm nō iplet. Itē
Ro. 13. Qui diligit proximum. Legē iplet. zc.
si qd̄ ē aliud mādātū in h̄ v̄bo iustaurat glo.
i. cōtinē et iplet. Ex quo ob̄r sic. Nihil qd̄
ipletū ē indiget ipletione. h̄ mādātū legis
h̄nt mādātū de dilectiōe proximi i quo iplēt
q̄ nō idiget ipletione illa. q̄ nō iplētur per
x̄pm. Itē p̄ ad Ibi. p̄. finis p̄cepti cari
tas Slo. Impletio et cōsumatio legis ē cari
tas. et h̄ gemia ē scilicet dei et proximi: totā
enī magnitudinē et amplitudinē diuinorū
eloquorū secura possidet caritas: qua deus
proximū; diligim^o: que radix ē oīm bonorū.
Si q̄ p̄ mādātū de caritate iplet lex: non q̄
p̄ x̄pm ipletur lex. Ad oppo^o oīs qui ad
dit rei: qd̄ ei dē: et figure exhibet qd̄ figu
rat implet rē et ipsū; signū: siue figurā. S;

in lege erāt p̄cepta vite agēde: scz moralia
et p̄cepta vite significāde. s. figuralia sic
dicit Aug^o cōtra faustū et mādātū vite agē
de addidit qd̄ dēerat sic p; Mat. 5. mādā
tis vite significāde. s. figurālibus exhibuit
qd̄ figurabant. Vñ sup illud Mat. 5. Nolite
putare q̄ veni solūe legē. Slo. Adīplet x̄ps
deū p̄missis ad ichoationē vite agēde sup
addidit plura ad p̄fectiōē moralium p̄cepto
rū et q̄ figuris tegebāt et futura figurabāt
i se p̄ficē et i ecclesia: sic q̄ figure uacue effēt:
et sine effectū: generalit̄ q̄ x̄ps legē ipleuit.

Solo v̄d q̄ x̄ps h̄o ipleuit legem: sic ip̄e
met testatur ex ore suo. Mathei 5. Cū dicit
Nō veni legē solūe h̄ adīpere: different
tamen eā adīpleuit. Quia sic i lege sūt tria
s. iudicialia. moralia. figuralia. sic fuit mo
dus iplēdi generalit̄ legē; a x̄po. figuralia
enī iplēnit sed h̄ tripliciter. s. p̄ terminationē;
p̄ exhibitionē. p̄ manifestationem scōm tria
que sūt cōsiderāda i figurālib^o. s. obseruā^o.
significātia. figura. Impleuit q̄ figuralia p̄
terminationē quātū ad obseruātiā scōm qd̄
dicit Aug^o cōtra faustū: de p̄cepti et sacramē
tis uel. tel. Sepe hac multa iā dixim^o vt in
telligeret aliud ibi fuisse: qd̄ p̄ gratiā noui
testamēti faciēdo donaret iplēdū. aliud qd̄
p̄ veritatē patefactā remouēdo demonstra
ret ipletū. Itē ipleuit figuralia per mani
festationē: quātū ad significātiā: scōm qd̄
dicit Aug^o cōtra faustū. Aliud erat quo h̄
oportebat p̄ figuratas p̄p̄bias pronūciari.
et aliud ē quo h̄ iā oportet p̄ manifestam xi
tatē reddat: q̄ adīpleri. Itē ipleuit figu
ralia p̄ exhibitionē: q̄ ad figurā. s. exhibēdo
illud qd̄ figurabāt. Et h̄ ē qd̄ dicit Aug^o
cōtra faustū. Implet lex uel cū fiunt q̄ ibi
p̄cepta sūt. v̄l cū ibi exhibēt q̄ ibi p̄hibita
sunt. Item ali^o ē mod^o iplēdi q̄ impleuit
ip̄a moralia: et iste ē p̄ p̄fectā boni opationē.
Sed ad p̄fectā boni opationē tria regrunt
s. boni cognitio. boni executio. et post casū;
releuatō. Et sic ipleuit moralia quātū ad
p̄fectā boni cognitionē: q̄ ad executionē:
et quātū ad releuationē post casū. Quātū
autē ad p̄fectā boni cognitionē tripliciter iple
uit. qz ad h̄ q̄ sit p̄fecta boni cognitio. o; q̄
sit mali cognitio p̄fecte: et q̄ sit boni cogni
tio p̄fecte. Itē o; q̄ sit melioris cognitio
et scōm h̄ ē p̄fectio moralium in euāgelio.
Implet enī ea quātū ad p̄fectā mali cogni
tionē. Cum dicit dicitū ē atiquis. Nō occides.

et ego dico vobis non irascaris: et sic de aliis
 prohibitionibus mali: quas addit probibi-
 tionibus legis. Sicut et quantum ad perfectam
 boni cognitionem. cum dicit. Diligite inimicos ve-
 stros. Item implet ea quantum ad cognitionem
 melioris. Sic cum ipse addit consilio. ut si vis
 perfectus esse vade et vende omnia que habes et
 da pauperibus. Et sic implevit ea quantum ad
 cognitionem: et hunc modum implendi tangit Augustinus
 contra Faustum. quia non intelligebatur iudei homici-
 dii nisi peremptionem corporis humani: per quam
 vita periret. Aperuit dominus omnem iniquum motum
 ad nocendum fratri in homicidii genere deputati.
 Unde et Jo. dicit. Qui odit fratrem suum homicida
 est. Et quoniam putabatur tantummodo corporalem cum secula
 illicitam commixtionem vocari: Nechiā demon-
 stravit magister et tale concupiscentiam nihil aliud
 esse. Sicut et iste modus implendi in hoc quo dominus
 manifestavit quid bonum et quid malum et quid
 melius super Mat. 5. Glo. Cri. Mandatum christi non
 est contrarium legi. Sed latius in se continens legem:
 qui non irascitur non occidit. sed non econverso
 licet irascendi causa est homicidii. tolle iram et non
 fit homicidii. Secundus modus implendi moralia
 fuit in dādo gratiam ad perfectam boni executionem.
 ne quod non datur per legem. Et hoc tangit Augustinus
 contra Faustum. Lex pervaricationis reatu superbos de-
 vitavit augendo peccatum: cum iubet quod adimpleri non
 possunt. ipsi legis implet iusticia per gratiam
 spiritus in eis: qui discunt a christo mites esse atque hu-
 miles corde. Tertius modus implendi moralia
 fuit in releuando post casum: quod non faciebat lex
 Et hunc modum ponit Augustinus contra Faustum dicens.
 Quia sub gratia positus in hac mortali vita
 difficile est omnino implere quod in lege scriptum est. Non
 concupisces illic per carnis sue sacrificium: sacer-
 dos effectus impetrat vobis indulgentiam. etiam hoc
 adimplet lege. ut quod per nostram infirmitatem minime
 possumus: per illius perfectionem recuperemus: cuius capi-
 mebra effectus sumus. unde vult quod nobis ipse
 impetret indulgentiam post casum ut releuemur
 postquam transgressi sumus: quod non poterat lex
 facere. imo dānabat tales. vltimus ipse implevit
 iudicialia ut. scilicet faceret declinare a malo: non
 tamen perfecte hoc faciebatur. quia triplex est malum
 scilicet malum secundum se: et hoc est malum quod ad omnes. et tale
 fuit repudium siue illicita sepatio maris et
 femine contra ordinem matrimonii. Est etiam
 malum ex concocitātia: et hoc est malum quod ad plures
 et frequenter: et tale fuit talio. licet enim possit
 aliquando accipi iuste aliquando vindicta: vel talio est
 tamen malum in pluribus et frequenter: quia iuxta potest

fieri sine libidine vindicte. Est et malum ex
 occasione et hoc est malum raro et in paucioribus tale
 fuit iurare. Jurare enim hoc in se bonum sit: et non
 simpliciter malum: tamen aliquando prebebat occasiones
 mali. scilicet per iurium: sed cum fiebat: frequenter tamen
 erat ad declinandum malum. Unde hebreorum 7.
 Quis controuersie finis est iuramentum: si non perfecte
 declinabat ista iudicialia a malo. facta autem
 est perfecta declinatio per christum. Unde hoc iudiciale
 de iuramento dicit. Non iurabis omnino. Contra repu-
 dium dixit. Quicumque dimiserit uxorem sine causa
 facit eam mechari. Contra tallionem dixit. Dico
 vobis non resistere malo: et hoc fecit ut perfecte
 nos faceret declinare a malo. Et hoc est
 quod dicit Augustinus contra Faustum. Quia iurare graue
 peccatum est. Jurare autem sic verum iurare nullum
 peccatum est. sed longius remotus est a seculum iurando: quod
 nec iurare consuevit: quod qui verum iurare. nam
 iurare per se ad peccatum. Maluit dominus nos
 non iurantes recedere a vero: quod verum iurantes
 per se iurare. Sicut dicit de talione. sic in
 iuramento etiam: qui seculum iurat per se iurare.
 unde et longe abest qui omnino non iurat: et quis
 non peccet quod seculum iuret. Remotior tamen a
 peccato est qui non iurat. unde admonitio non iurandi
 conservatio est a peccato iurii. Ita cum pec-
 cet: quod per immoderationem iniuste vult vindicari.
 Non peccet autem qui moderatōe adhibita iuste
 vindicari vult: remotior tamen est a peccato iniuste
 vindicte qui non vult omnino vindicari. Et sic cum lex
 istud concederet propter declinationem a malo.
 Christus implet per perfectam declinationem: cum iubet
 omnino non iurare nec resistere malo. Sicut de repu-
 dio dicit Augustinus illud de uxore non dimittenda:
 quod dominus precipit Mat. 5. Cum aliquis dictum sit
 Quicumque dimiserit uxorem suam det ei libellum
 repudii: si diligenter itueamur: videbimus
 non esse contrarium. vti quod volebat uxorem dimitti
 a viro quod hanc interposuit mota: ut in discidium
 animi preceptus et libelli conscriptione refractus
 absteret: et quod mali esset uxorem dimittere co-
 gitari presertim ut prohibent apud hebreos scri-
 bere libellum hebreas nulli fas erat: nisi solum scri-
 bis. cum et excellentiore proficerentur sapientiam.
 et si eorum esset egritate: ac pietate perditum: et non
 tamen proficere: imo et sectare. Ad hos igitur
 quos oportet prudenter esse legis interpretes et iustos
 discidium distantes. Lex mittere voluit eum
 quem iussit libellum repudii dare. si dimisisset
 uxorem. hoc autem implevit saluator cum iussit uxo-
 rem omnino non dimittere. Ad rationes in contrarium. et
 primo ad primum. Dicitur quod solo figuratum est dupli-

vel quatum ad figuram: vel quatum ad xitatem figure. Quantum g ad figuram aliqua soluit et fecit contrarium figure: s non quatum ad interiores figure xitatem. Et h e qd dicit glo. sup illud Mat. 5. Nolite putare qz veni legem soluere: s adimplere. Xps legem impleuit qz exteriores legis figuras soluens impleuit xitatem interiorum: et sic p qd soluit et impleuit figuralia. quia impleuit quo ad xitatem interiorum exhibendo ea.

Ad illud qd obicit de iurare qd e et morale et iudiciale. q dñs fecit contrarium dñ. sicut dictum e reddere iuramentum in lege: erat ad declinationem mali. s; illud qd dñs addidit fuit ad maiorem declinationem: s. oio non iurare. Qui enim non iurat lege e a piurio q si et xñ iuret. Et p p h maluit dominus nos non iurare recedere a xñ: q iam iurantes appropriare piurio. Et sic eadem fuit intentio xpi et legis. cu dicit reddes dño iuramenta tua. s. longe fieri a piurio. Ad illud qd obicit translatio sacerdotio x. dñ q p sacerdotium xpi non est mutatio moralium: s completio. s; de figurali bus loquendum e dupl. uel quatum ad obseruatiam ul qd ad auctorem significandi qd ad obseruatiam e mutatio eorum translatio sacerdotio. s non quatum ad auctoritatem significandi: imo ad huc habet ea ut possit adhuc homo legere in ipis: s qd prius significabat ut futurum. mo significat ut preteritum: et sic remanent significatia non mutata. Et h e qd dicit Aug^o contra faustum cessationem sabbatorum sup uacua ducim^o ad obseruandum: ex quo spes reuelata e nre quiete etne: non tñ ad legendum et intelligendum sacrificia vel. tel. figure nostre fuerunt et oia talia multis et variis modis unu sacrificium cui^o nre memoriam celebramus signauerunt. unde isto reuelato et suo tpe oblato illa de agendi celebritate sblata sunt. sed in signandi auctoritate manserunt. Ad 7° p solo. qm euacuam^o quatum ad obseruatiam: s non quatum ad auctoritatem significandi. Ad octauam et nonam rone dñ. q alr erat preceptum de dilectione dei et proximi in lege: et in euangelio. quia scdm formam legis preceptum caritatis erat cu pmissione boni temporalis incitantis ad amorem xpi: et proximi et pmouentis. Et ideo erat ibi mandatum de dilectione imperfecta. s. tracta p bonum temporale. Et ideo indigebat adhuc impleri s illud qd additum e a xpo impleuit h Un^o in euangelio in precepto de dilectione dei. n allicif ho ad caritatem p bona temporalia. sed allicif solum eternis. unde precepto isti addi

dit dominus in euangelio totis uiribus Lud. x. Tunc enim totis uiribus diligis deum. quando e plena abdicatio boni temporalis. et remanet sola spes boni eterni. Et hoc e perfecta dilectio. et sic solum bonis eternis trahitur homo ad amorem dei in euangelio. et ideo e ibi preceptum de dilectione perfecta. Et in hac e perfecta ista ratio aliorum non scdm qd datum e. s scdm formam legis. Et sic p xpm e impletum mandatum de caritate qd datum erat scdm formam legis. hoc est qd dicit Aug^o contra faustum. temporalium rerum pmissiones testamento ueteri contineri. Et ideo testamentum uetus appellari nemo uestrum ambiget qd eterne uite pmissio regnum celorum ad nouum testamentum pertinet. Ad scdm qd queritur de modo impleendi. dñ q oes isti modi possunt ibi assignari. Quaedam enim p executionem impleuit s non oia: imo solum expedientia. Quaedam p additionem ut moralia p exhibitionem: quatum ad figuralia: quatum ad xitatem interiorum exhibendo ea p terminationem. quatum ad obseruatiam eorum p declarationem. quatum ad oia. Rones in contrarium quarum non p solo soluuntur inferius maxime quatum ad istud qd obicit de circumsisione et de non concupiscere. qd et pbi bet in lege sicut in euangelio christi.

Consequenter que

rit quorum e impletio facta p xpm: an generaliter oim uel no. Ad qd sic Marhei 5. Non ueni soluere legem x. glo. Significatia p impletionem consumuntur ex quo p q consummata sunt ibi oia que legis sunt. et silr Mat. 7. In fine cu cosa masset ihesus sermones hos. glo. Nihil imfectionis h; h sermo. Ergo in sermone de monte consummauit ihesus oia: que erant in lege. Ad oppo^o. Non fecit ibi mentionem de ceremonialibus g non impleuit illa. g non oia ibi consumantur. Itē ceremonialia trāseunt quatum ad obseruatiam. g ibi non implet. Silr de iudicialibus constat q non impleuit ibi oia: qz de multis iudicialibus non fit ibi mentio. s solum de tribus. s. de talione et repudio: et de iuramento pro ut e iudiciale pro ut. s. e ad terminand causas et controuersias. Silr de moralibus p q non impleuntur ibi uniuersaliter a dño. quia precepta pme tabule non ponuntur ibi. sed illa erant pcpua precepta: qz ordinabant ad deum. Precepta 2^a ad proximum. g dimisit pcpua ad impleendum. Silr illud uidet de preceptis scdm tabule: qz ibi nunquam fit mentio de isto mandato. Honora patrem: qd e scdm tabule. g non impletur ibi. non g uolunt

implet ibi moralia. Itē quātū ad mādatū de concupiscētia istud ps. quia ī lege dī. Nō concupisces nec plus addit euangeliū. q̄ nō implet ibi. Si dicat q̄ ī lege loquit solū de concupiscētia p̄gressiā ī actū exteriorē. Euāgelium autē cū h̄ pbibet concupiscētia īteriorē

Cōtra Ro. 7. Concupiscētia nesciebā: nisi lex diceret nō concupisces. s̄ falsum videtur qd̄ dicit ap̄tus. Nisi lex pbiberet concupiam īteriorē: qz loquit de īteriori. Itē in lege pbibet concupia mulieris et rerū. In sermōe autē dñi solū concupia mulieris. Itē sup illō concupiam nesciebā nisi lex diceret x̄. Glo. Bona ē lex que dū h̄ pbibet oīa mala pbibet. q̄ ī lege pbibitiōis concupiscētie. omīa mala pbibēt. Ergo nihil addidit euāgelium

Itē ibi dicit glo. q̄ ex concupia oīa mala ueniūt. q̄ pbibēdo concupia; pbib; lex cā; oī; malorū. q̄ pbibēt et abscidūt in lege oīa mala ī sua causa. q̄ lex ē ī sua plēitudine. Nō q̄ implet moralia p̄ euāgelium xp̄i maxie quantū ad h̄ mādatū nō concupisces. X̄ps q̄ nō implet oīa

Solo dō sc̄m q̄ dicit Aug^o cōt̄ faustū Lex p̄ Moysē data ē. H̄ra et fides p̄ Ihesuz xp̄m facta ē et sūptū ē Jo. i. Sc̄m hoc q̄ dō. q̄ lex implet dupl̄r a xp̄o. p̄ modū gr̄e: et per modū f̄itatis. Unde dicit de p̄cept̄ et sacra mētis uel. ref. Sepe ac multa iā dixim^o ut itelligēt aliqd̄ ibi fuisse qd̄ p̄ gratia; noui testa. faciēdo donare implēdū. aliud qd̄ p̄ f̄itātē patefactā remouēdo demonstraretur impletū. Per modū autē gr̄e dupl̄r. vno mō eo q̄ datur gratia executiōis. Alio mō eo q̄ dat gr̄a releuatiōis post casū. h̄ enī duplex gr̄a necessaria est operanti ad h̄ q̄ exequat opus suū: et maxie 2° eo q̄ cōtigit cadē p̄ infirmitatē. X̄ps h̄o implet legē. quia precipit et dat gratiā exequēdi sine implēdi. Lex autē solū precipit. s̄ nō dat gratiā ad implēdi. Un̄ Aug^o cōt̄ faustū. Lex sup̄bos p̄uaricatiōis reatu deuixit augēdo p̄ccm. cū iubet qd̄ ad implē nō possūt: ipsi^o legis implet iusticia p̄ gratiā sp̄s ī eis: qui uiscūt a xp̄o mites eē: atq; humiles corde. Alio mō impleuit cōfē rēdo gratiā releuātē: Et sic dicit ibi Aug^o. qz sub gratia positus in hac mortali uita difficile ē oī mō implere qd̄ ī lege scriptum est. Nō concupisces illic p̄ carnis sue sacrificium sacerdos effect^o nobis īpetret indulgētia. h̄ adiplēs legē: ut qd̄ p̄ nostrā infirmitatē; minus possum^o. p̄ illi^o p̄fectionē recuperetur. Per modū autē f̄itatis ē impletio multipliciter

ut repetam^o breuif̄ p̄dicta. q̄ valde utilis ē materia. s̄. quātum ad figuralia moralia et indicialia. Quātū ad figuralia ē triplex mod^o. q̄ dicitur ē. s̄. p̄ terminationē quātū ad obseruantia: et ex h̄ dī impletio q̄ cessat ista: et succedit alia: melior obseruatiā. impletur et p̄ manifestationē: quo ad significatiua. p̄ exhibitionē quo ad figurā. Si h̄ impletō moralium tripl̄r. ut uisū ē pleni^o: maxie quo ad cognitionem triplicē. quia īp̄fecta boni opatiōe. o; q̄ cōcurrat p̄fecta noticiā mali. h̄ nō dedit lex. imo qm̄ dixit. Nō occides solum de actu exteriori dedit noticiā. s; xp̄s dō. Nō irascēris: addidit noticiā mali act^o īterioris. Si h̄ dat in euāgelio p̄fecta noticiā boni. Cū dī. Diligite inimicos uestros: et nō in lege. Ulteri^o ī lege ē cōsumatio. s̄. p̄fecta noticiā melioris q̄ ē cōsilio Mat. xix. Si uis p̄fectus eē uade et uede oīa x̄. Si militer ut dictū ē quātū ad moralia: q̄ crāt ī declinatiōe mali: ē triplex impletio. q̄ ergo querit. utriū oīa implet p̄ xp̄m. dō sic dicit glo. sup̄ illud Mat. 5. Non ueni legē soluē x̄. X̄ps ē legis et p̄phetarū uirt^o: p̄ quas oīa implet. Ergo oīa implet p̄ xp̄m. Et ī sermone generali de monte. Ad illud q̄ obf̄ in cōtrariū dō. q̄ sūt moralia p̄me tabule et 2° Moraliam p̄me tabule ordinat animā ad deū. Moraliam autē 2° tabule ad proximum. sc̄m h̄ q̄ dō. q̄ oīa ceremonialia dependebāt a mā datis p̄me tabule. qz oīa erāt data ad diuī nū cultum: et ut h̄o reuocaret ab idolatria sicut dictū ē: et ideo ordinabāt ad deum. et reducebāt ad moralia p̄me tabule. et ideo implet ceremonialia ī illis sicut ī cā. Iudicialia h̄o qz erāt ad cōseruādā pacem ad proximum: dependebāt a moralibus sc̄de tabule que erāt ad proximum: et id̄ implet in illis. Et ita nō oportuit fieri mētionē ceremonialiū: et iudicialiū p̄ illū modū: quo dabantur p̄ legem ī impletōe legis Mat. 5. quia impletio illorum fuit in cā. et sic patet ubi illa impleta sūt. Ad illud qd̄ obf̄ q̄ nō fit mētio de mā datis p̄me tabule dō. q̄ aīa habet in se p̄tē qua ordinat ad superiora: sicut ad deum: et qua ordinat ad inferiora sic ad proximum.

Et sc̄m hūc duplicē ordinem duplex tabula ē. Et dicūtur mā data p̄me tabule: que p̄tinent ad ordinē aīe ad deū. Mandata 2° tabule que p̄tinet ad ordinē aīe ad proximum: et sc̄m h̄ h̄ aīa duplicē impletionē. et ē impletio istoz̄ mandatorū. In illa q̄ p̄te attēdite

ne iusticiā vestrā faciatis corā hominib⁹. ⁊
 ē ipletio omniū: que p̄tinēt ad ordinem aīe
 ad deū. Et sic ē ibi ipletio moraliū p̄ table
 Et qđ obf̄ qđ nō fit ibi mētio de illis scđm
 qđ cōuersio aīe ī deū ē duplr. s. sicut in suum
 p̄cipiū: ⁊ sic ī suū finē. ⁊ h̄ scđa ē cōuersio
 p̄fecta. Intentio ḡ legis quārū ad mādata
 p̄me tabule: erat vt cōuerteret aīa in deū:
 tāq̄ ī suū p̄cipiū. Vñ itēdebat lex. vt per
 exhibitū b̄ficiū; recogitaret aīa creatorē
 suū ⁊ adoraret. Sed vltorius p̄ legē xpi est
 cōuersio aīe ad deū: tāq̄ ī suū finē. Et h̄ est
 cōuersio p̄fecta: h̄ est qđ non reuertit in ip̄m
 vt ī p̄cipiū p̄pter b̄ficiū acceptū. imo
 tota itentio fert̄ in ip̄m sic ī finem. Et sic
 mādata p̄me tabule iplent̄ p̄ euāgelīū. quia
 p̄ ip̄m fit p̄fecta aīe ī deū cōuersio: p̄ illa aīe
 nō. Quare aut̄ nō fit ibi mētio de ip̄is. parz
 qđ mādati p̄me tabule p̄ euāgelīū; non fit
 aliqua additio formalit̄. Que quid sit sicut
 forme ad materiā. s. ē additio sic finis. h̄ est
 ex pte ordinis ad finē. s. nō fit illis additio
 sic ad materiā. vnde illis nihil addit̄. finis
 enī extra ē: ⁊ nō inf̄. ⁊ p̄pter h̄ nō ē necesse
 fieri mētionē de ip̄is p̄pter istā additionē.
 Sed mādati scđe tabule de quibus fit ibi
 mētio ē additio sicut forme ad materiā.
 qđ. s. ei qđ ē nō occidē addit̄ nō irasci. Affe-
 ctus enī est sicut forma ad actū. Et ideo oꝝ
 de ill fieri mētioez ad sui cōpletionē: nō at̄
 de istis. Ad aliud dō. qđ mādata scđe
 tabule ibi iplent̄. Per illa enī ē ordo ad p̄xi-
 mū s. h̄ duplr. s. scđm beneficentiā. cū dicit̄
 Non occides. Scđs at̄ beneficentiā erat ordo
 ipect⁹ in lege. quia erat solū ī pre. s. ad p̄xi-
 mū. quia nō p̄cipiebat honorē nisi patri. s.
 p̄ euāgelīū ē ordo iste p̄fectus. qđ p̄cipit b̄fi-
 ficentiā non solū patri s. et̄ fratri ⁊ amico et
 etiā inimico. unde dicit̄ lex euāgelīi. Qui petit
 a te da sibi. Et et̄ dicit̄ orate pro p̄sequētibus
 vos. Silt̄ ordo scđm inocentiā ad p̄ximū; p̄
 legē erat ipect⁹. Quia ibi erat solū p̄hibi-
 tus act⁹ nocēdi ī x̄bo: an ope: in voluntate.
 In ope cū dicit̄ Non occides. qđ x̄o vltorius est
 act⁹ nocēdi ī affectu. p̄hibet x̄ps illū. cū dicit̄
 Non irascaris zc. ⁊ sic iplet̄ quantū ad h̄ qđ
 erat diminutū. Itē lex p̄hibet actū nocē-
 di ī x̄bo cū dicit̄. Non falsū testimoniū dices.
 qđ ad h̄ x̄ps iplet̄. cū dicit̄. Sit sermo vester
 ē ē. nō. Silt̄ ī expectitōe v̄dicte que est in
 taliōe addit̄ nō resistē malo. Silt̄ lex p̄hibz

actū nocēdi ī voluntate cū dicit̄. Nō concupi-
 sces rē p̄xiimi tui. x̄ps aut̄ implet̄ vltori⁹ cū
 docet hoīez erogare sua: nō enī cōcupiscit
 aliena qđ erogat sua. Ad aliud qđ obf̄ qđ
 bona ē lex. que dū cōcupiscētiā p̄hibet zc dō
 qđ x̄ū ē quodāmo ī cā. s. notādū qđ aliū ē de
 virtute legis: ⁊ forma legis. Attēdēdo enī
 virtutē legis. Lex p̄hibet cōcupiam. n̄ solū
 exteriorē s. interiorē. qđ puniēdo exteriorē
 reprobabat interiorē. Sed attēdēdo formā;
 legis: scđm qđ punit pena tēporali dicendū
 qđ nō. Nō enī punit cōcupiscētiā interiorē.
 Et ratio hui⁹ ē. Quia lex Moysi nūq̄ punit
 nisi sub testimonio ⁊ maxie pluriū. Vñ 35.
 numeri d̄r Domicida s̄b testib⁹ punit̄ ad
 vni⁹ testimoniū null⁹ cōdēnabitur: nullus
 at̄ pōt ferre testimoniū de cōcupiā interiori
 Et iō scđm formā legis qua punit n̄ p̄hibe-
 bat eam. s. solū exteriorē p̄gressiuam. p̄hibe-
 bat enī manū nō animū. qđ puniebat manū
 nō animū. Si ḡ cōsideret̄ illud qđ cadebat
 ī forma legis nō p̄hibet interior motus: s.
 solū exterius progrediens

Consequenter ^{ing} ^{red}

est de obseruātia legis quātum ad
 onus. ⁊ h̄ ē querē quid magis oneret an lex
 an euāgelīū. Et p̄mo ex parte oneris ⁊
 ex pte ferētis. Quātū ad p̄mū duo q̄rūt̄
 p̄mo an obseruātia legis magis oneret
 quātū ad facultatē p̄ceptoz. Scđo an ma-
 gis oneret quātū ad numez p̄ceptoz. Quā-
 tū ad p̄mū querit̄. an obseruātia legis ma-
 gis oneret quātū ad difficultatē p̄ceptorū;
 qđ obseruātia euāgelīi: uel ecōuerso. Ad
 qđ sic. Oīs obseruātia que ē difficilior ad
 exequēdū magis onerat. s; obseruātia p̄ce-
 ptorū euāgelīi difficilior ē ad iplendū: qđ
 obseruātia p̄ceptorū legis. Ergo on⁹ euāge-
 līi maius ē ⁊ graui⁹ quātū ad difficultatez
 p̄ceptorū qđ on⁹ legis. Minor parz; Jo Criso⁹
 Sup̄ illud Mat. 5. Qui soluerit vnū de mā-
 dat̄ istis minimis. dicit̄ mādata Moysi ī actu
 quidē facilia sūt. ⁊ iō ī r̄muneratiōe modica
 sūt. In trāsgressiōe vero magna. Mādata
 at̄ xpi ī actu quidē difficilia sūt. ⁊ iō ī r̄mu-
 natione magna. In trāsgressiōe vero
 parua sūt. Sunt ḡ difficiliora mandata
 xpi sue euāgelīi qđ mādata legis. Itē p̄
 Jo. 3. In h̄ cognouim⁹ caritatē dei qm̄ ille
 animā suā pro nobis posuit: ⁊ nos debem⁹
 pro fratrib⁹ animā ponē. h̄ at̄ difficillimū ē

S; ad B n̄ tenemur ex lege: s; ex euāgelio. q̄ magis onerat euāgelium q̄ ad difficultatē p̄ceptoz q̄ lex. Itē quātū ad animā penitentem istud p̄ q̄ i lege aīe penitēti dētermiat vnū qd̄ ē cōe cū aīa penitente tēpore gratie. s. sacrificiū deo sp̄s cōtribulat̄ zc. vltra B pro satisfactiōe dētermiat in lege satisfactio i carne aliena. s. i carne aīalis q̄ eam sacrificet dño: sicut p̄ per totū lenit. s; i euāgelio dētermiat satisfactio in carne pp̄ua. vt pp̄a carnē mortificet ⁊ sacrificet dño ⁊ non alienā. s; B ē graui⁹ ⁊ difficilius q̄ mortificare carnē alienā. Ergo difficultior ē obseruātia legis euāgelii: q̄ legis: ⁊ ita onus graui⁹. Q̄ aut̄ p̄cipiat ita fm̄ euāgelium p̄ Ro 6. Sicut exhibuistis mēbra uestra seruire imūdicie et iniquitati ad iniquitatē. Ita nūc exhibite mēbra uestra seruire iustit̄e i s̄ctificationē et Ro. 12. Obsecro vos fratres vt exhibeatis corpora uestra hostiam viuētē zc. Itē talis ē cōpatio existētū tpe legis ad existētēs tpe gratie uel euāgelii. qual̄ ē cōpatio puuloz ad adultos. gal. 3. Cū essem⁹ paruuli s; elemēt mūdi eramus seruiētēs zc. S; puulis nō sūt onera grauiā ipōnda: imo adultis. q̄ sūma sap̄a que oīa cū discretiōe facit: nō ipōuit graui⁹ onus. imo leui⁹ existētibus s; lege q̄ existētibus s; euāgelio. Ergo difficultior ē onus euāgelii q̄ legis. Ad opp̄. Mat. xi. Iugū meū suauē est Et on⁹ meū leue. Et loquit̄ de onere euāgelii p̄ cōpationē ad legē. Ergo vult dicē saluator i euāgelio. q̄ leui⁹ sit on⁹ euāgelii ⁊ suauit̄ q̄ on⁹ legis. Itē eodē. e. dic. venite ad me oēs qui laboratis. s. p̄ legē. quia ibi loquit̄ p̄ cōpationē euāgelii ad legē. Item act. 15. dic̄ beat⁹ Petr⁹. Quid tēptat̄ ipōnē iugū sup̄ ceruicem discipuloz: qd̄ neq; nos neq; patres nostri portare potuimus. Ergo ita difficile ē on⁹ legis: q̄ null⁹ pōt portare nec potuit. q̄ difficultior ē q̄ onus euāgelii.

Solo dō q̄ duob⁹ modis ē difficultas oneris aut quātū ad actū: aut quātū ad affectū Quātū ad actū duob⁹ mōis ē difficultas oneris. q̄ uel respectu multitudis p̄ceptoz uel respectu p̄fectiōis p̄ceptoz. P̄mo modo simplr̄ difficultior et onerosior ē obseruātia legis q̄ euāgelii. Unde quātū ad B qd̄ dic̄ beat⁹ Petr⁹ act. 15. Q̄ B iugū neq; nos neq; patres n̄ri portare potuim⁹. Secdo modo maior est difficultas ⁊ onerositas i actu in euāgelio q̄ in lege: scdm̄ qd̄ habet̄ Mat. 7.

Arta ē via que duc̄ ad vitā. B ē scdm̄ euāgelium. ⁊ dicit arta respectu legis. q̄ magis h̄ de difficultate i p̄fectiōe mādatoz q̄ lex Sic p̄ de istis. Relinquere oīa p̄pter xpm̄. mortificare carnē: que n̄ p̄cipiūt fm̄ leges. ista p̄fectiōia sūt q̄ alqd̄ qd̄ sit i lege. Si aut̄ loquamur de difficultate quātū ad affectū dicim⁹. q̄ duplex ē affect⁹. s. timentis et amāt. Psal. Testimoniū suscitauit i Jacob. Slo. Iniciū ē vef. tel. quia ibi ē timor: q̄ est iūciū sap̄e. siuis x̄o ē nouū testamētū. q̄ B ē x̄ps. qui ē finis ad iusticiā oī credenti. qui dat sp̄m quo caritas diffūditur i cordibus nostris. ⁊ phil. 3. Scdm̄ iusticiā que i lege ē Slo. Que timore nō amore seruire facit. Se cū dū B ergo dō. Q̄ i lege ē affect⁹ timentis In euāgelio aut̄ ē affect⁹ amātis. ⁊ B patet de rōe ⁊ forma vtriusq; legis. q̄ dispositio generata ex cōp̄hensione veteris legis est generatiua timoris. Illa x̄o que generat̄ ex cōp̄hensione noue legis: generatiua amoris. Affect⁹ aut̄ timoris h̄ difficultatē i op̄adis nō aut̄ affect⁹ amātis. imo nihil grauat ipsū: p̄pter B loquēdo de difficultate oneris q̄ ad affectū. maior ē difficultas ⁊ onus in obseruātia legis q̄ euāgelii. Sed si querit̄ quid simplr̄ magis oneret. Dō q̄ duplex est onus. s. onerās. ⁊ onus adminiculās: siue ad iuuas portatē. Pri⁹ on⁹ ē obseruātia legis. 2⁹ ē obseruātia euāgelii. q̄ est on⁹ leuans portatē. ⁊ B p̄ gratiā quā cōferūt sacramēta euāgelii: ⁊ mādata q̄ dāt̄ vt fiat̄ ex amore ⁊ sic habēt vnde adiuuēt portatē: qd̄ tamē nō ē i moralibus legis. q̄ ex timore iplent̄: neq; cōferūt gratiā adiuuātē iquātū h̄. Et ponit beat⁹ Bernard⁹ i quadā eplā sua loquēs de B ex̄ de quadriga dicens. Quadriga amoto iumento sarcinā que ab ipso moueri nō poterat auget quidē: s; portabiliorē fac̄. on⁹ oneri addit̄ ⁊ min⁹ onerat. sic ⁊ oneri grauiissimo legis accedens q̄driga euāgelii auxit p̄fectionē: difficultatē dimiuit. volens p̄ B dicē q̄ sic est de quadriga addita iumento cū qua meli⁹ ⁊ mai⁹ on⁹ portat̄ ⁊ tñ on⁹ addit̄ oneri: sic ē de euāgelio q̄ licet maior sit onus addito euāgelio. q̄ onus addit̄ oneri. tamē simplr̄ min⁹ onerat vnde augmētū p̄fectionis qd̄ ē i euāgelio. facit ad diminutionem oneris. ⁊ sic p̄ solo ad illud qd̄ querebat̄ de onere quārum ad difficultatē p̄ceptoz. Licet enī difficultiora simplr̄ sint p̄cepta euāgelii. et mai⁹ onus

euāgelii i se q̄ legis simplr. tñ min⁹ onerat.

Consequenter que

rit an plus oneret euāgelii q̄ lex quātū ad multiplicitatē p̄ceptoz. Ad qd̄ sic actū i s̄. Dic̄ Petr⁹ de onē legis: q̄ h̄ ē on⁹: qd̄ neq̄ nos neq̄ patres nostri portare potuim⁹. Et vult dicē h̄ vt uidet̄ pp̄ multiplicitatē p̄ceptorū. q̄ grauior ē obseruātia legis q̄ ad multitudinē p̄ceptorū q̄ euāgelii. Itē Aug⁹ i libro de tr̄a religiōe dic̄. q̄ multe ceremonie et obseruātie ip̄osite sunt iudeis pp̄ eozū dissolutionē: ut p̄ eas. dissolutiones eozū opprimāf et nō possit nacare malis. si semp̄ itēti sit ad bouū: s̄ ita nō ē i euāgelio. grauior q̄ ē obseruātia legis q̄ euāgelii quātū ad multitudinē p̄ceptorū. Ad opp⁹ Mat. 5. Non ueni soluē legē s̄ adiplē. Glo. Adimplet x̄ps dum p̄missis ad ichoationē addit plura ad p̄fectionē. q̄ plura sūt mādata x̄pi: q̄ legis. q̄ plus onerat euāgelii quātū ad multitudinē p̄ceptorū. Solo dō q̄ quātū ad sacramentalia et cerimonialia legis maior ē numer⁹ p̄ceptorū i lege. nec ista h̄nt et in se rōnē iuuādi portārē. sic h̄nt ea que sūt i euāgelio: s̄ grauādi et onerādi. S; quātū ad moralia dico: q̄ maior ē numer⁹ i euāgelio quātū ad p̄cepta. Et quātū ad hoc dic̄ glo. Mat. 5. Q̄ sup̄addit pl̄ra ad p̄ceptionē nō tñ p̄pter h̄ sequit̄ q̄ magis oneret euāgelii q̄ lex: licet sit mai⁹ onus quo ad moralia quia prestat adiutoriū portārī. Q̄ s̄ ob̄ q̄ sit maior multitudo p̄ceptorū in lege dō q̄ illa auctoritas actū loquit̄ quātū ad cerimonialia. Quātū aut̄ ad moralia: et si sit maior multitudo p̄ceptorū in euāgelio non tamē tātū onerat: imo subleuat. Est enī on⁹ ad cōprimēdū sicut illud qd̄ fert̄ p̄ timore: et tale ē on⁹ legis ad leuādū: sicut qd̄ fertur et sustinet̄ ex amore: sic uidemus de pen̄is autū q̄ addūt on⁹: et tamē leuāt autē in suo volatu: sic ē onus euāgelii. et h̄ exēplū ponit beat⁹ Ber. Occurrit mihi de pen̄is animum q̄ vtrūq̄ coaptē quodā singulari mō corpulētiorē reddūt s̄bam et agiliorē. mirū opus n⁹. Unde ergo cessit materia. i de s̄ba leuigat̄ et quātū crescit i massa: tātū decreuit i p̄dere. Sic q̄ ē de p̄ceptis additis p̄ euāgelii: quia h̄ maior sit numer⁹: tñ alleuiant. Unde quātū crescit i obseruātiis moralib⁹ tātū decreuit i p̄dere.

Consequenter que

de ouere legis ex parte ferētis. Quis scilicet magis onerat: an ferēs legē an euāgelii.

Et ostēdit q̄ n̄ magis onerat vn⁹ q̄ ali⁹. imo q̄ se habent vt excedentia et excessa.

Quia dicunt aug⁹. et Augēs q̄ i nouo tes. sūt p̄tinētes ad vetus et econuerso. quia in vet̄ lege. Quicūq̄ seruaba ut legē ex amore erāt p̄tinētes ad nouū. qui aut̄ in noua lege seruāt euāgelii: quādo nō ex amore. sed ex coactiōe et timore: sūt p̄tinētes ad vet̄. Ex h̄ ob̄ q̄ debilioz ē sustinēs: plus oneratur a puo onere q̄ fortis a magno. Silt̄ quādo facit hō illud qd̄ facit ex timore et actione: magis onerat q̄ qui facit ex amore. Ergo cū i lege sint quidā fortes quidā debiles et silt̄ i euāgelio. Silt̄ cū vtrōbiq̄ sint sustinentes pond⁹ ex amore et timore. Ergo sūt qdā in lege quos nō grauat p̄odus legis. et qdā quos grauat. Silt̄ quidā sūt i euāgelio q̄s grauat p̄odus euāgelii. Quidā quos nō. q̄ nō magis grauat ferens legē: q̄ ferēs euāgelii: nec econuerso. imo se habēt ut excedēt et excessa. quia vtrōbiq̄ quidā grauāf qdā nō. Itē i lege erāt quēdā ceremonie que p̄tinent ad cultū diuinū: sicut sacramentalia. Quēdā ad abstinētiā cibozū zc. de p̄mis cerimonialibus fuit op̄io quozūdā iudeozū. q̄ hec erāt p̄fectiora q̄ mādatū de dilectione p̄pter h̄ Mat. xi. Querunt iudei a domino Magister qd̄ ē mādatū magnū i lege. Alii aut̄ dicebāt q̄ mādata de dilectiōe erāt maiora et p̄fectiora illis. Ratio aut̄ p̄mox fuit: q̄ qui seruit i effectu: plus exhibet q̄ q̄ solū seruit i affectu. Ergo maior ē obseruātia et difficilior illoz cerimonialiū q̄ mandati de dilectiōe. S; domin⁹ illud determinat ibi d̄.

S; ponat q̄ aliquis exhibeat obseruātiā illoz cerimonialiū. s̄ nō ex amore: s̄ ex timore et coact⁹. Cōstat q̄ illi est graue et onerosum. Alii aut̄ q̄ exhibēt ex amore n̄ esset onerosa illa obseruātia nec difficilis. Ergo silt̄ in lege et euāgelio illis q̄ obseruāt ea ex timore: difficile et onerosū: istis aut̄ qui obseruāt ex amore nō ē onerosum. Ergo se habēt ferēs euāgelii et legē vt excedētia et excessa. ga ferētū euāgelii ex timore graui⁹ on⁹ ip̄os̄ q̄ ferētū legē ex amore et econuerso. Itē dic̄ ap̄lus. Iusto nō ē lex posita p̄ ad Tbi. p̄. Et h̄ d̄ quia spontanee iplet et ex amore q̄ sūt legis nō ex timore. S; p̄pter h̄ iniustus est

posita lex: quia ex necessitate implēt legem: et ex coactione. p̄mis non erat difficile onus legis. Secundis erat difficile. Sicut in euāgelio ita ē q̄ quidā implēt euāgelium ex caritate et amore: et illis nō ē onus euāgelii difficile. quidā ex necessitate et timore seu coactione et illis est difficile. Ergo se hnt lex et euāgelium ut excedētia: et excessa quātū ad ferentē onus vtriusq̄. Itē duplex ē hō interior et exterior. s̄ quantū ad hominē exteriorē grauior ē obseruā^o legis. q̄ ad hōiē interiorē. grauior ē obseruā^o euāgelii. q̄ unū n̄ excedit alterū quātū ad ferētes. s̄ se hnt ut excedētia et excessa. Minor p̄. qm̄ vita hominis exterioris sustentat p̄ cibos. videmus autem in lege eē plura ceremonialia de subtractione ciborum et abstinētia ab illis. in euāgelio autē nihil tale subtractū ē: nec aliqua abstinētia imposita a cibo. Ergo quātū ad exteriorē hominē grauior ē lex q̄ euāgelium. Sicut quātū ad hōiē interiorē grauior ē obseruā^o euāgelii. q̄ euāgelium cohibet volūtātē seu aīā: lex autē nō: s̄ manum. Ergo euāgelium plus cohibet hōiē interiorē q̄ lex. q̄ lex nō aufert volūtātē mali p̄cipalr: s̄ facultatē. Euāgelium ecōuerso. q̄ oīo aufert volūtātē. Ergo graui^o ē euāgelium q̄ ad istū: grauior est lex quātū ad illū. Nō q̄ plus ē simplr de onere in lege q̄ in euāgelio: nec ecōuerso q̄ ad ferentes. imo se hnt ut excedētia et excessa. Solutio ad h̄ d̄d̄ ē. q̄ simplr magis oneratur ferēs legē: et stās s̄b lege. q̄ ferens euāgelium oibus etiā parib^o in ip̄is. Vt si pares haberent caritates. magis tñ oneraretur adhuc ferēs legē. q̄ on^o euāgelii de se p̄stat dispositionē ad portandū. q̄ totū qd̄ ē in euāgelio ē ad modū pene et flāme. q̄ totū ē inflāmatū amoris: et calefactū amoris: et iō de se subleuat portātē. sic nō ē de onē legis. q̄ nō dat gratiā nec rātā dispositiōez ad sui portātē imo ip̄m ē onus op̄imēs portātē et n̄ leuās. Et h̄ ē qd̄ dicit beat^o Bernard^o. Libet admirari q̄ leue sit onus x̄itat. Nā x̄e leue est qd̄ portātē nō granat s̄ leuat. qd̄ leuius onē qd̄ n̄ solū nō onerat. s̄ portat illū cui portandū ip̄oīf. Hoc on^o vterū potuit grauidare virginē granare nō potuit h̄ onus quibus se prebuit sustentandū. senis Symeōis brachia sustentabat. Ipa enī x̄go spe et amore cōcepit illū. Et iō vterū suū grauidauit et nō grauauit. Sicut Symeon ip̄m amoris brachio sustentabat: et iō ip̄s nō onerabat. Ad

illū qd̄ p̄ ob̄ d̄d̄. q̄ licet in lege esset aliqui p̄tinentes ad nouū testamētū sic dictū est tamē erat magis onerati q̄ ferētes euāgelium ut p̄ ex rationib^o tactis. Et h̄ ē p̄ ex x̄bo Aug^o cōtra faustū. Alia sūt illitura x̄tute: magna vtilitate meliora: actu facilioza: numero paucioza: et sic nō se hnt ut excedētia et excessa quātū ad ferentes. imo de se simplr plus onerat ferentē onus legis: q̄ on^o euāgelii. Et p̄ h̄ solū rationes.

c **Consequenter** que

de fructu obseruā^o legis. Circa qd̄ plura querūf. P̄mo generalit̄ an lex iustificet. Secdo quō moralia iustificet. Tertio quō iudicialia iustificet. Quarto quō ceremonialia iustificet. Quinto quō sacramētia iustificet. Circa p̄^o sic arguo. xix Nat. Si vis ad vitam ingredi. Slo. Bede. Iusticia legis suo tpe custodita nō solū cōferēbat bōa tēporalia: s̄ eterna. S; iusticia cōferens bōa eterna: ē p̄ quā ē iustificatio x̄a. Ergo lex iustificabat vere. Itē Eze. xx. Dedi eis p̄cepta mea et iudicia mea ostēdi eis: que faciēs hō viuet in eis. s̄ vita x̄a nō ē nisi p̄ gratiā. q̄ p̄cepta legis et iudicia ē iustificatio p̄ grā. Itē in canone misse d̄r. Placeat tibi d̄ne h̄ sacrificiū sic tibi placuit sacrificiū Abel: s̄ h̄ petis ad iustificationē: ut p̄ sacrificiū iustificemur. Ergo sacrificiū Abel iustificabat. Cōtra ad Ro. 3. Ex opibus legis nō iustificabit oīs caro cū illo. Slo. Opa legis dicūt que cū lege instituta et terminata sūt ut erāt ceremonialia: et figuratīa: que nūquā valuerūt cōsciam mūdare: et si cū caritate et deuotiōe fierēt. Itē querif ibidē in glo. Nōquid Moyses et Dauid et alii bōi. in lege nō fuerūt iustificati ex lege. Et ē ibi responso: q̄ fuerunt quidā iusti. s̄ non ex opibus legis. imo sicut nos fide saluamur. modo p̄ sp̄e x̄pi: sic et illi saluabāt. Et quare non ex opibus legis. q̄ lex nō uenit peccata tollē: s̄ ostendere et punire. Itē ibidē in glo. Lex n̄ iustificat apud deū: s̄ fides. De lege autem loquimur scdm̄ ceremonialia: nō scdm̄ moralia que utiq̄ iustificāt et in euāgelio cōsumāt. Cōtra. iustificari ē de nō iusto iustū fieri. S; h̄ ex nullo alio sit: q̄ ex grā dei. S̄ra autē dei nō ē ex p̄cedētib^o merit: siue aliquibus opib^o Ro. x. Si grā: iā nō ex opib^o. Alioquē grā iā nō esset grā. Ergo nec quātū ad moralia: nec quātū ad ceremonialia iustificat

lex. Itē. x. ad Ro. iusticiā que ex lege est. Glo. Qui opib' legis iustificat: temporalem habz mercedē nō aut apud deū. Itē Aug' de spū: r lra exponens illud apli ad Ro. 3'. Iustificati gratis p gratiā ipsi'. ibi arguit Aug'. Nō itaq; iustificati p legē: non iustificati p ppriā volūtātē. S; iustificati gratis p gratiā ipsi'. Itē apud i eodē. Nūc autē sine lege iusticia dei manifesta ē testificata a lege r ppbis. iusticia at dei ē p fidē ihū xpi. Ex q' reliquit q' lex nō iustificat. Ad B ē cōis responsio q' op' dī aliqñ qd ē opatiū. aliqñ ipa opatio. Dicūt q' opata nō iustificabant: s; ipa opatio iustificabat. dūmō fiet ex obediētia caritatē. Et ita intelligitur illa glo. Ro. 3'. Q' nō iustificabant et si cū caritate r deuotiōe fierēt. Itē; distīgnūt iustificari: quo ad plenā iusticiā: vel nō plenā. q' ad plenā iusticiā nō iustificabant: quia non euolarēt ad gloriā p illa impediēte reatu original. S; tamē quo ad non plenā iusticiā iustificabāt. quia obseruata i caritate faciebāt dignū vita eterna nō statī: s; de futuro: soluto reatu original p xpm. Et hoc modo intelligūt auctoritatē Bede q' iusticia legis cōferebat eterna. Un' glo. ad Ro. 3'. Super illud iustificās eū qui ex fide ē ihū xpi. oīa erāt ei dimissa p fidē et penitentiā. s; oīmo de remissionis effectū cōsecuti nō fuerant.

Est enī duplex remissōis effect'. s. carere pena: r frui gloria. Alterū habuerūt an' xpi mortē. q' penā actualē nō sentiebāt. Alterū hō nō. quia dñm nō videbāt. s; p xpi mortē; data ē eis gloria domice visiōis. Ad illud hō E;e. respōdēt. Quia pcepta r iudicia legis aut sūt itellecta r obseruata carnaliter aut spiritualr. Si spiritualr vita spiritual ē i illis que ē i gratia. Si carnalif tūc non ē vita spiritual i illis: s; t'pal. Et iō non dicit simplr uiuet: sed uiuet i illis. Unde gal. 3'. sup illud. S; qui fecerit ea uiuet. Glo. Non apud deū habebit i de pmiū: habebit tamē mercedē ne morte moriat. Ad illud vero canonis dicūt. q' itelligendū ē de opatione Abel r de opatiōe sacerdot' noue legis in quātū ē de deuotione caritatē. r fit copatio q' ad gen' placeat. fiat acceptum sic placuit nō tamē q' plus placeat. Ad illud hō qd obī de moralibus iam patebit. S; ad huc obicit. Nā dī si data esset lex que posset uiuificare esset ex lege iusticia. Sed conclusit scriptura oīa s; peccato: vt pmissio ex fide

ihū xpi daret credētib': ex B reliquit q' nō ē ex lege iustificatio. Itē Aug' de spiritu r lra assumēs illud Ro. 3'. Nūc at sine lege manifesta ē iusticia dei. nō dic' iusticia hoīs s; iusticia dei: nō qua deus iustus ē: sed qua idnit hoīez. cū iustificat impiū. Lex iubēdo r minādo r neminē iustificādo idicat i do no dei iustificari hominē p adinotū spūs

Itē Aug' de spū r lra. quid ē aliud iustificari q' iustū fieri ab illo q' iustificat ipiū. vt ex impio fiat iustus. Si q' de impio facē pium soli' dei ē: nō erit ex lege vel ex legis obseruātia. Itē si distīgnat q' ē iustificatio quā de' facit ifundēdo gratiā: qua fiat de impio pius. Psal. Justificationes tuas doce me: quibus tu iustos facis nō hō. r est iustificatio quā hō facit exercitio stutu; et obseruatiōe pceptoū. Psal. Ut custodiant iustificationes ei' et legē ei' reqrāt. Priō mō lex nec legis obseruātia iustificat: s; 2' mō.

Obicit. Si iustificā' ē iustī' seu grē ifusio: qua rōne lex nō iustificat: eadē nec euāgē' iustificabit. Nā sic dicit Aug' iuxta aplin. ad Ro. 3. nūsi' p gratiā; iustificat' gratis. i. nullis suis pcedētibus meritis. Alioquin gratia nō ē grā: Cū q' ex opibus euāgelii nō fit iustificatio qua fit de impio pius. Ergo nō debet dici iustificare. sicut nec lex. Itē si iustificatio dī obseruatio pceptoū iusti': seu exercitiū virtutū. Cōf' ad Ro. 2' dicit' Nō auditores legis iustificabūf. sed factores. cōstans ē q' de iustificatiōe que ē ifusio iusticie seu gratie non pōt itelligi. vt dicit Aug' de spū r lra. quia iustificationez opa nō pcedūt. Un' sic intelligēdū ē. factores legis iustificabūf ut sciam' nō aliter eos esse factores legis nisi iustificēf nō vt iustificatio factoribus accedat: sed ut iustificatio factores pcedat. sic q' dictū ē iustificabūtur ac si diceret iusti habebūf: vel iusti deputabūf. sic de quodā dictū ē. ille uolens se iustificare. i. q' iustus habēf vel deputaref q' iustificatio que ex lege ē nō ē aliud q' iusticie deputatio. Aut q' scdm falsā opinionem. et tunc nulla erit. aut scdm xitātē. r tūc nulla alia iustificatio erit i euāgelio q' in lege.

Itē si diceret q' lex nō dī iustificare sic euāgelii ppter B qd dicit Aug' de spū r lra Exponēs illud apli prius q' ueniret fides s; lege custodiebamur occlusi in eandē fide; q' postea reuelata ē. Lex data ē vt grā q' reret s; rā data ē vt lex impleret. vitio pudētie

carnis non implebat lex quod viciū per legē erat demonstrādū per gratiā sanādū. Quia ergo lex viciū demonstrat: non sanat. id est non iustificat. Sed sicut in rōe euāgelii p̄cepta viciū demonstrat: non sanat tamē prohibetur irasci et vidē mulierē ad concupiscendū eā. Solo iustificatio dicitur quatuor modis. Primo modo dicitur iustificatio gratie iustū faciētis infusio. et h̄ modo dicitur Ro. 3. Justificati gratis per gratiā ipsi.

Secundo modo dicitur iustificatio iusticie seu p̄ceptorū debita executio. Job. 27. Iustificatiōez meā quā cepi non deserā. Et his duobus modis negat apostolus simpliciter ex lege scdm se eē iustificatiōez. vñ Aug. de spū et lra. Sine spū gratie doctrina legis ē lra occidēs. quia reos potius p̄uaricatiōis tenet quā iustificet ipsos.

Et itē idē in eodē dicitur gratia datur: non quia legem implem: sed ut legē implere possim. Tertio iustificatio dicitur significatio iusticie. Psal. In eternū non obliuiscar iustificatiōes tuas etc. Glo. i. legē. Et h̄ modo lex iustificat: gratiā quā per xpm iustificamur demonstrat. Unde Aug. de spū et lra. Tūc autē sine lege iusticia dei manifesta et testata a lege. Ro. 3. Iusticia dei non sine lege manifestat quō enim per legē testificata si sine lege manifestata. h̄ iusticia dei sine lege ē: quā deus per spm gratie crediti cōfert sine adiutorio legis. Quarto modo iustificatio dicitur ductio ad iusticiā. Psal. Uia iustificatiōnū tuarū. Glo. Lex eūdi sit mihi via iustificatiōnū. Aug. de spū et lra exponēs illud apli. Bona ē lex si quis eā legitime vras. dicit iustus ut iustus fiat legitime lege vras dēt: quo tāq̄ pedagogo ducat ad xpm. Lex igitur iustificat significādo iusticiā quantum ad intellectū: ducēdo ad iusticiā quantum ad affectū. n̄ autē iustificat faciēdo iustā psonā: que iusta ē uel eliciēdo opus iustū quod gratie ē h̄ non facit ex se iustum hominē uel iustū opus hoīs. Et per h̄ patet responsio ad tria p̄ obiecta. Ad alia t̄o que obicitur quod obseruatiā euāgelii si dēt dicitur potius iustificare quā lex. dō quod euāgelii habet p̄cepta et sacra. In sacramētis h̄ significatiōem gratie et calitatem. quia sacra noue legis efficiunt quod figurāt sacra ueteris legis solū h̄nt significatiā. et id est euāgelii iustificare dicitur: non lex. quia h̄ obseruatiā qua hō iustus fiat de iusto.

Itē in p̄ceptis habet disponēdo: quāuis n̄ cādo: ordinare aīa; ad executionem iusti opis: et h̄ illuminādo rōnalē intellectū. et ordinando affectum moderando irascibilem.

alliciēdo concupiscibile. et quibus omnibus deficiat lex: Lex igitur euāgelica illuminat intellectū ad cognitionē gratie. Vñ Aug. exponens illud 2. ad cor. 3. Adhuc velamen in electiōe uet. res. manet. Dic donec trāseat ad xpm: et auferat velamē. i. trāseat ad gratiā. Et itelligat ab ipso nobis eē iustificatiōe: qua faciamus quod iubet. Et itē Aug. in eodē de spū et lra. Dec gratia in uet. testō uelata latitabat: que in xpi euāgelio reuelata est dispensatiōe tpm ordiatissima. sic nouit deus cūtra disponē

Itē ordinat affectū. Vñ Aug. de spiritu et lra exponens illud. 2. ad cor. 3. Espritus estis xpi ministrata a nobis scripta non amento sed spū dei uiui. Ecce quēadmodū ostēdit illud quod ē legis extra hoīs: scribitur ut enim extrāsecus sacrificet: h̄ in ipso hoīs non enī itēri uiuificet et in eodē: Cū adē uiuificās spūs h̄ ipm facit itus diligere: quod foris lex faciebat timere. Differentia legis et euāgelii ut dicit id Aug. cōtra adamatiū: timor et amor. Itē moderat irascibile ut non cōfidat in xture sua: sed in dei gratia. Nā sic dicit Aug. de spū et lra. lege opm fac quod iubeo. lege fidei da quod iubeo. Itē idē in eodē. Quod opm lex mādādo impat: hoc fidei lux credendo impetit. Illa dicit. Non concupisces: ista dicit cū scire quod non possum eē cōtines nisi deus det et h̄ ipm erat sapia scire cui eēt h̄ donū adiu dñm et deprecatur sū sapie. Itē in eodē. per legē factor. dicit deus. non concupisces. per legē fidei sine me nihil potestis facere. Itē alliciēdo concupiscibile per p̄missionē: ordinat iusticiā lex noua non uet. Vñ Aug. de spū et lra assumēs illud Jere. 31. Post dies illos dabo leges meas in uiscerib⁹ eorū: et in cordibus eorū scribā eas: non docebit vnusquisq̄ fratrem suū etc. quia cognosceret a maiore usq̄ ad minore. sup quod Aug. Sic lex scripta in tabul lapideis mercesq̄ eius terra illa p̄missiōis quā carnal do⁹ ysrael ab egypto liberata accepit p̄tin; ad testamētū uet. ita lex fidei scripta in cordib⁹ mercesq̄ eius spēs cōtēplatiōis: quā spiritual dom⁹ ysrael ab h̄ mūdo liberata percipiet: p̄tinet ad testamētū nouū. Ex his igitur patet quare lex non dicitur iustificare sed euāgelium.

Consequenter que

rit in speciali de moralib⁹ legis utrū iustificet. et cū iustificatio dicitur duobus modis vñomō ē infusio iusti. ut de n̄ iusto hō fiat iustus. scdm quod dicitur ad Ro. 3. ex opib⁹ legis

nō iustificabit oīs caro. Et ī b̄ sēsu planū ē q̄ moralia legis nō iustificāt. Alio modo d̄r iustificatio obseruātia iusticie sicut d̄r ī psalō. Ut custodiā iustificatiōes eius. Et ī b̄ sensu ē questio. vtrum moralia iustificēt b̄ ē dicē vtrū cōferāt ad obseruātia iusti. Ex qua meritū vite eterne acquiris. Ad qd̄ Mat̄ xix. Si vis ad vitam īgredi serua mādata: et exponit de moralibus. nō homicidiū facies. nō adulterabis &c. Ergo scdm̄ b̄ moralia iustificāt. put̄ d̄r iusticia ī exercit̄ virtutū. Cōtra 2° cor. 3°. L̄ra occidit. spūs at̄ viuificat. Et dic̄ Aug^o in libro de spū et l̄ra: q̄ nō aliā vult apl̄s ītelligi l̄ram q̄ de calogū ī illis duabus tabulis scriptis. Si ḡ decalog^o ē l̄ra occidēs. ḡ nō iustificat. Itē si dicat q̄ illud apl̄s ītelligat de figurālib^o p̄ceptis. l̄ra occidit. Improbāt istud Aug^o p̄ illud ad Ro. 7°. Cōcupiscētia nesciēdā ē peccatū: nisi lex diceret. Non cōcupisces et post ait. Occasione accepta peccatū p̄ mandatū seduxit me: et p̄ illō occidit. Ecce q̄ b̄ l̄ra occidit: nā nihil figurate d̄r: cū d̄r. Non concupisces: s̄ scdm̄ l̄ram solū. Et constat q̄ istud ē iter mādata decalogi: maxie p̄tinēs ad mores. Nō cōcupisces. Ergo de moralib^o ītelligit l̄ra occidit: nō ḡ iustificat. Item si dicat quēadmodū dic̄ Aug^o de spū et l̄ra. Q̄ l̄ra decalogi p̄hibēs peccatū non iustificat hoīem. s̄ pot^o occidit augēdo cōcupiscētia: et īiquitatē p̄uaricatiōe cumulādo. nisi liberet gr̄a que ē ī xpm̄ cuius diffundit caritas in cordibus nostris. Ex quo uidet̄ dici illa rōe decalogus occidit: quia sine gr̄a occasio est mortis peccati. Obicit̄ ḡ. p̄cepta euangelica moralia sili rōne dicēt̄ occidē. quia possunt fieri sine gratia eo mō quo p̄cepta legis: uel hoī nō habēri gratiā sūt occasio mortis sic et illa. Itē querit̄ de iudicialib^o quō se hñt ad iustificatiōes. Nā p̄ ecclesiastici dicat̄. Si q̄s sic timore ē nō poterit iustificari. Ergo cū iudicialia sint ad b̄: ut cohercerēt hoīes p̄ timorē a malo: necessaria erant ad iustificationē. Itē Aug^o de spū et l̄ra exponens illō apl̄s p̄ ad L̄bi p̄. Bona est lex si quis ea legit̄ utat̄. Quis legit̄ utit̄ lege nisi iustus at̄ ei non ē lex posita: s̄ iniusto. an et iniust^o ut iustificet. i. ut iustus fiat legit̄ lege uti debet. quo tāq̄ pedagogo p̄ducas ad gratiā et b̄ cedit Aug^o. Si ḡ iudicialia ad b̄ sunt ut iustus cōpellat̄ ad iusticiā obseruādā. Ergo sūt velut pedagogus quo

perducat ad gratiā. necessaria igitur erāt iustificationi: qua hō fit de iniusto iustus.

Con̄ Aug^o de spū et l̄ra exponēs illud 2° cor. 3°. Si ministratio dānatiōis ī gloria est. multo magis habūdat mīseriū iusti ī gl̄a ministratiōe dānatiōis dicit̄ legē: maxie quātum ad iudicialia: que īferebāt mortem iustis. Ministratiōem hō iusti dicit̄ nouū tes. cū p̄ donū spūs opamur iusticiā. Ex b̄ ergo reliquit̄. q̄ cum iudicialia sint ministratio mortis: q̄ nō iustificāt eo mō q̄ dicit̄ iusti ī exercitio stutū. Itē Aug^o in eod̄ ī veti testō. Lex extrinsec^o posita ē: qua iusti terre rēt̄. In nouo n̄ ītrinsec^o data ē: qua iustifica rēt̄. Si ḡ ī iudicialib^o legis maxie terror ē legis: terrēt non iustificāt. Itē querit̄ de cerimonialib^o quō se habeāt ad iustificationē: scd̄ q̄ iustificatio d̄r in exercitio stutū Ad qd̄ sic Q̄ magis ē meritouū magis iustificat. S; qd̄ magis ē ex obediētia magis ē meritouū. Magis aut̄ ex obediētia ē cam p̄cipit̄ aliqd̄ fieri et fit: et nullā habet rōne quare debebat fieri: nisi solaz ī p̄atis voluntatem: q̄ cū p̄cipit̄ aliqd̄ et fit et habet in se rōnem quare debebat fieri. Cum ḡ p̄cepta cerimonialia sint bi^o: maxie iustificabūt: quia magis ex obediētia: et magis meritoua. Nō īdueris enī veste lino lanaq; contexta. Non arabis ī bone et asino. nullā habent de se rationē: quare debebant fieri. Itē sili modo ob̄ de sacramentalibus. Quia dic̄ Hugo de sancto victore. Sacra veteris legis habent eūdem effectū quē sacra noue legis. Si ergo sacramēta noue legis iustificāt et sacramentalia veteris legis iustificabunt: et iustificationē qua de iusto fit hō iustus. Cōt̄ Aug^o sup̄ illud. ix. ad hebreos. Munera et hostie q̄ offerūt̄ &c. Opa legis que ī lege īstituta sūt et terminata nūq; valebāt cōsciam mūdare. licet cum caritate fierēt. ḡ nō iustificabant Itē Aug^o de spū et l̄ra. Circūcisio et sabbatū: et alie dierū obseruatiōes: et quarūdam escarū cerimōie: et multiplex sacrificiorum sacrorumq; ritus uetustati carnali iugoz seruili cōgruebāt. ḡ nō iustificabāt. Itē querit̄ generaliter quō se habeāt ad iustificationē moralia legis. cerimonialia: et iudicialia. Solo dō dicit̄ dictū ē q̄ cū iustificatio dicat̄ duobus modis. Uno mō īfusio iusticie: qua de iusto fit iustus. Alio modo obseruātia iusticie: ex qua ē meritum vite eterne. Moraliam vero legis ordinant ad

iustificationem: que est in obseruatiua iusticie
 et hinc per cognitionem eius: quod faciendum est et vi
 radu est: non tamen simpliciter est: et si ostendant
 quod faciendum est non ostendunt gratiam: sine qua ad
 iuuante non potest recte fieri quod faciendum est: et in
 hoc deficit a moralibus euangelii. Unde dicit
 Augustinus de spiritu et littera. quia lex mandatum bonum
 habet in littera demonstrante: non in spiritu adiuuante.
 Nam sicut idem dicit. In lege dicit dominus. fac quod
 iubeo. In euangelio autem dicit. Da quod iubet. Ju
 dicia vero ordinant ad iustificationem: que est infusio
 iusticie. quemadmodum timor seruilis ordinat
 ad infusionem gratie et caritatis: non tamen simpliciter.
 quia adueniente caritate expellitur. Sed ipsa ca
 ritas ad quam ordinat euangelium manet. Et hoc
 est quod dicit Augustinus de littera et spiritu. illud euacuat
 hoc manet. quoniam terrenus pedagogus auferat cum
 timori successerit caritas: ubi enim spiritus do
 mini ibi libertas. Cerimonialia vero ordinant
 ad iustificationem: que est obseruatiua et hinc per
 significationem: siue per figuratiuam. quia illa
 cerimonialia que non sunt sacramentalia figuratiua
 erant faciendorum: ut abstinentia a carne suilla.
 Significabat continentiam ab omni immunditia
 et hinc. Cuius dicit Augustinus: quod hinc figura ad umbra
 te significationis data sunt. Sacramentalia vero
 ordinant ad iustificationem que est infusio iusticie:
 et hinc per figuratiuam gratie christi ex qua est vo
 bis iustificatio: Unde quo ad hoc. dicit Augustinus
 Gratia in ueteri testamento velata latitabat. que
 in christi euangelio reuelata est. Item Augustinus de
 iustificatione ad quam ordinat cerimonialia in
 eodem velamento positum est in electione veteris
 testamenti: donec ad christum transeat et auferatur
 velamentum. id est. transeat ad gratiam: et intelligat no
 bis ab ipso esse iustificationem qua faciamus quod
 iubet. Ex his ergo manifestum est quod se habeant
 ad iustificationem legis. Legalia: seu in iudici
 alibus: seu in moralibus: siue in sacramentalibus.
 Ad illud ergo quod primo queritur de moralibus. et
 quod dicitur quod occidunt. Dicitur sicut super questione
 de latitudine legis. quod illud dicitur non per causam. sed
 per occasionem: nec ratione precepti. sed illius cui datur
 preceptum. Unde Augustinus de spiritu et littera apparet littere
 vetustate potius reos facere cognitione peccati: quam
 liberare a peccato. Unde alibi scriptum est. Qui
 apponit scientiam apponit et dolorem. non quia
 lex ipsa mala est: sed quia mandatum bonum
 habet in littera demonstrante: non in spiritu adiuuante
 Quod mandatum si sit timore pene non amore iusti
 cie seruile fit non liberaliter. et ideo nec fit non
 enim est fructus bonus qui de caritate non surgit.

Ad illud vero quod obicitur de precepto euangelico
 dicitur. quod non est sine. Nam sic datur ad sciendum quod
 faciendum est. ut significet gratiam petenda ad exe
 quendum quid faciendum est. Unde post precepta da
 ta. 5. 6. et 7. datur. dicitur. Petite. pulsate. et erite
 Ad illud vero quod queritur de iudicialibus iam
 patet responsio. Nam sicut timor seruilis quo
 timeat pena: se habet ad iustificationem. sic
 iudicialia que principaliter sunt ad arcendum
 timorem. Ad illud vero quod obicitur de cerimonia
 libus dicitur. Quod quantum ad illos qui ex obedientia
 implebant iustificabant. per dicitur iustificatio in
 exercitio virtutis. sed non ratione operati: quod de se
 est inutile: sed ratione voluntatis operantis ex obe
 dientia. et ita ipsa obedientia iustificabat: non
 ipsum operatum. Quod tamen obicitur. quod magis iustifi
 cant: quia magis ex obedientia fiunt quam mo
 ralia. quia non est ratio quare fiat nisi voluntate
 operantis. Dicitur quod ex obedientia magis fit me
 ritum: quod fit ex obedientia cum amore maiori.
 ex amore autem magis habet fieri moralia: quia
 in se habet incrementum amoris. id est. rationem boni.
 quod non habet cerimonialia. per ergo quod ex obedi
 entia non astringit iustificationem: nisi sit cum amore
 obedientia. Ad illud quod obicitur de sacramen
 talibus dicitur. quod eundem effectum intelligunt habere
 sacramenta noue legis et veteris quantum ad
 significationem gratie. sed non quantum ad calitatem
 gratie. quia sacra veteris legis significant
 gratiam non causant. Sacra noue legis significant
 et causant. sic patebit cum de sacramentis ager
 Ad obiecta in contrarium patet respon
 sio ex predictis.

e Expedita inquisi

tiōe de lege Moysi quantum ad eius
 conditiones. Consequenter cum adiutorio christi
 inquisitio versabitur circa legis precepta: et san
 ciones: sicut autem declaratum est super questione
 de continentia legis. secundum beatum Augustinum contra
 faustum. Prima distinctio mandatorum est talis.
 quia est preceptum vite agende: et preceptum vite
 significande. Preceptum vite significande est
 preceptum ceremoniale et sacramentale. Preceptum
 vero vite agende duplex est. Quia autem est de
 honesto: aut de expediendi. De honesto et imu
 tabilitate bono est preceptum morale. De expedi
 enti et bono finem statum concupiscencie frenande
 iudiciale. Tripartita igitur erit inquisitio de
 precepto legis Moysi. Prima de moralibus. 2.
 de iudicialibus. Tertia de ceremonialibus.
 Circa moralia precepta erit inquisitio duplex.

In generali de radice siue origine pceptoz.
 In speciali de distinctiōe et numero pceptoz
 Quantū ad originē siue radicē. querit. p
 an radix vel origo moralium pceptoz sit nā
 vel disciplina. uel gratia. 2°. An sit in co
 gnitiōe ul affectiōe. Tertio si i affectiōe:
 An sit i affectiōe timoris uel amoris. 4°.
 An sit eadē radix moralium pceptoz que est
 virtutū.

Ad primū obicitur

sic. Dē qd ē scriptū nālī i corde hoīs raci
 cat in lege nālī. S; pcepta moralia legis sūt
 hi. Ergo radicant īmediate i lege nālī.
 Minor p; Ro. 2°. Cum gentes zc. Ostendūt
 op' legis scriptū i cordib' suis. S; op' legis
 ē pceptū legis. g' pcepta legis moralia nālī
 scripta sūt i corde hoīs. Itē sup illud idē
 opus legis scriptū zc. L. lo. i. firmiter impressuz
 ratiōi eoz: tū illa opa laudāt que lex iubet:
 illa tñant que lex p'hibet. g' habēt nālīter
 scripta pcepta legis moralia: siue affirmati
 ua siue negatiua i cordibus suis: et ita raci
 cātur īmediate in lege nālī. Itē p'f. Susci
 tauit testimoniū in Jacob. Glo. i. legē i Adā
 quasi mortuam et sepultā i populo indeozū
 īformādo scriptis qd mētibus abolitū erat
 excecatis. S; lex mortua et cōsepita in Adā
 fuit lex naturalis. Si g' lex Moysi data non
 facit nisi dictare eā: et rescribē i corde hoīs
 Ergo pcepta legis moralia sūt i lege nālī.
 Si dicat q' h' pōt esse uerū de moralib' op
 andoz. s' nō de moralib' credendoz. Ad h'
 enī n' attingit natura de se. Cōt' Ro. 2°. Cū
 gentes que legē nō habēt ea que legis sunt
 faciūt zc. Glo. Scilicet credē i deū et in xpm.
 Et quāuis hi' nō habeāt legē scriptam ipi
 sibi sūt lex. g' sine lege scripta: nālīter habz
 hō dictamē et cognitionē credendoz: sicut
 et opandoz: cū credē in xpm istud maxime
 ad credenda p'neat. Ad opp'. Tūbil ad
 ditū aīe p' disciplinā uel acquisitionē est nālī
 scriptū i corde hoīs. S; moralia legis sunt
 hi'. Ergo nō sūt naturalr scripta in corde. g'
 non radicāt i lege nālī īmediate. Minor p;
 ecclesiastici 17°. Addidit illis disciplinā et
 legē uite zc. L. lo. i. legem l're quā ad correcti
 onē legis nālī scribi uoluit. Lex autē l're. h'
 est lex Moysi. g' lex Moysi est addita ad cor
 rectionē legis naturalis: maxīe qntū ad mo
 ralia. g' moralia legis Moysi radicāt īmedi
 ate in aliquo habitu discipline uel gratie

addito. et nō i ipsa natura: siue i lege nālī.
 Itē Ro. 5°. Peccatū nō īputabaf cū lex n'
 esset. Ergo habenti legē aliqd addebat qd
 prius nō habebat. ex quo ei īputabaf pccm:
 qd nō prius. g' nō radicāt īmediate in lege
 naturali imo i aliquo habitu addito anime
 Itē. Ro. 4°. Ubi nō ē lex. nec p'uaricatio.
 Glo. Nota q' n' ait: Ubi nō ē lex nō ē i'gras
 s' ait: Nō ē p'uaricatio. oīs enī legē p'teritens
 ē i'gras. s' nō oīs i'gras legē p'terit: q' leges
 n' acceptūt i'qui dici possūt: p'uaricatores
 dici nō possūt. Et quo p; q' p'uaricator non
 ē: nisi qui facit cōt' legē scriptā uel additā.
 S; p'uaricator d'r q' facit cōtra legē Moysi.
 ut dicit. g' lex Moysi se habet p' additionem
 ipsi legi n'. Itē i aīa: eo q' ymago ē sūmi
 ueri: et sūmi boni īdita ē naturalit' et īpressa
 forma ueri et forma boni. forma autē ueri sic
 ē īdita. q' pōt iudicare de oī uero gnālī
 et q' nata ē Ad h' q' iudicet de hō ī speciali
 o; q' adueniat ei et addat forma ueri in p'ti
 culari: sicut habit' aliqs scīe. ut scīa geome
 trice p' quā iudicet de quātitate continua.
 et ut scīa arismetrice p' quā iudicet de hō
 p'ticulari sicut de quātitate discreta: que ē
 numer': et sic de alijs. Ergo sicut ex p'te boni
 nō ē ei īdita nisi forma boni in uniuersali
 et ad hoc q' iudicet de p'ticulari bono. o; q'
 hoc sit p' formā uel habitum p'ticularē boni
 sibi additū. Si g' p' legē naturalē ē cognitio
 boni ī vli. p' legē aut Moysi et p' ei' moralia
 ē cognitio boni ī p'ticulari. g' lex Moysi se hz
 p' additionē ad legē n'. Solo. dō. q' morale
 triplr ē. s. scdm legē triplicē. Est enī morale
 scdm legē n'. ē morale scdm legē humanam
 que ē lex rationis: et ē morale scdm legē di
 uinā. Morale scdm legē n' ē qd īditū est
 ipi aīe rationali: a sua creatione. Morale s;
 humanā ē scdm dictamē ratiōis īditū aīe.
 quia h' ē lex ratiōis ut dicit Ysidor'. Loquēs
 de lege hūana. q' lex erit quicqd ratiōe cō
 stiterit. Morale autē scdm legē diuinā pōt
 ultra h' dictamē alicui' gratie: et etiā diuīe
 scd; h' g' lex Moysi que ē diuīa: n' dicit solū
 morale scdm naturā: nec morale scdm legē
 humanā. uel dictamē rōnis: imo ultra dicit
 morale diuinū p'pter h'. Ergo cū querit an
 moralia legis Moysi radicāt in lege nālī.
 dō q' non īmediate. Cum enī sit bonum in
 genere. bonū ex circūstātia. bonū gratuitū.
 In lege nature est dictamen boni ī genere.
 Uñ dicitur qd bonū faciendū est. S; in lege

humana est dictamen ex circumstantia. In lege autem Moysi est dictamen boni gratuiti: et generale in lege diuina: siue sit lex Moysi siue sit lex euangelii. quia hanc et illa confirmatur ex medijs super naturam. Quia utraque signis et miraculis super naturam confirmatur. ut patet in exo. de lege Moysi. et Mat. 8. de lege euangelii. Unde Mat. ultimo sermone confirmat sequentibus signis. Notandum est quod morale legis naturalis dicit quid faciendum. quoniam bonum morale legis humane dicit quomodo sit faciendum: et ecce additio aliqua. et morale legis diuine dicit cuius intuitu est faciendum. hanc dupliciter. quoniam morale legis Moysi dicit cuius reuerentia faciendum sit bonum. quoniam reuerentia dei. Morale autem legis euangelii cuius amore sit faciendum: et sic lex naturalis et humana: non dicit illud quod dicit lex Moysi. et sic per additionem se habet ad illas. Unde Ro. 5. Lex subintravit ut habundaret delictum. Glo. Data erat lex in adiutorium humane nature. ut quia ipsi non quodammodo inserta sunt iusticie semina. adderet lex cuius auctoritate et magisterio ingenium naturale proficeret ad fructum obedientie faciendum. sicut enim natiuitas interit nisi nutrimenta beatitudinis nisi habeat aliquid quod respiciat. et veneret non facile proficit sed egrotat. et superuenientibus cedit peccatis. Lex ergo data est non ut solum habeat homo dictamen quid faciendum et quomodo. Sed ut ulterius cuius intuitu et reuerentia sit faciendum. Unde quando precipit aliquid in moralibus dicit prius ego dominus. quasi dicat: respice in me. ut intuitu mei et reuerentia facias. quia ego dominus. Ad rationes ergo que ostendunt quod immediate radicatur in lege naturali soluendum. Et primo ad primam est verum quod scribi dupliciter est vel in suo uniuersali: vel in ratione propria. Descriptio ergo moralium legis est in lege nature sicut in ratione uniuersali et non in ratione propria. In ratione autem propria describuntur in lege Moysi. Unde sicut conclusiones describuntur in primis principijs in ratione uniuersali soluendum: et non in ratione propria. Sic ista in lege naturali: et propter hoc addunt quantum ad rationem propriam qua dicitur moralia legis. Et per hoc patet responsio ad 2. et 3.

Ad illud quod obicitur de credendis verum. Quod si cognitio operandorum necessarium ad salutem est in lege nature in uli ratione: et non in particulari: sic cognitio credendorum per insinuationem in uli est in lege nature: non in ratione propria. Unde sicut potest lege naturali venire ratio naturalis ad

cognoscendum quod creator verus est. et quod ipse remunerator est. sic etiam quod repator est nature humane lapsus per peccatum. et sic ipsa insinuat de fide repatoris humane nature. sic ultra insinuat modum repatoris tamen in uniuersali. Unde glo illa non uult dicere quod insinuet christum vel Iesum carnem factum tamen repatorem. Nisi quia sub ratione uniuersali et non propria.

Consequenter que

ritur an radix moralium preceptorum sit in cognitione an in affectione. Ad quod sic. Quod generat cognitionem in anima: est in parte anime cognitua. Sed moralia legis generant cognitionem in parte anime cognitua: quoniam faciunt cognitionem de faciendis vel uitandis. ergo sunt in parte anime cognitua. et sic radicantur in anima secundum dispositionem cognitionis. Minor patet Ro. 3. Per legem cognitio peccati. Glo. per legem cognita sunt peccata: que ignorabatur esse peccata: et quedam grauiora per legem cognita sunt: que ante putarentur. et contra omnia non imputentur futura apud deum: per legem cognita sunt. Ergo lex facit cognitionem de uitandis et per contrarium de faciendis. Item Ro. 7. Peccatum non cognoui nisi per legem glo. Ostendit legem non esse peccatum: sed in dicitur peccatum non ut peccatum insereret vel extirparet: sed tantum ut demonstraret. Ad oppositum. Lex non solum disponit animam ut cognoscat quid sit faciendum: sed ut etiam afficiat circa faciendum. Et hoc maxime per moralia. Unde gal 3. Lex propter transgressiones posita est. Glo. Ut saltem timore cessarent homines transgredi. Ergo lex disponebat animam. ut non solum in ea esset cognitio de faciendum. imo et affectio timoris circa ipsum bonum faciendum et malum uitandum.

Item 2. cor. 3. Lex occidit. spiritus uiuificat. Glo. Cum ad eum uiuificas spiritus huiusmodi in scriptura facit diligere quod foris scriptum lex faciebat timere. Ergo lex radicatur in parte anime secundum dispositionem affectionis que est timor: et non secundum cognitionem tantum. Item duplex est cognitio de re. Est enim cognitio de re quia est. et est cognitio de re quia bona est: alia honesta uel debita. Prima est solum discretiua. secunda electiua. Prima non generat affectionem. Secunda autem proprie respicit affectionem: et generat. quia ipsa est de re cum sua utilitate uel actu. quo cognito statim anima afficitur circa rem uel per timorem uel per amorem. Sed cognitio que est per legem et per eius moralia non solum est descriptiua: siue de re quia est. imo etiam est et electiua: et de re cuius

suo actu. Unde Augustinus in questionibus
 non. et ver. testa. Lex a lectione dicta est ut de
 multis quod eligas scias. Solo vero. Quod in preceptis
 moralibus legis est discretio boni quod faciendum est
 et est ibi executio faciendi. Unde est ibi regula
 dictas faciendum. Est et ibi faciendum debitum exe-
 cutiois. Et sic habemus duas et bimologias
 huiusmodi nominis lex. Lex enim dicitur a legendo. quia in
 ipsa est dictamen faciendi. Dicitur etiam lex a
 ligando quia in ipsa est debitum ad executionem
 sic super dictum est. Respicendo ergo dictamen vero.
 quod radicatur moralia legis in anima secundum disposi-
 tionem cognitionis: et cum duplex sit cognitio
 scilicet discretiva et electiva. Dictamen illud non
 solum attenditur secundum puram discretionem faci-
 endorum: sed etiam secundum electionem faciendorum. Unde
 dicitur quod eligendum sit ad faciendum. sicut patet
 per auctoritatem Augustini supradictam. Quatum autem
 ad debitum executionis faciendorum radicatur
 moralia legis in anima secundum dispositionem affec-
 tionis. quia executio siue operum respicit affectio-
 nem. Aliter et potest dici ad istam questionem.
 quod in lege est tria considerare que sunt. electio. le-
 gis ligatio. Et correspondet ista tria tribus
 que sunt in libro arbitrio. scilicet facultas voluntas
 ratio. Ex parte facultatis est in libro. Libertas
 et flexibilitas. Et ideo ex ista parte est artatio
 siue ligatio per legem. Unde ligat ipsam facultatem:
 quia ex illa parte debet esse artatio ex qua est
 libertas et flexibilitas. Secundum quod dicitur a lectione
 respicit rationem cuius est legem. Secundum vero
 electionem respicit voluntatem. quia voluntas
 eligit: et sic lex respicit totum librum arbitrium
 per hoc patet quod non solum radicatur in cognitione: sed
 et in affectione. Ad primam rationem contrarium
 vero. quod moralia generant cognitionem in anima.
 quia instruunt quid faciendum est. et etiam cum hoc
 generant affectionem. Et quod obicitur in 2a ratione
 quod per legem fit tantum demonstratio. vero. quod per hoc
 quod est tantum: non excludit affectum sed gratiam. unde
 vult dicere glossa. quod in lege sit cognitio boni
 faciendi et mali vitandi sine adiutorio gratie
 ad exequendum ex amore.

Consequenter que

rit an radix moralium preceptorum sit
 in affectione timoris vel amoris. Ad quod
 sic patet per 3. Iusti quod est ex lege. Glo. Que timore
 non amore servire facit. ergo lex de se mouet affec-
 tionem secundum dispositionem timoris: et non amo-
 ris. Et sic moralia legis radicantur in affectione
 timoris et non amoris. Item Augustinus contra

adamatum. Brevis legis et euangelii differet
 timor et amor. Ergo radicatur lex et eius ma-
 data in timore et non in amore. Ad oppositum
 in omni. super illud Ieremias 31. Hoc est preceptum meum
 ut diligatis iuicem dicit. Bre. Quicquid preceptum
 tur in sola caritate solidatur. ergo omnes actus pre-
 cepti moralis radicantur in anima secundum affectionem
 amoris seu caritatis et non timoris. Item ibidem
 dicit Bre. Quod precepta vnicuique multa sunt et vnicuique
 multa per diuersitatem operum. vnum in radice
 caritatis. Ergo ipsa caritas est radix omnium
 preceptorum. Moralium ergo radicatur in anima secundum
 dispositionem affectionis amoris seu caritatis.

Item Mat. 22. Diliges dominum deum tuum. In his
 duobus mandatis tota lex pendet. Ergo omnia
 precepta legis radicantur in dilectione siue in ca-
 ritate. Solo vero. quod duobus modis est po-
 nere radicem in preceptis moralibus legis. scilicet
 quo ad intentionem: et quo ad consummationem
 ponendo radicem eorum quo ad intentionem secundum
 hoc radix eorum in anima est secundum affectionem timoris:
 sicut habetur ecclesiastici 1. Iniciu sapientie
 est timor domini. Et post dicitur radix sapientie
 timere deum. Timor domini expellit peccatum. Si
 autem ponatur radicatio eorum quo ad consummatio-
 nem: tunc respicit executionem: et sic est radicatio
 eorum in anima secundum dispositionem amoris qui est
 caritas. Unde Augustinus contra faustum exponens
 illud Ieremias 31. Auferam a vobis cor lapideum:
 et dabo vobis cor carneum dicit. Auferam eis
 cor lapideum: et dabo eis carneum. quia in com-
 patione lapidis qui sine sensu est: caro sentit
 per lapidis insensualitatem: signatum est cor
 non intelligens: et per carnis sensualitatem si-
 gnatum est cor intelligens: tantum noli esse sub lege.
 ut illa timore impleas: sed sub gratia ut sit pleni-
 tudo legis caritas. quatum ergo ad impletionem et
 consummationem: est radicatio moralium penes amo-
 rem. Et per hoc patet verificatio rationum.

Consequenter que

rit. vtrum sit eadem radix virtutum et preceptorum
 moralium et iuxta hoc. Secundo huiusmodi de ordine horum
 adiucet. Quatum ad primum obicitur sic Augustinus. in
 libro. de ci. dei. diffinit virtutem dicens. Virtus est
 ordo amoris. Et sicut in ecclesiasticis dogma-
 tibus diffinit omnes virtutes per amorem. et su-
 mit ibi amorem generaliter conuenientem cui-
 bet vi anime respectu sui obiecti. Sic bonum dicitur
 generaliter. Radix ergo omnium virtutum est
 amor rectus qui est caritas. Sed iste est radix
 omnium preceptorum. quia quicquid preceptum est in sola

caritate radicat ut dicit Bre. Ergo eadē ē
radix oīum virtutū et p̄ceptorū moralium.

Itē p̄cepta moralia nō sūt nisi de actib⁹
virtutū sic p̄hibitiones: de cōtrariis actū
virtutū. s̄ act⁹ virtutū radicanē in ip̄is ha
bitib⁹ virtutū. s̄ p̄cepta radicanē in ip̄is ha
bitib⁹. et hi⁹ habit⁹ sūt virtutes seu habitus
virtutū. Si eodē ḡ radicanē virtutes et pre
cepta. Itē vna ē radix oīm vitiorum que
opponitur virtutibus seu actib⁹ virtutū:
et p̄ceptis. s̄ sicut vna radix virtutum et pre
ceptorū. quia aliter ex opposita pte n̄ posset
stare eadē radix. Minor p̄ qm̄ libido concu
piscētie ē radix oīm maloz et vitioz. Ro.
7. Cōcupiam nesciebā eē peccatū nisi lex vi
ceret. Nō cōcupisces. Elo. hoc elegit ap̄lus.
qd̄ ē generale peccatorū. s̄ cōcupiam. vnde
oīa mala venerūt. bōa ē ḡ lex q̄ dū h̄ p̄hibz
oīa mala p̄hibet. Itē oīs actus debitus ī
quātū h̄ ē act⁹ iusticie. s̄ oē p̄ceptū morale
ē de actu debito. Ergo oīs actus p̄cepti ī
quātū h̄ ē opus iusticie. s̄ oīa p̄cepta exēnt
a radice iusticie. s̄ eadē ē radix virtutis et
iusticie. quia iusticia ē virtutis. s̄ eadem est
radix virtutū et p̄ceptorū. Itē oīs actus
debit⁹ ex ip̄erio ē act⁹ obedientie. s̄ oē p̄ce
ptū ē act⁹ debit⁹ ex ip̄erio. p̄cepta ḡ nō sūt
aliud q̄ sit virt⁹. s̄ zc. Ad oppo. Nō est
eadē differētia p̄ceptorū moralium. q̄ est diffe
rētia virtutū nec s̄ eā ē. ga p̄cepta moralia
distīguit ī decalogū. Nec at distīguit et h̄
ordo nō p̄cedit scdm̄ ordinē et distīguit
virtutū. P̄cipiū ḡ distīguit et ordinis:
ē differēs utrobiz: et sic nō ē radix eadem.

Itē virtutes et p̄cepta directia sunt. sed
directio facta p̄ virtutes soluit et amittit
quādo fit cōtrariū virtuti. Directio autem
p̄ceptorū nō soluit nec corrūpit. licet fiant
cōtraria. Directio enī p̄ virtutes refert ad
volūtate siue actū volūtatis. Directio autē
p̄ p̄cepta respicit rationē. seu actū rationis.
Ergo h̄ sepabile: et istud īsepabile. nō est ḡ
eadem radix istoz. Itē act⁹ p̄ceptorū sep̄
respicit rētionē: virtute autē posita vel am
mota: nō magis vel minus manet h̄ tentio.
Imo p̄cedit virtutes. Est ḡ alia radix p̄cep
torū et virtutū. Itē aliqd̄ sit ga debitus.
aliquid fo quia volūtariū. Act⁹ virtutis ī
quātū h̄ volūtari⁹ ē: quia virt⁹ ē habitus
volūtarius. Volūtari⁹ autē respicit bonum in
ratione boni. Virtus autem radicanē in
ratione boni: quia bonū. p̄ceptū autē ē actus

debit⁹. quia p̄ceptū s̄ debito ē: et ita respiciē
bonū ī quātū h̄. s̄ p̄cepta radicanē in rōne
boni quia debitū. ḡ nō ē eadē radix. Si di
cas q̄ virt⁹ respicit debitū act⁹. sic p̄ceptū
ut iusticia. vnde debitū actus mouet virtutē
iusticie: et sic illud n̄ fac differētia radiceis.

Contra aliud ē debitū actus. Aliud exe
cutio debiti act⁹. debitū act⁹ sp̄ ē ex lege. et
h̄ semp̄ ponit p̄ceptū. virtus autē de se non
ponit debitū act⁹: s̄ executionē: siue ad habi
litatē ad executionē debiti act⁹. Sic ḡ dici⁹
ex alio et alio debitū act⁹: et executionē debi
ti act⁹. ita ex alia et alia radice dicem⁹ p̄ce
dere p̄cepta: et virtutē iusticie. Itē vide
bis alicui cum h̄ ar⁹ sit facultas rōnis et
volūtatis. ex illa parte qua ē facultas volū
tat: ponit ordo virtutis. quia h̄ ē habitus
volūtarius. Un̄ ordo ille ē ordo volūtatis. s̄
ex illa parte qua ē facultas rōnis: ex q̄ v̄it
iudiciū ponit ordo scdm̄ legē et p̄cepta. ga
lex v̄ eo q̄ facit legē quid faciendū sit qd̄
pprie p̄tinet ad rationē. Est ḡ ponē radice
p̄ceptorū in aīa: seu in libro ar⁹. ex illa parte
qua ē facultas rōnis: et radice virtutū ex illa
parte qua ē facultas volūtatis. ut dicatur
lex et p̄cepta directia rationis: virtus autē
volūtatis. s̄ alia et alia radix. Itē volun
tas ē libera et absoluta. s̄ rō nō ita. imo h̄
alicui necessitati s̄b̄dita. Si ḡ lex indic̄ quā
dā necessitatē. ḡ nō pōt eē directiū ex pre
volūtatis: in qua ē oīo libertas. Est ḡ solū di
rectia rōnis. s̄ virtus ē directia volūtati
ut dictū ē quia ē habit⁹ volūtarius nō īpo
nēs necessitatē. ḡ nō ē eadē radix horum

Solo dō. q̄ nō ē eadē radix virtutum et
p̄ceptorū. Radicatio enī virtutū sp̄ ē scdm̄
formā boni ut boni. Radicatio at p̄ceptorū
scdm̄ formā boni ut debiti et idē differēs
ē ordo istoz: et differēs radicatio. Ad qd̄
notādū ē q̄ ē appetit⁹ vel volūtati oīo abso
luta quātū ad necessitatē debiti: et quantū
ad necessitatē act⁹ et hoc ē diuīa voluntas.
Un̄ nulli debet sicut dicit Ansel. nec est ei
necessitas ad actū. Itē est appetit⁹ coar
tat⁹ necessitate debiti et act⁹: et iste appeti
tus ē irrōnalis qui ē in creaturis irrōnabi
libus: sicut in igne et elemētis aliis. quia in
qualibet creatura ē quoddā debitū. qd̄ dēt
de sui natura: quia a deo creata. sicut in ip̄a
ē necessitas ad actū: quia nō ē dñā sui act⁹.
sed necessitate facit. Itē ē appetitus vel
volūtati coartata necessitate debiti. sed nō

necessitate actus. et hec est voluntas creature rationalis. Absoluta enim est a necessitate actus: quia in sua libertate est facere vel non facere. et non absoluitur a necessitate debiti. Imo tenet ex debito: eo quod est sedita deo ad conformandam voluntatem suam voluntati diuine. In primo voluntate bene ponitur virtus: et non lex. Unde voluntas diuina nulli legi est sedita. plena autem est omnibus thesauro virtutum. In appetitu vero irrationali est lex et non virtus: cum totum ibi sit debitum. In voluntate autem vel appetitu rationali lex est et virtus. Ita quod ex parte illa que est absoluta habet regulam directiuam sui ne erret. et hec est virtus. Ex illa vero parte qua est sub necessitate debiti: sub lege est que ipsum dirigit instruendo et dictando: quod dicitur seu ad quid tenet. Secundum hoc ponitur iusticia generalis triplex. scilicet iusticia voluntaria omnia et non debita. et hec est in voluntate diuina. Potest etiam iusticia debita: et non voluntaria: et hec est in appetitu irrationali. Et est iusticia debita et voluntaria. et hec est in appetitu seu voluntate rationali. et ex illa parte qua erit iusticia debita erit lex. Ex illa vero parte qua est iusticia voluntaria est virtus: et loquitur de iusticia generali ad legem: et virtutes. et sic patet quod non ex eadem parte erit summa radicem virtutum et moralium legis. Ad primam ergo rationem in contrarium dicitur. quod licet eiusdem boni sit virtus et preceptum: alia tamen est forma considerationis et inde diuersitas radicis. Alia enim est forma boni ut boni: et boni ut debiti. ex illa parte qua est forma seu ratio boni ut boni sumitur radicatio virtutis. Ex illa autem qua boni ut debiti. sumitur radicatio preceptorum legis: et sic recte amor qui est boni ut boni: et boni ut debiti. sed alia est et alia ratio: et forma boni: sic alia et alia radix. Ad secundam rationem solutum est per hoc. Ad tertiam rationem dicitur. quod differenter est directio actus per virtutes et precepta. quia directio actus ex debito: est ipsorum preceptorum. Directio autem actus ex rectitudine voluntaria: est per virtutes: et sic sub alia et alia ratione sunt directia illorum actuum precepta et virtutes. Ad quartam rationem dicitur. quod non sequitur videtur enim quod idem opponitur gratie et nature. scilicet peccatum: spoliando. scilicet gratuita. et naturalia vulnerando: et tamen alia est rectitudo huius et illius. unum enim malum sufficit ad destruendum cum plura bona coordinata: non tamen illorum est vna perfectio nec potest esse seu rectitudo. Ad quintam dicitur. quod actus debitus aliter est preceptorum et virtutis iusticie. Iusticia enim in qua virtus est non respicit nisi executionem debiti actus. prece-

ptum vero facit debitum actus. unde hoc quod est secundum essentiam. Lex in anima non est nisi debitum actus faciendi. Executio ergo debiti actus est a iusticia in quantum virtus est. debitum vero actus a lege. Et sic ab alio et alio est quod sit debitum: et quod sit executio debiti actus ut visum est: sic ab alia radice precepta et iusticia virtus. Ad sextam quod obicitur de obedientia sicut dicitur. quod obedientia vniuerso est lex: siue ipsius legis. Alio modo est virtus. debita enim obedientie est lex. ipsa vero habitus ad bonum exequendum per obedientiam virtus est. Unde secundum quod est legis respicit debitum: et sic ab eadem radice. Secundum autem quod virtus respicit executionem debiti. et idem ab alia radice. Sed obicitur penes voluntatem est imperium ad omnes actus. Penes vero rationem est consilium ad omnes actus. Sed lex est principium directiuum in actu per imperium. Ergo directio legis radicalis ex illa parte qua est imperium. non ex qua consilium. Lex igitur est ex parte voluntatis: et non rationis. ergo ex eadem parte radicalis lex et virtus.

Ad istud dicitur sic solutum est: quod lex respicit voluntatem et non solum rationem: et sicut virtus. tamen aliter et aliter. quia lex eam respicit quantum ad hoc: quod tenet vel coartat ad debitum actus. Virtus vero in quantum a debito est absoluta: que ad hoc est. ut dirigat animam in actu exequendum. Ad cuius executionem non coartat si non vult. Sicut ad alias rationes que ostendunt quod lex respicit rationem virtus autem voluntatem. Licet concludatur etiam. dico tamen quod penes hoc non est distinctio radicis in istis imo quia lex per se respicit facultatem. deinde vero rationem et voluntatem. ex illa parte qua est tertio debiti radicalis. et autem non ut dictum est.

Juxta hoc secundo

queritur de ordine preceptorum et virtutum quod horum est prius. Nam communes actus sunt virtutum et preceptorum: aut ergo quia sunt virtutum: sunt preceptorum uel e converso. Sed constat quod quia sunt virtutum sunt preceptorum. Constat enim quod moralia seu actus moralium non sunt in precepto: nisi quia bona. ergo quia virtuosa: quia virtus respicit bonum sub ratione boni. Illi autem actus boni sunt: et quia boni sunt in precepto. ergo virtus naturalis prius quam preceptum. Ad oppositum autem virtutes est debitum actus et tentio ad ipsum. sed debitum actus et tentio ad ipsum sunt per precepta. ergo autem virtutes naturalis sunt precepta. Solo dicitur. quod lex seu precepta legis naturalis sunt priora virtutibus et hoc per se. Bonum enim summum mouet ut principium et ut finis. In quantum enim bonum est principium: seu conditio principii: est diffusiuum sui ipsius. et ex hac parte venit debitum in creatura. scilicet quod

ipsa tenet ad bonum: quia enim creatura a bono. idem debet bonum ut conformet suo principio sic dictum est. Et ex hac parte venit lex. tamque directiva creature: et dicitur ei bonum debitum. Ex illa autem parte quia bonum movet ut finis: et quia creatura est ad ipsum ut ad finem pervenit virtus tamque directiva ipsius a se. quia virtus dirigit in finem. Quia ergo prior est comparatio anime ad bonum in ratione qua est ipsius participium: quia ut finis naturaliter. Ideo prior est ordo preceptorum seu secundum precepta in anima: quia ordo secundum virtutes. Ad rationem in contrarium dicitur. quod in quantum sunt bona debita sunt ipsorum preceptorum. In quantum vero bona voluntaria: sunt ipsarum virtutum. Sed prior est naturalis conditio boni debiti: quia boni voluntarii. quia prius accipit creatura naturaliter. unde ipsa est debitorum deo tamque principio: quia moveat voluntarie in ipsum ut in finem.

¶ Pro de radice

moralium decalogi. Consequentem igitur dicitur de distinctio preceptorum decalogi. Et circa hoc plura incidunt dubitabilia. Primum est an distinctio mandatorum decalogi fuerit in natura bene instituta. quod fuerit ibi illa decem verba. 2° est secundum quam rationem accipitur distinctio decalogi. scilicet que sit ratio numeri. Tertium est de sufficientia numerum: an plura debet esse vel pauciora. Quartum de differentia assignationis numeri

Quantum ad primum

Ergo queritur an distinctio mandatorum decalogi fuit in natura bene instituta vel solum sit secundum naturam corruptam. Ad quod sic. Ad quodcumque faciendum vel vitandum in bonis et malis secundum se tenet homo peccator etiam tenebat ante peccatum: quia in natura bene instituta erat in maiori debito boni faciendi et mali vitandi: quia in natura corrupta. Si ergo omnia precepta decalogi sunt vel ad bonum faciendum quod est bonum de se vel ad malum vitandum: quod est malum de se. ergo ante peccatum tenebat homo ad omnia faciendum: que in decalogo precipiuntur: et ad omnia vitanda que ibi prohibentur. Ergo in natura bene instituta erat distinctio decalogi que et modo. Item homo in statu innocentie sue non bene institute tenebatur maxime vitare quodlibet malum. Item ipse erat spirituali mente predictus ut dicitur facti. unde tunc habebat maiorem cognitionem de bono faciendo et malo vitando. quia in statu non corrupte. Si ergo maior erat cognitio et eadem tentio maior: eo quod plus cognoscebat. Prece-

ptio autem naturaliter nihil aliud dicit nisi cognitionem boni faciendi et mali vitandi: et tentioem ad illa. Ergo magis erat distinctio decalogi in natura bene instituta quam corrupta. Contra ante peccatum non tenebat homo refrenare concupiscentiam: quia non erat. sed postquam natura corrupta est tenet: quia tunc regnavit concupiscentia. unde gen. 4°. Sub te erit appetitus tuus. ergo non erat tunc illud preceptum. Non concupisces. Aut si esset aliquo modo aliter tamen quam modo. ergo non fuit hoc distinctio mandatorum secundum naturam bene instituta.

Item secundum statum illi omnia erant contra: nec erat aliqua inclinatio ad appropriationem. Ergo vana esset tunc et cassa prohibitio furti. quia furtum est contractatio rei aliene siue alii appropriate.

Item virtutes in via sunt ad dirigendos actus in quibus consistit perfectio vite active. quia hoc in patria cessabunt illi actus: ideo cessabunt virtutes in quantum regule ad illos actus. Sed in statu ante peccatum non erant hi actus mali: quorum est prohibitio in decalogo: nec inclinationes ad malum. ergo sicut nec regule seu precepta ad illos actus et inclinationes cavendas. ergo non erant ista precepta decalogi secundum statum non ante peccatum. Non concupisces. Non occides etc.

Tunc ergo tunc erat distinctio mandatorum decalogi iuxta. hec queritur: que sunt et que potuerunt regere vel conservare vitam hominis ante peccatum.

Item sicut homo post peccatum est in debito quo ad deum sic etiam est in debito quo ad primum. Et secundum hoc distinguuntur due tabule. Sicut ante peccatum erat in hoc duplici debito. Queritur ergo an essent plura tunc mandata particularia quam ad deum quam modo: an plura quo ad proximum: an pauciora quam modo ordinata ad proximum secundum debitum. an plura utrobique: an pauciora. plura enim ut videtur ex dictis videtur modo esse ordinantia ad proximum quam tunc. Si dicatur quod distinctio mandatorum non est secundum naturam ante peccatum: sed secundum naturam corruptam. Istud non videtur esse verum. scilicet quod sit secundum naturam corruptam. Quoniam natura corrupta prona est in malum. Unde gen. 8°. Proni sunt sensus hominis: et cogitatio in malum ab adolescentia sua. Si ergo distinctio preceptorum decalogi respicit naturam corruptam. ergo debet esse distinctio ipsorum per distinctio omnium ipsorum viciorum. sed non est ita: quia si acciperetur distinctio viciorum sic accipitur per 30. 2°. scilicet per illa tria. De quibus est in mundo etc. ergo decalogus non haberet nisi tria mandata. et si acciperetur secundum capitalia vicia: illa non sunt nisi septem ut dicitur hinc. Ergo non esset nisi septem mandata

in decalogo quorū utrūq; ē falsū. Ergo nō ē ipsorū distinctio scdm naturā corruptam.

Solo dō scdm q; habetur eccl. 7. De^o creavit hominē de terra zc. Addidit illis disciplinā et legē vite. Iusticiam suā; et iudicia sua ostēdit illi et magnalia honoris ei⁹ vidit oculus eorū et honorē vocis audierūt aures illorum et dixit illis. Attēdite ab oī iniquo et mandavit unicuiq; de pximo. Nota igit tria p que ostēdūt et designāt tria pcepta ordinātia ad deū: que sūt i pma tabula. In hoc q; dicit. Magnalia honoris eius vidit oculus eorū. tāgī et ostēditur magnificētia maiestatis. ad qd ē p mū pceptū: qd ē de adoratione et magnificentia diuine maiestatis. exo. 22. Nō habebis deos alienos zc. In hō at q; dicit. Et honorē vocis audierūt aures illorū. Ostendit honorificētia ipsi⁹ xitatis seu sapientie filii. vox enī dei ē ipa sapia dei: et sic istud ptnet ad noticiā et reuerētiā sapientie et xitatis. ad qd datū ē scdm mādatū ordinās ad deū. f. non assumes nomē dei tui in vanū. In hō aut q; dicit attendite ab oī iniquo ostendit detestatio malicie et iniquitatis. ut ipsi essent fixi i amore bonitati et reuerētia. Ad qd est tertiū mādatum pme tabule. De sanctificatione sabbati. quia mādatū illud spūalr datum ē ad honorē diuine benitatis ut hō vacet deo et quiescat in ipō. et sic dicit deus hōi post creationē aī peccatū tria mandata sibi idita ex cōditiōe ordinātia ad deū. vñū aut dedit ad pximū. f. mādatū de dilectiōe pximi. qd itelligit p hō dicit unicuiq; mādavit de pximo suo. Scdm hō dō. q; lex quātū ad pcepta ordinātia in deū i pmo statu: et i isto nō mutaf quātum ad primā rōnem mādatōrū vel pceptorū. imo illa tria erāt que mō sūt: f. mutaf quantū ad ordinē ad pximū. Quia mō sūt plra mādata ordinātia ad pximū: tūc aut vñū solū. et ratio hui⁹ ē: qm ex pte dei nō ē facta mutatiō imo cū ipse sit bonū imutabile. si aliquid debet ei ante peccatū eadē rōe et post nec debet mutari: sicut nec ipse illud debitū et iō nō ē mutatio quo ad ordinātia ad deū in rōne pma debiti: f. cū pxim⁹ sit mutatus p peccatū: quia fact⁹ est pnis ad malū. ideo mutata sūt mādata ad pximum. ita q; tunc erat vñū solum: mō sunt plura: et hoc est q; pximus ante peccatū nō erat idigēs. vnde nō idigebat pat filio nec cōuerso: nec etiā erat pnis ad malū: erat etiā scdm quēdam

modū imortal. erāt etiā oīa cōia. Unde nō mādavit q; vñū succurreret alii. ut filius patri nec q; seruaret se ab occisiōe. f. solum q; esset dilectio ad pximū. Nō at ppter istas puitates ad malum et corruptiōes p pccm. mādatū plura ordinātia ad pximū scilicet pbitio furti: quia mō ē appropriatio et non ante peccatū: et pbitio occasiōis: quia mō ē mortalis. et mō ē iordinatio volūtaris et inclinatio ad malū p peccatū. Qd aut non erat et iō plura mādabātur ad pximū. Ad illud qd obf. q; dēt eē eadē distinctio quo ad pximū. quia ad quēcūq; tenet hō post pccm et ante i bonis dico faciēdis: et malis vitandis. dō. q; decalogus ut dictū ē sup ē scdm legē nature: et de dictamē ipsi⁹ n^o: f. qdday dictaf ibi absolute. quiddā aut sūt cōditiōe. Natura enī boni dicit absolute q; vñū nō noceat alteri: et ppter hō dicit unicuiq; mandavit de pximo suo. f. nō hō mō vel illo erat mandare. Sicut nā dicit absolute oīa esse cōia. Aliqua rō eē ppta istud dicit sūt cōditiōe. f. status nature corrupte. Un dicit q; natura corrupta sit appropriatio. et super hō dictamē fundat ista pcepta. Nō furtum facies. et alia que sūt ad seruādā ordinatiōez circa hō. quia g; variat dictamē n^o i natura bene iustura et i nā corrupta: nō uariatur et pceptū. Na ē g; illa ppositio ad quēcūq; zc. sūt cōditiōe. f. status n^o corrupte. p hō idē patz solo ad scdm rōne ad idē. Ad illud qd post querit an sint plra vel pauciora q; ad deum et pximum dicēdū. q; ex parte pximi plurificatur decalogus et mutatur et hoc propter puitatē nature ad malum post peccatū. et ppter miseria; et idigētiā nostrā. ex parte dei nō sūt plra nec pauciora. Cū ipse sit imutabil: et debitū ordinatiōis hōis ad ipz imutabile. Ad illud qd obf q; distinctio mādatōrū dēt eē scdm distinctiōe viciorū: dō q; non. imo alia et alia rōe multiplicant pcepta et utcia. Peccatū enim accipit multiplicationē ex causis quibus ē auersio a deo: et cōuersio ad bonū cōmutabile. et secundū hō ē illa distinctio triū radicū peccati. p^o. Jo. 2°. Per quas aīa auertit a deo et conuertit ad bonum cōmutabile. et scdm hō triplex est bon^o cōmutabile: et illa distinctio. aīa enī auersa a deo et cōuersa ad bonū cōmutabile aut cōuertit ad bonū cōmutabile exterius. et hō ē bonū tpale: et iuxta hō sumit cōcupiscētia oculorū: aut cōuertitur ad bonū cōmutabile

fferius. qđ ē delectatio carnis. et iuxta hoc sumif cōcupiscētia carnis. aut cōuertit ad bonū cōmutabile interius. qđ ē amor pprie excellentie et elatiōis: et ab h̄ sumif 3^a radix que ē supbia vite. Sifr distinctio capitaliū viciōrū sumif penes auersionē aīe a deo: et cōuersionē ad bonū cōmutabile: et h̄ uel per iordinationē factā in vi vegetabili. et fm h̄ sumit̄ur duo uicia capitalia. s. gula et luxuria: s̄ differēter. quia gula sumif secundū iordinationē vis nutritiue. Luxuria h̄o fm iordinationē generatiue: scđm aut iordinationē factā i sensitia. Per hui⁹ auersionē et cōuersionē sumif alia duo. s. ira et auari⁹. scđm aut iordinationem factā in rationali sumif tria alia. s. Superbia iuidia accidia. quoz distinctio alibi patebit. Distinctio aut pceptozum decalogi nō decurrit penes has uias. imo penes rōes boni ut debiti: ut uidebit: et ideo nō ē distinctio pceptozū fm distinctiōne viciōrū seu radicaliū seu capitaliū.

P **Doctea queri**

tur secundū quā rōne accipit distinctio pceptozū decalogi. Et circa hoc plura incidit dubitabilia. Utrū accipiat fm fidē an secundū caritatē. an scđm timorē. an scđm beneficētia et inocētia. an scđm affirmatiōez et negatiōe. an secundū iusticiā.

Queritur ergo utrū

accipiat scđm fidē distinctio decalogi. Ad qđ sic. p^o ad Ibi. p^o. finis pcepti ē caritas de corde puro: et cōscia bona: et fide n̄ ficta. Ergo cōsumatio caritatē i pceptis ē ex fide ḡ ex fide ē rō distinctiōis i pcepti decalogi. Itē ex hoc qđ hō credit qđ deus est trinitas: dēt honorē patri et filio et spiritui sancto. s̄ p h̄ distinguūt pcepta pme tabule. qm̄ p̄mū p ordinationē ad patrē cui vnitas. scđm p ordinationē ad filiū. 3° ordinar ad spiritū; factū: et h̄ scđm honorificētia et reuerētia.

Itē ex h̄ qđ credo qđ creauit hominē ad similitudinē et ymaginē suā. debeo proximo meo honorē: et tenor illi in eis que p̄cipiunt in secūda tabula: que ordināt ad proximum. Ergo ex fide seu penes fidē sumif rō distinctiōis decalogi. maxime i p̄ma tabula. qđ fides distinguit iter psonas. Sifr et ex fide sumif rō debēdi: que obligat in pceptis ad p̄mū. Ex h̄ cui qđ p̄xim⁹ est ad ymaginem debeo ip̄m honorare. debeo et ei benefacē et

nō nocere. Ad oppo^o Tulli⁹ dic̄ i rethorica. qđ religio ē que supioris cuiusdā naf̄e. quā diuinā nocāt cultū ceremoniāq; affert. Ex religioe ḡ ē distinctio i pceptis de cultu diuio. S̄ religio ē de iure nāli: sic p̄ ibidē. Ergo ex iure nāli ē distinctio i pceptis decalogi: que sūt ad cultū dei: nō ḡ ex fide. Itē si penes fidē sumif hec distinctio. ḡ tria pcepta pme tabule: quib⁹ p̄cipit honor exhibēdus trinitati: essent vnū pceptū. h̄ autē falsū. Ergo cū sūt tria penes fidē n̄ accipit horū distinctio. Maior p̄. qm̄ fides dictat qđ idē honor attribuēdus sit patri filio et sp̄i factō. Et ideo d̄r 3o. s̄. Qui nō honorificat filiū: nō honorificat patrē. ḡ ē honor colis dictatus p fidē toti trinitati. ḡ nō ē horum distinctio p fidē. cū idē honor ip̄is psonis per fidē p̄cipiat. Distinctio aut ē honor et approp̄atus i illis tribus pceptis. Secdo querit̄ an scđm caritatē deat accipi distinctio mādatoz decalogi. Ad qđ sic dic̄ Aug⁹. et Ysidorus. Si dilectioe dei et p̄ximū pendet tota lex. Uñ sup̄ ex. xx. dicit glo. Ysidori. Dat̄ dñs Moysi legē inocētie n̄re: et agnitiois sue. qđ i decē h̄bis cōsistit scripta i tabul lapideis digito dei. tria p̄tinent ad agnitioe et dilectioez trinitatē. septē ad dilectioez p̄ximū quibus hūana societas n̄ ledit. ḡ distinguūt due tabule decalogi. scđm qđ duplex distinctio dilectioe dei. s. et p̄ximū. Et uult etiā qđ p̄ma tabula distinguat scđm amorē: et reuerentiā trinitatis. Ergo penes caritatē suē h̄ distinctio. Ad oppo^o ob̄ sic. Si penes caritatē uel dilectionē sumif h̄ distinctio. Cū nō sit nisi duplex dilectio et duplex mādat^o de dilectioe. ḡ nō essent nisi duo mandata decalogi. Item Aug⁹ in 8° libro de trinitate. Qui p̄ximū diligit cōsequēs ē ut deū p̄cipue diligit. et h̄ dicit qđ p̄xim⁹ ē ymago dei. Uñ rō diligēdi p̄ximū puenit ex deo. eadē ḡ ē rō diligēdi deū et p̄ximū. ḡ mādatū de dilectioe dei et mādatū de dilectione p̄ximū vnū mādatū sūt. Si ḡ penes ista cēt distinctio decalogi. ḡ tot⁹ decalog⁹ cēt vnū; mādatū. Item cū vna sit dilectio dei et p̄ximū. ḡ vnū mādatū. Tertio querit̄ an scđm timorē debeat accipi distinctio mādatozū. Ad qđ sic. Ro. 8°. nō accepistis spiritum seruitutis iterū in timore. s̄ accepistis sp̄m adoptiois filiozū. uolēs p hoc distinguē iter legē et euāgeliū. penes timorē et amorē. quia in lege erat timor. In euāgelio amor. timor

g̃ mouebat i lege. g̃ scdm met^o qui sunt ex
 timore accipiē distictio mādatorū decalogi
 Ad opp^o sic. Timor nō cohibet nisi manū
 ⁊ nō animū seu volūtātē. g̃ ē h̃ decalogus
 nō p̃hibet nisi manū ⁊ non volūtātē. Ergo
 scdm h̃ illud p̃ceptū. Nō cōcupisces nō eēt
 p̃ceptū decalogi. Præterea timor n̄ mouet
 nisi ad declinatōnē a malo. g̃ in decalogo
 nō eēt p̃cepta faciēdi bonū. Quarto g̃rif.
 vtrū scdm beneficentiā ⁊ inocentiā sumaf
 distictio p̃ceptorū decalogi. Ad qd̄ sic. B
 p̃ceptū. Donora patrē ē p̃ceptū beneficētiæ.
 Alia aut̄ ad inocentiā ptinent: maxie de illis
 que erāt ad pximū. g̃ penes beneficētiā ⁊
 inocentiā sumif distictio horū. Ad oppo^o.
 eadē virt^o oppositorū vni^o sic faciendi al
 terius sic vitadi. g̃ ⁊ eadē lex. Ergo illo p̃e
 cepto quo p̃hibet. Nechia p̃cipif callimōia
 ⁊ illo quo p̃cipif honor ⁊ beneficētiā patris
 p̃hibet ibi ⁊ honoratio ⁊ maleficētiā erga
 ip̃s. Eodē g̃ mādato p̃cipif beneficētiā et
 inocentiā. nō ē g̃ penes h̃ distictio. Quōto
 querif vtrū scdm affirmatiōnē ⁊ negatiōnē
 h̃ ē iustitiā ⁊ p̃hibitionē sumaf h̃ distictio.
 Ad qd̄ sic. Cuiuslibet affirmatiōi oppoif sua
 negatio et ecōuerso. g̃ cuiuslibet p̃cepto affir
 matio erit prohibitio opposita ⁊ ecōuerso.
 Si g̃ h̃ facit distictiōnē erūt. xx. mādara
 in decalogo. ⁊ nō solū. x. qd̄ ē falsū. 6. g̃rif
 vtrū accipiat hec distictio penes iustitiā
 Ad qd̄ sic. Iustitiā monet ad debitū. vnde
 debitū ē de itētiōe iustitiæ. Præcepta autēz
 penes debitum distiguuntur. si g̃ ex iustitiā
 venit: ex iustitiā venit distictio mādatorū.
 Cōt. Si itentio iustitiæ reptā i p̃ceptis. s.
 quia facit debitū facit distictiōnē p̃ceptorū
 Ergo silr cū itētiōe prudētiæ repiāsi mādara
 s. electio. ⁊ sit in itētiōe p̃ceptorū decalogi
 Ergo penes prudētiā sumef distictio deca
 logi: ⁊ si n̄. g̃ nec secūdū iustitiā. Anoz p̃
 s. q. electio sit de itētiōe legis. Qm̄ Aug^o i
 questioib^o no. ⁊ vef. tes. dicit. Lex a lectiōe
 vicia ē vt de multis quid eligas scias. Itē
 h̃ iustitiā aut dicit iustitiā general aut spe
 cialis. Si iustitiā generalis Sed eius actus
 ē declinare a malo ⁊ facere bonū. g̃ sic esset
 distictio decalogi. q. qdā mādara facerent
 solum declinare a malo. Quedam solū ordi
 narēt ad bonū. qd̄ flm̄ ē. imo vtrūq; faciūt
 p̃cepta decalogi. g̃ non scdm iustitiā gene
 ralē sumitur distictio. Ideo nec scdm iusti
 ciā specialem. quoniam iustitiā specialis seu

pticularis solū ordiat ad pximū. g̃ nec scdm
 eā accipif distictio decalogi. Solo vō. q.
 scdm formā boni vt debiti penes aiām fin
 s. q. ip̃a ē debitorū boni venit lex: ⁊ p̃cepta
 moralia. quia lex nihil aliud dicit nisi debitū
 boni actus. scdm h̃o formā boni vt boni pe
 nes animā ē radix ⁊ turū. Vñ ex virtute est
 act^o bon^o. Ex lege aut̄ fit debitor: ⁊ sic scdm
 itētiōnē boni vt debiti ē accipe distictiōnē
 p̃ceptorū moralium. Nota igit q. ē debitū
 deo: ⁊ ē debitū ymagini dei que ē primus
 So enī q. ē ad ymaginē debem^o ei bñficiā
 et innocentiam. Debitum vero deo respici
 unt mādara ordinantia ad deum Debitū
 h̃o ymagini respiciūt mādara ordinantia
 ad proximum. Secundum ergo multiplicati
 oem debiti ad deum. est multiplicatio p̃e
 ceptorum ordinantium ad deū. Hec autem
 itentio debiti triplr ē. Creatura enī eo q. ē
 effect^o dēt se deo. quia effect^o dēt se totū sue
 cause. Causa aut̄ que de^o ē in triplici habitu
 dine cause se habet. Est enī vt p̃cipiū seu
 vt cā efficiens. Itē se habet vt cā formal
 exēplaris. Itē se habet vt cā finalis. Effi
 ciens causa ē ipse deus seu p̃cipiū ratione
 potētiæ. Cā formalis seu exēplaris ratione
 veritatis. Causa vero finalis i rōne bonitat.
 sic g̃ ē debitū quo dēt se creatura deo sicut
 p̃cipiū vel cause efficiēti. ⁊ debitū quo dēt
 se ei. sicut cāe formali vel exēplari et debitū
 quo debet se deo iquātū ē cā finalis. ⁊ scdm
 triplex debitū sūt tria mādara p̃me tabule
 ordinantia ad deū. Primū ostēdit debitū
 deo sicut p̃cipiū ⁊ cā efficiēti. q. illud mā
 datū ē de latría: vel adoratione diuine maie
 statis ⁊ vnitatis ⁊ cognitiōe eiusdē: ⁊ h̃ ē
 illud mādara. Nō habebis deos alienos
 Penes h̃o debitū quo dēt se h̃o deo sicut
 xitati vel cause exēplari. sumef scdm māda
 rū. s. n̄ assumes nomē dei tui i uanū. Nomē
 illud dicit ip̃a xitas quā nō debemus affir
 mare aliquo mō i testimoniū nostre locutio
 nis sine cā. In tertio p̃cepto ostēdit de
 bitū deo: sicut cause finali. qd̄ debitū ē q̃m̄
 ad appetitū ⁊ itētiōnē bonitat ⁊ h̃ ē p̃cep
 tum de sabbato. q. p̃pter h̃ ē vt aīa couer
 tatur ad ipsā bonitatez ⁊ i ip̃a quiescat. sic
 igit quia ē triplex rō debēdi quo ad deum.
 Ideo tria sūt mādara ordinantia ad deum.
 Est ⁊ alia ratio distiguēdi ista mādara or
 dinantia in deū. quia cōuersio aīe i deum est
 triplex. s. corde. ore. opere. In primo ergo

mandato ostendit honor et reuerentia secundum actum cordis. Cum dicitur non habebis deos alienos etc. In secundo: secundum actum oris. In 3° ostendit honor et reuerentia in actu exterioris operis cum determinat quies in sabbato. ut vacet anima deo. h. eni est iterio sabbati. Item secundum appropriationem sumit alia distinctio. quia per primum mandatum ostendit unitas in deo: que appropriatur patri. Per secundum ostendit caritas que appropriatur filio. Per 3° bonitas: que appropriatur spiritui sancto. Quia 3° preceptum est de quiete sabbati. quies aut ipsius anime est in ipsa summa bonitate. Item alia distinctio sumit respiciendo diuinam patriam et hec distinctio. q. secundum allegoriam sumit ab Hugone de sancto vic. libro de sacramentis. Deus enim est reuerendus triplex. Est enim reuerendus in sua natura. Est et reuerendus in humana natura. Et est reuerendus in propria conscientia. Primum mandatum quod est de adoratione respicit quod reuerendus sit deus in propria natura. Secundum mandatum respicit quod sit reuerendus in humana natura assumpta. unde scilicet est secundum gloriam. Non assumes nomen dei tui in vanum. id est non credas christum purum hominem. Item reuerendus est in propria conscientia: et ad h. est 3° mandatum de sabbato. et h. est quod dicit Dugus. Audi israel. h. nota obedientiam. deus tuus hic nota gratiam. deus unus est. hic doctrinam. quasi dicat. obedientiam exhibe. gratiam intellige. caritatem agnosce. ipsum adorabis. h. pertinet ad fidem: et ei soli serues. h. pertinet ad operationem. Et dicitur: Deum adorare est totam mentem ad deuotionem eius subternere: et ipsum precari et fine omni boni credere. et sic vult quod primum ostendit deum reuerendum in natura propria. secundum in humana natura. Unde dicit. Non assumes nomen dei tui in vanum. id est vanum ut dicit Dugus. assumere nomen dei: est filium dei uisibilem per humanitatem factum creaturam estimare. In vanum quoque nomen dei assumunt qui filium dei ad semisum: et pro sua salute incarnatum continent. quid est ergo dicere. Non assumes nomen dei tui in vanum. id est sic veneraris: et adoras propter h. quod ab eo factus es. sic adora. et venerare propter h. quod ab eo redemptus es: in quo adiuuemur ut intelligamus eum non solum adorandum in sua diuinitate. sed in humanitate qua nos redemit. Tertium preceptum est illud. Obserua sabbatum. Sabbatum hominis quod est exteriori seruandum precipitur sacramentum est interioris. ubi mens sancta per bonam conscientiam a seruitute peccati quiescens in gaudio spiritus sancti iocundatur. Secundum autem rationem debiti ad proximum sumit distinctio mandatorum ord-

natum ad primum. Nota igitur quod in natura hominis seu proximi qui factus est ad dei ymaginem est duplex ratio debiti: secundum unum in quibus est expressio diuini esse in homine. quia sicut in diuino esse est natura et ordo n. n. est ipsa diuina essentia ordo n. est secundum quod una persona oritur ab alia. sicut in homine est natura et ordo nature: secundum quod unus homo oritur ab alio: sicut in angelis non est ita. Nam unus ex alio non oritur et sic in homine diuini esse exprimitur et quantum ad esse essentiale uel naturale et quantum ad esse personale. Est igitur debitum ad proximum duplex. unum ratione originis uel principii. et quantum ad h. debitum est filius patri quia scilicet ab ipso oritur et penes h. debitum sumit primum mandatum ordinans ad proximum quod est honora patrem. Ex h. n. quod filius a patre est debet patri: et non pater filio. et h. dicit multipliciter Dugus de sancto vic. li. de sacramentis. Primum preceptum scilicet tabule ad patrem pertinet homines sicut primum prime: ad patrem domini utrobique paternitas preponitur. utrobique principii dignitas honoratur. Est aliud debitum ratione nature ad proximum: ut et penes istius multiplicationem sumit alia mandata. Debitum autem istud est duplex. quia debitum uel est ex parte debentis: uel ex parte eius cui debet. Ex parte debitoris respicit actus triplex. scilicet actus interior qui est actus cordis: et actus exterior. scilicet actus operis exterioris: et actus medius: et hic est actus oris. scilicet loqui: quia loqui consistit ex interiori intentione et exteriori plantatione. Loqui enim est cum intentione proferre. propter h. est debitum triplex ex parte debentis. quia est debitum ex parte actus cordis: et ex parte istius debiti sumuntur duo mandata. scilicet non concupisces uxorem proximi tui: et non desiderabis domum eius. Est etiam debitum ex parte oris quod est loqui et penes illud sumit unum mandatum. scilicet non falsum testimonium dices. Est et debitum ex parte actus exterioris: et penes illud sumuntur alia. scilicet non occides: non furtum facies. non mechaberis: et distinguunt ista penes naturam cui debemus. debitum enim ex parte nature cui debemus sic procedit. quia circa naturam est esse et bene esse. Ad esse est coniunctio anime cum corpore contra h. est mors et occisio. et quantum ad h. debet homo primo conseruationem esse: et penes istud debitum sumit hoc mandatum. Non occides quod scilicet prohibet mortem uel occisionem seu destructionem nature in primo. et sic in illo precepto est expressio debiti quantum ad esse nature. ut saluetur in proximo. Secundum autem quod debitum respicit

bene esse nature in primo sunt alia duo. Nam bene esse duo respicit. scilicet multiplicatiōem et sustentationē. Multiplicatiō nō ē p ordinataz et debitā coniunctionem uiri et mulieris. Sustentatio xō ē p uictū. Penes q̄ debitū quātū ad bñ eē qd̄ respicit multiplicatiōem; nā ē p debitā et ordinatā cōiunctionē uiri et mulieris: sumit illud p̄ceptū. Non mechaberis quia h̄ p̄ceptū p̄hibet iordinationē que est cōf̄ h̄i multiplicationē. Penes aut̄ debitorū quātū ad bene eē quo ad sustentationem nō sumit illud p̄ceptū. Nō furaberis. qd̄ p̄hibet cōtractionē rei aliene. Nā ip̄a aīa misera p peccatū cecidit in duplicē miserā mortis. scilicet defectū seu indigētiē. q̄a cecidit in miserā mortis. ex hoc habet q̄ nō pōt saluari in se ip̄a. sed requirit in alio saluari p cōiunctionē uiri et mulieris. quia xō cecidit in defectū et indigētiā. Ex hac parte venit appropatio tēporaliū: quibus ip̄a indiget ad sustentationē suā: alioquin ip̄a deficeret: et iordinationē cōtra h̄i appropationē p̄hibet in b̄ mandato Nō furtū facies. Quia q̄ in genere nō ē accipere debitū nisi aut ad deū: aut ad primū: et ad deū tribus modis ad primū. aut rōne originis aut rōne nō. et h̄ aut quātū ad esse: aut quātū ad bñ eē. Ex pte debitoris uel cui dēt xō tot sūt p̄cepta in uniuerso: et se habēt iste distinctiones ex parte debitoris: et ex pte eius cui dēt: ita q̄ vna includit aliā: et est sic causa alterius. Et iō vna accipit p s̄diuisionē vnius mēbr̄i alteri. Quia xō natura post lapsū in duplicē cecidit miserā. scilicet corruptionis et vite. Ideo h̄ p̄nitentē in nobis ut saluet se in alio. et ad h̄ ē motū cōcupiscētiē nec sum? dñi istius motū. et q̄a cecidit in miserā vite oportuit q̄ haberet domū et terras et alia temporalia per que sustentaretur. Et quia in has duas miserias cecidit homo. iō mirabilis ē inclinatio ipsi cōcupiscētiē ut se saluet in alio. Et ad habēda tēpalia p que sustentet. et ideo geminat mandatū cōf̄ appetitū uis generatiue: p quā saluet se in alio et cōtra appetitū tēporaliū. Ita q̄ p̄hibetur uolūtas et actū in utroq̄. scilicet. Non concupisces uxorem proximi tui. h̄ uolūtas. Nō mechaberis hic actus generatiue. Nō desiderabis demum etc. h̄ic p̄hibet uolūtas uel appetitū tēporaliū in uolūrate solū. Nō furtū facies. h̄ic p̄hibetur actus illius p̄nitentis. scilicet. rapacitas ut dicit glo. in exo. xx. Ad illud q̄ querit an penes fidē accipit distinctio man-

datozū dō. q̄ nec penes fidē: nec penes alia accipit: s̄ solū penes rōne debiti. ut uisum ē nec secūdū aliquā differētiā uel rōne x̄tutū accipit. quia ex alia rōne ē itētiō: et differētiā x̄tutū et p̄ceptorū. Ad rōnes xō quibus ostēdit q̄ penes fidē accipiat h̄ distinctio dō. q̄ in p̄ceptis duo attendenda sūt. scilicet. distinctio et executio. Distinctio cōsequit differētiā debiti actū deo uel primo. et ideo penes rōne debiti accipit. Ad executionē aut̄ ipsorū requirit fides. prudētia. timor et caritas. iusticia. sed differēter. quia fides et prudētia mouēt ad executionē ipsorū ex pte cognitie practice: differēter tamē. quia fides mouet ad impletionē p̄ceptorū rōne finis. scilicet. ostēdo finē. prudētia xō que ē x̄tus politica respicit ducētia ad illū finē. scilicet. circūstāriā actū. Ex pte at̄ effectiue mouēt alia s̄ differētia timor mouet ichoatiōe. Sap. p̄. Iniciū sapie ē timor dñi. Iusti xō mouet sic in p̄gressu uel executionē. Caritas xō mouet in cōsumatiōe. q̄a ista tria attēdūt in impletionē mandatorū. scilicet. ichoatio. progressus. uel executio. cōsumatio. et sic ex istis nō pendēt madata q̄: ad distinctiōne: s̄ quātū ad impletionē: uel ichoatiōe. p̄gressū et cōsumationē. et sic uirtū nō efficit distinctiōne mandatorū sed impletionē. Q̄ ḡ obf̄. q̄ ex fide ē distinctio p̄sonarū: et honoris trinitatis dō. Q̄ cum h̄ ē rō debiti que h̄i distinctiōne facit et nō fides nisi ex consequēti. Uñ rō honoris ut debiti respectu maiestatis in patre. x̄tatis in filio. bonitatis in spū s̄cto: facit h̄i distinctiōne p se. Ad illud qd̄ obf̄ de caritate dō q̄ caritas mouet ad p̄cepta quātū ad cōsumationē: nō quātū ad distinctiōne. Ad illud qd̄ obf̄. q̄ nō sit nisi unū p̄ceptū caritatis. q̄a vna dilectio ē rō alterius dō q̄ x̄tus respicit formā boni ut boni. Et quia forma boni eadē ē in dilectiōe dei et proximi. Ideo vna ē uirtus caritas que respicit dilectionē dei et proximi: non tamen unū p̄ceptū: quia p̄ceptū respicit rōne debiti. debitū aut̄ unū nō ē: s̄ duplex: quia alio est amor debiti deo: et proximo debiti. et h̄ vna sit rō alterius. tamē ex alia rōne dēt hō amorē deo et primo. quia deo dēt amorē sic cause proximo xō sic effectui scō ad ymaginem. Quia ḡ debitū duplex. iō p̄ceptū duplex. Ad illud qd̄ obf̄ de timore dō. q̄ timor nō mouet ad p̄cepta nisi quātū ad impletionē: et h̄ quātū in ichoatione. Ad illud qd̄ querit an penes beneficētiā et inocētiā sumat dō. q̄ nō

iquatū hī? s̄ i quātū bñficētia ⁊ innocentia
cadūt s̄ debito vel cōrrario. Ad qd̄ ob̄
q̄ illo q̄ p̄cipit bonoz ⁊ beneficētia patris
p̄hibet ibonozatō et ibeneficētia erga ip̄s;
Dd̄. q̄ hoc x̄m est: s̄ ex h̄ nō sequit̄ q̄ nō di
stignūt p̄cepta sc̄d̄s innocētia ⁊ beneficētia
Quia p̄cepta beneficētie et innocētie n̄ dāt
respectu eiusdē. P̄ceptū enī de innocētia
q̄ ē i p̄hibitiōe furti nō ē respectu ei⁹ p̄cise
respcū cuius ē p̄ceptū de bñficētia bonoz
parētū. Ad illd̄ qd̄ querit̄ an penes iusti
ciā sumit̄ hec distinctio d̄d̄. q̄ iusticia ⁊ ē lex
⁊ ē virtus: nec ē eadē rō ipsi⁹ sc̄dm q̄ ē lex
⁊ sc̄dm q̄ virtus. Iusticia enim sc̄dm q̄ lex:
dicit̄ debitū act⁹. Iusticia aut̄ sc̄dm q̄ virt⁹
dicit̄ executionē debiti act⁹: ⁊ sic debitū n̄
cōsequit̄ iusticia x̄tutē: s̄ sc̄dm q̄ ē lex et iō
nō penes iusticia x̄tutē sumit̄ distinctio pre
ceptoz. ⁊ p̄t̄ h̄ n̄ valz vltē? oppositio q̄
penes prudentiā debet accipi: quia fundat̄
sup̄ h̄ q̄ distinctio bonū accipiat̄ penes iusti
cia ⁊ x̄tutē. Et sic patet solutio.

Consequenter queri

tur de sufficiētia numeri decalogi. An. s̄ in
pluribus vel paucioribus debeat poni. Ad
qd̄ sic p̄ 3o. 2o. Omne qd̄ ē i mūdo aut̄ ē cō
cupiscētia carnis. aut̄ cōcupiscētia oculoz.
aut̄ supbia vite. Sic q̄ otigit peccare dua
bus p̄mis cōcupiscētiis: ita ⁊ 3o. sicut ergo i
p̄cepti decalogi p̄hibet cōcupiscētia carnis
Cū d̄r: Nō cōcupisces vxorē pximi tui et
cōcupiscētia oculoz cū d̄r. Nō desiderabis
domū pximi tui. Et sicut penes ista sumun
tur duo mādata: sic penes tertiā. s̄. supbiā
vite dēt accipi aliqd̄ mādatū i q̄ p̄hibētur
cōcupiscētia bonoz vel excellētie que ē su
perbia vite: ⁊ sic deberent eē plura q̄ sint.

Si dicat̄ q̄ dēt p̄hiberi cōcupia sequēs
iffectionē original̄ culpe. vñ rōne iffectiōis
ē q̄ p̄hibet̄ cōcupia. tūc ob̄. iffectio non ē
sicut dicit̄ nisi in parte vegetabili: s̄m quā
trāsfundit̄ peccatū originalē. vñ solum est
iffectio sc̄dm concupiscētiā generatiōe. hec q̄
sola sequit̄ illā iffectionē ⁊ nō cōcupiam do
m⁹ vel possessionis alicui⁹. ip̄a q̄ sola debet
p̄hiberi qd̄ ē falsū. q̄ nō valz illa rō. Itē sic
ex p̄te ipsi⁹ vis cōcupiscibil̄ ē peccare sc̄dm
actū ⁊ affectū: ita ex p̄te irascibil̄: actus aut̄
irascibilis ē occidē ⁊ iste p̄hibet̄. Affect⁹ aut̄
ē ira. q̄ i decalogo dēt ira p̄hiberi. si q̄ non
p̄hibet̄. q̄ ē insufficientia i decalogo. Itē cir

ca occisionē ē factū ⁊ intentio facti. factū ar
bene pōt fieri. s̄. qd̄ sit intentione iusticie.
sicut ē i iudice. male aut̄ sit ab eo q̄ occidit
itentione v̄dicte: sic ē homicida: ⁊ sic actus
occisionis bene pōt fieri ⁊ male. ⁊ circa ip̄s;
cōtigit peccare. circa x̄o intentionē semp̄ est
peccatū. Vñ occasio itentionis siue affect⁹ sp̄
ē peccatū. quia cū dico itentionem occidendi
pono q̄ intentio solū terminet̄ ad occidē. h̄
aut̄ solū ē i illo qui occidit ex libidine. si q̄
act⁹ pōt esse bon⁹ ⁊ mal⁹: itentio x̄o semp̄ ē
mala. q̄ magis dēt p̄hiberi affect⁹ ul̄ itentio
occisionis q̄ act⁹: ⁊ si nō p̄hibet̄. q̄ ē i sufficiē
tia p̄ceptoz. Itē lex facit̄ differētia inter
uoluntariū homicidā: ⁊ i uoluntariū. q̄a volū
ta cōcedit remediū. s̄. ciuitates refugii. sic
p̄ Numeri 25o. Et tamē v̄trobz erat act⁹
occidēdi. q̄ magis estimat̄ sc̄d̄s legē affect⁹
occidēdi q̄ act⁹. q̄ magis dēt p̄hiberi volū
tas q̄ act⁹. aut̄ insufficientia x̄. Itē sic circa
Necbia otigit peccare actū et affectū: ⁊ sic
ēt q̄libz mādatū. q̄ circa q̄libet mādatū
dēt esse p̄bitō de actū ⁊ de affectū sic cir
ca B. Itē si cōtigit peccare p̄ fornicatiōez
ad d̄cū ⁊ p̄ fornicatiōē ad pximū. ita ē p̄
fornicatiōē ad seipm. sicut qñ aliq̄s peccat
p̄ molētia carnis: ille deturpat seipm. s̄ de
calogus tm̄ duas p̄hibet p̄mas fornicatiōes
nō q̄ ē sufficiēs cū tertiā dēt p̄hiberi. Itē
detrahēre pximo graue peccatū ē. ⁊ tm̄ non
uidet̄ in aliquo mādato: q̄a detrahēre nō ē
occidē. nō ē mēiri. Vñ nō p̄hibetur i istis.
q̄ dēt eē aliqd̄ mādatū de p̄bitiōe hī. vel
erit insufficientia i decalogo. Itē quidā act⁹
ē malus de se vel sc̄dm se: quidā solū malus
ex radice: que ē itentio. sic ē ieiuniū ypocrita
rū: quoquomō sit act⁹ mal⁹: semp̄ ē radix pe
ior actū. hec aut̄ radix ē affect⁹ siue itentio.
Ergo dēt p̄hiberi circa quēlibet actū. Ad
oppo^o ostendit̄ q̄ debent̄ esse pauciora. In
actu enī cōtinet̄ volūtas. actus enī non est
bonus vel malus: nisi q̄a volūtari⁹. Vñ d̄c̄
Dam⁹. Q̄ actus i uolūtariū nō sunt digni re
muneratione: nec supplicio. vñ nec lauda
biles nec vitupabiles. si q̄ p̄ceptū ⁊ p̄hibi
tio nō sūt de actu: nisi q̄a volūtari⁹: p̄hibē
do actū p̄hibet volūtariū. q̄ supfluit p̄hibi
tio volūtatis siue affectiōis i decalogo. ⁊ sic
Nō cōcupisces nō dēt eē mādatū decalogi
Itē volūtas act⁹ cā est. q̄a actus ex volū
tate p̄cedit: s̄ p̄bita cā p̄hibetur effectus. q̄
prohibita volūtate p̄hibet̄ act⁹. q̄ supfluit

madata que sūt de prohibitiōe actū. Itē
mab. 5. Si uideris mulieres ad cōcupiscen
dū eā iā mechat^o es i corde tuo. Nūqd sifr
qui uidet equū ad cōcupiscēdū eū: furatus ē
eū. constat enī q^o nō. q^o uidem^o q^o quedā con
cupiscētia facit actū. quedā nō. sic uelle me
chati facit mechā. phibita q^o concupiscētia
mechādi. Cū dīr Nō cōcupisces uxore zc. Su
pfluit phibitō de actu mechādi q^o ita nō me
chaberis. B nō dēt eē madata decalogi. Itēz
Ro. 7. Cōcupiscētia nesciebā eē peccatū ni
si lex diceret. Nō cōcupisces. Glo. Bona est
ē lex que dū cōcupiam phiber: oīa mala pro
hibet. q^o phibita cōcupia generali phibent
oīa mala. dō q^o Nō cōcupisces: phibēt oēs
mali act^o. q^o ita superfluit oīa madata alia.

Solo. Ad euidētia maiorē hui^o q^ostionis. Intel
ligēdū ē q^o lex decalogi triplicem h^o compa
tionez. s. ad triplicem legē. s. ad legē nature.
ad legē grē: q^o ad legē fomtū. Ad legē nate
cōpat sicut habes Ro. 7. Cū gētes que legē
non habēt nāliter ea que legis sunt faciunt
ipī sibi sūt lex: quia oīdēt opus legis scri
ptū i cordibus suis. Et compatio ad legem
nature que ē scripta i corde hoīs. q^o similr
cōpet ad legē grē habet per glo. sup illud
ps. Lex domini imaculata cōuertēs animas
Glo. Sua distinctiōe corrigēs q^o ad xpī grām
mittens. Ecce q^o habet cōpationē ad legem
gratie. Aliter enī ad gratiā nō mitteret. Ad
legē fomtū repmēdā cōpat fm q^o habetur 2°
cor. 3. Līa occidit spūs atēz uiuificat. Glo.
Nō dīr līa occidēs: eo q^o lex mala sit. s. quia
phibēs peccatū non iustificat hominē: q^o sic
phibēdo peccatū cōpatur ad legē fomtis.
q^o Ro. 5. Tali habūdauit delictum. Glo. Fre
nat^o ē cōcupiscētie flui^o. Sed nota dīa;
harū cōpationū. quia cōpat ad legē nature
manifestādā. ut. s. q^o erāt occulta p tenebras
peccati manifestarēt. Uñ Aug^o i q^ostionib^o
vof. q^o no. ref. Data ē lex ut que sciebant au
toritatē haberēt. et que latere ceperāt ma
nifestarēt. Ad legē autē grē cōpat testifi
cādo. quia ē i signū gratie. Ad legē autem
fomtis uel peccati cōpatur coherendo. et
iuxta istas tres cōpationes sumūf tria que
attēdūt in decalogo. s. numer^o. ordo. mod^o.
Scdm pmā cōpationē sumūf numer^o. scdm
scdm ordo. scdm etiā tertiā mod^o edendi.
numer^o q^o decalogi est ex lege n^o respiciente
statū n^o corrupte. Et scdm hoc duplex ē dicta
mē legis natural ut dictū ē. Dictat enī du

plex debitū ad deū. s. q^o ad pximū qui ē yma
go dei. Dictamē n^o debiti ad om̄ necessariū
ē triplici rōne. quia comparatur creatura ad
deū tāq^o ad suū pncipiū seu cām eff cientez.
formalē q^o finalē. Et iō euz quilibet effectus
debeat se sue cāe ē debitū creature ad deū
rōe cause efficiētis: scdm rōne cause formal
exēplaris. tertiū rōne finalis. Prīmū est rōne
vnitatis pncipiū. Scdm rōne xitatis. Tertiū
rōne bonitatis. q^o scdm B triplex dictamen
nature accipit triplex madata ordinās ad
deū. Prīmū qd ē de cultu q^o adoratiōe re
spicit vnitatē pncipiū. quia debitū cultus
uel honois respicit ipsam vnitatē seu pnci
piū. Scdm de reuerētia xitatis quia debi
tum reuerētie respicit xitātē. Debitū atēz
uacationis uel sanctificatiōis respic bōita
tē. q^o penes illud sumūf tertiū madata de
sabbato ut dictū ē prius. Dictat et natura
debitū ad ipsā ymaginē dei que est primus
ymago aut nō habet debitum nisi ab exem
plari. Aut q^o i ymagine que est primus erit
debitū rōne vnitatis seu pncipiū. uel rōne
bōitatis. uel xitatis: cui^o ē ymago. quia hō
ymago ē trinitatis. Et iuxta ista debita su
mūf madata ordināria ad pximū. Debitū
rōne pncipiū ē debitū honois. q^o penes illū
sumūf pmū madata ordinans ad pximū. s.
Honora patrē zc. Pater enī ē pncipiū filii:
q^o iō patet ē istud debitū honois pncipiū.
Penes hō debitū qd debet pximo ratione
xitatis sumitur ratio illi^o madata: nō falsū
testimoniū dices. Reuerēda enī ē xitas q^o
ad pximū: cū sit ymago xitatis que ē filius
Penes hō debitū sanctificationis q^o amoris
bonitatis sumūf alia tria madata. s. nō occi
des zc. Debitū enī rōne bonitatis obligat nō
solū ad sanctificādū q^o ad amādū bōitatem
in exēplari: imo et in ymagine q^o illud debi
tum bonitatis quantum ad pximū triplex est
quia ē bonū qd respic psonā: et bonū qd re
spicit spēm: q^o bonū qd respicit sustētationē
Bo^o qd respic psonā. ē uita pximi: q^o penes
debitū illius boni sumūf illud madata. Nō
occides. Bonū qd respic speciem ē bonū mul
tiplicationis spēi. Et ad hō cōcurrit ordi
nāria illius boni qd est in ppagatione speciei
sumūf B madata. Nō mechaberis. Bonū hō
sustētatiōis: qd uenit ex defectu nature re
spicit appropationē. Uñ ratio hui^o ē appo
puiatio rerū necessariarū ad sustētādū nāz:

7 penes debitū illi⁹ boni seruandī sumitur
 h̄ mādatū. Nō furtum facies. Uñ sic debi
 tū deo est ratio p̄cipii. Xitatis boītatī sic
 triplex istud debitū ymagini. Et circa h̄ su
 mūtur ista mādata. quia vero nā corrupta
 facta est p̄na ad malū. Sunt aut̄ quedā ma
 la que vident̄ licita rōne alicui⁹ necessitatē
 Quedam secūdam se sunt mala 7 p̄ona ad
 vtraq̄. Ideo lex respiciēs naturā corruptā;
 nō solū manifestauit mala sc̄d; sc̄d; et mala
 occulta. que vidēt̄ licita. Que q̄dē sūt deci
 pientia s̄b spē necessitatī: 7 ideo expressit
 de illis 7 p̄hibuit ea. Nec aut̄ sūt Cocupia
 v̄rouis aliene: 7 cōcupiscētia possessiōis ali
 ene. Mirabilr. n. fit cōcupia p̄ona ad istas
 cōcupiscētiās: p̄pter duplicē miserā ī quā
 cecidit p̄ peccatū. s. p̄pter miserā 7 p̄pter
 corruptionē siue morte; quia enī cecidit in
 corruptionē valde appetit saluari. in alio p̄
 generatiōe; quia h̄o cecidit in defectū uite
 7 languoris. Id appetit valde vt sustentet
 se: 7 ideo fit duplex p̄hibitio voluntatis. s.
 circa appetitū multiplicationis spēi qui est
 appetitus generatiōis: et circa appetitū rei
 aliene p̄pter sustentationē. Actus aut̄ istarū
 cōcupiscētiarū p̄hibētur tāq̄ mala secūdu
 se: 7 māifesta ī duobus p̄ceptis. 7 sic ex lege
 nature respiciēte naturā corruptā ē sufficie
 tia numeri in decalogo. Ad rōnes ḡ dō.
 q̄ tot sufficiūt secūdu nature dictamē: nec
 ē aliq̄d genus debiti q̄d nō cōtineatur hic.
 S; q̄d obīc q̄ hic dēt p̄hiberi cōcupiscētia
 honoris uel excellētie seu supbia ni. e. dō q̄
 in oī actu p̄hibet̄ vel p̄cipitur sua volūtas
 de illis tamen cōcupiscētiis erat necessaria
 p̄hibitio expressa: que poterāt decipe s̄b spē
 necessitatē. hec aut̄ erat due. s. cōcupia caris
 7 cōcupia oculoꝝ: s̄ nō ita ē de supbia vite:
 7 iō nō fuit necesse q̄ expresse p̄hiberetur.

Ad illō q̄d obīc de ira dō: sic dicit Dam⁹
 Ira ē audax v̄dex lese cōcupie: 7 sic ira est
 motus sequēs cōcupiam. Quia si p̄hiberet̄
 hō a cōcupia statim irascit. 7 iō in cōcupia
 p̄hibet̄ ira. quia rō irascēdi ē a cōcupia. q̄
 ḡ h̄ p̄hibet̄ cōcupia. Id 7 ira ī h̄ p̄hibetur
 7 insinuat̄. Ratio h̄o p̄hibitiōis expresse cō
 cupie ē occultatio mali s̄b spē necessitatī.

Ad aliō de occisiōe dō. q̄ ī ipso actu occi
 dēdi p̄hibet̄ ip̄a itētio vel volūtas. Unde
 cū d̄f. Nō occides: nō solū p̄hibet̄ iuste oc
 cidē: s̄ etiā volūtas iuste occidēdi que sp̄ est
 mala. Uñ p̄. ne nō pōt̄ dici q̄ iudex habet

itētionē occidēdi. Imo itētionem cōseruādi
 iusticiā 7 cōseruādi rē publicā. Ad illud
 q̄d obīc. quare n̄ p̄hibet̄ iordinatio hoīs ad
 se ip̄m. dō. q̄ in ordine hoīs ad deum: 7 ad
 p̄ximū itelligit̄ ad se ip̄m. Uñ mādatū ordi
 nās ad se hoīez: colligit̄ ex his que ordināt
 hoīez ad deū 7 ad p̄ximū. Uñ ille q̄ polluit
 se ip̄m facit cōtra mādatū sanctificationis
 sc̄d; ordinē ad deū. 7 cōtra illō n̄ mechari
 q̄d ē ad p̄ximū. q̄ ī ope carnis nō dēt aliq̄s
 vti nō sua. vnde si alr fac̄ p̄uaricator est
 p̄cepti. Nō mecharis. S̄ ilr ille q̄ mētē
 cōtra se facit cōtra debitū xitatis ad deū:
 7 ad p̄ximū. Et sic ī istis itelligit̄ ordo ad
 se. Uñ sicut nō ē aliq̄d mādatū de dilectiōe
 sui. quia ī dilectiōe dei 7 p̄ximi itelligit̄ di
 lectiō sui: sic nō dēt eē hic. Ad aliud dō.
 q̄ p̄hibitio de detractatiōe habet̄ ī p̄hibi
 tione furti. p̄ceptū enī illud. Non furtū
 facies ē de adiūctis ad eē p̄sone. 7 ab h̄ hēt
 rōnē illud p̄ceptū. quia sic d̄r p̄urbioꝝ 22°
 Mel⁹ ē nomē bonū q̄ diuicie multe. fama
 aut̄ ē de adiūctis ad eē p̄sone. Ideo p̄hibitō
 infamie uel detractationis ad illud p̄ceptum
 reducit̄. Ad illō q̄d obīc de malo ex radi
 ce quare n̄ p̄hibet̄ ibi. dō. q̄ p̄hibitio mali
 ex radice. sicut ē ieiuniū p̄pocritarū quantū
 ad rōnem p̄cepti reducit̄ ad p̄ceptū de sab
 bato. q̄d quidē ē ad h̄ vt aīa cōuertatur ad
 bonū supius. i. deū: 7 non ad inferiora p̄pter
 se. Et iō p̄ illud q̄d habet̄ quātū ad rōnem
 p̄cepti habet̄ p̄hibitio hui⁹. forma autē seu
 expressio p̄cepti euāgelio reseruat̄: 7 h̄ ga
 malū illud ē solū malū interi⁹ sc̄d; aut̄ for
 mā legis nō dēt eē expressio talis mali. s̄ ei⁹
 expressio euāgelio reseruat̄ p̄ter q̄ de dua
 bus cōcupiscētiis que dicte sūt: vt h̄ p̄pter
 dictā causā Et per ista patet solutio ad oīa
 argumenta.

Consequenter querit̄ de
 differentia
 assignatiōis numeri decalogi. quia a diuer
 sis diuersimode assignat̄. Ad q̄d sic leni
 tici. 26°. Decem mulieres ī vno clibano co
 quēt panes. Esici⁹ dicit ī glo. x. mādatoꝝum
 l̄ram custodiri 7 impleri. Dignū ē ex q̄ obīc
 sic. si illud dignū ē hoc ēt dicit̄ nā: s̄ māda
 tū de sabbō nō dēt īpleri sc̄d; litterā. ḡ n̄
 ē de decē mādatīs decalogi. 7 h̄ ē etiā q̄d
 subdit ī glo. nec mādatū sabbati cōtrariū
 ē quāuis enī. x. mādat̄ inferrū sit nō tamen
 ex illis ē. quō ḡ sūt decē mandata. Et dic

Si aut speciale mandatum ponim? Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti. etc. p. c. x. mandatorum numerum iudicem? Sed est unum mandatum secundum Esaiam: et non mandatum de observatione sabbati. Item Iero. super Osee. x. Propter duas iniquitates. hec due iniquitates contra duo decalogi precepta: in quibus dicitur. Ego sum dominus deus tuus: et non erunt alii tibi dii propter me. Ergo ista sunt duo mandata decalogi. Ad oppositum Augustinus super exo. querit. Quando decem precepta legis sunt diuisa. utrum sint quatuor versus ad preceptum de sabbato: que ad deum pertinent sex autem reliqua: quorum primum est Honora patrem tuum et matrem: que ad hominem pertinent. an potius illa tria sunt: et ista septem. Qui enim dicit illa quatuor esse: sepant quod dicitur est. Non erunt tibi dii alii propter me. ut aliud preceptum sit. Non facies tibi ydolum etc. ubi figmenta colenda prohibentur etc. Et respondet mihi ad ueniens tuis. uidetur accipi illa tria et ista septem. quia et trinitatem uidetur illa que ad deum pertinent insinuare. et quod dicitur est. Non erunt tibi alii dii propter me. sed ipsum perfectius explicat cum prohibentur figmenta colenda. Augustinus ergo ponit primum esse mandatum. Non habebis deos alienos. et istud non facies tibi sculptile. neque adorabis ullam similitudinem. ponit totum unum esse mandatum Ergo non sunt duo mandata sicut posuit Iero. Nec illud ego sum etc. est primum mandatum sic posuit Esaias. sed contrarium huic dicit Origenes. xx. exo. in glo. Primum mandatum Non erunt tibi dii alieni propter me. Et sequitur. non facies tibi ydolum neque ullam similitudinem etc. hoc omnia simul parat quod unum esse mandatum. quod si ita computet non completur numerus decem mandatorum. Est ergo primum mandatum. Non erunt tibi dii alieni propter me. Secundum. Non facies tibi ydolum: nec ullam similitudinem etc. Ergo secundum ipsum erunt uel sunt quatuor mandata in prima tabula: et sex in altera secundum Augustinum solum tria. que trinitatem uidetur insinuare. Item Augustinus uidetur esse contrarius sibi ipsi. Quia in questionibus veteris et noui testam. dicit in duabus tabulis. x. uerba scripta dicuntur que x. sensus sunt. deinde dicit. Non sunt tibi dii alieni propter me. Primum uerbum hoc est. et scribitur. Non facies tibi ullam similitudinem in celo sursum: et in terra deorsum. neque in aqua que est sub terra. Deinde adiecit 3. Non assumes nomen dei tui in uanum. hoc est. non in mendacio nomen dei tui assumes ut peiores pillud. deinde quarto loco dicit: sabbatum omni dei tui seruabis et non facies in illo ullum opus seruile. hec quatuor uerba ad deum proprie

pertinent: et in prima tabula continentur. secundum hoc ergo contrariatur sibi quantum ad mandata prime tabule. quia dicit in auctoritate prima: quod tantum sunt tria. Sicut dicit illa esse unum mandatum. Non habebis deos alienos. et non facies tibi sculptile etc. hoc autem dicit illa esse duo. Sicut quantum ad mandata secunde tabule uidetur sibi contrariatur. quia in auctoritate precedenti posuit duo mandata esse. Non concupisces uxorem proximi tui. Et non desiderabis domum illius. Contrarium dicit in questionibus numero. et ueteris testam. In hac auctoritate quia dicit consequenter reliqua sunt. Primum uerbum est honora patrem et matrem. Secundum. Non occides. Tertium. Non fornicaberis. Quartum. Non furaberis. Quintum. Non falsum testimonium dices. Sextum. Non concupisces quicumque proximi tui. et contrariatur sibi quantum ad numerum et quantum ad distinctionem mandatorum secunde tabule. Item secundum Origenem. Qui ponit quatuor mandata in prima tabula sunt unum mandatum. Non concupisces uxorem. Et non desiderabis domum proximi tui. et huic adiunxit cetera. Non autem cum dixisset Non concupisces uxorem proximi tui. huic anexit alia dicens. neque domum eius neque agrum eius etc. et omnia apparere hoc esse coniuncta. quod uno precepto cetera et distincta: ab illo quod uxor nominata est. Querit ergo quis uerius dixit. utrum Origenes an Augustinus. Ad quod sic. precepta non distinguunt nisi aut secundum materiam. aut secundum formam. Penes quid ergo assignauit Augustinus differentiam et penes quicumque Origenes. Si dicat quod Origenes facit differentiam secundum materiam. quod patet quia ponit duo esse precepta. Non habebis deos alienos. Et non facies tibi sculptile. et hoc non est differentia nisi secundum materiam: hoc enim prohibetur duplex ydolatria. una qua adoratur creatura ut dominus. Sicut quidam adorant solem et lunam etc. Alia que non habet creaturam ut deum sed habet figuram et ymaginem dei. et ista adoratur. et hec non est differentia nisi penes materiam. sed si sic. cum ergo hoc quod dico. Non concupisces uxorem proximi tui et hoc quod est. Non desiderabis domum illius etc. differant secundum materiam. Ergo debent esse duo mandata secundum Origenem. Ergo male posuit illa esse unum mandatum. Sicut si dicat quod Augustinus diuidit precepta penes formam. Et hoc per hoc quod ponit ista esse unum mandatum. Non

habebis deos alienos. et non facies tibi sculptile etc. propter quod eadem est ratio formalis utrobique. Cum ergo eadem sit ratio formalis in istis. Non concupisces uxorem. Et non desiderabis domum. Ergo secundum ipsum Augustinum debet esse unum mandatum quod male ponit illa esse duo ut visum est. Tres videtur quod Origenes dicit sum: ponendo duo esse mandata. Non habebis deos alienos. Et non facies sculptile. Et Augustinus falsum dicit contra. quia duplex est ydolatria. una que habet creaturam ut deum. alia que habet figmentum vel ymaginem dei quam adorat. Si ergo ratio differens est qua creatura ut deus adoratur: et qua figuratur deus: et non solum secundum materiam differens. imo etiam penes formam. ergo ista sunt duo mandata formalia: cum in primo prohibeatur per ydolatria in secundo secunda. Solo dicitur quod multiplex continet assignare distinctionem et numerum decalogi. uno modo respiciendo distinctionem in scriptura. Hec sicut scripta fuerunt in tabula lapideis. Alio modo potest esse distinctio respiciendo formam precepti. Tertio modo quantum ad rationem precepti. et hoc dupliciter vel quantum ad rationem materiale: vel quantum ad formale. Illi ergo qui respiciunt distinctionem primo modo dixerunt. quod quique erant in una tabula. quique in alia. Et probatur istud per illud quod dicit apostolus Romanorum 13. Ubi anumerant solum quique: que sunt unum tabule. Cum dicit. Qui diligit proximum legem implevit. Nam non adulterabis. Non occides. Non furaberis. Non falsum testimonium dices. Non concupisces etc. Et sic respexit Josephus distinctionem mandatorum decalogi. quod dicit quique erant in una tabula. quique in alia. Et sicut autem respexit distinctionem mandatorum secundum formam preceptorum. unde quia vidit quod sabbatum habet significatiam et figurale est. et cum determinatione temporis. et vidit alia precepta decalogi stare et perpetua esse. et seruanda secundum omne tempus. Iohannes dixit quod preceptum de sabbato non erat de illis solum respiciens formam mandati predictam. Sed vidit etiam tria precepta in prima tabula ordinata ad deum: et remouet sabbatum. Sic secundum triplicem actum latrice. quia colimus deum corde: et secundum hoc sumimus primum mandatum. scilicet. Ego sum dominus deus tuus etc. Non habebis deos alienos. Ite colimus deum per reuerentiam in opere. Et secundum hoc sumimus illud secundum mandatum. Non facies tibi sculptile Ite colimus deum in ore: et sic sumimus tertium mandatum quod est non assumes nomen dei tui in vanum. Origenes autem respicit rationem materiale preceptorum Sed est materia triplex. scilicet materia nature. et materia artis: et materia rationis. secundum materiam naturalem et artis

distinxit primum. Non habebis deos alienos. A secundo quod est. Non facies tibi sculptile. et hoc est quod dicit Ego sum dominus deus tuus: non est preceptum sed ratio precepti quare deus debet adorari. Differunt enim predicta tuo illo modo: quia duplex est ydolatria. una qua adoratur creatura ut deus et hoc prohibet in primo mandato. Non habebis deos alienos. Alia qua adoratur figmentum sicut est in sculptili. et hoc prohibet in illo. Non facies tibi etc. Unum ydolatria est in materia nature: et hoc prohibet in primo ydolatria in materia artis. sicut in figmento vel ymagine prohibet in secundo. Secundum hoc materia rationis respicit et distinguit in secunda tabula sicut dicimus quod genus est materia speciei. et quia est eadem materia rationis in duobus preceptis de concupiscentiis. quia. scilicet. utrobique unum genus. Iohannes dixit illa esse unum mandatum. Et secundum assignationem Origenes quatuor sunt mandata in prima tabula. unum est de reuerentia xitatis essentie. scilicet. Non habebis deos alienos. Secundum est de reuerentia maiestatis. que approbat patri. scilicet. Non facies etc. Tertium est de reuerentia xitatis: que approbat filio. scilicet. Non assumes etc. Quartum quod est de sanctificatione sabbati: est de reuerentia et sanctificatione bonitatis que approbat spiritui sancto. et sic secundum ipsum per distinctionem Augustinus autem respexit rationem formale preceptorum et quia secundum triplex debitum se habet creatura ad deum. Ideo in prima tabula tria sunt mandata secundum ipsum: et dicit unum mandatum esse. Non habebis deos alienos. Et non facies tibi sculptile. formaliter enim non differunt. unde dixit in glo. super illud. xx. exo. ubi dicitur est. Non erunt tibi dii alieni propter me. per huius rei diligenter executionem esse in his que subiecta sunt. Quod enim pertinet. Non facies tibi ydolum nec ullam similitudinem etc. ubi ad id quod dictum est. Non erunt tibi dii alieni propter me. Sic precepta secunde tabule considerat secundum rationem formalem: Non concupisces autem uxorem. Et non concupisces possessionem non solum differunt materialiter. sed etiam formaliter. quia ad unum aliam pertinet concupiscentia carnis. que est concupiscentia uxoris et concupiscentia oculorum: que est concupiscentia possessionis aliene Prima enim pertinet ad unum generatim. Secunda ad unum sensitiuum: et ideo potest duo mandata de illis concupiscentiis. et propter hoc patet solo cuiusdam rationis: que ostendit quod secundum Augustinum non debent poni duo esse mandata. et per hoc etiam habet intellectus rationis et contrarietatum apparentium. Sed quod obicitur Augustinus contra sibi per hoc quod dicit in libro de questionibus veteris

et no. ref. v. s. q. Aug^o aliquando loquit scd^o opinionem propriam. et sic loquit in glo. super exo. xx. ubi dicit q. tria p^ome tabule. trinitate videtur insinuare. Aliquando et loquit scd^o opinionem alienam. et sic loquit in q^ostionibus v. s. et noui ref. unde multociens loquit scd^o opinionem aliorum narrando qd alii dixerunt.

Hoc habito que

distinctione decalogi quantum ad ordinem. Ad qd sic ob^o querendo cum sint quedam p^ocepta ex parte cordis. q^oda^o et ex parte operis. ut dicitur e. querit que sint priora naturam. Si dicat ea q^o cordis naturam priora sunt. Ergo inconueniens est ordo in secunda tabula. quia ibi ordinantur ultimo mandata ex parte cordis. s. que sunt de concupiscentiis. Prius autem operis mandata si dicat q^o priora sunt naturam ea que operis sunt. Ergo inconueniens est ordo in prima tabula. quia primo ponuntur mandata ex parte cordis et operis. Ultimo mandata ex parte operis. ex quo videtur q^o nullus sit ordo in decalogo. Item vltiora sunt p^ocepta negativa q^o affirmatiua. quia negativa obligant sepe et ad semp. Affirmatiua vero semp. s. non ad semp. Ergo prius debent poni prohibitions que negative sunt q^o p^ocepta affirmatiua. ergo male ordinantur in secunda tabula p^oceptum de honore patris. an alia que negativa sunt.

Item exo. xx. Sic ordinantur mandata de concupiscentiis q^o prius ordinantur prohibito concupiscentie domus: vel possessionis proximi. deinde prohibito concupiscentie uxoris proximi. In deuteronomio vero facit e conuerso. Ergo hic vel ibi male ordinantur.

Item concupiscentie que sunt de rebus eiusdem nature debent simul ordinari. Que autem sunt rerum diuersarum. debent iunctim distinguere et non commisceri. q^o prohibito concupiscentie possessionum debet simul ordinari. q^o male interponit exo. xx. concupiscentiam uxoris que est rei alterius nature. inter concupiscentiam domus et concupiscentiam agri: sicut ancille. bouis et asini. cum domus bos et asinus etc. ad possessionem pertinet. uxor autem non. Iuxta hoc querit utrum ordo p^oceptorum qui est in prima tabula: sit ratio ordinis p^oceptorum in secunda et ostendit q^o sic. quoniam p^ocepta p^ome tabule pertinent ad deum vel ordinantur. P^ocepta autem secunde ordinantur ad ymaginem dei que est primus sed non est ordo in ymagine: nisi sic educitur ab exemplari. q^o est ordo in p^oceptis secunde tabule que ordinantur ymagine dei scd^o ordine seu rationem ordinis: qui est in prima tabula.

Item ratio diligendi proximum est a dilectione dei

Non enim diligitur proximus nisi quia ymago dei. Ergo debita pertinentia ad dilectionem dei et proximi que sunt secunde tabule debent ordinari: et scd^o debita pertinentia ad dilectionem dei que sunt p^ome tabule. Ordo igitur qui est in prima tabula est ratio ordinis: qui est in secunda. Solo vero q^o ordo decalogi suatur per comparationem ad legem gratie ad quam manifestanda ordinatur decalogus: et ideo scd^o hac comparationem dicitur testimonium. unde scd^o q^o magis manifestat et testificat illa: ordinatur eius mandata. Lex gratie est lex fidei de qua habet Ro. 3. Ubi q^o est gloria tua: exclusa est per quam legem factorum: non sed per legem fidei. Lex autem fidei respicit fidem trinitatis in deo et fidem assumpse humanitatis a deo. Ordo in prima tabula est scd^o ordinem fidei trinitatis in se: sic pater enim est principium filii et uerq^o est principium spiritus sancti. q^o ab utroq^o procedit. pater q^o est principium ad alias personas. Primum q^o mandatum qd est de adoratione: est de honore patris ratione principii. Secundus vero est de honore qui debet exhiberi ipsi sapienti vel ueritati que appropriatur filio. Tertius respicit conformationem ad spiritum sanctum. unde respicit honorem sanctificationis spiritus sancti. qd significat per sabbati sanctificationem. In secunda vero tabula est ordo scd^o ordinem trinitatis. comparatio ad ymaginem: quia debitum est ad proximum ratione huius q^o est ymago trinitatis. et cum hoc est ille ordo cum fide humanitatis assumpse. Ratio q^o paterni honoris ymaginata que est ratione principii: est ratio ad primum p^oceptum secunde tabule. qd est de honore patris. Penes autem rationem filialis honoris: qui est honor ueritatis et cuius fide humanitatis assumpse. sumuntur alia quatuor p^ocepta. Ratio vero ymaginata honoris spiritus sancti: et sanctificationis eiusdem est ratio ad duo vltima mandata que sunt de concupiscentiis.

De primo illud planum est quia pater habet in se rationem principii: et ideo honorandus a filio. Ideo ratio paterni honoris ymaginata que erat in primo. est ratio ad illud mandatum q^o honor erat ratio principii. Ideo primo ordinatur istud p^oceptum. Ratio autem filialis honoris est ratio ad alia quatuor huius modo. quia filius dei deus et homo. quia vero filius dei deus est ueritas est. Et impeditur ei honor ratione ueritatis. Et iuxta hoc sumitur debitum ueritatis ad proximum. qui est ymago filii dei qui ueritas est. et penes illud debitum sumitur illud mandatum. Non falsum testimonium dices. Ratio autem huius q^o filius dei homo est quo assumpse humanitate et ratione fidei illi sumuntur tria. ratione

enī hūanitatē assumpte efficitur proxim⁹
 conformis ipsi filio dei in nā assumpta. et rōne
 hui⁹ cōformitatē teneor ei et debeo seruire
 ipsā naturā. et ea que faciunt ad multiplica
 tionē istius sp̄i vel nature. sic est ordinata
 viri cōfictio cū muliere que ē in matrimōio:
 et cōseruire etiā ipsa adiūta primo ad sui
 sustentationē. et sic secundū triplex debitum
 se h̄ hō ad primū rōe hūanitatē assumpte
 a xp̄o. Penes primū debitū sumit illud mā
 datū. Non occides. Penes sc̄dm sumit illud.
 Nō mechaberis. ga mechā ē cōtra ordiatā
 cōiūctiōē viri et mulieris. Penes vero 3^m
 debitū. sūtur illud mādatū. Nō furtū facies
 quia furtū ē cōtractatio rei aliene. Ratio autē
 honoris et sanctificationis sp̄s sancti est rō
 ad duo vltima mādata de cōcupia. quia cō
 cupie iste maxime vexant animā et auferūt
 quietē. Et ideo rō prohibitionis istarū concu
 piscētiarū ē a rōe mādari de sabbō. ga mā
 datū illud ē de quiete aīe in sp̄u sancto. Nō
 ordinatur ḡ p̄cepta sc̄dm has differentias:
 affirmatiua et negatiua. sed sc̄dm q̄ ducūt ad
 gratiā. Et quia humanitas p̄us dūcīt in gr̄as
 et māifestatiōes gr̄e q̄ diuinitas. Quia per
 humanitatē venimus in cognitionē diuinitatē
 et iō illa tria p̄cepta in quib⁹ ē rō debiti a ra
 tione debiti filial honoris rōne humanitatē
 assumpte p̄cedūt istud. Non falsus testimo
 niū dices. Sicut et illorū triū iūcem p̄ias
 dicta planus est ordo. Ad illud q̄ obicit
 de cōtrarietate ordinis in deut. et exo. d̄d. q̄
 cōcupia rerū seu epulētiarū aliquādo mouet
 ad cōcupiscētiā mulieris. aliquādo ē ecōuer
 so. aliquādo fo mixte sūt iste cōcupie. Cum ḡ
 lex nihil relinquit q̄ pertineat ad salutem.
 vt significet q̄ opulētia aliquādo mouet
 ad voluptatē uel concupiam carnis. Prius
 p̄dit in exo. Mādatū de p̄hibitiōe cōcupie rez
 sic dom⁹. Deinde cōcupia mulierū. quia ergo
 deus ē resolutorū legis. iō ibi facit ecōuerso
 et ut ēt estēdat q̄ aliquā voluptas mouet ad
 rerū cōcupias. Sicut etiā vt significet: q̄ sūt
 aliquā mixte iste cōcupie iterponit in medio
 cōcupie rerū. In exo. Mādatū de p̄hibitiōe
 concupie mulieris. Et per dicta soluantur
 omnia obiecta.

Post hec queritur

de distinctione decalogi quātū ad modum
 tradendi. Querit ḡ p̄mo. vnde B q̄ quedā
 sūt p̄cepta affirmatiua. quedā negatiua.

Quare non oīa negatiua uel oīa affirmatiua.

Itē p̄mo p̄cepto p̄me tabule. tria addūf
 s. rō. cōminatio. p̄missio. Ratio cū vic. Qui
 eduxi te. Cōminatio. p̄ B q̄ dicit Visitans
 iniquitatē patrū in filiis. P̄missio. p̄ B q̄
 dicit. faciens misericordiā in millia his qui
 diligūt me. x̄. S; nō iuenit q̄ h̄ tria addūf
 aliis. Querit ḡ vñ B. Itē sc̄do p̄cepto
 addit cōinatio. quare n̄ sūt rō. uel p̄missio
 dicit enī nō habebit infontē qui assūpserit
 nomē eius frustra. Itē 3^m addit sola rō. d̄
 enim sex diebus opatus ē deus in aliis nō.
 vnde B. Itē in p̄mo p̄cepto sc̄de tabule po
 nitur p̄missio. cū p̄cipit de honore patris.
 vt sis longeuus super terrā: querit ḡ. vñ B

Itē quedā p̄cepta dicūt idicatiue. quedā
 impatiē. P̄cepta affirmatiua dicūt ipatiē.
 Vnde in 3^m mādato p̄me table dicit. M. mē. o
 x̄ et sicut in p̄mo 2^m. Donora patrē x̄. Negatiua
 autē dicūt idicatiue. querit vñ B. Itē in
 aliquibus ē p̄hibitio actus: et affect⁹: seu vo
 lūtatē. in aliquib⁹ nō. dico sc̄dm formam. et
 modū tradēdi p̄cepta. Querit ḡ vñ B. Solo
 d̄ q̄ decalogus h̄ cōpationē ad legē fomi
 tis cōhercēdā: et rep̄mēdam. et penes istam
 cōpationē accipit modus tradēdi p̄cepta
 decalogi. sicut dictū ē. A lege enī fomit p̄i
 ras ē ad quā cōhercēdā dat lex. Dec autem
 p̄nitas triplex ē ex fomite. vna ē ex defectu
 nature. alia ē ex corruptiōe n̄. 3^m ex consuetu
 dine. h̄ enī triplex p̄nitas ad malū est ex fo
 mite. quia feruor cōcupie fomit cōtingit. n̄
 ex p̄nitate inflicta. sicut ē illa que ē ex defec
 tū nature. uel ex p̄nitate cōtracta q̄. s. ē ex cor
 ruptiōe n̄ uel acquisita. que. s. ē ex cōsuetu
 dine. Prima p̄nitas. respicit necessaria. vñ
 ab illa p̄nitate ē appetit⁹ iordinat⁹ necessa
 riū ad multiplicatiōem n̄: et ad sustentatiōes
 Dec autē p̄nitas facit modū differētē sc̄dm
 affectū et actū. vñ sc̄dm hāc ē differens p̄hi
 bitio affect⁹: et actus. et h̄ est quia nā p̄pter
 defectū suū et miseriā vite habet cōpulsiones
 ad supplēdū suū defectū et q̄ ad multiplica
 tionē et sustentationē. et ga mirabilr ē appe
 titus et inclinatio n̄ ad ista. et ideo p̄nitas
 ista facit. q̄ in quibusdā p̄hibet affectus et
 actus. P̄nitas autē contracta ex corrup
 tiōe n̄ respicit p̄ter necessariū ul sup̄flūū
 Vñ ab ista p̄nitate ē appetit⁹ inordinat⁹ p̄
 necessariū ul sup̄flūū. et ex h̄ est natura p̄na
 ad cōmittendū malū. et omittendū bonum.
 Et ideo p̄nitas ista facit differētē modū

i pceptis. scdm istas differetias. affirmatm
 negatm. indicatiuū. impatiuum. Ex illa pte
 qua ē pntas ad omittēdū est affirmatm. Ex
 illa pte qua ē pntas ad cōmittēdū maluz
 venit negatm. Prohibitio enī ē cōf cōmis
 sionē. ⁊ h̄ p̄ i mādati ordinātibus ad v̄m
 ⁊ ad p̄ximū. vbi enī ē pntas ad cōmittēdū
 malū cōtra deū p̄ cōtēptū occurrit lex nega
 tīe. vbi h̄o ē pntas ad omittēdū bonū qd̄
 ordinat ad deū occurrit lex affirmatīe. S̄ilr
 ē in mādati ordinātibus ad p̄ximū. vbi ē
 omissio ē affirmatm. cōtra cōmissionē nega
 negatm. Et quia cōmissio videt̄ dānabilis
 sed non omissio populo vire ceruicis. sicut
 erāt iudei. Ideo i mādati que sūt cōf bonuz
 omittēdū ponit īpatm. ut ostendat qd̄ dāna
 bile ē omittēdū bonuz. ⁊ qd̄ ex debito tenemur
 ad nō omittēdū. Tertia h̄o pntas est ex
 cōsuetudine uel cōiuctu. Et ex hac pntate
 ē additio cōminationis rōnis. pmissiois.
 ad mādata. Nec aut̄ pntas q̄druplex erat
 i iudeis. Erāt enī ex cōsuetudine p̄oni ad
 errozē ⁊ ydolatriā. scdm qd̄ habet̄ Deec 2°.
 Argētū multiplicauī eis ⁊ aurū q̄ fecerunt
 Baal. Itē p̄ni erāt ad cōtēptū dei scd̄;
 qd̄ habet̄ Ysa. i. filios enutriui ⁊ exaltaui.
 ipi aut̄ spreuerunt me. Itē erāt p̄ni ad
 obliuionē dei. scdm qd̄ habet̄ deuf. 3°. Oblī
 tus ē domini creatōis sui. Item erāt p̄ni
 ad auariciā. Mat. 15 habet̄. qd̄ ipi trasgressi
 sūt mādatū dei de honore patris ⁊ maris
 per auariciā suā. quia fecerat traditionē ne
 filii succurrerēt parētibus. nec eos honoifi
 carent munerib⁹. nec sustētarēt: ad qd̄ indu
 cebat eos auari⁹. vñ dic̄ ibi. Nun⁹ qd̄cūq̄
 est ex me ⁊c. Ad ista ḡ q̄tuor p̄ni erant ex
 cōsuetudine: uel cōiuctu. in illo mādato qd̄
 est cōtra errozē. Addidit tria. s. rōnem ad
 mouēdū itellectū. cōminationē. ⁊ pmissioz
 ad mouēdū affectū: s̄ differenter. q̄a mouet̄
 affectus amore uel timore. Cōminatio ḡ est
 ad mouēdū affectū timore. pmissio ē ad mo
 uēdū affectū amore. Et quia p̄mū mādatum
 p̄me tabule erat cōtra errozē. iō addidit ei
 illa tria. Scdm h̄o mādatū. s. Nō assumes ē
 cōtra cōtēptū. Cōtēpt⁹ aut̄ dei p̄ cōminatio
 nē cohercetur. Ideo illi mādato addit̄ com
 minatio. Tertiū h̄o mādatū ē cōtra dei ob
 liuionē. Cōtra h̄o obliuionē dēt h̄o excitari
 ratiōe. ⁊ iō illi mādato addit̄ ratio hac de
 cā dic̄. Memēto. q. dicat. habeas i memoria
 hec: ne tradas obliuioni ⁊c. Et h̄ ptinet ad

deū. P̄nitas at̄ ad auariciā erat respectu
 p̄ximi seu cōtra p̄ximū. ⁊ ideo mādatum
 cōtra auariciā ē de scda tabula. s. p̄mū. Ho
 noza ⁊c. Cōtra h̄o auariciā tollēdā n̄btl pl⁹
 ualet q̄ pmissio. ⁊ ideo illi mādato. Honora
 patrem addit̄ pmissio ⁊c. Per hec patet
 solutio omnium obiectozum.

¶ **Quisquam** ^{inquisituz}
^{ē de deca}

logo in generali. Restat nūc inquire
 re in speciali de quolibet p̄cepto decalogi.
 vt aut̄ planior sit inquisitio. Querēdum ē p̄
 de adorazione dei. Scdo de adorazione xp̄i
 Tertio de adoratiōe creature. Circa ado
 rōnez dei querūf̄ plura. P̄mo quid dicat̄
 adoratio dei. 2° que sit rō diuise adoratiōis
 Tertio de v̄nitate ⁊ diuā diuise adoratiōis.
 Itē cū querif̄ quid dicat̄ diuīa adoratio.
 Querūf̄ tria. P̄mo an dicat̄ adoratio de la
 tria ⁊ ydolatria. Scdo. an dicatur v̄niuoce
 adoratio. q̄ ē latrīe ⁊ dūlic. Tertio an dicat̄
 adoratio actū iteriorē uel exteriorē.

Quantum ad primū

ostenditur qd̄ adoratio dicat̄ v̄niuoce de la
 tria ⁊ ydolatria. Ad qd̄ sic. appetitus beati
 tudinis cū ē scdm x̄itatē direct⁹. ⁊ cum per
 errozē ē idirect⁹. nō dicif̄ equiuoce s̄ v̄niuo
 ce. Nec ip̄a beatitudo cū appetif̄ secunduz
 x̄itatē ⁊ secūb̄ errozē. Ergo s̄ilr cultus deo
 exhibēdus cū exhibetur scdm x̄itatē ab aīa
 fideli: ⁊ cū exhibet̄ p̄ errozem ab ydolatria:
 non erit cultus equiuoce dicit⁹: s̄ v̄niuoce. igit̄
 adoratio v̄niuoce d̄r de latrīa ⁊ ydolatria.
 Matoz p̄. quia cū appetif̄ beatitudo scdm
 x̄itatem ita qd̄ appetit⁹ direct⁹ est vbi ē bea
 titudo: ⁊ cū appetif̄ p̄ appetitū idirectum
 p̄ errozem vbi beatitudo nō ē: sic appetunt
 eam errantes. qui querūt beatitudinem in
 diuiciis tēporalibus. deliciis ⁊ honoibus.
 eadē ē rō v̄trobīq̄. s. rō sūmī boni. q̄ mouet
 v̄trūq̄ appetitū. v̄terq̄ enī sūmū bonū con
 siderat. ⁊ sūmū bonū mouet v̄trūq̄. ḡ s̄ilr
 cū sit eadē rō cultus et adoratiōis i fideli.
 ⁊ i ydolatria. s. rō diuini numinis. Item
 ponat̄ qd̄ aliqs̄ itēdat emē argentū et emat
 itagnū. alter itēdat emere argentū ⁊ emat
 argētū nō ē equiuoca itētio in v̄troq̄. licet
 vnus fallat̄ alter nō. Materia enim non
 diuersificat̄ intētionē sed finis. ⁊ ita cū iō
 sit finis istozū. qui itēdūt emere argentuz
 p̄ qd̄ v̄nica. est eozum intentio. Ergo similif̄

in latria et ydolatria. Cum in vtraque intendat adorare aia nume dei: siue diuinu. licet vnus aderet nume diuinu. alii non. q. fallit. nec illud quod adoret diuinu est. Item omnis cultus deo debitus est latria. sed cultus ydolatrie est cultus deo debitus. ergo ydolatria est latria. q. adoratio vniuoca. Maior plana est. Minor etiam per. quia nihil aliud est ydolatria nisi cultus deo debitus: datus ydolo. Ad oppositum sic. Hoc nomen deus dicitur nuncupatio et essentia. Essentialis dicitur de deo: sicut nuncupatio dicitur esse solum de ydolo. Si ergo non dicatur vniuoce sic et sic: sicut equiuoce. sicut sicut diuinu dicitur de ydolo et de deo deo non est vniuocum: sicut equiuocum: sicut diuinu confidetur utrobique est ratio adoratio. sicut ratio adoratio late et ydolatrie equiuoca est. et ita equiuoce dicitur adora de latria et ydolatria. Item Ro. i. Qui mutauerunt veritatem dei in mendacium. gloria. Veritas dei est gloria dei. veritatem dei tenere est vniuocum deum colere. veritatem in mendacium conuertere est creature seruire pro creatore. haec enim religio in vniuocum constat dei seruitio. ipsa namque veritas vnus est deus. ipse enim vna natura est naturalis. vna est haec diuinitas. et ita non possunt duo dei diuinitatem dici. sicut ipsa vna veritas non potest naturaliter diuidi. vniuocum itaque deum colere veroque deo seruire non est vniuocum veritatem dei in mendacium commutare. Si ergo ydolatria creature seruit pro creatore. commutat veritatem in mendacium. latria vero veritatem tenet. non ergo se habet vniuocum adorationis respectu latrie. et ydolatrie. Solo dicitur quod non dicitur vniuocum: nec per analogiam. Ad ratio de latria et ydolatria: sicut equiuoce. quia ratio ipsa mouens in vtraque adoratione: equiuoca est. sicut nume diuinu secundum veritatem: et secundum estimatioem. vnus enim adorat nume diuinu secundum veritatem. alter nume diuinu secundum estimationem. huius autem non vniuocum. et ideo ratio adoratio utrobique est equiuoca. Ad primam rationem in contrarium. sicut appetitus beatitudinis cum appetit secundum veritatem. et cum appetit secundum errorem: non est equiuocum. Dicitur quod appetitus beatitudinis est duplex. quia potest esse appetitus voluntatis naturalis et tunc est secundum rationem communi ipsius beatitudinis. secundum quod dicimus quod beatitudo est statum omnium bonorum congregatio perfectus. Et sic non equiuocatur appetitus. et secundum istum numerum accidit error. est alius appetitus qui sequitur electionem. Qui quidem est a ratione: et iste respicit rationem propriam. circa istum accidit error et rectitudo. iste enim appetitus est in aliquid determinatum. et cum ponit beatitudinem vbi est: et appetitus tunc rectus

est. cum vero ponit eam vbi non est. in diuiciis vel in deliciis. tunc errat. et iste appetitus est equiuocum. quia ratio propria qua appetit bonum vbi est: et vbi non est. ratio equiuoca est. Sic dico ex parte ista quod appetitus naturalis est in reuerentia et adoratione diuinam. ille appetitus accipit diuinum generali ratione. non ponendo huius vel ibi. et iste appetitus vniuocum est. et non est ydolatrie motus. sed voluntas naturalis: sicut appetitus electionis quod mouet in reuerentia et adoratione diuinam in ratione propria ille errat. ponendo diuinum vbi non est. quia ponit diuinum extra suam propriam rationem et proprie huius acceptio diuini equiuoca est. Ad secundam dicitur. quod si adora dicitur motus secundum inclinationem non: seu appetitum non dico quod vniuocum est secundum motum et idem. Imo iste spiritus est rectus: nec circa ipsum accidit error: sicut dicitur motus adorationis in re determinata. tunc est motus ille secundum appetitum rationis electum. et iste motus non est vniuocum: nec idem est. quia respicit rationem propriam que differens est. cum ponit diuinum vel sumum vbi est et vbi non est. Alia enim est ratio diuini in deo vbi est: et in creatura vbi non est. quia ibi ponit extra propriam rationem. Ad aliud dicitur. quod in illo argumento est fallacia accidentis. fit enim ibi distributio pro singularibus: sicut non sumit per eisdem numero: sicut pro silibus. unde ydolatria dicitur cultus deo debitus: quia ibi fit genuflexio etc. que sunt filia his. que sunt in cultu diuino latrie. et sic dicitur ydolatria cultus deo debitus per similitudinem. quia. sicut filius cultui quod deo exhibet. et sic non pro eodem cultu assumit. sicut per filium. Nam non potest esse idem numero. sic patet ex glo. Ro. per super illud. Qui commutauerunt in mendacium veritatem dei. non possunt dici faciter duo veri diuinitatem. sicut ipsa vna veritas non potest naturaliter diuidi. unde illa adoratio qua adoratur deus numerum dicitur vniuocum de alia re. et maxime de ydolo. nisi veritas in mendacium commutatur quando adoratur ut deus.

Secundo queritur

Utrum adoratio vniuocum dicatur de latria et dulia. Ad quod sic. latria dicitur cultus soli deo trino et vniuocum debitus. Dulia vero dicitur cultus vel reuerentia debita rationabilis creature: superioris ordinis tenenti. sicut est platus et dominus et magister et huiusmodi. sicut eadem est adoratio qua adoratur deus: et creatura superioris ordinis tenens ut platus et huiusmodi. ergo adoratio vniuocum dicitur de latria et dulia: Minor per se. videntur enim quod eadem est dilectio vel amor quod diligis deus et proximus. istud patet quia dicens diligis

deus diligitur proximus. idē est obiectū et idē finis. Diligere enim primum ē velle ei bonū sūmū. q̄ sicut adoratio ē eadē. quia adoratur deus ī primo ī quātū ē ymago eius et si similitudo. vnde adoramus platos ppter cōformitatē ad deū in potestate. doctores ppter cōformitatē in scia vel sapia. uiros sanctos ppter cōformitatē ad deū in bonitate. De pmo habet exo. 22. Diis n̄ detrahes et dcm̄ ē a dño ad Moysen. exo. 7. Posui te deum p̄ bonis. De scdo ī Jo. x. Si illos deos dixit ad quos dei sermo fact⁹ ē. De 3. habetur in psal. Ego dixi dii estis. q̄ adoratur primum ratione cōformitatis et p̄cipatiōis alicui⁹ diuini. Ergo sicut eadē ē dilectio: et vniuoca ita eadem adoratio dei et primi. q̄ vniuoce d̄r adoratio de deo et de primo. Ad oppo^o adoratio debita deo singularis est: et ei soli debita: et hec d̄r latria. q̄ sicut nō est dicere de his que singulariter de deo sūt. v̄l dicūtur q̄ per analogiā cōueniant creature. nec etiā multo magis p̄ vniuocationē non erit sicut dicere q̄ adoratio dicat vniuoce. nec ē analogice de latria: que ad deū prinet. et de vilia: que prinet ad primum. Solo. sup illud Mat. 4. Dominū deū tuū adorabis et illi soli fuies. d̄c glo. grece latreosis. latre fuit.

Seruitus at̄ illa que cōis ē deo et homini et cuiuscūq̄. grece vilia d̄r. illa rō q̄ soli deo debet latria et sumit glo. illā. vilia extenso noīe viliē. scdm̄. s. q̄ accipitur pro seruitute vilia rō in p̄p̄ia rōne ē reuerētia facta superior creature scdm̄ q̄ dicit glo. super illud psal. Adorate scabellū pedū eius: qm̄ factū ē. et dicit. nō illa dico adoratione que latria ē q̄ soli catozi debet: s̄ illa q̄ vilia dignior est. vilia enī adoratio ē: que etiam creature exhibet: que duas habet species. vnā: q̄ oīb⁹ indifferēter. alt. et que soli humanitati xp̄i exhibet. prope q̄ sup̄o vocabulo latria est seruitus que soli deo debet. vilia vero d̄r seruit⁹ et reuerētia. q̄ rōne alicuius doni et dignitatis excellentis debet rōnali creature. ppter qd̄. etiā debet ei adoratio. Dd̄ q̄ nec vniuoce nec equiuoce d̄r adoratio latrie et viliē p̄p̄e sup̄e: s̄ analogice h̄ ē per pri⁹ et posterius. vñ ppter h̄ dicit glo. illa. q̄ latreosis: siue vilia extēso noīe est cōis seruitus exhibita cuiuscūq̄. n̄ dicit vniuoca vel eadē s̄ cōis. s. p analogiā. h̄ ē p̄ prius et posterius. h̄ autē ē ratio. adoratio ē veneratio vel reuerētia exhibita rōne dignitatis sup̄i

oris et excellentis. et hoc p̄ prius et posterius cōuenit viliē et latrie. Sūma enī excellē^o dignitatis est in deo. et rōne illius debetur adoratio latrie ipsi deo. excellentia autē dignitatis que ēi creatura rōnali nō ē sūma. Imo ab illa diuina. et s̄ illa: et ad illam. et rōne istius dignitatis debetur creature adoratio viliē. ex h̄ enī ē. q̄ sicut sūmū ē in creatore d̄r ei creature sūme. et rōne istius summi in creatore. debet ad rōnem latrie. Ratiōe rō dignitatis date a deo creature debetur ei vilia: nō dignitatis que sūma sit: s̄ que sub illa ē ratiōe cui⁹ adoratur deus. Ad rōnem ī cōtrariū d̄d. q̄ deus ē alpha et o: p̄cipiu⁹ et finis. sicut habet apod. p̄. Adoratio q̄ r̄spicit deū ī quātū ē p̄cipiu⁹ sup̄i et excellens. Unde adoratio ē mot⁹ ī p̄cipiu⁹. Amor rō ē mot⁹ ī ip̄m sicut ī finē. Ratio at̄ finis non mutat cū vicis q̄ diligit deus et q̄ diligit primum. s. diligit sūmū bonū ip̄i proximo. Si militer nec debitu⁹ mutat. Imo eadē ratiōe debeo dilectionē deo et primo. quia ī se ip̄o et in sua ymagine debeo diligere summum bonū: s̄ cū adoratio sit mot⁹ in p̄cipiu⁹ variatur ratio p̄cipii. qua adoratur deus et primum: et sicut ratio debiti. quia deus est p̄cipiu⁹ ad eē et cōseruationē eē ipsi⁹ create Rationali rō creatura ē p̄cipiu⁹ rōne doni excellentis ad bene eē alteri⁹. Sic s̄ d̄r rōe cui⁹ p̄t ip̄m ducere ī sup̄iora. Sicut platos p̄ potestātē doctor rōne sapie p̄ cognitionē sanctus vir p̄ exēplū possūt alios ducere in sup̄iora. Ratio q̄ debiti sicut ē differēs. quia ratio debiti quo debeo deo: ē rō qua debeo ipsi p̄cipio ad eē et ad cōseruationē ad eē. et ad oīa reliqua. Ratio debiti q̄ debeo reuerētia primo: ē rō qua debeo p̄cipio ad bñ eē. dignitas enī diuini eē p̄ potētiam et per p̄cipationē cōuenit platos. Dignitas sapie doctorib⁹. dignitas rō bonitatis sanctis rōe quarū dignitatū sūt p̄cipiu⁹ ad bene esse aliorū. et ratione quarū debet eis honor et reuerētia. et sic n̄ ē vniuoca ratio debiti nec etiā equoca s̄ analogica. s. p̄ prius et posterius variata. et ideo d̄r variari ipsa adoratio: et radix ad vtrūq̄.

Tertio queritur Utrū adoratio dicat actū exteriorē vel interiorē. Ad qd̄ sic exo. xx. Non adorabis ea neq̄ coles. Glo. Aliud est colere. aliud est adorare. D̄r q̄ sicut adorare n̄ adulando regib⁹ ydolatrie

uel romētis nictus: cū sciat q̄a p̄dolu: nihil est. colere x̄o ē toto his affectu et studio mācipari: vtrūq; ḡ refecas. vt nec affcū colas nec sp̄e adozas. Ex his p̄ q; adozatio consistit in actu exteriori uel affectu. colere x̄o in affectu uel actu interiori. ḡ adozatio est act⁹ exterior. colere x̄o interior. Itē apod. 5. Ceciderūt in facies suas ⁊ adozauerūt. ḡ adozatio ē i signo exteriori. ḡ dic̄ actū exteriorem. Ad oppo. Jo 4. Venit hora ⁊ nūc ē quādo ueri adozatores adozabūt p̄x̄ i spiritu ⁊ x̄itate. ⁊ dic̄ glo. Non i templo. Nō i mōte hoc: s̄ interiori i timo cordis tēplo. Ergo adozare seu adozatio dicit actum interiorē. Itē ps. Adozate dñm i atrio sancto ei⁹. i. i dilatato ⁊ sanctificato corde. quia ex caritate ē oīs sanctitas. ḡ adozatio dicit actū cordis. ḡ dicit actū interiorē. Itē Raban⁹ sup̄ gen. Adozare ē ad deū qui sol⁹ ē adozandus tota mentis itentioē tendere. ḡ adozatio ē actus mētis. Querit ḡ quomodo differūt. colere. fūire. ⁊ adozare. Dolo dō. q̄ ista distiguūt b̄ mō. quia adozare pp̄ie respicit itentioē. colere affectū. seruit⁹ corp⁹ q̄a seruire ē ex illa pte: ex qua ē seruil act⁹. b̄ aut̄ ex parte corporis. uenerari aut̄ deum scōm affectū p̄t̄ eē dupl̄. uel interiori ⁊ sic colere dicit affectū interiori uel exteriori. et sic colere dic̄ affectū in affectu seu in signo.

Silr adozatio respicit itentioē sicut dic̄ p̄diera auctoritas Rabani. sup̄ gen. Adozare ē ad deū qui sol⁹ ē adozandus tota mētis itentioē tendē: ⁊ sic adozatio respicit itentioē. s̄ b̄ p̄t̄ eē dupl̄. uel scōm q̄ ē interiori i corde adozatio in sp̄u ⁊ x̄itate ⁊ sic dicūt auctores q̄ adozatio est interiori. uel scōm q̄ adozatio ē exteriori i signo ⁊ significatioē itentioē ⁊ sic ē exteriori actus. qñ. s̄. rōnalis creatura totā se donat deo vt suo p̄cipio ⁊ cause. Seruire aut̄ respicit op⁹ exteri⁹ uel corpus. tñ seruit⁹ aliqñ appellat̄ mācipatio rationalis creature seu colendo. seu adozando in affectu ⁊ itentioē. ⁊ sic i itentioē et affectu: ⁊ sic dicit actū interiorē. scōm aut̄ q̄ ē expressus mot⁹ uenerationis i corpore. sic ē i actu exteriori. ⁊ p̄ hoc p̄ itentioē rationis ad vtrāq; partem

Postea queritur se

cūdū quā rōem deo debetur adozatio. an. s̄. rōe potestatis uel x̄itatis. uel bonitatis. Ad qd̄ sic. querit an circūscripta bonitate ⁊ x̄itate

debet deo adozatio: rōne potestatis. Et ostendit q̄ n̄. quia potestas degenerat i abusum. nisi secū habeat bonitatē cōiūctā. s̄ tali nō debet reuerētia: nec adozatio. ḡ circūscripta bonitate n̄ debet potestati adozatio. Itē n̄ ē simplr reuerēda p̄t̄as. nisi secū habeat x̄itatem. quia tūc p̄ceps ē ⁊ indirecta i suas operationes. ḡ nō p̄t̄ adozari potestas sine istis. ḡ debetur deo adozatio n̄ rōe potestatis solū s̄ etiā rōne istozū triū. bonitas. x̄itas p̄t̄as.

Silr querit vtrū sola bonitas: sit cā adozatiois. ⁊ uidetur. Circūscripta enī p̄t̄ate et x̄itate debetur bonitati reuerētia de se. nō econtrario. ḡ p̄mo ⁊ p̄ se debet reuerētia bōitatis. Ergo ipsa bonitas sola p̄mo ⁊ p̄ se ē cā adozatiois ⁊ uenerationis diuīe. Itē Aug⁹. x. de ciuitate dei. Cū mandat de diligendo p̄x̄io. quid aliud mandat nisi vt ei q̄ p̄t̄ comēdet diligēdū deū. hec x̄a religio. b̄ x̄a pietas ē. b̄ tātūmō debita seruit⁹. ex q̄ obf̄ sitātū x̄a ⁊ debita ē seruit⁹. qua mandat diligendus est de⁹: s̄ b̄ rō ē bonitas. ḡ ip̄a bōitas ē rō ⁊ cā adozatiois dei. Ad oppositū ostēdit p̄mo q̄ solū rōe potestatis sic circūscripti aliis ⁊ remanēte potestate deo debetur adozatio. quia latria ē seruitus. ḡ adozatio latrie ē i intētiōe seruitutis: s̄ seruit⁹ sp̄ dī respectu dñi. dominiū autē dī rōne potestatis. Unde. Boet⁹ i libro de trinitate dicit. q̄ dominiū i deo nihil aliud ē q̄ p̄t̄as coherēdi s̄ditos. ḡ rōe p̄t̄atis p̄ ⁊ p̄ se deo debet adozatio. Circūscriptis ḡ aliis. ip̄a potestas ad huc ē rō adozatiois. Itē i deo ē potestas. x̄itas ⁊ bonitas. sicut autē fides est ipsius ueritatis sic amor est ipsius bonitatis. ḡ similiter honor uel adozatio erit ipsius potestatis. Itē adozatio debet rōe dignitati excellenti. vñ nūq; sup̄iora adozat inferiora: s̄ econuerso ⁊ b̄ ē quia sup̄iora hñt dignitatē excellentē respectū inferioris ⁊ si econuerso: s̄ bōitas de suo intellectu ⁊ rōe n̄ dat itelligē aliquā excellentiā dignitatis. similif̄ nec x̄itas. sed sola potestas que sp̄ itelligit̄ respectu alicu⁹ s̄iecti. Ergo adozatio p̄p̄e ⁊ p̄ se debet deo rōe p̄t̄atis. ⁊ ita circūscriptis aliis: adhuc potestas ē rō adozationis.

Silr obf̄ cōtra p̄mū. s̄. q̄a rōne soli⁹ bonitatis nō debet deo adozatio. Et p̄ hoc patet qd̄ dicit psal. Ois terra adozet te zē. Blosa fides: s̄ fides nō adozet nisi cōceptioē x̄itatis. ḡ n̄ ratiōe bonitatis solū debet deo adozatio imo etiā rōne x̄itatis. Silr querit vtrūq;

ratione maiestatis in his tribus comprehendere quod sunt prae. Caritas bonitas. debet deo adoratio

Ad quod psalmus. Adorate dominum in atriis sancto eius. Solo. de his atriis venit in atriis ubi maiestas adoratur. Ex hoc obicitur cum intelligitur bonitas: nisi intelligatur excellentia non debet adoratio ei: nec sicut caritati: nec sicut patri. et similitudinem nisi intelligatur excellentia in summo non debetur adoratio. que uni soli debet. que dicitur adoratio patrie. Si ergo est in maiestate intelligitur excellentia in summo. quia dicitur maiestas a maiori et summo statu. Ergo ipsa maiestas in illis tribus comprehendenda est ratio adorationis deo debite. Item deo debet adoratio: gratiarum actio: et laus: et hoc totum ex debito causali. bonitas enim de sua ratione diffusiva est sui et diffundit dona sua in creaturis. Creatura autem ex hoc quod accipit a deo efficitur debitor. et hoc est debitum gratitudinis. hoc autem est gratiarum actio. ergo gratiarum actio debet deo ratione bonitatis. Item creatura rationalis accipit notitiam a deo. a caritate autem emanat omnis notitia. quia caritas est sui ipsius declarativa ut dicitur Hilarius. Ex hac autem notitia debet ipsa creatura rationalis laudare et magnificare divinam notitiam: vel caritatem seu sapientiam. Ergo tenet ad laudem divinam ratione ipsius caritatis. cum ergo respiciat maiestatem maiorem statum. Adoratio autem dignitatis superioris. ergo adoratio est respectus vel ratione divine maiestatis. Solo dicitur quod laetitia vel servitus uno modo dicitur vel accipitur pro illis que exhibentur in cultu: sicut sunt thurificatio caritatis oblationes: genuflexiones et huiusmodi. Alio modo pro illis que exhibentur. et huiusmodi sunt virtutes sicut fides que prestatur humi. unde et per hoc exhibet adoratio. Caritas autem diligit ut optimum. Tertio modo dicitur adoratio motus qui est ipsius virtutis: quia dicitur laetitia a deo exhibendum servitium debitum. sic ergo adoratio istius virtutis. scilicet patrie pro impiis. aliarum vero virtutum pro executione: vel exhibitione: que sunt fides spes et cetera. illorum autem actuum qui sunt thurificatio et huiusmodi. materialiter. ipsius vero caritatis pro informatione: quia caritas informat omnes alias virtutes et omnia opera. Dicitur ergo simpliciter quod adoratio est ratio maiestatis. quia maiestas dicitur respectu maioris et superioris status quod se respicit adoratio: et sic ratio maiestatis pro se et ex parte patris que caritatis. vel bonitatis. sic magis ratione patris debetur deo adoratio. que caritatis vel bonitatis. cum ratione maiestatis debeatur serviri illi. Ad illud quod obicitur quod circumscripta bonitate potestas de generat et cetera. dicitur quod prae cui debet adoratio:

est potestas in summo. Potestas autem que degenerat deficit a potestate in summo: et propter hoc de hac potestate non procedit bene ratio. Cum prae que comprehendit in se rationem adorationis: non est de generans aliquo modo. et ideo hoc in se rationem adorationis. Et hoc potestas divina est. Ad illud quod obicitur quod fide adoramus dicitur. quod quilibet virtus in actu suo hoc movet alias et excitare. et hoc est propter connectionem ipsarum adiuvantem. unde fides excitat alias ad reverentiam ipsius caritatis. Caritas vero alias movet et excitat ad amorem bonitatis. unde fides aliquando adoratur. cum scilicet per intuitum in ipsam caritatem exhibet deo cultus. sicut et caritas: tamen caritas magis movet ad adorationem. quia movet sicut informat et hoc est quia movet ad bonum. bonum enim est obiectum caritatis. unde sicut ratio boni informat et movet per informationem omnem appetitum: quia non appetit nisi quia bonum. sicut arduum et gloriosum appetit quia bonum. sic caritas movet ad exhibitionem adorationis per informationem: tamen quilibet habet suam propriam rationem. ipsa vero laetitia movet: sicut imperas que respicit ipsam maiestatem proprie quia respicit maiorem statum: et per hoc per notificationem eorum que obiciuntur.

Consequenter querendum

est de unitate et differencia adorationis. Primum queritur de caritate. Secundo queritur de differentia. Quartum ad primum queritur Utrum sit una adoratio trium personarum trinitatis. quae scilicet adoratur pater et filius et spiritus sanctus an alia an alia.

Ad quod sic obicitur. Adoratio est trium personarum. secundum trinitatem personarum distinguuntur tria precepta ordinata ad deum. Primum patris ad patrem. secundum ad filium. tertium ad spiritum sanctum: sicut superius dictum est. Cum ergo illa tria precepta pertineant ad honorem et reverentiam trinitatis. Sicut vult Augustinus. et sunt tria. ergo tres adorationes.

Item aliter dicitur bonum: talia ratio debentur in quibus precepto ad deum ordinata ergo alia et alia adoratio. Item in patre est dignitas qua est pater. quae soli patri convenit. In filio est dignitas qua est filius. que soli filio convenit. et sicut est in spiritu sancto. Triplex ergo est dignitas personalis. sed adoratio debet trinitati vel deo ratione dignitatis excellentis ergo triplex debet adoratio trinitati non una ut in una adoretur pater ratione dignitatis qua est pater. In alia filius ratione dignitatis qua est filius. In tertio spiritus sanctus ratione dignitatis qua est spiritus sanctus. Ad oppositum adorare respicit illud quod est commune tribus personis. ergo non est

alia et alia adoratio trium personarum. Maior pars
 ga adoratio respicit maiestatem que eadem est et communis
 tribus personis. et non alia et alia. quod nec erit dif-
 ferens adoratio cum ratione istius debeatur. Item
 amor et adoratio debetur trinitati. sed amor de-
 betur ratione bonitatis. et quia una est bonitas in
 tribus personis. et non alia et alia. Ideo uno
 amore amamus bonitatem in illis. Adoratio autem
 debetur trinitati ratione maiestatis. cum si sit eadem
 sit maiestas in tribus personis. que est ratio adora-
 tionis. quod unum est debitum adorationis. et ita una
 adoratione adorantur tres persone. Si dicatur
 quod patri debetur adoratio ratione generationis
 que active est in patre: quia pater est generans.
 In filio autem est generatio passive. quia filius
 dicitur genitus. et ratione huius debetur ei adoratio.
 et idem non est eadem adoratio. sicut nec eadem gene-
 ratio vel eodem modo. Contra pater potest generare
 filium. et filius potest generari a patre. aut si eadem
 potentia aut alia. Si eadem. Sed adoratio sequitur
 potentiam. quia ratione potentie debetur deo adoratio.
 Si ergo eadem est potentia essentialis generationis
 active et passive. Licet differant secundum rationem
 intelligendi: vel modum. sed et eadem adoratio de-
 bita patri et filio: et pari ratione spiritui sancto
 qui procedit ab his. Si dicatur quod sit alia et
 alia huius potentia. sed poneret in deo iam diuer-
 sitas potentiarum. quod est inconueniens. quia ex hoc
 sequeretur diuersitas essentialium. Item quicquid
 conuenit deo secundum calitatem respectu creature:
 conuenit toti trinitati. et sic indiuisa sunt opera
 trinitatis. sicut indiuisa calitas: sic et unum
 et indiuisum est illud quod debetur ratione calitatis. Si
 ergo creatura eo quod creatura debet dominum adorare
 uenerari et amare bonitatem diuinam. sed ex parte
 calitatis est debitum adorationis. sed adoratio
 conuenit deo ratione secundum calitatem respectu crea-
 ture. Si ergo hec calitas eadem. sed et una et eadem
 adoratio. Item Dylari in libro de trinitate
 honor geniti est in honore gignenti et conuerso.
 quia dicitur quod non sit filius in trinitate iam non
 est generans. sed relatam sunt generans genitum. et
 procedens pari ratione. Sic ergo circumscribunt se re-
 latam et unum in alio intelligitur. nec unum ab alio
 per intellectum potest separari. sed si sit non erit separe
 honorem sequetur ad proprietatem qua pater ut
 pater. et ad proprietatem qua filius ut filius
 adoratur. imo unus in alio intelligitur. sed una est
 semper adoratio. siue comprehendat intellectus
 essentialis: seu personam. et maxime secundum quod una est
 ab alia. quia sic se habet secundum relationem.
 Solo dicitur. quod si sit una est adoratio trium perso-

narum in trinitate. quia adoratur pater. filius. et
 spiritus sanctus. sicut una est maiestas. Unum
 genitum. habetur. quod Abraham tres uidit et unum
 adorauit. Unum huius sit discretio et numerus trium
 personarum. est tamen una adoratio: quia una est
 maiestas una equalitas in tribus. Et idem dicitur
 Jo. 5. quod qui non honorificat filium non honorifi-
 cat patrem. qui misit illum. per hoc ostendens: quod ho-
 nor patris est ex honore filii et conuerso. et licet
 sit ibi discretio proprietatum. tamen ille proprie-
 tates inuicem sunt et ad inuicem relate. Unum dicitur
 dominus in euangelio. Jo. 14. Philippe. Qui uisus
 me uidet et patrem meum. Ideo qui intelligit
 filium ut filium. necesse est quod intelligat patrem.
 et sic respiciendo discretionem personarum trium
 unus et idem honor et eadem adoratio debetur
 toti trinitati. Si respiciendo essentialia unum et
 idem honor numero debetur ei et eadem adora-

Ad illud quod per obiectum. quod si eadem est adoratio.
 Unde ergo distinguuntur tria precepta ordinantia
 ad deum que sunt de adoratione. Dicitur quod illa
 distinctio preceptorum non est ratione distinctionis tri-
 nitatis: nec adorationis eiusdem. sed ratione distinctio-
 nis debitorum: quod in primis rationali creature. ex ratione
 calis quia. scilicet a deo creata est. pendet enim a deo
 sicut a suo principio. et pendet ab eo sicut a suo
 conseruatore. Item pendet ad eum sicut ad suum finem
 Unum triplex est deperdentia ex parte creature. que
 dependet non ex parte eius a quo deperdet. imo
 una causa est. et secundum hoc est distinctio preceptorum.
 et non est alia et alia adoratio in illis preceptis: sed
 eadem ibi precipitur: tamen debitum triplid adora-
 tionis ibi ostenditur. Aliud potest dici ut dicatur
 quod in primo precepto precipitur adoratio. in 2. laus.
 in 3. gratiarum actio. quia prout debetur adoratio
 ad quod pertinet primum preceptum. et ita autem que facit
 notitia debetur laus. Secundum autem mandatum pertinet
 ad meritum. et idem dicitur. Non assumes nomen dei
 tui in uanum. quod dicat. sed assumes debite ad lau-
 dem ipsi autem bonitati ad quam pertinet tertium
 mandatum debetur gratiarum actio. quia bonitas
 ipsa diffundit se et dona sua. Et quod obiectum. huius sunt
 alia precepta. sed alia adoratio. Sed quod adoratio
 respicit ipsam diuinam causam: seu principium: que non
 numeratur: et idem una est non numerata. et spiritus
 ille bene notatur per hanc propositionem ad. ex qua procedit.
 sed preceptum respicit debitum: quod quia ut uisum
 est numeratur. Ideo et preceptum. adoratio tamen
 eadem in illis precipitur. Per hoc pars solutio ad secundam
 rationem. Ad tertium quod ille dignitates inuicem
 et unum sunt: nec est eas aliquo modo separe etiam per
 intellectum. unum est honor in honore et dignitas

in dignitate. q̄a iuicē accipit eas intellectus
 Proptēa ḡ q̄a iuicē sūt: ⁊ vnū sūt. ⁊ iō unā
 ē adoratio et cōis que respicit illas. Juxta
 b̄ nota de opinioe quorūda qui dixerunt q̄
 i p̄cepto p̄ p̄cipit latria. in sc̄do p̄seuerātia
 latrie. i. p̄fectio late. Et s̄; h̄ distinguūt tria
 p̄cepta ordinan̄ ad d̄m. q̄a deul. s̄. diē glo.
 de p̄ p̄cepto q̄d ydolatria. phibet. ḡ p̄ oppo^o
 p̄cipit latria. S̄ilr i sc̄do cū diē. n̄o assumes
 nomē dei tui suanum. p̄cipit p̄seuerantiam
 latrie. quia ḡ recedit a cultu assumit nomē
 dei i vanū. In 3° mādato determinat hora
 siue dies adoratiōis ⁊ vacatiōis deo. ḡ pre
 cipit ibi p̄fectō latrie. etiā diē glo. oīa sac̄te
 faciēdo a strepitu vicioꝝ cessando. ecce per
 fectio. Juxta b̄ etiā querit cū phibeat in
 p̄mo mādato ne fiat similitudines i celo. nec i
 terra. nec i aqua. quare silr non phibet fieri
 similitudines in acre ⁊ igne. cum aer ⁊ ignis
 corpa sūt: ⁊ corpa i eis sūt ⁊ figurari possūt
 ibi similitudines. S̄; d̄d. q̄ nō ē differētia in
 illis p̄ceptis p̄seuerātia ⁊ p̄fectionē latrie
 quia p̄ceptū respicit actū seu debitū actus.
 Perseuerātia aut̄ ⁊ p̄fectō nō dicūt actū: s̄
 statū act^o. ⁊ iō penes illā nō ē distinctio. imo
 penes debita reuerētie v̄l honoris latrie sic
 visū ē sup̄. P̄t̄ r̄amen dici sc̄dm iā dicta. q̄
 aliter distinguuntur vt dicatur q̄ in p̄mo
 p̄cepto p̄cipit latria quātū ad adoratio
 nē. In sc̄do quātū ad laudē. In 3°. quātū ad
 ad gratiarū actionē. Et b̄ ē quia primū pre
 ceptū respicit rōnē dignitat̄ excellēt̄ sp̄cū
 cui^o d̄f̄ adoratio. In 2° aut̄ p̄cipit assumptio
 nōis dei directā. b̄ aut̄ ē cū laudē. In 3°. q̄d ē
 de requie i sabbō p̄cipitur sanctificatio seu
 vacatio deo: ⁊ sic gratiarū actō rōe donoꝝ
 acceptoꝝ a sp̄u sac̄to. Ad sc̄dm d̄d q̄ aer et
 ignis ibi cōprehēdunt̄ s̄b celo. quia celū vo
 catur cōis nā sursū cōtinēs alia. Un̄ super
 geñ. distinguūt a sanctis celi. s̄. ac̄riū olīpicū
 Ita q̄ aer ⁊ ignis ibi vocat̄ celi. ⁊ sic sumit̄
 i psal. cum d̄f̄. Volucres celi. T̄. ā. r̄o deorsū;
 d̄f̄ terra ⁊ aqua. ⁊ ita sc̄dm modū sac̄re scri
 pture cōprehēdunt̄ illa s̄b celo. ⁊ iō tria no
 minat in quib^o prohibet fieri similitudines
 in quibus oīa cōprehēdit.

Consequenter querit de
 differētia
 adorationis ⁊ b̄ duplr. absolute et i compa
 tione. Quātū ad primū sic. Querit vtrum
 vna adoratiōe vel differēti sc̄d̄; rē adorat̄
 de^o. Ad q̄d sic: psal. In ecclesiis benedicite

deo domino de fortibus ysacl. Glo. Deo cui
 debet latria. domio cui debetur dulia. Si ḡ
 dulia ⁊ latria dicūt v̄riam adorationis s̄m
 rem. ḡ differēs ē adoratio vna qua adorat̄:
 vt de^o. alia qua adorat̄ vt d̄ns. Itē psal.
 D̄ne deus meus i te speravi. Glo. D̄ne oīm
 p̄ potētā cui debet dulia. De^o oī; p̄ cationē
 cui debet latria. ḡ differēs est eius adoratio
 sc̄dm rē. vna qua adorat̄ vt de^o. alia qua ut
 d̄ns. Itē dulia d̄f̄ reuerētia que debetur
 creature. latria d̄f̄ reuerētia que debet eter
 no. S̄; quedā dicūt de deo ab eterno. q̄dā
 ex tēpore. vt de^o. d̄ns. creator zc̄. Et debetur
 ei honor rōe vtriusq̄. ḡ debet ei latria. rōe
 eius q̄ de ipso d̄f̄ ab eterno. ⁊ dulia rōe ei^o
 q̄ de ipso d̄f̄ ex tēpore. quia latria resp̄c̄ q̄d
 eternū ē. dulia illud q̄d tēporale ē ⁊ c̄atum.
 ḡ differēs honor debet deo. vn^o latria. al^o
 dulia. Itē deus se habet ad creaturas vt
 de^o ⁊ vt d̄ns. ⁊ ē separe has rōes p̄ itellēm.
 quia i quātū de^o creat: i q̄^o d̄ns gubernat.
 Si ḡ cōprehēsiōne sequit̄ honor differēs reue
 rētia ei exhibet̄ i quātū de^o ⁊ i quātū d̄ns.
 Itē de^o se h̄; ad creaturā vt creator. ⁊ cā.
 ⁊ quātū ad b̄ videt̄ ip̄ius ad creaturā disp
 itas i nā. Itē se h̄; vt deus ⁊ sic disp̄itas in
 cōditiōe. quia talis ē d̄ns ad seruū. Si ergo
 alia ē rō disp̄itatis n^o ⁊ cōditiōis. ⁊ b̄ cō
 prehēdit̄ ⁊ cōprehēsiōne seq̄t̄ honor. ḡ ali^o
 honor ei debet̄ i quātū creator. vel cā. ⁊ in
 quātū d̄ns. ḡ vt pitus. Itē Malach. i. Si
 ego pater. vbi ē honor me^o. ⁊ si ego d̄ns. vbi
 ē timor me^o. Ergo vult q̄ alia reuerētia ex
 hibēda sit ei i quātū p̄f̄: ⁊ i quātū dominus.
 Ad oppo^o rōnal creatura dependet a deo
 quātū ad eē. quia exiit ab ipso et quātū ad
 p̄fectionē eē: et quātū ad cōseruationē eē. et
 rōe istozū v̄t creatori suo honorē: qui dicit̄
 latria. Si ḡ sc̄dm oēs istas cōditiōes deo de
 bet latria. ḡ deo i quātū ē d̄ns debet latria.
 quia de^o d̄f̄ d̄ns i quātū ad regimē ei^o depē
 det creatura ⁊ cōseruat̄ et regit̄ p̄ ipsum. ḡ
 eadē adoratio debet ei i q̄^o de^o et i quātū;
 d̄ns et nō differēs. Itē latria dicit̄ debitū;
 imēsi honoris. q̄a dicit̄ debitū honoris rōe
 sūme maiestatis. dulia v̄t debitū honoris
 mēsurati. q̄a rōne alicui^o mēsurati et finiti
 Un̄ nulli sc̄o debet sūmus honor. deo autē;
 sc̄dm d̄nē modū debet imensus honor. ḡ sp̄
 ei debetur latria. et ita sp̄ vnus honor seu
 vna differētia honoris. Itē dulia et latriā
 dicūt differētia grad^o. et dulia dicit̄ inferiorē

gradū. latria superiorē. deo aut non debetur gradus aliquis inferioris honoris. imo supm. quia nō ē dicē q̄ i eo sit diminutio honoris ratiōe alicui. q̄ semp i quātū deus et dñs: et creator et hī debet ei vna dñia honoris q̄ est latria. Item Augustinus in libro de vera religione dicit q̄ vera religione colitur deus vt principium vniuersitatis. et dñs. et fā religioe dñ. p opp^m ad ydolatriā. q̄ cum latria sit ille honor: qui opponit ydolatrie. q̄ latria ei debet i quātū est deus et dominus. et sic quātū ad oīa semp vna ad ratiōe adoraf. Solo dō. sicut dictum est sup scdm Aug. sup illud Mat. 4. Dominū deū tuū adorabis etc. Seruit^r duob^{us} modis ac diuersa significatione solet appellari. dñ enī latria: dñ et dulia. s. dulia itelligit seruitus cois. hec est seu deo seu hoī. seu cui libet rerū naf e exhibita. a qua et seruit^r. i. dules grece nomē accipit. Latria aut appellatur seruitus illa: que sola diuinitatis cultui debita. nec vlli ē participāda creature. vnde ydolatre nūcupaf. Notād q̄ si dulia pluribus mōis accipiat. vno mō dñ coīter ad quēcūq; honorē debitu. vel deo: vel create. et sic accipit Aug^{us} dulia i predicta auctoritate. Secdo mō dñ pprie et sic dulia ē cultus vel honor q̄ exhibet creature. Tertio modo dñ dulia antonomasice. h ē dulia dignior: que est iperdulia. Glo. sup psal. Adorate scabellū pedū eius. Dicēs. Caro xpi sic ipietate a fbo dei assūpta adoraf a nobis. non illa adoratione que latria ē: que soli creatori debet: s. illa dulia que dignior ē. Quarto mō dñ dulia scdm analogiā. et sic dñ noīe extēso Et sic dulia ē reuerētia debita soli deo. tñ rōne illius dignitatis i cui^{us} picipatiōe est creatura. et sic intelligit illud deo cui debetur latria. domino cui debet dulia. Notād q̄ multiplex exponit illa glo. Primo mō sic deo cui debet latria. i. honor incōmunicabilis quēadmodū dei scstāria. et nā ē icōmunicabilis creature. dñō cui debet dulia. i. honor cōicabilis. Dñū enī cōicaf creature eo mō q̄ dicim^{us} q̄ de^{us} potēs ē et fac creaturā potētē. Sapiēs ē: et caturā facit sapiētē. bon^{us} ē et fac creaturā bonā. ita q̄ participat ei^{us} bōitate. et scdm hec debet ei honor: qui descendit i cōionē. s. rōne dignitatū. in quarū picipatione dicim^{us} esse creaturā. et iste honor nominat noīe cōi. qd est dulia p̄ cōmuniōe. Ratiōe fō dignitatis i cui^{us} picipatiōe nō

est honor singularis. et dñ latria: et sic itelligit illō deo cui debet latria. domino cui debet dulia. quia dñs cōnotat affectum creature.

Secdo mō exponit illud sumēdo dulia pprie et antonomasice. quia i xpo ē natura icreatā. s. deitas et nā creatā. s. humanitas Et quātū ad naturā creatā dñs est. secūdū fō naturā icreatā deus ē: et creator. quā nā deitas dñ. qā g latria pprie debet creatori: et soli. et dulia ppe creature. iō deo debetur latria. domino dulia. q̄ g obf. q̄ differens honor debet deo. dō q̄ nō: s. differens ē debitum honoris ex parte creature ad deum. et penes illa duo debita sumit latria et dulia: s. quātū ad illū qui honoraf idem est et vnus honor nō differens. et h quia quocūq; mō adoretur domin^{us} vel vt i se cōsiderat^{us} vel vt causa. vel ut rōe dignitatis i participabil ul picipabil. sp ē adoratiō rōe eiusdē dignitatis. s. maiestatis. vnde sp eadem dignitas. s. maiestas adoratur. et hec oīa sunt vna dignitas in deo: que adoratur. licz differenter iquātū. sic et sic et sic. Ad tertiu q̄ dicit q̄ quedā dicit de deo ex tēpore. qdaz ab eterno dō. q̄ hec oīa sūt vnu et vna dignitas in deo. et iō non faciūt differentiam honoris ex parte dei: s. faciūt differentia debiti ex parte creature. Ad quartū dō. s. f. q̄ deus creat. deus regit. h facit differētiā ex parte creature. quia aliud accipit catura ab eo. quia creat. aliud quia regit. et iō differens ē debitum. vnus tamē honor rōe hoī. quia vna dignitas. honor aut numerat per dignitatem cui exhibetur. Et per hoc patet responsio ad cuncta.

Consequenter querit de differētia adoratiōis diuine in cōparatione. quātū ad equalitatem. an. s. equali adoratione adoret deus in quātū deus et in quātū domin^{us} et hī. Ad qd sic. Dionisi^{us} in libro de diuinis nominib^{us} loquens de dominio dei dicit. q̄ domi^{us} ē oīm bonorū plenissima pfectio: et imutabilis firmitas. Ergo dominiū dicitur honorē in ifinitū dñō exhibendū. q̄ equali honore adoratur in quātū deus et dñs. Itē dominus dicit de deo ex tēpore: s. ex actu tēporali nō acrescit deo honor: nec minorat^{ur} g equalis honor ei debet iquātū de^{us} et dñs et nō minor nec maior. Item creatio ē cōmendatio potētie infinite: quia dicit exitus de nō eē i eē: Sed potētie infinite debetur

honor infinitus. q̄ rōne creationis debetur honor infinitus. q̄ rōne dominii. q̄a ex q̄ creator et dominus. Itē h̄ q̄ d̄ns intelligit̄ d̄ns. cū dicit̄ de deo. q̄ nō minor honor f̄ equalis debet̄ domino et deo. Ad opp̄. Potētia ī deo ē infinita. actus aut̄ finitus. honor anteq̄ debet̄ deo rōne actus et rōne potentie. Si ergo actus finitus sicut creatura. q̄ et honor rōne ipsius debet̄ finit̄ ē. et si potentia infinita. q̄ honor rōne potētie infinitus. q̄ nō equalis honor debet̄ deo rōne actus et potentie sue

Itē bonitas diuina ē infinita. tñ beneficia eius ī creatura sunt finita. et rōne vtriusq̄ debet̄ honor. et ex vno dulia. s. ex b̄nificētia ex alio latia. q̄ inequalitas honoris. Itē eē diuinū cōsiderat̄ vt in se. consideratur vt ī creatura. unde sc̄d̄ h̄ d̄c̄ Termegistus q̄ deus ē sp̄a intelligibilis. cui⁹ cētrū est vbiq̄: circūferētia nūq̄. diuinū eē cōsideratum ī se vt circūferētia que nūq̄ ē. quia infinita et nullo mō habet finē. In quātū h̄ op̄at̄ ad creaturā vt cētrū metaphorice. que est q̄ cōpatio centri ad circūferētia. eadē est diuini esse ad semetip̄m consideratū. sic et sic. Sed cōpatio centri ad circūferētia; est sic finiti ad infinitū. q̄ diuinū eē vt in se cōsideratū; ē infinitū. cōsideratū h̄o ī creatura finitum. q̄ si rōne vtriusq̄ debet̄ ei honor. debetur ei honor finitus et infinitus et ita inequalis.

Solo d̄d̄. q̄ equalis honor sp̄ deo debetur ex pte dignitatis. quia sp̄ eadē est dignitas rōne cui⁹ adorat̄. nō tamē sp̄ equale ē debitū. quia iuxta sententiam euangelii. 25. Ad thei. Cui plus cōmittit̄ plus debet̄. vñ vni dedit dominus duo talenta. alii quīq̄. et plus debebat cui commiserat quīq̄: q̄: cui vnum erat cōmissū. et sic ex pte cōmissi seu accepti nō ē equale debitū: tamē equalis honor. q̄a honor respōdet dignitati: et eadē dignitas ē qua accipio hic et illud. Ad p̄mā rōnez ī cōtrariū d̄d̄. q̄ sicut ī sole duplex est actio. s. actio qua agit: et actio qua efficit. et p̄mā vt lucē. sc̄d̄a illuminare. sic in deo est actio qua agit deus. et h̄ idē q̄d̄ sua essentia. et est actio qua efficit in creatura. Actio q̄ agit ē infinita et imutabilis: sicut sua essētia. Licet actio qua efficit sit finita. quia creature sunt finite. honor at̄ semp̄ impedit̄ ratione actus. quo agit. et ideo honor infinitus debet̄ ei rōne actus et rōne potētie. Ad sc̄d̄m d̄d̄ q̄ licet beneficia dei finita sint. tamē d̄at̄ a bonitate infinita. vñ beneficiū minimū q̄d̄ dat deus

d̄at̄ ex infinita bonitate. Debitū aut̄ honoris rōne beneficii cōsequit̄ illud ex quanto datur. sicut p̄ in Luc. xxi. De vetula que nō posuit ī gazophiliū nisi duo minuta. et tñ habuit maiorē remunerationem. q̄ qui plus posuerūt. quia ex maiori affectu dedit. et sic ē hic. et ideo honor infinitus debet̄ rōne b̄nificii dei. quia ex infinita bonitate d̄at̄. Ad 3̄m d̄d̄ h̄ d̄yō. Duplex ē cognitio de deo. vna ē mō infinito p̄ p̄uaricationē aliarū caturarū. vnde psal. Posuit tenebras latibulū suum: et est cognitio de deo p̄ positionē mō finito. sicut cognitio de deo. q̄ ē potēs et q̄ ē bonus et q̄ sapiens et q̄ vbiq̄. et q̄ cā ē et q̄ bi⁹. s. tñ h̄ oīa vñ et infinita sūt. D̄d̄ q̄ diuina s̄ta sc̄d̄m q̄ causa ē finit̄ ē. s. n̄ finita. quia finit̄ creaturā. quia ē cā cōtētiua eius et cōseruās. Vñ deus ē alpha et o. i. p̄ncipiū; et finit̄: s. nō finit̄ ab ea. vñ put̄ cōpat̄ causa p̄mā ad creaturā nō finit̄ p̄ eam. s. finit̄ eā Et iō semp̄ ē dignitas infinita rōne cui⁹ debet̄ honor et iō ei infinitus honor. Dicitur aut̄ esse vt cētrū pur cōsiderat̄ ī creatura: n̄ quia finit̄ in ea. sed quia vt ī Anthonio et vt minima apparet eē bonitas diuina cōsiderata in creatura respectu eius quod in ipso consideratur.

Post hec queritur

de adoratione xp̄i. Et querit̄ vtrū eadem adoratione adorēt̄ xp̄s. sc̄d̄m diuinitatez et h̄ūanitatez. Ad q̄d̄ sic. xp̄s ē deus et homo. S; rōne qua ē deus dignus ē honore debito creatori. In quātū h̄o ē h̄o: dignus est honore debito creature. Ergo cui⁹ adoratio debita creatori sit latia. et debita creature sit dulia. xp̄s adorandus ē dulia: et latia. s. he adorationes differunt. q̄ differenti adoratione adorandus ē xp̄s. Ad opp̄. Iero. Nō sc̄d̄m sū xp̄i adorandū ē. sc̄d̄m dicit̄ ab h̄ūanitate. q̄ vna adoratiōe adoraf̄ ī quātū de⁹ et ī quātū h̄o. Sc̄d̄o iuxta h̄ q̄rit̄. an debeaf̄ maior veneratio filio dei incarnato. q̄ ante incarnationē. H̄ enī uidet̄ p̄ p̄m. Quia pl̄ra bona sunt pauciorib⁹ bonis magis eligēda. q̄ plura venerabilia pauciorib⁹ sunt magis veneranda. Ergo cū plura uenerabilia sint in filio incarnato. s. diuinitas. humanitas et p̄sona q̄ ī nō incarnato. Reliquis q̄ amplior veneratio debet̄ incarnato. Solutio d̄d̄ q̄ in xp̄o ē dignitas p̄sonē. et diuersitas n̄arū. quia p̄sona ē in duabus naturis. respiciēdo

g dignitatē p̄sōe sic vna debet x̄po adoratio
 quia ipse ē vna p̄sona: et vna ē dignitas rōe
 cuius fit adoratio. s. vna dignitas p̄sonalis
 et h adoratio ē latría. et h ē q̄d dicit Jo. dam⁹
 3. sententiarū. ix. di. Timeo carbonē tangē
 p̄pter ligno copulatū ignē. Adoro x̄pi nām
 p̄pter dei mei siml vtrinq; p̄pter carni vnitam
 deitātē. Nō enī quartā appono p̄sonā ī tri
 nitate: s̄ cōfiteor p̄sonā vnā h̄bi et carnis
 eius. bis h̄bis īsinuare videt x̄pi h̄ūanitatē
 cū h̄bo vna adoratiōe eē adorādā. attēdēdo
 vnitatē p̄sōe. Respiciēdo autē diuersitatē
 naturarū est differens adoratio. quia ibi est
 natura diuina que adoranda ē latría. ibi ē
 h̄ūanitas ex qua parte distinguēdū est. q̄a
 ip̄a h̄ūanitas cōsiderari sc̄d; se p̄t. ī quātū
 ē quedā creatura: tā sancta tam pulcra. vel
 pur ē diuinitati cōiūcta. Et si cōsideretur
 sc̄d; se. dō q̄ ei debet adoratio: que ē dulia
 dignior. et fm h̄ sup illud. Adorate scabellū
 pedū eius. dicit glo. Caro x̄pi siue ī pietate a
 h̄bo dei assūpta adoraf a nobis. nō illa dico
 adoratiōe que latría ē que soli creatori debe
 tur: s̄ illa que dulia dignior ē. Si autē cōsi
 deraf put ē dignitati vnita sc̄d; h̄ fuerūt
 circa h̄ opiniōes. quia quidā dixerunt q̄ de
 bet ei dulia h̄ mō s̄ dignissima. Alii autē
 dixerunt q̄ debet ei laeria sc̄d; Aug⁹. qui
 sup illud. Nō turbet cor vestrū z̄c. ita dicit
 ego dñicam carnē: imo p̄fectā in x̄po h̄ūani
 tatē ideo adoro q̄ a diuinitate suscepta: et
 deitati vnita ē. vt nō aliū et aliū: s̄ vnū eū
 demq; deū et hominem filiū dei eē cōfiteor.
 Deniq; si hoīes sepaueris a deo: illi nūquā
 credo vel seruo et loquit de adoratiōe que
 est latría. Ad q̄d itelligēdū. notandū est
 q̄ latría v̄s triplr. vno mō v̄s p̄prie. s. cult⁹
 qui debet deo soli: seu itelligat quātū ad
 dignitatē ī cui⁹ p̄cipatiōe nō ē creatura.
 vel ī cui⁹ ē participatiōe. Sc̄do mō v̄s lata
 s̄ricte: cū. s. astrigit vocabulū ad seruitutē:
 que debet creatori rōe dignitatis: in cuius
 p̄cipatiōe nō ē creatura. et sic nō accipit
 latría ī glo. illa. Deo cui debet latría. v̄s
 cui debet dulia. In participatiōe enī istius
 dignitatis: que designat h̄ noīe de⁹ sc̄d; q̄
 accipit nāl̄ et etiā dignitatē que designat
 hoc noīe creator nō est creatura. Tertio mō
 dicit large. nō solū seruit⁹ que debet digni
 tati diuine: s̄ etiā creature vnite ip̄i. in quo
 sensu dicit Raban⁹. Caro x̄pi latría adoran
 da est sicut h̄bus. s̄ nō oī spē latric. qm̄ non

adoram⁹ eā oīo p̄strati ī terra. sic vt ēdam⁹
 q̄ nox creauit de nichilo vt sacrificamus ei
 sicut deo: s̄ adoramus eā. quoniā p̄ ipsam re
 dēpti sum⁹. et sic v̄s latría noīe extēso. et sic
 respiciēdo vnitatē p̄sōe vna est adoratio.
 respiciēdo diuersitatē naturarū differens
 ē adoratio. diuina enī nā semp adoraf latría
 h̄ūana ī se cōsiderata sp̄ dulia. quia factū
 sanctorū. Considerata h̄o vt diuinitati vni
 ta adoranda ē latría extēso noīe latric. Ad
 sc̄d; q̄d querit dō. q̄ maior veneratio p̄t
 dici duplr quātitatiue. quia. s. in pluribus ē
 veneratio. vel qualitatiue eo q̄ maiori itē
 siōe. veneratio sc̄d; m̄m modū potest dici
 x̄po incarnato deberi maior veneratio. quia
 in plurib⁹ debet venerari. Sc̄do mō non
 debet ei maior veneratio. quia illud quod
 debetur ueneratiōis h̄ūanitati magis debe
 tur ip̄i diuinitati. quia ip̄i h̄ūanitati cā
 effectiua totaliter ē. et ideo illud q̄d obicit
 q̄ plura bona sunt magis eligenda paucio
 ribus: itelligēdum ē sc̄d; p̄m quado non
 sūt altera ī alteris. et h̄ ē ī p̄posito. rō enim
 uenerationis cature. s. h̄ūanitatē assume
 magis est in ipsa diuinitate q̄ ī h̄ūanitate.

Consequens est querē
 de adora

tione creature et h̄ ordine. Primo
 de adoratione creature rōnal angelice. 2.
 de adoratione creature rōnalis h̄ūane. 3.
 de adoratione creature irrōnalis. Quātū
 ad p̄mū. queruntur tria. an maior vel equa
 lis veneratio debetur sanctis angelis post
 incarnationē x̄pi vel ante. An sit ageli ado
 randi aliquo mō latría. Vñ angel⁹ sathane
 cū transfiguratur se in angelū lucis dicens se
 esse x̄pm possit sine peccato adorari. latría.

Quantū ad primum

obicit sic. Ante incarnationē x̄pi angeli ado
 rabat ab hoībus et nō p̄hibebat se adorari.
 sed post incarnationē nō p̄mittit se adorari
 ab hoīe. imo p̄hibent Vñ ī apoca. 22. dicit
 Jo. Cecidi vt adorare ante pedes angeli: q̄
 dixit mihi uide ne feceris. cōseruus enī tu⁹
 sum et fratrū tuorū. s̄ si debet ei equalis ho
 nor q̄ ante debebat. Constat q̄ nō p̄hiberet
 sicut nec ante. s̄ non tantus honor debetur
 angelis post incarnationē: quātus ante. Itē
 Grego. Post incarnationē quia videt h̄ūanā
 naturā sup se exaltatā: nō p̄mittit se adora
 ri ab hoībus et prius mittebant. ergo z̄c

Itē ad oppo^o. Ita sunt beati angeli post incarnationē sic ante. vñ nō ē eorū gloria diminuta vñ beatitudo ex incarnationē. s̄ poti^o aucta. Si ḡ nō ē subtracta dignitas beatitudinis ex incarnationē. ḡ nec veneratio diminuta. Juxta b̄ querit̄. vñ fuit b̄ q̄ āgel^o p̄hibuit se adorari a Jo. cū ita esset dignus sicut fuerat ante incarnationē. Si dicat q̄ b̄ fuit ex humilitate. tūc videt q̄ ante incarnationē debuisset se p̄hibuisse ab hoīe adorari. quia tunc fuisset maior eius humilitas si p̄us se humiliasset hoī q̄ mō. quia n̄ erat hō ita dign^o sicut mō. ḡ nō fecit p̄pter b̄. ex quo videt q̄ vellet āgel^o inuē q̄ nō tāt^o debet ei honor post incarnationē quāt^o ante. Solo vñ. q̄ quātū ē ex pte ip̄orū āgelorū equalis honor debet eis post incarnationē et ante. et ex pte hoīs etiā maius ē debitū honoris n̄ veneratiōis āgelorū post incarnationē q̄ ante quia plura fecerūt p̄o hoīe. fuerūt enī ministri. incarnationis et miraculorū sic de Gabriele legit. q̄ annūtiavit Marię. q̄ de illa nasce retur dei filius. Ad illud autē qd̄ d̄ q̄ si equalis honor deberet eis. quare ḡ p̄hibet h̄i^o adorationē. vñ q̄ aliquid p̄t prohiberi dupl̄. vel quia malū ē seu occasio mali. vel p̄hibet p̄pter aliquā utilitatē scdm̄ qd̄ dicit Aug^o sup̄ gen̄. vbi loquit̄ de āgelis venientib^o ad Abrahā. duplici de cā aliq̄s accid^o ē a bono. vel p̄pter mai^o bonū aggrediēdū vt dñs renocauit illū qui volebat sepelire patrē suū. Mat. 8. vel p̄pter facilē declinationē i malū. et scdm̄ b̄ vñ. q̄ p̄hibuit āgel^o Jo. ne ip̄m adoraret. quia istud erat occasio mali. q̄ s̄ p̄textu vult poterat occasio a liter it̄roduci vt cature sp̄dederet latria. qd̄ eēt maximū malū. sicut aul^o p̄hibet comedere i ydolio. quia p̄t eē occasio mali. vel i se vel i alio. s̄. venerationis ydoli. p̄. cor. 8. Alia rō fuit quare p̄hibuit. s̄. p̄pter prouocationē ad maius bonū. quia p̄ volebat ostēdere q̄ maxie exaltata ē hūana natura post incarnationē. et q̄ magna ē gloria dei in hūana natura. et illud dēt valde hoīe; ad maximū bonū puocare.

Secundo queritur

Utrū āgel^o licite poterit adorari latria. qd̄ videt p̄ tex. gen̄. 18. vbi d̄ q̄ Abraham adorauit āgelos: et adoratiōe que debetur trinitati. ḡ latria. Itē Josue 5. Josue adorauit āgelū qui dixit. Ego sū princeps exer

citus dñi. Ergo ip̄e adorauit āgelū latria.

Ex his videt q̄ āgel^o possit adorari latria Solo. vñ que admodū dicit Aug^o de fructiōe. sola imutabili bonitate ē fruēdū simpl̄. rō nali et creatura que nobiscū p̄t p̄cipare sūmā bonitatē ē fruēdū scd̄; quid et n̄ simpl̄

Itē fruēdū est deo nō in se scdm̄ q̄ dicit ap̄lus ad Philemonē. Ego te frater fruar i domio. Irōnali et creatura: que non p̄t nobiscū p̄cipare sūmā bonitatē n̄ ē fruēdū nec simpl̄ nec scdm̄ qd̄. eo modo vñ. tū nō p̄cā. q̄ latria simpl̄ debet deo. Latria vero scdm̄ quid debet hūane n̄ in deo. b̄ ē nō de se: s̄ rōe diuinitat̄ cui ē vnita. Latria vero nec simpl̄ nec scdm̄ quid debet creature pure quia latria ē seruit^o debita creatori. Ad illud ḡ qd̄ primo ob̄t de Abrahā. is. gen̄. q̄ videt āgelos adorasse latria. ē respōsio in glo. q̄ Abrahā itelligēs diuinitatē i vnitate adorabat. et dispensationi angelice in forma visibili ministrabat. Ex his ḡ apparet: q̄ duo itelligebat Abrahā i apparitiōe illorū viroū. Itelligebat enī creaturā angelicā i forma hūana. itelligebat et trinitatem. iō et duplex actus sequebat̄ i Abrahā scilicet adoratio: que cōsequebat̄ itellectū trinitat̄ et misterii qd̄ cōsequebat̄ ad itellectū n̄ āgelice apparētis i hūana n̄. Ex quo patet q̄ adoratio latrie i Abrahā nō exhibebatur āgelō. Ad illud qd̄ querit̄ de Josue vñ. q̄ Josue apparebat i āgelō ip̄m deū i cui^o persona apparebat āgelus et illū adorabat. Cū dicit sup̄ illū locū Adamaci. Adorauit nō solū quia ex deo ē. s̄ quia de^o ē. nō enim adorasset nisi deū cognouisset. Cui enī ē p̄iceps milicie nisi xps. Ex quo relinquit q̄ itelligebat i āgelō xpm. cū dixit i Josue 5. Ego sum p̄iceps exercitus domini. et sic p̄ solutio h̄i^o questionis.

Tertio queritur de

āgelō sathane cū transfiguratur se i āgelū lucis sicut habet 2° cor. xi. Et dicit se eē xpm Utrū possit adorari latria sine peccato. qd̄ videt. q̄ ignorantia facti adhibita diligētia excusat: quanuis ignorantia iuris non excuset. ḡ cū iste ignoret qd̄ factū ē et adhibeat debitā diligētiā. Relinquit q̄ n̄ peccat adorando dyabolū sic xpm. Itē si aliquis credēs hostiā cōsecratā a sacerdote celebrare que nō eēt cōsecrata adoraret eā sic corpus xpi. p̄pter ignorantia facti excusaret. ḡ s̄ s̄

adoras dyabolū vice xp̄i i p̄dicto casu pp̄e
ignorātiā facti excusabit. Solo dō q̄ sa
thanas trāffigurat⁹ apparēs i sp̄e xp̄i nō ē
adorādus pro xp̄o: simplicit̄: nec credendus
ēē xp̄s. sed s̄b cōditiōe. Uū si adoraret eum
simplr peccaret. nec ignorātia excusaret eū
⁹ assignat⁹ hi⁹ triplex rō. Prima ē ga glibz
ē p̄mittit⁹ per sacra scripturam q̄ angelus
tenebrarū transfiguratur se i angelū lucis z⁹
cor. xi. ⁹ Mat. 24. Multi veniet i noīe meo
⁹. Et iō tenet discatē ⁹ nō statim adorare

Scda rō ē quia hz remediū orationis. ga
si oraret deū; toto corde vt reuelaretur ei
⁹ritas. deus nō p̄mitteret eū; decipi. In h. n.
casu itelligitur illud. Jo. i. 5. Quicquid peti
eris patri i noīe meo dabit vobis. In noīe
meo. s. q̄ ē v̄hs qd̄ it̄pretat⁹ salus. hoc est
quicqd̄ petieris ad salutē scdm q̄ exponit
beat⁹ Aug⁹. Patet ḡ ex h̄ q̄ qui nō orat nō
adbibet oēs diligētia quā dēt. Tertia rō
ē. quia facillime posset vitare piculum appo
nēdo. s. conditionē. hoc mō adoro te si tu es
xp̄s. Ad illd̄ qd̄ ob̄ de hostia nō cōsecrata
dō. q̄ dēt adorari s̄b conditione. s. si forma
debita obseruata sit. ⁹ h̄ conditione tacita
vel expressa.

¶ **Q̄st quā habitū**

est de adoratione angeli. Queritur
de adoratione hoīs. ga dicit ap̄lus. Honora
inucē p̄ueniētes. Ro. i. 2. Primo utrū hō
adorandus sit latria. Scdo utrū omnes
hoīs equalr sint adorandi. Tertio modo
utrū mali sint adorandi. Quarto quomō
sancti viri sūt adorandi. Quinto. utrum
malus p̄elatus plus sit adorandus q̄ bon⁹
subditus.

Quantū ad primum

sic ob̄ dicit. Jo. dam⁹. q̄ honor qui exhibet
ymagini refert⁹ ad illū cui⁹ ē ymago. vnde
dicit magnus Basilius. Honor ymagis ad
p̄thotypū p̄uenit. i. ad exēplar. Est enī p̄tho
typō. p̄ forma seu forma exēplaris ad quā
facta ē ymago. cui⁹ ḡ hō sit expressissia yma
go dei poterat in hoīe adorari vens latria
⁹ ita p̄ cōsequēs hō pōt adorari lafa. In
h̄ querit⁹ de beata v̄gine. Nā dicit Jo. dam⁹
q̄ honor qui ei⁹ ē ad eū qui de ea ē icarnat⁹
refert⁹. ḡ ip̄a pōt adorari latria. Solo ad
p̄ dō. q̄ hō nō pōt adorari latria. tñ pōt eē
materia adorationis latrie i quātū ē ymago

ducens ad deū cui⁹ ē ymago. ⁹ iō adoratio
dulie debet ei scdm q̄ dicit Jo. dam⁹. in 4.
li. A principio de hoīs; scd; pp̄ia ymagis
fecit. cui⁹ igit⁹ gratia nos adiucē adoram⁹:
nisi q̄ scdm ymaginē dei facti sum⁹. vt enī
ait magn⁹ i diuinis Basili⁹. Honor ymagis
ad p̄thotypō p̄uenit. i. exemplar. p̄thotypō
sūt ē illud qd̄ ymago rēp̄sentat. Ad scd;
qd̄ querit⁹ de beata v̄gine dō. q̄ quis ho
nor qui eius ē ad eū: qui ex ea est icarnatus
reducit nō sequit⁹ p̄pter h̄ q̄ honor ille sit
latria: s̄ sequit⁹ q̄ honor ille refert⁹ ad xp̄m.
Honor tamē ille qui beate v̄gini debetur
ē cuiusdā p̄rogatiē. s. dulie singularis. ⁹ q̄si
immediate disponēs ad latria. n̄ tamē ē lafa.
cum enī adoro matrē dei: in quātū hi⁹. non
adoro vt cā; mei cōditricē. ⁹ ideo n̄ adoro
vt latria. quia at adoro vt matrē di. honoro
vt matrē carnis. ⁹ h̄ pp̄ ip̄m creatorē. Uū
rō honoris ē ip̄e honor creatoris. ip̄e tamen
honor exhibet creature. Ex quo relinquit⁹
ille honor ē dulia p̄rogatiē singularis dispo
nens ad latria ⁹ cui⁹ rō latria est.

Consequenter queri

tur. Utrū oēs hoīs equalr sint adorandi.
Ad quod sic Dam⁹ i 4. li. A principio deus
hoīs; scdm pp̄ia ymaginē fecit. cui⁹ igitur
gratia nos adiucē adoramus. nisi q̄ scdm
dei ymaginē facti sum⁹. Ex quo ob̄. q̄ si oēs
homines equalr ad ymaginē dei facti sunt
Ergo oēs hoīs equalr adorādī sūt. Conē
adoratio ē debitū rōne dignitatis excellēt
ḡ si est dignitas aliqua excellens in vno re
spectu alterius nō equaliter debet eis ado
ratio. vel si dicas q̄ imo quia nō adoratur
nisi rōne eius: q̄ sūt ad ymaginē tūc sequet⁹
ex h̄ q̄ vnus nō debet aliū adorare. ga vn⁹
equal ē alteri quātū ad ymaginē. Itē plat⁹
rōne n̄ dēt adorare s̄ditū. equal est ei
quātū ad naturā. s̄l̄r habet dignitatē excel
lētē resp̄cū illius. ḡ non dēt ip̄m adorare
rōne dignitatis. imo poti⁹ ecōuerso. ḡ n̄ eq̄l̄r
debet oīs adorato. Solo dō. q̄ omnib⁹
exhibēdus ē honor pro statu ⁹ tēpore quia
oēs ad ymaginē di facti sūt vt dicit Dam⁹.
⁹ h̄ ē rō cōis. quare honor oīs dēt exhiberi
loco ⁹ tēpore. Sed notand⁹ q̄ in ymagine
que ē hō itelligitur qd̄ ē p̄ naturā. itelligit⁹
etiā i ea qd̄ ē p̄ gratia: que r̄ducit ipsā yma
ginē i plenā cōformitatē dei. ga gr̄a ip̄a est
dei formitas. Ex parte igit⁹ n̄ nō ē differē

adorationis. Un̄ quātū ad b̄ ē equalitas in oībus. s̄ respiciēdo possibilitatē ad gratias vel actum que est per gratiam que actu est in ymagine: non est ita. Si enim in statu est gr̄e ⁊ habz gratiā actu habet bonū excellēs ī se ratiōe cui⁹ debet ei honoz. q̄libet enī talī ī aliquo vno excellit. licet nō habeat omnia dona: ⁊ rōe illi⁹ vni⁹ cantat̄ de quolibet cōfessore. nō ē iuētus filis illi. ⁊ sic respiciēdo actū gr̄e in habēre. ratiōe cui⁹ semp̄ excellit adorandus ē hō: ⁊ vnus magis alio. S̄lr̄ respiciēdo possibilitatē ad grām ī hōse. licz actu sit extra gratiā tamē adhuc possibilis ad tāā gratiā ⁊ ad maiore: q̄ aliquis h̄ns gratiā actu. ⁊ respiciēdo possibilitatē h̄ac ī ymaginē ī maiori excellētia. ita etiā respiciēdo h̄. maior honoz pōt īpēdi vni q̄ ali.

Tertio queritur

Utrū malis hōibus debeaf adoratio. Ad qd̄ sic Jo. dam⁹ Honorādi sūt sancti vt filii ⁊ heredes dei. vt dīc̄ Jo enāgelista. Si ḡ mali hōes n̄ sūt amici: nec filii: nec heredes xp̄i. ḡ nō sūt adorandī. Ad oppo⁹ Ro. 13. Honorē iuicem puenientes. Slo. i. in qualibz reuerētia. alr̄ n̄ est fratern⁹ amor: nisi mutuis se pueniant obsequiis. Itē aliq̄s mō mal⁹ forte pōrdinat⁹ ē ad maiore iusticiā q̄ aliq̄s mō bonus ⁊ possibil ē. ad b̄. Ergo dign⁹ ē honore rōe istius possibilitatē. Solo dō sicut sup̄ dem̄ fuit. mali hōes īquātū mali n̄ sūt diligēdi. imo odio habēdi. quia odire malū ī quantū malū nō ē odire naturā ei⁹: s̄ odire vicium in ip̄o vt dīc̄ Aug⁹. Et iō sic odiēdi sūt: ⁊ sic nō sūt honorādi nec adorandī. Attēde do tamē naturā ip̄am. quia sūt ad ymaginē dei facti: ⁊ possibiles ad gratiā rōne h̄i⁹ de berur eis honoz ⁊ dilectio.

Quarto queritur de

adoratione sanctorū qual sit. Ad qd̄ sic. Dulia adoram⁹ factos: s̄ dulia id ē qd̄ fuit⁹. ut dicit Aug⁹. ḡ seruiture ip̄os adoram⁹. Ad oppo⁹ Aug⁹ in libro de h̄a religione. Sancti adorandī sūt ppter imitationē nō ppter religionē. adoram⁹ eos caritate nec seruitute ḡ adoratio qua adoramus eos nō ē seruit⁹.

Solo dō. q̄ duplex ē seruit⁹. Est enī seruitus obnoxietatis. ⁊ hec debetur deo. eo q̄ est p̄cipiū nostri eē. Est etiā seruit⁹ f̄ue rētie ⁊ h̄ debet sanctis. quia ipsi sūt nostri ductores vel p̄ doctrinā sic p̄lati: vel p̄ iter

cessionē. vel p̄ administrationē.

Quinto queritur an

malus p̄latus magis sit honorand⁹ q̄ bonus s̄ditus vel ecōuerso. Ad qd̄ sic. Ro. 13. Cui honoz. honoz. ī prelato qualcūq̄ sit ē maior dignitas q̄ in aliquo s̄dito. ḡ maior veneratio debet malo p̄lato q̄ bono s̄dito

Cōt. Maior ē dignitas ymagis in bono s̄dito q̄ in malo p̄lato. s̄ dignitas ymagis rō ē quare nos adiucē adoramus. vt dicit Dam⁹. ḡ maior veneratio debet bono s̄dito q̄ malo p̄lato. Solo dō. q̄ mal⁹ p̄lat⁹ in quātū p̄lat⁹ magis dēt honorari q̄ bon⁹ s̄ditus. quia magis ē ī p̄cipitatione debiti honozis. quia ē honoz. gratuit⁹ debet⁹ ex necessitate. ⁊ ē honoz. gratuit⁹ nō debitus ex necessitate. Prim⁹ honoz debetur prelato in quātū p̄latus. quia ī quātū h̄i⁹ vice xp̄i est. Unde Ro. 13. dīc̄ apl̄us de ip̄o p̄lato. q̄ dei minister ē. Honor autē gratuit⁹ nō debitus ex necessitate debetur bono s̄dito. ⁊ iō magis tenemur ad honozem maiorem prelari ī quātū prelatus est.

¶ Est hec inquire

dum ē de adoratiōe que debet irrōnabili creature que ē vestigiū dei. ⁊ maxie de adoratiōe que exhibet cruci xp̄i. Primo an maior generatio debet cruci xp̄i q̄ hōi. 2. An possit deus adorari latria ī vestigio sicut ī ymagine.

Quātū ad primū sic

ob̄ exo. 20. p̄hibet q̄ nō fiat sculptile neq̄ vlla similitudo. Si ḡ figuram⁹ d̄m ī cruce cōt̄ p̄ceptū facim⁹. nō ē ḡ crux magis adorāda q̄ rōnalis creatura. Itē adoratio seu veneratio respicit dignitatē. s̄ maioris est dignitatē rōnal creatura que ē hō q̄ ip̄a crux. quia hō ad ymaginē dei fact⁹ ē ⁊ creat⁹ est ad beatitudinē. ⁊ vt sit p̄iceps diuise bonitatis ⁊ vitatis p̄ cognitionē ⁊ amorē. crux autē nō ita. cū sit irrōnalis creatura. ḡ maior veneratio debet hōi q̄ cruci. Cōt. crux a maximis adoraf. etiā petrus qui iā beat⁹ ē crucē adoraret: non tamē hōiez. ergo maior veneratio debet cruci q̄ hōi. Solo. dō q̄ ē dignitas realis que debet rei. ⁊ est dignitas ymaginis. ⁊ h̄ non ē ex p̄te ymaginis. s̄ ex parte rei. quā ymaginat⁹. Un̄ dam⁹ Honor ymaginis ad p̄botypū. i. exēplar̄ f̄ferf

Sed notandū q̄ ē ymago p̄ participationē. et
 h̄ ē rōnalis creatura. et ymago vt signū. s.
 alicuius beneficii dei. sicut humanationis ei⁹
 et passionis et h̄. vbi ḡ ē ymago vt signū;
 totus honor refer̄ ad p̄typū. i. exemplar.
 vnde dicit Dam⁹ de cruce. q̄ adorando cru-
 cē adoramus passionē xp̄i: seu xp̄m passum
 s̄ his h̄bis adoramus typū p̄ciose crucis. et
 si ex alia materia ē facta: nō materiā adorā-
 tes absit. s̄ typū vt xp̄i simbolū. i. notam.
 dixit enī discipulis. tūc apparebit signum
 filii hoīs in celo. s̄ vbi ē ymago p̄ participatio-
 nem vt homo ideo est adoratio vult. et ita
 nō ē h̄ adoratio crucis maior nisi q̄a refer̄
 ad signū. vult aut̄ debet h̄i eo q̄ ē in par-
 ticipatione diuine dignitatis sic potentie:
 uel sapiētie. uel bonitatis. qd̄ non conuenit
 cruci. Ille ḡ maior honor qui exhibet̄ cruci
 refer̄ ad re significatā: cui⁹ ē signū nō re-
 fertur ad ipsam crucē in se. Ad illud qd̄
 ob̄. Nō facies tibi sculptile. v̄d. secundum
 Dam⁹. Q̄ anteq̄ deus eēt humanat⁹ facere
 ymaginē deo erat impietatis. quia fin̄ diuina
 naturā nō ē figurabil̄. s̄ postq̄: visibilis et
 sensibilis fact⁹ ē p̄ assumptionē carnis: non ē
 h̄ impietatis. s̄ pot⁹ pietatē ē ip̄m figurare:
 et h̄ p̄pter doctrinā. et instructionem nr̄az. et
 p̄pter recordationē passionis xp̄i. vt p̄sena
 sit nostre memorie. et p̄pter h̄ instruimur. et
 allicimur ad bonū. hac etiā de cā fiūt yma-
 gines factorū. Vñ. Dam⁹ dicit. inuisibilis: et
 incorporei: et incircūscriptibilis: et ifigurabil̄
 dei quis pot̄ facē ymaginē. In ip̄se igit̄ sū-
 me ē et impietatis figurare qd̄ diuinū est. h̄c
 in veteri testō nō erat assuet⁹ ymaginū vs⁹
 quia h̄o de⁹ p̄pter viscera misericordie sue
 scdm̄ veritatem factus est h̄o p̄pter nostrā
 salutē. nō vt Abrabe visus est ī spē hoīs. n̄
 ut p̄p̄bis. s̄ fin̄ sb̄am fact⁹ ē h̄o. et perabula-
 uit terrā et cū hoīb⁹ ouersat⁹ ē. miracula fec̄:
 passus ē. crucifixus ē. resurrexit. assūpt⁹ ē. et
 omnia scdm̄ x̄itātē facta sunt et visa sunt.
 ab hoīb⁹. scripta quidē sūt ad memoriā et
 doctrinā nostrā. quia aut̄ nō oēs noscūt l̄ras
 nec lectioni nacant. patres excogitauerunt
 uelut quosdā trisp̄hos ī ymagib⁹ describē
 ad velocē memoriā: qua p̄pter multotiens
 nō fin̄ mētes habētes dñi passioēs ymagie
 xp̄i crucifixiois videntes et salutaris passi-
 onis ī memoriā veniētes p̄cidētes ado-
 ram⁹ nō materiā s̄ ymaginātū. S̄l̄ et dei
 genitricis ymaginis. nō materiā s̄ figuram

adoramus: honor enī qui ē ad ip̄am: ad ip̄m
 qui ex ip̄a ē incarnat⁹ reduc̄. S̄l̄r autē
 et scōrū certamīa erigētia nos ad fortitudi-
 nem et imitationē et zelū virtutis eorum et
 gloriā dei sicut dixim⁹. et enī ymaginis ho-
 nor ad p̄typū. i. exemplariū puenit. Et p̄
 h̄ soluunt oīa obiecta.

Secundo queritur

Utrū deus possit adorari latria ī vestigio:
 sicut ī ymagie. q̄a si sic: cū ī oī creatura sit
 vestigiū dei: erit adorād⁹ latria ī oī creatura
 vt ī lapide. Q̄ aut̄ ita sit patet. q̄a gen. 28.
 v̄ de Jacob. Q̄ surgēs mane tulit lapidem
 quē supposuerat capiti. et erexit in titulum
 fundens oleū desup. Cū ḡ latria consistit in
 sacrificii oblatioē ip̄m aut̄ oleū obtulit pro
 sacrificio. ḡ ip̄e exhibuit latriā lapidi. Itē
 cum deus sit vbiq̄ p̄sentialr̄ potentialr̄ et
 essētiāl̄. ḡ pot̄ ī oī re adorari. ḡ scdm̄ hunc
 modū pot̄ cuilibet creature exhiberi latria

Solo cū querit̄ an de⁹ adorand⁹ sit ī ve-
 stigio. v̄d. q̄ nō. nisi īquātū vestigiū effici-
 signū p̄ institutionē quēadmod̄ tabernac̄: et
 lapis quē vnxit Jacob. erat signū et figura
 ipsius xp̄i et scdm̄ h̄ signatū adoraf̄ latria.

Si h̄o considerat̄ ip̄m vestigiū in se. non
 pot̄ eē mā latrie. vestigiū enī non imēdiate
 ducit ī deū quēadmod̄ ymago. Vestigium
 enim determinatur ī creatura irrationali.
 secunduz vnitatē. x̄itātē bonitatē. que refe-
 rūt̄ ad ymaginē: que ī creatura rationali
 determinat̄ scdm̄ memoriā: intelligētiā: et vo-
 lūtātē. q̄ quidē imēdiate referūt̄ ad trinita-
 tē. q̄a ḡ illd̄ solū qd̄ imēdiate ducit ī deū pot̄
 eē materia latrie. vestigiū aut̄ nō ducit ī deū
 imēdiate. p̄ q̄ nō pot̄ eē materia latrie ī q̄:
 h̄ s̄ ymago. hinc ē et q̄ deus pot̄ adorari ī
 ymagie nō ī vestigio ī quātū est res. Ad
 illud h̄o qd̄ ob̄ de Jacob v̄d. q̄ ip̄e nō īpen-
 dit honorē lapidi. s̄ signato p̄ lapidē qd̄ erat
 xp̄s. Ad vltimū v̄d. q̄ quauis deus sit in
 oī creatura put̄ v̄ p̄sentialr̄. potentialiter
 essētiāl̄. nō tamē sicut dicit̄ beat⁹ Aug⁹ ad
 Dardanū. oēs creaturā inhabitat. solū enim
 habitat in illis in quib⁹ ē p̄ gratiam. qui. s.
 sunt tēplū eius sicut dicit̄ apl̄s. Templum
 dei sanctū ē qd̄ estis vos. Tēplū aut̄ solū v̄
 creatura rōnalis in qua deus inhabitat per
 gratiā cognitionē. et amorē. quia ḡ creatura
 irrōnalis nō ē possibilis vt sit tēplū. nec
 erit ī ea adoratio put̄ res ē. nisi scdm̄ qd̄ est

signū. sic dictū ē. Reliqua que pertinet ad istam mām iueniētur in questione de latria quando de virtutib⁹ inquiret. Et sic patet responsio zc.

¶ **Q**uamquesi

tum est de pmo mādato decalogi. Cōsequēter iquirēdū ē de scdo. qd est. Non assumes nomē dei tui i vanū. Et circa hoc queret. Primo gnāl. Scdo spāl. Snāl. duo querūt. Primo de expōne hui⁹ pcepti. Secūdo de cōtinētia eius ⁊ intētiōe.

Quātum ad primum

querit de expōne huius mandati: que assi gnat tribus modis scdm tres expositiones que ponūtur in exodo. xx. ⁊ deul. s. Una. n. expo ē que pōit exo. xx. Nō assumes zc. Xpm putādo rātū caturā. ⁊ deul. s. Non estimes creaturā cē filiū dei. Scda expo ē. q. pōit exo. xx. Nō assumes zc. iurando. s. p nichilo nomē dei. deul. s. dic glo. Jurando pro re q nō est. Tertia expo ē in deul. s. Non assumes zc. nomē dei ligno ⁊ lapidi ⁊ bi⁹ tribuēdo. Quātū q ad istas expōnes opponit. ⁊ p quātū ad pmi. An sit cōueniens Hugo i li. de sacramētis. Assumē nomē dei i vanū. est filiū dei i visibilē p hūanitatē scdm creaturā estimare. Ergo assumere nomē dei i vanū ē credere xpm purā creaturā. h g̃ expositio cōueniēs ē. Itē psal. Ante solem pmanet nomē eius. Glo. Ante tēpora ⁊ omnē creaturā permanet nomē eius. i. filius regis. Ergo nomen ē ipse filius sed Romanorum octa uo. dñ. Vanitati subiecta est creatura oīs. g̃ assumē nomē dei i vanū: ē filiū dei credē purā creaturā. Ad oppo^o Ro. 2. Cū gentes nāl. ea que legis sunt faciūt: ostēdunt opus legis scriptū in cordibus suis nāl. Ergo decalog⁹ ē de dictamē legis natural. S; filiū dei cē hoīez vel incarnatū: non ē de dictamē legis nāl. Ergo ad illd mādātū nō p̄tinet q fil⁹ dei incarnat⁹ seu visibilis factus p hūanitatē ut dic Hugo nō credat creaturā. q̃ nulla ē expō. s. i p̄tinet ad ppositū. Quātū ad scdam expōne obicit sic. Non assumes zc. iurando pro nichilo. quia quicūq; assumit nomē dei i vanū peccat mortaliter: s. non quicūq; iurat pro nichilo peccat mortaliter. Jurare g̃ pro nichilo non p̄hibet h. Minor ps. quia dato q iurare pro nichilo sit mortale peccatū. iam iurare

nō cēt indifferens. quia illud qd ē idifferēs pōt fieri sine cā. ⁊ tamē n̄ ē peccatū mortale Jurare g̃ cēt malū in gnē. ⁊ nō bonū ex circūstātia. Itē Aug⁹. Jurare nō est bonū et tamē nō ē malū. g̃ scdm h ē idifferēs. Ergo aliq; pōt iurare p nichilo sic pccō mortali.

Itē psal. Nec iurauit i dolo proximo suo. Glo. prohibet n̄ qd cūq; iuramētū. s. iuramētū i dolo. g̃ solū iuramētū i dolo ē peccatū mortale. g̃ iuramētū pro nichilo non est h in p̄hibitione. Quātū ad tertiā expōnem que ē. Nō assumes zc. Ligno ul lapidi nomē dei tribuendo obr. quia scdm hāc expōnem vanū h appellat ydolū. S; quicūq; h nomē xps ydolo tribuit: facit ydolatriam. ergo h p̄hibet ydolatriā. Ergo nō differt a primo pcepto scdm hāc expōnem. Ad oppositū Aug⁹ i li. de x. cordis. Si tāgis pma corda; interficies bestia ydolatrie. Si tāgis secūda corda interficies bestia erroris. g̃ error p̄hibet in h mādato. ⁊ h dicit ista expō. g̃ cōueniens est. Sed ratione huius queritur si error hic p̄hibetur. ⁊ in primo mandato. quō differēt. Solo dō sicut dictum est sup. Lex Moyfi media ē inter legē nature ⁊ legē grē. Educit enī a lege n̄. maxie quātū ad decalogū. sic dicit Aug⁹ in li. de q̄stioib⁹ noui ⁊ vet. testa. sed h manifestat. Un̄ dic q data ē lex Moyfi ut que latere ceperant manifestarent. Itē dicit ad legē gratie Un̄ psal. Lex dñi imaculata cōuertēs aīas. Glo. Sua districtiōe corrigēs ⁊ ad xpi grā; mittēs. Scdm h g̃ decalog⁹ h; respectū vel rōne vnā put educit a lege n̄. Aliā prout dicit ad legē gratie. Sic igi mādātū illud pōt considerari put dicit ad legē gratie. et sic transit in signū. ⁊ sic nō solū l̄ale est. s. ēt misticū. ⁊ sic exponit ut p̄tinet ad filiū sic p̄mū p̄tinet ad patrē. ⁊ 3° ad spm scdm ⁊ scdm h ē eius expo. Nō assumes. i. nō credes xpm purā creaturā. Si aut sumatur h mādātū put educit a lege n̄. aut cōsiderat scdm suā formā: aut scdm suā sturē. Si scdm suā formā cōsideret. sic pprie nomē i vanū assumē ē sicut sumit i attestatiōe vitatis. sic i iuramēto. ⁊ sic exponit illa expositiōe. Non assumes zc. Jurādo p nichilo. exo. xx. Si aut sumat scdm virtutē ut sumat i vanū sumē. i. aburi noīe. sic ē 3° expo. Nō assumes zc. Ligno uel lapidi nomen dei tribuendo. ⁊ sic mādātū istud h; expōnem misticam. Un̄ hugo sup dixit i vanū nomē

zē. filiū dei zē. Tales sūt due alie expōes. i. iurādo pro nichilo. et ista nomen dei lapidi uel ligno tribuendo. Dugo ī libro de sacra mētis. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. uel ad mēdaciū affirmandū uel ad ydolū uenerandū. Ad rōnē ī cōtrariū dō. Quia licet lex nō dicitet incarnationē ī rōe ppria. dicitat tamē eā ī rōne vli. quia bene dicitat q̄ deus sūme misericors ē. et q̄ nō dimittet caturā rōnalē quā fecit ad beatitudinē oīo perire.

Ad ea que obiciūt de secūda expōne dō. Quia iurare ē p̄ferre x̄bū iuramēti. Iurare q̄ pro nichilo. aut ē id qd̄ assumē x̄bū iuramēti cū itētiōne iurādi et deliberatiōe: aut sine itētiōe. Si q̄ dicatur iurare pro nichilo assumē x̄bum iurandi sine itētiōne iurādi: sic iurare pro nichilo nō ē peccatū mortale: nec est ī phibitiōe. unde dormiēs si p̄ferret x̄bū iuramēti nō peccaret. quia nō delibera ret nec intenderet iurare. Si at iurare p̄ nichilo uel sic eā dicat cū itētiōne iurandi sic ē ī phibitiōe. et sic ē cōtra hoc p̄ceptum. Assumē enī dicit sumere cū itētiōne finis. quia dicit sumē ad. et p̄pter h̄ ille q̄ cū itētiōne iurat p̄ nichilo. directe peccat cōt̄ h̄ mādātū. Ad illud qd̄ ob̄ scdm̄ Auḡ. Quia iurare sit īdifferēs. dō. q̄ iurare est asserere p̄ primā x̄itatē. i. cū iuocatione p̄me x̄itatis ad testimoniū sue affirmatiōis. Ratione q̄ eius qd̄ ē asserere: x̄ū ē q̄ iurare ē īdifferēs. quia asserere pōt bñ et male fieri. S; h̄ qd̄ ē iuocare p̄mā x̄itatē ī testimoniū: dicit quādā circūstātiā que ita dēterminat hūc actum. q̄ sine ea nō possit absq̄ cōtemptu ipsi x̄itari. que de' ē fieri. quia iā tal pro nichilo ducēt p̄mā x̄itatē. et ita se q̄ref q̄ ipm̄ otemneret. Prop̄ h̄ dō ad Auḡ auctoritatē. q̄ iurare nō ē bonū. et tamē nō ē malū. q̄ ē īdifferēs. q̄ īdifferēs dupl̄r d̄. vno mō d̄ act' īdifferēs: qui pōt bene et male fieri. et sic iurare īdifferēs est. q̄ si fiat ex bona causa bñ fit. Si vero ex mala causa fit male fit. Alio mō dicit īdifferēs. et h̄ p̄pter iclūsā circūstātiā Et q̄ ob̄ q̄ sic sequeret. q̄ iurare eēt malū ī genere. dō q̄ nō. quia malū ī gnē ē qd̄ dēminat gen' ī malū. et solum ex circūstātiā trahitur ad bonū. S; iurare scdm̄ genus bonū ē. asserē per p̄mā x̄itatē. nec illa d̄iferētia trahit ipm̄ actum ad malū. s; q̄ non īdifferēter exerceat. Ad tertiū dō. q̄ iuramētū ī dolo vlr̄ ē ī phibitiōe. quia sp̄ dēterminat ī malicia. s; iuramētū ex cā pōt bñ fieri et male. et iō nō d̄ phiberi supple vlr̄. Ad

ea que obiciūt de 3ª expōne dō. q̄ h̄ expō Nō assumes zē ligno uel lapidi nomen dei tribuēdo nō ē quātū ad formā p̄mā mādātū sed quātū ad uirtutē. Ex pte aut forme p̄pe attēdit d̄istictio ī mādātis. nō ex pte x̄itatis. vñ si ex parte forme sumeret illa expō. bene p̄cederet rō. Adhuc tamē scdm̄ istā expōnē d̄istictio h̄ mādātū a p̄mo. q̄ si accipiat q̄ latria ī his tribus mādātis p̄cipit. sic est d̄istictio: quia ī p̄mo mādātō p̄cipit latria ut adoratio seu ueneratio dei secūdū actū cordis. cū dicit. Nō adorabis zē. q̄ adoratio dicit actū cordis. Uñ Dugo ī li. de sacramēt. Deū adorare ē ei totā mētē scō; humilitate; et deuotionē sb̄sternē: et ipm̄ p̄cipiū et finē oīs boni credē. In scdo x̄o mādātō p̄cipitur latria scdm̄ actū oris. unde p̄cipit assu mē nomē dei ī laudē et gloriā ipsi. cū scilicet phibet ne assumatur ī vanū. In 3^a p̄cipitur ueneratio dei scdm̄ actū opis. ut. s. ī sabbō eēt uacatio deo. et oratiōes. et oblatiōes acti ficiorum fierent.

P Ostea queritur

de cōtinētia et itētiōne isti mādātū Et circa h̄ querūt duo. Primo qd̄ ē nomē qd̄ phibet hic assumi ī vanū. Scdo qd̄ ē nomē dei assumere ī vanū.

Quātum ad primum

ob̄ et uidet cū non dicat h̄ nomē dei cum aliqua dēterminatiōe. q̄ accipiat generalit̄. sed sūt nōia sue potentie sue x̄itatis: sue bonitatis: s; h̄ phibetur assūptio ī vanū de nomine potentie et bonitatis et non solū de noīe x̄itatis. Cōf̄riū hui' uidet p̄ Auḡ. q̄ d̄istinctuit q̄ primū mādātū p̄inet ad reuerētiā; maiestatis. 2^a ad reuerētiā x̄itat. Tertiū ad reuerētiā bonitatis. nō q̄ sumit h̄ nomē pro noīe potentie et bonitatis. Sed solum pro noīe x̄itatis. s; uidet q̄ sumat p̄ noīe potestatis. Psal. In multitudine x̄tatis tue mētietur tibi inimici tui. Sic q̄ cōuenit mētiri contra nomē x̄itatis. ita contra nomē potestatis. s; si assūpto nomē potestatis. s; cū mēdacio est assūptio noīs ī vanū. q̄ qui sic accipit nomē potestatis: p̄uaricat' ē cōtra illud mādātū. Itē psal. Laudte pueri dñm. laudate nomē dñi. Glo. i. potētia. Ergo nomē dei ē potētia: s; h̄ nomē pōt sumi ī vanū. Ergo phibet hic assūptio hui' noīs. Item qd̄ phibeat h̄ assumi ī vanū nomē bonitatis p̄ psal. Beat' uir cui' est nomē dñi spes eius

Slo. i. qui nō tpalia sperat ab eo: s̄ illd̄ quod
 nomē ei⁹ indicat. s̄ salutē. si ḡ respectu bōi
 ē spes. ḡ nomē eius indicat bonitatē. Itē
 quo accipit nomē dei. vtrū. s̄ psonaliter vel
 essentialiter. q̄ psonalr p̄. Psal. Ante solem
 pmanet nomē ei⁹. Slo. Nomē ei⁹ fili⁹ regis.
 Ergo cū pbibet assūptō noīs i vanū: accipi-
 tur psonalr pro filio. s̄ si sic. soluz ḡ exponit
 p̄ma expositione. que ē. i. nō credas filiū dei
 purā creaturā. Si accipit essentialr. tunc
 obf. Dyo. in plogo vedit nomē theologi tāq̄
 inoiabilem deū laudat ⁊ ex oī noīe. Si ḡ ex
 oī noīe noīaf: ⁊ laudat. ḡ assumptio alicui⁹
 noīs quodcūq̄ sit. si sumat in vanū vel sine
 causa faciet p̄uaricationē conē istud māda-
 tū. qd̄ est icōueniēs nō sumit ḡ h̄ nomē esse-
 tialr nec psonalr. qd̄ ē ḡ h̄ dēz. Nō assumes
 nomē dei tui i vanū. Solo d̄. q̄ cum d̄r
 Nō assumes nomē dei tui i vanū. nomē acci-
 pit h̄ illud quo id qd̄ est d̄us rōnali menti
 innotescit. Un̄ psal. Afferat d̄no gloriā. noī
 dei. Slo. Afferat. vt. s̄. p nos gloriose i note-
 scat. Sed nomē pōt assumi scdm̄ q̄ istud
 mādatū ducit ad legē gratie. ⁊ sic dicit hic
 nomē psonalr: ⁊ tūc illud nomē ē filius: per
 quē inotescit tota diuītas. Un̄ Mat. xi. Ne-
 mo nouit filiū nisi pater. nec patre q̄s nouit
 nisi cui voluerit filius reuelare. h̄ mō dicit
 psal. Ante solē pmanet nomē ei⁹. Slo. Nomē
 eius fili⁹ regis. ⁊ illa expositio mīstica non
 credes xp̄m cē purā creaturā. vel pōt nomē
 accipi fm̄ q̄ h̄ mādatū educit a lege n̄. Et
 tūc nomē accipit essentialr. ⁊ sic nomen dei
 d̄r ip̄a x̄itas vt ē nota. q̄ h̄ ē rō noīs. nomē
 enī d̄r eo q̄ est nota. ⁊ sic accipit nomē dei
 i glo. sup̄ illd̄ exo. 8. Percutia; oēs terminos
 tuos ranis. que dicit nomē d̄ni x̄itas est. ip̄e
 enī dicit. Ego sum x̄itas. qui loquor x̄itate;
 de deo loquif. qui enī loquif mēdaciū de
 suo loquif. Ad rōnes i cōtrariū d̄. q̄ no-
 mē in diuis accipit: aut scdm̄ potentia aut
 scdm̄ x̄itatē. uel bōitatē. Nā ex pre potētie
 ē rō vel p̄cipiū efficiētie ex pre x̄itatis est
 p̄cipiū certitudis. ex parte bonitatis p̄ci-
 beatitudis. Sic ḡ dicim⁹ q̄ efficiētia ul cā-
 litas ē ex parte potētie. ⁊ h̄ ē x̄itatē ⁊ bōitatē
 h̄ ē iquarū interio potēstatis iē bonitatem
 ⁊ x̄itatē. sic etiā dicim⁹ q̄ bonitatis p se est
 allicere ⁊ quicqd̄ allicit ē i rōne bonitatis.
 Un̄ potēstas nō allicit nisi quia ē bona. nec
 x̄itas nisi quia ē bona. sic dicim⁹ q̄ itentio
 noīatiōis p se ē x̄itatis. quia noīare ē notuz

facere seu certificare. Ideo ad x̄itatē respecū
 cui⁹ ē cōtudo. p̄tin; se ⁊ potētia ⁊ bōitatē
 noīare. vñ ei⁹ itērio se māifestat ⁊ potētia
 ⁊ bonitatē. Et sic licet sint noīa potētie
 ⁊ bonitatis. tamē illud p̄ceptū solū ad x̄ita-
 tem p̄tinet. quia nomē nō ē potētie: nec bōi-
 tatis. nisi i quātū habēt rōnem x̄itatis i se
 Ad illud qd̄ querit. an nomen accipitur ibi
 psonalr uel essentialr. p̄ solo ex dictis. quia
 put dicit ad legē gratie psonalr accipitur
 pro filio. put educit a lege nature. accipit
 essentialr pro x̄itate. debitū enī honoris ip̄i⁹
 veritatē naturaliter ē i scriptū mēti rōnali.

Secundo queritur

quid ē dictu nomē dei assumē i vanū. Mul-
 tiplr enī cōtigit assumē nomē dei. s̄. in atte-
 statiōe. i denoīatiōe. i p̄dicatiōe. i adiurati-
 one. i cōsecratione ⁊ tot mōis cōtigit assumē
 nomē dei i vanū. cōtinet ne ḡ istud p̄ceptū
 oēs istas assūptiones in vanū. Si sic. sed
 cōtigit assumē nomē dei p denoīationē; sic
 a xp̄o d̄r xp̄ianus. ⁊ ab uncto vnct⁹. vt dicit
 Aug⁹. Si ḡ cōtigit illū qui sic assumit male
 assumē ⁊ i vanū et assumptio noīs i vanū;
 pbibet h̄. Ergo pbibet h̄ assumē nomen in
 vanū. sicut accipit p denoīationē. Cōtra
 oīs xp̄ian⁹ peccas. peccat cōtra gratiā hui⁹
 noīs. a qua. s̄. d̄r xp̄ianus. ḡ oīs xp̄ianus pec-
 cans peccat cōtra h̄ p̄ceptū. ⁊ sic peccando
 cōtra alia p̄cepta. peccat cōtra istud. Itē
 querit vtrū ille qui peccat p̄p̄ vanā gloriā
 assumat nomen scdm̄ q̄ h̄ pbibet assūptio
 noīs. Nā i opibus bonis p̄uersa itērio est cā-
 peccati. s̄ ille qui p̄dicat p̄pter vanā laudē:
 h̄ p̄uersa itētionē. ḡ peccat. cū ḡ nomē assu-
 mat. assumit nomē i vanū. s̄ oīs assumptio
 noīs i vanū h̄ pbibet sic oīs adoratio ydo-
 li. i p̄mo mādato. ⁊ sanctificatō in 3. ḡ assū-
 ptio noīs i vanū sic assumit i p̄dicatione
 p̄pter vanā laudē h̄ pbibet. Itē querit
 vtrū adiurare malo sine sit assumē nomen
 qd̄ h̄ pbef. sic cū d̄r exozizō te creatura sal-
 zc. Et uidet q̄ sic. quia nomē assumere p̄p̄
 ē nomē ad aliud sumē. s̄ in adiurationibus
 nomē ad aliud sumit. Ergo i p̄p̄e assumit
 Un̄ Mat. 12. filii vestri i quo eiciūt. Blosa.
 exorciste iudeorū. qui ad iuocationē nomīs
 dei. demōes eiciebat. Assumit ḡ exorcista ul
 adiurator nomē ad aliud. ḡ si assumat p̄p̄
 malū finē sicut p̄pter pecuniam. Constat q̄
 assumit i vanū nomē. peccat ḡ cōf h̄ p̄cep⁹

3te Mat. 7. Dñe nōne in noīe tuo pphe
taum. Blo. pphetare. facere virtutes. eicere
demonēs interdū nō ē meriti illius qui opaf
sed iuocatio noīs xpī. h agit ad dānationē
iuocātis. uel ob vtilitatē eoz: qui vidēt uel
audiūt. et loquit de adiurātibus. Iſti ergo
sumūt nomē dei ad aliud. ſ. ad uirtutes faci
endas: uel ad demones eiciēdos et i vanū
quia ad ſui dānationē. ut dicit glo. Ergo i
hoc pcepto: pibet assumē nomē i vanū. ſic
assumit i adiurationib. 3te querit ſi cō
secrare ppter malū finē sit assumē nomē in
vanū qd hic pibet. videt q sic. quia i cō
secrationib nomē sumit ad aliud. Un Mat.
ultimo. Eūtes docete oēs gentes baptisan
tes eos. In nomē patris. zc. Ex quo patet q
sumit ad sanctificādū. Sacerdos g ppter
lucū cōsecrat facit cōtra h pceptū. qā assu
mit nomē i vanū. non g artat h pceptū ad
assūptionē noīs i vanū in assertionibus ut
i iuramētū. Solo dō q scōz q h pre
ceptū dūc ad legē gratie: sic accipit mistice
et sic noīe extēso dicim. q assumē nomē in
vanū dī: sicut ille qui accipit nomē xpī per
denotatiōē iuanū. quia sic nomē dicit ibi
xpī. a quo denotat ibi xpianus. Ad rōez
i cōtrariū dō. q nō sequit ex h q xpianus
quolibet mō peccās faciat cōtra h pceptum
imo ille solū qui apostatat ab h noīe. n oīs
aut xpianus peccās apostatat ab h nomine
nisi quando a xitate recedit. Un cōtra hoc
pceptū ē peccatū heresis. qd ē i recessu a xi
tate. Ad scōm dō. q p̄dicatoz q predicat
i vanū magis peccat cōtra tertiū mandatū
et n cōtra illud. quia itētiō p̄m ipcepti ē ut
sit veneratio dei: ea rōne qua ē p̄cipiū nre
cōditiōis. sicut itētiō scōi ē. ut sit ei? vene
ratio put ē p̄cipiū rectitudis. In tertiū
ē veneratio dei ex h q ē finis intētionis. ſ.
scōm q bonū ē sūmū. et h veneratō ē quies
uel sanctificatio sabbati. qui g habet malā
itētionē peccat cōtra tertiū pceptū. et ideo
p̄dicatoz qui ppter vanam gloriā predicat
cōtra tertiū mandatū peccat. quia h malā
itētionē. Ad aliud de adiurationibus et
cōsecrationib dō. q est assumē nomē ut no
mē. h ē nomē ut xitate. et ē assumere nomē
ut virtutē. ille g q adiurat accipit nomē ut
virtutē. ſ. ut aliquid p ipm agat. ille aut qui
cōsecrat accipit nomē ut bonitatē et grām
p quā sanctificet: sicut baptizās. Solū autē
ille qui iurat accipit nomē ut nomē. uel ut

xitate. qā ipm iuocat i testimoniū sūe asser
tionis. scōm aut p̄p̄iā itētionē hui? pcepti:
nomē dei assumē ē ad assertiones ipaz xita
tē adducere seu i testimoniū assertionū.

p Est quā inquesi

tū ē de 2º mandato generalr. Querē
dum ē specialr de ipō quātū ad iuramētum
ppter illam expōnem. Nō assumes zc. i. non
iurabis pro nichilo. Circa g iuramētū plura
querūtur. Et primo de actu iuramēti. circa
qd plura querūt. Primo an sit bonū ul malū
uel idifferēs. Scōdo: an sit licitū ul illicitū
vlt. Tertio: an pibet iuramētū rōe act?
uel affect?. Quarto an pibet quātū ad
cōsuetudinē uel quātū ad actū. Quinto
cui cōueniat iurare. Sexto an licitum sit
iuramētū recipere. Septio de forma ipius
iuramenti. Octauo de comitib? et obliga
tione iuramēti. Nono de interpretatione
iuramenti.

Quātum ad primum

sic obf. sup illud Mat. 5. Dico vobis. Non
iurare oīo. dīc glo. p qd quis iurat: illud ve
nerat et amat. ſ. amare deū et venerari i se
ē bonū. g iurare i se ē bonū. 3te oīs actus
scōm quē cōtingit assimilari deo ē bonus. sed
iurare ē hi? g act? iurādi si p̄r ē bon?. Ma
ior p̄. quia de? iurat p se ipz xitate gen. zc.
Per momentū iuravi dīc dñs zc et hebreoz
6. qm̄ neminē habuit p quē iuraret maiorē.
iuravit p semetipm. si r hō p illaz eandē xi
tatē que de? ē iurat. vñ eandē rō assertiōis
vtrōbz q. g p actū iurādi assimilaf hō deo

3te iurare ē iuocare deū testē. h qd ē deū
iuocare nō dīc aliquā iordinationem. Si r
nec h qd ē testem dīc aliquā iordinationē.
quia h ē iuocare deū ad testificādum asser
tionē. Assertio aut ē ut credaf xitas. Si g
addaf rō qua credaf. nō ē inordinatio: ſ. rō
īter oēs qua magis dēt credi ē ipa veritas
p̄ma. Ergo ipam sic iuocare nō oīc aliqua
iordinationē: ſ. bonū simplr. Jurare g quod
dīc hi? iuocationē ē bonū simplr. 3te Aug?
in p̄mōe dñi de mōre. ita p̄cepisse dñm itel
ligit ne iurares. ne quisq sic bonū appetat
iuramētū uel iurādū et affiduitate iurā
di ad pturiū p cōsuetudinē labaf. iurare g
pibet ppter piuriū. g nō est malū in se uel
scōm se. g ē bonū uel idifferēs. Ad oppo?
Aug? Juratio falsa ē p̄niciofa. et periculosa

nulla secura. Ex quo patet. q̄ oīs iuratio est
 piculosa: s̄ exponē se alicui piculo quantulo
 cūq; nulla iterueniēte circūstantia ē maluz
 in se seu siplr. q̄ iurare nō pōt bene fieri sic
 circūstantia boni addita. Est igit iurare ma
 lū siplr nō bonū. Itē Jero. sup s̄ Mar.
 Considera q̄ saluator nō p̄ deū iurare p̄bi
 buit: s̄ p̄ celū 7 terrā 7 ierolimā 7 caput
 suū. et h̄ p̄nuī fuerat concessū ī lege. ut quō
 deo victimas imolabant ne eas ydolis imo
 larēt. sic iurare p̄mitterēt p̄ deū. non q̄ hoc
 recte facerēt: s̄ quia meli⁹ ē illud deo exhibē
 q̄ demōibus: s̄ offerre victimas nō ē bonuz
 ī genere. quia ydolatre h̄ agūt. imo solū ex
 circūstantia trahit ad bonū. Itē p̄hibitio
 iuramēti ē de p̄ceptis moralibus: s̄ de quod
 p̄hibet moraliter probibet quia malū. ergo
 iurare cū p̄hibeat in euāgelio siplr nulla
 circūstantia addita. Constat q̄ iurare siplr
 ē malū nō q̄ bonū scdm se uel in se. Solo
 dō. q̄ bonū ī actib⁹ multiplr dī. s̄. bonū fm
 se: bonū ī se: bonū ex cā: bonū ex occasiōe. tot
 etiā modis dicit ī actibus malū. bonū scd̄;
 se dicit cū sic designat 7 iformat actus. q̄
 nō pōt fieri male nec cadē ī oppositā dīā;
 tale ē diligē deū ex caritate. bonū aut in se
 ē q̄ ex sua noiātionē bonū ē: tamē pōt male
 fieri ut p̄dicare orare. elemosinā facere. h. n.
 possūt male fieri si fiant p̄pter vanā laudē
 ul̄ aliquā aliā malā itētionē: 7 tñ de se nomi
 nant bonū. Bonū ex cā est: q̄ nec scd̄; se: nec
 in se bonū ē. tamen ex cā bonū ē ut comedē
 p̄pter sustētationē corporis ad seruiciū dei
 Bonū ex occasiōe ē. q̄ nec scdm se nec in se:
 nec ex cā directe bonū ē scdm p̄mā itētionē;
 s̄ solū dī bonū. quia ē quedā occasiō ducēs
 ad bonū. ut ymolare victimas 7 sacrificia.
 erat occasiō quedā apud iudeos ducēs ad
 bonū. q̄ faciebat eos vacare ab ydolatria.
 Uñ ut retraherēt a cultu ydolorū; quibus
 uictimās offerrebāt: p̄cipiebāt victiōe offerri
 deo. Tot etiā modis dī malū. Malū q̄ scdm
 se ē quādo act⁹ sic ē deformat⁹. q̄ nullo mō
 pōt bene fieri nec cadē ī oppositā dīā; ut
 fornicari. Malū in se ē qd̄ ex se nullo addito
 malū ē pōt tamē addi talis circūstantia. q̄
 bñ fit 7 ē bonū sicut occidē in se ē malū. tñ
 addita aliq̄ circūstantia fit bonū. sic ē occidē
 de iusticia. Malū ex cā ē qd̄ ex quē bonū
 ē tamē ex cā malū ē. sic dare elemosinā p̄p̄t
 vanā laudē. Malū ex occasiōe ē qd̄ in se
 bonū ē. tamē ex occasiōe malū ē quia hab;

in se quādā facilitatē 7 p̄nitatē ī malū. hoc
 mō iurare malū ē. nō enī iurare scdm se nec
 ex se malū est. habet tamē quādā facilitatē
 ad malū sicut ad dei cōtēptū: h̄ ē ad piuriū
 unde ex occasiōe ē malū. 7 h̄ ē qd̄ dicit Aug⁹
 ad publicolā. dictū ē in nouo testō: ne oīo in
 remus qd̄ mibi p̄ptēa dictū ē uidef: nō q̄
 iurare ē peccatū. sed quia peccare inmane
 peccatū ē a quo nos longe cē uoluit qui oīo
 ne iuremus cōmonuit. 7 sic malū ē ex occa
 siōe. quia ē occasiō ī ip̄o iurāte ad piuriū. 7
 dei cōtēptū. sed h̄ occasiō n̄ uenit ex p̄te
 actus huius: qui ē iurare. s̄ rōe p̄nitatis ad
 malū que ē ī ip̄o qui iurat. quia ut dicit Aug⁹
 ex assiduitate ē p̄nitas. ad h̄ q̄ hō labatur
 ī piuriū. De idifferēti aut actu notandū.
 q̄ indifferens dī triplr quia uno mō dicit
 idifferēs. qd̄ nec ē bonū nec malū aliq̄ p̄dic
 torū modorū ī mouibus dico. s̄. nec in se nec
 scdm se: nec ex cā: nec ex occasiōe et tale ē
 ambulare 7 sedere. Scdo mō dī aliquid
 idifferēs qd̄ nō ē malū: nec ī se nec scdm se.
 tamē potest bene fieri 7 male fieri ex occasi
 one. 7 tale idifferens ē iurare. Tertio mō
 ē idifferēs qd̄ malū est ex suo genere tñ pōt
 bene fieri 7 male: 7 tale ē occidere. sic igit
 patet quō iurare est bonū 7 malū 7 indiffe
 rens. Ad illā rōem qua obī p̄ qd̄ q̄s iurat
 illud uenerat 7 amat dō. p̄pter itelligētā
 illius auctoritatis. q̄ cū dī p̄ qd̄ q̄s iurat zc.
 h̄ dī p̄ significātiā. quia talis significat se
 deū amare 7 uenerari: qui p̄ deū iurat. ille
 enī qui iurat introducit sp̄ testē sue xitatis
 maiorē se. p̄p̄ h̄ significat se uenerari illū;
 p̄ quē iurat: tamē ex p̄te p̄nitatis iurantis
 est occasiō ruine ad malū. s̄. piuriū. 7 id̄ p̄bi
 bet ut dicit Aug⁹ ne assiduitate iurandi p̄
 cōsuetudinē labat hō ad piuriū. Ad rōes
 ex p̄te oppositā dō. p̄mo ad p̄mā q̄ dī q̄ iu
 ratio h̄a ē piculosa h̄ ē dictū p̄ occasiōem.
 Uñ piculosū respicit ibi agētes; cui⁹ p̄nitas
 ē ad malū. sicut dī. s̄. gen. sens⁹ 7 cogitatio
 hoīs p̄na sunt ad malū zc: 7 nō dī h̄ quātuz
 ad naturā actus in se. Ad scdm qd̄ dicit
 q̄ similt p̄mittitur iurare 7 ymolare. dō q̄
 Jero. loquit quātū. ad occasiōem quia filis
 ē occasiō utrobīq; tamē natura actus iurā
 di ē in genere boni. natura h̄o actus ymolā
 di ē idifferēs. Circa qd̄ notandū. q̄ cōcessio
 tribus mōis ē. Est enī cōcessio dispēsatiōis
 .s̄. quādo cōcedit q̄ nō sit malū. q̄ si non cō
 cederet malū esset q̄lis cōcessio fit mōacho

de comedendo carnes a suo abbate. Alia est concessio alicui: ne malū eueniat. Tertia ē concessio alicui: ne peius eueniat. libellus ḡ repudii fuit concessus iudeis ne peius eueniret.

Secūdo autē mō fuit facta concessio iudeis de ymolatione et sacrificiis. H mō ē fuit iuramentū concessum. Erant enim iudei pni ad ydolatriā et vt sacrificarēt ydol. Silt erāt proni vt iurarent p ydola. Ideo ad h cauendū concessus ē eis iurare p deū. sic victimas offerre deo. s nō sequit ex h gn actus iurandi in se sit de genere boni. ga i iuramento duo sunt. s. natura actus: qui bonus ē. Item ibi est pronitas ex pte hoīs iurātis. ad h q iuret p ydola. et h ē simplr malū. Ideo habendo respectum ad hanc pnitatē iurātis. dē iurare p deū eē concessio iudeis. S; obf cōf pcedicta. quoniā dicit Aug. q iurare nō ē bonū et tamē nō ē malū. ḡ nō ē bonum in se. dō q itelligit dicē q nō sit bonū sed; se. h ē tale bonū qd nullo mō possit male fieri. nihil ab solute dē bonum nisi tale sit. Ad 3. dō. q differētia ē i phibitiōibus legis et euāgelii. quia i lege phibet qd malū ē. i euāgelio at phibetur non soluz qd malū est: s; et occasio mali. et i h addit euāgelii vltra legē. Un dicit euāgelii s; Mat. Si oculus tuus scandalizat te zc. Unde oīs occasio peccandi ibi phibet. Jurare ḡ phibet in euāgelio nō ga sit malū in se: uel secūdū se. s; ga est occasio mali in iurante. q pnus ē ad pniū.

Secūdo queritur utrum iurare sit licitū: vlt illicitū. Ad qd sic exo. xx. Nō assumes nomē dei tui i vanū. Glo. Jurando pro nichilo. Ex quo p; q nō licet iurare pro nichilo imo phibitū ē. Ex quo sic obf iurare oī circūstātia remota. est iurare p nichilo. s; iurare simplr est iurare oī circūstātia remota. ḡ iurare simplr ē iurare pro nichilo. Sed iurare pro nichilo non ē licitū. ḡ nec iurare simplr ē licitum. Cōtra Aug. sup eplam ad gal. non ē cōtra pceptū dei. Juratio que ad malū non iurātis ē: s; increduli. a quo iurare cogit. nō itelligit ita deū phibuisse a iure iurādo. vt quātū i ipō ē. ipe non iuret. ḡ iurare nō ē licitū. Item Aug. i sermone de xbis apostolorū. si peccatū esset iuratio. nō diceret i lege. Reddes domino iuramenta tua. Licitū autē ē. qd nulla lege uel iure phibet. ḡ iurare nō ē illicitū. S; cōtra loq absq; circūstātia ē malū. quia h ē loqui ociose. ga

vt dicit Gre. Ociosum ē qd caret rōe iuste necessitatis vel itētiōe pie vtilitat. H autē nō ē licitū. s; iurare est loqui. ḡ iurare simplr absq; circūstātia nō ē licitū. Itē psal. vir linguosus nō diriget Glo. Si quis ha dicat sed pter necessitatē vir linguosus ē. Ex quo p; q nō licet loq pter necessitatē. ḡ cū iurare sit loqui. nō licet simplr iurare pter necessitatē. Solo dō q quidā sunt actus boni in genere. i quoz vsu circūstātia ē i pcepto.

Alii sūt boni i genere quoz usus ē idiffereēs. nā quidā sūt boni i genere. q pfecti sūt. qui scdm se referunt in deū: tales actus sunt excellētes. vt sacrificare: celebrare: iudicāre: et iurare. Alii sūt boni i gnē: nō tñ excellētes sūt. quia nō referunt in deū. vt dare elemosinā et hi. In pmiis ḡ actib; rōe illi excellētie actus itelligunt circūstātie: sine qb; nō possūt fieri nec debēt. hi autē circūstātie sūt: vel loci: ul tps: ul psōe: ul cāe: ul modi. Sbi grā. Iudicare ē de actibus excellētib;. Iudex in iudicando ē loco dei et cōformat deo et tenz tūc sedē dei. Ro 2. Scim; quoniā iudiciū dei ē. deus. p. Iudiciū dei ē et rōe hui; excellētie determinat sibi circūstātia; modi debiti sine qua nō licet ipm fieri. Itē i pcepto h; iudicare istā circūstātia. vt. iuste fiat deus. i. 16. Iuste qd iustū ē psequeris. Silt celebrare ē de actib; q referunt in deū. et rōe sue excellentie determinat sibi circūstātia; psonē: ga nō a qlibet psona pōt exerceri. De breoz s;. Oīs pōtifex ab hoibus assumptus pro hoibus cōstitutus ē ad offerēdu; deo zc. Silt sacrificare ē de actibus excellētib; qui referunt in deū et ei reuerētia maiestat. rōe cui; determinat sibi circūstātia; loci. Un deus iz. Caue ne offeras holocausta tua i oī loco que videris. s; i eo que elegerit domin;. Silt iurare ē de actibus excellētib;. quia iurare ē p pma; ritatē asserere. et iō ē actus excellens rōe cui; determinat sibi circūstātia; cause. vt videlicet non fiat sine cā debita. Jurare ḡ nūq; bñ pōt fieri sine cā. s; h nō fac malicia actus. quia i genere bonus ē. s; h fac excellētia actus. Dare xō elemosinā lz sit bonū i genere nō tamē ē actus excellēs. Ideo simplr sine aliqua istarū circūstātiarū licitū est ipm exercere. predicci autē actus nō. quia sūt actus ad deū relati fm se. sic ergo iurare simplr sine circūstātia debite cāe nō ē licitū. quia iurare ē actus p dm. et iō excellens sacrificare: et celebrare sunt actus ad dm. Iudicare est

act^o scdm deū. Ad aliud tamē qđ obī de loqui dđ. qđ si loqui sit ī casu illo in quo dēt eē ad necessitatē vel vtilitatem. Num ē qđ si fiat sine cā malū ē 7 ociosus; s̄ n̄ omne loq ē hi^o. imo aliqđ loqui ē qđ non disponit ad B qđ aīa auertat a deo: nec qđ min^o cōuertatur ad deū. 7 illud nō ē ociosū. loqui enī non est de actib^o pfectis ī quib^o determinat circūstātia rōne sue excellētie vt oporteat ipm fieri semp ex cā necessitatis: vel vtilitatis. Si. n. sic eēt bene pcederet argumētū. Jurare at est de actibus perfectis qđ sine causa n̄ pōt exerceri absq; peccato.

Tertio queritur de

phibitiōe iuramēti. vtrū. s. illa phibitio sit quātū ad actū vel quātū ad affectū. Ad qđ sic Ja. 5. Ante oīa fratres mei nolite iurare qđ phibet ibi affect^o. Unde nolite iurare. i. non affectetis iurare. ergo non prohibetur hic ratione actus iurandi. cū nō fiat ibi mētio de actu. Itē Aug^o ī li. de mēdacio dīc dñs Dō nō iurare. i. quātū in te est n̄ ames nec cū aliqua delectatione appetas. Prohibitiō qđ domini referē ad affectū: n̄ ad actū. Cōtra exo. xx. Non assumes nomē dei tui in vanū. Glo. iurādo pro nichilo. B dī nō soluz de affectu iurādi: imo de actu. Ratiōe hui^o querit quare ī quibusdā actib^o prohibetur affect^o 7 nō act^o. sicut affectus habēdi diuicias phibet. s̄ actus. s. habere diuicias non phibet. Unde psal. Diuicie si affluāt nolite cor apponē. i. nō affectetis diuicias. vñ phibet cor. i. affectū poni ī diuiciis. nō quī habeāt. Solo dđ qđ duplex ē affect^o inductus seu cōpuls^o 7 spōtaneus. Affect^o cōpuls^o ē sicut ille qui proicit merces ī mare ppter periculū euadēdi. iste mouet ad B: s̄ coact^o 7 cōpulsus necessitate. Jurare qđ 7 diuicias appetere phibent quātū ad affectū spōraneū. s. qđ non dēt hō moueri ad ista solo affectu spontaneo: seu volūtario. imo semp affectu inducto p cām. sic ē de piciente merces ī mare. Ratio aut quare ī his phibet affect^o 7 n̄ actus ē. quia quedā sūt que disponūt 7 inclīnāt animā ad auersionē a deo. B ē ad cōtemptū vel ad cōuersionē ad cōmutabile bonū. cū ad illa aīa inclināt. talia sūt iurare. habē diuicias. Diuicie enī disponūt animā ad cōuersionē ad cōmutabile bonum ideo ad peccatū. Jurare disponit aīam ad auersionem a deo hoc est ad contemptū ipius. id ad pec

catū. quia vt dīc Aug^o. Peccatū ē spero in cōmutabili bono bonis cōmutabilib^o adberē. Ideo etiā phibet affect^o diuiciā. vt. s. nō apponat cor ī diuiciis. Un̄ Mat. 5. Nolite solliciti eē aīe vrē quid māducetis 7 id dīc sufficit diei malicia sua quasi dicat: sufficiat vobis si adhuc ex necessitate moueāi nī. q. dicat satis ē adhuc malū nō affecteris ampli^o. In illis aut ī quib^o actus n̄ ē occasio nec ad cōuersionē: nec ad auersionē non est phibitio nec actus nec affectus. In illis at in quib^o phibet act^o semp phibet affect^o qđ īponit nomē opi. Sīr maledicere sine cā phibet ne affectet hō illud. Unde. Ro. 12. Nolite maledicere.

Quarto queritur an

phibet iuramētū quātū ad cōsuetudinē vel quātū ad actū. Ad qđ sic Mat. 5. Ego dico vobis nō iurare oīo. Glo. Usū iuramēti phibet. Ergo hec phibitio itelligit quātū ad vsū. nō quātū ad actū. Item ecclesiastici 23. Jurationi non assuescat os tuū assuescē dicit vsū. Ad oppo^o. Usus nihil aliud ē qđ iteratio act^o. Cum qđ iurat aliq; aut iurat sine cā: aut cū cā. Si cum causa actus est bon^o. Sīr si iurat secundo 7 tertio tē. Si sp cū cā semp act^o licit^o. qđ 7 vsus licit^o: nec ul^o phibitū. Si iurat sine cā. qđ nō est actus licitus. illud qđ qđ p̄mū phibet ē actus ipse 7 nō vsus nisi rōe act^o. Solo dđ. qđ actio iuramēti pōt eē cū cā vel sine cā. sed sine cā sp phibet vsus 7 act^o. quia iurare sic: illud eēt vītate cōtēnere: B ē p nichilo ducere. Si aut sit cū cā B pōt eē duplr. vel cum causa vtili solum. vel ex cā necessaria. quia his de causis aliqñ iurat. s. pro utilitate. vel necessitate 7 appello iuramētū ex cā necessaria: qđ. s. n̄ pōt dimitti sine peccato. vt si iudex cogat aliqñ iurare. n̄ posset ille dimitte iuramētū sine peccato. Si sit iuramētū. ex cā necessaria dicimus qđ nō phibet vsus: nec act^o. Si aut sit iuramētū ex cā vtili solum: sic vsus iurādi phibet 7 B ppter pronitatem labendi ī iniuriū. Et B ē qđ dīc Aug^o. in li. de sermōe dñi de mōte. ita precepisse dñm itelligit ne iuraret ne quisq; sic bonū appetat iusurādū 7 assiduitate iurandi ad per iuriū p cōsuetudinē vilabat.

Ad maiorem autem
euidētiam p̄dictorū obī contra solutiones

predictas in quibus dictum est quod iurare est bonum in genere. Ad quod sic. Omnia bona in genere cum debitis circumstantiis intellecta appetenda sunt. Si ergo iurare uestitum suis debitis circumstantiis non est appetendum. Iurare non est bonum in genere. Minor pars quia Ro. i. dicitur. Testis est mihi deus etc. ubi glo. Non est iuratio bona. in appetenda est. Et Augustinus in sermone domini in monte ita precepisse dominum intelligit ne iures. ne quisque sic bonum appetat iniurandum. Ad oppositum. Sic ille qui iurat est in assumptione veritatis ad aliquid asserendum: ita ille qui facit miracula est in assumptione potestatis ad aliquid faciendum. unde uterque assumit aliquid diuine excellentie. quia ad aliud sumit. Si ergo facere miracula bonum est in genere: non tamen est absolute appetendum. Ita nihil impedit quod iurare sit bonum in genere licet non sit absolute appetendum. Tertio sunt quidam actus facientes nos in conformationem diuine prout. Alii qui faciunt nos in conformationem diuine scientie vel veritatis. et in istis non est absolutus appetitus. Alii faciunt nos in conformationem diuine bonitatis. et tales absolute appetendi sunt. sicut est misericordem. Unde Mat. 5. Estote misericordes sicut pater vester celestis misericors est. Alii vero non sunt absolute appetendi. ubi gratia. Actus qui nos conformat potestati. non est appetendus. Unde Moy. exo. 4. Recusabat coram domino habere participatum super populum israel. sicut nec actus conformans nos scientie vel veritati. est absolute appetendus. unde homo peccauit et cecidit eo quod appetuit conformitatem diuine scientie. cuius dixit ei dyabolus gen. 3. Erit sicut diu scientes bonum et malum. sicut et angelus cecidit eo quod appetuit conformitatem potestatis. Si ergo non prohibet qui tales actus sunt boni in genere. sed non sunt appetendi simpliciter. uel absolute. Sicut iurare nihilominus erit bonum in genere: sed non sit simpliciter appetendum. Solo concedendum sic dictum est. quod iurare quantum ad naturam sui actus est bonum in genere seu de genere boni. et non sequitur quod si non est absolute appetendum: quod propter hoc non sit bonum in genere. Ita quedam est conformitas ad deum: que est in meritum. quedam autem que referuat in premium. Conformitas que est in meritum est conformitas ad ipsam bonitatem secundum unum modum. Nam viae bonitatis summe sunt misericordia. veritas. seu iusticia. Psal. Uniuersae viae domini misericordia et veritas: et conformitas ad misericordiam pertinet ad meritum. Conformitas autem ad iusticiam pertinet ad premium. Unde in 3. sapientie dicitur quod iudicabunt sancti nationes. et in psal. Gladius

incipites eorum ad faciendam vindictam in nationibus etc. Sicut conformitas potestatis re seruetur ad premium. Unde quanto sapientie dicitur. quod sancti accipient regnum decem. et dyadema speciei de manu domini. Sicut conformitas ad scientiam pertinet ad premium. Unde apostolus. i. cor. 13. nunc cognosco ex parte. tunc cognosca sicut et cognitus sum. Cum ergo unumquodque sit appetendum prout est in suo ordine. id est ipsi viatorum appetenda est conformitas pertinet ad meritum in via: que est conformitas ad misericordiam. esse autem conformem potestati vel conscientie uel iusticie vel veritati hoc non est appetendum. Sed iterum in scripturis obicitur. circa mala secundum se non est tanta prohibitio quanta est circa iurare. Quia dicitur in Mat. Non iurare oio. unde iuramentum oio prohibet. sed mechari uel fornicari non ita vltim prohibent. quia non dicitur non mechaberis oio. ergo minus videtur licitum iurare quam fornicari uel mechari. Ad hoc intelligendum quod mechari vltim prohibet quam iurare: non apponatur ibi nota veritatis: que est oio. Differt enim dicitur. dico vobis oio non iurare. et non iurare. quia si dicatur oio non iurare cadit distributio super negationem. et tunc est sensus. dico vobis in nullo casu iurare. sed sic non prohibet hic iurare. sed imo prohibet ita quod cadit negatio super distributionem. et tunc est sensus. non iurare oio. id est dico vobis non iuret in quolibet casu. sicut quando non est causa necessaria vel vtili societati humane. et ita iurare non prohibet vltim sed mechari simpliciter prohibet et vniuersaliter. Unde prohibet mechari in oio casu.

Consequenter que

ritur quibus conueniat iurare vel liceat. Primo an deo conueniat iurare. 2. An angelis conueniat iurare. Tertio An professis formam euangelii et prelati conueniat iurare.

Quantum ad primum

Queritur vtrum deo conueniat iurare et per quid. Et videtur quod ei conuenit iurare. Psal. iurauit dominus etc. Et gen. 22. Per memetipsum iurauit dicit dominus. Ergo deo conuenit iurare. Sed vltim queritur per quid conueniat ei iurare. ut per se. per alium a se. per creaturam aliquam. vel per semetipsum. videtur quod per se et non per creaturam. quia beatus 6. dicitur. Quoniam nemo habuit per quem iuraret maiorem. iurauit per semetipsum. hoc est enim per maiorem sui iurat. Si igitur iuramentum est per maiorem. deus non potest iurare per alium a se. Ergo non potest iurare

per creaturam. Conſe Amos 4°. Super illud
Juravit dominus in sancto suo. dicit glo. In
se ipſo uel in filio uel in aliq̄ electo angelo. uel in
hoīe: q̄ cōuenit ei iurare p̄ angelos uel hoīes.
et sic p̄ creaturas. Itē Jero. in originali sup
illud idē 4° Amos. Juravit dñs in se ipſo uel
in filio uel in oī q̄ factū ē. q̄ cōuenit ei iurare
qualibet creaturā. p̄pter h̄ querit si deus
iurat quid ē suū iurare.

Secūdo queritur ^{utrum} ^{secūdo}
angelis cōueniat iurare. Ad q̄ sic apod. x.
Dicit q̄ angel⁹ iurat p̄ uiuere in ſcla ſclorū.
Ergo eis cōuenit iurare. Itē iurare ē cer
titudinē facē p̄ primā x̄itatē. s̄ certificare p̄
p̄mā x̄itatē. h̄ maxie cōuenit āgelo et magis
p̄ ipſam q̄ per aliā. q̄ iurare maxie ei cōuenit
Cōſe Mat. 5°. Sit sermo uester. ē. nō nō. Hlo.
Qd̄ p̄fecti⁹ ē docuit. Qd̄ ifirmitatē iculſit.
qd̄ hoī supſticioſū reſecauit. vñ ſecūdū hoc.
Jurare p̄ dñm ē ifirmitatē. s̄ qd̄ ē ifirmitatis
nō cōuenit angelo. Ergo iurare p̄ deū ei nō
competit.

Tertio queritur an

p̄fectis p̄ſſis formā euāgelii cōueniat iu
rare. videt q̄ nō. Ver. de diſp̄latiōe et pre
cepto. Nō ſe ualet extēdere p̄tās ipſantis. ni
ſi quaten⁹ attigerit uerū p̄ſentis. s̄ uerū
p̄ſentis formā euāgelii eſt q̄ eā obſeruet. s̄
forma euāgelii ē. Sit sermo uester. ē. eſt. non
nō. q̄ tenet p̄ uerū hāc obſeruare. s̄ hanc ob
ſeruando nō iurat. q̄ tenet nō iurare. q̄ non
poterit cogi ad iurādum p̄ ſupiorē. Conſe
quiti⁹ q̄ pot̄ eē teſtis: pot̄ iurare. s̄ quicūq̄
p̄fectus pot̄ eē teſtis x̄itatis: ſicut dicit de
ap̄lis. i. actū. Uos erit mibi teſtes. q̄ q̄ſi⁹
p̄fectus pot̄ iurare. q̄ p̄ſſi⁹ formā euāgelii
pot̄ iurare. Et ſi pot̄ cogi ad h̄ q̄ ſit teſtis
pot̄ cogi ad iurādū. Maior p̄ quia nullus
pot̄ eē teſtis ueritatis in iudicio niſi iuret.

Ratiōe horū querit qualiter differenter
cōuenit iurare deo: angelo et hoī p̄fecto: ſeu
p̄ſſo formā euāgelii. Solo dō ſic habet
ex cōcilio tholerano. 22°. cā. q. 4°. Ubi loq̄
de iuramento dei. Jurare dei eſt a ſe ipſo
nullatenus ordinata conuellere. i. nullaten⁹
commutare que a ſe ipſo fuerint ordinata
et p̄miſſa. et Ysa. 62°. Sup illud Juravit dñs
dicit glo. i. imobilr ſtatuit. Ex quibus patet
quid ē iurare dei. Jurare hoī angeli ē que
a deo imutabilr ordinata ſūt denūciare. q̄a

ipſius ē proprium denūciare: et manifeſtare
facta a deo. Jurare hoī hoī ē deū teſtem
iuocare. uel deo aliqd̄ obpignozare. ſic dicit
Aug⁹. et ſic p̄ orīa Ad illud q̄ qd̄ ob̄ an
poſſit deus iurare p̄ creaturā dō q̄ h̄ p̄pō p̄
aliq̄ dicit auctoritatē aliq̄ ſbauctoritatē
Cū aut̄ dicit iurare p̄ aliqd̄ h̄ p̄pō p̄ dicit
auctoritatē. et iō nō pot̄ cōueniēter dici. Ju
rat deus p̄ creaturā. s̄ bene pot̄ dici iurāe
in creatura. quia dicendo q̄ deus iurat per
creaturā. dicit q̄ creatura eēt ei p̄cipiū
certitudis. ipſa autem x̄itas p̄ma nō habet
aliud p̄cipiū certitudis q̄ ſe ipſam. et ideo
nō pot̄ dici iurare p̄ aliū a ſe. bene tñ facit
deus certitudinē de ſua uolūtate miſterio
alicuius creature. Rōe huius dñi iurare uel
iuraſſe in creatura. Sicut in aliquo electo
āgelo uel hoīe. ut dicit glo. illa q̄ imutabilē
ſua diſpōnē manifeſtat ſic in āgelo. ſic loq̄
glo. illa et Jero. in originali ſup locū illū. Ad
ſcda; queſtionē dō q̄ iurare āgeli ē imuta
bilē x̄itatē. uel imutabilis x̄itatē diſpōnem
imutabilē manifeſtare. Qd̄ q̄ ob̄ q̄ iura
re p̄ deū ē ifirmitatis. dō q̄ nō ē in angelo.
imo p̄fectiōis miſterii. In angelo ē q̄ denū
ciat diſpōnē x̄itatis imutabilis. Duplex enī
ē nā. ſ. nā ſana et nā egra. In nā ifirma ſic ē
humana nā x̄um ē q̄ ifirmitatē ē p̄pter p̄ni
tatē ad malū. In nā aut̄ p̄fecta et ſana. ſ. āge
lica nō ē ifirmitatis imo poti⁹ firmitatis et
p̄fectionis. exemplū de uino: qd̄ n̄ ſane ſanū
et cōueniēs ē. egre hoī cōueniēs. uel pot̄ dici
q̄ ē ifirmitatis ei⁹ cui iuraſ nō iuraſ. Ad
tertiā queſtionē dō. q̄ p̄ſſi⁹ formā euāgelii:
poſſūt in cā cogi ad iuramētū. qui enī uouet
formā euāgelii obſeruare ita uouet ut nulla
cā cogente non iuret. cogente autem cauſa
nō uouet nō iurare. ut cogente malo incre
dulitatis et cogente utilitate.

Quomodo ^{que}
ritur de receptiōe iuramēti an lici
tū ſit recipere iuramētū. Et circa h̄ queritur
duo. Primo an liciū ſit recipere iuramētū in
forma cōceſſa. Secūdo an liciū ſit recipere
iuramētū in forma non conceſſa.

Quantū ad primum

ob̄ ſic. 22. c. q. i. Aug⁹ de x̄bis ap̄li. dicit ſup
illud Mat. 5°. quod amplius eſt: a malo eſt.
Sic quod amplius eſt: a malo eſt: nō iuranti
ſ non credenti. s̄ non credēs h̄ appellatur

ipse recipiens iuramentum. Ergo quod amplius est hoc est iuramentum est a malo recipiendis. si enim nisi qui recipit iuramentum. si non est licitum recipere iuramentum etiam in forma concessa. quoniam. iuratur per deum vel per creaturas ad hoc deputatas. Item accipiens iuramentum aut accipit illud sciens illum qui iurat iurare falsum. aut nesciens ipsum iurare falsum. sed quocumque modo sic accipiat se peccatum est. si accipit iuramentum se illicitum est et peccatum. Annoto per Augustinum in glo. super illud Ro. i. Testis est mihi deus. qui dicit Multum interest quod exigit iurationem si novit illum iurare falsum vel non. quod enim nescit. Et idem dicit. Jura mihi ut ei fides sit. non audeo dicere non esse peccatum: tamen humana temptatio est. Si autem fecisse novit et cogit iurare homicida est. Ergo neque sciens iurantes iurare falsum: neque nesciens potest recipere iuramentum sine peccato. sicut neque sciens ipsum iurare falsum. quia si scit ipsum iurare falsum: facit ipsum iurare pro nichilo. si sine causa facit ipsum iurare: et ipse consentit: et recipit. si peccat. Illicitum est recipere iuramentum. Item videtur quod iudex peccat in recipiendo iuramentum. quia iudex exigit iuramentum. sicut Mat. 5. dicit. Sit sermo vestrum est. non non. Quod enim amplius est a malo est. Et dicit glo. super illud Ro. i. Testis est mihi deus. tu non facis malum: qui bene vteris iuratione ut alteri suadeas quod utile est. si a malo est supple illud qui recipit iuramentum. si hoc est a malo iudicis. Item ratione huius queritur a quo malo. scilicet a malo iurantis: vel ei qui recipit iuramentum. et videtur quod a malo iurantis quilibet debet melius presumere de alio quam de se. igitur si iurans credit se esse verum in iurando. cum bonitatis humane sit credere proximo esse verum iurantis est credere illum cui iurat credere iurante esse verum. Si ergo iurans credit esse falsum pro quo iurat. Unum credit se esse verum: debet suspicari et presumere: quod alter cui debet iurare credat illud esse falsum. si si oes crederent aliis non iurarent. si iste non debet iurare si credat illud esse falsum: pro quo iurat. Si ergo hoc est malum. hoc est malum iurantis. Sicut etiam si iuret falsum: se videtur esse a malo iurantis. Item videtur quod a malo recipientis Augustinus super epistolam ad galatas dicit. Non est contra preceptum dei. Juratio que a malo non iurantis est si increduli a quo iurare cogit. Item super illud Mat. 5. quod amplius est. Hic. non quid malum quia etiam si non bonum tamen necessarium. si a malo est non tuo: si illi a quo cogit iurare. id est ab infirmitate eius que malum est. Ad oppositum

ostendit quod licitum sit recipere iuramentum. 22. c. q. i. Augustinus ad publicolam. Quavis dictum sit ne iuremus tamen nunquam in scripturis sanctis me legisse memini ne ab aliis iuramentum recipiamus. Ex quo patet quod licitum sit recipere iuramentum. Item 22. c. q. i. Augustinus de verbis apostoli. ipsum iurare sic peccatum non est. Ita iuramentum ab aliquo recipere malum non est. Solo dicitur quod licitum est iuramentum recipere in forma concessa. sic dicitur predicta auctoritates. Notandum tamen. iuxta quod dicitur habet quod dicit Augustinus in glo. super illud Ro. i. Testis est mihi deus ubi dicit. Ego vobis dico non iurare ois. ubi prohibuit dominus quod est malum suavit bonum quod est appetendum. prohibuit enim falsum vel sine necessitate iurare. suavit sum loqui. indulget iuramentum quod est necessarium. Secundum hoc ergo distinguendum est quod sicut duplex est iusticia. scilicet publica et privata ita duplex est iuramentum. scilicet publicum quod respicit iusticia publicam. et privatam quod respicit iusticia privatam. De iuramento privato id quod iurat falsum ex causa distinguendum secundum Augustinum in glo. super illud Ro. i. Testis est mihi deus. quia recipiens iuramentum aut scit illum iurare falsum: aut nescit. et tamen non scit illum iurare falsum. si si scit illum iurare falsum et recipit dicit Augustinus. quod homicida est ille qui recipit. Si autem nescit illum iurare falsum. nec tamen scit illum iurare falsum. dicitur quod humana temptatio est. id est quod veniale peccatum est. unde dicitur. quod autem nescit. et ideo dicitur Jura mihi ut ei fides sit non audeo dicere non esse peccatum. tamen humana temptatio est. id est veniale peccatum est. Si autem fecisse novit: et cogit homicida est. quare dicitur quod non audeo dicere non esse peccatum de illo qui nescit quia recipiens iuramentum se debet presumere de veritate proximi christi. Unum sicut iudicium suspicionis de occulto veniale peccatum est: sic istud peccatum est. Si autem sit iuramentum publicum. id est ratione publice iusticie sic iudicium recipere iuramentum sine peccato. et cogente ordine iudicario potest recipere iuramentum sine peccato. imo ad hoc quod recipiat tenetur quia bonum publicum debet proponi bono persone. Si tamen sciat ipsum iurare falsum debet ipsum repellere secundum suum posse. Si tamen cogit ordine iudicario. ita quod si non reciperet omitteret de his que ad ordinem iudicarium pertinent. dico quod tenetur accipere et sine peccato recipit. Ad primum quod obicitur quod amplius est a malo est. Dicendum sicut dicit Augustinus in libro de li. ar. quod duplex est malum. scilicet malum culpe. et malum pene. Cuius ergo dicitur quod amplius est a malo est loquitur de malo pene. quod est infirmitas sen

incredulitas. et non de malo culpe. Et hoc est quod dicit Augustinus. Romanus. i. super illud. Testis est mihi deus. Hoc iuratio non est bona. i. appetenda non tamen mala. i. prohibita cum est necessaria. licet sit a malo infirmitas eorum. quibus aliquid persuades: que infirmitas utique malum est. unde nos quotidie liberari precamur dicentes. Libera nos a malo. et hoc est dicit Augustinus in canone. 22. c. q. i. de his apostoli. exponens illud. quod amplius est: a malo est. dicit. Totum mali non malicia. sed peccati pena intelligitur. ex penali enim infirmitate incredulitas illa peccat: qua ad iurandum compellimur. hoc autem infirmitas seu incredulitas est ignorantia: quae est pena quedam nature corrupte. Non ergo sequitur hoc est a malo pene. ergo est peccatum: facit illud. Ad secundum per solo ex predicta solutione questionis. Ad illud quod obicit de iudice. Unde hoc habet quod possit recipere iuramentum sine peccato deo secundum illud apostoli. Romanus 2. Scimus quoniam iudicium est dei. ex quo et hoc obicit apostolus quod iudex iudicando vice dei habet. et locum dei obtinet. unde loco ipsius residet in iudicando. et ideo mediare veritate que deus est potest perquirere veritatem. cum enim sit vice dei cui omne iudicium reservatur principaliter. deum habet medium ad iudicandum. et ideo cum iuramentum sit testificatio facta per veritatem primam. sine per deum. ideo iudex potest recipere iuramentum sine peccato: dummodo procedat ordine iudiciario. quia ex hoc quod sedem dei obtinet per deum quae veritas prima: ceteras veritates potest perquirere. Et quod obicit quod illud a malo est. dicitur quod est malum generale: et hoc est malum non. et est malum persone. hoc ergo non est a malo persone iudicis imo hoc est a malo generali. de quo etiam habet in psalmo. Omnis homo mendax. i. unus ad mendacium. hoc enim est malum generale. Sic a malo generali est illud. quia iudex non tenet ibi locum persone sed locum per re publica servanda. Sed quoniam iuramentum hoc cum malum sit recipere iuramentum in aliquo casu quare non prohibuit dominus recipere iuramentum sic prohibuit iurare. Ad hoc dicitur quod designando unum designavit alterum. quia non est recipere seu iurare. Et propter hoc sicut iurare sine causa est peccatum: ita recipere iuramentum sine causa est peccatum: et sic prohibendo unum prohibuit alterum.

Postea queritur de
 receptione iuramenti in forma non concessa. et appello iuramentum in forma non concessa. sicut quando iuratur per falsos deos: seu per ydola. quoniam ergo an sit licitum recipere tale iuramentum. Ad quod sic. 31. gene. legitur. quod Jacob accepit iuramentum

a Laban. qui tamen iuravit ei per falsos deos. Item. i. Machabeorum. 8. legitur quod Judas petiit iuramentum a romanis. quia petiit ab eis sedes: et tamen sciebat quod iuraret per falsos deos. seu per ydola. Si ergo Jacob et Judas in omnibus commedantur. licitum est recipere iuramentum per falsos deos. siue in forma non concessa. Contra Romanus. i. Qui talia agunt digni sunt morte: non solum qui faciunt: sed qui consentiunt faciendis. Ex quo accipitur quod facientes et assentiens eiusdem rei sunt. Si ergo recipiens iuramentum factum per ydola: consentit ipsi iuranti per ydolum. non est licitum recipere tale iuramentum. Item Augustinus in libro de doctrina christiana. ordo caritatis est quod diligat deus super omnia. Deinde anima propria. Tertio proximus. 4. corpus proprium. ergo qui salutem sui corporis profert saluti anime proximi peccat. quoniam contra caritatem ordinem facit. Sed hoc facit qui pro re temporalis facit iurare proximum per ydola: et ab eo tale iuramentum recipit. Ergo peccat qui pro re temporalis recipit iuramentum per falsos deos. Solo dicitur quod duplex est bonum. scilicet bonum publicum et bonum personale. bonum publicum semper preiudicat bono persone: et semper ei proponitur seu ordinatur. secundum hoc ergo dicitur quod ubi est bonum publicum licitum est iuramentum recipere in forma non concessa: sed non ubi bonum persone est causa. Jacob ergo iuravit Laban: et accepit ab eo iuramentum propter bonum publicum. scilicet posteritatis seu proles que ab utroque nasceretur. Sic iudas accepit iuramentum a romanis propter bonum publicum. ut scilicet esset pax firmata iudeorum et romanorum. Ad primum quod obicit in contrarium. quod non solum qui talia agunt digni sunt morte: sed etiam qui consentiunt faciendis. dicitur quod ille qui iurat per ydolum firmat. Item per tale firmat. scilicet per ydolum. vel per falsos deos. Ille ergo qui recipit iuramentum illud: aut habet intentionem ad solam firmationem: et pro bono publico. Aut habet intentionem ultra ad rationem firmandi. scilicet ad ydolum per quod fit firmatio. Si primo modo dicimus quod talis non consentit illi per quod fit firmatio: sed solum ipsi actui seu ipsi firmationi. Et propter hoc licet iurans peccet. non tamen talis recipiens iuramentum peccet. Si autem fert intentionem secundo modo: sic peccat sicut et iurans. et hoc modo peccat auctoritas apostoli. Ad secundum dicitur quod pax temporalis aliquando ordinatur ad bonum corporis solum. et sic secundum ordinem caritatis postponendum est bono singulari anime proximi. et sic peccat ratio. Aliquando autem ordinatur ad bonum spirituale publicum. ut ad pacem communitatis. vel

aliquid huiusmodi. Et sic pponatur et pordinatur bono a se proximo. nec facit contra ordinem caritatis: qui tale bonum bono singulari anime proximo preponit. immo potius secundum ordinem caritatis. Quia semper bonum publicum iudicatur bono persone. et sic licitum est recipere iuramentum a proximo pro bono temporalis publico: et non contra ordinem caritatis.

Postea queritur

De forma iuramenti. forma autem iuramenti quedam est concessa: sicut illa qua iuratur per deum. Quedam est prohibita sicut illa qua iuratur per falsos deos seu per idola. Quedam est parti concessa: partim non concessa. sicut illa qua iuratur per creaturam. Queritur ergo de forma concessa. De forma non concessa: seu prohibita. De forma concessa partim. partim non concessa.

Quantum ad primum

queritur sic. Multiplices inuenimus formas iurandi una est. Uinit dominus: que fuit in aliquo tempore legis. Huiusmodi inuenitur 4° R. 4°. Alia sicut inuenitur. 2° R. 3°. H. s. H. faciet mihi dominus. et H. addat. Alia sicut inuenitur. Ro. 2°. que est. Testis est mihi deus. quia dicit Augustinus. q. H. iurat apud.

Tempore autem moderno iuratur per deum. Queritur ergo cum idem sit iurare: quod prima veritas est sua assertio adducit. quomodo forma iuramenti seu iurandi multiplices in totum: et variet. Quia autem H. non sit forma iurandi. cum dicitur vinit dominus: ostendit. quia iuramentum fit ad assertionem veritatis. Sed assertio veritatis magis pertinet ad scientiam vel veritatem dei: quam ad eius vitam. unde proprie assertio veritatis per veritatem. ergo debet dici. Scit dominus. et non vinit dominus. et sic illud non est forma iurandi. Queritur ergo an sit forma iurandi. si dicatur. Scit dominus. sicut quando Petrus dixit Jo. ultio. Tu scis domine: quia amo te. fuit ne iuramentum: et ostendit quod sic. 2° cor. 12°. dicit apud. deus et pater domini nostri Iesu christi scit quia non mentior. et dicit ibi glo. ut vera esse ostendat que dixit: vel que dicturus est iuramento confirmat. Ex quo patet quod ibi est iuramentum: et ita forma iurandi est. Scit dominus. Item cum dicit apud. deus scit quia non mentior. H. assertio apud veritatem et introducitur deus sciens in testimonium et assertionem huiusmodi veritatis. Ergo ibi est iuramentum. et ita est ibi forma iurandi. Item iurare est certitudinem per primam veritatem: facere. Sed ille qui dicit: deus scit: facit certitudinem per primam veritatem. ergo iurat. ergo ibi est forma iurandi

Item deus non est testis nisi de eo quod scit. ergo sicut H. quod est. deus est testis. potest adduci ad assertionem veritatis. et ita istud. deus scit. ergo ibi est forma iurandi sicut ibi. Sicut obicit de hac forma iurandi. Testis est mihi deus. videlicet enim esse eadem cum ista qua iuratur per deum. Quia dicit Augustinus. in glo. super illud ad Ro. 1. Testis est mihi deus. quod enim est per deum nisi testis est mihi deus. aut quid est. testis est mihi deus. nisi per deum. ergo idem iuramentum est et non differens. Sicut queritur quia aliter est iuramentum per hanc propositionem. per. ut. i. cor. 15°. quotidie morior pro gloria vestra fratres. secundum unum modum. sicut glo. exponit que dicit. quod iuratur H. apud: ut sciamus quod sum iurare non est peccatum. Aliquod est iuramentum per hanc propositionem in Ro. 15. Veritatem dico in Iesu christo et non mentior. unde ergo H. est quod adducit ad formam iuramenti exprimentem: et non alie propositiones. Item quomodo differenter exponitur forma iuramenti. Item in veteri testamento erat forma iurandi dicendo. s. vinit dominus. et H. faciat mihi dominus et H. addat. In primitia ecclesie. erat forma iurandi. Testis est mihi deus. In tempore autem moderno iuratur per deum. Queritur ergo vnde H. quod sic variant forme iurandi: secundum diuersitatem temporum: et qua ratione.

Solo modo. quod ille qui iurat veritatem primam quam debet reuereri adducit in testimonium sue assertionis. Vnde veritas reuerentia spiritus in iuramento debet contineri. et ideo forma iuramenti sic exprimitur spiritus ut reuerentia veritas. debet autem ipsa veritas reuereri quia iudex est. Item debet reuereri quia testis est. debet etiam reuereri quia retributrix est unicuique secundum opera sua. Sed differenter quia bonis est retributrix vite. et malis mortis. et his omnibus modis debet reuereri. in forma ergo iuramenti introducitur veritas ad reuerentiam quantum principium est veritatis: que assertio. vel quantum testis eius. vel quantum est iure retributrix bonis vel malis. Si quantum principium est. sic reuerentia eius exprimitur in hac forma iurandi. qua iuratur per deum. Qui enim introducitur deus in iuramento introducitur veritas ut principium. In hac autem forma iuramenti. Testis est mihi deus concernit reuerentia ipsius veritatis. in quantum testis est. In hac autem forma. H. faciat mihi deus et H. addat: introducitur reuerentia veritatis. in quantum est retributrix mali seu mortis. In hac autem forma. vinit dominus introducitur eius reuerentia in quantum est retributrix boni vel vite. quia autem est pluribus modis conceptio veritatis cum reuerentia. Ideo sunt tot forme iurandi et non plures. Ad illud quod obicit quod male iuratur

viuit dñs. dñ. q. cū dñ. viuit dñs. hic ē iuramētū p̄ x̄itate ī quātū ē retributrix vite bonis. ⁊ nō p̄ vitā solū. ⁊ ē idē ē x̄itas ⁊ vita sicut dñ. ī Jo. Ego sū via x̄itas ⁊ vita. Ad illud qđ obf̄ qđ eadē sit forma iurandi. cū dñ. p̄ deū: ⁊ cū dñ. testis ē mibi de⁹. dñ. qđ idē ē iuramētū quātū ad rē. qñ iurat per deum ⁊ testis ē mibi deus. quia utrobq; eadē x̄itas ītroducif. s̄ nō ē idē quātū ad rōnē dicēdi. vt ē dictū. quia ī vno ītroducif x̄itas vt p̄cipiū. in alio vt testis. Ad illud quod querif de istis p̄pōnibus. p. ⁊ in. dñ. p̄ h̄ p̄positio. per. alñ. notat habitudinē p̄cipiū cālis. ⁊ aliqñ habitudinē p̄cipiū certitudinis. Et silr h̄ p̄pō in. rōe ḡ qđ dicūt habitudinē p̄cipiū certitudinis p̄ntē iste p̄pōnes ī iuramēto. ⁊ exprimif p̄ eas forme iurandi nō rōne eius qđ notat habitudinē p̄cipiū cālis. S; adhuc differēter notat ille p̄pōsitiōes habitudinē p̄cipiū certitudinis. quia per. dicit habitudinē p̄cipiū certitudinis ad illud qđ certificaf. pur. s̄. x̄itas ista egredif a p̄ma x̄itate: ⁊ cōp̄at ad illa: sicut per quā manifestaf ⁊ certificaf. h̄ autem p̄pō. in. dicit habitudinē eius: qđ certificaf ad ip̄s p̄cipiū certitudinis. vnde forma iuramēti exprimif p̄ hāc p̄pōnē. in. pur. ip̄a x̄itas creata que aserif ī iuramēto in ip̄a x̄itate increata cōsideraf sicut ī causa. Ad illud qđ dñ. de diuersitate formarū iuramēti fm diuersitatē tēporū dñ. qđ ante aduētum x̄pi vigeabant duo mala: cōtra que sūt due forme iurandi. vigebar. n. tūc ydolatria. Ad discernēdū ḡ cultores falzorū deozū a cultoribus x̄i dei data fuit forma iurandi p̄ viuū deū. h̄. s̄. viuit dñs. cōtra ydolatrias qui iurabāt p̄ falsos deos: qui enī nō sūt dii vini. vnde Dan. vltio. Nūqd ē Bel. Deus viuēs. Itē tūc vigebar ignorātia iusti⁹ dei. qua. s̄. ē punitor malozū. Ignorabāt enī tunc homines deū punire peccata. Vñ Ro. 5. Peccatū nō īputabaf cū lex nō eēt. Glo. esse imputabaf peccatū supple ante legē apud hoīes. s̄ non apud deū apud quē īputabaf īpune futurū: cū nesciretur iudicaturus. Asserebant enī hoīes deū scruciosū eē sicut dñ. Job 22. nec nostra cōsiderat. s̄ circa cardines celi pambulat. Et ideo apud eū impune peccā futura Cōtra ḡ ignorātia adduxit lex hanc forma; iurandi. h̄. faciat mibi dñs. ⁊ h̄ addat. p̄ quā ostēditur deū eē punitorē maloz. cū per hoc certificet de x̄itate. Ideo añ x̄pi aduentum

tpe legis erāt iste due forme iurandi. In p̄mitia autē ecclesia fuit forma iurandi. testis ē mibi deus rōne aduētus p̄mi ī quo veritas testificata ē p̄ miracula. s̄ duplex est x̄itas. s̄. x̄itas dicētis. ⁊ x̄itas rei dicte: tūc ergo nō credebaf aplis. sicut mō credif. quia tūc incipiebat fides p̄dicari. ⁊ erāt tūc hoīes infideles. Ideo necesse erat tūc x̄itate adduci ī testimoniū. seu testē ip̄is aplis. ⁊ iō dicebāt testis ē mibi deus. ⁊ sic in attestatiōe x̄itatis ī dicente erat h̄ forma iurandi. testis ē mibi deus. ⁊ ob h̄ ēt ponif ibi h̄ p̄nomen mibi. s̄ mō. ga. fideles sūt hoīes totū relarū ē ad rē: ⁊ adducif x̄itas ī testimoniū x̄itati rei dicte. ⁊ ga nūc iō mō ē forma iurandi: ī qua reuerentia veritatē ī quātū p̄ncipium certitudinis exprimitur: et ī tēpore moderno iuratur per deū.

Ostea queritur

p de forma iurandi: non concessa seu phibita: que est quando iurat p̄ falsos deos siue p̄ ydola. Et circa h̄ duo querunt. P̄mo an iuramētū ī forma nō cōcessa sc̄m obligat

Secdo. an peius sit iurare verū p̄ falsum deū. q; iurare falsū p̄ verū deū.

Quātum ad p̄imum

sic obf̄ Aug⁹ 22. c. q. i. ad publicolā loquitur de illo qui iurat p̄ falsos deos dicens. quia iurauit p̄ quos nō debuit: ⁊ cōtra pollicitas fecit fidē: qđ nō debuit. bis itaq; peccauit. ⁊ vult dicē quia iurauit p̄ falsos deos quod illicitū est peccauit. ⁊ ga fidem nō seruauit peccauit. Ex quo patet qđ iuramentum sc̄m p̄ ydola vel falsos deos obligat. Cōt. sicut iuramētū ē testificatio p̄missionis: ita ⁊ votū. Si ḡ votū factū. ydolo non obligat. nec iuramentū factū p̄ ydolum obligat. Minor p; quoniā si aliq; vouerit se sacrificaturus ydolo nō tenet ad sacrificādum ei. Imo si ei sacrificaret amplius peccaret: ⁊ ī vouendo peccauit. Silr ḡ aliquis iurando per ydolum peccat: nō tenet adīplere illud propter qđ iurauit. Solo dñ. qđ iuramētū factum per ydolum obligat ip̄m iurantē ad reddendum Ad qđ viden d̄: notand ē. qđ n̄ sile est de voto ⁊ iuramēto. s; enī ī vtroq; obliget x̄itas: ramē d̄nter. quia debitū veritatē seruāde deo obligat ī voto. Debitū autē veritatē seruāde deo ⁊ p̄mo in iuramento. votū enī fit soli deo. vnde qui vouet soli deo p̄mittit

et non homini et soli deo se obligat. qui autem iurat promittit proximo per ipsam veritatem primam que verus est: per quam firmat suam promissionem. et cum ipsi veritati debeat reverentiam et honorem obligat ipsi ad reddendum illud propter quod ipsum adduxit in testimonium. Aliquando ipsa continentur. sic ergo in voto non est nisi una ratio obligandi. Quia ergo nullum est debitum hominis ydolo. ideo non est obligatio in voto facto ydolo. quia autem in iuramento est duplex ratio obligandi. una eo quod adducit veritatem in testimonium; sue assertiois: et hec obligat deo. Alia eo quod promittit proximo cui debet veritatem servare et fidelitatem. dicimus quod in iuramento facto per ydolum non est prima ratio obligandi. scilicet debitum veritatis ydolo: sed solum secunda. scilicet debitum veritatis. quia ydolo nihil debet homo: sed proximo debet servare veritatem. non ergo propter ydolum obligat. sed propter proximum cui debet servare fidem. quia se intendit obligare illi: sic ille qui iurat per verum deum.

Secundo queritur sit peius vel iurare xum per falsum deum. vel falsum per verum deum. Ad quod sic 22. c. q. i. Aug^o ad publicolam. Sine ulla dubitatione minus malum est per falsos deos iurare veraciter. quam per xum deum fallaciter. Quanto enim magis sanctum est per quod iurat: tanto magis penale est perjurium. Ergo peius est iurare falsum per xum deum quam per falsos deos xum. Contra. minus peccatum est ydolatria quam perjurium. Sed qui iurat per falsos deos siue xum siue falsum est ydolatra. qui vero falsum iurat per verum deum peierat solum. ergo peius est iurare xum per falsos deos quam falsum per xum deum. Minor pars per Aug^o. per quod quis iurat illud amat et venerat. ergo quicumque iurat per falsos deos amat illos et venerat: sed omnis talis ydolatra est. ergo quicumque iurat per falsos deos est ydolatra. Solo vero quod in iuramento duo sunt. scilicet illud quod iurat: et ratio certitudinis. Sed est illud per quod iurat. Respiciedo ergo ad illud per quod iurat vel asserit per iuramentum. minus malum est iurare xum per falsos deos. quam falsum per xum deum. quia si asserit falsum: quod non est. ubi verum quod est. Et sic loquitur Aug^o. Cum dicit. minus malum est xum. Respiciedo autem ad illud per quod iuratur. quia si iuratur per deum verum. illic per ydolum. sic peius est per falsos deos iurare veraciter quam iurare per xum deum mendaciter.

Consequenter que
ritur de forma iuramenti permissa

partem non concessa: que est iurare per creaturas. Et circa hoc queruntur duo. Primo an sit licitum iurare per creaturas: vel non. Secundo quod magis obligat. vel iuramentum factum per creaturas: vel per deum.

Quantum ad primum

sic obf. Aug^o sup illud Mat. 5. Dico vobis oio non iurare. neque per celum neque per terram etc. dic glo. non penitus iurare prohibuit: sed occasione perjurii quod perfectionis est docuit. supple. scilicet cum dixit. Non iurare oio. quod vero suspiciosum est refecit cum dixit. neque per celum etc. Unde enim per angelos et ierusalim iurantes. et per elementa: creaturas venerabatur. quod vero infirmitas est indulget: cum dixit. quod autem his abundantius est etc. Ex quo patet quoniam iurare per creaturas est suspiciosum. non ergo licitum est iurare per creaturas.

Item 22. c. q. i. Dicitur papa. Si quis per capillum dei vel per caput iuraverit. vel alio modo contra deum suum usus fuerit. si in ecclesiastico ordine est deponatur. Si laycus anathematizetur: et si quis per creaturas iuraverit acerrime castigetur. Si quis autem tale hominem non manifestaverit non est dubium quod divina condensatione cobereatur. Iurare ergo per creaturas est tantum crimen ut faciat depositionem vel excommunicationem et divina condemnationem. ergo non est licitum. Item Aug^o in sermone de perjurio. cum quis ait per salutem meam: salutem suam obligat deo. vel cum dicit per filios meos opignorat illos deo ut eueiat in caput illorum quod exiit de ore eius. In omni ergo iuramento aut deus testis adhibetur: aut creatura deo obligatur et opignorat. ut si sit iurare deum. scilicet testem adhibere. vel deo aliquid opignorare. Sed est iurare per qualibet creaturam. scilicet creatorem eius testem adhibere. sed qui iurat per creaturam non adhibet deum testem sue assertiois. Item non potest aliquis obligare vel opignorare creaturam deo: cum creatura dei sit. Cum ergo iurare sit vel deum testem adhibere. vel deo aliquid opignorare. ergo non est licitum iurare per creaturam aliquo modo. Item Mat. 5. dicitur. Nolite iurare oio neque per celum. quia thronus dei est etc. Ex quo reliquitur quod nullo modo licitum est iurare per creaturam. Item iuramentum est ad testificationem assertiois. sed irrationabile non potest testificari. ergo non debet iurare per creaturam irrationabilem. Contra. gen. 42. dicitur. quod Ioseph iuravit per salutem Pharaonis. Sed Ioseph comedat in omnibus. ergo licitum est iurare per creaturam. Item Paulus 2° cor. 2. Iuravit per creaturam cum dixit. Quotidie motior per gloriam vestram

fratres. gloria appellauit illud p qd ordinat
ad gloria. s. predicatione euangelii. Iurauit
q p creaturam. quia sicut dicit Aug^o ibi. Iura
uit ap^lus. Si q ipse non peccauit. q licitum est
iurare p creaturam. Itē qridie iurat i ecclesia p
beatam virginem: et p scōs: et per res deo di
catas: s. oia ista sūt creature. g. zc. Solutio
sup illud Mat. quito. Dico vobis non iurare
eio. dicit glo. Nō iuremus p creaturas ut ve
neremur eas ultra q debem^o. Nō iurem^o p
eas ut viles extimem^o. ut. s. cum p eas iura
mus nisi iurare existimem^o. Ex h^o habet^o R^o
quia qui iurat p creaturam. aut credit aliqd
numinis eē i creatura. aut iurat p creaturam
itendēs fraudē et volēs decipere aliū. q. s. nō
credit iurasse. aut iurat p creaturam itēdens
solū ptestari q de^o sit pma fides: et auctoz
creature. Si pmo mō iurat p creaturam. ut. s.
credat aliqd numinis eē i ipa: et itēdat ve
nerari creaturam. o d q peccat peccato ydola
tric. Si autē itēdit fraudē: dicimus q talis
peccat peccato perurii. Si autē nec intendat
venerari aliqd numē i creatura: nec itēdit
dolū ad pximū: s. solū intendat ptestari p
creaturam: et in ipsa pma fide venerari. sic
dicim^o q licitū ē iurare p creaturam. nec pec
cat qui sic iurat. Et h^o ē qd dicit Aug^o 22. c.
q. i. Deus p creaturas iurare pibuit: ne ul
more gētiliū aliqd nomen deitatis caturis
esse crederem^o. vel ne creaturas cōtēptibi
les: iudicando p eas pmissa p nichilo duce
cerem^o. Quidā tamē dicūt q nō licitum sit
iurare p oēs creatas sic dcm ē. q distiguūt
q quedā sunt creature deo dicatē: et ad cul
tū diuinū mācipare. ut relique sanctorum: et
euangelii. et p has ē licitū ut dicūt iurare. p
alias autē que nō sūt hi^o nō ē licitū. et h^o ē ut
dicūt. quia alie nō admittitur i solēni iura
mēto: s. iste solū. tamē sicut dicit Aug^o cōtī
git iurare p quālibet creaturam. Un sup illud
Ro. i. Testis ē mihi deus. dicit ipē i glo. Qui
p lapidem iurat flm piurus ē: et constat q h^o
nō eēt nisi tale iuramētū obligatoriu eēt. n
antē obligaret nisi p creaturam talem iurare
cōtingeret. Ad p^o qd obiciebat i cōtra
riū dō. q pibitū ē h^o mō iurare p caturam.
ne. s. in iuratione eas veneremur. vel p eas
delū vel fraudē intēdam^o: s. nō q i iuramē
to facto p creaturam: creatorē deus auctozem
creature ptessemur: et ipm in creatura uene
remur. Ad scōs dō. q canon loquitur cōtē
quosdā qui credebāt deū scēm diuinitate;

habere capillos et caput. et tales pprie sunt
blasphemii. Ad tertiu dō. q iuramētum
duplex ē. quoddā ē assertoriū. quoddā vero
ē iprecatoriū. Iuramētū iprecatoriū est cum
aliquis sibi iprecatur penā nisi ita faciat sic
pmittit. Et dicit Aug^o i sermone de iurio
q forma vel rō talis iuramēti ē talis. p salu
tē meā et filios meos. vnde dicit. cū quis ait
p salutē meā salutē suā obligat deo. vel cui
dicit. p filios meos opignorat eos deo ut h^o
eueniat i caput eozū: qd exit de ore i pius. et
illud ē iuramētū de re futura et pmissoriū
Iuramētū autē assertoriū ē de re presenti ut
p^oterita. cū q assertorie iurat p creaturam: ipa
creatura nō adducit ut testis: imo deus q
ē auctoz creature. vnde in canone. 22. c. q. i.
Sciendum est q sancti non tam per creatu
ras q per creatozem creaturarum iurabāt:
nec in creaturis aliud q creatozem ipsarū
venerabatur: sicut Ioseph: qui p p^obonem
iurādo. h in eo venerat^o ē q dei iudicio po
situs erat i i^osimis. vnde ap^lus. Ro. 13. ois
potestas a deo ē. et sicut ad h^o idē ponit aucto
ritatē i sermone de perurio. vbi dicit q in
omni iuratione. aut deus testis adhibetur
aut creatura deo obligat: et opignorat. ut
s. h^o sit iurare deū. s. testē adhibē. al deo ali
qd opignorat. h^o ē q iurāe p q lib; caturam. s.
creatorē ei^o testē adhibē. Itē Aug^o i glo.
sup illud Ro. i. Testis ē mihi deus. dicit qui
p lapidē iurat falsum piurus ē. quia caturā
deū adhibet testē. Sicut q i adoratione vi
demus q veneratio facta creature semper
refert ad p^otipū. i. ad exemplar ut dicit
Jo. dam^o. Sicut veneratio crucis refert ad
ipm crucifixū. ita dicim^o q testificatio factā
in iuramēto p creaturas: ut p factos refert
ad ipm auctozē dcm: et iuratō factā p crucē refert
ad ipm cuius ē crux. Iurare q p creaturam
ē creatorē ei^o testē iurati adducē. Ad illud
fo qd obicit q nullus pōt creaturam deo obli
gare dō. q ille qui iurat p creaturam nō obli
gat vel opignorat illā deo. S; bonū qd ex
creatura p^oipit deo obligat et opignorat. ut
s. in illo bono pania nisi eueniat pro quo
iurat. et h^o vult dicit Aug^o. cū dicit Cū quis
iurat p filios suos. ul p salutē suā opignorat
hoc deo. i. bonū suū qd habet et p^oipit i illis
quia qui iurat p filios suos iurat p creaturam
i qua habet consolationē. et ita bonū p^oipit
ex ea. non q obligat creaturam deo p^oipit sed
bonū suū. Ex h^o p^o solutio ad illā rationem

que ē. q̄ irrōnabilia nō possūt testificari: n̄ enī creatura testificat q̄n per ip̄as iuratur imo deus qui est creator ipsius creature: ad ip̄as testificatō fferē. aliq̄n n̄ eēt iuramētū

Ad quartū silr patet solo. nam prohibuit dñs iurare p̄ creaturas: ne. s. diuinū numen in eis venerarēt hoīes. vel ne dōlū iurādo p̄ eas itēderēt. Et h̄ ē qd̄ dicit Zoro. iudeis. quasi p̄ualis concessū fuit iurare p̄ creatorē. p̄ceptū vt si iurare cōtingeret nō nisi p̄ creatorē iuraret: nō p̄ creaturā. quia iurantes p̄ angelos ⁊ elemēta creaturas venerabātur honore. et meli⁹ erat h̄ exhiberi deo q̄ creaturis. Infirmit̄ ḡ illud p̄hibuit. Sanctis t̄o qui ī creaturis creatorē venerabāt tātū nō p̄hibuit. Un̄ Joseph p̄ salutē p̄bonis iurādo h̄ dei iudicio in eo veneratus ē q̄ posuit⁹ erat ī ifimis. X̄ps t̄o p̄ creaturas ita iurāe p̄hibuit: ne uel aliqd̄ diuinū ī eis crederet: p̄ q̄ reuerētia eis deberet: vel ne p̄ eas iurātes falsū homines se iuramento teneri non putarent.

Postmodum queri

tur qd̄ iuramētū magis obligat. uel qd̄ fit p̄ creatorē. uel qd̄ fit p̄ creaturas. Ad qd̄ sic Aug⁹ ad publicolam. Et ī canone 22. c. q. i. Quāto p̄ qd̄ iuraf magis factū ē. tanto magis ē penale piuriū. S; magis ē sā. tus imo ī infinitū ē sanctior de⁹ q̄ creatura. Ergo magis ē penale piuriū: quādo iuraf falsum per deum: q̄ quando iuratur falsum per creaturam. S; nō ē magis penale piuriū: nisi q̄a magis obligat iuramētū. ḡ magis obligat iuramētū factū p̄ deū q̄ p̄ creaturā. Cōtra 22. c. q. i. Duplr̄ reus est qui p̄ creaturas iurat mēdaciter. qui ⁊ cōt̄ p̄hibitionē iurat p̄ qd̄ sibi iurare nō h̄: a q̄ peccato ē īmunis: qui non nisi p̄ creatorē iurat ⁊ p̄ximū dolo capit: qd̄ facit etiā p̄ creatorē mēdaciter iuras. Si ḡ duplex ē reatus ī illo q̄ iurat s̄lm̄ p̄ creaturā: a quoz̄ vno īmunis ē qui iurat falsū p̄ creatorē. graui⁹ ē piuriū factum per creaturā q̄ factū p̄ creatorē. S; nō ē graui⁹ piuriū: nisi quia magis obligat iuramētum Ergo 22. Itē ille qui iurat p̄ creaturas nō iurat p̄ ip̄as solā. S; ēt p̄ eius creatorē deū. Ille enī q̄ iurat p̄ creaturā deū auctorē illi⁹ creature testē iuocat. S; maior ē cōtempnus ī illo qui cōtempnit creaturā ⁊ creatorē q̄ ī illo qui solū alterū contemnit. Cu; ḡ omnis piuras contemnat illud p̄ qd̄ iurat: maius ē

piuriū vnde contemnit de⁹ ⁊ creatura. q̄ vnde contemnit de⁹ sol⁹. graui⁹ ē ḡ piuriū factū p̄ creaturā q̄ p̄ deū. Itē ad solēnitatem iuramenti addit iuramētū p̄ creaturas quia asportatur reliquie factoz̄ ⁊ euāgelii: p̄ que iuraf solēniter. S; iuramētū solenne magis obligat. Si ḡ illud fit per creaturas iuramētū p̄ creaturas maxie obligat. Itē h̄ querit. vnde h̄ ē: q̄ violatio iuramēti solennis facit irregularē. p̄pter h̄ cui videt q̄ ip̄m maxie ligat. Solo dō: q̄ grauius ⁊ forti⁹ ē iuramētū factū p̄ deū q̄ p̄ creaturas: ⁊ magis obligat s̄m q̄ dicit Aug⁹. in canone 22. c. q. i. Si tāto magis piuriū penale est quāto factū ē illud p̄ qd̄ iuraf. Apparet q̄ ⁊ si p̄ creaturā mēdacit̄ iuras duplr̄ peccet. grauiori tamē se s̄bicif̄ pene: qui p̄ creatorē iurat mēdaciter. Et iterū Jo. criso. ultima di. 3. In iurū h̄ confirmat. Si q̄ causa fuerit modicū videbit̄ facē q̄ iurat p̄ deū. Qui t̄o iurat p̄ euāgelii: manus aliqd̄ fecisse videt. ita opponit ipse scōm quosdā: s; post r̄idet vicēs. qd̄ dō ē: s̄ulti scripse p̄p̄ deū facte sūt: n̄ de⁹ p̄p̄ scripse. Ita c̄ature facte sūt p̄p̄ d̄m. Ex q̄ vult h̄re q̄ mai⁹ ē iurāe p̄ d̄m q̄ p̄ creaturas. Ad illud qd̄ p̄mo obicit. q̄ duplr̄ reus ē qui p̄ creaturā iurat mēdacit̄. dō. q̄ h̄ nō d̄r̄ de quocūq̄ iurāte p̄ creaturas: s; de illo qui in illo iuramēto c̄aturā intēdit venerari tāq̄: habētē aliqd̄ diuinū in se. et qui etiā cū h̄ p̄ximū dolo capit. ⁊ iō dicit canon: q̄ iurat p̄ qd̄ nō ē iurādū. tūc enī iuraf p̄ qd̄ nō licet. q̄n iuraf p̄ creaturā venerādo ip̄am tāq̄ diuinā. Ad illud qd̄ scōo obf̄ dō. q̄ bōitas creatoris vt ī se ē excedit ī infinitū bonitatē ei⁹. pat̄ habet eē ī c̄afa Un̄ psal. Confessio ei⁹. i. laus ei⁹ sup̄ celū et terrā. i. plus q̄ de ip̄a in creaturis appareat. Ideo sancti⁹ est cū iuraf p̄ creatorē ī se q̄ p̄ creatorē ē ī creatura: ⁊ fortius ē iuramētum. Ad 3. dō: qd̄ obf̄. q̄ iuramētū p̄ creaturas addit ad solēnitatem dicēdo. q̄ cōpādo simplice formā iuramēti s̄plid plus ē h̄ q̄ illud. S; cōpādo iuramētū factū p̄ deū: ⁊ cum h̄ addito iuramēto p̄ creaturā ad iuramētū factū p̄ solū deum: bene concedo q̄ plus est illud q̄ istud. Quāto enī crescūt plus solēnitates: vt cū iuraf p̄ crucē: reliquias: ⁊ euāgelia. tanto magis mai⁹ ē iuramētū: non tñ ē maius iuramētū p̄ creaturā ī se: q̄ c̄aturē: imo ecōuerso. licet maius sit iuramētum et solēnius collectū ex iuramēto p̄ deum ⁊ per

creaturā. q̄ iuramētū factū p̄ deum solum.

Ad questionē vltio factā dō. q̄ uolatio iuramēti solēnis: facit irregularē rōne infamie. Infamia enī facit irregularē. Oportet enī eū; qui debet ad sacros ordines accedere: habē bonā famā cōmunem. Un̄ aplūs. i. ad Lbi. 3.º dicit. q̄ oportet ordinādos maxime in p̄latiōe h̄re bonū testimoniū ab his q̄ foris sūt. et de diaconib⁹ dicit ibidez. q̄ sic nullū crimē habētes ⁊ ad Lbi. p̄ p̄cipit ip̄e aplūs Lyto vt cōstituatur presbyteros ⁊ disponat quales debent eē: quoniā sine crimē debēt eē. rōe ḡ infamie euenit illa irregularitas.

d **Etinde queritur**

de comitib⁹ iuramēti ⁊ obligatiōe. ponunt aut̄ tres comites. s. iusticia xitas et iudiciū; seu discretio. Et B dicit Jerō. sup̄ Jerē. 4.º ⁊ 22.º. c. q. 2.º habet B. Aduertēdū ē q̄ iusiurādō hos habeat comites. xit itē. iudiciū ⁊ iusticiā. Pro ḡ q̄rif de comite iusti.

Secūdo de comite iudicii. Tertio de comite xitatis. Quarto an positus istis vniuersaliter sit obligatorū iuramentū.

Circa primum queritur

utrū si desit iusticia sit obligatorū iuramentū. Ad qd̄ sic 22.º. c. q. 3.º. Aug⁹ in sermone de decollatione Jo. bap. iurauit temē David: s̄ n̄ impleuit iurationē maiori pietate dicit. Ecce David factus. iuramento quidez astrict⁹ nō fudit sāguinē boīs. s. āpi⁹ Nabal de cui⁹ sāguis effusiōe iurauerat. S; eū sim iurasse negare quis poterit. Ecce i illo iuramento quo iurauit David occidē Nabal: non erat iusticia: ⁊ p̄pter B nō impleuit. S; David sanctus ē ⁊ in B cōmēdat. ḡ bene fecit. Ergo nō tenet hō ad iuramētū illicitū: seu in quo deficit iusticia implev̄. Tale ḡ iuramentū; nō ē obligatorū. Itē canō Jfidozi 22.º. c. q. 4.º. In male promissis rescande fidem. In turpi voto muta decretū. qd̄ icante vouisti ne facias. Impia ḡ ē pmissio que scelere adimpletur. pmissio ḡ facta de iusto nō obligat. Iuramētū ḡ i quo deficit iusticia nō ē obligatorū. Cōf Josue iurauit pacē cū gabaonitis: ⁊ q̄ nō occideret eos. ix. Josue. S; illd̄ iuramētū fuit iustū. quia oē iuramētū in q̄ iurat cōtra dei p̄ceptum ē iustū. ḡ iurauit iuste. Q̄ iurauerit contra dei p̄ceptum p̄. q̄ dñs p̄ceperat illi: q̄ occideret oēs habitatores terre p̄missiōis: ne iterfecerēt filios

ysrael. sicut habet deut 6.º. Ip̄e aut̄ iurauit cōtrariū gabaonitis qui simulauerūt se venire de terra lōgīqua. ⁊ tamē erāt de terra p̄missionis. q̄ iurauit cōtra p̄ceptū dei. fuit ḡ iustū iuramētū. S; ip̄e iuramento isto obligabat. ḡ iuramētū i q̄ deest iusticia est obligatorū. Q̄ aut̄ obligaref isto iuramento p̄. 22.º. c. q. 4.º. Ambrosi⁹ i li. de officiis loquens de iuramento facto Josue gabaonit̄. Jēf⁹ tñ pacē quā dederat reuocadā n̄ censuit. quia firmata erat sacramēti religiōe. ne dñs alie nā p̄ fidē redargueret: suā fidē solueret. sol uisset ḡ iustū iuramētū ip̄m obligauerat. Itē H̄ran⁹ 22.º. c. q. 4.º. Alī iuramento deē iusticia velut cū quispiā post votū castitatis ducit uxore iuramento firmās nūq̄ ab ea se disces surū: qd̄ quāuis illicitū sit. quia iusti⁹ p̄bat sibi deesse. tñ auctoritate Aug⁹ p̄cipit seruari. Ex quo p̄ q̄ iuramētū illicitum in quo deest iusticia ē obligatorū. S; cōf primā rōnem que ē de gabaonitis ob̄ quia videt q̄ iuramentū qd̄ fecit gabaonitis Josue non obligauit eū; Ro. 13.º. Dñs aīa potestatis bus s̄limioibus s̄dita sit. Ex quo accipitur q̄ factū ihericōis nō soluit mādatū superiōrū ḡ nec iuramētū Josue soluit mādatū dei de interfectione gabaonitarū. ḡ si non iterfecerēt eos peccauit. Iuramētū ḡ suū n̄ obligabat eum. S̄lt̄ ob̄ cōtra illud qd̄ dicit de auctoritate gr̄ani. quia videt q̄ ille qui prius vouit castitatē: ⁊ post iurat contrahē se matrimonio cū aliqua. ⁊ cū ea permāsu⁹ non obligat illo iuramento. ps. Uouete ⁊ reddite. Si ḡ prius vouit castitatem q̄ iurauerit cōtrahē matrimonium tenet reddē ⁊ implere votū. Iuramētū ḡ sequens nō soluit votum p̄cedens. Itē ob̄ nam dicit Aug⁹. q̄ meretrix iurans se seruaturā fidem suo lecatōri. iurando ⁊ adberendo suo lecatōri mala est: peior autē iuramētū nō obseruando. ḡ iuramētū illicitū obligat. Itē dicit Aug⁹ q̄ raptor q̄ iurat se ciuisurū; spolia cū aliquo magis peccat: si totū fr̄ineat: q̄ si dimidar. ḡ zc. Solo dō fm̄ qd̄ dicit 22.º. c. q. 4.º. auctoritate Bede sup̄ Mar. Si forte nos incautus iurare cōtigerit: ⁊ obseruātū iuramentū in peiorē f̄gat exitū. libere illud salubriōi consilio mutandū nouerim⁹: ac magis instate necessitate peiorādū vobis: ḡ pro vitando piurio in aliud crimen graui⁹ eē extendum. Deniq; iurauit David per deum occidere

Nabal. Sed ad primam intercessionem Abigail pro
dit se: mox remisit minas reuocavit ensē:
nec aliquid culpe se pro tali iniuria contraxisse
voluit. scd; h; qd; qd; cū iuraf aliquid iustum
i cui? .s. executione iusticia ē: nulla est obliga
tio. Ad secundum qd; obf de iuramento Josue
gabaonitis distinguendum: qd; aliquid ē iustum
quia prohibet. aliquid prohibet quia iustum
prohibet quia iustum ē: qd; de sua natura vici
osum ē vt adulterium et fornicatio. Iuramentum
autem de talibus faciendis nullo modo ē obliga
torium: et h; quia deest comes iuramenti: qd; est
iusticia. In iustum et quia prohibet: qd; de se
erat licitum. Sed ex prohibitione factum ē illicitum
vt Ade comedere de ligno sciētie. Cum autem
iuramentum fit de talibus distinguendum. quia
aut iurando sic seruaf intentio prohibentis;
aut iuratur contra intentionem prohibentis. Si co
tra intentionem non ē obligatorium: nec licitum
quia deest comes iuramenti iusticia. Si vero seruaf
intentionem licitum ē et obligatorium quale fuit iura
mentum Josue factum Gabaonitis. Iurando enim
cum eis fedus et non interficiendo: seruauit intē
tionem diuine prohibitionis. Nam intentio prohibi
tionis: que habet deus. Ubi precipitur qd;
occiderēt habitatores terre promissionis fuit:
ne si dimitterent vinētes interficerēt filios
israhel et auerterēt a diuino cultu. vbi dicit
Percuties eos vsq; ad interitioem: non ini
bis enim eis fedus. et sequitur. nec filia illius
accipies filio tuo. quia seducet filium tuum
ne sequat me. Et d; put dicit Ambrosius in li.
de officiis. Multant eos Josue meliori mor
te. s. obsequio ministerii vt esset clementior
sententia: s. diuturna. Licet qd; non esset occisi
morte naturali que ē i separatioe anime: a corpore.
Sunt tamen occisi: morte legali: que ē seruitus.
Seruitus enim ē mors interpretatiua. Interpretatiua
enim mors scdm leges seruata intentione prohibi
tionis diuine. quia neminem possunt cōumpere
seruituti additi. Ad secundum qd; obf de
auctoritate Gratiani. de iurare post votum
castitatis: et tunc de uxore. Distinguendum inter
votum castitatis simplex. et solenne. Nam si so
lenne: impedit matrimonium contrahendum: et ter
minat contractum: et euacuat iuramentum. Si sim
plex impedit contrahendum: sed non terminat con
tractum. vnde illud qd; dicit Gratianus de illo qd;
post votum castitatis dicit uxorem iurans se
nūq; ab ea discessurum. qd; iuramentum seruari
precipitur. Intelligendum qd; h; non ē rōe vinculi
iuramenti. Sed rōe vinculi matrimonii: qd; non

dirimit simplex votum: et ita p accidēs. Ad
3^m vob qd; iuramentum meretricis pū ē licitum: pū ē
illicitum. Cū. n. iurat se futuram fidem lecatoni.
iurat se adherere illi et non alii. quātū ad h; qd;
ē adherere illi illicitum est nec obligat. quātū
ad h; qd; ē non adherere alii licitum ē et obligat.
vnde transgrediendo peierat. Eodem modo vob
de illo qui iurat se diuisurum spolia iurat se
retenturum partē. et quātū ad h; illicitum est:
et non obligat. et iurat non retinere totum. et quātū
ad h; licitum ē et obligat. nullū qd; iuramentum
i quātū ē de illicito et iniusto ē obligatorium.

Deinde queritur de

comite iuramenti qd; ē iudicium. Circa qd; qrit
de illo qui iurat se nūq; intraturum religionem.
Nam ostans ē qd; iste indiscrete iurat. vtrum
tali iuramento obliget. Ad qd; sic 22. c. q.
4. h; rā. Si aliquis a parentibus coactus: vt
tonsurā clericatū vel religionis habitum susci
piat: se neutrum facturum iuramento firmauerit
h; quatenus aliquibus videat reprehensibile.
quia opus caritatis iuramento non facturum se
pmissit. nulla tamen auctoritate seruari phi
bet. quia et si nūq; clericatus tonsurā vel reli
gionis vestem suscipiat. non tamen iō min⁹ salu
tē mereri valet. Ex quo arguit si nulla au
ctoritate h; iuramentum seruari prohibet. qd; hoc
iuramentum obligat. Ergo si religionem intrat
peierat. Itē ponam qd; h; ex h; qd; cognoscat
suā infirmitatē. et credat qd; sic de Loth d;
gen. xix. facilius saluabis in segoz. i. in pnia
pua: qd; in morte religionis iuret se non intraturum
religionem. Cōstat qd; iurat licitum: et cū iudico
sicut videt qd; obligat. Contra quatenus iurat
se non facturum aliquid quo expeditio: sibi
via preparat ad beatitudinem iurat cōf anime
salutē. Sed non potest hō se obligare ad hoc qd; sūt
contra anime salutē. cū qd; non intrare religionem sit
rale: nullus poterit ad h; iuramento se obliga
re. Itē si dicat qd; non ē contra salutē anime. quia
sine h; ē salus. Ad h; obf qd; nullū iuramē
tū contra cōsiliū dei potest obligare: s; istud ē rōe
q; non potest obligare. Solo scd; qd; d; 22.
c. q. 4. qd; iuramentum illicitum multiplex intelli
git. Est enim illicitum ex eo qd; iuraf. aliquid ex
mō iurandi. Aliquod ex causa extrinseca veniente. Ex
eo qd; iuraf tūc illicitum ē quādo id qd; iuraf
in sui natura viciosum ē. vel vitia adimēs
vt adulterium et homicidium et his similia. vt
reparari non pmitrens veluti cum inimico
ad pacem non redire. indigni misericordie

nō subuenire casta quia p̄spiciā h̄nt in se i
iusticiā si iuramēto firmē suari nō debēt

Ex mō x̄o iuradi: illicitū iuramentū est
q̄n̄ incōsiderate et incircūspecte aliquid iu
raf: quo nec corpaliē: nec spiritalis salus
adimif: et sine quo vtraq; salus repari: et
vita cōseruari valet: veluti cū aliquis iu
rat se nō intratur religionē. Ex causis
x̄o exuentib; illicitū iuramentū est. velu
ti cū aliquis p̄ votū castitatis iurat alicui
se habiturū eā in coniugem. coniugem nāq; ha
bere in se ip̄o malū non est: et tñ h̄uic ex vo
to p̄niciosū est. In his duob; casib; dicit
Bartian; q̄ iuramentū: et si illicitū sit: tamē
suari nō p̄hibet. In hoc in hac parte corri
gūt Bartianū. Un̄ de illo qui post votum
castitatis iurat alicui se habiturū eā in cō
iugem. si simplex fuerit votū p̄ tractum
matrimonii. rōne matrimonii iuramentum
suare nō p̄hibet. Si autē nō fuerit tra
ctū: iuramentū suare p̄hibet ex hoc q̄ dicit
Uouete et reddite. Ad illud x̄o q̄ dicit
de iurāte. q̄ nō intrabit religionē dicunt
quia et sicut iuramentū suare nō p̄hibetur
ita etiā nec iuramentū suare p̄cipit. Unde
tale iuramentū nō obligat: quia cū sit factū
in detrimētū caritatis: d̄fuit iuramēto iu
diciū. Ad illud x̄o q̄ dicit. q̄ tale iu
ramētum est licitū. distinguēdū q̄ licitum
duob; modis est. Est enī licitū expediens
et licitū nō expediens. ad Cor. 6. Oīa mi
hi licēt: s̄ nō oīa expediūt. Licitū expediēs
ē q̄d hōies p̄mouet ad meli;. Licitū et nō ex
pediēs q̄d impedit p̄mot; ad meli;. Iuramē
tū de licito et expediēti: ē obligatiū. Iu
ramētū de licito: s̄ nō expediēti nō est ob
ligatiū: quale est iuramentū de nō intran
do religionē. Un̄ s̄^o regulā Bede nō ē ob
suandū. Q̄ enī iuramentū q̄d obfuit
in deteriorē x̄gat exitum libere salubiori
cōsilio mutandū est.

Deinde queritur ^{de}
iuramēti qui est veritas. Qu. ris q̄ si
in iuramēto desit veritas. vt in illo q̄ iurat
in dolo vt obliget. Ad q̄d sic. Per iurium;
nō ē obligatiū. S; iuramentū q̄d fit absq;
veritate est iurium. ergo nō est obligatiū
Q̄ autē tale iurium sit tale iuramentū. Pro
bat multis modis. primo auctoritate Aug.
sup psalm. Dñi est terra. In dolo iurat qui
alif factur; est q̄ p̄mittat. cum iurium sit ne

quis decipe credētes. Itē Jero. sup Jere.
Qui falsus iurat mētē. Nētiēdo autē iura
re nihil aliud est q̄ piurare. q̄ cū sic iurare
sit piurare nō vt obligare. Con. Jldoz.
Quacūq; arte x̄boz quis iurat. de; ira acci
pit sicut ille cui iurat intelligit. Cū q̄ ille
cui iurat intelligat iurantē in dolo obliga
ri obligat. Præterea si tale iuramentū non
obligaret ex dolo reportaret lucz. Dol; autē
nemini d; patrocinari. Relinquit igit q̄
quis veritas desit cū iuramēto. nihilominus
est obligatiū. Itē querit que sit rō q̄
exigant tres comites in iurādo iusticia iu
diciū et veritas. Ad p̄mū dō. q̄ iuramentū
sit duplex. assertoriū et p̄missoriū. Asserto
riū iuramentū ē: q̄n̄ iurat de p̄nti aliqd esse
vel nō esse. vel de p̄terito aliqd fuisse vel
nō fuisse. Promissoriū x̄o cū iurat aliquis
de futuro se facturū aliqd vel nō facturū
Cum autē querit de obligatione iuramenti
d; referri ad p̄missoriū rōne cui; tenet iu
rans ad aliquid faciendū. vel nō faciendū
in futuro. Iuramentū q̄ assertoriū: cū deest
veritas non obligat ad aliquid agendū. nec
alio mō nisi obligatione reat;. Cū ob; q̄
de iurante in dolo. referendū est ad p̄mis
soriū: tñ distinguēdū. Ad illud q̄ dicit
per iurium non obligat. q̄ piurium aliq̄n̄
dicitur falsi iuratio. aliq̄n̄ p̄uersa iuratio
q̄n̄. s. iurat illicitū. aliq̄n̄ x̄o transgressio iu
ramēti. Itē falsa iuratio d; duob; mōis
s. falsitate iurantis: vel ei; q̄d iuratur. Dic
aut accipit falsa iuratio p̄ falsitate iuran
tis que est duplex in asserendo et in p̄mittē
do. In asserendo falsa iuratio nō obligat
nisi in obligōe reat;. In p̄mittēdo falsa iu
ratio obligat ad executionē p̄missi: dūmō
sit licitū et expediēs. Peruersa x̄o iuratio
cū. s. iurat illicitū quō obliget. et quō nō. di
ctū est p̄us. Transgressio x̄o iuramēti nō d;
obligare: nisi obligatione reat;. quō dicit
p̄ e; iurium. Aliis x̄o modis d; piurium
interpretatue. Cū q̄ d; nullū piurium obligato
riū est. p̄ hanc distinctionē p; r̄sio. Ad
ultimū x̄o dō. q̄ sicut d; Jere. 4. Iurabis
v̄uit dñs in veritate et iudicio et iusticia q̄
tres comites debēt esse in quol; iuramēto
et hac rōne. Nā iuramentū d; esse ordinatū;
tū ex pte iurantis. tū ex pte ei; q̄d iurat. tū
ex pte cāe p̄ qua iurat. Ex pte iurantis co
mes iuramenti d; esse veritas vt asserendo
credat eē verz q̄d iurat et p̄mittēdo p̄pōat

se factuz qd iurat. Ex pte ei⁹ qd iurat det
ce comes iusticia: vt illud qd iurat licituz
sit ⁊ iustu. Ex pte fo cae p qua iurat d; ce
comes iudiciu: vt. s. cu ca roabili iuret. In
ca fo ⁊ discretionem iudicii no iuret.

Equitur inquire

re. vtz omē iuramētū qd h; istos
tres comites sp sit obligatoriu. Et qru
duo pūmū vtz iuramētū spontaneum
hoc mō factū sp obliget. Scd; vtz iura
mētū coactū sic factū obliget.

Circa primum ponit

tur casus de illo qui iurat se nūq; futurum
epm. Na constat q iurat licitū: et tale ppē
qd mlti sunt laudabiles. Laudabile enī est
exē⁹ dñi honore oblatū fugere Jo. 6. Itē
iurat discrete qā prop cam expedientes. et
vtiles. Elegit enī securus quia securus est
locū hūilē tenē q; p ardua dignitatū icedē
maxie posito q; ipe credat se nūq; posse suf
ficere ad regendū episcopatū. Itē iurat
xē qntū in se ē. firmit ei credit ⁊ ppōit nū
q; futurū epm. Cū ergo iuramētū istius ha
beat tres comites erit obligatoriu qā vcm
ē deu. 6. Reddes vno iuramēta tua. Itē
quidaz fecerat tale iuramētū: postea elect⁹
ē in epm. gg. papa fecit iquiri. vtrū tale iu
ramētū fecisset hoc aut esset supfluum nisi
iuramētū illud obligaret. Cōtra sup deut.
25. in lege de accipiēda vxore fr̄is dñi
liberis. Dicit Aug⁹ qui curā alendorum
sbditorū renuit. discaleari opprobriū susli
nebit. Nō ei vult suscitare semē fr̄is defū
cti: id est chisti. sed nō suscitebit opprobriū
nisi prop pētū. Peccat igit talis renūciā
do epatū. g. iurādo. Itē Aug⁹. Ocium
scm qrit gratiā vitatis. negotiū sanctum
suscipit nccitas caritatis. si g nccitas ē su
scipere: iurare q non suscipiat nō erit obli
gatoriu. Ad B rñdēt q iuramētū illud
nō habuit comites iudiciuz: si quocūq; casu
cōtīgētē iurauerit se nūq; futurū epm: nō
ei fuit discretū neq; pū vsqueq; si cōtīge
ret q nullus iueniret sufficiens adeo sicut
ipe qui sic iuravit: ⁊ id nō ē obligatoriu
simplicif. Un distinguūt: aut cū talis eligif
⁊ iuenif ali⁹ sufficiens: ⁊ tūc obligat ad nō
suscipe: aut nō iuenif: ⁊ tūc petita dispen
satiōe a supiori de facto iuramēto d; susci
pē tū i B casu prop religioez iuramēti coa

et mādato supioris deberet suscipere si pos
set fieri sine scādalo ecclesie. Et p B rñdēt
ad p⁹. Ad illud qd obicif de iquisitiōe
gg. Dicēdū qd B ē factū prop scandalū ⁊
quia pter illū ali⁹ iueniebat dign⁹ epatū
S; ad B obicif. nā tal iurat licitū ⁊ ex
pediēs g iurat discrete. g obligat p tale iu
ramētū: seu iueniat aliquis: seu nō. Ad
hoc vō. q sicut licitū d; dupl. s. licitū sim
plicif quod nullo iur pbitet: ⁊ licitū ex cā
qd ex dispensatione licitū est: vel instātia
necessitatis vt fuit vdm licitū comedē pa
nes ppōnis. sic habet Math. 12. Sic expe
diēs d; duob⁹ modis. Expediēs simplr q
⁊ qntū ad se: ⁊ quātū ad aliū pmouet in
melius. Et expediēs in cāu vō. ergo q iu
rans se nō futurū epm. si ex cōsideratiōe pi
culi ⁊ sue insufficientie iuret qd iurat. Est
expediēs ex cā seu i cāu: nō tū simpliciter
expediēs: quia nō expedit quoq; cāu cōtin
gente: nec expedit vlr quo ad se ⁊ alios po
sito q ali⁹ nō inueniret sufficiens. Itē
dubitat circa hoc in cāibus aliis. Primo
cū vniuersitas alicui⁹ ciuitatis vel collegii
iurat aliquid ⁊ mortui sunt iurantes. Que
rit vtz successores iuramēto antecessoz
ligent. qd vō. quia succedūt in vtilitate ⁊
honore collegii. ergo ⁊ in onere: sic filius
qui succedit in hereditate paterna. que est
obligata debito. tenet obligationi. ergo ⁊
isti pari rōe tenebūt iuramēto. Itē dic
decretalis. q obligationes antecessoz trā
seūt ad successores. Itē dicit canon. 7. c.
q. i. q idē est popul⁹ in successozib⁹ qui ⁊ i
antecessozib⁹. ergo ⁊ eadē obligatio. Cō
tra obligatio iuramēti nō cōtrahit nisi ex
pposito ⁊ cōsensu pprio. Si g successores
nō cōsentiant in hoc qd iurauerūt anteces
sorez nō obligabūt. So. est obligatio per
sonalis ⁊ obligatio realis. Realis obligō
trāsit ab antecessozib⁹ in successores in illa
re. quia res trāsit cū suo onere. Personalis
fo obligatio nō trāsit in aliū: quia illā facit
cōsensu pprius. Quia ergo obligō iuramē
ti est psonalis. id nō trāsit ad successores q;
tum ad piculū pūrii: quia trāsit obligō
vel pmissio rei que attendit in onere rei
Itē ponūt aliu casum d illo qui iuravit
in generali se seruaturū statuta in ecclesia
sua edita. Postea fit nouū statutū. querūt
g si ex iuramento obliget ad statutū. Nā
generaliter iuravit se seruaturum statuta

ecclesie et hoc est statutum. g. x. Ad h. v. d. q. si in iurando intendebat tñ de statutis p̄teritis: nō obligat ad futura. Si tñ intendebat tñ de p̄teritis q̄ de futuris obligatur. Intētio enim obligat.

Sequitur querere

ut q̄ coactū iuramētū obliget p̄bas q̄ non. Nāo icit Greg. Coacta fuitia deo nō placēt. Itē dicit lex qd̄ fit insti metus caratū nō habeo. Itē si aliquis iurat aliquid cā metus mortis: nō d̄ ratū esse iuramētū.

Itē violētia nō d̄ iuuare eū: qui cogit iurare. ergo si iurās p̄pter metū mortis p̄misit se aliquid datur ei nō tenet. Itē dicit Aug. Iuramētū nō p̄t eē vinculu; iniquitatis. Itē. ps. Dissolue colligationes impietatis. Con. Dicit Aug. q̄ coacta volūtas: voluntas est. ergo coactum iuramētū: iuramētū est. Item Math. 5. Reddes dño iuramēta tua. Itē quidā; cōsuluit Alexandr. papā de quodā; coacto iuramēto: et rñdit nō hēbis me auctore per iurii. g. iuramētū illud obligabat. Item quidā; coact' iuravit cōubine sue q̄ eā duceret in vxorē. et q̄ de cetero nō exhiberet parentes suos. cōsuluit sup hoc Aug. et dixit de cōsilio Ambrosii. q̄ matrimonium t̄: et q̄ penitet de residuo: videlicet de eo q̄ iurauerat: q̄ de cetero non exhiberet parētes suos. R. quidā; distinguūt vicētes. q̄ in p̄missorio iuramēto excusat' met' In assertorio nō: q̄a pot' d̄ quis mortē pati q̄ falsū iurare. Alii dicunt q̄ oē iuramētū seu coactū seu nō. Si est licitū et peiores nō vergit in exitū est obligatoriu;. Ad p̄mū ergo rñdent q̄ sacrificia coacta in q̄tū coacta: deo nō placēt. tñ voluntaria redditiō dō placet. Ad scdm̄ poss; dici q̄ met' mortis: nō est met' iust': q̄a nō d̄ cadere in viz iustū. Un̄ Math. 1. Nolite timē eos qui occidūt corpus. vel alr lex appellat instū metū: qui p̄t cadere in cōstantē viz. et loquit' q̄tū ad cās forenses. tñ v̄z est q̄ si aliquis p̄pter talē metū aliquid p̄mittit s̄ iuramēto tenet. tñ iudex p̄t cogere accipientē ad restitutionē Et iō dicit lex rarū nō habeo. et eē ip̄e q̄ iuravit p̄t repetē s̄ ius. Ad illud tñ qd̄ ob̄ d̄. q̄ violentia nō patrocinat' isti: q̄a cogit reddere et sat' facere de violētia si posset cōtra eū p̄bari.

Ad ultimū tñ v̄m q̄ ille auctoritates

intelliguntur de iuramēto illicito.

Queritur postea se

cundū cui' intententō; interpretandū sit iuramētū. s. aut iurantis: aut recipiētis. de h̄ dat' Ysidor' istā regulā. Quacuq; arte verborū quis iuret. Deus ita accipit: sic ille cui rat' intelligit. Itē in matrimonio et si nō oīno cōsentias. sed tñ t̄bis exp̄mas te cōsentire. t̄boz tñ obligatione nihil oīn' obligaberis. s̄ in voto: quia veritati p̄iudicat op̄io. Con. ista t̄ba seruiūt intentioni: et de' talia t̄ba iudicat: qualia ex intimis p̄ferūt. Itē dicit Ambro'. Affect' tu' op̄i tuo nomē ip̄onit. ergo cū iste velit obligare se: et sic et nō aliter obligabit sic et nō alr s̄ suā intentionē. Itē querit' de illo q̄ dolose exigit iuramētū ab aliquo p̄ponēdo t̄ba duplicia: ut ip̄m decipiat et capiat in s̄mone: ut ip̄onat ei postea qd̄ illud iurauerit: cū volus nemini dēat patrocinari. quō accipiet de' s̄ intentionē illi' cui iuratur.

Querit' etiā ubi sūt verba multiplicia in iuramēto quō sūt accipiēda: et ad quid obligat iurās. Nūquid obligat ad sensum illū ad quē nō intendit se obligare. So. de' simplicitatis amator: et duplicitat' asp̄nator. ita accipit. sicut ille qui sine fraude i' telligit. Un̄ regula Ysidori intelligit' de dolose iurate. Un̄ sensus est quacuq; arte. i. quacuq; malicia x̄. Si tñ v̄ter q̄ fraudulēt' fuerit d̄bēt accipi ista t̄ba s̄ arbitriū boni viri: et s̄ q̄ sonāt verba illa ap̄d recte itelligentes. qñ vero ita sunt duplicia ut equalit' diuersos sensus exp̄mant. nō obligat iurās nisi s̄ intentionē suā. nec p̄t cogi ad ob̄uatō; i alio sensu. sed ad i' plendū in illo sensu in quo intendit iurare.

Adm̄is conse

quētia requirit querē de tertio de calogi mādato: qd̄ d̄. Memēto ut diē sabbati sanctifices: et subdit' rō. Sex dieb' x̄. De distinctione aut' h̄ p̄cepti a ceteris in generali dictū est pus. Tñ in sp̄ali p̄les dubitationes emergūt. Primo ut q̄ p̄ceptū de sabbato sit generale: vel p̄ticulare.

Secdo ut q̄ morale: vel ceremoniale.

Tertio de circūstantiis h̄ p̄cepti. 4. de obseruantib' p̄ceptū. Quinto utrum ob̄uatia dominice et aliarum festiuitatū in ecclesia iubeat' hoc de p̄cepto.

Ad primum *3oh. 9. Tō est hic hō a deo q sabbatū nō custodit. Glo. ille spiritualiter sabbatum custodit: qui ē sine peccato. ille nō q ē seruus peccati. q̄ h̄ p̄ceptū vetat oē pctm. q̄ 7 peccata q̄ p̄ceptis aliis p̄hibet. ē igit̄ generale p̄ceptū* *3te. 13. Luc. Archi sinagogus indignans: q̄a sabbato curasset. Ambrosi. Lex i sabbato nō hoīes curare: s̄ seruilta opa facē. i. peccatis grauari p̄hibet sic q̄ peccatū generalit̄ p̄hibet illo p̄cepto ergo ē gn̄ale.* *3te Aug. i sermōe d. x. cordis. per sciū mādatū iterficii illicit̄ amor: s̄ illicit̄ amor ē radix om̄is peccati: vt dicit Aug. i li. de li. ar. Reliquit q̄ p̄hibetur illo p̄cepto om̄e peccatū.* *3te Mat. i. sabbatis i gressus synagogā. glo. docet nos verū sabbatū: vt. i. saluti aīaz studea ab oī ope seruil: ab omnib̄ vitis̄ vl̄ illicitis abstineam. 3nde arguit. oē p̄ceptū p̄tinet aut ad studiū salutis aīe h̄ ē bonū faciendū. aut ad abstīendū a vitis̄: s̄ oē tale or̄inet̄ sub isto p̄cepto. ergo p̄ceptū de sabbato or̄inet̄ oīa p̄cepta.* *3te Deut. 5. obserua diē sabbati. Glo. vt om̄ia facias p̄p̄t sabbatū. i. et nā regem. sed q̄libet p̄cepto p̄cipit̄ p̄ticulare aliq̄d faciendū p̄p̄t eternā regē. 3n h̄ aut̄ p̄cipit̄ om̄e. h̄ ergo p̄ceptū or̄inet̄ oē p̄ceptū.* *Cōt̄ dicit̄ Aug. q̄ tria p̄ma p̄cepta distīguūt̄ q̄a p̄mū p̄tinet ad maiestātē. Sc̄d̄ ad x̄itatē. Tertū ad bonitatē. Erit q̄ p̄ceptū d̄ sabbato p̄ticulare sic̄ tuo alia q̄ sūt p̄me tabule. Prefea. 4. Deut. d̄nr. x. verba scripta i tabulis: 7 s̄ba illa sūt p̄cepta decē vnū aut̄ d̄ illis ē illud p̄ceptū: est igit̄ distinctū ab aliis 7 p̄ticulare. So. mandātū de sabbato p̄t̄ intelligi q̄ttuor modis. Lr̄alit̄. 7 sp̄ualit̄. S̄ sp̄ualiter trib̄ modis. s̄ tropoloice. allegorice. anagogice. Lr̄aliter p̄cipiebat cessatiōē ab opib̄ suilib̄. Vñ 7 de eo dicit̄ omne op̄ suile nō facies i eo. Moraliter s̄o significat cessatiōē a peccato. Vñ 3o. dam. 4. li. c. d̄ sabbato. Circūcisio ē corp̄alis supfluitatis 7 supfluoꝝ nō necessariōꝝ depositio. Sabbatū aut̄ ē q̄ a peccato ē reges 7 ita vt̄ q̄ simul a sp̄ualib̄ impleta q̄ nullā ingratem opant. Allegorice significabat sabbatū corpus xp̄i q̄scendū in sepulcro. Vñ Aug. in. 4. li. sup̄ Beñ. ad l̄f̄az dicit̄ pbabiliter p̄t̄ ad obseruādū sabbatū iudeis fuisse p̄ceptū i vmbra futuri. que sp̄rituales reges figurabat. cuī q̄ctis*

ip̄e d̄ns xp̄s q̄ nō nisi qñ voluit passus est in sepultura sua ministeriū cōsumauit: ip̄o q̄ppe diē sabbati f̄geuit i sepulcro: 7 eā totā diē habuit sancte cuiusdā vacatiōis. *Anagorice s̄o significat quietē aīaz in p̄riaz futura. Vñ Aug. i li. de lapsu mundi. Tertium p̄ceptū de sabbato q̄ indei carnaliter celebrant. nos spiritualiter obseruamus: in q̄ d̄ns regeuit q̄d sic dictū i telligas: vt post bona opa scias te geturū. Vñ Exo. 20. Sex dieb̄ deus fecit celū. glo. significās q̄a in p̄fectiōe senarii sūt nobis opa faciēda vt postea requie p̄fruemur eterna. Dicendū q̄ q̄ sc̄d̄m p̄mā acceptiōē que ē l̄f̄alis ē simpliciter 7 omni mō sp̄ale p̄ceptū. Et h̄ mō intelligebat̄ a simplicibus. Sc̄d̄m s̄o q̄d accipit̄ sp̄ualit̄ sc̄d̄m extēsiōē rōis moralis posset dici generale: t̄n̄ p̄p̄ie nō poterit dici generale. Vñ distīguēdū q̄ sc̄d̄m moralē itelligētā duplex ē itētio huī mandati. Prima ē vacatio que est ad sūmā bonitatē i abstractione ab impediētib̄. Sc̄da itētio ē cessatio a peccato q̄ q̄dē intentio est i isto mandato p̄ cōsequētā q̄a seq̄t̄ vacas: 7 quiescis i sūma bonitate. q̄ a peccato cessas. Eodē mō sequitur vacas 7 quiescis in sūma bonitate. q̄ si aliq̄d facis: facis itētione eterne getis: quia ergo p̄cepta distīguūt̄ sc̄d̄m itellectū p̄me itētioniis cū i h̄ mandato tropologicē itellecto sp̄aliter p̄cipiat̄ vacatio i sūma bonitate. cū abstractione ab his q̄ i p̄cipiūt̄ que nō p̄cipiūt̄ i aliquo alio mandato: q̄a nō in p̄mo mādato in q̄ p̄cipit̄ ad oīo maiestatis. nō i 2. i quo p̄cipit̄ reuerētia x̄itatis. nec cōstat in p̄ceptis sc̄d̄e tabule: que ordināt̄ ad p̄ximū. erit igit̄ istō mādatū a ceteris distinctū etiā tropologicē itellectū. Ad auctoritates ergo q̄ obiciunt̄ i cōt̄rīū. 3n quibus vñ dicit̄ q̄ in p̄cepto de sabbato p̄cipiebat̄ cessatio a peccato 7 bonū faciēdo p̄pter eternā regē d̄d̄. q̄ hoc dicit̄ p̄ cāz q̄a i p̄cepto de sabbato p̄cipit̄ vacatio q̄ ē in sūmam bonitatē. Ex qua cōsequē cessatio a peccato: 7 omniū bonoꝝ opum ad eternitatē relatio: q̄a q̄ illud nō ē de itentiōe p̄ma h̄ p̄cepti. nō erit ex hoc istō p̄ceptū generale. Si aut̄ obiciat̄ q̄a videbit̄ illud solū p̄ceptū sufficere sp̄ualiter itellectū. q̄ p̄ cōsequēs vident̄ alia p̄cepta supfluerē. d̄dm q̄ nō sequit̄. Nā queadmod̄ caritas: virt̄ excludit oē peccatū. 7 ponit vñ sit meritū*

eternae vite. nō tñ supfluent alie virtutes fides: et spes: et alie cardinales. hoc ei; hab; ipa caritas ex hoc q; ipa imediate refertur in finē: qui est sūmū bonū in q; tū h'. Alie iō virtutes mediāte caritate. Nā pmo et p se fides ē i sūmū verū. Spes i sūmū glorio sum. sicut caritas in sūmū bonū. Eodē mō ex hac pte: q; quis nō penitus. cū p mū pceptū sit respē sūme maiestatis. scdm respēctū sūme veritatis. Istud vero respectu sūme bonitatis. Bonitas aut dicit vltimaz rōez cōpletionis et cālitatis: et ordinis. nō supfluet alia mādata. imo sunt pambula et pncessaria sicut fides et spes caritati.

Deinde queritur

ut pceptū de sabbato sit morale vel ceremoniale Ad qd sic Nullū pceptū qd ē tpale et pnculare: q; ad tps datū: et aliquib' nō oibus: ē morale. S; pceptū de sabbato ē pnculare: et tpale. quia ad tps datū: et aliquib' nō oib' quia iudeis. ergo nō est morale. Prīmū p; quia morale est de lege nāli. dico morale d calogi: sicut vult dicere Aug'. Preceptū aut legis nālis: dē est apud oēs: et sp idem Itē Exo. 31. Videte vt sabbatū meum custodiatis: quia signum est inter me et vos. Glo. frustra glouant iudei de legali obseruatione. ap; tē dī: q; signū est. q; est figurale. Itē Ezech. 20. Dedi eis pcepta mea et iudicia mea. et sequif. et sabbata mea dedi eis in signū. Glo. veri sabbati. q; ceremoniale est. Itē Exo. 35. Septim' dies erit vobis sanct'. dicit Aug' Mandatū de sabbato fuit datū in signū: vt hodie non celebret: s; tñ signatū intueamur. ergo ceremoniale est. Itē Leui. 26. Decē mulieres in cibano vno coquet. Glo. decē mandatorū: s' etiā litterā custodiri et ipleri dignū est nec mandatū sabbati cōtrū est. quis enī decē mādatū infertū sit nō tñ ex eis est. Ex quo relinquit q; est ceremoniale. Cōn 30. Dama' in q; rto li. Vacationis grā que est ad deū. et vt deo pnculā vite tribuant et requiescat seru' et subiugale: sabbati obfuantia excogitata est. Si q; ex ipa lege naturali est dictamē: q; aliqñ vacandum sit deo: et q; aliqua ps vite ei tribuat: et q; pietatis est vt laboranti suo aliqñ cedatur quies. Ergo rō obfuantie sabbati d; dictamine legis nālis est. q; simplr est morale.

Itē de rōne bene ordinata est: q; cu; sp

nō possumus vacare deo propter tpales et corpales necessitates q; aliqñ vacat'. Oportet igit h're tps aliquod determinatū. Si ergo sabbatū erat determinatū tps vacationi ad deū. Obfuantia sabbati est d; rōe bene ordinata. ergo ē simplr morale. Itē si dicatur sic. quidā dixerūt pbabiliter q; in pcepto de sabbato occurrūt tria. Sanctificatio que est in vacatione ad deū que exprimit cū dī. Memēto q; sabbatū sanctifices. Taxatio tps. vñ dī. Sex dieb' opaberis: in septima requiesces. Concessio quies laborantibus suis. vñ dī vt requiescat seru' tuus et ancilla. Quantū ad p mū. s. sanctificationē. sabbatū est morale. Quātū ad secundū. s. determinationē tps: figurale. q; tum ad tertiū iudiciale. Vnc est q; mādatū de sabbato ppter p mū enumerat iter pcepta moralia. Exo. 20. Propter scdm enumerat iter ceremonialia. Exo. 35. Ubi dī septimus dies erit vobis sanct'. sabbatū: et reges dñi. Propter tertiū enumerat iter iudicialia. Exo. 23. Sex dieb' opabis: in septima requiesces. vt quiescat bos et refrigere filius ancille et aduene. Obf cōtra illud. Scdm dictamē rōnis bene ordinate est q; vacandū sit deo. aut q; sp: aut aliqñ S; sp vacare nobis ipossibile est in necessitatibus h' vite degentibus. q; dicit q; aliqñ vacandū est. ergo dicit aliqñ q; deat tps elegi ad hanc vacationē in quo sit abstractio ab opibus ipedientib' vacationē Taxatio igit tps ē de rōne bene ordinata q; est moralis. Itē sicut sanctificatio sabbati ponit iter moralia: ita ipa tps taxat' et p medū pcepti. incōueniēter q; poneret nisi esset morale. Itē quare dī ceremonialis tēporis taxatio. dic q; et ppter significationē. Ergo silr quies seru' et ancille debet dici ceremoniale. Nam sicut dīc 30. Dama' significat p hoc: q; iram et cupiscentiam a peccato quiescē faciamus et subiugale. i. corp' nostz. silr et hec oia spūaliter nobis mādat lex. dicit igit ceremonialis h' ges So. Preceptū de sabbato pponit i lege vt res et vt signū. vt res sp debita: et si nō ad sep. s. requies vacatio ad deū. i. 6. Exo. Requies sabbati erit sacrificata dño. glo vt illi soli vacetis: vt signū futuri et faciē di. Exo. 31. Videte vt sabbatū custodiatis quia signū est iter me et vos. Glo. ap; tē dī q; signū est future quietis et beatitudinis

vel quietis sanctorum in presēti quo quiescunt a tumultu mundanorum operum et vitioꝝ. Primo sabbatum est morale. et preponit in decalogo. Secundo modo figurale et ponit inter figuralia. Ad illud quod obicit primo. quod preceptum de sabbato est speciale et particulare dicendum. quod secundum quod accipit pre debita vacatione: que est ad deservitum. et secundum quod omne tempus ab omnibus et omni tempore debita. et si non potest tempore. Secundum hoc quod signum particulare et speciale et in hunc modum intelligitur obiecte auctoritates. Et quod dicitur esset intelligitur de sabbato ut signo. Unde ad solutionem omnium hinc inde obiectoꝝ non dicitur quod preceptum de sabbato ut res est morale duobus modis. Est. n. morale legis naturalis: quod dicitur vacatione de aliquo. Unde secundum hoc dies sabbati dicitur dies vacationis deo. Item est morale discipline hoc est legis scripte. et secundum hoc dies sabbati dicitur talis dies. scilicet septima veterata divine vacationi. postquam enim per dictam legis naturalis haberi potest: quod vacandum est deo. Aliquod per legem scriptam dicitur determinari quod vacandum est deo. et eligitur dies septima ratione mystica. Observatio ergo moralis est: in quantum determinat vacationi quemadmodum observantia domine dicitur. et addit rationem exemplaris domine vacationis. Sex diebus fecit deus celum et terram et septima die requievit. In quantum hoc instituit ad significantiam futuri: ceremoniale. et hoc est quod dicitur Job. dicitur. Sabbatum quidem septima dies vocatur. significat autem requiem. In ipsa non requievit deus ab omnibus operibus suis: ut divina ait scriptura. non simpliciter hoc iussit: sed propter quasdam a spiritualibus et spectabilibus viris intellectas causas. Prima quidem. ut qui finis custodiret et subiugale sabbato: ut scriptum est requiescat: quia vir iustus miseret aiarum iumentorum suorum. Secunda autem causa est: ut vacatoꝝ agentes ab amplexu qui est circa mala ad deum congregent in psalmis. et hymnis et canticis spiritualibus et meditationibus divinam scripturam. uniuersum septimum diem consumentes: et idem requiescentes. Si autem obicitur: quod si observantia dicitur vacationis moralis est. quod immutabilis et servanda est. ad quod non sequitur. Nam observantia dicitur potest dici indeterminate et secundum hoc est morale nature. Nam dicitur est legis naturalis quod aliquo tempore vacandum sit deo rationali creature viventi in tempore. et hoc modo est immutabile. Alio modo observantia potest dici: observantia temporis determinati: et illud est morale discipli-

pline. et hoc est morale determinatum ex addita divina interpretatione. Nam cum secundum omne tempus debeamus nos deo qualiter propter tempus deum nos deo et vacare deo. Cum autem propter temporales et corporales necessitates non possumus vacare deo qualiter propter tempus. erit aliquod vacandum: quod autem illud esse deat: non erit hominis determinare sed dei veterata est. quod ex causa mystica septima dies ut dictum est.

Consequenter que

rit de circumstantiis huius precepti: que reducuntur ad quatuor. Prima est: quia hoc precepto additur verbum recordationis seu memorie. ut dicitur Memeto. Secundo quia taxat tempus determinatum dies septima. Tertia quia pro ratione motu vacatio divina. Unde dicitur. Sex diebus deus fecit: septimo regievit. Quarta est quia pro ratione finali ponit quies subditoꝝ hominum et animalium. Unde dicitur. ut requiescat finis et ancilla bos et. Queritur igitur quare in aliis preceptis non ponitur verbum recordationis et memorie: ut dicitur Memeto ut non assumas nomen dei tui in vanum. Si dicatur quod ideo dicitur memeto: quia observatio sabbati ante legem fuerit instituta. secundum quod dicitur. Exod. Reges sabbati sanctificata est domino. quod dicitur est ante legem. Item in Luce. factum est in sabbato secundo et primo. et dicitur ibi glo. secundo primum potest dici: ut unum idemque noui testis sabbatum sit et secundum: quia post legale a nobis observatur et primum quia ante edicta legis a iustis observabatur antiquis. Quia ergo ante legem erat institutum et observatum. idem dicitur memeto. Cor. Cum alia precepta evidenter scripta sint in corde hominis: et etiam inobservata ante legem a patribus sanctis quod precepta sabbati magis debuit dici in aliis preceptis memeto quod in isto. Item Job dicitur. Quia lex non erat scripta: nec sabbatum consecratum erat. quod autem a deo inspirata scriptura per Moysen data est consecratum a deo sabbatum. Ratione igitur institutionis potest non potest dici ad illud preceptum memeto. Secundo. preceptum de sabbato secundum quod erat morale nature. sed fuit in lege naturali implicitum. et postmodum in lege scripta explicitum. Secundum hoc quod erat morale discipline: ut in determinatione dicitur quod vacare deo ante legem fuit inspiratum ut honestum: et dignum fieri. sed in lege inspiratum ut preceptum: et debuit fieri. Quia igitur ante legem erat observantia sabbati apud preses secundum determinationem discipline et inspirationis divine ut esset

vacatio tali die. Iō ad istud pceptū dicit memēto: et nō ad alia. Ad alia. n. dicitur nā oīne: et si deficiat disciplina. ad istō rō occurrit et dicitur nāe gñale: et dēterminatō discipline. et p hoc rñdet ad p̄mum. Ad 2^m dō. q̄ Jo. Dam^o signant dicit q̄ añ legē nō erat cōsecratū. quā et si ante legē cēt in spirata obfuantia s^m rō; honesti. hoc ē dignū fieri: nō tñ s^m rō; pcepti. B est debiti fieri. s̄ hoc mō pponit in lege. et iō dī cōsecratū i lege a dño. i. a dño pceptū suari ut scñ. et hoc insinat verbū memēto ut diem sabbati sanctifices.

Itē queritur de ^{se} ^{cūda} ^{circūstātia} q̄ est in taxatione t̄pis alicuius d̄minati diuine vacationi. Querit ḡ an obuerit taxari. Nam cū creatura rōalis se deat s̄ dō. obnoxia ē vacationi s̄m oē t̄ps Ergo nō debuit p̄s aliqua t̄pis ad hoc dēminari. Itē si dicat sic dicit Jo. Dam^o q̄ hoc fuit p̄p̄ indeoz impfectionē: qui nō omnē vitā dō cōsecrabāt: nec amore domi natozi ut patri suiebāt: s̄ ut sui in deuoti parua et minima p̄culā sue vite dō tribu ebāt. Ob̄ ḡ s^m hoc seruētib^o ex amore q̄ oēs vitā dō cōsecrāt xpianis nō ē taxandū t̄ps vacationis. ḡ nec dies octaua seu dies domica eēt taxada plusq̄ alia dies. Itē Jo. Dam^o. Obfuarō sabbati. i. septime diei excogitara ē p̄ualis: et sub elemētis mundi suis effectis. et sequit. q̄ ḡ nō sumus sui. s̄ filii. nō sub lege. s̄ sub gratia. nō sumus adhuc p̄ticularit̄ domino suietes in timore. s̄ oē t̄ps ei offerre dēmus. Nō igit̄ dies aliq̄ xpianis dēbit dēminari. Con. Impossibilis ē vacatio s^m oē t̄ps ad dūm. q̄ corpus qd̄ corūp̄it̄ aggrauat aīam. et innumerabiles sunt corpis et t̄pis necessitates. erit igit̄ur necessariū t̄ps aliq̄ dēterminari vacationis ad deū. Itē cū act^o nostri sint i t̄pe. Quare in aliis actib^o qui p̄cipiunt nō ponit dēterminatio t̄pis: ut in adoratione que p̄tin; ad p̄mū mandatū p̄me tabule: et in honore parentū: qd̄ est p̄mū mandatum scde tabule. Itē cū ḡnales circūstantie actū sint t̄ps et loc^o et utrūq̄ dēterminet cultū et vacationē s^m legē. Nā de loco dī Dent. 12. Venies ad locū quē elegit domi^o et offeres oblationes tuas. De t̄pe dī serua diē sabbati. Querit q̄re in decalogo in p̄cepto vacationis ad deū dēterminat̄ t̄ps

et nō locus. So. vacatio que est ad deū intelligit̄ duobus modis: in bitu: et in actu. In habitu nō recipit taxationē t̄pis: s̄ ad fientes dō ex caritate. Ille enī qui est in caritate in habitu totū t̄ps vite sue dō offerit. tñ q̄tu; ad fientes ex timore pene q̄ redimūt t̄ps in fuiendo. q̄ t̄ps futiū ē cū sicut coactū taxat t̄ps. Et hoc vult dicere Jo. Dam^o. quātū ad carnales de iudeis qui suiebāt ex timore. In actu rō vacatio recipit taxationē t̄pis: q̄ n̄ est possibile de gentib^o in vita mortali s̄ vacare. inde est q̄ spiritualib^o de iudeis dēterminabit̄ dies septima. sicut xpianis dies octaua in quo sic diē Jo. Dam^o. Ab āplexu q̄ est circa materialia ad deū cōgregent̄ i psalmis et hymnis et cāticis spiritualib^o et meditationib^o scriptura. Et p hoc p̄ rñsio ad p̄mo obie ta. Ad illud rō q̄ querit̄ q̄re non est taxatū vel assignatū t̄ps in p̄cepto adoratiōis et in p̄cepto honoris parentū. sicut hic dō. q̄ ad vacationē necessariū est t̄ps dēterminatū in quo cesset a corpali et fuili ope. nō eī; sese opatiunt̄ opari talia et vacari dō. s̄ ad ad adoratiō; nō est necesse: nec ad honore; parentū. Cū enī adoratiō p̄ncipalr cōsistat in latria mētis: cōcurrente deuotione fidē spei. et caritatis. bñ opatit̄ secū op^o corpale s̄ ltr honoz parētū. ideo cessando ab ope et opando possumus p̄entes honorare. et i dō nō fuit taxandū t̄ps in istis. sicut i p̄cepto de sabbato. Ad vltimū dō. q̄ loc^o nō d̄ taxari vacationi. Locus enī est mēsurā corpalis. vacatio rō spiritualis. T̄ps rō mēsurā est spiritu aliū motū succedētiū. t̄ps ḡ erat taxandū. eo q̄ nō oī t̄pe vacari poterat. nō aut̄ locus: eo q̄ in quolib; loco vacari d̄; et p̄t.

Itē queritur de ^{ter} ^{tia} ^{circūstātia} p̄cepti que ponit̄ p̄ rōe. Sex dieb^o fecit̄ de celū et terrā et in septima regenit̄ cū moueri et quiescere sint nata fieri circa idē. si in deo nō est accipere moueri aliquo mō. ḡ nec quiescere. Itē si dicat q̄ regescere sumit̄ ip̄rope p̄cessatiōe ab oī ope. Con. Jo. 5. Pater me^o vsq̄ mō opatur: et ego opoz. ḡ septima die ab opatione nō cessauit. Si rō distiguar op^o diuinū: q̄ ē op^o p̄me cōditionis. cū nāe rez sūt cōdite. et q̄ ad hec opa dī requiescere p^o opa sex diez Un̄ s^m Bedā et Augu. exponit̄ requieuit. i.

noua creatura facere cessant. Itē ē opus propagatōis seu pductionis quo nāe infire reb' pducūt silia ex silib' vel in spē: ut hō ex boie: plāta ex plāta. vel in gñe ut ex carne fmes. et q̄tū ad ista opa opaf. Con B obf' de aiab' que tota die creant: nō enim pducunt ex mā: nec de nā aliqua sic mēti sunt heretici. R' cū creant aīe noua creatura creant. in numero nō in genere vī spē. Cum enī creabat aīa Ade. g' et spēs aīe creabat. et iō nō repugnat ei qd' dī requieuit. s' nō nouiter creat aīas: quia illud nō exponit regere. i. nouas spēs facere cessauit

Quo autē intelligant requiescere. Nō multiplici s' inīas Bede et Aug. in glo. sup. gene. que colligūt hac diuisione. cū enī dicit' deū quiescere pōt' intelligi p' negatiōē: vel p' positioē. Si p' negatiōē duob' modis. Uno' ut sit abnegatio ex pte creature. ut sit sensus. requieuit. q̄a postea nihil nouū fecit in spē s' Aug. Alio mō ut sit abnegatio ex parte creatoris. et tūc sic exponit s' Beda requieuit. i. opib' nō idignit: ut i' eis regeretur s' i' se ipō get' fuit. Itē p' potētia; duob' modis. Uno mō ut p' b' q' dicit' regere ponat actio. Alio mō ut ponat significatio. si pōat actio intelligit p' causas. Un' scō; Aug'. regere dei ē rōnali creature in se regem p̄stare ut illic desiderio feramur. q' regescam'. Sic ei' facere dicit' cū ipō i' nobis opāte facim' et cognoscere cū congnosim': sic regere cū ei' munere gescim'

Si hō ponat significatio intelligit' duob' mōis. Uno mō anagogice. regere die septimo. i. significat' q' p' bōa opa i' p̄nti dabit regem in futuro. Alio mō allegorice regere q̄a die quo xps post morte; quietu r' erat i' sepulcro p̄figurare voluit.

Postmodum queri

tur de q̄rta circūstātia q' ponit' p' rōe illi' p̄cepti ut regescat suus et ancilla et bos zc

Nā cū p̄ceptū dei legis solum respiciat rōnale creaturā: nō videt' conueniens ut i' p̄cepto vacationis et getis fiet mentio de gete creature irrōnalis. Itē p' ad Cor. 9. Nūqd' s' bob' cura ē deo: vult dicere apls q' illud legis: nō alligabis os bouis. nō intelligit' de boue ad lras: q' est animal irrōnale. Unde sic arguit. Tūquid' de bob' cura est deo. aut ppter nos vtiq' b' dicit' et p' Nā ppter nos scripta sūt. hoc g' qd' dī hic

in isto p̄cepto de quiete bouis: eadē rōne nō d' accipi ad lram. sed in figura. erit igit' figurale. Inconueniēter g' ponit' in veteratione p̄cepti moral'. So. dō. q' bec veteratio alr ponit' in p̄cepto d' sabbato. Exo. 20. et Deut. 5. et alr Exo. 23. In moralib' enim p̄ceptis bec veteratio ponit' moral'. Un' sicut dī Exo. 20. Nō facies oē op' tu' et fili' tuus et suus iumētū tuū: et aduena. in quo interdicit' op' impediens vacationē quo ad deū. Nā in p̄mo interdicit' quo ad se. per aliū hō interdicit' duob' mōis. Nā cōtingit opari misterio rōnalis hoīs: et misterio irrōnalis iumēti: et vtrūq' morale. et in q̄tū; s. reducit' ad vacationē q' est ad deū. In p̄ceptis hō figuratib' ponit' figurat'. Un' d' 23. Exo. dī. Septima die cessabis ut regescat bos tuus et asin': et suus tuus. et vult dicere dam'. q' p' bouē significet' ira. p' asinū; ocapia. p' suum appetit' sensualis. vñ sic ipē dicit' in hoc significat' q' irā et concupiscentiā a peccō quiescere faciamus: nisi deo vacemus.

Et inde queritur

de obfauātia sabbati. Et q̄rūt duo. Primo de obfauātia sabbati tēpore legis. Secdo an deat obfauari tpe gratie

Quantum ad primū

querit' s' lram. q̄rtum ad qd' intelligatur vacatio sabbati: et dēterminat' in lege sic dē op' suile nō facietis in ea. S; q̄ritur quid' dicat' op' suile. ad qd' sic Mar. i. Sabbatis ingressus synagogā. Slo. docet nos vtz sabbatū: ut ab oī ope suili. i. ab oībus vitiis vel illicitis abstinere studeamus. g' opus suile dī peccm'. Itē in. 13. Luc. Sex dies sūt zc. Slo. lex i' sabbato nō hoīez curare s' suilia opa facere. i. peccatis grauari p̄hibet ergo in p̄cepto de sabbato solū p̄hibet vacatio ab ope malo. Itē Mar. 3. Si i' sabbatis zc. Slo. arguit q' p̄cepta p̄ana iterp̄tatione violant estimātes in sabbato a bono ope feriandū. cū lex dicat' oē opus suile nō facietis in ea. i. peccatū. Con. Exo. 34. Sex dieb' opaberis. in die septimo cessabis arare et metere. Ergo erat ab oībus opib' hī' vacandū. nō g' solū a peccō. Itē Exod. 16. Requies sabbati sanctificata est dño cras quodcūq' opandū est facite: et que coquēda sūt coquite. g' in sabbato nō licebat

coquē cibos. Itē Jo. 19. Propt̄ pasceuen
iudeoz. Glo. accelerata ē sepultura ne ad
uespascēt. qñ nihil tale facē licebat. Itē
Nume. 15. dī. Q ille qui colligebat ligna
in die sabbati lapidat⁹ est. Ex hoc ḡ relin
quit q̄ in p̄cepto de sabbato interdicebat
opus nēcitat̄is corp̄alis. suile igit opus di
ces op⁹ relatū ad corp⁹: et nō solum pccm̄.

Itē Math. 24. Orate ne fiat fuga v̄ra
hyeme vel sabbato. Glo. in altero phib; ou
ritia frigidis. In altero t̄nsgressio legis s̄
fugere velint. ḡ nō erat licitū itinerare in
sabbato. S; con hoc obr̄. Nā sic dicit Jo.
dam. Dis israel circūcides in sabbato: et sa
cerdotes et leuite in tabernaculi opib⁹ con
taminat vel soluant sabbatū: et inculpabi
les sūt. Itē Helias nō solū p̄ciuius; s;
etiā p̄ itineratōe; q̄draginta diez i sabbat̄is
se ip̄m affligēs soluit sabbatū. et nō est
iratus ei qui legē dedit: s; in oreb se ip̄m ei
manifestauit. Reg. 19. Ex quo relinquit
q̄ itinerare in sabbato nō erat illicitū.

Itē Dam⁹ Dis israel septē dieb⁹ archaz
dñi circūferentes in circuitu Jericōtinus
muros s̄ruerūt: in quib⁹ oīno fuit sabbatū.
Itē; si dicat q̄ iste corpales actiones
facere sūt auctoritate diuina. Et ideo licite
als aut nō essēt licite. sicut de spoliatione
egyptioz. Con. Math. 12. Oppōebat do
min⁹ iudeis. Quis ex vobis hñs vnā oue;
et ceciderit die sabbati in foueā nōne tene
bit et leuabit eā. p̄ cludit. Ita i; sabbatis
bñfacere. Et constat q̄ leuare ouē de fouea.
nō est diuina auctoritate: et est corp̄al act⁹
seruile igit op⁹ qd̄ phibet fieri in sabbato
nō est corp̄alis act⁹. Itē in Luc. 13. Nō
ne vnusquisq; v̄m soluit bouē et asinū: et
ducit ad aquare. Pr̄t̄ea querit quātum
ad qd̄ dicat opus suile vtz dicat solū op⁹
quod est pccm̄: aut op⁹ corp̄ale. Itē vtz
op⁹ suile dicat genus act⁹: aut circūstātiā
act⁹. Nā si dicere; gen⁹ act⁹. s. act⁹ corp̄alis
Inconrū est: q̄a act⁹ corp̄alis aliquis licite
poterat fieri in sabbato exigente nēcitate
sic sup̄ p̄batū est. Dicet ḡ op⁹ suile p̄p̄ cir
cūstātiā act⁹. Si h̄ dicat inconrū est
quia sicut p; ex p̄cedentib⁹ in sabbato pro
hibebant q̄nā opum. vt arare metē cibos
coquere et h̄. Solo dō. q̄ opus suile dī
vnob⁹ modis: moralit̄ peccatū. Un̄ glo. 13.
Luc. Lex in sabbato suilia opa facere. i. pec
catis grauari phibet. et in Math. 3. si licet

sabbatis. Glo. op⁹ seruile peccatū. L̄saliter
oīs act⁹ ipediens vacationē que est ad deū
tpe quo vacandū est. et hoc mō intelligit
ad l̄ram. Dē op⁹ suile nō facietis in eo. h̄ ē
nō iplicabit̄is vos actib⁹ quib⁹ ipedit̄ va
catio ad deū. et determinauit lex quosdam
act⁹: vt arare et metere et alios qui dei sūt.
Un̄ in Luc. 13. Sex dies sūt in quib⁹ opoz;
opari zc. Glo. Moyses sabbato a suili opere
et noxia actione feriandū p̄cepit. p̄figurās
tps in quo n̄ra secularia opa: non s̄o reliḡi
osa. i. laudandi deū cessabūt. Ex quo reliḡ
q̄ secularia opa dicit suilia: et p̄ hoc p; r̄
sio ad obiecta: qd̄ videbat̄ cludi: q̄ op⁹
suile intelligeret solū peccatū. Ad alia
s̄o quib⁹ videt q̄ oīs corp̄alis act⁹ dicatur
opus suile ordinatū ad corp⁹. dō. q̄ corp̄al
actus aut ipedit libertatē spūs: cū vacandū
est dō: quēadmodū sunt mechanica opa: et
arare et h̄. Aut nō ipedit: quēadmodū est
loqui. moderatus incessus: et h̄. talis actus
nō dicebat̄ suilis in lege. primus aut̄ actus
dicebat̄ suilis. Et p̄ hoc p; r̄sio ad secūdo
obiecta. Ad vltimo s̄o obiecta quib⁹ vi
debat̄ ostendi q̄ corpales act⁹ boni nō eēt
suiles. Distinguedū q̄ corpales act⁹ qui di
cūt in lege suiles eo q̄ phibēt vacationē;
ad deū. aut s̄iebāt cogente necessitate: aut
exigēte vtilitate: aut nec sic nec sic. s; sola
volūtate. Si cogēte necessitate nō reputa
bat̄ act⁹ ille suilis: quis ex suo gñe suil eēt
et hoc est vñ erat licitū. et hoc est qd̄ dī z.
Math. Sabbatū p̄pter hoīe; factū est. Glo
sabbatū custodiri p̄ceptū est. vt si nēcitas
fuerit nō sit re⁹ qui violauerit. Machabei
sabbato pugnāt qd̄ nō est licitū in lege. ne
cessitas tñ licitū facit. sicut hodie in ieiuni
is: si quis ieiuniū fregerit: necessitate non
tenet re⁹. Itē si exigente vtilitate non
dī p̄ interpretationē act⁹ suilis. Un̄ i Mat.
2. sup̄ illud. Sabbatū p̄pter hoīe; itelligit
Jō p̄ma salus hoīs custodia sabbati put̄ ho
mīs vtilitas exigit supple d; suari. Unde
ibi dicit glo. q̄ sabbato circūcidi nō est pro
hibitū: q̄a necessariū et etiā vtile saluti. Si
s̄o sit act⁹ vt dictū est ipediens libertate;
spūs vacandi dō: nō exigente vtilitate: nec
cogēte necessitate s̄o legē reputabat̄ suil
et illicit⁹ in die sabbati. et p̄ h̄ solū obie
cta. Un̄ nō ad hanc distinctō; circa act⁹
qui sunt ex gñe suiles. s; tñ sunt necessari
et vtilis. Nam aut sic erat q̄ poterāt tales

act^o ante vel post diē sabbati fieri: sine de-
trimēto vtilitatis vel piculo necessitatis
sicut erat coquere cibaria: ligna colligere: et
hi^o. Aut nō poterāt fieri añ vl dimitti vsq;
post sine dano sicut pugna irruētib^o hosti-
bus: vel extractio ouis d fouea. Si pmo mō
tales act^o reputabānt fruiles. scđo non di-
spēsante in hoc necessitate: vel vtilitate.

Itē iux^o hoc querēt aliqs an obfuantia
sabbati magis eēt in pcepto q̄ ceteri act^o
qui in aliis pceptis dcalogi iubēt: vel phi-
bēt. Ad qđ arguēt Zoro. Quis dubitat
scelerati^o eē omisū qđ graui^o est punitum
sed p̄nariatio sabbati. graui^o punitur
q̄: p̄nariū vel furtū. q̄ grauius erat peccatū
q̄: magis obligabat pceptū de sabbato q̄:
grauius puniret tr̄sgressio sabbati p̄: q̄
punitur morte corpali: sic patet Nūc. 15.
de illo q̄ colligebat ligna ī sabbato: nō autē
furtū vl p̄nariū. Cōf. pceptū de sab-
bato recipiebat dispensatiō: p̄ euidētē ne-
cessitatē. Alia non sic p̄nariū. q̄ min^o erat
obligatoriū. Solo. Sic actiones legales
erant ī figura silr et pene. Un̄ notādū q̄ ī
lege augmentū pena^o erat et magnitudo
Aln̄ ratione maioris reat^o q̄ntū ad l̄az: vt
de īterficiēdo ydolatria Aln̄ autē rōe ma-
ioris reat^o q̄ntū ad figurā q̄ntū punita ē pre-
nariatio sabbati. Un̄ Nūc. 15. d̄ illo qui la-
pidat^o ē diē glo. calūniat impū q̄ taz atro-
cī trucidet q̄ colligebat ligna ī sabbato: s̄
oīa ī figura tr̄sgēbat illis: q̄ diē sabbati
violare aut^o ē dū ligna colligēt et ideo p̄ni-
t^o ē Signauit eū q̄ hodie in xpo signat^o in-
uenit agere carnale op^o: q̄ si fuēt dep̄hen-
sus lapidabil^o et occidēt: q̄ a sp̄ualibus iu-
dicat. Alif^o rō respōdet supra q̄stīōe de ori-
nentia legis. c. vtz q̄cquid otinet ī lege
sit iustum.

Deinde queritur an
pe gratie eēt sabbatū obfnādū. qđ v̄ Exo
16. Reges sabbati ē sāctificata dño. intelli-
git vt illi soli vacetis. si q̄ scđm legem ele-
cta ē dies vacationis soli deo et scordat ra-
tioni bñ ordiate. q̄ non erit mutāda. Si
dicat q̄ dies illa eligebat rōe figure quia
figurabat futurū. silr dies dominica eligē
ad figurādū futurū. si q̄ tpe gratie nō sunt
suande figure q̄ rōne nō suat sabbatū: nō
suabit onica: s̄ B est incōueniens. Item
sabbatū figurat illud qđ sp̄ est faciendum

.s. cessare a peccato s̄ tale figurale nō eua-
cuat tēpore gratie quēadmodū nec t̄buri-
ficatio: que signat deuotionē. q̄ sabbatum
erit seruandū. Cōn. 12. Mat. legif. q̄
saluator soluit sabbatū vbi dicit. Nōne le-
gistis zc. Glo. in hoc scō nihil aliud instrui-
mur nisi vt sabbatū nō ad l̄az: s̄ sp̄ualiter
obfuenus. Itē Exo. 35. Septia dies erit
sabbatū. i. requies. Glo. alta pcepta in nouo
testō obfuanāda ad lrām nō dubitam^o. Illū
autē de sabbato velatū et in mīsterio posi-
tū fuit. vt hodie a nobis nō obfuet: s̄ solū
signatū intueamur. Itē ad hoc est ratō
Ueniēte x̄itate d̄: cessare figura. s̄ specia-
liter sabbatū erit figura q̄tis aīaz p̄ rece-
ptionē p̄me stole et beata fruitiōe. s̄ hoc per
mortē x̄pi collata est. q̄ n̄ erit aliquo modo
suād^o dies sabbati p̄ x̄pi mortē. v̄ Aug^o li-
z^o cōn̄ faustū. Cū queris q̄re sabbati ocium
nō obfuet xpianus. B̄ ga q̄ ea figura fi-
guraf iā x̄ps īpleuit qđ scedendū est. Tñ
distingnēdū q̄ obfuoatio sabbati pōt intel-
ligi duobus modis: vt dictū est pus. vno^o
īdeteritate: vt dicat dies sabbati dies reg-
ci seu vacationis ad deum. et hoc mō dies
dominica pōt dici dies sabbati: et quilibet
dies instituta ad diuinā vacationē. v̄n̄ et
z^o. Deu. est interpretatio talis. sabbatū est. i.
requies dñi dei tui. Un̄ dicebat dies sab-
bati dies requie dñi. et hoc mō sp̄ seruatur
etiā tpe gratie. Alio mō v̄ dies sabbati d̄
tertiata dies. s̄ septima. Exo. 35. Sex diebus
faciet op^o: septima dies erit sabbatū: et B̄
mō q̄uis eēt morale discipline. erat tamē
figurale. vnde figura īpleta tr̄sit: et p̄ hoc
p̄ solo ad p̄mo obiectū. Ad scđm q̄ sab-
batū habuit figurā p̄ncipalē: que figuraba-
tur futurū. videlz q̄tē aīaz p̄ mortē x̄pi
et hec erat p̄ncipalis rō institutionis sabbati.
Itē b̄uit figurā faciēdi: videlz cessa-
tionē a peccō que duob^o modis accipit. vel
fm̄ p̄tē t̄pis sicut accipiebat a rudib^o et car-
nalibus iudeis: qui credebāt tūc t̄pis solū
eē vacandū a peccō: aut sp̄ accipit sic a xp̄i-
anis qui sciūt se dēre oī tpe ab illiciti absti-
nē. iō p̄t̄cula t̄pis ad figurandū cessatiōez
eligit iudeis: xpianis rō nō. sicut diē Job
dam^o. Jō sabbatū inquātū est figura faciē-
di nō est suandū tpe gr̄e. Ad aliud ergo
qđ obf^o q̄ sabbatū figurat q̄ sp̄ faciēd^o ē d̄
q̄ dupl^o itell^o diuisi. s̄ q̄ figurat cessatiōez
a peccō que sp̄ faciēda ē: vl d̄ictū. i. figurat

cessatō; a peccō vt sp faciēda. ⁊ h̄ mō falsa ē. nō. n. significat q̄ sp sit abstinēdū: ī x̄ra te sp sit abstinēdū. Ad illud x̄o qd̄ obiē d̄ die d̄nica d̄d. q̄ n̄ īstituta ē ad significā dū qd̄ futurū ē. s̄ qd̄ iā p̄fitū ⁊ p̄ns ē. vidē; resurrectō; d̄ni q̄ sc̄a est octauo die: ⁊ iam gl̄ia res̄genti p̄sens ē in cel. vñ Inno. papa diē d̄nicā ob venerabilē resurrectō; x̄pi non solū in pasca celebrā. v̄ez ec̄ p̄ singulas ebdomodas ip̄i diei imaginē frequētā de c̄secratione di. 3. c. sabbato x̄c.

¶ Primo queritur

de obſuātia d̄nice. Et q̄rit̄ duo p̄rio an obſuātia d̄nice diei p̄cipiat h̄ p̄cepto. 2^a q̄ obſuātia sit cessād̄ i die d̄nica

Ad primū arguit̄. Nā cū in h̄ p̄cepto p̄cipiat obſuātia t̄pis vacatōis ad deū. Dies at̄ d̄nica sit nobis veteriatū t̄pis vacatōis. ḡ p̄cipit h̄ p̄cepto. Con. Sic diē 3o. dam. h̄ p̄cepto p̄cipit obſuātia diei septimi: ⁊ sic ip̄e dicit Sabbathi obſuātia exagitata ē puul: ⁊ s̄b ele mētis mūdi fuis. ⁊ s̄bidit̄. Cū venit qd̄ p̄fectū ē euacuātū est qd̄ ex p̄te ē. s̄ra euacuata ē: corpalia ḡenerūt: ⁊ fuitur̄ lex c̄pleta est ⁊ lex libertat̄i nob̄ donata ē. Ex q̄ v̄t q̄ obſuātia septiē diei q̄nis p̄ t̄pe legis cēt morale discipline: nullo p̄tineat ad obſuātia d̄nice diei. Itē ad gal. 4. rephēdit̄ apl̄s galatas dicens. Quō d̄uētini itēz ad īfir̄ ⁊ egena elemēta: q̄bus d̄nuo ſuire vult. dies obſuātis: ⁊ mēses: ⁊ ānos. ḡ t̄pe gr̄e irrep̄hensibil̄ ē obſuātia diei. ḡ ⁊ diei d̄nice.

Itē Dam. Nō adhuc s̄b lege: s̄ sub gr̄a: nō sum⁹ d̄no p̄ticularit̄ ſuiētes. sed om̄e vite t̄pis ei offerre d̄emus ḡ nō est dies aliq̄ t̄pe gr̄e obſuāda. Itē q̄rit̄ de h̄ qd̄ diē dam festū celebrā p̄fctm̄ t̄pe gr̄e h̄uane nāe regem ass̄cro vtiq̄ resurrectōis diē. s̄ requies h̄uane nāe: nō ē nisi c̄pleta ḡnāl̄ resurrectō q̄ ē futura. Dies ḡ d̄nica ē dies significatiua futuri. si ḡ t̄pe gr̄e nō sūt ſuāde figure futuroz. nō ē obſuāda dies d̄nica. Solo sic p̄ ex p̄cedētib̄ hoc p̄cepto p̄cipit t̄p̄ vacatōis aliq̄. ⁊ s̄ h̄ ē morale legis nāe ⁊ h̄ s̄ ideteriatō; ⁊ h̄ mō s̄ ideteriatō; p̄cipit d̄nica dies t̄pe gr̄e. ⁊ septiā t̄epore legis: s̄ x̄o d̄eteriatō; t̄pe legis p̄cipit di es septiā ex cā mystica. ⁊ significatiua futuri. sic dictū ē: ⁊ ē morale discipline. t̄pe x̄o gr̄e p̄cipit dies octaua ad d̄eteriatō; t̄pis

vacationis. s̄ nō ex cā p̄signāte futuroz: s̄ ex cā representate p̄teritū. Un̄ Leo papa diē q̄ dies d̄nica tāt̄ diuina; disp̄sationū mini steriis ē c̄secrata. vt qcqd̄ īsigne a d̄no est c̄stitutū in tr̄is. in h̄ diei dignitate sit ge stū. In hac die mūd⁹ s̄p̄sit exordū. in hac p̄ resurrectō; ⁊ mors iteritū ⁊ vita accepit p̄ncipiū. Ad illud ḡ qd̄ obr̄ p̄ iā p̄; r̄nsio dies. n. d̄nica nō ē festū īp̄fectū: imo p̄fectū sic diē 3o. dam. ⁊ h̄ ga ē representatiua p̄fecte get̄. cū enī ges boīs sit in duob⁹ ex p̄te aīe. ⁊ ex p̄te corp̄is. in gloria aīe ⁊ glorifica tione corp̄is sabbatū figurabat get̄e aīe futura. ⁊ iō cū futuroz sem̄ ē: p̄ns cessauit. Di es d̄nica representat p̄fectā gloriā aīe ⁊ car nis nō iā futura: s̄ iā p̄sentē in x̄po: q̄ iā est i gl̄ia di p̄ris: s̄ h̄uānā nā; p̄hi. 2. Ad 2° d̄d. q̄ apl̄s rephēdebat obſuātia diei. sic obſuāt̄ geneat̄ici ad opa īchoāda. vel illos s̄ alia exp̄o; q̄ obſuābat̄ legales obſuatio nes t̄pe gr̄e iudayzates vt diem sabbati ⁊ alia festa: q̄ erāt figure futuroz. conē quos diē ec̄ h̄eg⁹ de c̄secr. di. 3. Q̄ qd̄ā die sab bati aliqd̄ opari p̄hibebāt: q̄s nisi antix̄pi p̄dicatores dixer̄i q̄ veniēs diē sabbatum atq̄ diē d̄nicū faciet custodiri. ga. n. moi se ⁊ res̄gē se simulat: h̄ri i veneratōe vult diē d̄nicū: ga ppl̄; iudayzare c̄pellit vt ex teriore legis ritū reuocet: ⁊ sibi indeorum p̄fidia s̄bdat: coli vult sabbatū. Ad 3° d̄d q̄ sic d̄m̄ ē. In sabbato c̄currūt duo. s̄. va catio ⁊ significatio. vacatio ad deū. signi ficatio moral̄ cessatōis a peccō. q̄tū; ad va cationē erat rei ei⁹ q̄ nō poterat fieri sp̄ p̄ necitates multiplices h̄ vite: q̄ distrahant sp̄m̄ a vacatione q̄ ē in deū. ⁊ h̄ mō nec t̄pe legis: nec t̄pe gr̄e possu⁹ sabbatizare. s̄ est d̄o vacare in actu s̄ oē t̄pis: s̄ solū alī. ideo necē fuit t̄pe legis ⁊ t̄pe gr̄e d̄teriāre diē vacationis. q̄ x̄o ad significatō; erat ei⁹ qd̄ sp̄ d̄; ſci. s̄. cessatōis a peccō ⁊ ad signifi catō; respiciēt̄. diē dam. Q̄ t̄pe gr̄e totum d̄o offerre d̄m̄. Ad vlti⁹ p̄; r̄n. Nā di es d̄nica ē dies regēi h̄uane nāe. nō ex hoc q̄ fatuz̄ i ḡnāl̄ resurrectōe singuloz. s̄ ex h̄ q̄ iā p̄cessit ⁊ p̄ns ē in x̄po. in q̄ resid; ex epl̄ar ⁊ cālitas ḡnāl̄ resurrectōis. ⁊ iā in x̄po sic in capite glorificata regescit h̄uānā nā Un̄ 3o. dam. Celebrā resurrectōis diē i q̄ d̄ns ihs vite p̄nceps ⁊ saluator: hos q̄ spiri tualr̄ deum colūt i p̄missā h̄ditatē īrodu xit supplē iā i spe. ⁊ seq̄ i q̄ ipe p̄cursor n̄ri

itravit et resurgens a mortuis aptis ei celestibus portis in dextera patris corporaliter sedet: ubi et spiritualiter legem suam introibunt.

Queritur postmodum a quibus operibus cessandum sit in die dominica

Ad quod introducit istud de consecra. dist. 3. Ubi dicit sanctus Apollonius die dominica nihil aliud agendum est nisi deo vacandum. nulla operatio in illa sancta die agatur nisi tantum hymnis et psalmis et canticis spiritualibus dies illa transfiguratur.

Ex quo videtur sequi quod nec cibos emere nec coquere nec iterare liceat die dominica. Item in tempore gratie nos tenemur perfecti vacare deo quod tempore legis. Si ergo tempore legis non erat licitum coquere cibos in die vacationis nec iterare sic patet ex supra dictis: non erit licitum tempore gratie facere hiis die dominica. et de aliis operibus corporalibus multo magis idem arguitur. Item si dicatur quod abstinentia est ab omni opere fuili: cum fuile opus dicatur omne opus quod impedit libertatem spiritus ad divinitatem vacationis: et illa sunt hiis opera. itinerare. piscari etc. huiusmodi ergo non licet facere talia die dominica. Item queritur an ille qui fornicatur die dominico peccet contra duplex preceptum. Nam cum opus fuile maxime sit peccatum sic patet ex dictis. peccat contra illud preceptum de obscenitate dominice: et iterum peccat contra illud non mechaberis. ergo peccat contra duo precepta. ergo facit duo peccata. Contra unum est actus ergo unum peccatum. Solo dicitur. quod die dominica cessandum est ab opere fuili. opus autem fuile videtur obus moysi. Uno modo peccatum dicitur opus fuile. Alio modo opus prohibens vacationem ad deum: quod definita est ab ecclesia vice dei. Unum et si peccatum sit vanabile omni tempore: tamen tunc maxime vanabile est: cum sit tempore definita vacationi divine. opus ergo fuile definita ab ecclesia. mechanica opera agricultura et secularia negotia: ut mercatum placitum. Unum ex oculis habet oes dies dominicos a vespera in vesperum omni veneratione decernimus observari: et ab omni illicito opere abstinere: et ut mercatum in eis minime fiat neque placitum: neque aliquis ad mortem vel ad penam iudicet. nec ad sacramenta nisi pro pace vel alia necessitate presertim exurgantibus. etc. de feriis. Ad illud ergo quod dicitur obicitur quod cessandum est ab omni opere fuili. fuile autem definita sic dicitur est. et quod dicitur in auctoritate quod nihil aliud est agendum nisi deo vacandum. Intelligendum est nihil. scilicet quod impedit vacationem: et hoc excepta in indulgentia in casibus necessitatis. Unum Gregorius dicitur. dicitur quod dicitur feriatis licitum est operari qui gratia videriatur vel messium ob necessitate

hominum indulgentiam. maxima autem optet quod sit necessitas ad hoc quod indulgentia dicitur in dominica sic periculum hostium. vel cum alius non posset differri quemadmodum est de captione allecui per Gregorium Alex. 3. dicitur. Indulgentiam: ut dicitur dominice et aliis festis liceat prohiberi vris presertim in maiorum anni solennitatibus si allecia terre se idcirco riter eorum captio in grante necessitate itedat. ita quod facta captiva ecclesie circumpositis: et christi pauperibus congrua faciat portio. Ad 2. dicitur. quod in lege quodammodo cessatio erat figurativa: et illa tempore gratie non fuerat. Unum distingendum quod cessatio a fuilibus necessariis que poterat alius perueniri in lege fuerat: non solum ratione vacationis presertim: sed etiam ratione figurativa que est: que admodum coctio ciborum et iteratio que ratione que eterne in qua ista non erant interdicerentur. et proveniebat necessitas in figura que debentur per penam pro merita gratie eterne in qua non erit mereri pro bona opera: ut dicitur glo. super illud. Exo. 16. cras quod coquendum est cogite: et id tempore gratie procedunt ne videamur per figuras iudicare in aliis hoc conformis est ratione cessationis ab operibus fuilibus tempore legis et tempore gratie. Ad tertium patet solo. Nam opus fuile interdicitur quod prohibet vacationem debita ordinata ab ecclesia cum dicitur strictio que super posita est. Ad ultimum procedendum quod fornicatur in die dominico peccat duobus peccatis. secundum quod peccatum numeratur ratione reatum et ratione actus. ubi gratia in illo quod defloratio interficere virginem. dupliciter peccat uno actu: in interficiendo: et stuprando. Unum si peccatum numeratur ratione reatum duo sunt peccata. si ratione actus unum est peccatum duplex. Sicut est hoc. Si autem queratur de operibus que ex suo genere fuilia sunt et fiunt causa pietatis: ut portae lapides ad edificandas ecclesias: et construere hospitalia: et domos religiosas: que alius vix vel nunquam possent edificari. Utque licita sint die dominica. dicitur. sic presertim de sabbato. Mat. 2. Sabbatum propter hominem factum est. Solo. Sabbatum custodiri preceptum est: ut si necessitas fuerit non sit reus qui violaverit. Hoc autem intelligitur in his maxime interueniente dispensatione illorum quod dispensatio credita est. Si autem obicitur cum istud sit morale decalogi. quomodo recipit dispensationem ab homine dicitur. quod morale decalogi dicitur duobus modis. uno quod est de ipsa essentia decalogi secundum primam intentionem. et secundum hoc vacationem secundum tempus aliquod interdicitur est morale decalogi. Alio dicitur morale decalogi quod est ad determinandum decalogum: et secundum hoc vacationem die dominica

ē morale decalogi tpe grē sic dies septīa tē
 pore legis: 7 istud ē morale disciplīe. i. mo
 rale ex istōe dīna: p misterīū ecclesie exigē
 te necessitate: 7 in tali dispēsatiōe; h; ecclia
 sic dīc btūs Bern. in li° de dispēsatiōe 7
 pcepto ex auctoritate Leonis pape. vbi ne
 cessitas nō ē nullo violēf scōz patz illitu
 ra: vbi nccitas fuerit ad vtilitatē ecclesie
 q ptārez h; ea dispēsēt Ex nccitate enī fit
 mutatio legis. Itē adhuc qret aliqs de
 appropariōe h; mādati. Nā vñ appropari fi
 lio rōe sapie. in sapia. n. ē reges sic pbat mī
 tiplr. Eccle. 4°. Inveni mibi multā regem i
 ca. f. in sapia. Itē sapia. 8°. Intras i do
 meā cōgescā cū illa. f. sapia. q cū illud mā
 datū sit de gere spūali d; appropari filio q
 ē sapia. Itē in amore nō ē ges: qa amor
 dcurrit p ddesideriū. Un; Greg°. Amor dī nō
 pōt eē ociosus. q mādatū de gere nō erit
 appropariō spūi scō q ē amor. Con. 5°. deut
 Obfua vt diē sabbati scifices. Slo. rēe hoc
 mādatū ptinet ad spūi. f. tū pp scificatiōis
 nomē: tū pp eternā regē ad donū; spūs sci
 ptinētē. So. dō. q nec p amorē: nec p co
 gnitō; ē i pnti ges pfcā: qa ex pre cognosci
 m° sic dī. i. ad Cor. 13°. Et ipfecte diligimul
 7 iō nō ē ges nisi in pte p sciam vl amorez
 S; qa aīa p caritatē tēdit merēdo i plenā
 regē quā h; in pte. nō aut aīa sciēs p suam
 sciam merēt vt plē gescat sic p suā carita
 tē. iō spūi scō appropaf istō mādatū n; filio
 pterea dgni i vey ē amor i bonū. Bonū at
 diē rō; cāe final in q ē ges p se. vey rō diē
 rōez cāe exēplaris f° quā ē mot° 7 ordo: 7
 mot° regular° in finē. i. bonū. In crit q in
 cognitōe nō ponet ges plēa: f; in amore.
 Ad illud aut qd obic q ges ē in sapia dō;
 q sapia sic dī Eccle. 6°. f° nomē suū ē. vñ
 nō poit purā cognitō; q ē respcū veri. imo
 sapore q ē ex vilcōe. Ad aliō dō. q amor
 anq; obtineat amatū currit p desiderū: f;
 cū obtinet qd amat i ipō p delectatō; gesē
 vñ aīa q p caritatē in pnti deū h; in pte. i.
 ipfcē. in futuro rō hēbit plē 7 pfcē iqtū h;
 gescit in sūmo bono. inq; rō nō habet cur
 rit per desiderium.

Inquisitionis rō exi
 git ut
 p pcepta p tabule decalogi q or
 dināt ad deū. Quera° de pceptz tabule
 ordinātib; ad pxi°. Et p d mādato hono
 ris pentū. de q Exo. 20. Honora prēz 7 mres

vt sis lōgen° sr terrā. 7. 5°. Den. Honora pa
 trē tuū 7 mres tuā sic pcepit tibi dñs vt
 lōge tpe viuas 7 bñ sit tibi. Circa h; qrif
 qs dicat p 7 m in h; pcepto. qm ad qd i
 telligat honoz in h; pcepto. De for h; pce
 pti. De obligatione huius pcepti.

Ad primū sic obī. P 7 dī multi
 plr. Creatōe dñs. can
 deu. 32. Nōne ipē ē p tu°: q possid; te. Pre
 latōe vt plar°. eodē. Inroga ptem tuū zc.
 Propagatiōe f° carnē. Quēf q an his tri
 b; mōis accipit p: an aliq illoz cū dī. Ho
 nora patrē tuū Ad qd sic obī Ecclesi. 7.
 Honora prēz tuū. Slo. h; ē mādatū p° in p
 missiōe deū patrē vey: fide 7 opib; honora
 re. In h; igit pcepto pcepit honoz dī. Itē
 5. deu. Honora patrē 7 mres. Slo. deu 7 ec
 clesiā. Con. In h; pcepto p tabule pcepit
 honozad° de°. si q h; iō h; pcepit: h; pceptū
 eēt idē illi. Itē Aug° dīc. q mādata z ta
 bule ordināt ad pxi°. q cū h; sit pceptū z
 tabule honoz pxi pcepit: 7 nō dī. nō igitur
 p itellr de°. cū dī honora prēz. Itē qrif
 vey p itelligat plar°. Ad qd sic. 5. deu. Ho
 nora prēz. Slo. carnalē vl spūalē. 7 idē eccl.
 3°. f; illō. honora prēz. p igit itellr i h; pce
 pto plar°: q ē p spūalis. Con. Mādara d
 calogi oīa excepto d sabbto: vt p; ex pcedē
 tib; sūt ad lra; itelligēda: f; ad lra; vñ p
 tm carnal. nō igit p itellr plar°. cū dicit
 honora prēz. So. illud mādatū pōt itelli
 gi trib; mōis. Prio° f° q educit a lege n°
 z f° q ē legis scripte a dō ispirate. 3° f°
 q accipit f° allegoriā iprope. Prio° intellr
 p carnal. nā. n. nō nouit nisi prēz q ē pñ
 i eē sue nāe. 2° itellr p spūal. 7 i h; addit
 lex scripta a dō ispirata ad legē nāe. Nō n
 reputat patrē illū tm q ē pñ i eē nāe. imo
 7 illū q ē pñci° p misterīū i eē grē. f° illō
 i. ad Cor. 3°. Per euāgelīū ego vos genui
 3° p allegoriā p itellr dñs: f; h; ē iprope.
 Dō° q ad p° q ppe 7 p se in h; pcepto nō
 pcepit honozari dñs: f; hō q ē pñci° p gnati
 onē quo ad eē nāe: vel p misterīū regnatio
 nis q ad eē grē: tm p allegoriā nihil pbibet
 patrē vocari deū: f; iprope. Silr p accidēs
 sic in dilectōe pxi intellr amor dī. silr i ho
 nore prīs intellr honoz dī: a q oīs pñitas
 i celo 7 i tra noīaf. 7 ad istō respiciūt pdi
 cre expōnes. Ad 2° p; rñ°. Nā si istō pre
 cep° itellr f° q educit a lege nāli. In ipō
 solū itellr d pñe carnali. Si dīdēt vt legis

scripte: et a do inspirate que addit itelligit
ta carnalis q̄ spūalis pater vt dcm est.

o **E**nde q̄rif q̄ ad qd itelli
gat honor in illo p̄
cepto. Ad e rei itelligētia querūf
quor. P̄no an honor sit exhibitio spūalis
vel corp̄al. 2° vtz honor dicat resp̄m pe
minētie. 3° cū honor dicat multiplr. vtz
dicat eguocē. 4° vtz in b̄ p̄cepto honor
q̄libz iubeat.

Ad primū sic d̄bs. Honor est ex
hibi^o reuerētie i testi
moniū & tut: s̄ exhibitio reuerētie ē exhibi^o
spūalis. ḡ et honor. 3te de^o ē honorand^o
vt p̄zga p̄n^o creatōis. Mala. i. Si ego p̄r
vbi ē honor me^o. hō & o ē honorad^o ga pat
et p̄n^o gnatois: i q̄ ē in imitatōe p̄mī p̄nci
pii qd ē d̄s. vñ Jero. i eplā de p̄ntib^o hono
randis. P̄beaf p̄b^o amoris mixta foūdo
q̄ p̄mī vobis sūt cā nascēdi exhibite p̄b^o
filii: q̄ vos paterni neis pt̄as cogit: a do
ē eoz meritū at̄buta. Si ḡ rōe p̄ncipii nō d̄
bef do nisi honor q̄ ē exhibitio spūal. ḡ nec
hōi d̄bef honor nisi ga ē exhibi^o spūal. cūz
ñ sit honorad^o nisi ga i eo relucet ḡra d̄ni
p̄ncipii. Ex his fozv̄ relig: q̄ p̄ri solū deaf
honor reuerē^o exhibitōis spūal. Cōñ. vñ
q̄ t̄m̄ deaf eis honor corp̄alis: ga fili^o nō ac
cipit a p̄re nisi qd ē corp̄ale: s̄ rōne accepti
solū ē d̄bitoz honoris. ḡ nō d̄z ei honorē nisi
in exhibi^o corp̄ali. 3te Jer. ad saluinā ex
ponēs illud. i. ad thi. 5. Qui bñ p̄sūt p̄sb̄i
duplici honore zc. honor ēt p̄ntiaz i p̄ela i
p̄munē accipit. et i enāg^o. Honora patres
tuū zc. Jer. nō i x̄boz sono q̄ ioptā p̄tū cas
sa p̄r adula^o frustri. s̄ iunct^o ncc̄tis m̄strā
dis dēre itelli. ḡ itelli honor solū i exhibi^o
corp̄ali. 3te q̄ itelligat d̄ corp̄ali et spūali
exhibi^o oñdif multiplr. Eccl. 3. Honora pa
trē zc. Glo fuerētia exhibēdo: ncc̄ia m̄strā
do. et i deu. 5. honora p̄rēz. t. zc. Glo. offō pie
tati et honoris. 3te 6. ad ep̄b. honora. p. zc.
Glo. honora p̄rēz. ē ei reuerētia exhibē et
ncc̄ia m̄strē. 3te 6. ad ep̄b. honora. p. zc. Glo. iube
mur p̄tes honora: et obsequū pietat: et re
uerētia exhibē. Ex his relig: q̄ honor d̄bi
t^o p̄tib^o ē exhibi^o spūal i reuerēdo: et corp̄al
ncc̄ia m̄strā. Cōñ. Sic d̄nt p̄r carnalis
et spūalis sic exhibi^o carnal et spūal: et f^o
se b̄z rō p̄mitat: sic d̄z se b̄re rō hōis. p̄ri
ḡ carnali honō d̄bef carnal: et spūali spūal
3te q̄ ē rō vt carnali p̄ri deaf exhibi^o cor
pal et spūal. Si dicat sic qdā dixerūt ga a

p̄tib^o d̄bim^o nāz et accipi^o istructōz i mo
uib^o: ga ab eis nāz d̄bim^o tenur sustēraē nāz
ga ab eis istrumur de^o ei exhibē reuerētia
et p̄r nāl istrut i morib^o nālīb^o. p̄r spūalis
in mouib^o spūalīb^o. sic p̄r carnal b̄z p̄n^o i cē
nāc. et p̄r spūal p̄n^o p̄ misterii i cē grē.
Con. frequēt otigit q̄ p̄r carnal nūq̄ istru
it filiū i mouib^o. Si ḡ eēt rō honoris reuerē
tie accep^o honoris: nō eēt honorad^o p̄r a q̄ fi
li^o nō accipet istructōz. So. d. d. q̄ honō
itelli exhibi^o corp̄al et spūal. spūal i reuerē^o
corp̄al i sustētatōe. sic sup̄ i auctib^o exp̄me
bat. 3te exhibi^o honoris i reuerētia s̄bus
mōis ē i affcū. effcū. sig^o. In affcū timēdo of
fensā p̄rā ex amore. vñ Jero. d̄ honorad̄is
p̄tib^o. P̄beaf p̄tib^o honoris mix foūdo
Effcū obediēdo ad ep̄b. 6. filii obedite pen
tib^o v̄ris. et s̄ illd̄ eccl. 3. Natō illoz obediā
Glo. q̄ mḡris i p̄tib^o obediūt. Sig^o affcū ē
quēadmodō accipit honor Ro. 13. Cui hono
rē. dic̄ glo. reddite honorē vt assurgē et hi^o
supple ā sūt sig^o honoris. 3te sustēta^o oñ
stit i s̄b. in sola x̄boz. in sui opū. in exhibi
bi^o ncc̄ioz. In sola x̄boz sic d̄r eccl. 3. De
dec^o filii p̄r s̄n hōre. et seq̄ suscipe senectā
p̄ris. Glo. filii carnales et discipuli honora et
sola deit̄ fauē p̄tes. et Jer. de ho. p̄e. Nēo
p̄rēz asp̄is x̄bis ledat. affcū sonet q̄cqd̄ lin
gue dixerit liberoz b̄ filioz ora loq̄nt qd
p̄tes delcāt audire. In sui sic d̄r eccl. 3
Qui t̄et deū honora p̄tes. et q̄ d̄nis fuit
bis q̄ se genuerit i ope zc. In exhibi^o ncc̄io
rū. sic p̄r ex auctoritatib^o sup̄ deis. Ad illd̄
fo qd̄ p̄ obf d̄ x̄bo p̄bi. hōr ē exhibi^o reuerē^o
zc. d. d. q̄ nō ē gnalis rō hōis: s̄ solū ā exhibi
bef rōe p̄minē spūal. Ad 2° qd̄ obf q̄ sic
do p̄n^o nō d̄bef nisi hōr spūalis. sic nec hōi
ga rō p̄ncipii i vtroq̄z ē cā hōis. sic hēf ad
ep̄b. 6. sup̄ illd̄ qd̄ ē mādātū p̄n^o i p̄missiōe
Glo. sic d̄s ē p̄nciplr p̄nci^o hōis. sic p̄r secū
dario d̄d. q̄ q̄uis vltq̄ sit p̄n^o t̄m̄ d̄nt. d̄s
ei p̄n^o nō idigēs aliq̄. hō & o ē p̄n^o et idigēs
aliq̄. dignitas p̄ncipii ex v̄tq̄z p̄te ē rō q̄re
d̄bef reuerētia. Ro & o idigēs ex vna p̄te ē
cā q̄re d̄bef sustēra^o p̄ri carnali et ec spūali
hōi et nō do. Ad 3° d̄d. q̄ q̄uis fili^o accipi
at eē corp̄ale a p̄re efficit t̄m̄ ex b̄ in debito
duplici. ga illd̄ corp̄ale qd̄ accipit ē de cor
pe p̄ris s̄p̄tū et t̄m̄ s̄fū opatōe aie. et iō fili^o
efficit debitoz hōis p̄ris cū rōe corp̄is p̄ri
et cū rōe aie: ga aīa et cōp^o occurūt i p̄re vt
sit p̄n^o filii. Rōe ḡ corp̄is p̄ri ē debitoz
sustētatōis p̄p̄e. rōe aie d̄bitū reuerē^o. Nā

aia n̄ idigz sustētatōe: nec corp⁹ ē reuerēdū
 Ad 4° dō. q̄ tā p̄ri carali q̄ spūali dēf hōr
 reuerē^r ⁊ sustētatōis: q̄a. n. v̄tq; ē p̄n°. 3°
 dōbef reuerē^r: q̄a v̄tq; idigēs dōbef sustēta^r
 q̄a q̄l; res diligit salutē sui p̄ncipii. v̄n hō
 p̄ rōz ordinata tēf diligere sui p̄ncipii sa
 lutē. v̄n si indigeat tēt p̄curare q̄cūq; p̄ri
 nēt ad salutē. p̄ i carnali p̄re spāl rō r̄uerē^r
 ē: q̄a p̄n^o ḡnatōis. v̄n 3er. Parētes p̄ sunt
 nob̄ cā nascēdi: ⁊ i Eccl. 7. v̄r d̄ p̄tib⁹. Me
 mto qm̄ nisi p̄ illos n̄ fuisses. sustētatōis rō
 rō spāl ē rō educatōis. v̄n 3er. d̄ hōre pētū
 foueat pētū senect⁹ ⁊ sc̄is coz vicissitudo
 reddat. h̄. n. q̄dā senect⁹ ifatiā. eccl. 7. Ref
 bue ill^o q̄no ⁊ illi tibi. In p̄re rō spūali spāl
 rō reuerē^r ē p̄minē^r p̄at. Ro. 11. D̄s aia
 s̄blimioub⁹ s̄bdita sit. rō rō sustētatōis ē di
 spēsa^r istructōis: l̄ istōis. gal. 6. coicet is q̄
 cathezizat ⁊ bo ei q̄ se cathezizat i oib⁹ bōis
 quē q̄rif v̄tq; hōr i suo itel
Conse lēū dicat i^o p̄minē^r. Ad q̄d
 sic. sic laus ad laudatū: ita se h̄z ad ho
 noratū. s̄ laus d̄c p̄minētā i landaro. ḡ ⁊
 hōr i hōrato. v̄n sic laus ē prestō p̄minen^r
 bōitatī illo q̄ laudat: ita hōr prestō p̄mi
 nē^r dignitatī illo q̄ hōrat. Con. i. Pe. 2.
 D̄s honozate: s̄ oīat q̄ oēs sūt p̄minētes
 hōr igif nō d̄c i^o p̄minē^r. Itē. iz. ad ro
 hōre iūicē p̄ueniētes. ḡ hōr ē respcū pariu;
 Itē Amb. s̄ illō Luc. erat s̄dit^r. ill d̄c
 q̄ fili^o d̄i hōrauit ioseph: nō d̄bito: s̄ pietatē
 offō. Itē rex assuer^o d̄ hōraisse mādocheu
 v̄n. 6. best. sic hōrabif quē rex voluerit ho
 norare. So. 3. ced. q̄ hōr d̄c i^o p̄minē^r. ē
 at p̄minē^r i creata q̄ attēdit i^o p̄minētā
 p̄ncipii. sap̄te bōitat. q̄ excedit i s̄fini^o q̄l;
 p̄minētā creat. 3° ē q̄ hōr i s̄t^r d̄bef d̄o
 Et ē p̄minē^r creata q̄ ē p̄ tres mōs s̄ p̄
 ticipatōz p̄ncipii sap̄te ⁊ hōrat. Itē p̄
 minē^r i coicātōe p̄ncipii ē s̄ tres mōs. q̄a
 ē p̄n^o ad eē sic p̄ carnal v̄t d̄c gl. ad eph.
 6. sic d̄s p̄n^o ē hōis sic p̄ sc̄da. ⁊ rōe isti^o
 p̄minē^r ē p̄ carnal honozād^r sic d̄c Jero
 de hōre pētū. honozādī sūt p̄tes: q̄a p̄ sunt
 nob̄ cā nascēdi. Itē ē p̄n^o ad b̄n eē q̄d ē
 i eē spūali. ⁊ rōe isti^o p̄minē^r ē honozād^r p̄
 lat^r eccl. 3. Tāq̄ d̄s p̄niet eis q̄ se genenu
 erūt i ope ⁊ f̄mōe. Glo. nō ē i vulua v̄t oñ
 dat p̄ spūal maxie p̄ign^o hōre. v̄n Paul^o p̄
 euāg^o. ego vos genui. Itē ē p̄n^o ad b̄n
 eē i eē t̄pali: ⁊ rōe isti^o p̄minē^r ē hōzād^r pla
 r^o t̄pal. v̄t rex. i. Pe. 2. regē hōzate. Itē est
 p̄minē^r i coicātōe sap̄te rōe c^o p̄minē^r ho

nozād^r ē doctor seu senex. i q̄b^o ē discretio
 m̄tra expiē. Leu. 19. corā cano capite affige
 ⁊ hōzā zc. S̄. l. etate l̄ sap̄ia: i atiqs. n. ē sap̄ia
 ⁊ i multo t̄pe prudē. sic d̄c i iob. iz. 3er.
 ē p̄minē^r i coicātōe. hōitat. rōe c^o hōzād^r
 ē vir sc̄us. v̄n ad p̄bi. z. d̄ epasfradito dicit
 ap̄ls. Excipite illū zc. ⁊ p^o d̄c: ⁊ cū b̄i^o hōre
 hētote: qm̄ p̄ op^o p̄pi v̄tq; ad mōrē accessit
 t̄dens aia; suā. Ad illō ḡ q̄d obf^r q̄ oēs
 sūt hōzādī d̄. q̄ b̄ d̄ rōe p̄minē^r hōitat
 nō solū s̄ actū sic d̄m^o estiare i hōis. q̄a
 quēl; bonū d̄e^r estiare nob̄ meliorē. s̄ illō
 p̄bi. z. Supiores sibi inuicē arbitrātes: s̄ s̄
 p̄o; q̄ mali p̄nt fieri meliores q̄ nos sc̄i^o rōe
 c^o possibilitatē: ⁊ forte d̄ine p̄destiatōis ad
 maiorē p̄ficiōz: eē illi q̄ mali sūt honozād^r.
 S̄l̄r itellr illō. hōre iūicē p̄ueniētes. d̄r enī
 p̄ p̄minētā hōitat^r eo^o q̄ d̄m^o ē nō sapio
 ritatē q̄ attēdit i p̄minē^r p̄ncipii i p̄tatis
 Ad illō rō q̄d d̄c Amb^o d̄ d̄no d̄. q̄ n̄
 hōrauit ioseph v̄t p̄rē; suū p̄ ḡnatōz: s̄ v̄t
 p̄rē; s̄ extīatōz: q̄a sic d̄r. z. Lu. putabat fi
 li^o ioseph siue v̄t p̄rē; s̄ educatōe; v̄t suo
 ex^o ad honozē exhibēdū p̄tib^o v̄t nutrito
 rib^o iuitaret. Ad v̄lri^o d̄. q̄ hōzare ali
 quē d̄r duob^o mōis. v̄no^o id q̄ honozēf d̄c
 v̄t dignitatē i s̄blimitatē: s̄ b̄ assuer^o mar
 docheū hōrauit: q̄a s̄blitatē q̄ ab aliis hōza
 ref^r otulit. Alio^o hōzare d̄r hōis offm̄ exhi
 bē. Offm̄ at hōis ē p̄stō i illo q̄ hōrat ali
 c^o p̄minē^r i dignitatē. p̄ ḡ q̄ hōr sp̄ d̄c i^o
 p̄minē^r i illo q̄ hōrat s̄; q̄ hōzare dicitur
 honozis officium exhibere.

Postea q̄rif cū hōr dicat multi
 pliciter d̄r. n. respcū dei
 ⁊ respcū hominis: ⁊ hoc m̄lt̄ mōis. i respcū
 p̄ris carnal. respcū spūal ⁊ regis ⁊ senis ⁊
 doctoris: ⁊ respcū sc̄i hōis ⁊ eē respcū cui^o
 cū; hōis. v̄tq; hōr dicat equoce. Q̄d v̄f. ho
 nor. n. q̄ d̄bef d̄o ē hōr latric q̄ hō prestaf
 deū: sic suū d̄ditōz. hōr rō q̄ d̄bef hōi ē ho
 nor d̄lie. nō igif d̄; v̄niucari hōr quēad
 mod̄ creator ⁊ creat̄a n̄ v̄niucāt. Itē
 hōr q̄ d̄bef hōi d̄teriat multipl̄r. nā v̄no^o
 accipit i sustēra^r: sic d̄c 3er. q̄ cū d̄r hōza
 p̄rē; hōr iūicē ncc̄is m̄strandis d̄; itelli
 Alio^o i reuerē^r. v̄n eccl. 3. hōza. p. Glo. reuerē
 tiā exhibē^r. 3° i obediēdo. i. ad thi. 6. Qui
 b̄n p̄sunt p̄sbi duplici hōre zc. Glo. v̄t spi
 ritualr eis obediēt ⁊ extiora m̄strēt. 4° s̄
 niēdo. i. ad thi. 6. Quicūq; sūt s̄biugo serui
 v̄nos suos cū hōre v̄tq; arbitrēf. Glo. b̄n
 eis s̄uēdo. 5° obsequēdo Ro. iz. hōre iūicē

pueniētes. Slo. nō ē fr̄n^o amor nisi mutuis se p̄ueniat obsequis. 6. asfgē^o Ro. 13. Cui hōre: hōre. Slo. reddite hōre ei cui d̄betis ut asfgē: iste d̄re nō d̄r̄ s^o vnā rōz. ḡ equoce. Con. Dōr̄ sp̄ d̄c̄ r̄^o sup̄ioritatē q̄^o ad aliquā dignitatē: s̄ r̄ s̄rioritas: seu d̄icaf̄ de creatore: seu d̄ creat̄a nō d̄r̄ equoce: seu s̄^o analogiā. h̄ ē p̄ p̄us^o posterio^o: quēamod̄ pt̄as. pt̄as. n. de dō d̄r̄ p̄ eēt̄iā. de creatura hō p̄ p̄ticipatōz: r̄ in creat̄a d̄scēdit pt̄as p̄ p̄us^o r̄ posterio^o: gradū p̄ticipatiōis. r̄ h̄ significat apl̄s. 13. ad ro. ubi d̄c̄. Q̄is aīa p̄t̄a t̄ib^o s̄blimiorib^o s̄bdita sit. n̄ eī ē pt̄as nisi a deo. ḡ honor nō d̄icē equoce. So. honor s̄m̄ p̄p̄az rōz ē p̄t̄estō p̄eminē^o i aliq̄ exhibitiōe illi q̄ honorat. bonū ḡ p̄t̄ accipi māl̄ r̄ for̄lr. Māl̄r̄ cū accipit p̄ eo q̄d̄ exhibetur ut b̄n̄ficiū. obsequiū. obediā. r̄ h̄i^o: q̄ d̄c̄a s̄ūt for̄lr hōr̄ accipit p̄ ip̄a p̄t̄estōe p̄eminē^o v̄l dignitatē. q̄^o ḡ ad p̄t̄estōz: hōr̄ nō d̄r̄ equoce: nec eē v̄niuoce: s̄ analogice: quēamod̄ rō p̄eminē^o ē. q̄^o r̄o ad exhibitiōez equoce d̄icē nisi d̄cernat ip̄a p̄t̄estatiō. Et p̄ h̄ solū obetā: ga i rōib^o q̄b^o p̄bat q̄ bonū d̄i equoce accipit honor māl̄iter. i aliis formal̄.

Queritur obsequē. an i isto p̄cepto p̄cipiat q̄ hōr̄ exhibēd^o. Ad q̄d̄ sic. In p̄cepto q̄ p̄hibet homicidiū. s̄ nō occides p̄hibet oīs motus aī ad nocēdū: sic d̄c̄ glo. s̄ illd̄ Mat. 5. D̄m̄ ē aīq̄s n̄ occides. ḡ i p̄cepto q̄ p̄cipit hōr̄ iube oīs hōr̄ exhibēd^o p̄xio. ut hōr̄ q̄ d̄bet se ni. hōr̄ q̄ d̄et r̄gi: r̄ p̄ri: r̄ h̄i^o. Itē d̄c̄it peccare i hōr̄ado p̄xi^o mult̄ mōis. ut cū iuenis i hōr̄at senē. l̄ su^o d̄m̄. l̄ fili^o p̄f̄ez. ḡ ē d̄c̄ aliq̄d̄ p̄ceptū. s̄ nō d̄c̄ aliq̄d̄ nisi d̄c̄ illud q̄ p̄cipit hōr̄. ḡ i h̄ p̄cepto p̄hibet q̄ h̄i^o t̄io: r̄ iube q̄ hōr̄. Con. hōr̄ nō p̄cipit h̄ absolute. imo cū d̄c̄iatōe hōr̄ p̄ris aut m̄ris s̄z q̄ nō p̄t̄ d̄ic̄i p̄r̄ aut m̄r̄ r̄sp̄cū cuiusq̄ r̄ t̄n̄ ē hōr̄ad^o ut soci^o. Reliq̄s̄ iḡit̄ q̄ nō p̄cipit h̄ mādato q̄ hōr̄: p̄xio exhibēd^o. So. d̄c̄. q̄ s̄^o rōz: p̄p̄az h̄ p̄cepto n̄ iube hōr̄ nisi p̄ri r̄ m̄ri: v̄n̄ nō p̄cipit h̄ hōr̄ari nisi q̄ p̄p̄e p̄t̄ d̄ic̄i p̄r̄ aut m̄r̄. h̄ ē d̄icē p̄n̄^o per gnarōz. h̄ aut̄ ē duob̄s mōis t̄m̄: s̄^o q̄ ē d̄i s̄t̄iq̄uē gnarōz: carnalē. r̄ sp̄ualē. nālē r̄ gratuitā r̄sp̄cū eē nālē: r̄ r̄sp̄cū eē gr̄e r̄ h̄z h̄ n̄ p̄cipit h̄ hōr̄ nisi p̄ris carnal̄ l̄ sp̄ual̄. s̄. pla ti. Cū glo. 5. ven. Dōr̄a p̄r̄ez carnalē l̄ sp̄ualē. Sedz r̄o rōz: coēz p̄t̄ eē reductio hōris se nis q̄ d̄r̄ p̄r̄ cr̄ate: sic d̄r̄ ad t̄bi. Seniore ne i crepantiā: s̄ obsec̄ ut p̄r̄ez. Regis q̄ d̄r̄ p̄r̄

m̄ia. l̄ misfatōe i iudicādo. Esto pupill̄ m̄ficors ut p̄r̄ eccl̄. 7. r̄ eē bonozis soci^o i q̄tū sup̄ior arbi^o r̄. Ad p̄^o ḡ q̄d̄ ob̄r̄ solūdū p̄ iterēptōz: ga n̄ oīs mot^o ad nocēdū p̄hibet cū d̄r̄ nō occides. s̄ q̄ ē d̄c̄lar^o ad nocēdū p̄xio q̄ ad eē p̄sone. sic p̄r̄ ex d̄c̄is. Ad 2° d̄c̄. q̄ ē p̄ccm̄: ga d̄c̄ p̄ceptū morale d̄calogi r̄ eē p̄ccm̄: ga d̄c̄ p̄ceptū additū d̄calogo sic s̄ūt i lege iudicialia. in euāg^o p̄cepta ap̄loz r̄ eccl̄ie. v̄n̄ nō seq̄ q̄ si d̄c̄gat pec care p̄ i honozatiōe q̄ quelibet i honozatiō fit contra aliq̄d̄ d̄calogi.

Equitur i gr̄e de for̄ h̄^o p̄cepti q̄^o ad fa. Jussonē. Promissionē. Et ordinē.

Ad primū arguit sic. Cū hōr̄ i religat duob^o mōis. in exhibitiōe reuerē. r̄ exhibitiōe sust̄eratiōis r̄ v̄troq̄ hōre d̄eat hōr̄ari p̄xi^o p̄ r̄p̄e r̄ loco ḡ p̄ceptū de hōre d̄buit vari gnali^o ut d̄c̄ hōr̄a p̄xi^o. aut q̄rif̄ q̄re n̄. Itē r̄sp̄cū p̄ris r̄ m̄ris i nob̄ ē motiū i r̄isec^o ad hōr̄. exhibitiōe: s̄ n̄ sic ē d̄ q̄ h̄ p̄xi^o. Min^o ḡ d̄ic̄ ficile ē hōr̄are p̄r̄ez q̄ hōr̄are gnāl̄: v̄l r̄ p̄ximū. P̄ceptū aut̄ ē d̄ d̄ic̄ili bono sicut s̄tutes. ḡ de magis d̄ic̄ili magis rōne. ḡ maioris d̄ic̄ilitatē d̄buit p̄cipi hōr̄ s̄ h̄ac for̄. Dōr̄a p̄ximū. q̄ s̄ h̄ac. hōr̄a p̄r̄ez. D̄ic̄erūt q̄d̄a q̄ hōr̄ p̄xi^o gnāl̄ p̄cipit i p̄licite: n̄ explicite. r̄ h̄ac rōne iudei erat q̄i rudes r̄ lex pedagog^o. Itē a m̄iorib^o ad maiora: a faciliōib^o ad d̄ic̄iliōra p̄uebi d̄buerūt. Dōnora ar̄ p̄xi^o. i. cuiq̄ i d̄igēti n̄c̄ia m̄strare nimis d̄uz erat eis. iō n̄ erat d̄adū p̄ceptū de n̄c̄ioz exhibitiōe s̄ for̄ explicite: s̄ sub for̄ i p̄licite. ut sic d̄ucerēt ad p̄c̄m̄. Deīn̄ h̄o euacuato q̄d̄ ex p̄te ē: seu i p̄fectiōis: d̄are s̄ for̄ explicite: ga h̄o iī oīa q̄ s̄unt de re illi^o mādati facili^o ē hōr̄are p̄r̄ez r̄ m̄r̄ez. d̄atū ē s̄ h̄is i m̄is. ca d̄ rō ē q̄re cui res tertii mādati sit moral̄. t̄n̄ datur s̄ for̄ cerimoniali. h̄ eī factū ē p̄p̄ altitudinē illi^o mādati: ga si d̄are s̄ for̄ explicite. non itellige r̄t̄ illd̄. s̄z d̄c̄ h̄ ob̄r̄ i h̄uc modū. Dugo d̄ sc̄o vic. i li. d̄ sacr̄is. P̄xi^o p̄ceptū 2° tabule ad p̄r̄ez p̄tinet hōr̄ez. sic p̄mū p̄ ad patrē deū. v̄trob̄iq̄ p̄r̄nitas p̄p̄oif̄. v̄trob̄iq̄ p̄ncipiū dignitas honorat: ga s̄z quēdā modū sic h̄e^o p̄ncipiū nascēdi a p̄re hōie. sic p̄ncipiū eēdi p̄ d̄ditōz: accēpi^o a dō p̄re ut d̄ic̄icat cor h̄ūanū in eo p̄n̄ q̄d̄ vider. q̄d̄ d̄eat illi p̄ncipio a q̄ ē r̄ quem non vider. s̄m̄ h̄z i isto p̄cepto solū p̄cipit hōr̄ p̄ris r̄ nō p̄xi^o

quod deditur est. Ad illud quod dicitur obiit dicitur. Quod sic
 patet ex precedentibus. istud preceptum ordiat nos ad proxi-
 mum solum a quo est originem: et accipitur natus. sic
 sequitur ordinat ad proximum cum dicitur beatus coelestis natus. In
 est quod in precepto primo propter rationem; natus propter nisi
 bonis patris aut matris. Ad illud quoque dicitur obiit quod
 illud difficultate dicitur. quod illud non facit ad propositum
 quia non propter bonum quocumque; sed bonum deterioratus
Item quod dicitur quod non propter bonum filii sic
 bonis patris. et ostendit quod magis dicitur
 dicitur propter. Propter ex hoc dicitur. ad cor. 12. Pa-
 tres debent thesaurizare filiis: nec debent filii
 propter thesaurizare. sed magis debent propter fi-
 liis necesse ministrare: quod est. et hoc est in ministrati-
 one necesse. sed magis dicitur propter. et est in precepto
 bonis filii quod propter. Ad idem dicitur illud. Mat. 19. dicit
 Crisostomus hoc ascendit de radice ad ramos. et a
 ramis ad radicem non flectit. sic caritas dicitur propter
 bonum ad filios. et non reuertit ad illos. sed propter.
 Item magis tenetur ad melius. in sustentatione autem
 filiorum saluat esse diuinum. vnde eccl. 30. *Doctus*
 est propter eius: et qui non est mortuus. sicut ei sibi relinquit
 propter se. s. filium. In sustentatione autem propter solum est
 speciale in particulare. Magis sed tenetur propter ho-
 norare filios in sustentatione quod est. et sic. tunc
 magis debuit esse in precepto bonis filiorum quod propter
 Item Seneca. amorum catulorum in venabula
 impigit feras. Et Osee. 13. Ero quasi vrsa rapti
 catuli. propter propter diligunt filios quod diligant
 ab eis naturaliter. sed magis est de lege nature: et sic propter
 net magis ad decalogum. et in vno propter. Con-
 ius nature dicitur tibi ad gratitudinem et fugere
 ingratitude. et sic Tob. 4. dicitur de matre filio
Democritus esse dicitur quod quanta peccata passa sit in vno
 suo propter te. *Blo.* ne sis ingratus matris laboribus
 redde te ei quod cum laboribus dedit te. sed magis
 tenetur filii propter quod est. quia propter receperunt ab
 eis. Item *Ambrosius* Luc. 13. Et si pauperis ma-
 tris non reddisti ei cruciatum quod propter te passa est. non
 obsequia quod te gestavit. non alimenta quod tibi
 tibi hoc pietatis affectum imulgens laboribus vbera
 non fame quam propter te ipsa tolleravit: ne quod quod ti-
 bi noxium esse comedit: ne quod quod lacti nocet
 hauris; tibi illa ieiunavit. tibi mactuavit
 tibi illa cibum quem voluit non accepit: tibi quem
 voluit cibum suspexit. tibi uigilavit. tibi fleuit
 et ita illa egre patieris. illi debet quod habet cui
 dicitur quod es. *tho.* 4. *Doctus* habet matris tunc omnibus die-
 bus vite tue. Ex his patet magis debere filios ho-
 norare propter quod est. Item *propter* quod est propter secula
 ta sicut in animalibus propter natus. in homine collata sunt propter rationem. et
 in li. dicitur animalibus legitur quod pulli lalach. s. cuiusdam
 avis cibant propter suos in senectute. et pulli
 marotborb. s. c. dicitur alii avis cibant propter suos

os. non solum in senectute. sed quocumque indiget. sed istud
 maxime dicitur; suari ab homine: et in propter. Item *Jer.* dicitur
 bonum propter. propter adeo dicitur liberos habere dulci-
 ores. quia propter alios reparari non possunt: ut cum eos lex
 non subterit: nec propter; alium tibi potius iucire non
 matris; non sic est autem dicitur filiis. *Do.* non dicitur. propter propter
 in filios totum est gratum: quia filii sunt a propter: et in
 deditur propter in propter natus; sensualitatis. vnde *Je.* dicitur bonum
 propter. memento propter esse quod talis es: quod quod matris cremen-
 ta suspexit. et sequitur. sit tibi gratia vita ipsorum quod
 carior est vita tua quam propter. redde propter vice co-
 lede pietatis. propter autem filiorum in propter maxime est de-
 bitum: quia accipiunt a propter: et educatores vnde
 debent se illi. vnde *Jer.* exolve filii quod dicitur et offam
 debita quocumque; exhibe famulatu: quia propter non
 potest reddere quod dicitur. et hoc propter ita dicitur propter rationem
 non sensualitatis. Cum igitur dicitur quod non est mada
 dicitur bonum filiorum: sic de bonum propter. dicitur quod non
 sufficiet dicitur ad hoc. Ad bonum propter propter dicitur ad
 excitam propter consideratores; debiti et propter. que ad
 modum non est propter dicitur bonum sui. quia ad hoc sufficiet
 ter dicitur natus: et dicitur bonum propter. propter autem est. quia omnis
 bonum theologicum est respectu propter: sic patet ex
 dicitur. propter autem est quod est propter filii propter: et re-
 spectu ipsi: et non est. Et si obiit ex illo quod
 debet ad eph. s. subiecti iucit. *Blo.* non solum audi-
 tores plat et plati subdit. Ex quod vnde quod bonum non
 sp dicitur respectu propter. Rnded est quod re-
 ueretur subiectiois duplici ratione exhibet. s. in si-
 g. subiectiois. et in sig. mutue caritatis. in sig.
 s. ierouitatis dicitur exhibet ab inferioribus plat. vnde gl
 s. illud. s. ad eph. subiecti iucit plat subdit in
 caritate eis fuit. et huiusmodi cura geretur. vnde vi-
 stitue est duplex subiectio. subiectio inferioritatis. quod est
 minoris: et bonum quod est maioris. vnde ibi dicitur glo
 et si dignitas est maioris: ad inferiorum tunc est. vnde. i. ad
 cor. 9. omnes me suum feci. et est maioris salua tunc
 dignitate fuit sic minoris est huiusmodi obedire.
 Ad illud quod dicitur propter bonum filii non de. the. propter. dicitur
 quod non sequitur ex hoc. quod non deant necesse ministrare. the-
 saurizare. non est ex supradicta succedenti in po-
 stera necessitati puidet. quia sed propter non succedunt fi-
 liis. et est propter dicitur quod filii non de. the. par. *Discre-*
 tio necesse est propter indigentia supplere: et hoc est filii
 facit propter. maxime ex hoc quod est in propter. Ad 2. et 4.
 iam patet tunc. quia ex hoc quod effes patet dicitur in fi-
 lios propter nam sensualitatis. non autem sic est propter. id magis
 dicitur esse propter quod est magis debitu et ad quod minus
 dicitur natus ut bonum propter. Ad 3. dicitur quod suste-
 taro tam filii quod propter respicit propter; propter. n. s. ngla-
 ris ipsa est quod sustentat non spes. in propter. n. dicitur spes
 sustentari. cum singulare sustentat et cum sub illa in
 propter eam sustentat spes cum sustentat propter sic
 cum sustentat filii. id est in imda propter quam propter

Item queritur quare huic

mandato
addita ē pmissio plusq̄ ceteris. Si dicat q̄
ex h̄ q̄ istud ē affirmatiuū: et ideo de faciē
do bono. Alia h̄o p̄cepta z̄ tabule sunt nega
tiua: sic nō occides. nō mechaberis. et iō de
n̄ faciēdo malū quātū ad formā p̄cepti. faci
enti aut bonū debet merces ⁊ p̄miū. nō faci
enti aut malū inquitū h̄i? n̄ p̄pter h̄ debet
merces: s̄ vitatio supplicii solū. Adhuc ē
q̄d quare illd̄ p̄ceptū p̄ponat s̄b forma affir
matia plusq̄ cetera. cū dictū sit i p̄cedētib?
q̄ i quol; p̄cepto intelligat affirmatio i iusti
one: ⁊ negatio i p̄hibitōe. Itē i p̄ p̄cepto p̄
tabule addit pmissio cum d̄r. faciēs miām
i milia: cū tñ sit negatiuū. Itē quā addi
tur pmissio longeuatatis. Si dicat q̄ istud
ē p̄pter congruentiā: q̄ congruū ē q̄ q̄ obseruat
vitā patriā: q̄ vita ei? obseruet. q̄ cū i s̄ p̄
cepto nō occides p̄ affirmatiōe; iubeat obser
uatio vite pximi. vñ sup. s. deu. glo. pasce fa
me moriēte: quē si nō pauperis: occidisti. Illi
p̄cepto maxime debuit addi ista pmissio.

Itē q̄rit q̄re in exodo addit vna pmissio
tm̄. q̄a ibi d̄r. honora patres vt sis logeūus.
In deu. h̄o s. duplex. vbi d̄r. vt longo viuas
tpe: ⁊ bñ sit tibi. Si dicat sic q̄dā dixerūt: q̄
h̄ ē p̄pter duplicē statū. p̄fectoz ⁊ imp̄fecto
rū. mādata aut exodi respiciūt statū ip̄fecto
rū. mādata h̄o deu. statū p̄fectoz. iō ip̄fctis
qui sustentant corpale vitā patz addit vna
pmissio. s. longeuitas i corpe. p̄fectis h̄o qui
sustētāt nō solū vitā carnalē t̄pali s̄b̄sidio: s̄
etiā spūalē vitā spūali solatio pentū: duplex
p̄ponit pmissio. s. longeuatāt i corpe. ⁊ bene
essendi i mente. Con̄. 22. deu. p̄cipit. si in
ueneris matrē pullis vel ouis incubātē nō
tenebis eā cū filiis. s̄ abire patieris vt bñ sit
tibi: ⁊ longo viuas tpe. S; stat q̄ illud pre
ceptū nō ē obseruātie p̄fecte: ⁊ tñ ei p̄mittit
idē: q̄d i deut. honorāri patrē. Nulla ē q̄ assi
gnata rō. Solo. v̄d. q̄ pmissio addit huic
p̄cepto: vt ad sustētatiōe; parētū alliceret
filii. ⁊ inclināret ex d̄na pmissiōe: quē admo
dū ad sustētatiōe filioz. inclināf parētes
ex nā. et maxime sic dictū ē s̄. q̄one de modo
traditōis mādatoz p̄pter auariciā indeoz
euacuādā. Quia q̄ honor patris intell̄ i ero
gatōe: euacuādā erat auaritia filioz d̄na p
missione. P̄tēca rōne stat? ppli iudaici cū
data ē lex q̄a data ē i d̄serto: i q̄ p̄ diurnā
fatigatiōe itineris p̄uēturi erāt ad terram

p̄missiōis. ne q̄ filii i s̄bueniēdis n̄citatib?
parētū: que tē maxime ingruēbāt: eēt negli
gētes: excitādi erāt p̄missiōe diuina. Ad
illud h̄o q̄d querit quare affirmatiue datur
v̄d. q̄ p̄cepta dabant imp̄fectis ⁊ rudib? ex
corruptione n̄ p̄nis ad omittēdū bonū faci
endū: ⁊ omittēdū malū uitādū. Ubi q̄ erat
maior p̄uitas ad omittēdū q̄ ad omittēdū
dabat p̄ceptū affirmatiue. Inde cū duo sint
honoratio patris exhibenda: ⁊ inhonoratio
fugiēda: p̄uiores erāt ad omittēdū honora
tionis: q̄ ad omittēdū inhonoratiōis. Et iō
affirmatiue debuit dari p̄ceptū patris: ne ex
auaritia que i eis maxime erat: sic p̄ ex enā
gelio: vel negligētia vinturni seruitii ⁊ la
boriosi i deserto istud omittēret. Ubi h̄o nō
solū ad omittēdū p̄uitas erat. s̄ ad omittē
dū erat imper? p̄uitatis corruptōis: dabat
p̄ceptū negatiue. vt cū ex corruptōe n̄ ma
xime p̄ni essent ad homicidia ⁊ furta zc. iō
negatiue data sunt. nō occides zc. fuerūt
tñ q̄ dixerūt q̄ honorare parētes v̄le ē re
spectu t̄pis oīs: ⁊ oīs s̄bditi. q̄a n̄ fuit t̄ps i
quo nō debuerūt parētes honorari. et cui;
coē habē parētes quos teneb honorare semp
et si nō ad semp. et iō affirmatiue. S; i aliis
mādatiōis nō ē inuenire s̄m affirmatiōe ita
v̄le s̄? oē t̄ps: et cui;. Occidē. n. iuste: q̄nis
sit v̄le quātū ad oē t̄ps: nō tñ quātū ad oēs
p̄sonā: s̄ solū iudicis. S; i negatiōe v̄li ē. Nō
occides iniuste. S̄l̄ uti iunge moderate n̄
obligat oēs ⁊ semp: q̄a sic tenēt oēs habē
v̄xores. S; negatio nō mechaberis v̄lis ē. ⁊
s̄l̄ i mādatiōis aliis que dāt negatiue i 2^a ta
bula. S; quānis hec rō possit assignari in
2ª tabula: nō tñ i p̄. Ad illud h̄o q̄d que
rit quare addit pmissio longeuatatis. v̄d. q̄
rōne congruatit fit tal pmissio. Congruū. n. est
ut p̄curatio obseruatiōis vite p̄ncipiū mereat
seruatiōe sui. Uñ Hiero. de honore parē
tū. Humanitas talib? p̄sonis oblata. s. parē
tib? uinēdi t̄ps extēdit. et morte dilata ui
cem q̄ faciētib? reddēs officia nostra d̄no ni
dēti cōdat. Itē meref ab hoīe cui ē p̄n^o
s. filio vt eius uita sustētet: ⁊ ita plōgetur
Uñ Hiero. i eod. foueat parētū senectus: ⁊
factis eoz uicissitudo reddat. uideāt liberi
uestri qd faciāt: aut uicē uobis s̄l̄e; redditu
ri. Nō aut sic de obseruatiōe uite alteri? hoīs
qui nō ē nobis p̄n^o. Ad illud q̄d querit d̄
gemina pmissiōe: que ponit i deut. v̄d. q̄ in
illa pmissiōe fit additio p̄pter explanatiōe;

Longeuitas. n. i. miseria n̄ ē appetēda: nec pmissio longeuitatis simplr̄: nisi cū successu p̄speritat̄ allieēt. Ideo p̄ceptū dea. q̄ deb; ex planatio eē exo. d̄terminat lōgeuitatē b̄n̄tē diuinitā p̄speritatē eē i p̄missione cū diē. ut longo viuas tpe: i quo p̄mittit diuturna cōuersatio. et bene sit tibi. in quo p̄mittit diuturna p̄speritas ad b̄n̄ eē. Ad illud vero q̄ querit̄ quare p̄missio cōsiliis addit̄ p̄dicto mandato figurali d̄d. q̄ i lege erat p̄missio addita p̄cepto: alii p̄pter cōgruitatē actus. et h̄ mō lōgeuitas p̄mittit̄ honorati p̄rē. Alii p̄pter cōtrarietatē abusionis actus: quēadmodū i p̄dicto ceremoniali. Tā ad l̄ras; error: augurior̄ ap̄d idolatras credebat̄ obtinē longeuitatē: si capet mat̄rē sup pullos: seu sup ova incubatē. adeo p̄ceptū diue legis occurr̄it p̄ p̄hibitōz̄ obseruatiē augurii. et ut lōgius ad hoc eos remoueret: et ne timerent ex hoc infortunū uite sibi futurū adest̄ diuina p̄missio: que p̄mittit̄ cō auguriū faciēti lōgeuitatē et uite felicitatē. Et si querit̄ q̄r̄tā p̄missio quāta honorati patrē. r̄n̄suz̄ ē q̄ōne de cōtinētia legis: q̄a h̄ nō est q̄a illud in genere sit tantū bonū: quātū bonoz̄ p̄tū. s̄ hoc ē q̄a obseruatiā h̄ p̄cepti p̄ illo tpe destruebat tantū malū uel ma: quārū ē in honoratio parētū. v; idolatrie partē: que est i auguriis ad i honoratiōez̄ dei. Itē querit̄ de ordine hui⁹ mādarū. Tā cū i p̄ma tabula p̄ora sint negatiua affirmatiua: v; q̄ silr̄ debeat eē i 1. aut querit̄ quare nō. Si dicatur sicut quidā dixerūt. q̄ de deo magis cognoscim⁹ qd̄ nō ē q̄ qd̄ ē. et ideo p̄or̄ ē negatio affirmatiōe i p̄ceptis: que ordināt ad deū. De hoīe h̄o p̄ cognoscim⁹ qd̄ ē. adeo i p̄ceptis ordinatib⁹ ad primū p̄or̄ ē affirmatio negatione. Con̄t. sine ordine ad deū sine ad primū nō p̄cipit̄ vel p̄hibet̄ nisi actus noster. noster aut̄ act⁹ nobis notissim⁹ ē et equē: sine sit act⁹ iustus vel p̄bitus respectu dei: seu iustus ul p̄bitus respectu p̄xi. Propter h̄ d̄d q̄ h̄ ē rōne p̄ncipiū: cui⁹ honor p̄cipit̄. Un̄ sic i ordine ad deū p̄mū p̄ceptū ē de honore p̄ncipiū: qd̄ ē de i p̄ma tabula. ita i ordine ad primū p̄mū p̄ceptū ē de ordine p̄ncipiū: qd̄ ē h̄o i 2. tabula. Un̄ sic dicit̄ Hugo de scō Uictore. Utrobiq; dignitas p̄ncipiū honoratur.

¶ **Einde queritur**

de obligatiōe h̄ p̄cepti. Circa quod

querit̄ q̄nq; p̄mo an soluat̄ obligatio p̄ notū religiōis. 2. an p̄pter necitatē p̄ris dimittēdus sit ingressus religiōis. 3. de honore reuerētie quātū ad obediētia: i q̄bus debeat̄ patri carnali. 4. an honor debeat̄ p̄ri sp̄uali ex p̄cepto. 5. an honor debeat̄ malo prelato.

Ad primum sic. Hoc p̄ceptū est p̄ceptum morale legis nature. q̄ ē imobile. q̄ p̄pter ingressū religiōis null⁹ absoluit̄ ab illo. Itē p̄fectio gr̄e nō destruit̄ qd̄ ē n̄ s̄ p̄fic̄. Cū q̄ ingressus debeat̄ religiōis sit p̄fectiōis gr̄e. q̄ p̄fic̄ obseruatiā honoris parētis. et nō soluit̄. Itē si cōsiliū soluit̄ p̄ceptū: n̄ se cōpatiūf. q̄ sunt cōtraria. q̄ i ordine uite moralis determinato a deo esset cōtrarietas: quod ē incōueniēs. Itē obseruatiā cōsilioz̄ se hēt ad obseruatiā p̄ceptoz̄: sic p̄fectio ad p̄fectibile. sic oñdit̄ d̄s. Mat. 19. cū seruati mādata dixit. Unū tibi uect̄. Si vis p̄fectus eē uade et uende omnia que habes. S; p̄fectio nō tollit̄ p̄fectibile s̄ cōplet. Ingressus q̄ religiōis nō soluit̄ obligatiōē hui⁹ p̄cepti.

Dixerūt qdā q̄ soluet̄ obligatio p̄ ingressū religiōis quātū ad effectū. s̄ nō quantū ad affectū. Sed con̄t. p̄ceptū illud p̄ opus adimplet̄. ut p; ab expositoib⁹: nō p̄ affectū q̄ obligat ad opus. Itē que esset cā quare soluet̄ obligatio i actu. nūq; p̄pter impossibilitatē. q̄ silr̄ p̄ paup̄tatē irrelenabile soluet̄

Con̄t. Cū aliq; suo arbitrio ingerit̄ se in impossibilitatē qua nō p̄t̄ facē qd̄ tenetur peccat. S; religiosus ingrediēdo religiōem ponit̄ se i impossibilitate qua n̄ p̄t̄ honore parētis m̄strado necia. quos tenet̄ honorare. q̄ ingrediēdo religiōem peccat. Itē p̄ceptū diē. Da sup̄flua. cōsiliū diē. Da omnia s; ista nō se cōpatiūf. nec datis omnib⁹ p̄t̄ sbuenire patri in necessariis. q̄ nō se cōpatiūtur cōsiliū et p̄ceptū. soluit̄ igit̄ obligatio p̄cepti p̄ cōsiliū. Itē honora patrē obligat p̄ loco et tpe. S; i religiōe nūq; ē tps nec loc⁹ honoradi. Sic q̄ religiosus n̄ obligat̄. R̄ s̄ quosdā. q̄ nullū cōsiliū soluit̄ obligatiōez̄ p̄cepti nature. Un̄ nec istud. tā q̄a affirmatiū ē n̄ obligat nisi p̄ loco et tpe. Un̄ obligatio ē ad n̄ admistradū necia patri simplr̄ s̄ s̄ cōditiōe duplici. Una ex parte dantis: s̄ hēt. et alia ex parte recipiētis si indiget. Et ad h̄ semp tenet̄ secularis et religiosus. f. da re si h; et si p̄ indiget. S; q̄a religiosus nūq;

pōt hēre. ideo nūq̄ dabit: et nō trāsgreditur
ga nō tenebat simplr. Eod̄ mō dicit de oib̄
affirmatiuis: ga nō ē obligatio simplex: s̄ ad
ditionalis. nec ē contraria doctrina p̄ceptoz et
consilioz: ga p̄cepta nō obligāt absolute. S;̄
contra. gal. 5. Si spū ductimini nō estis s̄ lege.
Si ḡ duce spū aliq̄s intrat religionē: tā non
ligat lege honoris exhibēdi parētib̄. Itē
si dicēt q̄ esse s̄ lege ē vt impleat ex timore
iste autē ex amore implet legē. et id̄ nihil ad
ppositū. Con̄. stat q̄ religiosus moriē
mūdo. ḡ obligatio viuētū i mūdo nō artat
eū. ḡ nō tenet ad mīstrādū necia que p̄tinet
ad vitā mūdi. Itē si moriē fili? morte nō
soluit ab obligatione huius honoris patris.
ḡ si moriē morte grē: et p̄fecte s̄ religiosi sol
uet: cū mors gratie eque nos separet a vita
mūdi: ga qd̄ ē mors secularib̄: hoc ē introit̄
religiōis religiosi quo ad mūdu. Itē ma
trimoniū contrāctū aī carnalē copula; soluit
p̄ votū religiōis. et hoc nō ē nisi ga ē quedā
mors spūalis. Morte autē soluit vinculū ma
trimoniū. ḡ obligatio exhibitōis mūdanoz
soluit: ga illis moriē omnino religiosus.

Propt̄ea v̄ d̄. q̄ cū hono: p̄is consistat
in pl̄ib̄: et oīa intelligāt: cū d̄. honora p̄es.
vt p̄ ex p̄dictis: nō soluit obligatio exhibitō
onis honoris p̄ introitū religionis: s;̄ soluit
obligatio quo ad debitū sustentatōis. ga quo
ad illā solōnē moriē: qui moriē mūdo. Sed
exhibitio spūalis i reuerēdo i solādo i orā
do non soluit. imo s̄ obīa magis auget. et
ex hoc ē p̄fectio p̄cepti honoris patris. Non
enī p̄ficiē i exhibitōe corporali: que nō ex
hibet patri cā s̄formitatis ad deū p̄n̄: sed
rōne idigētie. ideo p̄ficiē i exhibitōe spūali
maxime i qua ē s̄formatio ad deum. Et p̄ b̄
patet solo ad obiecta.

Postea queritur vtrū
necessitatē parētū dimittend̄ sit ingressus
religionis. Nā hono: patris intell̄ i corporali
exhibitōe: cū t̄ps ē. S;̄ idigētib̄ parētibus
tempus s̄ueniēdi ē. Si ergo ego nō s̄uenio
trāsgredior. ga nō honoro p̄es: q̄n̄ t̄ps ē ho
norādi. S;̄ intrādo religionē pono me i sta
tu nō s̄ueniēdi. ḡ pecco. Con̄. Marc. 3.
Que ē m̄ mea et q̄ sunt fr̄es mei? Glo. Non
recusat obseq̄ matri q̄ dicit. honora patrē et
matrē. s̄ ostendit se plus debē p̄nis mīsteriis
q̄ affectib̄ maternis. Ideo exēplo mōstrauit
qd̄ d̄o ait. Qui amat patrē aut matrē plus

q̄ me nō ē me dign̄. Si ḡ introit̄ religiōis
p̄tinet ad p̄n̄ mīsteriū: nō ē dimittendus
propter paternū affectū. Itē ibidē in glo.
Opus spūale p̄fert cognatōi docēs meliorē
eē copulā cordiū q̄i corporoz. Ad b̄ dicit
quidā. Quia aut pōt secure manē in seculo
sine detrimento salutis. et in tali casu dicunt
q̄ nō d;̄ intrare: s;̄ patri mīstrare. Aut videt
sibi iminē periculū salutis et lapsū i peccatū
et i tali casu nō tenet. Alii t̄o dicit q̄ q̄n̄
cūq̄ spū dei ducit: nō tenet manē in seculo:
ut mīstret necessaria parētib̄. Signū autē q̄
ducat a spū triplex ē. p̄mū iocūditas mētis
et p̄fectione religiōis s̄siderata. 2° p̄positū
canēdi circūstāias peccati. Tertiu p̄positū
p̄ficiēdi i meli. Dicit ḡ q̄ aut h;̄ t̄palia d̄
q̄bus possit sustentari. aut nō haber. Si hēt
potest patri dimittere ea ad sustentationē. si
nō hēt: nō tenet tūc mīstrare. s;̄ cū transfert
se totaliter ad seruiciū liberalissimū d̄nato
ris patris celestis s̄medare i p̄i curā patris
qui dat escam omni carni. q̄ pascit volucres
celi. 7. Mat. Cui ē cura de omnib̄. et sic meli
ori p̄uisori dimittit pater et m̄. Et quāuis
istoz opinio videat magis p̄fecta: p̄ma t̄n
magis p̄ta. Itē hoc querit vtrū i errore
hereseos fili? accusans patrē ad d̄nationē
soluet hoc mādātū: imo an teneat accusare
Uidet q̄ d;̄ accusare. quia Deu. 21. v̄. Q̄ et̄i
genuerit homo filiū contumacē et p̄teruū qui
non audiat patris et matris impium: debet
a parētib̄ accusari. et lapidib̄ obinet cum
popul. Si ḡ p̄ tenet accusare filiū. ḡ filius
patrē. Ad hoc d̄. q̄ hereticus aut solum
sibi nocet: vt q̄n̄ hereticus occulta ē. Aut alios
etiā praua doctrina corūpit. p̄mo mō nō te
net eū accusare fili. s;̄ 2° mō tenet. et ratio
ē ga hono: patris celestis tenet p̄ferre ho
no: i patris carnalis. Vñ carnalis pater qui
dehonestat et inhonorat patrē celestē: nō ē
sustēand̄. Vñ i Deu. i laude Leui d̄. Qui
dicunt patri et matri nescio vos. Et in tali
casu ten;̄ illud enāgelicū. Qui honorat p̄es
et matrē plus q̄ me nō ē me dign̄.

Consequenter queri

tur de honore reuerētie quātū ad obediētā
in quibus. s. teneamur obedire patri carnali
Ad qd̄ sic. Col. 3. filii obedite parētib̄ vestris
in oib̄. ḡ i oib̄ licitis ē eis obediēdū. ḡ tenē
tur filii obedire parētib̄ p̄cipiētib̄ intrare
claustrū: ducere uxorem. fodere in vineam.

3te. 21. Deuter. Si genuerit hō filium oti
 macē q nō audiat patris ⁊ matris imperiū
 lapidib⁹ cū obinet popul⁹. 3te; Hugo de
 sancto Uictore. Quatu spectat ad lram ouo
 bus modis parētes nostros honorare debe
 mus. obediēdo eis i oib⁹ exceptis his i qb⁹
 dilectio patris dei offendit. et eos quātū fa
 cultas nostra suppetit i adiunando. q i oib⁹
 licit. 3te Hiero. de honore parētū. Mira
 mini filiū Machabeū: q matri suadēti mor
 tem seruauit. et ouz imperiū gratanter ag
 gressus est: ne offendēt genitricē. in sustinē
 tia q mortis debem⁹ obedire. 3te idē in
 eodē. Deuot⁹ fili⁹ obediēdo p̄motus est: qui
 nolēs maternā aliquaten⁹ ledē pietatē: p̄pe
 tuā vitam passionē suscepit. Solo vō.
 q fm gradū superioritatis ē mod⁹ obediētis
 ga sicut dī ro. 13. Omnis potestas a dō data
 est. et oīs anima potestatib⁹ sublimiorib⁹ s̄dī
 ra dī eē. Est autē superioritas cōstituta i spūali
 bus ⁊ in t̄pali⁹. Et i t̄pali⁹ quātū ad regi
 men reipulice. et quātū ad regimē p̄rie fa
 milie. In regimine spūaliū p̄est spūalis p̄la
 tus. In regimine t̄paliū quātū ad rēpublicā
 p̄lat⁹ secularis. s. rex ⁊ p̄nceps. In regimine
 t̄paliū quātū ad p̄riā familiā pater. Sic q̄
 determinat obediētia p̄lati spūalis in his i
 quib⁹ p̄est. s. spūali⁹: et p̄lati secularis i tē
 porali⁹ reipulicē. sic obediētia debita patri
 i dispositione rei familiaris. Et s̄ hoc dī q̄
 filius patrifamilias tenet obedire patri in
 omnib⁹: q̄ habilē pertinetib⁹ ad nēitatē vel
 utilitatē rei familiaris. Un̄ omnes auctor
 itates que dicūt q̄ fili⁹ obediat i omnib⁹ ex
 ponūt i omnib⁹ pertinetib⁹ ad dispōsitōē
 rei familiaris. et sic exponūt auctoritatē aplī
 ⁊ Hugonis. Ad illud deuter. solūit p̄ au
 thoritatē sequētē. Monita patris audire cō
 temnēs ⁊ cōmessatiōib⁹ vacat atq; luxurie.
 vñ cōtempt⁹ cōmessatiōis facit peccatū. et ma
 licia cōuersatiōis que nō corrigit p̄ patris mo
 nitionē. Un̄ ex hoc colligit q̄ filiusfamilias
 tenet obedire patri i disciplinā moꝝ bono
 rū. s. hoc ē intelligēdū de his que necessaria
 sunt ad salutē. Ad vltimū quod obī de
 filio q̄ obedit matri i martirio vō. q̄ susti
 nentia martirii erat de necessitate salutis.
 quia oportebat aut apostatāre a lege ad ido
 latriā. aut mori. tñ duplex eā mouit ad mar
 tiriū. amor v̄itatis ⁊ obediētia matris. vñ
 Hiero. ponit ipsū i obediētie exemplū.

Queritur postea ^{an ex}

pro vel cōsilio debeat honor in exhibitione
 necessariōꝝ p̄lato spūali. Ad quod sic. i. ad
 Tbi. 5. Qui bñ presunt presbri duplici hono
 re digni hēant. Glo. Necessitatis ē accipere
 vnde nūq; caritatis ē prebere. Si q̄ caritas
 est: volūtariū est. Nō igit ē p̄cepti s̄ cōsiliū.

3te. 1. ad Cor. 9. Qui pascit gregē zc. Glo.
 Loquit de aplis sicut cōstituit dñs de euā
 gelio viuētes panē gratuitum māducabāt
 ab eis sumptū: quib⁹ gratuitā grām p̄dica
 bāt. q̄ gratuitū est honorare exhibēdo nēcia
 q̄ nō ē p̄ceptū. Cōf. p̄ ad cor. 9. Nūquid
 nō hēm⁹ potestatē: mulierē. sororem. zc. Glo.
 Dñs mulieres mīstraturas sequi se noluit:
 ostēdēs quid a plebib⁹ deberet euāgelista.
 q̄ mīstratio necessariōꝝ est debita p̄latis
 a s̄dit. 3te gal. 6. Coīcet is q̄ cathēizat
 x̄bo ei q̄ se cathēizat in oib⁹ bonis. Glo. Usi
 tatū p̄ceptū est: vt p̄dicatoꝝ x̄bi dei prebeat
 necessaria ille cui p̄dicat que boni appella
 tione recte significauit. Item i ps. Sumi
 te palmū. supple p̄dicatiōis. ⁊ date tympa
 nū t̄paliū sustētatiōis. vt inuit glo. Item
 p̄ ad cor. 9. Si nos seminam⁹ vobis spūalia
 nō ē magnū si carnalia nostra metamus.

3te 2^a ad Tbi. 2. Laborantē agricolā opz
 p̄mū de fructu edere. et multa bi⁹. q̄ honoz i
 exhibitiōe necessariōꝝ p̄lati est i p̄cepto.

Solo. vō. q̄ honozis exhibitio est i p̄cepto
 s̄dit. s̄ honozis receptio nō ē i p̄cepto p̄
 lat. s̄ cōcessione ⁊ potestate. Un̄ p̄ ad cor. 9.
 Nūquid nō hēm⁹ potestatē māducandi zc.
 Glo. Permisit dñs: non iussit aplis accipere
 necessaria a s̄dit: vt q̄s eo vteret q̄ sibi
 liceret ex dñi cōstitutiōe. Si q̄s x̄o noller: nō
 cōtra iussum faceret: s̄ de suo inre cedēt. po
 restas enī est: nō iussio dñi accipere sumpt⁹
 et est x̄bum Aug. de opere monachoz sup
 illud Mar. 10. dign⁹ ē opari⁹ cibo suo. Ad
 illud quod p̄mo obī q̄ caritatē est prebere:
 itelligēdū ē q̄ hoc dī p̄pter modū tribuēdi
 q̄ dī eē i hylaritate: ⁊ ex amore. s̄ illō 2ª cor.
 9. Nō ex tristitia aut ex necessitate. Hylarē
 enī dātore diligit deus. Glo. Nō tristis vel
 coactus: s̄ spontaneus. hyla. enī dātore. i. q̄ ex
 volūtate bona dat diligit deus. Ad 2^a
 vō q̄ panis gratuit⁹ dī mīstratio t̄paliū:
 quantū ad accipiētē. vt non ponat finis seu
 merces p̄dicatiōis. Unde p̄ma ad Tbi. 5. Du
 plici honore. Glo. Non tñ venale ē euāgelii

vt p his pdicet: s p eternis. Nō enī; a pplo reddif q̄ merces illis q̄ sibi in caritate euā gelii seruiūt: s tā q̄ stipediū daf quo vt possunt laborare: pascūf. et p hūc modū intellf illud Mat. 10. Gratis accepistis &c. S; q̄ritur qm̄ tenēf dare. Nā vitata ecclia non v̄f q̄ teneāf exhibere: ga ī Malachia v̄f. 3. In ferte omnē decimā ī oreū meū: ut sit cibus ī domo mea. Si q̄ sufficiēs ē cib⁹ ī domo ecclie: nō tenēf exhibē. Itē cessante cā cessaf v̄; effect⁹. S; cā exhibitōis est necessitas. p̄ Lbi. 5. Qui bñ presunt. Glo. Accipiūt sustentationē necessitatis a pplo. mercedē dispēsationis a dño. Si q̄ nō adsit nccitas: nec ē ordinata potestas accipiēdi p̄lati: nec debitu exhibēdi s̄ditis. Ad hoc v̄d q̄ tenēf daf cū regrūf a p̄lati: al. n. n̄ tenēf nisi vidēt eoz necessitatē. Ad illud qd̄ obf. q̄ sufficiēs est cibus et nō est necessitas: viciunt. q̄ quānis nō sit necessitas q̄ritū ad dispēsationes bonoz eccliaficz p̄pter se. tñ ē nccitas semp p̄pter illos: qd̄ debēt bona eccliaficia dispēsari. s. paupes. Un̄ saluator. Pauperes semp hēbitis vobiscū. vt dicit Hiero. Res ecclie pauperū sunt: nec ccedit dispensationibus bonoz pdigalitas: nec supfluitas: s̄ strīcta necessitas. Un̄ bñs Ber. Ccedit tibi ut si altario seruias: de altario vinas. Quicqd̄ p̄ter necessariū m̄tū de altario rerines: tū nō est. rapina est. sacrilegiū est. Al̄ nobis v̄f v̄d. q̄ si ecclia alic⁹ sit sufficiēter dotata bonis t̄paliū: q̄ s̄diti nō tenēf in aliquo p̄ uidere p̄s̄o: nisi aliqua cā s̄orta: ut guerre vel p̄datōis indigēs efficiat. De honore & reuerētie: que debet p̄lati spūalib⁹ hic pretermittim⁹. ga in tractatu de s̄tatib⁹. q̄one de obediētia: dño iuuāte tractabif.

Ultimo queritur an

honor exhibēdus sit malo p̄lato ex hoc precepto. Ad qd̄ sic. p̄ ad Lbi. 5. Qui bene presunt &c. Glo. Ut spūal̄ eis obediāt: et exteriora m̄strēt. iste honor non determinat nisi bñ p̄fidēti. q̄ malo p̄lato nō debet obediētia nec t̄paliū m̄stratio. Itē 2⁹ Thesa. vltio. Denūciam⁹ vobis si q̄s nō vult opari n̄ māducet. q̄ si p̄lat⁹ nō opat qd̄ ē sui officii: non tenebūf ei s̄diti m̄strare. Itē ibidē. Audiūm⁹ quosdā ambulātes nihil opantes &c Denūciam⁹ ī x̄po vt cū silētio vinētes panē suū māducēt. Ex qd̄ v̄f q̄ mali p̄lati nō sūt honorādī. Itē Josue. i. Sicut obediūm⁹

Moyfi obediūm⁹ tibi: tñ sit dñs tecū. q̄ sub additione bonitatis p̄fitēf obediētia. Con̄ p̄ Petri. 2. Sicuti estote ī oī timore dñis n̄ solū bonis et modestis: s̄ etiā discolis. Itē i. R. 24. David p̄cidit oram clamidis Saul et latēter postea percussit cor suū. Glo. Prepositi oris gladio feriēdi nō sunt etiā; cū recte resp̄bendi vidēf. Itē Mat. 23. Sup catbedrā moyfi sederūt scribe et pharisei: q̄ dicūt facite &c. Itē p̄ ad Lbi. 5. duplici rōne digni sūt. Glo. Itē duplex honor exhibēd⁹ est omnib⁹ p̄s̄b̄is: s̄ maxime his qui laborāt in x̄bo. Solo. v̄d. q̄ malo p̄lato quādiā ab ecclia tolerat: debet honor: et quānis male p̄ fideat: quousq; ab ecclia deponat: vt bene p̄fides v̄; hēri. v̄n debita a s̄b̄ditis nō debēt s̄trahi. Et general̄ v̄d ē. q̄ de ep̄is nō est inferiorū iudicare vtrū bñ openf. Ro. i. 4. Tu qs es q̄ iudicas alienū seruū &c. S; illos dñs iudicabit. Jsa. 3. Stat ad iudicādū dñs Et seqf x̄bum ad p̄latos. Uos repastis estis vineā meā. rapina paupis ī domo vestra.

¶ Merendum est

q̄ ordinis exigētia de q̄nto p̄cepto et mādato decalogi: quo v̄f. nō occides. exo. 20. Deuter. 5. Circa qd̄ querūt tria. Primo qd̄ p̄bibeat occidi. 2⁹ qs p̄bibeat occidē. Tertio que sit illa occisio que hic p̄bibeat Quātū ad p̄mū querūtur tria. Primo vtrū hic p̄bibeat occisio bruti animalis: an solū hoīs. 2⁹ vtrū hic p̄bibeat occisio sui. 3⁹ vtrū hic p̄bibeat occisio malefici.

Ad primū obicerent

heretici ī hunc modū. Qui furat ouem: vel bouē: vel hoīes: facit contra p̄ceptū nō furaberis. Sed equē v̄l p̄ prohibitionē v̄f. nō occides. sic nō furaberis. q̄ q̄ occidit onē vel bouē: vel hoīem: facit contra p̄ceptū nō occides Itē q̄ occidit bouē p̄mi: s̄stat q̄ peccat occidēdo. S; peccare occidēdo hic p̄bibeat. q̄ occidē bouē hic p̄bibeat. Itē lex natural̄ v̄ditat oīa bona eē s̄seruāda: et nō interimēda. ga de intētionē nature est s̄seruare rem naturalē. et contra intētionē nature interimē S; omne brutū ē res nālis vinēs s̄ suā nā; ē bonū. q̄ quicūq; brutū interfic̄ peccat cōn legē n̄. Itē si v̄cat qd̄cūq; occidē nō p̄bibeat: s̄ solū hominē. q̄ nō debuit v̄l v̄ci. Nō occides. quēadmodū ga coire nō ē p̄hibitū v̄l. nō v̄ci. nō coibis: s̄ nō mechaberis.

Conf. Aug. i. i. li. de ci. dei. loquens de hoc pcepto nō occides. dicit. Quidā h̄ pceptus i bestias ac pecora conāf extendē: vt ex hoc nullū etiā illoꝝ liceat occidē. Cur ergo nō ⁊ herbas ⁊ q̄qd humo radicit⁹ alif ⁊ figitur Tam ⁊ hoc gen⁹ rez quāntis nō sentiat dī viuē: ac p hoc pōt ⁊ mori. Un̄ apls. Inspiciens tu qd̄ seminas nō viuificas nisi p̄s morias. Et i ps. scriptū ē. Occidit vires eoz i grandine. Tūc igit ob hoc cū audim⁹ non occides: h̄gultū vellē nephas ducim⁹: ⁊ manicheoz errorī isanissime acq̄scim⁹. So. fm̄ Aug. i eodē. vbi dicit. Dis velrament remotis cū audim⁹ nō occides. si p̄tēa nō accipim⁹ hoc dictū eē de fructibus: q̄a null⁹ eis sensus est: nec de irrōnabilib⁹ aiantib⁹. volatilib⁹. ambulātib⁹. natātib⁹. reptilib⁹. quia nulla rōne nobis sociantur: q̄ nō eis datum ē nobiscū hēre om̄nē. Un̄ iustissima ordinatōe creatoris vita ⁊ mors eoz nostris v̄sibus s̄d̄if. Restat ḡ vt de hoīe itelligamus qd̄ dictū ē nō occides. nec alterz. ḡ nec te. neq̄ enī q̄ se occidit aliud q̄ hoīes occidit. Ad p̄m⁹ ⁊ 2m⁹ d̄. q̄ a p̄ma illitūtōe fact⁹ ē h̄o d̄n̄s b̄uoz s̄n̄. i. vt p̄sit piscib⁹ maris zc. s̄ nō ē fact⁹ d̄n̄s hoīs. vñ cū d̄n̄i sit facē de re sua qd̄ vult ex p̄ma illitūtōe: pōt homo b̄uza occidē: vel seruare si vult sine offensa: nō sic hoīem. Hoc autem d̄n̄ium nō ē ablatū hoī p̄ p̄m̄: nisi quantū facta ē appropatio. vnde ḡ occidit bonez alteri⁹ nō peccat i eo: qd̄ est occidē: s̄ i eo q̄ d̄n̄ificat p̄ximū in re p̄pria. Et ideo peccat oīa istud pceptū nō furaberis. Ad 3m⁹ d̄ fm̄ legē nālē oīa b̄uza data hoī i v̄sum: et vita sensibil ordinata est ad sustentatōem hoīs: ⁊ ex occasione v̄na p̄ p̄m̄. vñ ḡn̄. 9. Quasi olera v̄rētia tradidi nobis aiantia. excepto q̄ carnē cū sanguine nō comedet. Ad ultimū d̄. q̄ quēadmodū cū d̄ nō mechaberis: p̄hibet oīs coitus inordinat⁹. et tñ nō omne coire inordinatū ē mechari. ita cū d̄ nō occides. p̄hibet oē occidē inordinatū. Occidi aut̄ b̄uza a d̄no sue nite nō est inordinatū.

Postmodum queri
tur utrū in h̄ pcepto p̄hibeat occisio sui. et v̄ q̄ nō. Qm̄ mandata 2ª tabule ordinant ad p̄ximū. p̄hibet ḡ in h̄ pcepto occisio p̄xi mi tm̄. nō ḡ sui. Ideo querit utrū casu aliq̄ possit aliq̄s interficē se licite. Et ponat i q̄oe utrū cā uitādi p̄m̄ aliq̄s possit se interficē

nel incōmodi uel adipiscēde glie. Querit ḡ utrū h̄go q̄ se interficē ne uioleter defloretur peccet. Ad qd̄ sic. i. Cor. 9. Bonum est mihi magis mori: q̄ ut gliam meā; q̄s euauet. ḡ huic h̄gi bonū ē magis mori q̄ deflorari. q̄a in defloratōe glia eius euacuat. ḡ si se interficē: meli⁹ eligit. ḡ nō peccat oīa aliq̄d pceptū
Itē Job. 2. Pelle p̄ pelle ⁊ ossa que habet homo dabit p̄ aīa sua. ḡ uita corporal dāda est p̄ salute anime. S; h̄ fac ista posito q̄ h̄ fac p̄pter timorē lapsus futuri. Itē aīa in corpore corrupto p̄ originale; miserā opaf ad corpus sic captiuus aliq̄s ad suū carcerē ut dicit Aug⁹. de aīa ⁊ spū. Un̄ ps. Educ de carcere animā meā. S; captiuus aliq̄s si rūpat carcerē: quo captiuus tenet: non peccat ab rampēdo. ḡ a sibi si aliq̄s occidat cor: p̄ ut animā libēt que i ipso detinet tāq̄ captiua nō peccat: si h̄ faciat amore libertat⁹ glie.

Item. 10. Math. Qui pdidit animā suam p̄pter me saluā faciet eam. et animā; uocat ibi uitā. Sed ille q̄ se interficē illo desiderio qd̄ dicebat apls. Cupio dissolui ⁊ eē cū x̄po perdit animā suā p̄pter deū. ḡ inueniet eā;

Item. 7. ad ro. Infelix ego homo q̄s me liberabit de cor. mor. hui⁹. ḡ apls appetebat ordinata uolūta te liberationē anime a corpore. S; hec ē mors. ḡ mors ordinate apperitur. Un̄ etiā p̄bi dixerūt mortē p̄hilosofib⁹ appetēda. et p̄biam diffinierūt meditationē mouēdi. ḡ si aliquis illa eadem uoluntate p̄umpat in actum: sibi inferēdo mortē nō peccabit. Itē Sāp̄son q̄ connumerat iter patres: qui p̄ponūt nobis ad imitationē fidei legē se interfecisse. iz. ad heb. ḡ ex causa oīm̄i non erit culpa se iterficē. Item 2^a Machabeoz. i. 4. laudat Razias qui se interfecē eligēs nobilē mori pot⁹ q̄ s̄dit⁹ eē p̄torib⁹. ḡ zc. Contra. Ro. 3. faciem⁹ mala ut ueniat bona. absit. S; occidē hoīem in oētē malum ē. ḡ nō pōt b̄n̄ fieri p̄pter bonū adipiscēdū. ḡ nec p̄pter malum uitādū. Itē; Aug. in i. de ci. dei. Aliena libido nō polluit alioquin pudicitia uirt⁹ aī nō erit. Ex quo arguit si nō est impudicitia: qua inuita h̄go polluit nō est iusticia qua casta punit. Si ḡ interficiēdo se h̄go ne defloret oīa iusticiā occidit se: oīa iusticiā fac manifeste. ḡ peccat. Item Aug. in eodē. Cur homo qui nihil mali fecit ⁊ sibi malefaciat. et se ip̄sus interficiendo hoīem interficiat innocentē: ne aliū patiat nocentē: at q̄ in se p̄petret malū

proprium ne i eo ppetret alienū. Itē idē in eodē. Si nō licet p̄nata potestate hoīez occidere vel nocētē: cuius occidēdi licentiā lex nulla cōcedit: p̄fecto qui se ipsum occidit homicida ē. Itē idē Aug. Ne nobismet ip̄is nece; inferam?; p̄hibitos nos intelligēdū ē: ubi lex ait. nō occides. quānis nō addiderit proximū tuū: sicut falsum testimoniū cū veraret. quānis nō dixerit aduersus proximum nō ideo si aduersus se testimoniū dixerit ab h̄ crimine se purauerit alienū. Itē ad idē sunt rōes p̄boz: quaz p̄ ē Platonis vicēt. Constat nos esse s̄b d̄no dei: cuius tutela et p̄uidētia gubernamur. Nihil autē ē inuito d̄no de his que possidet ex eo loco i quo suā rē cōstituit auferendū. Ex quo arguit. Sic q̄ q̄ vitā alieno mācip. o. erroquet crimine n̄ carebit. ita ille q̄ finem. i. mortē sibi d̄no nec dum iubente quesierit: nō absolutionē cōsequitur: s̄ reatū. Itē ad idē Florin^o p̄bus. Cum anima a corpore violēter extrudat. ga. exit r̄pto vinculo nō soluto fit ei ipsa necessitas occasio passionis: et malis vinculis dū rumpit inficit. Itē cū cōstet animabus remunerationē esse tribuēdā p̄ mō sue p̄fidiōis: ad quā in hac vita vnaqueq; p̄uenit. nō ē p̄cipitād^o vite finis: cū adhuc p̄ficiēdi esse possit accessio. Itē aiabus i hac vita lapsis post mortē nō ē facultas resurgendi. q̄ v̄ tendū ē cōcessio vite sp̄acis: vt perfecte purgatōis sit facultas. Item q̄ finē celerē spe fruēde b̄ritudis accelerat irretit laq̄is passionis. q̄ spes sic timor passio ē. S; irretito laqueo passionis celestis b̄itaculi adit^o patē nō p̄ōt. Ex his igit^o cōcludit q̄ mors n̄ est extra ordinē cogēda nature. q̄ nullus p̄t se licite interficē. q̄ cōcedēdū ē. Et d̄b s; b̄rūm Aug. p̄. de ci. dei. Q̄ i sanctis canonicos libris nūq; nobis d̄nit^o p̄ceptū p̄missū ue repiri p̄ōt: vt vel ip̄i^o adipiscēde imortalitatis vel vlli^o canēdi carēdine mali cā nobismet ip̄is necē inferam^o. et p̄hibitos nos eē intelligēdū ē: ubi lex ait. non occides.

Ad p̄mū q̄ q̄ obicē d̄b s^o Aug. p̄. li. de ci. dei. Q̄ regula diligēdi proximum a nobis incipit. q̄ scriptū ē. diliges proximum tuū sicut te ipsum. vñ falsi testimoniū nō min^o reus ē q̄ si aduersus proximum h̄ facēt. ita etiā intelligēdum ē nō licere hoī se ipsum occidere: cum in eo q̄ scriptū ē nō occides: nec ille cui p̄cipit^o intelligat except^o. Ex quo patet q̄ q̄ nis p̄cepta secūde tabule ordināt ad proximum: nō

p̄ter hoc min^o ordināt hoīem ad se ipsum: imo ordo ad se ipsum p̄mo intelligit. sic p̄ p̄ hoc quod dicit Aug. q̄ regula diligēdi proximum a nobis incipit. Ad aliud q̄ obicē Bonū ē mihi magis mori. d̄b. q̄ gloria; que apud deū est nō amittit ego que inuita cōp̄misit. d̄modo sancta et stabilis volūtas p̄ueneret. imo sic dixit b̄rā Lucia. Si inuita me feceris violari: castitas mihi duplicabit ad coronā. Et b̄rū Aug. p̄. de ci. di. Illis h̄gib^o que p̄ vim passē sunt nō ē ablata castitas. s; humilitas p̄suasa. Cū q̄ nō euacuet gloria: n̄ d̄ eligi incōmodū ad vitādū malū quod inuita patit. Ad aliud q̄ d̄ q̄ cōta que h̄ homo dabit p̄aia sua. d̄b. q̄ dare intelligit inculpabilē. S; sic dare vitā suā. s. interficēdo se ē peccare. vñ ang^o. i. de ci. dei oñdit esse detestabile dicens. S; detestabile facin^o et d̄nabile scel^o ē etiā se ip̄s; hoīem occidē sic vitas manifesta p̄clamat. quis ita rescipi at vt dicat. iā nūc peccem^o: ne postea peccare possim^o. iā nūc p̄petrem^o homicidium: ne postea scidam^o i adulteriū. Nōne si t̄m d̄natur iniquitas: vt nō innocētia s; p̄tā poti^o eligant. sanctū ē incertum de futuro adulteriū q̄ certū de p̄nti homicidiū. nōne sanctius ē flagitiū cōmittere: q̄ penitēdo sanē: q̄ tale facin^o: ubi loc^o salubris p̄ntē nō relinquitur.

Ad aliud d̄b s̄m Platonis similitudinē. eos q̄ potestati p̄perio tradit i carcerē nō oportere idē defugere p̄sq; potestas illa q̄ clausit: abire p̄miserit. nec vitari penam furtina discessione. s; crescē. Ad aliud soluendū s; sanctos. q̄ aia d̄ vitā aia: que uno mō p̄ x̄po iterimēda est a nobis. alio modo saluanda. Vñ distinguit duplex mors s̄m distictōez Platonis: q̄ duas hoīs mortes asserit. vna; natura. alteram h̄tates prestant. Homo enī morit^o: cū aia corpus relinquit solutum lege n̄. Mori etiā d̄b cum adhuc aia i corpore cōstituta corporea illecebras p̄bia docente cōtemnit. et cupiditātū dulces insidias reliq̄sq; omnes excutit passiones. Hanc q̄ mortē dicit Plato sapiētibus appetendā. Illā h̄o quam oibus natura cōstituit cogi vel i ferri vel accersiri uetat dicens expectādā esse natura. Quando q̄ d̄. q̄ perdit aiam. sic d̄ intelligi. i. q̄ morit^o voluptatib^o. nō itell^o p̄pter hoc q̄ debeat perdi uita corporal: tamen si auferat p̄ x̄po patienter est sustinendum. Ad aliud obicē s̄m soluendum est s̄m sanctos et p̄bos: q̄ i hac ueritate cōueniūt: et illam solā

de volūtariis mortib⁹ significāt esse laudabile: que opat p̄bie rōne nō ferro, prudētia nō veneno. Addūt etiā aliā solā nāle; eē mortē: vbi corpus aīam: nō aīa corpus reliquit. Cōstat. n. numeroꝝ cerram cōstitutā: rōnem aīas sociare corporib⁹. bi numeri vū sup̄sunt p̄fenerāter corpus aīari. cū x̄o deficiūt mox archana illa vis soluit: qua societas illa cōstabat. Aīa ḡ ipsa nō deficit q̄ppe que imortalis ⁊ p̄petua ē. s̄ impletis numeris corpus fatiscit: nec aīa lassat aīando. sed offm̄ suū deserit corp⁹: cū iā nō possit aīari.

Secūdū B ḡ d̄ q̄ mortē spūalē qua morit aīa vitiis d̄; q̄s optare p̄pter deū. Mortem autē corpalem nō debet sibi inferre: nec virā corpale sibi auferre. s̄ si ab alio inferat equanimiter sustinē. Ad septimū q̄s obr̄ de Sāp̄sone d̄s fm̄ Aug. in p̄. de ci. dei. vbi dicit. Nec Sāp̄son alī excusat q̄ seipsū cū hostibus ruina dom⁹ opp̄sit: nisi q̄a latenter sp̄s hoc inferat: q̄ pillū miracula faciebat.

Ad illud q̄s obr̄ de Razia: q̄ se interfecit d̄s fm̄ Aug. in p̄. de ci. dei. vbi dicit. Multi se interimērūt ne ī man⁹ hostiū p̄uenirēt. non modo querim⁹ vtrū sit factū: s̄ vtrū fuerit factū. Sana q̄ppe ratio etiā exēplis añponēda ē: cui q̄dē ⁊ exēpla cōcordāt. s̄ illa que tanto digniora sunt imitatōe: quāto excellētiora pietate nō fecerūt p̄iarchemō p̄p̄bete nō apli. q̄a ⁊ ipse d̄ns x̄p̄s q̄n̄ eos si p̄secutōe; paterēt fugere admonuit de ciuitate ī ciuitatē. Dat. io. potuit admonē ut sibi manus inferrēt: ne ī man⁹ p̄sequētū p̄uenirēt. Et B vult dicē Aug⁹. q̄ null⁹ d̄; sibi inferre man⁹ vt hostes effugiat. vñ Razias nō laudat q̄ se interfecit: s̄ laudat p̄pter zelū legis q̄a ex hoc d̄ndis q̄ se interfecit. l̄; hoc facē nō debuerit. i. se interficere.

Deinde queritur

vtrū ī hoc p̄cepto p̄bibeat occisio hoīs malefici. quia indeterminate d̄s. non occides. Ad q̄d sic. Dat. iz. Uis eam? ⁊ colligamus zizania. et r̄idet. Sinite vtraq̄ crescē vsq̄ ad messem. Cū ḡ zizania s̄c̄ ibi interpretat d̄ns sint heretici. messis x̄o iudiciū d̄ni: nō erūt fm̄ hoc eradicādi. ḡ nec occidēdi: s̄ d̄no iudicio relinq̄ndi. Itē. iz. sapie d̄s de iudicio eterno. iudicās dat locū p̄nē. Et in Job 24. Dedit ei locū p̄nē: ⁊ ipse abutit eo ī superbiā. Et Ezech. is. Nolo mortē p̄d̄is: sed vt magis cōuertat. Si ḡ iudex t̄p̄alis deb; se

conformare iudici eterno: d̄; penitēti dare locū p̄nē nec ipsū interficere. Itē. Dat. .5. Solē suū fac̄ oriri sup̄ bonos ⁊ malos. malos ḡ cōseruat ⁊ nō interficē. S; q̄d ipse fac̄ ex mīa vult nos imitari. ḡ vult q̄ cōseruet malos ⁊ nō occidat. Itē ad illō idē fac̄ Jo. 8. vbi dicit q̄ mulierē adulterā liberauit: que fm̄ legem erat lapidanda. Itē ī. Dat. 19. d̄s. Qd̄ deus cōiūxit homo nō separet. S; deus aīam corpori cōiūxit. ḡ q̄cūq̄ illa sepe peccat. S; q̄cūq̄ interficē malefici hoc fac̄. ḡ peccat. Itē. Tob. 4. Ne alii facias q̄d tibi nō vis fieri. S; si tu esses reus mortis: nolles tibi mortē inferri. ḡ nō debes illō alii inferre etiā malefico. Itē. 23. c. q. 5. canon Grego. Reos sanguinis defendat ecclesiam: effusionis sanguis particeps fiat. Itē. Aug. ad Marcelinū de quibusdam reis mortis ita scribit. Pena illoꝝ quāuis de tātis scelerib⁹ cōfessorū rogo te vt p̄ter supplicium mortis sit p̄pter catholicā māsuetudinem cōmēdādā. Ex his igit̄ videt̄ q̄ quāuis licitū sit maleficū punire: nō t̄n̄ interficere. Conf. Exo. 22. Maleficos nō patieris viuē. p̄ceptum igit̄ ē ut interficiat̄ malefici. S; p̄ceptū non est p̄cepto cōtrariū. ḡ hic nō p̄bibeat occidi.

Itē. 13. ad Ro. de iudice terreno. Nō sine causa gladiū portat. Dei. n. mīster ē iudex ī iram ei qui male agit. S; ḡ occidēdo maleficū mīster dei ē: nō agit cōtra hoc p̄ceptū.

Itē. b̄t̄s Cypanus sup̄ illud deut. 13. Si audieris ī una de ciuitatib⁹ tuis dicentes. Eam⁹ seruiam⁹ d̄is alienis: interficiēs necabis oēs q̄ sunt ī citate cede gladii. Cuius p̄cepti memor. Mattheus. p̄. Mach. 2. Interfecit illum q̄ s̄b altare sacrificabat. Q; si ante aduētū x̄pi hec p̄cepta seruata sunt: quāto magis post aduētū x̄pi seruanda sunt: q̄n̄ ille ueniēs nō solū v̄bis hortat⁹ ē nos: s̄ ⁊ factis.

Itē. Hiero. ad Ripariū. Nō ē crudelitas crimina p̄ d̄o punire: s̄ pietas. Vñ. Deut. 13. Si fr̄ tuus ⁊ amicus ⁊ uxor q̄ in sinu tuo dormit damnā uoluerint v̄tatē: sit manus tua sup̄ ipsos: ⁊ effundēs sanguinē ipsoꝝ. Itē ad Ro. 3. Nūquid iniquus deus q̄ infert irā; i. ūdiditā. quasi dicat. non. ḡ nehil iudex si iherat p̄ eius mīsteriū. Itē ad Ro. p̄. d̄s. Qui talia agūt digni sunt morte. Et 2. d̄s. Iudiciū d̄i ē ī eos q̄ talia agunt. ḡ fm̄ iudiciū d̄i digni sunt morte. S; 13. d̄s. d̄ iudice q̄ mīster d̄i ē. ḡ quos d̄s iudicauit ad mortē. d̄; iudex interficē. ⁊ illos maxime p̄ legē

vnam adiudicati sunt morti. sic dicitur in Luce. 19. Inimicos meos qui noluerunt me regnare super eos adducite huc et interficite. Ex quo habet quod heretici et inimici christiane religionis sunt interficiendi. Solo. homo maleficus et reus est mortis potest interfici duplici ex causa. quia homo est aut quia maleficus. Quia homo est cum interficitur odio persone. et hoc modo prohibet cum dicitur non occides. supple hominem. quia homo. Quia maleficus est occidit: cum interficitur odio malitie et amore iusticie. Et tunc visignendum. aut occidit ab illo qui habet ad hoc potestatem ut a principe seculari. et sic non prohibet hic interficere malefici. Aut interficitur ab illo qui non habet potestatem. Et sic non prohibet hic. Prohibet. n. hic occisio hominis in quantum homo: et occisio malefici inordinata. Et hoc est quod dicit Hiero. super Ezechiel. li. 3. Qui malos percutit in eo quod mali sunt et hoc cum interficitur. i. potestatem ut occidat peccatores: minister dei est. Ad primum ergo quod obicitur dicitur. quod interficere vel excoicatio hereticorum vel hostium ecclesie in duplici casu soluti intelliguntur interdita. Primo cum malicia non est nota: quod notat per hoc quod dicitur. Cum creuisset herba. In herba. n. filia sunt triticum et zizania. Unde Beda super illud locum. Mat. Sinite. Hoc versus contrarium illi applico. i. ad Cor. 5. Auferte malum ex vobis ipsis. Sed sic inter lolium et triticum quoad herba est parum distat. ita monet dominus ne de ambiguo iudicemus. quia dominus in die iudicii non suspicose sed manifeste damnabit. 2. casus est quando simul multitudinem contingeret euelli a fide. sic aliquando contingit in excoicatio de principibus: quos sequitur multitudo. vel ipsius multitudinis: quod notat cum dicitur. ne simul eradicetis et triticum. Aug. ibi dicit. Multitudo non est excoicanda nec princeps populi. cum. scilicet hoc accidit detrimento ecclesie vel reipublice. R. 19. cum Abysai uellet occidere Semei maledicente David: dixit David. Quid mihi et uobis filii Saruie: hodie efficiamini mihi in satban. quia timebat ne ex eo interficere turbaret regnum. ubi forte aliquando istorum non acciderit ministris dei alligate per fasciculos ad oburandum. Tunc. n. uult dominus seruari zizania propter se: propter triticum: ne simul euellat. ubi ergo non timeat triticum anullio: zizania sunt a tritico separanda. Ad 2. dicitur sic Aug. de io. cor. 2. Distiguit. n. quod quidam sunt flagitiosi: qui peccant in se. Quidam flagitiosi qui peccant in alios eis nocendo. et contra tales qui nocent primis tate sunt leges ut cito de medio rapiant. quia. s. sunt uelut membra putrida

in corpore societate humane. Et ideo a societate sunt abscidendi. primum fore ponitur ad penitentiam. Unde Aug. ad Marcellinum. Quis non intelligat magis beneficium quam supplicium notandum: ubi nec seruanda relaxat audacia: nec puniendi salutaris medicina strabit. Ad 3. dicitur. quod malefico reo morti prestat beneficium cum puniuntur morte. Nam si patienter sustineat et orat: ualet ei ad expiationem prestat in iuxta illud Psalmum. Non surgat duplex tribulatio: nec indicabit dominus bis in idipsum. quod est intelligendum secundum Hiero. cum in presenti uita peccatum sufficienter puniuntur. Preterea strabit ei facultas peccandi in futurum ad quam prius est. Preterea ex eius morte mali alii cohercet vel emendat. sic dicitur. ad ro. Si malefeceris time ne forte non tibi parcat. Ad quartum dicitur sic Augustinus super illud psalmum. Detritur pbinces etc. Renelato testamento leuioze uoluit deus fieri disciplina. i. pena ad correptionem: quia multa crima morte corporali pledebant que modo non puniuntur. Ad quintum dicitur. quod cum iudex iuste maleficum occidit ipse quod deus coniungit non separat. imo ipse deus: eius auctoritate hoc facit. Unde Augustinus. p. de ci. dei. Non autem ipse occidit qui ministerium dei iubet: sic admiculum gladius utendi. Et ideo nequaquam contra preceptum fecerunt: quo dicitur. non occides qui deo auctore bella gesserunt: aut personas gerentes publice potestati. et sic et legis hoc est in stilissime romis imperio sceleratos morte punierunt. Ad 6. dicitur. quod illud sic dicitur intelligi. Quod tibi non vis fieri etc. s. ordinate et iuste. Maleficus autem damnatus debet uoluntate ordinata secundum diuinam legem se uelle interfici. unde quauis non sit uoluntate inordinata non dicitur iudex nolle illud Unde Hiero. super illud 3. sa. Non est crudel qui crudeles ingulat: sed crudel patiens eum dicitur. Nam suspensus latro patibulo crudeliter iudicem patitur. Ad 7. quo dicitur quod reos sanguinis defendat ecclesia. intelligendum est cum fugiunt ad ecclesias. tunc eos defendit: nec eos tradit layce potestati. Ad octauum dicitur. quod quemadmodum dicitur. 3. c. q. 5. Quauis Augustinus. pro illis sceleratis supplicatio spacium uite ei resuari poposcerit: non legum seueritate: qua tales morte plebunt: nec obsequanda docuit. Unde Augustinus ad Marcellinum. Possessiones suorum dei uolumus in aliene parte supplicis iudicari: non quod scelestis hominum licentiam facinororum prohibeat affari etc. Et his intelligitur quod cum dicitur non occides. non prohibetur occidi maleficum: sed innocens et iustus secundum quod exponitur Exo. 23. Innocentem et iustum non occides.

Consequenter que

rit vtrū i aliquo casu possit inocens occidi nō p̄uuaricādo p̄ceptū. Et ponam⁹ casum. Esto q̄ aliqs dicit⁹ sit fm iura p̄ falsos testes de cr̄e: quo fm leges dign⁹ est morte. iudex t̄o scit ip̄m eē inocētē. qd faciet iudex. si iterficiat: trāsgredit⁹ p̄ceptū dei. n̄ occides iustū q̄ scriptū ē cōsequēter. iterficiate maleficiū. q̄ peccat mortālē. Cōf. Ambro. Iudex nō d̄z iudicare s̄ suā p̄uatā cōscia: quā appoitauit de domo. s̄ fm iura ⁊ allegata ⁊ pbata corā ip̄so: oū sedebat p̄ tribunali. Cum igit̄ p̄d̄ctus iudex faciat qd d̄z nō peccat. Itē fil̄ querit de p̄posito cui rex p̄cipit aliq̄e fm allegata falsa iterficiē: ⁊ illud scit p̄positus solus. qd faciet. Anu. 5. Obedire op̄z deo magis q̄ hoīb⁹. S; de⁹ ⁊ bibeat inocētē iterfici. rex strariū. igit̄ nō d̄z iterficiē. Cōf. iste indicat⁹ ē a rege. q̄ cū p̄posit⁹ nō se debeat ponē iudicē sup regē: d̄z iterficiē. Itē si nō iterficiat q̄ dicit eum iustū: eadez rōne aliqs iuste dānatus enadēt. q̄ aliqs amic⁹ eius dicet eū eē inocētē. Et ita p̄ter pt̄as secularis ⁊ pax ⁊ societ̄at humane cōcordia.

So. ad p̄mū d̄d. q̄ iudex i p̄dicto casu d̄z facē q̄qd p̄t̄ ut illū libet: dūmō nō faciat cōf iusticiā: p̄ndēt exāndo falsos testes: ut exēplo Daniel possit eos d̄icē de falsitate: ⁊ sp̄pellē. ul̄ d̄z eū ad supiorē remittē iudicādū vel oportunitatē fugiēdi si potest: cōcedē. S; aut nō p̄t̄ eū liberare aliquo modo nisi cōtra iusticiā facēt: si ferat sn̄as; fm allegata ⁊ nihil omittat de cōt̄igētib⁹ iuris credi nō peccare. Qd̄ t̄o obiē q̄ dēnat iustū: falsū ē p̄ se loquēdo. I. d. n. dēnat eū q̄ iust⁹ ē in quātū iust⁹. s; q̄ iustus p̄bar⁹ est ⁊ dignus morte. Ad 2⁹ qd̄ querit de p̄posito d̄d. q̄ si sn̄a indid exp̄mat errorē vel iusticiā: nō tenet eū iterficiē. si nō: tenet facē qd̄ i se est ut liberet inocētē. qd̄ si nō possit credi nō peccat. Luc. n. impurat̄ iudici: nō p̄posito. et i hoc casu valet ista auctoritas. Ille fac̄ cui⁹ auctoritate sit. Aug. i. li. p̄. de ci. dei. Nō ille occidit q̄ m̄steriū d̄z iubēti. sic adminiculū gladius urenti.

Quesito cui⁹ p̄bibeat occidi: querit q̄s p̄bibeat occidere. Et arant̄ tria. p̄ an ḡnāl̄ q̄s p̄bibeat occidere. 2⁹ an ille p̄ q̄ non h̄nt pt̄atē p̄bibeat occidere. 3⁹ an illi q̄ h̄nt sp̄ualē pt̄atē p̄bibeat occidē.

Ad primum

quis i pretafuz ut: obf i buc modū. Mat. 26. Dis q̄ accepit gladium gladio ribit. q̄ q̄cūq; gladio iterficiē ē re⁹ eterne mortis. Itē Mat. 5. Qui occiderit reas erit iudicio. Dicit̄ ē antiqs. nō occides. ego aut̄ dico vobis nō resistere malo. q̄ pro uita p̄p̄ia defēdēda nō ē occidēdū. Itē. p̄. Paralip. 23. Prohibet⁹ ē Dauid edificare domū d̄ni: q̄a uir et it fundēs sanguinē. Itē numeri 25. Surrexit p̄binees 2c. 3bi die Quig. h. Edificauerūt porē populū d̄ni. tibi aut̄ q̄ a x̄po redēptus es gladi⁹ de manib⁹ erept⁹ est. q̄ n̄ licet xp̄iano occidere. Itē ang. Donato d̄ reus imanitate scelez dicit occasionē terribiliū legū ne eterne iudicis penas luat: corrigi cupim⁹ nō necari. Itē Mat. 13. Sinite crescere z̄yana vsq; ad messē. Inimic⁹ super seminavit 2c. Aug. Cū sp̄ualis homo audiat seminari d̄e: eē a dyabolo: q̄ nihil valet cōtra auctoritatē dei: p̄t̄ ei uoluntas sb̄oriri: ut tales auferat de mūdo si facultatē h̄z. s; cōsulit iusticiā dei. an deus h̄ uelit eē offm̄ hoīm. S; x̄itas r̄ndit nō nosce hoīem qual futur⁹ sit. q̄ modo errat: vel qd̄ error ei⁹ bonis cōferat. Et ideo nō eē tollēdos: ne boni iterficiant: q̄ forte futuri sunt. uel ne bonis oblit q̄bus p̄sunt. Et quo v̄f exp̄mi nulli hoī h̄z habeat potestātē licere iterficiere. forte dicit̄ fm aug. ⁊ alios sanctos. Q̄ iterficiere spontanee ⁊ p̄p̄ia auctoritate nulli licet. s; iterficiere ex obia ⁊ auctoritate legū sine d̄i licet. Un̄ aug. p̄. de ci. dei. Ad les cum obed. es potestati sb̄ qua legitime cōstitut⁹ ē hoīem occidit: nulla citat̄ sue lege homicidii reus est qd̄ si sua sponte ⁊ auctoritate feciss;: crimen effusi humani sanguis icidiss;. Itē i q̄nibus sup exo. Aug. Cum m̄ster iudicis occidit eū: quē iudex iubet: recte occidit. si id sp̄ore fac̄: homicida est. Itē Aug. sup Mat. Officia vindictē possunt īp̄eri bono animo: quō iudex. quō lex. Si sic dicat̄ cōtra. Sap. i. Deus mortē nō seē nec celest̄as ī p̄ditōe uiuoz. q̄ eius auctoritate ul̄ obia null⁹ occidet. Cōf. v̄f q̄ debeāt iterfici malefici d̄ mādaco d̄ni Exo. 21. Si q̄s p̄cusserit hoīez volēs occidē morte moriat̄. Itē si q̄s p̄ industriā occiderit hominē ul̄ p̄ īndias ab altari mō auelles illum ut morte moriat̄. Itē Exo. 32. Pro p̄ctō vituli cōstatil dixit Moyses. ponat vir gladiū sup femur suū. Et sequitar. occidat vnusq; fratrē amicū ⁊ p̄ximū suū. Itē

2° ad thes. 2. de anrpo dr. Quē dñs jhs in-
terficiet spū ois sui. Et apod. 19. De ore ei⁹
pcedebat gladius ex vtraq; pte acut⁹: vt ī
ipso pcutiat gētes. Si ḡ ipse xpūs dñs iter-
fici: iterficiē fm se malū nō erit: nec ei⁹ aucto-
ritate iterficiē illicitū. So. fm Aug. ī qōni-
bus sup Natb. vbi dicit. Cum homo ab hoīe
occidit multū distat. vtrū fuerit nocēdi ca-
pitate sic fit ab inimico. vel iuste aliquid
auferēdi sicut fit a latrone. aut obediēdi or-
dine sic fit a iudice. vel sbueniēdi nccitate.
sicut hostis a milite. In p̄mis duob⁹ casibus
nulli pōt eē licitū iterficiē. In duob⁹ ultimis
licitū ē. Un̄ Aug. p. de li. ar. Si homicidiū ē
hoīem iterficere: pōt occidere aliquādo sine
p̄tō. Nā miles hostē. et iudex et mīster no-
centē. nō mibi vidēt peccare cū hoīes occi-
dunt. Ad p̄mū ḡ qd obīc dō fm Aug. 2.
li. ctra manicheos. Qui accepit gladium x̄.
Ille gladiū accipit: q nulla sapientia ac legiti-
ma potestate vel iubente vel ccedēte ī san-
guinē alicui⁹ armaf. Ad 2° dō fm Aug.
ad publicolā. Dicitur: ē ne resistam⁹ malo: ne
forte nos vindicta deleat: que alieno malo
aīum pascit: nō vt correctionē hoīum negli-
gam⁹. Preterea ī sermone de puero cen-
turiōis. Ista p̄cepta patiētē magis ad p̄pa-
rationē cordis ē que intus ē pertinere: q ad
opus: qd ī apto sit vt teneat ī secreto patia
cū beniuolētia ī manifesto id fiat: qd eis v̄
prodesse. Et seqf. Ipa q beniuolētia ne red-
dat malū p malo semp ē ī uolūtate oplēda
a p̄tō aut sunt multa cū iuitis quadā beni-
gna aspitate plectēdis: quoz poti⁹ utilitati
cōsulēdū ē q uolūtati. Nā cui licētia iniquitatē
eripit vtili⁹ vincit: qm̄ nihil ē ifelici⁹ felici-
tate peccārium. Ad 3°. qd obīc de David
dō. q p̄bicit⁹ est qd aliqui occidit illicite et
iuste vt v̄riā. Ad 4° qd obīc de gl. Orig.
p̄ solo. p illud qd seqf. gladi⁹ erept⁹ ē: et da-
tus est gladius spūalis. Logf. n. de sacerdo-
tib⁹: qbus gladi⁹ materialis erept⁹ ē. Ad
qntū dō. q Aug⁹ sperabat illos p p̄ntia sup-
plicia emēdari. et ideo cupiebat eos corrigi
nō necari. al̄ esset de ill⁹ q essēt obstinati ī
malo: q si semp vinerēt semper peccarēt.

Ad aliō p̄ r̄n̄sio ex p̄dictis. intelligit⁹. n.
tūc zizania cū tritico seruāda: cū malicia oc-
cultā est: aut cū manifesta: s̄ eoz cōmixtionē
fides et pax ecclie detrimētum nō patit⁹ fm
aug. et Bedā. Ad illud qd obīc. de⁹ mortē
nō scē. soluit ī glo. i. cām mortis. s. peccatū.

Uel aliter dupl⁹ sumit⁹ mors. vno mō pena
et angustia ī sepatōe aīe et corpis. et h̄ ē ali-
qd et a deo. Alio mō prima carētia vite. Et
sic cedit ī nō ens: nec aliqd ei⁹ ē nisi defect⁹.

Deinde queritur

an illi q nō hnt p̄tatem vlf p̄bibeāt malefi-
cum occidē: cū dñs. nō occides. Cōmittit autē
occisio trib⁹ mōis. s. uolūtate. nccitate. casu.

Querit⁹ igit⁹ p̄ de illo q nō h̄ potestatem
si ex p̄posito et amore iusticie et odio malicie
fm leges iterficiēdi occidēdo peccet: et faci-
at ctra hoc p̄ceptū. nō occides. Ad qd sic
Amb. p̄nūit⁹ p̄tā p hoīes sicut p iuctes q
p̄tate ad temp⁹ vtunt⁹. p̄nūit⁹ p̄tā etiam p
populos: sic legim⁹ qd sepe ab alienigenis dī
insu excitat⁹ p̄pter dīne maiestati offensā s̄
actus ē popul⁹ iudeoz. S; ostans ē q populi
nō erāt cōstituti iudices. et tñ erāt a deo i-
tati ad vindicādā culpā iudeoz. Arguit⁹ ḡ.
Null⁹ excitat⁹ a deo ad aliqd agēdū: si facit
illud: peccat faciēdo illud ad quod a deo ex-
citaf. S; tales erāt populi a deo excitati. ḡ n̄
peccabāt occidēdo iudeos. Itē null⁹ faci-
ens fm legē fac ctra h̄ mādātū. S; demon-
strato aliquo malefico digno morte: v̄z est
q ille fm legē ē iterficiēd⁹. ḡ q iterfici illum
fac fm legē. ḡ nō peccat. Itē Moyses qui
ī oibus cōmendat⁹ iterficiē egyptiū rixatē cū
israelita. Exo. 2. et tñ tūc n̄ hēbat iudiciariā
potestati. vñ dñs ei. 2. exodi. Quis te cōstituit
iudicē sup nos: ḡ p̄mū. Cōf. Aug⁹. p. de ci.
dei. Qui sine aliqua publica administratiōe
maleficū iterfecerit. uelut homicidā iudica-
bit: et tanto acri⁹: quāto nō sibi a deo ccessā
potestati v̄sarpate nō timuit. Itē. 23. c. q.
8. v̄ic canon. Dīs p̄ter illū ul auctoritatē ei⁹
q legitima p̄tate utit⁹: q ut ait ap̄lus: nō sine
cā gladiū portat: cui oīs aīa s̄bdita eē d̄; ad
Ro. 13. Dīs īquā q p̄ter h̄ auctoritatē gla-
diū accepit gladio p̄bit. So. sic dicitur est
nō h̄ns potestati aut iterfici uolūtate. aut
nccitate. aut casu. Primo mō simpl⁹ et īdi-
stictē ē illicitū. 2° mō et 3° aliqui licitū et aliqui
illicitū. sic post manifestabit. Un̄ nō ad hoc
q sic dñs ī legēda brē Lucie. homo potest esse
mīster mortis. nō uite. qd oīs uita a deo solo ē
nec eā dari uoluit p̄ mīsteriū. Sic ḡ auferre
rē alteri⁹ sine sua auctoritate et uolūtate est
semp illicitū: sic et multo forti⁹ occidere: qd
ē auferre uitā sine dei uolūtate et auctori-
tate cuius p̄prie ē uita. et c⁹ solius ē uiuificare

semper erit illicitum. vñ i deute. 32. Ego occidam
 et ego uiuere faciam. Ideo quicumque non accipit po-
 testatem uel a diuina auctoritate: que est in lege. uel
 ab eius uoluntate. scilicet dei intellecta per internam
 inspirationem: si interficere faciat contra illud preceptum.
 non occides. Ad primum ergo quod obicitur secundum Ambrosium.
 distinguendum secundum quod dicitur in canone. 23. c. q. 5. Quod
 preceptum aliqui puniunt per nescientes. aliqui per scientes
 Per nescientes sicut per Senacharib populum iude
 or. 10. 3sa. Et per Nabuch. 4. R. vlti. et per An-
 thiochum. i. Mach. i. Uñ de Senacherib uerba 3sa.
 10. Ue assur regis furoris mei. et sequitur. Cōtra
 populū furoris mei mādabo illi ut auferat
 spolia. et segat. Ipse autem non sic arbitrabitur: et
 cor eius non ita extimabit. Per scientes sicut
 per filios israel punita sunt precepta amorum 2o
 sue per torum. In primo casu excitat a deo uolū-
 tas ignorans quantum ad punitionis actionem: quod
 iusta est: sed nunquam ad actionem bonis que puerfa est.
 Uñ 3sa. 10. Assur regis furoris: quia. Ego ge-
 tes punio per preceptum. sed ipse non sic arbitrabitur. sed
 cor eius erit ad contrarietatem. ac si diceret. non est
 ad dei ireritio. Ex quo patet quod quantum ad dei
 fecerit diuina auctoritatem: non tamen uoluntate. et ideo
 illicitum. In 2o uero casu taxatur uoluntas
 quantum ad actionem et quantum ad ireritioem: ut
 in bonis israeliticis: quod ex obiecto a mandati dei: et ut
 uindicaret diuinam iniuriam chanancos interfe-
 cerunt. et ideo licite et merito. Primo modo
 populus excitat a deo peccat non ex excita-
 tione diuina: sed ex malicia propria. 2o modo populus
 excitat non peccat. Ad 2o dicitur. quod non segat
 multis de causis iste interficiendus est secundum legem.
 ergo quod interficere facit secundum legem. Ad interficiendum enim
 secundum legem sufficit solus reus: quo dignus sit interfici
 ad interficiendum uero secundum legem reperiuntur plura.
 iusta causa. iustus ordo. iustus animus. Iusta causa
 ut reus meruerit interfici. quia dicitur exo. 23. In-
 nocentem et iustum non occides. Iustus ordo ut oc-
 cidens habeat potestatem: et cuius sit crimine.
 Aug. sup. 5. Mat. Officia iudicis potestatem impleri
 quod iudex. quomodo lex. et ambrosius sup. prima
 ad Cor. 5. Lotam massam cor. Si quis potestatem
 non habet quem scit reum abicere uel perire non ualet
 in unis est. et iudicium non est sine accusatoe dam-
 nare. sicut nec christus iudam abiecit. Iustus animus ut
 illud fiat solum amore iusticie: non libidine uin-
 dicte uel appetitu pene. Uñ aug. in quonibus
 sup. Exo. Cum minister iudicis occidit quem iu-
 dex iussit occidi profecto si id sponte facit ho-
 micida est: si eum etiam occidit: quem scit a iu-
 dice debuisse occidi. Ad tertium dicendum

secundum aug. 2. li. contra faustum. Ille uis gladio quod
 nulla superiore ac legitima potestate uel iubente
 uel cedere in sanguine alienius armat. Nam
 utique dominus iusserat ut ferrum discipuli eius fer-
 rent: sed non iusserat ut feriret. Quid ergo incon-
 gruum est si Petrus post hoc preceptum factus est pastor
 ecclesie. sicut Moyses post percussum egyptium
 factus est rector unius synagoge. Uterque enim.
 non detestabili immanitate: sed emendabili aiosi-
 tate iusticie regulam excessit. uterque odio im-
 probitati aliene. sed ille fraterno. iste dominico: sed
 ad hoc cum amore carnali necauit.

Postea queritur de

illo quod non habet potestatem. et tamen cogit necessitate
 defendendo se. utrum faciat contra hoc preceptum
 Ad quod sic. Secundum leges nimium repellit. Et
 aug. 1. de li. ar. dicit. Quia iusta lex est quod dat pote-
 statem uel uiatori ut latronem ne ab eo occida-
 tur occidat. uel cuiuspiam uiro ac femine ut ui-
 oleter sibi stupratorum irruentem an illicitum stu-
 pium si possit iterimat. Item exo. 22. Si profodi-
 ens inuenit fur: et percussus mortuus fuerit tunc
 ang. Non est illi homicidium. Si autem ortus fu-
 erit sol super eum reus erit. Intelligitur ergo non pertinere
 ad homicidium: si fur nocturnus occidat. Si au-
 tem diurnus ad homicidium pertinere. hoc est enim. quod att-
 diuina super eum sol tunc. quia poterat decernere quod
 ad furandum non ad occidendum uenisset: et ideo non
 occidit. Item quod melius. si irruerit in se inter-
 ficere. aut permitti se interfici ab eo. et maius perili-
 gendum est. Sed dicit aug. 2. de li. ar. Multo enim
 mirum est eum quod aliene uite infidat: quod eum quod suam
 tuetur occidi. Et multo est immanius hominem stuprum
 perpetri quam eum a quo uis inferatur ab eo cui inferre
 conatur iterimi. Contra. aug. 1. li. de li. ar. Quod
 apud diuinam prouidentiam preceptum liberi sunt: qui per
 his rebus quas iusti amittunt preceptum humana cede
 polluti sunt. Sed uita temporalis glibet iustis potest
 amittere. ergo non est sine culpa si per ipsa tuenda ho-
 minem interficit. Item preceptum est non occidere ho-
 minem. scilicet auctoritate propria. Sed iste quod impetitur
 ad mortem ab alio: non est iudex nec minister legis
 ergo si interficit interficit auctoritate propria. Item
 aug. 2. de li. ar. Potest illi legi quod tuendoque ciuibus
 causa nimis hostile eadem non repellit iubet sine libi-
 dine obtinere et de omnibus ministris quod in ar-
 ordie potestatibus quibusque subiecti sunt id dicit
 potest. Sed illi homines lege inculpata quomodo in-
 culpati queant esse non uideo. Non enim eos lex
 cogit occidere: sed flagit in parte liberum. Itaque est eis
 neminem necare per his rebus quas iusti possunt

amittē ob B amare nō debēt. Ex B seq̄ idē qd̄ p̄us. Itē Aug. ad Publicolā de occidēdis hoīb⁹. Ne ab eis quisq̄ occidat nō mihi placet cōsiliū; nisi forte sit miles: aut publica functiōe teneat. ut n̄ p se B faciat. s̄ p aliū accepta legitima potestate: si eius cōgruat p̄.

Itē si dicat sic cōtingit i violatiōe sabbati. q̄ necessitas fac̄ licitū: qd̄ als eēt illicitū. Et iō necessitas vitādī mortē excusat. Cōtē Qui dixit. nō mechaberis: dixit nō occides i decalogo. Si q̄ necessitas nō excusat i uno q̄ nec i alio. Itē quāuis aliq̄s imperat ad mortem a muliere ut cognoscat ipsam. tñ tenet ipsam nō cognoscē. q̄ quāuis aliq̄s imperat ad mortē ab aliquo tenet ipsam nō occidē. Itē quedā bona sunt i summo ut frutes. quedā i medio ut nālia. quedam in infimo ut tpalia. Si q̄ nō h̄ destruē meliora p̄ d̄ et riorib⁹ cōservādīs: nō licet interficere frūe siue diurnū siue nocturnū. So. qdam distinguūt necessitatē. euitabilē et inuitabilē. Si sit euitabilis nēccitas. s̄. q̄ possit alī euadē ut fugiēdo v̄l aliō mō: homicida ē talis sic interficiēs. et peccat cōtra illud mādatū. nō occides. Si vero sit inuitabilis: q̄ non possit euadē nisi interficiat: aut occidit motus ira. aut libidine vindictē. aut cū dolore euadēdi necessitate. put̄ dicit Aug⁹ i q̄nib⁹ super Mar. Cū homo ab hoīe occidit: mltū distat vtrū v̄lascēdi cupiditate. v̄l iuste aliquid auferēdi. sic fit ab inimico sic a latrone. vel obediēdi ordīe sic a iudice. vel euadēdi: vel s̄bueniēdi nēccitate. Primo mō occidēs homicida ē. 2⁹ et 3⁹ mō nō iudicabit aliq̄s homicida quātū ad culpā: quāuis iudicet quātū ad irregularitatē. S̄ cōtra obf. Nā dicit canon Nicolai pape. di. 50. De clericis quib⁹ cōsuluisti. s̄. q̄ se defēdēdo paganū occiderūt. si postea p̄ p̄niam p̄nt ad pristinū statum redire: aut ad altiorē ascēdē. scito nos nullā occasionē dare nec vllā tribuere licētiam eis quēlibet hoīem quol; modo occidēdi. q̄ i nullo casu licet clericis occidere. Ad idē canon Martini di. eadē. Si q̄s homicidū aut factū aut cōsilio aut p̄cepto: aut defensione post baptismum cōsci⁹ fuerit: et p̄ aliquā s̄breptionē ad clericatū venerit dicitur. et i fine vite sue cōsonem tñ accipiat. Itē canon eēt de cōcilio erleden. de clericis q̄ i obsidiōe positi sūt statutū ē: ut q̄ altario ministrāt: et xpi corpus et sanguinē tradūt: ab omni humano sāguine etiā hostili se abstineāt. q̄ si i B icide

runt purgati p̄ p̄niam officio et cōsoni reddant. Si q̄ nēccia p̄niam i occidēdo fuit culpa p̄pter B. qdā p̄feti⁹ distinxerūt iter clericos et laycos. Clericis q̄ nulla nēccitate licet. laycis t̄o cū p̄dicta nēccitate licet cū euitabilis sit necessitas et nulla libido v̄l v̄l dicit. s̄ sola intētio cōuersatiōis p̄prie salutis s̄m cōcessionē. S̄ ga ex lege nature n̄ ē distictio layci et clerici istud aut p̄ceptū ē legis nature. ideo si p̄hibeāt clericis ab occisiōe i casu cōcesso layco: B nō erit ex p̄hibitiōe huius p̄cepti s̄ ecclēsiastice institutiōis. iō distictio istoz respicit ecclēsiasticā institutiōem nō tenorē h̄ p̄cepti. Ad illō q̄ Aug. dicit q̄ hoc dicit. ga raro cōtingit sine p̄dō. peccat. n. si i t̄h̄ sui amore nimio ul alteri⁹ odio. Et iō dicit interrogatiue. quō p̄dō sūt liberi. Ad 2⁹ dicit. q̄ i casu p̄dicto efficiēt interficiēs legis mīster. ga occidit iusticia et ex cōcessiōe legis. differēt tñ i isto et i iudice. Nā iudex occidit ex iusticia et officio. Iste aut ex iusticia nō ex officio. sic ē i sacerdotē et layco quo ad baptismū v̄terq; potest baptizare. Sacerdos ex officio et cōcessiōne. Layc⁹ nō ex officio s̄ ex cōcessiōne i necessitate. Ad tertium dicit. q̄ loq̄t aug⁹ in casu euitabilis nēccitatis. quando. s̄. facultas fugiēdi daf. Et quantū ad hoc dicit quomodo i culpati possint esse nō v̄l dicit. Et i eodem casu dicit Aug. i eodē. Quomodo apud dīnā prouidētā p̄dō liberi sunt: q̄ pro his reb⁹ quas cōtemni oportet humana sunt cede poluti. Uides q̄ mihi legē istam que populo regendo scribit̄ recte ista p̄mittere et p̄ dīnam prouidētā n̄ dicari. Ad quartum d̄. q̄ tres cōditōes ponūt ad B q̄ liceat i nēccitate interficere. Una ē q̄ non p̄ se: hoc est p̄ p̄pria v̄l dicit. Alia ē q̄ eius p̄sone cōgruat. ut. s̄. n̄ cleric⁹ s̄ layca p̄sona sit. Tertia q̄ publica s̄m t̄ōe tēatur. Et hoc cōuenit i p̄dō casu: ga ex cōcessiōne legis efficiēt mīster legis. Unde Ambro. i li. d̄ paradiso. Nec is q̄ homicidū aliq̄d s̄uit fecerit eēt mīsteriū ē. si qd̄ lex ait d̄ eo. q̄ d̄as dedit eū i man⁹ ei⁹. Nā q̄ ei⁹ dīne vltōi mīsteriū p̄buerūt. Ad aliō d̄ q̄ non ē s̄lr de mechia et de occisiōne. Nam sicut d̄m ē dare nitam solius d̄i ē: nec p̄bz eam p̄ mīsteriū alicui⁹. Cognoscere t̄o non ē soli⁹ d̄i imediate: s̄ poti⁹ dedit viro v̄n potētā illā ordinaret i suā. Uiuē. n. ē imediate a deo. coire aut nō. Ecōtrario t̄o est quia occidere ex cōcessiōe dīna p̄ legē ad ipsam ordīata ē i mīsterio i casu nēccitatis i cōcessiōne

Mechari ho seu cognoscere aliena nulla lege
vina vel humana ad vna ordinata pmissus
uel cessum e. Ad vltimu ho vob. q i nccie
te p tuedis tpalib' quanis ccedat lege hu
mana iterficere fure: no tn lege vna: que di
stinguit iter diurnu furem 7 nocturnu. No
cturn' ho ga no pot discerni vtru ca furadi
vel ccededi venerit: pmitit occidi a quo
libet. diurn' vero no.

Queritur postea an

ille qui iterficere no ex proposito s casu facit
h preceptu. Ad qd sic. h. 4. Lamech credens
iterficere bestia iterfecit hoim: 7 reputatu est
ei i homicidiu magis q Chaim. vñ ibi sequit
Qui iterfecerit Chaim septuplu puniet. Si
g homicidiu Chaim fuit recte contra illud p
ceptu. g 7 homicidiu Lamech: qd fuit no ex
proposito s ex casu. Itē. 21. Exo. vñ q si quis
pufferit muliere pgnante: 7 fecerit aborti
num: si puerpiu fuerit aiatu: reddet aiā p
aia. s; sine proposito 7 itētoe pot istud otige
casu. g casuale homicidiu imputat. s n nisi
contra h preceptu. Itē canones plures inter
fectione puniūt que fit casu dist. 86. s. s;
pena no imponit nisi p reatu culpe. g 2c.

Cōf. Que fiunt casu no fiūt voluntate. q
no fiūt voluntate non sunt culpabilia: ga vt
dic Aug'. pām adeo e voluntariu. qd si non
sit voluntariu no sit pām. g nulla occisio que
fit casu e pām. Itē Aug. ad Publicolam
Paul' aplos fecit notas pñdi sibi insidias ppa
ratas. ob hoc accepit armatos. Si g in illos
inimicos incidisset Paul': nūqd i effusione
sanguis eoz suū crimē agnosceret: absit. 7 tn
fiēt casu homicidiu. Itē Aug'. ad Publi
colam. Absit vt ea q ppter bonū actū facim'
si qd propter h preter nostrā voluntatē cuiq;
mali acciderit: nobis imputet. s; pot otigē
nobis licito ope vacatib'. sic ponit casu de
cretalis. s. li. 11. de homicidio. de sacerdote
q ppter molestia corpis equum ascendit: 7
equus pter sessoris arbitrium: freno rupto:
quēdā puez oppressit. g 2c. So. hic distin
guis fm decretalē. ga iterficiēs casu aut da
bat opam rei licite: aut illicite. Si rei illicite:
reputat homicida contra illud preceptu. Si ho
rei licite: tūc distinguēdū fm canonē. q aut
adhibuit diligentiam quā debuit. aut non
Si sic: no reputat homicida. Si no: reputat
homicida. Vñ dic canon. vi. 50. Depe otin
git vū qd op i nccio iustēs arborē icidat: vt

aliqui sūt ipsa veniēs de pmas. Et idcirco
si voluntate vel negligentia icidentis arborē
factū e vt homicida pñe v; omnino sūmit
ti. q si no: et eū snā ostringit. Ad illud
vero qd obf de Lamech im h rñdes: quia
no adhibuit diligentia quā debuit. et iō ei est
imputatu: no tn magis q Chaim: s; dicat q
plus punit' est. ga no seq. si plus punit' tē
poral' q maius sit pām. Ad illud qd obf
de muliere pgnate vob. q pcutiedo no dat
opam rei licite: 7 ideo imputat ei homicidiu
sequēs. Ad illud quod obf q canones pu
niūt interficiēs casu. vob e. q hoc e quado
dat operā rei illicite: vel no adhibet diligē
tia quā possunt uel debent. als no puniunt.
vñ Nicolaus papa vi. 50. Si aliqua culpa ul
neglectu alicui' iterit' hois cognoscit adue
nisse ppetratum e homicidiu. Et decretalis
Inno. i predicto casu de sacerdote dic. q cū
idem capellan' nec actu nec voluntate ppe
trauit: nec dedit opam rei illicite: no impe
diat quominus vna possit celebrare. Ad
illud ho qd ex opposito pmo obf. ga qd est
inuoluntariu no e pām. vob s 30. dam. q iuo
luntariu simplr hoc quidē e p ignoratiā. hoc
p violētiā. Inuoluntariu p violētiā e cū tota
causa actus defois e nihil cooperate illo q
patit. Inuoluntariu ho p ignoratiā cum non
ipsi tribuim' cam ignoratiē: s ita otigit. vñ
si ebrius homicidiu fecerit ignoras qdē fac
no tn voluntarie. Cā. n. ignoratiē. s. ebrietatē
ipse fecit. Silr si qd i assueto loco sagittas pñz
trāsente iterfic. Secōm h g vob. q qñ casu
sequēti nos no tribuimus cam aliquo mō. s.
operādo uel negligēdo vñ iuoluntariu. Qñ
autē casu sequēti aliquo modo cam dam':
no est inuoluntariu. Ad aliud patet solo
ex iam dictis.

Consequenter que ^{redū} est
utrum isto precepto pibeant occidere illi qui
hnt spūale potestate; ut sacerdotes. Ad qd
sic. Exo. 32. Moyse fecit a leuitis iterfici. 23.
millia hominū: q adorauerāt vitulū oflati
lem. Itē Nameri. 25. p binee iterfecit
israelitā coētē cū madianitide. Itē p R
.15. Samuel iterfecit Agag regē amalech.

Itē. 3. R. 13. Telyas iterfecit sacerdotes
baal. Itē Cypanus dic q precepti legis me
mor Nabathias iterfecit illū q ad sacrificā
dū accesserat. i. Mach. 2. q si ante aduentū
xpi hec precepta seruata sunt: quanto magis

p^o adnētū xpi. g^o s^o s^o sacerdotib^o noue legis licitū ē reos occidē. Ad h^o dicit^o qdā q^o sacerdotib^o ueteris legis licebat. sacerdotibus noue legis nō. Et rō hui^o est. quia cū s^o Aug. dīa legis et euāgelii sit timor et amor mīstri legis debuerūt eē mīstri seueritatis ad timorē. s^o mīstri euāgelii debēt eē mīstri pietatis ad amorē. Quia g^o illi debebāt arcere a malis p timorē: congruebat eis maleficos interficē. Et quia isti debēt attrahē p amorē: nō o^ogruit eis iterficē. S^o o^otra hoc sic ob^o. 3o. Criso. sup^o Mat. omel. 17. Occidit phinees hoīem: et reputatū ē illi ad iusticiam. Petr^o s^o geminū fec^o homicidiū. i. Anania. s^o et Saphira. Act. 5. cū fuerit opus spūale qd factū ē. i. nō manuale. Itē Grego. i. dyalogo. Petrus q^o Labirā mortuā suscitauit act. 8. Anania et Saphira mētietes increpando morti tradidit. Itē Hiero. ad Riparin^o. Legi uisita phinees. auctoritatē Helye. 3o. lū Symōis ebananei: q^o i duos magos zaroe et Arphasat ignitos serpētes reuoluit. Itē Petri seueritatē Anania et Saphira trucidatē. Pauli ostātia: q^o Elimā magū eterna seueritate uānauit. nō ē crudelitas crimina pro deo punire s^o pietas. vñ i lege dī. Si fr tuus et amīc^o zc. uoluerit deperuare uitarē effundes sanguinē ipsoz. Ex hoc g^o relinq^o q^o quātū ad iudiciū occisionis pares sunt sacerdotes noue legis et ueteris. Itē cū crimina punire p deo sit pietas: nō erit contra mīsteriū pietatis maleficos punire. Itē dīc^o aug^o. Sūma religiōis est imitari eū quē colis. S^o ipse de^o auctoritate iterficet: index mīsterio. g^o mīsteriū occisionis maxime o^ogruit et sacerdoti: q^o d^o eē dei p^ocipuus imitator.

Itē Leo quart^o scribit Ludouico. 23. ca. q. 8. Quidā i romanoz portū sarraceno uenturos esse dicebāt: p quo p^ocipim^o nostrū o^ogru gari populū. Itē idem i eadē. Nūquid ab aliqb^o nostros hoīes sinim^o opp^omi. s^o si necitas ulla occurrēt: p^ontial^o u^odicam^o. qa n^o gregis u^otores eē debem^o: et p^ocipue adiutores. Si g^o canonicē et regulariter fec^o ill^o Leo papa. s^o occurrit inimid^o: et p^ontial^o u^odicauit eadē rōne possūt hoc facē alii episcopi et sacerdotes canonicē. et illud qd sequitur ad sumptionē armoz. s^o pugnare o^otra hostes et iterficē. Itē sicut dī. 23. ca. q. 8. beat^o Greg. ciuibus tuscie ut o^otra Longobardos arma pararet mādauit. Itē ecclia ordinat secularē p^oatē ut papa imperatores. g^o tradit ei

auctoritatē ad suū officium. Si g^o auctoritas impatoris ē interficē maleficū. et a papa accipit auctoritatē. g^o auctoritate pape interficē S^o ille fac^o cuius auctoritate fit. g^o zc. Itē ep^o b^ont p^opositos et balliuos i causis sanguis. Sed illi balliui nihil agūt auctoritate sua. g^o auctoritate ep^oz fundūt sanguinē maleficoz. Con^o. b^ont Ambro. aduersus milites gotbos lachryme mee arma sunt. tanta enim munimina sunt sacerdoti. al^o nec debeo nec possum resistere. Itē canon ex o^oculo tolitano. Sacerdotes q^o ad mīsteriū salutis electi sunt ibi o^osentiant regibus fieri iudices: ubi supplicii indulgētia p^omittit nō ubi sentētia discriminis p^oparat. si quis o^otra hoc fecerit sit reus effusionis sanguis apud xpm: et ap^o eccliam perdat xpm gradum. 23. ca. q. 8.

Itē canon Nicol. pape. dī. 50. Cū discreti sint milites seculi a militib^o ecclie: nō uenit militib^o ecclie militare seculo: p quod ad effusionē sanguinis necē sit puenire. Itē b^ont Ber. ad Enge. li. 4. de o^osideratōe. Aggredere s^oditos: s^o s^o non ferro. qd d^ontio u^osurpare gladium temp^ores: quē semel iuss^o es reponē i uaginam. s^o i Petro cui dicitū est mitte gladiū tuū i uaginā. Itē. i. ad Lbi. 3. Oportet ep^om sine crimine esse nō uolētū nō p^ou^ossorē. So. sicut didi: ē hoc p^ocepto prohibet q^o occidē sua auctoritate. qa g^o mīstris ueteris testi o^omissa erat auctoritas. mīstris ho^o noui testi nō ē o^ocessa auctoritas ut p se iterficiat. ideo ex o^onti isto p^ocepto p^ohibet iterficere i causa iusticie. Ratio autē q^ore eis negata ē auctoritas est duplex. Una est qa mīstri noue legis debent esse ministri mānētudis et amoris ad aliciedū homines ad bonū. Uñ eis dī. 5. Mat. Nō resistē malo zc. Et ibidē seq^o. Diligite inimicos u^ostros et b^ont facite his qui oderunt uos. qd intell^o faciendū a mīstris noue legis: nō solū i uoluntate animi: s^o etiā i o^ossione signi. Alia ē ratio. qa ministri noue legis sunt ministri sacramenti uniois. sacramētū. n. altaris re^o p^ontat unione xpi et ecclie: quam significat unio anime ad corpus. Sicut. n. ai a corpus uiuificat. ita xps p hoc sacramētū uiuificat eccliam. vñ q^o dissoluit unione corporis et aīe sacramēti illi^o uniois: unione in se non potest demōstrare. Et id irregularis ē ad h^o sacramēti mīsteriū exequēdū. quēadmodū bigam^o q^o carnē suā diuisit cū uxorb^o plūb^o. Et sicut dīc^o canon. 15. ca. q. 2. Quedā sunt q^o

et si non imputetur ad penam: tamen impediunt
 sacramenti signaculum. et introducunt auctoritas
 Hieronymi: quod dicitur de illo quod propter disciplinam
 casu occidit. quantum ad culpam innocens est: quantum
 ad legem reus est. legem dico sacramenti. Unde est
 quod cum alii ordines ecclesie ad sacramentum alta-
 ris referantur: quia omnes ordinati aut efficiunt sa-
 cramentum: aut deseruiunt efficiendi: debent carere
 ditione que opponitur sacramento unitati. et
 ideo non licebit ministris ecclesie interficere. san-
 guinem effundere. membra mutilare. Ministris vero
 veteris testamenti: quod erant ministri timoris ad
 coercendum a malo: et per omnes ministri ditionis
 animarum a malis oportebat auctoritas et execu-
 tio interfectionis. vnde per solo ad primas auctori-
 tates obiectas de ministris veteris te. Ad
 illud vero beati Cyrilli: quod post aduentum Christi
 precepta iudiciorum sanguis seruanda sunt. ecce
 deditur quod tunc gratia sunt seruanda: sed non a ministris
 spiritualium et sacramentorum: quod sunt ministri misericordie et
 mansuetudinis et reprobatores unionis. sicut ut prin-
 cipibus mundanorum quod severitatis legalis imita-
 tores sunt ministri separatōis et cohercionis a
 malis. Ad illud Crisostomi. dicitur quod improprie dicitur
 Petrus homicidium fecisse. hic enim dicitur res fieri
 illo tropo quod in scriptura fieri dicitur. cum predicat:
 vnde innotescit. Petrus quod dicitur Ananiam et Saphiram
 interfecisse. quia eorum mortem quam dyabolus effi-
 cere debebat: perdidit et carnem. scilicet culpam patefecit
 vnde in actibus dixit Saphira. Ecce pedes eorum quod
 sepelierunt vix tuum. ad bestium sunt et effert
 te. et statim expiravit. Ad illud autem beati
 Gregorii. dicitur quod aliud est increpando morti tradere:
 et aliud interficere. Tradere enim morti est pluribus
 modis. Uno modo tradere morti inferende ab
 homine. et hoc modo Petrus non tradidit Ana-
 niam et Saphiram. Alio modo tradere morti in-
 ferende a demone. et illud tradere est excoicare
 et hoc modo tradidit Paulus et etiam Petrus
 sathane: sed non intentione occisionis: sed intentione
 punitionis ad correctionem aliorum: sicut Petrus. vel
 ad correctionem eorum dicitur sicut Paulus. per ad Ibi.
 i. vbi dicitur. De Hymeneum et Alexandrum tradi-
 dit sathane. ut discant non blasphemare. Et
 per cor. 5. De fornicatore iudicavi eam qui sic
 operatur est tradere sathane in interitum carnis:
 ut spiritus saluus fiat. Ad illud vero beati Hieronimi.
 dicitur quod dicitur est inter ministros veteris legis et
 nonne: non solum in his que dicta sunt quantum ad
 ditionem severitatis et misericordie: quia illi principaliter seve-
 ritatis. isti misericordie sunt ministri. sed etiam in iudicio
 severitatis: quia isti gladio spirituali. illi vero gladio

materiali iudicia exequuntur. isti vero. illi ferro
 isti vero quod est gladius spiritualis ad ditionem anime et
 spiritus. i. ditionis sensualitatis a reitudine
 rationis ad Hebr. 4. Illi vero ferro. i. mali gla-
 dio ad ditionem anime et corporis hoc est vite
 animalis. Vnde non quod sicut passus est quod animalis est. de
 inde quod spirituale. per cor. 15. et vita animalis passus est
 vita spiritualis. Ultra autem animalis dico que est
 in unione anime et carnis. vita vero spiritualis in
 ditione sensualitatis que dicitur anima: et rationis
 dicitur spiritus. ita misterium ditione iusticie distributum
 est ministris veteris testi in gladio mali in sepa-
 ratōem anime et carnis. Ministris vero novi testi
 in gladio vero spirituali ad ditionem anime et spiritus. In
 illo ministerio est ratio timoris. in isto vero amo-
 ris: hinc dicitur apostolis. ecce duo gladii. Re-
 spondit dominus. Satis est. Ad illud beati Augustini. Sum-
 ma religionis est imitari quem colis. dicitur quod tria
 sunt genera operum divinorum. scilicet opera sapientie. poten-
 tie. bonitatis. In operibus potentie ut creatio
 et miracula: non querit deus imitatorum. vnde
 Lucifer quia voluit esse similis in potentia deo: per-
 cipitur est Ista. i. 4. Sicut nec in archanis sapientie.
 Vnde Adam quia voluit esse similis in scientia: de para-
 diso eiectus est. Gen. 3. Eratis sicut dicitur. Operum
 vero bonitatis alia sunt pietas et misericordia in quibus
 vult quod omnes imitentur eum. Mat. 5. Estote mi-
 sericordes sicut et pater uester etc. Alia vero sunt pu-
 nitionis et vindictae: et in his non vult ut perfecti
 imitentur eum propter duo. propter sacramentum unionis
 communitatis: quod requirit ministros congruos in quibus
 non inueniatur oppositio ditionis. Alia ratio est
 propter communitatem clementiam sue misericordie ut in
 hoc innuit quod quasi coactus punit. sicut dicitur. 3.
 Tren. Non ex corde suo humiliavit et abiicit
 filios hominum. et introducit verba ditionis punitionis
 quasi plangent. Ista. i. Ne uosolaboris hostibus
 meis. ut sit eis propitius de hostibus misereri. In
 ministris noue legis quod debet esse in perfectione imi-
 tatione dei: debet ipsi imitari in ope pietatis: non
 in ditione severitatis. Ad illud Leonis et
 Gregorii. dicitur quod hoc non dicitur propter hoc quod liceat
 sacerdoti vel pape arma arripere: sed quia possunt
 seculari principi cui malis gladius committitur est:
 armorum summptionem contra maleficos suadere.
 sicut illi qui habent minoribus et maioribus di-
 uinas leges exponere et predicare. in quibus prece-
 pit secularibus potestatibus. maleficos non pa-
 tieris inuere. Exo. 23. et deut. 13. Si audieris in
 una urbi tuarum quas dominus deus tuus dabit
 tibi etc. Et post sequitur. Si inueneris certus esse
 quod dicitur et abbatem hanc ope perpetrata

statim penties bñtatores illi? i ore gladii.

Ad aliud qđ obicit de imperatore qđ ordi-
dinas a papa dđ qđ vey ē qđ recipit p̄tatem
a papa ad puniēdū maleficos. executionem
aut p̄tatis accipit a lege a deo. qđ p̄ papā re-
cipit auctoritatē ut sit mīster legis ⁊ iusticie
dine. s̄ ab ipā lege auctoritatē usus mīsterii
iusticie. Un̄ Aug. i qñib⁹ leuitici. Cū homo
iuste occidit lex occidit: nō tu: vīc̄ iudici se-
culari. Si aut̄ obf̄ qđ ille fac̄ cuius auctori-
tate fit. Un̄ papa ⁊ ep̄i qđ habēt p̄positos iu-
dices sanguis vidēt̄ occidē dđ. qđ ē auctori-
tas iubēdi. ⁊ ē auctoritas iuēdi. In auctori-
tate iubēdi segf. ille fac̄ cui⁹ auctoritate fit.
In auctoritate iō iuēdi nō segf. Est autē
auctoritas iubēdi occidere maleficos penes
impatorē. Auctoritas iō iuēdi penes papā
⁊ sacerdotes. Est autē ista innitio dīne legis.
vt dictū ē: p̄dicatio. et vt p̄ncipes legi dīne
obediant exhortatio. Un̄ Ber. i 4. li. de cō-
deratōe ad Engenium. ondit qualr̄ vterq;
gladius est ecclie m̄lis ⁊ spūalis. et qđ ad
ipsam p̄inet gladius m̄lis ⁊ spūalis. et qđ
ad ipsam p̄tinet gladi⁹ materialis nō q̄tu; ad
usum vel quātū ad iussū s̄ quantū ad
nutū. Un̄ vīc̄ hoc modo ad Engē. Qui gla-
diū m̄lem tuū negat: nō satis mihi videt̄
attēdere x̄būm dñi dicēt. ouerte gladium
tuū i vaginā. tuus ḡ ⁊ ipse tuo foriran nu-
tu et si nō tua manu euaginād⁹. Alioquin si
nullo modo ad te pertineret dicētib⁹ aplis.
Ecce tuo gladii. nō r̄ndisset dñs. satis est. s̄
nimis est. Uterq; ḡ gladi⁹ ecclie ē spūalis ⁊
m̄lis. s̄ is quidē p̄ ecclia. ille s̄ ab ecclia
exercēdus. ille sacerdotis. is militi manu. S;̄
sane ad nutū sacerdoti ⁊ ad iussū impatoris
Et p̄ hoc solūf̄ omnia obiecta.

Restat querere de

genere occisiōis que i hoc p̄cepto p̄bibeatur
Et ex p̄cedētib⁹ vī qđ p̄bibeat̄ occisio corpo-
ralis: que ē i sepatōe aīe a corpore. S;̄ q̄rif
vtrū p̄bibeat̄ occisio quocūq; mō dicta. v;̄
corporalis ⁊ spūalis. Ad qđ sic. aug⁹. super
ps̄. Noli putare te nō esse homicidā: quādo
fratri tuo malū p̄suades. Si fr̄i tuo mala p̄-
suades occidis. et ut scias. qđ occidis: audi
ps̄almistā dicētē. filii hominū dētes eorum
arma ⁊ sagitte ⁊ lingua eoz gladi⁹ acut⁹.

Item exo. 20. super illud. nō occides. glo.
Manu vel mēte: uel s̄strahēdo s̄bidiū uite
ei cui debes dare. Itē. s. Deu. sup illud nō

occides. Glo. re vel volūtate. qđ enī odit fr̄s
suū homicidā ē: vel s̄strahēdo qđ potes p̄-
stare. Ex his igif̄ relinquit̄ qđ hic p̄bibeatur
bomicidiū spūale: qđ ē i odiēdo. seu malum
cōsulendo. et bomicidiū vī nō solūmō i cō-
mittēdo. s̄ i inferēdo mortē: s̄ etiā i omitten-
do. s̄ i s̄strahēdo bñficiū ad cōseruationem
uite p̄ximi. P̄tēca querif̄ vtrū isto p̄ce-
pto p̄bibeat̄ occisio quolibet modo dicta.
Ad qđ sic. s. sapie. Os quod mentis occidit
animā. mēdaciū igif̄ est occisio anime. Si ḡ
hic p̄biberet̄ quel; occisio spūalis: p̄bibeatur
hic mēdaciū. et pari rōne quodlib; peccatū
mortale. nā oē p̄m̄ mortale occisio ē aīe. Si
s̄o dicēt̄ qđ nō p̄bibeat̄ hic occisio spūal̄ nisi illa
que ē p̄ximi. Con̄. hic p̄bibeat̄ occisio cor-
poralis sui ⁊ p̄ximi sic supra dictū est. ḡ si hic
p̄bibeat̄ occisio spūalis: p̄bibeat̄ ⁊ sui ⁊ p̄xi-
et ita quodlib; p̄m̄. qđ qđ ē falsum: reliq̄
qđ nō p̄bibeat̄ hic nisi occisio corporalis. Itē
querif̄ vtrū istud p̄ceptū sit ḡniale ad plura
p̄cepta. Ad qđ sic. aug⁹. cōtra faustū i li. i. qđ
indei nō itelligebant bomicidiū nisi corpis
humani: p̄ quod vita p̄uaret. Aperuit dñs
omnē iniquū motū ad nocēdū fr̄i i bomici-
diū genere deputati. S;̄ i farādo. falsum te-
stando. ⁊ hi⁹ est iniquus mot⁹ ad nocēdū
p̄ximo. ḡ furta. falsa testimonia. ⁊ hi⁹ ē ini-
quus mot⁹ ad nocēdū p̄ximo. ḡ debēt i bomi-
cidii ḡne deputari. ḡ cum omne genus ho-
micidii hic p̄bibeat̄: erit hoc mādātū gene-
rale ad alia: quib⁹ p̄bibeat̄ p̄ximo nocumētū

Item omnis p̄uaricatio cōtra p̄ceptum
quodlib; ⁊ tabule: aut est cōtra inocētā i ferē-
do nocumētū. aut cōtra bñficiā s̄strahē-
do bñficiū. S;̄ s̄ ang. hic p̄bibeat̄ nocumētū
illatio. s̄ p̄bibeat̄ s̄strahēdo bñficiū sicut glo.
vīc̄. et sicut vīc̄ ambrosius i li. de officiis. Pa-
scesame mouētē. qđ qđ enī pascēdo homines
seruare poteris: si nō paueris occidisti. ḡ isto
p̄cepto p̄bibeat̄ omnis p̄uaricatio: que ē cōtra
aliquod p̄ceptū ⁊ tabule. ḡ ē generale ad
p̄cepta ⁊ tabule. Itē Hiero. sup isa. Oīs
iniquitas ⁊ oppressio ⁊ iniusticia iudiciū san-
guis ē. et i gladio nō occidas: volūtate tñ
iusticia. S;̄ iniusticia ⁊ iniquitas generalia sūt
ad furtū. falsum testimoniū. mechā. ⁊ hi⁹. ḡ
ista sunt iudiciū sanguis. ḡ itē. Item oīs
iniquitas ē iudiciū sanguis. Omne p̄m̄ est
iniquitas. ḡ omne peccatū iudiciū sanguis est
fm̄ verbum Hieronymi. Est igif̄ h̄ p̄ceptū
generale. Item i ep̄la Clemēt̄i bomicidiorū

tria gna dicebat btus petr. Sic eni homicidas interfectores frū; ita detractores eorum: eosq; odiētes homicidas esse manifestabat. Detractio igit ē homicidiū. S; omne falsū testimoniū ē detractio. q̄ ⁊ homicidiū est. Est igit hoc pceptū p̄hibēs falsum testimoniū.

Cont. Illud pceptū onumerat cū ceteris et est vnu de decē b̄bis. q̄ nō cōp̄hendit alia. S; si extēdēt ad homicidiū spūale: cōp̄hēdēt alia. q̄ nō extēdēt ad homicidiū corpale.

Itē scādalu est homicidiū spūale. q̄a p̄b; alii occasionē mortis spūal. sic d̄r ad ro. i. 4. Scādelizati p̄pter escā nolī destruere opus dei. Itē. i. ad Cor. 8. i. eodē casu d̄r. Si qs viderit illū q̄ h; cōsciā recumbētē i idolio edificabit ad māducādū ⁊ p̄bit i tua cōsciā frater p̄pter quem xp̄s mortuus ē. Si ergo spūale homicidiū p̄hibēt h. p̄hibēt h scandalū. S; scandalum pōt esse p̄m̄ idolatrie qd̄ est cōtra p̄mū pceptum. et piurium: qd̄ ē cōtra 2^a. et violatō sabbati: qd̄ ē cōtra 3^a. et inhonoratio: quod ē cōtra quartum. et sic de aliis. Sic q̄ p̄hibet h oīs p̄uaricatio aliorū; pceptoz: quod falsum est. Reliq; igit q̄ nō prohibet h nisi corporale homicidiū. Itē querit vtrū p̄hibeat h tm̄ homicidiū manū et cum dicant auctoritates q̄ lex p̄hibebat manū nō animū. S; hoc nō erit i p̄hibitōe nisi homicidiū manū. Cont. Aug. periclose decipiūt q̄ existimāt eos tm̄ homicidas qui manib; hominē occidūt: ⁊ nō poti⁹ eos: per quoz cōsiliū ⁊ fraudē ⁊ exhortationē boīes extinguit. Nā iudei nequaq; xp̄is manib; dñm occiderūt: sic scriptū ē. Nō licet nobis interficē queq;. Mat. 27. Itē Aug. Mors xp̄i iudeis imputat: q̄a ipsi lignis interfece- rūt dicentes. Crucifige. crucifige. vñ vnus euāgelista d̄r dñs crucifixū hora tertia. ali⁹ sexta: q̄a iudei crucifixerunt eū hora tertia ligna. milites hora sexta manib;. Itē canon Martini pape di. 50. d̄r. q̄ homicidium cōmittit factō. cōsilio. Si vicat q̄ manū quā p̄hibet lex ē oīs operatio exteri⁹ exp̄ssa Et ita operatio quecūq; ul coopatio ad mortem alic⁹ h p̄hibet. Querit vtrū p̄hibeat volūtas. et si p̄hibet: quare nō exp̄mit sicut circa mechā ⁊ furtū. Q̄ aut p̄hibeat exp̄sse d̄r glo. 20. exo. sup illud. nō occides. glo. volūrate. Itē cum nō oīs q̄ odit fratrem: velit ei inferre mortē: vel q̄ ab alio illi iferatur: quare d̄r Jo. p̄. 3. Qui odit fratrem suū homicida ē. S; occisio boīs vel hōicidiū

d̄r onob⁹ modis. sc. s. ⁊ interpretatiue. Interpretatiue duob⁹ modis. Omittēdo si nō s̄uenit: cū videt p̄ximū i necitate extrema. Aug. cōtra faustū. i. li. Illud pceptū quod ē. nō occides: nō seruas. Nō. n. vas esuriēti panem. vep; si incurras i eum famelicū: q̄ mori posset: nisi pouigēdo cibū s̄uenias: iā tu homicida teneberis. Cōmittēdo corde. ore. ope Corde odiēdo. i. Jo. 3. Qui odit fratrem suū cōtra Ore duob⁹ modis. detrahēdo. sic d̄r beat⁹ Petrus. Detractores homicidas eē. Malum suadēdo sic d̄r beat⁹ Aug⁹. Si fr̄ i tuo mala p̄suades occidis. Ille q̄ i sua cōsciā occidit: q̄a vellet nō esse aut nō bñ esse quem odit. Detrahor occidit p̄ximū i cōsciā aliena: i qua viuebat p̄ bonā op̄ionem. mali p̄suasor occidit eū i cōsciā eiusdē i qua viuebat p̄ bonam volūtatē: ⁊ post mortē p̄ p̄m̄. Ore scandalizando p̄ malū exemplum. Unde beatus Greg. de p̄lat. Tot mortib; rei sunt: quot ad posteros p̄ditōis exempla trāsmittit. Uere cōmittit homicidiū i corpis ⁊ aīe d̄sione: qd̄ cōtingit trib⁹ modis. necessitate. casu. volūrate. Necessitate euitabili vel seuitabili. Casu dando operā rei licite vel illicite. et si licite: aut adhibita diligētia debita. aut nō adhibita diligētia. Et patet ex p̄d̄cis quomodo imputat. et quomodo non. Et quomodo sit cōtra hoc pceptum. et quō nō. Volūrate aut iuste ⁊ iniuste. iuste quādo debita causa iustus ordo. iustus aīus iudic occidit. et n̄ est i hac p̄hibitōe. In iniuste quādo aliquod istoz triū deest. et fit trib⁹ modis. Cōsilio. pcepto. facto. sic d̄r canon Marti. et istud homicidium vlr ⁊ distictē: ⁊ p̄p̄ie h p̄hibet. Cum q̄ querit vtrū p̄hibeat hic occisio quol; modo dicta v̄d. q̄ p̄p̄ie h p̄hibet occisio corporalis. Improp̄e v̄o et ex cōnti ⁊ interpretatiue occisio spūal. Si. n. aīa melior: corpore: et vita aīe melior vita corporis. et mors aīe peior morte corporis. Qui q̄ p̄hibet iferēdā mortē corpale: multo magis p̄hibet iferēdā mortem spūalē. nō tm̄ p̄p̄e potest dici ab aliquo iferri mors spūal alicui: quēadmodū mors corpale. Mors. n. corpale iferē alicui p̄ cām ⁊ violētiam. Mors vero spūalis culpe nō pōt iferri alicui ab aliq; nisi p̄ occasiōem: q̄a cōp̄a nō pōt fieri i nobis nisi nobis volētib; ⁊ cōsentiētib;: quānis occasio possit esse i v̄bo ⁊ facto. et iō occisio spūal d̄r iferri i prop̄e ⁊ interpretatiue: q̄a p̄ occasiōem nō per cām. Ad illud qd̄ ob̄r de mēdacio ⁊ quolibet

peccato mortali q̄ occisio ē. v̄d. q̄ quodlibet peccatū mortale effectiue d̄r occisio sp̄ialis: q̄a ex quolibet aīa occidit: s̄ nō formal̄: nisi solū illa que sūt occasio alteri peccadi. i. sp̄i ritual̄ moriedi: sic ē mali psuasio. vel factū min⁹ reū p̄bens alteri occasiōē ruine: vel q̄ moriāf ī c̄scia p̄p̄ia p̄ odiū. vt ibi nō viuat p̄ amorē. vel q̄ moriāf ī c̄scia alterius p̄ detractionē. vt ibi nō viuat p̄ bonā op̄ionez

Ad illud h̄o q̄d querit̄ vtrū illud p̄ceptū sit ḡniale v̄d. q̄ nō amo est sp̄ale. Et ad illud Aug. q̄ homicidiū intell̄ ois mot⁹ ad nocēdum: intelligēdū cū detēminatōe: quo. s̄. nō cet p̄sone: nō quo ad res p̄sone: s̄ quo ad esse ipsi⁹ p̄sone. et iō nō obstat q̄d obiē de furto: et falso testimonio et aliis. S̄i ad aliō h̄o q̄d t̄c q̄ s̄btractio b̄nificētie p̄hibet h̄ et nō cumētū ḡnial̄. p̄ de nocumēto. De s̄btractiōe h̄o b̄nificētie s̄i v̄d. q̄ nō intell̄ general̄: s̄ s̄btractio solū debiti b̄nificii ī casu necessitatē ex quo mors cōtingit. Ad illō autē q̄d obiē d̄ iniq̄tate et iniusticia s̄i v̄d. q̄ illō nō d̄r ḡnial̄: s̄ solū de iniusticia et iniq̄tate: q̄ p̄ opp̄sitiōē alicui⁹ iſerf̄ mors vel acceleraf̄ Ad homicidiū. n. p̄tinet iſerre statim mortē vel accelerare mortē. Ad illud h̄o b̄i p̄e tri iaz p̄ r̄n̄sio. Nā detractionē nō d̄r mors nisi īterpratiue et īproprie. Ad sequētia h̄o p̄ r̄n̄sio. Nā p̄hibet s̄m ītentionē legis homicidiū volūtati et opis: vel cooperatiōis: quāuis s̄ ītellectū carnaliū iudeoz ītellegēf̄ solū de homicidio opis vel cooperatiōis. Ad vltimū h̄o q̄d querit̄. s̄. quare nō ē p̄hibitio nolūtatis distincta circa occisiōē sic circa mechiam et furtū. r̄n̄sū ē supra q̄dē de numero p̄ceptoz. et infra ampli⁹ declarabit̄.

¶ R̄anſeundū est

ad sextum p̄ceptum: quo d̄r. non mechaberis. Circa q̄d ingreda sunt plura.

1. p̄mo vtrū sit p̄ceptū p̄ tabule vel z̄.

2. vtrū sit p̄ceptū morale legis nature: ul morale discipline. 3. vtrū coit⁹ maris et femine nullo addito sit p̄hibit⁹ hoc p̄cepto.

4. vtrū concubinari⁹ p̄hibeat. 5. vtrū coit⁹ fornicari⁹. 6. vtrū coit⁹ incestuosus.

7. vtrū bigamia. 8. vtrū coit⁹ cōiugal fordinat⁹. 9. vtrū mechiam mētal̄is ul corporalis p̄hibeat hoc p̄cepto. Decimo de op̄aratōe hui⁹ p̄cepti ad alia.

¶ Ad primū obicitur

ſic. Deute. 5. sup̄ illud. non mechaberis. glo. Adulteriū p̄hibet carnale ul sp̄iale. et itez sp̄ialis fornicatio ē idolatria et scripturaz expositio p̄ana. S̄z cōstat q̄ p̄hibitio idolatrie p̄tinet ad p̄mū p̄ceptū p̄me tabule: et p̄hibitio p̄ane expositiōis scripturaz ad z̄ p̄ceptū p̄me tabule. nō assumes nomē dei tui ī vanū. q̄ illud p̄ceptū extēdit ad p̄ceptum illud p̄me tabule. Itē 3. s̄ido. fornicatio carnis adulteriū ē. fornicatio aī seruit⁹ idoloꝝ est. etiā sp̄ial fornicatio de qua d̄c̄ v̄n̄s. Qui uiderit mulierē ad concupiscēdū eaz c̄c. Cum igit̄ hic ḡnial̄ p̄hibeat̄ fornicatio: et idolatria sit fornicatio aī: idolatria hic p̄hibet. Si dicat̄ q̄ p̄ceptum illud p̄t accipi l̄ral̄ et allegorice. Allegorice acceptū p̄tinet ad p̄mā tabulā: ī qua p̄hibet̄ idolatria et heresis: que sunt fornicatio sp̄ial. Litteral̄ q̄ ītellectū ē p̄ceptū z̄ tabule. Con̄. p̄ ad Cor. 6. Nescitis qm̄ mēbra uestra tēplū s̄nt sp̄ūs. s̄. et ī eadē epla. c. 3. Si quis tēplū dei violauerit disp̄det illū deus. 3. n̄de arguit̄. Si violatio tēpli exterioris est sacrilegiū: et cōtra p̄ceptū p̄me tabule ī q̄ p̄cipit̄ honor dei. q̄ multo magis violatio tēpli interioris et sp̄ial erit sacrilegiū et cōtra p̄ceptū p̄ tabule. Cum ergo fornicatio corporalis tēplum dei sp̄ituaie polluat erit sacrilegium et cōtra p̄ceptum p̄me tabule. Itē in p̄ceptis z̄ tabule p̄hibet̄ lesio et iniuria p̄ximi. S̄z in simplici fornicatiōe nulla ē iniuria p̄ximi. q̄a ē cum solata: que nō ē alicuius p̄p̄ia: s̄ sue potestati: nec īde aliqua est querimonia. q̄ n̄ ē prohibitio illi⁹ p̄cepti z̄ tabule. So. sic d̄r ī 2. Eszech. Liber sacre scripture scriptus ē ītus et foris. 3. n̄tus quārū ad sp̄iale intell̄ gētiā. foris quārū ad l̄ralē. Si q̄ illō p̄ceptū attēdat quātū ad intell̄ gētiā sp̄iale: et hoc improp̄e: erit illō p̄ceptū idē p̄mo p̄cepto p̄me tabule: quo p̄hibet̄ idolatria. nel z̄ quo p̄hibet̄ heresis: que d̄c̄it̄ fornicatōes. Osee 2. De synagoga et heresi auferat fornicationes suas a facie sua: et adulteria sua de medio ubez suoz. Si autē attēdat illud p̄ceptum z̄ mō et p̄p̄e: p̄hibet̄ hic fornicatō corporalis. et h̄ mō est p̄ceptū z̄ tabule. De ista autē fornicatiōe que sic p̄hibet̄ ī h̄ p̄cepto d̄r p̄ ad Cor. 6. Corpus autē nō fornicationi s̄ d̄no. Et si obiciat̄ q̄ p̄cepta decalogi litteralia sunt et nō allegorica. et iō p̄ceptum illud solum l̄rale erit et nō allegoricū. Et icēdū q̄ p̄cepta decalogi duplicē h̄nt respectū

Unū ad legē l'ralē: que est lex nālis cuius ex-
plicatio sunt. et b̄ nō solū sunt l'ralia. Aliū
ad legē figurālē que est lex Moysi in qua ex-
plicata sunt. que est lex umbre et imaginaria
sicut d' ad hebre. io. et hoc mō allegoricam
interpretatōem recipiūt. Ad illud tō qd
obf̄ i strariū de violatōe templi dō. qd nō ē
sile de templo māli et spūali. Nam templum
māle nō honorat nisi ppter cultū dei. et id
violare illud ē iniuriari deo p'prie. p'xim' tō
honorat et ga p'xim': et ga dei templū. vnde
iniuria p'ximi: ga est p'xim': non ē p'prie iniu-
ria dei. Iniuria tō ga templū dī methapho-
rice d' iniuria: quēadmodū homo vel corp'
hoīs d' templum. et ideo methaphorice d'
sacrilegiū et improprie. Ad vltimū quod
obf̄ dō. qd i simplici fornicatōe fit iniuria p'
ximo: ga noīe p'ximi intell' homo in vtroq'
sexu. vñ quāuis mulier sit soluta: et etiā ve-
lit hoc: nihilomin' tñ ei fit iniuria: quemad-
modū si de volūtate tua cēt qd ego interfice-
rē te: nihilomin' tñ si ego interficerē te: face-
rē tibi iniuriā. vñ quāuis null' querat: ni-
hilomin' tñ vterq' ledit: ga vterq' spūal'
interficiet. et quāuis nō ledet ali' sic cōtingit
i p'p'ō molliciei: illa eadē p'hibitōe qua p'hi-
bet pollutio alteri': p'hibet pollutio sui: quē
admodū i p'cepto quo p'hibet occisio alteri'
prohibet occisio sui.

Deinde queritur ^{ut}
p'ceptum sit morale legis nature: aut morale
discipline. Ad qd sic. Ambrosi' i li. de p'ri-
archis. Dixit Sarra ad Abraā: ecce nūc con-
clut me dñs ne parerē. intra q' ad ancillaz
meā. hñ. 16. Considera p'mū qd Abraā an le-
gem Moysi et an euāgelium fuit. et sequit'. nō
ē i legē cōmisit Abraā: s' legē puenit. Itē
idem in eodē. De' in paradiso cōgiū lauda-
nerat: non adulteriū damnauerat. Ex his q'
relinquit qd adulteriū ex lege ē dānabile: an
legē tō nō erat dānabile. Est igit' malum
ga p'hibitū ex lege. Est igit' morale discipli-
ne. Conē. ad ro. 2. Cū gentes que legē non
hñt natural' ea que legis sūt faciūt: oñdūt
opus legis scriptū i cordib' suis. cōstat qd op'
legis scriptū nō pōt intelligi de p'ceptis ce-
rimonialib': nec de p'ceptis iudicialib' p'lib'
que sunt ex institutōe. q' hoc intell' d' p'cept'
decalogi moralib'. q' oīa p'cepta decalogi
sunt moralia legis naturalis. Itē sic ibidē
dic' glo. Lex nālis est nemini iniuriā i'ferre.

nihil alienū p'ripe: alieno cōgiō nō i'ndiari
Sed omnis adulter i'ndiat alieno cōgiō. q'
peccat cōtra legē nāle. Itē ibidē d' ut bre-
uiter dicat'. Lex nāle est nolle alii facere qd ti-
bi nō vis fieri. S; null' vellet ut ad suā ali-
quis alius accedēt volūtate ordinata. q' q'
cūq' adulteras trāsgredit' legē nāle: quod
cedētū ē. Ad illud aut qd p' obf̄ dō. qd
illud quod dic' Ambrosi' de Abraā: qd nō cō-
misit i legē cocundo cum Agar: v'p' ē qd b̄
nō fec' sua audōritate s' d'ina dispōsitōe.
P'eterea hoc dic' Ambro. ad excusationē il-
lius facti abrae. cui' intērio ē dicē qd abraā
nō peccauit cōtra legē positā: que ad huc nō
erat: et hoc ē qd dic' nō i lege cōmisit s' legē
puenit. Itē nō peccauit cōtra legē nālem
ga nō affectu implende libidīs hoc egit: sed
querēde posteritat' et multiplicatōis hūani
generis: quod pcedebat de vitamine legis
natural' maxime cū nō dū esset mltiplicatio
hominū ad dei cltū. et hoc ē qd dic' nō ardo-
re aliquo succensus libidīs cōingale postpo-
suit t'hoz ancille cōubernio. s' studio querē-
de posteritat' et p'pagande sobol'. Ad huc. n.
post diluuiū raritas erat humani generis.

Itē nō peccauit cōtra legem seu ius ra-
tionis. vñ ibidē dic' ambrosi'. qd studiū poste-
ritat' erat tempore illo religionis: ne quis nō
reddidisse videret debitū nature. Jus autē
rationis videt ut reddat vnicuiq' qd suū
est. Ad illud qd obf̄ qd de' ante legē adul-
teriū non damnauerat. dō. qd est damnatio
quātū ad culpā et ad reatū pene eterne. et ē
damnatio quātū ad crimen et reatū p'ntis
pene. Et est d'ia i'ter culpam et crimen. Itā
culpa ē p'ntis quodcūq'. Crimē tō nō nisi illd
quod ē dignū accusatione et p'nti punitōe.
P'imo mō adulteriū semp fuit dānabile. 2'
mō a tpe legis qua p'cipiebaf' puniri adalte-
riū. Unde ambrosi'. An legē nō dū interdē;
adsteriū videbat'. pena criminis ex tpe le-
gis erat que crimen inhibuit. nec ante legē
vlla est damnatio s' ex lege.

Queritur postmodū

vtrū coit' maris et femine nullo addito p'
hibeat hoc p'cepto. Ad qd sic. Dic' aug'. Q'
sicut se hab; ab' ad salutē hoīs sic coitus ad
salutē hūani gnīs. S; sic se hab; ab' ad salutē
hoīs qd cibi sumptio semper est licita et non
prohibita. q' coit' maris et femine qui est ad
salutē hūani generis licit' erit et nō p'hibet'

Itē qđ p̄hibet ī p̄ceptis decalogi ē malū fm se. S; coit^o nō ē fm se malū. ḡ zc. p̄batio medie null^o actus nature s̄ se mal^o ē. Coit^o s̄o actus est nature. ḡ zc. Itē null^o act^o ḡ nec ex determinatōe circūstātie: nec ex mā debita ē vitupabilis: ē malum vel ex gr̄ie vel circūstātia. Coit^o autē ē hī. Con̄. i. ad cor. 6. Qui fornicat ī corpus suum peccat. Elo. In fornicationis ope tot^o homo absorbet a carne: ut iam vici non possit ipse aiūs suus esse: s; simul totus homo vici possit caro. S; opus fornicatiōis quantū ad hoc non plus efficit qđ coitus nō fornicari^o. coitus igitur de se ē actus inordinat^o. ḡ malū. ḡ alicubi p̄hibitiū: s; nō alibi qđ hic. Itē dicunt sancti qđ in ope coniugali nō dat spūs p̄bie p̄pter captiuationē rōnis. Coit^o igitur maris et femine facit ut homo nō sit ī p̄cipatōe gr̄e. ḡ malū. Un̄ Hiero. sup̄ Mar. Tpe quo coniugales actus gerunt p̄ntia spūs sancti nō dabit: et si p̄pha se dicat: qui officio generationis obsequit.

Itē dic̄ aug. qđ sanctiora sunt coniugia pari voto cōtinētū. et dic̄ ad ediciā. Tāto sācti^o coniuges manebatis. quanto sanctiora cōcorditer placita seruabat: sic fuit coniugiu; Marie et Joseph. Ex quo relinquit qđ recessus a carnali copula ī coniugio est accessus ad sanctificationē. ḡ accessus ad copulā ē malū. ḡ coit^o fm se ē malū. ḡ p̄hibitiū. s; nō alibi qđ hic.

Itē omne qđ excusatione īdiget fm se est vitupabile. S; coit^o ad hoc qđ fiat licite: necesse ē qđ p̄ m̄rimoniū excuset. ut dic̄ aug. ī sermone de v̄bis apostoli. ḡ fm se est malū: siue ī genere. Itē si aliqđ actus addita circūstantia ē licit^o: a p̄a s̄o remota nō ē licitū ē malū ī gr̄ie. S; coire solū addita circūstantia ista cū sua: seu coniugalī est licitū. remota nō. ḡ zc. S̄o. d̄. qđ coit^o masculi et femine quātū ē de ipso actu bonū ē se in se. In genē s̄o moris indifferēs sic comedē et bibē. quia pōt bñ fieri et male. Un̄ aug. ī li. cōtra Iovinianū. Usus nālis et licit^o ē sicut ī coniugio. et illicit^o sicut ī adulterio. cōtra naturā semper illicit^o. S; nōndū qđ indifferēs d̄r duob^o modis. Uno mō qđ cū de se nō sit malū indifferēter pōt fieri: quēadmodū comedē. ambulare. Alio mō indifferēs d̄r qđ cū sit bonum pōt bñ fieri et male. nō tñ indifferēter pōt exerceri: nisi addita debita circūstātia. sicut iurare. qđ nō ē licitū fieri nisi exigēte vel interueniente debita cā. tale indifferēs ē coire: qđ nō est licitū fieri: nisi cū sua coniuge. Et rō

huius est qđ qdam actus respiciunt statum singularis p̄sone. Quidam s̄o act^o respiciūt statū nature vel cause v̄lis. p̄mi act^o indifferēter pōt exerceri nō addita circūstātia debita: quales sunt qđ v̄di sunt ambulare et comedere. Secūdi actus nō possunt indifferēter exerceri nisi addita debita circūstātia. et hoc ē p̄pter excellētiā actus respicienti cām v̄lem: sicut iurare: quod respic̄ cām v̄lem. s. p̄mam veritatē. et coire: qđ respic̄ cām v̄lez. s. multiplicationē sp̄ei. Itē notādū qđ indifferēs d̄r vno mō nō habēs maiorē inclinatōē ad bonū qđ ad malū vel egr^o. ut ambulare. Alio mō d̄r indifferēs qđ pōt bñ et male fieri: tñ magis inclināt ad malū qđ ad bonum ut iurare. cuius frequētia sepe vertit ī piculam piurii post peccatū. sicut coire rōne cōcupitōe fomitis magis trahit ad inordinatōē libidīs qđ ad bonū fecūditati post lapsū hoīs. Ad illud ḡ qđ p̄mo ob̄r qđ oīs coit^o est actus inordinat^o. d̄. qđ coire pōt dicere actū absolute s̄tut^o gr̄iatine ad multiplicationē sp̄ei. et fm hoc nihil ponit inordinatū p̄ ut esset ī statu nature bñ cōstitute. Alio mō potest dicere actū cui cōcreta ē corruptio. Et sic rōne actus nō dic̄ aliquod inordinatū: s; naturale bonū. Ratione s̄o corruptionis cōcrete que ē ei cōnālis post peccatū: ita qđ conuersum sit vitiiū ī naturā: et cōcomitat actus inordinatio. nō tñ sequit qđ omnis talis act^o sit inordinat^o: s; qđ null^o ē sine inordinatōe.

Ad 2° p̄ hoc idē p̄ r̄sio. qđ qđ donū p̄phetie s̄trahit p̄ coitū coniugalē: hoc non est propter inordinatōē seu maliciā actus: s; propter inordinatōē delectatōis anexe. n̄ nō seq̄r ex h̄ qđ coire sit malū: s; qđ ē cū malo. Ad aliud sicut r̄ndēdū qđ coniugiu; sācti d̄r ī cōtinētia a carnali copula nō p̄pter elōgationē ab actu qđ ē nāl: s; p̄pter elōgationē a corruptōe libidīs: qđ ē nāl fm que modum p̄fecti d̄r nō iurare qđ iurare ex debita cā n̄ rōne elōgatōis ab actu s; rōne elōgatōis a periculo piurii. Ad aliud sicut p̄ r̄sio. qđ qđ coit^o p̄ lapsū īdiget excusatōe: h̄ ē rōne delectatōis anexe. n̄ rōne actus rōne cui^o solū īdiget debiti circūstātiis. Et idē ī gr̄ie moris ē indifferēs. Ad vltimū ex p̄dictis p̄ r̄sio. Nā qđ coire n̄ sit licitū: nisi adhibita debita circūstātia hoc n̄ ē p̄pter inordinatōem act^o ī se. s; p̄pter excellētiā ordīs act^o qđ respic̄ nō tñ statū singularis s; statū nature v̄lis. et idē qđ respic̄ statū rei publice: n̄ pōt indifferēter

exerceri nisi adiuncta debita circumstantia:
sicut infra declarabit.

Postea queritur de

concubinato, utrum prohibeatur, est autem officia et secundum leges humanas et omniam inter coniugem, concubina, meretricem. Nam coniugium est que assumitur in individuam vite consuetudinem. Concubina que accipitur separabiliter: sicut ad tempus ad querendum plerumque Meretricis que accipitur solum ad explendam libidinem. Secundum hoc queritur utrum coitus concubinari prohibeatur. Ad quod arguitur per exemplum Abrahæ generum. 16. 9. propter sterilitatem uxoris sue ingressus est ad agar egyptiam concubinam: et ex ea filium accipit. Sed in hoc laudatur abrahæ, quod non. Item exemplo Jacob qui habuit plures concubinas Balam et Zelpham ancillas Lie et Rachel, sicut dicitur generum. 26. vñ generum. 35. dicitur quod Ruben dormivit cum Bala concubina patris. Item exemplo David qui legem placuisse deo habendo concubinas. de quo dicitur. 2. Regum. 16. Ingressus est Absalon ad concubinas patris sui coram universo israel. Item an institutio matrimonii inter adam et euam, de quo habetur. 2. generum. Dixit dominus ad adam et euam generum. 1. Crescite et multiplicamini. quod ex precepto domini habuit adam eam ut sociam propagande sobolis an institutionem matrimonii. quod habuit eam ut concubinam. Item nullus facies secundum preceptum domini peccat. Sed vir concubinari cum sua concubina coeuns propter plerumque multiplicandam facit secundum illud preceptum. Crescite et multiplicamini. quod non peccat: sed facit quod licitum est. Item de lege naturali est ut quod in nullius bonis est occupanti cedat. vñ comedere illud quod nullius iuris est simpliciter licitum quod coire cum illa que nullius iuris est simpliciter licitum. scilicet cum illa que soluta est a lege coniugii. Item Aug. Uti re ad illud ad quod est esse recte uti. sic uti cibo propter sustentationem corporis est recte uti. quia ad hoc est. quod uti coitu ad creationem plerumque est recte uti. quia potentia ad hunc actum. scilicet vis generativa propter hoc data est. quod simpliciter licitus est coitus concubinari: putat determinat est. Item coitus cum soluta aut prohibetur quia secundum se malum est. aut non quia malum est propter aliquod bonum ut propter bonum obsequii ad non comedere de ligno sciencie. Si primo modo. quod erit contra legem naturalem. quia omne malum secundum se est contra dictamen legis naturalis. Contra. lex naturalis determinat coeundam masculum cum femina propter multiplicandam speciem: non autem determinat suam vel non suam. Reliquum quod coire non

est contra legem naturalem: et ita non secundum se malum. Si 2º modo cum non prohibeatur in decalogo: quia non dicitur non coibis cum femina: sed dicitur non mechaberis. Sed est non coibis cum aliena. nec in alia scriptura. quod simpliciter licitum. licitum. non est quod nullo iure prohibetur. Item cum ista possit se dare ad semper isti ad actum coitus: cum sit soluta poterit se dare ad tempus. quod potest se dare isti in concubinam.

Item quare consensus ad tempus non excusat coitum sicut consensus ad semper. Contra. per Cor. 6. Propter fornicationem unusquisque suam habeat. et unaqueque suum suum habeat. Sicut. Propter fornicationem vitanda unusquisque habeat suam non alienam. uxorem non concubinam. quod coitus concubinari est fornicari et illicitum. Item Aug. de 10. cordis. Non mechaberis. id est non ibis ad aliquam aliam propter uxorem tuam. Item de lege naturali non solum est liberorum generatio: sed educatio et hereditatio. Sed educatio filiorum et hereditatio non possunt esse nisi iter pentes sit individua vite consuetudo. quod lex naturalis non approbat coitum: nisi illum qui est inter coniuges individua vite consuetudinem retinetes. Reprobatur igitur coitus concubinari.

Item de lege naturali est. fac alii quod tibi vis fieri: quod debet intelligi de ratione ordinata. Sed de ratione ordinata primum vult vir quod affectus mulieris cum qua copulatur ei adhereat inseparabiliter. et eorum. quod de lege naturali tenent inuicem inseparabiliter adherere. Secundum legem quod naturalis non approbat coitum concubinari: in quo non est inseparabilis adhesio. Sed. dicitur secundum aug. in li. de bono coniugali. Concubine ad tempus adhibere: et etiam si cum filiorum concubantur instum faciunt concubinari. vñ distinguendum est quod concubinari dicitur duobus modis. Uno modo assumpta temporaliter ad plerumque producendam. Assumpta temporaliter dicitur ad omniam uxoris. ad plerumque producendam ad omniam meretricis. Item. 22. Concubina Nachor peperit ei filios. Alio modo sumpta inseparabiliter ad semper. sicut dicitur serviliter. primo modo concubine non sunt uxores et coitus concubinari est fornicari et illicitum contra legem naturalem et scriptam: sicut ostensum est. et hoc secundum se malum. tunc quia est contra ius publicum nature ad conservationem: quod dicitur filiorum creationem cum educatione et hereditatione: ut in eis saluetur generum humanum: quod non posset esse nisi esset copula inseparabilis pariterum. Tunc quia contra ius rationis privatum: quod dicitur non facere alii: quod tibi non vis fieri. et facere alii quod tibi vis fieri. Vult autem quod vir ut affectus eius cui copulatur inseparabiliter sibi adhereat. et eorum. 2º modo concubine sunt uxores. sed tunc non dicitur uxores sed concubine: quia

nō erant principales: quāuis fm xitate essent
 uxores. vñ. 16. gñ. vñ. q. Barra dedit Abrae
 Agar uxore. 1. 30. vñ. q. Rachel dedit Balā
 acilla viro i coniugiu ut de ea suscipet plez. et
 f. B. concubinari. coit. ē coniugalis. vñ. fm hoc
 p. rñso ad illud qd obiciebat de exēplis pa
 trū. Abraam. Jacob et David. Ad illd. fo
 qd obf. q. an institutionē matrimoniū dictū
 ē. Crescite. rñdēdū dupl. ga aut illud dictū
 ē p anticipationē vt determinaret institutio
 pfecta humani generis. et tūc nulla ē obiectio.

Aut distinguēdū ē q. institutio matrimo
 nii q. tū ad rē que determinat cū vñ mascul
 lum et feminā creauit eos. et seq. Crescite et
 multiplicamini. et q. tū ad factm: cū dictū est
 B. nūc os ex osib. meis. et q. pceptū ē ante
 institutionem matrimoniū. Crescite et mul
 tiplicamini: dictū est nō q. an institutio
 fieret s. post. Ad illd. qd obf. q. fornicator
 fac. fm illud pceptū dei. Crescite et multi. zc.
 vñ. q. an multiplicatiōem humani generis
 fuit pceptū non q. vñ. s. coniugib. vt adā
 et Eue. q. fuerūt coniūgi p matrimoniū statim
 p. formatiōem Eue de latere viri. Vñ. statū
 dixit adam. Hoc nūc os zc. ppter hoc reliq. t
 homo patrē et matrē et adheret uxori sue
 Et gñ. 9. Nōe et filijs cū uxorb. suis. Post
 multiplicatiōem fo humani generis et pfecti
 onē i incarnatione xpi nō ē pceptū s. indulgē
 tia. pma Cor. 6. Reuertimini i idipsum. et se
 quif. hoc aut dico fm indulgētia nō fm im
 perium. Ad illud qd obf. qd in nulli. bo
 nis ē occupanti ccedit. vñ. q. nō intell. de
 q. vñ. reb. Nō. n. intell. de reb. nāli in
 coib. vt sunt aqua et aer et littoza: que sunt
 nāli iure publica. nec de reb. coib. iure hūa
 no: vt de reb. vniuersitat. vt sunt i citatib.
 teatra et stadia et hī. nec de reb. sacris et re
 ligiosis. qd enī dñi iuris ē i nulli. bonis est
 s. intell. solū de reb. appropabilib. vt ter
 ra que a nullo fuit possessa: et fere: et aues sic
 dic. hūana lex. z. li. institutiōnū. de rez. vñ. hōe
 Vñ. psona rōnal. excipit: que ad dei imagi
 nē cōdita est. gñ. 1. et 2. et sui arbitrii et p. tatis
 Ecclesiastici. 15. Reliquit eū in manu cōsiliū sui
 dñi iuris et sui. vñ. nō ccedit occupanti nisi
 dño iure et p. p. voluntate interueniente i
 cōsensum coniugale. et ita nō ē sile. re comesti
 one rei que i nulli. bonis ē: et de coitu cum
 solata a lege coniugii. quāuis. n. sit solata: tñ. ē
 dñi iuris sicut templū sanctum: ga ad ima
 ginē dei. et sui iuris ga liberi arbitrii et po

testat. Ad illud aug. q. nti re ad illud ad
 quod est est recte uti. vñ. q. nō ē gñ. al. vez:
 nisi cū vtimur re ad illud ad quod ē licito et
 debito mō. Illicit. aut mod. ē vt coitu non
 coniugale. et quāuis ppter plē fiat nō crit li
 citū. Vñ. aug. de bono coniugali. Sic sanctius
 est mori fame q. idolotid. uesci. ita sancti. de
 fungi sine liberis: q. ex illicito coitu stirpem
 querere. Ad illud quod post querit an sit
 malum fm se. vñ. q. sic. et cū obic. q. nō ē cō
 legem naturalē. distinguēdū q. ē lex nālis a
 natura generis sic dic. i. s. d. 2. Tale ē quod
 nā docuit omnia aīalia ut mascul. cū femi
 na. et hoc mō neq. ē. Item est lex nālis a nā
 spēi. s. rōnalis. ut non facias alii: qd tibi non
 vis fieri. et fac alii zc. et hoc modo ē cōtra le
 gē naturalē: ut supra dictū ē. Circa aut legē
 2. modo dictā que est dictamē rōnis accidit
 malicia et p. m. Ad illud qd obic. q. solu
 ta mulier pōt se licite dare ad semp. q. et ad
 tempus. vñ. q. nō sequit. ga dare ad semper
 ē fm legem naturalē rōis. s. se dare ad tps
 ē cōtra legem naturalē et dñā ut sup. dictū ē
 Ad ultimū p. solo ex iam dictis.

Queritur cōsequen

ter utz fornicatio simpl. phibeat isto legis
 pcepto. et quāuis uideat reliqui ex pceden
 tibus: tñ. obf. i hūc modū. Null. actus natu
 ralis phibeat lege decalogi: s. solū act. uitio
 sus phibeat et vñ. pceptū. s. fornicatio
 ē act. natural. Ro. 1. Mutauerūt naturalem
 usū in eū q. est cōtra naturam. Glo. Natural
 usus ē niri cū muliere. q. nō phibeat i decalo
 go. Itē sic dic. aug. Decalog. ē renouatio
 legis naturalis. s. act. fornicari. ē fm legē
 naturalē. q. zc. Itē gñ. 38. Cū I bamar re
 misit Jude q. dederat ei ppter libidinē suā
 explēdam: dixit. iustior me ē: ga nō p. stitue
 rat se nisi cā. plis p. pagande. Itē Osee p.
 pceptū dñs p. p. hē facē filios fornicationū
 et accipe fornicariā. s. dñs nō pceptū p. m.
 nec fm se malū. Itē fm ius naturale oīa
 coīa. q. fm ius naturale pōt qlibet uti qlib.
 q. fornicatio nō ē cōtra ius naturale. Itē
 in his q. a iure naturali pcedūt nō cōtingit
 peccare. s. coniūgio maris et femine pcedit a
 iure naturali. q. zc. Itē p. ad Ibi. 4. Exer
 ce te ipm ad pietatē. Ambrosi. Omnis snā
 discipline xpiane in pietate et mīa consistit
 quam aliquis sequēs etiam si lubricū carnis
 patiat sine dubio napulabit sed nō peribit.

ergo non est mortale peccatum, sed nec prohibet: cum
 omne prohibitum mortale sit. Nam veniale peccatum
 non prohibet. Item Augustinus in quoniam super exo. 20.
 Quis mecha fornicatio dicitur etiam in scripturis. Sed
 utque omnis fornicatio mecha possit dici in eisdem
 scripturis non mihi interim occurrit expressus
 lectiois exemplum. Sed si omnis fornicatio mecha
 dici non potest: nisi sit in decalogo prohibita:
 illa fornicatio quam faciunt: qui uxores non habent
 cum feminis que viros non habent: an inveniri possit
 ignoro. Contra. Debe. ultimo. fornicatores
 et adulteros indicabit deus. Sed iudicare ibi
 accipit per dēnare. Si ergo fornicationis et adul-
 terii est filius dēnatio: et filius prohibitio. ergo cum isto
 precepto prohibeat adulterium prohibet filium et for-
 nicatio. Item deuter. 23. Non erit scortator: et
 filius israel. et stat quod ista prohibitio est moralis
 ergo emanat a precepto decalogi. Sed non nisi ab isto
 ergo. Item fornicari ad dicitur dicitur coitus libidino-
 sus. Sed omnis talis ad dicitur se est culpabilis. Item
 ad idem sunt rationes super posite. Sed in Aug.
 super exo. 20. furti nomine bene intelligitur omnis illicita
 usurpatio rei aliene. Non enim rapinam permittit qui
 furtum prohibuit. Sed utique a parte totum voluit
 intelligi quicquid illicite reus proximi aufert: sic
 profecto nomine mechie omnis illicitus coitus atque illo-
 rum membrorum non legitimum usus prohibitus debet in-
 telligi. Ex quo per fornicationem esse prohibitam
 hoc precepto. Ad ea ergo que per obiectum nondum
 quod fornicatio in coitu cum soluta sit duobus modis
 Uno modo intentione explende libidinis in se sua. Alio
 modo intentione propagande plis in non sua. et utroque
 modo fornicatio est ad dicitur vitiosus. sed per modo duplici.
 Tu ex inordinatione ad dicitur circa materia. Tu ex
 inordinatione circa finem. 2o modo ex inordinatione
 ad dicitur circa nam solum. Interim eda ergo est propositio
 qua dicitur quod fornicatio est ad dicitur naturalis. Ad illud ergo
 quod obiectum. quod naturalis usus est viri cum muliere: per rationem
 ex predictis: quia a natura generis boni est per; qua est inus
 quod natura docuit omnia a natura: ut masculus cum fea. a
 natura spiritus que est rationalis non erit naturalis usus
 nisi sit viri cum muliere sua. unde fornicatio non
 est naturalis ad dicitur hoc modo. peccatum hoc sodomiticum
 contra naturam est utroque modo. et ideo nequamissimum
 et per hoc per rationem ad 2o. Ad tertium quod obiectum.
 quod dixit Judas de Thamar. iustior me est. unde est
 quod abusiva est operatio. non enim per hoc debet intelligi
 fieri operatio iusticie ad iusticias: sed tropice
 iniusticie minoris ad maiorem. ut fornicationis
 que est in intentione plis: ad fornicationem que fit
 sola voluntate libidinis. Ad quartum unde. quod
 illud quod Osee dicitur: quod accipet fornicaria: intelligitur

duobus modis. Uno modo ut intelligatur de acce-
 ptione: que est in singulis. et tunc mulier que prius
 fornicaria erat iam dicitur effecta est. Alio modo
 ut intelligatur de acceptione mulieris que erat
 fornicaria ad filios generandos. et tunc fornicatio
 non dicitur inordinationem respectu finis: sed de-
 fectu materie debite: quod suppletur ex divina iussio-
 ne ut non sit vitiosus seu illicitus talis coitus: quod
 dicitur beatus Ber. in li. de dispensatione et precepto. quod
 istud preceptum recipit dispensationem a deo non
 ab homine et 2o tabule. Et hoc modo respondet finem
 quod illud scriptum prohibet intelligitur historice. Si autem
 intelligatur parabolice nihil facit ad propositum.

Ad aliud quod obiectum quod est ius naturale omnia contra
 per rationem ex deo in questione procedente. quia illud non
 intelligitur de rebus nisi coiter ad usum concessis: et
 que non pertinet ad esse rei singularis constitutivum
 ut sunt corpus et anima: nec ad esse spiritus salvandum
 et multiplicandum: ut sunt vir et mulier. Unde
 eadem ratione qua spiritus carne et caro spiritum vir le-
 ge rationis naturalis propriam uxorem: et mulier debet
 habere proprium virum. Ad illud quod obiectum: quod co-
 ius maris et feie peccat a iure naturali. unde
 quod verum est: non tamen sequitur quod a iure naturali pec-
 cat coitus quolibet modo facta: sed cum debet circum-
 stantibus. Ad illud quod obiectum de ambrosio: quod quod
 lubricum carnis patitur vapulabit: sed non peribit.
 unde per hoc non debet ad attenuandum peccatum fornicationis
 tunc: in qua finalis perseverans incurrit pena eter-
 na. hoc dicitur ad commendationem exercitii pietatis
 quod valet ad obtinendam gloriam aliam gratiam liberatam
 a lubrico carnis. et quia uix est aliquis qui hac inten-
 tione se exerceat: quoniam obtineat gratiam a divina pi-
 erate: et illo quibus bene facit suffragiis et oratione
 unde dicitur per expostionem vapulabit: sed non peribit:
 cum tamen possibile sit et contingat se habere aliter
 frequenter. Ad ultimum per rationem ex iam deo
 quia quod dicitur Augustinus. se ignorare: an fornicatio ali-
 cubi in decalogo prohibeat: intelligitur de expressa
 prohibitione. et hoc expresse non fiat de ea mentio
 prohibet nihilominus cum dicitur non mechaberis
 sicut rapina: cum dicitur non furtum facies. quia sicut
 idem dicitur Augustinus. a parte totum intelligitur.

Consequenter queri-

tur utrum hic prohibeat coitus incestuosus. vi-
 cunt autem incestus coitus contra legem consanguini-
 tatis vel affinitatis vel uoto castitatis commissum
 Queritur ergo utrum incestus ultra prohibeat. Ad quod
 sic. Dicitur Augustinus. Nomen mechie omnem illicitum coitum
 debere intelligi. Cum ergo omnis incestus sit hic: omnis
 incestus hic prohibet. Contra. Incestus bene potuit

fieri alii: et adhuc potest casu contingere. quod non est secundum se malum. quod nec in decalogo prohibetur. prohibitio medie. quoniam incestus est coitus cum sorore. Sed talis coitus licitus fuit in primis filiis. quod alii incestus non fuit malum. Item incestus quem dicimus esse in coitu constituto in sacris ordinibus non erat illicitus tempore apostolorum. quod non semper fuit malum. quod nec in decalogo prohibetur. Item ecclesie orientalis sacerdotes et diaconi adhuc habent uxores: et tamen habent eosdem ordines. Incestus igitur non est culpabilis apud omnes. quod non est generaliter malum. quod nec in decalogo prohibetur. Item si tempore Loth habita esset opinio filiarum. nunquam culpabilis esset incestus filiarum cum patre. Nam cum necessitas multiplicandi humani generis fecit: quod coitus frater cum sorore esset licitus in filiis ad eam. quod et filius necessitas faciet licitum esse coitum filie cum patre.

Item Ambrosius in libro de patriarchis. Loth scilicet filie hanc causam querens de posteritate huerunt: ne genus deficeret humanum. et ideo publici muneris gratia peccata culpa preterit. Sed contra hoc ultimo obicitur. Sed non. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adheret uxori sue. ab initio ergo conditiōis illicita est copula filii cum matre et filie cum patre. quod in decalogo prohibetur. Sed. obicitur quod incestus generaliter obicitur transgrediens limites circa personas ordinatas ad multiplicandam naturam. ponunt autem limites lege naturali. lege divina. sanctiōe ecclesiastica. Lege naturali positi sunt limites ut excluderentur pater et mater. generis. z. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem. zc. Lege divina postmodum. Leuiticus. ut excluderentur non solum pater et mater: sed frater et soror. zc. usque ad. xi. personas. Sanctiōne ecclesiastica excluduntur alie persone ratione consanguinitatis usque ad tale gradum sic antiquitus usque ad septimum gradum. nunc usque ad quintum. Si licet ratione affinitatis et voti castitatis excepte sunt alie persone tempore gratie. Primi ergo limites excludunt paucas personas: et hoc propter necessitatem multiplicande nature. Secundi limites excludunt plures propter honestatem multiplicande nature. Tertii limites excludunt plurimas: iam non necessaria multiplicatio pro amplianda caritate: et sacramentorum honestate: pro quo tempore dicit apostolus. Uelle omnes esse sicut ego: et bonum est viro mulierem non tangere. pro cor. 7. Ad pro quod obicitur. obicitur quod incestus dicitur actum inordinatum. ubi coitus contra honestatem multiplicande nature. et ideo dicitur secundum se malum: et hoc precepto prohibetur. coitui autem frater cum sorore accidit quod sit incestus: et ideo non sequitur. coitus talis

aliqui fuit licitus quia non erat inordinatus. quod incestus est licitus. imo est sophisma accensum. Ad illud quod obicitur de incestu constituto in sacris ordinibus. obicitur quod in speciali non prohibetur decalogo nec lege naturali: sed sanctiōe ecclesiastica: que est euangelica. Sed in generali prohibetur in quantum prohibetur omnis illicitus coitus sine sit contra nature ordinem: sine contra honestatem nature. Ad illud quod obicitur de sacerdotibus orientalis ecclesie. obicitur quod non est incestus: quia eis non est limes positus. Ad illud quoque quod dicitur de filiabus Loth. obicitur quod coitus filie cum patre vel filii cum matre est contra ordinem legis nature. et ideo semper est coitus incestuosus et illicitus. et causa est: quia ordo nature distinguit quod est a principio generationis a comite generationis. A principio generationis filius et filia. Comites generationis pater et mater. Si ergo copularetur filius matri: vel filia patri confunderetur ordo nature. quia quod est a principio generationis esset comes generationis: nec distingueretur ordinem nature. unde quod est principii generationis ad id quod est de illo. Alii ergo est principii generationis ad comitem generationis. Ad illud quod dicitur Ambrosius in libro de patriarchis. quod publica muneris gratia peccata culpa preterit. intelligendum est: peccatum hoc diminuit: non totaliter euacuat. Quia. n. gratia humani generis propagandi: quod credebatur defecisse: cum patre coierunt: ideo excusantur a tanto non a toto.

¶ **Est queritur de**

coitu cum pluribus uxoribus: hic prohibetur. et queritur circa hoc duo. Primo generaliter utrum habere plures prohibetur decalogo. z. speciali de facto abrahe et iacob: qui plures huerunt.

Circa primum queritur

utrum coire cum pluribus uxoribus sit mechanicum quod non videtur: cum legamus sanctos patres. s. iacob et moy. et dauid plures habuisse uxores. Sed si hoc. quod lamech non peccauit. Contra. glo. Primum lamech contra naturam et morem adulterium commisit. Propter hoc queritur an habere plures sit contra ius naturale: et contra illud preceptum non mechanicum. et videtur quod non. quia si habere unicas esset de iure naturali: semper fuisset peccatum habere plures. quia contra ius naturale nullus potest dispensare. nec etiam deus. quia non potest facere contra suam bonitatem. Item aliqui fuit licitum et merito habere plures: ut in sanctis patribus. Sed quod est contra ius naturale nunquam potest bene fieri. quod nec merito. Item augustinus in libro. z. Obicitur iacob quatuor uxores. Sed quoniam mos erat criminosus

nō erat. Nūc autē crimē ē q̄a mos nō est. q̄ ha-
bere plures malū ē solū q̄a ē cōtra cōsuetudi-
nem. q̄ nō ē malū s̄m se. Cōf. vox oīū;
ē vox nature. S; oēs dicunt bonū vnicā esse
vniū. q̄ vnicā esse vniū est de iure naturali
q̄ vniū hēre p̄les ē cōtra ius naturale. q̄ i m se
malū. q̄ p̄bitū n̄ nisi i deca' ogo. q̄ zc. Itē
ratio dicit q̄ maior d; esse cōtinētia i hoīe;
q̄ i aliqua volnere. S; turtur h; cōtinētia
seruat. q̄a vniū h; nisi vniū. q̄ rō dicitur b; i
hoīe. q̄ p̄adū. q̄ facē cōf sēp fuit cōf dicitur
rōis. et ita malū. Itē rō nālis dicit. ne
facias alii qd̄ tibi n̄ vis fieri. S; vir nō ult q̄
mulier dicit carnē suā cū mult. q̄ nec ip̄e d;
videre carnē suam cum mult. mulieribus.

So. ad p̄mū dō. q̄ hēre p̄les adulteriū fuit
Lamech duplīcī d̄ cā. s. q̄a cōtra ius naturale
fuit dicitamen rōis. Et q̄a cōtra morē hoc est
cōtra cōsuetudinē. et etiā cōtra morē: q̄a cōtra
imoderatiā. ex incōtinētia. n. imoderata p̄les
hūit. Quia cōtra ius nāle fec̄ peccauit i deū;
Quia cōtra morē scandalizauit p̄mū. Sācti
hoīes patres nō cōmiserūt adulteriū: nec pecca-
uerūt cōtra ius nāle. q̄a cū eis occulta inspi-
ratōe fuit dispensatū: sicut patebit infra: nec
cōtra morē: q̄a tā erat i cōsuetudinē tractū. Si
autē querat dispensatōis cā: dō triplicē fuisse
cām. Primā p̄pter multiplicatiōē cultū dei
q̄a t̄pib; illis pauci erāt cōtōres dei. 2^a causa
fuit p̄pter figurā. Cōiugiu. n. figurabat cōi-
biū x̄pi et ecclie: q̄ multiplicat p̄ adinos et cō-
tēplatinos filios: et mercenarios. qd̄ figurat
i v̄xōib; Jacob liberis et acillis. 3^a fuit p̄pter
moderatiā et tēpantiā. Moderate. n. appete-
bāt antiq̄ patres coitū: et p̄pter solā p̄pagati-
onē ad cultū dei. Et ideo dicit aug⁹. Qm̄ mos
erat peccatū nō erat. ut mos dicit nō solū;
p̄pter cōsuetudinē: s; etiā p̄pter moderamen
Et p̄ hoc solū p̄mū: et qualis fuerit cōtra hoc
p̄ceptū et qualis nō. Ad illud q̄ qd̄ 2^a q̄ris
an sit cōtra ius naturale. distinguēdū ē q̄ ius
naturale d̄f triplē. Cōmuniū lex creatu-
raz que cōsistit i ordine nāz. et distributiōe
mutua s̄m q̄ vniū elemētū nō pōt eē sine alio
et s̄m q̄ aug⁹. dicit q̄ iudiciū s̄m largitatis
est q̄ quel; creatura cōpellit dare seipsam.
Cōfiter d̄f ius nāle s̄m f̄sidoz: qd̄ nā docuit
oīa aīalia: ut masculū cum femina. Spāl̄ et
p̄p̄e d̄f ius nāle: qd̄ dicit nāl̄ rō faciēdi.
Cōf ius naturale h̄ mō dicitū nihil ē. Cōf
ius 2^a mō dicitū ē peccatū sodomiticū. Cōtra
ius nāle 3^a mō dicitū ē oē illud qd̄ ē cōtra nāle

vidēdū rōis. dō q̄ salua dispensatiōe ma-
ioris b; ē dei hēre plures fuit cōtra ius nāle 3^a
mō dicitū. et in se malū. Ad illud ergo qd̄
obiē q̄ si fuit cōtra ius nāle sēp fuit peccatū
dō. q̄ nō sequit. aliqd̄. n. ē cōtra ius naturale
eo q̄ ē malū f̄⁹ se. b; ē q̄ nulla cā pōt bñ fieri
ut fornicari. mētiri. et istud nūq; pōt nō esse
peccatū. Aliud est cōtra ius nāle eo q̄ ē malū
in se: qd̄ simpl̄ n̄ pōt bñ fieri: tñ ex cā i casu
bñ pōt fieri et etiā meritorie: ut occidē. et ra-
le ē hoc. s. hēre plures. Ad illud q̄ qd̄ impli-
cabat: q̄ nō pōt de⁹ facere cōtra ius naturale
dō. q̄ de iure naturali ē v̄tus et opus virtutū
Cōtra ergo ius naturale s̄m q̄ existit penes
essentiā v̄tus: nō pōt esse dispensatiō. q̄a b; cēt
cōtra dei bonitatē et iusticiā. Circa opus vero
v̄tus pōt esse dispensatiō dīna. opus. n. v̄tus
ē mutabile. ipsa v̄o imutabilis. et p̄ hoc etiā;
solū f̄⁹ obiectū. Ad illud ergo qd̄ obiē s̄m
aug⁹. q̄ qm̄ mos erat: nō erat peccatū. dō. q̄ b;
nō d̄f solū q̄ habere plures i patrib; nō erat
peccatū: q̄a nō erat cōf cōsuetudinē: s; quia
supponit cum ipsis fuisse dispensatū. et ideo
p̄pter dispensatiōē nō erat cōtra ius natura-
le. In h; n. dicit rō que non faciēda: salua
tamen auctoritate superioris.

Queritur postea de

Abraam utrū cōmiserit adulteriū: cū vinente
v̄xore ad ancillam ingressus ē. Et d̄f q̄ sic p̄
hoc qd̄ d̄f gñ. Adherēbit v̄xori sue: et erunt
duo i carne vna. nō dixit v̄xōibus: s; v̄xōi:
nec dixit. erūt tres i carne vna s; duo tantū.
et hec lex cōiugii a p̄n⁹. Itē aut Agar fuit
v̄xō i v̄xōi: aut nō. Si fuit v̄xō i v̄xōem
ergo i indiūā copulaz. ergo peccauit abraā
dimittēdo ipsā. Si dicit q̄ b; fuit inspirati-
ōe dīna. ergo nō erat v̄xō. Si enim cēt v̄xō:
quomodo fieret inspiratiō ad v̄xōiū: cum
deus coniuges cōiungat. Itē si fuit v̄xō.
ergo abraam cōmiserit bigamiā habēdo p̄les
ergo et adulteriū. sic d̄f de Lamech. gñ. 4. q̄
h̄ido p̄les cōmiserit adulteriū. Si nō fuit v̄xō.
ergo coiuit cū nō sua. q̄ fornicat⁹ ē: et pecca-
uit. Itē Rabanus excusat de adulterio
abraā in gl. sup illud gñ. 16. J̄gif Sarra v̄xō
abraam zc. vbi dicit q̄ nō ē adulter abraam: si
nūcē v̄xōe ancille iūgīf: q̄a nōdū p̄mulga-
ta est lex enāgelii vni⁹ v̄xōis. et gen⁹ suū m̄-
t̄plicādū audierat: s; p̄ quā mulierem nescie-
bat. q̄a Sarra sterilē nouerat: nō fuit i coitu
libidinosa uolūtas. s; plis bēnde pia caritas

Ex hac glo. ostēdit q̄ abrahā nō peccauit.

S; cōtra istam glo. opponit. q̄a s̄m legem nature: que est inscripta cōscie cuiuslibet: ē q̄ vna d; esse vnius. et q̄ nullus coeat nisi cū sua. q̄ si agar fuit vxor abrahā: peccauit ipse cōtra legē nature: inquātū dicit vna eē vni? Si nō fuit vxor: peccauit cōtra legem nature: inquātū dicit nō coeūdū eē cū n̄ sua. So. s̄m quosdā dō. q̄ hoc factū est instintu spūs sancti ⁊ dispēsatiōe: nō libidine ⁊ ppria voluntate. S; obf. Aut cognouit eā maritali coitu: aut fornicario. Si fornicario: nūq̄ cōsensit spūs sanctus: q̄a oīs coit⁹ fornicari⁹ semp est mal⁹. Si maritali. q̄ fuit vxor. Ad h̄ respōdēt q̄ nec sic: nec sic. s̄ affectu maritali cognouit ancillā: h̄ ē generādi filios ad cultū dei: ⁊ iste affect⁹ ē q̄ d; esse i viro ⁊ vxore. nō tñ ex hoc seq̄ sic dicit: q̄ fuerit vxor. S; cōtra eos ē rex. gñ. vbi d̄. dedit eā viro suo vxorē S; ipsi h̄ ita exponūt. dedit vxorē hoc ē loco vxoris cognoscēdā. S; itez obf. q̄a si vxor n̄ fuit: coit⁹ ille fuit cū nō vxore. q̄ fornicari⁹. Affectus. n. nō pōt de fornicario coitu facerē nō fornicariū. Preterea h̄ dō ē sine p̄iudicio: q̄ fuit vxor sic dicit lra: ⁊ sic innit Raban⁹ i glo. dicens q̄ nōdū erat diuulgata lex enāgelii vni⁹ vxoris. Ex quo innit q̄ h̄uit abrahā plures vxores. Dicēdū q̄ plēs h̄ere vxores sine dispēsatiōe ⁊ intētiōe explēde libidīs semp fuit p̄m̄ ⁊ cōtra ius nāle. Cū dispēsatiōe h̄o dei: ⁊ cā plēs ad cultū dei non fuit cōtra ius naturale. Scdm. n. ius naturale: quod dicit vna eē vni⁹ ⁊ nō plures: semp excipit auctoritas superioris. s. dei. Ad illud aut q̄ obf de eiectione dō. q̄ fuit i figura ⁊ auctoritate dei. sic d̄ gñ. zi. Non tibi dūz videat̄ x̄. Et ad Gal. 4. Nec sunt p allegoriā dīda. ⁊ s̄. S; qd dicit scriptura. Ecce ancillā ⁊ filiam eius.

Eodē mō pōt queri de Jacob quī plēs habuit. s̄ rñdet sic de abrahā. q̄ hoc fec̄ ex dispēsatione ⁊ instintu spūs sancti. amore plēs: nō libidīs explēde cā. Un̄ aug⁹ i glo. sup gñ. 29 dicit q̄ Jacob nō fec̄ cōtra nām: q̄a nō lasciuēdi: s̄ gignēdi cā illis mulierib⁹ vtebatur. nec cōtra morē: q̄a illis t̄pib⁹ fiebat illud i aliis terris. nec cōtra p̄ceptū: q̄a nulla lege p̄hibebat̄: ⁊ appellat naturā legē nature: vel exigētiā nature. Precepta vero appellat: que sunt legis scripte: mores h̄o cōsuetudines hominū; approbādas. Si aut querat quare cū mulierib⁹ nō fuit dispēsatiō: vt plēs h̄erēt viros sicut cum viris ut plēs h̄erent vxores. hoc

solūtū ē i tractatu supra de lege naturali. q̄ utrū de distamine legis naturalis sit unica; esse unius.

Deinde queritur de

coitu coniugali. Uolūt aut h̄rtici omnē coniugalem coitum ostendē eē illicitū: et ita cōtra illud p̄ceptū. Ad qd inducūt plures auctoritates. p̄mo illud. i. ad cor. 7. Bonū ē utro mulierem nō tangere. ex quo arguit. q̄ malū ē tangere

Itē infra eo. v̄. Uolo hoies oēs eē sic ego. Et infra eo. Reliquū ē ut q̄ h̄nt vxores tāq̄ nō h̄ntes sint. Itē ad ephē. 5. Viri diligite vxores vestras: sic ⁊ xp̄s dilexit ecclesiam. S; xp̄s nūq̄ dilexit ecclesiam ad op⁹ carnale. q̄ x̄. Itē s̄. Mar. Qui uiderit mulierē ad cōcupiscēdū eā x̄. S; nō determinat quā mulierē; coniugem uel nō coniugē. s̄ generalr dicit. q̄ uiderit mulierē. q̄ de omnib⁹ generalr intelligit. et ita de coniugib⁹. Itē hoc uidet ex auctoritate beati Ambrosii. 22. ca. q. i. Explet singlorū diez operib⁹ nudit de⁹ q̄ esset bonū. In 2° h̄o die hec omnia s̄straxit nobis intelligētiā dereliquēs: nō esse bonū nūm̄: q̄ ab unīōe dīdat ⁊ p̄figuret federa nuptiarū. Un̄ i arca Noe q̄cūq; animalia bina ingredūt̄: immūda sūt. h̄n. 7. Cōtra. h̄n. i. B̄ndixit d̄s Adam ⁊ eūā dicens. Crescite ⁊ multiplicamini x̄. h̄n. 9

Itē i. ad cor. 7. Uxori uir debitū reddat. s̄m ⁊ vxor uiro. Mulier. n. sui corporis prātē nō h̄t. nec uir s̄m. Itē in eodem. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex cōsensu ad t̄ps Et itez. Renertimini i idipm̄ ne tēptet uos sathanas p̄pter incontīnētiā uestram.

Itē i. ad t̄bi. 2. Saluabit̄ mulier p̄ generationem filiorū. Itē i eadē epla. 5. Uolo iuuiorez nubere filios p̄creare x̄. ex qd mani feste relinq̄ nec coitū coniugalem q̄ sit p̄pter prolem uel cā reddendi debiti. uel cā uitādi incontīnētiā esse p̄hibitū. Ad illd̄ q̄ qd p̄mo obiciūt dō. q̄ cū dicit apls. Bonū ē uiro mulierē nō tangere. loq̄ pro statu ante coniugii. et q̄tū ad illū statū dicit. Bonū est nō tangere. post cōtractū h̄o matrimoniū dicit eē debitū. Un̄ dicit. Uxori uir debitū reddat. Et qd obf q̄ nō tangere est bonū. q̄ tangē malū. nō seq̄. sed tangere illicite. et bene seq̄ q̄ nō tangere meli⁹ est q̄ tangere s̄m q̄ dicit aug⁹. de bono coniugali. Bona q̄dam nobis donata sūt a deo q̄ p se sūt appetenda. ut sapientia sal⁹ ⁊ amicitia. q̄dam h̄o propter aliō sūt necessaria. ut cib⁹. coniugii. q̄cūq; h̄o his q̄ p̄pter

aliud sunt: nō ad id utif, ppter qd instituta sunt peccat, quicunq; vero his utif ad illud ppter quod instituta sunt: bene facit, qui sō abstinere melius, et p hoc p intellectus auctoritatis sequent; apli: qua dicit, volo omnes homines esse sicut ego, loquebat. n. p tpe ante coniugiu. Ad illud autē qd dicit, qui habent uxores sint tanq; nō hñtes, dicit, q; apud illis hñtis nō debitū coniugale s; sollicitudinē s; traxit, vñ infra dixit, Volo vos sine sollicitudine esse: qui sine uxore est sollicitus ē quō placeat deo, qui cū uxore ē sollicitus est quō placeat uxori zc. Ad illud qd obf, viri diligite uxores vestras zc, dicit, q; nō ponit similitudo quātū ad actū coniugale: s; quātū ad caritatis officium, ut vir uxorem diligit: sicut dilexit xp̄s ecclesiā parat⁹ aiām suam p ipsa tradere si necesse est: sicut et xp̄s p ecclesia tradidit, sicut ibidem dicit, Ad illud quod obf, q; viderit mulierē ad concupiscēdū eā zc, dicit, q; p mulierē vxor pximi intellf s; m intentionē decalogi quē explicat sermo xp̄i, In decalogo autē exo. 20. dicit, expresse, Nō concupisces uxore pximi tui, Si autē intelligēt de uxore ppa: adulterium esset copula coniugal: nec concept⁹ in tali copula a deo pmitteret: nec concept⁹ i matris vtero sanctificaret, qd p; esse falsus in Jobe Baptista Luce 3, cui⁹ concept⁹ ē parētib⁹ a deo promissus: et ipse in vtero matris sanctificatus dicente angelo, Spū scto replebit ex vtero matris sue. Et ad illud qd obf de Amosio, dicit, sicut exponit, 32. ca. q. 1. q; b; dixit Ambro. ad exhortationē nō ad necitātē suade ēginitat: que ut idē; dicit Ambro. suaderi pōt i impari, res magis ē voti q; precepti, Ex his gis relinquit q; coit⁹ coniugal licit⁹ ē triplici de causa, v; cā plis, et s; m h; ē in officiū multiplicande nature, vñ p⁹ ad Ibi. 5. Volo iuniores habere: filios pcreare. Itē cā reddendi debitū, et s; m hoc ē op⁹ iusticie, p⁹ ad cor. 6. uxori vir debitū reddat. Itē cā fornicationis vitāde, et s; m hoc ē in remediū concupiscentie, p⁹ ad cor. 6. Unusq; s; ppter fornicationē: supple vitādā suā uxore hēat, prima cā ordinat coitū coniugale ad deū, 2⁹ ad pximū, Tertia ad seipsum.

Sed queritur utrum

remot⁹ his trib⁹ causis, s. plis bñde, et debiti reddēdi, et fornicationis vitāde phibeat coit⁹ coniugal islo pcepto: quo; hibeat coit⁹ illicit⁹ Ad qd sic, Dico, 32. ca. q. 4. Nihil interest ex

qua honesta causa q; insaniat vñ sext⁹ picta gozie⁹ ait, Adulter ē si qd i sua uxore ardentior amator, s; q; cūq; cognoscit uxore ex libidine: nō ex cā ronabili: est ardentior amator, q; adulter. Itē Dico, In aliena q; ppe uxore oīs amor turpis est, in sua nimius sapiens iudicio; amare coniugē nō affectu: s; regnat in eo voluptatis affect⁹ uel imper⁹: nec pcept⁹ fert ad coitū, Ex quo relinquit q; pari culpa censet coitus cum aliena uxore et coitus cum ppa ex libidine uel nimio amore, s; talis est coit⁹ coniugal is exceptis pdictis causis, q; zc.

Conf. Aug. de bono coniugali, In ipsa imoderata exactione debiti carnalis: quā nō s; m imperiū pcepti veniam cedit apud: ut etiā pter cām pereandi sibi misceant, Itē aug. in eodē, Si coniuges pravi mores ad talē concubitum impellūt: nuptie tñ ab adulterio seu fornicatione defendūt, Sō, coit⁹ coniugal is ali⁹ est licit⁹, ali⁹ pmissus, ali⁹ phibit⁹, Licet⁹ sicut dictū ē: ē coit⁹ coniugal is triplici de causa, pmissus s; m ē coit⁹ ex fragilitate seu infirmitate carnis pueniēs: i quo querit⁹ coniugal is delectatio: s; s; m deo: ut dei amor pponat illi delectationi, et iste coit⁹ uenialis ē: quāuis non fiat causa plis: nec reddēdi debitū: nec nitande fornicationis: s; cā delectationis talis i coniuge ppa et nō i aliena, Unī dicit, 32. ca. q. 2. in s; m auctoritate Aug. et apli, Institutio coniugii ext paradisu facta ē, ut infirmitas pna in ruinā turpitudis honestate exciperet coniugiu, Et augustin⁹ de adulterinis coniugiis, Usus nālis si ultra modū plabit i uxore: qd ē ueniale, in meretrice s; m damnabile, Prohibet⁹ coniugal coit⁹ ē q; ex uolūtate s; m libidini cōtra honestate coniugii et ordinē rōnis pcedēt: ut illd qd fit ad satiandā libidinē p meretricias blāditias: s; m quē modū dicit Dico, Nihil fedū: q; uxore amare q; adulterā, Ad illa g que dicit Dico, p; rñsio, qm intelligūt de coitu 3⁹ modo dicto, Ad illa s; m q; dicit aug. patet q; intelligat 2⁹ mō, tñ ad pleniorē itelligētā notādū, q; libido uoluptat aliqñ puenit uolūtate, aliqñ puenit, Cū puenit cū distictōe que pdicta est coit⁹ ex illa pte pcedēs ē pmissus, Cū s; m puenit libido a uolūtate, ut, s; m q; e industria utif calidis et icentinis, uel cū excitat i se ipso mot⁹ libidis ppter satietatē libidinis seu delectationis coit⁹ ē phibit⁹ et illicit⁹

S; q; rñs utz ex aliis causis sit phibit⁹ coit⁹ coniugal, Ad qd sic, Aug. de adulterinis coniugiis, Coit⁹ cōtra nā; execrabilis fit i meretrice

sed execrabilis in uxore. Item Aug. de Joni
nianu. i. li. Coit' contra nam semp illicit' e. g. ex
modo indebito hoc e. in ali' e. illicit' coit' iu
galis. g. et hic phibit'. Item Hieron. Sūt
mulieres: que sic aialia absq' vlla discretioe
indefinēter libidini seruiūt. has g. nec muris
pecudib' comparaueris. Pecora. n. cū accipiunt
vltra nō indigēt marib' ad copulā sui. ergo
coit' cū coniuge post conceptū est contra rōnem. g.
illicit' et phibit'. Item Hieron. Qui dicūt
cā reipublice et generis humani se uxorebus
coniugi: imitent saltē pecudes: et postq' vter
uxoris intamuerit: nō pdāt filios: nec amato
res se exhibeāt uxorebus: s. maritos. g. coit' cū
uxore p. p. in qua partui e. illicit'. Item Levit.
is. Ad mulierē q' patit' menstrua nō accedes
sup' quē locū Aug'. Nōcō vtriq' otinētia in
dicat. Item ibidē i. eodē. Ita cū h. sufficiēter
dixisset i. supiorib'. hic etiā repetit ne i. supio
ribus forte figurate vidēt accipiēdū. Item
sup' illud Ezech. is. Si ad mulierē mēstruatā
nō accesserit: vita viuet. dic' glo. Precipit g.
vt viri nō solū i. alienis: s. etiā i. suis uxorebus
modū et tpa fuēt. Item sup' illud Isa. 64. Quis
iusticie vestre q' p. mēstruate. Hieron. Tūc
viri debēt abstinē ab uxorebus. tūc. n. accipiūt
membris damnati. ceci. claudi. leprosi. vt ga
parētes nō erubuerūt i. celani omisceri: eoz
patenter p. m. et aperte a d. is redarguatur
in paruulis. g. tpe mēstruoz: coit' coniugal
e. illicit'. Item dic' Hieron. q' tpe quo vescūt
carnes agni abstinēdū e. Item. z. R. xi. dixit
Urias regi David. nō sibi liceret dormire cū
uxore sua: quādiu archa d. ni erat i. castris. ex
q' relinq' q' illicit' e. coit' coniugal i. solēni
tatib' et t. p. i. c. i. n. i. o. q' sunt indidta cuilibz
xpiano ad orandū et ad militādum contra car
nalia desideria. Con. fm ius nāle quilibz
pōt vti re sua sic vult. Cū g. vxor uiri sit: pōt
vti ea vt vult. g. in ea delectari: dū tū s. b. deo
quocūq' mō vult. Item. i. ad cor. 7. Uxori uir
debitū reddat et eoz. g. q' n. cū. q' petat debitū
uir ab uxore d. reddere. et eoz. Item in eodē
Mulier nō h. p. t. t. e. sui corporis: s. uir. et eoz.
g. uir potest uti corpore uxoris q' n. vult et quō
vult. Si distinguat sic solet distingui q' est
d. n. i. i. coitu coniugal i. petēdo et i. reddendo.
in omnib' p. d. i. s. casib' p. m. e. i. petendo et
nō i. reddēdo: si petat affectu satiade libidinis
uel mō nel statu nel tempore indebito. Cōt.
Ro. i. Nō solū q' faciūt: s. q' consentiūt. Glo. D. r.
consentire q' manifesto facinori desinit obuiat

Cū g. ille q' reddit tempore indebito nō obuiet
consentit. g. p. uaricat. Item furioso petēti gla
diam etiam si iurasset: non teneor reddere
gladiū: cū quo ult' interficere se. g. multo ma
gis nec uiro petēti tempore uel modo indebi
to carnale debitū tenet uxore reddē: cū in ipō
interficiat se spūalr. Item si dicēt uxore q' te
neret reddē: si p. sumat uel opinet q' fomicabi
bit si nō reddat. Con. Magis initedū est
scire q' opioni. S. ipsa scit q' si reddat ipse pec
cabit mortalr. nō aut' scit q' fomicabit: cū sit
otigens de futuro. g. magis tenet cauere ne
ipse peccet coeūdo cū ipa tpe ul' mō indebito
q' ne fomicet cū alia. Item i. re dubia et icer
ta meli' est iterptādū. g. cū uiz fomicaturū
sit otigēs et icertū: d. i. meliorem partem in
terptari. g. nec fomicaturū. Nō g. tenebit in
p. d. i. o. casu reddē debitū. Item querit utz
sic tenet: ut dicūt: reddē oī tpe: utz filr tene
atur reddē omni loco: et uidet q' sic. ga sic i.
nullo tpe h. p. t. t. e. sui corporis: ita nullo loco

So. ccedēdū sic postēlū est: q' coit' coniugal
e. prohibit' cū e. p. p. ter satiada libidine p. me
retricias blandicias. et cū sit p. r. r. naturalez
modū. Tum i. statu phibito ut cū uxore iniq'
partui ul' exite i. fluxu mēstruo. Tum i. tpe
ibibito: cū i. loco indebito. Et omnes isti modi
reducūt ad mechā: i. c. phibitōe ut dic' aug.
prohibet oīs illicit' coit'. Ad illud ergo qd
obf. q' gl. pōt uti re sua. x. n. e. ad illud ad qd
sibi ccedit. Un' aug. de bono coniugali. Tantū
ualet ordinatio creatoris et ordo creature ut
i. reb' ad nrēdū ccessis: et cū mod' exceditur
lōge tolerabili' sit q' i. eis q' ccessa nō sūt: uel
un' uel rar' excessus. hoc est dicē i. mēbris ad
hoc ccessis q' i. mēbris ad hoc non ccessis.
Un' i. eodē Aug. Pessimū malū qd conē nāz
fit: ut si uir mēbro mulieris nō ad h. ccessio
uoluerit uti. Ad illud x. qd obf. d. q' i. oī
b' p. d. i. s. casib' peccat petendo. i. reddēdo
aut' distiguēdū est. ga aut' petit coniugalr: aut
meretricalr. si meretricalr nō tenet reddere
Si coniugalr ut utat ea sic uxore: et excludit
otē nām mod'. Un' adhuc refert de loco utz
sit sacer. uel non sacer. public' uel p. uat'. et di
cūt q' non tē i. loco sacro p. p. ter reuerētiā d. i.
q' d. p. p. n. i. et facile potest diuerti. Item nec i.
loco publico p. p. ter sandalam p. r. i. Si x. sit
loc' nō sacer et p. uat'. adhuc refert de tpe et
statu mlieris. ut si sit i. tempore mēstruofo.
uel nicina partui. ga tūc eadē e. i. his rō. Et e.
distiguēdū. ga aut' tūc credit p. b. i. l. i. t. e. r. q'

tūc adulterabit nisi reddat debitū, aut n̄. Si nō: nō d̄ reddē. Si sic: d̄ reddē. Ad illud h̄o q̄ obic̄: q̄ consentit facinorū ga nō obuiat. v̄d. q̄ nō ē vez. nō. n. consentit actiōi viri que illicita ē: s̄ passioni sue que debita ē cū petis a viro. nec etiā d̄ obuiare: ga si obuiat et accideret peius. Ad illud q̄ obic̄ de scia et opinione v̄d. q̄ sine reddat siue nō reddat: scit ip̄m transgredi. s̄ si reddat: transgredit̄ rōe t̄pis iddebiti: vel stat̄: tū cū iuge s̄m actum. Si h̄o nō reddat scit ip̄m transgredi: sic est possibile s̄m volūtatē et affectū adulterandi et pbabil̄ p̄sumit ip̄m adulteratu et s̄m affectum. et istud 2° graū ē q̄ p̄mū. et ideo non peccabit: nō pbibēdo malū min̄ p̄pter euitā dum manus. Ad aliud q̄ obic̄ q̄ dubium d̄ interpretari i melī. v̄d. q̄ vez ē nisi p̄bet contrariū. s̄ i hoc q̄ ipse petit obstinate pbaf̄ ei^o incōtinentia: sic cū possibile ē. Ad vltimū q̄ querit̄ vtrū i oī loco teneat debitum reddere: sicut i oī tempore. v̄d. q̄ nō plurib^o ex causis. p̄mo ga loc^o ē mēsurā p̄pationis et cōminatōem recipit ab actū. tempus vero cōis mēsurā ē: nec recipit cōminationē. Itē plura tempora nō possūt siml̄ esse sic mltā loca. Uñ si petit i sacro loco statū: p̄t d̄uertē ad aliū locū sine periculo. s̄ expectare vsq̄ ad aliud tempus nō poterit sine periculo. Item ga i oī tempore p̄t fieri sine scandalo: s̄ non sic i oī loco. Consequēter querēdū est utz pbibeat̄ mechia corp̄al̄ aut sp̄ual̄: s̄ istud de terminabit̄: q̄n̄ q̄ref̄ de vltimo p̄cepto. et s̄l̄ de cōparatōe mechie ad alia p̄cepta.

Est predicta ^{trans-}
^{eundū}
est ad inq̄sitōem septimi p̄cepti de calogi: quo d̄ n̄ furtū facies. Circa q̄d̄ q̄rim^o q̄n̄q̄. P̄mo q̄d̄ pbibeat̄ noīe furti. 2° an oīs rapina sit hic pbibita. 3° an furtum et rapina sint i aliq̄ casu licita. 4° an v̄sa sit pbibita hic. 5° qual̄ furtū et rapina interpretatiua sint hic pbibita.

Ad primū sic ^{Isidor^o. furtū}
^{v̄d. a furuo. i.}
nigro. eo q̄ clam et obscure fiat. q̄ noīe furti intell̄ rapina pbiberi. Itē si noīe furti intell̄ rapina. s̄ sic d̄c̄ Ambro. Nemo dicat p̄ p̄m q̄d̄ comune est. plusq̄ suffic̄ ad sumptus violēter obtētū ē. q̄ h̄ere sup̄flua viciatib^o rapina ē. s̄ stat q̄ istud h̄ere non ē cōstrahere rē alienā zc̄. q̄ noīe furti nō t̄m̄ intell̄ cōstrahatio rei aliene zc̄. Itē dicūt q̄ furtū ē cōtra-

strahatio rei aliene inuito d̄no. et sic cōp̄hendit rapinā. Et i hac rōne hic pbibet. s̄ cōtra. Si furtū ē cōstrahatio rei aliene zc̄. q̄ si furer rem meā impignoratā non cōmittā furtū. ga non cōstrahō rem alienā. s̄ h̄ null^o d̄icer. s̄. q̄ nō cōmittā furtū. q̄ furtū ē nō solū i cōstrahatione rei aliene. Itē cū cōstrahat sup̄abūdatiā v̄se vari v̄sario volēte d̄no: ga placet ei vt mediocre v̄sam accipiet: ga ei mutuat: v̄d. q̄ nō sit hic v̄sa noīe furti pbibita. Itē querit̄ vtrū noīe furti itelligat̄ cōstrahatio t̄m̄ rez̄ irōnabiliū possessor: q̄d̄ v̄ relinq̄ ex p̄dictis. q̄one de distictiōe p̄ceptoz. vbi v̄d. q̄ h̄ p̄cepto pbibet̄ iuria pximi i rebus possessis.

Con̄. Exo. xi. Si q̄s furat^o fuerit hominē: cōiustus morte moriet̄. So. furtū d̄ p̄p̄ie. cōmuniter. interpretatiue. p̄p̄ie d̄ cōstrahatio rei aliene i gr̄ate d̄no cō suam volūtatē: nec op̄ addē aliud. vt v̄icat̄ sic voluerūt q̄dam: rei aliene mobilis. ga itell̄ noīe cōstrahōis. Res .n. imobil̄ cōstrahari nō p̄t. et s̄ h̄ distictiua rapina et v̄sa. nā rapina ē cōstrahatio rei aliene sciēte d̄no cō eius volūtatē. v̄sa ē cōstrahatio rei aliene sciēte d̄no cō ei^o absolutā: s̄ nō cō oīodā volūtatē. Cōiter h̄o furtū d̄ omnis illicita v̄spatio rei aliene s̄m q̄ d̄c̄ Aug. in li. .q. exo. zz. furti nomine b̄n̄ intell̄ omnis illicita v̄spatio rei aliene. Non. n. rapinā p̄misit q̄ furtū pbibuit. s̄ aperte totū intelligē voluit q̄c̄d̄ illicite rez̄ pximi auferet. Et s̄m h̄ noīe furti itell̄ rapina et v̄sa. Interpretatiue h̄o d̄ furtū oīs illicita rez̄ possessio. Aug^o. ad Macedoniū. Nōne oēs q̄ sibi uideēt̄ gaudere licite cōstit̄: eisq̄ uti uelcūt: alienū possidē cōiust̄. Doc. n. recte alienū nō ē. q̄d̄ iure possidēt̄. hoc aut̄ iur̄: quod iuste. et hoc iuste quod b̄n̄. Omne igit̄ quod male possidēt̄ alienū ē. Male aut̄ possidet q̄ male utit̄. Et p̄ h̄ p̄ r̄nsio ad p̄mū obiectū et z^o. Ad 3° d̄ q̄ res impignorata nō ē plene p̄p̄ia: imo quousq̄ soluat̄ pecunia ul̄ mutuu p̄ quo obligata ē: manet non p̄p̄a. et ideo cōstrahatio illi^o erit furtū. Ad 4° d̄ q̄ v̄sa v̄as uolente d̄no uolūtatē cōditōali nō absoluta. absolute enīz uelz̄ q̄tis sibi mutuuum exhiberi. s̄ anq̄ nō sibi exhibeat̄: uult dare. unde inuito d̄no uolūtatē absoluta semp̄ recipit̄ v̄sa. Ad vltimū: v̄d. q̄ furtum intell̄ cōstrahatio cuiusq̄ aliene rei inquātū En̄sit i possessionem siue sit rōnale seu irrōnale. sed sine intentione possessionis nō intelligit̄ hic furtū hominis. Exo. xi. Unde ibi d̄. Si quis furat^o fuerit hominem

et vendiderit. qd. n. vendit ut res ppria possidet. Nondum aut qd. f. canones et leges humanas furto: quedam retinet nomen generale. Quedam recipiunt nomen speciale. Nam sic dicit Aug. super Job. 12. Judas fur erat et sacrilegus quia fur sacrorum. unde sacrilegium furtum rei sacre. Item in furto Jude fuit peccatum. peculatum autem dicitur furtum de republica. 23. ca. q. 4. furtum vero gregis dicitur abigeatum. furtum vero hominis dicitur plagium. Preter ergo nomen commune furti habes quatuor appropriata. sacrilegium. peculatum. abigeatum. plagium.

Deinde queritur an

omnis rapina sit prohibita secundum preceptum. Ad quod sic Aug. super exo. 22. Penale est occulte auferre. multo maioris pene est visibiliter eripere. Auferre ergo violenter seu occulte seu manifeste habet suum preceptum. furti autem nomine bene intelligitur. Contra. 13. exo. filii israel exierunt de egypto spoliantes egyptios: et a vicinis suis acceperunt et abstulerunt vasa argentea et aurea. ex quibus edificaverunt postea tabernaculum domino. ergo rapina seu spoliatio in tali casu non est prohibita. Item rapina dicitur contra iter ad rapinam reus et ad raptum mulierum sic habet. 36. q. 1. Rapina dupliciter fieri dicitur. Aliquam. n. ipsa res rapitur. aliam ipsius rei usus violenter eripitur. Res ipsa tunc rapitur cum violenter domino eripitur ut in perpetuum teneatur. Aliquam non res ipsa auferatur: sed usus eius domino prohibente violenter usurpatur. Raptus ergo admittit quod florere legitur puelle renitentis violenter eripitur. Sed raptus dicitur esse species fornicationis generaliter dicitur: sic ibidem dicitur. fornicatio habet videtur esse genus cuiuslibet illiciti coitus quod fit ex uxorem legitimam. tamen specialiter intelligitur in usu viduarum vel meretricum vel scubinarum. sic stuprum proprie fornicationis est illicita defloratio: et adulterium alieni uxoris violatio. et incestus fornicationis vel affinitatis abusus. Raptus vero cum puella violenter a domo patris ducitur ut corrupta in uxorem habeatur. ergo aliqua dicitur rapina est: que non prohibetur hoc precepto: sed illo. non mechaberis ut raptus. Sed. Rapina secundum suam rationem propria que est contrahatio rei aliene violenter. et contra voluntatem possidet in omni casu secundum preceptum prohibetur. Ad illud quod obicitur de filiis israel dicitur. quod prope non commiserunt rapinam. Unde augustinus. in quoniam super exo. xi. Dixit dominus ad Moysen. Peccat uir iste. Non hinc quisque furandi exemplum putare debet ad expoliandum isto modo proximum. hoc enim iussit deus qui nouerat: quod quicumque pati oporteat. nec israelite furtum fecerunt. sed deo in

benti misterium tribuerunt. Ad 2. dicitur. quod rapina dicitur contra iter que contrahatio rei aliene violenter seu ad possidendum: seu ad delectandum. Et secundum hoc comprehendit raptum. Item dicitur. prope contrahatio ad possidendum. et secundum hoc non comprehendit raptum. Preterea in raptu duplex est contrahatio. nam quantum ad actionem pertinet ad rapinam. et prohibetur hic. Quantum ad intentionem pertinet ad mecham. et prohibetur cum dicitur non mechaberis.

Consequenter que

ritur utrum furtum vel rapina in aliquo casu sint licita. et ponit quadruplex casus.

Primus in causa necessitatis. Secundus in causa pietatis. Tertius in causa iusticie.

Quartus in euetu inuentionis.

Quantum ad primum

queritur utrum ille qui furatur necessitate famis vel sitis vel alio modo compulsus faciat contra illud preceptum. quod non videtur. quia in necessitate omnia sunt commoda. ergo iste in necessitate constitutus non accipit quod alienum est: sed quod suum. ergo non peccat exemplo discipulorum: qui necessitate famis spicas uellentes excusant a domino. Mattheus. 12. Item idem probatur exemplo David: qui necessitate comedit panes propolis: sic ipse dominus dicit. Item dicitur ille qui dominus est rei quam iste furatur tenet ex precepto domini ei subuenire. unde pasce fame morientem: quem si non pauperis occidisti: sic dicitur glo. super illud deuterio. non occides. Contra est decretalis. 5. li. 11. de furtis. ex penitentiali gradus. Si quis pro necessitate famis aut nuditatis furatur fuerit cibaria: uestes: uel pecunia: peniteat ebdomedas tres. Sed. dicitur. quod refertur in necessitate an sit leuis vel uehemens. Et si uehemens: aut alio modo releuabilis quam furando. aut non. Si leuis sit et alio modo releuabilis quam furando non excusabit a transgressione huius precepti: quantum ad totum. Si sit uehemens et nullo alio modo releuabilis: excusatur a toto: nec secundum iustitiam est furtum: quia in tali necessitate omnia sunt commoda. Decretalis hoc imponit penam: propter ambiguum: et ne sit penus ad furtum.

Deinde queritur in

casu pietatis de illo qui furatur rem usurarii vel auari: ut inde faciat elemosinam utrum peccet. contra hoc preceptum. uidetur quod non: quia imitatur Job dicentem. Conterebam molas iniqui: et de detribus illius aufereram partem. 29. Contra. Ro. 3. faciamus

malū vt eueniāt bona absit. Itē aug. Quis
dicet furemur diuitib⁹: vt hēam⁹ qd dem⁹
paupib⁹. qñ dicat null⁹. Itē aug⁹. de tali
bus dic. Dñi⁹ cogitatio dyaboli calliditatē
surripit. Nā si totū tribuat qd abstulerat au
get plus p̄m̄ q̄ minuat. q̄a aufert sibi copiā
restituēdi. Peccatū ḡ ē farari n̄faris. S; qd
peccatū: nō nisi furtū. Itē querit silf de
muliere que farat uiro suo pecuniā v̄l aliqd
aliud vt inde faciat elam: vtrū peccet. v̄l q̄
sic. Dñ. 4. dñ mulieri. Sub viri p̄tate eris. v̄l
accipis q̄ vxor votū cōtinētie vel abstinentie
nō pōt emittē sine cōsensu viri. ḡ multo fortius
nec dare elam. So. ad p̄mam dō. q̄ furari
alicui vt de furto s̄uemat alii: peccatū est.
Illa s̄o auctoritas Job: p̄ quā videbat p̄bari
cōfrū: intellē de indicibus: quoz interest vt
fures puniant ⁊ furta restitui faciant. Ad
illud quod z⁹ querit d̄ vxore dō. q̄ si vxor h;
res de patrimonio p̄ter votem: de ill inuito
dño potest facere elam. De reb⁹ autē viri vt
de pane ⁊ aliis: que de bono more solent ad
mulierē dispositōem p̄tinē: pōt ⁊ deb; facere
elam. moderate tñ s̄m facultates viri sui: ⁊
debet semper sibi foumare cōscientiam q̄ non
displiceat marito.

Queritur cōter circa casus iusti
cie. p̄mo de his que rap
piūt i bello. z⁹ de his que rapūf ab infide
lib⁹. Nā in iusto bello v̄l rapina licita s̄m am
bro. i li. de patriarchis. vbi dic. Dicat aliquis
cū ipe n̄icit qd dixit Abrahā ad regē sodomo
rū. gñ. 14. nihil samā abs te. cū preda vtiq; fu
erit in potestate victoris: docet militatē di
sciplinā vt regi seruent omnia: qd intelligē
dū ē aliis distribuendo p̄ qualitate laboz.

Conf. Aug. de reb⁹ dñi cōtatu. 19. Milita
re nō ē delictū: s; p̄pter predā militare p̄m̄.

So. dō q̄ refert an bellū sit iustū v̄l iniustū
In bello iniusto indistincte ē phibitū. In bel
lo s̄o iusto transferē dñiū rez illoz q̄ iuste
debellāt i iuste debellantes ipsa lege iusticie
p̄ncipis iterniēte auctoritate. refert tñ an
aligs dep̄des in iusto bello intentione capi
ditat; vel seueritate iusticie. p̄mo mō rapina
ē quantū ad affectū: q̄uis nō quātū ad actū
z⁹ modo nō est rapina. Itē q̄rit d̄ rapē ab
infidelib⁹. Nā rape ab illis n̄ides licitū. Unde
aug. ad Uincētū. Res quecūq; terrena non
recte a quoq; possideri pōt: nisi iur dño: quo
cōta sunt iustoz. aut iure humano qd i pote
state est regum terre. Ideo q̄ res falso appel

latis vestras: quas nec iuste possidetis: ⁊ s̄m
leges terrenoz regū amittē iustū estis. Loq̄
h̄rid donallid. Itē idē n̄ eodē. frustra di
citi. nos i eis cōgregādis laboram⁹: cū scriptū
legaris. Labozes impioz iusti edēt. Itē au
gustin⁹ cōt Petulianū. Ad oēs iniquos vox
illa dñi valet Mat. 22. Auferet a vobis re
gnū dei ⁊ dabit genti faciēti fructū seu iusti
ciam eius. nō frustra scriptū ē. Labozes impi
oz iusti edēt. Propter qd magis mirari te
betis: q̄ ad huc tenetis aliquid: q̄ q̄ aliquid
amistis. Itē Aug⁹ in ep̄la ad Uincētū
Si cōsiderem⁹ qd scriptū est in li. sap. 10. Ideo
iusti tulerūt spolia impioz. Itē qd legitur
. 13. p̄ter. Thesaurizant iustis diuitie impio
rū. Alia s̄a videbim⁹ non eē q̄rendū: qui ha
beat res hereticoz: s; q̄ sint i societate iustoz
Ex his ḡ videf relinq q̄ tam h̄tici q̄ indei:
q̄ saraceni reb⁹ quas habēt: licite potuerunt
spoliari. quod qdam indistincte cōcedunt.

S; cōf. p̄ceptū ē iuris naturalis. Nō faci
as alii qd tibi nō vis fieri. ḡ hoc semp ⁊ cum
omnib⁹ obseruādū. S; nos nollem⁹ ab eis ex
poliari. ḡ cū spoliā⁹ eos facim⁹ cōtra h̄ p̄ce
ptū. So. dō. q̄ refert utrū ille q̄ infideles
expoliat h̄at auctoritate rei publice vel nō. si
nō h;: expoliando cōmittit rapinā: sic homici
diū cōmittit q̄ maleficū interfic sua nō supe
rioris auctoritate. Si hab; auctoritatē disti
guūt qdā inter iudeos ⁊ alios. nam d̄ iudeis
p̄ceptum ē ecclesie in ps. Ne occidas eos ne qñ
oblitiscāf populi mei. ⁊ etiā q̄ scriptū ē. Ne
lige cōuertēf. Ro. 10. ⁊ 3sa. 6. De h̄ticiis s̄o ⁊
saracenis p̄ceptū ē Exo. 22. Maleficos nō pa
tieris uiuē. Ex quo ḡ iuste possūt occidi ⁊ iu
ste poterūt expoliari. in di s̄o q̄a p̄mitti de
bēt iustē spoliari nō debēt reb⁹ uite neciis.
s; a p̄ncipib⁹ expoliari p̄nt oib⁹ p̄ter neciis.
Deutero. 23. Adue. 11 q̄ tecū s̄sāf i terra ascē
det sup te: erit q̄ s̄limior. Tu autē d̄scēdes ⁊
eris i ferior. ipse fenerabit tibi: ⁊ tu nō fenera
beris ei. Ex quo ostēdit q̄ nō debeāt p̄mitti
fenerā xpianis. Et seqf. seruies inimico quē
imittet dñs tibi fame ⁊ siti ⁊ nuditate ⁊ oī
um penuria. Ad illd qd obiē. nō facias alii
qd tibi nō vis fieri. dō. q̄ sic intelligēdū est.
qd tibi n̄ vis fieri. s; qd vis iuste tibi n̄ fieri.

Postmodū q̄rit in casu iuetio
nis. Ad qd sic. aug.
in quadā omel. ⁊ recitat. 14. c. 5. Si qd inue
nisti ⁊ nō reddidisti: rapuisti. Itē Hiero.
super Leuit. Multi sine peccato putant esse si

alienū qđ inuenit teneat: tiscat h̄ peccatū
sile esse rapine: si qđ inuēta n̄ reddat. Cōtē
Dic̄ lex i li. institutionū de rez d̄siōe. Quis
qđ thesauros i suo loco inuenit: adrian⁹ nā
len equitate secut⁹ ei d̄cessit qđ inuenit: ac
si qđ alieno i loco nō data ad hoc opa: s̄ for
tutu inuenit: dimidiū inuēto. dimidiū d̄o
soli d̄cessit. qđ nō ē vez ḡialr qđ re inuentam
retinere sit rape. Ad h̄ qđam r̄ndent p̄ vi
sistōem dicētes. qđ si qđ inuenerit re habitas
p̄o derelicta: h̄ habuerit aiūm furandi: non
tñ furtū omisit: qđ nō erat cui fieret. Itē si
credit qđ h̄eres p̄ derelicta: r̄ tñ n̄ ē derelicta
nō omittit furtū. Itē si nō h̄eat p̄ dereli
cta: nec credat derelicta: eo tñ aiō accipit: r̄ t
d̄no restituat: nō omittit furtū. Si h̄o aliqđ
istoz nō occurrat: dicūt omitti furtū. De the
sauro h̄o dicūt qđ h̄ p̄ derelicto. Cōtē hoc
sic ob̄. sic dic̄ aug⁹. i predicta omel. Deus cor
interrogat nō manū. Si ergo aliqđ inuenit
rem que h̄et p̄ derelicta: r̄ accipiat animo fu
randi: omittit furtum. qđ d̄cedendū est.

Propt̄ea distinguēdū ē i reb⁹ inuētis: r̄ aiō
inuenient. In reb⁹. qđ qđam res in nulli bo
nis sunt r̄ occupāti d̄cedūt. r̄ h̄ ē dupl̄. nā
qđam sunt res que nūq̄ fuerūt possessē: de q
bus dic̄ lex i li. institutionū de rez inuētiōe
Lapilli r̄ gēme zē que litore maris inueniūt:
iure nāli statim inuētois fiunt. Itē sunt
qđam res que aliqñ possessē fuerūt: s̄ dereli
ctē sunt vt thesauro in predicto casu. r̄ dicūt
thesaur⁹ pecunia ab ignotis d̄nis vetustiori
tpe abscondita. Aliē h̄o res sunt que i ali
cuius bonis sunt. In p̄mis duob⁹ casib⁹ iuēta
retr̄nē nō ē rape. In ultimo h̄o distinguēdam
aut credūt derelictē. aut nō credūt. Si cre
dunt: ignorantia que est facti excusat. Si nō
credūt: contractatio ē rei aliene r̄ furtū.

Consequēter que

rit an hoc p̄cepto intelligat usura
p̄hibita. Et p̄mo q̄rit vtrū p̄hibeat usura
quantū ad affectū. z̄ an p̄hibeat vlr q̄tū
ad actum.

Ad primū sic. Luce. 6. Da
te mutuū nī
hil inde sperātes. Ibi dic̄ glo. qđ hic p̄hibetur
vsa. qđ sola spes aliqđ accipiēdi p̄ter sortem
facit usarium. Itē sola volūtas iterficien
di boēm fac̄ homicidiū. sola volūtas forni
candi fac̄ fornicationē: sic d̄r in ḡnto Mat̄h.
Qui uiderit mulierē ad occupandū zē. quas

qđ silr sola volūtas accipiēdi p̄ter sortē fac̄
usarium. Ad h̄ dicūt aliqđ qđ sola voluntas
nō fac̄ usarium nisi interueniat pactū. S; d̄
Esto qđ iste timore ecclesie nō fac̄ pactū: s̄ tñ
habet voluntatē. Ali⁹ uult r̄ fac̄ pactū. Inde
sic. p̄uer. 16. Spūm ponderator ē dominus.
i. volūtatū. s̄ talē habet voluntatē iste: q̄lez
ille. qđ si voluntas illius fac̄ usarium: et volun
tas istius silr faciet usurariū. qđ aliqđ d̄cedūt

S; cōtē. Quis tenet esse grat⁹ ad b̄nficia
qđ mutuū accipiēs debet esse grat⁹ mutuantī
qđ d̄ns potest sperare aliquod b̄nficiū ab eo. qđ
mutuat. qđ r̄ aliquā supabudatiā. Item ex
bono qđ licite pōt sperare donū. qđ ex mutuo
mutuū pōt sperare. So. v̄d. qđ cū diuerse
scie diuerfas h̄nt cōsideratōes a diuerfis sci
entib⁹ idem diuersimode cōsiderat. Hinc ē qđ
sū lege: humanas sola volūtas nō fac̄ usu
rariū: qđ lex humana manū coibet: nō aiūm.
Secūdū vero legem d̄nam que aiūm coibet
sola volūtas fac̄ usurariū. Ad p̄mū qđ obie
ctum r̄ndēdū. qđ mutuās pōt sperare illd̄ ad
qđ tenet accipiēs. qđ i cōsili casu. s̄ necessitatē
tenet accipiēs mutuū illi qđ dat dare: silr etiā
si nō dedit; p̄us. unde potest illud spare mu
tuās a recipiēte: nō tñ ex vi mutui: s̄ ex cari
tate recipiēt mutuū. Datua. n. b̄nficia accē
dūt caritatē. et que etiam ex p̄cepto dei v̄
indigēti mutuū dare. Et p̄ hoc soluit z̄. B̄n
n. d̄cedēdū ē qđ mutuās pōt ab eo qđ recepit
i sili casu spare mutuū. qđ ad hoc tenet ali⁹
tñ si hac intentione tradit sibi mutuū nō est
meritōiū: qđ nō ponit deam fines. Ideo dic̄
d̄ns. Date mutuū nihil inde sperātes. s̄ ab ho
mine: s̄ a deo retributionē.

Sequitur querere

quantū ad actū nlr sit p̄hibita hoc p̄cepto.
Ad qđ sic. ps. Qui pecuniā suā nō dedit ad
usurā. qđ dicat. qđ dat ad usam n̄ habitabit
i tabernaculo d̄ni. Dare qđ ad usuram nlr est
malū. qđ p̄hibitū non nisi isto p̄cepto. qđ zē.

Item Eccl̄. 12. Qui usam r̄ supabudatiā
n̄ accepit uita uiuet. qđ p̄ cōfritū qđ accepit mo
riet. qđ malū: r̄ inde ut p̄us. Item exo. 22.
Si pecuniā dederis paupi: nō urgebis quasi
exactor: nec usis opprimes. Item Luce. 6.
Date mutuū nihil inde sperātes. Ecce ex his
patet qđ dare ad usuram: r̄ spare aliqđ p̄ter
sortem generalr̄ est p̄hibitū. Cōtē. Dent.
23. Non feneraberis fr̄i tuo: s̄ alieno. qđ licet fe
nerari alieno. Itē Ambro. Usuras exigas

ab eo cui iuste nocē desideras. Item mai⁹
p⁹ p⁹ ē occidē q̄ dare ad usuram. S; i aliquo
casu nō solū licet occidē: imo est meritorium
sic ē in iusto iudice: q̄ maleficū iuste damnat
ad mortē. q̄ r̄ silr̄ dare ad usurā in aliquo ca
sa erit licitū. Itē ex p̄cepto dñi licite as
portauerūt iudei vasa egyptioꝝ exo. iz. q̄ silr̄
rōne ex p̄cepto dñi poterit q̄s licite dare ad
usuram r̄ aliqd̄ accipe preter sortē. Min⁹ entz
malū est partē accipe q̄ totū. Itē lex iusti
niani pmittit usas centesimas r̄ quadrage
simas. r̄ supponēdū ē qm̄ bñ pmittit. Itē
iste q̄ accipit mutuū pōt rē suā dare usario
r̄ sic r̄ vult. et dic̄ ei. Ego do tibi istā pecuni
am preter sortē. igit̄ ista supabūdāria ē p̄pa
usarii iuste: q̄ ē ex dono illius q̄ habet ius
dandi. q̄ usario nō usurpat sibi rē alienā ma
nentē alienā. Item esto q̄ sic fiat cōtractus
Datus tibi pecuniā istā vt des mihi tantū
preter sortē. q̄ fm̄ hanc formā supabūdantia
quā accipit usario data ē sibi. q̄ sua ē. Itē
licet cōcedē cōmū. equū. vasa aurea p̄ lucro.
Quare silr̄ nō dare pecuniā p̄ lucro. Solū
dō. q̄ dare ad usuram in se fm̄ se malū ē r̄ p̄
hibitū. Ad p̄mo obiectū in cōtrāctū dō. q̄
nūq̄ fuit iudeis licitū fenerare alieno. S; per
missam fuit illis: sicut dare libellam repudiū:
p̄pter duriciam cordis sui. peccabāt tñ mor
talr̄ fenerādo alieno. s; pmittēbat eis duplici
de causa. s; ne facerēt pei⁹. i. ne fenerarēt fra
trib⁹ suis. Et q̄ dari erāt r̄ paulatī trahēdī
ad p̄fectionē. Et ex hoc trahit̄ argumētū. q̄
si nō possum⁹ obtinē ab usariis vt totū red
dant: debem⁹ facē vt saltem partē reddant.
Ad 2° dicūt qdā in nullo casu usuram esse
exigendam. Et qd̄ dic̄ Amb. intelligūt nō de
usurā p̄prie: s; de nimia pensione: r̄ de tributo
ab infidelib⁹ exigēdo: vt tali onere p̄granatī
cōuertāt ad fidē. Alii tō illud intelligunt
dictū eē ad lram: q̄ ex quo instū bellū mouet̄
ex edicto p̄ncipis: ab hostib⁹ licite usura exigē
dū tñ nō fiat vitio cupiditat: s; zelo caritat.
vt sic macerēt usis q̄ nō p̄t domari armis.
Nam cū eos possum⁹ occidē: r̄ oīa eoz⁹ posu
mus nostra facē iur̄ belli. et hec v̄ eē intētio
Ambrosii. vñ statim sequit̄. Ab eo usuram exi
ge: cui iure iherūf̄ arma. huic legitime iherūf̄
usure quē bello vincē nō potes. Ab hoc usurā
exige: quē nō sit crimē occidē. tñ p̄prie loquē
do in hoc sensu nomē usure trahit̄ a propria si
gnificatōe: q̄ nō ē uspatio rei aliene. Ad
tertiū dō. q̄ quāuis occidē sit p̄m̄ i se: nō tñ

ē p̄m̄ fm̄ se: Dare aut̄ ad usuram est p̄m̄ i se
r̄ fm̄ se: sic post̄ patebit. et ideo nō est simile.

Ad quartū dō q̄ filii israel seruiērūt egypti
p̄prie: r̄ merces nō erat eis reddita. et p̄pter
hoc dñs q̄ ē se dñs oīum transtulit dñm̄
nasoz̄ illoꝝ ad indeos. et sic iudei accipiēt̄
ex p̄cepto dñi nō peccauerūt: q̄ nō cōstane
runt rem alienam inuito dño: imo seā. Acci
pere tō usuram est cōtractare rem alienā manē
tem alienā: r̄ facere ut d̄ sua. hoc aut̄ ē malū
fm̄ se r̄ cōtra ius nāle. sicut cognoscē uxorem
alienā scienter malū ē in se r̄ fm̄ se. et illud
ideo de⁹ nō p̄cipet: cū illi⁹ sit optima adducē
cū sit optim⁹. Ad aliud tō qd̄ ob̄ de lege
Justini in dō. q̄ pmittit usas leuissimas exigi
ne accidēt peius: q̄ erāt hoīes p̄ni ad dādū
usuras: elegit iudicis min⁹ malū. s; leues usas
sustineri q̄ gues: sic de libello repudiū fuit.
Tñ qdā excipiūt quosdam casus i q̄b⁹ per
missa est usura. ut i fideiussoꝝe q̄ soluit usuras
creditori potest eas repetē a debitore p̄ quo
fideiusserat. s; recte aduertēti nō ē hec usura
q̄ nō itēdit fideiussoꝝ: accipe preter sortem
Similr̄ r̄ in mora ut si debēs mihi centū sol
uere ad certū terminū: qd̄ q̄ nō fecisti oport
uit me illā pecuniā accipe ad usuram. tu tene
ris mihi restituere illas r̄ seruare in dēnem.
s; planum ē q̄ i tali casu restituere non ē usura
sic p̄prie. Ad aliud dō. q̄ ille q̄ accipit mu
tuū nō h; ius dādi usario. q̄ dñs oīum cō
dic̄. s; deus. sic si aliq̄s hēret feudū ab aliquo
terreno dño: nō possit transferre dominū
illi⁹ feudi dño cōdicēte. Cū q̄ dñs omnū cō
dicat null⁹ potest dare usario supabūdāria
preter sortem. Ad aliud dō. q̄ qd̄ cūq̄ t̄bis
mutet̄ cōtrāctū: nihil mutat̄ i cōtracto. Nā semp
est p̄uersa usurariis feneratio q̄ cupit rē alie
nam manentē alienam facē suam. et postea si
q̄ timore q̄ possit cadē in cōstantē uiz̄ dicēt
nō cōsentēs animo. Accipio te i uxore: iudica
ret nullū esse matrimonū. silr̄ cū iste necita
te coact⁹ dicat. Ego do tibi tantū preter sor
tem r̄ dissentit aīo iudicabiē nulla esse dona
tio. q̄ nihil datū ē usario. q̄ detinet rem alie
nam inuito dño. Ad ultimū dō. q̄ eodez
modo q̄ licet concedē equū p̄ lucro si sic pos
set cōcedi pecunia nō eēt usura si cōcedēs aliqd̄
acciperet p̄ter sortem. In locatione tō non
transferē dominū. Et ideo totū piclū est in
locante si res pereat. Improprie tō locat̄ pecu
nia: s; p̄prie mutat̄. Qd̄. n. locat̄ nō trāsferē
in dominū eius cui locat̄. Pret̄ea pecunia

nō deteriorat p̄ vsū. et quātū est de se nullā parit utilitatē vtenti: sic fac̄ equus et dom⁹ q̄ sunt locata pp̄rie. In mutuo hō pecunie trāsfert̄ oñiū. vñ mutuū d̄r q̄s de meo tuū. et id̄ picl̄m rei mutuate pt̄n̄z ad eū q̄ mutuat cōtus nāle ē vt aliq̄s p̄cipiat emolūmētum de vsu rei q̄ nō est sua. 3d̄ ḡ vsū ē p̄m̄ et intelligit̄ p̄hibita hoc p̄cepto. Nō fm̄ h̄re. triplicē oñiam inter mutuū et locatū. Prima ē q̄a ī mutuo transfer̄ pericl̄m ī accipiētē. In locato ī eum q̄ dat. 2a ē q̄a mutuū p̄pe non deteriorat p̄ vsū vt pecunia. s̄ locatū vt domus uel equus. Tertia causa est q̄a mutuū quātū ē de se nullā utilitatē parit vtēti. Locatū hō parit. vt ager uel equus uel dom⁹. Et hoc intelligit̄ de mutuo pecunie.

Deinde queritur de

furto interpretatio vtrū hic p̄hibeat. Cōtingit aut̄ furtū tale multipl̄r̄ committi. s̄. in vendēdo. ī expēdēdo. ī approp̄ando. ī emēdo. et vendēdo. Circa p̄mū querit̄ vtrū diuites q̄ nolūt s̄buenire paup̄ib⁹ in necessitate: vtrū debeāt interpretari fures et raptōres. Ad qd̄ sic vni bono possunt opponi plura mala. vt largitati p̄digalitas et auaricia. S; pl̄ib⁹ bonis nō opponit̄ vnū malū: q̄a malū plaris d̄sionis est q̄ bonū. ḡ vni p̄cepto opponit̄ plures p̄uaricatōes. S; plurib⁹ p̄ceptis nō opponit̄ vna p̄uaricatio. Cū ḡ s̄trahtatio b̄nificii tpe necessitati sit cō hoc p̄ceptū. nō occides: sicut sup̄ dictū ē: iux̄ illā auctoritatē. pascē fame mouētē zc. nō erit cō illud p̄ceptū. nō furtūz facies. ḡ nō erit interpretādū furtū uel rapina

Conf. Eccl. 4. sili elam paup̄is ne defraudēs. et seq̄. Redde illi debitū tuū. ḡ diuites debēt elas paup̄ib⁹. S; ḡ nō reddūt necitat̄ tpe: q̄a tūc ē tps reddēdi debitū: quid aliud q̄ raptōres sunt: vtrū rē alienā. s̄. paup̄um violētē retinētēs. Itē Ambrosi⁹. Nō ē minoris criminis q̄ b̄niti tollē qd̄ cū possis et abūdans sis indigētib⁹ denegare. Esuriētū panis ē quē tu detines. Vidua: indumētū qd̄ tu recindis. Miserorū redemptio et absolutio pecunia quā tu ī terra refodis. Tot ḡ te scias bona innadē: quot possēs prestare. Itē Ambrosi⁹. Nemo p̄bū dicat qd̄ commune ē. plusq̄ suffic̄ ad sumpt⁹ violētē obtentū ē. 3. ḡitar d̄tes q̄ sup̄flua et ul̄ sumpt⁹ necessaria retinent: cū sciāt et videant paup̄es indigē: rapinā committūt. qd̄ cōcedim⁹. Intellige tñ salua necessitate fm̄ statū p̄sone. plura. n. sunt ne-

cessaria regi q̄ comiti. et comiti q̄ militi. Nec cessariū aut̄ ē regib⁹ thesaurizare: ut īfantiēribus hostib⁹ in regnū bēant unde possint militib⁹ in defensione regni stipēdia ministrare.

Ad illō qd̄ ob̄r̄ d̄. q̄ una p̄uaricatio non opponit̄ duob⁹ p̄ceptis. S; vni⁹ aōionis pōt esse duplex p̄uaricatio. ut in illo q̄ deflorando h̄ginē interfic̄. q̄a inquātū deflorat: facit cō illud p̄ceptū. nō mechaberis. In quantum interfic̄: facit cō illud p̄ceptū. nō occides. S; s̄b̄ctio b̄nificii inquātū nō cōicāt bona pauperi tpe necessitatē: cō hoc p̄ceptū. nō furtum facies. Inquātū hō ex defectu paup̄ perit: est cōtra illud nō occides.

Sequitur de inter^{preta} riuo

furto ī expēdēdo. Circa h̄ querit̄ de clericis: q̄ patrimoniū crucifixi paup̄ib⁹ debitū in illicitos usus. s̄. pompis secl̄arib⁹. comessatiōib⁹. et h̄ expēdūt. vtrū sint raptōres: et peccēt cō hoc p̄ceptū. Uidet̄ q̄ sic. q̄a cōstāt rem alienam inuito d̄no. Aut enim Hiero⁹. Quicquid b̄n̄t clerici paup̄ez ē. illud ḡ qd̄ expēdit̄ ē paup̄es qd̄ nisi rapina est. Itē idem. Ecclesiam fraudare sacrilegiū ē paup̄ib⁹ erogādū. et inde aliqd̄ s̄b̄bere omniū p̄donū crudelitatem sup̄at. Itē cōciliū theletanū. Si illi q̄ nulla ex reb⁹ suis paup̄ib⁹ xp̄i distribuerūt eterni iudicij uoce damnabūt: quātō magis q̄ auferūt paup̄ib⁹ qd̄ nō uederūt. Itē bt̄us. B. Clamāt nudi. clamant famelici. cōgrūt et dicūt. Discite p̄t̄ifices ī freno qd̄ fac̄ aurū. Nūqd̄ a freno expellit̄ frig⁹ aut̄ famē? Nost̄ est q̄cqd̄ expenditis. A nobis ex̄hib̄t crudel̄ qd̄ consumitis inaniter. Ex his reliq̄ q̄ clerici q̄ ī malos usus bona ecclesie expēdūt sūt raptōres. Qd̄ cōcedim⁹? Ber. scribētē ad quēdam canonicū sic. Cōcedit̄ tibi si altario seruias: ut de altario uiuas. nō tñ q̄ emas frena deargētata. grisea naria: pellicea. q̄cqd̄ p̄ter necessariū nictū et uestitum de altario retines tuum nō ē. rapina ē. sacrilegiū ē. S; nunqd̄ tenēt ad restitutōem si habēt aliud uñ possunt restituere. aliud nō uideo: q̄a nō dimittit̄ p̄m̄ nisi restituat̄ ablatū. S; q̄rit̄ de his q̄ consumunt ī sanguineis vitandis et ī potētib⁹ etiā seruēdis. Nam vñ. i. ad Tbi. 5. Si qs̄ suorū et maxime domesticorū curam nō habet: fidē negauit: et est infideli deterior ḡ cleric⁹ uel ep̄s q̄ nō facit bonum nepotib⁹ suis grauissimē peccat. Conf. sunt p̄dicte auctoritates sanctorū. So. Consanguineis

dare quia indigentes sunt: ordinate caritati est. Con sanguineis dare ut dicitur et ut dicitur per eos ingenui videlicet de rebus pauperum rapina est. Item queritur de illis qui bona ecclesie in necessariis expendant. et tamen non deseruiunt. nonne sunt raptores? Ad hoc. n. dant eis beneficia ecclesie ut laborent in ecclesia dei. Si igitur non laborent non debent habere. Qui. n. non laborat non manducet. Si. n. a. agricola daret pecunia ut in agro laboraret. et ipse acciperet et non laboraret: nonne raptor et fur esset? sicut videtur de istis. Item Hiero. Ecclesia fraudare sacrilegium est. Si ipsi defraudant ecclesiam. Ad hoc. n. dant beneficia ecclesie ut seruiant ecclesiis. quod sunt sacrilegi et raptores. Quod dicitur?

Postmodum queritur

de furto interpretatio in appropriando. Circa quod queritur utrum clerici appropriando sibi bona ecclesie contrahant rem alienam. Ad quod sic. Aug. Si prout que nobis sufficiunt possidemus non sunt illa nostra sed pauperum: quorum procuratorem quendam gerimus. Nam pietate nobis usparatorem dānabili veditam. Item Hiero. de clericis. Qui dominum possidet: et cum proba dicit. pars mea domini: nihil est domini potest habere: quod si quispiam aliquid proter dominum habuerit: pars eius non erit domini sibi gratia. Si autem si argenti: si possessiones: si varia suppellectilia: cum istis partibus dominus non dignatur fieri pars eius. Respondent quod clerici possunt habere proprium. Quod dicitur quod non possunt: intelligitur sicut statum primitiue ecclesie. Actum. 4. Nihil proprium aliquis creditum possidebat: sed erant omnia communia. vel loquitur de religiosis personis. Vel potest dici sine iudicio quod clerici ea que habent in re successione ut de patrimonio suo possunt habere proprium et de illis facere testamentum. Sicut et de his que sunt eis donata non intuitu ecclesie: sed persone. et de his que aliqua arte vel labore acquirunt. Ea tamen que habent de ecclesia communia habent cum pauperibus. Unde Ambrosius. Conuenior ipse a comitibus ut pro me basilice fiat matura traditio dicitibus imperatorem iure suo iussisse tradere debere: utpote in cuius potestate essent omnia. Respondit. si a me petet quod meum est. fundum meum argentum meum huiusmodi me non refragatur: quaque omnia que mea sunt pauperum sunt. vix ea que divina sunt imperatorie potestati non esse subiecta: si patrimonium petit: innadite. si corpus occurrat. Item Prosperus. Non sunt proprie sed communes facultates ecclesie. id est. c. q. i. Item Hiero. ad Damasum papam. Quicquid habent clerici pauperum

est. et domus illorum omnibus debet esse communes susceptio peregrinorum: et hospitium iugiter debent

Queritur postea de furto interpretatio in vendendo et emendo ut de symonia. utrum prohibeatur isto precepto. Et cum symonia sit in vendendo vel emendo spuale vel spuali annexum. Ex hoc autem committitur iniuria contra deum pro se: non contra proximum: videtur quod symonia prohibeatur in preceptis prime tabule non secunde. quod non prohibet hoc precepto. Contra. Symonia committitur ex intentione contrahendi rem alienam iniuste. Sed omnis talis tractatio prohibetur hic. quod et symonia. primum per. Nam symoniae rem quam accipit vendendo spuales tenet restituere. quod contrahat rem alienam. Sed. dicitur quod in symonia duo sunt vendere siue emere: et recipere. Quatum ad venditorem vel emptorem rei imperciabilis que est divina: committitur iniuria contra deum. et est peccatum contra dominum cultum: et contra primum preceptum prime tabule. Quatum vero ad receptorem pecunie vel rei temporalis: que non potest possideri iuste peccat contra istud preceptum. quia sicut dicit Aug. ad Macedonium. De quod male possidet alienum est hoc est pro alieno est reputandum. et hoc modo contrarium ad hoc symonia est factum: sed quod trahit ad spuale nomen sacrilegii.

Est predicta ad ingestionem

ordinis mandati est procedendum. quo videtur Exo. 20. et Deute. 5. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Circa quod queritur plura. Primo utrum ista prohibitio pertineat ad primam tabulam vel secundam. 2o quod intelligatur prohiberi per falsum testimonium. 3o utrum prohibeatur hic locutio falsitatis. 4o utrum prohibeatur taciturnitas veritatis: cum veritas regitur. 5o utrum prohibeatur hic mendacium. 6o utrum mendacium sit hic nisi prohibetur: ita quod in nullo casu sit licitum.

Ad primum sic proceditur. Cum testis non recipiat nisi iurat: testari est iuramento fide facere. quod falsum testimonium est peccatum. Ad idem quod preceptum pertinet prohibitio perurii et falsi testimonii. Cum ergo 2o precepto. scilicet non assumes nomen dei tui in vanum. prohibeatur perurium sic dicit glossa. c. de iur. sup illud non assumes. quod eodem prohibetur falsum testimonium. Item si dicatur quod non absolute prohibetur hic falsum testimonium: sed cum veterminatione. scilicet contra proximum. unde prohibetur falsum testimonium secundum quod est in proximi nocumentum. et ideo cum in secunda tabula decalogi quod est in proximi nocumentum prohibeatur: non in prima:

rebet falsum testimoniū phiberi. Contra
Contingit dicē testimoniū falsum ad primi
pfectū: sic mēiri. et ostans ē q̄ istō est p̄m:
et nō nisi rōe falsitati testimoniū. Uñ Hiero.
super eplaz ad Philemonē. Si q̄s sanctū dicē
nō sanctū: et rursum nō sanctū asserit sanctū
abhoiabilē ē ap̄s deū. Relingfigit q̄ phibet
absolute falsum testimoniū: etiā si nō sit oīra
proximū. Itē sic dicē Aug. z. li. oīra faulū
et silr p̄ de ci. dei. Regula diligēdi primū re
gula ē fm dilectionē que ē ad seipm: cū d̄. di
liges primū tuū sic te ipsū. vñ illo eodē p̄ce
pto quo phibet nocumētū primi: phibetur
nocumētū sui. vñ cū d̄. nō occides. intellr te
vel aliū. q̄ silr eodē p̄cepto phibet. nō falsum
testimoniū dices oīra te vel oīra primū. Q̄ q̄
ponit determinatio ista. f. oīra primū i phibi
tione falsi testimoniū: nō coartabit p̄ceptam:
quin absolute phibeat falsum testimoniū. nō
prohibet q̄ rōne predicta qn illō sit phibituz
z̄ p̄cepto. Itē actū. p̄. Eritis mihi testes
dicē vñs aplis. Ex quo accipit q̄ oīngit testi
ficari p̄ deo sic p̄ primo. q̄ p̄ oppositū oīngit
falsum testimoniū oīra deū sic oīra primū: sic
faciūt heretici et apostate. Si q̄ omnis inordi
natio oīra deū phibet i p̄ma tabula: sic oīs
inordinatio oīra primū i secunda: phibitio
falsi testimoniū erit p̄me tabule sic secunde.

Item ad idem est illō apostoli p̄ ad cor.
i. Si xp̄s nō surrexit inuenimur falsi testes
aduersus deū. Ex quo colligit q̄ aduersus
deū p̄t quis dicē falsum testimoniū. et inde
vt p̄s. Conē. Sic dicē Aug. i eneb. Verba
proptēa sunt instituta vt p̄ ea q̄q̄ in alteri
noticiā cogitōes suas p̄ferat: non per que
hoīes se inuicē fallāt. q̄ oīs veritas sermōis or
dinat ad primū: et omnis fallacia sermonis
est p̄ inordinationē ad primū. Si omnis tal
inordinatio phibet z̄ tabula nō p̄ma. q̄ oīs
fallacia sermonis phibet z̄ tabula. q̄ et falsū
testimoniū quocūq̄ modo dicitū. So. Cum
sit veritas creata et increata: veritas creata respe
ctu vtriusq̄ rōnalis creatura efficit debitorū
Nam veritati increate debet reuerentiā. Veritati
ho create que mente rationali accipit debet
obseruatiā illā. q̄ d̄s honorare istam: seruare
illam p̄pter ordinē: q̄ est ipsi ad deum. istam
propter ordinē ipsi ad primū. Ideo oī illā ē
iuramētū factū p̄nibilo: q̄a i hoc irreuerētē
assumit increata veritas i testimoniū sue lo
cutionis. oī istā ho est falsum. t. i quo nō ob
seruat primo debitū veritatē. Propterea oī q̄

istō p̄ceptū i quo phibet falsū testimoniū ē
z̄ tabule. Ad p̄mū q̄ q̄ ob̄ d̄. q̄ cū iura
tur testificando: duplex ē debitū. f. reuerētie
veritati increate: vt nō noīes i vanū i iurādo
Et debitū obseruatiē veritatē ad primū. vt. f.
sermone nostro q̄ ad hoc ordinat̄ ē: vt signi
ficet q̄ i nostra mēte ē: primū nō fallat. Unde
ē q̄ peiorādo i testimonio duplr peccat oī
p̄ceptū z̄ tabule p̄ falsum testimoniū. et oīra
z̄ p̄ceptū p̄me tabule p̄pter p̄mū. Accidit
aut iuramēto testimoniū et testimonio iura
mētū. Nam iuramētū aliq̄n ē p̄missiū: non
assertiū. et tē iurare nō est testificari s̄ p̄mit
tere. Silr aliq̄n p̄fert testimoniū simplr. vt ē
est. nō nō. q̄ fac fidem p̄ veritatē que i nobis ē
nō p̄ veritatē que deus est. per veritatē que ē ser
uāda: nō que est honorāda. et tale testificari
nō est iurare: s̄ simplr asserere. Ad ea ho q̄
obiciēbat oīter: q̄ determinabat illō p̄ceptū
z̄ tabule: q̄a i primi nocumētū. oī sic oīde
bat. q̄ nō solū ex hoc ē phibitio falsi testimo
niū q̄ noceat primo. s̄ ex h̄ q̄ nō seruet debi
ta veritas primo. Ad ultimo ho obiecta q̄
obiciēbat q̄ nō solū oīra primū: s̄ oīra deum
potest vici falsū testimoniū d̄. q̄ possum̄ re
spicere q̄ testificamur: et cui testificamur. si
respiciam̄ ad illud q̄ testificamur oīngit
illud esse veritatē increatā vel veritatē cre
atā. Ideo falsa testificatio geratur s̄ hoc. et
cū est hoc oīra veritatē increatā erit oīra z̄
p̄ceptū p̄ tabule. Cū ho est oīra veritatē crea
tā quā habem̄ in oīcia de reb̄ creatis et de
signat̄ sermone. peccat oīra istud p̄ceptū. Nō
falsū testimoniū dices. Si ho respiciamus
illud cui testificamur: ille est primū nō deus.
sue ei testificamur de veritate creata sine de
increata. et ideo semp falsū testimoniū. s̄ hūc
respectū ē p̄ inordinationē ad primū. et ita p̄
cepto z̄ tabule phibet materialr. q̄ falsū te
stimonium potest ponere inordinationē que est
oīra deū et primū. formalr vero ponit inor
dinationē ad primū. et ideo simplr p̄pe di
cendo phibet in z̄ tabula.

Consequenter queri

tur qd̄ intelligat̄ p̄ falsū testimoniū phiberi
Nā super illud deute. 5. Nō falsū testimoniū
dices. dicē glo. pessimuz gen̄ m̄daciū. q̄ d̄ can
q̄ igit̄ m̄daciū nō phibet hic. s̄ illud q̄ est
pessimuz. f. in attestādo falsū. Itē Leuit.
19. d̄. Nō furtuz facies. nō m̄tiemini. nec de
cipiat vnusq̄q̄ primū suū: sicut absolute

dictū est ibi gñalf nō mentiemini. posset hic dici. s̄ spāl̄ dictū ē. nō falsum testimoniū dices. Con̄. Leuit. 19. Nō metiemini zc. glo. Aug. Q̄ dictū ē nō metiemini: ne calūniam faciatis. In hoc p̄cepto v̄r̄ otineri nō falsum testimoniū dices. q̄a calūniam sine mēdacio fieri nō p̄t. q̄d falso testimonio occludit. s̄ general̄ p̄hibet hic mēdaciū. Itē Aug. in li. de mēdacio. Quib̄ placet nō eē mētiendum multo fortius agunt vtentes eo testimonio: q̄d in decalogo scriptū est. nō falsus testimoniū dices. quo genere opletit̄ omne mēdaciū. Quisq̄s. n. aliqd̄ enūciat testimoniū p̄hibet animo suo. So. v̄b̄ s̄. Aug. q̄ sic noīe furti interdicit̄ oīs illicita v̄surpacio rei aliene. et nomine mechie oīs illicit̄ ocubir̄ atq̄ illoz̄ mēdacioz̄ nō legitim̄ vsus. ita noīe falsi testimoniū intell̄ p̄hiberi omne mēdaciū general̄. De quo p̄ sap̄ie d̄r̄. Os quod mentitur occidit animā. Et in ps̄. Perdes omnes q̄ loquunt̄ mēdaciū: q̄d intell̄ indistincte de mendacio malignitat̄. Ad illō q̄ q̄d p̄mo obic̄ distinguēdū q̄ cū mēdaciū dicat̄ tripliciter iocosus. officiosus. et p̄nciosus. Jocosus. quod sit intentione iocādi. Officiosus. q̄d sit intentione p̄ficiēdi p̄ximo. Perniciosus. q̄d sit intentione nocēdi p̄ximo: q̄d v̄r̄ mēdaciū malignitatis. Perniciosus. pessimū est: et illud intell̄ p̄ falsum testimoniū. Un̄ signanter d̄r̄. Non falsus testimoniū oītra p̄ximū dices. vt intelligat̄ p̄hiberi v̄r̄ mēdaciū: quod ē i p̄ximi nocam̄tū. nō tñ̄ excipit̄ mēdaciū q̄d est in detrim̄tū sui: q̄a sicut dicit̄ Aug. p̄ de ciui. di. falsus inquit̄ testimoniū nō dices aduersus proximū tuū. Nō ideo tñ̄ si aduersus se q̄sq̄ falsus testimoniū dixerit: ab hoc se putauerit cr̄ie alienū. quia regulā diligēdi p̄ximū a se ipso accepit: quando scriptū est. diliges p̄ximū tuū sic te ipm̄. Ad 2° v̄b̄. q̄ lex decalogi posita ē populo israelitico vt in statu incipienti. Lex v̄o leui vt in statu p̄ficiēti. et ideo p̄fectiori modo et magis explicite tradit̄ q̄tū ad formā dicēdi moralia i leuitico q̄ in decalogo: sic et i libris sequētib̄ legis. s. numeroz̄ deute. Quānis q̄ intellet̄ sit idē: i p̄fectiori mō dictū ē. nō falsus testimoniū dices: q̄ non mentiemini. vel decipiat vnusq̄sq̄ p̄ximū suū. et istō explicatio est illi^o.

Deinde queritur ^{v̄t̄z} _{isto}
p̄cepto sit p̄hibitio falsitatis. Ad q̄d sic. s. deuti.
Nō falsus testimoniū dices. glo. falsitatem in-

terdiē. Itē Isidor^o ibidē. Octauū mandatum crīm̄ mēdaciū et falsitatis abboīat. et sequit̄. Prīmū mandatum p̄hibet s̄breptionē. 2° errorē 3° secl̄i amorē. 4° impietate. 5° fornicationē 6° crudelitatem. 7° rapacitatem. 8° falsitatem. 9° cogitationē adulterii. Decimū cupiditatem mundi. Locutio igit̄ falsitatis et credulitas p̄hibet hic. Itē falsitas credis et falsitas d̄r̄ Si q̄ culpabile ē falsitatem dicē sicut d̄r̄. s. Isa. Ue q̄ dicit bonū malū zc. Multo magis erit culpabile falsitatem credere: sic dicit̄ auctoritas. Ligua nō fac̄ reū s̄ rea mens. Itē canon Damasi. xi. c. q. 3. Nō solū ille reus est q̄ falsus de aliquo p̄fert. s̄ etiā is q̄ aurē cito cr̄ibus p̄bet. Itē canon Hiero. i eodē. Si q̄s hoīes q̄ sanctus nō est sanctū esse crediderit: et deū eum iunxerit societati: xp̄m̄ violat c^o mēbra sum^o. q̄ credere de aliquo malo q̄ sit bon^o culpabile est. s̄ nō nisi q̄a d̄r̄ p̄ceptū quo interdicit̄ falsitas. q̄ q̄ sic credit: peccat oītra illud p̄ceptū. Itē Aug. i ench. Ipe p̄ se ipm̄ error autē magnus in re magna: aut paruum in re parua: tñ̄ semper est malū. Quis. n. nisi errās malū neget approbare falsa p̄ his: aut i probare ea p̄ falsis: aut hēre i certa p̄ cert. aut certa p̄ i cert. Con̄. Aug. i ench. Nemo sane mētiēs iudicād^o est q̄ dicit̄ falsus q̄d putat eē verus: quando quantum i ipso est non fallit ipe s̄ fallit. Nō ita. p̄ mēdaciū s̄ alī temeritat̄ est arguēdus q̄ falsa i cautus credit ac p̄ veris habet. q̄ si nō i caute nō ē arguēdus mēdacio nec temeritate. q̄ nō peccabit aliquo modo.

Itē Aug. i ench. In q̄busdā reb̄ nihil iter est ad capescēdū regnū dei v̄trū et edant̄ an nō. et v̄trū vera putet̄ an falsa. In his q̄ aliō pro alio putare nō est arbitrandū esse p̄ximū. aut si est mīmū atq̄ leuissimū. Itē Aug. i eodē. Si q̄sq̄ bonū hoīem putando q̄ malus est ab eo aliqd̄ patiat̄ mali fallit: s̄ i illum nō cadit illa p̄hibita detestatio: ve q̄ dicit̄ malus bonus zc. Itē Aug. i eodē. Illō p̄bicū Isa. s. Ue q̄ dicant q̄ malus ē bonus de ipsis reb̄ q̄b̄ hoīes mali sunt: nō de hoīb̄ itelligendū ē dictū eē: vt q̄ adulterius dicit̄ bonus recte arguit̄ illa voce p̄blica. So. s̄. Anf. i li. de veritate. Veritas d̄r̄ multipl̄. s. veritas rei. veritas cognitōis. et veritas significatōis. v̄r̄ et s̄ hoc falsitas dicit̄ multipliciter. s. falsitas rei: cū res apparet esse q̄d nō est. vt homo p̄ctus falsus homo. falsitas cognitōis: cum refutat̄ esse quod non est. vt ab epicuris beatitudinē esse voluptatē. Et est falsitas signis

cū dī esse qd nō ē. sic cū dī hōiem esse asinū. Qñ g dī a gl. 7 ab Jhidozo q octavo pcepto prohibet falsitas. nō intellī de falsitate rei: s̄ intellī de falsitate significatōis: que vtraq; falsitas ponit ī dictione. ga dicē ē duob; modis. et dicitō silī. s̄ ī corde 7 ore. Quādo g dī nō falsus; testimoniū dices: phibet dicitō falsitat: n̄ quocūq; mō. Est. n. falsa dicitō duob; modis. aut a falsitate dicentis aut a falsitate dicitō. Itē a falsitate dicēt dīa est. Nā aut falsitas pncipiosa ē: aut iocosa. aut officiosa. p̄ modo falsitas dicēt phibet h. 2. modo et si nō phibeat: tñ p̄probada oñdīf. falsitas autē dicēt h attendit quantū ad mēdaciū. et hoc est qd dīc aug. ī ench. quantum ī ipso est ille mētīf: q dīc vey qd putat falsus; quantū ad aīum ei; attinet. ga nō quod sentit hoc dīc. nō vey dīc: quāuis vey inueniat hoc esse qd dīc. Itē a falsitate dicitō dīa ē. Nam sicut dīc aug. ī ench. Male fallit homo cū n̄ credit qd ad vitā dūc eterna. fallit etiā homo cū falsus; p̄ hō approbādo incidit ī mēllias tpales. velut si qsq; bonū hominē purand o: g mal; ē aliqd ab eo patiat mali. ex quo accipit q falsitas ī reb; que p̄tinēt ad salutē credita vel dīcta damnabil est: nō tñ dīcēt esse oītra illud pceptū: s̄ oītra 2. pceptam: quo phibet error. falsitas hō ī his que non p̄tinēt ad salutē īdifferēs est quātū ad hoc qd male 7 nō male dīci potest. vnde aug. ī ench. In quibusdam rebus nihil interest ad capescēdas regnū dei vtrū credat; hā vel falsa. Et p hoc patet rñsio ad p̄mū qd obiciebat fm glo. 7 Jhidoz. Ad 2. qd obicē de credulitate falsitat; cū dicitōe p̄dicta dicitōis 7 falsitat; dō q nō extrēdit quātū ad formā p̄cipiēdi istud mandatū ad phibitōem falsitat; ī dicitōe interiori: que est ī falso iudicio: quia nō pōt dīcī dicitō interior; testimoniū. P̄terea pceptiōi euangelice p̄fectiōis reseruat qd dīcīf Mar. 7. Nolite iudicare zc. Quāuis quātū ad rōnē pcepti possit redaci ad illud pceptū s̄ illa; rōnē quā ponit canon Damasi. qd obiciebat ī tertio loco ī statu recipiēt; testimoniū sic ī iudice. vnde Aug. ī li. de p̄nā. Quāuis vera sint quedam tamē iudici nō sunt credenda: nisi certis iudiciis demonstrēt. Unde canon Damasi de iudice intellī cū dīc q reus ē ille q aurē cito crībus p̄bet: ga fauet falsis testib;. Ad illud hō Hiero. qd dīc de incredulitate illius q nō ē sanct;: q sit sanct;. non intellī de credulitate simplici: s̄ de credulita

te que est cū assertionē. vñ postq; dixit. si qd hōiem q nō est sanct; sanctū eē crediderit zc. s̄ dicit. q ī xpī corpore errat asserēs sanctū mē b;ū eius cū nō sit. vel nō esse sanctū cū sit: in equali crīe noxi; fiat. Jsa. n. dīc. Ue q dicunt dulce amaz 7 amaz dulce. Tō g q s̄ Hier. Credulitat; falsitas cū assertionē de personis culpabilis est. Sicut dū hō aug. credulitas simplex ī bonis nō ē culpabilis. in reb; hō que p̄tinēt ad salutē s̄ Aug. falsi credulitas culpabilis est. vñ Hiero. Ue q dicunt amaz dulce zc. Dulce puto esse sanctimonīā. Amaz hō qd oītrariū ē. In reb; hō q n̄ p̄tinēt ad salutē īdifferēs est. Ad ultimū qd obicē q error p se malū ē. dō. q ē malū culpe 7 ē malū pene. in his que ad salutē p̄tinēt malū culpe est. in his g que ad salutē nō p̄tinēt malū pene est. Vñ aug. ī ench. In falsitatib; qd; salua fide que ī deū est fallimur: 7 via derelicta: que ad illū nos ducit erram;: et si errores peccata nō sint: tñ ī malis h; vite deputādi sūt.

Post modū queritur

vtrū hic phibeat taciturnitas xitāt; cū xitāt; regrit. Ad qd sic. Aug. ad Cassulanū. Reus est q xitātē occultat: 7 q mēdaciū dīc. ga ille p̄desse nō vult. 7 ille obesse residerat. Sed q mēdaciū dīc reus peccat oītra illud pceptū g 7 q xitātē tacet. ga idem est reat;. ga oītra obseruātiā debite xitāt; p̄ximo. Itē Jhobes Criso. Nō solū ille p̄ditōr ē xitāt;: q trasgre-diēs xitātē palam mēdaciū loq;: s̄ etiam ille q nō libere p̄nūciat xitātē: quam libere p̄nūciare op;: aut q nō libere xitātē defendit: quā libere defendē ouenit. Cōf. Aug. ī li. oītra mēdaciū. Nō ē h occultare xitātē qd p̄ferre mēdaciū. Quāuis enim oīs q mentitur velit celare quod vey ē: nō tñ oīs q vult celare qd vey est mētīf. Plerūq; n. vera n̄ mētiendo occultam; s̄ tacendo. neq; enim mentit; est dñs dicēdo. Multa habeo vobis dicē s̄ nō potestis portare modo. hā tacuit: n̄ falsa locat; est. So. dō. q quāuis ista negatiua includat affirmatiuo: quā p̄cipit obseruātiā xitāt; ad p̄ximū: nō tñ hīs ē rō ī affirmatiōe 7 negatiōe. Nā negatio quā phibet deceptio falsitat; obligat semp 7 ad semp. affirmatiō hō obligat semp s̄ nō ad semp: s̄ p̄ tempore 7 causa. Causa g fac taciturnitatē xitāt; esse culpabile; fm Aug. ad Cassulanū. Quisquis metu cuiusq; potestati xitātē occultat: iram dei sup se puocat. quia. s̄ magis timet hōiem

q̄ deū. Itē cā 7 oportunitas fac̄ taciturni-
tate esse licitā. Uñ ang. de mendacio. Licet p̄
dicato: i rez: eterna: narrato: rez: tpaliuz
ad edificatōem ptinētū occultare i tpe q̄
qd occultandū v̄. mēiri aut nūq̄ licet.

Queritur postea ^{utrum} ^{hic} ^{phibet}
mendaciū. Ad qd sic. deut. 5. Crimē men-
daciū phibet: cū d̄. nō falsuz testimoniū di-
ces. Itē ang. i li. de mendacio. Q̄ i decalo-
go dictū ē. nō falsuz testimoniū dices. c̄plecti-
tur omne mendaciū. Itē ang. i eodē arguit
sic. Qd ē c̄ vitatē iustū esse nō p̄t. Est autē
c̄ vitatē oē mendaciū. Nullū igit iustū p̄t
eē mendaciū. q̄ ē s̄ malū. q̄ phibitū nō nisi
hoc p̄cepto. Itē ang. i p̄ li. de doctrina
xp̄iana. Omnis q̄ mētis inique fac̄. et si cuiq̄
v̄ aliquñ vtile cē mendaciū: p̄t videri aliquñ
vtilē esse iniquitatē. Nemo. n. mētis i eo q̄ mē-
tiens seruat fidē. nam hoc vtiq̄ vult vt cui
mentis fidem sibi adhibeat: quā tñ mētiēdo
ei nō seruat. Ois autē fidei violator: iniquus
est. Itē ang. i encb. Verba p̄terea insti-
tuta sunt: vt q̄q̄ i alteri? noticiā sua v̄ba p̄-
ferat v̄bis. q̄ vti ad fallaciā: nō ad que insti-
tuta p̄tū est. sed nō nisi c̄tra aliq̄d p̄ceptuz.
7 nō nisi c̄tra istd. Itē i ps. Perdes omnes
q̄ loquūt mendaciū. Et sap. 8. Os qd mētitur
occidit animā. q̄ malū 7 inde vt pus. Itē
Aug. de mendacio. Quis dixerit eē integrum
aium mētientē. et enī ipa libido recte diffinis-
appetit? ai quo eternis bonis r̄palia p̄ponūt
Nemo itaq̄ p̄t vincē alñ esse mentienduz
nisi q̄ poterit ostēdē eternū aliq̄d bonū obti-
nendū esse mendacio. s̄ cū tanto q̄sq̄ ab eter-
nitate discedat: quanto a vitate discordat. q̄
aut mētis a vitate discedit: absurdissimū ē
vicē discedēdo inde posse aliquē ad bonū ali-
qd puenire. q̄ mētiēdo nō p̄t veniri nisi ad
malū. q̄ ic. 7 inde vt pus. Ex his q̄ p̄ menda-
ciū esse malū. Ex quo relinq̄ q̄ hic sit phibi-
tum. Cont. Aug. in li. de mendacio. De ipso
testimonio nō absurde queris: apd que q̄sq̄
sit testis. nō. n. apud quoscūq̄ loquimur testes
sum? s̄ apud illos qd expedit 7 debent per
nos cognoscē aut credē vitatē: sicuti ē index
ne in iudicādo erret. aut qui docet doctrina
religiōis ne erret i fide. Cū q̄ aliqs̄ introgat
rē que ad ipm̄ nō ptinet: aut qd nosce non ex-
pedit: nō testem s̄ p̄ditorem regit. Itaq̄ si
mētiaris: fortasse a falso testimonio alienus
eris: s̄ a mendacio p̄fecto nō eris. Ex quo re-

linḡ q̄ c̄tingit esse mendaciū sine falso te-
stimonio. q̄ nō phibet hic mendaciū. Itē
vt h̄ ab Aug. c̄tra mendaciū. Presclianite
beretici arguūt ex illo v̄bo ps. Qui loq̄ vitatē
i corde suo. Si q̄ p̄cise dictū ē de illo q̄ c̄se-
q̄ salutē i corde suo retinēdū est v̄ez: 7 ore
ad alios loq̄ falsuz: nō erit p̄tū. Itē Leuit.
19. Nō mētiemini ic. Aug. Oia que phibent
c̄mitti c̄tra p̄ximū ad hoc referūt. nō nocē-
bis p̄ximo. Si q̄ c̄tingit mēiri m̄toties sine
nocumēto p̄ximū: nō v̄ hic phibitū esse mē-
daciū nisi qd ē i p̄ximū nocumētū. Itē est
mendaciū i doctrina religiōis. 7 c̄stat q̄ illud
c̄mittit c̄tra honorē dei. S; q̄cqd c̄mittitur
c̄ honorē dei phibet i p̄ma tabula. q̄ mēda-
ciū huius phibet i p̄ma tabula: 7 non hic.

So. s̄ Aug. sup illd. p̄des omnes q̄ loquūt
mendaciū. vbi dic. Duo sunt genera mendacio-
ruz i qd nō ē magna culpa. s̄ tñ nō sunt sine
culpa: vt cū iocamur: aut p̄ximo c̄sulēdo mē-
timur. illd̄ p̄mū qd i iocādo ē: nō ē p̄nciosuz:
ga non fallit. nonit. n. ille cui d̄ iocādi causa
fuisse dictū. 2° v̄bo p̄dest mendaciū. q̄ intell̄
phibitū: qd ē p̄nciosuz: s̄ ē ad graue p̄ximū
detrimētū. vñ sic sup tactū ē: signāter d̄. nō
c̄ p̄ximū falsuz testimonium dices. et i hoc
sensu intelligēde sunt auctoritates 7 ratiōes
qd̄ astruit mendaciū eē phibitū. Cū. n. sit c̄pa
venialis 7 culpa mortal: culpa venialis n̄ d̄
esse i phibitione: s̄ solū mortalis. insinuat tñ
esse fugiēda p̄ phibitionē mortalis. et hoc ga
veniale disponit ad mortale. fuit tñ optio
quorūdā: q̄ omnis culpa siue mortalis seu ue-
nialis esset phibita. et sicut sunt quedā man-
data que nō implēt i via. et omisio impleti-
onis illoz nō est damnabilis. sic est illud p̄-
ceptū. Diliges dñ; deū tuuz ex toto corde ic.
vt dic̄ Aug. ita ē phibitio quorūdā: q̄ quis
seruari nō possit nō erit trāsgressio damna-
bilis. et hoc mō dicūt venialia phibita i his
que sunt s̄ se mala. et hoc modo dicunt oē
mendaciū phibitū esse siue sit veniale seu mor-
tale. ga est s̄ se malū. Uñ dic̄ aug. sup illud
Leuit. 19. Nō mētiemini. Nūqd ex quo i lege
dictū est nō mētiemini. ex illo tēpore n̄ licuit
in tali casu v̄l causa mētiri. s̄ magis quia in-
iustū erat mendaciū ideo phibitū. nō quia p̄-
hibitū ideo iniustum. Ad illud q̄ qd p̄mo
ob̄: q̄ videt vicē ang. q̄ omne mendaciū nō
sit falsuz testimoniū d̄. q̄ nō dic̄ hoc asserē-
do s̄ querēdo. vñ ibidē seq̄ i li. de mendacio
Saluo eo qd nūq̄ licz falsuz testimoniū dicē.

Querit̄ ut liceat mentiri. aut si falsus testi-
moniu ē omne mēdaciū. vidēdū ē utrū reci-
piat compensatōes. Distingūdū ē q̄ testimo-
niū dī large et stricte. Large quicūq; sermo qui
attestat de aīo dicēt. vñ dic̄ aug. in li. de
mēdacio. Quisq; aliquid denūciat testimo-
niū perhibet animo suo. et f. b. falsum testi-
moniu dī de omni mēdacio. Stricte dicit̄
testimoniū sermo nō apud quoscūq; s. apud
illos q̄ debēt p nos cognoscere aut credere ve-
ritatē. sic est index ne in iudicādo erret. aut
sic ille q̄ docet in doctrina salutē ne erret in
fide: sic dicit̄ aug. in eodē li. Ad illud quod
psalmanite heretici opponūt rīdet aug. Di-
cunt psalmanite ī corde retinēdū esse qd̄ f. b.
est. ore autē ad alienos pferre falsum nullū
esse p̄m. q̄ scriptū ē. Qui loquit̄ veritates
in corde suo. tanq̄ hoc satis sit ad iusticiā: si
loquat̄ q̄q; ī ore mendaciū: qñ nō p̄m̄s s.
alien⁹ hoc audit. Prēterea putat̄ Paulū aplm
cū dixisset. loquimini veritatē: statim addidisse
vñ usq; cū p̄mo suo. que sn̄a s̄ctos mar-
tires exbonorat. imo aufert sancta martiria.
Iustias. n. sapiētiasq; facerēt f. istos si perse-
cutorib⁹ suis nō se esse xp̄ianos faterēt: ne eos
suā confessione facerēt homicidas. p̄terea nō
fac̄ ad p̄positū qd̄ dicūt heretici. qui loquūt̄
veritatē in corde: q̄ statim sequit̄. et nō egit
dolū in lingua. Qui. n. mēt̄ dolū fac̄ ī lingua
q̄ aliud loquit̄ et aliud intendit. Ad aliud
bo qd̄ obf̄ postea de vbo aug. q̄ nō omne mē-
daciū est in p̄m̄i nocumētū. d. q̄ et si nō
noceat tpāl̄: tñ in eo q̄ fallit̄ sit oītra p̄m̄ū
q̄ null⁹ vult falli. et ideo sit aliū quod nolle-
mus nobis fieri: mēt̄endo. Mēdaciū. n. ē fal-
sa significatio vocis cum intentione fallēdi
vt dic̄ aug. in li. de mendacio. Ad vltimū
d. q̄ mendaciū ī doctrina religionis dupli-
cem ponit p̄uaricatōem. oītra deū: et oītra p̄-
ximū. Con̄t̄ deū. q̄ est oītra honorificētiā sue
religionis. Con̄t̄ p̄ximū. q̄ fallit̄ eū īquātū
mēdaciū est. quia sicut dic̄ aug. ī ench. Usq;
adeo rōnalis creatura refagit falsitatem et
quantū potest denūciat errorē: vt falli nolint
etiā quicūq; amant fallere.

Ultimo queritur ad

maiorē euidentia utrū mēdaciū ī omni casu
sit p̄hibitū. quāuis videat̄ relinq. Ex p̄dictis
enim f. q̄ large p̄hibitio se extendit: n̄ solū
ad mortale s. etiā ad veniale. Ad qd̄ sic. Aug
in li. oītra mendaciū. Mēdacioꝝ genera ml̄

ta sunt: que quidem vlr̄ odisse debent. nullū
.n. mēdaciū ē quod nō sit oītrariū veritati. q̄
vbi p̄cipit̄ observātia veritatis p̄hibet̄ menda-
cium quod est oītrariū veritati. q̄ isto p̄cepto p̄-
hibet̄ vlr̄ mēdaciū. Itē ang. in eodē. Dicit̄
lux et tenebre. pietas et impietas. iniusticia et
iniquitas. ita inter se sunt veritas et mendaciū;
oītraria. vñ quātū amam⁹ istā tm̄ illud odisse
debem⁹. inde arguit̄ vt p̄us. Itē aug. ī li.
de mēdacio. Cum doctrina salutis p̄m̄ cre-
dēdis partim intelligēdis reb⁹ oīstet: nec ad
ea q̄ intelligēda sunt puenire possit: nisi p̄us
credēda credant. quō credēdū est ei q̄ putat
aliquē esse mēt̄iēdū: ne forte tūc mēt̄iat̄ cū p̄-
cipit̄ vt credam⁹. Ex quo relinq̄ q̄ in nullo
casu est mēt̄iēdū. Itē arguit̄ aug. ī li. cōt̄
mendaciū. q̄ p̄ nulla utilitate ē mēt̄iēdū. vñ
dic̄. Quō erit vllū ex veritate mēdaciū; Iobē
aplo reclamāte. Qē mēdaciū; nō est ex veritate
Nō est q̄ v̄ez aliquē esse mēt̄iēdū. et qd̄ nō ē
v̄ez nemini est suadēdū. Itē ī li. cōt̄ mēda-
ciū. Quisq; dī p̄ periclitant̄ hoīs salute cor-
porali vel spūali esse mentiēdū: ut si quisq;
baptizand⁹ in p̄tate est impioꝝ oīstitutus ad
quē perueniri nō possit ut baptizet̄ nisi dece-
pris mēdacio custodib⁹: mōstrat̄ a veritate exor-
bitare. Et post sb̄ingit. Quō iubet veritas ut
homo baptizet̄ esse mēt̄iēdū: si nō iubet ca-
stitas ut homo baptizet̄ esse mechandū. Si q̄ n̄
docet veritas facere p̄pter hoīs; baptizand⁹ qd̄
est oītrariū castitati: nō docebit̄ p̄pter hoīs;
baptizand⁹ facē qd̄ ē oītrariū veritati. Itē ang.
in eodē. Nō ē sb̄ueniēdū hoī p̄ stuprū: quod ē
oītrariū castitati. nec erit sb̄ueniēdū hoī per
mēdaciū quod est oītrariū veritati. Itē ang.
in eodē li. de mendacio. Odisti dñe oēs qui
operant̄ iniquitatē. p̄des oēs q̄ loquunt̄ men-
daciū; tanto peius est mēdaciū; iniquitate.
quāto graui⁹ positus est. perdes q̄; odisti.

Itē p̄. sap. Ds qd̄ m̄tis occidit aīa; quō q̄
non puerissime dī ut alter corporalī uiuat:
debē alteꝝ spūalī mori. Itē ang. ī eodē li.
Dilectio p̄m̄i ex sua cuiusq; dilectōe termi-
nū; accipit. Diliges inqt̄ p̄m̄ū; tuū; sicut
te ip̄m̄. quō q̄ eū; diligit hē se ip̄m̄: cui ut pre-
stet uita tpālē ipse amittit eternā. Nō est. n.
hoc diligere sicut se ip̄m̄: s. plusq; se ip̄m̄: qd̄
sane doctrine regulā excedit. Cū; igit̄ m̄tien-
do uita eterna amittat̄: nonq; p̄ tpālī alicui⁹
uita est m̄tienēdū. Itē ang. ī eodē. Quid si
furto nostro vel adulterio posset aliquis de
morte liberari. Iō mechandū ē aut furādū;

cur animā suā qsq; corūpet ut alter vīuat ī corpore. Itē aug. in eodē. Uider ita queri vtrū p alteri salute aliqs mēiri debeat: ac si querēt ut p alteri salute qs iniquus esse debeat: q si respicit aīe sal: qd restat q dubitare debeat nūq; omnino esse mētiēdum.

Itē aug. in li. cōtra mētiēre. 3^m mētis imperiū cui d; omnis mor' inferior mētis obedire: digno nō carebit opprobrio: quando fit quod fieri nō op'. Si q; mētiri non oportet: nō excusabit anim' mētiēdo. Itē aug. in li. de mendacio. Aut nō est credēdum bonis: aut credēdū ē eis quos credim' debere aliqñ mētiri. Hoz; triū p mū pncio sum est. 2° stultū restat q; ut nūq; mētiat' boni. Itē aug. in eodē. Quid si ad xpianū homicida cōfugiat. et de hac re interrogat: mētiendū est: dicitur q; es falsum testimoniū: et occisur' aīam tuā ne occidat' homicida. Itē quid si ipse iudex iniquus ad supplicium querat inoēntē falsas testis an pditor eris. Quāto fort' dices. nec pdam nec mentiar. fecit hoc epūs chagrellen' ecclie firmus noīe. Nam cū hō q; reres iussu imperato. is. rñdit querētib; nec mētiri se posse. nec hoīem pdere. Ex his igit' relinq; vlr omnib': et omne p'hibitū ē mendaciū. Itē aug. p inductionē pbat in li. de mendacio omne mendaciū esse illicitū: distiñtū signēs octo gñā mēdaciō. p mū qd fit ī doctrina religioīs siue fidei ut heretis et infidelitat'. 2° qd obest alicui et nulli pdest: ut mendaciū falsi testis ī cā crīali. 3° qd alicui obest ut pfit alii: ut mendaciū falsitat' ī causa pecuniaria. 4° qd fit solū mētiēdi libidīne. qd ut dicit' mēdaciū ē. qd. s. mētiē est q; aliqs mētiē sine aliqua intēione vltēiori. 5° ē qd fit placēdi cupiditate: ut mendaciū ad alatiōis. 6° ē qd nulli obest et pdest pecunie alic' cōseruande. velut si qspīā pecuniā alicui' tollēdā sciēs vbi scit nescire se mētiatur. 7° qd nulli obest et pdest vite alicui' cōseruāde. ut si qs volēs hoīe; ad mortē queritū pdere mētiat'. 8° ē qd nulli obest et pdest castitati alicui' cōseruāde. ut si qs qñta; ad stuprādū hōīnē sciēs se nescire dicat. Quidit g; aug' nullo gñe mēdaciū esse mētiendū. pmo. n. qñe mētiendū nō ē. qd mētiri ī doctrina pterat' magnū scel' ē. nec 2°. quia nulli faciēda ē iniuria. nec 3°. qd nulli cū alteri' iniuria ē cōsulendū. nec 4° ppter mētiēdi libidīnē: que p se ipsā vitiosa ē. nec 5° qd nec

ipsa vītas cā placēdi hoīb' enūcianda est: quanto min' mendaciū. Itē nec 6° qd et recte testimoniū vītas p cuiuslib; rei tpalis cōmodo nō d; corūpt. nec 7° qd nulli' sal' tpalis fidei pponēda est. nec 8° qd ī bonis castitas aīe p dicit' corpore pferf. Ex hīs igit' aug. vlr relinq; vlr ī oī casu mendaciū esse p'hibitū

Contra. Ambro. Nō solū ī verbis: s; etiam ī opib' silatis mendaciū ē. Nā xpianū se esse dicē et opa xpianū nō facere mendaciū ē. Si g; mendaciū ī operib' simulat' pōt fieri licite. g; et ī hīs. Qd ī opib' simulat' potest fieri licite: p; p Hiero. q; dicit. Simulatio bona ē: et in tpe assumēda. et hoc pbat exemplo Iea: q; simulauit se velle colere baal: ut sacerdotes interficēt. 4. Re. io. Itē exemplo Dauid q; simulauit se furiosus: corā achis. i. Re. xi. Et Josue: q; simulauit fugam ut facili' cōphēdēt hītatōres hay. Josue. 7. Et cū s; finxit se longius ire luce vltimo. Ex quo relinq; licitū ē eē mendaciū ī opib' simulat'. s; sil' ī hīs falsis poterit esse licitū. Itē disputātes multoties pponūt qd sciūt esse falsum. et ita mētiunt'. tñ nō peccāt: qd bono fine faciūt. s; p; et iue sigatōem vītat'. s; sil' mendaciū qd fit ppter seruādā castitatē vel vīrā hoīs: cū fiat bono fine: nō erit pām. Itē ī scripturis pponūt locatōes que s; sūam līcē ī mente cui' lib; falsa sunt et icō possibilīa. ut illud iudic. 9. Qd venerūt ligna ad rānū: et dixerūt. īpa nobis. et ī cant. Caput tuū an; optimū dicit sponsa. et in pabol' dñs ī plib' locū angelicū. g; ī talib' casib' licitū ē mendaciū. Itē idē probat' exemplis. pmo exemplo Abrahā. gñ. 22. q; pcedēs ut filiū imolaret dixit pueris. Expetate hic cū ahno. ego autem et puer postq; adorauerim' reuertemur ad nos. et tñ habebat ī mente ut filiū imolaret. s; hoc g; mēti' est. Itē gñ. 20. idē abrahā dixit de Sara uxore sua. Soror mea ē. et sil' īsaac gñ. 26 de uxore sua. g; mēti' sunt. et isti tñ patri arche ī oīb' cōmēdāt. g; mendaciū illoz; fuit licitū. Itē ad idē ob' exēplo iacob: q; mēti' est se esse Esau gñ. 27. nec tñ rēphēdit' s; cōmēdāt. et mēti' ē qd dixit se esse Esau: cū nō eēt. Si hō dicēt q; loquebat' allegorice Ego sum esau. i. ille cui debet' ius p mōgenitūre. In cōtrariū est qd itēdebat patri p' suadere q; esset Esau personāl'. unde pelliculas edoz; circūdedit manibus. g; cum itēderet patri p' suadere esse Esau personāl': et usus sit hīs verbis. ego sum esau. videtur q; plane

mentit⁹ sit. Item ad idem fac illud Joseph
 q dixit fr⁹ gn. 4. cognoscēs eos. explorato
 res estis. Et. 4.4. cū posuisset scipbū i sacco
 Benyamī dixit dispensatori. Dicitō eis. sci
 pham quē furati estis: ipse ē in quo bibit dñs
 meus. Item ad idem arguit de exēplo ob
 stericiū que mentite sunt pharaoni: ut sal
 narēt puulos hebreoz. et seq⁹ ibi q bñ fecit
 dñs obstericiū. fuerūt q remunerate ppter
 pinam mēdaciū. q illaz mēdaciū fuit licitum
 Si dicat sic dicit beatus Grego⁹. sup illū locū q
 culpa mēdaciū merces que eis in eterna uita
 debuit retribui i terrenā recompensatiōe; est
 declinata. Ex quo accipit q cum retributio
 eterna sit eis negata ppter mendaciū: q men
 tiendo damnabil⁹ peccauerūt. Cont. Hiero⁹.
 sup 3.1.1. huius finem dicit. Q dñs pparauit
 obstericiū domos eternas. Itē ad idem
 arguit exēplo Judith: que ut dicitur. xi. mul
 a falsa dixit: i q⁹ mērita fuisse uidet. Ad
 hoc volūt qdam dicit q ē mēdaciū veniale
 et mortale. Et veniale dicit mēdaciū iocosū
 et officiosū. Mortale tō dicitur general⁹ p
 niosū. Dicit q perniciosū mēdaciū simpl⁹
 prohibet. Jocosū tō et officiosū: prohibet
 quodā mō et qbusdā. v.3. viris pfectis. imp
 fectis tō dicit esse pmissū et h⁹ pbāt anxi
 tate aug. sup illū p. Perdes omnes q loquū
 tur mendaciū. ubi dicit. Null⁹ arbitret pfectū
 et spūalē bonū p ista tpali uita mentiri. S
 qm aliud ē mētiri. aliud est falsū dicit aliud
 vez tacē. Si q forte velit bonū ad mortē
 prodere: vir pfect⁹ parat⁹ eē d⁹ huius occultare
 non falsum dicere: ut neq⁹ pdat neq⁹ mētia
 neq⁹ occidat aīam suā p corpore alteri. Se
 cū dū h⁹ q viro pfecto damnabile est mēdaciū
 officiosū. q et iocosū. Itē impfecto tale mē
 daciū pmissū dicit sic veniale. sic dicit aug⁹.
 ibidē. Duo sunt genera mēdaciōz. i q⁹ nō
 est magna culpa: nō tñ sine culpa: cū aut ioca
 mus: aut primo cōsulēdo mētimur. Si h⁹ dī
 cas. Cont. Si mēdaciū iocosū: damnabile est
 viro pfecto et non impfecto. q peioris ē cōditi
 onis vir pfect⁹ q impfectus. Itē si mē
 daciū damnabile est pfecto mēdaciū dīco i
 cosum: hoc nō est nisi qā pfect⁹. q pfectio est
 circūstātia in infinitū aggrauās. qō ostēdit
 esse falsum. Esto. n. q fornicet duo pfectus et
 impfect⁹. nō in infinitū peccat magis pfect⁹
 impfecto. qā nō i infinitū maiorē penā me
 ref. Nulla q videt pdicta distinctio. Pre
 terea dō. q cū cōtingat mētiri ex libidine ne

niali et ex libidine mortali. Libido mortāl ab
 aug. recte diffinit i li. cōtra mēdaciū. appetit⁹
 ai quo eternis bonis quel; temporalia ppo
 nant. Libido tō venialis ē appetit⁹ inordi
 nat⁹ sensuaitat; uel rōnis: quo nimis diligit
 tpale aliquod. tñ sō deo. Cū q sit mēdaciū
 pnciosū; qō obest. officiosū; qō pdest. iocosū
 qō delectat. pnciosū; mēdaciū semp est ex li
 bidine mortali. Officiosū; tō et iocosū pnt
 esse ex libidine mortali et veniali. Ex libidie
 mortali officiosū; mēdaciū ē. ut cū aliq⁹ ppter
 seruandā vitā alicui⁹ mētis ex amore pntis
 vite illi⁹ sup deum. Jocosū; vero ex libidine
 mortali est. cū ex amore delectatiōis ioci quā
 diligit aliq⁹ sup deū. Ex libidine tō veniale
 ē officiosū; mēdaciū. qō fit ex amore vite sō
 deo. Sicut iocosū qō ex amore delectatiōis sō
 deo. Secū dū hoc q dicitur q vli pbibitū est
 isto pcepto mēdaciū ex libidine mortali sine p
 niosū; sine iocosū; sine officiosū; Ex libidie
 tō veniali officiosū; et iocosū; nō. sic nec i ali
 is pbibet culpa uenialis. Et hoc modo itelli
 gēde sunt rōnes aug. et illud quod dicit q in
 nullo casu mentiēdū est. itell⁹ q mēdaciū s⁹
 se malū ē et mortale et separat a ueritate dīna.
 ueniale tō disponit ad separationē. et iō uir
 uitandū est illud sic dānabile. istud sic dispo
 nēs ad reatū dānatōis. Ad illū tō qō obi
 cit de uiro pfecto q nō d⁹ mētiri: ne d⁹ uita;
 alterius seruat: aīa; suā perdat. intelligunt
 qdā; nō de quocūq; pfecto: s de pfecto qui
 uouisset q i nullo casu mētirē. unde tal mor
 taliter peccat quocūq; mētirat. Sed cō hoc
 est quia idem eīet de ipfecto si nonis.
 Proptēa dō q nō itēdit aug. dicit: q pfect⁹
 semp mortāl⁹ peccet: s q semp debeat uita
 mēdaciū: ne p alicui⁹ uita seruanda cōmittat
 discrimini aīa; suā; Nā ppter ueniale citius
 ueniret ad mortale. Et hoc ē q dicit. ne dū uī
 tā alteri⁹ seruat. supple ueniali mēdaciō: aīa;
 suā pdat. i. cōtingat aliqñ p dē ppter mēdaciū
 mortale. Preterea qā nescit an mēdaciū pue
 niat ex radice ueniali ul mortali. iō in dubio
 ponit dicit. ne forte ē. nec asserit ppter h⁹
 q semp pdat aīa; suā. Ad obiecta tō part
 cōtrarie dō p⁹ ad p⁹. quod obī d silatiōe. No
 tandū est q quadruplex ē silatio cautele: qlis
 fuit i 3.1.4. 3.9. ut iterficēt sacerdotes ba
 al. Et i Josue qui simulauit fugā. Josue. 8. Et
 ē silatio doctrine. d qua Lud. ultimo. sicut se
 dñs longius ire. ut instruet et monet discipu
 los ad opa misericordie et hospitalitat. Et est

simulatio significatio. qualis fuit simulatio
 Jacob. gñ. 17. qñ simulavit se esau: in quo si-
 gnificavit: qñ minor popul' pferend' erat ma-
 iori. s. gentis indaico. Est etiã simulatio
 duplicitat. qualis e ipocrisis. et hoc dñ a brō
 Ambrosio. Medaciū. n. dñ triplē. Large. et sic
 omne pñ dñ mēdaciū. vñ aug. in li. dñ men-
 daciū. Nōmē mēdaciū p pñtī noīe accipit. vñ
 est illud. omnis homo mēdax. i. oīs homo pec-
 cans. Et ill' ad ro. Si aut' vitas ī meo mēda-
 cio abūdanit. Itē mēdaciū dñ coīter. et sic
 accipit p pñtō duplicitat. cū aliud ē ī mente
 et aliud volose simulat ī ope s' illud ps. Mē-
 daces filii hominū ī statere: vt decipiant.
 Itē sumit ppie. et tūc sic dñ ang' ī li. de mē-
 dacio dñ falsa significatio vocis cū intentōe
 fallēdi. Accēdū qñ gñalē qñ mēdaciū de se dñ
 vituabile et dñtū vitati. et ideo nō potest
 recte fieri: siue sit ī voluntate sic pmo mō: siue
 ī factō sic 2' mō. siue ī dictō sic 3' mō. Soluēd
 qñ p itēptationē cū dñ qñ mēdaciū pōt esse
 licitū ī operib' simulat. nō ē. n. mēdaciū si-
 mulatio cautele: vel doctrine: vel figure in
 factō. Sed illa que ē duplicitat et fallacie.
 Sed si obicē sic. In ope pōt simulari factō qñ
 nō est. qñ et sermone pōt simulari quod nō est.
 Dicēdū qñ nō seqt. et rō est quia factum non
 est institutū ad significādū mētis oceptum.
 sermo autē ad hoc institut' ē vt sit nūc' mētī
 et interpretos. Ad hoc. n. sermo institut' est vt
 homo significet alii qñ apō se est. Cū qñ signi-
 ficet alii qñ apud se nō est abasio est sermōis
 pterea sermo ad hoc institut' ē vt ī audiē-
 te astruat vitas: que apud loqñtē instituta
 est. Mēdaciū autē quātū ī se ē fallit et destruit
 vitatē. Ad 2' dñ. qñ disputātes nō men-
 tiunt qñ nō dicūt falsū: s' sentiēdo: s' suppo-
 nēdo: vt deducāt ad īconueniēs sup quod nō
 potest stare intellē: et cogat respondēs re-
 dire ad s'ensū: vitat' sic apls. i. cor. 15. Si xps
 nō resurrexit inuenimur falsi testes zc. Ad
 3' rñdet aug. ī li. dñ mēdaciū dicēs. De p-
 phetid dictis et factis putāt heretici hēre qñ
 proferant. qñ figuras pñuiciatnas putant eē
 mēdacia: eo qñ mēdaciis sunt aliqñ similia.
 S; cū referūt ad eas res. ppter quas signat
 ita facta vel dicta sunt: repiunt signes eē ve-
 races. et per hoc nullo modo esse mēdacia.
 Non enim est falsa significatio vbi si aliō ex
 alio signē. vñ ē tñ qñ signē si recte intellē. vñ
 ang. in eodē li. dñ mēdacio. Quicqd figurate
 fit aut dñ nō est mēdaciū. Omnis. n. ānūcia-

tio ad id qñ enūciat referēda est. Omne autē
 figurate aut factū aut dictū hoc enūciat: qñ si
 gnicat eis qñ itelligēdū platū est. Ad
 aliud qñ obr' de vbo Abrae: qñ dñ vadēs ad
 imolādū filiū. postqñ adorauerimus reuer-
 mur zc. dñ s' algnū. qñ habebat certā fidem
 de filio suscitādo. qñ pmissū ei fuerat a dño
 qñ mētiri nō pōt: qñ ī Isaac vocaret ei semen:
 ī quo bñdicerēt omnes gentes. vñde crede-
 ret ipm surretū: post imolatiōē: ppter qñ
 nō est mētiri. Uel h' dicat s' Ambro. ī li. de
 patriarchis. qñ ipse sol' imolato filio ppone-
 bat redire. dñ. qñ nō determinate disponebat:
 s' s' dñtōe nisi dñs al' ordinass; s' intelligē-
 dū ē. si dñs voluerit. Ad aliud qñ obr'
 qñ mētiri ē abraam dicēs Sarra sorore suam.
 rñdet aug. in qñonib' sup gñ. qñ abraam: cū di-
 xit sorore suam: vitatē voluit celare. nō mē-
 daciū dici. Soror. n. dñ quia filia fratris erat
 Et in hoc oñdit qñ nemo dñ tempre dñm:
 dñ h; qñ rōali s'ilio faciat. scē qñ potuit. qñ
 nō potuit dño s'misit. Si autē interrogatus
 illā vxorē suā dicēt: duas res dño s'mittēt. et
 vitas suā et vxoris pudicitia. Ad aliud vō
 qñ obr' de Jacob. rñdet sil' aug. ī eodē dicēs
 Jacob dicēdo se esse Esau p̄mogenitū nō est
 mētiri. Nō. n. dixit se eē p̄mogenitū nascēdo.
 s' ius p̄mogeniture illo vōdēte recte adēun-
 do. sicut xp̄s Jobe; dixit esse Helyas nō per-
 sonas s' imitationē s'rutū. Mat. xi. Trāsūptiue
 ē et nō ppie locut' ē dicēs. Ego sum esau. nō
 psonalr s' iure p̄mogeniture. Qñ ē obicē qñ in-
 tendebat psuadē qñ esset esau p̄sonalr. dñ. qñ
 et si intēdebat facē aliqd quo factō Isaac cre-
 deret ipm eē esau: occasionalr intēdebat s'
 Nā p̄ncipalr intēdebat bñdictionē sibi debi-
 tam uendicare. vbum vō simplr vñ erat. qñ
 allegorice et transumptiue erat enūciatum.

Ad illud sil' qñ obr' de Joseph. rñd; aug.
 ī li. qñonū gñ. qñ verbū Joseph supra dictū nō
 serio s' ioco dictū est vt exit' docuit. Et ideo
 nō ē habēdū p mēdacio. mēdacia. n. a mēda-
 cib' serio dicūt nō ioco. Cū autē que nō sunt
 tanqñ ioco dicūt. nō reputāt mēdacia. Et s'
 intelligēdū ē s' qñ mēdaciū dicit falsa signio
 vocis cū intentionē fallēdi. Tñ si obicē qñ
 nihilomin' vñ mētirus fuisse admō iocose.
 dñ. qñ nō ē vñ; sic dñ aug. in li. dñ mēdaciū.
 ubi ait. Non solū qñ fecit et dixit Jacob ut bñ-
 dicēt: s' neqñ illud qñ Joseph velat illudēdo
 dixit fratrib'. nec cetera h' mēdacia iudicā-
 da sunt. s' locutiones actionesqñ p̄phice ad ea

que ha sunt intelligēda referēde. Ad illō
 qd obf de obstericib⁹ ob. qd cap mēdaciū
 potuit eē mortale 7 veniale. ga si radix fuit
 mortalis. s. libido qua diligerēt vitā tpalem
 bebieoz sup deū mortale fuit 7 mēdaciū. et
 ī illo casu loqf Grego⁹. Si fuit radix venial
 7 amor vite sū deo: sic fuit mēdaciū veniale
 et sic loqf Hiero⁹. supponens eas ex pietate
 mēritas fuisse. sū deo tñ viderisse vitā infan
 tiū: et ideo meruisse vitā eternā. Ad ulti
 mū qd de Judib⁹ obf rñsio ē ī glo. sup. xi. Ju
 ditb. vbi of. Apō Dolofermē qd de aduē
 tu suo 7 iudeoz futuro iudicio loqf: nō dīc
 adulatorie mēdico: s. futura pphice p̄dicādo

Est predicta querē
 dum ē

de duobus vltimis mādaris deca
 logi. nono 7 decimo. quib⁹ of exo. 20. 7 vnt
 .5. Non concupisces rē pximi tui. nec desidera
 bis vxorē ei⁹. qualē aut ista p̄cepta onumerē
 tur cū p̄cedētib⁹ dīctū ē sup qōne de dīstin
 ctōe decalogi. Nūc aut querēdū ē an ista
 p̄cepta sint p̄cepta legis nature. 2° vtrum
 prohibeat hic concupia gñalis aut spālis. 3°
 vtrū istis p̄ceptis p̄hibeat ad⁹ interior quī
 est ī p̄mo motu: aut velleatione 7 consensu.

4° supposito qd p̄hibeat hic concupia quātū
 ad consensum volūtat querit vtrū ad idem p̄
 ceptum p̄tineat p̄hibito volūtat 7 operis.
 Quo supposito querit vtrū maior sit
 p̄uaricatio in ope q̄ in volūtatē. Ultimo
 querit supposito qd p̄hibeat hic ad⁹ interior
 voluntatis: in quo est superabundantia euā
 gelice perfectionis.

Ad primū sic Ro. 2. Sētes q̄
 naturaliter ea
 que legis sunt faciūt. of dīc opus legis scri
 ptum ī cordib⁹ suis. S; ī corde scriptū ē non
 malū concupiscē sū nec malū facere. et quod est
 scriptū ī corde ē legis nālis. q̄ ex lege nāli est
 nō concupiscē. Itē ad idē ē quod ibi dicit
 glo. Opus scriptū ī cordib⁹. i. firmiter infixū
 rōni dū illa opera laudant: que lex iubet. illa
 damnant que p̄hibet. Conē. Concupia; ne
 sciebat; nisi lex diceret. nō concupisces. 7. ad ro.
 S; ea que sunt legis naturalis sunt nobis in
 dita 7 nota. q̄ cū concupiam nesciret apl⁹ msi
 lex diceret. nō concupisces: videt qd istud p̄ce
 ptū non sit legis naturalis. Ad hoc ob. qd
 ista p̄cepta p̄cepta sūt legis nāl. Ad illud
 autē qd obf qd dīc apl⁹. concupiam nescie
 bam. 2c. ob. qd nesciebat esse p̄m. vel si scie

bat nesciebat esse tam graue quātū ē. vel ob.
 qd loqf apl⁹ ī p̄sona diuersoz bofūm. In q̄
 busdam enim hoib⁹ lex naturalis in tantum
 obscurata fuerat: p̄ nesciebat utrum concupia
 esset p̄m. et quātū ad illos dīc gl. Nesciebat
 p̄m esse. Alii autē erāt ī quib⁹ nō obscurata
 erat: qd bñ sciebant esse p̄m: s. nō tam graue.
 et quātū ad illos dīc glo. Uel tā graue.

Deinde queritur vtrū
 hic p̄
 hibeat concupia general. Ad qd sic. Ro. 7. Con
 cupiam nesciebam. 2c. Glo. h. elegit apostolus
 qd ē generale p̄m. s. concupiam. vñ oīa mala
 veniunt. Ex quo relinqf qd p̄hibet h concupia
 generalis. Conē. Prohibet hic concupia. S;
 nō absolute: imo cū determinatione. ga of. n̄
 concupisces vxorē: et nō concupisces rē pximi tui
 S; concupia determinata ad vxorē 7 rē pximi
 nō ē generalis. q̄ nō p̄hibet hic concupia gñalis.

Itē. 7. ad ro. Nā lex dicit. 2c. L. Bona est
 lex que oī concupia; p̄hibet omnia mortalia p̄
 hibet. S; q̄ f^o h dicit p̄hiberi concupia malo
 rū oīum: huc p̄hibito oīum maloz: tūc illud
 p̄ceptū nō erit particulare: s. generale ad p̄
 hibitōem omnis mali. Itē sup illud ps.
 Incensa igni. 2c. dicit glo. qd duplex est radix
 oīum maloz. s. timor male humiliās: 7 amor
 male accēdēs. q̄ dberēt magis p̄hiberi q̄ ip̄a
 concupia: que cedit solū ī vnam pte: s. ī amorē
 male inflāmātē. Itē si dicit qd p̄hibet con
 cupia spālis. S; cū sit triplex concupia radical
 concupia oculoꝝ: sive diuitiaz. concupia carnis.
 7 concupia bonoz: que p̄tinet ad supbia; vite
 q̄ debuit spāl⁹ p̄hiberi concupia bonoz: sicut
 concupia vxoris 7 rē pximi. R^o f^o formas
 p̄cepti p̄hibet concupia spālis. f° 7o virtutez
 p̄cepti p̄hibet concupia generalis. cuius signū
 est: qm geiāf x̄bam concupiscēdi. p̄terea ī ill
 duab⁹ concupiscētis intell⁹ gñal⁹ oīs concupia.
 Nam omne concupitū eē est. et hoc dupl⁹. aut
 enim est coicāns nobiscū: aut non cōmunicāf
 Si cōmunicāf: intell⁹ p̄ vxorē f^o modū deca
 logi p̄ synodoche a parte totum. Si n̄ coicāns
 intell⁹ p̄ rē pximi. vñ p̄ hoc solūf ultimū
 Nam cū p̄hibet concupia rē pximi intell⁹ p̄
 hiberi concupia bonoz. unde postmodum ad
 explicādū addit. nō seruū. nō ancillā. ut insi
 nuef p̄hiberi concupia onādi. p̄terea ī concu
 piscētia p̄ticulari intell⁹ generalis. 7 ideo ex
 sequētī p̄hibet. Ad illud Ro qd obf p̄
 iam rñsio. Non enim est hic p̄hibito general
 sicut nec in aliis p̄ceptis. s. p̄ticularis concupie

uotis et rebus proximi. Quare autem istorum plura
aliorum determinatum est super questione de distinctione
preceptorum decalogi. Ad illud etiam quod obicitur
timore male humilitate et amore male accedente
te dicitur. et radix principalis omnium malorum est ocu-
piscencia. id est improba uoluntas. secundaria uero
timor male humilitas. amor male accedens. ut
sic sunt due partes iniusticie. una declinare a
malo: cuius principium est timor. alia facere bonum: cuius principium
est amor. ita sunt due partes iniusticie. decli-
nare a bono cuius principium est timor male humilitas.
et facere malum cuius principium est amor male ac-
cedens. et utraque radix reducitur ad occupacionem: sic
in tractatu de uitiis et peccatis declaratum est.

Sequitur querere

utrum hic prohibeatur actus interior occupacione in primo
motu: aut in delectatione: aut consensu. Et cum
in primo motu inueniatur primo occupacione: uidebitur
alicuius principium motus occupacione prohiberi. Contra.
Primum motus non est in parte nostra. et dicitur Hier.
Anathema sit qui dicit deum aliquid impossibile pre-
cepisse. Relinquitur igitur quod non prohibetur occupacione in
primo motu. Item nullus transgreditur in eo quod
uitare non potest: ut dicit Augustinus. Cum igitur principium motus
ultra non possit uitari. ergo in primo motu non erit
transgressio. uel precepti omnium. Respondeo. Triplex potest
accipi occupacione. uno modo appetitio uergetabilis
et talis occupacione inordinata est a fomite mouente
habet a corruptione originalis culpe. Alio modo
occupacione est appetitio sensibilis. et putatur esse inordi-
nata: est a mouente sensualitate cum fomite. tertio
modo occupacione est appetitio rationalis. et sic est a mo-
nente liberali. ar. uoluntate. dicendum est quod primo modo
occupacione est in suggestione. 2o in delectatione.
3o in consensu. Respondendum igitur quod per se occupacione pro-
hibetur in consensu rationis uel uoluntatis prohibetur. Con-
cepacione etiam que est in delectatione sensualitatis
uel ex suggestione fomitis in actu uergetabilis
non prohibetur simpliciter nisi secundum quod dicitur est
quia non est prohibendum ne ille occupacione sint in nobis
quia hoc est nobis impossibile: sed prohibetur nobis ne
sequamur eas. secundum quod dicitur ecclesiasticus. Post occupaciones
tuas non eas. Item autem est consentire. Quas autem
occupaciones suggestionis et delectationis non est pro-
hiberi proprie: sed ex prohibitione ostenduntur male et
uitande sic supra dictum est.

Postmodum queritur

utrum ad idem preceptum pertineat prohibitio uoluntatis
et operis. Ad quod sic. Respondeo. Repletos omnium
iniquitate et homicidii etc. Et dicitur dicitur homici-

cidii pluraliter. quia plura sunt homicidia. uoluntatis. scilicet et operis. ergo ad plura precepta pertinet prohi-
bitio et uoluntatis et operis. Item per. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum. Et dicitur. Qui
malum operis addit uoluntati: iniquitatem addit
iniquitati. Item circa mecha; et furtum diuerse
se sunt prohibentes operis et uoluntatis. quia propter
operis dicitur. non mechaaberis. non furtum facies.
Propter uoluntatem etiam dicitur. non occupaciones uxorem
et non occupaciones re proximi. Item diuersa sunt
uoluntates et actio exterior. ergo diuersis debent pro-
hiberi preceptis. Contra. actio exterior non est
culpabilis nisi a malicia uoluntatis. quia sic dicit
Dam. Actus inuoluntarii non sunt culpabiles. et
dicit Augustinus. quod peccatum a deo est uoluntarium: quod si non
sit uoluntarium non est peccatum. ergo una est transgressio
uoluntatis et operis. ergo una erit prohibitio. Item
idem est finis malum uoluntatis et operis. et idem prin-
cipium mouens. scilicet libido. ergo idem malum. Item
una est contemptus dei in uoluntate et opere. ergo idem
reatus transgressionis. ergo eadem prohibitio. Item si
dicatur idem preceptum erit superflua prohibitio: quod
dicitur. non occupaciones uxorem: et non occupaciones rem
proximi. ex quo dictum est. non mechaaberis. non furtum
facies. Item si uoluntas per factum reputatur: ut
dicitur auctoritas. quia quantum tibi per factum reputatur
deus si non potes: et hoc in bonis. ergo et in malis uolun-
tas per factum reputabitur. ergo idem reputabitur reatus
ergo eadem erit prohibitio utriusque. Respondeo. dicitur. quod
refertur cum uoluntate sequitur opus. et cum non sequitur
Cum autem opus sequitur duplex est consideratio. Aut
in uoluntate et opus referuntur ad radicem. aut conside-
rantur in se. Contingit ergo peccatum esse in uoluntate non
sequente opere. Ne ergo indei carnales et rudes ex-
timarent solam culpam esse cum opus coniungitur
uoluntati: separatis prohibenda sunt mala uoluntatis
Item si consideres uoluntatem in se et opus exterior
in se alie sunt circumstantie boni debite actui ex-
teriori: quod uoluntati. quia diuersificantur modus. locus
tempus. et quedam alie circumstantie: quibus circum-
stantia finis sit eadem. Si ergo ut dicit Augustinus. pec-
catum est actus incidens ex defectu boni. aliter autem
est defectus actus hinc inde. ergo hoc aliter peccatum
deminanda ergo erit prohibitio uoluntatis et operis ut
illud iudicare. Si autem attendatur uoluntatem et opus
sequens in radice. scilicet libidine et intentione: idem
erit. Lex igitur dei secundum rationem latens perfecta ut per
docuit. Nam in aliquibus propter unitatem radicis qua
unum sunt uoluntatem et opus: una sola prohibitione
utrumque interdixit: ut in homicidio et falso te-
stimonio. In aliquibus etiam differenti precepto propter
defectum et inordinationem: et in utroque differente

utrumque prohibuit ut in mechā et furto. Que autē sit rō quare ista pl^o q̄ alia dictū ē supra qōne de distinctōe p̄ceptoz decalogi. Rñdēdum igit̄ ē. q̄ p̄m̄ volūtati et opis vnū sunt in radice et intēdōe. s̄ duo p̄m̄ i defectu inordina tōis. et iō cū volūtate sequat̄ op^o: magis du plex p̄m̄ d̄r q̄ duo: vel vnū: nec supfluit p̄ hibitio: sic ostēsa; ē. Et q̄ d̄r. volūtas p̄ facto reputat̄: s̄ nō intell̄ nisi de volūtate plena. Plena autē volūtas est que quātū i ipsa ē exi ret i opis: s̄ dare facultas. P̄tēca et si repu tat̄ p̄ facto talis volūtas quātū ad reatu ra dicit̄: nō tñ omnino idē ē quātū ad defectuz inordinatōis: ex hoc q̄ nō ē cū debitis circū stantis. Deinde querēdū esset vtruz esset maior reatus voluntatis q̄ opis. s̄ illud de terminatū ē in tractatu de virtus qōne de cō paratione peccatoz. Querit̄ tñ si hic p̄bi bet act^o cordis cū d̄r. nō concupisces. in q̄ sup abūdat euāgelii a lege. Itē si hec nō ē vā d̄ria qua posuerūt q̄ lex coibet manū n̄ aiuz Euāgelii vō aiuz. Ad qd̄ intelligēdum q̄ lex hic p̄hibet actū cordis. nisi enī esset in lege p̄hibitiū: putaret̄ esse cessum. Concupi scēria enī nesciebā eē p̄m̄: nisi lex diceret nō concupisces. Ro. 7. Supabūdat tñ euāgelii a lege in generalitate p̄hibēdi et exp̄ssione. In gn̄alitate qa inordinatio s̄ actū cordis in p̄ ximū generali p̄hibet̄ in euāgelio q̄ hic. s̄ enī Mat. p̄hibet̄ actus cordis inordinatus et s̄ vīm irascibilē et s̄ vīm concupiscibilem. Sic autem tantum s̄ vīm concupiscibilem. vñ abūdat euāgelii i generalitate p̄hibēdi. In exp̄ssione etiam abūdat. qa exp̄ssius prohibet̄ inordinatio cordis in euāgelio q̄ in lege. In lege enī nō p̄hibet̄ nisi inordina tio affectionis cū d̄r. nō concupisces. In euāge lio vō p̄hibet̄ intentio cogitatōis. Mat. 5. vbi d̄r. Si videris mulierē zc. s̄ est si oculū hēat intentōe cordis i mulierē cogitādo vō concupisces eam: iam mechāt^o es zc. Et s̄ infra ple nius declarabitur.

¶ Noniam secūdū

q̄ Aplam dicētē. Sum^o sapiētib^o et in sapiētib^o debitores. post disputatiōe p̄cepto rii decalogi: que p̄tinēt ad studiū sapientuz: dicēda est breuiter explanatio p̄ceptoz ad instratiōe simplicium. Ad quoz explanati onē quedā p̄ambula sunt dicēda: ut cetera clarius videant̄. Quid p̄ceptū et que di uisio p̄cepti gn̄al̄. Que diuisio p̄ceptoz

legis nature. Que diuisio p̄ceptoz legis nature et scripte. Que diuisio p̄ceptoz legis Mosae. Qualis itelligētia singuloz p̄ceptoz legis decalogi.

Circa primum notandū q̄ p̄ceptū ē ius sio vel imperiū faciēdi aliqd̄: vñ nō faciēdi faciēdū autē d̄r qd̄ ē debitū vt honorare pa trē. Nō faciēdū autē qd̄ ē debitū non fieri: vt mechari. Iussio vel imperiū est superioris: sicut obedire minoris. vñ sic potest describi. Iussio est volūtatis superioris exp̄ssio de fa ciēdo vel nō faciēdo ei q̄ inferior est. s̄ q̄ general̄ posita ratio p̄cepti. P̄ceptū est zc Notandū autē q̄ p̄ceptoz aliud est affirmati uum: qd̄ est de faciēdo. vt honorare patres. Aliud est qd̄ ē negatiū: qd̄ ē de nō faciēdo. ut nō occides. Et dat̄ ista omisio s̄ rōnem cause formalis p̄cipiēdi. Differunt q̄ effectu p̄ceptuz affirmatiū: qd̄ restricto noīe solet dici p̄ceptū. et p̄ceptū negatiū: qd̄ p̄hibi tio d̄r. quia affirmatiū obligat semper. i. in omni tpe: s̄ nō ad semp. i. nō ad omne temp^o Negatiū autē obligat semp et ad semp. Et s̄ intellige de p̄ceptis decalogi. i. iuris n̄alis. vbi gr̄a honora patrē p̄ceptū ē affirmatiū: qd̄ obligat me semp: qa semp teneor ad ho norandū patrē. s̄ tñ nō ad semp honorandū Nō enim est possibile nec expediēs: vt semp honore eum: s̄ cum tps regit. Negatiū p̄ ceptum semp obligat: sic non mechaberis. qa semp teneor et quocūq̄ tpe non mechari.

Itē p̄ceptoz aliō nature. aliō discipline. aliō legis scripte. P̄ceptū nature ē necitat̄ discipline debiti. Legis scripte honestati: sicut patebit.

¶ P̄ceptum nature d̄r duob^o modis. Vñ qd̄ est datū p̄ n̄as. ut crescete et multiplicamini. gn̄. 9. Vñ qd̄ ē s̄ d̄ctamē rōnis faciēd. ut nō facias alii qd̄ tibi nō vis fieri. Tho. 3. Item natura d̄ria; habet añ p̄m̄: cum erat bene instituta. et post p̄m̄: cum est corrupta. Et itez post p̄m̄ dicit̄ añ q̄ esset multiplicata: et postq̄ est multiplicata. Secundum hoc p̄cepta nature recipiunt diuisionē. Nā quedaz respiciunt n̄am bñ institutā: s̄ q̄ omnia esse omnia dicitur esse p̄ceptum nature sue iuris naturalis a sanctis. Quedam vero re spiciūt naturam bñ institutā et corruptā añ mltiplicationē. ut crescete et multiplicamini.

Quedā naturā s^m omnē statū. s. an corrupti-
onē et post. An multiplicatiōes; et post. Un nō
facias alii zc. Binidam^g pceptum nature
aut est datum. aut inatum. Si est datū: aut
est datum ppter naturam obseruādā s^m actū
nutritiue. ut gñ. z. De omni ligno paradisi co-
mede. Aut ppter nām multiplicādā s^m actū;
gnatine. ut crescere et multiplicamini. Bñ. z.
7.9. Si inatū inx illud ro. z. Si gentes nālī
ea que legis sunt faciūt: eiusmodi legem nō
hēntes ipsi sibi sunt lex: qd oñdūt op^s scriptū ī
cordib⁹ suis. Nec scriptura inata ē cuiuslibet.
pceptū g^m insitū ē scīe cuiuslib; s^m oīa/
men rōnis de faciendo vel nō faciendo. hoc
s^m recipit dīsonē. Nā aliud ē ordinatū ī dū
sīe diligē creatorē super omnia: et obedire ei ī
omnib⁹ et sup oīa: qd ē insitū cuiuslib; scīe.

Aliud est manifestatiū ordīis ī primis. et
hoc duob⁹ modis. s. s^m viā inocētie. ut illud
Lbo. 4. Quod ab alio oderis tibi fieri zc. Et
s^m viā bñ icētie. ut ē illud Mat. 7. Quocunq;
vultis ut faciāt vobis hoīes: vos eadē faci-
te illis. Nec ē igit oīa pcepti nature siue le-
gis nālī. pceptū s^m discipline gnālī ē
pceptū datū ad pbarionē. ut homo sciat dō
se debē obediētā: nō tū ī expedientibus vel
honestis: s^m etiā ī dīfferētib⁹. et h^m recipit dī-
uisionē. Nā aliq⁹ pceptū discipline datū est
ad pbarionē obīe. ut illud pceptū negatiuū
datū. Ade gñ. z. De ligno scīe boni et mali nō
comedes. Quoddā ad pbarionē fidei. ut illud
datū abrae. gñ. zz. Tolle filiū tuū quē diligis
isaac. et ē pceptū affirmatiuū.

Prenotata est ^{differentia} pceptorū
legis nālī et legis scripture quātū ad moralia:
ga quātū ad alia planū ē q⁹ quidā posuerūt ī
duob⁹. s. ī obligatiōe et fine. In obligatiōe
ga pcepta legis nālī non tenentur implē ex
caritate. pcepta s^m legis dīne tenentur im-
plere ex caritate. Et hoc dicit ppter illud. i.
ad Lbi. i. finis pcepti ē caritas. et implētib⁹
pcepta pmittit vita eterna. Ex quo sequitur
q⁹ ī oī pcepto legis scripture includit mod⁹ grē
s. ex caritate. In pcepto nature includit
modus nature. s. ut sicut ex naturali pietate
nam pōt aliquis facē alii qd sibi vult fieri ex
dolo vel pditiōe. Un relinquit q⁹ cōntelli-
git ex nālī pietate ī oī pcepto iuris natural
Itē motus nature semp reflectit ī se ipm
s. omodū ppiū. vñ be q⁹ ex lege nā pcedūt
oparōes tēdūt ī bonū expediēs et cōsentaneū

nature: mot⁹ s^m grē semp est idē. Nā pcepta
legis scripture quoz impletis s^m tenorē suum
manat a grā: quod p⁹ ga finē hnt caritatem
tēdūt ī bonū: qd dī honestū s^m se. et id sup
assignata est rō illius diuisionis pceptū na-
ture. discipline. et legis scripture. ga pceptū na-
ture. s^m se expediēs. discipline indifferens. le-
gis scripture honestū. In fine etiā differūt:
ga pcepta legis scripture data sunt ad merēd
vitam eternā p⁹ et p se. pceptū s^m nature ad
habilitādū ad vtutes polliticas: ut p vtutes
polliticas ei ponat homo ad vtutes theolo-
gicas: que faciūt dignū vita eterna. Sic. n. ē
conueniēs ordo: ut homo p pncipia iuris nāl
descripti ī scīa habilitet et exerceat ad vtu-
tes polliticas. Et sic faciētī hoī qd ī se est sic
disposito infundat grā: et vtutes que faciūt
gratū deo. s. illud disputatiōis ē: ideo potest
poni vīa certior. Dicam^g q⁹ differūt p
explicitū et implicitū: sic pceptū legis morale
et euāgelii. nā qd lex nālī que est insita scīe
cuiuslibet: hēt implicitē: lex scripta decalogi
habet explicitē. s. bi grā. lex nālī dīc. nō faci-
as alii zc. lex scripta explicat nō occides zc. s. q⁹
dicit Augustin⁹.

Distinctio ^{preceptorū veteris} legis ponit sic sup
ostēsum ē: ī moralia. iudicialia. cerimonialia
Moralia sunt ut que ī decalogo. Iudicialia
sunt ut que ī decisiōe cāz instituta sunt. ut
ea de qd⁹ exo. xi. Nec sūt iudicia que ppones
cis. Cerimonialia ī figurā futurorū institubā
tur. ut ea omnino que de cōpositiōe taberna-
culi: et de sacrificiis: et hī. Cui⁹ dīsonis ratio
sic potest sumi. Qd iubet aut iubet ppter
signū quo ad intellectū: et s^m hac rōne oīa
cerimonialia iubēt. Aut iubet ppter opandū
quo ad affectū. Et hoc duob⁹ modis. ga aut
ē opandū simplr ulr et s^m oē tps. et sic morale
simplr dico: ga nulla determinatiōe addita
faciēdū vel nō faciēdū ē. ut honora patrē. Nō
occides. ulr dico quo ad oēs: ga s^m dīctamen
omunis rōnis faciēdū vel nō faciēdū ē. s^m oē
tēpas ga nullū tps ē ī quo nō obligēt ad fa-
ciēdū: ul nō faciēdū: quīs nō p quocūq; tpe
Aut h^m ē opād s^m qd et p⁹ particulariter. Et q⁹ tūz
ad aliq⁹ tps. et ita iudiciale. ut q⁹ furat⁹ fue-
rit reddet quadruplū: aut q⁹ tūplū. zz. exo.
s^m qd dico ga ī casu. nam si cōtīgēt q⁹ aliquis
ī extrema nccitate fuisset furatus panē aut
uestes. et h^m cōstaret cōtis. nunqd cum tali hī⁹
iudicium exequēdū: cēt. Cōstat q⁹ n. pceptūz

g̃ iudiciale respicit cām. Et ideo s̃m qd̃ ope-
randū vel nō operādū demōstrat p̃ceptū
iudiciale. Particulariter dico. q̃a nō quo ad
omnes est istud iudiciū. Imo ī terra illa vbi
fares sunt latrones: b̃ est interfectores hoīnū
vt eos spoliēt. iudiciū ē ut q̃ furas suspēdat
Quo ad t̃ps dico. Nam apud eosdē hoīes. s̃.
iudeos de eodē iudiciū variat. ut fur in lege
puniebatur vel quadruplo. exo. zz. ṽl quintuplo
vel quate partis additione. vt numeri. 5. Po-
stea h̃o crescēte malicia hoīum iudiciū aggr̃-
uatū ē. vt puer. 6. vbi d̃r. Qui furas dep̃hen-
sus reddet septuplū. Distinguit̃ legis p̃ce-
pta rōne lationis ipsoꝝ p̃ceptoꝝ: siue iniūsti-
tias. q̃a cerimonialia lata sunt p̃ncipal̃ ī fi-
gura in p̃ceptoꝝ. moralia et iudicialia in de-
monstrationē faciēdoꝝ vel nō faciēdoꝝ. S̃z
differētē. q̃a moralia demonstrat̃ faciēda
s̃m se et s̃m omne tempus. Iudicialia faciēda
ex causa: et s̃m aliq̃d t̃ps.

Nunc restat intende

re circa expositōem p̃ceptoꝝ decalogi. et acci-
piam̃ ipsa ṽba pat̃ scripta sunt ī exo. zo.
Sciēdū q̃ q̃ ipsi decalogo p̃ponit̃ quasi titul̃
talis. Ego sum d̃s de⁹ tuus qui eduxi te de
terra egypti ṽ domo seruitutis. In quo oñdū
vno. Quis loquat̃ ī decalogo. et cui loquat̃.
Logē deus trinitas. vñ ī essentia: trinitas in
p̃sonis. et hoc est qd̃ d̃r. Ego sum d̃s deus
tuus. Noīe d̃ni intell̃ potētia: in qua magni-
ficat̃ pater. Noīe dei q̃ interpretat̃ theos grece
i. vidēs intell̃ sapia ī qua magnificat̃ fili⁹.
In p̃noīe possessiōis: qd̃ loco determinatiōis
addit̃. s̃. tuus insinuat̃ bonitas p̃ cui⁹ partici-
pationē efficiet̃ me⁹ vel tuus: ī qua magnifica-
tur sp̃s sc̃us. Insinuat̃ q̃ p̃ ista tria vocabu-
la d̃s de⁹ tuus pater et fili⁹ et sp̃s sanctus.
Unitas h̃o essentia p̃ hoc q̃ singulariter d̃r.
Ego sum. Ecce p̃ q̃s logē. Cui loquat̃ insi-
nuatur: q̃a illi populo q̃ educt⁹ erat de egypto.
vñ dixit. Qui eduxi te z̃c. In quo attēde-
dum est q̃ p̃cepta decalogi sunt īnata oīcīe
cuiuslibet rōnalis creature. sunt etiā data ex
pressis vocib⁹ sic hic d̃r. Sciēdū q̃ q̃ p̃cepta
s̃m q̃ īnata respiciūt oēs. s̃m q̃ data tm̃ illum
populū. q̃a tm̃ illi populo h̃bis exp̃ssis dabat̃
quē d̃s eduxit de egypto ad l̃ram. Tñ sp̃s
liter effect⁹ triplex r̃ndēs approp̃atis trini-
tatis tangit̃: cū d̃r. eduxi te z̃c. Educē. n. est
potētia. de terra egypti sapie. de domo serui-
tutis bonitatē. Egypt⁹. n. tenebre interpretatur

in quo error infidelitatis: dom⁹ seruitutis:
reat⁹ p̃cti. qui om̃i fac̃ p̃ctm̃ seruus est peccati
D̃c̃ g̃. ego d̃s q̃ te eduxi. s̃. p̃ potētia. vñ q̃
te eduxi de terra egypti. i. de tenebris erroris
et infidelitatē ad intelligētiā ṽitatē. ego tuus
q̃ eduxi de domo seruitutis. i. reatu p̃cti et pra-
uoz moꝝ ad libētatē gr̃e et affectōē bonitatē

Sequitur post tituluꝝ de-

calogus.
Primum mandatum est. nō hēbis deos ali-
enos z̃c. et nō facies tibi sculptile z̃c. Et oīnū
duo. p̃ceptōem et cū oīnatione p̃missionē.
In p̃ceptione h̃o oīnēt tres clausule. P̃ma
ē nō hēbis deos alienos: ī qua p̃hibet̃ ad l̃ras
idolatria: qua c̃clis creatura sp̃ialis. vñde
Orig. in glo. Angelos q̃b⁹ gentes oīmit̃ ex-
celsus deos appellat̃ scriptura. deos quasi a
d̃o datos. Vñ. ego dixi d̃i estis. et clausu-
la ē. nō facies tibi sculptile: in qua p̃hibetur
idolatria: qua colēbat̃ imagines aliē rei nāl̃
et specificat̃ cū addit̃. neq̃ eoz q̃ in celo sūt:
vt solis et lune: et q̃ in terra vt hominis et bo-
nis et silū. et q̃ in aq̃s s̃b terra. i. pisciū. S̃z
dubitat̃ aliq̃s p̃ter hoc q̃ d̃r aq̃ s̃b terra: cū
terra nāl̃ vt grauissima teneat locū īferio-
rem mūdi. i. centz. p̃uer. zc. Celū sursū. terra
deorsū. et intelligit̃ aq̃s s̃b terra dici p̃ter
aq̃s q̃ recipiūt ī venis terre. vñ erūpūt fōtes
et flumina. et rōne illaz aq̃z d̃r terra super
aq̃s. S̃l̃ in ps. Qui firmavit terrā sup aq̃s.
Respectu aut̃ oceani q̃ circuit totā terram:
et supeminet: vt ñm̃ grauiss non dicit̃.
Dubitat̃ etiā de hoc q̃ d̃r. nō facies sculpti-
le nec oēm similitudinē. q̃ xp̃iani q̃ faciūt imagi-
nes sunt idolatre. R̃ p̃ determinatiōem se-
quētis text⁹. nō adorabis: neq̃ coles. q̃si nō fa-
cies ad adorandū vel colēdū. xp̃iani aut̃ nō
faciūt ad adorandū vel colēdū: s̃ ad memorā-
dū. et omnis ille honor q̃ exhibet̃ imagini ad
prothotipū refer̃: sic d̃c̃ Dam. i. ad p̃ncipalē
formā. i. ad illā rē c̃ ē rep̃ntabil. Honor aut̃
q̃ exhibet̃ sanctis ṽl br̃e ṽgini ē honor: dulie
et nō latric. Dulia. n. ē honor: debit⁹ creature
in q̃ntū est aliqd̃ d̃ine bonitatē p̃cipat̃ia.
Latric autem est honor soli deo debitus in
q̃ntū est p̃ncipiū creans et oīeruans: et p̃n-
omnis rei. Nota differentiā inter colere et
adorare. nā colere ē actū interiori. s̃. affectū.
Adorare ē actū exteriori. vñ gl. Pōt q̃s iuit⁹
adorare adulando regib⁹ vel tormētū metu
cū sciat q̃ idolū nihil ē. Colere h̃o est h̃is affe-
ctū et studio mancipari. Utrūq̃ g̃ resecat ut

nec affectu coles: nec spē adores. Collige ḡ
omne dñia; latric ex his clausulis. Idolatria
ē exhibitio honoris soli deo debiti creature.
Aut ḡ exhibet actu interiori: ppter qđ dñ. nō
coles. Aut exteriori: ppter quod dñ. nō adora
bis. 3te honor exhibit^{us} nū h modo siue illo
aut est exhibit^{us} creature spūali. unde nō ha
bebis deos alienos. aut corporali. 7 h dupl^r.
aut imagine ficta: que nulli^{us} rei ē repñtatiua
unde non facies sculptile. aut imagine rā. i.
aliqui^{us} rei repñtatiua. unde dicit. neq̄ omnem
silitudinē celestiu. terrestriu. aq̄tiliu. 7 noīe
celestiu aues possūt accipi. ga aer celū dicit^r.
unde anes celi. i. 3. dicit. h f^o supficiē lfe pbi
bet pñū mādatū. Adhuc ampli^{us} video in
isto pcepto f^o rōnē h^o pcepti allegoricā. pma
clausula ostendit iudeos 7 sarracenos idola
tras. 2° bñticos. 3° xpianos pñōres. pma ē nō
bēbis deos alienos. Habet sarraceni 7 iudei
deos. Machometū sarraceni. Desiā futurū
iudei. i. añ xpm. Sarraceni machometū fuisse
suū pphas credūt. Iudei suū messiā maximū
fore infaniēdo otēdūt. Habet ḡ deos alienos
i. pphas. pphē. n. dicitur eo qđ ad illos fmo
dei fact^{us} sit. 3o. io. illos dixit deos ad quos ser
mo dei fact^{us} est. Conuincit ḡ de idolatria: ga
deos habēt alienos. i. pphas. 2° clausula ē
Nō facies sculptile. faciūt bñtici sculptilia:
cū fingunt deū esse quod nihil est. nō enim d
deo credūt nisi qđ imaginatōe 7 et fantasia
ofingunt. 3a. 4o. Cui similem fecistis deū: aut
quam imaginē ponitis ei. nūqd sculptile?
3° clausula est. Non facies silitudinē eoz qđ
ī celo sunt zc. fac xpian^{os} pñōrē silitudinē: qua
colit vt deū. Sic enim dicit Hiero. Qđ qđ pl^{us}
venerat 7 amat: h illi de^{us} est. Colit sup^{er} 7
ambitosus silitudinē eoz qđ in celo desuper.
ga sup omnia diligit platurā. Dan. xi. Deum
maoim in loco suo venerabit. vt de añ xpo.
qm̄ ambitiosissim^{us} maosim habitaculū forti
tudinis eoz. Colit cupid^{us} silitudinē eoz que
in terra. Col. 3. Auaritia ē idoloꝝ seruit^r. Co
lit carnal silitudinē eoz que ī aqs. i. delitiis
Phil. 3. Quoz de^{us} venter est: 7 gloria in ofu
sionē eoz. Ecce habes pmi mandati pceptio
nē. Seq^{ue} cū ominatione pmissio. Ego suz
dñs. et pmo ominatio cū dñ. fortis zelores.
vt ageretur timo: trāsgressionis. 2° pmissio
ibi. faciēs miam vt ageretur timo: obediti
onis. Cōminatio hō ē vindicte iniquat patrū
in filios usq̄ ad tertiā 7 quartā gnationem
De quo habitabit aliq^{is} ppter illud verbum

Ezech. is. filius non portabit iniquatē patris
zē. Ad qđ rñdes p sequētē determinatōe;
text^{us}: qđ dñ. eoz qđ oderūt me p imitationē pa
terne malicie. Tertiā hō 7 quartā gnationem
ponit: ga tm̄ solent viuere patres. Punif ḡ ī
filiis toto tpe vite sue: ad quos exemplū in
gratis transmiserūt. Promissio aut mīe est ī
milia. i. ī infinitū diligētib^{us} 7 custodiētibus
pcepta: in quo ostendit inquantū misericor
dia excedat iusticiā.

Secundum mandatū

est. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. Cōstat
qđ sic supra ostēsum ē: hoc pceptū ordinat ad
reuerētiā vitaris sūme. Ideo pbi detur hic iura
re sine causa: vel peiorare. Uterq̄. n. f. p nbi
lo iurās 7 falso iurās assumit nomē dei ī te
stimoniu. sue locutiōis: s ī uanum. ga ille sine
cā noīando sūmā vitarē. iste noīatā otēnen
do. Tamē ga idē ē iurare qđ nomē dei assu
mere. notādū bñ qđ iurare ē nomē ei assumē
in testimoniu sue locutiōis: qđ fit onob^{is} mo
dis. s. vel asserēdo de pñti: vel de pñtito: vel
promittēdo de futuro. unde distinguif iura
mētū aliud asserentiū. aliud pmissiuū. In ua
num ḡ pbi detur hic. Jura neutū aut vanū de
terminari potest: qđ caret aliqua illaz triū
ōditionū: que ponit Jere. 4. Jurabitis vniū
dñs ī vitate 7 iusticia 7 iudicio. Tē ibi glo.
interlinearis. Nos tres comites debet habē
iuramētū. Et sumif vitas ex pre iurant. iu
sticia ex parte ei^{us} qđ iurat. iudiciū ex parte
circūstātiarū vtriusq̄. Veritas enī debet eē
ī oīcia iurāt: vt credat ita esse vt iurat: vt ī
iuramēto asserentiū. vt iuro p deū me ita ui
dise. ul ut pponat ita facē ut iurat. ut ī pmi
sio. ut iuro p deum me datuz tibi. io. In
sticia debz eē ī eo qđ iurat. Oportet. n. qđ tale
nō repagnet iusticie: hoc est qđ sit licitū. Si. n.
esset oītra legē dei uel pceptū ecclēsiā nō eēt
iusticia ī eo qđ iurat. In circūstātiis hō at
tēdit iudiciū. s. discretōis: ut diligēt attēda
tur 7 causa p qua iurat 7 mod^{us}. Si. n. desit
causa iam deest iudiciū discretōis ī circū
stantiis iuramēti. Determinat ḡ iurare ī ua
num iurare uel sine vitate: uel sine iusticia: ul
sine iudicio. qđ plani^{us} erit. Et qđ sit ī uanum
iurare. si ponam^{us} cās ppter quas licet iurare
Notādū ḡ qđ cā mali iuraf: 7 cā boni. Cā
boni multipl^r. uel vitar. uel pad. uel amicicie
uel obediētie. Cā vitar dupl^r iuraf. uel cā
vitar sūme credēde c^o cā iurat Paul^{us} cū dicit

Testis est mihi deus. Et ipse dominus. Amen amen dico vobis, ut veritas credentium quam predicabat astrueret in cordibus audientium. Vel iuratur causa veritati create: sic iurant testes in causis per veritatem aliter facti manifestanda. Deut. 19. In ore duorum vel trium stabit omne verbum. Ratione vero per reformam iuratur ut Jacob et Laban gen. 31. Iuravit ergo Jacob Laban per timorem patris sui Isaac.

Causa vero amicitie reformam iuratur ut Jerarite. gen. 26. Sit iuramentum inter nos et in eam fedus. Ratione obicit iuramentum triplex vel iuramentum fidelitatis quod faciunt principes regi: et rex principibus diligens. 2. Reg. 5. Venerunt seniores israel ad regem in ebron: et percussit cum eis fedus coram domino. vel sit iuramentum subiectionis: sic abbates episcopis: et episcopi metropolitanis. et pro subiectionis recognitione. Judic. 11. Dominus qui audit ipse mediator est ac testis: quod nostra promissa faciemus. iuraverunt principes galaad ad septem. Vel iuramentum observationis: ut iurant canonici: cum dant canonica per consuetudinem servandis. exo. 20. Postquam dominus per Moysen legem promulgavit iuraverunt se servaturos eam. Et ultra tria iuramenta sunt propter bonum obicit servandum. Sic igitur iuratur ratione boni. Ratione mali iuratur dupliciter. vel ratione mali vitandi. vel ratione mali expurgandi. Ratione mali vitandi sic quando fit sacramentum de calumnia: quod fit in primo capitulo ne aliqua personarum inter quas lis est calumniose aliam imperat: nec altera calumniose se defendat. Ratione mali expurgandi ut cum iuratur per expurganda infamia. Deut. 21. Si inveniatur in terra cadaver occisi hominis: et ignoretur reus: egredietur seniores et maiores natum. Lavabunt manus suas et dicent. Manu nostre non effuderunt sanguinem hunc. Sic igitur manifeste sunt cause: propter quas licet iurare et assumere nomen dei in testimonium sue veritatis. His ergo deprecat iurare est assumere nomen dei in vanum: sicut peierare est assumere nomen dei in vanum: quod tamen fit tripliciter. vel iurando contra conscientiam. vel iurando illicitum. vel veniendo contra iuramentum. Nota illud preceptum non solum intelligi per predictam rationem litteralem: sed etiam per excessionem moralem: cum dicitur. Non assumes nomen dei tui in vanum. Assumit enim nomen dei multipliciter in vanum. assumit corde. assumit ore. assumit opere. Corde assumit dupliciter. fide Ro. 10. Prope est verbum in corde tuo. hoc est verbum fidei quod predicamur. et sacramenti baptismi preceptum. quotquot enim baptizati estis christum induistis. unde Augustinus. Ut ab uncto uncti et a christo dicatur christiani. Assumit autem in vanum fide nomen

verbum a paganis et hereticis. Assumit in vanum sacramenti preceptum a falsis christianis. Assumit paganum nomen domini fide credens quia deus. sed in vanum. quia divinitatem naturam credit esse creaturam. et ideo in vanum. Ro. 8. Vanitati subiecta est omnis creatura. Sicut hereticus credit esse dei filium quod dicitur verbum et nomen est. Jo. 1. sed credit eum esse puram creaturam. et ideo in vanum. Eccl. 1. Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Item assumit malus christianus nomen dei in sacramenti baptismi preceptum: sed in vanum. quia nec mentem christianam nec vitam gerit. ps. Cor eorum vanum est. Tu autem fidelis anima non assumes nomen dei in vanum nec fide nec sacramenti preceptione: quemadmodum dictum est.

Item assumit nomen dei in ore quadrupliciter. in iurando. in novendo. in predicando. in orando. et in vanum totidem modis. In vanum enim assumit in illa iuratione que sine causa est: sine ipsius iuranti violatione: sic dictum est. In vanum etiam sumit in voti transgressione. 23. Deut. Quod semel egressum est de labiis tuis observabis et facies. sic promissisti domino deo tuo. Unde hec est omnia iter votum et promissorum iuramentum. quod in voto assumit quod nomen domini ut se obliget per veritatem. in iuramento vero promissio ut se obliget cuiusque per illam. per prima veritatem. Assumit etiam nomen domini in vanum in predicando. que sit vana interpretatio. Unde Mat. 7. Nomen in nomine tuo prophetabimus. Item in vanum assumit nomen dei in indolentia oratione. Unde Mat. 15. Populus hic labiis me honorat. Cor autem eorum longe est a me. Item assumitur nomen eius in opere. nomen eius per proclamationem seraphin. Sanctus. s. s. Isaac. 6. Qui ergo in ipso sanctitati formam in exemplo operis accipit: nomen dei accipit. sed in vanum in operibus: quod illud sumit in simulatione operis exterioris: non in puritate cordis. in vanum utique: quia tales ut dicitur. Mat. 23. receperunt mercedem suam.

Memento quod diem sabbati sanctifices. Tertium preceptum quod est inductivum ad principium bonitatis dei. in quo precepto sunt tres clause. Prima preceptum sanctificationem cum dicitur. Memento quod diem sabbati sanctifices. 2^a sex diebus operatores. ibi. sex diebus. 3^a interdicit omnes operatores in die sabbati: cum dicitur. Non facies. Ut autem hanc particulam expositio pateat: quare quare huic precepto addit verbum commemoratio: et non alius preceptum. unde quod in precedenti scriptura mentio facta fuerat ipsis iudeis de observantia sabbati. Gen. 2. et Exo. 16. ideo specialiter dicitur de isto. memento et non de aliis.

Item querunt an illud preceptum sit morale:

vel ceremoniale. et ponit rōnes ad vtrancq
partē. et soluētēs varia opināf. Licam⁹ autē
quānis pleni⁹ sup⁹ disputādo dictū sit. q^o i pce
pro isto ē quoddā simpl^r morale. quoddā sim
pliciter ceremoniale. qdā^o fo partī morale pti
cerimoniale. Tria. n. sant ibi. sanctificatio
tpis. assignatio. obfuario. Sanctificatio fo ē ipa
que ē ad deū uacatio orādo. colēdo. meditā
do. Et hoc ē pure morale. Tpis assignatio. i.
septime dici pure ceremonialis. Un⁹ Dama.
Sabbatū quidē septima dies vocat. Signifi
cat. n. regem. hic numer⁹ apud iudeos hono
rabilis est deo iubente honorari ipm. et seqf
Nō simpl^r hec iussit: s^o ppter quāsdā a spūali
bus viris intellectas cās mystice. Obseruan
tia autē sabbati partim moralis partim ceri
monialis. qā si cōsideret cā institutionis inue
niē q^o institutū sit ad signādam quietem mēt.
et pacem aīaz. Unde Dama. Srā q^o ē ad deū
vel vt paruissimā uite pculā tribuāt: et re
quiescant et seruis et sūgale. Dama. Sab
bati obseruatio excogitata est paruulis et sū
elis mundi seruis. Et seqf. Nos non adhuc
sū lege s^o sū grāmō adhuc piculariter serui
entes deo in timore: s^o omne tps ei offerre de
bem⁹. Un⁹ manifestū est q^o rōne institutionis
signi ceremonialis est obfuario sabbati. rōne
institutiōis opandi: quod est in aliquo genere
xrtatis moralis. partim q^o moralis est: partim
cerimonialis. His itaq^o intellectis redeam⁹
m⁹ ad p^odictaz clausulaz expositiōem. Memē
to vt diem sabbati sanctifices zc. Prima pce
pit sanctificatōe sabbati. i. vacationē ad dū
Sanctū. n. s^o Aug. d^r a cōf^o vsu ad cultū dei
separatū. Preceptū q^o sanctificationis est de
separando a curis supfluis animū mācipan
do cultui dīno. et hoc est vacare deo. Quod
facim⁹ tribus modis. general^r. spāl^r. specia
lissime. General^r sepando nos a vitiiis et itē
tionē nostraz ad sabbatū habētes. et exponit
glo. i. ad requiem eternitatī. Et spāl^r rpiibus
determinat: vt bonis et dieb⁹ vacationi dīne
intendentes orādo. meditādo. et sepantes
nos ab vtilib⁹ et nccūis opib⁹. et hec ē sabbati
sanctificatio. Spālissime vt est in viris cō
templatinis q^o ab omnib⁹ mūdānis se sepant
vt total^r deo vacēt. Prima sanctificatio ne
cessaria. 2^a debita. 3^a pfecta. In prima sepatio
fit a vitiiis. in 2^a a licitis. in 3^a a sollicitudib⁹
2^a clausula p^ocipit opari: cū d^r. sex diebus
opaberis zc. Qd^o ē accipe duob⁹ modis ad lit
teram. vt p^ocipiat hic cuilibet opari tempore

determinato oīra ociositatē. vel spūal^r: vt p
cipiat opatio s^o sex opera misericordie oīra
i misericordā. 3^a clausula interdīc opatio
nē i sabbato: cū d^r. Nō facies opus zc. quod ē
accipe duob⁹ modis. ad l^ram vacare a cor
poralib⁹ opib⁹ que impediāt vacatōem ad
deum i solēnitatib⁹. vt negociatio et hi⁹. Et
ideo nō tm de rōnabilib⁹: s^o etiā de irrōnabi
lib⁹ iniungit: ut qescant. qā nō laborant irrō
nalia sine ducatu rōnaliū boīum. iō ut pfecte
inēdicat i solēnitatib⁹ corporalib⁹ negociatio
utruq^o interdicit. Un⁹ sumit q^o ducētaz qua
drigas in festis sine sacerdoti dispensatōe: et
negociātes peccāt. Vel spūal^r accipiat quies
ista p designatōem getis a vitiiis. Nota q^o
q^o mirabil^r illud pceptū ordinat i sumā bo
nitate. Prima clausula iniungit ouersionem
ad sumā bonitatē: qua p^ocipit sanctificatio. 2^a
iniungit imitationē: que ē p opus mīe. Unde
Estote misericordes: sic p^o uelut misericors zc
Non enim est illa bonitas ociosa: imo diffun
dit radios bñficiōz super bonos et malos.
Mat. 7. Solē suum fac oīri zc. 3ª oīs mali
cie declinatōem. qua p^ocipit getudo a vitiiis.

¶ Honora patrem et

matrem secūda tabula. Nota q^o honoz aliqñ
est actus reuerētie. et ide; honozare qd^o reue
reri. s^o quē modū exponit Lenit. 19. Unū
q^o patre et matre timeat. i. reuerēat. s^o quē
modū dicit ap^olus. Honozate inuicē pueniētes.
Aliqñ honoz est act^o obīe. et sic honozare idē
ē qd^o obedire. s^o quā signē exponit hoc pce
ptū deut. 21. Si inuenerit bō filiū otumacē:
q^o nō audiat patris et matris iperū. et coher
citus obedire cōtēpserit apprehendēt eū.
Aliqñ honozare d^r actus obīe: s^o q^o d^r ex
ponit illud pceptū. Mat. 15. vbi dñs arguit
scribas q^o filios hebreoz docuerant ut none
rēt res suas deo: et sic sūtraherēt a beneficio
parētū. cū d^r. De⁹ dixit. honora patre et m^re;
uos autē dicitis. Quicūq^o dixerit patri et m^ri
mun⁹ qd^o cūq^o ē ex me tibi pderit: et nō hono
rificauerit patre suū zc. et irritū fecerit man
datū dei ppter traditionē uest^rā. Ponit ibi
dñs sūbū qd^o scribe et pharisei docuerāt fili
os indeoz: ut p^orib⁹ indigentib⁹ rñderēt: ut
postulati patri bñficiū fili⁹ rñderet. Manus
quodcūq^o est ex me tibi pderit. q^o. d. Quicq^o
posu; dare ex me: hoc est mun⁹ quod ē ex me
tibi pderit. i. ad utilitatē tuā erit. et pfectū
et bñ placitū. hoc autē dicētes sūinferebant se

nihil posse dare cū oīa deuouissent. Item nota. q̄ ē pater spūalis tpalis. ⁊ ē p̄ tpalis secularis. ⁊ ē p̄ nālis. Pater spūalis tpalis ut plat⁹: cleric⁹: cui debet honor. Ro. 13. Cui honorē honorē. Pater tpal secularis p̄nceps laycus. cui debet honor. 1. Pe. 2. Regē honorificate. P̄ nālis q̄ generat. cui etiā debet honor: s̄ q̄ dictum est. Tot ḡ modis accipitur honora patrem.

Non occides In isto prece pro explicite p̄hibet homicidiū. implicite t̄o omnis mot⁹ ire contra proximū: s̄ q̄ ipse dñs explicat Mat. 5. siue motu cordis tm. vñ ibi d̄r. Oīs q̄ irascit fratri suo re⁹ erit iudicio. siue motu oris ut i otumelia: ⁊ hec occulta seu nō plane expressa: ut racha. vel manifesta: vel plane expressa ut fatue. vel i motu operis ut i percussione citra mortē: siue vsq̄ ad mortē. S; opponunt heretici ex isto loco: ⁊ ex Mat. 5. vbi d̄r. Nō resistere malo. et ex hoc q̄ dictū ē Petro Oīs q̄ accepit gladiū gladio p̄bit. et ex aliis locis s̄ lib⁹ arguēt⁹: q̄ nō liceat occidē. potestantib⁹ secularib⁹ i aliquo casu. Ad qd̄ rñdē q̄ illō p̄ceptū tm̄ p̄hibet occisionē hoīs iniustā. In iustā autē est tripl̄. vel q̄ cā iniusta. vel q̄ ordo iniust⁹. vel q̄ iniust⁹ anim⁹. In iustā ē causa i illo q̄ occidit sine merito. q̄ s̄. nō meruit occidi. In iust⁹ ē ordo: cū ille qui nō ē mīster legis occidit. ut si sacerdos euāgelicus in aliquo casu occideret. Illi enī i p̄sona Petri d̄r. Oīs q̄ accepit gladiū z̄. Omnis in quā q̄ Petri⁹ ē officio. Nā de p̄ncipe seculari illud nō accipit. s̄ p̄bat ex. 13. ad ro. vbi d̄r. Non sine causa gladiū portat. vindex enim ē dei i iram i his q̄ male agūt. In iust⁹ autē est animus cū mīster legis iudex secularis occidit libidine vindicte nō amore iusticie. S; sic accipit i expositōe dñi Mat. 5. vbi ipse dñs cū determinatione istī⁹ p̄hibet irā. q̄i. dicat. Nō occides ex ira seu ex rancore animi siue ex libidine vindicte. ⁊ illud declaratū ē sup̄ disputado. Ad plenā autē h⁹ intelligentiā nota q̄ homicidiū ē occisio hoīs ab hoīe scā. Nā si nō esset hoīs ⁊ ab hoīe nō dicēt homicidiū. distinguit autē homicidiū duplex gen⁹ vez. s̄. ⁊ interpretatiuū. Uez autē homicidiū d̄r māle seu corporale. Interpretatiuū t̄o spūale. Interpretatiuū fit duob⁹ modis. omittēdo ⁊ committēdo. Omittēdo ut cū qs̄ videt aliū i extrema nccitate ⁊ nō sbuenit ei: interpretatiue d̄r eū occidisse. Committēdo fit tripl̄

corde. ore. ope. Corde odiēdo. Ore dupl̄. s̄. detrahēdo ⁊ malū cōsulēdo. Uterq̄ enī seu detrahēs seu malū cōsulēs interpretat⁹ primū: occidē. s̄ detrahēs occidit: cū in aliena cōscia i qua ille cui detrahēs vivebat s̄ opinionē q̄ bonā famā. Cōsulēs autē malū occidit i p̄pria cōscia. q̄a faciens eū peccare sepat eū a vita sua deo. Ope t̄o fit interpretatiuū homicidiū malo exemplo. Qui enī malo suo exēplo prestat alii occasionē peccādi mortāl̄. interpretat⁹ eū occidisse. Uez autē homicidiū fit tripl̄. casu. nccitate. volūtate. Casu ut si aliqs̄ picit lapidē ad anē: ⁊ repercussione interficit aliqs̄: nec aliquo modo erat i intēdōe iactantis. talis occisio fit casu. Necessitate t̄o fit homicidiū: ut cū aliqs̄ ne interficiat⁹ interficit. Volūtate t̄o fit homicidiū: cū fit intēdōe sine aliqua i pellēte vel cogente causa.

Non mechaberis Nota q̄ i B p̄cepto nō tm̄ p̄hibet adulteriū sic sonat t̄bū mechandi. Mechari enī est adulterari. Oīs mechus est adulter. imo sic d̄r Aug. p̄hibet oīs illicit⁹ coit⁹: ⁊ illoz̄ mēbroz̄ omnis illegitim⁹ vsus. omnē autē illicitū cōcubitū determinat p̄ septē d̄rias. fornicationē. meretriciū strapz̄. adulteriū. sacrilegiū. scēstū. p̄tm̄ sodo miticū. posset autē addi ⁊ octaua d̄ria: q̄ poss; per circūlocutionē notari libidinosus coitus iugalis. que possant sic diffiniri. fornicatio est inordinat⁹ cōcubit⁹: quo solutus solutam nāli vsu cognoscit. et itelligit solut⁹ ⁊ soluta a iunculo iugū ⁊ cōsanguitat. ordīs. religionis: seu notū cōtinētie. Nāl t̄o vsus intell̄ ad d̄ria; illi⁹ q̄ ē contra naturā. Meretriciū t̄o d̄r duob⁹ mōis: quēadmodū ⁊ meretrix. Meretrix enī d̄r uno mō: que nagā libidinē seq̄ et s̄ hūc modū meretriciū est uage libidis ifectatio. uaga autē libido d̄r ad d̄ria; fornicationis. i qua ē libido determiata respectu unī p̄sone: ut cū una ex t̄ m̄rimoniū adheret unī ex m̄rimoniū dico: uel q̄lib; aliud p̄d̄ictoz̄. Alio mō d̄r meretrix c⁹ publice uenāl ē turpitudō. et s̄ hūc modū meretriciū ē mulieris solute publice uenāl cōcubit⁹. Adulteriū t̄o ē iordinat⁹ cōcubit⁹: quo iugal thoz⁹ uiolat. Unde adulteriū d̄r quasi accessus ad alienū thoz⁹. Strapz̄ t̄o ē iordinat⁹ cōcubit⁹: q̄ h̄gī nāl itegritas corūp̄it. Sacrilegiū t̄o fm̄ nomē suū nō approp̄at diuis luxurie. Sacrilegiū enī ē lesio sacre rei. tm̄ put distrahēs ad d̄riam luxurie d̄r sacrilegiū: tm̄ pp̄ius ⁊

meli⁹ v⁹ v⁹ dicē⁹ sacrileg⁹ scubir⁹ iordinat⁹
 scubir⁹: quo continentia deo sacra ledit: seu
 violat. Secratā dico continentia in monialibus
 et religiosis. in his q⁹ receperūt sacros ordies
 vel emiserūt continentie votū. omnium talium scu
 bit⁹ sacrilegiū ē. Incest⁹ hō ē iordinat⁹ coit⁹
 quo vinculu sanguinitat⁹ vel affinitat⁹ v⁹ pa
 ternitat⁹ corrupit. p⁹tm sodomiticū ē iordi
 nat⁹ coit⁹: quo nālis vsus i illum puerit⁹ q⁹ ē
 contra nām. Libidinosus hō coit⁹ iugal mul
 tipl⁹ accipit. Ideo notād⁹ p⁹ q⁹ distinguunt
 magri. Coit⁹ iugalis alius ē licit⁹. alius fra
 gilis. alius impetuofus. Licit⁹ tripl⁹. Causa su
 scitande plis ad cultū dei. v⁹ cā reddēdi de
 bitū. vel cā fornicationis vitande. p⁹tm⁹ est
 theofebie frut⁹. s. pietat⁹ que ordinat ad cultū
 dei. 2⁹ iusticie. 3⁹ cautele. Et i his dicūt nullū
 esse p⁹tm. Fragilis hō determinat q⁹ ex fra
 gilitate puenit: et i vxore iugale delectatio
 nem querit. qā nō cā plis. nō cā reddēdi de
 bitū. nec causa vitande fornicatiōis. s. causa
 delectatiōis tal⁹ i iuge. Circa hoc distinguit
 qā amor illi⁹ delectatiōis aut pponit⁹ deo: aut
 postponit. si pponit ostat q⁹ mortale p⁹tm est
 hō ē si diligit plus q⁹ de⁹. s. h⁹ et scubir⁹ pueni
 ens ex tali amore. Si hō postponat ira q⁹ de⁹
 semp plus diligit veniale ē: et scubir⁹ pueni
 ens ex tali amore venialis ē: et hō ē p⁹ter grāz
 sacri. Impetuofus hō ē q⁹ et sola libidie p
 ueniēs metas honestat⁹ et rōnis trāscēdit. et
 ideo semp mortale. Q⁹ fit quōz modis. p⁹mo
 cū fit causa satiande libidīs per meretricias
 blandicias. 2⁹ cū fit contra nālē modū. 3⁹
 cum fit in tēpore p⁹hibito. 4⁹ cū in loco p
 hibito. 5⁹ cū accedit ad pgnantē vicinam
 partū: vel que est in fluxu mēstruo. et ita de
 terminatum est p⁹us.

Non furtum ^{facies.} Nota q⁹ in h⁹ p⁹cepto p⁹bi
 bet⁹ omnis cōtractatio rei aliene ex cupiditate
 sic dic⁹ Aug⁹. ex cupiditate dico. Nā est cōtra
 ctari rē alienā ex obia sic filii israel vasa egi
 ptioz. exo. iz. Et ex cautela. vt q⁹ furat gladi
 um furioso ne sibi v⁹ aliis noceat. Cōtractatio
 hō omnis rei aliene ex cupiditate p⁹hibet: que
 determinat p⁹ quōz d⁹rias: que sunt. beneficiū
 s⁹tractio. rapina. furtū. v⁹sa. symonia. que sic
 possunt diffiniri. Beneficiū s⁹tractio ē cōtracta
 tio rei aliene cōmunicāde tpe necessitat⁹. Cum
 enim aliq⁹ h⁹ns s⁹bam mūdi h⁹ videt p⁹ximūz
 i extrema necessitate positū: et nō s⁹uenit ei:
 rem eius cōtractat: quia i tali nccitate omnia

coia. Rapina hō est vsurpacio rei aliene vi
 olēta et manifesta. Usura hō ē cōtractatio rei
 aliene acq⁹sita p⁹ mutuū ultra sortē. furtū hō
 ē cōtractatio rei aliene fraudulēta et occulta.
 Symonia hō vsurpacio rei aliene per venditi
 onē ul⁹ emptionē spūal.

Non falsum ^{testimoniū dicet} Sic p⁹dicto p⁹cep
 to p⁹hibet⁹ omnis aliene rei cōtractatio ita isto
 p⁹cepto p⁹hibetur omne gen⁹ mēdaciū. sic dic⁹
 Aug⁹. Omne autē gen⁹ mēdaciū determinat⁹
 p⁹ tres d⁹rias. qā est mēdaciū p⁹niciosuz. offici
 osuz. iocosuz. Perniciosuz ē q⁹ nocet. Officio
 suz q⁹ iuuat. Jocosuz q⁹ delectat. Est autem
 mēdaciū g⁹nal⁹ falsa significatio vob⁹ cū intrē
 tione fallendi: sic dic⁹ Aug⁹. falsa autē sig⁹tio d⁹
 duob⁹ modis. actiue et passiue. Actiue p⁹ q⁹ ē
 sig⁹ntis. et tūc falsa sig⁹tio est ubi q⁹ d⁹ ē neq⁹.
 et tū a dicēte credit⁹ esse falsum. et sic accipit
 hic. Passiue hō p⁹ q⁹ ē i p⁹si⁹ sig⁹ti. et sic nō acci
 pit⁹ hic i p⁹dicta diffinitōe. Al⁹ distinguūt
 ab Aug⁹. genera mēdaciōz p⁹ octo d⁹rias. sicut
 dictū est supra.

Non cōcupisces ^{tyroen.} 1. d⁹ scu
 pisces domū zc. Solet queri q⁹ cupia hic p⁹bi
 bet. et quare determinet⁹ h⁹ p⁹hibitio p⁹ scu
 piscētia carnis et oculoz. et quāuis pateat ex
 p⁹dictis: notādū tū q⁹ cupia d⁹ mult⁹ modis
 g⁹nal⁹ appetit⁹ cuiuslibet uis apprehēsiue. nā
 p⁹ue loquēdo i illis que nō apprehēdūt: non
 d⁹ esse cupia. G⁹nal⁹ g⁹ cupia d⁹ cuiuslibet
 uis apprehēsiue appetit⁹: seu p⁹ cōp⁹hensionē
 unde rōnalis d⁹ cupiscē neq⁹. cupiscibilis
 p⁹cognitum bonum. irascibilis g⁹iosum. sen
 sibil⁹ appetitiuā delectabilē. Spūaliter hō scu
 piscētia d⁹ multis modis. nā d⁹ appetit⁹ or
 dinat⁹ et inordinat⁹ vel indifferēs. Ordinat⁹
 d⁹ cupia inata superioris part⁹ seu sinderē
 sis: p⁹ quā dicūt etiā mali cupiscē b⁹itudi
 nē. Inordinat⁹ p⁹ partē inferiorē: que ē sensu
 alitas ex corruptōe fomitis pat⁹ d⁹ s. ad gal.
 Caro cupiscit aduersus spm. Indifferēs lar
 ge et strictē. Strictē appetit⁹ uis cupiscibilis
 nāl⁹ mote. Large appetit⁹ rōnal⁹ que ē liberi
 arbitrii. Cum g⁹ d⁹. Nō cupisces: p⁹hibet⁹ li
 bez arbitriū ab appetitu illicito p⁹ vitatem
 p⁹cepti: quāuis p⁹ carnalez itelligētiā iude
 oz coartaret et dicē⁹ cupia p⁹hiberi: que ali
 g⁹bus signis et actibus poterat indicari. Sed
 istud itelligebat de cupia que poterat pu
 niri p⁹ iudiciū legis: q⁹ attendebat i iudicio

hoīs et nō dei. Quare autē determinet hic p-
 hibitio cupie quātū ad illa duo: dictū ē p-
 Nam ad hec duo maxime inclinat natura cor-
 rupta: sic oñsum ē qōne de numero pceptoz
 Tamē s^o regulā bti Aug. p synodoche itelli-
 gēde sunt pceptōes et p-
 ut cū dī nō mechaberis: p-
 tus coit^o. nō furtū facies: omnis cōfessio rei
 aliene. Silf cū dī. nō cupisces. intell^o vlr p-
 hiberi cupiscētia volūtat male. quāuis ad
 aliqua determinet.

Explicatis singulis pceptis de
 calogi generalī q-
 tur an i pceptis decalogi p-
 et i p-
 nō ē pfecta ordinatio vite humane p pcepta
 decalogi ad salutē. et sic nō erit vez qd dīc
 dñs. Si vis ad vitā ingredi serua mandata
 Si sic: queris qbus pceptis p-
 capitalia. et nō est assignare. Itē queritur
 vtrū p-
 cardinaliū. Itē cū ordinari oporteat nō tātū
 quo ad deū et primū: s etiam quo ad se ipm.
 nō sufficiēter ordinat vita hoīs p decalogū
 cū nullū pceptū det hoī ppter ordinē ad se
 ipm. Ad quod dō. q faciēdū: vel nō faciēdū
 dicitur duobus modis. Est enim aliquid fa-
 ciēdū: qā natura sua bonū. vt diligere deū. ho-
 norare patrē. et hī. est autē aliqd faciēdū qā
 pceptū tm: vt pceptū de sacrificiis. et hī. fa-
 ciēda iudeis qā pcepta. alī nō indifferētia.

Silf nō faciēdū duob^o modis. Est enī aliqd
 nō faciēdū qā natura sua malū vt occidere
 et mechari. et ista p-
 qd nō faciēdū solū qā p-
 idifferēs. vt comedē de ligno scie. et hī malū
 qā p-
 Sciēdū q q oē faciēdū qā bonū
 de natura sua i genere p-
 Omne nō faciēdū qā de natura sua malū est
 hī ē s^o rōne gñalē: qua ē ordinari ex caritate
 prohibet. Ad illud tō qd queris vbi p-
 beanf septē capitalia vitia. dō. q nō habent
 determinatas p-
 determinatio pceptoz non ē s^o oppōem ad
 vitia capitalia. Quedā tñ manifeste p-
 vt auaritia ibi. nō furtū facies. ira ibi. nō oc-
 cides. Inxuria ibi. nō mechaberis. Quedā s-
 generali rōne qua p-
 In pmo pcepto in quo p-
 ouersio ad creaturā: quēadmodū sup exposi-
 tū ē. ideo supflū ē determinatas p-
 ingreere respondētes p-
 Silf dō ad illd

quod queris vbi p-
 quādā t-
 pcepto. nō hēbis deos alienos. Et iusticie s-
 actū bñficētie et inocētie i multis pceptis: vt
 honora patrē. nō occides. Ad tō tempātie
 ibi. nō cupisces. Aliaz autē t-
 untf tertio pcepto. in quo s-
 cipit omnis act^o t-
 Act^o enī t-
 mouemur imediate in deū: vt fidei spei et ca-
 ritate p-
 cū dī. sabbata sanctifices. Per
 has enī t-
 res i deū: sic patebit suo loco. et hī ē sabbatu;
 peccozis seu sanctificatio sabbati. Actus vero
 t-
 t-
 sunt ad finē dñi p-
 itell^o i serario: cū dī. sex dieb^o opaberis. nō ē
 g qre pcepta rñdētia t-
 rñdētes vitis. Nā s^o aliū et aliud mltiplicā
 tur t-
 tur vitia et pcepta. Nam numerus
 t-
 sumit s^o numez potētia: seu viriu;
 anime: quas p-
 deum: vt dicit i suo loco. numer^o tō capita-
 liū vitioz sumit s^o act^o p-
 et inordinationē amoris i ipsis. numer^o vero
 pceptoz s^o actus cōsequētes. s. cōpositi. i. hoīs
 put distinguim^o actū cordis oris et opis. put
 s^o iplos ē mereri. hī est put s^o iplos ē ordi-
 nari ex caritate ad deū et ad primū. Ad
 ultimū tō dī et bñ: q nō ē necesse dare p-
 pra ordinatua hoīs ad se ipm: cū p eadem p
 que ordinat ad deū ordinat ad se ipm. Itē
 ut dīc Aug. regula diligēdi primū sumit a
 dilectione sui. In hunc g modū terminat ps
 de pceptis moralib^o decalogi: que sunt mora-
 lia necessitat. De moralib^o tō volūtat supra
 que sandant leges uotoz de qb^o Leuit. 27. et
 30. et numeri. 6. et 30. dicit dñs cōcedēte: cui
 de pfectione euangelica disputabif. ubi ple-
 nius inquiretur.

Procedendum ē cōse- quē-

ter ad inquisitionē mandatoz iudi-
 cialium. Circa que notandū q quedā sūt mā-
 data iudicialia quantū ad psonas: que requi-
 runt i iudicio sic iudex: p quo dicit deut. 16.
 Iudices et magistrōs cōstitues. Actoz cui dī
 Leuit. 19. Nō eris criminatoz. Et itez. Nō
 stabis cōtra sanguinē p-
 Et itez. Nō oderis frēm tuū i corde tuo: s publice argue
 Et itez. Nō queres ultionē. Et re^o. p quo
 dīc exo. 22. Maleficos nō patieris uiuē. Et ite-
 rum. 23. In fontem et iustū nō occides. Testis

p quo dicitur. **Leuit. 19.** Non stabit testis unus aliquis quod dicitur vel facinorosus fuerit: sed in ore duorum etc. Item quedam sunt mandata iudicialia quantum ad persecutorem iudicii: per quo dicitur deus. **i. iudicibus.** Audite illos: et quod iustum est iudicate seu cuius sit: seu peregrin: nulla erit distantia personarum. Ita pueri audietis ut magnum. Et iteque **deut. 16.** Iuste quod iustum est persequeris. Et iteque **Leuit. 19.** Iuste iudica proximum tuum. Quedam sunt mandata iudicialia determinata iustis iudicioque. et horum quedam consistunt in promissionibus ut in repudio. **22. deut.** Si duxerit vir uxorem: et postea etc. Quedam in absolutio- nibus: ut in manumissione seruorum. **21. exodi.** Si emeris seruum hebreum sex annis seruus: et tibi etc. Quedam in panitionibus. et sunt multiplices varias: sicut infra patebit. ut **exodi. 21.** Qui percussit hominem uolens occidere mortis. Et **ibidem.** Uculum pro oculo. dentem pro dente. Et iteque **22. exo.** Qui furat: fuerit boue: quinque boues pro uno restituet. et bini. Circa igitur precepta iudicialia legis hoc ordine procedet. Primo queret de preceptis iudicialibus que respiciunt personas: que reuertuntur in iudicio. 2° de preceptis primariis ad progressum iudicii. 3° de preceptis que respiciunt iustas iudicioque. Quantum ad primum quod est primo de iudicialibus quantum ad personam iudicis. 2° quantum ad personam rei qui conuenit. 3° quantum ad personam actoris. 4° quantum ad personam testis. 5° quantum ad personas orientes: ut est aduocatus et assessor etc. Quantum ad iudicem quod sunt plura. Primo an homo possit esse iudex hominis. 2° an inferior possit iudicare superiorem. 3° an superius malus possit iudicare inferiorem. 4° que conditiones requirunt ad hoc quod aliquis possit esse ordinatus iudex. 5° de omnia iudicium. 6° quod iudicium officium.

Ad primum sic. **Leuit. 16.** Iudices et magistratos constitues in omnibus portis. Item **Leuit. 1.** Tuli de tribubus uestris viros sapientes: et constitui eos principes tribunos etc. et precepi eis. Audite illos: et quod iustum est iudicate etc. Item **i. sap.** Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Item **p. 31a.** Restitua iudices tuos ut fuerunt prius. Item **ad ro. 13.** Non sine causa gladium portat. de iudice. miser enim dei est etc. Item **i. ad cor. 6.** Nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt. Item **ibidem.** Secularia iudicia si habueritis contemptibiles que sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ex his omnibus patet quod homo potest hominem iudicare.

Contra. **Ro. 14.** Tu quod es qui iudicas alienum seruum: suo domino stat aut cadit. Item **i. ad cor. 4.** Nolite ante tempus iudicare: quod ad usque dominus ueniat etc. Item **Mat. 7.** Nolite iudicare et non iudicabimini. Item **Mat. 13.** de yanis et tritico. Venite utraque crescere usque ad messem. Messis autem consumatio seculi. Ex his uerba relinquitur quod non cedit homini esse iudicem hominis per nouum testamentum: quod cedere potest per uetus. **So. 5° Aug.** in omel. de pnia. et est in glo. i. ad cor. 5. Si quis super nominat frater etc. Hoc dicendo noluit hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspitionis vel extraordinario uisparatoque iudicio: sed potest ex lege dei secundum ordinem ecclesie siue uisus uel seculi seu accusatum et iudicatum. Distinguidum quod est iudicium temerarium: et est iudicium ordinatum secundum legem dei. Iudicium ordinatum cedit homini et hoc duobus modis est. Est enim iudicium discretiois et est iudicium correctionis. Iudicium discretiois in manifestis et certis cedit homini. **u. i. ad cor. 2.** Specialis homo iudicat: et ipse a nemine iudicatur. Iudicium correctionis cedit in parte in iudicis uel seculi. uel qui per. Erudimini qui iudicatis terram. Iudicium temerarium uel interdicit homini. Est autem temerarium iudicium ex parte iudicantis. et ex parte rei iudicate. ex parte iudicantis temerarium iudicium est tribus modis. per uisparationem. per indignitatem. per ignorantiam. per uisparationem sicut dicitur glo. super illud. nolite iudicare. glo. Temerarie. Iudicium enim temerarium est: quando quod non est commissum iudicatur. 6° quem modum. dicitur **Aug. 10°** illud apostoli **ad ro. 14.** Tu quod es qui iudicas etc. Nolut inquit **Aug.** hominem ab homine iudicari ex ordinario uisparatoque iudicio. Et propter indignitatem: sicut dicitur **ad Ro. 2.** In quo aliter iudicas te ipsum condemnas. eadem enim agis que iudicas. Et **Mat. 7.** Procrita quod uides festucam in oculo fratris etc. Item propter ignorantiam 6° quod dicitur **Dan. 13.** Sic fatui filii israel non iudicantes ne quod uerum est cognoscetes condemnastis filium israel. His igitur tribus modis temerarium est iudicium ex parte iudicantis. Ex parte rei iudicate siue est temerarium iudicium tribus modis. Cum iudicatur persona quantum ad euentum futurum. uel cum iudicatur intentio. Uel cum iudicatur factus occultum. Cum iudicatur persona quantum ad futurum euentum temerarium est iudicium. Unde super illud. nolite iudicare. glo. Nescimus quod quod futurum est quod non apparet malus. 6° correctio despare temerarium iudicium est. Item temerarium iudicium est cum iudicatur intentio incerta: sicut

or sup illd Matb. 7. Nolite iudicare. Sunt q̄
dam incerta quo animo fiāt: de qb̄ iudicare
temerariū ē. Uñ ad ro. 14. Nāducās nō mā
ducārē nō iudicet. Temerariū iudiciū ē iudi
care de facto occulto iudicanti. s̄ quē modū
or. i. ad cor. 4. Nolite añ temp̄ iudicare quo
usq; dñs veniat. zc. Et Aug. vic̄ q̄ noluit ho
minē iudicari ex arbitrio suspiriōis. Quātū
x̄o ad circūstātiās iudiciū nō solū temerariū
or̄ s̄ iniustū. et h̄ tripl̄. ex pueritate animi.
ex pueritate ordīs. ex pueritate cause; sicut
iustū or̄ ex aīo. ex causa. 7 ordine: sic infra pa
tebit. Ex his igit̄ patet q̄ homo nō potest eē
iudex hoīs i oculis 7 i icertis. ga de his in
tell̄ illd Jo. 5. p̄r omne iudiciū dedit filio:
nec in his que ad ipm̄ nō p̄tinēt qui iudicat.
Et p̄ hoc patet r̄ñsio ad p̄dicta obiecta. Nam
ille auctoritates que ostēdūt q̄ homo potest
esse iudex hominis: intelligūt de iudicio ordi
nario s̄ leges dei. Auctoritates vero or̄rie
de iudicio temerario.

Postea queritur an

inferior possit iudicare superiorem. Ad quod sic.
Deut. 1. Constitui ex tribub̄ vestris p̄ncipes
tribunos. 7 centuriones: q̄ populū iudicārēt
q̄ ex lege dī superiores habet iudicare s̄ditos
7 nō eor̄. Itē ps. Tibi soli peccani. Gl. Rex
ñ habet hoīm q̄ facta sua diiudicet. Itē
i. ad Ibi. 4. Seniore ne increpaueris. Glo. Se
niore etate nel dignitate. q̄ inferior: superiorem
nō or̄ increpare. q̄ nec iudicare. Itē super
illd ps. Tibi soli peccani. vic̄ glo. Rex oīum
superior est. A solo q̄ deo erit iudicandus.

Item sup illd. i. R. 24. ubi or̄. q̄ Dauid p̄
scidit oram clamidis Saul. Greg. facta p̄p̄
siri a s̄ditis oris ferienda gladio non sunt:
q̄ r̄uicūq; rep̄hēbiliā videāt. Itē Hier. sup
eplam ad gal. 2. ubi or̄ q̄ Paul̄ Petro s̄stitit
infa. Paul̄ Petrū rep̄hendit: q̄ nō auderet:
nisi se nō imparē sciret. q̄ s̄ditus q̄ scit se eē
imparē nō debet p̄latū arguere vel iudicare

Conē. Leo papa quartus. 23. ca. q. 7. scribit
Ludonico imperatori sic. Nos si incōpetenter
aliqud exim̄: 7 in s̄ditis iuste legis tramitē
nō seruauim̄: vestro ac missor̄ vestror̄ cum
ta volum̄ enēdare iudicio. q̄ papa missor̄
ab imperatore uolebat s̄bire iudiciū. Itē
in canonica Petri 2. 2. Balaam q̄ mercede
iniquitatē amant: correctionē h̄uit sue ueja
nie s̄bingale mutū. Si q̄ al̄ mutū āgelica vir
tute p̄ he insipiētiā redarguit: multo magis

s̄dit̄ possit arguere p̄latū. Itē xp̄s qui
erat pastor pastor̄ de qb̄ or̄ Mat. 15. Nō sū
missus nisi ad oues q̄ p̄cāt: inter opprobria
que patiebatur ab eis: vni dixit. Si male locut̄
sū: testimoniū p̄hibe de malo. Et Jo. 8. Quis
ex vobis arguet me de p̄cāt? Ex quo patet q̄
ipse argutioni 7 iudicio iudeor̄ s̄bmissit se. q̄
multo forti⁹ q̄lib; ali⁹. Itē z. R. 12. legit. q̄
redarguit Nathan David cū omisisset adul
teriū. Itē Dan. 13. Daniel nulla legitima
potestate ostendit̄ indices de falso testimonio
conicit 7 conitos iudicauit. Ex q̄ reliq; q̄ n̄
lam potestātē habētes possūt iudicare pote
statib; s̄blimatos. Itē i actib; cū Petri in
trās; ad Cornelū: conq̄si sūt fratres q̄ erāt
i iudea: 7 rep̄hēderūt eū: ga ad gentile di
uertisset. q̄ s̄din possūt rep̄hēdē p̄latū.

Itē Hiero. ad Heliodor̄. T. o omnes ep̄i
sūt ep̄i. Attēdis Pet̄. iuda cōsidera. Step̄ha
nū suscipis. Nicolāu respice. ñ fac eccliaistica
dignitas te xp̄ianū. Corneli⁹ centurio adhuc
ecclie sp̄s facti dono mūdāt. Daniel p̄sbiros
iudicat. ifatratū sal ad nihil valet: nisi vt p̄
iciat foras: 7 a porcis sculces. Ex q̄ reliq; q̄
boni s̄diti p̄nt malū p̄latū rep̄hēdē. Itē
Greg. Januario ep̄o Paul̄ vic̄. Senio. em ne
increpaueris. s̄ h̄ ei⁹ regula tē ē seruāda: cum
clpa superioris ad iteritū non trahit corda
minor̄. ubi aut̄ senior exemplū ad iteritū
preber: indiscreta increpatōe feriēd̄ ē. Itē
Job. 1. Si contempsi s̄bire iudiciū cū seruo
meo: cū disceptaret aduersus me zc. inde vt
pus. So. iudicare or̄ p̄p̄ie 7 imp̄p̄e. p̄p̄e
or̄ ex auctoritate superioris i examinādis factis
arguēdis 7 puniēdis. hoc modo iudicare su
perior est respectu inferior̄ non eor̄. Unde. 6.
sap. or̄. Audite reges 7 intelligite. discite iu
dices finitū terre. Et hoc modo iudicare ē ex
potestate seu ex auctoritate. Alio modo iu
dicare or̄ omniniter extēso vocablo ad argu
ere: corrigere: monē: 7 arguē p̄p̄e ē superior̄ re
spectu inferior̄. Unde Thimotheo vic̄ apls.
Argue cū oī i peris. corripe ē respectu parū.
Matb. 7. Si peccauerit i te frater tu⁹ corripe
eū. Monē x̄o ē inferior̄ resp̄cū superior̄. Ber.
ad Eugenū. Doneo te: non arguo. Dicēdū
q̄ iudicare ex auctoritate sic dictū ē i exa
minando merita arguēdo 7 puniēdo: non ē
inferior̄. s̄ iudicat̄ ex caritate extēso vocablo
i monēdo bonor̄ s̄ditor̄ ē resp̄cū malor̄ p̄la
tor̄. Ad obiecta q̄ vtriusq; partis r̄ñdēd̄
ad p̄mū iam p̄: ga iudicare s̄ q̄ proprie or̄.

solū platorū ē. vñ dō. q̄ illō q̄ dī q̄ rex n̄ h̄
 hominē q̄ facta sua diiudicet: nec supiorē: in-
 telligendū ē ī suo ordine. Est enī ordo prātū
 duplex. ordo. s. prātū seclariū. ⁊ ordo potesta-
 tū spūaliū. In ordīe potestatū seclariū null⁹
 est maior rege vel impatore: quēadmodū in
 ordine potestatū spūaliū null⁹ ē maior papa.
 tñ collatione facta potestatū spūalis ad secula-
 rem: potestas spūalis ē sup seclare: sic spūs ē
 sup corp⁹. vñ ⁊ Jer. p̄. dī. Ecce cōstitui te sup
 gentes ⁊ regna. Et ostensum ē ⁊. paral. ⁊. 6. in
 Oria: q̄ uoluit sibi uispare sacerdotale digni-
 tatē: ⁊ pensus ē lepra. Ad illō apostoli. se-
 niorē ne increpaueris zc. dō. q̄ ex increpationē
 q̄ est ex auctoritate cū obiurgatione nō ē in-
 crepād⁹ senior discret⁹ etiā a supiori. vñ ibi
 dīc glo. Ne increpaueris p̄ etatis honore: ne
 indigne ferēs se a minore correptū magis ex-
 asperet q̄: pficiet. s. obsecra ut patre: sic dī. i.
 Ne. c. Seniores q̄ ī uobis sunt obsecro. Si tō
 stulti sint senes: increpationē q̄ ē ex auctoritate
 etiā cū obiurgatione a suis supiorib⁹ increpā-
 di sunt. vñ dīc ibi glo. Senior tñ stult⁹ ut ait
 brūs Grego⁹. uehemētē ē increpād⁹. In cre-
 patione tō q̄ est ex caritate inferior pōt incre-
 pare supiorē eo mō q̄ dīctū ē. Ad illud q̄
 obiē d̄ h̄ q̄ dī sup illō. tibi soli peccani. Rex
 oīū; supior ē. iā p̄ respōsio: q̄ supior ē ī ordī-
 ne potestatū seclariū: non tñ cōferēdo pote-
 statē seclare spūali: ut dīctū ē. Ad illō q̄
 obiē de Dauid: q̄ p̄scidit orā clamidis Saul.
 dō. q̄ p̄ Saul plati intelligit: p̄ Dauid s̄diti
 Saul uentrē purgās illos significat: q̄ mali-
 ciā int⁹ acceptā foris ostēdit ī ope. s. ī p̄cisiōe
 clamidis nō significat resp̄sio p̄cī. p̄ clami-
 dem enim regni potestas intell̄. hāc p̄scidit
 q̄ plati snā cōdemnationis ferit: q̄ nulli s̄diti
 roz licet. Un̄ cū a brō Grego. dī. q̄ facta pre-
 positi a s̄ditis oris gladio feriēda non sunt:
 intell̄ gladi⁹ oris snā damnationis. Ad
 illud q̄ obiē q̄ Paul⁹ Petr⁹ resp̄bēdit: dī q̄
 Petr⁹ sic dī ad Sal. cogebat gentes iudai-
 re: ⁊ suo exēplo a f̄itate euāgelii recedē. pari-
 aut modo resp̄bēdēd⁹ ē q̄ nō solū se a fide ex-
 orbitat: s. etiā q̄ alios exemplo vlt̄bo deuiat
 Hoc ē exemplo nō p̄bāt plati nō arguendū
 a s̄dit: si a fide exorbitauerint: vel alios ex-
 orbitare fecerint. Et q̄ obiē q̄ Petrū Paul⁹
 nō resp̄bēdēt: nisi se nō imparē sciret. intelli-
 gēdū n̄ de paritate que ē in officio ecclīastice
 dignitat. s. de paritate que erat in puritate
 uite ⁊ noticia f̄itat. Nā quātū ad dignitatē

plationis Petr⁹ inter aplos nō habebat parē
 Ad obiecta uero alteri⁹ parti: q̄ b̄ inditū
 Be ostēdit inferiores posse iudicare superiores
 Rūdēdū ē: ⁊ p̄mo ad illō q̄ obiē de Leone
 papa. dō. q̄ Leo papa illō fec̄ p̄fectionis cō-
 sideratōe: non rigore coact⁹ discipline: sic brūs
 Grego⁹. dīc de se ipso. Si q̄ sup bis nos ar-
 guere uoluerit: uel ex auctoritate nos facere
 cōtēderit: ueniat ad sedē apostolicā: ut ibi añ
 cōfessionē brī Petri apli mecū iuste receret:
 q̄ten⁹ ibi un⁹ ex nobis snā deferat suam.
 Ex hoc q̄ nō sequit⁹ q̄ disciplina iuris s̄diti
 habeant iudicare platos. Ad illō q̄ obiē d̄
 Balaam dō. q̄ p̄ asinā bñ s̄diti intelligunt
 p̄ Balaam mali plati: nō tñ ex b̄ p̄bāt plati
 arguēdi a s̄ditis: s. s̄ditis tñ forma datur
 humil̄ renitendū platis: si forte eos ad malū
 cogē uoluerit. Ad illō q̄ obiē de x̄po dō
 sic p̄us. q̄ aliud ē q̄ de rigore cogimur ser-
 uare discipline. aliud ē q̄ admittit p̄fectōis
 cōsideratione. X̄pūs q̄ iudeos ad se arguēdū;
 imisit cōsideratione p̄fectionis: non seueritate
 iuris. Si enim legis rigore essēt admissi hac
 auctoritate sceleratissimi ⁊ infames ad accu-
 sationē religiosoz eēt r̄cipiēdi. q̄ iniquū ē
 Ad illud q̄ obiē de Nat̄bā dō. q̄ dīc sūt
 p̄sone q̄ b̄ mūd⁹ regif. regalis ⁊ sacerdotal.
 ⁊ sic reges p̄sunt in causis seculi. sic sacerdo-
 tes in causis dei. Regum ē corporalē irrogaf
 penā. Sacerdotū spūalē inferre uindictam.
 Dō q̄ quātū ad statū legis. tñ regalis uindictio
 sacerdotib⁹ ⁊ p̄bis p̄erat in causis seculi. tñ
 s̄berat eis ī causis dei. vñ reges a p̄bis ⁊ sa-
 cerdotibus uingebant. Nathan q̄ p̄ba cum
 regē arguit suum exeat⁹ ē officii ī quo erat
 rege supior. nō usurpanit regis officii ī quo
 erat rege inferior. Nonnit. n. q̄ p̄ p̄nam p̄z
 expiar; non tulit in eum snā; qua tāq̄ adul-
 ter ⁊ homicida f̄ legē interir; Ad illud
 quod obiē de Dauid. dō. q̄ miracula ueteris te-
 stamēti sunt admirāda nō in exēplū nostre
 actionis tribēda. Un̄ Daniel q̄ iudicauit se-
 niores hoc fuit p̄tate supioris spūs scī accep-
 ta occulte. Un̄ ibi dī. Suscitauit domin⁹ sp̄z
 pari iunioris. sic dī. z. Exo. Quis te cōstituit
 iudicē sup nos. Elo. Arguebat eos Moyses
 ex potestate occulta data sibi a deo q̄ postea
 manifesta fuit. Ad illud q̄ obiē q̄ argue-
 bant iudei Petrum. quia intrauerat ad Cor-
 nelii. dō f̄ brūm Greg. Petr⁹ potestatē re-
 gēdi accepit. ⁊ tñ idem aplos p̄m⁹ q̄rimoniē
 contra eum a fidelibus fācte cur ad gentes

intraſſ; nō ex poteſtate officii qua poſſ; dicit
ouea paſtoꝝ ſuū nō rephēderāt: ſ; auctorita-
te dīne vtut; qua gentiles acceperant ſpū; ſan-
ctū: rñdit. Ad duo ſequentia ſancti Hier.
7 Greg. p; iam rñſio ex pdictis. ſ; tñ ad illud
Hier. qd̄ dicit q; nō oēs ep̄i ſunt ep̄i. dō. q; eē
ep̄m digne eſſe ep̄m per auctoritatē ſp̄ialis
poteſtat; 7 p; meritū ſanctitat;. Q; ſ; dicit de
malis ep̄is dicit de ipſis ppter defectū ſanctita-
tis: nō ppter defectū poteſtat; v; ordiſ; q̄diu
ad ecclia tolerāſ. Ad vltimū quod ob̄ te
Job dō. q; illud dicebat de perfectōe humili-
tatis: nō debito iuris.

Queritur poſtea ^{vtruz}

mal' poſſit iudicare inferiorē ſeu ſbditū iuſte
Ad qd̄ ſic. Vtrū Ambroſi' ſup p̄. Vtrū immacu-
lati. Iudicet ille de alteri' errore: q; nō h; qd̄
in ſe ipſo dēner. Iudicet ille q; nō agit eadē
que in alio putauerit puniendā: ne cū de alio
iudicat in ſe ferat ſniam. ex quo p; q; malo p̄
lato nō licet iudicare. Itē Grego. in mora-
lib' exponēs i' l' d' 30. q; ſine p̄dō e' p̄m' mittat
i' ea lapidē. Ad aliena quippe p̄ta puniendā
ibāt: 7 ſua reliquerāt. reuocēt itaq; ad oſcīa;
vt p̄us p̄pua corrigāt: 7 tūc aliena rephēdāt

Itē Greg. ſup illud iudiciū. vbi d̄ q; niri
gabaa inſecet ar uxore Leuite cogſcēdo dicit
Cū trib' Benya nin in carnis ſcelere fuiſſet
obvata: collect' oī' iſrl' vlcīſci iniquitatē uoluit
ſ; tñ ſemel 7 itez in belli certatē ipſe pſtrat'
ē. et ſbdit. Quid e' q; in vltimē ſcleris iſrael
inſiamat: 7 tñ p̄us ipſe proſternit: niſi q; ipſi
p̄us purgādi ſunt: p; quos alioꝝ culpe ſerūf
vt iam mūdi p; vltionē veniāt q; alioꝝ vitia
corrigē ſerūf. Ex h; arguit q; prelatus niſi
mūd' ſit: nō d; imundos iudicare. Itē
Grego. poſtulat' dñs iudicare peccatricē n̄
ſtatim dat iudiciū: ſ; p̄us ſe inclinās deorſuz
in terra digito ſcribebat nos typice inſtrūēs
vt cū quel; p; ximoꝝ errata oſpiciū: nō an-
tea rephēdēdo iudicem' q; ad oſcīam n̄ri
reuerſū digito diſcretionis: quid i' ea d̄ditori
placeat: q; d̄ne diſpliceat examinem': iux' illd̄
apoſtoli. Conſidera te ipm: ne 7 tu tempteris

Itē Greg. i' eodē. Qui ſine peccato e' zē. i.
p̄mo vos ipſi iuſticiā implete: 7 ſic inocentes
manib' ad lapidandā ream occurrite. Ex h; 7
v̄ q; malus aliq; nō debet aliū iudicare: v̄
iudic' p̄ſonā aſſumē. Cōtra. Saul cū a dño
eſſet reprobat' dei populū iudicabat: 7 eius
iudiciū vniverſus populus expetebat. Un̄

dic' David poſt reprobationē p̄fitens ipm eē
iudicē a dño: p̄pici' ſit mihi dñs: vt nō extē-
dam manū i' ipm dñi. i. R. 24. Itē David
cū eēt adulter 7 homicida interrogat' a p-
phera ſniam in diuitē dedit: q; ouem paupis
rapuit dicit. Iudiciū mortis e' viro huic onē
reddet i' q̄druplū. Itē Salomon cū amore
muliez deos gentiliū celēt: ſic d̄. 3. R. xi. tñ
vniverſus iſrael ad eius iudiciū oſtuebat.
Itē Marb. 23. de malis p̄latis iudeoꝝ dice-
bat dñs. Qui dicunt facite zē. Itē. i. Pe. 2.
Serui ſbditi eſtote i' omni timore dñis non
tñ bonis 7 modetiſ; ſ; etiā diſcol: ex quibus
reling' q; maloꝝ p̄latoꝝ ſnīe e' parendum a
ſbditiſ; q; 7 ipſi legal' poſſunt ſbditos iudi-
care. So. dō. q; eſt iudicare de officio pote-
ſtat; 7 e' iudicare de idoneitate ſine merito
poteſtat; p̄mo modo mali p̄latis poſſunt ſb-
ditos iudicare: 2' mō nō niſi boni. p̄mū ſine
2' damnabile eſt iudicanti. tñ ſalubre e' ſbdī-
to obtēpanti. vñ auctoritates p̄mo poſite oſtē-
dūt q; mali paſtoꝝ dū ſnīa iuſti examīs ali-
os ſerūf ſibi ipſis nocēt. q; ſic d̄ ad ro. 2. In
q; alios iudicat ſe ipſos dēnāt. Auctorita-
tes hō i' d̄riū obiecte aſtrūit q; dū ab ecclia
tolerāſ: eoꝝ iudiciū ſubterfugē nō e' licitū 7
obtepare e' p̄ficiū. Et p; h; p; rñſio ad obiecta

Conſequenter queri-

tur que d̄ditōes regrūf ad h; q; aliq; poſſit
eſſe ordinare iudex. Nam Deut. p̄. dicit Moy-
ſes. Dixi vobis. dare ex vobis viros ſapientēf
7 gnaros quoꝝ conuerſatio ſit p̄bata i' tribub'
veſtris. Et ſeq̄. Tuli q; eos vt populū iudi-
carēt. Ex h; ſ; relinq' q; ſ' legē dei qui nō e'
ſapientē 7 gnarus iuris nō poterit eſſe iudex
q; illi q; ſunt minoris etatis nō poſſunt eſſe iu-
dices. ſiſ; nec natura ſurdi nec p̄petuo furio-
ſi. Itē cū iudices debeāt eē d; tribub' p̄p̄i
dei. q; h̄ric' nō poterit eſſe iudex vel iſidelis
et hoc eſt qd̄ dicit canon. 24. c. q. i. Heretic' ca-
tholicum v̄tpote ſupioꝝ ſe maledicē n̄ ual; 7
i' alienū a fide tā q; i' ſibi coequalē ſnīa; dare
nō poteſt. Itē oſili rōne p̄bat q; excoſcat'
nō poteſt eē iudex. ſ' etiā q; dicit decretalis
titulo de iudiciis. vbi dicit. q; h; excoſcatus
nō poſſit ſtare i' iudicio p; ſe tñ poteſt cogi p;
aliū rñdē. Itē ex h; q; dicit conuerſatio iudi-
cis p̄bata deb; eē. v̄ q; ſuſpect' nō poſſit eē
iudex. Un̄ Canon Nicolai. 3. ca. q. 5. Liceat ei q;
ſuſpectū iudicē ſibi putat eſſe ante q; liſ in-
choet recuſare 7 ad aliū recurrē. nā qd̄amō

nāle ē suspectoꝝ iudiciū insidias declinare ⁊ inimicoꝝ iudiciū velle refugē. Itē p̄ h̄ q̄ d̄f. quoz ouersatio sit pbata in tribub̄ v̄ris ostēdit q̄ alienigena seu c̄ne iudex esse nō possit. f̄ q̄ d̄c̄ canon Stephani pape. Null̄ alienigena aut accusator fiet aut iudex. vñ ⁊ de Loth scriptū ē. Ingressus es. vt aduena nūgd vt iudices. Itē p̄ h̄ q̄ d̄f. ⁊ cōstituas eos p̄ncipes: ostēdit q̄ ille p̄sone que rōe sue cōditōis sunt s̄dite ⁊ s̄b̄iecte iudices esse nō possunt ⁊ t̄ mulieres ⁊ serui. vñ de mulieribus d̄c̄ Ambro. in li. q. vet. ⁊ no. testa. Mulierem cōstat s̄b̄iectā esse viri sui d̄no: ⁊ nullam auctoritatē habē: nec docē p̄t nec testis esse: nec fidē dare. Itē de seruis ⁊ aliis predictis d̄c̄ canon sancte romane ecclesie synodi. 3. ca. q. 7. Tria sunt q̄b̄ aliḡ impediūt ne iudices f̄āt. Natura surd̄ ⁊ mut̄ ⁊ p̄petuo furiosus ⁊ īpubes: q̄a iudicio carēt ⁊ lege: ut q̄ a senatu amot̄ ē supple p̄pter aliq̄d crimē morib̄ femine ⁊ serui: nō q̄a non hēant iudiciū. s. q̄a p̄ceptū ē vt ciuilib̄ non fungant̄ officiis. Xū si seruis vñ putaret liber ex delegatione sententiā dixit: quānis postea ī seruitutē deplisus sit: sn̄a ab eo v̄cta rei iudicate sn̄a firmitatē tenet. Ex his ḡ vidēt plures p̄sone excludi: ne iudices sint. S; d̄c̄ h̄ ob̄f. et p̄mo d̄c̄ h̄ q̄b̄ d̄ctū est de pueris ⁊ minorib̄ etate. Nam Jeremias adhuc puer cōstitut̄ ē iudex a deo. Vñ p̄. Jere. postq̄ dixit. nescio loqui: q̄a puer ego sum. dixit ei d̄ns. Constitui te sup gentes ⁊ regna vt euellas ⁊ destruas x̄. Itē d̄c̄ d̄n̄el puer inspiratione d̄na fact̄ ē iudex senior q̄ volebāt p̄dē Susanā. Itē in aliq̄b̄ pueris malicia supplet etatē. eadē rōne ⁊ in aliq̄b̄ sc̄ia puenit adultā etatē. Si ḡ nō est cā quare minor etate nō debeat eē iudex: nisi defect̄ ī iudicādo. ḡ h̄ī minores poterūt eē iudices. Itē ob̄f̄ cōtra hoc q̄b̄ d̄ctū ē: q̄ mulier nō d̄ esse iudex. q̄a. 5. iudic. legit̄ Delboza iudicasse israel. et post datā legē a deo. ḡ nō ē cōtra legē datā a deo mulierē eē iudicē. Itē mulieres legūt̄ multe p̄dite spū p̄bie vt Maria soror Moysi. is. exo. Itē Anna p̄pherssa: de qua legit̄. 2. Luce. Si ḡ mulieres p̄ spm̄ p̄betie assumptę sunt ad denūciandū iudicia d̄na: m̄to magis possunt assumi ad denūciandū iudicia humana. Itē ob̄f̄ cōtra hoc q̄b̄ d̄ctū ē de seruis. q̄a d̄f. 3. ad gal. Non ē inde neq̄ grec̄. n̄ ē mascul̄ neq̄ femina x̄. Omnes enī vos vnū estis ī x̄po j̄hu. ḡ s̄ul cōditio ī xp̄iana religione nō differt a libera.

ḡ seruis poterit eē iudex. Itē h̄ic rō q̄re sic ē: ⁊ q̄s numer̄ p̄sonaz: ī q̄b̄ n̄ ē idoneitas ad hoc vt iudices f̄āt. Do. f; q̄ d̄f. i. deut. Iudicab̄ dei iudiciū ē: vñ homo iudex gerit vicē iudic̄ dei ī iudicādo. ideo ī trib̄ debet cōformari deo: q̄ iudex ē. ī potestate. x̄itate ⁊ bonitate. f̄ q̄ d̄f. exo. is. p̄uide de oī plebe viros potētes ⁊ timētes deū. Ecce potestas. in q̄b̄ sit x̄itas. ecce x̄itas. Et q̄ oderint avariciā. Ecce bonitas. p̄tās in auctoritate. Veritas ī iudicio sine discretionē. Bonitas ī re cōtitudine animi ⁊ vite. Vñ. 6. deut. Iudices ⁊ magistr̄os cōstitues ī omnib̄ portis. ecce auctoritas p̄tās. vt iudicēt pplm̄ iusto iudicio. ecce iudiciū x̄itatē. nec ī alterā p̄sonā declinet̄ x̄. ecce cōtutudo aī seu vite. Itē hec tria s̄l̄ ostēdūt ī p̄dicto x̄bo deut. i. Date ex vobis viros sapiētes ⁊ gnaros. ecce discretio x̄itatē. quoz ouersatio sit pbata. Ecce re cōtutudo bonitatē. ut ponā eos p̄ncipes. Ecce auctoritas p̄tās. Notādū ḡ q̄ ḡdam p̄sone idonee sūt ad assumēdā p̄sonā iudic̄. q̄a nō sunt idonee ad susceptiōne auctoritatē: seu ratione seruis vt mulier. cui post p̄m̄ d̄ctū est Sub viri potestate eris. Vñ. i. ad cor. i. 4. d̄c̄ apostol̄. Mulieres ī eccl̄ia taceant. nō enim pmittit̄ eis loq̄: s̄b̄ditas eē. Aut rōne cōditōis fortune ut seruis. Vñ. i. Petri. 2. Serui s̄b̄diti estote in omni timore. Alie x̄o p̄sone q̄a nō sunt idonee repellūt ab officio iudic̄. q̄a nō sunt idonee ad iudiciū x̄itatē. et h̄ pl̄ibus modis. Vel p̄pter impedimētū p̄manēs uel p̄pter impedimētū trāsies. Itē p̄pter impedimētū p̄manēs: aut inatū aut cōtingens. Propter impedimētū manēs inatū p̄hibet̄ iudex eē surd̄ ⁊ mut̄. Propter impedimētū p̄manēs ⁊ cōtingēs p̄petuo furiosus. Et p̄pter impedimētū trāsies minor etate. Itē alie p̄ excludūt p̄pter defectū approbatōis vite seu bonitatē. q̄b̄ cōtingit triplici de causa. una ē reprobatio vite ul̄ p̄pter crimē errozis. ut ī h̄rticis. Aut p̄pter scandalū ouersatiōis. ut in his q̄ sunt infames. Aut p̄pter cōtagium cōmōnis. ut ī excoīcat̄. Alia causa ē ignorātia cōditōis p̄. ut in extrancis. Tertia x̄o causa ē suspitio p̄babil malicie p̄. ut si sit inimic̄ ul̄ declinationis a re cōtitudine iusticie. qua rōne p̄hibet̄ oēs qui sunt ex cōsanguincis auctorif̄ ul̄ inimici rei: ul̄ aliqua iusta causa suspecti. 3. ca. q. 5. Ad illud ḡ quod ob̄f̄ de Jere. ⁊ Daniele d̄c̄. q̄ illō p̄tin; ad p̄uilegiū gr̄e singularis: non ad exemplū imitatiōis: sic ⁊ q̄b̄

tere. p. d. f. An q. exires de vetre sanctificanti
te. et qd. d. f. Daniel. Q. suscitavit dñs spm
pueri iunioris. Privilegia aut paucoꝝ nō fa
ciunt legē coēm. Ad illō hō qd. obf. q. i ali
qb. scia puenit etate adultā. d. q. iura que
debent regulare generalitatē hoīum: nō ap
tant bis que raro otingūt: s. bis que frequē
ter aut semp: nec bis que otingūt in paucis:
s. in bis que otingūt i plurib. Raro aut oti
git: n. nisi p. privilegiū supne grē: q. i pueris
talis scia inueniat: qualis n. quāta i iudicib.
regri. Regri enim sapia iuris: n. cum hoc
experiētia iudicii. unde ppter hoc signanter
dictū ē. i. Deut. Date ex vobis viros sapiētes
n. gnaros. sapiētes. s. p. iuris n. legū noticiam
gnaros ppter experiētia. Itē inde est quod
Moysi d. xi. numeroꝝ. Congrega senes ppli
quos tu nosti: q. senes sint populi ac magri:
vt supportēt omnes tecum: n. non tu solus gra
ueris. Hinc etiam est q. ppter exēplū imitati
onis iudex cōm xp̄us ad adūs plationis n.
pcessit nisi in etate pfecta triginta annoꝝ p.
baptismū. sicut hēc ex Luc. 4. Ad illō hō
qd. obf. de Delbora q. fuit iudex israel. d. 6.
illud. i. ad Cor. 10. Omnia illis otingebant in
figurā. Un. qd. i veteri testō dicitur de Del
bora factū est i ecclie figura. figure aut vete
ris testamēti nō trabūt in nouo testō i aucto
ritatē exēpli. Un. q. h. nō sit ad imitationem
in nouo ostēdit. i. ad Thi. 2. Docē mulieri nō
pmittonēc dñari i viz. Ad illō hō quod
obf. q. assumūt ad grām pphie. q. multo ma
gis ad iudicia humana poterunt assumi. d. 6.
q. nō seq. nec ē sile: q. grā pphie non dat
auctoritatē mulieri sup viz: nec mutat leges
s. b. d. n. qua iure dño tenet mulier eē s. b.
viro: q. gñ. 4. d. f. Sub viri potestate eris: et
ipse dñabit tui. S. auctoritas iudicii daret
dñam mulieri sup viz: qd. repugnat dñe
institutioni. Quare autē: assume sunt ad
grām pphie d. 4. indid. sup illō. erat autē:
Delbora pphes. ibi glo. Adamāti. Prestat i
hoc solationē muliebri serui: ne p infirmi
tate desperet se pphie grām posse suscipere
s. credat q. ofert hanc grām mētis puritas:
nō sexus diuersitas.

Postea queritur de

dña iudicū. Dña autē iudicū fm iura triplex
est. Nā alii sunt ordinarii. alii arbitrii. alii
delegati. Iudices ordinarii sunt q. ab apo
stolico vt ecclesiastici. vel impatore vt schola

res legitimā potestate accipiūt. Arbitra
rii sunt q. nullā potestate hēntes cū cōsensu
litigātū i iudices eligūt: sic hēc. 2. ca. 9. 6.
Iudices hō delegati sunt q. bus vna vel ples
cause ab eo q. hēt iurisdictionē ordinariā vt
extraordinariā vt a pncipe omisā omitterūt

In p̄mis q. querit unde ex lege dña hec
dña iudicū sumat auctoritatē. Nā sic lex di
uina Moysi n. euangelū extrahit a lege eter
na. ita lex civilis extrahit a lege Moysi: n. lex
canonū a lege euangelii. Itē cum iudices
ordinarii distinguūt s. q. dicit Hugo de sacro
Uic. in li. de sacramētis. 2. parte. In laicis
ad quoz puidētia ea que terrene vite neces
saria sunt p̄tinet: potestas ē terrena. In clid
ad quoz officium spectat ea que spūali vite
sunt bona: potestas ē dña. illa p̄tēs secularis
d. illa spūalis. In vtraq. p̄tate diuersi sunt
grad. n. ordines potestatu. Terrena p̄tēs ca
put hab. regē. Spūalis potestas sūmū ponti
ficē caput hab. Querit q. vtz a lege dña
hec dña sumat ordinariē potestati. Item
vtrū i potestate n. iudicib. ordinariis utri
usq. potestati possint eē plures i eodē gradu
vt duo sūmū pontifices. duo ep̄i eiusdē loci.
duo impatores. duo reges terre eiusdē non
s. b. alternati. qd. v. q. duo possunt eē iudi
ces delegati a p̄tate vni. grad. q. pari rōne
n. duo iudices ordinarii i eodē gradu. Itē
Luce p. sup illō. factū ē ut sacerdotio sūgēf. zc
dic. glo. Amb. n. Bede. Q. ppter ampliatioē
cult. dei a Dauid constituti sunt 24. sūmū pon
tifices: q. p vices suas ministrēt. q. i eodē gra
du sacerdotii sūmū ples erāt a Dauid ppha
ordinati. Itē Luce. 3. d. q. s. b. pncipib. sacer
dotū Anna n. Caypha factū ē vbi dñi super
30. zc. Et ex hoc hēc q. duo erant pncipes sa
cerdotū. Con. Nemo p̄t. duob. dñis ser
uire. s. q. s. n. iam saluatoris nō ē ordinata s. b.
iectio ad duos p̄sides i eodē gradu p̄tātis.
Itē. 13. ad ro. Omnis anima p̄tātib. s. b. limi
o. s. b. d. sit. Et seq. qui potestati resistit
dei ordinatōi resistit. Scdm q. ordinationem
dñā p̄tēs ordināt s. sup. n. inferi. aliter
nihil eēt dictū. potestati s. b. limio. s. b. d. sit.
q. i eodē gradu nō erit eadem s. b. limitas
plurū potestatu. Itē oīs ordo q. omdat
quātū ad gradū pncipat. i irrōnabilib. est
ordo s. b. instintū nature: n. s. b. d. d. amē rōis
S. i apib. omdat vnitās pncipat. q. i api
bus pnceps vna ē. in gruib. vnitās ducatus
quia una dux est. Unā enim sequuntur. q. de

instinctu nature: et de distamine rōnis ē unitas pncipat⁹ et ducat⁹. q̄ in eodē gradu non possunt esse duo pncipes vel duo dnces.

Itē ex lege dei sol⁹ vnus summ⁹ sacerdos institut⁹ ē vt Aaron: vel successor ei⁹: sicut legitur Numeri. 20. Et vn⁹ sol⁹ rex institut⁹ est in populo dei. vnde et in Osee respbendūtur reges decem tribuū: q̄ fecerūt diuisionem in regno. vnde dicitur Osee. Ipsi regnauerūt: et nō ex me pncipes extiterūt: et nō cognoui. Itē querit̄ cum duplex sit p̄tās ordinaria. s. p̄tās spūalis et seclāris. vtrum ordinata potestate vna p̄mineat alteri. Ad qd̄ sic. Sup̄ illud ps̄. Tibi soli peccani. glo. Quia rex omnibus est superior: et id̄ tantū a deo q̄ ē maior eo: p̄niēd⁹: si q̄ de poplo errauerit deo peccauit et regi. rex t̄o nō hēt hominē q̄ ei⁹ facta diiudicet. q̄ summ⁹ pontifex nō potest iudicare impatorē seu regē. Itē Hug. de s̄cto vic. in li. de sacramētis. Spūalis potestas non id̄ p̄sident: vt terrene in suo iure p̄iudiciū faciat sic ip̄a terrena potestas qd̄ spūali debet nūq̄ sine culpa vsurpat. q̄ in iudiciis terrenoz nō est s̄biect⁹ imperator iudicio summi p̄tificis

Itē. i. de. z. Subiecti estote omni humane creature p̄ter deū seu regi tāq̄ p̄cellēri. Si q̄ rex p̄cellit: nō ē s̄dit⁹ alicui⁹ iudicio. forte distinguet sic distinguit Gratian⁹ vt supra dictū ē: q̄ sic reges p̄sunt in causis seculi: sacerdotes in causis dei. Nathan t̄o p̄beta cū David redarguit: exercuit suū officii in quo erat rege superior. nō regis vsurpauit officii: i quo erat rege inferior. Scdm̄ hoc q̄ si i causis spūalib⁹ s̄biect⁹ ē impator summo pontifici: i causis secularib⁹ s̄biect⁹ erit summ⁹ pontifex impatori. Con̄. Sic seclāria ordinantur ad spūalia: ita potestas seclāris ad potestatem spūalē. S; seclāria s̄sunt spūalibus ordine rōnis et dīno. q̄ potestas seclāris s̄bet potestati spūali. q̄ impator summo pontifici. Itē dicit Hugo de s̄cto vic. in li. de sacramētis. Vita terrena bonis terrenis alif. vita spūal spūalib⁹ bonis nutrit. Ad potestatem regis p̄tinent que terrena sunt et ad terrenā vitam facta omnia. Ad potestatem summi pontificis p̄tinet que spūalia sunt et vite spūali attributa vniuersa. quātū t̄o vita spūalis dignior ē q̄ terrena et spūs q̄ corp⁹. tantū spūalis potestas seclāre potestatem honore ac dignitate p̄cedit. Itē Hugo. de s̄cto vic. in eodē. Q̄ spūalis potestas quātū ad diuinā institutionē prior sit tempore et maior dignitate: ex

veteri testamēto manifeste declarat: vbi p̄mū a deo sacerdotiū institutū ē: postea t̄o p̄ sacerdotiū iubēte deo regalē potestas ordinata: sic legitur. i. Re. 9. Itē Hugo ad idē. In ecclesia dei sacerdotalis dignitas regalē potestatem sacrat et sanctificat p̄ b̄ndictionē. Si q̄ sic d̄r ad hebr. 7. sine contradictione maior est q̄ b̄ndicē q̄ q̄ b̄ndicē: constat absq̄ dubitatione q̄ terrena potestas que a spūali b̄ndictione accipit iure inferior extimat. Itē queritur vtrum suprema potestas spūal: que est summi pontificis possit habē aliquā humanā q̄ ipsam diiudicet. Ad qd̄ sic. refert Hiero. in libro viroz illustriū. Q̄ Dam⁹. papa a s̄ditis de adulterio accusat⁹ cū. 42. ep̄is se purgauit. si q̄ purgatio p̄tinet ad suam iudiciorū uideat q̄ poterat iudicari. Itē b̄tus Greg⁹. papa de se ipso. Si q̄ nos arguere uoluerit ueniat ad sedē ap̄licā ut ibi mecum iuste decertet q̄re nō ibi un⁹ ex nobis suam deserat suā. Itē Aug. Qui nec regimini in se rōnē h̄uit: nec sua delicta deterfit: nec filioz crimē correxit canis impudic⁹ dicēd⁹ ē magis q̄ ep̄is. Si q̄ talis possit esse ille q̄ ē papa cōstitut⁹: uideat q̄ possit a ceteris ep̄is iudicari ut nō ep̄is.

Item Paul⁹ correxit Petrū eo q̄ nō recte ambularet ad euangelii f̄ritatē. gal. 2. Et dicit glo. q̄ Petr⁹ cui a d̄no ter dictū ē. pasce oues meas. Job. vltimo. obiurgationē posterioris pastoris p̄ salute gregis libentissime sustinebat. q̄ papa q̄ ē successor Petri si a f̄ritate deuierit poterit a posteriorib⁹ pastorib⁹ iudicari

Contra. Hugo de san. Uic. 2. p̄re de sacris potestas summi pontificis a deo p̄mū instituta ē: et cū deuiat a solo deo iudicari potest: sic supra scriptū. i. ad Cor. 2. Spūalis iudicat omnia: et ipse a nemine iudicatur. Itē dicit canon Helasi. 9. ca. q. 3. Cuncta p̄ orbem nouit ecclesia: q̄ sacrosancta ecclesia romana fas de omnib⁹ h̄eat iudicādi: neq̄ cuiq̄ de ei⁹ liceat iudicare iudicio. Itē Innoc. i. eod. Nemo iudicabit p̄mā sedem. Neq̄ enim ab Augusto neq̄ ab omni clero: neq̄ a regibus: neq̄ a populo iudex iudicabit. Itē Symachus in eodē. Alioz hominū causas de⁹ uoluit p̄ homines terminare. s̄ sedis illi⁹ p̄sident suo sine q̄one refrenauit arbitrio. replicabo dictū. tu es Petr⁹ et super hanc petram edificabo ecclesia meam: et quodcūq̄ solueris etc. So. notādū q̄ auctoritas ordinarioz iudicū in potestate seclāri accipit exo. 17. vbi d̄r. q̄ Moyses electis uiris strenuis de cuncto israel constituit

eos principes populi: tribunos et centuriones: quinquagenarios et decanos: qui indicarent populum domini. Auctoritas iudicium ordinarioium in potestate spirituali accipit ex numeris. 3. ubi ponitur gradus summi sacerdotis Aaron. et minorum sacerdotum ministrantium Aaron. unde dicitur. fuitque sunt sacerdotio Eleazar et Ithamar coram Aaron. et iteque ministratio leuita: per gradus differentia. unde ibi dicitur. Dabis leuitas Aaron et Ithamar coram Aaron et filiis eius: quibus traditi sunt a filiis israel ministerio. et ibi dicitur. Quod filii Ierison erant sub principe Eliaphat. filii Caaph erant sub principe Eliaphat. et princeps principum leuita: Eleazar filii Aaron sacerdotis. Ex nouo vero testamento quantum ad distinctionem potestatis sacerdotalis sicut dicit Hugo de sancto vic. presbiteri vicarii sunt. 72. discipulorum: qui precedebat dominum in omnem ciuitatem et locum quo erat ipse venturus. sic dicitur Luce. 7. Episcopi successores apostolorum qui eligantur a deo. 7. Luce. 10. Mar. 6. Summus pontifex vicarius Petri: cui committitur plenitudo potestatis in clauibus. 16. Mar. 16. Tu es Petrus etc. et tibi dabo clauem. et vltima cura gregis. Job. vltimo. Si diligis me pasce oves meas. Sub potestate vero presbiterorum est potestas seu ordo diaconorum: qui in archidiaconibus habent iudicariam potestatem. quod sumptum est. i. ad 1. 3. ubi post descriptionem episcopi dicitur. Diacones si bene ministrauerint: gradum bonum sibi acqrent. Gradus vero secularis potestatis accipiuntur de prima epistola Petri. ubi dicitur. Subditi estote omni humane creature etc. seu regi tanquam precellenti. seu iudicibus tanquam ab eo missis. Et ro. 13. ubi dicitur. Omnis anima potestatem submissioibus subdita sit. Ex his igitur patet quod ex nouo et veteri testamento accipitur auctoritas iudicium ordinarioium: seu secularium: seu spiritualium. Item auctoritas iudicis arbitrarij potestatis accipitur ex exo. 21. ubi dicitur. lex de illo qui percussit mulierem pregnantem: que facit abortiuum si ipsa viuat. et dicitur. si partus nondum uinificatus fuit in utero subiacet dano quantum maritum perierit: et arbitri iudicauerint. Item auctoritas iudicium delegatorum accipitur ex exo. 24. ubi ascendens Moyses in montem senioribus ait. hauris Aaron et dicitur vobiscum. si quod natum fuerit quoniam referetis ad eos. Et ex Abdia propheta. ubi dicitur. auditum audiuimus a domino legatum ad gentes misit. Et per hoc patet responsio ad duo primo quesita. Ad illud quod queritur utrum possint esse plures iudices ordinarii in eodem gradu dicitur secundum beatus Hieronymum ad Rusticum monachum. In apibus prin-

ceps una est. grues una sequuntur. Imperator unus iudex unus provincie. Roma autem condita duos fratres simul reges habere non potuit. in Rebecce utero Esau et Jacob gesserunt bella. Sen. 25. Singuli ecclesiarum episcopi. singuli archiepiscopi. singuli archidiaconi. et omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus utitur. Ex quibus relinquitur quod in eodem gradu respectu eorum non est preeminetia plurius potestatum. Ad illud quoque quod obiicitur de iudicibus delegatis dicitur. quod non est simile. nam cum plures delegantur ab uno ordinario: ambo gerunt vicem unum: nec alter plenarie gerit vicem sed ambo simul.

Ad illud vero quod obiicitur quod. 24. erunt summi sacerdotes instituti a David. neque quantum ad ministerium cultus templi: sed tamen unus erat qui preerat super alios in auctoritate iudicij. sic Cayphas dicitur pontifex anni illius in Job. xi. Ad illud vero quod obiicitur de anna et Caypha dicitur. quod non simul preerat sed unus preerat in principio predicationis Jobis. postea alius successit ei. et ideo sub ambo dicitur determinat tempus predicationis Jobis. Ad illud quod queritur utrum potestas secularis subdita debeat esse potestati spirituali. dicitur. secundum quod dicitur Hugo de sancto Uic. Spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet ut sit: et iudicare si bona non fuerint: sic scriptum est. i. ad Cor. 2. Spiritualis iudicat omnia: et ipse a nemine iudicatur. Ad illud quoque quod primo obiicitur ex auctoritate aug. super ps. quod rex non habet hominem qui eius facta diiudicet etc. sciendum est quod in hoc quod dicitur non habet hominem. spiritualis enim potestas non iudicat secundum hominem: uel secundum humanam legem: sed in quantum residet iuxta dei: sic dicitur apostolus Mar. 10. Qui nos audit me audit. et sic dicitur apostolus. 2. ad cor. 5. pro christo legatione fungimur. et secundum potestatem ad iudicium spirituali non corporali. secundum quod dicitur. 2. ca. q. 7. quod regum est exercere penam corporalem: sacerdotum spirituali inferre iudicium. Unde ambrosius imperatorem excoicauit archidiaconum: et ab ingressu ecclesie prohibuit. Sic enim iudex terrenus non sine causa gladium portat. sic dicitur. is. ad ro. ita non sine causa clauem ecclesie sacerdotes accipiunt. ille portat gladium ad iudicium malefactorum: laudem vero bonorum. isti clauem habent ad exclusionem excoicandorum et reconciliationem penitentium. exponere igitur a deo tamen est rex puniendus supple materiali pena. Et iteque non habet hominem qui eius facta diiudicet. supple ad corporalem penam inferendam. Ad 2. vero quod obiicitur de Hugo dicitur. quod spiritualis potestas si iudicet terrenam ratione delicti: cum. scilicet ab actus potestate: non preiudicium facit: imo sicut spiritus constituitur est ad dirigendum corpus: ita spiritualis potestas

constituta est ad dirigendum terrenam. Quod vero dicitur
 Hugo de iudicio non inferendo terrene potestati a
 spirituali: dicitur ratione terrenarum possessionum: quas
 beatus ecclesia seu potestas spiritualis: que sic dicitur Hu-
 go nunquam possunt ita a regia potestate elongari
 quoniam si ratio postulauerit et necessitas: et ipsis pos-
 sessionibus terrena potestas debeat patrocinium
 et illi ipse possessiones debeant in necessitate
 obsequium. Sic enim regia potestas patrocinium
 quod dicitur alteri dare non potest. sic ipsa possessio a
 personis ecclesiasticis obtemperat obsequium quod regie
 potestati per patrocinium debet in re negare non
 potest. sic scriptum est Mat. 22. Reddite que sunt
 Cesaris cesari. et que sunt dei deo. Ad illud
 quod obicitur de canonica Petri: quod rex precellit: verum
 est in suo ordine. scilicet ad corporalem vindictam exer-
 cendam: qua vindicta si delinquant: non habet quod
 puniat nisi deum. Ad illud quod dicitur Gratianus:
 quod sacerdotalis potestas in aliquo erat regali
 inferior. dicitur quod habet verum statum veteris testi-
 menti: non statum noui. Sacerdotium enim veteris
 testi- carnale erat: et per carnalem propagationem
 succedebat: quantum esset ordinatum ad spirituale
 obsequium. scilicet deum cultum et figuram spirituales sacer-
 dotium noui testi- qui non est per successionem car-
 nale. propterea in illa parte: in qua carnale erat
 et terrenum subiectum erat terrene potestati. scilicet re-
 gali. Sic enim dicitur beatus Augustinus. 30. de veteris testi-
 menti permissione terrenam que pertinet ad vete-
 rem hominem. Ideo in testamento veteri tibi
 summa erit potestas terrena. In nouo autem te-
 stamento non. ubi est spirituale sacerdotium et permissio
 spiritualium. In nouo enim testamento non permittitur
 terrena mercede: sed additur ad sustentationem
 et necessitatem Mat. 7. Primum querite regnum
 dei et iusticia eius: et hec omnia adicietur vobis.

Ad illud quod queritur utrum possit esse aliqua
 humana potestas que habeat diiudicare summus
 pontifex dicitur quod sic ostendebatur summus pontifex
 non potest ab alio deo a deo indicari: sic dicitur ca-
 non. 9. ca. 3. facta subditorum a nobis iudicantur
 nostra vero a domino iudicantur. Ex quo accipitur quod
 summus pontifex iudex est ordinarius singulorum
 et nullus est qui eum indicat nisi deus. Ad illud vero
 quod obicitur de Damasco. et Grego. silio et ad illud
 quod obicitur de Petro: qui sustinuit reprehensiones
 Pauli dicitur quod illud dicitur factum ad exemplum humi-
 litatis non ex necessitate iuris. unde ad Gal. 2. super
 illud Dixi Cephe coram omnibus dicitur glo. Ipse Pe-
 trus quod a Paulo fiebat vtiliter libertate cari-
 tatis pietate humilitatis accepit. atque ita exem-
 plum posteris tribuit: quod non dedignarentur

maiores nisi forte iusti tramite reliquissent:
 a posterioribus corrigi. Lams itaque iuste liber-
 tatis in Paulo et sancte humilitatis in Petro
 enituit. et sibi modo dicitur in Damasco et Grego.

Ad illud vero quod dicitur Augustinus de malo episcopo. quod
 canis impudicus dicitur est intelligendum est si habet
 superiorem postquam est per suam condemnatus. vel illud
 dicitur propter meritum vite: non propter gradum potestatis.

Merendum est

postmodum de officio iudicis inter leges
 qua dicitur. Deut. Iudices et magistros constitues
 in omnibus portis tuis ut iudicet populum iusto
 iudicio: nec in alteram partem declinet: non acci-
 pes personam nec munera. iuste quod iustum est exe-
 queris. Quantum ad primam partem legis iudices
 et magistros constitues quatuor duo. Primum utrum
 ad iudicem possint aliarum personarum que intrant
 iudicium officia pertinere: ut in eadem causa sit iudex et
 testis et defensor: et hi. 2. utrum iudex aliquis
 possit de subdito alteri iudicium iudicare.

Ad primum sic. Dicit canon
 Bonifacii. 4. ca. 4. Nullus vnquam presumat accusator simul et
 iudex esse et testis. quoniam in omni iudicio quatuor
 personas necesse est esse. Iudices electos. accusa-
 tores idoneos. defensores congruos. atque te-
 stes legitimos. Iudices debent uti egyptate. te-
 stes veritate. accusatores intentione ad ampli-
 candum causam. defensores attentatione ad dimi-
 nuendum causam. Item Augustinus in omel. de penitentia.
 Quis sibi utrumque audeat sumere ut cuiusque ipse
 sit accusator et iudex. Conter. Dan. 13. Daniel
 fuit accusator iniquitatis seniorum et iudex eorum de
 quo simul potest esse officium accusatoris et iudi-
 cis. Item. 4. gen. fuit dominus accusator Chaym:
 cum dicitur. ecce vox sanguinis tui. fuit etiam iudex in
 ferens penam: cum dicitur. Maledictus eris super ter-
 ram tui. Item dicitur per Iere. 29. Ego sum iudex
 et testis. Si ergo iudex homo debet assimilari iudici
 deo: idem potest esse iudex et testis. So. 6. ca.
 canones Damasi pape. 4. ca. 4. Accusatores
 et iudices non idem sint. sed per se accusatores. per
 se iudices. per se testes. per se accusati. vnusquisque
 in suo ordine. Ratio autem quare iudex non potest
 assumere personam accusatoris vel defensoris est:
 quia est persona media: et in nullam partem debet decli-
 nare. sicut nec personam testis potest assumere ne ha-
 beat suspectum de impositione culpe: cum ad ipsum
 pertineat sententia inferre pene. Ad illud quod
 obicitur de Daniele dicitur quod Daniel in illo facto gere-
 bat personam diuinam et humanam. diuinam in accusando

unde ibi dicitur. qd suscitavit dñs spm̄ pueri iu-
nicus. Humanā i iudicādo s̄ legē dei: quia
conicit eos Daniel ex ore suo falsum dixisse te-
stimoniū. qd aut factū ē inspiratōe diuina n̄
est trabēdū ad cōsequētia. Ad alia s̄ que
obiciūt dō. qd nō ē sile de deo et homine in
iudicādo. Nā iudicās de? non pōt a iusticia
declinare. Prētēa ipse semp iudicat s̄ vita-
tem interiorē mētis: nō s̄ faciē vel intuitū
vt dicitur. R. i. 16. Nō iuxta intuitū hoīs ego iu-
dico. Homo enim vidit ea que parēt: de? aut
intuetur cor. et ideo dīno iudicio cōgruit ut ipse
idem sit accusator. index. et testis. Nō sic aut
est de hominis iudicio: sicut dictum est.

Secūdo querit̄ utz iudex aliquis possit
de s̄dito alteri? iudicare. Ad qd ob̄. Dicit
Grego. sup illā legē Deut. 23. Si intraueris se-
getē amici tui franges spicas. falce autē non
metes. falce iudicij mitte nō potes i eā sege-
tem: que alteri videt esse cōmissa. S; sic ibi dicitur
manu spicas cōtere et manducare: hoc est per
a s̄ctū boni op̄is frumta dñica uitioꝝ paleis
expoliare: et i ecclie corp̄ amonēdo cōuertere
et p̄suadēdo qm̄ manducādo cōtere. Cōtē.
sicut dicunt iura et canones. quib; fortis forū
rōe delicti. Si q̄ aliq; de aliena d̄poceli delin-
quat in alia fortis forū iudicij illi? q̄ p̄sident
loco in quo delinquit. Qd cōcedēdū est. unde
dicit canon cōcilij apud cōpendiū. c. ca. q. 3. Pla-
cuit p̄ cōmuni vtilitate vt null? ep̄oꝝ graui-
ter ferat: si eius p̄ochianū p̄ d̄p̄dationis cā
alter ep̄us excoicauerit. S; hoc autē obi-
ciūt de exemptis: q̄ immediate s̄sunt aposto-
lice sedi: vtrū delinquētes possint ab ep̄o suo
iudicari. et cū exempti sint a iurisdictione ep̄i
scopoꝝ: si ep̄o ipsos iudicet: mittit falces in
alienam messem. S; i cōtrariū est: q̄a sic dicitur
xi. q. 3. Priuilegiū meret̄ amitti rōne delicti.

So. t̄st̄guēdū qd si p̄uilegiat̄ deligt̄ circa
rem nō exēptā vt in cōtractu emptionis et vē-
ditionis: vel in maleficio: sic homicidio vel
adulterio: tale delictū potest ep̄s vindicare.
q̄a etsi p̄sona exempta sit: tñ res in qua delin-
gt nō est exempta. Si s̄o delinqt̄ circa rē exē-
ptam vt male gerēdo suū officiū. vel alienā-
do res ecclie i his a solo papa potest puniri
Quando q̄ factū exempti p̄iudiciū affert in
reb; vel factis nō exēptis: indicabit eum ep̄s
loci. qm̄ n̄ affert p̄iudiciū n̄ iudicat̄ ab ep̄isco-
po: s; a solo papa.

p **Q̄st̄ea queritur**

quantū ad aliam partem legis: que est. vt iu-
dicent populū zc. Primo utz possint iudi-
care s̄ suam cōsciā. 2º utz possint sine ac-
cusatore iudicare. 3º vtrū possint sine cō-
sione cōdemnare.

Ad primum sic. deut. 17. de in-
dicib; qui p̄sunt
loco indicabunt iudicij v̄tatem. Si q̄ index
sciat eē vtz qd i iudicio accusat̄ vel p̄ponit̄
s̄ cōsciā d; iudicare q̄ nō p̄bet. Itē
dicit lex alia Deut. 13. De idolatria vindicāda
i aliqua ciuitate qd diligēt̄ rei v̄tate p̄spe-
ctā si inueniat̄ certū eē: delect̄ i ore gladii. q̄
sili modo si index sciat certissime aliquē pec-
casse: poterit ip̄m iusto iudicio s̄ cōsciā;
iudicare. Itē si index debeat iudicare s̄m
audita et nō s̄ cōsciā v̄tatis. q̄ index pote-
rit inocētē cōdemnare: cum s̄m allegata et falsa
testimonia que d̄p̄bendi non possunt possit
reus p̄bari. qd tñ p̄hibitū est i lege exo. vbi
dicitur. Innocētē et inisum nō occides. Itē. xi.
31. v̄ de dño. Non s̄ v̄sionē oculoꝝ iudi-
cabit: neq; s̄m auditū aurium zc. q̄ nec index
homo s̄l̄ d; iudicare s̄ audita. Cōtē. p̄
Deut. Pr̄cepti eis dicēs. audite illos: et quod
iustū ē iudicare. ira paruū audietis vt ma-
gnū. q̄ s̄ audita d; iudicare: nō s̄ cōsciā;
Itē Ambro. sup p̄s. beati imaculati. Bon?
iudex nihil paratū et meditatū de domo re-
fert: s; sic audit iudicat. et sic se h; cā decernit

Itē ambro. in eodē. Bon? iudex nihil ex
arbitrio suo facit: s; iux leges et iura p̄nūciat.
Si q̄ s̄ leges et iura ea q̄ audiūt et cōuincunt̄
iudicat̄: iudicid non ē iudicare s̄m cōsciā.
Itē aug. i omel. de p̄nā. Multi corrigūt:
vt Petr?. multi tolerāt vt iudas. multi ne-
sciūt donec veniat dñs: q̄ illuābit abscondi-
ta tenebrā. Nos s̄o a cōsione quēq; p̄hibē n̄
possum; nisi aut sponte cōfessum: aut i aliquo
seculari vel eccliasico iudicio notatum aut
cōuictū. q̄ s̄ h; index non poterit s̄m cōsciā
iudicare nō cōuictū. Itē. 24. Leuit. sup illd̄
qd dicitur d̄ blasphemio. Miserūt eū i carcerē zc.
dicit b̄rus Grego. Moyses q̄relas populi semp
ad dñm p̄ferebat nos instrues ut nō ex corō
nostro: s; ex p̄cepto dño cōdemnationis n̄ iusti-
ficationis iustam p̄feram. q̄ nō d; s̄ cōsciā
iudicat̄. So. dō. qd ē cōsciā iuris et est cōsciā
facti. Cōsciā iuris ē q̄ format̄ ex lege diuina
Cōsciā facti ē q̄ format̄ ex ipsa facti op̄ione:
n̄ scia. Dicēdū q̄ index nō d; iudicare s̄m
cōsciā facti: s; s̄m cōsciā iuris excluso errore

ga contingit esse errorem circa utramque conscientiam iuris
 .s. et facti. Judicare autem secundum conscientiam iuris rectam
 non erroneam est indicare secundum allegata diligenter
 discussa. Ad illud ergo quod primo obicit dicitur. quod
 indicare iudicii veritatem aliud est quam indicare
 veritatem. Veritas enim est respectu facti vel rei que
 est vel non est. veritas iudicii est respectu con-
 victionis vel probationis legitime facti vel rei.
 Ex illa igitur lege non concluditur quod iudex debeat
 indicare secundum conscientiam veritatis: sed secundum veritatem iudicii
 .i. convictionis et probationis legitime facti. unde
 dicitur. Judicabitur iudicii veritatem: et facies quecumque
 dixerint iuxta legem. Ad 2^{am} dicitur. quod illa lex que
 2° opponitur loquitur in casu ubi preceedit accusatio:
 et sequitur postmodum legitima facti convictio. Unde
 ibi dicitur. ad romanos. Si audieritis in una urbi
 supple aliquibus accusantibus aliquos vicinos.
 eam et servitiam vestris alienis etc. Quere scilicet
 et diligenter rei veritatem perspecta si inveneris
 certum esse quod dicitur: et aboblationem hanc ope pre-
 tratam percuties habitatores etc. Ad illud quod
 obicitur: quod si indicat secundum allegata: aliquando sciens con-
 demnare poterit innocentem. dicitur. quod sic dicit augustinus.
 Iudex cum punit ad mortem non dicitur occidere. sed ipsa
 lex. ita iudex cum punit secundum legem nihil omitten-
 do de stringentibus legis non condemnat: sed ipsa
 lex. Lex autem que posita est ad indicandum ea que
 possunt convinci vel probari: nullo modo reprehensibilis
 est indicando convicta vel confessio. Nam
 lex eterna que deus indicat: non hoc modo indi-
 cat: sed secundum ipsam rem veritatem: que ei patet. Lege
 autem que posita est ad hoc quod secundum illam homo iu-
 dicet: non potest se extendere ad illa: quia multa de
 illis sunt ei occulta et incerta. Sic enim dicit
 augustinus. Multa nescimus quoad usque veniat deus
 qui illuminabit abscondita tenebrarum. et illa
 sunt dei iudicio relinquenda. Ad illud ergo
 quod obicitur per aliam legem. innocentem et iustum non occidit
 dicitur. quod si iudex laborat quod tamen potest salva iusticia
 ad repellendum accusationem eius que scit innocentem
 et ad repellenda testimonia: si tamen contingat quod
 nulla exceptione iuris possit repelli accusa-
 tio vel testimonium: nec aliqua occasione sententia
 differri aut subtrahi: consilium est ut remittat ipsum
 iudicandum superiori: cui et significaret veritatem: quam
 scit et probationem quam audivit. Superior autem po-
 testas que nulli subest de plenitudine autori-
 tatis potest iuris sententiam mitigare seu remittere: si
 tamen sine scandalo iudicium non posset differri:
 dicunt quia si condemneret innocentem: cum dolore
 tamen: quia sic eum oportet facere non esse reum. quia indi-
 caret convictum nocentem non innocentem. Sed quia videtur

secundum legem quod potuisset in se damnare iudex aliquis
 Stephanus. quia accusabat de pernicitatione
 legis. dicitur est indistincte ut patet. quia si potestas
 inferior est. et dicitur sibi quod accusat innocentis est:
 dicitur ipsum ad superiorem remittere. si vero superior sit nul-
 li subiectus: et scit innocentem accusatum dicitur eum absol-
 vere. Ad illud quod obicitur quod dicitur non secundum audi-
 tum aurium arguet dicitur. quod non est sile de bove.
 quia si homo solus secundum conscientiam: tenetur indicare pos-
 set perversus iudex reos absolvent. et ita periret
 iusticia.

Postea queritur ^{utrum}
 iudicio possit iudex sine accusatore iudicare
 Ad quod sic. Ambrosius super i. ad cor. 5. exponens
 sententiam apostoli de fornicatore iudicatum in qua non est
 sine accusatione damnare. quia dicitur in eadem cum
 fuisset fur. quia non est accusatus minime abiicit
 Item. 2. ca. q. i. titulus canon Eleuterii. Nihil est
 quolibet accusatum absque legitimo et idoneo
 accusatore fiat. Nam et ipse dominus Iesus Christus iudicatus
 fure esse sciebat. sed quia non est accusatus: ideo non
 est eiectus. Contra. Item. 4. Uox sanguinis fratris
 tui etc. ibi glo. Evidentia patris sceleris accu-
 satoris non eger. ergo potest iudicare de manife-
 stis sine accusatore. Item ambrosius. Manifesta
 accusatione non indigent. Sed secundum distinctio-
 nem beati ambrosii. Aut enim ita est quod crimen est
 manifestum et evidens. aut non. Si est evidens: sic
 non sunt querendi testes ad probationem. sic nec accu-
 sator ad denunciationem. Unde ambrosius. i. ad cor. 5.
 De fornicatore cognito ope pellendum illum apo-
 stolus de ceru fraternitatis censuit. Omnes enim
 crimen eius sciebant: et arguebant. publice enim no-
 ueram suam loco uxoris habebat. in qua re neque
 testibus opus erat: neque tergiversatione aliquod cri-
 men tegi poterat. Si vero non sit crimen evidens
 non poterit sine accusatore iudicare. Unde
 augustinus. super illud Matthei. 26. Unus ex vobis me tra-
 ditur etc. Vnde dixit ex vobis. et non ex nobis. Ex
 vobis enim est a quo per iudicariam potestatem
 confessus aut convictus non est. Tale est ac-
 si diceret. Et si ego per ocelli iudicii sententiam cum
 habeo damnatum. vos tamen adhuc per tolerantiam
 sustinete. Queritur postea utrum iudex possit
 sine convictione condemnare. Ad quod sic. dicit augustinus.
 Nos in quantum sententiam ferre non possumus nisi
 convictum aut confessum. Item canon Euaristi
 pape ca. 2. q. i. Nullum autem veram et iustam proba-
 tionem indicare aut damnare debemus: mani-
 feste paulo apostolo dicente. Romanos. 13. Tu ergo es
 qui iudicas alienum suum. suo domino stat aut cadit

Itē Exo. xi. Qui furat⁹ fuerit hominem ⁊ vendiderit eum cui⁹ noxe morte moriat. vñ accipit lex humana canonizata: ⁊ ē Constatini. In dēx criminolum dīscutiēs nō ante snīam pferat q̄ aut reū ipse se cōfiteat: aut p inocētes testes cōvincat. forte distinguet iux pcedētē qōnē sic distinguit Gratian⁹: q̄ quedā sunt manifesta iudici. quedā occulta ⁊ inota. De occultis ⁊ inotis indistincte non h̄ qui iudex est iudicare. vñ canon Suardi pape ex auctoritate gñ. i. dīc. De⁹ oīpotens vt nos a p̄cipitate p̄batione snīe cōpescēt: cū oīa nuda ⁊ apta sint oculis ei⁹. mala tñ sodo me noluit audita iudicare p̄iusq̄ manifeste cognoscēt que dicebāt. Un̄ ipse ait. Descēdas ⁊ videbo vtrū clamorē q̄ venit ad me opere cōpleuerint. vt nobis exempla daret: ne p̄cipites in dīscutiēdis ⁊ exequēdis negociis essemus: ⁊ ne mala p̄rimoz p̄us p̄sumat q̄sq̄ credere q̄ p̄bare: aut temere aut indiligenter indīscussa quoquomō remē iudicare: vicente veritate. Nolite iudicare ⁊ n̄ iudicabimini. Mat. 7. Itē in manifestis distingūdū. Nā quedā manifesta dicūt q̄ nota iudici: s̄ incognita aliis. Alia sūt manifesta aliis ⁊ ignota iudici. Quedā hō nota sunt iudici ⁊ aliis. Que ignota sunt iudici: ⁊ tñ nota sunt aliis non possunt a iudice iudicari nisi p̄us cōiūta ⁊ p̄bata. Un̄ canon Melchiadis pape. P̄mo semp omnia diligenter ingrite: neminez cōdemnetis añ vey iustissimū iudiciū. nullū iudicetis suspitionis arbitrio. s̄ p̄mū p̄bate ⁊ postea caritatiā p̄ferte snīam. Et qd̄ vobis nō vultis fieri aliis facere nolite. Tob. 4.

Itē que iudici tñ nota sunt sine examinatione puniri nō possunt: q̄ vñ accusatoris p̄sona assumit: iudiciaria potestas amittit. in vna ⁊ eadē cā null⁹ simul potest esse accusator ⁊ iudex. Unde aug⁹. Quis vtrūq̄ audet sumē: vt cui⁹ ipse sit accusator ⁊ iudex.

Itē si crimē manifestū ē iudici ⁊ aliis: ita aliqñ est q̄ reus inficiat factū: vt si q̄s negaret se interfecisse eū quem ī oculis iudicis ⁊ multoz cōspectu interfeciss̄. Aliqñ hō ē q̄ cōfiteat factū. P̄mo mō cū negat se esse reū: sine examinatione puniri nō p̄t. ⁊ hō mō cōiūta p̄ p̄p̄iā cōfessionē punire potest. Si hoc dicat Conē. Aliḡ q̄ euidenter p̄perat scel⁹ sic patet ex p̄cedētē: sine accusatore ⁊ testibus potest iudicari: sic ille fornicator que iudicauit apl⁹ q̄ talis si inficiaret factū: nō aliter cōiūta q̄ p̄ rei euidentia possēt iudicari. Itē ille q̄ de-

lingit in cōspectu iudicis s̄ oculis multoz non ne patrat scel⁹ euidentē. So. Est cōfessio sermonis ⁊ cōfessio facti. Cōfessio facti ē vbi publicū factū ē. et tūc euidentia ipsa opis reū ē testat: q̄a ope publico crimē cōfiteat. vñ q̄uis neget verbo sic Chaym q̄ dixit. nescio vñ: cū ipsa facti euidentia cōfiteat: sic ibi dī. Uox sanguis fratris tui clamat ⁊c. Ad illud hō intelligēdū q̄ illud qd̄ dīc Gratian⁹ intell̄ qñ aliḡ delingit corā iudice nō sedente loco iudicis: ⁊ corā paucis duob⁹ vel trib⁹. p̄pter q̄s nō dī factū publicū: q̄a iudice absēte ad huc non possēt iudicari sine p̄batione.

¶ Meritur postea

quātū ad aliā p̄ez legis: qua dī. nec in alterā partē declinent: nec p̄sonā accipies nec munera. P̄mo q̄rit vtrū iudex possit p̄sone misabili ī iudicio cōdescēdē. ⁊ vtrū possit pecuniā vel mun⁹ accipere.

Ad primum sic. Exo. 23. Nō declinabis in iudiciū paupis. Itē paupis nō misereberis in iudicio. Itē Leuit. 19. Nō cōsideres p̄sonam paupis: nec honores vultū potēt. ⁊c.

Cōf. Eccl. 4. In iudicādo esto pupillis misericors vt pater. Itē Isa. 6. respēdēt iniq̄ iudices: q̄ pupillo n̄ iudicāt. ⁊c. est miseri cōtra iusticiā: ⁊ ē misereri salua v̄tate ⁊ rectitudine iusticie. Leges q̄ dīcūt q̄ nō ē miserēdū paupis ī iudicio: itelligūt declinādo a v̄tate iusticie. vñ Leuit. 19. p̄cepit. Nō facies qd̄ iniquū ē. Alie hō q̄ dicūt q̄ miserēdū est: itelligūt salua v̄tate iusticie. Itē q̄rit vtrū possit iudex mun⁹ accipere: qd̄ manifeste p̄hibet ī p̄dicta lege. n̄ accipies munera ⁊ ubiq̄ ī scriptura. Cōf. iz. ca. q. 2. Nemo cogit p̄p̄iis s̄i p̄dīs militare. si q̄ iudices aliḡ delegati sūt ⁊ indigēt p̄nt stipēdiū accipere. Itē p̄nt ne exēnia recipēt: vñ q̄ n̄: cū vlr dicat n̄ accipies munera. Itē ī ecclīastico. 21. Exēnia ⁊ dona excecāt oculos iudicū ⁊c. Itē q̄rit si recipiat cōtra legē iudex munera: cōstat q̄ iuste recipit: q̄a sic dīc aug⁹ ad Macedoniū. Non licet iudici v̄dere iustū iudiciū. q̄ si recipiet mun⁹ tenet restituere. Itē si tenet restituere cui restituet. Nam symoniac⁹ ī recipiēdo pecuniā n̄ d̄ restituere illi q̄ dedit: q̄a turpiter dedit ⁊ cōtra legem. q̄ s̄i n̄ tenebit iudex restituere pecuniā receptā illi qui dedit.

So. d̄d. q̄ null⁹ iudex p̄t recipere pecuniā p̄ iudicādo: imo sicut de p̄dicatione ⁊ aliis

Spūalib⁹ officiis dī. Gratis accepistis gratis date. et ita gratis et sine intentione p̄ci debz iudicare. tñ sic de p̄dicatione dī (Mat. 10. Dign⁹ ē opari⁹ mercede sua. i. sustentatione. ita iudex: tñ cū distīctōe. Sūnt enī iudices ordinarii. iudices delegati. Iudices ordinarii cū rōne sue dignitatē hēant sufficiētes reddīt sibi assignatos nihil debēt omnino recipere. vñ ad illos extēdit illō s̄bū iohis baptiste Luce. 3. Contenti estote stipēdiis vestris: qđ s̄bū sic glosant aug⁹. et ambrosi⁹. Ne inquit dū sumpt⁹ queris p̄edo crasset. Iudices s̄o delegati possunt expēsas petē moderatas: et nihil vltra a p̄tib⁹. ga sic dīc aug⁹. Nemo cogit suis stipēdiis militare. Dicit tñ qđā qđ si ipse delegat⁹ nō sit sufficiēs pōt petere pro assessorib⁹: quoz cōsilio vti i ca: dū tñ nullaz partē p̄pter h̄ acceptet: nec aliquid faciet in fraudē. et h̄ dicit iuxta decretalē titulo de vita et honestate clericoz. que h̄ dīc. Ad illud qđ queris vtrū iudices possint exēnia recipere. dicit qđā. qđ moderata exēnia spōte oblata p̄nt recipere. T. a. sic dīc canon Leonis pape distīctōe. 18. De eulogiis ad sacra cōsilia referēdis nihil inuenim⁹ a maiorib⁹ terminatū. s̄ sic vnicuiq; p̄s̄b̄o placuerit que nō sunt vt arbitror: rōnabilē req̄rēda: nec vltro delata resp̄nēda. Eulogia aut sunt munera que referūt s̄bditi p̄latis suis. Dicēdū tñ qđ a litigantib⁹ nō debēt iudices recipere exēnia etiā spōte oblata p̄pter suspiciōnē vitādā a partib⁹. tenēt enī vitare suspiciōnē. Ad illud qđ queris vtrū teneāt iudices restituē que iniuste recipiūt. dō. qđ indistīctē iudex tenet restituē pecuniā quā accipit p̄ iudicādo. S; ad illud qđ q̄rit cui debeat restituere distīguēdū ē. ga aut accepit pecuniā: vt iudicaret inique: vel vt iudicaret iuste. si vt iudicaret inique: vel vt nō iudicaret: nō tenet reddē ei qđ dedit: cū turpiter dederit. s̄ ei i cō iniuriā recepit: sic etiā tenet restituē et plenarie satisfacē ei qđ lesus ē p̄ iniquā snā Si s̄o accepit vt iudicaret iuste distīguēdū ga aut vās dedit bona intētione. s. vt ius et getē sibi cōseruaret: aut vt animū iudicē sibi s̄ spē certitudis inclinaret: et ita indirecte ipz corūpe intendebat. p̄mo mō tenet restituē ei qđ dedit. 2° mō nō: ga turpiter dedit. s̄ vā dare paupib⁹ inx̄ arbitriū ecclie.

Postea queritur q̄tum ad vltimā partē legis qua dī. Iuste qđ iustum est

psequeris. ntrū iudex possit sine mīa deliquētem punire. Ad quod sic. Ambrosi⁹ i libro. de officiis. Est iusta mīa. Deniq; i lege scriptū ē. Nō misereberis illi. Et i li. R. legis qđ Saul peccauerit: ga misert⁹ est Agag. i. R. 15. que; p̄hibuerat vīna snā seruari. Itē ambrosi⁹ i eodē. Si qđ latronē filius de p̄cātib⁹ motus et lachrymis cūgīs ei⁹ inflexus absoluedm̄ putat: cui adhuc latrocīnādī aspirat affect⁹: nō ne inocētē tradet exticio: ga liberat multoz exticia cogitātē. ḡ talis puniēd⁹ erit sine mīa. Itē Ambrosi⁹ i eodē. Nōne cū iudex nī indulget idigno: ad p̄hibitōis otagiū puocat vniuersum. facilitas enim venie icentium tribuit deliquendi. Con. Jacobi. 2. Iudiciū sine mīa fiet ei qđ nō fecerit mīam. Itē eccl. 7. Noli eē nimis iust⁹: s̄ iust⁹ ē cō iusticia ē sine mīa. So. s; Aug. Duo ista nōia cū dicim⁹ hō peccator nō vtiq; frustra dicunt. ga peccator ē corūpe. ga homo est misere. nec omnino liberabis hominē: nisi cū persecutus fueris p̄ctōem. nulli hōi claudenda est mīa. nulli p̄ctō impunitas relaxanda. Dicēdū ḡ qđ misericorditer puniē vñ vt saluent multi. sic misericorditer abscedit vñ mēbrū putridū; ne sana pars corporis corūpāe vltedat Et hoc modo intelligūt ille auctoritates ambrosi⁹ qđ nō est miserēdū p̄sone i detrimētū multoz. Nec est i cōtrariū quod obī iudiciū sine mīa ē. ga offm̄ mīe tenet exhiberi ordinare p̄us mīstitudi qđ p̄sone. Itē i persona attēdēdū ē vtrū sit penitēs vlti malo p̄sistēs Et tūc sic dīc aug. Sic iubemur inimicos diligere et misereeri eoz: ut de eoz p̄ditōe voleam⁹: et eoz salutē desiderem⁹ nō ut p̄tinaces et i malo p̄sistētes libertati donem⁹ et impunitati. Ad illō s̄o qđ dī. noli esse nimis iust⁹. rñdet aug⁹. qđ p̄ hoc erga penitētes n̄ seueri: s̄ misericordes esse monemur.

Consequenter

que redū ē de p̄sone rei seu p̄sone iudicandē. Circa quā q̄rit p̄la. Primo ḡnālī utz mali sint puniēdi seu iudicādi. 2° vtrū absentes sint iudicādi. 3° vtrū multitudo peccās sit puniēda. 4° vtrū aliqs possit pro alterius peccato puniri. Vtrū ignorantes sint puniēdi. Vtrū coacti sint iudicādi. Utrū deliquētes i iudicē ab eodē possint puniri. Circa p̄mū q̄rūt duo. Primo vtrū mali oī tempore fuerit puniēdi. 2° spūalī vtrum tpe grē sint puniēdi.

Ad primum sic Augustin⁹ de baptis-
mo. Arrogantie iactatio e: vt si q^s posse facere
credat qd nec apostolis cessit dñs. vt ija-
niam. s. a frumeto credat se posse decernere: cu
dictu sit Mat. 13. Sinite vtraq; cresce usq; ad
messem. Scdm hoc videt q nulli cessum sit
iudicare. qd e malos a bonis separe. Item
Grego⁹. Quadiu i hac vita stistitis: si boni
estis equanimitate tolerare malos. na qsq; ma-
los no tolerat: ipse sibi p tolerantia testis est:
qa bon⁹ no e. Abel eni ee renuit: que Chaym
malicia no exercet. Itē mali aut sunt pde-
stinati aut psciti. Si predestinati sunt. g sine
correctioe saluab ur. Si psciti ad morte inter
flagella deteriorer sunt: vt p3 i Pharaone. g
pdestinati correctio supflua. psciti inutil iueni-
tur. Itē dic ang. q Nabueh. pnia; meruit
fructuosam: cu post innumeras impietates fla-
gellat⁹ penituit: r regnu pditu rursus acce-
pit. Dan. 4. Pharao aut in ipsis flagellis du-
rior effect⁹ e: r periit. quatu ad nā; ambo ho-
mines erat. quatu ad dignitate ambo reges
quatu ad cam ambo captiu dei populu pos-
sidebat. quatu ad pena ambo flagellari. Si g
iste i flagellis penituit. ille no. que hui⁹ causa
fuit: nisi qa ille pscit. ille pdestinat: vt per
pena emdaret. Sol⁹ igit de⁹ g scit q p pena
possit emdari vel corrigi: poterit punire.

Itē ang⁹. de xbis dñi. Bon⁹ tolerat malu
na r xpūs cu sciret fure tolerauit: ad pdica-
dum misit. Mat. 10. ei q; cu aliis eucaristiā de-
dit Mat. 27. inde vt pns. Conē. Precipiūt
leges punire malos. Maleficos non patieris
vivere dñ i ero. Itē Heli reprobat⁹ e quia
filios no corripuit. Itē in Mat. Si peccave-
rit i te frater tuus corripe eu zc. Et ad ro. 13.
de indice. No sine ca gladiu portat. Item
querit vtru tpe gre mali sint indicadi r pu-
niēdi. Ad qd sic. Mat. 5. dictu e antiqs. oculu
pro oculo zc. Dico vobis: no resistē malo. ergo
mali no erūt puniēdi. Itē i veteri lege cor-
poralis pena statuta e. i lege euāgelii hoī pe-
nitēti p pñiam pmittit venia. Itē lex net⁹
a terrore icipit exo. 20. Ego sum de⁹ zelotes
vindicās zc. Lex euāgelii a lenitate mansue-
tudis r mie ita ingens. Bti paupes spu zc.

Item Leuit. 20. Qui fecerit hoc vel illud
morte moriatur. In euāgelio ho dñ. Sandiu e
sup vno pōte pñiam agente. Et Luce. 15. et
itez. No veni vocare iustos s pōtes. Mat.
9. Itē Grego. sup illb euāgelii. 22. Mat. 5.

Sile e regnu celoz hoī regi zc. dic. Cu in lege
scriptu sit diliges amicu: r odio habebis ini-
micu: accepta tūc licētia instu fuerat vt dei
suosq; aduersarios quāta possent xute opri-
merēt: eosq; iure gladii ferirēt: qd i nouo te-
stamēto opescit cu xiras pdicat dicēs. Dili-
gire inimicos. zc. Et qb⁹ vñ relinq q; maloz;
vindicta deo sit relinquēda: nec sint tpe gre
puniēda. Conē. i. ad cor. 5. Auferte malu ex
vobis ipsis. dixit apls de fornicatore. Itē i
eadē epla. 4. Quid vltis i xga veniā ad nos
er xgam vocat potestate iudiciariā. Itē;
Aug. Vincētio donatiste. No omnis q parit
amic⁹ est: no omnis q xberat inimic⁹. meliora
sunt vulnera amici q; oscula inimici. So.
sunt quedā salubri amonitione corripiēda:
qdā x flagellis corporalib⁹ r penis spūalib⁹
puniēda. Dicēdu q; vñ mali sunt corripiēdi
p amonitionē: s no vñ puniēdi p odēnatio-
nē. Q; vñ corripiēdi amonitione dic Aug⁹.
exponēs illud pphē. Recedite imundū ne te-
tigeritis. Nos igt istam recessionē spūaliter
intelligim⁹ de statu cordis non corporis.

Quicqd g inter vos maloz nostis quatu po-
testis improbate ut corde recedatis. et redar-
guitate: ut exeat inde. et nolite consentire vt
imudū no tagatis. Q; ho sint puniēdi gñalr
notandū q; multis modis stringit q; pena in-
ferri no d; malis: nec odēnatis iudicium
et hoc ut qa no sunt vestri iuris: vel qa illoz
crimina r si nobis nota sunt manifestis iudi-
ciis pbari no pnt: vel qa nisi cu maiori piclo
disciplinā exercē non possumus. De his ho q
foris sunt dicit apls. Quid mihi attinet de
his q foris sunt. De his enim dñs iudicabit.

Itē sup illb ps. faciet dñs iudiciū iniuriā
patiētib⁹. Aug. ab his qui non sunt sui iuris
negt disciplina exerceri. Itē de his quoz
crimina no sunt nota nec pnt iudici dic aug.
in omel. de pñia. Multi tolerant ut iudas. r
multi nesciūt quoadasq; dñs ueniat r illu-
bit abscondita. Itē de his q no possunt si-
ne maiori piclo corrigi dic aug⁹. extra eplam
permeniani. Cum qsq; xpianoz i aliquo pec-
cato fuerit dephēsus ut anathemate dignus
habeat. fiat hoc ubi piculū scismatis nullum
est. et i his casib⁹ loquūt auctoritates obiecte
qb⁹ uidebat pbari q; mali no eēt puniēdi.
Auctoritates ho contrarie itelligūt i oppositis
casib⁹ qb⁹ pbat malos esse puniēdos r iudi-
candos occurrētib⁹ trib⁹. s. iurisdicōe. iurisdicōe
r pace. salua unitate ecclie. De iurisdicōe

dicē aug. sup illud. i. ad cor. 6. De his qui foris
sunt dñs iudicabit. In his qui intus sunt. i.
fidelib⁹ patredo est refecāda. De iustōe dicē
aug. sup illud. i. ad cor. 12. Qui manducat idi-
gne zc. ubi ingt aug. nō tibi sane si index es si
apud te accusat: si his documētis testibusq;
iusticiā: coherce. corripe. excoīca. degrada. De
pace ecclie dicē aug. in epistola oītra epistolaz
Permeniani. Quādo cuiusq; crimē notū est
et omnib⁹ execrabile appar: nō tales habeat
defensores p quos possit scisma oītingere: nō
dormiat seueritas discipline. Ad illud tñ
qđ obf q̄ casta ē correctio cū corupēdi pde-
stinati sint aut psciti. dō. q. non seqt: qā hoc
ip̄ pdestinatū ē ut pdestinati p penā corrigā-
tur: quēadmodū et de orōe q̄ sit p ipsis ut dicē
beat⁹ Grego. in dialogo. Sa q̄ scī viri orādo
efficiūt ita pdestinata sunt ut p̄cib⁹ obtine-
ant. Silf de conceptōe itelligēdū ē. Ad illud
tō qđ obf de Nabuchodonosor: et Pharaone
dō. q. nō ē imputandū oīne pdestinationi ul
p̄scite: s̄ li. ar. q. aliq; nō corrigi ex pena. vñ
aug. de Nabuch. et Pharaōe dicē. Quis fines
eorū fecē esse diuersos: nisi q̄ vn⁹ dei manum
senties i redargutōe pp̄ue ingratū ingemuit
alter oītra dei misericordissimā x̄itātē libe-
ro pugnauit arbitrio. Et itez aug. Uasis ire
nūq; de⁹ reddēt interitū: si nō spōrāte iue-
nires homo hēre p̄m̄: nec i ferret irā nisi hō
ex pdestinatōe decidisset i culpā. Si aut obf
qā nescit qui sint pdestinat. vel psciti: ppter
qđ null⁹ est corrigēd⁹. dō. q. hoc non seqtur.
imo ppter hoc omnes sunt corrigēdi. quia
incerti sum⁹ an sit pdestinatū q̄ p correctōez
sit ille q̄ peccat saluandus. Ad illud tō qđ
querit an tpe grē mali sint indicādi. dō. q. sic
dū tñ iudiciū ul correctio nō pcedat ex odio
seu libidine uīdētē. Uñ dicē aug. sup illud Lu.
.9. Uis ut dicam⁹ ut descēdat ignis de celo
z. Discipuli nō recepti a samaritanis ignem
celit⁹ sup eos deducē voluerūt. s̄ audierunt
Nescitis c⁹ spūs estis. ex caritate tō et amore
iusticie correctio ē faciēda. Uñ dicē aug. i ser-
mone de monte. Perfectio dilectōis ipsi⁹ dei
patris nobis imitāda pponit: cū dñs Marth. 5.
Diligite inimicos vestros. et tñ de ipso dñs.
Quē diligit dñs corrigit. flagellat autē oēm
filiū quē recipit. ad hebr. 12. Et itez ipse dicē
i Luca. Seruus sciēs volūtātē dñi sui et non
faciēs plagis vapulabit multis. Ex hō q̄ p̄ce-
pto qđ relinq̄ nisi ut ipse vindicet cui ordi-
ne rez potestas ē data: et ea volūtate uindī-

cet: quia pater sciat p̄cellat paruulū filiū: quē tñ
p etatē nō p̄t odisse. et hoc mō intelligēdū
ē qđ dñs de nō indicādo in nouo testamēto
seu non puniēdo.

Consequenter querit vtrū
reus absens
possit iudicari. Ad quod sic. Dent. i. sup illud
p̄cepi eis audite illos. zc. intell. Nemo indi-
cand⁹ nisi p̄s audir⁹. Itē brūs Cornelius.
3. ca. q. 9. Omnia que aduersus absentes: in
omni negotio aut loco agūt aut iudicāt: oīa
euacuāt: quia absente nulla lex damnat.

Itē brūs Felix i eodē. Absente aduersario
n̄ audiat accusator: nec absente alia parte sen-
tētia a iudice dicta vllam obtinebit firmita-
tē. Cōtra. Numeri. 16. Moyses iudicauit
Dathā et Abyron absētes. Itē i. i. ad Cor.
.5. ap̄lus iudicauit fornicatōez absētē sic ipse
met dicē. Ego aut absēs corpore zc. Ro. dō. q.
est absēs ex otumacia: et est absēs ex impotētia
siue cā iusta. Absēs ex otumacia ē qui citatus
otemnit apparere: qualis fuit Dathan: et silf
Abyron. et n̄ dñs Numeri. 16. Q̄ vocati a Mo-
yse dixerūt. n̄ venim⁹. et talis potest absens
iudicari. Talis etiā erat fornicator: q̄ quāuis
istō n̄ scribat apostolus monnerat. et sic otu-
macē ppter euidētā patrati sceleris iudica-
uit. Absēs vero ex impotētia seu causa iu-
sta qua phibet corā iudice apparere: n̄ potest
legitime iudicari. Uñ dicē Zep̄erim⁹ papa. 3.
ca. q. 2. Absēs nemo iudicet. qā hoc diuine et
humane phibēt leges.

Postea queritur vtrū
multi-
tudo peccās sit puniēda. Ad quod sic. Mar. 13.
de ijanis dicūt serui. vis imus et colligim⁹
ea: et rñdet domin⁹. Ne forte simul eradicet
triticū: finite vtraq; crescēt. zc. ubi glo. Multi-
tudo n̄ est excoīcāda: nec p̄nceps populi.

Itē aug. Bonifacio. Ubi p̄ graues vīscētionū
scisuras n̄ h⁹ aut illi⁹ boīs ē piculū s̄ poploz
strages iacēt: detrahēdū ē seueritati ut ma-
iorib⁹ malis saluādis sincera caritas s̄būciat
Itē aug. li. 2. oītra epistolā permeniani. Cū
otagiū peccati multitudinē iualit oīne disci-
pline seuera mīa necessaria ē. Ex quib⁹ uīdes
reliq; q̄ multitudo peccās n̄ erit oīdenāda.

Cōtra. Exo. 32. Moyses ppter peccatum
idolatrie occidit p̄cepti multitudinē vsq; ad
23. millia hominū. Itē Helyas. 4. R. 1. zelo
iusticie igne celesti duos gn̄q; zenarios cū su-
is gn̄q; gita oīdemnauit. Uñ Ambro. excusās

apostolos q petierūt vt ignis de celo descen
der; sup samaritanos dic. Samaritani citi
crediderūt a qb^o ignis ardetur: nec discipuli
peccāt qni legē sequūt. Sciebāt enī q^o p^ohy
neēs reputatū ē ad iusticiā q^o fornicātes iter
fecit. Itē Deutl. 7. p̄cipit filiis israel vt. 7.
gētes que erant i terra p̄missionis p̄cuterēt
vsq; ad internētionē: qd̄ de^o iustissim^o nō p̄
cipet nisi instū esset peccātē multitudinē hu
mano iudicio cōdemnari. So. f^o Aug. cō
faustū. Crimina ingt sunt puniēda: qn̄ salua
pace ecclesie feriri p̄nt: in quo tñ discretio ē
adhibēda. Aliqñ enī delinquētū multitudo
diu p̄ patiām est expectanda. aliqñ in paucis
ē puniēda: vt eoz exemplo ceteri tereāt: et
ad p̄niam puocent. Et p̄ hoc p̄ r̄sio ad illō
qd̄ p̄mo ob̄ de zizantia. ibi enī faciēdū nō est
vbi timef ne sil eradicet triticū. Uñ f̄ Aug.
qn̄ multitudo ē i scelere: nec salua pace eccle
mie mali puniri p̄nt: tolerādi sunt poti^o q; viola
ta pace ecclesie puniēdi. Ad illō tō qd̄ ob̄
de Moyse et Helya iam p̄ r̄sio: qa sic dicit
Aug^o. Exēplo suo docuerūt i hoc q^o peccatus
idolatrie i paucos v̄dicauerūt morte pau
corū expiari et aboleri peccata mltoz. Ad
vltimū vero qd̄ ob̄ de gētib^o terre p̄missio
nis r̄ndet br̄s Grego. dñs. ibi patiēter tole
randi sunt mali: vbi aliq̄ ineniūt boni: quod
quia nō erat i gētib^o illis: vlr diuino iudicio
destruēte sunt.

Meritur postea

q^o vtrū inocētes et iuolūtarij circa qd̄
sint iudicādi. Circa qd̄ p̄mo querit vtrum
vn^o debeat vel possit puniri p̄ alio. 2° vt p̄
ignozātes puniri possint. 3° vt p̄ coacti. s. q
inniti faciūt aliqd̄.

Ad primum sic <sup>ob̄. Cu; pe
na inferat</sup>
delinquētū rōe culpe: et cōpa vni^o i aliū n̄ trā
seat. q̄ de iusticia nec pena v; trāfire. Itē
Aug. Quis loc^o inocētie relinq;: si alienum
crimē maclat nesciētē. Itē lex canonizata
dic. Crimē vel pena paterna nullā maculam
filio inferre potest: qa vn^o q; ex suo cōmissō
pene sbicit: nec alieni criminis successor cōsti
tuif. Itē Deutl. 24. Nō occidēt patres pro
filiis nec filii pro fratribus. sed vnusquisq; p̄
peccato suo moriet. Itē Eze. 18. Aīa q̄ pec
cauerit ipsa moriet. Et ibidē d̄. fili^o nō por
tabit iniquitatē patris c̄. Itē Grego. i mora
lib^o sup illō Job. Noīs q̄ filis ē tui c̄. ibi Bre.

Humana impietas ei nocet qd̄ p̄uertendo in
gnat. Si q̄ nō ignat nō nocet. Ex his videt
reling q̄ null^o ē puniēd^o p̄ peccato alterius.

Contra. Exo. 20. Ego sum deus zelotes vi
sitans peccata patrū in filios vsq; i tertiā et
quarta gnationē. sup qd̄ dic aug. 3i tertia et
quarta gnarōe cōminat se filiis reddituz: nō
i equalitate iudicii ut alii peccēt alii puniāt
s̄ magnitudine clemētie: dum semp expectat
penitētē. qd̄ i gnatione p̄ma delinq; nō pas
emēdat nisi 3° et q̄rta gnatio venerit. Itē
p̄ culpa originali ade puniūt omnes filii ei^o
Uñ. i. ad Cor. 15. Omnes i adam moriuntur.

Itē Cham peccātē Chanaan fili^o ei^o male
diā^o ē et seruituti addit^o. Bñ. 9. Itē p̄ pec
cato Bie; i lepra transmittit ad posteros. 4.
R. 5. Itē iudeis clamātib^o. sanguis ei^o sup
nos et sup filios nostros. Mat. 27. relique eoz
rum pene mortis xpi addite sunt vel sbicte

Itē p̄ p̄tō achor plebs israelitica i manib^o
hostū tradita ē. Josue. 7. Itē p̄ peccato fi
lioz Heli popul^o i cōspectu philistinoz corru
it. i. R. 4. q̄ iusto dei iudicio vn^o punif p̄ pec
cato alteri^o. q̄ a iudice poterit vn^o puniri p̄
alio. Si vicas q̄ nō est sile de iudicio dño
et humano. Cōtra. Sup iosue. 7. dicit aug^o.
sup illud. peccauit popul^o c̄. Hoc p̄cipit hō
iudici de^o i his que ad humanū iudiciū per
tinēt i iudicādis qd̄ i suo iudicio facit ipse.
Si q̄ ipse punit vnū p̄ peccato alterius. et hō
index silf facere poterit. Itē f^o iura et ca
nones inferūt pene sine culpa i plurib^o casib^o
vt p̄pter paup̄tatē ecclesia que cōsuevit hēre
ep̄m pdit ipm. Itē p̄pter homicidiū vel
propter odiū ciniū cōtractū eo q̄ occiderunt
duos ep̄s successine: vel alia cā ita enormi
ecclesia pdit suam ep̄m. 25. q. 2. Itē propter
fauorē ut alexadrina ecclesia i fauorē cōstan
tinopolitane ciuitat: quā Cōstantin^o cōstituit
p̄mū honorē post Romā amisit. distinct. 22.

Itē p̄pter vitiū lepre remouet q; ab ad
ministratiōe eccle. ut dic decretalis. et ita pu
nif eccle. pena alteri^o. Itē p̄pter scel^o p̄ris
puniē fili^o ut p̄ crimine lese maiestat: et oēs
illegitime nati p̄ peccatū parētū suoz. unde
et i deut. 23. d̄. Nō ingrediet manjer. i. de sco
to nat^o i eccliam dñi usq; i decimā gnationē
et filf p̄ scelē dñi punif familia iterdicto vel
ciuitas. 16. ca. q. 4. Itē p̄pter ordinē sacer
dotii dño seruus auferē f^o candēs. Sex igit
sunt casus f^o iura i qb^o punif aliq; sine cul
pa. Itē querit si p̄ p̄tō originali vn^o pena

actuali puniſ p culpa alteri? quare nō p culpa actuali. 3re dic̄ aug. ſup Joſue. 7. Nō ē credēdū i penis que poſt mortē irrogāt aliū pro alio poſſe damnari: ſ i his tm reb? hic irrogari penā que finē fuerāt habitare. ḡ ſolu; pena temporali vn? iuſte puniſ p alio. ḡ iuſta eſt dānatio p culpa originali: aut ſ iuſta eſt: iuſte puniſ vn? p alio t̄pālī t̄ eternalī.

So. p diſtinctionē beati Aug. ſup Joſue. 7. Eſt pena nocēs t̄ n̄ oſerēs. t̄ ē pena nō nocēs ſ oſerens ad ſalutē. Pena p̄ma nūq; de? puniſ vnū p alio. Pena 2a puniſ de? ex cauſa vnū p alio. In p̄ma pena d; homo iudex deū imitari. in 2a inferēda nō niſi cū iſtūctiōne que poſtea ponet. et hoc eſt quod dicit aug. Secretiori iudicio viſibiles aſſidēs hominū vel mortēs nouit dñs. quēadmodū gub̄ſcūq; iuſte diſpēſat: etiā cū alioz peccata i aliis videt viciſi: qm̄ his qb? ingerunt t̄ obelle t̄ pdeſſe poſſunt. Penas 3o inuicibiles que nocent t̄ nō ſunt: ita null? deo iudice pro alienis peccatis luit: ſc̄ hōiē iudice null? luere niſi p ſua culpa iſtas viſibiles penas d;

Ad illud ḡ qd̄ p̄ ob̄. ego ſu; de? zelotes zc̄ dō q̄ iſtud intell̄ de filiis q̄ ſunt imitatores malicie patris. vñ ibi ſegf. his q̄ oderūt me hoc ē i illis qui i odiū mei ſunt ſectatores paterne malicie. Ad 2o dō. q̄ i peccato originali nō puniſ vnus p peccato alteri? ſolum: imo p peccato p̄prio. Erat enim vn? originaliter cū reſiquete par̄te. et ideo qd̄ vn? erat cū illo t̄ i illo a quo traxit quando omiſſum eſt p̄m̄. adeo t̄ i ip̄o originalī peccauit: ſicut dicit apl̄us ad ro. 8. de adam: in quo inq̄t oēs peccauerūt. Ad alia 3o que obiciuntur de Chanaā t̄ de poſteris Sier̄ t̄ de filiis iudeorū q̄ occiderūt xpm̄ dō. q̄ ex his exemplis n̄ probāt aliq̄ puniri p peccatis alioz: niſi ſunt imitatores malicie eoz. tñ penā dīna puidētia inſuſſima ſuſtinuerūt hi t̄ alii temporalī pro culpa aliena ad vtilitatē p̄riā. Punit enim deus ad vtilitatē qnq; de cauſis. p̄mo ad p̄bationē t̄ p̄fectionē virtut̄ vt Job t̄ Tobiam. 2o p̄pter oſeruatiōnē grē t̄ humilitat̄ vt Paulo dedit angelū ſathane ne magnitudine reuelationū ſup̄biret. z. ad. cor. 12. Tertio p̄pter p̄niam peccati. vt Maria ſorozem Moysi numeri. 12. 4o p̄pter eruditiōnē: vt filios iſrael bonos: de qb? dicit Jere. Alia triſlatio p̄ omne flagellū erudieris iſrlm. 5o p̄pter gloriā dei manifeſtandā vt cecū natū. iob. 9. de quo dicit dñs. Neq; hic peccauit neq; p̄tet

ſ vt manifeſtet gloriā dei in illo. Non ē igit̄ ex his cauſis inconueniēs vnū puniri a deo peccante alio. Ad illud vero quod obicit̄ de achor r̄ndet ang. q̄ pena temporali diſpēſatione dīna puniſ aliq; triplici de cauſa. p̄a eſt excitatio ſollicitudis caritat̄. vñ dicit aug. q̄ p hoc q̄ p peccato achor puniſ eſt popul? oſteſum ē vt nō ſolū ſe quiſq; curet in poplo ſ inuicem ſibi adhibeant diligētiam: et tāq; vnus corporis t̄ vnū hoīs alia pro aliis ſunt membra ſollicita. 2o rō eſt oſteſio unitat̄ que d; eſſe inter homines quantū ad nīculū ſocietat̄. Vñ aug. Silr̄ oſtendit̄ quantum ad onera ſit in populi unitate ipſa uniuersitas: ut nō in ſe ipſis ſinguli: ſ tāq; partes in toto elimēt. vñ p peccato uni? p̄ſone tm̄. ſ. achor vidū ē. peccauit popul? zc̄. Tertia rō ē detestatio peccati ſeu oſteſio magnitudis ſceleris. Vñ aug. Simul etiā ſignatum eſt quātūz malū fieret ſi uniuersa multitudo peccaſſet: qñ vn? ita potuit iudicari: ut ab eo ceteri nō poſſēt eſſe ſecuri. Ad illud qd̄ poſtea ob̄ de filiis Deli dō. q̄ i hoc q̄ filii iſrael puniri ſunt p peccato filioz Deli. exp̄miſ qd̄ 6o beati Grego. Meritis p̄atorz de p̄auaſ uita ſb̄ditoz. qd̄ p̄lat̄ ſuis ſbditi ſauēt ad malū: cū eis ſimul cor̄nūt: ſicut filii iſrael dīn ſauētes peccatis ſacerdotū tandem cum eis ceciderūt i manib? hoſtiū. Silr̄ dō ē qd̄ vñ popl; numerauit p peccato: gladi? dñi deſcendit in populū. qd̄ i hoc peccato ei? ſauēbat. p̄terea i hoc puniſ ē ipſe q̄ peccauit: qd̄ i multitudine plebis dignitas regis ē: t̄ i paucitate plebis ignominia p̄ncipis. ſc̄ dō i p̄uerbi. 14.

Ad illud qd̄ poſtea obiciebat q̄ homo iudex d; facē i ſuo iudicio ſc̄ de? i ſuo: p̄ r̄nſio p̄ diſtinctionē ſup̄ poſitā aug. ſuper iofue. 7.

Ad illud qd̄ poſtea obiciebat q̄ 6o iura in ferūt pene ſine culpa zc̄. dō. q̄ ē pena damni. t̄ pena flagelli. Pena damni ē in ſb̄tractione alic? boni. hec pena iſerit̄ iuſte ab hōiē iudice ſine culpa: ſ n̄ ſine cā t̄ hoc oſideratōe utilitatis coīs t̄ publice ſalutis: quā de ordine poteſtat̄ ſibi oſceſſe d; p̄ferre utilitati t̄ ſaluti cuiusq; perſone. et i hoc ḡne ſunt omnes pene canonū: que iſerūt ſine culpa. Pena vero flagelli duplex eſt corporalis t̄ ſp̄ialis. Sp̄ialis ut excoīnicatio. corporalis ut mutilatō occiſio. Neutra vero poteſt iſerri ſine culpa. De pena ſp̄iali que eſt excoīcario dicit aug. ad Aureliū ep̄m. Nō imputāt̄ filiis peccata parentū que poſt eoz natiuitatē a parentibus

omittunt: nec p peccatū pētū spūali pena filii sunt plectēdi. et h̄ intell̄ de pena spūali que est excoicatio maior: que separat a suffragiis ecclie et participatōe sacramētoꝝ spūali et sacramentali: nō de pena spūali q̄ d̄ interdiciū: q̄ separat a participatione sacramentali: n̄ spūali sacramētoꝝ: qua p bono coi peccāte oīno interdiciō familia vel ciuitas. Ad illō qd̄ queritur de peccato actuali et originali dō. q̄ humana iusticia inquatū pōt dīnā iusticiam imitat. Punit autē oīna iusticia culpā actualē et culpā originalē. et h̄c. s. originalē finaliter punit pena damni. i. subtractione glorie. Actualē h̄o pena sensus i infirmitate gebenne. Sicut iusticia humana p culpa parentis pena damni punit filiū. vt p crimine lese maiestatis exhereditat filiū. et p fornicatōe vel adulterio parētū efficiēt famis fili: q̄ de adulterio et fornicatione ē nat. Pena h̄o sensus v̄l flagelli nullū punit nisi p peccato actuali s̄. q̄ d̄ ang. sup̄ Josue. 7. Nōne iudice istas visibiles penas nullū nisi ex p̄tia culpa d̄ luere.

Que autē sit rō in iusticia dīna et iusticia humana d̄c̄ ang. ad Bonifaciū. Jam cū hō in se ipso ab eo q̄ genuit alter ē effect: peccato alteri sine sua cōfessione nō teneat obnoxio. Traxit q̄ reatū q̄ vn̄ erat cū illo et in illo a quo traxit q̄n̄ admissum est. Nō autē trahit alter ab altero: q̄n̄ sua vnoquoq̄ p̄p̄ta vita vidēte: iam est uerificatū. aīa que peccauerit ipsa mouet. Ad illud qd̄ d̄ de aug. vlt̄o patet solo ex p̄dictis. Nam p peccato originali nō solū punit q̄s ex culpa aliena: imo p culpa que fit ei p̄p̄ta. Ex culpa enim p̄p̄ta ade p̄sonali corrupta est natura que tota erat in illo et Eua. Et ideo oīs p̄sona que p̄pagatur ex sic vitiosa natura corrupit: et corruptōe p̄p̄ta sic ei p̄p̄ta fit natura: et s̄. modū susceptibilis est ratio corruptionis. ideo q̄ p̄sona susceptibilis ē culpe corrupit p̄sona corruptione culpe p̄ similitudinē p̄ncipiū corruptionis: que fuit p̄sona culpabilis.

Postea queritur ^{vt ruz} ^{igno} rantes sint iudicādi. Ad qd̄ sic. Ambro. super Lud. vbi d̄. q̄ nauicula iacobab finib. Turbas inquit nauicula Petri i qua erat iudas. qui suis meritis erat firm̄ turbas alienis. q̄ pro peccato iude periclitabaf Petri q̄ ignorabat peccatū iude. Itē peccato ciuitū thesauri Jerico anathematizati legūf. Josue. 6. Itē peccato amalechitarū aīalia eoz iussa

sunt interfici. i. R. i. 5. q̄b. q̄a S. ul peccit: au dicit Samuelē. nescitis q̄a p̄m̄ ariolādi zc.

Item p peccato israelitarū archa oīi p̄bi listis tradita ē. i. R. 4. Itē p p̄tō egyptiorum possessiones eoz grandini sunt tradite exo. 9. Si q̄ q̄ sensu carēt ut archa et thesauri Jerico anathematizant: vel hostib. tradūt: vel venant. Item si ea que uim intelligēdi nō h̄nt p̄tis hominū morti tradūt. relinq̄ fortiori rōne q̄ ignorātia nullū d̄ a reatu criminis excusare. Itē Numeri. 16. paruuli p p̄tō Dathan et Abyron cū parētib. perierunt Un̄ ibi d̄ q̄ egressi stabāt cū vxorib. et filiis i t̄roitu papilionū. Itē paruuli sodomitarum perierunt cū sodomit. p̄tō sodomitarū: et t̄n̄ habebāt ignorātia iudicabile. Con̄. d̄c̄ aug. Nullū crimē maculat nesciētē. Item Jo. Dam. Ad inuolūtariū indulgētia digni habēt. Inuolūtariū autē sic idē d̄c̄ dupl̄ ē. h̄ qd̄ p ignorātia. hoc p uolētā. q̄ qd̄ ignorāter fit dignū ē indulgētia. Nō q̄ puniri debet ignorās. Itē ḡn. 20. dixit abimelech. Num gētem ignorāre interficies. Itē deut. i. filii q̄ bodie boni et mali ignorāt distāt: ipsi intrabūt: et ipsi dabo terrā zc. Rōne q̄ ignorātie p̄nulos israelitarū nō indicant oīs p̄n credulitate parētū. Item aliqui ignorātia cōtingit rōne infirmitat vt i perturbat. alienat. et ebriis. aliqui rōne erati. vñ ifās q̄n̄ ē doli capax excusat: sic d̄ cā. i. 5. q. i. Q̄n̄ q̄ rōne deceptiōis vt cū aliqui decepti p fraudē vel doli alteri: v̄l p errorem facti p̄babilem. Aut igit ignorātia v̄l excusabit oēs istos. aut si aliquos excusat aliq̄s nō: h̄ ignorātia excusabit et que nō. et q̄s p ignorātia deliquit p̄nied. erit: et q̄s nō. So. d̄ q̄ ē ignorātia negationis. p̄uationis. et dispositiōis. Ignorātia negationis ē qua negat scia: nec ponit debitum sciēdi. et hec simpl̄ excusat. Ignorātia p̄natiōis est qua negat scia et ponit aptitudo seu debitū sciēdi. et hec i eis que pertinet ad salutem a t̄ro excusat: s̄ n̄ a toto. Ignorantia dispositiōis est que ponit errorem seu cōceptionē cōtrariā scie recte. et illa i his q̄ p̄tinet ad salutē accusat: et n̄ excusat. s̄ si mō affectus sine uolūtas nesciēdi: de q̄ i ps. Noluit itelligere ut b̄n̄ agēt. Scdm̄ hoc q̄ d̄ q̄ ignorās p̄ modo ex ignorātia n̄ meret puniri. ignorans modo meret puniri: s̄ cū mitigatione. ignorās tertio modo meret puniri cū seueritate.

Ad illō qd̄ ob̄ de petro q̄ periclitabaf propter peccatū iude. d̄. sicut patet ex dictis

q̄ ex causis inueniētib⁹ dīne puidētie meritis
 multotiēs maloz iulli a deo temporalī puni
 unt. s̄ tñ ī hoc iudiciū humanū n̄ d̄ imitari
 dīnū. sic dicit Aug. sup. Josue. 7. ut sup. dictū ē
 Et rō h⁹ ē q̄ cū duplex sit iudiciū diuinū.
 occultū et manifestū. Occultū iudiciū ē ī pe
 na temporalī bonoz. Manifestū ī pena malo
 rum. Humanū iudiciū quod ē ex manifestis
 causis d̄ imitari iudiciū dei manifestum nō
 occultū. Ad illō q̄ postea obī d̄. q̄ ī sen
 sibilis et irrōnabilia p̄tō hoīum anathemati
 zant vel perdūt: nō participatiōe peccati. s̄
 causa rōnabili que assignat triplex. s̄. ratio sa
 cramentī. detestatio peccati. flagellū deliquē
 tis. Rō sacramētī cā est ī thesauris Jerico. et
 aliis aīalib⁹ amalechitarū. ierico enim inter
 rat luna: et significat mūdānā cupiditatem.
 amalechite interpretat lingentes sanguines.
 et significat carnaliū desiderioz voluptatez.
 Thesauri ḡ ierico anathematizant ad signifi
 candū dānationē cupiditatis. Aīalia amale
 chitarū iubēt interfici ad signū mortificati
 onē motuz carnal voluptatī. Itē detesta
 tio peccati cā ē ut patet ī actib⁹: ubi propter
 peccatū Symonis pecunia ei⁹ damnata ē di
 cēte Petro. pecunia tua recū sit ī pditionē zē
 Itē flagellū deliquētī cā ē ut ī aīalib⁹ egyptioz
 et possessionib⁹ grandine percussis: ut ī
 illis punirēt quoz felicitate letabant. Ad
 illud q̄ obī de puulis Tarban et Abyron et
 sodomitarū d̄. q̄ p̄ paterno scelē paniti sūt
 quāuis ignorātes a deo sine culpa: s̄ non sine
 causa: q̄ oīna puidētia que p̄scat et puidet
 qualis q̄s: debeat esse futur⁹: p̄uidebat eos
 si p̄mansissent paterni sceleris imitatores fu
 turos. et ideo p̄ hoc maior pena illis dimi
 nuta ē: q̄b⁹ successio paterni sceleris est adēpra
 Ad obiecta s̄o partis alteri⁹. Notādū q̄ ē
 ignorātia facti: et ignorātia iuris. ignorantia
 facti alia ē ei⁹ q̄ nō oportuit eū scire q̄ igno
 rat: sic dicit ap̄l̄s. i. ad cor. 8. Si q̄s infidelium
 vocat vos: q̄cqd̄ appositum fuerit comedite
 nihil interrogātes p̄pter sciam. Alia est
 facti q̄ oportuit eū scire: sic ignorātia iude
 oz. q̄a que a p̄ his de iudeis fuerint plata
 adhuc ignorāt esse ōpleta. p̄ma ignorātia ex
 cusat. 2⁹ nō. Itē ignorātia iuris aut ē iuris
 naturalis aut iuris diuini legis et euangelii:
 aut iuris canonici vel civilis. ignorātia iuris
 naturalis neminē excusat habētē vsum rōis
 Ignorantia iuris dīni ī his que p̄tinēt ad sa
 lutem ut sunt p̄cepta decalogi: et articuli fi

dei nō excusat: ī aliis uero excusat simplices:
 quāuis nō excuset p̄latos et sacerdotes: q̄ te
 nenē rōnē reddē de ea que ī eis ē fide et fide
 Ignorātia s̄o iuris canonici et civilis nō excu
 sar iudices: quāuis excuset alios simplices. et
 s̄ hanc distictionē intelligant auctoritates
 aug. et ḡn. Ad illud uero Jo. Dama. d̄. q̄
 inuolūtariū p̄ ignorātia duob⁹ modis est. sim
 pliciter et s̄ q̄d. Simpl̄ cū non ipsi tribuim⁹
 cām ignorātie. ut q̄n̄ nihil omittim⁹ de ori
 gentib⁹. s̄ q̄a ira otigit: hoc modo q̄d p̄ igno
 rātia fit inuolūtariē fit simpl̄. Secūdu q̄d
 uero cū ipsi tribuim⁹ cām ignorātie: vel cum
 omittim⁹ ex otigētib⁹ aī⁹ sic tribuit causam
 ignorantie. Ebi⁹ q̄ homicidiū fac̄ ignorans
 q̄dem occidit: nō tñ omni modo inuolūtariē
 cām enī ignorātie. s̄ ebrietatē ipse fec̄. Ex otī
 gentib⁹ s̄o aī⁹ omittit ille q̄ ī loco nō osueto
 sagitans patrē ignorāter occidit. Et ideo nō
 omni modo inuolūtariē. q̄a nō adhibuit dili
 gentiā quā debuit ut nō interficēt sagittādo
 Ignorātia p̄mo mō: que. s̄. ī nobis cām nō h̄:
 nec ipsam comitat negligētia ex parte n̄ra:
 vel omissio: qualis est ī paruulis et ī alienat
 p̄petuo excusat aī⁹ ut nō puniāt. Ignorātia
 s̄o 2⁹ mō dicitur: s̄. causa ī nobis ē ul p̄ opati
 onē vel p̄ omissionē n̄ excusat a toto: et si ali
 excusat a tāto. Ad illō q̄ obī de deut. de
 paruulis ituraturis terrā p̄missionis iam patz
 rñsio. Notādū tñ q̄ ē ignorantia simplex.
 ignorātia crassa. et ignorātia affectata. igno
 rātia simplex p̄uat sciam nec ponit debitum
 sciēdi: nec otēptū sciēdi vel affectū nesciē
 di: q̄ ī paruulis est: quādiū n̄ h̄nt vsum rōis.
 et ī omnino alienat. Ignorātia crassa p̄uat
 sciam. s̄ ponit debitū sciēdi et otēptū. et ideo
 nō excusat. Ignorātia s̄o affectata p̄uat sciam:
 et ponit affectū seu desiderii nesciēdi. et ista
 maxime accusat ignorātes. Ad vltimū ex
 iam dictis p̄ rñsio. Tñ circa ignorātia illam
 triplicē distiguēdū est. Nā ī paruulis igno
 rātia aī⁹ vsum rōis oīo excusat. post vsum
 rōis aī⁹ adolecētia a tāto excusat s̄ n̄ a toto
 ī his que p̄tinēt ad salutē. Itē ignorātia
 que p̄uenit ex infirmitate ut ī furiosis oīo
 alienat: distiguūt. aut ex c̄pa sua ī illā igno
 rātia ceciderūt: aut n̄. p̄mo mō nō excusat a
 tāto deliquētes ignorāter. et hoc q̄a tribuit
 cām ignorātie. 2⁹ mō excusant a toto. tñ quia
 iudicio humano vix potest deprehēdi an ex
 culpa quis ī ignorātia ceciderit. ideo n̄ iudī
 caret deliquēte ex tali ignorātia nisi ubi cās

culpe fuisse reprehēdēt sic i ebriis. Itē circa
deceptos v̄l ignorātia deceptoz distigēdū
sic p̄us. aut ē ignorātia facti: aut inris. si iuris
ē nō excusat ignorātia delinquētē in his que
ptinet ad salutē. Ignorātia v̄o facti aut vici-
bilis ē aut inuicibilis. Inuicibilis ignorātia tē
v̄l: cū ignorat̄ fac̄ q̄cqd̄ in ipso ē ad h̄ q̄ sciat
q̄d̄ v̄l scire. si tñ nō potest scire factū: q̄d̄ utile
esset scire. et hec excusat. Vincibilis v̄o ignorā-
tia ē q̄ hōie faciēre q̄d̄ i ipso ē p̄t̄ remoueri.
et hec nō excusat i factō q̄d̄ oportuit eū scire:
sic est ignorātia infidelitū de deo humanato.
Ex his igit̄ manifestū erit q̄n̄ ignorātes sint
puniendi: et quādo nō.

Queritur postea ^{vtrū} ^{coacti}
sint puniēdi p̄ eo q̄d̄ coacti faciūt. Ad q̄d̄ sic.
Jo. Dam. Q̄ inuolūtariū aq̄ mīa extimād̄ ē
dign̄. Inuolūtariū aut̄ ē q̄d̄ p̄ ignorātia seu
uolētia fit. q̄ q̄d̄ fit p̄ uolētia ē indulgētia v̄l
gnū. S; talia sunt que faciunt coacti. q̄ coacti
erūt mīa digni. nō q̄ puniēdi. Itē coactio
et libertas opponūt. Libertas aut̄ quā habet
rōnalis creatura: ex hoc q̄ ē p̄ libez arbitriū
opans dñā sui aq̄: p; q̄ si operat̄ bñ digna ē
p̄mio. Si male digna est supplicio. q̄ coactio
que remouet libertatē et dñūm aq̄ efficiet
q̄ aq̄ nō erit dign̄ p̄mio vel supplicio. q̄ co-
acti nō erūt puniēdi. Con̄. Dic̄ aug. q̄ co-
acta uolūtas uolūtas ē. S; uolūrate existēte
respectu aq̄: aq̄ est vitupabilis: si malus est
et dign̄ punitōe. si bon̄ ē laudabilis et dign̄
p̄mio. q̄ coactio interueniēte respectu aq̄:
erit aq̄ nihilomin̄ dign̄ remuneratione v̄l
punitōe. q̄ coacti iudicādi. Itē si q̄ timore
mortis neget dñm̄ deū: vel impio tyrāni
occidat patrē volēs: stat q̄ uolūtariū et ti-
more coact̄ opaf. et tñ null̄ recte rōnis tales
dicēt̄ innocētes. aliq̄n̄ Petr̄ innocēs fuisse: cū
negauit xpm̄. Relinq̄ q̄ coacti deliquētes
erūt puniēdi. So. v̄d. q̄ sunt aq̄ q̄ oīno
sunt i p̄tate nostra ad faciēdū et dimittēdū.
ut aq̄ interiores a se sbiecti rōni. vt̄ sentire
eligere. velle. p̄ponē. et h̄. Itē sunt aq̄ q̄ nō
sunt i p̄tate n̄ra vt̄ aq̄ n̄ales: vt̄ ē appetē ali-
mētū. retinē. et h̄. nec quātū ad actionē: nec
quātū ad dimissionē. Itē sunt aq̄ q̄ p̄t̄ sunt
i potestate nostra partim nō. sicut mot̄ mem-
broz corporis i opando. i gradiēdo. in p̄tate
nostra sunt cū nō ē defect̄ organi v̄l p̄hibēs
In potestate v̄o nostra non sunt vel cū defic̄
organū: vel aliqd̄ iteruenit p̄hibēs organū;

ab actu. et hoc quātū ad faciēdū et dimittē-
dū. Itē sunt aq̄ q̄ sunt i potestate nostra
omnino quātū ad dimittēdū: s; nō omnino i
potestate n̄ra quātū ad agēdū sic loq̄. loqui
enī i potestate nostra ē total̄ vt̄ si fiat: ita q̄
si p̄t̄ cogi loquēs ad loquēdū: sicut p̄t̄ cogi
ad motū manū aut pedis. s; p̄t̄ p̄hibēi ne fiat
et hoc q̄a fit p̄ organū. Aq̄ vero p̄mo modo
dicti semp̄ sunt uolūtariū. et ideo vitupabi-
les si mali sunt. laudabiles si boni. Aq̄ secūdi
sunt simpl̄ inuolūtariū. et iō non laudabiles
nec vitupabiles. et iō nec puniēdi. Aq̄ v̄o
tertiū i quātū uolūtariū: laudabiles et vitupa-
biles. i quātū v̄o inuolūtariū simpl̄ nec lauda-
biles nec vitupabiles. nec puniēdi nec vitu-
pādi. Sil̄ et de q̄rt̄ itelligēdū ē. Itē disti-
guēdū q̄ uolētia seu coactio duplex ē. sim-
pl̄ et fm̄ qd̄. Simpl̄ coactio seu uolētia de-
terminat a dama. c̄ p̄n̄ deforis ē nihil ofe-
rētē s; p̄p̄ū impetū uim̄ passio. h̄ ē c̄ causa
efficiēs ext̄ est total̄: et nihil coopaf̄ ille qui
patif̄ oīo. et hec coactio v̄l sufficiēs. Sedm̄
qd̄ v̄o coactio seu uolētia ē cū causa mouēs
deforis ē iducēs vel impellēs coopaf̄e illo q̄
patif̄. p̄mo mō coactio ponēt̄ i castissima:
x̄gine: que oīo v̄l suam uolūtate tu corrupet̄
z̄ mō dicēt̄ coactio i illo q̄ timore impellēte
uehemēt̄: at timore mort̄ xpm̄ negat̄. p̄ma
coactio oīo excusat a reatu pene. z̄ n̄ excusat
a toto s; a rāto. p̄ma coactio n̄ h̄ locū i actib̄
simpl̄ uolūtariis et ext̄rib̄ i potestate n̄ra. s;
h̄ locum i aliis i quātū n̄ sūt i potestate n̄ra
z̄ v̄o coactio locū h̄ i actib̄ simpl̄ inuolūta-
riis. Un̄ h̄ mō itell̄ q̄d̄ dic̄ aug. q̄ coacta uo-
lūtas uolūtas ē. Et p̄ h̄ p̄ r̄n̄sio ad p̄m̄m.

Ad z̄ sil̄ p; qm̄ q̄ timore mort̄ negat̄: nō
v̄l inuolūtariū: quāuis aq̄ ille n̄ placeat abso-
lute: s; tñ placeat cōsideratōe mali: q̄d̄ plus ti-
met̄ sic iactātes ea q̄ i nauī sūt i mari p̄pter
naufragiū: n̄ sūt inuolūtariū i iactādo. Ex his
igit̄ p; qm̄ coacti sūt puniēdi: et qm̄ n̄.

Ultimo queritur ^{vtrū} ^{iudex}
reos i se deliquētes debeat punire. Ad quod
sic. Greg. i quadam omel. Ea que i nobis cō-
mittūt̄ facile possum̄ dimittere. ea v̄o que i
deum̄ mittūt̄ cū magna discretiōe: nec tñ
sine p̄nā possum̄ relaxare. Itē beat̄ Pe.
q̄ cū aliis audierat. Beati erit̄ cū maledixe-
rūt̄ uobis hōies: contumelia sibi illatas cū gau-
dio suscipiebat. Peccata v̄o que i deū omittē-
bant̄ acerbē puniebat: sic p; in Anania et

Sapientia. Act. 5. Itē Paul⁹ p totam eplam secundā ad Cor. pia amonitione p cōtēptū de Inquētes ī ipm ad sui amorē reuocat. Elmas vero magū q ceteros a fide retrahēbat cecitate percussit. i. act. Conf. Ambros⁹. Ad pces Delye ignis descendit de celo vt vindicare tur pbe iniuria. Itē canon bti Siluerii pape. z. ca. q. 4. Miserūt me ī exiliū. ego tñ n̄ dimisi officiū meū: s̄ eos q talia erga me egerūt anathematizari. Ex qb⁹ videt q licet iudici ppiā iniuriā vindicare. So. Intuitu honoris vel amoris ppiē psonē nō potest iudex vindex esse ppe iniurie. vñ vñs uolēs iniuriā ppe psonē tolerare: iniuriā dō dei nō inultā relinquere: ait discipulis. Nescitis cui⁹ spūs estis. Ad illō dō qd obf de Delya dō q iniuria illa ppe n̄ alia q iniuria dñi intellr. Un̄ p b q ignē de celo postulauit: nō e⁹ meriti esset apud deū uoluit ostēdē: s̄ q ille esset uer⁹ de⁹ quē colebat. Ad illud qd obf de facto Siluerii dō. q ī illo anathemate puniunt iniuriātes sibi nō intuitu psonē: s̄ intuitu dei ⁊ ecclie e⁹ erat pastor.

i. Inquirendum est

postea de persona accusatoris: p qua uant plures leges iudiciales. i. 9. Leuit. Non facias calumniā pximo tuo. ⁊ itez. Nō stabis cōtra sanguinē pximi tui. ⁊ mltā alia. Querit q̄ pmo an qs teneat accusare. 2⁹ an s̄diti pnt suos pcelatos accusare. 3⁹ an mali possint accusare. 4⁹ an omnes boni possint esse accusatores. 5⁹ que cōditiones requirunt ad hoc q̄ aliq̄ possit accusare. 6⁹ quādo ⁊ quō debeat qs aliū accusare.

Ad primum sic Leuit. 5. Si peccauerit anima ⁊ uocē iurāt audierit: testis fuerit q̄ aut ipē uidit: aut cōsci⁹ ē: nisi indicauerit portabit iniquitatē suam. Ex quo sic dicit Aug. vñ lex dicit peccare hominē: q̄ scit aliquē falsum iurare ⁊ tacet. q̄ tenet accusare. Itē ang⁹. ī regla sua. Nō vos iudicetis eē malinos q̄ crim̄ alteri⁹ indicatis: magis q̄ppe innocētes estis indicādo crimē: q̄ si fratres vros quos indicādo corrigē potestis: tacēdo perire permittatis. s̄ quilibet tenet pcurare salutē fr̄is q̄ ipm accusare vt corrigat. Itē ang⁹. ī eodē. Si frater tuus uuln⁹ b̄ ī corpore: qd uelit occultari eū timet secari: nonne crudelē a resilere ⁊ misericorditer indicare? quanto q̄ poti⁹ debes manifestare ne deteri⁹ putrescat

ī corde. Itē ang⁹. ad Vincētū donatistas. Utill⁹ esuriētī panis tollit: si de cibo securus iusticiā negligebat: q̄ esuriētī panis frangiē vt iniusticiē seduct⁹ acq̄scat. Itē q̄ freneticū ligat: ⁊ litargicū excitat ambob⁹ molest⁹ ambos amat. Itē qs nos pōt ampli⁹ amari q̄ deus: ⁊ tñ nos nō solū uocere suauiter: vñ etiā terrē salubiter nō cessat. Ex qb⁹ reliq̄ rōne cōsili q̄ ex caritate ē accusare fratrem ad correctionē. Tenemur autē ad opa caritatē.

Itē ambrosi⁹ ī quodā sermōe. Nō osculaf pater semp filii: s̄ aliqñ castigat. q̄ qñ castigat q̄ diligit circa eū pietas exercet. Si q̄ tenemur ad opera pietatē ī pximū: tenemur ad accusatōes vt castiget. Itē idem ī eodem. Dabet amor plagas suas que dulciores sunt cu; amari⁹ se inferūt. Dulcior ē enī religiosa castigatio q̄ blāda remissio. Un̄ ait Salomō Meliora sunt uulnera diligēt q̄ fraudulēta odiētis oscula. z. puer. inde vt p̄i⁹. Cōf. ī puer. xi. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana. qui autē fidelis ē celat amici cōmissū

Itē in puer. z. Que uiderūt oculi tui ne proferas ī iudicio cito: ne forte emēdare non possis zc. Itē de lege nature tenemur non facere qd nobis nollem⁹ fieri. S; null⁹ uellet accusari. q̄ null⁹ d; aliū accusare. So. dō. q̄ aliud ē ex caritate alioz crimina indicare vt quos secreta correctione nō possum⁹ corrigere: cui⁹ iudicium suū corumpat. atq̄ aliud insidiando falsa obicē: vt insultādo uera per cōtumeliā exprobare: siue p̄termissio iuris ordine ī accusationē p̄sumpe. Illud p̄mū caritatē ē: reliq̄ dō ī pietatē seu iniquitatē officii. vñ de impositione falsi dō ī puer. iz. Qui quod nouit loq̄ iudex iusticiē est. qui autē mentur testis ē fraudulēt⁹. et ad hoc ē illa p̄bitio. Nō facias calumniā pximo tuo. Calumnia ē falsi criminis impositio. Et itez ī puer. Uerba impioz insidiāf sanguini zc. De impropere ratione filr dō ī p̄dicta auctoritate puer. Que uiderūt oculi tui ne pferas ī iudicio. Et hoc modo intellr canon beati Anacleti. Summa iniquitas ē fr̄es detrabere ⁊ accusare. De omissione ordis iuris in cōtrariū dō Math. is. Si peccauerit ī te frater tuus corripe ipm inter te ⁊ ipm solum.

Postea queritur vñ; s̄diti possint p̄latos accusare. Ad quod sic. Beatus sabian⁹. z. ca. q. 7. Qualis damnatio illis imineat q̄ ī patres peccāt: oīna scriptura oñdit

Si enī Cham q̄ n̄ cognuit pudēda patris ma-
ledict̄ ē. q̄. gñ. mlt̄o ap̄loze dēnatōe digni
sunt q̄ p̄rib̄ legatōe fungētib̄ orumeliā infe-
rūt. Si dicat q̄ illud intell̄ de falsa ip̄ositōe
Cōf. Canon beati Anacleti. q. eadez. Sñia
Cham filii Noe dānat̄ q̄ suoz p̄positoꝝ vel
doctoz culpā pd̄it. Itē br̄us Zepherin̄ i
eodē. Maior̄ q̄ sp̄ia minor̄ accusatōib̄ n̄ im-
petat̄. Itē br̄us anaclet̄ arguit exēplo dñi
Sūmi sacerdotes. i. ep̄i a deo sunt iudicādi s̄
ab oib̄ fidelib̄ portādi ip̄so dño dāre exēplū
q̄ p̄ se ip̄m q̄ n̄ p̄ aliū vedētes q̄ emētes eicē
de tēplo. zi. Mat. Itē idem br̄us anaclet̄.
Null̄ vt reoz inter nos inuenit̄ q̄ velit serūū
suū ab aliō q̄ a se iudicari. q̄d si p̄sumptū fue-
rit multa idignatōe irascit. vñ q̄ dñs de sa-
cerdotib̄ p̄ p̄ham ait. Qui vos tāgit tāgit
papillā oculi mei. Itē br̄us Thelesphorus
papa 6. ca. q. i. Dei ordinationē accusat̄ q̄ eos
q̄ ab eo cōstituit̄ accusat sacerdotes. Itē
canō br̄i p̄i eadē. Quos pastozē suū n̄ rep̄hē-
dāt. plebs enī ep̄m suū nō accusat̄: s̄ nec vlḡ
cū arguat. q̄ n̄ ē discipul̄ supra maḡm. io
Mat. Itē legit̄ q̄ Maria soroz aaron que
post transitū maris rubri inuē cantare me-
ruit postea accusās Moyses eo q̄ ethiopiāz
duxisset vxozē: lepra percussa ē Numeri. 12.
Itē David percussit cor suum eo q̄ p̄cidit̄
oram clamidis Saul. Ex q̄b̄ videt̄ q̄ s̄bditi
n̄ possunt suos p̄latos accusare: licet etiā boni
sint q̄ p̄lati mali. Cōf. Greg. Sic laudabile
q̄ discretū ē q̄ reuerētiā q̄ honozē p̄oib̄ ex-
hibere. ita recitūdis q̄ dei timozē ē si qua in-
cis indigent correctōe: nulla dissilatione post-
ponē: ne totū: q̄d absit: corp̄ morb̄ iudat̄: si
langoz n̄ fuerit curatus i capite. Itē br̄us
Selaſ. 2. ca. q. 7. scribit q̄busdā s̄bdit̄. Si qd
i ecclia dāni p̄tificē n̄m videritis admittē
moz n̄ris anrib̄ relatōe signate: vt qd fieri
debeat cēseam. Itē Grego. i eodē appro-
bat q̄ qdam ep̄us inter alia mala corporalia
crimine lapsus a suis clericis accusatus at̄ q̄
cuiq̄: ep̄ali snia deposit̄ ē. So. f. quosdā
vñ. q̄ sūt s̄bditi criminosi: q̄ sunt s̄bditi boni
S̄bditi criminosi p̄hibēt ab accusatione p̄-
latoz. boni vñ. vñ Aug. dic̄. p̄sumūt p̄la-
ti n̄ debē se rep̄hēdi vel accusari p̄ eo q̄ ca-
nones passim n̄ cōstituit̄ eos accusandos: q̄d
tm̄ negat̄ solis criminosis: cū de rep̄hēdēdo
xitas ipsa cōstituat. Si male locut̄ sū testio-
niū p̄hibe de malo. S; opponit̄. Na canōes
p̄termināt i quo casa sint pastozes a s̄bditis

accusādi. q̄ i nullo alio casu poterūt accusare
Casus autē ē cui exorbitat̄ a fide. vñ Eusebī
papa. 2. ca. q. 7. Quos q̄ pastozē suo cōmisse sūt:
nequeūt rep̄hēdē: nec vllaren̄ accusare p̄nt
nisi a fide exorbitauerit. So. vñ. q̄ ē accu-
satio facta ex affectu fraterne caritat̄: q̄ ē ac-
cusatio ex affectu malignitat̄. Itē ē accusatō
facta a criminosis: q̄ ē accusatio facta a bonis
Dicēdū q̄ q̄ ex affectu caritat̄ a bonis licita ē
accusatio p̄latoz. Ex affectu vñ malignitat̄
q̄ a criminosis p̄hibita ē. et f. hāc distictōe;
intelligūt oēs canones: q̄b̄ vñ p̄hiberi accu-
satio p̄latoz. Vñ Calist̄ papa. 2. ca. q. 7. Di q̄
n̄ sunt recte fidei q̄ cōuersatōis: q̄ quoz vita
ē accusabilis: q̄ quoz fides q̄ vita q̄ libertas
nescit̄: n̄ p̄mittūt maiores natu accusare: n;
viles p̄sone i eoz recipiāt accusatōe. ex quo
sumit̄ alia distictio: q̄a sunt accusatores iḡti
q̄ noti. Ignoti p̄hibēt accusare p̄latos. noti
cū distictōe p̄dicta. Ad illud q̄d p̄ obf̄ de
Cham q̄ fuit maledict̄ vñ. q̄ p̄ h̄ intell̄ q̄ p̄
lati n̄ sunt accusādi a s̄bdit̄ exordinarie: s̄ ē
de criminib̄ q̄ n̄ p̄nt probari. q̄ id̄ signiter dic̄
beat̄ Zepherin̄. q̄ Cham vitupaf̄: q̄a tēda
p̄ris n̄ opuit̄: s̄ ridēda mōstrauit̄. q̄. f. sol̄ uide-
rat. Ad alia vñ obiecta p̄ distictōes suppo-
sitas r̄ndēdū ē: q̄a auctoritates ille intelligūt
de accusatōe q̄ fit affectu malignitat̄: n̄ cari-
tat̄: vñ de accusatōe q̄ fit a criminosis. Ad
illud vñ q̄d obf̄ de Moyses q̄ Maria vñ. q̄ p̄
Moysē p̄lati intelligūt. p̄ ethiopiā p̄tōzes
Moyses i vxozē ethiopiā duc̄: cū q̄libz p̄di-
cator̄ p̄tōzē sibi copulat̄: vt deo p̄le bonoz;
opez de eo gignē valeat. Hāc copulā dū Ma-
ria. f. s̄bdit̄ q̄libz rep̄hēdit̄: lepra p̄ti inficit̄.
Ex hac q̄ auctoritate n̄ p̄hibēt s̄bditi ab accu-
satōe p̄latoz: s̄ monēt̄: ne rep̄hēdāt miseri-
cordē cōpassionē eoz. Ad illud vñ q̄d obf̄ de
David vñ q̄ i h̄ n̄ vā forma accusādi p̄latū
de crimine: q̄d ab vno solo scit̄. q̄d designat̄
p̄ h̄ q̄ i abscondito i spelūcha p̄cidit̄ orā cla-
midis. vñ. f. br̄us Greg. ill̄d intell̄ de iudice
n̄ de accusatore. vñ dic̄ q̄ orā clamidis p̄ci-
dit̄ q̄ snia dānatōis p̄latū p̄cutit̄. q̄d nulli s̄b-
ditoz licet. Ad ultimū vñ q̄d obf̄ d̄ disti-
ctōne ang. dic̄. q̄ canones i q̄b̄ p̄hibet ac-
cusatio p̄latoz intelligūt de s̄bdit̄ criminosis
q̄ tm̄ canon Eusebii videt̄ determinare casū
i quo tm̄ rep̄hēdēd̄ ē p̄lat̄. f. p̄pter exorbita-
tionē a fide. vñ. q̄ f. ang. canon Eusebii de
criminosis q̄ ifamib̄ intell̄. Quos vñ criose q̄
ifames pastozē suū accusare non possunt: nisi

a fide exorbitauerit. Ceterum si a fide exorbitauerit: tunc est labes illius criminis: quod ad eius accusatorem sui aduersus dominum: et glit et criminosi aduersus quemlibet admittunt.

Queritur postea ^{utrum} mali

possint esse accusatores. Ad quod sic. Mat. 7. Procrita eice foveam de oculo tuo: et postea videbis eicere festucam de oculo fratris. et per foveam figurat crimine mortalis culpe. per eiectionem festuce accusatoris minoris culpe in alio. Item canon Stephani papa. 3. ca. q. xi. Neganda est accusatoribus licentia criminandi: postquam crimine permissum exierit. Item beatus Anacletus. 3. ca. q. 3. Transgressores sponte legis sue eiusque violatores apostate noiant. Ois enim apostata refutandus est ante reuersionem suam: nec in accusatore recte agendum suscipiendum.

Contra. Sap. 4. Ex iniquis oculus filii qui nascitur et stes sunt neque aduersus patres: et filii dicuntur imitatores neque. Item iniqui filii non testificantur de nequea patrum. Item et accusare. Item in mat. 12. dicitur. Quod viri in iniquitate surgent in iudicio: et odentibus generationibus ista: propter operationem supple minoris mali. So. 28. q. 1. in accusatore requiritur equitas vel maiestas accusantis respectu accusati: ut semper accusans in uersatorem par vel superior accusato inueniatur: si paritas intelligatur quantum ad fidei superioritatem quantum ad vitam. quia paritas requiritur dicitur canon Huius. 2. ca. q. 7. Quod pagani vel heretici seu iudei non possunt christianos accusare. De superioritate dicitur autem canon Stephani. 3. ca. q. xi. Non est credendum cum aliquis eorum confessionem quam criminis implicat: nisi se prius probauerit innocens. et hoc intelligitur in pari ut minori crimine. Et per hoc soluitur obiectione.

Deinde queritur ^{utrum} ois

boni possint esse accusatores. et quare de monachis utrum possint esse accusatores. Ad quod sic. Dicit Adrianus papa. 2. ca. q. 7. Placuit eorum sacerdotibus accusandi et testificandi in eos vocem obstruere quod non humanis uocibus sed diuinis mortuos esse scimus: quia funesta uocem potius interdici quam audiri oportet. Item de ciliu calcedonense precipit ut ecclesiasticas adiones monachi tractare non presumant. Ex his reliquis quod monachi qui sunt mortui mundo: vel quibus religiosi non possunt esse accusatores. Contra. Hieronymus. Sancta rusticitas solum sibi predestinatur: et quantum edificat ex uite merito ecclesiam christi: tamen nocet si destruetur non resistat. Item beatus Iohannes baptista cum heremiticam vitam ducit: scribas et phariseos ad se uenientes dure redarguebat. Qui autem redarguere potest: potest et accusare. Item canon

beati Eleutherii. 2. ca. q. 7. Negligens cum possit perturbare uerfos nihil aliud est quam fons: nec carum scrupulo societatis occulte quam manifesto faciori desinit obuiare. So. Corripit accusare duobus modis. uno modo ex presumptioe temeritatis. alio modo ex necessitate caritatis. Monachi tamen ex presumptioe accusare non possunt. ex caritate tamen ubi imminet periculum salutis possunt. Unde ex canonibus diffinitur quod illi sacerdotes accusare possunt: quod ad eundem gradum ascendere ualeat. Constat autem quod monachi et religiosi ad sacerdotium gradum laudabiliter possunt ascendere. Constat etiam quod possunt accusare sacerdotes: et multo magis alios. Canones tamen non prohibent eos ab accusatore: nisi ab accusatore qui est ex temeritate.

Postea queritur ^{quod} conditione

requiritur ad hoc quod aliquis sit legitimus accusator. Ad quod beatus non dicitur esse quod ad legitimam accusatorem requiritur discretio iudicii. eo quod terribilis dicitur Mat. 7. In quantum mensa mensis fuerit remetiet uobis. Unde est quod si leges ab accusatore repellit mulier et puul' propter defectum discretiois generaliter nisi in quibusdam casibus. Item requiritur zelus caritatis ad correctionem fratris. quod respicit illa prohibicio leuit. 19. Non oderis fratrem tuum in corde tuo: sed publice argue eum: quod ratione repellit ab accusatore odiosi seu inimici vel suspecti de inimicitia. unde dicit Anacletus. Quod accusatores esse non possunt qui ante beatorum sternum die inimici fuerunt. Hac eadem ratione excluduntur amici. consanguinei. et familiares. aduersarii. et uel qui de corruptioe. affectioe. amore: uel odio uel timore uel precio sunt suspecti. quia sicut dicit beatus Gregorius. Quatuor modis iudicium humanum peruertit. Timore dum metu perterritus aliquem perterritum. Cupiditate dum pro amore alium corrumimus. Odio dum contra quemlibet aduersarium mollimur. Amore dum amico uel pro quo contra dicitur prestare. Unde etiam est quod propter suspicionem corruptiois ante quantum generatio hominum ab accusatore excluduntur. Inimici propter suspicionem odii. amici aduersarii propter suspicionem mali amoris. Serui propter suspicionem timoris si legem canonizata. 2. ca. q. 1. Cupidi turpis quod: ut qui propter pecuniam accusat aliquem. sic dicitur in eodem. Item requiritur in accusatore habitus ueritatis. unde dicitur. 19. leui. Non facies caluniam. Calunia est factio criminis impositio. Unde est quod propter suspicionem falsitatis excluduntur ab accusatore infideles et defectores. Infideles propter uersionem ueritatis circa ueritatem. Unde canon beati papae. 3. ca. q. 4. Reprobati eorum operibus redargutionibus: qui in recta fide suspecti sunt. Defectores excluduntur propter uersionem ueritatis

circa humana. vñ beat⁹ Zepherin⁹. 3. ca. q. 4. De futores q vna auctoritate eradica di sūt s̄mouem⁹ ab accusatōe ⁊ testimonio. Itē requir̄ inocētia cōuersatiōis ne replicet cōtra eū q dicit. n̄ me bādū mecharis. z. ad ro. Qua rōne infames. cōspiratores. anathematizati ab accusatiōe excludunt. Infames criminosi sunt ppter infamiā bonitati. Cōspiratores ppter cōsilia ad puerfionē vitati. excoicati ppter cōtemptū potestati. vñ brūs Ensebi⁹. 3. ca. q. c. dicit. Ad accusatiōne nullaten⁹ admittēdi sūt qui infames sunt. q̄a funesta ē vox eoz. De cōspiratoib⁹ beat⁹ Calixt⁹. 3. ca. q. 4. Cōspiratores ī nulli⁹ accusatiōe sunt recipiēdi. De excoicatiōe dicit brūs sabian⁹. 3. ca. q. 4. Q̄s quos s̄ctoꝝ patrū statuta anathematizauerūt ab oī fidelīū accusatiōe s̄mouem⁹. Nō tñ s̄m Jozeb⁹ papam. 3. ca. q. 4. Q̄ aliud ē excoicatio. aliud est anathematizatio. Excoicatio a s̄na societate n̄ sepat. Anathematizatio ab ipso corpe x̄pi: qd̄ ē ecclia rescidit.

Consequenter queri

tur qñ q̄s debeat aliū accusare: ⁊ quo ordine Querit̄ q̄ vtz de crīe qd̄ sol⁹ nouit aliq̄s: ⁊ testib⁹ pbare n̄ val; possit aliū accusare. Ad qd̄ sic. Sup̄ illud Mat. is. Si peccauerit in te frater zc. Si sol⁹ nosti q̄ peccauit in te: ⁊ euz vis corā oib⁹ arguē: n̄ eris corrector erroris s̄ proditor. Itē idē ang. ī eodē. Attēde q̄ iustus Jozeph tanto flagitio q̄ de vxore erat suspicatus tāta benignitate peccat: an q̄ sciret vñ illa d̄cipet: sic dicit euāgelīū. Cū eēt vir iustus ⁊ nollet diuulgare: noluit occulte dimittere eā. q̄ ipsa sunt corripēda corā oib⁹: q̄ peccant corā oib⁹. ipsa sunt corripēda secreti q̄ peccāt secreti. Itē idē. Nescio quē homicidā nouit ep̄s: ⁊ nemo ali⁹ eū nouit. ego nolo eū corripere publice. et tu q̄ris iscribē. q̄i. d. absit. ⁊ postea s̄dit. n̄ p̄do. n̄ negligo: s̄ corripio ī secreto. Cōf. Lenit. 5. Aīa q̄ audierit vocē iurātī testis q̄ fuerit q̄ ip̄e vidit aut cōsciū ē: nisi indicauerit portabit iniquitatē suā q̄ si aliq̄s scit etiā sol⁹ q̄ ali⁹ peierat nisi indicauerit peccat. So. In tali casu qd̄ faciēdū sit diffinit̄ cōciliū. 6. ca. q. 2. Si ep̄s alieni sceleris cōsciū se eē nouit: quādiū pbare nō pōt nihil pferat. s̄ cū ipso ad cōpūctiōne ei⁹ secreti correctōib⁹ elaborer. et s̄ etiā ē qd̄ dicit ang⁹. Sūt hoīes adulteri ī domib⁹ ī secreto peccāt nos n̄ pdim⁹: s̄ ī secreto arguim⁹. vbi cōtingit malū ibi moriā: nec tñ vuln⁹ illd̄ negligim⁹

Et p̄ s̄ solū obediētia q̄ posset fieri. Nā cū ex caritate q̄s teneat ad correctiōne s̄nā: videt q̄ tenet accusare q̄s peccātē vt corriget: s̄ s̄ solū p̄ s̄: q̄ ī secreto d̄ argui: sic dicit ang⁹. Ad illa vō legē q̄ videbat̄ p̄bati q̄ qui audiret peieratē d̄ accusare: etiā si sol⁹ sciat. rñ dicit ang⁹. sup̄ eūdē locū r̄icēs. Uides mibi q̄ se a tali p̄do exiit: q̄ talib⁹ d̄dicat: q̄ p̄uro magis prodese q̄ obediētia p̄nt corrigēdo. s̄. vel orādo si ipse cōfessionis sibi adhibeat medicinam. Quo autē ordine debeat q̄s aliū accusare: nō q̄ incidit qd̄ de correctiōne fraterna ad s̄ vt patet quo ordine debeat accusare: s̄ hec qd̄ determinabit̄ infra ingitōe de lege euāgelīi: ⁊ p̄ceptis eiusdē. Nōndū tñ q̄ accusator d̄ large n̄ solū q̄ accusat de crīe ad penā canonica sustinēda: s̄ etiā q̄ denūciat crimē alteri⁹ ad p̄niam agēda.

De testibus queritur

de teste. Circa qd̄ queritur. Primo vtrū q̄libet teneat ad testimoniū ferēdū. 2⁹ de numero testib⁹. 3⁹ de idoneitate testib⁹. 4⁹ de fide testib⁹ adhibēda. 5⁹ vtz ī aliquo casu licitū sit vendē testimoniū.

Ad primum sic. Dicit Aug⁹. Quisq̄s metu cuiuslib⁹ potestati vitatē occultat: irā dei sup̄ se puocat: q̄a magis timet hoīes q̄ deū. Ex quo reliq̄ q̄ occultare vitatē n̄ excusat timore: qn̄ sit p̄m. S̄ q̄ s̄trahit testimoniū vitatē occultat vitatē q̄ peccat: nec excusabit timore. q̄ tenet ferre testimoniū vitati. Itē dicit Aug⁹. Qui vitatē occultat: ⁊ q̄ p̄fert mēdaciū vterq̄ re⁹ ē. Ille quia p̄desse nō vult: iste quia nocē desiderat. Itē de lege nālī ⁊ euāgelīi quib⁹ tenet aliū facē qd̄ sibi velle: s̄cī s̄: si aliquis periclitaret̄ ī p̄sona p̄pter defectū testimoniū vitatē: vel amittēt re⁹ suā. velle: pro se testimoniū dici. q̄ ī sili casu tenet testimoniū dicere pximo. Itē rōalis creatura humana debitor ē bonitati. debitor ē vitati ⁊ sic d̄ p̄ loco ⁊ tpe laudare bonitatē ī quocūq̄. ita d̄ p̄ loco ⁊ tpe cōfiteri vitatē. s̄: testificatio n̄ ē aliud q̄ vitatis cōfessio. q̄ quib⁹ tenet p̄ loco ⁊ tpe testificari p̄ quocūq̄.

Cōf. Dicit aug. ī q̄onib⁹ gñ. sup̄ illud quod Abraā dixit de vxore sua. soror mea ē. Abraā inquit vitatē celari voluit: n̄ mēdaciū dici. Soror enī fr̄is d̄ quia filia fr̄is erat. q̄ occultare vitatē n̄ ē dei puocare. qd̄ vñ dicit ang⁹. Pari rōe nec testimoniū s̄trahere. Item

canones prohibet q̄ sacerdotes ⁊ clerici nō ferant testimonium in cā sanguis. q̄ in quacūq; cā nō tenet q̄lib; ferre testimonium. Itē vīc synod⁹ Eugeni pape. i. 4. ca. q. 2. Quāq; testimonium sacerdotū credibile habeat: nō in ipsis seclari b⁹ negociis p̄ officiēdis instrumēt ad testimonium nō cogēt: q̄a eos talib⁹ reb⁹ interesse nō cōuenit. So. v. d. q̄ confessio fitatī testimonio aliquā regit ad purgationē inocētie. alī ad correctōes culpe. alī ad cōdēnatiōes p̄sonē. alī ad recuperationē rei sue. In p̄mo casu si p̄ defectu testimonii fitatī cōdēnaret inocēs p̄ nocēte tenet q̄lib; ferre testimonium illo p̄cepto quo dī. Erue eos q̄ ducūt ad mortē: ⁊ q̄ trabunt ad interitū liberare ne cesses. puer. 24. Silf in 2º casu: cū agit ad correctōes: vt corā iudice ecclesiastico. Silf tenet q̄lib; ferre testimonium q̄a q̄lib; tenet p̄ loco ⁊ tpe ad correctōes: fr̄s ex p̄cepto dñi Mat. 18. Itē in 3º casu q̄n agit ad cōdēnatiōes vt in cā sanguis: vel cā criāli corā iudice seculari nō tenet. imo prohibet vlr clerici a testimonio ferēdo: sic prohibet ab accusatione. et in 3º casu intelligit canon bñi sabiani. 2. ca. q. 7. Sic sacerdotes vel reliq; clerici a seculariū laycorū excludūt accusatōes. ita ⁊ illi ab istoꝝ sunt excludēdi criminatōes. Itē in 4º casu vbi ē piculū pecunie vel possessiōis sacerdotes requisiti a iudice ecclesiastico tenent ferre testimonium. ⁊ silf q̄lib; p̄: vbi p̄pter defectū p̄bationis res p̄imi amittit. als. v. nō tenet. Et h̄ ē qd̄ dīc synod⁹ s̄b Eugenio celebrata. i. 4. ca. q. 2. Si enētū aliquo seclariū p̄bationis interfuerūt: ⁊ aliq̄ viderit vel audierint vbi nulle idonee seculariū inueniāt p̄ ne veritas occultet: ⁊ mal⁹ vt bon⁹ estimet in p̄uidētia p̄p̄i sit ep̄: vt aut corā se ⁊ ope rētib⁹ iudicib⁹: aut alī fitatē honorifice testificēt. et p̄ b̄ p̄ r̄sio ad obiecta.

Deinde queritur de numero testiū. Ad qd̄ lex numeri. 35. Ad unū testimonium null⁹ cōdēnabit. Itē Deu. 19. Nō stabit testis vn⁹ s̄f aliq̄nē q̄cqd̄ illud p̄t̄i ul facinoris fuerit. Itē sic sancti patres diffiniūt. Nulli⁹ p̄ confessiōi fides ē adhibēda nisi cōpetētes p̄batiōes adhibeat. vñ. 6. ca. q. 2. Cōciliū cartaginēse. Ep̄s si clerico vl layco crimē iposuerit deducat in p̄batiōem in synod. Ex hoc p̄ q̄ nō ē credēdū ep̄d. q̄ nec testi mlt̄o forti⁹ credēdū erit si sol⁹ est. Cōt. Arguit popul⁹ israelitic⁹ eo q̄ in v̄inis p̄missionib⁹ nō crediderit Moyse. q̄ ⁊ multo magis argu-

end⁹ esset: si in humanis actib⁹ nō credēt testimonio Moyse. q̄ in casu pōt sufficē vn⁹ testis.

R⁹ f⁹ legē dīnā ⁊ humanā nō ē credēdū soli testi. Ad illd̄ v̄o qd̄ ob̄t de Moyse dō q̄ nō arguit popul⁹ eo q̄ nō crediderit homini soli: s̄ ex h̄ q̄ nō crediderit deo cōfirmati v̄ba Moyse sequētib⁹ signis. vñ numeri. i. 4. Usq; quo detrahet mibi popul⁹ iste. vsq; q̄ nō credet mibi in oib⁹ signis que feci corā eis dixit dñs ad Moyse. Un̄ dīc decretalis titulo d̄ testib⁹. Licet p̄les sint cause q̄ plures q̄ duos exigāt testes: nulla ē que vn⁹ tm̄ testimonio ualeat terminari: quauis legitimo. Excipiūt tñ f⁹ canones duo casus in quibus credit testimonio vn⁹. Prim⁹ ē in baptismo. 2º in cōsecratione ecclesie. vt tractatu de cōsecratiōe. vi. 4. c. Placuit. ⁊ c. sequēti. ⁊ in oib⁹ his q̄bus alteri p̄iudiciū nō inferet: vt in casib⁹ p̄dictis.

Itē distinguit duplex stat⁹. Un⁹ ē in forma iudicii. ⁊ in illo: vt dictū ē: nō credit vn⁹ testimonio. Ali⁹ ē ex iudiciū: ⁊ in illo statu vnus probate persone testimonio credit. sic bñ. 86. di. vbi dī q̄ vn⁹ papa credidit cuidā abbati de delicto cui⁹ dā ep̄: ⁊ eū grauit̄ paninisset: nisi simplicitati illi⁹ ⁊ senectuti peccis.

Postea queritur an

duo testes vel tres ad omne testimonium sufficiat. Ad qd̄ lex Deu. 19. In ore duorū ul triū stabit omne v̄bū. Itē Saluator in deis 30. 3. In lege n̄ra scriptū ē q̄a in ore duorū hominū testimonium ueq; ē. ego suq; q̄ testimonium p̄hibeo de me ipso: ⁊ testimonium p̄hibet de me q̄ misit me pater. Itē heb. 10. Irritā q̄s facies legē Moyse sine vlla misericordiē s̄b duob⁹ ul tribus testibus mouit. Cōt. 2. ca. q. 5. canon Siluestri. Presul nō cōdēnet nisi cum 22. testibus. Presb̄ cardinalis nisi i. 40. diaconus cardinalis urbis Rome nisi i. 26. s̄bdyaconus acolitus nisi i. 7. testibus. Testes autē ⁊ accusatores sine aliqua sint infamia. Ad qd̄ r̄n̄ def. q. canon beati Siluestri ⁊ cōsimiles intelligūt de clerico romane ecclesie rōe puilegii sp̄alis. ul p̄pter improbitatē quāndā q̄ cū nō sint spectate nite ⁊ scie in accusatōes mistroz dei repente prosiliunt. Quorū nero uita adeo laudabilis est: ut in omnibus appareat imitanda: de quorū assertione nulla dubitatio nasci potest coram testimonio duorū vel triū q̄lib; iure cōuinci poterit ⁊ damnari.

Deinde queritur de

idoneitate testiū. Dicit idonea omnis psona ad testimoniū p̄hibēdū: q̄ iure nō p̄hibet. Lege aut̄ v̄na nō h̄t expresse p̄hibitio alicuius p̄sone. q̄ f̄ legē v̄nā quelibz p̄sona erit idonea. Cū q̄ v̄na lex sit sup̄ humanā: n̄ poterit humana lex aliquā p̄sonā inidoneāz facē ad testimoniū ferēdū. Con̄t̄. Sc̄dm̄ canonem ⁊ leges humanas plures p̄sone p̄hibēt. P̄hibēt enī infideles p̄ d̄ciliū toleran̄. z. ca. q. 7. vbi sic arguit. Nō p̄t erga hoīes esse fidel̄ q̄ deo extitit infidelis. Iudei q̄ v̄ndū xp̄iani effecti sunt: ⁊ nūc i xp̄i fide p̄naricati sūt: ad testimoniū ferēdū admitti nō debēt. q̄ sic i fide xp̄i suspecti sunt: ita i testimonio hūano v̄biū h̄nt. Itē eodē. Infirmari op̄z eorū testimoniū q̄ i fide falsi vocēt: nec eis credendū ē q̄ veritatis fidē a se abiecerūt. Itē p̄hibēt infames. v̄n̄ bt̄s Grego. de examinatioe testiū dīc. z. ca. q. i. vbi dīc. Q̄ si vilissimi testes sunt exhibiti s̄t ep̄m: nulli⁹ sunt mōm̄ti Quales aut̄ vel cuius opiniōis ad testimoniū admittēdi sunt: plurime leges ostēdūt. v̄n̄ lex canonizata. ff. dīc. Si testes oēs eiusdē honestatē ⁊ extrinatōis sint: sequēda sunt oīa testimonia. 4. ca. q. 3. Itē i eodē. In testib⁹ fides. dignitas. mores. grauitas cōsiderāda ē Itē p̄hibēt minores etate. dīc canon. 4. ca. q. 3. Ad testimoniū infra ānū quartūdecimū etatē sue cōstituti n̄ admittāt. Itē i eodem In criminali causa nec accusator errare non v̄z q̄ i publico crīe reus erit. aut q̄ minor. 20. ānis erit. In eadē aut̄ q̄one dīc. Testes ad testimoniū admittēdos n̄ esse cōsem⁹: q̄ nec ad accusationē admitti iussi sūt. Itē p̄hibēt mulieres. vt. 33. c. q. 5. Auctoritas Ambro. ex li. q̄onū veteris ⁊ no. te. Mulierē cōstat eē s̄biectā viri sui d̄nō: ⁊ nullā auctoritatē h̄z: nec vocē p̄t nec testis esse. nec fidē dare: nec iudicare. Itē decretū sabiani pape. 15. ca. q. 3. Mulier es nec sacerdotes accusare: nec i eos testificari valēt. Itē p̄hibēt serui. v̄n̄ ca. 4. q. 3. lex canonizata. Liberi testes ad causas postulāt alienas. Itē idonei n̄ vidēt eē testes q̄b⁹ impari p̄t vt testes fiāt. Cū q̄ suis p̄t impari vt testes fiāt: n̄ p̄t eē testes idonei. Itē p̄hibēt paupes. v̄n̄ bt̄s Grego. z. ca. q. i. De p̄sonis testificatib⁹ s̄bril̄ querēdū ē: cui⁹ d̄ditōis sint: ⁊ ne inopes sint. Itē p̄hibēt alienati: q̄ sic dīc canon a testimonio repellūt q̄ repellūt ab accusationē. ab accusationē aut̄ ⁊ iudicio dīc̄tando p̄hibēt alienati mētē. sic h̄t. 3. ca. q. 7. Itē p̄hibēt inimici. v̄n̄

beat⁹ Grego. z. ca. q. i. De p̄sonis testificatib⁹ querēdū ē: ne forte aliquas inimicitias h̄uisset.

Itē p̄hibēt familiares ⁊ domestici. v̄n̄ lex canonizata. c. 4. q. 3. in iure ciuili domestici testimonii fides improbat. Itē i eodē. q. eadē. Idone⁹ testis pater filio: aut fili⁹ p̄ri nō ē.

Itē canon. q. eadē. Testes ad testimoniū n̄ admittēdos esse cōsem⁹: quos accusator de v̄mo sua p̄duxit. Itē p̄hibēt testimoniū alic⁹ i re sua. v̄n̄ lex canonica. 4. ca. q. 3. Null⁹ idone⁹ testis i re sua intell̄. Itē p̄hibēt layci s̄t clericos ferre testimonia: sic ⁊ ab accusatōe. c. z. q. 7. s̄ illud intell̄ i causa criminali. Itē p̄hibēt accusatores ⁊ iudices. v̄n̄ 4. c. q. 4. Null⁹ vn̄ q̄ p̄sumat accusator siml̄ ⁊ iudex eē ⁊ testis. Ex his igit p̄z q̄ duodecim gr̄ia p̄sonaz p̄hibēt a testimonio. v̄z infideles infames. p̄uari. mulieres. serui. paupes. alienati. inimici. domestici. idē i re sua. layci s̄t clericos. ⁊ cū accusatōib⁹ iudices. Querit q̄ qua rōne h̄t p̄sone ⁊ n̄ alic⁹ f̄ canones ⁊ leges nō idonee ad testimoniū indicēt. Itē ob̄t̄ra h̄ q̄ d̄t de seruis. Nā dīc. 4. ca. q. 3. Serui r̄n̄ so tūc credēdū ē: cū alia p̄batio ad emēda veritatē nō ē. q̄ seruus nō ē repellēd⁹ a testimonio ḡnal̄. Itē ob̄t̄ hoc q̄ dicit de mulierib⁹. Nā cū mai⁹ sit icōpabil̄ eē testem veritatē dīcē: q̄ veritatē humane. Mulieres aut̄ inueniūt idonee ad testimoniū veritatē dīcē: vt Helysaber. Luce. i. ⁊ Anna. Luce. z. ⁊ multe alie i veteri testō. q̄ multo forti⁹ iueniēnt idonee ad testimoniū veritatē humane.

Itē lex canonizata. 15. ca. q. 3. dīc. Ex eo q̄ p̄hibet lex iulia de adulterio cōdēnaram mulierē testimoniū dīcē: colligit mulieres testimoniū i iudicio ius dicēdi habē. Itē eadē q̄e lex alia. In quōib⁹ lese maiestātē audiunt mulieres cōiuratōes: Sergii Catheline iulia mulier detexit: ⁊ Marcū Lullū cōsulē i iudiciū eius instruxit. Relinq̄ igit f̄ sanctionē v̄nam ⁊ humanā muliēs i testimonio idoneitatē habē

Itē ob̄t̄ hoc quod dīctū ē de p̄ciā. nā bt̄s Brici⁹ voce p̄uri. 30. dies ab ortu h̄nt inocēs p̄bat⁹ ē. q̄ multo magis uoce p̄uri. iz. vl. 13. annoz pot̄t testimonium dici. Itē ob̄t̄ s̄ paupibus. Nam si paupes sunt a testimonio repellēdi. q̄ sancti viri ⁊ fligiosi: ⁊ etiā apostoli erūt a testimonio p̄hibēdi: q̄ paupes sunt nihil h̄ntes. Itē ob̄t̄ hoc q̄ d̄t: q̄ domestici nō sunt ad testimoniū admittēdi Nam dīc. 35. q. 6. Consanguineos extraneoz: nullus accuset: nl̄ consanguinitatē in synodo

computet: s. p. i. g. ad quoz noticiā ptinet: ut p. r.
 7 m. r. 7 soior. 7 frat. patruus 7 auicul. amita
 7 matertera. q. domestici n̄ sunt a testimonio
 gñalr̄ repellēdi. Itē obf. de h. q. d. q. layci
 n̄ p̄nt testificari cōt. clericos. Nā xps sumus
 sacerdos i testimoniu cōt. se quēlibz admitte-
 bat: cū uni dixit Mat. 26. Si male locut. sum
 testimoniu pbibe de malo. q. multo fortis q. l. z.
 sacerdos 7 cleric. poterit a quoz accusari.

Itē obf. de hoc q. d. q. null. p̄est eē te-
 stis i cā. p. p. i. a. nā vīc. decretalis titulo de te-
 stib. q. canonici nō sunt in testimonio super
 negotio sue ecclie repellēdi: nisi alia rōabilis
 causa impediat. R. d. d. q. cū dicat lex dei
 exo. 23. Nō i iudicio plurimoz accēses s̄ne
 Et itē deut. 19. Cū sacerdotes diligentissi-
 me p̄scrutates innenerit falsum teste cōt. fr̄z
 suū dixisse mēdaciū: reddēt ei sic fr̄i suo facē
 cogitant. Canones 7 etiā humane leges rōez
 legis cōsiderātes omnes psonas q. p̄nt haberi
 suspete de mēdacio i testimonio ferēdo vel
 de f̄itate s̄p̄mēda idoneas ad testimoniu
 censuerūt. Ad hoc autē discernēdū cōsidera-
 uerūt gn. q. in psonis testificantū. mores. na-
 turā. fortunā. aet. statū. Circa mores cōside-
 rauerūt duo: ppter q. n̄ debebat fides adhibe-
 ri testificati. errorē 7 maliciā. ppter errorem
 infideles. ppter maliciā infames repellēdos
 a testimonio sanctierūt. Itē circa nām duo
 cōsiderauerūt. etate 7 sexum. i pueris defect. q.
 etate obnubilat rōnē. in mulierib. sex. emollit
 volūtate. Unde tam p̄eros q. mulieres ido-
 neos ad testimoniu n̄ censuerūt. Itē circa
 fortunā cōsiderauerūt duo. cōditionē seruitu-
 tis 7 aduersitātē paup̄tat. Seruit. b. anēxū
 dñatōis timorē. paup̄tas t̄p̄alitat amorē: q.
 duo maxime solēt hoies ad mēdaciū inclina-
 re. Itē s. canones 7 humanas leges nisi i ca-
 sib. determinat seruoꝝ 7 paupeꝝ testimōia
 reprobāt. Itē circa animū duo cōsideraue-
 runt p̄ncipalr̄. intellectū 7 affectū. 7 i intelle-
 ctu alienatōe; rōis. i affectu libidinē uolūtatē
 Itē libidinē discreuerūt p libidinē ire: q. ē in
 odio. 7 libidinē cupiē que ē in desiderio.
 Itē libidinē cupiē cōsiderauerūt dupl̄. quo
 ad se 7 quo ad alios. 7 fm hanc distictionem
 vitioꝝ cōtīgētū ex parte aī testificat. q̄tuoz
 gñā psonaz indigna decreuerūt. furiosos p-
 ppter alienatōem rōis. inimicos ppter libidi-
 nē uolūtatē i irascēdo seu i audiēdo. sic enim
 d. 4. c. q. 3. Propter inimicitias testes repellē
 leges p̄cipiūt. Itē ppter libidinē uolūtatē in

cupiā respectu alteri. inidoneos iudicant
 domestico s. ppter ho libidinē cupiē respcū
 sui iudicāt quēlibz testē inidoneū i re sua.
 Itē circa statū cōsiderauerūt duo. statū pso-
 naz cōt. iudiciū: 7 statū psonaz i iudicio. Eē
 iudiciū cōsiderauerūt statū laycoꝝ 7 clerico-
 rum. 7 q. cōsuetā ē emulatio statū laycoꝝ re-
 spectu statū clericoꝝ. 7 ideo i criminali causa
 remouēt layci ab accusatōe 7 testimonio de-
 ricoꝝ s. distictionem que iam dicef. Item i
 iudicio cōsiderauerūt psonaz distictionē que
 cōstitūt i iudicio: 7 cōditōes eaz. n̄ cōcurrētes
 i aliquā vnā psonā. fm q. vīc. b. r. s. fabian.
 .4. c. q. 4. Null. vnq. p̄sumat accusator simul
 esse 7 iudex 7 testis. Itē bear. Damascus. q.
 eadē. Per se accusatores: p se iudices: p se te-
 stes. p se accusati. vnusq. i suo ordine. b. z.
 q. qualr̄ iūz legē dei canones 7 humāe leges
 personas p̄dictas inidoneas ad testimoniu
 decreuerūt. Diff. niam. igit. idoneitatem
 psonē testificat. idoneitas igit. p. testificand.
 ē dignitas psonē c. d. b. s. d. b. s. fides adhiberi
 absq. oī suspitōe mēdaciū. inidoneitas vero
 ē defect. dignitatē i p. c. d. b. s. fides ad-
 hiberi ppter suspitōem mēdaciū. Ad p.
 q. d. obf. de seruis r̄ndet. p distictionem. aut
 enī seruis manz i seruitute: aut manumittit
 tiūs ad libertatē. si manumissus ē: p̄t r̄cipē
 i testimoniu eoz q. vidit tpe fuitit. fm q. vī
 cūt leges humāe. h. ho ē manēs i seruitute: aut
 q. iterogaf. d. bis q. ptinet ad suū dñm: aut
 de alijs. in p̄mo casu n̄ ē r̄cipiēd. i testimoniu
 vñ. 4. c. q. 3. Serui n̄ p dño suo: nec aduersus
 dñm: s. p facto suo iterogari p̄nt. Exceptis
 tñ. crib. trib. v. z. criē adulteri. criē fraudari
 cēsus. criē maiestati. vñ. iz. c. q. 2. Serui i p̄o-
 nos testificari n̄ p̄nt. nisi i q̄busdā casibus. 7
 postea exp̄munf. fm legē: exceptis adulteri
 crib. fraudari cēsus accusatōib. 7 crimine
 maiestati: q. ad salutē p̄ncipis ptinet. Quidā
 etiā addūt duos casus. vnus ē cum maritus
 dicif. occidisse vxorē. fm legē humanam de
 ficariis. ali. ē cum agif. de occiso dño. Si ho
 iterogatus fuus de bis q. ptinet ad alū q.
 ad suū dñm: aut ē defectus. p̄batōis: aut n̄.
 Si ē defect. r̄cipē ad testimoniu. vñ. 4. q. 3.
 Serui r̄nso tūc credēdum ē cum alia p̄batō
 ad ernēdam f̄itatē n̄ ē. Si ho n̄ sit defect. p-
 batōis n̄ erit admittēdus. Ad illud quod
 obf. de m̄ribus r̄ndit. q. r̄gulr̄ m̄r. n̄ est ad-
 mittēda ad testimoniu nisi i quibusdā casib.
 in quibus etiam mulieri cōceditur accusare.

vñ distinguif i causis. aut enī causa criminal
est aut n̄ criminalis. Si criminalis n̄ admit-
tit nisi suā aut suoz iniuriā psequat: 7 i crīe
lese maiestati: i quib⁹ casib⁹ pmittit ei accusa-
tio sic h̄r i s. q. 3. Si vñ n̄ sit criminalis causa ut
pecuniaria vel m̄rimonialis admittit mulier
i testimoniū. Ad illud vñ qd̄ ob̄ q̄ mulier
i testimoniū admittit v̄itatē d̄ne d̄d. q̄ hoc
n̄ ē ḡiale nec regulare: s̄ ē puilegium gratie.
Puilegia vñ paucorū n̄ faciūt legem coēm.
Dat⁹ ē aut spūs p̄phetie mulierib⁹ ea rōne:
qua de muliere v̄gine: de qua nat⁹ ē xp̄s: ne
s. cōtēnat muliebris sex⁹: 7 ne p̄pter culpam
sue credat a d̄no reprobat⁹: 7 iō non est ad
cōntiam trabēdū sp̄ale puilegij mulierū.

Ad illud vñ qd̄ ob̄ de pueris d̄d q̄ pueri i s̄ra
i. 4. a. n̄ sunt recipiēdi ad testimoniū quā
diu sunt infra illā etatē. Cū vñ illā p̄trāsierit
p̄nt ferre testimoniū de his q̄ i minori etate
viderūt: quēadmodū 7 docē ea que i minori
etate vidicerūt. sic d̄f. 37. di. auctoritate beati
Clemēt. Absurdū n̄ erit si aliqd̄ ex eruditōe
cōi ac liberalib⁹ studiis que forte in pueritia
attingit ad assertōem veri dogmatis iferat

Ad illud vñ qd̄ ob̄ de puero. 30. diez testi-
ficāte inocētā b̄tī. B̄tici r̄ndef. miracula di-
uina sunt admirāda: n̄ i exemplum humane
actionis trabēda. Ad illud vñ qd̄ querit
de paup̄ib⁹ d̄d ē. q̄ ē paup̄ volūtate 7 paup̄
necessitate. Paup̄ necessitate solū cupit diu-
tias. paup̄ vñ spū seu volūtari⁹ cōtēnit diu-
tias tpales p̄pter eternas. In p̄mo p̄sumptio
est ut p̄ pecunia mētiret. 7 ideo ē a testimo-
nio repellēd⁹. In 2⁹ vñ nulla p̄sumptio ē. 7 iō
ad testimoniū ē maxime idone⁹: cū de ei⁹ si d̄
7 de v̄itate maxime p̄sumat. Ad illud vñ
qd̄ de domesticō ob̄. aut q̄ idone⁹ pater filio:
vel patri fili⁹ testis n̄ ē ḡialit̄: cōcedit̄ excepti
casib⁹ trib⁹. p̄m⁹ casus ē i testō. vñ pater p̄t
esse testis i testō filii testat⁹. 2⁹ casus i successi-
one. pater enī 7 mater admittūt ad p̄bādū
gen⁹ vel etatē filii. fm̄ q̄ d̄c̄ decretal̄ ti. de
legitimitate q̄ ponit casus de quodā: qui nu-
trierat puez que dicebat eē filiū suū nō legi-
timū s̄ sp̄ariū: p̄cessu t̄pis d̄xit vxorē q̄dā:
mulierem: quā dū nutrierat puez tenebat in
domo: 7 susceptis ex ea liberis p̄dicit⁹ puer
d̄c̄ se h̄rdē: 7 cū eis h̄rditatē debere imp̄tiri.
Querit quō illud possit improbari: 7 r̄ndit
papa q̄ credēdū ē vñ mulieris 7 viri. 3⁹ ca-
sus ē i matrimonio. vñ d̄c̄ decretal̄ q̄ p̄tes
fr̄es. cognati v̄triusq; sex⁹ i testimoniū filii 7

filie ad matrimoniū cōligēdū sunt admittē-
di. Ad illud vñ qd̄ ob̄ de layd q̄ p̄nt cōtra
clericos testificari. intelligit̄ i cā ciuili. in cā vñ
criminali n̄ admittūt nisi cū distictōe: q̄ sup̄
habita ē q̄one de p̄sona accusatoris. ti. v̄trū
inferiores possunt accusare supiores. Ad
illud aut̄ quod ob̄ q̄ homo nō p̄t esse testis
i causa sua d̄d. q̄ cū clerici introducūt testes
pro ecclesia sua: n̄ intelligūt esse testes in do-
mestico negotio: vel i p̄pio: s̄ p̄ ecclesia: q̄ m̄
ē omniū paup̄ez. 7 r̄o ē: q̄ causa ecclesie nō
est cā singulorū canonicorū: s̄ cā xp̄i 7 paup̄ez
fm̄ q̄ d̄f. 14. q̄one. z.

Postea querendum

est de fide testib⁹ adhibēda: s̄ bec qd̄ cōpetēti⁹
determinabit̄ infra: cū queret de p̄cessu iu-
dicioz. Quātū ḡ ad vltimū q̄rit v̄trū licitū
sit testi p̄ testificādo pecuniam recipe. Ad
qd̄ sic. Aug. ad Macedoniū. Nō d̄y iudex v̄-
dere v̄ez iudicium: aut testis v̄ez testimo-
niū. Itē aug⁹. ad eūdē. Cū iudicia 7 testi-
monia: que nec v̄a nec iusta v̄dēda sunt: ini-
qua 7 falsa vendūt: multo scelerati⁹ pecunia
sumit: q̄a scelerate quāuis a volētib⁹ v̄af.

Conf. 4. c. q. 3. Lex canonizata v̄eturis ad
iudiciū p̄ accusatorē ut ab his p̄ quos fuerūt
postulati sumpt⁹ cōpetēter m̄strēt etiā si in
pecuniaria causa testes sūt ab alterutra pte
producēdi. S; ad hoc r̄nsio facilis. Nā ali-
ud ē p̄ testificatione mun⁹ accipe. aliud sum-
ptus necessarios p̄cipe. p̄mū enī nefas ē 7 p̄-
uaricatio. vñ d̄c̄ b̄t̄s Grego. Si spes mune-
ris s̄trahit̄ cōfessim a cōfessione iusticie rece-
dūt. vñ acceptio munez p̄uaricatio ē v̄itatis
vñ 7 pro iusto d̄f. Qui exentit suas man⁹ ab
oi munē iste i excelsis habitabit. et h̄ idē intel-
ligit̄ de iudice. sic h̄r. xi. q. 3. vñ Beda super
Mat. Abiit iudas ad sumos sacerdotes 7 cō-
stituerūt illi pecuniā zē. Cū pro munerib⁹ fal-
sū cōtēst̄ testimoniū dicūt: q̄a p̄fecto qui p̄
pecunia v̄itatē negat: d̄m̄ p̄ pecunia v̄dūt
ipse enim dixit. Ego sū v̄itas. 2⁹ vñ licitū
ē. s̄ sup̄ necios p̄cipe i p̄dicto casu: cū op̄ ad
locū remotū p̄ testimonio ferēdo p̄cedē. nemo
enī teneat p̄p̄ris stipēdiis militat̄. Si vñ q̄rat
an teneat restituē ea q̄ p̄ testimonio ferēdo
recepit: determinabit̄ infra cum agetur de
restitutionibus.

Extractatis que

tionib⁹ circa p̄sonas q̄ q̄i cōntiales

sunt i constitutio iudicii: cōter q̄rendū est de psonis que q̄si accidētālī assistūt iudicio: vt ex pte iudic assessores ⁊ officiales. ⁊ ex parte p̄tū aduocati ⁊ pcuratores. circa q̄d plura querūt. Primo vtz aduocat⁹ teneat ad iustū patrociniū: ⁊ iurispi⁹ ad iustū cōsiliū: idigēti cōferēdū. 2º vtz iurispi⁹ possit vēdere iustū cōsiliū ⁊ aduocat⁹. 3º q̄ regant ad legitimū aduocatū.

Ad primū sic Ambro. i li. de officiis. Gradif culpa ē si te sciēte fidelis egeat: si scias eū sine sumptu esse: ⁊ famē tolerare. erūnas perpeti q̄ egē erubescit: si i cām ceciderit aut captiuitatē suoz aut calumnie: ⁊ nō adiues. grandis culpa ē iurispi⁹ miserabilib⁹ psonis s̄trahere iuris cōsiliū: ⁊ aduocato s̄trahē patrociniū. Itē medic⁹ tenet paupī lāguido impendē curā ⁊ cōsiliū medicine: fº q̄ dicit br̄s Simac⁹. Nō ē grandis v̄ria vtz letum inferas vel admittas. mortē enī lāguidis p̄bas infligere q̄ hāc cū possit excludē: nō excludit. s̄. vi. q̄ paupī oppresso iniuste tenet aduocat⁹ impedē p̄cōciniū pari rōne. Itē dicit lex dei. Exod. 23. Si occurreris boui aut asino inimici tui errātī reduc eū. S̄ sic dicit apostolus. i. Cor. 9. Nūqd de bob⁹ cura ē deo: aut p̄ nos vtiq; hoc dicit. Si q̄ boni inimici erranti tenemur s̄uenire. q̄ multo forti⁹ iurispi⁹ paupī ignorātī tenet cōsulē. Itē dicit lex in eodē. Si videris asinū odiētē te cecidisse sub onere: n̄ p̄trāsibis: s̄ s̄bleuabis eū eo. Si q̄ oppresso asino inimici tenet q̄libz impedē adiutoriū fº legis lr̄az. q̄ multo forti⁹ opp̄sso paupī tenebit aduocat⁹ impedē patrociniū ad tenēdā cām. Q̄d absolute cōcedēdū ē. Tenet enī miserabilib⁹ psonis q̄ n̄ h̄nt qd tribuant: ⁊ p̄pter defectū cōsiliū ⁊ patrociniū amittūt cās suas: ⁊ grauāt iniuste: legispi⁹ cōsiliū: ⁊ aduocati patrociniū. ⁊ s̄ p̄ legē qua tenet s̄buenire idigēti: tñ p̄ legē nālē ⁊ euangelicā q̄ dicit Mat. 7. Quicūq; vultis vt faciant vobis homines facite illis.

Consequenter queri

tur vtz officiales assessores ⁊ aduocati possint p̄ cōsilio iuris seu dictamine ⁊ patrociniū pecuniā recipe. Ad q̄d sic. Symonia ē studiosa volūtas emēdi vel vendēdi sp̄uale. Si q̄ cōsiliū iuris seu dictamē ⁊ patrociniū sp̄ualia sūt: hec vēdē vel p̄ istis pecuniā sumē symoniacū erit. Itē fº ang. ad Macedoniū. Nō

o; index vēdē iustū iudiciū: nec testis verū testimoniū. q̄ nec aduocat⁹ poterit vēdē iustū patrociniū: vl iurispi⁹ iustū cōsiliū. p̄batio. sicut enī iustū iudiciū iudici ⁊ vtz testimoniū testi ē gratis cōcessum a deo: ⁊ iō gr̄is impēdēdū. inx̄ illō p̄ceptum Mat. io. Gratis accepistis: gratis date. S̄ iustū p̄cōciniū aduocato: ⁊ iustū cōsiliū legispi⁹. Contra Grego. Iustū ē vt illi cōsequat̄ stipēdiū q̄ p̄ tempore suū cōmodare repiūt obsequi. q̄ cum aduocati ⁊ assessores suū cōmodēt obsequium iustū erit vt cōsequat̄ stipēdiū. Itē Aug⁹. Sūt p̄sone inferioris loci que ab utraq; pte n̄ insolēter accipiūt: sic officialis: cui admonef officiū. et ē i eplā ad Macedoniū. Itē Augustin⁹ ad eundē. Nō ideo o; iudex vēdē iudiciū aut testis testimoniū: q̄ vēdit aduocatus iustū patrociniū: ⁊ iurispi⁹ vtz cōsiliū. Rº fº ang. ad Maced. dicitē de p̄sonis inferioris loci vt officialib⁹ ⁊ assessorb⁹ ⁊ aduocato: q̄ non insolēter tales p̄sone accipiunt: ⁊ ab his extorta p̄ imoderatā improbitatē repeti solēt data p̄ tolerabilē cōsuetudinē nō solēt: magisq; rep̄bēdim⁹ q̄ talia iniustata repetierūt q̄ q̄ ea de moze sumpserant qm̄ necessarie p̄sone reb⁹ humanis uel mutāf b̄i cōmodis vl tenet. Distinguit⁹ q̄ circa officiales. Aut enī h̄nt certū stipēdiū sibi assignatū aut non h̄nt. Si habēt nihil omnino p̄nt recipe sic dicit aug⁹. de reb⁹ dñi sup illō Luce. 3. Neminē cōcutiat. zc. Quicūq; stipēdia publica de certo cōsequit̄ si ampli⁹ querit tāq; calumniator ⁊ cussor Jobis sn̄ia cōdenat. Si h̄o non habet. distinguēd. q̄ s̄m cōsuetudinē ⁊ moze recipe p̄nt. p̄ imoderatā h̄o improbitatē non poterit licite. Un̄ ang. q̄ extorta p̄ imoderatā improbitatē ab his repeti solēt Circa assessorē h̄o ⁊ aduocatū distinguēf q̄ moderatum salarium recipe p̄nt licite. imoderatū non p̄nt. Moderatū autē salariū attēdi o; p̄ cōsideratōez quatuor. Primū est quātitas cause. 2º labor. 3º sc̄ia i assessore ⁊ faciūdia i aduocato. 4º cōsuetudo regionis. Scdm̄ hoz quatuor cōsideratōem salariū mai⁹ ul min⁹ o; taxari. Sic enī dicit br̄s Leo. si. vi. Pro laborib⁹ multis. p̄ moib⁹ castis. p̄ actiōnib⁹ strenuis p̄miū debet. Et itez sic dicit lex canonizata. Arcenf a p̄fessione aduocatoz: q̄ cū graui damno litigatoris ⁊ dep̄datione potētes inueniūt. Nō tñ q̄ postq; cā icepta ē nullū pactū o; aduocat⁹ facē cū litigatore: fº q̄ dicit i canone. Nō licet aduocato ulli cōtēdū

inire cū eo litigatore: quē i ppā recepit fidē: nec ex industria iurgiu p̄trabē. Ad illō q̄ qd̄ ob̄ p̄mo q̄ iustū cōsiliū ⁊ patrociniū res sp̄iales sunt v̄d. q̄ v̄ez ē f̄ se cōsiderata: tñ labor in v̄sceptādo i d̄spatando de his que p̄tinēt ad iuris cōsiliū ⁊ ad cause patrociniū corporalia sunt. Et iō rōne istoz v̄c̄ Aug. q̄ aduocat⁹ p̄t v̄dē iustū patrociniū ⁊ legisperit⁹ iustū cōsiliū. Si aut̄ sine labore possēt legispit⁹ r̄ndē perēri cōsiliū: nō ē aliqua ratio quare possit recipere: imo qd̄ gratis accipit v̄z gratis dare f̄ q̄ v̄r̄ Mat. io. Grat̄ accepistis gratis date. Ad illud rō qd̄ ob̄ de indice ⁊ teste: q̄ nihil p̄t recipere: pari rōne nec aduocat⁹ nec legispit⁹. r̄ndē v̄. q̄ non ē sile. Nā sic v̄c̄ ang. ad Macedoniū. Index ⁊ testis inter v̄trāq; p̄tē ad examē adhibēt. Jurispit⁹ rō ⁊ aduocat⁹ ex vna pte cōsistūt: ⁊ iō nō v̄z index iustū v̄dē iudiciū: aut testis v̄ez testimonii: l̄ aduocat⁹ v̄dat patrociniū iustū: aut legispit⁹ iustū cōsiliū. Si aut̄ obiciat q̄ officialis aut a se s̄o: s̄m hāc rōne n̄ p̄t recipere salarium: q̄ adhibēt ad examē iudicii inter v̄trāq; partē. v̄d. q̄ n̄ debēt accipere salariū sic p̄ciū iudicii vel examinis: s̄ solū sic stipēdiū laboris in x̄ illō. Mat. io. Dign⁹ ē operarius mercede sua.

Deinde queritur

q̄ requirūt ad legitimū aduocatū. Ad quod b̄r̄ notādū: q̄ requirūt ad officiū legitimū aduocari p̄sona cōgrua. causa iusta. mod⁹ debite affect⁹ p̄i. Circa p̄sonē cōgruitatē v̄z cōsiderari bonitas. stat⁹. grad⁹. officiū. p̄pter defectū bonitatis p̄hibēt infames. heretici. pagani excoicari. v̄n. 3. q. 7. Infames n̄ p̄t esse p̄curatores vel cāz patroni. Et itēz ca. 4. q. 1. v̄c̄it cōsiliū. Q̄ oēs infamie maclis resp̄. i. iustitias aut turpitudib⁹ sb̄iecte p̄sonē. heretici etiam seu pagani ab accusatōe p̄hibēt. p̄hibēt pari rōne ⁊ ab aduocatōe. Itē p̄pter defectum stat⁹ p̄hibēt monachi. v̄n. v̄c̄ Eugeni⁹. 16. q. 1. Placuit n̄r̄o cōsilio null⁹ monach⁹ pro lucro terreno nephādissimo causa de monasterio exire p̄samar. ⁊ seq̄. Neq; i q̄buscūq; negociis sese implicari: sit claustrō suo cōtē⁹ q̄a sic p̄scis sine aqua caret vita: ita sine monasterio monach⁹. sedeat itaq; solitari⁹ ⁊ taceat: q̄a mūdo ē mortuus: deo aut̄ viuus. aḡscat nomē suū. menos enī grece latine vnus achos tristis. inde monach⁹ d̄f. i. v̄n. ⁊ tristis Sedeat iḡt̄ tristis ⁊ officio suo vacet. Ex h̄

intell̄ q̄ n̄ p̄t cē aduocati monachi nisi forte i cā sui monasterii. et h̄ abbate imp̄ate: sic v̄c̄ decretal. Anno. c̄. de postl. c. 1. Et idē itel ligit̄ de regularib⁹ canonicis: sic v̄c̄it̄ ibidē.

Itē p̄pter idoneitatē grad⁹ p̄hibēt clerici i sacris ordib⁹ cōstituti: ⁊ etiā in minorib⁹ b̄nificati. ⁊ hoc coram indice seculari. v̄n. v̄c̄it̄ cōsiliū lateranē. Clerici i s̄bdyaconatu i ordib⁹ etiā minorib⁹ si b̄nificiis eccl̄asticis sustētes corā indice seculari i negociis secularib⁹ aduocati fieri n̄ p̄sumāt: nisi pp̄am cām vel sue eccl̄ie fuerit p̄secuti: aut p̄ miserabilib⁹ p̄sonis forte que pp̄as cās administrare n̄ p̄t. v̄c̄ de postl. Corā rō indice eccl̄astico dicunt nō esse p̄hibitos ab aduocatōe nisi sacerdotēs solos. V̄n. decretalis Grego. io. Cū sacerdotis sit nullis nocē: v̄d. velle. p̄desse: nō nisi pro se ipso ⁊ eccl̄ia sua: vel si necessitas imineat p̄ p̄sonis cōiūctis vel miserabilib⁹ sibi ē licitū postulare. Itē p̄pter distinctionē officii p̄hibēt index q̄a sic v̄c̄it̄ beat⁹ Damasus. Accusatores ⁊ indices n̄ idē sunt: s̄ p̄ se accusari p̄ se indices. p̄ se testes. p̄ se accusatores. vnusq; i suo ordine. Aduocat⁹ aut̄ stat i causa aut p̄ parte accusatoris: aut p̄ parte accusati. et hec distinctio h̄r̄ f̄ canones. Nō tñ f̄ legē humanā canonizatā. ff. ti. de postl. distinctōem aliam. Quidā enī p̄hibēt omnino postulare. vel p̄pter etates minores. is. ānoz vel p̄pter casum vt sard⁹ q̄ p̄sus nō audit Alii p̄hibēt ne p̄ aliis postulet vel p̄pter ferū vt femine. vel p̄pter casum ut utroq; lumine orbati: al p̄pter notā ifamie ⁊ turpitudis. his p̄sonis p̄ se allegari p̄mittit. p̄ aliis postulare p̄hibēt: nisi forte p̄ certis p̄sonis: ut p̄ p̄tib⁹ pro liberis. p̄ fr̄ib⁹ ⁊ sororib⁹ ⁊ bi⁹. q̄ determinat a iure. 3. q. 7. Hec iḡt̄ sunt attendēda quātū ad cōgruitatē p̄sonē. Ex pte cause requir̄ iusticia vt nō feneat cām iniustā. v̄n. h̄c̄ Leuit. 19. Nō facies qd̄ iniquū ē. et eccl̄astici. 4. Pro iusticia agonizare. Ex parte modi debiti requir̄ iust⁹ ordo. ⁊ modestus sermo. ut n̄ p̄ducatur falsos testes ul s̄bornatos: nec falsa instra: nec allegare leges falsas: s̄ faciat sicut p̄cipit iuste qd̄ iustū ē exequeris. in quo p̄cipit iustus ordo. Item modestus sermo requir̄ s̄m q̄ p̄cipit. 23. eccl̄astici. Auq; ⁊ argentū tuū cōsila: ⁊ v̄bis tuis facito statera: ⁊ frenos oui tuo redos. ⁊ attende ne forte labaris i lingua. Item eccl̄astici. 22. p̄pter hoc v̄r̄. Quis dabit oui meo custodiā ⁊ sup labia mea signaculū certū: ut nō cadam ex ip̄s ⁊

labia mea pdant me. Itē requir̄ p̄ter p̄di-
cta affect̄ p̄i^o ut. f. paupes ⁊ pupillos opp̄f̄of
tueat̄ s̄^o q̄ p̄cipit̄. Isa. i. Subuenite opp̄f̄o.
defendite viduā. Inde ē q̄ p̄cipit̄ i lege exo.
z. Si videris asinū odiēt̄ iacē s̄b onere: non
p̄trāsibis s̄ s̄bleuabis cū eo. Si q̄ hec lex serua
bas i asino odient̄ opp̄f̄o: multo magis erit
seruāda i p̄sona paupis uel pupillo p̄ iuriā
opp̄f̄o. Ex hac igit̄ lege tenet̄ aduocatus
opp̄f̄o paupem releuare. Sic igit̄ terminat̄
hec pars in qua agit̄ de personis q̄ cōstituūt̄
in iudicio. Ordinis cōnt̄ia requirit̄ igr̄ere
de p̄cessu iudicii: p̄pter quod dat̄ lex Leuit̄.
i9. Iuste iudica: p̄ximo tuo nō facies q̄d ini-
quū ē: nec iniuste iudicabis. Et i ps̄. Iuste iu-
dicare filiū hominū. i q̄bus manifeste p̄cessus
debit̄ iudicioz p̄cipit̄: ⁊ iniust̄ seu idebit̄
p̄hibet̄. P̄ter aut̄ p̄ditas cōditōes q̄ taste
sūt circa p̄sonas iudic̄. rei. ⁊ actoris. ⁊ testis
que p̄tinēt̄ ad debitū p̄cessu iudicii: ingren-
da sūt ista. De triplici p̄cessu iudicii. De or-
dine p̄cessus iudicii. De inḡitōib^o ⁊ purga-
tōib^o. De cōfessōib^o. De p̄batōib^o in ḡnali.
Sp̄ali de p̄batione per testes. De p̄batione
p̄pter p̄sumptionem.

De triplici autem

processu iudicii dicit Innod. 3°. in cōilio ḡnali
Ad corrigēdos excessus: ut de notorius ex-
cessib^o raceat̄: trib^o modis pōt̄ p̄cedi. p̄ accu-
sationē. denūciationē. ⁊ inḡitōem. Et t̄n̄ in
omnib^o diligēt̄ adhibeat̄ cautela: ne forte p̄
lene cōpendiū ad graue dispēdiū veniat̄: sic
accusatōem legitimā p̄cedere d̄; inscriptio
sic denūciationē caritativa amonitio: ⁊ inḡi-
tionē clamosa insinuatio p̄uenire. S̄; q̄rit̄
in p̄mis ex q̄b^o sanctionib^o d̄ne legis accipit̄
iste triplex p̄cessus. Nā sic dicit Hiero. sic illū
quod introducit̄ ad p̄bādū fidē nō h̄y robur
nisi ex testō nouo vel veteri deriuat̄: ita nec
iudicialis sanctio auctoritatē videt̄ habere:
nisi p̄ nouā vel veterē legē cōfirmet̄. Item
qua rōne iste triplex iudicii p̄cessus dist̄guit̄
tur merito dicitur. Nā iuris p̄ti dist̄guit̄
sic q̄ in accusatione agit̄ ad degradationē.
et ideo accusator d̄; se obligare ad talionem
vñ p̄pter hoc dicit Innod. q̄ accusatōes p̄ce-
dat legitima inscriptio. Itē i denūciatōe
agit̄ ad p̄niam ⁊ correctionē. et ideo d̄; p̄ce-
dere caritativa amonitio. Itē i inḡitōe
agit̄ ad amotionē ab adm̄stratione. S̄; q̄a i
p̄latis maxime esset periculosus: si quecunq̄

relatio admittet̄: nō inḡitōes d̄; p̄cedē cla-
mosa insinuatio: ut sicut dicit Innod. false ⁊
maligne criminatōi ianna p̄cladat̄. Sed
ob̄. Dicit enī beat^o aug. q̄ i iudiciis seu plede
do seu ignoscēdo hoc solum bñ agit̄ ut vita
hominū corrigat̄. q̄ i p̄cessu accusatōis male
agit̄ nisi agit̄ ad correctionē. Nō q̄ cōuenien-
ter dist̄guit̄ p̄cessus denūciatōis ⁊ accusa-
tōis: q̄a i vno agit̄ ad correctionē: in alio ad
degradationē. Itē dubitat̄ si inḡitionem
d̄; p̄cedē clamosa insinuatio. q̄ inḡitōem vñ p̄-
cedere denūciatio. Nō enī videt̄ differre cla-
mosa insinuatio ⁊ denūciatio. q̄ in p̄cessu in-
ḡitionis includit̄ p̄cessus denūciationis.
Itē querit̄ quātū ad q̄d intelligat̄ insinuatio
clamosa. Nā si intelligat̄ quocūq̄ modo. q̄ ad
voces vulgi d̄; p̄lat^o descēdē ad inḡitionē:
cū t̄n̄ dicat̄ iura. q̄ voces vulgi vane sūt.

R^o ad p̄mū. q̄ iste triplex p̄cessus iudicii
accipit̄ ex legib^o noui ⁊ veteris test̄. Pro-
cessus inquisitōis ex Luc. i6. vbi d̄; de nilico
q̄ defamat^o ē ap̄d d̄m suū. q̄si dist̄passet bo-
na illi: cui dixit d̄s. Quid hoc ē q̄d audio
de te. redde rōnē vilicatōis tue. Et ex li. ḡn.
i3. vbi dicit. Clamor sodomoz ⁊ gomozoz
multiplicat^o ē: descēdā ⁊ videbo utz clamo-
rē q̄ uenit ad me ope cōpleuerint. Ex q̄b^o ma-
nifeste p̄bat̄ q̄ nō solū cū s̄bdit^o: neq̄ etiā cū
p̄lat^o excedit̄ si p̄ clamorē ⁊ famā ad aures
sapioris p̄uenit: d̄; corā ecclesie senioribus
ueritatē diligēt̄ p̄scrutari: ut. ff. si rei popo-
scent̄ qualitas cognita. discretio c̄spā feriat
delinquēt̄. Itē p̄cessus denūciatōis accipit̄
tur ex lege Leuit̄. c. ubi d̄; Nā que audierit
uocē inrāt̄: testisq̄ fuerit q̄ uidit̄ aut cōscius
ē: nisi indicauerit portabit iniquitatē suā: sup
quē locū dicit aug. q̄ indicari d̄; ei q̄ potest p̄-
desse: ⁊ n̄ obesse. cū. f. ē tale crimē: de quo ali-
qs pōt̄ eē testis. q̄d dicit lex testisq̄ fuerit zc.
Et ista indicatio ē denūciatio quānis istud
habeat d̄birationē sic infra dicit̄. Itē iste
processus accipit̄ manifeste ex Mat̄. i8. vbi
d̄; Si peccauerit i te frater tuus coripe euz
inter te et ip̄m solū. si nō te audierit adhibe
unū vel duos. q̄ si eos n̄ audierit dic ecclesie.

Itē p̄cessus accusatōis ex lege accipitur
Deut. 25. Si cā fuerit inter aliquos ⁊ interpel-
lauerit iudices quē iustū eē p̄spererit illi iu-
sticie palmā dabit̄: quē impiū cōdenabit̄: im-
pietat̄. Ad 2° h̄o q̄d querit̄ d̄; q̄ p̄cessus
p̄ditus dist̄guit̄ sic. In inḡitōe enī p̄cedit̄
ad correctionē ex officio seu auctoritate iudic̄

Uñ 3° nod. 3°. Denūciāte fama vel deferente clamore plāt^o officii sui debitū exequat^o descēdendo. s. ad inq̄sītōē. In denūciatōē hō 7 accusatōē pcedit ad correctiōē: s. ex alteri^o delatōē: que sit dupl^r. vel ad correctiōē fm seueritate iusticie qualis d^o cē in accusatiōē vel ad correctiōē s^o affectū miē: qualis deb^t esse in denūciatōē. Et inde ē q^o accusator: q^o correctiōē querit s^o seueritate obligat se ad ratiōē. denūciator hō nō. q^o correctiōē intēdit s^o miām seu pietatē. Pretēa i inq̄sītōē considerat discretio v̄itāt. i denūciatione affect^o caritat. i accusatiōē terror: seueritat. Scdm h^o g^o dō q^o i hoc triplici p̄cessu semper intēdit correctiōe delinquenti si sit ordinat^o p̄cessus. Ad tertiu^o dō. q^o clamosa insinuatio 7 denūciatio differūt. nā denūciatio fit p̄ determinatā 7 certā p̄sonā. Clamosa vero insinuatio indeterminata p̄ famā. vñ sic i p̄cessu denūciatōis p̄sona denūciat^o ē loco accusatoris. 7 i p̄cessu accusatōis p̄sona accusant^o est loco actoris. ita i p̄cessu inq̄sītōis loco auctoris ē fama seu delatio clamoris. vñ dicit 3° nod. 3°. q^o i inq̄sītōē ē idem actor 7 index. s^o denūciante fama vel deferente clamore plāt^o officii seu debitū exequat^o. Ex hoc igit^o p^o q^o p̄cessus inq̄sītōis nō includit i se p̄cessus denūciationis. Ad vltimū vero dō. q^o clamosa insinuatio nō intelligit^o s^o voces varias vulgi. s. s^o voces p̄sonarū granū 7 honestarū. vñ 3° nod. 3°. Si excessus p̄ clamorē 7 famā ad aures superioris puenierit: nō gdem a maliuolis 7 maledicis: s. a p̄uidis 7 honestis: nec semel tantū s. sepe qd clamor innuit. gñ. is. et diffamatio manifestat. Luc. 16. vñ corā ecclesie seniorib^o v̄itātē diligētī p̄scrutari.

Secundo queritur

de ordine p̄cessus iudicii. Circa quod nōndū ē q^o variat^o ordo multipl^r. Aut enī factū ē notoriū 7 euidentē: aut latēs. Si euidentē ē: tūc pcedit i iudicio sine accusatōē accusatoris: sicut declaratū ē sup̄ qōne de officio iudic. 11. ut p̄ possit iudex sine accusatore iudicare. Si hō factū sit latēs: pcedit ordine p̄us determinato. Quia aut deferit crimē p̄ clamorē fame. 7 sic tūc sup̄dictū ē pcedit ordine inq̄sītōis. Aut deferit p̄ actionē determinate p̄sonē. et h^o vel s^o viam caritat^o: 7 tūc pcedit p̄ denūciatōē: quā pcedē d^o caritatiua admonitio. Aut s^o viā seueritat^o. 7 tūc pcedit p̄ accusatiōē: quā deb^t pcedē inscriptio. Uñ g^o denūciationis

relingm^o i q̄sītōi sequēti: cū de p̄cept^o enangelid age^t: q^o ibi pleni^o pōt ingredi. Uñ g^o i q̄sītōis determinabim^o i sequētib^o: q^o ipsa 3° p̄ accipit ex lege Moysi. s. i^o 7 accusatōis. In p̄nti tñ gñal^r de ordine iudicii q̄rit. i quo. s. constituit actor. reus 7 iudex. Nā s^o humanas sandiōes 7 canones. ordo iudiciari^o sic disposit^o ē: vt p̄mo actori determinet^o regitio iudic^o 2° determinet^o auctoritas iudic^o. 3° seq̄ citatio rei 7 punitio 4° ccedat^o exceptiones 5° ccedat^o recusatiōes. 6° forme libel^o. 7° determinet^o satisfactōes. 8° ccedūt dilatiōes. 9° seq̄ litis testatio cum iuramēto de calūnia. Deinde hō sequūt^o partiū interrogatiōes. et si reus negat i^oroducūt^o p̄batōes. q^o examinat^o s^onta feret^o 7 vñ iste ordo multipl^r peccare. Primo q^o fere oīa que a^ocedūt interrogatiōē partiū nō determinat^o i iure dīno. 7 tñ ibi p̄cipit. Nō addes q^o vel minues ad v̄ba: q̄ ego loquor. deut. 4. 3° p̄ ista q̄ p̄cedūt a^o q^o possit discuti v̄itas: differ^o iusticia: 7 frequētissime impedit^o: vt uideat^o fere i omnib^o causis impletū illud 3° sa. 19. Cōuersus ē retro sum iudiciū 7 iusticia lōge stetit: q^o corruit i platea v̄itas 7 equitas nō potuit ingredi. 3° cū lex dei plena sit 7 p̄fecta. vñ deut. 4. vñ. Nec ē nostra sapiētia 7 intellect^o corā populo. 7 seq̄. q̄ ē alia gēs vt b̄eat iusta iudicia 7 vniuersam legē. g^o ad oē iudiciū terminādū sufficiūt p̄cepta iudicialia dei. sup̄flūē igit^o vidēt^o p̄cedētia: 7 ad nocumētū i^oroducā. 3° vñ habuerūt homines q^o supra diuinas leges possēt alias leges condere. Nam in ps. p̄ reprobatiōē d̄ a^o xpo vñ. Constitue dñe legislatorē sup̄ eos. sciāt gēres qm̄ hoīes sunt. R^o dō. q^o q̄dam i^oroducūt^o ad ordinē iudiciariū p̄pter nēcessitatē. q̄dā p̄pter vtilitatē. q̄dā ad repellēdā iniquitatē. Propter nēcessitatē ordīs iudiciariū i^oroducunt^o ea sine q^o nō pōt iudiciū terminari. 7 h^o determinat^o i lege dīna. vt i p̄paratoris ad iudiciū i^oḡsītio iudic^o 7 auctoritas iudic^o: 7 citatio rei euz pena 4° ccedat. De r̄quisitione iudicis d̄ deut. 17. Si difficile 7 ambiguū iudiciū eē p̄spexeris: uenies ad sacerdotes lenitici gñis ad iudicē q̄ fuerit i loco quē elegerit dñs. Et Exo. 18. Cum acciderit aliqua disceptatio ueni ant ad me inter eos ut iudicē. Est aut^o nēcessa r̄ḡsītio iudic^o: q^o nullus pōt eē index i sua cā. De auctoritate hō iudic^o b̄t in. 16. deut. iudices 7 magistros constitues i portis tuis. Auctoritas hō ē ex ipsa constitutione: fm q^o vñ ad

Lebr. c. Nemo sibi sumit honore. Et ex iuris
 dictiois determinatōe. fm determinatū locū
 vñ dñ Deut. 16. In omnib⁹ portis tuis et p sin
 gulas trib⁹ tuas ut iudicet populū. De cita
 tione fo rei et pena otumacia hēc numeri 16.
 Misit Moyses et vocauit Dathan et abylon
 citando eos ut oporterent coram ipso i iudi
 cio. ibi etiā expmīf otumacia qua tixerunt.
 nō venim⁹. et sequit⁹ pena granissima qua ad
 sniam Moysi absorpti sūt a terra. Citatio autē
 necessaria ē: qā null⁹ absens nisi p otumacia
 dñ iudicari. hēc sup vidū est. Itē i pgressu
 iudicii nēcia sunt itrogatio ptiū. itroductio
 probationū. diffinitio cāz. Inqstio neces
 saria ē ad sciēdā partiū intētiōe. Probatio
 ad xitatē discussionē. Diffinitio ad cause ter
 minationē f⁹ q dñ Deut. 17. Cū audieris tñf
 grediētes pactū et ingieris diligēter: et ve
 esse repereris: educes ad portā ciuitatē zc. ibi
 etiā legf. In ore duoz vel trium stabit omne
 vbu. Propter vtilitatē vero et ad repellēdā
 iniquitatē nō discordātia a lege dei itroducta
 sunt f⁹ canones et humanas leges. quedaz in
 fauorez auctorit. qdam i fauorem rei. qdam i
 suffragiū vtriusq. In fauore enim auctorit
 itroductif mod⁹ reqstiois iudic: et locus et
 auctoritas ind cant. mod⁹ citatiōis et pūi
 tio otumad. que tria quāuis possunt extrahi
 a iure dño: nō modificant a iure humano.
 In fauo: ē fo rei itroductif exceptiones. re
 cufationes. libell⁹. Exceptiones que elidunt
 actionē actoris: pncipalr ota malignitatem
 volūtatis. Recufationes que sunt declinati
 ones iudic. p ter suspitionē oppositā contra
 oppressionē potestatis. Libell⁹ qui otinet inten
 tionē actoris: ne possit postea imutare ota p
 ueritatē xitat. In suffragiū fo actoris et rei
 itroductif satisfatōes. dilatiōes. et in litis
 otestatione de calūnia iuramētū. Satisfati
 ones que dant a reo et a pcuratōib⁹ actoris
 et rei q vsq ad finē litē pmanēat ota iustā
 declinationē iudicii. Dilatiōes que pncipalr
 dant ad deliberandū ota pcpitationē cō
 siliū. Iuramētū de calūnia quo iurat ptes
 se nō aīo calumniandi agere vel rñdere oē
 pueritatē voli. Ad illud qd pmo obf dñ.
 q quānis hoc nō determinēf in iure diuino:
 tñ qā sunt osona iuri dño et ad oseruatōez
 iusticie auctoritatē recipiūt a iure dño cum
 p legē pncipalr leuit. 19. Iuste iudica pmo tuo
 Ad 2⁹ fo qd obf q p ista ottingit xitatez
 iusticie impediri. dñ. q hoc nō ē ex adu pdi.

Itaz otstitutionū: ē ab vsu iniquoz: p qbus
 dñ isa. i. Quō facta ē meretrix ciuitas fidelis
 plena iudicii iusticia habitauit i ea. nūc autē
 homicide argētū tuū versuz ē i scotiā: vinū
 tuū mixtū ē a qua. Ad tertiu dñ. q lex dei
 sufficiēs est ad omnia que sunt necessaria: tñ
 qā ē infinita boiū malicia: iō mīster legis
 reliquit statuē et determinare que sunt expe
 diētia. vñ Deut. 17. Qui supbierit nolēs obe
 dire sacerdotis impio et decreto iudic mo
 etur. Ad 4⁹ dñ q mīstri legis cū mīsterio
 recipiunt potestātē otendē leges de his que
 expediūt iusticie. vñ pter. 3. dic dīna sapia.
 Per me reges regnant: et legum cond. tores
 iura decernūt.

Consequenter querē

dum ē de ingstioib⁹ et purgatōib⁹. quo antez
 ordine sit a plato ingstio faciēda: ex pdiis
 manifestū ē. Inq tōez enī dñ clamosa in sinu
 atio puenire f⁹ q dñ gñ. 13. Clamo: sedomo
 rū venit ad me. et Deut. 13. Cum repri fuerint
 vir et mulier q fa iūt malū in opectu oñi et
 trasgrediūt pactū illi: et hoc tibi fuerit nun
 ciatū: cū audieris ingres diligēter. De purga
 tione autē notādū ē q purgatio ē de obiecto
 crimine inocētie ostētio. Un sic ingstio perti
 net ad pstatū: ita purgatio ad reū. Purgatio
 nis autē due ponūt spēs. canonica et vulgaris
 Canonica ē que fit p iuramētū et bonoz testi
 moniū. vulgaris ē que a vulgo est iuenta vt
 ferri candēt. aque feruentis: et monomachie
 seu duelli. Circa purgatōem canonicā dubi
 taf vtz vlf debeat fieri p iuramētū: et vtz
 ad purgationē possit quis cogi. Ad pma
 itroductif lex deut. 21. vbi dñ de inuento ca
 dauere boīs occisi i aliqua ciuitate: q maio
 res natu ciuitatē illi⁹ veniēt ad interfezū: et
 lauabūt man⁹ suas et dicēt. Man⁹ nostre nō
 effuderūt hūc sanguinē: nec oculi nostri vi
 derūt. et hoc sup virulā cesam. Ex qua lege
 auctoritas purgatiōis p iuramētū manifeste
 accipit. Itē dic canon ex ocilio glerdēsi. z.
 .9. 4. Presb: si a plebe sibi omissa infamat⁹ sit
 erit ad arbitrium sui epī septē collegas sibi
 adiūget: et iurabit in sacro euangelio coram
 posito q crimē illatū nō ppetrauit. Item
 i eodē. Si mala fama de pfbro exierit et accu
 satores vel ei⁹ testes legales defuerūt cū de
 noiatis sibi vicinis pfbis quos scimus nolle
 giurare: sacramēto suo famā suā purget.
 Contra. Canon btī Cornelii. Sacramentum

basten^o a sumis sacerdotib^o vel reliq^{is} exiq^u
 nisi p^{er} rata fide minime cognouerim^o: nec sp^{iritu}
 te eos iurare repim^o. z. q. 4. Itē in eodem.
 Nos sacramtū ab ep^{iscopis} nescim^o oblatū. Ad
 q^{uod} r^{ati}o d^{icitur}. q^{uod} ex his auctoritatib^o nō p^{ro}hibent
 omnimoda iuramēta fieri a sacerdotib^o: sed
 t^{em}p^{er} incanta: et ea que p^{ro} qualibet causa tpali i
 iudicio offerūt. Cū aut^{em} populari infamia sa
 cerdotes oppinūf: tūc ad inocētie sue osten
 sionē iuramēta debēt offerre. Uñ Grego. Si
 q^uis ep^{iscopu}s aut q^ulibet sacerdos a populo accusa
 tus fuerit: et certi testes inuēti non fuerint q^u
 criminis illati xitate dicant: iusurandum in
 medio fiat. et illū testē p^{ro}ferat de inocētie sue
 puritate: cui nuda et apta sunt oīa. ad heb^{er}.
 4. Itē dubitatur sit q^uis ad purgationē p^{er}
 iuramētū opellēd^o. visum aut^{em} fuit q^ubusdam
 q^{uod} nō p^{ro}pter religationē iuramenti. Itē p^{ro}pter
 canonē Leonis pape. z. q. z. Auditū ē fratres
 qual^{iter} mali hoīes i me graua crimina ofinxe
 rūt. Quāob^{re} ego Leo pōtifer sanctē romane
 ecclesie purifico me. hoc aut^{em} facio: nō legē p^{re}
 scribo ceteris: qua i d^{eu}m facē cogāf. Ecce sūm^{us}
 pontifex se ip^{sum} purgat: nec t^{em}p^{er} ceteris necessi
 tarē purgādū p^{re}scribit. vñ d^{icitur} intelligi q^{uod} sa
 tisfactio purgatiōis i volūrate ofistit accusa
 ti: nō i arbitrio iudicis. Con^{tra}. Canon Leonis
 pape. z. q. 4. Sacerdos si suspitiosus aut incre
 dibilis suo ep^{iscopu} aut reliq^{is} suis ofacerdotibus
 sine bonis et iustis de suo populo hoīb^o fuerūt
 ne i crimine aut predicta suspitōe remaneat:
 cū trib^{us} aut qu^{atuor} aut sex bonis ac vicinis sa
 cerdotib^o exemplo Leonis pape: q. 12. ep^{iscopu}s in
 purgatiōe habuit: si suo ep^{iscopu} visum fuerit ac
 necesse eē p^{ro}pter tumultū populi p^{ro}spexerit cū
 iustis et bonis hoīb^o se sacramēto corā populo
 sup^{er} quatuor euāgelia dato purgatū ecclesie
 reddat. R^{ati}o d^{icitur}. q^{uod} i arbitrio iudicis non i
 volūrate accusati ofistit satisfactio purgatio
 nis. vñ d^{icitur} decretalis Alerādrī tertii. q^{uod} si de
 aliquo crimine laborat infamia: accusatoe et
 testib^o deficiētib^o parrochian^o ep^{iscopu} ad purga
 tionē ē p^{ro} ip^{sum} ep^{iscopu} opellēd^o: nisi forte sup^{er} ip^{so}
 ad sup^{er}iore iudicē duxerit appellādū. Illud
 ho^{mo} q^{uod} d^{icitur} canon Leonis intell^{igitur} de successori
 bus summi pontifid: q^{uod} nō h^{abent} sup^{er}iore iudicē:
 s^{ed} relinquūt d^{eu}mo indicādū. De forma vero
 iuramētū canonice purgatiōis et reliq^{is} circū
 stātiis: q^{uod} sūt regreda iurispitris p^{ro}mittim^o
De vulgari uero pur
 gati
 one merito querēdū ē. nā illa videt^{ur} ortū h^{abere}

ex d^{eu}ina lege. vñ i numeris. 5. d^{icitur} lex oftra mu
 lierē suspitā de adulterio: q^{uod} offerat sacrifici
 cū zelotipie et oblatio inuestigās adulteriū:
 et accipiat aque: i q^{uod} cū execratōe ofgerant
 maledicta: et multa que ibi determinat: et sic
 venf mulieri ad bibēdū aque ille. et si rea est
 ofputrescet femur ei^{us}. si innoxia illesa erit et fa
 ciet liberos. ex qua lege videt^{ur} examinatiōes
 p^{ro}ferz candēs et aquā feruentē p^{ro} bari. Itē
 examinatio furti achor facta ē p^{ro} fortis. Josue
 .7. et ingitio iobediētie seu trasgressiōis Jo
 nathe. i. R. 14. Ex quo videt^{ur} idē p^{ro} bari. Itē
 probatio p^{ro} monomachia et p^{ro} duellū approba
 ri p^{ro} ofistū Solie et David. p. R. 17. Itē d^{icitur}
 ofiliū garimanēse. z. q. 4. Sepe ofigit vt mo
 nasteriis monachoz furta p^{ro}petret: idcirco
 statum^{us} vt q^{uod} ip^{si} fies de talib^o expurgare se
 debēt missa ab abbate vel ab alio celebretur
 p^{ro}ntib^o sribus. et sic expleta missa oēs coīcent
 in hec vba. corp^{us} ofi sit tibi ad p^{ro} bationē ho
 die. Itē i eodem d^{icitur} canon. Statuit sancta
 synod^{us} vt si duo de adulterio accusati fuerit
 et ambo negauerit: et orāt sibi ofcedi vt alter
 illoz oftro p^{ro} d^{eu}ino purget iudicio. Si vnus
 inde ceciderit ambo rei habeat. Ex his igi^{ter}
 manifeste p^{ro} bari videt^{ur} q^{uod} deficiētib^o p^{ro} batio
 nib^o et negate reo: possint si inualefcit suspitio
 eria p^{ro} p^{ro}dicta indicia ingri. Itē rōne argu
 it: cū nullo modo credēdū sit aliquo tēpore
 ecclesie errasse: nec i fide nec i decretis inli
 cie. In veteri aut^{em} testamēto concessē sūt bi^o
 examinatōes p^{ro} exempla et leges: et i nouo te
 stamēto p^{ro} canonū sanctiones. q^{uod} nō erit aliquo
 modo d^{icitur} i examinatōe istoz indicioz ofri
 neri erroē: nec erūt sicut illicita reprobada
 Con^{tra}. D^{icitur} canon beati Strep^hi pape. Ferri
 candentis vel aque feruēt examinatōe ofes
 sionē extorqueri a quolibet sacri nō eēsent ca
 nones: et q^{uod} sanctorū pat^{rum} documēto scitū nō
 est: suspitiosa adinuetōe nō ē p^{ro}sumēdū. z. q.
 .4. Itē idē ibidē. Spontanea ofessione vel
 testū approbatione publicata delicta ofmissa
 sunt. nō ofgimini indicat. occulta ho^{mo} ofcogni
 ta illi sūt oflinquēda: qui sol^{us} nouit corda fili
 oz hominū. Cū g^o examinatio p^{ro} bi^o indicia nō
 sit de his que possunt indicari p^{ro} p^{ro}ria ofes
 sionē vel testū approbationē. g^o in omnib^o his
 iudiciis uspam^{us} nobis ea que diuino iudicio
 fuerant ofsuada: quod est temptat^{ur} d^{eu}m: cū t^{em}p^{er}
 prohibitū sit of. Deud. Nō ofeprabis d^{eu}m
 taum. Itē decretū Nicolai pape i eodem.
 Monomachia i lege nō assumim^{us}: quā ofcepta

fuisse n̄ repim^o: quā h̄ iniisse quosdā legam^o:
 sic sanctū David et Solā sacra p̄dit historia
 p̄. R. i. n. n. q̄ tñ ut ex lege teneat alicubi di-
 uina sensit auctoritas: cū h̄ et bi^o sectātes deū
 solū temptare videat. q̄ bi^o iudicia: sunt pe-
 nit^o reprobanda: et purgatio p̄ talia. Qd̄ o-
 cedū ē s^o decretalem synod. tertii: i qua de
 replariis q̄ i s̄ditos bi^o exercebat dic. s̄tes
 templarioz quosdā s̄ditos qñ de aliquo cri-
 mine infamā: eos ferri candent iudiciū s̄b̄
 opellūt. qd̄ et si qua exinde sequat exustio ci-
 uilē penā infligūt. cū tñ bi^o iudiciū sit penit^o
 interdictū: ut pote i quo de^o temptari videt
 Ad illud q̄ qd̄ primo ob̄ de sacrificio ze-
 lotipie d̄. q̄ lex illa introducā ē s^o pmissio
 nē nō s^o cessionē: s̄m quā dīna lex et huma-
 na pmittit minora mala fieri ne fiant peiora.
 in quē modū oblatio libelli repudiū introdu-
 cā ē p̄pter seuitiā iudeoz q̄ erant p̄m ad in-
 terfectionē vxoz. s̄m modo et lex zelotipie ne
 valefcente suspitiōe adulterii perimerēt uo-
 res. Qd̄ aut p̄ pmissionē introducū est n̄ o-
 trahi ad imitationē. Ad illd̄ fo qd̄ obicit
 cōter de Achor et Jonathan et David. d̄. q̄
 illa facta scripta sunt n̄ ad exēplū rei faciēde
 s̄ i figurā rei future. i. Cor. io. Oīa in figura
 cōtingebāt illis. Inq̄sio enī p̄ forte: que facta
 ē ad inuestigādū p̄m Achor et inobediētiā
 Jonathan figurat futurū et gñale iudiciū: qd̄
 ex inspatō p̄d̄ib^o supueniet: sic iudiciū qd̄
 p̄ forte ē ab hoīe p̄nideri n̄ p̄t. vñ. z. Pe. 3.
 Dies dñi ueniet sic fur. Silf̄ cōf̄s̄ David
 et Solie s̄ḡt misteriiū passionis dñice: in quo
 sp̄ialis David xp̄s de Soliat. i. dyabolo ue-
 lut duelli certamine triūphanit. vñ et omnia
 h̄ facta sunt dīna inspiratōe in figuram rei
 future. Ad ea fo q̄ obiciūt s̄m canones re-
 spondend̄ sic de sacrificio zelotipie q̄ omnes
 illi canones introducū fuerūt n̄ s^o cessionē
 boni: s̄ s^o pmissionē minoris mali: ne peiora
 mala cōtingerēt. Inde ē q̄ iudicia ferri can-
 denti et bi^o iudiciū p̄ coionē corporis dñi
 mutauerūt: et maxime ga i culpa erat hōis
 multitudo: quā p̄pter pei^o vitādū oportebat
 tolerari in minori malo. vñ et s^o hoc intell̄
 canon Gregorii. Si vir q̄ frigide nature esse
 d̄ p̄ vez iudiciū pbare poterit vxorē suā
 nunq̄ se cognouisse sepat ab ea: qd̄ intelligit
 de iudicio vulgari: que tñ postea diminuta
 malicia p̄ sequētes canones n̄ pmittuntur.
 Ad vltimū fo qd̄ ob̄ d̄. eccliaz n̄ q̄ erras-
 se: ga nec bi^o cessit ut approbaret: s̄ pmisit

ne pei^o fieret. s^o q̄ et ipsa lex eterna facit: que
 pmittit multa mala fieri n̄ solū ut ex eis eli-
 ciant bona: s̄ etiā ne fiant peiora.

Consequēs est inqui

rere de cōuisione rei p̄ cessionē: quia p̄dicto
 modo p̄cedēdū ē cō reu: cū crīe n̄ p̄t cōici
 Conuicif aut duob^o modis. aut p̄ p̄pam con-
 fessionē aut p̄ p̄bationē. ideo p̄mo querēdū ē
 de cessionē rei utz q̄ ex cessionē p̄pā sit
 damnād^o. Qd̄ p̄bat p̄ illud qd̄ dicit Josue ad
 Achor. Confitere atq̄ indica qd̄ feceris. Jos.
 7. et facta cessionē furti lapidat^o ē. Itē idē
 p̄bat p̄ illud qd̄ legis. z. R. i. de puero amale-
 cbita: q̄ dixit se interfecisse Saul. cui ait Da-
 uid. Sanguis tu^o sup caput tuū. Os enī tuū
 locutū ē aduersū te dicens. ego interfeci xp̄s
 dñi. et iussit eū David iterfici. Itē i euāge-
 lio dicit dñs seruo q̄ abscondit pecuniā dñi sui
 De ore tuo te iudico serue nequā. Itē dicit
 lex humana. Confessos in iure p̄ cōuicis h̄ri
 placet. Itē lex alia. Cōfessus p̄ iudicato h̄
 ga quodāmodo s̄mā sua damnaf. cui etiam
 concordat euangelū Mar. 12. Ex v̄bis tuis iu-
 stificaberis: et ex v̄bis tuis cōdemnaberis.

Con. Humanū iudiciū quātū possibile est:
 o- imitari dñū. S; i dño iudicio cōfites cō
 se n̄ damnaf: s̄ mīam seq̄. vñ i ps. Dixi cō-
 tebor aduersum me i iusticiā meam dño: et tu
 f̄misti iniquitāte meā. Et Isa. 43. Narra si qd̄
 h̄es ut iustificeris. q̄ nec i humano cōfites cō
 se erit cōdemnād^o. Itē p̄t aliqs falso cō-
 fiteri i iudicio humano ut si aliqs cōfiteat se
 vnū hōsem occidisse q̄ postea apparet viuus
 Constas est q̄ talis n̄ eet damnād^o. q̄ n̄ q̄cūq̄
 cōfessio cōtra se fac̄ ad d̄nationē. Itē dicit
 lex humana. ff. de q̄onib^o. Si qs vltro mali-
 cia cōfiteat n̄ est ei fides adhibēda. Nōnūq̄
 enim aut metu aut aliqua cā i se h̄ ē cōtra se
 cōfiteat. R^o s̄m q̄ dicit canon. i. 4. ca. q. 2.
 Con̄ se q̄s p̄t testari p̄ se fo mīme. Dico-
 dū q̄ q̄ exceptis casib^o qui determināf a iure
 glib^o p̄t p̄ p̄pam cōfessionē damnari. P̄les
 aut casus i iure excipiūt. vn^o ē i pueris. aliaf
 i ignoratib^o seu erratib^o. terti^o i inuitis. 4. cū
 cōfessio fit ex ius. et quedam talia. Ad illd̄
 q̄ p̄mo ob̄ d̄ q̄ n̄ ē i cōtrariū qd̄ obicit de
 cessionē que fit i foro dño. Nā sic i foro hu-
 mano distinguif cōfessio in iure et ex ius. con-
 fessio facta ex ius n̄ inducit d̄nationē. sed
 cōfessio facta i iure inducit. Ita d̄. q̄ cōfessio
 de p̄cis que fit i p̄nti ex ius est. ga ante dñū

iudiciū quod est in morte: vel ante iudicium generale. et ideo ista confessio voluntaria et aie penitentis meretur misericordiam. et confessio que fiet post mortem vel in futuro iudicio nullam omnino consequetur misericordiam: sed reatum damnationis ostendit. de qua confessione Sap. 5. Dicet intra se penitentiam agentes etc. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum. et seq. Talia dixerunt in inferno hi qui peccauerunt. Sicut quantum ad humanum iudicium confitentes in iudicio damnantur: confitentes ex iudicio voluntarie et cum compunctione pariter. quemadmodum confitentes ex ins ex pueris gloria penam infert. vñ dicit decretalis de quodam qui confitebatur se adulteratum cum quodam: sic quodam fatui solent interdum cum male fecerit gloriari prohibet: iura vicat regulariter confessionem ex ius factam non opere iudicium confitentis: iste tamen non ab officio et beneficio suspendi. Ad 2^{am} iam per rationem quod illud est de casibus exceptis a iure. Ad illud quod obicit ultimo de illo quod vltro maleficia confitetur. dicitur quod intelligitur de confessione per cruciatum extorta: de qua dicit lex quod reorum confessiones per exploratis cribis non habent. Et dicit canon. 16. ca. q. 6. Omnis confessio que fit ex necessitate fides non est. Confessio enim in talibus non dicitur extorqueri: pessimum enim est de suspitione aut extorta confessione quemadmodum iudicare: cum magis cordis inspectio sit de qua opus: non potest humano odem nari examine: quemadmodum de suo reservavit iudicio

Illud quod dicitur vltro confitetur. intelligitur de voluntate absoluta: non inducta per metum vel dolores. Cuius autem est quare talibus confessionibus non creditur quia homines in tormentis multoties agunt tanta impatia: quod magis volunt metiri quam tormenta pati.

Postea queritur de probationibus. Et primo de probationibus in generali. Est autem probatio conclusio per argumentum rei dubie faciens fidem. Sex autem modis ad faciendum fidem sumitur argumentum probationis. per evidentiam facti. per famam. per iuramentum. per instrumenta. per presumptionem. per testimonium. Per evidentiam facti probatus est Chaim interfecisse fratrem. gen. 4. Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Glo. Evidentia patratu sceleris non indiget clamore accusatoris. Item per famam probatur matrimonium contractum. vñ dicit decretalis. quod si fama vicinie habet quod quidam vir quidam mulierem tanquam uxorem habuit: cum matrimonium sit coniunctio maris et femine cogenda est mulier ut eidem viro affectu seruiat coniugali. Item per iuramentum est probatio seu testimonium ino-

cetie. sicut dicitur de purgationibus secundum legem: Dent. 21. et exodi. 22. vbi dicitur. Si quis omentauerit proximo suo asinum suum et mortuus fuerit: iurandum erit in medio quod non extenderit manus suas ad rem proximi sui: suscipietque dominus iuramentum: et ille reddere non cogetur.

Item ad probationem per instrumentum legitur in Jere. 32. Accepisse librum possessionis signatum et stipulationes et rata ad probationem facte emptionis. Item de probatione per presumptiones habetur in tertio Regum. vbi Salomon adiudicavit filium mulieri que oppressa est interfectionem ipsius. De probatione vero per testes Numeri. 35. Homicida sub testibus puniatur. Nec autem distinctio probationum assignatur a iurisperitis. Circa quam primo queritur que sit ratio predictae distinctionis. Nam non videtur distingui probatio que est per iuramentum a probatione que est per testimonium: cum testimonium non feratur sine iuramento. Item dubitatur de probatione que est per facti evidentiam an interuenienti tali probatione seruandus sit ordo iuris: quia sicut dicit canon. 2. ca. q. 1. Manifesta accusatione non indiget. Et iterum dicit decretalis. quod in criminibus notoriis nec accusator nec testis necessarius est: cum hiis crimina nulla possint tergiversatione celari: ergo pretermisso omni iuris ordine potest sententia ferri: vbi est probatio per evidentiam facti.

Contra. i. Dent. Audite illos: et quod iustum est iudicate. Glo. Nullus debet iudicari nisi prius auditus. ergo necesse est ut precedat citatio rei et interrogatio. Item dubitatur de probatione que est per famam. Nam si per famam sufficiens est probatio et iusta: iusta fuit damnatio Saluatoris a Pilato: cum fama esset: et per principes et scribas: et plebem iudeorum: quod esset malefactor. quod falsissimum est. Relinquit igitur quod non est per famam sufficiens probatio: nec iusta condemnatio. Item dubitatur de probationibus per presumptiones: et testimonium: et per instrumenta. Sed de presumptionibus et testimonio infra specialiter queretur. De probatione autem seu fide instrumentorum: non est nostri negotii: et ideo iurisperitis relinquendum est.

Dicendum igitur ad primum quod ratio predictae distinctionis est: quia omnis probatio aut procedit ex facto. aut ex scripto. aut ex verbo.

Item ex facto duobus modis. ex manifesto facto: aut ex facto presunto. Item ex tribus modis. quia aut est probatio honesti: aut innocetie: aut malefici. Secundum hoc quod accipiuntur

p̄dicte differētie. Nam probatio ex facto ma-
 nifesto est p̄batio p̄ euidētiā facti. p̄batio ex
 facto p̄sumpto est p̄batio p̄ p̄sumptōes. p̄ba-
 tio ex scripto ē p̄batio p̄ instrumēta. Pro-
 batio maleficii requirit p̄bationē testimonii.
 Probatio inocētie requirit p̄bationē iuramēti.
 Probatio x̄o honesti admittit p̄bationē per
 famā. Ad illō q̄d obic̄ p̄mo distinguit. Nam
 p̄batio p̄ iuramētū sup̄ distinguit a p̄batōe p̄
 testimoniu: q̄a ad p̄bationē admittit iuramē-
 tum rei ad purgationē inocētie: que non ad-
 mittet ad p̄bationē culpe. p̄batio vero per
 testimoniu: quod etiam est iuramēto firma-
 tū et p̄sonarū differētiū ab auctore et reo requi-
 rit ad p̄bationē culpe. sicut aut purgatiōem
 inocētie sequit̄ absolutio accusati. ita ad ui-
 sionē culpe sequit̄ p̄demnatio. Jura autem
 p̄sonarū sunt ad absolvendū q̄: ad p̄demnā-
 dum. Patet ergo qualiter differt p̄batio que
 est per iuramentū a p̄batione que est p̄ testi-
 moniu. Ad aliud quod queritur de p̄bati-
 one que est per facti euidētiā dicēdū. q̄
 quāvis non sit ordo seruand⁹: qui est in oculis
 ignirēdis. est tamē quidā ordo iudiciari⁹
 ibi seruand⁹: sicut dicit decretalis: quia reus
 debet citari et interrogari: et eo presente vel
 per otumaciā absente sententia debet dari
 unde beatus Zepherinus. 3. ca. q. 9. Absens
 nemo iudicetur: quia diuine et humane hoc
 prohibent leges. quod intelligit nisi absens
 fuerit ex otumaciā. Pro presenti namq̄ otu-
 maciā enim habere facit: sicut dicit Gratian⁹.
 Si autē querat̄ qd dicat̄ factum euidens.
 in criminib⁹ distinguendū. q̄a est notorium
 iuris et facti. Notorium iuris est illud factum
 et quo quis canonicē condemnatus est: sicut
 dicit decretalis. Notoriū iuris est de quo ali-
 quis canonicē condemnatur. vel quando cri-
 men notorium non diffitet. Notoriū x̄o facti
 dupliciter. aut p̄sumpti: aut manifesti. No-
 toriū facti p̄sumpti est ut paternitas. filia-
 tio. sicut dicit lex. quia semper mater certa ē
 etiam si virgo conceperit. pater uero est que
 nuptie demonstrat. Notorium vero facti ma-
 nifesti est de quo fama publica suum prestat
 adminiculū: et ipsa rei euidētia p̄testat. nec
 potest aliona tergiversatione celari. sic dicit
 decretalis. Quocūq̄ istoz modoz crimē no-
 toriū sit: potest iudex ex officio suo punire cri-
 minosū: quāvis corā eo nō accuset: nec testi-
 bus conuincat. Ad ultimū x̄o quod obic̄
 de p̄batione per famā dicēdū. q̄ p̄batio per

famā nō admittit ad p̄bationē maleficii: que
 est ad p̄demnationē: admittit tamē ad p̄ba-
 tionē honesti matrimonii. p̄pter religiositatē
 Jura enī facilia sunt ad recipiēdū p̄bationē
 religiositatis et honestatis. Difficilia x̄o sunt
 ad p̄bationē recipiēdā turpitudinis: et vñ
 sit reatus p̄demnationis. Ideo sicut patet ex
 p̄dictis ad p̄uicēdā maleficiā nō est admit-
 tenda p̄batio p̄ famā solū.

Consequēter que

ritur de p̄batione per testes. Circa
 quod querunt duo. Primo an ad p̄batio-
 nē admittat̄ testimonium de auditu. et de
 fide testib⁹ adhibēda.

Quantum ad primū

ob̄. Dic̄ canon beati Calixti. 3. ca. q. 9. Testes
 p̄ quacūq̄ scriptarā testimoniu nō p̄ferat̄: s̄
 p̄ntes de his que viderūt vel nouerūt testi-
 moniu dicāt. nec p̄ferat̄ testimonia nisi de his
 q̄ ib̄ eoz p̄ntia acta eē noscūt. Ex quo videt̄
 relinq̄ q̄ testimoniu de auditu nihil p̄bat in
 iure. Conf. Leuit. 5. Nā q̄ audierit vocem
 iurāt: testisq̄ fuerit. q̄ p̄t ferre testimoniu:
 de auditu. Item de omni eo qd certissime
 cogit̄ scim⁹ testificari possum⁹. s̄: sic ea q̄ vide-
 mas in factis certissime scim⁹. ita ea que audi-
 m⁹ in x̄bis. q̄ de x̄bis testificari que audim⁹
 possum⁹. R̄. audiri d̄r aliqd per se. aliqd
 p̄ accidēs. Per se audimus sonos et x̄ba. et de
 his testificari possum⁹. ut si audiam⁹ q̄ aliqs
 dicat x̄ba otumeliosa. ot̄ra aliquē. vel aliquē
 ot̄feri pecuniā talē eē soluta: vel tonitrua eē
 facta tali die. In hi⁹ x̄e accipit̄ p̄batio testimo-
 niū de auditu. Itē p̄ accidēs audim⁹ factū
 aliqd qd nobis al̄ q̄ narrante refer̄. et q̄a nō
 potest certissime sciri: nisi alio modo fuerit
 cognitū: non ualebit in hi⁹ testimoniu de au-
 ditu. vñ quēadmodū distinguit̄ i. li. ad Pan-
 linā de vidēdo deo inter scire et credē: his q̄
 scim⁹ nos ipsi testes sum⁹. his x̄o q̄ credimus
 aliis testib⁹ mouemur ad fidē. In his q̄ q̄ x̄e
 p̄nt sciri p̄ auditū: valz̄ testimoniu de auditu
 b̄ ē i x̄bis: q̄a taliū possum⁹ eē x̄i testes. In
 his x̄o q̄ solū alieno testimonio cognoscim⁹: re-
 testes eē n̄ poterim⁹. Ad illō q̄ ob̄ q̄ te-
 stimoniu debet p̄ferri de visu d̄. q̄ nomine
 visus intelligitur quilibet sensus. sicut dicit
 Augustinus super Joāne ultimo. Palpate et
 videte. Exo. 20. Popul⁹ videbat voces.

Deinde queritur ^{de}

testib⁹ adhibenda. Circa qd nō qd dicit de
cretalis caplo de testib⁹. Qd diligent testes
sunt exandū. et debet de singulis circūstan
tis prudent^{er} inquiri. videlz de cōis: psonis:
loco: tpe: auditu: visu: scia: vel credulitate: uel
fama. Hec aut exāinatio iō faciēda est: vt
scias qtra fides sit dictis testiū adhibenda

Querit ergo p^o de illis que ponunt de
rogare fidei testium: que sunt tria pācipalr
res. tps. et locus. cū in his dissentiant. Res
vt cū vnus testificat de vna re uel persona
alius de alia. ex quo. n. nō conueniūt: nihil pro
bāt. sic dicit canon. 35. cā. q. 6. Temp^o vt cū
vnus testificat aliquid factū in vno tēpore
alius in alio. sicut dicit canon Leonis Pape
3. q. 9. Testiū uoces tanq^o pluriū nō admittā
tur quos tempoz diuersitas sil esse p^ohibuit

Locus vt cum vnus testificat aliquid factū
esse in vno loco. alius in alio in quē modum
reprobant testimoniū senū cōtra Susannam
Daniel. 13°. Quia vnus dixit factū esse sub
piano. alius sub cino. crimen seu adulteriu;
qd iponebāt Susanne. Querit que sit rō
quare diuersitas in hui⁹ fidē testimoniū ex
cludit. Itē nō vt diuersitas tps testimoniū
vitare. nam pōt ferri testimoniū q vnus di
cat factū esse tpe sereno. alius tpe nubilofo.

Itē pōt cōtingere sic frequēter accidit q
recordabit de facto et nō tpe. hoc est die ul
mēse quo factū est. Ad qd respondendū
q rō quare p^odicta diuersitas: q^orum ad rem
temp^o et locū. fidē testimoniū enacuat: ē quia
siue diuerse sint res: aut diuersa tēpota: aut
diuersa loca: de quib⁹ testificat quilibz de
se asserit solūmō. et sicut dicit decretalis. q
ubi quibz asserit de se: licet plēs fuerint: non
est eis credendū cū qlibet sit in suo testimo
nio singularis: et dicit lex Deutro. 19°. Non
stabit testis vnus cōtrā aliqū. Ad secūdū
dicūt testē cē interrogandū de anno mense
et die celebrari cōtract^o. sed nō vtz tps erat
serenū: aut pluuiosū. Si aut p^oiteat testis
se nō recordari de tpe. nihil oīnus ei creditur
et si vnus dicat hoc esse factū tali tpe. alius
expsse dicat contrariū: tunc neutri est fides
adhibenda. Itē querit de diuersitate te
stiū vt scias quib⁹ sit fides adhibenda. Nam
aliquādo introducunt testes cōtrā: aliqū di
uersi: et interdū vnus vni. plēs plurib⁹. aliqū
testis sibi ipi est cōtrā. Querit g^o de teste

qui sibi ipi dissidet. vtz sit ei fides adhibē
da: qd v^o. Nam sic supradictū est testis inter
rogat de credulitate: et fama. sed p^o considerati
onē differentē diecturoz p^oabiliū pōt mo
neri ad differentē credulitatē. differenti tē
pore interrogat^o. ponat ergo qd idē interro
gatus de credulitate differenti tpe: diuersa
rideat. Interrogat^o d^o visu et scia vniformit
rideat. Constās est q^ope ridet fm xitatem
scie. g^o si sibi ipi dissidiat ut dictū est nihil
oīnus erit ei fides adhibenda. Conē. 4. ca.
q. 3. Canon qui false uel varie testimonia di
xerint a iudicibus puniant^{ur}: et itelligit in cā
criminali. ergo nō solū ille qui falso testatur
vtz etiā ille qui varie puniendus est. R^o
v^o d^o q^o p^odict^o nō d^o dicit sibi ipi dissidere: qd
fm sciam p^ofert quibz differentē p^o p^o diffe
rens tps et credulitatem. sed si respēu eius d^o
t^ops de scia siue visu sibi cōtrā uel diuersa
diceret: testimoniū eius oīno nō ualēt: sicut
dicit canon. 3. cā. q. 9. et est Ambrosii in li. de
padiſo. pura et simplex testimoniū series intē
manda est plerūq^o testis cum ad seriē gesto
rū aliqd ex suo addit. totā testimoniū fidē p^o
mēdatio decolorat. Itē querit vtz plib⁹
testibus ex vna pte p^oductis et cōcordantib⁹
sit fides adhibenda: qd v^o. qd plēs sunt et con
cordant sicut dicit lex Deutro. 19°. In ore du
oz aut trium testium stabit omē verbū.

Con. pnt testes esse corrupti et vni et eū
dem mediatū sermonē asserre. g^o nō erit eis
credendū. nā sicut dicit canon. 4. cā. q. 3. De te
stibus cōsiderandū est q simplr testimoniū
dicant: vtz vnum eundēq^o mediatū fmo
nē asserant. R^o fm legē humanā canoni
zatā. ff. de testibus. 4. ca. q. 3. Si testes omnes
eiusdē honestatis et estimationis sunt et ne
gocii qualitas ac iudicis mot^o cū his cōcur
rit sequenda sunt omia testimonia. Requi
rendū ē igit^{ur} ad oēs cōditōes que requirūt^{ur}
ad testē idoneū. de quib⁹ hēf sup. q. de ido
neitate testiū. Itē querit si ex testibus p^o
ductis quidā eoz aliud dixerūt. et quidā ali
ud licet impari numero: quibus fides sit adhi
bēda. R^o fm legē. ff. canonizatā. 4. cā. q. 3.
q^o si diuersa seu cōtrā testes dixerint. Cre
dendū est dictis eoz: qui dicūt illud quod
nature negocii conuenit et qd inimicitie aut
grē inspectione caret. cōfirmabit q^o iudex mo
tū ai sui ex argumētis et testimoniis que rei
esse aptiora et xitati p^oimiora esse cōperit.

Itē querit de testib⁹ ex vtraq^o pte p^oducti

sibi inuicē contradicentib⁹ quib⁹ adhibenda sit fides. Si dicat q̄ illi p̄ri adhibenda sit fides ex qua pte sunt p̄les: Conē. lex. ff. canoni zata. 4. cā. q. 3. Nō ad multitudinē respiciōz sed ad sincerā fidē ⁊ testimonia quib⁹ potius lux veritatis assistit. Itē possibile est multos esse viles ⁊ corruptos ex vna pte: ⁊ tñ numero p̄les. ⁊ constās est q̄ tñc nō est standum talium testimonio. q̄a sic dicit beatus Gregorius 2. cā. q. i. Si vilissimi testes sint exhibiti nullius sunt momenti. Quales autē uel cui⁹ opinionis ad testimoniū admittendū sunt. hēc s. q. de idoneitate testiū. R⁹ nō est standū pluralitati: sed extimationi maiori ⁊ honestati. Unde dicit canon s̄m legē canonizata: vt. s̄ dicitū est. q̄ nō ad multitudinē respiciōz sed ad sincerā testiū fidem. Unde etiā ē q̄ dicitur Exo. 23. Nō in iudicio plurimoz acquiesces s̄nt: vt a vero venies. nec sequis turbā ad faciendū malū. Unde iuxta hoc dicit lex canonizata. s̄p̄ minorū seniorē ⁊ amplioris honoris inferiores ⁊ mares feie: ⁊ ingenuū liberto p̄feremus. ⁊ intellige aliis bonis conditiōibus parib⁹. Itē querit si oēs testes p̄duci ex vtraq; pte sint eiusdē conditiōis: honestatis ⁊ honoris: quib⁹ erit credendū. Respondendū: q̄a tñc stabit pluralitati testiū: s̄m q̄ dicit decretalis Inno. 3. titu. de testi⁹. Si testes vtriusq; p̄ducti honestatis eiusdē ⁊ extimationis extiterint: Cū cōstet testes monachoz esse testi⁹ archid. numero pauciores p̄ archid. s̄miam p̄feratis. Loquitur in cān cuiusdā cāe que dētebat in q̄da archid. ⁊ quosdā monachos. Itē querit si tot sint ex vna pte quot ex alia ⁊ eiusdē honestatis ⁊ extimationis. Uel ex vna pte p̄les ⁊ ex alia digniores. ita q̄ numero possit dignitas adequari ⁊ e⁹. Quid erit tñc iudici faciendū. R̄ndet s̄m decretalē lucia. 3. Si a bap̄ p̄riū testes sunt eque idonei possessori. siue rei p̄s alteri p̄ferat: cū p̄mptoria sint iura ad soluendū q̄ ad odemandū. p̄tēq; i liberali cān qua si vtriusq; p̄riū testes cōles fuerint p̄ liberali cā s̄miam p̄ferat. Generalit̄ g⁹ in iudiciis p̄ reo s̄miam dū est. cū i testi⁹ equalitas est. sequēdi enī sunt testes qui ad humanā declinat s̄miam. ⁊ hoc nisi fauorabilior sit p̄s actori: s̄da videlz stat p̄ libertate. uel p̄ vote. uel p̄o testō. uel p̄ pupillo: v̄l p̄o vidua. hec. n. declinat ad humanā s̄miam p̄pter q̄ dicit in ecclesiastico. 4. Esto pupillis in iudicādo misericors vt pater ⁊ pro

viro mater illorum.

Consequenter queri

tur de p̄batione p̄ p̄sūptiones. Est autē p̄sumptio coniectura vnius facti p̄ aliud factū: seu argumentū ad credendū vñū factū per p̄bationē alteri⁹ facti. Querit g⁹ vtrum in iudicio debeat admitti p̄batio p̄ p̄sūptiones. Et q̄ sic. onidit per iudiciū Salomonis. 3. Regl. 3. in q̄ ad iudicauit p̄uer mulieri. que opassa fuit ipius interfectioni. ⁊ ex affectu opassionis p̄sumptū ē sufficient q̄ cēt eius mat̄. ⁊ alterius que opassa nō ē q̄ non cēt mat̄ ipius. Itē p̄uerbio 7. 20. Ex studiis suis intelliget p̄uer si mūda sunt ⁊ recta opa eius. sup̄ quē locū dicit Jeron. quēcūq; dētutibus studere cū modestia otinetie auditoni sapie. obseruantie diuinorū mādatorū maxime simplicitati ⁊ humilitati videris h⁹ mūda opa ⁊ recta intellige. Ex quo reliquit q̄ sicut ex opatione affect⁹. ita ex studio: ⁊ exercitatione intellect⁹ p̄sumit de q̄litate p̄sone ⁊ actus. Itē ecclesi. 19. Ex visu cognoscat vir ⁊ ab occurſu faciei cognoscat sensat⁹ amictus corporis: ⁊ risus ventriū ⁊ ingressus hominis enunciat de illo. ex quo relinquit q̄ ex habitu ⁊ mō conuersationis p̄batur habit⁹ mētis. Itē dicit canon. 3. cā. q. 2. Nō est p̄sumendū q̄ p̄ vñū hominē rex cogere ad aliquid faciendū. Ex quo relinquit q̄ p̄sumitur nō coactus: sed uoluntari⁹ fecisse. ex ordine igit̄ status ⁊ gradus. p̄sumptio surget ad p̄bandū conditiōne actus. Itē dicit canon. 27. cā. q. i. Certe ip̄e ocubit⁹ ip̄e op̄terus: ip̄a op̄fabulatio ⁊ osculatio dicentū duoz turpis ⁊ fetida dormitio vedectus criminis ostent. Ergo genus ⁊ q̄litas actus p̄sūptionē inducit. Itē dicit decretalis beati Gregorius. scribens quibusdā de affrica. Qualiter mortalitate ⁊ languoribus nasceat q̄to viciniōres estis credo q̄ subtilius cognouistis. Ex quo relinquit q̄ p̄sumptio noticie accipit ex loco. Itē idem beatus Gregorius scribens Victorii ep̄o. Latere te in viciniō nō potuit q̄ ad nos in lōgiquo puenit. ex quo relinquit idē. Itē Jeron. s̄ illud Osec. 8. Scribā eis multiplices leges meas: et p̄us datus ⁊ neglectis apparet q̄ has negligent. Ergo ex circūstantia tēporis p̄teriti: p̄sumit qualitas stat⁹ futuri. Itē beatus Gregorius. scribens Maxio ep̄o Ex trās acta in te vita didicimus quid de subsepti

tua conuersatione psumam⁹. Ex his igitur
in simul ogregatis relinquit q⁹ argumenta
pbattonu in iudicio accipiunt p psumptio
nes. tu ex affectu. tu ex studio. tu ex conuersa
tionc. tu ex gradu. tu ex actione. tu ex loco.
tu ex tempore. et simili mo ex aliis circūstan
tiis. Si ergo ex talib⁹ sumunt argumēta p
bationū. ex talib⁹ est indicādu. Con. i. Cor
9. Si quis frat nominat inter vos et est for
nicator. sup illud dicit Aug⁹. Moluit ho
minē ab hōie iudicari p arbitriū suspitionis
siue extraordinario vsurpatorioq; iudicio: s
ltime onictū: aut sponte ofessū. Si ergo pro
batio que est p psumptiones. q⁹ est de se
nō generat nisi suspitiones facti. ergo p pre
sumptiones nō erit iudicandū. Itē none
possibile est sicut legit⁹ d socio cuiusdā facti
qui nud⁹ cū nuda: et in amplex⁹ et i oscula cu
iusdā mulieris peccit. et in sicut v⁹ animo
simplici et innocenti: et constās ē. q⁹ sicut sup
dictū est hi⁹ act⁹ introducunt vehementis
simas psumptiones de coytu et fornicatiōe
Cū ergo pceptat in lege iudic⁹ q⁹ iudicet fm
xitatē. cū otingat fm oēs psumptōes fal
lere. nō erit iudicandū p psumptiones. R⁹
psumptio quadrupl⁹ accipit. Est. n. psumptio
temeraria. violenta. leuis. pbabilis. et fm hoc
ex psumptionib⁹ inducit quadruplex suspi
tionis genus fm easdē vias. Temeraria
g⁹ psumptio est q⁹ apparet oiectura boni et
nō mali: vt q⁹ oia signa sūt boni et nulla ma
li. et ex tali psumptōe surgit suspitio teme
raria: et iudiciū temerariū: quale fuit iudici
um pbarisei. 7. Luc. Qui dicebant intra se
Dic si esset ppha sciret vtiq; q⁹ talis ē mlr
que tangit eu: q⁹ peccatrix est: iudicādo xpy
ga pmittebat se otingi a muliere. Et sili mō
Mathei. 9. Suspirio et iudiciū scribarū dice
tiū. Dic blasfemat: cū v⁹ dixerat paelito re
mittit⁹ tibi peccata tua. Presumptio nō
violenta otaria huic est: q⁹ s. appar⁹ oiectu
ra mali et nō boni. q⁹ videl⁹ oia signa sūt ma
la et nulla bona. et ex tali psumptione surgit
suspitio violēta. tal fuit psumptio i iudicio salo
mōis. Cū adiudicauit puez mulierē. que cō
patiebat morti eius. nulla ei psumptio erat
q⁹ mater esset pueri in alia muliere. imo oio
otaria que ptebat puez int effici. otia hu
manā et nālē pietatē nolens q⁹ viucret i ma
nu alterius: dicens nec mihi nec tibi s diuī
das. Presumptio leuis est in qua est oie
ctura qua mali seu facti et magna boni vt q⁹

multa signa boni sūt. et pua tū aut nulla ma
li. et ex tali psumptione surgit suspitio leuis
et iudiciū leue: quale v⁹ fuisse iudiciū Salo
monis. 3. Regl 2. Cū adiudicauit fratrem
suū interfici: q⁹ petiuerat ab ysac sunamitez
q⁹uis. n. Salomō ex pcedenti facto ante suā
in regno ofirmationē quo Adonias fecerat
sibi currū et equites: habuisset signū q⁹ uo
luit regnare. et p ofirmationē suā nō legit
factū aliquod nisi solū q⁹ petiit ab ysac su
namite. ppter q⁹ v⁹ Salomō in iudicio ex
leui suspitione fratrem morti adiudicasse. Si
tū al⁹ v⁹ nihil derogat pnti intentōi. Leuis
enī suspitio est sicut dictū est. q⁹ est oiectu
ra pua mali et magna boni. vt si vir bone fa
me videat sel loqui cū muliere in loco su
specto. In talib⁹ n. v⁹ q⁹ dubia sunt in meli
orē ptem itepretanda. Presumptio nō p
babilis cotra est huic. s. q⁹ oiectura est ex
plurib⁹. et fere oibus signis malis. et pua aut
exilia signa sunt boni. et ex tali surgit suspi
tio pbabilis ad cautelā. et euitationē mali
in quo cāu dicit domin⁹ Mathei. 7. Atten
dite a falsis pphis qui ueniet ad vos in ve
stimentis ouiu: intrinsecus aut sunt lupi ra
paces: a fructib⁹ eoz cognoscet⁹ eos. fruct⁹
aut dicit actus plures. ex quib⁹ sumit⁹ pba
bil malicie oiectura: q⁹uis aliq⁹ signū appa
reat simpliciteris aie. Ex psumptione g⁹ te
meraria que prouenit ex pueritate accusant⁹
et ex psumptōe leui: que prouenit ex discre
tione accusant⁹. nō est argumētū probatiois
in iudicio: nec debent talia mouere animū
iudicis: et iudiciū ex talib⁹ psumptionibus
prohibet Mathei. 7. Nolite iudicare. Et p
sumptione pbabili: nō v⁹ induci iudex ad
ferendā sniam. sed ad indicandā purgatiōez
vt dicit decretalis de purgationib⁹. Si quis
xistib⁹ rōnibus de raptu pulsat⁹ fuerit ca
nonice se purget. Ex psumptione nō vio
lenta sumit⁹ argumētū probōis ad feren
dā sniam: vt i pdicto exēplo iudiciū Salomōis
3. Regl 2. Ad illud g⁹ q⁹ obr⁹ q⁹ nullus
indicand⁹ est arbitrio suspitionis: v⁹ q⁹ in
crimibus suspitio violenta surgit ex specie
mala: vt ex oculis et amplexib⁹ supradictis: q⁹
mala species prohibet ab aplo. cum dic. i. ad
thefal. 5. Ab omi specie mali abstinete uos.
Crimē g⁹ est in suspitione. sed mala spēs in
certitudine que punit⁹ multotiens: sic crimē
et ideo pro pbato crimē mala spēs: que est
suspitio violenta accipit⁹ et iō i bi⁹ nō est ex

arbitrio iudicium suspitionis. Ad illud xpo
qd obit de illo exemplo: vbi qd no est straben
du ad consequentiam: et qd approbata sanctitas p
sone minuit conteras circumstantias i pdicto
cau. vt no sit ex eis psumptio violēta. tamen
potius credendū est: qd nullo sancto vir ta
libo turpitudinib' se exponeret. Et i hūc mo
dū terminat ps in qua inqrit d' pgressu iu
dicioz qd tam ptnet ad theologica inqritoz

Cōsequens est inqū

rere de snis iudicioz. Dr aut snia iudicial
trib' modis. p'prie. coiter. et coissime. Prope
snia diffinitionis. Coiter snia pcepti seu ius
sionis. Coissime snia excoicationis seu puni
tionis. Snia aut diffinitionis est ipa cae de
terminatio que controuersis sine iponit pū
ciatione iudicis absolute otinens: et o de
natione: fm qd vñ lex hūana et etiā diuina
Deut. 25. Si cā fuerit in aliquos et inqpel
lauerint iudices que iustū esse pspexerint il
li iusticie palmā dabit que impius odemna
bunt impietatis. Quātū ad p'mā ptem legis
onidit qualr snia iudicis vñ otinere absolu
tionē iusti. Quātū ad secundā. qualr o dem
nationē rei. Snia xpo pcepti seu iustionis
est decretū seu mādatū pncipis seu sacerdo
tis ex auctoritate iudiciarie p'atis. De qua
Deut. 17. Sequis sniam sacerdotū et iudicis
et qui p'sunt loco que elegerit dñs. qui autē
supbierit nolens obedire sacerdoti ipio et iu
dicis decreto moriet. Snia xpo excoicati
onis est ex aucte iudiciaria. sepatio a coione
ppli fidelis. q' p'prie q' tū ad sepationē spūale
p'tinet ad euagelinz. q' tū xpo ad sepationem
corpale et in figura p'tinet ad legē. Sepatio
aut ista pena est: que no inferit nisi otumaci
bi aut exēplū Nume. 16. Ubi veteriata cō
tumatio Dathan et Abyron. per sniam pro
fert iudex Moyses vicē. Recedite a taber
naculis hōium impioz. et nolite tāgere que
ad eos p'tinet: ne inolnamini in peccati coz.
Sili mō vbi q' snia punitiois est ex aucte
vine legis pene delinquētis veteriatio.
Omisis igit eis que inquirenda sunt circa
sniam diffinitionis: que inq'itio p'tinet ad iu
ris p'itos: et his q' p'tinet ad inq'itōz sine p'ce
pti: que inq'itio p'tinet ad tractatū de obe
dientia. Omisis insup his que p'tinet ad in
q'itōz sine excoicationis. q' inq'itio p'prie
p'tinet ad iudicialia noue legis. uel ad q'ocm
de clauib'. q' tam ad p'ntem inq'itiois: in q'

rendus est de snia punitiois: seu legibus p
quas pene māles veterināf peccatis. uel
p rationabile otiderationē suspendant vt nō
inferant peccat.

Sciendum igitur

q' in lege erant quedā mala pmissa
Quedā mala punita. Et fm hoc variabant
leges iudiciales. Nā quedā erāt in pmissio
nibus. Quedā in punitioib'. Primo ergo
querendū est de legib' pmissionis. 2o de
legibus punitiois. Itē q' tam ad leges per
missionis. Primo declarandū triplex gen'
pmissionis legis. Secdo xpo inq'rendū ē de
lege repudii odiose vxoris.

Triplex autem ma

lū inueit in lege nō punitū: sed lege pmissū
Exactio vsuraz ab aliis q' a fratrib'. Deut.
23. Nō feneraberis f'ri tuo ad vsurā pecca
niā: nec quāly aliā rem: s' alieno. Odi ose vxo
ris repudiū. Deutro. 24. Si accepit hō vxo
rē: et nō iuenerit gratiā ante oculos ei' p'p'e
aliquā feditate s'cribet libellū repudii zc. In
uestigatio p' sacrificiū et maledictio culpe
suspecte vxoris. 5. Nume. Et spūs zelotipie
otauerit vix conē vxorē zc. offerret oblati
onē zc. Circa qd querūt duo. Primo que
fuerit rō h' triplicis pmissionis. Secdo an
culpa fuerit pmittentis.

Breuitē quantum

ad p'mū querit cum multa alia mala in illo
p'plo extiterūt. Quare poti' ista pmissa sunt
ipunita q' alia. Ad qd obit sic. Qd ē min'
peccatū minus est puniendū. Ergo lege iu
sticie q' sunt peccata minora magis debēt re
linqui ipunita q' peccata maiora. Cū g' min'
p'ccm fait colligere ligna i sabbato q' vsura
qd tñ peccatū puniuit lex morte. 15. Nume.
Et furtū bonis uel ouis minus peccatū sit
q' repudiū vxoris. qd est conē sacramētū fe
deris coniugalis. et tñ furtū punitū est in re
stōe in quadruplū p'one: et q'ntuplū p' boue
Exo. 22. Ergo lege iusticie debuerūt vsure
et r'pudia magis puniri. Ergo iustū ē ipuni
ta relinqui: ex quo minora puniūt. 2o q'
iustissima rōne pmissa sunt p'dicta mala illi
p'plo: et i lege nō punita. Erāt. n. ille p'pls dure
cruicis. Exo. 32. et iō p'mittenda erāt ei mi
nora mala ne incidere in peiora p'uersus. n
erat ille p'pls q' tū ad uehementiā cupiditatē

ex pte occupabilis. q̄tum ad uehemētiam
ire ex pte irascibilis. q̄tū ad errorē suspitio
nis ex pte rōnabilis. inde est quia sciebat le-
gislator tātā corūde cupiditatē ⁊ auariciā
vt nec fratrib⁹ h̄ est hereticis ab usuris par-
cerent: nisi alienis ad usurā dare pmitteret
pmisit exactionē usuraz. ab aliis q̄ a fratrib⁹

Itē quia sciebat tantā corūdem iracūdie
malitiā vt uxores odiosas: cū ab eis nō nisi
p̄ mortē separari possent: occiderent. pmisit re-
pudiū odiose uxoris. Itē q̄a sciebat ī eis
de t̄m inualescere erroris suspitionē: vt sola
suspitione adulteriū x̄a siue falsa. extra ux-
ores insurgerent. pmisit iuestigationē criminis
q̄b̄ nisi diuino miraculo iuestigari p̄t: p̄p̄
q̄b̄ institutū est sacrificiū zelotipie: in q̄ ma-
nifeste miraculose dei x̄tus opabatur. vt illa
que culpabilis esset inflato uentre ⁊ femore
putrefacto p̄iret: que x̄o esset innocens ⁊ in-
noxia p̄maneret. fecit igit̄ legislator: p̄ h̄i⁹ p̄-
missiones: q̄ in tali p̄plo fieri potuit. videlz
p̄ minorū maloz p̄missionē: eos a maioribus
auerti. Ad illud ḡ q̄b̄ obicit d̄ q̄ legis-
lator quedā minora mala grauissime punire
p̄cepit: illa p̄culdubio d̄ cā: q̄a licet m̄iora
frequētius t̄m in illo p̄plo d̄tingebāt: ⁊ sua
frequētia t̄m tranquillitati ⁊ paci illi⁹ p̄p̄ plus q̄
alia maiora nocebant. ⁊ sine scandalo ⁊ dis-
sidio illi⁹ p̄p̄ puniri poterāt. Quedā x̄o maio-
ra mala minus puniri decreuit vl̄ penit⁹ ipu-
nita relinquit: aut q̄a min⁹ pati ⁊ tranquillitati
nocebāt q̄ minora. ⁊ ideo decreuit minus
puniri. aut q̄a sine scandalo ⁊ scissione cor-
dic ⁊ pacis puniri nō poterāt. ⁊ iō decreuit
ipunita relinq̄ diuino iudicio punienda. hoc
aut̄ iustū est. sicut dicit Aug⁹ in. 5. de lib. ar.
Vides mihi legē istā que p̄plo regendo scri-
bit̄ recte quedā mala p̄mittere: que p̄ diuinā
p̄uidentiā vindicant̄. Hec aut̄ de cā fenera-
ri alieno: ⁊ repudiare odiosā uxore. ⁊ inue-
stigare adulteriū suspectū p̄ diuinū iudici-
um a lege relicta sunt ipunita.

Postea queritur ^{vtz} ista
mala dimittere ipunita fuerit culpa p̄mittē-
tis vt legislatoris ⁊ iudicis. Ad quod sic
ad Ro. i. Nō solū qui talia agūt digni sunt
morte. sed qui cōsentit̄ facientib⁹. Bio. cōsen-
tire est tacere cū possis redarguere. Itē
decretalis d̄ cōsentire qui manifesto facino-
ri desinit obuiare. Cū ḡ p̄dicta mala sint ma-
nifesta facinora legislator moyses dicit̄ cō-

sensisse: cū istis facinorib⁹ nō obuiaret. Itē
dicit auctas canonis. Error cui nō resistitur
approbat̄. Cū ergo Moyses c̄ erat resistere
p̄dicto errori nō resisteret approbabat erro-
rē. ḡ peccabat. Itē ad Roma. 3. faciam⁹
mala vt veniāt bona absit. Si ergo nō sunt
facienda mala vt veniāt bona. Ergo nec tol-
lerāda sunt mala vt nō accidāt seu eueniāt
mala. Itē pmisit repudiū quod erat peccm
ḡ cōsensit fieri peccatū. Itē ille facit cui⁹
aucte fit. Si ḡ aucte Moysi fiebat repudiū
q̄a sic d̄r Math. 19. Moyses mādauit dare
libellū repudiū ⁊ dimittere. Ergo ip̄e Moy-
ses d̄r fecisse ⁊ introduxisse repudiū pari roe
⁊ usuras: ⁊ fenerari alieno: ⁊ iuestigationē
adulteri p̄ diuinū iudiciū q̄b̄ est temptare
deū. R̄ cū pateat ex p̄cedentib⁹ q̄ iusta
de cā p̄dicta mala in illo p̄plo debebat relin-
qui ipunita: diuino iudicio punienda: n̄ fuit
culpa legislatoris seu iudicis p̄mittent̄ p̄di-
cta. q̄a sicut dicit Aug⁹. i. de lib. ar. Lex te-
poralis que regendo p̄plo scribit̄ ea iudicā-
da sibi assūmit que satis sint cōsiliande paci
hominib⁹ igit̄: ⁊ quātū possūt p̄ homines
regi: alia aut̄ sicut ostensū est nō erāt ad con-
siliationē pacis hominū impitoy si p̄ iudi-
ciū punirent̄. ⁊ iō erāt p̄mittenda. Ad au-
eritates ḡ quas p̄mo ⁊ 2. obicit. d̄m ē
q̄ itelligunt̄ illo cāu. q̄n̄ index platus potest
vtilit̄ ⁊ sine piculo scismatis publici obuia-
re uel resistere. Moyses aut̄ p̄dictis facinori-
bus ⁊ erroribus nō poterat vtilit̄ obuiare.
quia multitudo ⁊ cordū duritia erat in cā
Respicendo ḡ ad pacē ⁊ vnitatē tribuum
israel. que multo melior est q̄ pax in hanc
p̄sonā uel illā que posset turbari si ex odio
uxoris uel suspitione icongibili iterficeret
uxores: decreuit iuste vt p̄mitterent̄ p̄dicta
⁊ relinquerent̄ ipunita. sicut in p̄nti ecclesia
q̄a nō pot̄ vtilit̄ resistere militib⁹ qui d̄rinēt
decimas. q̄a si resisteret manus malū accidēt
ī ecclesia. s. scissura: p̄mittit eos decimas d̄-
tinere. Ad illud q̄b̄ obr̄ 3. d̄m q̄ nō se-
quit̄ nō sunt facienda mala vt veniant bōa
ergo nō sunt p̄mittenda: q̄a q̄ facit mala pec-
cat. sed nō qui p̄mittit fieri: cū nō possit vti-
liter resistere: uel cū n̄ debeāt rationabili ex-
cā resistere: sicut ip̄e de⁹. qui p̄mittit multa fi-
eri mala: t̄m ex rōnabili cā: vt. s. ex eis eliciat
bona. Ad quartū dist̄ ignūdū q̄ p̄missio
d̄r multipl̄. d̄r eni p̄missio cōcessionis: q̄n̄
licita cōcedūt: vt cū religioso cōcedit̄ visitare

patrē a suo plato. Itē est pmissio dispensationis. qm̄ nō licita p̄ dispensationē facta licita cōcedunt ut cū abbas dispensatiue cōcedit seu pmittit monacho comedere carnes

Et ē pmissio indulgentie: qm̄ aliquid licitū cui⁹ oppositū melius est cōcedit. vt scde nuptie ab aplo. ⁊ tñ melior esset cōtinētia vidualis. Itē est pmissio tollerantie. qm̄ simpliciter illicita ne peius cūeniat tollerant: sicut in p̄dictis casib⁹ repudii fenoris ⁊ iuestigationis adulterii: ⁊ in his nō sequit. pmittit g⁹ cōsentit: nisi dicerem⁹ cōsensū ipsope: ⁊ h̄m quid: ⁊ ex opatione. ⁊ tūc pprie nō est cōsensu in hoc: vt faciat repudiū. sensus. s. i alio qd̄ est ne peius fiat. s. occisio vxoris: fenora n̄ fratri. Est itē pmissio sustinētie: sicut v̄ De⁹ pmittere multa mala fieri: vt ex eis eliciat bona sic dicit Aug⁹. Nullū malū permittit de⁹ fieri in re publica nisi ex eo eliciat bonū. Ad vltimū v̄b. q̄ anctē Moysi nō fiebat repudiū: nec ex anctē legis: sed ex anctē legis ⁊ Moysi scribebat libellus. vt p̄ hoc detraherent a repudio. ⁊ hoc est qd̄ ondit Aug⁹ cōtē faustū illud de vxore nō dimittenda: qd̄ dñs p̄cepit cū antiq̄s dictum sit. Quicūq; dimiserit vxorē suā det illi libellū repudii. Mat̄h. 5. Si diligētē intueamur videbimus nō esse cōiūm: vtiq; nolebat dimitti vxorē a viro: qui hāc it̄posuit moza: vt in discidiū aius p̄cepit: ⁊ libelli cōscriptōe cōfractus abisteret. sed qd̄ mali eēt vxorē dimittere cogitaret: p̄serti q̄a vt p̄hibent apud hebreos scribere lras hebreas nulli fas erat nisi solis hebreis scribis. Et v̄c̄ i codē libellū vir bon⁹ prudensq; nō scribet nisi i aīo nimis auerso atq; p̄uerso cōsiliū cōcordie inuenire non valeret.

Consequenter in

quirendū est sp̄alr de lege repudii de qua d̄r deut. 24. Si accepit hō vxorem ⁊ nō inuenerit gratiā in oculis eius p̄pter aliquā feditatē zc. p̄notandū est igit̄ q̄ in hac lege duo erant pmissa. duo p̄cepta. Permissū. erat vxorē dimittē. vñ d̄r ibi. d̄t̄t̄t̄ eā de vomo sua. Permissum etiā erat vxori dimisse cū alio cōtrahere. Vñ ibi d̄r. cū egressa alit̄p̄ maritū duxerit zc. Itē p̄ceptum erat ante repudiū libellū scribere. vñ d̄r ibi scribet libellū repudii: ⁊ dabit in manu illi⁹ ⁊ dimittet. P̄ceptū ec̄ erat p̄ repudiū; repudiatā nō recipere in vxorē. Unde ibi seq̄

tur. nō poterat p̄or marit⁹ recipē eā in vxorē

Circa ergo p̄tē istā querūt plura. Quātū ad p̄mo pmissū. An repudiū de se sit pecc̄;

An ex lege factū sit nō peccatū. Quātū ad scdo pmissum. An licitū sit repudiare viro viuētē cū alio cōtrahere. An i repudio vir ⁊ mulier debeāt p̄ficari: ⁊ ad pia iudicē tur. Quātū ad p̄ceptū de libello scribēdo querit̄ de cāis repudii. De effectu repudii

Quātū ad p̄ceptū de repudiatā nō recipēda. Querit̄ an licitū sit viro penitenti repudiatam recipere.

Queritur ergo pri

mo. An repudiū de se sit peccatū. Ad qd̄ sic Mat̄h. 5. Dico uobis q̄ oīs qui dimiserit vxorē suā excepta cā fornicationis. facit eam mechari. ergo cū repudiās p̄pter feditatem dimitteret vxorē nō cā fornicationis faciet eā mechari. ergo peccabat. Itē Aug⁹ cōtra faustū Illicitū est q̄ illa lex p̄hibet qua nāl ordo seruat. sed repudiū p̄hibet lege qua nāl ordo seruat. ergo repudiū est illicitū; cōtra p̄. qm̄ de lege nālī ē. Mat̄h. 5. i in diuiduā uite cōsuetudinē. Repudiū autē est cōtra in diuiduā vite cōsuetudinē. Itē; Jo. Criso. Qui fm̄ legē dimittit vxorē q̄tuor cōmittit iiquitates. q̄a quo ad deam existit homicida. ⁊ q̄a dimittit nō fornicantē. ⁊ q̄a facit eā adulterari: ⁊ illū cui ipa copulatur Ex quo relinquit̄ q̄ repudiū fm̄ se est mortale peccatū. Cōtē Mat̄h. 5. dicit̄ ē. Quicūq; dimiserit vxorē det illi libellū repudii glo. habundatio iusticia: quia ibi h̄ dimittit. hic nō nisi cā fornicationis. Si ergo fm̄ legē h̄ dimittit. g⁹ dimittit nō est peccare nec dimissio peccatū. Itē. 7. Ro. Lex scā ⁊ mandatū sc̄m ⁊ iustū ⁊ bonū: Inde arguitur. Opans fm̄ legē scām: ⁊ h̄ sc̄m mādatū ⁊ iustū; nō peccat: sed repudiās vxorē fm̄ legē opabat fm̄ legē ⁊ mandatū legis. ergo repudiās nō peccabat. Itē legē repudii dedit Moyses a spiritu sc̄to. ergo q̄ d̄bat libellū repudii: d̄bat illū; fm̄ legē datā a spiritu sc̄o. ergo nō peccabat. Itē qui repudiabat vxorē scribebat cās repudiatōis p̄p̄e quas dimittebat vxorē. ⁊ deferebat ad iudicē. ⁊ si iudex iudicabat illas cās esse sufficientes dimittebat vxorē. Cum g⁹ h̄; sniaz legis iustā p̄ se datam a iudice dimittebat vxorē. nō peccabat dimittendo nel repudiādo vxorē. Itē v̄notū in noua lege ex

cā cōcessa in eadē lege que est cā fomicatōis
est licitū. ergo repudiū ex cā cōcessa i veteri
lege est licitū. R^o fm Aug^o sup illud Ma
th^o 5°. dictū est qui dimiserit vxorē zc. dōm
est qd si vxor nō plz viro ppter aliquā fedita
tē dimittet eā: qd xps exponit ppter vurtiā
maritorz. Math^o 19°. sup quē locū dicit Ra
banus. Malluit repudiū indulgere qd cōdiuz
et homicidiū pmanere. Itē Joh^o. Crisost^o.
sup math^o 5°. dicit. Qd pmittendo repudiū
nō dei iusticiā mostrant vt qd fm legē agē
tibus peccatū: nō videat esse peccatū. Ex
his ergo pz. qd repudiū repudianti peccatū
est. Permittenti xō repudiū ex opatōne ma
ioris mali vitādū nō est peccatū. vt pz ex sup
dictis. Ad illud g^o qd pmo obr vō. qd in
lege vō licitū: qd lege nō p̄hibet. Distingue
dū g^o. qd est licitū simplr: qd nulla lege p̄hi
bet: nec nālī: nec moysi: nec euāgelii: et hō
repudiatio illicitū est. qd p̄hibetū est ex lege
nālī et lege euāgelii. Et est licitū fm quid
qd aliq lege nō p̄hibet: et hoc mō repudiū
vō licitū: quo ad legē veterē. qd ibi nō p̄hi
bebat. Ad scōm vō. qd opari fm legē est
duplr. fm legē p̄mittentē: et fm legē p̄cipien
tē. Opari xō fm legē p̄mittentē nō est opa
ri bonū. imo poti^o malū. sed tñ minus in cō
patione peioris. Uñ dicit Jo. Criso. Permi
sit moyses vari libellū repudiū: ne ppter odiū
repudiū funderet sanguis. p̄misit fieri mala
ne fierent peiora. Opari xō fm legē p̄cipien
tē est bonū: quo mō nō opat qd repudiat: sed
p̄dicto mō. Ad tertiū vō. qd lex de libel
lo repudiū addā tollerabat. s. separatoz. et ad
quiddā obligabat: tñ sub cōditione. s. ad hoc
vt si uellet quis dimittere vxorē nō dimitte
ret nisi ppter cās scriptas in libello repudiū
Dare g^o libellū in p̄cepto erat sub cōditione
s. si uellet dimittere nō simplr: nō sequitur
g^o dabat libellū repudiū fm legē datā a spū
scō. g^o nō peccabat. Dabat enī fm legē ex tol
lerantia cōditionali: nō ex aucte et simplr a
iudice. Ad quartū vō. qd nō ualet hec ar
gumētatio fm suam legis datā p se dimit
tebat vxorem. g^o nō peccabat. qd iudex nō di
cebat in illa suā qd vir posset dimittere vx
orē. sed qd posset sine pena legali. et ponit ex
emplū. sicut si litigarent sacerdotes cō milī
tes de decimis. iudex nō daret suam p mi
litibus. qd ipi decimas detinerent. sed dicit
sacerdotib^o qd tacerēt. et nō puniret milites
ne fieret scissura. Ad qntū vō. qd non est

hic de diuortio in noua lege: et repudiū in
ueteri. qd in noua lege cā diuortii pōt esse
iusta iterueniēte zelo iusticie. sed i ueteri le
ge cā repudiū sp est iusta: cū cōcernat odiū
et affectū nequitie: et opponat sacramēto et
fidei coniugali. Et iō repudiū sp ē malū fm se

Postea queritur ^{an} re-

pu diū ex lege fiat nō peccatū. Ad qd sic dicit
Joh^o. Criso^o. sup illud Math^o 5°. Quicūqz di
miserit vxorē suā det illi libellū repudiū zc.
Hoc pmittendo nō vī iusticiā demonstrat
sed a peccato abstulit culpā peccadi. g^o per
legē factū est nō peccm. Itē idē ibidē. p̄mis
sū est repudiū malū quidē tñ licitū. Itē
idē ibidē. Hae rōe aplī p̄ceperūt scōas nupti
as ppter incōtinentiā hominū p̄misit. nō p̄
cepit. qd p̄mittimus nolētes p̄cipim^o. qd ma
las hominū uoluntates ad plenu p̄hibere
nō possumus. Si g^o scōe nuptie ex p̄missiōe
aplī fiunt sine peccō. g^o repudiū ex p̄missiōe
legi scō ē sine peccato. Itē occidē malum
est in se. s. tñ p legē iudici fit nō p peccatum
euz vō. Exo. 22. Maleficos nō patieris uiuē
Ergo q̄uis dimittere siue repudiare vxorē
in se sit malū: tñ iterueniēte lege fiet n̄ pe
ccatū. cū vō. 24°. Deutro. Uolētī dimittere
vxorē det illi libellū repudiū. Maius. n. ma
lū: est occidere qd repudiare: qd opponit ma
iori bono uidelz unitati nāe: que est cōtial
hōi. Repudiū xō opponit unitati sacmēti
que est accidentalī. Conē math^o 19°. Est
x̄bz vñi: et cois ai cōceptio quos de^o diu
xit. hō nō seget. de iure nālī est qd illi qd sunt
diuicti aucte diuina: nō seget aucte huma
na. ergo repudiū erat cōtra ius nāle. Sed
qd est cōtra ius nāle: nō recipit dispensatiōez
nec pōt fieri licite. 3° repudiū non pōt fieri
licite. Itē ibidē dicit dñs qd ad vurtiā
cordis iudeoz p̄misit moyses dimittē vx
ores. ab initio autē nō sic. Ergo iudei repudi
ando peccabāt conē legē datā ab initio. hoc
est conē legē nāle: ex quo relinquit idē.

R^o vō. qd repudiū ex lege nō est factum
licitū. imo sicut dicit Aug^o. Legē de dimis
sione vxoris: xps exponit. ppter vurtiā ma
ritoz datā: vt nō cōcedat dissidium. s. vt tol
lat homicidiū. Ad illud g^o qd obr pmo
q a peccato abstulit culpā. Itē qd p̄prie loq
do: aliud est vicere peccm. Aliud dicē culpā
Accidentalē. n. est peccato esse culpā. peccm
enim dicit inordinatiōem cōtra diuinam

mandatū. Culpa hō dicit inordinatiōe pu-
niendā fm legē. abstulit g° culpā a peccato
cū data lege repudii nō puniebant p̄ h̄i peccato.
Ad scō; sili mō intelligendū est illud
qđ v̄r. repudiū malū: nō licitū ut licitū non
excludit reatū eterne pene. sed reatū pene le-
gis. Ad tertiu dō. qđ in repudio r̄ in scōis
nuptiis est pmissio opatiōe. 3o dicit Criso-
qđ hac rōe. i. sili quodā m̄ apli scōas nupti-
as p̄ceperūt: nō different. ita sicut p̄; ex p̄ce-
dentib⁹: scōe nuptie p̄mittūt p̄missione in-
dulgentie: qua cōcedit licitū imperfectū res-
pectu status p̄fectionis. Repudiū hō p̄mittit
p̄missione tollerantie qua tollerat illicitum
qđ est minus malū opatiōe v̄terioris: s; qđ
dicit Aug⁹. Meli⁹ est enī diuidi. hoc est
minus malū est repudiū fieri qđ p̄ odiū san-
guinē fūdi. r̄ iō Criso⁹ sup̄ illud Mat̄h. Per-
mittit fieri mala ne fieret peiora. Ad q̄rtū
hō dō. qđ occisio r̄ repudiū p̄nt opari dupl̄
q̄tum ad effectū: r̄ q̄rtū ad cām. Quātū ad
effectū occisio magis malū est. sic dicit Aug⁹
Melio est diuidi qđ p̄ odiū sanguinē fundi.
Quātū hō ad cām. Repudiū simpl̄ minus
malū est. qđ occisio p̄t esse ex affectu h̄itū
r̄ iusticie. Repudiū hō s; est ex affectu iu-
sticie: sic dictū est. r̄ patebit inferius. Pre-
terea occisio malefici fiebat an̄te v̄ine legis
Repudiū hō ex p̄missione legis: cā aut̄ r̄ af-
fectus op̄i nomē iponit quantum ad bonitatē
r̄ maliciam.

Queritur cōsequen-

ter. v̄r. licitū esset fm legē repudiare viuēte
pore viro aliū ducere: qđ v̄r. qđ dicit lex de
repudiata Deutro. 24°. Cū egressā v̄r. alterū
duxerit. ergo lex cōcedit ei maritū alterū
ducē. Itē dicit Aug⁹. de duab⁹ vxoribus
qđ qñ mos erat. peccatū nō erat. nō peccabat
g° vir ducendo aliā vxorem viuēte pore. qñ
mos erat. Si g° mos erat repudiare a p̄iore
viro: aliū ducere nō erat peccatū. Item ex
pte viri scōam vxorē ducere tpe legis non
erat malū s; se: qđ sc̄i patres duxerūt scōas
vxores sine peccato. Ergo repudiata vxore nō
erat peccatū viro aliā ducere. g° nec mulieri a-
liū v̄r. Cōtē Mat̄h. 5. Qui dimissā du-
xerit adulterat. Itē lex puniebat illā que
ducebat aliū maritū: qđ nō poterat redire ad
p̄orem: qđ sicut dicit lex polluta r̄ abominabilis
facta est ducendo aliū. ergo nō erat licitum
fm legē aliū ducē. R° dō. qđ nō erat licitū

s; legē: ita qđ licitū excludat culpā: r̄ quācūq;
penā. erat tñ licitū fm qđ licitū excludit ma-
terialē penā. Dicēdū g° qđ nō licitū erat repudi-
ate fm legē aliū ducere qđ lex nō puniebat eā
materialit̄ vt more adultere lapidaret. Non
erat aut̄ licitū fm legē: qđ lex puniebat eam
spūaliit̄ vt ad p̄ore; v̄r. tāq̄ polluta redire nō
posset: cū a scōo viro repudiata esset. sic v̄r
Deutro. 24°. Et hoc mō puniebat lex: aliqui
mātr. aliqui spūaliit̄. Ad illud g° qđ p̄mo
ob̄ qđ lex cōcedebat sibi aliū v̄r. ducere dō
qđ hoc erat cōcessio p̄missionis nō dispensa-
tionis vt dictū est. Ad scōm dō. qđ illud
Aug⁹ de plurib⁹ vxorib⁹ qñ mos erat. peccatū
nō erat. intelligit̄ q̄tum ad illas p̄sonas cum
quib⁹ dispensatus erat. in bigamia autē in-
uenit dispensatio. sed nūq̄ in repudio: r̄ cā
est qđ ex pte viri h̄ere plures vxores poterat
esse ex caritate. pl̄s acq̄rende. r̄ ad multipli-
cationē cult⁹ diuini. sicut fuit in sc̄is patrib⁹
sed in repudio viro h̄ere scōam vxorē post
p̄mā repudiata nō poterat esse ex caritate. cū
repudiū p̄cessit; ex odio. Et iō in repudio ex
pte viri nunq̄ cadit dispensatio. Itē ex pte
mulieris: habere plures viros nunq̄ fuit
dispensatus. qđ deficit cā. s. multiplicatio pl̄
Nō enī multiplicat̄ pl̄s a plurib⁹ viris in
vna muliere sicut in plurib⁹ mulieribus per
vniū v̄r. multo fortiori rōne: nec in repudia-
ta curret dispensatio: vt post p̄mū v̄r. h̄ct
aliū. Ad tertiu dō. qđ in bigamia manent
bona matrimoni: r̄ qđ diminuit̄ in vno re-
cōpensat̄ in alio in sc̄is patrib⁹. Tria autem
sunt bona. fides in affectu mutue castitatis
pl̄s in affectu p̄pagationis ad honorē dei
sacramētū; inseparabilitatis. De bono aut̄ fidei
fiebat diminutio: qđ bonū; fidei requirit vt
nō cū; altera uel altero coeat. qđ ex pte mu-
lieris manebat inteḡ. Ex pte hō viri p̄pter
melius ex dispensatōe ampliabat̄: vt nō cū;
aliis q̄ cū; suis vxorib⁹ coiret. sed ex pte bo-
ne pl̄s fiebat recōpensatio ex vehemētia af-
fectus multiplicatōe pl̄s ad cultum dei: qđ
fiebat p̄ plures vxores: amplius qđ p̄ vnam
solā. manebat autē affect⁹ inseparabilitatis qđ
est bonū sacramētū r̄ iō bigamia nō erat ma-
lum fm se. sed recipiebat in sc̄is patrib⁹ rati-
onabilem dispensationē. In repudio hō bo-
na matrimoni tollebat̄ cum strabebatur
scōm coniugium. tollebat̄ enī bonum fidei p̄
abolitionē federis coniugalis ex affectu odii
bonū; pl̄s p̄pter affectū; libidinis bonū;

sacramenti propter affectum separationis: quia ite-
debat repudium: intendebat enim separari ab uxore
quod opponitur bono sacramenti.

Deinde queritur

an
in
repudio vir et mulier debuerunt pificari: quod
vir per ipsum vinculum matrimonii quod quasi in unum
redigit vir et mulierem. Ita illud Gen. 3. Er-
runt duo in carne una: et ipsa ratio matrimonii
que est iunctio coniunctio maris et femine indivi-
dua vite consuetudine retinetur. Ergo quod erit
suis viri super mulierem quantum ad unitatem copule
carnalis et cohabitationis. Idem crictus
mulieris super virum. ergo sic vir poterat repu-
diare mulierem quod erat contra unitatem vinculi
conjugalis: eadem ratio mulier poterit repudiare
virum. Item hoc idem videtur asserui per legem talionis
que habetur. 24. Levit. Oculum pro oculo. dentes
pro dente restituet quem influxerit maculam
talem sustinere coges. Item in nouo testamento
iudicantur ad paria vir et uxor in causa diuortii
que est propter culpam fornicationis. ergo in ve-
teri lege debet iudicari ad paria in causa repu-
dii. Contra. Non iudicantur ad paria vir accu-
sans stuprum uxoris. Deut. 22. Si duxerit vir
uxorem obiciens ei nomen pessimum. uxorem hanc ac-
cepi et non inueni virginem. sicut ibidem dicitur. Si
falso accusat iubeat cedi et mulctari. i. pena pecu-
nariam solvere. puella vero si culpabilis sit
lapidari. Item in zelotipia non iudicantur ad pa-
ria. sicut patet ex lege Num. 5. ubi dicitur quod si spiritus
zelotipie contulerit virum contra uxorem suam addu-
cet eam ad sacerdotem etc. ubi instituit oblatio
ad investigationem adulteri suspecte mulie-
ris a viro. non autem e contra. Ergo pari ratione nec ad
paria debet iudicari in repudio. Respondeo. sic dicit
beatus Augustinus super illam legem Deut. 22. Si duxe-
rit vir uxorem et postea odio habuerit eam. ap-
paret quomodo subditas viri scias et pene famu-
las lex esse noluerit uxores. quia dicitur aduer-
sus uxorem vir testimonium unde lapidetur illa. si
neque constat ipse non necesse lapidatur. et hoc est
quod introducit apostolus. i. ad Cor. 4. Non permitti-
tur mulieribus locum in ecclesia. sed subditas esse
sic lex dicit. Qui autem ratio est triplex. dignitas
nature. reatus culpe. robur sexus. Dignitas
nature quia sic dicit apostolus. i. ad Cor. 11. Caput mu-
lieris est vir: et assignat eam. non ei vir ex mu-
liere est. sed mulier ex viro. sic dicitur Gen. 3. Re-
atus culpe. quia per feminam initium peccati. unde scri-
bitur iectio fuit ei inflata pro penalitate. Gen. 3. Sub-
iuri pretere eris et ipse dominabitur tui. Robur sexus

quia robustior est sexus virilis quam femineus. Item
est quomodo maior puritas ex parte mulieris est. licet
maior feruor ex parte viri. quia sexus ille calidus
est et hec signatur Gen. 2. cum dixit Adam
de uxore. Hoc nunc os de ossibus meis: caro de
carne. Propter dignitatem nature non iudicatur se
ad paria in lege zelotipie. Detulit enim lex viro
sicut digniori. Cum ex zelotipia seu amore per
suspicionem accusabat uxorem: propter reatum cul-
pe non iudicatur sunt ad paria in lege accusa-
tionis stupri ex odio viri in uxorem. quia sic dicit
glossa super illam legem Deut. 22. Quia pro feminam
initium peccati que virum seduxit: et dupliciter
peccauit. prius in deum. postea in virum. vir vero
tamen in deum. Item accusatione criminis non iudicatur
ad paria vir et femina. Propter robur sexus
virilis non iudicatur ad paria in permissione repu-
dii. Nam cum mulieris sexus sit infirmior: et ma-
ior in eius puritas. promissime eunt mulieres ad
repudiandum viros. Preterea cum robustior sit
sexus virilis: timendum est maleficium viri plus
quam mulieris. Et cum magis ferueat presumens
quod ex odio interficeret sibi displicentem uxorem
non autem e contra. Ad illud quod primo obicit dicitur
quod secundum legem nature et legem gratie: quo ad socie-
tatem cohabitationis et coniunctionem copule
carnalis iudicantur ad paria vir et mulier. unde dicitur
i. ad Cor. 7. Vir non habet preteritum sui corporis
sed mulier: et e contra. Quantum vero ad ordinem regi-
minis non iudicantur ad paria: imo vir est caput
mulieris. patet dicitur. i. ad Cor. 11. unde secundum legem
preceptum nature et gratie in regimine: ubi mulier
uiro esse subdita. in mutua vero corporis serui-
tute par. Secundum vero legem naturam in pena
fornicationis. que opponitur unitati copule car-
nalis iudicantur ad paria: quia adulter et adultera
lapidantur Deut. 22. Item in accusatione vero
stupri uxoris ante coniugium et zelotipia et repu-
dio non iudicantur ad paria propter causas predictas
immo in accusatione preceit lex viro plus quam mu-
lieri pro dispensatione. In zelotipia prefert virum
mulieri quasi pro privilegium in repudio concedit vi-
ro quod non mulieri pro permissione minoris mali
quod minus nocet in viro quam in muliere publi-
ce utilitati. patet ergo ex his quod non est puritas iu-
ris mulieris super virum. et viri super mulierem.

Ad secundum dicitur: secundum beatus Augustinus. quod lex tali-
onis non extenditur ad eam viri. contra mulieres
sed in aliis causis. ut qui testimonio falso alte-
ri nocere voluit. eadem pena plectitur qua fuerat
aliter plectendus: et hoc est quod dicit Augustinus super
predictam legem Deut. 22. et causa est: quia non sunt

psone pares vir et mulier. Ad tertium ubi dicitur sicut dicit Apostolus Rom. 8. Non accepistis spiritum seruitutis in timore etc. Lex vetus lex seruitutis est. Lex noua lex libertatis. Unde est quod in noua lege supinducta seruitus ex parte debiti carnalis et cohabitationis ut in permissione repudii per legem ueterem tollitur. Quia sic dicitur 3.º Sal. In domino non est seruus: nec liber: nec est masculus uel femina. Omnes enim uos unum estis in christo: et hac ratione in noua lege paritas est in causa diuortii: quous in ueteri lege non fuit paritas in causa repudii.

Postea queritur de

precepto scribendi libellum repudii. de quo dicitur Deut. 24.º. Si uxor non inuenerit gratiam in oculis uiri propter aliquam fediratem scribet libellum repudii. Dixerunt autem quidam: quod in hoc libello scribebantur cause propter quas causa repudiabatur.

Queritur igitur si ex quacumque causa poterat uir repudiare uxorem: quod uerum est. Quia ex quacumque causa bona seu mala turpi uel honesta poterat surgere odium in malo uiro. Nam probitas uirtus multoties est causa que boni odiosi sunt malis. Unde dicit Augustinus. Oculis egris odiosa est lux sicut iudeis est christus. 2.º Sap. Si uisus est nobis ad uidentium etc. quia in uirtute sunt uice eius. 3.º ex bonitate uxoris poterat esse odiosa uiro sed propter odium quo timebatur homicidium: per mittebat repudium. Ergo propter bonitatem uxoris poterat uir ipsam repudiare. Nam sic dicit Rabanus super Mattheum. 19. Maluit repudium indulgere: quam desiderio seorsum nuptiarum fieri homicidium: uel perdurare odium. Contra Deut. 24.º. Cum non inuenerit gratiam coram oculis eius propter aliquam fediratem scribet libellum. Sicut fediratem. id est peccatum quod cognoscit in ea. ergo solum propter peccatum poterat repudiare. Item queritur utrum odium perseuerans debuit esse causa repudii: quod uerum est. Quia sicut dicit Crisostomus. Omnes res per eas causas per quas nascitur dissoluitur. Si ergo matrimonium nascitur per consensum amoris. dissoluitur per oppositum. id est dissensum odii. Item ad idem est auctoritas Deutero. 24.º. Cum egressa alterius maritum duxerit: et ille qui eam oderit dederitque libellum repudii etc. Contra Deut. 22.º. Si duxerit uir uxorem et postea odio habuerit eam: et obiecerit ei stuprum ante conuictum si defecerit in probatione uxoris et condemnauerit. et sicis argenti et non poterit eam dimittere omni tempore uite sue. Ex hac ergo lege iubetur uir retinere perpetuo odiosam mulierem. odium igitur non est in lege

uniuersali causa repudii. Item cum in euangelio nec odium: nec perseuerantia odii: nec timor homicidii sunt causa diuortii. sed solum fornicatio. Unde est quod in lege sunt causa repudii. nam fornicatio opponitur matrimonio unitati copule carnalis per quam consumatur matrimonium. Odium uero opponitur unitati consensu per quam efficitur matrimonium. magis ergo opponitur uinculo matrimonii odium quam fornicatio. ergo magis debet esse causa diuortii in noua lege. aut si ibi non est causa diuortii. nec in lege ueteri debet esse causa repudii.

Item causa repudii ponitur displicentia cum dicitur Deut. 24.º. Cum non inuenerit gratiam in oculis uiri propter aliquam fediratem scribet libellum.

Item ponitur causa odii: unde ibidem sequitur de secundo marito repudiante: cum oderit eam: dederitque ei libellum etc. Item ponitur causa timor homicidii. unde ibidem dicitur glo. Scripsit Moyses preceptum illud. scilicet de scribendo libello: malles indulgere dissensum quam committi homicidium. Preter has causas necessarium erat assignare repudiantem causam displicentie. sicut dicitur lex aliquam fediratem: que erat prima et principalis causa repudii.

Queritur igitur quomodo ordinatur causa calitas fediratis displicentie: timoris homicidii. Item queritur si hoc dicitur in libello scriberetur. Item cum possibile esset quod scribere nesciret repudians quomodo dicitur scriberet libellum repudii. Respondetur quod non habetur determinatum in lege de his que scripta erant in libello repudii. sicut tamen dicit Iosephus. Scriptura erat talis permitto quod nunquam tecum ueniam et sic habebat preterea ex permissione legis mulier alii copulari. habebat autem libellum repudii scriptum: quia sine eo non crederetur ei quod esset repudiata. Sed sicut beatus Augustinus dicit. Precipiebatur scribi libellus ut mora inueniente et consilio scribarum dissuadente uir a proposito repudiandi desisteret. Que autem fuerit scriptura satisficiat quod dixit Iosephus. Ad illud ergo quod queritur utrum ex causa bona in muliere posset uir eam repudiare: dicitur quod non. sicut in lege ei oportebat quod causa in muliere esset fedirata aliqua que potest intelligi uel in corpore aliquo infirmitas: uel turpitudine notabilis: uel in moribus reprehensibilis honestas. propter quas posset mulier merito displicere. unde dicit Augustinus in glo. Deut. 24.º. Multe erant in lege cause dimittendi uxores. christus solum fornicatorum excepit. Mattheum. 19. Ceteras molestias inibi pro fide debet castitate coniugii sustineri.

Ad illud ergo quod obiecit quod ex bonitate efficitur aliquis odiosus dicitur quod hoc non est per se. sed per accidens. Bonitas enim per se amabilis est: sed

ex maliciae dissentientis a bono. Lex vero non reputat tale casus esse odium vel displicentiam.

Ad illud vero quod obicitur ex opposito quod feditas intelligitur peccatum si peccatum accipiat proprie pro culpa moraliter accipitur et sumitur ex glo. moraliter. Gregorius qui exponit illud de feditate repudiante actionis terrene. Si vero peccatum accipiat coiter pro defectu: sic solet dici peccatum in artificio: cum deficit ab arte. vel in corpore cum deficit a debita dispositione: secundum hoc feditas dicitur defectus aliquis enormis in corpore siue moribus mulieris. Ad illud vero quod postea queritur. utrum odium debuerit esse causa repudii: dicitur quod sic. sed non propter hoc quod opponitur consensui matrimonii. sed propter presumptionem violentam maioris mali secuturi. scilicet homicidii: ex quo totaliter destruitur vinculum matrimonii et in illo populo dicitur ceruicis: et ad maleficia primo.

Ex hoc sic suspicatum est: accidit diuisio pugnans: et ostentio: que ex causis minoribus si egerit contingebat. Quod igitur dicit Crisostomus. Quod omnis res per eas causas per quas nascitur dissoluitur. non facit ad hoc quod per dissensum debeat solui matrimonium. Quia et si matrimonium causaretur per consensum habentem non est nisi iterueniente vna ante approbante consensum. unde est etiam quod in illis perfonas iteruenientes consensus non efficit matrimonium: quia preest antequam diuine probationis. Dissensus igitur sequens matrimonium non poterit solui matrimonium contractum per consensum diuina antequam approbatum. Unde Math. 19. dicit saluator. Quod deus coniunxit homo non separet. Ad illud vero quod ex opposita parte obicitur: quod odium non erat generaliter causa repudii. Dicendum quod in duobus casibus fallebat permissio repudii. Primum erat in falsa accusatione uxoris de stupro perpetrato ante coniugium. Secundus in defloratione puellae: quae non habebat sponsum: quia tunc tenebatur eam accipere in uxorem. et in his duobus casibus non poterat uxorem dimittere cunctis diebus vite sue. sic habet Deuter. 22. Quod introductum est in fauorem virginum: et data est prohibitio repudii in eorum spem cum esset permissio in generaliter: quia pro hoc non timebatur malum publicum euenire. sic timebatur si esset prohibitio repudii generaliter: ut supra dictum est. Ad illud vero quod obicitur quod odium in noua lege non potest esse causa diuortii: quod fornicatio. dicitur quod in fornicatione est libido uoluntatis: et actus inordinatus ex parte carnis. Libido vero uoluntatis opponitur amoris uoluntatis: et consensui per quem efficitur matrimonium. Quia ille consensus est ut habeat istam ut suam et non aliam et est

Actus vero inordinatus ex parte carnis: per quam violatur fides et boni opponitur federi copule carnali per quam consumatur matrimonium. Unde est quod saluator manente vinculo coniugali in se coniuges fornicationem posuit causam diuortii: quo sepe reus quantum ad cohabitationem. et absoluitur debitum mutue seruitutis: non autem sic est de odio quia sic super ostensum est non per se opponitur ipsi consensui. per quem efficitur matrimonium. Ad illud vero quod queritur de ordine calitatis. dicitur quod cum quatuor concurrerent ad calitatem repudii feditas. displicentia. odium. timor homicidii feditas sic deus attendebatur in defectu. displicentia in affectu aspectu. Unde. 24. Deuter. dicitur. Et non inuenit gratiam ante oculos eius. Odium vero in affectu. homicidium vero timebatur in effectu. Ad illud vero quod queritur virum ista in libello repudii scriberetur secundum Iosephum dicitur quod non: quia sicut ipse dicit scribatur permissio de nunquam simul conueniendo. si enim habebat partem alii copulari. Ad illud vero quod obicitur scriberet libellum: cum possibile esset quod nesciret scribere intelligendum est scribere uel scribi facere.

Ultimo queritur de precepto non recipiende uxoris post repudium. de quo dicitur Deuter. 24. Non poterit post maritum recipere eam in uxorem: quia polluta est et abominabilis facta coram domino: ne peccare facias terram tuam quod dicitur de repudiata que contraxerat cum alio.

Sed obicitur: cum repudiata duxerit alterum maritum: postea viuente de iure nullum fuit matrimonium: quia sicut dicitur Ro. 7. Que sub viro est mulier viuente viro alligata est legi. igitur de iure stabat primum matrimonium. De iure igitur matrimonium tenebatur vir illam recipere si ipsa uellet.

Item eadem sunt moralia in ueteri lege et in noua lege. sed in noua lege morale est si penitet indulgere. Unde Math. 18. Cum Petrus que fuisset a domino quotiens peccabit in me frater meus et dimittam ei usque septies. Respondet ei dominus. Non dico tibi septies sed usque septuagesies septies. ergo et in ueteri lege si repudiata penitenter de hoc quod nupserat alii. dicitur vir indulgere. igitur debebat eam recipere. Item sic dicitur in super illud: quia polluta est abominabilis. scilicet ipsi iudicio qui eam quam polluta prius dimisit. Ergo ex repudiatione facta est polluta: non ex eo quod nupserat alii. cum igitur sine culpa sua posset repudiari: sine culpa sua dicitur pollui. igitur interueniente ex parte viri penitentia de odio quo eam

repudiauerat maxie v; recipi. Itē obī d
hoc qd v; ne peccare facias terrā tuā. v; n.
q nō recipiēdo maius esset peccatū. qā si nō
poterāt otinere v; coibant: peccabāt mortalr
Rūdenō in lege repudii quiddā erat in
pmissione: vt viro repudiare: v; repudiate cū
alio strabere. quiddā in mali retardatione
vt pceptū de libello scribendo. Quiddā vero
in punitionē vt pceptū de nō recipiēda vxo
re p repudiū. hoc. n. introductū est in onus
v; penā. Ad illud qd qd obī pmo. vdm. q
mandatū supioris soluit debitū iuris infe
rioris. sic v; Ro. 13. sup illud. Oīs aīa pote
stat: bns sublimib; subdita sit. Inde ē q in
matrimonii quo tenet vir vxorē recipere pari
existente conditione vtriusq; soluit p manda
tū dei: qui est supior. qui p̄hibet ipam non
recipi a viro. Ad scdm vdm. q in vtraq; le
ge. Penitenti tenet q; indulgere: sed hoc i
telligit q̄tum ad dimissionē rancoris: q̄ ran
cor est ex affectu iniusticie. nō q̄tu; ad dimis
sionē iuste punitionis que pcedit ex zelo in
sticie. In p̄dicto autē cāu iusta erat puniō v
triusq; s. viri v; mulieris. in hō qd p̄hibuerat
de; post repudiū vix vxorē nō recipere. Usq;
enī peccauerat contra matrimonii: v; ille repu
diādo: v; illa alii ducendo. Ad tertiū vdm
q ila inēl. moralis est: v; sumit de quadam
glo. Gregorii in qua v; q mulier quam vir
repudiauerat est terrena actio hanc vir suo
iudicio polluit. eo enī ipō q ipam repudiat
pollutā iudicat. Terrena xō actio nō pōt re
dire ad p̄orē vix. quia nēo mittens manum
ad aratz v; aspiciēs retro apt' est regno dei
Ad litterā autē: polluta fiebat mulier quia
ducebat aliū: sic p; p Jeremiā. 3. Si dimisit
vir vxorē suā v; recedens ab eo duxerit aliū
nunqd nō polluta etiā straminata est mulier
illa. v; Ro. 7. Uinēte viro nocabis adolēa
si fuerit cū altero viro. Sed querit d illa
que nō strabebat cū alio: nunqd talis pore
rat recipi. v; q sic. alr enī iniuste agit cū illa
da puniē sine culpa. Ad qd vdm. q otin
git bene aliquē puniri sine culpa: nō tñ sine
cā: sicut sc̄m Job. ppter intuitū maioris me
riti. Ita etiā p̄dicta mulier in p̄dicto cāu pu
niebat ppter veniatōes mali maioris ne. s.
si passim reciperent repudiate x̄niores fie
rent viri ad repudiandū. Ad vltimū vdm.
q ita intelligendū est ne peccare facias frā. j.
vt facias nō peccare. vbi vix ex hō alii freant
a vanis libellis repudii.

Inquisito de le

ge repudii. Inquirendū est de lege
zelotipie seu inuestigationis adulterii speci
aliter: quis hoc tactū sit sup qōne de vulgari
purgatione. Est igit lex Nume. 5. talis si spi
rit; zelotipie occiderit vix v; vxorē que v;
polluta est uel falsa suspitione appetit addu
cet eā ad sacerdotē v; offeret oblatōz. Circa
quā legē q̄rūt tria. P̄mo vix sic iuestiga
re adulterii fuerit licitū vel illicitū. Secdo
vt v; in noua lege aliquid simile sit licitum

Tertio q̄re in lege veteris inuestigati
onis adulterii v; nō furti.

Ad primum sic obī. Illicitū
est tēptare dñm
Cū hoc sit p̄hibitū Deutro. 6. Nō tēptabis
dñm deū tuū. sed sic inuestigare adulterii
est tēptare deū: qā hoc est signū q̄rere vir
tutis v; efficacie diuine qd reprehendit. i. 6.
Matth. Generatio mala v; adultera signū q̄rit
v; Ysa. 7. cum dictū est Achas. Pere tibi si
gnū a dño deo tuo. Rūdit nō petā v; nō tē
ptabo dñm. q. d. si signū peterē deū tēptare;
Cū ergo in hac inuestigatiōe peteret signum
a deo: vt si rea esset mulier patrescēt femur
ei; v; tumēs vter; rūperet. sic inuestigare erat
deū tēptare. Itē si hoc esset licitū posset
trahi ad osequitiā v; in noua lege manere
Cū q̄ in noua lege videat vānari. Reliquiē
fuisse illicitū. Itē qd sit contra caritatē v; re
ctitudinē x̄itatis simpliciter est illicitū. s. qd
sit spū zelotipie occidat vix contra vxorē que
etiā falsa suspitione appetit sit contra con
cordiā caritatis v; rectitudinē x̄itatis. ergo
simpliciter est illicitū: factū est igit ex lege per
mittente nō ex lege p̄cipiēte seu approbante
sic repudiū. Conē. De qd est a deo institu
tū v; de se ordinatū ad finē bonū simplr est
licitū. Sed talis est hī; inuestigatio: qā sicut
v; in textu Nume. 5. Mulier si rea est erit i
maledictionē. v; in exēplū oī p̄plo: v; ita vidē
tes eā punitā abhorrebūt omittere adulte
riū. Itē in eodē cā. in fine dic q maritus
absq; culpa erit. v; illa recipiet iniquitatē suā
si rea fuerit: sed si hoc esset illicitū nō esset
marit; qui hoc faceret absq; peccato. Itē
vñs sacrificiū p qd fiebat in dñsio recipie
bat: v; p suū ministrum sacerdotē. sed si talis
inquisitio esset illicita q; in ipa uel circa ipam
fieret nō susciperet a deo. qā sic v; 35. Eccl.
Noli offerre munera paua. nō enī suscipiet

illa. et iterum. 34.º. Dona si quis non probat altissimum nec respicit in oblationibus iniquorum. 35.º. Si in diuersas consideraciones posset dici quod quantum ad statum veteris legis licita potest dici habere iue stigatio in aliquo casu. illicita vero in alio. Si enim aliquis zelo iusticie motus contra peccatum attendens institutum omnino secundum formam precepti legis cum supplicatione et reuerentia per habere sacrificium uoles inuestigare adulterium non peccabat. Si vero libidine vindicte et irrationabili suspitione motus ad habere inuestigationem procederet peccabat. In primo ergo casu erat licitum in secundo illicitum. Ad illud ergo quod primo obicitur quod sic inuestigare erat deum temptare. quia B erat signum spiritus diuine querere et efficacie. Distinguebatur quod temptare deum de duobus modis. Uno se presumptuose ex toto deo exponere cum possit bene quod faciat. Unde dicit Augustinus super illud. 2. cor. 12.º. per fenestram in sporta dimissus sum. dicit non debet aliquis expectare diuinum auxilium dum habeat quid faciat. ne videatur temptare deum. Alio de temptare deum signum diuine spiritus cum irreuerentia seu incredulitate querere. sic Matth. 16.º. Accesserunt ad ipsum pharisei temptantes et rogauerunt ut signum de celo ostenderet eis. Item peti signum a deo potest duobus modis. uno licite cum scilicet petiatur ex fide cum reuerentia et supplicatione. sic Dabiam petiit signum a domino de terra sibi promissa possidenda. Gen. 15.º. dicens. Domine deus unde scire possuimus quod possessurum es tibi. Et sic Bedeon petiit a domino signum in uellere. Iud. 6.º. Alio illicite cum scilicet petiatur signum cum irreuerentia et ex incredulitate. Et hoc modo signum petere est deum temptare. ut dicitur est Ysa. 7.º. Dicit Achaz non petam signum. scilicet et non temptabo dominum. In primo ergo casu petebatur signum ex fide cum reuerentia et zelo iusticie: quod non est deum temptare. Ad secundum vero dicitur quod lex ista non manet in noua lege: non quia non fuerit in predicto casu licita. sed quia est cum obsequiis ceremonialibus data: que in noua lege sunt euacuate. Ad tertium dicitur quod in predicto casu non erat inuestigatio contra caritatem nec contra ueritatis rectitudinem. Unde notandum quod spiritus zelotipie de duobus modis. Uno per affectum libidinoso vindicandi suspicatum adulterium uxoris et suspitione irrationabili. et isto in primo casu non accipitur spiritus zelotipie. Alio spiritus zelotipie accipitur per affectum christiano ex zelo iusticie vindicandi probabilem suspicatum uxoris adulterium: quo modo accipitur in primo casu. nec est sicut de repudio et lege zelotipie. Nam repudium

contrarium est legi nature: et legi gratie. Lex vero zelotipie secundum predictum modum non. Ad ea vero que ex opposito obicitur quantum ad casum secundum. Respondendum ad primum quod aliquid deus a deo institutum duobus modis. uel ab ipso promittente sicut lex repudii. et sicut lex zelotipie. Quantum ad secundum casum: et tunc non sequitur quod sit licitum. imo magis quod illicitum: uel ab ipso precipiente. sicut lex de probone per testes. Deu. 19.º. Non stabit testis unus contra aliquem. Sed in ore duorum uel trium stabit omne uerbum et filia: et de tali instituto sequitur quod sit licitum. Item aliquid ordinatum ad finem bonum de duobus modis: uel ab hominis intentione. et hoc modo in secundo casu inuestigatio non erit ordinata ad bonum: uel a diuina dispositione que etiam ipse mala que promittit fieri ordinat ad bonum. Unde Augustinus. Non promitteret deus mala fieri nisi ex eis eliceret bonum. et hoc modo non sequitur est ordinatum ad bonum. Ergo bonum uel licitum in quem modum intelligitur inuestigatio predicta ordinata ad bonum: quia ex illa eliciebat uisum bonum terrore. quo timeret committere adulterium. Ad aliud vero quod dicitur quod maritus absque culpa erit intelligendum est. id est absque reatu pene legalis. differt enim dicitur reatum et culpam peccatum. non deus ex defectu boni. culpa ex reatu pene. quia ergo habere inuestigatio non puniebat sed promittebat a lege. deus maritus absque culpa esse quis non absque peccato in secundo casu.

Ad ultimum dicitur quod in sacrificio zelotipie duplex occurtebat actus. actus uiri zelotipie spiritu excitati. et hic actus erat promissus non approbatus a deo. In casu secundo et actus sacerdotis qui secundum diuinam institutionem qui coactus offerebat. ne uir peius faceret. hoc est ne suspitioni suerelicti uxorem interficeret. et iste actus erat acceptus a deo et approbatus.

Deinde queritur in noua lege consilium inuestigatio sit licita. et ad istud disputatum est super quod dicitur purgatioe vulgari: et auctoritate eundem ostensum est: quod talis inuestigatio in noua lege illicita est. uel iudicia aque feruentis et ferri ardentis sunt ab ecclesia condemnata. Sed ad hoc obicitur. Nam si esset aliquod inuestigatum mali suspicatum ut possent homines puniri de malo occulto sicut de manifesto. Multo magis sibi timeret peccantes: et a malo declinarent. sed illud esset valde utile salutis humane. ergo talis inuestigatio necessaria est in noua lege. Cor. 1. ad Cor. 4.º. Nolite autem tempus indicare quo ad nos dominus

veniat et illuminabit abscondita tenebrarum ergo occulta mala sunt diuino iudicio reservanda. Item Aug⁹ in omel. de pnia. Multis conuictis ut Petri. multi tollerant ut iudas multi nesciunt donec veniet dominus: qui illuminabit abscondita tenebrarum. Inuestigatio igitur occultorum est diuino iudicio reservanda.

R^o malum occultum dicitur duobus modis. Uno malum quod non potest convinci: nec per confessionem: nec per probationem facti. tamen habentur coniecturæ: et quedam presumptiones facti. Alio modo dicitur malum occultum quod latet. et quantum ad factum et quantum ad coniecturam. In primo casu in noua lege fit inuestigatio per inquisitionem: et propter coniecturam probabilis inducitur purgatio. sicut supra dictum est quodammodo de inquisitionibus et purgationibus. In secundo casu nullum dicitur esse inuestigatum. Unde Aug⁹ in omel. de pnia. Ad hoc in scripturis sunt exempla posita uelut in messem ut palea sufferat usque ad ultimum ventilabrum: uel in illa retia: ubi pisces mali cum bonis usque ad segregandum: que futura est in litore. id est in fine seculi. Matt. 13. Equo autem tollerent. Item est inuestigatio per diuinum iudicium super actum humane inuentionis. et huiusmodi inuestigatio in xitate illucescente tempore gratie dicitur cessare. sicut super omnia est quodammodo de vulgari purgatione. Et est inuestigatio secundum discretionem diuine legis et canonum sed statutum humane inuentionis. et hec est determinata per canones et diuinas leges. sicut super ostensum est quodammodo de inquisitionibus et purgationibus.

Ad hoc quodammodo obicitur quod huiusmodi inuestigatio incuteret timorem et faceret multos cessare a peccato. unde dicitur quod et si alicui fortasse expediret: non tamen congrueret statui temporis moderni. scilicet gratie: quo illucescente xitate dicitur cessare inuestigatio que est supra humanam inuentionem: et iudicio diuino relinquatur.

Postea queritur quare in veteri lege non posita est lex de inuestigatione furti. sicut de inuestigatione adulterii. In noua autem lege secundum antiquos canones: secundum promissionem posita sunt iudicia inuestigativa furti. sicut supra dictum est quodammodo de vulgari purgatione. R^o dicitur quod in statu legis ueteris promissa erant homines ad concupiscentiam carnis. In noua vero lege promissa ad concupiscentiam oculorum. Ideo ad reprobationem promittitur secundum utrumque statutum. Appositum fuit remedium secundum promissionem: ut in lege veteri inuestigatiui adulterii ad coercionem concupiscentie carnis in noua lege antiquitas

inuestigatiui furti ad coercionem concupiscentie oculorum. sicut enim oritur in etate hominis sicut in etate mundi. sicut autem est quod in etate iuuenili promissa est homo ad concupiscentiam carnis propter habundantiam caloris incitantem quod ad concupiscentiam oculorum. In etate vero senili promissa est ad concupiscentiam oculorum propter interiorum frigiditatem: que huiusmodi virtute congregatiua. secundum autem dispositionem nature oritur promissa concupiscentia sicut modo in etate iuuenili mundi: que erat tempore legis: promissa erat maior ad concupiscentiam carnis. In etate vero senili que est tempore gratie promissa maior est ad concupiscentiam oculorum. Unde apostolus. Nos sumus in quos fines seculorum deueniunt. id est Cor. 10. Sic igitur terminata est inuestigatio in iudiciis promissionis. Nam de promissione vsare terminatum est super quodammodo de illo mandato. Non furtum facies.

Quam sicut supra

dictum est in lege quedam mala fuerint punita. Quedam vero promissa. In prelo precedenti inuestigatum est de lege promissionis. In hac vero prelo ingendum est de legibus punitionis. Notandum quod pro culpa in lege duplex generatur pena infligenda: corporalis et temporalis. Corporalis que inducitur passione in corpore. Temporalis que inferat detrimentum in possessione. Item corporalis pena in lege triplex erat: secundum maiorem in pena flagellationis: secundum equitatem in pena talionis. secundum severitatem in pena impugnationis seu interfectionis. De pena flagellationis dicitur lex Dei. 25. Si iudices eum qui peccauerit dignum viderit plagis prosternerit et coram se faciant liberari pro peccati mensura. erit et plagatum: ita vitaretur ut quadragenarium numerum non excedat. ne seculo lacerat an oculos tuos abeat fratrem tuum. Item de pena talionis dicitur lex. 24. Ego. Aliam pro alia oculum pro oculo: dentem pro dente: manum pro manu: vulnus pro vulnere. 24. Leui. Quis inhiereit maculam: tale sustinere coges. et subdit. Equum iudicium sit inter nos. et Deut. 19. Cum inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium: reddent ei sicut fratri suo cogitauit facere. et subdit. Oculum pro oculum: dentem pro dente. pro pro. pro exigis. De pena impugnationis et interfectionis dicitur lex Deut. 17. Denotabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus est tibi: ne peccet eis oculus tuus. et Exo. 22. Maleficos non patieris vivere. et Deut. 20. Qui accedes ad expugnandum civitatem offerres ei primam pacem. Si autem federe iniure noluerint et cepint contra te bellum: expugnabis

ea, et sequitur penitus omne quod in ea est in ore gladii, absque mulieribus et infantibus. De pena vero temporalis siue pecuniaria, dicit lex Exo. 22. Si quis furatus fuerit bouem aut ouem et occiderit inuenerit, quoniam boues pro uno boue restituet et quatuor oues pro una oue. Si inuentum fuerit quod furatus est apud eum, uinens dupli restituet. Secundum hoc in parte ista inquirendum est. Primum de lege flagellationis, 2. de lege rationis. Tertio de legibus impugnationis et occisionis. Quarto de legibus satisfactionis per penam temporalem.

Circa legem

flagellationis incidit questio utrum mali per flagella sint ad bonum cogendi, et utrum non multiplex. Primum quia nullus potest esse iuste bonus, ergo hoc ipsum cogi ad bonum non est ei bonum, nec cogenti. Ostendit hoc bonum est. Relinquit ergo quod nullus erit cogendus ad bonum; Item sic dicit beatus Dionysius. Non coactam habemus vitam, imo sic dicit Ecclesiasticus 15. Ante hominem vita et mors bonum, et malum quod placuerit ei dabitur ei, et relinquit eum in manu consilii sui. Si ergo decessit homini liberum arbitrium ad bonum et ad malum, ergo non debet cogi ad bonum. Item nec est cogendus ad id ad quod inutiliter cogitur. Sed ad bonum quisque iustitiam cogit, quia deus coacta seruicia aspernatur. Unde I. Cor. 13. dicit Apostolus. Si necessitate euangelio non est mihi gloria, si autem uolens hoc ago, mercedem habeo. Si autem inuitus dispensatio mihi credita est. Item 2. Cor. 13. Cum de elemosinis Apostolus orat ait. Unusquisque det seu prout destinauerit in corde suo non ex tristitia, aut ex necessitate ex quo datur intelligitur quod qui inuitus datur propter primum pudorem, et rem et meritum perdit. Item Gal. 5. Scribens Apostolus legalia non esse tenenda dicit. Si spiritu ducimini non estis sub lege, ex quo apparet eum qui sub lege, cum timore pene non amore iusticie fuit non duci spiritu sancto. Si autem spiritu sancto non ducatur deo placere minime ualet.

Item I. Jo. 4. Timor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem. Sed ille qui cogit timore agit qui non est in caritate qui manus opprimat non animum mutat quo pena timeatur et iusticia non amatur, ergo relinquit quod inutiliter quisque ad bonum cogit. Item multi ex coactione efficiuntur impatientiores, ergo et ueteriores, ergo coactio regit eis in ueteri. Cum ergo de omnibus malis istud presumatur, nullus malus ad bonum est cogendus. Item de lege nature est non facere alii quod non uelimus nobis fieri. Tob

4. Si ergo nullus uult cogi, quia nullus uult corrigi, et quod uult, ergo de lege nature nullus debet alium cogere. Item si Christus et apostoli nobis imitandi proponuntur, sed Christus iudeos malos in se credere non coegit, sicut nec apostoli aliquos coegerunt. Ergo uis mali non erit cogendi, et maxime per flagella, cum dicat saluator Math. 5. Qui percussit te in una maxilla probe ei et alteram. Contra Augustinus. Licetio donatiste. Putas neminem debere cogi ad iusticiam, cum legas patrefamilias dixisse seruis. Luc. 14. Quoscumque inueneritis compellite intrare. Postea deo Paulum ad ueritatem cognoscendam et tenendam magna uolentia Christi cogentis esse compulsum. Item ad eundem Augustinus. Flagellauerunt Christum iudei, iudeos flagellauit et Christus. Math. 23. et Math. 23. Tradidit sunt apostoli ab hominibus humane preteriti tradiderunt apostoli homines preteriti sathane: ut Paulus Cor. 13. Item Augustinus. Donato presbitero ostendit multiplex quod mali sunt ad bonum cogendi. Primum sic, si uoluntas mala sepe permittenda est libertati. Quare ysrailite recusantes et murmurantes quod duris flagellis a malo prohibebantur et ad terram promissionis compellebantur. Item Augustinus. Si uoluntas mala permittenda est libertati. Quare Paulus non est permittendus uti pessima uoluntate qua persequebatur ecclesiam, sed perstratus est ut cecaret cecaret, ut mutaret. Item idem Augustinus. Si uoluntas mala sepe permittenda est libertati, quare per monachos in scripturis sanctis filium duxit, non solum uerbis corripit, sed etiam latera eius tundere, ut ad disciplinam bonam coactus ad bonum dirigatur. Ecc. 30. Carua ceruicis eius in iuuetute, tunde latera eius dum infans est ne forte induret et non credat tibi. Item idem Augustinus. Si mala uoluntas sepe libertati permittenda est, quare corriguntur negligentes pastores Ezech. 34. et de eis. Errantem non reuocasti, perditum non requisisti. Item idem Augustinus. Tei puteum misisti quo moteris utique libera uoluntate, nonne crudeles essent serui dei, si huic male uoluntati te permitteret, et non de illa morte liberarent. Si ergo salus ista corporalis sic custodienda est, ut etiam in uolentibus ab eis de eos diligunt seruet, quanto magis illa spiritualis in eorum desertione mors eterna meruit. Item Augustinus ad Bonifacium comitem. Querit an uim Christus intulit quem coegit. Ecce habet Paulum apostolum agnoscant prius eum cogentem Christum et postea docentem prius scientem et postea consolantem. Item Augustinus. Cur ecclesia non cogeret filios perditos ut redirent, sed perditum filium

coegerunt aliis ut puer. **Fr̄e Aug^o Uicētiō**
 donatiste. Si quisq; inimicū suū piculosis
 febrib⁹ freneticū factū currere videret ipse
 cepit. nō ne poti⁹ malū p malo reddet. si sic
 eū ire pmitteret q̄ si corrigēd⁹ curandūq; li-
 garet. tūc ei molestissimus videret qm̄ mi-
 sericordissimus extitisset. **Fr̄e Aug^o Bo-
 nifacio.** Molest⁹ est medic⁹ furētī frenetico
 et p̄r̄ indisciplinato filio: ille ligado: ille cedē-
 do. sed ambo diligēdo. Si aut illos negligat
 et p̄re p̄mittant: ista potius falsa mansue-
 tudo ē crudelitas. **Fr̄e Aug^o et d.** Si duo
 aliqui in una dō siml habitaret quā certissi-
 me scirem⁹ ruiturā nobisq; p̄ntiātib⁹ nol-
 lēt recedē atq; in ea manere p̄sisterent. si eos
 possemus eruere uel initos ut vlteri⁹ redire
 sub ei⁹ piculo nō auderēt: puto nisi facere⁹
 nō imerito crudeles iudicaremur. Ex his i-
 gis relinquit⁹ q̄ mali sunt etiā p̄ flagella co-
 gendi ad bonū et corrigendi: quod ceceden-
 dū est. Dicendū igit⁹ q̄ lex flagellationis
 lex miē est et caritati. **Un Aug^o in expōne s̄-**
 monis dñi in mote dicit. Certe p̄fectio vi-
 llectionis ipi⁹ dei pri⁹ nobis imitanda p̄po-
 nit cū d̄r. Diligite inimicos. benefacite his q
 oderūt vos: ut sit filii patris vestri qui i cel⁹
 ē. et tñ de ip̄o d̄r p̄ p̄ph̄as. Quē diligit dñs
 corripit. flagellat aut oēm filiū quē recipit
 p̄uer⁹. quā auctoritatē accipit **Ap̄ls Heb̄.**
 12°. Ut is cui re⁹ ordine pri⁹ est data: ea
 volūtate vindicet: quā p̄ filiū flagellat quē
 tñ p̄ etatē nō p̄t odisse. Ad p̄mū g^o rid⁹
Aug^o in epla ad Uicentiū. Uides ut opinor
 nō esse cōsiderandū q̄ quisq; cogit: sed quale
 sit illud ad quō cogit⁹ utz bonū aut malū
 nō q̄ quisq; bon⁹ possit esse init⁹. Ad il-
 lud g^o q̄ dicit. q̄ ip̄m cogi nō est ei bonum
 interimēd⁹ est. Nā p̄ hoc facili⁹ ducit ad bo-
 nū. quia cū p̄mo cogit⁹ inuit⁹. postmodū de
 inuito facilius fit voluntari⁹ sicut ostendit
Aug^o in epla ad Bonifaciū comitē. In pau-
 lo qui pena corpis ad euāgelii coact⁹ intra-
 nit acti⁹. Et plus illis oibus qui solo x̄bo
 vocati sunt in euāgelio laborauit. Ad se-
 cundū d̄r. Scdm̄ sc̄m̄ Anselmū q̄ libertas
 ad peccandū nō est dicēda libertas: nec pars
 libertat⁹ cū ip̄m malū nō sit nisi defect⁹. vñ
 cohercere voluntatē a malo. hoc nō est ipe-
 dire libertatē. sed ip̄am adiuuare. Ad ea
 que postea obicit q̄ inutilit⁹ cogit⁹ q̄ ad bo-
 nū. d̄r. q̄ si bonū ad quō mali cogit⁹ sp̄ inuiti
 tollerarent: et nūq̄ voluntariū fierēt. inutilit⁹ cō-

gerent ad bonū. S; q̄a hūane nāe est ea q̄ i
 dissuetudinē ducit abhorere: et osueta ma-
 gna custodia diligere: id p̄ osuetudinē de i-
 nitis sūt uoluntari. **Un Aug^o in psalio 27°**
 dicit. Cū p̄ timorē geberne cōtinet se homo
 a peccō sit osuetudo iusticie: et incipit q̄d u-
 rū erat amari: incipit timor excludi a caritate
 et succedit timor castus de quo hic d̄r quo
 timemus ne discedat ne eo careamus.

Ad illud q̄d obr̄ q̄ multi sūt deteriorēs
 ex coactione. **Ridet Aug^o Uicēntio dona-**
 tilite dicens. Nūquid id negligenda est medi-
 cina quia nō nulloz est insanabilis pestilen-
 tia. q. v. nō ita nec negligenda est cohercio:
 quā sequat⁹ in aliquid⁹ deterioratio: nec ē
 uez q̄ de oibus talit⁹ sit p̄samēdū. imo de
 quoz plu nēdū est rōne diuine gr̄e q̄ oibus
 se offert q̄ sit emēdand⁹. Ad aliud q̄ dicit
 q̄ de lege nāi est uelle nō cogi. uez est uel-
 le nō cogi ad illud quō nō decet uel expedit
 cogi aut ad bonū expedit et decet est. et id
 nō est con le rē nāi. q̄a et si alienate a rōne
 mēti p̄ maliciā odio sūz sit bonū ad quō cogi
 tur. tñ postea sanare mēti fit amabile. et hoc
 est quō dicit **Aug^o oīra faustū frenetici no-**
 lunt ligari. Litargici nolunt exatari: sed p̄se-
 uerat diligentia caritatis. freneticum liga-
 re. Litargicum stimulare ambo offendunt.
 S; ambo diliguntur ambo molestari q̄dū
 egri sunt indignantur. Sed ambo sanati
 gratulant⁹. Ad illud x̄o quō vltimo obicit
 de x̄po et apl̄is. iā responsuz est. nā sic dicit
Aug^o oīra pelicanū. Tradidit **Ap̄ls hoies**
 sathane in interitū carnis: ut spirit⁹ saluus
 sit in die domini. **Cor̄. 5°.** Tradidit **Dyme-**
 neuz et Alexand⁹ sathane ut discerent non
 blasphemare. **i. Th̄. 1.** Et dñs flagello expulit
 de templo improbos negociatores. **Mat̄h**
21°. et **Mat̄h. 21°.**

Cōsequenter queri

tur de lege talionis: circa quā querit⁹ utrum
 vidicta sit expetenda: quō v̄r p̄ **Aug^o s̄ fau-**
 stuz qui dicit. Illud quō antiq̄s dicit⁹ ē oculo
 p̄ oculo: dente p̄ dente rē. nō est coiriuz
 ei quō d̄r. **Mat̄h.** Dico vobis non resistere
 malo. imoderate ac iuste vitioni Lex in-
 stuz moduz figens: legē talionis instituit. ut
 qualē quisq; itulit iniuriā: tale suppliciu; p̄-
 dat. et subdit. cum peccet q̄s p̄ imoderatōez
 iuste vult vindicari. nō peccat autē q̄ modū
 adhibēs iuste vindicari vult. remotio r̄ est a

peccō iuste vindicte q nō vult oīo vindicari
 peccat enī qui exigit ultra debitū: nō peccat
 qui exigit debitū. ergo velle vindicari fm
 iusticie debitū est licitū. Itē lex talionis
 continet iustū et equum. Sed velle qd iustū et
 equū est cuiuslibet licitū est. g^o velle eruptionē
 oculi illius q mibi eruit oculū: mibi licitū
 erit. Item Aug^o in expōne psal. 108°. vīc
 Sex vīc sunt reddere bona p mal. nō red-
 dere mala pro malis. hec bonoz sunt. s; pri-
 mū melius: nō reddere bona pro bonis. red-
 dere mala p bonis. hec duo maloz sunt. s;
 posterio^r est veterio^r reddere bona p bonis.
 reddere mala p malis. hec duo mediocriuz
 sunt. pū^o ppinquū bonis est qd xps nō argu-
 it. s;ca plus oportere dicit: quia et hinc hoc
 facit. Mat. 5°. posterius ppinquū est mal
 ducit tñ et bonis. vñ lex mo^o vltionis sta-
 tuit oculū p oculo. Con. Leuit. 19°. Non
 queres vltionē nec memor eris iniurie ciuiū
 tuoz. Itē Deut. 32°. Mibi vindictā et ego
 retribuā. Itē Eccl. 28°. Qui vindicari
 vult a dño inueniet vindictā. Itē in psal.
 Si reddidi retribuētib^o mibi mala decida;
 merito ab inimicis meis. Itē. i. Pe. 3°. Nō
 reddentes malū pro malo. nec maledictuz p
 maledicto: sed e contrario benedictuz p
 maledicto. Itē Aug^o sup psal. 108°. Lex talionis si vici pot
 iustoz iusticia est. nō quia iniquū ē vltio quā
 lex statuit. sed qā vitiosa est libido vltiscēdi
 et hoc idē hī sup Mat. 5°. Itē obī de eq
 tate legis talionis. Nā vīc lex Exo. 22. Qui
 furat^o fuerit bonē et interfecerit vel venci-
 derit: qnq; bonis restituet. vbi dicit glo. quā
 to minor in possessione comoditas: tāto mi-
 nor in amissione dolor. sed qto melior ē qd
 auferē. tāto dolor amplior de amissione: et
 iō qā plus dol; hō de amissione bonis q o-
 nis. g^o pari rōe cū maior dolor sit de amissi-
 one oculi q bonis. cū nō satis sit fm legem
 in furto bonis reddere bonē pro bono. Mul-
 to fortio^r nō satis erit fm lege reddere oculū
 pro oculo. imo qui eruit oculū si hīet qnq;
 oculos vīet pro oculo eruto reddē. R^o
 sicut dicit Aug^o sup Mat. 5. Nō dū vltioīf
 que lex statuit ad iudicē ptinet. magis q; ipi^o
 est hoc in hōicō discernere q bonū boiam
 sibi expetere. hic enī redderet malū p malo
 iudex nō nō. s; delectatōe iusticie iustū p iu-
 sto: qd etiā de^o facit. Scdm hoc g^o distin-
 guēdū est q expetere vindictā puate psonē
 nō est licitū. expetere nō vindictā psonē iu-

dicis. vno^o est licitū. alio mō illicitū. Licitū
 ex caritate et zelo iusticie. Illicitū ex odio et
 libidine etc. licitū desiderio correctionis. il-
 licitū desiderio afflictionis. et hoc est qd dicit
 Aug^o sup Mat. 5°. nō p̄hibet vindicta que
 fit ad correctionē. sed hoc etiā nō deditur
 nisi ei cui p̄tas ordine data est. et sine ire vt
 p̄ in futū. Ad illud g^o qd p̄mo obī q nō
 peccat qui iuste vult vindicari: nec qui exigit
 debitū. Dicendū q si p̄nata psona p se uell;
 vindicari cū nō h; iudiciaria p̄tatem uellet
 iudicari iniuste. iniusta enī est vindicatio
 que a nō hñre iudiciaria p̄tatem infertur.

Itē si desiderio libidinoso h̄ appeteret i-
 iuste uellet vindicari. Desideriū aut libidi-
 nosum pot esse vel se ipm nimis amādo vel
 aliu odiendo. Et hoc est qd dicit Aug^o sup
 psal. 108°. iniurie p̄pulsario. licet iniuste petat
 iuste tñ p̄stat ab ipso. s; iudice. qd q̄ et ipa po-
 stulatio nō vsq; iuste p̄bat. Aliud est. n.
 iniuria p̄pellere vt sibi liceat voluptuose viuē
 Alia vt alioz vtilitati libere possit uacare
 Itē sicut idē dicit in sermone dñi in mō-
 te. Iudex vult illū quē vindicat nō pena mi-
 ser. sed correctione beatū esse cū. s; iuste vin-
 dicat. Idcirco rebendit dñs discipulos pe-
 tentes ignē de celo ad cōsumēdū eos qui no-
 lebāt eos recipere. aduertat eos non amare
 correctionē. sed odio desiderare vindictam.

Ad scdm iā p; rñio ex p̄dictis. quia lex
 talionis q̄tuz ad iudicē qui zelo iusticie pu-
 nit. fm hāc legē continet iustū. Quātuz nō ad
 p̄nata psonā. vel qui libidine vindicte h̄ ex-
 peteret: contineret iniustū. Un̄ dicit Aug^o. Si
 bonus hō hic expeteret: malū p malo redde-
 ret. iudex nō nō. sed delectatione iusticie iu-
 stū pro iniusto qd est reddere bonū p malo.

Ad tertū qd dicit q reddere mala p ma-
 lis ppinquū malū est: ducit tñ bonis. Di-
 cendū q hoc nō est simplr dictū: s; v; itelli-
 gi malū pene. n tñ ex malo affectu seu mala
 intentione quēadmo d. dicit aug^o. q petere
 ul p̄stare sōndiū: vt voluptuose quis iuuat i-
 cie: vñabile est. petere nō ul p̄stare vt ma-
 li facultas adunat: ut ecclesia pacē adipiscat
 vt aliquis multoz vtilitati seruetur utile et
 honestuz est. In est q Paulus cōtra insidias
 iudeoz petiit milites a p̄tore ut illesus ab
 iniuria seruaret act. 22°. Vñ in euangelio
 Mercenari^o vocat qui vidit lupū ueniētem
 et dimittit oues et fugit Joh. 10°. Ad vlti-
 mū; vñ. q in lesionibus et vñis lex q̄rebat

utilitatē lesi: et correctionē aliorū. ut. s. ex pena ledēt timerēt peccare. Un. i. Lbi. 5. Peccantē corā omnib⁹ argue vt ceteri timorez hēant. Solo. vt pena vni⁹ met⁹ sit multoz. Cū 6. in eruit one oculi p oculo satis ad correctionē ipi⁹ punit⁹ sit qui leserat et alii pēriti nec aliquid utilitatē accresceret leso. si ledens altero oculo p̄uaret. Decreuit lex nō ultra pcedere in inflictione pene. In restitutiōe xō quoz bonū p uno vel quoz omniū p una. leso utilitas accedebat: quā is ledens plus q̄ leserat grauaretur.

Ostea querēdū

p est de lege bellorum seu impugnationis. Circa quā ptem querūt tria. Primo vtz mali possint licite debellari. 2.º ob circūstātiis belli. Tertio de exercitio qd est in tyrocinis.

Queritur ergo vtz bellare sit licitū. Ad qd Aug⁹ ad Bonifaciū. Noli estimare neminem deo placere posse qui armis bellicis mīstrat. In his erat sc̄s David cui vīs tā magnū p̄hibuit testimoniū. In his etiā illi plurimi t̄pis iusti vt Josue cui d̄r 1.º. Exo. Egressus pugna contra Amalech et ceteri. Itē in his erat ille cetero q̄ d̄no dixit nō sum dignus vt intres sub tectū meum mar. 5.º. Itē Aug⁹ ad Bonifaciū Joh. ab armis nō iubet discedere milites. Et x̄ps post t̄ ibata math. 24.º. Cesari monet reddi: quia ppter bella necessaria militi stipendiū p̄beatur. Itē Aug⁹ in sermōe de p̄ero Centurionis. Si xp̄iana disciplina oīa bella culparet. hoc pot⁹ consiliū salutis petentib⁹ in consilio dicere. Luct. 3.º. vt abicerent arma seq̄ militie oīo subtraherent. Dictū autē est ei. Neminē deuiat. Estote oīeti stipendiis vris quib⁹ p̄p̄iū stipendiū sufficere p̄cepit: militare vtiō: nō p̄hibuit. Itē Ambro. i. li.º de officina. Fortitudo que bello tuet a barbaris patriā vel domi. defendit infimos. vel a latronib⁹ socios plena iusticia ē. Itē Aug⁹ Vincitio donatiste. Si sp̄ esset culpabile p̄secutionē facere. nō scriptū esset in sc̄is libris. detrahentē secreto xp̄o suo hūc p̄seq̄bar. Itē Aug⁹ contra Peticianū. Qui peccat nō peccat legis auctē. sed contra legis auctē. Inde rogo te cui⁹ nox sit in psal. dicētis. detrahentē secreto proxio tuo. Querere itaq̄ cām et modū p̄secutionis. et noli generaliter

p̄secutionē resp̄dere. nō enī p̄sequimur nos nisi quādmōdū vitas p̄sequit falsitatē.

Itē aug⁹ ad Bonifaciū comitē. 2.º purāe in psal. vocē eē vbi d̄r. p̄seq̄r inimicos meos et apprehendā illos: et nō ouertat donec destruiāt. Ex his igit relinquit q̄ mali licite sunt p̄sequēdi et impugandi. Con. Oē belluz sic vel p̄p̄t iniuriā propulsandā a se. vel a socio vel p̄ vindictā inferendā. Sed p̄pulsatio p̄p̄t iniurie prohibet. Math. 5.º. Si quis percussit te in vnā maxillā. et p̄pulsā iurie socioz prohibet in Petro cū ei vultū est. Couerte gladiū tuū in uaginā. Math. 26.º. Illatio xō vindictē prohibet. i. Pe. 3. Nō reddentes malū pro malo. Cū ergo oīs cā belli p̄hibita sit. bellare illicitū erit. Itē beat⁹ Gregori⁹. Tūc bella ista carnalia figurā belloz spiritū alitū generēt: nūq̄ vt opinor iudaycaz hystoriaz libri discipulis xp̄i qui venit pacē docere ab ap̄lis docendi traditi fuissent. Itē idē Greg⁹. Quō discipulis xp̄i belloz proficeret ista d̄scriptio. quib⁹ d̄r a ih̄u. Pacem meā do vobis. pacē relinquo vobis. ioh. i. 4.º et nō uos ip̄os vindicātes. Ro. i. 2. sed maḡ iniuriā percipite et fraudē patimini. i. Cor. 6.º.

Itē idē Greg⁹. Sc̄is ap̄ls nobis tā ultra bella nō esse carnalitē pagenda: sed aīe certamina contra sp̄iales aduersarios p̄ceptū militie vtz militib⁹ xp̄i dicēs. Induite uos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias dyaboli Eph. 6.º. Itē Math. 26.º. Oīs qui acceperit gladiū gladio p̄bit. Ex his igitur videt manifeste p̄bari: q̄ tpe gr̄e oīno bellare sit prohibū. Itē q̄ oī tpe licitū sit bellare et p̄sequi probat. Nā sicut dicit beatus Jeron. sup illud ad Gal. 4.º. Is qui fm carnem nat⁹ fuerat p̄sequebat eū qui fm spiritum Qui fm carnē nat⁹ est p̄sequit spiritū. nūq̄ xō sp̄ialis carnalitē p̄sequit. Itē de mēbris ecclesie d̄r Math. 5.º. Beati qui p̄secutionē patiūt p̄ iusticiā. Cū q̄ iustoz sit p̄secutionē pati. nō facere. Relinquit q̄ p̄sequi malos erit illicitū. Itē p̄ceptū innocentie est de legē n̄li oīetū sub illo p̄cepto. quod alio oderis tibi fieri: vbi ne aliqui alii facias. Tho. 4.º. Cū ergo p̄secutione et bello corpali et sp̄iali nocēat: contra p̄ceptū innocentie erit bellare vel p̄sequi. 2.º Bellare iuste fm legem diuinā est licitū. Et etiā in p̄cepto regibus et p̄ncipibus terre fm qd dicit Aug⁹ ad Bonifaciū comitē sup illū locū psal. Et nūc reges intelligi. erit. qui iudic. ter. seruire

no in timore. quō g^o reges fuit in timo-
re: nisi ea que con deū iusta sunt religiosa
seueritate p^ohibedo atq; plectedo. alr em ser-
uit qd hō est. alr quia rex ē. qd enī hō est fuit
viuedo fidelis. quia rex est fm legē iusticie
pugnado virilis. In iuste xō bellare illicitū ē
et p^ohibitū fm qd ondit in Baruch. 3. vbi
dic de gigantibus q ab initio fuerit statura
magna sciētes bellū nō hos elegit dñs. neq;
viā discipline inuenerūt p^opterea pierunt.

Nōndū aut ad hoc ut discernas q bellū
iustū sit uel iniustū. anctem. affectum. inten-
tōz. oditōz. meritū. et cāz. Affect^o et auctas
debet considerari i psona indicētis bellū. Con-
ditio et intentio in psona pagentis bellum.

Meritū in psona sustinentis bellū. Cā in p-
sona p q agit bellū. Dicēd g^o. q ad h q
sit iustū bellū requirē q psona indicēs bellū
beat iustū affectū et auctem iustā. Iustum
ē affectū ut dicit Aug^o ad bonifaciū comitē
Esto bellado pacific^o ut eos quos expugnaf
ad pacis utilitatē vincēdo pducas. Beati. n.
pacifici qd filii dei uocabunt. Math. 5.

Itē idem Aug^o tra manicheos. Nocent
di cupiditas. vlciscendi crudelitas. i placabil
anim^o. feritas rebelladi. libido dominandi.
hec sunt et si qua filia: que in bellis iure cul-
panē. Iustā xō auctem hoc est ordinataz
fm qd ondit Aug^o tra Manicheos. Deo
sine aliq alio lēimo impio iubere gerere ipa
bella suscipiūt a bonis. cum in eo rex hu-
manaz ordine inuentū. ut eos uel iubere ali-
quid tale uel i talib^o obedire iuste ipse ordo
ostingit. et post subdit. Ordo ille nālis mor-
taliū paci accomodat^o hoc posat ut suscipi-
endi belli auctas atq; osiliūz penes pncipes
sit. Itē in psona pagentis bellū: duo req-
tunt^o: debita intentio. et debita oditio. Debi-
ta intentio fm qd dicit Aug^o de verbis dñi
Militare nō est delictū; s^o militare p^o p^oda
peccū est. nec rē publicā agere criminofū est
s^o ut diuitias augeas vānabile ē. Itē de-
bita oditio ut nō sit psona clericalis. Unde
canon 30b. pape. 23. q. 8. Seculare militiā ex-
ercere: et tenā defendē. de plis tractare et d
armis terrene ptāris est. Itē in eodē dic
canon scilicet Helden. Quicūq; ex clero vidē-
tur esse arma militaria nō sumāt: qd nō pnt
fil deo et seculo militare. Itē in psona dē
quā agit bellū considerand est meritū iustum
ut. si iuste meruerit ipugnari uel psecutionez
pati. Un Aug^o ad Bonifacium comitē. Est

psecutio iniusta quā faciūt impi eccleie xpi

Ista nāq; beata est que psecutōz patitur
ppter iusticiam. illi xō miseri qui psecutōz
patunt^o ppter iniusticiā. p inde ista psequē
diligendo: illi seuiēdo: ista ut corrigat: illi ut
euerāt. Itē idē Aug^o sup psalm. duo ista
noīa cū vicimus hō peccator: utiq; nō fru-
stra vicē: qd peccator est corripit: qd hō mi-
serē: nec oīo liberabis hominē nisi psecutus
fueris peccatorē. Itē in psona illi^o p quo
pugnaf attendenda est iusta cā: que est sub-
leuatio bonoz: cohercio maloz: pax omniūz
Un Aug^o de diuersis ecclesie obseruatōib^o
apud xos dei cultores etiā bella illa pacata
sunt que nō cupiditate aut crudelitate: sed
pacis studio gerūt ut mali coherceat^o et bo-
ni subleuet^o. Ad illud qd scdo obicit q
bella carnalia discipulis xpi tradūt legēda
solū p^o bella spūalia que designāt vdm. q
discipulos xpi appellat nō generalr xpianos
sed viros ecclesiasticos quib^o interdicta sūt
bella et arma. Un beat^o Ambro^o tra impa-
toris edictū dic. Aduersus milites gothos
lacrimę mee mea arma sunt. Talia enī sunt
munimēta sacerdotis: alr nec debeo nec pos-
sum resistere. Ad tertiu qd obit q a iū-
v^o. pacē meā do uobis. vdm q bellūz iustū
non repugnat paci: imo finē habet pacē. vñ
Aug^o ad Bonifac. Bellū v^o esse necessitatē
ut liberet de^o a necessitate et oseruit in pa-
ce. Nō enī pax querit^o ut bellūz exerceat^o sed
bellūz gerit^o ut pax acquirat^o. Ad quartū
qd dicit Greg^o. q bella vltimus nō sunt car-
nalit^o pagenda: intelligendū est sicut p^o ab
ecclesiasticis psonis quib^o in ueteri testō li-
cebat pugnare: nō h^o aut in nouo. Ad qntū
qd obicit qui accepit gladiū gladio gubit
Rūdet Aug^o. 2. li. dē Manicheos. Ille gla-
diū accepit: qui nulla supiori: ac lēima ptāte
uel iubēte uel occedente in sanguinē alterius
armat^o. Ad sextū qd dicit Zeno. quia spūal
nunq; psequit^o carnalē. Rūdet Aug^o et pēla-
gius papa. 23. q. 5. Nō uos hoīm uaniloq; re-
tardent dicentiū. quia psecutionē ecclesie fa-
ciat dū uel ea que comittunt^o repmit. uel a-
nimaz salutē requirit. Errāt d^o fabularozes
nō psequit^o nisi qui ad malū cogit. Qui uero
malūz factūz iā punit uel p^ohibetne fiat: nō
psequit^o iste sed diligit. Ad septimū nūz
Aug^o ad Bonifacium comitē. Si ecclesia xō
est ipa que psecutionē patit^o nō que fac^o q^o
ab aplo quā ecclesiaz sigbat sarrā qn psecutōz

faciebat ancille. Gen. 21. Liberā quippe ma-
trē celestē 3° m. i. verā dei ecclesā in illa mu-
liere vicit esse figuratā. Gal. 4. que asuige-
bat ancillā. Si autē meli⁹ discutiamus magis
illa psequēbat Sarrā supbiēdo: q̄ Sarrā co-
hercēdo. illa vñe faciebat iniuriā. ista ipso-
nebat supbe disciplinā. Ad octauū q̄ dī-
cit bellū esse contra pceptū innocētie iterū mē-
dū est. Un̄ Aug⁹ in lib^o de ciui. dei. p̄tinet ad
innocētis officiū: nō solū nemini malū ifer-
re: vtz etiam cohibere a peccato uel p̄ni e-
pccm: vt delinquēs corrigat exp̄mēto: aut
aliu terreat. Ad primū x̄o q̄ obiectebat
q̄ ois cā belli p̄hibita est: q̄a p̄hibita ē vin-
dicta inferēda et iniuria p̄ulsanda. iaz ex su-
perio: iō⁹ p̄ r̄iō. Nā vindicta inferēda nō
est p̄hibita nisi p̄uate p̄one: et ex libidine vi-
dicte. sed iudici p̄cipit inferēda ex zelo iusti-
cie. Un̄ Aug⁹ sup Yos. 7. dicit. Si ea q̄ de-
uehemēter offendit insequi uel viciatū vif-
ferimus. ad trascēdū diuinitatē p̄uocam⁹
patientiā. Nōne Achor fili⁹ zare p̄uenit mā-
datū dñi et sup oēm pplm isrl ira eius inca-
buit. et ille erat vnus hō. atq̄ vñā solus pe-
tūisset in scelere suo. Sili mo iniuria p̄pulsā
da in pcepto est ei qui vtilit p̄t eā p̄pelle
ab alio. Un̄ btūs Ambro⁹ p̄mo li^o de offici.
Qui nō repellit a socio iniuriam si p̄t. tam
est in vicio q̄ ille qui facit. Un̄ scs Moyses
Cū vidisset hebreu ab egyptio excipientem
iniuriā Exo. 2. defendit ita ut egyptiū p̄-
stemeret. Salomon quoq̄ ait. Erue eū q̄ vu-
cū ad mortē. sed illud vltimū dubitatōz bēt
que determinabit infra q̄ōe de illo pcepto
euāgelit. dico vobis nō resistere malo.

Consequenter queri-

tur de circūstantiis bellādi. et hoc quantum
ad quatuor: q̄tum ad pceptū bellādi. q̄tum ad
p̄sonā bellantis: q̄tum ad r̄p̄e belli: q̄tum ad mo-
dū bellādi. Querit vtz sacrileg legib⁹ indi-
centibus et inbētibus bellū teneat subcēti
milites obedire. q̄ nō vñ. nam non tenemur
obedire nisi p̄ati ordinate a dō. S; potestas
malignantiū nō est ordinata a deo uel sub
deo posito q̄ affectu cupiditatis bellū mo-
ueat. g^o nō est ei obediendū. quia sic vñ apls
i3. Ro. Ois aia p̄atib⁹ sublimiorib⁹ sōdita
lit. Nō enī est p̄as nisi a deo: que aut a deo
sunt ordinata sūt. Itē nō est obediendū
iudicēti bellū nisi i bello iusto. sed nō ē bellū
iustū: sic p̄ ex p̄dictis: ubi ē affect⁹ iustus.

Si g^o sit in p̄ncipe affect⁹ cupiditatis uel affe-
ctū dñandi uel affect⁹ vifciscēdi nō erit ei parē
dū. Cōn. Ois aia p̄atib⁹ sublimiorib⁹
sōdita sit. i3. Ro. Qd̄ itelligit nō solū de bo-
nis p̄ncipib⁹ sed etiā de malis. Un̄ i Pe. 2.
Serui sōditi estote in oī timore dñi nō so-
lum bonis et modestis sed etiā vifcolis.

Itē in eodē dicit Petrus subiecti estote
oī humane creature p̄pter deū sine regi. q̄.
p̄cellēti sine vucib⁹ rap̄ ab eo missis. sed nō
veterinat hic q̄ sit obediendū bono potius
q̄ malo. Itē sacrilegi p̄ncipes et affectu
corrupti sunt ministri dei. vt eis cōpetat q̄d
dicit apls Ro. 13. Ministri dei sunt in hoc
i p̄m s̄uientes. Un̄ Iero⁹ sup Jobelē. Nō so-
lu; hōies ministri di sunt et vitozes ire dei
his qui malū opant. Un̄ Ro. 13. Nō sine cā
gladiū portat. dei enī mīster est sed et s̄erie
fortitudines. R^o fm Aug⁹ contra Manich.
Iust⁹ si i b̄ rege hōie sacrilego militet recte
p̄t illo iubēte bellare. si vice pacis ord̄ nem
ruans: q̄d sibi iubet. uel nō esse contra dei p̄ce-
ptū certū est. uel utq̄ sit certū nō est. Ad
illud g^o q̄d p̄mo obicit. q̄ p̄as sacrilegi p̄-
ncipis inuicēti bellum ex cupiditate non
est ordinata a deo uel sub deo. vñm q̄ ē or-
do p̄atis q̄tum ad auctēz: et hoc mō ordina-
ta est: et quātum ad executionē: et hoc dupl^r
uel q̄tum ad effectū executionis. et h̄ modo
inordinata est. vel q̄tum ad effectū executōis
et hoc mō ordinata est vñm iubet q̄d licitū
ē et contra dei pceptū nō ē. Affectus autēz
iordinat⁹ executionis p̄atis nō tollit ordi-
nē p̄atis q̄ sit ei parendū. Un̄ Aug⁹ contra
Manicheu. Si humana cupiditate bellū ge-
ritur supple a p̄ncipe nō nocet sc̄s. i. sōditis
in quos nō h; quisq̄ p̄atem nisi desup datā
nō. n. est p̄as nisi a deo sine sinēte sine iubē-
te. Ad scdm vñ. q̄ in p̄dicto cāu bellam
iustum est ex p̄te impantiis. sed iustū bellū
est ex p̄te militis obedientis. Un̄ Aug⁹ contra
manicheū i p̄dicto cāu loquēs vñ. Reū fac
regē iniquitas impandi. Innocētē aut mili-
tē ostendit ordo seruiendū.

Queritur postea de

p̄sona bellant. vtz epi et ecclesiastice p̄sōe
possint arma mouere. Nā can on Nico. pape
prohibet epos sc̄ari milicia occupā. nec de
piratas p̄mittit eos accedē ad pugnā. 23. q. 8
Itē vñ clericos sc̄iliū toletanū et sc̄iliū
meidense p̄hibent arma sumere. Cōn. sic

de in eadē cā. q. s. btūs Gregori⁹ ciuib⁹ Tu-
 scie vt contra Longobardos arma para-
 rent mādauit: et militantib⁹ stipendia decre-
 uit. Itē Leo papa aduersus saracenos vr-
 bē egredif ut eos pcul a litto: carceat et po-
 pulu armatū cgregat. Ad hoc distiguit
 Svaria⁹ q. sunt quidā cpi leuitica solū por-
 tione cgenti. qui pnt dicere. vñs ps hēditat
 mee. his enī nihil est cōe cū pncipib⁹ seculi
 talib⁹ nulli actio relinquit militie secularis
 ga de decimis et pmitiis viuētes in omī re-
 gno a terrenis exactionib⁹ liberi sunt. ita vt
 dicere valeāt. uenit pnceps mūdi b⁹: et i me
 nō h; quicq; Jo. 14. Alii sunt qui nō sūt
 cgenti decimis et pncipib⁹. p dīa villas et ca-
 stella et cinitates possident ex qbus debent
 tributa et obsequiū militare. quib⁹ a dño dī
 Mat. 22. Reddite q sunt Cesaris cesari
 et q sunt dei deo. quibus ap. l. dīc Ro. 13.
 Reddite oibus debita. cui tributū: tributū
 cui uectigal: uectigal. Sed cōi est expsse
 qd dī Petro Mat. 26. Cōuerte gladiū
 tuū in uaginā. oīs qui gladiū accepit gladio
 pbit. ac si apte diceret. Dacten⁹ tibi tuisq;
 pcessorib⁹ inimicos dei corpali gladio licuit
 psequi. deinceps in exemplū patietie. gladiū
 in uaginā cōuerte. Ex quo relinquit q nulli
 epō h; materialē gladiū seu arma sumē ad
 bellandū. Itē dīc btūs Ambrosi⁹. q ar-
 ma epōz sūt lacrimę et orōnes. Preterea
 vñ. fm distinctionē btī Bernardi ad Eu-
 geniū. Q est mouere arma: siue accipe malē
 gladiū manu. iussu. nutu. manu a milite. ius-
 su a pncipe. nutu ab epō seu sacerdote. hoc
 est qd dīc Bern. ad Euge. Qui materialem
 gladiū tuū negat. nō satis mibi vī attendē
 uerbū dñi dicēris. Cōuerte gladiū tuū in ua-
 ginā. tuis g⁹ et ipe tuo forsitan nutu: et si nī
 manu euaginand⁹. Unī dicentib⁹ ap. l. Ecce
 vñ gladiū. Rndit vñs satis est. Luc. 22.
 vterq; ergo gladius ecclesie est mālis et spi-
 ritualis. sed is quidem p ecclesia. ille xō ab
 ecclesia exercend⁹. ille sacerdotis. hic militē ma-
 nu. S; sane ad nutum sacerdotis: et iussum
 imperatoris.

Queritur postea an

et tpe possit bellū agi. Et vī q dieb⁹ solen-
 nib⁹ et festiuis illicitū sit bellare. propē pcepe
 pūi sabbati. de quo dī. Oē opus seruile nō
 facietis in eo. Eriā. 5. Deut. Nō facietis in eo
 quicq; opis. ergo cū bellare sit opus seruile

diebus festiuis nō erit licitū. Itē cū rep-
 bendit Ysa. 58. Q in dieb⁹ ieiunij repetunt
 debita et comittunt lites. vices in diebus ie-
 iunij oēs debitores uestros repetitis. ecce
 ad lites et cōtentiones ieiunatis et pcutitis
 pugno ipse. Ex quo vī q nō sit licitū in die-
 bus ieiunioz. vt qdragesimali tpe litigare
 uel pugnare. Cōi. 1. Danic. 2. Postq; in-
 terfecti sunt illi viri qui hēbant cōsciam pu-
 gnandi in dieb⁹ sabbatoz. salubrioz cōsilio
 cogitauerūt qui remāserāt dicētes. Si oēs
 fecerim⁹ sic fr̄es nostri et nī pugnauerim⁹ pro
 aiabus nostris et iustificati onib⁹ disperdet
 nos de terra et cogitauerūt dicētes. Oīs hō
 quicūq; uenerit ad nos in bello in die sab-
 batoz pugnemus aduersus eū. Itē ipse
 vñs mōstrat q necessitas facit licitū quod
 alias nō esset licitū: et sine peccō soluit sabb.
 in cā necessitatis. Mat. 12. Mōne legistis
 quid fecit Dauid qn esurit et panes p pōis
 comedit. quos nō licebat eos comedē et ib-
 dit quis ex uobis homo hñs ouē et cecide-
 rit sabbato in foucānōne leuabit eā. quāto
 magis melior est hō oue: itaq; h; sabbatis be-
 nefacere. R⁹ diebus qui deputati sūt ua-
 cationi diuine sine necessitate urgente illicitū
 est pugnare. necessitate xō cogente fit li-
 citum. et hoc est qd dīc canon Nicolai pape.
 ad cōsulta. bulgaroz. 23. q. 8. Si nulla urget
 necessitas nō solū quadragesimali tpe: s; etiā
 oī tpe est a plūis abstinentiū. si aut incurabil
 urget ipotunitas. nec qdragesimali tpe pro
 defensione tā suā q patrie seu legū paterna-
 rū belloz est pcul dubio pppationi parcendū
 ne uidel; deū tēptare videat hō si h; qd faci-
 at et sue ac illoz saluti cōsulere nō pcurat et
 scē religionis detrimētū nō pūacet.

Ultimo queritur de
 pugnādi utz requirat in bello iusto exclu-
 sio fraudis. qd vī p illā legē Deut. 16. Iuste
 qd iustū ē exeqris. g⁹ iustū bellū pagendū
 est iuste g⁹ et sine fraude. Itē dicit Aug⁹
 ad Bonifa. q. fides hosti funda est. cō quē
 bellū gerit. sed fidelitas excludit fraudes.

Cōi. Aug⁹ sup Josue. 8. Dñs de⁹ noster
 iubet ad 3hm uane vt cōstruat sibi retrofū
 insidias. i. insidiantes bellatores ad insidian-
 dū hostib⁹. hinc admonemur hoc nō iniuste
 fieri ab his qui iustū bellū gerūt. Qd cōcedē
 dū est. Ad pmiū g⁹ qd obiē vñ. q in iusto
 bello pugnare fraude hoc est p insidias non

est pugnare iniuste sed pugnare fraude. hoc est aō fraudulēto. i. amore iniquitatis ē iniuste pugnare. Et hoc est qd dicit Aug^o in q^ostionib^o sup Jos. 8°. Iust^o cui bellare fas est cū iustū bellū suscepit. vtz agte pugnet: an ex inidiū nihil ad iusticiā inter est. Iusta āt bella diffiniri solēt: que vlciscūf iniurias. sed sine dubio iustū bellū est qd de^o impar. qui nouit quid cuiq^o fieri deat in quo bello ductor exercit^o uel ipse ppls nō tā auctor belli q̄ minister iudicand^o est. Ad scdm vero dō. q̄ fides hosti suanda est q̄ pmittitur et hoc est qd dicit Aug^o. Unde ois frans cōmissionem factam hosti illicita est.

Consequenter est in

quirere de exercitio belloz in tyrociniis. vtz sit licitū. qd v^o. Nā bellicū exercitiū de ordine dei relictū est et concessum filiis israel iudici. 3°. De sunt gentes q̄s dñs dereligit vt erudiret in eis israelē. et oēs qui nō nouerāt bella chananeoz et postea viscerent filii isrl certare cū hostib^o et h^ore consuetudinem plādi. 4° illis quib^o fas est bellare ut militib^o. bellicū exercitiū licitū erit. Itē si aliq^o actus bonus est et licit^o. Eruditio et exercitiū ad faciendū illū actū licita erit. Si 4° bellare p fide uel pace suanda licitū est: disciplina belli ad eundē finē ordinata licita erit. Si 5° miles aliq^o hac intentione vadat ad tyrociniū: vt adiscat artē et industriā bellicā ad pugnandū pro fide uel pace cū necesse fuerit nō peccabit. Cōi. Ostentatio viriū peccatū est. S; exercitiū tyrocinoz fit ad ostentatiōz viriū. ergo illicitū et peccatū est. Itē lex tyrocinoz est illa quaz mali h^oit. i. Sap. Sit fortitudo nostra lex iusticie ut fortioz spoliēt debilitatē. sed hoc iniustū est. Itē exercentes tyrocinia excoicant ab ecclesia. S; ecclesia nō infert talē penā nisi pro peccō mortali. ergo peccatū mortale est. R^o fm d^osdaz Cū tale exercitiū fit ad ostentatiōz et viscermē vite exercitantiū uergens simplr illicitū est: et quicqd ex tali exercitio sequit vt vulneratio uel interfectio sunt talē se exercitātib^o ipuranda. et qd concessū est filiis isrl nō cecidit eis nisi urgente necessitate. nec cō se iniuicē: sed cōtra illos quos debebāt expugnare. sc. cananeos. Ad illud xō qd obicit dicerēt q̄ adiscere artē bellicā illicito mō: et cū discrimine salutis: ex quacūq; intentione illicitū est. cum debito xō n. d. et sine p^oculo

salutis licitū erit. sed hō est in tyrociniis.

Aliis xō v^o distinguendū q̄ exercitiū tyrociniū pōt fieri cū moderamē ostentus qui ad inuicē est absq; discrimine salutis: si adhibet diligentia debita cautele et in pparatione: et in executione: et tūc distinguendū: quia aut tale exercitiū fit ad ostentatiōz robotis et potētie: seu vane glorie: uel questū auaritie et tūc simplr illicitū est. uel fit ppter expientia p^orie fortitudinis et vsus armoz et bellice industrie vt habebat ydoneitas bellandi p fide et pace ecclesie. et hoc mō tale exercitiū licitū est. Si xō tale exercitiū ageret sine p dicto moderamine et diligētia cautele illicitū est. quia hoc est discrimini se cōmittere

Ad illud xō qd obicit de lege tyrociniū dicit pōt. q̄ si acquisitio spoliū fit ex cupiditate uel auaritia manifeste est iniusta. S; si fit nō ex auaritia. sed ex ipa cōuentione pposita. ut ille qui capis amittat spolia: eū ex tali cōuentione oēs iudicant ad paria nō est iusta: nec fm illā legē ii. quoz quib^o fortitudo est lex iusticie. Ad illud xō qd obicit: q̄ ecclesia excoicat tales. dō. est q̄ falsū est excoipribus famis et necessitatib^o ecclesie. cū s; necesse h; pugnare cōt hēricos ul paganos his t^opibus excoicant quia nocēt saluti publice uel impediūt cōe bonū ecclesie: negat tñ morientib^o in tyrociniis ab ecclesia sepultura ad terrōz tyronatiū. ne. s; sic vires experiant ut aliquis incurat mortem uel mortis periculum.

Merēduz est cō

sequēt de legibus occisionis et q̄nis sup disputatū sit. An occisio hōis sit licita: et quis sit occidend^o. et cui licitū sit occidere. Et hoc inq̄sitione de illo pcepto decalogi. tñ ad maioris legis x̄itat inquirenda sūt tria. P^o an pena mortis sit hominē inferenda. 2° de generib^o mortis s; legē inferendis. Tertio de cāis mortis fm iudicium legis.

Quod mors malefi

cis sit inferenda sic dicit lex Exo. 22°. Maleficos nō parieris uinere multipl^o pbaf. P^o sic. Si n. de iusticia leuiores pene inferende sunt alicui p culpa aliqua. cum ipse p eas nō dū corrigat s; addat pterite culpe otumaciā manifestū est cū otumaciā sit graue peccū q̄ merito otumacie deb; crescere pena. aut

otumacia remanere ipunita: nō pōt autē de
 iure otumacia remanere ipunita. q̄a igif cre
 scere pōt q̄tūlibet otumacia: cresce pōt de
 iure quātūlibet et pena. Quare necesse est vt
 ipa uel sit mors corpalis uel equalis illi. cūz
 mors corpāl nō sit pena ifinita. Per hāc
 autē viā a leuibus flagellis ueniet ad graua
 et a grauib⁹ ad vulnera. ab illis ad tormenta
 a tormentis ad ipam mortē p silia otumacie
 cremēta. Itē cū pportionales sint culpe et
 pene illis debite. Si g⁹ alicui culpe debeat
 flagellatio: maiori culpe duplo maior flagel
 latio: et decuple decuplo maior: et cētuple cē
 tuplo maior: et tāta pōt esse flagellatio q̄ in
 ducet mortē. Sequit̄ ergo de necessitate q̄
 mors corpalis p aliq̄ culpa possit infligi.
 Itē si alicui culpe debet mutilatio: q̄d etiaz
 uez est. sic dicit lex Dei. 25. De muliere que
 apprehendit uerenda uiri: q̄ abscindat ma
 nus. Et lex rationis. Deut. 19. Oculū p oculo
 manū pro manu. Arguit sic. Certa est cō
 paratio mortis totius corpis ad oculū et ad
 quōlibet mēbrū. Sic certa est cōparatio mortis
 totius corpis ad mortē oculi. Ponam⁹ igif
 p aliqua culpa debeat eruitio seu mors o
 culi. Si g⁹ mors oculi uel eruitio p tanta cul
 pa deat. Ergo p culpa duplo maiori debet
 eruitio duoz oculoꝝ. Et p̄ hoc mutilatio
 alicui⁹ mēbrū uel aliquoz mēbroꝝ equialē
 tiū duob⁹ ocul. et ita p augmētū culpe de ne
 cessitate iusticie pueniet ad aliquā culpā ita
 magnā p qua deat oīm mēbroꝝ mutilatio
 et mors. Itē esto q̄ aliq̄s occiderit hōiez
 iniuste. aut iuste est puniendus pena mortis
 aut pena minori. Si pena mortis: nō solum
 iustū licitū: sed etiā iustū est occidē occisorez
 Si pena minori g⁹ uel finito minori uel infi
 nito. sed ifinito minori nullū g⁹ opationis
 est id q̄d itulit ad id q̄d parit. Est igif ista
 iusticia quēadmodū si quis dānificasset aliū
 in millib⁹ marcar. et puniret in amissione u
 nius festuce: q̄d ridiculū est. Si x̄o finito mi
 nori. minori igif redimatur manus. et idē ē ac si
 dānificasset proximū in viginti marchis et
 ip̄e absolueret pro vna: q̄d iustissimum est
 Itē cū mors eterna infligenda sit p aliq̄
 culpa sicut d̄r in Apoc. 20. Judicātū est de
 singulis sm opa ipoz: et infern⁹ et mors n̄ illi
 sunt in stagnum ignis. hec est mors scda.
 Ergo multo fortius mors rpalis. Item
 mors corpalis: aut est pena maior omī culpa
 aut nō. Si maior oī culpa. ergo iniustū ē de

qui eā infligit p omestione fruct⁹ ligni scie
 boni et mali. Inult⁹ est x̄pus qui eā inferret
 anti x̄po. sic d̄r. 2. The. 2. Que om̄s Jhs in
 terficiet spū om̄s sui. Si x̄o n̄ est maior omī
 culpa iferenda: est g⁹ p aliqua culpa. Itē;
 Aug⁹ in s̄mone om̄s in mōte. Delias multos
 morte affectit p̄pria manu. et igne diuinitus
 ipetrato q̄ constat spū scō repletū. sic d̄r Luc.
 1. J̄p̄e p̄cedit ante illū in spū et x̄rute helye.
 d̄r de Jobe baptista et alii multi magni et
 diuini eodē spū cōsulēdo rebus hūanis non
 temere id fecerūt. Itē idē in eodē uerbis
 ap̄li Petri. Ananias et uxor ei⁹ sicut in acti
 bus ap̄loꝝ legimus examine ceciderūt.

Cōn obiciūt pueri heretici illud Math.
 5. Ego dico uobis nō resistere malo. sed illū
 intelligit de iniuria psonali vindicāda libi
 dine uictice. nō de iniuria dei uel ecclie vin
 dicanda zelo iusticie. de qua d̄r Ro. 13. Ubi
 loquit de p̄ncipe terreno. Nō sine eā gladiū
 portat. dei enī minister ē uidez in irā ei qui
 malū facit. Itē obiciūt illū Math. 13. q̄d
 d̄r de zizaniis nō eradicādis p prohibitionē
 saluatoris. qui p̄cipit vt sinant crescere ziza
 nia vsq̄ ad messem ne sil eradicet et triticūz

Ad q̄d r̄idēd q̄ manifestū ē illud nō p̄ce
 pisse saluatorez: nisi solū vt tritico parceret
 nō. n. uoluit p̄ci zizaniis sed tritico solū quia
 noluit p̄ci zizaniis in tritico detrimētum
 Ubi g⁹ crescūt zizania in detrimētū et suffo
 cationē tritici nullaten⁹ uoluit eis p̄ci. Cum
 g⁹ impii in subuersionē ppli dei crescūt nul
 latenus crescere sinēdi sunt. sed p mortē cor
 poralē eradicādi. Præterea nō simplr pro
 hibuit zizanoꝝ eradicationē: hoc est impio
 rū p̄ditionē. sed eradicationē generalē ubiā
 et suspectā n̄. s. de ābiguo iudicemus. sicut
 enī inē lolii et tritici nō discernit q̄dā est
 in herba ita et de errore alic⁹: dū de eo du
 biū est nō est temere iudicandū. sed qui pue
 nit ad messem ut certissime possit discerni
 inē tritici et lolii. tūc faciendū est q̄d dicit
 angelis. Colligite p̄mū zizania ad oburendū

Itē obiciūt qui occidūt: aut occidit ma
 los: aut bonos. Si bonos faciūt oītra illud p̄
 ceptū. Exo. 23. Innocentē et iustū nō occi
 des. Si occidūt malos sunt eis cā dānatio
 nis eterne: quia subtrahūt eis t̄pus p̄nē q̄d
 cecedit eis benignitas dei sic dicit Ap̄s. 2.
 Ro. An ignoras quā benignitas dei ad pe
 nitentiā te adducit. et xi. Sap. Discretis oīz
 quia oīa potes. et dissimulas peccata hominum

propter penam. Ad quod respondet beatus Augustinus in sermone vniuersali in morte. Magni et sancti viri qui optime sciebant mortem istam que animam dissoluit a corpore formidandam non esse secundum eorum animam; quod illam timerent, non nulla peccata morte punierunt quo et vitæ tribus timor utilis leuaret et illi qui puniebant non ipsa mors noceret, sed peccatum quod augeri possit si viuere diminuetur: nec temere illi quibus deus donauerat tale iudicium iudicabant. Quia sicut dicit Augustinus in primo de ciuitate dei. Non ipse occidit qui ministerium dedit iubenti sicut adminiculum gladius utenti: ideo nequaquam contra preceptum: quo dicitur non occides fecerunt, qui personam gerentes publice potestatis sunt; legem dei, hoc est iustissime rationis impio sceleratos morte punierunt. De hac materia satis innuencis disputatum super inquisitione de illo precepto non occides.

Postea inquiritur

de generibus occisionis. Quatuor autem genera occisionis determinantur in lege, lapidatio, suspensio, crematio, gladiatio. De lapidatione Exo. 19. et Leuit. 24. et Num. 15. et Deut. 22. De crematione, Leuit. 21. De suspensione in ligno, scilicet crucis, Deut. 21. De gladiatione Deut. 20. Querit igitur quare lex ista quatuor genera mortis elegit et non alia. Item ubi lex misericordiam spernit quod in noua lege malefici puniantur. Nam Deut. 21. ubi dicitur. Quando peccauerit homo quod morte plectendus est: et ad iudicatum morti appensus fuit in patibulo non permanebit cadaver eius in ligno sed eadem die sepelietur. Non ideo a iudice seculari secundum approbationem ecclesie seu non reprobationem precepti dicitur diu in patibulo remanere. Ex quo ubi lex mitius punire. Respondeo quatuor sunt conditiones pene que potissime sunt ad inductiuem timoris. Diuturnitas pene. Acritas pene. Ignominia pene. Irremediabilitas pene. Quia ergo in pena: quidam maxime timet diuturnitatem ideo lex ut timore a peccato cessarent instituit lapidationem. Vnde Leuit. 24. Qui blasphemauerit nomen domini morte moriatur: lapidibus obruet eum populi multitudo. Diuturnum enim genus martirii lapidatio est. Item quia in pena timet alii acritatem, ideo ipsa lex instituit cremationem. Leuit. 21. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro flammis exuret. Crematio autem est genus martirii acerbissimum.

Item quia sunt alii qui timet in pena ignominiam seu vilitatem, ideo excogitauit lex suspen-

sionem in patibulo seu cruci affixio; quod est ignominiosissimum mortis genus. secundum quod dicitur lex Deut. 21. Maledictus a deo est qui pendit in ligno.

Item quia sunt alii qui timet in pena irremediabilitatem, ideo instituit lex gladiationem: ex qua consequitur passio irremediabilis de qua dicitur Deut. 20. Loquens de captione ciuitatis rebellantium. Percuties in ea omne quod est generis masculini in ore gladii. Sic facies civitatis ciuitatibus que a te percussæ sunt. et subdit. dicitur his autem ciuitatibus que dabo tibi nullum omnino permittes viuere. Et per hoc permissio ad primum.

Ad illud igitur quod obicit de lege suspensio: que obseruatur districti nunc quod tempore legis dicitur. quod hoc facit multitudo delinquentium: et pernititas consuetudinis maior, contra quam secundum diuersitates temporum necessaria est distinctio: severitas iudiciorum. Atten genus passionis patibuli multo grauior erat tempore legis, erat enim per distractionem membrorum et distensionem nervorum in quibus maxima passio doloris inest. et cum maiori passionis diuturnitate.

Postea queritur de

causis occisionis. Sciendum igitur quod lex puniebat morte: verba et facta. Verba triplex blasphemie contumelie calumnie. Blasphemie in deum, 4. Leuit. Qui blasphemauerit nomen domini morte morietur.

Contumelie in maledictione parentum, Exo. 22. Qui maledixerit patri suo vel matri morte morietur. Calumnie in mendaci accusatione reatus mortiferi in proximum, Deut. 19. Cum inuenerint iudices falsum testem dixisse contra fratrem suum mendaciter, reddet ei sic frater suo faciem cogitauit: et subdit. non misereberis ei. sed etiam per aia oculum per oculo re, exiges. Item facta puniunt multiplici morte, puniunt enim scelera dupliciter que committuntur deo: et que committuntur in proximum. Item scelera que committuntur in deum duobus modis: que committuntur per errorem: et per obedientiam. Per errorem ydolatriam in cultu diuine maiestatis, Exo. 22. Qui imolat diis preter domino soli occidet. Pseudo prophetam in contumeliam diuine dignitatis, Deut. 18. Prophetam qui arroganter deprauat uoluerit loqui in nomine meo: que ego non precepi illi, aut ex nomine alienorum deorum interfecerit. Et, 20. Leuit. Uir seu mulier in quibus phytone seu diuinationis spiritus fuerit morte morietur. Maleficia ut in operibus nigromantie que sunt in contumeliam diuine bonitatis, 22. Exo. Maleficos non patieris viuere. Item que committuntur

p inobediencia ut p̄nacione sabbati, nu
me. 15. De hoie colligente ligna die sabbati
vixit vna ad Moysē. Morte moriaf hō iste
lapidibus obruat cū oīs turba. Itē scilicet
q̄d p̄nif morte 7 cōmittit in p̄ximū duo
bus mōis cōtingit: uel p̄ inordinationē ira
scibilis: uel p̄ inordinationē occupiscibil. Per
inordinationē irascibilis cōmittit otumacia
in otēptū sup̄ioris. p̄cussio: 7 interfecio
ex motu ire 7 p̄turbatiōis. P̄nif igit̄ otu
macia morte duplr. uel que est inobediētia
respcū parentū. 21. Deu. Si genuerit homo
filiū otumacē 7 p̄ternū: qui nō audiat p̄ris
ac matris impius. 7 cohercēt obediēte otē
pserit apprehendent eū: 7 subdit. Lapidibus
obruet eū p̄ls 7 moriet. Uel q̄ ē inobediētia
respcū p̄ator. Deu. 17. Quis sup̄biterit no
lēs obediēte sacerdotis impio: 7 decreto iu
dicis moriet. Itē p̄cussio circa mortē pu
niebat morte duplr. Uno p̄pter magnitu
dinē reat̄ ex p̄te p̄cussi. ut si p̄cuterent parē
tes. Exo. 21. Qui p̄cusserit pat̄rē suū: aut ma
trē morte moriaf. Alio p̄pter magnitudinē
reat̄ ex p̄te p̄cussit. quia p̄cutit cū uolun
tate occidendi. Exo. 21. Qui p̄cussit hoīem
uolēs occidere cū morte moriaf. Itē occi
sio puniebat morte: cū p̄ industriā quis oc
cidebat. Exo. 21. Si quis p̄ industriā occi
dit p̄ximū ab altari meo euclēs eū: ut mori
af. Itē scelera cōmissa p̄ inordinationem
occupiscibilis puniebat duplr. Nā quedā
cōmittēbant p̄ inordinationē occupiscitē o
culor. quedā p̄ inordinationē occupie carnis
Per inordinatiōez occupie oculoꝝ puniebat
furtū homīis. Exo. 21. Qui furat̄ fuerit ho
minē 7 uēdiderit cūct̄ noxe morte moria
tur. Itē p̄ inordinationē occupie carnis pu
niebat̄ scelera multiplr. Fornicatio cōm̄stra
ta. Leuiti. 20. Qui coierit cū muliere in flu
xu mēstruo interficiēt̄ ābo. Adulteriū
20. Leui. Si mechat̄ quis fuerit cū uxore al
teri. moriaf mech̄ 7 adultera. Itē deut.
22. Stup̄z virginis que fornicata est in dō
patri. 22. deu. Si nō ē in puella inuēta x̄
ginitas: lapidib̄ obruēt eā 7 moriet qm̄ ne
phas fecit in 3̄rl ut fornicaret in dō patris
Sili mō 7 de puella desponsata que de
florat̄ est in ciuitate 7 n̄ declamauit. sic d̄r
ibidē Deu. 22. Sili mō de x̄gine filia sa
cerdotis si dephensa fuerit in stup̄o oburi
tar. Leui. 21. Itē incest̄ multiplex uel cū
nouerca sua. hoc est uxore patris: uel cū so

rore: uel cū matre uxoris: uel cū uxore patris
uel auiculi. uel cū matertera: uel cū amita.
sic hēt̄ Leui. 20. Peccatū sodomiticū uel cū
p̄sō sue sp̄i. Leui. 20. Qui dormierit cū ma
sculo coytu femine morte moriaf. Uel cū
indiuideo alteri sp̄i. Un in eodē. Qui cum
iumento uel pecore coierit morte mori
atur. Itē Exo. 22. Scdm̄ hanc ḡo diuisio
nē hēs oēs orias peccator̄ que hm̄ legē pu
niebant̄ morte. Circa p̄dicta obr̄. Nam in
aliquib̄ peccat̄ v̄r lex excedē iusticie seueri
tate ut puniat sup̄ merita: ut in illo cāu de
colligendis lignis in sabbato. Nume. 15. Nā
sicut p̄bat ip̄e v̄s Nat̄. 12. In cāu neces
sitat̄ p̄t solui sabbatū sine peccato. Si ḡo ali
quis ex necessitate collegisset ligna i sabb
to uideret̄ puniri sine peccato. Itē uidef
in aliqua p̄dictaz legu mors inferi i p̄ccō
uolūtate. cū tñ uicat Auḡ sup̄ illud Ro. 3.
Legē factor̄ lex p̄hibet manu nō aiū. ergo
punit op̄. nō uolūtate. q̄o ḡo v̄r. Qui p̄cuf
serit hoīem uolēs occidere moriatur. Itē
v̄r ip̄a lex punire q̄tū ad aliqua m̄it̄ q̄ nūc
Nā furtū nō puniebat morte nisi duplici ca
su p̄ iudiciū ut furtū hoīs. uel p̄ cessionem
ut sup̄ nocturnū. Exo. 22. Si effringēs fur
domū: 7 accepto uulnere mortū facit. per
cussor nō erit sanguinis re. q̄ si orto sole h̄
fecerit homicidiū p̄petrauit. nūc x̄o puniū
tur fures morte. ergo seuerior ē punitio fur
ti nūc q̄ tpe legis. Itē q̄ iusticia est nunc
ut pro detrimēto pecunie patiatur mortem
7 detrimētū uite. cū nullo sit cōpabile detri
mentū detrimēto. Itē queritur de p̄cussi
one seruoꝝ. Nā dicit lex. q̄ si q̄s p̄cussit ser
uū 7 mortū fuerit in manib̄ ei. criminis re
erit. Si aut̄ vno die sup̄uixerit uel duobus
nō subiacet̄ pene: quia pecunia illi est.
Circa q̄d obr̄. Si sic se habet serū ad om̄
sic pecunia. sed pecuniā suā hm̄ libitū suum
p̄t pdere. 7 ḡo suū hm̄ libitū poterit pdere
Itē si serū pecunia v̄ni est. ergo qui fura
tur suū furatur pecuniā. sed q̄ furatur pecu
niā nō est puniend̄ morte. ḡo nec qui furat̄
seruū. Cōn. est illa lex. Exo. 21. Qui furat̄
fuerit hoīem morte moriet. Itē q̄re disti
guit lex d̄ suo p̄cusso. q̄ aut statiz moriet̄ aut
sup̄uixit vno die uel duob̄. Que. n. ē iusticia
si seruatur vno die p̄cussus: q̄ p̄cussor v̄is h̄
sbiacet pene. Itē q̄ntur de p̄cussione mul
eris p̄gnantis de q̄ dicit lex Exo. 21. Si ḡo
p̄cussit mulierē p̄gnantē 22. 7 littera. 70. est

quā pōit Aug^o & Orig. Qui percussit mlierē
p̄gnatē & exierit infans nōdū for̄. detrimē
tū patiet̄ q̄tū induxit vīr mulieris: q̄ si for
mat^o fuerit dabit aīam p̄ anima. format^o
xō infantē appellat aīatū. & subdit ibi i lra
Animā p̄ aīa: oculū p̄ oculo x̄. Sed ob̄
quō ifans in nētre pot̄ vici oculū p̄didisse.
P̄terea cōstat q̄ dentes oīo n̄ habuit. Itē
si d̄ iux̄ nostrā litterā: q̄ hec referūt ad ma
trē. quō abortiens mulier d̄ oculū p̄dē aut
dentē. Si aut̄ viciat q̄ sic percussit: t̄ ocu
lū p̄deret. obicit Origenes. quid viciem^o cō
busturā p̄ ocubustura. Nūquid litigantib^o
viris mulier assistens ocubui potuit. vt cō
bustura p̄ ocubustura cōsoluat. Sic et̄ i d̄ si ri
xati fuerint duo viri: & percussent q̄s mulierē
p̄gnantē x̄. Itē dubitat d̄ stupro x̄ginis
vt sit morte puniend^o fm̄ legē. Nā dicit lex
Exo. 22°. Si seduxerit quis x̄ginē nec dūm
responsatā dormierit cū ea. d̄ otabit eam &
hēbit in vxorem. Si pat̄ x̄ginis d̄are noluerit
reddet pecuniā iux̄ modū dotis. Sed in
cōtrariū sunt p̄dicte leges Deur. 22°. 3bi. n.
dicit lex. Q̄ si vir pot̄ pbare de illa quā acce
perat in vxorem q̄ nō esset x̄go lapidabat^o
Et de illa que in civitate deflorabat nō cla
mabat. Itē ob̄ cōtra penā incest^o. Nā Tha
mar. 38°. Sc̄i. Ex industria cōmisit incestum
d̄a ocubuit cū patre mariti sui. Itē vt̄ ip̄e
iudas peccasse cōtra legē que eā d̄misit im
ponē. 3°. Re. 21°. Quia d̄misti vix morte d̄
gnū erit aīa tua p̄ aīa illius. Itē queritur
de peccō sodomitico. vix magis sit puniēd^o
nūc q̄ tpe legis. Nā cū x̄bū caro factum sit
& apparuit benignitas & hūanitas saluato
ria plus tenemur ad mundiciā & pudicitiam
nāe nostre cōservādā q̄ ante tpa gr̄cin quo
nōdū erat d̄s vnit^o nāe nostre. ergo in cō
pabiliē pl^o peccāt hostes & corruptores nāe
sodomitice nūc. q̄ ante incarnationē dei. Si
q̄ ante legē puniti sūt incendio. 15°. Et
in lege gladio. multo magis nūc exterminā
di sunt & puniendi igne & gladio. Itē p̄
incarnationē oīdit Ap̄ls reatū fornicatiois
i cōpabiliē maiore q̄ ante. i. Cor. 15°. Nescit^o
qm̄ mēbra uestra: mēbra sunt x̄pi. tollēs mē
bra x̄pi faciō mēbra meretricis: absit. 6°. cōni
cator x̄pi an^o fm̄ ap̄lm̄ polluit mēbra x̄pi. q̄
nō viceret̄ facere ante incarnationē x̄pi. 6°
incōpabiliē magis seclerat^o sodomita peccat^o
plus pollūtēs & de honestate corp^o. q̄ p̄ icar
nationē factū est mēbr^o x̄pi q̄ an^o incarnationē

Ergo multo magis igne & gladio puniend^o
quid est igit^o q̄ sacri canones qui incestuosos
& adulteros gravissima pena feriūt. sodomit
taz xō penā indeterminatā derelinquūt.
Itē cum lex civilis puniat eos decapitatōe
velut hostes pessimos hūane nāe. Cū sacri
canones debeāt flagicia seueritate puniō
nis arcere magis q̄ leges civiles maxia ee
clesiastica cōvertione. ergo illud peccm̄ p̄ aliis
debuerūt punire. Ad hoc p̄ ordinē ruden
dū est. Ad p̄mū q̄ ob̄ d̄ punitione p̄uari
cationis sabbati d̄ est q̄ p̄ leui peccato q̄
tu; ad gen^o p̄uariationis iuste infligit̄ pe
na multo grauior q̄ p̄ genere peccati q̄ au
oris duplici de eā. vna est cōtemp^o peccant^o
Alia exēpluz delinquēdi in aliis. Cōtemp^o
enī auget reatū ex p̄te peccat^o. Exēplū de
linquēdi multiplicat peccm̄ in ceteris. p̄pter
ceptū solū legim^o igne cōsumptos quōte
narios duos ad verbū Debye. 4. Re. Pro
p̄ exēpluz delicti deducendi ad posteros
legimus igne cōsumptos Nadab & Abiu. fi
lios Aaron offerentes ignē alienū: q̄ eis p̄
ceptū nō erat. Leui. 10°. Inde ē q̄ i numeris
15. Colligens ligna in sabbato lapidat^o est in
dicante d̄no cōtemp^o deliquēti. & ponderā
te exēplū delinquēdi in aliis. Promissum enī
ad seruitia opa mūdi & carnis. Iudei duris
simi ad vacationē & cultū dei ad violatiōes
sabbati p̄cipites erāt. sicut p̄ Exo. 16°. vbi ar
guunt^o in Moyse. q̄ in col lectiōe māne que
duplicabat^o eis. 6. farina & sabbato subieba
tur ex gulositate & auaritia deliquerūt cōtra
diuinū mandatū. Un̄ ibi d̄ v̄. Venit dies
septima & egressi de p̄p̄o vt colligerent nō
iurauerunt. vixit^o d̄ns. vsq; quo nō volit̄ cu
stodire mandata mea x̄. Ad sc̄dm̄ q̄ ob̄
cūt q̄ lex puniebat uoluntatē morte. d̄ d̄
nō nisi uolūtate p̄olatam & p̄cedentē in
actū. ad quē q̄tum in agente erat sequeretur
mors. vt si quis molare; lapides: ipelleret ad
p̄cantiū aliquē studiosū: qui tū cū nel de
clinatione aliqua nō p̄citeret. vel si quis p̄
pinasset venenū: ad interficiendū aliquem
q̄ tū ip̄e n̄ sumēt: i. h̄i uolūtate p̄ facto occi
sionis hū legem puniebat: quia talis fece
rat quicq̄d̄ iō est ad hoc q̄ occidēt. Ad
illud q̄ ob̄cūt de puniōne facti. d̄ d̄. q̄ nec
tpe legis nec nūc furtuz puniē morte. s̄ aut
p̄ p̄sumptione homicidii: aut otumacie. pro
p̄sumptione homicidii: sicut fur nocturnus
de quo incertuz est vt̄ uenerit ad furandū

an ad occidendū. et idē ppter psumptionem que solet accidere in nocturnis furib⁹. quia interficiūt homines. lex dixit. 22. Exo. qd p-
 cussor furis nocturni nō esset re⁹ sanguinis. Simili mō fures diurni qui pcedūt cum ar-
 mīs et gladiis: et si deant deprehendi defen-
 dūt se uel iperunt gladiis. Pto crumacia sic
 fures a iudice signati et cauteriati sel vl 2o
 tertio deprehensi in furto suspendūt hz illā
 legem Deut. 17. Qui noluerit obedire decere
 to iudicis moriet. Alii ei fur nō puniet mor-
 te nisi psumet latro. Latro enī est qui vi et
 gladio si facultas dat spoliat. Unī etiā in re-
 gionib⁹ ubi fures solent latrones esse. iuste
 morte puniunt. Ad quartū qd querit de
 percussione seruoꝝ ad mortē a dñis que vñ lici-
 ta. qd hui⁹ sit eoz pecunia. vñ. quia hui⁹ pecunia
 dñi est ad vsū futuri: si nō ad vsū occasionis
 seru⁹ enī hz nām et conditionē q̄tum ad oditi-
 onē subiect⁹ est ad seruiciū dñi. si quātuz ad
 nām qua hō est par est ipi dño. nec pōt onf
 adimere vitā serui: quia nō ei⁹ est. solus enī
 de⁹ qui dat vitā hno dñis vite ei⁹ est. nec po-
 test iuste eā auferre nisi solus de⁹ vel gerēs
 auctem dei: vt iudex. Unī deu. ego occidam
 et ego viuere faciā. Ad illud xō qd obiē
 de furto hōis serui. vñ. qd nō est par oditio
 hōis serui. et hōis liberi. nā futū hōis libei
 puniebat morte. Deu. Et hoc mō itelligitur
 lex illa. Exo. 21. et cā est. qd fm estimationeꝝ
 libertatis apud liberos iuit⁹ mors quedā ē.
 Unī et fm leges humanas seru⁹ itēptatar
 ad oēs act⁹ velut mortu⁹. futū xō serui nō
 puniret nisi pena pecuniaria. et hō q̄tum est
 maref apud dñm sui officiū. et pter hoc fact⁹
 factio sup restōez dñi. quia sic dicit Ansel.
 In ablat nō solū sufficit restituere ablata: si
 etiā satisfacere de iniuria. Ad illud xō qd
 obiē de distinctione legis in seruo percusso
 Nōndū qd aut dñs occidit seruū iusta de cā
 et tūc nō tenet quia iudex ei⁹ est fm leges.
 aut sine cā. et tūc distinguit: aut uoluntate
 aut cāu. Si uolūtate vputa telo vel ietu la-
 pidis: tenet tūq̄ si libez hominē occidisset
 Si cāu et nō uoluntate: vt si liberauit eū vel
 in uinculis posuit qd sibi hz: vel fame afflixerit
 fm leges hūanas si fuerit moderate non
 iputaf. si aut imoderate pōt seru⁹ ad iudicē
 ofugere vt opellaf dñs hui⁹ uedere hōis cō-
 ditionis. ita vt nō reuertaf ultra in dñi po-
 testatē. fm qd vñ Codice de emendatōe ser-
 uoz. Scdm hoc g⁹ diuina lex distinguit in

oño qd peccat hui⁹ xōga et nō baculo: vl gladio.
 quis aut statim sequit⁹ mors: et tūc or cūmīs
 re⁹. nō tñ or qd moriat⁹ dñs. qd nō psumit qd
 uolūtate occidendi ipm percussit. cu percussit
 eū uirga que est instrūm castigandi nō occi-
 dēdi. Aut si supuuit vno uic. et tūc psumit
 qd nō ex actu xberationis mortuus sit.
 quia nō est psumptio qd ex percussione uirge
 recepit passionē letale. 3o ex alia cā psumit
 mortu⁹. Ad q̄ntū qd obiē de percussione
 mulieris pgnant: cōsequēt distinguit lex eam
 ex percussione illa patit⁹ abortū. quia si puerp-
 rium formatum est idest animatū iudicatur
 percussor hōicida. Et iō fm legē talionis debz
 exoluere aīam p aīa: qd xō sequit⁹ oculum
 p oculo. uentē p uen. Determinatio legis tali
 onis ē. fm qua iustu ē vt iferens alicui detri-
 mentū patiat⁹ et ipē fm qd itulit vt oculum
 p oculo. Unde illud qd adicit⁹ est: oculum
 p oculo. nō refert⁹ ad infantulū: sed est de-
 terminatio eq̄tatis talionis. Si xō fuerit in-
 forme. i. inaiatum. lex nō indicat percussorem
 homicidā. qd puerpiū nō fuit hō. et iō puniet
 pecunia percussor. Ad sextū vñ. qd d itupro
 uirginis distinguit⁹ est. qd fm legē aut erat
 desponsata: aut nō. si erat desponsata: tē aut
 uiolabaf in ciuitate: aut in agro. Si in ciuita-
 te eam per clamorem posset euitasse coru-
 ptionē psumit ofensisse stupro: et iō lapida-
 baf. Si xō in agro i quo p clamore nō possz
 a corruptione liberari nō iudicaf re a. si cor-
 ruptor itercifit Deut. 22. Itē si non erat
 desponsata. aut ergo erat de stirpe sacerdo-
 tali. et tūc dephensia in stupro oburebaf: aut
 d stirpe alia. et tūc distinguit⁹. quia aut erat
 manēs in domo patris: aut erat seducta per
 sponsonē diuini: et exacta de dō patris: sicut
 vñ Deut. 22. pmo mō sic vñ Deut. 22. La-
 pidabaf et hoc quia dehonestaerat domū
 patris sicut dicit lex. fecit nephas in Isracl
 vt fornicaret in dō patris. In scdo cāu nō
 lapidabaf: excusabaf enī p seductionē et p r-
 ignorantia. Et sic itelligit⁹ lex Exo. 22. Cu;
 vñ si seduxerit quis uirginē nec uū desposi-
 tā zē. Ignorātia. n. attenuabat peccm et excu-
 sabat a pena legis. Unde Nume. 15. Si aīa
 nesciens peccauerit offerret captiuz pro peccō
 et dimittet illi. vna lex erit omnū qui pecca-
 uerint ignorantē. Ad septimū qd obiē de i-
 cestu thamar vñ. qd sic p ex Gen. 38. Iudā
 grauissime punie morte uoluit incestum
 Thamar. sed ppter duo dimisit ppter reatu;

osilem ex pte sua: et ppter piā intentionē pl
 suscipiende ad viuū amorē ex pte thamar
 Quia g^o in iuda erat osilis reat^o nō debuit
 ipam occidere sicut d^r in glo. sup illud Jo
 s^o. Qui sine peccō est p^omus mittat in cā lapī
 dē. Glo. Si lex iubet reū occidi nō tñ ab his
 qui sūt filii puniēdi. Itē q̄a in thamar erat
 pius q̄uis illat^o et inordinat^o affect^o debuit
 miam inuenire sic Paulus. i. Tibi. i. Miaz
 ossecut^o sum quia ignorās feci et in increduli
 tate. Zelo enī legis: sed nō fm scām pscq̄ba
 tur ecclesiā. sic ipē dicit Sal. i. Persecut^o iuz
 ecclesiā dei paternaz traditionū habundāti^o
 emulatoz existens. Ad vltimū q̄d querit^o
 de sodomitico vitio dō. est q̄ tpe grē peccm
 graui^o est incōpabili^o q̄ añ. et iō nō solū igne
 et gladio: s^o oi genere tormentoz est istud fla
 giciū exterminandū a seculari ptate. q̄ nō
 sine cā gladiū portat. dei ei; minister est vin
 dex in irā ei qui male agit. i. 3°. Roma. Ab ec
 clesia x^o ptate: oī genere cohercionis abie
 ctiōis ab ecclesia uel ut membra putridissima
 sunt h^o flagitiosi a corpore pscidendi. Ad il
 lud x^o q̄d obr̄ q̄re lex civilis amat gladio
 ostra sodomitas. Sacri x^o canones p̄tēnt
 in silētio dō. q̄ hoc est in vetustatē d^r et cau
 telā h^o flagitii. Nā h^o flagitii noiatio et ipm
 aerē. quodā mō polluit et mētes quodā misē
 rabili mō inficit. Et p̄sequēs divulgatio
 aerē corumpit. Un̄ ad hoc respiciēs ap̄s ad
 Eph. 5°. Dicit fornicatio et omis imundicia
 nec nomiē in uobis: sicut decet scōs. tn ex
 opatione penaz aliquoz flagitioz que def
 minant fm canones: quia deficient oēs cano
 nes in deterioratione pene sodomitaz. exco
 gitare d^r iudex ecclesiastic^o maiori pena p̄
 ceteris ipos esse plectendos.

Consequens est

querere de legib^o punitionis p̄ vā
 nū rez. Legit enī ex lege viuini mādari fili
 os Israel spoliaste egyptios. Exo. xi^o. et i. 2°.

Itē Exo. 22°. Si quis furat^o fuerit bouē
 aut ouē et uēdiderit. q̄ncq; boues p̄ vno bouē
 et quatuor oues p̄ vna oue restituet x̄. Et
 quib^o legib^o hēf q̄ mali p̄nt spoliari et p̄ vā
 no illaro pena dānt in reb^o puniri. Querit^o
 tur ergo p̄mo. ut q̄ iuste possint boni malos
 spoliare. Scōo quō lex p̄ vāna rez dānifi
 catores puniret iuste.

Ad primum sic obr̄ sicne
 dicūt scē

in illo p̄cepto Exo. 20. Nō furtū facies. Pro
 hibet oīs contractatio rei aliene iusto dō. Si
 g^o spoliare hereticos et paganos est res co
 rā contractare nō erit licitū spoliare hereticos
 et paganos. et generalit̄ quosq; malos. Itē
 Mat. 5°. Qui auferit tua ne repetas. qui g^o
 p̄cepit nō repetere sua. multo magis p̄hibu
 it rapere aliena. ergo nullo x^oianis erit licitū
 rapere res hereticoz uel paganoz uel alio
 rū maloz. Itē reprehendit Ap̄s. i. Cor. 6°.
 d̄ repetitōe suaz rez dices. Quare nō magis
 iniuriā accipitis. q̄re nō magis fraudē pati
 mini. Itē obiciēbāt heretici Augul. Quō
 illi catholici erāt auferres in quib^o laboraue
 rūt ipi vsurpare. Cū dicat psal. Labores ma
 nuū tuaz: quia mādu cabis. b. t. e. et cū p̄cisi
 one loquit̄ scriptura. ut ostendat illum misē
 rū et infelicē qui māducat alienos labores.

Con. Aug^o ad Vincentiū. Si cōsideremus
 q̄d scriptū ē in libro sapie. x. Iusti x^o tulerūt
 spolia impioz. Itē q̄d legit̄ in p̄uēb. i. 3°
 Nostra ira custodit iusto s̄ba peccatoz. et
 alia s̄ba: Thesauri. at iustis diuitie impioz
 tūc videbimus nō esse querendū qui habēt
 res hereticoz. sed qui sunt i societate iusto
 rū. 23. q. 7. Itē Aug^o conē Perilitanū eadē
 q̄re ad oēs istos impios illa nox omi valet
 Mat. 21°. Auferet a uobis regnū dei et da
 bit̄ genti facienti fruct^o eius. Item Aug^o
 ostra eundē ibidē. Si que iā p̄cisi possidere ce
 pistis que a uobis abiata uobis oīs dedit
 nō iō occupamus aliena. quia illi^o impio e^o
 sunt oīs facta sunt nostra et iuste nostra sūt
 Uos enī vtebamini ad p̄cisiōnē. nos autem
 ad vnitatē. Alioq̄n p̄mo p̄p̄o dī possent obi
 cere illi aliene rei occupie qui diuina ptate
 ab eoz facie qui eatena male vtebant̄ expul
 si sunt. Itē in eodē ipi iudei a quib^o abia
 tū est regnū fm x̄ba dñi et vātū est genti fa
 cienti iusticiā possent obicere aliene rei con
 cupiscenciā. quia x^opi ecclesia possidet. vbi p̄
 secutores x^opi regnabāt. Itē Aug^o contra
 Perilitanū An frustra scriptū ē. Labores ipi
 oz pii edent. Quapropt̄ magis amirari debe
 ti^o q̄ adhuc aliquid tenetis q̄ q̄ aliqd amī
 listis. R^o dicunt quidā: quia aut mali sūt
 in vnitare ecclesie. aut sunt p̄cisi. uel cē vnita
 tē ecclesie. si sunt de vnitare ecclesie q̄tum ad
 numez. q̄m s̄ n̄ q̄tum ad meritū nō s̄ s̄nis re
 bus spoliādi. Un̄ Aug^o in epla ad Vincentiū
 Si corp^o x^obi tollit spolia impioz et corpori
 x^opi thesaurizant diuitie impioz. nō debent

impia foras remanere vt calūniē. In xpi
 g^o opagem corpis veniat et labores suos no
 diandi cupiditate. sed bene vtendi pietate
 possideant. Si vero querat de iudeis que
 non auferunt ab eis oia. Respondent quod ecclesia omnia
 perit eis. Ad illud vero quod primo et secundo
 obicitur. Quod auferre res hereticorum et sarace
 norum ex edicto principis britannis litemque preterem
 non est tractare rem alienam. nec recipere. Unde
 Augustinus. Quamuis queque res terrena non recte a
 quoque possideri possit. nisi vel iure diuino que
 cuncta iustorum sunt. i. Cor. 10. Oia nostra sunt.
 vel iure humano quod in potestate est regum terre
 Sed nos heretici falso res appellamus uestras
 quas nec iuste possidetis. et secundum leges terrena
 rum regum amittere iussi estis. Ad tertium
 vero obicitur. Quod apostolus reprehendit corinthios qui re
 petebant sua iniuste et illicite. In iuste que eius
 fraude et dolo. Unde. i. ad Cor. 6. Obicitur uos iu
 riam facitis et fraudatis illicite. quia coram iudi
 ce infideli. Unde in eodem obicitur. Audet aliquis uerum
 hinc negocium aduersus alterum iudicari apud
 iniquos. Ad quartum uidetur Augustinus. secundum preterea
 uices hereticis frustra dicitur quod nos in uini
 tatis congregandis laborastis cum scriptum legatur
 labores impiorum iusti edent. Que sententia uideetur
 accipi ex ecclesiastes. 2. capitulo. Peccatori de
 dit de afflictione et curam superflua ut addat et
 congregat et tradet ei qui placuerit deo. et
 Job. 27. Hoc est pars hominis impii. et subdit. si
 spontaneerit qui terram argentum et sicut lutum pre
 parauerit uestimenta preparauit quidem si iustus
 uestiet illis et argentum eius innocens uindicta
Postea queritur quomodo
 uanificatores puniat iuste per uana re. nam
 Exo. 22. Obicitur. Qui furatus fuerit ouem uel bouem
 quatuor boues pro uno boue restituet. et quatuor
 oues pro una oue. et hoc si occiderit uel uendi
 derit. Si vero inuentum fuerit uinens quod furatus fu
 erat duplum restituet. Quare ergo ratio habet legis
 que. scilicet. pro furto bonis restituendi sunt duo. pro
 furto onis quatuor. Si uicem quod hoc est quia bos
 melior est oue. et ideo plus uanificat fur bonis
 quam onis. et ideo plus puniendus. Cor. sur pecu
 nie. Et tunc non tenet restituere secundum legem nisi
 duplum. Unde. 22. Exo. Si inuenit fur pecuniam
 duplum reddet pro furto. ergo. et librum non tenet
 reddere nisi duplum. Et ostans est quod centum
 libris maioris valoris sunt quam plurimi boues
 ergo pro furto bonis secundum hanc rationem non restitui
 nisi duplum. Item ostans est quod maius peccatum

est rapina quam furtum: quia in rapina uolentia est
 in furto non. Rapina est tractatio rei alienae
 uolentia. furtum enim est tractatio rei alienae non
 uolentia. sed occulta. sed rapina non puniebatur
 nisi per restitutionem eius quod ablatum est. et quante
 partis que in satisfactione daretur dicitur: secundum quod
 dicitur lex. Leni. 5. Alia que ut aliquid extorsit
 aut caluniam fecerit coniecta delicti reddet
 oia que per fraudem uoluit obtinere integra. et
 quintam in super parte dno cui damnum intulerat.
 Ergo non ut lex iusta ut pro furto punia
 tur in pena maiori ut in duplum uel in quadru
 plum uel quintuplum. Item ut ex lege. Num. 5.
 Uir seu mulier cum fecerint ex omnibus peccatis
 que solent hominibus accidere. et loquuntur de con
 tractatione rei alienae. reddent ipsam caput quanta
 et parte ei desuper cui peccauerunt. Non uideetur
 igitur quod tenentur reddere nisi quod ablatum est. et
 quantum pretium per satisfactionem. Cor. Luc. 19.
 dicit Zacharias ad deum. Ecce dimidium bonorum
 meorum do pauperibus. et si quid aliquid defrauda
 uerit reddo quadruplum. Ergo ut quod furtum et quod
 tractatio puniret in quadruplum secundum legem
 Item. puerb. 16. Non grandis culpa est cuius
 quis furatus fuerit reprehensus quod reddet
 septuplum. ergo non solum quadruplum. imo plus ut
 quintuplum. Queritur ergo uerum est ista uarietas
 secundum legem in pena restitutionis. et detrimenti
 re. R^o ad primum secundum quosdam. quod quatuor bo
 ues pro uno boue. et quatuor oues pro una oue
 propter quatuor comoda seu utilitates quas habent
 ouis. duas pelles et carnis. et alias duas fru
 ctus et fetus. fructum aut intelligunt lac caseum et
 butyrum. has ergo quatuor utilitates habent boues et ideo
 super quantum uidetur laboris in agricultura et ideo
 euectione onerum. quia igitur quatuor uana irro
 gat qui bouem furat. Quatuor vero tantummodo qui
 ouem. Merito quatuor boues pro uno restitui. et quatuor
 oues pro una oue reddi tantum precepit. Et
 contra. Si hec est causa cum inueniret aliam causa utili
 tatis bouum in terra promissionis propter predictas
 uis triturationes segetum propter quod dicitur est
 Deu. 25. Non ligabis os bouis triturantis
 secundum numerum utilitatum sex boues pro uno resti
 tui precepisset. Ad quod forsitan dicitur quod utili
 tate triturationis non reparant aliam ab utili
 tate agriculture. Probabilius tamen ut distinguendo
 secundum legem. quod ista aut non inueniebantur apud
 fures: quia omnia seu uendita erant. aut inue
 niebantur uana et integra. si inueniebantur uana
 non nisi duplum restituere cogebatur. et si uanum
 de causis. prima lege rationis. que iustissima

ut ut tñ dñificet fur q̄rum dñificare
 volebat aliū. Scda ē quia dupl̄ peccauerat
 fu in eū: cui aliquid furat⁹ fuerat. tenebat
 vnū q̄sq; nō solū se innocentē huare erga aliū
 sed etiā se esse paratū ad exhibendū benefi-
 ciū. fur aut̄ cōtra vtrūq; delinquit. Si autē
 nō inueniebatur puniebatur vt dicitur est fur bo-
 nis in q̄ntuplo. fur aut̄ ouis in q̄druplo. Et
 respiciēte legis iusticia nō solū ad maiorta-
 tē dñi. sed etiā ad maiortatē audacie furā-
 tis. maioris audacie et improbitatis est fura-
 ti bouē q̄ ouē. et iō seuerius puniend⁹. Lex
 aut̄ pena statuit oipotens de⁹: quia vidit eā
 sufficē ad deterrēndā et corrigēndā improbita-
 te et audaciā ppli illi⁹ ab hi⁹ malis. Ad se-
 cundū hō qd̄ obicit de furto pecunie q̄ nō
 punit nisi in duplo. v. d. q̄ multiplici de eā
 plus punit fur bouis q̄ pecunie fm̄ lege. n.

Prima est p̄pter facilitatē maiore furādi
 bouē ut ouē q̄ pecuniā: et h̄ ē qm̄ bos i ouis
 facili⁹ inueniūtur. pecunia hō arcu⁹ custoditur.

Scda est q̄ armēta et greges nō solū vti-
 lia sed etiā necessaria sunt victui et vestitui
 humano p̄ semetipsa. Pecunia hō et aurū
 q̄rum ad hoc sup̄fluum et inutile est. Meri-
 to ergo magis custodienda erant furta et ra-
 pine eorū seueriori pena plectenda. Tertia
 ea est. quia de bob⁹ et ouibus sacrificabant
 dño: et aliqua offerebant in sacrificiis ex ne-
 cessitate. et p̄pter hoc q̄si ptem hēbat dñs i
 gregib⁹ et armētis. De auro hō nō ita p̄fē
 in cōstructione tabernaculi. et edificatione tē-
 pli: et fabricatiōe vasorū. voluit ergo furta il-
 loz seueri⁹ vindicari. de quib⁹ p̄ ei de ne-
 cessitate debebat. q̄ ea de quib⁹ nihil ei de-
 bebatur. sed uolūtate tñ offerebant. Ad il-
 lud hō qd̄ obicit de pena raptoris v. d. q̄ q̄
 uti rapina sit mai⁹ peccm̄ q̄ furū. et n̄ furū
 fm̄ lege magis puniebatur. et iuste p̄pter incli-
 nationē et cōsuetudinē maiorem ad furtum.
 q̄ ad rapinā. fur enī h̄ locū furādi in ciuita-
 te et ext. Vñ i oī loco p̄clinitas et oportuni-
 tas furi est ad furandū. raptori aut̄ nō ita. im-
 mo in ciuitate et in cetero hominū nō est oportu-
 nitas raptori ad rapiendū. iō maiori pena
 coercendū iudicauit lex furē q̄ raptorē. Tñ
 illa lex Leui. nō intelligit de rapina q̄cūq;
 sed de rapina que est in calūnia uel in extor-
 sione: que solet fieri in exactionib⁹ tributo-
 rū. uel in defraudationib⁹ que solet fieri in
 occub⁹ negotiorū. quia in omnibus his est
 sp̄s aliqua iusticie. et nō est manifesta iniusti-

cia iudicauit lex rapina talē et iuste min⁹ pu-
 niendā. Ad quartū hō qd̄ obicit p̄ paueres
 Name. 5. Rñdet Aug⁹ sup̄ illū locū eundē
 distinguēdo. quia peccatū uel furtū aut cō-
 mittit p̄ negligentia. seu ignorantiā. aut p̄ in-
 dustria. n̄ p̄ negligentia ut si traiciat rē aue-
 nā in suā q̄ si diligēt attenderet nō faceret
 hoc uoluit capite et q̄nta restitui. nō sic fur-
 ta mulctari. Si hō p̄ industria: tūc uoluit
 aut duplo: aut q̄druplo: uel q̄ntuplo fm̄ vlti-
 ctioz positā puniri. De furto ergo p̄ negligē-
 tiā loquitur lex Name. Vñ dicit vir siue mīr
 si fecerit ex oib⁹ peccatis que solēt hom̄ id⁹
 accidere et transgressi fuerit p̄ negligentia cō-

grēm distiguit Aug⁹ ibidē. q̄a furtum
 aut erat ouictū: aut sponte cōfessū. Si erat cō-
 uictū: tūc fm̄ legē Exo. 22. tenebat restitu-
 ere de pecunia in duplū: de oue in q̄druplū
 de boue in q̄ntuplū. Si hō erat sponte cō-
 fessū: tūc nō tenebat restituere: nisi ablatū
 et q̄ntam ptem. Et hoc est fm̄ legē Name. 5.
 Vñ ibidē or. Confitebūtur peccm̄ et reddet ip̄
 caput et q̄ntam ptem. uel sup̄ ei in quē pecca-
 uerat. Aug⁹. Quia auictant nō eo damno
 plectend⁹ fuit q̄ furem cōprensū et conuictū
 plecti oī. Ad q̄ntū hō qd̄ eorū obiciebat
 ex Leui. 9. de restōne Zachei in q̄druplum
 v. d. q̄ x̄bū fuit superogationis. Et q̄ enim
 delictū sine ouictione sponte cōfitebat para-
 t⁹ satisfaccere. nō tenebat fm̄ legē ad restōez
 q̄drupli. Si aut̄ obicere de hoc qd̄ dicit
 ibi glo. q̄ pu⁹ est fm̄ legē reddere. deinde qd̄
 remanet paup̄ibus erogare ac si uellet q̄ ad
 istū fm̄ lege tenebat Zache⁹ v. d. q̄ glo. mo-
 ralis est declarans ordinē in restituendis. et
 erogandis. Unde idē est ac si diceret pu⁹ est
 restituēdū alienū: et deinde qd̄ relictū est ero-
 gandū. Ad sextū hō et vltimū qd̄ obi ex
 libro puer. q̄ reddet septuplū v. d. q̄ intelli-
 gendū est septuplū. i. p̄fecte et integre q̄ ad-
 mod accipit in psal. Purgatū septuplū. i. p̄-
 fecte et q̄ iste sit sensus p̄: ex hoc qd̄ segtur
 reddet septuplū: et oēm sbam dom⁹ sue tra-
 det qd̄ i nulla lege p̄ceptū ē. Nō g⁹ q̄ iste
 mod⁹ loq̄di ponit ibi q̄a uult ostendere q̄
 furtū minimū peccm̄ est respecū adulterii. q̄a
 fur patit detrimentū q̄ ad sue possessionis
 sbam. et hoc p̄ exp̄ssione ostendit uicēs. de p̄-
 bensus reddet septuplū et oēm sbam dom⁹
 sue tradet quousq; s. plene satisfecerit. Adul-
 t̄ hō patit detrimentū maximū quo ad aiām
 suā. Vñ ibidē dicit. Qui adul- ē p̄p̄ cordis

inopiā p̄det aīam suā. In hūc g^o modum
terminat pars in qua est inq̄stio de iudicia-
libus que p̄tinet ad cobertionē iniurie.

Consequenter

tra
cā
dū est de p̄ceptis iudicialib⁹ que p̄-
tinent ad cōseruationē iusticie. Hōz autē q̄dā
respiciūt statū p̄sonaz. Quedā debitū rez.
Quedā ordinē actionū. Oīs ei ordo iusticie
inf homīes cōseruāndus. Aut respicit p̄sonas
aut res. aut actiones. Primo g^o querendū
est de p̄ceptis iudicialib⁹ circa p̄sonas. 2°
de p̄ceptis iudicialib⁹ circa res. Tertio dē
p̄ceptis iudicialib⁹ circa actiones. Itē per
sonaz quedā sūt supiores ut sacerdos et rex
Quedā inferiores ut sui et ancille. quedā pa-
res et cōiuncte ut vir et vxor s̄m mutuā futu-
tē. quedā dispares et disiuēte: ut aduersarij
et infames. Et s̄m hec varianē leges iudicia-
les circa p̄sonas. P̄mo g^o querendū est dē
legib⁹ iudicialib⁹ circa p̄sonā regis et sacer-
dotis. Secūdo de legib⁹ circa suos. 3° dē
legib⁹ circa vix et vxorē. Quarto de legi-
bus circa infames et aduersarios.

De institutiōe autē

et cōsecratione sacerdotis est lex exp̄ssa Exo.
28°. Appicte Aaron cū filiis suis dē medio
filioz Israel vt sacerdocio fungant̄ mibi.
et Leuitis⁹. 9°. et 10°. De institutione r̄o re-
gis est lex Deutis⁹. Cū habitaueris in tra et
dixeris cōstitūā sup me regē. cū cōstitues q̄
dñs oculus tuus elegerit de medio frat̄ tu-
oz r̄o. Circa q̄d querūt̄ tria. Primo vtz
iustū sit hoīem dñari hoī. 2° vtz necessa-
riū sit in statu dñationis duas esse p̄tates re-
gis et sacerdotis. Tertio de cōpatione sa-
cerdotalis potestatis et regalis.

Circa primū sic obf. gñ. 9. Sit
fr̄oz vester ac tre-
mor sup cūctā aīantia terre. Beda in glo. hō
in terrorem est ceteris aīantib⁹ p̄positus vt
sciat se irrōnabilib⁹ nō rōnabilib⁹ dñari.

Itē Greg⁹. Hō nō rōnabilib⁹ sed irrōa-
bilib⁹ p̄lat⁹ est nā. iō v̄t ei vt ab aīalib⁹ non
ob hoībus timeat: q̄a cōn nā; sup̄bire est ab
equalib⁹ uelle timeri. Itē Sap⁹. Omib⁹
vnus est introit⁹ ad vitā: et silis exit⁹ et nō
ex regib⁹ aliud habuit natiuitatis inirium
Oīs igitē cōditiōes nāe sunt pares. cōn nā;
igitē est hominē hōi dñari. Cōn. Roma.
is⁹. Oīs aīa p̄tātib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit

Nō enī est p̄tās nisi a deo. Itaq; qui potesta-
ti resistit. dei ordinationi resistit. Ex quo re-
linquit q̄ hominē hōi dñari et p̄esse e ex vi-
uina ordinatione. q̄d autē tale est. iustū est et
irreprehensibile. R^o s̄m b̄m Grego. in glo.
su. 2. Sc̄i. 9. Oēs hoīes nā equales genuit. s̄
pro variis meritis alijs alios dispensatio di-
iusta. s̄; occulta p̄ponit: vt humana formi-
dine peccare metuat qui diuina iudicia nō
formidat. nō enī hoībus sed bestiis domi-
nant: q̄a ex qua p̄te bestiales sunt: ex ea for-
midini subēcti sunt. Ro. 13°. Principes nō sūt
timorū boni opis sed mali: vis nō timere po-
testatē bene fac. Et p̄ hoc p̄z n̄ho ad p̄mum

Ad sc̄m v̄b. q̄ velle timeri a peccatore
in p̄ncipe nō est sup̄bire. quia sic vbi nō veli-
quimus pares sumus ita p̄ delictū a iustis
ip̄ares efficiuntur. Ad tertiuū silī mō v̄b. est
qui et si vna sit cōditio oīum hominū s̄m di-
gnitatē nāe et p̄gressū. enī dispar est cōditio
s̄m voluntatē et meritū. Unde d̄r in psalm.
Hō cū in honore esset nō intellex. opa in in-
fipi. et silis fact⁹ est illis. Un̄ et qui p̄nā; sc̄a
est rōnalis: p̄ p̄uersitatē voluntatē s̄ factus
est animalis.

Secundo queritur

vtz in gradu supioritatis necessariū sit esse
duas p̄tates regale et sacerdotale. Ad q̄d
sic Mar. 6°. Nemo p̄t vob⁹ dñis seruire
Ex quo relinquit q̄ ordo subiectionis req̄-
rit vnitatē dñationis. Inordinatū igitē erit
duas dominationes esse in p̄latione ecclesie
regale et sacerdotale. Itē regalis potestas
ex p̄missione diuina nō p̄cepto uel cōstituti-
one filijs Israel cōcessa est. Sed oē tale culpa-
bile et illicitū est. Relinquit igitē nō esse ne-
cessariū p̄tatem regale. Quā autē ex p̄missio-
ne solū cōcessū sit: p̄bat. Nā. 17. Deu. sup illō
cū dixeris. Constituā sup me regē. dicit in-
linearis Cōstituant sibi regē cōtra dei volun-
tatē nō deū sed hominē. Itē sup illud q̄d
sequit̄ ibidē. cū cōstitues quē dñs de⁹ tuus
elegerit. Glo. p̄mittit nō cōmittit. Itē q̄rit
Aug⁹ sup eundē locū. Cur p̄pls deo disp̄-
cuit cū regē desiderauit. Un̄. i. Reg. 10°. dicit
Samuel. Vos peccistis dñm hodie q̄ solus
vos saltauit. et. 17. videbitis q̄a grande malū
fecerit cum hic inueniat̄ eē p̄missus. Et r̄id;
Aug⁹ itelligendū est nō fuisse s̄m voluntatē
dei: qui hoc fieri nō p̄cepit sed desideratib⁹
p̄misit. Ex his igitē v̄t potestare regalem

ex sola pmissione di indulta. sed qd ex pmissi-
sione est. vt repudiu marie tpe gr e abolen-
est. q tpe gr e culpabile est bre pntem rega-
le vel subici regali pnti. Con. Hugo d sa
vic. in li. de sacrametis. Due vite sunt: vna
terrena alia spualis. Ad vitā terrenā pntent
oīa que terrena sūt. Ad vitā spūaliū que
spūalia sunt. vt aut in vtraq; vita iusticia b-
uef et vtilitas pueniat. Primū vtriq; distri-
buti sunt qui vtriusq; bona fm necessitates
vel rōez studio ac labore acquirant. Deinde
alii qui ea pntē officii omisi fm equitates
dispensent vt nemo fratrem suū in negotio
supergradiat. sed iusticia iniolata seruetur
Et q nō pōt hūana societas sine vtraq; vi-
ta manere. necessaria est duplex pntē ad oser-
uationē iusticie. vna que pnt in terrenis ad
ordinandā vitā terrenā. Alia que pnt in spi-
ritualib; ad ordinandā vitā spūaliū. Itē
de spūali pntē sine sacerdotali nō est vbiū
fm scripturas qn fuerit ex inllōne et uolūta-
te diuina. De pntē vō regali pbat idē. per
illud puerb. s. vbi loquit di sara. Per me
reges regnāt et legū oditores iusta decer-
nūt. per me pnceps impant: et potentes de-
cernūt iusticiā. Itē Ro. 1. o. dē pncipe
et rege dei minister est vindex ira. Itē
ī psal. elegit david seruū suū: et oīat q ista
elictio fuit ad honore et pntem regalez.

Itē fm Hugo. de san. vic. in li. de sacris
vniuersitas ecclesie duos ordines opletit
laycos et clericos. q. duo latera corpis vntus
In laycis ad quoz studiū et puidenciam ea
que terrene vite necessaria sunt pnter pntē
est terrena. In clericis aut ad quoz officium
pnter ea que spūali vite sunt bona pntē est
diuina. Illa pntē secularis dī. Ista spūaliū
noīat. In vtraq; pntē diuersi sunt grad; sō
vno tamen vtrinq; capite distributi. Terre-
na pntē caput h; regē. Spūaliū pntē caput h;
sūmū pontificē. Ad pntem regis pntent q
ad terrenā vitā sunt necessaria. Ad pntē sū-
mi pontificis que spūali vite attributa sunt
vniuersa. Sedm hoc g. p; qre in nouo et ve-
teri testō. ex quo multiplicat; est dei ppls. ne-
cessaria erat pntē regalis. que pnter terrenis
ad ordinandā vitā terrenā. et pntē sacrodotā-
lis que pnter in spūaliū ad ordinandā
spūalem vitā. Ad illud g. qd pmo obicit
q nemo pōt duob; oīs seruire. intelligitur
cū sibi inuicē dissidet et discordat. potestas
aut regalis cū ordinata est: nunq; dissidet a

pntē sacerdotali. sed spū oīruit et cōcordat
Itē vitā terrena subministrat vite spūali. et vi-
ta spūali et collaborat terrenis pntē regalis et
sacerdotali: et sacerdotalis regali. Unū Hug.
de scō vic. De; noster pacis amator est. et ni-
hil inordinatū approbare pōt nē iusticia. spi-
ritualis siquidē pntē nō iō pnter vt terre-
ne in suo iure pntentiū faciat. sic ipa terrena
pntē qd spūali obet nūq; sine culpa vsurpat
Ad illud h; q seho obr q solū ex vna
pmissione induta est terrena pntē nō ex cō-
missione vel oessione. et nō fm uoluntatem
dei vōm. q uolūtas dei et oessio dī abso-
lute respēu bonoz. oserendoz. respēu vero
maloz dī pmissio. et nō uolūtas dei in com-
paratōe et fm quā. et hoc sine illud sit malū
culpe siue malū pntē. Malū enī culpe nō est
ex uoluntate dei opante. sed uolūtas dei si-
nēte: et hoc ne pei; fiat. uel ut meli; eueniat.

Itē malū pntē nō est p se ex uolūtas dei
opante fm rōem mie que pntē i pī est. Unū
collecta. De; e; pntē e misereri spū et pnter
et fm ipm. sed est ex uolūtas opante fm rōz
iusticie ordinante ea que inordinant fm nos
Unde trena. 3. o. dī. Nō ex corde suo abiecit
et humiliavit filios hominū. siue g. sit malū
culpe: siue malū pntē. nō sit uolūtas di ab-
soluta. nec fm acceptōne et approbatōne
bonitatis: que in nobis fm ipm est. iō ex per-
missione dei dī esse: uel q tolerat in culpā
ne pei; fiat. uel q inferē in penā ne malū fiat
Primo ex pmissione dei dī fieri qd fm se
illicitū: et fm se malū est ut repudiū. Secūdo
ex pmissione dei dī fieri qd fm se illicitum
nō est. sed tū penale est. in quē modū dicunt
fuisse ex pmissōe di sacrificia et legis onera
vt scit repudiū pmissū ē ne pei; fiet. ita one-
ra sacrificioz ipōita sunt iudeis ne malum
fieret. Unū Leuit. 17. Imolet hostias pac-
ficas dno. et nequaquā ultra imolabāt hostias
suas demonis. Sedm hoc vō. q. vniuersitas
pntē regalis ex pmissione diuina est et nō
fm suā uolūtas. nō quia culpabilis sit sed
pnter hoc q in pena introducta sit. et h; ad
onus et pntionē. In pntionē culpe eoz
qui petuerūt sibi dari regē ex iordinata uo-
lūtas: qua min; oserbat de dno qd de ho-
mine. et hoc sigt lex cū dicit. cū vixeris cō-
stitua sup me regem sic habet oēs p circū-
tū natiōes. et. Reg. 3. Cū peterēt regē fili
isrl dictū est. Samuel nō te abiecerūt sed me
ne regnē sup eos. Itē in coheritōne culpe

eorum qui nisi timore patris cessant malefacere
13. Ro. Principes non sunt timori boni operis
sed mali. Hinc dicitur per. 20. Rex qui sedet in
solio iudicii intuitu suo dissipat omne malum
Et per hoc patet solo ad omnia obiecta.

Tertio queritur de

operatione patris regalis ad sacerdotale. habet
autem quomodo operentur secundum ordinem que illarum sit super
riori super quomodo de via iudicii. Item qualiter com-
parentur quomodo: unum ad executionem patris, videlicet scilicet
sacerdotes possint occidere, super in inquisitione
de illo precepto non occides quomodo videlicet in isto
precepto prohibemur occidere: qui habet spiri-
tuale patrem. Item videlicet sacerdotes possint
arma mouere super quomodo de lege bellos. In
hac vero parte queritur videlicet patris sacerdotalis ob-
noxia sit patri regali. Nam super determinatum
est qualiter patris regalis obnoxia et subiecta sit
patri et sacerdotali. scilicet in inquisitione de persona iu-
dicis quomodo de via iudicii. Queritur ergo videlicet
per aliquod seruitium patris sacerdotalis sit ob-
noxia regali. Ad quod sic obicit Dugo de
san. vic. in li. de sacramentis. Sicut platonius
debitum est subiectis possidenda debite dis-
pensare: et eos contra iniusticiam defendere. sic sub-
iectorum debitum est in se et in suis patris fuit
tuum exhibere. Est autem seruitium aliud deter-
minatum, scilicet census et tributum: que annualiter
soluuntur. Aliud fortuitum quod pro culpis et casu
accidentibus exigitur. Cum ergo patris sacerdotalis
teneat regali soluere tributum de suis: hoc est
de rebus quas possidet. ergo est obnoxia patri
regali. Item ad hoc videlicet facere quod dicit apostolus
ad Ro. 13. reddite omnibus debita: ut cui tri-
butum: tributum. et cui vectigal: vectigal. Item
dicit canon beati Urbani. 23. q. 8. Tributum in ore
piscis piscante Petro inuentum est. Mat. 17.
quia de exterioribus suis que palam cunctis ap-
parent tributum ecclesie reddit. Item idem
beatus Urbanus non totum piscem dare iussus
est: sed tantum stateras: quod in ore eius inuentum est. Ma-
th. 17. Quia non ecclesie dari Imperatori non po-
tentialis apex: qui in ore capitis ecclesie pre-
minet sibi potest regibus. sed sane quod in ore piscis
inuenit pro Petro et domino dari iubet. Quia de
exterioribus ecclesie quod constitutum est antiquitus
pro pace et quiete. qua nos tueri et defendere de-
bet. Imperatoribus soluendum est. Item beatus
Ambrosius. Tributum cesaris est: cesari non nega-
tur. ecclesie dei est. cesari utique non debetur.

Item Dugo de sanc. vic. ad patrem regis

pertinet que terrena sunt: et ad terrenam vitam sanctam
omnino. ergo si ecclesia possideat aliqua terrena p-
tinebit ad regis potatem. ergo de terrenis quod
possidet patris sacerdotalis obnoxia est et videlicet
seruitium patri regali. Cuius. Beatus. 4. Emit
iosaph oem terram egypti: subiecitque eam Pharaoni: propter terram sacerdotum. Glo. hic signat ecclesie
terram in qua veri sunt sacerdotes. libera esse
a censu mundiali. Item. 23. q. 8. Cum tunc famis
cunctorum egyptiorum terram emeret Pharaon. Beatus.
4. Atque sub eadem fame sue fuituti cunctos
subiecit. sacerdotibus ita necessaria misit ut
ut nec possessionibus: nec libertate nudarentur
omnino extunc pronunciate sacerdotes in omni gente
liberos esse oportere. Item Mat. 17. Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum
a filiis suis an ab alienis. et dixit Petrus ab
alienis. Dixit illi Iesus. ergo liberi sunt filii
terre in glo. Liberi sunt filii regis in omni
regno. Multo magis liberi sunt filii illius regni
sub quo sunt omnia regna in quolibet terreno
regno. Ex his igitur videlicet relinquitur quod in nullo
nec in possessionibus: nec in personis patris sacer-
dotalis sit obnoxia regali. Res quedam pos-
sident ecclesia forte spirituali et iure diuino ut ob-
cimas et oblationes. is. Nume. filius leui de-
di omnes decimas in possessione. Item in eo
locutus est dominus ad Aaron. Dedi tibi custodiam
promissionum mearum: omnia que sacrificantur a filiis
Israel tibi tradidi pro officio sacerdotali et fili-
is tuis: et sedit. Omnis oblatio et sacrificium et
quicquid pro peccato reddis mihi. tuum erit et filiorum
tuorum. Sicut modo loca deputata ad viuimus cul-
tum ut territoria ecclesiarum et alia loca deputa-
ta ad spirituale officium ut cimiterium. Unum Nu-
me. is. de sacerdotibus. Excubate in custodiam
tabernaculi et in ministerio altaris. omnia que
ad cultum altaris pertinet per sacerdotes admini-
strabunt: si quis extremis accesserit occidetur
De his dicitur canon de ceteris piscis. iuxta leges ca-
nonizatas de ecclesiastico agro et maso uel
si quilibet pro loco sepulture aliquid ecclesie
largitus fuerit de decimis etiam et oblationibus
fidelium nullus presbiter census persolvere cogatur
Alia vero possidet forte temporalis. ut titulo nediti-
onis uel titulo possessionis saluo debito fut-
tuo. et de his patris sacerdotalis principibus con-
suetudo debet obsequia ut et annua eis persoluat
tributa. 23. q. 8. Ad ea vero que obiciuntur
videlicet quod sanctes que dicuntur quod patris sacerdotalis
non est obnoxia census uel tributum: intelliguntur
de his que possident forte spirituali et titulo

iuris vinini. Antea vero conie intelliguntur de his que possidet sorte tpali et titulo iuris humani. Illa enim que possidet sorte spiritali dicuntur spualia quia annexa sunt et attributa iuri vno officio spuali. Quoadmodum alia dicuntur terrena: quia obnoxia sunt obsequio tpali. Ista ista subiecta sunt terrene praei illa vero mune. Notandum tamen ad plenam euidenciam praedictarum distinctionum Hugo in libro de sacris de his que ecclesia possidet sorte tpali. Distinguit enim sic. Terreni principes in terrenis possessionibus quas in subiectis uel non subiectis possident: ecclesie aliquando cedunt sola utilitate. aliquando utilitate et praetere. Utilitatem sine praetere cedunt quam fructum quidem possessionis ad usum ecclesie transferri discernunt sed praetere iusticie exercende in ipsa possessione ad eius dictionem transferre non permittunt. Aliquando utilitatem et praetere sibi tribuunt. Ubi tamen diligenter attendendum quod ecclesia solum fructum terrene possessionis in usum recipiat: potestatem tamen exercende iusticie per ecclesiasticas personas aut secularia iudicia exercere non potest. potest tamen habere ministros laycas personas per quas iura et iudicia ad terrenam praetere pertinetia sibi tenorem legum et debitum iuris terreni exerceat.

Sic tamen ut et ipsum quod praetere habet a iudice terreno se habere cognoscat: et ipsas possessiones non quae ira a regia praetere elongari posse intelligat. quoniam si ratione postulauerit et necessitas: et illis ipsa potestas debeat patrocinium: et illi ipsi possessiones deant in necessitate obsequium. sic enim regia praetere patrocinium quod dicitur aliter non potest dare sic ipsa possessio etiam ab ecclesiasticis personis obtenta: obsequium quod regie praetere per patrocinium debet iure negare non potest. sic scriptum est que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo.

Item queritur utrum pro peccatis per personam ecclesiasticam seu sacerdotalem obnoxie sint praetere regali. Quod videtur per illud Romanorum. i. 10. Vis non timere potestatem bene fac. si autem malefeceris time. non enim sine causa gladium portat. id est iudicariam praetere sed ad hoc ut dicitur glo. ut malos puniat. Si ergo sacerdos uel clericus malefecerit poterit puniri a seculari praetere. Item quibus delinquentes sortis foris ratione delicti. si ergo sacerdos uel clericus delinquat in his que terrena sunt: uel que pertinent ad terrenam vitam sortis foris praetere secularis. quia sicut dicit Hugo. Ad praetere regis pertinent omnia que terrena sunt et ad terrenam vitam ordinata. Coni. Sic se habet praetere sacerdos

ralis ad regalem sicut vita uel homo spualis ad aialem sicut quod dicit Hugo. Sed ita est quod aial vita non potest oiuudicare spirituale etiam delinquentes: quoadmodum animal non habet iudicare hominem delinquentem. Ergo relinquitur quod praetere regalis non habet oiuudicare personam ecclesiasticam uel sacerdotalem. Unde. i. Cor. 2. 15. Spualis iudicat omnia: et ipse a nemine iudicatur. Item sicut Hugo. de sacris vic. Spualis praetere terrenam praetere et instituit et habet: ut sit. et iudicare habet si bona non fuerit. ipsa vero a deo primo instituta est: et cuius uoluntat a solo deo iudicari potest. sic scriptum est Spualis oiuudicat omnia: et ipse a nemine iudicatur. Item est quod summa praetere sacerdotalis quae est in summo pontifice non potest ab homine iudicari. Sed habet de omnibus iudicare: et de personis que uite spuali deputate sunt: ut uel omnes personae ecclesiasticae: et de personis que ad vitam terrenam deputate sunt sibi terrena praetere. ut personae laycae et hoc in causis spualibus aialibus. Unde in typo Jere. potestati spuali summe dicitur. Ecce constitui te super gentes et super regna ut euellas et destruas et discedas et dissipas edifices et plantes Jere. 1. Potestas vero terrena non habet iudicare nisi de personis que terrene uite sunt deputate: ut personae laycae. Unde ad soloz obiectorum non determinatione Hugo de sacris vic. Sciendum est quod iusticia illa que terrene praetere i subiecta uita est aliquando modis determinatur. sicut personam. sicut causam. sicut modum. sicut locum. sicut tempus. Secundum personam igitur iusticia uoluntat. si iudex secularis in ecclesiastica personam manu mittit. Secundum causam si ecclesiastica negocia exaianda suscipit. Secundum mensuram. si mendaciam uel maledictum suspensio puniret. Secundum locum si loca sacra violare presumet. et fugientibus etiam ad illa etiam reus et per sceleribus suis condendis iordinate uolentiam inferre temptaret. Sed et tempus si sacris et solenibus diebus reuerentiam non exhiberet quoniam et his peccatum est quibus per culpis suis supplicia debent.

Consequens est

inquirere de legibus futuris. Circa quas queruntur tria. Primo utrum boni sicut legem diuinam debent subici malis. Secundo de manumissione peccatorum seruorum. Tertio de receptione serui alieni.

Queritur igitur utrum boni teneant subici malis. quod non videtur. Sen. 9. Sic terros uel ter sup cuncta aialia. ubi dicit glo. homo

nō rōnabilibus sed irrōnabilib⁹ subiect⁹ est
nā. Un ex illa pte qua hō est irrōnal fm qd
dicit Grego. Ex illa pte hōi est subicibil. Si
ergo bon⁹ vir ex nulla pte irrōnalis est. Ma
lus vero in q̄tum malus est irrōnalis. ergo
bon⁹ vir nūq̄ tenet uel oꝝ sbici malo. Ad
idē est qd dicit Grego. Ubi nō delinquim⁹
pares sumus. ergo nullus bon⁹ est alicui sbi
dit⁹. Con. Ro. 13. Oīs aīa p̄tib⁹ sublimi
orib⁹ subdita sit. Blo. videbat quibusdam
q̄ mali oīi maxie infideles nō deberent fi
delibus oīari. et si boni et fideles essent: bo
nia et fidelib⁹ deberent esse pares. quā etiaꝫ
superbiam remouet hic apostolus. Omnis
anima potestatibus x̄i. oīs hō subditus
sit ut etiā uolūtate fuit. potestatib⁹ secula
ribus bonis uel malis. s. regib⁹ p̄cipib⁹ x̄i.

Itē. Pe. 2. Serui subditi estote in omi
timore dñi. nō tm bonis et domesticis sed
etiā discipulis hōc est enī grā. Itē Eph. vii.
Serui obedite p̄ oīa dñi carnalib⁹ non ad
oculū seruientes q̄i hōib⁹ placentes. sed in
simplicitate cordis timētes deū. Itē ad iō
sunt rōnes apli. 13. Ro. Non est p̄as nisi a
deo x̄i. Rō. v. q̄ lex fuitutis aliā causaꝫ
h̄z sue institutionis. et aliā cām h̄z sue ot ter
uātē. Cā enim instōnis fuit irrōnaltas siue
brutalitas sic sup̄ oēm est. Cā x̄o obfuantie
ē tpe grē est hūilitas. Inordinatio. n. uolū
tatis hūane in modū irrōnabilis bestie ne
cessariū hūit arceri a malo timore oīatiōis
Inde est q̄ p Cham genesis. 9. est fuitus in
trodūctā. Lex igit̄ seruitutis introdūctā est
ad coheritiōne maloz. Itē ordo bone uo
lūtatis p̄ humilitatē oꝝ custodiri: et i aplioꝝ
grām et meritū pmoueri. Et iō lex fuitutis
etiā tpe grē a bonis obfūanda est. Unde. i.
Cor. 7. Seruus uocat⁹ es nō sit tibi care. si
si potes fieri liber magis utere. Blo. fuitute
q̄a hōc est cā humilitatis que ad eā que i do
mino est p̄tinet libertatē: quia q̄to quis de
spectior est i hoc seculo p̄pter deū rāto ma
gis exaltabit̄ in futuro. Ad illud ḡ quod
p̄mo obicit v. b. q̄ boni debēt sbici etiam
malis p̄tib⁹ p̄pter debitū oseruāde di
uine ordinationis. Un. 13. Ro. Qui p̄tib⁹ re
sistit dei ordinationi resistit. Blo. i. Dabenti
potestatē dei ordinatione et sbdit de p̄ate
bona. p̄ q̄ cā p̄fecit de⁹ rōnabilē. de mala cē
videri pot̄ oū et boni p̄ eā purgant̄ mali x̄o
oīnant. Dicend⁹ ḡ q̄ mali debēt sbici po
testati p̄pter uitiū sue irrōnabilitatis. Boni

x̄o p̄pter debitū diuine ordinationis et uti
litate sue purgationis. Un Ambro. sup̄ illud
13. Ro. Principes nō sunt timori boni op̄is
sed mali. Si bon⁹ est p̄nceps bene op̄antem
nō punit: sed diligit. Si malus est nō nocet
bono sed purgat eū. et iō nō est ad timorem
ei qui bene op̄at. malus x̄o oꝝ timere q̄a in
stituti sunt p̄ncipes ut mala puniant. Ad
scdm qd obicit: q̄ ubi nō delinquim⁹ pares
sumus. Intelligit̄ de p̄tate q̄tū ad meritū
et dignitatē et scie: nō q̄tum ad p̄tate co
uersationis siue oditionis h̄ vite. Un Rom
13. sup̄ illud Ideo q̄ necessitate subditi esto
te nō iolū p̄pter irā sed etiā p̄pter oīciam
Blo. Ambro. i. oēs fideles in q̄tum fideles
sunt unū in x̄po in cui⁹ fide nō est oīstantia
iudei et greci oīi et h̄i Gal. 3. Diu tamē est
in ouersatione morali et eius ordinē in hui⁹
vite itinere h̄andū esse apli p̄ciuit.

Deinde queritur ^{de} ^{ma}
namissione seruoꝝ. De quo dicit lex Exo. 21
Si hebrei seruū emeris sex ānis seruet tibi
In septimo egrediet̄ liber gratis. Deut. 15.
Dabes idē cū uendit⁹ fuerit frater tu⁹ hebre
us et sex ānis fuerit tibi. in septimo āno di
mittes eū libez. Ergo fm lege septimo āno
seruus hebre⁹ debebat manumitti. Et con
stās est q̄ manumissio hui⁹ et donatio liber
tatis pietatis est. ergo maxie oꝝ tpe grē obfū
uari. Itē fm legē hebre⁹ p̄p̄ie nō pote
rat esse hui⁹ hebrei. Un Leui. 25. dicit lex
Si paup̄tate op̄ulsus uendiderit se tibi fra
trem. nō cū op̄rimos fuiture famuloꝝ: sed
q̄t mercenari⁹ et colonus erit usq̄ ad iubele
um. et subdit. Mei enī serui sunt. Ego eduxi
eos de terra egypti nō ueniet̄ oditione suo
rū. ergo multo forti⁹ fm libertate legis enā
gelice xpianus nō oꝝ esse seru⁹ xpiani. Itē
3. Reg. 9. De filiis israel nō oīstituit Salo
mon seruire quēq̄. Ergo multo forti⁹ xpia
ni qui s̄t filii di Jo. i. Nō debēt oīstitui serui
Con. Deu. 15. sup̄ illud. Septimo āno dimittes
eū libez. Blo. i. de hoc hui⁹ xpianus a domis
flagitarent iubet suos oīs esse subditos
ne doctrina dei blasphemet. i. Lbi. vltio. Qui
cūq̄ sunt sub iugo serui oīos suos oi bono
re dignos arbitrent̄ ne nomē dñi et doctrina
blasphemet. qui aut̄ fideles habēt oīos nō cō
temnāt: quia fratres sūt. sed magis fuit̄ ga
fideles sunt. Rō oditio seruitutis nō eua
cuaē p̄ libertatē xpianitatis triplici rōe. P̄tio

quia offert ad meritū et humilitatem que est custodia virtutis. Unā dicitur i. Cor. 17.º. Seruus vocat⁹ es nō sit tibi care. Si si potes fieri liber magis utere. s. fuiture. quia sicut dicit glo. hoc offert ad humilitatem. et i. Pe. 2.º. Serui subditi estote in oī timore dñi: nō tm̄ bonis et modestis: sed etiā discoloris. hec est enī grā. Secūdo quia offert ad retributionē glie future. Unā ad Col. 3.º. Serui obedite p̄ omnia dñis carnalib⁹. et subdit. Sciētes q̄ a dño recipiet retributionē hereditatis. Tertio ad evitandā blasphemā nōis dñi et scādulum fidei. Unā dicit apls. i. ad Th. 5.º. Q̄ sui dominos suos oī honore dignos arbitrentur ne nomē dñi et doctrina blasphemet. p̄p̄t̄ has cās Apli tpe gr̄e seruos xp̄ianos om̄s suis subiectos esse decreuerūt. Ad illud ergo qd̄ p̄mo obr̄. q. septimo āno seruus hebre⁹ manumittebat⁹: qd̄ pietatis est vob. q. illa manumissio septimi āni erat figura. significat enī sicut dicit Jsidor⁹ sup Deut. 15.º. Quia i seculi etatib⁹ h⁹ seculi serui etes se. timo anno i. eterno sabbato liberabūt⁹: q. aut̄ figurale est nō est ad litterā tpe gr̄e obseruandum.

Ad scdm̄ x̄o et tertiu vob. q. melioris conditionis est suus xp̄ianus tpe gr̄e q̄ seruus hebre⁹ tpe legis. seruus enī hebre⁹ erat conditionis fuitutis mercenarie. Leui. 25.º. Nō op̄p̄mes fratre tuū fuitute. sed q̄i mercenari⁹ et colonus erit. Seru⁹ x̄o xp̄ianus subiectus est fuitute caritatis et obedientie. Unā Apl̄s ad philomōnē scribit de honesto suo suo obsecro te p̄ filio meo honesto: tu illi sic mea viscera suscipias et subdit. Jā nō suum sed pro seruo carissimū fratre maxime mibi q̄to magis tibi: et in carne et i dño. Si g⁹ habes me sociū suscipe illum sicut me.

Tertio queritur de

receptione sui alieni de quo dicit lex Deutro 23.º. Nō trades seruū suū dño suo qui ad te confugerit. Ex qua lege v̄ q. fugitiu⁹ seruus a subiectione sui dñi possit ab aliquo licite recipi. Coi. 21.º. Exo. dicit lex. Q̄ seru⁹ pecunia dñi sui est. Si g⁹ pecunia alterius voluntate domini nō p̄t̄ licite teneri vel recipi. ergo nec suus. Itē 22.º. Deu. dicit lex. Q̄ bos et ovīs fratris v̄ ad ip̄m reduci et sine detrimento sibi suari. Et sili mō de vestimēto et oī re pximi. faciendū est g⁹ cū su⁹ sit res dñi sui. seruus fugiēs v̄ domino suo restitui. Itē Apl̄s restituit honestū suū

Philomoni dño suo. qui ad aplm̄ confugerat de quo dicit Apl̄s philomone. sine consilio tuo nihil volui facere. s. de honesto retinendo

R̄ distinguēdo. Seru⁹ aut̄ ē seru⁹ singularis p̄sonę. aut̄ est seruus p̄sonę publice vt regis. Si est seru⁹ singularis p̄sonę: aut̄ ergo fugit a domino suo volēte ip̄m p̄dere p̄p̄t̄ vitandū piculum salutis. Aut̄ fugit a domino volēte ip̄m p̄dere p̄pter subtractionem debiti fuituti seu subiectionis. In p̄mo casu intelligit̄ lex. Nō tradet seruū domino suo su. p̄le volenti ip̄m p̄dere. Unde dicit Aug⁹ sup illū locū. q. alieni tena at̄bis. ex Jerh̄ seruauit hāc legem quādo ad eū fugit David a facie domini sui. i. regis Saul. i. Reg. 21.º. q. suolebat ip̄m p̄dere. In secūdo x̄o cāu intelligit̄ gū leges conire. Itē si est suus p̄sonę publice ut regis. aut̄ igit̄ est seru⁹ gentis infidelis. aut̄ gentis seu populi fidelis. si est su⁹ gentis infidelis et fugit ad pplm̄ fidēle p̄p̄t̄ p̄niciē erroris p̄cipit lex q. nō reddat⁹: s. suscipiat. Et hoc mō intelligit̄ sic dicit Aug⁹ p̄dicta lex. Nō tradet seruū domino suo. v̄ Aug⁹. Quō hoc putari p̄t̄ nisi genti vel populo intelligamus ista dicit̄ non vni. hōi ex alia v̄t̄ q. gēte a domino suo. i. rege seruū r̄ fugientē ad hāc cui loquebat⁹ reddi p̄hibuit.

Consequenter que

rendū est de legib⁹ iudicialibus circa virum et vxorē. Erat aut̄ lex p̄missionis de vxore repudiāda. 24. Deu. de qua tactū est p̄ua. Erat itē lex de vxore alienigena ducēda de puella capta in p̄lio. 21. Deu. Si videris in numero captiuo et mulierē pulchrā voluerisq. eā h̄re in vxorem radet cesariē et circūcider vaginas. deponet uestē. sedensq. in vō tua flebit patrē vno mēse. postea intrabis ad eā: eritq. vxor tua. Itē erat lex de duplici vxore habēda Deu. 21. Si h̄uerit hō vxores duas: vnā dilectā et alterā odiosā. Si fuerit fili⁹ odiose p̄mogenit⁹ nō poterit filium v̄ltere p̄terre filio odiose. Querit̄ g⁹ iū p̄mam legē v̄t̄ tpe legis licitū esset ducere alienigenā. qd̄ v̄ p̄dictā legē. Itē Ruth v̄l. Talit̄ hoc Ruth et accepit vxorē. et sic pat̄ p̄ illā hystoriā fm̄ legem illā: accepit vt suscitaret semē fratris. Deu. 25.º. Ruth autē erat moabites alienigena. Coi. Deu. 7.º. of̄ J̄srael nō inibis fedus cū eis: nec associabi s cū eis iugia. dicit de alienigenis. Item 2.º. Esdre v̄l. Iūgd̄ nō in huiusmodi re

peccavit Salomon rex isrl. et sequit. 3p3 g^o
 duxerunt ad peccatū mulieres alienigene.
 Nūquid nos inobediētes faciemus peccā
 grande h. vt pua icemur et ducamus vxores
 pegrinas. Itē fm hāc legē tpe gratie disp
 cult^o impedit matrimoniū contrahendū. et di
 rimit tractū. R^o ducere alienigenā de
 illis septē gentib^o que inhabitabāt terrā pro
 missionis ppter piculū ydolatrie et erroris
 pphibitū erat fm legē 7°. Deu. filiā tuam nō
 dabis filio ei^o nec filiā ei^o accipies filio tuo
 quia seducet filiū tuū ne sequat me. Ducere
 nō alienigenā de gente alia manēte in erro
 re ydolatrie adhuc ex eadē pphibitione erat
 illicitū fm legē. Ducere nō alienigenā conuer
 sam ad fidē et obseruantia legis diuine lici
 tū erat ex p̄dicta lege d^o ducenda captiua pu
 ella. Un^o Boz duxit Ruth moabitē conuersā
 ad fidē et legē hebreā. ruth. viii. et Salomon
 duxit raab. Itē querit de seba lege qua
 videbat esse concessū in lege h^ore p̄les vxores
 Itē ad idē est q^o patriarche habuerūt p̄les
 vxores. vt Dabirā h. 25°. et Jacob gen. 29.
 et 30. Itē lege data p̄ Samuel hūit p̄les
 vxores nec in hoc resp̄ndit. sicut Dauid legi
 tur habuisse p̄les vxores: quas nō habuisset
 si ei licitū nō fuisset. Itē dicit Aug^o sup
 Gene. 29°. Obiciūt Jacob quatuor vxores. sed
 qñ mos erat crimē nō erat. Cōi. Gene. 2°.
 Erūt duo in carne vna. hoc v^o ad p̄ciōnē
 ergo nō p̄t esse tres. ergo vn^o nō p̄t habē
 duas vxores. Itē Mar. 19°. Nō legistis
 q̄a q̄ fecit ab initio masculū et feminā creauit
 eos. Glo. nō ait feminas: vt et vnū coniugium
 sit nō pla. Itē. 17°. Deut. de rege v^o. Nō ha
 bebūt vxores plimas. ergo fm legē non erat
 licitū habē plures. seu dicam^o legē naturalē
 seu legē Moysi. Ad hoc volūt quidā vicē
 q^o de plurib^o vxorib^o habēdis aliqñ fuit di
 spensatū. et hoc ex cā ppter dei p̄m. multi
 plicandū. Et hec dispensatio occurrit ante le
 gem et in lege. cū adhuc p̄s pauc^o erat colē
 tū deū. Un^o hec cā multiplicatio. s. p̄s
 ad cultū diuinū dispensabat cū illis vt ha
 berent p̄les. postea nō multiplicato populo
 cessauit cā et dispensatio. Sed obf. Nā
 h^o hoc Dauid peccauit habēdo p̄les. quia iā
 p̄s colentiū deū multiplicat^o erat. Item
 zi. Deut. sup illud Si habuerit hō duas vx
 ores etc. nō poterit p̄ferre filiū dilectē etc. dicit
 glo. hic ad litterā faciendū est ne sequat q̄
 animi sui motū amorē vel odiū: sed nām. si

ergo ex illa lege concedebat p̄s habē plu
 res. g^o cū ad litterā obseruanda sit modernis
 lege eadē concessū erit h^ore plures: q̄d falsum ē

R^o v^o. q^o solis regib^o et quibusdā aliis
 certis p̄sonis dispensatōe diuina concessū erat
 h^ore plures sed nō plurimas. Certis nō p̄so
 nis vt patriarchis et iudicib^o et quibusdā
 p̄phetis concessū est plures h^ore ex cā p̄dicta:
 quia necessariū erat vt ex eis multiplicaref
 p̄les ad ampliandū cultū dei. Regib^o vero
 concessū est plurib^o h^ore tūcne ppter defcē
 successioni regni p̄s insolescens recederet
 a religioe diuina. Un^o aug^o sup illā legē d^o rege
 Deut. 17°. Nō habet vxores plurimas. v^o. n.
 manifestū est Salomone hoc p̄ceptū trāisse
 Dauid aut plures hūit: nec p̄ceptū p̄teruit
 p̄missio est enī h^ore plures. nō plurimas. mul
 tiplicatio vxorū generalit^o p̄hibita est. p̄missi
 est regi plures habere. seu non multiplicare
 ne multiplicādo pueniat ad alienigenas. Et
 p hoc p̄missio ad p̄mo obiecta. Ad illud
 nō q̄d obicit vltio. q^o hec lex ad litterā suan
 da est v^o. q^o cū lex ista nō dicat. si habeat hō
 duas vxores. sed v^o de p̄terito. si habuerit
 hō duas vxores. hūisse aut duas vxores po
 test p̄tinere ad diuersa tpa in quib^o aliquis
 habuit vxores duas successiue. vnā p^o alia;
 p̄s mortuā nō ad idē tps. i quo aliq̄s simul
 habuēt duas vxores. Et hoc mō lex ista ad
 litterā a modernis coniugat obseruanda est.

Postea queritur de

legib^o circa p̄sonas infames. Reputauit at
 lex p̄sonas infames quasdā rōne culpe p̄pe
 vt meretrices. et scortatores. quoz questum
 p̄hibuit offerendū. Deu. 23°. Nō erit mere
 trix de filiabus israel: nec scortator de filiis
 israel: et postea subdit. Nō offeres mercedē
 p̄stibuli: nec p̄cū carnis in domo dñi. Et sic
 dicit Aug^o sup illū locū. Ex p̄ma pte legis
 p̄hibent manifeste viri et feie fornicari. et
 monstrat peccatū esse cōmixtio cū nō coniuge
 Un^o littera. 7°. habet nō erit meretrix de fili
 abus israel: neq^o fornicās de filiis israel.

Sed ob x^o. De. Irritā qui faciēs legem
 Moysi sine vlla miseratione: sub duob^o uel
 tribus testib^o moriet. Cū ergo fornicatio nō
 puniat morte fm legē. Un^o Leuit. 19°. Si for
 muerit hō cū muliere cōp̄to semis etc. Uap̄u
 labunt ambo et nō morient^o. ergo qui fornicat
 tur nō facit irritā legē Moysi. ergo in lege
 Moysi nō p̄hibet fornicatio. R^o v^o. fm

An-13. hic prohibet meretricium et etiam fornicationem. Meretricium enim est publica fornicatio. Unde dicit Augustinus. Ad eas prohibet accedere quod publice venalis est turpitudine: et sic sunt meretrices. fornicatio vero est coniunctio cum non sua coniuge. seu sit publica et venalis seu non: et sic etiam prohibet hic. ut dicit Augustinus. quia dicitur in 70° ut dicitur est. Non erit fornicatio de filiis israel.

Ad illud ergo quod dicit Apostolus ubi dicitur quod non quas cumque prauaricationes mandatorum legis puniebat lex morte corporali. imo quasdam puniebat verberibus seu flagellatione. quasdam vero pecuniaria. sic patet ex precedentibus. Et ideo illud quod dicit Apostolus intelligit de prauaricatione illarum legum in quibus pena mortis erat statutam non de aliis. Uel intelligit Apostolus de transgressionem legis sanctificationum. pro qua determinabatur pena mortis in lege Leuitico. Nam poluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est domino prohibet de peccatis suis. et iterum. si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit. prohibet de populo suo. et iterum. Omnis anima que ederit sanguinem prohibet. de hac autem prauaricatione intelligit Apostolus. Unde dicit. x. Heb. Irritam quis faciens legem Moyse. mortis. Quanto magis putaris deteriora mereri supplicia qui filium dei oculaucerit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est. Ex quo patet quod intelligit de lege sanctificationum que significabant sacrificium christi et sacramentum sanguinis.

Item dicitur de alia parte legis. Non offeres mercedem prostibuli: nec pretium canis. Nam quod mercedi datur repeti non potest. ergo iniuste possidet quod sibi datur. ergo de illo potest elemosinam facere et deo offerre. Item dicitur humana lex. Turpiter facit meretrix cum sit meretrix. non tamen turpiter accipit. Si ergo non turpiter accipit. de accepto sine turpitudine offerre poterit. Respondeo ad primum iniuste possideri debet duobus modis. vel iniuste cum vel iniuste modo. Meretrix ergo quod possidet ex meretricio non possidet ex iusta causa. quia ex peccato recipit illud stipendium. possidet tamen iniuste modo. quia possidet ut proprium. non ut alienum. propter hoc ergo quia merces prostibuli est stipendium peccati prohibet offerri in detestationem et abominationem meretricii. Ad secundum vero quod dicitur quod non turpiter recipit. Si sic intelligit duobus modis. turpiter ei recipit: quod ex turpi causa et actu stipendium percipit. non turpiter vero recipit quantum ad hoc ut in restituendo sit. Item dicit Augustinus. quare prohibuit offerre pretium canis. Nam coniurationem promogenitorum quam iubet fieri

de immundis animalibus Exo. i. leonibus et asinis que adiuvant hominem. Unde et iumenta dicuntur de cane et de porcino noluit fieri. Querit ergo si de omnibus talibus coniurationem voluit. que hic solum canem excipit. Respondeo in lege quedam offerrebantur de animalibus nec redimebantur ut animal immolabile. Leu. vii. Animal quod immolari potest domino mutari non poterit: ut bos et ovis. Quedam vero non offerrebantur sed redimebantur: ut animalia immunda que dicuntur iumenta. eo quod sint homini in adiumentum Leuit. vii. Si immundum animal redimetur que obtulerit. 24. Exo. promogenitum asini redimes ovis. Quedam vero nec offerrebantur nec redimebantur ut canis et hoc duplici ratione una est litteralis quia talibus animalibus maxime utebantur idolatrie in sacrificiis et cultu ydolorum. Et ideo ad detestationem idolatrie prohibuit animalia: et eorum pretium dominus offerri prohibuit. Alia vero ratio est moralis: quia per canem significatur rapacitas. Derapina autem non potest fieri oblatio. 14. ecclesiastici. Dona iniquorum non probant altissimum. et iterum. Qui offert sacrificium de substantia pauperum. qui victimat filium in conspectu patris.

Item secundum legem

Quedam persone reputabantur infames non ex culpa propria. sed ex defectu significante culpa. vel conditione consequente culpa aliena. Ex defectu significante culpa infamis erat carens membris genitalibus. Unde lex Deu. 23. Non inebit eunuchus attritus vel amputatis testiculis et abscisso veretro ecclesiam domini. Item ex conditione consequente culpa aliena reputabantur quidam infames ratione natiuitatis: ut de ultimo thoro nati. Unde lex Deu. 23. Non ingredietur manser de scorto natus in ecclesiam domini usque ad decimam generationem. Quidam vero ratione gentis seu generis. Unde lex Deu. 23. Amonites et Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam domini in eternum. Circa quas leges obiter multipliciter. Primo quia non videtur continere iusticiam iste leges. Nam cum exclusio ab ecclesia domini pena sit. defectus autem genitalium potest in aliquo esse sine culpa. similiter et nasci de scorto non est cum ipsa nascitur. Ergo lex infert penam sine culpa quod iniustum est. Item queritur quid dicatur ecclesia. Nam si ecclesia dicitur congregatio fidelium. Sine culpa autem nullus debet excludi de congregatione fidelium. ergo non est iustum ut aliquis excludatur ab ecclesia propter defectum genitalium vel propter defectum natalium.

Itē querit simpli dī de eunuchō q̄ non intrabit ecclesiā vni. De illo hō qui de scōz to natus est dī: q̄ nō intrabit vsq; ad decimā generationē. Itē querit Aug⁹ de alia lege Amonites ⁊ Moabites etiā post decimā generationē nō in intrabūt ecclesiā i etnā. Cū ergo Ruth fuerit moabites cōtra hāc p̄hibitionē admīssa v̄r. Si dicat h̄z lītētā. 70. quā ponit Aug⁹ amonites ⁊ moabites nō intrabūt ecclesiā vni vsq; ad decimā generationē: ⁊ nō intrabit vsq; in eternū. Sic dicit Aug⁹. q̄ forte p̄phetizauit miltice Ruth intraturā. Cū aut vsq; ad decimā generationē. Cōputant̄ enī ab Habia cui⁹ nepos fuit Loth. qui genuit amonitas ⁊ moabites generationes decē vsq; ad Salomon qui genuit Booz maritū Ruth. videlicet Habia. Jac. Jacob. Judas. Phares. Esron. Arā. Aminadab. Naason. Salomon. i. Paralip. 2. Qui genuit Booz: cui⁹ Ruth in ecclesiā vni pepit filios. Ruth vlti. Sed obiicit Aug⁹. Cur g⁹ dictū est vsq; in eternū p̄ additionē; an quia p̄ nulla aīa de amonitis ⁊ moabites intrabit in illā ecclesiā hebreoz: quod v̄r in euentis. Si hō dicat alit̄ sic dicit Aug⁹. q̄ amonitas p̄hibuit ⁊ nō amonitidas. i. viros admitti nō feminas: ⁊ reddidit rōez. quia cum euertissent israelite illā gentē oēs viros occidere iussi sunt. Nume. 31. feminas autem nō nisi eas que nonerāt viz. qm̄ ip̄e in fornicationem subduxerunt p̄lm. Nume. 25. Virgines hō dimiserunt nō eis ip̄tantes culpa; qua euerti gens illa meruit quā etiā hic cōmemorauit. Sed obiicit Nā sic habet̄ Judith. 5. Achyo: erat dux omnīū filioz; amon. ⁊ sic dī. 14. Relicto gentilitatis ritū credidit deo: ⁊ circumcidit carnē p̄pucii sui ⁊ apposit⁹ est ad p̄lm̄ israel ⁊ oīs successio generis ei⁹. Ergo Achyo: cōtra hāc p̄hibitionē in vni ecclesiā est recept⁹. Itē obiicit de hoc q̄ de amonite ⁊ moabite subdit lex. Nō facies cū eis pacē: nec queres eis bona cūctis dieb⁹ vite tue vsq; in sempiternū. Nam hec p̄hibitio v̄r manifestā iniquitatē inducē. galic dicit Ap̄ls ad Ro. 12. Si fieri pōt q̄ ex vobis est cū omib⁹ hōib⁹ pacē hātes. ⁊ De bre. 12. Pacē sequimini cū oībus. Itē; 12 Ro. iuxta auctoritatē p̄uer. 25. Si esurierit inimicus tuus: cū illū. si sitit: potū da illi.

R⁹ ad p̄mū v̄b. q̄ pena in ste inferi sine culpa: nō tñ sine cā. sicut p̄; in multis exēplis vt in ecco nato ⁊ paulo. Dicendū igit̄ q̄ ab

ecclesiā excludit̄ fm̄ p̄dictā legē eunuchus ⁊ spurius nō p̄ culpa ab eis cōmissa. sed p̄ culpa significata excludit̄ eunuch⁹. significat. n̄ illū qui molliē viuit nec virile op⁹ pficit: ⁊ hec cā sufficiens est legi que deseruit figure. quāuis alia itēz cā sit: nē iā vice. Pro culpa viro detestanda seu p̄pua excluditur spurius: in detestatoz; videl; illegitimi coy⁹.

Ad scōm hō v̄b. q̄ excludit̄ quis a societate fidelīū simpli: cū nō recipit̄ ad cōiunctiōnē orōnis beneficē rit⁹ que hnt̄ fideles ⁊ hoc mō sine culpa nō excludēbant̄ a cōiōne fidelīū seu ecclesiē. Itē excludit̄ quis. cū; nō recipit̄ ad pactū cōfederationis fidelīū vt ad matrimoniū. ⁊ hoc mō eunuch⁹ p̄pter ip̄otentā generatiōis que est opposita bono matrimoni: qd̄ est bonū p̄lis vt excludi ab ecclesiā. hoc est ne p̄ matrimoniū ecclesiē di seu cōgregationi fidelīū adiungat̄. Sili mō manzer seu spuri⁹. p̄pter infamiā generatiōnis efficiat̄ irregularis. ⁊ excludit̄ ne p̄ pactiōnē cōiugale ecclesiē societ̄. Ad tertiu v̄b q̄ eunuch⁹ simpli excludi dī: quia nec in se nec in successore pōt p̄ cōiugū ecclesiē sociari. Spurius hō quis nō in se copulari possit p̄pter infamiā: tñ pōt in successore. tamē nō copulabit̄ filiab⁹ israel. nec fili⁹ ei⁹ de legitima: nec nepos vsq; ad decimū successorē. quādo memoria antiqui opprobrii seu ifase penit⁹ erit exticta. Ad q̄rtū qd̄ obiicit̄ amonite ⁊ moabite h̄z angl. Cū amonites ⁊ moabites noīa sint gnis masculī p̄ hos viri tñ n̄ mulieres itelligūt̄ excludi. ⁊ iō Ruth n̄ est copulata ecclesiē cōn hāc p̄hibitionē.

Ad illud hō qd̄ obiicit̄ de achyo: dicit̄ quidā q̄ quis legat̄ dux filioz; amon. non tñ legit̄ amonites fuisse. ex quo accipiūt̄ q̄ quis amonitis imparet. tñ ex alia gente ⁊ natione erat vt egyptius uel ydume⁹. Aliis hō v̄r q̄ p̄ susceptionē circumcisiōnis ⁊ ritū gentis hebreec specialiē dispensatū est cū achyo: vt agregaret̄ ecclesiē ⁊ collegio hebreoz; quīs esset de genere amonitaz;. Ad vltimū hō v̄b. q̄ illa legis p̄tula. Nō facies cū eis pacē: nō queres eis bona. intelligit̄ duob⁹ modis. Uno mō fm̄ acceptionē aīe carnalis. ⁊ sic accipit̄ literalit̄. ⁊ dī fm̄ p̄missionē nō fm̄ p̄ceptionē. ⁊ fm̄ hūc sensū accipit̄ illud qd̄ dicit̄ v̄ns. Mat. 5. Odio habebis inimicū tuū dictū est antiquis. Alio fm̄ acceptionē aīe spiritalis: ⁊ tūc intelligitur̄ spiritualit̄: vt n̄ q̄rat̄ pax: nec bonū q̄ fontat̄

in malis. sed aduersentur eis in q̄rū mali s̄t
 ⁊ odio habeamus fm̄ q̄d v̄r in psal. Perfcō
 odio oderā illos. q̄ntis diligam̄ eos in q̄tuz
 bōies sunt. Un̄ Auḡ. Ista duo noia cū vi-
 cas hō peccator nō frustra dicūf. q̄a pecca-
 tor est corripe. q̄a hō ē miserere. nec oīo libe-
 rabis hominē nisi cū p̄secutus fueris pecca-
 torē. Sic igit terminaf̄ hec ps̄ in qua q̄ritur
 de legib⁹ iudicialib⁹ circa gradus ⁊ differē-
 tias personarum.

Cōsequenter querē

dum est de legibus circa possessiones rex.
 Res autem quedā sunt acquisite. Quedā
 hereditarie. ⁊ de vtrisq; v̄nt leges iudici-
 ales. De rebus ḡo acq̄sitis v̄nt lex loquens d̄
 rege. Deutl. 17. Nō habebit rex auri ⁊ argē-
 ti imensa pondera. De reb⁹ hereditariis va-
 tur lex. Deutl. 18. Nō habebūt sacerdotes ⁊
 leuite p̄tem ⁊ hereditatē cū reliquo populo
 israel. Querit̄ ḡo q̄tum ad p̄mā legē que
 est de rebus acq̄sitis seu reb⁹ mobilibus
 v̄r̄ licitū sit thesaurizare. q̄ nō v̄r p̄ p̄dicā
 legem. Nā si p̄bitū ē regibus thesaurizare
 de quibus m̄t̄e v̄r. ⁊ hoc p̄ p̄dicā legem
 nō habebit argenti ⁊ auri imensa pondera
 Ergo multo magis p̄bitū est ceteris.

Itē Math. 6. Nolite thesaurizare vobis
 thesauros in terra: q̄d oīb⁹ generalit̄ dicit̄
 Itē p̄ reprehensionē v̄r in psal. thesaurizat
 ⁊ ignorat cui cōgregabit ea. Cōn. 2. Cor. 12
 dicit apls. q̄ parentes debēt thesaurizare si-
 lis: nō filii parentib⁹: q̄d nō diceret si non
 esset licitū thesaurizare. Itē ecclesiastici. 7
 Utilior est sapia cū diuitiis. ⁊ magis p̄dest
 videntibus solē. sic enī p̄tegit sapia: sic p̄te-
 git pecunia. Ergo p̄pter p̄tectionē ⁊ defen-
 sionē regi licitū erit thesaurizare. R̄o the-
 saurizat aliquis ex affectu auaricie ⁊ cupidi-
 tatis absq; oī intentione necessitatis p̄prie
 vel aliene. Et hoc mō thesaurizare oībus est
 p̄bitū. Un̄ dicit glo sup̄ p̄dicā legem. Nō
 habebit auri ⁊ argenti imensa pondera vlē
 mēsurā necessitatis. sagillat enī auaritiā: ⁊
 fm̄ hoc dicit beat⁹ Jacob⁹. 5. Agite nūc di-
 nites plorare. ⁊ subdit. Diuitie v̄re putrefa-
 cte sunt. vestimēta vestra tincis cōmesta sunt
 auz ⁊ argentū vest̄r eruginauit. ⁊ subdit
 Thesaurifastis vobis irā. Itē thesaurizat
 quis ex solertia p̄uidencie: ⁊ hoc vel cōside-
 ratione necessitatis: vel cōsideratione publice
 utilitatis. Consideratione necessitatis cō-

dit penib⁹ secularib⁹ ob necessitatē filioꝝ
 educandoꝝ: vel filiaz cōiugio tradenda: nō
 aut vitanda: sed seruato mō ⁊ statu p̄sone

Cōsideratione publice utilitatis: vl̄ regni
 defendendi: vel cult⁹ dei ampliādi. cōcessum
 est regibus thesaurizare. Un̄ de cā regni de-
 fendendi loquit̄ auct̄as p̄dicta Ecclē. 7. sicut
 p̄tegit sapia: sic p̄tegit pecunia. Cā nō cul-
 t⁹ diuini ampliādi. hoc est edificādi templū
 deo legis thesaurizasse Dauid. 1. Paralip. 29
 Locutus est rex Dauid d̄c. Ego totis viribus
 p̄parauī ipensas domus dei mei auz ad va-
 sa aurea. argentū in argentea d̄c. Personis
 nō ecclesiasticis p̄prie nūq; thesaurizare licē
 q̄a n̄ h̄ eis accumulare pecunias. nec pecuniā
 tenere intentione suandi. Un̄ beat⁹ Ambro-
 in li. de officiis. 1. 2. q. 2. Anz ecclesia h̄: non
 vt seruet sed vt erogat: ⁊ subueniat in neces-
 sitatib⁹. Quid est opus custodire quod nihil
 iuuat. Item Jero. Cum Soerates Athe-
 nas p̄geret: magnū auri p̄odus abiicit: neq;
 enī putauit se posse x̄tutes simul ⁊ diuitias
 possidere. Nos subarscinati auro x̄pm pau-
 perē sequimur. ⁊ subdit. Quō possumus ali-
 ena fidelit̄ distribuere qui nostra timide re-
 suamus. loquitur cōt̄ clericos cupidos.

Quātr̄ at̄ clerici absq; sup̄fluo possidē v̄ant
 bi⁹ spalia in d̄ref̄ Isra. cū de p̄cepti euāgelicis
 disputab̄f. Itē querit̄ de sc̄da lege circa
 res hereditarias. v̄r̄ sacerdotes ⁊ leuite: si-
 ue plone ecclesiastice possint res h̄ditarias
 possidere: q̄ nō v̄r p̄ p̄dicā legē. Itē Nūc
 is. dixit d̄ns ad Aaron. In terra coruz nihil
 possidebitis: nec h̄bitis p̄tem in̄ eos. Ego
 pars ⁊ hereditas tua in medio filioꝝ israel.
 Itē in eodē. filii leui v̄di oēs decimas is-
 rael. ⁊ subdit. in generationib⁹ suis nihil ali-
 ud possidebūt. Ergo cū incōpabilis sacerdo-
 tes ⁊ leuite euāgelicis teneat̄ esse p̄fectiores
 sacerdotib⁹ ⁊ leuitis veteris testamēt̄i nihil
 poterūt hereditarie possidere. Itē Raba⁹
 sup̄ illā legē Deutl. 18. Nō habebūt. sacerdo-
 tes d̄c. Dicit i veteri ⁊ nouo testō ministris
 altaris p̄ceptū est de oblationib⁹ ⁊ decimis
 viuere. nec terrenis possessionib⁹ acquirēdis
 cōcessum est inhyare. Unde nolite possidere
 auz neq; argentū. x. Math. Itē Jero⁹ ad
 Nepottanū. qui v̄m possidet. ⁊ dicit cum
 p̄pha pars mea d̄ns. nihil eē v̄m habere
 pot. q̄ si quippiā aliud p̄ter v̄m habuerit
 pars eius nō erit v̄ns. x̄bi gr̄a. Si aurum. si
 argentū. si possessiōes. si variā sup̄p̄lectilem

cū istis p̄tib⁹: dñs nō dignat̄ fieri p̄s eius
 Itē Jerō. ad eūdem. Si ego dñi p̄s sum
 et funiculus hereditat̄ ei⁹ p̄p̄ie nō accipio
 p̄rem int̄ ceteras trib⁹. sed q̄i leuita et sacer-
 dos viuo d̄ decimis: et altari ficiens altaris
 oblatione sustentor. his victū et vestitum
 his contentus ero. i. Lbi. 6. Et nudā crucem
 nudas sequar. Ex his g⁹ v̄ q̄ clerici ecclesi-
 a: nullo p̄nt fr̄as h̄re v̄ rulticas res secula-
 res. Itē ad idē Deut. 18. Sacrificia dñi et
 oblationes ei⁹ comedent: et nihil aliud acci-
 pient de possessione frat̄ suoz. dñs. n. ip̄e ē
 hereditas eoz. Itē Josue. 13. Tribui leui
 nō dedit ioseph possessionē. sed sacrificia et
 victimas dñi: dei israel ip̄e est ei⁹ h̄ditas.

Conf. Numer. 35. Precipe filiis israel vt
 dent leuitis de possessionib⁹ suis. v̄bes ad
 habitandū et suburbana pecorib⁹ ac iumē-
 tis. ergo ex lege dei leuite possidebāt ciuita-
 tes et suburbia. Itē leui. vlt. Si q̄s agruz
 possessionis sue vouerit et cōsecrauerit dño
 et nō fuerit redempt⁹: cū iubilei venerit vi-
 ces sanctificat⁹ dño erit: et possessio cōsecrata
 et ad ius p̄tinet sacerdotū. ergo ex hac lege
 sacerdotes veteris poterāt possidere agros
 et alia que dño vouebant. Item Act. 4.⁹.
 Joseph qui cognominatus est barfabas ab
 aplis leuitis cupi⁹ genere cū h̄eret agrum
 vendidit eū qd̄ non faceret nisi dñi; agri
 suū eēt. Itē vic̄ canō scilii agatheni. i. z. q.
 i. Epi de reb⁹ p̄p̄iis l'acq̄s̄iū vel q̄cqd̄ de p̄-
 p̄io h̄nt heredit⁹ suis si voluerint derelin-
 quāt. ergo epi qui int̄ p̄sonas ecclesiasticas
 seculares vident̄ esse p̄fectiores. possūt here-
 ditaria possidere. Itē sacerdotes et leuite
 orientalis ecclesie vxores h̄nt et filios gene-
 rant. Si g⁹ paterna successione. vel alio mō
 nihil hereditarie possiderent filii eoz legi-
 timi nati ex hereditate remanerent. quod ē
 inconueniens. Itē in canonib⁹ aploz legi-
 tur q̄ epi h̄ potestate moriēs de reb⁹ p̄p̄iis
 quibus voluerit: et sicut voluerit relinquere
 fortassis. n. aut vxorē h̄: aut filios: aut p̄pin-
 quos. Iustū enī est apud deū et hōies: vt nec
 epi uel ei⁹ p̄p̄inqui p̄scribant sub obtētu
 ecclesie. Ex quibus relinquit̄ q̄ epi et ceteri
 clerici max̄e possūt hereditaria possidere.

Itē reges terre p̄nt vouere terrā aliquam
 et dñi; ad cōferendū ecclesie. Ergo sm̄ legē
 leui. vlt. Potent ecclesie seu p̄sonē ecclesia-
 stice terram et dñi; possidere. Possūt g⁹
 p̄ter decimas et oblatōes possidere alia. qd̄

v̄ esse cōtra leges p̄dictas. R⁹ in veteri te-
 stamēto possidebat̄ terra rōe facte distribu-
 tionis et diuisionis sm̄ sortes p̄ trib⁹: p̄ suc-
 cessionē iure hereditario debebāt ad poste-
 ros p̄tinere. et sm̄ hoc intelligū̄ p̄deē leges
 q̄ sacerdotes et leuite nō habebāt p̄tem nec
 h̄ditatē euz reliquo populo isrl. et s̄m̄ q̄ v̄
 p̄ter sacrificia et oblationes nihil aliud acci-
 piēt supple rōne diuisionis terre p̄mo facte
 p̄ trib⁹. Itē possidebat̄ terra rōne et titulo
 donationis subsequētis diuisionē terre. Et
 sm̄ hoc leuite possidebāt v̄bes et opida ad
 manēdū: et suburbana ad pascendū pecora
 sic h̄c. Nūc. 35. Itē possidebat̄ terra rōe
 et titulo oblationis facte deo. et sm̄ hoc leui-
 te possidebāt agros que vouebāt deo: et nō
 redimebant̄ infra iubileū. leui. vlt. Item
 possidebat̄ terra titulo emptiōis: seu acqui-
 sitionis et hoc mō poterāt leuite acquirē ter-
 ras. nec tñ p̄pter hoc dicerent̄ hereditate;
 accepisse int̄ fratres. quēadmod̄ d̄ Ben. 22.
 Dabaa plantauit nemus: vbi dicit glo.
 Dabaa sicut Stroph. dicit Act. 7. Nō acce-
 perat hereditatē ibi nec spaciū pedis. Intel-
 ligenda est g⁹ hereditas quā de⁹ erat sibi da-
 tur⁹ et suis posteris ex gra: nō p̄cio empta.
 Ex his igiē p̄ q̄ illa que possidebant leuite
 rōe donationis subsequētis ad diuisionem
 terre p̄missionis v̄ q̄ possidebāt nomie ely-
 mosine seu oblationis: v̄ que possidebāt ti-
 tulo emptiōis nō dicebantur iure h̄ditario
 possidē. Itē leuite et sacerdotes noui testi-
 qdam possidēt titulo et noie ecclesie et ista nō
 possidēt h̄ditarie: s̄ titulo cōmēdationis. cō-
 mēdata. n. s̄ eis t̄palia ecclesie: sic visp̄atoz
 b⁹ et p̄curatoz. An̄ Aug⁹ ad bonifaciū. Si
 p̄uatim ea q̄ vobis sufficiūt possidem⁹ non
 sunt illa nostra: s̄ paup̄; quoz p̄curationē
 qdamō ger⁹ nō p̄p̄ietate nobis vsurpatōe
 dānabili v̄dicamur. p̄uatim x̄o appellat
 b̄nificiū ecclesiasticum sepatum: et singulari p̄-
 sone cōmissum. Quēdā x̄o possidēt titulo
 emptiōis et noie acquisitionis. vt ea q̄ eis p̄-
 ueniūt solertia sua et exercitio sui laboris
 et etiā ista nō dicūt h̄ditarie possidē. Itē
 qdam possidēt rōe successiōis a suis parē-
 tibus. et h̄ tñ dicunt̄ iur h̄ditario possidē
 res quas possidēt noie ecclesie. nec possident
 h̄ditarie: nec p̄nt h̄ditibus r̄linquē: sm̄ q̄
 dicit canon scilii aghatti. Res x̄o quas pos-
 sidēt p̄ acquisitionē nō possidēt h̄ditarie. s̄
 possunt ea h̄ditib⁹ v̄ quibuscūq̄ r̄linquē. vñ

canon ocilli agatheni. vic. iz. q. i. Epi d reb⁹
 acquirit: qd habet heredib⁹ suis si voluerit
 derelinquat. Res xpo quas possident rone
 paterne successionis: possident hereditarie
 nec pnt heredib⁹ no relinquere. Un Jere. 32.
 Posside aruū meū qui est in anathar: qd tū
 bi opetit hereditas. et tu ppinqu⁹ es vt pos
 sideas. Ad illud ergo qd obicit: qd pfectio
 res vnt ee leuite et sacerdotes noui testi qd
 veteris. cedendū est. quia tū illa que possi
 dent noie ecclesie qd possidet titulo pauper
 sicut dicit Jero. qd res ecclesie: res paup⁹ sūt
 qd alia que possidet sic ppaia vel p acqstioez
 vel hereditarie debet hre sicut coia cu; pau
 perib⁹. qd iū ipa possidet. vt ea que possidet
 ppaia possideat sic coia. Et hoc mō intelli
 git canon vrbani pape. iz. q. i. Scimus qd ha
 ctentis vita cois inter xpianos viguit. et ad
 huc qra dei maxie riget int eos qui i forte
 vni sunt electi. i. clericos. sicut legit i aploz
 actibus. 4. Erāt illis oia coia. Sili mō ad
 illud qd dicit Raban⁹ v. b. qd leuitis noni
 vel veteris testamēti nō est cessū possessi
 onib⁹ acquirendis inhyare affectu. scz cupi
 ditatis vel studio secularis negotiationis.

Ad illud xpo qd dicit beat⁹ Jero⁹. Rndet
 qd intelligit de clericis qui seculo abrenun
 ciauerūt. Sed pot dicit qd intelligit de oib⁹
 qd debet possidere que possident. qd nō pos
 sidentes p contemptū rez: et sollicitudinū ter
 renaz. put dicit apls. 2. Cor. 10. Tanq̄ nihil
 habētes: et oia possidentes. Ad alia vero
 obieca p solo. Nā si clerici possident terras
 et iusticiā secularē ex ea pte qua sunt clerici
 nō possident ista hereditarie. Aut enim ista
 possident titulo ecclesie: et tūc nō heredita
 rie: qd titulo elymosine vel oblationis ista
 possidet ecclesia: aut paterna successionē. et
 tūc nō possidet ista in q̄tum clerici. i. in forte
 domini uocati.

Inquisito de rebus

possidendis. Querendū est de legib⁹ iudici
 alib⁹ in rebus distribuēdis seu coicandis
 De quib⁹ date sūt ples leges iudiciales. Nā
 Exo. 23. v. Ser ānis seminabis terrā tuā;
 et congregabis fruges ei⁹. Septimo aut āno
 vimites eā et quiescere facies. vt comedant
 paupes populi tui. Cōstās est qd lex ista plēa
 pietate est: qua p̄cipit vt in septio āno coi
 cent suas possessiones. Cū g^o p̄cepta pietatis
 sp̄ sunt obseruāda istud erit mō obseruandū

grē filis lex est Leui. 23. De die 8. sceno
 phegie de quo dicit: qd erit sanctissimus. at qd
 celeberrimus. est enī cet⁹ atq; collecte. et in
 tentio h⁹ p̄cepti erat: vt illo die fieret colle
 cta ad sustentationē paupum et edificatōz
 tabernaculi. et constat qd istud sūt plēnū p̄ta
 te est. ergo eēt seruandū. Itē Leui. 25. Da
 tur p̄ceptū qd in āno iubileo deat fieri restō
 possessionū manumissio seruoꝝ qd sūt plēnū
 pietate est. Itē Leui. 23. v. Postq̄ messu
 eritis segetē terre v̄re nō secabitis eā vsq;
 ad solum. nec remanētes spicas colligeris. s
 paupibus et pegrinis dimittetis eas. Glo. h
 pietate plena sunt. Itē Deut. 15. Oino in
 digens et mēdicus nō erit int vos. Cū ergo
 istud p̄ceptū sit piissimū: maxie erit obseruā
 dū. Con. Gal. 4. Dies obseruatis et ānos
 glo. Jero. Puto equidē hoc de septimo re
 missionis āno dicit Deut. 15. Et de quiqua
 gesimo qui ab illis dicit iubilēus. Ergo ipse
 Apl̄s reprehendit Gal. de obseruātia p̄dictaz
 legū. ergo nō sūt obseruāde tpe grē. Itē
 30. 12. v. Paupes sp̄ habebitis vobiscū. et
 ite. 2. 15. Deu. Nō uerūt paupes in terra ha
 bitationis tue. ergo nō est seruandū p̄dictū
 p̄ceptum oino et mēdic⁹ nō erit apud te.

R^o in p̄ceptis iudicialib⁹ de reb⁹ coicandis
 Quedā erāt figuralia. Quedā litteralia. et mo
 ralia. sed tū imperfecta: et hoc dupl̄. Nā qdam
 sic erāt imperfecta: vt adueniēte p̄fectione essēt
 mutāda. Quedā xpo sic erāt imperfecta: vt adueni
 ente p̄fectione eēt p̄ficienda. Quedā xpo
 erūt p̄fecta fm illū statū. sed adueniēte p̄
 fectioe maiori p̄ statū. qd contriū erāt euacu
 āda. Dicendū g^o qd p̄ceptū de obseruātiōe
 āni septimi et octauē dicit scenophegie. et an
 ni iubilei. erāt p̄cepta figuralia. q̄tu; ad for
 mā p̄cepti qd erat de obseruātia t̄pis in figu
 ra. q̄uis determinatio p̄cepti eēt moralis vt
 s. paupes sustentarent et foverent. et iō sicut
 ostēdit Apl̄s. Gal. 4. nō sunt ad litterā obs
 uāda. Adueniēte. n̄ xitate v; cessare figura.

Itē p̄ceptū de nō secanda segete vsq; ad
 solū: et de spicas remanētib⁹ paupib⁹ dimit
 tēdis ad litterā p̄ceptū pietatis ē. s. adueniē
 te p̄fectione euāgelii qua tenemur nō solu;
 spicas remanētes. s. ipm frumētū de orneo
 tenemur indigētibus paupibus coicare. in
 nēccitate dū facimus qd plus ē cessat id qd
 minus ē. Itē p̄ceptū de mutuādo fratri fm
 lram pietatis ē. s. ipcm ē in hoc qd solū p̄
 piē mutuū dandū fr̄i. Deut. 15. Si vnus de

fratribus tuis ad pauperem venerit non conturbes manum sed apertis eam pauperi et dabis mutuū quo eum indigere prospexeris. Adveniente vero perfectione euāgelii non euacuat sed perficitur cū dicitur Luc. 6. Diligite inimicos vestros: et benefacite: et mutuū date nihil inde sperantes in quo iubet mutuū dari etiā inimico: cāta necessitatis. Et sicut Matth. 5. or. generaliter Qui petit a te da ei: et volenti mutuari a te ne auertaris. Item preceptū quo dicitur est: quod non erit indigens et medicus in vestra. destitutus auxilio: et querēs panem per hostiam perfectus est quantum ad statum perfectionis illius populi. qui per bona temporalia ad salutem attraherent. Unde eis fiebat promissio temporalium. Ysa. 4. Si audieritis me bona terre comederis. Adveniente vero perfectione maiori populi christiani: quibus paupertas et abdicatio temporalium: beatitudo est. Matth. 5. Beati pauperes etc. Cessat istud preceptum: quia in vita christiana esse indigentem et mendicantem non est esse miseris et beatum. Unde dicit Origenes. super Gen. 47. Terra sacerdotum a rege tradita fuit eis quibus statuta cibaria ex oneribus publicis prebebantur. Pharao terras suas concessit. christus abstulit sua. Josue tribui leui non dedit possessionem. quia dominus deus ipse est possessio eius. christus dicit. Nisi quis renūciaverit omnibus quae possidet: non potest me esse discipulus. Luc. 14. per hoc igitur per solutio ad obiecta. Nam ad illud quod primo obicit de consecratione terre in septimo anno: quantum ad formam precepti quae precipit observatio temporis figura est. Unde Exo. 23. super illud preceptum dicit glossa. in senario perfectio operum in septenario requies animarum exprimitur. Unde 6. sex annis seminare terram et congregare fruges eius precipimur. quia in presenti vita que sex etatibus constat terram carnis nostre exercere: et virtutum seminem in ea serere debemus. ut in futuro vitam eternam accipiamus. Et id quantum ad formam precepti non est observandum. quantum vero ad rationem determinationis: que est consecratio bonorum pauperibus: non solum anno septimo sed omni tempore cum necessitas est observandum est. Sicut modo ad illud quod obicit de octava die scenophegie. quod est ceterum atque collecte. Dicens quod figura est octave resurrectionis. in qua suppletur defectus meritorum in imperfectis: per habundantiam meritorum in perfectis. Sicut modo dicitur de iubileo. quod figura fuit remissionis faciende per christum. per quam patres sancti de limbo inferni rediret. Quod vero precipit de manumissione servorum quod pietatis est et restitutione possessionum ratione habundantior

perfectionis in statu christianitatis: in quo beatificatur paupertas et contemptus possessionum: et perfectior humilitas et subiectionis meritum non servat. Ad reliqua vero omnia per solo ex iam dictis. Sed tamen adhuc queret aliquis de illo iudiciali precepto pietatis. Deu. 24. Non probetabitur apud te pignus fratris tui: si pauper est: sed statim reddes ei. Et iterum. Cū reperit a proximo tuo rem aliquam non ingredieris domum eius: ut pignus auferas. sed stabis foris et ille proferet.

Queret ergo cur non potius precipit creditor ut non auferat pignus quod eodem die restituendum est. Si dicatur quod ad compellendum debitorem hoc fieri voluit. Obicit quoque quod debitor viget ad reddendum cum sciat se pignus eadem die recepturum. Respondeo secundum Augustinum quod propter memoriam huius fieri voluit lex. ne scilicet debitor obliviscatur reddere maxime quia misericordia creditoris vincit cui non debet esse ingratus si pignus recepit in quo dormiat

Quæsitio de legibus

iudicialibus pertinentibus ad statum personarum et ordinem rerum. querendum est de legibus iudicialibus circa ius et debitum actionum. Actiones autem hic dicimus per quas inter homines mutua indigentia supplebat: ut negociationes: et contractus venditionis et emptionis. mutui. commedationis et conductionis. seu locationis. Circa contractum venditionis data est lex Levitici. 19. Statere sit iusta et equa sint pondera: iustus modius. equusque sextarius. et iterum Deu. 25. Pondera habebis equum et iustum. et modius equalis et verus erit tibi. Circa contractum mutui dicit lex Deu. 23. Fratri tuo absque usura id quo indiget comodabis. et iterum in eodem. Non feneraberis fratri tuo ad usuram sed alieno. Circa contractum commedationis seu depositionis dicit lex Exo. 22. Si quis commedaverit pecuniam amico suo vel vas. et furto ablata fuerint. si inuenit fur duplum reddet. Si latet fur dominus applicabit addens et iurabit quod non extendit manum in rem proximi sui. et si illi iudicaverint duplum restituet. Item dicit lex alia in eodem. Si quis commedaverit proximo suo omnem iumentum ad custodiendum et debilitatum fuerit: uel mortuum aut captum ab hostibus iustitandum erit in medio: quod non extendit in rem proximi manum et reddere non coges etc. que ibi distinguit lex circa contractum conditionis et accomodatōis et locationis dicit lex Exo. 22. Qui a proximo suo iumentum aliquod mutuo postulaverit. et debilitatum seu mortuum fuerit domino non

parte reddere opelles: q̄ si dñs p̄ns fuerit. nō restituet max̄e si ductū erat pro mercede opis sui. Itē dicit lex Deu. 24°. Nō negabis mercedē indigentis et paup̄is fr̄is tui. Et eadē die reddes ei p̄cium laboris sui. Cē prem̄ istā querit̄ p̄mo general̄. ut̄ negociatio sit licita. Secūdo ut̄ clericis in aliq̄ cāu sit licita. Tertio sp̄alit̄ de p̄dictis contractibus multiplici dubitatur.

Queritur igitur ^{utruq̄} negociari sit licitū. Ad q̄d sic Jo. crisostomus. sup̄ math̄ 21°. Eiciebat uēdentes et emētes. dicit eiciens dñs uēdentes et emētes de tēplo signit̄ q̄ mercator nūq̄ p̄t deo placere. Et ideo nullus xp̄ianus d̄ esse mercator. Itē Crisostomus in eodē. Si quis uoluerit esse mercator p̄iciat̄ de ecclesia. dicēte p̄pha in psal. Qm̄ nō cognoui negociationē: anti oibo in potētiā dñi. sm̄. lxx. Itē idē in eodē. Ostendā qui nō est negociator: ut qui talis nō fuerit cū intelligas nō esse negociatorē: et subdistinguit sic. Quicūq̄ rem opat nō ut integrā et imutatā vendat. sed ut mā sit sibi in d̄ aliquid opandi. ille nō est negociator: et ponitur exemplū ut iste emit tabulas ut faceret scripturā: vel cartas ut faceret lib̄. Qui uero rem opat ut integrā et imutatā uēdendo lucret̄ ille est mercator: qui de templo uei eicit. si ergo fere oēs negociatores sūt tales negociari erit licitū vlr̄. Itē Cassiodorus sup̄ illū locū psal. Qm̄ nō cognoui l̄aturā: dic̄ quid est aliud negociatio nisi que possit vili⁹ opare et carius uelle vistrabere. et subdit Negotiatores tales eiecit dñs de templo uicens. Nolite facere domū patris mei domū negociationis. Ex quib⁹ vlr̄ relinqui q̄ negociari vlr̄ sit illicitū. Con̄. Aug⁹ in li. no. et uete. test. fornicari hoīb⁹ sp̄ nō licet negociari aliq̄ h̄: aliq̄ nō. Itē negociat⁹ p̄t fieri licite. Un̄ Aug⁹ in illo loco psalm. Qm̄ nō cognoui negociationē: arguit sic ergo nō negociens xp̄ianus. et ridet sed ait negociator. affero ex longinquo merces. mercedē laboris mei. Un̄ uisū quero. Dignus est aut̄ mercenari⁹ mercede sua Math. x. Ex hoc g⁹ relinquit̄ q̄ iuste possū aliquid vili⁹ opare et carius uelle vendere. Itē glo. super illud psal. Qm̄ non cognoui litteraturā. alia littera negociationē ē. Nō approbati q̄ faciunt auidi negociatores. Nā auid⁹ acquirēdi p̄ uāno blaffemat p̄ p̄cia rez̄. mentis: et

peierat. sed hec vitia sunt hoīs nō artig: que sine his vitiis agi p̄t. sic etiā in oib⁹ artibus male agit nō ex eis: sed ex hoīb⁹. De alia g⁹ negociatione hoc dicit. Negotiatores g⁹ oic̄ de suis actib⁹ p̄sumētes. Reliquiē g⁹ q̄ negociatori est licitū si fiat sine mendaciis et iuris. Itē si p̄pter mendacia et peruria culpant̄ negociatores. sic dicit Cassiodorus sup̄ p̄dictū locū psal. Negotiatores illi abominabiles existimant̄ qui p̄ imoderatam ambitionē pecunie polluit̄ merces suas p̄ iuris onerādo q̄ p̄cia. Obicit Aug⁹ sup̄ eundē locū psal. in originali loquēs in p̄sona negociatoris sic. Ego mentoz nō negociuz possum eni sine mendacio dicere tanto emi. tanto uēdam si pl⁹ eme. quō g⁹ reuocas me a negociatione. oēs artifices mentiūt. sutores agricoloz. Si ergo p̄pter mendacia sutores et agricoloz nō culpant̄ ara sutoria vel agricultura. Ergo p̄pter mendacia negociatorum nō d̄ culpari negociatio. Itē si p̄pter auiditātē et cupiditātē acquirēdi culpatur negociatio: quia negociatores op̄t̄ tps caruz ut possint cari⁹ vendere anonā quā seruaerūt. Obicit Aug⁹ sup̄ eundē locū psal. in originali. Hoc nō faciūt boni negociatores sic nec boni agricoloz. q̄ta ei sunt peccata hominū nō rez̄. Negociatio igit̄ nō me facit malū. sed iniquitas mea et mendaciū meum.

Itē dicit p̄hs. Cū quis hō q̄ plurib⁹ reb⁹ indigeat quas nō p̄t p̄ se ad sufficientiā uirtute p̄quirere ut victu uelitu: domo et h̄. nō est hōi uita nisi fuerit aggregatio supple cū aliis hoīb⁹. et nō erit aggregatio hominuz uilis in uita: nisi fuerit cōnegociatio. Cōnegociatio est supplens defectū uniuscuiusq̄ cōnegociantū: qui sunt diuersificati in arte ut agricola indiget medico: cū est ei necessaria medela: et medicus indiget agricola p̄ cibū. Sicut uomicator indiget artificio calcimētop. et eo⁹. et itez. Qd̄ est apud unū de ficit apud alit̄. Un̄ habēs uinū indiget tritico et eo⁹. Cū ergo cōnegociatio inf̄ homines sit ad supplendā indigentā mutue necessitatis. negociatio nō erit illicita. nec mala. imo ex iure nāli approbabit̄. R⁹ distingūdo Qm̄ aliqd̄ d̄ illicitū plurib⁹ modis. Uno⁹ illicitū d̄ qd̄ est h̄ se malū ex ip̄a inordinacione act⁹. qualis est fornicatio: et usura et h̄ mō negociatio p̄p̄ie accepta nō est illicita Un̄ Aug⁹ sm̄ hoc dicit. fornicari hoīb⁹ semp̄ nō h̄. Negociari h̄o aliq̄ h̄. Alio mō d̄

illicitū qđ est ex aliqua circūstantia malum qđ oringit plurib⁹ modis ex circūstantia p-
fione. ex circūstantia cāe. ex circūstantia modi
ex circūstantia tps. ex circūstantia loci. ex cir-
cūstantia osonu. et oibus istis modis orin-
git negociatione fieri illicite: vel etiā licite
illicite cū ista inordinate in negociatione
orungūt. Licite xō cū ordinate. Ex circūstā-
tia g⁹ psona illicita est negociatio cū nego-
ciat clerico. Un̄ Aug⁹ in li. qđnū noui et ve-
teris testi. Anteq̄ clericus quis sit licet ei ne-
gociari. factō iā nō licet. Ex circūstantia xō
cāe illicita est negociatio layco. cū. s. p̄t cu-
piditatē vel aliqū malū finē negociat. in q̄
modum dicit Cassiodor⁹ sup psal. Q̄ nego-
ciatores abhominabiles existimā: qui p̄ simo-
deratā pecunie ambitionē polluant. et sicut
dicit Aug⁹ Illi qui oprāt cāz tpe: vt possint
cari⁹ uēdere. Ex circūstantia etiā modi ne-
gociatio illicita est. cū exerceat cū mēdacijs
et piurij s̄m qđ dicit Criso⁹. sup Math. 21⁹
Mercator sine mēdacio et piurio esse nō pōt
i. vix pōt. Ex circūstantia xō tps illicita
est negociatio cū sit dieb⁹ solēnibus et festi-
uis orōni et vacationi diuini deputat quia
est cont̄ p̄ceptum de sanctificatione sabbati.
i. vacationi v. a. Exo. 20. et Deu. 5⁹ nō faci-
es in ea quietē op̄is zc. Ex circūstantia loci
illicita est cū sit in loco diuino cultui depu-
tato. Math. 21⁹. Dñs eicit emētes et vendē-
tes de templo. Ex circūstantia etiā osonu
est negociatio illicita. cū. s. cāius vendat res
tr̄seantib⁹ q̄ manētib⁹. Un̄ dicit scilicet Al-
ban. Presbri plebes suas moneāt vt hospita-
les sint: et nō cari⁹ vendāt tr̄seantib⁹ q̄ mer-
cato vendere possint. Licite xō negociatio
fit cū exerceat a congrua psona vt layca et ne-
cessaria vel pia cā. vt. s. possit sibi et sue fami-
lie in necessarijs puidere: aut opa misericor-
die exercere. et debito mō. s. sine mēdacio et pi-
urio et tpe oportenti. vt die nō festiua: et lo-
co ocesso: et tali exercitio apto: et iusta ex-
tiatione rei et omerito put cōiter vendit i illa
ciuitate uel loco in quo negociari oringit
et s̄m hoc dicit canō ex eplā Clemētis: qđ ne-
gociā mundana et secularia opa sibi inuicem
exhibeant vacātes layci. et itēz in alio cano-
ne. ex eadē eplā. Unicuiq; laycoz peccatū est
nisi inuicē sibi in his que ad cōis vite vsum
ptinēt opam fidelit̄ dederint. fidelit̄ aut̄ va-
re opam est cū debita cā debito mō zc. nego-
ciatio exerceat. Ad p̄mū g⁹ qđ dicit Criso⁹

Qđ mercator nūq̄ pōt deo placere. et qđ p̄ci-
at de ecclesia. intelligit de illo qui cu mēda-
cijs et piurij negociat. Un̄ statim subdit.
Mercator sine mēdacio et piurio esse nō po-
test. i. vix pōt. hoc ergo dicit p̄pter illicitū mo-
dū negociatōi. Ad aliud qđ dicit qđ qui cō-
perat rem vt integrā et imutatā vendendo
lucres ille est mercator qui de tēplo dei eici-
tur. faciēda est vis in eo qđ dicit rem integrā
et imutatā: et in hoc qđ dicit vt lucres. nam
in e⁹ intentione est p̄uisio p̄prie necessitat. et
etiā attentio publice vtilitat. cui oserut ne-
gociationes. vel affectu pietat. ut hēat vnde
sustēter paupes i e⁹ intentione nō ē finis ulti-
mus lucz. sed magis sustentatiōis nēcitas
uel vtilitas: uel pietas. in quib⁹ xō intentio ē
ut ex auaritia pecunias ogregēt. et diuicias
aq̄re. et i. eoz intentōe finis vltim⁹ negociati-
onis est lucz. et iō de illis intelligit qđ dicit
Criso⁹. Itē si quis rem aliquā de vna regi-
one cū labore suo trāserat ad regionē aliam
que res i nullo deteriorata sit. rem utiq; trā-
fert itegrā et imutatā q̄tum ad s̄bam. nō tñ
q̄ ad locū. Et iō garoe sui laboris pōt licite
q̄re mercedē n̄ itelligit d̄ tali x̄bū Criso
Itē si q̄ rem sic cōpat. ut attendat rei
p̄iculū i suando q̄a pōt deteriorari uel igne
o sumi uel a fure subtrahi. Si tñ cum p̄dca
circūstantijs itendat ex uēditione talis rei lu-
erari. iam ex o sideratione i certitudinis euen-
t⁹ futuri et susceptioe p̄culi in o ptione tal
rei certitudinalit̄ nō opat rem istā ut itegrā
et imutatā vendendo lucres: et iō nō de tali
itelligit: qđ dicit Criso⁹. Itelligit g⁹ de
illo i e⁹ intentione finalit̄ lucz est et sine labore
et sollicitudie ex auaricia acq̄rendi supflua
sine termino et mēsurā negociat. Ad vlti-
mū xō qđ dicit Cassiodor⁹. qđ negociatio est
opare uilnis et carius uelle oistrabere: qđ re-
probat a deo v̄b. qđ itelligit de illis cupidis
diuitib⁹ qđ frequēter soz rep̄ uenaliū totum
sibi accipiūt. ut postea s̄m uoluntatē suā ca-
rius alijs uēdant q̄ uēderet i foro si ip̄i non
emissent: et hoc faciūt de frumēto et de ali-
is rebus uite humane necessarijs: tales vero
sūt dō abhominabiles. Exemplo vni essent ab
ecclesia eiciendi.

Queritur postea ^{ut z}
cisi i aliquo cāu negociatio sit licita qđ non
uidet ex p̄dca aucte Aug⁹. Itēz Jero⁹
Negociatorē clericum ex iope diuitem ex
bb

ignobili glorioſū q̄i quādā peſtem fuge.
 3te canon Helafii pape reprehendit clericos
 negociationib⁹ Irrendētes: & ſine pudore re-
 colētes: q̄ in euāgelio dñs negociatores x-
 beratos ex tēplo legif⁹ expulſiſſe Mat⁹. 21.
 3te nec aplica x̄ba recēſētes q̄b⁹ ait Ne
 mo militās deo ſp̄icat ſe negociis ſeculari
 b⁹. 2. Thi. 2°. 3te Pſal. Quos David ſur-
 da aure diſſimulāt audire cātantē: qm̄ nō co-
 gnoui negociationes: introibo in potērias
 dñi. Ex his igit⁹ id Helaf⁹ ab oib⁹ ſecularib⁹
 negociis clericis dicit eſſe ceſſandū. qm̄ do-
 mus dei domus orōnis eē d; ne per officia
 negociationis poti⁹ ſit ſpelunca latronum.
 Coni. Dicit canon oculi Cartagn. diſt. 91.
 Cleric⁹ victū uel veſtirū ſibi artiſciolo uel
 agricul⁹ abſq; officii ſui deſmēto dūtayat
 p̄paret. Cleric⁹ enī qui abſq; corpusculi ſui ī
 eq̄litate vigiliis deē ſtipēdio p̄uat⁹ excoiceſ
 3te ex ocilio cartagn. 4°. Cleric⁹ quilz x-
 bo di erudit⁹ artiſciolo victū querat. 3te
 oēs clerici qui ad opandū validi ſunt & arti-
 ſciola & literas diſcāt. 3te Ap̄ls pro ſe
 & aliis dicit. Laboram⁹ opantes manib⁹ no-
 ſtris. i. ad Cor. 4°. 3te in pſal. Labores ma-
 nuū tuarū: quia māducabis beat⁹ & bene erit
 tibi. Ergo ip̄i ap̄li & pp̄he ex labore ſuo ſup-
 plebāt quo ad aliquā alioz hominū indige-
 tiā: ut ip̄i p̄ eos in alios ſupplerent ſuā indī-
 gentiā: ut in cibo ſeu alio. ſed hoc eſt ſicut
 dicit p̄hs ī ethicis cōnegociatio. Relinquit⁹
 igit⁹ q̄ clericis ſeu quibuſcuq; licitū erit ne-
 gociari. R^o negociatio ſeu mercatio dī
 plurib⁹ modis. coſter & īproprie circa tractū
 acquisitionis p̄ mutuū. pp̄ie circa acquiſiti-
 onē p̄ tractū emptionis & uēditionis. Mi-
 nus pp̄ie circa acquisitionē in tractu uēdi-
 tionis. Prīmo mō uſura dī mercatio ſeu ne-
 gociatio. Unī Crifo⁹ ſup Mat⁹. 21. ſup illud
 Sicut emētes & uēdētes de templo: ſup oēs
 mercatores maledict⁹ eſt plus uſurari⁹. īpe-
 nāq; rē datā a deo uendit nō opatam. p^o fe-
 nus rem ſuā repetit tollēs aliena cum ſuis
 Mercator enī nō repetit rem uenditā: & hec
 negociatio degradatione puniſ in clerico.
 ſicut dicit canon. di. 47. Si quis clericorum
 uetec⁹ facit uſuras accipe placuit degrada-
 re. Scdo mō negociatio dī in emptione
 rei alie⁹ ut poſtea uendat⁹: & quia ſic patz ex
 p̄cedentib⁹. uix pōt exerceri ſine peccato.
 Ideo interdicta eſt illis: qui debēt p̄bere ali-
 is exemplū x̄tutis ut clericis. dī. n. in eccle-

ſtaſtico. 26. Difficile erit a negligētia ſua
 negocians. & itez. 27°. De illo qui queret lo-
 cupletari in mediū emptionis & uēditio-
 nis anguſtiabit peccatis. Tertio mō mi-
 nus pp̄ie dī negociatio in acquisitione p̄
 uēditionē. Circa q̄b diſtinguēd⁹ eſt. q̄a aut
 uendit⁹ res e^o ualor tot⁹ eſt ex artiſciolo nō ex
 mā ut ſtorie que ſiūt ex iuncis: & aſuriū q̄b
 ſit ex quibuſdā q̄i īp̄ciabilib⁹. & bi⁹ uēditio
 ſeu negociatio eſt ceſſa ſimplr clerico & etiā
 monacho: ſic dicit 3ro ad Ruſticū mona-
 chū. Si hñtes p̄tatem apli de euāgelio uicē
 laborabāt manib⁹ ſuis ne q̄ granarēſ cur tu
 in uſus tuos ſucceſſura non p̄peres: uel ſi
 ſcellā tēxē iūco: uel canit⁹ p̄lecte uiminib⁹
 fabricare aluearia ap̄ū ad quas te mittūt p̄
 uerbia Salomonis. Ac regiam diſciplinā in
 paruis diſce corporib⁹. 3te aut uēdit⁹ res
 e^o ualor eſt ex mā & artiſciolo: ut ſi cōtingat
 emere mā ut meliozeſ & fiat p̄cioſioz per
 artiſciolū. ut ſi quis emat p̄gamentū ut inde
 faciat libz uel tabulas ut inde faciat ſcriniū
 & hec itez negociatio ceſſa eſt clerico ī ne-
 ceſſitate. & etiā monacho. Unī 3ro ad Ru-
 ſticū. Scribāt illi libri ut manus opez cibos
 & aia lectione ſatureſ. tēxant⁹ & lina capien-
 dis piſcib⁹. Egyptioz monaſteria hanc mo-
 rem tenēt ut nullū abſq; labore ſuſcipiāt. Et
 de tali negociatione dicit Crifo⁹. Quicumq;
 rē opat: ut mā ſibi ſit aliqd opādi ille nō ē ne-
 gociator ſupple pp̄ie. 3te aut uendit⁹ res
 e^o ualor tot⁹ eſt ex ſe ip̄a non ex artiſciolo q̄
 uēdens ſupaddat: & tunc aut emiſ ut uēdat⁹
 aut nō emiſ: ſed donata uel alio mō acquiſi-
 ta uendit⁹. ſi emiſ ut uēdat⁹ ſic eſt negociat⁹
 p̄dicta que interdē eſt clerico. Si nō nō ē
 empta ſed donata uel acquiſita alio mō uen-
 dit⁹ ſic eſt negociatio min⁹ pp̄ie uēcā: q̄ oib⁹
 ē ceſſa d̄ q̄ loquit⁹ p̄hs. Ex his igit⁹ p̄ mīſio
 ad obiecta. Notandū tñ ē q̄ quic⁹ cleric⁹
 fm̄ diſtinctionē p̄dictā nō licz negociari: &
 licet ſibi propriis manibus querere victus
 fm̄ formam apoſtoli. nō tñ lz eis ut p̄ hoc ſb
 trabāt ſe eccleſiaſticis officiis ſic dicit canon
 di. 91. q̄b p̄cipue itelligit⁹ de beneficiis. &
 in ſacris ordibus conſtitut. Nam illi ſunt di-
 uinis obſeqis mācipati. Unī dī. is^o. Numer.
 Aaron & aliis ſacerdotib⁹. Ego uedi uobis
 fratres ueſtros leuitas de medio filiorum
 iſrael: & tradidi uonum dño ut ſeruiāt ī mi-
 niſteris tabernaculi eius.

Queritur postea ^{spālr} ^{de}

tractib⁹ p⁹dictis. Et p⁹mo de tractu vendi-
tionis et emptōis. Nā uolens lex seruare iu-
sticiā in uedendo et emendo sicut dictū est
Dedit legē de ponderib⁹ et de mēsuris. Uñ
Deu. 25°. Nō habebis in sacco diuersa pō-
dera: min⁹ et mai⁹. nec erit in domo tua mo-
dius maior et minor zc. Querit g^o cū que-
dā res vendant in pondere. quedā in mēsu-
ra. quedā in numero. quare lara est lex iudi-
cialis de seruāda iusticia in ponderib⁹ et mē-
suris: et nō in numero. Ad q^o b⁹ uenit v⁹;
est. q^o circa ista circa que uringit error et de-
ceptio. necessaria est lex et ars rectificans
actionē: et eliminans errorē seu fraudē. Ubi
hō nō uringit errare nec decipi hōtē rōem
nō erit necessaria lex seu ars. Quia g^o in pō-
derib⁹ et mēsuris uringūt deceptōes et frau-
des. In numero hō nō. data est lex iudicial⁹
de ponderib⁹ et mēsuris: et nō de numero.

Itē querendū est circa tractū mutui: q^o
v⁹ lex decedere ut possit dari mutuū ad vsu-
rū alieno. q^ouis nō fratri. Deu. 23°. Sed v⁹ h⁹
quesitū est sup⁹ q^oe de mandato legis. non
furtū facies. Itē querit circa tractū cō-
mēdationis seu depositi. nam p⁹ distinctiōe
legis Exo. 22. Si deposita pecunia furto ab-
lata est: et nō inueniret fur ille qui receperat
depositū. alij iudicabat ad duplū. Si hō
comēdatū uel depositū esset iumentū asin⁹ u⁹
bos et furto ablatū esset. nūq^o iudicabatur
nisi ad restituēdū dānū. plus g^o puniebat⁹
i⁹ deposito amissio pecunie q^o amissio bouis
et ouis. S; tra. plus puniebat⁹ furtū bouis
u⁹ ouis q^o furtū pecunie. Nā furtū bouis in-
quadruplū. furtū ouis in quadruplū. furtū hō
pecunie nō nisi in duplū. Exo. 22°. Ergo et i⁹
deposito plus debuit puniri amissio bouis
uel ouis q^o amissio pecunie. R^o in amissi-
one depositi puniē negligentia. In amissio-
ne hō furti puniē audacia. quia g^o in amissi-
one pecunie depositē seu comēdate maior
accidit negligentia si furto distrabat⁹: q^o in
amissione bouis uel ouis comēdat. quia pe-
cunia solet et v⁹ arci⁹ custodiri ut in archa et
sub clauis q^o bos uel ouis. Itō minor ē opor-
tunitas furi ad furandū pecuniā q^o ad furā-
dū bonē uel ouē. Maior at negligentia i⁹ de-
positio. cū amittit pecuniā: q^o cum amittit
bonē uel ouē. Itē quia in amissione furti
puniē audacia malefaciēdi. maior aut auda-

cia uringit in maleficiis. ubi maior pntas
et ubi maior pntas. ubi maior oportunitas
Maior aut oportunitas est ad furandū bo-
nē uel que leuiter custodiunt q^o ad furandū
pecuniā que artissime custodit. Itō plus pu-
niri v⁹ fur bouis uel ouis q^o fur pecunie.

Itē querit specialit⁹ circa tractū locatio-
nis. Nā v⁹ tract⁹ locationis silis esse tra-
ctū vsurario. Nā qui locat ag⁹ uel domū
uel equū: rem suā comodat: ut accipiat p⁹
sortē. Si ergo tract⁹ vsurari⁹. ideo peccatū
est. quia ex mutuo accipit sup⁹ sortē. uel spe-
raf accipi. g^o silis est tract⁹ locationis con-
tractū vsurario. Si g^o tract⁹ vsurari⁹ h⁹ le-
gem illicit⁹ est. g^o conct⁹ locationis. R^o
fm Jo. criso. sup illud Math. 23. Sicut uen-
dentes et emētes zc. dicentē sic. Qui ag⁹ lo-
cat ut agrariā accipiat. aut domū suam ut
pēiones accipiat. nō est silis ei qui pecuniā
dat ad vsurā ablit. Primo quide: qm pecu-
nia nō est disposita. nisi ad emēdū. Secūdo
qm ag⁹ habes arādo accipit ex eo frumen-
tū. hō domū vsū mātionis capit ex ea. et
tō qui locat domū uel ag⁹ suū vsū dare
v⁹: et quodāmo v⁹ mutare cū lucro iurum
et pecunia reposita nullū vsū capit. Ter-
tio ager uel domus veterascat pecunia uero
nō. Itē querit circa tractū cōductionis
mercenarij. de quo dicit lex: q^o eadē die red-
det ei p⁹ciū. Deu. 24°. et Leui. 19°. Nō mora-
bis op⁹ mercenarij tibi apud te vsq⁹ mane. i
opis merces. Querit ergo si mercenarij
dānificet nisi illa nocte recepit mercedem.
aut hā nō h⁹ v⁹ sustinet: aut hā totū tenet
eadē nocte solnere. Nūquid cū restōne mer-
cedis tenet etiā restituere dānū q^o pass⁹
est. et ille qui cōduxit mercenariū. Pietēa
q^orum tenet restituere. Nā dr. 34°. ecclesias.
Qui defraudat mercedē mercenarij: et qui
effundit sanguinē fratres sut. et iacobi. 5°. dr
diuitib⁹ Ecce merces oparioz uestroz que
fraudata est a uobis: clamat et clamor eoz
in aures d⁹i sabbaoth itroiuit. R^o dōm
q^o tenet restituere dānū et etiātm q^orum
mercenarij sustinuit. Uñ Leni. 19. sup illō
isrō facies calumniā zc. Aug⁹. Oīa q^o p⁹bibēf
omitti in pximū: ad hoc vñū referenda sūt
nō nocebis pximo. v⁹. g^o q^o quātū nocuit
tm restituere debet.

Acto de legibusiudicialib⁹ circa cōlocationem rerū;

tb 4

respectu p̄mi. dō. est de legib' iudiciali-
bus circa distributionē rez ad honorē dei
et sustentationē sui ministri. Circa q̄ erant
leges de decimis et p̄mitiis et oblationib'
Un. 22.º. Exo. vi. Decimas tuas et p̄mitias
nō tardab' offerre. et z. eiusdē. de oblatioib'
subdit. Nō apparebis in conspectu meo vacu'

Querendum ergo primo de decimis.
deinde de p̄mitiis. Tertio de oblatio-
nib'. Itē circa decimas. Primo queritur
generalit' de instōe decimar' p̄mitiaz et ob-
lationū. Secōdo sp̄ali' utz decime sint in p̄-
cepto vel consilio. Tertio an p̄ceptū de de-
cimis sit morale an cerimoniale. 4.º de q̄-
bus deat dari decima. Quinto qui debeat
dari decima. Sexto quibus debeat da-
ri decima. Septimo qui teneantur dare
decimam. Octavo de emptione et ven-
ditiōe decimarum.

Circa institutionez

decimar' sic q̄rif. Utz emanauerit institutio
decimar' et alioz a iure nāli. et de tpe insti-
tutiois. Quantum ad p̄mū obf' sic. Differūt
ca que p̄tinēt ad ius nāle: et ius positiuū. p̄
hoc q̄ decreta iuris positiuū variāf s̄m tpus
et locū nec seruanda sunt sp̄ et vbiq̄. Decreta
iuris nālis nō variāf: imo seruāda sunt
sp̄ et vbiq̄. Si gº decretū de decimis soluē-
dis. et etiā de oblationib' seruandis est semp̄
et ante legē et in lege: et tpe gr̄e et etiā vbiq̄
apud oēs. Relinquit q̄ coz instō est a iure
nāli. Itē de dictamine iuris nālis est illō
puerbiōz. 3. Honorā dñz de tua s̄ba. et de p̄-
mitiis frugū tuaz da paupib'. Item de
iure nāli etiā est q̄ sustentand' est mister
dei de nostra s̄ba: q̄ semināti sp̄alia debeat
mus ministrare carnalia seu tpalia. sic dicit
i. Cor. 9.º. Si gº n̄ ad aliud ē institutio deci-
mar' p̄mitiaz et oblationū nisi de nostra s̄ba
honorē dei: uel sustentēf mister ei' seu paup
p̄rimus. Ergo instō hoz est a iure naturali
Sic ei dicunt ēē artis alic' que ordināf ad
finē illi' artis imediate. ita et dicunt ēē iuris
nālis que ordināf ad finē illi'. Contra.
Que sunt iuris nālis sunt scripta in corde
hoīs. 2.º. Ro. Ostendūt opus legis scriptuz
in cordib' suis testimoniū reddente illis consci-
entia ipoz. quāuis aut in corde hoīs scriptū
sit: q̄ de pp̄ia s̄ba honorāndus sit de' et su-
stentand' mister ei'. nō tñ scriptū est de q̄-
ta pte: ut nec de p̄ma uel decima: sicut nec d

scōda vel tertia. Si gº instō de decimis det-
minat aliquorā ptem nō est de iure naturali

Itē querit de tpe instōis decimar' et p̄-
mitiaz. Nam dicit Hugo de sancto victo.
Q̄ decime erāt institute in remediū origina-
lis peccati: ut medicina morbi. Si gº q̄to in-
cipit morb' necessaria est instō medicine. sed
stati post peccatū Ade inualuit morb' origi-
nalis peccati. Ergo statim debuerūt institui
decime. Conē. P̄mitie institute sūt: vel
ceperūt ab Abel. sic p̄ Gen. 4.º. Decime x̄o n̄
ceperūt nisi a tpe habrae sic patz ex Gen. 14.º.
Post victoriā regū. gº nō a p̄ncipio instituta
est decima. Itē querit q̄re nō a p̄ncipio i-
stituta est decima sic p̄mitie. Itē p̄mitie
institute sunt ante diluuiam in Abel. Deci-
me x̄o p̄ diluuiū in Habraā. Itē queritur
d oblationib'. Nā oblatio s̄m q̄ distingui-
tur a p̄mitiaz et decima. institute legis a Chayz
d quo dicit Gen. 4.º. Q̄ obtulit d frugib' terre
munera dño. et itez in Noe. d quo legit gr̄
s.º. De pecorib' et uolucib' mundis obtulit
holocaustū dño. Itē in Melchisedech. gr̄
14.º. Melchis. Rex salē obtulit panē et uinū.
Erat enī sacerdos dī sūmi. Querit ergo
vñ uarietas ista oblationum in lege nāe.

Itē querit q̄re in canone missę petimus
oblationē nostrā acceptā fieri sic oblationē
Abel et Habraā. et Melchisedech. et nō ipius
patriarche Noe d quo legit. s.º. Gen. Q̄ obtu-
lit holocaustū sup altare. Odoratusq̄ ē dñs
odorem suauitatis. Rº ad p̄mū dō. q̄ d
cretū d decimis itelligi pōt duob' modis.
s̄m dterminationē: et s̄m indeterminationē.
s̄m dterminationē in taxatione talis partis
soluende dō. et sic accipit in rōe pp̄ia s̄m in-
determinationē in solutione alicui' ptis s̄be
soluēde dō uel ei' ministro. Et sic accipit in
rōe vñ. Dicendū ergo q̄ s̄m p̄mū modum
s̄m quid: et nō simplr institutio decimar' est
a iure nāli. Secōdo mō simplr est a iure nāli.
Nam ius naturale dicitur. sicut ostendebatur
q̄ honorand' sit de' de pp̄ia s̄ba: et q̄ denē
tpalia ministrāti sp̄ualia: q̄ x̄o talis pars
hoc nō dicitur simplr s̄m quid. ut cū aditua-
tur rōe uel arte. uel gratia: seu inspiratiōe. tē
enī quodāmodo inclināf natura ad solutionē
talīs ptis. Nō gº q̄ cū simplr p̄ dictamen
iuris naturalis teneref hō q̄ honorand' ēēt
de' de pp̄ia s̄ba q̄ ipm in solutione decime
honoraret istinetū quēdā habuit ex arte. nā
cū sciret deū honorandum ut p̄ncipiū et

actorē ex arte x̄o noticiē numeroꝝ infin-
ctū habuit vt offerret decimā ad p̄testandū
ip̄m deū cōsumatorē et finē bonoꝝ. Nam ab
vnitate numeris coordinat p̄m limes et cur-
sus al t̄m̄o numeroꝝ est denari⁹ numerus
et p̄ replicationē vnitatis et ceteroꝝ nume-
roꝝ ad ip̄m formant numeri cōsequentes.
Vn̄ Isidor⁹ sup illud Exo. 22°. Decimas et
p̄micias tuas nō tardabis offerre. Dicit per
p̄micias frugū vel p̄mogeitoꝝ p̄cipia bo-
noꝝ oꝝpeꝝ ostendit. In decimis x̄o de-
nari⁹ p̄fectionē siḡt. q̄a vsq; ad ip̄m numeri⁹
crescit: idēq; sicut in primitiis p̄cipia volun-
tati ita in decimis cōsumationes nostroz
oꝝpū ad deū referre p̄cipimur a quo et hōi
oꝝp̄is initium et p̄fectionis donat effect⁹.

Itē quēdam instinctū hūit ex rōne. Nam
cū offerret rō que vlt erat necessaria susten-
tationi vite hūane iueniebat h̄m exigentia;
nāe octo ptes necessariae sustentationi et p̄-
sone et sac̄e familie. Nam h̄m decursus nāe
coiter tūc viuere poterāt hōies vsq; ad q̄r-
tam generationē. Quatuor autē generatiōes
admitis ponūt octo psonas patrē et matrē
filiū et filiā. nepotē et neptē. p̄nepotē et p̄ne-
ptē. Octo ergo ptes iudicant necessitas su-
stentatiōis p̄prie et familie. Nonā x̄o ptem
necessario iudicant retinere p̄ semēte et re-
colitione. De decima x̄o q̄ supercrescebat
iudicare debuit honorandū deū. Itē quē-
dā instinctū habuit ex inspiratiōe facta seu
reuelatione facta. Ade. cū fuit rapt⁹ i extasi
ad curiā angeloz. ex quo notū fuit hōi crea-
turā angelicā nouē ordinib⁹ distinctā: et ip̄m
homine in decimo ordine rōnalis creature
conditū. Si ḡ hō in s̄ba q̄ honorabat deum
debuit p̄testari ordinē sue cōditionis ad lau-
dē et gloriā cōditionis: nūciebat offerre decimā
et nō p̄m aliā: iuxta p̄bolā de v̄agma de-
cima Luc. 11°. Ad illud ḡ q̄ p̄mo obicit
q̄ decretū de decimis semp est seruandum.
Distinguedū est: quia seruandū p̄t v̄icere
vel debitū seruari: vel dignū seruari. Si seruā-
dū dicat debitū seruari. dico q̄ nō sp̄ erit ser-
uandū: quia nō oī tpe fuit p̄ceptū seruari. nec
etiā oī tpe seruabatur ut ante t̄pa habiae. Si x̄o
seruandū dicat dignū seruari. cōcedendū q̄
oī tpe seruandū est nō tū sub tali aliquota
vel tali simplr et in rōe determinata est iuris
naturalis sic p̄ ex dictis. Silt ad illd q̄
sc̄o obicit paret r̄sio. Nā h̄m indeterminatiōe
decretū de decimis est scriptum i

corde hōis. s; x̄o determinatiō: nō ē scriptū i
corde hōis simplr. sed tū s; quid. Ad 2°
x̄o q̄ querit de tpe institutionis d̄b. q̄ cū
sine fide saluatoris ip̄licita vel explicita nul-
li hōi p̄ peccatū potuerit esse salus. vt vi-
cūt beat⁹ Aug⁹ et beat⁹ Petr⁹ Act. 4°. Per
successum t̄pis demōstrabat p̄sona saluato-
ris. P̄mo in natura veritatis: seu sc̄a cōdito-
ris p̄pter q̄d honorari debuit p̄micias: et p̄-
mogenitis gregis ab Abel vt significaret
q̄ ille qui erat p̄cipiū cōditionis et p̄moge-
nit⁹ filius dei esset p̄cipiū repationis.

Sec̄do p̄sonā saluatoris reuelabat in nā
creata: in qua assumeret officiū mediatoris
et oblationē offerret et sacrificiū placatiōis
p̄ hōib⁹ ad deū p̄pter q̄d honorari debuit
in oblatiōe et sacrificiis. Tertio q̄a nescie-
bat adhuc in qua natura vtz angelica vel hu-
mana facta est reuelatio. q̄ in humana nā
in qua explet officiū redemptoris honora-
ri debuit i decima: qua designat hūana nā
Luc. 19°. Quia ḡ a p̄ncipio facta est Abel
reuelatio p̄sonae saluatoris vt cōditionis i s̄ba
veritatis. Itē instituta est p̄micia. quia vero
Noe facta est reuelatio indeterminate in na-
tura creata vt mediatoris. Unde in ip̄o le-
git institutio oblationis accepte deo. quia
x̄o Habiae p̄mo determinatio et demōstra-
tio p̄sonae saluatoris in natura humana. cui
victū est ei Gen. 26°. In semie tuo benedicē-
tur oēs gentes. In Habiae instituta est deci-
ma. Et p̄ hoc p̄ r̄sio ad p̄mū: et etiā ad sc̄o;
q̄re. s. nō a p̄ncipio instituta est decima. Nā;
sicut dicit Hugo de sc̄o vict. in li° de sacra-
mētis. Oportuit vt h̄m successū t̄poz spiritu-
alū signa gratiaz magis euidētia ad eam
deklarandā formarent: vt cū affectu salutaris
cresceret cognitio x̄itatis. Ad tertiū x̄o
de oblatione d̄b. q̄ oblatio duplici de cā in-
stituta est. vna in p̄testationē beneficii cōdi-
tor. Alia i p̄testatōe beneficii saluatori. Ex pri-
ma cā Chaym intelligēs oēs fruct⁹ esse bene-
ficia cōditionis obtulit de frugib⁹ munera a
v̄rio. Gen. 4°. S; quia ex cupiditate meliora
sibi retinuit. sicut p̄ per aliā lrāz. Deū nō sic
deuit honorauit. Et iō dicit scriptura q̄ de⁹
ad munera eius nō respexit. Ex sc̄da vero
causa. Noe a deo inspirat⁹ et melchisedech
obtulerūt. sed Noe sacrificiū animalium in si-
gnū sacrificii semel fiendū p̄ x̄pm. Melchise-
dech x̄o panē et vinū in signū sacrificii cor-
poris et sanguinis v̄n̄i cōtinuandi. et iterādū

vsq; ad iudiciū quādiu indigeret homo sustentatione que est p panē et vinū. Ad vltimū vō. q; in canone misse illos tres specialit̄ noīam? Abel, Habraā, Melchisedech quia in oblatione istoz exp̄ssa est psona saluatoris, vt dicitur in p̄miciis Abel, vt mediator in sacrificio Melchisedech sacerdotis, vt redemptor in decima Habrae. Noe autē patriarche sacrificiū omittim? et Melchisedech recitam? quia Noe obtulit sacrificiū pecoris: s̄m ritū legis veteris. Melchisedech sacrificiū vini et panis s̄m ritū noue legis. i qua tradendū erat sacramētū dominici corporis et sanguinis.

Deinde queritur

vtz decim̄ sint in p̄cepto: vel in cōsilio. et q; sint in cōsilio vō quia Gen. 14. legis. Quia Habraā dedit decimas melchib. nūq; tñ legitur sibi fuisse p̄ceptū. Itē Gen. 28. dicit de Jacob. Uoti uonit dicēs. Si fuerit domi? meū. et sequit̄ cunctoz que dederis mihi decimas offerā tibi. Cū igit̄ votū non sit de his que sunt in p̄cepto. sed solū de his q; sunt in cōsilio p̄prie. Ergo solo decimarū est in cōsilio. Itē nō est rō qre dicat̄ esse in p̄cepto nisi quia seminantib? sp̄alia debetur merces seu sustentatio tp̄alis: s̄m illud Luc. 10. Dignus est oparius mercede sua. et i. cor. 9. Si nos uobis spiritualia seminam? non magnā est vestra carnalia metum? et super 60. psal. 150. Sumite psalm. et date tympanū; Glo. exponit sic. Sumite spiritualia et date tp̄alia: seu carnalia. sed constat q; hec rō nō determinat hanc aliquotā. s. decimā. Ergo vō q; dare decimā nō sit in p̄cepto. sic; dare aliquid. s. sustentationē tp̄alem m̄stro dei sit in p̄cepto. Cōn. Leuit. vltio. Das p̄ceptum de decimis vbi dī. Oēs decime terre seu frugib? seu de pomis et boz vni sunt. et infra loquēs de pecorib? dicit. quicquid decimū venerit scificabit̄ dño. Itē dī Nūc. 18. filius leui dedi oēs decimas israelis in possessionē p ministerio quo uiuunt mihi i tabernaculo federis. Itē Mal. 3. Inferte oēm decimā in oreū meū. Itē Math. 23. dicēs. Ne vobis scribe et pharisei p̄p̄cite qui decimatis incertā zē. et seq; h̄ op̄onit facere: et illa nō omittere sup quo dicit glo. Precepit dñs oīum rep̄ decimas offerri pp alimonā sacerdotū. Itē Exo. 23. Decimas et p̄micias nō tardabis offerre dīc Aug? Si

tardi? dare peccatū est. Quāto magis peccatū est nō dedisse. igit̄ tū ex aucte legis. tū ex auctoritate p̄p̄az. tū ex aucte euāgelii. tū ex aucte sanctorū. vō esse in p̄cepto solo decimarū. In iure at canonico i multis locis exp̄ssius hoc habet̄. Forte dicit aliquis: q; i veteri lege erat hoc in p̄cepto. sed i noua lege nō est in p̄cepto quātū ad istā aliquotam

S; oīa. Rō hui? p̄cepti in veteri lege erat propter sustentationem m̄stroz dño huiētū. sicut dicit̄ p̄dicte auctoritates. Nume. 18. et Mal. 3. Cū igit̄ in noua lege maxie nūc t̄pis multiplicent̄ ministri ecclesie. ergo nūc multo magis vanda est eis aliquota equalis uel etiā maior. Pietēa Math. 5. Nī si habundauerit iusticia v̄ra plusq; scribarū et phariseoz nō intrabit̄ in regnū celozum et itēz Luc. 11. Decimas vō omnū que possideo. dicit pharise? ergo ad hoc uel ad ap̄t? tenet̄ xp̄iani si volunt in regnū celozū intrare

Rō cū distinguat̄ t̄pa ante legē. in lege. p? legem. in gratia euāgelii vō dīp̄ s̄m indeterminationē vt. aliquota pars s̄be daret̄ ad sustentationē m̄stroz dei semp fuit in p̄cepto et de iure nature. vt dicit̄ est Gen. 47. Sacerdotib? egypti cibaria ex oreis publici p̄bebant̄. Sedm determinationem vero talis ptis. s. decime ante legē fuit in cōsilio. In lege vero fuit in p̄cepto simplr Exo. 23. et Nume. 18. In tēpore rō gr̄e facte sunt in p̄cepto cum necessitas est ut petantur a ministris vel eē si non petantur dum tñ sit cōsuetudo regionis. Un decretal Alexandri eē de deci. et p̄mi. Mandamus quaten? parochianos vestros monere curetis et si op? fuerit sub excoicationis restrictionē spelle re vt de p̄nentib? molendinoz piscarioz feno et lana ecclesis quib? debent̄ cū integritate psoluant. Itē decretalis Inno. 3. cōcili Lateran. Ille quippe decime necessario sunt soluēde que debent̄ ex lege diuina vel consuetudine approbata. qd infra plenius determinabitur.

Consequēter queri

tur. vtz p̄ceptū de decimis sit morale. aut ceremoniale. p̄bat q; ceremoniale. quia nō est scriptū in corde hoīs. nō. ē scriptū in corde hoīs. q; debeat dare decimā vel vndecimam et sic de aliis aliquotis. sed p̄cepta moralia scripta sunt in corde hoīs. vt dicit Aug? 9. p̄ceptum de decimis nō est morale. ergo

est ceremoniale. Item preceptum de sabbato est ceremoniale eo quod per illud significabatur sabbatum hoc est deus pectoris seu mentis. Sicut preceptum de circumcissione fuit ceremoniale: eo quod per illud significabatur circumcisio cordis. Ergo eadem ratio preceptum de decimis est ceremoniale. Quia significat quod consumatio bonorum operum danda est: sicut dicitur in glo. Hieronimi super Exo. 22. ut dicitur super. Item preceptum fuit indicis dare decimas et primitias leuitis. ut scilicet esset cibus in domo domini. Ergo cum preceptum de primitiis sit ceremoniale: quia iam non manet. sicut et preceptum de decimis est ceremoniale. Item dicit beatus Jacobus Actus. Visum est spiritui sancto: et nobis nihil ultra imponere vobis oneris: quoniam hec necessaria sunt ut abstinere vos ab ymolationibus simulacrorum et sanguine et suffocato et fornicatione. sed dare decimas onerosum est. ergo non est preceptum credentibus de gentibus. ergo in hoc modo non tenentur layci dare decimas. ergo preceptum de decimis non fuit morale. Contra Augustinus. Decime sunt tributa animarum egentium. quod si decima vederi non solum habundantiam fructuum recipies: sed corporis sanitatem. Si ergo decime sunt tributa: ad illas tenentur homines. sicut illud Matthei. 22. Reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. et ad Romanos. 13. Cui tributum tributum est. Sed non tenemur nunc ad ceremonialia. ergo preceptum de decimis non est ceremoniale. Item que sunt de lege nunc non sunt ceremonialia. Sed oblatio decimarum vel de lege nunc quod vel per hoc quod in tempore legis nunc obtulit. Dabatur decimas et Jacobus. nec vel aliquid dicitur esse eis nisi nunc. ergo non sunt ceremonialia. Preterea de iure nunc est. ut faciat homo id quod ordinatur ad salutem anime. Decime vero ordinantur ad salutem anime. ut patet in predicta antequam Augustinus. Ergo sunt de iure naturali decime. ergo non est preceptum de decimis ceremoniale. Item Augustinus. Qui sibi aut proximo opere aut peccato desiderat indulgentiam promereri. reddat decimam. et de nouem partibus pauperibus faciat elemosinam. ergo decime sunt ad salutem anime. et inde ut patet. Item Augustinus. Uolumus cum deo partiri decimas. et ideo totum tollit. Ex quo etiam videtur quod solo decimarum sit morale et non ceremoniale. Respondeo preceptum de decimis est preceptum iudiciale. unde non est deus morale. quia secundum suam determinationem non est scriptum in corde hominis. nec ceremoniale: quia non est datum principaliter in figuram significationis sed iudiciale. quia datum principaliter secundum rationem equitatis mutue distributionis: ut sit equalitas danti

et accepti in seminantem spiritualia: et dante temporalia. sicut quod possibile est. Nam in carnalibus in temporalibus necessaria fuit determinatio quia illa temporalia sunt in spiritualibus non fuit impossibile. Nam spiritualia totaliter erogantur abique diminutione sibi donatoris. Ad primum ergo obiectum dicendum est: quod preceptum de decimis quod datum ad seipsum sua scriptum est in corde hominis. Cui libet enim dicitur conscientia quod danda sunt temporalia eis qui ministrant spiritualia. sed non est scriptum quod psalmista sit danda. sed dominus taxauit decimam multis de eius sicut dicitur est super. Ad secundum vero obiectum dicimus. quod non est sicut de decimis et sabbato: et circumcissione carnali. et est duplex dissimilitudo. Prima est: quia nec sabbatum. nec circumcisio carnalis instituta principaliter propter sabbatum pectoris et circumcissione cordis: imo principaliter propter allegoricam intelligentiam. Preceptum enim de sabbato datum est ad significandum eternitatis sabbatum dandum per christum. Unde cum uenit sabbatum eternitatis dandum per christum debuit cessare litteralis observantia tunc dicit Augustinus contra faustum. Sabbatum vero eternitatis tunc uenit quoniam christus captiuam duxit captiuitatem. Unde ex tunc debuit cessare litteralis observantia sabbati. Sicut circumcisio carnalis principaliter significat generale circumcissione: que est a culpa et a corruptione carnis. et hec circumcisio erit in resurrectione. quoniam non uenit hec circumcisio debuit cessare circumcisio carnalis. sicut uenit quoniam christus surrexit. Ergo exte debuit cessare carnalis circumcisio. non est ergo uerum quod propter morale significationem fuerit preceptum de circumcissione vel sabbato ceremoniale. sed propter allegoricam preceptum de decimis non habet nisi morale significationem. et propter hoc non est sicut Alia causa dissimilitudinis est: quod ipsa litteralis observantia sabbati vel circumcissionis carnalis non est moralis de se. sed ipsa litteralis intelligentia vel observantia precepti de decimis est moralis. Ad tertium uero dicitur quod preceptum de primitiis morale fuit. nec cessauit sed manet a pluribus. primitie enim primum quod erant. nec erat determinatum quantum daretur pro primitiis. sed prohibito suo dabatur quis in 60. et 60. partem. Loco autem primitiarum subierunt cotidiane oblationes et precipue oblationes que fiunt in tribus magnis festiuitatibus. scilicet pascha pentecoste et natiuitate domini. Tunc uero ergo cessare preceptum de primitiis cum loco illi subierit manus.

Ad quartum sicut dicitur dicitur quod dare decimas non est onerosam in se sed onerosam si prouentus et

incredulis, fidelibus aut qui credunt deum esse verace facile est et leue soluere decimas. dicit enim per mal. pph. am. 3.º. Inerte omnem decimam in ore meum ut sit cibus in domo mea: et probare me super hoc dicit dominus. Si non aperueris vobis catharactas celi ut effundam benedictionem usque ad habundantiam, et increpabo pro vobis deuorantem: que non corumpet fructus domus vestre. hec promissio facit quod soluere decimas non sit onerosum fidelibus. Non redeuntibus aut promittit celum ferreum et terram cinerem. Soluendum est ergo per interemptionem

Queritur postea

de quibus debeat dari decima.

Et querunt circa hec tria principaliter. Primo utrum deturpiter acquisitis deat dari decima. Secundo utrum decime personales sint in precepto. Tertio utrum decime prediales de minutis sint in precepto.

Queritur igitur

primo utrum de turpiter acquisitis, ut de meretricio et fenore seu rapina deat dari decima quod non videtur. Nam dicit per uerb. 21.º. Hostie ipsorum ab hominibus que offeruntur ex scelere, super que locum dicit beatus Gregorius. Quicquid in dei sacrificio ex scelere offertur omnipotentis dei non placat in eundem sed iritat. Item Gregorius scriptum est. Donora deum de tuis iustis laboribus: quod forsitan sumptum est de per uerb. 3.º. Qui ergo male accipit ut qui bene prebeat. Costat sine dubio quod dominum non honorat. Si ergo tam meretricis quam usurarius male accipit, ergo de illo non potest deum honorare, ergo nec decimas dare. Item Eccles. 34.º. Qui offert sacrificium de sterba pauperis, qui dicitur et imat filium in conspectu patris, super que locus dicit Gregorius. ex hoc facile cognoscitur quantum apud deum uolunt exaspere, quoniam ei sacrificium ex rapina tribuit. Item Eccles. 34.º. imolantis ex iniquo oblatio est maculata. Item in eodem. Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus iniquorum. Item Gregorius Synagario episcopo. Non est putanda elemosina si pauperibus dispensetur quod ex illicitis rebus acquiritur. Si ergo ex illicitis rebus acquiritur: non potest fieri elemosina, ergo nec dari decima. Contra dicit humana lex quod turpiter facit meretricis: quia est meretricis, non tamen turpiter accipit, ergo mercedem meretricis iuste possidet. et de iuste possessis potest iusta fieri tributio, ergo et dari decima. Item sic dicit Augustinus ad Aurelianus,

Delictum non debet immunitate tribuere: et contra ad ceptio est quod non debeat esse conditionis melioris aliquis in eo quod deterior est: nec omnimodum consequi: unde pena mercedis. Si ergo usurarius et meretricis tenent de iusto negocio decimam tribuere et etiam de predialibus, ergo propter delictum meretricis vel usure non absoluetur a decima. Si vero dicatur quod a feneratoribus et raptoribus non debent accipi decime nisi de iuste possessis obsequi. Esto quod aliquis usurarius qui nihil habet nisi de usu a agro seminat, aut tenet ad decimam de fructibus illius agri aut non. Si dicatur quod tenent, in contrarium est illud quod ex fructibus acquisitum est ex usura, et ita totum funebre et morticinum est. Ergo nec de illo poterit dari decima. Si vero dicatur quod non potest dari, ergo nec de possessionibus, nec territoriis quas colunt iudei dantur decimas et licet ex sua spietate et peccato reportant. Respondeo. vel distinguendum quod decimarum alie sunt prediales, alie personales. Si personales distinguendum est. Quia autem est trinitas unum pecunie decimam deum accipiente: et non oportet repetitio ut in meretricis aut hystrione. Aut non est trinitas: ut in fure seu monacho raptoze et usurario. Si vero non est unum trinitas: non tenent dare nec ecclesia recipere potest, nisi secundum hoc dicit Eccles. 35.º. postquam dixit. Sanctifica decimas tuas, subiungit. Noli offerre munera praua: non enim suscipiet illa deus. Si vero trinitas unum tenent dare: et ecclesia non debet recipere quod diu persona illa est in scelere, ne videatur ei approbare delictum, hinc dicit Deut. 23.º. Non offeres mercedem prostibuli nec precium canis, et canis potest dici hystrio. Si vero penitentiam accipiat et desinat prauas uitas poterit ecclesia et ab hystrione et a meretricis preteritas decimas recipere. Quia sicut dicit beatus Gregorius super illud Job. 22.º. serpens et ha colit et non debet despicere deus seipsum ab accusatione terrena in eo quod fuit, quia iam incipit esse quod non fuit. Si vero sunt decime prediales indistincte quibus peccator et iudeus et inuasor tenent decimas dare et ecclesia licite potest recipere. Et ratio est: quia ille non dant inuitu persone: sed qui ex censu debito prediorum. Unde decretalis Alexander 3.º. c. de decimis et primis. De terris quas iudei colunt. Respondemus ut eos ad decimas soluendas vel possessioni penitentium renuencios omni distinctione compellas, ne forte illa ecclesia iure suo valeat defraudari. Unde ad illud quod obiicit de agro seminato de usura, quibus quidam dixerunt quod ecclesia non debet de talibus

decimas recipere. Quia sic qui seminat in benedictione de benedictione metet. Ita qui seminat in maledictione de maledictione metet. in d. est. q. 7. ipe usurari⁹ tenet dare: et ecclesia licite potest recipere. Quia ipe proventus fructuum non puenit ex actione usurari sed ex otiosa largitate. et ope quo multiplicatur semine. p. t. c. hoc est debitum rone pdi. non rone persone.

Deinde queritur ^{ut p.} decime psonales sint in pcepto. q. non vr. Nam in lege dñi non videtur pcepti nisi decime pcediales siue de armatis. Leui. vlt. Oēs decime terre siue de frugib⁹ seu de pomis arborū dñi sūt. et itez. Omniū decimarū ouis et bonis et capre que sub pastoris vga trāseūt quicquid decimū venerit sacrificabitur dño.

Itē dicit decretal Innocēti. 3. c. lili Lateranen. Ille decime necessario sūt soluēde: q. debet ex lege diuina: vel loci consuetudine approbata. Si g^o ex lege diuina non pceptuntur decime psonales: nec etiā in locis aliquibus nisi raro. s. vbi est consuetudo. g^o non tenet quis ad decimas psonales. Itē vis consuetudis tāta est. ut non videat fm Innocēti culpa liberare non soluētes decimas etiā pcediales. Ergo multo magis non soluētes decimas psonales.

Con. Bene. 14. Dabias de his que iuste acquisierat in bello dedit decimas Melchise dech de oibus. Si ergo exēplo Dabias. in q. pmo institutio facta est de solutione decimarū soluēde sunt decime. ergo psonales decime debent. Itē Aug⁹ iux hoc dicit. de militia de artificio de negotio redde decimas Itē Celestin⁹. 3. c. de deci et pmi. Reuera sic scī patres in suis tradit scriptis. de vino g^o no et fructib⁹ arborū. pecorib⁹ ortis. de ipsa negociatione. et de oibus bonis decime sunt ministris ecclesie tribuēde. Itē idē ibidez fidelis hō de oibus que licite pōt acquirere decimas erogare tenet. R^o v. d. q. decime tam psonales q. pcediales sunt in pcepto.

Est autē dñi in pceptū affirmatiuū et negatiuū sic p. ex aliis alibi dicitis. quia pceptū negatiuū sep obligat et ad sp. pceptū vero affirmatiuū: et si obligat sp. n. tñ ad semp sed p tpe et loco. Un illud pceptū. honora patrem in quo pcepti sustentatio patris: obligat quēz filium sp. n. tñ ad sp. nisi cū tps et locus se offerant. et si p. indigeat: vel a filio d. bitū obsequiū requiratur. ita dñm cū pceptū

de decimis sit affirmatiuū sp obligat. non etiā ad semp. Dico ergo iux decretal Innocēti. q. vbi consuetudo est tenet soluere decimas psonales sicut et pcediales. Itē si consuetudo non est: et indigeret ministeria. sacerdos a quo recipiūt sacramēta. et peteret ppter indigētā seu sustentatiōne. dico q. tunc tenent non solum ad decimas pcediales: sed etiā ad psonales. Sunt enī aliquę ciuitates in quib⁹ habitāt hōies qui non hnt pdia: vt i insulis maris in quib⁹ si non soluērent decime psonales cogērent ministri dei ex defectu mendicare. Et p hoc minus vacare diuinis. q. est contra illud psal. Sumite psalmū et date tympanū vicis laicis hoc est. Sumite spiritualia. a ministris di: et date spalia vnde sustentēt. Ad illud vero quod obicit q. in lege diuina non est pceptū. Respondendū p interēptionē. quia et si in illa pte. Leui. vlt. non sit pceptū. tñ alibi vr vr decimas et pcedias non tardabis offerre. Exo. 22. et Eccle. 35. Sanctifica decimas tuas. et post. Da altissimo fm donatum eius. Si ergo ex dono di possident oia que acquirunt iusto negotio vel arte de illis decime dande erunt. Ad alia vero p. m. hō ex iā dicitis

Postea queritur ^{ut p.} decime sint in pcepto. Ad q. sic pceptū est vt de oibus que pnter ad victū humanū hōies dent decimas. c. l. Leui. Oēs decimas terre etc. vt de frumēto et vino et hi. Si ergo eadē est rō in vno et in oibus. ergo de oib⁹ tenet dare decimas. ergo de olerib⁹ et granis

Itē dicit. 3. Postq. vr de decimatione mēte et aneti subdit dñs. oportuit ista facere et illa non omittere. Ergo de oib⁹ illis et similib⁹ minutis dāda est decima. Itē mal. 3. vr. Inferte oēm decimā in oreū meū. q. oēm dicit. nullā oīo excipit. Itē nos tenemur dare decimā de tpe dō. Un dicit beat⁹ Greg⁹. q. quadragesima sūma obseruatōe ē obseruanda. q. ipi dices decima sunt āni. Si g^o de dieb⁹ decima dāda est. multo fortius et de quib⁹lib⁹ aliis. Con. Dicit Inno. 3. q. ille decime necessario sunt soluēde que debent ex lege diuina vel consuetudine approbata. Si ergo solo decimarū minutaz non pcepti in lege diuina quia in veteri testo nihil dicitur nisi tñ de frugib⁹ et pomis arborum Leui. vlt. nec in plurimis locis consuetudo est. Ergo ad solutionē minutaz decimarū non tenentur homines vbi non est consuetudo.

Itē si dicat q̄ p̄ illū euāgelii. Decimat; metā et anetū zc. Et post hoc oportuit facē et illa nō omittēre. Teneant ḡ xp̄iani ad minutas decimas. Inconuēniētiū est q̄ v̄s nō loq̄-
 baſ nisi de iudiciis et fm̄ illū statū. Cui ḡ hoc nō pōt haberi q̄ p̄pter hoc teneat xp̄iani ad minutas decimas. Itē si oēs decime et minare et maiores essent necessario soluēde nī-
 bil esset victu q̄ ad distinctionē faciendam vicit scilium lateranēse. q̄ ille decime ne-
 cessario sūt soluēde que debent ex lege di-
 uina uel loci consuetudine approbata. Ad h̄
 dixerūt quidā q̄ de oibus que renouantur
 quol; āno tenēt hōies dare decimas: nō tñ
 peccāt si nō reddāt veri noīs decimas. q̄a ra-
 tio talis p̄tis moralis nō est. Ideo relinquit
 arbitrio et determinationi ecclesie. Sisi nō
 dicūt q̄ nō peccant qui nō reddūt minutas
 decimas. vbi nō est consuetudo reddere tales
 decimas: nec petere: q̄ idē optime dixit papa
 q̄ petere: et fm̄ consuetudine parie. Et tñ indi-
 get ecclesia vt peteret veri noīs decimas
 peccarent si nō redderent. Ad illud q̄ pri-
 mo obf. q̄ eadē est rō in vno et in omnibus
 Rident p̄terēptiōz dicentes. Q̄ magis ex-
 p̄ssum de maiorib; decimis q̄ de minutis
 ita q̄ maiores decime sunt in p̄cepto. mino-
 res in consilio. nisi cū determinatione predicta
 si petere: et in necessitate ecclesie. Ad illud
 h̄o q̄ obf. de euāgelio. oportuit ista facē zc
 dō. q̄ referendū est ad illū statū in quo oris
 loquebat q̄ erat tps legis sic opponebatur
 quo tpe minare decime rōe generalis p̄cep-
 tionis legis et p̄p̄ie. Inſerte oēm decimaz
 erat in p̄cepto. Debit enī lex p̄cepta iudicia-
 lia grauiora: et magis onerātia q̄ euāgeliaz
 Uel pōt dici. q̄ istud q̄ dicit optuit nō so-
 nat i debitū: sed i cōueniētiā. vñ sensus est
 oportuit i. cōueniēs fuit. Ad aliud h̄o q̄
 obf. de tpe dō q̄ solutio decime tps. nō ha-
 bet exisse ex iure legalis: nec ex iure p̄p̄ico
 nec ex iure euāgelico. habet tñ ex interpretati-
 one iuris legalis: ex ieiunio Moysi. et ex in-
 terpretatione iuris p̄p̄ici: ex iunio Helye. et iur-
 is euāgelii. ex ieiunio xp̄i: de quibus habet
 interpretari ecclesia. tñ ex talib; nō pōt argui
 q̄ teneamur ad consilia. cū ista in p̄ceptis iur-
 diuini nō inueniāt exp̄ssa. sed sint ex inflōe
 et decreto ecclesie. S; contra hoc q̄ dicitū
 est sup̄ q̄ tenēt hōies dare decimas de oī-
 bus: que renouant quol; āno obf. Nā dicitur
 sis tps āni in eodē orto vel agro: agrico-

le diuersa sēma serūt. Ergo non tenerentur
 tales ad decimā nisi semel in āno. Cū tamen
 dicat decretalis Clemētis. zc. de deci. et p̄mi-
 ni. q̄ cum agricultores in eodē agro vel or-
 to diuersa sēminaserūt de oibus fructibus
 decimas absq; diminutione psoluūt. Itē
 pari rō. nec fruct; alium que pluries fetāt
 in āno tenerent decimare q̄ est contra legem
 Leuit. vlt. Preterea dō. q̄ cū decretū deci-
 maz ante legē facit in consilio vlr. sicut patz
 ex voto Jacob. In lege h̄o fuerit in p̄cepto
 vlr. Tpe gratie est p̄t; i consilio. p̄t; i p̄cepto
 In p̄cepto cū petis et exigis ab ecclesia s; cō-
 factu. inē approbat; vel ecclesie institutiōz
 In consilio h̄o cū nō petis: nec ex consuetudine
 habet. nec ab v. i. ecclesia iubet. Et h̄o dico
 generaliter q̄am ad decimas minutas.

Consequēter queri

tur. qm̄ deat dari decima: et cui dare decimas
 sit p̄ceptum affirmatiuū: nec obliget ad sep̄:
 Ergo nō tenēt semp̄ statim de. imā soluere

Item ali h̄o ex negociatione nō lucratur
 vno die fortitan nisi dnariū vnū. Sili modo
 nec in vna septimana nisi paucos denarios
 qui vix et cū parua utilitate ecclesie possunt
 decimari. ergo de rōe nō est decimāda nego-
 ciatio statim. quia ex hoc uel pnam vel nullaz
 comodū ecclesie pueniret. ergo fructib; p̄-
 ceptis vel acquisitis nō tenēt soluē decimas

Coni. Qd sine decimātoe tps debet statim
 soluere tenemur. ḡ statim fructib; p̄ceptis te-
 nēt decimā soluere. Itē dicit decretal. Alex
 zc. de deci. et p̄mi. Mandam; vt decimas sta-
 tim fructibus collectis psoluant. Itē que-
 rit vtz licitū sit p̄sq; soluat decima merce-
 narios uel fientes p̄ seruitio suo de frugi-
 bus remunerare. qd vñ. quia cōe est emolu-
 mētū fructuū possessoris et ecclesie. Ergo cō-
 munē debēt remuneratiōe; ficientiū h; q̄
 opetit. vt sit equalis rō dati et accepti. Cō-
 tra decretalis Alex. Quidā hōies seruiēti-
 bus et mercenariis de frugib; nō decimatis
 debita toti; āni p̄ laboribus suis ipendant
 tūc demū de residuo decimā psoluētes. mā-
 damus vt decimas statim fructib; collectis
 psoluāt: ac de subtractis dignā satisfactiōz
 exhibere p̄eurent. Itē querit vtz dedu-
 ctis expensis p̄as decime debito mō soluāt
 quod vñ. quia quicūq; est p̄iceps in puentu
 et lucro d; p̄iceps esse in expensis d̄ edtare
 nāli. Ergo cū ecclesia sit p̄iceps in p̄ouētu

debet etiā p̄iceps expensaz. Ergo ante decimā deducēde sunt expense. Cōn. decretalis Celestini. 3. Districte p̄cipimus anteq̄ deducatis expensas: decimas ecclesiis ad q̄ p̄tinet cū integritate debita p̄soluatis. Itē queritur ut p̄ius sit solucio census vel tributū dño t̄pali q̄ decima sacerdoti. quod v̄. nam p̄tās terrena sicut p̄ ex p̄cedentibus p̄matū b; in possessione terrena. Ergo et p̄tā matū d; h̄re in tributo sibi debito possōis terrene. P̄tio ergo erit soluēdū tributū q̄ decimā sacerdoti: q̄ v̄ ex ordine x̄borum dñi innui. d̄ar. b. 22. Reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dñi dño. Cōn. Cōciliū generale sub Innocē. 3. ex de deci. et p̄mi. Statu? ut exacto; sbuto; et cēsū p̄cedat solo decimaz. Itē querit si furtive vel violēte rapiat tot? accruus de area ante solutionē decimaz. ut teneat possessor ad decimam accruū soluēdā ecclesie. Ad q̄ sic. Dñum decime residet penes ecclesiā et ā ante separationē: nec tenet rusticus eā custodire nisi sic suā. ergo si amittit vel auferit ecclesie auferit

Cōn. Statū collectis fructib; d; decima vari. sic dicit Alex. 3. S; quia statū nō soluit rusticus. iō ablata est. ergo rustic? est cā subtractionis. ergo tenet ecclesie. Itē querit si aliquis vendat accruū ante solutionē decime. ut quis tenet ad solutionē. Nā sic dicit cōciliū generale. si res indecimata iussit cum suo onere. cū; res ista sit indecimata emens eā tenet ad decimā. Itē vendēs vendit res p̄p̄riā et decimā. ergo fraudat ecclesiā a decima. g? tenet ecclesie de decima. Itē si v̄q; tenet ad decimā g? ecclesia habebit duplicē decimā. cū ei nō debebat nisi vna. g? ecclesia suū recipiet cū augmēto q̄ ē magnū icōueniens. R? distinguēdū q̄ sūt decime personales et p̄diales. Decime personales debēt vari eo tpe quo maior cōmoditas puenit ecclesie. et iō dicit q̄ p̄t vari in fine āni. ut sic maior cōmoditas pueniat ecclesie q̄ si p̄mittas soluēt. Decime x̄o p̄diales statim debēt vari cū fruct? p̄cipiūt: et anteq̄ soluantur mercenariis: et anteq̄ deducant expense et anteq̄ soluat cēsus vel tributū. et anteq̄ p̄ negligentia inde aliquid furto vel rapina possit auferri. et anteq̄ res indecimata alienet vel uēdat. sicut dicit iura p̄dicta. Ad illud ergo q̄ p̄mo obiē q̄ affirmatiuū est: et p̄pter hoc nō obligat ad statū. dñm q̄ non sequit: quia sic est p̄ceptū ut cū decima sol-

uit tali tpe soluat. Unī ip̄a circūstantia t̄p̄is includit in p̄cepto s̄m determinatiō; ecclesie. Ad aliud x̄o q̄ obiē de p̄sonalibus decimis. iam iussus est. qm̄ nō est hic. Nam d; voluntate ecclesie est ut personales decime nō soluantur statim. sed cū magis expeit. De voluntate x̄o ecclesie ē ut p̄diales soluantur statim. quia hoc magis sibi expedit. nullus aut p̄t re v̄l voluntate dñi sui d̄tinē. Ad aliud x̄o q̄ querit d; solutiōe mercenariorū: et etiā deducione expensaz. R̄ndē d; s̄m decretale Inno. 3. ex de deci. et p̄mi. Re p̄benditis illos q̄ sumpt? agriculture ante solarō; decime d̄ducūt et portione fructuū i mercedē cultorū sep̄at vicētis sic. Cū de? e? est terra plenitudo et orbis terraz. d; d̄tionis d̄ditio. s̄cē nō v̄eat q̄ d; t̄p̄alis. Cui? statū de terris quas exhibet alia excolēdis: nō quidē d̄ducit sumptus: aut semine sep̄ato necessario cū integritate p̄soluit nimis p̄fecto ut iniquū. Si decime quas de? in signū v̄lis dñi sibi reddi p̄cepit: suas de decimas assueras occasiōe p̄missa diminui valeāt. cū d̄bita sit solutio decimaz. et subdit. De cūctis oīno p̄uentibus d̄cē sūt reddēde. s̄cē colonis d; p̄te fructuū que sibi remanet iōe culture. sic et d̄is d; portione quā p̄cipit rōe terre de. m̄ā reddēte tenet

Ad ea x̄o q̄ obiēnt d̄. q̄ ecclesia nō p̄cipit decimas sic cōmunē p̄uentū. imo sicut censū dñi generalis auctoritate diuina. et iō ab oī d̄ditione et d̄bito ē libez stipēdiū decimaz. Si aut q̄rat v̄t circa res acquisitas p̄s sunt expēse d̄ducēde q̄ soluat decima. R̄nd; Inno. 3. ex de deci. quia aut acquirunt d; pecunia decimata aut nō. Si nō acquirunt de pecunia decimata nō sunt deducēde expēse ante solutionē decime. Si x̄o sunt acquisite d; pecunia decimata p̄s sunt deducēde expēse. Si aut q̄ratur s̄l̄. ut expēse q̄ fiunt p̄ fructibus p̄cipiēdis de pecunia decimata sint deducēde. R̄nd; Inno. q̄ non. et rō ē quia s̄p fructus trāseunt in dominium illorū salua decima. nec possunt alienare fruct? nisi cū hōre d̄māz. Et h̄ ē q̄ p̄ d̄stinctionē dicit Innocētius s̄ti. ex de deci. et p̄mi. Licet circa res acquisitas v̄l factas de pecunia decimata cū ip̄e uēduntur et edamur deducēdas expēsas et de residuo q̄ de lucro decimas p̄soluēdas. ut si uēdat dom? a; er vitē. elibanus. molēdinū. grex. aut q̄; merces. expēsas tñ q̄ fiunt p̄ fructibus p̄cipiēdis et illis de quibus fructibus p̄ueniūt nō creda?

deducendas etiā si fuerint decimate. quoniam
 salua decima fructus efficiuntur eorum qui faciunt
 ipsas expensas. fructus autem alienari posse non cre-
 dimus nisi cum onere decimarum. nec prestau-
 rando detrimento quarumque rebus: ex quibus deci-
 me soluantur credimus deducendas expensas
 de partibus decimandis. quia penes omni-
 res permanet restauratio. Ad illud vero quod
 obicit ut solutio census vel tributum debeat
 precedere solutio decime. quia temporalis dominus pri-
 matum habet in terrenis dominum quod non. et ratio est quia
 que est operatio domini terreni ad celestem. ea est com-
 paratio domini ad omnium. Terrenus enim dominus habet
 omnium particulare et transitivum et subiectum do-
 mino celesti. Dominum vero celestem est perpetuum
 et generale. quia ergo decima soluitur sacerdoti
 et vicario dei in signum celestis et generalis do-
 mini. Ideo solutio decime debet precedere solutio
 census. et etiā ipse census et tributum decima-
 ri debet. quia et ipsum dominum temporale obnoxium est
 domino celesti. si receptus fuerit census ante so-
 lutionem decime. Unde Innocentius in Decretis in Decretis Late-
 ranensibus. c. de decimis. et primi. Cum in signum vultus do-
 mini. quod quodam titulo spatium omnes decimas re-
 seruauit nos et ecclesiarum dispendiis: et a sa-
 pientialis obuiare volentes. statuimus ut in pro-
 gressu domini generalis exactione tributorum. et
 censuum precedat solutio decimarum. vel saltem hi
 ad quos census vel tributa decimata pue-
 nerit. quoniam res cum onere suo transit: ea per censuram
 ecclesiasticam decimare cogantur ecclesiis quibus
 de iure debentur. Ad illud vero quod queritur. si
 furtive vel violenter rapiatur totus aceruus de
 urea ante solutionem decime. ut teneas pos-
 sesso: ad decimam acerui soluendam ecclesie. Re-
 spondetur quod si rusticus erat in mora per negli-
 gentiam: vel per causam aliam indebitam tempore violenter
 uel furti teneas ad totam decimam totius acerui
 soluendam ecclesie: quia secundum iura si ex mora sol-
 uendi debiti accidat periculum rei que debetur:
 periculum et detrimentum est ei pro quo fit illa mo-
 ra. tamen ecclesia dabit rustico suas actiones
 contra violentum. Si vero ecclesia erat in mo-
 ra: aut propter moram illam amisit rusticus suam
 aut non. Si non sed quia ita contigit: ecclesia de
 residuo recipiet tantam decimam. Si sicut quod per
 moram ecclesie eneit periculum: quia non aude-
 bat rusticus tangere fructus non decimatos. et
 ideo non reposuerat fructus quos aliter deposuisset
 in locum securum. tunc decima sic dicitur totaliter
 cedit in periculum ecclesie. ecclesia enim debet petere
 lucrum cum vana aliorum. Ad ultimam quod queritur

de conditione acerui ante solutionem decimarum.
 Rursus quod tamen uedens quod emens teneas ad decimas.
 uedens propter uolumen que omisit. emens
 quia habet rem que obnoxia est decime. Et sicut
 dicit Innocentius. fructus non possunt alienari: nisi
 cum onere decimarum. Unde potest ecclesia petere a
 quo maluerit tamen si obtinuerit a uenditore quod
 ad ecclesiam liberatur est emptori uel emptori.
 Absit enim quod ecclesia suam recipiat cum augmento. Si tamen
 queratur si unus soluit decimam emptori uel uen-
 ditori: ut unus teneas alteri. Distinguitur
 Si emptor fuerit bone fidei et soluit decimam
 teneas ei uenditori. Si fuit male fidei non tenet
 nisi expresse dictum fuerit et cautum. sed tamen
 uterque debet agere penitentiam de dolo et quasi
 furto: quia contraxerunt decimam furto domino.
 In foro tamen penitentiali tutum est quod si emptor
 soluit decimam. uenditori sibi restituat: nisi forte
 in causa scilicet si emptor non inuenit deceptus in
 re. quia adhuc bene ualeat pretium.

¶ **Est modum que**

rendum est quibus uada sit decima seu
 qui possunt decimam recipere seu possidere.
 Et queruntur plura. Primo ut layci possunt
 decimas recipere. Secundo ut religiosi.

Tertio ut clerici qui habent aliumde suffi-
 cients stipendium. Quarto ut una ecclesia
 possit accipere decimas de territorio uel persona
 alterius ecclesie. Quinto ut pauperibus sit
 soluenda decima. Sexto ut dominus pape
 sint soluende decime decimarum.

Queritur ergo pri-

mo. ut laycus possit decimam recipere seu
 possidere. Ad quod sic. Tercio ad Damascum. Quia
 tua beatitudo querit: ut usus decimarum
 et oblationum possit secularibus peruenire. Illo-
 uerit uestra sanctitas omnino non licere prestan-
 tibus hoc hominibus diuinis auctoritatibus ca-
 nonum patrumque quod obtem ab his sunt male de-
 tenta que diuini iuris esse noscuntur. Item
 Gregorius. Decimas a laycis possideri apostolica
 auctoritate prohibemus seu enim ab episcopis uel regibus
 quibus personis eas acceperint: nisi ecclesie
 reddiderint sciatur se sacrilegii crimine committere
 et eterne damnationis periculum incurere. Item
 Numenius. filiis leui dedit omnes decimas israel
 in possessionem per ministerio quo fuerunt mihi
 in tabernaculo. Ergo possessio decimarum iu-
 ris lenitatis est. Ergo quicumque layci decimas
 possident usurpant. quod est iuris ministeriorum dei

3te Inno. 3.º. In concilio lateranensi. Prohibe
 m.º. q. ne layci decimas cum aiaz piculo veri
 neres in alios laycos possit aliquo modo transfe
 re: si q.º. x.º. recepit et ecclesie non rediderit
 xpiana sepultura puef. Con. videt dice
 expfle Inno. 3.º. q. layci possunt tenere decimas
 in feudum ab ecclesia extra de his q. fiunt a p
 lato sine assensu capituli. In lateran. concilio e
 hibitum: ne quibus persona religiosa ecclesiasti
 cas decimas de manu laycorum sine assensu epi
 recipiat. p. qd. indirecte dat intelligit: q. suf
 ficit assensu epi: ut licitum sit ecclesie decimas
 recipere de manu laycorum: b. aut intelligim.º. d
 illis decimis q. laycis in feudum perpetuo sunt co
 cesse. 3te consuetudo generalis h. q. e. opti
 ma legum interpretes. sic dicit Inno. extra de co
 suetudine. q. milites decimas recipiant et habe
 ant ergo vi consuetudinis poterunt decimas re
 cipe. 3te sup. illud Math. 18. Si peccate
 rit in terra tu.º. etc. hic glo. peccat q. fr. pec
 cantem videt et tacet. sic qui peccat in non indulg.
 Si q. layci percipiendo decimas peccat mortalr
 peccat generalis ecclesia tacendo et non repetendo
 Si q. generalis ecclesia non peccat. Relinquit q. lay
 ci retinendo decimas ex consuetudine non pec
 cant. 3te si dicat q. ecclesia tacet ppter scanda
 lum. timet enim q. si exiget decimas a mili
 tib.º. ne scandalum ecclesie veniret. Con.
 sicut dicit auctoritates. Veritas iusticie
 non est ppter scandalum dimittenda. sicut nec
 veritas vite: nec veritas doctrine. Si q. de ve
 ritate iusticie est ut detentores rez. ecclesi
 asticaz. p. censuram ecclesiasticam easdem res ec
 clesie restituerent. appellat ecclesie. Ergo non
 obstat aliquo tempore ecclesia laycos ad resti
 tutio.º. appellat. et si non facit peccat. q. cum b. non fa
 ciat non est contra veritatem iusticie laycos decimas
 possidere. Ad hoc dixerunt quidam iurisperiti
 distinguentes: q. decime duplici iure debent
 ecclesie. intuitu divini obsequii in eis prestiti.
 vñ. is.º. Nume. filiis leui dedi omnes decimas
 israel in possessionem p. misterio quo funiunt
 mibi in tabernaculo federis. et p.º. solis filiis
 leui mibi in tabernaculo habitantibus: et portan
 tib.º. peccata populi. legitimum sempiternum erit. b.
 iure cum sit mere spirituale non possit a layco de
 tineri. q. tale ius non cadit in laycum. 3te
 debet in signum vñ. dñi ut habitum est sup.
 q.º. p. x.º. et hoc iure cum sit civile cadere potest
 in laycum: non tñ. vñ. i.º. non quo ad proprietatem
 s.º. quo ad fructuum percipiendos. Hodie tñ. a tpe
 lateran. concilii s.º. Alex. Nullo valet collatio

decimarum facta eis. Cum talis alienatio vel infen
 datio ibi prelati fuerit penitus interdicta. unde
 si ius spirituale nec proferatur: nec percipiendi fructus
 reales fuit accessu ante victum concilium militi
 in feudum. et si ipse bene vivat et defendat eccle
 siam sicut fidelis vasallus potest excusari alio si
 vñ. istorum defuerit in piculo anime sue tenet
 Alii dicunt q. nullo tpe poterunt dari in feu
 dum etiam q. ad ius reale seu civile: ita q. transfe
 rerent ad heredes sicut feudum. Inutilis enim tenet
 ius spirituale residet apud ecclesiam: q. sicut s.º.
 anima non potest vivere corpore. ita sine temporalibus
 spiritualia non possunt consistere. Ad aliud quod
 obicitur p. decretale Inno. q. decime laycis in feu
 dum perpetuo concessa sunt. intelligit de concessione
 que est de factum non de concessione que est de iure

Ad 2.º. q.º. q.º. obicitur de consuetudine dicitur. q.
 consuetudo non potest prevalere contra ius divinum
 nec etiam contra ius canonicum: ut dicit Gero.
 ad Lucinum. Traditiones ecclesiasticas observan
 de sunt: nec aliorum consuetudine: aliorum ve. con
 trario more possunt subverti. et Nico.º. papa vi.
 iz.º. Consuetudines observande sunt si illis non
 obstat canonica auctoritas. Preterea cum lay
 cos recipere decimas sit contra canonicam sancti
 onem. nullo sit licitum propter consuetudinem.

Ad aliud q.º. q.º. obicitur: q. vñ. peccare eccle
 sia q. non arceat vel corrigat detentores deci
 marum: neq. d.º. dimittit propter scandalum. d.º. q.
 e.º. scandalum particulare: et scandalum generale. p.
 scandalum particulare non est veritas iusticie di
 mittenda nec differenda: s.º. propter scandalum ge
 nerale: quo. s.º. timef. scisma vel generale picu
 lum. differenda est et mitiganda: q. in talibus
 sicut dicit Aug.º. hoc solum bene agim.º. ut vi
 ta hominum corrigat. In generali autem scandalo
 non sequitur correctio vel delinquentis l.º. aliorum
 id.º. propter generale scandalum suspendenda e.º. re
 peritio decimarum. q.º. sequeret si vñ. a militi
 b.º. fieret repetitio p. ecclesiasticam censuram. vñ.
 Aug.º. dicit contra eplam Permeniani. quando
 crimine notum est et ab omnibus execrabile appet
 ut vel nullos presus vel non tales habeat defen
 sores p. q.º. possit scisma contingere non dormiat
 severitas discipline. 3te Aug.º. Bonifa
 cio. vbi p. graves dissensionum scissuras non
 b.º. aut illi.º. hominis s.º. plurimorum strages iacet
 detrahendum est aliquid severitatis ut maio
 rib.º. malis sincera caritas subveniat. propter
 b.º. salubriter et merito cessat ecclesia a
 repetitione decimarum que a laycis detinentur
 Sed querit de solvendis decimas militibus

Na cū milites detineāt decimas que debēt
 clericis: raptores sūt. si ita eēt q̄ aliquis
 raptor raperet de acervo frugum que sunt
 in campo. nihilō tenet agricola residuū
 decimare. q̄ cū milites raptores sint deci
 maz: et hoc sciāt agricole. v̄ q̄ data decia
 militib⁹ deant de residuo dare decimā ec
 clesie. Ad hoc vidē. q̄ non est simile. ec
 clesia enī sustinet: q̄ milites hēant et dissimilat: et q̄diu ecclesia dissimulat nō tenet
 q̄ ecclesie residuū decimare. excusat enī p̄
 dissimulationē ecclesie. v̄ nō sit i bac vo
 lūrate: q̄ si ecclesia perēt libenti⁹ daret ec
 clesie q̄ militib⁹. Itē querit de militib⁹
 Catalonie. qui nūc se rueri p̄uilegio apo
 stolice sedis indulto. vt dicit comiti Bar
 thinonē i fauorē xpian tati et fidei carbo
 lice: vt. s. decimas orum locoz que paganis
 expulsis reducer; ad cultū di: posset licite
 retinē et iter milites et p̄ncipes terre q̄ eū
 inuaret ad hoc diuidē. Itē posito q̄ pos
 sint: nūquid ex illo ḡniali p̄uilegio p̄ceptio
 ne poterūt petere decimas noualiū. que scā
 sūt postea vel fiēt vel illaz rez de quibus
 antiq̄ nō consueuerūt dari decime: vt d̄ oli
 nis et silibus. Ad hoc vidē. saluo meliori
 iudicio q̄ si p̄uilegiū fuit sibi concessū in per
 petuū et suis successorib⁹. ita q̄ fuit reale: et
 p̄pter tam fauorabilē cām et a sede ap̄lica
 p̄nt licite tenē: vel ad tps vel in p̄petuum
 iuxta formā in p̄uilegio exp̄ssam. fallit tñ
 h̄ in quatuor casib⁹. Prim⁹ si postea abusi sūt
 p̄uilegio: impugnādo. s. ecclesiam quā defendē
 tenebant: vel nō iuuādo p̄ posse ad ap̄lian
 dū contra pagāos cultū fidei xpiane. Secū
 si fecerūt sciēter postea contra p̄uilegium.
 Tertio si p̄ illud p̄uilegiū ḡuata est enormi
 ter ecclesia in e⁹ parochia p̄dia sita sunt.
 Quart⁹ si renūciauerūt illi p̄uilegio. Ad
 dīt vnū casū videl; si commiserūt aliqd̄ enor
 me contra ecclesiam a qua tenebat feudū videl;
 occidēdo vel mutilādo ansa temerario p̄ se
 vel alios rectorē vel aliū clericū eiusdē ec
 clesie. Ad hoc vidē. q̄ nō p̄nt petere deci
 mas noualiū imo debent solui ecclesie. q̄ ta
 lia p̄uilegia artāda sūt nō ap̄liāda. decimas
 aut illaz rez que nō consueuerunt decimari
 v̄ aliquib⁹ q̄ p̄nt petē ip̄i milites. eo q̄ eis
 ab antiquo terra illa fuit decimabilis: et vna
 et eadē res nō deat duplici iure cēseri. sic
 vidē decretalis ḡno. Sed vidē. q̄ illud x̄us
 est in monasterio vel ecclesia secus forte

posset dici in layco ad similitudinē ei⁹ quod
 dcm̄ est de noualib⁹. v̄ dicit lex hūana: q̄
 fūdo v̄dito exceptis lapidiciniis n̄ vidēt
 p̄ illā exceptionē excepte nisi lapidiciniē q̄
 tūc apparebāt. h̄ plures alie essēt in fūdo
 que nō apparebāt: q̄ in abiguo sp̄ tutior
 via est tenēda. consulēdū est vt soluat eccle
 sie parochiali.

Deinde queritur ^{vtz} ^{reli}

giosi possint recipere decimas. Et querit de
 tēplariis et hospitalariis. quia si solū leuitis
 ex iure diuino prinet receptio decimarum
 Tūc. is. cū tēplarii et hospitalarii nō sint
 leuitici ḡnis recipiēdo decimas vsurpant
 qd̄ est iuris alieni. Sili nō ob̄ d̄ mona
 chis: q̄ si decie debēt m̄stris eo q̄ semināt
 sp̄ualia. cū ip̄i non seminēt sp̄ualia. iniustū
 est q̄ ip̄i p̄cipiant carnalia. q̄ q̄ ip̄i p̄cipiant
 decimas. Itē exp̄sse d̄ Tūc. is. Solis fili
 is leui mibi i tabernaculo s̄uētib⁹ et portā
 tib⁹ peccata populi dedi decimas israelis. q̄
 cū fligiosi nō sint leuite q̄ portēt peccā ppli
 q̄ n̄ h̄nt curā. Relinquit q̄ d̄ ius diuinū
 recipiūt decimas. Itē dicit canon Leōis pa
 pe. is. cā. q. i. Decimas iusto ordine nō tm̄
 nobis: s̄ et maiorib⁹ oib⁹ visū est plebibus
 tm̄ vbi sacro sacra bap̄tismā dant: debent
 dari. si q̄ bap̄tismi ecclesie tm̄ debēt dari
 decime cū religiosi nō m̄strēt sacra: nec cō
 ferent bap̄tisma. q̄ contra canones est si reci
 piāt decimas. Con. Jero. ad Damascū pa
 pam. Libez est monachis et sp̄ualib⁹ viris
 deū timētib⁹ et colētib⁹ decimas et oblatōes
 ceteraq̄ remedia concedere et d̄ iure suo in
 vsū illoz et vsū trāsferre: nec tā in pau
 perib⁹ paup̄tatē q̄ religionē attendere.

Itē idē ad eūdē. quicqd̄ h̄nt clerici pau
 perz est. et d̄ d̄. id̄ maxime curādū ē illis
 vt de decimis et oblationibus qualem et
 voluerint et potuerint cenobiis sustētari
 onē ip̄edant. Ex quib⁹ relinq̄ q̄ religiosi
 decimas p̄nt recipere et iusto titulo possidere

R. vidē. q̄ decimas concessas sibi auctozita
 te ecclesie: qd̄ infra decimātib⁹ p̄nt religiosi
 recipere: decimas tō sibi nō concessas vt que
 prinēt ad iura aliaz ecclesiaz nō p̄nt recipere

Ad illud qd̄ ob̄ q̄ nō cedūt decime ni
 si leuitis. s̄ ius diuinū vidē. q̄ religiosi i le
 uitico ordine op̄utāt x̄. n. leuita ē cui que
 nit illd̄ qd̄ d̄ d̄ leni. deu. 33. Qui dixit p̄ri
 suo et m̄ri nescio vos: et fr̄ibus suis ignoro

illos Ad aliud xō qđ ob̄ de mōchis dđ
q̄ debēt seminare spūalia dupl̄ p se ⁊ per
alios. p se orādo. p alios xō ministros ⁊ sa
cerdotes instituēdo. Sūt enī patroni eccle
siaz: ⁊ debēt sacerdotib⁹ ibidē mīstratib⁹
sacrā beneficiū cōpetens assignare: q̄ si ista
nō fecerint raptores sunt ⁊ decimas deti
nēt iniuste. Ad tertiū xō dđ. q̄ portare
peccata ppli est tripl̄. vno° cura animaz
suscipiēdo. vñ. is. Nūe. dē Aaron ⁊ sacer
dotibus: tu ⁊ dom⁹ patris tui sustinebitis
peccā sacerdotii vestri. Alio° p peccatis orā
do. Nūe. s. Tradidi leuitis ⁊ aaron ⁊ filiis
eis vt fiant mibi in tabernaculo: ⁊ oret p
eis ne sit in pplo plaga: quō monachi ⁊ alij
religiosi portēt peccata ppli. Tertio mō
ōtra peccatores zelo dei pugnādo: ⁊ fidez
xpianā supportādo ⁊ defendēdo s̄ quem
modū de leuitis vñ. 32. Exod. Cū ipi vindi
cassent ydolatriā vituli cōflatilis cōsecrasti
manus v̄as dño vt des vobis benedictio
p hūc modū rēplarij ⁊ hospitalarij qui pu
gnāt otra hostes fidei xpiane cōsecratas
hnt manus dño: vt merito possint benedi
ctionē p̄cipere decimaz. Ad vltimū xō
dđ. q̄ quis dēime debeāt eccleie baptisma
li si patronatū illius hēant religiosi vt di
ctū est: pnt p̄cipere decimas. Si xō nō hēant
patronatū ⁊ ecclesia illa sup̄habūdet ī de
cimis. pōt d̄ illa sup̄habūdantia auctorita
te ecclesie ⁊ cōsensu. put dicit Jer. Indigē
religiosorum seu populi.

Postea queritur

cleri
ci qui hnt sufficiens stipendiū vnde viuāt
possint decimas recipere qđ vñ. ga auctozita
te dñe legis īdistingue dant oibus leuitis
Cōn. institutio decimaz fuit ad hoc q̄
haberēt sustentationē sufficientē mīstri dī
vñ Mal. 3. Inferte oēs decimā in oreū meū
vt sit cib⁹ ī domo mea. Si ḡ habēt sustenta
tionē sufficientē nō debēt recipere decimam

Itē decime p̄cipiebāt dari leuitis legis
veteris: ga in terra p̄missionis nihil possi
dere debebāt. vñ. is. Nūe. de leuitis dicit
nihil aliud possidebūt decimaz oblatiōe
ōtenti: quas in vsus eoz ⁊ necessaria sepa
ni. Si ḡ possident multa clerici vel de pal
monio xpī vel de reb⁹ ecclesie aliis vñ pnt
sufficiēter sustentari nō debēt dēias accipere

Itē Jer. ad Damascū papā. clericos illos
ouenit ecclesie stipendiis sustentari: quib⁹

parentū ⁊ p̄pinqoz nulla bona suffragāe
qui aut bonis pentū ⁊ opibus sustentari pnt
si qđ paupum est accipiūt ⁊ sacrilegiū faci
unt ⁊ cōmittūt: ⁊ p abusionē taliū iudiciū
sibi māducāt ⁊ bibūt. Itē Aug⁹. Decie
tributa sunt egentū aīaz. si ḡ ipi nō egēt
nō debēt recipere decimā: que est tributū ⁊
debitū egentis. Itē dđ. q̄ clericus hns
sufficiēs stipendiū vel redditū: vñ d̄ possit
alij q̄ de dēimis sustentari sufficient: ⁊ s̄m
statū p̄sone pōt recipere decias vt pcurator
in necessitates paupum vel utilitates ec
clesie expendēdas: nō aut pōt recipere ī vs⁹
pprios ouertēdas vel in malos vsus de
strabēdas: imo si in pprios ouertāt cōmit
tūt sacrilegiū. si in malos vs⁹ expēdūt iur
runt iudiciū. de illis enī itelligit qđ dicit
Aug⁹ ad Bonifaciū. Si priuatī que nobis
sufficiāt possidem⁹: nō illa nostra sūt: s̄ pau
perz quoz pcuratiōe quodāmodō gerim⁹. n̄
pprietatē nobis v̄spatiōe vānabile dica
mus. Et s̄ hāc distinctōz itelligūt obetā.

Consequenter que

rit. vt vna ecclesia possit accipere decimas
de territorio vel p̄sone alteri⁹ eccleie. Que
rit ḡ posito q̄ ecclesia auctoritatē ep̄i re
dimat decimas ab aliquo layco que sūt ī ter
ritorio alteri⁹ ecclesie. que nō pōt illas re
dimē. vt p̄ possit tales decimas p̄petuo pos
sidere. qđ vñ. ga hec ecclesia est ī possessiōe
istaz decimaz s̄ ordinatiōe ep̄i c⁹ est d̄
decias ordinare. ḡ de iure suo sūt. Cōnē
de iure canonico ⁊ diuino est q̄ dēime sol
uāt eccleie in c⁹ sunt territorio: ga sicut de
iure diuino est q̄ lenite hēant dēimas: ita
de iure diuino ē q̄ isti leuite hēant istas dē
cimas. ḡ illa ecclesia in cui⁹ territorio sunt
poterit eas repetere. Itē raptores sunt
qui metūt carnalia vbi nō semināt spūalia
s̄ hec ecclesia que mō h̄ istas decimas non
semīat spūalia in illa p̄ochia: vñ h̄ decias
ḡ nō d̄ eas possidere: vel si possidet rapit

Ad hoc rñdes a quibusdā: q̄ si ecclesia
illa in c⁹ territorio sunt ille decime suffici
entē cibū hēat hoc est sustentationē ⁊ no
luerit illas decimas redimē. pōt alia eccleia
de ordinatiōe ep̄i illas decimas redimere: ⁊
etiā possidere. Ad aliud xō qđ ob̄ dñt
q̄ de iure diuino est q̄ dent leuitis decie
sed de iure humano est q̄ iste decime istis
leuitis dent. Relinquit es dñs ordinatiōi

ecclesie qui leuite quas decimas beant: et quatuor
 et ideo non est rapina: si illa ecclesia predictas de
 cimas possidet: de ordinatione episcopi est ob
 talibus ordinare. Sed contra hoc obicitur. Nam dicitur
 decretalis Alex. 3. Si terre que arabiles sunt
 in certa alicuius parochie terra fuerint: deci
 mas earum tua parte retenta facies eidem ecclesie
 assignari: scribitur cuidam episcopo. quod episcopus non possit
 alteri ecclesie illas decimas assignare. Item
 de decimis nonalium dicit decretalis Inno.
 Cum preceptio decimarum ad parochiales eccle
 sias de iure communi pertineat. decime nonalium
 que sunt in parochiis eorumdem: ad ipsas pecul
 dubio pertinere noscuntur. Preterea dicunt alii
 melius decimas nonalium et illas que possunt redi
 mi a militibus: et etiam aliarum rerum que non consue
 uerunt decimari pertinere ad ius ecclesie in parochia
 sunt. nec possunt episcopus nec ad opus suum retinere
 nec alii ecclesie assignare: nisi cum illa noua
 lia vel ille decime que redimunt non sunt in tra
 terios alicuius parochie veteritate: vel sit aliquod
 privilegium sedis apostolice per quod possit ostendi
 quod ille decime ad aliam ecclesiam pertinerent. et
 hoc sumitur ex decretali Alex. 3. et ex decreta
 li Inno. 3. Item queritur de illo qui habet domi
 ciliu in una parochia et in alia colit predia
 cui ecclesie decime sunt solvende. Nam si una
 et eadem res non debet diuerso iure ceteri ut dicitur
 Inno. ergo iste debet decimas uni ecclesie vel
 alteri tantum. Contra. Ratione domicilii tenet uni
 ecclesie. Ratione prediorum tenet alteri. quod tenet
 utriusque. Item queritur aliquis pascit agnos in
 medietate anni in una parochia. In medietate
 alia in alia parochia: cum decima debeatur dari
 de agnis: et lana. cui parochie dabitur vel quod
 illi in una parochia continentur oves. Contra. De
 omnibus que renouantur in quantum renouantur debet
 dari decima: sicut lana in duabus parochiis re
 nouatur. quod in duabus debet dari decima de la
 na. Item queritur de illo qui habet caulam seu ouile
 in una parochia: in alia vero pascit oves: cui
 debet dari decima de lacte et lana: et versus arguitur
 sicut prius. Respondetur ad primum per decretalem Lucii
 ex de decimis. Equum est ut illi ecclesie decime
 personales reddantur ab eis in qua ecclesiastica
 assita percipiunt sacra. Decimas vero messium fru
 ctuum vel arborum si coluerint in alia parochia
 quam in ea in qua habitent: quam a diuersis diuer
 sa consuetudo tenet. tu eligas in hoc casu: quod
 per consuetudinem diu obtenta: ibidem noueris
 obseruatum. Ad secundum dicitur quod secundum ius commune. Cum
 renouatio fiat in duabus parochiis: duobus

sacerdotibus debet dari decima. Ad aliud dicitur
 quod de lacte feno lana dari debet decima illi ec
 clesie in cuius parochia sunt pascua: quia cum
 idem suscipiant totum nutrimentum eius tales
 decime parochiales censentur.

Queritur postmodum ^{du} ^{ut}
 paupibus sint decime tribuende. Nam dicitur
 ex de deci. et hmi. Fero. super Ezech. Decimam
 partem omnium frugum leuitice tribui populo ex le
 ge debebat. Num. 18. Rursus ex ipsis decimas
 leuite hoc est inferiorum ministrorum gradus decimas
 debebant sacerdotibus. Num. 18. Erant etiam
 alie decime quas unusquisque de populo israel in
 suis oueis sepabat ut comederet eas cum iret
 in templum in urbe iherusalem. deut. 14. Erant alie
 quas paupibus recodebant. deut. 14. Anno
 tertio sepabis aliam decimam et repones iter
 ianuas tuas: venietque leuitus qui non habet
 aliquam partem et peregrinus ac pupillus et vidua
 et comedet et saturabitur. Si ergo decima offerenda
 in usus pauperum maxime pertinet ad pietate.
 Sed precepta legis que pietate plena sunt
 tempore gratie obseruanda. quod et preceptum de decima
 danda paupibus erit ad litteram obseruandum
 tempore gratie. Item de decima que dabatur ad opus
 sacrificiorum per rationem. quod tempore gratie non sit soluenda
 quia sacrificia cessant. de decima vero que da
 batur a populo leuitis manifestum est quod tempore
 gratie est seruandum mandatum ex dictis. De illa
 vero que dabatur sacerdotibus a leuitis iam quere
 sed de illa que dabatur paupibus: cum simpli
 sit opus morale. maior erit ratio quod tempore
 obseruari. Item per maiorem partem leuite ecclesie et sacer
 dotes sufficienter habundant et habent redditum
 ad sustentationem: et dotata est ecclesia temporalibus
 possessionibus: plusquam in lege veteri in qua le
 uite non habebant in terra promissionis hereditate:
 nunc autem habundant pauperes et plures quam in
 tempore legis. ergo cum maiori indigentia de ordine
 caritatis subueniendum sit. potius erit danda
 decima paupibus quam clericis et sacerdotibus
 et amplius erit debitum soluendum decimam ad su
 stentationem pauperum in tempore gratie quam in veteri
 lege. minus vero ad sustentationem clericorum.
 Item dicit Augustinus quod decime sunt tributa egre
 tium animarum. quod sunt obire pauperibus. Respondetur
 quod tempore gratie mandatum de decima danda pau
 pibus anno tertio secundum determinationem legis
 non debuit seruari: quia illud mandatum imperfecte
 pietatis est. unde adueniente lege perfecte
 pietatis non debet manere quantum ad imperfectos: quibus

Ita mēdati maneat ampliata. Cū dictū est
 Math. 5. Qui potenti te tribue. vñ xpianus
 nō tñ decimā d; paupibus: imo totum qd
 sibi supē Luc. xi. Qd supē date elaz. Et per
 hec p; rñsio ad p^o et 2°. Ad tertiu dō^o
 q; leuitis et sacerdotib; tpe grē qui habēt
 stipendiū sufficiens: dāde sunt decime: quia
 ipi sūt paup; pcuratores: et quecūq; hñt
 coia debēt hñe cū paupib;. vñ dicit Jero^o
 ad Damasū papā. Quicqd hñt clerici pau
 per; est: et domus illoz oibus debent eē cō
 munes. Ad vltimū dō. q; decime sūt tri
 buta egentiu aīaz. vñ ille q; dāt clericis ill
 dant vel quai indigētes sūt vel vt dispē
 sent egentib;. Res xō xpianoz que super
 fluūt eiusdē obligatōis censent. vñ Amb^o
 in li. de officiis. Et dās culpa est si sciēte te
 fidel egeat. si scias eū sine sumptu eē: famē
 tolerare crūpnā ppeti qui p̄sertim egere
 erubescat.

Postmodum queri

tur. vtz dño pape sūmo pontifici soluēde
 sint decime decimar; et vt q; sic. Nūeri. is.
 Precipe leuitis atq; denūcia: cū accepitis
 a filiis israel decimas. p̄mitias eoz offerre
 dño. i. decimā ptem decime: et date Aaron
 sacerdoti oīa que offeretis ex decimis. p̄ce
 ptū q; de decimis duas ptes habuit. s. vt
 filii israel darent decimas leuitis: et vt le
 nite darent decimā decimaz sūmo pontifici
 qua q; rōe p̄ma pars obfuauda est: q; layci
 dāt decimas clericis. eadē rōe et alia. s. q; cleri
 ci dñt decimas oīuz decimaz dare sūmo potifici
 Itē vt q; magis deat obfuarī scōa: quia
 sūmus pontifex noster toti xpianitati pui
 det. s. minoribus sacerdotib; iō dant decime
 vt possent legi dī vacare. et spūalia mini
 strare. S; summū pontificē o; magis vaca
 re legi dei: et dare magis spūalia. q; optuit
 eū magis hñe decimas. videt q; minorē
 sacerdotes teneant dare decimā decimar; suaz
 dño pape. Itē si dicat q; sūm; sa
 cerdotiū trāslatum est: et ppter hoc nō tñf
 sacerdotes dare decimas sūmo sacerdoti. N
 nihil est: q; sūm; sacerdotiū et officiū leuiti
 cū mutatū est. q; in veteri lege solebant
 offerre carnales hostias. mō aut offerūt spi
 rituales. si q; ppter mutationē et trāslatiōez
 nō tenēt minores sacerdotes dare decimas
 sūmo sacerdoti. q; sūm; ppter mutationē sacer
 dotiū et officii leuitici nō debēt layci dare

decimas sacerdotib; et leuitis: qd tñ falsus
 est. Ad hoc dicūt quidā: q; nō tenēt cle
 rici dare decimas decimar; dño pape: ppter
 hoc q; dñs papa puidet toti xpianitati: et
 difficillimū est; cōgregare decimā decimar;
 iō ordinavit ecclesia vt hñt suā p̄p̄iā dy
 ocesis; cui p̄est imediate in qua h; decimas
 si vult et itez h; multa regalia q; dederunt
 Impatores vñ sufficientē cibū h; in domo
 sua. P̄terea oīa bona eccle sue sūt et ac
 cipit inde q̄tū vult. vnde nō op; sibi fieri
 hanc taxationē: vt solū. s. accipiat decimā
 Aliis xō vt q; sūmo pontifici debēt decime
 decimar; si petat et sit necessitas eccle si vero
 non petat nec sit necessitas eccle si cui ipē
 h; puidē nō tenēt inferiores sacerdotes.

Queritur cōsequen

ter qui teneat dare decimā. Querit q; vtz
 oēs vlr teneat ad decimā qui nō sūt leuiti
 ci ordinis: qd p̄bat. quia sic dicit Greg^o pa
 pa. Op̄ort; decimas quas iure sacerdotum
 eē sanctim^o ab oī populo accipe. quas fide
 les dño p̄cipiēte offerūt. iuz illud mal. 3. In
 ferte oēm decimā in oreū meum. Ex quo vt
 relinq; q; oēs layci tā diuites q; paupes te
 neant ad decimā. Cōn. dicit Aug^o q; de
 cime sunt tributa egentiu aīaz. q; si aliqs
 ita paup ē q; nō sufficiat sibi et filiis: qd eē
 h; cū decima. sacerdos xō suus i nullo eger
 s; sup̄habūdet. q; isti paupis plus d; eē de
 cima q; sacerdotis. R^o dō. q; tā paupes
 q; diuites tenēt ad decimā: q; decima ē pa
 que dō debet a quo tam paup q; diuites reci
 pit totū. vera aut est p̄missio di: q; p̄ so
 lutionē decime nūq; aliquis efficiet paupe
 rior. vñ mal. 3. Inferte oēm decimā zc. et p
 bate si nō apparuero vobis catharactas ce
 li et effūdero bñdictionē vobis. vñ p̄p̄ B
 dicit Aug^o. Maiores nostri. iō oibus habū
 dabant: q; dō decimas dabāt: et cesari cēsū
 reddebāt. dō. q; sicut aliquis laycus tam
 paup q; diuites nō absolvitur a cēsū cesaris
 ita nec a solutione decime que reddif dō i
 signū generalis dñi. Ad illd q; qd obf
 q; decime sunt tributa egentiu pat; rñsio ex
 p̄dictis. Nā decima nō reddif sacerdoti ni
 si aut ppter supplēdā suā paup̄tatē: si paup
 est. aut ppter p̄curationē paup̄ez que ad
 sacerdotē vel clericū p̄tinēt. Itē in p̄dicō
 cāu cū egens et paup offert sacerdoti vini
 ti decimā: ipē paup tēf dare et ipē sacerdos

vt redonanda ei recipere: qm̄ ipse tēf maxie
paupes d̄ sup̄abundantia sua sustentare

Item querit de psonis leuitici ordinis
vtz teneat ad decimas. querit q̄ de cleri
cis vtz teneant. Ad qd̄ obf. Nā dīc de
cretalis Pascalis. Nouū genus exactiōis
est vt clerici a clericis decimas exigant. cuj
nusq̄ in lege dñi hoc legamus. Itē Nūc
is. dñ. filius leui dedi oēs decimas israelis
Si q̄ eis debet decime: s̄ legē dī nō tenet
ad decimā. Cōn. dicit canon cōciliū Cabī
loñ. Ecclesie antiquit̄ ostitute: nec decimis
nec vlla possessione puenf. Si q̄ clerici vl
p̄ successionē patrimonii. vel p̄ acquisitionē;
emptione vel donatione obtineat p̄dia q̄
tenebant ecclis ad decimā anteq̄ ad pos
sitionē eoz puenirent: tenebūt de illis p̄
diis dare decimā. Itē maioris p̄fectionis
tenet cē leuite euāgelici q̄ leuite legis ve
teris: s̄ leuite legis veteris tenebant dare
decimas de decimis acceptis ip̄is sacerdoti
bus: sicut dicit Jerō. sup̄ Ezech. et habetur
Nūc. is. q̄ multo fortius leuite euāgelici

R̄ clerici aut possident res titulo eccle
sie: aut titulo patrimonii seu donationis:
vel emptionis. Dicendū q̄ de his q̄ possi
dent titulo ecclesie nō tenet: qm̄ rōne mini
sterii quo defuiunt ecclesie: p̄cipit etiam
decimas a laicis. vnde res illas quas possi
dent titulo ecclesie nō tenentur decimare
iure eodē. etiā hoc mō itelligit decretalis
Pascalis. et etiā ip̄a lex de decimis d̄ d̄
et etiā canō pascalis a clericis cōiter viuē
tibus nulla rō sinit vt quilibet p̄sone deci
mas accipiat de laborib̄ seu nutrimētis p̄
p̄is. et itelligūt viuētes cōiter nō solum
regulares: s̄ etiā canonici seculares: qui ac
cipiūt de rebus ecclesie: que sūt cōes stipē
diū: et de illis dicit iurispiti: q̄ nō debent
decimas dare nisi eēt cōsuetudo q̄ de his in
morte testari p̄it: et tē dñt q̄ tenet dare d̄
c̄as d̄ p̄diis ecclesie sicut de p̄p̄is. De re
bus s̄o p̄dialibus patrimonialib̄ vel acq̄
sitis dicit quidā: q̄ tenet dare decimā illi
ecclesie cui debet anteq̄ ad ip̄os poss̄sio
puentret indistincte. Alii s̄o distinguunt
q̄ aut defuiunt illi ecclesie cui debent ille
decime: aut nō. si deseruiūt illi ecclesie dñt
q̄ nō tenet: si nō deseruiūt tenet. Et s̄o B
intelligunt predictos canones. Ad illud
vero quod obf de maiori p̄fectione leuita
iū euāgelici q̄ veteris legis. Dicit q̄ d̄c̄e

sūt dande s̄o determinatō; ecclesie. Deter
minat aut ecclesia p̄ceptionē decimarū per
indistinctionē q̄ ad sacerdotes et leuitas
ita q̄ non sepat ius sacerdotale a leuitico
pp̄ qd̄ nō tenet leuite ad decimas dandaf
sacerdotib̄ nisi s̄o distinctionē p̄dictam
qd̄ iam ampli⁹ d̄clarabit. Itē querit an
religiosi tenet ad solutionē decimarū: quod
p̄bat. Nā s̄o canonē cōciliū Magōtieñ. i. c. 1.
q. i. Nulli licz decimationū puentū a p̄ori ec
clesia: cui assignat⁹ fuerat abstrahere. Cū
q̄ d̄cime baptismalib̄ ecclesiis dande sint
sicut dicit canon Leonis. q̄ monachi et religi
osi aliis ex p̄p̄is p̄diis decimas dare tenē
tur. Itē obf sicut p̄us. Religiosi veteris
testamēti tenebant ad decimas. Luc. is. Deci
mas do oīum que possideo dicit phariseus
Itē Nat. 23. Ue vobis pharisei qui de
cimarū mētā et anetū: et hoc oportuit facē
Ergo multo magis religiosi noni testi te
net ad decimā. Cōn. Canon cōciliū Magō
tieñ. i. c. 1. q. i. Decreuit sacer iste ouer⁹ vt
ep̄i et abbates d̄ agris et vineis que ad v̄
sū suū et frat̄z hnt stipendiū ad ecclesias
suas decimas deferri faciāt. Itē canō pa
scalis a monachis seu clericis cōit̄ viuētib̄
nulla rō sinit: vt ep̄i aut p̄sone quelibz de
laborib̄ seu nutrimētis suis p̄p̄is decimas
extorqueat dēant. Ex quib̄ relinquit q̄ non
tenet ad decimā. Ad hoc r̄ndet q̄ p̄uile
gio sedis apostolice nō tenet religiosi ad
decimas aliquas p̄soluedas. vñ distinguit
iter religiosos: qm̄ monachi albi rēplarij et
hospitalarij: ierosolimitani: nō tenet dare
decimas d̄ possessionibus suis quas p̄p̄is
manibus vel sumptib̄ excolūt: secus est si
tradūt terras excolēdas ad firmā. sicut dī
cit decretalis Alex. 3. ex de d̄c̄i. Licz d̄ beni
gnitate sedis apostolice sit nobis indulgē
vt de laborib̄ quos p̄p̄is manib̄ vel sū
ptib̄ colitis nemini decimas soluē teneamur
p̄pter hoc tñ nō est licitū decimas d̄ terris
vestris subtrahere: quas aliis traditis ex
colēdas. Monachi s̄o nigri. canonici regu
lares. et alij religiosi: tenet dare decimas
d̄ oībus possessionib̄ suis: excepti noualib̄
ortis: nutrimētis aīalium suoz: vt dicit de
cretal Alex. 3. Indulsi Adrian⁹ monachis
nigris ceterisq̄ religiosis vt de noualib̄
que p̄p̄is manib̄ vel sūptibus excolunt
et de nutrimētis aīalium suoz et de ort̄ suis
decimas nō p̄soluant. q̄re bi q̄ B̄ indulsi

est hac occasione decimas doliis reb⁹ eccle
sie sue nō pnt s⁹trahē: v⁹l sibi ad aliqd v⁹
teri⁹ v⁹edicare. Adhuc tñ distinguēdu⁹
ē q⁹ illud quod dictū ē de monachis albis
teplariis: et hospitalariis: itelligēdu⁹ est de
possessionib⁹ quas hēbant a⁹ g⁹uale ociliū
De illis ei q⁹ postea gratis sunt collate sibi
v⁹l quas ipi emerūt: etiā si illas p⁹uis ma
nib⁹ v⁹l sūptibus excolūt tenē⁹ soluere de
cimas ecclesiis: quib⁹ rōne p⁹dioz antea sol
uebant. sic dicit decretal Inno. 3. in cōcilio
g⁹uali. Decreuimus vt de alienis terris et
amodo acqrendis etiā si eas manib⁹ p⁹uis
ac sūptibus excolūt decimas p⁹soluāt eccle
siis quib⁹ rōne p⁹dioz antea soluebant nisi
cū ipis ecclesiis alr duxerit sponēdu⁹. S⁹
obr⁹ in cōtrariū. Quia anteq⁹ dñs papa cle
ricis et religiosis psonis dedisset p⁹uilegiū
de nō soluēdis decimis: vt dictū est de ter
ris quas ipi excolūt: ipi tenebāt dare deci
mas ex lege et. S⁹ cōt legem si nō potuit
dñs papa dispensare. q⁹ adhuc tenē⁹ de ill
decimas dare. R⁹ p⁹ceptū de decimis
iudiciale fuit. et iō de illis potuit ecclesia or
dinare qui quas decimas dēant recipe et q⁹
soluē. et iō bñ dñs papa potuit cū religio⁹
et clericis dispensare: vt nō dēant decimas
soluere: maxie cū leuitici ordīs religiosi cē
seant. sicut et de aliis iudicialib⁹ pōt eccle
sia imutare rōne necessitatē: vel utilitatis

Tōndū tñ est q⁹ oīa hec p⁹uilegia d⁹ deci
mis nō dandis: nō defendūt in q⁹busdam
casib⁹. Unus ca⁹ est cum pactione vel cōi
actioe tenē⁹ ad eas soluēdas. sicut dicit de
cretalis Adriani ex de deci. et p⁹mi. ex mul
tiplici rē. Alius ca⁹ est cū p⁹chialis eccle
sia in c⁹ p⁹chia sita sūt p⁹dia enormit⁹ ledi
tur. Tertio est cū eas soluēdo renūciant
tacite p⁹uilegio s⁹m iura.

Consequenter que
rit⁹
de ēptione et redēptione decimar⁹
Querūt q⁹ tria. Pr⁹mo vtz possint emi.
Sec⁹do vtz possint rēdimi. Tertio vtz
possint s⁹ p⁹noze recipi.

Ad primum sic obr⁹. Altare
et decimas per
pecuniā dare et spm scz v⁹edē symoniacā hē
sim cē nullus fidelium ignorat: dicit canon
Pascalis. i. q. 3. q⁹ nullo⁹ pnt vendi v⁹l emi
nisi symoniacē. Cōn. Jus p⁹ciendi decimas
tpale et iustitiorū est: et est dos ecclesie car

nalis. q⁹ est p⁹ciabile. q⁹ ponē ipm s⁹ p⁹cio nō
est p⁹cm. q⁹ h⁹ emere decimas. Si dicat q⁹ nō
h⁹: quia q⁹uis ius p⁹ciēdi decimas non sit
sp⁹uale: est tñ annexum sp⁹uali. Cōn. Silr
ius p⁹ciēdi reddit⁹ in hac villa est anexū
sp⁹uali. q⁹ sicut ecclesia h⁹ ius p⁹ciēdi deci
mas in hac villa: ita et alios reddit⁹. q⁹ qua
rōne nō h⁹ emere decimas: q⁹ sūt de possessi
onib⁹ ecclesie. ita nec licz emē villas eccle
q⁹ falsū est. So. decima dñi ius p⁹ciēdi
Decima etiā dñi ipe fruct⁹. Dumo⁹ nō pōt
emi. sc⁹do pōt. Jus enī p⁹ciēdi decimas an
nexū est sp⁹uali nāli ordinatione et diuina.
Nālis ordiatio est vt qui semināt sp⁹ualia
metant carnalia. hec enī est rō dari et acce
pti. de qua loq⁹ apls ad p⁹bi. vltio. Et hec
est equalitas manē: vt qui plus colligit nō
magis nec q⁹ minus colligit minus habeat
Layci enī qui plus colliget de r⁹palibus de
bēt dare clericis qui minus colligūt vt sit
equalitas et possint vacare legi d⁹ que va
catio sp⁹ualis est. Ad p⁹mo q⁹ d⁹ q⁹ sic cor
pus hōis i⁹preciabile est: q⁹ ē adiūctū anime
rōnali que ē imp⁹preciabilis: ita decima ē imp⁹
ciabilis: q⁹ est adiūcta officio et ministerio
sp⁹uali. Ad 2⁹ d⁹ q⁹ dñs ordinauit vt p⁹
carnalib⁹ que debēt seminātibus sp⁹ualia
darent decie. vñ p⁹ q⁹ ius decimar⁹ anexū
est sp⁹uali nāli ordinatione et diuina. Alii at
reddid⁹ sūt anexi sp⁹uali ex accidēti. Et p⁹
hoc nō est simile.

Secundo queritur

vtz decime possint licite a laycis redimi.
Nā dicit Inno. ex de symonia. ecclesia. sic
nō potuit emi: ita nec redimi. Si q⁹ decime
nō pnt sine p⁹culo symonie emi. q⁹ nec redi
mi. Itē canon ocilii Magūtieñ. i. 6. q. 7.
Decimas quas popul⁹ dare nō vult nisi q⁹
libz munē ab eo redimāt ab ep⁹is p⁹bibēd⁹
est ne fiat. Ex quo relinquit q⁹ nō pnt lici
te rēdimi. Cōn. Quibz pōt redimē ius suū
q⁹ si ius decimar⁹ p⁹inet ad clericos nō ad
laycos licite pnt decimas clerici a laycis re
dimere. R⁹ circa hoc sūt diuerse op⁹oes
Nā quidā dicūt q⁹ nō licz alicui ius suum
spirituale rēdimere: sicut nec emere: et q⁹ dñ
q⁹ h⁹ cuilibz redimē ius suū. intelligitur de
iure nō sp⁹uali. vñ ita itelligūt p⁹dictam ca
nonē p⁹bibēdū est ep⁹is ne fiat ab eis. supple
vt redimāt. vñ dicit decretal Lucii. de quo
dā canonicē electo a maiori parte capituli

paucis sibi contradicētib⁹: qui ad sedandaz
turbationē pecuniā dedit q̄ incurrit labē
symonie: et tñ videbaf̄ dedisse pecuniā vt
redimēt ius suū. Alii t̄o dicūt q̄ pōt ḡs
redimere vexationē suā: et detrimentū q̄d
h̄y circa ius spūale. vñ d̄ ciliū Urbani pa
pe. i. q. 3. dicit q̄ monachi possideant deci
mas sibi iuste collatas: quas tñ ab ep̄is re
dimere pecunia cōpellebaf̄. et arg⁹ habēt
ad h̄ ex auctoritate Auḡ. q̄ v̄ q̄ aliq̄s po
test emere iustū iudiciū qñ iudex nō vult
ei sine pecunia iuste iudicare. vñ Aug⁹ ad
Macedoniū. Ille solet male sibi ablatā pe
cuniā repetē q̄ iustū iudiciū emit. qm̄ ve
nale esse nō debuit: et h̄ hoc exponit ipsi
canonē pdictū. Decimas quas p̄p̄s n̄ vult
dare. p̄hibendū est ne fiat. supple p̄hibē
dū est laycis ab ep̄is ne hoc faciāt. hoc ē ne
aliquid accipiet̄ p̄ redemptione decimarū
a clericis: h̄ hoc dicūt q̄ pōt redimi deci
ma. cum. s. redimēs sit vel credit nullum
ius h̄re detentorē: et tñ dicūt q̄ pōt repetē
q̄d dat p̄ redēptione de iure. Alii t̄o te
nēt viā mediā dicētes: q̄ ex pacto p̄tū hoc
est clericū et layci nō p̄nt redimi decime: sic
nec aliqua spūalia vel spūalibus annexa: s̄
auctoritate ep̄i ad e⁹ dispositionē spectāt
decime: pōt fieri vt ecclesia vel cleric⁹ re
cipiet̄ decimā et det layco aliquā pecuniam
et hoc dicūt iux̄ decretalē Urbani qui dic̄
q̄ cōmutationes p̄bendaz de iure fieri nō
p̄nt p̄actione p̄missā que circa spūalia vel
annexa spūalibus labet̄: s̄p̄ cōtinet symonie.
Si aut̄ ep̄s cām inspexerit necessariā licite
poterit de vno loco ad aliū trāsferre p̄sōs
Sili mō dicūt q̄ auctoritate ep̄i: mō pdi
cto p̄nt clericū redimere decimas. Illum t̄o
canonē Urbani. i. q. 3. de monachis redi
mētib⁹ ab ep̄is decimas itelligūt: q̄ mōchi
nō dabāt pecuniā: vt nouū ins decimarū
acquirerent sed vt iā acquisitū retinerēt
pacifice.

Tertio queritur de

pignoratione decimarū. et d̄r cōster q̄ p̄nt
clerici eas recipere s̄b pignore a laycis. sic et
qualib⁹ aliā possessionē quā laycus detine
ret violēter: et iniuste. nec tenet̄ in talibus
fruct⁹ cōputare in sortē. dū tñ nō ptineant
hi⁹ decime ad alienas ecclesias. quia tunc
p̄bitū est p̄ decretalē Grego. q̄ nō recipi
ant a laycis ex de deci. Interdicim⁹ p̄sonis

ecclesiasticis vniuersis: vt decimas deten
tas a laycis ad alienas ecclesias ptinentes
in pignus recipere ab eisdem laycis nō p̄su
māt. S; ob̄ q̄a in pdicto cām clericus ac
cipit illos fruct⁹ p̄ter sortē ex vi mutui. cū
ḡ vsura sit acceptō rei alie⁹ ex vi mutui: p̄
sortē. pdictus cōtract⁹ erat vsurari⁹. Cō
tra. Illi fruct⁹ erāt ecclesie: et ecclesia dedit
ei: supponat̄ h̄. ḡ nō peccat accipiēdo illos
fruct⁹. ḡ nō est vsurarius cōtract⁹. Qd̄ con
cedim⁹ hac rōe: nec valet argumētatio. Ac
cipit aliquid p̄ter sortē ex vi mutui vel p̄
gnosis. ḡ est vsurarius: nisi addat̄ aliquid
alienū. Ille t̄o nō accipit aliqd̄ alienū: imo
suū: quia sibi datū est ab ecclesia seu p̄lato
qui dare poterat. Itē ad maiorē euiden
tiā ponūt̄ ca⁹ in mutuo. Donatur q̄ aliq̄s
laycus hēat̄ ī aliquo territorio. 40. modios
de redditib⁹. 20. de decima: et 20. de censu
et cōtrahit mutū cum aliquo clerico: q̄ dat
ei mutū centū libras vt hēat̄ quolib⁹ anno
decē modios in illis redditib⁹. Querit̄ vt
ille cōtract⁹ sit vsurarius. p̄bat̄ q̄ nō. quia
liceret clerico illi quolib⁹ ano p̄cipere totā
decimā. s. 20. modios. ḡ multo fort⁹ decem
modios. S; cōtra. Accidat sterilitas tre
ra q̄ in territorio illo in quo solēt esse. 40.
modii nō sint ibi nisi. 12. Itē clericus acci
pit de illis duodecē decē. et nō sūt in deci
ma nisi sex. ḡ quatuor accipit de censu. ḡ ali
quid accipit de alieno p̄ter sortē ex vi mu
tui. So. d̄. q̄ si clericus fecit cōtractum
suum hoc mō et hac intentiōe vt quicquid
cōtingat hēat̄ de redditib⁹ illis decē modii
os: vsurari⁹ fuit ille cōtract⁹. si t̄o hac intē
tione vt de decima hēat̄ decē modios si ibi
sint nō est vsurarius.

Ostea queritur

de p̄mitiis. Est aut̄ p̄mitia p̄ma
ps frugū vel fetuū d̄no offerenda. Que
rūt aut̄ duo. P̄mo vt p̄mitie sint in p̄
cepto. Secundo quanta deat̄ esse.

Ad primum sit ob̄. Exo. 22.
Decimas tuas et
p̄mitias nō tardabis offerre. ergo qua rōe
decime sunt in p̄cepto et p̄mitie. Item
Exo. 23. P̄mitias frugū terre tue deferes
in domū d̄ni d̄i tui. Itē. 13. Exo. Sancti
fica mibi ouē p̄mogenitū. et subdit̄ quicqd̄
p̄miciū est in pecorib⁹ tuis sanctifica b̄ d̄no
Itē Eze. ultio. Erūt leuiti et sacerdotib⁹

pmitie de pmitiis terre scm̄ factoz. Itē
 Mal. 3. in quo cōfigim̄ te vos cōfigitis in
 decimis et i pmitiis: et i penuria vos male
 dicti estis. Itē canō Greg. 16. ca. q. 7. oportet
 decimas et pmitias q̄s iure sacerdotum
 esse sancim̄ ab oī populo accipe. Itē ca
 nō Alex. di. 22. decime et pmitie seu oblatio
 nes uiuoz et mortuoz ecclesie di fideliter
 reddant a laycis quas q̄ retinerit ab eccle
 sie scē coīoe sepent. Itē Inno. ep̄ de deci.
 De i signū v̄lis dñi decimas sibi reddi p̄ce
 pit: suas eē decimas et pmitias asserens
 Ex his q̄ manifeste relinquit: q̄ pmitie s̄
 in p̄cepto. q̄ quidā absolute cōcedūt. Cō
 tra Exo. 13. Cū lex p̄mogenitoz daf. Adif
 erit q̄ signū in manu tua. Si q̄ eadē est rō
 legis p̄mogenitoz et pmitiaz. lex pmitia
 rū in signū est. q̄ p̄ceptū de pmitiis fuit ce
 rimoniales. ergo tpe gr̄e nō est seruandum
 quēadmodū nec alia p̄cepta significatiua.
 fuerūt alii qui dixerūt: q̄ p̄ceptū de p̄mi
 tiis morale est. nec cessauit: s̄ remanet am
 pliatū in oblationib⁹ cotidianis que sūt
 ecclesie. Cōn. Pari rōe posset dici q̄ p̄ce
 ptū de decimis remanet ampliatū. cū oblatio
 nes et reddit⁹ quos mō hñt ecclesie sint ma
 iores q̄ decime legis veteris. q̄ in illis red
 ditibus quos accipiūt ecclesie suaref p̄ce
 ptū de decimis sicut d̄ seruari p̄ceptum de
 pmitiis in oblationib⁹: q̄ falsū est. Itē
 de iure nāli simplr est: q̄ honorand⁹ ē de⁹
 de pp̄ia s̄ba et ante oīa. sed in exhibitiōe
 p̄mitiaz s̄ se nō aliud oñdit q̄ honor dī
 de pp̄ia s̄ba ante alia. q̄ p̄ceptū de p̄mitiis
 s̄ formā p̄cepti simplr est de iure nāli. p̄
 ceptū rō de decimis p̄pter taxationē ptis de
 cime nō est de iure nāli simplr: quo ad for
 mā taxationis. q̄ p̄ceptū de p̄mitiis s̄ for
 mā p̄cepti poti⁹ est suandū q̄ p̄ceptū de d
 cimis: cū ea que sūt iuris nālis simplr ma
 neat imutabilia et vno temp̄ ab oībus sint
 obfuauda. Rō p̄ceptū de p̄mitiis et p̄ce
 ptū de decimis: q̄ ad s̄bam p̄cepti sūt iuris
 nālis simplr et s̄ba p̄cepti est vt honoretur
 de⁹ de pp̄ia s̄ba. sic d̄. 3. puer. Et suslente
 tur mīster ei⁹. sicut d̄ Mal. 3. et s̄ B ma
 net s̄faliter imutatū q̄ rō ad determi
 nationē p̄cepti fuit p̄ceptū iudiciale p̄ legem
 et etiā p̄ceptū figurale p̄ inspirationē. Cū
 enī ex lege nāli hēf sicut morale simplr q̄
 honoraret de⁹: et suslētēf mīster ei⁹. nō tñ
 determinatū esset quo ordīe vel in quota

pte necessaria fuit d̄terminatio p̄ legis da
 te iudiciū. Determinatū est q̄ q̄ ordīe in p̄
 mitiis: et in quota p̄te in decimis sequēdo in
 stinctū rōis et nāe sicut sup̄ dictū est: et sic
 factū est iudiciale p̄ceptū. Itē cum p̄cul
 pā originalē sentiret se posteritas Ade eie
 ctā de paradiso in qua mansisset si nō fuisset
 peccatū. In paradiso aut̄ duo sūt. Unū ē ob
 tinere hereditatē celestē q̄ est pp̄tū p̄mo
 gēitoz. et B ē p̄ op̄atiō; ad deū. Aliū obti
 nere societate angeloz et hoc resp̄tū cōiuiū
 p̄ inspirationē ostensū est hōi. q̄ nā b̄uana
 erat repabilis quo ad vtrūq̄. s. quo ad p̄i
 mogeniturā: seu obtinēdā hereditatē cele
 stē: et quo ad obtinēdā societate angelicam
 Unde est q̄ iudicata est rō hōis et nā ad hoc
 vt faceret ea que eēt signa h̄ repationis
 factēde. facta est igit̄ a p̄ncipio significatō
 f̄stituēde p̄mogeniture seu hereditatis: et
 hoc p̄ oblationē p̄mitiaz et p̄mogenitoz i
 Abel. Sc̄do rō facta est significatio resti
 tuēde angelice societatis in oblatione dei
 maz p̄ Habraā. Id̄ cū erat dragma decia
 pdita: sicut dicit dñs Luc. 15. vñ dīc Aug⁹
 Redde decimā dō. alr nō deduceres ad de
 cimā angeloz. Dicit̄ cū ex lege nāli re
 nēt hō q̄ honorād⁹ est de⁹ de pp̄ia s̄ba re
 nēt eē q̄ honorād⁹ sit vt actor et p̄ncipiū
 et honorādus vt cōsuator et finis. ex inspira
 tione cū rōe in oblatione p̄mitiaz signifi
 cauit honorādū deū sicut p̄ncipiū et aucto
 rem bonoz. In oblatione rō decimaz sicut
 cōsuator et finē bonoz sicut dicit 3sidoz⁹
 sup̄ illud Exo. 22. Decimas p̄mitias zc. et ist
 duabus de cōis vltio assignatis factū est
 p̄ceptū de decimis et p̄mitiis p̄ceptū figu
 rale. Rñdenō igit̄ de p̄mitiis: sicut re
 sponsū est de decimis q̄ s̄bam et indeter
 minationē est p̄ceptū morale et sp̄ suandū
 s̄ rō determinationē ordīs p̄ceptū de p̄
 mitiis simplr iudiciale ē: vel figurale: q̄
 ad tps ante incarnationē quēadmodū aliū
 p̄ceptū de decimis q̄ rō ad taxationē talis ptis
 illa q̄ rōe qua figurale ē n̄ manet tpe gr̄e
 sed in illa rōe qua iudiciale est. Judicialia
 aut̄ p̄cepta cū instituta sint p̄pter utilita
 tē publicā. relicta sūt ptati ecclesie vt s̄
 eius arbitriū vel fuēf vel d̄terminentur
 vel etiā matenf s̄ q̄ expedit cōi utilita
 ti. sicut q̄ dictū est de decimis q̄ ante legem
 quo ad taxationē talis ptis erāt in cōsilio
 adueniēte lege in p̄cepto. tpe rō gr̄e q̄ tu;

ad aliquid sunt in consilio: quod ad aliquid in precepto: ut super ostensum est: ita et de primitiis dicitur. Solutio ergo procedens quod ut dicat quod solutio primitiis per determinatos ecclesie est in precepto tpe moderno: determinat autem ut per consuetudinem approbatam soluat primitie et per legem divinam ubi consuetudo est solutio primitias. Preterea ubi indigentia ministrorum dicitur: quibus per legem debet sustentatio. Soluendi sunt primitie. dico per formam precepti si ab ecclesia fuerint. Dat; ergo ratio ad predictas auctoritates quibus ostendit quod primitie sunt in precepto. Sili modo per ratio ad secundum quod obicitur quod primitie erant in signum. Erant. n. primitie in signum: uno. alio. n. per quod erant in signum: erant in signum rei future. s. repande promogenture et celestis hereditatis. erant etiam iudeis in signum rei preterite. s. benefici liberationis ab egypto per interfectionem promogenitorum egypti saluatis promogenitis israelis. Erant etiam in signum rei faciende: ut. s. in initium nostrorum operum: de auctori tribuam. Sed quo ad has rationes significatio non manet preceptum de primitiis sed manet quo ad aliam rationem: et immutabiliter per rationem moralem et indeterminatam. et mutabiliter per rationem iudiciale determinatam. quia arbitrio ecclesie relinquitur. Ad ultimum vero dicitur quod preceptum de primitiis per determinationem precepti est de iure naturali: quia de iure naturali est quod honoretur deus ante omnia. dicitur. quod non legitur. Nam et de iure naturali ante omnia honorandus est deus in quolibet ordine distributionis sicut ut sicut in primitiis et ita in vltima et media

Secundo queritur

quarta deat esse primitia. Ad quod non. quod non inuenit expressum in libris Moysi. dicit tamen Iero. Maior traditione introductum est. qui plurimum quadragesima parte dabat sacerdotibus qui minimum sexagesima iter quadraginta et sexaginta licebat offerre quodcumque voluissent et hoc in aridis et liquidis. In fetibus autem promogenitum dabat. Grandum est autem consuetudini: ut quilibet ecclesia fuerit consuetudinem suam si habet. Si non habet recurrat ad consuetudinem vicinam ecclesiarum. si inueniet ibi diuersas consuetudines illam sequatur que magis tendit ad mediocritatem: vel que a pluribus obseruatur. Si tamen ecclesia esset tenuis: nec haberet sacerdos non posset sustentari. satis tunc diceret illam consuetudinem eligendam que amplius soluit vel saltem mediam inter illas.

Estat inquirere

de oblationibus. Pretermisiss autem generibus oblationum legalium de quibus infra queret. Simali sermone querunt ista. Primo ut oblationes sint in precepto tpe gratie et cui sit vanda oblatio. Tertio a que recipienda sit oblatio. sed de hoc super quod est de legibus iudicialibus circa personas infames. Et ite super quod est de decimis. ut de iniuste ac gestis posset dari decima.

Circa primum

sic obicit
Exod. 23

Non apparebis in conspectu meo vacuus. sicut que locum dicit canon Grego. Dis xpianus procurer ad missam solennia aliquid deo offerre: et reducere ad memoriam quod de per Moysen dixit. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Item eccle. 35. Non apparebis in conspectu meo vacuus. hec enim propter mandata dei fuerunt et sedit immediate. Oblatio insti impinguat altare. Item Anastasi. 16. q. 1. Statuimus ut si quis oblationes ecclesie vel decimas que propter dare vel tenere contenderit: colone pueretur. Ex his manifeste relinquitur quod oblationes sint in precepto. Item dicit canon Cartag. concilii. 13. q. 2. Qui oblationes defectorum: aut negat ecclesiis: aut difficult reddunt tanquam necatores egentium excoscent. Contra. In euangelio oblationis exhibitio non ponitur per modum precepti: sed solum per modum consilii. cum dicitur Mat. 5. Si offers manus tuas ad altare etc. per quod modum proponit alia consilia. Mat. 19. Si vis perfectus esse vade etc. ergo lex euangelii indicat oblationes vandas per consilio: non per precepto. Item de oblationibus non est dictum in euangelio quemadmodum et de decimis oportuit ista facere Mat. 23. Item si dicat iuxta canonem Grego. quod est preceptum ex lege veteri Exo. 23. Non apparebis in conspectu meo vacuus. ergo pari ratione preceptum erit tribus vicibus per singulos annos festa celebrare. solennitate azimorum et petecostes: et scenophegie iuxta eandem legem infra quam predictum preceptum includitur. ita enim cui dicitur tribus vicibus festa celebrabitur solennitate azimorum etc. et sedit. Non apparebis in conspectu meo vacuus. et solennitate mensis primitiuorum hoc est petecoste solennitate: quod in exitu anni. hoc est scenophegia. si ergo obseruare ista per ritum legis non tenemur tpe gratie: quia hoc esset in dazare. ergo non tenemur ad illud quod includitur. Non apparebis in conspectu meo vacuus. R.

colter distinguunt tres spes oblationum secundum consuetudinem ecclesie. una est alie rei donatio gratis facta inter vivos deo vel ecclesie. alia est alie rei donatio deo vel ecclesie facta causa mortis. Tercia est cotidiana et usus alius quam faciunt fideles ad altare seu manum sacerdotis. Dicunt autem iurisperiti: quod in prima et secunda specie oblationes necessario sunt soluende deo ut qui non soluerunt deant conione parati secundum quod dicit canon Alex. vi. 32. Oblationes uiuorum et mortuorum ecclesie dei fideliter reddantur a laicis quas qui retinuerit a se ecclesie conione sepef. et item canon concilii Uarenfis i. q. 2. Qui oblationes defunctorum retinent et ecclesie tradere morantur ut infideles sunt ab ecclesia abiciendi. Has ergo oblationes dicitur necessario soluendas: quia iste sunt ex dono mere pertinentes ad proprietatem ecclesie: et ideo sacrilegus erit qui ista non reddit. In tertia vero specie oblationum diuersificatur opiones. Nam quidam dicunt quod oblationes cotidiane sunt in precepto et necessario soluende secundum quod dicit canon Greg. vi. christianus etc. ut supra. Alii vero dicunt cotidianas oblationes uoluntarias esse et in consilio. Canonem vero Greg. intelligunt de oblatione interiori: uel bonorum operum. Sicut illud quod dicitur in Exo. 22. et in ecclesiaastico. 35. Non apparebitis etc. si intelligatur in precepto. uel intelligunt illud esse dictum per modum consilii non precepti. Alios vero canones intelligunt de oblationibus aliis de quibus supra dictum est.

Sed obiter. Nam quod de oblatione soluenda potest duobus modis intelligi. aut de oblatione facta: aut de oblatione fienda. De oblatione facta ecclesie quocumque modo nullus dubitabit quod necessario si habet sit soluenda: quia sicut dicit canon. Ecclesiam fraudare sacrilegium est. De oblatione vero fienda nullus sicut dicitur quod in prima specie uel secunda necessario sit soluenda cum pure sint uoluntarie antequam fiant. De oblatione vero cotidianam cum dicantur canones quod fiat. uel magis dicitur quod necessario est soluenda. propterea predicta distinctio nulla est. Dicendum igitur quod oblatio facta in prima et secunda specie non est in precepto: sed in consilio. Sed postquam facta est solutio est in precepto. Oblatio vero in tertia specie: aliquid est in precepto. aliquid in consilio. In precepto secundum consuetudinem approbatam. uel si indiget minister dei ut de decimis et primitiis dicitur est. In hoc tamen concordat quod si esset pauper sacerdos: nec haberet unde sustentaret posset eis subtrahere diuina officia subtractis oblationibus.

nibus. quia non cogit ut dicit apostolus suis stipendiis militare. i. Cor. 9. Item dicitur quod si consuetudine solent prohiberi in certis et precipuis festis aliquibus annalibus offerre. possunt cogi ad consuetudinem tenendam. Sed contra sexta synodus. i. q. i. Nullus qui sacra conioe; dispensat a recipiende gratia aliquid exigat et subdit. Si vero aliquid exegerit deponatur sicut imitator symoniace fraudis. Item canon Helasii ibidem. Quod gratis accepimus gratis dare mandatur. Math. 10. Et ideo sacerdotes nihil plus in baptizandis exigere moliantur. Ex quibus uel reliqui quod sacerdos non potest oblationes exigere: nec diuina eis subtrahere si nollent oblationes dare. Si vero diceret quod secundum consuetudinem possent oblationes exigere et diuina subtrahere. Con. Decretal. Alex. 3. ex de symo. Pro sepultura crismati et olei perceptione. nulla precepti exactio attinet nec sub obtentu cuiuscumque consuetudinis reatum suum quisque tueat: quia diuturnitas temporis non minuit peccatum: sed auget. Item decretalis concilii laterani. Horribile nimis est ut per sacramentis aliquid requiratur. Putant autem plebes et hoc licere quod legem mortis de longa in ualuisse consuetudine arbitrat non attendentes quod tanto grauiora sunt crimina. quanto diutius infelicem animam tenuerit alligatam. quod consuetudo nullo faciet ut per subtractionem sacramentorum cogantur laici ad oblationes sine periculo symonie. propterea dicitur quod sacerdos non poterit subtrahere diuina. tamen ad seruandas pias consuetudines circa oblationes possunt cogi laici non per sacerdotem subtractione sacramenti: sed per episcopum loci secundum decretale Innoc. 3. ex de symo. Super his pias exactiones fieri perhibeamus: et pias consuetudines precipimus obseruari statuendas: ut libere offerant sacra. sed per episcopum loci. ueritate cognita conspiciant qui malitiose laudabilem consuetudinem nituntur immutare.

Postea queritur cui da sit oblatio. utrum solum sacerdotibus qui habent curas animarum debeant dari oblationes quod manifeste habet ex lege. Num. c. 18. Quis oblatio et sacrificium. et quicquid pro peccato aut delicto reddidit mihi erit Aaron et filiorum suorum. Item Iero. ad Damascum. Sacerdotes proibus orare debent quorum edas et oblationes accipiunt. quia quod fronte presumunt laici oblationes quas christiani pro peccatis suis offerunt: uel ipsi

comedere vel aliis comedere. Item canon Damasi pape. x. q. i. Oblationes que infra sancta ecclesia offeruntur tantum sacerdotibus qui cottidie domino fuisse videntur liceat comedere et habere: quia in veteri testamento prohibuit dominus panes sanctos comedere filiis israel: nisi tantum Aaron et filiis eius. Item canon Bonifacii ix. q. z. quicquid semel fuit domino consecratum sanctum seorsum erit. et ad ius pertinet sacerdotum et est sumptum ex leuitico. c. vltimo. et x. h. i. g. vlt. quod nec laicis nec aliis quam sacerdotibus per prohibitionem liceat oblationes recipere vel comedere. Ceterum nos videmus quod laici emunt oblationes ut candelas et panes qui offeruntur in ecclesiis: et hoc de voluntate ecclesie. quod potest vti illis candelis et panes comedere.

Item nos videmus quod monachi in multis prohibitionibus recipiunt: vel partem habent in oblationibus. et vult esse contra legem et canones super dictos. Sed solis sacerdotibus sunt oblationes offerende et ministrantibus fideliter dispensandis. inquit illud apostoli. i. cor. 9. Qui in sacrario operantur: que de sacrario sunt edunt. et qui altario deserviunt: cum altari participent. Ad illud quod oblatio de laicis dicitur. quod non est contra canones si ipsi de manu sacerdotum ea que oblata sunt recipiant: et per donationem vel emptionem sed si propria auctoritate vellet sibi usurpare laici ea que oblata sunt vel etiam ius oblationum contra diuinam legem et canones vendicare: sacrilegium committerent. Ad illud quoque oblatio de monachis non est contrarium. Nam aut sunt coadiutores sacerdotis ministerio altaris: et ideo de altario possunt viuere. aut habent curam sicut alii prohibitales sacerdotes et tunc maxime sicut dicit Ambrosius. Possunt decimam primitiam et oblationum iusta profui potione. Iuxta apostolum de altario cui seruiunt vitentur vel orant pro populo: sicut et sacerdotes quibus pro officio orationis per legem dicitur: ut dicit beatus Hieronymus. Conferuntur oblationes.

e Expedita inquit

sitione moralium: et iudicialium propter. Cum adiutorio christi ad inquisitionem ceremonialium procedamus. Primum inquirentes generaliter. Secundo specialiter. Generaliter autem queruntur ista quinque. Primum de intellectu ceremonialium. 2. de causa seu ratione. Tertio de numero et diversitate. 4. de obseruatione ceremonialium que pertinent ad discretione mundicia. 5. de ritu sacrificiorum.

6. de cessatione ceremonialium. Quamvis ad primum queruntur duo. Primum utrum ceremonialibus vult sit sensus siue intelligentia literalis. Deinde qualiter in preceptis ceremonialibus sit intelligentia spiritualis.

Donunt autem quidam

quod in omnibus ceremonialibus legis est intelligentia literalis. Hoc autem probant deducendo ad plura inconuenientia. si contrarium poneret. Primum inconueniens est abusus sermonis. Nam sermo interpretis aut est. Si ergo sermo legislatoris non esset aut sui interpretis. sed magis a beneficiatorum et celatorum. si ita esset: quod in sermone ceremonialium nulla esset intelligentia literalis. Relinquitur quod legislator usus est sermone iorditate: quod magnam vitium est et inconueniens. Secundum inconueniens est: fraus doctrine. Nam ubi est doctrine silatio: ibi doctrine fraus: et non veritas. quantum ad hoc: si ubi per sermonem quiddam designat: et aliud intelligitur cui simulatio est. Si ergo in doctrina ceremonialium quod literaliter significat non intelligitur silatio doctrine: erit et fraus. Tertium inconueniens est. stultitia legislatoris. quod enim inquit stultius sentiri potest de propheta sapientissimo et legislatore quam ea locutum fuisse populo et suare mandasse que populus non intelligeret. Ex hoc et sequitur quod legislator ipse qui barbarus loqueretur cum a populo non intelligeret per quod dicit apostolus. i. ad cor. 14. Si nesciero scire: vocis. ero ei cui loquor barbarus: et is qui mihi loquetur barbarus. Quartum inconueniens est culpa doctoris. Nam cum esset dux et rector populo illi daret. qualiter implebat doctoris officium cum ipsam legem ad populum ferebat que docere debet et ipsam non exponeret: sed velaret. hoc enim facere nihil aliud erat quam populum in errorem inducere. proponere enim legem mandatorum literalis intelligentia non habet. et si populo non exponere nihil aliud est quam ipsam in literalis intelligentia ubi ipsa non est educere. et hoc est facere errare quod est magna culpa doctoris. Quintum inconueniens est ommissio doctorum et prophetarum. Nam tot et tanti legis doctores et prophete in illo populo precesserunt et in isto errore et populum reliquerunt. videlicet in literalis intelligentia a ceremonialium nec de alio intellectu quam de literalis populum monuerunt. Cum ergo missi essent a deo ad directionem et instructionem populi in hoc per omissionem deliquerunt. Item si tunc quod talibus preceptis et prohibitionibus non loquebatur lex illi populo sed populo christiano cui talium spiritualis intelligentia

seruabat. Obiciunt p auctoritate apli ad Ro.3. Scimus qd qcuq; lex loquit his qui i lege sunt loquit. Itē que necessitas erat vt nobis lex spūalē itelligētiā loqueretur cū nō dū essem. Ex his igit ocludit q modis oibus necesse est cerimonialia oīa lrālē itelligentiā habuisse. S; in ptem conēriā obf. Nā ea que ponūt ad ocludenda in cōueniētia nō vident eē incōueniētia: imo cōueniētia doctrine sapie seu legis diuine. Nā sicut dicit beat^o Dionysius in ierach. angel. Decētissimū est eloquiū dīna enigmata occultare. et i viā multis ponē sacraz sup mundanoz itellectuū xitatis. est enī nō oīs sacer neq; oīum vt eloquia dicūt scīa

Itē beat^o Dionysius in eodē. Valde artificialit sacris poetis theologia formationi b^o etiā nō figuratis itellectib^o vsa ē nō itz itellectū respiciēs. et ei nō est possibile afr nobis lucē diuinū radiū nisi varieta te sacroz velaminū anagogice ciruuelatū. Ex quib^o manifeste relinquit q incōueniens est fmoni legis diuine enigmatice et tiisuprine loqui nō lrāliter duplici de causa

Prima est dignitas xitatis diuine: que v; celari hōibus malis. Secda est itecillitas itellect^o hūani in oprehensione dīnaz deficientis. nō est igit icōueniēs vti fmoē abscondito: vel celato in cerimonialib^o pceptis. Itē q scdo loco ponūt p incōueniēti: videl; q in doctrina aliud lrālirer designet: et aliud itelligat nō est incōueniens in doctrina: nec i pceptis sapie diuine: cū ad excitationē: et exercitiū nostri itellect^o talib^o xbis in pceptis enāgelicis ipa xitas aliqñ vsa sit. Mat. 5. Si oculus tu^o dexter scādelizat te erue eū. Si dext^o manus abscedat de eā. q nullus dicet f^o lrālē significatōz debē accipi. Itē q tertō ponūt p incōueniēti sapientē legislatorē loqui in pceptis enigmatice: et talib^o xbis quib^o ppls rudis qd dicere nō itelligeret est conē sniam Salomonis. qua manifeste ostendit q i rebus et rōnib^o eminetib^o xitatis: sapientis est loqui enigmatice: et talit^o q ab illis qui sunt rudes et incapabiles xitatis nō itelligūt sed solū a sapientib^o et pceptibilib^o xitatis. Un. puer. 1. Audiēs sapiēs sapiētior erit: et itelligens gubernacula possidebit si aduerter pabolā et itēptationē ei^o xba sapiētū et enigmata eoz. Itē q quarto ponūt p incōueniēti legislatori pponē pce

pta nō hntia itelligētiā; lrālē et nō exponere ea ppls. incōueniēs nō est doctrine diuine: nec culpa doctorū. Cū ppter defectuz auditorū ipa dī sapia hoc est xps. taliter B est pabolice docēt: et loqueret ad turbas sicut p; ex Mat. 13. vñ et p^o pabolā semis dixit aplis. Vobis datū est nosse misterii regni celoꝝ. ceteris aut in pabolis: et rō erat defectus amoris xitatis f^o q ibi expmitur

Itē q quinto ocludit p incōueniēti q scī pphē et doctores nō sūt locuti illi ppls nisi de lrālē itelligētiā pceptoz manifeste falsū est reuolūti scripturas. Nā ipē Moyses legislator de spūali itelligētiā circūcisionis nō tacuit: cū dixit Deut. 10. Circūcidite pputiū cordis vři. et Jere. 4°. Circūcidite dñio et auferite pputia cordiū vestrorū. et itez. 9°. Quē gentes hnt pputiū. oīs aut domus iuda in circūcisi sunt corde.

Itē nec dauid tacuit d spūali itelligētiā sacrificioꝝ cū dixit. Sacrificiū dō spūs orribulat. et itez. Elevation manuū meaz sacrificiū vesprinū. et itez. Sacrificiū laudis honorificabit me. et multa talia et alii pphē sūt. Itē ad illud qd dicūt in x apo stoli q qcuq; lex loquit his qui in lege sūt loquit vō. q vep ē nō tm oīa oibus: imo cū in lege eēt pfecti et impfci: sapiētes et rudes: digni et indigni. pfectis. sapiētibus. et dignis: nota tm eē dbuit archana itelligētiā et sblimis cerimonialiū et figuraliū pceptoz f^o formā apli. i. Cor. 2. Sapiam loqui mur iter pfectos. et sdit. Sapiam dī loqui mur in misterio que abscondita est: et postea sdit. Nālis aut bō nō pcepit ea que dī sst stultitia enī ē illi et nō pōt itelligē. Ideo sdit in tertio. et ego fratres nō potui vobis loqui qī spūalibus: s qī carnalib^o. Ex his q manifeste relinquit nō eē necesse in pceptis cerimonialib^o legis vlr eē sensū seu itelligentiā lrālē. Pretēa vō^o b^o ē: q clarus erit i sequētib^o: q i aliquibus et plib^o pcepto rō cerimonialiū pter spūalē itelligentiā; sensus fuit et rō lrālis. in aliquib^o xot pau cis tm rō spūalis: ppter rōnes pdictas qd infra manifestabit.

Deinde queritur ^{qua} ^{liter} in pceptis cerimonialibus sit itelligentiā spūalis. Nā cōueniēt quidā pbauerunt p auctoritates et rōes et exēpla in lege quantū ad cerimonialia contineri itelligentiā

spūalē. Legit̄ Dent. 4. Hec ē nostra sapiētia
 itellctūs corā omīb⁹ populis: ut audiētes v
 niuerſa p̄cepta hoc dicāt. en ppls sapiēs ⁊
 intelligēs. Quis. n. ppter l̄alē itelligentiā
 solā legis sapiētē: ⁊ itelligentē censeat po
 pulū illū. P̄tēta si nihil h̄ret intime itelli
 gētie lex nō h̄r; apud eā locū scrutatō. qd
 ḡ eēt dicē. B̄tī qui scrutant̄ in testimonia
 ei⁹. ⁊ itez. Scrutabor legē tuā. scrutata enī
 in aīalibus intestina vel iteriora sūt. Am
 pli⁹ si nō h̄ret nisi istū exteriorem sensum
 lex quare Dauid orasset ad dñm. Reuela
 oculos meos ⁊ cōsiderabo mirabilia d̄ lege
 tua. cui⁹ enī oculi a dō velati sunt ut ista
 exteriota legis videre nō valeat. Amplius
 q̄ sūt ista mirabilia de quib⁹ dicebat cōside
 rabo mirabilia de lege tua. Quid eī admi
 ratōnis habz carnificina sacrificioz: inspe
 ctio lepra ⁊ infimbilis circuit⁹ exptatio
 nū. Ampli⁹ mādata iudicia testimonia to
 taq; fabrica tabernaculi: totaq; suppellex
 eiusdē: quid in quā h̄nt admiratōnis. Hec
 oīa exteri⁹ quid p̄hilosofice sbrilitatis qd
 sapiētialis p̄funditatis. Nūquid ppter h̄
 cōsideranda exteri⁹ v̄it p̄p̄ici sp̄c dauid q
 sup senes se intellexisse gloriabatur petebat
 reuelari oculos suos. Ampli⁹ quē itellctū pe
 tebat sibi dari cū dicebat. Da mihi itellctū
 ut discā mādata tua. Naturale enī intelle
 ctū h̄bat: qui vtiq; sufficiētissim⁹ ē ad oēs
 l̄alē legis itelligentiā. s̄limiorē intelle
 ctū igit̄ petebat. ergo ⁊ p̄t̄ s̄limiorē itel
 ctū vel itelligentiā. h̄nt igit̄ mādata le
 gis s̄limiorē itelligentiā q̄ l̄alē. Ampli⁹
 quātr̄ b̄tī dic̄ dauid v̄it q̄ in lege illa me
 ditat̄ die ac nocte cū meditatio exteri⁹
 q̄tū ad maiorē sui p̄tem etiā onerosa ⁊ te
 diosa v̄t. Itē incōueniēs est ⁊ oīno sup
 nacuū rudib⁹ ⁊ iā doctis eandē lectionem
 pponere. Quis enī mḡ hoc faciat in scola
 ut nō vnicuiq; discipuloz suoz pro capiti
 suo seu capacitate lectionē pponat. Quan
 to magis ḡ cū oīuz eruditoz: de⁹ in scola
 sua in qua tant⁹ ppl̄s erudiēdus ⁊ docen
 dus erat: vnicuiq; de pplo p̄t̄ capacitati
 ei⁹ cōgruebat lectionē pposuit. ḡ ⁊ rudib⁹
 inicalia ⁊ p̄uctis v̄teriora: ⁊ doctis s̄li
 miora pposuit. ⁊ itez. Quia in eis qui do
 cti etāt diversi grad⁹ iueniebant. ita ut
 alii essent eminētes: alii eminētiores: ⁊ in
 his etiā multa varietas necessario p̄uisz
 est oībus in scola dī d̄ p̄ueniēti vnicuiq;

doctrina: nō est aut̄ eis p̄uisz nisi in vno li
 bro qui solus in scola dī legebat. i illo ḡ li
 bro cōcessit d̄s tantā varietatē ac multitu
 dinē lectionū quātrā requirebat varietas
 ac multitudo lectoz. Itē tāta est in elo
 quis dī varietas ac multitudo itellctūū
 ⁊ expositionū: quātrā, requirit varietas ac
 multitudo reficiēdoz. i. docendoz. Itē
 p̄uer. 14. Multi cibi in noualib⁹ patz. i. ml
 ta refectio in expositionib⁹ circa scripturā
 scōz patz. Itē apparet scriptura velut
 minera esse venas h̄ns oīum metalloz. v̄t
 p̄uer. 2. v̄t de sapia. Si quesieris eā q̄ pe
 cuniā ⁊ q̄ thesuros effoderis illā. ppter
 hoc dictū est sapiē. 3. Infinitus est thesan
 rus oībus. thesanr⁹ aut̄ iste sapiē nō potest
 eē itelligētia litterali. Relinquit igit̄ q̄
 est itelligētia spiritali.

Circa hoc multipli

ci opponit. P̄t̄o quia dicit Aug⁹ in libro
 de doctrina xp̄iana. Quia oīs doctrīa xp̄i
 ana: vel est de rebus: vel de signis. Et est
 diuisio p̄ imediata. Doctrīa ḡ cerimonia
 rū: aut est rez tm̄: aut signoz tm̄. si rez est
 s̄ illos qui ponūt v̄t in eis sensū l̄alē. ḡ
 nō est signoz. ḡ nō erit in eis significatio
 itelligētie spūalis. Si s̄o signoz nō erit re
 rū: nec erit i eis itelligētia l̄al. Itē abu
 sio est res in signa trabē que nūq; ad signi
 ficandū facta sūt. Si ḡ multiplicia scā nar
 rant̄ in lege que nō ppter hoc fiebāt ut si
 gnificarent. Relinquit q̄ abusus erat i ra
 lib⁹ significationē spūalis itelligētie que
 rere. Itē Jere. 18. d̄. Nūquid nō sicut fa
 cit figulus iste potero vobis facere domus
 israel dicit dñs. Dissipatio eī vasis qd p̄
 fiebat ⁊ formatio vasis alteri⁹: nō ad hoc
 facte sūt ut significarent ⁊ tm̄ ad signifi
 candū eis v̄sus est dñs. Nō offenderet aut̄
 q̄s audiēs h̄i⁹ expositiōes seu iterptatiōes
 si diceret ei hoc mō quēadmodū ibi dixit
 dñs. nūquid nō sic vobis facē potero: vbi
 de signatione nihil locut⁹ est: s̄ de similitu
 dine tm̄. quēadmodū ⁊ Jere. 3. Nō dixit qd̄
 de signatione: nihil locut⁹ est: s̄ de similitu
 dine. ⁊ hūc modū tm̄ exp̄ssit dicēs. Quō si mu
 lier cōtēnat amatozē suū: sic cōtempit me
 domus israel x̄. Nō dixit qd̄ cōtempit hui⁹
 mulieris significaret cōtempitū filioz isrl
 nec dixit qd̄ amatoz h̄i⁹ mulieris significaret
 ipam nec dixit qd̄ dispensatio dissipatio

aut refortio vaf pphia cet vel pabola eis
 q ipe b opatur cet in pplo israel. vel q fi
 gulus est; figura ipi: f expfit modū seu si
 militudinē notā it op' suū et op' figuli: et it
 factū mulieris orēntis amatozē suū: et fa
 ctū ppli israel. Restat igit q incōueniens
 est res que nō ad hoc facte sūt ad spūalem
 itelligentiā ouertere. Itē ouenientius
 et certi' sigt qd dsignat vninoce: q quod
 designat equoce. et qd sigt vno vnū q: qd
 vno sigat multa. Ergo cū intellect' spūal
 sit ouenientissimus nō erit in vno facto l
 deō legis. nisi vnus intellect' spūalis. Er
 rāt igit cēs sacri expositores qui i vno po
 nunt multiples intellect'. Itē ouenient
 sigt p bonū bonū: et p malū malū. Nā oue
 niētia d; esse signi ad signatū. incōueniēt
 g designabit malo bonū. g incōueniēt dē
 a bto Hreg. qd legis. xi. et z. R. dicit enim
 btis Hreg. q dauid g vtiq; pditor erat in
 facto illo: et adulter atq; homicida sigt xp̄s
 Urias aut vir fidelis et scūs dyabolū. et ite
 rū de adulterina illa copula dauid et Ber
 sabee pditione: et boicidū execrabili sigt
 matrimonium sanctissimū et imaculatissi
 mā copulā xp̄i et ecclesie de gentib'. R.
 dd. q doctrina cerimonialiū q: ad plura
 est rez et signoz: f vnter rez ordinarū
 ad latiam ditoris. Signoz fo gratie sal
 uatoris. Un ad solos pmo et z' obcoz. No
 tandū q significationes nō lrales sūt isti
 tutione: collatione. nā institutōe duobus
 modis reb' et dictis. Collatōe p osequētia;
 rōnis ex rebus vel dictis. Nā p ipam rez
 similitudinē. vñ quidā ouenienter dixit. Sci
 to qa significationes lrales quatuor mōis
 sūt. pūmū facto ipō videl; cū res ad hoc
 facte sint vt significēt sicut factū illud
 zsaie quo iuit nud' et discalciat'. Ysa. 20. et
 factū Ezechiel quo fec sibi vasa tismigra
 tionis. Ezech. 12. Que vtiq; ad hec fca sūt
 vt significarent. In his g manifestū ē. qa
 alia figuratio vel significatio q: lralis qre
 da est in eis. Propter hoc dixit Ysa. 8. Ecce
 ego et pu eri quos dedit mibi de' in signū
 et portentiū. Silr et Ezech. Signū ē domui
 isrl. et itez Ezech. 12. Ego portentiū uestz
 dixit Ezechiel. et bene apparet in eodē ca'
 p totū: qa quicqd fcm est in Ezech. signifi
 cat mala que futura erāt domui isrl. Se
 cūda significatio est dicti: qñ. s. aliquid dē
 ad significādū expsse. sic illd Ezech. 17. Ag

la gradis magna: alaz z. et pp hoc voca
 tur idē enigma: et pabola ibidē et iste due
 significationes neminē offendūt. cū enim
 expmit in scriptura de facto quoq; q ipm
 fiat vel factū sit ad significandū et de deō
 silr q ad hoc dicat. vel dictū sit vt signi
 ficet aliud q: lralis sensus beāt Nōo offen
 dit si aliud in his q: lralis sēsus habeat
 requirat. Terti' modus est p osequētia
 quēadmodū dicim' q vbi corpalis et exte
 rior ydolatria phibet itelligit f' osequē
 tiā phibita spūalis: et iste itellectus silr ne
 minē offendit. Cū enī dixerim' q vbi de'
 phibuit adorari ydolū aureū. Exod. 20. Q
 vtiq; similitudinē h; viuētis et iuuare potē
 tis insinuat. et itelligi dedit se nolle q an
 rū nudū hoc est absq; forma ydoli adorare
 tur. Et pp hoc phibitio auaritie f' osequē
 tiā in illa phibitōe itelligit. Est eiz auari
 tia ydolorū fuitus. sicut legis. 5. ad eph. Si
 milit' et vbi phibuit falsū testimoniū dici oē
 primū in ca modica pecuniaria. Exo. 20. p
 hibuit p osequēs et in ca fame. Cū fama pē
 osior sit q pecunia. Eodē mō vbi phibuit
 Ne os ligaret boui triturati. Deu. 25. Pro
 hibuit p osequēs. vt oparius nō fraudef
 cibo suo. si enī hanc equitatē voluit suari
 in bobus: vt collaborates cōmederent: ml
 to forti' in hoibus. hūc g modū significa
 tionis quib; itellect' recipit. Quarta si
 gnificatio ē p rez similitudinē: que nō ad hoc
 facte sunt: vt significēt. et hoc est que mul
 tos offendit: et hoc qa abusuū v' eis res i
 signa trahere. que nō ad significandū fce
 sunt. quale est illud Jere. is'. Nūquid sicut
 facit figulus iste nō potero vobis facē do
 mus isrl ait dñs. Quāq; vnū sit q oīum
 duoz siluz quo altez est itellectui nostro
 ppinqui' nobisq; notius signū nāle est mi
 nus notū atq; ab intellectu nostro remotio
 ris. Signū iquaz nāle est illi': et velut liber
 in quo legis. vñ et cōi nā vocēte altero ad
 altez docendū vtimar. Et ex hoc p; rñsio
 ad pmo et z' obiecta. Ad tertiū dicendū
 q ouenientissime vno significāt mlriplices
 itellect': vt intentio legis diuine oforme
 tur bonitati eiusdē vt quēadmodū ex dei
 bonitate facta est et absq; vlla dubitatiōe
 credendū. q oīa bona opa sua fecerit ppf
 oēs bonū vsum et vtilitatē que ex eis qcūq;
 industria elici pnt et dicta voluit esse et scri
 pta. Quare ppter oēm illuminationem et

intellect^o hūani: ac ppter oēm edificatiō; ecclesie sue. que inde elici pnt: ea voluit eē 7 dicta 7 scripta. Ad quartū dō. q. sacri docto. 7 expositores sane 7 absq; vllō offendiculo dicere pnt: qd factum illud de Berisabee factū si gūit ecclesie videntibus significauit iquaz ppiā significatiōe tāq; nāli designatiōe. Licet autē spū scō 7 expositōrib^o suis notiorib^o silib^o vti ad min^o nō significanda 7 declaranda.

C Onsequens est

querē de rōne seu cā ceremonialiū pceptoz. an. s. habeāt cām obfuantie lřalē An solū mīsticā 7 figurālē. Et pmo in generali. Postea in spāli. Et in gñali obfue. Cū enī pcepta sunt ad lřam obfuari ab ipā sūma sapiā: nō autē est conueniens sūme sapiē iubere vel phibere aliquid sine optīma rōne. q̄ obfuantie lřalis ceremonialium fuit optīma rō. Itē si nihil sit in terris sine cā sicut dicit^o Job. 5. Et hoc exigit diuina pudentia. q̄ mltō fortī^o nihil p̄cipit i diuina lege sine cā. Ex his quidā iducti sūt ad querendas rōes lřales ceremoniāliū legis. Conē Ephe. 2. Euacuans de cretis legē mandatorū. Glo. i. euacuans legē veterē q̄tū ad ea que mādabat. i. carnalēs obfuantias: nō quātū ad veritatē quam p̄signabat. Euacuans dico decretis. i. pceptū euāgelicis que ex rōne sunt. Si q̄ mādara carnaliū obfuantiaz sūt ceremonialia 7 euacuānt p pcepta euāgelica que ex rōe sunt. Relinquit q̄ ceremonialia quo ad litterā nō sūt ex rōe. q̄ i eis nō erit rō lřal. Itē in psal. Lex tua vitas. lex. s. euāgelii vitas nō umbra: nō figura: sicut lex Mosayca. x. Deb. S; ostans est q̄ de lege mosayca vř q̄ sit umbra 7 figura: maxie quo ad ceremonialia. q̄ nō in eis erit querēda rō veritatē quo ad litteram.

i Tem queritur

de rōe ceremonialiū in spāli. Et querūt plura. Primo de circūcisione. Secdo de phase. Tertio d ceremonialiis in victu. 4. de ceremoniis in vestitu. 5. de ceremoniis cō actū indifferentē. 6. de ceremoniis in iudiciāz cauēda. 7. de ceremoniis purificatiōis in iudiciāz. 8. de ceremoniis sacrificioz. Et hoc pmo in gñali. Secdo in spāli. 9. de ceremoniis alta

ris. Decio de ceremoniis tabernaculi.

Undecio de ceremoniis circa ordinatio nē ministroz. 12. de ceremoniis circa ornatū sacerdotū seu mīstroz. 13. de ceremoniis solēnitatum.

Primo ergo queri

tur de pcepto circūcisionis de quo Gene. 17. Qd datū est habrae in signū 7 signaculū sicut hēf Ro. 4. ergo nō est in pcepto circūcisionis qd est pceptū sacramētale nisi rō mīstica. igitur nō rō lřalis. Item silr obf de pcepto phase. i. imolationis agni q̄ etiā est in signū datū. vñ Exo. 13. Erit q̄ signū in manu tua: 7 q̄ monumētū ante oculos tuos. qd est pceptū ceremoniale simpliciter: q̄ dō Exo. 12. Seruabitis ceremonias istas. nō est igit querenda in isto pcepto ratio litteralis.

Item sunt q̄ plā pcepta in lege que vident^o habere absurditatē vř vanitatē p̄ sensū lře. vanitatē quēadmodū 7 illud Exo. 23. Nō coques edū in lacte matris. Nā vtrūq; licitū erat eis comedere. Qua de cā igitur diuictio amboz esset eis phibita. s. lactis 7 edi. nō enī est adeo laut^o 7 delicat^o cibus vt ppter hoc phiberi debēt. q̄ quātum ad litterā vř vanā hře rōem. Itē sili mō 25. Dent. Nō alligabis os bonis triturātis a quo pcepto nitif apls rōz lřalē excludere dicēs. i. Cor. 9. Nūquid de bobus cura est deo: an p̄p nos h̄ dicit. Itē sili mō illō pceptū Dent. 22. Si ambulans p viā in arbore vel terra nidū auis intueris: 7 mřz pullis desup incubantē: nō tenebis eā cum filiis. s. abire patieris vt bene sit tibi. Sed que pōt hic esse ratio lřalis: vt p dimissioe vnus anicule tāta pmittat^o merces: q̄ta p vnuerfoz mandatorū legis obfuatione Si dicēt sicut quidā puerilici dixerunt hoc esse pceptū cā pietatis: qd in hoc deus insinare voluit filiis isrl. q̄ misericordes debēt esse in hoīe 7 cauere ab eoz afflictione: q̄n 7 auib^o sic p̄cere voluit a lesione. Obicif. Si pietas hic locū hřet cū filii nec sibi nec aliis pnt cōsulere: 7 adhuc matre i digeret: ipā hō n̄ idiget eis maiori credulitate detinēt 7 occidit filii in hoc casu q̄ mater. Itē obf sili mō d illo pcepto Leu 19. Cū plātaueris ligna pomifera auferet^o p̄pucia eoz. i. p̄ma germina 7 imūda erunt

vobis nec edetis ex eis quarto anno sacrificabit fructus: quanto anno comedetis fructus eius? rei non videtur esse aliqua ratio literalis. Numquid, si equi sani sunt ad usum primo anno secundo vel tertio quarto et quinto? Item sibi modo obicitur de precepto illo Deuter. 22. Non serues vineam tuam altero semine. hic, non videtur esse ratio ad litteram nisi illa ratio que omnibus manifesta est: quia collatio seminis non posset fieri absque vinee detrimeto, sed ridiculum est in hoc dominum voluisse consilium illi populo in quo nullo consilio indigebat. cuiuslibet enim manifestum est huius detrimentum. Item sibi modo obicitur de aliis prohibitionibus mixtionis reip. Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est: funiculos in simbribus facies etc. Item in eodem videtur: Non arabis sibi in bove et asino in quibus nulla videtur ratio literalis.

Item eiusdem rationis videntur esse prohibitiones mixtionis animalium Leui. 19. Iumenta tua non facies coire cum alteri generis animalibus et confusionis habitum. Deuter. 22. Non induetur mulier veste virili: et vir non utetur veste feminea.

Item obicitur de preceptis ceremonialium cauedarum immundicia

rum: in quibus videtur contineri maxima in bonitas et utilitas. Et primo quidem de illo precepto cauedae immundicie copialis. Deuter. 23. Habebis locum extra castra ad quem egredieris ad requisita nature gerens paxillum, et sedit. Egredia humo operies: quod videtur ad litteram ridiculosum. Item obicitur de aliis immundiciis que sunt irregularitatis: ut immundicie puerpere Leui. 22. Item immundicia lepre: que multiplex erat in corpore. Leui. 13. Et in veste Leui in eodem ca. que maxime videtur ridiculosa ad litteram. cum dicitur: vestis lanea seu linea que lepra habet in stamine seu sergmine: aut pellis et que quid ex pelle confectum est ostendat sacerdoti.

Item lepra in domo que ad litteram super omnes ridiculose in precepto ponitur Leui. 14. cum dicitur: Cum inuenit sacerdos circuisse lepra domum videbit erui lapides in quibus lepra est.

Item immundicia semini flui: de quo Leui. 15. et nocturna pollutione sordidati in cubo.

Item immundicia menstruate mulieris et patientis fluxum sanguinis. de qua Leui. 15. circa quas immundicias personarum cauedas dantur plura precepta: que ad litteram vana et risu digna videntur. Item sunt immundicie que cauere iubentur circa tactum. sicut vas fictile

in quo aliquid ex notatis ibi reptilibus ceci disset: aut quod aliquid de morticiniis eorum tetigisset: et propter hoc frangendum. Eodem modo olivani fontes et cisterne et omnes aquarum congregatio sic legitur ibidem. Sibi modo vas quod non habebat opculum nec ligaturam deditur. sic legitur 19. Nume. Sibi modo generaliter cum tactu mortui inducebat immundiciam ceremoniale. Leui. 22. in quibus omnibus videtur officium ratio literalis. Item qui obusserant vitulam ruffam vel cineres eius portauerunt: vel qui alios aqua expiationis aspererat: quibus alie immundicie purgabatur reputabatur immundum. quod ad litteram inconueniens videtur. quod. s. ex remunda et mudatiua immundicia contrahatur. Item obicitur de immundiciis ceremonialibus quod ad usum seu gustum. Nam indicauit lex Leui. xi. immunda gressibilia que non ruminant: aut non fundunt ungulam. Item aquila que non habet penulas et squamas. Item volatilia rapacia ut aquila. et coruinus genus: et quedam alia. Leui. xi. et videtur omnia reptilia: sicut stellio. lacerta. et alia que in terra mouentur ut mustela mus et filia Leui. xi.

Item obicitur de ceremoniis purificationis immundiciae et primo

de ceremoniis in sacrificio vitule ruffe. ex quo erat purgatio generalis. Nume. 19. in qua precipitur ut adducas vacca ruffa: cui rei non videtur esse ratio literalis. Item quod imoletur extra castra et totaliter comburatur: et de eius sanguine septies fores tabernaculi aspergantur. Item precipitur ut in crematione vacce ponatur lignum cedrinum et ysopeus et coctus bescintus: que sunt litteram risu digna videntur. Item obicitur de ceremoniis et mudatione leprosi et domus leprose Leui. 14. Ad quorum purificationem summi precipiebantur duo passeret. lignum cedrinum et ysopeus et imolato uno passere in aquis viuis ex reliquis fiebat aspersorium: quibus aspergebatur domus seu leprosus: quo facto passer alius viuis in agrum volare permittebatur cui rei ridiculosa videretur ratio literalis. Item precipiebatur in emundatione leprosi ut sanguine agni imolati et oleo pœcti super extremum auricule dextre: et pedis: et manus dextre cui rei nulla videtur esse ratio literalis.

Item obicitur de absurditatibus circa oblationes sacrificiorum

in quibus non videtur ratio habere: quod solum generaliter animalium gressibilium iussit sibi deofferenda

in utroque sexu boue oue et capra. Sili mo-
 duo gna pcpue volatiliu. s. turture et colu-
 bam. Leui. 2. Passer et additus e in emun-
 datione leprosi. Leui. 14. Item pp quid aia-
 lia ista volebat iterfici et cremari vl i pte
 vl in toto sic het ex Leui. 1. 2. 3. et 4. Item
 pp quid in oi sacrificio iussit sal apponi si-
 cut het ex leuitico 2. Mel et fermentum
 apponi pbibuit. Item pp quid sanguine
 hostiaz supfundi iussit et sibi offerri sicut
 het ex leui. 1. 2. et 4. p. 10. Item pp quid
 adipem sacrificio et renes et reniculos sibi
 retinuit Leui. 3. Sili mo que ca erat differ-
 tis modi imoladi aialia: et gressibilia et vo-
 latilia occidendi: auguladi: decolladi: et col-
 lu retorquendi. Item quare pceptu est vt
 aialia offereda absq macula corpis offera-
 tur: nullogq mebro carerent: nec aliqd vi-
 tiu i mebro haberet. Item qrit ro litteral
 de soleni sacrificio hyrcor qd offerebatur
 in festo ppiationis Leui. 16. Quoz alii vo-
 cabat dñi: alter emissari. et sup que cade-
 bat sois q eet dñi oburebat ex castra cuz
 vitlo. ita q nihil imanet icobustu. Hyrcu
 et emissariu statuebat sacerdos cora dño
 et ofitens vniuersa peccata filioz isrl ipu-
 tabat capiti ei: et postea emittebat p hoiez
 paratu in desertu. et credut iudei q hyrc
 ille portaret oia peccata eoz in desertum
 imud erat quo igunt iudei. mud erat qui
 portantea tot imudicias oringeret. Si ri-
 diculu maximu vt q capiti hyrci peccata
 iputent: cu inocentissimus sit: et immunis
 ab eis. Item quo portaret pecc ppli: cum
 ipa peccata ppuu sbiectu mutare no pnt.
 Si dixerit quis q non portabat pecc: s pe-
 na debita p illis. no vt vep qa liber et sa-
 nus i desertu mittebat. Item si portabat
 oia peccata: vt quid offerebat hyrc alius
 pro peccatis ppli rotius. Item qre Aaron
 p se et vomo sua iubet vitulu in holocau-
 stu offerre qui ex castra cu hyreo cremetur
 Item querit de sacrificio et zelotipie de q
 legit. 5. Nue. in quo pcpiebat offerri mo-
 dicu farine ordeacee et no supfundi oleum
 nec poni thus q erat oblatio inuestigantis
 adulteriu. Item querit de sacrificio sile
 aspse oleo et panu. quoz nulla ro vt lralis
 de quib het Leui. 2. Sunt aut qj plurima
 alia ceremonialia circa differentia sacrifi-
 cioz de quib infra pleni tanget que non
 videntur hre litterale ratione.

Item queritur de

preceptis ceremonialibus tabernaculi et alta-
 ris. Et pmo querit de quo pcpit Exod. 20
 Altare de terra facietis mihi. et itez. Q si
 altare lapideu feceris illud mihi no edifi-
 cab de lapidib sect. e. rei nulla vt lral ro
 Item q ibi pcpit no ascendes ad altare
 meu per grad. Item q dr ne appareat
 turpitudine tua. Na no est xibile tuc vsum
 braccar n fuisse: vel sacrificates braccas o-
 ponere: imo etia pcpiebat vt sacerdotes sa-
 crificates femoralib vterent. Exo. 28.

Item querit qre altare holocaustoz pone-
 bat sb diuo: hoc est sb aere libero. Altare
 eto thimiamatis. i. in tabernaculu. Exo. 40

Item qre positio tabernaculi erat ex pte
 sancti scoz ad occidentem. Ex pte eto ingres-
 sus ad orientem. Ita q necesse erat adora-
 re ad occidentem: cu eoonrio dicat. 16. Sap.
 Oportz solē puenire ad benedictionē tuaz
 et ad ortu solis te adorare. Querit itez
 que erat ro opture tabernaculi lralis: cum
 infima optura hret ex cortinis quatuor co-
 loz. iaciti: et purpure cocti biseinri. et bisi
 retoite. Secudu eto erat ex sagis cilicinis.
 Tertiu erat ex pellib rubicatis. sup pmuz
 eto expellibus iaciti. 26. Exo. Item qritur
 que erat ro litteralis distinctiois taberna-
 culi p uellu quatuor coloz in sca sanctoruz
 Na dicit Aplos ad Heb. 9. Q pabola etem
 potis pntis. Item que ro dispositionis ca-
 delabri septē lucernaz in pte australi ta-
 bernaculi: que dr sca et mese ppositiois in
 ptem septentrionalē. Exo. vltio et Nue. 8.

Item que ro adiunctionis altaris thimia-
 matis cu cadelabro et mesa. Item que ro
 lralis collocationis arche et cherubin i ab-
 dito. hoc est in scis scoz. Na ad Hebre. 9.
 aplos expresse dicit p allegoria esse factum
 Ergo no erit requirenda ro litteralis.

Item que ro dispositionis thimiamantis et
 olei unctionis Exo. 30. Nūquid hic poterit
 inueniri ratio litteralis.

Item queritur de

cerimoniis circa ordinationem et ornatum et
 officiu ministroz. Na hñs macula no pote-
 rat ad ministeriu pmoueri. 21. Leni. Si ce-
 cus si claudus si grandis aut torto naso et.
 et ponunt ibi irregularitates que etiam a
 ministerio seu sacerdotio noue legis non

repellunt: ut albuginē hñs in oculo et hi.

Itē que rō q̄ in cōsecratiōe sacerdotum de sanguine arietis, linis extremū auricule dextre et pollex manus dextre et pedis dextri. Leui. 8. Itē que rō effusionis olei seu unctionis sup̄ caput Aaron cōsecrandi. leu. codē. Itē que rō oblationis triū aialiu; vituli p̄ peccato arietis i holocaustū arietis in cōsecrationē et canistri azimoz. Item que rō q̄ tradit̄ sacerdoti ordiato de arietis cōsecrationis ad epe arm⁹ dexter et pectusculū et panes de canistro azimoz ut eleuet ea corā dño Leui. 8. Itē que rō vestimētoꝝ Aaron que sūt feminalia linea, tunica linea que cingit baltbeo: tunica iacintina sup̄ humerale qd̄ astringit cingulo cui adnectit rōle cydaris sup̄ caput cui adnectit lamina aurea. d̄ quib⁹ oibus Exo. 28. Itē que rō ornatus minorū sacerdotū: qui vestiunt feminalib⁹ lineis: tunicis lineis: cinguntur baltbeis. mitras accipiūt in capitibus suis. 8. Leu. Itē que rō ordinationis leuitarū qui aspergunt aqua lustrationis. et radunt oēs pilos carnis sue et lanāt vestimenta et cū sacrificio offerunt et cōsecrantur i oblatione deo Numeri. 8.

Itē queritur de ceri

moniis solēnitatū. Erat enī solēnitas septimanae. s. sabbatū. Erāt itē solēnitates anni. pasca. i. 4. die mēsis p̄mi. penthecoste quāgesima die a pasca. Itē p̄ma die mēsis septimi solēnitas tubaz Decia die eius dē mēsis solēnitas pp̄tiationis. Decia die die solēnitas tabernaculoꝝ septē diebus Octavo x̄o die cōsequēte solēnitas collecte et ita in vniuerso septē erāt solēnitates legales s̄m q̄ enumerant̄ leui. 23. et additur solēnitas neomenie. Numer. 28. que fiebat in kleñ. hoc est in p̄ma die mēsis. Queritur aut̄ hāz solēnitatū rō. p̄termittis at̄ ceremoniis sacrificioꝝ et multipliciū obseruantiaz in solēnitatib⁹ de quib⁹ nullo mō posse v̄ reddi rō l̄alis: boꝝ rō p̄ ordinem quesita ē. Solo et p̄mo ad ea que obiecta sūt in ḡniali. Deinde x̄o que obiecta sūt in speciali. Ad obiecta x̄o in generali. ḡniali r̄sione d̄. q̄ ceremonialiū hoc est figuraliū p̄ceptoꝝ quo ad ḡnā p̄ceptoꝝ. duplex est rō literalis: et sp̄ialis. l̄alis refert̄ ad latriā cōditōis. Sp̄ialis x̄o p̄inet ad figuratō; ḡre r̄dēptōis. Quātū x̄o ad circū

stantias p̄ceptoꝝ nō v̄ aliquo q̄ v̄r possit assignari rō l̄al. ut quare talia aialia offerant̄ in tali solēnitate. Et q̄re i tali numero: et quare tali mō. q̄a hoc v̄t holocaustū. illud v̄t hostia pacifica: et hi. Nūe. 28. et Leui. 23. Sed dico q̄ v̄r est omniū istoꝝ rō sp̄ialis. v̄n. 7. Ro. scimus qm̄ lex sp̄ial est. lex Moysi lex sp̄ialis d̄ q̄a sp̄ialit̄ itel ligenda est. dicit ibi glo. Ad illud ergo quod p̄mo obicit q̄ p̄cepta sūme sapie debet h̄re optimā rōe. d̄. sicut dicit Aug⁹ d̄ p̄cepto dato Ade. Gene. 3. De ligno scie nō comedas: ut cām iussionis h̄ nō dicit reg ramus. s̄ hec magna vtilitas est hōi q̄ deo fuit i iubēdo. De v̄tile facit quicqd̄ iubē voluerit. de quo metuendū n̄ ē ne iubē qd̄ inutile est possit. Sedm̄ hoc q̄ d̄. q̄ obseruat̄ l̄alis ceremonialiū hec sufficiens ratō est vtilitas et meritū obedie. sic in p̄cepto dato Habrae de imolādo filio. 22. Gene. 2. p̄cepti nulla alia l̄alis rō est nisi probatio obedientie Habrae. Ad sedm̄ x̄o quod obicit q̄ nihil iubet seruari in lege sine cā cōcedendū est. tñ aliqui iubet aliqd̄ fieri cā significādi sicut p̄ceptū est Vla. q̄ iret nudus et discalciat⁹ in signum et portentum aduersitat̄ v̄tūre s̄ egyptū. Ita v̄r p̄cepta ceremonialia iussa sunt ad l̄am fieri: i signū future ḡre p̄ x̄m. cū etiā alia que in illo p̄plo cōtingebant: cōtingerent i figura que admodū dicit Apl̄s. i. Cor. x. Oīa in figura cōtingebant illis. p̄ter aut̄ rō; que dicta est. s̄. meritū obedie cōditōis. sufficiens erit ista rō. s̄. significatio ḡre redēptōis: et iste erāt rōes p̄ncipales p̄ceptoꝝ ceremonialiū legis. Nō tñ negandū qm̄ q̄ntū ad genera p̄ceptoꝝ rō l̄alis sit. q̄re talia p̄cepta illo tpe deberēt illi p̄plo dari: qm̄ erat fere totus mūd⁹ ydolatrie dedit⁹. ut p̄ hoc reuocaret̄ ab ydolatria et eliceret̄ ad latriā cōditōis: s̄. quod iā manifestabit. Ad illud qd̄ ob̄ p̄mo in p̄tem contrariā q̄ p̄cepta euangelii ex rōe sunt. et nō p̄cepta ceremonialiū obseruantiaz. Dicendū q̄ ali quid d̄ faciendū ex rōe dupl̄. simpliciter et s̄. quid. faciendū simpl̄ ex rōe est qd̄ s̄. se bonū est et semp̄ et apud oēs. s̄. que mo p̄cepta euāgelica sūt ex rōe faciēda: quia sūt bona s̄. se et semp̄ et ab oibus faciēda faciendū x̄o ex rōe s̄. quid est. qd̄ s̄. se bonū n̄ ē: s̄. tñ ex cā et pro tpe seu aliquib⁹ bonum est. hoc v̄tile vel expediēs. s̄. quem

modū ceremonialia legis ad litterā faciēda erāt. quia cā reuocationis ad latrā dōitoris tpe quo vigeat ydolatria illi populo qui ad ydolatriā pnus erat vtilia et expedientia erant. Ad 2° rō dō^o. q̄ in lege Moysi vmbra ē et figura r̄spcū future gr̄e redemptionis s̄^o qd̄ d̄r ad Heb. x. vmbra h̄ns lex futuroz bonoz nō ip̄am imaginē; rez. 3bi tñ erat v̄itas p̄ntis latrē dōitoris seu obedie. ex qua ceremonialiū p̄ceptozum sumit rō l̄ralis; et p̄ hoc p̄ r̄nsio ad obiecta in generali.

Ad obiecta uero in

sp̄ali p̄notādū est q̄ quedā p̄cepta ceremonialia necessaria fuerūt illi pp̄lo ad inchoationē religionis. Quedā rō ad cautelam vitādi erroris. quedā rō vt allicerent ad cultū et latrā dōitoris. Necessaria rō ad inchoationē religionis fuit p̄ceptū circūcisionis: et ritus p̄base. Circūcisio aut̄ erat ad distinctionē p̄ncipalit̄. Rit^o p̄base ad cōtōnē: que duo necessaria erant inchoatōi religionis. p̄mo vt ill e ppl̄s p̄ circūcisionem a ceteris ppl̄is ydolatricē deditis distigueret ferens signaculū diuine religionis.

Secūdo vt inuicē cōtōne religionis v̄ntretur p̄ ritū agni paschalis. Necessaria rō ad cautelā erroris p̄ncipalit̄ fuerūt p̄cepta oīa ceremonialia: que vident̄ or̄teri absurditātē seu in victu: sine in h̄itu: seu in actu. In victu multiplici vt de non arando in boue et asino. vt de nō semando agz diuerso semē. de nō infrenādo bouē in trituraione. de abiciēdo p̄ma germina arborū in fructuū collatione. de nō coquēdo edū i lacte matris in carniū p̄paratiōe. Item i habitu duob^o modis. vt de nō induēdo vestē lano linoq; et textā. de nō cōfundendo habit^o viroz et muliez. In actu indifferenti de dimittēda matre icubante sup pullos.

3tē necessaria p̄pter puocationē ad latrā dōitoris p̄ncipaliter fuerūt p̄cepta ceremonialia: circa dōcōrā dispositionē tabernaculi et altaris: et circa honorificā et honestam dispositionē ministroz: et iocundam institutionē solēnitatū: vt p̄ aspectū et cōsiderationē altaris et tabernaculi attraheretur pulchritudine. p̄ cōsiderationē ordinis ministroz attraherent̄ honestate. p̄ cōsiderationē solēnitatū traherent̄ et allicerent̄ iocūditate ad cultū et latrā dōitoris. hec

enī tria miro mō alliciūt et attrahūt aīam rōnalē. s. decoz. honestū. iocūdū. Item necessaria p̄pter vtrūq; s. cautelā erroris et puocationē ad latrā dōitoris fuerūt p̄cepta ceremonialia de cauēdis: et purificādis imundiciis et p̄cepta de sacrificiis: et p̄cepta de cauēdis imundiciis p̄nebant ad mūdiciā cōuersationis que multiplicia sūt sic iam ostendit. P̄cepta de sacrificiis p̄nebant ad cultū religionis que etiā multiplicabāt. sicut sup̄ dictū est: et iā rō dicit̄ Rūndendū igit̄ erit p̄ ordinē ad supra obiecta in speciali.

Ad primū quod ob

iectū est de circūcisione: et ritu p̄base. dō^o est q̄ quis ista duo iustituta sunt ad significationē: nihilōm̄ tñ iustititū et obfuantie istoz est rō l̄ralis. vñ et de circūcisione rō est quare sic fieret. et q̄re octauo die fieret. Gen. 17. et quare dilata est ab exitu de egypto vsq; ad ingressū terre p̄missionis Josue. 5. et q̄re p̄cepta est fieri culturis lapideis ibidē Josue. 5. Et q̄re nō fuit instituta ante tps̄ Dabrac. Quare aut̄ circūcisio p̄cepta sit hoc mō fieri. hoc est p̄ ablationē extremitatis pellicule membri virilis quā rōnes assignat. Prima rō est dōbilitatio libidinose cōcupie que viget in mēbro illo virili: et ex vulnē circūcisionis: et ex effusione sanguinis que in ea fit. Secūda ē expositio illi^o ptis. i. pulpe mēbri illi^o frigori et defricationi vestiū ex quib^o oībus efficit̄ minus sensibilis. quēadmodū et manus duris opibus assuete min^o sensibiles: minusq; passibiles inde reddūt: nihil aut̄ in premaxis minuit ac debilitat cōcupia; q̄ dōminutio sensualitatis et passibilitatis illius.

Tertia rō est in flagillationē sacroz veneris et p̄cepti: in quib^o illa tāq; pars: et occupatio veneris in corpe hūano: nō parum ornabat et colebat. hec erat enī ps̄ carnis que maxime pugnabat cōtra sp̄m: maxieq; cōraminauerat pp̄los illaz terraz: ita vt i oīa cōflagicia n̄ solū masculoz: s̄ ec̄ b̄roz aīaliū p̄uebat. sicut legis Leui. 18. Dēs cōtiones istas fecerūt accole qui fuerūt aīnos et pollnerūt eā. et itez. 20. eiusdē. Omīa hec fecerūt et abhominat^o sū eos: hac plaga effrenate: ac flagitiōe libidinis gētes illas et execrabiles que terram p̄missionis ante aduentum filioz israel inhabitauerant in

ydolatria nutriebat ac potissimū dñebat

Quarta rō cā seu rō est fortitudo ipsi
onis memorie creatoris. Est enī circūcisio
et signaculū et stigma inseparabile granissimo
q̄ dolore impressū. et ppter hoc fortissimum
est memoriale saluatoris. Quia cā ē fir
mitas pacti cū deo. sicut legit Gen. 17. Sta
tuā pactū meū inter me et te. et iter semen
tuū post te. In generationib⁹ suis federe
sempiterno. et itez. Hoc est pactū meū cir
cūcides ex vob⁹ oēs masculinū. Quare mani
festū est: q̄ hoc signaculo p̄fitef oīs circū
cisus. se hī⁹ pactū seu fedus inisse cū deo et
ip̄a susceptione hī⁹ signaculi intrat i p̄m
ac fedus Habrae: et ip̄a susceptione illius
obligat se ac debitorē se constituit vniuerse
legis que data est semini Habrae. sicut dīc
ap̄ls ad Gal. 3. Testificor oī hōi circūcideri
se qm̄ d̄bitor ē vniuerse legis faciēde. quē
admodū suscipiēs signaculū hoc est tonsu
rā et habitū cuiuscūq; religionis ad eam se
obligat vniuersā. Quare aut iussa est fieri
circūcisio octaua die a natiuitate p̄nli.

Ad hoc rō est: qm̄ ante octauā diē teneri
tudo infantū tā graue vulnus absq; picu
lo mortis nō facile sustineret. Si aut disse
ret vsq; ad ānos pueritie vel maioris eta
tis multi declinarent eā suscipere p̄p̄ gra
titate doloris. Quare at dilata fuit ab
exitu de egypto vsq; ad ingressū tre p̄mis
sionis. Rō talis assignat. q̄ forte nō vaca
bat eis: q̄ vel bellis d̄cuciebant. vel pesti
bus vastabant: vel seditionib⁹ diuidebāt
vel ob marmurationib⁹ exagitabant. vel
aliis icōmodis vrgebant s̄ quod dīc 3o.
tam. Locus aut fuit circūcisionis faciēde
firmato p̄plo in fide Habrae. et obtentis p̄
pre p̄missionib⁹ eidē factis. Tūc enī inno
uādū fuit pactū Habrae et firmādū ex pte
semis ei⁹ cū firmū apparebat ex pte dei. et
hoc p̄ exhibitōz p̄missoz. Quare at fiebat
cultro lapideo cā est. q̄ malefici ferro faci
ebant incisiones in corpibus suis. et maxie
in sacris martis. Metallū ei⁹ ferrimetallū
martis et prem eius in metallis opinabat
ydolatrā et vanitas. voluit q̄ ritū isrl̄ p̄ aliō
q̄ p̄ ferrū exerceri. vt saltē hac dissimilitu
dine aliquātulū eos ab ydolatria abducēt

Alia rō est vt fedus: qd̄ cū eis pepigerat
dñs in petra oreb eis p̄ hoc ad memoriā re
duceret: vel q̄ aqua eis de petra p̄duxēt
in aspectu cultoz lapideoz recordaretur

Tertia rō est vt lapideoz cordū suoz
duritiā in hī⁹ cultris lapideis legerent in
ip̄a hora circūcisionis: vt sic in penitudinē
emolirent: et cordū suoz duritiā sentirent
iterius p̄ punctiōz: quēadmodū cultorum
hī⁹ duritiā corpale p̄ circūcisionē. Qua
re rō p̄cepta fuerit p̄ Habrae: et nō añ. Rō
est: q̄ exuberāte errore ydolatrie Habrae
p̄mus fuit. sicut narrāt atiq̄e hystorie qui
reuocant hōes ab ydolatria ad latriā cō
ditoz: q̄ circūcisio ad hoc erat vt per
ip̄am distinguerēt cultoz creatoris a cul
toz ydoloz dabaf Habrae p̄mo p̄ceptū
faciēde circūcisionis. P̄terea rō alia ē: q̄
Habrae p̄mo facta est p̄missio exp̄ssa: q̄ de
eius stirpe nasceret redēptor: cū dictū est.
In semini tuo b̄ndicēt oēs gentes. Gen. 22
Cōueniebat aut signaculū sanctificationis
generationi: de qua dēbat nasci redēptor
Inde est q̄ Habrae et semini suo tm̄ p̄ce
ptū circūcisiois est datū. Ad illud vero
qd̄ querit de phase hoc est de agno pascali
Notāda ē rō imolationis et d̄mestionis de
quib⁹ Exo. 12. Nō ē q̄ in hoc q̄ agni in exi
tu de egypto ymolare iussi sūt et sanguine
ei⁹ s̄ limiaria domoz linire apte ab ydo
latria egyptioz iussi sunt recedē et d̄trius
cultū suscipere. Egypti enī arietē colebat: et
p̄p̄ hoc d̄mestionē arietis: aut agni et ip̄m
sanguinē mortifex sibi existimabāt. Inde et
stute diuina miraculose factū est: vt stute
sanguinis filii dei sibi salutarē p̄barēt: cū
p̄ ip̄m sanguinē ab angelo extitatore libera
ti sunt. Ipa aut d̄mestio agni iō iussa ē
vt in ip̄o ritu vniformi et cōsonis inticiarē
tur ad vnitatē et cōformitatē religiōis me
mores b̄nficii d̄ditoz: qui miro mō ab egyptiaca
fuiture et tribulatiōe eos liberauit
Inde ē q̄ p̄cipiebat d̄medi cū lactudagre
sibus et assatis igne vt ip̄imeref eis me
moria amaritudinis p̄ lactucas agrestas et
tribulationis p̄ ignē quas passi erāt i egypto.
et ppter hoc gratiores essēt d̄o libera
toz. Sili mō p̄cepti sūt comedē azimā hoc
est panē absq; fermēto in memoriā q̄tūre
liberationis ab afflictione egyptiaca que
sigtur in fermēto. Deut. 16. Comedēs absq;
fermēto afflictionis panem.

Ad ea que postea

obiecta sunt circa cerimonias in victu. Re
spondendū est. Et p̄ ad illud qd̄ obiciebat

v d

de illo p̄cepto nō coques edū in lacte m̄fis
Exod. 23. Aliquā cōsuetudinē ydolatrie vo-
luisse deū p̄ hoc remouē. ut dei p̄pls disti-
milis eēt ydolatrie: nō solū ritu sed etiam
vescēdi cōsuetudine. hi aut̄ signū validū
ē: q̄ ista p̄hibitio repetit̄. Exo. 23. et Deut
24. ut forti⁹ ei īprimē et generalit̄ habē
dū est p̄ r̄ q̄ ea que apta vident habē ab-
surditatē in ceremonialib⁹ mādat̄is et nul-
lā s̄ l̄ram utilitatē itendit elongatio ab
ydolatria. Ad illud r̄o q̄ obicit de pi-
mis p̄putiis arborū auferendis d̄b̄ q̄ hoc
fuit p̄ceptū cōtra errorem ydolatrie qui de
p̄mis fructib⁹ genio. i. d̄o nāc sacrificabāt
et p̄mitiuos fruct⁹ faustos et fortunatos eē
putabāt. et p̄pterea dictū est Leuit. 19. Po-
ma que germinant hi ligna imūda erūt
vobis trib⁹ ānis. s̄bandi. credebāt enī ydo-
latrie q̄ nisi cereri et genio et aliis quibus-
dā demoniis d̄ pomoz triū annoz fructi-
bus iux̄ suam sup̄stitionē offerrēt arbores
ille vel oīno arescerent vel steriles effice-
rent. Et iō dictū est p̄cietis ea in detesta-
tionē talis erroris. nihil faulse et utis i eis
credentes Ad illud r̄o q̄ obicit q̄ de il-
lo p̄cepto Deut. 25. Nō alligabis os bouis
triturat̄is q̄ hi p̄cepti r̄o fuit elongatio ab
ydolatria egyptioz: qui vsq; a d̄o bones ab-
hominabant ut de frugib⁹ suis eos n̄ sine-
rent comedē. ipi enī colebāt seraphi qui ap-
parebat eis in spē bouis. P̄tēa in manda-
to isto offensa est egras qua iustissimū ē ut
qui p̄cipat in labore p̄cipet in cōmestioe
sicut dicit Ap̄ls. i. Cor. 9. Ad illud quod
ob̄ de illo p̄cepto Deut. 22. Nō arabis in
boue et asino. dicit q̄ istas cōiunctiones di-
uersoz aīaliū genēz in opibus suis ydola-
tre faciebāt iuxta cōiunctiones planetaz
et quasdā alias cōstellationes credentes ex
hoc opa p̄spari. voluit ḡ de⁹ p̄ hoc r̄mouē
falsitatē credulitatis istius ne p̄ ea creato-
re relicto ad stellaz s̄uitia traherent. hac
eadē cā p̄hibuit deus cōmixtiones fieri ani-
malū diuersi generis. Leuit. 19. Sumēta tua
nō facies cōpre cū alteri⁹ generis aīanti-
bus. Nā ydolatre nefanda opa et maleficia
de fetibus ex hi⁹ cōmixtione p̄creatis facie-
bant in ampliatiōe ydolatrie veneris et
p̄cipi cōmixtiones hi⁹ p̄curabant sicut legif
in libro quodā maleficioz qui vocat̄ leges
platonis. P̄tē hac cām aut̄ assignat̄ aliaz
s̄. ut ordo nāc i p̄plo det̄ cōmēdare et p̄ ose

quēs flagiciū sodomiticū dānaret et ne ho-
mines cōmiscēdo se i hi⁹ opib⁹ vilissimis cō-
taminarent. Ad aliud r̄o q̄ ob̄ de illo
p̄cepto Deut. 22. Nō serēs vineā altero se-
mine. d̄b̄. q̄ cā h⁹ p̄cepti fuit ydolatria ce-
reris et bachi quoz cultores sicut ritus et
culturas cōiungebant atq; cōmiscēbāt: sic et
fruct⁹ quos de beneficētia eoz se obtinere
credebāt in eodē agro cōiungē cōsueuerāt
ut cū in eadē terra radices haberēt vites
et fruges bachi et cererē cultu et opib⁹ so-
ciarent. Et hec eadē r̄o est ei⁹ q̄ d̄r Leuit.
19. Agz nō serēs diuerso semine. Nā ydo-
latre i venerationē maxie elemētōz. ex q̄
rū cōmixtione hi⁹ gignebant cōmixtiones
seminū faciebant. Quod r̄o additur in
Deut. 22. Nō serēs agz diuerso semine: ne
et semētis quā seuisi et que nascūt̄ ex ea pi-
ter sanctificent̄. sensus est hoc est ne p̄ter
decime eoz et p̄mitie reddant̄. voluit enī
de⁹ decimas hoz et p̄mitias diuersis t̄pib⁹
reddi. sicut et diuersis t̄pibus colligūt̄.

Ad ea uero que ob

iecta sunt circa ceremonias in vestitu. d̄b̄.
est. Et p̄ ad illud q̄ ob̄ de illo p̄cepto. 22.
Deut. vesteq; ex lana linoq; cōtextam non
indueris. Et d̄b̄. q̄ r̄o h⁹ p̄cepti fuit ne det
p̄pls assimilaret̄ ydolatrie: qui b̄nificio stel-
laz putabāt p̄uenire fecunditatē: et copiā
lane in aīalibus et fertilitatē in agris. vñ
p̄pter hoc lanā et linū simul in vestib⁹ con-
iungebant. ut ip̄o hitu p̄fiterent̄ se ad stel-
laz cultū et in fuitiū obligatos. Ad illud
r̄o q̄ ob̄ de illo p̄cepto nō induet̄ mulier
veste virili: neq; vir veste feminea. Deut.
22. d̄b̄. q̄ hi⁹ p̄hibitionis vna r̄o fuit ex-
minatio sacroz mart̄is et veneris. Dicunt
enī q̄ in sacris mart̄is nō solū in virili ve-
ste iduebant̄ mulieres. s̄ etiā armabantur
ut ip̄m tanq̄ belli et victorie datorē cole-
rēt. Sili mō in sacris veneris viri effemīa-
bant̄. viz in vestib⁹ muliebrib⁹ sacra vene-
ris exercētes. p̄ hi⁹ sacrilego ritu mart̄i et
veneri se placere credētes. Alia r̄o cā ē
ut occasio p̄uocationis libidinis auferet̄
magna enī p̄uocatio libidinis viris est ve-
stitus muliebris et e⁹. et hoc est qm̄ vestis
muliebris viro circūdata vebemēt̄ refricat
mulierē et cōmouet p̄maginationē mulieris
et e⁹. Tertiā r̄o cām assignant ut tolle-
ret̄ errorea credulitas: q̄ credebāt ydolatre

applicatiōes vestitū muliebrū in sacris veneris coniūgi sibi amore fortissimo corda mulier. ppter quas hoc facerēt nō q̄ postea vestib' hī' vterent. Silt' mulieres id ipm credebant de viris: et virilib' vestiment' voluit q̄ de' hūc errorem auferre: ne p illum ad cultū veneris traherent.

Ad illud uero quod

phibet de phibitione ceremoniali. Circa actū indifferentē. s. de matre incubante supra: vel pullos dimittēda. Gen. 22. dō. q̄ rō hī' pcepti fuit elōgatio ab ydolatria: q̄ spabat pspitas vel longeuitas ab alio q̄ a deo. sicut enī malefici explorabāt coytus seu omixtiones quorūdā aialiu: vt in illa hora interficerent ea. et de corpibus eoz vel puluere darent eis quos vellēt ardore sue libidīs inflāmare: credentes corpa eoz i puluerē si hora illa occiderent hanc etutem hēre: sic et de matre ouis incubante vel pulli si ea hora capes fecūditatē et fortunā i nutriēdis filiis posse p̄stare. et hoc scimus ex multis similitudinibus quas legimus in libris maleficorum. voluit q̄ remouē misericors de' a cordib' eoz: ne aliūde fecūditatē quererēt gnis que sui multiplicatiōes ac lōgenitatē aliūde querē vel sperare q̄ ab ipō. et ppter hoc dixit. vt longo vinas tpe p̄tēta alia rō est: q̄ obseruatores auguri eoz faustā et fortunatā reputabāt inuētōz nidoz: cū matre et filiis et ouis. et iō dogmatizabant nō esse offendendā matrē: neq; filios: neq; sepandos esse ab inuicē. s. nidum cū oibus in eo sic iuēris suari precipiebāt tan q̄ cām bone fortune quādā. vñ et q̄ diu suabant nidū hī' cū oibus in eo inuentis sic illesū rādiu eis bene esse et viuere. Si hō dissiparent: aut quid de inuētis lederent dissipari demos: et q̄ matri filiis vel ouis mali facerent. hoc se vel filios eoz eē passuros p̄o certo scirēt.

Postea uero respō

dendū est ad ea que obiecta sūt circa ceremonias cauēdaz imūdiciaz. Erāt at imūdicie multiplices cauēde: quaz quedā erat imūdicia vulgaris vt in egestione. q̄daz vero erat imūdicia legalis: et hec varie baf multiplex. Nam quedā erat imūdicia que inerat psonis a cā intrinseca. quedam hō strahēbat a cā extrinseca. Itē imū-

dicia ab intrinseca cā inerat: vel ex vitio nāe itendentis salutē sp̄i seu v̄lis: aut ex vitio nāe itendentis salutē singularis. Ex vitio nāe itendentis salutē sp̄i seu v̄lis erat imūdicie accidentes circa op' generatiue: vt imūdicia seminflui vel pollutionis nocturne: et imūdicia mulieris mēstruate: et patiētis fluxū sāguinis: et imūdicia pariētis. Circa actū generatiue et uti viris accidit imūdicia pollutionis nālis vel innālis. Nālis in pollutione nocturne Innālis in seminfluis. Silt' mō in mulierib' imūdicia pollutionis nālis accidit an cōsumationē part' in mēstruis. Innālis in patiētib' fluxū sanguinis: de quib' oibus Leui. 15. Itē imūdicia circa cōsumationē actus generatiue in p̄u accidit i pollutione sanguinis mulieris piētis. Leuit. 12. Et hec ē rō distinctionis imūdiciaz ex vitio nāe itendentis cōsumationē sp̄i. Imūdicia hō que est ex vitio nāe itendentis salutē singularis est ex vitio lepre: que distinguit h' legē triplex q̄ aut ē in corpe Leui. 13. aut in veste. Leui. eodē. aut i domo seu habitatiōe Leui. 14. Itē imūdicia cōfeta ex cā extrinseca duob' modis ē: aut enī cōfeta mediāte gustu: aut mediāte tactu. isti enī duo sensus sentiūt p applicationē ad sua obiecta. Itē imūdicia circa tactum extēdebaf ad aīata et inaīata. Ad inaīata vt ad vasa et aquas que cōtēgebāt aliquod de reptilib' imūdis. Leui. xi. vel ad lectū siue vestitū in quo seminflui iacēt. Leui. 15.

Ad aīatū hō vt ad boīes multiplicif. Nā aut cōfēdebaf ex tactu rei sacre scē et mūde aut ex tactu rei execrande seu immūde ex tactu rei sacre vt in cōtingēte cūneres rufse vitule. Nūe. 19. Ex tactu rei execrande vt ex tactu illoz que h' legē reputabant imūda: et hoc dñf. vel mortui vel viuētū. Uiuētis rōnal vt ex cōtactu seminflui et alioz. 15. Leui. Uel irrōnalis vt ex tactu aīal qd h' vngulā. s. nō diuidit eā nec rumiat et silt' alioz imūdoz Leui. xi. Itē ex cōtactu mortui duplicif. s. ex cōtactu cadaueris homis. Nūe. 19. Uel ex cōtactu morticini i mūdi aīalis. Leui. xi. Itē imūdicia circa gustū varie baf. Nam quedā erat circa gressibilia. Quedā cōaqtalia. quedā circa natatilia. Quedam circa reptilia. Leui. xi. prout obiciebatur.

His ita distinctis

propter facilitatem intelligentiam. Respondendum
pro ordine ad obiectiones. Ad illud quod obi-
ciebatur de immundicia vulgari: ut de egesti-
one opienda Deuter. 23. dicitur quod hi precepti ratio
fuit honor dei et provocatio gentium ad laetam
adorationem. ut videntes gentes populum israel mu-
dicie sectatores et omnium immundicia delinere
provocarent ad consuetudines et ritus ipsorum. Pre-
terea ut intuitu dei tantum honor suaverit ca-
stris eorum: ut ex hoc in ipsis castris que de-
spatiali puritate custodiebat aliquid turpe fa-
cere non auderent. unde Deuter. 23. Dominus de-
tuus ambulat in medio castrorum. Ad illud
vero quod obiicitur de immundicia leprose. dicitur quod ratio fuit
provocatio ad latram adorationem. Cum enim lepra
morbus contagiosus sit et infectivus. cobabi-
tatio leprosi inter alios corrumpet multos: et
ostium egritudine inficeret. Ex quo sequeretur
quod horribilis esset societas: et cohabitatio po-
puli israel ceteris gentibus. pro oppositum ergo sepa-
tio leprosoz a societate israel provocativa erat
aliam gentium ad cohabitationem cum eisdem
propter salutem et sanitatem: et ita pro conse-
quens ad imitationem ritus et consuetudinis in
cultu adorationis. Ad illud vero quod obiicitur de le-
pra in veste vel pelle: et de lepra in domo:
quod ridiculosum videtur dicitur quod causa huius immundicie de-
clinanda fuit cautela ydolatrie declinande
Sicut enim accidit morbus corrosivus capillo-
rum et pilorum in corpore humano consumens et pu-
trefaciens eos paulatim: quemadmodum lepra
putrefacit carnem consumit. Sicut modo accidit
passio in veste et pelle que dicta est lepra et
est passio corrosiva pilorum et sibi pellis. Si-
milis passio invenitur in lapidibus qui in se ipsis
ex abundantia siccitatis consumuntur. unde dicitur
lapides cancerosi. Et prosequens in ipsis
parietibus domorum. quemadmodum nos videmus
consumptionem fieri in ipsis lignis. Dicitur igitur
quod pro hiis passionibus colebantur divi penates et la-
res: ut vel sicut eorum falsa credulitate tales
passiones tollerent a domibus et vestimentis: ne
eas inferrerent. Inde est quod voluit deus ut ad
sacerdotes pro his passionibus recurrerent: et
novo ritu voluit istas passiones mundari: ut
a ritibus superstitionis ydolatrie longe fie-
rent. Inde est quod aqua expiationis pro sacer-
dotes in emundatione voluit adhiberi pro qua
hiis demonia exterminarentur. Ad illud vero
quod obiicitur de immundiciis puerpere et mulie-

ris fluxum sanguinis patientis. dicitur quod ratio fu-
it ut horreret sanguinem filii israel. In destina-
tionem enim ydolatrie in eodem ritu humanus sanguis
demonibus multipliciter offerebatur. voluit
dominus eis horrorem humani sanguinis ingerere
In ritu enim ydolatrie humanus sanguis ef-
fundebatur. sicut habetur 3. Regum. 18. De prophetis sa-
cerdotibus Baal. Incidebant se iuxta ritum
suum cultris et lanceolis donec perfunderent
sanguine. Ad illud vero quod obiicitur de im-
mundicia menstruate. Dicitur quod ratio fuit in detestati-
one ydolatrie. solebant enim menstruate mulie-
res audacter se lune ceremoniis immiscere. quia
fluxus menstruum lune cursui deputatur. pro re-
putabant se menstruate tempore menstruum. eo ipso
sacris lune digniores: quia in ipsis luna eo tem-
pore manifesti operaretur. Multa autem audita
te et studio a mulieribus ydolatrie luna cole-
bantur. sicut legitur Jerem. 7. Mulieres conspungunt
adipem ut faciant placetas regine celi. propter
hanc ergo causam menstruas lex dei iudicavit im-
mundas. Alia causa fuit ipse mensurus sanguis
de quo malefici multa horifica faciebant

Tertia causa fuit honor et reverentia ta-
bernaculi: in quo posset mulieribus fluxus con-
tingere: si ad illud eo tempore admitteretur. Ad
illud vero quod obiicitur de immundicia seminis. dicitur
quod seminis iudicabatur immundus propter ab-
ominationem ydolatrie veneris: in qua se-
mens ipsi humane generationis sacrificiis miscebatur
Sicut modo patiens pollutio nocturna iudi-
catur est immundus: ut horrorem inducat lex fluxus
humani seminis alibi qui in opere generatio-
nis. et hoc propter execrationes ydolatrie et so-
domiticas abominationes quas omnino voluit
abolere. Ad illud vero quod obiicitur de immundicia va-
sis: et aqua ex tactu reptilium: seu animalium im-
mundorum. Levitic. 11. Et sicut modo de vase quod non ha-
bebat opculum. Nume. 19. dicitur quod ratio fuit declina-
tio ydolatrie. credebant enim ydolatre si mu-
res aut mustele atque lacerte et hiis qui ydolis
immolabant in vasis vel in aquis caderent
quod essent gratiosiora diis et ad immolandum con-
veniëntiora: sicut electa ab ipsis. Et ideo vole-
bat vasa carere opculis. Adhuc tamen apud
aliquos stultos remanent reliquie ydolatrie
istius: qui credunt quedam nocturna numina
frequenter domos: et vasa que discooperta
inveniant: postquam inde comederint et bibe-
rint denuo repleti. Si vero opera invenerint
ea vel clausa inde offendi: et ex hoc domui
periculum imminere. Ad illud vero quod obiicitur

de imundicia ex contactu mortui. vñ. q̄ rō
fuit elongatio ab opib⁹ maleficis: ⁊ nigro
maticis que in cadauere mortuoz exercen
tur. ⁊ iō qui tangeret mortuū p̄ legē iudi
caf imund⁹. Nūc. 19. Inde est q̄ sacerdotef
fūmi p̄hibiti sūt īgredi ad mortuos p̄fect⁹
ad p̄p̄inos Leui. 21. Ad p̄p̄inos autem
īgredi p̄missi sūt ne inhumana videret
lex. Ad illud x̄o q̄ ob̄ de imundicia ex
contactu cinez vitule: ex quib⁹ positus ī ags
expiationis alie imundicie purgabatur
q̄ vñ incōueniens si ex re purificāte imū
dicia contrahatur. P̄terea vñ sequi circu
latio ridiculosa. ga si quicūq; aliū aspergit
aqua expiationis imund⁹ efficit. Nūc. 19.
Oportuit igit ad hoc vt mundef q̄ asper
gat ab alio. Aut q̄ ab eodem quē aspsit: aut
ab alio. Si ab eodē itez ille imūdnus efficit
Si ab alio ille alius indiget alio asperfoze
⁊ ita erit circulatio ridiculosa. aut in infi
nitū p̄cessio ibit imundicie. Ad h̄ dixē
rūt quidā: q̄ in hoc voluit de⁹ reuerentia;
⁊ honore exhiberi sanctificatis ab ip̄o. ⁊ p̄
pter hoc vnūquēq; qui tangeret aliqd de
sacris indignum se reputare ex h̄i⁹ actu
⁊ timere ne indigne tetigisset: ⁊ p̄ hoc
peccō irreuerentie se reputaret pollutum.
Intelligit igit ista imundicia de imundī
cia reputationis. Alii x̄o dicūt: q̄ cū sa
crificiū vitule ruffe fieret in memoriā ydo
latrie adorationis vituli: quā omiserunt fi
lii isrl. Exo. 32. Usq; adeo voluit pplm suū
peccatū ydolatrie abhorere: ⁊ nō solum
hostia que p̄ illo offerebat: ⁊ illud signifi
cabat: imūda reputaret: ⁊ polluens orin
gentes. sed etiā ip̄e reliquie vt cineres ⁊
qcquid habēt aliquid ip̄oz ad mixtum: vt
aqua lustrationis: nō tñ h̄i⁹ imundicia per
ip̄as aquas lustrationis necesse hēbat pur
gari. s̄ p̄ ablutionē vestimentoz ⁊ abstinē
tiā ab ingressu tabernaculi: sicut ibi d̄r. ⁊
iō ibi nō accidit incōueniens q̄ obiciebat
Ad illa x̄o que obiciūt de p̄ceptis ceri
monialibus circa imundicias contractas ex
gustu gñali rñsione vñ. q̄ rō fuit elōgatio
ab ydolatria. Illa enī aīalia que p̄cipue lex
iudicauit imūda. ydolatre assūperant l̄
ī rit⁹ sacrificioz vel in venerationē. Dat;
enī q̄ ex gressilib⁹ ⁊ volatilib⁹ ⁊ aquati
libus ydoloz imagines figurabāt. vñ. 20.
Exo. p̄pter hoc d̄r. Nō facies oīuz similitu
dinē: q̄ in celo ē. ⁊ desup vt volatiliū: nec eo

rū que in terra deorsū vt gressibilium: nec
eoz que sunt in aquis vt natatiliū. Itē
p̄ ex Ysa. 2. q̄ simili mō faciebant ydola
rptiliū. vñ Ysa. 2. piciet hō ydola q̄ fecerat
vt adoraret talpas ⁊ vesptiliōes. ⁊ s. Eze.
Ingressus vidi ⁊ ecce oīs similitudo repti
liū ⁊ aīalium abhominatio. ⁊ vniuersa ydo
la ibi depicta. Itē est q̄ lex oīa h̄i⁹ iudica
uit imūda: vel ga in talib⁹ ydolis sacrifi
cabāt vñ porcus qui nō ruminat: s̄ findit
vngulā iudicaf imūdnus: ga adhuc paga
ni porcos ymolabāt ⁊ federa sua sacrificio
porcoz firmabāt: nō alif ratū extimātes: nī
si ip̄i qui paciscūt: aut federant p̄ īterme
diū partiū h̄i⁹ sacrificiū trāsierint. Simili
mō camelum: qui ruminat sed non findit
vngulā sacrificant ydolatre ⁊ malefici. sic
legit in li⁹ de anul. ⁊ planetaz. ita etiā de
aliis sicut intelligendū ē. Sic nūc. n. ⁊ ne
cessitate statuenō eēt in regionib⁹. vbi ca
rus d̄r adorari ne ibi inueniretur ⁊ apud
quē inueniret grauit puniret. Eadē rōne ⁊
in regionib⁹ ī quib⁹ buffo d̄r adorari: si q̄
buffonē iueniens ⁊ nō statī occidēt. graui
aīaduersione plectēd⁹ eēt: ita ⁊ p̄dicta ani
malia que vsarpauerāt sibi ydolatria: vo
luit eē abhōinabilia de⁹ suo p̄plo vt nō ea
cōmederent nec origerent. Dicūt autē qdā
q̄ p̄cessionis cuiusdā generis locustaz ad
esū filiis isrl Leui. xi. Rō est memoria auxi
lii d̄ni: q̄ eis īpensū est ad puniendū egyptios
celit⁹ p̄ locustas. Exo. x. Rōndendū
est postea ad ea que obiciunt circa cerimo
nias purificationis imundiciaz. Ad il
lud q̄ ob̄ de sacrificio vitule ruffe q̄
erat ad expiationē generalē. dicūt q̄ istud
sacrificiū p̄ceptū est offerri p̄ peccato ado
rationis vitule: in quo Aaron p̄plo colca
uit. p̄pter hoc factū est p̄ceptum vt rassa
eēt colorē habēs vituli adorati: vt ip̄i Aa
ron ⁊ toti p̄plo p̄ s̄bam ⁊ colorē rememora
tionē peccati illi⁹ p̄ quo offerenda faceret
⁊ pudorē ei⁹ peccati ingereret. Vacca autē
in sexu femineo nō vitul⁹ offerebat ga ip̄e
d̄ns synagogā vacca seu vitulā appellare
osuevit. vñ Osee. 5. Sicut vacca lasciuiēs
declinavit isrl. ⁊ itez in eodē. x. Effraym
vitula docta diligēturā. Rō at vocatōis
ga ad l̄ram iuxta amorē egypti vacce ydo
lū forsitan coluerunt. vñ. x. Osee. Vaccas
bethauē coluerūt. vacce igit vocant irri
fozie. iuxta illud psal. Siles illis fiant qui
v d 3

faciunt ea et omnes qui confidunt in eis. Ad illud ergo quod dicitur quod precepit ut extra castra oburatur. Non est ut cum illa vacca offerretur generaliter pro peccato idolatrie. significaret peccatum idolatrie maxime abominandum et detestandum et eliminandum a castris israel. Quod vero preceptum est de sanguine eius. et vicibus tabernaculi foras aspergi. Non est ut significaret per hoc sacrificii emundatio ab universitate peccatorum: que universitas in septenario intelligitur: vel que tota in septenario diebus committitur. fiebat autem hic aspersio contra ritum idolatrie: que sanguinem immolati cum totum apponebat demonibus ad edendum vel bibendum et offerentibus. Ad illud quoque precepit in crematione vacce poni lignum cedrinum. yfopus: et coctus. Respondet quod propter hoc ut in his virtus significatio sacrificii ostenderet. per lignum enim cedrinum quod putredine non recipit: sed a se eam perpetuo repellit et odore boni suavitatis. Per yfopum enim qui peccatum purgat et bonum odorem spargit. Per coctum bisentium quod colorem suum indelebile suat. ostendit quod sacrificium illud cum sequela sua consummationem erat filiorum israel a putredine peccatorum et fetore: atque decoloratione ex fide et devotione offerentium non virtute ipsius sacrificii: et ideo legitur. 19. Nunc. De cineribus sacrificii ut sint multitudini filiorum israel in custodia. Sed et yosephum quoque in cocto semper intelligitur ignis. Ergo iuxta ipsum in cineribus quatuor elementa quodammodo signata sunt. In cedro terra: quia ex terra crescit et valde terrestris sibi est ac solida. In yfopo aqua: quia ex pluvia sola gigni et nutrirunt ut yfopus. In odore amborum: aer maxime est eos quod odorem nisi vaporibus esse dicunt seu credunt. Comburent autem ista quatuor in rememorationem quod deus in igne apparuit Moysi primo. et quod in igne data est lex. quasi si quatuor elementa sacrificii illud offereretur deo altissimo: tanquam auctori eorum. vel propter hoc ut quicquid immundicie ex quocumque quatuor elementorum contractum esset: propter hoc sacrificii expiari intelligeret. Ad illud vero quod postea obicit de ceremoniis purgationis immundicie spiritualis. scilicet lepre dicitur. Et primo ad illud quod in emundatione leprosi adhiberetur lignum cedrinum yfopus: et coctus seu vermiculus et passus unus et unus: ut ex eis faciat aspersum. Lev. 14. Hoc modo ut filo coctineo ligaretur passer et yfopus et alligarentur ligno cedrino. ita ut lignum cedrinum esset quasi manneum aspersum

ysopus et passer esset id quod de aspersio tradendum erat in sanguine alterius passeris immolati in aqua vivis. Notandum igitur quod cum sint quatuor corruptiones quas lepra inducit. Prima est putredinis. Secunda fetoris. Tertia insensibilitatis. Quarta decolorationis. Lignum cedrinum ponitur quod est odoriferum ad significandum abolitum fetorem. yfopus que purgat peccatum a putredine ponebat ad significandum purgatum putredinem. Passer vero vivus qui etiam postmodum anolare permittitur: significat sanata insensibilitatem: et restitutionem mobilitatis et sensibilitatis vivacitatem. Vermiculus vero addebat ad significandum restitutum colorem redituum: et hoc per beneficium creatoris. Quod vero passer alligatur aspersio vivus auolare in agrum dimittebatur: cum passer sit de avibus gregatim volantibus. significabat leprosum a castris separatum et extra castra aliquanto tempore detentum. pro aspersione talem et emundationem ad castra reverti et in societate sanorum ac mundorum admitti.

Ad illud quoque quod dicitur quod de sanguine et oleo preceptum est extremum auricule pollicesque manus dextre: et pedis dextri mundandi tingerentur. assignat rationem iuxta scriptam. quia in his partibus primum lepra dinoscitur et sentitur videlicet in extremo auricule dextre: et in pollicibus illis. scilicet in eorum insensibilitate sicut dicitur propterea preceptum est tale fieri in emundatione ut ideo cognosceret esse ordo purgationis qui erat infectiois. Nota etiam quod tres liquores huic ritui adhibebantur. videlicet sanguis. oleum aqua viva. Et hoc propter tria que continentur lepra. Infectio sanguinis vehementia morbi. spurcicia seu immundicia carnis. Contra corruptionem sanguinis abolendam ponebatur sanguis. ad sanitatem morbi oleum. ad emundationem spurcicie aqua viva. Dicitur autem quod per ista non solum mundebar leprosus ab immundicia irregularitatis: imo etiam aliquando ab ipsa corruptione egritudinis per miraculum creatoris.

Consequenter respondendum

est ad obiecta circa ceremonias sacrificiorum. Et primo ad ea que obiciuntur circa ceremonias sacrificiorum in generali. Ad illud ergo quod primo obicit. quare in quadrupedibus electa sunt bos ovis et capra. in utroque sexu assignat multiplex ratio. quia ista sunt que totum quod vivunt et sunt: necessitati

homī tribuit. hoc est victui ⁊ vestitui. si
 igit recte humana necessitas respiciat so
 la ista de animalibus necessaria sūt hōibus in
 victū ⁊ vestitū. Cetera xō supflua sunt q̄
 ad necessitatē vite. vt porcus canis ⁊ equ⁹
 eo q̄ ipō q̄ voluit alia sibi offerri in sacri
 ficiis abstulit eis occasionē querendi non
 necessaria. dū eis nō voluit honozari.
 Ampli⁹: ga de quadrupedib⁹ ista mūdissi
 ma sunt: ga ⁊ mundissimis viuūt partibus
 ⁊ eoꝝ imundicie etiā mūde sūt. Præterea
 iter cīa quadrupedia ista māsuētissima sūt
 ⁊ minoz rebellione sustinēt mortē: ⁊ ideo
 minoz piculo imolantiū. Insup quia istis
 animalibus maxie vtebant: ⁊ in his erat lar
 gior beneficētia dōtoris erga eos. Cōuenie
 bat igit de his animalib⁹ dōtorū regratiōez
 ⁊ honozificētia p beneficētia exhibere.

Ad illud xō q̄ querit q̄re elegit de au
 bus turturē ⁊ columbā: que ⁊ pcepit Da
 biae vt sibi offerret in sacrificiū. Gen. 15.
 dō q̄ hec p̄cipue electa sunt ad sacrificiū
 ga iter oēs anes ista mūda ⁊ mansueta ⁊
 vtilia vsibus humanis sūt. ⁊ etiam castitas
 q̄ singularis in colūbis. q̄ vidualis in tur
 turibus inuenit. vñ p hoc exp̄sse dabat in
 telligi. q̄ si hi⁹ requirit in auibus sibi offe
 rendis: q̄to fortius in hōibus sibi offeren
 tibus. De hoc xō q̄ passer addit in emūda
 tione leprosi p̄ter rōez que sup̄ dicta ē. pos
 set sp̄alis rō assignari: ga dicit passer p̄
 modū suū morbū cōsimilē aliq̄n pati. Rātō
 aut̄ generalis q̄re alia animalia ab istis volu
 it de sibi offerri est ga oīa alia genera ani
 maliū: aut ydolatre sacrificiis suis execra
 bilia fecerant: aut augures vanitate obs
 natiōnū suaz p̄betizauerāt: aut magi ve
 neficō maleficis suis abofabilia reddiderāt

Ad illud xō q̄ querit p̄ter quid ista p̄ce
 pit iterfici ⁊ cremari deus. R̄ndet q̄ cre
 matio ⁊ cōsumptio sacrificioꝝ: mortē ⁊ cōsu
 mationē designabat peccatoꝝ. vt ille qui
 animalia imolabat ⁊ cremabat factō ⁊ etiam
 x̄bo sicut credi dicebat sicut moriūf ⁊ con
 sumunt ista animalia. sic moriant ⁊ cōsuman
 tur peccata p quibus illa offero. Præterea
 intentio offerentiū erat vel eē debebat vt
 sic prestaret mortis ⁊ cremationis quā pa
 riunt: hec animalia iudiciū. ostendit q̄ merui
 supplicii p peccatū meū: veniā aut̄ peto a
 dō p hoc sacrificiū. Ad illud xō q̄ querit
 quare in sacrificio p̄cipiebat offerri. sal nō

mel vel fermētū. Leu. 2. R̄ dō. quia mel
 in ydoloꝝ sacrificiis ponebat sicut fermentū.
 sal xō nō. Ad illud xō q̄ querit q̄re
 sanguinem fundi iussit ⁊ comedi p̄hibuit
 dō. q̄ cā fuit ⁊ cōsuetudo ydolatrie que nō
 solū sanguinē animalū: sed etiā sanguinē fili
 oꝝ ⁊ filiaz suaz imolabant demoniis: p̄
 q̄ dicit in psal. Effuderūt sanguinē inocē
 tē. sanguinē filioꝝ ⁊ filiaz suaz. Insup
 ⁊ opinabant ydolatre ex hoc se placē dōis
 suis. q̄ circa sanguinē imolantiū de sacri
 ficiis comedebāt: putantes eadē hora deos
 suos ad bibēdū sanguinē cōuēire. Dicūt
 aut̄ quidā q̄ hec est cā potissima quare p̄
 hibita sunt comedē animal captū a bestia: vel
 suffocatū. videlz p̄ter sanguinis admixti
 onē. Tamē suffocatio mod⁹ qdam erat imo
 landi demoniis: ⁊ iō p̄hibuit comedi suffo
 catū. Ad illud xō q̄ querit p̄ter quid
 adipē sacrificioꝝ sibi soli dō sacrificiis de
 ftinuit. triplex cā assignat. Prima ga ydo
 latre faciebāt cōfētū. Deut. 32. de quoz
 victimis comedebant adipēs. Secda vt i
 dō sacrificiis gule detrahēt: ⁊ offerētibus
 sobrietas faaret. Tertia honozificentia
 dō: qui in oblatione porcoꝝ ⁊ pinguium de
 buit honerari. minuēt aut̄ eius honoz in sa
 crificiis. si pars ei deterior offerret. Si
 aut̄ querat quare pectusculum ⁊ armū dex
 tꝝ in partē voluit cedē sacerdotū. assigna
 tur rō l̄ralis: vi; elongatio ab ydolatria: ⁊
 sp̄aliter ab ea p̄re que adhuc spatuloman
 tia nūcupat q̄ maxie in spatulis animalium
 ymolatioꝝ exercebant. Ad illud vero
 q̄ querit de mō imolādi ⁊ occidēdi. Re
 spondet iuxta l̄ram nullā aliā fuisse causā
 q̄ elongationē ab ydolatria: ga alios mōs
 hēbant ydolatre occidēdi animalia imolan
 da. Ad illud xō q̄ querit quare in animalibus
 sacrificiis p̄cepit vt absq̄ macula
 essent. R̄ndet q̄ rō h⁹ fuit honoz dei: qui
 dō de p̄cipuis honozari. p̄ q̄ dicit Mal. 1.
 Si offeratis cecū claudū vel languidū: nō
 ne maluz est offerre illū duci tuo: si placue
 rit ei. q̄ dicat non placebit ei.

Postea responden

dum est ad illud q̄ ob̄ dō sacrificiis. i spe
 ciali. Et p̄mo ad illud q̄ ob̄ de sacrificio
 solēni hyrcoz ⁊ vituli in festo ppitiatōis
 de quo. 16. Leu. Notandū igit q̄ illud erat
 generale sacrificiū ad expiationē omnium

peccatorum totius populi sel in ano. Ad hanc autem expiationem assumebant hyrci duo: et convenienter assumebant hyrci. quia fetidus est in se et de pilis eius fuerunt vestimenta purgentia: ut facile ex hoc intelligeret fetor et immundicia: et acculei peccatorum. Horum autem hyrcorum alter cremabatur: alter in desertum mittebatur: ut insinuarentur duo modi abolitionis peccatorum. unus est declinatio seu fugatio per cautelam. et hic significabat in hyrcis qui mittebantur in desertum. unde dicitur est emissarius. Alius modus est susceptio peccatorum per penitentiam: et hic significabat per sacrificium alterius hyrci qui cremabatur in holocaustum. Ad illud ergo quod queritur de hyrcis emissario quomodo portare peccata dicebat. unde quod signum pro veritate hoc est signato accipit: quemadmodum aliqua de scribi. cum eius nomen scribitur: et sic super dictum est: quod hostie signa et figure erant peccatorum: ita eiection seu fugatio hostie in hyrcis emissario fugatorum et declinationem significabat peccatorum: quemadmodum mors et crematio alterius hyrci exprimebat suspensionem peccatorum. Si autem quaeratur quid erat. quod sacerdos imponebat capiti hyrci populi peccata: et que esset oratio que super eum funderetur. Respondetur quod sicut dicitur Leviticus 16. Sacerdos confitebitur omnibus iniquitatibus filiorum israel. posita utraque manu super caput hyrci emittendi et imponebat capiti eius. quod duobus modis intelligitur. Uno quia dicebat sic sacerdos ad hyrcum. super caput tuum sunt omnia peccata ista. seu capiti tuo imputet ea deus et non filiis israel. Alio quia per scripturam omnium peccatorum. id est omnia peccata in universo continentem imponebat vel ligabat super caput eius et tunc emittebat eum per hominem paratum ad hoc et sic dispebat vel venoat a bestiis vel factus siluestris hyrci ille. ita disparere credebatur peccata sua per hunc ritum. Ad illud quoque queritur de oratione. Respondetur quia oratio que funderetur super hyrcum hunc fuisse dicitur. Sicut tu eicris et longe efficeris a populo isto. ita fiat de peccato eorum. Vel sicut tu liber et sanus et immunitus a morte et a lesione evadis et emitteris ita liber et immunitus fiat populus iste a peccatis. Eodem modo sicut vitulum: sicut tu cremaberis et consumaris: ita consumantur peccata populi istius.

Ad illud quoque queritur que emittebatur in desertum. Respondetur quia destra omnia volebat deus esse immunda. et abominabilia reddere per hyrcum emissarium: tamen quia malefici et ydolatre

destra propter hoc maxime frequenter ab eis dicitur ibi responsa demonum eisque ibidem ymolarerent. sicut adhuc multi faciunt. unde quidam magus in libro suo de magicis dicit se transisse cum philosopho ad loca desertinam vel desertinam omnium habitatorum: habitasseque ibi cum inhabitantibus lucis sex lustris annorum et ab eis didicisse: que in eodem libro conscripsit: tamen forsitan propter hoc: quia in specie hyrcorum seu caprarum in desertis demones apparebant. sicut legitur in vita beati Antonii ab baris. unde per faunos et satyros qui ibi in specie hyrcorum frequenter hominibus illudebant et adhuc illud non cessant: voluit ibi insinuare deus in hyrcis emissario: ut quemadmodum hyrcus emissarius absque custode relinquebatur in deserto expositus bestiis deserti ad devorandum propter peccata que in figura portabat sic populus honoraretur peccatis a deo custode ac defensore suo derelictus: bestiis malorum regnorum seu principum inimicorum nationum: que quibusdam bestiis diripiendus ac dilacerandus esset.

Ad illud quoque queritur quomodo possent obici quare que tamen gererentur hinc hostias decernant esse immundi. Respondetur ut in hoc docet eos deus patenter que longe eos vellent esse a peccatis: qui hostias que figure peccatorum erant tangere immundum esse iudicabat. Ad illud quoque queritur quomodo obici quare Aaron pro se et pro domo sua vitulum iubet offerre. unde quod iuxta litteram volebat eum deus esse sine metu de peccato vituli confutabilis: quem ipse filius israel confutaverat. Preterea rea potuit esse in sugillatione ydolatrie: que in egypto bos colebatur. unde occisionem bovis et immolationem sibi pestiferam suspicabat egyptii. Decuit autem doctorum legis: et divini cultus sacerdotem exemplo suo superstitionem hinc eliminare. Si autem quaeratur que erant castra cum fimo et pellibus oburetur hyrcus et vitulus. Respondetur iuxta litteram quod hoc insensibile fieri in horrore et abominato peccatorum. Preterea sanctum est contra ydolatriam qua colebatur ignis in qua propter honorem ignis cremari sacrificia non sinebantur extra castra: ne deum suum. id est ignem a castris suis eicere viderentur. Amplius factum est propter honorem tabernaculi ne pelles et fimo talis sacrificii altaris honorem et reverentiam minuerent.

Ad aliud vero quod

postea queritur de sacrificio zelotipie. Notandum quod voluit deus tali sacrificio revelari occulta

adulteria mulierum: ut adulterari metuerent
 et ne mariti suspectas uxores occiderent
 et notum erat accidere miraculum de inflati
 one ventris: et putrefactione femoris corru
 pte mulieris. Ad illud quod querit quare
 farine ordiacee sicut ritum aliarum oblationum
 non adiunges thus vel oleum. Respondet iuxta
 litteram quod hoc fiebat ut viris esset rubori hi
 sacrificium. tum propter hoc quia deo non offerri ex
 deuotione ostendebat pro hoc ipsum quod nec oleum
 nec thus habebat: tum quia vile erat in se et omnium
 sacrificiorum pauperrimum. Preterea noluit de
 sacerdotibus in pre ista dare occasione cu
 piditatis: et hoc ne iuitarent homines ad hi
 sacrificium offerendum, quod non tam honorificetia
 dei exigebat quam virorum malicia extorquebat
 Ad aliud vero quod querit de sacrificio sile
 osparse oleo et panum. Leui. 2. Respondet quod
 hi sacrificii ad litteram causam fuisse videtur: ut fie
 ret filiis israel rememoratio mane: quam plu
 erat illis deus in deserto: et quomodo mane pau
 rat eos. 40. annis habebat autem saporem. quia panis
 oleacei sicut habetur Nume. xi. Respondendum
 est consequenter ad obiecta circa ceremonias
 tabernaculi et altaris. Et primo ad illud quod
 obicit de altari. Notandum quod sicut quidam con
 ueniens dixerunt. Altare est diuini honoris
 titulus: et memoriale adoratum propter oblationum
 oblationum sanctificationum. spiritualis coelo
 nis et refectionis mensa est. In quibus quatuor
 altaris officia ostendunt. Primum est honor
 di: et memoria sicut quod scriptum est. Gen. 28. Quod
 Jacob erexit lapidem in titulum. Secundum est ut
 in eo propicietur deo ad ipsum fugientibus singu
 laribus et in eo adorantibus sicut quod ostendit Leui
 3. et 4. Tertium est sanctificatio munerum
 et offerentium in eo. unde ipsa munera dice
 bantur sanctificata et consecrata Leui. 22.
 Quartum est spiritualis relectio et coelo propter quod est
 edificatum altare. unde dicitur ad Cor. 9. Qui al
 tari deseruiunt cum altari participant. et ad
 Heb. 13. Habemus altare de quo edere non
 habet potestatem qui tabernaculo corporis
 deserviunt. Ratio autem distinctionis horum quatuor
 officiorum altaris est impetratio a deo propter ordi
 nationis propter misterium altaris ad deum et ad se
 ipsum et ad proximum. Ad deum propter honorificetiam
 et memoria. Ad se ipsum propter propitiationem et remis
 sionem peccatorum. et propter sanctificationem et dispo
 sitionem ad bonum. Ad proximum propter consonantiam religi
 onis in participatione sacrificii sicut diuinum
 cultum. Ad illud vero quod obicit quia precipitur

Exo. 20. fieri altare de terra. Respondet quod propter
 eliminationem consuetudinis ydolatrie. ydo
 latre namque altaria magnifice structure edi
 ficabant ydolis: ut ex hoc magis reueren
 dam ydolatriam facerent. Eadem de causa prohibi
 it altare ex sectis lapidibus edificare. et ne
 refricaret eis memoria ydolatrie. adeo enim
 voluit memoria ydolorum aboleri a cordibus
 eorum: ut nec aurum nec argentum ydolorum permit
 teret eos habere in aliquo usum. sicut legitur
 Deut. 7. Unum nota quod propter eandem causam prohi
 buit nemus plantari iuxta altare. Deut. 16
 Consuetudo. non erat ydolatrie sed arborum ydo
 latriam exercere: ut ipsa locorum amenitas eos
 ad ydolatriam puocaret. In ipsis etiam arbori
 bus sculpebantur vel pingebantur imagines
 demonum ad ydolatriam exercendam. Ad il
 lud vero quod prohibuit gradus fieri ad altare.
 eadem ratio assignatur. quia scilicet gradus habebant al
 taria ydolorum in quibus singuli singulas sta
 tiones et genuflexiones faciebant. Ad illud
 vero quod querebat de hoc quod addit ne vide
 atur turpitudine tua. dicitur quod tribus illi no
 ta erat hec turpitudine in fuitio ydoli: quod vo
 cabatur pauor: cui pudendis discipulis sacri
 ficabatur. Et sicut hoc dicitur quod unum mandatum
 est pro se ne videatur turpitudine tua. Qua etiam
 ratio ita artissime preceptum. Exo. 28. Quod sacerdo
 tes habeant femoralia linea quibus operiant car
 ne turpitudinis sue quam appropinquat ad
 altare ut ministrent ne iniquitati rei mou
 antur. Ad illud vero quod querit de positione
 altaris holocaustorum sicut diuino. Respondet quod hoc
 fuit propter dissimilitudinem cultus dei ad ydo
 latriam: quia altaria ydolorum intra templa ipsorum
 erant In constitutione duplicis altaris holo
 causti et altaris thimiamatis. Quorum unum
 erat extra tabernaculum super quod offerebatur sa
 crificium carnis. scilicet holocaustorum. Aliud vero
 erat intra tabernaculum super quod offerebatur in
 censum et thimiamata exprimebatur duplex sacri
 ficium deo offerendum visibile exterius in crema
 tione carnis. Inuisibile interius in contritione
 seu deuotione cordis. Preterea ostendebatur
 non sufficere sacrificium pecorum quod offerebatur
 super altare holocaustorum. sed necessaria erat fi
 des et deuotio caritatis et orationis ad deum
 que designatur per incensum ut in psal. Diriga
 tur oratio mea si. in conspectu. domine. Deum
 respondendum est ad obiecta circa ceremonias
 tabernaculi. Et primo ad illud quod queritur
 de positione frontis tabernaculi ad occidendum

Ad qđ dđ. qđ rō positionis fuit ad dclī
 nandā ydolatriā solis. Adozatores enī sol
 ipm solē ad orientē icaruari adozabāt: f^o
 qđ legitur Ezech. s. Qđ iter vestibulum 7
 altare crāt. zc. viri docta bñres ad tēplum
 7 facies ad orientē: 7 adozabāt ad ortū sol.
 voluit qđ de^o adozatores suos do: sū vertē
 ad ortū solis vt culturā solis abhominabi
 lē reddēt. Ad illud rō qđ q̄ritur postea
 que fuerit rō opimētoz q̄tuoz tabernaculi
 cortinaz. f. saoz pellū rubricataz. pellū
 iacintinaz. Rñdef f^o Josephū. qđ cortine q̄
 coloribus diuersis mira varietate erat in
 texte expmēbat celū sydereū. Saga sup cor
 tinas aquas q̄ sūt sup firmamētū. pelles ru
 bricate sup saga celū empyreū in quo sunt
 angeli. pelles iacintine celū supmūz vbi
 dō sup oīa. Ad aliud rō qđ querit que
 erat rō distinctionis tabernaculi in duas
 ptes p velū quatuor colorū in scā 7 sancta
 sanctorū. Rñdef f^o Josephū qđ tabernacu
 lū figurā totius mūdi gerebat. Et ppl hoc
 adozātes in eo se deū 7 dñm mūdi eo ipō
 a dozari pfitebāt. vñ qđ tabernaculū dī to
 tus mūdi dī: ppter qđ dī in psal. In cir
 cuitu ei⁹ tabernaculū ei⁹. Parte taberna
 culi duos mūdos seu duas ptes expmēbat
 vniuersi. videlz mūdū spūalē seu seculum
 alti⁹. 7 mūdū sensibile seu seculū inferi⁹
 Diaculū autē seu sanctū sanctorū qđ ab
 scōdebat pplo: vbi erat ppiciatorū. archa
 7 due imagines cherubyn. in quaz medio
 dñs apparebat: significabat seculū altius
 habitationē 7 patriā spūaliū sbaz seu an
 geloz: quib⁹ de^o apparet sicut est. Pars rō
 alia que dicebat sancta significabat mun
 dū sensibile: qui sepat 7 distinguit a mun
 do spūali p velū. hoc est p ipam naturā 7
 varietatē q̄tuoz elemētoz: qđ velut qđdā
 velū est ad velandū 7 abscondendū habi
 tationē 7 patriā angeloz. ita qđ nō poterit
 ab hōibus videri donec ablatū fuerit illō
 velamē: hoc ē variatio q̄tuoz elementoz;
 in generatiōe 7 corruptiōe. 7 hoc p pte dīc
 apls ad Hebr. x. hoc significante spū sācto
 nondū pparatā eē scōz viam. vñ f^o Jose
 phū varietas q̄tuoz colorū desigbat varie
 tatē q̄tuoz elemētoz. Color coctine⁹ pfigu
 rabat ignē. purpure⁹ aquā: quia ex sangui
 ne muricis: qui est piscis marinus tingit
 iacintibus qui est acrii coloris ipm aerem.
 Byssinus terrā: quia byssus in terra gignit

Ad illud qđ querit de positione cande
 labi 7 mese. Rñdef iux lram: quā iō pone
 bat candelabz 7 mesa in tabernaculo: vt
 adozātes in eo lucē 7 nutrimētū qđ maxime
 sūt hōi salubria adeo vt p ipz fuitū se ob
 tinē sparent. vñ hoz sedatozē luminis. f. 7
 nutrimēti voluit designare. ostendēdo qđ
 in domo ei⁹ ista habūdāt. vñ Baruc. 3. Di
 sce vbi sit longiturnitas vite: 7 vict⁹ vbi
 sit lumē oculoꝝ 7 pax. Lōgiturnitas vite
 7 vict⁹ in panibus ppositionis. 7 renoua
 tionē ipoz. lumen in candelabro luminis.
 Pax rō pōt intelligi in hoc qđ adiungeba
 tur. f. in altari thimiamatis: qđ erat spāl
 institutū ppter sacrificiū oñonis offerēdū
 ad ipetrandā pacē 7 reconciliationē ppli
 ad deū. Alii dicūt iux Josephū qđ cādelā
 bz lumis qđ hēbat septem brachia: figura
 erat. 7. planetaz. Mesa rō esce 7 sustēatio
 nis. In hoc ḡ voluit insinuare deū eē: cui
 septē planete fuit: 7 quā ipē de⁹ est dator
 esce nō ceres. 7 ppter hoc nec planetis nec
 cereri: soli dō est fuitendū. 7 de etiā erat
 qđ candelabz septē lucernaz ponebat ad
 partē austrāle a sinistris adozantiū 7 imo
 lantū: ne si staret ate eos: a dofoes 7 imo
 lationes que dō fiebat in ydolatriā septē
 planetaz fieri viderent. Sili mō mesa
 ppositionis ponebat ad ptē aglonarem.
 Nā in sacris lune panes offerebant sic ostē
 dit testimonio Jere. 7. vbi dī qđ mulieres
 faciebāt placētas regine celi. S; cum men
 sa panū in ydolis vbi colebat lana: pone
 bat recte ate ipm ydolū lune. iō ī taberna
 culo dñi non posita est directe añ ipm ora
 culū: s; ad aquilonē. Pterea vnicuiq; panū;
 illoz supposita est patena aurea 7 pugill⁹
 thuris: ppter dissimilitudinē a cultu ydo
 latrie. Ad illud rō qđ q̄rit d; adiūctiōe
 altaris thimiamatis ia rñsum est. Nā men
 sa sustentationē vite a dō quo ad vegeta
 bilē. Candelabz rō luminis illustrationē;
 a dō quo ad sensibile. Altare vero thimia
 matis pacē a dō quo ad oñiam aīe. 7 partē
 rōnalē expmēbant. Ad aliud rō qđ q̄rit
 que erat rō collocatiōis arche 7 cherubyn
 in abdito rñsio est. quā ppter cautelā ydola
 trie factū est: ne a pplo qui pronus erat ad
 ydolatriā leuissima occasiōe si eis paterēt
 adozarent. Qui enī imagine vituli paulo
 ante adozauerāt: qualr se ab adozatione
 arche sup quā de⁹ dabat rñsa 7 angeloz

ymaginē otinerēt. p̄pt̄ea eis v̄t Deut. 4°. Nō vidistis aliquā similitudinē in die qua locutus est vobis dominus: ne forte de cepti faciatis vobis sculptā similitudinē aut imaginē ⁊ adoretis ea. Ad illō qđ querit vlt̄io de rōe cōpositionis thimiamatis: ⁊ olei ūctionis. Breuit̄ d̄d. qđ f̄m̄ l̄ra; rō fuit honozificētia tabernaculi ⁊ cult⁹ viuini. v̄t. s. flagrātia odoris thimiamatis attraherēt ad d̄uotionē: ⁊ frequētatiō; tabernaculi ⁊ adorandū deū. v̄nctio vero olei qua cōsecrabat tabernaculū: ⁊ alia qđ erant ad officiū cultus mouerent ad reuerentiā cultus ⁊ sacrorum.

Cōsequenter est re

spondē ad q̄sita circa ordinationē m̄stro rū. Et p̄mo ad illud qđ q̄rebat q̄re habēs macula nō poterat ad m̄steriū pmoueri ⁊ rō ē. honozificētia cultus di: ne si m̄ster habēt aliquā notabilē deformitatē vilifi caret cult⁹ di apud simplices. v̄n̄ ⁊ tē p̄les deformitates it̄roducebat irregularitatē: qđ nō mō it̄roducerēt. q̄a facili⁹ ille popul⁹ recederet a cultu di qđ p̄pls xp̄ianus si ministros ei⁹ cōtēptibiles iudicaret. Ad aliō rō qđ querit quare in cōsecratiōe sacerdotis v̄ngit̄ extremū dextre auriculę. ⁊ pollices manus dextre ⁊ pedis. R̄ndēdū v̄t mōstraret qđ ex cōsecratiōe debēt sacerdos eē totalit̄ cōuersus ad deū: ⁊ q̄tū ad attētiō; seu intētiōne intellect⁹: que cōsignatur in dextera auricula: ⁊ q̄tū ad approbationē affect⁹ qđ designat̄ in pollice pedis dextre ⁊ q̄tū ad intētiōne effect⁹: que designat̄ in pollice manus dextre. Ad aliud vero qđ querit de rōe effusionis olei sup̄ caput Aaron cōsecrādi. R̄ndēdū ad exp̄mendū qđ ex vi cōsecrationis accipiebat potestātē alios cōsecrādi ⁊ ordinādi in sacerdotiū; v̄t ab ip̄o deriuaret auctoritas: qui erat sūmus pontifex in minores sacerdotes: sicut a capite oleū in mēbra cōfluebat. Ad aliō rō qđ querit de oblatione triū aialii ⁊ canistri azimoz Leu. 5°. d̄d. qđ vitul⁹ p̄ peccō offerēbatur in cōsecratione sacerdotis: memoriā remissionis peccati adōrnis vituli cui cōsensit Aaron ⁊ in detestationē erroris. Aries in holocaustū offerēbat in memoriā obediētie ⁊ amoris: ex quo voluit Dabaa filiū imolare: s̄ t̄n̄ p̄ illo obrulit arietē amoris ⁊ obediētie scriret sacerdos se

debē eē imitatorē. Aries rō in cōsecratione v̄t sciret sacerdos se cōsecratum in honozē illi⁹ qui p̄ sanguinē agni qui ē arietini generis in egypto saluabat p̄mogenita isrl. p̄ q̄bus p̄mogenitis assumebant ad diuinū cultū sacerdotes ⁊ leuite. N̄ier. 3°. Canistz rō panis v̄t sciret sacerdos se assūptū ad illius fructū: qui pane celesti hoc ē manna aluit filios isrl in deserto. 16°. Exo. v̄t qđ q̄tuoz firmissime ip̄imerēt in aīo sacerdoti q̄tuoz illa offerēbant. duo v̄t ip̄imerēt timor ⁊ reuerentia iusticie. duo v̄t ip̄imerēt spes ⁊ amor misericordie. Uital⁹ p̄ peccō reducebat memoriā iusticie diuine puniēt̄ malos adoratores vituli. Exo. 32°. Aries in holocaustum memoriā iusticie pbantis seu rēptantis bonos: v̄t Dabaa. Gen. 22°. Aries cōsecrationis amorē m̄ie liberantis a malo v̄t filios isrl p̄ sanguinē agni. Exo. 12°. Canistz azimoz amorē m̄ie sustentatis b̄n̄ficio v̄t filios isrl vel manna in deserto Exo. 16°. Ad aliud rō quod querit: q̄re in cōsecratione tradebat sacerdoti adeps armus dextre. R̄ est qđ p̄ hoc v̄t sciret sacerdos se accepisse ex cōsecratione duplicē potestātē. s. potestātē d̄o offerēdi sacrificiū quā significabat acceptio adipis: ⁊ potestātē accipiēdi stipendiū de sacrificiis ad suum victū. ⁊ hoc significabat acceptio armi ⁊ pecoris.

Deinde responden

dū ad obiecta circa cerimonias ornatus sacerdotū. Et p̄mo ad illud qđ ob̄ de vestimētis Aaron. ḡualr qđ d̄d. qđ oīs ornatus sacerdotū erat p̄ honozificētia di: ⁊ v̄t ex ip̄a honestate m̄stro; attraheret popul⁹ ad diuinū cultū. t̄n̄ ip̄a distinctio vestimētōz sūmi sacerdoti f̄m̄ Josephū. figurabat ip̄m eē ministz ⁊ pontificē v̄niuersoz cōditōis. v̄n̄ f̄m̄ qđ tangit Sap̄ie. 18°. Dispositio totius orbis figurabat in veste pontificis. fem̄alia linea ⁊ tunica linea seu byssina fr̄a figurabāt. Balthei rō circūuolutiōne oceanī. Tunica yacinthina ip̄o colore aerem p̄ferēbat. Per t̄tinabula tonitruū per malogranata cornuscationes significabant. Sup̄humeralē sui varietate celū syderiū. duo sardonices. duo hemispha v̄t solē ⁊ lunā. duodecē gēme in pectore. 12. siḡ in zodiaco. ⁊ pulchre qđ in medio erat appellabat rōnale. Rōne enī cūcta sūt plēa

et terrena per celestia disponunt. Cydaris ce-
 lum empyreum. Lamina aurea deum omnibus presi-
 dentem. tum non vix hec signatio conuenire. Dic-
 tum est quod varietates vestimentorum: designabat
 varietatem virtutum: quibus oportebat pontifi-
 ficem esse munitum. Seminalia significabat conti-
 nentiam. Tunica byssina: quod multis tonsuris
 puenit ad candorem. Per mortificationem
 carnis mundiciam interiorem. Baltheus qui stri-
 git venterem continentiam aut abstinentiam. Tunica
 yacintina que est exterior et etherei coloris con-
 uersationem celicam. Cingulum quo tunica stri-
 git conuersationis modestiam. Suphumerale
 mandatorum obedientiam. Rationale quo diuinam
 sciendam. Cydaris intentionem bone voluntatis.
 Lamina cuius nomen dei inscribitur memoria seu
 meditatio dei iugis figurabat. Ad illud
 quod queritur de vestimentis minorum sacerdotum
 dicitur quod feminalia continentiam. Tunica linea
 mundiciam. Baltheus modestiam. Mitria capi-
 tis intentionem rectam. Ad illud quod queritur
 de leuitis dicitur quod aspergunt aqua lustratio-
 nis ad significandum mundiciam mentis ab
 imudicia culpe. Radunt quoque pilos ad signifi-
 candum passionem supfluitat. Lauant vestimen-
 ta ad expressionem mundicie in conuersatione. Et
 hec sufficiant de ceremoniis circa dispositi-
 onem ministrorum. Nam magis pertinet ad mo-
 ralem instructionem rationes talium quam ad
 disputationem.

Ultimo breuiter re-

spondendum ad obiecta circa ceremonias so-
 lennitatum. dicitur igitur quod institutioes solennitatum
 erant in memoria potentie sapientie iusticie mi-
 sericordie conditoris. Ad memoriam potentie
 erant tria festa. Sabbatum. neomecia. pascha. Et
 sabbatum in memoriam potentie creatis omnia
 sex diebus et septima quiescentis. Neomecia in
 memoriam potentie gubernantis: que guberna-
 tio maxime apparet in principio cuiusque mensis
 in renouatione cursus lunaris. Pascha in
 memoriam potentie liberantis a malis egyptie
 fuitutis. Ad memoriam quoque sapientie dei que cla-
 ruit in latatione legis instituta est pentheco-
 stes quod est festum latationis legis quinquagesimo
 die post exitum de egypto. Ad memoriam quoque
 iusticie instituta erat solennitas tubarum: et so-
 lennitas expiationis. sed solennitas tubarum in
 memoriam iusticie prebantis bonos. Erat enim
 in recordationem prebationis hab:ae. quoniam pre-
 ceptum est ei immolare tres aries pro eo

immolatus est. Solennitas prebationis in
 memoriam iusticie punientis malos: et prebati-
 onis penitentibus. Erat enim instituta in re-
 cordationem seueritatis in punitione populi
 pro adoratione vituli. Ad memoriam quoque misericordie
 conseruantis israel in deserto. Solennitas taberna-
 culorum. Ad memoriam misericordie congregantis populum
 israel in terra promissionis solennitas ceteris
 atque collecte.

Consequenter ^{que}

est de numero et diuersa ceremonialium
 Circa quod querunt plura. Primo de nu-
 merositate ceremonialium. Secundo de diuersa
 in generali ceremonialium.

In primis igitur ^{que}

de numerositate ceremonialium. Nam non vix
 conueniens fuisse ut populo rudi et simplici tan-
 ta numerositas preceptorum daretur. Nam multi-
 tudo preceptorum auget obligationem. maior
 autem obligatio exigit obedientiam perfectiorem
 Perfectior autem obedientia non debet exigi a po-
 pulo imperfecto. quod inconueniens est populo hebre-
 orum quod tamen multiplicaretur. Item cois autem con-
 ceptio est quod in paucioribus maior via est: et
 ad perficiendum per intellectum in addiscendo: et est
 ad perficiendum per affectum in operando. et in pau-
 cioribus mandatis maior est perfectio et obe-
 dientia facilius. Item experimento scilicet quod scri-
 ptas mutationes abhorret natura: et post sequens
 ipsa ratio. cum in lege naturali fuerint mandata pau-
 cissima. inconueniens fuit ut in lege sequenti
 legem naturalem. scilicet legem Moysi multiplicent man-
 data et precipue ceremonialia: quorum ratio non
 potest ex ratione naturali. Ratio dicitur quod numerositas
 ceremonialium introducta est conuenienter in le-
 ge duplici de causa. Prima execrabilis et ydo-
 latrie multiplicis et superstitionis erroris
 propter quam eliminanda et canenda necessariu
 fuit in illo populo ad ydolatriam primo multipli-
 cari precepta ceremonialia: propter que reuocarentur
 et cauerent ydolatriam sicut propter ex precedentibus.

Secunda causa est exercitatio et occupatio in la-
 turia conditoris. quia enim mentes carnales in vno
 quouis exercitio posite statim fastidiunt: ne-
 cessaria est eis et salubris varietas exercitii
 que varietate excludat fastidium: et acceptabile
 redditur fuit conditoris: propter quas duas causas
 dicit dominus in Osee. s. Scribam eis multiplices
 leges meas. Tertia causa est multiplex signatio
 gratie saluatoris que non potuit vno signo vel

una figura tñ expm̄i. imo q̄a multiplex ē
 ⁊ incōp̄hensibilis gr̄a necesse fuit figuras
 multiplicari. Unde est qd̄ dicit Isidor⁹ sup
 p̄n̄. Leu. Q̄ oīs hostiaz diuersitas xp̄i ho
 stia figurabat: ⁊ propter varietatem vir
 tutū hostie xp̄i itroducta est varietas ⁊ di
 uersitas sacrificioꝝ. Unde subdit xp̄s i vi
 tulo p̄pter virtutē crucis offerebat. In agno
 pp̄ innocentia. In arietē p̄pter p̄ncipatum
 In hyrcō pp̄ similitudinē carnis peccati.
 Ro. 8. In turturē ⁊ colūba: q̄a de⁹ ⁊ homo
 mediator dei ⁊ hominū. i. tibi. 2. In duarū
 sbaz diuisione monstrabat. In similitudinē
 pp̄ dispersionē credentiū p̄ aquā baptisimī
 collectā ecclesiasticā eē corp⁹ xp̄i ostēdeba
 tur. Itē pro hac rōne d̄ Job. xi. vtinam
 de⁹ loquerer tecū. ⁊ ostenderet tibi secreta
 sapie sue. ⁊ q̄ multiplex sit lex ei⁹. Ad il
 lud ḡ q̄ p̄mo ob̄ q̄ multitudo p̄ceptorum
 non conuenit īfectis dō q̄ multiplican̄
 p̄cepta dupl̄. aut eā multiplicandoꝝ me
 ritoꝝ: quō nō conuenit multiplicare mādata
 nisi p̄fectis. Aut necessitate vitādoꝝ ma
 loꝝ quō expedit multiplicari p̄cepta imp̄
 ctis. cū. s. multiplican̄ occasiōes in peccatū
 sicut nos videm⁹ q̄ multiplican̄ humane
 leges ⁊ ecclesiastice cōstitutiones: cū multi
 plican̄ maloꝝ occasiōes. vñ ⁊ hoc modo
 conueniebat p̄cepta multiplicari pp̄lo iudeo
 rū. Ad scdm̄ q̄ ob̄ q̄ in pauciorib⁹ via
 maior est. dō q̄ v̄z est vbi p̄ pauciora
 p̄cedit ad vñ: vbi xō p̄cedit ad multa
 multiplicata n̄ est via maior p̄ pauciora imo
 p̄ multiplicata. Unde ē cū conueniret figurari
 multiplicata beneficia: ⁊ numerosā gratiaz
 redemptoꝝ. necessariū erat vt multiplica
 rē ceremonie figuraz legis. Ad tertiū
 q̄ obicit q̄ sbitas mutatiōes abhorret nā
 v̄z est vbi est mutatio in contrariū. vñ
 mutatiōē a pauciorib⁹ ad multa cōtraria
 abhorret nā ⁊ rō: nō at mutatiōē a pau
 ciorib⁹ ad multa nāe conueniētia. Conuenit
 autē nāe varietas exercitiū. tō ad mutatiōē
 in ip̄a varietate cultus diuini necessaria
 fuit multiplicatiō ceremoniaz.

Queritur postea in
 ḡnali. De diuina ceremonialiū. Notādū iḡ
 q̄ quidā ceremonialia legis in tres differen
 tias distinxerūt. s. in sacramēta sacrificia
 ⁊ sacra. Et sacramēta dixerunt instituta
 ad sanctificatiōē. Sacrificia ad p̄pitiatiōē

Sacra ad dei honorationē. Sacramēta le
 gis vt circūcisio ⁊ p̄base ⁊ odo ⁊ hi⁹. Sacri
 ficta xō que offerebantur de aiantib⁹ ⁊ de
 inaiatis vt silia. panes ⁊ libamēta. Sacra
 vt ea que erant sacra ad cultū rōne loci
 ⁊ t̄pis colēdi deū. vñ sacra erāt vt silia ta
 bernaculi ⁊ ornatus ⁊ solēnitates. Dicunt
 ḡ q̄ hec tria necessaria erāt: ⁊ hoc q̄a a p̄
 mo necessariū erat vt sanctificarē vel sc̄i
 eēt q̄ fiebant per sacramēta. Secūdo
 necessariū erat vt irā creatoris declinarēt
 ⁊ pacē ei⁹ ⁊ gr̄am obtinerēt qd̄ fiebat per
 sacrificia. Tertio necessariū erat vt ip̄s
 creatorē cultu placido hoc est loco ⁊ t̄pe p̄
 ut congruit honorarēt ⁊ hoc fiebat p̄ sacra.

Sed ob̄ cōtra. Nā p̄m̄ cōm̄ acceptiōnem
 ceremonialia nō solū cōsistūt in illis a cōs̄
 dicunt aut sacra. aut sacra. aut sacrificia.
 imo in aliis ob̄stantiis que cōpetunt p̄
 sonis vt de cauedis imundiciis ⁊ de cere
 ris de quibus lex voluit decernē ppl̄m̄ taz
 in victu q̄ in vestitu. tam in actu a natio
 nibus ceteris sicut sup̄ dictū est. vñ dicit
 Deu. 4. Mādauit mibi de⁹ vt docerē nos
 ceremonias atq; iudicia que facē debetis.

Itē nō v̄r v̄r v̄z q̄ dicūt sacrificia in
 p̄pitiatiōē. Nā erāt sacrificia que offere
 bant ex mera dilectōe vt holocausta Leu
 i. Itē erāt sacrificia que offerebant i gra
 tiaz actione vt hostia pacificoꝝ p̄ pace col
 lata. Leu. 3. quēadmodū erāt hostie p̄ pec
 cato. Leu. 4. Itē dixerūt quidā cerimo
 nias p̄ncipalit̄ eē circa custodias solēnita
 tū: ⁊ h̄ suantes it̄p̄tationē vocabuli. Nā
 ceremonie dicūt a cereis. i. luminarib⁹. que
 in solēnitatib⁹ apponebāt. vel a carie ⁊ me
 ne. quia tūc debēt in nobis sordes deficere
 Ut ceremonie q̄ cari munie a carendo mu
 nīs. i. officiis suilib⁹. Tñ extēsiōe dicunt
 ceremonie sacrificioꝝ ⁊ alioꝝ. S; incon
 trariū ob̄. q̄ at̄e instōē solēnitatū: ⁊ ante
 legē legim⁹ ceremonias. Gen. 26. d̄ de Da
 braā q̄ custodiuit p̄cepta dei ⁊ mādata ⁊
 ceremonias. Itē Exo. 12. de ritu agni pa
 schal. cū itroieritis terrā ob̄suabitis ceri
 monias istas. Ex quo relinquit q̄ cerimoie
 nō p̄ncipaliter dicūt ob̄suantie solēnitatū

Alii dixerūt q̄ cerimonie dicebant q̄i che
 re normie. i. salutis regule. vñ quia ista que
 instituta sūt ad diuinū cultū. ⁊ p̄cepta sūt
 regule directiue in salutē. dicūt cerimonie
 S; p̄m̄ hoc cū ip̄a p̄cepta moralia maxie sūt

directina in salutē & sūt regule salutis. & cerimonie dicerent. Dixerūt alii in p̄fias sapientū hebreoz q̄ cerimonie dicerent p̄cepta: que nō vident habē rōes; s̄ l̄am. vel quoz rō occulta est & later simpliibus. nota s̄o solis sapiētib⁹. S; s̄ hoc p̄ceptū de imolatione agni paschalis: nō est; cerimoniale. cū rō institutionis dētermīet exp̄sse. Exo. 13. ita q̄ manifesta eēt simpliciibus. D̄r enī ibi narrabis filio tuo i die illa dicēs. hoc est qd̄ fecit mibi dñs qñ egress⁹ sū de egypto. & erit q̄ signū in manu tua & q̄ monimētū ante oculos tuos. & tñ contrariū habet Exo. 12. Cū introieritis i terrā obfuabit cerimonias istas. Itē pari rōe nec festū tabernaculoz eēt cerioiale: q̄ ei⁹ rō exp̄ssa erat etiā simplicib⁹ Leui. 23. vbi d̄r. Mēse septimo festa celebrabitis seprez diebus: & habitabit in tabernaculis vt vīscāt posteri q̄ in habitaculis habitare fecerim filios isrl. Dicendū aut nō solū respicientes ad nomē: sed ad sn̄e rōes; & cerimonialia p̄cepta erāt oīa illa que introducta sunt p̄pter ritū cultus & latriam oditoris s̄ l̄alē rōem. Dicit aut Valer⁹ maximus & istud vocabulū cerimonte latinū est & sumptū fuit a cerere oppido: in quo oppido Romani p̄mo instituerūt ritū sacreuz; Inde est q̄ latini itēp̄tes i lege diuina posuerūt hoc vocabulū. vbi debuit significari ritus colēdi deū. vñ Exo. 15. dixit Jero ad Moysen. Esto ppl'o in his que sunt ad deū: ostendēs q; cerimonias ritūq; colēdi. Dicendū igit q̄ p̄cepta cerimonialia cōstāt in quattuor vīs. Prima ē in obfuantis. Secda in sacramētis. Tertia in sacrificiis. Quarta in sacris. Obfuantias aut in hoc loco dici⁹ in p̄ceptis circa diuinū cultū que data sūt ad eliminationē sup̄stitionis ydolatrie: & dēcinationē occasiois erroris: vt p̄cepta que data sunt circa vestitū vel circa victū: & circa obseruantias imūdiāz & hī: vt p̄ ex p̄cedentib⁹. Sacramēta aut & sacrificia & sacra dici⁹ instituta s̄ l̄am ad latriā; oditoris. Sed referunt sacramēta ad fidē veritatis. Sacrificia ad sp̄ salutis seu pietatis. Sacra vero ad honorē & reuerētiā maiestatis. In sacramētis enī signū est fidei fixitatis. vnde circūcisio d̄r signaculū fidei Habrae Ro. 4. Et sacramētū agni paschalis d̄r signū; eiusdē Exo. 13. Erīt q̄ signū in manu z̄.

In sacrificiis s̄o siue holocaustis seu pacificis seu hostiis p̄ peccato spes pietatis ē & obtinēde salutis sicut p̄ ex Leu. 1. & 2. & 3. & 4. cū d̄r. Sacrificia oblatio suavis odoris deo. In sacris s̄o honorificētia & reuerētia maiestatis dī est. Sacra s̄o ista attendant in instōne solēnitatū & ornatus tabernaculi & v̄tensiliū vlr que deputabāt ad v̄tinū cultū. s̄ hoc ḡ cerimonie i qua drupli v̄tia sunt. Primo in obfuantia eoz que p̄cepta sunt ad reuocationē & dēclinationē sup̄stitionis erroris. s̄ qd̄ d̄r. 3. Re 9. Si auerſi fueritis nō sequētes me: nec custodiētes cerimonias quas p̄posui vobis: si colueritis dōs alienos auferā ysl de superficie terre. Secdo in sacramētis vñ & p̄ sacramēto circūcisionis d̄r de Habraā. Sñ 26. Q̄ custodierit mādata & cerimonias Itē de sacramēto agni paschalis dicit Exo. 12. cū introieritis terrā obfuabit cerimonias istas. D̄r tēa de sacramēto ordinis d̄r Leui. 8. Hec est v̄ctio Aaron & filioz eius in cerimoniis. Tertō in sacrificiis. vñ Leu. 9. Dicunt oblata sacrificia s̄ altare absq; cerimoniis holocausti maturini. & N̄e. 15. De peccate p̄ ignorantia d̄r & offerat vitulū & sacrificia ei⁹ ad libamēta vt cerimonie ei⁹ postulat. Quarto in sacris. vñ Exo. 38. Hec sunt instrumēta tabernaculi testimonii in cerimoniis lenitaz; Ex quo p̄ q̄ v̄tensilia tabernaculi dicebāt cerionie v̄l iter cerionias eē. d̄. igit q̄ diuinitate & ip̄fecte fuit p̄dicta assignatio cerimonialiū legis. S; ob̄ v̄tra positā dīstinctionē. Nā dicit Aug⁹ in li. x. de ci. di. & sacrificiū visibile iuisibilis sacrificii. sacramētū. i. sacz signū est. vñ in psal. Penitēs inquit. Si voluisses sacrificiū dedissē vtiq; holocaustis n̄ delectaberis. sacrificiū dō sp̄s v̄tribulat⁹ z̄. Itē Aug⁹ in eodē q̄ ab hoībus appellat sacrificiū signū ē veri sacrificii. porro mīa v̄ez sacrificium est s̄ hoc ḡ vident nō distigui sacrificia. sacramēta legis cū ip̄a sacrificia sacramēta sint. Itē Aug⁹ i eodē. Si sacrificia que vult de⁹ quoz vnū est cor v̄tritū & humiliatū. nollet legalibus sacrificiis significari nō vtiq; de his offerēdis in lege veteri p̄cepisset. Ex h̄ ḡ relinquit q̄ nō distiguit cerimonie sacrificioz: & sacramētoz. Cōtra. Sacrificiū signū est veri sacrificii. v̄ez aut sacrificiū est op⁹ meritōiū. vnde Aug

x. de ciu. di. Uez sacrificiū est oē op^o quod agit vt scā societate inheramus do Re latū. s. ad illū finē boni quo veracit^r beati eē possumus. Cū g^o sacramētū pprie non sit signū sacri opis qd a nobis est: sed ipi^o grē sacre que a do est: et nō a nobis. sicut dicit ad Ro. xi. Si grā dī iā n̄ ex opibus: aliogn grā nō est grā. Sacramētū enī est inuisibil grē visibile signū. Relinquit g^o q^o sacrificiū legis: nō est pprie sacramētū. R^o sacramētū dī colter et pprie. Colter signum sacre rei seu illa res sit op^o sacz: qd ab homine est: seu illud sit grā que est solū opus diuinū. Et hoc mō dicit Aug^o. sacrificia eē sacramēta. Prope^o hō dī sacramētū signū sacre rei que est grā et nō op^o humanū: et h^o mō distinguēdū est: ga sacrificia duplicem intentiōz significatiōis habebāt. Erāt enī signa futuroz et faciēdoz. vt erāt sig^o futuroz et significabāt de futuris grīs in xpo. vñ dicit Isido^o sup^o Leuiticū oēs legales hostie xpi hostiā pferebāt: et isto mō sacrificia pnt dici sacramēta fspcū grē xpi ga tñ sacramētū pprie dī q^o est signū grē que in nobis est: est a xpo. Nō dicē^o p^o mō dū ppriū sacrificia sacramēta. Scōz hō q^o erāt signa faciēdoz. patet ampli^o q^o n̄ possūt dici sacramēta pprie: exceptis quibusdā que erāt pncipalit^r iustituta ad significandā grām vt forsitan sacrificiū vitule raffe: et sacrificiū ossecratiōis sacerdotū

Consequenter queri

tur in spali circa obsuantia cerimoniarū de imūdicia. Et qrit pmo colter: quid dicat pncipiū vel origo imūdicie. Scōz hō in pncipali qritū ad vřam statū ante legē in lege. et post legē. Quātū ad pncipiū obiciūt sic. ga pncipiū imūdiciaz: aut dī eē a nā rez: aut ab vsu illaz. aut ab institutione aut a significatiōe. Q^o aut a nā nō habeat originē hī imūdicia ostēdūt sic. Natura rez pōt osiderari triplr. Primo simpliciē et p se: et sic dī Gen. i. vidit de^o cūcta que fecerat et erant valde bona. Sitr dīc Aug^o q^o fuerāt oīa creata: valde bona: et ita valde munda: et ad Ro. i. 4. Scio et ostido ī domino Ihu xpo qd nihil est cōe. 2° osiderat nā rez in cōpatione eaz ad inuicē in respcū. s. minus nobiliū ad magis nobiles p^o qd dicit Aug^o. Oīa sunt mūda nāliter s^o ex opatione melioris nāe: quedā reputat

imunda. ex hoc accipit hī imūdicia de q loquimur. Cū aut fere oēs res opari hēant ad nobiles. g^o p^o hoc hī imūdicia fere ī oibus eēt quod falsū est. Prētēa vñ cōtrariū. q. s. quedā res nobilioris nāe reputarent imunde: vt aquila et leo et hī. qda^o hō minus nobilis nature reputarēt mūde vt ouis capta et hī. Tertio mō osideratur nāe rez: nō absolute in se nec in relatione eaz ad inuicē p^o ordinē vniuersi. sed in opatione ad pctm rōnalis creature. s. nec ex hac opatione pōt dici q^o hēat ortum hī imūdicia p aliquid. s. extractū ex hī peccō ga si dicat ex opatione ad peccatū homis p^o q^o dī sup illud Isa. 30. Erit lux lune sic lux solis: et lux solis septēplr: q^o oīa dēteri orata sūt ppter hominē. Contra. Hoc ē ga p^o hoc in oibus eēt ista imūdicia. Ex his g^o relinquit q^o imūdicia ortū nō potuit habē ex nā. Itē q^o abusa rez non potuit habē ortum imūdicia ostendit. Si ei dicerent imunda ga vsui sustentationis in epta p^o hoc imunda eēt quecūq^o ad vsū hūane sustentatiōis nō ogruerent. munda hō essent quecūq^o esui hominū ogruerent p^o hoc g^o porcus et multa alia que lex vocauit imunda nō reputarent imūda. Itē si dicat q^o ex vsu malo hominū dicūt ista aīalia imunda ga ydolatre eis vtebant ad supstitutiones ydolatrie. p^o q^o dīc Origenes sup libz numeroz Phytionibus dracones et alii serpētes mīstrare pbibent. Auguri bus hō quedā aues que lex reputant imundas. Cōn. Tā boues q^o oues et hī. multo tiens offerebant ydolis ab ydolatriis. vt 3° Reg. 18. De sacerdotib^o Baal: qui obtulerūt ei bouē. Ergo p^o hoc oues et boues reputarent imunda. Itē si dicat q^o hoc dī ppter abusū dyaboli: ga aliq^o aīalia ex pmissione diuina subiciūt demonib^o sicut spēs Gen. 3. et sicut porci. s. Math. Cōn. Scōz hoc et boues et oues dicerent imunda cum ex pmissione diuina voluntati et potestati demonū ccedant Job. i. dixit dñs ad Satan. Ecce vniversa que hī in manu tua sūt et ibi dī. q^o opatione demōis dīcedit ignis de celo et cūctos oues puerosq^o osumpsit. Ex his g^o relinquit q^o ex vsu rez nō potest habē ortū imūdicia. Itē si dicat q^o ex institutione ortū habuerit hī imūdicia. Cōn. Constitutio circa imūdicias aīaliū nulla emanauerat ante legē. Leui. xi. et tñ

ante legē: et etiā ante diluuiū dñi Noe gñ.
 7. Q̄ ex aiantibus mundis tolles septena.
 De aiantib⁹ 7o imundis duo. ḡ ante cōsti-
 tutionē legis erat imundicia in aialibus.
 nō ḡ ex cōstitutione est imūdicia. Si 7o
 dicat q̄ in Sen̄ dicit imunda: nō quia tē
 essent imunda. sed quia postea ex cōstitū-
 tione legis futura erāt imunda. Cōn. f. 13
 ḡ Moyses loquit f. 13 tps legis. Si ergo ex
 cōstōe legis facta est discretio mundorum
 ab imundis: et ante legē nō erat imūdicia
 ante legē nō poterat eē discretio mundo-
 rū ab imundis. ḡ nec electio. ḡ inutiliter
 et incassū diceret ad Noe Gene. 8. De ani-
 mantib⁹ mūdis tolles septena: de imundis
 7o duo. Itē si dicat q̄ imundicia ortus
 habuit a significatione: alis a signatione
 ut ille res dicant munde que p̄ proprietates
 suas significatiue erāt mūdicie mox: ille 7o
 dicant imūde q̄ sūt significatione imūdicie
 peccatorū. Cōn. Sicut dicit beatus Dionysius
 in hierarchia angelica. f. 13 eloquia dīna. Sū-
 z. Oīa valde bona. et iō ex oībus elicē est
 bonas speculationes. Reliquē ḡ q̄ oīa eēt
 mūda. q̄ oīa p̄t eē signatiua boni. vñ et ipse
 dñs vocat se vermis. Psal. Ego sū vermis
 et nō hō. et vocat leo Apoc. 5. Uicit leo de
 tribu iuda. et tñ ista f. 13 legē reputant im-
 mūda. Relinquit ergo q̄ p̄pter signatiō-
 boni nō dicit munda. Itē cū in oīb⁹ re-
 bus sit repire aliquas proprietates signatiuas
 boni. aliquas signatiuas mali. vnde et p̄ leonē
 aliqñ signatur x̄ps Apoc. 5. Uicit leo de t̄ba
 aliqñ dyabolus. i. De. 5. Aduersari⁹ noster
 dyabolus tāq̄ leo rugiēs circuit querens
 quē deuor. Ergo f. 13 oīa eēt mūda et im-
 mūda rōne diuersoz. R. vñ q̄ imūdi-
 cia nō accipit ex vna sola. s̄ ex plurib⁹ cau-
 sis appropriatis q̄tuor ḡnibus cap. Causa
 enī materialis seu dispositiua imūdicie
 est ex pte nāe nō tñ simplr. Simpliciter enim
 f. 13 nām nihil est imundū. Ex cōpatione tñ
 aliquomō imundū dñ. f. 13 q̄ dicit Aug. s̄
 Sen. 7. Oīa nālī mūda sūt: s̄ opatōe melio-
 ris nāe: quedā dicunt imunda: sicut bos leō
 melior. q̄ hōi necessarios: p̄ter quē creata
 sunt oīa. Cā 7o formalis imūdicie accipit
 ex pte vsus seu abusus: et hoc q̄ illis aialī-
 bus p̄ncipaliter et p̄ ceteris que lex vocauit
 imūda abutebant: aut ydolis imolādo. aut
 augurādo seu maleficia exercēdo: s̄ q̄ dicit
 Origenes. Cā 7o efficiēs imūdicie sūpra

est ex pte institutionis: que institutio p̄nci-
 paliter ortū hūit ex vsu vel cōtra abusu da-
 ta est: ut. s̄ elongarent ab ydolatria et pa-
 niret inobediētia. Elongarent ab ydolāta
 in hoc q̄ p̄bibebant ab his vescedis l̄ cō-
 tingendis que ydolatre p̄cipue habebant
 quēadmodū p̄tibent vti vestimēto ex la-
 na et lino cōtecto: ne eēt similitudo colētiam
 deū cū ydolatre que in venerationē ydo-
 latrie vestimētis talibus utebant ut puni-
 ret inobediētia f. 13 q̄ dicit Aug. in libro
 q̄onum noui et veteris tes. sc̄az lex nō in
 p̄ordio legis data est. sed enī duce perfī-
 dia vñ p̄missis fidē nollēt dare ad duritiā
 cordis sui acceperūt p̄cepta nō bona. sicut
 dicit p̄pha Ezech. 20. v. Supbis enī hoīb⁹
 et cōtumacibus nō debuit tota creatura s̄i-
 ci. Cā 7o finalis fuit signatiua. in signū enī fu-
 erūt institutiones legalīū imūdiciaz sicut
 et cetera leges obfuantie. vñ ad Heb. 10. dñ
 Umbra hñs lex futurorū bōz. et i. cor. 10. Oīa
 in figura cōtingebāt illis: q̄a p̄bi⁹ mūdi-
 cia vel imūdicia signatur aliquid circa x̄p̄s
 futurū: vel circa nos gerendū. Ex his igit̄
 q̄tuor simul aggregatis: nō ex vno tantū
 determinat rō mūdicie vel imūdicie. et
 p̄ bec p̄ r̄sio ad obiecta.

Meritur postea

q̄ imūdicis i p̄ncipali s̄ vñ: sta-
 tū p̄no igit̄ querit de imūdicis q̄
 ad statū aī legē. iux̄ illd̄ Sen. 7. De aiantī-
 bus mūdis tolles septena et septena. De im-
 mūdis 7o duo et duo. Secūdo de imūdicis
 legis de quib⁹ Leui. xi. az. et. i. 3. et in aliis.
 Tertio de imūdicis post euacuationē
 legis de quib⁹ dñ Act. 13. Ubi decreuit cō-
 siliū Ap̄loz abstinē a suffocato et sanguie

Quantū ad statum

ante legē. Querit ḡ q̄re ante tps Noe non
 fuit mētio de mundicia vel imūdicia.
 Nā cū imūdicia f. 13 q̄ dicitur est quodāmo-
 ortū habuerit ex nā. Natura semp eadem
 fuit in aiantibus. ḡ a p̄ncipio mētio debu-
 it fieri de mundicia et imūdicia aiantīū
 Si diceret q̄ ante tpa Noe nō erat abusus
 aialium que reputant imunda. Sili modo
 poterit dici q̄ t̄pib⁹ Noe non erat abusus
 cū t̄pibus eius nō legat ydolatria. Itē
 querit cum dñs p̄cepit Noe Sen. 7. ut de
 aiantibus mundis et imundis poneret in

archa et septena de mundis. bina de imundis. Et sciebat Noe que eent munda et imunda. Querit igitur vñ habuerit hanc noticiam si dicat quod ex instinctu nature pari ratione et alii precedentes hoc ipsum cognouissent: cum instinctus nature idem maneat penes omnes habentes eandem naturam. quod tamen nusquam legitur. Si dicat quod ex inspiratione diuina eadem facilitate negari potest qua et affirmari: cum hoc non legatur.

Item querit iuxta scripturam illi precepti: quare plura iussit accipi de mundis quam de imundis quia de mundis septena: de imundis tamen duo. Item querit in impari numero summum munda. Immunda vero et etiam rationalia in numero pari. Si dicat secundum Rabanum in glo. Quod impar numerus virtutis spiritum pretendat. Par vero infirmitatem. Contra. Sed hoc est rationalia debuerunt sumi in impari numero cum rationalibus maxime operatur spiritus virtutis. Item querit an ante legem quod erat imundum quod ad imolationem esset immundum quantum ad commestionem: quod vñ quia indistincte dicitur de animalibus mundis et imundis. Generaliter autem imundicia extendit respectum imolationis. et respectum commestionis. Contra. Item. De quod mouetur et viuit erit nobis in cibum. Et omnia animalia secundum hoc erant munda quantum ad commestionem. Sed constat quod tunc non erat omnia munda quantum ad imolationem. quia dicitur Gene. 8. Tollens Noe de cunctis pecoribus et volucris mundis obtulit holocausta. ergo aliqua animalia erant imunda quo ad imolationem. Item ad idem est quod dicit Augustinus. in quonibus noui et veteris testam. Escaque lex non in premeditatione legis data est. sed multo magis nec ante legem: et tamen mundicia et immundicia reputabatur in animalibus quam ad imolationem. Item querit cum in lege Levitic. 3. Adeps carnis et sanguinis reputentur imunda quo ad commestionem. non tamen quod ad oblationem. Imo illa precipue. scilicet adipem et sanguinem precipit de se sibi offerri quare ante legem et temporibus Noe non reputarentur imunda. Commestio adipis cum reputetur imunda commestio sanguinis per illam diuinam constitutionem qua dictum est Noe. Item. De quod monef et viuit erit vobis in cibum. excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. Item querit cum in lege dicitur terminentur imundicia ex parte brutorum et etiam hominum. Levitic. xi. 12. 13. et 15. Ante legem vero legitur imundicia ex parte brutorum. vñ et ad noe dicitur est Gen. 7. De animalibus mundis et imundis tolles etc. Quare ergo sibi modo non fit mentio

de imundiciis hominum. Item per ordinem ad obiecta. Ad primum quod querit quare ante tempus Noe non fit mentio de imundicia et mundicia animalium: et specialiter quo ad imolationem. Respondet quod duplex ratio secundum allegoriam concurrebat. Cum enim oblatio sacrificii fieret propter expiationem originalis ante tempus circumcissionis et propter expiationem actualis. Duplex erat figura seu significatio sacrificii. vna sacrificii passionis christi: quod principaliter erat ad expiationem seu mundationem originalis. Alia sacrificii penitentiae. seu cordis contritionis quod proprie est ad emundationem actualis.

Quantum autem ad significationem sacrificii passionis christi conueniebat ut secundum occursum temporis magis et magis et magis fieret declaratio veritatis. Unde quia sacrificium redemptionis per christum debebat fieri in carne et in munda carne: et esse in carne humana. Item in exordio prime etatis in sacrificio Abel figurabatur in carne munda fieri. Postmodum in secunda etate in exordio per sacrificium Noe ostenditur futurum in carne munda. Tertio in exordio tertie etatis in habuam cum precipue filius imolari ostendebatur futurum in carne munda et humana. propterea conueniebat ut ratio sacrificii Noe in quo incipiebat 2a etas et maior etiam debuit esse declaratio sacrificii redemptionis quam prius fieret mentio de imundicia carnis sacrificiade. Quantum ad significationem sacrificii penitentiae seu cordis contritionis quod proprie ad emundationem: imundicie actualium peccatorum conueniebat. ut tempore Noe in quo maxime habundabant imundicie actualium culpam: quia omnis caro corrupta via sua Item. 6. fieret mentio de mundicia et imundicia nature sacrificiorum. Ad secundum quod querit qualiter Noe habuit noticiam de mundicia et imundicia dicitur quod primum ex natura: primum ex ratione. primum ex inspiratione. In animalibus que secundum legem reputantur imunda. quedam sunt homini nocua. quedam sunt homini inutilia. Quedam vero sunt necessaria. Nocua sunt serpentes et leones et hi. que sua feritate hominibus frequenter nocent. Inutilia vero ut quibus non potest homo uti nec ad victum nec ad vestitum: nec ad laboris adiutorium. sicut formice stelliones et infinita genera reptilium et etiam animalium et autum. Non necessaria ut sine quibus vita hominis potuit sustentari et secundum hoc solum ingenium gressibilem omnis et capra et bos necessaria homini iudicantur: quia prebet homini victum vestitum et adiutorium potissime sunt timore nocumendi. Alia vero sicut canes equi etc.

nō se habet hoc mō. Et iō sine illis pōt cō
uenient vita hōis agi. Accedente igit rōe
cū instinctu nāe: et supueniēte diuina inspi
ratione Noe habuit notitiā mundoꝝ et im
mūdoꝝ. Instinctu enī nāe p̄mittēdum
ē. et q̄i abiciēdū quicqd est nāe nociuū: aut
futile: aut nō necessariū velud imundum
pari hō rōe cōferēte etiā talia abiciet velud
imunda. Fortitus hō adueniēte spiratōe ad
declarationē sacrificii redēptōis in carne
mūda. Dicendū ḡ s̄m Aug. q̄ opatōe me
lioris nāe ī illis que homini sunt salubria
vtilia et necessaria: potuit rōe et nā quedā
reputare imūda. Ad illud ḡ q̄ obic̄ q̄
pari rōe p̄cedētes possēt illud cognoscere
Dicendū q̄ v̄ez ē si īstictui p̄sone accessis
set rō et inspiratio. Rō que s̄ p̄fectionem
iusticie solis necessariis et vtilibus cōtēta
cēt. Inde est q̄ ex p̄uilegio singulari d̄ noe
d̄ Gen. 6. Noe vir iustus atq; p̄fect⁹ ē.

P̄terea inspiratio que accessit ad Noe
cū ei locutus est de⁹ vt sicut inspirauit ei
q̄ de mūdis tollerēt septena et septena. de
imundis hō duo et duo. ita p̄s inspirauit
que debēt reputare imunda et que munda

Ad tertiu q̄ querit̄ quare p̄ceptū ē plu
ra tollere de mūdis q̄ de imundis. R̄
s̄ Aug. vt plura eēt que hōibus p̄deēt
q̄ que nocerent. et alia rōe s̄ Rabanū. vt
egressus Noe de archa hēret q̄ imolaret
et māducaret. Ad quartū hō. s. quare in
īpari numero sumūt mūda. imūda hō et ra
tiōabilia ī numero pari. R̄ s̄ Rabanū
Impar enim numer⁹ virtutis sp̄s p̄tendit
Par hō īfirmitatem. Sed cōtra hanc re
sponsonē sic ob̄. q̄ s̄ hoc deberēt rōnabi
lia sumi ī numero īpari. Et iō v̄ aliter
respondēdū d̄: q̄ irrōnabilia sunt mūda
ad duo: seu ad duplicē v̄sum. Ad v̄sū. s. p
pagationis nāis: ad quā necessaria est pa
ritas masculi et feie. Et ad v̄sū sustentati
onis hōis vel imolationis et q̄tū ad hoc n̄
est necessaria paritas maris et feie. q̄ q̄ erāt
ad v̄sum p̄pagationis nāe et nō ad v̄sum
sustentatōis vel imolationis debuerūt eē
ī numero pari sic rōnabilia et imūda. q̄ hō
ad duplicē v̄sū īpari. Ad q̄ntū. s. q̄re
nullū aīal reputat̄ imundū quo ad cōmesti
onē: s̄ q̄ntū ad imolationē. R̄ imūdicia
quo ad imolationē: ītroduc̄ta est ad figurā
sacrificii redemptionis futuri in carne mū
da: que cōpetebat vt dictū est t̄pibus Noe.

Mūdicia quo ad cōmestione ītroduc̄ta est
p̄ncipalr in penā cōtumacie: vt dicit Aug⁹
in q̄onib⁹ no. et vete. tes. vt dictū est. nō at
puniēda cōtumacia ante legis p̄uaricatiō;

Ad sextū d̄. q̄ p̄hibitio sāguinis p̄mo
ītroduc̄ta est in horrozē effusionis sāguis
hūani: ne p̄pter assuefactionē cōmestione
sāguis aīaliū minus horrerent hominum
occisionē et a cōmestione sāguinis aīalis
iualescēte crudelitate t̄n̄sirent ad cōmesti
onē humani sāguinis. quēadmodū de ha
bitatōib⁹ terre sancte d̄ Sap. 12. illos anti
quos habitatores terre scē tue exhorruisti
filioꝝ suoꝝ necatores sine misericordia cō
mestores viscerū hominū et deuoratores sā
guinis. et iō paucis existentib⁹ et exemplo
Chayn p̄nis ad irā. Sap. 10. Per irā homi
cidii fraternitas deperit. et itez. Dionis
ad supbiā et rixā sic p̄ ī turri babel. Gen.
xi. Ītroduc̄ta obuit p̄hibi⁹ efus sāguis. et
hō ītroduc̄ta est cōtra cōsuetudinē ydolatre
que sāguinē imolatiōis in venerationem
ydoꝝ bibebāt: et adipes cōmedebāt. Gen.
32. de quoꝝ victimis cōmedebāt adipes et
Et hoc mō iualescēte ydolatria p̄ legem
debit p̄hiberi v̄trūq;. Ad septimū d̄.
q̄ imundicia hominū ītroduc̄ta est ī bon⁹
vel cā eliminationis ydolatrie: sicut patz
ex p̄dictis. Et iō ante legē et inchoationē
ydolatrie nō debuit ītroduc̄ta. Ex cā vero
ītroduc̄ta est imundicia et mundicia: sicut
patet ex p̄dictis.

Postea queritur de

imundiciaꝝ ob̄suantia q̄ntū ad statū le
gis. Omissis igit̄ his que in p̄missis q̄sita
sunt circa istā materiā q̄e de rōne cerimo
nialiū p̄ceptoꝝ: que cū in lege determinēt
circa gressibilia et volatilia aliquid mun
dū et aliquid imundū q̄ntū ad cōmestioē;
et imolationē Leui. xi. Quare nō deteriat̄
circa natatilia mūdicia et imūdicia quo ad
imolationē: s̄ t̄n̄ quo ad cōmestione. Leui. xi.
Nā circa illa magis vident̄ determināda
ga aquatilia aptiora videbant̄ ad imolan
dū q̄ gressibilia vel volatilia. ga gressibi
lia ortū habēt ex terra que maledicta ē ḡn
3. Aquatilia aut̄ ex aqua que benedicta est
Gen. 1. et nō postmodū maledicta. P̄terea
volatilia et si hēant ortū ex aqua magis t̄n̄
viuūt in terra siue ex terre nascētib⁹ q̄ in
aqua. Pisces aut̄ et generant̄ ex aqua et in

aqua viuūt oīno. q̄ mundiora ⁊ ad imolan
dū aptiora videbant aquatilia q̄ reliqua
q̄ potius de his determinādū erat. Ad
hoc rīdendū f̄^m Aug. q̄ sic dicit. Promissī
uas figuras in victimis aīalium celebrari
oportebat p̄pter cōmedationē future car
nis ⁊ sanguinis: per quā vnā victimā fiet
remissio peccatorū de carne ⁊ sanguine cō
tractoz. ⁊ ē cōsensu: q̄ sacrificia illa erāt
signa veri sacrificii futuri in carne xpi. p̄
cui⁹ imolationē fieret remissio peccatorū;
que quidē peccata cōtraximus a carne f̄^m
quā ppagamur a p̄mis parentib⁹. Id̄ op̄ere
bat q̄ illa sacrificia fierēt ex carnibus gref
sibiliū vel volatiliū que ppinquitē habēt
similitudinē ad carnē humanam ⁊ non ex
piscibus.

Deinde queritur ^{de} obf
uātia imūdiāz post euacuatōez legis fa
ctā. vt de suffocatis ⁊ sāguīe. Utrū. s. teneā
mur mō n̄ cōmedere sāguīe ⁊ suffocatum
Circa qd̄ sic obf Act. 15. Determinat cō
tērio facta iter fideles oueros de gētib⁹
⁊ oueros de iudeis de circūcisōe: i. cuius
determinatōe determinatū est p̄mo a beato
Petro: sc̄do a Jacobo: tertio a toto cōcilio
ap̄loz. q̄ fideles ouersi abstinerent se ab
imolatis simulacroz ⁊ sāguīe ⁊ suffoca
to ⁊ fornicatōe. Ergo cū aliis legalib⁹ eua
ngelico remāserūt ista. s. q̄ abstineat a suffocato ⁊ sāguīe ⁊ imolat
p̄dolorum que immūda reputabāt in lege
v̄t q̄ adhuc remaneāt iste imūdiāz f̄^m de
creta illius sc̄lī. Ergo peccat adhuc qui
nē facit cōiūtiū. Itē sup illud Act. 15.
Glo. Rabani hec necessaria sūt sine qb⁹ nō
ē salus: sed circūcisio necia nō est. Itē glo
Bede illud suffocatum ⁊ morticinū de quo
dicit Ezech. 44. De morticinū ⁊ capuz a
bestia de auibus ⁊ de pecorib⁹ sacerdotes
nō cōmedant illud cui⁹ sanguis nō est effu
sus sup terrā. hoc p̄ceptū ouēit illis q̄ inū
cti sūt oleo spūali qd̄ ap̄stoloz epla suan
dū decreuit. Itē sup illud Ezech. 44. De
morticinū ⁊ c. dicit Jero. iūx litterā omī ḡnī
electo regali ⁊ sacerdotali xp̄iano. s. hec p̄
cepta oueniūt vt morticinū nō cōmedant
qd̄ in actib⁹ ap̄loz d̄ suffocatum que neces
sario obfūada ap̄loz de Jrlm epla monet
Act. 15. Itē p̄ceptū fuit ante legē nō cō
medere sanguīe Deū. p̄. ⁊ in lege Leui. 2°

⁊ post legē Act. 15. q̄ semp est suandū.

Cōi. Ad Ro. 14. Oīa munda erant vel
sūt ⁊ in eodē. Scio ⁊ cōfido in d̄no ih̄u
qd̄ nihil est cōe. ⁊ ad Ibr̄ū. i. Oīa munda
mūdis. Itē sup illud ad Ro. 14. Oīa
mūda ⁊. Glo. Aug. nullus cibus culpabilis
est vel imūda: s̄ solū inordinatio cōcupie
i cibus culpabilis est. v̄n̄ dicit sic. Creaturā
dei scimus n̄ esse culpabile: q̄ creatura dī
oīs bona est: s̄ inobediētiā cōtumacē: ⁊ for
dinatā cupiditatē nō p̄pter potū s̄ p̄pter
pomū mortē p̄mus homo iuenit: ⁊ Esau p̄
matū suū nō p̄pter gallinā: s̄ p̄pter lenticu
lā pdidit. Scio enī Noe oē genus carnis
qd̄ p cibus eēt esui māducare cōcessū. Deliaz
cibus carnis resectū. Reg. 17. Johannē lo
cūctis nō fuisse pollutū. Itē Dr̄ g. Quic
qd̄ a d̄o factū est mūdū est. In aīalib⁹ mo
res hoīū ⁊ actus ⁊ volūtates p̄ngūt. q̄
diceret nihil est imūdū ad l̄am: s̄ quedā
reputabāt imūda p̄pter significatōez im
mūdiāz vitioz. Itē Math. 15. Nō quod
intrat in os cōignat hoīem ⁊. Circa istam
cōe: fuerūt tres op̄iones. vna dicit p̄ceptū
ap̄loz de nō cōmedendo sanguīe ⁊ suffo
cato semp suandū est l̄aliter. Alia dicit
semp suandū: s̄ methaphorice ⁊ spiri
tualit̄. Tertia dicit seruandū nō semp s̄ f̄^m
statū ecclesie p̄mitiū ⁊ l̄aliter. Prima
op̄io inī: s̄ x̄bis Bede sup Act. 15. Abstine
ant: ⁊ cū hoc p̄ceptū suare ouenit illis qui
vneti sunt oleo spūali ne cōmedāt illud c̄
sanguis effusus nō est. Itē x̄bis Jeroni.
sup Ezech. 44. De morticinū ⁊. oī ḡnī ele
cto regali ⁊ sacerdotali. i. xp̄iano hec p̄ce
pta oueniunt. Itē Jero⁹ ibidē cōdenat
sacerdotes qui in turdis fiscudulis gruib⁹
⁊ ceteris hui⁹. hec auaritate gule nō custo
diunt. Secda op̄io inī: s̄ x̄bis Rabani q̄
exponit illud abstineat a suffocatis. i. ne in
feriores se suffocent ⁊ sāguīe i. effusōe
sanguinis humani: ⁊ que sibi nolūt fieri al
teri nō faciāt. vnde dicit q̄ epla apostolī
ca cōtinebat necessaria sine quib⁹ nō est sa
lus que sunt tria. de quib⁹ ty. 2°. Sobrie iu
ste pie viuamus in hoc seculo. Sobrie in no
bis. Iuste ad pximū. Pie ad deū. ista epla
ap̄loz hec tria cōtinebat: i. talis est. Usam
est spūi sc̄o ⁊ nobis nihil vltra sponere vo
bis oneris. q̄ hec necessaria: vt abstineatis
vos ab immolatis simulacroz: ⁊ suffocato
⁊ sanguīe ⁊ fornicatione. ⁊ hoc q̄ dicit
ee z

ab imolatis simulacrorum. hoc est quod dicit apostolus
 sic vivere. scilicet quantum ad deum. ydolatra enim deo
 iniuriat. Quod dicit abstinere a fornicatione
 hoc est quod apostolus dicit. sobrie vivere. hoc est
 quantum ad nos. et quod dicit abstinere a suffoca-
 to et sanguine. hoc est quod dicit apostolus iuste vi-
 uere. scilicet quantum ad proximum. Est ergo sensus. absti-
 neatis a suffocato et sanguine. id est non effuda-
 tis sanguinem humanum. nec suffocetis homines
 minus potentes. Tertia opinio inquit ver-
 bis Bede super Act. 15. Ut abstineat se a
 suffocatis et sanguine. id est effundendo sanguine
 vel manducando cum sanguine. hec quidem ve-
 niunt de gentilitate pro rudimentis fidei
 et inueterata gentilitatis consuetudine concessa
 sunt. Ex quo arguitur quod non solum erat preceptum
 apostolorum abstinere a suffocato et sanguine spiri-
 tualiter seu quo ad homicidium. sed litteraliter
 quo ad esum animalium. et hoc quo ad statum ecclesie
 primitiuum. Tercio inquit hec opinio verbis apostoli
 hoc preceptum in locis pluribus retractant ut
 super obiectum est. quod non erit seruandum post retra-
 ctationem. Contra prima opinionem obicitur. Nam absti-
 nere a sanguine animalium et suffocato. aut est
 preceptum ceremoniale aut morale. morale non
 est: quia non est in corde hominis scriptum vel indi-
 tum rationi. De autem preceptum morale est inditum
 conscientie. Relinquitur igitur quod non est morale; sed
 ceremoniale. quod constat quod non erit tunc gratie obser-
 uandum. Tercio ad Ieremiam. Comedit cum sanguine
 aut est prohibitum quia malum. aut malum quia prohibi-
 tum. si esset prohibitum quia malum. non esset verum
 verbum saluatoris Mat. 23. Non quod stratum in
 os conquinat homines: quod est falsum. Si malum
 quia prohibitum. est retractata prohibitione non
 erit malum. sed retractat ab apostolo. 14. ad Ro-
 manos Scio et confido in domino ihesu quoniam nihil est commune. id est
 imundum pro ipso. quod non erit ulterius obseruandum
 preterea et pro precedentia pro prima opinione; non
 esse vera. Contra secundam opinionem obicitur. Nam
 ipsa dicit quod intelligit de necessario obseruan-
 dis quantum ad ordinem qui est ad deum: et ad se
 et ad proximum. et propter ordinem ad deum est pro-
 hibitum abstinere ab imolatis simulacrorum
 propter ordinem ad proximum est prohibitum abstinere
 a suffocato et sanguine. propter ordinem ad se
 est prohibitum abstinere a fornicatione. Nam
 si hec sunt de necessariis salutis nullo modo
 potest fieri contrarium sine reatu culpe mortalis
 sed comedere de simulacrorum imolatis. hoc est
 de ydolatria hoc potest fieri licite cum sit sine con-
 scientia ydoli: et sine scandalo. sicut ostendit

i. Cor. 7. Si quis infidelis vocat vos omne quod
 apponit vobis manducate nihil interrogantes
 propter conscientiam. Si quis autem dixerit hoc est
 imolatum ydolis. nolite manducare propter illum
 qui idicauit: et propter conscientiam. conscientiam autem;
 non tuam sed alterius. Ex quo relinquitur quod hoc
 non est de necessariis salutis. Tercio sic dicitur
 est Beda dicit quod prohibitio est a sanguine
 fundendo vel manducando cum sanguine. Tercio
 illa prohibitio non intelligit in spirituali quantum
 ad cauendum homicidium. sed etiam literaliter quantum
 ad non manducandum sanguinem animalium. Con-
 tra tertia opinio; obicitur ad Romanos. 13. Omnis aia po-
 testatibus sublimibus subdita sit. ibi dicitur glo.
 Quod mandatum inferioris non soluit mandatum
 superioris. Cum ergo conscientiam apostolorum super sit pau-
 lo mandatum apostolorum non potest solui per Paulum
 Ergo cum predictum preceptum fuerit mandatum
 conscientiam apostolorum non potest retractari per Paulum
 quod est adhuc tenendum. Dicitur quod preceptum
 apostoli cum de suffocato et sanguine potest intelli-
 gi duobus modis. vel de humano sanguine non
 effundendo et hominem non suffocando. vel de
 non manducando suffocatum vel sanguinem. vnde
 Deu. 12. super illud hoc solum canene sangui-
 nem comedas. dicitur glo. ad Ieremiam apostoli hoc pre-
 ceperunt Act. 15. sed in sanguine prohibet ho-
 micidium et fraternum odium. Qui enim odit fra-
 trem suum homicida est. 1. Jo. 3. Vnde istud
 preceptum est obseruandum semper. Secundo modo
 preceptum fuit non simpliciter sed ad tempus quantum ad
 statum ecclesie primitiuum in quo erat diuisio
 ouerorum de gentibus et ouerorum de iudeis;
 ex qua diuisione orta est contentio de legalibus
 obseruandis. sicut patet ex historia Act. 15
 Notandum est quod propter pacificationem ad vitan-
 dum scandalum ouerorum de gentibus et iude-
 is et concordiam inducendam. iudicauerunt apostoli
 melius esse ut non penitentia auferent eis sua ce-
 rimonialia quo ad tempus. et ideo quo ad statum
 illum dimiserunt illud de suffocato et sangui-
 ne qui eligentes medium. scilicet non dimittentes
 multa habentia ceremonialia ut volebant iudei
 nec omnia penitentia auferentes ut volebant gen-
 tiles. et ita pacificati sunt utriusque. Sicut le-
 gimus Paulum fecisse Act. 16. ubi dicitur quod cir-
 cuncidit thymotheum propter iudeos qui erant
 in illis locis. id est oueros de iudeis. vnde dicitur ibi
 glo. Bede. Circuncidit eum non quod figure le-
 gis post veritatem euangelii aliquid utilita-
 tis aufereret sed ne per occasionem iudei a fide
 recederent: quibus lex vetus paulatim tollenda

erat: sic gentibus ydolatra. Quia ergo solum pro illis
statu ecclesie statutum fuit. Idcirco mutato statu
scilicet quando venerunt in unum simpliciter iudei et ge-
tiles cuius iam non erat distinctio iudei et greci
ut dicitur ad Romanos. x. cum iam non erat gentilis et
inde circumcisio et spiritus barbarus et sic ser-
uus et liber. sed omnia et in omnibus Christus. ut dicitur
ad Colossenses. 3. Mutato in quem statu debuit hoc
statutum mutari nec amplius duravit. et propter
hoc Paulus illud mutavit seu retractavit
recipiens auctoritatem a verbis domini: quibus
dixit Math. 15. Tunc quod intrat os coequinat
hominibus. Et pro hoc pro responsio ad primo obiectum
Ad secundum quod obicit de auctoritate Ra-
bani quod hec necessaria sunt. dicitur. quod si intelli-
gat epistola generaliter per primo modum de ef-
fusione sanguinis humani: et suffocatione
hominis simpliciter dicitur: quod sine illis non est salus
et tunc intelligit abstinere ab ymolatis symula-
croz cum veneratione. Si ergo intelligat spe-
cialiter et secundo modo de non comedendo san-
guine et suffocato animalis dicuntur necessaria
non simpliciter: sed per statutum illud. in quo propter sca-
dalu primo erat a talibus abstinendum
per quod dicit apostolus. i. Cor. 8. Si esca scandalizat
fratrem meum non manducabo carnem in eternum

Ad auctoritates vero Iero. et Bede quod in
Iram populo christiano hec precepta conveniunt
dicitur. quod hoc dicitur non quod hoc sit malum per se. sed quia
ex ea multis est malum illis videlicet qui auidi-
tate gula ista comedunt. unde hoc signum exponit
Iero. cum dicit. Quod dicitur sacerdotibus qui hoc
aviditate gula non custodiunt cum. s. peccant
ut interficiant aves sine sanguinis effusio-
ne: ut carnes teneriores et dulciores ad li-
bidinem gula haberent. Sili modo intelligi-
tur auctoritas Bede que supra est a Iero.

Ad illud vero quod obicit quod preceptum de non ma-
ducando sanguine fuit omni tempore preceptum: et ante
legem: et in lege: et post legem. dicitur quod verum
est: sed hoc non quia malum simpliciter: sed quia occasio
mali. unde sicut ante legem Noe facta est phi-
bitio: et hoc propter peccatum hominum ad funde-
dum sanguinem humanum: ut abhorrent effu-
sionem sanguinis humani. sicut per ex Gen. 9.
Carnem cum sanguine non comedetis: sangui-
nem vestrum requiram etc. In lege vero propter peccatum
ad ydolatriam que circa sanguinem exercetur
maxime: ita in primitiva ecclesia propter peccatum
ad discidium a fide et scandalum ex zelo ce-
rimoniarum facta est prohibitio ab apostolis de eo-
dem quod tunc ad illum statum et mutato illo statu

debuit mutari et non ulterius observari. Ad
illud ergo quod obicit ultimo quod Paulus potuit
mandatum apostolicum retractare dicitur. quod hoc
retractavit Paulus non auctoritate propria
sed auctoritate divina. Math. 15. Non quod
intrat in os coequinat hominem. et inspirati-
one divina per quod ipsemet dicit. i. Cor. 14. Si quis
verum iter vos proponit esse aut spiritualis cognoscat
quia domini sunt mandata. postea vero retractatio-
ni Pauli accessit approbatio apostolica cum Pe-
trus confirmavit quicquid in suis epistolis dixerat
Paulus. 2. Pet. vlt. Karissimi satagite im-
maculati et iuolati inveniri. et subdit sic. Ka-
rissimus fratres noster Paulus per datam sibi
sapientiam scripsit vobis in omnibus epistolis.

Consequens est

inquire de ritu sacrificiorum legalium
Circa quod querunt plura. Primo utrum sacri-
ficia legalia fuerint vera sacrificia. 2.
utrum deo placita. Tertio utrum in genere
bona. 4. utrum ex lege nature facienda. 5.
utrum soli deo offerenda. Sexto de personis
offerentium. 7. de inchoatione sacrificio-
rum. 8. de diva sacrificiorum.

Queritur ergo pri-

mo. utrum sacrificia legalia de animalibus fuerint
vera sacrificia: et in quibus esset vera latria con-
ditoris. Supponamus igitur quod quidam conve-
nienter dixerunt quod sacrificium est oblatio que
et sacra fit offerendo. et sacrat seu sanctifi-
cat offerentem nisi irreverentia aut peccatum
offerentis impediatur. si ergo in mactationibus animalium
nulla erat sanctitas: quia non sunt suscepti-
bilia sanctitatis seu virtutis aut gratie: nec
etiam sanctificabat offerentes. Relinquitur
ergo quod non dicentur vera sacrificia. Quod autem nul-
lo modo possent sanctificare offerentes
est. quia non est alligatio iter animas imolantium
animalia: et ipsa animalia que cogat ut morte ani-
malis sequatur mors peccati: quod totaliter in anima
est vel ut dicitur in scripturis et in sacrificio de animali
imolato consumitur et mittitur vel sequatur consumitur
peccatorum. Si ergo hec est sanctificatio que per
sacrificium animalibus acquiritur. Relinquitur quod
hec sacrificia nullo modo animas sanctificant. ergo
nullo erunt vera sacrificia. Item nullo
necesse est ut passiones imolacionum sequatur
passiones que sunt in animalibus operantium
vel quod aliquid immoretur vel moveatur in animalibus
offerentium: seu eorum pro quibus illa animalia offeruntur

Quare relinquat imolationes et obustiones animalium potest non posse animalibus offerentibus vel eorum pro quibus offerunt ad sanctificationem vel emundationem. quod non erunt vera sacrificia. Item nihil iustius est quam innocenti parcere quare nihil habet iusticie innocentem occidere. occisio igitur animalium non est sacrificium iusticie. quod nec verum. Item cum ratione culpe solum debeatur pena. solum illi debetur pena in quo est culpa. quia quod solum homines peccant non animalia: solum hominibus debetur pena. iuxta illud poeticum. Quid meruerunt boues al sine fraude doloque: solis ergo animalibus morte punitis: et peccantibus hominibus impunitis adhuc remanet debitum pene penes homines quod nec solutum est nec remissum debitum pene pro hominibus pena animalium. quod illa imolatio animalium non est pro peccato sacrificium. Si autem dicatur quod pro pena damni soluit debitum pene peccati. Inconueniens est. quia secundum hoc latrones et raptores qui in ferunt penam damni operantur remissionem pene peccati. Item in psalmo. Sacrificate sacrificium iusticie. Glo. i. offerre non animalia quibus non delectatur deus. vnde per Ysa. i. Sacrificia vestra odium anima mea. Sed sacrificium iustum quod est spiritus tribulatus: ut se penitens homo pro penitentia; mactet deo. vnde alibi in psalmo. Sacrificium deo spiritus tribulatus: quod bene dicitur sacrificium iusticie. quod est iustus qui ut suis quibus peccatis potius quam alienis irascatur: seque puniens pro penitentia et satisfactionem deo offerat. Item desertio peccatorum et recessus ab eis est sacrificium deo acceptum. sicut dicitur eccle. 35. Sacrificium salutare est discedere ab omni iniquitate et iterum ibidem. Salutare sacrificium est attendere mandatum. et iterum. Qui facit misericordiam offert sacrificium. Si ergo ista sunt talia sacrificia que ex necessitate ad salutem sunt debita. videlicet recedere a peccato. imple mandata. facere misericordiam; Ergo ista essentialiter sunt sacrificia iusticie ergo et vera sacrificia: ex quibus sanctificatur offerens. Si ergo istis sacrificiis positus sequitur sanctificatio offerentis. Occisio vero animalibus et imolatio non sequitur sanctificatio. Relinquitur quod ista non sunt vera sacrificia cum de intentione sacrificii sit sanctum facere offerentem. Item superuacuum et superfluum est: quo posito nihil ad diem utilitati pro qua positum est: quo remoto nihil detrahatur utilitati eidem. tota autem utilitas sacrificiorum est propitiatio creatoris. quod cum per sacrificia spiritualia sola sufficiunt obtineatur ista utilitas. pro illa vero de animalibus nihil addatur. Relinquitur illa esse inutilia. quod nec vera

sacrificia. Item cum his sacrificia offeruntur sine aliis spiritualibus. manifestum est quod offeruntur ab iniquis. Dicit autem scriptura: quoniam dona ini quibus non probatur altissimum. 34. eccle. quod manifestum est quod in his sacrificiis non est vera latria: nec verus cultus adoratoris pro se. Item supponamus intentionem sacrificii. quam quidam posuerunt quod sacrificium pro se et proprie est munus deo oblatum propitiationis impetratorum. Unde est quod sicut dicit beatus Augustinus. x. de ci. di. Vera verum sacrificium est. vnde in epistola que inscribitur ad Heb. Beneficentie et coionis nolite oblitisci talibus enim hostiis premeret deus. et psalmo. Sacrificium deo spiritus tribulatus: et sacrificium laudis honorificabit me. et Osee ult. Reddemus vitulos labiorum nostrorum. Si ergo positus his sacrificiis spiritualibus ponitur dei propitiatio et remoris remouet. sequitur ista esse proprie et sola vera sacrificia. quia in regula pro se est quo posito ponitur. et quo remoto remouetur. Contra. Sacrificium verum est in quo colitur deus secundum iustum et preceptum suum qui nouit qualiter ab homine sit colendus. Si ergo per sacrificia legis colebatur deus secundum quod ipse iusserat. ergo ista erant vera sacrificia. Item Augustinus. x. de ci. di. Sacrificiorum tempora imparata perficiens eaque pro meliore sacerdote in melius mutanda predicet non ista se appetere. sed per hec alia pantiora signa restat: non ut ipse his honoribus inflaret sed ut nos ad eum colendum eius cohercendum amore eius accessi excitentur. quibus ergo spiritualia sacrificia meliora sunt sacrificiis animalium. nihilominus tamen per utraque excitamur ad colendum. ergo sunt vera sacrificia. Item Augustinus in eodem. Sic orantes atque laudantes ad deum dirigimur signantes voces cui res ipsas in corde quas signamus afferimus: ut pure mentis et bone voluntatis officia. ita sacrificantes non alteri visibile sacrificium offerendum esse nouimus quam illi cui in cordibus nostris inuisibile sacrificium nos ipsi esse debemus. Ex quo relinquatur quod tam inuisibile quam visibile sacrificio colitur deus ergo utrumque est verum sacrificium. R. distinguendum quod est veritas signi. et est veritas rei. Veritas autem signi dependet a veritate rei sicut dicitur primo verum et homo verum ex corpore et reali anima constituitur. hoc ergo sacrificium uerum dicitur duobus modis. uerum veritati signi quod legalia et ante legem sacrificia sanctorum vera fuerunt sacrificia. uerum autem veritate rei sunt vera sacrificia spiritualia tempore gratie. Secundum hoc ergo ad obiecta hinc inde rindendum est: quia sacrificia illa

visibilia in victimis pecorum sacrificia erant
 quia signabant illas res per quas sanctificamur
 que sunt duobus modis. Est enim res sancti-
 ficationis generalis: que non est in nobis. scilicet gratia
 redemptoris. et est res sanctificationis spe-
 cialis: que scilicet est in nobis: ut contritio cordis
 laus oris. misericordia in effectu operis. et he sunt res
 quibus sanctificamur. Vera igitur hec sunt sacri-
 ficia veritate rei quemadmodum et illa veritate
 signi. unde Augustinus in x. de ci. di. 20. c. Qualiter
 illa sacrificia erant signa rei generalis sanctifica-
 tionis que est sacrificium redemptoris. Dicitur
 verum sacrificium multiplicia variaque signa
 erant sacrificia pascha sanctorum. cum hoc unum
 per multa signaretur. tamquam si bis res una diceret
 ut sine fastidio multum commendaret. Item
 quia illa sacrificia erant signa reum sanctifica-
 tionis specialis: que sunt in nobis dicitur x. de
 ci. di. 5. c. Neque ab antiquis patribus in illis
 sacrificiis: que facta sunt victimis pecorum que
 nec populus dei legit nec facit. Alio modo intelligendum
 est nisi res illis eas res fuisse signatas: que
 agunt in nobis ad hoc tantum ut inhereamus
 deo et ad eundem finem proximi. Quis sciamus Sa-
 crificium quod visibile erit invisibile sacrificii
 sacramentum. id est factum signum est. et dicitur in codice
 Quicquid in ministerio tabernaculi seu tem-
 pli multis modis de sacrificiis legitur dicitur
 esse precepta ad dilectionem dei et proximi
 signando referuntur. et sunt hanc distinctionem
 prout solui omnia obiecta.

Consequenter queri

tur. utrum sacrificia legalia et illa anti-
 que fuerint deo accepta seu placita. quod probatur. Nam
 in canone misse dicitur. Placeat tibi sacrificium
 nostrum. sicut tibi placuit sacrificium Abel. et
 nos petimus quod placeat deo simpliciter sacri-
 ficiu nostrum. et voluntate bene placita. quod sacri-
 ficiu Abel placuit deo simpliciter et voluntate
 bene placita. pari modo et sacrificia aliorum patrum
 Item. 4. dicitur. dicitur. Respexit dominus ad Abel et
 ad munera eius. et respectus dei est beneplacitum
 eius. Ergo Abel fuit deo acceptus et sacrificium
 eius deo bene placitum Item quicquid precepit
 deus ad faciendum ita quod vult id fieri. vult
 illud simpliciter. et ad faciendum dico propter pre-
 ceptum datum Habrae: quod non fuit ad faciendum
 sed ad probandam eius obedientiam. et sacrificia
 precepit deus ad faciendum sicut patet ex Leuitico. i. 7. 2.
 et aliis locis. Ergo illa sacrificia voluit deus
 simpliciter. quod fuerunt ei placita et accepta. Item

omne opus quod fit ex caritate et obedientia est deo
 placitum. Si ergo a sanctis sacrificia illa fiebant
 ex caritate et obedientia. ergo sacrificia illa erant
 deo accepta. Item Exo. 20. Statim post mora-
 lia precepta decalogi subiungit de sacrificiis
 cum dicitur Habrae de terra facietis mihi et offe-
 retis super illud holocausta. et hoc antequam de-
 terminet de preceptis iudicialibus. De quibus
 Exo. 21. Et etiam antequam determinet de ceri-
 monialibus tabernaculi et aliorum de quibus
 Exo. 25. usque in finem. Ex quo videtur quod sicut mo-
 ralia sunt humane salutis necessaria quod sunt per
 illo statu essent necessaria sacrificia. Con-
 tra Augustinus x. de ci. di. c. 5. Propria querens
 deum pro peccatis suis habere propitium. Si volu-
 isse inquit sacrificium dedisset. utique holocau-
 stis non delectaberis. sacri. deo spiritus contriti cordis
 et hu. d. non despicias. Intueamur ubi dixit
 deum nolle sacrificium. ibi dixit deum velle sa-
 crificium. non vult ergo sacrificium trucidari pe-
 coris: sed vult sacrificium contriti cordis. Item
 in psalmo. Non in sacrificiis tuis argua te: ho-
 locausta enim tua in conspectu meo sunt semper. Glo-
 no quero animalia in sacrificium. h. nolo sed ho-
 locausta tua. id est que tui iuris sunt semper non ad
 tempus sed in conspectu meo. id est mihi placet. holocau-
 sta autem dicit animalia tota igne caritatis inflama-
 ta. unde sacrificium deo spiritus contritum: in quo
 psalmo dicit. Nolle animalia in holocaustum.

Item Ysa. 6. Holocausta arietum et sanguine
 hyrcorum nolui. Glo. preterito vult ostendit
 se sacrificia indeorum nunquam amasse: sed ad tempus
 sustinuisse. Ergo sacrificia erant solum in promissi-
 one dei non in voluntate. Item Jeremias 7. Non
 sum locutus cum patribus vestris: et non precepit
 eis in die qua eduxi eos de terra egypti. de
 xbo holocaustorum victimarum. Ex quo videtur
 quod non fuerunt in precepto beneplaciti sui.

Item Ezechiel 20. Dedi eis precepta non bona
 et iudicia in quibus non videntur quod intelligitur
 de sacrificiis. Item Amos 5. Numquid victi-
 mas et sacrificia vestra obtulistis mihi in
 deserto. et dicit Esaias super prophetam Ieremiam. frequenter
 quidem obtulerat. sed que grata non habebant quia
 non oblata refutabat. Res distinguendum
 est statum duplicem scilicet duplex tempus. tempus figu-
 re. tempus gratie. Tempus figure fuit ante adventum
 redemptoris. Tempus gratie fuit post adventum
 et passionem redemptoris. Dicendum ergo quod tempore
 gratie sacrificia illa animalium non sunt accepta
 deo aliquo modo. unde in psalmo. Holocausta non
 delectaberis. Glo. non delectaberis sacrificiis

nec in holocaustis que sunt digniora: que aduētu xpi respaunt. Quid igit offerendū nō pecudes nō hyrci: s̄ sacrificiū peccatorū qd̄ pl̄ deo. est sp̄s tribulat⁹ in quo dat spes ouertendi. Tpe x̄o figure aliqñ dicūt n̄ placita dō: et aliqñ placita. Nō placita dicunt ppter indignitatē offerent: s̄ qd̄ dic̄ Efici⁹ sup̄ p̄mū Leu. Assumēs illud Jere.⁹ Nō sū locutus cū patrib⁹ v̄ris de x̄bo holocaustomatū. negat se locutum fuisse de sacrificiis. idem qui mandauerit: q̄a intenti onē mādatōis qui acceperant p̄teribāt. h̄c dic̄ Ysa. i. Ne offeratis sacrificiū frustra in censū: abhomiatio est mihi. et s̄dit. Man⁹ enī v̄re plene sanguine sūt. Placita x̄o dicūt dō nō pp̄ eius necessitatē que nulla est s̄ pp̄ hoīs utilitatē: s̄ illū statū. Un̄ Auḡ de ci. dei. x. c. 5. Quis ita desipiat vt extimet aliquibus v̄sib⁹ dī eē necessaria ea q̄ i sacrificiis offerūt. Cū dicat in psalm. Dixi d̄no de⁹ me⁹ es tu: qm̄ bonorū meorum nō eges. Nō igit solū pecorū vel qual; alia corruptibili seu terrena. sed nec ip̄a quidē iusticia hominis de⁹ egere credend⁹ est. totūq; qd̄ recte colit de⁹ hoī p̄desse nō deo.

Notandū igit est q; p tpe figure ppter q̄tuor hoīs utilitates dicunt deo placita. vt exercitia p̄monēde x̄ritatis: et hoc ab exordio añ originē sup̄stitōis ydolatrie. p̄ introductionē x̄o ydolatrie dicunt dō placita ex op̄atione pp̄ cautelā erroris. Prima igit utilitas fuit honorificētia d̄ne maiestatis. Secūda signū veritatis. Tertia timor seueritatis. Quarta spes seu amor pietatis seu bonitatis. Sacrificia igit dicūt dō placita: q̄a instituta fuerūt a dō in cultū et honorificētia sue maiestatis iux̄ illud puer. 3. Honora v̄m de tua s̄ba. oīs aut̄ cultus q̄ de⁹ vult sibi seruari est ei honorific⁹. talib⁹ aut̄ munerib⁹ qualia erāt sacrificia honora bat de⁹: nō ip̄orū p̄ciositate: s̄ diuina electiōne. institutiōe. et offerentiū. obediā. et deuotione. Itē dicunt dō placita ppter significationē x̄ritatis: que crāt in signū x̄i sacrificiū: qd̄ duplex est: sicut d̄m̄ est supra ḡile vt sacrificiū redemptōis. vñ dicit glo. sup̄ illud ad Eph. 5. Tradidit se met ip̄m oblationem et hostiam dō in odorē suauitatis. nō ppter se ille hostie dicebantur offerri dō i odorē suauitatis. s̄ q̄a illū figurabāt q̄ x̄e ē i odorē suauitatis. Itē Ysido sup̄ p̄m̄ Leu. Om̄s hostiarū diuersitas x̄pi

hostiā p̄ferēbat. et sp̄ale qd̄ est sacrificiū deuore mētis. vñ Auḡ de ci. di. x. c. 5. Si b̄ sacrificia que vult: quoz vnū est cor tri tū et humiliatū: noller eis sacrificiū signū q̄ velut sibi delcabilia d̄siderare purat⁹ ē n̄ vtiq; de his offerendis in lege veteri p̄ce pisset. Itē dicūt dō placita: q̄a ip̄mebāt timorē diuine seueritatis. vñ sacrificiorū institutio fuit d̄ne iusticie vehemēs et fortis ip̄ressio. eo eī ip̄o q; ad mortē bi⁹ aialia offerēbāt mortiq; tradēbant: se ip̄os morte dignos ostendēbāt. et si s̄ merita p̄ccōrū: s̄ seueritatē iusticie diuine iudicarentur se reos morte i b̄ ope recognoscebāt. vñ et de mādatis sacrificiorū p̄t accipi illud. 2. eccle. Qui timēt d̄m̄ custodiēt mandata eius. et s̄dit Dicētes si penitentiā nō egerim⁹ icide⁹ in man⁹ d̄i: et n̄ in ma⁹ hoīm

Itē dicūt dō placita: q̄a inducebāt spes pietatis seu amorē bonitatis. oblatio nāq; munē: et p̄cipatio sacre mēse multā fiducia p̄stat ap̄ropinquatiōis et familiaritatis ad deū: que admodū dicit Apl̄ s. i. Cor. x. Panis que frangim⁹ nōne coicatio corpis x̄pi est: et s̄dit. Videte isrl̄ s̄ carnē nōne qui edūt hostias p̄iceps sunt altaris. q̄re manifestū est bi⁹ sacrificia familiaritate ip̄i mē et p̄ximitatē ad deū: qm̄ eos q̄ dī om̄e sales quodāmō efficiebant. om̄esalitas aut̄ est q̄i sūma coīo. post coīonē eāz. essendi q̄ sūt pater et mater et maxīe effectiua familiaritatis: ppter qd̄ cū de⁹ nō posset offerētib⁹ x̄sa vice comedēdo coicare: mittebat i d̄m̄ ignē d̄ celo: qui p̄tē sacrificiorū sibi oblatā cōsumebat: et q̄i vice ip̄i⁹ comedebat. dicens dū q; ppter has utilitates ante itroductiōez ydolatrie placuerūt ista sacrificia q̄i uis pp̄ se et in se d̄siderata nō placerēt. sed ppter hoc: q̄a crāt p̄ institutiōē diuinam ordinata ad honorificētia diuine maiestatis. ad signiōē future x̄ritatis. ad ip̄ressiōz timoris seueritatis. ad introductionē spei seu amoris bonitatis. Itē p̄ introductionē ydolatrie dicunt placuisse pp̄ cautelā erroris. vñ Leu. 17. Offerrent filii isrl̄ hostias suas sacerdoti ad hostiū tabernaculi et nequaq; ultra imolabūt hostias suas de montibus. Ex quo p; q; placebāt deo vt offerēt sibi ex op̄atione. s̄ ne ea ydolis imolarent. Ad illud q̄ qd̄ p̄mo ob̄ de sacrificio Abel. d̄ q; hoc nō d̄ rōe oblatis sed rōe offerentis. nō enī petiē vt sacrificiū

corporis dñi acceptabile fiet dō. quod est acceptabilissimū. et oblatō dō in odorē suavitatis. sic dñs ad eph. 5. et b. petif. ut actō offerentis sit accepta: sicut actio Abel. que quidem accepta fuit q̄tū ad deuotionem ex pte offerentis. et q̄tū ad ipetrationē ex pte acceptantis. vñ ad Heb. 10. x. sup illud holocausta et oblationē noluit. corp⁹ autē aprasli mibi. dñs glo. nūq̄ in odorib⁹ illis dlectatus est dñs nisi in fide et dñsiderio offerentis. Ad 2° x. quod obf. q̄ respexit dñs ad abel: et ad munera ei⁹. dñs. q̄ munera nō dicūt accepta nisi aut deuotiōe offerentis: aut ppter utilitatē dñe inlōnis que sup̄ habita est: pp̄ salutem hōis. Ad tertiu qd obf. q̄ quicquid p̄cipit de⁹ ad faciendū ē sibi placitū. dñs. q̄ f^o distinctionez sup̄ habitā tpoz. tps figure. s. et tps gr̄e p̄cep̄ t de⁹ ad faciendū tpe figure: ad hoc q̄ eēt signa. vñ f^o hoc fuerunt ei placita ut essent alteri⁹. s. spūalis sacrificii signa nō p se. Et id nō pp se: s. ppter aliud deo placita erāt. s. p illo statu. f^o qd dñs Aug⁹ ut sup̄ habitum est. q̄ si spūalia sacrificia nollz illis sacrificiis signi: nisi de his sacrificiis in lege veteri p̄cepissz. Ad quartū q̄ obf. q̄ illa sacrificia ex caritate fiebant Dicendū q̄ in sacrificiis exterioribus duo erāt cōsiderare. ipam rē sacrificatā cui non bz iūgi caritas. et ex hac pte nō ē dicē rōne caritatis ipa sacrificia accepta dō. et f^o B dñs Ro. 3. Ex opibus legis nō iustificabit ois caro corā illo. P̄tēa ipa actionē sacrificantis sacrificabāt: et huc actioni pōt cōiūgi caritas: q̄ ipa actio pōt elici ex ipa caritate. vñ f^o hāc ptem p̄tēa dñs ipa sacrificia accepta dō. et f^o hoc intelligit auctoritas Bede. Iusti legis suo tpe custodita nō solū t̄palia: s. vitā cōferebat eternā. Ad illud x. qd obf. Exo. 20. Notād est q̄ ante hōis lapsū necessaria erāt t̄mō ea q̄ f^o dicitur rōnis sunt faciēda hōi. ut moralia p̄cepta. Post lapsū x. p̄ter hoc necessariū erat ut liberationē suā hō intelligēt ne desperet. vñ f^o hoc necessaria fuerūt ei duo gr̄a p̄ceptoz. Quedā que essent p̄cepta vite agende. Quedā que essent p̄cepta liberationis signū. P̄cepta x. que erant vite agende sūt moralia p̄cepta. et sunt ad faciendū simplr. P̄cepta liberationis signū de p̄ncipalit̄ erāt ad intelligendū liberationē futurā: ne de liberationē desperet. ex cō

sequēti vero ad faciendū. Et hec fuerūt p̄cepta de sacrificiis. vñ sicut in hōie ē duplex instinctiū ad desiderū salutis. vñ in vi affectiua. aliud in vi cognitiua. et ita in lege Exo. 20. Datū est duplex p̄ceptū hōmini. P̄ceptū morale ad excitandū affcū ad faciendū ea que p̄tinēt ad suā salutem simplr et f^o oē tps. Et p̄ceptū d sacrificiis ad excitandū intellectū ad intelligendū futurā hōis liberationē p̄ncipalit̄. P̄cepta enī sacrificioz p̄ncipalit̄ data sūt ad signū. ex cōsequēti vero ad faciendū. q̄a sicut dicit Aug⁹. x. de ci. di. Sacrificiū visibile ē visibilis sacrificii sacramētū ē. i. sacz signū est. et hoc mō fuerūt dō accepta ut dñm est

Ad obiecta x. f^o auctoritates in p̄tem cōtrariā p̄ r̄nsio. Nā qd dñs nō vult sacrificiū pecoris. si referat ad tpus gr̄e v̄z est simplr. Si x. referat ad tps figure v̄z ē q̄a nō vult sacrificiū pp se s. ppter aliud. vñ Aug⁹. x. de ci. di. Tibi scriptū est misericordiā volo et nō sacrificiū. nihil aliud q̄ sacrificiū sacrificio p̄latū optuit intelligi qm̄ illud qd ab hōibus appellat sacrificiū signū est veri sacrificii. Dico mīa verum sacrificiū ē. Et sili mō intelligit auctoritas f^o psal. Nō in sacrificiis zc. videlz q̄tū ad tps gr̄e. vñ sup̄ illud psal. Memoz sit om̄s sacrificii tui. Glo. sacrificiū ecclesie p̄uidebat pp̄ba p spm̄: que offert sacrificiū non pecudū: s. corpis et sāguinis xpi: et holocaustū tuū zc. vbi intērio amore dñi tota incendit. Ad alias aut̄ oēs auctoritates manī facta est r̄nsio p̄ distinctiōz sup̄dictam.

Queritur postea ^{utq̄} sacrificia cēt in gñe bona. Ad qd sic arguitur Sacrificare sacrificandū est bonū in gñe s; sacrificare pecus f^o institutionē dñay est sacrificare sacrificandū. q̄ sacrificare aīa lia est bonū in gñe. Itē bonū in gñe ē cū actus debitus r̄nsit sup̄ debitā mān: ut pascere esurientē. Cū ḡ debita mā sacrificioz fuerint aīalia p tpe figure. Sacrificare x. erat actus debitus. Itē sacrificare aīalia ē actus debitus transiēs sup̄ debitā mān. q̄ ē bonū in gñe. Con Ezech. 20. Dedi eis p̄cepta nō bona qd intelligit d̄ p̄ceptis sacrificioz. Si nō bona. q̄ nec bona in gñe. q̄a negat bonitas absolute. Itē bonū in gñe nō mutat. q̄a si aliquid est bonū in genere sp̄ est in gñe bonū. ut pascere esurientē sēp

est bonū in gñe. Cū g̃ sacrificare pecus tpe
gr̃e nō sit bonū in gñe. g̃ nūq̃ fuit bonum
in gñe. R̃ est considerare pec̃ ut pec̃: et
pecus ut signū. Si considerat pec̃ ut pecus
s̃ hoc nō est mā debita sacrificii. Imo s̃
hoc dicit Aug̃ in auctoritate psal. Nō vult
de sacrificiū trucidati pecoris. Et s̃ hoc
intelligit auctoritas pp̃be. Dedi eis prece
pta nō bona. Si considerat ut signū: s̃
hoc p̃tpe significationis seu figure pec̃ est ob
bita mā sacrificii. Ad solvendum g̃ obiecta
distinguedū bonū in gñe dupl̃: s̃ statum et
simplr. Offerre g̃ pecus ut signū bonū est
in gñe s̃ statū: quo ē signū et figurandū;
nō tñ simplr: q̃a nō s̃ statū cessationis fi
gure. vñ f̃sidoz sup̃ p̃ncipiū Leu. Dīs ho
stiaz diuersitas xp̃i hostiā p̃figurabat. vñ
f̃itate oblata cessauit umbra vezz sacrificii
um p̃figurans. Et ex h̃ p̃ r̃ ad obiecta.

Postea queritur utz
sacri
ficia ex lege nāe sint offerēda. Ad q̃d mul
ta signa iducunt. Nā cū statū in exordio mū
di in p̃mis filiis Ade Caym et Abel legam̃
sacrificia Gen. 4. nec legam̃ q̃ hoc fecerit
ex iussione vel inspiratione diuina vel ex disci
plina humana. vñ q̃ hoc fecerūt dictante
nā. Itē aliū signū ad idē est. q̃a ante di
sciplinā legis seu p̃ceptū in ipsa lege nāli
in trib̃ etatibus mūdi in exordio cuiuslibz
etatis legim̃ sacrificia oblata a p̃rib̃: ut in
p̃ma etate ab Abel Gen. 4. In sc̃da etate a
Noe. Gen. 8. Nec legit hoc fecisse iussione
vel inspiratione diuina. S̃ in tertia eta
te ab Habra. i. Gen. vbi d̃. Q̃ edificauit
altare. et constat q̃ ad offerenda sacrificia
nec legit hoc fecisse iussione vel inspirati
one diuina. Itē tertiū signū ad idē
ē: q̃a nō solū ab Hebreis p̃ instructionē le
gis legimus sacrificioz ritū oblatoz deo.
S̃ etiā a gentilibz quibus nō erat data lex
sicut p̃ Job. i. vbi legit Job obtulisse bolo
causta. et vltio tres ei amici. Cum g̃ apud
oēs hoīes legamus sacrificia: vñ relinq̃ q̃
sacrificia erāt dictāte nā: nō ex disciplina
eīna vel hūana. Coii. Q̃d ē de dictamine
legis nāe ē scriptū seu sc̃ditū in corde hoīs
sicut d̃ ad Ro. 2. Si gētes que legē nō ha
bēt ea q̃ legis sunt faciūt ipi sibi s̃ lex: q̃a
ostendūt op̃ legis scriptū in cordibz suis.
Cū g̃ in corde hoīs nō sit scriptū q̃ sit sacri
ficandū aīal: et hoc aīal plus q̃ illud. Reli

quit q̃ sacrificia nō sūt ex dictamine legis
nāe. Itē ius nāle nō mutat: s̃ semp̃ idē;
est. ante legē. in lege. et tpe gr̃e. Cū g̃ sacri
ficia tpe gr̃e mutata sūt. Relinq̃ q̃ nō sūt
de iure nāe. R̃ cū sit duplex sacrificiū;
s̃c̃ dicit Aug̃. x. de ci. di. visibile. et invisibile
Uisibile sacrificiū q̃d fuit in pecoribz: sig̃
fuit sacrificii invisibilis. q̃d consistit in pure
mētis et bone voluntatis officiis. Dicit̃ g̃
q̃ de dictamine legis nālis fuit simplr et
s̃ oē tps oblatio sacrificii invisibilis. ut il
lud de quo d̃ in psal. Sacrificiū dō spirit̃
obulat et h̃. De dictate h̃ nāe n̄ simplr
s̃ s̃ quid. et s̃ statū nāe post lapsum expe
ctantis liberationē fuerūt sacrificia visi
bilia pecorū. Vñ notandū: q̃ p̃ lapsū huane
nāe semp̃ remāsit in hoīe aliqua sintilla ra
tionis. que dictabat q̃ p̃ aliquid fieri; repa
tio. et ex hoc ex sequenti dictabat q̃ facerz
aliquid in signū repationis future. Querē
ti igit signū accessit diuina illuminatio ut
signū liberationis future facerz oblatio visi
bilis sacrificii. et ita quodāmodo in gñali de
dictamine nāe erat oblatio visibilis sacri
ficii. In sp̃ali h̃o illuminata rō offerebat
s̃ quadā similitudine signū ad signatū. vñ
hoc q̃ dictauerat nā in gñali q̃ aliqd erat
dño offerendū in signū. Addebat g̃ rō ut
rō et p̃ collationē inuenit q̃ offerenda erat
ouis vel bos magis q̃ alia p̃pter quadā si
militudinē hoz ad vezz sacrificiū. Et itē
inueniebat rō. q̃ plura erāt offerenda: ut
p̃ plura designerz ipam plenitudinē gr̃e et
demptioz: que quis vna eēt simplicitate
eēt. multiplex tñ futura erat in virtute
Unde est q̃ sic dicit f̃sidoz s̃ p̃n̄ Leu. X̃ p̃s
in vitulo p̃pter virtutē crucis offerebatur
in agno p̃pter inocētiā. In ariete p̃ p̃nci
patū. In hyreo p̃ s̃c̃itū adinē carnis pecca
ti. Ro. 8. In turture et colūba: q̃a de et h̃o
mediator di et hominū. i. Ibi. 2. In ouarū;
s̃ h̃az diuictiōe mōstrabat. In simila gr̃e p̃
s̃p̃sioz credētiū p̃ aquā baptismi collecta
eccl̃a a eē corp̃ xp̃i ostēdebat. Ad illud g̃
q̃ p̃mo ob̃: q̃ de iure nāe non erat q̃ offe
ret aīal: vñ hoc plus q̃ illud. d̃. q̃ hoc nō
dictabat nā nisi in gñalitate illa. de q̃ dicit
Aug̃. x. de ci. di. Deo nos s̃ virtutē que la
tria grece d̃ seu in quibuscūq̃ sacramētis
seu in nobis metip̃s debem̃: s̃ ipa rō illū
nata fide redemptioz ex collectōne sui di
ctabat hoc in sp̃ali: ut dictū est. Ad 2.

ho q obf de pmanētia p; rñ. Nā natura nō dicitur ista sacrificia fieri grā sui: s̄ i ligitōne xi sacrificii: et ita n̄ erat idira ad eē tps: s̄ vsq; ad tps xi sacrificii. vñ Aug^o x. de ci. di. Mutāda erat oportuno certōq; tpe iura: ne ipi dō v̄siderabilia: v̄ certe in nobis acceptabilia: et nō potius que his figurata sūt crederēt.

Sequitur inquirere

vtz soli dō sit sacrificiū offerēd. Ad quod sic. Mai^o ē icompabilr sacrificiū spūale q̄ illud corpale d̄ aialib^o. Si ḡ hōi offeret sacrificiū spūale. ḡ multo magis et illud qd ē corpale. Q̄ aut sacrificiū spūale hōi exhibet: s̄: i. bas pillud qd dicit Aug. Q̄ mīa ē sacrificiū spūale. mīa at hōi exhibet. Itē laus ē sacrificiū spūale. psalm. Sacrificiū laudis honorificabit me. s̄ ipis scis offerim^o laudē Jux illē Ecclē. 4. 4. Laudem^o viros gliosos et pētes n̄ros. et i eodē Laudē eoz nūciat ecclēsia. ḡ ipis offerimus sacrificiū spūale. ḡ multo magis ipis scis antiqs peterat offerri sacrificiū illud mōle seu corpale. Itē iudi. 6. legit q̄ Bedeon coxit edū et panes azimes. et tulit oīa et ebrulit āgelo. ḡ Bedeon ebrulit āgelo sacrificiū. Itē. i. Ibi. i. Regi feculoz immortalī iuisibili soli deo honor et gloria. Honor aut qui debet regi visibili d̄ ē visibilis. Honor aut qui debetur regi inuisibili soli dō d̄ ē inuisibilis Si ḡ ei exhibet d̄bito mō honor. Honor at ille erit inuisibilis sacrificiū. visibilia ḡ sacrificia erūt alit q̄ t eo offerenda. Itē sicut x̄pas s̄ q̄ deus est inuisibilis ita s̄ q̄ hō est visibilis. Si ḡ ipi s̄ q̄ deus: ē offerendū sacrificiū iuisibile. Si s̄ q̄ hō pari rōne erit offerendū sacrificiū visibile.

Ad hoc etiā facit q̄ oīa illa sacrificia hi^o sacrificiū pfigurabant. Cōi. Sacrificia p̄tinēt ad latria s̄ soli dō ē exhibēda latria ḡ soli dō s̄ exhibēda sacrificia. Itē aug^o x. de ci. di. Cui sacrificandum celsit nisi ei que deū aut sciuit. aut putauit. aut finxit

Itē Aug^o in eodē. Creatura rōnalis si n̄ colit deū: misera est q̄a p̄raf dō. Si aut colit deū nō vult se colī p̄ dō. illi enī potius d̄ne sine dilectōis v̄rib^o fauet sacrificiū d̄is eradica bit nisi soli dō. Itē Aug^o x. de ci. di. Ut alia taceā que p̄tinēt ad religionis obsequiū. q̄ celis d̄s sacrificiū certe nullus hominū est qui audeat dicē deberi

nullī nisi dō. mītra ḡq; d̄ cultu diuino vsurpata sūt que honorib^o deferēt humanis.

Itē act. 14. Cum sacerdos Jouis vellet thaurus paulo et barnabe sacrificare: cum eiulatōe p̄hibiti sunt ab eis: ne sibi talia imolarēt. Ex quo manifeste p̄testabant soli dō eē sacrificandū. Itē iudi. 13. Angelus qui loquebat ad manue: dixit ei. Si vis sacrificiū facere offer illud d̄no: in quo manifeste mōstrauit dō nō angelis eē sacrificiū offerendū. Q̄ ccedēdū est sacrificiū s. nulli creature eē: s̄ soli dō offerendū.

Ad illud ḡ q̄ p̄ obf d̄ sacrificio iuisibilr vt mīa et laude. d̄d. q̄ mīa p̄t̄ v̄siderari: s̄ est opus mīe tuob^o modis. Uno^o vt ē quod dā op^o v̄tile p̄ximo. et hoc mō nō v̄ sacrificiū. Alio^o s̄ q̄ v̄siderat vt relatū ad finē deū. et s̄ hoc assumit intentionē et rōy sacrificii. Et s̄ est qd dicit Aug. x. de ci. di. J̄pa mīa qua hōi subuenit si nō pp̄ deū fit nō est sacrificiū: et si enī ab hōie fiat l̄ offerat tñ sacrificiū res diuina est. R̄ndendū igit p̄ iteremtionē ad illud qd d̄ q̄ sacrificiū spūale offeret hōi. illi enī soli offertur vt sacrificiū qui p̄ncipiū et finis est omniū bonoz: q̄a ḡ nec in hōie: nec i āgelo: nec eē in x̄po s̄ q̄ hō v̄stituend^o est finis l̄ mīe l̄ laudis. id nulli offerendū ē spūale sacrificiū s̄ illi soli qui finis ē v̄l mīe vel laudis.

Ad illud x̄o qd obf de sacrificio Bedeonis. d̄d. q̄ Bedeon nō obtulit sacrificiū āgelo. et q̄ d̄ obtulit ei. p̄t̄ itelli duobus modis: q̄a cū in veteri testō. sicut dicit aug^o in 2. li. de trinitate. Angelus appareret et loquerent in p̄sona di. poterat Bedeon in ip̄o āgelo v̄siderare vel q̄ āgel^o erat: al̄ deū que p̄tendebat. Si v̄siderabat in āgelo q̄ erat tē obtulit ei sacrificiū n̄ vt ip̄i offerendū: s̄ vt p̄ ip̄m āgelū dō offerendū quēadmodū hostia offerebat sacerdoti vt p̄ sacerdotē dō offerenda. vñ ibi d̄. angelus sacrificiū obtulisse: eū extendit virgā quā tenebat manu: et tetigit carnes ascendit ignis x̄. Si x̄o v̄siderabat Bedeon deum que ip̄e āgelus p̄tendebat. tñ obtulit ei sacrificiū. i. dō apparēti in āgelo. vnde et ita d̄ ip̄e āgel^o oīs cū d̄. dixit ei d̄ns par tecū. et edificauit gedēo altare d̄no. Ad illd̄ x̄o q̄ obicit p̄ auctoritatē apl̄i. i. tbi. 1.

R̄ s̄ Aug. x. de ci. di. Cui putat bec visibilia sacrificia alit v̄gruere. illi x̄o tanq̄ iuisibili iuisibilia et maiora maiōi. meliozq;

meliora: pfecto nesciunt hec esse signa illorum
sic etiam sonantia signa sunt reperiuntur: quo circa sic
laudantes ad eum dirigimus signantes voces
cui res ipsas in corde quas signamus offeri-
mus: ita sacrificantes non alteri visibile sacri-
ficium offerendum esse nouerimus quam illi est in cor-
dibus nostris invisibile sacrificium nos ipsi de-
bemus. Ad ultimum quod obicitur de christo. respondet
sicut Augustinus. x. de ci. di. Uerum ille mediator dei
et hominum: homo christus ihesus cum in hac forma dei
sacrificium cum patre sumat: cum quo uerum est de-
um in forma sui sacrificium maluit esse quam sumere
ne hac occasione quod est estimaret sacrificandum
esse creature: ac per hoc ipse sacerdos est offerens
et ipse oblatio est rei sacramentum cottidianum
esse uoluit ecclesie sacrificium: que cum ipsius ca-
pitis corpus sit: se ipsum per ipsum uicit offerre.

Consequenter querere
de personis offerentibus. Circa quod bene
queruntur tria. Primo utrum omnes tenerentur
ad sacrificia tam iudei quam gentiles. Secundo
utrum offerentes sacrificia tenerentur ad intelli-
gendam significationem sacrificiorum. Tertio utrum
mali possent offerre sacrificia.

Ad primum sic obicitur

In omnibus erat originalis egritudo: in
est remedium erant sacrificia. sicut dicit beatus
Gregorius. Quod apud nos ualeat aqua baptismi
hoc egit apud ueteres uel per pueros sola fi-
des: uel per maiores uirtus sacrificii. uel per
his qui ex Hababe stirpe perierunt ministe-
rium circumcisionis. Si ergo omnes tenebantur ad que-
rendum remedium contra originalis culpe egritudo-
nem. Omnes tenebantur ad sacrificia. Item
omnes habebant illud uictamie nature: sicut ueni-
t quod dicitur ab eis facienda sacrificia. Sed quod est de
uictamie nature equum obligat omnes. ergo omnes teneban-
tur ad sacrificia offerenda. Cor. Solis iu-
deis precepta sunt sacrificia et per legem imposita
ubi autem non est lex nec per uariatio. sicut dicitur
Rom. 4. Ergo non sacrificare non erat aliis per
uariatio. Per uariatio autem dicitur transgressio dare
legis. Preterea nec erat contra legem nature. cum lex
nature non diceret sacrificia nisi in genere. et non
in ratione propria. Ex quo relinquitur quod nec lege
nature nec lege data tenebantur gentiles ad sa-
crificia. Item queritur quare. scilicet sol illi populo scilicet
iudeis precepta sunt sacrificia plus quam aliis.
Respondetur dicitur quod duplex est ratio. scilicet ratio con-
gruitatis. et ratio necessitatis. Ratio necessitatis

est respectu moralium preceptorum: obligatio. scilicet ad
faciendum et implendum ea necessitate salutis.
Ratio congruitatis autem legem fuit respectu sacri-
ficiorum inconuenientia et utilitate ad intelligendum
dum remedium humane salutis. Dicitur ergo quod ratio
ratione necessitatis non tenebantur omnes ad sacri-
ficia: nec aliqui ante legem datam: sed per legem
datam tenebantur iudei quibus dabatur lex ad sa-
crificia ratione necessitatis. ceteri vero ratione
congruitatis. Et hoc modo dicitur ad illud quod bene
obicitur quod tenebantur omnes ad sacrificium congruitate. non
necessitate. Ad illud vero quod obicitur quod tene-
bantur querere remedium procedendum est et ten-
tione necessitatis. non tamen eadem tentione tenebantur
ad sacrificia mala. uel in illa ratione est sophis-
ma consequens. ac si dicerent tenebantur querere
remedium. ergo tenebantur illud quare in sacrificiis que-
re. non remedium poterat per alium: ut per sacrificia
spiritualia uidelicet cordis contriti: et huiusmodi. Ad 2°
vero quod obicitur quod dicitur nature nature erant sacrificia
dicitur. dicitur quod in uictamie nature erant sacrificia ut
congrua: non ut necessaria. et in generali: non in speciali

Ad illud vero quod queritur. quare populo iudaeo so-
lum illa sacrificia data sunt in precepto. Respondet
Augustinus contra faustum dicens. Rite celebrata sunt
sacrificia in illo populo est regnum et sacerdotium
erat propria ueteri regi et sacerdotis de il-
lo populo ad regendum: et consecrandos fideles
in omnibus gentibus. uel ad signandum: quod ex illo po-
pulo esset ille qui esset sacrificium uerum. magis
illi quam aliis precipiebatur de sacrificiis: quia illi
ueri signa prophetica erant.

Deinde queritur utrum
offerentes sacrificia tenerentur intelligere significationes
eorum. quod uerum est per illud psalmi. Psallite sapienter. glo
Augustinus. Nemo sapienter facit quod non intelligit. Si
ergo illi non intelligebant illa sacrificia. non sapi-
enter offererent. cum illa essent instituta in signi-
ficationem ueri sacrificii. Si ergo tenebantur sapi-
enter offerre. ergo tenebantur intelligere. Cor. Si
plices tempore gratie qui tenentur ad maiorem perfectio-
nem non tenentur intelligere significationes sacrificio-
rum. ergo multo fortius nec simplices tempore legis te-
nebantur intelligere significationes sacrificio-
rum. Respondetur sicut nos dicimus intelligere articulos
fidei implicite et explicite. et intelligere expli-
cite articulos tenentur pueri et plati. sic dicitur
i. De. 3. Parati omnes posseti reddere rationem de
ea que in nobis est. fide et spe. Implicite vero
tenentur intelligere simplices solum. ita in ueteri
testamento pueri ut doctores et sacerdotes

tenebat itelligē significatiōes sacrificioꝝ
hoc ē vt itelligerēt ip̄a sacrificia eē signa
fusi sacrificii redēptōis. simplices x̄o so^o
tenebant itelligere q̄a sacrificia erant dō
ea rōe qua sibi placuit offerēda. ⁊ hoc impli
cite continebat q̄ eēt signa: q̄a rōne signi
ficatiōis futuri sacrificii voluit ea deus
sibi offerri inde ē q̄ de sacrificio ph̄ase dī
Erit q̄ signū in manu tua Exo. 13.

Tertio queritur ^{vtz mali}
possint dō offerre sacrificia: q̄d nō v̄r. Naz
dicit Aug^o. x. d. ci. di. Q̄ mīa qua hōi stue
nit si nō pp̄ deū fit. nō ē sacrificiū. Si ergo
mali pp̄ deū nō offerēt illa aīalia. nō offere
bāt sacrificiū. Ad q̄d fac̄ illud Osee. 8.
Imolabunt carnes ⁊ comedēt. ⁊ dñs non
suscipiet eas. Itē dicit Aug^o. x. d. ci. d. Q̄
sacrificiū res dīna ē. Si ḡ malus nō potest
opari rē diuinā. nō pōt malus offerre sacri
ficiū. Con. Gen. 4. Capn qui malus erat
legit̄ obtulisse dō sacrificiū. Itē Osee. 9
Nō placebūt dō sacrificia eoz dī de malis
Mali ḡ offerūt sacrificia: q̄nis nō dō acce
pta. si dicat q̄ ē sacrificiū spūale q̄d hō offert
dō d se ip̄o. Et ē sacrificiū figurale q̄d hō
offert de alio vt de aīali. Mali x̄o nō pōt
offerre sacrificiū spūale: n̄ pōt offerre sa
crificiū figurale p̄tpe figure. Con. Sacri
ficiū spūale dī carnis mortificatio Ro. 12.
Obsecro vos p̄ mīam dī vt offeratis corpa
v̄ra hostiā. s̄ hoc sacrificiū pōt offerri mal^o
vt ypocrite vl heretici. ḡ mali pōt offerre
sacrificiū spūale. Itē laus ē spūale sacri
ficiū. psal. Sacrificiū laudis bono. me. s̄ ma
li pōt deū laudare. 29. Ps. Popul^o iste ore
suo ⁊ labiis suis glificat me. ⁊ is. eccle. Nō
est speciosa laus ī ore peccatoris. Ergo pōt
mali offerre sacrificiū spūale. R. sacrificiū
dī eo q̄ facz facit offerentē. Duob^o autem
modis est sacrificiū. vt signū ⁊ vt res. Sa
crificiū ḡ f^o rē q̄d facz facit nō pōt offerre
malus. ⁊ tale est sacrificiū spūale. Sacri
ficiū x̄o f^o signū: q̄d facz signat pōt offer
re malus. Hoc aut dico de sacrificiis spūali
bus: nō de gñali sacrificio redēptōis. Nā
illud sacrificiū in misterio offerit̄ tā a bōis
sacerdotib^o q̄ a malis. In re x̄o offertur ab
ip̄o sumo sacerdote f^o q̄ dicit Aug^o. x. d. ci.
di. Q̄ ip̄e est sacerdos offerens: ⁊ ip̄e ē oblo
Dicendū igit q̄ sacrificia illa figuralia de
aīalibus poterat offerre tā bonus q̄ malus

ga illa erāt signa sanctificatiōis offerētis
Sacrificia x̄o spūalia que offert hō d se ip̄o
nō pōt offerre malus. ea q̄ illa sūt res sacri
ficatiōis offerentis. Malitia aut nō com
patit̄ secū rē sanctificatiōis. nec eḡ. rē san
ctificatiōis maliciā. Ad illud ḡ q̄ obf
de mīa q̄ nō est sacrificiū dcedendū ē: si n̄
fiat pp̄ deū. vñ nō est sile de sacrificio cor
porali ⁊ spūali. sicut iā dictū est. Ad illud
x̄o q̄ postea obf de mortificatiōe corpis dō
q̄ mortificatio corpis in ypocritis ⁊ here
ticis nō est sacrificiū. s̄ mortificatio carnis
dōbito mō facta: ⁊ pp̄ deū: ⁊ a xpianis. illa
solū est sacrificiū. q̄a illa ē res sanctificatiōis
vñ Aug^o. x. d. ci. di. Corp^o nostz cū r̄p̄tia
castigamus. Si h̄ quēadmodū debem^o pp̄
deū facim^o: vt nō exhibea^o m̄b: a n̄ra arma
liquitati peccō. s̄ arma iusticie dō. ad Ro. 6
sacrificiū est. Ad illud x̄o q̄d obf d sacri
ficiū laudis. Rñdes in psal. sup̄ illud sacri
ficiū laudis bono. m. Glo. sacrificiū nō q̄d
scelerati cātant. S; sacrificiū laudis n̄ aīa
liū honorificabit me. Nēo enī mibi offert
sacrificiū ⁊ mal^o est: q̄a nemo niā bon^o vt
si laudat ⁊ bñ viuit. nō ei laudat si bñdic
⁊ male viuit: nec qui bene viuit: s̄ sibi dat
supple laudē. ⁊ s̄dit. Quiescat ḡ a malis ⁊
offerat sacrificiū laudis. Ad illud x̄o q̄
supi^o obiebat q̄ sacrificiū res diuina est
dcedendū est. s̄ res diuina dī duob^o modis
f^o signū ⁊ f^o essentiā. Rem diuinā f^o si
gnū pōt offerre vt dictū est. Rem aut f^o
eentiā nō. vt spūale sacrificiū q̄d offert hō
de se ip̄o.

Quarto queritur ^{de p̄so}
nis offerentiū in spūali. Querit̄ ḡ de p̄sonis
offerentib^o in lege nāe. Legim^o enī q̄ Abel
obtulit sacrificiū. 4. Gen. Silr Noe Gen. 8
Silr Dabraā Gen. 15. ⁊ 22. Silr Jacob ge
ne. 46. Querit̄ ḡ quare nō silr Jac obtu
lit sacrificiū aliquod. Cū eēt ī illa linea pa
tr̄ de quibus nascitur^o erat x̄ps v̄ez. s̄. sa
crificiū. Ad b̄ assignat̄ mltiplex rō. Pri
ma est f^o l̄ra: q̄a Abel fuit p̄ncipiū ⁊ caput
gnationis sue. i. p̄me etatis. Noe sede. Da
braā tertie. Itē illis tāq̄ p̄ncipalior b^o ope
tebat vt offerret sacrificia in p̄figuratiōis
p̄dictā. Jacob x̄o fuit p̄. iz. patriarchaz
ex quib^o. iz. tribus quib^o data ē lex sacrifici
oz p̄pterea illis q̄tuor ope tebat. Scōa rō
est: q̄a p̄ Noe p^o diluuiū disseminatū ē gen^o

humanū simplr p̄ Dabraā plurimū est mul-
tiplicatū. tū p̄ Ismaelē ex quo ori sunt. az.
duces vt Henē. is. tū p̄ Isac. vñ Henē. is. p̄
pmissionē de multiplicatōe. statī s̄bdif de
sacrificiō ei⁹. S̄ilr p̄ Jacob multiplicatū est
q̄a habuit ples vxores. Isac s̄o vnica cōtē⁹
nō ita multiplicauit: ⁊ iō nō ita cōpetebat
sacrificiōz oblatio. Tertia rō que vidē
potior est q̄a ip̄e Isaac ī p̄sona sua oblat⁹
est in sacrificiū. Henē. 22. Et ita exp̄ssissime
p̄figurauit x̄pm in se ip̄o. s̄o nō oportebat
q̄ p̄figurarēt illū ī sacrificiis: que ip̄e ofer-
ret: q̄a illa minus pp̄ie x̄pm figurabāt.

Quarta rō est allegorica: q̄a Isaac typū
gessit cōtemplatiuoz. alii s̄o actiuoz. Cōtem-
platiua autem magis cedit in p̄miū q̄ in
meritū. ⁊ si vtrūq̄. scilicet cōtemplatiuum
⁊ actiuū cōtingat mereri put in via ē. acti-
ua s̄o magis cedit ī meritū. ⁊ iō q̄a sacrifi-
cia respiciebant meritū cōpetebat illis q̄
gerebat typū actiuoz. Postea querit de
Melchisedech. cū ei⁹ Melch. exp̄ssiorē tenu-
erit typū sacerdotis s̄. i. x̄pi q̄ Aaron. sic
p̄bat apls ad Hebr. 7. Sacrificiū autē tūc
erat figura veri sacrificii futuri in x̄po ⁊ a
x̄po. q̄re nō legim⁹ melch. sacrificiū cōtulit
se de aīalibus sicut Aaron. Solo vez sa-
crificiū x̄pi duplr cōsiderat. Uno⁹ in q̄tum
ip̄e x̄ps sub sp̄e pp̄ua. i. in carne visibili ob-
latus est in ara crucis. Alio⁹ in q̄tum s̄b sp̄e
panis ⁊ vini dedit se ip̄m discipulis ī cena
⁊ cottidie offert in altari ecclesie. Primo⁹
possz dici q̄ sacrificiū Aaron q̄d erat ex car-
ne visibili exp̄ssit⁹ figurauit sacrificiū x̄pi
q̄ illud q̄d obtulit Melch. Alio⁹ dicim⁹
q̄ illud q̄d obtulit Melch. s̄. panis ⁊ vinū
Henē. 14. Exp̄ssius figurauit vez sacrifi-
x̄pi futuz s̄b sp̄e panis ⁊ vini in altari. q̄
sacrificiū Aaron: q̄a ibi nō offert caro in
sp̄m carnis visibilis. sed offert inuisibilis
⁊ illud cōpetit fidei que est de inuisibilib⁹
vnde sicut lex nature cōsonat euāgelio: ita
cōgruū fuit vt sacerdos in lege nāe offerz
sacrificiū cōsile sacrificio euāgelico. Que-
rit etiā q̄re Moyses nō obtulit aliq̄d sacrifi-
ciū aī legē. cū tñ ip̄e dixerit se s̄ factuz
Exo. 5. dicēs Phoni. De⁹ hebreoz vocauit
nos vt eamus viā triū diez in solitudinē
⁊ sacrificem⁹ dño dō nostro. Tretēa q̄re
nō sacrificauerūt filii isrl ī egypto nisi tm̄
agnū pascale q̄ fuit ex sp̄ali p̄cepto dñi. exo
12. R̄ ad p̄mū q̄a cū Moyses cēt legisla-

tor in qua dāt p̄cepta de ritu sacrificiōz
cōgruebat vt expectarz publicatōnē legis
anteq̄ sacrificiū offeret. vt ostendēt aucto-
ritate diuine legis sacrificia eē offerēda.

Ad illud q̄ dixit Pharaoni viā triū di-
ez ibimus vt sacrificem⁹ dño dō. dō. q̄ sic
in dispotione decreuerat faciendū si eos
pharao libē dimississz. sed postmod Phara-
one indurato ⁊ diuersis plagis flagellato
alr muratū est. q̄a forsītā si dimissi fuissz
libē puenissent ad synna itinere trium die-
rū: in quo daret eis lex sacrificiōz. Ad
aliud s̄o q̄d querit q̄re nō obtulerūt in egypto.
R̄ est l̄ralis: q̄a ea que cōpetebāt ad
sacrificia erāt egyptiis abhōribilia. vnde
phoni dicēt i te ⁊ sacrificate dño ī tra hac
R̄ndet Moyses nō pōt ita fieri. abhōmina-
tiones enī egyptiōz imolabim⁹ dō nostro
s̄o agnū pascalem sacrificauerūt nocte: ne
ab egyptiis viderent q̄d est sacrificiū īsti-
tutū in memoriā liberationis d̄ egypto sic
p̄ Exo. 13. Allegorica s̄o rō est q̄a egypt⁹
s̄igt peccatū. vñ autē hō est ī peccato nō cō-
gruit vt offerat sacrificiū dō. Itē agnū
pascale erat signū redemptoris vt figu-
raret. q̄ p̄ x̄pm redemptorē eramus libera-
di ab egypto sp̄ali. s̄o p̄ceptū ē illis agnū
pascale sacrificare.

Queritur postea de

inchoatione sacrificiōz. P̄rio ei⁹ legim⁹ ea
obtulisse Abel ⁊ Cayn Henē. 4. Sed ob̄
videt enī q̄ debuerūt incipere ab Adā: q̄a
sicut dicit Hugo de scō vic. oueniēs fuit vt
sp̄ medicina cōcurreret cū morbo. sed mor-
b⁹ p̄ quo oblat⁹ est: est x̄ps vez sacrificium
in cui⁹ signū offerēbāt illa aīalia īcepit ab
Adā. s̄. ex quo lapsus est. Itē oueniēs fuit
vt a p̄ncipio lapsus offerēbat: l̄ ip̄m veruz
sacrificiū. vel cetera que erāt figura vel si-
gna s̄i sacrificii tāq̄ medicina cōtra morbū

Itē ad plura tenet peccator q̄ innocens
quia tenet ad opa satisfactionis. sed Adam
peccator fuit aliq̄n. abel autē innocens. q̄ ad
plura tenebat adā q̄ abel. maxie quo ad ea
que spectabant ad satisfactionē. s̄ hī erāt
sacrificia. q̄ plus tenebat adā ad sacrificia
offerēda q̄ abel. Ad hoc r̄ndet q̄ sicut
ecclesia d̄r īcepisse ab Abel nō ab Adā. ⁊ s̄
q̄a adā icidit in mortale peccm̄ p̄ scitatem
quā p̄us hēbat. ⁊ ita si ecclesia diceret īce-
pisse ab adā diceret ecclesia aliq̄n desusse

quod est inconueniens vix quod ecclesia postquam cepit
desierit. Præterea quia abel primus fuit qui
gessit expressè typum ecclesie propter innocentiam
et virginitatem: quibus designat innocentiam
ecclesie et spirituale integritate. Ita conueniens
fuit ut abel sciper ritus colendi deum ad quem
fuit institutio sacrificiorum. Ad illud quod
pro obsequio quod ab adam inchoauit morbum. et medicina.
quod re vera ab ipso inchoauit medicina.
s. sacrificium contriti cordis. dilectionis et deuotionis
sed non incipit. s. ab ipso ipsius medicine si
gnum. s. visibile sacrificium. et hoc triplici ratione
Primo quia ab illo a quo cepit diuine in hono
rationis exemplum non debuit ritus sumi hono
randi deum. Ab Adam autem cepit exemplum diuine
in honorationis. cum prauaricatus est diuinum man
datum. Secundo. vnde Zach. 13. Adam exemplum meum
Et ab illo debuit sciper ritus diuini honoris
qui fuit iusticie et inocentie primus exemplum. 2.
ratio est. que supradicta est. quia cum ecclesia sit ag
gregatio fidelium colentium deum. ab illo a quo
incipit ecclesia debet sciper ritus colendi deum. et ita
oblatio sacrificiorum. ab adam autem non debet dici
cepisse ecclesia. sed ab abel. Tertia ratio est: quia
sicut dicit Augustinus super Genesim. adam erat
vir spirituali mente præditus. vnde etiam per lapsum
conuertebat se potius ad interior sacrificium
quod est contriti cordis. Alii vero non ita præditi: con
uerterunt se ad sacrificium exterius. Vnde conue
niens fuit ut prius in Babilonia præcederet ob
latio sacrificii interioris spiritualis. postmodum
vero in filiis eius sequeret oblatio sacrificii ex
terioris materialis: ut in illis personis vtriusque sa
crificii præberet exemplum. Ad aliud vero
quod obsequio quod ad plura tenebat peccat. et adam quod
inocens abel. Dicendum quod verum est. non tamen propter
hoc sequitur quod teneat ad sacrificia. Sacri
ficia enim sunt et principaliter fuerunt instituta in
remedium originalis. s. quod dicit Gregorius. Quod
apud nos valet aqua baptismi. sed apud an
tiquos vel per pueros sola fides. vel per adultum
virtus sacrificiorum. quia in adam non fuit origi
nale peccatum distinctum ab actuali: non conuere
bat ei offerre sacrificium visibile: quod quod disti
cte et immediate institutum est contra originale
In filiis vero adam. primo fuit distinctum actu
ale et originale vnde conueniebat ut ab ipso
primo sacrificia offerrentur

Consequenter quod dicitur
sacrificiorum. Et queritur primo de
primis veteris sacrificiorum que erant ante legem

et in lege. Secundo spatium de veteris sacrificio
rum habitis ante legem. Tertio de veteris sa
crificiorum in lege.

Quantum ad primum

obsequio sic. Ante legem et in lege legitur duplex
veteris sacrificii. quedam que fuerunt in materia sen
sibili ut de animalibus cuiusmodi fuit sacrificium
abel. Quedam vero in materia vegetabili ut in fru
ctibus terre. cuiusmodi fuit oblatio Cayn
Genesim. 4. Item filii oblatio legitur post dilu
uium. Nam Noe obtulit sacrificium in materia sensi
bili de pecoribus. Genesim. 8. Melchior vero de materia
vegetabili: ut panem et vinum. Genesim. 14. Item
in Leuitico. Legitur oblatio sacrificii de animalibus
et filiarum. et. 4. In secundo vero legitur oblatio de si
mila siue panibus. Queritur ergo vnde processit hec
veteris sacrificii. Item in lege inuenitur veteris
alia. Nam cum duplex esset altare. alter holocausto
rum. et altare thymiamatis. In altari thy
miamatis offerebat sacrificium thymiamati
manet vespere. sicut habet Exodus. 30. Super altare
vero holocaustorum offerebantur alia duo genera sa
crificiorum. sicut legitur. i. et. 2. Leuitico. Queri
tur ergo quare hec veteris sacrificii non fuit ante legem
in lege nature. sicut et alia duo. Item in noua
lege offeruntur incensum thuris: quod est sacrificium
thymiamatis. Si ergo lex nature magis consonat
legi noue quam lex Moysi. videtur quod potius
hoc genus sacrificii: quod est de thure vel thy
miamate debuit esse in lege nature. Item quare
in noua lege habemus aliquod presentatum: seu
conforme sacrificii thymiamati vel incensi et non
aliquod representatum sacrificii de animalibus
seu de panibus. Item que potuit esse ratio quod
sacrificium de animalibus primo oblatum fuit ab
abel iusto. Sacrificium vero de frugibus a Cayn
peccatore. Respondeo ad primum cum institutio sacri
ficioz sine in lege nature seu in lege Moysi
fuerit ad significationem et figuram sacrificii redem
ptionis in christo. Sacrificium autem redemptionis
duplex erat offerendum. visibile et invisibile
Uisibiliter in crucis tormento. Inuisibiliter
in sacramento ab institutione sacrificioz.
Præterea debuit duplex signum præcedere. vnum
quod figuraret sacrificium christum in ara crucis
offerendum in specie assumptæ carnis. et quo ad hoc
fuit necessaria veteris sacrificii in carne sensi
bili. vnde dicit Augustinus contra Faustum permissiuas
figuras in victimis animalium celebrari optebat
propter emendationem future carnis et sanguis
per quam vna victimam fieret remissio peccatorum

Alio q̄ figuraret sacrificiū carnis xpi i al
tari offerendū s̄ sp̄ panis et vini. ad cui⁹
figurā necessaria fuit alia v̄ia sacrificioꝝ
in frugibus seu pane et vino. q̄a sic d̄. i. cor
x. Calix benedictionis nōne coicātō sangui
nis xpi est. Panis quē frangim⁹ nōne p̄fici
patio corpis d̄ni est. Ad 2° h̄o q̄ querit
q̄re in lege nāe nō fuit sacrificiū incesi d̄
s̄ sacrificiū xpi ad nostrā r̄demptiōē du
plex fuit. sp̄uale et corpale. Sp̄uale fuit sa
crificiū deuotionis et amoris salutis h̄uani
generis. q̄d sacrificiū obrulit in mēte. Cor
porale fuit sacrificiū mortis quā sustinuit
in cruce vel que rep̄erat in sacramēto sub
panis sp̄e. Necessaria igit fuit p̄figura
sacrificii sp̄ualis q̄d obrulit xps in abdito
deuote mētis: et quo ad hoc fuit figura sa
crificii thymiamat q̄d offerebat in altari i
terioꝝ. Et p̄figurato sacrificii corpalis q̄d
obtulit in carne. et hoc dupl̄r vt dictū est
Sensibiliter in cruce et quo ad hoc erat fi
gura sacrificii carnis sensibilis Et insensibi
liter in altari sub sp̄e panis et vini. et q̄ ad
hoc erat figura sacrificii i re insensibili fru
gū et panis et vini. v̄tūq̄ a sit sacrificiū
offerebat s̄ altare exteri⁹ q̄d d̄ altare ho
locanstoꝝ. Notandū ḡ q̄ s̄ dispensatō
manifestationis maioris que debuit eē sic
dicit Aug⁹ et Hugo de sc̄o vic. in signis re
dēptionis s̄ decursū t̄pis magis et magis
conueniebat. vt in lege nāe v̄arent p̄ signa
sacrificii corpalis. Postea h̄o in lege Moysi
que sicut dicit Aug⁹. est ad xpi ḡram diri
gens. et ad Ro. 7. Scimus qm̄ lex sp̄ual̄ est
dicit apl̄s adderent signa sacrificii sp̄ual̄
q̄a ḡ thymiamata erat signū sacrificii sp̄ual̄
xpi nō conueniebat vt offeret ante lationem
legis. Ad tertium h̄o q̄ obicit q̄ lex nāe
magis s̄formaret enāgelio. d̄. q̄ quedam
dicūt eē in lege nāe q̄tū ad dictamē. Que
dā h̄o q̄tū ad statū. quantū ad dictamē in
lege nāe sūt p̄cepta moralia. quantū h̄o ad
statū in lege nature fuerūt signa seu sacra
mēta repationis future. illa sūt in lege na
ture et ex lege. Ista h̄o in lege nature sunt
s̄ nō ex lege nāe. imo p̄ncipalit̄ ex diuina i
stitutione seu inspiratione. Dicendū ergo
q̄ sili mō in lege Moysi sunt p̄cepta et sa
crāmēta. sili i lege noua p̄cepta sūt et sacra
mēta. Si ḡ cōpemus legē enāgelii ad legē
nāe: et legē Moysi maior s̄formitas ē legis
euāgelii ad legē nature. in p̄ceptis que p̄ se

sūt legis nāe q̄ in p̄ceptis legis moysi q̄ p̄ se
sunt ip̄i. maior h̄o s̄formatio est legis euā
gelii ad legē moysi in sacramētis q̄ legis
nature: q̄a sacramēta legis exp̄ssiora sūt et
amplioris determinationis q̄ sacramēta i
statu legis naturalis. p̄pterea in sacramēt
pl̄ s̄format lex ḡre legi Moysi q̄ legi na
ture. Ad quartū d̄. q̄ sacrificiū incensi
in noua lege alr est q̄ i lege veteri. ibi enī
erat sacrificiū in signū futuri sacrificii. s̄.
sp̄ualis xpi. h̄o nō est figura futuri: s̄ rep̄
sentatio sacrificii p̄teriti xpi in passione i
p̄ntis in altari: s̄ tñ in illis trib⁹ sacrificiis
correspondētia sunt tria in sacrificio alta
ris. Nā in sacrificio altaris est caro ōteta
panis in sacramēto incensū in mīsterio.

Ad vltimū h̄o d̄ q̄ cū duplex sit sacri
ficiū carnis xpi. vnū q̄d ip̄emet obrulit in
cruce vt ip̄e sacerdos. de quo dicit apl̄s Heb
7. Pontifex sc̄us innocens ip̄olut. iō op̄te
bat vt figura h̄i offeret ab innocēte et iu
sto Abel. Aliud q̄d offeret a ministro i sacra
mēto sub panis specie. iō q̄a illud sacrificiū
pōt offerre a malo mīstro et peccatore. p̄mo
figura ei⁹ sacrificii p̄cessit in Cayn iniusto
et peccatore.

Postea queritur de

v̄ia sacrificioꝝ p̄tpe ante legē. Queritur
igit quare in v̄mis sacrificiis abel et Cayn
solū determinēt ḡna rez. Gen. 4. factū est
vt offerret Cayn destructib⁹ tre d̄no. abel
h̄o obrulit de p̄genit̄ gregis. Consequēt
h̄o in sc̄da etate p̄ diluniū determinatur
sacrificia s̄ mūdū et imūdū. Gen. 8. tollēs
noe d̄ cūct̄ pecorib⁹ et volucrib⁹ mūd̄is obru
lit holocausta. Postea h̄o i 3° etate i habraā
determinat sacrificiū faciendū de sensibi
li irrōnabili. vt. is. Gen. De gressibilib⁹ et
volatilib⁹. postmodū in re rōnabili vt in fi
lio suo Isaac. Gen. 22. Querit que est ratio
h̄i v̄ie. Itē querit q̄re soli Habrae du
plex indicit sacrificiū ante legē. p̄mo in re
irrōnabili de aīalibus. Gen. 15. postea in re
rōnabili vt in filio Heu. 22. Itē querit
q̄re in p̄mo sacrificio q̄d obrulit de aīalib⁹
gene. i. c. p̄cipit ei vt diuidat gressibilia nō
aut volatilia. Si li enī mō p̄cipit p̄ Leui. q̄
gressibilia diuidant. volatilia h̄o indiuisa
offerant. Itē querit cū triplex sit v̄ia p̄
cipua sacrificii de aīalibus. p̄ma que dicit
hostia holocausti. Sc̄da que dicitur hostia

pacifica seu salutaris. Tertia que dicitur hostia seu victima pro peccato que dicitur haberi Leui. i. 7. 3. et 4. Quare autem latrone legis non legatur oblata fuisse hostia pro peccato. sed solum holocausta et pacifica. Sicut in latrone legis Exo. 20. non fit mentio nisi de holocaustis et pacificis vni exo. 20. dicitur. Altare de terra faciet tibi et offeret super illud holocausta et pacifica vestra. Sicut in latrone federis cum deo. exo. 24. dicitur. Obtulerunt holocausta immolaueruntque victimas pacificas domino de hostia suo seu victima pro peccato non fit sermo nisi in Leui. 4. pro lege data in tabulis lapideis

Obferuitur quod econtrario plus deberet offerri victime pro peccato: quia semper erat morbus peccati: et ita semper debet cum eo currere medicina. Medicina autem erat victima pro peccato et hinc: et ita spectabat ad necessitatem. Holocausta autem et victima pacificorum quasi ad superrogationem: quia hec quandoque perfectionem designabant. Plus autem est quod ad necessitatem quam quod est ad superrogationem: quod ante legem: et in principio potius videtur fuisse determinandum de victima pro peccato quam de holocaustis et pacificis. Item vnde ex statu populi qui rudis erat hoc idem. vnde enim ex hoc quod minus spirituale sacrificium daretur eis prope determinari vel tradi. Res ad primum cum sicut super dictum est. sacrificia illa essent signa dei sacrificii christi. quod maior erat approximatior. Ad sacrificium huius dicitur ut maior fieret determinatio et declaratio circa res sacrificandas: ut per signum expressius magis ac magis esset declaratio veritatis. Notandum igitur quod sicut super habitum est gradus fuerunt in ipsa determinatione. ut primo in sacrificio Abel determinaretur fieri in carne. Secundo in sacrificio Noe determinaretur futurum in carne mundana. Tertio in sacrificio Abrahamae specificaretur amplius in gressilibus et volatilibus. in signum quod christus erat futurus simul comprehensor et viator. Comprehensor figurabat esse per volatilia. Viator per gressibilia. Quarto vero in sacrificio Abrahamae ulterius determinabat fieri in carne humana cum precipue offerre ei filium suum. hec igitur est ratio predictae dicitur sacrificiorum

Ad 2. quod queritur de duplici precepto Abrahamae dicitur. quod primo diuinas et humanas historias in Abrahamae pro ceteris probatus fuit zelus late conditoris: propter quem et plura sustinuit ut in cendiū caldeoꝝ patria et pentes defuit. sic per Gen. xi. vnde et ei primo expressa est promissio humanationis redemptoris. In semine tuo benedictent omnes gentes. Gen. 22. Propter quod ipsi

figurale sacrificium congruebat duplex. Vnus quod representaret sacrificium christi per similitudinem gressibus ut sacrificium de animalibus. Aliud per similitudinem spiritus propter quod datur ei preceptum de imolatione filii. Ad tertium quod queritur de hoc sacrificio. quod gressibilia diuiduntur et non volatilia duplex ratio assignatur allegorica et literalis. Allegorica: quia aues signant contemplatiuos quod debet habere cor indiuisum in vno. iuxta illud psalmi. Vna petii a domino. Gressibilia vero signant actiuos: quod per multas curas diuiduntur. id est signant per martham Luc. 10. Martha mar. soli. es. et frater. plia. Literalis est in memoria pene originalis. Gressibilia enim habent ortum de terra gressibus. que maledicta est propter peccatum adam. Gen. 3. Volatilia vero ex aqua que non fuit maledicta: sed benedicta Gen. 1. In typo ergo pene originalis ostendebatur quod in gressibilibus esset maior indigentia sanctificationis. quam in auiibus propter terre maledictionem. quod theologica consideratione planum est. Ad quartum quod queritur quod ante legem non legitur dicitur hostie pro peccato in omni manifestius esse. tamen ad primum notandum est quod sicut dicitur ad Rom. 4. vbi non est lex: nec prauaricatio. ante legem peccatum erat absolute: sed data lege peccatum erat: et prauaricatio id est peccata prope data lege indigebat apostolorum remedio: ut cum ante legem in remedium sufficeret hostie holocausti. et pacificorum: ut esse data lege antequam introduceretur prauaricatio sicut iam ostendit: tamen interveniente prauaricatione necessarium fuit ut introduceretur nouum genus sacrificii videlicet hostia pro peccato quod esset speciale remedium prauaricationis.

Queritur postea de

duobus sacrificiorum in lege. Obmissio igitur sacrificio thymiamatis quod offerebatur super altare interius. Queritur de sacrificiis que offerebantur super altare exterius: que erant in duplici dicitur. sicut super dictum est. Est igitur prope quod de sacrificiis in materia insensibili que seu in sacrificiis seu in libamētis concurrerent panis vel eius materia vinum oleum. et adderet thuris sal. thus in aliquibus: sal in omnibus. Leui. 2.

Item queritur in pane seu eius materia tunc offerentur spice: nunc simila. nunc panis. Et queritur panis offertur nunc coctus in cibano: nunc in sarragine: nunc in craticula. Res ad primum videtur quod duplex est ratio predictae dicitur oblationis literalis et spiritualis. Literalis est ut honorificet dominum iuxta illud proverbium. 3. Honora dominum: de tua substantia ut

largitor bonorum necessarios homini vel ad sustentamentum vel ad odorem vel ad medicamentum. Ad sustentamentum de esibili offert sacrificium panis. de potabili vinum. Ad odorem excitatiuis appetit: offert ei sal. de delectantibus appetit oleum. Ad medicamentum de aromaticis et solidatiuis offert ei thuris: ut ex his coloribus et ad necessitate hominis sine difficultate magna occurrentibus prestarent in sacrificio deum bonorum omnium largitorum. Allegorica ratio est respectu sacrificii christi. Nam sicut dicitur sancti. panis est sacramentum carnis. Vinum sacramentum anime seu sanguinis. Oleum figurat gratiam. Sal sciam. Thuris ofones omni saluatoris: sicut alius manifestat. Ad 2^{am} ratio dicitur quod literalis ratio manifesta est in hoc quod dicitur est. Allegorica ratio est respectu sacrificii christi quod considerat triplex. In fide patet per statum legis scripte: et sic per doctrinam legis et prophetie triticum erat ut similia. In fide patet per statum ad statum gratie. et hoc est velut coctus panis et formatus in peccata humanitate. hic est enim panis qui de celo descendit. Jo. 6. Ad tertium dicitur quod cum panis figurat sacrificium christi in assumpta carne. sicut ipsemet dicit in Job. Ego sum panis. Considerat ut in reginis utero coctus igne hoc est conceptus de spiritu sancto et considerat ut laborans in mundo. et sic ut coctus in sartagine: et considerat ut afficitur et adustus in cruce: et sic est ut panis in craticula.

Deinde queritur de differentia sacrificiorum legis de animalibus. et erat triplex ratio. una que dicebatur holocaustum. Alia que dicebatur pacifica. Tertia que dicebatur hostia pro peccato. Circa quas ratio est quoniam sunt plura. Primo de ratione distinctionis. Nam dicitur quod sicut est triplex status hominum incipientes perficientes perfecti. Hostia pro peccato pertinet ad incipientes seu ad statum penitentiae. Hostia pacificorum ad perficientes seu ad statum iusticie in plenitudine mandatorum. Holocaustum ad perfectos seu ad statum superrogationis in impletionem consiliorum. Sed de hoc obicitur. Nam in psalmo dicitur Holocaustum pro peccato non postulasti. Ibi dicitur glo. holocaustum pro peccato fiebat. quod non distinguit holocaustum ab hostia pro peccato. Item ante legem offerbantur sacrificia pro peccato. Sed ante legem non leguntur offerri nisi holocausta et pacifica. quod non distinguntur ab hostia pro peccato.

Item Leui. 7. determinat duplex ratio pa-

cificorum. una per gratiarum actionem. alia ex voto. Sed gratiarum actio in quolibet statu debet fieri: quia in quolibet exhibet beneficium a deo. votum autem pertinet ad perfectionem: ut patet. quod hostia pacificorum vel circuit omnem statum ratione gratiarum actionis. vel si determinat sibi aliquem statum. determinat sibi statum perfectionis non proficiendum ut habetur. et hoc ratione voti. Item queritur quare holocaustum precipiatur fieri de gressilibus et volatilibus. i. Leui. Hostia ratio pacificorum tantum de gressilibus. Si dicatur quod istud est ratione perfectionis. Contra. Hostia pro peccato precipiatur fieri de volatilibus Leui. 5. Et ratio minoris perfectionis est sacrificium quod hostie pacificorum.

Item species pacificorum sunt due. una per gratiarum actionem. alia ex voto. sed hec duo pertinent ad contemplatiuam vitam: et actiuam. Cum ergo ille due vite actiue et contemplatiue significetur per gressibilia et volatilia. hostia pacificorum debet esse de gressibili et volatili. Item queritur quare in holocausto assumitur tantum masculus et femina Leui. 3. Item queritur de hostia pro peccato. quare hostia pro peccato recipit differentias secundum varias personas. Nam alia offeruntur pro peccato sacerdotis. alia pro peccato principis. alia pro peccato multitudinis. alia pro peccato persone pauere diuitis. alia pro peccato pauperis Le. 4. Cum sicut in aliis statibus sit accipere gradum differentium personarum. Item queritur quare de hostia holocausti nihil cedit in usum offerentis. De hostia ratio pacificorum aliquid cedit in usum offerentis: aliquid in usum sacerdotis. hostia ratio pro peccato vel cedit in usum offerentis. aliquid tantum cedit in usum sacerdotis. sicut patet ex Leui 6. et 7. Item queritur quare omne sacrificium sacerdotum totum igne consumeret: sicut patet Leui. 6. De sacrificium sacerdotum consumere: nec quisquam comedit ex eo. Item queritur de illa ratio hostie pacificorum Leui. 7. ubi dicitur quod si hostia pacificorum est per gratiarum actionem. comedebatur carnes eadem die. si ex voto sicut edebantur eadem die. sed si quid in crastinum remanebat vesci licitum erat. quicquid autem dies tertius inuenit: ignis consumet. unde quod potius quod debebat esse. Nam ad votum statim sequitur obligatio reddendi. Iuxta illud psal. Nouere et reddite. Sacrificium autem spirituale voti designatur in sacrificio pacificorum. quod offertur ex voto. quod eadem die debuit comedi in hostia ut ostendit quod die eadem qua aliquid vouimus debet reddere. Preterea in hostia que per gratiarum actionem offertur

figf sacrificiū laudis. sed recepto beneficio a dō nō vñ q̄ statī teneamur ad laudes. ḡ nō debuit dici q̄ eadē die comedēf. R̄ ad p̄mū dō. q̄ illa triplex vñā hostiaz accipit tribus modis. p̄mo resp̄cū sacrificii xpi in remediū peccati. Sc̄do resp̄cū sp̄ualis sacrificii humani. Tertio resp̄cū cāz offerēdi. Resp̄cū sacrificii xpi s̄ q̄ sūt in remediū peccati accipit hec vñā sic. q̄a aut est peccatū c̄tra ordinē rōalis nāe. Aut ē peccatū c̄tra ordinē rōnis. aut cōf ordinē legis scripte. Peccatū c̄tra ordinē rōnal nature est peccatū originalis culpe et ei⁹ seq̄ la peccatū veniale. Peccatū c̄tra ordinē rōis est peccatū actuale mortale qd̄ est malum s̄ se. Peccatū c̄tra ordinē legis scripte est peccatū qd̄ d̄r p̄uaricatio: qd̄ est malū ex p̄hibitione. Dicen̄ d̄ q̄ in figura veri sacrificii xpi p̄ qd̄ est remediū ois peccati offerebat holocaustū rōe originalis et venialis peccati. vñ et holocaustū p̄ peccō erat sacrificiū vitule ruffe. Nūc. i. 9. qd̄ exponit apls de sacrificio xpi. 9. et vltio ad Hebr. s̄ quod est sp̄alit in remediū originalis.

Itē ga i remediū venial offerē holocaustū. sicut hēf vltio Job. Ut qui c̄ Job peccauerāt venialr d̄r eis offerte p̄ vobis holocaustū. Itē rōne actualis mortal p̄ qd̄ discordamur a dō offerebat hostia pacificorū: q̄a p̄ xpm̄ hēmus recōciliationē ad deū sicut d̄r ad Ro. 5. Justificati ex fide pacez hēmus p̄ xpm̄ ad deū. et itēz ibi d̄r. recōciliati sumus dō p̄ mortē filii ei⁹. Itē rōe p̄uaricationis legis offerebat hostia p̄ peccō q̄a p̄ xpm̄ sumus liberati a legis p̄uaricatione. vnde. 4. gal. d̄r. Xps̄ fact⁹ sub lege vt eos qui sub lege erāt redimeret. et. 9. ad hebr. Et iō noui testī mediator est vt morte intercedente in redēptione eaz p̄uaricationū que erāt s̄b p̄ori testō repr̄omissionē accipiāt qui vocati sūt eterne hēditatis.

Itē alio accipit hec vñā resp̄cū sp̄ualis sacrificii humani s̄ q̄ sunt in exercitium boni et hoc triplr. vel satisfactionis peccōz et q̄tū ad hoc hostia p̄ peccō vel iusticie in ipletionē mandatorū et q̄tū ad hoc ē figura hostie pacificorū. vel s̄ferrogatōis in ipletionē cōsilioz et s̄ hoc est figura holocaustū vñ in psal. Holocausta medullata offeram tibi. Glo. aīam torā igne caritatis inflāmata. et hec vñā accipit rōne sp̄ualis sacrificii hūani qd̄ triplr figuraf. Itē resp̄cū cāz

offerendi sumis hec triplex vñā sic. q̄a s̄ līam holocaustū sacrificiū erat qd̄ offerebat dō ex amicitia sola sue bonitatis. Hostia pacificorū qd̄ offerebat ex debito beneficii accepti. vñ dicebat pacifica. q̄a offerebat p̄ pace hīta vel habēda: et hostia salutaris: q̄a offerebat p̄ salute hīta vel habēda. Hostia p̄ peccō offerebat ex necessitate remissionis peccati. Ad illud ḡ q̄ primo obr̄. qd̄ nō vñ distingui holocaustū ab hostia p̄ peccō iā patet R̄ q̄a sicut habitū est duplex erat vñā holocausti. vna que offerebat p̄ peccō ḡnali vt sacrificiū vitule ruffe. alia cō erat que nō offerebat p̄ peccō. sed amicitia seu amore puro. Itē illa que offerebat p̄ peccō distinguit ab hostia q̄ sp̄aliter d̄r offerri p̄ peccō. q̄a holocaustū nō offerebat nisi p̄ peccō ḡnali: qd̄ erat figura originalis. vel p̄ peccō veniali: vt p̄ peccō sacerdotis in figurā sacrificii xpi qui sine peccō obtulit se p̄ alioz peccatis. hostia cō p̄ peccato sp̄alr data erat s̄ suā p̄mā intentōz pro peccato p̄uaricationis in t̄nsgressione legis. Ad 2. qd̄ obiē q̄ ante legē n̄ erat hostia p̄ peccato. S; solū holocaustū et pacifica cōcedendū est. sed tūc holocausta offerebant p̄ originali vel veniali. Pacifica cō pro recōciliatione ad deū c̄tra actualē culpā mortālē. Postea cō vt dictū est c̄tra p̄uaricationē addita est hostia pro peccato data lege. Ad tertiu qd̄ obiē de hostia pacificorū que duplex est. d̄. q̄ est gratiaz actio p̄cedens ex amicitia caritatis: q̄ gratiaz actio est in figura holocausti: et ē gratiaz actio ex debito iusticie in receptione beneficii quo figuraf in hostia pacificorū que offerebat p̄ gratiaz actione. Itē vō rū fit dō duplici. Uno mō ex intuitu et amore diuine bonitat quō votū respic̄ statum superrogationis. Alio ex intuitu et spe beneficii seu salutis quō p̄tinet votū ad statū iusticie. et d̄signabat in hostia pacificorū que offerebat ex voto quale fuit votum Jacob. Gen. 27. votū vouit dicens. si viderit mihi panes ad vescendū c̄. de cūctis q̄ videris mihi d̄cimas offerā tibi. Ad 4. d̄. q̄ hostia pacificorū p̄tinet ad statum iusticie vt dictū est. Iusticia aut̄ est i exercitio actiue. exercitiū aut̄ actiue designaf in gressibilib⁹. sic̄ eleuatio c̄teplatine i volatilib⁹. Itē rōne figure nō c̄perit hostie pacificorū vt fiat de volatilib⁹. Holocaustum

4o vtrāq; dñam recipit: qā in statu super
 rogationis actiue. f. 7 contemplatiue. Ad
 illud 4o qd obī q volatilia offerūt in ho
 stia p peccato. vñ. q in bestia p pccō non
 offerūt qā volatilia: f quia gemes. Vñ offer
 tur turtur 7 colūba. gemit⁹ aut p peccatis
 p̄tinet ad statū p̄nc: quēadmodū gemitus
 p desiderio celestis patrie p̄tinet ad statū
 superrogatiōis seu p̄fecte caritatis. Ad
 qntū 4o p̄ rñsio ex iā dñis. Nā votū fit du
 plicif. Est enī votū respectū actionis: 7 illud
 p̄tinet ad statū iusticie figuratū in bestia
 pacificoꝝ ex voto 7 ouenit designari in
 gressibili: 7 est votū respectū diuine vacati
 onis qd p̄tinet ad statū superrogationis 7
 hostiā holocausti q̄ h̄ figurari in volatili
 Ad sextū dñ. q masculus est figura p̄fe
 ctionis: fēia impfectionis. statui aut super
 rogatiōis nō opetit nisi aīa p̄fecta. In sta
 tu 4o iusticie est dñā aīe p̄fecte 7 ip̄fecte
 Ad septimū dñ. q status p̄sone agguar
 peccatū. 7 cā peccati tota ex nobis est. vñ
 plus peccat p̄lat⁹ q̄ subdit⁹: 7 in p̄latis p̄
 peccat sacerdotes q̄ p̄nceps. 7 p̄latis sp̄ual
 plus q̄ p̄lat⁹ secularis. Itē plus peccat
 i subditis diues q̄ paup̄ aliis parib⁹. 7 ite
 rū. Maius est pccm̄ multitudinis q̄ p̄sone
 alic⁹ singularis. Quia ē f̄ modū peccati
 vñ bestia p peccato offerri. 3o bestia pro
 pccō dñam recipit f̄ dñam p̄sonaz. Itē
 ex pte alia. Bonū totū dō tribuēdū est seu
 in statu iusticie seu in statu superrogatiōis
 nō p̄sone hoīs. Sola aut dñā est ibi f̄ dif
 ferentias actionū: que differūt f̄ p̄fectū
 7 imp̄fectū. vel p̄fectū magis 7 minus que
 est dñā f̄ qualitates actionū. vel f̄ ḡna
 ip̄az actionū. P̄terea in bestia pacificoꝝ
 7 holocausti nō ponit dñā f̄ dñas p̄sona
 rū. sed f̄ distinctionē ip̄oz sacrificioꝝ vt
 in pacificis mas 7 fēia ad signū dñam f̄
 p̄fectū 7 imp̄fectū. In holocaustis gressibi
 le 7 volatile ad signū p̄fectū 7 magis per
 fectū: 7 in vtrifq; de ouib⁹ bobus 7 capris
 ad signū dñas actionū in innocētia de
 clinandi qd malū est: que figurat in oue 7
 prudētia discernēdi: q̄ bonū 7 malū ē que
 designat in capra que h̄ acutū visū 7 stre
 nuitate exequēdi qd bonū est que d̄signat
 in boue. Ad octauū 4o dñ. q in sacri
 cio sp̄ual qd offerimus in deuotione bone
 volūtatis. triplex est d̄ditio. vna ē in statu
 superrogationis in quo nō p̄t q̄ vti sua

volūtate pp̄ abrenūctatiōis. Alia in statu pe
 nitētie in quo s̄l̄r nō d̄; quis vti sua volū
 tate p̄pter p̄uaricationē seu t̄isgressionē
 Tertia ē in statu iusticie i q̄ q̄s p̄t vti sua
 volūtate ordinate sub dō 7 s̄b ecclesia in p̄
 statu pp̄ abrenūctationē volūtatis ex vo
 to tota voluntas d̄bet dō cui d̄; reddi vo
 tū 7 illud figurat in holocausto qd totum
 incendit in honorē dī. In sc̄do 4o p̄pter
 p̄uaricationē qua amisit p̄p̄iā libertatem
 voluntas deb; offerri p̄ contritionē dō: 7 p̄
 c̄fessionē sacerdoti ad satisfaciendū f̄ ar
 bitriū ecclesie 7 illud figurat in bestia p
 peccato. in qua vna p̄s cremabat ad hono
 rē dī. alia p̄s cedebat in vsum sacerdotis
 nihil t̄n in v̄sū offerentis. In tertio statu
 voluntas relinquit p̄p̄iē libertati. dū tam
 subiecta sit dō 7 ordinata p̄ intentionē 7
 s̄l̄r sub ecclesia seu sacerdote p̄ obediōnē
 7 istud figurat in bestia pacificoꝝ. cuius
 vna pars offerit ad honorē dī qua cedit in
 esum sacerdotis. alia in esū offerent. Ad
 nonū dñ. q̄ h̄ fuit pp̄ figurā sacrificii xp̄i
 dī sacerdotis. q̄ in sacerdotis sacrificio fi
 gurabat: qd quidē sacrificiū ex p̄fecta cari
 tate dō patri oblatū est. vñ in psal. holocau
 stū medullatū offerā tibi. i. me ip̄m cum me
 dulla intimi amoris. vel ad signū p̄fecti
 onis sacerdotis: qui p̄ quocūq; statu p̄fecta
 caritate d̄; ardere: seu d̄terat de peccatis
 qd est bestia p peccato: seu implet p̄cepta:
 qd est bestia pacificoꝝ seu superroget cōsi
 lia qd est sp̄ual holocaustū. Ad vltimū
 4o dñ. q̄ rō illius dñe in cōmestione ho
 stie pacificoꝝ est dñā obligationis in rece
 ptione beneficii 7 ex p̄missione voti: nā qā
 recepto beneficio statū tenemur gr̄as refer
 re dō nō p̄currēte deliberatōe: vel sequēte
 aliqua p̄missione. 3o dñ q̄ bestia pacifico
 rū eadē die d̄; cōmedi: qā statū recepto be
 neficio actu l̄ habitu gr̄a d̄; reddi. In vo
 to 4o p̄currit deliberatio. q̄ p̄ma dies seq̄
 p̄missio. q̄ sc̄da dies: 7 in vtroq; statu deli
 berationis 7 p̄missionis licitū est votū red
 dere vel implere. Tertia 4o dies itelligi p̄t
 status remunerationis post mortē in quo
 nō erit fas votum impleri.

Ordine cōsequē
 ti inquirēdū est de cessatōe cerimo
 nialiū p̄ceptoz. Circa h̄ at duplex error
 eliminandus est. Error indeoz q̄ recipiūt

scripturá vel. testí. qui asserunt ceremonialia pcepta semp esse obfervanda. Et error Ebyonitarum qui cu obfervantia euágelii legales ceremonias sicut custodiendas xpianis dixerunt Ad eliminandú igitur utrumque errorem isto modo procedemus. Querentes si in generali. ut obfervantia ceremonialium semp sit in pcepto. 2º spalius obfervantia circumcisioe et sabbato

Tertio ut obfervantia ceremonialium sit indifferens tpe græ.

Ad primú ergo sic

pnt arguere aduersarii ritatis. Baruc. 4º. Hic est liber mandatorum dei: et lex que est in eternum: oes qui tenent eam inueniunt vitam. et loquitur de lege data populo israelitico. Sed quod manet in eternum debet fieri sine fine. igitur tpe græ dicitur servare legem quantum ad legalia omnia.

Si dicatur quod intelligitur de lege quantum ad moralia quod ipsa manet in eternum. Contra. Math. quinto. Amen dico vobis pota unum aut unum apex non preteribit a lege donec omnia fiant. ibi dicitur glo. pota que est decima lra signat pcepta decalogi. Apex vero que non est lra sed signat littere signat pcepta significatiua sicut figurata. Ergo intelligitur de moralibus et figuratis omnibus. ergo tenemur omnia implere et obfervare

Item Math. 5º. Qui soluerit unum de mandatis istis minimis: minimus vocabitur in regno celorum. id est. vilis et abiectus vocabitur ab his qui erunt in regno celorum. et dicitur ibi gl. iterlinearis. Anima mandata sunt que inchoant hofes. Sed hec fuerunt mandata legalia. igitur erit minimus. id est. reprobus qui soluerit illa et non obfervaverit. igitur semp sunt obfervanda. Item iste similitudines sunt utiles ad informationem anime rationalis: sicut dicit beatus Augustinus de civitate dei. De similitudines rerum in locutionibus et obfervationibus figuratis: propter querendum et operandi exercitationem rationales mentes utiles et suaviter movet. Sed quicquid est suave et utile ad movendam animam rationalem spiritus debet manere et obfervari. et non evacuari. quia omne tale ad salutem ordinat. Si igitur figurata et legalia omnia sunt habentia. manifestum est quod semp debent obfervari

Item Augustinus in quoniam veteris testam. implere legem nihil aliud est quam plene addere legem aut hoc est ad implere manentibus preteritis nova addere. Si igitur xpianus implet legem. constat quod manentibus preteritis ipse addit nova. igitur adhuc manent preterita nec tollit aliquid quod legis sit. igitur adhuc debent omnia legalia obfervari. Item Deut. 27

Recitatis mandatis tam moralibus quam ceremonialibus. precepit Moyses et seniores israeli populo dicentes. Custodite omne mandatum quod precipio vobis hodie. et paulo post. scilicet. 70. Maledictus omnis qui non permiserit in omnibus que scripta sunt in libro legis huius ut faciat ea.

Item Deut. 28º. Si audire nolueris vocem domini dei tui ut custodias et facias omnia mandata eius et ceremonias quas ego precipio tibi hodie: veniet super te omnes maledictiones iste. maledictus eris in civitate tua. igitur omne mandatum tam ceremoniale quam morale precipit in dicitur obfervari sine termini preterminatione: et maledictioni subiicit omnem transgredientem: vel unum de mandatis nullum excipiens hofem aut mandatum. Quod igitur indifferens sine termino est obfervandum. Item lex tam in pceptis moralibus quam in ceremonialibus continet ritatem. unde in psal. Lex tua ritas. sed sic dicitur in alio loco psal. Veritas domini manet in eternum. igitur lex quantum ad pcepta moralia et ceremonialia manet in eternum

Item ad Ro. 7. Mandatum sancti iustum et bonum. quod intelligitur de mandato legis Moysi: et etiam de ceremonialibus. unde ibi statim subiungitur scimus quoniam lex spiritualis est. Glo. Aug. lex moysi spiritualis dicitur. quia in ea sunt que dei sunt: et quia spiritualiter intelligenda. Si igitur quantum ad ceremonialia tantum est spiritualiter intelligenda. igitur lex quantum ad ceremonialia spiritualis est et mandatum sanctum iustum et bonum. Si igitur mandatum sanctum iustum et bonum est perpetuo tenendum. quia sic dicitur sap. 8. Justitia perpetua est et immortalis et in psal. Justitia tua domine iusticia in eternum. igitur pceptum ceremoniale erit perpetuo obfervandum

Contra. De quod non habet rationem que debeat permanere desinit. Si ergo lex cepit. quia ante Moysen non fuit et hoc quantum ad ceremonialia et post adventum christi non est ratio que debeat permanere quantum ad ceremonialia. igitur post adventum christi quantum ad ceremonialia desinit. Quod autem post adventum christi non est ratio que debeat manere probatur a plis ad Ro. 3º. Quia iustus dei per fidem est in christo in omnes et super omnes qui credunt in eum et nunc sunt lege iusticia dei manifestata est. Ex quo arguitur quod non ex operibus legis iustificabitur omnis caro. Si igitur ratio permanencie legis est iustificatio seu salus hominis. non est ratio que lex nunc debeat manere quod intelligitur de ceremonialibus manifeste.

Item si quis dicat quod ad iustificationem necessaria est obfervantia ceremonialium. Contra obicit apostolus. Nam Abraham ex fide iustificatus est ante legem ceremonialium ex fide dico promissi

redemptoris. Sñ. i. c. Credidit Dabzāā dō
 ⁊ repū. ē il. ad inf. Si ḡ ex fide sñ obfuantia
 cerimoniaz. fide dico pmissionis redēpto
 ris erat iustificatio Dabzāe obfuantia ceri
 moniaz. nō est ad iustificationē necessaria

Itē si ex sola fide pmissionis redēpto
 ris longe anteq̄ veniret erat iustificatio.
 ḡ multo fortius postq̄ pmissio est iplēta ⁊
 redēptor venit ex fide sola erit iustificatō
 sine obfuantia legis cerimoniaz. Et hoc ē
 qd̄ cludit apls ad Ro. 5. Iustificati igitur
 gratis ex fide p gratiā ip̄i ⁊c. Itē lex ce
 rimoniaz obligabat solū illos qbus data ē
 Si ḡ solū iudeis data est lex soli iudei ⁊ nō
 alii tenētur ad ceremonialia. Si ḡ iustifica
 tio redēptoris equalr respicit oēs tā iudeos
 q̄ gentiles. s̄ q̄ dicit apls ad Gal. 3. ex au
 ctoritate Sēñ. 22. Prouidēs scriptura quia
 ex fide iustificat gētes de. pmissit Dabzāe
 qa benedicēt in te oēs gētes. ex quo cōclu
 dit. igit̄ qui ex fide sūt bñdicent̄ cū fideli
 Dabzāā. Si ḡ sine obfuantia ceremonialiū
 erit iustificatio hominū sic ⁊ p̄is Dabzāe
 aut sequet̄ incōueniēs q̄ ad iustificationē
 iudeoz̄ regrerent̄ plura q̄ ad iustificatiōz̄
 gentiū. ḡ difficilius saluarent̄ illi quib̄ scā
 est pmissio sp̄alis de saluatore ⁊ ex quibus
 saluator nat̄ est. qd̄ est ridiculosū dicere.

Itē arguit apls ad Hebre. 7. ex auctori
 te psal. in qna ppha in psona dī loquit̄ ad
 xpm. Tu es sacerdos in eternū. hoc mō Si
 cōūmatio p sacerdotiū leuiticū erat. i. pfe
 ctio vlt̄ qua nō ēēt pfectius sacerdotium
 requirendū qd̄ ad hoc necessariū fuit s̄ or
 dinē Melch. surgē sacerdotē ⁊ nō s̄ aaron
 dici. Si ḡ a ppha dauid dī q̄ xps exurget
 s̄ ordinē Melch. nō Aaron. ḡ rit̄ sacerdo
 tiū xpi nō est ritus sacerdotiū Aaron seu sa
 cerdotiū leuitici ⁊ etiā potior ⁊ melior. Re
 linquit̄ igit̄ q̄ sacerdotiū legis mutandū
 est aduentēte sacerdotio xpi. trāsato autē
 sacerdotio sic dicit̄ idē Apl̄s necē ē vt legis
 trāsario fiat. ex quo relinquit̄ q̄ si s̄ ordi
 nē melch. Exurgat xps sacerdos erit sacer
 dos nō s̄ legē carnalis mādati. s̄ s̄ stū
 tē vite isolubilis. Necessariū est igit̄ in ad
 uētū xpi ceremonialia terminari. Itē ar
 guit Apl̄s ad Hebre. 8. ex auctoritate Jere.
 31. Seriam domui isrl: ⁊ domui iuda testm̄
 nouū. nō s̄ pactū qd̄ pepigi cū patrib̄ ve
 stris. pactū qd̄ irritū fecerūt. ex hac pre au
 ctoritatis arguit apl̄s dicēdo. Nouū vete

ranit pus. i. factū est vet̄ pus testamētum
 sed si vetus est: finiēdū est. vnde ip̄e s̄dit
 Qd̄ antiquas vt in aīatis ⁊ senescit vt
 in aīatis ppe interitū est. qa antiquatio ⁊
 senect̄ sunt pñicia mortis ⁊ desitionis. Ex
 q̄ reliquit̄ q̄ veniēte nouo testō i aduentu
 xpi cessat vet̄ in cerimoniais legis. Itē
 ex auctoritate Jere. in eodē. 31. similr argu
 it apl̄s s̄dēns in eodē. Hoc est testamētū
 meū qd̄ ferā domui isrl dabo lege; meā in
 viscerib̄ eoz̄ ⁊ in corde eoz̄ scribā eā. Si
 ḡ hec pmissio est adimpleta in aduētū xpi
 Lex suanda est post aduētū xpi nō h; man
 data que scripta nō sunt in corde ⁊ cōscia
 humana. Si ḡ p̄cepta ceremonialiaz nō sunt
 scripta in mēte humana. Relinquit̄ q̄ non
 sūt suanda post aduētū xpi. Itē arguit
 apl̄s rōe. Nā mandatū ceremoniale tēpore
 xpi nō est vtile ad signūdū. quia qd̄ sigē iaz
 venit. nec de se est virtuosū ad iustificād
 quia s̄ se cōsiderata absq̄ diuino impio in
 vna sunt. ergo post aduētū xpi est māda
 tū ceremoniale infirmū ⁊ inutile. Ex quo re
 linquit̄ q̄ dicit apl̄s ad Hebre. 7. q̄ repro
 batio p̄cedentis mandati fit ppter infir
 mitatē ei ⁊ inutilitatē. Itē si diceret̄
 q̄ esset vtile ad signūdū qd̄ faciendū est. n̄
 tñ ad signūdū qd̄ in xpo furuz̄ est. Conē
 est qd̄ dicit apl̄s ad Hebr. 7. Nihil ad p̄c̄m
 adduxit lex. Introductio x̄o melioris sp̄ei
 s̄ quā approximā ad deū est supple. Et
 intēdit dicē q̄ obscure ⁊ ip̄fecte sigēt̄ qd̄
 est faciendū ad obrinēdā sp̄em salutis seu
 appropinātionis ad deū. Ergo tpe p̄fectio
 nis nō d̄bet hec signa imp̄fecta manē. oib̄
 istis rōnib̄ ⁊ auctoritatib̄ destruit̄ error
 iudeoz̄. Itē ampli⁹ error ebyonitaruz̄
 qui recipiūt auctoritatē euāgelii d̄struitur
 sic. dicit saluator lex ⁊ p̄p̄e vsq̄ ad Jobe;
 Matb. xi. ex qua auctoritate arguit Aug⁹ i
 q̄oibus noui ⁊ veteris testamēti. hanc legē
 dicit saluator vsq̄ ad Jobe; nō vltra ser
 uandā. sic enī data est vt cōpleto tpe cessa
 ret. nec ei; fuit ab initio: s̄ ex cā data ad tē
 pus est vt veniēte saluatore cessaret lex.

Itē Aug⁹ otra faustū arguit sic. Si cele
 brationes que figure erāt pñiciates ven
 tura. adhuc a xpianis fierēt nihil sigretur
 nisi nūdū venisse: que dudū figuris pñū
 ciabant: qd̄ enim venturum pñūciat. aut
 nūdū venit. aut si iā venit: sup̄flue ⁊ falla
 citer pñūciat lex ⁊ p̄p̄e vsq̄ ad Jobem

Matth. xi. Illud ei quod iam venit non debet pronunciari. Si ergo res pronunciata figuris iam venit ergo debet euacuari figure non obfvari. Ad idem est auctoritas beati Petri act. 15. in concilio apostolorum loquitur enim ibi ad iudeos uersos. Viri fratres scitis quoniam ab antiquis diebus elegit deus proos meum audire gentes uerbum euangelii et credere. uas illis spiritum sanctum. sic et nobis. et nihil discernit inter nos et illos fide purificans corda illorum. Tunc ergo quid temptatum inuenire super cernices discipulorum. quod neque nos neque patres nostri portare potuimus et loquitur de onere circuncisionis et aliarum circumstantiarum legis. Item ad idem sunt et plurime auctoritates Pauli ad Gal. 3. Primum quod ueniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem que reuelata erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in christo: ut ex fide iustificemur. at ubi uenit fides non sumus sub pedagogo. ergo non sumus subiecti mandatis ceremonialium. et multa dicit ibi apostolus in hunc modum. Auctoritate igitur prophetica et euangelica: apostolica. et ratione euidenti post aduentum christi legales ceremonias non esse seruandas. Quod sine distinctione occidendum est. Respondendum igitur ad obiectiones erroris. Ad primum ergo quod obicit quod hec lex est in eternum dicitur. secundum Augustinum in libro quoniam non. et ueteris testamenti. Legis nomen unum est sed tripartitum habet intelligentiam. Prima enim pars legis deus deus est. Si enim lex a lectione dicta est ut de multis quid eligas scias iter errores que positi acceperunt ut eligant uerum. in reprobato dyabolo eligant deum. Secunda autem legis pars hec est: que sex preceptis continetur que sic incipit. Honora patrem et matrem. Tertia deo in nyomeniis et in sabbato est et in escis discernendis ac eligendis: et in circuncisione: et in bestiarum pecudum offerendis. hanc itaque legem dicit uetus ad Iobem non uel sua da. quia sicut dicitur data est ut completo tempore cessaret. Lex uero que de deo est sicut et lex moralium preceptorum. ista semper manet et aboleri non potest. Ex hac igitur auctoritate Augustinus dicit. quod lex credentium deus deus que est in prima tabula et lex moralium preceptorum que est in secunda manet in eternum. Lex deo ceremonialium que ex ea et ad tempus data est temporalis: quia cessante causa in aduentu saluatoris euacuanda est. Ad secundum quod obicit ex Matth. 5. respondet ibidem in glo. Quia cum in lege sint precepta moralia et precepta signata. scilicet ceremonialia omnia implentur uel in capite christo. uel in corpore quod est ecclesia: differet

Tam moralia implentur literaliter. signata uero spiritualiter. uel dicitur glo. donec omnia fiant. uel in capite uel in corpore: et quantum ad moralia impleta proficiunt et quantum ad ceremonialia signata spiritualiter impleantur. Ad tertium quod dicitur quod soluerit unum de mandatis istis minus dicitur. Dicendum quod soluere mandatum legis dicitur dupliciter. uel quantum ad intentionem ferentis. uel quantum ad intentionem eius cui data est lex. In illa ergo auctoritate intelligitur soluere unum de mandatis istis minus. primo modo. uel notandum est quod christianus uerus nunquam soluit aliquid legalium seu ceremonialium quantum ad intentionem ferentis. cuius intentio fuit quod maneret usque ad tempus christi. quous dicitur soluere quantum ad intentionem falsam iudeorum quibus data est lex et huius distinctionis exemplum ponit Augustinus in precepto de sabbato in quibus noui et ueteris testamenti dicitur. Soluit sane sabbatum saluator. sed sine iudicio dati sabbati. Cum enim sabbatum iam tempus cessaret: iudei autem sabbatum adhuc manere assererent. Saluator sabbatum operans secundum sensum iudeorum sabbatum solvebat. Ad quantum dicitur dicitur quod similitudines figurales utiles fuerunt prius: et adhuc utiles sunt: sed prius. scilicet ante tempus gratie dupliciter habuerunt utilitatem: quia tunc erant utiles ad mouendum rationem: ope et lectione modo autem non habent nisi unam utilitatem illam. scilicet que est in lectione. ut in eis legatur non ut obseruentur. Ad utilitatem autem que solum est in audiendo seu in legendo non sequitur obseruantia nisi cum habet utilitatem illam que est in faciendo. Et hoc est quod dicit Augustinus contra Faustum. Priori populo multa talia non tamen audienda uel rursus etiam facienda seu obseruanda precepta sunt tempore enim quo non tamen dicitur sed etiam factis prophetari oportet ea que posteriori tempore fuerant reuelanda: quibus per christum atque in christo reuelatis fidei gentium onera obseruationum non sunt imposita. prophetie autem auctoritas est omne data. uel remanserunt solum quantum ad auctoritatem signandi: ut in eis possit homo legere et intelligere: sed non quantum ad auctoritatem obseruandi. Ad quantum dicitur quod impletio legis dicitur uno respectu figuratum et hoc modo sumitur impletio per cessationem per quam dicit Augustinus in quodam ueteris et noui testamenti. quod impletio cessat uidelicet quoniam ei melius succedit. uel ponit exemplum de constituto in aliqua parte dicitur. si alicui in parte constituto successor datur. Numquid constituto dicitur quod. imo impletio est: quoniam succedit melior in parte et hoc est quod dicitur glo. super illud Matth. 5. Non

veni soluē legē s̄ adīplē supplet q̄ figurā
cessare docet q̄ res sc̄a ē. Alio mō d̄r īplē
s̄ addere plene: et hoc mō implet xp̄ian⁹ mo
ralia. unde Aug⁹ in q̄oib⁹ noui et vet. testī
Nō illā destruxit sed potiora addidit. sic
ḡ nō destrunt legalia q̄a eis meliora suc
cedūt: nec etiā moralia: s̄ etiā addūt potio
ra. Ad sextū q̄ obicit q̄ sub ītermiatōe
maledictionis p̄cipiunt suari moralia et ce
rimonialia. 27. Deut. et sine termio. Deut.
28. d̄d. q̄ illa p̄cepta q̄tū ad ceremonialia
nō fuerūt iusta suari nisi vsq̄ ad aduētū
x̄i p̄p̄e s̄ est xp̄i. Alioq̄ nō fuisset dictū
in eadē lege Deuz. is. Prop̄ba; d̄ gente tua
sicut me suscitabit d̄n̄s ip̄m audies. et sub
dit. In p̄sona v̄i ponā verba mea in ore ei⁹
loquet̄ q̄ ad eos oīa que p̄cepto illi. Ex quo
relinquit q̄ aduētū p̄p̄a xp̄o cedit lex
Moysi eius impio. ip̄e aut̄ est qui dicit mat̄
xi. Lex et p̄p̄e vsq̄ ad Jobez. ex auctori
te ḡ ei⁹ retractat̄ legis ceremonie. Inde ē
qd̄ dicit apl̄s ad Gal. 3. repetēs illō legis deu
28. Quicūq̄ ex opib⁹ legis sub maledicto s̄
Scriptū est enī maledict⁹ qui nō pm̄aserit
in oībus que scripta sunt in libro legis. Et
s̄dit. X̄ps nos redemit d̄ maledicto legis
fact⁹ p̄ nobis maledictū. Deut. 21. Maledi
ct⁹ om̄s qui pendet in ligno vt in gentib⁹
benedictio Habz̄ fieret in xp̄o vt pollici
tatō; sp̄s accipiam⁹ p̄ fidē sine ob̄uātia
legaliū. Ad septimū q̄ ob̄r q̄ lex in ceri
monialibus cōtinet veritatē cōcedendū est. s̄
distinguedū q̄ duplex est v̄itas. veritas p̄
missionis: et veritas exhibitionis. In ceri
monialiū s̄ ob̄uātia fuit v̄itas p̄missionis: et
sic est veritas in figura in gr̄a xp̄i: qui per
illa figurabaf̄ et p̄mittebat̄. Veritas aut̄
exhibitionis cōplet euacuando quodāmodo
v̄itatē p̄missionis. et s̄ ē qd̄ d̄r in psal. Sa
crificiū et oblatō; nō. Nō glo. sacrificiū qd̄
de aīalibus fiebat. et oblationē que erat de
aliis reb⁹: vt de simila et thure et oleo nola
isti. sup. postq̄ veritas est exhibitā: vt enī;
venit res: noluit de⁹ illa legalia que erant
q̄i verba p̄mittētia: tādū est p̄missor do
nec det vt dedit mutat̄ s̄bum. nō dicit da
bo s̄ d̄dī. ip̄o ḡ veniēte noluit illa que erāt
ei⁹ figura. unde ī natali d̄n̄i cantat̄ missa
de p̄missiōe. lux fulgebit: nec repetit̄ postea
et de p̄missionis exhibitione. s̄. puer natus
est: et illa repetit̄. ecce verboꝝ mutatio: ibi
enī est de futuro p̄missio. hic de iam nato

gratiaz actio. Ad octauū d̄d. q̄ illō mā
datū iustū sc̄m et bonū intelligit̄ de mora
libus p̄ceptis s̄ vnū modū. et q̄ sequit̄ lex
sp̄ialis est de eisdē moralib⁹ inq̄tum sunt
de lege nāli. vñ Aug⁹ in libro q̄onū noui et
vet. testī. Si apl̄s legē sanctā et bonā et spi
ritualē vocat ad Ro. 7. quō dicit lex iram
opatur: et vbi nō est lex nec p̄uaricatio. ad
Ro. 4. et r̄ndet q̄ legē factoz̄ erat q̄ circū
ciderēt. q̄ sabbatū ob̄suarent. q̄ discerne
rent escas z̄. dicit iram opari: eo q̄ irato dō
addita sunt hec vt homī essent p̄fidie iu
deoz̄. de tantis enim necesse vt aliquid p̄
tereat. vñ Apl̄s Petr⁹ act. 15. Quid tēpra
tis iugū īponere sup̄ ceruicē discipulorum
qd̄ neq; nos neq; p̄res nostri portare potu
imus. et p̄ Ezech. 20. c. Dedi eis p̄cepta non
bona. vt ḡ ab hac lege illos toller; ait. vbi
nō est lex nec p̄uaricatio. q. d. legē iudeoz̄;
suantes necesse est vt p̄uaricetis. tanta enī;
sūt p̄cepta que īpleri īpossibile est. Spiri
tualē aut̄ legē et sanctā et bonā dixit legē;
naturalē: que p̄hibet peccare: et dux est bōe
vite. huic addita lex fidei p̄fectū hominem
facit. Et s̄ hec p̄dicta obiectio nō fac̄ ad
p̄positū. s̄ aliū modū intellr̄ de lege. Mo
ysi. q̄ lex sp̄ialis est: eo q̄ sp̄aliē est intelli
genda. sicut dicit ibi glo. et tūc cū d̄r man
datū sc̄m iustū et bonū distinguendum: q̄a
iustum et bonum mandatū dicitur duob⁹
modis. vno mō ex nā eius qd̄ mādat. quia
s̄ se iustū et bonū ē. et s̄ mō mādata mora
lia sunt iusta et bona non ceremonialia.
Alio mō ex rōne et intētiōne mandat̄is fo
vt q̄a mādat aliquid de⁹ p̄pter aliquod iu
stū et bonū eliciendū vel signū qd̄ tamē
s̄ se indifferēs est. quō p̄ceptū datū Ade
de ligno sc̄ie boni et mali ne comedas s̄n̄.
2. fuit iustū et bonū. quia datū hōi in meri
tū obediētiē et p̄ceptū ceremoniale iustum
et bo⁹ q̄a datū ad siḡtōez̄ fufe gr̄e xp̄i de
quo. i. Cor. 1. Qui fact⁹ ē nobis iustificatio et
sanctificatio: et redēptio. Primo mō dictū
mandatū ē simplr̄ et s̄ oē tps iustū et bonū
Secdo mō dictū ē iustū et bonū ex cā. et ideo
ad tps iustū et bonū. p̄p̄ qd̄ cessante causa
cessare d; effectū. vñ Aug⁹ in q̄onib⁹ noui
et vet. test. de lege ceremoniali dicit n̄ fuit
ab initio. s̄ ex causa data ad tps ē vt adue
niēte saluatore cessar; lex.

Sequitur specialiter

inquire de sacrificiis circūcisōe et sabbato. Nam de suffocato et sanguine sup̄ dictum est. Querit q̄ p̄mo de sacrificiis legalib⁹ ut sint faciēda. Ad qd̄ arguit. Nā oē p̄ceptū qd̄ est in lege Moysi p̄mulgatū et in euāgelio x̄bo x̄pi repetitū seu cōfirmatum est semp̄ suandū. S; mandatū d̄ sacrificiis est tale: ga in mūdatione leprosi. s. Math. cōfirmat a x̄po cū dixit. Uade et ostende te sacerdotibus: et offer mun⁹ qd̄ p̄cepit Moyses: hoc est sacrificiū. q̄ est semp̄ suandū.

Itē oīs x̄pi actio nostra est instructio: et in īpletione mandatoꝝ nobis p̄posita in exēplum. Si q̄ in x̄po seu pro x̄po oblatū est sacrificiū Luce. 2. et hoc ip̄e voluit vñ vñ ibi Tulerūt illum in ierusalē ut darent hostiā s̄ q̄ dictū est in lege. par turtur: aut duos pullos colūbar. Ergo ad exēplū erūt a nobis sacrificia offerenda. Itē dicit Aug⁹ in q̄oib⁹ noui et vet. testi. Manifestū est deū holocaustis nō delectari. sed p̄ factiōe pecc̄i gemitu. et dolore cordis veniā posse mereri. sacrificiū in testimoniū pecc̄i voluit. ut se peccatoꝝ p̄ oblationē sacrificii cōfiteret peccasse. Si ergo oblatio sacrificii erat cōfessio peccati: cū tpe gr̄e necessaria sit cōfessio pecc̄i: nō d̄bnit cessare oblatio sacrificii. Itē opponit Marcellin⁹ ad Aug. Cur hic deus qui et vet. testi de⁹ esse firmatur sp̄retis veteribus sacrificiis delectat⁹ est nouis. nihil ei p̄t corrigi nisi qd̄ aut n̄ recte factū p̄bat: vel q̄ recte semel factum est mutari nullatenus d; recte enim facta mutari nisi iniuste nō possūt. Cōn. Probatū est sup̄ p̄mo titulo de sacrificiis. q̄ veritas sacrificii n̄ ē ī imolatōe pecoꝝ nisi tm̄ in signo et figura. Si q̄ veritate veniente d; cessare figura. q̄ sacrificiū veniēte x̄po et hoc est qd̄ dicit Zlidor⁹ sup̄ p̄ncipiū Leu. Oīs hostiaz diuersitas x̄pi hostiam p̄ferrebat. vñ d̄ x̄itate oblata: cessauit vmbra verū sacrificiū p̄figurās. Itē veniēte p̄fectione gratie d; cessare īperfectū sacrificiū S; talia fuerūt sacrificia aīaliū. sicut p̄bat ad Hebr. x. Umbra habens lex futuroꝝ bonoꝝ hostiis quas offerūt nūq̄ p̄t accedentes p̄fectos facere: et h̄ p̄ singulos ānos aliogn cessassent offerri. Itē q̄ nullā cōsciam peccati vltra haberēt cultores semel mūdātū: q̄ dicat si sacrificia illa cōferrent salutē: nō esset opus iterari. Sicut ē de medicamento qd̄ cū valēs est et salutis efficac̄ se

mel īpositū introducit sanitatē. Si x̄o s̄p̄ apponit mani⁹ indicū erit nō cōtulisse salutē. Sicut in illis sacrificiis: ga p̄ma hostia nihil valebat. ideo secunda offerēbat. Et hec est intētio glo. ex quo relinquit q̄ deñt cessare sicut insufficientia et īp̄fecta oblato x̄o sacrificio. Itē sacrificiū offerēbatur in p̄pitiatiōe peccatoꝝ. S; dicit apl̄s Heb. 7. De oīb⁹ manifestū est. ga īpossibile ē sāguinē hyrcōꝝ aut thauoꝝ auferre peccata. Ergo illa sacrificia p̄ peccō expiando: n̄ erāt offerēda. Itē assumēs apl̄s auctoritatē psal. quā dicit in plurali in aduētū x̄pi dicit ad Hebr. x. Ingrediēs mūdū dicit hostiā et oblationē nolūisti: corpus autem aptasti mihi. dicens q̄ hostias et oblationes nolūisti nec placita sunt tibi: que s̄ le gem offerūt. d. Aufert p̄mū sup̄ple sacrificiū et cū eo vetus testamētū qd̄ p̄ Moysen datū est ut sequēs statuat. hoc est sicut dicit glo. Stabile nouū sacrificiū et cū eo nouum sacrificiū ostendat. R̄ d̄. q̄ sicut dicit Aug⁹. x. de ciui. di. iuxta apl̄m ad Hebr. x. Oblato sūmo et vero sacrificio x̄pi cuncta sacrificia illud figurantia cessare debuerūt. vñ dicit gl. ad Hebr. x. sup̄ illud. Corpus aptasti mi. Oblata sūt signa quia exhibita est veritas. Ad illud q̄ p̄mo obiē q̄ auctoritate x̄pi vñ sacrificiū approbatū d̄. q̄ approbatū est nō ut post aduentum suū faciendū. sed ut ante aduētū suū a dō institutum. nam post aduētū suū mōstrauit ip̄e nō necessariū esse offerre sacrificiū: legale. cū iuxta auctoritatē Osee p̄p̄be d̄ dixit. misericordiā volo et nō sacrificiū.

Ad illud ergo q̄ obiē q̄ p̄cepit offerri R̄ndet Aug⁹ in q̄oibus noui et veteris testamēti. q̄ illud p̄cepit nō ga necessarium sed quia expediēs p̄pter scandalū indeoꝝ vitandū. vnde dicit dñs iudeis ut q̄ de illo opinabant̄ auferret. Dicebāt. n. eū esse inimicū traditioni iudayce: iussit ut leprosus offerret manera sicut p̄ceptū erat a moysē. Leu. 14. et s̄biēcit in testimoniū illis h̄ est ut hec res testis eēt cōt̄ illos ga saluator n̄ eēt legis inimicus. factū ē itaq̄ q̄ cessare debuerūt. sed quia iam solēt sup̄flua n̄ nocere factū est ut hoc p̄deset illis qui d̄ ip̄o male opinabant̄. Ad scdm̄ x̄o q̄ obiē q̄ oīs x̄pi actio nostra est instructio: et actionē x̄pi appellat q̄ facta ē pro x̄po: ut oblationes hostiaz distinguēdum q̄ sunt

actiones p̄tatis ut miraculorū: 7 hec sūt ad
 instructionē nō imitādi seu faciēdi. s̄ credē
 di. Quedā aut̄ actiōes sūt humilitatē, 7 hoc
 duplicif. Nā quedā sūt dispēsatiōis. q̄da;
 exempli seu imitādiōis. Actiones dispēsati
 onis sūt quas in se suscepit x̄ps ad nostrā
 redēptionē 7 in his ē instructio gr̄itudis
 7 amoris. Actiones x̄o exēpli sūt q̄s x̄ps
 opatus est ad nostrā informationē. ut opa
 caritatis 7 obediētie 7 aliarū s̄ntū i q̄b̄
 est instructio imitādiōis. Dicēdum ḡ q̄
 susceptio actionū legalīū in cerimoniis in
 x̄po fuit ordinata ad redēptionē nō ad
 imitationē. s̄m q̄d dicit apl̄s ad Gal. 4. fa
 ctū sub lege ut eos q̄ sub lege erāt redime
 ret. glo. factū sub lege dicit q̄ hostia legal
 p̄ illo oblata est Luc. 2. nec mir̄ si opa illa
 legis sustinuit: ex q̄b̄ liberaret eos qui ei
 seruilit tenebāt qui etiā mōtē sustinuit ut
 ex illa alios liberaret. Ad tertium v̄d q̄
 quīs oblatio sacrificii esset confessio pct̄i
 tū deficiebat in duob̄. vnus est q̄a non p̄
 q̄cūq; pct̄o erat sacrificiū. Unde Auḡ in
 questionib̄ noui 7 vetis testī. nūq; p̄ ma
 nifesto delicto sacrificiū mādanit sed pro
 ignorato. q̄a etiā cū nescit hō peccat. 7 cū
 se putat recte agē intētionē quadā deliq̄e
 tale pct̄m dixit p̄ sacrificiū posse purgari
 aliud ē q̄a p̄ sacrificiū nō erat cōfessio nisi
 generis pct̄i. non enī pct̄i circūstātie p̄ sa
 sacrificiū poterūt indicari. Ideo imperfecta
 est cōfessio pct̄i 7 diminuta oblatio sacri
 ficii. p̄fecta aut̄ ē cōfessio ex p̄ssione verbi.
 vnde in illa erit p̄fectio sacrificii in x̄ illd̄
 Osee vlt. Reddem̄ vitulos labioꝝ n̄oꝝ
 Ad vltimū respōdet Auḡ ad marceli
 nū. Sic nō opinor cū agricola aliud inffe
 rit estate q̄ iusserit byeme. ratio mutatur
 agriculture. 7 cū mane surgit q̄ nocte q̄es
 cebat vite cōsiliū nō mutat. aliud m̄ḡ
 adolescētī q̄ puero solebat i posuit. Doctri
 na igif̄ cōstans mutato p̄cepto nō mutata
 mutauit. non itaq; s̄nt; est q̄d dicit̄ semel
 rectū nullaten̄ eē mutādū. mutata q̄ppe
 tempis cā q̄ recte ante factū fuēat ita mu
 tari plerūq; flagitat. ut cū ipsi dicāt recte
 non fieri si mutet. Cōtra. Veritas clamat
 recte nō fieri nisi mutet. aptū fuit p̄mis
 r̄pib̄ sacrificiū q̄d p̄cepit de. nūc x̄o non
 ita est. Aliud enī p̄cepit q̄ huic r̄pi aptū
 esset: qui m̄lto magis q̄ hō nonit qd̄ cuiq;
 r̄pi accomodate adibeat. Dicēdū ḡ aliis

sacramētis p̄nūciari x̄pm cū ventur̄ esset
 aliis cū venisset anūciari oportuisse. sicut
 mō nos idiplū loquētes. diuersitas tamen
 rerū etiā cōpulit v̄ba mutare. Si qd̄ aliō
 est p̄nūciari. aliud est anūciari. aliud ē cū
 ventur̄ esset. aliud cū venisset.

Queritur Postea de circūcisi
 one vtrum debeat
 cessare ad quod sic obiicit Sen. xvii. Erit
 pactū meū in carne vestra in fed̄ eternū.
 pactū aut̄ illud appellat circūcisionē. ḡ cir
 cūcisio est in fedus eternū. ergo debet ser
 uari in etnū. ḡ tpe gr̄e. Itē rō euacuati
 onis signorū est: q̄a i p̄lecta sunt figurata p̄
 illa. sed signatū circūcisionis nō est adhuc
 impletū. ḡ circūcisio nō debet euacuari: s̄
 obseruari. Q̄ autē nō sit impletū signatū
 circūcisionis: pat; q̄a sicut dicit Auḡ i que
 stionib̄ noui 7 vetis testī. figura future
 resurrectionis ḡnialis que erit i octaua era
 te i circūcisione data est ut q̄i renouatio fu
 tura in circūcisione dinoscet. in illa aut̄ re
 nouatione erit abolitio oīs corruptiōis: 7
 pene. illud aut̄ signatū nūdū venit nec im
 plendū est nisi i fine mūdi. ḡ debet manē
 circūcisio vsq; ad finē mūdi. Itē in tpe
 gr̄e dicebat apl̄s ad Ro. 2. Circūcisio qd̄
 p̄dest si legē obserues. ḡ vtilis ē cū obserua
 tione legis tpe gr̄e. ḡ debet manē. Itē
 i Job. 2. qui dicit se in x̄po manere debet
 sicut 7 ille ambulauit 7 ipse ambulare. i
 Pet. 2. X̄ps p̄ nobis passus est nobis reli
 quens exēplū. Greḡ nāq; in dialogo dicit.
 Redēptor n̄r p̄ mortale corp̄ oē qd̄ egerit B
 nobis in exemplo p̄buit: ut p̄ n̄raz viriū
 modulo eius vestigia sequētes in offenso
 pede opis p̄ntis vite carpan̄ v̄tā. s̄ x̄ps
 circūcisus ē. ḡ 7 nos ad exēplū ei circūcidi
 debem̄: cū ipse hoc egerit i corp̄ mortali.
 7 sicut dicit. Quicq; in mortali corp̄e egerit
 nobis in exemplo p̄buit. Itē apl̄s tēpe
 gratie legis Timoreū circūcidisse Act.
 xvi. ergo exēplo x̄pi 7 apl̄ico erit circūcisio
 tpe gr̄e faciēda. Con. Ad Gal. 5. Si cir
 cūcidimī x̄ps nihil p̄derit vobis. 7 Act.
 xv. ex cōsilio apl̄oꝝ vbi sup̄ hoc mouebat
 questio: determinat q̄ circūcisio nō est ser
 uāda. Itē querit cū x̄ps legal̄ circūcis̄
 7 baptizatus: quare nō circūcidimur eius
 exemplo sicut baptizamus eius exemplo.
 Itē cū baptismus sit remediū cōtra pec
 catū. saluator aut̄ q̄ cōceptus est de spiritu

sancto non habuit in se aliqđ pctm. qđ nec debuit suscipere remediū cōtra pctm. qđ non debuit baptizari nec etiā circūcidi cū ip̄a circūcisio ī remediū instituta fuerit.

R. 6° Aug. in qñibus noui et vet. testi. circūcisio vsq; ad xpm. indulta ē habita; Habita autē circūcisionē ī p̄misso xpo accepit ut tā diu circūcisio curreret qđ oīn xps nasceret. p̄missus habitaē qđ oēs gentes iustificaret p̄ fidem: sicut fuerat iustificatus habitaē. ita debuit circūcidi ut ipse pbaretur esse qđ p̄missus habitaē esset. ita ut de cetero circūcisio cessaret īpleta p̄missione. baptism^o autē nō debuit cessare: qđ forma renascibilitatē ē a xpo cepta. nō p̄ data et vsq; ad xpm. cōsumata. Ad p̄mū qđ obiicit qđ circūcisio ē in fedus eternū. vđ qđ fedus eternū pōt ītelligi qđtū ad signū vel qđtū ad rē signatā. Quātū qđ ad signū seu figurā non est circūcisio in fed^o eternū sed qđtū ad rē signatā. vñ dicit glo. Gen. xvii. ī fedus eternū: qđ aliqd eternū signabat et hoc adhuc tenet et obfuitur a xp̄iano: signat enī circūcisio abolitionē culpe. et hoc est p̄ gratiā ī p̄nti que datur in baptismo. et signat abolitionē pene et b̄ ē p̄ gloriā ī futuro sc; ī gñali resurrectionē. Et hoc est qđ dicit Aug^o cōn faustum. Si queris qre nō circūcidi carne xp̄ian^o. et si xps nō venit legē soluere. R. imo iāz ideo nō circūcidit xp̄ianus. qđ id qđ eadem circūcisione p̄habat iā xps īpleuit. expoliatio enī carnalis generationis: que illo facto figurabat iam xp̄i resurrectionē īpleta ē: qđ ī nra resurrectionē futuz sacramēto baptismati cōmēdat. Nā neq; penit^o debuit auferri noue vite sacramētum: qđ restat adhuc in nobis futura resurrectio mortuoz; et in melius tñ idest succedente baptismō debuit cōmutari. Ad secūndū dicendū qđ signatum circūcisionis dicit īpleri dupliciter. ī exēplo seu cā: et in re seu effectu. In exēplo seu in cā signatū circūcisionis īpletū est in resurrectionē xp̄i qđ est cā et exēplū nostre resurrectionis. In re seu cō et in effectu nūdum cōpletum est. qđ nō ē adhuc nostra resurrectio generalis. et iō qđ iam cōpletū est in cā seu in exēplo. si gñum illud euacuādū ē. et hoc est qđ dicit Aug^o cōtra faustum qđ adhuc p̄mittit ecclesie id est corpi xp̄i et in manifestatiōe p̄stat in xp̄o capite corpis saluatore. i. in xp̄o me

diatore dei et hoīu; hōīe xp̄o ību. Jā vtiq; cōpletum ē. qđ enī p̄mittit nisi vita etna ex resurrectionē a mortuis: hoc iā cōpletū est ī illa carne que verbū factum est: et qđ fidelibus p̄mittit in iudicio iā cōpletū ē in exēplo. Ad tertiuū dicendū scđm qđ dicit ibi glo. qđ loquit ibi ap̄lus 6° statum legis veteris: ī quo statu p̄fuit circūcisio sed nō p̄fuit ad salutē sine spūali obseruatiā legis. et ideo dicit. circūcisio p̄dest si legē obserues. si autē p̄uicator sis legis circūcisio tua p̄pucium facta ē. tpe autē gratie p̄ qđ veritas exhibita ē nō mō nō p̄dest sed etiā obest. Un̄ Greg. ad Gal. 5° dicit. Si circūcidimini xps vobis nō p̄derit. Ad quartū pt; responsio ex p̄cedenti capitulo. Nā xps non suscepit circūcisionē ad exēplum imitationis sed per dispensatiōē ad fidē redēptionis. ut mōstraret ille esse qui fuerat p̄missus habitaē Unde Amb^o sup illud ad Gal. 4°. factum sub lege dicit. Saluator: fieri debebat sub lege ut circūcisus appareat filius habitaē cui p̄missus erat signū habens eius cui p̄missus fuerat in quo impleta erat circūcisio. et ideo signū iā cessat. Ad qntū vđ 6° Aug. in qñibus noui et vet. testi. Paulus cū predicaret iā nō oportere circūcidi qđ ip̄sum thimothēū circūcidit p̄pter scādalum iudeoz. Maluit enī rē supflūā facere qđ impitof ex quib^o aliq; possint saluari scādalo esse: sicut et ipse saluator iussit: ut leprosus offerret munera p̄ emundatione sua sicut p̄ceptum erat a Moysē Mat. viii. Et subiecit in testimoniū illis ut hec res testis esset cōtra illos qđ saluator nō erat legis inimicus. Ad illud autē qđ querit quare non circūcidimur exēplo xp̄i sicut baptizamur: pat; rñsto ex p̄dict. qđ sicut dicit Aug^o in qñibus noui. et vet. testi. et Amb^o. Circūcisio fuit ad p̄bationē qđ ipse esset qđ p̄missus ēēt habitaē ita ut de cetero circūcisio cessaret impleta p̄missione. baptism^o hō erat ī formā imitationis. Un̄ sicut dicit Aug^o in qñib^o no. et vet. testi. dignū erat ut ipse exēplo esset futuris filiis dei et qui p̄ baptismum filios dei fieri docebat debuit in se hoc visibiler demonstrare. Ad vltimū hō qđ obiicit qđ baptism^o est ī remediū cōtra peccatū; Respondet Aug^o in qñib^o noui. et ve. testi. Baptizatus est saluator: non vtiq; p̄pter

peccatū: sed ppter iusticiā cōplendā hōis
cām in se suscipiens: 7 p regnationē filios
dei fieri docens baptizari debuit: ut in se
hoc ostēderet ratus. facile enī pbat qd dñs
si videat fieri a mgro. qd fili mō de circū
cistone obiicit sufficientē responū est.

Postea queritur de cessatione
sabbati. Ad qd arguit
ex auctoritate. Exo. xxxi. Custodiant filii
isrl 7 subdit pactū est sempiternū iter me
7 filios isrl signūq; ppetuū. sed si pactum
est sempiternū sempiternē manet illud qd
pepigit deus cū filiis isrl. sed nō pepigit
nisi observatiā sabbati. q̄ observatiā sab
bati sempiterna est. Item si est signum
ppetuū ppetuo signat. 7 si ppetuo signat
ppetuo est. q̄ custodia sabbati ppetua erit
Itē Leui. xxi. dñs de sabbato. Dñs op̄ fui
le nō faciet in eo legitimū sempiternū erit. q̄
lex sabbati lex sēpitna ē. q̄ semp seruanda.
Itē Eze. xx. Sabbata mea dedi eis ut eēt
signū inter me 7 eos 7 scirēt q̄ ego dñs
scificans eos. Itē ibidē sequit. Sabbata
mea scificare ut sit signū int̄ me 7 vos: ut
sciat̄ q̄ ego dñs deus v̄r. Ex hoc arguit
Si aliqd est signū alicui⁹ signati habētis
semp eandē necessitatē 7 utilitatē ut si
gnū: hui⁹ signi euacuatio nūq; erit vtil
sed dānosa: sed signatio sabbati est talis.
signat enī sicut dicit pp̄ba Ezechiel apud
intellectū ut sciat̄ q̄ dñs ipse sit deus.
hoc aut̄ scire semp 7 ppetuo est vtile 7 ne
cessariū. ergo euacuatio sabbati nunq; erit
vtilis semp igit̄ est seruādū. Itē qd ma
gis 7 amplius in lege dīnorū pceptorū
seruandū p̄cip̄ erit amplius obseruandū
Sed tale est pceptū de sabbato. Nā 7 ante
legem pceptū est. Exo. xvi. 7 in lege p̄ce
ptorū moralīū. Exo. xx. 7 in lege p̄ceptorū
indicialīū. Exo. xxiii. Sex dieb⁹ opaberis 7
septima die cessabis. Itē i lege p̄cepto
rum figurālīū. Exo. xxxi. Videte ut sabba
tum meū custodiatis q̄ signū est. Item
in repetitiōe legis p̄ fractionē tabularū.
Exo. xxxv. Sex diebus facietis opus: septi
mus erit vobis sanct⁹. Itē i lege Leui.
xix. Sabbata mea custodite 7 xxiii. dies se
ptimus q̄ sabbati reges ē vocabit̄ sc̄s.
Itē in lege numeroz p̄uaricator sabbati
punitur morte. Num. xv. vbi legit̄ quō
colligēs ligna in sabbato punit̄ morte.
Itē in lege Deus repetit̄ deus. v. Item

in p̄phetia illud p̄ceteris exprimit̄ obser
vandū Eze. xx. In p̄ceptis meis ambulatē:
7 iudicia mea custodite: 7 sabbata mea sc̄i
ficate. Ex his igit̄ arguit̄: si nullū d̄ p̄ce
ptis dīne legis iuenit̄ cū tāta frequentia
repetitū. nec cum tāta districtione 7 auto
ritate mandatū: nullū p̄ceptū legis apli⁹ q̄
sabbatū ē custodiendū. Si q̄ p̄cepta mo
ralia semp sūt seruāda 7 istud s̄l iter: cū
etiā iter moralia numeret̄ 7 maiori aucto
ritate obseruādū inbeat. Itē saluator
cū iudeis de sabbato disputas. Mat. h. xii.
nō dixit sabbatū tpe gr̄e nō eēt seruandū. q̄
q̄ necessitate possit sine offēsa violari. Cū
q̄ nō retractet a xp̄o semp erit seruandū.

Itē querit̄ cū illud qd ē institutū dīna
auctoritate nō possit mutari nisi dīna au
toritate. Qua auctoritate dīna euacuata
sunt 7 sacrificia 7 circūcisio 7 sabbata 7
alia in obseruatiōis legalīū imūdicarū. Si q̄
dīna auctoritate nō sūt interdicta: semp
erūt seruāda. Querit̄ q̄ in quo loco euā
gelii ista sūt retractata. Itē tpe gr̄e ob
suaē tps pasce: 7 tps p̄tercostes. s̄ ille erat
solēnitates legales. Exo. xxiii. 7 Leui. xxiii.
q̄ pari rōne 7 alie solēnitates legales. q̄ 7
sabbatū 7 cenopogia 7 alia maxime cū
sint vacatiōis gr̄a que ē ad deū iustituta.
Con. iiii ad Gall. Cū cognoueritis deum
quō ouertimini ad infima elemēta mūdi.
7 subdit. dies obseruatis 7 menses 7 tempa
7 ānos. timeo ne forte sine cā laboraueris
in vobis. vobis Eto. Jam obseruatis dies iu
daici ritus ut sabbata 7. 7 subdit. Mēses
obseruatis ut neomenias tpa putantes iplē
dīnitū p̄ceptū. Exo. xxiii. Tribus vicibus
anni mihi festa celebrabit̄: 7 annos ut se
ptimū ānū 7 quinquagesimū. Leui. xxv. ex
quo relinquit̄ q̄ sabbata nec cetera legis
festa sūt obseruāda. R̄ i sabbato duo faciūt
sc̄: determinatio diei talis septime: 7 hec
fuit figuralis. 7 figura rei qua adueniēte
debeuit cessare sabbatū. fuit enī figura ge
tis nostre quā habem⁹ in p̄senti p̄ gratiam
xp̄i. 7 p̄ gloriā in futuro. 7 ita nō debeuit
obseruari q̄tū ad determinationē diei septi
me. Itē in sabbato fuit scificatio 7 q̄tū
ad hoc fuit morale. 7 adhuc obseruāt̄ ut oñ
sum est sup̄ qōne de tercio p̄cepto deca
logi. Memēto q̄ diē sabbati scifices 7 h̄
est qd dicit Aug⁹ con faustus. cum queris
sabbati ocīus quare nō obseruat xp̄ianus.

R^o imo id ppterca nō obfuar xpianus: qā q̄ ea figura pfigurabat iam xps impleuit in illo quippe habemus sabbatū qui dixit Mat^h.xi. Venite ad me oēs qui laboratis et onerati estis. Unde nō q̄ in sabbato figurabat quies p gratiā in xpo: et q̄es eter na cui⁹ spes nobis reuelata est. et ideo nō manet nisi ad legendum solū et non ad obfuādū. Et hoc ē qd̄ dicit Aug⁹ in eodem libro Cessationē sabbatoꝝ iā quidē supua cuā ducim⁹ ad obfuādū: ex quo spes reuelata est nostre quietis eterne et nō tamen ad legendū et intelligendū. Ad p̄mū ḡ et secūdu dīcēdū q̄ i scriptura eternum seu sempiternū accipit multipliciter: p̄p̄e coīter. f^o quid. p accidens. methaphorice. p̄p̄ie tribus modis. minus p̄p̄e. magis p̄p̄ie. et p̄p̄issime. p̄p̄issime igit cui⁹ nō est p̄ncipiū nec finis durationis et stabilitatis et hoc mō dīc̄ deus etern⁹ tm̄ et i b̄ sensu dicit Danie. 7°. Prās eius prās eterna. et is^o. Eccl. Qui vivit in eternū creavit oīa simul. Minus p̄p̄ie qd̄ habet p̄ncipiū et nō finē durationis: quīs finē habeat quodāmodo in stabilitate. qā mutat quō dicit pena eterna. 25°. Mat^h. Ite maledicti in ignē eternū. Magis p̄p̄ie qd̄ habet p̄ncipiū sed nō finem in durati one uel stabilitate quō dicit vita eterna. Job. 17°. Nec est vita eterna ut cognoscat te deum. Coīter hō extēso vocabulo accipitur eternū ut dicit eternū cuius finis nō cōstituit in humana acceptione. Et hoc tripliciter. p̄ dicit eternū cui⁹ finis nō cōstituit in cognitione. Deut. 29°. Abscondita a dño deo nostro manifesta sunt nobis et filiis vestris vsq; in eternū. Secundo modo cuius finis nō cōstituit in affectiōe f^o quē modū. 3°. Reg. 3°. dixit berābe ad david. Uinat dñs meus rex in eternus. Tertio mō cuius finis nō cōstituit i recoz datione. 4. Jos. de lapidibus extractis ex aluo iordanis. Id circo positi sūt isti lapides in monumētū filiis isrl̄ vsq; in eternū Scdm̄ qd̄ hō accipit eternū ut dicit eternū cuius finis nō determinat i duratiōe. Et hoc tripliciter: dicit enī eternū condi cione. ps. Thronus eius sicut sol i aspectu meo. et sicut luna p̄fecta in eternū. dicit d̄ david cui nō determinat finis regni i suc cessōib⁹ david si fuissent mandata dei Et etiā eternum iure. Josue. 14°. Iuravit

Moyles caleph terraz quā calcauerit pes tuus erit possessio tua et filioꝝ tuoꝝ i eter nū: qā nō determinabat finis in iure possi dendī. Ite dicit eternū sigtōe quō dīc̄ de sabbato. 31°. Exc. Pactū ē sempiternū signūq; p̄petnū. et Sen. 17°. dicit d̄ circun cisione ad habuā. Statuā pactū meū iter me et te federe sempiterno. glo. qā figura bat eternū. Ite eternū p accidens dīc̄ qd̄ p aliud noīatur eternū. et p̄ b̄ tripliciter. ratiōe fin qd̄ dicit tempus eternū. qā rō t̄pis i diuina dispositiōe eterna ē. Baruc. 3°. Preparauit terrā in tpe eterno p̄missio ne. f^o quē modū dicit pactū eternum in quo est spōsio boni eterni 2°. 2°. Reg. dicit dauid. nec tāta est dom⁹ mea apud deum ut pactū eternum iniret meū firmum in oīb⁹ t̄c. Ductione et f^o hoc sacramētū circuncisiōis p̄ statu suo ducebat in fedus eternū. Un̄ Sen. 17°. Erit pactū meum in carne v̄ra in fed⁹ etnū glo. quoniā ad eter nitatē ducit. Ite methaphorice dīc̄ eter nū triplr̄ stabilitate. ps. Qui cōfidūt i dño sicut mons syon non cō. ineter. q̄ hi. in ie. Diuturnitate et sic qd̄ ē diurne p̄manē tie dīc̄ etnū. 33°. Deut. d̄ pomis colliū eterno rum. Inuiolabilitate et sic illud qd̄ nō ē fas violare dicit eternū. Exo. 22°. Custodi x̄bam istū legitimū tibi et filiis tuis vsq; in eternū. Per hāc distinctionē patz re sponso ad p̄mū: qā sabbatū dicit pactū sempiternū figuratiōe: qā sc̄ figurabat eternā quietē ut dictū est. vñ ad determi nationē subdit qd̄ signū est p̄petuū. Ad secundū hō qd̄ obiicit q̄ si signū p̄petuum est p̄petuo erit obseruādū. R^o ē qā sabbatum dicit signum p̄petuū. ul̄ rōne p̄petui signi qd̄ est q̄es eterna: uel rōne p̄petui signi qd̄ ē duobus modis. Est enī signum in facto et signū in x̄bo: signū in x̄bo ē ad auditū: in facto ad aspectū. Ite signum in ope: signū in lectione. vñ ḡ q̄ sabbatū p̄petuū signū ē nō in obseruātia opis: sed rōne x̄bi seu lectionis. Un̄ Aug⁹ cōtra fau stum vacationē iam supuacuā ducim⁹ ad obfuādū ex quo reuelata est spes n̄re q̄etis eterne nō tm̄ ad legendū. Ad tertū qd̄ obiicit q̄ dicit legitimū sempiternū. vñ q̄ sempiternū accipit methaphorice p̄ inuolabili. Legittimū ḡ sempiternū dīc̄ iuiola bile mādatū qd̄ nō licebat p̄termitti tpe legis. Ad q̄rtū dīcēdū q̄ signi utilitas

manet. Nō d̄ tñ s̄m̄ Jero. sup illō ad Gal.
3°. Ex opibus legis sp̄m̄ accepistis an ex au-
ditu fidei bip̄ta sūt opa legis. Nā prim̄
in sacramētis: p̄t̄m̄ i moribus accipiuntur
Ad sacramēta p̄t̄nēt circūcisio. sabbatum
neemenie. sacrificia hui⁹ obf̄uatiē. Ad mo-
res aut̄ nō occides: nō mechaberis. Sc̄dm̄
hoc ḡ dicēdū q̄ i moribus utilitas est i cu-
stodiēdo. In sacramētis t̄o utilitas est
in itelligēdo: q̄a sicut dicit Jero°. si nō in-
telligant̄ ḡ si obf̄uēt̄. in illis sola fuitus
est qualis erat in p̄plo iudeorū: quo ad ru-
des. si t̄o obf̄uēt̄ ḡ intelligāt̄. p̄sūt si t̄pi
ḡgruūt sicut a moyse ḡ p̄p̄bis obseruata
sūt. Si t̄o itelligāt̄ ḡ nō obf̄uāt̄. sicut p̄
sunt si t̄pi nō ḡgruūt: t̄ tūc utilitas illoꝝ
est i cōreplatiōe nō i executiōe. nō ḡgruit
aut̄ obf̄uantia t̄pi gratie. q̄a cū cā p̄missio
enī x̄pi instituta sunt si f̄uarent̄ viderēt̄
adhuc p̄mittere. Cessare ḡ debēt sicut dicit
beat⁹ Aug⁹ q̄tū ad obf̄uatiā ut appareāt
signa iā futuri. x̄pi fuisse. utilitas t̄o cōtē-
platiōis semp̄ eadē ē. Ad q̄ntū dicēdū
q̄ p̄ceptū de sabbato ita frequēt̄ in lege
diuina iteratū est: hoc nō ē rōne lr̄alis ob-
seruatiē mādati. sed rōne cē mandati. Cā
aut̄ sabbati sic dicit Jo. d̄m̄ fuit vacatio
que est ad deū: ut ille carnalis p̄plus ḡ ter-
renis cupiditatib⁹ implicatus: p̄riculā vi-
te tribuēt̄ vacationi ḡ venerationi d̄ne.
Quia t̄o ille p̄plus dure ceruicis difficilli-
mus erat ut abstraheret̄ a terrenis ḡ con-
uerteret̄ ad celestia ḡ diuina. Inde ē q̄ def̄-
m̄iata dies vacatiōis. s. septima repetebat̄
eis frequēt̄ in iustitiōe: ḡ trāsgressiō puni-
ebat̄ cū magna districtiōe ḡ seueritate.
Sp̄uali t̄o p̄plo t̄pe gratie totū tēp⁹ vite
indiciē venerationi d̄ne. ḡ iō determinatio
t̄pis vacatiōis ḡ venerationis d̄ne ut sab-
batum euacuari debuit t̄pe gr̄e. festiui t̄o
dies ut vnica a xp̄ianis seruāf̄ sicut d̄m̄
est sup̄ q̄one de p̄cepto sabbati. alia rōne.
Ad aliud dicēdū q̄ obf̄uatiā sabbati
lr̄alem retractant̄ saluator s̄m̄ quod dicit
Aug⁹ i questiōib⁹ noui ḡ vet. test̄i. Salua-
tor sabbatis opans. Job. 9°. ḡ infirmos sab-
batis lectū portare precipiēs. Jo. 5°. Sc̄dm̄
sensū iudeorū sabbatū soluebat̄. q̄a iā sab-
bati temp⁹ cessabat̄. Ad aliud dicendū
q̄ obf̄uatiō imūdicarū q̄tū ad tactum
retractata est a x̄po: q̄n̄ tetigit leprosum.
Mat̄h. 8°. ḡ q̄n̄ tetigit mortuū. Mat̄h. 9°.

Obf̄uatiā t̄o imūdicarū q̄tū ad gustū re-
tractata ē. Mat̄h. 15. q̄n̄ dixit nō q̄d̄ itrat
os coingnat̄ boīe; t̄c. Itē obf̄uatiā sa-
crificiorū retractata est a x̄po. Mat̄h. 9°. cū
dixit misericordiā volo ḡ nō sacrificium. ḡ
Job. 4°. venit hora ḡ nūc est. Q̄n̄ veri ad
oratores adorabūt in sp̄u ḡ f̄itate ḡ ibidē
Uenit hora qua neq̄ ierosolimis adorabit̄
patrē in quo retractat ritū cerimoniarum
cult⁹ tēpli. Itē retractatio. circūcisiois
est in institutiōe baptismi. ḡ p̄mo quo ad
necessitatē Job. 3°. nisi quis renat⁹ fuerit
ex aqua ḡ sp̄u sc̄o non intrabit in regnum
celorū. Sc̄do q̄ ad utilitatē. Marc. 16°.
Qui crediderit ḡ baptizatus fuerit salu⁹
erit. Ad vltimū q̄d̄ querit̄ de obf̄uatiā
pasce ḡ pentecostes. d̄ q̄ non obseruatur
ea rōne qua seruabāt̄ in lege. In lege enī
seruabāt̄ i figurā futuri. nūc t̄o seruatur
in rememoratiōe ḡ rep̄nitiōe p̄teriti.
pasce i memoriā d̄nice resurrectiōis. p̄te
costes i memoriā sp̄us sc̄i missionis.

Cōsequēt̄ queritur vtrū
obseruantia le-
galium fuerit idifferēs t̄pe gratie B ē q̄rē
de tēpe cessationis legalium. Ad q̄d̄ obiciēf̄
Ro. 7°. Si mortuus fuerit vir uxoris libe-
rata est a lege viri. ḡ itendit̄ a plus oīdē
illud exemplū q̄ tēpe gratie sum⁹ liberi
a tentiōe legis q̄tū ad legalia. Ex quo ar-
guif̄: si obf̄uatiā legalium ante legislatiōē
erat idifferēs. s. postq̄ data est lex facta ē
debita. Ergo soluto legis debito erit idif-
ferens. ḡ possūt legalia sicut circūcisio ḡ
cetera obseruari sine pctō t̄pe gr̄e. Itē
Paulus p̄ passionē x̄pi ḡ etiā ascētionem
obseruauit circūcisionē. iō. Act. assumens
thimotheū circūcidit eum p̄p̄ iudeos: q̄n̄
erāt i illis locis. sed cōstat q̄ nō circūcidif̄
set si illicitū esset. Itē dicit Aug⁹ i q̄o-
nibus noui ḡ vet. test̄i. q̄ circūcidēdo th̄i-
motheū: maluit rē sup̄flua facē q̄ infirmis
credētib⁹ sc̄adalo eē. Ergo circūcidere p̄
ascensionē d̄ni idifferēs est: nec est cōtra
veritatē vite: cū p̄pter sc̄adalu vitādum
nō sit cōtra veritatē vite aliqd̄ faciendū.
Itē Act. 15°. cōnitiur q̄d̄ idē paulus p̄
ritū nazareorū in thencris caput toronde-
rat. Itē Act. 21°. i ierlm̄ cōsilio Jacobi pu-
rificatus s̄m̄ legē ḡ templū intravit ḡ ho-
stiam obtulit. Ex quib⁹ reliq̄ q̄ obf̄uatiā
legalium idifferens ē t̄pe gratie. Cōtra

ad Gal. 4. dicit apłs cū cognouerit deū
quō ouertimini: iterū ad infima ⁊ egena
elementa quib⁹ denuo fuisse uultis. glosa
Jero. iō hoc dicit: q̄ legis obſuātia cui ō
diti tūc erāt. erat peccatū pene par fuitu
ri idoloꝝ cui āte couerſionē ſeruiert. de
nuo autē dicit ut oſtendat q̄ nō diſtat mō
lex p⁹ xpm ab antiqua idolatria. Item
ad Gal. 2. cum petrus ueniſſet antiochia
in facie ei reſtiti q̄a reprehēſibilis erat:
pius enī q̄i uenirēt quidā a iacobo cum
gentibus edebat. cum autē ueniſſent ſub
trahēbat ſe ab illis timens eos qui erant
ex circūciſione. q̄ reprehēſibilis erat petr⁹
ex diſcretionē ciboꝝ ſc̄o legem ciboꝝ quā
fecit uenientibus indeis. ſed nō ē reprehē
ſibilitas niſi ex culpa. culpa igitur erat pe
tro diſcernere ciboſ ſc̄o legē. Itē ibidē
dicit cū uidiſſem petr⁹ non recte ambulātē
ad ueritatē euāgelii dixi ei corā omnibus
ſi tu iudeus cum ſis gentilitate uinis ⁊ nō
iudaice quō cogis gētes iudaiſare. Ergo
contrā ueritatē euāgelii eſt iudaiſatio: hoc
ē obſeruātia legalium p⁹ paſſionē xpi. Itē
ad Gal. 5. Si circūcidimini xps nihil p
derit uobis. ſi dicat ſc̄o q̄ dicit Aug⁹ in
epla ad Jeronimū q̄ petrus nō errauit in
eo q̄ eos q̄ ex iudeis crediderūt putauerit
legē eſſe ſeruandā: ſed ī eo a recta linea ō
uiauit q̄ gentes coegerit iudaiſare nō do
centis impio: ſc̄o cōuerſationis exemplo. vñ
ſc̄o hoc his qui erāt de iudeis erāt in diſfe
rentia legalia. hiſ x̄o qui erant ex gentib⁹
erant noxia. Et ideo paulus circūcidit thi
motheū qui erat de matre iudea. Act. 16.
non circūcidit autē titū qui erat d̄ gētili
Gal. 2. ſc̄o hoc etiā ē petrus iuſte rephēſ⁹
quā dabat exemplum credentibus de gen
tibus iudaiſādī. Contra obiicit Jero⁹ mul
tipliciter in epla ad aug. p̄ ſic. ſi p⁹ euāge
lium bene facit qui legalia ſernat ī cheritī
⁊ ehyōis heresim dilabimur: qui ppter h
ſolū a patribus anathematizati ſunt quia
legis ceremonias xpi euāgelio miſcuerūt.
Item idem Jeronim⁹ dicit ceremonias
non eſſe p̄nicioſas his qui eas uolint ſicut
a parentib⁹ acceperint cuſtodire. Ego autē
cōtrario p̄nicio oib⁹ eſſe mortiferas ſc̄o
ex iudeis: ſeu ex gentibus. ſinis xps ad in
ficiam oī credenti ad Ro. 10. Itē idem
Jero⁹. 3. cre. 21. Cōſūmabo teſtamētū nouū
ſup uenū iſrl nō diē pplo gētilū ſc̄o iudeis

nt non in ueritate ſrē ſerniant ſed in no
uitate ſpūs ad Ro. 7. Itē oib⁹ dī Mat.
xi. Lex ⁊ p̄bere uſq; ad ichānē. q̄ uenien
te xpo obſeruātia legalium retractaf. Itē
ſi legalia ſalutē nō afferūt p⁹ paſſionē xpi
cur obſeruātur ſi autē obſuāda ſūt utiq; ſc̄o
ſaltē afferūt: nō enī obſuarēt niſi afferret
ſalutē: neq; in diſſerētia ſūt inter bonū ⁊
malū ſicut p̄bi diſputat: bonū eſt cōtinētia
malū eſt luxuria: ſunt utrūq; indifferens
ambulare ⁊ digerere. obſeruare autē cerio
nias nō pōt eſſe indifferēs ſed aut malum
eſt aut bonū: tu dicis bonū ego aſſero ma
lū non ſolū hiſ q̄ ex gentib⁹ ſed etiā hiſ q̄
ex populo iudaico crediderūt. Itē idem
iero⁹. O beate paulē qui in petro reprehē
diſ ſimulationē quare ſe ſubtraxiſſet a gē
tibus ppter metū iudeoꝝ. cur thimotheū
contra ſn̄iaz tuā circūcidere cogeriſ. Unde
hiſ mihi ppter iudeos qui in illis loquerāt
qui igitur tibi ignoſcis in circūciſione di
ſcipuli uenientis ex gētibus ignoſce ⁊ pe
tro p̄deceſſori tuo q̄ aliq̄ fecerit ppter metū
fidelium iudeoꝝ. Itē idē Jero. didicim⁹ q̄
ppter metū iudeoꝝ petrus Gal. 2. ⁊ pau
lus Act. 16. ⁊ 21. equaliter ſeruarūt legis
precepta ſernare. quā igit̄ frōte qua auda
cia poteſt id paulus in altero reprehēdē
q̄ ip̄e cōmiſit. Itē idē Jero⁹ diē Augu
ſtine paulus ſilauit ſe iudeū: ut illos incri
faceret. cur nō etiā ſacrificauit cū gētib⁹
quia et hiſ qui ſine lege t̄n̄ ſine lege eēt
fact⁹ eſt: ut eos quoq; crucifaceret: niſi q̄
id fecit ut nō iudeus bene defendis pau
lum non q̄ ſimulauerit errorem iudeoꝝ.
ſed q̄ fuerit uere in errore noua clemētia
apłi: dū iudeos xpianos uult facē ip̄e iude
us factus eſt. Non enī poterat luxurioſos
ad frugalitatem reducē niſi ſe luxurioſū
pbaſſet q̄ eſt incōueniēs. Si x̄o dicat
ſicut dicit iero⁹ ſup illud ad Gal. 5. Si cir
cūcidimī xps uobis nihil p̄derit: q̄ legalia
poſt xpi paſſionē ſūt mortifera niſi diſpē
ſatione cuſtodiat. ⁊ utrūq; ⁊ petr⁹ ⁊ pau
lus ſentit legē nō eſſe tenendā ⁊ q̄a in oī
gente quicunq; timet deū ⁊ opaf iuſticiā
acceptus eſt illi Act. 10. utrūq; x̄o cauta ſi
milatione diſpenſat: petrus ſubtractionē;
paulus reprehēſionē ad Gal. 2. paulus in
petro hoc reprehēdere non potuit q̄ ip̄e
fecit: nec arguere ſimulationē cui⁹ ⁊ ip̄e
reus erat. fuit q̄ reprehēſio nō uera ſc̄o
ff 6

dispensatoria. Contra obiicit Aug^o i epla ad Jero. si ira est q petrus nō fuit reprehensibilis nec pauli reprehensio veramentibus ē paulus. Si enī hoc fecit petrus qd facē debuit mētur paulus: qui dicit q euz viderit nō recte ambulātē ad veritatē euāgelii. Quisq; enī facit qd facere debet recte utiq; facit: et ideo de illo falsū dīc qui dicit nō rectum fecisse qd nouit eū facere debuisse. Si aut verū scripsit paulus verū est petrum non recte ambulasse ad euāgelii veritatem. Item dicit Aug^o. Si ad scripturas sanctas admissa fuerit officiosa mendacia qd in eis remanebit auctoritas. Cū enī cōtra sensum lectoris aliqd occurrerit officiosū mēdaciū reputabit: sed illud sequit si dicat petrus nō vere reprehensibilis fuisse eū paulus scribat ipsū nō recte ābulasse et q; restitit ei qd reprehensibilis erat. Itē idē ad eundē q; obiicit non esse medium inter bonū et malū: et q; legis ceremonias obseruare nō potest: esse indifferens: cur non vicam pcepta illa veteruz sacramētoz nec bona. qd non eis iustificamur. vmbre enī sūt pñciantes gratiam q̄ iustificamur. nec tamē mala qd diuinitus pcepta sūt ipibus psonisq; cōgruentia euz me adiunet pphetica sententia qua dicit de se illi populo dedisse pcepta nō bona non dicit mala ut monstret indifferentia

Itē idem ad eundem qd obiicit q; lex et pphete vsq; ad iohāne zc. lxi. nō probat qd dicit. Nō enī arbitror ipsū dñm fallaciter a parentib^o circūcisū Luc. 2. nec eum dixisse fallaciter leproso Matb. 8. Uade et ostende te sacerdotib^o: et offer p te sacrificiū. Ergo sicut veraciter fuit xps circūcisus et veraciter ex pcepto dñi obtulit leprosus sacrificiū legis vere fuerūt legalia obseruata ab aplis. Itē idem ad eundem sicut libera voce pñcias ceremonias mortiferas tam his qui ex iudeis q; his qui ex gentib^o: ita p tēpe hoc vocē tuā cōno affirmo et addo. quicūq; eas seruauerit nō solū veraciter sed etiā silate euz in baratrum diaboli deuolutū. sed sic silationē aplozū ab hui^o tēpis rōe secernis: ita ego pauli veracem cōuersationē ab hui^o tēpis q̄ quis nō simulata ceremoniarū obseruatione secerno: cū tūc fuit approbāda nūc detestāda

Itē idem ad eundē. Sacramēta indeoz nō sic fuerūt ab obseruantia auferēda ut

tanq; detestāda et similia idolatrie viderentur. sed si a cōsuetudine iudeozū quib^o auctoritate diuina erat imposita statū p passionē sicut mortifera tollerent viderent fuisse detestāda et damnāda. Non igit statim auferri debuerūt a cōsuetudine iudeozū: qd videtur exisse ex cōsilio aploz in verbis bti iacobi ad paulū Act. 21.

Itē idem ad eundem. Sarcor in hoc q; epla mea cōtinet videlicet sacramēta iudeozū a paulo suscepta ut doceret ea nō esse pñciosa his qui sicut a parentibus acceperant p legē vellent ea custodire min^o me posuit se illo dūtaxat tpe quo primū fidei grā reuelata est: tūc enī hoc nō erat eis pñciosū progressu tō tēpis ab oibus xpianis ille obseruationes deferent. Itē idē ad eundē si tunc deserēt nō discerneret q; domin^o pplo suo p moysen pcepit ab eo q; i tēplis demonioz. spirit^o imūdas instituit: qd est maximū incoueniens. Reliquit igit q; nō erat continuo: sed paulatim manifestata p dicatione gratie deserēda. Itē idē ad eundē ait aplos ad Gal. 5. Si circūcidimini xps vobis nō pderit. recepit q; thimotheū et fecit nihil sibi p fuisse xpm. an qd b fallaciter factū est ideo nō obfuit: cū ipse hoc posuit nec etiam veraciter sed simpliciter dixit. si circūcidimini zc. Si q; nō ē ibi sub intelligendū. si circūcidimini fallaciter. q; nec dicendū erit paulū fallaciter circūcisū esse thimotheū: uel aplos legalia fuisse

Item idē ad eundē cū venisset fides q̄ illis obseruationib^o pñciata ē: et p^o mortē et resurrectionē dñi reuelata: obseruantie ille tanq; vitā sui officii amiserūt. Sicut q; defūta corpa amicoz deducēda erāt cum honore ad sepulturā: nec simulate. s; religiose. Nō aut continuo deserēda. pīde tō qd quis xpianozū seu ex iudeis nuptias voluerit celebrare tāq; sopitos cinēs erūēs nō erit pius deducētor uel baiulus corpis: sed ipius sepulture violator. Itē idē ad eundem qd obiicit q; paulus in petro reprehēdere nō potuit q; ipse fecit. Credo paulum non ita egisse qm thimotheum circūcidit Act. 16. uel chentris votū p soluit. Act. 18. uel ierolimis a iacobo monit^o legalia illa suscepit Act. 21. ut putare vidēt p illa legalia saltē vari: s; ne illa que in vmbis futurorū deus fieri iusserat tanq; idolatriā gentiū damnare videret hoc enim est q;

illi Jacobus ait Act. 21. Uides inquit frat
quot milia sunt in iudea. Itē idē ad
eundē in alia epla. si obiicias paulū aliqñ
simulatōez fecisse qa dicit fact⁹ sū iudeis
tanq̄ iudeus nō a me docendus es: quomō
intelligat: factus ē enī tanq̄ iudeus com
passione misericordie nō simulatiōe falla
cie: sit enī tanq̄ egrotus qui mīstrat egro
to: nō cum febres se habē mentis: sed cum
aīo cōdolentis cogitat q̄admodū sibi fui
ri uellet si ipse egrotaret. Ex his igit rēli
quit Aug⁹ legalia p tpe in quo pmo fidei
gratia reuelata est in differentia illis q̄ ex
iudeis dūmō nō cōstiterēt in eis spem sa
lutis ⁊ uera legalia ab apls fuisse suata
⁊ petrū sō reprehensibile: ⁊ paulū sō nō re
phēdēdū. R⁹ dō q̄ ad diuersa respiciē
tes circa istū articulū aliqñ diuersa sensis
se nō tamē cōtraria cū dicat Jero⁹ in epla
ad Aug. Nō multū interest inter meam ⁊
tuam sntiam: qa ego dico ⁊ petrū ⁊ paulū
timore fidelū iudeoz legē exercuisse imo
simulasse mādata. tu autē asseris eos hoc fe
cisse clemēter nō mētientis actu: s̄ cōpari
entis affectu. Dicēdū igit q̄ beatus Jero⁹
ponderās uerba dñi Math. xi. Lex ⁊ pro
phete vsq̄ ad iobānē inclusiue. hoc ē mini
sterio iobānis cōpleto intelligit legalia re
tractata. ⁊ iō p⁹ passiōē xpī oībus inter
dicta seu in eis ponat spes salutis seu nō.

Prefea sicut ipsemet dicit i epla ad Aug
Propter metū iudeozū petrus ⁊ paul⁹ eā
liter sinxerūt legis pcepta equaliter suari
qua ergo fronte paulus reprehēdat in alio
q̄ ipse cōmisit. q̄ imo alii exposuerūt cām
quā putauerūt nō officiosū mēdaciū defē
dentes sicut tu scribis: sed docentes hone
stam dispēsationē: ut ⁊ aplozū prudētiā
demonstrarēt: ⁊ blasphemantes porphiriū
prudētiā cohercerēt: qui paulū dixit exar
sisse i inuidiā uirtutū petri: ⁊ petrum et
paulū iter se puerili pugnasse certamē.
Aug⁹ sō respiciēs ad cōsiliū aplozū ⁊ ad
uerba iacobi Act. 15. ⁊ 21. in quib⁹ uidet
ab apls cōcessū fidelib⁹ qui de iudeis erāt
legalia obsuari: nō tamē his qui de gētib⁹
imponēda: ne fide scandalizarent distin
guit tpa. psonas. affectū. Tempora duo pi
mū cū cepit gratia fidei reuelari ⁊ cum
reuelata est. Itē psonas fidelū duplicif

qui s̄ iudeis: ⁊ q̄ de gentib⁹. Item affectū
illius qui in legalib⁹ cōstituit spē salutis: ⁊
illius q̄ non cōstituit spē salutis sed seruat
illa ex cā: uel ppter uitandū scandalū xpi
mi uel qa iustitua auctoritate dei. Scdm
hoc q̄ dicit Aug⁹ in epla ad Jero. q̄ cum
dicit apls ad Gal. 5. Si circūcidimini xp̄s
uob⁹ nihil pderit: illos arguit q̄ se iustifica
ri in lege credebāt: nō qui legitima illa in
eius honore a quo mādata sūt obsuabāt
que gratie reuelatione lat⁹ inotescēte ne
cesse fuerat aboleri. nō tamē ideo fuerant
tanq̄ diabolica gētium fugiēda sacrificia
etiā cū ipsa gratia iā inceperat reuelari: que
umbis talibus fuerat p̄nūciata: sed p̄mit
tenda paululū eis: maxime qui ex illo pplō
cum data sunt uenerant. postea sō tanq̄
cū honore sepulta sunt a xpianis omnibus
irreparabiliter deserēda. Ad ea sō in qui
bus uidentur dissentire: qa q̄ unus dicit
malū. alius dicit nō malū. nō ē cōtrarietas
qa iste dicit malū: quia interdictū ⁊ p̄hibi
tum. ille sō nō malū: quia q̄tū est de se nō
est malū nec bonū. Itē ad illud in quo
uident cōtradicere: qa iste dicit seruāda
ille dicit nō seruāda. dō q̄ iste dicit non
suanda: qa p̄hibita ⁊ interdita a xp̄o. ille
uero adhuc seruāda ppter utilitatē uel
scandalū uitandū p tpe: in quo nō erāt in
terdicta. nō enī dicit interdita legalia: nisi
post gratiā fidei reuelatā. unde illud lex ⁊
p̄phete vsq̄ ad iobānē cōstēdit legalia eē
mortua: hoc est salutī nō necessaria: nō tñ
mortifera quousq̄ reuelata gratia sunt pe
nitens interdita ab aplo ad Gal. 5. Si cir
cūcidimini xp̄s uobis nihil pderit. Prefea
Ad aliud in quo sibi uident cōtradicere
de simulatione dō q̄ unus ponit simlatōez
prudētie sc̄ Jero⁹. alius sō negat simula
tionē fallacie: ⁊ ita nō sibi cōtradīcunt. Di
camus igit ad solutionē primo obicctorū:
scdm q̄ dicit bugo de scō vic. in libro d̄ sa
cramētis iuxta Aug. uident tria quedam
tpa distinguēda. primū ante baptisimū qñ
circūcisio sola statū habuit sine baptisimo
Notissime nūc p circūcisionē solus bapris
mus statū habet sine circūcisione. fuit autē
mediū temp⁹ qñ circūcisio ⁊ baprisim⁹ si
cucurreēt. circūcisio ut finiret baprisimus
ut cōfirmaref. oportuit. n. ut illa q̄ finiēda

erāt non subito sed paulatim dimitterentur ut ostenderentur bona fuisse tpe suo: similiter que incipienda erāt non subito in auctoritatē sumerēt: ne pter rez aliūde inducta potarentur. illa igit dimissa sūt non proiecta. ista instituta sūt nō usurpata.

Dicēd igit ad primo obiectū scdm hug de sancto vict. q^o f^o q^o fuit baptism^o cum circumcissione in medio tempore ab inchoatione sua vsq; ad passionē. ita fuit circumcissio cum baptismo post passionē xpi vsq; ad tempus illud quo circumcissio ceperat p biberi. vnde hoc tps mediū p̄tū ē ante passionē et post passionem. Ante passionē aliquāto tpe noua sacramēta inchoata sūt ad consuetudinē et vetera aliquandū tolerata scdm dispensationē. Postq; autē dictū ē. Si circumcidim^{us} xps nihil proderit vobis q̄si in tertio tpe: iam ipsa circumcissio nō poterat ad salutē p̄cipi. sicut p̄tū p^o q̄ dictū fuisse masculus cuius prepucii caro circumcisa nō fuerit p̄bit de pplo suo. Sen. 17. nō potuit circumcissio ab his qb^o iniūcta fuerat sine piculo salutis contemni. Ad illud x^o qd obiectū multipliciter de obseruantia legaliū a paulo. dicendū f^o hug. q^o quēadmodū in principio baptismus a Johanne scdm solam sacramentum dabatur (Mat. 3). Ego baptizo in aqua ut hi qui baptizandi vsam non nouerāt erudirent. sic in nouissimo a quibusdā fidelibus circumcissio dispensatorie f^o solū sacramentū suscipiebatur: ne hi qui circumcidi consueuerant scandalizarent. similiter et de aliis obiectis legaliū est intelligēdū. Ad obiecta partis alteri^o patet sufficienter responsio ex predictis fm diuersas considerationes Zoro. et Aug. ita terminatur pars ista in q̄ inquisitū est inquisitione generali et sp̄ali de lege et preceptis moysi.

Consequēs est

iuocata spirit^u sc̄i gratia inquire de lege et preceptis euangelii cuius inquisitionis erit talis modus ut primo queramus in generali d̄ latitōe et conditionibus legis euangelii. Deinde x^o in speciali de preceptis et cōsiliis euangelii Inquirentes autē in generali ad pleniorē et p̄fectiorē intelligentiā altius p̄seru-

tantes querem^{us}. Primo an vna sola sit lex data vel indita rationali creature. Secundo an p̄ter legē inditā sit ponere legem scriptā. Tertio an sint due leges tm. lex nature. et lex moysi ita q^o nō regraf lex euangelii. Quarto an lex euangelii eadem sit cū lege naturali ul indifferentes. Quinto an eadē sit lex euangelii cum lege moysi. Sexto de differentia legis moysi et euangelii. Septio de continētia euangelii in lege moysi. Octauo de additiōe euangelii ad legē moysi. Nono de impletione legis per euangelium.

Queritur igitur an

vna sola lex sit data vel indita rōnali creature. Ad quod sic arguit. Una ē veritas de creatore. et ideo necesse ē vnā fidē esse solū. hoc est verā credulitatez de ipso: simili mō vna est magnificētia et maiestas creatoris sub qua legaliter d̄ subiecti creatura rōnalis. vna igitur erit lex solū obediētie et subiectiōis s̄ creatori creature rationalis. Similiter vna est latritia conditoris: q̄a latritia est sūme veneratiōis obsequiū. Q̄ aut p̄ supabundantiā dicit vni soli cōuenit. si ergo vna est solū latritia conditoris: vna sola lex erit d̄ cultu et latritia creatoris. Itē vnitas est ex pte p̄cipii creature rationalis quia vn^o est creator: sicut vnitas est finis rōnalis creature: q̄a vnica est beatitudo in creatore que ē finis rōnalis creature. Si igit lex est data vel indita rōnali creature ut ordinē sub suo p̄ceptio ad suū finem vna lex erit. Itē lex non ē aliud nisi descriptio debiti quo ad vitandum malū et faciendū bonū. Si igit rō vitandi malū et faciendū bonū: vna est videlicet auersio a cōmutabili bono et cōuersio ad bonū icōmutabile vna sola lex erit. Itē sicut dicit beatus Aug^o. Unitas fidelium et electoz est velud vnitas ciuitatis. Ciuitas enim est multitudo hominū i quoddā vinculū redacta cōcordie: sicut dicit Aug^o ad marcelinū. vnitas aut cōcordie huius nō pōt esse nisi sub eodē iure et lege p̄maneat necesse est igitur vnā esse legē. Item earundē virtutū impossibile est esse diuersas regulas et mādata: cū vni^o etatū non sit nisi vna regula et vnū quo eius

operatio precipitur sicut vnius viti vna est regula qua est declinandum et eius opa prohibetur. si ergo lex veri nois est descriptio regularu virtutis et perfecta aggregatio mandatoru; impossibile erit diuersas esse leges nisi dicerent tot leges quot sunt precepta et virtutes quod nullus dicit. Contra, supponamus quod alibi probatum est. s. donu nature non esse sufficiens ad salutem sine dono gratie. Cum ergo sit differens specie natura et gratia. Ergo et ordo nature et ordo gratie est debitum nature; et debitum gratie. Si ergo nihil aliud est lex quam descriptio debiti ordinis, necessario duplex erit lex, scilicet lex nature et lex gratie differens. Item sunt virtutes naturales; et sunt virtutes addite. si ergo multiplicat lex secundum differentiam virtutis et hoc secundum primam intentionem, et si non secundum consequentem erit lex naturalis et lex addita rationali creature. Lex naturalis sicut indita, lex alia sicut supaddita. Item apud ad Ro. 2. loquitur de vtraque lege, scilicet indita et supaddita: dicens. Cum gentes que legem non habent scilicet supadditam naturaliter ea que legis sunt faciunt ipsi sibi sunt lex. Item lex supaddita multiplicat: quia est lex moysi; et lex euangelii. non est igitur vna sola lex. Quod concedendum est. vnde igitur iuxta apostolum quod est differentia legis, prima vna que est indita et hec est lex naturalis. Alia secunda est supaddita; et hec multiplicat sicut iam dicitur. Ad primum ergo quod obiicitur quod vna est maiestas et magnificentia conditoris, concedendum est tamen debitum subiectionis ex parte creature rationali multiplicat. cum enim recipit a deo naturam efficitur conscientia debiti naturalis in ordine subiectionis sub deo, et hoc habitu et si non actu, et ideo habet inditam legem naturalem vnde dicitur glo. sup illud ad Ro. 2. ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Lex naturalis est qua quisque sibi conscientis est quid bonum quid malum naturaliter. Item cum recipit gratiam efficitur conscientia debiti gratuiti in ordine subiectionis sub deo. Lex autem que imprimit conscientiam debiti ordinis gratuiti est lex gratie, propterea erit lex gratie. propter has etiam addit lex discipline que multiplicat ut iam dicitur. Ad secundum quod obiicitur: quod vna est latria et debitum venerationis: concedendum est tamen affectus ve-

nerationis diuersificatur. Lex autem est ad ordinandum affectum creature rationalis, et ideo non sequitur quod sit lex vna venerationis.

Ad tertium dicendum quod quis sit vnitatis principii et finis, tamen debitum in rationali creatura multiplicat. Est enim debitum quod debet suo principio ratione boni inditi, et est debitum quod debet ratione boni supadditi vel supadditi; et ideo variat lex ut sit lex naturalis indita et lex supaddita. Item est debitum quod debet diuine bonitati in quantum est benefica: ad quod respicit lex naturalis, et est debitum quod debet bonitati in quantum est bona scilicet in se: et ad hoc respicit lex ultimo superaddita completa, scilicet lex gratie. Ad quartum dicens quod quis sit eadem ratio in generaliter vitandi malum et faciendi bonum: tamen ratio propria diuersificat: quia malum vitat: aut quia contra dictamen rationis: aut quia contra honorificentiam conditoris. Similiter bonum fit quia consonum rationi: aut quia consonum diuine voluntati. Et ideo diuersificabit lex que est ratio vitandi malum et faciendi bonum in lege nature et legem gratie. Ad quintum patet responsio: quia sicut differt natura et gratia: ita et concordia nature et concordia gratie et ius nature et ius gratie. Ad vltimum etiam patet responsio, nam sicut est differentia virtutum naturalium et gratuitarum: ita erit differentia descriptiois regularum virtutum quarum aggregatio est lex.

Postea queritur vtrum propter legem menti inditam vel additam sit ponere legem scriptam. Ad quod sic. Solaz rerum est fieri et non fieri. Ergo sole res sunt que impant aut prohibent, qui enim imperat currere non verbum impat sed cursu. Si ergo lex est continentia eorum que prohibent et mandant: lex proprie res est non scriptura visibilis: nec sonus audibilis. Item nullo existente sermone: nullo scripto, si sermo vel scriptura esset lex: nulla esset lex. Si ergo lex manet cessante sermone deleta scriptura. Relinquitur quod lex non est descriptio: vel in sermone vel in scriptura. Item quis dubitat quod debitum honorandi deum, timendi deum diligendi deum, subueniendi proximo maneat cessante omni sermone. Cessante omni scriptura. Relinquitur igitur cum lex nihil aliud sit quam

aggregatio eorum que pertinent ad debitum honestatis: qualia sunt que dicta sunt quod lex non est sermo nec scriptura nisi in illa figura et tropo qua nomen ipsius rei signo vel imagini eius impeditur sicut imago petri petrus dicitur: et petrus scribi vel legi dicitur cum nomen eius scribitur vel legitur. Item quod est lex non nomen nisi ars quedam aut sapientia recte honesteque vivendi. omnis autem ars et sapientia in anima est. lex igitur nature omnis est propter sermonem et scripturam. Contra. Sunt autem civitates que plene ponunt legem scriptam. De. 8. Scriba eis multiplices leges meas. Item dicit Isidorus quod lex dicta est a legendo. unde dicitur quod vera ratio legis est honestas legibilis descripta regulis et preceptis. si ergo lex honestas legibilis est honestas scripta est. convertuntur enim legibile et scriptum esse. R. dicitur quod proprie omnis lex est presentia in anima nec dicitur esse in scripto vel scriptura: nisi sicut signatum in signo dicitur. vel ea in proprietate qua res signata solet dici signum: nisi diceretur scriptura non quod inscribitur in libro vel alio ad sensum. sed quod describitur apud nostrum intellectum. Non est ad solutionem obiectorum quod lex habet triplicem interpretationem. lex enim dicitur a legendo sicut dicit Isidorus. et dicitur a ligando sicut ponunt communiter. et dicitur ab eligendo ut dicit Augustinus in questionibus novi et veteris testamenti. Secundum hoc ergo intentio legis differenter consideratur. primo scilicet quod a legendo lex dicitur. Lex est legibilis descriptio debite honestatis. quoniam autem descriptio legibilis potest esse interior in mente ad intellectum exterior in scripto ad sensum. Intentio legis extendit secundum hanc considerationem ut dicam legem scriptam: seu interiori seu exteriori sed improprie exteriori. Secundo potest dici a ligando et secundum hoc lex consideratur in triplici comparatione. in comparatione ad impantem et in comparatione ad illud quod impantem: et in comparatione ad illum cui imperatur. Secundum comparationem ad impantem lex dicitur in impante sicut in causa ligante. secundum comparationem ad impantum lex dicitur esse in rebus que impantur aut prohibentur sed hoc sicut in effectu. Secundum comparationem ad illum cui impantur lex dicitur esse in anima illius cui fit im-

perium et hoc per essentiam quia in illo est vinculum seu debitum. Secundum tertiam interpretationem potest dici ab eligendo. lex dicitur ars ipsa qua eligimus debita fieri et respicimus indebita fieri. Et secundum hanc considerationem lex solum in anima est.

Deinde queritur:

cum in precedentibus declaratum sit quod pro lege naturali ferenda erat lex moysi super questione de latitudine legis moysi. utrum sint due leges tantum: lex nature et lex moysi: ita quod non requiratur lex evangelii. Ad quod sic ad Heb. 7. Nihil ad perfectum adduxit lex moysi dicit apostolus de lege moysi. ergo per legem moysi non est perfecta ordinatio rationalis creature. Si ergo necesse est rationale creaturam perfecte ordinari. non autem perfecte ordinatur per legem naturalem imo necessaria erat lex moysi: sicut aliter ostensum est. nec etiam per legem moysi. sic dicit apostolus. ergo necesse est ut sit lex alia perfecte ordinans: et hec est lex evangelii. Item comprehensio legis moysi non ducit rationalem creaturam nisi in finem timoris dei: sicut dicitur ultimo Ecclesiastes. sine; loquendi omnes pariter audiamus deum time. Si ergo perfectio voluntatis rationalis non est in fine timoris sed in fine amoris divini pro lege moysi que est lex timoris. necessaria erit lex evangelii que est lex amoris. Item in lege sunt precepta ceremonialia que possunt duobus modis accipi. litteraliter. et figurative. Litteraliter accepta manifesta est eorum imperfectio. ut ubi gratia. ceremonie sacrificiorum omnino imperfecte sunt: quia sunt in carne vel materia aliena. ergo latra venerandi dei per sacrificia legis imperfecta est sicut super ostensum est quod de sacrificiis. necessaria igitur est lex sacrificii spiritualis quod offeratur deo de persona propria ut cor contritum etc. que sit lex perfecte latrae et venerandi divine. Item si accipiuntur ceremonialia figurative manifesta est imperfectio: quia tunc accipiuntur ut signa et promissiones. perfectio autem non est in signo nec in promissione boni seu gratie. necessaria igitur erit lex exhibitionis et rei signate. et hec est lex evangelii. Item in lege sunt moralia precepta que etiam sunt imperfecta. unde vocat apostolus ad Ro. 3. legem

moysi legē factorū: vbi dicit glo. q̄ lex p
bibet manū non animū. nō est autē pfectio
legis in prohibitione actus. Relinquitur
igit q̄ necessaria est lex in qua p̄bicitur
affectus malus. Itē nō est pfectio obedi
entiae vel legis i obseruātia eorum que sūt
de necessitate salutis: sed in his est pfectio
obediētie et legis que sūt voluntatis et sup
erogationis. Lex igit que est solū p̄ceptoꝝ
nō ē lex pfecta qualiter est lex moysi. Req
ritur igit p̄ter hanc lex pfecta que nō solū
sit mādatoꝝ sed etiā cōsilio: ū qualis ē lex
euangelii. Item non est pfecta lex salutis
que ordinat p̄sonas p̄ticulariter: s̄ que re
spicit oēs vniuersaliter. si ergo lex moysi
scdm suam itegritatem respicit personas
particulariter vt iudeos. q̄ non est pfecta
nec in ipsa erit status. Cum q̄ dīna pie
tas velit omnes saluos fieri: ab ipsa erit
lex que respiciet oēs vniuersaliter ut saluē
tur. et hec est lex euangelii. Math. vlt. p̄ce
dicare euangelii omni creature. Contra
p̄fectio est obedire i indifferentibus q̄
in necessariis. si q̄ lex moysi habet p̄cepta
rerum indifferentium ut cerimonialiū. h̄
etiam p̄cepta rerum necessariarum ut mo
ralium. lex moysi est lex pfecte obediētie.
ergo p̄ter illā non requiritur lex euange
lii: maxime cum illa que opponuntur euan
gelio non sint indifferentia. Quia sunt d̄
his que scdm rationē sunt approprianda
et eligenda: nullo interueniente p̄cepto v̄
cōsilio. Itē supflūū est facē p̄plura q̄
potest fieri p̄ vnum. cum q̄ pfecta ordina
tio sit p̄ legem moysi et in necessariis mora
lium et i indifferentibus cerimonialium et
p̄terea in obseruātia mādatoꝝ et in obser
uantia cōsilioꝝ. circa que est votū Leui.
27. et Num. 6. vbi ponunt leges vōnen
tium. Relinquit supflua eē lex alia a lege
moysi. Item. i. ad Thimoth. p̄. finis p̄ce
pti est caritas. Cum q̄ in lege moysi sit p̄
ceptum caritatis pfecte. Deut. 6. Diliges
dominū deum tuum ex toto corde tuo. in
lege ergo ē pfectio finis p̄ceptorum: sed a
p̄fectione finis dicit simpliciter res pfecta
Ergo lex moysi est lex pfecta. q̄ p̄ter ipsam
non erit alia requirēda. Itē in lege pro
hibetur actus: et etiam prohibetur affectus.
cum dicitur. Non concupisces. Exo. 20. et Le.

19. Nō oderis fratrem tuū in corde tuo.
Itē ordinatur affectus et quo ad proximū
et quo ad deum. et quo ad se. quo ad deum
Deut. 6. Diliges dominū deum tuū. et in
eodē: dominū deum tuū timebis. et iz. ama
dominū deum tuū. Quo ad proximū Leui.
19. Non memor eris iniurie ciuū tuorū.
Quo ad se. Deut. 4. Custodi te metipsū et
animam tuam solcite. Lex igit sufficiēter
ordinat hominē q̄tum ad actum: et q̄tum
ad affectum. q̄ ad ordinandū affectus non
requirit euangelium. R̄ dicendum q̄
addita lege moysi ad legem naturalē nō
erat adhuc sufficiēs ordinatio hominis.
In lege enī erat elemētum f̄monis dei ad
ordinandū hominē. In euāgelio h̄o ē sermo
pfectus. v̄ ad Heb. 5. dicit apls Indiget
ut doceamini que sūt elemēta exordiū f̄mo
nis dei. et dicit hugo de scō vic. i. libro de
sacramētis. hec tria distinguūt elemēta.
exordiū. sermo. In elemētis sonus ē sed sen
sus nō est. vnde nec exordiū dicitur: quia
sensus in eis nō incipit. Dictiōes exordia
sensuū sunt: vnde et dictiones dicitur quasi
iam aliquid dicentes. et prime p̄tes oratio
nis: quia principiū orationis ab eis exoritur.
Itē in elemētis sonus est: sed sensus non ē
In exordio sensus est: sed cōpletus non est
In f̄mone sensus ē et pfectus. Uide tria hec
in scriptura dei similia carnē cum sangui
ne nō comedetis. hoc ē elemētū. subiunxit
postea nō occides: hoc ē exordiū. postea cō
pletus etiā irā p̄hibēs hic est f̄mo. Item
dixit carnē porcina nō comedēdam hoc ē
elemētū. Addidit post hoc nō mechaberis
hoc fuit exordiū. nouissime apposuit. si q̄
viderit mulierē x̄. Math. 5. in hoc fuit cō
pletio. p̄cepta igit ad tēpus supaddita ele
mēta fuerūt. p̄cepta decalogi exordia. p̄ce
pta euāgelii f̄mo. Inde ē q̄ lege data dicit
moyses. Suscitadū p̄phetam x̄pm. Deut.
18. Suscitabo p̄phetam de medio fratrum
suorū simile tibi: et ponā verba mea in ore
eius. Loquet q̄ ad eos oīa que ego p̄cepero
tibi. In quo expresse ostendit p̄ p̄phetas
x̄pm legē aliā ferēda que est euāgelium.
Itē in Iere. 31. post illos dies dicit dominus
Dabo legē meā in visceribus eorū et i cor
de eorū scribā illam q̄ nō p̄t intelligi de
lege moysi s̄ de lege x̄pi: quia ibi dicit. Ecce

dies veniūt. feriam demui in da fedus no-
uum non scdm pactū quod pepigi cum pa-
tribus eorum in die qua eduxi eos d̄ terra
egypti. Respondendū igitur ad primum
q̄ sicut differt obedire debite et obedire
voluntarie. dico autē obedire debite obedi-
re p̄cepto: quia est debitū. et quia ē p̄ceptū
obedire voluntarie obedire p̄cepto quia
bonum et acceptū: sic differt obedientia le-
gis et euangelii sicut patet ex intentione
legis vtriusq̄. Item sicut differt obedi-
re intuitu domini seu ex reuerētia timoris.
et obedire intuitu patris ex deuotiōe amo-
ris ita differt obediētia legis et euāgelii.
vnde in lege pro ratiōe sepiissime dicitur
custodite hoc et hoc. ego sum dominus. i euā-
gelio vero ut sitis filii patris. Math. 5.

Ad illud ergo quod obiicit q̄ in lege ē
perfectius obedire in idifferentibus q̄ in
necessariis. Dicendum q̄ est obedire neces-
sariis sicut non necessariis et est obedire i
differētibus sicut necessariis. Dicendū
q̄ q̄ obedientia legis quā sit in idifferen-
tibus scdm se: tamē eorum ē sicut in neces-
sariis hoc est quia p̄ceptis. Obediētia x̄o
euāgelii scdm intentionē ipsius et si sit i
necessariis: tamē i eis est sicut bonis et vo-
luntariis et ita p̄fectior est obedientia sim-
pliciter euangelii q̄ legis scdm intentionē
vtriusq̄: quā in euangelio non solum po-
nantur p̄cepta que sūt necessitatis salutis
sed etiam consilia que voluntaria et super-
rogatōis. Ad secundū q̄ dicit q̄ i lege
sunt p̄cepta et consilia cōcedēdum est. sed
tamē imperfecta. Ratio enim p̄ceptorum le-
gis imperfecta ē sicut iam ostēsum ē. simili-
ppō consiliorū legis imperfecta est. Sunt. n.
magis i exercitatiōe corporis: sicut patet in
votū nazareorū et ceteris q̄ i officio pietatis
et p̄fectione operum caritatis. Consilia x̄o
euangelii sunt in exercitio pietatis. vnde
Math. 19. Si vis p̄fectus esse vade et ven-
de omnia que habes et da paupibus. Pre-
terea sunt in p̄fectiōe operū caritatis que
sunt in p̄prietate castitatis. Math. 19.
Sūt eunuchi q̄ se castrauerūt p̄p̄ regnū
celorū in plena abrenūciatione p̄prietatū
Luca. 14. Nisi quis renūciauerit omnibus
que possidet non potest meus esse discipu-
lus in oīmoda abdicatiōe voluntatis Mat

16. et Luca. 9. Qui vult venire post me ab-
neget semetipsū x̄. In p̄fectione patientie
aduersitatis sicut Math. 5. in multis.

Ad tertū dicēdū q̄ in lege p̄ceptum di-
lectionis nō proponit scdm rationem per-
fecti amoris. Est enī amor debitus et amor
gratuitus. Item amor quo diligitur de-
quā beneficis et quo diligitur quia bonus.

Item est amor qui generat ex beneficiis
temporalibus: et amor qui generatur ex be-
neficiis eternis. Dicēdū q̄ quā amor dei
p̄cipiatur in lege: tamē scdm intentionē
legis p̄cipit ut debet: et ex beneficiis tē-
poralibus agenerat p̄missis uel acceptis
sicut p̄ ex Deut. 10. post multa beneficia
enumerata dicit. Ama dominū deū tuū
et obserua p̄cepta. et subdit. ut possitis i-
troire et possidere terram. Amor x̄o in
euangelio p̄cipit ut gratuitus. sicut patet
Math. 5. Si diligitis eos qui vos diligūt
x̄. similiter Luca. 11. et nō ut introductus
per tēporalia beneficia sed per eterna. vnde
Aug. contra faulū dicit lex vetus testa-
mentum. euāgelium autē nouū testamētum
appellatur. tēporalium rerū p̄missiones
testamēto veteri cōtineri. Et ideo vetus
testamētum appellari nemo vestrū abigit
eterne vite p̄missio: regnūq̄ celorum
ad nouū p̄tinet testamētū. Sicut q̄ in amo-
re debito nō est p̄fectio sed i gratuito. nec
in amore qui oritur ex beneficio temporalī
sed ex eterno: ita nō est p̄fectio amoris i le-
ge sed in euāgelio. Ad quartū dicēdū
q̄ in lege ordinat affectus et effectus: s̄ nō
est scdm p̄fectā ordinationē. Est enī ordi-
nare hominē p̄cedendo ab exteriorib⁹ ad
interiora qualis erat in lege. Intendebat
enim lex p̄ actū exteriorē ordinare affectus
interiorē. vnde primo p̄hibetur actus ma-
lus. nō occides. nō mechaberis. demū x̄o p̄-
hibetur affectus. Non cōcupisces Exo. 20.
et ē hominē ordinare p̄cedēdo ab interi-
oribus ad exteriora. Et hec ē intētio euan-
gelii ut p̄ ordinationē interioris affectus
ordinet exterior actus. Unde Math. 5.
Qui irascit fratri suo x̄. q̄ viderit mulie-
rem ad cōcupiscendū x̄. diligite x̄. P̄cep-
ta ergo legis p̄cipaliter respiciūt actū.
p̄cepta x̄o euangelii p̄cipaliter affectū.
et ideo p̄fectio nō erit in lege s̄ in euāgelio

vnde Jobanes crisostimus sup Matheus.
Quonia legis quide mandata magis ad
opus respiciebant q̄ ad affectum id ē. Nō
occides. nō adulterab̄ zc. xps ad supplemē
tum eorum spiritualiora introduxit māda
ta ad affectū magis respiciētia q̄ ad actū.

Postea queritur vtrū
lex e
uangelii sit eadem cu; lege nature. Ad q̄
sic arguit ad Ro. 2. Si gentes legem non
habētes naturalit̄ legē faciunt ipi sibi sūt
lex: quia ostendūt opus legis scriptū in co
ribus suis. ex quo accipitur q̄ lex natural̄
est inscripta cordi et conscientie humane.
vnde dicit ibi glo. q̄ lex naturalis est qua
quisq; intelligit et sibi conscius ē. quid bo
num. qd malū. Si ergo lex euāgelii ē lex q̄
inscribitur cordi humano qua nos intelli
gimus et sumus nobis consci. quid bonū
quid malū. vnde Jere. 31. Dabo legē meā
i viscerib⁹ eoz et i corde eoz scribā eā: qd
intelligit de lege euāgelii. q̄ lex euāgelii ē
eadem cū lege naturali. Itē. Quicqd dī
ctat lex natural̄: dicat lex euāgelii: quā
non econuerso. Ergo lex naturalis est dī
tegritate legis euāgelii. Item. Lex euā
gelii est lex vniuersalis et semp et ad oēs.
Lex aut̄ omnis que est semp et ad omnes ē
lex naturalis: q̄ qd naturale est semp et ad
omnes est. non quod acquisitū uel adueni
ens est. Relinquitur igitur q̄ lex euāgelii
eadem est cum lege naturali. Itē. Quod
natura est tale et per se magis est tale. si q̄
euāgelii maxime lex ē natura. lex erit et p
se. erit igitur euāgelium idem legi natu
rali. Item dicit Gratianus in principio
decretorum. Jus naturale est quod in lege
et euāgelio continet̄ iuxta Isidorū in li
bro ethimologiarū. Omnes leges aut̄ di
uine sunt: aut humane. diuine natura. hu
mane moribus constāt. Item si dicatur
iuxta Gratianū di. vi. q̄ in lege et in euā
gelio naturale ius ostēdet̄: nō tamē quicq;
in lege et in euāgelio inueniūt̄ naturali
iure coherē probantur. Sunt enim in lege
quedam moralia et quedā mistica. Moralīa
mandata ad naturale ius pertinet̄: atq; iō
nullam mutabilitatem recepisse mōstrāt.
Mistica x̄o q̄tum ad superficies a natura

li inre probātur. aliena q̄tum ad morale;
intelligētiam inueniūt̄ sibi annexa.
Cōtra. In euāgelio et etiam i lege sūt mo
ralia que sūt scdm suppositiones fidei ut
adoratio assūpte hūanitatē xpi et h̄mōi
sed ea que sūt fm suppositiōem fidei trās
cendūt dictamē ratiōis et nature. ergo mo
ralia euāgelii vel legis generaliter nō cō
tinētur i lege nature. Item. Non ē idē
sed differūt essentialiter natura et gratia
nec ordo nature et ordo grē. q̄ nec ius seu
lex que est scdm ordinem nature. et lex que
est scdm ordinem gratie. Ergo nec lex euā
gelii que est lex gratie erit eadem lege na
turali que est scdm ordinem nature. Itē
Virtutes naturales nō sūt eedem cum vir
tutibus gratuitis. q̄ nec lex naturalis erit
eadē cū lege gratie. Itē. Aliud ē debitū
faciēdi ratiōe exigētie nature. aliud rōne
exigētie gratie. x̄bi gratia. In exigētia na
ture est debitū diligēdi beneficū et ami
cum. nō aut̄ maleficū vel iuriōsū. exigētia
x̄o gratie debitū diligēdi in maleficū et
iuriōsū Luc. 6. Si diligitis eos qui vos
diligūt que est vobis gratia. Diligite iimi
cos vestros. benefacite his qui oderūt vos
si ergo differētia legis est scdm differētia;
debiti faciēdi: q̄ lex nihil aliud est q̄ de
scriptio debiti faciēdi vel mali vitādī. alia
erit lex euāgelii a lege naturali. Rūdeo
dicēdū q̄ sicut natura ordinat ad gratiā
ita lex nature ad legem euāgelii. nec ē ea
dem lex naturalis cū lege euāgelii. non tñ
lex naturalis p euāgelii aufert sed pficit
verbi gratia lex naturalis dicit q̄ diligen
tus est deus: q̄ beneficū: et quia creator
lex euāgelii dicit q̄ diligēd⁹ ē q̄ bonus
et quia redēptor. Item lex naturalis dī
ctat q̄ diligēdus ē prim⁹ q̄ homo et con
formis in specte. et q̄ ab vno sum⁹ cōditū
Lex x̄o gratie dicit diligēdū primū q̄
filius dei vel possibilis ad filiationē: et q̄
imago dei: et quia ab vno sumus redēpti.
Ex diuersis igit̄ causis est debitū diligen
di deum et proximum: scdm legem nature
et scdm legē euāgelii. Quarū; vna tñ or
dinatur et pficit p aliā. Ex quo pat̄ q̄ nō
est eadē lex naturalis cū lege euāgelii: nō
lex naturalis ordinatur ad eā sicut ad suā
pfectionem. Et ideo dicit Isidorus q̄ ius

vininū constat natura. et hac ratioe verū est q̄ ius naturale lege et euāgelio cōtinetur. Ad illud ergo quod primo obiicit q̄ lex euāgelii est inscripta cordi sicut lex naturalis. dicēdum q̄ verū est sed tamē differenter. est enim inscriptio debiti faciendi scdm̄ dictamen iditum cōscientie ad ipsa conditiōe eadē apud omnes. Et est inscriptō scdm̄ dictamē impressū cōscientie ex fide seu iustificatiōe apud credentes. prima inscriptio est nature. secunda est legis euangelice. prima est ex natura indita secunda ex gratia data seu supaddita. Et ideo signāter dicitur Jere. 31. Dabo legē meam et. ad Ro. Euāgelium est virtus dei in salutem omni credenti. quia sic lex naturalis eadem est apud oēm hoīem: ita lex euāgelii eadē ē apud oēm credētē.

Ad secūdū dicēdum q̄ lex naturalis nō ē pars legis euāgelii: est tamē fundamentū ipsius sicut natura est subiectū gratie: et inde est q̄ quicq̄ dicitur lex naturalis: dicitur lex euāgelii tamē altiori ratioe. ubi gratia scdm̄ legem nature dicitur matrimoniū ad hoc ut generet hō et mltiplice species. scdm̄ dictamē gratie ad hoc ut filius hominis q̄ per regenerationē fiat filius dei: et ut mltiplice proles ad cultum dei.

Ad tertiū dicēdū q̄ aliter est vniuersalis lex euāgelii. aliter lex naturalis et semp et ad omnes. lex enī euāgelii vniuersalis est scdm̄ causam quo ad omnes. scdm̄ effectū et vniuersalis est quo ad credētes quēadmodū gratia scdm̄ causalitatem oībus offertur. tamē scdm̄ effectū solis dispositis et ipsam recipientibus exhibetur. Lex et naturalis scdm̄ causam et effectū vltis est et quo ad omnes. Omnibus enī hominibus naturaliter imprimis: et naturā humanam inseparabiliter cōitatur. Lex et euāgelii vniuersalis est et semp et ad omnes et q̄tū ipsa ē: seu q̄tū ad gratiā dantis: nō tū q̄tū ad effectū suscipientis. Lex et naturalis semp et ad omnes est scdm̄ effectū suscipientis. Ad vltimū respondeo q̄ illa reglā philosophi q̄ natura est tale et cetera. dicitur per cōparationē naturalium habituum ad habitus acquisitos: non per cōparationē ad habitus gratuitos: imo q̄d gratuite est magis est q̄ quod naturale est: id est nobi-

lius et dignius quā nō diuturnius. vtraque tamen lex naturalis et lex euāgelii dicitur eterna seu ppetua: sed differenter. illa enī ppetua ē quo ad omnes et in effectū. ista et ppetua est quo ad credentes et q̄tū in se est.

Queritur postea ^{vtrū} lex e

uāgelii sit eadem cū lege moysi. Ad q̄d sic. Una est fides noui et veteris testamēti nō differēs q̄tū ad essentiā. q̄ vna erit lex noui et veteris testamēti. Si enim est vnitās ex parte cognitiōis veritatis per fidem: vnitās debet esse ex parte ordinis bonitatis per legem. Item. Mathei. 5. Non veni soluere legem sed adimplere glo. euāgelium est recapitulatiō veteris legis. Si q̄ recapitulatiō legis nō diuersificat legē. Nō erit diuersa lex euāgelii a lege moysi. Item euāgelium est impletio legis lex igitur plena est. lex moysi cū euāgelio. q̄ non est differens lex euāgelii a lege moysi.

Item non est aliud ius inchoatū et ideo ius pfectū. ergo non est alia lex iuris inchoati et eiusdē iuris pfecti. Sed sic se habet lex et euāgelium Mathei. 5. Nisi abundauerit iusticia vestra etc. glo. pleni agunt precepta que pmissa sūt ad inchoationem supple in lege dū fuerint addita ad perfectionē supple in euāgelio. Contra. Nō est eadem lex littere. lex spiritus. Lex moysi. lex līe est. Lex euāgelii seu xp̄i. lex spiritus est Ro. 7. Item. Non est eadem lex factorū et lex fidei: sed lex moysi est lex factorū. lex euāgelii lex est fidei. Ro. 3. Item. Nō ē eadem lex ombre et signationis. et lex veritatis et exhibitionis. sed lex moysi ē lex ombre et signationis. Heb. 8. Umbra habens lex futurorū nō ipsam imaginem. lex et euāgelii est lex veritatis et exhibitionis ergo nō est eadem lex moysi et lex euāgelii.

Item. Quarū legū sūt fines diuersi ipse erūt diuersi. Sed finis legis timor ē dei. Ecd. vlt. finis euāgelii amor dei. i. ad Thimot. 2. Unde Aug. breuissima differentia legis et euāgelii timor et amor. ergo etc.

Item. Non est eadē lex tēporalis et eterna. sed lex moysi tēporal ad Gal. 3. Quid igitur lex ppter trasgressionē posita ē sup tēpore cohercendam donec veniret semē etc.

euāgelii vero ē lex eterna Apod. i. 4.
 Uidi angelū habētē euāgelii eternū;
 ⁊ Matb. 24. Celum ⁊ terra transibūt
 uerba autē mea non transibūt. An
 deo dicendū q̄ lex euāgelii ⁊ lex moy
 si vna lex ē ratiōe vniuersali: diuerse
 s̄o sunt in rōne propria. Unde Aug.
 contra aduersariū legis ⁊ prophetarū
 qui recte colit deū: ⁊ cuiusdē vni⁹ dei in
 vtroq; diligit bonitate; in vtroq; me
 tuit feneritatē. Rationē autē vniuer
 salem ⁊ cōmunē dico multipliciter in
 cōparatione ad efficiētē: in cōpariōe
 ad finem: in cōpariōe ad sensū. vnus
 ergo est legislator vniuersalis legis ⁊
 euāgelii deus Jaco. 4. vnus est legis
 lator ⁊ iudex. vnus finis. s. xps. Unde
 Aug.⁹ contra aduersariū legis ⁊ ppbe
 tarū li. secūdi. finis legis quis ē ad B
 non ego sed ap̄lus ipse respondeat.
 finis est inquit legis xps ad iusticiam
 omni credētī Ro. x. finis pficiens nō
 interficiens. finis quippe dicit ppter
 quē fiunt omnia quecūq; aliquo fiunt
 officio. Nam inter officiū ⁊ finem hoc
 distat q̄ officiū est in eis que facere de
 bemus. finis ppter quē facimus: vnus
 sensus quia vna vniuersalis veritas.
 Unde Greg.⁹ sup̄ Ezech. p̄. vbi dicitur
 q̄ tota erat i rota qd̄ predicat lex hoc
 exhibet euāgelii. ⁊ iterū. Diuina elo
 quia ⁊ si tēporibus diuisa sunt sensu
 bus sunt vnita. Rationē s̄o propriam
 dico similiter multipliciter p compari
 onem ad efficiētē ⁊ ad finem: ⁊ ad
 sententiam. Per cōpariōē ad effici
 entē differt lex ⁊ euāgelii. q̄ lex da
 ta est per hominē purū. euāgelii s̄o p
 xpm. Job. p̄. Lex p moysen data est zc. p
 cōpariōē ad finē differunt similiter.
 finis enī illius est declinatio malī per
 timorē. finis istius p̄cipaliter opatō
 boni p amorē. Unde Aug.⁹ contra aduer
 sariū legis ⁊ prophetarū. testamētum
 nouū differt a veteri: q̄ ibi vetus hō
 formidinis coartatur angustiis: ⁊ hic
 nou⁹ hō spaciatur latitudine caritat̄.
 Per cōpariōē s̄o ad sn̄am differunt
 quia ibi veritas in figuratione. hic ve

ritas in exhibitione: ⁊ hoc q̄ntum ad fi
 guralia. Unde Aug.⁹ de concordia euan
 gelistarū qd̄ lex ⁊ ppbete p̄nūciauerūt
 hoc redditū atq; cōpletū in euāgelio
 demonstratur. Item ibi est veritas
 scdm̄ ichoationem. hic s̄o est veritas
 scdm̄ pfectionē: ⁊ hoc quo ad moralia.
 vnde Matb. 5. Nisi abūdauerit iusti
 cia vestra zc. vbi dicit Aug.⁹. Plenus
 agūf p̄missa ad ichoationē dū fuerit
 addita ad pfectionē. Dicendū igitur
 q̄ lex moy si ⁊ lex euāgelii vna lex est i
 ratiōe vniuersali. differētes s̄o sūt in
 rōne propria: ⁊ hoc quia illa data ē po
 pulo carnali. Ista spirituali. illa puulis
 ista pfectis. vnde scdm̄ qd̄ dicit Aug.⁹
 de vera religione. sapiens medic⁹ alia
 mādata dat infirmo p ministros. alia
 per se. ita deus alia mādata dedit per
 moysen. alia per seipsum in euāgelio.

Itē Aug.⁹ ad marcelinū: cū aliud ma
 gister adolescenti q̄ puero solebat im
 posuit. doctrina cōstas mutato p̄cepto
 nō mutata mutauit. Ita ⁊ per hūc mo
 dū sicut ipse intendit creator alia in
 lege. alia in euāgelio. doctrina v̄tatis
 eiusdē fieri p̄cepit ibi populo paulo.
 hic vero adulto populo. Et p̄ hac disti
 ctionē patet responsio ad obiecta.

¶ **Et inde queri**

tur d̄ differētia legis ⁊ euā
 gelii. Et queruntur duo.

Primo vtrū differant sicut contraria.
 aut sicut dispersa. Secundo de mo
 dis differentie.

Ad primum sic ^{obii}
^{citur}
 Quarū legum sanctiones ⁊ p̄cepta sūt
 cōtraria: ⁊ ipse sunt cōtrarie. sed legis
 ⁊ euāgelii sūt p̄cepta cōtraria. q̄ lex
 ⁊ euāgelii sūt cōtrarie. Probatio me
 die. In lege phibent̄ edenda q̄ plima
 sicut imūda. Leui. xi. In euāgelio s̄o
 nō dicitur imūda. Matb. i. 6. Non qd̄
 intrat in os coīquinat hominē. vñ ⁊
 ap̄lus ex hac auctoritate dicit oīa mū
 da mūdis ad Thimoth. p̄. Itē in lege
 cōcedit̄ odiū inimici q̄ solū p̄cipit̄
 dilectio amici. Leui. i. 9. Diliges amicus;

tuū: in euangelio precipit dilectio inimi-
 ci Math. 5. Itē in lege dicit ocu-
 lum pro oculo dente pro dente Exo. 21.
 In euangelio 10 dicit. Ego dico vob
 oīno nō resistere malo. Itē in lege
 dicit. Reddes domino iuramēta tua:
 et per nomē eius iurabis. Deut. 10. In
 euangelio dicit. non iurare omnino.
 Contra. Eze. 5. Rota erat in rota hoc
 est nouū in veteri: sicut exponit Greg⁹
 ergo non sūt contraria. Itē Math. 5.
 Non veni soluere legem sed adimplē
 euangeliū q̄ est legis impletio. q̄ nō ē
 ei contrariū. Itē Greg⁹ sup Eze. 5. Diui-
 na eloquia et si rēporibus sunt distan-
 cia sensibus sunt vnita. R⁹ dicendū
 q̄ lex et euangeliū differūt nō sicut con-
 traria nec etiā sicut dispersa q̄ tum ad
 rationem propriam sicut iam patebit.

Ad illud ergo quod primo obiicit
 q̄ precepta legis et euangeliū sunt con-
 traria: respōdēdū per interēptionem.

Ad illud p̄ qd̄ videt p̄bari de pro-
 hibitione escarū. dicendū q̄ nō est con-
 trariū. Nā lex phibuit escas. et dixit in
 mūdas triplici de causa: p̄pter signifi-
 cationem. vnde imūda dixit q̄ figurabāt
 imūda. Itē p̄pter abusū. vnde imū-
 da dixit et phibuit illa q̄bus abutebā-
 tur ad ritum idolatrie. sicut sup̄ osten-
 sum est. Itē imūda dixit p̄pter idigni-
 tatem illius populi p̄pter quā quedā
 p̄ phibitionē subtraxit ei velut imū-
 da. Lex 10 euangeliū dicit et cōcedit
 oīa munda respiciēs ad naturā rerum
 et ad conueniētē vsū et ad dignitatem
 vtētū. De p̄ma causa dicit Aug⁹ cōi-
 faustū. q̄ dixit lex aliqua cē imūda: et
 q̄ dicit ap̄lus. oīa esse mūda non sūt
 cōtraria: q̄ hoc dixit ap̄ls de ipsis na-
 turis. Lex 10 p̄pter quasdā p̄figurati-
 ones tpi cōgruentes nō natura s̄ signifi-
 catione dixit imūda. verbi gratia. si de
 porco et agno requirat vtrūq̄ mundū
 ē: q̄ oīa creatura dei mūda bona. q̄dā
 10 significatione. agnus mūdus et porcus in-
 mūdus est. imūdus: q̄ppe illud aliud in
 lege positū est eo q̄ non ruminat. non
 autem hoc eius vitium sed natura est.

Sunt autē homines qui p̄ hoc alia s̄

signant imūdi p̄p̄so vitio nō natu-
 ra: qui cum libenter audiant verba sa-
 pientie postea de his oīno nō cogitāt.

Quod enī vtile audiēs et velut ab
 intestimonio memorie: tanq̄ ad os co-
 gitationis recordandi dulcedie reuo-
 care. Quid aliud ē q̄ sp̄ualiter quodā
 modo ruminare: qd̄ qui nō faciūt illozū
 aīaliū genere figurantur. Unde et ip̄a
 a talibus carnib⁹ abstinentia tale vitium
 nos cauere premonuit. De secūda cā
 satis dictū est sup̄ questione de imū-
 diciis. De tertia 10 cā dicit Aug⁹ in
 questionibus noui et veteris testamēti
 Escarū lex nō in primordio legis vata
 est: sed cū duce pfidia dei verbis et p̄-
 missis fidem vellēt dare ad duriciam
 cordis sui acceperūt precepta nō bona
 Eze. 20. Id enī dictū est ut cernix illozū
 premere ad profectū illozū. superbis
 enī hominib⁹ et otumacibus nō debuit
 tota creatura subiici. postea autē miseri-
 cordia dei veniēte reddita est libertas
 edendi. vnde dicit Petr⁹ ap̄ls Act. 15.
 Quid imponit sup̄ cernicē frat⁹ quod
 neq̄ nos neq̄ patres n̄ri potuim⁹ por-
 rare. Ad secūdū respōdet Aug⁹ cōi-
 faustū dicens. Unusq̄q̄ iniqu⁹ homo
 et iniquū odio est habēdus in
 quātū antē homo: est diligēd⁹. Audito
 igitur et nō intellecto qd̄ antiquis vi-
 cium erat. odieris inimicū vestrū fere-
 bant homines in hoīs odiū: cū nō debe-
 rent odisse nisi vitium: hos corrigi dīa
 dicendo. Diligite inimicos vestros. p̄ci-
 piendo vtiq̄ vt diligamus inimicos co-
 geret nos intelligere quo nā possem⁹
 vnū eundēq̄ hominē et odisse p̄p̄ cul-
 pam et diligere p̄pter naturam. Ad
 tertiū respondet Aug⁹ in questionibus
 noui et veteris testamēti: quis dictus
 esset antiq̄s. Oculū p̄ oculo. et saluator
 dixit. Nō resistē malo: nō aliud voluit
 saluator q̄ q̄ lex in sensu habet. sed vo-
 lūtatē eius pfecit: que erat respectu
 salutis hoīs: sed tamē differenter. Nā
 lex mādanit vt si q̄ oculū trolleret ocu-
 lum amitteret. vt sic t̄ore territi ho-
 mines nō facerēt ne paterent qd̄ sibi
 fieri nolebāt et p̄ hoc salutē haberent.

Saluator & imutatis verbis docuit q̄
saluti prodesset vt sensū legis impleret:
vt ga timore legis salui esse nequerat
per patientiā victi emēdarēt sese cor
rigentes. Itē Aug⁹ i eodē. lex sic vo
luit inimicitia tollere vt p retributionē
territi hoīes desinerēt eē inimici: & qm̄
audacia sua hoīes timorē legis & natu
re spreuerūt crescētēs i malū p humili
tate. saluator inimicitia voluit vinci vt
vel sic hoīes flecterent ad bonū dū vi
derent nō sibi reddi inimicitiam. Ad
quartū dīcēdū q̄ simi f̄ nō ē cōtrariū;
vtrobīq; n. ē intērio reuerētie & itatis.
vñ q̄ dicit lex. per nomen eius iurabis
intelligit hoc est si contingat iurare
nō iurabis per idola sed per nomē ei⁹.
Q̄ & dī nō iurare oīo. sic dicit Aug⁹
ad publicolā hoc dictū est nō ga iurac
est peccatū. s̄ quia piurare in mane pec
catū est a quo nos lōge eē voluit q̄ oīo
ne iuremus cōuenit.

Cōsequēter queri

tur cū nō t̄scrāt lex & euangeliū sicut
cōtra nec sicut dispata oīno d̄ modis
differētē. Notādū igit q̄ s̄ apl̄m
scdm̄ sex cōsiderationes assignat̄ diffe
rentia legis moysi & legis euangelii.
Prima scdm̄ cōsiderationē virtutis.
Secūda s̄ cōsiderationem veritatis.
Tertia scdm̄ cōsiderationē seueritatis.
Quarta scdm̄ cōsiderationē bonitatis.
Quinta s̄ cōsiderationē remuneratiōis.
Sexta scdm̄ cōsiderationem latitudinis.

Scdm̄ cōsiderationē virtutis assignat̄
differētia s̄ forte & infirmū: ga lex i
firma ē. euangeliū & virtuosū ad Ro.
s̄. q̄ impossibile erat legi in quo infir
mabat̄ p carnē: deus filiū suū misit. de
euangelio & dicit̄ p̄ ad Ro. Euangeliū
virtus dei est i salutē aīaz. Juxta hāc
differētia accipiūt̄ alie. Prima quia
ratione virtutis dicit̄ euangeliū iustifi
cans. lex & ratione infirmitatis nō iu
stificans ad Ro. 3̄. Ex opibus legis nō
iustificabitur oīs caro. Unde ad Ro.
s̄. sup̄ illud in quo lex infirmabatur p
carnē. dicit̄ glo. Infirmitas lex p carnē
id ē carnales obseruātiās q̄ nō poterāt

iustificare. Secūda quia lex moysi
dicit̄ lex littere & hoc ppter infirmita
tem qua demonstrat̄ peccatū: sed nō cō
fert adiunātem spiritū vt dicit Aug⁹
Lex & euangelii dicit̄ lex spiritus rōne
virtutis q̄ prestat̄ adiunātem spiritum.
H̄ ē gratia ad vitādū peccatū & ad fa
ciēdū bonū. vnde ad Ro. 7̄. Seruiam⁹
in nouitate spirit⁹ & non in vetustate
littere. & in eodem s̄. Lex spiritus vite
id est lex fidei. dicit̄ glo. in xp̄o ihesu li
berauit me. vbi dicit̄ glo. Due leges bo
ne sūt. lex fidei que peccatū tollit. & lex
moysi que peccatū ostendit. Tertia
quia lex moysi ratione infirmitatis d̄
lex oneris & difficultatis. vnde i hui⁹
figurā d̄ Exo. 17̄. Manus moysi erant
graues. & Act. 15̄. Hoc est bonus quod
neq; nos neq; patres nostri portare po
tuimus. Lex & euangelii rōne virtutis
dicit̄ lex suauitatis & lenitatis. Math.
xī. Iugum meū suauē est & bon⁹ meū
leue. Nota ḡ q̄ ex infirmitate legis est
q̄ per ipsam nō est iustificatio a culpa
q̄ p ipsam nō prestat̄ adiunātem gratia
q̄ per ipsam cu; difficultate fit opatio
bona. Cōtrario ex virtute euangelii ē
iustificatio a culpa & prestat̄ adiunātem
gratia: & cum facilitate & suauitate fit
opatio bona: & hec est sūma predictōz.

Itē scdm̄ cōsiderationem veritatis
differt lex & euangeliū: ga in lege est ve
ritas velata. in euangelio & veritas re
uelata. 2̄. Cor. 3̄. velamē in lectiōe moy
si manet nō reuelatū quod in xp̄o eua
cuatur. Et subdit̄. nos autē reuelata fa
cie gloriā dei specularēs in eadē imagi
nē trāformamur. Itē s̄ eadē cōst
derationē in lege fuit veritas vt um
bra. in euangelio & ut imago Heb. x̄.
Umbra habēs lex futurorum nō ipsam
imaginē. Itē s̄ eadē cōsideratio
nem i lege erat veritas pmissionis. in
euangelio & veritas exhibitionis. Vñ
beat⁹ Greg⁹ sup̄ Eze. p̄. Rota i rota: ga
q̄ dicit̄ lex q̄ ppbe anūciant hoc ex
hibet euangeliū 7. 1̄. Job. lex p moysen
data ē gratia & veritas p ihm xp̄m fa
cta est. Et Aug⁹ i q̄onib⁹ noui & vetis
testamēti ante pmissio erat. s. in lege.

postea & sit gratia in euangelio. Nota qd lex dicit esse velata quo ad malos. dicitur habere umbram: quo ad bonos ipse etos. dicit etiam habere veritatem in promissione non in exhibitione quo ad istos perfectos. Item secundum considerationem seu veritatis dicit lex et euangelium differre: quia illa dicitur lex ire. ista vero lex misericordie ad Ro. 4. Lex iram operatur. glo. ut reos faceret temporali pena. Exo. 21. Oculum pro oculo etc. et ita ira operatur. et Luc. 11. Samaritanus infudit vinum et oleum. vinum austeritatem legis. oleum misericordiam et levitatem euangelii: et iuxta hanc differentiam dicitur lex moysi lex timoris euangelium vero lex amoris. vnde Aug. conuincit adamatum. Breuissima differentia legis et euangelii: timor et amor. et Heb. 12. Non accessistis ad tractabilem ignem et turbine et tube sonum. Loge de latione legis: pro quo moyses dicit. exterritus sum et tremebundus: sed accessistis ad spem montem et testamenti noui mediatorum. Item iuxta eandem considerationem lex moysi dicitur lex seruitutis. lex vero euangelii lex libertatis ad Ro. 8. Non accepistis iterum spiritum seruitutis in timore: sed spiritum adoptionis filiorum. et ad. p. Qui prospexit in lege perfecte libertatis etc. Nota ergo quod lex moysi est lex ire in comminatione seu in pena determinatione lex timoris in affectu. lex seruitutis in executione. Item secundum considerationem bonitatis differunt lex et euangelium: quia lex moysi est lex imperfectionis boni. lex vero euangelii est lex perfectionis. Heb. 7. Nihil ad perfectum adduxit lex. et Mat. 5. Non veni soluere legem sed adimplere. glo. implet Christus legem dum promissis ad inchoationem vite agere. superaddit plura ad perfectionem moralium preceptorum. et secundum hanc considerationem dicitur lex prohibere manum terram. euangelium vero voluntatem seu animam. vnde in ps. Lex domini in maculata couertens auras. glo. non quod ait auras. i. voluntates. non solum manus ut vetus lex que manum maxime non animam cohibebat. hac etiam ratione dicitur lex moysi lex factorum. euangelium vero lex fidei. Ro. 1. Exclusa est gloriatio tua per quam legem factorum non. sed per legem fidei. glo. lex cohibet

manum non animam. Item secundum hanc considerationem dicitur lex littera occidens. lex euangelii spiritus vivificans. 2. Cor. 3. Littera occidit. spiritus autem vivificat. et Aug. li. de spiritu et littera. que occidit certe est de calogus. in illis duabus tabulis scriptis: quia lex subtrahit ut abundaret delictum. ad Ro. 5. Item secundum eandem considerationem dicitur lex continere precepta non bona. Eze. 20. Dedi eis precepta non bona. Euangelium vero continet precepta bona: quia sic dicitur Iudicium in li. differentia. Precepta legis non bona sunt euangelio comparata: quia in eis quedam inutilia infirmioribus sensibus agenda promissa sunt. ut libellus repudii et cupiditas israelitarum spoliis egypti cum socianda permittit. Non igitur quod per tria ostendit maxime inspectio legis. sed ex hoc quod non prohibebat mali commisionem. voluntatem. et ex hoc quod prohibebat mali occasiones secundum quod dicitur littera occidens. 3. propter malorum quorundam promissionem que tria potissime monstrant imperfectionem. contra ria vero euangelii perfectionem. Item secundum considerationem remunerationis differunt lex et euangelium. Quia in lege est promissio temporalium. In euangelio vero promissio eternorum. Vnde Heb. 7. Melioris testamenti sponsor factus est Christus. glo. melior est novum testamentum quam veterum: quia meliora bona promittit. i. eterna. vetus vero temporalia. et Iudicium in li. de iuribus. in veteri lege chanaan regnum et promissiones temporalium rerum: continetur. Ysa. 60. Si audieritis me bona terre comedet. in euangelio vero vita eterna et regnum celorum promittit. Mat. 3. et 4. Peritentiam agite appropinquabit. n. regnum celorum et Mat. 5. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Item secundum considerationem lationis differunt lex et euangelium: quia euangelium est lex vniuersalis. lex moysi lex particularis. Lex enim moysi semini habrae data est secundum quod dicitur ad Gal. 3. Habrae dicere sunt promissiones et semini eius. et Deut. 4. Que est alta gens sic inclinata ut habeat ceremonias iuxta iudicia et vniuersam legem. Euangelium vero datum est omni generi hominum. Vnde Mat. ult. Predicatum euangelium omni creature. et Mat. 28. Ite et gētes omnes docete. hi sunt termini dicitur legis et euangelii

Is igitur taliter

positis omissis his que in superioribus inquisita sunt: ingreda sunt quatuor. Primum est de omnia legis et euangelii quantum ad virtutem. 2° est de omnia assignata quantum ad firmitatem. 3° est de omnia quantum ad severitatem. 4° est de omnia quantum ad bonitatem. 5° de omnia quantum ad remunerationem.

Circa primum patet

ex precedentibus. Onereda sunt tria. Primum de omnia quantum ad iustificationem. 2° de omnia quantum ad gratie largitionem. 3° de omnia quantum ad omnia sua difficultatem. De primo et tertio require supra.

De secundo uero

utrum ex virtute legis daretur gratia. Ad quod sic. Hugo de sancto vic. Tria genera sacramentorum inueniuntur fuisse tria sub lege. Quedam spiritualia ad remedium. Quedam temporalia ad obsequium. Quedam ad cultum diuinum. Prima pertinent ad peccatorum remissionem. 2° ad exercendam deuotionem. 3° ad colendam pietatem. Prima instituta fuerunt quasi ad necessitatem: ut in eis homo sanctificaretur: qualis fuit circumcisio et hostie pro peccato et pro delicto: et cetera quedam que spiritualia ad emundationem et remissionem instituta fuerunt. 2° autem quasi ad exercitationem fuerunt proposita: ut in eis deuotio fidelium exerceret et meritum augeret: quales fuerunt hostie pacificorum que offerebantur a fidelibus ad reconciliandam sibi gratiam diuinam. 3° instituta fuerunt quasi ad preparationem quandam. ut quasi instrumenta quedam essent ad cetera sacramenta tractanda et sanctificanda: quale fuit tabernaculum et atrium et omnia uisibilia que continebantur in eis. Ex his ergo manifeste uideatur Hugo legalia sacramenta esse prope ad sanctificationem quantum ad aliquam partem. Sed omnis sanctificationis est pro gratia. que habuit virtutem in facis offerendi adiuuantem gratiam. Item idem Hugo. Si quod sacra pota effectum sanctificationis habuisse negauerit: non mihi recte sentire uideatur. que secundum Hugo. sacramentalia legum habebant uirtutem sanctificationis. que et gratie. Item ad Ro. 7. Lex quidem sancta et mandatum sanctum iustum et bonum: et loquitur de lege Moysi. Lex ergo est sancta. id est sane uocatur: sicut dicit Hieronymus in glo. Et mandatum. id est quod pro eam precipitur est sanctum in se et iustum. id est iustificans peccatores: et bonum. id est utile ad vitam. Si ergo mandatum legis est iustum. id est

iustificans peccatores: et bonum. id est utile ad vitam. Sed iustificatio peccatoris sine acquisitione vite non potest esse sine gratia. que ex lege est virtus ad gratiam. Non igitur differt lex et euangelium pro hoc quod in lege sit solum noticia: et in euangelio adiuuans gratia. Contra. Ad Gal. 2. Non ab initio gratiam dei. Si enim pro lege iusticia. que Christus gratis mortuus est. Ibi uideatur glo. Aug. Non ab initio gratiam. id est non recipio legem: quod esset abicere gratiam que ex sacramentis legalibus non dabatur gratia.

Item ad Gal. 3. Quis tribuit uobis spiritum et operas virtutes in uobis ex operibus legis: an ex auditu fidei. ac si dicitur sic dicitur glo. ex operibus legis non habuistis spiritum hoc est gratiam. pro uos enim potestis uidere quod ego que habui opera legis: non tamen pro ea sed pro fide accepi potestatem etandi spiritus ministerio: non auctoritate. Item ad Hebr. 9. Iuxta legem munera et hostie offeruntur: que non possunt iuxta conscientiam seruiere deo profectum facere. Munera et hostie non possunt seruiere deo profectum facere. id est plene mundum facere. et in uisum conscientiarum. id est in conscientiam intus: et si ad uisum hominum extra. Ex quo patet quod non est xum quod dicit Hugo. scilicet quod hostia pro peccato erat ad sanctificationem sine emundationem a peccato. Item ad Hebr. 9. Quia quibus hircorum et taurorum ingratos sanctificat ad emundationem carnis. Ibi dicitur glo. Ad emundationem non ante carnem. Item ad idem est quod dicitur ad Hebr. 10. Impossibile est sanguinem hircorum auferre peccata. Relinquit igitur quod ex sacramentis legis non dabatur gratia. Res legalia sacramenta dicuntur duobus modis. uel que erant in lege obseruata: uel que erant in lege instituta. In lege obseruata erant sacra ut circumcisio et matrimonium et etiam pnia. sed non fuerunt in lege instituta. De istis ad pns quod non est de sacramentis in lege institutis. ut erant hostie pro peccato et ritus pharaonis et uirtute ruffe et filia Indistincte autem de his est dicitur. quod ex illis non dabatur gratia seu impetrabat dispositio ad gratiam sicut ex sacramentis noue legis. tamen illis originabat variam gratiam: non tamen virtute illorum: sed occasione illorum ex hoc: uel quia erant materia exercende de uocatis. Denotio autem ad deum ordinat ad gratiam uel quia habebant annexam intercessionem orationis. uel in leuit. id est 2. et infra. Offeret tale quod et orabit pro eo sacerdos. Oratio ergo frequenter impetrat gratiam alteri uel quia erant instituta ad communionem et unionem populi fidelis: qua quidem unionem spiritualiter facit fides et caritas. merito autem communionis fidelium frequenter impetrat gratiam desiderantibus participationem beatorum communionis. Absolute igitur

o d q ex vi sacramētoꝝ legis nō dabat grā:
quāuis in illis otingeret aliquādo dari grā.

Ad illud q̄ quod primo dicit Hugo q̄ in
sacramētis legis erat sanctificatio ⁊ remediū
o d q̄ refert dīcē in illis esse sanctificatiōē:
⁊ ex illis esse sanctificatiōē. Ex illis enī; dīc
cām. in illis dīcē ocomitātiā. Quia q̄ i sacra-
mentis legalib⁹ nō erat causa sanctificatiōis
vt manifeste p̄bat apostol⁹: quāuis otingēt
illa via: qua dīctū ē ocomitari gratie scifica-
tiōē. ideo ex illis nō est sanctificatio: quāuis
in illis aliqñ esset sanctificatio. Ad 2° rō
quod dīcē Hugo q̄ in ipsis erat v̄tas sanctifi-
catōis o d q̄ duplex v̄ sanctificatio. Est enī
sanctificatio carnalis: ⁊ sanctificatio spūalis
Sanctificatio carnal̄ intell̄ liberatio a pena
p̄cc̄i: quā incurrēt q̄ si qd̄ p̄ceptū ē o tēneret
sen nō facēt. Sanctificatio rō spūalis est ipsa
emūdatio: que i anima ē ⁊ a macula peccati.
Loquēdo q̄ de sanctificatiōe carnis pat̄ dīctū
ē: erat i sacramēt̄ legalib⁹ v̄tus sanctificatiōis
vñ hebr̄. 9. Sanguis vitule aspl̄us ingnat⁹
sanctificat ad emūdatiōē carnis. Glo. 3° ng-
natos cōtactu mortuoꝝ sanctificat. i. a p̄cc̄o
mundat. i. a pena valēs ad emūdatiōē non
anime s̄ carnis: q̄ a pena legis liberabat. Lo-
quēdo rō de sanctificatiōe spūali nō erat i sa-
cramētis legalib⁹ v̄tus sanctificatiōis: nisi per
ocasiōē seu p̄ accidēs. Ad 3° qd̄ v̄ q̄ mā-
datū legis erat iustificāō p̄cc̄o: ē. o d q̄ iustifi-
catio vt sup̄ dīctū ē intell̄ dupl̄. v̄ iusticie
infusio. n̄ iusticie exercitatio. Si dicat̄ iusticie
infusio ex mādato legis n̄ est iustificatio nec
moral̄ nec cerimonial̄ nec sacramētali: sicut
a causa efficiēte: sicut a cā disponēte. Si rō
dicat̄ iusticie exercitatio: s̄ hoc p̄ceptū mo-
rale legis iustificat. sic dīcē glo. ro. 3. sup̄ illud
Ex opib⁹ legis n̄ iustificabif̄ oīs caro. De lege
logmar s̄ cerimonialia: non s̄ moralia. que
utiq̄ iustificāt. ⁊ s̄ intell̄ p̄ se ⁊ eēntial̄. In
figuralib⁹ legis n̄ erat exercitiū iusticie: nisi
ex circūstātia solū que erat vel auctoritas di-
uine institutiōis vel caritas seu obediētia de-
nore impletōis eo mō quo dīctum ē.

Postea queritur de

v̄tia legis ⁊ euāgelii quātū ad v̄tatē. ⁊ p̄mo
de s̄ qd̄ dīctū ē q̄ i euāgelio ē v̄tas reuelata
in lege rō velata. Ad qd̄ J̄sidoꝝ in li. d̄riaz. 3.
In lege fuit v̄mbra ⁊ obscuritas scripturaz.
In euāgelio clara distinctio v̄tatis. Con̄
In euāgelio est v̄tas s̄b parabolis occultata

Mat. 13. 35. vbi ē parabola ibi est figurata lo-
cutio: que vnū dīcē videt ⁊ aliud intell̄: vt
dīcē J̄nili⁹ ad p̄masiū: ⁊ etiā vt d̄ri. 13. Mat.
q̄ i euāgelio ē v̄tas velata. Non q̄ differunt
lex ⁊ euāgelii p̄ velatū ⁊ reuelatū. Itē sic
v̄ i veteri testō Daniel. 12. Claude sermones
signa libz vsq̄ ad temp⁹ statutū. ita i euā-
gelio dīcē saluaroz. 13. Mat. 3. ideo in parabolis
loquor eis: vt impleat̄ i eis p̄p̄tia J̄saie. Au-
ditu audiet ⁊ n̄ itelliget. q̄ i lectōe euāgelii
est v̄tas velata malis seu idignis: sic ⁊ i lo-
cutōe legis seu test̄ veteris. Item si statuf
euāgelii ouenit veritas reuelata s̄ q̄ d̄ri. 2.
Coꝝ. 3. Nos aut̄ reuelata facie gl̄iam dei spe-
culamur. q̄ maximū icōnētiēs est vt i euā-
gelio veritas velet̄ parabol. ⁊ tñ ibi v̄tas si-
gnata ē. vñ. i. apod. sup̄ illō. Signauit mittēs
p̄ angelū x̄. dicit glo. hoc ē s̄b signo nel signa-
culo clausit. Itē querif̄ d̄ alia v̄tia: de qua
dīcē J̄sidoꝝ in li. d̄riaz. iux̄ apostolū ad hebr̄.
10. Lex hūit v̄mbra euāgelii rō imaginem

Con̄. In euāgelio hēm⁹ signa futuroꝝ vt
Mat. 24. Dic nobis qñ hec erūt: ⁊ qd̄ signū;
aduēt⁹ tui ⁊ osumatōis seculi. Et postea dat
saluaroz signa aduēt⁹ sui ⁊ osumatōis mū-
di. q̄ euāgelii h̄ v̄mbra futuroꝝ: quē admo-
dū ⁊ lex. q̄ n̄ differūt sic v̄mbra ⁊ imago.

Itē querif̄ de alia que est. s. q̄ in lege ē ve-
ritas i p̄missione. in euāgelio rō v̄tas i ex-
hibitōe ⁊ impletōe. Vñ J̄sidoꝝ in li. d̄riaz. In
lege p̄missa o tēnēt. p̄missa rō i euāgelii ple-
nitudine osumāf̄. Con̄. In euāgelio p̄mit-
tif̄ ref̄ectio futura ⁊ regnū celoꝝ: qd̄ non est
exhibitū. q̄ n̄ differūt lex ⁊ euāgelii s̄m p̄mis-
siōē ⁊ exhibitōē. R̄ o d̄ q̄ v̄tas tam in
euāgelio q̄ i lege resp̄t̄ tria. noticiā credēdo
rū. grām meritoꝝ. gl̄iam p̄mioꝝ. Resp̄ctū
noticie credēdoꝝ differt euāgelii ⁊ lex s̄ ue-
latū ⁊ reuelatū. resp̄ctū gr̄e faciēdoꝝ sic p̄-
missio ⁊ exhibitio. resp̄ctū gl̄ie p̄mioꝝ diffe-
rūt sic v̄mbra ⁊ imago. ita q̄ i lege ē uelamē
noticie. p̄missio gr̄e. v̄mbra glorie. In euāge-
lio rō ē reuelatio noticie fidei. exhibitio gr̄e
dei. imago p̄mii. Ad illō q̄ qd̄ p̄mo ob̄ q̄
i euāgelio ē v̄tas parabol̄ occultata. rñ deo.
dico q̄ ibi est occultata ⁊ reuelata. occultata
turbis ⁊ indignis. reuelata discipulis ⁊ di-
gnis. Vñ Mat. 13. parabolice loq̄f̄ turbis ⁊
parabolā exponit discipulis. P̄terea ibi est
parabola s̄b integumēto opum. hic rō para-
bola s̄b integumēto sermonū. Ad 2° o d̄ q̄
signatio seu clausio v̄tatis i lege est simpl̄. In

euāgelio quo ad aliqūid. In lege enim ē clausio fidei redemptōis. in euāgelio hō p̄ fides redemptionis. s̄ clausio ē respectu rōnum seu ministerioꝝ redēptōis: vt ipsa vitas rōnum n̄ clarescat indignis. vñ. z. cor. 4. dicit apl̄s. In manifestatione vitat̄ cōmēdantes nosmet ipsos. q̄ si etiā optū est euāgelii in his q̄ peccat̄ est optū: in q̄b̄ de hui⁹ seculi excecavit mentes infidelium vt n̄ fulgeat illuminatio euāgelii glorie xp̄i. In lege aut̄ mysteriū redemptionis latet: et quia est et p̄pter quid est. In euāgelio hō p̄ ga ē: s̄ latet quo ad impfectionē p̄pter qd̄ ē. Ad tertiu⁹ dō q̄ quo ad p̄ntē statū in quo n̄ pōt videri vitas sicut est veritas illa que est lux increata expedit et cōuenit vt similitudinib⁹ p̄porcionalib⁹ nostro intellectu cognoscēda ministret: sic dicit beatus Dio. in ierarchia angelica. Preterea sic dicit gl. sup̄ illō Nat. 7. Nolite dare sanctū canib⁹ Res abscondita auidi⁹ querit: celata venerabili⁹ aspiciat. dia quesita cari⁹ teneat. Ideo vtile ē velatio vitat̄ s̄ parabolis intelligentie et memorie nostre. Ad aliud hō qd̄ q̄ritur de alia d̄ria umbrie et imaginis. dō q̄ umbra h̄ figurā rei obscurā et indistinctā. imago hō expressam et distinctā: ga sicut dicit ang⁹. imago est exp̄ssa similitudo. S̄ hec d̄ria legis et euāgelii assignat respectu future glorie: c̄ glorie lex habuit figurā obscurā et indistinctā et remotissimo vestigio. Euāgelii hō habet imaginē hoc ē similitudinē expressam et distinctā in exēplo. vñ ang. tra. faustū. Quid nobis p̄mittit nisi vita eterna ex resurrectione a mortuis. hoc autē iam cōpletū ē i illa carne: q̄ uerbū factū est: et qd̄ fidelib⁹ p̄mittit in iudicio iam cōpletū ē i exēplo. Ad ultimū qd̄ querit de illa d̄ria p̄missōis et exhibitōis iā p̄ r̄ssio. Nā hec d̄ria attrēdit respectu gratie que in lege p̄mittit: et i euāgelio exhibet: tñ i euāgelio nihilomin⁹ ē p̄missio glorie: que et si nō sit exhibita vel cōpleta in mistico xp̄i corpore. est tñ iam cōpleta et exhibita i capite. vñ et securi⁹ expectam⁹ saluatorē nostrū Jh̄s q̄ formabit corpus humilitat̄ nostre cōfigurātū corpori claritatis sue. phil. 3.

Consequenter queritur

de d̄ria legis et euāgelii quātū ad seueritatem s̄ quā assignat d̄rie ire et m̄ie. timoris et amoris. seruitut̄ et libertat̄. Ira. timor. seruit⁹ ad legē. M̄ia. amor. et libertas ad euāgelii: sicut supra declaratū ē. Con̄. Seuerior est

ominatio et inflicio pene eterne q̄ temporalis S̄ i euāgelio ē ominatione pene eterne. Nat. 3. Paleas obaret igni inextinguibili. et zc. Ite in ignē eternū. In lege hō est ominatione pene temporalis vt damnificatōis reꝝ vel flagellatōis vel afflictōis corpore. q̄ seueri⁹ ē euāgelii q̄ lex. q̄ euāgelium magis d̄ dici lex ire q̄ lex Moȳs. Ite incomparabil̄ timor dei excedit timorē hoīs. S̄ i euāgelio suadet timor pene iherede a deo. vñ ipsu; timere q̄ potest corpus et aīam p̄dē i gehēnaz. Nat. 10. et Luce. xi. In lege timor pene que vt frequēter infer̄ ab hoīe. i. iudice. Exo. 21. Maleficos n̄ patieris viuere. et hi⁹. q̄ euāgelii poti⁹ deb; dici lex timoris q̄ lex Moȳs. Ite i euāgelio ē pena sp̄ialis sepatōis a cōmunionē fidelii i interitū carnis. i. cor. 5. in iudicio apl̄i de fornicatore. in lege hō pena corporalis. Et acerbior q̄ ibi determinet̄ ē sepatio a cōione vinctū p̄ mortē vñ. S̄ q̄ bonū aīe et sp̄iale ē incomparabil̄ meli⁹ corporali: ademptio sp̄ialis boni ē incomparabil̄ mai⁹ bonū adēptione corporalis boni. Seuerior igit̄ ē iusticia euāgelii q̄ legis. Ite si dicat q̄ duplex sit stat⁹ hoīum carnaliū et sp̄ialiū. carnalib⁹ apparet seuerior pena t̄p̄alis q̄ eterna: et timor human⁹ q̄ d̄i. et corporalis pena plusq̄ sp̄ialis. Sp̄iali hō econtrario. simplr̄ aut̄ qd̄ in sensu cadit hoīum carnaliū: vniuersali⁹ seu ḡniali⁹ timeat. Con̄. Seuerior simplr̄ ē pena eterna t̄p̄ali: et sp̄ialis corporali. Preterea seuerior est pena eterna et sp̄ial hoī sp̄iali q̄ pena corporali: et t̄p̄ali hoī carnali. Simplr̄ igit̄ ē seuerior pena euāgelii: q̄ legis. Ite amor carnalis facili⁹ et seruētius allicit carnalē: q̄ amor sp̄ialis hoīem sp̄ialē. Ite amor q̄ generat̄ ituitu b̄nificioꝝ vniuersali⁹ et pus attrahit q̄ amor aggnat⁹ ex ituitu boni ga bonum. Cū q̄ lex ex p̄missione t̄p̄alium et exhibitōe b̄nificioꝝ gener̄ i affectu carnali amorē carnalē: et i affectu hoīs boni amorē debitū: lex Moȳs erit ampli⁹ dicēda lex amoris q̄ lex euāgelii. Ite d̄ria ista legis et euāgelii aut accipit simplr̄: aut quo ad aliquos. Si simplr̄ lex euāgelii magis erit lex timoris: cum illud quod ipsa ominat sit magis timēdum Si quo ad aliquos et plures lex Moȳs magis erit amoris: cū illud quod ipsa p̄mittit: vel illud quo allicit ad affectū pluriū moueat ad amorē. Ite si dicat q̄ euāgelii d̄ lex amoris ga s̄ rectam rōnē ampli⁹ deb; allcē ad amorē. eo q̄ precipit perfectam caritatem.

Contra. Perfecta caritas qua nulla perfectior:
 est diligendo deum ex toto corde et ex tota anima
 et ex tota mente. Si ergo talis caritas percipiat in
 lege. Deut. 6. Diliges dominum deum tuum ex toto corde.
 et ex tota mente etc. lex Moysi erit lex perfecte
 caritatis. Non est ergo omnia legis et evangelii: ut in
 evangelio sit amor et in lege timor. Respondeo
 quod lex Moysi recte dicitur lex timoris. ire. et fuit ut
 lex ire dicitur quia in penis habuit distinctionem: raras
 et miserationem. unde ad rom. 4. Lex iram operatur. id est
 pena. Ad hoc enim data est ut reos faceret
 temporali pena. scilicet dentem pro dente etc. Exo. 21.
 Lex timoris dicitur: quia plurimas habet comminati-
 ones: paucas permissiones: sicut patet ex serie
 legis. Lex timor servituti dicitur quia in comminationibus pre-
 ceptorum semper ratione supponit dominum diuine
 maiestatis. unde ad precepta suppedit hoc facite
 et hoc ego sum deus. ut exo. 20. quasi dicat. Ego
 dominator et vos serviti: et ideo estis obnoxii meis
 obedire mandatis. Evangelium vero recte dicitur
 lex amoris. lex misericordie. lex libertatis. Lex misericordie seu
 clementie dicitur quia in penis legis habet misericordiam et
 relaxationem. unde et mulieri deprehense in adulte-
 rio dicitur. vade et amplius noli peccare. Jo. 3. Lex
 vero amoris dicitur quia plurimas habet permissiones
 raras comminationes: sicut patet ex serie evangelii.
 De permissionibus autem gratias amor. Lex vero liberta-
 tis dicitur quia in monitionibus preceptorum pro ratione sup-
 ponit gratiam diuine premitat. unde 6. luce. postquam
 dixit estote misericordes et benificite et diligite
 inimicos vestros: subiunxit. ut sitis filii patris vestri
 qui in celis est. quasi dicit. hoc facite in libertate filiali
 non in obnoxietate fuit. intuitu paternitatis: non
 intuitu dominatōis. Propterea dicitur ad rom. 3. Non
 accepistis spiritum servitutis in timore: sed acce-
 pistis spiritum adoptionis filiorum: in quo clama-
 mus abba pater. Preterea appropinquando spiri-
 tualiter lex in preceptis iudicialibus habet iram per dis-
 tinctionem punitionis. in preceptis moralibus timo-
 rem pro multitudinem comminationis. In preceptis
 vero ceremonialibus servitute: quia data sunt in
 onus superborum: sicut dicit augustinus. et etiam pro intuitu et
 pavore diuine dominatōis. et de onere cerimo-
 nialium dicit beatus Petrus act. 15. Hoc est onus quod
 neque nos neque patres nostri portare posuimus.
 Et ad gal. 5. Nolite iterum iugo servitutis con-
 tineri. Ad primum ergo quod obicitur dicitur. quod quavis dis-
 tinctior sit comminatio pene eterne quam temporalis
 Non tamen teneri est evangelium: quod comminat penam
 eternam: lege que comminat penam temporalem: hoc est quia
 lex sic comminat penam ut de peccatis inferendam et
 penitentiam non remittendam. Evangelium vero sic commi-

nat penam eternam ut in futuro inferendam et pe-
 nitentiam ante remittendam. id est in lege est comminatio sine
 miseratione: et id est comminatio terroris. In evangelio
 vero comminatio cum miseratione: et id est comminatio talis
 est amoris. Ad 2° dicitur quod intentio legis non est
 ex penis inducere timorem humanum: imo timo-
 rem dominum: sed pro temporalibus suppliciis. unde 6. Deut.
 Dominum deum tuum timebis. et ultimo ecclesiastes. fi-
 nem loquendi omnes pariter audiatis. supple
 in lege. deum time. unde respondet ad illud quod proponit
 pro interemptione. Ad tertium dicitur quod quavis
 in evangelio inferat pena spiritualis: non tamen inferat
 delinquenti si a malicia respiciat: et constat quod
 peniteat. In lege pena delinquenti inferat nec
 pro penitentiam relaxat. et id est lex severa est in puniendo
 quam penitentiam non parcat. Evangelium vero lex pietatis
 est seu misericordie: quam omni penitentiam parcat. nec est contra hoc
 oppositio de pena quam inferat a seclari potestate:
 sicut super declaratum est tractatu de penis iudi-
 cialium preceptorum. Ad 4° vero pro ratione ex iam
 dictis. Nam non solum pro comparatione pene ad pe-
 nam. aut pro comparatione bonis carnalibus et spiritualibus
 assignantur precepta dicitur. Sed pro comparatione legis
 ad legem quo ad punitionem. quo ad comminati-
 onem. quo ad monitionem. et precepta pro comparationem
 est ad rationes iudicialium. moralium. ceremonialium
 preceptorum. Ad quantum quod dicitur de amore dicitur
 quod proprie permissio legis non generat amorem carnalem
 sed amorem inchoat: quod quidem respectu dei percipit
 ex temporalibus beneficiis. Carnalis amor non potest dici
 proprie respectu dei nisi extenso nomine. talis enim amor
 est ex vitio diligit: non ex intentione benefaciet.
 Preterea comparatus amor carnalis amor carita-
 tis cedit: et minor est amore caritatis. sicut dicitur super
 psalmum. Bonum mihi lex oris tui. scilicet matthei. et ar. ubi
 dicitur glo. quod caritas plus diligit deum quam cupi-
 ditas aurum vel argentum. Preterea amor ex bene-
 ficiis spiritualibus et eternis excedit incompara-
 bilis amore introductum ex beneficiis corporalibus
 et transitoris. propterea manifestum est quod non poterit
 dici lex moysi lex amoris: quemadmodum lex eu-
 gelii: qui introducit amorem caritatis et amorem ac-
 ceptum ex beneficiis spiritualibus et eternis: scilicet ex intu-
 itu ipsius summe bonitatis. Preterea cum lex
 Moysi per se continet unde generatur terror: qui unde
 percipiat amor. contrario vero lex evangelii. ma-
 nifestum est quod lex Moysi lex timoris est. Evangelium
 vero lex amoris. et pro hoc patet ratio ad 6°.
 A ultimo quod dicitur quod per se amor qui
 percipitur in lege solent respondere. quod hoc non est nisi in
 Deut. qui est 2^a lex. et figura evangelii. tamen ratio
 habet quavis declarata sit quodammodo in superioribus

quone utz post latione legis Moyfi ferēda eēt
lex euangelii: inferi⁹ magis patebit.

Queritur postea de

differētia legis et euangelii q̄ritū ad bonitatē
f⁹ quā dīam dī lex Moyfi impfēta et lex fa-
ctoꝝ: et lex occidēs: et om̄nē p̄cepta nō bona.
Econtrario hō lex euāgelii dī lex p̄fēta et p̄
bibē animū: seu lex fidei. lex sp̄s. et lex om̄nēs
p̄cepta bona. Ad p̄mā dīam dī expresse ad
heb̄. 7. Nihil ad p̄fēctū adduxit lex ut dicitū
est. Conf. Aug. dī faustū. Xp̄s non venit
legē solū: s̄ adimplē. Mat. 5. nō ut legi adde-
rēt que deerāt: s̄ ut fierēt q̄ scripta erāt. Si
q̄ euāgelii nō addit aliquid quod desit legi
q̄ p̄fēta ē lex sicut euāgelii nisi solū quo ad
obseruantia. Defect⁹ aut obseruantie nō ē im-
perfectio legis: s̄ impfēctio hominū quib⁹ lex
ē data. Itē Ezech. i. dī rota in rota. Greg.
Uet⁹ i nouo et nouum in veteri. Si q̄ nouū
est in veteri. q̄ p̄fēctio euāgelii est in lege. q̄
eque est p̄fēta lex sicut euāgelii. q̄ nō videri-
rūt lex et euāgelii p̄ p̄fēctum et impfēctū.

R⁹ dicitū. q̄ de p̄fēctioe et impfēctioe
quo ad legē et euāgelii nos possumus loqui
gnali sermone et appropato. Gnali sermone
nō distinguēdo in lege inter p̄cepta sacramē-
talia et cerimonialia et iudicialia et moralia
Appropato hō sermone distinguēdo ista in
lege et f⁹ hoc nō incōueniēter comparādo euā-
gelii ad legis sacramentalia appropabit p̄
dīa legis et euāgelii que attendit quātū ad
virtutē: q̄a sacm̄ legis infirmū ē ad iustifica-
tionē. sacramentū vero euāgelii virtuosū.
Comparādo ad cerimonialia appropabitur 2^a
dīa que est quātū ad ritatē: q̄a i cerimoni-
alib⁹ ē ritas velata et obumbrata: q̄ i exhibiti-
one grē euāgelii est reuelata. Itē opādo
ad p̄cepta iudicialia appropabit tertia dīa
que attendit quātū ad seueritatē: q̄a in iudi-
cialib⁹ districtio est seueritatis. In euāgelio
est mitigatio seueritatē. Comparādo hō ad
moralia appropaf quarta dīa que attendit
quātū ad bonitatē: q̄a in moralib⁹ legis est
impfēctio bonitatis. In moralib⁹ hō euāgelii
p̄fēctio bonitatis. vñ Mat. 5. super illud. nisi
abundauerit iusticia veltra zc. glo. plenius
agnū que p̄missa sunt ad inchoationē cum
fuerit addita ad p̄fēctioe moralium p̄ceptoꝝ
Sermone hō gnali p̄dicte t̄fic gnali attendit
quo ad legē non distinguēdo inter p̄cepta
ut dicitū ē. Secundū h̄ q̄ r̄ndēd̄ distinguē

do q̄ lex pōt considerari dupl^r. f⁹ formā editi-
onis: et f⁹ potestātē rōnis. Scdm̄ formā edi-
tionis lex vlt impfēta est respectu euāgelii
sicut supra in parte declaratu est quōne vtrūq̄
preter legem Moyfi lex euāgelii requiratur
et infra amplius ostendef quōibus de additi-
onib⁹ legis ad euāgelii: et in cōpletioe le-
gis p̄ xpm̄. Ad illud q̄ dicit aug⁹. q̄ euā-
gelium non addit legi quod ei deest dicitū.
q̄ loquit de lege quātū ad potestātē rōnis
f⁹ quam p̄fēctio euāgelii includitur in lege
non quātū ad formā editionis. et exemplū est
in figura incisionis. Cum enim lignū incidit^r
et in ipso imago figurat^r educit^r figura i actu-
alitatē et apparet actu que p̄us erat fm̄ possi-
bilitatē et latebat virtute. Sic q̄ nō dī facta ad-
ditio ligno ex figuratōe imaginis: quātū
ad potestātē: s̄ solū quātū ad actualitatē: sic
intedit dicere aug⁹. q̄ n̄ est additio euāgelii
ad legē quātū ad potestātē: s̄ quātū ad actu-
alitatē. vñ in lege ē quasi imago boni coopta
proposita aie iuxta illud ad heb̄. 10. Umbriā
habēs lex n̄ ipsam imaginē. Euāgelii hō hēt
imaginē boni exp̄ssam et apertā: q̄d sit p̄ s̄-
tractionē sup̄fuitatis cerimonialiū et figura-
liū p̄ceptoꝝ: et distinctioe moralium. Ad 2^a
simil^r intelligendū q̄ p̄fēctio euāgelii ē i lege
respicēdo ad potestātē rationis legis: nō ad
formam editionis. et exemplū huius est quia
sicut differētia est i gñe potestātē: nō actu: sic
dicit p̄s: sic p̄fēctio euāgelii i lege. Sic autē
dīa addita gnū trahit ipsum i actu sp̄i: et ē
illa additio quātū ad actualitatē: n̄ quātū
ad potestātē. sic p̄fēctio bonitatis i lege est in
rōne quadam gnali: et i actu et sp̄m̄ educit^r p̄
additionē euāgelii.

Deinde queritur ^{otra}
tam differētia. Ro. 3. q̄ lex Moyfi dicitur lex
factoꝝ. euāgelii lex fidei. Nam obicit glari⁹
ibidem in glo. Lex euāgelii et si n̄ hēat opera
veterū sacramētoꝝ ut circūcisionis atq̄ ce-
terorum: habet tñ opera in sacramētis suis
huic tempori cōgruā: et habet opera miseri-
cordie in moralib⁹ p̄ceptis. q̄ lex euāgelii
debet dici lex factoꝝ sicut lex Moyfi. Item
si dicat lex Moyfi factoꝝ: eadē rōne qua dī
ad Phil. 3. super illud. iusticiam que ex fide
est. glo. iusticiam non veram que ex lege est
que manus compmit: nec animū. que timore
n̄ amore seruire facit. Sed: h̄ q̄ lex Moyfi dī
lex factoꝝ: que respicit opa. Lex hō euāgelii

nō dī lex factoz: qā non respicit opera s̄ vo-
lūtātē. **Conē.** Aug. in qōnib⁹ noui ⁊ vete.
test. assumēs illud apli ad ro. 3. Per legē non
iustificabif omnis homo apud deū. dīc q̄ sic
inquit solā legē non iustificare hoīes apud
deū: sic nec sola fides exceptis bonis opib⁹ cō-
mendat apud deū. Sicut ḡ legi Moysi ad iu-
stificationē necessaria erat fides. vnde aug.
ibidē dīc de patrib⁹ veteris testamēti q̄ ad-
diderūt tpali iusticie legis: que. s̄ ē i lege iu-
sticiā fidei. ita legi fidei ad iusticiā verā ne-
cessaria sunt opa bona. 3ad. 2. fides sine ope-
rib⁹ mortua ē. Lex igit̄ euāgelii lex factoz vi-
cenda ē sicut lex Moysi. **R̄** dō q̄ lex moy.
dī lex factoz qā indicat libero arbitrio hoīs
qd̄ faciat: s̄ n̄ indicat cū homo impotens sit
p̄ libez arbitriū grām dei: p̄ quam illud facē
valeat. Lex aut̄ euāgelii p̄ vīctam fidei grāz
Xpi indicat: per quam homo implere poterit
qd̄ d̄ de⁹ iubeat. Et hoc ē qd̄ dīc aug. in li.
de spū ⁊ lra. Per legē opez dīc de⁹ hoī. fac
quod iubeo. p̄ legē fidei dīc homo deo. va qd̄
iubes. iō enī iubet lex vt moneat quid faciat
fides vt cui iubet si non pōt sciat qd̄ perat.
vz grām. Et p̄pter hoc ibidē dīc aug⁹. Q̄ lex
mandatū bonū habet: littera demonstrante.
non spū adiunante.

Postea queritur de

alia differētia qua dī q̄ lex Moysi ē occidēs.
lex euāgelii lex iustificans. iuxta illud. 2. cor.
3. Lra occidit. spūs v̄ iustificat. dīc aut̄ aug⁹. i
li. de spū ⁊ lra. Q̄ nō alia vult apls intelligi
lram q̄ decalogū i illis duab⁹ tabulis scriptū
Improbatur aut̄ aug. q̄ dīc. Nō pōt intelligi. s̄
figuralib⁹ p̄ceptis: q̄ dicit apls. lra occidit.
hoc modo ad Ro. 7. Concupiam nesciebā: nisi
lex dīcēt. Non concupisces. ⁊ postea s̄ dīc. occa-
sione accepta peccatū p̄ mādātū seduxit me:
⁊ p̄ illō occidit. Ecce q̄ hec lra occidit. nihil
aut̄ figurate dī cū dī. nō concupisces. s̄ s̄ lra:
solū: ⁊ cōstat q̄ illud ē mādātū decalogi. Mā-
datū ḡ decalogi est lra occidēs. Secūdū h̄
ḡ obī. Si decalog⁹ dī occidēs: aut hoc ē inquā-
rum obseruat⁹: qd̄ esse n̄ pōt: qā obseruāt de-
calogū facit illud qd̄ v̄. talis autē meret̄ vi-
tificari: nō occidi. Aut inquātū nō obseruat⁹
⁊ si h̄ eadem rōne ⁊ euāgelii: quia n̄ obser-
uans euāgelii meret̄ occidi eternalī. 3tē
cū dī decalogus lra occidēs: aut dī p̄ cām:
aut p̄ occasionē: aut p̄ ostēsiōē. Q̄ p̄ cām v̄
ad ro. 7. Nūc aut̄ soluti a lege mortis zc. Slo.

A lege que ē causa mortis. **Conē.** Ad ro. 7.
Lex quidē sancta: ⁊ mandatū sanctū iustū ⁊
bonū. Slo. Iustū iustificās peccatōz. bonū. i.
vtilē vitā acgrēs. Si ḡ est vitā acgrēs. ḡ cā
ē vite non mortis. Q̄ p̄ occasionē v̄ p̄ textū
ad ro. 7. Occasione accepta peccatū p̄ mādā-
tum seduxit me ⁊ p̄ illud occidit. **Contra.**
Secūm hoc videt̄ enī q̄ sili rōne lra euāge-
lica est occidēs. qā quilibet opa iusticie de
quib⁹ loquit̄ euāgelii: qm̄ nō r̄. ferūf ad deū
sunt occasio eterne mortis. ḡ s̄ hoc euāgelii
erit littera occidēs. vñ aug. de ci. dei. Vir-
tutes cū referūf ad se ipsas: nec p̄pter aliud
expetūf inflatē atq; superbe sunt. ⁊ ideo nec
vtutes s̄ vitia iudicāde sunt. Q̄ aut̄ p̄ ostē-
siōē intelligat̄ videt̄ p̄ illud qd̄ h̄et̄ ad ro.
. 5. Lex s̄ intravit vt abudaret delictū. Slo. i.
ad hoc addita fuit vt p̄ eā abudat⁹ cogno-
scēt̄. Si enim lex non fuisset: peccatū lateret.
S; p̄ legē grā peccatōz ⁊ p̄uaricatōis crimē
homo cognouit. Secūm hoc ḡ dīcīf decalog⁹
littera occidēs. i. peccatū: qd̄ ē causa mortis
ostendēs. **Conē.** Secūm hoc euāgelii est
littera occidēs: quia ostendit peccatū ⁊ ge-
nerali⁹ ⁊ euidēt⁹ q̄ lex. peccata aut̄ sūt mor-
tis eterne causa. Non videt̄ igit̄ lex ⁊ euā-
gelii differre in moralib⁹: qā ibi est littera oc-
cidēs: hic v̄ iustificās. 3tē si littera legis oc-
cidit. S; qd̄ occidit cōtrariū ē saluti. Lex igit̄
videt̄ cōtraria saluti. Et si decalog⁹ intelli-
gat̄ littera: videt̄ decalogus saluti cōtrarius

R̄. Littera occidēs potest intelligi de le-
ge quantū ad iudicialia p̄cepta. ⁊ quantū ad
moralia. Quantū ad iudicialia intelligit̄ p̄ cās
⁊ de occasione corporali. vñ littera occidit.
qā in iudicialib⁹ lex malos occidē p̄cipit. Ero.
. 22. Maleficos nō patieris viuē. Quātum
h̄o ad moralia dīcīf lex littera occidēs qua-
tuor modis. p̄ ostēsiōē. p̄ occasionē. p̄ defectū
p̄ p̄uaricationē. Per ostēsiōē quia ostendit
peccatū qd̄ occidit. Ro. 7. Non cognouī pec-
catū nisi p̄ legem. Per occasionē dupliciter. p̄
bibēdo. inotescendo. Prohibēdo enim auget
peccati desiderii. s̄ q̄ dīcīf ad ro. 7. Occasi-
one accepta peccatū p̄ mādātū operatū est i
me omnē concupiam. Slo. Aucta ē concupia p̄bi-
bitiōne legis. Innotescēdo: qā faciēdo p̄m̄
cognosci in peccantib⁹ auget̄ cōtemp⁹ dei: ⁊
ita peccatū. vnde aug⁹ sup̄ illud. littera occi-
dit dīcīf. Apparet littere uetustatē si desit no-
uitas spūs: reos facē potius cognitione p̄m̄
q̄ liberare a peccato. vnde qui apponit scias

apparet colorē. Ecclesiastes. i. Sic g̃ inotescendo peccatū facit sciēter peccare. Luce. 12. Seruus sciēs volūtātē ṽnī et nō faciēs vaplabit multis. Sic g̃ dī lex occidē p̃ occasionē poibēdo inotescēdo. Itē p̃ defectū: q̃a sicut dīc̃ aug. in li. de l̃ra et spū. Lex mandatū bonum habet tū i l̃ra demonstrante: nō in spū adiuvante. Quia g̃ lex nō h̃; adiuvante; spūm: h̃ est grām: q̃d iuber fit solo timore non amore. et ita culpabilis. et hoc est q̃d dīc̃ aug. in li. de spū et l̃ra. sine adiuvante spū occidit. Cum h̃o adest vivificans spū p̃ caritatē: hoc ipsum facit int̃ diligē: q̃d sicut scriptū lex faciebat timeri. Sine spū aut̃ fit timore pene: et ita servilis et culpabilis. Itē p̃ p̃varicationē dicit occidere methaphouice: q̃a ñ observantes dī qui sunt morte seu indigni vita. Et hoc est q̃d dicit aug. sup̃ illud. l̃ra occidit. Precepta ista tam sunt vtilia faciēti et salubria: vt nisi q̃s ea fecerit salutē hēre nō possit. Ad illō g̃ q̃d p̃mo obf̃: q̃ pari rōne euāgelii ñ observatū ē l̃ra occidēs. ṽd. q̃ ñ seq̃t. Nam lex p̃cipit observantiā: nō tñ p̃bet adiutorii ad observantiā. Euāgelii h̃o p̃cipit observantiā: et p̃bet adiutorii ad observantiā. Primo iōq̃tū disponit ad caritatē p̃ affectū amoris: q̃d nō facit lex. ṽñ sicut dīc̃ Aug. in li. de l̃ra et spū. Statim adest vivificans spū. 2° inquantū ostendit hōi p̃p̃riā infirmitatē: vt non possit implere sine dono grē dei. ṽñ ang. de spū et l̃ra. Lex dīc̃. nō occupātes. Euāgelii dīc̃ sic illud dīc̃ cū scirem q̃ nō possum esse otinens nisi de^o det: adū ṽñm. Sap. 8. Itē p̃ legem dīc̃ deus. nō occupātes. p̃ euāgelii h̃o. sine me nihil potestis facē. Jo. 15. Per euāgelii ergo disponit animā ad humilitatē: et sicut dicit beatus Jacob^o 4. Deus sup̃bis resistit: humilibus dat grām. Et ita euāgelii disponendo animā ad amorē et humilitatē: ad quā seq̃t collatio grē a deo: p̃ quā digne observat decalogus: p̃stat adiutorii ad observantiā: q̃d ñ facit lex que disponit animā ad timorē et solū excitat liberi arbitrii potestātē. Secūm h̃ dīc̃ Iheronimus in li. dīc̃. Precepta legalia op̃atione euāgelii nō bona dīc̃: quia q̃d precipiunt ñ p̃ficiūt. Grā h̃o euāgelii et exteri^o imperat et interior vt p̃ficiat inuat. Ad 2° q̃d obf̃: q̃ dicit lex causa mortis. ṽd. q̃ illud dicit quantū ad iudicialia. que precipiendo occasione maloz mortis sunt causa. Nō sic autē est in iudicialib^o euāgelii. quēadmodū supra ostēsum ē q̃dne de dīc̃a quantū ad severitatē

Ad tertiu^o q̃d obf̃ de occasione q̃ pari rōne euāgelii occidit. ṽd. q̃ ñ. Nam occasio peccadi que p̃ prohibitionē est ñ ē vbi adest adiuvans grā ad vitandū q̃d p̃hibet: vel ad faciēdu; q̃d iubet. Sed q̃ñ deficit adiuvans grā: tunc prohibitio augendo p̃t̃i desiderii est occasio mortis. Et h̃ ē q̃d dīc̃ ad ro. 5. Lex s̃bintrauit ut abundaret delictū. vbi dīc̃ aug. Per legē dī abundare delictū: non q̃a lex delictū iubeat: s̃ quia eo q̃ grā ibi ñ erat actū est ex p̃hibitione desiderii. et tunc quasi ex p̃p̃ria virtute factū est grande vitium. Sic g̃ abundavit: q̃a occupā ex p̃hibitione ardentior est facta.

Ad quartū q̃d obf̃ de ostensione: q̃ similis dicit euāgelii l̃ra occidēs. ṽd. q̃ non. Nam euāgelii sic ostendit p̃t̃m vt etiā monstrat grām requirēdā: qua possit vitari p̃t̃m et fieri bonū. ṽñ dīc̃ aug. in li. de spū et littera. In lege dīc̃ deus homini. fac quod iubeo. In euāgelio h̃o dīc̃ homo deo. va quod iubes.

Ad vltimū ṽd. q̃ non seq̃t. lex occidit. g̃ non est salutaris vel bona: quēadmodū non sequit. scia inflat. g̃ nō est bona. ṽñ dīc̃ glo. super illud l̃ra occidit. Sic scientia cū caritate p̃dest: sine caritate h̃o occidit: cū sit h̃tus p̃t̃i. i. Cor. 13. non tñ mala est. Multa enī sunt q̃busdam noxia: quāvis non sint mala. Dicendū igit̃ q̃ cū de decalogo dīc̃: seu de lege l̃ra occidit: h̃ non dīc̃ per causam efficientē; s̃ per occasionē p̃ncipaliter. p̃ cōns vero aliis modis quibus dīc̃tū est. ṽñ Hiero. super illud ad ro. 7. Mandatū quod est bonū factum est mihi mors. Absit. non enim ex ipsa lege mors s̃ ex vitio hominis. q̃a ñ lex s̃ fomes est efficiens causa mortis. qui bonā rē vertit in malū. Sic enī medicina nō est causa mortis si ostēdat venena mortifera lic; bis mali homines abutant̃ ad mortē suam vel alioz. sic lex que venena p̃t̃oz demonstrat et hominē libertate sua abutētē q̃i freno cobibet: et op̃posito gressu incedere docet non est efficiens causa p̃t̃i s̃ poti^o nitiū hōis. i. fomes.

Consequenter queri

tur de illa differētia qua dīc̃ Iheronimus. euāgelii habet p̃cepta bona. lex p̃cepta nō bona. sic illud ubi deus israelitaz cupiditatem spoliis egyptioz satiari pmisit. Cōt. Aug. in li. q̃onū exodi. Israelite furtū nō fecerunt spoliando egyptios. s̃ deo ministeriū p̃buerunt quēadmodū cū minister iudic occidit reum. R. Aug. de perfectis. Iheronimus de

carualib⁹ locuat⁹ est. Qu^o g^o boni p^o p^ocepto habuerunt malis pmissio fuit. Qualiter autem circa repadiu^m et alias legis pmissioes debeat intell^g p^oceptu^m determinatu^m est supra q^one d^o iudicialib⁹ circa pmissa in lege.

Postea queritur de

differētia legis et euangeliū quantū ad remunerationē: p^o qua dicit⁹ Iudor⁹ in li. d^oia. 2. Qu^o i^o lege pmissioes tp^oaliū otinēt. in euangelio vira eterna pmittitur. Con^{tr}. Ad heb^o. xi. dicit⁹ ap^olus de patrib⁹ veteris testi: q^o in^o fide defuncti sunt omnes n^o acceptis repromissionib⁹: s^{ed} a longe aspiciētes zc. Et dicit⁹ glo. q^o sperabant sibi p^omitti celestia n^o terrena. vñ ibi d^o in textu seq^o. Confidētes quia pegrini sunt sup^o terrā. s^{ed} n^o se patriā ingre^{re}: sic dicit⁹ glo. hoc est s^{ed} firebant se non est de h^o mūdo et dāt intelligi q^o aliā q^orit patriā. que aut^{em} sit illa s^{ed} dicit⁹ in textu. Nūc aut^{em} appetit meliorē. i. celestem. Ex quo relinquit⁹ q^o in lege Moy^o p^omittēbant celestia: seu expētabat remuneratio i^o celis. Itē. 3. ad gal. Abrae dicit⁹ sunt pmissioes et semini eius. hoc est i^o vno semine qui est x^os. Si q^o h^o pmissioes respiciūt pmissioes legis. Promissiones aut^{em} iste nō sunt terrene: s^{ed} celestes. Relinquit⁹ q^o in lege est pmissio celestiu^m et eternoz. R^o s^{ed} q^o d^o ad ro. 5. super illud. lex s^{ed} intrauit vt abūdaret delictū. In populo iudeoz tria erant g^oia hoīum. duri. incipientes. et perfecti. his omnib⁹ data est lex s^{ed} n^o p^o oībus. data est duris i^o flagellū. incipientib⁹ i^o pedagogū. iustis i^o signū. Scdm⁹ h^o q^o i^o lege erant ominationes pene irremediabilis quo ad duros. in lege erāt pmissioes boni tp^oalis q^obus electi ad amorē b^onfactous dei attraherent incipientes. In lege h^o erāt s^{ed}nes eternoz bonoz quo. ad iustos et perfectos. Predicta q^o differētia attēdit⁹ in lege quātū ad l^oalem sensum: qui respicit imp^ofectos. Obiecta h^o in c^otrariū accipiūt s^{ed} spūale intelligētiā et s^{ed}ne legis q^o respiciebat p^ofectos.

Ultimo queritur de

ill^o d^oia q^o assignata est quātū ad lationē. quia lex Moy^o lex particularis est. euangeliū h^o lex v^olis. Con^{tr}. Exo. 23. Si occurreris boui inimici tui aut asino erranti reduc ad eum. Si videris asinū odiētis te iacē s^{ed} onere: non p^otrāsibis: s^{ed} s^{ed}leuabis cū eo. Nō ponit⁹ ibi d^o terminatio circa h^o q^o d^o inimici tui: an sit tue g^oetis an alteri⁹. Lex igit⁹ ordinabat g^oialiter

in suis iudiciis quo ad oēs g^oetes. Erat igit⁹ v^olis sicut euangeliū Itē Leuit. 19. Si h^orauerit advena inter vos diligetis eum sic vos metip^osos. S^{ed} advena erat homo g^oetis alteri⁹ Precepta igit⁹ legis ordināt ad dilectionem hoīum cuiuscūq^o g^oetis. Est igit⁹ lex v^olis sicut euangeliū. Si h^o dicat q^o talia et filia intelligūt de dilectōe n^o v^ol^o s^{ed} de dilectōe fr^ois. h^o est eiusdē gentis. et h^o trahit i^o partem vt sit particularis respectu indeoz tm. Con^{tr}. g^o fil^o cū p^oceptū euangelicū determinet p^o fratrem. Mat. 5. Omnis q^o irascit⁹ fratri suo re^o erit zc^o Euangeliū p^o hoc trahit i^o partem. g^o est lex particularis sicut lex Moy^o. Preterea totus decalog⁹ est de iur^o nāt^o. Et ius naturale respicit omnes v^ol^o. Lex g^o Moy^o erit v^olis. Itē si g^oralia ad hoc erant vt significaret futura; grām redemptionis. S^{ed} s^{ed}g^o future redemptionis necessaria erat saluti omniū g^oialiter g^o p^ocepta figuralia legis debebant ad omnes fieri. Lex igit⁹ Moy^o et quo ad moralia et quo ad figuralia est v^olis. Nulla est igit⁹ p^odicta d^oia

R^o est cōsiderare legē s^{ed} formā editionis: et sensus l^oalis. et est cōsiderare s^{ed} rōne et virtutē intelligētiē spūalis. Primo modo lex particularis est. euangeliū v^ole. 2° vero lex v^olis est: sicut etiam est lex perfecte iusticie: s^{ed} q^o d^o ad ro. 9. Israel sectando legē iusticie i^o legē iusticie n^o puenit. Glo. 1. legē Moy^o que est lex iusticie si b^o sit intellecta. Ad illud g^o q^o obicit de illo p^ocepto si occurreris zc. d^o. q^o s^{ed} formā editionis et sensum l^oe intelligebat a iudeis de inimico q^o erat frater. h^o est de indeo. hoc est nō de quocūq^o alio sic p^o ex deut. 22. vbi d^o. Si videris asinū fr^os tui: aut bonē occidisse i^o via n^o despicias s^{ed} s^{ed}leuabis. Et ideo ill^o p^oceptū quātū ad formam l^oe legis particulare erat: q^o respectu fratris. Euangeliū h^o v^ole respectu cuiuslibet hoīs. Ad 2° q^o obicit de advena. d^o. q^o intell^g de advena cohabitāre solū nō de quocūq^o alio. vñ ibi d^o. Et habitauerit inter vos zc. et ira s^{ed} formā l^oe p^oticulare est. Ad illud h^o q^o obicit: q^o fil^o euangeliū v^ol^o trahi i^o partē per determinationē fratris. d^o q^o nomē fratris accipit i^o scripturis quicq^o modis: sicut elicif⁹ ex glo. Hiero. sup^o illud ad gal. 2. Aliū ap^oloz vidi neminē nisi Jacobum frat^o d^oni. fr^os enim dicuntur natura ut Esau et Jacob. Bñ. 25. Venite ut omnes in dei fr^os dicūt inter se deut. 1. c. Si emeris fr^os tuū q^o bebre⁹ est. et deut. 17. Constitues sup^o te p^oncipē eum q^o sit de fr^oib⁹ tuis. Cognatiōe

ut qui sunt de una familia: cū ex una radice turba diffundit ut abraham et Loth. gñ. 13. Nō sit rixa inter me et te. frēs enim sumus. Af festu s^o q^o omnes xpiani fratres uocantur. ps. Ecce q^o bonū et q^o iocūdū habitare frēs in unū. Et Mat ultimo. Ite et annūciate frīb^{us} meis. Cōi origine s^o q^o omnes hoīes frēs dicūt. q^o ab vno patre nati sunt. s. ab adam. Act. 17. fecit ex vno omne gen^o hominū. Lex igit^r fm formā lfe accipit frēm gēte: seu omni religione. et ita solū iudeū. vñ Deut. 23. Non feneraberis frī tuo s^o alieno. frī autē tuo absq^o vsura id quo indiget comodabis. Euāgelīū s^o accipit fratrem omni origine seu creatione quēlibet hoīem creatū ad imaginē dei. Mat. 23. Omnes vos frēs estis. vñ est enī pater vester q^o in celis est. Ad aliud q^o obicit de decalogo dō. q^o pcepta decalogi vliā sunt respectu legis naturalis: a qua ext^r hūm^o: s^o particularia sunt respectu explicatio nis legalis. Nam sic p^o exo. 20. Explicatio decalogi facta ē solū iudeis: ad quos vba illa facta sunt. Et si q^o implicite decalogus vliā s^o q^o in lege nature radical^r: tñ p^oicularis ē: vt determinat^r ē explicite in lege Mosi solis iudeis. Preterea sicut dicit beat^o ang^o. super exo. 20. Precepta decalogi intelligūt p^o synodoche figurā. i. a pte totū. ut cū d^r. nō occides: prohibet^r omnis mor^o ad nocēdū. et cum d^r. nō furtū facies. pbibet^r omnis illicita cōtracta tio rei aliene. et cū d^r. nō mechaberis: pbibet^r omnis illicit^o coitus. Ad vltimū dō q^o lex sacramētoꝝ et figuraliū gratie redemptiois: quānis omnib^o eēt necessāria: nō tñ omnib^o est data. et hoc ppter indignitatē gentiū aliā. Iudeis s^o data ē duplici de causa: sic hēf ad ro. 5. sup illud. lex sbintranit vt abūderet delictū. Lex data ē populo iudeoꝝ tm̄ ideo: q^o ille popul^o solū vñ deū colebat: dignus erat cui eloga dei crederēt ceteris idola colētib^o. Ideo etiā q^o de hoc populo nascitur^o erat dī fili^o. Et ideo data fuit ei lex: p^o quā illud intel ligeret: et dei filiū venturū expectaret.

Consequenter queri

tur de cōtinētia euāgelīi in lege. Et hec q̄stio ptinet ad cōueniētiā legis et euāgelīi. Ad q^o sic. Ezech. 1. Aspect^o rotarū et opa earū quasi si sit rota in medio rote. Greg. Rota in rota no num testamētū i veteri. Et itez ibidē d^r q^o i nouo testō vet^o spūal^r semp tenet. euāgelīū q^o cōtinet i lege et lex i euāgelio. Itē Greg.

ibidē. Qd lex p̄dicat: hoc etiā p̄be. q^o p̄be annūciat euāgelīū hoc et apli p̄dicat p̄ mūdū. Igit^r q^o ē in lege et p̄bis ē i euāgelio et c^o.

Cont. Ad gal. 3. Lex nō ē ex fide. Glo. Lex nō bil p̄cipit credēdū: s^o operādū. q^o in p̄ceptis legis nō cōtinēt credēda. S; credēda cōtinēt i euāgelio. q^o lex nō cōtinet q̄cqd cōtinet euāgelīū. Itē dicit aug. in li. de uera religione in illud Mat. 5. Qui soluerit unū de mandatis istis minimis. i. unū de mandatis legis: q^o mā data legis sunt minora: in euāgelio maiora. Si q^o i eo q^o ē min^o: nō pōt cōtineri illud q^o ē mai^o. p̄cepta euāgelīi nō cōtinēt i p̄ceptis legis. q^o nec lex cōtinet i euāgelio. Itē sic dicit aug. Lex se hēt ad euāgelīū sicut quod ē in inchoatione ad suā p̄fectionē. Mat. 5. T. si abūdauerit zc. Et plen^o agūt p̄missa ad inchoationē cū fuerint addita ad p̄fectionē. Si q^o nulla p̄fectio ē i sua inchoatione. q^o nec euāgelīū ē i lege. Itē omne q^o addit ad aliud in quātū addit nō ē in illo. S; euāgelīū addit ad legē. vñ aug. exponēs illud Mat. 5. Nō veni soluere legē s^o adimplere dīc. Legē adimplē ē manētib^o p̄teritis mādatiō noua addere. Et bi grā. Audistis q^o dictū ē antiq^o oculū p^o oculo. Ego autē dico vobis nō resistē malo. hoc fuit adimplē. nō enim legē destruxit: s^o potiora addidit. q^o quātū ad addita euāgelīi nō cōtinet i lege. Itē si dicat q^o euāgelīū cōtinet i lege sic signatū i signo. et lex in euāgelio sic signū i signato. Cont. Aug. Signū ē q^o se sensui s̄bit: et aliud intellectu relinqt. Signū igit^r oē ē faciēs cognoscē signatū. Si q^o lex nō ē faciēs cognoscē euāgelīū: s^o magis e^o. quia lex comparat ad euāgelīū vt umbra ad lucem. i. o. hēb^r. Umbra habēs futuroꝝ bonoꝝ. Lux autē facit cognoscē vmbriam nō e^o. Lex igit^r nō faciet cognosci euāgelīū: s^o magis e^o. Nō igit^r se h^o vt signū. R^o ē comparatio legis ad euāgelīū s^o moralia et s^o figuralia. Scdm figuralia ē comparatio legis et euāgelīi sicut figure et figurati seu signi et signi. et sic figuratū ē in figura seu signū in signo: sic euāgelīū ē in lege. Vñ aug. in li. cōtra aduersariū legis et p̄p̄baz Nouū testamētū in veteri ē figuratū: et uet^o in nouo ē reuelatū. Inde etiā dicit Greg^o. sup Ezech. Rotā in medio rote. Quid ē. n. q^o adā dormiēte eua formaf: nisi q^o xpo moriēte ecclesia formaf. Scdm moralia ē comparatio legis ad euāgelīū sic berbe ad fructū: et p̄fectibilis ad p̄fectū. vñ sicut dicitur fruct^o esse in berba potestate nō actū: sic euāgelīū in lege

quantū ad moralia. vñ s^m b^m d^r Mat. 4. Sic ē regnū dei: quēadmodū si iaciat homo semē super terrā: et semē germinet et crescat. vltio t^o terra fructificat p^omo herbā deinde spicā: deinde plcnū fructū in spica. Nō ē q^d lex nāl est sicut semen. lex Moysi ē sicut herba supercrescēs. euangeliū sicut fruct^o. et hoc ē q^d dicit glo. sup illud ro. 5. lex sbintrauit zc. Data est lex in adiutoriū hūmāe nature: vt q^a nature quodāmodo inferta sunt iusticie semina: ad dēref lex: cui⁹ auctoritate et misterio ingenū nāle p^oficēt ad fructū iusticie faciendū. Semē ē est. nō facies alii zc. q^d ex hoc supercrescit velut herba ē. nō occides. nō mechaberis. fruct^o t^o p^ofect^o nō irascēris. nō videris mulierē ad occupandū. Ad p^omū q^d obicit: q^d lex naturalis p^ocipit credēdū. vñ ē. q^d illō intell^o nō q^a credēda nō contineat in lege: s^o q^a nō contineatur in lege explicite s^o implicite. vel fm illam rōnē qua d^r ad ro. 3. Excussa ē gliatio tua: p^o quā legē. factoz. nō. s^o p^o legē fidei. Glo. Aymonia. Lex Moysi d^r opey siue factoz. q^a in mādato imperabat: s^o grām faciendi nō p^ostabat. Lex euangeliū d^r fidei: q^a opa q^ddem mandat: s^o credendo imperrat vt fiant. Vñ fm b^m dicit aug. in li. de spū et l^osa. Per legē opey dicit de^o homini. fac q^d inbeo. p^o legē fidei dicit homo deo. da q^d inbes. Hac ē rōnē d^r lex nihil mā dare credēdū s^o operandū. Ad 2° vñ. q^d in eo q^d ē min⁹ continet q^d ē mai⁹ potestate: q^a nō nō actū: sicut herba i semine: et in herba spica et hoc modo vt dictū est euangeliū continet in lege. Ad tertiū silf vñ. Nam p^ofectio non ē in sui inchoatione actū. est tñ in ea potestate: sic fruct^o in semine. Ad quartū vñ. q^d euangeliū d^r addē legi quātū ad l^oram legis: non quantū ad sensum legis. vñ illud q^d addit in euangelio et si nō contineat in legis littera: continet tñ in legis sensu. Vñ aug⁹. in q^onib⁹ noui et veteris te. Mat. 5. Audistis q^a dictū ē antiquis oculū p^o oculo. Ego autē dico vobis nō resistē malo. Nō aliud voluit saluator: q^d lex in sensu h^o: s^o volūtate eius p^ofect. et s^o dicit Immutatis ē saluator h^obis docuit q^d salutē p^odes: vt sensum legis implēt. vt q^a timore legis salui esse nō poterant: per patiam vlti emūdarēt sese corrigētes. Ad vltimū vñ q^d nō repugnat legē eē umbra: et legē eē signū. Differant enim tenebra et umbra. tenebra enī est p^ouatio lucis. Umbra autē diminutio lucis ex obiecto alicui⁹ corporis. Nota ē q^d in lege ē ogeries figuraz: velut corpus quoddā ad

quam sequebatur diminutio legis iudi. noticie h^orat. et iō d^r umbra hoc ē habēs lucem: im^ofectā et diminutā. Sic autē habēt oculos debiles p^ous ouenit vt videat in umbra et p^omodū p^o exercitiū oculis o^ofortatis ut videat in luce: sic intellectui humano adhuc debili nō ualenti adhuc intueri in luce spūali euangeliū p^on^o videndi fuit legis umbra: et postmodū o^ofortato visu fidei p^otestimonia p^ophaz reuelatā grām videt in luce euangeliū. Umbra ē lex: hoc est signum obscurum.

Queritur postea de

additione euangelii ad legē. et hec q^ostio fere eadē est cū q^one de impletione legis p^o euangeliū: et p^oinet ad oueniētā legis et euangeliū. Ad q^o sic. Mat. 5. Non ueni legem soluē aut p^ophetas s^o adimplē. Aug. in. q. noui et uet. te. Non dicit implē se legem aut p^ophas: s^o adimplē. adimplē autē nihil aliud significat: q^d p^one addē. Quid ē autē addere ad p^ophas nisi culturā dei s^o trinitatē nosē ordinare. Itē legē adimplet ē manētib⁹ p^oteritis noua addere vtputa dictū ē antiquis oculū p^o oculo zc. ego autē dico uobis nō resistē malo. ē euangeliū addit ad legem. Itē sup illud Mat. 5. Non ueni soluere legē zc. glo. Aut addēdo q^d min⁹ b^oer: aut implendo quod iubet. Itē ibidē alia glo. sup illud. nisi abundauerit iusticia uestra zc. i. nisi nō solū illa minima legis p^ocepta feceritis. s^o etiam ea que addo. Cōtē Aug. o^otra faustū. Xp^os nō uenit legē soluere s^o adimplere. nō ut legi adderēt q^d d^ocrāt: s^o ut fierēt que scripta erāt. quod ei⁹ t^oba testant. nō enim ait tota unū aut un⁹ apex nō trāsibit a lege donec addāf que desunt: s^o ait. donec omnia fiāt. q^d nō addit euangeliū legi. Item Mat. 5. sup illud. nō ueni soluere legē zc. Euangeliū ē recapitulatio. s^o ubi ē recapitulatio nō ē additio. Itē ad salutē nō sūt necessaria nisi credēda aut opanda. s^o credendis nihil additū ē: q^a sicut dicit aug⁹. Tempora sunt mutata nō fides. nec operādis: q^a oīa operāda rednēt ad dilectionem dei et p^oxi. zc. Mat. In his duob⁹ mādatiū uniuersa lex pendet et p^ophete. Sed his mādatiū nihil additū ē q^a ibi p^ocipit diligere deū ex tota anima et ex tota mēte. quo p^ocepto nihil p^ofectiū ē i euangeliū mandaf. ē moralib⁹ legis nihil ē additum. Itē dicit aug. et p^obat in li. o^otra aduersariū legis et p^ophetez. Q^o mīti⁹ ē oculū pro oculo dentem pro dente homini auferre: ubi

mēfura vindictē modū nō transit iniurie: q̄ pro nō exhibita humanitate penā eternā inferre. Si ḡ iudiciū legis facit p̄mū. exo. zi. iudiciū euāgelii facit 2°. Mat. zi. Esurini ⁊ nō vedisti mibi māducare. ḡ nō est additio mē p euāgelii ad seueritatē legis: quā additio nē ponit legis iudicialia. Itē ei qd euacuaf n̄b̄l omnino addit. Si ḡ p̄cepta ceremonialia legis p euāgelii euacuaf. ḡ p̄ceptis ceremonialib⁹ p euāgelii nihil addit. Ex his ḡ relinq̄ q nec moralib⁹ nec iudicialib⁹ nec ceremonialib⁹ p̄ceptis legis aliquid p euāgelii addit. R^o s^o beatū aug. est cōsiderare legē quātū ad sensum. ⁊ est cōsiderare legē quātū ad lram. Si cōsiderem⁹ legē quātū ad sensum distinguem⁹ additionē duplicē. quātū ad inouationē p̄ceptoz: ⁊ quātū ad elucidationē p̄ceptoz. Quātū ad inouationē p̄ceptoz nō addit euāgelii legi quantū ad sensū. vnde dicit aug. in q̄onib⁹ no. ⁊ ve. testī. Cū dicitū est in euāgelio. Audistis quia dicit. ē an. oculū pro oculo. ego autē di. no. nō re. ma. nō aliō uoluit q̄ lex i sensu hūit. Quātū ad elucidatōez. qd q̄ ē additio euāgelii ad legē. ⁊ hoc respectu figuratiū ⁊ respectu moralii. Respectu figuratiū q̄a intelligētia occulta figuraz manifestat p euāgelii. vñ aug. li. de cathedrizadis rudib⁹. In veteri testō est occultatio noui. in nouo testamento est manifestatio ueteris. Respectu s̄o moralii ē additio sicut expliciti ad implicitū: quēadmodū oñdit aug⁹. cōtra faustū. Quia n̄ intelligebāt iudei homicidiū nisi perēptionē corporis humani: p quā uita p̄uaret: aperuit dñs omnē iniquū motū ad nocēdū fratri in homicidiū genere deputari. vñ ⁊ 3o. dicit. Qui odit fratrem suū homicida ē. i. 3o. 3. Et quā parabant t̄modo corporalē cū femina cōmixonē illicitā uocare mechiā: de mōstrauit maḡ etiā talē cōcupiam nihil esse aliud. Itē cōsiderādo legē quantū ad lram addit euāgelii legi: s̄ differēter quātū ad ceremonialia: ⁊ quātū ad moralia: ⁊ quantū ad iudicialia. Cerimonialib⁹ in quib⁹ p̄mittebat x̄ps sicut dicit aug⁹. ⁊ aplus fit additio: sicut exhibitio addit p̄missioni. ⁊ s^o hoc dicit aug. in li. i. cōtra aduersariū legis ⁊ p̄phaz. Qui recte colit deū utriusq̄ testamēti innēit unū deū: in illo intelligēs p̄missum: i isto accipiēs redditū x̄pm. Moralib⁹ s̄o fit additio quē admodū addit p̄hibitio cause vel occisionis ad actū. seu sicut addit p̄hibitio seu iussio affect⁹ ad p̄hibitionē effect⁹. vñ Criso⁹. super

illud Mat. 5. Qui irascit fratri suo ⁊c. Qui nō irascit nō occidit. Licētia enī irascēdi causa est homicidiū. tolle irā: ⁊ homicidiū non erit. In hoc ergo q̄ euāgelii p̄hibet irā quantum ad lram que ē causa vel occasio homicidiū. lex s̄o quantū ad lram nō p̄hibet nisi actū dices Nō occides. exo. 20. additio ē sicut cause vel occisionis ad actū. Silf dicit Hiero⁹. sup illud Diligite inimicos ⁊c. Omnis occasio ire tollitur: dū inimicos diligere iubemur. Item moralib⁹ fit additio: sicut iusticia b̄nificētie addit iusticie in ocētie. sicut iusticia fidei spūalis addit iusticie tpali. vñ aug. in q̄onib⁹ noui ⁊ ueteris testamēti. Lex p̄ Moysi data iusticiā habebat q̄dem s̄ terrena: ut seruātes legē iusti essent ad p̄ns ut nō rei fierēt. iust⁹ est enī ex lege qui nulli nocet. vñ aplus. Lex inq̄t nō est ex fide: s̄ qui fecerit ea uiuet i eis ad ro. 10. hoc est faciēs legē n̄ moriet: s̄ uiuit ad p̄ns. Iusticia autē que ex fide est iustificat homines apud deū ut remunerent in futuro seculo. Addiderūt enī tpali iusticie iusticia; fidei. Iudicialib⁹ s̄o fit additio: sicut addit pot⁹ ⁊ p̄fect⁹ ad imp̄fectū. Et hoc ē qd dicit aug. in q̄onib⁹ noui ⁊ ueteris testamēti. Cum dicitū sit antiquis oculū p̄ oculo. ego dico non resistere malo. hoc dicēdo nō legē destruxit: s̄ potiora addidit: n̄ ut peccare uideret qui se vindicat: s̄ ut melior sit qui nō retribuit. ⁊ intellige qui se vindicat iuste. Præterea sunt modi alii additionis euāgelii ad legē: qui p̄tinent ad legis impletionē p euāgelii: de q̄b⁹ imediate dicit: cū queres de impletione legis p̄ x̄pm. Ad p̄mū ḡ qd obicit: qd euāgelii nō addit legi que uerbat: sicut dicit aug⁹. patet r̄nsio. Nam hoc n̄ intell⁹ de additōe respectu lre legis: s̄ respectu sensus legis. Additio ḡ fit legi quātū ad lram p̄ inouationē p̄cepti: s̄ n̄ quātū ad sensum: nisi solū per elucidationē. Et hoc est qd dicit aug⁹ i q̄onib⁹ noui ⁊ uet. te. Dicit dñs Mat. 5. dicitū est antiquis. Diliges p̄ximū ⁊ odio habebis inimicum. hec iusticia ē. ⁊ intellige de odio quo p̄sequimur uitii n̄ natarā. dñs autē ego inquit dico uobis. diligite inimicos. addit utiq̄ q̄a n̄ destruxit uetera. s̄ ut p̄fectis potiora mandauit. Inimic⁹ enī h̄ est mal⁹ q̄a retributione que fit distante iusticia nec emēdari nec corrigi potuit p̄ amorē ⁊ obsequiū illū saluū fieri uoluit: qd ⁊ lex in sensib⁹ habebat. Ad 2° silf patet r̄nsio q̄a euāgelii d̄ recapitulatio legis quo ad sensum non quo ad lram p

modū qui dicitur est. Ad tertium dicitur quod quantum ad substantiam fidei credendis nihil est additum: tamen articulis fidei aliquid additum est, et additio ista est sicut expliciti ad implicitum et determinati ad indeterminatum, ut patet exemplo. An tempus Abrahæ fuit fides reparationis nostre: tamen implicita, postea aliquantulum fuit explicita abrahæ quod fieret in carne: cum dicitur ei, In semine tuo benedicent omnes gentes, gen. 22. Et ita articulus de incarnatione quod prius erat implicitus factus est aliquantulum explicitus: tamen adhuc non erat determinatum ut per incarnationem fieret de viro et muliere quousque dicitur Isaias, Ecce ego concipiet Isaias. Item adhuc non erat determinatum modus per quem ego concipiet quousque dixit angelus, Spiritus sanctus superveniet in te, fides ergo non mutata est sed tamen additio facta est in fide reparationis articuli ad articulum: sicut expliciti ad implicitum, vel maius expliciti ad minus explicitum. Sicut dicitur quod in moralibus quantum ad potestatem sensus nihil additum est: sed quantum ad rationem spiritus additio facta est per illos modos quod dicitur sunt. Unde ad illud quod obicit de precepto dilectionis dei ex toto corde et ex tota anima et ex tota mente dicitur quod secundum acceptionem spiritus ut a iudeis intelligebatur dilectio ex corde ex anima, ex mente: ut ex amore declinaret malum et nihil faceret deo contrarium, euangelium hoc ista accipit non solum ut ex amore declinet malum sed fiat bonum: et totis viribus interioris affectus humanus ferat in deum, unde signanter in Mat. 23. additum est diligere ex virtute: cum dicitur est diliges, deum tuum ex toto corde ex tota anima ex tota mente et ex totis viribus tuis, ut monstretur quod non sufficit diligere ex toto corde, id est intellectu declinando errorem, ex tota anima, id est voluntate declinando contradictionem, ex tota mente, id est memoria vitando oblivionem, sed ex tota virtute addendo bonam operationem et rectam in deum intentionem. Ad aliud dicitur Augustinus in libro contra adversarium legis et prophetarum, In utroque dei vultu testis diximus et amandam bonitatem et timendam severitatem: quantum in veteri testamento propter temporalium promissionem malorum et minationem servos pariat temporalis iherusalem. In novo autem ubi fides impetrat caritatem: qua lex possit impleri non magis timore pene quam dilectione iusticie liberos pariat eterna iherusalem. Quantum ergo severius iudicium aliquando exprimitur in lege euangelii quam legis tamen amoris ratio superabundat in euangelio: quem admodum et in lege ratio timoris: sicut supra declaratum est quod de officio legis et euangelii quantum ad timorem et amorem. Ad ultimum

quod obicit de ceremonialibus per rationem. Nam ceremonialibus non fit additio sicut permanenti additur perfectio: sed sicut promissioni addit exhibito, unde super illud psalmus, Sacrificium et oblationem noluit, dicitur glo. Ut venit res: noluit deus illa legalia que erant quasi verba promittentia, tamen est promissio: donec det, ut dedit mutat verbum, non dicit dabo, sed dedi. Ipso ergo veniente noluit ea que erant eius figura.

Consequenter que

rit de impletione legis per euangelium seu per christum. Et hanc questionem accipe ex superioribus de quibus legis in generali. Queritur contra ad plenioris intelligentiam de latore legis euangelii, et contra hereticos manicheos quod dicunt alium et alium esse auctorem novi et veteris testamenti: disputandum est, primum de latore nove legis, et de tempore latore.

Item circa primum procedit hoc modo ut contra hereticorum blasphemias: quod legem Moysi calumniant et prophetas: et auctorem veteris testamenti dicunt principium malum, novi vero principium bonum. Primum auctoritatis novi testamenti quod recipiunt prophetas lex moysi esse bona et recipienda, et hoc idem prophetas de prophetis. Tertio prophetas latores utriusque legis, et hoc non debebit eorum calumniis.

Ad primum arguitur

sic. Scriptura legis tamen a domino quam a discipulis admittit in tantum: ut etiam ad confirmationem sententiarum suarum ipsas proferat: sicut infra probabitur. Si ergo nullus deus abicit quod dominus et discipuli eius admiserunt: lex non est abicienda, sed potius admittenda. Quod autem ipse dominus admiserit auctoritates legis patet, dicit dominus Mat. 23. Scriptum est Deut. 8. Non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Item in eodem, Scriptum est Deut. 6. Non temptabis dominum deum tuum. Item in eodem, Scriptum est Deut. 6. Dominum deum tuum adorabis: et illi soli servies, secundum aliam legem ubi nos habemus Dominum deum tuum timebis etc. Item Mat. 5. Non veni legem solvere sed adimplere, et post. Donec transeat celum et terra iota unum aut apex unum non preteribit a lege: donec omnia fiant et sequitur. Qui ergo solnerit unum de mandatis istis minimis etc. Item Mat. 23. Offer munus quod precipit Moyses in testimonium illi. Item Mat. 23. Quare transgredimini mandatum dei propter traditiones vestras. Nam deus dixit, Honora patrem tuum et matrem tuam, et qui maledixerit patri aut matri morte moriatur, sumptus de exo. 20.

Itē. 19. Si uis uitā ingredi serua mādata. nō homicidium facies zc. Exo. 20. q̄ obseruantia mandatorū legis ducit ad uitam. q̄ mādata legis sunt bona. q̄ et lex bona et recipiēda.

Item Mat. 22. Diliges dñm deū tuū zc. scriptū ē Deut. 6. Itē Mat. 12. Jhs autē rñdet ei. q̄a pmum oīum mandatū est. Audi israel dñs deus tuus vn⁹ est. et diliges dñm deum tuū zc. et scriptū est Deut. 6. Itē Luce. 6.

Omnia quecūq; uultis ut factant uobis homines: et uos facite illis. h enim ē lex et p̄p̄he

Itē Luce. 10. In lege qd scriptum est. quō legis. Diliges dñm deū tuū zc. h fac et uiues

Itē Jo. 19. facta sūt enim hec: ut scriptura impleat. Os nō oīnueris ex eo. sumptū est de exo. 12. Itē hoc idē p̄bat testimonio apolo-

giz. Ad ro. 3. Per legē cognitio ē peccati. S; non pōt malū uitari nisi cognitū. q̄ bonū ē cognoscē peccatū. q̄ lex bona est que facit co-

gnoscē peccatū. Itē ad ro. 7. Itaq; lex facta et mandatū sanctū iustū et bonū. et in eodē. Lex

spūalis ē. Itē in eodem. Consentio legi qm̄ bona est. Itē ad ro. 10. Ego ad emulatiōē

uos adducā i nō gentē i gentē insipientē: in iram uos mittā. sumptū est ex deut. 22. Ego

prouocabo eos in eo q nō est populus zc. Oīs scriptura utilis ad docendū in iusticia ut p-

fect⁹ sit homo ad omne bonū instruat⁹ admittenda ē. S; omnis scriptura ueteris testamēti

est talis. q̄ oīs scriptura ueteris testamēti admittenda ē. Probatio medie. 2. ad Ibi. 3. S.

omnis scriptura diuinit⁹ inspirata utilis est ad uocēdū. ad arguēdū. ad corripiēdū. ad

erudiēdū in iusticia: ut p̄fect⁹ sit homo dei ad omne opus bonū instruat⁹. Itē ad ro. 15.

Quecūq; scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. ut p̄ patiam et consolatiōē scriptura-

rum spem hēam⁹. hec autē sunt nobis ualde necessaria. q̄ et scriptura p̄ quam acgrūtē ista.

Itē ad ro. 12. Nō uosmetipso defendetis carissimi: s; date locū ire: sicut scriptū ē. Mihi

uindictā. sumptū est ex deut. 32. Itē ro. 13. Plenitudo legis est bona: quia plenitudo

legis est dilectio. Ergo lex bona. Item p̄ma Cor. 14. Mulieres in ecclesia taceāt. Nō enim

permittit eis loqui: s; sicut dicitur esse uiris: sic lex dicit gñ. 3. Sub uiri potestate eris. Itē. i.

ad Ibi. i. Scim⁹ qm̄ lex bona ē: si q̄ ea legitime utat. Itē. i. ad Ibi. 5. Qui bñ presunt

presbū duplici honore habeāt digni: maxime q̄ laborāt in s̄bo et doctrina. Dic. n. scriptura.

Non infrenabis os bonis triturantis. scriptū

est Deut. 25. Sic q̄ testimonio xp̄i et ap̄lorum ostendit qm̄ lex bona est et recipiēda.

Hoc idē ostenditur

de p̄p̄hetis. Un̄ Mat. i. Ipse saluū faciet popu-

pulū suū a peccatis eoz. hoc autē totū factū ē ut implerē qd dictū est a dño p̄ p̄p̄etā. Ecce

ego i utero habebit. Jsa. 7. et in eodē pla silr et z. Itē Mat. 15. Jpocrite bñ p̄p̄etavit vobis

Jsa. 29. Jsa. 29. Itē Mat. 24. Cū uideritis abominationē desolationis: que dicta est a

Daniele p̄p̄ha stante in loco sancto. Qui legit intelligat. sumptū ē ex Danielis. 9. 25. ubi d̄r.

Post finē belli statuta desolatio. Itē mat. 26. An putas q̄ ego possu; rogare patrē meū

et ipse exhibebit mihi plusq; .i. legionē angeloz. quō q̄ implebunt scripturē p̄p̄etaz.

Itē Mat. i. Jnicū sancti euangelii ihu xp̄i filii dei s̄ Marcū sicut scriptū ē i Jsa. p̄p̄ha

40. Uox. clamātis in deserto. zc. Itē Luce. ultimo. O stulti et tardi corde ad credēdū

in omnib⁹ que locuti sunt p̄p̄ete. et infra. incipiens a Moyse et omnib⁹ p̄p̄etis interpre-

tabat illis scripturas que de illo erāt. Itē ad ro. 9. Maior seruiet minori sicut scriptū ē

Jacob dilexi. esau odio habui. Mala. i. Itē i eodē. Uocant eos non solū ex iudeis: s; etiā

ex gentib⁹. sicut in Osce diē. 3. Uocabo n̄ plebem meam plebē meā zc. Itē. i. Petri. i. Re-

portātes fidē fidei uestre salutē aiaz urāz. de q̄ salute exḡherūt atq; scrutati sūt p̄p̄e:

qui de futura nobis grā p̄p̄etauerūt. Itē .z. Pe. i. Habem⁹ firmiore p̄p̄eticū sermonez. cui bñ facitis attēdētes. quasi lucerne lucenti

i caliginoso loco. Itē i eodē. Nō uoluntate humana allata ē aliqñ p̄p̄ha. s; spū sancto in-

spirati locuti sunt sancti dei hoīes. Item act. 3. De⁹ q̄ p̄nūciat p̄ os omniū p̄p̄etaz

p̄ti xp̄m suū impleuit sic. Item apoc. 19. c. Testimoniū enī ihu spūs est p̄p̄he.

Deinde ostenditur

q̄ idem est legis lato: ueteris et noui testi. s. de⁹ diē ap̄stol⁹ ad ro. 3. Un⁹ de⁹ q̄ iustificat

circūcisionē ex fide et p̄p̄ucū p̄ fidē. q̄ idem ē actor ueteris testi in quo iustificati sunt iudi

circūcisi ex fide. et noui in quo iustificat gentiles i p̄p̄ucio p̄ fidē. Item ad gal. 3. Lex or-

dinata est per angelos in manu mediatoris. Mediator dei et hominū ē homo xp̄s ihus.

.i. Ibi. z. q̄ a xp̄o est uetus testamētū editum

sicut et nouum. Item ad hebreos. 8. nitupas eos dicit. Ecce dies uenit dicit deus: et confirmabo super domum israel et super domum iuda testamentum nouum. non secundum testamentum quod dedit patribus eorum in die qua apprehendi manu eorum: ut educerem eos de terra egypti. sumptum est de iere. 31. Ite est qui dedit tibi nouum et ueterum. Item Jacobi. 4. Unus est legislator et iudex. qui potest perdere et liberare. Item spiritualiter de prophetis. quod sicut a bono deo beatus. 2. Petri. 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

Ultimo restat respō

dere oppositōib⁹ hereticorū. Et primo ponēde sunt opiniones. deinde ratiōes. Hoc modo Opponūt aut heretici sic. Precepta que bona nō sunt: seruāda nō sunt. Sed precepta ueteris testi bona nō sunt. Item. 20. Dedit eis precepta nō bona quod precepta ueteris testi seruāda nō sūt. Item ad ro. 3. Ex operib⁹ legis nō iustificabit omnis caro corā illo. Sed nihil inutile seruandū est. quod cū lex sit inutilis que iustificare nō potest: seruanda nō est. Item nihil quod malū seu uitiū opaf seruandū ē. Sed lex irā opaf. ad ro. 3. Lex irā opaf. ira autē uitiū ē. quod lex uet⁹ seruanda nō ē. Item ad ro. 5. Lex intrāuit ut abūda ret delictū. quod lex ē cā delicti. quod lex ē mala. ergo nō ē seruanda. Item de uet⁹ testm legē dedit Sed intrāte lege abūdauit delictū. quod crudel deus uet⁹ testm et legē quā dedit crudeliter dedit. Item lex intrāuit ut abūda ret delictū. et ubi abūdauit delictum supabūdauit et grā dicitur i eodē. ergo i peccato manēdū ē ut abūdet grā. Item ad ro. 7. Cū essem⁹ i carne passiones peccatorū que p legē erant opabāf. i mēbris nr̄is ut fructificaret morti. quod passiones peccatorū erāt p legē. ergo lex mala est.

Item i eodē. Nūc autē soluti sum⁹ a lege mortis i qua detinebamur: ita ut fuam⁹ i ueritate spūs et nō i ueritate lre. quod lex uet⁹ est lex mortis. Sed constat quod euangeliū est lex uite. quod lex euangeliū contraria ē. et ē bona uel mala. quod est mala cū sit contraria bono. Item ad ro. 7. occasione accepta peccatū p mādatū opatū est in me omnē occupā. sine lege enim peccatū mortuū erat. Ego autē uinebā sine lege aliquā Sed cū uenisset mandatum peccatū reuixit. Ego autē mortuus sum et inuētū ē mihi mandatum quod erat ad uitā hoc eē ad mortē. Nā peccatū occasione accepta p mādatū seduxit me: et p illud occidit. Ecce hic euidenter ostendit apostolus legē ueterē esse nō bonā: nimirum quia

peccatū sine lege mortuū erat: et ueniēte lege reuixit: et p eā uires et occasiones operandi malum accepit. Nō quod seruāda ē ab aliquo uel tenēda. Item ad ro. 7. Ego ipse mēte seruo legi dei. carne autē seruo legi peccati. Leges quod Moyse appellat apud legē peccati. Sed lex peccati mala ē. quod lex Moyse mala ē. Item. 2. Cor. 3. Lra occidit. spūs autē uiuificat. Quod si ministratio mortis lris deformata in lapidibus fuit in gloria: ut nō possent filii israel intēdē in faciē Moyse ppter glām uult⁹ ei⁹: quod euacuaf: quod nō magis ministratio spūs erit in gloria. Nā si ministratio damnatōis i gloria est: multo magis abūdat ministeriū iusticie i gloria. Ecce loquitur ibi apud de lege Moyse. et de lege grē. Legē enim Moyse appellat lra: et legē grē appellat spūm. et dicit quod lra occidit spūs aut uiuificat. quod p legē Moyse mala eē: et euangeliū quod ē lex grē bonū. Item legē Moyse appellat ministratiōem mortis: et ministra ē damnatōis. et nō mentis apud in quo legē spūs sanctus p legē Moyse ministrat mors et damnatio. Sed mors et damnatio uitanda sūt et fugienda. quod et lex Moyse. Item legem inuit euacuari. quod inuit eā non debet seruari. Item ad gal. 2. Nō iustificabit homo ex opib⁹ legis nisi p fidē ihu xp̄i: ppter quod ex opib⁹ legis nō iustificabit omnis caro. Si quod ex operib⁹ legis nō iustificabit oīs homo. uel opera legis bona nō sunt: uel bonis opib⁹ retributio nō debet

Item eodē. Sed si p legē iusticia. quod xp̄us mortuus est gratis. Ecce hic negat apud in lege iusticia esse. quod lex inutilis. Item ad gal. 3. Quicūq; ex operibus legis sunt sub maledictio sunt. Sed malū ē sub maledictio esse. quod malū est esse sub lege. Item eodem. Lex non est ex fide Sed omne quod nō est ex fide peccatū est Ro. 14. Sed. Ergo lex peccatū est. quod lex fugienda est ut peccatū: uel peccatū fugiendū nō est. Item eodem. Xp̄us nos redemit de maledictio. legis pro nobis maledictū. Ecce hic dicit apud legē eē maledictū uel maledictā: et sic eē uanabile. quod damnabilē ē quod facit aliqd de opib⁹ legis seu figuratinis seu moralib⁹. Item ad gal. 3. Conclufit scriptura omnia eē sub peccato. scripturā dicit legem scriptā. et p hoc quod dicit oīs intellē homo: sicut et p omnē creaturā intellē homo cū dicit. ite predicat euangeliū omni creature. Nam ultimo. Cum ergo dicit apud: concludit scriptura omnia sub peccato: inuit quod lex concludit hominē sub peccato. Ergo lex mala ē quod cauenda et non recipienda. Item ad gal

4. Cū cognoueritis deū: imo cogniti sitis a deo quō inuertimini itēz ad īfirma et egena elemēta: q̄b' denuo seruire vultis: vbi ap̄lus legē scriptā appellat elemēta et elemēta egena et īfirma. Cū q̄ lex egena et īfirma sit inutilis ē q̄ abiciēda tāq̄ inutilis et sp̄nēda. Itē b̄ dicendo Gal. q̄ gentiles erāt: et sup̄stitōi idolatrie deseruierāt: inuit ap̄lus par scelus esse idolatriā et obseruatiā legis. Ideo enim dicit itēz: q̄a legis obseruatiā: cui tūc dediti erāt erat peccatū fere par idolatrie. Ideo etiā dicit denuo: vt ostēdat q̄ nō distat modo lex post xp̄m ab antiqua idolatriā. q̄ mō nō d; suari lex. Itē ad gal. 5. A. State q̄ et nolite itēz in go seruitutē otineri. et in gū seruitutis appellat legem. q̄a lex in seruitutē generat ad gal. 4. Hec sunt duo testamēta. Unū quidem in monte synai in seruitutē generās que ē agar Non est q̄ bonū sibi in go legis. Itē eodē. Si sp̄s ducimini nō estis sibi lege s; sibi grā. per destructionē q̄ cōntis dat intelligi q̄a si sibi lege estis sp̄s nō ducimini. S; valde bonum ē sp̄s duci. q̄ valde malū est esse sibi lege. Itē ad Heb. 7. Reprobatio sit p̄cedētis mandati propter infirmitatē ei' et inutilitatē. nihil. n. ad p̄fectū addidit lex p̄cedēs. mādātū dicit ap̄lus legē: et ipsū; dicit reprobātū. q̄ lex ē reprobata. n. est q̄ seruanda. Itē ad heb. 8. Nūc autē meli' sortit' est ministeriū: quāto et meli' oris testamēti mediator est: q̄d in melioribus repromissionib' sancitū ē. Nā si illud p̄ius a culpa vacasset: non vtiq; secūdi loc' ingreſſe. Ecce hic comparat ministeriū. nō. te. ministerio vet. t. et nouum. t. vet. t. et dicit. Ministerium nō. te. meli' eē ministerio vet. te. quāto nouū testm̄ meli' ē vet. S; hec comparatio impropria est: cū fiat a participante ad non p̄ticipans. q̄a nouū testm̄ bonū ē. vetus autē nō. Eze. 20. Dedi eis p̄cepta nō bona zc. Itē dicendo. Si p̄us a culpa vacasset: nō vtiq; secūdi loc' inquireret: ostendit vet' testm̄ nō vacasse a culpa: et ita culpam in eo fuisse. q̄ vel ip̄m fugiēdū est: vel culpa fugiēda nō est. De sunt q̄ oppositiones et calumnie hereticorū cōt' legē veterē seu vet' testamētū.

Respondendum igitur

tur p̄ ordinē ad ista. Ad primū igit' dō. q̄ cū dō. Dedi eis p̄cepta nō bona: ad op̄ationes noui testamēti dō. n. q̄a p̄cepta dñi mala sūt: s; q̄a respectu meliorū bona nō sunt: sic samaria iustificata dō nō simplr; s; respectu scelera

tionis ierlm. Ezech. 16. 5. Samaria dimidiū peccatorū tuorū nō peccauit: s; iustificasti sorores tuas in omnib' abboiatiōib' tuis: quas operata es. q̄ et tu porta cōfusiōis tuā: que viciſti sorores tuas peccatis tuis scelerati' agēs ab eis. Iustificare enim sunt a te. Et zere. 3. Iustificauit animā aduersarij isrl' op̄atiōe p̄uaricatiū inde. Silr' et hic dicit nō simplr; s; op̄atiōe. Dedi eis p̄cepta nō bona. Argumentatio q̄ nō valet: in qua fit p̄cessus de his que ad op̄ationē nō bona dicunt: ac si non bona simplr' dicerēt. Itē ad 2° dō. q̄ illud ad ro. 3. ex operib' legis nō iustificabit homo intelligendū de ceremonialib' et figuratiuis. Cerimonialia enim et figuratiua: que cū lege instituta sunt: et cū lege terminata sunt: nūq̄ cōsciam emūdare poterāt etiā si cū caritate et deuotiōe fierēt. Non. n. instituta sunt in iustificationē: s; in significatiōe futuroz et i ostēsiōne peccati et infirmitatis humane. Quis nō sunt instituta i iustificationē p̄ illō q̄d dicit ap̄lus ad gal. 2. 5. Si p̄ legē iusticia. ergo xp̄s mortuus est gratis. Quis sūt instituta i significatiōe dicit ap̄lus. i. Cor. 10. Hec autē in figura facta sunt nostri. et p̄. Dia i figura cōtingebāt illis. Item in ostēsiōne peccati et infirmitatis humane data sunt p̄. q̄a ro. 3. Per legē cognitiō peccati. et. 7. Peccatū non cognoui nisi p̄ legē. nam cōcupiam nesciebam eē peccatū: nisi lex diceret. Non cōcupisces. exo. 20. No. alia vero legis in fide xp̄i iustificat. et in euāgelio cōsumit. Licet igit' ceremonialia et figuratiua nō iustificarēt. q̄a tñ lex pedagogus noster fuit in xp̄o: et sibi ea custodiebamur i fide: sicut dicit ap̄lus ad gal. 3. 5. Seruari debuit: qm̄ a morbo quē mōstrabat caue dum erat: et ministeriū fidei sibi ei' figuris latitas fuit amplectēdū. Ad tertiu dō. q̄ cū dō. Lex irā operat. ad ro. 3. n. supponit ira pro vitio: imo p̄ viciſta. sicut ad Ro. 3. Nunquid iniquus est deus qui infert iram. et. 2. Secundū duriciā tuā; et impenitēs cor thesaurizas tibi iram in die ire et reuelatiōis iusti iudicij dei et. 5. Salni crim' ab ira p̄ ip̄m. et. p̄. Reuelatur enim ira dei sup̄ omnē impietatē hominū.

Ad quartū dō. q̄ cū dō. Lex sibi trāuit vt abūdar; delictū: hec cōiūctio vt. non notat cām: s; cōsecutiōne. ut ibi. Butir' et mel comedat: ut sciat reprobare malū et eligē bonum. Isa. 7. Est enim sensus. Lex ut abūdaret delictū. i. lex sibi trāuit ut abūdaret delictū. p̄ legē autē dō abūdas: non quia lex delictū iuberet

Et quia legi non affuit adiutrix gratia: aucta est concupiscentia ex prohibitione: et ea crescente supereripit peruariatio que delictum adauget. et abundauit subintrante lege delictum: quia et concupiscentia ex prohibitione et seruientior facta est: et peccatibus contra legem peruariationis crimine accessit. Ad illud vero quod de eodem obicitur dicitur. quod deus non crudelis sed misericorditer legem dedit. non enim deus causa morbi legem dedit. sed consilio medicine. aliqui enim homo uult sibi sanari et tamen egrotat. et quia non sentit egritudinem: opera medici non exposcit. augetur morbus et crescit molestia. querit medicum: et sanatur. homo uero ante legem confidens uiribus intumebat. dicebat enim. Non deest qui impleat: sed deest qui inbeat. Magna ergo fuit consilio ut per legem abundaret delictum. uel ut per austeritatem legis infirmitatem suam intelligeres infirmi ad medicum confugerent auxiliu gratie peccaturi. unde per quia non crudelis sed misericorditer lex data est: nec crudelis est legis datus in datione ipsi. Ad 3° autem obiectum de eodem dicitur. quod abundate delicto non abundat gratia. Non enim abundantia delicti causa est que abundat gratia. imo causa est quare subtrahatur. Sapientia. In malinola aia non introibit sapientia: nec habitabit in corde subdito peccatis. et ideo apostolus opponit sibi metum contra et dicit. Quid ergo dicemus. permanebimus in peccato ut gratia abundet? absit. sed ita sane intelligendum est. Delictum abundauit per legem: sed sicut sanat Christus: quia ubi superabundauit delictum: superabundauit et gratia. uel sic. Per legem abundauit delictum: sed non ideo despiciatur aliquis quia ubi superabundauit delictum superabundauit et gratia. Omnia enim Christus indulget.

Ad quintum dicitur. quod cum dicit apostolus ad romanos 7. Cum essemus in carne passionem peccatorum que per legem erant. non intelligit passionem peccatorum esse ex lege: sed notas esse per legem: uel ex prohibitione legis auctas esse uitio transgressorum: non legis. Concupiscentia enim ex prohibitione legis ardentior facta est. et peccatibus contra legem peruariationis crimine quod non dicitur erat accessit. et quia ita debebat intelligi ostendit ipse apostolus: cum sibi metum opponens dicit. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? absit. sed peccatum non cognouit nisi per legem. nam concupiscentia nesciebat esse peccatum: nisi lex diceret. Non concupisces. Quod ergo opponit ex eadem auctoritate quod lex mortis dicitur. ita intelligendum est non quod mortem ante. id est. peccatum precipinet: sed quia peccata interficit et reos punit temporaliter. Lex ergo data ad uindictam malefactorum: laudem vero bonorum non est mala sed bona.

Ad sextum vero quod obicitur quod peccatum occasione accepta per mandatum dicitur. dicitur. quod lex non est mala sed

bona: sed peccatum. id est. carnalitas uel dyabolus per legem occasione accepit concupiscentiam operandi: sicut predicatio Christi bona erat non mala: sed inde supra sit occasio mortis eius. sicut quod dicitur in 30. 5. Propterea iudei uolebant eum interficere non solum quia soluebat sabbatum. sed quia dicebat se filium dei equalere se faciens deo. Sicut etiam predicatio apostolorum bona erat non mala: sed inde occasione sue mortis acceperunt increduli. unde 2. Cor. 2. Christi bonus odor sumus deo in omni loco et in his qui salui sunt: et in his qui pereunt. aliis quidem odor mortis in mortem. aliis quidem odor uite in uitam. Quod ergo peccatum. id est. carnalitas uel dyabolus per legem occasione operandi accepit: non est de uitio legis sed de uitio transgressoris. Si enim hoc esset de uitio legis non diceret apostolus ad romanos 2. Qui in lege gloriaris per peruariationem legis deum in honorem nec dicitur. Non auditores legis sed factores iustificabuntur. ad romanos 2. Sed talis est nostra infirmitas. ut ardentius prohibita desideret que concessa. unde gentilis pharisaeus. Nati sumus in uentum semper cupimus negata. Res enim que negantur uel multum uel auge uel habentur. negando memorantur: et ex memoracione ipsorum inardescit desiderium. quibus non memoratis desiderium sopiret. Ad 7° dicitur. quod cum dicit apostolus ad romanos 7. Ego ipse meum seruum legi dei. carne autem legi peccati. non appellat legem scriptam legem peccati. imo concupiscentiam quam lex scripta prohibet appellat legem peccati. Tres enim leges distinguit apostolus in sequenti romanos 8. cum dicit. Lex enim spiritus uite est. cum dicit. Lex spiritus uite in Christo Iesu unam legem ostendit. hoc est legem fidei. et cum adiungit. Liberauit me a lege peccati et mortis alteram legem ostendit. id est. legem concupiscentie. Cum ergo subiungit. nam quod impossibile erat legi. in quo infirmabatur per carnem etc. tertiam legem ostendit. id est. legem scriptam in monte synai. Due ergo leges bone sunt. id est. lex Moysi que per carnem ostendit et prohibet: et lex fidei que peccatum ostendit. Lex ergo peccati. id est. lex concupiscentie mala est que reos facit dum peruariationem inducit. Ita quod cum dicit apostolus. Ego meum seruum legi dei. legem dei appellat legem scriptam que concupiscentiam prohibet de qua Luce. 2. Tulerunt Iesum in Ierusalem ut darent hostiam sicut scriptum est in lege domini. par turturam aut duos pullos columbarum. Cum ergo dicitur. Ego ipse meum seruum legi dei. carne autem legi peccati. hic est sensus. Ego. id est. rationalis et interior homo: sed habes fomitem peccati sicut herbam pusillam dei gratia liberarer. tamen seruum. id est. potens sum seruire legi dei. et hoc meum. id est. uoluntate. Jam enim liber animus adiudante gratia malas suggestiones potest

spernere et contraria supare. carne autē seruo legi peccati. i. occupat. et ideo lib̄ liberat. sim nō est remissus agendū: sed cauendū ē: ne regnet peccatum. Nota q̄ lex carnis. s. fomes peccati dī ideo lex: q̄a cum homo noluit obedire suo maiori. i. xp̄o iustu fuit et quasi lex ei data: q̄ suū inferi. i. caro nō obediret ei. Ad oīa uum dō. q̄ n̄ rep̄bēdit lex: cū dī. L̄ra occidit sicut nō rep̄bēdit sc̄ia: cū dī. sc̄ia inflat. caritas edificat. i. Cor. 8. A. sicut enim in caritate sc̄ia p̄dest: sic lex bona est s̄ cū gr̄a. vñ ad ro. 7. Lex quidē sancta ē et mādātū iustu sanctū et bonū. Cū ḡ dī. L̄ra occidit: itelligēdū sine spū adiuuante: quēadmodū cū dī: cū ad ro. 7. Passiōes peccatorū que erāt p̄ legē supplēdū est. note erant vel aucte p̄ legē. Reuera enī sine spū occidit. i. occasione p̄stat occisionis. Sicut enim dī ad ro. 7. Occasiōe accepta peccatū p̄ mādātū opatū ē in me omnē occupat: et bñ dico legē occasione occisionis p̄stare: q̄a dū peccatū ostendit et p̄hibet: ex p̄hibitione occupatam incitat: cum nō adsit spūs: qui nos offerēdo grām adiuuet implere mandata.

Ad illud ḡo q̄ ob̄ ex eadē auctoritate: q̄ lex nō est ministratio mortis et damnationis eo q̄ ipsa inferat damnationē et mortē s̄ q̄a occasione p̄bet p̄ trāsgressionē augēdo peccatū: s̄m illud ad ro. 7. Peccatū occasione accepta p̄ mādātū seduxit me: et p̄ illud occidit. Dī etiā ministratio dānationis et mortis q̄a p̄ illā inotescit et mors et dānatio trāsgressiōis. vñ q̄a peccātes quos dei grā ad implēdā iusticiā non inuabat morte corporali multabat. itaq̄ q̄ mors et dānatio p̄ legem administrat: de vitio p̄uaricatis est: n̄ de vitio legis. Lex enim peccatū mōstrat et p̄hibet et penā peccati ostēdit. Ad aliud quod ex eo ob̄ dō. q̄ p̄cūdubio legē inuit euacuari ap̄s s̄ s̄ cerimonialia et figuratiua nō s̄ moralia. Nō enī ap̄s de cerimonialib̄ et figuratiuis ad gal. vlt. In xp̄o iūbū neq̄ circūcisio aliqd̄ valz: neq̄ p̄puciū s̄ noua creatura. Ad ḡo dō sicut supra. q̄ hoc q̄d̄ tūc ap̄s q̄ ex opib̄ legis nō iustificat omnis caro. itelligēdū ē de opib̄ legalib̄ vt de sacrificiis et aliis figuratiuis: n̄ de moralib̄. Itē ad r̄o dō. q̄m lex sine grā iusticiā n̄ h̄: nec tñ inutilis ē. q̄a hominis egritudine mōstrat. vt v̄ cognita egritudine sua medicū q̄rat. Qui enī negat egritudine suā sup̄fluum iudicat saluatore. Nā si p̄ legē. i. p̄ opa legis de quib̄ iudei offi

debāt: iusticia ē. xp̄us ḡ mortuus est gratis. i. frustra. Ad vñdecimū dō. q̄ illud. qui ex opib̄ legis sunt s̄ maledicti sunt. itelligēdū est nō ex opib̄ illis que ad mores p̄tinent: s̄ q̄ in obseruationib̄ illis fiebāt. p̄dest enim lex scripta in tabulis in quib̄ erant tria mādāta p̄tinetia ad dilectionē dei. et. et. p̄tinetia ad dilectionē pximi. cetera ḡo que impleri n̄ p̄nt iuxta illud actū i. s. Hoc est on̄ q̄d̄ neq̄ nos: neq̄ patres n̄ri portare potuim̄: q̄ ex opibus legis. supple oībus tam figuratiuis q̄ moralib̄ s̄ maledicti sunt. q̄a cū oīa s̄ Petri testī moniū impleri n̄ p̄nt. et i lege scriptū sit deut̄ 27. 8. Maledict̄ omnis q̄ non pmāserit i oīb̄ que scripta sunt i libro hui⁹ legis. p̄cūdubio maledictioni culpe et trāgressiōis s̄bicif: qui ex legis operib̄ est. s̄ ab hoc reatu soluit qui de grā confidit saltē spūalr̄ implēs legē. Ad iz̄o. q̄ ob̄. q̄ lex nō ē ex fide. s̄ omne q̄d̄ nō est ex fide peccatū ē. dō. q̄ nō seq̄. fides enim dissilr̄ accipit in maiori p̄pōne et assumptione. quia in p̄pōne accipit fides put̄ deseribit in ep̄la ad hebr̄. xi. fides ē s̄ba rez̄ sperāda ar̄ non apparētū. Cū enim dī. Lex nō ē ex fide. sensus est. Lex nō est ex fide vt p̄ futuris que sperāda sunt ex amore impleat: sed pro p̄ntib̄ ex timore. Hoc enī innit ap̄s cū imediate s̄biūgit. s̄ q̄ fecerit ea vinct i illis. vt intelligat in hoc loco legē poni p̄ illis operib̄ que in illis obseruationib̄ fiebāt p̄ escas. Qui aut̄ vinctbāt in illis opib̄ timebāt vtiq̄ si ea non fecissent lapidari vel crucifigi: vel quocūq̄ modo puniri. et iō s̄biūxit. Qui fecerit ea vinct i illis. i. p̄ p̄mio recipiet vt nō intereat. aliter enī puniret. In assumptiōe ḡo cū dī. s̄ omne quod n̄ ē ex fide peccatū est. fides accipit p̄ bona oīcia. p̄miserat enī de discretionē escas vicēs. Noli p̄pter escam destruere opus dei. Oīa enim mūda sunt. s̄ q̄ discernit si manducat dānat̄ est. quia non ē ex fide. quasi dicat. Qui māducat cibū quē discernit. i. quē māducatū nō credit: dānat̄ est in oīcia sua. i. reū se facit: q̄a q̄d̄ dānosum asserit facit. q̄d̄ enim māducat n̄ māducat ex fide. i. pura oīcia. oītra fides: quippe credit q̄ edit quod edēdū n̄ credit. Omne ḡ quod n̄ est ex fide peccatū ē. i. q̄d̄ fit oītra fidē. i. oītra oīciam. vt credam̄ malū esse peccatū est. nō tñ omne q̄d̄ fit ex fide bonū ē: quia ignorātia que est culpa nocet s̄ illud Job. 16. A. venit hora vt omnis qui interficit vos arbitrarur obsequiū se p̄stare deo. Nō q̄a q̄d̄ dī. Omne

quod non est ex fide peccatum est: ideo dicitur: quia omnis infidelis viuens vel agens uehementer peccat. Ad aliud quod obicitur illud ad gal. 3. Christus nos redemit de maledicto legis factum pro nobis maledictum etc. ostendendum quod due sunt species maledictionis. maledictio culpe et maledictio pene. Et maledictione culpe dicitur in psalmo. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. De maledictione pene dicitur gen. 3. Maledicta terra in opere tuo. Cum ergo dicitur Christus nos redemit de maledicto legis: maledictum dicitur culpa transgressionis: a qua pro christum redempti sumus. Cum ergo dicitur factum pro nobis maledictum: maledictum dicitur pena passibilitatis et mortalitatis quam suscepit pro nobis. Nota etiam quod non dicitur maledictum legis eo quod maledictum. id est culpe sibi ceat quod implet legem et facit quolibet opera legis. Si enim hoc esset maledictio culpe sibiaceret Christus qui dicit Mat. 5. Non ueni legem soluere sed adimplere. Sed dicitur maledictum legis quia maledictio culpe sibiaceret in omnibus que scripta sunt in lege. Non ualet ergo argumentatio in qua procedit de maledicto legis: ac si maledictum legis quod de legis transgressionem dicitur de legis impletione dicatur. Debet enim sic assumere his uerbis innit apostolus legem esse maledictum. id est maledictum transgressoribus legis indicit. et ex hoc non puenit conclusio. Ad aliud quod obicitur quod conclusit scriptura omnia sibi peccato etc. dicitur quod uerum est quod dicit apostolus: nec tamen lex mala est. non enim intelligendum est inclusit. id est peccatum induxit. sed inclusit. id est inclusa ostendit. non enim lex peccatum induxit imo peccatum ostendit et prohibet. nam sic dicitur ad rom. 7. Peccatum non cognoui nisi per legem. nam concupiscentiam nesciebam esse peccatum nisi lex diceret. non concupisces. Data est enim lex propter transgressionem ut peccata notando transgressionem inueneret: et de transgressionem quincet transgressores. Sed ergo quod argumentatio non ualet: in qua procedit ex his que figuratiue dicitur: ac si per uerba et sine figura dicatur. Si enim lex mala est quia inclusit omnia sibi peccato. ergo deus est malus quia omnia in incredulitate conclusit rom. xi. Item si lex mala est: quia omnia conclusit sibi peccato. ergo eadem bona est: quia sibi ipsa custodiebamur conclusit in illa fide que postea reuelata erat: sic dicitur ad gal. 3. et ita lex simul mala est et bona. quod est impossibile.

Ad aliud dicitur quod reuera lex infirma est et egena. infirma quia non plene iustificat. et egena: quia quantum inuat non pro se sed respectu gratie inuat sed infirma et egena sit: non tamen inutilis est. Inuenitur enim infirmitas utilis ut. 2. Cor. 12. Uirtus in infir-

mitate perficit. Ceterum si omnis infirmitas mala esset: non cum infirmis infirmaret apostolus. 2. Cor. xi. nec dicitur etiam. Cum infirmos tunc fortior sum. 2. Cor. 12. Quod autem non sit lex inutilis: inde patet: quod inuat inquam: quia quod sit peccatum ostendit. et quid sit dicitur ut sciamus quod debeamus agere. quod cauere. Non ergo abiicienda est lex tanquam inutilis et spernenda. Item ad aliud quod obicitur de eodem dicitur quod in illis rebus innit apostolus pene par peccatus seruituti idolorum esse obseruatiam legis. non solum moralia que in euangelio consumantur. sed et ceremonialia et figuratiua: que in euangelio destruiuntur. ut patet in solutione sabbati et sacrificio etc. et ciborum in dicitur. unde ad gal. 2. Si que destruxi iteque reedifico: paruicatore me constituo. Non ergo sequitur quod lex seruari non debeat: sed ceremonialia et figuratiua seruari non debeant. quia cum dicitur ergo lex non debet seruari: propter distributionem negat dicitur innititur quod lex nullo modo debeat seruari: cum sit in moralibus obseruanda. Ad aliud dicitur quod cum dicitur apostolus. Stare ergo et nolite iugo seruitutis iterum contineri. de lege loquitur secundum figuratiua: ut est circuncisio et similia: non de lege secundum moralia. quod ostendit cum statim subiungit. Ecce ego paulus dico uobis. si circuncidimini: christus nihil uobis proderit. Quia enim: hoc non solum uniuersam legem dixerit ostendit aperti: cum subiungit. Testificor uos omnes circuncidendi se. quoniam debitor est uniuersae legis faciente. Patet ergo pro ea que sequitur. quia quod dicitur. nolite iteque iugo seruitutis contineri: non solum uniuersam legem dicitur sed tamen figuratiua que in euangelio aboleretur presertim cum apostolus dicat. Col. 2. Nemo uos iudicet in cibo aut in potu aut parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum. que sunt umbra futurorum. Corpore autem christi et cum in euangelio moralia confirmantur. Ad aliud dicitur quod cum dicitur apostolus. Si spiritu ducimini non estis sibi lege. sed sibi gratia. sic est intelligendum. non estis sibi lege. id est non erratis ut contra ponatur pro antecedente. Lex enim errantibus et male agentibus posita est. sicut dicit apostolus. 1. Tim. 1. Non est iustis posita lex sed iniustis. quod non ducunt spiritum non errat. et ita sibi lege non sunt. quia non est iustis lex posita. sed iniustis. Ad illud quod obicitur ex epistola ad hebraeos. et reprobatio fit procedentis mandati etc. dicitur quod reuera lex reprobatur sed non propter malignitatem eius ut heretici metuntur. sed propter infirmitatem eius quam dum iterum habuit. quia si aliquid fecit tunc: tamen non plene iustificauit. et etiam reprobatur propter inutilitatem eius: quam modo habet. non enim modo infirma est: imo etiam uaniosa si tenetur ceremonialibus et figuratis

siquidem post aduentū xpi inutile ē ea fieri: que olim fiebāt: ut h̄ predicerent. Circumcisio enim zc̄ h̄i p̄ozi populo diuinit̄ data sunt ad signationē futurorū: que p̄ xpm oportebat impleri. quib⁹ adueniētib⁹ remāserūt illa xp̄ianis tm̄ legēda ad intelligētā p̄misse p̄phie. nō aut̄ necessario faciēda q̄si adhuc expectā dū esset ut veniret reuelatio dei: que his figurabāt esse ventura. Moralit̄a s̄o obiciēda nō sunt: quia i euāgelio cōfirmāf. Ad 2° obiectū ex eodē dicim⁹ legē esse inutile mō et tē cum stetit inutile fuisse ad perfectionē. quod ostēdit ap̄lus p̄ hoc qd̄ sb̄iūgit. Nihil enim ad p̄fectū adduxit lex: quo ad p̄fectionē. q̄ iūtilis fuit lex nō quo ad oīa. q̄a nō quo ad cognitio nē p̄t̄i. per legem enim cognitio p̄t̄i. ad ro. 3. 7. Peccatū nō cognouit nisi p̄ legē. nā cū piscētā nesciebam esse peccatū: nisi lex dicēt. Nō cū piscēs. Ad aliud qd̄ ob̄f ex auctoritate ad ro. 8. q̄ improp̄e sit cōparatio noui et vet̄. te. d̄d. q̄ imo p̄p̄e vet̄ testm̄ nouo testō cōp̄af: cū fiat inter participātia comparatio. Utrūq̄ enim bonū ē. de nouo enim cōstat. De veteri etiā cōstat p̄ hoc qd̄ dicit apostolus ad ro. 7. Ita q̄ lex sancta ē et mandatū iustū s̄ctū et bonū. Quod s̄o d̄f Ezech. 20. Dedi eis precepta nō bona. nō d̄f hoc q̄a p̄cepta legis simpliciter bona nō sunt. s̄ q̄a respectu meliorū bona nō sunt. sicut vidēt̄ est supra. Ad vltimū qd̄ ob̄f ex eadem auctoritate. Nā si p̄us a culpa vacasset zc̄. d̄d. q̄ hoc nō d̄f q̄a vet̄ testamētū in se culpā habeat. s̄ quia illi quibus data est culpam habēt ex trāsgressione ipsius. Q̄ enim d̄f. si a culpa vacasset. sic intell̄. si a culpa vacasset. i. si a culpa vacare fecisset. h̄ ē si perfecte mūdasset hominē ut inculpabiles essent obseruatores ipsi. nō vtiq̄ secūdi loc⁹. i. oportunitas iqr̄ef a deo q̄ p̄uati iūstruxit

Cōsequēs est quere

re de tpe lationis legis euāgelii. nam cum lex euāgelii sit lex p̄fē salut̄ debuit dari hoī ab initio p̄ peccatū. qd̄ mlt̄ipl̄ p̄baf. Primo sic. Detrimtū ē egroto dilatio medicine. Si q̄ lex euāgelii medicina ē cōtra egritudinē peccati. dilatio legis euāgelii ferēde i detrimētū fuit egrotanti homini. Si q̄ sūma bonitas ordinate v̄z ea que sunt ad salutē egrorātis hoīs: statim post peccatū debuit dare legem euāgelii. Itē maiori mūdo nūq̄ deest aliq̄ perfectio que ei sit necessaria s̄o suū statū. q̄ nec minori mūdo qui est homo deesse v̄z p̄f-

ctio necessaria s̄o aliq̄ statū. Si q̄ post lapsū maxime indiget noticia et lege gr̄e. statim p̄ lapsum debuit ei dari lex euāgelice p̄fēctōis. aut seq̄tur inconueniēs: q̄ i opib⁹ dei p̄fēctio debita desit. Itē non ē personarū acceptio apud deū. act. io. q̄ eque p̄uidet salutē p̄iorū instorū et posteriorū. Si q̄ p̄ euāgelii p̄uidet salutē posteriorū. q̄ p̄ euāgelii p̄uidē debuit salutē p̄iorū. Itē si latio legis euāgelice com modū est iustis p̄ntib⁹. q̄ dilatio latōis dānū fuit iustis p̄cedētib⁹. non cōuenit autē diuine iusticie ut sustineat damna iustorū. Item volūtas dei ē efficac̄ causa bonorū adducendorū. sic dicit Aug. Si q̄ volūtas dei ē respectu salutis hūane: quia vult omnes hoīes saluos fieri et ad agnitionē veritatis uenire: efficiet qd̄ maxime p̄tinet ad salutē humani generis. Si q̄ ad humanā salutē p̄tinet maxime lex euāgelice p̄fēctōis post lapsū. q̄ ab initio debuit dari. R. d̄d. 9° Aug. de san. vic. Oportuit ut post peccatū hominis deponēt de^o p̄sonam iudicis: et assumēt p̄sonā cōsiliatoris et postea auxiliatoris. ita dūraxat ut p̄mo hominē totū sibi dimittat: quaten⁹ ip̄e homo ignorātiā exp̄iat: et intelligat se indigere cōsilio. deinde etiā defectū suū sentiat et aḡscat sibi opus auxilio eē. Tali q̄ rōe i tempore nāl̄ legis totus homo dimissus ē sibi. Postea tpe legis cognoscēt ignorātiā suā datū ē cōsiliū. postremo in tēpore gr̄e cōsiliū defectū suū p̄stitū est auxiliū s̄o legē gr̄e. s. euāgelium.

Ad p̄mū q̄ d̄d. q̄ cū homo sit libere volūtat̄is et rōnis arbitrio cōstitat: n̄ deb̄ sanari nisi volūtarie. Medicina q̄ nō dabit homini nisi sciēt̄i et desiderāt̄i. Ordo igit̄ curatiōis hoīs regit ut p̄us p̄b̄f homo v̄z sit sciens hoc ē cognoscēs suū morbū. 2° s̄o v̄z sit desiderās auxiliū. et iō p̄mo s̄b lege naturali sibi reliq̄ exp̄it suā ignorātiā. 2° s̄o p̄ legē moysi fact̄ sciēs exp̄it suā impotētā. ut ex p̄ma exp̄erēt̄ia. s. ignorātiē querēt cōsiliū. ex 2° s̄o. s. impotētē desideraret auxiliū: qd̄ ē gr̄a xp̄i: quā p̄dicat euāgelii. Dicēdū q̄ nō ē detrimētū egroto medicine dilatio: si hoc exigit curationis ordo. Ad 2° d̄d iuxta quod dicit Aug. i li. 83. q̄onū. Sicut absurd⁹ ē q̄ iuuenilē etatē vell̄z eē in homine tēpōib⁹ s̄b d̄to. euacuaret enim pulchritudines que ceteris etatib⁹ suas vices atq̄ ordines gerūt. q̄a sic ip̄e dicit talis pulchritudo reb⁹ discedētib⁹ et succedētib⁹ pagis et habet decorē suū in singulis q̄buslib⁹ hoīb⁹ singula queq̄ etas ab infantia

vsq; ad senectū: sic absurdus est qui in ipso
 vniuerso gñe humano vnā etatē desiderat.
 Nā et ipsum tāq; vn' homo etates suas agit
 nec oportuit venire diuinit' magr'm c' imita
 tione i mores optimos formare nisi tpe iuue
 tutis. ad hoc valet qd apls dicit. ad gal. Sub
 lege quasi s' pedagogo paruulos custoditos
 donec veniret q p pphetas pmissus erat.
 Secūdu hoc dō. q non defuit generi humāo
 aliqua pfectio que eēt sibi necessaria s' statū
 s' infantia gñis hūani fuit añ legē. puericia in
 lege: que etates nō sunt susceptibiles pfectōis
 discipline. Iuuent' tō tempore grē: que etas
 pfectionis doctrine susceptibilis est. et iō tūc
 dari debuit lex euangelii que est pfectio di
 scipline. Ad tertiu dō s' Aug. in li. 83. q.
 Aliud est qd diuina puidētia quasi puatim
 cū singul agit. aliud ē qd gñi vniuerso tāq;
 publicis vtilitatib' cōsulit. Nā et qd cūq; singlū
 ad certā sciam puenerūt: nō nisi ab eadē ve
 ritate suaz sigillatim etatū opportunitate
 illustrati sunt. Secūdu h' dō. q diuina sapia
 eā puidet prioribus iustis et posterioribus fm
 exigentā stat' et cōgruitatē puidētie gñalis.
 s' quā regrit' vt p grad' etatū mūdi grada
 tim decurrat cognitio vritatis s' similitudinez
 etatis singularis hominis: quāuis nō eā q tū
 ad necessitatē psonē et dispēsatōne puidētie
 psonalis. Ad qrtū dō s' Aug. in li. qōnū
 noui et vet. te. Damnu fuit iustis pōib': qā nō
 añ venit xps. s' quare an iustū vel iniustum
 sit. solent enim damna iusta esse. nūquid fur
 dephensus cum quadruplū iuxta legē odem
 nat: nō damnu patit: s' iustū est: ac p h' dānū
 quod hominū gen' passus est iuste prouenit.
 Ideo etiā pmissum ē quare et saluator inter
 ipa p mordia venire nō debuit. Cū enī pmos
 parentes circūuenisset dyabol' de victo hoīe
 triūphauit. et hic vict' gen' suū vōdidit pō
 Non ē iustū erat victoris statim auferre vio
 lenter spolia. qā qd facit de' iuste facit. Pre
 terea in li. qōnū no. et vet. te. 79. q. Cū acerue
 peccauerit homo. assentiēs enim fieri se deus
 idolatriā admittit: hoc est i deū peccauit. iōq;
 nō illi statū s' bneniri debuit: qui nec penituit
 Post aut iustis multa mala intulit sathanas
 Job. Ioseph. Jeremie. Isaie. et ceteris pphetis
 et iustis. Idcirco tunc missus ē xpus a deo pfe
 suo qui illū vincēt: et se manifestaret regnum
 illi' auferēs rōne nō potestate: quāq; oīa possit
 de'. s' illud facit qd cōgruit rōni vt irrespēn
 sibilis pgeneret. Ad vltimū dō s' Aug. in

li. qōnū noui et vet. te. Si ei cui necessitas imi
 net añ s' bneniat: erit quidē grat' nō valde:
 tñ poterit scire quid sibi pstitū est. Si aut in
 ipsa necessitate posito auxiliū ferat: sciet qle
 bñficiū cōsecut' sit. et de tribulatione ereptus
 plus grās aget. Idcirco recte pmo dimisit d'
 gen' humanū vti volūtate sua. nō tñ sine te
 stimonio sui in fabrica mundi. postea tō cum
 decidēt noticia dei in terra: et mores muta
 renf: visitauit gen' humanū p legē: ut cogni
 to deo et renouata lege timē inciperēt certi
 ga legē vedit iudicatur' esset añ' humanos.
 S; qā accepta lege a peccatis se nō cohibue
 rūt diu p pphetas admoniti: mot' misericor
 dia misit filiū p que facta ē redemptio et data
 est lex euangelice pfectionis. Secūdu hoc ē p
 q volūtas dei semp effecit ea que ptinebant
 ad hoīs salutē. nō tñ expediebat humāo gñi
 ut a pncipio et s' bneniret p xpm: et legē euan
 gelii. min' enim esset homo grat' liberatozi.

e Xpletis inquisiti

onib' de lege euangelii in gñali: ing
 rendū est in spāli de sanctionib' legis euāge
 lii. Notādū igit' q sicut i lege Moysi sunt le
 ges circa opera necessitatis: que sūt i pcepto
 et circa opera supererrogationis que sunt in
 uoto: sic lex euangelii cōtinet duas pres. Pre
 cepta in opib' necessitatis. cōsilia in operibus
 supererogatis. Primo igit' inquirēdū erit de
 pceptis euāgelid. 2' de cōsiliis. Itē sicut
 pcepta legis Moysi in tres vrias distinguūt
 in pcepta moralia. iudicialia. et figuralia. ita
 pcepta euāgelii trib' partib' cōtinēt. Prima
 pars erat moralīū. 2' iudicialiū. 3' sacramē
 taliū. Ideo isto ordine erit de pceptis euāge
 licis iquirēdū. Primo de pceptis moralib'
 2' de iudicialib'. 3' de sacramentalib'.
 Itē pcepta moralia euāgelii duplīciter sūt.
 Nam quedā sunt generalia respectu omniū:
 ut ea q cōtinēt in sermone dñi habito i mōre.
 Mat. 5. 6. et 7. et Luce. 5. et 6. Quedā tō sūt
 spālia psonaz puidētiū. ut pcepta que spālī
 dāt apostolis Mat. 10. et Luce. 9. et 10. Primo
 igit' erit ingredū de gñalib'. 2' de spālīb'
 seu picularib'. Itē circa gñalia pcepta p
 cedet ingitio fm ordinē euāgelice traditōis
 in qua pmo disponūt pcepta ad determinā
 tionē faciēdoz et uitādoz. cōsīl ad ordinādā
 itētōez faciēdoz et uitādoz. mat. 5. Attēdite
 ne iusticiā uestrā faciatis corā hoīb'. Item
 pcepta circa determinationē faciēdoz dispo

nunc hoc modo. Primo enim dāf pcepta ad ordinādā passionē irascibilis: cū dī Nat. 5. Dicitur est antigis. non occides. ego autē dico vobis nō irasci. 2° ad moderādā passionē occupabilis. cū ibidē dī dī. Audistis qā dī dī est. non mechaberis. ego autē dico vobis. oīs q viderit mulierē ad occupācēdū zc. 3° dāf pcepta ad ordinādū motū rōnabilē ibi Audistis qā dicitur ē. nō piurabis zc. Ego autē dico vobis nō iurare zc. Itē pcepta ordinātia passionē irascibilis cōsistūt in duob^{us}. in prohibitione et iussione. In prohibitionē ire cū dī. Audistis qā dicitur ē. nō occides zc. ego autē dico vobis q omnis q irascit fratri suo reus erit. In iussione recōciliatōis et cōcordie. Recōciliatōis respectu ei^{us} quē lesimus. cū dī Si offers mun^{us} tuū zc. vade recōciliari zc. Cōcordie respectu ei^{us} a quo lesionē accepim^{us}. cū dī. Esto cōsentiēs aduersario zc. Uel pceptū recōciliationis dāf respectu frīis hoc ē amici pceptū cōcordie respectu inimici. Secūduz q enāgelicū ordinē pcedam^{us}. Circa q pcepta ordinātia motū irascibilis querūt ista. 1° de ordine ad sequētia pcepta. 2° ut irasci vlt sit phibitū. 3° de gradibus hic positis circa ire reatū. 4° de pceptis recōciliatōis ad pxi^mū et cōcordie ad aduersariū.

Quantum ad primūz

sic obf. Uis imperans nālī pōr est in mouēdo q vis impata. Si q i ordine viriū anime vis imperans est vis rōnalis. vires impate irascibilis et occupabilis: naturalī pōr ē motus rōnalis motib^{us} irascibil^{is} et occupabil^{is}. ergo pōr pceptis enāgelicis ordinādis. Itē cū naturalī cōsequat^{ur} mot^{us} ire ad motū occupācē: quia sicut dīc Jo. Dam. Ira est audax et vindex lese occupācē. q pōr dī ordinari pceptū regulans motū occupācē: q irascibil^{is}. R^o ad pxi^mū dī. q ab inferiorib^{us} pcedit ad superiora ordinās inferiores mot^{us} pōr occupācē et ire: q sunt mot^{us} brutis animalis: vt postea ordinat mot^{us} superiores brutis rōnalis. quia sicut dī. i. ad Cor. 15. Prius est qd aiāle est: deinde quod spūale est. Ad 2° dī q illud ad qd pncipalī ordinat nā est cōseruatio nature. et ideo cū occisio destruat nām: pōr amouet radicem occisionis que est ira. Consequēter dō ordinat natura ad multiplicatōem nature: q ordinat p mōnitiū. vñ cōter remouet radicē inordinatōis adulteri circa multiplicatōem nature: que est occupācē.

Secundo queritur ^{ut} irasci

vlt sit phibitū. qd videt^{ur}: qā pluralī dicit Nat. 5. Oīs q irascit frī suo re^{us} erit iudicio

Item omnis affectio q captiuat et turbat motū rōis ē illicita: sicut patet in voluptate carnis in luxuria: in qua afficit occupabilis vñ dī. i. Cor. 6. Qui fornicat in corpus suum peccat. ibi glo. Ardor libidinis quo nulla maior voluptas animū suū tenet efficit^{ur} captiuum. et ideo talis voluptas illicita. Cū q i ira sit affectio turbās et captiuās libertatē rōis et discretionē: mot^{us} ire semp erit illicitus.

Itē si omnis qui irascit fratri suo reus erit iudicio. S; esse reū iudicio nō est nisi p culpa mortali. Ira igit semp erit culpa mortalis. Si dicat s^o beatū Hiero. sup eūdem locū. q ira ē omnis mal^{us} mot^{us} ad nocēdū. S; b cōtingit duplī. subito et cū deliberatione. Si subito tunc est veniale. si cū deliberatione mortale. Uñ Hiero. Subit^{us} mot^{us} cui nō cōsentit ppassio est. cui videt^{ur} cōcordare illud ps. Irascimini et nolite peccare. accedēte dō cōsensu passio ē mors in domo. Conē. Null^{us} mot^{us} nālī est culpabilis. Irasci est mot^{us} nālī. vñ dīc glo. sup. 5. Natb. Naturale ē irasci. q cū sit mot^{us} naturalis ipsi^{us} irascibilis: nō erit mot^{us} culpabilis. Itē null^{us} peccat i eo qd vitare non potest. S; irasci vitari non pōr. sicut dīc glo. sup illud. 4. ad epb. Irascimini et nolite peccare. Inuit^{us} tollero qd vitari non potest. et b dī. Si surgit mot^{us} animi qui ppter penā peccati nō ē i potestate nostra: saltim si ei cōsentiat ratio. q null^{us} peccat irascēdo. Itē Haymo sup eundē locū dīc. Permittit apostol^{us} irasci q pphibet irā ad affectū dūcē cū dīc. Irascimini et nolite peccare. Irasci igit nō est phibitū.

Itē Ambro. sup eūdem locū. Irascimini cōtra peccātes. qd est nālī mot^{us} ai: q solet ad pfectum ptinē deliquentiū. Ideo irascēdū eē dīc ostendens hanc iram esse bonam. Si uero ex his dicat^{ur} q irasci aliqñ non sit peccatum. Contra. In ps. Irascimini et nolite peccare. glo Irasci omnino uel leniter peccatū est. R^o. Cum sit triplex uelle. s. uelle nature. uelle grē uelle uitii. sicut dīc glo. ad ro. 7. super illud. nō enī bonum hoc ago zc. Motus ire potest surgere ex uolūtate nature. uel uolūtate grē. uel ex uolūtate uitii. Si ex uolūtate nature seruato modo et causa idifferēs est. et fm b dīc Hiero. super Natb. 5. Naturale est irasci: ita tamē ne sine causa fiat. Si ex uolūtate grē sic

bb

irasci laudabile est: et procedit ex zelo. et 1° B
 dicit glo. Ambro. ad Epistolam. 4. quod irascendum est contra
 peccantes. Unde dicit apostolus. Irascimini contra omnes
 hanc iram esse bonam. Si vero ex voluntate uiti
 tii irasci culpabile est: et procedit ex impatia:
 unde secundum hoc dicit beatus Gregorius super Iob. 5. Strultus
 nix interficit iracundia. Alia est ira quam impatia
 Alia quam zelus facit. illa ex vitio: hec ex virtute.
 Quam phinees habuit. Numeri. 25. Vely non
 huerit. i. R. 2. Si enim sic primos ut nos amare
 precipimur: restat ut eorum erroribus sicut nostris
 vitiis irascamur. Ad illud ergo quod primo obicitur.
 quod generaliter dicitur quod omnes qui irascuntur. dicitur quod non dicitur
 generaliter ira quod extendat ad irasci quocumque modo.
 sed secundum quod irasci procedit ex vitio. aliud est enim
 irasci fratri: aliud irasci peccatori. aliud irasci abso
 lute. Irasci fratri semper procedit ex vitio. Nam
 frater hic dicitur primus ratione conditionis nature et
 possibilitatis ad conditionem gratie in quantum huiusmodi. unde
 secundum hoc ira infigit in naturam: et diffinitur ab
 aug. 14. de ci. dicitur. Ira est ulciscendi libido. Ira
 sci vero peccato procedit ex virtute: quia ex amore
 seu zelo iusticie: de qua dicit Crisostomus. Ira que
 est ex causa et non ex passione est iudicium: non
 motio illicita: et iudicium dicitur motus iusticie.
 Irasci vero absolute dicitur quod indifferens est: ut motus
 est ex ipsa natura: quod motus cum est in peccato or
 dinatur per zelum. cum est in personam seu naturam
 inordinatur per vitium. Ad 2° dicitur quod perturbatio
 rationis contingit dupliciter. ex infirmitate nature. et
 tunc est perturbatio penalis. et ex voluntatis per
 uersitate: et sic est perturbatio culpabilis. Ex in
 firmitate nature puenit perturbatio in ira per
 zelum. ex peruersitate voluntatis in ira per vitium
 unde ad perturbationem in ira per vitium sequitur obnu
 bilatio rationis. ad perturbationem in ira per zelum sequitur
 clarificatio mentis. unde dicit Gregorius super Iob. In
 recti emulatione unde mens turbatur ne videatur:
 inde proficit ut ad videndum veri clarescat: sicut
 cum infirmati oculo colirium mittitur: lux per
 nit negatur: sed inde eam post paululum veraci
 ter recipit: nam hanc ad tempus salubriter amisit
 Si ergo intelligatur illud quod obicitur de ira per vitium
 procedendum est quod concludit iram esse affectionem
 illicitam. Si vero de ira per zelum. dicitur est quod perturba
 tio que est in ira per zelum non auferit usum seu li
 bertatem rationis: nisi secundum quod et ad tempus ut postea
 proficiat ratio in cognitione et libertate ampliore
 Ad tertium dicitur sic primum. quod contingit irasci sibi
 et sine consensu: et dicitur per passionem. et cum delibera
 tione et consensu voluntatis nocendi: et dicitur passio
 primo modo veniale. 2° modo mortale. quod in

telligitur prohiberi: cum dicitur. omnes qui irascuntur reus
 erit iudicio. Ad quartum quod obicitur quod irasci
 naturale est patet ratio ex distinctione supra
 dicta. Ad quantum quod dicitur quod irasci non est in po
 testate nostra dicitur. quod si intelligatur de ira passi
 onem manifeste falsum est. Si de passione dicitur
 quod postquam insurrexit non est motus passionis ire
 in potestate nostra. sed antequam insurgat in potestate
 nostra est vitare ne surgat. et hoc quantum ad
 motus singulos: et si non quantum ad omnes. secundum
 quod dicitur de venialibus peccatis. hoc autem est si nos
 secundum consilium beati Gregorius. Vos munimur: quod dicitur super
 Iob. quod duobus modis possidere animam ira dis
 suadet. primum est per cognitionem passionis unde
 2° per cognitionem parte infirmitatis. Consider
 rata enim infirmitate propria mala nobis excusat
 aliena. Ad reliqua vero per rationem ex predictis.

Tertio queritur de

gradibus positus Mat. 5. circa ire reatum. Nam sic
 Rabanus dicit super illud Mat. 5. Omnes qui irascuntur
 fratri suo. Gradus sunt in istis peccatis. primo
 est irasci: et habet motum animo retinere. plus est si
 vocem motu ipsa extorsit qua feriat ille cui
 irascitur. plus est si certa vituperatio increpat.
 Si gradus sunt in pena. nam minus est iudicium
 quam adhuc cum reo agit: et est defensionis locus.
 plus est consilium quam adhuc iudices inter se con
 sultant quo supplicio damnent quem constat esse dan
 andum. plus est etiam iehena ubi nulla sen
 tentie dilatio: et ita quod propter et certis modis
 exprimi non potuit quibusdam similitudinibus distin
 ctum est. Juxta hoc incidit quod utrum in peccatis sit
 ponendus gradus. Nam Tullius posuit omnia peccata
 equalia his rationibus in li. de padoyis. Peccata
 non reperiuntur euentu: sed vitis hominum metienda sunt
 Nam in quo peccat id potest esse aliud alio
 minus: aut maius. ipsum quidem peccatum quantum
 quod probat exemplo tali. auri nanem euerteret gu
 bernator an palee in re aliquatulum hoc est in
 damno: et in infamia gubernatoris nihil interest.
 Ex quo relinquatur: quod cum ratio sit gubernator.
 vita vero sic navis: res vero in qua peccat velut
 onus navis: quod quantum ad errorem rationis erit in
 omnia in peccatis. Item arguit Tullius. Si virtutes
 sunt pares paria esse vitia necesse est. Sed
 virtutes sunt pares sicut habet apud. 20. Patria
 civitatis equalia. ergo vitia omnia sunt equalia.
 Item si virtus comparatur rectitudini. Recto autem
 nihil est rectius. ergo virtute aliqua nihil erit virtu
 osius. Erunt igitur virtutes pares. et inde ut primum.
 Item peccatum non est appetitum malum: reus

sed deſtio melioꝝ. ſicut dicit Aug. Si q̄ rō p̄ſſi
ſumit ex dereliq̄ōe boni quod eſt ſummum.
Bonū aut̄ illud eſt unū. q̄ deſtio vno modo
erit. Paria igit̄ erunt peccata: ex quo eſt par
deſtio. Itē arguit Tullius. Peccare ē rōis
q̄li transire lineas hoc eſt limites honeſtatis:
q̄ longe autē p̄grediariſ cū ſemel tranſieris
ad augēdam culpā tranſeundi nihil pertinet.

Item idem. Peccare nemini licet. q̄ ſi nō
licet id vno tenet. ſ. ga nō ē licitū. Si arguit
non licere. hoc autē q̄ dico nō licitū nō maius
nec min⁹ fieri pōt. Si q̄ ex eo peccata naſcūt:
equalia eſſe oportet. Itē omnes moꝝ p̄
uatiōe uite ſunt pares. omnes cecitates p̄
uatiōe viſus ſunt pares. q̄ omnia peccata ī
p̄uatiōe boni ſunt paria. Contra. Grego.
ſup Ezech. aſſumens illud Job. Per ſingulos
gradus meos p̄nūciabo illū omnipotēte deū
Per ſingulos gradus ſuos p̄nūciat q̄ p̄ incre
mēta ſtutū que acceperit ei laudē reddir.

Itē idē in eodē. Si grad⁹ ī cordis aſcēſiōe
nō eſſent. p̄s. nō dicit. Ambulabūt de virtute
in virtute. Item idem ibidē. Alia ſunt vir
tutis p̄moꝝdia. aliud p̄ueſt. aliud p̄ſeſtio. Si
enim ipſa fides ad p̄ſeſtiōē ſuā nō q̄buſdaꝝ
gradib⁹ ducereſ: nequa q̄ ſancti apli minime
dixiſſent auge nobis fidē. Ex hoc q̄ reliquit
q̄ ī ſtutib⁹ ſunt gradus: et ſtutes ſunt impa
res: et etiā vna virt⁹ ſibi ipſi impar ſm di
uerſos ſtat⁹. Multo q̄ fortius ipſa peccata.

Item aug. in ſermone habito in mōte. Si c̄
in trib⁹ gradib⁹ ad peccatū p̄ueniſ. ſuggeſti
one. delectatione. oſenſione. ita ipſi p̄ſi tres
ſunt et ſie. in corde. in ſaſto. in oſuetudine.

Itē Grego. Peccatū trib⁹ modis admittitur
Nam aut ignorantia. aut infirmitate. aut ſtu
dio p̄petraſ. et graui⁹ q̄ ex infirmitate eſt q̄
q̄ ignorantia. et multo grauius ſtudio q̄ q̄
infirmitate peccaſ. Itē q̄ dubitat q̄n mai⁹
ſit peccatū idolatria q̄ ira. Itē q̄ mai⁹ pec
catum homicidiū q̄ fornicatio. et q̄ mai⁹ pec
catū īterficere patrē q̄ inimicū. Itē ſi p̄ſa
omnia eſſent paria: omnib⁹ p̄ſis deberet par
pena. q̄ non admittit nec lex nec rō. In p̄di
ctis q̄ rōnib⁹ videt̄ manifeſte erraſſe Tullius
in li. de paradoyſ. Itē querit̄ qualē reat⁹
illi diſtinguūt: cū dicit. q̄ irascitur reus erit
iudicio. qui dixerit racha reus erit oſilio. qui
fatue reus erit iebēne. Nam apls Galatas vo
cat inſenſatos. ad gal. 3. O inſenſati galate zc
Dicit q̄ fatue fratri. R. vō q̄ gradus ſunt
in peccatis: et peccata alia aliis maiora et mi

noꝝ ſunt ſimpli⁹ loquēdo. ſm qd̄ tñ vicūtur
peccata equalia. et loquimur et peccatis moꝝ
talib⁹. Conſideraſ enim peccatum vt auerſio
ſeu p̄uatiō boni. Conſideraſ etiā vt nocumē
tum ſeu reat⁹ ſupplicii. Primo mō dupli⁹. nam
bonū c̄ p̄uatiō ē p̄ſm duplex ē. nature et grē.
In bono autē nature accipit̄ reſtitudo rōis
ſeu voluntatis et habilitas ſuſceptibilitatis
gratuite p̄ſeſtiōis. In bono tō gratuito
accipit̄ gratia gratū faciēs absolute: et gratia
gratū faciēs determinate: pat̄ intrat eſſen
tialit̄ in qualib⁹ ſtute et etiā grā gr̄is data. Si q̄
oſideret̄ peccatū vt p̄uatiō boni naturalis:
diſtinguēdū ē. ga aut vt p̄uatiō reſtitudis
inate rationi et volūtati que absolute et vno
modo eſt. et tūc dicemus quo ad hoc peccata
equalia attendēdo p̄uatiōē vni⁹ reſtitudis
quāuis differētē diſpoſitioni curuitatis inue
niam in peccat̄ ſm maiore elongationē a recti
dine. Et ſi hoc ſunt in equalia et alia maiora
aliis. Si tō oſiderem⁹ vt p̄uatiōe; bilitat̄ ſeu
ſuſceptibilitat̄ boni gratuiti ſm b̄ inueniunt̄
peccata in equalia. Nam ad aliud reddit̄ aliam
in bilitatē ad grām. hec aut p̄uatiōis vna
oſtingit̄ ex differētē modo auerſionis volūtati
a bono. Item ſi oſideret̄ vt p̄uatiō boni ḡ
tuiti diſtinguēdū eſt. ga aut boni ḡtuiti abſo
lute. et quo ad b̄ inueniunt̄ adhuc peccata eq̄lia
quia omnia p̄ſa mortalia p̄uat̄ vnu bonū: b̄
eſt grām absolute. aut boni ḡtuiti gratum fa
cientis determinate: pat̄ ē eſſentialit̄ ī qualib⁹
ſtute ſeu ḡtuiti gratis dati. et ſm b̄ inueniunt̄
p̄ſa equalia. Nam odiū ſrnum ſm hoc mai⁹
malū eſt q̄ fornicatio. ga p̄mo et p̄ ſe p̄uat ca
ritatē. tñ ga onere ſunt ſtutes p̄ oſequens
p̄uat alia. fornicatio tō p̄mo et p̄ ſe p̄uat ca
ſtitatē: quāuis p̄ oſis alia. mai⁹ aut bonum ē
caritas q̄ caſtitas. Si ſi ſm hoc mai⁹ malū
eſt infidelitas q̄ odiū: nō p̄dicta rōne: ga p̄uet
mai⁹ bonū. ſi ga plura p̄uat bona. p̄uat enī
infidelitas bonū ḡtū faciēs. vt fidem formatā
et ceteras: per oſequēs et bonum grati datum
vt fidem iſormem et ſpem et timorem. Si
oſideret̄ p̄ſm vt reat⁹ dupli⁹ eſt. Nam reat⁹
aut eſt reſpectu amiſſiōis glorie. aut reſpectu
paſſionis iebēne. Si reſpectu amiſſiōis glie:
diſtinguēdū eſt. aut reſpectu glorie absolute:
aut reſpectu glorie determinate. reſpectu glo
rie absolute inueniunt̄ p̄ſa equalia quo ad re
atum. Omne enim p̄ſm mortale fac̄ reum
amiſſione glorie ſimpli⁹. Si reſpectu glorie de
terminate ſm q̄ nos dicim⁹ q̄ habēt̄ maiore

grām debet maior gloria. fm hoc inueniunt
peccata inaequalia quantum ad reatum. s^m q^d peccatū
i aliquo puatur maior grā q̄ in alio. Si ho
consideret reatus peccati respectu passionis
iehenne distinguendum est quia in passione
iehenne attendunt duo. diuturnitas et acer-
bitas. Quantum ad diuturnitatem passionis
inueniunt equalitas in peccatis: quia omnibus
peccatis mortalibus debet eterna pena. Quan-
tum vero ad acerbicatem inueniunt inaequalitas
quia differens acerbitas pene respondebit dif-
ferentibus peccatis: et maior et minor. Hanc autē
differentiam facit differens causa auersionis q̄
est in peccatis. Secundū hanc distinctionem
patet: quantum ad quid attendit equalitas i
peccatis: et quantum ad quid inaequalitas. No-
randū autem ad maiorem euentiam: q^d gradus
qui sunt in peccatis et maioritas seu augmē-
tum et diminutio discernunt triplici radice.
In peccato enim est auersio ab incommutabili
bono et increato. et desertio boni creati meli-
oris et auersio ad bonū commutabile deterius.

Circa auersionem a bono incommutabili me-
surant peccata ingratitude et contemptus. In-
gratitudo diuine beneficentiae. contemptus iusti-
cie. Rōne ingratitude dicim^{us} fornicationem
fidelis maior esse peccatū q̄ fornicationem infi-
delis. Rōne contemptus dicim^{us} maius peccatū
quod est ex infirmitate q̄ q̄d ex ignorantia:
et quod ex studio q̄ quod ex infirmitate: sic
dicit beatus Gregorius. Circa desertionem boni me-
lioris de qua dicit aug^{ustinus}. Peccatum nō ē appē-
titus malorum reorum: sed desertio meliorum. mensu-
rant peccata secundum differentiam boni quod dese-
rit. quod variatur tripliciter. Est enim desertio ma-
ioris boni: et desertio boni magis debiti: et de-
sertio boni pluris seu multiplicioris. Rōne
desertionis boni melioris dicitur maius peccatum
odium q̄ fornicatio: quia in odio principaliter
deserit bonum caritatis. in fornicatione bonū
castitatis. Maius autē bonū est caritas q̄ casti-
tas. Rōne desertionis boni magis debiti maius
peccatū ē fornicatio sacerdotis q̄ fornicatio
layci. quia sacerdos amplius tenet seruare
bonū castitatis q̄ laycus. Rōne desertionis
boni multiplicioris maius peccatum est infi-
delitas q̄ odium vel fornicatio. quia infidelitas
puat bonū gratū faciens: et propterea bonū gratis
datum ut fidem infirmam. odium autem vel
fornicatio nō tollit fidem infirmam. Plura igitur
bona puat infidelitas q̄ odium vel fornicatio.
Circa auersionem ad bonū commutabile deterius

habet mesurari peccata rōne libidinis: quam
distinguit aug^{ustinus}. improbam voluntatem secundum quam
assignat aug^{ustinus} gradus i peccatis i corde. i fa-
cto. i consuetudine tamque tres mortes. vna quasi
in homo cum corde consentit libidini. altera p
lata iam extra portam: cum i factum peccat
assensio. tertia cum i consuetudine mala tanquam
mole terrena premat anima quasi i sepulchro
iam putres. Ad aliud igitur quod primo obicitur quod peccata
nō reperiuntur eadem: sicut vitia hominum merienda sunt per
ratiōem. Nam cum vitia dicat Tullius auersiones
seu declinationem a rectitudine ratiōis. Declina-
tionem autem a rectitudine possum^{us} comparare
vel quantum ad terminū a quo. et secundum hanc decli-
nationem ab vno. vel quantum ad terminū ad quem
et secundum hoc declinatio multifaria est quasi infi-
nita. Rōne igitur termini a quo dicitur peccata equalia
nō rōne termini i que. et sic etiam dicitur de euentione
navis quod quantum ad inscientiam gubernatorum ni-
hil interest sine nauis euentae que fert aurum
seu nauis que fert paleas. Ad 2um quod argu-
it per equalitatem virtutum equalitatem vitiorum
dicitur quod nō sequitur nisi solo modo quo ad quod. vir-
tutes enim dicuntur pares: quia consistunt ab vno et
i vno et ad vnum. Peccata vero dicuntur paria
solum propter recessionem ab vno. nō tamen i vno
consistunt nec ad vnum: sed ad multa referuntur: et ex
multis causantur: et ex tot quot possunt esse pec-
candi circumstantie. Ad aliud quod obicitur quod de-
sertio que causat peccatum est vna i peccatis.
dicitur quod illud solum vix est secundum quid. s^m q^d re-
ferim^{us} ad vnum primum bonum: quod est deus. seu s^m
quod referim^{us} ad vnam primam rectitudinem ratiōis
ut dictū est: nō tamen s^m quod referim^{us} ad casus siue cir-
cumstantias desertionis. imo s^m hoc multiplicat et
diuersificat secundum plus et minus desertio i peccatis
s^m quod dicerem^{us} curuitates que sunt declinationes
a rectitudine. equalis secundum quid solum referendo
ad vnam rectitudinem a qua ē declinatio i omnibus
curuitatibus: nō tamen dicerem^{us} omnes curuitates equi-
lis dispositiois secundum inflexionem declinationis:
immo secundum hoc dicim^{us} curuū curuo curui.
Ad aliud quod dicitur quod peccare est transire li-
neas et per responsio. Simpliciter enim nō est verum
quod dicitur: quod nō differt ad augendum culpam in seculū
quod longe progrediari nisi solū quo ad quod.
Sicut ad aliud quod dicitur: quod non licere equaliter est in
omnibus. dicitur quod quantum ad negationem quod ibi
intelligitur vix est: sed quantum ad puationem et
aptitudinem que ibi intelligitur falsam est.
Ad aliud quod obicitur quod mortes sunt pares. dicitur quod
peccata dicitur mors et dicitur corruptio. mors i quantum

puat vitā grē. corruptio rōne vuln. erati
nis nature. Quānis g̃ peccata sint eālia rōne
puationis grē absolute. ut dictū ē: hoc est in
quātū sunt mortes: nō tñ erūt equalia rōne
vulnerationis nature inquantū corruptiōes
īmo sunt ibi gradus s̃^o accessum maiorem. ⁊
minorē ad corruptionē ultimā s̃m q̃ pontif
grad^o mortui in domo mortui ī porta. ⁊ mor
tui ī sepulchro. Ad ultimū dō s̃^o beatu;
Greg. Creuit gradus culpe. creuit ordo snie
quia in iudicio adhuc causa deducit ī oculo
iam culpe snia diffinit. In iebēna rō ignis ea
que de oculo egredit snia explet. Qua igif
dñs humanoz aduū s̃b breui examine gress^o
enumerat: ira sine voce iudicio. ira cu; voce
oculo: ira ī uoce cū sermone. Orumelie iebēne
ignib^o mancipat. Nota etiā s̃^o aug. In p̃mo
ē ira tñ. in 2° ira ⁊ vox. in 3° ira ⁊ vox ⁊ cer
ta exp̃sio irrisionis. Itē nota s̃^o Grego. in
dicū ē discussio: oculū s̃nīe diffinitio. Iebē
na ignis snie executio. p̃mū erit cū uicē. esu
riū 2° cū uicē. Itē maledicti. Mat. 23°
cū infligēs pena iebēne. Itē nota s̃m ang.
iebēna ignis nec dānationē hēt dubiā: sicut
iudiciū: nec dānati penā sicut oculū: sed in
iebēna ignis certa est dānatio ⁊ pena dā
nati. Ad illud aut q̃ ob̃ ultimo q̃ ap̃lus
uocat galathas fatnos seu insensatos dō s̃^o
ang. in sermone dñi in monte: cum ait. Qui
dixerit fatue duo staudiuē ⁊ frī suo: ⁊ sine
causa: hoc est vñ defendit q̃ ap̃lus galathas
uocat stultos: quos etiā frēs noīat. non enim
hoc fecit sine causa.

Quarto queritur de

p̃ceptis recōciliationis ad primū ⁊ scordie
ad aduersariū. De p̃cepto g̃ reconciliationis
dñi Mat. 5. Si offers mun^o tuū ad altare ⁊ ibi
recordat^o fueris: q̃ frater tuus habet aliquid
aduersus te: relinque ibi mun^o ⁊ uade prius
recōciliari frī tuo. Circa q̃ p̃ceptū icidit q̃
p̃mo de hoc q̃ dñs. si offers mun^o tuū relinque
ibi: non dixit. refer vel reporta: quia sicut dñs
ibi in glo. Qd̃ recte offert mutari non licet.

Itē ecclias. 5. Omne qd̃ uoueris redde
Et in ps. Uouete ⁊ reddite. Ex quib^o uidet^o
q̃ mutari non possit. s̃ bi^o q̃ōnis discussionez
⁊ solutionē habes supra q̃ōe de uotis. Itē
querit^o ut q̃ hoc qd̃ dñs in isto p̃cepto: uade p̃
reconciliari frī tuo sit intelligendū ad lram.
Ad qd̃ arguit ang. De absente ultra mare cō
stituto potest fieri q̃ hēat aliquid aduersum

aliquē aliū. Absurdū ē aut credere añ altare
mun^o relinquēdū: qd̃ post terras ⁊ maria p̃
agrata offerat deo. Cogimur igif illō p̃ceptū
sp̃ialī intelligere. Coñ. Aug. Si accipias
ad lram fortassis aliquis credet ita oportere:
si p̃ns frater est. non enim dñi^o differri pōt
ut mun^o illud relinque añ altare iubeatis.

R^o p̃ distinctionē. ga aut frater ē p̃ns aut
absens. Si absens intellī ire sp̃ialī. si p̃ns cor
poralī. Unde aug. in sermone dñi in monte.
Pergendū est nō pedib^o corporis s̃ motibus
animi: ut te humili affectu p̃ternal fratri: ad
quem cara cognitione cucurreris in opectu
ei^o cui mun^o oblat^o es. Ita. n. etiā: si p̃ns sit
poteris eum non simulato aīo lenire: at q̃ in
grām puocare ueniā postulādo. si hoc prius
coram deo feceris p̃gens ad deum non pigro
motu corporis s̃ celerrimo dilectōis affectu at q̃
inde ueniēs. i. intētionē reuocās ad id quod
agere cepas offeras mun^o tuū. Itē querit^o
utrū ille cui iniuriatū est debeat amicitia q̃
rere. Ad qd̃ dñs aug. sup̃ illū tex. Si frater b;
aduersus te. i. si tu cū in aliquo lesisti. tunc. n.
ipse b; aduersus te. nam nos hēm^o aduersus
illū: si ille nos lesit: ubi non est opus p̃gere ad
recōciliatōem. Coñ. Job. Criso. sup̃ Mat
Si p̃ gloria salutis tue iubet te dñs amicitia
facē: magis iniuriat^o debes rogare. q̃ ille cui
iniuriatū est debet petere ex p̃cepto amicitia
⁊ recōciliatōez. R^o duplex est debitū. ne
cessitatis: sine quo non est salus. ⁊ sine hoc ex
isto p̃cepto ille cui ē iniuriatū nō d; reconci
liatione querere. Uñ ang. in sermone dñi in
monte. Non ueniā postulabis ab eo q̃ tibi
fecit iniuriā: s̃ tñ dimittis sicut tibi a dño dē
mitti cupis qd̃ ipse dimiseris. Et est debitū p̃
fectionis: qd̃ ofert ad maiore gloriā. ⁊ h̃ mō
dñs Criso. q̃ iniuriat^o debet recōciliatōez q̃rē
ut duplicē gloriā ofeāris. unā ga iniuriat^o es
alteram ga p̃or rogasti. Non enim uolens te
de^o s̃sternere s̃b pedib^o ei^o iubet te p̃us ro
gare: sed uolens tibi hūilitatis gloriā puidē.

Postea q̃rit de p̃cepto scordie ad aduer
sariū. nam aut intellī aduersari^o ille dyabol^o
aut de^o: aut homo: aut nostra caro. Si intelli
gat de aduersario q̃ est dyabol^o: de q̃ dicit. i.
Petri. ult. Aduersari^o uester dyabol^o ē. Et
Zacha. 3. Sathan stabat a dextris ihu ut ad
uersare ei. Coñ. s̃^o h̃ debēm^o eē scordes
⁊ benigni dyabolo. Nam in greco hēf. esto
beniuol^o uel benign^o aduersario: ubi nos ha
bēm^o. esto ofentiens ē. Itē dyabol^o non
bb;

est in via nec potest esse: imo est in ocio et in
 non potest ei competere quod dicitur. Esto sentiens ad
 uersario tuo: dum es cum eo in via. Item si
 intelligat de aduersario qui est deus: de quo dicitur
 Exo. 21. Ego dominus qui aduersus impium. Et Deut.
 25. Aduersus omnem iniusticiam obicit aug. Quod
 recte potest dici in via nos esse cum deo: quia sic
 dicitur illo sentiens aduersario tuo: dum es in via
 cum eo. Item si dicat quod intelligit de aduersario
 qui est homo secundum quod dicitur Josue. 5. Noster es an ad
 uersario? obicit aug. Quod potest conuenire quod se
 quod ne forte aduersario tradat te iudici. iudicem
 enim christum intelligo: an cuius tribunal omnes operis
 exhiberi. quo modo quod iudici traditur? est quod ante
 iudicem pariter exhibebis. Item si intelligat
 de aduersario qui est caro: de quo ad Gal. 5.
 Caro concupiscit aduersus spiritum: et spiritus aduer
 sus carnem. hec enim sibi inuicem aduersantur.
 Contra obicit aug. Multi homines faciendo opera
 carnis concordant et sentiunt ei: boni vero homines
 nunquam: sed eam sibi sentire cogunt. Non videtur
 igitur quod possit intelligi de aduersario aliquo
 modo dictioneque de deo: neque de dyabolo: neque
 de homine: neque de carne. Si vero dicat quod
 aduersario hic dicitur lex seu sermo diuinus: quia
 aduersus peccatum. unde dicitur. deus. Tollite li
 brum legis huius: et ponite in latere arche ut sit ibi
 contra te in testimonium. obicit aug. Quod operet
 nos in via cum eo esse. esse enim in via cum aliquo
 est respectu pariter gradiens. Item si dicat
 quod intelligit de angelo bono: qui etiam aduersario
 est sicut dicitur Numeri. 22. Ueni ut aduersarer
 tibi: quia pueria est via tua mihi: contraria.
 Contra. Dicitur est inter aduersarium et ministrum
 et iudicem. Et sic dicit aug. iudicem intelligo
 filium. Jo. 5. Pater omne iudicium dedit filio. mi
 nistrum angelum. Mat. 4. Angeli accesserunt et
 ministrabant ei. Si ergo alius est aduersario: alius est
 minister. bonus autem angelus est minister. aduer
 sario non est bonus angelus. R. aduersario potest
 intelligi aut deus: aut homo: aut sermo diuinus
 sed quod unum intellectum habemus deo sentire et
 illi esse beniuoli ut dicit aug. ut ei reconciliemur
 a quo peccando recessimus. unde dicitur apertus. Cum
 inimici essemus reconcili sumus deo. Ad illud
 quod obicit quod non competit nos esse in uia cum deo. ad
 hoc respondet aug. quia deus ubique est. nos cum in hac
 uia sumus cum illo ubique sumus. aut si non placet
 impios dici esse cum deo: quauis ubique preesto
 sit deus: quemadmodum cecos non dicimus esse cum
 luce et si oculos eorum lux circumfundat: tunc dicitur
 quod aduersario intelligit sermo seu lex diuina sed

quod dicit aug. qui mandata multa contraria carni. Et
 ad illud quod obicit quod non competit ut sit nobiscum
 in uia: respondet in glo. in uia. i. in christo recte gradi
 mur: dum ei obediendo ad uitam peruenimus. Uel
 potest intelligi aduersarius homo. Ad illud
 autem quod obicit aug. quod operat quod tradat mini
 stro respondet in glo. ne tradat te iudici. i. sit ca
 quare tradaris in manus christi. Pater enim omne
 iudicium dedit filio. Iudex autem tradat ministro
 i. angelo qui colligit sathaniam. Mat. 13. Item ob
 bitat de hoc quod dicitur in carcere mittaris: et non
 eris inde donec reddas nouissimum quadrante.
 Nam si per carcerem intelligit penam eternam seu in
 fernum. Sed ab inferno nulla est liberatio. Eccl.
 9. Quodcumque potest manus tua instatere operare:
 quia nec opus nec ratio est apud inferos quod tu pro
 nobis quod dicitur. Non eris donec reddas. Pre
 terea quod dicitur hic nouissimum quadrante. Respondet
 dum ad primum secundum aug. donec. i. nunquam sicut ibi.
 donec perueniamus in infernum. Et Mat. 11. Et non
 cognouit eam donec peperit filium suum primogeni
 tum. Ad 2. dicitur Rabanus quod quadrans gen
 tum nunci est: qui habet duo minuta. unde Mat. 12. vi
 dua misit in gazophylacium duo minuta: quod est
 quadrans. Exponit autem secundum aug. nouissimum qua
 drans. i. carnalis uita que designat in terra
 gen. 3. Terra es et in terram ibis: respectu aliorum
 elementorum. seu terrena peccata secundum Rabanum
 que de terra continentur. uel secundum eundem minuta
 peccata. Aliter potest dici quod quadruplex sum
 mas peccatum ita quod una pars est peccatum operis.
 alia est deliberatio peccandi seu studium. 3. uo
 luntas faciendi. 4. intentio faciendi. et hic est nou
 issimum quadrans peccati mortalis. Peccati
 vero simpliciter una pars est opus. alia sensus. 3. de
 lectatio. 4. i. quadrans nouissimum cogitatio.

Consequenter que

rendum est de preceptis quibus ordinatur
 passio seu motus concupiscibilis. Circa quod est
 ordo duplex. primo enim ordinatur ad decli
 nandum illicitam coniunctionem. 2. ad declinandum
 illicitam separationem: cum dicitur. Dicitur est quicquid di
 miserit uxorem etc. Item quantum ad declinationem
 illicitam coniunctionis introducitur deus. prohibito
 uoluntatis cum dicitur. Audistis quia dicitur est anti
 gamon mechaberis. ego autem dico uobis. omnes
 qui uiderit etc. 2. preceptum nitande occasionis
 cum sequitur. Si oculus tuus dexter scandalizat te:
 erue etc. Secundum hoc quod passio concupiscibilis seu mo
 tus ordinatur tribus preceptis. prohibito uolun
 tatis mechadandi. Iussione declinande occasiois

mechandi: et reprobatione repudii: hoc est separationis ab uxore que dat causam mechandi. Unde dicitur. Qui dimiserit uxorem excepta causa fornicationis facit eam mechari. 5. Mat. Et circa hanc partem plures incidunt rationes. Primo qualiter intelligatur preceptum quod prohibet voluntas mechandi cum dicitur. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum iam mechatus est. 2. an voluntas sit per se facta reputanda, quod videtur dicitur in precepto.

3. de precepto vitande occasionis utrum sit ad litteram observandum. 4. circa prohibitionem separationis ab uxore querenda essent duo. Primo de repudio. Sed illud determinatum est supra in questione de legibus iudicialibus: que consistunt in permissione. 2. de divorcio. Sed illud determinabitur in questione de matrimonio.

Quantum ad primum

obicitur. Cum doctrina salvatoris per omnia sufficiat salutem: precepta quibus ordinat saluator motus humanos debet per omnia sufficere salutem. Sed non sunt sufficientia salutem nisi generaliter ordinent motus humanos. Specialia ergo debent esse precepta quibus ordinat motus concupiscibilis. Contra. Non ordinat concupiscibile nisi quantum ad actum generationis respectu vitande mechie quantum ad voluntatem cum dicitur. qui viderit mulierem ad concupiscendum. 2. Uel quantum ad occasionem cum dicitur. Si oculus tuus dexter. Uel quantum ad interpretationem in dimissione uxoris que est mechia interpretativa: cum dicitur. Qui dimiserit uxorem excepta causa fornicationis. Item quare dictum est. Qui viderit mulierem ad concupiscendum iam mechatus est. et non magis. Qui concupierit iam mechatus est. nam peccatum mechie non committitur in speculatione seu cognitione mechandi: sed in voluntate seu concupiscentia mechandi. Redduntur igitur dictum esse. qui concupierit iam mechatus est: quod qui viderit ad concupiscendum.

Item cum intentio mechandi faciat mechum: conveniunt dictum esse. Qui viderit mulierem ad mechandum quod qui viderit ad concupiscendum.

Item cum videre dicatur per actum exteriorum visus et per actum interiorum intellectus: quod accipitur hic videre. Si dicitur quod solum accipitur per actum interiorum sicut dicitur Beda. Contra. Criso. Qui oculis incognitibus aspexerit mechus est completus. Unde. 3. tren. Oculum meum respicitur est anima mea.

Item. 31. Job. Pepigi sedas cum oculis meis ut nec cogitare de virgine. Ubi dicit Gregorius. Non licet intueri quod non licet concupisci. Item dicit Criso. quare non ponit legem mulieri sicut viro: ut diceret. Que viderit nisi ad concupiscendum

eum iam mechata est. Ad primum dicitur secundum Augustinum in nomine mechantium omne delectationem carnalem accipere: quoniam anima relicta lege superiorum turpi voluntate inferiorum pervertitur corruptis. Ubi aliter posset dici: quia concupiscentia est incentivum ad omnes illicitas concupiscentias; secundum generationem naturam originali corruptione transfundat radice omnis illicite concupiscentie in ipsa secundum hunc modum fundat. Ideo in prohibitione ad inordinari ipsi prohibet omnes illicite motus concupiscendi. Unde Dillan. Pretermissis operibus legis prohibet motus animi ad concupiscendum: sicut superiora prohibent motus animi ad nocendum. Ad 2. dicitur. quod est concupiscere ex subito motu sine deliberatione vel intentione perficiendi. et hoc est veniale: et dicitur Hieronymus. et Rabano passio: quam diffinitur motum subito sine deliberatione mali vel boni operis. Et est concupiscere cum deliberatione et intentione perficiendi et hoc mortale: et dicitur passio secundum Rabanum et Hieronymus. quia diffinitur affectionem deliberati animi: si sit locus perficiendi. Et hic ultimus modus melius exprimitur: cum dicitur. Qui viderit mulierem ad concupiscendum. Unde Augustinus. Non ait qui concupierit: sed qui viderit ad concupiscendum. id est. ex hoc fine et animo attendat ut eam concupiscat: quod iam non est titillari sed plene sentire libidini. Ad tertium dicitur. quod est sensus duplex ad delectandum et ad operandum. Ut ostendat quod non solum damnabilis est sensus ad opus fornicationis vel mechie: sed etiam sensus ad delectandum dicitur. qui viderit ad concupiscendum non ad mechandum. Ad alios quod querit qualiter videre accipitur dicitur. quod visus accipitur per omni motum qui est ad delectationem sic dicit Beda. Sed non solum corporaliter sed interiorum qui est in concupiscentia in qua aperitur illi oculi qui pro pena peccati parentibus male aperti legantur. Item. 3. tunc itur in affectum cordis: non quia deest voluntas sed occasio peccandi. Et cum hoc est videre ad concupiscendum est intendere seu sentire ad delectandum. quod potest contingere cum actione cognitionis intellectus vel cum speculatione exteriorum visus. Secundum hoc est intelligendum quod dicit Criso. et Gregorius. cum. scilicet exteriorum visu commissa est intentio seu sensus mechandi. Ad ultimum quod querit Criso. quare non ponit legem mulieri videtur. contra leges ponit. capiti enim loquens hoc est viro. per cor. xi. coram ad corpus hoc est mulierem facit suasionem.

Secundo queritur an

voluntas pro facto reputetur. videtur quod sic. Mat. 5. super illud. Qui viderit mulierem ad concupiscendum

bb 4

Glo. Sic bona voluntas cum deest copia agendi remuneratur: sic deliberatio cum molimine uitio rui damnatur: quia non potest quisque non potuit: aut non licuit: sed si voluit et proposuit ex conscientia accusatur vel defenditur. ergo voluntas reputatur pro facto et in malis et in bonis. Item super illud psalmi. Dixi confitebor etc. glo. Uotum pro opere iudicatur. uotum autem ibi uocatur voluntas. etc.

Item Aug. Si contingat aliquem non concubere cum uxore aliena: planum tamen est eum cupere: et si potestas desit ipsam fore facturum: non minus reus est: quam si in ipso facto deprehenderetur. ergo tantum puniuntur per hac voluntate quantum per voluntate commissa actu. Item super illud psalmi. Et enim in corde iniquitates operamini. glo. Quod uis et non potes dominus factum reputatur. Item 15. leui. super illud Mulier que parit etc. glo. Iniquitate pro facto reputatur. Item Grego. Qui cognoscit in nuptiam eo affectu inordinato ac si nupta esset et si nupta esset nihilominus cognoscere adulter est. ergo propter intentionem quam habet ad maius peccatum maius peccatum iudicatur: sed in genere sit minus. Cont. Aug. Unusquisque miser mala uoluntate efficitur: sed miserius potestate: cum desiderium male uoluntatis adimplet. ergo miserius est quis actu malo quam mala uoluntate. Item iste uult uoluntate plena occidere. si occidit actum: contrahit penam in partem: quam non contraheret etiam in plena uoluntate. ergo si deus districte iudex est: si deus puniet eum amplius pro actu quam pro uoluntate et non iniuste. ergo plus peccat iste in actu quam in sola uoluntate. Item plus puniendus est qui nocet proximo et sibi quam qui non nocet proximo sed sibi soli: quia malus non dicitur nisi qui nocet. Sed qui uoluntate plena uult occidere uel adulterari nocet sibi soli. Si occideret noceret sibi et proximo. ergo uoluntas hic pro facto non est reputanda. R. est uoluntas plena. et est uoluntas semiplena. R. quod distinguit aug. super gen. quia si partem sola cogitationis delectatione seu uoluntate perficiendi teneat mulier sola comedit. i. inferior pars rationis: et non uir. i. superior pars: cuius auctoritate cohibetur uoluntas ne ad opus ueniat. Si ergo adsit plena uoluntas: ut si adsit facultas perficiendi: tunc uir manducat: et est uoluntate plena. Item uoluntas plena autem est respectu peccati quod exercetur in anima non per corpus ut in peccato superbie et inuidie. Autem est respectu peccati quod exercetur in corpore seu pro corpore: ut in adulterio quod exercetur in corpore et homicidio quod exercetur pro corpore. His itaque positis distinguendum quod est reus peccati respectu prout

glorie: et reus peccati respectu passionis iebene. Respectu prout glorie tam uoluntas plena quam uoluntas semiplena que mortalis est: pro facto reputatur. Respectu uero passionis iebene uoluntas semiplena non pro facto reputatur.

Item uoluntas plena respectu peccati spiritualis quod totaliter interiorem implet pro facto reputatur quam ad passionem iebene. Uoluntas uero plena respectu peccati corporalis quod exercetur per corpus uel in corpore pro facto reputatur quantum ad generalitatem pene. quia tali uoluntati adiungitur copia ut in uoluntate plena adulterandi. nisi ira in uoluntate plena occidendi: que sunt passionibus brutis sensibilibus: que fundantur in corpore. et ideo puniuntur ista uoluntas sicut factum generalitate pene: quia in spiritu et in sensualitate et in carne. Quantum uero ad intentionem pene non uideatur reputari pro facto. et causa est. quia cum uoluntas in peccatis exercetur uel in corpore uel per corpus solet intendi in facto. Intentioni autem uoluntatis male rursus intentio pene. Ad illud ergo quod dicit aug. quod miserius efficitur cum peccatum implet: patet ratio. nam hoc dicit quia in actu impletionis intenditur uoluntas ad quam sequitur maior pena. Ad 2. rursus dicitur quod sunt pene temporales et pene eterne. Quantum ad penas temporales que inferuntur a iudice seculari uel ecclesie non reputatur uoluntas pro facto: nisi ubi nocentium inferuntur proximo. Quantum uero ad penas eterne que inferuntur a deo uoluntas nocendi proximo pro facto reputatur cum distinctione: que supradicta est. Unum nota quod factum duos habet respectus. ad facientem et ad illum cui fit. factum uero quantum ad illum cui fit et nocet habet penam in iudicio seculari uel ecclesiastico quod respicit manus. factum uero respectu facientis puniuntur a deo qui attendit animum. et quo ad hoc uoluntas pro facto reputatur. Ad ultimum uero sine preiudicio quod quantum ad uoluntatem plenam nocendi et actum nocendi proximo nullam uiam facit deus nisi contingat uoluntatem intendi in actu. et ideo qui habet plenam uoluntatem nocendi quantum non consequatur actum quantum in se est nocet alteri. et ideo uoluntas pro facto reputatur a deo.

Postea queritur de

istio precepto. Si oculus tuus scandalizat te erue ipsum et proice abs te. utrum sit ad litteram obseruandum. ut in illo qui habet oculos lasciuos et incontinentes: unde frequenter peccat in aspectu mulierum et in illo qui est lubricus in genitalibus membris et hiis. unde frequenter peccat ex ipsa inclinatione corrupta membrorum. Et uideatur

erpreſſe p iſtū tex. q̄ ſi erterit ſibi nel abſciderit hi⁹ membra non peccabit. Hoc etiā legiſi vitiſ patrum frequēter a ſanctis factū. Itē ſ⁹ ordinē caritatis null⁹ debz habere p̄cioſi⁹ corpus ſuū q̄ animā. ſi membrū corporis ſit in ſcandalū aīe oꝝ abici. Itē ſi ſine peccato membrū corruptū pōt abſcidi ne corruptōe ſua reliqua mēbra vel corpus inficiat. ſi multo magis ne anima inficiat. Conſ. In cano nib⁹ aploꝝ. Si q̄s abſciderit ſibi virilia non fiat cleric⁹. q̄a ſui ipſi⁹ eſt homicida et dei cōditioni inimicus. diſtin. 55. Itē ex oculo arelateñ. di. 55. Si q̄ ſe carnali vitio repugnare debere neſciētes abſcindūt ad cleꝝ puenire non poſſunt. Itē di. eadē Innocēti⁹. Qui partem cuiuſlibz digiti ſui ſibi ipſi volens abſcidit: hunc ad cleꝝ canones nō admittunt. Ex his canonibus videt⁹ q̄ non liceat aliquo modo ſibi ipſi aliq̄d membrū abſcindē. Itē querit⁹ quare non facit mentionē de ſinistro oculo vel manu eruendi: cum otingat ſcandalizari frequēter p̄ illa q̄ p dextera. R⁹ ſ⁹ ang. ad lram nullū membrū erui p̄cipit ſicut dī etiam in glo. 5. mat. Sed p̄cipit dñs remouere occaſionē peccandi. occaſio autem intellī duplī. que eſt ex nobis: vel q̄ eſt ex alio Ex nobis poteſt eē occaſio multis modis. Poteſt enim eſſe occaſio exterior: ex aſpectu: et tūc ocul⁹ ſcandalizat et cum bona intentione et tūc oculus dexteꝝ. Vel pōt eſſe occaſio ex oꝝaſtu et cum bona intētionē: et tūc manus dextera ſcandalizat. Vel pōt eē occaſio ex pte cognitionis interi⁹ cū intentione bona: et tūc etiā oculus dexteꝝ ſcandalizat: ſicut eſt in illo qui cogitat peccata ſua ad volendū: et ex cogitatione inſurgunt mali motus. Seu ex pte voluntatis vel operis. et hoc cum bona intentione: et tūc man⁹ dexteꝝ ſcandalizat. De oculo cogitationis in ps. Defecerūt oculi mei in eloquiū tuū. De manu opationis. 9. eccleſiaſtes Quodcūq; poteſt man⁹ tua inſtanter opare. Itē pōt eſſe occaſio peccandi ex nobis in ſtudio ſap̄ie ſeu in vita oꝝtemplatiua: et tūc ocul⁹ dexteꝝ ſcandalizat. Vel ī exercitio aſtine et tūc man⁹ dexteꝝ ſcandalizat. De oculo oꝝtēplationis Job. 39. Oculi eius longe p̄ſpiciūt. dī de aquila. 7. 41. Tūc ocul⁹ me⁹ videt te. De manu aſtione puer. 31. Manū ſuā miſit ad fortia. Itē poteſt eſſe occaſio peccandi et h̄ ab alio: et h̄ a ſiliario q̄ dī ocul⁹. Job. 29 Ocul⁹ ſui ceco. vel ab amico ſeu adiutore qui dī man⁹. i. cof. 12. Nunquid dīe ocul⁹ manū.

opa tua nō indigeo. et dexteꝝ q̄ eſt ſiliarius in diuinis ſeu ſpūalib⁹: vel adiutor ſi ſcandalizat abiciend⁹ eſt. et Mat. 5. Nō veni pacem mittere ſed gladium. Veni enim ſepare filium aduerſus patreꝝ: et inimici hominis domeſtici ei⁹. Sicigit amouēde ſunt occaſiones ducen tes ad malū. Dicēdū q̄ in p̄dictis caſib⁹ diſcernēdū eſt vitium a natura. Uitiū oculi vel alteri⁹ membrū p diſciplinā et oꝝtinetiā abſcindendū eſt. Seruanda tō eſt ipſa natura que bona eſt. Illud q̄ q̄d legiſ in vitis patrum non legiſ p̄ exemplū: ſed excuſat p̄ ſpūm ſanctū quo inſpirante crediſ eē factū: ſicut dīe aug. i. li. de ci. dei. De Sāpſone qui ſe occidit iudi. 16. q̄ non alī excuſat: niſi q̄a latenter ſpūſ h̄ inſſerat q̄ p eū mira cula faciebat. vñ ſ⁹ canones q̄cūq; ſibi tali occaſione abſciderit mēbrum erit irregularis. Ad aliud quod obī q̄ nō debēt haberi p̄cioſi⁹ corp⁹ q̄ aīa dī. q̄ h̄ intellī in cauſa martiri vbi oꝝeſſio fidei n̄ debz ſtrahi p̄ morte corporali: q̄a ſi ſtraherēt: iam p̄cioſior eſſet vita corporis q̄ aīe. Unde Mat. 10. Qui inuenit animā ſuā perdet eam: et q̄ pdiderit animā ſuā p̄pter me inueniet eā.

Ad vltimū dī q̄ nō eſt neceſſitas corrupti onis anime ex corruptione corporis: ſicut eſt neceſſitas corruptiōis vni⁹ mēbrū ex corrupti one alteri⁹. Uñ aug. i. de ci. dei. Sancta volun tate ſtabili p̄manente q̄cūq; ali⁹ in corpore fe cerit p̄ter culpam eſt patientis. Ad vltimū q̄d querit quare non facit mentionē de oculo ſinistro vel manu ſic de dextro dī. q̄ remouē do q̄d min⁹ p̄ſtat occaſionē ad malū: remouet et id q̄d magis. vñ ſi ſpūale ſtudiu⁹ vel aſtio abſcindenda eſt ſi p̄ſtat occaſionem peccati multo magis corporale ſtudiū vel aſtio et tēporalis ſiliari⁹ vel amic⁹ q̄ intelligūt p̄ oculū ſiniſtrum et manū.

Conſequēter queren

rendū eſt de p̄ceptis quib⁹ ordinat⁹ mor⁹ rōnal duplex aut eſt ordo vis rōnalis in ueꝝ et in bonum. Ordinat⁹ q̄ vis rōnalis p̄ p̄cepta duo in ueꝝ uidel; p̄ p̄hibitiōez iuratiōis cū dicit Mat. 5. Audisti q̄a dictū eſt atigſ nō iurabis ego auteꝝ dico vobis nō iurare omnino. Et p̄ inſionē ſimplicitatis aſſertōis: cū dī. Sit aut ſermo ueſter eſt eſt non nō. Itē ordinat⁹ in bonū p̄ p̄cepta triplī. p̄mo p̄ p̄ceptū pat̄e ī perpeſſiōe iniuriar: cū dī. Audisti q̄a dictū eſt. Oculum p̄ oculo. ego aut dico vobis nō reſiſtere zc. 2° p̄ p̄cepta beneficentie in

erogatione bñficior: cū dñ. Qui petit a te da
ci. 3° p pcepta caritatis in dilectione inimi-
cor: cū dñ. Audistis qd dñs ē. diliges amicu
tuū zc. ego aut dico vobis. diligite inimicos
vestros zc. Primo igit inquirēdū est de pbi-
tione iuratōis. 2° de pcepto simplicis af-
fertōis vritatis. Sed de hoc sufficienter deter-
minatū est in ingitōe decalogi. qōne de pre-
cepto. Nō falsum testimoniū dices. 3° que-
rendū est de pceptis paciētie. 4° de pcept
bñficentie. 5° de pceptis caritatis.

Quantuz ad primum

querit vtrū iurare sit vlr pbitū r malum.
quānis aut illud fuerit supra pleni^o disputa-
tū qōe de 2° pcepto decalogi: adhuc tñ circa
b^o obf in hūc modū. Cū enim iurare sit actus
per quē assimilamur deo: quia dñ in ps. Jura-
uit dñs r nō penitebit eū. de^o autē nullū pōt
facere malū. q̄ iurare simplr n̄ ē malū. Itē
iuravit xp̄s. Amē amē dico vobis in Jobe i
multis locis. Iuravit angel^o. io. apod. iuravit
ap̄l̄s ad phil. i. Testis est mihi de^o zc. q̄ iuraf
nō ē peccatū. Itē in veteri testō tā p̄iar-
che q̄ p̄be licite iurauerūt. q̄ licitū ē iurare

Item Deut. 6. dñ. Dñm deū tuū timebis r
illi soli seruies r p nomē ei^o iurabis. Si q̄ alia
que ponit in ista serie pceptionis sunt licita
q̄ silr r istud. Itē Mat. 5. dic dñs. Dicitū est
antigs. reddes dño iuramēta tua. Omne aut
qd dñ reddi dño licitū est. Iuramētū q̄ licitū
est. Item in ps. dñ. Laudabūf omnes q̄ iu-
rant in eo. S; null^o dñ laudari de malo. q̄ iu-
rare in deo non est malum. Contra. Jacobi
ultimo. Nō omnia fratres mei nolite iurare
neq; p celū neq; p aliud quodcūq; vt non sū
iudicio decidatis. q̄ q̄ iurat aliquo modo de-
cidit sū iudicio. q̄ peccat mortalr. iuraf ergo
malū est simplr. Itē aug. in sermone de p-
iurio. falsa iuratio pñciosa. v̄a periculosa. se-
cura nulla. Itē iurare sine causa est assumē
nomē dei in vanū. q̄ iurare omni circūstātia
remota ē malū: q̄ tra pceptū. Itē iurare
multiplicatū p osuetudinē est peccatū. vnde
dic̄ interl. Usam iuramēti p̄bibet. i. osuetu-
dinē. Itē tra. Aug. sup Mat. 5. Juratio nō
est bona: non tñ mala est: cū est necessaria. q̄ ē
indifferēs. Item obf Deut. 6. Per nomen
dei tui iurabis. r Mat. 5. dicif. Non iurabis
omnino. Aut q̄ vtrūq; istoz est pceptū: aut
vtrūq; cōsiliū. aut vnū istoz pceptū r altez
prohibitio. aut altez pmissio r altez cōsiliū.

S; cōstat q̄ nec vtrūq; pceptū nec vtrūq; cō-
siliū est. Si enim vel vtrūq; pceptū vel vtrūq;
cōsiliū ē: sequit̄ ide; inconueniēs vt cogamur
cedere deum dedisse vel pcepta vel cōsilia
cōtraria. Itē cōstat q̄ nec altez pceptū r al-
tez prohibitio est. Si enī hoc eēt. q̄ cū vtrūq;
vigeat r vtrūq; necessitatē inducat: necessa-
rio ad vtrūq; tenemur. Et ita seqf q̄ aliqua
p̄bitio diuina licita sit: qd est inconueniēs.

Itē cōstat q̄ altez non est pceptū r altez
cōsiliū. Ponat enim q̄ iurare pceptū sit: sicut
videt Deut. 6. r non iurare cōsiliū: ut Mat.
5. Non iurare q̄ cōsiliū est. q̄ si non iuras non
delinquis: q̄ non sequendo diuinū cōsiliū
non delinquis. Sed econtr iurare pceptū est.
q̄ ad illud ex necessitate teneris. q̄ illud sol-
uendo ex necessitate transgredieris. Teneris
enim iurare cū iurare pceptū sit. quia omne
pceptū dei necessitas est. q̄ si nō iuras: cōsiliū
dei sequeris. Sed exequēdo cōsiliū pcepto dñi
non obedis. Transgredieris q̄ pceptū dñi sol-
uēdo cui necessario teneris obedire: r ita fas
r trāsgressio cōueniūt i eodē. qd est ualde in-
cōueniens. Idem incidit in aliud inconueni-
ens si e^o. dicat q̄ iurare cōsiliū est r n̄ iurare
pceptū. Item si dicat q̄ iurare pmissio est:
non iurare v̄o p̄bitio vel pceptū: sicut e^o.
incidit inconueniēs. Pmissio enim sine cul-
pa est. trāsgressio aut culpa ē. r ita trāsgressio
culpa; ingerit: quā pmissio tollit. R^o qdaz
dicūt q̄ in ecclia dei sunt quatuor genera ho-
minū: s^o que distinguūt in scripturis q̄tuor
gna institutionū. Nā qdam sunt p̄feti. qdam
p̄ficiēdi. qdam infirmi. qdam reprobi. Instituti
onū v̄o sacre scripture quedā cōsiliū cōtinent.
quedam pceptū. quedā pmissionē. quedam
v̄o p̄bitiōne. Que q̄ cōsiliū cōtinent data
sunt p̄fetiis. que pceptū p̄ficiēdis. que per-
missionē infirmis. que p̄bitiōem reprobis. v̄-
bi grā. Cōsiliū est uendere oīa r dare paupi-
bus. pceptum diligere deū. pmissio nubere. p-
hibitio non occidere. Pceptum r p̄bitio
sunt necessitatē. cōsiliū r pmissio uolūtātē. Nā;
pcepto r p̄bitiōi non ipone resistes. Cōsilio
autem r pmissioni nisi uolueris non acquiescis
ante uotum dico vel susceptionē. Nam post
uotum cōtinentie qd est cōsiliū cogeris id ob-
seruare. r post nuptias que sunt pmissionis n̄
poteris uxore dimittere. Iurare q̄ qm̄ ad ifir-
mitatē ptinet pmissionis est. Non iurare autē
qm̄ maiouis p̄fetiōis est cōsiliū est. S; meli^o
uidet dō q̄ i eo qd est iurare cōcurrūt duo. s.

vez asserere: et cum inuocatione seu attesta-
 tione p[ro]me[rit]itatis. Quatu[m] vero ad illud quod
 est vez asserere iurare est bonu[m] in g[en]e. s[ed] q[ui] tu
 ad illud quod addit cu[m] inuocatione dei addit
 circu[m]stantia determinans huic actu[m] no[n] debere
 exerceri sine causa necessaria vel utili. Unde
 rone hui[us] circu[m]stantie iurare sine causa e[st] malu[m]
 ga ex hoc ponit[ur] o[m]p[ro]mpt[us] iuratis p[ro]me[rit]itatis. Ad
 illud g[er] Jacobi. an[te] o[mn]ia nolite iurare. i. d[omi]n[u]m q[uo]d
 prohibet affectu[m] iurandi no[n] affectu[m] simpli[ter]. et h[oc]
 notat dices. Nolite. hoc est no[n] appetatis vel
 affectetis iurare: imo o[m]p[ro]p[ri]i iurare. Un[de] Hiero-
 nimo. in glo. sup[er] Mat. 5. X[rist]us o[mn]i iurare p[ro]hibet:
 ne q[ui]s quasi bonu[m] appetat iuramentu[m]: et asidu-
 itate iurandi labat[ur] in p[ro]p[ri]u[m]. Et aug. in li. de
 mendacio. D[omi]n[u]s p[ro]hibet o[mn]i no[n] iurare. i. i[n] q[ui] tu
 in te est non ames nec cum aliqua dilectione
 appetas iurare. Ad illud aut[em] ang. v[er]b[is]. q[uo]d si
 sequit[ur]. iuratio ha[ec] e[st] piculosa. g[er] mala: q[ui]a picu-
 losum e[st] respectu iuratis. malu[m] ho[m]i[n]i respectu
 actus. ha[ec] aut[em] iuratio o[mn]i piculosa: q[ui]a de facili
 pot[est] e[ss]e omissio in aliqua o[m]d[i]one iuramenti: q[ui]a
 su[n]t tres Leuit. 4. Jurabis nimit[us] d[omi]n[u]s i[n] iudicio
 et iusticia et veritate. Ad 3[um] v[er]b[is]. q[uo]d iurare o[mn]i
 circu[m]stantia extrinseca remota adhuc in se h[ab]et
 circu[m]stantia[m]: rone cui[us] ponit[ur] o[m]p[ro]mpt[us] dei. v[er]b[is]
 est malu[m] ex circu[m]stantia illa: quoniam in genere
 fit bonu[m] sicut dicit[ur] est. Ad illud quod obicit[ur]
 q[uo]d iurare multiplicatum p[ro]p[ri]etate p[ro]hibetur
 q[uo]d est peccatum. v[er]b[is] q[uo]d ipsa o[m]suetudo
 absoluta non est peccatu[m] si semp[er] fieret ex ca[usa]
 utili vel necessaria. s[ed] q[ui] cu[m] ipsa o[m]suetudine
 accidit o[m]p[ro]mpt[us]. et ita intelligi p[ro]hiberi vsus et
 o[m]suetudo iurandi. Ad illud ho[m]i[n]i quod obicit[ur]
 q[uo]d est indifferens distinguendu[m] e[st] q[uo]d indifferens
 o[mn]i d[omi]n[u]m. Uno eni[m] modo o[mn]i indifferens quod non
 est bonu[m] s[ed] se: hoc est tale quod non possit fieri
 male. et quod no[n] est malu[m] s[ed] se hoc est tale quod non
 possit fieri bene. et s[ed] hunc modu[m] iurare est
 indifferens: q[ui]a non e[st] tale bonu[m] nec tale malu[m]
 Alio modo o[mn]i indifferens quod potest indiffe-
 renter exerceri vt comedere et ambulare. et
 s[ed] hunc modu[m] iurare non est indifferens.
 Nota g[er] q[uo]d o[mn]i Mat. 5. Ego dico vobis non iu-
 rare omnino. i. iurare non omnino hoc est iu-
 rare in omni casu: q[ui]a in aliquo casu iurandu[m].
 in aliquo non. Un[de] aug. ibi dicit in glo. No[n] pe-
 nit[ur] iurare p[ro]hibuit s[ed] occasione p[ro]p[ri]i quod p[ro]f[er]
 est docuit: cum dixit: non iurare omnino.
 quod ho[m]i[n]i sup[er]sticiosa; est rescanit cu[m] s[ed] iuravit.
 neq[ue] p[ro] celu[m] i. Judei enim p[ro] i[er]osolimam et elementa
 iurantes creaturas venerab[ant]: sic dicit Hier.

Quod ho[m]i[n]i infirmitatis est permisit vel indulsit:
 cum adiunxit. Quod aut[em] abundanti[us] e[st] a malo e[st].
 hoc est si o[m]tingat iurare a malo est non tuo s[ed]
 alteri: illi. s. a quo cogaris iurare hoc est ab
 infirmitate vel incredulitate: que malu[m] e[st] vt
 dicit aug. Nota causas p[ro]pter quas o[m]cedit
 iurare. Queda[m] enim sunt ex parte boni intro-
 ducendi. Queda[m] ho[m]i[n]i ex parte mali vitandi. Et
 ex parte boni quedam p[ro] veritate o[m]firmanda.
 .2. Co[ri]n. i. fidelis de[us] q[ui]a sermo noster qui fuit
 ad vos non est in illo est et non. Queda[m] p[ro] iu-
 ritate declaranda. Deut. 19. In ore duorum vel
 trium testiu[m] stat omne verbum: quia pat[et] dicit
 canon: non est testis nisi iurat[ur]. 3[um] p[ro] amicitia
 o[m]strabenda. g[er]n. 26. Dixerunt viri gerare ad
 Isaac. Sit iuramentu[m] inter nos. 4[um] p[ro] pace re-
 formanda. g[er]n. 31. Jacob iuravit Laban. 5[um] p[ro]
 fidelitate seruanda. 2. R. 5. Uenerunt senes
 israel ad rege[m]: et percussit cu[m] eis sed[em] cora[m] d[omi]no
 6[um] p[ro] obediencia et s[ub]iectione recognoscenda sic
 iurant abbates ep[iscop]o: et viri galaad septe. Ju-
 did. xi. D[omi]n[u]s q[ui] hec audit ip[s]e mediator et testis
 est q[uo]d nostra p[ro]missa faciem[us]. 7[um] p[ro] o[m]suetudine
 eccl[esi]e seruanda ut canonici. et 24. exodi. filii
 israel data lege q[ui] iurauerunt se d[omi]no seruitu-
 ros. Et Josue ultimo. De g[er] septe; cause sunt
 p[ro]pter bonu[m] introducendu[m]. Propter malu[m] vero
 amonendu[m] vna ca[usa] est calumnia sopiada ut fit
 iuramentu[m] de calumnia in o[m]stratione litis.
 Heb. 6. Omnis o[m]strouerfic ad o[m]sfirmatione[m] fi-
 nis est iuramentu[m]. Alia ho[m]i[n]i causa e[st] p[ro] infamia
 purganda. Deut. 21. Si iuentu[m] fuerit cadaver
 ho[m]i[n]i occisi maiores natu[m] citatis illi[us] lanabunt
 man[us] suas sup[er] vitula[m] i. It[em] querit[ur] utru[m]
 sit licitu[m] iurare p[ro] creaturas. videt[ur] q[uo]d no[n]. mat.
 5. Ego dico no[n] iurare omnino neq[ue] p[ro] celum
 neq[ue] p[ro] terram i. Con[tra]. B[er]n. 42. Joseph iu-
 ravit p[ro] salute p[ro]pharaonis. It[em] quottidie
 iurat p[ro] sanctos et p[ro] sanctam Mariam et p[ro] eu[an]g[eli]a
 et p[ro] res deo dicatas. R[ati]o. Prohibetur
 e[ss]e iurare p[ro] creaturas ex duplici causa. p[ro]pter
 idolatriam. ne. s. credam[us] aliqd numis esse i[n]
 ill. Et p[ro]pter fraudem ne o[m]tenetes creaturas p[ro]
 ximos decipiam[us]. Et hoc e[st] quod dicit glo. mat.
 5. Non iurem[us] p[ro] creaturas vt uenemur eas
 ul[ter] quod debem[us]. uel ut cu[m] p[ro] eas iuram[us] nihil
 iurare putem[us]. Q[ui]a g[er] h[oc] no[n] est ut q[ui] i creatura
 nihil numis credit: nec fraudem intedit: licet
 p[ro] creatura iura[us]. Quando g[er] iuravit Joseph
 p[ro] salute p[ro]pharaonis: iuravit p[ro] eu[m] q[ui] salutem
 dedit p[ro]pharaoni. Sicut q[ui] iurat p[ro] sanctos iu-
 rat p[ro] eu[m] q[ui] sanctitate[m] eis o[m]tulit. Sicut quando

intra p euangelium et cruce et filia iura p eum
cui hec sunt dicata: vel cui sunt repntatiua
Sicut qm iura p celum et terra iura p eum qui
creat et conseruat.

Equitur de pre

ceptis patientie respectu triplicis iniu-
rie. Est enim iniuria lesionis corporum et abla-
tionis reum: et angarie operum. Patientia lesionis
corporum precipit mat. 5. cum dicit. Ego dico vobis
non resistere malo: sed qui te percussit in dextera
maxilla prebe ei et alteram. Patientia ablatio-
nis reum cum ibidem sequitur. Et qui vult tecum in iudicio
contendere et tunicam tuam tollere: relinque ei et
pallium. Patientia angarie operum precipit ibidem: cum
sequitur. Et quoties te angariauerit mille passus
vade cum illo alia duo. Primo qui querit de
precepto patientie respectu lesionis corporum. 2º de
precepto patientie respectu ablationis reum. 3º de
precepto patientie respectu angarie operum.

Quantum ad primum

querit utrum iniuria sit repellenda. et quod non videtur
per hoc quod dicitur Mat. 5. Dico vobis non resistere ma-
lo. In hoc enim videtur illud prohiberi. Item
aut repellit iniuria a se aut a proximo. Repellen-
da iniuria a se prohibet Mat. 5. cum dicit. Dico vo-
bis non resistere malo. et qui te percussit in una
maxilla prebe ei et alteram. et Mat. 10. Cum vos per-
secuti fuerint in una ciuitate fugite in aliam.
et ad Ro. 12. Non vosmetipsos defendentes ca-
rissimi sed date locum ire. Propellenda iniuria a
proximo prohibet Mat. 26. ubi cum Petrus uellet
a domino iniuriam repellere dixit ei dominus. Conuer-
te gladium. et in uaginam. omnis qui occiderit gladio
gladio peribit. Contra. Item dominus percussus a lapa
percussore reprehendit: nec alteram maxillam percuti
eisdem prebuit. Jo. 18. Item Paulus petiit
milites a tribuno ut illesus ab omni iniuria
seruaretur. act. 23. qui licite potest iniuria repelli
a se. Item dicit audouitas. Non sunt imunes
a scelere qui christum peremerunt principibus interficere.
qui iniuriam tenebant a christo repellere. Iniuria
est repellenda ab alio. Item querit utrum sit
consilium vel preceptum quod dicitur. Dico nobis non resistere
malo. Si enim consilium est qui ad illud tenent perfecti.
Quod qui christus et Paulus non seruauerunt formam
consilii. Item alia que ponuntur in illa serie Mat.
5. ut non irasci: non uideri ad concupiscendum sunt
in ratione precepti: et pertinent ad omnes. Quod
istud erit in ratione consilii. Si vero est preceptum. qui mot-
taliter peccant qui faciunt contrarium. Item Marcel

linus ad aug. Reipublice non conuenit ulli malus
per malo reddere: et patienti maxilla aliam prebe.
qui nec est preceptum nec consilium: cum diuina precepta
et consilia sint conuenientia. Item si non est resistendum
malo. qui mali non erunt coercendi. prebit qui iusti-
cia et lex. Item querit utrum illo precepto mat.
5. quod est de patientia respectu lesionis corporum re-
tractat lex talionis cum dicitur. Audistis quia dictum est
antiquis oculum pro oculo etc. ego autem dico uobis
non resistere malo etc. Si enim retractat qui peccat
iudices seculares qui oculum pro oculo erant et alia
pro alia interficiunt. Si non retractat: quod est lex
adimplet: quia si dicat qui in hoc quod superaddit
hic prohibitio ultionis. contra. hoc prohibebat in lege
Leuit. 19. non queres ultionem: nec memor eris iniu-
rie ciuium tuorum. Item. Iniuria autem est personalis
et puata: aut publica. Si est publica permissa
est iussu principis et manu militis. Ro. 13. Non
sine causa gladium portat. dei enim minister est
iudex in ira ei qui male facit. dicitur de principe. et mi-
lites determinat stipendia Luce. 3. Contemti
estote stipendiis uestris: et etiam ipsi principi tri-
butum Mat. 22. Reddite qui sunt Cesaris cesari
et que sunt dei deo: sed non nisi propter defensionem
reipublice: que sine repulsionem iniurie hostilis
fieri non potest. Preterea aug. 1. de ci. dei. expo-
nens illud preceptum. non occides uicem. Non contra
hoc preceptum fecerunt qui deo aduere bella gesserunt:
et per leges sceleratos punierunt. Et ite-
rum can. aug. fortitudo que a barbaris defendit
patriam: uel domi defendit infirmos: uel a la-
tronibus socios plena iusticia est. Ex quo relin-
quitur quod publica iniuria est repellenda etiam cum
armis ab eo qui ad hoc ordinatus est. Quod hoc dicitur
Mat. 5. intelligitur de iniuria personalis: tamen cum disti-
ctione: quia personalis iniuria potest repelli duobus
modis: aut impediendo: aut repugnando. Im-
pediendo sicut Paulus munitus militibus iudeos
impediuit ne ei inferrerent iniuriam. sic licet omnibus
iniuriam repellere: nec hoc prohibet Mat. 5. hoc
enim dicitur non proprie resistere. Repugnando repel-
lit iniuria dupliciter. cogente necessitate: et uolente
di libidine. Cogente necessitate cum alius non potest
uitari lesio nec per fugam: nec per impedimentum ali-
quod absolutum: et tunc etiam adhuc distinguitur: quia
aut repellit iniuriam in puata ut sine armis. et
hoc modo permittit clerico et layco iniuriam re-
pellere. et hoc flagrate maleficio cum moderamine
inculpate tutele. et sic intelligitur illa lex civilis ca-
nonizata. Uim uis repellere licet: et contineri: quia
facto intervallo nequaquam. Aut repellit in pu-
blica et cum armis: et hoc modo non permittit

clericis & laicis, & hoc sic dicitur est flagrante iniuria & cum moderamine & in instanti: non autem eēt moderamine si nō impeteret armis & impeteret armis. Si vero repellat iniuriā vlciscendi libidine: sic nulli licet iniuriā repellere vel resistere malo, & sic intelligitur illud Ro. 12. Non redderes malū pro malo, & illud ps. Si reddidi retribuere, mihi mala etc. Dicendum igitur quod repellere iniuriā seu resistere malo animo vlciscendi omnino est prohibendum. Unde illud quod dicit apostolus ad Ro. 12. Non vosmetipsum defendentes carissimi: intelligitur ex libidine vindictae, nisi statim subiūgatur. Sed date locum ire, scriptum est enim, mihi vindictā. Repellere igitur impediendo non repugnando omnino concessum est, vel etiā arguendo sicut dicit dominus, nisi glo. sup Jo. 18, sup illud. Dedit ei alapā etc. Quod dicitur precepta pacis non ostentatione corporis sed preparatione cordis faciēda. Potest enim quies maxillā visibiliter prebere irat. Melius igitur rēditur se placare, & ad ferēda gravioꝝa tranquillo animo parari. Et sic intelligitur illud Mar. 5. Si quis te percussit in dextera maxilla prebe ei & alterā, hoc est parari se his aliis sustine patienter. Repellere vero cogere te necessitate iniuriā vi publica etc. armis in prohibito est clericis in consilio laicis. Repellere vero vi privata sine armis in consilio est clericis. Sic igitur solutio ad obiecta, & quod hoc quod dicitur non resistere malo differenter intellectu in consilio sit & in precepto. Ad illud quod obicit Marcellinus ad aug. respondendum sicut aug. ad Marcellinum, quod est res publica nisi res populi, res igitur omnium res utique civitatis. Quid est autem civitas nisi multitudo hominū in quoddam vinculo redacta concordie. Qui igitur vincit in bono malū patienter administrat temporalia comoda: ut iniurius in concordia qua nihil est utilis civitati penitens acgras videtur non sententis viribus: sed benivolentia patientis. Sic igitur solet intelligi illud sicut dicitur etc. Si quis in te meliora fuerit persecutus & inferiora ei prebe: ne vindictae potius quam patientie studēs eternas aeterna pro temporalibus: cum potius temporalia pro eternis contemna sint tanquam sinistra pro dextris. Ad ultimum dicitur secundum aug. ad Marcellinum quod ista precepta magis ad preparationem cordis quam ad opus quod in aperto sit pertinet ut teneat cum patre cum benivolentia. In manifesto autem ad sit quod eis videtur posse: quibus bene velle debent. Cui autem licentia iniquitatis eripitur utilis nunciat: quoniam nihil est infelicitate peccati: qua penalis nutritur impenitentia & mala voluntas velut hostis interior roboratur.

Ad illud vero quod dicitur de lege rationis an re-

traher dicitur. Quod lex rationis retrahat quantum ad privata personā sed non quantum ad iudicē. Privata enim persona si vindictā expectet malū pro malo reddet: ut dicit aug. iudei vero non, sed amore iusticie iustum reddet pro iniusto: quod est bonū pro malo quod etiā dicitur iudei facit. Et nota quod dicit aug. quod in his non prohibetur vindicta que est ad correctiones: quia ipsa pertinet ad misericordiam: nec impedit mansuetudine. Et hoc non dicit nisi ei cui prius ordine data est & sine ira ut patri in filium.

¶ **Unde queritur**

de precepto patientie respectu ablatōis reze de quo. c. Mar. Et qui tecū vult in iudicio contendere & tunicā tollē: relinque ei & palliū. Circa quod queruntur quatuor. Primum utrum sit licitū sua repetere. 2. utrum sit licitū perfectis repetere. 3. utrum sit licitū vel imperfectis sua repetere. 4. utrum sit licitū omnia repetere.

¶ **Quantum ad primū**

obicit. Nam per illud preceptū. c. Mar. videtur quod non liceat alicui sua repetere. Ad idem Luce. 6. Qui auferit que tua sunt non repetas: & quod auferit tibi vestimentū: & tunicā noli prohibere.

Item. i. Cor. 6. Delictū est in vobis quod iudicia habetis inter vobis: quare non magis in iram accipit. Contra. i. Cor. 6. Omnia mihi licent sed non omnia mihi expediunt, & dicit ibi glo. quod licebat apostolo sumptus repetere: sed non expediebat. Sed licitū est quod nullo iure prohibetur, & repetere non prohibetur a domino. R. in glo. i. Cor. 6. Contingit repetere sua coram iudice fideli. Coram iudice infideli nulli licet. Unde. i. Cor. 6. Audeat quis vestrum huius negociū aduersus aliter iudicari apud iniquos, glo. infideles. i. g. iniqui sunt fidelibus quocumque modo possunt. Item dicitur repetere sua coram iudice fideli dupliciter, aut cum contentione & fraude: aut cum caritate & amore iusticie. primo modo nulli licet, & in hoc intelligitur illud preceptum Mar. 5. Si quis noluerit tecum in iudicio contendere dimitte ei & palliū. Elo. An querendū. i. cum contentione repetas. 2. modo licet infirmis & imperfectis repetere sua, perfectis vero non licet, & hoc est quod dicit glo. i. Cor. 6. Perfectis licet repetere sua simpliciter, sine causa sine lite: seu iudice. Non enim conuenit eis mouere causam ante iudicem. Infirmitas vero licet repetere sua mouendo causam ante iudicem: sed non cum contentione & fraudulenter vel apud infideles iudices. Ex quo manifestum est quod repetere sua contentiose vel fraudulenter: vel coram iudice infideli est

prohibitum omnibus. Repetere vero sine contentione sine fraude: nec coram iudice omnibus est concessum. Repetere vero coram iudice sine contentione et fraude infirmis est concessum. Perfectis vero prohibetur. Unde non repetere consilium est infirmis: perfectis vero preceptum. Unde versus. Expediit infirmis. licet absque dolo sine lite placet. Licet hoc non expedit anato: ice. non licet ut per eum sint res in lite petite.

Secundo queritur utrum licitum sit perfectis repetere. Si dicatur sic supra dictum est quod eis non licet repetere coram iudice et cum lite: licet tamen repetere simpliciter sine causa sine lite sine iudicio: seu non coram iudice. Tunc queritur quod dicatur perfectis. Si dicatur quod illi qui renunciantur omnibus ut religiosi sunt quod dicitur Matheo 19. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes etc. quod peccat mortaliter religiosi: si repetant sua. Item cum omnibus renunciantur non habent sua. quod si possunt repetere sua. quod non est eis in consilio vel precepto non repetere sua. Si vero dicatur quod est renunciare omnibus in singulari: et sic omnes religiosi renunciant omnibus. Et est abrenunciare omnibus in consilio et sic in communi possident fere omnes. tunc queritur de illis religiosi qui omnibus renunciantur in communi et in singulari. et procedit obligatio ut prius. Sicut queritur de clericis suppositi antiquis canonibus quod non possunt habere proprium. quod intelligitur quantum ad res ecclesie: quod possunt repetere.

Respondeo quod supposito quod perfecti dicantur abrenunciatione quietatis quod repetere sua est per duos modos. Aliquis enim repetit sua ut sua et propter se. Aliquis repetit sua ut alteri et non propter se. sed propter utilitatem alteri. Dicendum est quod perfectis non licet repetere sua ut sua et propter se. sed sua ut communia et ut aggregatis: et propter utilitatem commune. Unde Gregorius. Non solum cura debet esse ne nostra subtrahatur: sed ne rapientes non sua senet ipsos perdant. Si ergo repetit perfectus debet attendere bonum non proprium sed commune. quod triplex est. primum est refrenatio malorum secundum quam etiam consilium malis. Si enim auferret ius reperendi daret malis occasionem rapiendi. Job. 29. Conturbabam molas iniqui et de dentibus illius auferentiam perdam. 2° bonum est unitas et pax ecclesie que dissiparet si non liceret sua repetere. 3° bonum est consolatio infirmorum quibus data sunt temporalia non solum ad sustentationem sed etiam ad consolationem. Cantico 2°. Lena ei super capite meo et dextera illius amplexabitur me: qui desperarent: si ablata repetere non liceret. Intuitu ergo communis boni licet perfectis repetere sua

ut alteri. unde et clerici non repetunt sua nomine suo sed pauperum: nec monachus nisi nomine congregationis vel ecclesie. Religiosi vero qui omnibus renunciantur in communi et in singulari: cum non habeant res proprietate sed usum tamen non possunt repetere nisi nomine illius fieret apud quem residet proprietate: ut eorum congregatio possit usum habere.

Tertio queritur utrum simile sit nisi licitum imperfectis sua repetere. unde quod non per Cor. 13. Caritas non querit que sua sunt. Bolo. Caritas non repetit ablata. ergo nullus habens caritatem potest repetere. Item Gregorius. Cum pro re terrena pax a corde cum primo scandalo: apparet quod plus res quam proximus amat. Item magis est proximus diligendus in infinitum quam corpus proprium vel aliquid temporale ergo tenemur non repetere nostra: si sciamus scandalizare proximum. Item dicitur auctoritas. Quantum potes sine peccato vitare scandalum proximi debes. Et apostolus. I. Cor. 8. Si esca scandalizet fratrem meum non manducabo carnem in eternum. ergo ubi imminet scandalum tenemur non repetere.

Item opera misericordie que sunt in precepto tenemur dimittere propter scandalum. ergo et repetere cum non sit in precepto. licet enim cuiuslibet renunciare iuri suo. Contra. I. Cor. 6. Omnia mihi licet sed non omnia expediunt. et exponit de repetitione suorum licitum igitur est cuiuslibet sua repetere. Respondeo ad primum dicitur quod est repetere ex cupiditate: et est repetere zelo iusticie: et est repetere timore casus. Primo modo non est repetere ex caritate. Caritas enim non repetit ablata causa. scilicet cupiditate. Non enim est amatrix pecunie propter se: sicut ibi dicitur gal. quod ipsa amat bonum incommutabile. et omnia commutabilia refert ad illud. Repetere vero zelo iusticie licet perfectis sed illum modum qui dicitur est. Repetere vero timore casus ne. scilicet propter paupertatem et indigentiam ruat in peccatum: licet infirmis ne. segestate impulsus fures et piuret nomen dei sui: sicut dicitur prover. 30. Ad 2° dicitur quod contingit repetere duobus modis contentiose et pacifice. Contentiose nulli licet. et sic intelligitur auctoritas Gregorius pro contentione: enim pax a corde scindit. Ad 3° dicitur quod oportet tenere quod certum est. Certum est autem quod raptor est qui abstulit. Incertum autem est quod scandalizabit. et si scire quod scandalizabit: si repetat: si infirmus sum et timeam casum proprium ex non repetendo preponderat scandalum proprium scandalo proximi: et plus teneor utraque scandalum proprium quam alteri. Si vero perfectus sum et repetam putandum est sicut preponderat bonum commune bono proximi: sic preponderat scandalum commune

et pluriū scandalo p̄mi sine singulari. Acci-
deret autē scandalū omne. s. dissipatio pacis
et utilitat̄ omnis: nisi fieret repetitio. auge-
ret etiā scandalū maloz: cū non refrenaret
malicia eoz. Ad quartū dō. q̄ est scādalu
actiū diū. s. vel factum minus rectū p̄stās
alteri occasione ruine. et est scandalū passiuū
Illud qd̄ dicit ap̄lus intell̄ de scandalo acti-
uo. et sic etiā tenemur nō repetere cū scādalo
actiū. i. faciēdo vel dicēdo aliqd̄ min⁹ recte
Amoro q̄ scandalo actiū non tenemur non
repetere p̄pter scandalū passiuū. hoc ē q̄uis
ille scandalizet a quo repetit̄. vñ illa auctori-
tas. quātū potes sine peccato zc. intell̄ salua
trīplici ueritate. doct̄ine. scilz. uite et iusticie.
Non cēt autē saluata uitas iusticie si auferret̄
r̄p̄etitio. Ad ultimū dō. q̄ opa misericordie
non sunt dimittēda simpl̄ p̄pter scandalū
quānis differenda.

Quarto queritur utrū
sit omnia repetere. Et p̄mo querit̄ an liceat
repetere sup̄flū: an necessariū tm̄. et cum dic̄
Aug. in glo. De necessariis si pdideris unum
sine tolli et reliquū. Quid q̄ de sup̄fluis. Und̄
Aug. de sermone dñi in monte. Si de necessa-
riis hoc imperatū est: quanto magis sup̄flua
vsquequaqz̄ stemnere uenit. Itē omne
sup̄flū alienū ē: q̄a ē indigentis. q̄ cū alienū
non liceat repetere: neqz̄ sup̄flū. R. Tam
de necessario q̄ de sup̄fluo op̄etit r̄p̄etitio s̄
modū qui dicitur est. s. in hoc est dñs. q̄a post
repetitionē nō teneris necessariū dispensare
indigentis: s. sup̄flū teneris. Pōt q̄ sup̄flūz̄
repeti ad dispensandū: s. non ad retinēdū. et
fm̄ hunc modū sup̄flū est alienū et tuū. alienū
ad retinēdū. tuū ad dispensandū. Que-
rit̄ etiā utrū illud p̄ceptū sil̄ sit intelligēdū
de seruis sicut de rebz̄. Ad qd̄ obiē aug⁹. in li.
de sermone dñi in monte dicens. Non xp̄ianū
sic opz̄ possidē seruū: quō equū aut argentūz̄:
q̄ q̄ fieri possit ut maiori p̄cio ualeat equus
q̄ seruus et multo magis auz̄ vel argentum
Si q̄ non ē xp̄ian⁹ possidēdus ut seruus sicut
equus. q̄ non est repetend⁹ cū non sit seruus.
R. s. ang. Si ille suus recti⁹ et honesti⁹ et
ad colēdū deū accomodati⁹ a te dñō educat⁹
et regit̄ q̄ ab illo potest qui eū capit auferre:
nescio utz̄ qz̄ dicere audeat ut uestimētū
eū debere stemni: q̄si dicat in tali casu nō d̄
stemni repetitio. serui sic repetitio palli.

Postea queritur de

p̄cepto pat̄e q̄tū ad iniuriā in angaria opū
et de qua d̄ Mat. 5. Si quis te angarianerit
mille passus uade cū illo alia duo: et d̄ anga-
ria indebiti officii exigētia in p̄pam p̄sonam
Querit̄ q̄ p̄mo quare ponit angariam mille
passuum s. hūc numerū plusq̄ fm̄ aliū nume-
rum. Itē querit̄ quare vni miliario addit
alia duo. Itē querit̄ utrū illud p̄ceptū sit
ad l̄ram obseruandū. R. Ad p̄mū dō fm̄
glo. q̄ ipse dñs determinat angariam mille
passuum quia hoc est iter sabbati: quo desigē
p̄fectio sp̄ualis: que in impletione hui⁹ p̄cepti
ostendit̄. et hanc rōnē ponit aug. in li. de ser-
mone dñi in monte. Ad 2° dō fm̄ aug. q̄
p̄fectio pat̄e in tribz̄ consistit. corpore. uolūtate
et rōne. ut si artaris alicui impēdē corporale
seu p̄sonale obsequium: qd̄ intell̄ per angariā
mille passuum: sit rōnabile et uolūtariū que sūt
q̄i ad alia duo millia. ro. iz. Rōnabile sit obse-
quiū nestrū. et 2. cor. 9. Unusqz̄qz̄ put̄ desti-
nauit i corō suo. qd̄ signatū ē Job. 1. Job erat
tria millia cameloz. Camel⁹ est aīal onerifex
in quo operario seu angaria opoz̄ solent exer-
ceri. Camel⁹ etiā scindit unguā in q̄ discretio
insinuat. Ad onera uolūtarie se submittit: in
quo uolūtas. Ad tertiu dō s. aug. in li. d̄
sermone dñi in monte. Si quis te angarianerit
mille passus: uade cū illo alia duo. et h̄ utiqz̄
nō taz̄ ut pedibz̄ agas q̄ ut animo sis parat⁹
Nam in ipa xp̄iana historia in quo ē auctori-
tas nihil tale inuenies factū a sanctis uel ab
ip̄o dñō cum in homine quē suscipere dignat⁹
est uicēdi nobis exemplū p̄bēt. s. si quis cogit
te finire et solaciū tibi impendit op̄assionis
affectu parat⁹ esto multo plus impendere.

Consequēter que

rit̄ de p̄ceptis bñficētie que sūt duo
Nam fm̄ Rabanū duo genera p̄stadi repit̄
uel q̄a beniuole dam⁹ uel reddituro accōmo-
dam⁹. Querit̄ q̄ duo. Primū de p̄cepto ero-
gatiōis seu donatiōis. 2° de p̄cepto mutui
sive comodatōis. Primo q̄ q̄rit̄ de p̄cepto
erogationis: de quo d̄ Mat. 5. Qui petit a te
da ei. et Luce. 6. Omni petēti te tribue. Juxta
quod etiā dicit̄ Luc. xi. Date elemosinā et ecce
omnia munda sunt uobis. Et circa h̄ p̄ceptū
querit̄ plura. 1° qd̄ p̄cipiat dari. 2° qz̄
inbeat dare. 3° cui p̄cipiat dare. 4° quō
et q̄i tenemur dare. 5° quare attribuit̄ ele

omnia mandare. Circa p̄mū querūf dno. p̄mū ē utrū de illicite acq̄stis possit dari ut de ufa ⁊ meretricio. 2° utq̄ necessarium seu sup̄fluū p̄cipiat dari.

Quantuz ad primum

ob̄ sic. Luce. 16. facite uobis amicos de mamona iniquitatis. q̄ de iniquo potest dari seu de iniq̄ acq̄sto. Itē Exodi. 12. legif q̄ filii israel exituri de egypto a vicinis acceperūt mutuo uasa aurea ⁊ argentea ex qb̄ postea edificauerunt tabernaculū d̄no. S; cōstat q̄ q̄dā illoz saltē furtū cōmiserūt. q̄ de furto ē p̄t dari b̄n̄ficiū. Itē aug. Qui b̄n̄fic aliquid de malo facite inde bonū. q̄ non habetis de malo nolite acq̄rere de malo. Esto tu bon⁹ q̄ facis de malo bonū. q̄ de male acq̄sto potest fieri bonū. Cōf. Aug. in li. de uerbis d̄ni. Nolite uelle eas facere de fenore ⁊ usuris.

Itē eccl̄iastici. 34. Immolatis ex iniq̄ oblatio ē maculata. Itē i eodē. Dona iniquoz non p̄bat altissim⁹: nec respicit in oblatiōib⁹ iniquoz: nec in multitudine sacrificioz eoz p̄cipiat b̄n̄ficiū. Itē in eodē. Qui offert sacrificiū ex sba paup̄is q̄si q̄ uictimat filii in cōspectu patris. Itē Grego. Ela oculos redemptoris nostri placat: q̄ nō ex illicitis ⁊ iniquitate cōgrif. s; que de reb⁹ cōcessis ⁊ b̄n̄ acq̄stis impēdit. Itē Hiero. Adiscant b̄ ip̄m sile eē rapine: si q̄s inuenta nō reddat.

Itē aug. Si q̄s agris iniq̄ ac p̄peram inuasit ita uas ut ex eoz fructib⁹ largas eas faciat n̄ ideo rapinā iustificat. Ex his auctoritatib⁹ probat q̄ neq̄ ex reb⁹ male acq̄stis: nec ex inuentis p̄t quisq̄ b̄n̄ficiū alteri erogare.

Itē uidet q̄ nec etiā de meretricio. Deut. 23. Non offeres mercedē p̄stibuli aut p̄ciam carnis. q̄ x̄. R. Quidā ḡn̄al̄ dicunt q̄ de nullo illicite acq̄sto p̄t fieri ela: nec de meretricio: nec de usura: nec de acq̄stis ludo aleaz. nec de hystriionatu: nec de symonia. nā scriptū est puer. 3. Donora d̄ni: de tua sba. ⁊ in Deut. 23. Non accipies mercedē p̄stibuli Nam illicite acq̄sta nō sunt in bonis nostris Sed meli⁹ d̄. q̄ de illicite acq̄stis ubi non transferē d̄n̄i: s; cōpetit restitutio vel repetitio: nō p̄t fieri b̄n̄ficiū seu ela ut in usura.

Unde aug. ad Macedoniū. Qui cōtra ius societatis humane furtis rapinis calumniis opp̄ssionib⁹ inuasionib⁹ aliqua abstulerit reddēda potius q̄ donanda censem⁹ Zachei publicani exēplo. Luce. 19. Sed si t̄sserē d̄n̄i ita q̄

n̄ cōpetit repetitio: de talib⁹ p̄t fieri b̄n̄ficiū vel ela. ut si aliquid d̄at meretrici: illud n̄ p̄t repeti. vñ de tali potest fieri ela. Idem ē de eo q̄ d̄at hystriioni: ⁊ de eo q̄ extorquetur rōe officii alicui⁹. Ad illud q̄ q̄d p̄mo ob̄ ex illa auctoritate. facite uobis amicos de mamona iniquitatis d̄. q̄ illa auctoritas tripl̄ exponit. Primo sic. facite uobis amicos de mamona iniquitatis. i. de diuitiis que ut i plurib⁹ inique ⁊ cū peccato solent acq̄ri: s; nō p̄pter b̄n̄ inbet vel cōsulit facere amicos de pecunia iuste acq̄sta. 2° sic exponitur. facite uobis amicos de mamona iniquitatis. i. de pecunia q̄ inique retinē si non d̄at. 3° modo sic. facite uobis x̄. i. de pecunia inequalitatis. i. que iequal̄ possidet. vñ enī plus b; alius min⁹.

Ad 2° de filiis israel r̄nd; aug. in li. q̄ntū Dixit d̄ns ad Moysē exodi. 12. Petat uir a proximo ⁊ mulier a p̄xima sua uasa aurea ⁊ argentea ⁊ uestem. nō uinc q̄s; sumendum exemplū purare d; ad expoliandū isto modo p̄ximū. hoc enī d̄. insit q̄ nouerat qd quātūcūq; pati oporteat: nec israelite furtū fecerūt: s; deo iubete ministeriū p̄buerūt. 1; igit̄ alig ex cupiditate ab egyptiis uasa acceperant t̄n̄ inde t̄n̄statū fuit d̄n̄i uolūtate ⁊ p̄cepto p̄ncipal̄ possessoris. s. d̄ni. Ad 3° d̄. q̄ facē bonū de malo multipl̄ itell̄. fac enī de malo bonum q̄ reddit qd abstulit illicite. Nōse etiam mali cura ⁊ sollicitudo mortalitū exp̄mif. Mat. 7. Nolite solliciti eē i crastinū sufficē. n. dici malicia sua. d̄ malo q̄ bonū facē q̄ pauperib⁹ dispensat qd cum labore ⁊ sollicitudine acq̄stuit. Ut ex malo acq̄rit qd ex turpi causa possidet ueluti cū mathematic⁹ ex arte quaz docet uel ex futuris que p̄nūciat nōnulla lucrif. que s; sic de malo acq̄rit i bonū possūt cōuerti. de peccato etiā acq̄rit que pauperibus recte erogant. Ad illud aut qd ultimo ob̄ de meretricio d̄. q̄ nō d; recipi oblatō meretricis: i; de possit ela fieri. ⁊ hoc ideo ut citius p̄t ruborem cōuertat.

Secundo queritur

ntz necessarium an sup̄fluū p̄cipiat dari. ⁊ uidet q̄ non solum sup̄fluū imo etiā necessarium: ganr. d̄ Luce. 6. Qui petenti te tribue. Si q̄ te: multo magis tua: quāuis necessaria. Itē Hiero. Aliena rapere cōuicif q̄ ultra necessaria retinere cōprobatur. q̄ sup̄flua sunt aliena Cum q̄ aliena non possunt dari: sed restitui: non itell̄ illud p̄ceptū de sup̄fluis s; etiā de

necessariis. Contra. Ordine caritatis potius debemus diligere nos quam alienos. et necessaria potius deberemus nobis dispensare quam aliis erogare. et non intelligi de necessariis. Item si intelligi solent de superfluis. et civitates qui habent multa superflua: si non dant pauperibus petentibus transgrediuntur hoc preceptum. Job. 3. Qui habuerit spem huius mundi et viderit fratrem suum necessitate habere: clausit viscera sua ab eo: quod caritas dei manet in illo. quasi dicat non manet in illo: et ita est in peccato mortali. R. Hec preceptum intelligi de omnibus tam necessariis quam superfluis: que honeste et iuste dari possunt. sicut dicitur glo. super Mat. 5. Honestate dico quia res vestrae esse ita necessariae quod non possent dari ita honeste iuste dico quia res aliena non potest dari iuste: nec res superflua potest iuste retineri. Utrum autem omnia superflua debent dari: et videri nulla iuste possessa possunt dari. necessaria vero quibus carere non possumus non tenemur dare: quia non possunt dari honeste. necessaria vero quibus carere possumus in casu tenemur dare. Ex his patet responsio ad obiecta.

Postea queritur quis iubeatur dare. Et est ista quod utrum ille qui nihil habet obligetur ad illud preceptum: aut non. Si enim obligatur ad illud preceptum. et cum nihil habeat ad dandum obligatur ad impossibile: quod est inconueniens. Si dicatur quod non obligatur: contra quod precipitur. 5. Qui petit a te da ei. precipitur etiam Luce. 6. Haec forma. Omni petenti te tribue. Quibus autem potest se tribuere: quantum non habeat aliqua temporalia. et ille qui nihil habet tenetur ad illud preceptum de erogatione. R. Dicendum quod multiplex est donum. Est enim donum muneris a manu. Deuter. 15. Precipio tibi ut apias manum tuam egeno et pauperi. Et est donum compassionis a corde. Isa. 58. Cum effuderis esurienti animam tuam. Et est donum sibi duld et solatio ab ore. Ecclesiastici. 18. Non ne ardore refrigerabit ros: sic et sibi melius quam datum. Est autem donum obsequii in opere. Exo. 22. Si videris asinum odieris te iacere sibi onere non pertransibis sed sibi lenabis cum eo.

Ad primum non tenetur manens pauper cum non habeat aliquid ad manum quod possit dare sed tantum tenetur ad tria ultima pro loco et tempore. unde Mathei. 5. glo. Si deest facultas da affectum. vel obsequium vel sibi.

Deinde queritur cui precipiatur dari. hoc est querere quibus sit beneficium

tribuendum: utrum vis omnibus vel solum aliquibus et videtur quod non omnibus. Dicit enim Hieronymus. Minus et hystrionibus dare nihil aliud est quam venonibus imolare. Sed a nullo est demonibus imolandum. et nec ab aliquo est hystrionibus aliquid tribuendum. Item ecclesiastici. 12. Da iusto: et ne dederis peccatori: et beneficia humili et ne dederis impio. Contra videtur expressum quod dicitur Luce. 6. Omni petenti te tribue. qui autem omne dicit nihil excipit. et tam hystrioni quam aliis dandum est. Item Luce. 6. Estote misericordes sicut et pater vester misericors est qui solum suum facit oriri super bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos. Si ergo ipse dominus ita misericors est quod beneficia sua largitur omnibus tam iustis quam iniustis. et nos filii debemus facere. Item ex incidente queritur quid dicit Hieronymus. hystriones. si dicatur quod uterque musicis instrumentis: contra est quod ex scriptura non videtur peccatum cytharizare: quia ipse David fuit cytharista. i. R. 16. et Telys precepit ut adduceret sibi psalter. 4. R. 3. Cumque caneret psalter facta est super eum manus domini. Ex quo relinquitur quod officium hystrionum non est malum et nec dare eis est malum intuitu ipsius officii

Item cum in hystrionibus quocumque modo accipitur atar sit imago dei et indigeat: si datur eis sicut tibi huius datur eis intuitu dei. et in hoc non imolatur idolis seu demonibus. R. Licendum quod illud preceptum se extendit ad omnes in casu necessitatis: ut omnibus tribuamus: non tamen quocumque ex causa. Unde ad illud quod obicitur de hystrione dicitur quod in hystrione potest considerari natura et vitium. Si ergo datur ei intuitu vitii: quod scilicet delectatur in vitioso et illicito ei ludo: qui sic facit deus imolare dyabolo. Si vero datur ei intuitu naturae: quod scilicet ad imaginem dei et possibilem ad gratiam datur ex causa debita. et hoc modo hystrioni dandum est in casu necessitatis. Unde Gregorius in glo. super ioh. Mat. Qui recipit iustum etc. Mercede non carbit suscipies et si iustus sit qui suscipit. Sicut ad illud quod obicitur de impio distinguendum est: quia potest quod dare impio ut foueat pietate sua: et hoc modo est prohibendum dare impio seu peccatori. Item alio modo potest quod datur impio ut sustentet eius naturam que est possibilis ad iusticiam et est ad imaginem dinam. et hoc modo in casu necessitatis dandum est beneficium impio seu peccatori secundum illud preceptum. Ad illud quod ex parte altera queritur quod dicatur hystrio dicitur quod hystrio appropato nomine est nomen vitii. hystriones enim proprie dicuntur quod per gesticulationem corporis et ludos puocantes ad risum intendunt homines puocant et mouent ad lachrymas lasciuas

et ineptam letitiā seu inordinatā: et hoc modo dare hystrioni intuitu sui officii peccati est. Alio modo extēso noīe dī hystrio quicūq; p quēcūq; instrumēta puocat homines ad letitiā. Pōt autē qri letitia ex instrumentis musicis ad recreationē et corporis validitudinē nō ad inordinatā seu libidinofam voluptatē. et hō modo hystrioi intuitu sui officii pōt bñfīm tribui

Sequitur videre quomodo sit dandū. Ad qd nota q; multa requirūt. Cōpassio proximi. Isa. 53. Cum effuderis esurienti aīa; tuam. Benignitas sibi. Ecclesiastici. 18. Nonne ardore refrigerabit ros. sic et sibi melius ē datū. Abundātia dati. Tho. 4. Si multum tibi fuerit abundanter tribue. et 2. Cor. 9. Qui peccat seminat parce et metet zc. Hyplaritas dantis. Ecclesiastici. 35. In oī dato hylarē fac vultū. et 2. cor. 9. Non ex tristitia aut ex necessitate. hylarē enī datorē diligit deus. Humilitas dantis. ps. 23. Qui despicit deprecantē sustinebit penuriā. Discretio. Ecclesiastici. 12. Da in isto et ne dede. ris peccatori. Acceleratio. ps. 3. Ne dicas amico vade et cras dabo tibi: cū statim possis dare. Recta intentio. Mat. 6. Cum facis elā; nesciat sinistra tua qd faciat dextera. Pietas. p. Thi. 4. Exercitatio corporis ad modicū val; pietas aut valet ad omnia. Caritas. 1. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperū oīm facultatem meā: caritatē autē non hēam nihil mihi prodest. Ordo dandi. ecclesiastici. 30. Miserere aīe tue placens deo.

Queritur postea quādo sit dādum. hoc est querere quā omittit aliquis si nō dat. ponat. n. q; hic sit aliq; paup cui? paupertas euīdēs est: et aliquis diues q; habet superflua multa. videtur q; in hoc casu iste diues omittat si non dat isti petēti sibi illō pceptū 5. Mat. Qui petit a te da ei. qd ē intelligēdū pro loco et tempore. Sicut Luce. xi. Dare elām. Sed modo est tempus et locus: cum iste modo indigeat et ipse multa superflua habeat. q; omittit: si non dat. Item Luce. 6. Quicūq; vultis ut faciāt vobis homines et vos facite illis. Sed iste diues in iste et discrete velle; sibi dari si eēt in statu hui? paupis. q; iste diues tenet dare huic paupi in hoc casu. q; si non dat peccat.

Item. i. Jo. 3. Qui habuerit sibi hui? mūdi et viderit frēs suū necessitatē hēre et clauderit viscera sua ab eo: quōd caritas dei manet in eo. Sed iste diues habet sibi hui? mūdi: et vi-

det fratrem suū necessitate; hēre. q; si clauderit viscera sua ab eo ita q; non det ei aliquid: caritas dei non est in illo. q; peccat mortaliter. Si dicat q; non claudit viscera sua q; opatit ei. Contra. ad hoc sicut tenet pauper sicut diues q; p nihilo pmissit apus. qui hūerit sibi; hui? mūdi: si ad aliud non tenet diues q; pauper tenet q; diues dare. Item Hiero. Aliena rapere quincif q; ultra necessaria sibi retinē oportet. q; nisi iste diues det huic paupi indigenti de superfluis suis p raptore habendus ē.

Item Mat. 5. Omni petenti te tribue. rez. s. si habes. si non habes saltem voluntatē bonā.

Contra. Dare potest alii eque indigenti: et si dat absolutus est. q; non tenet dare isti. In hoc solet obici de aliquo cui obuiat aliquis in extrema necessitate constitutus: stat q; tenet ei dare modo. sic q; pparet se ad dandum: et interim occurrit alius in extrema necessitate positus. querit vtrū tenet dare pmo. videt q; sic q; p tenebat ei dare: et non ē absolutus ab illa tentione. q; adhuc tenet dare ei. Contra. Si det et absolutus ē. et positus q; non possit reficere nisi alteri tū. q; modo non tenet darē pmo.

R. Ad pmiū dō q; in duobus casibus omittit diues si non dat pauperi indigenti. Primus ē indigenti positus in extrema necessitate et hoc dicit ei oīa. si non tunc dat peccat mortaliter. Unde Hiero. super illud ad ro. 12. Si esurierit inimicus tuus ciba illū. Quisquis in quacūq; necessitate morturo succurrere potest: si non facit occidit. et casus est in talis indigenti si non in extrema necessitate. Si. n. habet aliquis multa superflua: nec pponit melius dispensare vel eque bñ: et tunc nō dat peccat mortaliter. et sic intellē illud. i. Jo. 3. Qui habuerit sibi hui? mūdi. et ecclesiastici. 4. Etiam paupis ne defraudes: et redde ei debitū suū. et canō Ambro. Non minoris criminis est habēti tollere q; cum possis et abundas sis indigentibus denegare. Item Ambro. Nemo dicat ppiū qd commune est. plus q; sufficē ad sumptus violento obtentū ē. Ad pmiū q; qd obī dō q; hec est vera. iste diues tenet dare huic indigenti pro loco et tpe. Sed hec est falsa. modo ē tps et locus: si pponit melius dare vel eque bñ. si esset locus et tps si nō pponeret melius dare. Ad 2. dō. q; iste diues si esset indigēs indiscretā haberet voluntatē si omnib; modis velle; sibi dari ab aliquo seu melius pponeret dispensare seu non. Ad tertiū dicēdum q; diues non claudit viscera sua ab hō indigente quāvis nō

set: quia habet bonam voluntatē dandi ei: nisi meli⁹ p^onerē dispensare. Ad auctoritatē Hiero. dō q^o iste diues n̄ ē p^o raptore habē dñs. q^o si ad t^opus retinet sup^obia: tñ aīo 7 p^oposito meli⁹ dispensandi. Ad auctoritatez euāgelii. oī perēri te tribue. dō q^o itelligēdū est sic. tribue rem vel bonam volūtatem vel bonū verba; sicut hēf ibi in glo. vñ iste diues non est transgressor: hui⁹ p^ocepti: cum habeat bonā voluntatē dandi: sicut dictum ē. Ad vltimū qd̄ querit de duob⁹ in extrema necessitate constitutis dō. q^o tenet dare p^omo 7 fil^o 2° s̄ neutri tenet dare modo: tñ tenet alteri mō vt iste termin⁹ alteri teneatur confute 7 in determinate.

Ultimo queritur quare sine spāl^o attribuat oīo mundare: cū dicit 9. Mat. vbi loq^o de lunatico: 7 d^o. Hoc genus demoni non eicit nisi i orōne 7 ieiunio. vbi dicit glo. Medicina vniuscuiusq^o vulneris est adhibenda. Non enim sanat oculum quod sanat calcaneū. ieiunio sanant pestes corporis. orōne pestes mentis. Q^o autē elā spālem hēat effectum ostendit Mat. 12. sup illud. Exte^ode manū. ibi glo. Nihil plus valet curationi q̄ elarū largitas: q^o frustra p^o peccatis suis rogaturus man⁹ suas ad deū extendit: qui has ad paupem p^o posse suo nō extēdit. R^o. 29. Eccl^o affici. Conclude elemosinā in sinu pauperis zc. 7 in codē. 23. In hominē sibi silem non habet mīam 7 a deo querit p^oiciationē. 7. 19. p^oph. fenerat dñō q^o miseref paupis. Unde colligit q^o maxime motiū ad dei mīam sup p^octō 7 pena p^octi est elā. Nō autē dicit. date elemosinā 7 ecce oīa munda sunt vobis: ut sufficiat elemosina ad mundationē culpe. Si. n. sit p^oncipal^o motiū ad remissionem pene ex dei misericordia: nihilomin⁹ vniuscui⁹ q^o vulneris est adhibenda p^opa medicina: vt straria cōrriis curent. Leuit. 25. sup illud. Suppurata zc. Glo. Secūdū ea que peccavit oportuit p^ociū reddere. vt. f. qd̄ peccauit gula ieiunio corrigat. quod garulitas amisit silentiū debeat. 7 sic straria cōrriis curent.

Consequēter que

rit de p^ocepto mutui seu comodatōis de quo Mat. 5. Nolēri a te mutuari ne auertaris. 7 Luc. 6. Date mutuū nihil inde sperātes Circa qd̄ querit quatuor. Primū ē utrum accipe aliqd̄ p^oter sortem sit p^ohibitū. 2° utz

sola spes accipiēdi p^oter sortem faciat usurariū seu sit p^ohibita. Tertio utz in aliquo casu sit licitū accipere aliqd̄ p^oter sortem. 4° an sit mala s^om se.

Ad primū sic ob^o. Ezech. 18. Si genuerit vir filiū latronē zc. vsq^o ad usam dantem 7 amplius accipietē nūqd̄ uiuet: non uiuet: cū vniuersa hec dēstāda fecerit morte mouet. hic iust⁹ est. q̄ accipe aliqd̄ p^oter sortē est p^ohibitū. Itē exo. 22. Si pecuniā accōmodaueris populo meo paupi q^o habitat tecum: nō urgebis eum q̄si exactor: nec usis opprimes. q̄ non licet accipe usuram: s̄ gratis intuitu dei comodare. Itē ps. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo zc. qui iurat p^oximo suo 7 non decipit. q^o pe. f. n. v. ad us. zc. q̄ si det ad usam non habitabit in tabernaculo dñi. Sed null⁹ expellit a tabernaculo dñi nisi p^o p^octō mortali q̄ dare ad usam est peccatū mortale seu accipere p^oter sortē. Itē Luce. 6. Date mutuū nihil inde sperantes. ubi videt etiā spes accipiēdi p^ohiberi. q̄ multo magis p^ohibet ipse ad⁹

Contra Dent. 23. Non feneraberis p^oximo tuo s̄ alieno. q̄ licet fenerari alieno. q̄ i aliquo casu licet dare ad usuram. nō q̄ g^onaliter est prohibitū. Itē Ambro. Usas exigas ab eo cui iuste nocere desideras. 7 ira licet ab aliq^obus accipere usuras. Item mai⁹ peccatū ē occidere q̄ accipere usam. Sed licet in casu 7 sine peccato occidere. q̄ licet in aliquo casu accipe ad usurā. Item licet ducē domos equos 7 asa argentea calcitras p^o lucro. ergo multo forti⁹ denarios q^o sunt utiles magis. 7 sic licet dare ad usuram. Itē is. Dent. Per promissionē seu b^ondictionē obseruantib⁹ mādata dñi fenerabis gentibus multis: 7 ipse a nullo accipies mutuū. Sed si fenerari eēt malum nō esset istud p^omissio seu b^ondictio: s̄ potius maledictio. nec etiam illud p^omittēt ob^onantib⁹ mandata dñi: cū hoc ipm eēt t^ongredi mandatum dei. R^o. Concedēdū q^o accipere p^oter sortē quod est usura p^ohibitum ē Sunt tñ casus in q^o b^ousa est p^omissa. Prim⁹ est ubi possessio ecclesie est assignata clerico i b^onficiū 7 layc⁹ tenet eam iniuste 7 uiolenter: potest cleric⁹ fru⁹ illi⁹ b^onficii p^ocipere ultra sortē. ex de usis. ca. i. s̄ hoc non sit lucri causa s̄ ut res ecclesie eo modo de manu layci redimatur. ut h^o in eadem decretali. 2° ubi use petunt cum interesse. ubi grā si fideiussoz soluit usas creditori potest eas perē a debitore

pro quo fidei miserat: quia non sunt usure quantum ad fiduciosum: sed potius quantum ad interesse: quia non est lucrum sed vitatio damni. 3° ratione more ut si debeas mihi centum ad certum terminum et nolueris solvere in termino. et ideo oportuit me recipere pecuniam cum usuris propter negocia mea facta. tu teneris mihi restituere illas usuras: si solui: vel si non solui liberare me ab ista obligatione. 4° ratione dubii. Nam si quis dat. id. soluit alio tempore totidem sibi grani vini vel olei mensure reddant: quae tunc plus valeant: utrum tamen minus solutionis tempore sint valiturae si filius dubitatur non de hoc usurari reputari ratione dubii huius: excusatur qui panes granum vinum oleum: vel alias merces vendit: ut amplius quam tunc valeat in termino certo recipiat pro eis de. si tamen ea contra tempore non fuerat venditurae est de usuris naviganti. s. i. r. z. qua regre infra inter novas constitutiones. In his ergo casibus quatuor usura est permixta. sed recte considerati in praedictis casibus non est usura. Unde nota quod non debet committi usura nisi in his rebus tamen circa quas contingit fieri mutuum. scilicet que consistunt in numero pondere et mensura. Numero ut quilibet moneta que prope debet pecunia numerata. pondere ut erit argento auro etc. que appeduntur. Mensura ut frumento vino oleo pannis etc. Ad maiorem tamen evidenciam huius questionis nota quod duo sunt contractus quod de sui natura volunt esse gratuiti ut mutuum vel commodatum. In mutuo. n. certum est quod recipitur ut sit gratuitum: alioquin est usura. Sed in commodato si aliquid recipitur pro re commodata statim desinit esse commodatum: quia aut recipitur aliquid pro re ipsa: aut pro usu rei. Si pro re ipsa aliquid recipitur: aut recipitur pecunia aut res alia. Si pecunia est emptio vel venditio. si alia res recipitur erit contractus permutatio. Si pro usu rei accipitur pecunia erit contractus locatio. si res alia erit contractus inoffensus quasi de ut des vel ut facias. Omnes isti contractus sunt liciti laicis. Dicendum ergo ad primum: quod dare ad usum et in se et in se peccatum est: et non fuit iudeis licitum alieno fenerari: sed permissus fuit eis: si permissum fuit eis dare libellum repudii. Peccabat ergo moraliter iudei fenerando alieno: sed hec fuit permissio operativa: que facta est duplici ratione. Prima quia permissum fuit eis minus peccatum ne facerent maius. videlicet ne fenerarent fratribus. 2° quia rudes erant: et quia mamotreci. Unde paulatim ducendi erant ad perfectionem. et ex hoc habemus argumentum: quod si non possumus obtinere ab usuriis quod totum reddant: facere debemus si possumus quod saltem partem reddant.

Ad 2° dicit magister quod illa auctoritas non est sancti Ambrosii: sed Ambrosii adopti cuiusdam heretici: quod sub spe beati Ambrosii multa falsa dixit. Vel si placet exponatur sic. Usuras exigas et quilibet exactiones. hoc enim licet facere contra paganos. Terra enim quas ipsi possident nostra est. Unde iuste possumus eas exigere ab eis quibus iuste desideramus nocere. Ad tertium dicit quod licet occidere sit peccatum in se non tamen in se. sed dicit ad usum est peccatum in se et in se: et propter hoc non est sine. Ad 4° dicit quod licet adducere equum et cetera huius pro lucro: sed non licet concedere nummos pro lucro. equus enim adducitur locando: nec tamen fertur omnium in locatione. unde iustum est ut ille est equus habeat aliquid emolumentum pro usu equi sui. et si licet fieri de nummis sine pecunia: si non transferuntur omnium: sed in mutuo pecunie transferuntur omnium. Dicit enim mutuum quod de meo tuum unde cum pecunia datur ad usum transferatur in accipientis omnium: si licet transferatur et usus illi. pro usu autem rei sine non est iustum ut alius habeat emolumentum: imo contra ius est. et propter hoc nota est peccatum. Ad ultimum dicit quod cum dicitur in permissio feneraberis primo tuo etc. ponitur ibi omnis pro antecedenti. Est enim sensus. tantam habebis abundantiam quod poteris multis gentibus si volueris fenerari. Non ergo est hic intentio omnium pro mutuo feneratione: sed abundantiam tamen: ad quam posset vel solet feneratio consequi.

Secundo queritur utrum sola spes accipiendi aliquid proter sorte sit prohibita et facit usurarium. Cum enim dicitur Luce. 6. Date mutuum nihil inde sperantes. glo. Ultra sortem dicit etiam glo. quod hic prohibetur usura. ergo sola spes accipiendi proter sortem facit usurarium. Item sola voluntas occidendi hominem facit homicidam. i. Jo. 3. Qui odit fratrem suum homicida est. Si licet sola voluntas fornicandi facit fornicatorem. Mar. 5. Qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatur est in corde suo. ergo si licet sola voluntas accipiendi proter sortem facit usurarium. Ad hoc dicitur quodam quod sola voluntas non facit usurarium nisi interveniat pactum. Sed contra. Esto quod iste timore ecclesie non facit pactum: sed tamen habet voluntatem. Alii autem et facit pactum. inde sic. prob. 16. Spiritu ponderator est dominus. i. voluntatum. Sed talem voluntatem habet iste qualem ille. ergo si voluntas istius facit istum usurarium: si licet et voluntas illius facit illum usurarium. Quod alii concedunt. Sed contra. Quilibet tenet esse gratum ad beneficia. ergo mutuum accipiens tenet esse gratum mutuanti. ergo datus mutuum potest

sperare aliquod bñficiū ab eo qui accipit mutuū. q̄ r̄ aliquā supabūdantiā. Itē ex dono pōt q̄s licite sperare donū. q̄ r̄ ex mutuo pōt sperare mutuū. R̄. dicēdū q̄ cum diuerse scie diuerfas habeāt cōsiderationes: a diuerfis scientib⁹ idem diuersimode cōsiderat. Hinc ē q̄ s̄ leges humanas uolūtas sola nō facit usariū: q̄ lex humana manū coibet non animū. Secūdū leges x̄o diuinas que aīn; coibet: sola uolūtas facit usariū. Ad p̄mū q̄ obiectū; dō q̄ mutuans potest sperare illud ad quod tenet accipiens: q̄a in cōsili casu. s̄. necessitatē tenet sibi dare mutuū: r̄ tenet sibi etiā si non dedit p̄s. vñ pōt illud sperare mutuans ab accipiente: nō tñ ex ui mutui: s̄ ex caritate accipientis mutuū. Mutua enī bñficia accendūt caritatē. r̄ q̄a etiā ex p̄cepto dei d; mutuū indigenti dari. r̄ p̄ hoc etiā soluit 2°. Bñ enim cōcedendū est q̄ mutuās pōt ab eo qui recipit in sili casu sperare mutuū: q̄a ad hoc tenet ali⁹. tñ si hac intentione tradit sibi mutuū nō est meritoriuū: q̄a nō ponit dei finem Ideo d̄ Luce. 6. Dare mutuū nihil inde spātes. supple ab homine s̄ a deo.

Tertio queritur utrum aliquo casu sit licitū accipere aliquid preter sortē. r̄ vñ q̄ sic. Dñs enim p̄cepit Sauli ut interficeret amalechitas: r̄ interficiendo eos ex p̄cepto dñi non peccauit: imo peccauit r̄ seruando a q̄a regē amalech. Si q̄ ex p̄cepto dñi factū est non mortale q̄d als esset mortale. Occidē enim hoīem est peccatū mortale in se: s̄ ex p̄cepto dñi sit meritoriuū i aliq̄ casu: sic si abraā imolasset filiū suū ex p̄cepto dñi. q̄ sili cū d̄ Deut. 23. Non fenerabis fratri tuo sed alieno Dato q̄ h̄ sit p̄ceptū nullū accidit cōueniēs: q̄a fenerari alieno q̄d sine p̄cepto dñi ē mortale: p̄ p̄ceptū dñi sit non mortale: nec ē ueniale. q̄ nō est necesse dicere q̄ sit p̄missio oparativa. Itē dñs p̄cepit iudeis ut asportaret uasa egyptiorū. Si q̄ p̄ceptū dñi fuit licitū asportare omnia uasa p̄ciosa egyptiorū: multo fortius p̄ceptū dñi licitū erit accipere aliquid p̄ sortē. Min⁹ enī est accipere partē q̄ totū. r̄ ita dñs potuit p̄cipere iudeis q̄ ipsi darēt ad usū r̄ ita dare ad usū potuit non esse peccatum.

Itē Lex Justiniani p̄mittit ufas centesimas r̄ sexagesimas: r̄ uidet q̄ bñ. q̄a p̄ceptū est. non occides. r̄ tñ occidunt homines sine peccato p̄pter recompensationē: q̄a p̄ occisionē maleficorū cōseruāt stat⁹ reipublice i bonitate

sua. q̄ eadē rōne licet dare ad usū sine p̄tō propter recompensationē. maior enim utilitas accidit inde reipublice: r̄ etiā ei q̄ accipit ad usū. Itē accipere ad usū nō est cōtractare rem alienā inuito dñi. Dñs enim uult bñ ut usari⁹ habeat leuissimā usū: r̄ multū gaudet quando inuenit q̄ dat ei ad leuissimā usū. q̄ accipere ad usū non est furtū: nec aliq̄ aliud p̄m. q̄ simplr nō est p̄m. Con̄. Hiero sup̄ Ezech. 18. Putant q̄dam ufas tantū esse in pecunia. q̄d puidēs dīna scriptura oīs rei aufert supabūdantiā. ut plus n̄ accipias q̄ udisti. Itē idē. Alii p̄ pecunia fenerata solēt manuscula diuersi generis accipere: s̄ intelligunt usū vocari supabundantiā quicq̄d ē illū si ab eo q̄ dederit plus acceperint. Itē Ambro. Pleriq̄ resugientes p̄cepta legis cui dederint pecuniā negotiatorib⁹ nō i pecunia ufas extgūt: s̄ de mercib⁹ eorū tāq̄ usū emolumenta p̄cipiūt: ideo audiāt qd lex dicat Neq̄ ingt escaꝝ usū accipies: neq̄ omniū rez. Et accipit ex illo tex. Deut. 23. Non fruges nec aliquā aliā rem. Item idem. Esca ufa est r̄ uelis ufa est: r̄ quodcūq̄ sorti accedit ufa ē. q̄d etiā uelis ei nomē imponas ufa est. Item iuxta hoc querit cum usari⁹ sit fur quare iudex secularis patit usarios uinē r̄ alios fures r̄ raptos nō patit uinē. Cū. n. usarii publice r̄ manifeste sint mali: uidet̄ facere cōtra illud p̄ceptū. Maleficos non patieris uinere. Item querit quare iudex ecclesiastic⁹ plus intromittit se de pena usarioꝝ q̄ alioꝝ sup̄. So. Ad p̄mū dō. q̄ non ē sile de hōicidīo r̄ ufa. q̄a occidē h̄ sit malū i se. n̄ tñ ē malū fm se. s̄ dare ad usū malū est in se r̄ s̄ se. r̄ si domin⁹ illud p̄cepisset sequeret̄ inde incōueniens sicut tam ostendit. Ad 2° dō. q̄ filiū israel serui erāt egyptiis r̄ merces non erat eis reddita. p̄pter hoc dñs q̄ se est domin⁹ omniū transtulit dominiū uasoz illoꝝ ad iudeos. Unde iudei nō cōtrauerūt rem alienā imo suam. nec p̄cepit domin⁹ iudeis ut asportaret rem alienā manentē alienam. Sed ufa est accipere rem alienam manentem alienam inuito domino: r̄ facē de illa ut de sua. Hoc est aut malū s̄ se r̄ in se. sic scienter cognoscere uxore alienā manentē alienā malū est i se r̄ fm se. sili ex mutuo accipere rem alienā manentē alienā ut suam cōtra ius nāle est r̄ ē malū in se r̄ s̄ se. Nec potuit hoc de p̄cipere. r̄ si p̄cepisset sequeret̄ incōueniens. s̄ q̄ dare ad usū eēt bonū r̄ malū. malum s̄ se.

bonū quo ad p̄ceptū. Ad 3° dō. q̄ Justini
an^o p̄misit op̄paratiua p̄missione v̄sas leuissī
mas: q̄a uidit homines imperii sui p̄nos esse
ad v̄adū v̄sas. Uñ p̄misit min^o malū ne fiet
pei^o. Nec est v̄ez q̄ sit ibi recōpensatio p̄pter
v̄tilitatē sequētē: q̄a semp̄ et in omni casu da
re ad v̄sam p̄m̄ est. nec p̄ aliqua v̄tilitate
potest fieri licitū. vñ n̄ est sile de homicidio.

Ad 4° dō q̄ hec est falsa. Usari^o n̄ ōtra
ctat rem alienā inuito d̄ño. Sed sciendum q̄
duplex est volūtas. s. volūtas absoluta et vo
lūtas respectiua seu op̄para. De volūate abso
luta nō vult d̄ñs b^o pecunie q̄ v̄sari^o habeat
eam. Libēt^o enim eam sibi retinēt. S; de vo
luntate op̄parata vult q̄ h̄eat eā: ex quo. s. usā
ri^o non vult dare mutuū gratis. usari^o q̄ ō
ctat rem alienā inuito d̄ño: vt hec d̄ctio inui
to p̄net volūtatē absolutā nō op̄paratā. Ad
aliud q̄ querit: quā iudex secularis v̄sari^o f
p̄mittit viuē: cū alios fures non permittat
v̄nē dō. q̄ iudex secularis et republicā regie
quantū ad t̄palia. vñ quāuis v̄sari^o sit fur:
tñ q̄a fur est domestic^o: nec p̄ violētā furat:
q̄a etiam ex furto illi^o p̄uenit aliqua v̄tilitas
reipublice quantū ad t̄palia: p̄ter hoc p̄mit
tit viuere v̄sarios: cū tñ in aliquo casu fures
puniat. Ad vltimū dō. q̄ iudex eccliasie^o
q̄ s̄brili^o inspiciat q̄ secularis p̄sēgatur v̄sari
os p̄ter damnū spūale q̄s videt ex v̄sa acci
dere. et q̄a v̄sari^o de inhonoratione. et ōceptū
dei hoc est de peccato suo fecerūt sibi officiu^o
et modum viuendi.

Quarto queritur ^{utrum}
aliquid p̄ter sortem sit malū s̄m se: et uidet q̄
non. Ideo enim d̄f malū in se et s̄ se: q̄a rem
alienā manētē alienā nult facere suam. Sed
probat q̄ hoc nō est x̄m: imo q̄ transferatur
ibi d̄ñū. q̄a iste q̄ accipit mutuū: rē suā p̄t
dare v̄sario et scit et vult ei dare. Dicit enim
ei. Do tibi pecuniam istam p̄ter sortē. Nonat
q̄ dat ei. q̄ pecunia quam accipit v̄sari^o p̄ter
sortem sua est. q̄ non facit rem alienā manētē
alienā inuito d̄ño tāq̄ suam. Item esto q̄
s̄ hac forma fiat ōtract^o. Mutuo tibi pecunī
am istam ut des mibi tñ p̄ter sortē. q̄ s̄m s̄
pecunia quā accipit v̄sari^o p̄ter sortē sua est:
q̄a sibi data. q̄ in v̄sa trāsserē d̄ñū. et inde
ut p̄as. Item licitū est mibi dare mutuū
isti ne ledat ninea meā. q̄ licitū est mibi dare
mutuū p̄ hac re temporalī. q̄ pari rōne p̄ q̄l;
alia re temporalī. et ita p̄ pecunia. Item dat

mutuū alicui ut ille q̄ accipit impleat s̄ p̄ceptū
Nō fartū facies: ul nō mechaberis. licitū est.
q̄ eadē rōne potest ei dare mutuū ut impleat
quodlibet aliud p̄ceptū. q̄ ut impleat hoc p̄
ceptū. Dare mutuū n̄bil inde spantes. q̄ p̄t
aligs dare mutuū isti ut ip̄e det mutuū aliis
Item dat paupib^o bonū ē: et dare mutuū bonū
ē. q̄ licitū ē dare mutuū ut de aliq̄d paupib^o
cū q̄s est ibi bonū sit. q̄ licitū ē mibi dare isti
mutuū ut aliq̄d det patri meo indigēti. eadē
rōne et mibi. Magis enim debeo me diligere
q̄ alios. R^o. dō q̄ non ualet hec argumen
tatio. iste p̄t transferre rem suā in d̄ñū al
terius et scit et vult: q̄a dicit hic. Do tibi pecu
niam istam. q̄ transfert. Licet enim possit trā
sferre: nō tñ potest trāsserē sic: q̄a hi^o ōtract^o
displicet deo. et l; p̄ferat x̄bū dandi: non tam
dat. De x̄bis enim nulla est ōtentio s̄ de intē
tione. feneratoris enim intētio est q̄ rem ali
enā manētē alienā faciat suā. Per hoc etiam
pater solo ad 2° cū dicit v̄sari^o. accommo
do tibi pecuniam istā hac ōditōe: ut tu des mibi
tantū ex vi mutui. In q̄ transferē d̄ñū: nult
transferre v̄nū in se rei aliene manētis alie
ne. Ad 3° dō q̄ illa argumētatio non ualet
Cum enim dat mutuū ne ledat ninea n̄bil
accipit p̄ter sortem: s̄ redimit ius suū q̄ dat
mutuū. Hoc aut licitū est. S; si daret p̄ pecu
niam daret ut acciperet aliq̄d p̄ter sortē. Q̄s aut
dicitū est q̄ in v̄sa nō transferē d̄ñū intelligē
dū est de d̄ñio illi^o rei que ultra sortem acci
pit: n̄ de dominio mutui. Ad 4° dō q̄ nō
est sile de hoc p̄cepto. Non furtū facies et hi^o.
et de hoc. Date mutuū. q̄a in primo ex vi mu
tui n̄bil accipit p̄ter sortē vel in se vel i alio.
Sed in 2° accipit aliq̄d p̄ter sortē vel in se vel
in alio. Ad 5° et vltimū dō q̄ sicut non licet
mibi ex vi mutui transferre dominū rei alie
ne i meita nec in aliū. unde non ualet hec ar
gumētatio. Licitū est dare pauperib^o: licitū ē
dare mutuū. ergo licitū est dat ut aliq̄d de
pauperib^o. licitū est p̄dicare. licitū est acq̄rē
temporalia. q̄ licitū est p̄dicare p̄ acquisitione
temporalū.

Consequenter que

rit de p̄cepto caritatis de quo b̄etur
Mat. 5. Diligite proxmū tuū et
odio habebis inimicū tuū. ego aut dico vobis
diligite inimicos vestros. benefacite his qui
oderūt nos: et orate p̄ persecutib^o et calum
niantib^o uos. Si. n. diligitis eos q̄ uos diligūt

quam mercedē hēbitis: nōne et publicani hoc faciūt. Et Luce. 6. Si diligitis eos q uos diligūt que uobis est grā. Nam et pēdōres diligētes se diligūt. et si bñfacit his q uobis bñfaciunt que uobis est grā. Si quidē et pēdōres hoc faciūt. Uepr̄ diligitē inimicos vros et bñfacite zc. Querūt circa istud pceptū septem.

- 1° vtrū diligē amicu sit meritoriu.
- 2° vtrū diligere inimicu sit pceptū vel cōsiliū.
- 3° vtrū bñfacē inimicū omnibus sit pceptum.
- 4° vtrū mai^o sit diligē amicu q̄ inimicu.
- 5° vtrū magis sit meritoria dilectio inimici q̄ amici.
- 6° vtrū inimicu maledicē sit licitū.
- 7° vtrū p omnib^o inimicū sit orandū.

Primo queritur vtrum amicu sit meritoriu ppter illud qd dicit Mat. 5. Si diligit eos q uos diligūt quā mercedem habet. Et Luce. 6. Que est uobis grā. Uides aut ex hoc q diligere amicu non sit meritoriu. Nam si nō est grā diligere illos q uos diligūt: et sine grā non potest eē meritum. q̄ diligere amicu non est meritoriu. Itē omni merito rñdet merces ut p̄mū. Sed nō ē merces diligētib^o amicos. q̄ nec meritū. Itē b̄ etiam uides p̄ filē. i. Cor. 9. Si euāgelizauero nō est mihi gloria. necessitas enī icumbit. ga. s. est pceptum. s̄r̄ aut de diligendo amicum est necessitas pcepti. q̄ ex hoc non est gloria. q̄ nec meritū: cū ad meritū sequat̄ gloria.

Contra. Ex caritate diligit amicu et inimicu. Itē seruētiō: est mot^o caritatē i amicum q̄ in inimicu. Sed quanto seruētiō: est: tanto est habilior ad merendū. q̄ p̄tingit magis mereri diligendo amicu q̄ diligendo inimicu. R. est diligere amicu ex cā r̄pali ut ex sola causa: q̄ diligit. vel q̄ bñficiū erogaui vel erogabit: et nō ē meritoriu. et hoc mō dicit Mat. 5. Non est merces diligēdo vel diligētib^o amicos. Et Luce. 6. Non est grā diligere amicum. Unde dicit̄ itē. Si diligit eos q uos diligūt. i. ideo q̄ uos diligunt. Est itē diligere amicu non ex causa r̄pali p̄ncipal̄: s̄ ex causa dei sicut caritas diligit q̄ cūq̄ diligit ppter deū et rōne sūm̄ boni: et b̄ modo meritoriu erit diligere amicu.

Secundo queritur vtrū diligere inimicu sit cōsiliū vel pceptū p̄ter b̄ qd dicit̄. Distū ē antiq̄s. Dilige amicu zc. Ego aut dico uobis diligitē inimicos uestros. Et vtrū sit pceptū. dicit̄ enī Ambro. i glo. sup Luc. 6.

Non suffic̄ inimicos nō odisse: s̄ quod ultra humanam nām est: p̄cipimur diligere. q̄ diligere inimicos pceptū est. Preterea si ē ulc̄ humanā naturā. q̄ est impossibile. S; dicit̄ beatus Hiero. Anathā sit q dixit deū p̄cepisse aliq̄d impossibile. q̄ nō ē pceptū. Item dicit̄ glo sup Luc. 6. Diligite inimicos uestros. Hoc p̄fectū est non impossibile. q̄ vtrū contraria illa glo. auctoritati Ambrosii. Itē aug. super illud Mat. 22. Dilige dñm deū tuū zc. et proximum zc. Nomine p̄xi oīs homo itell̄. q̄ inimic^o. Et ibi dicit̄ i textu q̄ b̄ est pceptū. Dilige proximum tuū zc. q̄ diligere inimicos est pceptū. Cōf. Aug. i eneb. Mandatū de dilectōe inimicorū non implet a tanta multitudine quanta exaudis i omnia orōne. Sed i omnia orōne si exaudis nisi habens caritatē sicut pater: q̄a vtrū. Dimitte nobis. sicut et nos dimittit. et postea. Tūc dimiseritis non dimittet uobis pater uester. q̄ potest q̄s esse i caritate: et non diligere inimicu. q̄ non est pceptū s̄ cōsiliū. Itē dicit̄ aug. q̄ illa sponso Dimitte nobis debita nostra zc a multitudine q̄ non diligūt inimicos. q̄ zc. Itē dicit̄ i glo. super Luc. 6. Diligite inimicos uestros. Hoc p̄fectū est non impossibile. Sed cōsilia p̄fectōis sunt non pcepta. q̄ zc. Item Ambro. Dic ecclesia non lasse iuuat: s̄ ualidioris cibo caritatē roborat. q̄ diligere inimicum p̄fecte caritatē est. q̄ cōsiliū. R. est dilectō affect^o et effect^o simul: et ē dilectō affect^o tantū. Dilectōe affect^o oibus p̄cipit diligere inimicu Dilectōe uero effect^o impletur est cōsiliū. p̄fectis tō debitum. s̄. congrui: et f̄ aliquos debitu pcepti. Unde aug. Perfecti inimicos diligunt et eis bñfaciunt. et hoc non est tante multitudis: quanta i orōne dominica exaudis. Ad illud Ambro. qd dicit̄ sup humanā naturā est diligere inimicu. vō q̄ hoc vtrū q̄a natura non mouet nisi ad diligendū amicum: tamē natura est susceptibilis gr̄: cum qua p̄t diligere inimicu. et ita non est impossibile.

Tertio queritur vtrum bñfacē inimicū oibus sit pceptum q̄a dicit̄ Mat. 5. et Luce. 6. Bñfacite his q oderunt uos. vñ q̄rit̄ vtrū inimicum effectū p̄cipiat diligi. Nam ubi p̄cipitur de dilectōe affect^o p̄cipit de dilectōe effect^o. q̄a sic dicit̄. Diligite inimicos uestros: qd pertinet ad affectū. bñfacite his q oderunt uos: quod pertinet ad effectū. q̄ si i pcepto est dilectō affect^o: s̄r̄ et dilectō effect^o. Item Exo. 23. Si occurreris boni

inimici tui erranti redue eū. Glo. q. Diligite inimicos vestros. et post. Si videris alium odientis te cecidisse Bonere non ptransibis: s̄ s̄bleuabis cum eo. Glo. Bñfacite his q̄ oderunt vos. q̄ in lege pceptū est diligere inimicū effectū. q̄ oib⁹ est pceptū. Itē Mat. 5. super illd. diligite inimicos vestros bñfacite et orate zc. glo. Contra eccliam trib⁹ modis pugnat. odio. s̄bis. cruciatu corporis. econtrē ecclia diligit orat bñfacit. et hi sunt dilectōis effect⁹. q̄ omnes tenent ad dilectōis effectū.

Conr. Ang. et bñ illa auctoritas. 3. sent. di. 30. c. Sic solet queri. Distinguendū vtrū ille qui te offendit rogat te vt dimittas ei aut n̄. Si rogat et nō dimittis p̄tā tua n̄ dimittit tibi nec implet sponsonē illā. dimitte nobis d. n. sic et nos dimitti. zc. Si non rogat et non dimittis nihilomin⁹ exaudieris. q̄ videt q̄ d̄ intelligi qd̄ d̄ dimitte nobis debita nostra sic et nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris petentibus vel rogantibus. q̄ non tenet omnibus dimittere. Sed si non dimittit nō diligit inimicum effectū. Itē ro. iz. Non uosmetip̄os defendentes carissimi zc. glo. ang. Si vult bonus vt deus inimicū puniat vbi est illud. diligite inimicos vestros. et illud. non reddēs malū p̄ malo. nonne hoc est malū p̄ malo reddere. Bon⁹ igit potest non diligere inimicū effectū: ex quo bonus vult vt puniat inimic⁹.

R. Quidam distinguūt q̄ diligere inimicos pceptū est p̄lati et p̄fectis. imperfectis s̄o et s̄iectis non. Sed cōtra hoc est qd̄ d̄ns non solū discipulis et apostol hoc est p̄fectis ista p̄ponebat: s̄ ipsis turbis et imperfectis. Luc. 6. Unde supra dicit glo. Bede. Q̄ in monte sermo p̄fectus ad ap̄los Mat. 5. hic s̄o leuio ri sermone ad turbas tempatius per quatuor cardinales s̄tutes sermo p̄prehendit. p̄tēa d̄. q̄ omnes tenent diligere affectū et effectū. Sed amplius siue ad ampliōrē effectū tenet p̄fecti q̄ imperfecti. et p̄lati q̄ s̄bditi. tñ q̄ p̄ceptū affirmatiū obligat semper s̄ non ad semp̄ sicut illud non obligat ad semp̄ q̄ritus ad affectum. s̄. cū non sumus ī cōsideratōe: aut quando dormimus: ita non ad semp̄ obligat quantum ad effectum. Si aut querat quo tempore obliget ad effectum d̄ q̄ obligat q̄n̄ cūq̄ inimicus est in casa necessitatis. Ad illud q̄ qd̄ obiē supra q̄ p̄fectōis est et caritat̄ p̄fecte d̄ q̄ intell̄ de p̄fectōe sufficienti ad salutē non de p̄fectōe superrogatōis. imperfectio enim ē quantū ad salutē diligē ami-

cū. s̄ p̄fectōis sufficientie est diligere inimicū et diligere in quā inimicū affectū et effectū. In casa necessitatis est p̄fectōis sufficientie et saluti necessarie. Diligere s̄o effectū non ī tempore necessitatis est p̄fectōis superrogatōis.

Ad illud s̄o quod obiē p̄ illud ang. si n̄ rogat inimic⁹ vt sibi dimittat et non dimittit: nihilomin⁹ exaudis. Dixerūt qd̄ am q̄ tenet dimittere rancorem etiā non petenti: s̄ nō lig rancoris. Sed meli⁹ d̄. q̄ est dimittere rancore q̄ comitat appetitū vindictē: et ē dimittere punitōem quam comitat zel⁹ iusticie. tenemur q̄ rancore dimittere ex appetitu vindictē. s̄ nō tenemur dimittē punitōem ex zelo iusticie. Intelligendū est q̄ q̄ exaudis etiā si non dimittat punitōem ex zelo iusticie. Ad aliud s̄o respondet glo. super illud ro. iz. Nō uosmetip̄os defendentes carissimi: s̄ date locum ire: cum hō iustus et homo mal⁹ uelint a d̄no vindicari: in quo discernunt. rñd; bon⁹ magis cupit inimicū corrigi q̄ puniri: nec telectat pena inimici: q̄ non odit eum s̄ iusticia dei q̄ diligit deū. et ideo hoc ei placet cū deo placitū esse non dubitet.

Quarto queritur ^{vtrum} maius sit diligere amicos q̄ inimicos. et itez an motus caritat̄ intensior sit ī amicū q̄ ī inimicū. Ad p̄mū sic. super illud mat. 5. Si diligitis eos q̄ uos diligūt zc. glo. p̄fectōis est cumulus diligere inimicos: s̄ diligere amicos non est p̄fectōis. q̄ min⁹ est diligere inimicos q̄ amicos. Itē hoc est de supaddit a d̄no. Mat. 5. In lege p̄cipiebat Lenit. 19. Diliges amicū tuū sic te ip̄m: s̄ ī euangelio p̄cipit d̄ns diligē inimicos. q̄ mai⁹ est. Contra. In ordine diligēdoz ex caritate vltim⁹ grad⁹ ponit diligere inimicū. Sed ipsa caritas diligit ordine quo ampli⁹ est diligend⁹. q̄ maius est diligē amicū q̄ inimicū. Itē odire amicū maius est malū q̄ odire inimicū. q̄ diligere amicū: quod est eius oppositū erit maius bonū q̄ diligere inimicū. R. Maius bonū d̄r duobus modis. aut q̄ magis debitū: aut q̄ magis gratuitū. Si q̄ magis debitū tunc magis bonū est diligere amicū. si q̄ magis gratuitū: tñ magis bonū est diligere inimicū: q̄ repugnant merita. tñ si p̄paret bonū debitū et bonū gratuitū absolute magis bonū est quod est magis gratuitū. et ita absolute maioris s̄tut⁹ est diligere inimicū q̄ diligere amicū. Ad illud q̄ quod obiē q̄ ī vltio gradu ī ordine diligēdoz

ponit diligere inimicū dō. qā ī aliis ē aliqua
puitas nature vt in dilectōe dei ⁊ sui ⁊ amī
coꝝ ⁊ hī. In hoc autē non. Unde super illō
ps. Reuela oculos meos ⁊ cōsiderabo mirabi
lia de lege tua. Glo. Diligite inimicos vꝛos.
Et silī dīc Amb. in glo. sup Luc. 6. Q. diligerē
inimicos est supra nostrā naturā. vnde sicut
miraculū dī ad cō oppositū ordinat natura:
ita cū rō cōiūta sensualitati non sufficiat ad
diligendū inimicū: s̄ ordinat ad non diligen
dū: qd̄ cōtra istū ordinē ē mirabile dī. Ad
aliud dō. q̄ illa rō arguēdi ī oppositū nō hēt
locū ī illis ī qbus est cōsequētia econtrario.
hoc est magis malū illo. q̄ eius oppositū ē ma
gis bonū alteri? opposito: ⁊ vltī ī coordinatis
s̄m cōsequētia non conuersim vt patet ī sensu
⁊ vita. Sensus enim supponit vitam. Nō se
q̄ aut. Magis malū est p̄uatio vite q̄ sensus
s̄ magis bonū est vita q̄ sensus. imo ecōi. s̄c̄
patet in fide ⁊ caritate. mai? malū est opposi
tū fidei. s̄ infidelitas: q̄ oppositū caritatē. s̄ inī
dia vel cupiditas. nō tñ mai? bonū ē fides q̄
caritas: imo poti? ecōi rario. S̄ si modo est h
Nam dilectio inimici ex caritate supponit di
lectōem amici. ⁊ tō nō seq̄. mai? malū ē odī
amicū q̄ inimicū. q̄ mai? bonū est diligerē amī
cū q̄ inimicū.

Quinto queritur ^{utruq;} ^{magis}
meritoria sit dilectio inimici q̄ amici. Ad
qd̄ sic. Mot? caritatē in amicos nullū h̄ impē
dimētū. mot? caritatē ī inimicos h̄ impēdimē
tū. q̄ itensior est motus caritatē ī amicos q̄ in
inimicos. q̄ cōsequēs magis meritorium.

Itē 3o. 15. Maiorē caritatē nemo habet q̄
vt aīa; suam q̄ ponat p̄ amīcū suis. q̄ s̄ hoc
mot? caritatē nō pōt esse magis meritorū q̄ ī
diligēdo amicū. Cōf. Carnalis affect? aut
natural imiscet se q̄ ī dilectōe amicos. nō
autē ī dilectōe inimicos. q̄ purior est motus
caritatē ī inimicū q̄ ī amicū. Ergo itensior ⁊
magis meritorius. R. Motus caritatē dī
duob? modis intendī. rōne p̄ncipiū ⁊ rōne fi
nis. Rōne p̄ncipiū itensior est mot? ī inimicū
q̄ ī amicū. qā maior est conat? ī eligendo mo
tū. s̄ rōne finis itensior est mot? ī amicū q̄ in
inimicū: qā cū ī frute sit difficile ⁊ bonū ma
gis trahit bonū ⁊ mouz ad diligendū amicū
q̄ inimicū. Cū enī frus sit circa bonū ⁊ diffi
cile: itendit motus ex conatu circa difficile ⁊
ex dilectōe boni. Ad illud qd̄ obī q̄ magis
meritorū erit mot? iste q̄ ille distiguēdū. q̄ ē

meritū dimissionis pene: ⁊ est meritum vite
eterne. Caritas ex parte difficultatē meret di
missionē pene. Et ex parte itentōis boni me
ret vitā eternā. Pari igit caritate existente
motus caritatē ī inimicū rōne difficultatē erit
magis meritorū dimissionis pene. Motus v̄o
caritatē ī amicū ratione itentōis boni erit ma
gis meritorū vite eterne. Ad aliud v̄o qd̄
obiē q̄ motui caritatis ad amicū imiscet se
amor carnalis vel nāl dō. q̄ mixtio carnalis amo
ris bñ diminuit motū caritatē s̄ amor natural
nō: imo cōfert sicut dispositio material forme
ita q̄ ex occasionib? natural amoris fit etiam
feruetior motus caritatē.

Sexto queritur utrū

maledicere inimicū sit licitū. ⁊ videt q̄ nō per
illud p̄ceptū Nat. 5. Bñdicite his q̄ oderūt
vos. Si q̄ bñdicere inimicū ē p̄ceptū. q̄ ma
ledicere ē p̄hibitū. Non q̄ ē licitū. Itē ro.
iz. Bñdicite ⁊ nolite maledicere. Itē ī cano
nica Jude: cū Michael archāgel? cū dyabolo
disputans altercaret de Moyli corpore: nō ē
ausus iudiciū īferre blasphemie. s̄ dixit. Im
peret tibi dñs. Si q̄ angel? non est ausus ma
ledicere dyabolo q̄ est pessim?. q̄ mlto magis
hō non debet alteri hōi maledicere. Itē zi
eccliaistici. Cū; maledicē ī pi? dyabolū maledicē
ipse animā suā. q̄ non est dyabolo maledicē
dū. q̄ multo magis nec hōi. Cōf sicut dīc
aug. ī sermone dñi ī mōte. Multe impetrat dōs
īueniūt ī p̄phet aduersus inimicos: que ma
ledictōes putantur: sicut est illud ps. fiat mīsa
eoz ip̄s ī laqueū. ⁊ illud. fiat filii ei? pupilli
⁊ vxor ei? vidua. Itē dñs maledixit cita
tibus que noluerunt recipere x̄bū suū. Nat.
xi. Ue tibi Choroaym: ve tibi bethsayda zc.

Itē maledixit ap̄tus sūmo sacerdoti act. 23
A dicēs percutiet te dñs peries dealbate. vñd
seq̄. sūmū sacerdotē dei maledid. Itē He
lyas maledixit duob? p̄ncipibus q̄nquagena
riis. 4. R. i. dicēs. Si homo dei sū descendat
ignis ⁊ deuoret te ⁊ q̄nquagēta tuos. Ad
hoc rñdet aug. de sermōe dei ī monte dicens
Q̄ talia dicta sunt p̄ p̄ditōem qd̄ cēt fatuz
non optant uoto s̄ spū p̄uident. Unde etiā
ī x̄bis dñi ⁊ apostoli nō iuenit qd̄ optauerit
s̄ qd̄ p̄dixerit. Cū enī ait dñs mat. xi. Ue ti
bi choroaym zc. nō aliud sonat q̄ aliqd̄ ei mali
uentuz merito īfidelitatē: qd̄ fatuz dñs non
maluolētia optabat s̄ v̄nitare cernebat. silī
dixit ap̄tol? actū. 23. Percutiet te dñs non

percutiat. Ad alia aut que videntur in optatione sonare non conditione: ut est illud. fiat mensa eorum illis in laqueum. et illud. fiant filii eius orphani. et illud. et elye. Descendat ignis de celo. et dicitur aug. q. etiam dicitur per predictionem: quantum videantur vici per imprecationem. unde dicit in sermone domini in monte. Solent prophete maxime in figura imprecantis futura predicere sic signa preteriti temporis ea que futura erant ceciderunt: sic et illud. Quare fremuerunt gentes etc. non dixit. Quare fremet gentes etc.

Sed contra istam solutionem obicitur. videtur enim quod talia possint imprecari a quo optantur: quia nos debemus voluntates nostras conformare voluntati divine. Sed sic dicitur ecclesiastici. 12. Altissimus odio habet peccatores et impius reddet vindictam. Sed odio habere nihil aliud est quam malum optare. ergo et nos impius possumus malum optare. et ita a quo optantur malum imprecari seu dicitur. Sicut etiam dicitur per bera. Iniquos odio habui. ergo malum eis operabat: et a quo optantis dicebat. fiat mensa eorum etc.

Respondeo ad primum quod in peccatore consideranda sunt duo. vitium et natura. Dominus ergo odio habet in peccatoribus vitia non naturam: quoniam ipse naturam fecit non vitium. et sic dicitur super illud. Talem odisti eorum que fecisti domine. Ad aliud dicitur super illud. Iniquos odio habui. gloria. Natura quam deus creavit in omnibus est diligenda et adinuanda. iniquitas autem odibunda et displicenda. Sunt ergo diligendi qui peccantur in quantum homines: et odiendi quia mali. aliquos enim pie amare et odisse possumus: ut quos dilexeris odisse: et quos oderis amasse conveniat.

Ultimo queritur utrumque per omnes inimicus sit orandum. quod arguitur ex hoc quod hic sine exceptione dicitur. Orate pro persecutoribus et calumniatoribus vos. Contra. 1. Job. ultimo. Est peccatum ad mortem non pro illo dicitur ut rogetur. ergo pro inimico peccante ad mortem non erit orandum. Si dicatur sic dicitur aug. in sermone domini in monte. quod est peccatum ad mortem et peccatum non ad mortem. Peccatum ad mortem est cum post agnitionem dei: que per gratiam dei data est: aliquis oppugnat fraternitatem: et adversus gratiam invidie facibus agitatur. Peccatum non ad mortem est: si quis non amore a fratre alienaverit: sed officia fraternitatis debita per aliquam infirmitatem animi non exhibuerit. propterea Paulus credo non orat pro Alexandro: quia iam frater erat: et ad mortem invidie facibus fraternitatem oppugnando peccaverat. Sicut enim dicitur. 2. Thimo. 4. Alexander errarius

multa mala mihi ostendit. reddet illi deus opera eius. valde enim restitit nostris sermonibus. Pro his autem qui non obtemperant amore sed timore succubuerunt orat ut eis ignoscatur. Unde dicitur ibidem in prima. Dea defensione nulli mihi assistit: sed omnes me dereliquerunt. non illis imputetur. Secundum hoc ergo dicitur quod sic accipiat orandum pro illis qui nos peccantur quod per quosdam fratres peccatis intelligatur non preceptum esse ut orentur.

Contra. De nemine desperandum est: dum est in via. Unde dicitur in plago super psalmum. Nulli quantumcunque delinquent de venia ac misericordia dei diffidendum fore assumpta penitenti humilitate. Cuius enim cernimus David homicidam et adulterum. et. R. xi. per penitentiam factum prophetam: nulli penitentiam agenti locus diffidendi relinquitur. Sic ergo de nemine quantumcunque peccante erit desperandum in vita. ergo pro quolibet erit orandum. Item dicit aug. super illud. Mat. 7. Nolite iudicare et non iudicabimini. in sermone domini in monte. Duo sunt in quibus temerarium iudicium cavere debemus. Cuius incertum est quo animo quicquid factum sit vel cuius incertum est qualis futurus sit qui nunc malus apparet. Ponamus igitur aliquem peccantem ad mortem: incertum est adhuc qualis futurus sit. Sed si pro eo non oraretur iudicaretur malus futurus finaliter. ergo et temerarie. Si ergo non est temere iudicandus: pro ipso erit orandum. Preterea dicitur quod peccatum ad mortem dicitur dupliciter. uno modo quod in se habet dispositionem ad non penitendum. et id peccatum quod dicitur in spiritu sancto. ut invidia fratris gratie et huiusmodi dicuntur peccata ad mortem: de quibus dicit aug. quod tanta est labes istius peccati: quod deprecandi humilitate scire non possit. i. vix possit hoc modo accipiendo peccantem ad mortem: adhuc erit pro ipso orandum. Alio modo dicitur peccatum ad mortem: in quo est necessitas ad non penitendum: quale est peccatum mortale finaliter et pro peccante sic ad mortem: si ostendit non erit orandum. Unde ad illud aug. dicitur super illud in li. retractionum. Quod dixi non orandum pro quibusdam in istum illud Jobis est peccatum ad mortem etc. addendum fuit: si que tam scelerate mentis perversitate fuerint hanc vitam: quam de quocunque pessimo in hac vita constituto non est utique desperandum: nec pro illo imprudenter exorat de quo non desperat. Item queritur utrum orationem facere contra inimicos aliquo modo sit licitum. quod non videtur per predictum preceptum. Orate pro persecutoribus et calumniatoribus vos. Item ro. 12. Benedicite et nolite maledicere nulli malo pro malo reddentes sed orate contra inimicos calumniantes esset eis

malū optare et maledicē et malū p malo red-
dere. q̄ orōnē facere contra inimicū nō erit aliq̄
mō licitū. Con̄. Nos legim⁹ sanctos orōnē
fecisse contra inimicos: non ut corrigerēt s̄ ut
destruerēt. Unde in ps. Disperge illos i t̄tu-
retua. Item Helyas rogauit ut ignis de-
scēdēt de celo qui cōsumēt duos p̄ncipes qu-
ōgenarios. 4. R. i. Itē i apod. 6. martires
orant contra inimicos dicētes. Usquequo dñe
non vindicas sanguinē nostrū de his qui ha-
bitant in terra. R. s. ang. in sermone dñi
i monte. q̄ sancti nō contra ipsos homines orāt
s̄ contra regnū p̄tī ut euertat: q̄d qui orant p
inimicū suis orāt q̄ sanabiles sūt. et contra illos
nō rāt q̄ insanabiles eē volūt: q̄a de⁹ puniēdo
illos non est malū: s̄ iustissim⁹ ordi-
nato. Et p hoc solū obiecta. Sic igitur termi-
natur inq̄sio circa p̄cepta ḡnalia agēdo: et
nitādo.

Attendite ne iustici-

as vestra faciatis coram hoibus ut
videamini ab eis. Mat. 6. Sic disponit p̄-
cepta ad ordinandā intentionē faciendoz et
vitandoz. Ordinā aut̄ tripl̄. quantū ad re-
ctitudinē. quantū ad simplicitatē. et quātū ad
discretionē. Quantū ad rectitudinē cū dicit
Attendite ne iusticiā vestra faciatis corā ho-
ibus ut videamini. q̄d explanā i triplici ope
iusticie. elemosina. orōne et ieiunio. Ela ē op⁹
debitū respectu p̄xi. orō respectu dei. ieiun-
niū respectu sui. Et postmodū cōcludit ḡnāl̄.
Thesaurizate vobis thesauros i celo. Quātū
ad simplicitatē cū d̄. Si oculus tuus simplex
fuerit: totū corpus tuū lucidū erit. Et postea
ad duplicitatē int̄tionis tollendā d̄. Nemo
tuob⁹ dñis potest seruire. et addit. Nolite sol-
liciti esse aīe vestre quid mādueritis. Quā-
tū ad discretōem intentionis d̄. Nolite iudi-
care et non iudicabimini: et attendite a falsis
p̄betis. Ex quib⁹ relinquit q̄ ordinata int̄-
tio d̄ eē recta simplex et discreta. Et nota q̄
ad ordinatā int̄tionē requirit̄ amor boni: et
discretio boni. Amor boni ne sit libido i volū-
tate. discretio ne sit error i electione. Item
amor boni ordinat⁹ est in finē sūmū bonū. et
cum non ponit finē aliū qui non ordinat̄ in
sūmū bonū: ex ordine amoris in finē sūmū
bonū est rectitudo int̄tionis exclusionē finis
alterius simplicitas intentionis. Secūdu hoc
ḡ querunt̄ tria circa p̄cepta ordinantia int̄-
tionē. Primo de rectitudinē intentionis.

2º de simplicitate. 3º de discretōe. Itē
circa rectitudinē intentionis querenda sunt
duo. Primo vtrum ḡnāl̄ omnes actiones
sp̄iales et corporales teneamur referre i finez
deū. 2º vtrum sp̄iales actiones possint re-
ferri ad finē tpalem.

Queritur ergo utrū

omnes actiones teneamur referre in deū. Ad
q̄d arguit̄ Mat. 6. Attendite ne iusticiā vestra
faciatis coram hoibus etc. Ex quo manifeste ac-
cipit q̄ opera iusticie teneamur referre i deū
Un̄ ibi exemplificat saluator de cla ieiunio et
orōne. Cum ḡ doctrina saluatoris nihil hēat
diminutū sicut nec sup̄uū. et nō fac̄ mētionē
nisi de opibus iusticie referendis in deū: alia
opera non tenemur referre in deū. Itē sūt
quidā act⁹ quoz est p̄ncipiū vis vegetabilis
et nis sensibilis. Sed nec nis vegetabilis nec sen-
sibilis sunt nate moneri per apprehensionē in
deū. ḡ s̄ q̄ sunt a suis potentius non sunt re-
ferendi ad deū. Actus ḡ istos manducare
ambulare et bi⁹ non tenemur referre ad deū.

Itē si omnes act⁹ tenemur referre ad deū.
n̄ referre p̄tī ē. referre aut̄ bonū. Si ḡ circa
actū imediate se habent referri et non referri
et referri bonū. nō referri malū. ḡ omnis act⁹
noster de necessitate est bon⁹ aut mal⁹. Null⁹
ḡ indifferēs: q̄d est iconueniēs. Itē intēdē-
do finē nature non declinat⁹ ab eo: q̄d ē fm
nām. ḡ nō peccam⁹: q̄a sic dicit̄ Job. Dama ma-
nētes in eo quod ē s̄ naturā in v̄tate sum⁹.
declinatēs ab eo quod ē s̄ naturā i id quod
ē p̄ter naturā i malicia sum⁹. Si ḡ aliqs man-
ducat p̄ter sustentationē n̄ vt genit filios ex
sua vxore p̄ter mltiplicationē nature nihil
intēdēs ampli⁹ n̄ peccabit cum intēdat finē
nature. ḡ quānis n̄ referat ad deū n̄ peccat.

Itē null⁹ faciēdo quod d̄ peccat. S; quis;
d̄ sustentare nām et honorare parētes. ḡ sustē-
tando naturā et parentes honorando: n̄ a: tē-
dēdo nisi debitū nature: n̄ peccabit. Non tēf
ḡ referre istos act⁹ i deū t̄tione necessitatis

Itē n̄ tenemur ad ea que non sunt i prāte
nostra. Si ḡ motus gr̄e non sunt in potestate
nostra: non tenemur ad mot⁹ gratie. Si ḡ re-
ferre in deū est mot⁹ gr̄e quia ex caritate: re-
linquit q̄ non tenemur actiones referre i deū.

Itē si dicat q̄ tenemur act⁹ omnes referre
i deū p̄ter hoc q̄d dicit apl̄s. i. Cor. 10. Seu
manducatis seu bibitis: seu aliquid aliud fa-
citis: omnia i dei gloriā facite. Arguitur sic

Sancti implent hoc preceptum apostoli. Quod omnes motus suos et actus referunt in deum. Quod et actus veniales. Si quod motus veniales non sunt referendi in deum. Quod contra expresse videtur preceptum apostoli. Omnia in gloriam dei facite. Item rationalis creatura totam se dedit deo. Quod et totam suam essentiam. totam suam virtutem. totam suam actionem. Quod omnem actionem suam dedit referre in deum. Item omnis actio magis ordinabilis est in fine summo quam in alium: quoniam modum ipsa prima causa magis est causa cuiuslibet actionis bone quam causa alia. Si quod rationalis creatura tenetur ad ordinem actionis: tenetur ordinare actionem quolibet in summo fine: cum magis ad illum ordinetur quam ad alium.

Item dicitur. Nemo potest duobus dominis servire. ubi dicitur glossa. Rabani. Quicquid facis facias vel ex amore dei vel ex servitute dyaboli. Quod omnis actio de necessitate bona est vel mala. nulla est indifferens. quod est inconueniens.

Item super illud dicitur. Aut facite arborum bonam et fructum eius bonum etc. dicitur glossa. Hieronymus. Nihil medium quoniam boni actus bona sunt opera et mali mala. Sed necesse est actorem esse malum vel bonum quod necesse est quod opera sint bona vel mala. Nec est ibi medium. nulla est indifferentia. Item Hieronymus. in epistola ad Augustinum de ceremonialibus legis dicitur. Non indifferens sunt inter bonum et malum sicut philosophi disputant. Si quod non est accipere indifferens in operibus illis. quod pari ratione nec in operibus aliis. Item mans est pergere in factum quod in verbum. Si quod in verbo non inuenitur indifferens: nec in facto inuenitur. Quod autem non inuenitur in verbo indifferens patet. aut est in debito fine: et tunc est laudabile et bonum. aut caret debito fine: et est ociosum. aut est in fine malum: et est perniciosum: et utroque modo est reprehensibile malum. Ad hoc respondetur quod dicitur dicentes. quod illud preceptum apostoli. omnia in gloriam dei facite. intelligitur negative. id est. nihil faciatis contra gloriam dei. Contra. Secundum hoc dormiendo impletur illud preceptum: quia nihil facimus contra gloriam dei: si solum illud preceptum intelligitur negative.

Item si videtur quod intelligitur cum positio actus: ut sit sensus. facite in gloriam dei. id est. facite non contra gloriam dei. Contra. Secundum hoc per illud preceptum nihil ponitur nisi facere et negatio quedam. ratione eius quod est facere non intelligitur dispositio ad mercedem seu ad meritum: quia facere in se commune est. nec ratione negationis simili modo: quia per negationem non est positio debiti finis meriti: sed remotio indebiti. quod nec forte totum erit dispositio ad meritum. Sed seu est preceptum seu consilium est dispositio ad meritum. Sequitur igitur quod nec est preceptum

nec consilium. Item cum dicitur in gloriam: nota est habitudo finis ad actum. quod cum dicitur. facite in gloriam: nota est relatio actus ad finem. Non igitur intelligitur negative. Alii dicunt quod intelligitur positive. sed est consilium non preceptum. Contra obicitur a contrario sensu. facere contra gloriam dei est prohibitum. quod facere in gloriam dei est preceptum. Item preceptum est datum a circumstantiis actionum. Sed inter omnes circumstantias finis est maxime debitor. quod inter omnes circumstantias finis est maxime in precepto. Quod autem alie circumstantie actionum sint in precepto manifestum est. Nam in precepto est moderate comedere sobrie bibere preterea et debito tempore: et ita de aliis circumstantiis. quod multo fortius propter deum comedere in precepto igitur est omnes actiones referre ad deum. Preterea alii dicunt quod preceptum est de actu bono referendis in deum. omnia in gloriam dei facite: et intelligitur habitu non actu. quod quicquid faciat homo et si non actu referat in deum: tamen si interrogaretur propter quid illud faceret: tenetur respondere quod illud vult facere propter deum. Contra. Redit inconueniens quod prius. scilicet quod aliquis iustus implet illud preceptum dormiendo: quia in eo est habitus caritatis. secundum quem interrogatus dicitur quod nult comedere et bibere propter deum. Ad hoc igitur dormiendo.

Item distinguitur inter precepta affirmatiua et negatiua: quia precepta negatiua obligant semper et ad semper. precepta affirmatiua obligant semper: sed non ad semper. Sed si intelligitur relatio secundum habitum illud preceptum quod affirmatiuum est semper obligaret: quia omnia bona semper habitu referenda sunt in deum. Semper enim quilibet tunc esse paratus: quod si cogitaret de deo: quod ad ipsum referret suam actionem. Non igitur intelligitur illud preceptum in habitu. Propterea alii dicunt quod preceptum omnia in gloriam dei facite intelligitur ut semper referamur ad deum omnem actum bonum: cum conuertimur omnino super collationem actus ad finem ad quem dicitur vis rationalis actum ordinare. Ad primum igitur obicitur respondetur quod saluator facit mentionem de operibus iusticie referendis in deum: et etiam de aliis: secundum quod debitum relationis geminat. Est enim debitum operis et debitum faciendi. Ex ipso debito operis opera iusticie seu spiritualia debent referri in deum. quod expressit saluator cum dixit. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus. Ex debito faciendi debent referri alia opera quorum principium est liberum arbitrium. et hoc cum dicitur saluator actiones ad finem principale. quod insinuat saluator cum dixit dicitur. Thesaurizate vobis thesauros in celo. Et exposuit thesaurum intentionem cordis cum dicitur. ubi est thesaurus tuus ibi est cor tuum. Ad

2° diceret qd ad vegetabilis et sensibilis distignit. Nam quidam sunt inuoluntarij: vt atrabere et digerere ex parte vegetabil. imaginari terreri ex parte sensibilis. et istos actus quia non sunt in potestate arbitrii: non tenemur referre.

Alii vero sunt voluntarij hoc est subditi proprio rationis: quemadmodum comedere coire ex parte vegetabilis. videre ambulare ex parte sensibilis. Secundum hoc ergo quod actus isti principium habent vim impotentem motus. scilicet rationabile: tenemur actus istos referre in deum eo modo quo dictum est. Secundum autem quod habent principium vires facientes vel elicientes motum non tenemur ipsos referre.

Ad tertium dicitur quod quantum est ex imperio et utitur rationis: nullus motus est indifferens. Sed potest esse indifferens secundum quod est ex vi sensibilis: uel alia que non secundum se nata est ad summum bonum.

Item potest esse indifferens ratione status vt in puero et alienato. Ad quartum respondetur quod actus vegetabilis et sensibilis in homine et virum inferiorum sublimiorum habent ordinem in homine quod in ceteris. Ordinatur enim ad vim rationalem seu sub vi rationali et ideo actus eorum qui subiecti sunt rationi referendi erunt ad finem vis rationalis: qui est deus. et hic est finis nature rationalis: in quantum rationalis est. Ideo quantumvis rationalis referat ad finem vegetabilis vel sensibilis actum vegetabilis vel sensibilis: considerando finem ultimum deum: non quando nec ponendo ipsum. nihilominus tamen si non referat in deum omittit vel declinat ab eo: quod secundum naturam suam est que est. scilicet rationalis. et in hoc dicitur quod transcendit theologus primum morale. Ad quantum dicitur quod aliquis facit quod dicitur: non tamen putat dicitur. et aliquis facit quod dicitur: putat dicitur. faciendo quod dicitur: et tamen non putat dicitur: peccat. et hoc vel omittendo sicut ieiunando propter vanam gloriam: vel orando vel omittendo vt in elemosina dando: cum est in apprehensione summi boni: et non referendo ad ipsum. faciendo vero quod dicitur: et putat dicitur: non peccat.

Ad sextum respondeo. ambiguum verbum est quod dicitur quod non tenemur ad ea que non sunt in potestate nostra. Nam non habes gratiam: et si non habeat potestatem ad opera gratie: habet tamen facultatem faciendi quod in se est quod habeat gratiam: ex qua est potestas ad opera gratie. Preterea potestas referendi in deum sicut in finem dupliciter est aut sicut in finem proximum. et hoc modo referre actum est ex parte gratie. Aut sicut in finem remotum. et hoc modo est referre in potestate rationalis nature. vnde proprie loquendo ex potestate nature possumus referre actiones nostras ad deum non in deum. ex potestate gratie in deum. Ad

enim dicit circumstantiam cause finalis remote: vt cum dico. vado ad ecclesiam: cum adhuc remotus sum. In hoc dicit circumstantiam cause finalis proxime: vt cum dico. Vado in ecclesiam cum proximus sum. Ad ultimum dicitur quod cum dicitur. Omnia in gloriam dei facite. non intelligitur nisi de actibus ordinabilibus in deum: et ideo nulla est obligatio vel obiectio de venialibus. Sed contra hanc responsionem obicitur. Nam sicut dicit augustinus in primo de libero arbitrio. Planum est in toto vitioque gratie libidine dicitur. in omni ergo vitioso actu mouet libido quam diffinit augustinus improba; voluntatem. Ubi ergo non mouet libido: non erit opus vitiosum. Sed si aliquis comedat ea sola intentione vt sustentet respiciens ad necessitatem nature solam et tamen considerans deum non referendo ultra non mouet libidine. ergo sum comedere non erit vitiosum ergo nec contra aliquod preceptum. ergo non tenet tales actum referre in deum. Item ad rom. 7. sup illud. Non enim quod volo habeo. distinguitur triplex velle. velle nature. velle gratie. velle uitii. Velle autem comedere ad sustentationem nature solam velle nature est. Velle vero comedere propter voluptatem que queritur in cibo velle uitii est. Velle vero comedere ad hoc quod sustentet in seruitio dei velle gratie est. Sicut ergo velle gratie laudabile est: et velle uitii vitupabile est: ita velle nature indifferens. Si ergo ratio sequatur voluntatem nature non merebitur nec demerbitur. Sed si faceret contra aliquod preceptum necesse erit demereri. Nullo ergo precepto tenet referre tale actionem in deum. Item dicitur quod preceptum de actionibus referendis in deum affirmatiuum est et obligat semper sed non ad semper. sed pro loco et tempore: hoc est cum actu cogitat de opere et fine principalis operis. scilicet deo. et de ipsa obligatione: quam dicitur rationalis creatura deo. Totam enim se dicitur deo. et secundum ipsam substantiam et virtutem et actionem. Distinguedum est tamen sicut prius dicitur 3o. Dam. quod quedam vires sunt obediētes rationi. quedam vero non obediētes rationi ut nutritiua et augmentatiua et respiratiua. et quia actus harum virtutum non sunt deum: quia non subiecti arbitrio rationis. ideo non tenemur istos actus referre. Item sunt vires obediētes rationi ut appetitiua sensibilis et motiua et masticatiua sumens cibum. et huiusmodi. Et horum actuum secundum quod sunt ex proprio rationis deum habent. et ideo tenemur ipsos referre in deum triplici cognitione rationis occurrente. consideratione. scilicet operis. consideratione finis qui est deus. consideratione obligationis: quam rationalis creatura tenetur deo. Item sunt vires rationales ut nis cognitina nis electiua nis est nutritiua. Et harum actus tenemur referre in

deū duplici cōsideratōe cōcurrēte. v3 cōsidera-
 tione opis et cōsideratōe finis. Quia enim isti
 actus rōnales sunt: non necessariū ē tertiū. s.
 cōsideratio obligatōis. et hoc modo itell̄ illd̄
 p̄ceptū ad col. 3. Omne quodcūq; facit̄ i x̄bo
 aut in ope: omnia in noīe dñi ihu x̄pi facite.
 et dicit̄ ibi glo. i. ad gloriā x̄pi facite nō v̄ram.
 et nō solū que facit̄ x̄bo aut ope: s̄ oīa sint ad
 gloriā x̄pi: etiā cogitatōes: et si qua sint alia:
 quod intelligēdū est s̄m distīctiōne que sup̄
 posita ē. Ad illa x̄o duo que cōter obiciūf
 q̄ rōnalis creatura v3 totā suā actionē deo. et
 ideo tenet̄ referre ad finē deū. et itez q̄ tēf
 ordinare suas actiones in finē deū: cōcedendū
 est s̄m distīctiōne q̄ supra posita ē. Ad illd̄
 x̄o qd̄ 4° ob̄ ex gl. Mat. Quicq; facis facis
 ex seruitute dyaboli: vel ex amore dei. v3. q̄
 ex non notat̄ ibi cām mouentē s̄ cōmitantē
 vt sit sensus. quicq; facis facis vel ex amore
 dei. i. existēs in caritate. vel ex seruitute dya-
 boli. i. existēs in p̄dō: non q̄ procedat quodlibet
 opus ex amore dei mouente: vel ex seruitute
 dyaboli. S̄m intelligēdū est illud Hiero. sup̄
 .iz. Mat. Nihil mediū qn̄ boni actoris bona
 sint opa: et mali mala. Intell̄ enī de ope s̄m
 q̄ erit a rōnali creatura affecta s̄ bonitatē et
 maliciā. nō de ope s̄m se. Ad illud x̄o Hiero.
 ad aug. v3 q̄ itelligebat de opib⁹ cerimo-
 nialib⁹ put opinabat̄ ipsa tēpore legis eē p̄e-
 cepta. tpe x̄o grē phibita. et s̄m hoc dicebat q̄
 non erat indifferēs in eis: nō aut̄ de ipsis opi-
 bus s̄m se. Unde dicit̄ aug. in epla quam referi-
 bir ad Hiero. Cur non dicā p̄cepta illa uetēz
 sac̄oz non bona esse: q̄ non eis iustificamur
 nec tñ mala q̄ dñitus p̄cepta: cum me adiu-
 uet p̄phetica sn̄a: qua dicit̄ deus se illi populo
 dedisse p̄cepta non bona. eze. 20. de aliis aut̄
 opib⁹ que nec sunt in p̄ceptōe nec i phibitōe
 dicit̄ Hiero. Ph̄i disputant. bonū est otinētia.
 malū est luxuria. inter vtrūq; indifferens est
 ambulare digere. De opib⁹ x̄o ceremoniali-
 bus dicit̄ obseruare ceremonias legis nō pōt
 esse indifferens: s̄ aut malū est aut bonū est.
 Bonū dicit̄ rōne p̄ceptionis tpe legis. malū
 rōne phibitōis tpe grē. Ad illud x̄o quod
 obicit̄ q̄ circa x̄bum non potest eē indifferēs.
 q̄ nec circa factū. v3. q̄ non sequit̄. Nam x̄bū
 s̄m se exit a vi rōnabili et ad finem eius. vnde
 p̄ supradictā rōez et dēterminationē cadit aut̄
 in bonū aut in malū. non aut̄ sic est de quolib;.
 facto. Ad alia x̄o que obiciūf vltimo q̄ si
 aliquis comedat p̄pter sustentationē nature

tñ: quāuis cōsideret actū et finē deū: non mo-
 uet̄ libidine cōcedendū ē hoc. cū nō cōsideret
 obligatōne: qua tenet̄ natura rōnalis deo. s̄
 si cōsideret obligatōne qua totā se v3 deo:
 et actū et ipm̄ deū: cōstans ē si non referret deo
 suū debitū denegat. et ideo mouet̄ improba
 nolūtate hoc ē libidine. Ad illud x̄o quod
 vltimo dicit̄: q̄ si ratio sequat̄ velle nature: q̄
 non demerebit̄: cōcedendū ē: nisi vbi tēf ad su-
 p̄iore ordinē actionis. dico enim q̄ cum ratio
 cōsiderat actū et finem et obligatōne quam v3
 deo tēf ipsam actionē ut comestitōis ordinare
 non solū ad sustentationē nature s̄ ad sustēta-
 tionē p̄pter deum.

Postea queritur ^{vtrūq; actōes}

spūales possunt referri ad finē tpalē. Querit̄
 q̄ vtrū liceat alicui p̄dicare isto fine vt sustē-
 tet. esto q̄ non habeat alimde. Ad quod ar-
 guit̄ sic. Omnis actio relata ad finē debitum
 agentis ē bona et ordinata. Cū q̄ p̄dicanti de
 beāf tpalia sicut h̄. i. cor. 9. Si nos vobis spū-
 alia seminam⁹: nō est magnū si uestra carnalia
 meram⁹. Itē. 6. ad gal. Cōmunicet his qui
 cathēzizat̄ x̄bo ei qui se cathēzizat in omnib⁹
 bonis. Itē. 2. Thi. 2. Laborantē agricolam
 op; de fructib⁹ p̄cipe. Itē Mat. x. Dignus
 est opari⁹ mercede sua vel cibo suo. Itē; in
 ps. S̄mire ps. s̄ p̄dicatōne et date tympanū
 .s. tpalis sustentatōis. q̄ sustentatio p̄dicatōis
 est finis debitus p̄dicatōni. p̄dicare q̄ tali
 fine licitū erit et bonū. Itē necessitas nō h̄
 legē. s̄; necesse ē q̄ p̄dicatō sustentet. Si q̄ n̄
 h̄ alimde ut sustentet p̄dicando p̄pter sustē-
 tationē non faciet oīa legē. Itē talis p̄di-
 catō non p̄cedit ex mala radice: q̄ uolūtas
 qua n̄t sustentari licita ē: nec refert̄ ad malū
 finē: qm̄ sustentari necessariū est. q̄ talis p̄di-
 catō licita ē. Itē ad phil. i. Seu p̄ occasionem
 seu p̄ x̄ritatē x̄ps anūciat̄: in hoc gaudeo: s̄ et
 gaudebo. et anūciari p̄ occasionē dicit̄ p̄dicari
 p̄pter lucrum tpale. Si q̄ apostol⁹ nō gaudet
 nisi de bono vel licito: p̄dicari tali fine erit
 bonū et licitū. Itē fodiētī in ninea licet spe-
 rare mercedē sibi p̄missam et debitā et p̄pter
 illam laborare. q̄ cum sustentatio corporalis sit
 merces p̄missa p̄dicatōri Luc. 10. Dign⁹ ē opa-
 rius mercede sua. poterit p̄dicatō p̄ illa p̄e-
 dicare. Con̄t. Aug. in sermone dñi in mon-
 te. Non ideo debem⁹ euangelizare ut mandu-
 cem⁹. s̄ ideo manducare ut euangelizemus.
 Nam si p̄ptēa euangelizamus ut manducem⁹

vili⁹ bēnis euangeliū q̄ cibū. 7 erit iā bonū
nostrū in manducādo. necessariū autē i euā-
gelizādo. Itē ang. in eodē. Si coact⁹ iopia
reꝝ que tpali vite sunt necessaria p̄ dico euā-
geliū mercedē euangeliū n̄ hēbo: quia nō ip̄z
euangeliū diligo s̄ eius p̄ciū in illis tpalibus
cōstituo: q̄d nephas est fieri: vt non tāq̄ fili⁹
ministret euāgeliū: s̄ tāq̄ seruus cui dispē-
satio credita est. Itē p̄ferre viliora meliori-
bus 7 tpalia sp̄ualib⁹ inordinatū 7 culpabile
est. Sed dicit ang⁹. in sermone dñi in monte.
Quicūq̄ res p̄pter aliquid querit sine dubio
inferior est q̄ illud p̄pter quod querit. 7 ideo
illō p̄mū ē p̄pter q̄d istā rē queris. nō ista res
quā propter aliud queris. quā propter si euā-
geliū 7 regnū dei p̄pter cibū querim⁹: potes
facim⁹ cibū 7 posteri⁹ regnū dei. Relinquit⁹
q̄ p̄dicare seu facē aliquod aliud opus sp̄uale
p̄pter emolamētū tpale est inordinatū 7 cul-
pabile. Itē Mar. 10. Gratis accepistis grati-
ate dñi p̄dicatoꝝ apostolia. Si q̄ p̄dicare
propter tpalia non est gratis dare: imo vena-
lem p̄dicatōne hēre: q̄ p̄dicat propter susten-
tationē transgredit⁹ hoc p̄ceptū. Itē si sy-
moniacū est sp̄ualia p̄ tpalib⁹ dare: talis p̄di-
catō symoniaca erit. R⁹ dō q̄ nullo modo
opa sp̄ualia debēt ad finē temporale referri:
imo ad finē eternū: q̄a sicut dicit ang. Itā q̄d
est meli⁹ incomparabil⁹ referret ad id quod
est vili⁹: quod est inordinatū 7 vituperabile.

Ad illō q̄ q̄d p̄mo ob̄ rñd; p̄pter interēptōez
q̄ sustentatio corporalis non est finis debet⁹
p̄dicatōi. s̄ res debita p̄dicatoꝝ non res quā
debeat acq̄rere ex p̄dicatōne: s̄ quam meref⁹
ex p̄dicatōe. vnde. i. cor. 9. Qui arat d; arare
in spe. Blo. i. p̄dicatoꝝ q̄ aperit corda ad fidē
d; arare in spe stipendioꝝ tpaliū. non p̄pter
hāc spe; Non eni; h̄ d; eē sua intētio 7 finis
in suo ministerio. Unde s̄ dñs Luce. 10. Di-
gnus est operarius mercede sua. Causa autē ē
q̄a finis d; eē id q̄d meli⁹ est. Et ideo in tpa-
libus nō potest eē finis sp̄ualitū: q̄a q̄ in eo q̄d
oprīmū d; cōstitui finis. sicut dicit p̄s. In so-
lo deo d; poni finis p̄dicatōis. apod. i. Ego
sum alpha 7 o. Ad 2° dō q̄ sunt quedam
mala q̄a p̄hibita in quibus necessitas dispē-
sat. vt. i. R. zi. de Danid q̄ comedit panes p̄-
positionis. Comedē enim tales panes nō erat
malū nisi q̄a p̄hibitū. Sil⁹ Mar. 12. excusanf
discipuli p̄pter necessitatē: q̄a fricabāt spical
i sabbato. Quedā rō sunt p̄hibita q̄a mala
in quib⁹ necessitas non dispēsat vt fornicari

7 tale est p̄dicare p̄ mercede temporali. quia
sicut supra ostensum est: in hoc ponit abusus 7
inordinatio actus. Ad 3° dō. q̄ ex mala ra-
dice puenit ista actio. Nam quāuis actio vo-
luntatis qua iste vult sustentari absolute nō
sit mala: tñ volūtas q̄ iste vult sustentari tal⁹
mala est. s̄ p̄ p̄dicatōne: q̄a i h̄ ē pueritas or-
dinatōis. p̄tēa quāuis p̄dicatō sit bonum
op⁹ 7 licitū: tñ deturpat si hoc sine exerceat
sp̄ualia enim debent referri ad finē sp̄ualē.

Ad 4° dō q̄ non gaudebat apostol⁹ de h̄
q̄ p̄ occasionē annūciabat xp̄is: s̄ de cōti. s̄ de
p̄fectu audiētū q̄ i de pueniebat. vnde i illa
locutione ponit antecedens p̄ cōti s̄ q̄ illud
Jac. i. accipit. Omne gaudiū existimate frēs
carissimi cum in varias temptaciones incide-
ritis. 7 ad hoc signū nō dixit absolute gau-
debo s̄ 7 gaudebo de futuro. Vt potest dici q̄
gaudebat apostol⁹ de passione q̄ annūciabat
xp̄is. s̄ non de tal⁹ p̄dicatōi actio. s̄ q̄ dñs
de interfectōe xp̄i: q̄ indeoꝝ actio deo displi-
cuit: s̄ passio grata fuit. Ad vltimū dō q̄
non est sile de opario sp̄uali 7 tpali. nā labor
7 actio fodiētis in vinea tpalis est. 7 ideo s̄
p̄cio poni potest. s̄ labor 7 actio p̄dicatoꝝ
sp̄ualis est. 7 ideo s̄ p̄cio poni non potest.

Consequēter que

rēdū est de simplicitate intentionis:
de qua dñs Mar. 6. Si ocul⁹ tu⁹ fuerit simplex
totū corp⁹ tuū lucidū erit zc. 7 p̄ qua dñs. Ne-
mo duob⁹ dñis p̄t seruire. 7 nolite solliciti
eē zc. s̄ p̄mū querite regnū dei. Circa q̄d q̄rūt
p̄ncipal⁹ tria. p̄mo vtrū manēt simplici-
tate intentionis possunt cōstitui duo fines.
2° vtrū possit cōstitui intentio siue finis in
creatura. 3° vtrū oīs sollicitudo tempora-
lium sit p̄hibita.

Circa primum queri

tur vtz aliq̄s possit sibi cōstituire duos fines
tpalem 7 eternū. vt ire ad eccliam p̄pter deū
7 p̄pter nūmos 7 hi⁹. Ad q̄d sic. Nihil p̄bi-
bet eundē motum esse gratie 7 nature. s̄bi grā
Diligē deū q̄a bñfic⁹ q̄d respicit natura. 7 di-
ligere q̄a bon⁹: q̄d respicit grā. q̄ nihil p̄bibe-
bit eundē actū referri ad finē nature 7 fineꝝ
grē. s̄ finis nature semp est i creatura. finis
ergo in creatore. Uni⁹ q̄ 7 eiusdē actus pote-
rūt cōstitui duo fines non referendo vnū ad
alterū. Itē cū ratio sit vna potentia habēs
p̄tē superiorē 7 inferiorē: rōe supioris potest

in deū. rōne vero inferioris que iuncta est sensualitati in id qđ ē nature necessariū. ita tñ qđ nec hunc finē ponat ordinatū ad illū.

Itē hoc idem pōt probari p simile in xpō. Ratio. n. voluit non mori cum dixit. Pater si possibile ē trāscat a me calix iste: s^o partē illā qua iungit sensualitati. Itē s^o partē superiorē voluit mori: quia dixit. verūm non sic ego volo sicut tu. g. pari rōne vis rōnal pōt sibi duos fines cōstitūē. Itē aliquis pōt ire ad sanctū Jacobū ex voto factō in caritate. Itē pōt ire ex naturali pietate ad vidēdū fratrem suū. g. eadē actio pōt eē ex caritate et ex naturali pietate. S; caritas refert ad finem eternū. naturalis pietas ad finē temporalē. g. possunt cōstitui duo fines vni^o actionis. t^o p^o s. et etern^o. Itē aliquis mot^o pōt esse simul naturalis et violētus: vt si lapis impellat deorsum. inquantū pellit violēt^o ē. inquantū tō inclinā deorsū natural. S; maior ē oīa iter motū naturalē et violētū q; inter motum ex nāli pietate et ex caritate. g. idē pōt eē motus ex caritate et ex nāli pietate. Contra. Aug. in finone dñi in monte exponēs illō. Si ocul^o tuus fuerit. s. zc. Nisi cor simplex fuerit mūdū non erit. Simplex aut quomō erit: si duobus dñis fuerit: nec vna intētiōe rez eternarū purificet acie suā: s; eam mortalium rez amore obnubilet. Non pōt igit mūdū et simplex cor eē si diuidat intētiō et cōstituat duo fines in tēporalib^o et eternis. Itē ang^o. in eodē. Cor non mandat nisi vna et simplex intētiō i eternam vitam et solo et puro amore sapie. g. manēte simplicitate intētiōis non pōt cōstitui duplex finis. Itē mat. 6. Nemo pōt duob^o d. f. Aug. Simpliciter corde tūmodo propter regnū dei debemus opari bonū ad omnes: non aut in hac opatione vel solam vel cum regno dei mercedē t^o p^o cogitare. Nō g. cū regno dei qui ē finis eternus pōt cōstitui finis t^o p^o. Itē querite p̄mū regnū dei et h omnia adiciēt vobis. Mat. 6. Adiciēt dicit aug. in finōe dñi in monte. i. sequant: nec cum ista q̄ritis illū auctamini. aut ne duos fines cōstituat. vt et regnū dei p̄ se appetatis: et ista necessaria. Itē aug. exponēs illō. Nemo pōt duobus dñis fūire. Duob^o dñis fūire conat q et regnū dei p magno bono appetit et h t^o p^o: non poterit aut simplicē habē oculum: et vni deo dñō fūire: nisi quecūq; sunt cetera si sint necessaria p̄pter hoc vnū assumat. i. p̄pter regnū dei. Itē ve ingrediēti terrā duabus

vis. ecclesiastici 2°. Itē si possit cōstitui duo fines tēporalis et etern^o. et s^o vna et eadem actio erit meritoria: et tota non meritoria. Itē summū bonū non solū dī summū p remotionē superiorē: s; etiam p remotionē parā. S; s^o rationē boni ē finis. g. remouet p̄positionē finis et coequalitatē in rōne finis. g. nō erit ponē ipm cū alio sic duos fines: nisi illud alter referat ad ipm: ita q; actio nō sit meritoria. Constitue g. duos fines deū. s. et creaturā ē simplē p̄m. Itē associare aliqd sūmo bono in rōne finis: cum ipse sit sūm^o finis ē p̄ter ordinē. Si g. hoc fiat sequet necessario cōtēptas summi boni. Itē circa casus ppositū obī. Itē ad eccliam non ē ordinatū ad habēdū denarios nisi rōne orōnū quas facē tenēt: qā non dant ad surgēdū: s; ad officinū dīnum implēdū. S; orare p nūmis est ponere corporalē finē spūalis. et hoc est symoniacus: qā iam ponit imp̄ciabile s; p̄cio. Relinquit igit q non potest q̄ licite ire ad eccliam vt ponat finē in nūmos. R^o cōstitue duo fines. s. t^o p^o et eternū cōtingit ita q; sint ordinati vt vn^o p̄pter aliū. et hoc cōtingit dupl^o ita q; ponat eternū finis vltim^o: t^o p^o tō finis p̄xim^o vel e^o. vel ita q; non sint ordinati s; utruq; p̄ncipal^o intēdat tēporale et eternū. Si ponat eternum finis vltim^o et tēporale finis ordinat^o ad finē: distinguēt aliqui sic. qā aut actio spūalis aut corporalis est. Si spūalis est ut p̄dicatio: oīo: et h^o non potest referri ad finē t^o p^o uelut ad pecuniā. et per cōns ad finē eternū deū. Unde fas non esset ut aliquis p̄dicaret uel celebraret dīna isto fine ut acqrēt t^o p^o de qbus sustentaret ad dei seruitiū. Si tō sit actio corporalis sicut est laborare in uinea dicit q; pōt referri ad finē t^o p^o: dum tñ referat postmodū ad deum ut fodere in uinea ad pecuniā acquirēdā qua sustentet in seruitiū dei. Sed hoc pleni^o infra manifestabit. Si autē e^o finis p̄xim^o ponat de^o et finis vltim^o tēporale: puerissimū est. Nec est enim pueritas in utendo fruēdis: de qua dicit aug. Humana pueritas est fruēdis uti. hoc est diuina ad finē aliū referre: et s^o exponit illō. z. ecclesiastici. Ne ingrediēti terrā duab^o uis. Si. Duab^o uis ingrediēti qui quod dei est opere exhibet. et qđ mundi est cogitatione querit. Si tō cōstituat duo fines p̄ncipales tēporale et eternum: accidit pueritas de qua dicit aug. q; pueritas est utendū frui: hoc est tēporalia quibus est utendum:

non referre ad eterna: quib⁹ est fruēdū. Sed⁹ hoc accipit illud ecclesiastici. i. Non accesseris ad illū duplici corde. et illud Jac. i. Vir duplex animo inconstās est in omnib⁹ viis suis. Glo. Duplex est animo qui vult gaudē cū seculo: et vult gaudē cum deo. Ad p^mū g^o q^o obiē q^o mot⁹ nature ordinat⁹ ad motū grē. gratia enim pfectio est nature. vñ in ordine quodaz se hēit natura et grā. vt in dilectione primo diligēt de⁹ ga bñfic⁹: et postmodū extēsa cōsideratione diligēt quia bon⁹: et forsitā nō erit idē mot⁹ numero: s⁹ duo mot⁹ ordinati. Unō ad illud q^o dicit q^o finis nature ē i creatura: intelligēdū ē q^o al⁹ finis nature est in creatura et al⁹ finis volūtatis puerse. Volūtas enī puerse ponit finē in creatura excludēdo finē sūmū. natura ponit finē in creatura ordinabile ad finē sūmū. Non erit g^o simile de motu nature et grē: et motu volūtatis in finē tpalē et eternū. Ad 2° dō q^o rō non pōt ordiate moneri: s⁹ fm deliberatōez equal⁹ cōstitueret finē deū: et id q^o est nature necessariū. Nam mot⁹ inferioris partis rōis d⁹ ordinari et seq motū superioris partis rōis: ga al⁹ puerteret ordo. Ad tertiu⁹ q^o obi⁹ de xpo dō. q^o non est simile. Nam volūtas illa qua voluit non moti fuit mot⁹ sensualitatis. volūtas x^o qua voluit moti fuit rōis. Et si dicat q^o o⁹ fuit rōis: qua dixit transeat a me calix. Dicēdu⁹ est s⁹ Lullariū in li. de trinitate. q^o ratio illō orauit vt aduocat⁹ sensualitatē. Itē si dicatur q^o volūtas illa fuit rationis. dō. q^o nō fuit rōis vt rōis: s⁹ rōis vt natura. et ideo non ē simile. Nos enim hic loquimur de motu rōis vt ratio est ut p⁹ possit cōstitueret duos fines.

Ad quartum rñdeo q^o cū ratio deliberat de fine naturalis pietatis et de fine caritatis ad hoc q^o sit ordinat⁹ mot⁹ et meritor⁹: nec ē vt finis pncipalis sit finis caritatē. bñ pōt tñ finis naturalis pietatis. s. visio fratris apud sanctū Jacobū ē causa accelerationis mot⁹. non tñ ex hoc cōstituet duplex finis pncipal.

Ad ultimū iā patet rñsio: et cōcedēdū est q^o idem ad⁹ potest ēē ex natura et grā: vt sbne nire isti ga homo indigēs est cōformis in nā. et sbuenire isti ga ad imaginē dei est. non tñ cōstituit⁹ duo fines eque pmi: ga finis nature ordinabilis est ad finē grē.

Consequenter queri

tur vtrū intentio possit poni in creatura. sic in finē ita q^o sit finis s⁹ fine eterno. Ad quod

sic arguit. Querite p^mū regnū dei et iusticiā eius. ibi dicit interl. Non q^o post ista: s⁹ ga sūmū: et q^o ppter se: et extra q^o nihil petis. Ex q^o relinquit q^o tpalia non possunt queri sic finis ordinat⁹ s⁹ fine sūmo. Itē s⁹ eēntiā bonū et finis idem. Si g^o tpalia nō possunt queri sic bonū nostrū: g^o nec licet finis. Q^o aut non possunt queri sicut bonū nostrū dicit aug⁹. i sermone dñi in monte assunēs illud. qrite p^mū regnū dei et iusticiā ei⁹: et hec omnia apponētur vobis. Hic manifestissime ostendit hec nō ēē appetēda tanq^o bona nostra ut ppter ipsa debeam⁹ bñfacē sic facim⁹: s⁹ tñ ēē necessaria.

Itē aug. in eodē. Regnū et iusticia dei bonum nostrū ē et b⁹ appetēdū: et ibi finis cōstituentus: ppter q^o oīa faciam⁹ quecūq^o facimus s⁹ ga in hac vita militamus: vita sine his necessariis agi non potest. Ex quo relinq⁹ q^o tēporalia non possunt poni finis ordinata simplicitate intentionis. Itē q^o qrit⁹ sicut necessariū itineri ut baculus vel uehicalam seu uaticū nō querit sicut finis itineris. Si g^o ista tēporalia sunt querēda solaz sicut necessaria itineri ad regnū: non erunt querēda ut finis

Item res sunt ordinate fm superi⁹ et inferi⁹ et res inferiores ad inferiorē finē: et superiores ad superiorē finē. s⁹ dicit aug⁹. in sermone dñi in monte. q^o rōnale aīal sicut est homo soluminis ordinatū ē i rerū natura q^o irrōnabilia. sicuti sunt aues. Si g^o appetit⁹ iri dābiliū fert ad tēporale bonū: appetit⁹ rōnaliū d⁹ ferri sup bonū tpale. g^o iordinatū erit rōali creature tpalia appetē sicut bona sua. g^o i tpalib⁹ nō potēt ponere finem nec cōstitueret itētiōem. Item dicit aug. i sermone dñi i mōte. Ipsa cordis itētio qua facis quod facis sordidatur appetitū rez terrenaz et tpaliū atq^o cecat. g^o itētio relata ad terrena sordida est et ceca. Relinq⁹ igit⁹ ex his q^o finis non pōt poni i tpalib⁹ manēte simplicitate itētiōis. Cōtra. Primum querite regnum dei et iusticiam eius zc. Cum g^o p^mum dicat respectu secūdi. si regnū p^mo q^oredū est et ei⁹ iusticia: tpalia erūt 2° querēda Regnū igit⁹ et iusticia d⁹ poni finis pncipal: et tpalia finis secūdari. Item aug. i sermone dñi i mōte. Querēdum est primo regnum dei et iusticia eius. i. hoc est pponēdū ceteris rebus ut ppter hoc cetera queram⁹. Si g^o illō q^o querit⁹ finis est: et illud ppter quod q^orim⁹ finis est: s⁹ ultimus. g^o temporalia que querūt sūt finis ad finem: que regnū dei ē. Item aliquis laborat i uinea. et eo fine ut acgrat

sustentationē. sustentari autē vlt ad b̄ vt fuit
 deo: qd̄ est iustū: et p̄ter hoc pueniat ad re-
 gnum dei: cōstās est q̄ hic sunt intentiones et
 fines ordinati et laudabiles. S; intentio sustē-
 tationis qui est finis laboris t̄pals ē. tñ ex b̄
 q̄ referē vltē ad regnū dei et gloriā lau-
 dabilis ē. Relinquit igit q̄ laudabilē pōt bō
 t̄palē cōstituere intentionē et finē: vūmodo n̄
 sit finis vltim⁹. R̄ aliquid querit̄ q̄ bonū
 aliquid querit̄ q̄ necessariū. p̄prie illud qd̄
 querit̄ q̄ bonū querit̄ vt finis voluntatis.
 Illud t̄o qd̄ querit̄ vt necessariū queritur ut
 adminiculū p̄uētionis ad finem voluntatis.
 Dicendū igit q̄ temporalia sunt querēda ut
 necessaria non vt bona. et ideo p̄prie ibi nō ē
 cōstitūend⁹ finis nec mot⁹ intentionis. Intētio
 enī: d̄r q̄ intentio in. f. finē. et hoc est quod dicit
 aug. in sermone dñi i monte. Primū querite
 regnum dei etc. Cum dixit p̄mū h̄guit q̄ b̄
 posterius querendū est: non t̄pē s; dignitate.
 Illud. f. regnū et iusticia tanq̄ bonū nostrū.
 hoc. f. temporale tanq̄ n̄m necessariū. Nec
 aut p̄ter illud bonū. Ad p̄mū ḡ qd̄ ob̄
 vō q̄ p̄mū et vob⁹ modis. Uno modo per
 cōparationē ad posteri⁹. Alio modo p̄ abnega-
 tionē ei⁹ quod est p̄us. Qñ ḡ d̄r. p̄mū querite
 si intelligat p̄ cōparationē ad posteri⁹: n̄ intel-
 liget p̄us et posteri⁹ s; ordinē qui est finis ad
 finem: sicut dicim⁹ q̄ finis ambulatōis est mā-
 ho in ecclesia ad finē cōadi deū. quō n̄ potest
 dici q̄ finis ordinate voluntatis sit t̄pale rela-
 tum ad regnū dei. S; intelliget p̄us et poste-
 rius dignitate: sicut dicit aug. s; q̄ dicimus
 q̄ p̄us querit̄ finis vt ecclesia ambulat̄ ad ec-
 clesiam. posteri⁹ t̄o vehiculū vt adminiculū
 p̄ueniēdi ad ecclesiam. in quem modū regnū
 et iusticia dei p̄us querit̄. t̄palia t̄o posterius
 Si t̄o intelligat p̄ abnegationē p̄oris: tūc pla-
 nus est sensus. p̄mū querite regnum dei et in.
 ei⁹. i. añ oīa ista nihil queratis. Ad 2° patz
 rñsio. Non enī: quicqd̄ querit̄ querit̄ vt finis
 imo aliqd̄ querit̄ ad adminiculū actionis seu in-
 strumentū: vt cultell⁹ querit̄ ad incisionē: et ba-
 cul⁹ ad iterationē: in quem modum querēda
 sunt t̄palia. Aliqd̄ t̄o querit̄ vt finis: vt inci-
 sio finis ē sculptura nel fabrica. in quez mo-
 dū regnū et iusticia dei finis v; ē voluntatis
 Ad 3° vō q̄ quāuis sustentatio finis laboris
 sit: non tamē v; ē finis voluntatis: quia sustē-
 tatio n̄ ē querēda vt bonū rōnalis creature:
 s; vt necessariū p̄nti vite. et ideo tēporalis su-
 stentatio v; esse in vsu n̄ i itētiōis affectu. Un

Aug. Querite regnū dei: et hoc omnia appo-
 nēt. i. cōsequat̄ sine vllō impedimēto: si illa gra-
 tis. nec ait. illa vobis. s; apponēt. quia illud ē
 qd̄ p̄ncipalē vaf: aliud qd̄ supaddit: quia in
 intentione eternitas: in vsu debet esse tempo-
 ralitas. et illud vaf: hoc supaddit.

Postea queritur vtrū
 sollicitudo sit p̄hibita. Ad qd̄ sic oppōit aug.
 in sermone dñi in monte. Ip̄e dñs cui mīstra-
 bant angeli Mat. 4. tñ p̄ter exemplū me q̄
 postea pateret scādalu: cum aliq̄ seruoꝝ ei⁹
 aī aduertisset ista necessaria p̄curare: loculos
 habere dignat⁹ est: q̄bus pecunia vñ vltibus
 necessariis qcqd̄ opus fuisset p̄bēf. sumptū ē
 ex Jo. xi. Itē videt̄ ap̄las in crastinū fuisse
 sollicit⁹: cum dixit. i. cor. 16. A de collectis que
 fiunt in sanctos sicut ordinari ecclesiis gala-
 thie. et ita et vos facite p̄ unam sabbati. vnus
 q̄sq; vestz apud se ponat thesaurizās qd̄ sibi
 placuerit. nō ut cum venero tūc collecte fiāt.

Itē act. xi. 5. Surgēs un⁹ noīe agab⁹ h̄gbat
 p̄ sp̄m magnā famē futurā in uniuerso orbe: q̄
 facta est s; Claudio. statuerunt aut vnusq;sq;
 eoz in mīsteriū mittē p̄sbis habitantib⁹ i iu-
 dea fratrib⁹ q̄ et miserūt p̄ manū Barnabe et
 Sauli. Itē nauigāt̄ eidem apostolo Paulo
 imposita sunt utensilia que offerebāt. nec ad
 unū t̄m diem videt̄ nisi ille p̄curat. act. 28.
 Nauigantib⁹ imposuerūt que necessaria erāt.

Itē act. 27. Humane aut tractans iuli⁹ pau-
 lum p̄mīit ad amicos ire et cās su i agere. Ex
 his et hi⁹ scripturaz locis cōcludit aug. dñm
 deū nō hoc improbare si quis humano more
 ista p̄curet. Sed si q̄ p̄ter ista deo militet:
 ut i operib⁹ suis n̄ regnū dei s; istoz acq̄sitiō
 nē intueat. Itē Luc. 10. Martha. m. sollici-
 ta es. ḡ sollicitudo n̄ ē p̄m̄ cum sine ipsa nō
 possit vici nita adina. R̄ ē sollicitudo lau-
 dabilis et vitupabilis et tollerabilis et misabil
 Laudabilis est i p̄cepto. et hec est multiplex
 Est enim sollicitudo regēdi q̄ntū ad p̄latos
 Ro. 12. Qui p̄cest i sollicitudine. et. z. Cor. xi.
 Instātia mea quotidiana sollicitudo omniū
 ecclesiaz. Itē ē sollicitudo obediēdi quantū
 ad s̄ditos. Josue. 23. Estote solliciti ut custo-
 diat̄ cōta q̄ scripta sūt i volumine legis moy-
 si. Itē est sollicitudo pacifice cōinēdi q̄ntū
 ad pares. Eph. 4. Solliciti seruare unitatem
 sp̄is in vinculo pacis. et hec ē sollicitudo lau-
 dabilis quo ad alios. Itē est sollicitudo
 p̄ficiēdi quo ad se. et hoc tripliciter. Primo

recogitadi dina madata dente. 4. Custodi te
merip; 7 aiam tua follicite: 7 ne obliuiscaris
7 boz ne exidat d corō tuo. 2. e follicitudo
declinadi malū denti. 4. Custodite aīas vras
follicite. nō uidistis aliquā silitudinē ne forte
decepti faciat aliquā silitudinē. Tertio est
follicitudo fernoris faciēdi bonū ro. iz. Solli-
citudine nō pigri spiritu fernētes dño fūie-
tes. Nec ē follicitudo laudabil 7 in precepto.
Itē est follicitudo vitupabil mlti plex. Est enī
follicitudo inordīata sciēdi seu uana. ecclia-
stes. 2. Cū ali' labore in sapientia 7 doctrina
7 follicitudine 7 boī ocioso quesita dimittet
7 hec uanitas 7 magnū malū. Et est sollici-
tudo acquirēdi diuitias ex cupiditate ecclia-
stes 2. p dōi dedit de' afflictōes 7 curā sup-
fluam ut addat 7 ogreget s 7 hec uanitas 7
cassa follicitudo mēt. Itē ē follicitudo cu-
stodiēdi dīstias seu retinēdi ex auaricia. mat.
. 13. Sollicitudo h' seculi 7 fallacia diuitiaz
suffocat s bñ. Itē est follicitudo peccādi in ad
inueniendo genus peccati. Sap. 14. ubi loqui-
tur de inuentione idolorum. fecerunt imagi-
nem regis quem honorare uolebant ut filium
qui aberat tanquā presentē colerēt sua sollici-
tudine Itē est follicitudo peccādi in studio
ppetrandi. daniel 1. volētes cōcubē cū ea ob-
seruabāt quortidie solliciti' vidē illas. hec ē
follicitudo vitupabilis 7 i p̄hibitōe. Itē
est follicitudo tolerabilis. 7 hec est etiā multi-
plex. Est enī follicitudo dilectōis nālis. Tob.
10. Cū morā facēt Thobias p̄ter nuptias p̄-
ei' sollicit' erat dicēs quare morat'. Itē ē sol-
licitudo cure rei familiaris. i. R. 6. de alnis
quas nudinstert' pdidisti ne sollicit' sis: ga
inuenite sunt. Itē ē follicitudo necessariē p̄-
dētie. Luc. 10. Martha. m. sol. es zc. Itē ē sol-
licitudo infirmitat' humane. i. Cor. 7. Qui cui-
us uoxe ē sollicit' que sūt mūdi quomō placeat
uoxi. Itē ē follicitudo ingitōis moderate
Thob. 5. Ne sollicitū te reddā: ego sum a: ari-
as zc. 7 hec follicitudo tolerabilis ē 7 i p̄mis-
sione. Itē est follicitudo miserabilis. 7 hec
triplex. Est enim follicitudo laboris i opādo
Eccliastes. 2. Detestat' sum omnē industria-
mea; in qua studiosissime laboraui 7 sollicit'
fui. Itē ē follicitudo anxietat' in patiēdo. i.
Mac. 6. Recessit somn' ab oculis meis 7 cor-
rui corde p̄ follicitudine: 7 dixi i cōde meo. i
quantā tribulationē ueneni: et in quos fluit'
tristicie. Itē ē follicitudo timoris i p̄cauē-
do. Jere. 38. Sollicit' sum p̄pter iudeos q̄ trās-

fugerūt ad caldeos: ne forte tradar i man'
eorū 7 illudāt mibi. 7. 42. Jere. Gladi' que for-
midatis oppēdet uos i terra 7 fames p̄ qua
solliciti estis. Et hec ē follicitudo miserabilis
Ex his p̄ q̄ follicitudo sit p̄bita 7 que nō.

Consequenter in

grēdū ē de discretōe intētois que re-
gular' duob' generib' p̄ceptoz. p̄bitōe te-
meritat' iudicii cū dñ. Nolite iudicare zc. 7 p̄-
cepto cautele cū dñ. Attēdite a falsis p̄p̄his zc
Et primū p̄inet ad simplicitatē colubina. 2.
p̄inet ad prudētiā sp̄entina. de qb' dñ Mar.
10. Estote prudentes sic sp̄etes 7 simplices sic
colube. Itē nota quātū ad p̄mā p̄bitōe;
id discretōis siue p̄sup̄tois iudicii. qm̄ p̄pter B
ga infirmitatē hūane difficile 7 quasi imposs-
ibile ē indiscreta iudicia deuitare: id illi p̄bi-
bitōi de iudicio indiscreto saluator ad didit
tria p̄cepta Mar. 7. Unū de perēdo adinto-
ritū grē: cū dñ. Petite 7 dabit' uobis. aliō de
suādo eqtatē legis nature respectu p̄miciū
dñ. Oīa quecūq; ueris ut faciat uobis hoīes
7 uos facite illis. 3. de conata ad amorē dei:
cū dñ. Intrate p̄ āgustā portā. Elo. i. caritatē
Itē quātū ad p̄bitōe; indiscretōis iudi-
cii: cū dñ. Nolite iudicare zc. Nota q̄ ali-
qs iudicat ex auctoritate ut iudex constitut'
Deut. 16. Iudices 7 maḡos cōstitues. Aliqs
ex uite dignitate. i. Cor. 6. Nescitis q̄ sancti
de hoc mūdo iudicabūt. Aliqs ex uitate de-
strine. Leuit. 10. de sacerdotib' dñ. Omne qd
iebuare pōt n̄ bibāt ut hēant scias discernē-
di. Primū platoz ē. 2. p̄fectoz. 3. doctoz 7
p̄dicatoz. Et s' hoc accidit i debitū iudiciū
trib' modis. ex defectu seu abusu auctoritat' i
cāz exate. Ex indignitate uite i nitioz repe-
hēione. 7 ex defectu discretōis doctricē i p̄di-
catōe. Et s' hoc uat' triplex p̄ceptū p̄bitō-
is indiscreti seu temerariū iudicii. Mar. 7.
Primo enī p̄bitet temerariū iudiciū in defe-
ctu seu abusu auctoritat' cū dñ. nolite iudica-
re. 2. to reprehēdit iudiciū p̄sup̄uosū ex
defectu dignitat' cū dñ. Quid uides festuca;
i oculo fratris. 7 s̄bidif. ipocrita eice p̄mo ēbē
de oculo tuo. 3. iudiciū indiscretū p̄bitet i
dispēfatōe eruditionis seu doctricē: cū dñ.
Nolite sanctū dare canib'. De p̄mo p̄cepto
q̄ p̄bitet temerariū iudiciū. qm̄. i. iudicam'
de his de qb' n̄ est omissū iudicare ut de oc-
cultis: ingitū est i qōnib' de p̄tis in ingitōe
de p̄tis cordis. De 2. q̄ p̄bitet p̄sumptio

indicadi in respõsionẽ ppter indignitatem vite. ingref infra ingitõe de iudicialib? euã gelii. qõne de correctiõe fraterna. De pcepto xõ quo pibet indiscretio dispensationis do Arine queref i ingitõe de gratis gratis vat qõne de grã p̃dicatõis. tñ quantũ ad p̃s ad plenã intelligẽtiã isti? pcepti. Nolite sanctũ dare canib? neq; mittat margaritas añ porcos. querẽda sũt duo. Primo de intelligẽtia hui? pcepti. 2º de pcepti hui? obligatione.

Quantũ ad primum

querit qd dicat hic sanctũ. quid margarite. qd porci. qd canes. Item querit quid pibet hoc pcepto. Si dicat q indiscretio dispensationis viuinoꝝ ⁊ maxime xboꝝ. quãtũ ad detraores ⁊ oteptores. ctra. Mat. 10. Que i aure auditis p̃dicare sup terra. Itẽ. 2. Tbi 4. In sta opportune importune. Aug. Opportune volẽtib? importune nolẽtib?. Itẽ ang. Audeat. derideat. sapiat ⁊ qñcũq; cog̃scat. Itẽ ipse dñs p̃dicauit resistẽtib? ⁊ cõtemnẽtib? xbu suũ. q̃ sanctũ dedit canib? ⁊ porcis. R? sº ang. Sanctũ ẽ qd violare atq; corumpere nõ liceat. margarite quecũq; spũalia magna extimãda sunt. ⁊ quia in abdito latent: tanq; de pfũdo eruũt. Scõs Criso. Sãctũ sunt sacra vt baptism? ⁊ eucaristia: in cui? rei figura. i. Mac. 2. dixit Marthias. Ecce pulchritudo sancta nostra. pulchritudo nostra. claritas nostra desolata ẽ: ⁊ ignauerũt eã gẽtes. ⁊ Leu. 6. in figura eucaristie dñ. Mascul? de genere Aaron vescet̃ his carnib?: q̃a sancta sanctorũ ẽ. Margarite xõ sº Criso. sunt misteria veritatis: q̃a sic margarite incluse conebis posite sunt in medio maris. sic ⁊ misteria in libris inclusa posita sunt in altitudine sensus scripturaz. infra. 13. Inuenta vna p̃ciosa margarita dedit omnia sua ⁊ opanit eã. 25. puer. In auris anrea ⁊ margarita fulgens: qui arguit sapientes ⁊ aure obediẽtẽ. Canes sº q̃ dic̃ aug. sunt oppugnatores vitat. Isa. 56. Canes impudẽtissimi nescierũt saturitatẽ. Canis. n. sicut dicit Criso. aial improbu sapuẽtiẽtib? ẽ supflue latrã. Apod. 22. Fois canes benefici impudici. Porci vero sº aug. sunt oteptores vitat: vt sº Criso. xpiani carnales. p̃pũ enĩ ẽ porci in ceno volutari: nũq; celũ aspice: nec querẽ dñm suũ: nisi cũ esurit. tales sunt xpiani q̃ in carnalib? desiderijs ⁊ imũdicijs delectãt: nec aspiciũt celũ: nec querũt deũ: nisi cũ necessitas eis aduenerit. infra. 8. Dixerũt de-

mões. si eidnos mitte nos i porcos. De introq; 2. pe. 2. Canis reuersus ad uomitũ ⁊ sus lora in volutabulo luti. Ad aliud dõ. q̃ ista p̃bibitio intell̃ quantũ ad obstinatos in malicia vel errore. Circa quos sic dic̃ aug?. Dñda ẽ cõsideratio: q̃a aut ipi sunt soli. aut sunt etiã alii fideles astantes. Si ipi soli sunt tenendũ est qd dic̃ b dñs. Si xõ alii sunt fideles astantes iuxta formã dñi pcedẽdũ ẽ: q̃ cũ p̃dicaret indeis non est parãdũ sanctũ deditẽ canib?. Non enim eis dedit q̃ sape non poterant: sed eis qui poterãt. ⁊ final aderant: quos ppter alioꝝ imũdiciã negligi nõ oportebat. ⁊ cũ eũ otemptores interrogabãt: rñdebat vt quid otradicerẽt nõ hẽrent. ⁊ vt alii qui poterant capere ex illoꝝ occasiõẽ multa vtilĩ. audirẽt.

Quæta queritur

de obligatione hui? pcepti. Nolite sanctũ dare canib? ẽ. Et querũt circa b̃ tria.

Primo qd tenet scire doctor seu p̃dicator. ⁊ si p̃dicator: tẽt facẽ qd dic̃. Tertio utz mal? peccet p̃dicãdo.

Ad primum sic. Aggei. 2º.

Interroga sacerdotes legẽ. ibi Hiero. Sacerdos si ignorat legẽ pbat se nõ eẽ dñi sacerdotẽ. Reliq; q̃ q̃ sacerdos tenet scire legem. Sed b̃ non ẽ nisi rõne officij docẽdũ. q̃ qui docet tenet legẽ scire. Item ignar? artis medicine si uspat officiu ⁊ op? artis illi? re? est mortis. Si igĩ ita ẽ i medicina corpali: multo magis i medicina spũali: cũ xbu dei medicina sit sic dñ i ps Misit xbum suũ ⁊ sanauit eos. Contra. In tabernaculo dñi erant p̃biale ⁊ ciati sicut vt Exo. 37. ⁊ Numeri. 6. ⁊ dicũt q̃ hec sunt vasa maiora ⁊ minora: per que maiores doctores ⁊ minores p̃dicatores designãt. Minores aut si bñ añtũcient maiori sapia illustrãt. Ex quo nĩ def q̃ possunt añũciare ⁊ p̃dicare aliqui: licet non sint maiori sapia illustrati. Non q̃ geũq; p̃dicat tenet scire legẽ. Itẽ ap̃tus non permittit mulierẽ docẽ in ecclesia: s̃ domi viros suos interrogent. i. cor. 14. q̃ cuilibet simplici layco licet docere uxorem suam. q̃ ẽ. R? ẽ doctrina simplicis exhortationis. ⁊ hec ẽ cois omniũ. ⁊ est doctrina p̃dicatõis: ⁊ ista est sacerdotũ. ⁊ est doctrina assumepte p̃fessionis: vt cuiuslib; doctoris in sua scia. In p̃mis sufficit scire quecũq; sunt simplicitatẽ credẽdoꝝ ⁊ diuinoꝝ mãdatoꝝ. In secũdis necessariũ est scire expositiones credẽdoꝝ ⁊ pceptoꝝ.

iuſ illud. i. pe. 3. Parati ſemp ad fatiffatiões
omni poſcēti vos rōnē de ea que in vobis eſt
fide ⁊ ſpe. In tertiis neceſſaria ē ſcīa omniū
ad doctrinā eoz ⁊ ſcīentiā p̄tinetiū.

Secundo queritur ^{ntz}

^{p̄di}
cator tē facere q̄ dicit. Et videt q̄ ſic. Job
39. Nūquid p̄bebis equo fortitudinē aut cir-
cūdabis collo ei⁹ binnitū. Grego⁹. Collo eius
binnit⁹ circūdab q̄ p̄dicator ſuis vocib⁹ te-
net f⁹ illud. i. Cor. 9. Caſtigo corpus meū ⁊ i
ſeruitutē redigo ne forte cū aliis p̄dicaueris;
ipſe reprobo efficiar. Itē ro. 2. Qui alius vo-
ces teipm nō doces zc. Contra. Eſt qui p̄di-
cat p̄fectionē quā tñ nō facit. ⁊ tñ nō dicereſ
teneri: ut cū ſecularis p̄dicat p̄fectionē religi-
oſis ⁊ p̄fectis. ḡ zc. R⁹ quilibet tenet facere
quod dicit f⁹ q̄ aſſerit alios teneri ad facien-
dū quod dicit. tñ aſſerit aliquē tentio uel gene-
rali⁹ uel ſtatu. generalis ſicut aſſerit de ill
que p̄tinet ad ſtatu ſalutis. Secundū ſtatu ſicut
aſſerit de his que p̄tinet ad ſtatu p̄fectionis
vtpote religionis ad quā omnes non tenet.
Et ſic p̄dicator non tenet facere f⁹ q̄ dicit.

Tertio queritur ^{malus}

peccat p̄dicādo. Ad quod ſic. ps. p̄tōri dixit
dñs. Quare tu enarras iniſticias meas ⁊ aſſu-
mis testimoniū meū p̄ os tuū zc. Itē ſcīenti
bonū facere ⁊ non faciēti p̄m̄ eſt illi. 3ad. 4.
ḡ magis peccat p̄dicator mal⁹ q̄ ali⁹: q̄a ſuus
ſciens volūtate dñi ſui ⁊ nō faciēs v̄aplabit
multis Lud. 12. Contra. p̄dicare ē de ge-
nere bonoz. ḡ in p̄dicādo non origit p̄m̄.
Itē vocē ē de opib⁹ mie ſpūalib⁹. S; opa mie
nō interdiciē etiā exiſti in p̄tō mortali: ut fa-
cere elam ⁊ hi⁹. ḡ nec doctrina ſea p̄dicatio
p̄tōri d; interdici. R⁹ diſtinguūt q̄ ē ali-
q̄s q̄ docet q̄a tēf ex officio ⁊ q̄i ex neceſſita-
te. ⁊ ē ali⁹ q̄ docet q̄i ex volūtate. Siſt diſti-
guūt q̄ ē p̄m̄ notoriū ⁊ ē p̄m̄ occultū. Exi-
ſtēs i p̄tō notorio peccat q̄cūq; p̄dicat ſeu
ex neceſſitate officii ſeu ex volūtate p̄dicet. Vi-
cūt ḡ illū q̄ ē i p̄tō occulto peccare cū p̄dicet
ex volūtate. ⁊ h̄ rōne orēpt⁹: nō aut illū qui
p̄dicat ex officio: dū tñ cū timore illud faciat
⁊ q̄i coact⁹ neceſſitate officii. Siſt tñ videt dō
q̄ vocēs uel p̄dicās in p̄tō: ſi nō ſtudeat cō-
pungi ex dīctō ⁊ dolere de p̄tō ſimpli⁹ orēnē
diciē. ⁊ ideo peccare ſeu occultū ſit peccat⁹
ſeu manifeſtū: nec eſt ſimile de opibus miſeri-
cordie corporalib⁹ ⁊ ſpūalib⁹: q̄a hic ſcīa aggra-

nat ⁊ orēpt⁹. Et h̄ ſufficit de p̄ceptis.

Est tractatū

^p
de legib⁹ ⁊ p̄ceptis q̄ ad cogni-
tionē canēdoz ſerūt ⁊ faciēdo
rū: aggredientes in q̄ſtionē de
gratia ⁊ virtutib⁹ que orferunt ad eozū dē exe-
cutionē: adiutorium diuine grē imploramus
a deo patre ⁊ dño Jhu xpō. Modus aut inq̄-
ſitōis erit ut in p̄mis ſeparatim de grā diſpu-
tantes ad virtutes f⁹ theologica ⁊ h̄am acce-
ptionē dona fruēt⁹ ⁊ virtuties ordine orgruo
procedam⁹. De grā igif grē auxilio regren⁹.
An ſit. Quid ſit. De oria grē. De ſuicō grē.
De cā grē. De effectu grē. De cogne grē.

Quātum ad primum

intentōis noſtre eſt oſtēdē grām eſſe neceſſa-
riam noſtro arbitrio ad impletionē ſalutarē
dīne legis ⁊ ſuoz mādatoz. ⁊ vuplī. p̄mo p
rōnes nāles orē p̄hos. 2. p rōnes theologicas
ora bereticos pelagianos q̄ aſſeruerūt libe-
rū arbitriū ſufficē ad virtudinē ⁊ ſalutem.
per rōnes igif nāles oſtēdit gratia eſſe ſic.
Bono debet amor. ḡ ⁊ tanto bono debetur
tant⁹ amor. ḡ ⁊ ſūmo bono debet ſūm⁹ amor
Et loquimur formalī de amore ſūmo. ḡ ſum-
mo amore. i. ſup omnia d; diligī ſūmū bonū.
Si ḡ i poſſibile eſt q̄ creatura rōnalis de virtū-
te ſua diligat aliquid pluſq; ſe ⁊ ſup omnia.
ḡ i poſſibile ē q̄ de virtute ſua diligat deum
amore digno. i. ſūme uel pluſq; ſe. S; h̄ experit
ab ea. ḡ neceſſe eſt q̄ def ei donū: quo eleuet
ſupra ſe. Hoc aut nō eſt niſi grā. ḡ zc. Item
i poſſibile eſt motū extendi ſupra potētiam
mouētis. ⁊ hoc ē quia potētia mouētis ē cā
ipſi⁹ mot⁹. Itē i poſſibile ē potētia mouētē
extēdi ſupra ſbam mouētē. Si ḡ mot⁹ amoris
ē a potētia que ē in anima: ⁊ mot⁹ nō pōt extē-
di ſupra potētia: nec potētia ſupra ſbas. ḡ nō
potēſt mot⁹ amoris extēdi ſupra aiām ad hoc
q̄ amet pluſq; ſe. ⁊ inde vt pus. Itē i poſſi-
bile eſt p nām q̄ intellet⁹ intelligēs ſe intel-
ligat aliqd pluſq; ſe. ḡ ſiſt i poſſibile ē q̄ aiā
diligēs ſe diligat aliqd pluſq; ſe per nām uel
rōnē. Maior p; quia intellet⁹ ſibi eſt i media-
tio: vñ i mediati⁹ intelligit ſe q̄ aliud. Itē
proportionalia debēt eē illud quo meretur ⁊
illud q̄ mereſ. Nulla aut proportio eſt t̄paliſ
ad eternū. Sed oēs actus qui ſunt ex potētia
noſtra ſunt t̄pales. ḡ nulli actus qui ſunt ex

potētia nostra sunt tpales. q̄ nulli aſſ^o q̄ sūt
 ex potestate nra: p se ⁊ inquantū b^o sūt me-
 ritouū eterni boni. q̄ necessario requir^t grā cū
 illis. Itē nihil efficit seipm: q̄ sic idem eēt
 p̄us ⁊ poster^o seipso. ⁊ ex hoc sequit^r q̄ aliqd
 eēt cū n̄ eēt. Itēz nihil ē sufficiēs sibi p̄ter
 solū p̄mū. Itē iuxta beatū Ber. sumit illa
 p̄positio q̄ nihil pficit seipm: ⁊ ponit rōnem
 b^o: quia longe meli^o est esse p̄fectū q̄ factū. Si
 q̄ nihil p̄t effice seipm sua v̄tute. q̄ nihil p̄t
 pficere seipm sua uirtute. Itē alia p̄positio
 iuxta p̄m. Unūquodq̄ ē p̄fectū cū attingit
 p̄p̄ie v̄tuti. Un̄ p̄ter hoc d̄r p̄ter esse imp̄-
 fect^o: q̄ non attingit sue p̄p̄ie v̄tuti: q̄ non
 potest loqui nec ambulare: nec m̄tra alia facē
 que p̄tinet ad suā p̄p̄tam v̄tutē ⁊ nālem.
 Itē alia p̄positio iuxta aug. in li. soliloq̄oz.
 Perfecta v̄tus est rō p̄ueniens in suum finē.
 Ex his concludit^r necessario grām esse necessa-
 riā ad p̄fectionē anime: quia nihil pficit seip̄s
 q̄ libez arbitriū nō pficit seipm. q̄ nō attingit
 p̄p̄ie v̄tuti p seipm. q̄ res d̄r esse p̄fecta: cū
 attingit p̄p̄ie v̄tuti p seipm. Si non attingit
 v̄tuti p̄p̄ie p seipm. q̄ nō potest venire in
 suum finem per se ipsam. iuxta illam p̄positio-
 nem. Perfecta virtus ē ratio p̄ueniendi in
 suū finē. Ex his ob̄r. Non p̄t p̄uenire in suū
 finē p seipm. S; finis suus ē b̄tudo. q̄ nullo
 modo potest p̄uenire ad eternā b̄tudinē p
 seipsum. Sed natum est p̄uenire ad ipsam.
 Ergo ad hoc q̄ p̄ueniat necessarium ē q̄ ei
 det donū gratis a deo: ⁊ additū nature sue.
 hoc autē ē donū grē. Itē nō p̄naſ nec pficitur
 vita inferior aīe ad corp^o sine dono exte-
 riori q̄ d̄r m̄tra ministrat a deo: quia nō potest
 oſeruari nec pfici sine alimēto ⁊ spiraculo ⁊
 multis aliis que de^o ministrat hōi. Itē magis
 est in potestate aīe supplere defectū vite infe-
 rioris q̄ superioris. S; magis possibile est q̄ ip̄a
 suppleat defectū vite inferioris qua viuit in
 corpe q̄ vite superioris qua viuit ī deo: q̄ aīa
 efficit p̄mā vitā: ⁊ est cā illius: s; non efficit se-
 cūdā. Et be v̄ue p̄positōes sumūf supponēdo
 hanc. s. q̄ aīa viuit deo. Ex 2° q̄ p̄mo sic argu-
 it. Si magis est in potestate aīe supplere de-
 defectū inferioris vite q̄ superioris. Sed impossi-
 bile est q̄ ip̄a suppleat defectū vite inferioris
 sine dono dei: q̄ ei vel quo ministrat: sic p̄
 p̄mā p̄p̄nē. q̄ impossibile est q̄ suppleat de-
 defectū vite superioris p nām sine dono dei na-
 ture supaddito. hoc autē ē grā. Itē ex eisdē
 p̄ncipiis generat^r res augmētat^r ⁊ pficit. Un̄

iuxta aliā p̄positionē: q̄ ex eodē principio res
 efficit^r ⁊ pficit. Si q̄ nulla res est p̄ncipiū sue
 factiois. Ergo nulla res est p̄ncipiū sue
 p̄fectionis. q̄ si creatura rōnalis nullo modo
 efficit a se. Ergo nullo modo p̄ficetur a se
 Sed a principio a quo efficitur p̄ficetur. Sed
 a deo efficit^r. q̄ a deo p̄ficet^r. Si q̄ p̄fectio aīe
 attēdit quātū ad b̄tudinē ⁊ v̄tutē. q̄ nec ex
 se nec ex eo q̄d hēt aīa a natura poterit habē
 b̄tudinē ⁊ v̄tutem. Conſ. Magis se hēt
 v̄nūq̄dq̄ ad illud ad q̄d ordinatū est nāl̄r q̄
 ad illud ad q̄d nāl̄r nō est ordinatū: uel natū
 nō ē. S; homo nāl̄r ad bonū ordinat^o est. non
 autē nāl̄r ad malū. q̄ magis se hēt hō ad bonū
 q̄ ad malū. q̄ si potest facere malū p se: p̄t fa-
 cē bonū p se. q̄ non ē necia grā ad h̄ q̄ homo
 operet bonū. Itē volūtas ē potētiōz respe-
 cta sui aſſ^o q̄ natura: q̄ sic dicit Dam. Volun-
 tas est oīa sui actus: q̄ p̄t ip̄s p̄hibē ul edū-
 cere. natura aut nō. v̄n ignis cū calefaciat ⁊
 luceat p nām: nō p̄t p̄hibē q̄n ip̄e calefaciat
 ⁊ luceat. imo hoc est ei inenitabile. S; ip̄a nā
 p̄t dirigē p se ⁊ sine adiutorio suū actū ad
 finē ad quē ē. q̄ ⁊ volūtas p se poterit dirigē
 actū suū in finē ad quē est. S; finis ad quē est
 volūtas rōnalis creature ē ip̄a b̄tudo eter-
 na. ergo p se sine adiutorio p̄t dirigere suos
 act^o ad beatitudinē. Itē sicut natura rōna-
 lis tendit ad suum finē p nām: sic natura cor-
 poralis ad suū locū. Sic ergo se habet natura
 corporalis ad hoc q̄ moueat corpora ad loca
 sua: ita se hēt volūtas ad creaturā rōnalem: ad
 hoc vt ip̄am moueat in finē suū qui est bon^o
 q̄ volūtas mouet rōnalē creaturā. Sicut q̄
 natura sine alia d̄spositione mouet ipsa cor-
 pora ad sua loca p se: ita uoluntas p se potest
 mouere sine aliqua d̄spositōe noua rōnalem
 creaturā in suū finem: qui est summū bonū.
 Non ergo ad hoc ip̄s ē necessaria grā. Itē
 Ber. de grā ⁊ libero arbitrio dicit. q̄ libez ar-
 bitriū potētissimū ē s; deo. ergo potentia li-
 beri arbitrii plus potest in suū actum q̄ aliq̄
 alia potentia in suum. Si ergo alie potentie
 create dirigūt aſſ^o suos per se in finē ad quē
 sine aliqua d̄spositione noua. ergo multo ma-
 gis libez arbitriū. Itē duplex est opus di-
 uinū. creatio ⁊ recreatio. s; ē eē p̄mū: s. esse
 nature. ⁊ esse 2°. s. b̄n esse. Si ergo ad hoc q̄
 creet rōal creatura a deo non requirit aliqd
 mediū ex parte creature. ergo similit^r nec ad h̄
 q̄ recreet exigūt aliqua d̄spositio ex parte cre-
 ature. Itē c^o creationis est eē eius recrea-

tionis est bene esse. S; mai⁹ est esse: q̄ bene eē
Si ergo sola potentia creatoris educit rōalē
creaturā ad eīe sine aliqua dispositione me-
dia. ergo ad bñ eē. quod ē eē ordinationis ei⁹
ad sine: potest educi sine aliqua dispositione
media. q̄ non requirit grā ad hoc ut ordinet^r
7 tendat in bonū. Itē duplex est virtus co-
gnitiua 7 motiua. S; virt⁹ cognitiua ē virt⁹ moti-
ua est boni. Si q̄ virt⁹ cognitiua potest in p̄mū
vez cognoscēdū sine grā gratum faciēte: sic
fuit in phis qui sine grā cognouerūt virtutem
p̄mam. s. deū. q̄ motiua tendere pōt in sūmū
bonū: 7 etiā in operādū bonū sine aliqua grā.

Itē vez cognitū mouet intellectū 7 pficit
S; vez cognitū p se mouet intellectū. vērū
aut cognitū opletū mouet affectū. q̄ tūc est
in rōne boni. q̄ sic cognoscit s⁹ suā utilitatē
7 actum. 7 sic est in rōne boni: 7 mouet affectū
ad amorē sui. Cum q̄ vez p̄ncipiū potest co-
gnosci sine grā fm se: 7 potest cognosci i rōne
qua est bonū s⁹ suū actū sine grā: pat; q̄ sine
grā potest mouē affectū. Q̄ autē ita sit p; q̄
phs cognouerūt summū vez fm se: q̄ eēt p⁹
virtas. Itē cognouerūt q̄ ipm erat bonū 7
optimū: 7 q̄ erat omnipotētissimū: 7 q̄ ipso
omnia idigebāt. S; bonū sic cognitū cogit
vt amatū. s. inquantū mouet affectū. q̄ potest
cognosci 7 diligi sine grā. Itē in nobis est
recta ratio mouēs ad bonū. Itē in nobis ē
notio boni in p̄sā a creatiōe 7 indita. Itē
est in nobis desiderū boni. q̄ in nobis sūt ista
tria p nām. s. posse. velle. 7 scire. posse p rectā
rōne. velle p desiderū. scire p notione. S; pla-
non regrūt ad operādū bonū q̄ ista tria. q̄
in nobis hēm⁹ p nām vnde possum⁹ opari bo-
num 7 mereri summū bonū. Nō q̄ necessario
requirit grā. Itē ostēdit q̄ nulla est rō qua
ponit 7 asserit grā esse: q̄ volūtas nō potest
supra se. qm̄ sic dicit 3o. Dam. Volūtas est im-
possibiliū: q̄ possum⁹ velle volare 7 n̄ mori.
7 ista sunt impossibilia nobis. Si q̄ volūtas ē
impossibiliū. q̄ est eorū que sunt supra nos. q̄
p nām possum⁹ velle deū diligē supra nos.
Itē Grego. Quia peccam⁹ in nro eterno iuste
punimur in dei eterno. hoc est q̄ semp est no-
bis volūtas peccandi: semp 7 peccam⁹ ex ea
volūrate. ideo iuste punimur eternalī a deo:
nec impedit q̄ hoc eternū. illud tpale: quia ē
nobis eternū. q̄ similiter si volum⁹ bonū i no-
stro eterno. s. q̄ semp velim⁹ bñ facē vlt bonū
possum⁹ mereri vitā eternā. Si q̄ b̄ possum⁹
velle p nām arbitriū sine grā: p ip̄ arbitriū sū

grā possum⁹ mereri vitā eternā. Itē vnū-
quodq; diligit eē suū sup oīa p nām. q̄ vnūquodq;
diligit eam vlt p̄ncipiū sui eē sup omnia p na-
turā. S; de⁹ ē cā 7 p̄ncipiū eē cuiuslib; crea-
ture. q̄ p nām creatura rōnalis diligit deū
sup omnia. Nō q̄ ad sic diligēdū ē necia grā
Itē diligē nihil aliud ē q̄ alu velle suū bonū
q̄ diligē summū bonū ē velle ei suū bonū. S;
suū bonum ē summū bonum. q̄ diligē ipm
ē ei velle summū bonum. Sicut diligē se crea-
ture ē velle sibi bonum suū. S; bonum suū;
nō ē summū. q̄ creatura diligēdo se 7 deum
vult deo summū bonum 7 sibi non. q̄ pl⁹ vlt
7 mai⁹ bonū deo q̄ sibi. Si hoc q̄ facit p na-
turā: magis diligit deum q̄ se p naturā sine
grā. Sol. vō q̄ in scripturis grā dī multi-
pliciter. Grā enī dī donum gratis datum. Do-
num autē quoddā ē creatum: quoddā incre-
atum. Donum autē increatum ē sp̄s sanct⁹ qui
dī grā eo modo quo ē gratis datum. Donū
etiā datū sine meritis ē creatū. 7 s⁹ q̄ dī grā
donum creatum: grā dī multipl^r. Primo mō
dī grā donum a deo in nobis ocreatum. 7 hoc
modo imago dei in nobis. s. q̄ nos sumus ad
imaginē dei ē grā. q̄ tamē ocreatum i no-
bis. 2° mō dī donū nobis supadditū. 7 h̄
mō scīa seu cognitio vlt noticia de deo i no-
bis dī grā. 7 s⁹ hoc p̄bi grām habuerunt. h̄
enim donum non ocreat in aīa: s̄ post ei ad-
dit. Tertio mō dī grā donum gratum fa-
ciēs 7 nō solum gratis datum s̄ gratum faci-
ens 7 gratis datum. 7 de hac h̄ ro. 7. Infelix
ego homo q̄ me liberabit de corpore mortis
h̄. grā dei p ih̄m xp̄m. Nec enī grā gratum
faciēs dī que liberat. 4° mō dī grā p̄mus
h̄⁹ vlt p̄ma h̄⁹ in qua donum grē manifesta-
tur. 7 sic fides dī grā. Vltimo ad Heb̄e.
Optimum ē grā stabilire cor. 7 dicit glo. ibi
ut h̄atis fidē p̄fectā credētes omnia mūda
m̄idis. 5° mō dī grā p̄m⁹ grē effectus post
lapsū. 7 sic grā dī in ep̄stolis remissio p̄tō-
rū. i. ad ro. Grā vobis 7 pax a deo. Glo. Grā re-
missio p̄tōrū. pax recōciliatio ad deum. 6°
mō dī donū p̄rogatiue grē vel dignitat. 7 h̄
mō sacer ordo dī grā. i. ad Thi. i. Grā 7 mīa-
zē. Glo. Nīa hic accipitur quod in aliis ep̄lis
remissio p̄tōrū. gratia h̄o quas addit hic ep̄s
optat. hec ē donatio sp̄is sancti: qua ministri
dei arman^r. i. sacer ordo. 7 mō dī grā grē
signū. 7 h̄ mō p̄phā dī grā 7 operatio mira-
culoz: 7 appellam⁹ grē signū i h̄ quia signum
est q̄ aliquis sit grat⁹ deo. qm̄ h̄et p̄phetiam

re bac bñ. i. coñ. iz. Diuisiones grāz sunt. alii
 ras sermo scie. alii sermo sapie. alii p̄bia zc.
 Nec tñ hoc signo posito semp ponit res. s̄
 mō 7 ultimo mō dñ grā p̄miū grē. qđ cōseq̄
 ad grām: sicut vita eterna. 7 in hoc sensu dñ
 Jo. i. De plenitudine ei⁹ accepimus omnes 7
 grām p̄ grā. s. vitam eternā. Glo. Erām glo
 rificationis p̄ grā iustificationis. 7. 4. Zacb.
 Adequabit grāz grē ei⁹. Est ḡ grā s̄ om̄
 nē acceptionē hui⁹ nois grā donū in creatū. 7
 est grā donū creatū. 7 est grā donū supad
 ditū. 7 est grā donū gratū faciēs. 7 est grā p̄ma
 etus. 7 dñ grā p̄mus effect⁹ grē post lapsum.
 7 dñ grā qđā p̄rogatiua. 7 dñ grā grē signū.
 7 dñ grā p̄miū cōis ad grām. Cū ḡ queris an
 ad obtinēdū salutē sit necia grā: intentio est
 de grā gratū faciente: s̄m quā homo efficitur
 deo accept⁹. Concedēdū ē qđ neciam esse grā;
 indistincte ad merēdū 7 cōsequēdū britudi
 nē. Ad p̄mū ḡ dñ qđ nō ē similis rō ex pre
 operationis boni 7 ex parte operationis mali.
 quia operatio mali cōsistit ī defectu. operatio
 aut boni cōsistit in stute. Creatura aut de se
 potest deficere: s̄ de se non potest p̄ficē. qđ ḡ
 sicut dicit ang. mala actio non est actio: s̄ defe
 ctio: qđ est actus incidēs ex defectu boni. 7 id
 p̄ se potest malū facere sic p̄ se potest deficere
 S; sicut non potest esse p̄ se sine deo: ita non
 potest p̄ficē p̄ se. p̄ter hoc licet possit p̄ se fa
 cere malū demeritorū: n̄ tñ bonū meritorū
 sine dono dei qđ ē grā. s̄ si h̄cēt possibilitatē
 s. posse in malū demeritorū: dico qđ bñ se
 ref̄ rō. Ad aliud dñ qđ natura in sua actōe
 intendit assilationē 7 s̄m rōnalis creatura.
 s̄ differēter: quia intentio nature cū agit est
 assilare in suam sp̄m: sicut ignis cum agit ca
 lesfaciēdo in lignum intēdit illud assilare
 sibi in calore 7 igneitate. Similiter rōnalis
 creatura in sua actōe intendit assilationem
 illam de qua bñ in Jo. i. can. 3. Cum appa
 rit filius ei erim⁹. 7 hec est assilatio ad deū: qđ
 est plena p̄ cognitionē 7 amorē summe x̄itatis
 7 bonitatis. Intētio igitur nature in sua actōe
 est aliū assilare in sua sp̄e. Intētio aut rōnal
 creatura in sua actōe ē non assilare s̄ assila
 ri dñe sp̄e. que assilatio facit deiformē. si
 nis aut intētus a natura in sua actōe assila
 tio est in stute p̄ncipii nature: 7 eius potētia
 adina: quia in igne ē stus p̄ quam agit 7 in
 tendit aliter sibi assilare in calore 7 luce 7
 igneitate. S; in rōnali creatura non ē assimi
 latio in deū in potestate actiua s̄ receptiua so

lum. Quia ḡ finis actionis nature qui dicitur
 assilatio est in potestate actiua 7 stute p̄n
 cipi agentis: p̄ter hoc natura p̄ se potest in
 illi finē sine alia dispositione noua. S; qđ assi
 milatio non est in rōnali creatura nisi solum
 in potētia receptiua v̄l passiua. aīa enī rōnal
 creata est in potentia receptiua ad similitudi
 nē dei S̄m. z. formauit de⁹ hominē ad imagi
 nē 7 similitudinē suā. requirit necio qđ ad h̄
 qđ cōsequat finē intētū. s. assilationē ad deū
 qđ recipiat aliquā dispositōem nouā nō a se s̄
 a deo. hec aut dñ grā. Un̄ grā nihil aliud est
 qđ dei similitudo in actu. Ad aliud qđ ob̄
 qđ potētiō: est volūtas respectu sui act⁹ qđ nā
 dñ qđ si loqueris de essentia actus v̄z vicia.
 qđ volūtas potest p̄hibē suū actū: natura s̄o
 non. S; si loquaris de actus ordine hoc ē de
 actu quātū ad finē: hoc non est v̄z: imo es⁹:
 qđ natura potētiō ē respectu ordinis sui act⁹
 ad finē qđ volūtas: sicut p̄ ex viciis qđ ordo
 iste est in stute p̄ncipii naturalis agentis. S;
 ordo act⁹ rōnalis creature nō est in potestate
 p̄ncipii. s. volūtatē. qđ actio rōnalis creature
 intendit assilationē in suā meli⁹. S; assimi
 latio que est in actōe est in eque vel ī min⁹.

Ad aliud dñ qđ stus nature ordinat actus
 suū in bonū p̄ nām: qui non est supra naturā;
 7 ideo pōt in illi ordinē 7 sine dispositione
 noua ferre ad locū. act⁹ rōnalis creature me
 ritorū op̄ qđ ordinē ad bonū: qđ ē supra ip̄s.
 qđ est sum mū bonū 7 infinitū. Quia ḡ non ē
 possibilis extēsiō rōnalis creature sup̄ se ip̄s;
 ideo non est ei possibile p̄ naturā vt ordinet
 suū actū: seu pueniat in suū finē. 7 ideo necē
 est ut iunet grā. Et p̄ hoc p̄ rāsiō ad sequens

Ad aliud dñ. qđ non est simile de ope crea
 tionis 7 recreationis: quia act⁹ creationis non
 est in aliquod s̄m: s̄ est de nihilo in aliquid.
 7 ideo nulla dispositio pōt poni noua ex pte
 ei⁹ qđ ei s̄bicif: seu in qđ est creatio. S; recrea
 tio est in rem s̄bicifam sicut in rōnalē creatu
 rā iaz existētē ī dispositā. Quā ḡ de nō iusto fit
 iust⁹ p̄ recreationē: quero si se h̄: iste vt p̄us.
 aut nō. Si sic. s̄ p̄us fuit iniust⁹. ḡ mō ē iust⁹.
 Si nō. ḡ aliqua dispositio noua ei aduenit. S;
 hec dispositio est donū dei: quia anima ē deo
 grata. ḡ est grā. Ad aliud dñ. qđ quantum ē
 de ptate agentis. s. dei eodem mō se h̄t dīna
 potētia s̄ qđ educit rōnalē creaturam ad eē
 p̄ creationē: 7 ad bñ eē p̄ redēptionē v̄l recre
 ationē. 7 equalis est stus eius: s̄ non ē equalis
 potentia ex parte suscipient. ex pte creatōis

nihil ponit in creatura rationali ante creationem
 Sed ex parte recreationis ponit mala dispositio
 et contraria ante recreationem. Et ex hoc est quod nul-
 lo modo potest venire ad bonum esse per recreationem
 nisi tollat illa dispositio mala: et recipiat novam
 dispositionem bonam. Ad aliud dicitur quod duplex
 est operatio potestatis liberi arbitrii. una est ad suum
 actum ordinando ipsum. alia est ad aliam potestatem. Quod
 est de libertate arbitrii potentissimum: hoc est per com-
 parationem ad aliam potestatem: quia non potest cogi ab
 alia potestate. Sed per comparationem ad suum actum non
 potest dici potentissimum: quia non est causa suffi-
 cientes et completa respectu ordinis sui actus in fine
 sic est potestas naturalis. Ad aliud dicitur quod duplex est
 cognitio de deo. una est per effectum suum: et hec est
 sine gratia. alia est per presentiam sui apud animam. hec autem
 non potest esse sine gratia. Primo modo cognoverunt
 philosophi deum. Notandum tamen quod alii dicitur deus esse presentis
 apud animam per inhabitantem gratiam. alii apud crea-
 turam per quod deus dicitur ubique esse potentiam presentiam
 aliter et essentialiter. Nam deus dicitur esse presentis apud
 creaturam vel inquantum presentiam conuenit eam: et quantum
 essentia eius non abest creature. Presentis autem apud
 animam dicitur inquantum presentiam sine presentiam facit beatitudinem:
 que est in ipso. quod est triplex. Vel in habitu
 tam ut in pueris. Vel in affectu tamen ut in adultis.
 Vel in habitu et affectu et intellectu ut in beatis.
 Paruali enim baptizati habent presentiam beatitudinem:
 que est in deo in habitu et non in aliquo actu
 anime. Adulti qui sunt in caritate habent presentiam
 beatitudinem non solum in habitu: sed in actu affecti-
 onis diligendo deum non tamen in actu cognitionis:
 cum cognoscant per fidem: quia fides est res absens
 Beati vero habent presentiam non solum habitu: sed affectu
 dilectionis perfecte et cognitionis manifeste sine
 enigmate. Sed adhuc obicitur. Cognitio in brutis
 sufficienter mouet appetitum ad delectabile est
 gendum et ad tristabile fugiendum: habito quodam
 experimento de delectabili et tristabili. quod sicut in
 rationalibus cognitio potest mouere uoluntatem ad
 faciendum bonum et fugiendum malum: habito quodam
 experimento de bono et malo. Sed hoc potest esse
 sine gratia vel dono addito. Dicendum ad hoc:
 quod de summo bono non potest haberi experientia
 sine gratia. sed potest haberi de bono sensibili: quia bo-
 num sensibile non est constitutum supra potestatem
 virtutis sensibilis: seu supra vim sensibilem. sed bonum
 summum intelligibile constitutum est supra intellectum
 et supra potestatem intellectum. et propter hoc non potest
 ipsum cognoscere: nec de ipso experientiam habere
 sine dono gratie. et ita requiritur gratia ad hoc quod per
 cognitionem experientie in ipsam moueat. De

hac experientia dicitur in apod. 2. Vincenti dabo
 manna absconditum: et dabo ei calculum candi-
 dum. etc. quod nemo scit nisi qui accipit. et hoc ex-
 perimentum non habet nisi per presentiam summi boni apud
 animam: que presentiam non est sine gratia. Item quis
 gratia esset necessaria in statu nature lapsae: tamen
 ostendit quod gratia non erat necessaria in statu non
 bonum instituit. scilicet ante lapsum: quia sic habet. etc. deus dei
 perfecta sunt opera. quod homo in statu sue prime condi-
 tionis fuit opus perfectum. Sed sicut dicit philosophus in
 li. physicorum. Tunc dicitur unumquodque perfectum: cum
 potest attingere sue virtuti. quod homo quantum ad
 statum prime conditionis poterat attingere proprie
 virtuti. Sed sicut dicit augustinus in li. soliloquiorum.
 Virtus est ratio pueniens in suum finem. quod in statu
 illo habebat homo rationem per quam poterat pueni-
 re in suum finem. quod non indigebat gratia. Item aut
 homo in statu prime conditionis erat per donum non
 gratus deo: aut non. Si sic quod presentiam erat deo
 acceptus. quod non requirebat aliquid quod ipse
 gratum faceret. quod nec gratia. Si non. quod erat odiosus
 deo. Sed hoc est falsum. quia sap. xi. Tunc dicitur
 eorum que fecisti. quod in illo statu erat gratus deo:
 et ei placebat. quod presentiam gratus erat. Non quod in-
 digebat gratia. Item sic dicit sancti: Adam in
 primo statu habebat unde poterat stare: licet non
 habet unde posset proficere. et hoc presentiam. Sed si
 stetit et consecutus fuisset beatitudinem. Item sicut
 dicit Damascenus. Manentes in eo quod est secundum naturam
 in statu summi. sed recedentes ab eo quod est secundum
 naturam in id quod est propter naturam summi in vitio.
 Item sic dicit Hieronymus. voluntas que est in arbitrio
 sola potest sufficere et presentiam habere. quod non requiritur
 alia gratia ultra illam. Item Origenes. Si obru-
 lerim que ex nobis sunt: consequemur ea que dei
 sunt. quod si deo offerim nostram voluntatem: et ea que
 in nobis sunt ex natura: consequemur que dei sunt. scilicet
 beatitudinem eternam. Item dicitur quod est perfectum quantum
 ad esse. et est perfectum quantum ad bonum esse. quod est esse
 ordinis. In primo quod statu potuit dici homo per-
 fectus secundum naturam quantum ad esse nature non tamen secundum
 esse ordinis vel bonum esse nisi per gratiam in presentiam et glo-
 ria in futuro. Ad aliud dicitur quod est gratum esse
 dupliciter. in potestate. scilicet in effectu. Per donum quod na-
 tare solum habet homo gratitudinem in potestate et
 non in effectu. per donum autem gratie habet gratitudinem
 in effectu. et hec est illa gratitudo qua homo me-
 ritum et dignum est vita eterna in actu. Prima gra-
 titudinem habuit homo in primo statu per donum
 nature sed non secundam presentiam. et impossibile esset
 quod homo secundum naturam ipsam habet dignitate: per quam
 esset dignum vita eterna. Et ideo necessaria fuit ei

dispositio ulterior p qua; vgn^o eēt. Nec aī
grā ē. Ad aliud vō q; grā aī lapsū erat
uicē ad hoc q; homo p̄ficiēt: s̄ non ad hoc q;
ipse staret: quia tūc natura erat bñ cōdita
non īfirmata p culpā. S; post lapsum sic mō
indiget homo grā qua; p̄ficiat ⁊ qua; stet: qā
aī lapsum habuit homo vnde poterat stare
.i. seruare bonū sibi inditū: nō tñ vñ posset p̄
ficē ex natura sua .i. se extendē in bonū: quod
ē supra se. Ad aliud vō q; hec p̄positio s̄
aliqñ dicit cām formālē. aliqñ efficiētē. aliqñ
finalē. Si q̄ dicat cām formālē vel efficiētē:
sic manē s̄m naturā nō est esse in virtute: qā
sic manere s̄m naturā est manē ī eo quod nā
format vel efficit. s̄ hoc nō est eē in virtute.
Si dicat cām finalē. sic manē s̄m nām ē ī illo
ad qd natura ē manē. ⁊ hoc ē manē in virtute
qā illud ad qd natura ē est grā: ⁊ p grām est
ad glām ordinata. Ad aliud vō q; volun
tas oparat ad grām p quā informat ⁊ opat
ad opus. vñ si sola pōt excludē grām vel actū
exteriore: si grām falsum est. si actū exteriore;
est vey. qā volūtas cū grā sine actū exteriore
potest sufficē ⁊ p̄mū hēre. ⁊ hec ē intētio hie
ronymi. Ad aliud quod dicit Origenes. Si
obtulerim^o tē. p̄ solo. qā vult dicē q; si facia
mus qd in nobis est: de^o dabit nobis grām: q;
habita cōsequemur bñtudine. vñ nō intēdit
dicē q; offerre ea que ex nobis sunt sit cā suffi
ciens ad bñdū ea que dei sunt: s̄ solū sicut cā
cooperās: sicut dicim^o de re monēte p̄hibens
sen aperiēte fenestras: qd ē cā cooperans ad
illuminationē dom^o.

Cōsequenter contra

hereticos pelagianos ostēdēdū est grām esse
neciam salutis: quoz; oītra grā; rōnes sunt iste
In deut. 30. Vitā ⁊ mortē dedit aī faciē tuā
elige vitā vt vitas. q̄ in potestate liberi ar
bitrii ē de se eligē vitā ⁊ mortē. s̄. bonū ⁊ ma
lū. q̄ sine grā pōt eligē bonū ⁊ fugē malū de
clinādo. Itē. ecclēsiā. De^o ab inicio cōsti
tuit hoīem ⁊ religit eī in manu cōsiliū sui. i. in
potestate sui arbitrii. Ex quo h̄ q; ī volūrate
hominis ⁊ ī potestate sui arbitrii est seruare
mandata: ⁊ porrigē manū ad ignē ⁊ aquā. i.
ad bonū ⁊ ad malū. q̄ de se pōt hō ad bonū
agēdū ⁊ malū declinādū sine grā. Itē bñf
Celestii heretici: quam narrat aug. in li. de p
fessione iusticie humane: est hominē non esse
sine p̄dō. aut hoc ē natura aut volūrate. non
natura qā sic sequē q; p̄m esset ī hoīe a nā.

q̄ volūrate ē p̄m ī hoīe. S; oē qd ē a volūta
te facillē pōt vitari ipsa volūrate. q̄ hō p suas
volūtatē facillē pōt vitare p̄m ⁊ venire ad
bonū sine grā. Itē nō est grā necessariā.
Itē heretic^o. P̄m aut est necitat; aut vo
lūtat;. Si necitat; vitari nō potest: quod falsū
est. q̄ ē volūtat;. S; quicqd est volūtat; potest
vitari volūtatē. q̄ p̄m pōt vitari volūtatē
sine grā. Itē nihil quod vitari non potest
v; imputari. Si q̄ p̄m ab homine nō potest
vitari. q̄ nō potest homini imputari: nec vey;
Si q̄ de^o imputat homini p̄m: homo potest
vitare p̄m. q̄ homo per suam volūtatē pōt
declinare a malo ⁊ facē bonū sine grā. Itē
frustra p̄hibēt vel iubent que vel caneri vel
impleri non possunt. qā ad hoc est p̄ceptū ut
impleat ⁊ ad hoc p̄hibitio ut euitet. Si q̄ de^o
nō p̄hibet vel iubet frustra. q̄ ex arbitrio nō
possum^o ⁊ vitare ea q; p̄hibet: ⁊ implē ea q; p̄ci
pit nobis. Si q̄ p̄cipit bonū ⁊ p̄hibet malū ut p;
q; possum^o sine grā. facē bonū ⁊ vitare malū.
q̄ non est necessariā. Si dicat q; homo nō pōt
implē p̄cepta: aut hoc est p̄pter difficultatē
que est in eis. s̄. in p̄cepti vel in implente. ⁊ oī
dit q; non est p̄pter difficultatē que sit in p̄
cepti dei. qā omne qd p̄cipit nobis a deo leue
ē ⁊ facile. i. Jo. c. Carissimi p̄cepta dei grauiā
non sunt. q̄ de se potest homo implē mādata
quantū est ex parte mandati. Itē Mat. xi.
Iugum meū suauē ⁊ onus meum leue. ⁊ ap
pellat iugū mandator; q̄ quantū est ex parte
mandati de se potest homo illud implere. Q;
aut non sit difficultas ex parte impleris par;
dent; Jo. Mandatū qd p̄cipio tibi nō supra te
est nec p̄cul positū: nec ī celo sitū: s̄. p̄pe ē v̄bū ī
corde tuo ⁊ ī ore tuo ut facias illud. q̄ ex pte
faciēt nō ē difficultas nec ex pte mādati. q̄ hō
p arbitriū suū de facili sine grā potest facere
bonū ⁊ declinare malū. Itē Ansel. in li. de
libero arbitrio. ⁊ grā. querit cur scriptura q;
inuitat hominē ad recte uolēdū. ⁊ quare ar
guit non obediētē: cū ipsa; rēditudinē possit
nemo hēre nisi grā dante vel accipe. Itē
Ansel. in eodē. Querit pōt cur arguūt illi qui
v̄bam dei non suscipiūt cum hoc facere non
queant nisi grā volūtatē eo; dirigente. Ex
his duob^o sic obf. Non est iusta arguitio: cum
aligs arguit de eo qd non potest facere. q̄ cū;
hec arguitio sit iusta: quia deus non arguit
iniuste. q̄ relinquit q; homo potest de se uelle
bonum ⁊ suscipere uerbum dei. q̄ de se potest
sine grā bonum facere ⁊ malum vitare.

Itē Bern. in li. de grā et li. arbitrio. Libet
 arbitriū suū defectū oīo non patit. q̄a potissi-
 mo ī ip̄o eterne et incōmutabilis imago dei-
 tatis videat. Nam si habuit initiu; nescit tñ
 occasū: nec de iusticia vel grā accipit augmē-
 tum: nec de p̄tī miseria detrimētū. Si q̄ libe-
 rū arbitriū nullū capit augmētū de grā: nec
 aliq̄d detrimētū de p̄tī. q̄ tantā h̄ libertatē
 sine grā: quātā h̄t cū grā. S; tantā h̄ cū grā
 q̄ p̄t facē bonū et declinare a malo. q̄ et sine
 grā idem p̄t. Contra hoc inducit aug. te-
 stimonia multa in li. de grā et libero arbitrio
 Dñō loquēte cū dixissent discipuli Mat. 19.
 Si talis est causa cum uxore nō expedit nubē
 rñdit eis. nō omnes capiunt v̄bum hoc: q̄b?
 datū est. Quib? q̄ nō ē datū aut nolūt: aut nō
 implēt q̄b volūt. Quib? aut datū ē sic volunt
 ut impleant quod volūt. itaq; ut hoc verbū
 quod non ab omnib? capis: ab aliquib? capiat
 et donū dei ē et est liberi arbitrii. Itē nūq̄d
 non liberi arbitriū Timotei exhortatus est
 ap̄tus dicēs. Contine te ip̄m. Scribens etiā. i.
 ad Cor. 7. ait. Uelle omnes hoīes eē sic meip̄s
 q̄a utiq; ab omni concubitu otinebat. et otinuo
 stūxit. S; vniūsq; p̄xiū donū h̄ a deo. ali?
 sic ali? sic. Itē sap. 8. Cum scire quia nemo
 p̄t eē otinēs nisi de? det. et h̄ ip̄m erat sapia
 scire cui? esset donū. Itē. i. Cor. 15. apostolus
 cum dixisset. Vras peccati lex: otinuo st̄ecit.
 Vras aut v̄no qui dat nobis victoriā p̄ dñm
 nostrū v̄m xpm. q̄ et victoria qua p̄m̄m v̄n-
 cīentib; est aliud q̄ dei donū in isto certami-
 ne adiuuatis liberi arbitrii. Itē. Mat. 27.
 Quid ē v̄o euidē? q̄ dei grā oñdit: vbi q̄b
 orat accipit. Si enim dixisset saluator noster
 Vigilate ne intretis in tēptationē: amonisse
 timodo vidēt hoīs volūtātē. cū v̄o addidit
 et orate: oñdit v̄a adiuuare ne intret in tē-
 ptationē. Itē vidēt est li. ar. fili noli deficē
 ad disciplinā oñi. sumptū ē p̄uer. 3. et dñs di-
 cit Luc. 22. Ego p̄ te rogabo Petre ne defi-
 ciat fides tua. Homo q̄ grā iustitiae sine cā
 ei? volūtātē inbeat. Itē deniq; si ex natura
 iusticia. q̄ xps gratis mortuus est: in quē etiā
 venturū antiqui patres crediderūt q̄ dilige-
 bant deū. Itē dicit etiā grā: dei que data
 est p̄ fidē ihu xpi que neq; lex est neq; natura
 ad hoc tñ valē vt p̄tā p̄terita dimittat: non
 vt futura vident: vel repugnantia superent
 S; si hoc uez eēt: utiq; in orōne dñica cū di-
 xissent. Dimitte nobis dñ. non addēmus. et ne
 nos inferas in tēptatōem. quod a patre qui ī

celis est nulla rōne peteremus: si frute volun-
 tat; humane hoc possem? efficere. Itē sunt
 et alia testimonia ī quib? est q̄b ait. sapite ad
 temperatiā sic unicuiq; partit? est de? mēsurā
 fidei. ro. 12. et illud. Vra tia salui facti estis per
 fidē. et non ex nobis s; dei donū est. Itē
 Ezec. xi. Auferā ab eis cor lapideum et dabo
 eis cor carneū. Itē deniq; ipse qui dixit. si
 nolueris oseruabis mandata: aliquanto post
 dicit. Quis dabit in ore meo custodias: et sup-
 labia mea signaculū asturū: ne forte cada; ab
 eo et labia mea perdant me. eccl. 12. 21.
 Itē ille facit ut faciam? cui dicit homo. po-
 ne v̄ne custodiā ori meo. hoc est enim dicere
 fac ut ponā. q̄b bñficiū iam fuerat osecutus.
 qui dixit. posui ori meo custodiā. Itē ip̄e
 ut uelim? operat incipiens qui uolētib? coope-
 rat pficiens. p̄ter quod dicit ap̄tus ad p̄bil.
 i. Certus sum qm̄ qui operat in uobis bonum
 pficiet usq; in diem xpi ihu. ut q̄ uelimus sine
 nobis operat. cū autem uolum?: et sic uolum?
 ut faciam? nobiscū cooperat. Itē. i. Job. 34.
 Ecce qualē dilectionē dedit nobis p̄: ut filii
 dei uocemur et simus. Et pelagianoz tenebre
 dicunt. Dilectio nobis ex nobis ē. 30. diē. De?
 dilectio est. et pelagian etia ip̄m deum nō ex
 deo s; ex semetipsis habē se dicūt. Itē Jere.
 10. Scio v̄ne q̄ non ē hominis uia ei? nec uiri
 est ut ambulet et dirigat gressus suos. q̄ non
 est in prāte hominis ut dirigat gressus suos
 q̄ requirit grā dirigens. Itē. 9. ad ro. Non
 est uolēt neq; current? s; miserenti dei. s; p̄ueni-
 re ad salutem uel ad beatitudinē. Uolēt dīc
 quantū ad actū interiorē. current? quantū ad
 motū exteriorē: uel quātū ad opus interi? nel
 exterioris. Non est q̄ in ope uel motu interiori
 uolūtāt: nec in exteriori uenire ad b̄itudinē.
 q̄ requirit grā. Itē. 2. ad cor. 3. Non q̄ suffi-
 cientes sim? cogitare aliq̄d ex nobis q̄n ex no-
 bis: s; omnis sufficiētia nostra ex deo est. q̄ nī-
 hil possum? in bonū ex nā sine deo. q̄ regrit in
 nobis grā a deo collata. et ita grā est necessa-
 ria ad obtinēda eterna. Itē aug. de p̄fcti-
 one iusticie hominis. Null? orat q̄b est in sua
 prāte. Si q̄ sancti orant ut eis de? grā impleti-
 onis mandatorū. q̄ implere mandata non ē ī
 eoz prāte. Minor? p̄ q̄ sancti orant ad hoc ut
 impleant mandata. Dauid in ps. Da mihi in-
 tellectū ut discam mandata tua. et alibi ī ps.
 Notam fac mihi uiam in qua ambulē. Itē
 aug. de natura et grā. Sicut ocul? corp̄is ple-
 nissime san? nisi candore lucis adiat? nō p̄t

cernē: sic et homo perfectissime iustificat⁹ nisi in
re iusticie diuinit⁹ adiunet: non potest recte
vinē. Sic et lux se habet ad oculū: ita grā ad aīas
S; ocul⁹ nō pōt vidē sine luce. S; nec aīa vinē
et facē bonū sine grā. Itē Bernar. in li. de
grā et libero arbitrio. Absit ut volūtat pfecti
onē ipsi volūtat: deo ei⁹ creatōe; tribuamus
cū longe melius sit eē pfectū q; factū. Ex hoc
sic arguit. Si pfectio volūtat est in operādo
recte. s. declinando malū et faciēdo bonū. q; q
ipsa recte agat in declinando malū faciēdoq;
bonum: hoc nullo modo potest ei attribui.

Itē Ber. in eodē. Non pariter sicut de bo-
no potuit per se ipsa; uelutas in malū corruē
ita p se de malo in bonū poterit respirare. qd
mī: si iacēs non ual; p se resurgē: que sians
in aliquid meli⁹ nullo suo conatu ualebat p-
ficē. Ex hoc et sic arguit. Cū ipsa uolūtas non
poterat p se pficē qā nō poterat eē cā sine p-
fectionis. q; nec p se poterat resurgē. q; nō pōt
redire ad iusticiā sine grā. Itē Ansel. in li.
de grā et li. ar. Uisus non est acutus qā acute
uidet: s; idcirco uidet acute qā ē acutus. ita
uolūtas non est recta quia uult recte: s; recte
uult qm̄ est recta. Cū aut uult rectitudinem
proculdubio recte uult. q; non uult rectitudi-
nē nisi quia recta est. S; non est recta nisi hēat
rectitudinē. q; non potest recte uelle nisi hēat
rectitudinē. hec autē rectitudo est ipsa grā. q;
non potest uolūtas recte uelle et operari i de-
clinando malū et faciēdo bonū sine grā.

So. dō iuxta auctoritates sanctorū q; liberi
arbitrii conat⁹ ad bonū ociosi sunt: si a grā nō
adinuā. nulli si a grā non excitant. et ideo li-
berū arbitriū non pfiat in bonū: declinando
malū et faciēdo bonū: nisi etate grē. et ita sū
grā non potest operari bonū et reliquē malū

Ad rōnē que sumit ex auctoritatib⁹ uentī.
et ecclesiastici. s. q; in ptate hoīs est facē bonum
et malū declinare dō s; ansel. in li. de liberta-
te arbitrii. Quod potestas uidendi aliqd corpus
quatuor modis attendit. Alia enim est ptas
in uidēte. alia in re uisa. alia in medio. et hec
est duplex. quia quedā est adiunās. alia non: s;
impediēs. i. obstaculū qd impedire possit im-
pedit. Quatuor igit potestates sunt: quaz si
una quelib; deficiat: alie tres nec singule nec
omnes simul possunt aliquid efficē. i. non pnt
facere q; uideatur. et uicit q; quarta potestas
etiā impropē dī. exēplū huius est. si uices nō
hēnti instrū uidēdi utrū uidēt si adēēt qli-
bet alia: uicēt q; nō: qā deficeret potestas ex

pte uident. Sicut si habēt potestatē in se: et tñ
lux deficeret: adhuc diceret q; nō. Itē et si lux
eēt: cū obstaculū adhuc adēēt: adhuc diceret
q; non. Itē si obstaculū nullū adēēt et deficeret
res: adhuc diceret q; nō. Et ideo ueludit q; iste
quatuor potestates sunt necessarie ad uidē-
dū. s. quarta. s. nō impediēs dī impropē. Qd
enim solet impedire uisum non ob aliud dī
uare ptatem uidēdi cum nō impedit: nisi qā
non auferit. Sicut ex ista parte ē uicere q; ab-
sente rectitudine. s. grā nos habem⁹ potestatē
seruandi mandatū et rectitudinē uoluntat q;
din est i nobis recta ratio: qua eā cognoscere
possum⁹ et tenere. S; hec ptas est sine efficien-
tia et effectu: sic eēt ptas uidēdi absente luce.
Unde uicē ansel. sic. Si igit absente re que ui-
deri possit in tenebris positi et clausos seu li-
garos oculos habētes quantū ad nos ptinet
uidendi quālibet rem uisibile potestatē habē-
mus: quid pib; nos potestate seruandi recti-
tudinē hēre uolūtat; ppter ipam rectitudinē
etiā ipsa absente rectitudine: quādiu ratio
in nobis est qua eque ualeam⁹ cogitare: et uo-
lūtas qua illa tenere possum⁹. Ad aliud dō
s; distinctionē beati ansel. in li. de grā et li. ar-
bitrio. Distinguit uolūtatē triplē. Est uolūtat
que ē instrumētum uolēdi. et uolūtas affectio
uolēdi. et uolūtas que ē usus eiusdē instrumē-
ti. Instrumētum uolēdi ē uis illa anime: qua
animur ad uolēdi sicuti ē rō instrumētū rōci-
uādi: q; utimur cū rōcinamur. et uisus instrū-
uidēdi: quo utimur qm̄ uidem⁹. Uolūtas affe-
ctio hō instrū ē: q; sic afficit ipm̄ instrū ad uolē-
dū aliqd etiā qm̄ illud qd uult non cogitat: ut
qm̄ uenit in memoriā: aut statim: aut suo tpe
illū uelit. Nam sic ē instrū uolēdi affectū ad
uolēdū salutē seu bēitudinē: etiā qm̄ illam
non cogitat: ut mox cū uenerit in memoriā
statim eam uelit. et sic ē affectū ad uolēdū
sennū etiā qm̄ illū non cogitat. ut cū uenit i
mētē uelit illū suo tpe. Itē q; hō sic affectū est
ut aliqñ uelit egritudinē in isto homine eti-
am ē affectū instrū ad uolēdi i iusticiā etiā cū
dormit. ut cū eam cogitat statim eam uelit.
Uisus hō eiusdē instrū ē que non hēnt nisi cū
cogitam⁹ re quam uolum⁹. et sic uolūtas uicē
instrū uolēdi et affectio ei⁹ et usus ei⁹. Uolū-
tas hō q; instrū illū afficit ē duplex. nam sicut
uisus hēt ples aptitudines ad uidēdi lucez
et p lucē ad uidēdi figuraz et colores. ita in-
strumētū uolēdi duas h; aptitudines q; uo-
co affectiones. quarum una est ad uolēdū

comoditatē. altera ē ad volendū reſtitudinē: quia nihil aliud vult volūtas q̄ est inſtrū: niſi aut comoditatē aut reſtitudinē. ⁊ quidq̄ vult ꝑpter iſta vult. Affectio comoditatē est q̄ vult homo beat⁹ eſſe: ⁊ qua vult britudinē ꝑ illā rō q̄ est ad volendū reſtitudinē: vult reſtitudinē ⁊ reſt'eſſe. Volūtas etiā comoditatē vult ſalutē corporalē. vt cū vult arare vel laborarē vñ hēat a quo tueat vitam ⁊ ſalutē. Affectio reſtitudis ē qua vult homo cū labore ad iſcē vt ſciat reſtē. i. iuſte viuē. In hoc q̄ differunt q̄ illa que est ad volendū comodum non est h̄ q̄ ipſa vult. Illa rō que est ad volendū reſtitudinē reſtitudo est. null⁹ ꝑꝑe nult reſtitudinē niſi reſtitudinē h̄s: neq̄ pōt aliq̄s reſtitudinē uelle niſi reſtitudinē. ⁊ ſic impoſſibile est q̄ non h̄s reſtitudinē velit reſtitudines. ſicut impoſſibile ē q̄ aliq̄s amiſſo inſtrō utat illo. Concedo q̄ volūtas facilē pōt mutari ad volendū comodū de ſe: ſi facilē non pōt mutari ad volendū reſtitudinē: q̄ hoc nō potest eē ſine reſtitudie: ⁊ ita nō ſine grā. Ad aliū rñdet aug. dicens q̄ p̄m̄ pōt vitari ſi ſaneſ natura grā. non potest vitari ſi non ſaneſ nā ꝑ grām. ⁊ ponit exemplū de claudicatione. hō qui pede vitato claudicat non potest vitare claudicationē niſi ſanato pede quo claudicat. Si q̄ cū reſtē facē ſit quaſi ambulare: niſi ꝑ. i. volūtas ſaneſ impoſſibile est q̄ homo reſtūſ faciat opus. Saneſ aut ꝑ grām. Et ſi obiciat tūc q̄ p̄m̄ est neceſſitat. dō. q̄ quātū ad aliq̄d est p̄m̄ neceſſitat. ſ. quantū ad nām vitaram. Vñ in ꝑs. De neceſſitatib⁹ meis erue me. In nā aut ſana non. Saneſ aut ꝑ grām. ⁊ iō addita grā pōt volūtas vitare peccatum ⁊ uelle bonū ⁊ operari. Ad aliud dō ſ⁹ anſ. in li. de grā ⁊ li. ar. q̄ non quecūq̄ impotētia est in non vitando p̄m̄. Est enim quedā impotētia pueniens ex culpa: quedā non. ꝑma impotētia non excuſat p̄m̄: quia est effectus p̄m̄: unde imputat p̄m̄: ſ. p̄m̄ non excuſat p̄m̄. Alia aut impotētia excuſat p̄m̄: ⁊ fac q̄ non imputat p̄m̄. unde dicit. notādū est q̄ illa impotētia que deſcēdit ex culpa nō excuſat impotentē. unde in infantib⁹ exigit de⁹ a natura humana iuſticiā quam accipiunt i parentib⁹: nec excuſat impotentia habēdi iuſticiā: qm̄ ꝑpter culpā in hāc decidit impotētia. Cū q̄ adam peccando deſeruit iuſticiā: ad p̄m̄ illi imputat. ſ. hūmāe nature impotētia quam ipſa peccādo ſibi fecit. Cū q̄ impotentia vitandi peccatū ſit ex culpa ꝑ q̄ te b⁹ impu-

tari p̄m̄: nec potest ꝑ illam impotentia excuſari. Ad aliud rñdet aug. in li. de p̄fectione humane iuſticie. q̄ obſ. fruſtra inberēt nel ꝑ biberent zc. dicit. non inberēt ſi nihil ibi noſtra volūtas ageret. non ozaret ſi ſola ſufficēt. Nō igit fruſtra est ꝑceptū vel ꝑꝑbitio: q̄ ꝑceptū indicat q̄ noſtra volūtas ibi est neceſſaria: ⁊ ozam⁹: quia ſufficiens non est ut nobis deſ grā ad implendū ꝑceptū. q̄ in volūate est illud implē cū grā. Ad aliud rñdet aug. in li. de p̄fectione iuſticie hominis. cū obſ. Leue est oē q̄ ꝑ. ipſi ⁊ on⁹ zc. dō. q̄ nō dō leue ex ſe. nec ex eo cui ꝑcipit. ſ. ex dono grē vel caritat. unde leue ⁊ on⁹ pōt dici in ꝑparatione ad portatē uel in ꝑparatione ad onus. ⁊ ſilr graue. ⁊ pōt dici nel ex parte portantis in ſe. nel rōne doni q̄ dat portanti. q̄ est donū grē vel caritat. ſ. qm̄ portat ex amore. ⁊ quantū ad hoc ultimā dicit mandata non eſſe grania ⁊ on⁹ leue. ſ. rōne fortitudis portantis. cū impleat mādata ex amore. q̄ amor facit oīa ſuauiā ⁊ leuia. unde aug. Laborant in dei ꝑcept q̄ ea timido conant implē. S; p̄fecta caritas foras mittit timorē: ⁊ facit ꝑcepti ſarcinas lenē. non ſelus non ꝑmētē onere ponderē. hūm eriam ſleuā ten uice pēnāz. Ad aliud deut. dō. q̄ mādatū non est ſupra nec longe poſitum zc. Hoc non dicit q̄ homo ipm̄ poſſit facē de ſe. ſ. q̄ de⁹ ſemp nobis ꝑſto est offerēs nobis grām: q̄ poſſum⁹ ipm̄ implē. ⁊ hec grā ſeu caritas inſūdēt in cordib⁹ n̄ſis ꝑ ſpm̄ ſanctū ſi uolumus accipere. Ad aliud notādū ſ⁹ anſ. l. q̄ ꝑꝑat libez arbitriū ⁊ ſbū dei ⁊ grā; terre ⁊ ſemini ⁊ ſtuti q̄ faciūt crescere ſemē in terra. q̄ libez arbitriū ē ſic terra. ſbū dei est ſic ſemē. grā ē ſic uis illa q̄ facit crescere etiā ſemen in terra. Cū q̄ q̄rit unde ē q̄ ſacra ſcriptura zc. rñdet q̄ ſic terra nālī non germinat ea q̄ neceſſaria ſūt ſaluti corporis noſtri ſine ſemib⁹ ita terra cordis hūani non ꝑfert fruſtū fidei neq̄ iuſticie ſine ꝑgruis ſeminib⁹. ⁊ q̄tis de⁹ nō faciat oīa bi⁹ ſemina germiare. tñ ꝑcipit agricolis ſuis in ſpe inſtantiffime ſeminare. q̄ uis nō creſcat ſine grā. q̄re q̄ arguūt q̄ ſbū dei non recipiūt. hoc est q̄ ſi per eos non ſtet ipſe de⁹ parat⁹ est dare bñficiū ⁊ incrementū grē. q̄ ſic dicit anſel. in li. de caſu dyaboli. hō non dō non hēre grām q̄ de⁹ non ver: ſ. quia homo non accipit. Et ſic pat; ſolo ad ꝑmā auctoritatē anſel. ⁊ ſecūdam. Ad aliū dō ſin Ber. q̄ libertas est multiplex. ſ. libertas a neceſſitate. a peccato. ⁊ a miſeria. Libertas a

necessitate dicitur libertas arbitrii: que est prima
 2^a est libertas consilii. 3^a est libertas complaciti. Li-
 bertas arbitrii est discernere quod liceat et quod non
 liceat: cum arbitrii sit iudicium. Libertas consilii est
 probare quod expediat et non expediat. Libertas
 complaciti quod libeat et non libeat. A prima ergo secundum
 Ber. dicitur h. ar. a 2° consilii libertas. a 3° libertas compla-
 citi. Ultimo ergo quod prima libertas tam in bonis quam
 in malis sit equalis: quia est a necessitate: non ordi-
 natione: est in bonis quam in malis. De libertate consi-
 lii que est a principio dicitur quod frui quilibet iusti ex parte
 non modica in hac vita. De libertate complaciti
 que est a miseria solum possunt frui contemplati-
 ni in hac vita et non alii. et hoc ex parte modica
 sed ipsa complere frui in patria vel in gloria.
 Quod ergo dicitur quod libertas arbitrii in bonis non capit
 augmentum nec in malis detrimendum: hoc intelligitur
 de libero arbitrio quantum ad primam libertatem
 que est a necessitate: que est libertas arbitrii. quod non.
 libertas arbitrii cogi non potest coactione sufficienti: sed
 est equalis in omnino. quia hec inest per naturam.
 alie autem non: sed una per gratiam. scilicet libertas consilii.
 alia per gratiam. scilicet libertas complaciti. unde de illa dicit
 Ber. Libertas arbitrii dicitur pariter ratione utriusque
 tibi convenit: nec minorat nec est maior quantum
 est de se in bonis et malis: sed per hanc non movetur
 liberum arbitrium in bonum solum: sed regraditur alie.
 Nulla autem alia potest esse sine gratia. et propter hoc sine
 gratia non potest moveri libertas arbitrii in bonum
 et declinare malum.

Insequenter que

ritur de gratia quod sit. Primo queritur quod
 sit gratia secundum rem. 2° quod sit secundum definitionem. Item
 de gratia secundum rem primo queritur utrum aliquid secundum rem
 in gratificato vel solum sit in acceptione gra-
 tificati. 2° supposito quod sit aliquid secundum rem in
 gratificato: utrum sit creatum quid vel increatum
 3° supposito quod sit quod creatum utrum sit substantia vel
 accidens. 4° supposito sit accidens: utrum sit
 idem per essentiam cum fructu.

Circa primum sic proceditur. et ostenditur quod
 gratia sit aliquid vel ponat aliquid in grato seu in
 gratificato. Jo. i. De plenitudine eius accepimus
 omnes. scilicet gratiam. Sed omne quod recipitur ab aliquo
 ponit aliquid in illo a quo recipitur. Si ergo accipi-
 mus gratiam a deo pro quod gratia ponit aliquid in nobis
 et ita est aliquid secundum rem in gratificato. Item
 i. cor. i. z. Divisiones gratiarum sunt: idem autem spiritus
 qui operatur omnia in omnibus. alii quidem datur
 sermo sapientie etc. alii prophetia. alii fides. alii gratia

sanitatum. alii discretio spirituum. Si ergo sapientia fides
 prophetia et sic de aliis ponitur aliquid secundum rem in ha-
 bere illa: et ite sunt gratie spirituales collate a deo:
 pro quod gratia secundum rem ponit aliquid in gratificato.

Contra. Sicut se habet laus ad laudatum et lau-
 datum. ita se gratia ad gratificatum et gratificatum
 seu ad acceptantem et acceptatum. Sed laus non po-
 nit aliquid in laudato sed in laudate: quia indiffe-
 renter est de ente et de non ente. Unde possumus
 laudare Cesarum qui non est de sapientia: nec tamen in eo
 ponitur sapientia. ergo nihil gratia nihil ponit in gratifica-
 to vel acceptato sed in gratificante vel acceptante

Item forte dicitur aliquis quod illa similitudo non tenet
 in gratia dei. Contra. Sic se habet gratia qua aliquis dicitur
 esse gratum deo ad gratificatum: ita gratia qua aliquis dicitur
 esse gratum deo se habet ad gratificatum. Sed gratia qua
 aliquis dicitur esse gratum deo nihil ponit in gratifica-
 to. ergo nec gratia qua aliquis dicitur esse gratum deo. minor
 pro quod quia aliquis malivolus qui non erit dignus ut
 sit gratum alicui: sic inimicus alicuius bonis posset esse
 gratum et acceptum alicui. et tamen hec gratia non ponit ali-
 quod dignitatem in illo qua sit dignus gratificatione

Item Dan. i. Deo dedit gratiam Danieli in conspe-
 ctu principis eunuchorum. Constat quod nullo bono
 addito Danieli posset ipse fieri gratum deo non ergo
 principi. esto quod deus solum immutat affectum principis:
 nec plus requirit ad hoc. sed hoc nihil ponit in
 Daniele. ergo constat quod gratia nihil secundum rem ponit in
 gratificato. Sed. dicitur quod gratia que aliquis dicitur esse
 gratum deo necio ponit aliquid bonum in gratificato
 quo est gratum deo. Illud enim quo est gratum deo est
 illud quo est deiformis vel assimilatum deo. Unde tunc
 dicitur gratum deo quod est ei simile. Odiosus vero dicitur deo
 quod est deo dissimilis sicut peccator: quia peccatum est
 dissimilitudo ad ipsam bonitatem summam. Sic ergo odi-
 osum deo ponit dissimilitudinem ad omniam bonita-
 tem: et ponit aliquid per modum defectus et privationis
 quo sit illa dissimilitudo sicut peccatum: ita gratia
 ponit similitudinem gratificati ad deum: et ponit ali-
 quid in ipso quo dicitur assimilatum deo: quam assimi-
 lationem est dignus vita eterna: que est in plena assi-
 milatione rationalis creature ad deum. Job. z.
 Non dum apparuit quid erim. Cum autem appuerit
 scies ei erim. Ad primum dicitur quod est laus a deo:
 et est laus ab homine. Similiter est esse gratum deo et
 esse gratum homini. Faciendo ergo operationem in eodem
 genere. scilicet laudis que est a deo ad gratiam que est a
 deo: dicitur quod tenet illa operatio. sic se habet laus ad
 laudatum etc. Sed operatio gratiam que est a deo ad
 laudem que est ab homine non est verum quod sic se habet
 laus ad laudatum etc. et hoc est quia laus que homo
 laudat a deo ponit necio aliquod bonum in

laudato. De hac laude dicitur i. cor. 4. Nolite a se
ipsos indicare. et sequitur. Tunc erit unicuique laus
a deo: quia laus diuina est approbatio dei de
aliquo bono ente in homine. Unde est quod laus diuina
ponit bonum in laudato. sicut gratia dei ponit in bono
bonum aliquod que est deiformitas uel similitudo in
homine: per quam homo est deo gratus. Ad aliud
dicitur quod non est simile de gratia qua homo est gratus homini et
deo. quia non sequitur. aliquid est gratus homini. sed bonum est in
illo. et hoc est quia gratia illa sequitur operationem hominis: quia
gratia illa est acceptatio quedam facta secundum operationem.
Opinio autem hominis potest esse vera et falsa. Et propter
hoc sicut opinio hominis non ponit necessitatem aliquod
bonum secundum rationem esse in opinato. sicut nec acceptatio secundum
operationem que dicitur gratia in homine ponit aliquod bonum gratum
in acceptato. Sed gratia dei et acceptatio diuina est secundum
cognitionem ipsam que falli non potest: sed semper est vera: per
quod illa gratia necessitatem ponit bonum gratum in acceptato.

Consequenter queri

tur supposito quod gratia sit aliquid secundum rationem in habente
gratiam: ut sit gratia res creata uel increata. et quod sit
res increata sic ostenditur. Unum est fieri per plura
quod potest fieri per unum. hac propositione utitur philosophus in
actione naturali. et probatur per hoc. quod idem sit organum
gustus et locutus: quia non nihil facit frustra. Sed si
non facit per plura quod per unum potest facere: facit aliquid
frustra. et cum hoc sit inconueniens: per quod non facit per
plura quod per unum potest. Sed idem instans potest esse gustus
et locutus. sed frustra facit non si non facit idem instans
corporis. Sed si inconueniens est in natura quod faciat per plura
quod per unum potest facere: multo fortius hoc est inconueni-
ens deo: quod est principium totius nature. Si ergo spiritus sanctus
est gratia increata que diffunditur in cordibus nostris
sic dicit apostolus ad rom. 5. et omnia sufficienter possunt
fieri per ipsum que pertinet salutem. et unum est ponere
aliam gratiam creatam in ipsa anima. Vera ergo que est in anima
grata deo sola est gratia increata et non creata.

Item dicit augustinus iuxta auctoritatem deuter. 30. Ipse
est uita tua. et dicit in li. de ci. dei. et in multis
aliis. Quod sic anima est uita corporis: ita deus est uita
anime. Sed anima est uita corporis per naturam. Deus autem est
uita anime per gratiam. Si ergo non est ponere aliam uitam in cor-
pore que in formationem seu perfectionem anime: similiter
nec in anima erit ponere aliam uitam qua uiuat in esse
grate que ipsum deum: et ita gratia non est creata sed increata.

Item perfectioris virtutis est producere effectum sine me-
dio que cum medio. Cum ergo virtus diuina sit perfectissima:
semper producat suum effectum per seipsum sine medio.
Cum ergo ipsa gratificet animam: relinquitur quod hoc faciat
sine medio aliquo. Non ergo ponatur aliquod medium. scilicet
gratia creata mediante qua deus gratificet animam.

Item dicit augustinus. Nemo nulla interposita natura ab ipsa
prima uirtute format. Sed formatio illa est per gratiam
sed nihil interponitur inter mentem et gratiam increatam. sed
non est ponere gratiam creatam mediam in illa formatione.

Item omne quod agit in aliquid nobiliter est eo in quod
agit. quia agens habet uisum super illud in quod agit. Cum
ergo gratia agat in spiritum creatum: nobiliter est spiritus creatus
sed nihil est nobiliter spiritus creato nisi spiritus increatus.
Vera ergo est increata seu increatus spiritus. Minor per
quod gratia agat in spiritum creatum. scilicet in animam: quia gratia al-
terat animam ut faciat iustam de iniusta: et im-
mutat uoluntatem: sic dicit augustinus. a malo uelle in bonum
uelle. Item nullum bonum creatum potest esse dignum
infinito bono. Sed gratia est bonum dignum bono infi-
nito. quia facit animam dignam bono infi-
nito. ergo non est creata. Item ro. 8. Vanitati subie-
cta est omnis creatura. sed omnis creatura est uanitas.
ut in Ecclesiastes. i. Vanitas uanitatum et omnia
uanitas. Et hoc arguitur. Nihil coniungit uanitate
uirtuti: quod sit uanitas. Sed creatura rationalis est
uanitas. uirtus autem ipsa diuina bonitas. ergo illud quod
coniungit rationale creaturam diuine bonitati: nullo
modo erit uanitas sed uirtus. ergo non est creatum. Sed gratia
est illud quod coniungit. ergo non est creata. Ad oppositum
Omne quod est in recipiente est in illo per modum recipien-
tis: et non per modum recepti. ubi gratia anima recipit
formas rerum: et sicut materia secundum modum suum. scilicet secundum dimen-
sionem quantitatis. Anima autem hoc modo non recipit
sed secundum suum modum. hoc est secundum simplicitatem sue na-
ture. Unum quia ipsa non habet dimensionem quantitatis:
non sunt in ea species quantitatis: imo infinite: in
ea potest esse species. Sed summa bonitas per spiritum sanctum
recipit ab anima cum spiritus sanctus diffunditur in cordibus
nostris. ergo recipit per modum rei recipientis et non per
modum recepte. ergo modus aliquis ponitur in recipiente
anima secundum que ipsa potest recipere diuinam bonitatem. Sed
modus ille est donum et gratis datum et dispositio
natura aptas ad receptionem. ergo est gratia creata.
Item dicit augustinus in li. de preteritis dei ad uardanum.
Aliter est deus in omni re. aliter in anima facta. Nam in omni
re est essentialiter ita quod non inhabitat in omni re. est autem
in anima facta ita essentialiter quod in ea inhabitat. secundum quod
habetur in Jo. 14. Ad eum ueniamus et mansionem apud eum
faciemus. Cum ergo dicitur. Deus est in anima facta: aut ponitur
aliquid aliud a diuina essentialiter in anima facta quam deus
est in ea: quod non ponitur in omni re. aut non. Si non. ergo sicut
deus non inhabitat in omni re quauis sit essentialiter in
omni re. ita nec in anima facta. quod est inconueniens
ergo ponitur aliquid quod est aliud a diuina essentialiter in
anima facta quo inhabitat in ea. Sed cum deus inhabitet in
ea per gratiam. ergo illud est gratia. Sed illa gratia est aliud a
diuina essentialiter. ergo est creata. Item gratia increata

ē in nobis. et fac nos gratos deo. aut h̄ q̄ dico
 gratos deo ponit in nobis aliā dispositionē ab
 increata qua sum⁹ deo grati. aut n̄. Si nō po-
 nit aliā dispositionē in nobis a grā increata.
 q̄ in nobis n̄ differt grat⁹ et non grat⁹. ga in-
 creata grā ē i aīa ingrata p̄ essentiā et p̄ntia;
 et potētiā. et silr i aīa grā. f̄ q̄ d̄r de⁹ ee ubiq̄
 p̄ntialr potētiāl. et essentialr. S; illud ē in-
 cōueniēs q̄ n̄ differat grat⁹ et in grat⁹. q̄ h̄ q̄
 dico gratū deo ponit aliquam dispositionē in
 nobis aliā a grā increata: qua dispositōe dici-
 mur grati deo. S; illa ē nobis gratis data et
 faciēs gratū. q̄ ē grā creata. Itē grā increa-
 ta fac nos ee gratos. Aut q̄ faciēdo nos ḡtos
 fac nos ee aliqd qd nō eram⁹ pus. aut faciēdo
 nos operari qd pus n̄ opabamur: ut attēdaſ
 illd gratū nō quo ad ee s̄ q̄ ad opari. s. ga fac
 nos opari aliqd gruitū qd pus nō opabamur
 Si ponēt h̄ mō p̄ cam ad opādū gruite. f̄ q̄ h̄
 in paulis nō eēt grā: nec eēt grati deo: quia
 grā n̄ fac eos opari aliqd gratuitū. S; hoc est
 inconneniēs. q̄ illa gr̄tudo intellr quo ad ee.
 q̄ fac nos ee gratuite qd p̄ n̄ eram⁹. q̄ ponit
 mod⁹ aliqs seu dispositio i ipō ee qd p̄ n̄ erat
 q̄ necē ē ponē grām creatā i nobis mediāte q̄
 aīa disponat ut sit grata deo. Itē silis ē cō-
 patio dei ad aīa: q̄ est vita sua: et aīe ad cor-
 pus q̄ ē vita sua sic dicit aug⁹. Si q̄ corp⁹ non
 vnif aīe nisi accipiat vitā disponētē ab ipsa.
 q̄ silr aīa non vnif deo: nisi accipiet vitā dis-
 ponētē ab ipō. S; hec vita disponēs ē creata
 et gratis data ipsi aīe. q̄ ē grā creata. Anoz
 p̄. q̄ corp⁹ non vnif aīe: nisi accipiat vitam
 disponētē. ga ponat q̄ aīa tenēt suū viuē i se
 ita q̄ non influēt aliquā dispositioē i corp⁹:
 nūq̄ corp⁹ vnif. q̄ aliqua dispositio vite ē ex
 pte corporis ad h̄ ut viuat vita aīe. q̄ silr est
 dispositio vitalis in ipsa aīa a deo infusa et ḡ-
 tis data ad hoc ut viuat ab ipō. So. d̄. q̄
 ē grā creata et increata in h̄te grā. Grā in-
 creata ē sp̄s. s. et d̄r sp̄s scūs grā. f̄ q̄ d̄r do-
 nū. et d̄r donū f̄ q̄ d̄r amor. ipe enī sp̄s scūs
 f̄ suā p̄rietatē amor est. et ut amor p̄cedit a
 p̄re et filio. et iō ga donū ē. iō amor ē: ga nihil
 ē donū nisi rōne amoris. Nā si aliqd def ex ti-
 more n̄ ē donū p̄pe imo redēptio. Silr si def
 ex cupiditate non est donū s̄ q̄stus. s̄ donū p̄
 pe est ex amore et liberalitate et s̄n coactione.
 nū in oī dono p̄mo donat amor. et sic sp̄s scūs
 d̄r grā ga donū. et d̄r donū ga amor. et h̄ est
 illud gl̄iosū donū de quo Jo. i. 4. Ego rogabo
 p̄rē; et aliū pacitū dabit uobis. Sp̄s. n. scūs eo

fac nos gratos quo fac nos deiformes. h̄ aut
 fac ga amor ē. Un̄ d̄c̄ Hugo de sancto vic.
 Scio aīa mea ga dilectio tua uita tua ē: et q̄
 qd diligis ipsa q̄ dilectōis in ei⁹ silitudine tr̄s-
 formaris. Quia q̄ sp̄s scūs amor ē imo et x̄tus
 p̄ma amoris. inde est cū dat nobis tr̄sformat
 nos i oīnā sp̄m: ut sit ipsa aīa ass̄lata deo. ex
 alia pte debem⁹ intelligē grām creatā: velut
 silitudine; et dispositioem ex pte aīe rōnal: ex
 qua hēt q̄ sit accepta deo: et ass̄lata. ga ibi est
 forma tr̄sformās. et h̄ ē grā increata. Silr ibi ē
 forma tr̄sformata q̄ derelīq̄ i tr̄sformato. s. i
 aīa ex tr̄sformatōe. et h̄ est grā creata. Diceñ
 q̄ ē sufficientia agent. et est sufficientia re-
 cipient. Quantū aut ē de sufficientia agent
 sp̄s scūs equalr sebz ad oīa: et oīa p̄t facere
 sufficienter quātū est de se: nec est necia ex pte
 ipsi⁹ grā creata. s̄ solū quātū est ex pte recipi-
 entis. s. aīe rōnalis. ga n̄ p̄t se bēre p̄ imedi-
 ationē ad grām increatā: nisi disponat pus. et
 h̄ est defect⁹ ipsi⁹. et p̄ter hoc necia est ei grā
 disponens ipsā. Un̄ bñ dicit̄ q̄busdā q̄ ipsa
 grā increata sufficienter est ad oīa facē. nō tñ
 ad oīa fieri. ga fieri se tenet ex pte recipient:
 sic in costa ade f̄ aug. erat potentia ex parte
 agentis facē eā. nō tam erat potentia fieri. ga
 n̄ erat dispositio i costa unde illud fiet. Silr
 ex pte gr̄te increate est sufficientia ad facere
 aīam gr̄tā sine grā creata. tam̄ insufficientia est
 ex pte fieri gr̄tū. et hoc est insufficientia ex pre
 aīe. Ad aliud d̄ q̄ v̄z est q̄ aīa f̄ fecit
 vita corporis. i. sine medio. ga aīa sine medio
 vnif corpori et tam̄ p̄ mediū vnif corpori. sine
 medio dico ga nō est mediū ex pte sua ad h̄
 ut vnif corpori. cū ipsa sit forma corporis. et
 forma se unit p̄ suā essentiā. Per mediū dico
 ga est dispositio ex pte corporis media ad h̄
 ut vnif aīa ipsi. Est igit̄ ibi mediū ex pte su-
 scipient non ex pte informant. Silr grā crea-
 ta s̄n medio vnif aīe. nec regrif mediū ex pte
 informant: s̄ ex pte recipient aīe. s. regrif per
 qd vnif. et hec est grā creata. Ad ali d̄ silr
 d̄. q̄ h̄ d̄na ex pte sui nō p̄duc̄ effectū cū
 medio: s̄ ex pte suscipient. Ad ali d̄. cōcedo
 q̄ quātū est ex pte informant uel assimilāt: ni-
 bil iterponit ad h̄ ut aīa ass̄lēt et fiat grata
 deo: s̄ solū ex pte aīe suscipient necē est q̄ in-
 terponat dispositio ut d̄ctū; est. Ad aliud
 d̄ q̄ est grā increata: que simplr est nobilioz
 sp̄u creato. et illa est sp̄s. s. Ex alia pte est grā
 creata. et illa quo ad quid est nobilioz sp̄u cre-
 ato et non simplr. Inquātū enī opaf ad aīam

ut agens i ea nobilior est. s. f. q. opaf ad aiaz
 velut dispō ipfi: sic est inoblioz: et hēt rōnes
 inobliozis. ga dispō nō est nobilior sba: quaz
 disponit: ga cedit in ipa; s. in quātū ē mouent
 nobilior est. et exēplū p; in lumine s. q. est in
 aere ab ipō sole: illud lumē dispō est aeris. s.
 ponat q. aer videret solē p illō lumē: tūc lumē
 illō oparef ipsi aeri in rōne mouenti vel imu-
 ranti. ga lux imutat visū. s; hoc qd eēt i rōe
 imutanti nō hēret ab eo in quo eēt. s. ab aere.
 s. solū ab eo a quo eēt. s. a sole. Silf grā creatā
 vnā opatōez h; ad aiaz; f. q. est aie dispositō
 aliā f. q. ē a grā increata velut lumē fluens
 ab ea in ipsam aiam. Ad aliud dō. q. grā
 creatā vno mō ē finita. alio mō ifinita. simplf
 enī finita ē quātū ad s. b. i quo ē. In opatiōe
 s. b. ifinita ē quātū ad illō a quo ē ga est a grā
 increata: que ē ifinita bonitas. Silf s. e. eius
 finita ē quātū ad s. b. s. quātū ad animā. In
 finita f. cōpationē ad illud a quo ē. Pōt alī
 dici q. grā est finita f. essentia. tū f. suā s. tu
 rē que opata ad a. i. ifinito: i quos pōt rōe
 influētie dīne bonitatis ifinita est. et ex h; hēt
 qd fac dignū ifinito bono. Bonū enī ifini-
 tū qd ē grā increata p illā h; et recipit a rōali
 creatura. Vel pōt dici q. grā gratū faciens:
 h; nullo mō sit ifinita q. tū ē de se. nihilomin
 ga vnit hēt summo seu ifinito bono effi-
 illū dignū bono ifinito. Qui enī vnit ē bono
 ifinito dignū est omni bono seu ifinito.
 Ad aliud dō. q. qñ aliqua duo sunt dispata
 ad hoc q. oueniat necē ē q. mediū p qd oue-
 niūt sit diuerse rōnis. Sic q. creatura rōnalis
 et increata bonitas que est de: cū sint dispata
 nūq. iungit nisi i terueniat mediū diuerse
 rōnis. s. grā increata que sit ex pre dei unienf
 et grā. s. creatā que sit ex parte anime dispo-
 nens. Et sic vanitatē vitari non oīgit vani-
 tas: imo vitas ē oīgens. s. grā increata. Grā
 s. b. creatā ē disponēs. et dico q. grā creatā f.
 rōne qua de nibilo ē vanitas ē. f. rōne qua a
 deo ē vitas est: sic ē de aia. ga f. rōne qua de
 nibilo ē vanitas ē. s. rōne qua a deo ē vitas
 ē: ga a sumā vitate pcedit. f. q. rōne qua grā
 creatā vanitas ē et de nibilo: s. b. nec vnit:
 nec disponit animā ad hoc vt vnias deo: s. de
 fiat s. b. hāc rōne p p. s. s. rōne qua a deo
 ē vnit et disponit vt aia vnias deo.

Consequenter queri

tur vt grā creatā sit sba vel accidens. Ad
 qd sic. Quia qd adest et abest pter sba cor

ruptionē ē accidens. ga accidēs ē qd adest et ab-
 est. s; grā adest et abest. s; est accidens.

Itē omne qd recipit magis et min⁹ est acci-
 dēs. sba ē hi⁹. ga homo s. m. magis et min⁹ hēt
 grām. s; x. Itē omne qd aduenit sbe post
 esse opletū est accidens. s; grā aduenit aie post
 esse opletū ipsi aie. s; grā est accidens. Cont. 33.
 Job. Per quā viā spargit lux x. Dic glo. Per
 quaz viā diffundit grā. Un appellat ibi lucez
 grām. Ex quo h; q. grā spargit sic lux. Qual
 g. opatio ē lucis ad aerē p que diffundit: va d
 est opatio grē ad aiam: in qua diffundit. s;
 opatio lucis ad aerē nō est opatio accidentis
 ad s. b. s. pfectionis sba. ga si aer corūpēt
 adhuc remanēt ipsa lux: sic quidā posuerunt
 quia non hēt esse depēdens ab aere: s. a fonte
 luminis. s; silf opatio grē ad aiaz; nō ē cōpatio
 accidentis ad s. b. s. pfectionis sba. ad illō c.
 est pfectio. Itē duplex ē esse. s. esse p. m. et esse
 z. p. m. esse est esse nature. z. esse ē b. esse seu esse
 ordinis. s; dignū est esse secūdu q. p. m. s; p.
 pfectio secūdi esse est dignior q. pfectio p. m. esse.
 s; pfectio p. m. esse ē sba. et sba secūdi esse ē sba.
 s; grā ē pfectio aie quātū ad secūdu. s; ē sba.

Itē omnis pfectio dignior est perfectibili.
 Nullū accidens dignū est q. sba. s; nullū accidens
 est pfectio sbe alie. p. m. s; sequens rei pfecti-
 onē. s; grā se h; ad aiam in rōne pfectionis.
 s; grā nō est accidens s. sba. Itē nullū accidens
 omutat s. b. et p s. b. a qbusdā pbat q. lux i aere
 nō est accidens. quia lux in aere mutat de una
 parte aeris in aliā s. m. motū solis. s; grā mu-
 tat s. b. suū velut lux: ga dī in apod. z. Tene
 qd hēs ne ali⁹ occupet ul accipiat coronā tuā.
 et silf in li. R. dixit dñs Saulo. Auferā grām
 tuā et dabo emulo tuo meliori te. s; grā muta-
 tur de uno s. b. i in aliud s. b. s; nō ē accidens
 s. sba. Itē inter omnes pfectiones illa pfe-
 ctio que vltima est dignior ē. supponat q. grā
 et gloria idē sint: s; differat s. m. pfectū et imp-
 fectū. vnde gloria est grā osumata. Inde ar-
 guif sic. Perfectio vltima rationalis creature
 est grā. s; est dignior q. p. m. pfectio nālis. s;
 p. m. pfectio nālis ē sba. s; grā ē sba. Itē oē
 accidens ē sepabile a sba. Est autē sepabile a sba
 ga destruibile in ea. s; grā nō ē destruibil in
 aia. ga si destruit i aia. aut destruit a deo ant
 a peccato: aut a libero arbitrio. non a deo ga
 grā est silitudo dei i aia. s; de nūq. destruit
 suaz silitudinē: ga sic facēt otra se. s; nō potest
 destrui a deo. Itē; nec a peccato: ga peccatus
 nihil est. et etiā sicut dicit Dio. Peccatū nō

agit nisi virtute boni. Si ergo peccatum non agit nisi virtute boni vel ratione, et bonum illud non est contrarium gratie. Quis autem corruptio est a contrario, per quod non potest destrui per partem. Sicut nec a libero arbitrio quia est perfectio eius. Sed nihil destruit suam perfectionem; ergo non est destruibilis a libero arbitrio, et pluribus modis non potest destrui, ergo non est gratia destruibilis in se, scilicet in anima ipsa manente, ergo non est accensibilis.

Secundo, quod gratia creata dupliciter habet operationem. Scilicet ad primum esse anime quod est nature, et ad esse secundum ipsam quod est boni esse vel esse ordinis. Secundum quod operatur ad animam. Quantum ad primum esse anime quod est nature: sic dico quod est accidentis: quia est dispositio adueniens anime post completionem illius quantum ad illud esse. Secundum autem modo est dispositio substantialis, non tamen substantialis, quantum ad esse, et hoc est quia secundum esse est accidentale respectu primi esse: et nullo modo substantialis, et ideo principium illius esse erit accensibilis et non substantialis, est tamen substantialis quantum ad illud. Ad aliud quod obicitur de luce in aere dicitur quod sunt opiniones de luce in aere. Una est quod lux in aere sit corpus, et hoc modo est substantialis, sed hoc non tenet illa operatio: quia gratia non est substantialis: sicut visum est. Alia opinio est quod lux est forma perficiens aerem quantum ad boni esse: quod est esse perspicuitatis. Dicendum ergo quod operatio lucis ad gratiam creatam tenet in quantum lux est forma, et secundum quod gratia accidit ipsi anime: et dependet ab ea sicut a seculo in quo est, a gratia autem increata sicut ab illo a quo est, et primo modo operatur ut accensibilis, secundum modo ut substantialis principium quantum ad esse secundum anime quod est esse ordinis, non tamen est substantialis. Nota quod quedam accidentia dependunt a seculo, ut a quo et in quo sicut lenitas ab aere: gravitas a terra. Sunt alia que dependunt a seculo sicut ab illo in quo solvi: et non sicut ab illo a quo: sicut dependet lumen ab aere, et sic dependet gratia ab anima. Sed lenitas in aere dependet ab aere utroque modo: quia inest aeri a natura aeris, gratia autem non inest hoc modo ipsi anime: sed in modum ludi.

Ad aliud obicitur, quod est perfectio que est a forma: et est perfectio que est a fine. Item est perfectio primi esse et secundum esse. Perfectio primi esse est a forma substantiali, perfectio secundum esse est a fine, quia esse ordinis a fine perficitur ad quem est. Item est perfectio disponens: et est perfectio complens. Perfectio complens est dignior perfectibili et non disponens. Dicendum ergo quod gratia creata est perfectio esse anime secundum rationem disponens, sed perfectio sicut complens est finis ipsius, scilicet divina bonitas. Unde illud quod disponit animam ut ordinem ad finem est gratia creata, illud quod complet est finis, scilicet summa bonitas, et sic perfectio secundum esse est substantialis, sicut perfectio primi esse, sed non perfectio disponens sed perfectio complens. Ad aliud obicitur, cum sit gratia creata et

increata utraque dicitur perfectio sed differenter. Una enim perficit ut disponens, alia ut complens. Quia ergo dicitur, omnis perfectio est dignior perfectibili, si hoc intelligatur simpliciter non est verum: nisi de perfectione complente: et non de disponente simpliciter: sicut dictum est. Ad aliud obicitur, cum dicitur scripture, auferam gratiam tuam etc. hoc dicitur secundum illud tropum: secundum quem dicitur una fides omnium credentium: que una est per operationem ad creditum: quia una est veritas que creditur, sed per operationem ad creditum non, imo diversa est fides numero: quod ego credo et alii credit. Sicut gratia uno modo respicit se, alio modo respicit illud ad quod datur gratia. Cum ergo dicitur, auferam gratiam tuam et dabo alii, hoc non intelligitur de gratia per operationem ad se, quia gratia illa numero que est in isto non potest dari alii. Sed hoc per operationem intelligitur ad illud ad quod datur gratia, quia ad illud idem numero ad quod habet aliquis gratiam potest dare gratiam alii, et sic intelligitur auctoritas de David et Saulo, i. Regum. c. vii. dicit dominus Saulo, auferam gratiam tuam etc. id est ad illud idem ad quod habes gratiam dabo alii gratiam et auferam tibi. Ad aliud obicitur, quod est quedam perfectio rei: que est de ipsa re et intrinseca ad rem, et est perfectio rei que non est de ipsa re sed est res: ad quam est res, et hec est finis, hoc modo divina voluntas siue gratia increata est perfectio. Item perfectio que est de re vel intra rem duplex est, scilicet quantum ad primum esse, et hec est forma substantialis, vel quantum ad esse, et hoc modo gratia creata est ultima perfectio rationalis creature, sed non est ultima nisi quantum ad disponens: ut ratio disponens, finis autem seu gratia increata est ultima et complens, et hec est substantialis. Ad aliud obicitur, quod est quedam corruptio sine destructio in forma a contrario, sicut calidum destruitur a frigido et est. Quedam autem per destructionem seu defectum sui, sicut deficiente igne destruitur caliditas. Dicendum ergo, quod gratia creata destructibilis est non a contrario, sed destruitur ex defectu sui sui: quod est liberum arbitrium, quod quia ipsi gratie deficit: deficit et destruit ipsa gratia. Deficit autem liberum arbitrium ipsi: quia dissentit gratie per partem consentiendo peccato.

Consequenter queri

tur de divina gratie an sit eadem per essentiam: cum virtute gratuita. Quia autem differat per essentiam: sic ostenditur. Quorum diffinitiones sunt diverse: ipsa sunt diversa per essentiam. Sed diffinitio virtutis et gratie est differens, ergo differunt per essentiam. Minor pars, quia gratia diffinita sanctis. Gratia est significulum imaginis. Epistolam. i. In quo credentes signati estis, etc. Bolo. Imagine dei reformata in nobis

p grām. Ex hoc sumit q grā est reformativa
 imaginis i nobis. Virtus aut diffinit i relatiōe
 ad op. vñ f^o p^o h^o m. Virtus est qua qd est bon^o et
 bonū reddit op^o. Itē i oī eo qd ē cū p^o mū
 differt eē et opari. q bñ eē et bñ opari. et b^o ē p
 eēntia. q in rōnali creatura differūt bñ eē et
 bñ opari. et hoc p eēntiā. q i rōnali creatura
 differūt bñ eē et bñ opari. q pncipiū ad bñ
 esse differt p eēntiā a pncipio ad bñ operari.
 S; grā ē pncipiū ad bñ eē. It^o aut ad bñ opa
 ri. q differūt eēntial^r. Itē aīa nō est sua
 eēntia. q multo magis aīa nō est sua potētia.
 q differunt in aīa eēntia et potētia. q differt
 illō quo p^o ficat eēntia: ab eo quo p^o ficat potētia
 eēntial^r: ita q vñ nō ē alit^r. Sed illud quo
 p^o ficat potētia aīe et reddid apra ad op^o: ē It^o.
 illud aut quo p^o ficat eēntia aīe et reddid deo
 filis est grā. q differūt eēntial^r. Itē sic se b;
 corp^o ad aīam rōnalē: ita se b; aīa rōnalis ad
 deū f^o viuificatiōem. f^o q dicit aug. Si q i cor
 pore f^o aliud ē vita: et f^o aliud ē motus. et f^o
 aliā dispōnē inest viuē ipsi corpore. et f^o aliā;
 moueri ab ipa aīa. vñ corp^o p^o viuificat et
 postea mouet. qd p; i apoplexia. Uidem^o enī;
 q penit^o extinguit motus in corpore: remanet
 tū vita. hec autē non pnt esse nisi f^o aliud et
 aliud eēt vita et mot^o in corpore ab ipa anima
 q silf anima f^o aliud accipiet vitā a deo: et f;
 aliud motū. Si q p grām recipit vitā spūalē
 a deo: que vita attendit in assatiōe ei^o ad
 deū. p It^o ē aut gratia rēcipit motū ab ipō
 spūalē. f. q ipa mouet ad bona opa et merito
 ria: grā non ē It^o gratia: f differēs eēntial^r
 ab ea. Itē grā nō solū multiplicat p It^o t^o f
 p grās sacroz et donoz. vñ non solū repit
 grā i It^o t^o gratia: vñ i fide spe et caritate
 f etiā i sacris: et silf in donis. Si q grā ad alia
 exredid quātū ad It^o t^o: p; q grā et It^o nō sūt
 idē p eēntiā. Itē quozūcūq; sūt dñe diuer
 se: ipa sunt diuersa. S; grē et It^o t^o sunt di
 uerse dñe. q sunt diuersa. Minor p; q It^o t^o
 diuidit p It^o t^o cardinales et theologicas.
 grā nō. S; p grām pueniētē. It^o sequētē. et co
 opantē. Conē. Diffinit aug^o. It^o t^o dicens.
 Virtus est bona qualitas mentis: qua recte viuif
 qua nemo male utit: quā de^o opaf in nobis silf
 nobis. S; hec diffinitio conuenit grē. q grā est
 bona qualitas mentis: et qua recte viuim^o: q p
 grā; viuim et vñ aīa deo. Simil^r nemo male
 utit grā dei: et ipa; opaf de^o i nobis et sine no
 bis. Itē It^o dicit^o i li. dñe: diffinit grā; grā
 ē dñe mīe donā: p qd bone volūtatē ē exit^o. et

log^o de exitu in op^o bonū. Sed virtus est h^o.
 qd ē donū diuine mīe. et p ipa; exit volūtas i
 op^o bonū. q It^o est grā. Itē imago dei in no
 bis f^o vires attendit: sic dicit aug^o. dicens. q
 mēs est imago in potentia cognoscendi. et b^o
 f^o intelligentiā memoratiuā uel memoriā
 et volūtatē. et est similitudo in potētia diligēdi
 Si q grā est illud quo reformat in nobis ima
 go dei. q p^o ficat animā quātū ad vires. Simil^r
 It^o p^o ficat aīam quātū ad vires fm quas hec
 imago attendit. qd fides p^o ficat vim rōnabile
 Caritas occupabile. Spes irascibile. q eiusdē
 sunt p^o ficat: et quātū ad idem grā et virt^o.
 q sunt idē. Itē abstractis virib^o ab aīa nō
 dicit aīa susceptibilis grē: qd abstractē illud
 fm qd accipit imago ip^o ad deū. et ita abstra
 heret potētia ad dñā similitudinē. S; grā ē ipa
 dñā similitudo respectu e^o erat i nobis potētia
 imago. q grā p^o ficat vires: et silf virt^o. q non
 differunt essential^r. Itē dignitas vite eter
 ne attendit quātū ad grām. S; hec dignitas
 est in It^o t^o: qd It^o facit dignū vita eterna. q
 It^o est grā. et hoc p; quia habitis It^o t^o ē hō
 dign^o vita. Itē aug. i ench. Libez arbitriū
 liberandū ē a fuitate p^o nō p se ipm: p so
 lā grām dei que in fide xpi posita ē. grā q po
 nit in fide. q grā ē fides et e^o. S; fides ē It^o. q
 grā ē virtus et posita in virtute. So. dō q
 licet se b; eē ad opari: et bñ eē ad bñ operari
 sic grā et It^o seu dicam^o eē sbe aīe. seu eē potē
 tie. Nam quo aīa seu potētia sua bñ eē illud
 quo grā est. quo aut grata est seu fm sba; seu
 fm potētiā est grā. quo hō bñ opatur est It^o.
 Quāuis q fm sba; et rē sunt idē; et grā et It^o
 non tñ fm eē et rōnē. Unde ad maiorē dñā;
 voluerūt qdā dicit q q ē opatio aīe ad suas
 vires ul potētiās: eadē est opatio grē ad It^o
 tem. Et exēplū p; de radio et lūe in acre. Lu
 men enī et radi^o sunt idē; f; sba; qd lumen ē
 sba radii. Differūt tñ f^o rōnē et esse. qd lumē
 dñ qd p^o ficat aere; indistincte. Radi^o aut dñ
 illud qd p^o ficat p dñtinctōe; i p^o t^o. qd radi^o
 dñ dñtinctōe; ip^o lūis ad hāc ptem aeris et
 ad illā. lumē aut nō. Silf in aīa lumē est grā. ra
 di^o aut It^o: qd grā que est ipa lux perficit aīas
 quātū ad eēntiā: et indistincte quātū ad omnes
 vires. Virt^o aut perficit aīam quātū ad pres
 q sunt vires ei^o. qd per fides in aīa itelligim^o
 radiū quēdā dirigente: vim rōnabile; i p^o m;
 It^o t^o. Caritas aut est radi^o per quem diri
 git occupabile; i sumā bonitatem. spes est ra
 di^o: per quem dirigif irascibile; in summam

maiestate. Sic igitur radii sibi est in lumine, et per
 se est lumen causa sibi ipsi radii. Item lumen
 est causa effectiva radii et efficit radium, sicut
 est virtus in gratia sibi, et est gratia causa effectiva
 sibi ipsi virtuti, unde dicitur Ver. Quod virtutes sunt
 ordinatae per gratiam affectiones, et propter hoc sic
 dixerim quod radii sunt luminis directiones: ita
 debemus dicere quod virtutes sunt ordinationes gratie
 secundum hoc quod cum dicitur radii est lumen, non est predicatio
 per essentiam: sed per causam, sicut hic gratia est virtus
 vel e converso. Sed sunt idem sibi et non formaliter
 sicut ferrum et cultellus sibi idem sunt sed non for-
 maliter, et sic gratia non est virtus nisi esse et
 ratione: sed sibi sibi. Ad obiectum dicitur quod diffini-
 tio illa dicitur aliter et aliter de virtute et gratia, quia quod
 dicitur in illa diffinitione bona qualitas mentis,
 dicitur quod mens accipit dupliciter, scilicet per se vel per ipsam
 vel per potentiam cognoscendi et diligendi. Ac-
 cipiendo mentem patet esse sibi a se: sic gratia est bo-
 na qualitas mentis, quia sicut dicitur est: gratia res, i-
 cit sibi vel essentia a se. Prout autem mens su-
 nit per se vel potentia: sic virtus dicitur bona qualitas
 mentis, quia et respicit animam quantum ad suas po-
 tentias. Sicut recte videtur dicitur dupliciter: vel quantum
 ad bene esse: vel quantum ad bene operari, per virtutem
 recte videtur quantum ad bene operari, propter deum, per
 gratiam recte videtur quantum ad bene esse in deum, et sibi
 modo recte videtur in pueris: qui nesciunt operari
 Utroque autem modo videtur adulti: quantum ad bene
 esse in deum per gratiam: et quantum ad bene operari, propter
 deum, et hoc per virtutem, et de isto videtur quod est quantum
 ad bene operari habet in Deum. Qui fecerit hoc vincet
 in eis, et Zacharia, Justus ex fide vivit. De
 alio dicitur in Deum, ipse est vita tua, scilicet per gratiam

Ad aliud dicitur quod obiectum gratia est donum per quod voluntas
 exit in opus, dicitur quod sic videtur quod lumen est
 sibi in radio, quia non est radius sine lumine
 et ideo illud quod est radii convenienter attribuitur
 ipsi lumini: sicut movere oculum ad videndum,
 hoc dicitur proprie de radio: quia directio lu-
 minis proprie movet oculum ad videndum,
 et tamen hoc dicitur de lumine, similiter est de gratia et
 virtute, quia gratia sibi est in virtute, propter hoc
 quod est virtuti attribuitur gratia et e converso. Exitus igitur bone
 voluntatis in opus est a virtute: sicut a causa proxi-
 ma, a gratia vero dicitur esse quantum gratia est in virtute.

Ad aliud dicitur quod anima quantum ad suas essen-
 tiam est imago divine essentie et virtuti ipsius
 Quantum vero ad suas potentias vel vires est ima-
 go trinitatis personarum. Et prima imago est sibi in
 distinctione, et sibi distinctione, imaginis quantum
 ad essentiam et indistinctione reformativa est

gratia: cum perficiat animam sibi in distinctione quantum
 ad essentiam, imaginis quantum ad vires: et sibi in
 distinctione virtutum reformativa est virtus. Ad
 aliud dicitur quod potentia que intelligitur sibi indistincti-
 one cum dicitur rationale: forte non est aliud ab ipsa
 essentia anime in quantum rationale. Sed cum dicitur
 potentia ad actum illum vel illum: tunc dicitur po-
 tentia differre ab essentia, et vires sibi distinc-
 tione differunt ab essentia anime. Prout gratia
 perficit potentiam in quantum est ut sit grata deo.
 Virtus perficit in quantum potentia est ad opus ut
 recte operetur. Ad aliud dicitur quod gratia uno modo in-
 telligitur sicut bene situm et potentiam in anima et distinc-
 tione sibi vires, alio modo intelligitur gratia in anima
 sine positione et situ. Cum enim intelligimus
 gratiam in anima velut quaedam similitudinem ad divinam
 essentiam: sic non determinat situm in virtute. Se-
 cundum autem quod intelligitur gratia in rationabili et gratia
 in operabili et gratiam in irascibili perficientem
 istas vires: sic intelligitur gratia in virtute. Quia igitur
 prima vis quam perficit gratia est vis rationalis: et
 in illa est fides, propter hoc fides est prima virtus,
 in qua primo gratia manifestatur, et propter hoc dicitur
 posita in fide. Ad aliud dicitur quod gratia sibi
 idem sibi, et propter hoc quod est unum attribuitur
 alteri sicut facere dignum vita eterna. Primo
 tamen est ipsi gratie, attribuitur autem virtuti: sicut quod est
 radii attribuitur lumini. Unde Abachuc, attribuitur
 vita fidei, Justus in fide sua vivit, sed non attri-
 buitur fidei quia fides, sed ratione gratie in fide. Sicut quod
 virtus est attribuitur gratie. Eph. 2. Dei enim donum
 est non ex operibus iusticie. Sicut dicitur non est ex
 operibus: sed opera ex gratia. Sicut igitur cum dicitur, Virtus facit
 dignum vita eterna, hoc dicitur ratione gratie. Sed no-
 tandum quod in vita eterna est prima generale: quod
 dicitur donari, et quantum ad hoc gratia facit dignum
 vita eterna. Sed ulterius sunt species glorie que
 reddunt meritis, et quantum ad has virtus facit
 dignum illo quod est in vita eterna reddens me-
 ritis, et he sunt species glorie: de quibus dicitur i.
 Cor. 13. Alia est claritas solis, alia lune, alia stel-
 larum, et hoc tangit gloria super illum locum.

Clarato quid sit

gratia
 sibi rem querendum est quod sit gratia sibi ratione
 Et querunt duo. Primum quod sit sibi nominis
 ratione. 2° quod sit sibi distinctione.

Ad primum notandum

quod gratia dicitur vel gratis dans, vel gratis datur,
 vel gratum faciens. Primo modo improprie: et
 hoc modo dicitur de gratia vel divina voluntate, 2°

sent. 2.º modo omniter. Quicquid enim gratis
datur hoc est sine meritis: gratia potest dici: quae signe
accipit. i. cor. 12. Divisiones gratiarum sunt: unus
autem spiritus. Tertio modo proprie dicitur. Cois enim ratio
nominacionis gratie est eo quod gratis data. s. propter eo
quod nos gratos facit. in hoc sensu sumit. i. eph.
In laudem glorie gratie eius: in qua gratificauit nos in
dilecto filio suo. Glo. Nos fecit gratos. Sed et
in communem acceptationem ratio huiusmodi gratia est donum
a deo sine merito datur: seu illud sit creatum ut
imago dei in nobis. seu supradditum ut scia:
seu facies gratum ut primum donum salutiferum in-
distinctum. de quo facta est questio: seu prima ratio
in qua donum gratie manifestat ut fides. vñ ad
hebr. ultimo. Oportet est gratia stabilire cor. etc.
Glo. Ut beatis fidem perfectam credentes omnia
manda esse mandata. seu primum gratie effectus lapsus
in nobis. s. remissio peccatorum. vñ. i. ro. Gratia
uobis et pax. Glo. Gratia. i. remissio peccatorum seu
gratia prerogatiua quedam in ordinibus. vñ. i. thi.
i. Gratia et misericordia. Glo. Gratia hic accipit quod in aliis
epistolis dicitur remissio peccatorum. Gratia hoc quam
hic addit episcopus operatur. s. donatio spiritus sancti:
qua ministri dei armantur: seu gratie signum. ut p
phetia et operatio miraculorum. de quo. i. cor. 12. Di-
uisiones gratiarum sunt etc. seu illud quod sequitur ad gratiam
ut vita eterna. Ro. xi. et Jo. i. Accipimus gratiam
per gratiam. gratiam glorificationis per gratiam iustificationis. Et
Zach. 4. Adequabitur gratiam gratie eius. Secundum quod
omnem nominem gratie acceptationem septem modis dicitur
donum creatum. donum supradditum. donum gratum
faciens. prima ratio in qua donum gratie manifestat
primum effectus gratie. gratie prerogatiua. gratie signum. donum
consequens ad gratiam. Secundum primum et principalem rationem
gratia est donum a deo sine meritis datur: gratum
faciens habitum. Ex quo patet quod sit gratia secundum nomen.

Consequenter queri

tur quod sit gratia secundum definitionem. et vane multe
definitiones gratie. Sed et ansel. gratia est cordis de-
lectatio. secundum alios gratia est sanitas mentium
Item eph. i. In quo credentes signati estis in
spiritu promissionis. Glo. Imagine dei reformata in
nobis. Ex quo sumit quod gratia est signaculum imagi-
nis. Item in glo. eph. Gratia est iustificatio seu
remissio peccatorum. Item in ps. Ut exbiletet
faciem in oleo. Glo. Gratia est quodam nitore anime ad
colendum sanctum amorem. Item gratia est manife-
statio spiritus sancti. i. cor. 12. Divisiones gratiarum
sunt etc. unicuique datur manifestatio etc. Et hec
ultima definitio est gratie gratis date: non gratie
gratum facientis. relique vero sunt gratie gratum faci-

entis. Sed quia non ponunt in genere sed in causa:
ideo non sunt proprie definitiones. Prima enim
naturaliter est assignata. Gratia est cordis
delectatio: nec ueritatis. 2.º formaliter. Gratia est
sanitas etc. Tertia scilicet. gratia est signaculum. 4.º
effectiue. Gratia est iustificatio. 5.º metaphorice
assignat. Gratia est quodam nitore anime ad
effectiue secundum quod gratia facit hominem gratum vel ac-
ceptum per quod dicitur Daniel. i. Dedit dominus gratiam Da-
nieli in conspectu principis eunuchorum. Ponunt
autem due tales a magister. Gratia est gratis data
gratum faciens habitum: et gratum reddens opus propter
bonitatem. Alia est hec. Gratia est habitus mentis
vel totius vite ordinatiuus. Prima magis in-
dicat quod sit gratia secundum nomen: quod quid sit secundum rationem
2.º indicat quid sit secundum rationem: que sic probatur. Non
est substantia. et sic de aliis generibus. quod est qualitas.
Qualitatis vero multe sunt species. non est forma
vel circa aliquid ostans figura. nec est naturalis
potentia vel impotentia. et sic de aliis ab ha-
bitu. quod est habitus vel dispositio. et non fiat vis
de vna inter habitum et dispositionem. Est habitus
non corporis. quod anime. non anime nisi rationalis. est
quod mentis habitus. non habitus speculatiuus ut scia.
quod habitus vite ordinatiuus. s. hoc dupliciter. in loco
particulari vel vbius. In loco particulari ut
virtutes politicæ. aliis enim et aliis legibus et
mouibus viuunt in diuersis regnis. Ad istam ergo
differetiam dicitur vel ordinatiuus. Sed quia omnia ista
conueniunt caritati et cuius virtuti formate: in qui-
renda est vna ordinationis: quam efficit virtus
quelibet et gratia. et constat quod quilibet habitus vnum solum
actu ordinat primo et per se. gratia autem omnes. Igitur
gratia est habitus vel ordinatiuus vite totius. quod non
est aliqua formata. quod relinquit quod gratia est habitus
mentis vel vite totius ordinatiuus.

Consequenter que

rit de vniuersis gratie an gratia sit diuisibilis
per diuersas. et querit in generali. Primum an gratia sit
diuisibilis per diuersas secundum aliquem modum. 2.º suppo-
sito quod sic: querit specialiter de diuisione ipsius in diuersas

Ad primum

sic. Sicut dictum est
gratia perficit substantiam
anime. et autem perficit potentias seu vires. Cum igitur
ipsa substantia anime sit indiuisibilis patet quod gratia que est eius
perfectio debet esse indiuisibilis. Ad oppositum
habetur. quoniam augustinus assignat diuersas gratie dicens. Quod est
gratia operans et cooperans. Gratia operans est que pre-
parat hominis voluntatem ut velit bonum. Gratia co-
operans que adiuvat ne frustra velit. et sumit
istas differetias gratie iuxta illud quod dicit

apostol^{us} ad ro. 9. Non est volens neque currētis per hoc volēs velle quod non est in potestate nostra velle bonū. et hoc tangit cum dicit. Non est volens. nec operari bonū. et hoc tangit cum dicit. Neque currētis. Ideo necesse est grā que paret hominē ut velit: et adiuvet ne frustra velit. sicut ut exequat volitū. Si ergo differt et operari et esse manifestū est quod differt grā operans et cooperans. Est igitur grā indivisibilis per divinas.

3° dicit aug. in enchiridion. Quod est grā pueniens de qua dicit. Misericordia eius pueniet me. et subsequens. de qua dicit in ps. Et misericordia eius subsequetur me. Et dicit quod grā puenit animam ut velit. subsequatur animam ne frustra velit. Dicit igitur grā sunt pueniens et subsequens. ergo est indivisibilis per divinas.

Item in 2° sent. di. 26. distinguit magister grās in puenientes et adiuuantes: et subsequens. ergo est indivisibilis per divinas. 3° dicit Ber. de grā et li. ar. Bonū cogitare velle perficere: hec tria operat grā in nobis: sicut differēt. Immittendo enim bonā cogitationē nos puenit: immutando malā volūtate sibi per consensum iungit. ministrando consensui facultatē foris per aptū opus iterū opifex innotescit. Primum facit sine nobis. 2° facit nobiscū. 3° per nos facit. Est ergo grā immittens bonā volūtate vel cogitationē. et est grā immutans malā volūtate. et est grā ministrans consensui facultatē. sicut operandi. Ergo est grā indivisibilis per divinas. 3° dicit dicit aduū ponit divinas habitū. Si ergo differētes aduū eliciūt a grā: et aduū differentes ponūt differentes habitū. ergo erunt differentes habitū grā per quos grā distinguit sicut dicit per differētes habitū distinguit ergo differētes aduū eliciūt a virtute. Erā igitur est indivisibilis per divinas sicut dicit. 3° dicit i. Cor. 12. Divisiones grā sunt: idem autē spūs. Expresse ergo reliquā grā diuidit. Sed dicit quod rei duplex est diuisio. vna est per divinas rei cēntiales. alia per divinas accidētales. Diuisio per divinas cēntiales illa semper ponit formā aliquā differētes. Diuisio autē per divinas accidētales non ponit dīam in forma sed solū in effectū: qui reliquū ex forma dicendū est quod grā non est indivisibilis per divinas cēntiales: quia ipsa est vna forma indivisibilis: nec multiplicat per formas differētes in quā grā est: tamen habet diuersos effectū quos derelinquit in anima pparat enim volūtate ad bonū: ut ipsam velit. 3° dicit addit facultatē ut possit illud operari: ne frustra velit. et hoc diuersa efficit et sic de aliis eius effectū. et iuxta hanc diuersitatē effectū sumit diuisio grā per divinas: quae sunt pueniens. subsequens. operans. et cooperans. et sic

de aliis differētiis grā. Omnes enim assignat iuxta differētes effectū: quos efficit ipsa grā in anima. Est igitur dīa in grā per differētes effectū seu statū: et non per differētes formas. Et sicut dicit dicit quod est indivisibilis per divinas accidētales et non per divinas cēntiales: que diuersificat cēntia: seu formā. Virtus autē diuisibilis est utroque modo. sicut per divinas cēntiales et per divinas accidētales. Est enim virtus diuisibilis per differētes formas: que sunt spes fides et caritas. et est diuisibilis per differētes effectū: qui sunt credere sperare diligere etc. fides enim est quedam forma vel habitus in anima differens ab habitu vel forma quae est caritas. Sicut effectū differt ab effectū: sed grā non nisi 2° modo. et hoc est quia illud quod per se grā primo et per se est indivisibile. sicut anima et potentia que est li. ar. Et ideo grā per cēntiam est indivisibilis. Ad aueritates ergo quibus ostendit quod multe sunt dīe grā dicendū. quod omnes ille dīe sunt ipsa grā quantum ad dītes effectū suos: et non quantum ad essentia vel formā

Ad aliud quod obicit quod dīa aduū ponit differētia habitū. dicit quod duplex est actus. Quidam est actus quo agens agit. et est quidam actus quae agens efficit. Primus igitur actus si differat ponit necesse dīam in agente sicut virtutem: et sicut habitus. Ut ad diuersitatē talis actus sequitur necessario dīa habitū. sicut diuersitas actus quae agens efficit non ponit diuersitatē in habitibus nec in potentia: nec in virtute ex parte agentis. Exemplū per in igne. actus enim quo agit ignis est calefacere seu calor. Iste autē actus indivisus est et unus in se. Actus vero quae efficit ignis per illud actus multiplex est. quia calor efficit desiccationē et indurationē et liquefactionē sicut diuersitatē materie recipiētis. Iste ergo dīe actus in igne sunt ex parte actus quem efficit: non quo agit imo ille unus est: et illo uno efficit illos differētes actus. Nam applicatio caloris ad lutū facit indurationē. applicatio caloris ad cerā facit liquefactionē etc. Et isti actus non ponūt diuersitatē in igne quantum ad virtutē ignis: nec in actu ipsi ignis: qui est actus cēntialis. Sed magis differētia est per illos accidētales. quia magis est ex parte materie. Sic ergo cum diuersitas actus in grā sit ex parte actus quos efficit grā: non ex parte eius qui efficit: imo unus est actus quo efficit: patet quod hec diuersitas actus non ponit diuersitatē habitū sed grā: spūaliū. In virtutibus autem est diuersitas actus utroque modo. quia sunt ibi diuersi actus quibus efficiunt seu agunt: et quos efficiunt: quia actus quo fides agit alius est ab actu

quo spes agit et caritas. quia aliud est quo credimur. aliud quo diligimur. aliud quo speramus. Et ideo fides spes caritas sunt diversi habitus seu diuerse virtutes. Item alios et alios actus efficiunt seu eliciunt. Ad aliud dicitur. quod illa diuisio gratie quam ponit apostolus: est gratie gratis date: que est donum dei: sicut per per merita illius: et non est gratie gratum faciens: que facit acceptum deo ad beatitudinem salutem eternam. de cuius diuisione ad prius fit questio. Et ita ratio illa non valet in proposito.

Consequenter que

rit de diuisis gratie que multipliciter assignantur. Primo que dicitur de diuisione gratie per duas diuisas. 2° de diuisione per tres diuisas. 3° de diuisa per statum

Assignatur autem di

uisio gratie ab aug. per duas diuisas dupliciter. Primo gratia operans et cooperans. 2° proueniens et subsequens. Queritur ergo primo de diuisione assignata per has diuisas operans et cooperans. et ostenditur quod he diuisiones operans et cooperans non diuidant gratiam: quia si diuidant gratiam: constat quod ubicumque est gratia: ibi erit operans vel cooperans. Sed in paucis est gratia: et tamen non est operans vel cooperans. ergo iste non sunt diuisiones gratie. Maior pars: quia ut dicit aug. gratia operans praparat voluntatem ut velit. cooperans cooperatur ipsi. in opere producendo. Si ergo gratia non efficit in paucis quod velint: nec quod ipsi operentur bonum: quia ipsi non habent usum voluntatis nec liberi arbitrii ad volendum nec ad operandum bonum ergo in ipsis non est gratia operans vel cooperans et tamen in ipsis est gratia. ergo operans et cooperans non diuidunt gratiam. Item omnis gratia est cooperans. ergo nulla gratia est operans. ergo operans non est diuisio gratie. Maior pars: quia omnis gratia operans praparat voluntatem ut bonum velit. hoc nunquam potest facere sine consensu et cooperatione voluntati seu liberi arbitrii. quia nunquam datur gratia volendi bonum nisi homo consentiat. ergo nunquam est gratia praparas voluntatem ad bonum sine cooperatione liberi arbitrii. ergo liberum arbitrium cooperatur omni gratie. Sicut et gratia cooperatur et adiuuat ipsi liberi arbitrii. ergo gratia semper est cooperans et nunquam operans per se. Item Ber. Cooperari gratie dicitur liberi arbitrii dum consentit. Dum ergo gratia dicitur praparas nobis ut velimus bonum: nostrum est consentire ipsi gratie. ergo liberi arbitrii cooperatur ipsi gratie. sicut gratia cooperatur ipsi libero arbitrio: quia liberi arbitrii non habent operatum nisi dum consentit ad quod cooperatur gratia. Est ergo gratia solum cooperans et non operans: cum esse bonum fiat in nobis a gratia mouente et libero arbitrio consentiente. Item Ber. Immutado

malam voluntatem sibi nos per consensum coniungit. et loquitur de gratia. Si ergo gratia que facit ut velimus bonum ipsa immutat malam voluntatem: ut velit et faciat bonum. ergo cooperatur ipsi ad bonum volitum exequendum. et ita est gratia cooperans solum et non operans per se. Item dupliciter assignatur diuisio inter gratiam operantem et cooperantem. Prima est quod gratia operans est que facit velle bonum. gratia cooperans que facit operari bonum. 2° diuisio est quia sicut dicitur super illud psalmi. Dominus protector vite mee. Gratia operans est qua agimus. gratia cooperans qua resistimus temptationi. Quatuor ad primam diuisam ostenditur quod eadem sit gratia cooperans et gratia operans: quia eadem est voluntas coniuncta actui: et non coniuncta actui: quia eadem est voluntas cuncti Romani qua uolum non uado. et qua uolo dum uado. ergo sicut eadem est gratia que facit velle quod est coniunctum actui. et gratia que facit velle non coniunctum actui. Est ergo eadem gratia que facit velle et operari. Non est ergo alia gratia diuisa ab operante: que facit nos operari. et ita non est ponere gratiam cooperantem: imo eadem est cum gratia cooperante. Item nanquam est efficere per plura quod per unum potest effici sufficienter. Si ergo per gratiam operantem sufficienter ordinatur voluntas ad velle et operari. ergo unum est ponere gratiam cooperantem. Item contra obicitur ad secundam diuisam. quod gratia cooperans non sit diuisa gratie quia constat quod dyabolus nunquam potest uincere remittentem et maxime illum qui habet gratiam. ergo si homo habet gratiam operantem sufficienter ei ad resistendum dyabolo: et ita ad resistendum temptationi omni. Item minimum bonum magis est bonum quam maximum malum sit malum: quia bonum cum actu est: malum autem cum defectu. ergo minima gratia possumus resistere dyabolo et omni temptationi sine malo. ergo per gratiam operantem possumus resistere temptationi. et ita non est necessaria gratia alia cooperans. Item in christo non fuit ponere gratiam qua resisteret et temptatorem: quia fuit impossibilis peccare: nec poterat temptari temptatione interiori. id est qua afficeret sua beata anima ex aliqua parte: sicut et nostra afficitur ergo in christo non fuit gratia cooperans. et fuit gratia plenissime in ipso: ut manifestum est. ergo gratia cooperans non est una diuisio gratie. scilicet quod ponitur gratia cooperans ad resistendum temptationi. Consequenter queritur an iste sint ponende diuisiones. scilicet gratia proueniens et gratia subsequens. et ostenditur quod non. In christo enim non fuerunt iste diuisiones. scilicet gratia proueniens et subsequens. Cum ergo in ipso fuerit gratia plenissime per quod iste non sunt he diuisiones gratie. Maior pars: quia christus nunquam fuit sine gratia. imo gratia fuit coena sue nature. ergo non fuit in eo proueniens gratia. Cum igitur gratia subsequens

dicat respectu puenient. p; silf q non fuit in eo grā sbequēs. q̄ in ipō non fuerūt iste orie
 3te; grā pueniens of respectu uoluntatis quā puenit imittēdo ei bonam cogitatioē. et hoc dicit Ber. Immittendo bonā cogitatio- nem nos puenit. S; fm hoc obf. quia sicut dicit aug. in li. de pdestinatōe sanctorū. Quis non nideat p̄us esse cogitare q̄ credere: nul- lus quippe crederet aliquid nisi p̄us cogita- uerit esse credendū. q̄ cogitatio puenit grāz credēdi. et hoc est grā in fide. Nec autē dicit esse p̄ma grā: et fm aug. grā pueniens. S; co- gitatio est mot⁹ liberi ar. q̄ mot⁹ liberi ar. pue- nit vel p̄cedit p̄mā grām: et non e⁹. q̄ non ē pueniens motū liberi ar. respectu e⁹ or pueni- re. Non est q̄ ponere grām puenientē. 3te ang. sup illud ps. Concupiuit anima mea dēi derare iustificatiōes tuas etc. Distinguit tres gradus pueniēdi ad grām gratū faciētē uicēns sic. Uidem⁹ nōnūq; q̄ utiles sunt iusti- ficationes dei. i. opa iusticie. s; infirmitate p̄- pediri non desideram⁹. p̄uolat intellect⁹. seq̄ tard⁹ aut null⁹ affect⁹. scim⁹ bonū nec delectat- agere. cupim⁹ ut delectet. Secūdu hoc q̄ p̄mū est ut uideam⁹ q̄ sint utiles et honeste iustifi- cationes. deinde ē eas desiderare. ultimo de- lectari in opere eaz. Intellect⁹ q̄ boni p̄cedit cō- cupiscētiā. et cupia delectationē in ope eaz. S; videre et intelligere hi⁹ iustificationes an- bone sint: et desiderare eas hoc p̄inet ad libe- ri ar. et hoc facit sine grā p̄ lumē rōnis inatā de quo ps. Signatū est super nos lu. u. r. d. De- lectari autē ē in executione et opatione eaz: h̄ est grā p̄ficiēte. q̄ mot⁹ liberi ar. puenit grāz et non e⁹. q̄ non est ponere grāz pueniēte: cū respectu hui⁹ dicat pueniēs. i. q̄ puenit li. ar. ad bonū. imo e⁹ est. 3te ut or. si homo fac- quod in se est: deus dat ei grām. facere autē; quod in se ē non ponit grām s; actū liberi ar. Si q̄ facere qd̄ in se ē p̄cedit. ergo actus liberi ar. p̄cedit grām. q̄ non est grā pueniens li. ar. Ad oppositū arguit aug. ex auctoritate apostoli z. ad cor. 3. Non q̄ sufficientes sum⁹ cogitare aliqd̄ a nobis q̄si ex nobis. s; sufficien- tia nostra ex deo est. Ex quo uidet q̄ cogitatioē boni non h̄; homo a li. ar. suo: s; a deo: seu grā sibi data a deo. Grā q̄ puenit li. ar. et eius actū ad bonū. q̄ necē est ponere grām puenientem
 3te Ber. Immittendo bonā uolūtate nos puenit. Sed cogitatio boni act⁹ ē act⁹ liberi ar- bitriū. q̄ grā puenit li. ar. 3te ang. an enclb.

Grā puenit ut uelim⁹ bonū. 3git necesse ē eē grām puenientē. So. Notādum sicut dicit Ugo de sancto vic. sup illud isa. i. Uuln⁹ et liuo: et plaga tumēs etc. Q; alia sunt bona na- ture. alia sunt bona grē. s; hoc a grā pueniēte. et hoc a sbequente. Secūdu hoc q̄ dō. q̄ grā pueniēs et sbequēs multis modis dicūt i no- bis. Uno mō omūiter et impropē. et sic grā p- ueniens or in nobis donū nature: seu cōsistit in donis nature. sbequens est donū i gratuitū seu in donis gratuitis. fm hoc or imago dī i nobis grā pueniēs q̄ possum⁹ deū cognoscere et diligere. et sic ē grā pueniēs donum gratis datū. Alio mō dicūt omūiter: s; tñ ppie. et sic grā pueniēs or grā gratis data. grā sbe- quens or grā gratū faciēs. et s; hunc modū or grā pueniens q̄ homo existens in pecca- to mortali cogitat de futuro iudicio. et de pe- na eterna et de dīna mīa. et ex hoc cogitat se- uertēdū ad deū. et s; hoc loq̄ ang. in li. de pdestinatione sanctorū. Prius est cogitare bo- num q̄ credere. et tñ dicit ibi. q̄ ipm cogitare bonū ex deo est seu ex grā. vñ introducit au- thoritate apostoli. z. ad cor. 3. Non q̄ sufficien- tes sum⁹ etc. Tertio mō or grā pueniēs et sbe- quens ppie et non omūiter. et s; hoc or grā pueniēs gratū faciēs: et hoc multipl̄ est: quia vno modo dī grā pueniens qua liberamur a peccato. sbequēs grā qua boni sum⁹: ut dica- tur grā pueniēs que purgat animā a peccato sbequens que p̄ficiat ipā in bonū. et fm hunc modū dīc aug. in li. de natura et grā. Grā pue- nit ut sanemur. sbeq̄ ut sanati uegere- mur. Ulterius or magis ppie. et fm hūc mo- dū or grā pueniēs qua boni sum⁹. sbequens qua bonū opamur. Uñ fm hoc grā pueniēs informat ipsā animā. sbequēs ipm libet ar. ad operādū bonū fm q̄ dīc aug. Grā puenit uolētē ut uelit. sbeq̄ ne frustra uelit. 3te or stricto modo. et s; hūc modū grā pueniēs est qua bonū operamur. grā sbequēs qua ma- lo resistim⁹. Uñ aug. in li. de natura et grā. Grā puenit ut pie uiuam⁹. sbeq̄ ut cum illo semper uiuam⁹. n̄c puenit ut uocemur. sbe- quē ut glorificemur. Secūdu q̄ hunc modū intelligendū ē de grā pueniēte et sbequēte. Silf notādū est de grā opante et coopante. q̄ grā opans et coopans or respectu potētie opantis q̄ ē li. ar. et s; hunc modū or dupl̄ Uno mō est grā opans que facit uelle bonū. coopans qua exequimur uel operamur bonū ex nō arbitrio. cum ipsa grā h̄ ē opans est q̄

facit uoluntate bonā. coopans inquantū cum
li. ar. eff. cit. bonū op. Itē alio modo dī grā
operans et coopans fm q p utraq operamur
S; opari est op. p. l. in faciendo bonū vel in
resistendo malo. Dicitur q grā operans qua ope
ramur bonū. coopans dī q resistim malo seu
tēptationi male. Ad utruq enim requiritur
grā: quia utruq bonum est supra prate rōis
elevatorū. Nam bonū ad quod tendim sup nos
est: nec ad il ud ex nobis puenire possum. tē
ptans etiam f^m prate supra nos ē. Job. 41. Nō
est ptas sup terrā q oparet ei. Opans q grā ē
ad opandum bonū. coopans ad resistēdu ma
lo. Notandū igit ē q vna istaz diuisionū ea
dē ē cum alia fm re. s. differūt f^m nois rōnē.
nam eadē ē grā opans et puenies: s. differen
ter: qā utraq oparat respectu liberi arbitrii
ut ea mouēs ipm. s. puenies dī inquantū semp
psto ē ut ea bone uolūtati et si in effecta non
causet. Opans tō efficit bonā uolūtate. vñ dī
grā puenies et opans dicitur causa bone uolū
tatis. s. puenies dicitur cā; f^m habitū. opans dīc
tām fm actum. Sīlī eadē ē grā sbequēs et co
operans. s. sbequēs dī respectu puenietis q
facit uolūtate bonā: eo q adiuuet uolūtatez
iam exntē bonam ad faciēdu bonum. Coopans
tō dī respectu liberi arbitrii inquantū ex grā
et libero ar. op bonū pcedit. Ad pmā rōnē
in contrari dō. q in paruulis non est grā fm
has intētionē opans et coopans fm actū: s. i
habitu: qā illa eadē grā que modo est i puulo
erit in ipo opans et coopans: qn opabit et ha
bebit vsum sui li. ar. Itē enī dīc dīc p cō
parationē ad opari. Unī cū in paruulis nō sit
operatio nec ptas opandi in actū: s. solū in ha
bitu: qā non hnt vsum arbitrii: p; q non po
nēt iste intētionē in paruulis i actū s. i bitu.
Ad aliā dō. q libez ar. fm duplicē rōnēz
oparat ad grām. s. in rōnē recipient: et i rōnē
opanti. et tñ utruq ē uolūtati seu li. ar. s. reci
pere grām et cū grā opari. Dīcēdū q q fm q
oparat ad ipsam in rōnē recipient. fm hoc dī
grā opans: nec ip; arbitriū dī coopans ipi s;
hanc rōnē. qā oparet in rōnē recipient. Scdm
aut q ipm libez arbitriū agit p grām: fm i
oparat ad grām in rōnē coopanti. et fm hoc dī
grā coopans. qā simul libez arbitriū opatur
cū grā. Q tñ obicit q grā nunq relinquit
suum effectū seu bonam uolūtate i arbitrio
seu cōsensu liberi ar. et ita coopans ipi grē cō
sentiendo. dō. q vey ē: tñ f^m rōnē istam non
dī grā coopans s. opans qā in receptiōe grē

hoc ē qn efficit uolūtate bonā: pōt ē actio grē
Et inde cōsensu ipi arbitrii seu coopatio in
cōsentiendo. et ideo grā dī hic opans. s. li. ar. dī
cū grā opari: qn opat bonū p grām. Quia q
op^o elicit a potētia arbitrii ipsa grā iuuante
ipm li. ar. dī opans. ipsa tō grā coopans uelut
admiculās opanti. Per hoc p; rōnē ad rōēs
sumptas iuxta auctoritatē bñ Ber. Ad pmā
mā qua ostēdit q coopans nō sit dīa grē: quia
eadē est uolūtate cōiūcta actui zc. dō. q vey ē
q fm cōtēntiam oīo eadēz ē grā opans et coope
rans: s. differūt f^m effectū. et quātū ad hoc di
stinguūt coopans cōtra operantē. qā ali^o ē effe
ctus grē: cū facit nos uelle bonū. ali^o cū facit
nos exeg bonū. et quātū ad pmū effectum ut
grā opans. quātū ad z^o grā cooperans: sic eadē
est uolūtate cōiūcta actui exteriori et nō cōiūcta
actui interiori. s. tñ differt fm effectum solum
Ad aliud dō. q nō ē ponere grām opantē
et coopantē eē aliā et aliā: s. ad aliā et ad aliū
effectū. et ideo nō supfluit grā cooperans: quia
nō supfluit ei effectū: q ē remouē grauedinē i
nobis impediētē ad opandū bonū. de qua. 9.
sap. Co: p^o qd corūpū agguat animā. Ad
rōnē qd ostēdit q nō ē ponē grām coopantē
quātū ad secūdā dīam que assignat inter
grām opantē et cooperantē. Dīcēdū ad pmam
q non est ponē aliā et aliā grām p cōtēntia; ad
faciēdu bonū et resistēdu malo seu tēptatōi
male. tñ differt f^m effectū. quia ali^o efficit cū
facit nos opari bonū: et i facit nos resistē tē
ptationi. possum^o enim habere vñū sine aliō
et quātū ad opari bonū dat grā opans. gratia
tō cooperans dat ad resistēdu tēptationi.
Q tō obicit q p grām p quam opamur bonū
possum^o resistere tēptationi. dō q vey ē q p
ipsam possum^o resistere tēptationi: s. nō facilī
per grām aut cooperantē resistim^o facilī. grā
q ut cooperans respicit facultatē resistēdi ma
lo. et ideo necessaria: qā effectus necessari^o.
Ad aliud dō. q vey ē q p grām possum^o resi
stere tēptationi seu malo: s. non facilī. et hoc ē
qā habem^o in nobis fomitē impediētē ad hoc
et ideo necessaria ē ad facilī resistēdu. hec
aut dī grā coopans. vñ grā operans ad bonū
operādū. grā cooperans ad facilī operādū: qā
faciliter operamur bonū cū faciliter resistim^o
ei qd impedit nos ad operādū qd volum^o per
grām opari. Ad aliud cōcedēdū ē q f^m hāc
rōnē nō fuit grā in xpō: et q grā in nobis sit
ad tot: hoc uenit ex defectu ibi. ubi enim grā
inuenit pfectū s. fm: sicut fuit xpō: ibi non est

fm hanc rōnē. Un̄ sicut in xp̄o non fuit grā ad effectū sanādi: q̄a nihil erat in eo sanandū q̄a non poterat peccare. ⁊ hoc fuit p̄pter p̄fectionē ipsi. ita in ip̄o nō fuit grā ad resistēdū tēptationi p̄pter ipsi p̄fectionē. q̄a nō poterat tēptari tēptatione interiori: seu quātum ad actū interiorē. s̄ in nobis. ⁊ in ip̄o Adam post peccatū est effect⁹ ⁊ corruptio fomitis: q̄a fomitē hēm⁹ qui fouet peccatū in nobis. vñ ip̄e dyabol⁹ p̄t nos tēptare interi⁹ ⁊ facere imp̄ssionē ⁊ infectionem in parte sensualitatis ⁊ p̄pter hoc indigem⁹ grā ad resistēdū illi tēptationi. ⁊ hec d̄r cooperās. Ad rōnes q̄b⁹ obr̄ de grā p̄ueniēte ⁊ s̄sequēte d̄r. q̄ quīs homo cogitet ⁊ faciat quicqd p̄t: ista nunq̄ p̄cedēt grām vt meritū. ⁊ in hac rōe d̄r grā p̄ueniēs: q̄a nūq̄ p̄uenit a li. ar. meritoze. Dicendū igit q̄ actio li. ar. hoīs ex̄tis ī p̄dō mortali: q̄n̄ mouet ex recta intētionē. ⁊ fac q̄d in se est: ⁊ de⁹ dat ei grām: non p̄cedit grām vt meritū seu meritoze. q̄a non p̄t mereri q̄ de⁹ sibi grā q̄a igrat⁹ ē. p̄uenit tñ actio illa grām vt disponēs ad ipsam. ⁊ hoc mō cogitatio ⁊ desiderū p̄ueniūt grām. ⁊ hoc intelligit aug⁹. sup̄ illud ps̄. Concupiuit aīa mea desiderare t̄. un̄ p̄ueniūt ip̄as sicut dispositio p̄uenit formā. Aliq̄n̄ etiā p̄uenit libez ar. grām vt meritū. ⁊ hoc respectu grē s̄sequēt̄ ⁊ non respectu grē p̄ueniēt̄. vnde aug. Volūtas hoīs multa dei dona p̄cedit. ⁊ hoc p̄uenire vel p̄cedere ip̄as est quantū ad maiores effectū grē. vñ dicit aug. ad Bonifaciū. Grā meret̄ augeri vt aucta meret̄ ⁊ p̄fici volūtatē ⁊ comitātē t̄. Un̄ cū aliquis hēat grām ⁊ postea opat̄ p̄ illā meret̄ vt augeat illa gratia quantū ad maiore effectū: quēsq̄ p̄ueniat in gloria. Per hoc p̄ solutio ad illō q̄d obr̄ per aug. q̄ cogitatio bona p̄uenit grām credēdi que ē p̄ma grā seu p̄ueniēs. d̄r q̄ non p̄cedit ip̄am sicut cā grē s̄ sicut dispositio habitās ad recipiēdū grām. Patet etiā solutio ad aliud q̄d obr̄ q̄ si homo facit q̄d in se est de⁹ dat ei grām: q̄a facere q̄d in se est nō p̄uenit grāz meritoze s̄ dispositiue. Et sic patet solutio ad omnia obiecta.

Consequenter queri

tur de assignatione diuisionis p̄ tria membra Ad q̄d sic. Ad s̄tutē ⁊ p̄fectionē s̄tutis requirunt̄ tria. s̄. scire. velle. ⁊ imutabil̄ operari. Si q̄ quicqd est attributū s̄tuti p̄t attribui grē que est causa s̄tutis. q̄ ad grām p̄tinet ordi-

nare ad reſtitudinē sciēdi. ⁊ hoc p̄ scire. ⁊ ad reſtitudinē volēdi per velle. ⁊ ad reſtitudinē opandi p̄ operari. quia hec tria occurunt ad s̄tutē scire bonū. velle bonum. opari bonū. q̄ s̄ hoc requirit̄ grā fm̄ tres vias. s̄. faciens cognoscere vel scire bonū. grā faciens velle bonū. ⁊ grā faciens opari bonū. Item Ber. de grā ⁊ li. ar. Ipsa grā imittendo bonā cogitationē nos p̄uenit. imutādo malā volūtatē nos per cōsensum deo iūgit. ministrādo cōsensui facultatē intern⁹ opifex inotescit. Ex quo relinquit̄ q̄ ē grā faciens bonū cogitare ⁊ grā faciens bonū velle. ⁊ grā faciens bonū operari. q̄ diuisibilis est per tres vias. Ad oppositū. Habem⁹ grām sufficienter diuisam p̄ duas vias. p̄ grām p̄ueniēte ⁊ s̄sequēte Operante ⁊ cooperante. q̄ superfluit tertia via. Item z. senten. vi. zc. Distinguit magister grām in p̄ueniēte adiunāte ⁊ s̄sequēte. Sed obr̄ dicit aug. in ench. p̄cedit bona volūtas hoīs multa dei dona s̄ nō oīa. Que aut̄ n̄ p̄cedit ipsa in eis est: ⁊ ipsa inuat Ex hoc arguit̄. potius q̄ bona volūtas inuat grām q̄ grā bonā volūtatē. q̄ grā adiunāte nulla ē. Consequēter est q̄ de assignatiōe istaz viaz grē qual̄ se habēt. Bernard⁹ enī postq̄ distinxit tres vias grē. imittentiā bone cogitationis: ⁊ imutantiā male volūtatē: ⁊ ministrantiā facultatis seu potestatis opandi Postmodū ip̄e assignat̄ has vias inter istas grās dicens. Primū utiq̄ est ī quo nos nihil facim⁹. 2⁹ q̄o facit nobiscū. 3⁹ q̄o p̄ nos facit ⁊ ex h̄ occludit aliā viā. Primū quidē ī quo nihil facimus nec vltimū: s̄ solū mediū nobis reputat̄ ī meritū. Tertiam viā assignat dicens. Valet utiq̄ ad meritum intentio. ad exemplū actio. utriq̄ q̄o p̄cedit cogitatio. Obicit̄ q̄ p̄mo sup̄ hoc q̄ dicit̄ q̄ p̄mū fac̄ sine nobis. s̄. imittentiā bone volūtatē. quia sicut ī potestare li. ar. est velle ita ⁊ cogitare: q̄a cogitare rōnis ē. Libez aut̄ arbitriū ē facultas volūtatē ⁊ rōnis. q̄ in volūtatē ei⁹ cogitare vel non cogitare bonū. Nō p̄t igit̄ imitti ei bona cogitatio sine suo cōsensu. Cum igit̄ cooperari dicat̄ li. ar. grē dam cōsentit. q̄ imittentiā bone cogitatis cooperat̄ libez ar. ipsi grē. q̄ non dicit̄ vey diuidendo seu dicēdo q̄ p̄mū facit sine nobis. Silf̄ obr̄ super h̄ q̄d dicit̄ q̄ p̄mū nec vltimū s̄ solū mediū reputatur in meritū. Vult̄ q̄ dicē q̄ p̄mū. s̄. cogitare bonū non reputat̄ ad meritū. S; cōtra est q̄a in omni actōe meremur q̄ ē mouente caritate

7 libero.ar. Si igitur ex caritate mouet multoties arbitrium ad cogitandum bonum. ergo cogitare bonum debet ei reputari ad meritum. Similiter obiter de hoc quod dicitur quod tertium. scilicet actio boni non reputatur in meritum. Ex quo videtur quod actio exterior non mereatur. Sed contra. Actio boni exterior procedit ex libero arbitrio et caritate. Sed in omni tali est mereri. igitur in tertio quod est actio boni est mereri. et ita falsum dicitur. Sed videtur quod cum gratia sit perfectio potestatis que est in libero.ar. secundum actum ipsius liberi.ar. erit assignare diuersas gratias. Ad liberum autem arbitrium pertinet cogitare. contra velle postmodum exequi seu operari. Secundum Bernardum igitur assignat triplicem diuersam gratiam. Prima est similitudina bone cogitationis. 2^a imitativa male uoluntatis. 3^a ministrativa facultatis ad exequendum seu ad operandum bonum. Unde dicit Bernardus in libro de gratia et libero.ar. Tria hec gratia operatur: seu deus operatur per gratiam in nobis. scilicet cogitare bonum. velle bonum. exequi bonum nisi proficeretur. Ad illud quod primo obiter contrarium quod supponit diuisio gratie per tres diuersas: cum sufficienter sit diuisa per duas diuersas. videlicet quod reducibilis est ad illam que est per duas diuersas. Gratia enim preueniens excitativa dicitur ad cogitandum bonum: et ita prima gratia imitativa bone cogitationis comparatur preueniens sibi gratia preueniente. alie vero due diuersas. imitativa male uoluntatis et ministrativa facultatis: iste comprehendunt sibi gratia subsequente: quia gratia subsequens dicitur ad duplicem actum. scilicet ad actum interiore quod est velle. scilicet in affectu: et ad actum exteriorum in effectu. Ad 2^{am} videtur quod gratia dicitur innare liberum arbitrium. quia impossibile est quod liberum arbitrium eleuetur in debitum velle. scilicet in velle bonum et meritorium per prout suam nisi adiuuetur a gratia. et 3^a dicitur gratia adiuuans. Similiter gratia adiuuat per liberum arbitrium. quia gratia non operatur nisi est consensus vel assensus liberi.ar. et ideo dicitur liberum arbitrium adiuuare gratiam: dicitur assistit ipsi gratie. et secundum Bernardum dicitur sententia. 26. Congruenter dicitur quod bona uoluntas innat gratiam: qua preuenit: dicitur assistit ad effectum bonum. Ad aliud videtur quod cogitatio boni est duplex. Uno modo dicitur cogitatio boni per excitatio libero.ar. ad cogitandum bonum seu consequatur effectum seu non. Alio modo dicitur cogitatio boni actus ille quod consequatur excitationem: dicitur ratio excitativa considerat bonum. Unde cogitare primo modo est actus excitandi ad velle bonum. Cogitare 2° modo est cogitare bonum. secundum primum modum nihil facimus in cogitatione boni. quod enim cogitatio boni excitet uoluntatem ad bonum: hoc a nobis non est a gratia. Et 3° Bernardus loquitur Bernardus. et uult dicitur quod ipsa gratia est primum excitans libero.ar. seu libero.ar. moueat seu non ad cogitandum de bono. et hec est illa pulsatio

de qua dicitur apud. 3. Ego sto ad hostium et pulso. et ita quantum ad illum modum nihil facit uoluntas quantum tamen ad 2° modum operatur aliquid uoluntas seu libero.ar. et exemplum est. Sic enim in excitatione qua excitatur oculi? per lumen ad uidentium nihil facit oculus. sed facit in ipso aspectu quo uidet mediante lumine. Similiter in excitatione illa nihil facimus: tamen in consideratione aliquid facimus. scilicet in motu rationis ad cogitandum bonum. unde preueniens imaginem boni est gratia. et 3° sine nobis. sed 2° nobiscum est et facit meritum. Ad aliud videtur quod est contra illud quod dicitur quod primum non reputatur in meritum. videtur quod sicut uoluntas tota pugne attribuit regi: et non militibus: per ipsos exerceat. et hoc est quia ipse rex est imperator bellum. et ideo penes ipsum dicitur residere uoluntas. Secundario tamen tribuenda est militibus. Similiter videtur quod uoluntas est impans actui suo: qui est uelle. Impat etiam aliis actibus. scilicet cogitationi de bono et executioni. quia si uolo cogitabo bonum. Si non uolo non cogitabo. similiter si uolo faciam et non faciam bonum. unde isti actus subiecti sunt ipsi uoluntati: quia est impans eis. et ideo principaliter meritum: residere uero penes ipsam uoluntatem. est tamen aliorum actuum secundario. Cum igitur dicit Bernardus quod solum medium. scilicet uoluntas boni reputatur ad meritum: et non primum neque tertium. loquitur 3° principalitatem. unde non excludit quod nullo modo reputatur ad meritum. sed secundum principalitatem. quasi dicat quod alia sine uoluntate non sunt meritoria. sed uoluntas sine ipsis bonis est meritoria. unde nec liberum arbitrium ad cogitandum nec actus exterior semper reputatur ad meritum: sed uoluntas semper. Unde dicit quod plerumque extorquet ipsam actionem timor inutilis: aut simulatio damnabilis. Ad aliud quod obiter de intentione quod non ualet ad meritum quia est in ratione seu cogitatione: circa quam non residet meritum. videtur quod intentione dicitur dupliciter: quia intentio dicitur respectu finis. scilicet tendere in finem sibi est dupliciter. uel per considerationem ipsius finis. uel per motum et inclinationem in finem. Primum est ratione. 2° uoluntatis. unde ratio est quasi doctor. uoluntas est quasi executor rationis. Per rationem finem considero tamen: seu inclino: seu non. Per uoluntatem autem inclino et tendo in omnibus operibus meis in ipsum finem. et ideo ualet ad meritum ista tendentia in finem uel interiore. et de hac loquitur Bernardus. Obiectio autem procedit de prima que solum est per considerationem finis: circa quam non est meritum.

Consequenter queri

tur de diuersa gratia quantum ad statum an peccator post peccatum. an incarnationem. per incarnationem in statu puuli et adulti. Queritur igitur utrum sit ei de

rōnis grā in hoīe ante peccatū et p^o peccatū et videt q^o non: q^o in hoīe ante peccatū fuit grā informās sic i adā. In hoīe aut p^o peccatū fuit grā reformās. S; nō est eiusdē rōnis informare et reformare. Erā igit non est eiusdē rōnis in hoīe ante peccatū et post. Itē in adam ante peccatū fuit grā sine sacro. et i hominib^o post peccatū est grā sacramentalis. S; non est eiusdē rōnis grā cū sacramento et g^otia sine sacro. Itē grā sine sacro ante peccatū se h^o ad aīam velut medicina cōseruatīa sanitat. Erā sacralis post peccatū se h^o ad animā velut medicina curatiua morbi. Sed non est eiusdē rōnis medicina cōseruatīa sanitatis et curatiua morbi. g^o nec grā ante peccatū et post peccatū est eiusdē rōnis. Ad oppositū Non est differentia rōnis lux expellēs tenebras et pficiēs et illians aerē. S; grā ante peccatū est velut lux pficiēs aīam: sicut lux pficit aerē Erā post peccatū est sic lux expellēs tenebras peccati. Non est g^o differens rō grē ante p^o et post. Itē non facit vīam in calore fm rōnē qd expellit frigidū et qd informat n̄ frigidū: sicut lignū. g^o silf grā non differt fm rōnē: fm q^o expellit peccatū: et fm q^o informat aī peccatū. So. dō. q^o nō differt fm rōnē cēntialē grā aī peccatū et post peccatū: s; solū s; rōnē accidētālē. vnde sicut eadem medicina p cēntiā est pncipiū sanitat et curationis: differēs tñ fm accidētālē rōnē q^o ad sanitatē se h^o p se. ad curationē p accōs: hoc est si inueniat morbū in corpore. Ita eadē ē grā fm rōnē: essentia que ē pncipiū sanitat in aīa p se. et curationis morbi peccati p accōs: hoc est si inueniat peccatū in aīa. Ad p^o dō. q^o eadē est grā informans et reformās p cēntiā: s; alio modo se h^o s. q^o aīa ante peccatū fuit informis et i potētia ad formā negatiue: quia nō hēbat formam. Informata aut fuit p grām. Et ppter h^o dō grā ante peccatū grā informās. aīa aut p^o peccatū fuit informis p^oatiue: et i potētia ad formā p^oatiue. i. cū cōtraria dispositōe. s. p^oo. quia hēbat deformitatē ppter p^oo. Erā autē adueniēs ei expellit illā formā cōtrariā facientem aīam deformē: et introducit se i aīa. et iō post peccatū dō reformās. q^o g^o grā dicat informās et reformās aī peccatū et post peccatū. S; non est ex parte sui: s; ex parte suscipiēt: i quo si inueniat p^oo dō reformās. si tō n̄ inueniat dō informās. Ad aliud dō. q^o in medicina facit dīam cēntialē curatiuū egritudinis: et cōseruatīa sanitatis: hoc ē ex impfctōe me

dicine: imo ex pfectōe medicine esset q^o ipsa eadē curaret et cōseruaret. vñ hāc medicina; ponerēt medici pfectā: que curaret morbus et cōseruaret sanitatē. aliā tō que tñ curat: vel tñ cōseruat non ponit eē pfectā. Quia g^o grā se h^o vt medicina pfecta i aīa. ideo de ei^o pfectōe est et q^o curet si inueniat quid curādū in aīa. et q^o cōseruet aīam in sanitatē. g^o grā sacramentalis et grā sine sacro nō differt fm illō qd daf: quia vtrōq^o daf grā eadē p cēntiā s; differt quātū ad illud p qd daf.

Consequenter queri

tur an aī incarnationē et p^o incarnationē differat grā p cēntiā. et oñdit q^o sic. Dio^o. Omne datū optimū descēdēs a patre luminū reduc nos p h^o ad cōgregātis patris vnitatē. Si g^o grā aī incarnationē non hūit prātē ad h^o vt reducēt ad patris vnitatē. S; p^o incarnationē hūit. s. p xpm passum. g^o alterius est ante incarnationē et post. Itē ante incarnationē non potuit nobis grā p^ostare vitā eternā. s; p^o incarnationē potuit. g^o alia ē p^o incarnationē et dignior q^o ante. q^o ante non fecit dignū visionē et cōtēplatiōe dei eterna sic post. Ad oppositū. Nō erat alteri^o rōnis fides ante incarnationē et post. silf nec caritas. g^o eadē rōe nec grā: cum non sit sine ipsa. So. Concedē dū est q^o non est alia grā ante incarnationē et post. tñ aliqd efficit grā post incarnationem qd non ante. s; hoc non ē ex diuersitate que sit in grā: s; ex adiunctō. quia aliud adiungit grē post incarnationē: et tute cui^o facit dignū visionē eterna: qd ei non adiungebat ante incarnationē. imo ante incarnationē adiungebat aliqd ei qd erat impediēs p^octā visionē: qd remotum est tute incarnationis et passionis xpi. quia ante incarnationē erat reat^o culpe originalis. et erat grā cū reatu illo originali: q^o reatus excludebat a visione eterna: nec poterat solui reat^o ille nisi p passionē xpi dei hominis. Unde est q^o q^ois eēt grā ibi q^o facēt de se dignū vita eterna: non tñ hoc poterat efficere in actu: q^o impediēbat p reatū originalē. s; p^o incarnationē et passionē xpi hūit grā secū meritū passionis: p quā fuit solo illi^o reat^o. Unde est q^o potuit post incarnationē et passionē nos efficere dignos actu visionē eterna. qd ante nō poterat. et fm hoc p; rōsio.

Consequenter queri

tur vtrū gratia sit eiusdē rōnis in adulto et

parulo. et non dicitur quod non. quia gratia datur in nullo ad informandam animam. in adulto datur gratia ad operandum. unde gratia in parulo datur ad bene esse. in adulto ad bene operari. Si ergo non est eiusdem rationis bene esse et bene operari. ergo nec gratia erit eiusdem rationis in adultis et parulis. Item in parulo datur gratia cum sacramento. adulto vero datur gratia sine sacramento. Sed gratia sacramentalis est similitudo anime ad christum deum. gratia sine sacramento est similitudo anime ad christum deum et supponitur hoc verum quia sacramentalis assimilatur nos ad christum passum. Sed similitudo per essentiam differt a similitudine cum eadem respectu est dicitur iste similitudines: differunt per essentiam. scilicet deus et homo humanitas et deitas. ergo gratia sacramentalis per essentiam differt a gratia sine sacramento. ergo non est gratia eiusdem rationis in parulis et adultis: sed differens ratione essentiali. Ad oppositum. Gratia que est in parulo manet in adulto. Ponatur quod ipse non cadat per peccatum. ergo eadem est gratia in utroque. Sed parulum faciebat bene esse. ergo et adultum. Cum ergo maius sit esse operari et bene esse operari. gratia que facit bene esse facit bene operari. Item sic differt per se habibile: ita deus differre per se habibile. Sed per se habibile a gratia in adulto et parulo non est alterius rationis. ergo gratia non est alterius rationis in adulto et parulo. Ad idem per: quia per se habibile a gratia in adulto et parulo est pars rationalis. sed hoc non differt per se ratione in adulto et parulo: sed in parulo sit impotentia operandi et non in actu secundum partem rationalem. Sed. unde quod gratia in adulto et parulo non differt secundum essentiam: quoniam ipsa operatur aliquid in adulto: quod non operatur in parulo. hoc enim non est propter diversitatem que sit in gratia: sed ex parte suscipientis. quia in parulo est ratio ligata quantum ad usum. et arbitrium voluntatis ligatum. In adulto vero expeditum est: sed gratia operatur in recipiente per capacitatem ipsius recipientis. Quia ergo parulum est tamen capabilis informationis. adultum autem est capabilis informationis et operationis: propter hoc gratia solum est in parulo ad informationem. in adulto autem ad informationem et ultra ad operationem. Ad primum ergo possumus dicere quod gratia secundum se est ipsa que facit bene esse. gratia autem secundum quod est virtute ipsa est que facit bene operari. unde sic non est alterius essentialis gratia secundum se et gratia in virtute: licet alio modo sit. ita non est alia gratia in parulo et in adulto. sicut lumen secundum se et lumen in radio non est alterius essentialis: sed sit alio modo se habens: quia secundum se informat aere in indistincte. in radio informat distincte: ut dicitur ad hanc partem vel aliam. Ad aliud ob. quod gratia post peccatum assimilatur deo homini: quod per in fide quia nunquam datur alicui gratia post peccatum seu ante

incarnationem seu post: nisi ratione fidei dei homini et hoc est quia nullus post peccatum potuit esse gratus deo sine fide dei hominis. Sed fides dei hominis est duplex. scilicet propria et aliena. Parulo datur gratia sine fide dei hominis propria. sed non sine aliena. scilicet fide ecclesie: ut sicut peccatum ab alio habuit. ita et gratiam per fidem alienam. Adulto autem non datur gratia sine fide propria dei hominis: seu ante incarnationem seu post assimilatur deo homini. Et quod obicitur gratia assimilans deo: et gratia assimilans homini differt essentialiter sicut deitas et humanitas inter se: dum est. Nam gratia de intentione sua est assimilare deitati. et eo quod assimilatur humanitati christi: que est maxime assimilata deitati. et deiformis assimilatur deitati. Quicquid enim assimilatur rei que simillima est deo: assimilatur deo. maxime si assimilatur ei in quantum deo similis est.

Meritur consequenter

de subiecto gratie. Circa quod erit modus inquisitionis duplex. Primum queret quomodo hoc fieri in subiecto. et quomodo sit in subiecto. Quomodo autem habet fieri querit modus susceptionis. ad quod terminandum queret de illis in quibus est liberum et ligatum.

An paruli sint susceptibiles gratie. An adulti dormientes vel alienati sint susceptibiles gratie.

Ad primum Ber. de gratia et li. ar. de auctoritate salutis est liberum et capax: nec vane valet eam nisi deus: nec capax nisi liberum et ar. Si ergo in parulis non est liberum et ar. secundum actum: relinquitur quod paruli non sint capaces gratie. Item si dicatur quod in parulis est liberum et ar. per potentiam. et hoc sufficit ad susceptionem gratie in contrarium obicitur. quia Ber. ibidem dicit per. Tam absque consensu esse non potest recipiens quod absque gratia dantis. Sed impossibile est quod deus absque consensu recipiens. Cum ergo in parulis non sit potentia consentiendi: per quod nec potentia suscipiendi gratiam.

Item sicut dicit aug. in li. retractionum. Non miseret deus nisi voluntas precesserit. Sed dei miseratio est sue gratie donatio. ergo non dat gratiam nisi precedat voluntas. Cum ergo in parulis non possit esse habere voluntas. nec ipsi possunt esse receptibiles gratie. Contra. Sicut. 17. Dixit dominus ad abraam Circumcides ex vobis omne masculinum. et circumcides carnem preputii vestri ut sit signum federis inter me et vos. Infans octo diebus circumcides in vobis. Erat igitur circumcisio signum federis. id est reconciliationis ad deum. sed illud erat et signum. ergo et erat reconciliatio ad deum et in parulis et in aliis per sacramentum circumcisionis. ergo et habebat paruli

grāz dē p circūcisionē. Si q̄ sit āplior largitio grē dei tpe grē post passionē q̄ ante. f. tempe legis; q̄ paruali saluānt 7 suscipiūt grām p sacm̄ baptisim̄. Itē. c. ad ro. Ubi abūda uit delictū supabundauit 7 grā. 7 sicut reḡ uit peccatū in mortē ita 7 grā regnet p iusticiā in uitā eternā p ih̄m xp̄m. S; peccatū reḡ nit in mortē vsq; ad mortē xp̄i in parualis 7 adultis. q̄ grā que est p ih̄m xp̄m attinget nō solū adultos; s; 7 puulos. Itē. c. ad ro. Non sicut delictū ita 7 donū; q̄ grā unū hoīs ih̄u xp̄i in plures abūda uit. Si q̄ grā ih̄u xp̄i in plures abūda uit q̄ peccatū originale. 7 p̄m̄ originale inficit paruulos 7 attingit. q̄ 7 grā ih̄u xp̄i attingit paruulos. Itē. i. cor. i. c. Si ē in adā omnes moriūt. ita in xp̄o omnes uiuificabūt. Si q̄ in adam omnes moriūt nō solū adulti s; 7 puuli. q̄ in xp̄o nō solū uiuificabūt adulti s; 7 paruuli. S; duplex est iniusticia vna quā homo sibi facit. alia que homini fit. Iniusticia p̄ma ē culpa actualis: quā sibi facit homo p sui libez arbitriū. Iniusticia 2^a ē culpa originalis que obrabit ex culpa adē: 7 nō ex li. ar. paruuli. Sicut cū iustificatio nihil aliud sit q̄ redit^o de iniusticia ad iusticiā: erit iustificatio duplex. vna ad quam homo facit. alia ad quā homo nō facit. sicut iniusticia nō obrabit ex aliquo q̄ paruul^o faciat. ita nec in iustificatione requirit^o consensu ei^o: s; fit i paruulo p exhibitionē sacri baptismat. Iniusticia autē que est in adulto nō solū est illa que ei fit ex culpa originali: s; etiā illā quā sibi facit ex culpa actuali. 7 ppter h̄ necessario requirit^o adultus ad iustificationē suā aliquid faciat: 7 iō nō requirit^o consensu ei^o in actu. 7 sic p; q̄ in paruulis ē potētia ad suscipiēdū grāz; etiam in actu nō consentiāt. Ad p̄mā in contrariū dō. q̄ libez ar. accipit aliq̄ in potentia: aliq̄ in actu. dicēdum q̄ nulla res que non h̄ potētia arbitriū est susceptiua grē: quia illa sola h̄ potētia liberi. ar. p̄rie. s; dico q̄ non requirit^o act^o li. ar. semp ad susceptionē grē: 7 maxime i iustificatione paruuloz; s; solū sufficit ibi potētia li. ar. Ad aliud q̄ obr̄ in contrariū dō. q̄ est consensu in potētia: 7 in habitu: 7 in actu. Consensu i potētia est in paruulo. consensu i habitu ē in adulto dormiēte: q̄ firmo pposito dū uigilaret consensit: ut ouertē ad deū: 7 petiit grām. consensu in actu est ut in uigilante q̄ h̄ ppositū firmū ut ad deū cōuertat. Si q̄ ḡnāliter intelligat auctoritas illa d; intelligi fin q̄ consensu ḡnāl^o d̄ istis trib^o modis. vel

dō q̄ illa auctoritas scilicet de adultis. vñ dicit grē operanti salatē cooperari d̄ liberū ar. ou; consentit. s; li. ar. non cooperat nisi in adulto: cū i eo solo sit usus liberi ar. 7 ppter hoc intelligit^o d̄ adulto. Et p hoc patz solutio ad aliud aug. 7 distinguendū ut p̄us.

Consequenter queri

tur de adulto utrū adultus dormiēs vel furiosus seu amens possit recipere grām. Ad q̄ sic d̄. s; 3. q̄ sapientia ifusa ē Salomoni dormienti. S; sapia ē donū a deo sicut grā. Si q̄ sapia pōt ifundi hoī dormiēti. q̄ 7 grā. Itē uidemus p auctoritates scripture q̄ i somnis erant reuelationes p̄phetaz. vñ. iz. Numeri h̄. Si q̄ inter vos est p̄pha in uisione appa rebo ei vel p somnū loquar ad illū. S; sua locutio nihil aliud ē q̄ reuelatio ueritat. ergo in somnis fiunt reuelationes ueritat^o 7 secretorū dei. Itē. Job. 33. In somno tunc aperuit domin^o aures uiroz. In somno i q̄ sit reuelationes. Iuxta has auctoritates sic obr̄. Sicut se h̄ aīa in cognitione ueritat^o ordinata ē ad amorē bonitat. Si q̄ in somno potest ei infundi cognitio ueritat. q̄ 7 ei in somno pōt ifundi dilectio bonitat. S; amor bonitatis est grā. q̄ hoī dormiēti pōt ifundi grā. Itē titulo de baptisimo 7 effectu baptismi h̄ q̄ grā sacramentalis infundit^o dormiēti. S; grā sacramentalis est grā. Itē in illa decretali arguit Innocentius papa hoc modo. De filiis^o est iudiciū simile. S; similit^o se h̄ quātū ad immobilitatem 7 ligationē arbitriū dormiēs 7 paruul^o. Si q̄ paruul^o non impedit^o ppter ligationē arbitriū qn recipiat grām. q̄ nec dormiēs. Itē q̄ forte dicit aliq̄ q̄ nō est sile. quia in paruulo solum dimittēdū ē originale peccatū: quia nihil h̄t de actuali. in adulto nō solū dimittēdum originale est: s; etiā actualē: ad cui^o dimissionem requirit^o consensu in actu: h̄ non requirit^o ad dimissionē solū originalis 7 ita cum i dormiente non sit consensu in actu non potest suscipere grāz ad dimissionē culpe. S; tūc obr̄ contra hoc. quoniā h̄ differat dormiēs 7 paruul^o quantū ad actualē peccatū: non tū differunt quantū ad originale. quia uterq; h̄ originale. si q̄ in paruulo potest dimitti originale sine ei^o consensu p susceptionē grē baptismat q̄ 7 in adulto potest dimitti peccatū originale sine ei^o consensu. Itē aīa duplicē h̄ ordinē: unū ad suū superi^o. f. deū. alium ad inferius. f. ad corpus suū. quod mouet 7 regit

Si igitur infusio gratie in anima est quantum ad ordinem; quod habet ad suum superius, scilicet deum; et non quantum ad inferius; cum ille ordo maneat in anima dormientis: videtur quod dormiens possit recipere gratiam sicut et vigilans. Item potentia rationalis que absoluta est et abstracta ab omni materia habet absolutam libertatem: et est propria sui actus. Nulla igitur dispositio que sit facta in materia ligabit suam libertatem, sicut in somno non ligatur suum arbitrium, sed est arbitrio libera, sicut potest per suum arbitrium consentire ad susceptionem gratie. Est igitur gratie susceptiva anima in dormiente sicut in vigilante. Item fantasia que est vis sensibilis et inferior quam rationalis: est libera, non immobilis in somno, sed tunc est tunc et fortius operatur et melius percipit eius operatio. Cum igitur fantasia sit et rationalis in qua est liberum arbitrium, quod fantasia igitur ipsa non amittit suam operationem in somno, sicut poterit consentire et recipere gratiam in somno.

Item sicut appetit sensibilis movetur ex specie boni sensibilis delectabilis in dormiendo, ita appetit rationalis potest moveri ex specie boni intelligibilis in dormiendo, sed hec est dispositio ad susceptionem gratiam, sicut dormientes habent potentiam dispositam ad susceptionem gratiam. Item aliquando est in somno quod non sit plene resolutio vaporum vel fumositatum descendentiu a cerebro: nec sit plena resolutio sensuum, unde tunc surgunt dormientes et faciunt opera vigilantiu. Ponatur igitur quod aliquis in tali statu surgat et det elam: et huiusmodi plus desiderium vadi firmum et fervens. Constat quod actus vel motus ille habet ortum ex bona radice, sicut fructus bonus est, sicut merito. Ad oppositum. Ver. Laz. absque sensu esse non potest recipienti quod absque gratia dantis: et loquitur de dono gratie a deo. Si igitur non est consensus in dormiente, non potest esse in eo susceptio gratie. Sed, dicitur quod est dispositio que impeditur anime ad susceptionem gratie: ad quam anima nihil operatur actu nec habitu, et hec est in parvulo baptizato. Est alia dispositio ad gratiam que impeditur anime: ad quam nihil operatur anima sine actu: sed sine habitu: sicut in adulto dormiente: qui plus profecerat in firmo proposito baptizandi: si illis talibus impeditur character baptismi: sunt dispositi ad gratiam ipsius cooperantibus sine habitu. Est etiam dispositio ad gratiam ad quam cooperatur anima sine actu: sic est in adulto vigilante: cui impeditur character sine actu.

Item notandum quod gratia aliquando infunditur ex virtute sacri, aliquando sine sacro. Dicendum igitur quod gratia sacramentalis in baptismo non infunditur nisi sine illa distinctione nec character baptismalis impeditur. Gratia autem que datur sine sacro nunquam infunditur sine actu sensu, et ita potest quod ipsi dormienti

non infunditur gratia nisi per sacramentum, et hec etiam ei non infunditur nisi fuerit habitus: quo velit suscipere gratiam, id est nisi cooperetur sine habitu. Sicut dicitur de boie furioso. Ad primum dicitur quod et appropinquat potest cogi per rationationem ut assentiat deo, sicut si aliquis tradideret alicui civitati per virtutem alicuius rationationis: posset cogi ratio eius vellet nollet ad hoc quod assentiret illi deo, sed non est sic de vi motiva que est receptiva boni, illa enim nunquam potest cogi ad bonum, imo si vult appetit bonum, si non vult non appetit. Ex parte igitur virtutis motive est libertas absoluta: ita quod nihil sit in ea sine suo consensu, ex quo non potest cogi. Ex parte autem virtutis apprehensive non est ita: quia aliquid potest in ea fieri sine suo consensu: quia potest cogi ad velle sicut dicitur est, et ideo scia potest impingi anime sine consensu ipsius in dormiendo, anime tamen non potest impingi gratia sine eius consensu, et intelligendum est de gratia que infunditur sine sacramento et ideo dormiens non est susceptivus talis gratie. Per hoc patet solo de revelationibus, quia in revelatione non est aliud quam impressio forme veri in vi apprehensiva, non est autem ipsa: necesse ad hoc cooperari sicut visum est. Ad aliud quod obicitur de decretali dicitur quod est gratia cum sacramento et sine sacramento. Gratia igitur sine sacramento non potest infundi dormienti sicut per. Gratia autem que est cum sacramento potest: sed hoc cum distinctione posita: quia oportet quod habeat consensum in habitu, et hoc potest per hoc quod in illa decretali dicitur de baptismo et effectu baptismi maiores etc. ponit Innocentius, talem distinctionem, dormientes autem et amentes si plusquam amentia incurrant vel dormiant in obediencia preterita: quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare: si fuerit sic immeriti characterem non suscipiunt sacramenti. Secundo autem si prius cathecumini extiterint et habuerint propositum baptizandi. Unde tales in necessitatis articulo consuevit ecclesia baptizare. Et sic per hoc patet distinctio predicta: quod etiam necesse est quod dormientes habeant consensum in habitu ad hoc quod recipiant gratiam per sacramentum. Ad aliud rursus Innocentius in eadem decretali et ostendit quare non potest dimitti originale ipsi adulto eodem modo quo dimittitur parvulo, et ponit duplicem rationem ad hoc dicens. Dominus qui totum hominem saluum fecit in sabbato opus imperfectum non novit, et ideo peccata non pro parte sed pro toto dimittit. Cum igitur in adulto sit peccatum originale et actuale: constat quod unum non dimittitur sine altero, sed actuale contrahitur cum sensu, sicut non debet ei dimitti sine consensu administri in habitu, sed sine hoc non potest dimitti

originale in adulto. et propter hoc non potest dimitti peccatum in adulto sine consensu. Item alia est ratio ad hoc. Pena originalis peccati est carceris visionis dei actualis hoc pena peccati est gehene perpetue cruciat. unde si primum dimittet alicui altero non dimisso: talis non caret visione dei propter originale dimissum: et cruciaretur in gehena perpetuo propter reatum criminis actualis. Sed hec tamquam impossibilia sese minime patiuntur: imo sibi mutuo aduersantur. et propter hoc non potest dimitti originale per baptismum adulto si dormiat sine consensu. paruulo tamen potest: quia in ipso non est alia culpa que contrahat eum consensu. Ad hoc quod obicitur quod ordo anime ad suum superius manet in somno. respondetur quod ordo anime est ut non proficiat secundum suam ultimam perfectionem sine suo consensu. hec autem ultima perfectio est ex forma bonitatis impressa ei. quia ex hac parte relinquitur homo in manu sui consilii. sicut beatus ecclesiastici. id est. secundum ordinem anime ad istam perfectionem relinquitur homo suo libero arbitrio. Unde dicit Dionysius. Quod nos non habemus vitam coactam sicut habent irrationalia. unde vita glorie vel gratie non datur nobis coacte. et propter hoc cum anima non possit cogi ad istam perfectionem que est ex forma boni per infusionem gratie non potest recipere gratiam: cum consensus anima non sit in dormiente. Ad aliud dixerunt quidam. quod sicut videmus quod clavis dupliciter est ligata. vno modo quia non est potestas ligandi vel soluendi propter idoneitatem potestatis. quia. scilicet non habet idoneitatem. et hoc modo ligatur in presbitero suspenso vel degradato. quia non habet idoneitatem ad hoc. Alio modo dicitur clavis in alio quo ligata non propter idoneitatem ipsius necessitatem nec potestatis sue. sed quia deficit ei materia. scilicet fidei quos liget vel soluat. et hoc modo ligata est clavis in monacho vel religioso. Similiter dicitur quod in somno libero arbitrio. secundum se non ligatur: sed quia non habet materiam in somno que ei subiecta sit. Quod ergo non habet executionem potestatis in somno: hoc non est quia deficit vel ligetur potentia libero arbitrio. sed hoc propter defectum materie. in vi autem sensibilis non est executio in somno propter defectum potentie quia ligatur. et propter defectum materie que ei non offertur. Uis ergo rationalis cuius est libero arbitrio. absoluta est a materia. et inde est libera. nec ligatur in somno sed seipsum ligatur quia non habet executionem in opere propter defectum mentis circa quam operatur. Alii dixerunt iuxta philosophum. Quod cum in anima sit vis que non dependet a corpore quantum est de se. scilicet libero arbitrio. et vis dependens a corpore. scilicet vis motiva occupabilis. irascibilis. et remuneratio

meriti: et est secundum animam et secundum corpus: necesse est quod opus meritorium fiat per vim anime secundum se et per vim ad corpus: et non solum per vnum. et ideo in opere meritorio impeditur libertas arbitrii: et vis ad corpus facit motum vel opus. et quia in dormiente ligatur vis ad corpus: propter hoc in dormiente non potest libertas arbitrii. habere consensum meritorium vel operatum in ad gratiam. Ideo distinxerunt sicut dicit Avicenna. Quedam est vis impans motum. et hec est vis imperans libero arbitrio. et quedam est faciens vel exequens motum. et hec est vis ad corpus hec autem immobilis in somno: quia est vis corporis seu ad corpus. Quia ergo cessat vis faciens motum. ideo cessat vis imperans motum. et ita cessat libertas arbitrii. sicut rex est impans et mouens et homines sunt exequentes. et si non esset qui obediret regi: rex cessaret a suo imperio. Similiter dico quod libero arbitrio. cessat in dormiente: quia cessat vis faciens motum. unde ligatum est non in se: sed in exequente. et ideo non potest recipere gratiam. Sed obicitur. quia libero arbitrio. de se elicit motum consensu sine aliqua cooperatione vis sensibilis. seu virtutis ordinata ad corpus. ergo quantum ad consensum non immobilis in somno. Item dicit anselmus. quod voluntas est in se ipsum mouens. ergo nulla erit causa sufficiens ad mouendum vel quiescendum vel quietandum ipsam. Respondeo quod duplex est motus. scilicet motus ab anima. et motus ad animam. In motu ad animam se habet anima in potentia passiva et receptiva solum. In motu ab anima se habet anima in potentia activa. Primum autem motus est in vi apprehensiva. quia recipit species rerum extra. a quibus incipit motus et terminatur ad animam. Et ideo vis apprehensiva est vis passiva solum et receptiva. et motus eius est ad animam. et inde est quod si sit impeditus extra fiet motus in ea ipsa nihil operante: cum non faciat vel incipiat motum sed mouetur a rebus extra et ideo in somno potest exercere suam operationem si sit agens extra nisi impeditus in ea forma. et 2° autem motus est in motiva. Nihilominus videtur melius respondetur. quod sicut in motu secundum egritudinem: ut in furia rapit tota anima ad vim morbi expellendam: sicut in quibusdam motibus ut in extasi per gratiam rapit tota anima ad videndum ea que super ipsam sunt. sicut fuit in raptu Pauli et prophetarum. sicut et in coitu vicinorum quod tota intentio anime fertur ad actum generationis et rapit. ita dicimus de libero arbitrio in somno: quod non potest immobilis quia ligetur in se nec vis in qua est. sed quia anima rationalis cuius est: totaliter fertur ad alium actum alterius vis in somno. sicut ad actum nutritiuum: quia vis nutritiva est que maxime operatur in somno. et ideo quia anima

rōnalis in somno non intēdit ut vraf li. ar. vñ imobilitari. et iō nō opaf nec suscipit grās in somno: cū oporteat ipm operari et cōsentire actū ad illud qd suscipit. Ad aliud qd obī de fantasia notandū qd cū sint vīres aīe qdas fm partē rōnalē. quedā fm irrōnalē. ex parte irrōnalis vegetabilis sensibilis. Ex parte rōnalis intellexō speculatiuus. appbēsiuus et motiuus. circa quālibet dōiam est accipe duplice vim. vnā que semp est cū suo actū. aliā que non semp. vbi grā. Ex parte vegetabilis e accipere vim vegetādi: que semp cōtinuat suum actū. s. vegetare in corpore. et vim augmētandi et gūandi: que non semp cōtinuant suum actū. Itē ex parte sensibilis e accipe vim appbēsiuā deforis. vt visuā. auditiuam et hī. que non semp cōtinuat suū actū et vim appbēsiuā interi: sicut fantasia: que semp cōtinuat suū actū: sine in somno sen in vigiliis. sicut dicit pbs. S; i somno tota ei intētio est interi. in vigilia vero diffundit ad appbēsiuas exteriores. vnde ppter hoc meli pcpim opationē ei in somno q in vigilia. c. signum est qd qñ claudim alios sensus in nigilia tūc opationē fantasie pcpim uelut lucē spēs sensibiles seruatas interi illustrātē. Itē ex pte appbēsiui itellectus e vis duplex. vis que semp e cum suo actū uelut lux. et sicut dicit pbus. se h; ad itelligibilia sicut lux ad colores. et dicit itellectus agēs: et vis que non semp est cū suo actū. s. educit de potētia i actū. et vñ itellectus possibilis. Itē sili modo ex parte motui itellectus e vis duplex. vis que semper e cū suo actū. ut quēadmodū itellectus agēs e cōtinue irradias sup aīam ad cognoscēdū itelligibilia vīrat. ita ex ista parte est vis radians et mouens ad appetibilia bonitatē semp remurmurans cōtrariis: quā dicim sinderesim. Prima vis que non semp e cū suo actū. nō enī est determinata ad unū actū: s. ad oppositos actus se h; finēlectiōne liberā: penes quam ponit li. ar. Patet igit rñsio qd nō e sili modus opatōis fantasie. et li. ar. et rōnis quantū ad vim que nō habet actū cōtinuū. Ad illud rō qd obīe persilitudinē appetitū sensibilis et appetitū rōnalis dō q appetitū sensibilis: sic dicit Jo. Dama. magis agit qd agat. et hoc e quia deducit et vbi a spē obiecta delectabilis. appetitū rōnalis magis ecōtrario agit qd agatur. et ideo qñ ad aliā opationē rapit aīe intentio uelut i furia et i somno qescit. et hoc mō dō ligari sic dicit est. Ad ultimū dō. qd quānis non sit pntis

negocii secundu; p dicitā ipostasi; q operatio illi; sic insurgit i somno p cedit ex tute est matua: que vis nō solū accipit spēs sensibiles s. intētiōes spēs sensibilū: sicut dicit Auid. ut delectabile trūtabile. bonū. malū. nocitiuū. fugitiuū. ex qua; intētiōnū pntatione fortissima in talib; mouet extimatina: et mouet ad hoc qd homo surgat et opet ligatis somno uirib; exteriorib; sensus et li. ar. rōis. unde qcgd faciat nō reputat ei ad meritu;: vñ demerit. i nec ad laudē ul vitupiu;. Ex his igit satis manifestū eē potest qualr grā h; fieri in sbecto.

p Ostea inquiren

dū e de grā quō sit in sbecto. Et qrunf duo. Primo an grā insit fm mains et min. hoc e an sit maior in uno qd in alio. 2. an fm mains et min. s. fm intētiōne et remissiōne: put vñ margarita albiōr eqno.

Ad primum

sic. Aug. ad Dardanū. De ubiq; tot e. Quō q in aliis ampli. in aliis min. S; de est in aīa p grām et in quol; hñte grām. q tot est in quol; hñte grām. et tot hñt a quol;. q tm h; un grās qd ali. Si q ip; hñte e eē grē. q tm h; un de grā q tu ali. Itē grā opaf ad oātē et ad recipiētē. S; dans nō se hēt fm mai. s. equaliter omnib;. s. nec recipiēs. q grā nō e maior in uno q in alio. ex quo non pōt dēterminari ei maiouitas: nisi fm dantē ul recipiētē. Adinor p; qd dans e simplex nō hñs quātitatē. s. ipse de. s. ex parte recipient est equalitas sicut ex parte dantis. quia homo in quātū imago est in potētia recipiēdi grām. Si q ipsa imago non est maior in uno q in alio. q nec recipiēs se habet fm mai et min. q ex utraq; pte e equalitas. Ad oppositū. Aug ad Dardanū. In quib; bitat de nō equali habitat. quia inde e illd q Helyse. 4. R. 2. pōpōscat ut in eo eēt duplex spiritus. i. in duplo qd in Helya. Si ergo illd erat possibile quod petebat: et petebat in se spū; duplicari. q i eo poterat spūs maior eē qd in Helya in duplo. q et grā in duplo. qd spūs ille grā e. Itē aug ad Bonifaciū. Erā meret augeri. Potest q eē maior in uno q in alio. So. dō. q mains et min nō dicit ita i formis spūalib; sic i formis corporalib;. quia in formis materialib; dicit fm quātitatē dimēsiuā. et rō hui; est: quia sūt forme materiales et pficientes materia. forme aut spūales imāles sunt. et inde est q maiouitas et minoritas non dēterminant in eis fm

ll;

quantitatē dimēsiuā, s̄ solū s̄ quantitatē virtutis. s̄m q̄ dicit aug. de quantitate aīe. Quāta n̄ d̄r quāta s̄m quantitatē dimēsiōis sicut lignū s̄ s̄m quantitatē virtutis. Itē d̄r q̄ grā p̄t dici maior trib̄ modis. s̄ maior virtute. et ex p̄sione. et inclinatione. et rō b̄ ē q̄ grā nihil aliud ē. q̄ similitudo dei in creatura rōnali que ē effect̄ dei. s̄ similitudo rōnalis creature ad deū potest eē vel q̄ sit ei ilis s̄m rōnē efficientis. et sic d̄r similitudo virtutis q̄ virtus vel potentia debet ei s̄m rōnē efficiētis. Aut est similitudo s̄m rōnē qua de' ē causa exēplaris seu formalis. et sic d̄r similitudo ex p̄sionis seu s̄m ex p̄sionem quō dicit esse similitudo inter sigillū et ceram in p̄ssam in sigillo. S̄m ip̄a dei sapia ē quasi sigillū: et ei' similitudo ex p̄sa ē in rōnali creatura. Aut ē similitudo s̄m rōnē qua de' ē cā finalis. et sic d̄r similitudo inclinationis vel ordinis. quia ex hoc q̄ rōnalis creatura ē p̄pter fine; qui est s̄ma bonitas. ex hoc inclinā ad illā tāq̄ ad finē. t̄n hanc inclinationem tollit peccatum. S̄m q̄ ē dei similitudo in creatura istis trib̄ modis. s̄m virtutē. et ex p̄sionē. et inclinationē. Maioritas q̄ grē aut ē virtutis respectu efficiētis. aut ex p̄sionis respectu cause exēplaris. aut inclinationis respectu cause finalis. Secūdu hoc maior fuit grā in xp̄o q̄ in aliis. et cōter maior ī beata v̄gine. et cōter ī aliis sanctis: quia hūerūt maiorē virtutē: et ad plura opabilia. quia xp̄s hūit maiorē: alii minores respectu illi'. beata Maria cōter maiorē respectu aliorū. et sic de aliis similitudinib'. et q̄tū ad hoc intelligit aug. q̄ Helise' petebat in se duplicari sp̄m Helie: ita q̄ maiorē hēret sp̄s q̄ Helias quātū ad maioritātē virtutis ad plā opabilia. petebat enī q̄ duplicaret virtus in ip̄o ad operādū plus ī duplo. et hoc faciebat propter incredulitatē populi. Ad p̄mā rōnē in cōtrariū d̄r. sicut dicit pl̄s ī li. de causis. p̄ma cā ī oīb' reb' ē s̄m dispositionē unā non t̄n omnes recipiūt ip̄as s̄m dispositiones unā seu rōnē unā: nec ei' opationē. quā q̄daz recipiūt ip̄as vel ei' opationē receptione corporali. q̄dā receptiōe sp̄iali itellectuali. et exēplū est in luce seu in radio solis. Radi' enim solis quātū est de se non attingit materiam liquefacibilem ut cerā. et materiā indurabilem: ut lutū. quātū est de se. eodē mō opaf ī ut q̄ s̄ non a parte recipiētū. vnde nō idem efficiēt in vna et in alia: quia non recipiūt ip̄m eodē modo. imo lutū recipit s̄m unā dispositionē et cera s̄m aliā. s̄m q̄ h̄nt diuersas naturas. et

propter hoc non efficiēt idem in vtroq̄ p̄ receptionē radii. Simil' d̄r q̄ de' quātū ē de se vno mō se h̄ ad omnes creaturas et equalit'. non t̄n vno modo nec equalit' ab omnib' recipit. Ad 2° d̄r. q̄ attēdēdo dātē nō ē vna quātū in ip̄o est. quia non plus se h̄ de se ad vnu q̄ ad aliud. S̄m attēdēdo recipiētē s̄m se nulla est vna in receptione: nec maioritas nec minoritas. q̄ ip̄m recipiēs equaliter se h̄ in omnib' ad recipiētū grām quātū ē de se. et hoc declarat p̄ exemplū in natura. Videmus enim q̄ sol quātū est de se s̄m se h̄ ad illuminādū omnes partes aeris. s̄m omnes ptes aeris quātū est de se s̄m se h̄nt ad recipiētū illuatiōez a sole. vnde vna quātū est de se: non magis se h̄nt ad hoc q̄ alia. s̄ attēdēdo opationē ptiū aeris ad solē: sic ē vna in illuminatione: quia partes aeris que sunt p̄p̄quiores soli plus recipiūt de illuatiōe a sole. et plus insunt sol in illis. Eodem modo intelligendū ē q̄ maioritas grē nō attēdit ex p̄tantis s̄m se nec recipiēt s̄m se. s̄ ex ordine et opatione unā ad alterū. quia aīa que p̄p̄ior est et p̄p̄inqui' ordinat deo est susceptiva maioris grē. et ideo xp̄s: qui p̄p̄inquis est: plus recipit. et cōter beata v̄go. et sic cōter de aliis sanctis s̄m ordinem diuine dispositionis et predestinationis.

Consequenter queri

tur vtz grā sit in s̄biedo s̄m intēsiōez et remissionē. put d̄r margarita albioz equo. hoc est querē vtz magis intēdat in uno q̄ ī altero. Ad quod sic. Aug. ad dardanū. In sanctis alii s̄nt sanctiores alii. s̄ vñ b̄ nisi h̄ndo abūdanti' inhabitatorē deū. Et dicit ibi q̄ habet inhabitatorē deū hoc non est nisi p̄ grām. q̄ in ḡbusdā sanctis magis est intēsa grā q̄ in aliis. S̄m q̄ recipiēt magis et min' in vno q̄ in alio.

Ad oppositū. Duplex est eē. s̄. p̄mū et 2°. et hoc ē esse nature et ordinis. s̄m eēntialia p̄mī eē nō recipiūt magis et min'. s̄ s̄m nec eēntialia secūdi eē recipiūt magis et min'. S̄; essentialia secūdi eē ē grā. q̄ grā non recipit magis et min'. Itē imago dei nō recipit in nobis magis et min': q̄ non est dicere q̄ ip̄a sit magis imago nūc q̄ in alio tpe: nec magis imago in vno hoīe q̄ in alio. q̄ p̄fectio imaginis non recipit magis et min'. S̄; grā ē p̄fectio imaginis. q̄ zc. So. d̄r q̄ cu; sit duplex grā. s̄. creata et icreata. increata nō recipit magis et min'. q̄ ip̄a ē s̄ba. Creata v̄o recipit magis

et minus: quia ipsa est accides. et magis et minus attenditur in natura per accessum ad gratiam increatam: nec est simile de primo esse et secundo. quia primum esse est de forma. unde esse primum esse ex hoc quod iam est actus. et ita habet complementum et terminatum est. et ideo non recipit magis et minus. Sed esse secundum esse respectu finis. hoc est in ordine ad finem et complementum. et propter hoc adhuc est in potentia et non in actu. Et accessus ad finem potest esse magis et minus in equaliter. et propter hoc secundum esse recipit magis et minus: secundum quod potentia magis et minus accedit ad finem et complementum: cum non sit completum nec terminatum.

Ad secundum ob id quod contingit imaginem dei et essentiam anime considerare quantum ad esse primum. Item contingit eam considerare non absolute sed in ordine ad finem. et sic consideratur ut potest tendere in finem. et hoc modo potest recipere magis et minus. et sicut gratia que est eius perfectio. et sic per quod gratia recipit magis et minus: quoniam per maiorem accessum et minorem ad finem seu ad gratiam increatam. unde augustinus in libro de potentia dei ad Dardanum ponit exemplum de magis et minus in positionibus et privationibus in peccato et gratia. quia in peccato de magis et minus per recessus a deo: qui recessus attenditur secundum dissimilitudinem et non secundum distantiam localem: quia peccatum est dissimilitudo dei. in gratia per accessum maiorem et minorem ad lumen vel ad divinam similitudinem. quia gratia est similitudo dei. unde non attenditur per accessum localem. et ponit exemplum. sicut oculi ceci tanto longius ab hac luce dicuntur: quanto fuerint ceciores etc.

Consequenter que

reditur est de causa gratie. De causa autem efficienti non est dubitatio per predicta. quoniam illa est deus. et que sit causa meritoria ex parte nostra: vel necessaria ex parte dei investigandum est. Queritur ergo primo generaliter an sit gratia causa meritoria ex parte nostra.

2° specialiter de prima gratia an cadat sub merito.

3° an facienti quod in se est necessario detur gratia a deo. 4° an non facienti quod in se est detur.

Ad primum sic. Ad primum bonum que sit gratia cadit sub merito. scilicet beatitudo eterna. Gratia ergo cum sit minus bonum cadit sub merito. et sic non est donum gratis datum.

Item aliquis potest mereri gratiam a rege terreno. ergo consilium est ratio ex parte ista qua homo habet gratiam a deo seu a rege celesti. ergo homo potest mereri gratiam regis celestis. Item solet dici per distinctionem quod non possumus mereri gratiam secundum se: gratia. sed possumus mereri augmentum gratie secundum quod dicitur augustinus ad bonifacium. Gratia meretur augeri ut antea

mereatur et perfici. Sed tunc obicitur. Possumus mereri augmentum gratie. Sed augmentum gratie est gratia quia est gratis datum. ergo possumus mereri gratiam. Ad oppositum. Augustinus ad Bonifacium. Cum fides impetrat iustificationem: non gratiam dei precedit aliquid meriti humani etc. Si ergo aliquid meriti non precedit gratiam. ergo gratia non cadit sub merito. Item si gratia cadit sub merito. omne autem meritum est a gratia. ergo gratia est a gratia. ergo idem est a se. quod nihil est videtur. ergo gratia non cadit sub merito. Item omne meritum determinatur per rectam intentionem. recta vero intentio determinatur respectu boni eterni. ergo et meritum determinatur respectu boni eterni. Sed gratia non est bonum eternum. ergo meritum non determinatur respectu gratie. ergo gratia non cadit sub merito. Sed ob id quod gratia secundum rationem nominis gratie non cadit sub merito. et quis res gratie possit cadere aliquo modo sub merito: cum ratio gratie in quantum gratia est nullo modo potest cadere sub merito: quia gratia de eo quod gratis datur. hec non est interpretatio sui nominis. sed quod gratis datur: non datur merito et ideo gratia secundum rationem nominis de per exclusionem meriti. Namque si gratia secundum rationem gratie cadit sub merito: quia sicut principium primum movendi non movetur neque primum primum fieri fit. ita nec primum primum merendi de cadit sub merito. Ad primum in contrarium ob id quod meritum habet primum a quo. et hoc est gratia. Item habet finem. et hoc primum vel gloria eterna. Sicut ergo non possemus dicere quod principium motus esset illud in quod est motus. imo est illud a quo est. terminatur autem final est illud in quod est motus. ita nec primum meriti a quo est omne meritum potest esse illud in quod sit meritum. Sed finis meriti. scilicet beatitudo. et ideo meritum non de respectu gratie. de tamen respectu primum esse. scilicet respectu beatitudinis eterne. Ad secundum ob id quod meritum gratie regis terreni potest esse a nobis et primum meriti illius quo meremur illam. Sed primum quo meremur gratiam regis celestis non potest esse a nobis. quia in homine non est quod possit habere gratiam dei sine acceptione a deo sicut in homine. et Bernartus in libro de li. ar. ponit tale rationem. Nostra bona voluntas a deo creata supple bonitate naturali perfecta non erit quousque creatori perfecte subiecta sit. Et per hoc distinguitur in parte duplici statu voluntatis. scilicet statu creationis et statu perfectionis. et arguit hoc modo Absit ut ipsi voluntati perfectione ipsi voluntati non deo creatori tribuamur. cum longe melius sit esse perfectum que factum. et post subiungit. Perfectio autem est ex gratia. Ad tertium ob id quod augustinus dicit quod gratia meretur augeri etc. non dicit quod ab alio que ab ipsa gratia. Non enim est augmentum gratie ab operatione li. ar. caliter. sed quodammodo cooperetur. sed gratia cum permanet de se meretur augeri. unde si propter hoc de

eadē sibi merito hominis augmētū gratie. vñ
statim sibi aug. volūtate cōmitate nō du
cente. pedissequa non pua.

Consequēter que

rit vtrū pma grā cadat sibi merito. et
pmo querit vtrū aliq̄ possit sibi mereri pma
grām. et an alii possit mereri pma grām.

Quatu ad pmi querit duo. p̄mū est
vtrū aliq̄ merito p̄cedēti possit mereri sibi
grām. et vtrū merito coherēti vel sbequē
ti. Itē pma q̄ s̄dinidit vel partitū duas
Quia pmo q̄ref de illo qui est in peccato mor
tali: vtrū ip̄e merito p̄cedēti possit sibi mere
ri grām. et querit de illo q̄ est in statu carita
tis vtrū possit mereri sibi gratiam qua re
surgere et releuaretur si caderet in peccato
mortali.

Ad p̄mum sic obi. Zach. i. diē
p̄ma bonitas. Con
uertimini ad me et ego conuertar ad vos. Si q̄
illud s̄bi uey est. si aliq̄ conuertat ad diuinā
bonitatē vel ad deū: meret q̄ deū conuertat ad
ip̄m. S; conuersio dei ad peccatōrē non ē nisi p
grām. q̄ ex̄s in peccato mortali merito p̄ce
denti p̄t mereri sibi grām. Si dicat q̄ non
sequit quia dignitas requirit in merēte. pec
cator aut qui est in mortali nec est dignus: nec
digna sunt eius opera. et p̄pter hoc nō potest
mereri. Con̄. Sicut dicit apostolus ad ro. 8.
Non sunt cōdigne passiones huius temporis ad
futurā gloriā. Q̄ deū det nobis gloriā: hoc nō
est p̄pter passiones quas sustinemus. s; rōne sue
liberalitatis qua p̄mittit vitā eternā. Itē in
adā in statu innocētie nulla fuit indignitas
q̄ nec peccatū. q̄ digne poterat operari. Si q̄
conuertat ad deū et deū ad ip̄m. q̄ poterat sibi
mereri grām. Itē meritū ē seruiciū quo ex
non debito fit debitū. S; quantū seruicia sūt
magis indebita: tanto sunt gratiora. Cū ergo
ex̄s in peccato mortali impendat seruiciū
deo. et suū seruiciū sit magis indebitū q̄ ser
uiciū hoīs ex̄tis in caritate. q̄ erit seruicia;
ip̄s gratiosus. q̄ p̄t peccator sibi mereri grā;
Ad oppositū. Ro. xi. Si ex operibus est grā. q̄
grā nō ē grā. quia grā d̄r ex eo q̄ nō ex opib;
s; gratis data. Si q̄ impossibile ē q̄ grā nō sit
grā: impossibile est q̄ grā sit ex opib;. q̄ nō ca
dit sibi merito. Itē meritū ē seruiciū deo
digne et debito modo impensum. S; peccator
ex̄s in mortali peccato non p̄t digne exhi
bere seruiciū deo. quia est in indignitate p̄ti

nec potest exhibere debito modo. quia non ē
in debito amore dei. q̄ d̄r. So. vñ. q̄ duplex
est meritum. s; interpretatiuū. et est meritum
cōgrui vel cōdigni. Meritū interpretatiuū ap
pellat quando non est aliqua cōdignitas in re
cipiente. et tñ exhibet deū donū suū ex sua li
beralitate. ac si ille p opera sua meruiss; et tñ
in x̄tate non meruit. vnde meritū illud non
ponit cōdignitate; in recipiēte nec in opibus
eius. s; solū ponit liberalitatē in dante. quia nō
est aliquid in recipiēte unde sit dignus recipi
et tñ deū ei dat donū suū ex sua liberalitate
ac si cēt i ip̄o dignitas. Ad p̄mū vñ q̄ illa
auctoritas p̄be. Conuertimini ad me d̄r. non
importat aliquod debitū. s; q̄ si homo faciat
quod in se est q̄ ei debeat grā. s; solū est decla
ratio diuine bonitatis et liberalitatis. quia sua
liberalitas tanta est q̄ non negabit se: si aliq̄
faciat quod in se est: etiam si sit ex̄s in pecca
to mortali. s; hoc non erit p̄pter ea que facit: s;
propter liberalitatē dantis. Ad 2° vñ q̄ i
illo qui meret vitā eternā sunt tria. Vnū q̄
est p̄mū mouens ip̄m ad omnia opera meri
toria. et hoc est grā increata seu sp̄s sc̄s. 2°
est illud q̄ est opans p̄mū ad hoc. s; gratia
creata. Tertium ē coopans. s; li. ar. q̄ ille me
reat vitā eternā: hoc non facit dignitas opū;
que sunt in ip̄o. s; p̄mū mouēs ip̄m ad opa me
ritoria. s; sp̄s sc̄s uel grā increata: et cum ea
grā creata ē. et p̄pter hoc si non cēt illud p̄mū
mouens cū 2°. s; grā creata: non posset mereri
vitā eternā. In illo aut qui est in mortali p̄tō
non ē dignitas opum: nec dignitas mouētis
ip̄m ad aliqua opa: si facit bona quantum ē ex
parte li. ar. quia deficit ei grā qua opa digna
efficiūt. solū enim mouet a li. arbitrio et non a
sp̄u sancto. Ad 3° et quartam vñ. q̄ ad hoc
q̄ aliquid sit meritorium: requirit q̄ illud sit
suiciū digne et debito modo deo impensum
In illo aut qui est in mortali peccato ē oppo
sitū. quia in eo ē p̄tō p quod dignus ē odio
dei et morte eterna. quare suiciū suū non ē
digne impensum. et p̄pter hoc p̄prie non ē me
ritiū. Vñ aug. Opibus impii non p̄mū s;
pena. debet. In adam aut in statu innocētie
quantū ad statū nature fuit defectus debiti mo
di. quia debitus modus in suicio meritorio ē
q̄ impendat suiciū deo ex amore dei debito.
Debitus amor ē vt ip̄m deū amet sup omnia:
et p̄pter hoc ei impendat b̄nificiū uel suiciū. q̄
igit hoc non ē possibile creature s̄m naturam
Ideo adam in statu nature cōdite ante statū

gratie: non potuit p nām exhibere debitum
fuiciū deo. i. debito mō. 7 ideo nec ppe mere
ri grām. Q. aut obr: q qto magis indebita zc
hoc intellr de gratuito: qualia nō sunt opera
in peccatis facta. vt patet ex dictis.

Consequenter queri

tur de illo qui est in statu caritatis: vtz possit
sibi mereri grām: per quam releuet si cadat i
mortali. Q. sic videt. Dicit enim aug. q nihil
digni⁹ pōt peti: q si cadat homo q postea re
surgat. S; qd digne petis merito exaudis
a deo. q si homo exns in caritate petat grām
qua possit resurgere si cadat: merito dabis ei
q pōt eam mereri. Item supponit q homo
sanct⁹ pōt alii mereri grām p mām. q 7 sibi ipsi
pōt ipsam mereri: p quam releuet si cadat.

Ad oppositū. Qn homo cadit per mortale
euacuat totū meritū in ipso: 7 omnes iusticie
sue. sicut dicit Eszech. is. Si auerterit se iustus a
iusticia sua: 7 fecerit iniquitatē zc. oēs iusti
cie ei⁹ quas fecerat nō recordabūf. q nihil de
be iusto postq peccauit. q non pōt mereri q
grā sit i ipso: qā releuet si peccet. qd ccedē
dum ē. Ad p mū in contrariū dō. q dignitas
orōnis attēdit duplī. vel quantū ad illū qd
petis. vel quantū ad illud ex quo petis. Cum q
dicē ang. q nihil digni⁹ potest peti zc. hoc ē in
telligendū quantū ad illud ex quo petis: 7 nō
quantū ad illud qd petis. quia ille qui hoc mō
petit: petit ex timore 7 humilitate ne cadat.
s non ē dignior quantū ad illud quod petis.
ita q valeat ad resurgēdū si hō cadat. s naly
ad facili⁹ resurgēdū. quia homo qui sic orat:
magis est disposit⁹ ad resurgēdū in bonū: si
resurgat. Ad 2° dō. q nō sequit. hō exns
in caritate potest alii mereri grām. q sibi si ca
dat: quia qn homo exns in caritate orat q si
ceciderit p peccatū: q de⁹ det ei grām: p quas
resurgat. rōne ei⁹ qd petit post lapsum ponit
iam defect⁹ dignitatis in ipso petēte. 7 ideo nō
meret exaudiri. S; quādo ipse orat q de⁹ alii
grā: non ponit indignitas in ipso petēte. s sit
in illo p quo petit: qui forte mal⁹ est. 7 iō me
ret exaudiri. 7 ita potest alii mereri grām: 7
non sibi post peccatum.

Queritur consequen

ter vtrū merito coherēti vel sbequēti possit
sibi aliq mereri grām. Ad qd sic. Aliquis pōt
mereri equū sibi dari a rege merito coherenti
s. quia seruit regi. vel merito sbequēti: quia

postea seruiet regi. Sif aliquis potest mereri
pecuniā sibi datā merito sbequēti. s. quia po
stea laborabit i vineā. 7git sif potest aliquis
mereri grām p mām merito coherēti vel sbe
quēti. Itē fm opinionē quorūdā angeli glo
riam sibi datā ad cōfirmationē modo merentē
ministrando nobis. S; hoc meritū sbequens
ē. q nos possum⁹ etiā mereri grām p mām meri
to sbequēti. Ad oppositū. Nihil qd dat i
intētionē fuiciū dat gratis vel liberali. S; de⁹
dat grām gratis 7 liberali. q non dat eam ut
ei fuat in pnti vel in futuro. Sra igitur non
respicit seruiciū pns vel sbequēs. q null⁹ pōt
mereri grām merito coherenti vel sbequēti
quod ccedendū ē: nec etiā merito pcedēti: ut
visum est. Ad p mū in contrariū dō. q cū hō
dat alii sicut rex equum seruienti ipse attēdit
seruiciū. vnde pncipium mouēs quare dat ei
equū: est ipm fuiciū. vñ dat ei ex hoc q fuit:
vel fuinit vel vt fuat. S; cū de⁹ dat nobis
grā: mouēs ipm ē sua liberalitas 7 nō fuiciū
s; det nobis grām ad fuendū ipsi: qā sine illa
non possum⁹ sibi digne fuire. 7 ideo nō ē sile.

Ad 2° q si hoc ponat q angeli mō merentē
ministrando nobis gloriā sibi datā ad cōfir
mationē. dō tñ q non ē sile de angelis respe
ctu glorie: 7 de nobis respectu gratie. quia cū
donū glorie p mū sit: non exc. adit meritū: qā
meritū non repugnat rōni p mū. 7 ideo ange
li merito sbequēti. s. nobis ministrando: pnt
mereri illud p mū. S; meritū repugnat grīe.
quia grā nō ex intētionē meriti s gratis dat
Et ppter hoc donū grē excludit meritū ante
cedēs 7 sbequēs 7 coherēs.

Postea queritur

vtrū aliquis
possit mereri aliis grā: p mām. Et ostēdit Mat.
9. q sic. Vidēs Jhs fidē illoz dixit parali
co. Confide fili. remittūf tibi peccata tua. S.
Pefate quantū valet apud deū fides ppa: cū
tm valuerit fides aliena ut hominē sanaret i
anima 7 corpore. fides igit aliena meruit vt
paralitic⁹ sanaret i anima 7 corpore. S; si fuit
sanat⁹ in aīa habuit grām. q meruit ei grām.
q aliquis pōt mereri alii grām. Itē sic dicē
Tull⁹ de amicitia. Amicitie idem est velle 7
nolle. Si q est xa amicitia aīe exntis in cari
tate ad deū. q ipsi⁹ 7 dei idē ē velle. q si ipsa
vult q grā defūti: 7 de⁹ sif volet illud. q aīa
sanctā pōt mereri apud deū q de⁹ det grām
alii. Ad oppositū ē rō supradicta. qā si grā
dat alicui alii ex merito alicuius sancti viri. q

non erit gratis data. quod est inconueniens. & inconueniens est ponere quod aliquis alii possit mereri gratiam. Sed. ubi quod est meritum congrui: et est meritum congrui. et est gratia que est in ratione gratie: et est gratia que est res gratie. Dico ergo quod merito congrui potest aliquis sanctus homo mereri alii gratiam: sed non merito congrui. et meritum congrui ponit quod necessario reddat illud ad quod est. non ponit quod gratia dat necessario. necessario dico necessitate immutabilitatis non coactionis. Meritum autem congrui non. sed solum ponit congruitatem in ipso orate ergo potest esse impedimentum ex parte illius pro quo sanctus orat. Ex parte orantis congruum quod reddatur premissum meriti. scilicet gratia. non tamen congrui ex parte suscipientis. Propter hoc merito congrui potest mereri alii gratiam. sed non merito congrui. quod ponit dignam redditionem premissi. Ad rationem in contrarium ubi quod gratia habet operationem ad illum cui dat pro oratione sancti viri. et sic est gratia in ratione gratie: quia dat ei non ex meritis suis. quia non habet aliquid unde mereatur. In quantum autem illa gratia respicit sanctum videlicet sic dat ex merito. et sic ex alia ratione cadit sub merito: et dat gratis: quia dat gratis pro operatione ad accipientem: que informat et facit gratiam. Ex merito autem pro operatione ad orantem: et sic non est in ratione gratie: sed cadit sub merito

Consequenter queri

tur de illo qui facit quod in se est: utrum necesse sit quod deus det ei gratiam. quod sic videtur. Aug. super illud. 2. ad Thim. 2. Negare se ipsum non potest. Cum sit iustus non potest negare suam iusticiam. ergo cum sit bonus et misericors non potest negare suam bonitatem et misericordiam. quia prior est ad largiendum de misericordia et bonitate quam ad puniendum de iusticia. Si ergo non potest suam iusticiam negare facientibus malum. multo magis non potest suam bonitatem et misericordiam illis qui requirunt eam. Sed qui facit quod in se est requirit bonitatem eius et misericordiam. Dat ergo ei. et hoc est infundere gratiam. Item aug. super illud ad rom. 4. Iustificati ex fide pacem habent. Item dicit. Deus recipit confugiendum ad se. aliter in eo esset iniquitas. Sed impossibile est quod in eo sit iniquitas. ergo impossibile est quod non recipiat confugiendum ad se. Sed faciens quod in se est confugit ad ipsum. ergo necesse est quod ipsum recipiat. Sed ipse recipere est per infusionem gratie. Item apud 3. Si quis aperuerit intrabo et cenabo cum illo. hoc est dele habere. Item Zach. 1. Convertimini ad me et ego convertar ad vos. Ex his sic obicitur. Impossibile est summam veritatem mentiri. Sed necesse habet verum dicere et implere illud. Sed dicit quod ouer-

tenti ad ipsum ouertat se. et quod aperienti intrabit. ergo cum faciens quod in se est ouertat ad ipsam veritatem primam ut ei aperiat ad hoc ut intret. ergo necesse est quod deus ouertat ad illum. Sed hoc non est nisi per gratiam. Item ansel. in li. de casu diaboli querit quare lucifer non habuit perseverantiam. quia aut hoc fuit quia deus non dedit: aut quia ipse non accepit. et determinat illam rationem dicens. quod hoc non fuit quia deus non dedit: sed quia ille non accepit. cum deus semper esset paratus dare: ipse vero non accipere. ergo similiter quod aliquis homo non habeat gratiam hoc non est quia deus non dedit: sed quia ipse non vult: nec paratus est accipere. Si ergo vult accipere et paratus sit: deus dat ei gratiam. Ad oppositum. Deus dat gratiam solum liberalitate et misericordia: quia dat ipsam gratis. ergo potest dare et non dare gratiam. ergo quavis homo faciat quod in se est: deus potest ei non dare gratiam. Non ergo est necesse quod facienti quod in se est deus det gratiam. Item necessarium et liberum opponitur. Si ergo deus ex liberalitate dat gratiam. ergo nulla necessitate dat alicui gratiam. Item Jer. 18. dicit dominus. Ecce sic lutum in manu figuli sic vos in manu mea. Comparatio ergo hominis ad deum est sicut operatio luti ad figulum. Si ergo nulla necessitas est quare figulus faciat de luto vas in honorem vel ornamentum. seu ut imprimat formam nobilem in luto. ergo similiter deus nullam habet necessitatem quare in homine imprimat illam formam nobilem que est gratia. Item sicut dicit Ber. de gratia et li. ar. Cauda est ne ea que inter nos accitari sentimus aut voluntati tribuamus quam infirma est aut diuine necessitati quam nulla est. ergo infusio gratie que in nobis est non debemus attribuere voluntati nostre aut necessitati diuine que nulla est. ergo nulla necessitas est ex parte dei: ut facienti quod in se est det gratiam. Item nullus potest se disponere ad hoc ut habeat gratiam. quia ita se habet in nobis peccatum quod est remouens lucem diuine gratie sicut fenestra clausa ne illuminet domus. Si ergo in homine non est quod ab eo remoueat peccatum ergo non est in ipso quod disponat se ad recipiendum lumen diuine gratie. ergo nullus potest facere aliquid ad quod de necessitate sequatur gratia. ergo facienti quod in se est non dat deus necessario gratiam. Item quid est hoc dictum facere quod in se est. Nam ille qui facit quod in se est facit recte. Sed quicquid facit recte ex rectitudine operis quam habet. ergo si aliquis facit quod in se est habet rectitudinem. Aut ergo illa rectitudo est acquisita. aut innata. aut data. Non est innata: quia sic semper esset. nec acquisita. constat ergo quod est data. ergo donum gratuitum. ergo hec rectitudo est

ex grā. Null' q̄ potest facere quod in se est ad hoc q̄ sit grat' deo nisi ex grā. Itē non pōt dici q̄ restitudo ista sit naturalis. quia restitudo nālis non contradicit obligati culpe vel peccato: cum maneat cū illo vel cū illa. Cum igit' restitudo qua homo facit quod in se est contradicat culpe. q̄ non ē nālis. est igit' gratuita. Itē in Exo. ubi loquit' de induratione pharaonis dicit gl. Induravit dñs cor eius ita q̄ nihil poterat facere acceptabile deo. q̄ non poterat facere aliquid per quod daret ei grā. q̄ si faceret quod in se est adhuc nō daret ei grā. So. dō sicut dicit ansel. in li. de concordia p̄destinationis et li. ar. Sciēdum ē q̄ sepe dicim' necesse esse qd nulla vi eē cogit'. et necesse non eē qd nulla p̄bitione remouetur. Nam dicim'. necesse ē deū eē immortalē: non q̄ aliqua vis cogat eum eē immortalē. et necesse ē non eē iniustus: non q̄ aliqua vis p̄bibeat eē iniustū: s̄ qm̄ nulla res potest facere ut non sit immortalis seu ut sit iniustus. Secundū h̄ igit' dō ē q̄ necessitas in creatura dī s̄ coactionē et p̄bitionē qua aliqua res cogit' vel p̄bibeat eē vel non esse. In deo autem non cadit necessitas coactionis aut p̄bitionis: s̄ solū v̄ i eo necessitas imutabilitatis. Cū q̄ querit' an de' necessario det grām faciēti quod in se ē. aut loquimur de necessitate imutabilitat'. aut de necessitate coactionis et p̄bitionis. hoc vltimo modo non dat grām necessario faciēti quod in se est: quia de' non potest cogi. S; p̄mo mō v̄z ē q̄ immutabil' se habet divina bonitas ad donū grē omni volēti recipere faciēdo qd in se ē: qua necitate nulli negat se. Concedēdum igit' q̄ si homo faciat qd in se ē: q̄ deus dat ei grām: et etiā necessario. Imutabil' sicut sol imutabil' dat lumē suū oī volenti suscipere. s. disposito ad hoc: et se h̄nti in recta dispositione ad solem. Sic dicēdū ex parte ista. Ad p̄mā rōnē i contrariū dō q̄ si sequit'. sola liberalitate dat. q̄ se h̄z ad dandū et nō dandū faciēti qd in se est. S; bñ sequit'. sola liberalitate dat. q̄ non dat ex meritis vel p̄ coactionē vel p̄bitionē. quia hoc ex sola liberalitate excludit coactionē et p̄bitionē et non imutabilitatē. Ad 2° dō. q̄ si necessariū dicit' imutabile fallū: ē q̄ necessariū et libez opponūf. Si aut' dicit' necessariū coactū vel p̄bitum sic v̄z ē q̄ opponūf. p̄mo mō ē necessitas in deo: et p̄ter hoc non opponūf sue liberalitati imo ex hoc est laus sua: q̄ ipsa ē imutabilis et imutabil' libera. et ex hoc ē laus sue bonitat'.

q̄ non potest se negare volēti eā recipere faciēdo quod in se est. vñ aug. Sicut vitupium humane volūtat' ē q̄ nō vlt' recipere. ita laus diuine bonitatis ē q̄ nō potest se ip̄z negare. Ad tertiu' dō. q̄ si de' nō daret faciēti qd in se ē grām: q̄ non faceret ipsi iniuriā. et ideo totū ē ex liberalitate sua q̄ dat ei grām. et iō introducūf exēplū q̄ non fieret hōi iniuriā: si nō daret ei de' grām: sicut nec luto fieret iniuriā: si de eo facēt' figur' vas in otumeliā. quia fieret fm̄ exigētā et naturā sue mat' rie. Sicut ex parte illa ē. vñ 3^a. 54. Et nūc dñe p̄ n̄ est tu. nos hō lutū et tu fictor noster: et opa manuum tuarū omnes nos. unde nos sum' materia ipsi'. s. sic ē q̄ tota massa generis humani corrupta ē p̄ originale p̄m̄. Et p̄ter hoc si deus facit ex hōie vas in otumeliā et non in suum honore imp̄mēdo formā nobile q̄ ē grā: fac' s; exigētā mat' rie: quia ordinata ē massa gnis humani p̄ peccatū ad cōmūtiā. et p̄ter hoc si ita faceret: non faceret ei iniuriā. q̄ deus in homine faciēte qd in se ē imp̄mat formāz nobile q̄ ē grā: hoc ē ex sola liberalitate sua et non ex aliquo quod debeat homini faciēti qd in se ē: quia homo faciēs quod in se ē adhuc ē indign' an' susceptionē grē. Ad quartū dō. q̄ in deo nulla ē necitas coactionis aut p̄bitionis: s̄ solū imutabilitat'. De p̄ma loq̄f Ber. sicut dicit' ē. Ad quātū dicēdū et occidēdū q̄ null' pōt sufficiēter se disponere ad grām nisi de' ipm̄ disponat. s. si faciat quod in se ē cōsequit' dispositio diuini adiutorii. vñ fenestra opaf adu' volūtario: q̄ cōsentire v̄f dissentire. tenebra opaf p̄tō. vñ sicut i p̄tate hominis non ē q̄ remoueat tenebrā a domo: nisi aperiat. p̄bibeat lucē. s. fenestrā. et lux ipsa remouet tenebrā: ita i p̄tate hōis nō ē ut remoueat peccatū a se ip̄o. s. si remoueat actum suū volūtariū. s. cōsentium ad bonū et cōsensū ad malū: tūc remouet illud qd ē p̄bibeat grāz sicut fenestra p̄bibeat lucē. et tūc intrat grā in ip̄o. et ita diuino adiutorio remouet ab eo tenebra. Remoueat q̄ li. ar. dissensum ad bonū: et cōsentiat parate grē. Et hoc ē qd dicit' Ber. Sre solū coopari dī li. ar. dnm cōsentit. Ad aliud dō. q̄ facere qd in se ē solum p̄tinet ad adultos et non ad puulos. Et ad vidēdū qd ē facē quod in se est notandū. q̄ in quolibet hōie p̄ naturā ē recta rō. et hec restitudo boni ē nōtio indita a creatiōe qua q̄libz aīa pōt cogit' suam p̄m̄. s. deū. et de hac dicit' i ps. Scitote qm̄ dñs ipse ē de': ipse fecit nos et nō ipsi nos

Per hoc enim q̄ quilibet homo natural̄ scit se non semp̄ fuisse: scit se factū esse. ⁊ ita scit se hēre p̄n̄. ⁊ scit q̄ ab illo p̄ncipio h̄; q̄ q̄d h̄; ⁊ totū bonū quod h̄; ⁊ non a se. ⁊ scit q̄ ab illo d̄; pet̄ bonū: ⁊ q̄ p̄ illū debēt suppleri omnes sui defect̄. Si ḡ fm̄ istā notione opes homo suo arbitrio: recurrēdo ad illū quē scit suū eē p̄n̄: ⁊ quē scit eē oranda; sibi: ⁊ petat ab eo lumē cognitionis fidei ⁊ boni: dabit̄ ei. ⁊ n̄. i. cor. i. 4. Ignorans ignorabit̄. ⁊ sic faciet quod in se est. Paret ḡ quid sit facere quod ī se ē general̄ ī quolibet homine. plus aut̄ ē infideli existente in peccato mortali. de lumine: quia ipse hab̄ fidē sine caritate. unde h̄; fidē informē. fides aut̄ informis radiat ad tuos. ad diuinā iusticiā damnātem reprobos. ⁊ ad diuinā m̄iam saluātem electos. hec enim bene cognoscit p̄ fidē suā. Si ḡ auertat suum arbitriū ab actū peccati ⁊ dirigat ex lumine fidei in iusticiā damnātem reprobos ⁊ in m̄iam diuinā saluātem iustos. ex p̄mo creabit̄ timor in eo ⁊ ex 2° spes. ⁊ hoc est facere quod in se ē. Et notādū ad solutionē alteri^o rōnis q̄ nāl̄i reditudo semp̄ ⁊ tradit̄ peccato. unde fm̄ illā mouet̄ h̄; d̄; d̄; que semp̄ murmurat ⁊ peccatū. h̄; arbitriū non semp̄ dirigit̄ fm̄ illā; nec semp̄ seq̄t̄ eā arbitriū. Ad aliū de pharaone d̄; q̄ nec pharaon nec ali^o ex̄is in p̄tō mortali poterat aliqd̄ facere deo acceptabile quia non h̄; grām non potest facere aliqd̄ acceptū deo. h̄; non negat̄ in glo. q̄ non p̄sset facere aliquid unde h̄eret aliquid ad q̄d ose quē collatio p̄t̄: qua facit̄ acceptabile deo.

Queritur postea ^{utrum} nō faciēti quod in se est def̄ grā. Ad quod sic. Summe bonū sūme diffusiuū ē sūme bonitat̄ vel sue. S; sūma diffusio ē qua nō pōt̄ maior̄ intelligi ḡ illa diffusio qua sūmū bonū se diffundit: est tanta q̄ maior̄ ea non potest intelligi nec esse ḡ necessario fm̄ actū omnib^o se diffundit bonis ⁊ malis. ḡ seu homo faciat quod in se est: seu nō faciat. tamen necessario bonitas sūma diffundit se in ipso. Itē. 5. Mat. dicit d̄; s. B̄n̄facite his qui oderūt vos. Maioris autē caritatis ē hoc in hoīe. s. q̄ b̄n̄faciat ei quem odit q̄ ei quem diligit. ḡ si in deo sit maxima caritas: debet magis facere bonū ei quē non diligit q̄ ei quē diligit. vel admin^o d̄; ei facē eque bonū. ḡ magis vel eque d̄; infundere ei grām qui nō facit q̄d in se ē sicut facienti.

Ad oppositū. Sicut dicit Lio^o. nos nō ha-

bem^o vitā coactā. S; si cogermur ad bonū hērem^o coactā vitā. ḡ non cogimur necitate ad bonū. ḡ nec ad grām suscipiēdā. So. sic p̄; ī sole. q̄ sol lucet sup̄ oculū cecū: non tamē ipm̄ illuminat: ⁊ non ē defect̄ ipm̄ solis: s; ex parte oculi qui non potest nec est disposit^o ad recipiēdū illuminationē. ita lux prima que est bonitas sūma semp̄ lucet ⁊ radiat sup̄ creaturā quantū ē de se ⁊ semp̄ se diffundit: non tamē semp̄ recipit̄ quia creatura non potest ip̄; recipere: quia est indisposita. Ad 2° d̄; q̄ ipse d̄; s; b̄n̄facit eis quos odit. sicut d̄; Mat. 5. Solē suū oriri facit sup̄ bonos ⁊ malos ⁊ b̄n̄facit omnib^o quantū est de se. non tamē ī oib^o efficit bonū. ⁊ hoc est defect̄ recipiētis: nō sūme bonitatis. ⁊ p̄; exēplū. Si quis porrigeret etiam duob^o paupib^o: ⁊ vn^o extenderet manū alter nō. ille qui manū extenderet recipet donū. alter non. ita de^o semp̄ porrigit omnibus grām suam. non tñ omnes extendunt manū. i. voluntatē vt recipiāt eā.

Consequēter que

rit de effectib^o grē. Et p̄mo queritur utrum p̄p̄ie effect^o grē sint purgare. illuare. ⁊ p̄ficere. 2° utrum p̄p̄it effect^o grē sint viuificare aīam. ⁊ conformare seu assimilare ad deū: ⁊ gratificare. 3° querit̄ utrum effect^o ei^o p̄p̄i sint iustificare. excitare. mot^o meritorios elicere.

Ad primum ^{sic. i. ad heb̄.} Purgationē peccatorū

faciēs. S; purgatio p̄t̄ non ē nisi p̄ grām nec alī purgat de^o. ḡ purgare ē effect^o grē. Itē ecclesiastici. 42. Spūs purgavit p̄tā illi^o. Spūs idem ē q̄d grā. ḡ grā purgat. Itē q̄ illuminare sit effect^o grē videt̄. ps. Signatū est sup̄ nos lumē v. t. d̄; s. El. Lumen gratie tue: quo reformas imago dei in nobis. ḡ grē est illuare. Itē Job. 25. Nūquid est numer^o militum ei^o ⁊ sup̄ quē z̄. Glo. Lumē est grā preueniēs. Ergo. ibi dicit. Militū ei^o v̄t^o non p̄p̄is viribus s; superne grē infusione roborat̄: que si ī corde nostro non sargeret: p̄fecto mēs in tenebris remaneret. Itē ostēdit q̄ p̄ficere sit effect^o grē. Ad phil. 2°. Ipse opat̄ in nobis velle ⁊ p̄ficere. S; illud opat̄ p̄ grām. ḡ grē ē p̄ficere.

Itē. i. 5. Eccl̄. Perfecta eras in decore meo que posuerā sup̄ te d̄; d̄; s. S; ille decor non ē nisi grā. ḡ ipm̄ grē ē p̄ficere. Ad oppositū Jo. i. Plenū grā ⁊ vitare fuit v̄b̄a caro facta. In xp̄o est grā fm̄ excellētiā suā. ḡ ⁊ fm̄ suā p̄p̄iā effectū. Si ḡ in xp̄o n̄ h̄; purgare. ḡ p̄pus

effectus gratie non est purgare: sed per accidens. scilicet ratione subiecti in quo est. Item effectus essentialis semper consequitur causam suam: sicut calefacere semper consequitur ignem: et huiusmodi effectus huiusmodi ignis semper ubique sit: quia proprius effectus eius est. Sunt alii effectus ipsius omnino sicut desiccare: indurare. et isti effectus non semper consequuntur ignem in quocumque sit: quia non quicquid calefit ab igne induratur. Cum ergo purgare non semper consequatur gratiam: pro quod non est essentialis effectus gratie nec proprius. Item Actus. 15. fide purificans corda eorum. ergo purgare fidei est. Non igitur soli gratie. Sed proprius est quod uni soli convenit. ergo non est proprius effectus gratie. Queritur quomodo gratie sit proficere. Si ergo gratia proficit animam aut proficit eam secundum substantiam: aut secundum potentiam. Quod autem non proficiat potentiam per se. Anselmus in libro de gratia et libero arbitrio. In infantibus qui mox baptizati gratia sola operatur salutem sine illorum arbitrio. ergo gratia dat salutem anime sine arbitrio. ergo non perficit arbitrium. Non igitur proficit potentiam anime. Item anselmus in eodem libro. Gratia subsequens suum donum ut nunquam seu magnum seu parvum sit: illud dare deficiat. Gratia igitur semper est cum suo actu. sed virtus non semper est cum suo actu. unde fides non semper movet ad credendum. sicut patet in dormiente. Est ergo ponere virtutes gratie et virtutes. Si ergo virtus proficit et gratia: oportet quod proficiant secundum aliud et aliud. unde si virtus proficit secundum potentiam: gratia non proficit secundum potentiam: sed per aliam viam. Item quod gratia non proficiat substantiam anime ostendit per Augustinum. Virtutes gratie sunt operas et cooperas. gratia operans est que nos facit velle. gratia cooperans que nos facit operari quod volumus. ergo gratia virtus ad operari. anima autem non movet ad opus per substantiam sed per potentiam. Item essentia anime est simplex. et ideo non potest diminui per peccatum. cum peccatum sit diminutio boni. Sed potentia potest diminui: quia habet ordinem a quo potest diminui ita quod minus se habet ad bonum. et hoc fit per peccatum. Peccatum igitur non corrumpit essentiam anime sed potentiam. Si ergo opponitur peccatum per quod gratia non proficit substantiam anime sed potentiam.

Sed quod purgare. illuminare. proficere sunt proprii effectus gratie et essentielles. Cum enim gratia nihil aliud sit quam similitudo anime ad deum: sicut dicit Augustinus. gratia intendit animam assimilare deo. sed hec tria necessario concurrunt ad assimilationem. scilicet purgare. illuminare. proficere. quia assimilatio nihil aliud est quam motus a dissimili ad simile. unde tunc anima assimilatur deo: quando movetur a dissimilitudine ad similitudinem: vel a similitudine ad maiorem similitudinem: ut magis sit similis. sic dicit Dionysius. quod purgare respicit ipsam dissimilitudinem amovendo ipsam ab anima. unde purgatio est remotio dissimilitudinis ab anima. Illuminare vero et proficere introducunt ipsam similitudinem. Sicut ergo forma naturalis primo remouet dispositiones dissimiles a materia. et tunc purgat. contra introducit dispositiones similes in materiam. et tunc deus illuminare materiam. ultimo introducit se ipsam in materiam et proficit eam. et hec necessaria sunt ad hoc quod forma naturalis assilet sibi aliquid. Sicut dicitur quod ista necessaria sunt ad hoc quod anima assilet. scilicet quod purgetur a dissimilitudine: et quod illuminetur a similitudine: et quod ultimo proficiat: et sit assimilata. unde purgare et illuminare dicuntur respectu fieri. proficere autem quando totum completum est: nec aliter fieret assimilatio. sicut etiam per de luce ad hunc quod assimilet sibi aerem operans quod purget aerem a tenebris: et quod ipsum disponat et illuminet: et quod se faciat in aere. et ipsum proficiat. sic est de gratia que est lux spiritualis ad hunc quod ipsa assimilet animam deo. Et ideo proprie eius actus sunt isti. Ad primum in contrarium quod gratia non purgat in christo et sicut nec in adam. dicitur quod purgatio nihil aliud dicitur quam motus ad puritatem. sed possumus intelligere quod huiusmodi motus vel mutatione ad puritatem multipliciter. vel quia sit mutatio de puro ad puritatem maiorem. vel de non puro ad puritatem. Si de non puro ad puritatem hoc est dupliciter quia non pura est dupliciter. scilicet per abnegationem: vel per privationem. non pura per abnegationem est quod non habet puritatem nec etiam contrarium puritatis. non purum privatione est quod non habet puritatem et huiusmodi contrarium puritatis. Secundum ergo primum modum adam in statu conditionis ante infusionem gratie fuit non purus. quia non habuit puritatem gratie: nec tamen habebat contrarium. Quia ergo infusa fuit ei gratia movebat adam de hoc quod non habebat puritatem gratie ad hoc ut habebat eam. unde huiusmodi motus fuit facta in ipso purgatio. Sed per secundum modum non fuit purificatio in adam nisi post peccatum: sicut in peccatore. quia habet contrarium puritatis. si ergo gratia ei infundatur: purgat contrarium puritatis ab ipso et ponit in eo puritatem. Sicut motus de puro ad puritatem est dupliciter. vel de minori puritate ad maiorem puritatem. vel de puritate ad puritatis continuationem. In sanctis ergo qui habent gratiam et sunt in statu proficendi: purgatio est mutatio de minori puritate ad maiorem. In christo vero in quo gratia fuit ab initio in summa perfectione purgatio est velut motus a puritate in eiusdem puritatis continuationem. Ad aliud quod dicitur quod fides purgat. dicitur quod fides virtus purgare non ratione sui: sed ratione gratie existens in fide. et sicut videmus quod duplex est sensus. communis et particularis. et sensatum duplex. scilicet commune et particulare. sensus particulares sunt sensata propria. et de his

multitudinis ab anima. Illuminare vero et proficere introducunt ipsam similitudinem. Sicut ergo forma naturalis primo remouet dispositiones dissimiles a materia. et tunc purgat. contra introducit dispositiones similes in materiam. et tunc deus illuminare materiam. ultimo introducit se ipsam in materiam et proficit eam. et hec necessaria sunt ad hoc quod forma naturalis assilet sibi aliquid. Sicut dicitur quod ista necessaria sunt ad hoc quod anima assilet. scilicet quod purgetur a dissimilitudine: et quod illuminetur a similitudine: et quod ultimo proficiat: et sit assimilata. unde purgare et illuminare dicuntur respectu fieri. proficere autem quando totum completum est: nec aliter fieret assimilatio. sicut etiam per de luce ad hunc quod assimilet sibi aerem operans quod purget aerem a tenebris: et quod ipsum disponat et illuminet: et quod se faciat in aere. et ipsum proficiat. sic est de gratia que est lux spiritualis ad hunc quod ipsa assimilet animam deo. Et ideo proprie eius actus sunt isti. Ad primum in contrarium quod gratia non purgat in christo et sicut nec in adam. dicitur quod purgatio nihil aliud dicitur quam motus ad puritatem. sed possumus intelligere quod huiusmodi motus vel mutatione ad puritatem multipliciter. vel quia sit mutatio de puro ad puritatem maiorem. vel de non puro ad puritatem. Si de non puro ad puritatem hoc est dupliciter quia non pura est dupliciter. scilicet per abnegationem: vel per privationem. non pura per abnegationem est quod non habet puritatem nec etiam contrarium puritatis. non purum privatione est quod non habet puritatem et huiusmodi contrarium puritatis. Secundum ergo primum modum adam in statu conditionis ante infusionem gratie fuit non purus. quia non habuit puritatem gratie: nec tamen habebat contrarium. Quia ergo infusa fuit ei gratia movebat adam de hoc quod non habebat puritatem gratie ad hoc ut habebat eam. unde huiusmodi motus fuit facta in ipso purgatio. Sed per secundum modum non fuit purificatio in adam nisi post peccatum: sicut in peccatore. quia habet contrarium puritatis. si ergo gratia ei infundatur: purgat contrarium puritatis ab ipso et ponit in eo puritatem. Sicut motus de puro ad puritatem est dupliciter. vel de minori puritate ad maiorem puritatem. vel de puritate ad puritatis continuationem. In sanctis ergo qui habent gratiam et sunt in statu proficendi: purgatio est mutatio de minori puritate ad maiorem. In christo vero in quo gratia fuit ab initio in summa perfectione purgatio est velut motus a puritate in eiusdem puritatis continuationem. Ad aliud quod dicitur quod fides purgat. dicitur quod fides virtus purgare non ratione sui: sed ratione gratie existens in fide. et sicut videmus quod duplex est sensus. communis et particularis. et sensatum duplex. scilicet commune et particulare. sensus particulares sunt sensata propria. et de his

veꝛ est q̄ sensatū vni⁹ non ē alteri⁹. vñ color qui ē sensatū visus p̄ticulare non ē sensatum audit⁹. Sensatū autem cōmune ē magnitudo quantitas vel superficies. hoc cū pōt sentiri a quolibz sensu p̄ticulari. ⁊ ita p̄ q̄ ē vn⁹ sensus cōmunis in istis sensib⁹ p̄ticularib⁹: quo vn⁹ sentit qd̄ ali⁹ sentit. s. sensatā cōmune quod ē caritas. Silr̄ dō. q̄ quidā sunt p̄p̄rii effectus virtutū ⁊ rōne virtutū. Quidā aut̄ nō rōe ip̄az p̄m se. s. rōne alicui⁹ p̄ncipiū cōmunis existētis in ip̄is. ⁊ illud est grā. fides enim rōe fidei bz suū p̄p̄riū effectū qui non ē alteri⁹ virtutis. s. credere. Caritas enim non credit. Similr̄ de caritate respectu fidei ⁊ aliaz virtutū. p̄mi effect⁹ sunt p̄ticulares. Secūdi aut̄ effectus sunt cōmunes virtutib⁹. vnde non ē purgare effect⁹ fidei rōne sui vel alteri⁹ virtutis. s. rōne cōmunis p̄ncipiū existentis in eis quod est grā.

Ad aliud quod ob̄ de illuminatione dō. q̄ cōsimilis sit cōparatio grē ad virtutes que ē luminis ad radiū: sic p̄habitu ē. vnde p̄ q̄ grā que est sic lumen in aīa illūiat s̄m in distinctio nē ad distinctas p̄tes. imo simplr̄. virtus autem s̄m in distinctio nē. Ad alias rōnes quib⁹ ob̄ de p̄fectione dō. q̄ illud quod est i anima in distinctiō bz grē attribui ad p̄ficiēdū. illō aut̄ quod est in distinctiō bz p̄ticulare bz virtuti attribui vt p̄ficiat ab ip̄a. p̄terea p̄mo ⁊ p̄ncipaliter grā p̄ficiat cōntiā aīe. secūdarior libez ar. qui est motor vltis in aīa. vnde cū d̄r. gratia mouet ad opa: ⁊ virt⁹ mouet ad opa: hoc differenter d̄r. quia grā est mouens vlt̄ ad opera. virtus p̄ticulaliter. sicut fides mouet in deū vt veꝛ. caritas mouet in deū vt bonum. spes mouet vt in beatū vel gloriofum. veꝛ aut̄ ⁊ bonū ⁊ gloriofū sunt unū s̄baliter: quod ē ip̄e de⁹. sunt tñ p̄ticulares rōnes ⁊ diuerse. virtutes igit̄ mouet s̄m istas p̄ticulares rōnes. grā aut̄ s̄m rōne vlt̄em: non distinguēdo veꝛ bonū. gloriofum: mouet in deū. Ad p̄mū q̄ ansel. dō q̄ hoc q̄ grā in infantib⁹ p̄stet salutem sine libero ar. hoc est ex imp̄fectione suscipientis qui non pōt vti libero ar. vnde q̄ ip̄s non p̄ficiat in actu: hoc est ex imp̄fectione ⁊ impotētia suscipientis. Ad aliud p̄ rñsio q̄ grā p̄ficiat s̄bam ⁊ potētia vlt̄em. virtus autē potētias p̄ticulares. Ad aliā rōne in cōfrū dō q̄ cōparat ad s̄bam aīe ⁊ potētiam. p̄mo mō ē in ratiōne informant. 2⁹ mō est in rōne mouentis. p̄mo modo non diuidit̄ p̄ operans ⁊ coopans: s̄ secūdo modo. vñ illa rō solū p̄cedit de grā p̄nt cōparat ad potētia aīe. ⁊ nō ad

ad s̄bam. Ad aliud dō. q̄ s̄ba aīe pōt dupl̄r cōsiderari. s. s̄m suū esse absolutū. ⁊ sic peccatū non corrūpit ipsam. vel s̄m suū esse cōparatū: qd̄ est eē ordinis ad finē: s̄m quē tendit ad deū. ⁊ quantū ad illud esse peccatū corrūpit esse ip̄i anime. ⁊ p̄ istō eē p̄ficiē etiā grā s̄bam aīe.

Consequenter queri

tur vtrū p̄p̄rii effect⁹ sint grē viuificare. assimilare. gratificare. ⁊ ostēdit p̄mo q̄ viuificat sit p̄p̄rii effect⁹ ip̄i grē sic. De⁹ in creatura iō nali est p̄ncipiū vite sp̄ualis. vnde act. 17. In quo viuim⁹ monemur ⁊ sum⁹. Sed p̄mū quo viuunt rōnalis creatura p̄ deū ē grā. S; illud quo p̄mo viuunt d̄r viuificare. igit̄ grā viuificat. Itē culpa mortificat aīa. igit̄ viuificat contrario illi. s. grā. s̄m. Confr̄. Abad. 2. Iust⁹ ex fide mea viuunt. s̄ viuificare cōuenit fidei. n̄ ē effect⁹ p̄p̄rii grē. Itē. i. 30. 3. Qui nō diligit manet in morte. Si q̄ non diligere est cā mortis. s̄ diligere est causa vite. S; diligere ē caritatis p̄p̄rie. s̄ caritatis p̄p̄rie ē viuificare. Non ē effect⁹ p̄p̄rii grē. Itē Ricar. de sancto uic. in li. de arra sp̄s̄i ad s̄ponas. Scio aīa mea q̄ dilectio uita tua est: ⁊ sine dilectōe esse non potes: S; dilectio est caritatis. s̄ ⁊ uita aīe. s̄m. Itē uidet̄ q̄ reformare sit p̄p̄rii effect⁹ grē. p̄f. Signatū ē sup nos lu. uult⁹ ⁊ d. ⁊ lo. lamē grē tue quo reformat̄ imago tua in nobis qua tibi similes sum⁹. Itē ibidē dist̄i guit̄ triplex imago in glo. s. imago creationis ⁊ recreationis. ⁊ similitudinis. imago creationis est rō. imago recreationis ē grā. imago similitudinis est ipsa sapiā: que est ip̄e filius dei: ad quam imaginē homo cōdit⁹ est. Imago s̄ recreationis aīe est grā. S; imago reformationis est imago reformationis aīe ad deū. s̄ grā est imago assimilationis ⁊ reformationis anime ad deū. Confr̄. Si grā assimilat: op̄s q̄ assimilet uel s̄m cognitionē uel s̄m amorē; S; neutro modo assimilat grā: quia grā habz eē in non habētib⁹ cognitionē nec amorē s̄m actum sicut in parualis: quoz aīe non habent cognitionē in actu nec amorē. s̄ grā non assimilat p̄ cognitionē nec p̄ amorē. s̄ assimilare non ē effect⁹ grē. Itē ostēdit̄ q̄ effect⁹ gratie p̄p̄rii sit gratificare. quia d̄r eph. 1. In laudē glorie grē sue in qua gratificauit nos in xp̄o. Ex quo relinquit̄ q̄ p̄p̄rii effect⁹ grē sit gratificare. Itē cū gratificare sit quidam effect⁹ ostēdēs grām re ⁊ nosē. quia si gratia est: gratificare est. ⁊ si gratificare est: gratia est. Et similr̄

ostendit ipsam et enominacione; quia nomen gratificationis sumit a nomine gratie. gratificatio est gratificatio et potissimum actus gratie. R. fm qd gratia est similitudo prime veritatis comparata ad animam ut lux. fm vero qd est similitudo summe bonitatis comparata ad animam ut vita. et ita hf in Jo. i. qd vbi erat vita et lux hominum lucet in tenebris. et ideo gratia que est similitudo ipsius comparata ad animam ut lux et ut vita. Sed sicut dictum est qd lux in aere tria facit. primo enim purgat ipsum aere a dispositione sibi contraria. et disponit aere dispositione sibi sibi. et tunc illuminat ipsum. ultimo informatur ipsum. et quantum ad hoc sumit iste actus purificare. et sic lux in aere habet istos tres actus predictos. sicut vbi est de gratia in quantum ipsa ut lux comparata ad animam. quia primo remouet ab anima dissimilitudinem lucis eterne. et quantum ad hoc sumit iste effectus purgare. et disponit ipsam simili dispositione ut possit esse similis in actu. et tunc de ipsa illuminare. ultimo informat ipsam: et tunc de ipsa purificare. Secundum autem qd gratia est similitudo bonitatis summe comparata ad animam ut vita. quia sic comparata ad animam ut amor: et iste amor impulsus vita est qua anima vivit deo. Unde Ric. Scio anima mea quia dilectio vita tua est. et ita fm hunc modum actus gratie est unificare. Ad istum vero actum sequitur transformatio seu assimilatio anime ad deum. quia hec est vis amoris: qd transformat amantem in amatum. Unde Ric. de arra sponsi ad sponsam dicit. Scio anima mea quod cum aliquid diligis: ipsa vis dilectionis in eius similitudinem transformatur. et quantum ad hoc sumit iste effectus gratie: qui est assimilare animam ad deum et conformare. Ex hoc autem qd anima est assimilata deo: ex hoc est grata deo. Unde puer. s. dicit sapientia. Ego diligentes me diligito. et ita ex hoc qd amor impulsus anime sumitur unificare. ex hoc qd iam impulsus est sumit assimilare. ex hoc qd assimilata est anima per amorem sumit gratificare in generali ratione. Ad obiectionem qd dicitur ad 2. et 3. qd vita spiritualis que est vita anime in deo est ipsius gratie per se. ipsius autem fidei et caritatis ratione gratie in quibus manifestatur vita quasi per sensum. sicut manifestatur vita in corpore per sensum et motum: sic manifestatur per motum fidei sicut per sensum. per motum caritatis sicut per motum. Ad quartum per rursus ex predictis. Ad aliud vbi dicitur aug. ad Dardanum. Mirabile quod deus est inhabitator quorundam non cognoscitur: deus: et non quorundam vel aliquorum cognoscitur deum. Illi enim ad templum dei non pertinent qui cognoscetes non sicut deum glorificauerunt sic per hi Ad templum autem dei pertinent pauci sanctificati

sacramento christi. Dicitur ergo ad obiectionem qd in parulis est cognitio et amor. et possunt esse dupliciter. vel sicut forma. vel sicut actus hoc est in habitu vel in effectu. In parulis est cognitio sicut forma et amor. Sicut quia informat animam ipsius. et non sicut in eis sicut actus. unde in eis sunt habitu et non actu. sicut videmus in adulto dormiente: qd in eo est scia sicut forma informans animam: et non sicut actus seu in usu. Unde dicit aug. ad Bonifacium qd habere fidem hoc est aut propter fidei sacramentum. et habet ipsam habere ut formam: aut propter fidei usum.

Consequenter queri

tur utrum isti tres actus. scilicet iustificare. excitare. motus meritorios elicere sint per se actus ipsius gratie et ostendit qd sic. primo videtur qd excitare sit effectus gratie per se. Ber. de gratia et li. ar. dicit. Li. ar. conatus ad bonum oculi sunt: si a gratia non iungetur. nulli si a gratia non excitet. Ex quo relinquit qd gratie est excitare li. ar. seu motum voluntatis ad bonum.

Item in quadam collecta ecclesie habet. Excita domine potentiam tuam et non recedat. Sed hec excitatio quam petit ecclesia non est nisi per gratiam: nec venit deus nisi per gratiam. ergo gratie est excitare. Item apod. 3. Ego sto ad hostium et pulso. Hostium appellat li. ar. seu voluntas. Sed pulsatio illa non est nisi per gratiam excitatio quedam voluntatis ad bonum. Si ergo deus non pulsat ad hostium: nec excitat ad bonum nisi per gratiam. per qd gratie est excitare. Contra homo existens in infidelitate: quia in peccato mortali excitat ad bonum. Unde. s. ad epistolam. Surge qui dormis. exurge a mortuis: et illuminabit tibi christus. Unde per qd deus mouet et excitat corda et voluntates eorum ut considerent et cognoscant statum suum: et propter hoc conuertant ad bonum: et timeant de statu suo. Sed dum homo est in peccato mortali vel in infidelitate non habet gratiam. ergo prior est excitatio ad bonum in anima quam gratia. Sed nullus effectus precedit causam suam. ergo excitare ad bonum non est effectus gratie. Item ostendit qd iustificare sit actus gratie ad rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius. ergo gratia iustificat nos. Item super illud ad rom. Omnes peccauerunt etc. Glo. Nec est gratia sine qua nec infantes nec grandes salui fieri possunt. Et post super illud iustificati gratis. Glo. Ipsa est qua iustificat impius. ergo per se est iustificare effectus gratie. Item sicut se habet caritas ad amantem facere: et fides ad credendum facere. Ita se debet habere gratia ad gratificare: et iusticia ad iustificare. Si ergo soli caritatis est amantem facere: et soli fidei credentem facere. ergo solius gratie est gratificare: et soli iusticie iustificare.

Non igitur est gratie iustificare. Item ostendit quod opus gratie sit actus meritorios producere. I. cor. 15. Gratia dei sum id quod sum. et gratia dei in me vacua non fuit. Uult quod dicere quod gratia dei in ipso fructificavit. Sed fructificatio ista attendit quantum ad meritum. quod gratia producit opus meritorium. Item ad phil. 2. Ipse operatur in nobis velle et perficere bonum. Sed ipse deus non operatur nisi per gratiam in nobis. quod gratia elicit a voluntate opus bonum: et ita meritorium. Item aug. ad valentinum. Cogitare vel agere secundum deum nulla ratione sine gratia dei possumus. propter quod dominus cum de fracta iusticia loqueretur ait discipulis. Si enim me nihil potestis facere. Jo. 15. Si ergo gratia est principium in nobis cogitandi secundum deum et agendi. quod ipsa est que opus meritorium producit. Contra. Uirtus est ad recte agere. Si ergo omne meritum attendit quantum ad recte agere virtutis incipit virtus est omne meritum elicere. Non ergo per se est gratia. Respondeo intelligendum est quod gratia comparatur ad vitam ut vita: et ut motor: et ut lux: quia gratia est similitudo summe virtutis. et sic comparatur ut lux. Est etiam similitudo summe bonitatis. et sic comparatur ut vita. Est etiam similitudo potestatis et virtutis. et sic comparatur ut motor arbitrii ad vitam. Potestas autem attribuitur patri. Virtus filio. bonitas spiritui sancto. et ideo gratia est similitudo totius trinitatis: et assimilatur nos toti trinitati. Sed etiam quod comparatur ut lux eo quod est similitudo prime veritatis: summe tres effectus gratie. scilicet quod comparatur ut vita eo quod est similitudo summe bonitatis: summe tres alii effectus. scilicet secundum deum quod comparatur ut motor. scilicet eo quod est similitudo summe potestatis seu virtutis: sunt eius effectus tres. scilicet iustificare. excitare. motus meritorios elicere. et hoc per operationem ad liberum arbitrium. quia sicut dicit Bernardus. de liberum arbitrium. gerit similitudinem diuine potestatis: eo quod non potest cogi. unde circa ipsum sunt illi tres effectus gratie. hoc dicitur in modo. quia liberum arbitrium est facultas voluntatis et rationis. Excitare hoc est effectus gratie circa liberum arbitrium. quo ad rationem. iustificare quo ad voluntatem. motus meritorios elicere quo ad facultatem. Unde gratia mouet voluntatem per iustificationem. quia sicut dicit anselmus. iusticia est rectitudo voluntatis. et ideo iustificatio est ipsius voluntatis. excitatio est ipsius rationis. motus meritorios elicere est ipsius facultatis seu potestatis. ut tria hec bona cogitare. velle. perficere facit gratia in nobis. sicut dicit Bernardus. de gratia et liberum arbitrium. Erant mittendo bona cogitationem nos peruenit. immutando mala voluntatem nos sibi per affectum incigit. ministrando consensum facultatem foris per opus

apertum internum operis innotescit. et hoc planum est in iustificatione adultorum. qualis autem sit in paruulis iam patebit. Ad primum ergo dicitur quod gratia duplex est. scilicet gratia faciens: et gratis data. et non est gratia faciens: nisi tamen disponens. scilicet excitatio duplex est. vel a gratia gratum faciente. vel a gratia gratis data seu disponente. Dicitur in quibusdam quod in exterioribus in peccato mortali non est excitatio a gratia gratum faciente: sed a gratia disponente vel gratis data: quia habent fidem informem que excitat eos ad cogitandum de diuino iudicio et de diuina misericordia ad hoc ut timeant et doleant de peccatis. Similiter in infidelibus est ipsa recta ratio: quam appello gratiam gratis datam seu disponente. quia licet in eis non tamen gratis data deo: et etiam quod moueat ad bonum gratis datam a deo. hec autem facit eos cogitare et cognoscere: quod deus creator est: et quod bonum est: et quod ab ipso habent quicquid habent et quod ipse colendum est. et sic etiam excitat eos ad cogitandum quod nihil possunt habere nisi ab eo. et sic excitat eos ad amorem et timorem ipsius. Alia autem excitatio est que est a gratia gratum faciente. Ad aliud quod obicitur quod iustificare debet esse actus iusticie: non gratia dicitur quod iusticia dicitur particulariter et proprie et generaliter. Iusticia specialiter dicitur dicitur specialiter rectitudo anime: per quam rectificatur anima ut reddat proximo quod suum est. Unde hec est rectitudo anime per operationem ad proximum. hec est iusticia que est una de virtutibus cardinalibus. Iusticia vero generaliter dicitur est generalis rectitudo anime per operationem ad deum et proximum et ad se ipsum. et hec rectitudo est conformatio voluntatis nostre ad voluntatem diuinam. et ab hac dicitur generaliter iustitia. que iusticia est in conformacione voluntatis ad deum. Hec tamen iusticia aliter est in paruulis: aliter in adultis: quia sicut iniusticia que est in paruulo non inest ei ex actu sui arbitrii: imo est iniusticia que ei fit ex alia operatione. In adulto vero est iniusticia quam sibi facit: et ad quam cooperatur. Sic iniusticia dicitur paruulo per factum ecclesie seu per passionem christi: pro nihil cooperante et non consentiente. In iusticia autem est in adulto ex eius consensu et cooperacione. Unde de adulto loquitur Bernardus. cum dicit. immutando mala voluntatem sibi per consensum incigit. Unde hiis iusticia in paruulo est secundum habitum. In adulto vero secundum actum. quia ad illam cooperatur. et sic cum ista iusticia sit idem re quod gratia. per quod gratia est iustificare. Ad illud quod obicitur de opere meritorio visum est quibusdam quod opus meritorium dupliciter producit a voluntate. scilicet secundum rationem particularem: vel secundum rationem generalem. Si secundum rationem particularem sic producit meritorium a quolibet virtute particulari

vnde sic pducit fm distinctione virtutū. q̄libet enim virtus fm vnā rōnē particularē pducit: sicut fortitudo pducit ipm ī aggrēdiēdo terribilia: et sic de alijs. Secūdu rōnē generalem producit op̄ meritōiū triplē. quia hec ratio generalis est triplē fm triplē rōnē cālitatis. s. finalis. exemplaris. efficiētis. fm rōnē finis quia est sūma bonitas: grā in caritate pducit omne meritū. vnde cōsiderādo finē. s. sūmam bonitatē sic omne meritū ē ex caritate: seu ex grā in caritate. et fm hoc d̄ caritas m̄ virtutū. Secūdu rōnē exemplaris sic grā in fide pducit omne meritū in omni virtute: quia fides est exemplar seu ars que monstrat cognitionem finis ad quē tendēdū. et ideo d̄ fundamentū omniū virtutū. Secūdu rōnē efficiētis sic grā ī rōnē grē pducit omne opus meritōiū. q̄a cōparat ad aīam ut motor. et sic p̄ q̄ aliter pducit grā opus meritōiū: et virtutes fm distinctiones virtutū: seu fm rōnes particulares.

Consequēter queritur

an li. ar. moueat a grā spōtanee an coacte. Ad qd̄ sic. 30. 6. Nemo venit ad me nisi p̄ traxerit eū. S; traxit ē spēs mor̄ violētī. q̄ si nullus venit ad deū nisi traxit: nullus venit ad eū nisi violēter. S; libez ar. mouet ad deū p̄ grām. grā q̄ mouet ipm violēter. Itē Lucē. 14. de illis q̄ debēt venire ad nuptias d̄. Compelle eos it̄re ut impleat dom̄ mea. Si q̄ li. ar. cōpellit intrare domū d̄ni: et non potest intrare nisi p̄ grā. q̄ grā cōpellit ip̄ et mouet ad gl̄ā cōpellēdo. S; cōpulsio est mor̄ violētus. q̄ it̄.

Itē petit ab ecclia in quadā collecta. T̄ras rebelles cōpelle xp̄icius volūtares. hoc petit a deo. S; ipse n̄ opat in nobis nisi p̄ grām aliqd̄ bonū. q̄ grā cōpellit nostras volūtares ad bonū. et ita violēter mouet volūtas seu li. ar. ab ip̄a grā. Ad oppositū. Ecclesiastici. 15. Reliquit eam in manu cōsiliū sui. an̄ hōiem vita et mors bonū et malū it̄. Homo igit̄ est ī potestate sui arbitrii. quia manus cōsiliū appellat̄ potestas arbitrii. q̄ in potestate ei est sequi et nō sequi mouētē grām. q̄ grā non mouet ipm violēter seu coacte. Itē li. ar. ē libez a necessitate. S; si cōpulsus ē et violenter moueret ab aliquo: non ē libez a necessitate: imo cogeret. q̄ nō potest moueri violenter vel cōpelli a grā.

Itē Ber. de grā et li. ar. 3̄pe conditor hac dignitate libez ar. insigninit: seu aīam rōnalem ut quēadmodū sui iuris erat sueq̄ uolūtatē: non necessitat̄ erat q̄ bonus erat: illa similiter

quodāmodo sui iuris existēt: quatenus non nisi sua uolūtatē mala fieret et iuste damnaret. aut bona fieret et iuste saluaret. Ex quo reliquē q̄ libez ar. seu aīa rōnalis nō pōt aliquo mō cōtra suā uolūtatē cōpelli: nec moueri ad bonū

So. d̄ sicut dicit Ber. distinguēdo geia; cōpulsionē. Est enim cōpulsio actiua et passiua. et fm utrāq̄ nos dicimur facere aliquid cōtra uolūtatē. Compulsio passiua recte uocari pōt ubi nihil cōspat patiens: que est absq̄ cōsensu uolūtario patiens. ut si nos cōpelleremur ad malū nobis inuitis: hec ē cōpulsio passiua. sic fuit ī brā Lucia que dixit. Si inuitam feceris me uiolari: castitas mibi duplicabit ad coronam. Compulsio actiua est in qua cōcurrit cōsensus patiens. s. cū induit̄ ē p̄ timorē ul̄ dolorē ad hoc ut faciat malū. sicut est in illo qui timore mortis negat xp̄m. talis enim dolens negat xp̄m: et tñ uolēs: quia melius uult negare xp̄m q̄ pati mortē. s. sua tñ uolūtatē absoluta non negaret: et p̄ter hoc d̄ cōpulsus: quia negat ne moriat̄. et hoc dicit dama. q̄ ē uolūtariū absolutū sicut est in illo qui simplē uult aliquid. Ex est uolūtariū cōditionale: sicut ē in illo qui s̄ cōditione uult aliquid. Erā q̄ nūq̄ cōpellit libez ar. ad bonū cōpulsionē passiua: quāuis aliqñ cōpulsioe actiua ipm cōpellit: q̄ aliqñ mouet ipm p̄ dolores et timores ut conuertat ad bonū. Cū Ber. Hoc quippe intendit cū terret aut peccat ut faciat uolūtarios: non ut saluet inuitos. Secūda q̄ hanc distinctionē soluit hec qd̄ et p̄ rōnē ad obiecta. Distinctio aut̄ cōmūnis ē et bona p̄ quā breuiter soluit hec qd̄. q̄ est coactio sufficiens et inducēs Libez ar. nō pōt cogi p̄ma coactione ab ip̄a grā. nec ab aliquo alio. s. solū coactione inducētī quia multa inducūt ipm ad hoc q̄ uelit. quod prius uolebat.

Queritur consequen

ter de cōparatione effect̄ grē ad statū nostrū in presenti uita. et querit an grā faciat nos in uita presenti sine p̄dō esse. Ad qd̄ sic. Aug. li. arbitriū ē uolūtas qua bonū eligit grā assistēte. malū grā desistēte. Si q̄ grā assistēte arbitriū eligit bonū. q̄ semp assistēte grā bonum eligim̄. S; semp eligēdo bonū nūq̄ peccam̄. q̄ grā assistente in nobis nunq̄ peccamus.

Itē introducitur ab heretico in li. de p̄fēdōe iusticie hōis ratio. et sumit̄ ex apod. 14. ubi loquit̄ de h̄ginib̄ que sequūt̄ agnum quocunq̄ iterit. In ore ip̄oz nō est inuētū mendacium.

sine macula sunt ante tronū dei. q̄ nunq̄ peccauerūt ore. et si semper sine macula sunt: sunt sine peccato. q̄ hō potest sine esse peccato in vita ista. Cum q̄ grā prohibeat peccatū facere: stat q̄ hō in vita ista sit sine peccato. Itē ps. Qui ingredis sine macula etc. habitabit in tabernaculo tuo. q̄ aliquis potest ingredi sine macula. q̄ grā potest facere q̄ homo in vita ista sit sine peccato. Itē. 2. ad cor. ultimo. Decetero fr̄es gaudere perfecti estote. et ita apostolus inuitat eos ut sint perfecti. q̄ in ista vita potest homo esse perfectus. Sed non potest esse perfectus nisi sit sine peccato. q̄ hō in vita ista potest esse sine peccato. Item Deut. 18. Perfecti eris et absq̄ macula coram dño deo tuo. et loquar in presenti vita. Item bñfici in li. de perfectione iusticie hominis. Aut deus vult nos esse sine peccato: aut cū peccato. non vult q̄ simus cū peccato. quia hoc inconueniens est. q̄ vult q̄ simus sine peccato in vita ista. q̄ possumus esse sine peccato in vita ista. aut deus vult aliquid quod non posset esse. q̄ est inconueniens magnū. quia dicit. Quis enim tam demens ut dubiter fieri posse quod deus velle non dubitat. Itē. 1. Jo. 3. Qui h̄c hanc spem in eo sanctificat se. sicut deus sic ut ipse. sicut deus sanctus est. Vult q̄ homo in vita ista possit se sanctificare sicut deus. Sed deus immanis est ab omni peccato. q̄ homo in vita ista potest esse immanis per grām ab omni peccato. Ad oppositū. Aug. de perfectione iusticie hominis. et sumit ex. 1. Jo. 1. Si dixerim q̄ peccatū non habemus nos ipsos seducimur et veritas in nobis non est. dicit aug. Non dicit Jo. Si peccatū non habuerimus. sicut si peccatū non habemus. q̄ qui diceret se non habere peccatū ipse diceret falsum. falsum q̄ est hominē in vita ista esse sine peccato. licet sit in grā. q̄ grā non potest facere hominē in vita ista esse sine peccato. Itē puer. 20. Quis potest dicere. mundū est cor meū: purus in a peccato. Et Amb. in quadam omel. Nemo mundus a sordē: nec infans vni⁹ vici sup̄ terrā. q̄ nec paruul⁹ nec adult⁹ est mund⁹ a peccato in vita ista. Sed. vbi q̄ aug. assignat tres opiones circa questionē istam: quāz vnā hēt p̄ erronea et heretica. secundā h̄c quasi p̄abile. et dicit q̄ potest sustineri. tñ opponit contra eā. tertiā h̄c p̄ x̄a: et h̄c est sua opinio p̄rie. Prima q̄ opio quā narrat talis ē: q̄ nos sumus in vita ista indistincte sine peccato. vnde dicit. Quisq̄ dicit post acceptāz remissionē peccatorū quēq̄ bonem iuste uixisse: ut uiuere: ut nullum hēat peccatū: tradicit aplo Jo. qui dixit. Si dixerim q̄ peccatū non habem⁹ etc. et sic dicit q̄ vna opinio est q̄ grā po-

test facere hominē esse sine peccato indistincte: q̄ tñ falsa est. 2ª opinio est que sustineri potest: ut dicit q̄ hēre peccatū ē vel vñ dupl̄. Ita: peccatū vñ ad⁹ inordinat⁹. vici⁹ etia: ipm peccatū fomes seu ip̄a p̄nitas que est ad peccandū. potest q̄ intelligi auctoritas Jo. Si dixerimus q̄ peccatū etc. aut de actu peccati: aut de fomite peccati. quia fomite appellat apostol⁹ peccatū ad ro. 7. Non enim quod volo ago. sicut quod odi malū hoc facio etc. Si q̄ quod nolo id facio: si ego operor illud. sicut quod habitat in me peccatū. et appellat illud peccatū fomite seu p̄nitate ad peccandū. Si q̄ appellem⁹ peccatū actū inordinatū: sic homo potest esse sine peccato in vita ista. hoc est sine actu inordinato. non tñ potest esse in vita ista sine peccato. i. sine fomite peccati. et ita grā per modū p̄mū potest hominē facere esse sine peccato. i. sine fomite peccati. in vita p̄senti. sicut aliū modum non. excepto p̄uilegio gloriose virginis: que atrox modo fuit sine peccato. Cum enim loquimur de peccato si loquimur de ipsa: nec de aliis p̄uilegiatis: ut forsitā de Johe baptista. et dicit aug. q̄ hoc satis p̄picaciter dictū ē. Ipse tñ opponit contra. et in hoc affirmat et ponit suā opinionem. p̄uilegiat⁹: q̄ vult dicere: q̄ non potest homo aliquo modo esse sine peccato veniali. et hoc p̄bat. Si quis assentiat uideat quid agat de oratione dominica vbi dicitur. Dimitte nobis debita nostra quod nisi fallos non esset opus dicere: si nūq̄ peccarem⁹ venialit̄: uel in lapsu lingue: uel in obdelectanda cogitatione peccati aliqui fomitis desideris assentirem⁹: sicut tantū diceremus. Et ne nos inducas in temptationem. et ita nullus potest esse sine actu peccati ut solum habeat fomite et non actū peccati venialit̄ ad minus. Ad idem ponit aug. auctoritatē vicel. Nec Jacob⁹ apostol⁹ diceret. Jaco. 3. In multis offendim⁹ omnes. nullū excludēdo. Null⁹ q̄ excipit omnino a peccato. q̄ omnes offendunt. et ita null⁹ potest esse in vita ista sine peccato salte veniali. Est igit opinio ei⁹ quā affirmat uerā q̄ null⁹ in hac uita possit esse sine veniali. vici tñ q̄ alia opinio a magnatib⁹ posita ē. Ad p̄mū q̄ vbi q̄ semp potest homo eligere bonū grā assistente. non tñ potest facere bonū ipsa assistente. Vñ semp est posse: non tamē semp facere. et hoc p̄pter fomite peccati qui in ipso est inclinans ipm ad malū. et auertēs a bono. q̄ ponit in eo difficultatē faciēdi bonum. p̄pter quod exclamat aplos ad ro. 7. Quod nolo malū hoc ago etc. et itez. Uideo legem in membris

meis repugnare etc. Potest ergo homo per gratiam assistentem eligere bonum et vitare quodlibet malum in singulari. Non quodlibet malum in generali. Quia potest per ipsam vitare hoc verbum ociosum: et hunc motum concupiscentie carnalis. et sic de quolibet singulariter per se. Sed non potest vitare omne peccatum vel omnes concupiscentias in generali. Et exemplum est si navis aliqua esset perforata ceteris foraminibus: ille qui esset in nave posset facere quod aqua non intraret per quodlibet illorum singulariter: quia posset quis facere quod per hoc aqua non intraret: nec quod per illud. et sic de quolibet singulariter: non tamen posset vitare facere in quolibet foramine: quod per nullum intraret aqua. eodem modo est de illo qui habet gratiam ad hoc ut vitet quodlibet malum. Ad aliud de auctoritate apostoli respondet Augustinus dicens. Propterea tales sunt dicti quod in ore eorum non est inveniendum mendacium: quia non dixerunt se non habere peccatum. quia si aliter dicerent mentirentur: sicut dicit 3o. Si dixerim quod peccatum non habemus etc. Veritas in nobis non est. et sic illa auctoritas procedit contra hereticos. Ad aliud de psalmo. Qui ingreditur sine macula etc. respondet Augustinus. faciendo vim in eo quod dicitur sine macula. quia cum dicitur ingredi sine macula: hoc non est dicere quod non habeat maculam aliquam: sed quod irreprehensibilis gradus. unde dicitur ingredi sine macula non absurde dicitur quod ad ipsam perfectionem irreprehensibilis currit carnis eribus damnabilibus: atque ipsa peccata non negligens mundare delectationis. Ingredi ergo sine macula solum solum solum maculam mortalem: sed non veniale: unde tamen irreprehensibilis currat ad perfectionem homo mundando culpam venialem. Ad aliud de auctoritate sumpta ex Deuterio. respondet Augustinus in libro de gratia et ecclesia dicens. Quod est perfectio viatoris: et est perfectio iam perveniens. perfectionem viatoris potest homo habere in vita ista: quia hec est perfectio proficientium. Unde dicitur. Proficientium est vita quibus bene proficientes dicantur perfecti viatores. hec autem perfectio non excludit omnem culpam: sed solum mortalem: et quod irreprehensibilis mundetur veniale. Perfectio autem iam perveniens est illa que est in gloria. Hanc non potest homo habere in vita ista: sed illam habebit in gloria: quando erit absque omni peccato et puritate ad peccatum. hec enim perfectio omne peccatum excludit. Unde dicitur. Illa autem est summa perfectio: cui nihil addit: cum id quo redit cepit possideri. unde hec perfectio est absque omni macula: cum ei nihil possit addi. sed prima non excludit maculam venialem: nec etiam pronitatem seu somitum. Ad aliud dicitur secundum Augustinum quod deus vult nos esse sine peccato. aliter enim non misisset filium suum qui sanaret homines a peccato. Dicit ergo

quod homo potest esse sine peccato mortali in vita ista per gratiam. potest enim esse absque omni peccato quantum ad fatum et statum qui est in gloria. per suum tamen arbitrium: nec per gratiam non potest esse sine peccato veniali quantum ad presentem statum: sed sine mortali. Unde dicitur quod in presenti bene sequitur quod deus vult homines esse sine peccato. ergo homines possunt esse sine peccato. scilicet mortali. Ad aliud de auctoritate 3o. Qui habet hanc spem in eo sanctificat se etc. dicitur quod differt sanctificare et sanctum esse. quia sanctificare dicitur sanctum fieri. sanctum esse dicitur sanctitatem in facto esse. Sicut ergo est res in fieri et in facto esse. et non sequitur. domus fit. ergo domus est. sed sequitur est in facto esse. ergo est. Similiter dicitur quod non sequitur. sanctificat se. ergo est sanctus. Unde in hac vita habens gratiam sanctificat se habendo spem. id est semper est in fieri sanctus quousque perveniat ad illum statum de quo habetur in 3o. 3. Cum apparuerit similes ei erimus. et hoc erit in gloria. et sic sanctificare se non ponit elongationem ab omni macula et ab omni peccato.

Consequenter que

rit de ordine effectuum gratie. Et primo de ordine istorum duorum effectuum iustificare et vivificare. 2o de ordine istorum duorum purgare et illuminare: seu expulsio peccati: et infusio gratie.

Ad primum sic. Primum est expulsio mortis. Si ergo per iustificationem est expulsio mortis. scilicet peccati. per vivificationem est introductio vite. ergo per est iustificatio quod vivificatio. Contra. Vivificatio est motus ad vitam. iustificatio est motus ad iusticiam. Sed iusticia consequitur vitam. ergo per est vivificatio quod iustificatio. Ad idem per. quia anima vivificatur a gratia secundum se. ergo vivificatio respicit animam secundum se. Iustificatur autem anima a gratia non secundum se: sed in operatione ad opus. quia sicut dicitur Bernardus. Iustificatio respicit meritum sicut misericordia miseriam intuetur. unde cum respiciat meritum respicit opus. et ita per est vivificatio in anima quod iustificatio. quia per est anima per se quod in operatione ad opus. Postea dicitur de ordine istorum que sunt purgatio seu expulsio peccati. et illuminatio seu infusio gratie. Ad quod sic. Primum est purgatio tenebre ab aere quod advenit lucis. Si ergo operatio gratie ad animam est sicut lucis ad aerem. quia gratia operatur ad animam ut lux. cum lux prius purget tenebram ab aere quod illuminet ipsum. ergo gratia prius purgat tenebram peccati ab anima quod illuminet ipsam. ergo per est effectus qui est purgare quod illuminare. Item in peccato est aversio a deo et conversio ad amabilem bonum. Sed per est illa conversio ad bonum amabilem quod aversio a deo quod est bonum

incomparabile. quia illa conuersio est causa illius auersionis. quod si in gratia prius est auerti a peccato quam conuerti ad deum. quod est expulsio peccati prior est quam infusio gratie seu illuminatio. Item super illud psalmi. Sic in sancto apparuit tibi deus. dicitur glo. Nisi quis prius deficiat a malo non perueniet ad bonum: quod est deus. non excipit nonam vitam nisi uerit excipit. quod prius deus expellit peccatum ab anima quam infundat gratiam. et ita prior est expulsio peccati quam infusio gratie vel illuminatio. Ad oppositum. Ambrosius in apologia David super psalmi. Prius est ut per gratiam iniquitas teleat quemadmodum in anima sapientis disciplina impudencia tollit: et scia ignorantia sic perfecta virtus iniquitate. Sicut ergo prius est ut adueniat anime scia quam excludatur ignorantia: ita prius deus gratia aduenire anime quam expellat peccatum ab anima. quod prior est infusio gratie in anima quam expulsio peccati. Item queritur utrum simul tempore sint in anima isti duo effectus. scilicet purgatio et illuminatio: seu expulsio peccati et infusio gratie. aut scilicet prius et posterius. Et ob hoc sic. Prius definitur in hoc instanti illud instans ultimum in quo ultimo est prius. in isto dicat a. instans in quo prius recipit gratiam. in isto dicat b. modo queritur a. et b. aut sunt simul in eodem instanti. aut non. Si sic. si in a. ultimo est prius in isto. in b. est prius gratia in isto ergo simul et in eodem instanti sunt prius et gratia in isto. Si non sunt simul a et b. ergo sequitur inter se innice. Sed inter quos duo instantia est accipere tempus medium. ergo inter a. et b. est accipere tempus medium. Quero de illo tempore medio: non est in a. ergo iste non est malus. non est in b. ergo non est bonus. ergo neque bonus est iste neque malus. quod est inconueniens ponere. ergo necesse est quod simul tempore expellat peccatum ab ipso: et ipsi infundat gratiam. Sed. unde. quod ordo in effectibus gratie potest attendi tripliciter: quia gratia comparatur tripliciter ad animam. scilicet ut vita. ut lux. ut motor. Secundum autem quod comparatur ad animam ut vita sic prius effectus eius in anima sunt iustificare. al simile. gratificare. quia sunt effectus gratie per comparationem ut vita. scilicet autem quod comparatur ad animam ut lux: sic prius effectus eius sunt purgare illuminare perficere. quia isti sunt effectus gratie per comparationem ut lux ad animam. Secundum autem quod gratia comparatur ad animam in ratione motoris: sic prius effectus eius sunt isti iustificare. excitare. motus meritorios elicere. quia sunt effectus eius scilicet per comparationem ad animam ut motor. Et sic sunt diuersas comparationes ad animam est diuersificare ordinem in effectibus gratie. Tunc si queratur quis effectus gratie prior est principalis et simpliciter unde. quod prior est comparatio gratie ad animam ut uita quam alie comparationes. quia prior est figura

ratio seu conformatio anime ad summam bonitatem quod est spiritus sanctus. unde primo conformat nos sibi spiritus sanctus. deinde ex illa conformatione est nobis conuenit toti trinitati. et ex illa conformatione ad bonitatem vel ad spiritum sanctum: qui est amor summe uita. unde per illam conformationem et conformationem quam dicimus gratiam: uiuit anima deo sicut dicit aug. Consequens hoc comparatio vel conformatio est ad primam uirtutem. et scilicet in hoc comparatur gratia ut lux. Ultima conformatio est ad ipsam potentiam patris vel matris. et scilicet in hoc comparatur ut motor. et scilicet in hoc simpliciter loquendo priores sunt effectus gratie scilicet per comparationem ad animam ut uita. consequentes autem sunt effectus illi per comparationem ut lux. ultimi sunt effectus eius per comparationem ut motor. et inter effectus gratie per comparationem ut uita unde quod uiuificare simpliciter prior est. Et sic per quod effectus simpliciter sunt priores. et quis simpliciter prior. Ad primum unde quod si loquamur scilicet in ordine nature vel rationis: sic prior est iste effectus quod est uiuificare quam iustificare unde simpliciter prior est. tamen scilicet in quid potest esse quod iustificare sit prius. scilicet in comparatione. quia si comparatur gratia ad animam in ratione motoris. sic quantum ad hoc iustificare est prius. simpliciter tamen est prior uiuificare. Sed ad illud quod ob hoc: quod expellendo mortem introducit iustificatio uita. hoc est cum ipsa simul introducitur uita unde quod simul sunt tempore. Sed notandum quod iustificatio dupliciter dicitur. scilicet proprie et improprie. proprie dicitur iustificatio quantum ad rectitudinem uoluntatis: scilicet per quod respicit recte uelle nel operari. Improprie dicitur scilicet per quod respicit recte esse. Ad aliud quod queritur de ordine purgationis et illuminationis unde. quod alius est ordo in effectibus gratie per comparationem ad agendum a quo sunt. et recipientem in quo sunt. scilicet alius est ordo scilicet per quod sunt in ratione mali: nel in ratione formalis: sicut per in aere. Si illi effectus purgare. illuminare possunt considerari in ratione passiva et materiali. scilicet per quod dicitur purgari illuminari. et sic prius est purgatio quam illuminatio. quia prius naturaliter purgat aer a contraria dispositione quam illuminet. Sic ergo unde est de gratia quod comparatur ad animam ut lux spiritualis. Ex parte autem agentis est e contrario. quia prius quod intendit ipsa lux in aere est ipsum informare. et disponere. unde disponit ipsum ad recipiendum informationem. 3. purgat. et loquitur scilicet per naturam. Sic ex parte lud gratie unde. quod prius est perficere. 2. est disponere seu illuminare. 3. est purgare. Ex parte autem anime recipienti e contrario est. Et per hoc patet responsio ad omnes rationes preterquam ad ultimam quam ostendit quod simul sunt. Ad quam dicitur quidam;

¶ simul sunt tpe expulsio peccati et infusio grē.
 et dō q̄ idem ē instans s̄m s̄bam. differēs solū
 s̄m rōnē in quo desinit p̄t̄m esse in isto. et grā
 incipit esse in illo eodē. s̄ ex hoc non sequit̄ q̄
 simul sunt p̄t̄m et grā in illo. quia d̄f̄ia est in
 successiuis et permanētib⁹. quia in successiuis
 q̄n res desinit esse: sequit̄. desinit eē. q̄ non est
 s̄; in permanētib⁹ sequit̄. desinit esse. q̄ adhuc
 est. s̄ continuo post hoc instans non erit. Similr̄
 in successiuis sequit̄. incipit eē. q̄ ē. In permanēt
 tib⁹ aut̄ nō sequit̄: s̄ sequit̄. incipit eē. q̄ adhuc
 non est. s̄ continuo post hoc erit. et hoc est. quia
 permanētia h̄nt eē in sui termino: et non in sui
 p̄ncipio. Successiua aut̄ h̄nt eē in sui p̄nci
 pio s̄m quendā modū: et non in sui termino. et
 hoc ē quia eē successiuoz ē in fieri et n̄ i factō
 esse. Esse aut̄ permanētū est in factō eē et nō in
 fieri. Est igit̄ idem instans s̄m s̄bam in quo
 ultimo desinit p̄t̄m eē: et i quo ultimo incipit
 grā differēs s̄m rōnē. sicut pan̄ et idē ē termi
 nus vni⁹ linee et p̄ncipiū alteri⁹ linee. Uñ sic
 non sequit̄. Dies desinit eē. q̄ dies est. ita non
 sequit̄. peccatū desinit eē. q̄ p̄t̄m ē. Si autem
 querat̄ vtrū idem sit instans in quo ultimo ē
 peccatū in isto: et in quo p̄mo est grā. dō q̄ nō
 si aut̄ obiciat̄ q̄ inter quelib⁹ instantia ē t̄p̄s
 mediū. dō q̄ hoc tenet in motu successiuo
 et nō in mutatione s̄bita. Est enim quedā mu
 tatio que est p̄fectibilis p̄ t̄p̄us. et h̄ est motus
 et ibi tenet ista regula. Et est alia mutatio q̄ ē
 s̄bita. et h̄ maxime mutatio ē in aduentu vlti
 me forme respectu materie: q̄n in materia fa
 cta est necessitas et in sūmo disposita respectu
 illi⁹. vñ sic p̄ q̄n ignis aduenit ligno ut fiat
 forma ignis in ligno: p̄mo disponit̄ lignū ad
 suscipiendū formā ignis: et remouēt̄ dispōnes
 contrarie. et tunc est ibi mutatio successiua. q̄n
 t̄p̄o in sūmo dispositū ē lignū p̄ calefactionem
 tūc s̄bito et in instanti fit forma ignis i ligno
 et tūc mutatio que est ibi s̄bita est. Si q̄ q̄rat̄
 instans id in quo nunc ultimo non est ignis
 in ligno. et in quo nunc p̄mo est ignis in ligno
 aut est idem instans. aut nō. dō q̄ nō. Imo di
 uersa sunt instantia: t̄n non est accipere t̄p̄us
 mediū inter illa. quia non est ibi accipere continu
 um: s̄ magis sic nūmez mot⁹.

¶ Estat post ^{predicta ad} pleniorē intel
 ligentiā de cognitione grē inquirē.
 Et querūt̄ tria. Primo de cognitione in ge
 nerali. 2° de cognitione in sp̄ali. Tertio
 de cognitione in particulari. Pluribus enim

modis non est rem cognoscere.

Ad primum ^{sic. Anima quasdam}
^{res que extra se sūt}
 cognoscit. et hoc p̄ similitudines rez. quasdam
 aut̄ cognoscit in se: et illas p̄ se ip̄as cognoscit
 Certi⁹ aut̄ cognoscit aīa ea que cognoscit se
 ip̄as: q̄ ea que cognoscit p̄ aliud. Cum igit̄ grā
 fit eoz que nata sunt eē i anima: p̄ q̄ anima
 nihil certi⁹ cognoscit q̄ grām. q̄ grā ē cogno
 scibilis simplr̄. Cōtra. Si grā nō cognoscit̄
 visione corporali nec imaginaria. q̄ cognoscit̄
 tertio genere visionis que est intellectualis. s̄
 hac viōe cognoscit̄ res p̄ se ip̄am apud aīas
 et non p̄ similitudinē aliam ab ip̄a. q̄ grā non co
 gnoscit̄ ab aliquo qui est i peccato mortali. cū
 ip̄a res grē nō sit apud aīas illi⁹. Si q̄ ea que
 cognoscit̄ s̄m rōnē diffinitōis simplr̄: coḡsci
 tur ab omnib⁹ seu ex̄ntib⁹ in p̄tō mortali: seu
 non. q̄ grā non cognoscit̄ p̄ rōnē diffinitōis.

Itē Jo. 3. Sp̄s ubi vult spirat: et vocē ei⁹
 audis: s̄ nescis vnde veniat. aut quo vadat.
 s̄ nihil aliud est spiratio sp̄s q̄ grā que a
 sp̄u sancto spirat̄ in nobis. s̄ nescim⁹ vnde ve
 niat aut quo vadat spiratio sancti sp̄s. q̄ nō
 est cognoscibilis spiratio sp̄s sancti ab habē
 te ip̄am. q̄ grā nō est cognoscibilis ab eo q̄ h̄
 ip̄am. q̄ multo magis nec ab illo qui non h̄t
 ip̄am. q̄ a nullo est cognoscibilis. So. dō. q̄
 duplex ē scire. s̄ scire in vli. et scire i particulari
 seu in rōne p̄pria. Dicendū q̄ q̄ ot̄ingit̄ scire
 grām in vli: et ideo cū eē in vli sit eē diffinitū
 num. p̄pter hoc est cognoscere grām s̄m diffi
 nitionē quid sit. et appello scire in vli: sic ali
 qs pōt̄ scire omnē mulā eē sterile: et t̄n dubi
 tabit de hac mula. et appello i vli scire grām
 q̄ aliqs sciat in vli qd ē grā. scire i particulari:
 et in rōne p̄pria q̄ aliqs sciat se h̄ere grām s̄;
 rōnem grē. s̄ hoc modo non potest sciri: sed
 p̄mo modo. Ad illud quod ob̄t̄ q̄ nihil cer
 tius cognoscit̄ anima q̄ ea que sunt in ip̄a dō
 q̄ hoc intell̄t̄ de illis q̄ sunt apud aīam: s̄ sint
 scibilia i particulari seu i rōne p̄pria ab aīa.
 et non de illis que sunt scibilia in vli s̄m diffi
 nitionē. Ad rōnes i oppositū: et p̄mo ad p̄
 mā dō q̄ ille qui est in mortali h̄t sciam i vli
 de grā quid sit: et n̄ i particulari nec i rōne p̄
 pria. quia gl̄bet̄ seu bon⁹ seu mal⁹ a creatione
 h̄t inditam rōnē boni et veri. s̄m q̄ dicit ang
 et Boeti⁹. Sicut q̄ in notiōe p̄ncipioz veri ē
 notiō c̄clusionū in vli. ita in notiōe boni no
 bis i vli imp̄ssa ē notiō grē i vli. et ex illa no
 tione boni possum⁹ scire quid ē grā i vli. s̄ q̄

ipsa est velut quedam qualitas in anima. Cum enim gratia sit bonum et beatum notione boni in usum nobis in se ipsam: ex illa possumus arguere gratiam esse. hoc erit notio in uniuersali: non in ratione propria. et sic ex notione boni erit diffinitio gratiam in uniuersali et cognoscere. Ad 2° d^o. quod illa auctoritas intelligitur de inspiratione gratie in particulari: sicut de gratia que informat animam alicuius sancti hominis. quia nescit unde veniat. aut quo vadat. unde non cognoscit eam in se. Et ita illa auctoritas excludit noticiam in se in particulari: et non in uniuersali.

Consequenter queritur

de cognitione gratie in speciali. Ad quod sic. Oppositorum eadem est scientia. Cum ergo gratia et peccatum sint opposita: eadem est eorum scientia. ergo cum peccatum scientiam in ratione propria: per gratiam scibilis est in ratione propria. Item si cognoscitur lux quod tenebra: quia lux est principium cognitionis sui et tenebre. unde manifestat se et tenebra. hoc gratia est ut lux: sicut dicit Iohannes Damascenus. peccatum tenebra. ergo si cognoscitur gratia quod peccatum. Si ergo peccatum cognoscitur in ratione propria: multo fortius et gratia. Item si cognoscitur reuerentia quod obliquitas. quia non cognoscitur obliquitas nec manifestatur nisi per reuerentiam: ut obliquum est quod deficit a reuerentia. Si ergo gratia est reuerentia: peccatum obliquitas. ergo si cognoscitur gratia quod peccatum. Si ergo peccatum cognoscitur in propria ratione: multo magis et gratia. Contra. Iob. 9. Si venerit ad me non videbo eum. si abiit non intelligam. Si aduertit dei ad animam est per gratiam: recessus vero dei ab anima est per peccatum. Si ergo non intelligitur suum venire nec suum recedere. ergo nec gratia intelligitur nec peccatum. ergo gratia non est cognoscibilis in propria ratione. Ad primum d^o quod cognitio in propria ratione potest dupliciter esse. quia vel in propria ratione spiritus vel singularis. Primum modo cognoscibilis est gratia in propria ratione sicut peccatum. et quantum ad hoc eorum eadem est disciplina. hoc non in ratione singularis sicut videbitur. Ad 2° et 3° d^o quod est cognitio reuerentiam in ratione spiritus: vel singularis. Primum modo si cognoscitur reuerentia quod obliquitas. et lux quod tenebra. et gratia quod peccatum. et sanitas quod infirmitas. unde medicus per rationem medicine uniuersalem certius cognoscit sanitatem quod egritudinem. quia non cognoscit hoc modo egritudinem: nisi quia est defectus sanitatis. hoc enim modo per rationem cognoscitur per habitum: quia cognitio in spiritu est cognitio diffinitiva. Per rationem autem diffinitiva per habitum. Cognitione vero particulari sic certius cognoscitur per rationem quod habitus.

ut obliquum quod reuerentia: et sic de aliis. quia plura requiruntur ad cognitionem habitus quod per rationem in sui cognitione particulari. unde medicus certius cognoscit egritudinem in particulari quod sanitatem. quia ad cognitionem sanitatis in particulari vel ad sanitatem in uniuersali requiruntur multe adequationes. scilicet in spiritibus. in humoribus. in membris. et nisi sit omnimoda adequatio non erit sanitas. Egritudo autem dicitur per defectum ab aliqua istarum adequationum: quocirca sit illa. hoc autem certius cognoscitur quod adequatio omnimoda. Sicut ad hoc quod sit reuerentia: oportet quod omnes partes magnitudinis adequantur principio et fini. unde reuerentia est cuius partes medie non exeant ab extremis. Obliquitas autem est per exitum unius solius partis. Exitus autem istius partis certius cognoscitur et videtur quod omnimoda adequatio omnium partium. sicut est de peccato et gratia. quia plura requiruntur ad gratiam quod ad peccatum. et ideo certius cognoscitur peccatum in particulari quod gratia. hoc e converso in uniuersali. Ad rationem in oppositum d^o. quod non vult dicere beatus Iob quod peccatum et gratia non cognoscuntur sed vult dicere quod si deus accedat ad animam vel recedat ab ipsa omnino non sequitur necessario quod videatur. quia potest esse quod veniat: homo tamen nescit: sicut in paruulis: et multis etiam claudit dominus cognitionem hominibus ad remouendam presumptionem ab ipsis. et ut excitet eos ad timorem.

Queritur consequenter

utrum gratia sit cognoscibilis in particulari. et parte ista questio. Primum enim queritur utrum aliquis possit cognoscere per scientiam se habere gratiam. 2° utrum per experimentum possit hoc cognoscere. 3° utrum per reuelationem

Ad primum sic. 2. cor. 4. vix apertus nihil mihi conscius sum. ergo si sciret apostolus non esset conscius: non tamen sciebat se esse iustificatum. ergo nesciebat utrum esset in statu gratie. ergo multo magis nec alius scit. Item in ecclesiastes. 9. Nemo scit utrum sit dignus amore vel odio. Dignus est amor qui est in gratia. dignus est odio qui est in peccato. ergo nemo scit si est in gratia vel in peccato.

Item. 1. Ioh. 1. Si dixerimus quod peccatum non habemus nos ipsos seducimus et veritas in nobis non est. Si ergo nullus potest dicere se non esse in peccato: nullus potest dicere se esse in gratia. ergo nec scire. Item puer. 20. Quis potest dicere mundum est cor meum. purus sum a peccato. quasi dicat nullus. Sed gratia non est sine mundicia cordis. ergo nullus potest scire se habere gratiam.

Itē grā vñ eo q̄ facit nos gratos deo. Sed
 esse gratum deo est acceptū deo esse. q̄ in rōe
 grē ponit acceptatio ī deo. S; hec acceptatio
 ē placitū volūtatis diuine. S; null⁹ pōt scire
 placitū volūtatis diuine. q̄ null⁹ potest scire
 grām se hēre. Ad oppositū. Aug⁹. in li. de
 trinitate. Nemo dicat. non nouit qd̄ diligit.
 Magis enim nouit dilectionē qua diligit: q̄
 frēm quem diligit. q̄ si aliquis cognoscit frēm
 que; diligit certitudinalr. s; cognoscit dile
 ctionē suam certitudinalr. Sed dilectio illa ē
 ex grā: quia ē caritas. q̄ aliquis cognoscit cer
 titudinalr grām suā ī se. Explanat aut aug.
 illud ibidē dicēs. Illud est anime notū qd̄ est
 ei pñt⁹. S; dilectio qua diligit frēm est ei pre
 sentior q̄ frater que diligit. quia illa dilectio
 fm suam eētiam est in aīa. frater aut non. q̄
 certius cognoscit illa dilectio ab aīa q̄ frater
 q̄ grā ex qua est illa dilectio. Itē duplex est
 demonstratio. quia: 7 ppter quid. Demōstra
 tio ppter quid est per eam. demōstratio qa ē
 p effectū p̄ximū 7 īmediatū: sicut p lac ī mu
 liere cognoscit accept⁹. s. q̄ ipa cepit. tanq̄ p
 effectū p̄ximū 7 īmediatū. si q̄ effect⁹ p̄xim⁹ 7
 īmediat⁹ grē scit ab hēte ipm certitudinalr
 p q̄ grā scit demōstratōe p effectū ab hēte
 bente ipam certitudinalr. Minor ps. Ad ro. 5.
 Iustificati p fidē pacē habemus ad deum.
 Constat aut q̄ iustificatio ista est per grām.
 7 effect⁹ est pax: quia pax est reconciliatio ad
 deū. vñ dicit ibi glo. Pacem cum deo habet
 qui mādati ei⁹ nō resistit. S; hoc potest ali
 quis certitudinalr scire. s. q̄ non resistat mā
 datis dei. q̄ pot certitudinalr scire se habere
 pacē. q̄ 7 se hēre grām. cū pax sit p̄p̄us effect⁹
 grē. Itē lux certitudinalr manifestat se 7
 alia. Si q̄ grā lux est manifestat se 7 alia cer
 titudinalr: sicut patet in illo cui dñs dat ma
 nifestationē suoz secretoz: sicut p p̄phetiam
 q̄ grā maxime certitudinalr manifestat se in
 eo ī quo est. q̄ certitudinaliter cognoscibilis
 est ab eo qui h; ipam. Itē aug. in li. de vidē
 do deo. Qui h; fidē videt eam in se. Si q̄ sūt
 similis rōnis fides 7 grā in sciēdo. s. ut sciat.
 S; fides certitudinalr scit ab hēte ipam. q̄
 7 grā. So. plures sunt opiniōes circa istā
 q̄stionē. Prima opinio ē q̄ aliquis potest scire
 p sciam se non esse ī gratia. sicut ille q̄ ē scī⁹
 sibi de peccato mortali. talis bñ hēt sciam:
 q̄ non sit in grā: cū sit in mortali. Itē aliq̄
 potest dubitare se esse in grā. sicut ille qui h;
 rōnes eque fortes ad hoc q̄ sit 7 q̄ non sit in

grā. sicut qñ videt se esse tepidū amādo deū
 7 non hēre affectū orādi. 7 ex opposito videt
 q̄ nullā habet volūtatem peccandi: nec villo
 modo peccaret. talis dubitat se esse ī grā: cū
 habeat rōnes eque fortes ad hoc 7 ad suum
 oppositū. quia dubitatio ē vacillatio intelle
 ctus inter vtrāq; partē contradictionis. Itē
 aliquis potest opinari se esse ī grā. sicut ille q̄
 hēt rōnes ad hoc 7 ad suū oppositū: tñ fortio
 res hēt rōnes ad hoc q̄ ad suū oppositū. sicut
 quādo in vna parte videt se feruētē ī amore
 dei: 7 lugentē p peccatis. Ex opposito sentit
 rebellionē carnis 7 fragilitatē. Nā opinio est
 acceptatio vni⁹ partis contradictionis cum for
 midine alteri⁹. Itē potest aliquis scire ex
 p̄rimētali se eē in grā. sicut ille qui sentit dul
 cedine diuine bonitatis in orōne: 7 gustat q̄
 suavis est dñs. Itē vlteri⁹ dicūt q̄ aliquis
 potest hēre sciam q̄ ipse sit in grā. sic est ī illis
 qui ita sunt donati deo 7 p̄feti: q̄ iam non
 habent rebellionē somitis: s; hēt plenā pacē
 sp̄s 7 sentiūt occupas carnis in se desopitas
 7 sentiūt se oīo eleuatos in diuina cōtemplati
 one. sic fuit beata Magdalena 7 Paul⁹ q̄ ait
 ad ro. 8. Quis separabit nos a caritate xpi. 7
 vñ ipse. Cert⁹ enī sū q̄ neq; mors neq; vita zē
 poterit nos separare a caritate xpi seu dei.
 Alr pot vici q̄ ī aīa est duplex scia. s. scientia
 cognitiua 7 scia affectiua. Scia q̄ cognitiua
 seu speculatiua non potest aliquis scire grā:
 certitudinalr in se. hec enim scia est p cā; rei
 vel p rōnē rei: vel etiam p effectū. S; cā grē nō
 cadit sb cognitione nostra. similr nec ei⁹ effe
 ctus vt videbit. S; grā fm rōnem grē vñ
 opationē ad acceptationē dei. vñ ponit ipas
 acceptationē in deo. S; autem modo non pōt
 cognosci a nobis. 7 ideo nō cognoscit scia
 speculatiua certitudinalr. potest tñ sciri ab
 aliquo scia affectiua. hec enim est p exp̄ientiaz
 rei in affectu. vnde hec scia est de re per rem
 7 non fm rōnē vel opationē; quam hēt ad
 aliud. res aut grē potest sentiri in affectu. nñ
 res grē fac se notam in affectu: sic dulcedo in
 gustu. Aliter autem dicūt q̄ duplex ē cogni
 tio. Quedā est cognitio per sciam. 7 hec est p
 mediū infallibile. Et ē cognitio p exp̄imētam
 7 hec ē p mediū fallibile. Vñ hec cognitio ē
 per signa. Et ppter h; recte dicit p̄p̄etas p ex
 p̄imētū fallax. Dicēdū q̄ q̄ scientia expe
 rimētali potest aliquis se scire esse in gratia.
 s; scia que est per mediū infallibile nō potest
 aliq̄ h; scire q̄ sit ī grā nisi sciat ex reuelatōe

et cū huius est quia quedā sunt forme in aīa quē
 sunt absolute: sicut scīa in aīa. cogitatio. odiū
 dilectio. et si dicant respectum aliquem. illud
 tamē ad quod dicit respectū cadit sū cogni-
 tione aīe. Est alia forma in aīa que ē respecti-
 ua: que dicit respectū ad aliquid quod nō est
 sūm cognitioni aīe: nec pōt cognosci ab aīa et
 huius est grā. quia grā dicit respectū ad acce-
 ptationē dei. vnde ponit acceptationē in deo.
 quia grā facit acceptū deo. Dico igitur quod formas
 pmo modo dictas habet aīa apud se. et illas co-
 gnoscit per certam scīam: nec aliquid aliud cer-
 tius cognoscit quā illas. vnde aīa nihil certi
 cognoscit quā suā scīam. quā suū odiū. quā suā di-
 lectionē. quia istas hēt penes se. et sic notant
 respectū: hoc ē ad tale quod certitudinaliter cadit
 sū cognitione aīe. sicut quia grā est forma respec-
 tiva que dicit comparationē ad aliquid quod nō
 potest sciri ab humana scīa certitudinaliter: quia
 dicit respectū ad deū et ad acceptationē in ipso:
 qui non potest sciri nisi per revelationē. idō grā
 per scīam que est per mediū infallibile sciri non
 potest. Secundū hoc ad p̄mū in contrariū dō
 et concedēdū quia dilectio qua frater diligitur
 certius cognoscitur quā frater. tamē non ē sic de
 grā. quia cū dico dilectionē dico formā abso-
 lutā apud aīam. aut si notet respectū. hoc ē
 ad aliquid quod certitudinaliter cadit sū cogniti-
 one nostra. sicut frater. Sed cū dico grā: in rōne grē
 dico formā in comparatione ad divinā accepti-
 onē que non est subiecta sicut in nostre. Ad aliud
 dō quod nō est simile. quia fides dicit formā abso-
 lutā in aīa: quia aīa assentit deū eē et trinita-
 tē. sicut grā dicit comparationē ad acceptationē que nō
 est subiecta scīe. Ad tertium dō quod in demon-
 stratione non sufficit scire mediū: sicut mediū in
 rōne mediū. vnde non est demonstrativa scīa
 nisi sciat cā in rōne cause. et effectū in rōne effe-
 ctus. vnde non sequitur scio cām. igitur scio effectū.
 demonstrative dico nisi sciat cām et quā est cā.
 Similiter eō in demonstratione: quia nō seq-
 tur demonstrative. Scio effectum. igitur scio cām
 nisi addat. et quā effectū est ut dicat. Scio effe-
 ctum inquantū effectū est. igitur scio cām. Licet igitur
 pax sit effectū grē. et aliquis posset scire pacem
 in se. non tamen potest scire quod pax illa sit effectus
 grē. quia hō nō potest sciri quod pax illa sit ex grā.
 Ad aliud dō. quod lux manifestat se esse in oī-
 bus vel oīa eē in luce quibus se manifestat. quia
 lux manifestat se et existit in luce et in tenebris
 non tamen manifestat se ita quod ille qui videt
 lucē sit in luce: quia sic existit in tenebris eēt

in luce. et propter hō sicut nō sequitur lux manife-
 stat se. igitur est in illo cui se manifestat. similiter nō
 sequitur. grā manifestat se isti. igitur iste est in grā
 et ideo aliquis non potest se scire hēre grām
 certitudinaliter. hō grā manifestet se ipsi. vel pōt
 dici quod si gratia manifestet se aliquo esse-
 tu. tamē cognoscēs effectū illū non cognoscit
 illū. ut est effectus grē. sicut gratū faciētis. et ita per
 hō non cognoscit grā in illo.

Consequenter queri

tur utrū aliquis possit scire se hēre grām per
 experimētū. et fuerūt qui dixerūt quod sic. et quod ex-
 perimēta sunt ista. iocunditas conscientie. bonū desi-
 deriū. seruos ad bona opera. Sed in pagano
 vel in infideli pōt eē oīa ista sicut in xpiano: quia
 pagano iuxta errorem suū potest hēre iocun-
 ditatē inicitie. et bonū desiderū etc. Sed per ista
 non probatur in pagano cognitio grē in ipso. igitur re-
 linquitur quod per ista non potest haberi certū expe-
 rimētū de grā dei. igitur nō cognoscitur per experimētū.

Item omne experimētū quod pōt hēre xpia-
 nus de grā dei: potest hēre hereticū. quia assū-
 gnet illud signū in quo xpianus hō experimētū quod
 grā sit in ipso: illud est quod 3o. dicit in i. cano.
 3. c. Si cor nostrū non reprehenderit nos fida-
 ciā habem⁹ ad deū. vnde illud potest esse ex-
 perimētū sancti viri ad hoc quod habeat grām
 Sed illud potest hēre hereticū in se: quod non remor-
 deat eū conscientia in ipso. nec hō reprehensionē cordis

Ad oppositū. Apod. 2. Vincēti dabo māna
 absconditū et calculū etc: quod nemo nouit nisi qui
 accipit. igitur qui accipit nouit. Sed māna abscon-
 ditū sibi et calculū non solū accipit de percepti-
 one diuine dulcedinis per gloriā in patria. sicut etiā
 per grām in via. sicut qui accipit nouit. igitur qui acci-
 pit diuinā dulcedinē per grām nouit. igitur nouit
 se hēre grām per illam tāquam per experimētū certum

Item gustū boni disposit⁹ non pōt nescire dul-
 cedinē sibi coniunctā. igitur anima boni disposita non
 potest non sentire diuinā dulcedinē sibi coni-
 unctam. Sed sensus diuine dulcedinis ē per grām.
 igitur anima boni disposita non pōt ignorare quin
 hēat grām. igitur grā cognoscitur per experimētū sicut per
 sensum diuine dulcedinis. Item. 2. ad Cor. vltimo.
 An non cognoscitis vos metipso. quia
 xpūs in vobis ē: nisi forte reprobi estis. hō dicit
 apostolus Corinthiis. igitur aliquis nisi sit reprob⁹
 cognoscit quod in ipso est xpūs. Sed si hō recte co-
 gnoscit quod habet gratiam: quia xpūs non est in
 nobis nisi per grām. igitur hō experimētū quod grā sit in
 ipso. Sed. Concedēdū quod per scīam experimētale

possamus scire nos hēre grām. Que autē sint illa experimēta quib⁹ homo potest scire se hēre grām. hēmus in illo ps. Cum inuoca. exau. me d. zc. ubi fit questio. ibi. Multi dicūt quis ostēdit nobis bona. id ē homines querūt a fidelibus: unde certi sunt q⁹ sint accepti deo ex bonis que faciūt. ⁊ ppheta respōdēdo colligit tria: ex quib⁹ colligit experimētū p quod sciunt q⁹ sint accepti: ⁊ q⁹ hēnt grām. Primū est cū vidē. Signatū est lumē zc. ⁊ dēdisti letitiā in corde meo. ⁊ In pace id ipm dormiā. ⁊ re. Nec sunt tria ex quib⁹ colligit experimētū p quod aīa sancta experimētālī cognoscit se hēre grām. s. lumen. leticia. ⁊ pax. Lumen apud vīrōnabile. Pax ē apud irascibile. Leticia ē apud occupabile. Quā enim ista tria sunt in aīa sancta sī illas tres vires: sē certū experimētū est q⁹ aīa hēat grām. ⁊ bñ dico hē: quia p hoc difert aīa sancta ab aīa hētica. quia aīa sancta h̄ ista tria q̄ h̄ grām. s. aīa heretica nō. vñ nūq̄ h̄ vērū lumē in rōnali. nec verā pacē in irascibili: nec verā leticiā in occupabili. sicut h̄ aīa xp̄iana pfecta: que h̄ lumē vīritatis radiantis sup vīm rōnabile. in quo mirabilī deleat rō. Aīa h̄o pagani ⁊ h̄tici ⁊ cuiuslibet infidelis non h̄ lumē nisi sophisticū: sicut est lumē in somniando. Sīlī non h̄ verā leticiā in corde. q̄a s̄c̄ dicit aplūs. i. ad Ibi. 4. Omnes habēt cauteriatā cōsciām. Sīlī nec verā pacē habēt in irascibili. quia s̄c̄ h̄tici ⁊. s̄c̄. Impiis non ē pax. vñdē s̄c̄ in paralitico videm⁹ q⁹ in ipso est infirmitas: nec tñ est sensus doloris: s̄ in ipso sit materia doloris. In sano autē non ē materia doloris nec sensus doloris. In egro autē nō paralitico ē materia doloris ⁊ sensus doloris. Sīlī aīa infidelis h̄ materiā doloris non tñ sentit dolorē: vñdē est velut palitic⁹. In aīa vero fideli sana. i. sancta ⁊ pfecta non ē sensus doloris nec materia doloris. In aīa h̄o fideli egra. s. p peccatū ē materia doloris: ⁊ sensus doloris. s̄c̄ dicit ang. Melior ē natura que est cū sensu doloris q̄ q̄ ē sine sensu doloris. ⁊ h̄ supple q̄ h̄ materiā doloris. ⁊ ppter hoc si pax sit in infideli vel in h̄tico: hoc non est nisi s̄c̄ quies in paralitico: que non ē ibi h̄e s̄ dolor ibi est. licz nō sentiat. Et p hoc p̄ solo ad rōnē p̄mam quia tñ differt iocūditas aīe infidelis a iocūditate aīe fidelis. quātū vīstat iocūditas fantasie vī somniantis a iocūditate vigilātis. vñ in ipsis non ē h̄a iocūditas q̄ est experimētū ad hoc q⁹ aliquis sciat se habere grām. Ad aliud vñ q⁹ non sensus doloris

potest esse duplī. aut quia non est mā doloris nec sensus: s̄c̄ in sano. Aut quia est materia doloris s̄ non sensus: sicut in paralitico qui ē insensibilis. vñdē in ipso p̄nat sensibilitas. Similī non rep̄hētio cordis potest esse duplī. Aut quia non est ibi materia rep̄hētionis. nec sensus rep̄hētionis. Et hoc modo est non rep̄hēndere in anima sancta: quia non habet materiā rep̄hētionis. s. peccatū; nec sensum similit̄. Aut p̄t ēē nō rep̄hētio cordis q̄a p̄nat sensus rep̄hētionis ⁊ doloris de peccato. Est tñ ibi materia rep̄hētionis. s. peccatū. ⁊ h̄ est in aīa infidelī. Ad intelligēdas autē rōnes in oppositū vñdē q⁹ est cognoscere grām ul̄ s̄m rōnē grē: hoc est in cōparatione ad suā cā; quia grā s̄m hoc ponit acceptiōnē in deo: que est cā sua. Aut absolute s̄m rem grē. Sicut q̄ videm⁹ q⁹ gust⁹ h̄ cognitionē absolutam de dulcedine: ⁊ cognoscit rem s̄ non cām dulcedinis. ita dicendum de grā.

Queritur post modū

vtrū p reuelationē possit aliq⁹ scire se esse ī grā in rōnē grē. ⁊ vtrū alicui possit reuelari q⁹ hēat grām in rōnē grē. ⁊ videt q⁹ sic: quia hēat q̄n. zc. ubi d̄ abraē q̄n voluit imolare filiū suū d̄no. Nūc cognoui q⁹ timeas d̄m. Et. Cognoui. i. cognoscē te feci. q̄ sancto abraē fec̄ d̄ns cognoscere q⁹ timeret deū. S; ille timor ponit grām. q̄ fecit ei cognoscere grām in se.

Itē ad Phil. 4. Petitiōes vestre innotescāt apud deū. Dicit glo. Nō accipiēdū est tāq̄ deo innotescāt. quia eas an̄q̄ essent nouerat. s. nobis innotescant esse apud deū. q̄ possibile ē ut sciam⁹ q⁹ petitiō nostra est accepta deo. Itē. i. Jo. 4. In hoc scim⁹ q⁹ in deo manem⁹: ⁊ ip̄e in nobis: q⁹ de spū sancto dedit nobis. S; hoc scim⁹ p reuelationē. Cum q̄ in deo manemus p grām scim⁹ p reuelationē nos habere grām.

Itē in eadē. z. d̄. Unctio docebit vos de oib⁹. Ad oppositū. z. Cor. z. Nemo nouit q̄ dei sunt nisi spūs dei. q̄ nemo potest scire illū quod est in diuina volūtate. S; grā in rōnē grē ponit acceptationē ⁊ placitū in diuina volūtate. q̄ nemo potest aliquo mō scire grām in se. q̄ nec p reuelationē: nec alio modo.

Itē nulli potest reuelari sua damnatio. ⁊ hoc probatū est alibi. ⁊ rō huius ē ne desperet. q̄ sīlī nulli p̄t reuelari sua acceptatio deo: ne p̄sumat. quia sicut ex reuelatione sue damnationis sequeret desp̄atio. ita ex reuelatione sue acceptationis sequeret ī eo p̄sumptio quod ē

peccatū in spūm sanctū. Sed grā in rōne grē ponit acceptationē in deo, q̄ nulli potest reuelari q̄ sit in statu grē fm rōne grē. So. ad istā qōnē dō sē dīc 30. Dam. in pmo li. Deus non reliquit nos penit? in ignorātiā sui: nec etiā nobis penitus manifestauit semetipm. in ignorātiā sui non reliquit nos penit?: quia cuiuslibet est impressa notio essendi deū. non tū ipm penitus cognoscim?. Similr dō in nobis habētib? grām: q̄ non penitus reliquit nos ī ignorātiā grē: nec penit? dat nobis cognitionē grē. non dat nobis penit? cognitionē illi? quia non dat nobis cognitionē grē speculatiuā ut cognoscam? eā in rōne grē: nec dimittit nos penit? in ipsi? ignorātiā: quia dedit nobis ut cognoscerem? ipam fm affectiuā cognitionē in experientia et sensu diuine dulcedinis q̄ ē ex grā. Et rō hui? est duplex ratio amoris et rō timoris. Si enim aīa nihil sentiret de dulcedine dei p grām non alliceret ad amorem dei ex parte affectionis. Et p ter hoc habet cognitionē affectiuā q̄ ē in experientia et sensu diuine dulcedinis p quā cognoscit ī se grām fm rē grē. Si autē haberet cognitionē speculatiuā de grā. s. q̄ ipa? cognosceret in rōne grē haberet forte p̄sumptionē. et sic non haberet dei timorē. Ut q̄ homo ad diuinū amorē p̄uocet: et ad dei timorē ordinet habet cognitionē de grā in se affectiuā: non autē speculatiuā. Vt cōdū est tū q̄ grā potest reuelari alicui q̄ sit in illo fm rōne grē. sic fuit in Paulo: qui ait ad ro. 8. Scio q̄ neq; mors neq; uita zē poterit nos separare a caritate xp̄i. Ad illud qd̄ p̄ ob̄r̄ ī contrariū dō. sicut r̄n̄ dicit apostol? qui dicit: Nos autē spūm dei hēm?. Dico enī q̄ null? de se p̄t venire ad hoc ut sciat se eē acceptū deo. s. spūm sanctū qui ē in illo. sicut fuit ī Paulo et in abraham: p̄t ei manifestare. Ad aliō dō et cōcedēdum q̄ adhuc supposito q̄ nulli potest reuelari sua damnatio. tamē sanctē aīe et p̄fecte p̄t reuelari sua acceptatio: sic videmus q̄ illud quod p̄fecte sanū ē. non ordinat ad aliquā egritudinē. Corp? tō male dispositū ordinat ad egritudinē. ita dico perfecta et sana anima nō ordinat ad aliquā egritudinē. i. ad peccādū. et p̄pter hoc l̄ ei reuelet sua acceptatio nō ordinat ex hoc ad p̄sumptionē. s. hoc sequeret in aīa īp̄fecta seu male disposita ut reuelare alicui suā acceptationē: hoc non ordinat recte ad p̄sumptionē. s. ex vitio somniti ad iūcti ipsi aīe. et p̄pter hoc potest ei reuelari. s. reuelatio damnatio: dō ex se ordinat ad

desperationē. Et ideo; nulli potest reuelari sua damnatio. potest tū aliquibus reuelari sua acceptatio.

1 Inquisito de grā

absolute inquirēdū est de grā ī op̄a ratione. Sciendū igit q̄ ē grā p̄ficiens et grā reficiens. Grā sanitatis et grā curatōis. 3te grā p̄ficiens et sanitati spūalis creat virtutes dona. fruct? et b̄ritudines. Grā tō reficiens seu carationis egritudinis spūalis dat vim sacramētis euangelicis que sunt medicine et remedia aīaz. De sacris tō in pte alia agēdum est. Reliqua tō sunt p̄ntis negocii. Ut q̄ planio: sit via: p̄ inquisitionē grē ad virtutes querēdū est de op̄atione grē virtutū. donozū. fructuum. et beatitudinum vic. Primo de op̄atione istoz ad grām. 2o de op̄atione istoz ad inuicē. 3o que nēcitas omnī istoz Quarto de ordine virtutū et donoz.

Circap̄imum quāuis adhuc sit disputatū superi? arguit ad maiore ītelligētiā sequentiū Quod virtus sit grā videt. quia 2. inīaz. 26. disti. dō q̄ grā p̄ueniēs est fides cū dilectione. cōstat aut q̄ tā fides q̄ dilectio virtutes sunt. 3tes grā est p̄ncipiū cui debet meritū. hoc potest extrahi ab apostolo ad ro. ex textu et ex glo. in plurib? locis. Similr aut virtuti debet meritū p̄mā. Si q̄ p̄mā sup̄latiuū ē. et qd̄ p̄ sup̄abū dantiā dicit vni soli ouenit. q̄ virtus et gratia sunt vni soli. Similr aut q̄ dona sunt idē qd̄ grē videt. dō enim. i. ad cor. 12. Diuisiones q̄ tiaz sunt. Sicut q̄ dicit q̄ est grā ad credendū et est grā ad sperandū: et ad timēdū: et ad op̄atiēdū et hī. Ita sunt dona ad timēdū et op̄atiēdū et cōsilia. utpote donum timoris et pietatis. Si q̄ eadē sunt: ex quibus idem act? elici s̄. videt q̄ non differat dona et gratia.

Contra est qm̄ dō homo grat? deo a gratia vna. vñ homo totalr grat? nō dō habere nisi grām vnā. s. vna virtus vel vnū donū n̄ facit hōiem totalr gratū. Dona enim q̄ possit h̄ri sine caritate fides: seu vna politica sine alia: vel donū ī timoris s̄n̄ dono pietatis: nō dicit homo simplr deo grat?. ē gratia vna: virtutes tō et dona multiplicat s̄b vna grā: quāf erit grā sicut integratū quoddā et collectū respectu multaz virtutū et donoz. s. que sic se h̄nt nō sunt idem. 3te grā ē habit? qui semper est in suo actu. Virtus tō nō semp. q̄ nō sūt idē 3te aīa nō ē eēntialr sue potētie. Inter ea. n.

que sunt sol^o de^o sua potētia est. q̄ differūt po-
tentie et essentia ipsi^o aīe. S; grā est respectu
essentie. dona et virtutes respectu potentie. q̄ n̄
sunt idem. Item grā pprie est p̄n^o viuēdi
Et al. Si spū ducimur zc. virtutes tō merēdi.
q̄ non sunt idem. So. dicim^o q̄ aliqui appel-
laf virtus grā et e^o. fm omunē acceptionē grē
S; notādū q̄ grā dī duplī. vno mō qd gratū
datū. et sic etiam grā p̄mo gratū faciēs dicit^r
gratis data. quia null^o cam meret. et hec ac-
ceptio grē p opationē est ad efficiētē. p opa-
tionē enim ad datorē oīs grā ē gratis data.
Alio modo dī grā que gratū reddit habētē.
et hec acceptio grē est ex relatione ad ipm re-
cipiētē grāz. Si grā q̄ et virtus et quicūq; sūt
talia accipiāt in opatione ad ipm efficiētē
sic oīa possunt dici grā: q̄a omnia gratis dat^r
Si aut in relatione ad accipiētē vt dicat^r grā
que gratū facit: sic non sūt eadē. Notādū tñ
q̄ fm ppriam acceptionē aliter ouenit gratūz
reddere grē et virtuti: sicut p̄ ex obiectionib^o
ultimo factis. Est enim grā respectu ipsi^o eēn-
tie aīe: et deinde fm ordinē nature: et si non
tempous gratificat ipam pprie in suo actū.
Ultima tō reddit gratū semp virigendo in
finē. Qd q̄ obī q̄ dicit magī q̄ est grā p̄ueni-
ens zc. dicim^o q̄ non valet hoc argumētū. fi-
des est virtus et fides est grā. q̄ virtus est grā.
quia cū dī. fides est virtus: hoc p̄dicat essentia-
liter. Cū aut dī. fides est grā: hoc p̄dicat calī.
et est sile. dies est sol lucens sup terrā. S; sol ē
corpus. q̄ dies est corpus. vel alī. Potest enī
dici q̄ vtraq; p̄dicatio eēntialis ē fm omunē
acceptionē. S; cū dī. fides est grā. hoc dicit^r
fm relationē ad efficiētē. Cū dī. fides ē virt^o:
hoc dī p opationē ad illd in quo et ad illd
ad qd. Dicit enim virtus dispositio perfecti ad
optimū. vñ hic tangūt illa vno. Ad aliud
quod dī q̄ grē et virtuti ouenit hoc qd dico p̄-
nū p̄n^o fm q̄ debet meritū. p̄ si h de vtroq;
dī: non tñ eadē rōe. et iō n̄ op̄ q̄ ipa sint idē.

Ad aliud qd obī q̄ diuisiones grāz sūt zc
dicim^o q̄ illud ibi totū ē de grā gratis data:
nō gratū faciēte. si tamē diceret^r vltē^o q̄ idē
habēt^r sūt q̄ ad eodē act^o sūt. dicim^o q̄ grā n̄
ē ad actū ipsi^o virtutis et doni pprie loquendo.
aut si ē aliquo mō: nō tñ eodē: sicut ipa virtus vñ
donū. Erā enim plus vic gratificationē in se
virtus uero magis in relatione ad finem.

**Consequenter queri-
tur de cōparatione istoz adinuicē. Ad quod**

fic. videt^r q̄ dona sint virtutes. Est enim donū
bona qualitas mentis zc. Et hec est definitio
virtutis. q̄ zc. Si dicat^r q̄ non ouenit ei illa defi-
nitio quātū ad hanc partē: vt donum sit quo
recte viuif: quia in aliis partib^o definitionis
non potest instari. Contra. ostēdit^r q̄ dono
recte viuif. Constat enim q̄ n̄ viuēbat recte
virtute vbi iquātū erat gratuita. Erat. n. grā
p̄mū viuificationū. S; sicut virtus est gratuita
sic et donū. q̄ sicut virtute in eo q̄ gratuita vi-
uif: sic et dono. Q̄ autē recte p̄bat: sic timere ē
actus q̄ egredit a vi irascibili: sicut et aggre-
di. S; quia egredi poterat a sua potentia bñ
et non bñ. ideo habit^r fortitudis qui erat dire-
ctius potētie ad hoc vt bñ pcederet in actū
qui est aggredi: dicebat^r eē reditudo quedā;
quare si timere potuit egredi ab eadē vi bñ
et non bñ habit^r fm quē diriget vis vt pec-
dat bñ in actū illū dicebat^r reditudo quedā. hic
aut habit^r est donū timoris: quare tam ex pre-
vite q̄ ex parte reditudinis equo est donum
quo recte viuif: sicut et virtus. Item p̄. Uox
dñi sup aquas zc. Llo. 7. Virtutes spūs sancti cā
magno p̄conio numerat: et posita notat ibi. 7.
dona. Ex quo apparet q̄ vñ dicē q̄ dona sūt
virtutes. Itē ambrosi^o in li. de spū sancto. et ē
f. 3. Iniaz. di. 34. et. Cinitas dei hierusalē illa
celestis non meatu alicuius fluminis terrestris
ablat^r. s; ex vite fonte pcedēs spūs sanct^o cui^o
nos breui sariam^r haultu in illis celestib^o spi-
ritib^o redūdāt^r videt^r effluere plēno. 7. Virtutū
spūaliū f. uens meatu. et loquit^r ibi de donis.
Ex quo videt^r q̄ dona et virtutes sunt idē.

Contra est qm ipaz uirtutū et donoz non
sunt eedē dīe: q̄re nec ipa eadē. Itē ang^o.
in fmone dñi de mōte. Dar. 6. in glo. 3. in fine
orōnis dñice in p̄b^o est vt impetrem^r dona
in donis at operemur mandata. de operatōe
beatitudines osequūt. q̄ si hec ita se hñt fm
ordinē dona et operatio mandatorū que sūt
fm virtutes. que aut ordinē habēt fm q̄ huius
eadē nō sunt. q̄ he non sunt idem. Propterea
respondēt quidā: quia f^o illam parabolā que
legit^r Luce. 10. Doi ueniēt a hierusalē i Jerico
duo facta sunt. sicut enī; spoliat^r et uulnerat^r
Secūdu^o q̄ opationē istoz duoz defectū uo-
lunt dicere q̄ differūt dona et virtutes: dicē-
tes q̄ in restitutionē spoliōz sunt virtutes. in
reparationē uulnerū sunt ipa dona. Sed q̄ hoc
nihil sit arguif ex hoc q̄ si virtutes indumēta
possunt dici: ita et dona. Un̄ cū dī apod. 16.
Beat^o q̄ custodit uestimēta sua zc. non solum

intelligit de fructibus: sicut etiam de donis. Similiter ecclesiastes. 9. Omni tempore sunt vestimenta tua candida etc. Preterea quod dicitur vulneratus et spoliatus: sic exponitur: ut dicatur vulneratus in malis et spoliatus in gratuitis. Si ergo dona similiter sint gratuita: sicut virtutes: non differant habere ad invicem: nec distinguantur: ut alter sit ad reparationem vulneris: alter ad restorationem spoliatorum. Immo vel utrumque ad utrumque vel neutrum ad neutrum. Oportet ergo querere aliam viam distinguendi: propter hoc fuerat quodammodo vulneratus dicitur aliter. Dicebat enim quod post peccatum hominis non potuit amplius quilibet potentia seu vis accedere ad suum actum. Immo inflata erat ipsi homini quedam impedimenta: quibus impediti vires non poterant ad actum suos accedere: et occasione sui omni accipiunt ex eo quod dicitur in Job. super illud. Ventus vehemens irruit etc. Ergo ibi contra singula tentamenta mentis septem virtutes instruit. et loquens ibi de donis. unde subdit. Contra stultitiam sapientia. contra hebetudinem intellectus. contra precipitationem consilium. contra timorem fortitudo. contra ignorantiam scientia. contra duriciam pietas. contra superbiam timor. Ex hoc voluit dicere quod ad remotionem ipsorum impedimentorum inflatorum proprie sunt dona: que remotis impedimentis dirigunt ipsas vires in actum: proprios eliciendos virtutes sunt. unde voluit dicere quod ipsa dona erant quasi remedia solum contra illas difficultates. ipse vero virtutes erant directio virtutum. Sed quod illud non sit neque potest ostendi sic prius. Constat enim quod quando homo peccavit tamen virtutibus quod donis indignis et indispositus et inhabilis fuit ad utrumque. Propterea sicut ex ipsis virtutibus eliciuntur actus: sic ex ipsis donis. quod per donum enim timoris elicitur actus qui est timere. per donum pietatis actus qui est misereri vel compati. ergo non est dicere quod sint solum remedia contra impedimenta. Immo etiam erunt directio in actus. nec etiam erit causa quare magis debeant dici ipsa dona remedia quam virtutes. Sunt preter hec alia que dicitur infra in speciali tractatu de donis.

Consequenter queritur

de comparatione virtutum ad fructus. et quod virtutes fructus sint vel quomodo. sicut ad Gal. fructus spiritus etc. ubi glossa notat hoc fructus: quia propter se petenda sunt. Si ergo quod propter se petendum est est fructus et virtus est propter se petenda. ergo etc. Minor per se illud probatur in ethica. Tribus existunt in fugis et tribus in voluntatibus seu appetitibus bono offerente et delectabili: virtus sicut bono reponitur. bonum

autem ibi dicitur quod propter se appetendum est bonum. ubi tenet rationem honesti contra alia duo divinum honestum autem dicitur quod vel sua ad se nos trahit et dignitate sua nos allicit. Est itaque virtus propter se petenda: et ita fructus. Si dicatur quod non propter se solum appetetur sed propter beatitudinem hoc nihil est. quia tunc eadem ratio: fructus non dicitur propter se petendum. cum illud propter se non excludat ordinem qui est ad beatitudinem. Preterea namque inter fructus. sicut ad Gal. numeratur ipsa caritas: que maxima virtus est. et etiam fides ergo idem est fructus et virtus. Consequenter ob id de comparatione donorum ad alia. Si enim est donum datio irredibilia: sicut dicitur per philosophum. Virtutes autem et fructus sunt dona irredibilia: erunt idem.

Preterea namque ordinatur vis per ipsos fructus et redditur apta ad opera. quod si verum est cum hoc ipsum faciunt virtutes et dona. ergo erunt fructus. Si autem fructus id non faciunt: restat quod ad quid necessarii sunt. Sicut ob id ex parte beatitudinis. Unde quod non differat a virtutibus. quia Luc. 6. super illud. Beati pauperes etc. Et dicitur apud Mat. per octo beatitudines dicitur: hoc apud Lucam per quatuor virtutes cardinales dicitur. quare hoc videtur esse idem in re beatitudines et virtutes.

Item Mat. 5. Beati qui esuriunt etc. Constat quod iustitia virtus est. Sicut ibi dicitur. beati misericordes. et misericordia virtus est. In nullo ergo videtur differre beatitudines. fructus. dona. et virtutes. Quod si concedatur contrarium est. quoniam istorum omnium species et dicitur diverse sunt: quare et ipsa diversa.

Ad hec omnia intelligendum est quod hec quatuor virtutes. dona. fructus. et beatitudines possunt dici dupliciter. communiter et proprie. Si communiter accipiantur omnia: non est inconueniens quod omnia omnibus conveniant. sicut enim quod virtus dicitur bona qualitas mentis qua etc. vel dispositio perfecta ad optimum. sic etiam dona possunt dici virtutes. Sicut si donum dicatur datio irredibilia: non est dubium quin omnia possint dici dona. Similiter si fructus dicatur omne illud quod propter se est appetendum non est dubium quin omnia sint fructus sic obiebat. Unde si accipiatur fructus ab eo quod est frui: sicut quod dicitur frui in principio sententiarum. et in 1. 2. li. de trinitate. frui est cognitio in quibus voluntas delectata acquiescit. Ut illud quod dicitur frui esse utriusque gaudium: sic omnia possunt dici fructus. Eodem modo est de beatitudine. Si enim dicatur beatitudo nunc communiter: omne illud cui succedit beatitudo proprie: sic omnes sunt beatitudines et possunt dici. Unde in psalmo. Beati omnes qui timent dominum. ecce quod donum dicitur hic facere

beatū omuniter dicēdo. Secūdu B q̄ pcedūt
rōes q̄ supra posite sūt. Aliter aut accipiūt bec
oīa in rōib⁹ p̄p̄iis uel appropriat. 7 tūc nullū
illoz erit altez. 7 sic differūt. 7 fortif q̄libet
illoz nomen p̄p̄iū ex congruitate sue rōnis.
Quidam dixerūt q̄ vires rōnales ordinate
erant ad mouere 7 moueri. Mouere aut cō-
cernit agere. moueri concernit pati. Virces q̄
rōnales motiue ordinate sunt ad agēdū. ni-
hilomin⁹ tñ ordinate sunt ad patiēdū: p̄pter
hoc q̄ cū hēri possent act⁹ uel passiōes ex ip̄is
virib⁹. 7 elici possent bñ 7 nō bñ. indigebant
dispōnib⁹ directiuis in vtraq; via. Que q̄ di-
rigūt vires ad agēdū virtutes sunt. 7 recte cō-
perit hoc nomē huic dispōnī seu habitui. Dī
enim unaqueq; res eē magne virtutis p̄ relatōez
ad magnā actiōē. Que rō disponūt illas vi-
res ad recte patiēdū dona dicūt. 7 cōgruit
huic habitui recte nomen doni. Ita enim dī
omuniter de aliquo qui aliquid pōt excellēt
pati: q̄ hoc est magnū donū. vñ quasi illō q̄
dicebat virtus in agendo: dīc donū ī patiēdo.
Dī autē actiōib⁹ seu passiōib⁹ bñ egressis
ab ip̄is virib⁹. 7 recte sequitur delectatio ex
ip̄is. 7 hoc est duob⁹ modis. Quia aut est de-
lectatio in ip̄o actu aut ī ip̄o pati. 7 hoc p̄p̄ie
dīc fruct⁹. hoc enim sonat rō ip̄i fruct⁹. s. de-
lectatiōē in ip̄o actu virtutis vel doni. Uñ cari-
tas dīc delectatio. put ē fruct⁹: que quidē de-
lectatio est in actu caritatis: vt virtus est: put ille
actus est respectu dei. gaudiū rō respectu sui.
pax rō respectu p̄ximi. Similf possēt dici de
quolib; alioz fructuū. si ad hoc esset nobis in-
tendēdū. Est autē alia delectatio ī fine act⁹:
7 bec est p̄fecta delectatio post fecisse ul factū
esse fm p̄fectionē que ē passibilis in via. Et h
p̄p̄ie dīc beatitudo. put ē in via. Dicif enī bea-
tudo stat⁹ p̄fect⁹ congregatiōē omniū bonoz
vnde recte conuenit nomen illud: vt beatitudo
sit in fine actus. delectatio quēadmodū fruct⁹
erat delectatio in ip̄o actu. 7 idē. s. ad gal. recte
dicit glo. q̄ fruct⁹ sunt opa p̄pter se p̄tēda.
frui enim est ip̄is in quib⁹ voluntas p̄pter se
delectata cōquiescit. Quānis aut illud virtutē
habeat: sic infra dīcō dāre ostēdes. distinguūt
ista fm q̄ est distinguere act⁹ viriū cōpletos
ab incompletis 7 cōpleta a completissimis. ap-
propriato q̄ nomē virtutis. virtutes respiciūt p̄-
mos actus. dona sequentes. fruct⁹ cōpletiores.
beatitudines cōpletissimos.

Consequenter queri

tur p̄pter qd bec omnia necessaria sunt. Et
arguit sic. Virt⁹ ē ultimū potētie. q̄ p̄ virtutes
sunt ip̄e vires in suo ultimo. q̄ si ultra vlti-
mū nihil aliud est. nihil vidēt esse necessaria
dona 7 alia que sequūt. Item virt⁹ est dis-
positio p̄fecti ad optimū. Habēs q̄ virtutē p̄-
fctū est. Dissimif enim virt⁹ que sūt p̄ficat 7
actu ei⁹ bonū reddit. quare si p̄fecto non ē pos-
sibilis additio: vidēt q̄ in qualibet vi tēbeat
sufficere vnus habitus nūc solū virtutis.
Preterea non est habit⁹ elicitiuus vni⁹ actus
tñ. imo quasi infinitoz. Si q̄ virt⁹ est habitus
potentie vel nis. fm virtutē poterit potētia eli-
cere omnes act⁹ suos. Ex quo neq; dona neq;
ea que sequūt vidēt necessaria esse. S; bec oīa
facilf possunt solui intellectis que vltia sunt.
Q̄ enim dīc q̄ ultra p̄fectū nihil est: intel-
ligendū est in illo genere in quo illud vltimū
est. Similf 7 q̄ p̄fecto non est possibilis additio
intellf in illa via qua p̄fectū ē solū. Similf q̄
dīc q̄ habit⁹ potētē regulare potētia ad eliciē-
dū non tñ vnū actū: s; omne. hoc intellf tē oī
actu sui generis. 7 non de omni qd pōt elicē
potētia. alf hoc eēt falsū: quia fm diuersos ha-
bitus potētē eadē potētia diuersos act⁹ elici:
in quos utrosq; nō sufficēt alter illoz bitūz
Dicim⁹ q̄ q̄ ī eadē potētia diuersa sunt vltia
7 ut meli⁹ videat: potētē sumi exemplū ī ip̄a
rōnali. 7 sicut dicit in hac potētē intelligi in
aliis. dicim⁹ q̄ q̄ si in genere fidei ē vltimū
assentire p̄me virtuti p̄pter se. rñ ga assentire
dicit motū formatū p̄p̄e ex affectu regrebat
ulteri⁹ vltimū ex pte cognitionis. vidēt ut
vidēt 7 gustaret. 7 hoc fuit p̄ dona intellectus
7 sapie. Ulteri⁹ dico q̄ si in videndo 7 gustā-
do sit delectatio. tamen ip̄m videre 7 gustare
nō ē ip̄m delectari. 7 ideo necessari erat de-
lectatio ultra ip̄a dona. S; hoc potuit eē du-
plf ut p̄dictū ē. Uel in ip̄o actu: 7 sic est fruct⁹
Uel in fine act⁹. 7 sic est beatitudo: que ē vlti-
ma 7 cōsumatio inter habit⁹ q̄ sūt in via. 7 idē
necesse ē bec quatuor eē. Et sic positū ē exem-
plū in hac potētē intelligi in aliis. Nō q̄ segf
ex p̄dictis argument⁹ q̄ alia a virtutib⁹ sup-
fluāt. S; hoc uez esset si nō eent ad alios act⁹
vel altos modos elicēdos q̄ sūt actus virtutū.

Postmodū queritur

de ordine virtutū 7 donoz adinuiticē. Ex p̄-
dictis iam uideri potēt q̄ ip̄e virtutes priores
sunt. Et ad hoc facit illa auctoritas 3sa. 7. Se-
cūdu aliam translationē nisi credideritis nō

intelligetis. Credere enim actus fidei est que est virtus. Intelligere est actus intellectus qui est donum. Ex quo patet quod ibi ordinatur ex ratione credendi virtutes ipsi donis. Destructio enim potest destrui et posteriore: et non eorum. Illa vero auctoritas dicit quod destructa fide non remanebit intellectus. Item Job. i. Uerum obtemperas. Glo. Spiritus autem omnia mentem quatuor virtutibus ornat. quare virtutes sunt potes inter omnes ornat aie. Quod si procedat contra est illa glo. supradicta. Mat. 6. in sermone de monte dicit aug. In precibus est ut impetremus dona. in donis ut operemur mandata. de operatioe virtutines se, que sunt. Si ergo adimpletio mandatorum est per opera mandatorum: est per opera virtutum. et hic dicitur quod in donis est ut operemur mandata. ergo in donis est ut faciamus opera virtutum: vel ut habeamus ipsas virtutes. et ita erunt dona potes virtutibus. Prius enim est sermo quod habetur in quo est ut alter habeat quod quod est habitus per illud. Item tren. 2. Precipitavit omnia mentia eius. Glo. In his rebus ordo servatur. quia cum peccatrix anima relinquat prius ab ea dona virtutum. deinde fidei spei. caritatis fundamenta enervat. Ex quo videtur quod prius auferuntur dona quam virtutes. Res dicimus quod si in istis simul dantur dona et virtutes. sermo usus nihil tamen prohibet virtutes esse potes donis. et sic procedunt obiectioes ad partem illam. Ad illud quod obicitur de glo. Mat. 6. dico quod operatio mandatorum non est ibi appellata per opere ipsarum virtutum. imo hoc dicitur: in donis est ut operemur mandata que eliciuntur ab ipsis donis. et hoc non sit intelligendum de mandatis operatis ad virtutes: patet quia in illa glo. procedit. in precibus est ut impetremus dona. sed preces non possunt impetrare nisi sint in caritate. Sed qui habet unam habet omnes virtutes. Quod ergo quod virtutes procedant in eo qui precibus impetrat dona. non tamen est intelligendum quod virtutes procedant dona sermo istam: sed solum sermo usus donorum. Unde sic intelligitur illa glo. In precibus est etc. hoc est postquam homini date sunt virtutes precibus suis potest impetrare usum donorum. in donis autem est ut operemur mandata: non mandata quorum executio spectabat ad virtutes: sed ad dona. Ad aliam glo. tren. 2. dicimus quod ipsa nihil facit ad propositum. Non enim sequitur. Si prius auferuntur dona. ergo potes fuerant. imo magis. quam posteriora. Quod enim in destructioe posteriori fuit: in destructioe est primum. Preterea adhuc alia ratione illa glo. non est ad propositum: quia loquitur de donis gratis datis tantum. Quod patet per hoc quod dicitur quod data sunt ad manifestacionem spiritus. et ponit exempla. sicut dona prophetie

genera linguarum. interpretaciones sermonum. et operationes miraculorum. de quibus omnibus. id est ad cor. 12. Et hec dona bene possunt esse sine virtutibus et ante virtutes. sed de his non erat questio. imo de gratuito donis a gratia gratum faciente dicitur.

Ad dictum ^{lit sup}

quia gratia dicitur ^q gratia dicitur ^{omniter} gratia gratis data. et prope gratia gratum faciens: inquisitio que precessit data est circa gratiam gratum faciente. Tunc vero inquirendum est de gratia gratis data: que non facit gratum in hunc modum. Primo an sit ponere gratiam gratis datam non faciente gratum. 2. quod sit gratia gratis data in hac ratione. 3. que dicitur gratie gratis date. 4. specialiter de gratia sermonis sapientie et scie. 5. de gratia fidei non gratum facientis: ut est fides in forma. 6. de gratia sanitate et miraculorum. 7. de gratia prophetie.

8. de gratia discretionis spirituum. 9. de gratiis generalium linguarum. et interpretacionis sermonum.

Ad primum ^{lit. Gra} dicitur donum ^{spūs sancti:} quocumque modo accipiat. sic videtur. id est ad cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt: idem autem spiritus. Sed posuit donis spiritus sancti ponit spiritus sancti: sicut habet ad ro. 1. super illud. gratia vobis et pax a deo. Pater. Spiritus. scilicet. nomen non posuit quoniam in donis suis est obsequium dicitur. id est in gratia et pace. quia. n. p. cum honorat electi idem in donis suis intelligitur. Ex hoc ergo arguitur. quod cum dona spiritus sancti habent: spiritus sancti habent. Sed quoniam spiritus sancti habentur ab homine: est deo gratus. et quoniam donum eius habet ab homine: est homo deo gratus.

Relinquitur igitur quod cum donum quocumque spiritus sancti homini datur: gratum deo efficitur. ergo omnis gratia est generalis faciens. Contra. id est. primo ad cor. Si linguis hominum loquar: caritate autem non habeam etc. Et aug. Sicut alia a caritate per spiritum munera: sed sine caritate nihil profunt. et introducit illud euangelii. Mat. Qui non habet etiam quod videtur habere auferet ab eo. habet quidem gratiam possidendi nomen christianum. sed non habet gratiam ut edicti re nominis. et ideo quod habet auferet. Ex quo reliquitur quod sunt gratie gratis date que ibi enumerat apostolus ut donum linguarum et prophetiam et huiusmodi. Item eodem super illud. Si habuerit fidem ita ut montes transferam: nihil sum etc. Et. i. sine caritate nihil prodest. habet illa utique mali: que et confitebitur in iudicio. Mat. 7. Quibus non dicitur. Non habuistis fidem: sed non noui vos: quia fides sine caritate habuerunt. fides igitur sine caritate est gratia gratis data non gratum faciens. Item. i. ad ro. Reuelat iusticia dei ex fide in fide etc. Job dicit

glo. q̄ est fides informis qualitas mētis: que
 locia non h̄ caritatē. R̄ f̄ quosdā. q̄ cuz
 sp̄s. f. dicat sp̄s x̄itatis. Jo. i. 4. 7 sp̄s adopti
 onis ad ro. 3. f. q̄ sp̄s adoptōis fac̄ nos filios
 7 acceptos deo p̄ donū caritatis 7 gr̄e gr̄tuz
 facientis. Secūdū x̄o q̄ sp̄s x̄itatis facit nos
 participes sue cognitionis vel demōstratiōis
 q̄d p̄t eē gr̄e grati date: 7 non gratū facientē
 sicut p̄ in p̄ph̄ia Cayphe: 7 in fide informi. 7
 fm̄ hoc ponit gr̄a; grati datā. Et ad p̄mū
 diceret q̄ sp̄s. f. dat̄ onob̄ modis p̄ distictio
 onē. ut sp̄s adoptionis 7 ut sp̄s veritatis
 Et p̄mo mō efficit̄ deo gratus ille cui dat̄. 2.
 mō nō ncc̄io. Con̄f. Aug. 15. de trinit. De
 sp̄s. f. cū dat̄ fuerit hōi accēdit eū ad diligē
 dū deū 7 p̄ximū. Si ḡ hō nō accēdat p̄ carita
 tē nō est ei dat̄ sp̄s sanct̄. ḡ nulla ē p̄dicta
 distictio. Itē aug. in eodē. li. de tri. Sp̄s. f.
 non pp̄ie d̄r donū: nisi p̄ ter dilectiōne quam
 qui non habuerit si loquat̄ omnib̄ linguis: 7
 h̄eat p̄ph̄iā 7 oēm sc̄iā; 7 fidē nihil p̄dest. ut
 v̄. i. ad cor. i. 3. Itē aug. ad Dardanum. Q̄
 inhabitator: quorūdā ē de⁹ nō dū cognoscētū
 deū ut parvulor̄. quorūdā x̄o inhabitator ē
 cognoscētū 7 diligētū. quorūdā x̄o inhabi
 tator n̄ ē. qui. f. sunt cognoscētes 7 nō diligē
 tes. De quib̄ ad ro. i. Qui cū deū cognovissēt
 non sicut d̄m̄ glorificaverūt. Ex quo reli
 quif q̄ non ex quocūq̄ dono gratis dato vi
 cet sp̄s sanct̄ h̄eri. cū ip̄m h̄ere sit sp̄m. f. in
 nobis inhabitare: 7 ip̄m nobis dari. Propt̄ea
 dicēdū q̄ quedā dona sunt a sp̄s: nō cū sp̄s
 quedā x̄o a sp̄s 7 cū sp̄s. A sp̄s nō cum sp̄s
 dant̄ dona que non faciunt nos dignos deo
 ut que dicta sunt fides informis 7 p̄ph̄ia 7
 h̄i. Et hec sunt dona gratis data. A sp̄s x̄o
 7 cū sp̄s dant̄ dona que faciunt nos dignos
 deo. cū quib̄ gr̄a deiformitatis infundit̄: que
 est gr̄a grati faciens: que oformat nos p̄ sp̄m
 deo dupl̄. oformitate sanctitat̄: ut in p̄nulis
 baptizat̄. 7 oformatione caritat̄ ut i adultis
 iuxta auctoritatē aug. ad Dardanū. Ad illō
 ḡ quod ob̄ p̄mo d̄. q̄ sp̄s intell̄ in donis
 suis dupl̄. vno mō sic p̄ncipiū. alio modo sic
 donū. In donis non gratū faciētib̄ intell̄ ut
 p̄ncipiū: quia ab illo sunt. in donis gratū fa
 ciētib̄: 7 q̄ ab illo sunt: 7 cū illis ē sic p̄ncipiū
 donū. Prererea in donis nō gratū faciētib̄
 ē p̄ distributionē opatōis. In donis x̄o gratū
 faciētib̄ p̄ p̄cipationē sue sanctitat̄ seu per
 oformationē sue pp̄ietatis: que est pp̄ietas
 amoris. 7 hac rōne dicit aug. q̄ quosdā inha

bitat nō cognoscētes ut parvulos p̄ gr̄am s̄a
 ctificatiōis. quosdā cognoscētes p̄ gr̄am amo
 ris. quosdā x̄o non inhabitat: 7 non sunt p̄ci
 p̄es sue cognitionis 7 sue opationis. Mat.
 7. Multi dicēt. Nūquid in nocte tuo p̄beta
 uim⁹. demonia eiecim⁹. 7 x̄tutes fecim⁹. zc.

Consequenter queri

tur quid sit gr̄a gratis data. Ad q̄d iḡrēdu;̄
 est vtrū gr̄a gratis data sit idē cū dono nālī
 7 in quo differat ab h̄itu acquisito a gr̄a gr̄tū
 faciēte. Ad q̄d sic. Omne donū datū a deo s̄i
 meritis ē gratis datū. S; oē donū nālē ē h̄i
 ḡ omne donū nālē ē donū gratis datū. ḡ do
 na nālīa sunt dona gratis data: 7 gr̄e gratis
 date. Itē. i. ad cor. 2. Ut sciamus que data
 sunt nobis zc. Glo. Dedit nobis deus nām ut
 eēm⁹. aīam ut viderem⁹. mētē ut intelligem⁹
 7 sine p̄cedēti merito. ḡ aīa 7 intelligētia s̄i
 gr̄e gratis date. Cōf. i. ad Cor. 2. Aliud ac
 cepim⁹ ut eēm⁹. aliud ut sancti eēm⁹. sup̄ illō
 Ut sciam⁹ que nobis a deo donata sunt. In de
 arguit. gr̄a d̄r donum quod accipit̄ post esse
 ad h̄i esse. Cū ḡ nālīa dona accipiant̄ ad eē:
 non erit gr̄e gratis date. Itē eē gratum ē
 eē acceptū. S; omne acceptū ponit aī se esse
 quod est p̄ nām. ḡ donū gratuitū ponit aī se
 donū nālē. Itē querit̄ an sit habit⁹ acq̄sit⁹
 ad ro. xi. arguit ap̄l̄s. si gratia dei iam nō ex
 operib̄. aliogn gr̄a iam non est gr̄a. Er̄a igi
 gratis data non est in nobis ut acq̄sitū p̄ ope
 rationē nostrā: sicut est sc̄ia. Itē ad ro. 12.
 Unicuiq̄ sicut deus diuisit mēsurā fidei. glo.
 Bona opera s̄iunt a bono hoīe. fides aut̄ s̄iut
 in hoīe. fides igi donū dei ē. S; hoc intell̄
 de fide informi: sicut de formata. Relinquit̄
 igi q̄ gr̄a gratis data nō erit donū acq̄sitū;
 Itē. i. ad cor. 12. Alii dat̄ q̄ sp̄m s̄mo sapie.
 Glo. Per sp̄m non p̄ meritū. Con̄f. Agei p̄
 factū est x̄bū d̄ni in manu agei: id est i opatōe
 ḡ p̄ph̄ia acq̄rit̄ ex merito. S; p̄ph̄ia est gr̄a
 gratis data. Itē ad ro. 12. Sicut de⁹ diui
 sit unicuiq̄ mēsurā fidei. Glo. Id est ea rōne
 qua de⁹ dedit unicuiq̄ dona mensurata: que
 fides meref: 7 enumerat̄ postmodū dona ḡt
 data seu p̄ph̄iā fm̄ rōnē fidei seu misteri
 um zc. Itē querit̄ in quo differat gratia
 gratis data a gr̄a gratū faciēte. Si dicat q̄ p̄
 hoc q̄ ista facit gratū: illa non: querit̄ qd̄ effi
 ciat gr̄a gratis data inquantū gr̄a: 7 sic albe
 dinis est albā facere: 7 iusticie iustū; facē: ita
 gr̄e inquantū gr̄a est gratū facere: Inuanum

q̄ et impropiissime d̄r gratia que nō gratum facit. sicut calor dicitur improprie qui nō calidū facit. Itē si dicat̄ que admodū d̄r. i. ad cor. 12. super illud. unicuiq̄ d̄r manifestatio sp̄s ad utilitatē. glo. Diuisa sunt dona: et nō ad meritū hoīs alicui singulariter d̄nt sed ad utilitatē ecclesie edificande: q̄ ita ait. unicuiq̄ d̄r manifestatio sp̄s. i. grā p̄ quā p̄ q̄ in eo est sp̄s. Secū dū h̄ ḡ si accipiat̄ d̄ria ut dicat̄ q̄ grā gratū faciens d̄r ad meritū vite eterne. grā h̄o gratis data ad edificatiōez ecclesie. Contra. Sunt dona informia que d̄nt hoī p̄pter se: sicut fides informis et spes: sicut d̄r. i. ad cor. 12. Maior aut̄ hoīz ē caritas zc. glo. fides et spes sine caritate possunt eē. q̄ n̄ erit illa d̄ria grē gratis date et grē gratū facient̄.

R̄ grā grati data pp̄ue d̄r donū infusum rōnali nature sine meritū quātū in se ē dispōnens ad salutē pp̄riā vel edificatiōē alteri. Donū igit̄ infusū nature d̄r ad d̄ria; dono:ū nālū: ut est ratio volūtas ingenū. Sine meritis h̄o addit̄ ad d̄riam dono:z acquiritorū: ut est sc̄ia. Nature vero rōnali d̄r ad d̄riam dono:z tpaliū et aīaliū: que p̄mo et p̄ se d̄nt nature irrōnali. Dispōnēs h̄o ad salutē d̄r ad d̄riam grē gratū facient̄: que non est sicut dispōsitio ad salutē. quasi dicitur: ē est dispō salutis quia habēs illā. t̄ign̄ est salute eterna: imo grā gratū faciens est ipsa salus ad quam dispōnit grā grati data. Ad salutē h̄o pp̄riā vel edificatiōez alteri d̄r ad explanatiōē. nā quedā dona gratis data dispōnit hoīem ad salutē pp̄riam: que est in grā gratū faciente ut fides informis et spes. q̄dā h̄o ad salutē alī. ut grā s̄monis et grā operatiōis miraculoz. et h̄i. Quantū h̄o in se est addit̄ ad explanatiōē. Nā; posito q̄ grā grati data remaneat aliqua in damnato seu in obliuato p̄pter defectū s̄bi non est dispōnēs ad salutē: quanuis quātū in se est dispōnat ad salutē: que admodū medicina que quātū in se ē dispōnit ad sanitatē: tamē cōtingit ex defectu s̄bi. ut corruptionis corporis: ut sit dispōsitio contraria i s̄o et frustretur ad̄ medicine. Ad p̄mū q̄ ob̄ de donis naturalib̄ cōtēdendo nomē gratie d̄r. q̄ sicut vidū fuit supra q̄one de grā: an sit grā multipl̄ d̄r. omanissime quicq̄ a d̄o d̄r gratis. Et s̄ h̄ dona indita et naturalia dicūt̄ grē. Cōmuniter donū grē nature additū seu ordinet ad salutē: seu nō. ut sc̄ie naturales et speculatiue. Proprie h̄o dicūt̄ donū a deo gratis datū ordinās ad salutē pp̄riam ut

alteri ut fides informis et p̄phetie. et h̄o mō intelligi illa auctoritas obiecta de. i. ad cor. 12.

Ad illō h̄o q̄ querit̄ utrū grā grati data sit ex acquisitione vel merito nostro. d̄r. q̄ p̄p̄e accepta grā grati data donū ē supra potatem nature rōnalis. et ideo ad illud obtinēdū nō surgit noster ad̄: nec meritū: quātū ē de potestate nature. quod p̄ in fide informi et p̄phetia et grā miraculoz. hec enī sunt supra potestatem nature rōnalis. assentire enim v̄tati que non videt̄ nec rōne cōuincit̄. simil̄ et p̄scire futura: et facere miracula supra nām ē vis rōnalis. Q̄ ḡ dicunt auctoritates q̄ cadit s̄b merito d̄r. q̄ intelligūt̄ de merito interpretatiō et non de merito pp̄p̄e accepto. et sicut accipit̄ illa auctoritas aq̄i. fact̄ i ē h̄bū d̄ri zc. Uel distinguendū meritū dupl̄. Meritū q̄d elicit̄ ex virtute nature solū. et hoc mō gratiaz gratis datā nō ē mereri. et est meritum quod elicit̄ a virtute nature adiuta grā gratū faciente. et hoc mō cōtingit grām gratis datā cadē s̄b merito. ut merito fidei et caritat̄ p̄t quis mereri ad utilitatē alioz pp̄biam vel grām opationis miraculoz. et hoc modo intelligi auctoritas ad ro. 12. Sic diuisit̄ de zc. Grā ḡ gratis data dicit̄ rōne illa qua non est in merito virtut̄ nature. Sub merito h̄o cadit rōne grē facient̄ gratū: nec illud anfert ei nomen grē: que admodū nec vite eterne que cadit s̄b merito grē. et rō hui⁹ ē qm̄ p̄ncipiū huius meriti p̄ncipale non est in nobis. hoc est in virtute nature. s̄ supra nos hoc est in grā gratū faciente.

Ad vltimū h̄o q̄ querit̄ de d̄ria grē gratum facient̄ et gratis date p̄ r̄sio ex p̄dictis. Nā grā gratis data quantū in se est dispōnit ad gratū fieri vel se vel aliū. Grā h̄o gratū faciens gratū facit pp̄riū s̄bi et deo dignū et acceptum. Differūt ḡ sicut forma dispōnēs et forma p̄ficiēs. et sicut donū q̄d d̄r hoī p̄pter se semp̄: et donū q̄d d̄r p̄pter aliū frequeter.

Postea queritur de

d̄ria grē gratis date quas quidā dicūt̄ apostolū assignasse. i. ad cor. 12. Alii d̄r p̄ sp̄m s̄mo sap̄ie. alii s̄mo sc̄ie. alteri fides. alii grā sanitarū. alii operatio virtutū. alii p̄phetia. alii discretio sp̄um. alii ḡna linguaz. alii interpretatio s̄monū. et dicit̄ glo. sup̄ illud. Unicuiq̄ d̄r manifestatio sp̄s. q̄ diuisa sunt dona: et nō ad meritū hoīs alicui singulariter d̄nt s̄ ad utilitatē ecclesie edificande. Ex quo reliquit̄ q̄ hec dona sunt grē gratis date. Cum ḡ

enumeratio ap̄ per omnia sufficiens sit: in his
dñis op̄bēd. ut vlt̄ differētie gr̄e gratis date
Sed contra. Sicut contingit fidē ee informem:
ita spem et reliquas virtutes excepta caritate,
et simil̄ timorē informē contingit ee: ut timorē
seruile. et constat q̄ illa sunt dona gratis data:
nec numerāf. Hic igit̄ in hac distinctione apli
non op̄bēdunt nlr̄ dñe omnis gratie gratis
date. Itē sup̄ illud. alteri fides in eodem
sp̄u. glo. Uide q̄ fides inter dei munera ē. nō
ē sola caritas: s̄ caritas cū fide a deo nobis ē.
Ex hoc arguit̄. S; caritas cū fide est gratis
faciens. q̄ dñe enumerare ab ap̄lo nō solū sūt
dñe gr̄e gratis date. Itē est ne innocultra
tio fimonis qd̄ dñe donū fimonis sapie et fmonis
scie. Si dicat q̄ nō: imo fm̄ glo. distiguēdū ē
inter sapiam et sciam fm̄ aug. in li. de trinit̄.
Sapia ē in cōtēplatione eternoꝝ. scia in actio
ne t̄paliū. Si igit̄ vlt̄ cognitio et enumeratio fi
tatis ordinata op̄bēdit̄ donis sapie et scie:
et fimonis sapie et scie. q̄ sapfluunt dona gn̄is
linguaz: et interpretationis fimonū. Itē euz
dñe donū gr̄e sanitatū nō intell̄ nisi de gr̄a q̄
oferebat̄ sanitates sine opere medicine. q̄ tale
opus erat miraculosum. Erā igit̄ sanitatū nō
dimidit̄ a dono op̄ationis virtutū. Item sil̄
posset obici de dñia donū gn̄is linguaz a do
no interpretationis fimonū. Itē. i. ad cor. 12.
assignat apl̄is alio modo dñas gr̄e grati da
te dicēs. Quosdā posuit de⁹ i ecclesia p̄mū apo
stolos. 2. p̄phas. 3. doctores. deinde virtutes. ex
inde gr̄as. curatōnū op̄ulationes. guberna
tiones. gn̄is linguaz. Et etiā postmodū repli
cans de istis addit̄ interpretationē fimonū. In
hac autē serie addit̄ dona aliqua que n̄ fuerūt
i p̄dicta assignatōe numerata. ut apostolatū
et op̄ulationes et gubernatōes. Preterea
plura omittit̄ que erāt numerata in alia enu
meratione. ut fidē. discretiōnē sp̄ium. q̄ reli
quit̄ q̄ nec hic nec supra sufficēter sunt assi
gnate dñe gr̄e grati date. Itē. i. ad cor. 14.
dicit. Si venero ad vos linguis nobis loquēs
quid vobis p̄dero: nisi vobis loquar aut i re
uelatione: aut i scia: aut in p̄phia. aut in do
ctrina. ubi addit̄ donū reuelatōis differens a
p̄phia: et donū scie differēs a dono doct̄rie
p̄pter quod nō videt̄ p̄dicta assignatio gr̄as
grati dñas vlt̄ cōtinē. Itē. i. ad cor. 13. apl̄is
enumerat aliter op̄parando dona gratis data
caritati: sc̄dēdo q̄ sine illa sunt inutilia. nu
merat igit̄ donū lingue duplex. hoīum et ange
loꝝ dicēs. Si linguis hoīum loquar et angelo

p̄mū igit̄ enumerans dona cognitionis quatuor.
p̄p̄ham. noticiā misterioꝝ. sciam. fidē. vlt̄
dic̄. Si būero p̄p̄ham: et nouerim misteria: et
omne sciam et oēm fidē. Itē enumerat do
na op̄atōis liberalitati et patie. unde dicit. Si
distribuerō i cibos paup̄z omnes facultates
et tradidero corp⁹ meū ita ut ardeā. et in hac
assignatione multe gr̄e enumerāf que in sup̄
dictis assignatōib⁹ non ponūt. p̄pter h̄ q̄rit̄
de dñia et rōe istaz assignationū. R. 2. rā
gratis data triplex ē. Est enim gr̄a que datur
homini p̄pter utilitatē p̄p̄iam: et tñ nō gr̄a
facit: s̄ ad hoc disponit. ut fides i formis. spes
et timor̄ fasilis. Est itē gr̄a grati data: que
dat̄ hoī ad utilitatē ecclie seu p̄p̄mi. ut fmo
sapie et sciētie et hi⁹. vñ. i. ad cor. 12. Unicuiq̄
dat̄ igit̄. Sūt dona que non ad meritū hominis
alicui⁹ singul̄ dant̄: s̄ ad utilitatē ecclie: ut
dic̄ gl̄. Est itē gr̄a grati data ad honorifica
tionē dei. Uñ. i. ad cor. 12. sup̄ illud. et adhuc
excellentiore uia. glo. predictē gr̄e non semp̄
ad meritū p̄tinēt: s̄ ad honorē dī ofēdēdū ge
tib⁹. Uñ. Mat. 7. Dicēt multi. Dñe i nocte tuo
p̄p̄hanim⁹. demonia eiecim⁹. virtutes fecim⁹. et
hi⁹. Dicēdū igit̄ q̄ cū apl̄s agat de donis gr̄az
p̄ut distribuūt in corpore ecclie. sicut p̄. ex. 12.
et. 13. et. 14. p̄me ad cor. agit de gratis gratis
datis: que dat̄ ad utilitatē ecclie: seu ad hono
rificatiā maiestatis diuine. Sed; q̄ sunt ad
utilitatē p̄p̄mi et honorē dei differens ponit̄
assignatio gr̄az ab ap̄lo. Sūt. n. qdā ad hono
rificatiā diuine sapie in docēdo p̄p̄mū. et f̄
hoc accipit̄ illa enumeratio. alii p̄ sp̄m dat̄
fmo sapie igit̄. Quedā t̄o ad honorificatiā
diuine potētie date ad regēdū p̄p̄mū. et fm̄
hoc accipit̄ illa. Quosdā posuit de⁹ in ecclesia
p̄mū apostolos. Quedā ad honorificatiā diu
ine bonitati date ad p̄uocādū ad bonū p̄p̄mū
p̄ exēplū bonū. et fm̄ hoc accipit̄ ille. si linguis
hoīum loquar igit̄. i. ad cor. 13. sicut iam patebit.
Ad aliud igit̄ qd̄ p̄mo obicit̄ an illa diuisio
p̄ma apostoli cōtineat omnes differētiās gr̄e
gratis dare. dicēdū q̄ nō: nisi tñ illas q̄ dant̄
rōne docēde virtutis seu ad laudē sapie diuine
vñ numer⁹ illi⁹ assignatōis sic accipit̄. Nā ad
docēdā virtutē requirūt̄ p̄ncipaliter tria. do
ctrina sc̄ie virtutis. cōfirmatio virtutis. explicatio
vel expositio virtutis. Itē sc̄ia virtutis aut ē de
credendis: aut de op̄andis. aut de fide op̄an
doꝝ et credendoꝝ. seu manifesti⁹. aut est de
fine: aut de his que sūt ad finē. Itē ea que
sunt ad finē aut sunt op̄anda: aut sūt credēda

sermo q̄ sapiē ē de fine qui ostendit i eterna beatitudine. Sapiētia aut ē in contemplatione eternoz: sicut dicit ang. in glo. Sermo x̄o sc̄ie de operādis est. vnde dicit glo. Scia ē i actiōe r̄paliū. fides x̄o que hic accipit p̄ f̄mone fidei ē de credēdis. vnde dicit glo. fides cōstātia fidei v̄l f̄mo. Secūda B̄ q̄ accipit illa tria: vt sapiē sit de eternis. scia de operādis. fides de credēdis. Sic tamē accipit bec dona vt sunt i f̄mone ad docēdū. vnde oī f̄mo sapiē zc. Itē quatū ad cōfirmationē f̄monis que necessaria ē ad doctrinā x̄itatis. s̄ q̄ dicit Mar. ultimo. Predicauerūt vbi x̄o d̄no cooperā e r̄ f̄monē cōfirmate sequētib̄ signis. accipit quadrupl̄ d̄ria. Nam cōfirmatio f̄monis fit dupl̄. Uno modo p̄ mirabilia operationis. Alio mō p̄ mirabilia cognitionis. Itē mirabilia opatiōnis duob̄ modis. Uno modo que excedūt actū nature: non tamē potētiam. alio mō in his que excedūt actū r̄ potētiam que sūt impossibilia nature. Itē mirabilia cognitionis duob̄ modis. Uno modo in cognitione xi. alio modo in cognitione boni. Uel aliter. vno modo in cognitione rerū. alio modo in discretionē intētionū. Est igit̄ grā ad cōfirmationē doctrinē x̄itatis in opere: quod excedit actum nature grā sanitatū. Est iterū grā in opere: qd̄ excedit potētiam nature. v̄z grā operationis x̄itatis. vnde glo. i. miraculoz: que sunt supra naturā. r̄ est grā in mirabili cognitione x̄itatis seu rez futuraz: vt grā p̄phie. Est itē grā in mirabili discretionē boni seu intentione: vt grā discretionis spūm. vnde glo. Ut discernat qd̄ audit quo spū: bono an malo dicat: quia v̄b̄ol seductione dicit bona.

Item quantum ad explicationē seu expositionē x̄itatis requirit̄ duo ad p̄fectā explicationē. vñ est vt fiat explicatio x̄itatis omnib̄. Aliud vt fiat de omnib̄ que pertinet ad eoz salutē. Erā igit̄ explicatiōis x̄itatis duplex: est grā q̄m̄ linguaz per quā oīb̄ fiebat explicatio x̄itatis. r̄ grā interpretationis f̄monū: p̄ quā fieret de omnib̄ explicatio x̄itatis. Itē grā genēz linguaz necessaria est ad explicatōez x̄itatis f̄monib̄ p̄p̄is iuxta p̄rietatē vniuscuiusq̄ idiomat. Interpretatio x̄o f̄monum ad explicationē x̄itatis f̄monib̄ manifestis ad hoc enim est interpretatio vt elucidet obscur̄. Imo patet igit̄ q̄ non enumerat hic ap̄ls grās q̄t̄ data: nisi f̄m q̄ dāt ad doctrinā x̄itatis. vnde q̄ dicit de fide informi q̄ enumerat ibi. v̄d. q̄ non est v̄ez in illa rōne: s̄ fides ibi d̄ f̄mo

fidei: sicut dicit glo. Ad illud x̄o quod obiicit q̄ ibi ponit̄ fides cum caritate v̄d. q̄ hoc v̄t p̄ter hoc q̄ fides hic accipiat p̄ x̄tute: s̄ quia ex hoc sequit̄ q̄ fides virtus vel que ē cū caritate sit donū dei. Segtur enim. si f̄mo fidei ē t̄ donū dei. cognitio fidei est donū dei. Cognitio aut̄ fidei ē i fide: seu sit cū caritate seu non. Ex quo relinquit̄ q̄ fides cū caritate est donū dei. r̄ ita p̄ r̄silio ad. c. p̄mo obiecta.

Ad 6^m dicēdū q̄ illa assignatio secunda grāz. quam ponit apostol̄. ponit in ecclesia de p̄m̄ apostolos zc. accipit f̄m rōnē qua grā gratis data dāt ad honorificentiam diuine potētie in regimine ecclesie. vnde f̄m distributionē diuine potētie f̄m gradus dignitatū in donis accipit̄ d̄rie hoc modo. Sunt dona i ecclesia superioris dignitatis. mediocris. r̄ inferioris. Dona superioris dignitatis sunt i duplici differētia r̄ f̄m duplicē gradū dignitatis. s̄. apostolat̄ r̄ p̄phie. In apostolatu dignitas sup̄ma potētatis. in p̄phie dignitas z^a noticie x̄itatis. r̄ ideo dicit p̄m̄ apostolos. p̄^o. s̄. dignitate. z^a p̄phetas. Itē dona mediocris dignitatis sunt in triplici differētia. v̄z doctrina. virtutes. r̄ grā curationum: que sic distinguūt̄. Nam donū doctrine est ad cognitionē faciēdā in alio. Dona x̄o x̄tutis r̄ grē curationū sunt ad opationē in alio. r̄ hoc duob̄ modis. Uno modo ad opationē que ē sup̄ potentiam nature. r̄ ad hoc est donū x̄tutis. Alio modo ad opationē supra actū nature: vt supra dictū ē. r̄ ad hoc est donū curationis. r̄ nota q̄ ordinat̄ eoz̄ dona hic q̄ p̄ns. superius enim p̄mo ponebat donū potētatis. s̄. ap̄lat̄. z^a donum cognitionis. s̄. p̄phie. Sic vero p̄ponit donū cognitionis. s̄. doctrine. r̄ v̄sequēter ponit̄ dona potētatis seu opatiōis. vnde d̄r. Tertio doctores. v̄nde virtutes. exinde grā curationis. r̄ hoc est quia sicut dono auctoritatis: quod est sumū. v̄z apostolatu s̄beruit r̄ ornat donū cognitionis p̄phie. sic dono doctrine s̄beruit donū potētatis ad signa miraculoz cōfirmādo doctrinā. f̄m q̄ dicitur Mar. ultimo. f̄monē cōfirmate sequētib̄ signis. Item dona inferioris dignitatis sūt in triplici differētia r̄ grade. s̄. donū opitulationis. donū gubernatōis. donū linguaz: q̄ distinguūt̄ sic. opitulationes. n. r̄ gubernatōes sūt ad opādū seu ad regēdū. donū x̄o linguaz ad instruēdū. Item donum ad regēdū seu ad operandū duplicat̄. in opitulationē r̄ gubernationem. r̄ opitulario est donum quo

minores maioribus cooperantur. ut dicitur glo. Oplu-
tationes. i. eos qui maioribus ferunt opes. ut
cor' apollolo archidiacon' ep'd. Subnatio
ho est donum quo maiores plati cooperant mi-
noribus. Un' glo. Subnatio. i. minor' pso-
nar' plationis ut psbi sunt: q' plebi documē-
to sunt. Donum ho lingua' ultimū ē quod ē
ad instruēdū. vnde dicit glo. Ecce donū dei ē
multas scire linguas. et id ultimū ponit: qd
illi p'mū ponebat. Ad septimum dō q' illa
numeratio donoz. i. p'me ad cor'. Reuelati-
onis scilicet q' herte doctrine reducitur ad p'mam
assignationē grē gratis date: que est ad do-
ctrinā vitar'. et p'cipue ad illud donū interpre-
tatiois finonū: quod fuit dono lingua'. Ille
g' quatuor dōc' mōstrat' distinctionē doni in-
terpretationis: quod explicat donū lingue. vñ
sicut dicit glo. i. ad cor'. 14. Translato ho lin-
guā hic dicit plationē vbi sunt significatiōes
velut imagines rez: que ut intelligant' indi-
gent mēte. i. intellectu mentis. i. interpretatōe.
Donū g' interpretationis aut ē sine nostra coo-
peratione: aut cū n'ra nobis datū. Si est datū
sine nostra cooperatione. aut g' repēte: aut suc-
cessine. Si repēte sic ē reuelatio. vnde glo. Re-
uelatio est si ita aliqua rez offio p' spūz facta
si successine sic est p'phā. vñ glo. Prop'heria
est ut p'phā et ceteroz: quā sine humana idu-
stria spūs. s. paulatim reuelat. Si vero ē datū
cū nostra cooperatione hoc ē duob' modis. uno
modo cooperatione tm̄ sua. et sic dō scia. vñ gl.
Scia ē eoz que p'prio studio didicit. Alio mō
cooperatione sua et aliena. et hoc mō dō doctria
elo. Doctria ē eoz que alio docēte affectu
est. Ad ultimū dō q' illa numeratio dono-
rū apli. i. ad cor'. ii. sic dicitur ē grē gratis date
ad gloriā bonitat' diuine p' exēplū. p'ocandi
proximos ad bonū. qd est trib' modis. eloquē-
tia. scia. vita. Ad eloquētiā occurrit duo do-
na. vñ loquēdi fm̄ rōnē capacitat' simpliciū
qui non capiūt nisi parabolica. et quantū ad
hoc dicitur lingue hoīum. Aliud fm̄ rōnem lo-
quendi ad capacitatē spūaliū et p'fectoz: q' ca-
piūt mistica. et quantū ad hoc dicitur lingue
angeloz. Mat. ii. Vobis est datū misterium re-
gni dei ceteris in parabolis. Itē ad noticiā
occurrit quatuor: dona. p'phā. noticia miste-
rioz. scia. fides. que sic distinguūt. Itāz donū
noticie aut ē p'ter necessariū saluti. aut neces-
sariū. Si p'ter necessariū: aut g' est ad ea que
excedit nālē cognitionē: aut eoz que p'inet
ad potestātē cognitionis nālem. Si excedunt

alia cognoscūt p' inspirationē. Aut g' est in-
spiratio ad denunciādū ad alios: et sic ē p'phā
aut ad sciēdū quātū ad seipm. et sic est miste-
riū. Si ho ē de nēcū: aut igif est opandoz: q'
p'inet ad bonitatē. aut credēdoz que p'inet
ad vitarē. Si operādoz sic est scia. Si creden-
doz sic est fides. Itē ad sanctitatē vite de-
signādā sunt duo dona potissime. liberalitas
in erogatione rez. sustinētia in tolerātia ad-
uersoz. Liberalitas designat in distributione
facultatū. Sustinētia in traditione corporis
ad incēdiū. In hūc g' modū soluti' obiecta
et patent differētie grē gratis date.

Signatū dōis grē grati
date: quia qdā
dant homini p'pter se. quedam vero
propter aliū: ut p'pter utilitatē pximi vel glo-
riā dei. pus agendū ē de gratis grat' datis
p'pter se homini. Ne aut sunt fides informis
spes informis. timor faulis. fides. n. ē acceptio
scu credulitas veritat' diuine fm̄ rōnē miseri-
cordie et iusticie. Ratio ho misericordie g'iat
spem. rō ho iusticie g'iat timorē. Sed h' g'
distinguūt hē grē. quia fides est in app'heōe
ut dicitur ē. spes in affectiōe fm̄ p'p'heōe mi-
sericordie. timor ho in affectiōe fm̄ app'heōe i-
usticie. Primo g' querit de fide informi.
2° de spe informi. 3° de timore fauli. Cū
querit de fide informi: notandū p'mo fm̄ quā
acceptiōne fidei dicat. 2° vtrū fides info-
mis sit donū dei. hoc est habit' gratuit'. 3°
supposito q' sit donū gratuitū: vtrū sit v'ra.
4° q' rōne dō informis. 5° de effectu fidei
informis in hoīb'. 6° vtrū fides informis i
hoīb' adueniēte caritate fiat formata. 7°
vtrū fides informis sit in demōib'. 8° sup-
posito q' sit v'ra fuerit eis data post lapsum.
9° de actu fidei informis in demōibus.

Ad primū notandū

q' dō ad ro. i. sup' illud. Just' ex fide u'it in x̄
aug. gl. fides trib' modis accipit. p' eo q' cre-
dit: et ē v'ra. p' eo q' credit et nō est virtus. et p'
eo qd credit. p'mo mō dicit aug. q' fides est q'
credūt que nō uidēt. et operat' p' dilectionē.
2° mō fides qua credūt que nō uidēt: sed sine
dilectione est. que est demonum: et noītenus
xp'ianoz. z. Jac. Demones credunt et tremē-
scūt x̄. Nec est informis qualitas mentis. 3°
mō accipit pat' dō in simbolo. Nec est fides ca-
tholica quā nisi q'sq' x̄. Secūdu hoc g' uidēt
intētio fidei accipi trib' modis. Uno mō p'

credibili sen p eo quod credif. Alio mō p eo
 quo credif cū amore. 7 hec est fides formata
 Alio mō p eo quo credif sine amore: 7 hec est
 fides informis. S; obf quia fm aug. paruuli
 dicunt hēre fidē: non tū habēt fidē fm q; dī
 illis tribus modis. quia nec pōt dici q; hēant
 fidē. s. quod credif: nec fidē qua credif cum
 dilectione nec sine. quō g; dicit hēre fidē.
 3te ro. 14. Omne quod nō est ex fide peccatū
 ē. quo istoz modoz accipit fides ibi. Item
 ro. 1. Iusticia dei in eo reuelat ex fide in fidē.
 vicit glo. Ex fide spēi i fidē spēi. Quō g; dicit
 fides spēi. Ad hoc dī. q; fides dī multiplē
 Uno mō dī fides sponso. i. timo. i. pūmaz
 fidē irrita fecerūt. i. sponso. i. mō dī fidei
 tas. Jere. 6. Perūt fides zc. Prover. 20. Multi
 hoīes misericordes vocāf. vīz aut fidele quis
 inueniet. 3° mō dī fides scia seu opinio dī
 faciēdo vel nō faciēdo. ro. 14. Omne quod nō
 est ex fide peccatū ē. Glo. i. omne quod ē cōtra
 fidem seu cōtra sciam. 4° mō dī acceptio
 occlusionis p rōnē pbabilē: fm q; argumētū ē
 ratio rei dubie faciēs fidē. 5° mō dī fides:
 ex qua ē credere put dicit aug. ad Paulinā.
 Nōnulli putāt quod dicim⁹ credere: cū vera
 res credif: s; solū eē quod mente cōtueri. Et
 6° hanc modū distinguit aug. in li. 8. qōnum
 tria genera credibilitū. Quedā enī semp cre
 dūt 7 nō q; intelligūt. sicut omnis historia tē
 poralia 7 humana gesta pcurrēs. alia tō mox
 vt credūt 7 intelligūt. vt omnes rōnes disci
 plinaz. vt pncipia geometrie 7 ceteroz. alia
 tō p credūt 7 postea intelligūt. vt dīna: que
 nō nisi a mūdo corde intelligūt. 6° mō dī
 fides cognitio que ē i pīa. ro. 1. Iusticia dei i
 eo reuelat ex fide. i. fidē. Gl. Ex fide spēi i fidē
 spēi. 7° mō dī fides simbolū fidei seu id qd
 credif. vñ hec est fides catholica zc. 8° mō
 dī fides sacm fidei. vnde act. 10. vbi dī de
 Cornelio. vicit glo. Q; Corneli⁹ p opa venit ad
 fidē. 7 hoc mō puul⁹ dī hēre fidē. vñ aug. ad
 Bonifaciū. Quid ē aliud paruul⁹ hēre fidem
 nisi fidei sacramētū. 9° mō dī fides habit⁹
 informis. ut ē i malis xpianis. Fad. 2. fides sine
 epib⁹ mortua est. 7. i. ad cor. 13. Si hūero fidē
 ita vt montes transferā. Decimo dī fides
 habit⁹ format⁹ qui est cū caritate. Abad. 2. 7
 ro. 1. Iust⁹ me⁹ ex fide vinit zc. Ultimo mō
 dī fides fidei mot⁹: s; q; dīc ang. fides ē cre
 dere qd nō vides. zc. 6° b; p; rñho ad obiecta.

Postea queritur de

fide informi vtz sit donū dei. s; ē bit⁹ genit⁹.
 Qd pbat mag⁹ sniaz. 3. li. vi. 23. Malos fides
 hēre: cū tñ caritate non hēant. apostol⁹ oñdit
 dicēs. i. ad cor. 13. Si hūero fidē ita vt mōtes
 transferam: caritatem aut non hūero. q; fides
 etiā donū dei dici pōt: quia etiā i malis qda;
 dona dei sunt. 3te ad ro. 3. Non accepistis
 spm fuitatis itez i timore. Glo. Est timor ser
 uilis 7 filialis. 7 vterq; ab eodē spū. q; timor
 seruilis est donū spūs. s. s; timor filialis elicit ex
 fide informi. sicut ostēdit Jac. 2. Demones cre
 dūt 7 tremunt. q; fides informis est donū
 spūs sancti. 3te p fidē informē eleuat intel
 lect⁹ supra se. s; p nullū habitū nālem vel ac
 quisitū potest intellect⁹ eleuari supra se. q; si
 des informis nō est habit⁹ nālem vel acquisit⁹
 q; ē habit⁹ gratuit⁹: cū oīer q; p fidē informē
 eleuet intellect⁹ ad credulitate diuine huma
 nationis 7 distinctionē diuine trinitatis: que
 cōstat q; excedūt apōbētionē humani intellect⁹
 p nām. Contra. 3n Jo. 14. Nūc dico vobis
 pus q; fiat vt cum factū fuerit credatis. Si g;
 p terea q; factū ē credif. q; ex appbētionē eoz
 que facta sunt fides acqrit. q; fides b⁹ est bit⁹
 acquisit⁹. s; cōstat q; fides formata nō potest
 dici habit⁹ acquisit⁹. Restat q; q; fides informis
 erit dispositio vel habit⁹ acqrit⁹. Item Jo.
 20. dicit i Thome. Quia me vidisti credidisti
 q; fides Thome erat ex visis accepta. non ē g;
 gratua. 3te in Jo. 4. dī Samaritane. Uo
 ca vīz tuū. Glo. i. intellectū tuū ad credēduz.
 q; fides introducif p intellectū. 3te pbi cre
 diderūt de i eē 7 oī potētē. p terea demōel
 credūt de i trinā 7 vñ: 7 filiū dei hūanātū
 7 reliqua articuloz: s; non fide formata hec
 credūt. q; fide informi. Cū g; fides in pbis acq
 sita fuerit: eis ex p batione rōnū: demonib⁹ tō
 ex diecturis habitis ex tōbis pphaz 7 ex p dī
 gnis signoz seu ex pspicacitate inq; sitionuz. q;
 fides informis erit habit⁹ acquisit⁹. Nō g; gra
 tuit⁹. 3te ang⁹ dicit: q; posse credere ex nā
 est. Si g; vnicuiq; potētē responderi sūis act⁹
 hec potētia habet actū sibi respōdētē: q; est ali
 quod credē naturale: s; tale non est fidei for
 mate: q; est fidei informis. R^o fm Jo. Dam
 quarto libro. fides duplex est. est autē fides
 ex auditu: audiētes autē diuinas scripturas
 credim⁹ doctrine spūs. est autē rursus fides
 indistabilis 7 indudicabilis spēs eaz que a
 deo nobis anūciata sunt. Igit pma mētis nre
 est. Secūda carismatū spūs. vult g; distinguē
 Damascen⁹ q; ē fides acquisita ex auditu seu

re: in omni scripturarum seu humana ratione: et est fides donum gratuitum a deo ad assentiendum veritati divine nobis annunciate. Primum ergo modo dicta fides non pertinet ad oppositum. fides vero secundum modo dicta duobus modis est. cum caritate: et sine caritate. Sine caritate. et sine hoc est fides informis. Sed igitur quod fides informis est donum gratie secundum partem intentionis. Ad illud ergo euangelii dicitur quod cum dicitur. ut cum factum fuerit credatis. hec dicitio cum non notat caritatem sed communitatem. Ad secundum filii dicitur quod hec dicitio quia non tenet carnalem sed adiutivam. Et cum dicitur. quia vidisti me credidisti. hec dicitio quia non notat carnalem vel rationem. sed notat quodam dispositionem vel excitationem ad preparationem ad credendum. Unde enim fides non habet carnalem vel rationem: potest tamen habere preparationem dispositionem. Ad tertium dicitur illud quod dicitur in glo. super iohannem 4. Uocatur tuum scilicet. id est. tu sensualis voca rationali intellectu: quod ut viro regaris: quod modo carnalis sapiens. Tunc ego lux illuminabo. Ex quo reliquitur quod per rationem carnalem voca intellectu ad fidem excitando. id est. ipsum intellectum et disponendo ad susceptionem luminis fidei. et tamen adveniende fide intellectu non in initio ipsi rationi sed ipsi veritati propter se. quod significat iohannem 4. ubi dicitur quod viri samaritani dixerunt. quia non propter loquelam tuam credimus: sed quia et ipsi vidimus. Ad illud vero quod dicitur de pharisaeis et de demonibus per rationem. nam fides quae erat ex rationibus acquisita seu ex videturis miraculorum et prophetiarum non est fides informis secundum quod hic loquimur. Unde nondum quod fides informis potest dici duobus modis. positivae et negativae. Negativae potest dici fides informis qualitas seu credulitas per suam rationem vel experimentum vel doctrinam. positivae vero dicitur qualitas quae quidem positivae forma virtutis quae nata est habere quemadmodum dicitur informis fides qua assentit pro parte veritati propter se: quoniam caret amore super omnia. Ad ultimum dicitur quod cum dicitur. posse credere non est distinguendum quod est posse completum et incompletum. Si loquimur de posse completo: non est verum quod posse credere sit naturale. nisi quod. nisi autem iste credere dicitur quod in parte accipit. scilicet. assentire pro parte veritati propter se est facultatem naturae sine adiutivamento gratie. Si vero loquimur de posse incompleto sic intelligitur. non tamen propter hoc sequitur quod credere sit naturale ut eliciatur ab habitu naturali: seu acquisito.

Deinde queritur utrum fides informis sit virtus. nam dicit augustinus quod fides operans per dilectionem virtus est. secundum galatas. fides vero sine dilectione inanis est. secundum corinthios 13. ubi dicitur. Augustinus in libro de vera innocentia. dilectio dei et proximi prior est atque sanctorum. cum ceteris virtutibus bonis et malis possunt esse coeque. ergo fides virtus est coeque bonis et malis.

ergo cum fides informis sit in malis: reliquitur quod fides informis sit virtus. Item virtus consistit circa difficultia. ergo cum fides informis consistat circa eadem difficultia: circa quae fides formata. ergo fides informis est virtus. Quod autem ita sit per se. elevat enim ipsam potentiam supra se. id est. primam veritatem. et ipsa eadem creditur fide informi et formata et per idem medium.

Item si esset aliqua dilectio qua diligeret omnia diligenda: et de super omnia diceret caritas. ergo si fidelis est qui creditur omnia credibilia. et per veritatem creditur propter ipsam: et super omnia ipsa est virtus. Sed talis est fides informis. ergo est virtus. Contra. secundum iacobum 2. fides sine operibus mortua est. Sed fides informis est sine operibus. ergo mortua est. ergo non est virtus: cum omni virtute vivamus. Item 3. libro in iacobum 23. dicitur. Accipit autem fides etc. Quod fides informis est demonum et malorum bonorum. Sed nulla est virtus in demonibus. ergo fides informis non est virtus. Item fides informis operatur secum patrem. ergo non est virtus. Rursus est dicitur communissime sed quod dividit in virtutes naturales: politicam et gratuitam. communis dicitur quod est virtus tamen extendit in politicam quae est habitus acquisitus. et gratuita quae est habitus infusus. Dicitur etiam contra secundum quod dicitur habitus infusus: seu sit gratia datur: seu sit gratia faciens determinat circa operabilia. et hoc modo fides informis potest dici virtus. 4. modo propter dicitur virtus habitus gratuitus gratia faciens determinatus ad operabilia. et habitus virtus non potest esse sine caritate. et hoc modo fides formata est virtus tamen non fides informis. et per hoc per rationem ad primum obiectum. Ad secundum dicitur quod etiam circa eadem difficultia consistat fides formata et informis: tamen differenter: quia fidelis informis elevat potentiam super se quantum ad cognoscere et assensum veritatis: non elevat ipsam ad credendum in ipsa veritate quod facit fides formata. Ad ultimum dicitur quod non potest dici fides virtus in assentiendo pro parte veritati propter ipsam super omnia: nisi addat hoc circumstantia. propter ipsam amata super omnia. et ex hoc est ei forma et esse virtutis. Item dubitatur de hoc quod dicitur. 23. dicitur. 3. libro in iacobum 23. c. Accipit autem fides etc. fidelis sine dilectione inanis est. sed hec est fides informis. ergo videtur quod ex ipsa nullum eliciatur bonum. Contra. Ex fide informi nascitur timor servilis: per quem homo recedit a malo et preparatur ad susceptionem gratie remissionis peccatorum. ergo non est inutilis nec inanis. Rursus aliquid dicitur inane vel vanum quantum ad meritum vite eterne. et hoc dicitur fides informis inanis. Alio modo inane quantum ad susceptionem gratie per modum disponendi. et hoc modo fides informis non est inanis.

Postea queritur qua ratione dicitur fidelis informis. ad quod sic. Romani. super illud. Ex fide in fide. hoc. fides demonum est et nocentem christiano. Item et demones credunt et

otremiscat. 3ad. 2. Nec e' informis q' lita' ment
 et of' informis. quia n' h' sociã caritatē: que est
 forma etutū. Cont' arguit. Vita nō pōt su
 scipe mortē. q' cū fides sit vita. i. ad. ro. Just' ex
 fide viuit. q' n' pōt recipere mortē. q' nec iformi
 tatē. Itē arguit. Nullū p'ctm pōt fieri for
 matū. q' nulla et' potest fieri informis. q' nec
 fides. Itē si dicat q' fides of' informis cū e'
 sine caritate. Caritas autē e' amor dei. Cū q' cō
 gat amorē dei cē nāli affectōe i' incredul' sine ex
 ipa bonitatē cōp'fessione. q' sili mō dicēf dilectō
 informis quia sine fide. Itē quare of' fides
 formari caritate. nā cū q' h' et' iformes sua dif
 ferētia et suo fine. fides autē et q' h' h' p'paz
 d'fiaz et finē. q' et p'pā formā. Itē cū cōtigit
 dilectōe dei cē i' cōtū in p'ctō mortali: et si nō
 debita s'c et fide: quare n' of' caritas informis
 sicut et fides. R' fides of' informis q'a car;
 ordine amoris ex quo e' forma ois etutū. ex qua
 rōne dic' aug. de ci. dei. Uirt' e' ordo amoris.
 Amor autē of' duob' modis. quēadmodū et bo
 nū. Bonū enī of' p' intētōe et rōe. Itē bonū
 of' fm rōne et n' f; intētōe. Secundū intētōe
 et rōne d' bonū vt bonū. Secundū rōne hō et
 n' intētōe of' uezz bonū seu gliosū seu eternū
 inquātū mouēt rōalē appetitū. Cū q' bonū sit
 finis cuiusq' etutū. bonū fm rōne et intētōe.
 finis e' caritatē et obiectū. fidei hō bonū f; rōe.
 qua appetit: n' fm intētōe qua cōsiderat finis
 est et obiectū fidei: quia h' nō e' aliud nisi uezz
 inquātū induit rōnem boni qua appetit a vi
 rōnabili: quēadmodū gliosū finis e' spei. et p'
 h' amor of' duob' modis. cōmuniter et p'pē. Cō
 muniter fm q' e' amor of' veri quod est bonū
 rōabil. amor gliosū q' e' bonū irascibil. Amor
 boni vt bonū e' q' e' bonū cōpiscibil. p'pōe
 hō amor of' boni vt boni: hinc of' ordo amoris
 informare etates: et caritas penes quā residet
 ordo amoris p'pē dicit of' informare etutes:
 q'a rō amoris cōiter dicit i' aliis etutib' redū
 c' ad rōne amoris p'pū illo mō quo uezz: q' e'
 finis et obiectū fidei: et gliosum q' e' finis et
 obiectū spei: i' dicit rōne boni. fides q' cū p'ual
 amore boni mouēt i' finē dei: deficit ab ordi
 ne amoris. et ita a forma etutū. Cū autē caritas
 s'trahit: s'trahit rō amoris p'pē dicit: et ita p'
 cōs rō amoris cōiter dicit. Si. n. aīa n' amat
 bonū vt bonū. q' nec uezz q'a bonū: nec gliosū
 q'a bonū. Sine caritate igit' sunt fides et spes
 etutes iformes. Ad illū hō q' p'pō obf' q'
 cū of' q' fides q' e' vita n' pōt suscipe iformita
 tē of'. q' si intelligat p' cōpōitōe et uezz. h' hō p'

diuisionē falsū e'. q'a h'it' p'pō recipere iformita
 tē q' quidē h'it' e' fides vita sicut dicit' e'. Et
 notandum q' fides informis q' of' a bō Jaco.
 fides mortua differt a fide formata. h' e' fide
 viuā duob' modis. q'ntū ad viuacitatē et q'ntū
 ad lūositatē. Quātū ad viuacitatē velut lu
 mē q' e' i' umbra a lūe radii. Lumē enī q' e' i'
 umbra admixtū e' tenebris et infrigidatū ac
 mortuū: sicut lumē q' e' fidei informis q' est
 admixtū tenebris p'ctōz. Lumē vero radii n'
 e' mixtū tenebris: s' e' calidū atq; uinificū: sicut
 lumē fidei formate: q' e' socia caritati. Itē q'ntū
 ad lūositatē. q'a lumē fidei formate est velut
 lumē diurnū solis. Lumē vero fidei informis
 e' velut lumē nocturnū lune. Ad 2° dō q'
 aliō e' fieri p'ctm n' p'ctm: et aliud fieri peccatū
 formatū. q'a plus e' fieri formatū q' n' e' p'ctm
 s; nihil aliud e' fide fieri informē q' fide fieri
 n' virtutē. et iō n' e' sile. Si vero obiecta q' nul
 lū p'ctm pōt fieri n' peccatū. q' nulla virt' pōt
 fieri non virt'. r' d; q' hec e' falsa. nullū p'ctm
 pōt fieri n' p'ctm. et instat i' ignorātia iuris di
 uini seu canonici: q' tenet seire sacerdos h'it'
 curā put p'tinet ad ordinē. Nec ignorātia an
 p'iam e' ei peccatū: s' tñ aduertēti nulla e' sili
 tudo. nō enī ita se h' p'ctm ad formatōe sicut
 virt' ad defomatōe seu iformitatem: quia
 p'ctm e' ad' trāsies. virt' vero e' h'it' manes. et
 iō actui trāsēti n' potest forma indui: quāuis
 h'itui manēti possit forma detrabi. Ad 3°
 dō q' illud quod obiē de amore nāli n' fac' hic
 ad p'positū. nā hic loq'mur de amore gratuito
 et cognē g'tuita fidei. p'eterea amor iformat
 cognē n' cognitio amorē. Bonū enī dicit rōne
 cōpletioe q' uezz. vñ et si dicat caritas infor
 mare fidē fm hāc rōne. nō tñ fides informā
 caritatē. Ad 4° p' r'fio ex p'dictis. Ad
 vltimū dō q' nō e' sile d' caritate et fide. et rō
 e' q'a nulla dilectio pōt tal' eē q' ea diligat oīa
 diligēda: et de' sup oīa: q' sit cū p'ctō. et h' e' q'a
 dilectōe q' e' cū p'ctō n' diligat de' ut diligēd' e':
 nec etiam hō debito mō diligit se: cū peccare
 sit sibi ipsi mortē spūalē iniicē. fides hō pōt
 oīa credēda credē et p' etati sup oīa: et eē cū
 p'ctō. Inde q' manifestū e' q' caritas nō pōt eē
 informis. fides uero potest.

Sinde q'rif de effectu fidei in
 formis i' hōib'. Circa
 q' q'rif duo. p'imo de effectu in
 teriori p'pō q' est credē. 2° de effectu exteri
 ori cōf' q' est i' faciendo aliqua de g'ne bonoz.

Quantum ad primum

nota q̄ d̄r. 4. ad ro. sup illud. Credēti in eū q̄ iustificat impiū zc. Glo. aug. Attēde q̄ vic̄ cre dēti i eū: nō ei. aliud enī ē credere i eū: aliud credē ei. aliud credē illū. Credim⁹ Petro s̄ nō i Perrū. Credē illi ē credē eē s̄a q̄ loq̄. q̄b̄ ⁊ mali faciūt. credē illū ē credē q̄ ip̄e sit de⁹: q̄b̄ ⁊ mali faciūt. Unde Jac. 2. Demones credūt. Credere s̄o i eū ē credēdo amare: ⁊ credēdo in eū ire: ⁊ eias mēbris incorporari. Cū ḡ fidei informis nō sit credēdo amare: aſt⁹ ei⁹ n̄ erit credē i deū. s̄ aſt⁹ iste erit fidei formate. Querit ḡ q̄ dicat aſt⁹ informis fidei. vj aut cre dere deo aut credere deū. Prētēa cū credē di cat bis tribus modis. credere deo. credē deū ⁊ credē in deū: q̄ ē rō b̄ d̄iſtinctōis. s̄ cū fides dicat trib⁹ modis. pur sup̄dictū ē. Uno mō fides d̄r h̄t⁹ acq̄ſit⁹ ex rōne vel teſtione z⁹ mō fides d̄r h̄t⁹ infusus ḡtuit⁹. ⁊ b̄ d̄r modis. Uno mō h̄t⁹ eleuās intellectū tm̄ sup̄ se ad aſſentiēdū p̄ v̄ritati. p̄pter se. ⁊ b̄ mō q̄a solū eleuat intellectū n̄ mouēs affectū p̄ amorez v̄ h̄t⁹ informis. Alio mō d̄r eleuās intellectū ⁊ affectū ad aſſentiēdū v̄ritati ⁊ amandū. p̄ se. ⁊ hec ē fides formata. Cū ḡ credē dicat trib⁹ modis. credē deo. deū. ⁊ in deū. a fide p̄ mō d̄r q̄ ē h̄t⁹ acq̄ſit⁹ p̄t̄ elici mor⁹ q̄ ē cre dere deo. h̄ est d̄r ei⁹ adhibē fidē. Ex fide s̄o z⁹ mō d̄r q̄ ē h̄t⁹ ip̄ſeſt⁹ sen informis nō solū elicit credē deo: s̄ etiā credē deū. pur cre dēd⁹ ē trin⁹ ⁊ vn⁹: creator ⁊ redēptor. q̄b̄ nō p̄t̄ elici ab h̄itu acq̄ſito. Itē a fide: mō d̄r q̄ ē h̄t⁹ ip̄ſeſt⁹ ⁊ format⁹ n̄ solū elicit cre dere deo vel credere deū: s̄ credere in deū: s̄ ē credēdo p̄ affectū moueri in deū. Ex his igit manifestū ē qd̄ sit aſt⁹ interior fidei infor mis i hoīb⁹. Ad illud s̄o qd̄ q̄rifz⁹ de d̄ſt̄i ctione istoꝝ triū. credere deo. deū. ⁊ in deū. iā p̄ d̄ſia ex pte ei⁹ quo credif. ⁊ ex pte eius qd̄ credif hoc est rei credite: accipif d̄ſia hoc mō. Nā de⁹ accipif credulitate fidei trib⁹ mo dis. vt v̄ritas. vt potētia. vt bonitas. Secūdu p̄mū modū ē credere deo opatione. s̄ ad v̄ ritatē: s̄ ē s̄a cē q̄ d̄r. z⁹ mō ē credere deū opatione ad prātē. vj. oipotētē ⁊ creatorē. ⁊ h̄t⁹ sequētes articulos. 3⁹ mō ē credere in deū opatōe ad bonitatē: iā quā tēdit p̄ amorē.

Consequenter

querit de esse
ita fidei informis i ope exteriori. ⁊ ē
hec qd̄ ḡnialis de opib⁹ factis ex caritatē: que

eliciat a fide informi. Solet a ſt̄ poni coſter q̄ valēt ad tria. Primo ad aſſequēdū bonū t̄pale. z⁹ ad h̄ilitatōē grē. 3⁹ ad v̄minu tionē pene eterne.

Quantum ad primū

querit vtrū fide informi bonis opib⁹ mereat ḡ bona t̄palia. Ad qd̄ sic. Ita. Si audieritis me ⁊ volueritis bona terre comedetis. ⁊ exo. 23. Dabo vobis terrā fluētē lac ⁊ mel. Cū de⁹ sit s̄ax vj implē p̄miſſū. ḡ si iudei opa legis fe ciſſent. debebat eis de⁹ bona t̄palia q̄ p̄miſit. ḡ de iuſticia debebat eis bona t̄palia. Cū ḡ ex fide informi poſſet facere h̄t⁹ opa. ḡ de iuſticia debebat eis t̄palia. ḡ merebat illa. q̄a qd̄ debe tur ex bonis opib⁹ ex iuſticia debet p̄ modum meriti. Itē opib⁹ v̄ritū debet bona eterna: n̄ ex bonitate ip̄oz opeꝝ: q̄a improporcionalit̄ ſe h̄nt opa meritoria ad ſuū p̄miū: qd̄ ē d̄r. Q̄ ḡ illa opa ſint meritoria tāti p̄miū n̄ ē ex boni tate ſua: s̄ ex p̄miſſione dei. ḡ eadē rōne oſtin git ex p̄miſſione dei: q̄ bonis opib⁹ factis ex caritatē mereſ aliquis bona t̄palia: qm̄ magis diſtat de⁹ i bonitate ab opib⁹ meritoris q̄ bo na t̄palia ab opib⁹ bonis ſcis ex caritatē. Itē ſup̄ illud Job. Diſpotes de⁹ oēs vias meas oſi derat: ⁊ oēs greſſus meos dinumerat. dicit interl. Nulla bona vel mala ſunt ſine remuneratione. ḡ oē bonū h̄t⁹ aliquā remunerationē. S; n̄ h̄t⁹ remunerationē boni eterni. ḡ h̄t⁹ re muneratōē boni t̄pali. ḡ aliq̄s mereſ p̄ ip̄m bonū t̄pale. Itē aliq̄s foditēs i vinea alicui⁹ mereſ ab eo bonū t̄pale reſta rōne merendi. ḡ aliq̄s laborans i vinea oſi multo forti⁹ mereſ apud ip̄m bona t̄palia reſta rōne merendi: ſic p̄ de illo q̄ p̄dicat s̄bū d̄ſi bona volūtate ⁊ bona it̄tione ſine caritate. forte dicit q̄ illa argumētatio n̄ valet. qm̄ n̄ ē ſiſe. q̄a homo oſi derat op⁹ exteri⁹. de⁹ aut oſiderat op⁹ interi⁹. qm̄ n̄ oſiderat quātū s̄ ex quanto. De⁹ enī oſi derat cor. Cū igit in corde ei⁹ n̄ ē radix meriti. ſ. caritas nihil mereſ apud deū. Conē. Itē foditēs i vinea ⁊ ſi ſuar iſti l; n̄ ex amore. qm̄ iſtū n̄ diligat. tm̄ p̄pter laborē ſuū mereſ apud eum reſta rōne merendi. ergo multo forti⁹ cum deus ſit largiſſim⁹ ⁊ benigniſſim⁹. l; iſte ſuiat ei n̄ ex caritate mereſ tm̄ apud eū bona t̄palia reſta rōne merēdi. Itē iſte h̄t⁹ bonas volūtate ⁊ bonā it̄tione: ⁊ p̄ deo facit qd̄ facit. radix ē bona. fruſt⁹ ei⁹ bon⁹. ⁊ finiſ bon⁹. ḡ h̄t⁹ p̄ qd̄ placeat deo. ⁊ fac̄ etiā p̄ qd̄ placeat deo. ḡ reſta rōne merēdi mereſ apud deū

bona t'palia. forte dicit q' n' qm' nō ē seruus
dei: s' seruus diaboli: qm' p' pām mācipauit se
seruicio diaboli. Cōf. Judei erant obligati
deo ad faciēdū opa legis: qm' suscepant lege;
Sic igit' qui laborat in vinea meret' bona t'pa-
lia recta rōne merēdi. et hoc ppter pactū quod
interuenit. eadē rōne indei ppter pactū mere-
bāt bona t'palia faciēdo legē dei. Itēz obli-
gati erāt ad faciēdum p'cepta dei. q' obligati
erāt seruire deo. q' mācipati erāt seruicio dei

Itē diabol' seruus dei ē: sic dicit dñs Job
40. Nūquid eū facies tibi seruū in sempiternū;
qñ d. tu n' potes facē: s' ego faciā. Cū q' diabol'
sit seruus dei soli? nature pacto. multo forti'
hō l; hō sit p'ctō: seruus ē dei et pacto nature
et pacto baptismi. Cōf. Aug. dicit q' p'ctō nō
ē dign' pane quo vescit'. Itē si ppter op' bo-
nū factū ex caritate meret' aliquis bonū t'pale
q' ppter mai' bonū op' meret' mai' bonū t'pale
q' si de' n' dat iniuste agit cū eo. qd' fallum est
dultis enī bonis aufert bona t'palia q' malis
dat i' abūdātia: nec tñ agit cū eis iniuste.

Itē obf. Aliquis ex n' s' i' mortali facit multa
bona ppter deū. quia diligit deū nāli dilectōe
vel ex fide informi. Inde sic dñs dicit. Ego di-
ligētes me diligo. ppter. s'. S; iste diligit deū
et dilectōe dei fac' opa illa q' fac'. q' de' diligit
istū et in suis opib'. q' diligit istū vel ad bona
eterna ul' ad grāz; offerēdā: ul' ad bona t'palia.
Ad bona eterna non. quia ē i' p'ctō mortali ad
grāz; n'. quia ē indign'. q' diligit eum ad bona
t'palia: et n' cū ē ipm diligit ad illa. q' necē hēt
ei dare illa bona t'palia. q' ex necessitate dat ei
bona t'palia: et n' pōt n' dare ei: quā diligit
se diligit. Cōtra. Ex mera liberalitate sua
dat ei: qm' ea q' dant ex misericordia ex sola libe-
ralitate dāt vel volūtate. n' q' ex n' c'itate.

Itē dicit dñs i' Ezech. fili hoīs: quā Nabucō
suauit mibi i' tyro da ei egyptū. hec dicitō quā
notat cām. q' vel mālē vel formalē: ul' finalē;
vel efficiētē. Constat q' n' mālē nec formalem
nec finalē. q' notat cāz; efficiētē. S; duplex ē cā
efficiēs. s' p' modū agēdi vel p' modū merēdi.
S; n' pōt dici q' sit cā efficiēs p' modū agēdi:
quā Nabucō. non seē b' actu ut hēret egyptū. q'
notat cām efficiētē p' modū merēdi. q' Nabu-
cōdonosor l; i' fidelis eēt: meruit bona t'palia
q' multo forti' fideles l; sint in peccato bonis
opib' suis meret' bona t'palia. So. dō q' nul-
lus seruit deo p'pe loquēdo nisi q' fac' qd' de'
p'cipit et sic p'cipit. vñ qui facit aliqd' de genē
bonoz; sine caritate n' seruit p'pe deo. l; enī

faciat qd' de' p'cipit: nō tñ facit sic de' p'cipit.
qm' n' facit illud ex caritate q' ē impletio legis
sic dicit apls ro. 14. Omne qd' n' ē ex fide pām
ē. i. inutile. vñ oē qd' nō ē ex fide et caritate n'
pōt eē seruiciū: quo p'pe loquēdo seruit deo
et iō ex tali ope p'pe loquēdo nō meret' aliqd'
bonū t'pale nec eternū. Ad illud q' qd' p'mo
obf' q' de' iudeis debebat t'palia. dō q' quāuis
x'p'ū debēdi quia ē x'p'ū obligatōis nō dicit' d'
deo p'pe: quia sic dicit ansel. de' nulli d; aliqd'
tñ s' q' debere deo d' d' decētia sue bonitatis
dicēdū q' debebat eis t'palia de iusticia: n' de
iusticia ope: cū n' eēt in statu merēdi. qm'
illis opib' nō merebāt bona t'palia. s' debebat
de iusticia. i. de x'itate et fidelitate sua: qm' ve-
rax est i' x'bis suis: et fidelis i' p'missioib'. et ita
p; solo ad p'mo obiectū. Ad 2° obiectū dicit'
mas q' opib' meritoris debet b'ritudo: nō tñ
ex p'missioe: s' qm' opa illa sunt seruicia q'bus
fuit deo digne. Opa t'palia ex caritate non
sunt seruicia q'bus fuit deo. qm' qui ē i' peccato
mortali ē i' actu faciēdi diabolo et nō deo. qm'
tñ ille q' ē i' statu grē ē i' statu faciēdi deo.

Ad 3° obiectū dō q' nec bona nec mala sūt sūt
remuneratione aliqua. ita tñ q' remuneratio
accipiat improp'e. deus enī p' bonis opibus fa-
ctis ex caritate quodāmodo remunerat hominē
quā dat p' eis aliqd' bonū t'pale tāq; meruisset
illud: cū tñ nō meruit: cū sit in dignus etiā pa-
ne quo vescit'. nec val; hoc argumētū. oē ma-
lū ē dignū punitōe. q' oē bonū ē dignū remu-
neratiōe. nec ē locus a cōtrariis. qm' malū cul-
pe et bonū g'nāl' acceptū n' sūt cōtraria. s' ma-
lū culpe et bonū grē sunt cōtraria. In b' antē
apparet largitas dei: quā bonū huius licet nō sit
dignū remuneratiōe. tñ deus q' dignū eēt
remunerat illud. Ad 4° dō q' nō ē sile de
fodiēte vineā et p'dicatore: qm' fodiēs i' ninea
solo labore suo fac' qd' itēdit ille cuius ē ninea
s' hō p'ctō: seu p'dicator: seu alius nō facit qd'
intēdit de' nisi faciat illud ex caritate. et ita
nō fuit nisi fuit ex caritate. qm' fuit deo re-
gnare ē. q' aut ē in mortali licet faciat aliqd'
ppter deū: tñ deus nō ē p'ncipale mouēs ad
illū. s' mouet ad illud opus faciēdū vel timore
pene quā timet incurrere ppter p'ctā. vel pro-
p' alia utilitate quā intēdit nā vel fides infor-
mis. Quia q' nūq' deus ē p'ncipale mouēs cor-
hoīs nisi p' fidē. spēs. et caritatē. et nūq' ē pure
gratuitū opus nisi ex grā gratū faciēte. sic ple-
nius patebit in qōne de dilectōe nāli. C; aut
obf. bona ē radix. bona intētio. bonus finis. q'

iste h; vñ placeat deo: sen vñ oñs delectet in eo. dicim⁹ q; nō val; bec argumētatio. qm̄ ei⁹ intētio nō ē bona bonitate gratuita vt p; ex dictis. Ad illa q; obiciūf q; iudei crāt obligati fūire deo. dicim⁹ q; verum ē q; obligati erant fūire: s; nō fūiebat. ⁊ iō ppe nō crāt fūi dei. nisi dicat q; erāt serui dei: quia tenebāt ei fūire ex pacto. Diabol⁹ autē dī fūus dei. vñ fūire dō imprope: qm̄ ex malis opib⁹ diaboli elicē de bonā. ei enī militat omne qd̄ obstat. Ad aliud qd̄ obf; q; ex nō i mortali facit bona opa ppter deū. i. ga diligit deū nāli dilectione zc. vñ s; anfel. q; duplex ē nccitas. s. nccitas immutabilitat: ⁊ nccitas coactionis. pmo mō ex nccitate dat: ga imutabilf; dat. 2. mō nō. s; nō val; ex nccitate dat. nō ē ex misericordia. qm̄ā misericordia dī ē ei⁹ largitas supfluēs: qua etiā indignos aliquo mō remunerat. Ad vltimū dō q; bec dictio ga nō notat cām efficiētē nec i agēdo nec in merēdo nec in mouendo: vt gdā dixerūt. q; actio Nabucō. mouit largitātē dei: ga de nullis actionib⁹ mouet. s; dicit cām receptiuā boni: ad quā cōseq; largitio vini bñficii. Cū enī de sit sūme larg⁹ semp est parat⁹ dare. s; creatura nō semp parata ē recipere. pparat autē hō ex opib⁹ de genē bonoz ad recipiēdū a deo vel bonū tpale vel bonū spūale. Dicēdū ē q; ga dīc; cā; receptiuā vel disponētē i nabucō. ad hoc q; recipet temporale beneficiū a deo.

Consequenter qm̄ quō opa bona facta sūt caritate valeāt ad hilitationē grē: ⁊ ad dimiutionē pene. Ad p̄mū sic. Si p talia opera hilitat se hō ad suscipiēdā grām. q; quāto magis exercet se i talib⁹ opib⁹: tāto p̄pinq;ior est grē. Cōf. p̄dō: quāto magis moraf; i p̄dō suo magis ē p̄dō. qm̄ malicia nō pōt minui: s; crescit p circūstātiā tpis. S; quāto magis est p̄dō: tāto magis remotus ē a grā. S; iste ē magis p̄dō q; pus p circūstātiā tpis. q; magis ē remot⁹ a grā q; pus. R. Decedendū q; talis in tali statu remotior ē a grā ⁊ p̄pinq;ior ē grē q; pus: s; fm diuersa. Est enim remotior fm quantitātē peccati. p̄pinq;ior autē fm hilitationē suscipiēdā: sicut eger qm̄ ē i augmētō morbi iuxta crīsim remotior est a sanitate ppter augmētū morbi: q; magis tñ habilis ē vt educat q; pus. Ad 2. arguif; sic. Dicunt enī oēs q; bona opa facta extra caritatē valēt ad dimiutionē pene eterne. S; oītra. fer vñū bonū op⁹ dimittit aliquantulū de pena

eterna: ⁊ p aliud tñ. q; tot pōt facē bona opa q; nō sentiet penā inferni. Cōf. Decedit i mortali. q; sentiet penā inferni. R. dicim⁹ q; bona opa facta ex caritatē valēt ad dimiutionē pene eterne nō q; debet: s; q; debet: nisi faceret illa bona opa. qd̄ p; nō enī poss; diu eē quin cadēt p p̄m vñū i aliud. quia peccatū qd̄ p p̄m cito nō diluit suo pondē ad aliū trahit. Valent q; bona facta extra caritatē ad p̄dīta tria. ad bonū tpale. ad hilitationē grē ⁊ ad dimiutionē pene. Valēt etiam ad alia tria. ad retardādū p̄m. qm̄ p̄m ē ignis seu febus cōsumēs totā aiām: nisi p bona opa retardet ne pcedat. sic gallina apposta morbo regio nō sanat morbū regiū s; retardat ne pcedat vlti⁹. Valēt etiā ad satisfactionē bonorū opoz: quonīā p ista se assuescēt hō ad bonū quā qd̄ male fers assuesce fers. Valēt etiā ad circūstātiā tpis ne p̄m crescat in mora. nec augmētet i eo peccatū quonīā quādiu hō insistit bonis opib⁹ nō ē in mora nec augmētat i eo peccatū: nec ē etiā i eo negligētia nec mora. s; illd̄ ē qōnis: cū disputat de circūstātiis peccati.

Post modū qm̄ vtrū fides iformis i hoib⁹ a duente caritate fiat formata. Ad quod sic. Tābil corūpif; nisi a suo contrario. s; fides iformis nō cōtrariat caritati nec fm actū nec fm hītū. sed solū fm iformitatē suā. q; ipa nō corūpif; adueniēte caritate nisi fm iformitatē. Itē s; idēz videt p sile i aliis iformib⁹. sic ē q; adueniēte sua forma nō corūpif;. s; solūmō euacuaf; eoz iformitas. q; sili erit i fide adueniēte caritate. Itē magis distāt hīt nālis ⁊ hīt infusus nō gratū faciēs. cū sint differētes fm p̄ncipia ⁊ fm effect⁹ q; hīt infusus nō gratū faciēs: cū nō sint differētes quātū ad p̄ncipiū ga vterq; ē a p̄n grē: s; fm effectū. Si q; ita ē q; habit⁹ infusus nō gratū faciēs vt fides iformis nō euacuat hītū nālē seu acq̄sitū. sicut ē aliqua cognitio de deo que hīta ē p rōnes. q; multo forti⁹ nec caritas vl fides formata adueniēs euacuabit fidē iformē. Itē fidei formate ē credē in deū. fidei iformis ē credē deo ⁊ credē deū. Si q; credē in deū non euacuat credē deo seu deum. s; nccio ponit. q; nec fides formata euacuabit iformē. s; poti⁹ ponet ipa. Itē sup illud Jac. 2. fides sine opib⁹ mortua ē zc. dic glo. Quib⁹ remiūscit. S; qd̄ remiūscit manet. q; fides iformis manet vita adueniēte. Cōf. Plus adueniūt fides

formata et visio glorie: quod fides informis et formata. Sed cum fides formata non possit manere adueniente visione, ergo nec fides informis adueniente formata. Item adueniente caritate excluditur timor filialis quod generaliter ex fide informi: quemadmodum ex fide formata generaliter timor initialis vel filialis, ergo adueniente caritate euacuabitur fides informis. Item adueniente vita excluditur mortuum. Caritas autem vita est, fides vero informis mortua, ergo adueniente caritate euacuabitur fides informis. Item cum fide formata posita ponatur credere deum, deo, et in deum: superfluum erit ponere fidem informem cum non sit necessaria ad aliquem actum, ergo euacuabitur adueniente caritate. Ad hoc bene fere omnes dixerunt quod adueniente caritate manet fides informis secundum seipsum: sed euacuaretur quantum ad informitatem: tamen differenter. Quidam enim dixerunt quod manet et fiet seipsum seu fides formata adueniente caritate quantum ad habitum et quantum ad actum ita quod habite caritate est habitus fidei ex quo est credere in deum et iste est habitus fidei formate. Alii vero dixerunt quod manebat: non tamen fiebat fides formata: imo erat differens habitus. et tamen in hoc fuerunt due optiones, nam quidam dixerunt quod manet fides informis cum fide formata quantum ad habitum et quantum ad actum: ita quod habite caritate est habitus fidei ex quo est credere in deum: quod potest esse informis, et habitus ex quo est credere in deum: et iste est habitus fidei formate. Alii vero dixerunt quod manet cum fide formata secundum habitum: sed euacuatur secundum actum: sic adueniente maiore luce euacuatur actus minoris lucis, non tamen habitus sic apparet in aduentu lucis solis respectu lucis stellarum: eodem modo adueniente luce fidei formate euacuatur actus fidei informis: tamen manet habitus. Concedo ergo istas quod fides informis maneat adueniente caritate: et respondeam ad obiectionem. Ad primum ergo dicitur quantum ad illud in quo conueniunt fides formata et visio glorie: non euacuat visio fidem formatam: sed eam perficit. et hec conuenientia est in assensu per se: tunc propter ipsam. Sed quantum ad illud in quo differunt seu opponuntur visio glorie euacuat, et hec dicitur attendit quantum ad cognitionem seu ad visionem. Per fidem enim est cognitio in umbra et in speculo, per gloriam vero est cognitio dei in luce et in specie, sic est quo ad hoc, ergo euacuat visio glorie fidem. Similiter ex alia parte dicitur quod fides formata non euacuat fidem informem secundum illud in quo conueniunt sed perficit, sed secundum illud in quo differunt siue opponuntur. Cum ergo conueniunt in hoc quod utraqque est fides. Differunt autem per informitatem et formatam. Solum ergo euacuabitur fides formata fidem informem quantum ad suam informitatem: non quantum ad fidem seu suam essentiam. Ad secundum dicitur quod adueniente ca-

ritate non euacuatur timor filialis quantum ad timorem sed quantum ad suauitatem: quod quidem est opposita caritati. Ponit enim voluntatem peccandi, manet autem secundum timorem. Eodem modo ex hac parte adueniente caritate euacuatur informitas que ponit affectum debiti amoris seu debite forme et manet fides.

Ad tertium dicitur quod aliter dicitur mortuum et viuam circa habitum, aliter circa actum et opera. In operibus enim mortuus dicitur duobus modis. Uno enim modo dicitur operibus mortuum: quod sit ex caritate: quod est principium vite, et hoc modo operibus mortuum nunquam reuiuiscit adueniente caritate. Alio modo dicitur operibus mortuum operibus mortificatum: quod, si factum fuit ex caritate: si amissa caritate quod est principium vite per mortale peccatum mortificatum est, et hoc modo operibus mortuum reuiuiscit adueniente caritate. Primo ergo modo operibus mortuum non est susceptibile uite. Secundum modo est susceptibile uite. In habitibus vero mortuum dicitur duobus modis. Uno modo dicitur habitus mortuus per prauationem operis, et hoc modo dicitur mortuus habitus secundum quem modum dicitur glorie super illud Iacobus 2. fides sine operibus mortua est. Reuiuiscit operibus. Alio modo dicitur habitus mortuus a prauatione principium vite: quod est caritas, et hoc modo dicitur fides informis mortua, et in quantum mortua est euacuatur, sed secundum seipsum; viuificatur adueniente caritate et manet, non autem est sine de actu mortua et habitu. Alio enim mortua non potest viuifecit secundum quod dicitur est: quoniam illa actio quod fuit sub prauatione non manet secundum actum nec secundum meritum: sed statim transit, habitus vero manet, et ideo hoc possibiliter ut forme et viuificet cum non est formatum.

Ad ultimum respondendum est, quod non est superfluum ponere fidem informem, et posito quod euacuaretur per fidem formatam secundum actum: quoniam amissa caritate seu fide formata utilis est et necessaria fides informis: quemadmodum non superfluit lumen lune et stellarum: quibus adueniente sole euacuetur: cum recedente sole necessarii sunt actus luminis lune et stellarum.

Deinde queritur utrum fides informis sit in demonibus. Ad quod sic Iacobus 2. Demones credunt et contremiscunt. Item Iacobus ad romanos. Ex fide in fide. Glo. Est fides informis que est demonum et noferen christiano. hec est informis qualitas metis. Item Iacobus super illud Scimus quoniam filius dei es, gl. Bede. Erubescat manicheus quod dicit christum creaturam solum cum demones confiteatur quod sit filius dei. Sed hec confessio non erat ex scientia quam haberet, sed ex fide. Item ad galatas 5. fides que per dilectionem operatur, gl. fides cum dilectione christiani est, sine dilectione demonis est. Item ad Iherosolimitanos 1. Confiteatur se nosse deum, factis autem negat. Glo. fides talium morum proprie est demoniorum. Ex his ergo relinquitur quod fides informis est in demonibus.

Contra. hñ. 24. Uocem^o puellā. Interl. fides ē credē ex volūrate n̄ ex necitate. Itē ang. Cetera pōt hō volēs: credere nō pōt nisi volēs. Ex h̄ arguit. De credē ē mot^o volūtari^o i sūmā vītate. S; null^o mot^o volūtari^o est diaboli i sūmā vītate. ḡ nullū credē ē diaboli qđ sit in gñe boni. ḡ nec fides informis. Itē credē ē sic dicit aug. cogitare cū assensioe. ḡ qđ credit p̄mā vītate cogitat et assentit p̄ vītati. Si ḡ diabol^o nūq̄ assentit. qđ i ps. dñ. Sapia cor qđ re oderūt ascēdit semp. Un̄ relinquit qđ diab^o h; odio vītate. ḡ nō credit. Itē arguit plani. Si credē ē assentire vītati. Discrede: e est dissentire vītati. Si ḡ diabol^o dissentit a vītate. ḡ nō credit. Itē. 2. ad cor. 6. Que ē uentio xp̄i ad belial. Et. Sic xp̄s oīa egit bñ: ita diabol^o oīa egit male. Cū ḡ credere sit act^o gratuit^o nec mal^o: nec mala intētiōe pōt fieri. quēadmodū nec diligere. Assentire enī p̄me vītati nō potest male fieri propter se. ḡ credere huiusmodi nō potest esse diaboli.

Itē aug. i. 3. q. Credibiliū tria sūt genera. Quedā credūt et nūq̄ intelligūt: vt histōie que humana gesta pcurrūt. Quedā credūt: et simul intelligūt. vt rōnes de numeris et de figuris in disciplinis: et vt p̄n^o scia. Quedā hō p̄us credūt et postea intelligūt vt diuina iux illud 3sa. 7. Nisi credideritis non intelligētis. et ad h̄ pueniūt mūdi corde. iux illō mar. 5. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. Si ḡ diabol^o nō pōt eē mūdi cordis: nō pōt hoc mō 3° credere. ḡ si credat: h̄ ē solū p̄mo mō ul 2°. S; fm̄ qđ credē ē p̄mo mō vel 2° nō ē credē fidei formate vel informis. ḡ fides informis n̄ ē in demonib^o. R^o ccedo qđ i demonib^o est fides informis: sic dicit auctoritates. Cū enī i eis sit cognitio vītate diuine quā n̄ uidēt: fides i eis ē. Itē cū vītate quā credūt sit excedēs rōnalē intellectu: vt quia de^o ē trin^o et vn^o: et ga fili^o dei ē humanat^o et passus. iō fides h^o vītate ē donū gratuitū seu h̄it^o nō nālis seu acq̄sit^o. Quia vero h^o fides in demonib^o sine amore ē oīo. iō ē h^o fides informis. Ad illō ḡ qđ ob̄ qđ null^o credit nisi volēs. rñdēt qđ h̄ intell^o de credē fm̄ qđ ē mot^o fidei formate. nā credē fm̄ qđ ē mot^o fidei informis pōt diabol^o volēs. in h̄. n. qđ sentit se paniri a diuina vītate. in xp̄o inuit^o cogit credere deū humanatū. et h̄ mō intelligēdū ē i ceteris. Un̄ pōt dici meli^o qđ sic in sensu cōtingit a sensibili tristabili: vt i tactu a nimio calore ignis ē appetit^o nālis in sensu respectu sensibilis: nō iquātū cōtristā

tis vel ledētis. vñ tact^o appetitu nāli iclinat ad calorem. s; in quātū excedit et offēdit refugit calorem: sic diabol^o p̄ nāle appetitū iclinat i sūmā vītate absolute. s; in quātū inuenit improporcionale malitie sui arbitriū inuenit eā offēdētē et cōtristatē. et ideo refugit illā. vñ fm̄ qđ dicit bñs. aug. in li. de tri. De pueris hoib^o qđ diligūt vītate vt lucētē: s; odiūt vt redarguentē. ita diabol^o vult cogscere vītate viuina: vt lucet: s; nollēt ip̄a; cogscere vt redarguit: seu vt punit. et ita credē diaboli p̄m̄ erit uolūtariū p̄m̄ inuoluntariū. Ad 2° qđ dicit aug. qđ credere ē cogitare cū assensione. n̄ intelligit nisi de fide qđ mouet in ip̄a; vītate. moueri autē ē duob^o modis. voluntate plena sic ē a fide formata. vt voluntate im̄fecta: sic cōtingit a fide informi i hoib^o p̄dub^o. Volūtas plena significat p̄ indicatū. vt cū dñ volo. Volūtas im̄fecta p̄ optatū. vt cū dñ uellē. et hoc im̄pat ip̄m̄ vbi assentire: qđ ē idē qđ sentire ad. vñ assentire ponit quodāmodū iclinari. uel ad ip̄a; vītate tendere. Un̄ fm̄ h̄ dicimus qđ credere diaboli n̄ h; assensū vītate: h; tñ sēu vītate. Un̄ possem^o conueniētē distingnere sentire vītate. assentire vītate. cōsentire ueritati. fides demonis in suo credere h; sentire: s; nō assentire uel nō cōsentire. fides informis hoib^o h; sentire et assentire. fides hō formata hab; sentire assentire et cōsentire. Sentire enī ponit accipe de vītate. qm̄ ē qđ fac demon. Assentire hō ē accipe de vītate qm̄ ē: et ad ip̄a; distāter iclinari. qđ pōt facere fidelis p̄dō. et h̄ notat hec p̄positio ad. ad enī dicit finē remotū ut cū dico. nado ad eccliam cū ad huc disto. Cōsentire hō ponit de vītate accipe qm̄ est: et ipsi vītate amore cōiūgi. qđ fac fidelis xp̄s in caritate. Un̄ dñ credere in deū credēdo amare et credēdo adherere et credēdo in eū ire. qđ ē notabile. quia i h̄ dicit finē remotū s; finē p̄ximū. vnde n̄ dicim^o ire in domū nisi cū sumus p̄ximū. tñ dicim^o ire ad. cū sum^o remoti. Itē fide formata dicimur i deū tēdē. fide hō informi put i hoib^o dicimur ad deū tēdē. Ex his igit p̄ qđ ex fide demonis ē cogitatio cū sensu vītate. ex fide informi i hoib^o cogitatio cū assensu. ex fide hō formata cogitatio cum cōsensu. Ad 3° ob̄. qđ p̄ma vītate pōt cōsiderari duobus modis. Cōsiderat. n. vītate ut vītate. et cōsiderat vītate ut bonitas. In cōsideratione qua cōsiderat vītate ut bonitas diabolus dissentit a vītate. et illud dissentire n̄ ē discrede vītate s; discordare uel nō cōsentire vītate.

Itē i consideratōe q̄ dīdīcat̄ vītas ut vītas pōt
accipi vītas ut lucēs uel ut arguēs s̄m Aug.
Si accipiat̄ ut redarguēs: sic itēz diabol⁹ dīf
sentit vītati. ⁊ illud dissentire n̄ ē dīscrdē: s̄
dīsplicere. dīsplicet enī ei vītas: quia ip̄m offē
dit. Si vō accipiat̄ vītas ut lucēs sic dīf diabo
lus vītati nō dissentire. s̄ ex b̄ q̄ nō dissentit
nō potest assentire vel dīsentire sic dīctū est.
⁊ ē exēplū in oculo egro q̄ sentiēs lucē nō dīf
sentit a luce ut lucēte: s̄ dissentit ab ea ut of
fendēte. Ad 4^m dō s̄m quosdā q̄ illud in
tellī. diabolus egit omnia male de motib⁹ q̄
procedūt a suo li. ar. s̄ credere ⁊ dīfiteri q̄ xp̄s
ēēt fili⁹ dei nō p̄cessit a li. ar. diaboli. vñ dīc
glo. sup illū locū Luce. 4. Scim⁹ qm̄ fili⁹ dei es.
Exorta dīfessio ē: ga diabol⁹ dīfitef illū hoīem
ēē filiū dei. S; pōt dīci alī q̄ nō dīf q̄ oīa q̄
egit diabol⁹ s̄nt mala: s̄ q̄ male egit oīa. aliud
entm ē facē malū. aliud facere male. bonū enī
pōt male fieri. Dīcēdū q̄ s̄m b̄ q̄ credere dia
boli l; n̄ sit mal⁹ act⁹: sit tñ a diabolo male sēp
quia ⁊ si credat sentiēdo vītatē: tñ sentiēdo
ip̄as resilit ⁊ dīscrdat ab ip̄a. ⁊ ideo male fit
ita ⁊ si dīfiteat vītatē dīsplicet ei veritas:
quā penis vrgētib⁹ cogit dīfiteri. Ad vlti
mū dō q̄ illa auctoritas aug. dīstīngit gen⁹
credibile: nō dīct dīstīngtōē ex pte credēt.
ideo quānis credibile in tertio gñe natum sit
intelligi illo ordīne: ut pius credat ⁊ postea
intelligat. nō tñ semp dīfegit̄ intellēct⁹ fide cre
dibil: ⁊ b̄ n̄ ppter defectū credibil: s̄ ppter de
fectū q̄ pōt ēē ex pte credētis. defect⁹ aut̄ iste
ē imādicia cordis. Dīcēdū q̄ diabol⁹ credit
tertio gñe credibilia: nec seq̄ q̄ nō pōt ēē mū
di cordis. q̄ nō pōt hoc gñe credere. s̄ seq̄. q̄
nō pōt intelligē: s̄m q̄ intelligē dīct actū be
atitudinis q̄ ē in vidēdo deū mūdo corde. s; q̄
dīf dīct. 5. Beati mūdo corde.

Postea q̄ rīf posito q̄ i demonib⁹ sit
fides informis utz data sit
eis añ p̄tīm vel post p̄tīm. Si dīcēt q̄ data fu
it eis añ p̄tīm. Con̄f. fidei ē vidē p̄ speculū in
enigmatē: b̄ ē obscure. sic dīf. i. 3. p̄ ad cor. Uī
dem⁹ nūc p̄ speculū in enigmatē 2c. Si q̄ añ
p̄tīm n̄ erat visio in angelis in obscuritate. q̄
nec fides. Itē boni āgeli ⁊ mali pares erāt
añ p̄tīm. S; in bonis angelis n̄ p̄tīm añ dīf
mationē fides seu cognitio p̄ fidē: quia nec i
hoīe añ p̄tīm. vñ Hugo de san̄to. vic. i suis
s̄ntis dīc. Cognouit hō creatorē suū nō ea co
gnitōe qua de⁹ a credētib⁹ absens fide q̄ rīf. s̄
ea qua tūc p̄ p̄tīm dīfēplatiōis sciētī manife

stī cernebat. q̄ nec ponet in demonibus fides
añ p̄tīm. Itē. io. Luce. Nō qdā descēdebat
a Hierlm̄ in Jerico. 3bi dīc glo. q̄ p̄tīm vul
nerat in nālīb⁹ ⁊ spoliat gratuitis. Si q̄ p̄tīm
demonū ē m̄ximū. q̄ maxime vulnerati sūt
i nālīb⁹ ⁊ spoliati ḡtuitis. q̄ post p̄tīm nullus
hīt⁹ ḡtuit⁹ in eis remanet. q̄ nec fides. Itē
si dicat q̄ data fuerit eis post p̄tīm fides: in
contrariū ē: quia fides informis ē hīt⁹ ḡtuit⁹. S; n̄
null⁹ reportat grāz ex p̄tīm. q̄ nō conuenit ei da
re fidē post p̄tīm. Itē. 3. ep̄b. sup illud. Ut
inotescat p̄ncipib⁹ ⁊ p̄tīb⁹ multiformis sa
piētia dei. dīc glo. Quia p̄ p̄dicatōem ap̄loz
accreuit angelis aliqd: quia in his q̄ euāgeli
zabāt ab ap̄lis multa vidicerūt. q̄ sili mō de
mones p̄ scripturā ⁊ mīracula ad dīna sacra
redēptōis humane puenire poterūt. q̄ ex do
ctrina vel p̄dicatōe ⁊ mīraculis poterāt h̄fē
fidē post p̄tīm. s̄ fides hī acq̄sita ē nō ḡtuita
ul nō ifusa. Relīngit̄ q̄ nō sint susceptibi
les grē post p̄tīm. q̄ nec fidei informis que est
donū ḡtuitū. q̄ aīt nō sint susceptibiles ostē
dīf. mora nō ē susceptiua uīte. ga frigidū ma
nēs frigidū nō ē susceptiua callidī. nec odio
sus deo grē dei manēs hī. Cū q̄ diabol⁹ ma
neat odiosus post p̄tīm: relīngit̄ q̄ nō ē susce
ptibilis grē post p̄tīm. R. dō q̄ i demonib⁹
fides dupl̄ ē. Uno mō fides q̄ ē hīt⁹ acq̄sita ex
mīraculis ⁊ p̄dicatōib⁹. Alio mō fides q̄ ē ha
bit⁹ ḡtuit⁹ s̄ nō dat⁹ eis post p̄tīm. Dīcēdū q̄
q̄ p̄mo mō fides eis aduenit post p̄tīm. s̄ hec
fides nō dīf fides iformis de qua hic loqm̄r.
sic p̄ ex dīctis. 2^m mō dīf hītus ḡtuitus q̄ fuit
eis datus añ p̄tīm: s̄ p̄ p̄tīm alteratus. Ad
cuius intelligētā notādū q̄ i ḡnālī de credi
bilibus dabat̄ notīcia angelis añ lapsū. Uñ
dīc b̄tūs Ber. de lucifero. q̄ p̄uidit rōnalem
creaturā assamēdā i unitatē p̄ filii dei. Nec
aut̄ notīcia erat i eis sic lux clara nō admītra
tenebrās. tñ diminuta respectu lud glie sicut
lumē stelle respectu luīs solis añ p̄tīm. post pec
catū hō fuit ipsa lux tenebrās admītra uelut
lux in umbra. ⁊ iō ga ē notīcia i obscuritate ē
i enigmatē: ⁊ vīrat̄ absēntis. ⁊ iō fides. quia
hō sine caritate ē sicut lumē i umbra sine colo
re. iō informis. Ad illud q̄ qd̄ p̄mo ob̄f q̄ i
angelis añ lapsū nō fuit fides. quia nec co
gnitio enigmatīca: ccedēdū ē: s̄ tñ i eis erat
hītus cognitionis añ p̄tīm: qui interueniēte
obscuritate p̄tīm factus ē habitus cognitionis
enigmatice. qd̄ p̄ exēplū. Contingit enim
aliquid cognosci per cām ⁊ itēz p̄ dīcturas

probabiles. qđ aut sic cognoscit scia appbēdit
 Cōtingit aut interuenire obliuionez qđ sic te
 nebra respectu cause: et remanē uideaturas pba
 biles. et ita nō delect cognitio rei totali. s. solū
 manet inquantū cognoscebat p cas: nō i qđtū
 cognoscebat p uideaturas probabiles. Manet
 igit idē cognitionis hīc s. alterat et dimi
 nuta. Dicit aut iste cū erat ad cognoscēdū rē p
 causa; erat hīc scie. Cū tō ē ad cognoscēdū
 res p uideaturas solū ē hīc opōnis. fit igitur
 hīc scie opō. Sili mō dō. qđ hīc cognitōis
 credibiliū aī pām angeli duplī erat. Erat. n.
 cognitio in diuina cā. s. ē in luce cause diue: qđ
 ē sūma sapia. et erat cognitio in effectu cause
 hīc ē in luce imaginis uel spēi xitātē credibiliū;
 in intellectu angeli. Interueniēte aut umbra
 pām s. abstractū ē lumē quo cognoscebat i causa
 et remansit lumen quo cognoscebat i effectu
 et tñ obscuratū. mutata ē igit cognitio qđ erat
 sic scie cū cogscēbat xitātē credibiliū in luce
 cause in cognitionē enigmaticā. i. in cognē in
 obscuritate. et ita hīc cognitiois qđ erat sic
 scia aī pām fact ē hīc fidei post pām. Ad
 2° dō qđ pares erāt boni angeli et mali ante
 pām. s. sicut in bonis angelis p confirmationē
 hīc cognitiois quā hēbāt fact ē pfect^o ut eis
 nihil deficēt qđ pñet ad sba; sue bītudinif
 ita i malis angelis p pām fact ē diminut^o et
 obūbrat^o fin exigētā sue damnationis. et sic i
 angelis bonis elenabaf cognitio hīc mō ut qui
 pñs cognoscebat effectu in cā: post confirmatio
 nē cognoscat plene cām effectu. Ita i malis an
 gelis defecēdebat cognitio: ut qđ pñs cognosce
 bat effectu i cā: post pām cognoscat effectum
 cause. Et iō p speculū effectu cāti uidēt p^o pec
 catū in enigmate. Ad illud tō qđ dicit re
 adam rñ def alibi: cū qđ de fide et xitate.
 Ad 3° tō qđ obiē: qđ angel^o fuit spoliat^o gūitū
 dō qđ pñari bono gūitū ē duob^o modis. nam
 bonū gūitū dō nī qđ gūis datū: uel qđ gūi fa
 ciēl seu ad eē gūi disponēs. Demones qđ pñari
 sūt bonif gratuitis inquantū gūi faciūt: uel ad
 gūi eē disponūt: s. nō bonis dō inquantū gūis
 datis. Manēt enī ex dīna iusticia ad eoz pu
 nitionē ut lumē fidei informis ad terrore et
 honore. vñ 3ad. 2. Demōes credūt et otrem.
Ultimo qđ de actu fidei informis
 i demōib^o. Ad qđ sic. Ad
 fidei seu formate seu informis ē in duob^o. in
 illuādo intellectu ad cognoscēdū uer. et i
 mouēdo effectu ad bonū. Si qđ i demonib^o nō
 ē effectu fidei quo mouēat ad bonū: s. i eis aliqđ

effectu ē: hīc erit ut illuāent ad xū. S. si hīc uicē
 strariū uidef. 2. ad cor. 4. ubi dō. De^o b^o seclī
 excecāuit mētes infidelū ut nō fulgeat illu
 minatio. 3bi glo. Uerū ē qđ increduli nō uidēt
 splēdoe xitātē merito p fidei excecāt. Si qđ p f
 dia excecās maxime ē i demonib^o. qđ maxime
 i eis defie illuātio xitātē. qđ fides informis nō
 illuāat intellectu eoz ad uer. 3tē ad idē.
 ad ro. i. Obscuratū ē cor: inspiēs eoz. Glo. Ne
 bula erroris cōtexit cor illoz: qđ cū creatozē ex
 creaturis cognouissent: nec sic deū glificā
 rūt: ampli^o obtusi sunt: et loquūt de phis. Si qđ
 hec cā obscuratōis et obtusiois intellectu^o maxi
 me ē i demonib^o: qđ cū deū cognouerint nūqđ
 deū glificāt. qđ maxime hīc intellectu obscura
 tū. qđ fides nō illuāat ipos ad uer. Contra.
 Btūs Dio. in li. de diuinis noib^o dicit de demo
 nib^o. qđ nō ē alteratū totū bonū qđ datū ē eis
 s. ipsi ceciderūt a dato oī bono: et angelica do
 na uicim^o i eis nō fuisse alterata. Si qđ i gūali
 cognitio credibiliū erat eis data aī peccatū
 qđ manet in eis post peccatum. Illuāat igit ex
 illo dono ad cognoscēdū uer. 3tē Dio. in
 eodē. 3pa lux semp ē lux qđ et tenebras illuāat.
 Si qđ fides informis in eis ē lux et semp ē lux.
 qđ eos illuāat. 3tē ad gal. 5. sup illud. fides
 qđ p dilectionē opaf. glo. fides sine dilectione
 demonis ē. Nā demōes credūt et otremiscūt
 3ad. 2. Qui aut nō credūt tardiores sunt et pe
 iores qđ demones. qđ aliquis effectu fidei ē infor
 mis i demonib^o: qđ nō ē i hoīb^o nō credētib^o
 qđ isti credūt: illi nō. isti otremiscūt. illi non.
 R^o dō qđ fides in demonibus hīc effectu il
 luāatōis et motōis. Illuāat enī qđ lux ē. tñ in
 hoc differt illuminatio ab illuāatōe fidei for
 mate. qđ hec illuāatio otristat: quēadmodum
 lux oculū egrū. sic lux xitatis fidei demonis
 intellectu. Illuāatio tō fidei formate delectat
 et otfortat credētis intellectu. 3tēz mouet: qđ
 hīc motus est. s. differt motio a mottione
 fidei informis i hoīb^o et fidei formate. Nam
 fides informis demonū mouet ad sentire ue
 ritatē. Uñ ille motus magis ē passio qđ actio
 vñ ē i eis ad penā sic xmis dscie i damnatis.
 fides tō informis i hoīb^o credētib^o: dum
 adhuc sunt in carne mouet ad assentire xita
 ti. et fides formata ad ot sentire. sic explanatū
 ē pñs. Ad illud qđ qđ pmo obiē dō. qđ non
 segf. Si fides nō mouet i bonū. qđ nō mouet. nō
 n. mouet i bonū sic dicitū ē: qđ fiat p demonē
 s. tñ mouet ad sensū pene: quā sustineat in s
 qđ sentire fac xitātē redarguentē. Ad 2°

quod obf. q. demones hēnt maxime obscuratus
intellectū. i. distinguendū q. ē obscuratio intelle
ctus quātū ad iudiciū veri et boni. et ē obscu
ratio quātū ad electōes et boni. Primo mō
demones nō hnt maxime obscuratū intelle
ctū. s. 2. mō. et p. h. p. rñsio ad 2. et 3. Ad
illud rō quod obf. i. pte oppositā per auctoritatē
bri Dio. vō q. nō loquit de donis gratuitis: s. de
donis nālib. q. manēt i. angelis imutata: tñ
mutat quātū ad vsū seu quātū ad bilitatē q.
ē ad actū bonū. Ad illud rō quod obicit 2. q.
lux semp ē lux. g. semp illuat. vō q. nō sequit
s. lux semp ē lux. g. semp lucet. vñ posito q. lux
solis semp irradiaret sup oculū clausū semp
lucēt sol oculo: nō tñ illuaret oculū. et h. mō
in demonib. est respectu electionis boni. vñ
dic. bñs Dio. i. li. de dñis no. c. de malo. Sūt
integri et p. totū lucidi: s. ipsi nō videant clau
dētes suas boni cōtēplatinas virtutes. Ad
ultimū p. rñsio. tñ illud quod dicitur. homines
sunt deteriorēs demonib. nō ē intelligēdum
simplr. s. quo ad h. q. illi credūt et isti non. illi
tremūt isti non. hoc enim in demonib. ponit
bonū: quāuis sit eis ad penā.

Postquā qñtū ē de fide in
formi qñdū ē de
spe informi. Et qñtū tria. Primo
vtrū spes possit ēē informis. 2. supposito q.
sic vtrū spes informis possit fieri formata.

3. de actu seu certitudine spei informis.

Ad primū sic. i. ad cor. 13. Maior
hoz ē caritas. nūc aut
manēt fides et spes. Blo. Caritas his decedē
tib. pmanebit cui fides et spes h. nō possunt
S. fides et spes sine caritate possunt. s. fides
vñ informis: quia nō h. sociā caritatē. ad ro.
i. sup illud. Ex fide in fidē. Blo. fides vñ ifor
mis q. nō h. sociā caritatē q. ē forma omniū
virtutū. g. spes erit informis q. nō h. sociā cari
tatē. Con. Sicut tota caritas ē in affectu
sic tota spes. nō sic fides q. in cognitōe h. māz
i. affectione formā. g. sic nihil remanet caritatē
quod dicat informis post peccatū: pari rōne nec
i. spe aliquid remanebit. g. spes nō pōt ēē iformis
sicut nec caritas. Itē ad maiore euidēciam
arguit. fides formata h. aliquid cognitionis et
affectōis. et iō qñ pōt quod ē affectōis p. pñm
quod ē mal. amor amittit formā et sit informis.
Spes aut formata n. h. s. balr aliquid cognitōis
s. solū affectōis. g. cū p. peccatū destruat quod est
affectōis: nihil remanet spei. g. nō pōt ēē in
formis. Itē si q. h. spes de beatitudine ias

expectat eā. et si expectat eā desiderat. et si desi
derat amat. et si amat tēdit in eā. S. si tēdit i.
bitudine spei: i. h. caritatē. g. si h. spes habet
caritatē. g. spes nō pōt ēē sine caritate. g. nec
pōt ēē informis. Itē spes formata non pōt
ēē psumptio. q. rñsio nō pōt ēē virtū. S. spes
formata ē sicut dic. magr in sent. ex grā et me
ritis pueniēs. S. si sit spes nō ex grā iā ē p.
sumptio. S. si sit nō ex meritis ē psumptio.
Subtrahis igit grā vel meritis non ē spes q.
non sit psumptio. S. positus grā et meritis est
spes formata. g. spes q. nō ē psumptio est spes
formata. Non ē igit spes q. sit rñsio informis.

R. vō q. sicut fides pot ēē informis ita et
spes. et ad illud quod obf. pmo et 2. vō. q. h. non
sunt diuerse rōes cognitōis et affectōis in spe
formata sic in fide formata: tñ de spe et rñtute
pōt fieri nō rñsio. et h. ē q. ipa affectio q. ē spes
nō destruit p. peccatū. s. opatio ipsi affectōis
ad meritū. Sec. aut ē de caritate. Nō. n. ex nō
i. pñm mortali pōt diligē oīa diligēda: sic pōt
credē oīa credēda: et sperare oīa sperāda. q.
inquātū peccās nō diligit senec deū. vñ rō
pñm opponit dilectōi sui et dei. nō sic aut i. aliis
v. fide et spe. et iō p. peccatū caritas totalr de
struit. nō aut fides et spes. Un. distinguit p.
hoc. q. quedā rñtutes nec informāt nec infor
māt. sic politice rñtutes. et qdā ita informāt q.
nō informāt. vt virtutes gratis date fides et
spes. qdā ita informāt q. nō informāt vt
caritas. per h. solū duo pma. Ap. 3. rñ
dēdū. q. ē volūtas plena: et volūtas semiple
na seu impfcta. Voluntas impfcta designat
p. optatiuū modū. vt cū dī vellē. Volūtas p.
fcta p. indicatiuū. vt cū dī volo: desidero.
Voluntas impfcta seu semiplena cōmitatur
spei informi. volūtas rō pfecta spei formata.
Inde ē q. pñm nō pōt vici de exñti i. peccato
mortali q. vult tēdē i. bitudine: s. q. veller.
sm quē modū dī in puer. 13. de pigro. Vult et
nō vult piger zē. Ad quartū vō q. nō oīs
spes q. ē sine meritis ē psumptio indūlinde. vñ
cū dī spes informis: cū spes formata ponat re
spectū ad grām et merita. est enī ex grā et me
ritis pueniēs: nō pñm respectū ad grāz s. respe
ctus ad merita. vñ spes informis ē ex grā s. nō
meritis. tñ cū dī distinctione. Nā cū psumptio du
plex sit. vna qua q. s. fidit ex grā sine merit.
alia qua s. fidit de merit sine grā. et h. ē maior
Spes iformis dī vno mō tñ qua quis s. fidit
de grā sine merit. grām dico eis gratis datā
Alī tñ dī spes informis s. fidit sine meritis q.

psumptio. nā merita ponūf simplr in actu vl
in bitu. Ponūf aut fm qd r dditionalf me-
rita in potētia. Cū g aliqs ofidit sine meritis
pōt intelligi puatio meritoꝝ simplr: q sūt
actu vel habitu. vel meritoꝝ fm q sunt s; qd
in potētia. Spe igif formata ofidit qd ex me-
ritis exntib⁹ actu vl bitu. Spe informi ofidit
qd sine meritis exntib⁹ actu vel bitu. exntib⁹
tū i potētia. Quānis. n. n. bēat merita actu ul
bitu: tū ofidit: qd pōt bfe. psūptio fo ofidit
sine merito oio ul actu ul bitu ul i po⁹ exntib⁹

Deinde qritur vtz spes informis
possit fieri formata. Ad
qd sic. fides gnat spes. g formata gnat forma-
ta. g informis spē informē. S; fides informis
pōt fieri formata. g spes informis potest fieri
spes formata. Cōt. fides informis r forma-
ta respiciūt vnū actū relatū ad vnā; cām vt
credē xitātē ppter ipaz xitātē. In de est q fide
formata pōt fieri informis r e⁹. S; spes
formata r spes informis n respiciūt vnū actū
relatū ad cām vnā. qd spare btitudinē ex me-
ritis ē ad⁹ spei formate. sperare fo sine merit⁹
spei informis. Cū g respiciāt diuersos act⁹ ex
causis diuersis: nō poterit spes informis fieri
formata. Itē sic se bz timor fuilis ad timorē
formatū: sic spes informis ad spes formatā
qd sicut timor informis q ē timor fuilis n bēt
sociā caritatē. sic spes informis. r sic timor for-
mat⁹ q ē timor inicialis vel filialis bz sociam
caritatē: sic r spes formata. Si g timor informis
q ē fuilis n pōt eē format⁹: imo adueniēte ca-
ritate foras mittit. sic of. i. fo. 4. Perfecta ca-
ritas foras mittit timorē. g spes informis nō
poterit fieri spes formata. R⁹ fm illos q di-
cūt q fides informis n pōt fieri formata: dicēt
mto fortiori rōne de spe. vñ sic sup dictū ē s;
istos de fide informis: ita dicēt hic de spe info-
mi. Scō; alios fo q dicūt q fidel informis pōt
fieri formata. silr dō ē de spe: q spes informis
pōt fieri formata. Ad illud g qd pmo obiē
dō q sic credē ē ad⁹ fidei formate r informis
relat⁹ ad vnā cām p pns r posteri⁹. f. ad pmā
cā; pmā xitātē. ita sperare ē ad⁹ spei formate
r informis relat⁹ ad vnā cām p pns r poste-
ri⁹. f. grā; r merita. s; grā grū faciēs accipit i
spe formata. r merita exntia actu vel habitu.
Grā fo grat⁹ data accipit i fide informi r me-
rita i potētia. Grā aut s⁹ analogiā of de grā
grat⁹ data: r of grā grū faciēte. Silr merita s;
analogiā dicūt de merit⁹ exntib⁹ actu ul bitu
r de merit⁹ exntib⁹ in potētia. Ad 2⁹ fo: qd

obf de timore fuili rñdēt q nō ē sile de timo-
re informi r spe. Nā timore fuili q ē informis
aliud timef. f. pena eterna. r timore iniciali
seu filiali q sunt timores formati. qd i timore
iniciali timef i sufficiētia satisfactionis. filiali
malū separtionis a deo. s; spe informi r forma-
ta idē speraf. f. btitudo eterna. Utrū aut b
vez sit in primo declarabit: cū queref de ti-
more informi.

Postea qrit de actu spei informi r
certitudine. r qref p cū fi-
des formata actu bēat credē i deū. fides info-
mis credē deī vel deo. g cū silr distinguatur
spare. spare i deū: r sperare i deo seu de deo.
g spei formate ad⁹ erit spare in deū. ad⁹ spei
informis erit sperare in deo seu deo. Cōt.
In fide ē cognitio: q qñ; ē cū affectione. qñ q
sine affectione. r iō credē variat cū of credē
in deū vel deo. s; in spe sola ē affectio ad btitu-
dinē. g spare nō poterit variari vt dicaf alñ
sperare in deū. aliqñ spare in deo: sic ofingit
i credē. R⁹ ccedēdo q sic ad⁹ fidei formate
ē credē i deū. fidei fo informis credē deū vel
deo. ita spare i deū: qd ē spando redē in deū
ē ad⁹ spei formate. Spare fo in deo vel de deo
ē ad⁹ spei informis: qd spe informi xit⁹ aīa p
ofidētiā: i deo qñis p ofidētiā n tēdat i deū.

Itē qrit de certitudine spei informis r qrit
gnāl⁹ r spāl⁹. Siñal⁹ qrit vtrū eadē sit certi-
tudo spei formate r informis: seu eiusdē rōis
Ad qd sic. Eadē ē certitudo fidei formate r
informis. qd eadē fa cognoscūt vtra q fide:
r p idē. b ē p pmā xitātē. g pari rōne eadem
seu eiusdē rōis certitudo erit spei formate
r informis. Cōt. Certitudo spei formate
bz p gustationē btitudinis. certitudo fo spei
informis nō ē ex p gustatione. g nō ē eadē.

Itē certitudo spei formate ē ex ofcia me-
ritoꝝ actu vel bitu bitoꝝ. Spes informis nō
ē ex ofcia meritoꝝ: s; solū ex fide quā bēt q si
meruerit bēbit btitudinē. g nō ē aliqua certi-
tudo spei informis: q nō sit ex fide. S; spei for-
mate ē ppa certitudo q ē ex ofcia meritoꝝ.
Reling⁹ g q nō ē eadē nec eiusdē rōis cer-
titudo spei formate r informis. R⁹ dicēdo
q i fide duplex ē certitudo. certitudo cog-
nitionis r affectionis. Certitudo cognitōis ei⁹
dē rōis ē i fide formata r informi. Certitu-
do fo affectōis nō ē oio eiusdē rōis. nā i fide
informi certitudo ex pte affectōis ē ex sensu
affensionis. hoc ē ex hoc q hō sentit se affēti⁹
pme xitati ppter se: nō tendat in ipam. In

fide hō formata certitudo ē cōsensiois et amo-
ris. ex b. f. q. hō sentit se cōsentire et amare xi-
tate inquit i xitas ē. In spe hō nō ē nisi unū
gen^o certitudinis. s. affectiois ppe. Est tñ i ea
certitudo quā accipit ex fide. Ex fide enī acci-
pit certitudinē spes. ut qui pscueraverit sal-
nus erit. et id sperat q. si pscueraverit salua-
bit. et hoc ē certitudo cōditionalis. Nec igitur
certitudo eadē ē et eiusdē rōnis in fide for-
mata et informi. Certitudo hō ppria nō oīno
eadē ē nec eiusdē rōnis: q. ppa certitudo
spei ē ex meritis. Spes autē formata cōfidit ex
meritū hōis actu vel hōitu. Spes autē informis
cōfidit ex meritū nō hōis s. possibilib^o hōi.
Itē spālī qrit de cōpatōe spei informis pdesti-
nati ad spei formatā psciti quātū ad certitu-
dinē. Ad qd obī sic. Spes informis pdestinati
quā hō de vita eterna nō fallit. spes psciti q
hō pntē iusticiā fallit. q. pma hō maiorē certi-
tudine. Itē ille obtinebit illud cū hō mō
certitudine. ille nō. Est igitur cōt. Illa hō
merita: et non ponit merita s. cōditione: sicut
informis. Itē habet pguustatiōes seu podo-
rationē quā nō illa. q. certior. Itē illa q. habet
merita ē ppinquior fini. q. certior. R^o dō q.
spes psciti q. ē i caritate maiorē hō certitudi-
nē q. spes pdestinati informis. quia illius. s.
psciti spes radicalē in meritis et ponit certi-
tudine pcedere ex meritū. tñ s. cōditione. s. si p-
scueraverit in meritis finalē. Illa q. ē pdesti-
nati informis nō radicalē i meritū. vñ nulla est
ei certitudo ex meritū simplī: s. sit ex meritū po-
tētia. nec seqt de pscito q. hō spem formatā q.
fallat: quānis nō saluet. quia nō hō de salute:
nisi sub hac conditione si pscueraverit. et in
hoc nō q. fallit. Ad hoc autem qd obī q. p-
destinat^o obtinebit illud ad qd ē pdestinatus
et ita ē maior certitudo. dō q. obtent^o ille fu-
tur^o nō ponit aliquā certitudinē q. relinqt ex
meritū actu vel hōitu exntib^o: s. solū ex meritis
potētia exntib^o. et ppter hoc non seqt q. si ille
obtinēbit: q. ppter hoc maiorē hōat certitudi-
nē q. alter qui nō obtinebit. cū illi certitudo
sit ex meritis actu vel hōitu exntib^o. Certitudo
enī q. nō ē pscipio ex meritis ē. et ex meritū se-
cōmetis. Alr rñdēt qdā q. ē certitudo expe-
ctant. et certitudo rei q. expectat. et certitudo
ex pte illi^o p. quē expectat. Certitudo expectant
depēdet ex meritū. Certitudo rei expectate de-
pēdet ex rōne dōne pōrdinationis. Certitudo
ex pte illi^o p. quē expectat depēdet ex grā dōne
revelatōis. pmo mō ē certitudo in pscito

exntē i caritate. 2° mō ē certitudo salutis in
pdestinato exnti in pctō mortali. 3° mō ē cer-
titudo salutis i viro pfecto cui facta ē reuela-
tio salutis. sicut paulo. 2. ad thym. 4. Scio cui
credidi et cert^o sū zc. pmo mō et certitudo
maior ē quātū ad illū cui^o ē: et hōc respicē spes
2° hō mō certitudo maior ē quantum ad rez
et hōc respicit rez ordo.

Cōsequēs ē ingreere de timore suū et
ad pleniorē intelligētā pmo q. rēdū
ē de dōis timoris. 2° de timore suū an sit
donū spūs s. 3° de actu timoris suū an sit bo-
n^o vel mal^o. 4° de dōis timoris suū ad alios
Ad primū obī sic. Dōis timoris
multipliciter assignant. Uno mō a Beda sup illd puer. i. Initiū sapie
ē timor dōis. Ibi ponit duas dōis dōcēs. q. est
timor suū et amīcabilis. Assignant autē a
Cesario et aug. sup. 8. ad ro. p. quatuor dōis
s. timor mūdā^o. suū. inīcīalis. et filialis.
Assignat et Jo. Dam. sex dōis timoris dōcēs.
Sex sunt spēs timoris. pma ē segnicies: q. ē
timor future opationis. 2° erubescētia q. ē ti-
mor in turpi actu. 3° recūdia q. ē timor i expe-
ctatiōe iustit. 4° admiratiō q. ē timor ex mag
imaginatione. 5° stupor q. ē timor ex insolita
imaginatione. 6° agonia q. ē timor p infortuniū
vel casū. Cum q. sic differēter fiat assignatiō
dōis timoris: nec sint reducibiles dōis que
sūt in unā dōis ad dōis alteri^o diuisiōis
vel etiā diuisiō q. ē p pauciores dōis nō cōp-
hēdit illā dōis q. ē p plures: videt in conue-
niēs diuisiō: vel insufficiēs: vel supflua: cum
ponat Dama. dōis timoris nālis quā diffinit
sic. Timor nālis ē nolēte aīa separi a corpore
ppter eā q. ē imposta ei a dōitore nāle ad cor-
pus cōpassionē et familiaritatē: ppe quā nāle
timet et renuit mortē. S. hō cōstat i nulla diffe-
rentia pscitāz diuisiōnū cōtinet. q. pscitē di-
uisiones nō sunt cōueniēter assignēte. Itē qrit
q. sit dōis pscitāz diuisiōnū. R^o. Timor ac-
cipit duplī. Uno mō ut solū noīet passionē:
q. generat ex cōpōsitiōe rei discōueniētis di-
stantis. Alio mō ut cōcernat volūtātē seu af-
fectū vel motū ipsi^o volūtātē circa ipsāz passionē
p^o aut q. cōsiderat pmo mō ē sex mēbris dōis
Dama. s. fm 2° modū sunt alie diuisiones ac-
cepte: s. differēter. Una enī ē cōmuniō q. cōpre-
hēdit motū volūtātē circa passionem timoris
meritoriū et demeritoriū: gratuitū vel cōfrūz.
s. illa q. ē p quatuor dōis. reliqua autē que est

spalis obediēt motū volūtariū vel affectum
meritorū. Assignatio autē p̄nc que est p̄ duas
d̄rias timoris ē gratuiti: q̄a cū sit duplex gr̄a
grat. data ⁊ gratū faciēs: a p̄ma gr̄a ē timor
seruilis q̄ ē timor q̄tis dat⁹. a 2⁹ ē timor alius
amicabilis. q̄ viuūdit i timorē inicialē ⁊ fi-
lialē: ⁊ etiā i timorē reuerētie. Assignatio autē
diuisionū p̄ quatuor membra sic p̄t patē. Est
enī diuīsiō timoris 3⁹ q̄ timor: om̄niter acci-
piē p̄ motū volūtariū meritorio vel demerito-
rio. Cū q̄ sit timor libidinosus ⁊ gratuit⁹. Ti-
mor autē libidinosus q̄ ē ex improba volūtate
male humiliās ē timor mūdān⁹. Timor vero
gratuit⁹ ē cui⁹ p̄ncipiū ē gr̄a: ⁊ recipit d̄riam
hoc mō. quia aut timore gratuito timef̄ pena
s̄ nō timef̄ offensa. aut timef̄ pena ⁊ etiā offe-
sa. aut timef̄ solū offensa. aut neutrū timetur
s̄ ē ip̄s⁹ reuerētie magnitudinis ciuine maie-
statis. Scdm̄ p̄mū modū ē illa d̄ria timoris:
que d̄r timor seruilis. 2⁹ mō ē timor inicialis. 3⁹
mō ē timor filialis: ⁊ 4⁹ mō filialis filī. s̄ fm̄
diuersos stat⁹. Secundū 3⁹ modū d̄r fm̄ q̄ ē in
via. 4⁹ mō fm̄ q̄ ē i patria. Continet autē s̄b t̄i-
more mūdano timor human⁹. nā stricte loquē-
do solem⁹ distinguē timorē humanū ⁊ mūda-
nū. Cōt̄er loquēdo diuidim⁹ mūdantū in hu-
manū ⁊ mūdānū. hūanū quo quis eligit pec-
care ne ledat in corpore. mūdānū quo quis
eligit peccare ne ledat in possessione. Assi-
gnatio timoris fm̄ cām ē 3⁹ q̄ timor d̄r passio
reliq̄ta ex obediētie cuiuslibet inconuenientis
distātis. Discōueniēs autē distātis aut ē ab opa-
tione nostra: aut nō. Si sic: aut fm̄ q̄ ē in fieri
aut fm̄ q̄ ē in facto eē. Si fm̄ q̄ ē in fieri: tunc
timef̄ difficultas que ē in fiēdo. ⁊ 3⁹ s̄ sumit
p̄ma spēs timoris que ē segnitias: que ē timor
future opationis. Si autē fm̄ q̄ ē i facto eē: h̄ ē
dupl̄. aut enī timef̄ incōueniēs cōfusions seu
i decētie quātū ad aliū cognoscētē: seu quātū
ad aliā cognē. Aut timef̄ incōueniēs displi-
cētie seu infamie quātū ad volūtātē alterius
seu quātū ad aliū reprobātē. hec enī duo sūt
in facto bonū opus. postea cōdecētia ex cognē
ip̄s⁹ opis: ⁊ oplacētia ex approbatōe opis. vñ
econtr̄ accidit d̄ria timoris erubescētie: que ē
timor cōfusions seu indecētie i manifestatiōe
turpis act⁹. ⁊ etiā recūdia que ē timor displi-
cētie seu infamie uel cūctiū x̄. Et ita tres sūt
d̄rie timoris que accidūt circa opationē n̄rā:
Si s̄o cōsiderat fm̄ q̄ nō ē a nostra opatione:
filī sum̄ t̄r̄ d̄rie: ⁊ h̄ mō. aut ē enī incōue-
niēs seu discōueniēs quātū ad cognitionē:

aut quātū ad affectū. Si quātū ad cognitionē
cōsiderat: ⁊ hoc etiā ē dupl̄. aut enī attēdit
hec discōueniētia quātū ad cognitū. ⁊ sic ē
admiratio que est ex inconueniēti ex magna
imaginatione. Aut ē ex pte cognoscētis. ⁊ sic
est stupor qui est timor ex insolita imaginati-
one. Si autē ē incōueniēs quātū ad affectū: sic
accipit sexta ⁊ vltima d̄ria: que ē agonia: que
est timor cuiuscūq̄ aduersitatis offendētis
affectū. Ad illud quod ob̄r de timore nālī
d̄o q̄ non ponit ibi d̄ria noua timoris. s̄ loq̄
ibi de timore nālī xp̄i quo afficiebat i agonia
passionis. ⁊ p̄t ob̄bendi s̄b illa d̄ria que est
agonia: ut p̄ ex v̄bis Dama. dicētis q̄ nālīter
timet ⁊ agoniā patit⁹ ⁊ renuit mortē.

Deinde q̄rit an timor seruilis sit do-
nū spūs sancti. Ad hoc sic
Timor seruilis nō opatit̄ secū spūm sanctum. i.
Jo. 4. Timor nō est in caritate. Itē. 2. ad ro.
Nō accepistis itē spūm s̄uitatis in timore x̄c̄
s̄lo. Est timor qui nō ē in caritate. s̄ seruilis x̄c̄
q̄ si timor nō potest esse cū caritate. nec cum
spū sancto. non erit donū spūs sancti. Itē:
cuius vsus malus est ip̄m ē malū. ⁊ cui⁹ vsus
bon⁹ ē ip̄m est bonū. S̄ timoris seruilis vsus
est mal⁹: cū ricat̄ ang. Timore seruilī null⁹ bene-
vrit. q̄ cū malū nō sit a spū sancto. neq̄ timor
seruilis: cū sit mal⁹. Itē aliquis diligēs ali-
qd̄ plus q̄ deū diligēdo illud peccat mortal̄.
q̄ aliquis timēs aliqd̄ plus q̄ deū peccat mor-
tal̄. S̄ timēs seruilī plus timet penā q̄ deū.
q̄ peccat mortal̄. S̄ quod est h̄ nō est a spū
sancto. Itē omnis diligēs deū p̄pter aliud
peccat. quia v̄t̄ fruēdo. q̄ omnis timēs deū
p̄pter aliud peccat. S̄ talis est timens seruilī.
timet enim deū p̄pter penā. q̄ h̄ nō ē a spū
sancto. Itē. i. ad cor. 10. Omnia in gloriam
dei facite. q̄ cū fūiam⁹ deo timēdo ⁊ amādo:
debem⁹ eū amare ⁊ timere ad gl̄iam ei⁹. vñ d̄
omnē timorē debem⁹ ⁊ tenemur referre i deū
S̄ hoc non facit seruilis timor. refert enī solū
ad penā. quare peccatū v̄t̄ esse. q̄ nec est a spū
sancto. Itē. 7. Mat. Nō p̄t arbor mala fru-
ctus bonos facere. q̄ mala volūtas nō potest
bonū opus facere. S̄ in timore seruili ē mala
volūtas: s̄ q̄ dicit aug. sup̄ illud ps̄. Confige
timore tuo carnes meas x̄c̄. Timor seruilis nō
trāffigit carne: quia v̄nit in eo volūtas pec-
candi: ⁊ sequeret̄ opus: n̄ speraret̄ impunitas
mallet enī licere. dolet nō licere q̄ lex uerat.
Et ita timor qui ē egrediet̄ ab ista voluntate
non p̄t esse bonū. q̄ nec erit a spū sancto.

Itē Grego⁹. in moralib⁹. Job. 3. super illud
Quare non in vulna mortuus sum. Glo. Cui
pena timef: et de⁹ non amat: timor ex timore
nascit: non ex humilitate. et loquit de timor
seruili. et ita cū timor sit malū: non erit a spū
sancto. et ita nec donū eius. Unde. 2. Cor. 6.
Que participatio iusticie ad iniquitatē. et q̄
conuētio lucis ad tenebras. vñ patet q̄ si ē ma
lum: q̄ nō sit a spū sancto. et ita nec donū ei⁹.

Contra. 8. ad ro. Nō accepistis iterū spūm
seruitutis in timore. Glo. Unus spūs est qui
facit duos timores. Duo enim timores insinu
ant. Unus qui est in caritate: qui est castus.
alter qui non est in caritate: qui est seruilis. et
ita seruile timorē facit spūs sanct⁹. est q̄ a spū
sancto. et consequēter donū eius. Itē timor
seruilis preparat animā ad caritatē s̄m q̄ dī
in ps. A iudiciis enim tuis timui. Glo. Timor
seruilis pedagog⁹ me p̄cessit: qui ad castum
timorē ducit. Sed s̄m q̄ ducit ad caritatē ē
bonū. q̄ a spū sancto. R̄ cum dico timor ser
uilis: duo dico. Rōne huius q̄ dico seruilis:
vnū est q̄ timef pena per se. seu timef de⁹ ne
puniat eternal⁹. sicut aliq̄s seruus timet dñi;
suū ne puniat eū pena corporali vel affligat
Aliud est exclusio amoris iusticie seu amoris
eius qui timef. Quantū autē ad p̄mū modū
nulla deformitas notaf i hoc q̄ dico seruile.
s̄ quantū ad 2° notaf deformitas: quare po
nit in timente seruile s̄m illū modū volūtas
peccandi mortal⁹. Secūdū q̄ p̄mū modū dī
timor seruilis donū spūs sancti: in quantum
timor ille facit resilire a peccato. Quātū hō
ad 2° conotatū nō est a spū sancto. et sic patz
respōsio ad p̄mū. quia non sequit. nō pmanz
cū spū sancto. q̄ non ē donū ei⁹. et notādū q̄
hoc non ē rōne ipsi⁹ inquātū est a spū sancto.
Distinguit enim q̄ quedā sunt a spū sancto et
cū spū sancto. sicut feruate virtutes. s. fides.
spes. caritas. Quedā autē sunt a spū sancto et
non cū spū sancto: vt timor seruilis: et fides
informis et hi⁹. Quedā hō sunt cū spū sancto
et nō a spū sancto vt venialia peccata. Quedā
hō que nec sūt a spū sancto nec cū spū sancto:
sicut mortalia peccata. Vñ dō q̄ quedā sunt
dona spūs sancti vt preparent ad caritatez
ipm s̄m. Quedā hō vt perficiant ipm. Que
hō sunt spūs sancti vt preparēt ad caritatez
ipm s̄m: nō sunt cū spū sancto. s̄ que sunt vt
perficiant: ista sunt cū spū sancto. De p̄mis ē
timor seruilis. et p̄ter hoc non manet cū spū
sancto. vñ dicit q̄ timor seruilis itroducūt

inicialē et filialē qui sunt pficiētes s̄m magis
et min⁹: sicut sera filū. et etiā comparat oximello
quod p̄parat corpus ad receptionē medicine

Ad 2° etiā p̄ respōsio p̄ interemptionē
illius p̄positionis: q̄ vsus seruili timoris mal⁹
est. Usus enim seruilis timoris est resilire
a peccato p̄ter penā eternā: ne inferatur a
deo. Q̄ hō dī q̄ timor seruilis est quo nemo
bñ vñ. dō est q̄ vñ est dupl⁹. Dicit enī lar
ge s̄m q̄ vñ est aliquid assumere in faculta
tē volutatis. et s̄m hoc est bene vñ timore ser
uili. quia hi⁹ timor est p̄paratou⁹ ad caritatē
p̄ abstinētiā a malo. Aliter enī dī vñ stricte
s̄m q̄ vñ est vsus referre ad illud quo si nē
dum est. et s̄m hoc timore seruili nullus bene
vñ. cum ipse vsus nō referat ad deū. Et sic
patet r̄sio ad 2°. Ad 3° soluit p̄ interēpti
onē illi⁹. timēs seruile plus timet penā q̄ deū
et hoc est quia timor seruilis est respectu rei
potentis inferre passionē. Timens hō seruile
non credit penā potētiorē deo ad inferendū
passionē. vñ p̄pe loquendo nō timetur pena
plus q̄ de⁹. Ad 4° ē r̄sio q̄ nō sequit. di
ligēs deū p̄ter aliud peccat. q̄ times deum
p̄ter aliud peccat. Nam alia caritas notaf
hinc et inde. Cū enī dico. diligēs deū p̄ter
aliud: p̄ hanc p̄positionem p̄ter notaf finis
adipiscēd⁹ ad quē ē intentio diligentis. Cui
autē dī. timet deū p̄ter aliud. bec dīctio p̄pē
nō notaf finē ad quē est mot⁹. imo terminū a
q̄ ē mot⁹. vñ timens seruile timet deū p̄ter
aliud cauendū: s̄ diligēs deū p̄ter aliud: di
ligit eū p̄ter aliud adipiscēdū qd̄ ei p̄ponit.
vñ illi⁹ dilectōis ē radix amor libidinosus seu
inordinat⁹. s̄ illi⁹ timoris non. et p̄ter h̄ istō
peccatū ē. illud nō. S̄ meli⁹ vñ dō q̄ deus
timore seruili nō timef p̄ter aliud s̄ p̄ter
se. Timef enī quia potētissim⁹ ē inferēdi penā
vel inferre. Vñ plus timet potētia inferēti
penā: q̄ ipa pena. Et sic patet respōsio ad 4°
Ad 5° dō q̄ cū dī. oīa tenemur referre in
deū: seu oīa facere in gloriā dei: cū sit tentio
p̄cepti affirmatiui: nō obligat ad semp⁹: s̄ sep
obliget. vñ dō q̄ nō obligat nisi quantū ad
statu. s. cū aliquis ē potēs et cōsiderās et cōp̄bē
dēs deū: et cōferēs ip̄ opus ad deū. Dico q̄ q̄
qui est in peccato mortali nō ē potēs referre
omnia in deū: eo q̄ nō h̄ grām. et etiā ille qui
dormit vel insan⁹ est: vel occupat⁹ ē ad aliud
opus. s̄ h̄at grām. et hoc ē quia n̄ ē cōp̄bēdēs
vel cōferēs. et ideo quantū ad istos status nō
est illud implēdum. Ad 6° dō q̄ timoris

seruilis duplex est radix. Inquantū enim seruilē dicitur penē timorē propter se: vel timorē potentē inferre penā: radix ei⁹ est liberū arbitriū cū fide iusticie dei et penē eterne. et sic; h̄ radix est bona et ipse timor fruct⁹ bon⁹. Inquantū seruilē dicitur exclusionē amoris in iusticie cū volūtate peccādi si cēt impunitas. p̄ncipiū h̄ liberū arbitriū cū fomite. et sic h̄c modū sicut dictū est prius: non est bonū. et sic per r̄sio. Ad vltimū quō dicit Greg. v̄d. q̄ cū pena timeat: et facies dei non amat: hoc potest esse dupl̄. Non amare. n. d̄ dupl̄. vel odiēs: vel non diligens. Si non amare ponit odiēs: sicut est in diabolo: et i obstinatis qui timēt penā et odiūt faciē dei. i. iusticiā diuinā: tunc v̄d est quō sequit̄. s. q̄ timor sit ex timore: et timor h̄c seruilis est ex supbia: non ex spū sancto. s̄m q̄ d̄ Jac. z. Demones credūt et contremiscūt. Secundū h̄c q̄ nō amat nō ponit contrariā in volūtate: s̄ negat simpl̄ dilectionē seu amorē: tūc debet intelligi q̄ hec dictio ex nō notat ibi calitatem s̄ comitariā. Est enim cū timore timor ille. s̄m quē modum dicit glo. Mat. h̄z. Viri ninivite sunt digni venia: quia ex lege sunt fideles. i. cum lege.

Consequenter queritur

de actu seu usu timoris seruilis an sit bonus vel mal⁹. Ad quod sic. Aug. sup̄ illud ad ro. s. Non accepistis itē spūm seruitutis in timore. Timor seruilis non est in caritate. in quo etiam si bonū fiat: nō tñ bene. Nemo enim inuit⁹ bene facit. Cum q̄ qui timet seruū nō bene facit. timere seruū nō est bonū. et etiam iste vsus timoris seruilis nō est bon⁹. Cōt̄ Usu timoris seruilis abstinēt homo a peccato et p̄parat via ad caritatē. S; hic est bon⁹ vsus q̄ timoris seruilis est bon⁹ vsus. Itē cui⁹ est vsus mal⁹ ip̄m q̄ malū est. Si q̄ vsus timoris seruilis mal⁹ sit. et timor. S; timor seruilis est bon⁹. q̄ et vsus ei⁹ est bon⁹. Uoluerūt quidā soluere q̄ timor seruilis nō esset mal⁹: s̄ ipsi timere seruū. Dixerunt enim q̄ timor seruilis nihil aliud est q̄ timor serui. vñ cum d̄. timor seruilis est bon⁹: bonitas non d̄ nisi respectu eēt̄ie timoris: et nō respectu adiūcti. s. seruitutis. S; cū d̄. timere seruū est bonū: cū act⁹ depēdeat a p̄sona serui: nō potest dici bonū nisi respectu affectionis serui. Affect⁹ autē non imponit operi. vñ non sequit̄. Quis timor seruilis sit bon⁹: q̄ timē seruū sit bonū. Cōt̄ Cū d̄. timor serui est bonū. bonitas d̄ respectu eēt̄ie timoris. et hoc est respectu habit⁹: et nō

respectu adiūcti. s. seruitutis. q̄ cū s̄l̄ in actu ip̄o sit ip̄a eēt̄ia act⁹ et ip̄a seruitutis adiūcti: bonitas poterit copulari respectu s̄be act⁹. Et ita videt̄ q̄ sicut potest dici timor seruilis bon⁹. et timere seruū s̄l̄ potest dici esse bonū.

Itē si timor seruilis nihil aliud est q̄ timor serui: cum timor human⁹ et mudan⁹ sint timores serui. q̄ erūt timor seruilis. quod non est v̄d. Propter hoc alii dixerūt q̄ timor seruilis non est timor serui: s̄ q̄ seruitutis est oīa eēt̄ialis: qua ille timor distinguit̄ a ceteris. s. iniciali et filiali: quo est timere penā per se. et abstinē a peccato propter penā. tñ cū notatur in s̄biectō vitiū. sicut dicit aug. q̄ in timente seruū vitit volūtās peccādi. s. si speraretur impunitas. vnde dicunt isti q̄ actus et habitus timoris seruilis est bon⁹. s̄ actus s̄biecti est mal⁹.

Cōt̄. Qua rōne bonū dictū de timore seruilis respicit eēt̄iā h̄c. eadē rōne cum dico timere seruū est bonū: bonitas respicit eēt̄iā ip̄i⁹ mot⁹ p̄parantis ad caritatē. Propter hoc v̄d q̄ aliud est dicere facere bonū. aliud facere bene. Cū enim d̄ facere bonū: d̄ bonū de genere bonorū. Cum d̄ facere bene: dicit bonū ex circūstātia seu cū debitis circūstātiis. Vñ s̄m aug. v̄d q̄ timere seruū est facere bonū: non tamē bene: quia non est cum debita circūstātia. s. cū caritate. Exemplū est p̄bi. aliud est facere grāmaticalia. aliud facere grāmatice. Et sic patet responsio ad p̄dicta. Sed querit̄ de illo h̄c ang. Uiuat in timore seruū volūtās peccādi. in eo vitit volūtās abstinendi a peccato. Timor enim seruilis habet istū effectū. et rōne huius est introductio caritatis et ita in eodē sunt contrarie volūtates. q̄ videt̄ impossibile. R⁹ est volūtās absoluta et est volūtās conditionalis. et est volūtās actū. et est volūtās h̄tu. vnde dico q̄ in timente seruū est volūtās actū conditionalis non peccādi. volūtās h̄o peccādi est absoluta i h̄tu vnde dicit. Ibi vitit volūtās peccādi si speret impunitas. et sic patet q̄ due volūtates sunt simul: s̄ nō eodē mō. p̄ma enim nascit̄ ex fide et li. ar. z⁹ h̄o ex libero arbitrio cū fomite. et vna est actū et alia habitū.

Postea queritur de

dīa timoris seruilis ad alios. et p̄mo de differentia timoris seruilis ad nāles. et cum timere penā sit cuiuscūq̄ nāle. timor vero seruilis per se penā timeat: videt̄ q̄ sit timor naturalis.

R⁹ est timere penā multipl̄. Est enim timē

pena ex apprehensione nali. et timore ex apprehensione que est per fidem. Timore vero pena eterna ex apprehensione nali timoris est nalis et non timoris filialis. Sed timere penam per apprehensionem que est ex fide est timor seruilis. Unde est quod cum aliquis timet penam suspensam: et propter hoc abstinere a facto non timet seruilem seu timore seruilis: qui est donum spiritus sancti: scilicet nali timore. Item quod dicitur de dicitur timoris filialis ad inicialis. et cum uoluntates sint eadem in spiritu sancto sunt respectu eiusdem in spiritu sancto. sunt eadem in spiritu sancto. ergo idem timores erunt in spiritu sancto qui sunt respectu eiusdem in spiritu sancto. Sed timor seruilis est respectu pene eterne: et timor inicialis respectu eiusdem. ergo sunt idem timores in spiritu sancto. Respondeo cum timore iniciali timeatur pena eterna et etiam dei offensa seu separatio a deo. unum timeatur pro se. alter pro accessu. Per accessum enim timeatur quod propter aliud. et hec est pena eterna. Dicendum ergo quod non est verum quod idem timeatur pro se timore seruilis et timore iniciali. Non enim timeatur pena eterna timore iniciali: nisi propter offensam. id est principaliter timeatur offensa. Item cum eadem sit finis qua diligit aliquis coniungi uite eterne: et separari a pena eterna. ergo idem est donum timoris seruilis quo quis timet penam eternam: et filialis quo quis amat coniungi uite eterne. et ita idem timor inicialis et filialis sunt in spiritu sancto. Respondetur quod est timere penam eternam vel in quantum est destruktiva sibi. vel in quantum est separatio a deo quod est summum bonum. In quantum vero timeatur pena eterna ut destruktiva pro se sibi: sic est timor filialis. In quantum vero timeatur in quantum separatio a deo per se timeatur timore filiali. timore autem filiali pro accessu timeatur ipsa pena. et sic pro solo ad obiecta. Obiectum autem. Si timoris filialis ratio sit amor: aut habet amor erit nalis aut libidinosus: aut gratuitus. Si gratuitus: scilicet talis nihil aliud est quam caritas. ergo ratio timoris erit caritas. ergo propter deum amatum super omnia timeatur pena: quod est falsum. Preterea si tu dicis quod amor libidinosus. contra. Tunc enim sequeretur quod timor ille libidinosus esset quia radix eius libidinosus est amor. et ita malum esset. et ita non a spiritu sancto. Si uero dicitur quod est nalis amor ille. contra. Cum amor sit nalis non est radix nisi nalis. et ita non erit donum: sed erit timor nalis et seruilis idem in radice: et utrumque a natura: et neutrum a gratia. Propter hoc uoluerunt quidam dicere quod seruilem timeatur per duo principia. scilicet libere et ar. cum fomite: et etiam timore seruilem qui est donum spiritus sancti. Et quantum ad primum dicunt quod est amor ratio timoris seruilis: sed non quantum ad secundum. Sed contra hoc obicitur. Aug. 83. q. 25. Nulli dubium est nullam aliam mentem dandi carum: nisi ne id quod amat adeptum amittat.

ta. aut ne adipiscatur amatum. Ergo omnis timoris ratio est amor. vel enim est ne adeptum quod amamus amittamur: vel ne adipiscamur amatum. et ita ratio timoris seruilis est amor: quantum timor etiam seruilis est donum. unde dicitur quod ratio timoris est amor: amor a it. propter salutem in presenti est amor nalis pro se. sed amor propter salutem in futuro est amor nalis pro se informatus fide informi. quia salus in futuro non apprehenditur nisi per fidem vel apprehensione fidei. Secundum hoc ergo intelligendum quod timoris nalis ratio est amor salutis propter in presenti. Sed primum quod est amor propter salutem in futuro: sic est amor ratio timoris seruilis. Ideo enim timet penam eternam quam credit ex fide informi: quia amat salutem eternam. et ita pro quo ratio omnis timoris sit amor: et maxime pro de timore seruilis. de quo quod situm est.

Inquisito de gratis datis boni propter se. querendum est de gratis gratis datis boni ad honorem dei et ad utilitatem proximi. Et primo de gratis sermonibus sapientie scie. et fidei. Hec autem sermonis est gratia predicatiois et doctrine. Circa quod querunt quatuor. Primo utrum gratia sermonis sapientie. scie. et fidei sit gratia una vel differetes gratie. 2. utrumque uel uel subtrahatur ex meritis. 3. que maior sit gratia sermonis an gratia propter bonum. 4. an sufficiat ad edificationem gratia sermonis.

Ad primum sic. Hec est una que est ad unum finem. Si ergo gratia sermonis sapientie. scie. et fidei sint ad unum finem. scilicet ad edificationem proximi in his que pertinent ad salutem. ergo una est gratia. Item gratia una dicitur ad unum actum. Sed unum spiritus sanctus est loqui uel amocinari. Hec igitur sermonis una erit. Contra. Gratie que separant in diuersis subiectis non sunt eadem. Sed gratie sermonis sapientie. scie. et fidei separant in diuersis subiectis: quia sicut dicit apostolus. i. cor. 12. Alii dant per spiritum sermo sapientie. alii sermo scie. alii sermo fidei. ergo sunt gratie differetes. Respondeo quod gratie sunt differetes. Differunt autem per differetes fines proximos et per differetes actus proprios. Nam gratia sermonis fidei est ad edificandam fidem. ueritatis in auditore. Hec sermonis scie ad edificandam distinctionem agendorum que pertinent ad actiuam. Hec sermonis sapientie ad edificandam contemplationem eternorum que pertinent ad uitam contemplatiuam. Separat autem dantur iste gratie pluribus: quantum alicui uel similit. Et per hec pro ratio ad obiecta. Nam iste gratie non dicitur esse ad unum finem proximum: sed ad unum finem remotum et ultimum. nec ad unum

adū ppiū: s̄ ad vñū actum omanē.

Deinde queritur ^{utrum} ^{hi} ^{gr}
 tie denf ex meritis. Ad quod sic. Grā non dñ
 nisi eo q̄ def gratis: vñ ex eo q̄ grū faciat. S̄
 hi nō dicūt grē ex h̄ q̄ gratū faciat. q̄ dicūt
 grē eo q̄ gratis denf. q̄ non ex merito vel ex
 meritis. Itē malis daf grā pphie 7 etiam
 grā pdicationis: sic illis q̄ dicēt. Nōne ī noīe
 tuo pphauim⁹: 7 ī noīe tuo vntes fecim⁹. c̄.
 Mat. 7. q̄ nō ex meritis daf vel s̄trahif.

Cont. Greg. in moralib⁹. Sepe doctozī s̄bū
 a dño p grā tribuif auditoris: 7 sepe ppter au
 ditoris clpā s̄trahif s̄mo doctozī. q̄ ex meriti
 alioz daf. Itē Greg⁹. in moralib⁹. Cū p̄lat⁹
 non agit bona que loquit: ei sermo s̄trahif.
 ne loqui audeat que nō operaf: sicut p pphaz
 dñ. Peccatori dixit de⁹. quare tu enarras iu
 sticias meas. Itē Greg⁹. in eodē. Depcaf
 prop̄ha. Ne auferas de ore meo s̄bū v̄tatis
 vsquequaq̄. Depēdit nāq̄ q̄ v̄tatis s̄bū oī
 potēs de⁹ faciētib⁹ tribuit: 7 n̄ faciētib⁹ tollit
 q̄ hoc de ore suo nō auferri potuit quid aliū
 q̄ grām bone opationis quesuit ac si apte vi
 ceret. vt iusto oī potētis iudicio vel in bono
 iam nec linguā hēat: qui hēre bonā vitā recu
 sat: quaten⁹ cū mens terrenoz amoz intēdit
 de terrenis reb⁹ semp loquat. Unde ī euā
 gelio Mat. 12. veritas dicit. Ex abūdantia
 cordis os loquit. R⁹ meritū dñ p̄prie 7 in
 terptatīe. Proprie meritū est seruiciū cui de
 bet aliquod premiū. 7 hoc modo nulla gratia
 daf ex merito in rōne grē. Nam si ex merito:
 iam non ē grā: sicut ostēdit apostol⁹. Ro. xi. In
 terptatiue dñ meritū oīgruitas ad diuinum
 donū. 7 hoc modo grā sermonis dicit dari
 ex meritis 7 s̄trahi. vnde Greg⁹. Pro audi
 tois nāq̄ grā daf bonis 7 malis sermo do
 ctozib⁹. sicut potuerūt p̄beis sapperere verba
 pdicatiōis: de quib⁹ scriptū est Mat. 23. Oīa
 q̄ quecūq̄ dixerint facite: s̄m v̄o opera eoz
 nolite facere. Per auditorz vero reprobatiōez
 bonis etiam doctozib⁹ sermo s̄trahif: sic ad
 Ezechielē. Ezech. 3. oīra israel dñ. Linguā tuā
 adherere faciam palato tuo: 7 eris mut⁹: nec
 quasi vir obiurgas: quia vom⁹ exasperis est
 Aliqñ autē sermo pdicationis ppter vtrosq̄
 daf. aliqñ ppter vtrosq̄ s̄trahif. Propter
 vtrosq̄ enim daf sic diuina voce Paulo ap̄
 corinthios dñ. Noli timere: s̄ loquere. 7 paulo
 post. Quia popul⁹ mult⁹ ē mibi ī hac ciuitate
 Act. 18. Propter vtrosq̄ s̄o s̄trahif: sicut

Dei sacerdos 7 peauā filioz cognouit actio
 nē: 7 dignā increpationis nō exercuit voces
 cū pfecto futaz esset vt in mortis supplicio
 7 istos reat⁹ flagitii: 7 illū silētū pena mltaz

Postea queritur ^{utrum} ^{gratia}
 pdicatiōis que oīphendit pdictas sit maior q̄
 grā pphie. 7 cū grā pphie eleuet animā
 ad oīreplatiōē in speculo eternitatē: 7 abstra
 hat ab actib⁹ carnis. vñ sicut dicit Origenes
 Ipe quo vacat amplexib⁹ diugalib⁹ s̄trahif
 grā pphie. grā vero pdicationis nō ita ele
 uat animā vel abstrahit a carne. q̄ eminētior ē
 grā pphie. Cont. Officiū pphie oīcedit
 viris 7 mulierib⁹: sicut Delboce. 5. iudic. offi
 cū autē pdicatiōis interdicit mulierib⁹. i. cor.
 14. Mulierē docere nō pmitto. q̄ off. cū pdica
 tionis digni⁹ est. q̄ 7 grā pdicatiōis dignior
 pphie. R⁹ pphie est diuina reuelatio
 rez enētus īmobili v̄tate denūcians. In p
 phie q̄ sunt duo. reuelatio 7 denūciatio.
 Quantū ad reuelatiōē que est in cognitiōe
 dignior est grā pphie: 7 actus pphie: ad
 eminētior: 7 mai⁹ ē pphie q̄ predicare.
 Quātū ad denūciatiōē grā pdicationis est
 dignior. Propheziare s̄o s̄m q̄ ē ad veritatē
 denūciatōez ē min⁹ q̄ pdicare: quia pdicare ē
 ad salutē aīaz. pphie ad v̄tatis denūcia
 tiōē. 7 hoc min⁹ est salute animaz.

Postea vero queri

tur ^{utrum} ad edificatiōē auditorz sufficiat
 grā sermonis. 7 cū habit⁹ gratiū pfectiores
 sint habitib⁹ nālib⁹ 7 acquisitis. Dabit⁹ autē
 nāles 7 acq̄siti sufficiēter eliciūt suos effect⁹
 quia sicut dicit ang⁹. Dabit⁹ ē quo aliquid
 agitur: cum opus est. q̄ habitus gratiū suffi
 cūter suos effectus eliciūt. q̄ grā sermonis
 fidei sufficiēter eliciet suum effectum qui est
 edificare fidem ī audiente. Similē gratia ser
 monis scie est edificatio discretionis facien
 doz ī audiente. Contra. Grego. Nisi spūs
 sanctus corda auditorum repleat. ad aures
 eoz vox docētū in cassum sonat. Itē
 idē Grego. formare vocē magistri exterius
 possunt. s̄ hanc imprimere interius non pos
 sunt. Ex quibus relinquit q̄ necessaria est ad
 edificatiōē auditoris alia grā. Itē Ro.
 10. fides ex auditu est. auditus autem per
 verbum xpi. 3bi glo. Cum ex gratia sit audit⁹
 necessaria est alia gratia que cor moueat.
 R⁹ oīcedendo q̄ ad edificatiōē auditoris

necessaria est duplex gratia. Una in doctore seu predicatore: qua sciat dicere conueniēter ea que sunt ad edificationē. Alia vero necessaria est in auditore: qua moueatur ex sermone ad operationem vel ad amorem: vel timorē vel spem: et huiusmodi. et hac rōne dicit Greg. q̄ inuicem laborat lingua predicatoris nisi adsit gratia saluatoris. Ad illud ḡ. quod p̄mo obicit dicendū q̄ actus gratie sermonis non est edificare auditore. sed dicē ad auditoris edificationē. unde sicut in aliis dicit q̄ non medicus semper sanat: nec rhetor semper persuadet. Sed si nihil omittant de contingenti bus: nihilomin⁹ consequantur effectum operantes s̄m artem. Ita si doctor vel predicator habens gratiam sermonis nihil omittat de contingenti bus ad edificationē consequi suum effectum. Notandum tamen est q̄ est effectus essentialis: et hic est effectus in ipso ut in medico cū operatur secundū artem: et in predicatore cum loquitur ad edificationē. et est effectus in altero accidentalis. ut in medico cui sanat et in predicatore cum edificat.

Post tractatū de

virtute in genere inquirendū est de speciebus virtutum secundū p̄assignatā d̄iam. Et primo agatur de virtutibus theologis que sunt virtutes in finem. ut fides. spes. caritas. de quibus prima ad cor. 13. Nunc autem manēt fides spes caritas: tria hec. Consequēt̄ de virtutibus cardinalib⁹: q̄ sūt de his que sūt ad finem. ut prudentia. iusticia. fortitudo. tēp̄tātia. Primo ḡ queret de fide. Secūdo de spe. Tertio de caritate. Cum autem queritur de fide p̄intelligendū est sicut dictū est prius. et habetur s̄m Aug. super illud ad ro. 1. De fide in fidem. Quod fides dicitur duobus modis. Quod creditur: et quo creditur. fides autem quo creditur est habitus credendi qui accipit duobus modis. Cum caritate: et sine caritate. Si sine caritate sic est fides informis de qua dictum est prius. cum querebatur de gratiis gratis datis. P̄ntis igit̄ inquisitionis erit inquirere de fide secundū alias duas acceptiones. Ut primo queramus de fide qua creditur formata. hoc est de habitu credēdi.

Secundo vero de fide quod creditur. hoc est de credibili. Et quantū ad primam inquisitionem erit iste modus. Primo queret an fides sit necessaria ad salutē. Secundo supposito q̄ sic: utrum habeat p̄ suasionem. 3°

an fides virtus sit. Quarto supposito q̄ sic an sit virtus generalis vel specialis. et hec q̄ runf ad sciendum quid sit fides s̄m rem.

Quinto queritur quid sit fides secundum definitionē. Sexto de actu fidei. Septimo de subiecto fidei. Octavo de obiecto fidei.

9° de comparatiōe fidei ad ceteras virtutes.

Ad primū arguitur

sic. Nulli dubiū est neminē deū colere: nisi q̄ credit ip̄m esse: et nisi qui credit de illo ea p̄pter que debet ei cultum impendere. Abi grā Nemo impedit ei patrie cultum: nisi q̄ credit ipsam deam. nemo impedit ei obediētie seruitium: nisi qui credit ipsam dominū. et iuxta hunc modū nemo orat illam nisi qui credit q̄ possit ei esse i adiutorū. Si ḡ necessariū ē ad salutē deī colere: necessarium erit ip̄m deū et bonū credere. Itē si ad salutē necessarium est deū amare super oīa et timere. S; nō amat nisi quia bon⁹: nec timet nisi quia inī⁹ creditur. erit ḡ necessaria ad salutē fides bonitatis et iusticie. Si dicēt q̄ est fides dupl̄r dicta. Uno mō fides credulitas x̄itatis manifeste: cui contradici nō potest. ut fides p̄ncip̄oz. ut omne totum mai⁹ est sua parte. 2°. et in diuinis deū esse iustum sen summū bonum.

Est itē fides veritatis occulte: que nō se ita offert intellectui manifeste. ut terram esse centrum mundi: et celum aliquod esse insensibile: quod non videt. Secūdu p̄mum modū diceret fortitan aliquis incredul⁹ q̄ eēt fides necessaria ad salutem. de secūda non. quia ei nō potest firmiter muniri intellectus. Cōt̄ arguit beatus Hylarius in quarto de trinitē. dicens. Neq̄ celestium per se scientiā humana imbecillitas consequet. neq̄ inuisibiliū intelligentiā ipse sibi corporaliū sensus assum̄. Ex quo accipit talis ratio. Plus excedunt celestia et diuina humanū intellectū: q̄ intelligibilia humanū sensum. S; impossibile est s̄m ordinem nature q̄ sensus capiat scientiā intelligibiliū. ḡ impossibilius erit q̄ humanus intellectus s̄m ordinem nature cōprehendat scientiā diuinorū. Si ḡ salutē necessaria ē intentiō diuina: que non potest haberi sine preexistenti cognitione. preexistens autē cognitio non potest esse scia. q̄ preexistens cognitio erit fides diuinorū. Item beatus Hylari⁹ in 4°. de trinitē. arguit sic. Nō s̄beant ingenia nostra celestem sciām. neq̄ incomphensibiles x̄tutē sensu aliquo infirmitas nostra occipiet

ipsi q̄ deo de se credendū est. ⁊ his q̄ cogni
nostre de se tribuit obsequēdū. Ex quo relin
quit primū. Ratio ista fundat supra hanc p
positionē per se notam. Incōprehēbilis x̄tus
⁊ infinita non incipit a virtute infirma ⁊ fi
nita. Itē; Dylari in quarto de trinit. Aut
more gentiliū denigand⁹ est de⁹. si testimōia
eius improbant. Aut sicut ⁊ deus credit nō
potest aliter de eo q̄ ipse de se testatus est: in
telligi. S; intelligere testimonio alteri⁹ idez
est quod credere. ut ostēdit aug. ad Paulinā
de videndo deo. quia his que videm⁹ ipsi te
stes sumus. S; his que credim⁹ aliis testibus
monemur ad fidē. Necessē est igit de deo s̄
suum testimoniū credere. Itē Dyl. in 5.
de trini. Nō est de deo humanis iudiciis sen
tiendū. Neq; enim nobis ea nā est: ut se in cele
stē cognitionē suis virib⁹ efferat. a deo discē
dum est quid de deo intelligēdū sit. quia non
nisi se auctore cognoscit. Si q̄ cognitio dei ne
cessaria est ad salutē: ⁊ hoc non pōt haberi p
inquisitionē humanā seu sciam: necessariū ē
ut habeat per fidē. Itē Dyl. in i. de trinit.
Cū de reb⁹ dei sermo erit procedam⁹ sui cogni
tionē deo vidēdū eius pia veneratione famu
lemur. Idonens enim sibi testis ē qui nisi per
se cognitus non ē. Ex quo relinquit q̄ ad sa
lutē necessaria ē fides qua credim⁹ deo de se
ipso. fides dico quia scia non ē possibilis: sic
ostensū ē. Itē ad idē sunt auctoritates aplī
ad heb. xi. Accedētē ad deū oportet credē zē
⁊ sine fide impossibile ē placere deo. ⁊ hi⁹.

Ad oppositū sic. Cōse animi acceptio est q̄
assentirei incertis in his que ad salutē p̄tinēt
est temerariū. Itē cōmunis ē animi acceptio
q̄ nullam temerariū confert salutē humane.
Cum q̄ omne inuisum ⁊ incognitū sit certus
assentire inuiso ⁊ incognito erit temerarius.
S; talia sunt quib⁹ fide de qua querim⁹ assen
tim⁹. sicut dicit aug⁹. fides ē credere quod nō
vides. q̄ hi⁹ fides est temeraria. q̄ nec salutē
necessaria. Itē dicit Petr⁹ rauēnas qd v̄
scordare eum cōmuni animi acceptio. q̄ nō
est tutū credere sine rōne. q̄ in his que p̄tinēt
ad salutē periculōsū erit sine ratione credere
S; tale ē credere fide de q̄ loquimur. q̄ nō erit
credere tale expediēs ad salutē. Itē cū hō
sit rōnalis creatura: nat⁹ est ⁊ ordinat⁹ ad iu
dicandū rōne: ⁊ ad opandū rōe. Si q̄ p̄pter h:
quia homo rōnalis est: opere sine rōne nō est
laudabilis: ⁊ vitupabilis si opere extra rōne. q̄
sif iudiciū rōnis laudabile nō erit sine rōne:

⁊ vitupabile extra rōne. q̄ credere sine rōne nō
ē laudabile. credere s; extra rōne vitupabile
S; tale ē credē fidei de qua loquimur. q̄ tale
credere vitupabile ē. Itē vbi piculosum ⁊
damnabile est falli: ibi maxime reprobādum
ignozare se falli. S; in diuinis ⁊ i via que ē
ad beatitudinē dānabile ⁊ piculosū est falli.
q̄ in hi⁹ maxime reprobādū ē ignozare se falli
S; vbi deficit scia ⁊ cognitio veritatis: est ibi
ignorantia opposita falsitatis. q̄ p̄ cōs igno
rantia fallacie emergētis circa veritatē. Cū q̄ i
fide s̄m q̄ hic loquimur deficiat cognitio ⁊
sciētia veritatis. est hic ignorantia opposita fal
sitis. q̄ ⁊ ignorantia fallacie. Nescit igit q̄
sic credit an fallat. q̄ tale credere maxime re
probabile. So. vō q̄ fides: hoc ē app̄hensio
⁊ assensus veritatis diuine necessaria ē ad sa
lutē. ⁊ cā ē q̄ cognitio creatoris necessaria ē
ad salutē. ⁊ sic rōnalis creatura v; dilectōem
summe bonitati ⁊ obediētiam summe maiestati:
ita assensū p̄me veritati. Veritas aut diuina nō
pōt capi p̄ sciam ab humana creatura p̄pter
duplicē eam quā assignat Dugo de san. vic.
vna ē excellētia p̄me veritatis. alia imbecillitas
humane fragilitatis. Excellētia veritatis q̄
mōstrat Dugo p̄ v̄sionē eoz que a nobis cō
hēdūt. Nā cū quedā cōphēdam⁹ sensu ut cor
poralia: quedā s; intellectu p̄ rez similitudinē
quedā s; expiētia. ut ea que in aīa sentiunt.
ut gaudiū ⁊ tristitia: timor ⁊ amor. diuina nō
cōphēdūt p̄mo mō. s. sensu. quia non sunt actu
p̄ntia: nec corporalia. nec z mō. quia omnem
similitudinē puritatis excellētia trāscēdūt: nec
tertio mō. ut illa que in nobis sentiūt. quia
nō de s̄ba animi sunt: nec de his que in aīo s̄b
sistūt. q̄ sola fide credūt: quia sunt: s; nō q̄lia
sunt. credūt q̄ sūt: s; nō qualia sunt cōphē
dūt. q̄ de⁹ credi pōt. cōphēdi nō pōt. Itē
infirmitas humane fragilitatis cā ē. q̄ sicut
ostēdit Dugo in suis s̄nis. Erant tria q̄dam
corpus. spūs. ⁊ deus. ⁊ corp⁹ quidē est. mūd⁹
erat. aīa spūs. ⁊ ipa aīa q̄li in medio quoda;
erat habēs ex se mūdū: intra se deum. ⁊ acce
perat oculū: quo ex se mūdū ⁊ ea que in mun
do erāt videret. ⁊ hic erat ocul⁹ carnis. aliū
oculū acceperat: quo se ipas ⁊ ea q̄ in ipa erāt
videret. ⁊ hic erat ocul⁹ rōnis. aliū rursus
oculū acceperat: quo intra se deū videret: ⁊
ea que in deo erant. ⁊ hic ē ocul⁹ cōtēplatiōis.
Post q̄ aut tenebre p̄tī i illū infuerūt: ocul⁹
qdē cōtēplatiōis extind⁹ ē ut nihil videret.
Ocul⁹ s; rōnis lippus effect⁹ ut dubie vidēt

Sol^o ocul^o carnis in sua claritate peruenit.
 Homo q̄ quia oculū carnis h̄: mūdū videre
 pōt et ea que in mundo sūt. Itē quia oculū
 rōnis ex parte h̄: aīum similē ex parte videt:
 et ea que in animo sunt. Quia t̄o oculū cōtem-
 plationis non h̄: deū et que in deo sunt vidē
 non valet. fides q̄ necessaria est qua credat̄
 que non videt̄. Ad p̄mū q̄ quod obicit
 dō q̄ duplex ē certitudo mentis rōnalis. vna
 per modū visus. alia per modū gustus. Per
 modū visus ex parte cognitionis intellectus
 per modū gustus ex parte deuotiōis affect^o.
 Et s̄m hoc distinguendū in fide: quia fides
 in quibusdā fidelib^o habet certitudinē cog-
 nitionis: que h̄: in cōtradictiua rōnū p̄bationē.
 In quibusdā t̄o est certitudo deuotiōis s̄^o
 gustū affectus. Unde dicit Hugo de sancto
 vic. in suis sententiis. Quorūdā fides cogne
 magna est: affectu parua. Quorūdā t̄o affectu
 magna. cognitione parua. verūm̄ affectū ma-
 gnū laudabile esse in fide q̄ cognitionē ma-
 gnā dñs esse ostēdit. vbi fidē grano sinapis
 cōparat. Mat. 13. quod quāritate parū est.
 s̄ non feruore. Mulieri cananee paz fidē sci-
 enti: s̄ multū feruenti dicit̄ est. Mulier maḡ
 est fides tua. Patet igit̄ q̄ illa p̄positio quam
 assumebat est falsa. Omne inuisū et incogni-
 tū est incertū. s̄m q̄ inuisū et incognitum su-
 mū quantū ad intellectū. Ad 2° q̄ obicit
 q̄ nō est tutū sine rōne credere. dō. q̄ peti^o
 rauēnas loquit̄ de credulitate generalī s̄m
 q̄ se extendit ad cōsequētia ex articulis fidei
 Et quia multa de cōt̄ib^o ad articulos possēt
 verti in verū et in falsū. ideo de illis dicit q̄
 non est tutū credere sine rōne. Vel pōt dici
 q̄ hoc dicit ad significandū vtilitatē rōnum
 ad defensionē fidei catholice cōtra hereticos.
 Nō est q̄ tutum ecclie credere sine rōne. i. nisi
 habeat rōnes ad defensionē fidei catholice.
 quia dñs. i. de. 3. Parati semp ad satisfactiōē
 poscēt rōnē de ea que in vobis est fide et spe
 Illud q̄ dicit̄ intelligit̄ de rōne pat̄ ē necia
 ad instructiōē et defensionem: nō pat̄ ē necia
 ad p̄bationē. Ad 3° dō. q̄ non est simile in
 operatione et cognitione. vt sicut opari cōtra
 rōnē est vitupabile. ita credere cōtra rōnē nō
 non s̄m rōnē. et ratio est: quia opatio faciēda
 s̄biecta est facultati rōnis. Fitas t̄o cognoscē
 da excedit facultatē rōnis. Et ideo necesse ē
 vt per aliud a rōne credat̄ laudabilē. vnde
 vlt^o ratio fidei non suffragat̄: quod ostendit
 Hugo de sancto vic. in sententiis. p. distictiōes

vicens. Tria genera credentiū inueniuntur.
 Quidā fideles sunt: qui sola pietate credere
 eligunt. qd̄ tamē vtrum credendū sit: vel nō
 credendū ratione non cōp̄bendunt. Alii rōne
 approbant quod fide credunt. Alii puritate
 cordis et munda cōscia interius iam gustare
 incipiūt quod fide crediderūt. In p̄mis sola
 pietas facit electionē. In secūdis ratio adiū-
 git approbationē. In tertiis puritas intelli-
 gentie apprehēdit certitudinē. Et ponit exē-
 plum. pagani in plures vnitatē diuinitatis
 scindunt. Iudei saluatorem non recognoscūt
 In his omnibus mens fidelis infusa. et nisi
 pietate teneret: fortassis abiecta vitate falsi-
 tatē sequeretur. accedit spū sancto suggerēte
 ad hec ratio. Melius est cōfiteri vnū p̄ncipi-
 um q̄ multa. quia vbi multitudo est aut plu-
 ralitas superflua est: aut vnitatis imperfecta.
 Amplius melius est creatorē pariter cōfiteri
 et saluatorem q̄ creatorē solū: quoniā qui crea-
 torē dicit maiestatem cōfitef. qui saluatorem
 credit pietatē venerat. Item maius bonum
 hominis est ut in deo suo maiestatem inueniat
 q̄ oculo cordis cōtemplet: et humanitatē: quā
 oculo carnis speculet: vt totus homo in deo
 brificet. bis rōnib^o anim^o cōfortat̄ ad ampli-
 orē diuine religionis deuotiōē excitat. de-
 uotione aut mundat et purificat: vt iā qd̄
 modo p̄gustare incipiat id qd̄ cognoscere
 festinat. et quodāmodo per cōtemplatōē deum
 p̄ntem habere incipiat: et nulla iam rōne ab
 eius fide etiam si totus mundus in miraculo
 ouertatur auelli queat. Ad vltimum dō.
 q̄ per fidem de qua loquimur certi sum^o nos
 non falli: et si ignota sit veritas cui assentim^o
 et ratio ē quia in assentiendo ipsi veritati in-
 iurimur ipsi veritati: que deus est. que sic nō
 potest falli: ita nec fallere. vnde dicit Ricar.
 de san. vic. in p̄mo de tri. Quotquot faciter
 fideles sum^o nihil certi et cōstanti tenemus.
 q̄ qd̄ fide apprehēdim^o. vtimur itaq̄ i eorū
 attestatiōe seu cōfirmatiōe signis p̄ argu-
 mētis. p̄digiis p̄ expimētis. vtinā attēderēt
 iudei. vtinā ai aduerterēt pagani cū quanta
 cōscie securitate p̄ hac pte ad diuinū iudiciū
 poterim^o accedere. nōne cū oī cōfidētia dō vicē
 poterim^o. Dñe si error ē a te ip̄o decepti su-
 m^o. nā ista i nobis tātis signis et p̄digiis cōfir-
 mata sūt: q̄ nō nisi p̄ te fieri p̄nt certe sūnt et
 talib^o sanctis viris nobis tradita: et cū sūma
 attestatiōe p̄bata te ip̄o cooperante et s̄mōne
 cōfirmante sequentiū signis.

Queritur postmodū

an fides que est necessaria saluti sit p rōes
suasa uel pbata. Ad qd sic. Sic aliud
est diligere aliquē ex suis meritis seu rōe
beneficii uel utilitatis. Aliud xō diligē
ipsū sine meritis ex sola uirtute 7 grā dī
ligentis. sic aliud est credere ex pbabilita
te uel euidētia ipsius credibilis. aliud ex
uirtute credentis. Simil' q̄ uirt' ē amare
ī probū caritate. 7 credere ī probabile fide
nec minoris uirtutis est credere ī probabi
le q̄ ī probū diligere. si q̄ ex caritate seu
amore saluari contra merita improbus 7
īmic' diligif. Ergo ex fide saluari sine
pbatione 7 rōnis suasiōe ī probabili ve
ritati credet. Itē qd absq̄ suasiōe 7 p
batione credit: uirtute credent' creditur
Aut q̄ deo hoc modo credētū ē: 7 habem'
ppositū. aut n̄ sine suasiōe seu pbatiōe: 7
tūc obiicit. q̄ nō est ei alio mō credētū q̄
cuilibet alii. cuilibet enī alii pbatione eui
denti credet. Itē nō est adeo q̄s men
dax cui pbationib' idoneis a quolibz nō
credat. Qui ergo non aliter deo credit q̄
pbationib' idoneis 7 certis. manifestū est
quoniā deū in hac pte in nullo mendacib'
anteponit. 7 ipsos deo ī assensu credulita
tis adequat: qd apte dei otumelia est.
Relinquit igit' q̄ fides salutaris credit
deo sine psuasiōe 7 pbatiōe. Itē sicut
deo debet digna dilectio: ita ei debetur
credulitas digna. nō ē aut' digna deo cre
dulitas: que pp̄ psuasiōes aut pbatiōes
impendit: q̄ hui' credulitas nec etiā bo
no uirō 7 sapienti digna est. q̄ si dignior
credulitas que sic deo impēdenda est: cre
dendū est ei sine rōne 7 psuasiōe. Itē
sicut affect' rōnalis debet sūme bonitati
dignū amorē. ita intellectus sūme ueritati
dignā credulitatē. si ergo nō est digna vi
lectio deo qua diligitur eius bonitas solū
pp̄ter utilitatē: nō erit eadē rōne digna
deo credulitas qua assentit prime ueritati
pp̄ter psuasiōnē rōnis uel pbatiōnē.
Itē cū uirtus 7 ars circa difficillima sint.
credulitas aut' que ē p euidētes pbatiōes
nō solū circa facillima ē: sed etiā circa ea
que impossibile est uel difficile nō facere.
Impossibile enī est non credere manifeste
vera. difficile aut' est nō credere pbabilia
Reliq̄ igit' b' credulitatē nō ptinere ad

uirtutē. Itē Supposito exempli gratia
q̄ similis sit rō uenditoris mercis sub pi
gnore uel cautione 7 intellect' credentis
pbatiōe: quia sicut de manu talis uendi
toris merces nō exiit: nisi prius securita
tē pignoris uel cautionis tenuerit: sic nec
de huius intellectu erit credulitas donec
mediū approbatiōis habuerit. Itē argu
itur. Exactio pignoris nō est nisi ex parui
rate credulitatis: quā enī multitudo pi
gnorū uenditori securitatē faciat: testimo
nia tamē sūt incredulitatis ipsi'. Ergo ex
pte intellect' exactio pbationis testimoniū
est sue incredulitatis. Quāntis sint h' mōi
pbatiōes intellectui quedā securitates.
si ergo intellect' p incredulitatē nō potest
placere deo: nec p fidē que ē coacta: p pba
tionē placebit deo. fides igit' salutaris nō
est p pbationes. Itē Jobes damascen'
dicit. fides est cōsensus nō inquisitus seu
inpscrutatus. Ergo relinquit' q̄ fides lau
dabilis nō est ex pscrutatiōe rōnis. Itē
Breg'. fides nō habet meritū: cui būana
ratio prebet expimētū. Cōtra Aug' ad
paulinā de uideō deo credūt illa que ab
sunt a nostris sensib'. sed uidef idoneus
testimoniū qd ei pbibet. q̄ ea que credūt
7 si nō uideāt idoneo tamē testimonio p
bant. Itē Aug' ī eodē. his que uidem'
uel audim' nos idē testes sum'. his autē
que credimus aliis testibus mouemur. Ad
fidē q̄ que credūt testimonio pbant.
Itē credit' testimoniū aploz Act. p. Eritis
mibi testes in oī iudea x̄. Credit' testimo
nio creaturarū quoniā de' est oīpotens. 7
creator ad Ro. p. Inuisibilia dei p ea que
facta sūt intellecta aspiciūt. 7 Sap. 13. A
magnitudine speciei 7 creature poterat
hoz creator cognoscibiliter uideri. si q̄ si
des qua credit' testimonio aploz necessaria
est saluti: 7 etiā fides qua credit' testimo
nio creaturarū: q̄ deus est 7 oīpotens. si
des igit' salutaris est credere p pbatiōnē
testimoniū. Itē sic dicit beatus Bern' q̄
scia innitit' ueritati: fides auctoritatē. opio
uerilitudine se tuet. q̄ si fides auctori
tati innitit' uidef q̄ p auctoritatē probari
possit. Solo fm Jo. damascenū ī 4. li.
ubi dicit fides dupliciter est. Est enī fides
ex auditu: audientes enī scripturas credi
mus doctrine spū. est aut' rursus fides in
distabilis 7 iudicabilis spēs corū q̄ a deo

nobis nunciata sunt. igitur prima meritis
nostre est. secunda carismatum spiritus. vult ergo
dicere quod est fides ex auditu acquisita: siue te
stimonio scripturarum: et est fides gratuita
infusa a deo ad assentiendum prime veritati
propter se. fides pro modo dea colligitur ex testimo
nio et ratione: et non est sufficiens ad salutem
Secunda vero infunditur ex superna illuminatione
et hec est fides salutaria et donum gratie.

Ad illa ergo que dicit Augustinus in libro de videndo
de deo. videtur quod loquitur de fide que est ex auditu
exteriori que est fides acquisita: non de fide
que est ex inspiratione gratie interioris:
que est fides gratuita. illius causa est ratio. vel
apertum testimonium auctoritatis. Iste vero causa
est gratia illuminationis divine ad cognoscendum
veritatem que est super naturam: et assenti
endum ipsi propter se. Non est tamen quod ratio et fides
que est ex ratione se habent ad fidem gratuitam:
sicut pambula dispositio ad formam. Dispo
nit enim animam ad receptionem luminis quo assenti
tiat prime veritati propter se. sed per modum
nature non gratie: et dicitur ipsam introducere
sicut seta filium: et tunc ratio cessat humana quia
ei non inuitur fides introducta. Ad tertium
quod obiicitur de credulitate que est per testimo
nia apostolorum etc. Jam patet responsio: aliud enim
est credere ex testimoniis. aliud credere te
stimonia. Dico quod fide sua credi ex testi
moniis: sed fide infusa creditur testimonia
quia sunt vera. et hoc secundo modo fides testimo
niorum est necessaria saluti non primo modo.

Ad illud quod obiicitur quod fides inuitur aucto
ritati. videtur quod non inuitur auctoritati tanquam per
banti: sed tanquam confirmanti et corroboranti.

Postmodum queritur

utrum fides sit virtus. Ad quod sic dicitur
philosophus. finis speculationis est veritas. et tunc
vero finis est bonum. Cum ergo fidei finis sit veri
tas: in quantum huiusmodi fides non erit virtus. forte
dicitur quod hoc non impedit quoniam fides sit virtus:
quia fides non est in quantum quod veritas: sed in ve
ritate prima. Prima autem veritas idem est
quod summa bonitas. et ita cum prima veritas
sit finis fidei. summa bonitas est finis fidei
et ita fides est in bonum et est virtus. Si sic dicatur
contra. Si penes fines proprios differunt virtutes
quibus unus sit finis ultimus: non erit ponere
proprium finem ipsius bonitatem summam in quantum
huiusmodi cum sit finis caritatis et aliarum virtutum
ergo dicere quod finis ipsius fidei erit veritas

in quantum bonum. ergo cum virtutis in quantum virtutis
finis sit bonitas non veritas non erit fides
virtus. Item si diceretur quod virtutis finis est
bonum generaliter. sed bonum generaliter con
tingit multiplicari. nam est bonum rationale. est
bonum irascibile. est bonum concupiscibile. sic
autem bonum concupiscibile est finis caritatis. et
bonum irascibile finis spei. ita bonum rationale
est finis fidei: quod bonum est prima veritas in
quantum huiusmodi. Contra. Si bonum ipsius virtutis
rationabilis facit fidem esse in bonum pro rationem
virtutis. ergo cum scia sit in bonum rationale quod
est veritas ordinata in illa. Relinquitur igitur
quod scia erit virtus. si ergo non ex hoc scia est virtus.
Relinquitur quod fides non erit virtus.

Item hugo de sancto vic. fides est certitudo
quedam animae de rebus absentibus super opinionem et
infra sciam constituta. Ex quo accipitur quod fides
est media inter opinionem et sciam. Si ergo duo
extrema scilicet opinio et scia non sunt in genere vir
tutis. sed in pura speculatione. Relinquitur
quod medium scilicet fides non erit in genere virtutis sed in
speculatione pura. Item differunt scia et vir
tus penes subiecta siue vires: quia scia est in
speculatione intellectu: seu in parte anime specula
tiva. et autem in practico intellectu seu in parte
anime motiva. Cum ergo fides sit in intellectu specu
lativo. Relinquitur quod non erit virtus. Quod autem fides
sit in speculatione intellectu. dicit beatus Gregorius
super illud iere. 2. filii mepheos et caphnes
constituerunt te etc. glo. malignus spiritus quasi
ab inferioribus membris ad superiora pergit: cum
activa vita polluetur quasi casta celsitudine:
fidei morbo diffidentie corrumpit. Ex quo re
linquitur quod cum activa ad practicum intellectum
pertineat. contemplativa vero ad speculationem
quam dicitur corrumpi per corruptionem fidei. Ergo
non erit fides nisi in intellectu speculatione.

Contra. Habitus voluntarius est virtus vel
vitiu. fides est habitus voluntarius: quia nullus
potest credere nisi volens. ergo fides est
virtus vel vitiu: sed non vitiu ergo virtus.

Item. Quicumque habitus ordinatus habet con
trarium peccatum est virtus. sed fides habet
contrarium peccatum infidelitatem. ergo est virtus.

Item. Omne quod est expulsivum peccati et est prin
cipium ad meritum est virtus. sed fides est huiusmodi
sicut dicit apostolus Ro. 3. Justitia est per fidem
in ihesu christo. et ad Ro. 4. Iustificati ex fide pa
cem habeamus. et Heb. xi. Sancti per fidem
vicerunt regna. operati sunt iustitiam etc. ergo
fides est virtus quod omnes concedunt de fide

opante p dilectionē. Nota tamē q̄ ad hoc dixerūt quidā q̄ fides est ī speculatiuo intellectu 7 nihilomin⁹ est virt⁹: 7 hoc dixerunt his rōnibus. q̄ cū aīa sit remuneranda p̄ oēs vires: 7 maxime fm̄ ptē aīe speculatiuā necesse h̄ mereri fm̄ partem aīe speculatiuā. q̄ in pte aīe speculatiua erit p̄ncipium merēdi q̄d est virt⁹. Itē Sicut se habet pbabile 7 iprobabile ad intellectū: ita se habet approbabile 7 reprobabile ad affectū 7 ecōuerso. Si q̄ ex virtute affectus 7 caritatis est diligere pbabile. s. inimicū. q̄ ex virtute intellectus erit iprobabile credere. s. credē est p̄ fidem. q̄ fides ē virtus intellect⁹. Sed cōtra hoc obiiciūt q̄ nō est necesse vt ī eo p se sit meritū ī quo erit remuneratio vl̄ p̄miū. corpus enī glorificabitur 7 ps sensibilis. nō tamē ī illis p se ē meritū. q̄ nec est rō cū intellect⁹ speculatiu⁹ cōsequatur premium: quod propterea ī eo sit p se meritū. Itē intellect⁹ speculatiuus cogit̄ necessario ad credēdū p necessariam rōinationē. q̄ credere intellectus speculatiui est iuolūtariū. null⁹ aut̄ act⁹ inuolūtari⁹ est virtutis. q̄ credere intellectus speculatiui nō ē volūtatis virtutis. Propter hoc dixerūt alii q̄ fides est ī parte aīe motiua 7 est virtus: pars enī motiua est liberi arbitrii q̄d est q̄si res ī aīa querēs bonū 7 beatitudinē ipsis v̄ribus subiectis: 7 in eo ē primo meritū 7 virtus. liberū aut̄ arbitriū est facultas rōnis 7 volūtatis: 7 ē vis motiua scdm̄ rōnē 7 voluntatē. scdm̄ rōnē intēdentē: 7 p̄ voluntatē appetētes: dicit̄ q̄ fides est ī libero arbitrio scdm̄ rōnē. Sed cōtra hoc obiicit̄ ad eandem vim p̄tinet virtus vic̄ 7 premiū patrie q̄d succedit virtuti. q̄ cū visio p̄me veritatis succedat fidei in gloria. visio aut̄ veritatis p̄tinet ad ptē intellect⁹ speculatiui. Ergo fides est ī intellectu speculatiuo. Si virt⁹ est: virtus est intellectus speculatiui. p̄p̄ea dixerūt alii q̄ duo sūt ī fide. cogitare 7 assentire p̄ beatū Aug. Credere ē cogitare cū assensione. Cogitare est intellect⁹ speculatiui: assentire practici. 7 ita fides q̄tu; ad actū cogitādi est ī intellectu speculatiuo vl̄ est habitus cognitiu⁹. q̄tum h̄o ad actum assentiendi est ī intellectu practico: 7 ē habitus motiu⁹. ex primo ergo nō habet esse virtus sed ex secūdo. Sed cōtra hoc obiicit̄ tur differentia est habitūū scdm̄ differen-

tiam potētiarū subiectarū. Si q̄ nō ē eadē potentia speculatiui intellect⁹ 7 practici. ergo nec idem habitus erit v̄riusq̄. fides igitur nō poterit esse ī intellectu speculatiuo 7 practico. Propter hoc aliter ē dicēdū ad p̄dictā questionē qua querit̄ vt fides sit virtus: vt sit q̄d de fide formata que est cū caritate. dō q̄ fides p̄t̄ cōsiderari materialiter: 7 p̄t̄ cōsiderāi formaliter. Materialiter fides ē cognitio. formaliter fides est assensio. fides q̄ materialiter cōsiderata est in speculatiuo intellectu: nec est virtus. formaliter h̄o cōsiderata est in practico intellectu 7 ē virt⁹. Cū hugo ī li. de sacramētis duo sūt ī quib⁹ fides cōstat cognitio 7 affectus. In altero scilicet in affectu cōstat: q̄ ipsa in illo est. in altero sc; cognitione constat q̄ de illo est. In affectu h̄o fidei substantia inuenit̄. in cognitione h̄o materia. p̄p̄ea fides ī affectu hab; s̄ba; quia affectus ipse fides est. In cognitione h̄o materia q̄ de illo est q̄d ē ī cognitione fides igit̄ qua credit̄ est in affectione. q̄d h̄o credit̄ in cognitione. cognitionē aut̄ hic intelligim⁹ sciam rerū. nō illā que ex p̄ntia ipsarū cōprehēdit̄: sed illā que auditu solo percipitur: 7 ex verborū significatione manifestat̄. Verbi gr̄a. cui id quod dicit̄ 7 ab illo qui audit intelligitur q̄d dicit̄: etiā si nesciat vtrū sit vel nō sit ita ut dicit̄. scia tamē ē inquirū intelligit̄ 7 scit quid est q̄d dicit̄. Ad hāc cognitionē si fides accedat ut creditur q̄d audiebat̄ 7 intelligebat̄ est credulitas in cognitione: 7 inuenit̄ ī affectu substantia. in cognitione h̄o materia. Ad p̄mo obiectū dicēdū q̄ prima veritas est finis speculationis scdm̄ rōnē veri. 7 tūc h̄o fidei finis est p̄ rōnē boni. vnde p̄ma veritas cōpatur ad finē dupliciter vt obiectū seu materia: 7 ut finis. vt obiectū fm̄ rōnē veri. vt finis fm̄ rōnē boni. ex cōpatione ipsius prime veritatis vt obiectum nō reprehēdit̄ fides virtus: s; ex cōpatione p̄ q̄ finis. vnde sic caritatis finis est simpliciter bonū: ita fidei ē quoddā bonū sc; verū sub rōne boni: 7 p̄ hec pat; rōsio ad secundū. Ad tertiū q̄d obiicit̄ de sciētia dō q̄ scia q̄tu; est de rōne scie; habet v̄z pro materia nō pro fine. vl̄ si habet p̄ fine nō tñ habet p̄ rōnē boni. 7 ideo scia speculatiua nō est virt⁹ siue scia que ē donū. Ad q̄d manifestandū notādū est q̄ cu;

scia dicatur in rōne esse seu in intellectu ratio accipitur tripliciter. Uno mō dicitur ratio vis cognitiua veri et falsi, boni et mali, et scia in rōne hoc modo accepta est habitus speculatiu⁹ et non est virt⁹. Alio mō dicitur rō vis cognitiua veri et falsi, boni et mali ad hoc q^d fiat vel nō fiat, vel ut rē datur in illud, vel ut recedat ab illo, et s^o hoc rō ē ps liberi arbitrii ut diffinitur ab Aug. Libez arbitriū ē facultas rōnis et voluntatis: et hoc mō rō vis motiua est inclinans p intentionē. Tertio mō sumit ratio large ita q^d comprehendat iudiciū et appetitū seu rōnem et volūtate: et sic idē est q^d li. ar. et scdm has duas vltimas acceptioes i rōne dicit esse scia que est donū seu virtus.

Ad quartū q^d obicit de bugone. dō q^d loquēdo de fide materialit^r. s. scdm cognitionē media est fides inter opionē et sciam; nec ex hoc dicit virt⁹ sicut nec opinio nec scientia. loquēdo tō de fide formaliter scz scdm assensionē nō erit dicē fidē esse infra sciam et supra opionē. Cū ipsa certitudo fidei equipetur certitudini que est scie s^o q^d dicit Aug⁹. q^d nihil est homi certi⁹ sua fide. Ad vltimū dicēdū q^d est cōsiderare intellectū speculatiuū absolute: et est cōsiderare intellectū practicuū absolute: et est cōsiderare intellectū speculatiuū scdm extēsiōnē ad practicuū: scdm q^d dicit p⁹bus q^d i intellect⁹ speculatiu⁹ p extēsiōnē fit practicus. in primo est pura cognitio. in secūdo est pura affectio. in medio tō est cū affectioe cognitio: seu cū cognitioe affectō. ppe q^d loquēdo i intellectu speculatiuū. s^o mō sunt habit⁹ cognitiui: qui nō sūt virtutes sicut sūt scie. In intellectu tō practico absolute sūt habitus virtutū que materialit^r et formaliter sūt circa affectioes: et voluntates: sicut est spes caritas et b⁹ mōi. In intellectu tō speculatiuū extēso seu i practico cōparato ad speculatiuū sūt habit⁹ virtutū q^d habēt cognitionē p materia: et affectio; p forma. sicut est fides i theologis: et prudentia i cardinalib⁹: et hoc mō nō ē icōueniens eūdē habitū esse in intellectu practico et speculatiuū: q^d hoc mō nō est i intellectu practico et speculatiuū scdm q^d diuidunt seu separāt: sed s^o q^d vniūnt. s. intellect⁹ speculatiu⁹ intenditur in practicum: et s^o q^d practicus informat speculatiuū.

Sequitur querere

utrū fides generalis virtus sit an spalis.

Ad quod sic. Quia nō est vnicū gen⁹ appetēdoz. S; diuersa genera nō est vnicū virtus appetēdoz sed diuerse i specie. q^d eadē rōne cū nō sit vnicū gen⁹ credēdoz sed diuersa genera: nō erit vnicū fides s; diuerse in spē. q^d fides est differens specie.

Itē aliud ē donū q^d ē d eternis. s. sapia et aliud est donū q^d est de humanis. s. scia q^d simili rōne alia est fides que est de etnis vt de deo trino et vno. alia est fides que ē de humanis vt de resurrectione hominū; futura et retributione et pena. Itē dicit Aug⁹. Quoniā diuerse volūtates sunt s^o diuersa volita in spē. vnde alia ē volūtas in specie qua volo honores mūdi. alia qua volo voluptates carnis. alia qua volo diuitias. q^d eadē rōne diuerse erūt fides i spē s^o diuersa credita i spē. Ergo alia ē fides qua credis dinitas. alia qua credis humanitas. alia qua credis resurrectio x. Itē Maxia est distātia inter oīa ea que habēt cōcōitātā illa que est inter creatū et increatū. Si q^d aliqua differētia trahit in specie differētē: et ista trahet. fides q^d que est de i creato et fides de creato est differēs scdm specie. Itē fides est de suppliciis etnis: et s^o hoc generat timorē. Itē fides est de premiis eternis et s^o hoc generat spē. ergo cū spes et timor sint diuersarū spēz fides ex qua generat timor: et fides ex qua generatur spes eadem ratione erunt diuersarū specierū. Itē scdm vnāquāq^z virtutē gratuitā est aliqd amātū: s; nihil est amātū in dnis nisi sit cognitū; cognitione que est fidei. q^d fides circuit finē vniuscuiusq^z virtutis grūte: seu illud sit vez seu arduū seu bonū: nō enī querēt nisi cognitū. cognoscit aut per fidem. Relinquit igit q^d fides est generalis virtus. Cori. Lic; multi sint articuli fidei s^o tempale et eternū: creatū et increatū. vna tamē ē veritas p quā oī articulo inherem⁹. q^d nō multiplicatur fides s^o tpale et eternū. s; vna erit ppter vnitātē mediū q^d est veritas. Itē Omne q^d est verū a prima veritate verū est sicut dicit Aug⁹. q^d nulla creatura veritatē habet in se nisi a prima veritate cū sit in se vanitas. q^d cū nulla creatura a se veritate; habeat nulli creature veritatē

adherendū est p se. Cū ergo fidei sit ppuz
adherere veritati p se: nō adheret fides
nisi solūmō veritati increate. Ergo cum
prime veritati et soli p se adbeat fides
licet sint diuersi articuli nō multiplicabit
s^o spēs: sed s^o vnā adberentiam vna erit
Itē bonū et malū fm q accipiunt a fide
accipiūt preter actū sc; sub rōne veri. s^o
ho q accipiunt a spe et a timore. Accipiūt
s^o actū suū et sub differēti rōne. s^o sic oīa
rōnis acceptionis boni et mali facit diffe
rentē spēm spei et timoris. eodē mō vnitas
vel indifferētia acceptionis rōnis boni et
mali que ē rō veri faciet fidē vni^o speciei
nō multiplicabit ergo p spēs. Solo dō
q fides est virtus spālis: licet enī sit diuer
sas articuloū: ga tamē est cōueniētia in
illis: est vna fides omnīū illoū. Est aut
cōueniētia articuloū i trib^o. p i subiecto
creditionis. 2° in rōne credendi. 3° in fine
seu i termino. In subiecto creditiōis cōue
niētia ē ga oēs articuli sūt de increato ho s
qñ; cū cōtellectu increati: vt de deo trino
et vno et h^o mōi. qñ; ho cū cōtellectu cre
ati vt de deo incarnato passo et h^o mōi. In
rōne ho credēdi est cōueniētia: ga omnib^o
credēdis prima veritas est ratio credēdi.
In fine ho creditionis est cōueniētia: ga s^o
oēs articulos tendit in vnū verū qd ē sū
ma et prima veritas. Ad primū q dicēd
q nō ē simile in appetēdis et credēdis: qm
in appetēdis s^o virtutē differētes sunt et
pticulares et pprie rōes appetēdi. et ideo
sūt differētes virtutes circa appetēda sic
patet. caritas appetit deum s^o rōne boni
spēs s^o rōne gloriofi. fides s^o rōne veri.
quia q diuerse sūt ratiōes boni gloriofi et
veri. ideo diuerse sūt virtutes. fides. spēs
caritas. similr in aliis virtutib^o. In cre
dendis ho nō similr est: ga vnica est ratio
oīū credendorū ppria et pticularis circa
oīa credēda seu circa oēs articulos que est
prima veritas. Si enī querat qre credis h
vel illd. nō ē nisi vna respōsio sc; quia ita
docet pma veritas. vñ si geometria dicat
vna scia: ga est de vno subiecto. licet diuer
sas passioēs pbet de eo et p diuersa media
Multo fortius vna erit fides specie quia ē
de vno sbo et p vniū mediū credit qquid
credit. Ad secūdū dicēdū q sapia donū
simpliciter est d eterno. scia ho de tpali p
se. et ideo diuersa sūt dona s^o spēm. fides

ho licet sit de articulo cōtinēte tps seu con
tinēte vīnā actionē circa boīem seu crea
turā: semp tamē est de eterno et increato et
semp virgīf in eternū et increatū. et iō non
multiplicat p spēs. sicut pat; de caritate
que quide; est ex pte dilectionis pximi de
tpali. ex pte ho dilectionis dei de eterno.
et tamē caritas nō multiplicat p spēs et h
est: quia vna ē rō diligendi deū et pximū;
sc; sūma bonitas. eodē mō ex hac pte vna
est rō credēdi eternū et tpale. i. pma xitas.

Ad tertīū rīdent qm nō seqt s^o diuer
sa volita sūt diuēse volūtates. s^o diuer
sa credita diuerse fides: nō est enī similis
ratio in actib^o et habitib^o: ga ex vno hitu
possūt exire actus diuersaz spēru;. Verbi
gratia ex habitu naturali qui est visus p
cedūt diuersi actus. s. videre albū et vidē
nigrū: qui sūt diuersarū speciez. similiter
ex illo habitu qui est fides pcedūt diuersi
actus in spē. s. credere deū esse. credere fi
lium dei natū esse de virgine et h^o modi. s
quoniā oīa illa eadē rōne credūt ut predi
ctum est. ideo nō habēt nisi vnū habitum
in specie ex quo pcedūt. Ad quartū iam
pat; rītio: ga fides semp est de increato s
aliqñ cū cōtellectu increati: sicut infra
patebit. Ad qntū dicēdū sicut dictū ē
q fides est de penis eternis et premiis s^o
rōne vnā que est premiū verū. et ideo non
est differēs spē fides hui^o et illius. Spēs at
est de premiis. timor de penis. nō scdm rō
nem vnā. s^o differētes que sūt bonum et
malū et ideo sūt differētes specie. Si q
tamē obiiceret q fides est de bono inq̄tū
bonū: et de malo inq̄tū malū: quia aliter
nō generaret fides spēm: et timorē. dicēd
q ista duo vez et bonū opponūt tanq̄ dis
pata. alio mō nō. dico aut oppositionē dis
pationē s^o rōnes. nam bonū cū credit esse
bonū: inq̄tū bonū cognoscit: et preter hoc
cū sit cognitū manēs hui^o ē sub rōne veri
et ita inq̄tū bonū cognoscit: et inq̄tū vez
cognoscit. s. cum dicat inq̄tū bonū cogno
scitur: dicat ratio ex pte cogniti. cu; ho dī
inq̄tū verū cognoscit reddat rō ex pte co
gnoscentis: hec enī est rō generalis rei co
gnoscibilis. inq̄tū est actu cognitū apud i
tellectum. si ho cognitū dicat rōne ex pte
cognoscētis fm hoc fides nō est de bono: s
porius de vero scdm q dicat rō ex parte
cogniti est de bono. et scdm hāc rationem

bonū mouet affectū seu intellectū practicū.

Ad vltimū dō q̄ lic; fides sit general̄ q̄tum ad cognitionē non tñ gnalis est f̄ q̄ virtus nec gen̄ est f̄ q̄ gen̄ habet s̄ se spēs: sed f̄ q̄ dicit̄ gen̄ a generando pōt dicit̄ q̄ fides generat spēs: et spes caritatis: et caritas generat rōnē f̄ quā reduc̄ oēm staturē i finē ipsi caritatis. s. in bonū et de hac gnatiōe d̄ Matb. p̄. Nabzaā genuit ysac et intelligit̄ fides generat spes et spes caritatē. et cū fides virt̄ nō sit s̄ affectiōe: lic; ambitus cognitiōis circueat oēm finē: tamē affectio restringit eā circa certū finē p̄p̄iū. Et ideo non multiplicat̄ in species.

Consequenter que

quid sit fides f̄ definitionem. et d̄rū duo. p̄ querit̄ d̄ diuersitate definitionū fidei que iueniuntur ab auctoribus.

2^a querit̄ de definitione quā ponit apl̄s.

Circa primum notādū q̄

Jobes damascen^{us} iuxta apl̄m describit fidē in q̄rto libro sic. fides est eorū que sperat̄ ypostaf̄ i. s̄sistētia rez redargutio que nō vidēt̄. etiā distabilis et iudicabilis spēs eorū que a deo sūt nobis anūciata. Itē damascen^{us} alio mō fides ē nō inquisit^{us} consensus. Itē Dyo^{scopus} in li^o de diu. no. fides est rō simplex veritatis p̄ se existētis. Itē sup̄ bitū est q̄ fides ē virt̄ q̄ credūt̄ que nō vidēt̄. Itē hugo de scō vic. fides est certitudo aī de reb^{us} absentib^{us} sup̄ opinionē et infra sc̄iaz cōstituta. q̄rit̄ q̄ quō differat̄ i se iste definitiones fidei. Ad q̄ dō est q̄ fidel̄ put̄ dictū ē f̄ hugo. in cognitiōe habet m̄ā. i. affectiōe substantiā. et ideo fides pōt notificari s̄m cognitiōe et f̄ affectionem. Scdm̄ affectionē trib^{us} modis: attingit enī cōsiderare fidē p̄ cōpationē ad suū genus est enī i genē virtutis: et sic ponēdo eā in genē diffinit̄ sic. fidel̄ est virtus q̄ credūt̄ que nō vidēt̄. Itē attingit cōsiderare fidē p̄ cōpationē ad suū principalē actum qui est assētire p̄me veritati sup̄ oīa. et f̄ hoc diffinit̄ sic a Jo. damas. fides ē assensus nō ingst^{us} circa primā veritatē. Itē attingit cōsiderare fidē p̄ cōpationē ad finē seu ad ea que ordīata sūt p̄ eā i aīa i p̄ri et i futuro. et f̄ hoc describit̄ ab apl̄o De xi. fides est s̄ba spandarū rerū: argumētū

nō apparētū. et ponit̄ ibi cōpationē edificii p̄sentis in aīa ad edificii sp̄iale in futuro. Et quia duplex dispositio respectu finis ē necessaria. vna in affectu. alia i intellectu iō dicit̄ s̄ba rerū sperādaz rōne ei^{us} q̄ p̄tinet ad affectū. argumētū nō appetitū rōe eius q̄ p̄tinet ad intellectū. sic q̄ accipiūt̄ tres diffinitiones fidei ex pte affect^{us}. Ex pte rōe cognitiōis diffinit̄ fides tripl^{ix} pōt. n. cognitio fidei cōsiderari trib^{us} modis. p̄ mō in cōpationē ad credibilia que p̄ ipsam coḡscuntur. et hoc mō diffinit̄ a b̄to Dyonisio fides est ratio simplex veritatis p̄ se existentis. sicut enī rō que d̄r argumētū in aliis facit noticiā veritatis cōclusiōis: sic lumen cognitiōis fidei ē rō apud intellectū cognitiōis veritatis que est in articulo fidei et hoc per se sine aliquo alio q̄ accipiat̄ s̄m humanā rōnē. et etiā simpl^{ix} rō ē ad trias rōnis que ē argumētū i logicis. Ibi enī rō dicit̄ p̄ modū cōplexiōis et cōpositiōis: cōsistēs i duab^{us} p̄positiōib^{us} f̄ modū silogistīcū: vel in vna s̄m modū entimemati. Ad hui^{us} q̄ differētā d̄r fidel̄ rō simplex: n̄ enī cōplicat̄ p̄ modū cōplexiōis sic mediū in p̄positiōib^{us} ex quib^{us} elicif̄ conclusio. Itē pōt cōsiderari cognitio fidei i cōpationē ad cognitiōis que ē eiusdē generis. Est enī in genē cognitiōis fidei triplex tria: quedā enī ē ex humana rōcōnatiōe de qua dicit̄ q̄ fides nō habet meritū cui būana rō p̄bet expimentū. Quedā rō ē ex scripturarū auctoritate seu testimoniis: scdm̄ q̄ dicit̄ Aug^{ustinus} ad paulinā. Si vīnaz scripturarum que canōice i ecclia noīant̄ p̄spicua aliqd̄ firmat̄ auctoritate sine vlla dubitatiōe ē credēdū. et Heb. xi. Si oēs testimoio fidei p̄bati iūeri sūt. Quedā rō est ex lumine gr̄e infuso elenāte ipsū intellectū sup̄ se ad assētendū veritati p̄me p̄p̄ se et sup̄ oīa. s̄m que modū dicit̄ Aug^{ustinus} ad cōsentū. fides est illuminatio mētis ad sūmā veritatē. Et f̄ hūc modū diffinit̄ a Jo. damas. Indistabil et iudicabil spēs eorū que a deo nobis anūciata sūt. Ista aut̄ anūciata intelligit̄ credenda: sed ga credēdis pōt intellect^{us} assētire p̄ fidē habitā ex būana rōne: que q̄dez diudicabilis ē intellectu. Ideo ad hui^{us} differētā d̄r fidel̄ spēs i diudicabil. p̄trea ga pōt assētire p̄ fidē que colligit̄ ex scripturarū auctoritate vel testimoniis vt̄ ga tra dicit̄ scripture. Et ga ita antiqui p̄es

crediderunt ideo dicitur fides spes indistinctibilis
fides enim que est ex testimonio et velut remo-
ta dispositio et distans ratio respectu credendo-
rum. Item potest considerari cognitio fidei:
in comparatione ad cogniciones que sunt alterius
generis. alterius enim generis sunt cognitio
opinionis et scientie: et que modum diffinitio huius
de seculo videtur. fides sic. fides enim est certitudo
animi de rebus absentibus supra opinionem et infra
scientiam constituta: quia diffinitio sic explanat
Sunt quidam qui audita statim animo repellunt et con-
dicunt et hi dicuntur negantes. Alii vero de his
que audiunt necessariam partem eligunt
ad consentiendum: et hi dicuntur dubitantes.
Alii vero alteram partem eligunt ad estimandum
et non approbant ad affectionem: quod vis unum de
duobus magis probabile intelligat. ut et tamen
id ipsum verum sit asserere non presumunt. et hi sunt
opinantes. Alii vero sic eligunt alteram partem ut
eius approbationem in assertionem sumant. et
hi sunt credentes. post ista genera cognitio-
nis illud perfectum sequitur cum res non ex auditu
solo sed per suam presentiam comprehendunt et hi sunt
scientes. Ex his ergo conici potest: quia fides appel-
lamus certitudinem: quia ubi adhuc dubitatio
est fides non est. et quia nimis credere aliquid
minus est quam scire. minus dico non quantum ad me-
ritum sed quantum ad cognitionem: plus enim est presentem
videre quam absentem credere. Ideo fides est certi-
tudo infra scientiam: et quia plus est fide stare quam
mutare estimationem. et plus credere quam estimare

Reliquum quod fides est certitudo super opini-
onem. Patet igitur diffinitio predicta: sic igitur
patet ratio assignationis diversarum diffinitio-
num fidei.

Queritur postea ^{de dif-}
finitione fidei quam ponit apud ad De. xi. Sed
fides est substantia spandarum rerum etc. Circa hoc pro-
queritur quare per duplicem actum diffinitio fides
scilicet per duplex genus actus. scilicet substare spandis et
arguere non apparentia: cum alie virtutes non dif-
finitur per actum plures sed per unum. Item cum omnis
diffinitio debeat assignari per priora et nota-
ora. spes autem et spanda consequuntur naturaliter
fidei. videtur hec diffinitio. fides est substantia rerum
etc. vari per posteriora. quod non est bene assignata

Item cum omnis diffinitio debeat assignari
per illud quod convenit diffinito per se et non per
accidens. fides autem non est rei spanda nisi per
accidens sed per se est in credendo. quod non convenit
dicitur substantia rerum spandarum sed magis re-

rum credenda. Item queritur de singulis pri-
bus et pro quod dicitur substantia rerum spe. Nam cum substantia
dicatur multiplex et quatuor modis ut dicitur philosophus
in metaphisica materia forma. compositum ge-
nus: aut diffinitio. non potest dici fides substantia for-
ma: quia fides non est forma rerum spandarum
sed magis credenda. nec potest dici substantia ma-
teria: quia cum materia sit tribus modis in qua
et ex qua et circa quam. non est fides materia. ex
qua sunt res spanda cum non permaneat cum bo-
nis spandis in gloria: nec etiam potest dici quod
fides sit materia ex qua. eo modo quod fidei succe-
dent spanda eterna. scilicet bona: quia per multo
fortius spes dicitur substantia rerum spandarum preterea
non potest dici fides materia in qua rerum spanda
nec materia circa quam sic patet. quod nec potest dici
substantia compositum: nec sicut genus aut diffinitio
spandarum. quod fides non potest dici substantia rerum spe-
randarum. Item cum bona eterna que sunt
res sperande fuerint in merito. meritum autem est
in omni virtute. et quilibet virtus dicitur fun-
damentum rerum spandarum. si ergo eadem ratione dicitur
substantia qua fundamentum. sic dicitur Augustinus. relinquitur quod
quolibet virtus est substantia rerum spandarum. Item
cum fides sit non solum premium eternorum que
sunt res sperande sed etiam pena eterna que
sunt res timende. videtur quod non solum sit substantia rerum
sperandarum sed etiam timendarum. Non ergo sufficiet
ter dicitur cum dicitur substantia rerum sperandarum. Item
cum dicat Augustinus in eodem. quod fides est rerum presen-
tium preteritarum et futurarum. spes vero est solum futu-
rarum. ergo utilior est fides quam spes. quod fides non est
diffinita per res sperandas: cum istud non con-
ueniat fidei vltimo. non igitur conveniret dicitur
substantia rerum sperandarum. Item cum dicat Augustinus quod
ignota non possumus diligere. et Gregorius. Nemo
potest amare quod non credidit sic nec sperare. ergo
fides est substantia rerum diligendarum sic rerum speranda-
rum. Item diligenda sunt finis fidei sic spe-
randa. que ergo non dicitur fides substantia rerum diligē-
darum. Item queritur de alia parte diffinitio-
qualiter. scilicet dicitur fides argumentum non appa-
rentium. Nam cum argumentum dicatur aliquod modi-
um. aliquod maxima propositio. aliquod collatio pro-
missarum ad conclusionem. Nullo istorum modorum
videtur fides posse dici argumentum. Reliquum igitur quod
fides non est argumentum. Item. Ubi
est argumentum est quasi motus in ratione et processus
de uno ad alterum. sed fides cum credit arti-
culo non procedit per aliud ad credendum illud: cum
illud supponat et assentiat illi. igitur fides non
dicitur argumentum. Item Quod argumentum est

ratio. virtus aut diuidit̄ ex opposito rōnī
 q̄a est habit⁹ volūtari⁹. fides igit̄ cum sit
 virtus nō erit rō: et ita nec argumentū. Si
 dicat̄ sicut quidam dixerūt q̄ fides est ar
 gumētū s̄ hūc modū. quoniam si aliq̄s du
 bitat resurrectionē futurā: vel aliq̄s aliū
 articulū p̄ fidē patriarcharū pbabit̄ h̄ mō
 Ita crediderūt p̄iarche. Ergo ita creden
 dū est nobis: s̄ hoc argumentū ē solū p̄ locū
 ab auctoritate. talis aut̄ loc⁹ debilissim⁹ ē.
 s̄ fides esset argumentū debilissimū. Itē
 s̄ hoc nō esset fides argumentū v̄l r. s̄ solū
 fides prior: nec̄t̄ eēt argumentū q̄ ad oēs
 Nō enī apud antiquos q̄ p̄mi crediderūt
 esset fides argumentum. Itē scdm̄ h̄
 esset fides suasa: et ei⁹ rō imediata nō eēt
 p̄ma v̄itas. Si dicat̄ sicut dixerūt quidā fi
 est argumentū rōne p̄ime veritatis cui in
 titur et adheret p̄pter se. Prima enī veri
 tas est principū. mediū et extremū. prima
 enī veritas principū est s̄ q̄ ab illa est
 fides h̄t̄ illuminans: et illi p̄me v̄itati ad
 heret fides p̄pter se: s̄ q̄ adheret nō habz
 a se sed a p̄ma veritate et sic est principū
 hui⁹ adhesionis. Itē ipsa v̄itas est cui ad
 heret et ita est extremū. Præterea p̄ma v̄itas
 est mediū p̄ q̄d adheret: et ita est medium.
 prima ḡ v̄itas ē a quo hz q̄ adheret et cui
 adheret et p̄ q̄d adh̄t. et ita est principū
 mediū et extremū. scdm̄ hoc ḡ d̄r fides ar
 gumētū p̄ similitudinē rōne p̄me veritatis.
 S; si h̄ dicat̄. c̄tra. s̄ h̄ magis ip̄a prima
 veritas dicet̄ argumentū q̄ fides: et ipsa fi
 des dicet̄ conclusio q̄ illata a p̄ma v̄itate
 Itē querit̄ que sint illa non apparētia
 respectu quorū dicet̄ fides argumentū. aut
 enī nō apparētia dicūt̄ articuli. aut dicūt̄
 bōa futura. s̄ quocūq̄ mō dicat̄: cū argu
 ducat̄ i cognitionē ei⁹ cui⁹ ē argumentū et ap
 pentiā. si fides ē argu⁹ nō appetū faciet
 appere nō appetiā. sed cōstās ē q̄ in p̄nti
 nō facit apparere. ḡ nō ē i p̄senti argumē
 tū nō appetiū. Itē querit̄ q̄re dicet̄ ar
 gumētū nō apparētiū: et nō argumentū du
 biorū. Sic ḡ obicit̄ c̄tra diffinitionē et p̄
 tes diffinitionis. Itē querit̄ de ordine p̄
 tiū diffinitōis cū intellect⁹ p̄or sit q̄ affect⁹.
 fides aut̄ dicet̄ argumentū nō appetiū re
 spectu intellect⁹. s̄a rō respectu affectus.
 Ergo ecōuerso debēt ordinari diffinitio:
 ut dicet̄ fides argumentū nō appetiū:
 et s̄a rerū spanda. Solo dō s̄ hugo.

de scō vic. q̄ diffinitio p̄dicta nō indicat
 quid est fides sed s̄ q̄t̄ qd̄ facit. Disponit
 enī ad ea q̄ i patria habebūt et cognoscēt̄
 habebūt affectu. cogitēt̄ intellectu. in q̄tu;
 disponit ad h̄ere: dicet̄ fides s̄a sperādaz
 rez. in q̄tū disponit intellectu ad cognoscē
 dicet̄ argu⁹ nō appetiū: et iō ista rō aplī
 nō dat̄ p̄ gen⁹ et d̄rias: s̄ dat̄ p̄ cōpatioez
 ad p̄mos et p̄ncipales act⁹ fidei. Ad p̄mo
 obiectū circa diffinitionē dō q̄ sicut d̄m
 est. fides cōsistit i cognitionē et affectiōe. In
 cognitionē enī iuenit̄ fidei materia. In af
 fectionē s̄a sic dicit hugo. Rōne ḡ ipsius
 affectōis d̄r s̄a rez sperādaz. Rōe cogni
 tionis d̄r argu⁹ nō appetiū: q̄a ḡ eēt ei⁹
 materiale ē in cognitionē. et eēt s̄ale seu for
 male est in affectiōe. ideo ponit̄ i duplici
 gr̄ie: sed i vno formaliter: i altero māliter
 Ad secūdū dō q̄ q̄admodū dicitur: ē: hec
 diffinitio nō dat̄ p̄ gen⁹ et d̄riam formale
 s̄ dat̄ p̄ actū: i cōpatioe ad finē s̄ q̄ d̄c
 hugo. fides ē s̄a sperādaz rez: q̄a bona
 inuisibilia que p̄ actū nōdu; sunt p̄ntia: iā
 p̄ fidē in nob̄ s̄sistūt. Scdm̄ h̄ ḡ dō q̄ licz
 spes et spanda sunt p̄teri⁹ fidei tpe et ḡna
 tione: tamen prius sunt fm̄ rōnes. s̄ q̄ d̄i
 cunt̄ act⁹ et finis p̄ora. s̄ rōne eis quorū;
 sūt act⁹ et finis: que t̄n posteritas s̄ rōne
 pōt̄ dici in rōne cāe finalis. Prioritas s̄
 naturā: scdm̄ q̄ d̄c p̄bus i metaphisica
 q̄ potētia prior est actu ḡnatiōe et tpe. sed
 actus prior est potētia s̄a et diffinitione.
 Ad tertiu; dō q̄ fides cū p̄m̄ sit h̄it⁹
 gratuit cōpationē habet ad obiectū cui⁹
 est. Et hoc mō diffinit̄ sic. fides est q̄ cre
 dunt̄ que nō vident̄ ic. et cōpationem hz
 ad illud ad q̄d est seu ad finē. Dicet̄ ergo
 q̄ p̄dicta diffinitio fidei nō dat̄ p̄ cōpatio;
 ad obiectū seu ad illud cui⁹ est: sed datur
 p̄ cōpationē ad illud ad q̄d est: et illud est
 bonū sperādū: et rez nō apparēs premiū;
 Et p̄ hec pt; r̄nsio ad obiecta ḡnalic̄ circa
 diffinitionē. Ad illud rō q̄d p̄mo oppo
 nit̄ circa p̄mā ptē diffinitōis dō q̄ fides
 d̄r s̄a i rōne cause mālis. s̄ q̄ dicit Job.
 damascen⁹ q̄ fides ē eoz que sperāf̄ p̄po
 stasis. i. s̄a rez redargutio que nō videt̄
 Dicet̄ aut̄ i rōne cāe mālis in qua velut p̄
 ma dispositio mālis ipsius subiecti q̄d est
 aīa. Est enī materia in qua rez sperādaz
 et p̄r sicut subiectū; vel sicut dispositio
 subiecti. p̄ mō aīa est materia rez spādaz

dupliciter sicut subiectus, vel sic dispositio subiecti. p̄ mō aīa est materia rez sperāda ruz. 2° mō fides s̄ q̄ explanat hugo ī suis sententiis. ubi ip̄e distinguit q̄ res subsistūt in aīa multipliciter. Per actū ut qñ res p̄ sentes sensu cōprehēdūt. vel p̄ imaginem ut qñ res absentes vel nō existētes in sua similitudine capiunt: vel imagine vel p̄ experiētiā ut qñ ea que ī nobis sūt sentiūt a nob̄ ut gaudiū ⁊ tristitia: timor ⁊ amor que subsistūt ī nobis: ⁊ sentiūt. nullo horū modorū inuisibilia dei cōprehēdūt a nobis. Quia nec circa p̄ntia sūt ut sensu cōprehēdant: nec similitudine aliqua imaginabiliter ab aīa cōprehēdūt vel cōprehēdi possunt neq; quēadmodū illa q̄ ī nob̄ sūt ⁊ sentiūt a nobis. Ex his q̄ cōcludit. ergo fides sola subsistūt in nobis: ⁊ subsistētia eorū est fides qua credūt q̄ sūt sed nō qualia sunt.

Ad secūdu; qd̄ obicit q̄ oīs virtus est s̄ba rez spandaz: qm̄ oīs virtus ē ypostasis seu subsistētia meriti nō tñ rez sperandaz. Cui enī spes sit certa expectatio pueniēs ex gratia ⁊ meritis. s̄ q̄ virtus respicit meritū sic fides ī virtutib;: q̄ act^o vni^o cuiusq; virtutis meriti^o est. Scdm̄ 1° q̄ respicit expectationē fūdat in spe. s̄ aut̄ q̄ est certa fundat ī fide: ⁊ sic intelligitur illud. fides ē s̄ba rez sperandaz. i. illaz rerū que expectat certitudo. Nōndum tñ est q̄ certitudo fidei respectu rez gl̄e s̄ affectū ut habeat: ⁊ s̄ hoc ē fides s̄ba rerū spandaz. Et ē certitudo s̄ intellectū ut videat: ⁊ s̄ hoc est argumētū non apparentiū. Ad tertiu; dō q̄ cū res timēde nō sint finis fidei nisi finis a quo ut declinētur. ⁊ p̄ earū declinationē obtineamus res spandas que sūt finis ad quē fides est. Ideo cū diffiniat fides p̄ finē ad quē ē nō dō diffiniri p̄ timēda s̄ p̄ sperāda. Prefea ea fides hic diffinit s̄ q̄ ē fundamētū edificii spūalis ī aīa ī p̄nti ī cōpatiōe ad edificii spūale ī futuro qd̄ cōplet ī ipsa gl̄ia eterna. Cōstat q̄ nō pōt dici fundamētū vel s̄ba respectu timēdaz s̄ solū respectu sperandaz. Ad quartū dō q̄ ē quidā affectus quo ad hēmus sūme x̄itati p̄pter se ⁊ iste cois est ad p̄terita p̄sentia ⁊ futura ⁊ sine hoc affectu nō pōt esse fides s̄ p̄maz intētiōe x̄tutis. 3° tēū est ali^o affect^o x̄tutis s̄ quē adheret fides sūme x̄itati ⁊ vult habē eā: ⁊ iste ē spūalis affect^o. Et s̄ hūc

modū terminat respectu futuri boni. ⁊ respectu adipiscēdi finis de futuro. ⁊ scdm̄ hoc diffinit in ista pte ab ap̄lo ī cōpatiōe se; ad finē adipiscēdū d̄ futuro. Ad qñ tum dō q̄ cū caritas sic d̄. i. ad Cor. 13°. nō excidat. fides at̄ excidat q̄ euacnabit nec manebit ī gl̄ia s̄ q̄ fides. s̄ba autē vel fundamētū manet ī eo cui^o ē fundamētū vel s̄ba. nō poterit fides dici fundamētū caritatis: vel s̄ba seu rez diligēdarū p̄ se. Cū autē spes sit boni absentis quēadmodū fides rei absentis: ⁊ p̄manet cū fide ī p̄nti ⁊ euacnat cū fide ī futuro. ⁊ faciat q̄ res spande s̄ q̄ cadūt sub actu spei sint ī aīa q̄ nō est possibile sp̄are nisi p̄intelligat credē erit fides s̄ba rez spandaz ⁊ nō diligēdaz. Ad illud qd̄ p̄ obiciebat cōt̄ secūda pte diffinitōis dō q̄ fides d̄ argumētū nō eo mō quo d̄ argumētū ī logicis. s̄ dicit argumētū p̄ similitudinē: q̄ sicut argumētū ē gians certitudinē respectu ei^o cui^o d̄ argū. ita fides ē certitudo respectu ei^o cui^o ē. s. veri nō apparēt. Distingue dū igit̄ est q̄ argumētū d̄ multipl̄. d̄. n. argumētū brevis narratio s̄sequētiū; s̄ q̄ dicit Hilbert^o in p̄nti Leni. Hoc ē argū totū libi. ⁊ argumētū appellat collectiō; materie totū libi siml̄ sūpte. Itē argumētū d̄ oīsio scdm̄ q̄ d̄ in Job. 3. Qui male agit odit lucē ⁊ nō venit ad lucē ut non arguat opa ei^o. ad Eph. 5. Oīa q̄ arguūt a lumīe manifestat. Itē d̄ signū seu miraculū scdm̄ q̄ dicit Ricar. in li^o de triū. Urimur ī attestatōe credēdoz seu cōfirmatōe signis p̄ argumētis: p̄digiis p̄expimētis. Itē argumētū d̄ ī logicis. Rō rei dubie faciens fide: ⁊ fides accipit p̄ effectu argumēti. In theologicis 1° est econtrario q̄ fides est faciens argumētū seu rōne. Item argumētū d̄ certitudo ex qua anim^o mouet̄ ad aliud: ⁊ s̄ mō fides dicit argumētū nō apparētū. dicit q̄ argumētū; gualiter ⁊ non apparētia in p̄nti p̄terito ⁊ futuro. s̄ qd̄ certitudinē facit: ⁊ hoc mō arguit d̄ p̄teritis p̄ntib; ⁊ futuris. ⁊ d̄ argumētū; etiā spūaliter scdm̄ q̄ certitudinē facit de veris eternis que nō apparēt qd̄ appēbūt.

Ad secūdu; dō q̄ fides d̄ argumētū nō p̄prie s̄ p̄ similitudinē. qm̄ sicut p̄ argū vēit ad cōclusiōis noticiā: ita p̄ fidē magis ac magis illuminantē puenit ad noticiam eternoz bonoz nō apparētium. ⁊ iste est

motus rōnis nō naturalis sed gratuit⁹.
 Ad tertiu; iā pat; rñsio: qā fides nō dicit
 rō p modū speculatiōis seu nature, s̄ dicit
 rō p modū affectus ⁊ gr̄e: ⁊ hoc rōne arti
 culoz qui sūt pncipia fidei p se nota. Cū
 ipsis enī articulis iuenit eam quare credat
 eis. s̄. p̄mā veritatē: vt sic i aliis scientiis
 ipsa pncipia credim⁹ ppter se: vt oē totū;
 maius est sua pte: ⁊ h̄ mōi. ita ppter gr̄am
 fidei credim⁹ deū esse trinū ⁊ vnū ⁊ alios
 articulos: et gr̄a fidei est rō q̄ arguit eoz;
 veritas. s̄. hoc q̄ fides ē rō ⁊ virt⁹. Ad
 q̄rtū dō q̄ sic sup̄ dēm ē. Est fides que ḡna
 tur ex nāli rōne: ⁊ est fides que ḡnat ex te
 stimonio seu ex scripturaz aucto: iate: ⁊ est
 fides que ḡnat i aīa ex lumē gr̄e. duobus
 mōis p̄mis habet fides certitudinē effect⁹
 Efficif enī ex certitudine rōnis vel aucto: i
 tatis. ⁊ iō ē ex argumēto. Ultimo hō mō ē
 fides faciēs certitudinē. put dicitū ē. Ideo
 fides est argumētū ⁊ p hoc p; respōsio ad
 illā opinionē: qā dicebat fides ē argumētū
 eo q̄ p fidē esset p̄batio: nō enī hoc dicitur
 nisi s̄. hūc modū q̄ dicitū ē. Ad aliā opi
 nionē qua dicebat q̄ fides eēt argumētū
 rōne p̄me veritatis. dcedēdu; ē q̄ rōne p̄me
 veritatis fides dicit argumētū. i. certitudo
 seu faciēs certitudinē. s̄ cū obicit q̄ p̄ma
 veritas s̄m h̄ magis dicit argumētū: ⁊ dō
 est q̄ p̄ma veritas s̄m q̄ in fide facit argu
 mentū. i. certitudinē de ipsa. Tōndu; tñ
 q̄ q̄rūdā certitudo est i aīa ppter rei itelli
 gibilis euidētiā: ⁊ hec ē certitudo pncipio
 rum quib⁹ aīa cōsentit ppter se: vt oē totū;
 mai⁹ ē sua pte: ⁊ cetera h̄ mōi. nō ppter ipsi⁹
 intellect⁹ i formationē sicut pat; in illo qui
 p̄mo audiuit hoc pncipiū. oē totū maius
 est sua pte: qā statū h̄ audito cōsentiret p̄p̄
 rei euidētiā. Quorūdā autē ē certitudo non
 ppter rei itelligibilis euidētiā: s̄ ppter in
 tellect⁹ i formationē: s̄m que modū est certi
 tudo fidei: sic enī p lumē fidei i format⁹ itel
 lectus vt certitudo sit respectu oīū; credē
 doz: ⁊ sicut ex illa pte i pncipiis rei euidē
 tia est sufficiēs argumētū vt ei cōsentiat in
 tellect⁹: ita ex ista pte i formatio itellect⁹ p
 lumē p̄me veritatis i fide est sufficiēs argu
 vt cōsentiat itellect⁹ ipsi p̄me veritati i oīb⁹
 credentib⁹. Et p hec pat; declaratio illius
 opinionis. Ad q̄ntū dō q̄ nō apparētia
 dicit trib⁹ modis. s̄. articali. bona eterna.
 rōnes credendoz. ⁊ respectu istoz trium

fides pōt dici argumētū. i. certitudo. fides
 enī est certitudo respectu articuloz; put
 dēm ē. fides ē certitudo bonoz eternoz
 que mō nō appent q̄ postea appēdūt. fides
 etiā est certitudo oīū; rōnū credēdoz. s̄bi
 gr̄a. sunt rōnes credendoz valide ⁊ appa
 rentes: vt qm̄ deus est ⁊ vn⁹ ⁊ oī potēs: qd
 p̄bi multis rōnib⁹ p̄bāt: ⁊ sūt rōnes credē
 doz; nō apparētes ⁊ debiles s̄m humanā
 rōne: vt qm̄ xp̄s est incarnat⁹ ⁊ passus: q̄s
 introducit Anselm⁹ in li. Cur deus homo
 ⁊ alii. tñ hui⁹ rōnes informate p fidē in fa
 sam a deo p ipsū lumē fidei robur accipiūt
 vt que videbāt cōgruitatis ⁊ bōitatis solū
 esse p lumē fidei videbāt necessaria: ⁊ h̄ mō
 fides est argumētū nō appentiū. faciēs ipsa
 appentia i p̄nti: qā rōnes que faciūt p fide
 que p̄ nō erāt appentes: p fidē fiāt appa
 rentes: ⁊ sic est argu⁹ nō appentiū respectū
 credendoz. Vñ d̄. z. ad Cor. x. Arma mi
 licie nostre nō sūt carnalia sed potius deo
 ad destructionē munitiōm: cōsilia destrue
 tes ⁊ oēm altitudinē extollentes; se aduers⁹
 sciam xp̄i: ⁊ i captiuitatē redimentes oēm
 intellectū in obsequiū xp̄i ihu. Ad vlti
 iam pat; respōsio. fides enī que fit ex rōe
 est respectu rei dubie. fides hō que non fit
 rōne: s̄ ex rei euidētia: vel ex informatione
 intellect⁹: non est rei dubie imo s̄m q̄ ē ex
 euidētia rei est de re credita ⁊ appenti
 sicut pat; in fide pncipioz. Scdm̄ hō q̄ ē ex
 informatiōe itellect⁹ est de re credita s̄ nō
 appenti quō est fides articuloz. ⁊ sic patet
 rñsio ad obiecta cōtra secūdā ptē diffiniti
 onis. Ad vltimū hō qd̄ querit de ordie
 p̄tū diffinitiōis dō q̄ ordo ibi attēdit s̄m
 dignitatē. vñ quis cognitio itellect⁹ p̄t
 sit origine: q̄ mot⁹ affect⁹. tñ dignitate seu
 electione p̄t est affect⁹ q̄ mot⁹ itellectus.
 s̄m q̄ distiguit Aug⁹. p̄t electiōe ⁊ p̄ ori
 gine. p̄t origie. vt flos fructu p̄ electiōe
 ut fruct⁹ flōe. s̄m hūc modū q̄ntū ad ordinē
 originis prius est fidē esse argumētū q̄ eē
 s̄m spandaz rez. scdm̄ ordinē electiōis
 ecōterfo s̄m q̄ ordinat ab aplo. Possēt
 tñ dici aliē q̄ finis fidei q̄ cōprehēdit eter
 na: pōt dupliciter cōsiderari in spe ⁊ in re.
 in spe de p̄senti. in re de futuro. In p̄ma
 q̄ pte diffinitiōis insinuat finis i spe rōne
 cui⁹ dicit esse fides s̄ba rez sperādarū; In
 secūda hō pte insinuat finis in re q̄ cōseq̄
 rōne cui⁹ dicit argumētū non appentiū

Sic ergo patet descriptio.

Consequenter

querit de actu fidei quod est credere. et querit quatuor. ¹ an credere dicat uniuoce vel equoce. ² quod sit credere secundum intentionem generalem. ³ quod sit credere ut est actus fidei formalis quod est assentire. ⁴ de actu fidei materiali quo est cognoscere.

Ad primum sic obicitur in libro quarto Jo. Damasceni. fide omnia humana et spiritualia consistunt. fide enim agricola incidit tellurem. fide nauta puo ligamittit anas suas. fide intelligimus ex non ente ad esse: omnia deducta esse dei virtute: quod sonat ei quod dicitur apud ad Hebr. xi. fide intelligimus aptata esse seculo verbo dei. omnia igitur divina et humana dirigimus fide. sed videtur quod fides dicat de his non uniuoce sed equoce: sic spes cum dicitur de temporalibus ut in I. ad Cor. 9. In spe arat qui arat. et cum dicitur de eternis. nam talis spes congruit huic fidei. de qua dicit Damascenus. neque enim agricola incidit tellurem sine fide: et si hoc quemodo sit semel ponit a Damasco. nam termino seposito non est utendum equoce.

Item videtur fides et credere formaliter quod dicitur de humanis rationibus ut de principiis et conclusionibus aliter accipi quod fides formaliter quod dicitur de credendis scilicet de articulis: maxime cum per modum fides sit per probationes: et per similitudinem eorum que faciunt lucem manifestissimam. et modo non. imo non habet rationem medii nisi primam veritatem. Sed contra hoc videtur quod dicitur Augustinus in libro 83. q. ubi dicit. Tria sunt genera credibilium. quedam enim creduntur et non intelliguntur ut historie. alia prius creduntur: que intelliguntur ut articuli. alia prius intelliguntur que creduntur ut verba. nisi accipiat uniuoce credere: nulla videtur diuisio Augustini. Item queritur an credere uniuoce accipiat secundum quod est actus fidei virtutis: et fidei informis: et videtur quod non sicut homo non dicit uniuoce de bove eto et picto: et oculus de cruto et videtur. Item queritur quantum differt credere cum dicitur demones credunt. et cum dicitur de despato quod credit. et cum dicitur de simplici peccatore. et utrumque accipiat ibi credere affectiue aliquo modo: vel tamen cognitiue.

Solo dicitur quod fides vel credere secundum quod dicitur in auctoritate Damasceni. de diuinis et humanis nisi fide divina et humana dirigimus non tenet uniuoce vel equoce. uniuoce non: quia non est compositio generis accipit equoce non: quia obicitur: et

credere seu de diuinis seu de humanis est adherentia summe veritatis. et ideo quia fit compositio ad unum non accipit equoce. Quare dicitur est quod accipit multiplex formaliter prius et posterior. Ita enim erit de credere sicut de veritate que multiplex dicitur de veritate creata et increata. per hoc patet solo de spe: quia spes solum de eternis et temporalibus dicitur formaliter prius et posterior. Sicut enim spei de eternis respondet fides de eternis. Ita fidei de temporalibus spes de temporalibus. Eodem modo respondendum est ad illud quod obicitur qualiter accipiat fides de rationibus humanis et de credibilibus diuinis. dicendum est quod formaliter prius et posterior nec obstat quod sit adherentia ex hac parte per modum diuini. ex illa non: quia licet sit dicitur in modo adherentia respectu tamen est ad veritatem formaliter prius et posteriori dicitur. nec est simile quod obicitur de homine picto et vero: quia illud formaliter metaphorice dicitur de fide. unde non dicitur equoce credere de formato et informi sed analogice: quia credere formate fidei. est veritati amore inherendo in illam tendere. Credere autem fidei informis est adherere eidem veritati: licet amore non tendat in illam sicut credere fidei formate.

Ad illud quod queritur quomodo differt credere put est hominum qui sunt in peccato et damnato: et de monum dicitur quod non dicitur uniuoce nec equoce formaliter prius et posteriori. unde ad sciendum omnia non dicitur quod dixerunt quodammodo fides in generali sumpta aut est habitus cognitiue tamen. aut ita cognitiuus quod affectiue. si est cognitiue tamen. aut est uniuersalis aut particularis. si volens aut faciens aut factus. si faciens tunc est ut de principiis ut omne totum maius est sua parte. si factus sic est de conclusionibus. si ita cognitiue quod affectiue tunc est affectiue a quo aut in quod. si affectiue a quo: tunc est ut fides demonum que est cum timore. Iad. 2. Demones credunt et contremiscunt. Si affectus in quod tunc dupliciter. aut enim per modum punctionis in quantum pertinet ad viam. aut non. si non per modum punctionis sed citra: tunc est ut eorum qui sunt in peccato mortali. tamen agunt opera de genere bonorum: ut elemosinas et huiusmodi si est per modum punctionis in quantum pertinet ad viam tunc est fides formata: et ita fides et videre accipit de his secundum prius et posteriori per quosdam gradus.

Deinde queritur quod sit credere generaliter secundum quod est habitus gratiue. Ad quod sic Augustinus videtur diffinire quid sit credere. 2. ad Cor. 3. Super illud. Non quod sufficientes

simus cogitare aliqd a nobis q̄i ex nob. glo
 hic atredat 7 verba ista ppendat q̄ purat
 ex nobis esse fidei ceptu; 7 ex deo eē fidei
 supplementū: cōmendat enī istā gratiā que
 nō dat fm aliqua merita: sed efficit oīa bo
 na merita in qd nō q̄ sufficiētes zc. 7 infra
 q̄q; 7 ipsum credere nihil aliud est q̄ cum
 assensione cogitare: sic q̄ credere ē cū assen
 sione cogitare. s̄ hoc pōt uenire aliis p̄nci
 piis a p̄mo. s. p̄ncipis oīū; scīaz. q̄ nō dif
 fert credere put ē nāle 7 ḡuitū. forte r̄nde
 bit q̄ addēdū ē assentire p̄pter se: s̄ b̄ ipsū
 verū; est de p̄ncipiis fm q̄ p̄ncipia: q̄a eis
 assentit p̄pter se. si s̄o dicat q̄ credē sit as
 sentire p̄me x̄itati p̄pter se. sic fornicatiō;
 esse peccatū; mortale: 7 fidē esse virtutē: 7
 pena eterna esse: nō erit creditū. q̄a nullū;
 horū est p̄ma veritas. s̄lr s̄o hoc incarna
 tio passio 7 silia nō credūf. Itē sup eun
 dem locū dicit i glo. q̄ nullus credit aliqd
 nisi prius cogitauerit esse credēdū. s̄ credē
 nihil aliud est q̄ cogitare zc. q̄ credēs cogi
 tar aliqd eē credēdū. q̄ quidā mot⁹ necessa
 rio p̄cedit motū fidei: 7 ille nō pōt esse me
 ritorius cū nāliter p̄m⁹ mot⁹ meritorū sit
 fidei: lic; aliq̄n aliter cōtingat. Itē cū in
 credere s̄m: duo. cogitare 7 assentire. in q̄
 ḡne ponet credere. v̄l in ḡne qd ē cogitare
 v̄l in ḡne qd est assentire. Si in ḡne qd est
 assentire. q̄ nō erit demenū fides: q̄a nō as
 sentiūt veritati eius qd credūt: quia dicit
 damas. de angelis malis. Eoz volūtas est
 rebellare deo. Si s̄o ponat i ḡne ei⁹ qd ē co
 gitare. q̄ fides nō erit habit⁹ motiue poten
 tie 7 ita nec virtus. Ad hoc dō q̄ actus
 declarat p̄ p̄p̄iā materiā: vt credē p̄ credi
 tum. Nō q̄ q̄ creditū est cogitabile ens sup
 rōnē p̄mū cui p̄p̄ se dat assensus. In hoc
 q̄ dicit sup rōnē sepat ab his quoz est cre
 dultas fm rōnē: vt est i p̄ncipiis scīaz. In
 hoc aute; q̄ v̄l p̄mū sepat ab hi⁹ que sunt
 creature. In b̄ aute; q̄ dicit cui dat assensus
 p̄pter se. fit sepatio ab illa cognitione que
 pōt esse p̄ viā rōnis: de his q̄ s̄m sup rōnē
 Credere q̄ ē assentire credito p̄ mō ente sup
 rōnē p̄pter se. Ad illud aute; q̄ fornicationē
 esse peccm 7 hi⁹ nō s̄m credita fm hāc rōnē
 infra r̄ndes cū agef de his que vere sunt
 articuli 7 que nō. Ad illud aute; q̄ q̄riē
 v̄trū cogitare p̄cedat credere. respōdēdū;
 est q̄ semp cogitāe p̄cedit nāliter credere
 sed non semp actu. imo quandoq; p̄cedit

quādoq; comitat. q̄n; subsequif. 7 illud qd
 p̄cedit tpe nō est ceptū fidei. nisi accipiat
 de cepto eē s̄p̄to. Q̄ aute; p̄cedat ostēditur
 p̄ id qd v̄l in Luc de brā virgine ibi 7 co
 gitabat q̄lis eēt ista salutatio. ecce cogita
 p̄cedēs fidē: tandē assentit. Cū dixit post
 ba angeli. Ecce ancilla dñi zc. 7 nō q̄ i mo
 tibus intellect⁹ rōni cōiūcti. nō solū cogita
 re est p̄ natura q̄ sit assentire: s̄ etiā tpe
 7 est vltima collatio seu termin⁹ collatiōis
 simul etiā cū cōsensu. tamē q̄n; contingit
 aliter. vel p̄pter lucē manifestissimā vt i p̄
 se notis: quale est de quolib; affirmatio vel
 negatio. oē totū maius est sua pte: qd assē
 titur q̄ cito accipiūt. q̄n; p̄pter solertiam
 exercitati circa hui⁹. Nā exercitati 7 periti
 mediū inueniūt. 7 in p̄specto tpe vel statē
 vidēt veritatē. Eodē modo cōtingit i itel
 lectu fieri: qui nō est rōni cōiūct⁹: vt in eis
 que sunt fidei p̄ lucē interiorē p̄fusa;: per
 quā satis i quibusdā absq; discussione incli
 natur cōsensus in illis est cogitare s̄l cum
 assentire. lic; p̄ nāliter. 7 sic itelligendū
 est s̄bū Aug. s. de p̄vitate nature 7 nō ip̄f
 Q̄n; cogitare ē subsequēs fidei: 7 b̄ cogi
 tare est maxime admiratiū: de hoc q̄ grā
 dei factū est in ip̄s qd vix possūt accipere
 hinc dicit Aug⁹ i li⁹ de cōfessiōib;. Nō suffi
 ciēbā cogitāe: 7 cōsiderare cōsiliū dei super
 redēptōe generis humāi. 7 p̄ hoc p̄t; q̄ nō
 semp p̄erigit deliberatio de credēdo. vt
 sit credēdū. 7 deinde q̄ credat. s̄ simul est
 cogitare 7 assentire tpe: 7 nō intelligitur
 esse ibi duo actus. nisi rōne termi duplicis
 7 p̄rior cōformat in cōpositiōe velut opposi
 torū. sequēs s̄o trāsit i rē oppositā. s. credē
 qd cū ita sit. māifestū est q̄liter intēū. s. co
 gitare hui⁹ a gratia sit gratū faciente: que
 est fides. 7 s̄lr cōsumatio act⁹ que ē credē
 Ad aliud respōdendū est q̄ credere est
 in ḡne ei⁹ qd ē assentire. 7 qd obicit d̄ dia
 bolo. dō q̄ assentire dupliciter accipit. q̄n;
 dicit assentire ponere ita esse: 7 etiam ten
 dere i illud: 7 sic nō cōuenit diabolo: q̄a ei⁹
 credere est hoc: s̄ nō iboc. aliq̄n aute; d̄ assē
 tire ponere ita esse nō tñ i illud tendere: 7
 sic cōuenit diabolo. p̄ hec pat; r̄sio ad oīa.
Tertio queritur qd sit
 put est act⁹ formalis fidei. Ad quod sic
 Aug⁹. Credere i deū est credēdo amare. cre
 dendo i eū ire. credēdo ei adberē: 7 mēbris

eius incorporari. Sed obiicit cum amare sit caritatis, credere aut in deū sit fidei formate quod est credēdo amare. quod fides formata est caritas quod est falsū. Reliquit igitur quod credere in deū non est credēdo amare. Item si quicumque amat tendit per affectū in id quod amat, quod credēdo in id quod amat tendit, quod id est est quod dicitur credēdo amare et credēdo in eum ire. Item adherere vult esse spei virtutis secundum hoc quod dicitur, mihi autem adherere deo bonus est, non quod credere in deū quod est fidei est credendo adherere deo. Item incorporatio membrorum christi est ultima unio animarum ad deū, sed ultima unio est per caritatem, quod incorporari est caritas. Ergo credere non est membrum dei in corporari. Ad hoc dicitur quod hic describitur actus fidei formate per potissimas conditiones, et cum sint quatuor hic conditiones, due prime sunt actus fidei secundum se, due tertiae sunt ipsius fidei, scilicet quod coniungit ipsi spei et caritati, prima autem conditio est credendo amare, secunda est credendo in eum ire, amare pertinet ad affectum, ire ad effectum, et secundum hoc distinguitur fides formata ab informi, fides enim informis per affectum est amoris secundum quod dicitur ad Cor. 13. Si habueris fidem ita ut montes transferas, caritatem autem non habeam etc. Per affectum etiam effectus debiti operis secundum quod dicitur ad 1. 2. fides sine operibus mortua est, ideo non convenit ei credendo amare: per affectum nec credendo in eum ire per effectum, sed convenit ipsi fidei formate, que est sicut dicitur apostolus ad Gal. 5. Operibus per dilectionem: quia operibus est convenit ei credendo in eum ire: quia per dilectionem convenit ei hoc conditio credendo amare, sic quod due prime conditiones conveniunt fidei formate secundum se, tertia conditio est credendo ei adherere. Quarta membrum eius incorporari, que due conditiones conveniunt fidei in quantum coniungit spei et caritati. In quantum coniungit spei ut disponens ad illam convenit ei adherere. Verere, non per me veritati habet fides ex se, sed verere seu adherere sicut expectare beatitudini habet ex spe. In quantum tamen coniungit caritati sic disponens illam convenit ei credendo incorporari: secundum quod dicit hugo de secundo libro sententiarum suis. Verere fidem membra efficiuntur, per dilectionem vivificamur, per fidem accipimus vivificationem. Ad id quod obiicitur quod amare est caritatis, dicitur secundum Augustinum quod amare dicitur coiter secundum quod quilibet virtus diffinitur per amorem a beato Augustino, et secundum quod amor dicitur prime caritatis in fide. Amor beatitudinis in spe, amor

bonitatis in caritate, alio modo amor specialiter secundum quod dicitur quod est amor bonitatis ut bonitas: per hoc amare dicitur duobus modis generaliter et specialiter. Dicitur igitur quod cum dicitur credere in deum est credendo amare, amare non sumitur ibi specialiter secundum quod est bonitatis in quantum bonitas: quia hoc modo amare est caritatis: sed dicitur amare generaliter secundum quod est respectu caritatis prime in quantum bona et delectabilis est virtuti rationali. Ad secundum dicitur quod in deum ire est dupliciter per affectum et effectum. Amare deo deum ponit ire in deum per affectum et effectum: sed non ponit ire in deum per effectum, et ideo non superfluit quod dicitur credendo in eum ire. Ad ultimum dicitur patet Respondeo, quia licet adherere deo et incorporari conveniat spei et caritati principaliter, nihilominus tamen conveniunt ipsi fidei secundum quod coniungit eis.

Consequenter

queritur de actu fidei mali. Nam credere dicitur formaliter assentire, materialiter cognoscere secundum quod dicit hugo, fides in cognitione habet materiam, in affectione substantiam, et circa hoc queritur, primum an in presenti sit aliter cognoscere deum quod per fidem, secundum quod sit cognoscere per fidem, tertium quod sit primum credere vel intelligere.

Quantum ergo ad primum queritur utrum sit aliter cognoscere deum in presenti quod per fidem. Ad quod sic Augustinus in libro de videndo deo inter videre et credere hoc distare videmus, videtur enim presentia, creditur autem absentia. Presentia autem intelligitur in loco dea que presentia sunt sensibus seu corporis seu animi, si ergo ipse deus in presenti non cognoscitur nisi ut absens et non ut presentis. Relinquitur quod non cognoscitur nisi per fidem. Quod autem non cognoscatur nisi ut absens probatur per Augustinum, cuius auctoritatem ponit Augustinus in libro de videndo deo: deus cum absens putatur videtur, cum presentis non videtur. Ergo non cognoscitur nisi ut absens. Contra, cognoscitur per naturam rationis ut habetur in ad Romanos. Item cognoscitur per donum intellectus, et per donum sapientie. Cognoscitur etiam in raptu sicut cognovit Paulus, etc. Cor. 13. Ex his relinquitur quod aliter cognoscitur quod per fidem. Solo dicitur quod deus aliter videtur in presenti quod per fidem, et ad illud quod obiicitur dicitur quod deus dicitur abesse duobus modis, uno quod non est presentis per seipsum: et hoc modo videtur per fidem, alio modo cum non est presentis secundum imitatem sue substantie et virtutis et hoc modo est absens ipsi creature

et hic et in patria: quia non apprehendit immensitatem. utroque modo intelligitur auctoritas Ambrosii. cum absens putatur videtur. cum praesens est non videtur: quia licet hoc modo non absit factus res: abest tamen factus reputationes. factus quod dicit Augustinus exponens verbum Ambrosii in libro de videndo deo. Cum absens inquit putatur videtur. nota quod non dicitur cum absens est sed cum absens putatur: nullus enim est absens qui celum et terram implet. neque spaciis intercluditur paruis neque magnis distans. ubique totus est et a nullo continetur loco hoc qui excedere mente intelligit videt deum; etiam cum absens putatur. Ex his ergo patet quod cum dicit Augustinus quod creditur absentia. vocat absentes quod non est praesens per spiritum. Quando autem postea dicitur quod deus nunquam videtur nisi absens: verum est nisi absens vel factus spiritum vel factus immensitatem suam.

Queritur postea ^{quod sit} ^{cogno}
scere per fidem. Nam si dicitur absentia creditur praesentia videri. cum imaginatio et memoria sint rerum absentium: imaginari et memorari erit credere quod est falsum. quod non est propria dicitur inter videre et credere: quia videtur praesentia creditur absentia. Item videtur quod cognoscere per fidem idem sit quod scire. Augustinus in libro de videndo deo assumens illud. I. Ioh. 3. Quod cum apparuerit filius ei erimus. ita dicit scire se dicit quod nudum factum fuerat. nec videndo sed credendo cognouerat. quod credere est scire. et cognitio fidei est scire. Item Augustinus in eodem Scriptura nostra consistit ex rebus visis et creditis. Con. Triplex est acceptio intellectus. opinio. fides. scia. fides dicitur acceptio super opinionem et infra sciam; quod fides non est scia vel opinio. Item est videtur per spiritum. et est videre per speculum in enigmate factus quod dicitur I. Cor. 13. Videmus nunc per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem. sed credere est videre per speculum seu in enigmate. Ergo credere est videre. quod non distat credere et videtur. Non ergo verum dicit Augustinus. Qui dicit videtur praesentia creditur absentia. Ad hoc respondendum est factus Augustinus in libro de videndo deo ubi dicit. non quia dixi quia absunt a sensibus nostris ea creditur sic accipiat ut inter illa deputetur que aliquando viderimus. et nos vidisse retinemus: ceterum sumus quod quis tunc non praesto sint cum recolunt a nobis: neque enim inter credita sunt in visis reputantur. videre enim est sensu corporis vel intuitu mentis rem respicere. credere vero est quod in conspectu mentis vel corporis nunquam assuisse recolitur. et per hoc patet quod

cognoscere fidei non est idem quod remissi vel imaginari: quia cum dicit Augustinus quod creditur absentia intelligit absentia que nec sensu corporis nec intuitu mentis conspicitur quasi prius visa. sic autem absentia non sunt de quibus est memoria vel imaginatio. Ad illud quod obiicitur quod videtur idem esse fides quod scia. dicitur quod scientia dicitur stricte cognitio per causas et hoc modo cognitio si veri non est scia. Alio dicitur scientia cognitio rei per intellectum et hoc modo dicitur coiter: secundum quem modum dicit Augustinus que per corpus videtur nisi mens adsit que talia nuntiata sunt suscipiat nulla possunt scia ostendi. Tertio modo dicitur scientia communissime secundum quod apprehendit cognitionem per fidem et cognitionem rei per visionem secundum quod dicit Augustinus in libro de videndo deo. Constat scientia nostra ex rebus visis et creditis: sed in his quae vidimus vel videmus nos ipsi testes sumus. In his autem que credimus aliis testibus movemur ad fidem: cum earum rerum quas nec videmus nec vidisse nos recolimus datur signum in vocibus vel litteris vel in quibusdam documentis quibus visis non visa credamus. non pro immerito scire nos dicimus. non solum ea que vidimus vel videmus verum etiam que idoneis testibus vel testimoniis credimus. Ad ultimum dicitur quod videre aliquid dicitur duobus modis proprie videre. scilicet aliquid in se: et improprie videre aliquid in alio. et per modum videre non dicitur credere. 2. modo dicitur. unde Augustinus. Si scire nos incongruenter dicimus illud quod certissimum credimus hinc factum est ut etiam recte credita. et si non adsint sensibus nostris videre mente dicamus. tamen proprie sicut ipse dicit creditur illa que absunt a sensibus nostris. sed videtur idoneum testimonium quod eis prohibetur. videtur autem illa que praesto sunt unde et praesentia notantur vel animi vel corporis sensibus. et ponit exemplum ut hanc lucem corporis sensu: et mea voluntate sensu animi mei video. Si quis homo mihi indicet voluntatem suam cuius vox mihi praesens est: tamen quia ipsa voluntas quam mihi indicat latet sensu corporis et animi mei. credo non video. dummodo non recipiam vocem eius. per idoneo teste: quia si existimarem metiri non esset testis idoneus et ideo non crederem.

Queritur postea ^{utrum} ^{sit per}
credere quod intelligitur. an e converso. et obiicitur quod sic. Dicitur fides ex auditu interiori vel exteriori est. quod prius est intelligere quod est quod dicitur quod credere. prius enim est creditum intelligitur quod credere. Item Augustinus super illud. 2. ad Cor. 13. Non quod sufficientes sumus etc. nullus quippe

credit nisi prius cogitauerit esse credendum; sed hec cognitio est intellectus. quod intellectus semper precedit credere. Contra. Psalms 7. Secundum septuaginta nisi credideritis non intelligetis. propterea queritur cum fides sit de non apparentibus non tamen de incognitis simpliciter cuiusmodi cognitio sit in fide et que sit carentia cognitionis. Item que est oratio illa credentium quam dicit Augustinus: quia quedam non credimus nisi intelligamus. Quedam vero non intelligimus nisi credamus. Solo ad primum dicitur quod est intellectus vocis vel signi: et est intellectus rei. Intellectus vero vocis vel signi vultur precedit fidem. Intellectus vero rei qui est ex rei presentia sequitur fidem secundum quod dicit hugo de sancto vic. quod cognitionem habet fides non que ex presentia ipsarum rerum comprehenditur: sed illa que ex audita solo percipitur: et verborum manifestat significationem et secundum hoc patet responsio ad primum obiectum et secundum hoc.

Ad quod obicitur in contrarium ei quod queritur dicitur secundum Augustinum in libro de videndo deo. quod est cognitio de re duobus modis. Uno per proprium testimonium sicut est in his que videmus sensu corporis aut sensu mentis. Alio est cognitio de re per testimonium alterius sicut est in his que credimus. Unde Augustinus his que videmus nos ipsi testes sumus. His que credimus aliis testibus mouemur ad fidem. Dantur signa in vocibus vel litteris vel quibuscumque documentis: quibus uisus non uisa credantur. primum res ipsa apparet simpliciter et cognoscitur. 2. modo res est non apparet secundum se nec cognoscitur quousque ipsa res non appareat. Ad ultimum dicitur quod quedam sunt articuli ad quos potest attingere ratio per lumen inartatum ut quoniam deus est. et unus est. et omnipotens et huiusmodi. et hec dicitur credi cum intelligatur quis imperfecte in presenti. cum tamen non inicitur ipsis rationibus intellectus et fixari propter se. Quidam vero sunt ad quos non attingit intellectus nisi per lumen gratie ut quod pertinet ad reuersionem humani generis: ut quoniam deus est homo et huiusmodi. et de his Augustinus dicit quod primum creduntur quod intelligantur. Ad maiorem autem horum euidentiam nota distinctionem Augustini. quam ponit magister in 3. libro. in 2. dist. et est talis fide ipsarum dicit Augustinus. Uidet quisque in corde suo esse si credit uel si non credit: non sicut corpora que uidemus oculis corporeis et per ipsorum imagines quas memoria tenemus etiam absentia cogitamus. nec sicut ea que non uidemus. et ex his que uidemus cogitationem ut cum formamus et memore comedamus: nec sicut hominum animam cuius

et si non uideremur ex nostra committimus. et ex motibus corporis hominum sicut uideo didicimus. Inuenitur etiam cogitatio nec sic uidentur fides in corde in quo est ab eo cuius est: si ea tenet certissima scientia. Nota ergo quod Augustinus hic distinguit sex genera uisionis. Primum est cum uidemus rem presentem per suam formam corporalem in materia existente. et hec uisio dicitur corporalis. Secundum genus est cum uidemus rem absentem per imaginem illius reuera in memoria. scilicet rei corporalis: et hec uisio dicitur imaginaria. Tertium genus est quoniam ex his que uidemus ea que non uidemus cogitatione formamus quod potest esse altero istorum modorum uel cum singularibus cognitio per consuetudinem habet cognitio uel uel cum uno existente sibi alteri simile quod non est prius cogitamus. Quartus modus est cognitio uno intelligibili aliud intelligibile cogitamus. uel cum aliquis ex cognitione anime sue alteram animam cognoscit. Quintus modus est quoniam ex actu uel operatione sensibili egrediente a se in insensibili scilicet in sensibile cognoscimus ut cum ex motu corporis cognoscimus animam. Sextus modus est cum aliquid quod est in mente actualiter per essentiam suam a mente cognoscitur quod cognoscit mens mea affectioes: et hoc modo dicitur quod animus dum credit cognoscit suam fidem. et isti quatuor ultimi modi dicitur uisiones intellectuales. Unde cum dicit Augustinus quod uisio intelligibilis est quoniam aliquid uidet quod in se est per suam essentiam: non est hec ratio uel definitio uisionis intellectualis. sed notificatio ipsius per quadam sui spiritum: uel per quoddam eius particulare. unde non ualet si sic obicitur. Uel cognoscitur ab intellectu non uisione corporali nec imaginaria sed intellectuali. sed uisio intellectualis est quoniam id quod uidetur est in anima secundum essentiam ut est cum mens uidet suas affectioes quod uel secundum essentiam suam est in anima. Ad hoc pertinet ratio per iam dicta. quoniam illud non est ratio uisionis intellectualis nec conuertibile cum ipsa. sed est quoddam particulare ipsius uel quidam modus illius uisionis: quoniam uisio intellectualis dicitur multipliciter sic ostensum est. Numerus autem predictarum uisionum sic habet quoniam omnis uisio. aut est per formam concretam. aut per formam abstractam a materia sed non abstractam a conditionibus materie. aut per formam utroque modo abstractam. primum modo est uisio corporalis. 2. modo imaginaria. 3. modo intellectualis. sed hec diuiditur quoniam uisio rei per se ipsam. aut per aliam rem. Si uisio per se ipsam ultim' modus est. si uisio per aliam rem. illud contingit tripliciter secundum

colectione singulari ad vlc est pma niso
intellectualis. scdm collectione filis ad file
visio secunda. f. collectionem effectus ad
causam visio tertia.

P **Q**uesta queritur

de obiecto fidei p huc modum. p
vtru obiectu fidei sit falsum aut veru tm.
2. vtru veru apparer. 3. vtru uez qd
est scitu. 4. vtru veru an necessariu; an
ottingens. 5. vtru coplexu aut incoplexu
6. vtru veru creatu uel increatu.

Circaprimum sic pcedit

fides e cer
tior bit qd sit scia. scia eni est eius cui adhe
ret intellect p mediu. fide x o ei cui adhe
ret sine medio. Itz Intellectus q dicit
pncipiorum adheret sine medio: s tamen
veritati create. fides autem veritati incre
ate. ergo cum scia q est hitus minus certus
sit tm ueroz. fides erit tm ueroz. Item
fides est tm articulo uel eoz que habet
reduci ad articulos. s hec oia vera sut. g. zc

Itz. Per fide sit prima assimulatio pme
veritati. g. fides no e falsi. Itz. fidei suc
cedit visio q no erit tuc sub visioe nisi qd
nuc est sb speculo. q qgd sb speculo e erit
sb visioe. s nihil videbit nisi vtz. g. zc.
Cotra. spei videt sse s m: ut in illo qui
sperat se habitaru vitam eterna q ita non
erit. g. q fidei pari rone. Itz. Volito ex ca
ritate pot sse s m: ut ottingit i aplo qui
uoluit ire ad hispanos q no iuit q inde ut
pu. Itz. Habraa credidit q esset imola
turus filiu suu q uoluit id ipsu: q sicut me
ruit volendo: ita meruit crededo. volendo. n.
meruit qa ex caritate uoluit: eadez rone ex
fide x tute credidit. Itz. Corneli credidit
xpm esse incarnadu q ia xps erat incarnat
g. credidit s m. Itz. Obicif de eo q cre
dit corp xpi esse qd ab eo sumit no tamen
est qa nisi credet no adoraret q ita credit
falsu. Itz. Habraa credidit xpm ee icar
nandu. s d. Ro. 5. Comedat aut de carita
tem sua in nobis. glo. i. fuit q alius modus
deo possibilis. s null' miseric nestre sanade
uenientior. Cotingat g. q xps no icarnef
si g. habraa credidit ipm icarnadu: nec xps
incarnat' est nec icarnabit. fidei g. habrae
sb fuit s m. Ad hoc dd q fides non e nisi
de vero. q ro bat' est ex pre intellect' q qtu
in se est rect' est. q tuc maxime cu e in pma

veritate ad qua natus est. s hoc no pot nisi
suttentes q firmes aliquo lumie desup ve
niente quod gdez est fides ab ipsa luce p
me veritatis: q quia lumie pume veritatis
non potest subesse falsitas. ideo fides non
potest esse nisi d vero. Ad illud qd obii
cif d spe dd q motu spei non sperat aliqs
se habitaru vita eterna nisi s m exigenti z
meritoz q pseueretiam. q ita spei virtuti
nuq; sse s m: q eni aliter sperat se hitu z
vita eterna psumit q no sperat spe x tute

Ad aliud dd q no est file de caritate q
fide: qa caritas no respicit rone veri q fli
sed boni q mali. q pot esse caritas circa bo
nu qd no est voledo illud. cu. n. dicit bonu
est aplin ire ad hispanos. no seqf: qa si bo
nu: est q veru est. qa hoc verbu est no e ibi
copula pntialitatis s tm enuciatiois: s est
dicere no copulat acta q simplr sed hitu z
ditionaliter: ut cu dicit pasca e pulchri
mu tep. ois homo timet i mari. Ad aliud
dd q habraa sicut uoluit imolare filiu ita
credidit se imolatu: illud eni credere sic
dicit no fuit mot' fidei s li. ar. cu n sit mot'
fidei nisi circa articulos: q circa ea que ad
articulos possut reduci. Ad qtu soluit
distinguedo tria tpa. s. tps ante icarnatioz
q tps post icarnatione. q tps icarnatiois.

In tpe ante icarnatione distate simplr
oportebat credere xpm icarnadum. p tpe
x op' icarnatione distate: p dicatione aploz
diuulgata: q s m deo confirmato a deo: p seque
signa oportebat simpliciter credere ipsu
incarnatu. s tpe medio spuales viri quoz
erat signare tpa s oca pphaz non crede
bant simplr ipsu ee icarnadu: s si no erat
incarnat': unde arguit' zduci p Jere. 8.
qui no osiderauerit tps. vñ dic. Nilu' in
celo cognouit tps suu zc. popul' aut me' no
cognouit iudiciu dñi. Ad illud qd obii
citur de bestia dñ q no debet qs simplicif
credere sb illa forma ee corp xpi: sed sb co
ditione. s. si facta sunt ea que exigut s m for
ma tradita a xpo q ab ecclia. Ad vltimum
qd obicif de habraa dicit qd q ipse cre
didit icarnatione: q no xpm icarnandu.

Sed otra. i. ad Cor. sup illud. Dñs eade
escā zc. glo. In signis itaq; dinerfis eadem
e fides tpa opa variata sut: fides no. qa illi
xpm vetuz passuz credider. nos at venif
se q passu esse. Aliter dicit alii q mot'
habrae habebat duas btitudines vna ad

habitū fidei que est cā eius: et sic hāc habi-
tudinē dicūt nō eē dependēs de futuro cū
beat secū suā cāz. Aliā autē hēbat ad suā
māz. scilicet creditū quod nō habet definitam
veritatē. vñ motus fidei licet esset ī illud
nō tamē necessario erat in illud. Alii aliē
dicūt quod licet xps nō incarnaret tñ habitaaz
credendo xpm incarnādū esse nō credidit
falsū s̄ verū. Nō enī sequit si xps est incar-
nandus: incarnabit: nec sequit si nō incar-
nabit nō est incarnādus. sicut nō sequitur
si antexps ē futur⁹: erit. neq; si nō erit: non
est futur⁹. De multis enī dicit quod futura sūt
et vere: que tamē nō erūt. cū enī dī hoc ē fu-
tur⁹: nō est sensus: hoc erit. sed sensus ē hoc
ordinatū est esse in rez nā: seu quod hoc erit ē
ordinatiōis exit⁹ in esse. Cū x̄o dī h̄ futur⁹
est sit enūciatio de ordinatiōe exit⁹ vel eue-
tus: nō de exitu ordinatiōis. et cū dicit hoc
erit: sit enūciatio de exitu ordinatiōis: non
de ordine exitus. Est autē duplex ordinatio
necessitatis naturalis: et ē ordinatio congrui-
tatis seu convenientie. vnde quā p̄sa. dixit de
ezechia quod esset moriturus: nō dixit s̄m. q̄a
nō dixit hoc de exitu ordinatiōis: sed de or-
dinatione exit⁹: q̄a in nāli ordinatiōe ita
ordinatū erat quod ezechias moreret: et quod nō
fuerit mortu⁹ fuit a sūma cā que nō muta-
rit ordinatiōē s̄ poti⁹ exitū ordinis. Eodē
mō cū dī xps nō est incarnādus: nō idē valz
ac si diceret xps incarnabit: quod enī xps incar-
naret fuit ordinatio congruitatis seu conue-
nientie. tale enī peccatū. s̄ p̄mi parētis talē
regrebat medicinā: vt sicut mors p̄ feminā
vita p̄ feminā. sicut mors p̄ lignū: vita per
lignū. sicut ad imaginē dei formati: ita ad
eius imaginē reformati et h̄. multa ponit
Ansel⁹ in li. cur de⁹ hō. et hec ē convenientia
de quā loq̄t Aug⁹ in p̄dicta auctoritate. Nul-
lus modus sanāde n̄re miserie cōueniētior
Qui igit̄ dicit xpm incarnādū nihil aliud dicit
quā ordinatiōē congruitatis qua xps incarna-
ret: et hoc semp̄ verū est etiā si xps nō incar-
naret. et hoc ē quod credidit habitaaz et ita sp̄
verū est et hoc est articulus. Si autē querit
nōne credidit quod xps incarnabit et ita falsū
quod id est exitus ordinatiōis nō ordinatio: et
hoc nō ē articul⁹ simplr: sed incarnabit s̄
quod dicūt p̄phete.

Queritur postea ^{vtrū;}
sit de apparētib⁹ siue de visis et videtur quod

sic p̄ h̄ quod petr⁹ videbat xpm pati: et tñ idē
credebat. q̄ fides est de visis. Sed ad h̄ rñ
des quod fides virt⁹ nō dicit esse in petro ex
eo quod videbat hoīez pati. s̄ ex hoc quod crede-
bat deū esse qui patiebat. Præterea h̄ que-
ritur vtrū visio fidē euacuet. Ad quod sic
Job. 14. Vado vobis pare locū ibi dicit glo
aug. eat dñs et pare locū. eat ne videat. la-
teat ut credat. tūc enī loc⁹ parat si fide ite-
nat. credat desideret ut desiderat habeat
Desideriū dilectōis p̄patis mātiōis. ex hoc
arguit si oportet quod deus lateat ut credat.
q̄ ipsa visio euacuat credulitatē. Ergo cū
petr⁹ videret xpm pati nō habebat fidem
passionis. Itē sicut scia euacuat opiniōz
cū aduenit: ita euacuat fidez: q̄a scia ē co-
gnitio p̄fecta. cū autē venerit quod p̄fectū est
euacuat quod ex pte est. q̄ cū brā h̄go habu-
erit scia: quod ceptit sine virili semīe In brā
virgine euacuabat fides illi⁹ articuli ce-
ptus de spū scō. q̄ nec ī brā h̄gine nec ī pe-
tro fuit fides oīz articuloz. Itē cū visio
glorie euacuet fidē. paulus autē rap⁹ ē usq;
ad visionē glorie: q̄a usq; ad tertiū celū. h̄
est usq; ad tertiū gen⁹ visiōis qua vident
res p̄ sui p̄sentiaz sicut dicit aug⁹. q̄ in paulo
euacuabat fides. Relinq; igit̄ quod fides nō
cōpatit secū visionē sensibile nec intellectu-
alē nec sciam. Cōn. Cognitio intellectu-
de aliquo nō euacuat sensitiuā cognitōēz
quā sit certior cognitō: nec ecōuerso. ergo
nec cognitio fidei euacuat cognitionem
sensibile quā sit certior nec ecōuerso. q̄ pe-
trus poterat sit xpm videre pati p̄ sensu et
credere p̄ intellectū. Itē aliq; scia scia
demonstratiua eclipsim solis si postea sciat
scia sensitiua vel expimētali idē: nō eua-
cuat scia hoc p̄ illā nec ecōuerso. imo magis
vna p̄ficiť ab alia. q̄ scia cētior nō euacuat
min⁹ certā de re eadē. q̄ mltō forti⁹ nec scia
expimētalis de ceptu filii dei euacuat si-
de in brā h̄gine. Itē scia p̄p̄ qd de re nō
euacuat sciam q̄ quis illuminosior sit illa
q̄ nec visio rap⁹ pauli: quā sit illuminosior
scit euacuat visionē fidei in paulo. Itē
si aer illuminet lumē ignis et postea adue-
niat lumē solis adhuc tamē remaneat lumē
ignis. licz nō appareat. q̄ cū oīs scia et cog⁹
sit p̄ aliquā lucem interiorē sicut rōne maior
cognitio nō euacuat minorē q̄tū ad illaz
sicut nec luminositas. Præterea queritur
cōmōi cognitōēz euacuet fides et a cōmōi

cognitione euacuet. Solo ad hoc ultimū est vñ q̄ quedā cognitiōes sūt que prinēt ad diuersas vires. Quedā x̄o sūt que prinēt ad eadē vñ. Ubi sūt cognitiōes ptinentes ad diuersas vires indistincte vna non euacuat alterā. vnde nec cognitio intellectiua euacuat sensitiua; pari rōne nec cognitio fidei que prinēt ad intellectū in petro euacuat cognitiō; s̄^o visu vñ ecōuerso. vbi ḡ sūt cognitiōes prinētes ad eadē vñ disti guendū ē: aut sūt coordinate aut nō sūt coordinate. Si aut nō sūt coordinate s̄ sūt fm diuersas vias. vna nō euacuat aliam quā vna sit certior alia. et hec ē rō q̄re sc̄ia speculatiua nō euacuat sc̄ias expimēti. vñ sc̄ia ppter qd sc̄iam. Quia quā sūt cognitiōes eiusdē gr̄is et prinētes ad eadē vñ. s̄ intellectuā; s̄ili et fortiori rōne nec sc̄ia expimēti de cōceptione seu semie euacuabat fidē de eodē in br̄a ḡgine. nec visio ī raptu pauli euacuabat fidē ī ip̄o: cū ī br̄a virḡie cognitio que est p expimētiā; et cognitio que est fidei nō sūt coordinate vt vna sit ad aliā s̄ilr ī paulo. Ubi x̄o cognitiōes coordinate sūt vt vna sit ad aliā ordinata sic terminus et ea que sūt ad terminū. Et ea que sūt ad terminū p̄p̄inqui: et ea que sūt ad terminū remotius vna euacuat aliā. s̄ illa que ē terminus: illam que ē ad illū terminū; et illa que est ad terminū p̄p̄inqui: illā que est ad terminū remoti. tñ ī hoc ē vñ q̄ vbi sūt cognitiōes coordinate vt terminus: et ea que sūt ad terminū. Illa que est terminus simplr euacuat illā que est ad terminū. s̄bi gratia sc̄ia et opinio ordināf. sed sc̄ia ē terminus. opinio x̄o ad terminū. Opinio enī ordināf ad sc̄iam sicut ad suū terminū ī via. Ideo adueniēte sc̄ia de aliquo simplr euacuatur opinio de illo. s̄ilr visio est terminus: fides x̄o ē ad terminū. Est enī fides ad visionē que est terminus in patria. Ideo adueniēte visione euacuat fides visionē glorie. Ubi x̄o sūt visiones coordinate ad terminū p̄p̄inqui et ad terminū remoti. Illa ḡ ē ad terminū p̄p̄inqui euacuat illā que est ad terminū remoti: nō simpliciter sed s̄^o qd. s̄bi gr̄a. in fi de formata et informi. fides enī formata ē ad terminū visionis. s̄ glorie p̄p̄inqui. fides x̄o ī formis remotis: et adueniēte fide formata que ē p̄p̄inqui euacuat fides informis: que est remotior s̄^o modū nō fm s̄bam: s̄^o quid et non simpliciter sicut patet ex sup̄ dictis

in precedenti.

Postea queritur ^{utrum} ^{scitum} potest eē s̄bm fidei. et videt q̄ sic: q̄a petr^o tpe passionis videbat eū pati ocul^o corp^ois ḡ sc̄ia sensitia sciebat istū pati et idē credebat. ḡ idē erat scitū et creditū. Itē petr^o scit qm̄ si ihus patif iste patif demōstrato x̄po qui ē filius dei: s̄ petr^o scit ihus pati. ḡ scit ip̄m pati. Preterea credit istū pati: qm̄ credit filiū dei pati: et iste est fili^o dei. ḡ credit istū pati: et ita idē scit et credit. S̄ilr sic hic petr^o et iacob^o et x̄ps et iste hō ē certificatus q̄ aliq̄s d̄ istis est x̄ps fili^o dei: s̄ nescit quis. demōstrato x̄po: p̄p̄oif ei hec p̄positō iste homo est x̄ps fili^o dei. cōstat q̄ non pōt r̄ndere verū est uel flm̄ est: q̄a nescit utrum demōstret ei dei fili^o an nō. R̄ndebit ḡ p̄ba. Itē sic. iste r̄ndet p̄ba ad istam p̄positiōem et s̄^o sciam. ḡ dubitat illam eē verā ḡ ip̄e dubitat ei^o dictū. et ita ip̄e dubitat istū hominē eē verū dei filiū. s̄ ip̄e idē credit: q̄a ip̄e ē fidelis. ḡ idē est creditū et dubitātū ab isto. ḡ eadē rōne poterit idē eē scitum et creditū. Itē p̄posito q̄ aliq̄s p̄bus habeat sc̄ia; dei p̄ nāles rōnes. sicut dicit^o Ro. p̄. Inuisibilia dei etc. et p̄ modū recipiat illuminationē fidei a deo. Cōstat q̄ nō oblitiscit rōnes quas p̄i^o sciebat: s̄ p̄i^o sciebat p̄ rōnes deū esse. ḡ et nūc scit. ḡ idē scitū et creditū. Itē sicut dicit tullius. Vox omniū ē vox nature. s̄ deū esse ē vox oīū; ḡ deū eē naturaliter ē scitū ab oīb^o: et est creditum per fidem: quia est articul^o fidei. ḡ idē est scitū et creditū. Cōn. Supueniēte maiorū lumīe cessat min^o lumē q̄tū ad actū suū: sic patet in lumīe solis respectu lumīis lune et stellaz. ḡ multo magis adueniēte lumīe solis iusticie p̄ gr̄am fidei ī aīa hōis: cessabit lumen rōnis nālis seu sc̄ie. ḡ nō poterit idē esse scitū et creditū. Itē per fidē assentit homo p̄me x̄itati ppter se et sup̄ oīa. ḡ non assentit ppter rōnes humanas. ḡ rōnes nō faciūt cognosci p̄mā x̄itatē ubi est fides. ḡ nō est possibile idē esse scitū et creditū. Itē si ego diligo deū ppter tp̄alia: adueniēte caritate cessat illa dilectio: ḡ a simili. Si ego coḡsco deū esse p̄ nāles rōnes: adueniēte fide cessabit illa cognitio. Ad b̄ dī xerūt qdā q̄ cognitio dei multiplex ē. est. n cognitio inata et est cognitio superaddita Cognitio inata est naturalis. superaddita

accidētalīs. Innata seu nāl cognitō dupl'r
est ī boīe ante pccm ut ī adā erat cognitio
s^m quā apte cognoscebat deū ī creaturis.
Dicit peccatū; ut in nobis qui p speculum
et enigmate deū videm^r; et assignat vriam
inter cognitionē hāc et illā qualis est iter
suppositionē et dignitatē. Dignitas enī nō
indiget aliqua pbatione vel psuasiōe: sicut
est hoc pncipiū. oē totū; mai^r est sua pte in
geometria. Suppositio tō indiget ad min^r
leui psuasiōe: sic ista ppositio ī geometria
a pūcto vsq; ad pūctū; rectā lineā ducē. sic
dicūt differre cognitionē de deo innatā in
homine ante pccm et p^r. Cognitio autē sup
addita aīe est tribus modis. Est enī; cogni
tio que acqrit p naturales rōnes: quales ha
buerūt pbi. et est cognitio que inīitē testio
nis scripturaz vel miraculoz: sicut dicūt
esse ī fide informi. Et cognitio que ē p illumi
nationē a deo que inīitē pme xitati rēdes
in illā; et hec est fidei formate. nō est g̃ incō
ueniēs q̃ idē sit scitū cognitōe inata: et cre
ditū cognitōe supaddita. s̃ incōueniēs eēt
q̃ idē esset scitū et creditū cognitōe inata
vel supaddita. Quia in eodē g̃ne cognitio
cētior euacuat min^r certā. Alii dixerūt alr
q̃ cū fides sit de nō apparētib^r. Impossibi
le est idē enūciabile scitū esse et creditū. Et
ad illud qd̃ de petro obiicit dicūt q̃ h̃ est
fla. petr^r scit istū pati d̃ deo. imo tm̃ credit
qm̃ dicūt q̃ h̃ p̃nomē iste positū s̃stātīue
psonale est: et idē est ac si diceret petr^r scit
hāc psonā pati. sed bñ cōcedūt eā s^m q̃ in
telligit de re. Ad aliud obiectū dicūt q̃
hec est falsa. petrus scit q̃ si ihus patit iste
patit: qm̃ petr^r sit aīcedēs sed nō scit cōse
quēs. et ideo nescit illud. qm̃ si hoc p̃nomen
iste rē s̃stātīue fla ē: qm̃ s^m h̃ ē p̃sonale. s̃
adiectīue vera est: et s^m hoc dicūt q̃ nō va
let ista argumētatio. petr^r scit istū hominē
pati. q̃ scit istū pati. Ad vltimo obiectū;
dicūt q̃ iste dubitat hāc ppositōz eē verā
et dictū eius esse verū: nō tamē dubitat h̃
dictū: qm̃ nescit q̃ hoc sit dictū eius: qm̃ ne
scit figtione. nescit enī vtrū demonstratur
dei filius vel nō. sicut aliq; bñ rñdet p̃ba
ad istā ppositionē. marc^r est tull^r. ignorās
vtrū illa noīa sint noīa eiusdē an diuersoz
et tamē nō dubitat dictū hui^r ppositionis.
Si q̃ hec solutio nulla sit pbatur mltipl'r
sic p̃. petr^r videt istū demonstrato xpo: et vi
det ei^r passiōē. q̃ videt hoc totū xpm̃ pati

et ita scit h̃ totū; q̃ scit h̃ eēntiale xpm̃ pa
ti. Pretea cū dicūt. petr^r scit istū pati. h̃ p
nomē iste aut significat aliquā formā circa
suū suppositū. aut nullā. si aliquā aut dīnā
aut huanā. Non ē rō q̃re poti^r dīnā q̃ hūa
nā vel ecōuerso. s̃ constat q̃ nō sigt utrāq; q̃
nullā: maxie cū sit p̃nomē sbaz mere sigt
Ex hoc sequit q̃ hec ē vera. petr^r scit istū;
pati: ex quo non sigt ibi aliq̃ forma dei.
Itē petr^r scit si chimera patit: et ipsa patit
Itē scit si branell^r patit: et ipse patit. et sic
de oīb^r aliis. q̃ pari rōne scit q̃ si ihus patit
tpe patit: qd̃ tamē ipi negāt. Propter h̃
dicūt alii q̃ ista solutio nō valet: et dicūt q̃
in hoc casu idē est scitū et creditū. et dicūt
q̃ petr^r scit istū pati demonstrato xpo: seu in
telligat d̃ deo seu d̃ re: et credat idē. s̃; s^m
aliā apphēsiōē credit: s^m aliā scit. Qm̃ s̃m
q̃ apprehēdit istū; sub formis visibilibus
scit istū; pati. s^m q̃ apprehēdit ipm̃ s̃b forma
dīnā credit ipm̃ pati. sic solet dici de illo q̃
interfecit patrē platonis et aī fugit: post
multū tps rediit ita alcat^r q̃ plato nō cog
nit eum: et adept^r est familiaritatē platonis
s^m hoc vey est q̃ plato odit et diligit istū;
s̃; s^m diuersas apphēsiōes: qm̃ s^m q̃ apphē
dit eū in statu in quo est: diligit istū. s̃; s̃m
q̃ apprehēdit eū s̃b imaginatiōe in q̃ vidit
eū qm̃ interfecit patrē sic odit eū: et ita eū
dē odit et diligit s̃m diuersas apphēsiōes.
Eodē mō idē scit et credit. hec opinio cor
dat cū prima. illa tm̃ opinio fla est ī hoc q̃
dicūt q̃ fides informis inīitē auctoritati scri
pture et miraculis. Quia sic ostensū est sup
qōne de fide informi. fides informis inīitē
pme xitati ppter se ei assentiēdo quis nō
moueat ī illā. q̃ntū; tō ad cetera vtrū hēat
veritatē par; ex ca^r pcedētī. Dicēdum q̃
pleni^r q̃ nō ē incōueniēs idē eē scitū et credit
tū: s^m aliū et aliū modū: nec idē creditū esse
et sensatū s^m aliū et aliū modū: sicut nō est
incōueniēs q̃ idē sit sensatū et itellectū s^m
modū aliū et aliū. vñ petr^r idē sentit vidē
do et credēdo s^m modū aliū et aliū: q̃a p̃so
na xpi cōsiderata ī forma hoīs videbat: sed
s^m formā dīnā credebat. Idē q̃ videbatur
et credebat: s̃ mō alio et alio. Sifr in p̃ho ve
niente ad fidē idē ē scitū et creditū. s̃ scitū
p cōpationē ad rōnē: creditū p cōpationē;
ad p̃mā xitātē cui inīitē ppter ip̃az. Scitū
est q̃ntū ad speculatiōz; s̃ creditū q̃ntū ad h̃
q̃ inīitē pme xitati. Ad illud tō quod

obiicit de aduentu maioris lumina: et ad illud quod dicitur obiicit quod per fides assentit homo prime veritati propter se propter et ex predictis. Ad ultimum vero quod obiicit de dilectione propter temporalia videtur quod hec dictio propter potest notare causam motiuam non finale. et hoc modo scilicet est quod dilectio dei propter temporalia cessat adueniente caritate cum ipsa sint causa motiuam per modum incitationis ad dilectionem dei. Eodem modo rationes naturales sunt causa motiuam in habente fidem per modum incitationis ad assentiendum prime veritati propter se non tamen cum immissione ad illas. vel potest notare causam finale. et hoc modo verum est quod adueniente caritate cessat dilectio dei propter temporalia. ita etiam adueniente fide cessat cognitio dei propter rationes naturales: quia non constituitur in illis finis. cessat ergo in quantum constituebat in illis finis.

Consequenter

queritur utrum obiectum fidei sit verum necessarium vel verum contingens. Ad quod sic Augustinus dicit quod aliter fuit modus nostre liberationis deo possibilis. ergo aliter potuit contingere et ita contingens. Contra. Videtur quod verum necessarium sit obiectum fidei: quia dicit Augustinus quod nullus aliter modus nostre miserie sanari de fuit conuenientior. ergo christum esse incarnatum fuit ordinatissimum secundum summam sapientiam. et summa sapientia et summa potentia cum sit ordinata: non potest facere nisi ordinatissimum. quare cum hoc sit ordinatissimum non poterat aliud facere. Item de eisdem est cognitio fidei de quibus est cognitio proprie. Sed cognitio patrie non est de vero contingenti: sed de necessario. ergo nec fides. Solo videtur quod aliud est indicium de hoc: christum esse incarnatum secundum quod accipitur per hoc: ordinatum est quod christus incarnabitur. Et aliud scilicet quod per hoc: christus incarnabitur. Nam primum est necessarium. de secundo autem ostenditur qualiter contingens sit secundum quod. et necessarium secundum quod. et ita fides semper est de necessario scilicet quod quid vel de necessario simpliciter. Non enim fides respicit illud ex parte contingencie quam habet. Non ergo quod necessarium opponitur impossibili et diversificat secundum quod diversificat impossibile. Impossibile autem et possibile respicit potentiam. potentia autem dicitur vel potentia prima simpliciter vel potentia ordinata. quocumque autem modo accipiat potentia: necessarium est christum esse incarnatum secundum quod hoc accipitur per hoc ordinatum est quod christus incarnabitur. Sed si accipiat per hoc: christus incarnabitur. distinguendum est. scilicet quod duplicem habet compositionem. unam ad res. et secundum hoc habet contingenciam. alteram ad potentiam ordinatam. et

secundum hoc habet necessitatem: et non valet illa argumentatio. Et oppositum est possibile deo. ergo ipsum est contingens: quia hoc non sufficit. Debet enim addi et habet contingenciam in sebo seu in materia. vel non est contrarium potentie ordinate. Item habet contingenciam in sebo: ponitur propter illud exequi esse motu. Nam licet eius oppositum esset possibile deo ut patuit: tamen ipsum non fuit contingens: quia hoc habebat necessitatem in sebo vel in materia quantum ad cursum nature. Quod non sit contrarium potentie ordinate. dico propter illud christum non esse incarnatum seu christus incarnabitur. Et nota quod non loquimur hic de ordinatione divina: ut dicamus quod ordinatione divina ordinatum est quod christus incarnabitur. et deinde quod possit contingere quod christus non incarnaretur: quia hoc non erit verum cum illo: sed loquimur de ordinatione que est secundum rei exigentiam: de qua loquitur papa in quadam omelia de pascha. Potentia filii dei que eadem est que est patris: potuisset genitorem humanum alioquin a diabolo diaboli erui nisi negotio congrueret ut per quod vicerat diabolus vinceretur.

Queritur postea

utrum obiectum fidei sit complexum vel simpliciter. videtur quod de complexo: quia dicit Augustinus super illud. i. ad Cor. x. Quis eundem potum spirituale biberit etc. ostendit iustis diversorum temporum eandem esse fidem dei. Illi crediderunt christum esse venturum: nos autem christum venisse. Item si esset de complexo sufficienter credere sine temporis determinatione in carnationem. Sunt enim quidam indei qui credunt quod messias erit filius dei: sed non credunt cum venisse. Si ergo intelligat propter temporis determinationem: conueniunt nobiscum in fide. et ita essent fideles quod est scilicet. Item Petrus missus est ad cornelium: ut determinaret ei temporis ubi incarnari. per quod patet quod non sufficit credere sine determinatione temporis. Item scia non est de complexo. ergo nec fides. Item dicit Augustinus. 2. ad Cor. 3. super illud. Non quod sufficientes sumus etc. Credere est cogitare cum assensu. sed cogitare est conferre unum alteri. assensu vero scia: super illud inferre. et hoc non fit super simpliciter ergo etc. Item si fides esset de complexo sic mors christi esset articulus. Item sic mors christi est articulus. ergo mors christi est. quoniam fides non est nisi de veris et omne verum est ens: et e converso. ergo si mors christi est articulus: mors christi est: et e converso. quod est falsum. patet ergo quod non est fides de complexo. Contra. Augustinus super illud. 2. ad Cor. 4. Habentes spiritum fidei. glo. rpa variata sunt. sed fides

variata nō est. sed fides nō pro habitu ibi accipit imo p articulo: et constat q̄ enunciabilia variata sūt fm tps. q̄ enunciabilia non sūt articuli: cū fides nō sit variata: vel idē rectecludat. si fides est enunciabilia fides est variata. Itē in simbolo nō ponūtur enunciabilia sed enumerāt ibi articuli. q̄ articuli nō sūt enunciabilia. Itē fides ē sup rōnē: q̄ est in intelligentia. sed intelligentia ē p modū cōplexiōis i accipiēdo. q̄ et fides

Itē cōplexio fūdat sup cōpositionē. q̄dā aut sūt in quibus non est vera cōpositio: ut est deū esse vnū in essentia: et trinū in psonis. Sed de his est vera cognitio fidei in via: et nō p modū cōplexiōis. q̄ p modū cōplexiōis. Itē ipse res artāt nos ad credendū se: et de deo sūt et in deo: ut icarna filii dei: et hi gnānt i nob timorē et amorē dei. q̄ p locū a diffinitione ipse res sūt articuli et ita cōplexū. Itē sim i istāti passiōis xp̄i querit qd mō sit articul⁹ d morte. Nō pōt dici q̄ filiū dei mozi sit mō articul⁹ q̄ ignorātia facti excusat a toto eo: q̄ non credūt: sicut nec filium dei esse moztuū. nec filium dei esse moztuū. modo est articulus d morte filii dei. et ita nullū enunciabile. Restat itaq̄ q̄ ipsa res. s. ipsa mozt ē articul⁹ et ita cōplexū. Solo dicūt aliq̄ q̄ fides ē de cōplexo: vñ dicūt q̄ enunciabilia sūt articuli. et ad illud qd obicit q̄ enunciabilia mutata sunt et ita articuli mutati. dicūt q̄ non ē incōueniēs ponē articulos esse mutatos cū de eēntia articuloz sit cōsignatio tēporis. sed distinguūt duplicē mutationē. s. mutationem fm eēntiā: et sic sūt mutati articuli et mutationē fm virtutes et vtilitatē: et sic mutati nō sūt: q̄ eque pdest ad salutē credere xp̄m esse incarnatū sicut xp̄m eē incarnatū. sed cū sit maior mutatio illa q̄ est fm eēntiā q̄ illa que est fm qlitatē. s. virtutē et vtilitatē. Indecēs videt dicē q̄ sic mutati sunt. et hoc mō min⁹ pprie solūt auctoritate Aug. que dicit tpa mutata sūt. fides aut nō est mutata. Alii dicūt q̄ licet mutata sūt enunciabilia: nō tamē articuli sūt mutati. q̄ sic ples voces sūt vnū nomē: ut alb⁹ alba albu. Ita pl⁹ enunciabilia sūt vn⁹ articul⁹

Itē sūt alii q̄ dicūt q̄ articuli sūt enunciabilia et ponūt articulos. eē aliqd qd maneat vñ sic dicit in alia facultate. nihil ē manēs in tpe nisi nūc: nec i motu nisi mutatum. et ita cōsiderauerūt qd esset manēs: et illud po

nūt articulus circa qd sit variatio pteritio nis futuriōis et pntialitat. et dicat icarnationē filii dei et passiōē hui⁹ esse articulos. Maxie aut b̄ ouenit dicē ut videt q̄a cū de sba hoz nō sit tēpus quoq̄ ordinatio nō pēdet ex tpe: licet facta sint i tpe: sed tm ex ordinatiōe vna nō erūt articuli depēdentes ex tpe. et s̄ b̄ pprie exponit auctoritas aug. tpa variata sūt fides autē mutata nō ē. i. articuli. fm b̄ etiā manifestū ē q̄ d eisdē dicit cognitio i p̄ia. et cognitio in via que ē fides. Ad illud aut qd obicit sup q̄ nō sufficit credere sine determinatiōe tps d d q̄ q̄ sic: q̄ nō q̄ nō. q̄ illud pēdet ex p̄dicatione: q̄a si nō eēt apud alios detmīatū temp⁹ incarnationis filii dei. sufficeret credē icarnationē filii dei absq̄ cōsignatiōe tps. sed hec determinatio variat fm diuersa tpa et s̄ b̄ apparet q̄ nō est de sba crediti. s̄ accidit imo puls se tenet ex pte credētis cui sit determinatio p p̄dicationē q̄ ex pte crediti. Nō sufficit q̄ credere articulū simplr nisi credat eo mō quo debeat esse: q̄a variatur determinatio tps. Ideo enī missus est petr⁹ ad corneliū ut determinaret ei tps. et tñ corneli⁹ ante determinatiōem tps d mō crederet icarnationē de filio dei n̄ p̄iret. Ad illud qd obicit q̄ fides est sicut sc̄ia d cōplexo et vero. d d q̄ circa fidē debem⁹ cōsiderare duo. s. enigmā seu specularē fidei cognitioē. et sic ē d cōplexo vero. Debem⁹ etiā cōsiderare credētis cōsensū et fidei puritatē: et sic ē de cōplexo. p̄mū aut ē i rōne fm intellectū. q̄ aut fides fm enigmatica: cognitioē sit de cōplexo hoc nō est de nā rei cognite: sed d defectu cognoscentis qd apparebit i futuro: q̄ cognitio nra erit sū cōplexiōe et tpe. vnde illa cognitio in qua maxime assimilamur dīne cognitōi debet dici esse fidei. q̄ aut sit ppter defectū cognoscentis istud manifestū ē p hoc q̄ ea etiā q̄ sūt sine cōplexiōe et in pura simplicitate nō cōprehēdim⁹ sine cōplexiōe. et illa cōplexiō nō est ex pte rei: q̄a cōplexio vera rei fūdat sup cōplexiōē verā: sicut cōpositio sup rez vñ vbi nō est cōpositio vera neq̄ cōplexio vera. vñ q̄ cogitam⁹ deū esse vnū i essen⁹ trinū i psonis vel bi⁹: cū nō sit ibi vera cōpositio ppter simplicitatē vltimā. nō ē ibi vera cōplexio. s̄ ea tm ut dicitur est que ē ex pte cognoscentis. q̄ si aliq̄ obiciat. q̄ cogitam⁹ aliter q̄ sit i re. vel intelligim⁹ ergo

falso. nō seq̄ quia sic cogitans nō reponit modū illū in re: et sile est de intellectu abstractio: quia abstractes sū nō sūt: quia nō ponūt modū in re. et p̄ b̄ p̄t̄ solo ad illud qd̄ obicit d̄ cogitatioe q̄ ea sit sup̄ oplexū. Sifr ad illud qd̄ obicit q̄ cū mors xpi non sit: fides nō erit de morte: quia fides de vero est. dō q̄ nō sequit̄. Est enī vital rei: et veritas cōprehensiois. veritate rei futura nō sunt vera que nō habēt cām i natura. veritate hō cōprehensiois que ē in dīna p̄sciētia: erit dicere futura vera. quia vep̄ ē dicere aliqua fore futura q̄admodus p̄terita que iā cecel serūt i nō esse nō habēt vitalē in rez nā. et tñ habēt veritatē i memoria: qua verū est ip̄a fuisse: et oē tale qd̄ verū est verū ē p̄i^o veritate apud quā nihil trāsit nec mutat̄ et si res mutēt. dō q̄ de morte xpi q̄ quis nō sit i actu nature: tamē i cōprehensione vel dīne scēe vel humane memorie et h̄ mō credif verū. Inter autē p̄dictas op̄iones pōt teneri media distīguēdo obiectū fidei seu articulū dupliciter. in obiectū fidei seu articulū simpliciter. et obiectū s̄^o qd̄. p̄ modo res ipsa ut est dīnitas. incarnatio. et passio et h̄ mōi que abstractūt a tpe et nō mutāt: dicunt̄ obiecta fidei et articuli simpliciter. 2° mō enūciabilia et cōplexiones que decernūt variationē s̄^o mutationē tps dicunt̄ articuli. et p̄ mō sunt articuli p se et semp. 2° mō articuli cōiētes: nō semp. Articuli p se sp̄ manēt articuli. ut incarnatio passio. Articuli hō cōtingentes sūt nō articuli ut p̄t̄ i bis articulis. xpm nasciturū passurū: qui fuerit articuli anteq̄ xps nasceret̄ et pateret̄. mō nō sunt. Et si obiciat̄ q̄ nō sufficit credere articulo simplr in sua forma nisi cōcernat tempus. Unde non sufficit credere incarnationem nisi credamus incarnationē factā q̄ zc. dō q̄ ad credere requirit̄ ut credatur qd̄ credēd̄ est. et debito modo. nec sufficit credere qd̄ credēdū ē sine debito mō. Qd̄ credēdū ē: dicit̄ sb̄z fidei seu articuli. Qd̄ hō credēdi nō est de s̄ba obiecti: sed magis circūstātia debita ex pte act̄ credēdi: et tñ nō sufficit illud sine isto. Ex pte at̄ mōi credendi puenit credere cū determinatōe tps Et ad illud q̄ obicit̄ est instātia apta talis nō sufficit credere vnū articulū sine aliis. et tñ vn̄ nō est de s̄ba alterius. Sifr nō sufficit credere articulos. hoc est passionem et resurrectionē et h̄. nisi cum debito modo

credendi. ex pte cui^o est determinatio tps. **Postea queritur** ^{utrum} obiectū fidei sit vep̄ creatū et increatū. aut increatū tm̄. Ad qd̄ sic. fides est x̄tus in finē s̄; finis est prima veritas increata. q̄ finis fidei est x̄tas increata tm̄. sed in x̄tibus que sūt i finē: idē est obiectū et finis. ut sp̄i finis est b̄ritudo: et obiectū. caritatis finis est sūmū bonū et obiectū. q̄ fidei erit obiectū. sifr tm̄ vep̄ increatū. Itē idē est obiectū fidei i via visiois succedētis fidei i patria. sed differt i medio cōprehensio obiecti Nā fide p̄ speculū i enigmate: visioe p̄ ip̄as sp̄m p̄me veritatis. si q̄ visiois sola x̄tas creata est obiectū. q̄ et fidei. Itē dicit̄ Ric de scō vic. q̄ articulus est indivisibilis veritas. sed veritas de deo increata est. q̄ et articulus. sed articulus est obiectū fidei solum q̄ et increata x̄tas solū. Cōi. Articulus fidei est q̄ resurrectio carnis sit futura. et tñ est veritas eterna creata et de creatura. q̄ obiectū fidei seu articulū nō est tm̄ veritas increata. Itē incarnatio passio xpi sūt ex tpe. q̄ veritas illoz est x̄tas creata: et tam sūt obiectū fidei. Itē fornicatioe esse p̄c̄m mortale est tale qd̄ tenemur credē. et si quis p̄naciter diceret cōtrariū heretic^o iudicaret̄. q̄ est credēdū fide: et tamē est verum creatū. Itē p̄ss̄et obici d̄ creatioe et peccatorū remissione que sūt articuli: et tamē nō eterna: s̄ effect^o dicūt̄ t̄pales. Solo dō q̄ quedā sūt obiecta fidei sic suppositioes quedā sicut p̄cipia. quedā sic cōclusiones Sic suppositioes obiecta fidei sūt i bis que fides supponit: ut dictamīa iuris natural̄ et que extrahūt a iure naturali. Obiecta hō fidei sicut p̄cipia sunt ea que sūt propria fidei et prima et p se nota: s̄^o fidei acceptio nem que pp̄ie dicūt̄ articuli. ut qm̄ deus vnus est et trin^o oīpotēs et cetera h̄ mōdi. Sic cōclusiones obiecta fidei sūt que sequūt̄ ex articulo fidei. ut qm̄ de^o est vbiq̄. sequit̄ ex hoc q̄ deus est imensus et carnis resurrectio. Sequit̄ ex hoc q̄ de^o est oīpotēs et iustus. Distinguendū ē q̄ credēdū fide d̄ duob^o modis. vno mō p̄ et p se. videlicet ip̄a p̄ma x̄tas p se ipsam. Alio q̄ ē i p̄ma veritate s̄^o ipsam: et p ipsam. et hoc est duobus modis. Nā i ip̄a p̄ma veritate cōsideratur q̄ est i dictamīe iuris natural̄. et iterum q̄ est i dictamīe gr̄e. p̄ mō obiectum fidei

dicif q̄ est ipsa veritas que est deus, vel d̄ ipso: ut qm̄ deus est oīpotēs et imēsus et bi² z² modo et 3² ea que antecedūt articulos fidei: et ea que sequūt. añcedūt. que sūt iuris naturalis ut si cōsiderāf in ipsa p̄ma v̄itate que est lex eterna: s̄² que modū credēdū est mortale peccm̄ esse fornicationē: et matrimoniū honestū. Sequūt: ut ea que sūt dicta minis gratie ex articuloz rōne ut sic dcm̄ est deū esse v̄biq̄: vel resurrectionē carnis futurā. Scdm̄ hoc ḡ d̄ q̄ v̄ez ī creatū p̄ et p̄ se ē obiectū fidei. p̄ accidens et oī et secūda rō v̄ez creatū p̄ ut. s̄. cōsideraf ī ip̄a p̄² v̄eritate. uel antecedēter ad articulos ut ea q̄ sūt iuris natural que sūt sicut suppositōes. vel cōsequēt sicut ea que sequūt articulos s̄² dictamē gr̄e sicut cōclusiones. Ad illud ḡ qd̄ obiicit de resurrectionē carnis p̄t; R̄² q̄a carnis resurrectō nō ē obiectū fidei nisi in q̄tū cōsequit ex articulis fidei. s̄. iusticie dei et oīpotētie. sequit enī si deus iust² est q̄ reddet v̄nicūq̄ s̄² opa sua. et ex b̄ seq̄ q̄ vnusq̄q̄ debet recipere ī corpe p̄ ut gessit seu bonū seu malū. ex quo sequit q̄ iusticia sua exigit ut sit resurrectō: s̄ sua oīpotētia fac̄ q̄qd̄ iusticia exigit. oīpotētia ḡ sua fac̄ resurrectionē. p̄ ut ḡ carnis resurrectio cōsideraf in v̄itate p̄ma: s̄² rōne iusticie dei et oīpotētie sic est fidei obiectū. Ad aliū et oī qd̄ obiicit de incarnationē et passione q̄ sūt ex tpe. d̄ q̄ incarnatio et passio sūt obiecta fidei: q̄a dei sūt. deus enī īcarnat² est et pass². cū ḡ cōsideraf īcarnatio dei: et īcarnatio t̄p̄alis sit. de² aut̄ etern². Consideraf t̄p̄ale in eterno: et v̄itas t̄p̄alis in veritate eterna: quēadmodū or̄ngit in aliis que v̄icant de deo ex tpe ut creator et d̄nator. In hui² aut̄ fides habet veritatē increatā ut p̄ncipaliter obiectū. veritatē et creatā sic cōb̄iectum et illud p̄ se: istud p̄ accidēs.

Ad tertiū et oī qd̄ obiicit de veritate qua credit fornicationē esse peccm̄ mortale pat; responsio. Nā istud nō dicif obiectū fidei sicut illud in qd̄ est fides. sed sicut illud qd̄ supponit fides s̄² rōne inditā v̄itatis īcreate. Ad vltimū et oī qd̄ querit: de creatōne et peccatorū remissione pat; respōsio. Nam isti effect² ut cōsiderāf in se nō sūt obiecta fidei s̄² q̄ cōsiderāf in eā que est de². v̄n̄ p̄pe obiectū fidei ē de² facies creationē vel causa creationis. deus cā remissionis pecc̄i et ita p̄ se obiectū fidei est veritas p̄ma ī oī

bus per se credendis.

Abstractatis ^{consequenter quere}
 dū est d̄ s̄bo fidei. Circa qd̄ querūt̄ quatuor. 1° in qua vi aīe fides sit sicut in s̄bo. 2° v̄tq̄ fides fuerit in angelis añ cōfirmationē. 3° v̄tq̄ in adam ante lapsum 4° v̄tq̄ in xp̄o ante passionē.

Ad primum ^{sic Aug². 2°. ad Cor. 3°. Nō q̄ sufficiens sim² x̄. Credere est cū assensione cogitare. Cum ḡ cogitare sit ex vi cognitina erit s̄l̄ et credere. Inde arguit̄. ad eādē vim p̄tinet actus et habit² ex quo elicif act² Cū ergo credere sit vis cognitina. et fides similiter erit vis cognitina. forte dicēt alius quis iuxta Aug. de scō v̄ic. q̄ fides ī cognitione habet materiā. in affectiōe s̄b̄. et s̄² hoc est act² duplex fidei. cogitare qd̄ ē vis cognitina: et assentire: qd̄ est vis affectina. s̄ si b̄ dicat̄. cōtra. Intellect² speculatiū n̄ solū cogitat veritatē cū inquit: imo ipsi veritati assentit cū ipsam sciam cōprehendit Intellect² igit̄ speculatiū est cogitare et assentire. Assentire aut̄ veritati pōt duobus modis. s̄. p̄prio testimonio cū ip̄a videt. testimonio alieno cū ip̄a nō videt. et s̄m̄ Aug ad paulinā de vidēdo deo. Assentire p̄ mō p̄tinet ad sc̄ia; seu ad scire. Assentire 2° mō ad fidē seu credere. Secundum ḡ v̄trūq̄ actū cogitare. s̄. et assentire fides ē ī intellectu speculatiuo. Itē v̄n̄ habit² v̄n̄ potētie. si ḡ fides v̄n̄ habit² est: ī v̄na potētia erit. aut est ḡ ī cognitina tm̄. aut in affectina. nō igit̄ s̄² v̄nū actū qui est cogitare erit in cognitina. et s̄² aliū qui est assentire erit in affectina. Itē ad eādē vim p̄tinet fides et cognitio succedēs fidei in gl̄ia. s̄ cognitio succedēs est intellectina que ē vis cōtēplatiua v̄itatis. ḡ fides est ī intellectina seu in vi cōtēplatiua. Itē aīa rōnal nata ē ad p̄fectionē b̄ritudinis et glorie nō solū s̄² v̄i affectinā: imo s̄² v̄i intellectinā. sed ī illo eodē ordīe quo nata est ad gloriā: nata est ad gratiā et meritū. Nata ē igit̄ aīa ad p̄fectionē gratie s̄² p̄tē. intellectinā sic s̄m̄ affectinā. Præterea nata est ad merendū s̄² v̄i intellectinā: sicut s̄² v̄i affectinā. si ḡ gr̄a merēdi etus est uel ī virtute: ī intellectu erit etus. et si aliq̄ hec erit fides. Itē finis intellectus speculati est v̄ez et maxie p̄mū. Similiter finis habit² fidei est p̄mū}

verū. Ad eūdem q̄ finē est intellect⁹ speculatiuus ⁊ fides. q̄ fides ē habit⁹ intellect⁹ speculatiui. forte dicit q̄ est cōsiderare verū; ut verū; ⁊ v̄z ut bonū. finis at̄ speculatiui intellectus est verū ut v̄z. finis fidei v̄z ut bonū; ⁊ inde est q̄ finis est virtus. ⁊ cōtra. Scie moralis finis est bonū; q̄ sic dicit p̄bus. Nō intrēdim⁹ illi scie ut sciamus; sed ut beneficiam⁹. Si q̄ rō finis bōi dat habitū q̄ sit virtus: f̄ h̄ scia moralis esset virtus. Itē q̄uis scie moralis finis sit bonū nihilō scia est habit⁹ intellect⁹ speculatiui q̄ pari rōne licet virtutis fidei finis sit verum ut bonū: nihilomin⁹ erit habitus intellect⁹ speculatiui. Contra. Actus inuoluntarii non sunt laudabiles nec vituperabiles. Act⁹ vero voluntarii laude vel vituperio digni sunt. Si ergo credere debite: act⁹ laudabilis est ita ut dicat dñs q̄ omnia possibilis sūt credēti. Math. 9. Et qui crediderit saluus erit. Math. 10. Credere autē debite uel discredere ē actus virtutis. est igit̄ credē actus voluntari⁹. Est q̄ credē act⁹ potētie volēdi. Si q̄ ad eādem v̄t p̄tinet act⁹ ⁊ h̄t: fides erit h̄t⁹ potētie volēdi. q̄ fides est in potētia aīe affectiua: nō ī cognitiua. Itē cōtingit cogitare enormia peccōz ad detestationē ut a scō viro. Itē cōtingit eādē cogitare ad delectationē ut a peccōre sed p̄mo mō cogitare est bonū ⁊ meritoriu⁹ ⁊ mō malū ⁊ demeritoriu⁹. sed oīs act⁹ cū quod cōtingit eē meritū ⁊ demeritū ē act⁹ voluntari⁹. q̄ cogitare act⁹ voluntari⁹ ē. q̄ cū credere sit cogitare erit act⁹ voluntari⁹ ⁊ inde ut prius. Itē cogitare multipliciter est. aliqñ enī cogitam⁹ aliqd ut sciam⁹. al n̄ h̄o ut illō faciam⁹ vel vitē: vel ut ad illō pueniam⁹. p̄ mō cogitare ordinat⁹ ad scia; ⁊ mō ad actionē uel finē. Utroq̄ mō cogitare est ī ptāte n̄ra: q̄ si volum⁹ cogitam⁹ ea que p̄tinet ad inquisitionē seu studiū scie. Si nolam⁹ nō cogitam⁹. s̄l̄r si volum⁹ cogitam⁹ aliqd ad faciēdū ul nō faciēdū fugiē dū ul eligēdū. Ip̄ q̄ cogitare voluntari⁹ act⁹ ē h̄ magis ē voluntariū cogitare cū assensione q̄ cogitare absolute. q̄ cogitare cū assensione q̄ ē credere est oīno act⁹ voluntari⁹. q̄ fides habitus voluntari⁹. Itē ad h̄ faciēntoz ita Aug. qui dicit. cetera pōt homo nō volens. credere autē nō pōt nisi volens. forte dicit q̄ sicut scire est act⁹ inuoluntari⁹ cū p̄ māifestissima v̄tatis cogit intellect⁹

rem scire: ita credere act⁹ inuoluntari⁹ est: cū p̄ pbabilia maxie cogit intellect⁹ ad fidei. Sicut enī scire est p̄ māifesta necessaria: sic credere p̄ manifesta pbabilia. S; illud q̄d ip̄i dicūt nō obsistit q̄d ostēdit duplici rōe p̄ima est q̄a credere de quo loq̄mur nō est respectu pbabiliū sed respectu īpbabiliū nāli rōne. Credere autē ⁊ fides que ē respectu pbabiliū difficultatē nō habēt nec laudem. q̄ talis fides nō est virt⁹ nec credere virtuosū: q̄a virtus est act⁹ ⁊ t̄t̄t̄ circa v̄t̄ facile est laudabile. Credere autē ⁊ fides īpbabiliū difficultatē habēt ⁊ laudē eū; ē ex obedientia ⁊ t̄t̄t̄ v̄t̄ne. Ergo talis fides erit virtus: ⁊ credere virtuosū. tale autem cōstat q̄d voluntariū est. Itē nō s̄l̄ modo cogit intellect⁹ ad opinari ⁊ scire. ad scire enī cogit ex app̄hēsiōe necessariōz v̄t̄oz que sunt ei nota. ⁊ īpossibile est aliē se h̄re. ⁊ ideo necesse habet intellect⁹ assentire. Opinari h̄o acceptio est ex app̄hēsiōe aliq̄noz que apparēt: nec sūt pura intellectui. Sed q̄a apparēt pbabilia sūt ei. ⁊ iō intellectus illis nō p̄stat oīmodū assensū. imo sic accipit vnā ptē ut formidet alterā. v̄t̄ opinio est acceptio v̄t̄ prius cū formidine alterius. Ideo opinari voluntariū erit q̄uis scire scit inuoluntariū: sicut q̄dā posuerūt. q̄ crederē q̄d seq̄t̄ opinari: q̄d. s. pbabiliū ē: voluntariū erit. si q̄ magis cogit intellect⁹ ad fidem pbabiliū q̄ īpbabiliū. Credere īpbabilia magis voluntariū erit. Solō v̄t̄ q̄ fides sicut ⁊ cerere v̄t̄tes est in pre aīe seu v̄t̄ que ē motia: ⁊ hoc est liberi arbitrii q̄d est sicut dicit Aug. facultas rōnis ⁊ voluntatis. Sūt q̄ virtutes ī rōnali v̄t̄ que est libera arbitrio duob⁹ modis. Quedā ad habitandā facultatē rōnis. Quedā ad habitandā facultatē voluntatis. facultas rōnis est ad duo. s. ad discernēda ea que sūt ad finē ut fiant uel nō fiāt: ⁊ ad discernēdū ⁊ tēdēdū in finē. s̄l̄r facultas voluntatis dupliciter est in appetitu ⁊ in electione eoz; que sūt ad finē: ⁊ ī appetitu finis. erūt igit̄ v̄t̄tes que sunt habit⁹ seu bilitates: quedā ad ordinādū iudiciū rōnis. quedā h̄o ad ordinādū appetitū voluntatis. Ille que sūt ad ordinādū iudiciū cognitionē habēt p̄ mā. que h̄o appetitū voluntatis affectionē. Sūt igit̄ habit⁹ facultatis rōnis fides. ⁊ prudētia. s̄l̄r prudētia ad ordinādū iudiciū ī bis q̄ sūt ad finē. fides ad ordinādū iudiciū ī ipsū;

finē. 7 p^o hoc rō cadit i dria; supioris 7 inferioris. ps supior est fm intētionē rōnis in finem quā informat fides. Pars inferior fm intētionē rōnis in his que sūt ad finē quam informat prudentia. Silt ex pte facultat uoluntatis p^o q^o ē i finē informat vel bilitat p virtutes que sūt spes. caritas. Scdm rō q^o est in his que sūt ad finē bilitat p fortitudinem 7 rōntia: vt ex utraq; pte distinguat appetit^o uoluntatis fm irascibile 7 concupiscibile. Scdm pte supiorē q^o ē i finē: appetitū irascibile informat spes. appetitū concupiscibilem caritas. p^o ptem inferiorē que est i his que sūt ad finē. appetitū irascibile informat fortitudo. concupiscibile rōntia. De iusticia rō questio est que suo loco determinabit

Ad primū q^o obicit. dō q^o cū differat ratio 7 intellect^o p hoc q^o apprehētio intellectus ē absoluta. rōnis rō collata. Intellect^o enī apprehēdit hoc esse uel nō esse. rō rō ex hoc esse aliud esse. vt qm si hoc est: illud est uel si hoc est idē illi: uel aliud ab illo: sic apprehētio intellect^o absoluta dicit intelligere Ita apprehēdit rōnis dicit cogitare. cogitāe enī dī qī cogitare. vñ cogitatio ē cogitata. i. collata rōis apprehētio. Rō at dī duob^o modis. est enī rō speculatiua: 7 rō affectiua Et p^o hoc cogitare duob^o modis est. Rōnis speculatiue est cogitare de re vtrū sit uel nō sit. Rōnis aut affectiue que ē li. arbitrii ē cogitare de re utrum fiat uel non fiat. Si in his que sūt ad finē. uel utrum in ipsam tēdat uel gescat si sit i finē. cogitare p^o mō nō est fidei nec virtutis. sed cogitare 7 mō virtutis est in q^o tū ordinat debite: vt i his que sunt ad finē uel in finē. 7 hoc mō accipit Aug^o cogitare cū dicit q^o credere est cogitare.

Ad secūdū q^o obicit d^o assensioe. dō q^o sic cogitare dupliciter est: ita assentire. sic enī est cogitare rōnis speculatiue de re: ut sit uel nō sit: ita assentire est eiusdē. cū. s. assentit q^o sit uel non sit. 7 cū assentit q^o videt fm rōntatem ita esse scientiā. Cū rō assentit nō ga videt ita eē. s. ga habet idoneū testimonium fides est. cū rō assentit: ga sic ei apparet: tūc opō est. p^o assensus qui est scie ex pte assentientis: habet securitatē ex parte veritatis cui assentit euidētia. secūd^o assensus qui ē fidei securitatē habet ex pte assentientis. defectus rō euidētie ex pte rōntatis cui assentit. In tertio assensu q^o est opōnis formido est ex pte assentientis: sed appētia

quedā ē ex pte rei cui sic assentit. Silt ex pte rōnis affectiue que est li. arbitrii. sic ē cogitare de re vtrū fiat uel nō fiat sic est in his que sūt ad finē. Ita 7 assentire ē ex eadē pte ut fiat: uel assentire ut nō fiat. 7 sic virtutis prudentie ē cogitare 7 assentire. Silt mō est cogitare de fine vtrū ipsi^o finis sit assentire. 7 hoc mō cogitare p^o p^o mō rōntis finis q^o ē intentio veri: 7 assentire sūt fidei virtutis. 7 hoc mō dixit Aug^o q^o credere ē cogitare cū assensioe. In hac q^o pte cogitāe 7 assentire virtutis sunt act^o. sed cogitare act^o i pfect^o 7 māl. assentire at pfect^o 7 for malis. ex alia rō pte cogitare 7 assentire nō sunt act^o virtutū: nec fides virt^o est sic nec opō uel scia. Ad tertium pat^o R^o q^o quibus actus fidei pōat cogitare 7 assentire 7 cognitio p materia: affectio p sūa. Ad eandē vim p^o tinet cognitio 7 affectio. cogitatio 7 assensus. s. ad vim rōnalē motiua que est libera libero arbitrio. 7 ita fidei habit^o nō ē in differēti vi s. in vna put dicit^o est. Ad q^o tū dō q^o cognitio succedēs fidei nō ē cognitio veritatis speculatiua: s. cognitio affectiua. cognitio enī speculatiua i pfecta est qm nō est d^o re p^o suā pfectioe. Speculatiua enī cognitioe consideram^o rē: qm est absolute Cognitio rō affectiua est pfecta: quia non solum est de re: quia est absolute sed est de re cum sua pfectione 7 bonitate: quia ergo visio succedēs fidei est visio bñtudinis et pfecta. Affectiua erit cognitio nō speculatiua silt cognitio fidei affectiua erit: 7 vis aīe affectiue. Ad v^o dō q^o qdā sunt vires inferiores. quedā superiores. quedā supme 7 i via merendi. supma vis est vis impās motus ut liberū arbitriū. vires rō sequētes sūt vires rōnales exequētes motus que sūt impare ut irascibilis concupiscibilis humana 7 rōnalis speculatiua. vires rō inferiores sūt vires cōplentes motū i actib^o corp^o lib^o ut vires sēbiles. Silt i via remuneratōis 7 beatitudinis est ordo cōsiliis ut sicut merēdi rō dependebat a vi supma. ita pfecto remuneratōnis 7 bñtudinis descendit a vi supma in alias. dō q^o vis speculatiua intellect^o nata est ad bñtudinē. s. mediāre vi supma in qua p^o 7 p se collocat virt^o 7 meritū. Ad aliud dō q^o finis intellect^o speculatiui ē vtrū ut verū hec ē cognit^o rei absoluta sūt suo actu. finis rō fidei nō est verū ut verū imo verum ut bonū. vnde fides attendit

pñm̄ veyz et nō abstracte ab actu et bōitate
 imo pñm̄ verū cōsiderat cū suo actu in rōne
 misericordie et iusticie. Un̄ apprehēsiō fidei
 de p̄ hō gnar timorē ppter rōnē iusticie
 et maiestatis: quā in ipso hō cōsiderat. Se
 nerat spem et amorē ppter rōnē misericordie
 et bonitatis quā in ipso hō attendit. Ad
 vltimū dō q̄ est cōsiderare verū ut verum
 et est cōsiderare bonū ut neq̄: et cōsiderare
 veyz ut bonū: et bonū ut bonū. Speculatiua
 ruz sciaz finis est verū ut veyz. scie moral
 bonū ut verū. virtutū cognitiaz ut sunt
 fides et prudentia veyz ut bonū. virtutum
 hō affectiaz ut ē caritas et r̄pantia bonuz
 ut bonuz. Inde ē q̄ cum scia moralis finem
 habeat bonū: q̄a habet ipsam finē ut verū
 nō est r̄tus. Et ad illud q̄ obicit scōm
 p̄bm q̄ ipsa est nō ut sciam sed ut boni fia
 mus. dō q̄ hoc dicit rōne r̄tutis cui sciaz
 intendit. virtus hō ad bonū est. imediatuf
 ḡ finis scie moralis est cognitio r̄tutis hoc
 est boni ut veri. Mediat hō op̄ virtutis
 et p accidēs et p aliud. pprie enī et p se finis
 scie veyz est. virtutis hō bonū. Ad illud
 etiā q̄ obicit q̄ licet fidei finis sit verum
 ut bonū: tñ nihilom̄ erit habit⁹ intellect⁹
 speculatiui. dō sic iā patz q̄ intellectus spe
 culatiui finis nō est nisi veyz: vel verū: ut
 verū. vel bonū ut verū. fides hō finē habz
 verū ut bonū. et ideo nō ē habit⁹ intellect⁹
 speculatiui.

Consequenter querit veyz
 rit in angelis ante cōfirmationē et lapsū

Ad qd̄ sic sicut dicit Aug⁹ sup Gen. Sa
 crū est vespe et mane. In angel fuit cogni
 tio matutina et vesprina. Cū ḡ vesprina co
 gnitio dicat illa cognitio que est in dimi
 nutione lucis. Cognitō aut̄ talis est enigma
 tica hoc est in obscuritate. q̄ i angelis erat
 cognitio enigmatica. Cuz ḡ posito assensu
 veritatis que cognoscit enigmatice ponat
 fides. i angelis aut̄ cōstat potētia assensus
 veritat: et sic dicitur ē cognitio enigmatica
 veritatis. ḡ i ipsis ponēda est fides. Itē
 cū sicut dicit aug⁹. fidei sit credere qd̄ nō
 vides. cū angeli ea que futura erāt non vi
 derēt: q̄a ip̄a nūdū erāt et multa talia erāt
 que p̄nebat̄ ad salutē ut de b̄titudine bo
 norū et supplicio maloz. ḡ cū talia añ lapsū
 et cōfirmationē āgeli cōprehēderēt: cōprehē
 debāt fide. Itē cū in āgeli spes fuerit

ate cōfirmationē et lapsū b̄titudinis que nō
 videbat qm̄ spes que videt non est spes
 eadē rōne fuit i eis fides. Dicit enim hugo
 neq̄ data est āgeli cognitio eoz que futu
 ra erāt sup eos ut liberā haberēt electionez
 volūtat̄ sue sine terrore et cū spe. Cōi
 hugo de scō vic. vic. ga hō oculū cōtēplati
 onis nō habet deū: et que in deo sūt videre
 nō valet. ideo fides necessaria est q̄ credat̄
 que nō vident. Cū ḡ ante cōfirmationē et la
 psū āgeli haberēt oculū cōtēplatiōis n̄ erat
 eis fides necessaria. Itē Aug⁹ sup Gen.
 dicit q̄ videbāt angeli res in hō: et hec erat
 cognitio natutina. ḡ maxie ea que p̄tēbat̄
 ad salutē: videbāt cognitōe matutina. ergo
 videbāt i luce: nō ē enigmatica. Solo dō
 q̄ in angelis nō fuit fides p̄me veritatis. s̄
 fuit quedā scia īp̄fecta respectu cognitōis
 beate p̄ cōfirmationē. Ad qd̄ intelligēdum
 possit poni tres gradus ex pte cognitōis
 intellectue: quēadmodū nos iuenim⁹ ex pte
 cognitōis sensitiue. Est. n. quedā cognitio
 de dulci p̄ auditū. quedā p̄ visū. quedā per
 gustū cū audit de re: q̄a vult si infueiat cre
 dulitas fides est. si hō adueiat visio cogni
 tio est quedā speculatiua. Si hō adueiat gu
 stus: exp̄tētia ē et cōpleta cognitio de dulce
 dine. Ita et p̄ intellectū acceptio quedā ē p̄
 me veritatis q̄si p̄ auditū cū nō videt et ē
 fidei. quedā hō r̄tutis q̄si p̄ visū cū. s. p̄ quā
 dam speculationē lux ei⁹ p̄cipit s̄ nō dulce
 do. qd̄ hō est acceptō q̄si p̄ gustū cū. s. nō so
 lū speculatiōe incet: s̄ sensu dulcedinis plē
 et p̄fecte p̄cipit. p̄i⁹ cognitio nō ē ponēda i
 angel ante cōfirmationē et lapsū: s̄ ponit̄ in
 angelis p̄ lapsū: p̄t dicit̄ demones h̄re
 fidē īformē. tertia hō ponēda est i āgel bo
 nis p̄ cōfirmationē. media hō ponit̄ i āgel
 vlr̄ ante cōfirmationē et lapsū. Ad illud
 ḡ qd̄ p̄ obicit dō q̄ cognoscē rē in obscuri
 tate d̄ trib⁹ modis. aut p̄ defectū lud in
 obiecto. aut p̄ defectū lucis i medio. et
 3⁹ mō p̄ defectū lucis in organo. Prop̄
 defectū lucis in obiecto: sicut cū res videt̄
 in obscuro. p̄ defectū lucis in medio. cū
 deest lux sufficiēs in q̄libet pte aeris mediū
 Ut p̄ defectū lucis i organo vidēdi: ut
 cū debilitata et obscurata est virtus oculi
 siue vis visua. p̄ mō d̄ cognitō vesprī
 na visio in obscuritate. Illa enim est visio
 qua videntur res in proprio genere: quia
 cōpatione facta cognitō rei s̄ q̄ cognoscitur

in cā que est de^o. ē sic visionis rei i obscuro
 ⁊ visionis rei in luce. ⁊ ideo dicit illa cogni-
 tio vespertina. ista ⁊o matutina. 2° mō dī
 cognitio enigmatica que est in fide: visio i
 obscuritate. Non enī ibi est defect^o lucis ex
 pte obiecti qđ ē ipsa lux: s̄ est defect^o ex pte
 medii: p qđ videt: ⁊ ex pte videntis qđ ex
 pte organi. ⁊ ideo dī ab aplo. Uidem^o per
 speculū in enigmate ut in hoc qđ dicitur spe-
 culū mōstret defectū ex pte medii. In B qđ
 dīc in enigmate defectū; ex pte videntis.

Ad secūdū dō qđ res cognoscit dupliciē
 in se ⁊ i cā: ea que nō sūt nō cognoscit i se
 visione. S; si futura sūt cognosci pūt i cā: ut
 est videre i his que habēt cām i natura: ut
 in eclipssi solis cui^o cā est p̄xima interpositō
 lune. Cā ⁊o remora ⁊ necessaria ordinatus
 motus solis ⁊ lune ad talē pūctū celi: ul ad
 tales ptes celi in quib^o interponit luna int̄
 nos ⁊ solē. vnde ille qui scit ordinē motus
 habet sciam eclipssi futuri tali tpe. Scdm
 hoc dō qđ quis angeli nō viderēt i re futu-
 ra bonoz britudinez ⁊ maloz supplicia: nū
 videbāt ipsa in cā: id est i ipsa p̄ma xitate
 s̄^o rōnē dīne iusticie que reddit bonis pre-
 mia: ⁊ malis supplicia. ⁊ hāc rōnē nō vide-
 bant enigmatica sed i luce. ⁊ iō hęc cogni-
 tō erat fidei: s̄ magis scie fm modum qđ vi-
 ctus ē. Ad ultimū dō qđ cū videre trib^o
 modis sit. p̄ mō vidē rei: ut ē. 2° mō vidē
 imaginē rei que est ei^o similitudo. 3° mō vidē
 in speculo hoc est in similitudine similitudinis
 rei. Uidē deū sicut est: est videre glorie in
 rōnali creatura brā. videre deū in imaginē
 que est in ipsa rōnali creatura ē videre no-
 ticie: que est in angelis ante cōfirmationez
 ⁊ lapsū. videre ⁊o i speculo est videre fidei
 rōnalis creature p̄ lapsū qđ infra declara-
 bis. Ergo dīc apls qđ spes est rei que nō
 videt: dicit respectu visionis dei. sic est que
 dicit uisio p̄ spēs nō respectu visionis i ima-
 gine ul in speculo. Præterea quis ponatur
 spes in angelis an cōfirmationez respectu
 beatitudinis que nō videt p̄ spēs. Nō seq̄
 qđ ponat fides in eisdē: qđ fides fūdat sup
 visionē que est i speculo ⁊ i enigmate. non
 sup visionē que est i imagine. Spes ⁊o que
 est expectatio beatitudinis que nō videt p̄
 spēm pōt fūdari sup utrūqđ.

Postea queritur utrū
 ante pccm fuerit fides. Ad qđ sic hugo

de scō vic. i senti. dīc. Cognouit hō in p̄mo
 statu creatorē suū nō ea cognitōe que foris
 auditu solo percipit: sed ea que int^o p̄ inspira-
 tionē mīstrat. nō ea qđ de^o mō a credentib^o
 absens fide querit: s̄ ea qua p̄ p̄sentia cōtē
 tēplatiōis sciētī māifesti^o cernebat: pat; ex
 hoc qđ nō coḡscebat p̄ fidez. Itē. 23. di. 2.
 Inīaz dī qđ homo i illo statu dei p̄ntia con-
 tēplabat nō ita excellētē. sicut p̄ hāc vitā
 sci visuri sūt: neq; ita i enigmate qualiter
 in hac vita videm^o. Com ḡ fides videat i
 enigmate videt qđ fide nō cognouit. Itē
 hugo i li^o de sacramētis dīc i tractatu de
 fide qđ homo i p̄mo statu oclm accepit quo
 intra se deū videret: ⁊ ea que i deo erāt: ⁊
 hic ē ocul^o cōtēplatiōis. Per tenebras ⁊o pccī
 oculus cōtēplatiōis extinet^o est ut nihil vi-
 deret: qđ ḡ oculū cōtēplatiōis nō habet: deū
 ⁊ que i deo sūt videre nō valet. Præterea
 fides p̄ pccm necessaria ē. Ex quo reliq̄ qđ
 an pccm nō erat fides i hoīe sed cōtēplatiō

Cōi. Homo in statu p̄ aut videbat deū;
 sicut est. i. p̄ spēs: aut videbat deū; p̄ specu-
 lū; seu imaginē. Si sic ē. ḡ videbat visione
 glorie qđ p̄ flm. Si ⁊o videbat deū; p̄ ima-
 ginē. ḡ ⁊ p̄ fide: qđ sicut dicit hugo i li. de
 sacramētis apls dīc. Uidem^o nūc p̄ specu-
 lum. tūc autē facie ad facie. qđ est dīc hugo
 per speculum videre imaginē. Quid est fa-
 cie ad facie uidere. i. rem uidere. Scdm hoc
 ḡ qđ p̄ fidez uidēt imaginē uidēt. ḡ qđ p̄ cōtē-
 plationē uidēt rem uidēt. Itē hugo i eo-
 dem. Si fidele i ipsam rem que de^o est uide-
 rent: nō p̄ speculū i enigmate: s̄ facie ad fa-
 ciem viderēt. ḡ si hō an pccm uidebat ip̄az
 rem videbat facie ad facie. ḡ visione glie.
 Cū ḡ hoc falsū sit reliq̄ qđ nō uidebat ip̄az
 rem sed imaginē. ⁊ ita p̄ fidē. Itē hugo
 nolēs illud exponere: tūc facie ad facie pōit
 tale exēplū. pone iquit aliquē eē retro te n̄
 supra te. auersa est facies tua ab illo: ⁊ si for-
 te ille respicit ad te nō tu similiter ad illū
 qđ dīc sic eris: illū facie ad facie videre nō
 poteris. exhibe speculū ⁊ pone ante te statū
 uidebis imaginē illius que est ad dorsū tuū
 uel sup̄ verticē: uidebis illū s̄ i imaginē sua
 nudū i facie: nudū cognoscis sic cognoscēs
 Coḡsces enī i re. s̄ eū cognoscis i imaginē
 cōuertere ad illū: pone facie ad facie vide-
 bis nō imaginē; sed ipsam re. prius uidiisti
 illū i imaginē sua. modo uides illū i facie sua
 Scdm hoc ḡ arguit cū homo ante peccatū

nō vidēt facie ad facie; q̄ videbat imagi-
nem ⁊ ita p̄ fidē. Solo v̄d q̄ adam ī p̄mo
statu non habuit fidem in rōne fidei: ⁊ hoc
patet si q̄ cōsideret cōparationē cognitiōis
que p̄ fidē est: ⁊ cognitiōis que erat ī adam
ante p̄ccm̄ ad cognitiōē glorie. Cognitiō
que est p̄ fide; euacuat adueniēte gloria. co-
gnitiō x̄o ade de deo nō euacuat adueni-
ente gloria si steteret. sed p̄ficet. Ad illud
q̄ q̄d̄ p̄ obiectis v̄d q̄ sicut d̄r sol videri mul-
tiplicif. vno in speculo. alio in nube. 3. mō
in aere luminoso. 4. mō in seipso. sic ē v̄sū
guere visiōē dei multiplicē. vna est visio
in speculo que est visio p̄ fidē: ⁊ hec ē īfima
Alia est visio dei in se ipso: ⁊ hec ē p̄ sp̄s.
⁊ hec ē sup̄ma: ⁊ inter has vnas est accipe
duas medias. vna que est visio dei in ima-
gine simplicior: velut in aere luminoso vi-
sionē solis: ⁊ hec est sup̄ior. alia ē in imāgīe
obscurior ⁊ cōpositior: sicut est visio solis
in aere ombroso ul in nube: ⁊ hec ē īferior
v̄d q̄ sine p̄iudicio q̄ visio āgeli ⁊ hōis an
peccatū; respectu dei nō erat ī ḡdu sup̄mo
qui est glorie: nec in gradu īfimo q̄ ē fidei
s̄ ī medio. S; differenter. nā cum angelus
⁊ hō insignit̄ sit v̄na imāgīe seu s̄l̄ ita
v̄ne: q̄ angelica natura s̄ se separata est a
natura corpore: simplicior ⁊ purior est per
natura: ⁊ si s̄ exigentiā nature radiet in
ea lux q̄re: luminosior erit. aīa x̄o rōnalis q̄
corporei vnita est: uel vnibilis ex vnione ⁊
intentiōe ad e: 1. p̄ natura obscurior ē an-
gelica natura. vnde si s̄ modū nature ra-
diat gratia obscuri recipiet lumis sp̄ualis
analogia; p̄pterea cognitiō angelica ante
p̄ccm̄ respectu dei luculentior ⁊ luminosior
erat q̄ cognitiō hōis. neuē tñ ē p̄ sp̄m̄ uel
fidem. Ad illud q̄ q̄d̄ obiectis q̄ est p̄ ima-
ginem ⁊ ita p̄ fidē v̄d q̄ nō sequit̄. imāgo
enī v̄sū dupliciter. ē enī imāgo īmediata
que est imāgo rei sicut v̄sū imāgo uel s̄l̄
tudo solis ī aere. ⁊ est imāgo mediata ima-
go. s. imāginis ut imāgo solis in speculo. s̄
mō videre ī imāgīe v̄sū visio qua rōnal
creatura videbat ante lapsū ī se p̄ luminis
v̄ni p̄tīā q̄uis nō p̄ sp̄m̄. Secūdo mō vidē
in imāgīe est videre p̄ fidē quō videt hō
post lapsū: ⁊ illud est vidē p̄ speculū. vidē
in imāgīe que īmediata re visibili exp̄t
mitur ī vidente nō excludit rei presentia;
Uiderē x̄o ī speculo excludit rei presentia
⁊ ponit absentia: quia imāgo rei non imāgē

trate exprimitur in vidēte a re que videt
sed mediata speculo. Ad illud q̄ q̄d̄ obiectis
v̄d q̄ videre rem p̄tē que ē de⁹ ē dupli-
citer uel in se uel in suo affectu. In se sicut
videt in statu glorie: ⁊ hoc ē videre p̄ sp̄s
seu facie ad facie. In suo effectū p̄s videt
in imāgīe rōnali statu īnocētie in q̄ vide-
bat p̄s. i. p̄sensu ens a rōnali creatura: ⁊
illud nō ē videre facie ad facie: s̄ cū videt
⁊ intelligit de⁹ v̄nes sapiēs ⁊ itelligēs x̄.
ī imāgīe q̄ cū est v̄nit sapit ⁊ itelligit ad
huc nō est plena cōuersio rōnalis creature
ad deum: ⁊ ideo nō potest dici visio facie
ad faciem: sed cum videtur et intelligitur
in se ipso: sicut cū videt sicut ē abstracto oī
intellectu creature. tūc ē plena cōuersio rō-
nalis creature ad deū: ⁊ iō visio facie ad
facie. Ad vltimū pt; B. ex iā dictis. no-
randū tamē q̄ cū de⁹ videt ⁊ intelligit ab-
stracto oī intellectu creature: videt p̄ sp̄m̄
ut in gloria. cū est ī effectū suo qui ē imāgo
rōnalis ut p̄s videt ī s̄l̄itudine īmediata
ut in statu īnocētie. Cū x̄o in effectū q̄ est
rōnal imāgo ut absens videt p̄ speculū; ut
post lapsū videt p̄ fidē. P̄ d̄nalis igit crea-
tura dupl̄ gerit s̄l̄itudine dei ad vidēdū
deū p̄tē. ⁊ sic videbat āre p̄ccm̄: ut ī ima-
gīe: ⁊ ad vidēdū deū absente: ⁊ sic videt
p̄ p̄ccm̄ p̄ fidē ut ī speculo. Uī hugo de scō
vic. Speculū ē cor tuū: si tñ m̄iōū fuerit ⁊
extensū: imāgo ī speculo: fides in corde tuo.
Fides aut imāgo est dei nō ut presentis sed
ut absentis: q̄a sicut dicit Aug⁹ in li. de vi-
dendo deo credū absentia.

Deinde queritur vtrū
fides fuerit in x̄po ī statu mortalitatis ad q̄d̄ sic
Job p̄ d̄r. X̄ps plen⁹ gr̄a ⁊ veritatis s̄m̄ q̄
homo. q̄ plenus oībus x̄tutib⁹ gratuitis. q̄
fide. Itē in x̄po fuit spes īmortalitatis ⁊
glificatiōis s̄ corp⁹. q̄ ⁊ fides. Item x̄ps
ante mortē fuit ī statu merēdi s̄mo. S; s̄
mus status merēdi est mereri s̄ oēm x̄tutē
q̄ merebat s̄ oēm x̄tutē. q̄ s̄ fidē. Itē
nos penim⁹ vere in eo passiōes timoris do-
loris ⁊ cōpassiōis que ponūt ī p̄fectionē affe-
ctiōis. Si q̄ nō ē īcōueniens ponere x̄tutes
que discernūt ī p̄fectionē affectiōis. ut patia;
misericordiā ⁊ h̄. nō erit īcōueniēs ponere
x̄tutes que discernūt ī p̄fectionē; cognitiōis
s̄ fidē. Itē cognitiō naturalis ē ī p̄fecta
respectu cognitiōis gratuite ⁊ gloriose. sed

perfectio nãl quã ipfca ponit i xpo. g̃ sicut
cognitio enigmatica quã sit ipfca: s̃ ass̃el̃
x̃itati p̃me: et cognitio enigmatica ponunt̃
in fide. g̃ si ass̃el̃ x̃itati p̃me fuit i xpo: et
cognitiões enigmatica nihil pbibeat ponẽ
Relinq̃ q̃ in ip̃o fuerit fides. Cõn. Col.
2. In ip̃o sũt oēs t̃bauri sapie et scie absco
diti qd̃ intelligit̃ d̃ xpo s̃ q̃ homo ab initio
ceptiõis. g̃ in ip̃o nõ fuit aliqua ipfectio
cognitiõis. Cũ g̃ fides ponat ipfectionẽ co
gnitiõis nõ fuit fides i xpo. Itẽ cognitio
beata euacuat cognitioẽ enigmatica et si
dem. i. ad Cor. 13. Cũ ergo i xpo fuit cogni
tio b̃ta: in ip̃o nõ fuit cognitio enigmatica

Solo s̃ q̃ dicit̃ ansel̃ in li. Cur deus hõ
q̃ assũptõ passibilitatis necessaria fuit redẽ
ptõ: q̃a p̃ passioẽ debebat satisfac̃ et rẽ suã
iusto pretio et cõdigno recupare. ut g̃ solue
ret iustu; p̃ciũ necessaria erat passibilitas.

Itẽ necessaria erat pfecta scia ut soluer̃
p̃ciũ odignũ et disp̃satiõẽ redẽptiõis due
nientissimũ: q̃a g̃ tale et t̃m negociũ sapien
tissimũ regrebat cũ assũptõẽ passibilitat̃ ne
cessaria fuit cognitioẽ pfecta. vñ sic dicit̃
Ansel. quia ignorantia ad nihil utilis est.
passibilitas hõ vtil redẽptiõẽ. Nõ assũpsit
saluator ignorãtia aliqua: s̃ assũpsit passibi
litatẽ. qm̃ autẽ pfecta cognitio euacuat im
pfectionẽ eiusdẽ generis: sic dicit̃ apls. i. ad
Cor. 13. Cũ venerit qd̃ pfectũ est: euacuabit̃
qd̃ ex pte ẽ. Perfecta cognitio dei i xpo nõ
cõpatiebatur cognitionẽ ipfectã dei. p̃p̃ta
cũ fides p̃dat ipfectã cognitionẽ dei: que ẽ
in enigmate: manifestũ est q̃ i ip̃o nõ fuit
fides sed pfectio que succedit fidei: seu con
templatio. Ad p̃mũ g̃ qd̃ obiicit̃ q̃ i xpo
fuit plenitudo oĩs gr̃e. d̃ q̃ vez est s̃ cum
plenitudẽ gr̃e fuit plenitudo x̃itatis: que ẽ
plenitudo sicut d̃r̃ Job. p̃. Plenũ gratie et
veritatis. plenitudo autẽ cognitionis nõ cõ
patit̃ secũ impfectionẽ cognitiõis fidei. Ex
illa auctori pot̃ seq̃ q̃ nullo mō fuerit fi
des. Ad secũdũ sicut p̃t̃ R. Nã meritũ
x̃pi s̃ q̃ homo debuit esse meritũ nostre re
demptiõis. merito autẽ redẽptiõis nõ conueni
ebat: sed repugnabat impfectio cognitiõis
iõ merito x̃pi nõ erat necessaria fides i rõe
fidei. Cũ g̃ officio redẽptoris repugnaret: et
persone redemptoris nõ conueniret. nõ enim
conueniebat illã psonã que deo est aliqd̃ ig̃ra
re vel ipfecte cognoscere. propterea nec me
rito suo s̃ q̃ homo: nec merito nro necessa

ria erat fides sed cõtemplatio veritatis. Ad
illud g̃ qd̃ obiicit̃ d̃ q̃ sũmũ meritũ nõ po
nit mereri s̃m̃ nume; et virtũ: s̃ p̃ ipfectionẽ;
gratie oĩu; virtutũ. Ad tertiu qd̃ obiicit̃
de spe et de passioibus timoris et doloris in
xpo pat̃ R. Nã quã ista ponat ipfectionẽ;
ex pte affectiõis: erãt tamen necessarie vis
pensationi redẽptiõis sicut oñsũ est sup̃ de
icarnatiõẽ: qõne de penalitatib̃ assũptis a
xpo. Nulla autẽ cognitionis ipfectio erat ne
cessaria: imo magis repugnãt: p̃pterea nec
fides. Ad vltimũ hõ qd̃ obiicit̃ de cogni
tiõẽ nãl. d̃ q̃ cognitio nãl pfecta q̃ dicit̃
fuisse i adam añ p̃c̃m s̃ p̃fectiõẽ nature:
fuit i xpo pfectissime. hec autẽ cogniõ
sit ipfecta cõpatioẽ hoc est respectu cogni
tionis gratuite vel b̃tẽ: pfecta t̃m est pfecti
one sui generis s̃ q̃ fuit i xpo: et ideo hõ nõ
euacuat p̃ cognitionẽ pfectã gratie ul̃ gl̃ie
Cognitiõ hõ enigmatica que ẽ fidei nõ solũ
est impfecta respectu cognitiõis glorie: sed
etiã i suo g̃ne qd̃ ẽ cognitio gratuita: et iõ
nõ est sile de ipfectione cognitiõis nature
et cognitionis fidei.

Consequens est

inquire de passioibus cõsequẽtib̃
fidem que sũt due. s. certitudo et pfectus.
p̃ g̃ quere de certitudine. 2. de pfectu.

Quantum ad primũ

arguit sic dicit̃ Aug. Nihil est certi homi
sua fide qua credit̃ q̃ longissimũ ẽ a sensu
g̃ nulla scia certior fide. Itẽ certius ẽ qd̃
videtur in lumine prime veritatis q̃ quod
videt̃ i lumie veritatis create. sed illõ qd̃
cognoscim̃ fide: cognoscim̃ i lumine p̃me
veritatis: qd̃ cognoscim̃ aliis sciẽtiis acqui
tis seu p̃ intellectũ; seu p̃ sensũ cognoscim̃
in lumie create veritatis. g̃ fides certior oĩb̃
sciẽtiis acquitis. Itẽ certior est cognitio
que est p̃ inspirationẽ q̃ que ẽ p̃ humanam
acquisitionẽ. g̃ zc. Itẽ certius scit̃ qd̃ scitur
testimonio sp̃s sc̃i: qd̃ scit̃ testimonio cre
ature. S; qd̃ scit̃ p̃ fidẽ scit̃ testimonio sp̃s
sc̃i. Ro. 8. Ipse sp̃s reddit testimoniu sp̃i
nostro q̃ sim̃ filii dei sed qd̃ scit̃ aliis sci
entiis scit̃ testimonio creature. g̃ ut prius.
Cõn. Certior est visio q̃ fides. s̃ qd̃ scimus
scia scim̃ visioẽ intellect̃. g̃ certi cog̃scim̃
scia q̃ fide. Itẽ hugo de scõ vic. dicit̃ q̃ fi
des est sup̃ op̃ionẽ et infra scia; g̃ scia certio

est fide. Item fides dicitur arguere in quantum
facit certitudinem. s. ubique dicitur arguere
ponit habitudo. unde in logicis dicitur arguere
certitudinem facit: hoc habet ex habitudine
terminorum. si ergo in fide non est iuenire habitudi-
nem cognitionis imperfecte in via ad cognitionem
perfectam in patria. ergo per fidem non erit certitudo
de illa: uel querat quomodo est certitudo per cog-
nitionem imperfectam et enigmatica de cognitione per-
fecta in patria. forte dicitur sic quidam dixerunt
quod est certitudo per modum visus: et certitudo
per modum gustus. Certitudo per modum visus est
certitudo speculationis per modum intellectus
Certitudo per modum gustus est certitudo ex-
perientie ex parte affectus: certitudine spe-
culationis non est certior fides scientia: s. certitu-
dine experientie que sentit ipsa fidelis anima sua
uirtute sciat. Sed contra certitudinem de christo
per modum experientie seu gustus non habet nisi
fides formata. Ergo fidelis informis esset mi-
nus certa que scientia: cum tamen contrarium potest dici
quia ex fide informi sunt miracula et opera que ex-
cedunt naturam. fides ergo informis excedit omnes scientias
uirtute. que et certitudinem: quia ex certitudine
habet uirtute: sicut per illud quod dicit dominus in eu-
gelio. si dixeritis huic moti. tolle te et mit-
te te in mare: et non hesitaueritis etc. q. d. ex eo
quod non est hesitatio in fide: s. certitudo habet
uirtute fides. Ad hoc dixerunt quidam quod est si-
des qua creditur et quod creditur. Quod ergo dicit augustinus
quod nihil est hoc certi sua fide. intelligitur de
fide que creditur: non de eo quod creditur. unde. z. di. z.
in ierarum est auctoritas augustinus. fide inquit sua ui-
det quod est in corde suo si creditur. uel non
esse si non creditur. non sicut corpora que uidentur
oculis corporeis: uel per ipsorum imagines: neque
sicut animam qua uiuimus ex motibus corporis
non sic uidentur fides in corde in quo est ab eo cuius
est: s. ea tenet certissima scientia. Ex quo reliquit
quod nihil est hoc certius sua fide qua creditur.
de eo homo quod creditur quod quidem est absens ab intel-
lectu non intelligitur. Unde augustinus. Resque absen-
tium presens est fides. Resque que foris sunt intus
est fidelis. Resque que non uidentur uidentur fides. Res
homo que absunt et que non uidentur sunt res que
creduntur. Contra hoc obicitur sic. Circa propria
materia et obiectum uirtus omni arte certior est sic
dicit philosophus. Cum ergo fides sciat sit circa suam
materia que est id quod creditur certissima est. cer-
tius id quod creditur fide tenet quam quod aliqua arte
percipitur. Item certi percipitur ubi idem per se ac-
cipitur quam ubi unum per aliud. s. fides percipitur in ipso

uirtute propria per ipsam. et propria uirtus est qua
creditur: et per ipsam creditur. propria autem uirtus est me-
dium infallibile. certissime igitur percipitur quod cre-
ditur: et certi quam quod scit per scientiam acquisitam:
quod ubi cognoscitur unum per aliud. Item sicut dicit
philosophus in metaphysica. et si theoretica seu specu-
latiua scientia nobilior sit practica: tamen practica
certior est: et hoc est ratione experientie. si ergo omnis uirtus
circa experientiam est certior erit uirtus spe-
culatiua scientia. Si ergo certitudo uirtutis est cir-
ca suum obiectum: certior erit fides de suo
credibili: quam scientia speculatiua de suo scibili.
Item obicitur contra hoc quod dicit augustinus quod fides
in corde in quo est: ab eo cuius est tenet certis-
sima scientia: et loquitur de fide que creditur que habet
unam uirtute habet omnes. Ergo si quis scit se
habere fide uirtute: scit se habere uirtutes omnes
et sic caritate. que scit utrum amore an odio di-
gnus sit: cuius contrarium Ecclesiastes dicit 9. Re-
linquit igitur quod non scit se habere fide uirtute
ergo non tenet eam certissima scientia. Solo uero quod
quedam habet certitudinem ex se ipsis. quedam
habet ex aliis. ex aliis certitudinem habet ut ex
principiis conclusiones: et ex articulis fidei que
sequuntur ad articulos: ut quia deus iustus est red-
det unicuique secundum opera sua. Que habet cer-
titudinem ex se ipsis sunt tribus modis. Nam que
dam habet certitudinem ratione euidentem: ut prin-
cipia que sunt per se nota. ut de quolibet affir-
matio uel negatio. quedam habet certitudi-
nem ex informatione scientie. et hec est certitu-
do fidei seu formate seu informis: cum enim propria
uirtus fidei inspirat sic scientiam informem. ut
si aliquis cogit ipsa euidentia sentire istam ue-
ritati. omne totum maius est sua parte: ita per habitum
infusum fidei ipsa informatione scientie. et ratum
et cogit sentire ueritati proprie propter se. unde
sic negaret homo. omne totum maius est sua parte con-
tra suam scientiam ita negaret quis articulum contra
suam scientiam. et ideo beatus ignatius cum compelleretur
ut negaret christum. Respondit se non posse nega-
re: quia nomen eius habebat scriptum in corde.
unde ad probandum quod impressionem faciat fides in
mente. post mortem eius inuentum est nomen christi scri-
ptum litteris aureis in corde eius. Item quedam
habet certitudinem sensu experientie: que certi-
tudo per modum gustus est: uel tactus. talis
certitudo est in uirtutibus respectu suorum obiectorum
et in fide formata respectu credibilium prime
ueritatis. unde ergo quod fide que creditur: cognoscimus
certitudinem euidentem si ipsam habemus sicut
quod dicit augustinus quod fides est in animo credentis.

aspicua est ei cuius est quoadmodum et alias
sive passionibus et perfectionibus quas intelligimus
rebus ipsis existentibus in anima: ut gaudium et
tristitia, timor, amor, iustitia, patientia et huiusmodi
fides; et quod est illud quod credimus cognoscimus
certitudine informationis scilicet: seu illud cre
damus fide informi seu fide formata: et certitu
dine sensus experientie. Si credas fide forma
ta qua non solum certa est de ipsa veritate quam
credit propter informationem scilicet: propter sua
veritatem et dilectionem quam sentit, et per hunc mo
dum soluit et patet solo ad omnia obiecta propter quod
ad ultimum. Nam si opus est credere ad illud quod
scis certitudine evidentie: certum est quod scis.
Certitudine vero informationis scilicet et sensus
experientie intellectus certum est quod credis.

Ad ultimum vero quod fides virtus est habitus gra
tuitus: ut habitus est absolute in anima sicut in
suo ut gratuitus est sicut relatus ad voluntatem
dei acceptantis: que quidem voluntas ex nos est
et latet intelligentiam nostram. Scis ergo fides cer
tissima scia in quantum habitus est: mens, non cognoscit
se, cognoscit et suos actus et habitus et potentias
que sunt in ipsa. In quantum vero gratuitus est: et hoc
hoc habet rationem virtutis habens conexiones
cum aliis virtutibus. Hoc modo ignorat nec scis
ab habere fidem. Dico autem hic gratuitum quantum
facientem, et hoc modo procedat obiecto.

Postea queritur de p
fectu
fidei. Nam dicit magister. 3. in 1. 2. fm Aug.
quod fides proficere videtur per tres processus sicut
proficit cognitio. Circa quod obicitur. Nam cum
fides sit veritatis que est super tempus non erit
perfectio fidei per cognitionem temporis, ergo non proficit
fides per processum temporis. Item cum perfectio virtutis
determinetur per perfectum caritatis: et in sanctis
patribus ante incarnationem: et ante legem fuerit
equalis caritas: sicut in illis qui in lege et per
legem vel per incarnationem: hoc non erit vice
perfectio fidei sicut nec caritatem. Item cum in
omnibus fidelibus sit fides eadem et eiusdem veri
tatis, scilicet prime, et hoc eandem veritatem cui assen
tit credens super omnia, assentientibus autem super omnia non
potest amplius assentire. Relinquitur ergo quod nullus
credens potest amplius credere, ergo nec in fide pro
ficere. Item sicut dicit Augustinus. Eadem fides me
diatoris que nos salvat: salvos faciebat in
suis antiquos patres et magnos, ergo antiqui
habuerunt eandem fidem mediatoris quam et nos
habemus: et eandem fidem creatoris. Ergo cum
per Augustinum, de seculo vice, duo sunt que proponit non

bis credenda creator et salvator ad que omnia
alia reducuntur et eadem: sed fuerit fides creato
ris et salvatoris. Relinquitur quod non profecerit fi
des per successum temporis. Con. Exo. 3. Ego sum
deus abraam deus ysaac deus iacob: et nomen
meum adonay non iudicavi eis. hoc dictum est
moysi, ergo moyses amplius habuit de noticia
dei quam precedentes patres. Item per super senes. In
tellexi dicit david, ergo deo maiorem habuit co
gnitionem de deo quam antiqui patres qui fuerunt
ante ipsum. Item Act. 2. Dominus petrus reroque
ad sua tempora, illud Job. 3. Effudam de spiritu
meo etc. et prophetabunt filii et filie vestre, ergo cum
plenior fuit cognitio veritatis per me per effusio
nem spiritus, scilicet in postremo seculo etc. Item Hieronimus. 6.
incrementa temporis crevit scia scripturarum patrum spi
ritualium: et quanto viciniores adventui salva
toris extiterunt: tanto sacramenta salutis ple
nitas preceperunt. de hinc etiam audiunt, beati oculi
qui videt que vos videris, etc. Luc. et illud
Jam dico vos servos, Job. 15. Omnia quecumque
audiui a patre nota feci vobis. Ex his ergo reli
quis quod per successionem temporis crevit cognitio
prime veritatis. Cuius ergo cognitio veritatis per se
in presenti per fides, Relinquitur quod per temporis successio
nem crevit fides et proficit. Solo vero quod fides
habet copationem ad credentem et ad creditam
veritatem. Item veritas credita est prima
veritas et hoc dupliciter. 6. quod cogitat in se
et hoc quod cogitat in effectu suo, veritas 6. quod
cogitat in se est abstracta ab omni conditione
temporis, 6. quod cogitat in suo effectu quod est temporalis: ut
creationis recreacionis glorificacionis et huiusmodi.
cogitat cum cointellectu conditionis temporis. Si ergo
respiciat creditum quantum ad principale significa
tum: creditum est super tempus. Si vero respiciat quantum
ad honoratum: creditum est in tempore 6. que modum
vice proficere fides per processum temporis, secundum vero
quod fides accipit per copationem ad credentem
sic potest fides considerari duobus modis: quantum
ad habitum: et quantum ad usum. Premissis igitur
argumento fidei quantum ad habitum: quia de hoc
diversi diversi sentiunt. de quod si consideretur
quantum ad usum deum crescere et proficere, et h. 4. modis
cognitione quantum ad actum rationalis, constantia et fir
mitate quantum ad actum irascibilem, fervore et devo
tione quantum ad actum concupiscibilem, actio quantum ad
exercitium exterioris operationis: 6. primum modum
vice proficiens in cognitione divinarum proficere in
fide. Secundum autem modum 2. martyres vicem pro
fecisse in fide in sustinentia et constantia patie
Secundum tertium modum ferventes zelatores

fidei dicuntur proficere in fide. Secundum quantum modum operantes acti dicuntur proficere in fide. et sic hunc modum patet per ad primo obiectum et in parte ad sequentia. Ad secundum dicitur quod sicut dicit hugo de sancto vic. Duo sunt secundum que fides crescere dicitur. cognitio et affectus. secundum cognitionem fides crescit quando eruditur ad scientiam. secundum affectum quando ad devotionem excitatur et roboratur ad constantiam. quorumdam vero fides affectu magna: cognitione parva. aliorum e converso. Alii vero cognitione et affectu fides habent magna. alii cognitione et affectu parva. affectum magnum in fide magis laudabile esse quam cognitionem magna: dominus manifeste ostendit ubi fidei grano synapsis comparavit. Matthei 13. Quod quantum ad parvum est: non feruore. hinc mulieri chananee parvum scienti: multum confidendi dicitur est. magna est fides tua. Secundum ergo hugo. dicitur est quod si fides fuerit equalis quantum ad affectionem in antiquis et modernis quantum ad aliquos: non tamen quantum ad cognitionem. Ad tertium dicitur quod assentire veritati habet duos respectus. unus est ad veritatem. alius ad assentientem. Secundum respectum ad veritatem. assentire seu credere uno est in omnibus. qui quidem modus exprimitur: cum dicitur assentire proprie veritati super omnia. secundum vero quod assentire dicitur respectu ad assentientem hoc modo est differentia secundum sacramenta et profectum secundum quod dicit hugo. Secundum incrementa fidei tria genera generum inveniuntur. Quidam. n. fideles sunt qui sola pietate credere eligunt. et verum credendum sit vel non credendum: ratione non comprehendunt. Alii vero ratione approbant quod fide credunt. Alii vero quod fide credunt et ratione approbant purificate mentis intelligentia exprimitur. In primis sola fides facit electionem. in secundis ratio adiungit approbationem: in tertiis puritas intelligentie approbationem certitudinem. Ad quartum dicitur secundum auctoritatem hugo. de sancto vic. exponente auctoritatem Numeri. 13. de botro qui portabatur in vecte. Botrus si quidem in vecte: christus in cruce est: cuius mysterium in sacramento duo populi portant. Qui precesserunt portauerunt: sed non viderunt. quia preces aduentum eius sacramenta passionis eius per fidem portauerunt: sed non omnes per cognitionem intelligere valuerunt. Secundi autem portant et vident: quia fideles per adventum christi sacramenta passionis eius per fidem suscipiunt: et per reuelatam cognitionem: iam cognoscunt. Ex quo accipitur quod quibus eadem sit fides quantum ad consensum veritatis qui creditur. tamen diversa est in cognitione quantum ad profectum et augmentum

sicut dictum est.

Queritur postea ^{de con-} ^{pario-}
ne fidei ad alias virtutes secundum quod dicitur fundamentum. Ad quod sic obicitur super illud Lud. 1. Non terremini etc. glo. fortitudo est fundamentum fidei. secundum hoc ergo fides non est fundamentum fortitudinis. Item dicit Bernardus. quod preciosus fundamentus humilitas est in qua fundatur fides. ergo humilitas est fundamentum fidei. et non e converso. Item superba voluntas est causa infidelitatis et repellit fidem. ergo humilitas est initium fidei. Ex quo relinquitur quod humilitas erit fundamentum fidei et sibi res speranda. Item cum obiecta fundantur in anima per suos habitus: videtur quod credenda fundentur in anima per fides: speranda per spem: diligenda per caritatem. Spes ergo erit fundamentum rerum sperandarum non fides. Item fundamentum proprie est et dicitur in materia permanente: et simul cum rebus respectu quarum dicitur. unde ubi est materia transiens: non dicitur proprie fundamentum. Si ergo fides non remanebit cum spandis in vita eterna: sicut patet. i. Cor. 13. quia evacuabitur non poterit dici fides fundamentum rerum sperandarum. Ad quod dicitur quod fides dicitur fundamentum secundum rationem spiritualis edificii: secundum quod dicitur glo. Heb. xi. fides est fundamentum omnium bonorum quod nemo mutare potest. in quo non est bona edificatio. Dicitur autem fundamentum in via: quia est primus habitus quo homo super se ascendit. se quis vero est spes que est sicut paries quo animus erigitur ad attingendum magnitudinem glorie celestis. Caritas vero est sicut summum seu rectum quod elevat versus ad sublimitatem glorie: quia nunquam excedit. i. Cor. 13. secundum hoc ergo dicitur fundamentum
Preterea dicitur fundamentum respectu sperandarum hoc est respectu eternorum bonorum secundum quod in spe sunt. Speramus enim videtur verum. spem attingere gloriosum. spem plene diligere summum bonum. scilicet ex fide disponente animam. fides ergo disponit animam: ut ista subsistant in ipsa. Ad primum ergo quod obicitur de fortitudine dicitur dicitur quod fundamentum dupliciter dicitur in spiritualibus proprie subiecto: et proprie firmitate. proprie subiectione dicitur fides fundamentum virtutum: quia est primus habitus quasi abstractus omnibus habitibus virtutum: sic accidit in coloribus. Nam color albus aliquando subsistit omnibus qui super pinguntur propter firmitatem dicitur fortitudo fundamentum fidei non quantum ad habitum: sed quantum ad opera in quibus firmatur fides per fortitudinem ne cedat passionibus. secundum hoc ergo patet quod fides dicitur fundamentum fortitudinis per abstractionem quantum

ad bitu; fortitudo x̄o d̄r fūdamētū; fidei p̄ firmitatē q̄tū; ad actū; Ad secundū; x̄o q̄d obicit d̄ humilitate d̄d q̄ humilitas est dupliciter. ex gr̄a gratis data: et ex gr̄a gratū; faciente. humilitas ex gratia gratis data est qua homo intellectu suū; humiliat ut nō sit aliquo mō repugnās veritati credendū; et fm̄ hūc modū; humilitas est dispositio p̄cedēs ad fidē formatā nō tñ deb; dici fūdamētū; q̄a non est eiusdē rōnis.

Est enī humilitas hui; ex gr̄a gratis data. fides x̄o formata ex gr̄a gr̄tū; faciente. Humilitas ex gr̄a gratū; faciente est qua homo inclinā; ad debitā subiectionē et sensū sue p̄nitatis. d̄d q̄ f̄ hūc modū; q̄ fundamētū in virtutib; p̄t dici dupl; rōne ḡnatiōis et ratiōe cōseruatiōis. Rōne generatiōis fides est fundamētū; virtutū; Rōne x̄o cōseruatiōis seu custodiē humilitas q̄a ē custos oīū; virtutū; ne corruat. Un̄ Greg; Soli ruine crescit q̄ edificat qui ante molē fabri ce humilitatis fundamētū; nō p̄urat. et p̄ h̄ pt; R; ad tertiū. Ad q̄rtū; d̄d q̄ rez sperādā; i q̄tū; i eis cernit act; spei: spes est s̄ba sicut forma. fides x̄o sic mā. i. mālis dispositio p̄ quā in aīa res spandē ut sunt s̄ba actu spei s̄sistunt. Quia ḡ fundamētū dicit rōnē materie non forme. Ideo onēnt fidei esse fūdamētū rez spandā; non spei.

Ad vlti; d̄d q̄ nō refert: spādū; enī fm̄ s̄bam vicit eternū; sed spādū in q̄tū ē sub actu spei. i. in q̄tū est spādū dicit t̄pale p̄p̄t cōcretionē act; spei ad ipsam rē spādū. d̄r q̄ fides fūdamētū rez spandā; nō q̄tū ad suā s̄ba; s̄ q̄tū ad cōcretionē actus spei ad ipsas res: hoc est dicere: dicit fūdamētum eternoz bonoz: nō put habēt esse i re d̄ futuro. sed put habēt esse i spe de p̄nti. māet igit fides respectu eius q̄ dicit fūdamētū f̄ hūc modū. In hūc ḡ modū terminat i ḡ sirio de fide sc̄dm q̄ accipitur pro fide qua creditur.

Est at inquirere

De fide f̄ q̄ accipit p̄ eo q̄d creditur h̄ est de credibili. credibile aut̄ d̄r articulus fidei. collectio aut̄ articuloz dicitur symbolū; ut at̄ plena sit euidētia mod; i ḡsi tionis erit talis. p̄ queret q̄d articulus. 2° que rō symboli. i. collectiōis articuloz. 3° de sufficiētia credibiliū f̄ distictiōes tempoꝝ. 4° de sufficiētia articuloz q̄tū;

ad fidē simpliciu. 5° de distinctione et expositiōe articuloz f̄ differētiā symboloz.

Ad primum p̄notādū est q̄ articulus tripliciter diffinit fm̄ hug. de sc̄o vic. Articulus est nā cū gr̄a. Itē f̄ eundē aliter sic. Articulus est p̄ceptio v̄itatis d̄ne tendēs in ipsam. Itē f̄ Ric. de sc̄o vic. 3° mō sic articulus est indivisibilis veritas de deo artans nos ad credēdū. p̄ querit que sit rō assignatiōis hāz diffinitionū. Nā vidēt repugnare p̄ et tertia. nā p̄ma que dicit articulus ē nā; cū; gratia ponit articulus in cōplexiōe et cōpositiōe veritatis. Tertia x̄o que dicit articulus indivisibilē veritatē ponit articulus i simplici acceptiōe veritatis. Itē cum multa sint credibilia et credēda sine quib; nō est salus que nō otinēt veritatē de deo: ut q̄d d̄r i symbolo. Credo sc̄am catholicā eccl̄iā; et carnis resurrectiōe; et alia que i symbolo nō otinēt: ut fornicationē ēē mortale p̄c̄m et cetera h̄. q̄ non est verū q̄ d̄r in 2° et 3° diffinitioe q̄ articulus est v̄itas de deo x̄. q̄a cū p̄cisiōe itelligit diffinitio. Itē cognō p̄bica de deo qua i metaphysica p̄bat q̄ deus est et oīpotēs et etern; ē v̄itas de deo. et p̄ rōnes necessarias artat nos ad credēdū. ḡ tal cognitio ē articulus. S; diffinitio istia vera est qua dicit q̄ articulus ē indivisibilis veritas de deo x̄. Itē cū hi q̄ sūt in p̄cō mortali fideles credāt deū; ēē sic i symbolo cōfitemur. vnu; oīpotētē x̄. nō tñ credāt in deū; q̄a credēdo p̄ amorē nō tendūt in eum ḡ in ipsis est p̄ceptio v̄itatis nō tendēs i ip̄a;. Ex q̄ relinq̄t q̄ si articulus est p̄ceptio v̄itatis d̄ne tendēs i ipsam: q̄ ip̄i nō credūt aliq̄e articulus. Itē qua rōne d̄r in tertia diffinitione: articulus indivisibilis v̄itas. Nā int̄tio articuli iuenit i quadruplici facultate. i gramatica ad distictionē vocis vel suppositoz. In rethorica ut dicit tulli; in 2° retho. Articulus dicit cū singula verba itervallis distinguunt cetera orōne. hoc mō acrimonia voce vultu aduersarios p̄erruisti. in p̄bi; articuli distictiōes digitoz: et i vnaquaq; facultate articulus d̄r m̄mū i suo ḡne: et h; rōnē distictiōis seu i viciōe ut i gramatica. seu i orōne: ut i rethorica. seu in mēbro ut in p̄bica. querit ḡ cū; articulus accipiat i rethorica. an accipiat fm̄ it̄tionē aliarū; sc̄iāz. Nam si accipiat f̄ it̄tionem indivisibilitatis male diffinit, hugo dicens q̄

articulus est natura cum gratia. Si q̄ scdm
rōnē distinctiōis. q̄ qui habēt fidē implicatā
nō credūt oēs articulos. Solo. Articulus
accipit̄ stricte. pprie et coiter. Stricte acci-
pit̄ articulus s̄m q̄ artat̄ ad partes symboli
aploz. et hoc mō accepit̄ hugo cū dixit arti-
culū esse nām cū gratia. Nā in singulis ar-
ticulis illius symboli cōfessiōi nature dīne
uel humane adiūgit̄ effectus gratie. ubi grā
cū dico. Credo ī deū p̄m zc. significo nām
cū adiūgo creatorē celi et terre. adiūgo grā;
Ex gratia. n. non ex debito fuit q̄ colcare
voluit suā bōitatē ī creatiōe rez. Sili mō
cū dico et in ihm xpm zc. ofiteor nā; cū; ad
do qui cōceptus est de spū sc̄o. adiūgo grā;
Accipit̄ aut̄ hic natura p̄ ipsa nā que dīna
est: vel q̄ assūpta est a deo. s. humanitate.
Prope accipit̄ articulus s̄m p̄fectā rōnē: at ē
obiectū fidei formate. et h̄ mō accipit̄ ī illa
diffinitiōe. articulus est p̄ceptio x̄itatis dīne
ī ip̄a; tēdēs: ut p̄ h̄ q̄ d̄r p̄cep̄ x̄itatis dīne
significet̄ int̄tio cōis fidei formate et ifor-
mis. per hoc x̄o q̄ addit̄ in ipsā tendens:
determīet̄ et appropriet̄ fidei formate. et si
gnificet̄ duplex p̄fectio articuli. p̄fectio in-
tellectus in hoc q̄ dicit̄ p̄ceptio veritatis
dīne. p̄fectio affectus in hoc q̄ dicit̄ in ip̄a;
tēdēs. Articulus. n. formatus nō solū illustrat̄ ī
tellectū p̄ p̄ceptionē veritatis. sed etiā mo-
net̄ affectū ad desideria; x̄itatis. Coiter
accipit̄ articulus s̄m q̄ est obiectū fidei for-
mate et in formis. et ad hāc int̄tionē respici-
ens Riddicit̄ q̄ articulus est īdiuisibilis x̄itas
d̄ deo artās nos ad credēdū. Et p̄ h̄ q̄ dicit̄
īdiuisibilis x̄itas de deo: rāgit̄ eēt̄ia artīcū
p̄ hoc x̄o q̄ dicit̄ artās nos ad credēdū: rāgit̄
effectū articuli in q̄tū articulus est. et ex hoc ī-
sinuat̄ nōis rōnē. eo enī q̄ artat̄ rōnem ad
assentiendū articulus dicit̄. patz̄ igit̄ que sūt
rō assignat̄ iōis positaz̄ diffinitionū. Ad
illud q̄ qd̄ p̄ obicit̄ de repugnātia prime
diffinitionis et vltime. dō q̄ cū duplex op̄io
fuerit de articulis. Nā quidā posuerūt res
esse articulos. qdā x̄o enūciabilia. et sic sup̄
disparatū ē q̄ articuli sūt simplr: et articuli
s̄m quid. articuli simplr sūt ipse res simplr
accepte ab ip̄o it̄lectu. ut vnitas trinitas
incarnatio. et sic de hiis. Articuli x̄o s̄m qd̄
sūt enūciabilia. ut deū esse trinū. filiū dei
esse incarnatū. Riddcū dixit q̄ articulus erat
īdiuisibilis veritas: respexit ad it̄tionem
articuli simpliciter. hugo x̄o cū; dixit arti-

culū esse naturā cū gratia: accepit̄ articulus
s̄m quid seu x̄tingeret. Et ideo Ridd posuit
articulū in acceptiōe simplicis x̄itatis. hugo
x̄o ī cōplexione x̄itatis. s̄ restringēdo it̄en-
tionē articuli ad symbolū aploz sic dicit̄ ē
Ad secūdū ex sup̄iorib; ptz̄ h̄ vbi oñsū
est q̄ nō oē qd̄ credēdū est: est articulus sup̄
qōne vtrū obiectū fidei sit verū creatū v̄l
īncreatū. Sūt enī quedā āncedētia ad fidē
quedā sequētia. quedā cū ipsa fide. āncedē-
tia ad fidē sūt ea que sūt de iure nāli: et in
decalogo exprīmūt̄ que supponit̄ fides. Jū
est q̄ credēdū est q̄ trāsgressio cuiuslib; p̄-
cepti sit mortale p̄c̄m: q̄a discredere illud
qd̄ fides supponit̄ īfidelitatis ē. Sequētia
x̄o ad fidē sūt vel que inferūt̄ ex articulis
vt q̄ deus ē vbi q̄: qd̄ seḡ ex hoc q̄ deus est
īmēsus: vel que ad articulos reducūt̄: at ea
que determinata sunt in scriptura tenemur
credere implicite vel explicite. seu ab ecclia
tradita ut ea que pertinet̄ ad sacramēta
ecclie. et ea q̄ in scriptura determinat̄ q̄tū
ad circūstācias aduēt̄ ad iudiciū. qdā x̄o
sūt siml cū ipsa fide: et he sūt p̄cūle fidei
que in symbol cōtinent̄. h̄: mō accipit̄ ar-
ticulus. et si obicit̄ d̄ catholica ecclia et car-
nis resurrectionē. dō est sicut pū. nam ista
nō ponūt̄ p̄ articulis nisi in q̄tū d̄cernitur
dīna actio in his vt ī ipsa catholica ecclia
accipit̄ dīna virtus faciēs ī ea remissionem
p̄cōz. In carnis s̄lr resurrectionē d̄cernit̄
virtus dīna faciēs resurrectionē. Ad trū
dō q̄ sicut dicit̄ a p̄bo descendūt̄ nōia sicut
descendūt̄ sc̄ie. s̄lr dō q̄ ascendūt̄ nōia s̄m
q̄ ascendūt̄ sc̄ie et nōia; int̄tiōes. veritas q̄
ī nāli p̄bia accipit̄ p̄ veritate que ē s̄m nā;
In rōnali p̄bia p̄ veritate que ē s̄m rōnem
q̄ in t̄ologia que est sc̄ia sup̄ naturā et rō-
nē accipit̄ veritas p̄ veritate que est supra
naturā et rōnē. Cū q̄ dicit̄ q̄ cognitio p̄bia
que est de deo qm̄ oipotēs est zc. est acceptio
veritatis de deo. aliter dicit̄ q̄ cū d̄r q̄ ar-
ticulus fidei est acceptio x̄itatis de deo. Nā
illa acceptio que est p̄bia a nobis esse d̄r:
q̄a prōnē nāle īuestigat̄. Illa x̄o que ē arti-
culus nō a nobis est: q̄a a deo cū lumie gr̄e
fidei infūdīt̄: et ad h̄ respiciēs hugo de sc̄o
vic. dixit q̄ articulus est p̄ceptio veritatis
dīne: nō dixit acceptio sed p̄ceptio. i. p̄ aliū
caprio: q̄a nō a nobis sed p̄ aliū in nobis in-
fūdīt̄. J̄ad. p̄. Qd̄ datū optimū: et oē do. p̄ de
sur. est zc. p̄terea hoc q̄ d̄r artās nos

ad credendum aliter et aliter de cognitione
 pbica et articulo: quia cognitio pbica artat
 per lucem rationis evidenter. articulus vero artat per lucem
 gratie infusam: scientiam informatam sic supra
 dictum est. Item cognitio pbica per rationem arta-
 tur intellectus necessitate. articulo vero fidei
 per lucem infusam artatur affectus ut voluntarie as-
 sentiat veritati divine propter se. Ad quartum
 videtur quod sicut dictum est sic fides distinguitur per
 formatam et informem. Item articulus dicitur formatus
 et informis. Articulus vero formatus diffinitur
 ab his. cum dicitur articulus est perceptio etc. et secundum
 illam rationem existens in mortali peccato non
 credit articulum: quod admodum nec credit in deum
 Articulus vero contra ad formatum: et informem;
 diffinitur a. Item dicitur articulus est indivisibilis
 veritas etc. et hoc modo in peccato existentes credunt
 articulos. Ad ultimum quod queritur utrum
 articulus in theologia accipiat secundum rationem aliarum
 scientiarum. videtur quod intentio articuli accipit secundum rationem
 simplicitatis prout dicitur articulos simplices
 res ipsas credendas. secundum vero rationem distincti-
 onis prout dicitur articulos secundum quod esse ipsa
 enunciativa in que ipsum symbolum velut quoddam
 totum in suas particulas distinguitur sicut infra
 dicitur.

Consequenter queritur de
 ratione
 symboli. i. collectionis articuloꝝ. et incidunt
 quoniam disciplinales circa hoc plures. Prima
 generalis quod si causa fuerit compositionis symboli. i. col-
 lectionis articuloꝝ. Secunda est prima symboli quod
 dicitur in silentio sit ab ipsis apostolis constitutum: sic edunt
 auctoritates: que ratio fuit editionis alioꝝ sym-
 boloꝝ videlicet symboli quod cantatur in missa.
 Credo. scilicet in unum deum: quod fuit a patribus in
 concilio oecumenico constitutum: et symbolum Athanasii.
 quod cantatur in prima: cum primum ab apostolis omnia sapientia
 eruditio sufficienter contineret articulos neces-
 sarios ad salutem. Item cum symbolum apostolorum
 et symbolum patrum distinguat secundum ea que tri-
 bus personis appropriantur sicut patet consideranti
 que ratio est quod symbolum Athanasii aliter distin-
 guatur. Item queritur de symbolo apostolorum que
 dicitur de matre et in prima et in completionibus plusquam
 in aliis bonis. Item quare symbolum patrum
 cantatur in missa et in primo evangelio. Item quare
 symbolum Athanasii cantatur in prima. Ad quod
 respondendum per ordinem. et primo ad primum videtur quod causa
 symboloꝝ. i. collectionis articuloꝝ est instructio
 fidelium in una intelligentia et confessione veritatis
 et devotione religionis. Cum enim una sit veritas

in qua beatificanda est humana natura. una
 intelligentia. una confessio. una religio debet
 esse intendendo ad ipsam veritatem. Ideo cum
 tot essent diversitates hominum natione moribus
 lingua cognatione et aliis modis multis spiritu
 sancto illuminante: excogitaverunt patres colligere
 singula credenda et confitenda de ipsa divinitate
 in una confessionis coordinatione: ut omnibus
 credendum esset confessio una fides et religio. ut
 sicut dicitur Actuum 4. Multitudinis credendum esset
 eorum unum et anima una. sicut dicitur beatus Augustinus in libro
 de symbolo. multe anime erant: fides eas una
 fecerat. unde non quod ex hac unitate dicitur sym-
 bolum. Symbolum enim in naturali pbica dicitur con-
 venientia: propter convenientiam quod intellectu in ve-
 ritate una: et religio de una symbolum fidei
 appellatum est. Nota tamen quod propter hanc causam;
 due possunt alie assignari. Denotatio symboli
 una est convenientia apostolorum in symbolo com-
 ponendo seu patrum: quia sic infra patebit in sym-
 bolo apostolorum unusquisque apposuit preter suam. Item
 dicitur est symbolum a finem quod est cum et bene: quod
 est finis quasi multorum finis. Alia causa est conveni-
 entia scripturarum ex quarum aggregatione fa-
 ctum est symbolum. Unde Augustinus in libro de symbo-
 lo ista verba per diversas scripturas sparsa sunt
 sed tamen collecta sunt: et ad unum redacta. ne
 tardorum hominum laboraret memoria. Ad se-
 cundum videtur quod causa multiplicationis symboloꝝ
 fuit triplex. Instructio fidei. veritatis expla-
 natio. erroris exclusio. Instructio fidei fuit
 causa compositionis symboli apostolorum. ad hoc enim com-
 positum est ut in una fide credendorum necessa-
 riorum salutem fideles erudirentur. fidei expla-
 natio circa dubitationes emergentes fuit
 causa compositionis symboli sanctorum patrum quod cantatur
 in missa. Erroris exclusio propter hereses
 multiplices pullulantes: causa fuit symboli Atha-
 nasii: quod cantatur in prima. Quicumque vult etc.
 Ad tertium quod queritur de diversitate distin-
 ctionis que est in symbolis. videtur sicut tactus
 est. Primum symbolum apostolorum fuit ad instructi-
 onem fidelium in fide trinitatis. et ideo prima appro-
 priata trinitatis distinguitur ut per prima sit
 de appropriatis patri. Credo in deum patrem
 etc. 2. de appropriatis filio. scilicet et in ipsum christum
 filium eius. Tertia de appropriatis spiritu sancto.
 credo in spiritum sanctum. Secundum symbolum niceni sy-
 nodi fuit ad explanationem fidei trinitatis.
 unde et illud symbolum distinguitur secundum ea que
 conveniunt tribus personis. Tamen quia tunc
 emergebat dubitatio circa personarum equalitatem

et maxie circa psonā spūs scī. Ideo euz pma pars illius symboli sit de prinētib' ad p'rez Cum d'r. Credo i' unū deū patrē zc. Secūda de prinētib' ad filiū: et in unū ihm xpm fīliū eius zc. Tertia est de prinētib' ad spirituz sanctū cū p'fessionē equalitatis. vñ ibi d'r et in spm. s. dominū. qui cū patre et filio siml' adōat zc. Tertiu' hō symb' arbanasii fuit contra hereses pululātes circa fidē d'nitatis et humanitatis. Ideo illud symbolum p' remouet errores circa p'fessionem vnitatis: essentia d'ne et distinctiōis psonaz p' rectā p'fessionē essentialiū et psonaliū deo digrū noiationū. vnde p' h'culos p'hemiales d'r fides aut catholica hec ē vt unū deū i' trinitate zc. z' hō remouet errores circa fides humanitatis cū d'r. sed necessariū ē ad eternam salutē. Ad q'tū qd' querit d' symbolo ap'oz quare submisit d'r. dō q' p'pter h' vt status p'mitine ecclie rēp'sentet qñ apli et fideles nō audebāt fidē xpi cōfiteri i' manifesto vsq' quaq'. In p'ima hō et cōpletio illud symbolū d'r ut significet qd' sine fide impossibile est dirigi: et placere deo i' bōis fm q' d'r ad Heb xi'. Sine fide impossibile est placere deo. Ideo d'r in p'ma anteq' pcedatur ad opera in die. Itē ut significetur q' sine fide impossibile est resistere mal: s' q' sig' in p'ma pe. ultimo. vbi d'r resistere. s' diabolo: fortes in fide. ideo d'r i' cōpletio. In monimētū: cōtra tēptatiōes nocturnas et hoc est qd' d'ic' aug' de symbolo. Accipite regulā fidei qd' est symbolū: cū acceperitis in corde scribite: et quotidie apud vos dicite ateq' dormitis supple i' cōpletio: aut p'cedat supple in hora p' v'ro symbolo vos munite. Ad illud qd' q'rit quare symbolū patrū cantat' in missa p' euāgelium. dō q' symbolū patrū et etiā arbanasii est cōtra de clamatōes et garrulariōes hereticoz: ad q's cōf'urandas i'stituta sūt p' p'fessionē fidelīū. Præterea in missa symbolū pat'z cantatur vt p'fessionē fidei et deuotionē p'paremur ad p'cipationē sacramti d'nici corpis cui' p'cipēs efficiamur p' fidē. Un' aug'. Crede et māducasti. post euāgelīū hō canitur ut mōstret q' symbolū ex verbis d'ni loquētis in euāgelio accipit'. Ad illud qd' querit q're symbolū arbanasii i' p'ima cāt' p'p' duo. s. p'p' significatiōē vt designet q' fides est p'ima mentis illamīatio et p'ima virtutū: et p'pter vtilitatē. armamur. n. symbolo fidei

fm q' d'ic' ad Ep' b. 6°. In oībus sumentes scutū fidei. p'p'erea in hora p'ma arma dei sumimus ut oēs temptatiōes expugnare valeamus.

Consequenter que
de sufficiētia fidei fm successiones
tēporū. et querit' d'no. p' vtrū cēt sufficiē'
salutis sine fide mediatoris. z' vtrū ne
cessariū fuerit credē oī tpe ea que credim'
de fide mediatoris.

Ad primum sic ad De. xi°. Ac
cedentē oportet
credere q' deus ē: et q' remunerator est. sed
queritur vtrū atē aduētū et legē suffecerit
hoc credere ad salutē. Nā tpe grē cōstat cer
tissime h' nō sufficere. Oportet enī vniuer
sa credi que in symbolis cōtinēt'. Propter h'
querit' quare ap'us ista d'no posuit: et vtrū
aliquo tpe suffecerit h' ad salutē: videtur q'
sic. q'a atē p'cēm ade nō erat necessaria redē
ptio humani gnīs. q' nec fides mediatoris
erat necessaria saluti. p' tpe q' illo su'iceret
credere q' de' est: et q' remunerator ē absq'
fide mediatoris. Itē p' p'cēm in lege na
ture nō erat naturali lege que ē i' dicamīe
rōnis scriptū aliqd' p'ceptū credendū media
torē seu redēptō: ē: nec ex lege posita nec ex
p'phet' erat p'dicatu: q' credēda eslet redē
ptio humani generis. Relinq' igit' q' pro
statu illo nō obligabāt ad fidē mediatoris
q' sine illa poterat esse salua. Itē nūq' de'
exigit a nobis vltra posse. Cū q' fides medi
atoris nō posset haberi nec p' scripturas nec
p' creaturas nec p' p'phetas: p' quos i' sinuāet'
credēdū esse mediatorē. Relinq' igit' q' nō
sp' fuit necessaria fides mediatoris. Conē
aug' ad optatū. Nemo liberat' a dānatiōe
que facta est p' adam nisi p' fidē ihu xpi.
Itē d'ic' aug'. Eade; fides mediatoris q' nos
saluat: saluos iustos faciebat atiq' nos pusil
los cū magnis: q'a sicut credim' xpm i' carne
venisse ita illi vērūz. Solo distinguē'
est status s. status ante p'cēm: et stat' p' pec
catū: et ante legē: et stat' s' b' legē: et stat' grē
In statu atē p'cēm necessaria fuit fides cre
atoris: q'a est et q'a remunerator est: q'a s. est
p'cipiū cōditōis: et q'a remunerator ē i' q'
finis et cōplēmentū b'it'udinis. p' statu hō p'
p'cēm necessaria fuit fides: nō solū creatoris
imo mediatoris fm q' d'ic' aug' qd' scriptuz
est Act. 4°. Non est aliud nomen sub celo

in quo oporteat saluari nes. ex illo tpe valz
fides ad saluandū genus humanū: ex quo in
adā vitiatū est. g̃ fides mediatoris solūmō
necessaria est p̃ p̃ccm. post peccatū; enī sic
vīc hugo. duo sūt p̃posita credēda: creator
et saluator. In p̃ma pte discernit fides iter
creatorē et ei⁹ opa. In secūda pte discernit
fides inter saluatorē et sacramēta sua. p̃ma
pars p̃tinet ad debitum nature. secūda ad
debitū gr̃e. illa credere debem⁹: ga p̃ nām
ōditi sum⁹. Ista credē debem⁹: ga p̃ gratiā
repati sum⁹. Tō igit̃ d̃riam fidei media
toris ante legē: et s̃ lege: et tpe gr̃e s̃ hug
ō scō vic. Ante legē creator credebatur et ab
eo salus et redēptio expectabatur. Per q̃ t̃o et
quō eadē salus cōplenda et p̃ficiēda esset. ex
ceptis paucis quib⁹ hoc scire singulariter ī
munere datū erat a ceteris fidelib⁹ nō cog
scebatur. Sub lege at̃ p̃sona mediatoris mittē
da p̃dicabatur. q̃ at̃ ipsa p̃sona foret hō vel
āgelus vel deus nundū māf. stabatur. soli b̃
cognouerāt q̃ p̃ sp̃m ad b̃ illuminati erant
Sub gr̃a at̃ māfesse p̃dicatur et credidit mod⁹
redēptiōis et qualitas persone mediatoris.
Scdm̃ hoc r̃ndēdū ē b̃ ad omnia obiecta.

Ad p̃mū qd̃ querit̃ d̃ q̃ apl̃us ista duo
ponit sicut p̃ncipiā ad oēs articulos. s̃. oēs
credere ga est: et ga remunerator est. oēs. n.
articuli reducūt ad fidē: qua credidit alpha
et o p̃ncipiū et finis Apoc. p̃. et hec duo sūt
que p̃pingora sūt nobis q̃tū ad cognitiōes
et p̃ quoz̃ cognitiōes manuducimur et ele
uamur ad cognitiōes eternoz̃: sicut p̃t̃ o se
renti singulos. hinc g̃ est q̃ apl̃us p̃dit hos
p̃ncipaliter: ga est p̃ncipiū conditiōis: et
quia est remunerator. hoc est finis b̃titudis

Ad secūdū iā p̃ r̃nsio: ga p̃ statu aī pec
catū non dicat̃ necessaria fides mediatoris
sicut pat̃ ex dictis: s̃ p̃ statu p̃ p̃ccm. Ad
tertiū t̃o et q̃rtū d̃ q̃ in lege nālī s̃ ṽicta
men rōnis scriptū erat p̃ceptū de fide me
diatoris in q̃tū indita erat quodāmodō rōni
humani fides redēptiōis: ga certū poterat
esse rōni humane nām hoīs esse lapsam ge
neraliter. In d̃itū aut̃ erat rōni q̃ sp̃ melius
et dignius ē attribuendū sūme bonitati. et
ideo satis ex p̃p̃quo colligere poterat q̃ sū
ma bonitas nō p̃mitteret rōnalē creaturaz̃
humanā que g̃naliter p̃dita erat ex toto p̃
ire. iuxta illō ps̃. Tūq̃d vane cōstituiti oēs
filios hominū. et ideo ṽictabat rō q̃ credē
deberet futurā hoīs repatiōē. p̃ hāc g̃ viā

ostēdit in lege nālī quodāmodō scriptū prece
ptum de fide redēptiōis. Ad ṽlti⁹ d̃ q̃
in p̃tate ñra potētia susceptiua est credē
fidē mediatoris. sed nō est ī p̃tate ñra acti
ua: imo ab ipsa p̃ma veritate infundēte lu
men fidei quo eleuet̃ intellect⁹ sup̃ se. In po
tentia hō susceptiua erat disponere se per
dictamen rōnis pur̃ iam dictū est ad rece
ptionem hui⁹ luminis.

Queritur postea ^{vtruz}
^{semp}
optuerit credē oīa illa de mediatorē q̃ nūc
credim⁹. Quibusdam. n. videt̃ sic mg̃ f̃ d̃c
in sent. q̃ suffecerit antiqs̃ tm̃ credere. s̃. na
tiuitatē. mortē. resurrectionē. aduētū ad iu
diciū. aliis videt̃ habita fide trinitatē id de
mysterio incarnationis fidei suffecisse ut cre
deret̃ filius dei nascitur⁹ de hoīe et iudica
turus: qui de Jobe baptista documētū hui⁹
rei affirmat: qui de morte xp̃i et descēsu ad ī
feros in euāgelio dubitasse videt̃ s̃m expo
sitionē gregorii. q̃ñ interrogauit p̃ discipu
los. Tu es qui ventur⁹ es z̃c. Lud. 7. Mat. b.
xi. q̃si dicet̃. Es tu p̃ teipsū descensur⁹ ad
inferos: an aliū expectam⁹ ad hec sacramēta
Propter hec circa hoc querit̃ de sufficiētia
articuloz̃ que minor esse potuit. Itē que
ritur de Jobe baptista vtrū fidē habuerit
mortis xp̃i seu descēsus ad inferos. ga dicit
ambrosi⁹ in glo. sup̃ Lud. 7. q̃ Jo. nouit̃ dei
filiū: s̃ nō ipsū descēsur⁹ ad inferos: et dicit
ibidē q̃ mortur⁹ xp̃m sc̃tī nō crediderunt
g̃ nō habuit fidē mortis: nec descēsus ad in
feros. Itē Greg⁹ sup̃ Mat. xi. in omel.
Tu es qui ventur⁹ es z̃c. introducitur Jobem
loquētē sic añ ouēiat filio dei mou. añ aliu⁹
ad hec sacramēta missurus es. g̃ Jobes du
bitabat vtrū xp̃s eēt mortur⁹. Itē Amb⁹
dic̃ q̃ poterat p̃ius vates que ventur⁹ pre
dixerat: nō credidisse mortur⁹. Coñ Dila⁹
dic̃ q̃ Jobes nō dubitauit sed ignorat̃ se di
scipuloz̃ cōsuluit. Itē Criso⁹ sup̃ Mat. xi. Jo.
ga a sp̃u sc̃o vidicerat q̃cqd̃ audierat: q̃ et ce
teris predicauerat: q̃ testimoniū p̃hibuerat
qui colūbā viderat quare sic querit̃ si igno
rat quō testis fuit Job. Tu signa diuulga
ueras mō p̃ mortuos suscitatos quando iā
omnibus notus. nunquid tibi non notus.
tu sanctificat⁹ beremi ciuis: nunc dubitas.
absit. Solo d̃ ad p̃mū s̃m hug. q̃ hec s̃t
quib⁹ ab initio fides recta nūq̃ min⁹ habē
potuit videlicet: vnū deū esse creatorē oīū

om̄i r̄ rectorē vn̄uersoz̄ ipsūq; non esse
mali auctore: eoz̄ suntq; mal̄ suis ei⁹ miām
quererēt: r̄ expectarēt futurū redēptōē. hoc
symbolū fidei ī initio suffecisse credimus. r̄
oēs q; futurā redēptionē crediderūt: ea q̄
redēptio cōstabat credidisse nō īcōueniēt af
firmat. Ad illud q̄ obicit de Jobe di
cūt quidā q; Jobes nō dubitauit: r̄ dicūt q;
in auctoz̄ibus verbū dubitādī pōit īprope
r. p̄ verbo interrogādī: vt Lud. 2. dī. Inue
nerūt eū in medio doctoz̄ interrogātē glo.
discit in terris qui angelos docebat in cel
tis. i. Interrogat r̄ ad modū discētis se h̄
ita etiā dicūt h̄ Job. dubitasse. i. Interrogasse

Sed contra h̄ est q̄ dicit glo. amb. p̄dicta
poterat pins vates quē v̄tuz̄ crediderat
nō credidisse moztuz̄. Preterea dicūt alii
q; Jobes dubitauit sed distinguūt q; ē tri
plex dubitatio. Est dubitatio infidelitatis
qualis fuit ī iudeis. r̄ ē dubitatio tarditatis
qualis fuit in discipulis euntib⁹ in cnaus
Lud. vlti. Et ē dubitatio amoris seu pietatis
que quidē nō est dubitatio sed error quidā
quo aīa se habet ad modū dubitātis. r̄ sic
dubitauit Jobes. vnde dicit glo. ibidē. nō
fide s̄ pietate dubitauit: q; lapsus amoris
fidē nō impediuit. talis enī lapsus religio
sus est. Alii h̄o dicūt s̄m Job. Criso. qui dicit
q; nec īgrans quesituit nec dubitās misit di
scipulos. dicit etiā q; discipuli Job. iudiciose
se habebāt ad xpm. r̄ iō iobes ī primo mo
riturus magnū studiū facit ad h̄ ut credāt
r̄ mittit duos quos nouerat p̄suadibiliōes
xps aut sciēs cōsiliū iobānis. nō r̄ndit ego
sū ad Job. sed reb⁹ eos docet: q; testionuz̄
q̄ ex ipsis rebus est credibili⁹ est. Sic q; nō
Jobes dubitauit. s̄ ei⁹ discipuli: r̄ ut ita cer
tificarent p̄ opera miraculoz̄ xpi misit eos
ad ipsum.

Deinde queritur ^{de}
^{inf}
ficiētia fidei q̄tū ad fidē simplicū. r̄ p̄mo
generaliter. 2. sp̄aliter. Circa p̄mū queri
ritur de fide simplicū quib⁹ nō erat incar
nationis mysterū reuelatū sicut habet et
moysi reuelatuz̄ erat quēadmodū in ecclia
aliqui sunt simplices qui articulos fidei di
stinguere nesciūt vt̄z̄ sufficienter credide
rūt credenda. Ad q̄ r̄ndet magister in
sent. s̄m Greg. sup Job. p̄. dices. Reuelatio
nē distinctā r̄ indistinctā velatā r̄ manife
stam. Minores q; habebāt fidē velatā r̄ īdi

stinctā de mediatoze. perfecti h̄o habebāt
distinctā r̄ manifestā quoz̄ fidei m̄iores ad
h̄erebāt sicut etiā nūc est in ecclia q̄ cōfir
mat auctoritas Job. i. boues arabāt r̄ asine
pascēbāt iuxta eos simplices r̄ minores ut
dicit magister. sūt asine pascētes iuxta bo
ues: q; humilitate maiorib⁹ adherēdo my
sterio docebāt qualis forte fuit ml̄ier sama
ritana. Propter hoc circa prē istā querit̄
de fide simplicū: r̄ ḡn̄aliter vtrū possit ha
beri fides vn̄ius articuli sine alio. ad quod
sic Gal. 5. Testifico: oī circūcidētī se: q; de
bitoz̄ ē vn̄iuersē legis faciendē. q; q; ad vnū
p̄ceptū tenet: tenet ad oīa. q; q; ad vnū cre
dēdū tenet: tenet r̄ ad oīa. q; q; lib; simplex
tenet ad articulos oēs. Itē Leui. 13. p̄cipi
tur q; leprosus offerat sextariū; olei 2c. glo.
olei sextariū: q; fide agit r̄ intelligit vnū
q̄d̄q; p̄dictoz̄um. sextarius enim mensura ē
nec pl⁹ nec min⁹ capiēs. q̄d̄ enī pl⁹ est effun
dit. si min⁹ est nō ē sextari⁹: sic fides ad n̄re
mētis mēsurā dat nec pl⁹ aut min⁹ q; a deo
distribuit. q̄d̄ aut pl⁹ aut min⁹ est ex fidem
est. Ex hoc q; relinq; q; nō est fides nisi cre
dant oēs articuli de q̄d̄ ē fides. Itē; sic
se habet caritas ad diligēda ita fides ad
credēda. cū q; caritate diligam⁹ nos deū r̄
p̄ximū r̄ nō cōtingat caritate diligē vnū;
sine alio. q; nec s̄l̄r cōtingeret fide credere
vnū credēdoz̄ sine alio. Item cū vn⁹ sit
habit⁹ credēdi fides: r̄ vn⁹ bit⁹ est ab vn̄i
tate obiecti. erit igit̄ vna veritas obiectuz̄
fidei qua quidē veritate erit vn̄exio r̄ cōi
ctio oīuz̄ articuloz̄. nō credet q; vn̄i articu
lo sine oīb⁹. Oportet q; simplices credant
oēs articulos. Con. credere est sicut dicit
aug⁹. cogitare cū assensione. s̄ pōt cogitari
assentiēdo veritati vn̄i articuli sine alio
q; pōt credi vn̄i articulo sine alio. Item
simplices non cogitabāt de incarnationē sal
uatoris. q; non credebāt incarnationē: cū cre
dere sit cogitare cū assensione. Ad h̄ b̄
est dicendū q; est credere explicite vel impli
cite: distincte vel indistincte. simplices aut
implicitē dicūt credē oēs articulos seu īdi
stincte. Et hoc duob⁹ modis. Vno q̄tū ad
illud q̄d̄ credūt. Alio q̄tū ad illos cū q̄d̄
credunt. Quantum ad illud quod credūt
vt dicit hugo. omnes qui futuram resurre
ctionem crediderūt: ea quib⁹ redēptio cōsta
bat credidisse nō incōuenienter affirmant̄
in q̄tū ipsam que bec oīa cōtinebat v̄tuz̄

crediderūt quis eadē de ipīs oēs credēdo
cognitionē nō habuerūt. Quātum xō ad
illos cū qbus credūt s^o q^o dicit hugo de sim
plicib^o antiq^o q^o fidē naturis. passionis
ascensiois. in b^o verissime eos habuisse cre
dit^o: q^o credētib^o et sciētib^o hoc fide et de
uotione: sub spe et expectatiōe eiusde^o redē
ptionis adheferūt: quōis modū cogitatiois
redēptiois sūl nō cogitauerūt. Scdm b^o g^o
occedēda sūt obiecta que cōcludebāt q^o non
pōt credi vñ articulo sine alio: vt itelliga
tur explicite vel implicite. Tñ ad illud qd
obiiciebāt d^o pcepti dō q^o nō ē file: q^o pcepta
iam cōpleta erāt s^o rōnē pceptient. sed cre
dita nūdū erāt oīa cōpleta: imo erāt quedā
futura. et ad hec capiēda creuit illumīa^o et
magis et magis sic s^o dcm ē. Ad illud xō
qd obiectū de mēfura dō q^o equalis est oīz
q^o tū ad bitū credēdi: seu q^o ad credē i vli
oēs articulos et nullū d^o: credēdi: q^o nō itelligi
tas sit q^o tū ad actū credēdi: q^o attendit q^o tū
ad cognitionē et deuotionē credēdi: seu q^o
ad credē in rōne ppria. Reliqua xō patēt.

Ad ea etiā que obiectū in contrariū patz
R^o per distinctionē pdictā. nam et si simpli
ces possūt cogitare de vno sine altero: non
tamē est credere: q^o credere p^oinet ad fidē
explicitā et implicitā cōiter. cogitare xō ad
fidē explicitā et distinctā. Preterea credere
pōt eē i habitu vel actu. cogitare xō ē solū
in actu. Ad illud iā ptz R^o ex iā dictis.

Postea queritur ^{spalif} ^{d fide}

cornelii. Et querit^o vtrū fuerit necessaria fi
des distincta fm determinatiōem t^opis. Ad
qd sic Act. x^o. Dicitū est cornelio a^oq^o bapti
zatus esset et ouersus ad fidē. Acceperunt
elemosyne tue zc. ex illo textu videt^o q^o cor
nelius p opa venit ad fidē: qd falsū est. Nō
enī q^o homo bona facit: ideo bon^o est: s^o q^o
bonus est. ideo bona facit. Cū g^o acceperunt
ele elemosyne et orōnes a deo. Jā habebat fidē
quoniā sine fide impossibile est placere deo

Itē dicit Greg^o q^o p fidem puenit ad opa
sicut vic m^o in 3° in 2° 24. di. vñ ibi dicit
cornelius et p fidē venit ad opa. vñ. n. vñ
credebat. s^o filii ei^o i carnatū nesciebat: p fi
dē placuerunt deo opa ei^o. Itē Aug^o dicit corne
lio dicitū esse p angelū acceperunt elemo
syne tue zc. nec sine fide orabat vñ donabat
Tā quō inuocabat in que nō credebat. Ex
bis patz q^o credebat cornelius. Contra d^o i

glo. sup Act. x^o. Si sine fide posset eē saluus
nō fuisset ad eū missus ecclie architect^o. i.
petrus. Petr^o enī missus fuit ad eū ut ipsū
instrueret ad fidē: et ita ut daret ei fidē mi
nisterio suo. et tam dicitū erat ei. acceperunt
ele et orōnes tue. g^o p opa puenit ad fides. g^o
q^o bene egit fuit fidelis qd falsū ē. Preterea
si tūc habebat fidē qm missus est ad eū pe
trus. ad qd g^o missus est ad eū: nō ut ouerte
ret eū ad fidē qm iam habebat fidē: et ita p
nihilō fuit ad eū missus. Solo est fides vi
stintra. et est fides indistincta. fidē indistin
ctā habebat corneli^o: qm missus fuit ad eū
petrus. qm ante illā missionē dicitū est ei ac
ceperunt elemosyne tue zc. sed non poterāt
esse acceperunt nisi p fidē. et ita cōstat q^o habe
bat fidē sed indistinctā: qm credebat filium
dei esse incarnatū indistincte. nec adhuc vi
stintra credebat q^o facta esset incarnatio. nū
dū enī p fidē susceperat qd d^o Job. p. Verbi
caro factū est q^o iā inceperat pdicari p mūdū
et ideo nō poterat iā cornelius diu eē iust^o
sine fide distincta. et ut eā haberet miss^o fuit
ad eū petrus. et h^o ē qd d^o. Si sine fide posset
eē salu^o non fuisset ad eum missus ecclie
architect^o. hoc est si posset esse salu^o sine fi
de distincta quia tūc t^opis cepat declarari.

Ad illud qd obiectū q^o p opa venit ad fi
dem. dō q^o p opa venit ad fidē distinctam
cū prius haberet fidē indistinctā. Et p istā
distinctionē patz solo ad oīa obiecta.

Sequitur de distin^{ctio}

ne et
expositione articuloz. Et nōndū q^o cū sint
tria symbola. Primum ap^o 2. 2° pat^o quod
cantat in missa. Tertium arhanasii qd cantat
in prima. articuli distinguūt differēt^o fm
trias symboloz. Querit^o g^o disciplinarter
qualit^o distinguūt articuli in simbolo ap^o 2.

Ad qd dō q^o duplex accipit^o symboli b^o
diuisio. Uno^o p duodecim articulos. Alio^o p
quordecim. Primum accipit^o fm numerum. i. z.
ap^o 2. qui p inspirationē spūs scī in vnum
congregati: singuli singulos apposuerunt
articulos. Petrus p^omus ap^o 2. primū po
suit articulū. s. Credo i deū pat^ore oī potēte^o
creatorē celi et terre. Jobes apposuit se
cundū. s. et in ihm xpm filū ei^o vnicū d^oim
nostrū. Jacob^o zebedei apposuit tertiū. s.
Qui cōcept^o est de spū scō natus ex maria
virgine. Andreas apposuit quartū. s.
Passus sub pontio pylato: crucifix^o mortu^o

et sepultus. Philippus apposuit quintus. f. descendit ad inferos. Thomas apposuit. vi. f. Tertia die resurrexit a mortuis. Bartolomeus septimus. Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Mattheus octavus. Unde venturus est iudicare vivos et mortuos. Jacobus alphi nonus. f. Credo in spiritum sanctum. Symon decimus. f. Sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem. Judas iacobi. xi. f. Remissionem peccatorum. Mattheus ultimus dicitur quodammodo iterato Thomas apposuit. id est. scilicet. Carnis resurrectionem et vitam eternam amen. Distinctio ista signata fuit Josue. 4. ubi dixit dominus ad Josue. Elige tibi viros singulos per singulas tribus: et precipue eis ut tollant de medio iordanis alveo: ubi steterunt pedes sacerdotum. id est. durissimos lapides quos ponet in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte tertoria. Verba ista sunt dei patris ad filium Iesum qui elegit duodecim viros quos et apostolos nominavit. Duodecim durissimi lapides sunt. id est. articuli fidei. tollunt autem de medio iordanis alveo. id est. de media profunditate scripture: ubi steterunt pedes sacerdotum. id est. affectiones sanctorum patrum patriarcharum et prophetarum. Ponunt autem in loco castrorum. id est. in sancta ecclesia que est ut castrorum acies ordinata: in qua nocte preteritis vite que est speculum in enigmate. figurant tertoria omnes fideles: ut diabolo resistant fortes in fide. per. 1. Pe. 1. hoc etiam signatum est Apoc. 21. ubi assignantur duodecim lapides in fundamentis muris civitatis iherosolimitane. fundamenta cuius inquit murus civitatis omni lapide precioso ornata sunt. Hoc idem etiam signatum est in mysterio. id est. stellarum que erant in corona mulieris: sic dicitur. Apoc. 12. Mulier enim est ecclesia. corona. fides duodecim stelle. id est. articuli. Circa istam distinctionem queritur. cum non sit assignatum nisi unum articulum patri. sextum filio. quintum spiritui sancto. unde ista diversitas. quare non assignantur equaliter tribus personis articuli cum tres persone coeeternae sibi sint et coequales. Inter queritur quare unum tantum articulum assignantur patri. sextum filio. quintum spiritui sancto. Ad hoc dicitur quod dicta distinctio nihil detrabit equalitati personarum sed motum a propriatione sicut dicit Augustinus in libro de aera et spiritu. Unitas appropriatur patri et hac ratione. quia unitas est principium numeri. ipsa autem non habet principium sicut pater est principium non a principio. et ideo et unitas appropriatur. Ad illud ergo signatum convenienter in symbolo fidei et unum articulum est assignatum per appropriationem. Se-

naribus et numerus perfectus est. et ideo per ipsum perfectio designatur que filio appropriatur convenienter. Quia sicut dicitur ad Eph. 6. Deus pater posuit in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in christo que in celis et que in terra sunt. et ideo convenienter sex articuli filio assignati sunt. quoniam et spiritus sanctus. quoniam per quatuor signatur voluntas remissio peccatorum. que fit per gratiam que spiritui sancto attribuitur: que signatur per iubileum qui fiebat quinquagesimo anno: idem enim significatur per numerum simplicem et per multiplicatum et e converso. Secunda distinctio est in quatuordecim articulos. quorum septem pertinent ad divinitatem. septem ad humanitatem. Septem quoque pertinent ad divinitatem sic distinguuntur. Nam primum est de unitate essentie. scilicet. credo in deum. singulariter dicitur deum et non deos: ut notet unitatem essentie. unde in maiori simbolo dicitur. Credo in unum deum. Iste primus articulus debet retorqueri ad tres sequentes qui sunt de tribus personis. primum est de patre. patre omnipotentem. et est sensus. Credo in deum. pater. in. d. p. o. Secundus est de filio in Iesum christum filium et. v. d. n. et. et est sensus. credo in Iesum et.

Tertius est de spiritu sancto. f. Credo in spiritum sanctum. ecce quatuor articuli particulares ad deitatem pertinentes. tres alii ponuntur pertinentes ad effectum. Primum indicat effectum creationis. scilicet. creatoris celi et terre. Secundus effectum recreationis. scilicet. sanctam ecclesiam catholicam. et est sensus. Credo quod deus efficiat remissionem peccatorum in sancta catholica ecclesia que est coelo secundum et non alibi. Tertius effectum glorificationis. Carnis resurrectionis. vitam eternam amen. carnis resurrectionis pertinet ad corpus. vita eterna ad animam. Tres articuli sunt pertinentes ad effectum divinitatis. quatuor ad divinitatem in se considerata. et sunt septem. Articuli pertinentes ad humanitatem sunt isti. Primum est conceptus de spiritu sancto. Secundus quod natus de maria virgine. Tertius quod passus mortuum et sepultum.

Quartus quod descendit ad inferos. Quintus quod resurrexit a mortuis. Sextus quod ascendit ad celos. scilicet. a. d. d. p. Septimus. quod inventus est iudicare vivos et mortuos. Ecce habes septem articulos pertinentes ad humanitatem et septem pertinentes ad divinitatem. et sunt quatuordecim que distinctio signata est in Apoc. 1. ubi dicitur. Et reversus vidi. et candelabra aurea et in medio. et candelabrorum aureorum sicut filio hominis et sequi et habebat in dextera sua stellas septem. Per septem candelabra in medio quorum est filius hominis designatur septem articuli pertinentes ad